7
8 5
7 4
9
17 M
11

XXI. 8. 16
C. 7.

Digitized by Google

ILLVSTRIVM VETERVM SCRIPTORVM, QVI RERVM A GERMANIS PER MVLTAS ÆTATES GESTARVM HISTORIAS VEL ANNALES POSTERIS RELIQVERVNT,

Tomus vnus:

In quo ad Reginonem, Herm. Contractum, Lamb. Schafnaburgenſem, Marianum Scotum, Sigebertum, & Sifridum, (quorum quidam è manuſcriptis codicibus ſunt correcti) ſex iam primùm acceſſerunt, antea nunquam impreſſi libelli.

Ex bibliotheca Joannis Piſtorij Nidani D.

Catalogum authorum, qui in hoc volumine comprehenſi ſunt, inuenies poſt præfationem.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

FRANCOFVRTI,
Apud hæredes Andreæ Wecheli,
ANNO MDLXXXIII.

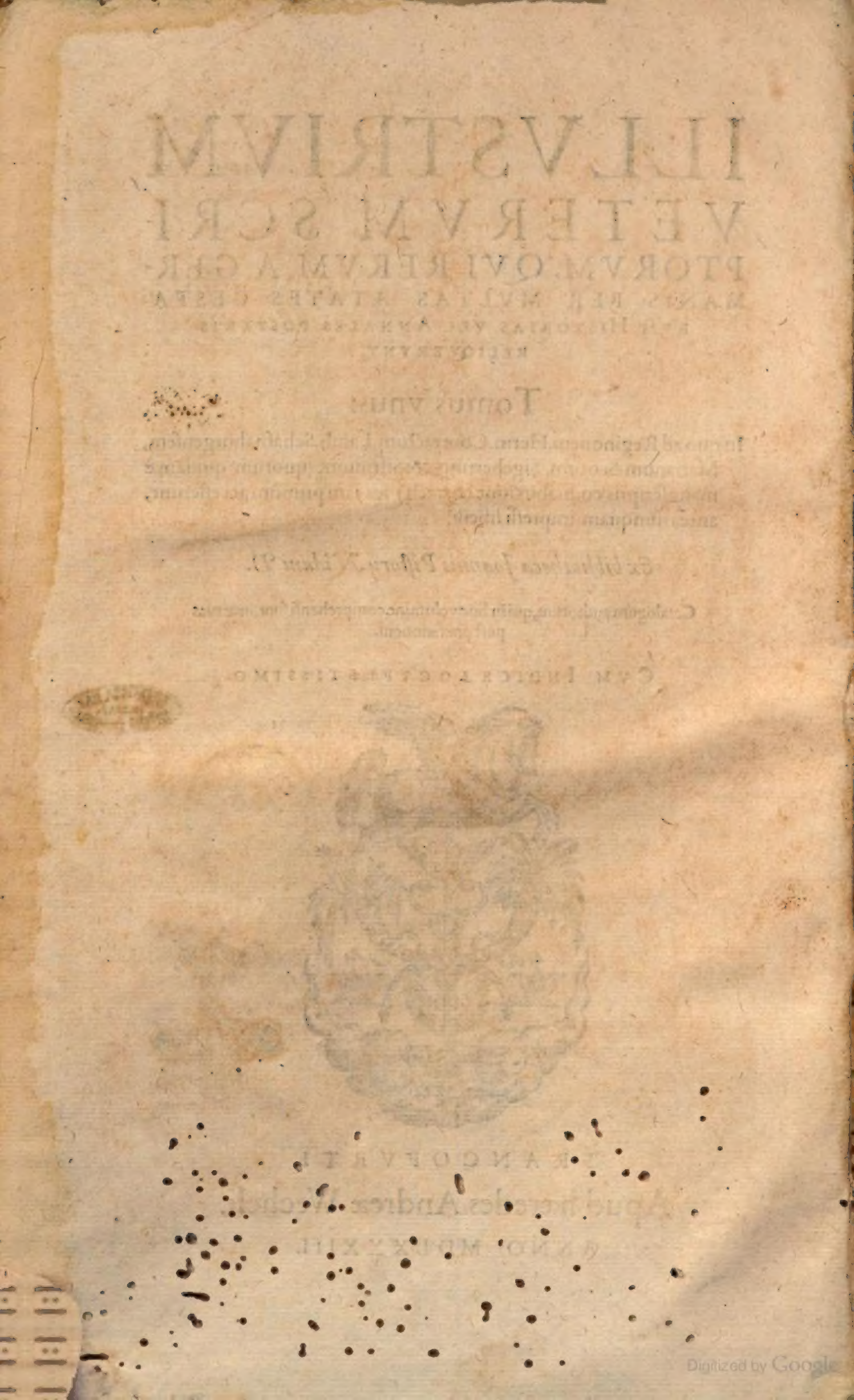

ILLVSTRIBVS AC GENEROSIS COMITIBVS AC DOMINIS, D. PHILIPPO ET D. LVDOVICO, PATRI ET FILIO, COMITIBVS IN LEININGEN, Baronibus semper liberis in Westerburg, & Dominis in Schauuenburg, &c. Dominis suis omni cum obseruantia colendis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MITTO *ad vos, illustres ac generosi D. Comites, volumen vnum, plenum præstantium factorum, quæ veteres Germani, pace, belloq; laudabiliter & gloriosè gesserunt. de quo duo mihi præfanda breuiter esse video: primùm, quænam facta sit ad superiores editiones accessio, vt de nouo recudendum esse putarem: deinde cur voluerim, vt in hominum conspectu sub clarissimis nominibus vestris appareret. De primo primùm dicam: de altero posterius.*

Magnam hactenus operam dedi, vt manuscriptos veteres authores haberem quamplurimos, qui res veterum Germanorum in libris suis consignassent: & simul studium iam statim ab initio meum ad eam rem contuli vniuersum, vt quicquid de eiusmodi libris in manum meam perueniret, foràs statim in publicam lucem diuulgarem, ad illustrandam dignitatem gentis nostræ, quæ propter scriptorum inopiam, sæpe etiam ieiunitatem, nullis exculta literis adhuc satis est. Cùm itaque Wecheliani hæredes, industrij certè & præstantes Typographi, qui non solùm possessionum & patrimonij, sed etiam diligentiæ & virtutis acceperunt à socero Wechelo traditam hæreditatem, Turpinum, Reginonẽ, Sigebertum, & Lambertũ, exemplaribus distractis superioribus omnibus, recudere vellent: primùm quidem suasi, vt Turpinum tanquam particularis vnius belli narratorem de hac vniuersalium scriptorum societate tollerent, & cum iis coniungerent, quorum studium ad vnam vnius personæ vel seculi complectendam historiam applicatum fuit: deinde ad reliquos tres, vt cæteros omnes apponerent, quorum in eodem argumento labor diligenter versatus & laudabiliter & breuiter esset: quales de impressis scriptoribus Hermannum Contractum esse monui, & Marianum, & Sifridum, & Rolewinkium: tertio in Sigeberto, vt postremi Parisiensis libri, in quo multa veterum editionum menda sublata, & correcti errores essent, exemplum sequerentur. Quæ omnia cùm diligenter præstarent, si nihil aliud accederet, tamen putaui magnam illos ab omnibus historiarum veterumque rerum studiosis inituros

esse gratiam. Postea verò, vt luculentum non illis tantùm, sed omnibus nostris hominibus signum darem voluntatis propensæ meæ, ad amplificãdam veterum Germanorum gloriam; & vt totus liber accessione nouarum lucubrationum esset lectori commendatior: ego Lambertum illis ex vetustissimo libro multis locis emendatum, & huius appendicem suppeditaui, quæ in meo libro ab Erphesfordensi monacho comportata non indiligenter erat: & duas Thuringicas historias concessi, quas in Lamberti volumine magna cum diligentia anonymus veteris illius ætatis scriptor ex rerum à Landgrauiis gestarum animaduersione collegerat; & Landgrauiorum Thuringiæ & Hassiæ per quingentos annos ductam Genealogiam asscripsi: & congregandum cum illis omnibus Paulum Langium Zuticensis historiæ explicatorem esse iudicaui, scriptorem non ineptum, & omnino dignum, qui nonnullo cum Germanicæ historiæ damno à luce tamdiu videtur abfuisse publica, vt nunc à nobis euulgetur. Quibus omnibus sic conformatus liber est, vt planè nouam speciem præ se ferat, & nouus penè totus sit. Cæteri quidem omnes in eodem occupati sunt argumento, & nõ ad vnam aliquam vnius gentis vel prouinciæ historiam, sed ad res omnes comprehendendas quæ ante & circa eorum ætatem acciderunt, accommodare diligentiam suam voluerunt: quanquam tamẽ illius terræ, in qua vixerunt, & eorum temporum notationibus maxima sæpe libri pars completa fuit. Solus Langius vnius monasterij: & reliqui libri post Langiũ, Lãdgrauiorum tantùm in Thuringia & Hassia res gestas continent, & in eo totum laborem studiumque suum consumunt: propterea quę non ita magnam habere cognationem in argumento cum cæteris videntur. Sed profectò, quia aliquot seculorum memoriam persequuntur, & in Germanicas historias magnam lucem maximumq; fructum deriuant, & in hominum conspectum hactenus nondum venerunt, planeque noui sunt, consentire nullo modo potui, vt prætermitterentur: & præsertim de Thuringicis historiis aliæ erant causæ, cur in hoc volumine locũ haberent. Nam quia cum appendice Lamberti, quæ res etiam Thuringicas tradit, non ineptè conueniebant, & in eodem peruetusto codice inscriptæ erant, non vidi cur ego coniunctam inter illos à primo scriptore societatem dirimere vellem.

Vt verò sparsa in duabus postremis historiis Landgrauiorum Thuringiæ familia, in meliore ordine & lumine collocaretur, ex huius & aliorum librorum copia, omnes istius gentis principes, tum qui à Ludouico primo Barbato procreati sunt, tum qui à Iutta Hermanni & à Sophia Ludouici postremi filia suscepti liberi, & in illius infusi hæreditatem, Thuringiam & Hassiam ad nostram vsque memoriam tenuerunt, in minutas tabulas contraxi, vnoque aspectu contuendos in paucis chartis subiecì: quod eo feci libentius, quia iam diu de Ludouici primi Barbati origine comparata mihi cum magnis viris controuersia non parua fuit: vt sententia mea à viris doctis cognosci, & ad antiquitatis testimonia conferri atq; existimari posset. Aurelianensem ducem vel comitem fuisse Ludouicum, multi sentiunt, primarij viri; qui eam à se comprehensam sententiam non solùm in animis hominum, sed etiam in scriptis libris proseminarunt. Ego vel Arelatensem vel in alia consimili Gallica gente natum fuisse, prosus arbitror: Aurelianensem fuisse, non dico, vnde ille, qui primùm sensit, animaduertere potuerit: aut quomodo in oculorũ sensu tam fuerit acutus, vt, quod ante & post eum nemo in summa luce

vidit,

vidit, ipse solus in temporum superiorum tenebris perspexerit. Gallicæ historiæ, quibus infiniti penè libri cumulati sunt, nullum in ista ætate ponunt Aurelianensem principem, qui contra Capeticam gentem, vel vrbem, vel ditionem Aurelianam posideret. Arelatenses verò & Guilhelmos duos apertè non semel nominant, isto eodem tempore, cùm in Germaniam profectus Ludouicus noster dignitate & ditione pulcherrimè ad summã gloriam floresceba. Nam & Gulielmi Arelatensis filiam Constantiam, ex Blanca Andegaui Comitissa boni Fulconis filia procreatam, Robertus Rex Galliæ Capeti filius in matrimonio tenebat: & Guilhelmi illius Arelatensis sororem Blancam nuptiis Otho sibi coniunxerat, Caroli filius, Lotharingiæ Dux, & postremus ex Caroli Magni familia relictus princeps: cuius morte tota Carolina gens in Gallia funditus extincta planeq; deleta fuit. Inde Wilhelmus senior, Gulielmus iunior Arelatensis, & tandem Gulielmus tertius: deinde Othonis Guilielmi Burgundiæ comitis filia, vxor Arelatensis Wilhelmi, circa illam ætatem commemorantur. quorum cùm & permagnum in libris, & frequens admodum sit nomen, Aurelianensium tamen nemo in istis annis meminit: nemo vno verbo attigit, & ne quidem Germanicarum rerum in tota copiosa vetustate probatus & grauis historicus vnus aliquis scriptor. tantũ abest vt Ludouicus fratrem Wilhelmum in Gallia reliquerit, paternæ Aurelianæ ditionis sub Roberto & Heinrico regibus possessorem & hæredem. Nam Lazij indiligentis & in his rebus planè ieiuni & inconsiderati scriptoris authoritas, quæ ad pingẽdam ineptam certè sententiam obducitur, pondus omnino nullum habet: qui vix vnam Germanicam familiam sine vitio tradidit, qui in isto argumẽto & in vniuersa illa tractatione, nullo cum studio versari laborem suum, & nulla cum cura voluit: & ne à nostro exemplo discedam, in hac ipsa Aurelianæ gentis explicatione, Andegauensem & Arelatensem & Normanicam propagationem miserabiliter confudit, & cœlum terræ miscuit, seq; ipsum in magnam contemptionem proiecit. Sed hæc alio loco, & in peculiari epistola docebo multo copiosius, & ostẽdam stare illam de Aurelianensibus regulis sententiam non posse: tanquam quæ nullo testimonio firmata, nullis rationibus stabilita, fulcire seipsam contra scriptorum clarissimam lucem non queat. Satis iam sit, quid ego de hac re sentirem, in medio proponere ad exacuendam doctorum hominum diligentiam, & ad paulatim iterum antiquãdam opinionem, quæ nullis radicibus innixa, longè lateq; progressa iam esse videtur, & procederet profectò multo longius, nisi gladio vetustatis iugulata supprimeretur. Qua de causa Genealogiam in hoc libro, quanquam propemodum in alieno loco: & primo statim aditu sententiam meam paucis verbis adscripsi, ad excitandos illos qui contra me sentiunt, & ad errorem eripiendum, qui in aliquot libris inspersus, multorum iam hominum animos occupauit.

Hæc igitur in nostro volumine iam à nobis præstita confectaq; sunt. Primùm Lambertus ex manuscripto perantiquo codice, deinde Regino, Contractus, Marianus, Sigebertus, & Sifridus ex impressis optimis libris diligenter & magna cum industria elegantibus typis descripti & in vno volumine consociati sunt: postea sex prorsus noui libelli partim ex mea, partim ex Henrici Petrei bibliotheca ad priores libros accreuerũt, qui hactenus nullo loco publicati, iam primũ forãs proferũtur. Appendix vna, quæ trecentorum annorum historiam post Lambertum ex-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

plicat: & Compilatio Chronologica è diuersis Chronicis ab anonymo authore excerpta: & Chronicon Zitticense Pauli Langij: & Narratio copiosior de vita & gestis Landgrauiorum Thuringiæ: & rursus concisa de iisdem & breuis notatio: & tandem Genealogia illorum ex tripartita familia, hoc est, ex Arelatensibus coagmentata & ex Misnensibus & Brabanticis principibus, & continuis progressionibus ad eos vsque deducta qui hodie viuunt. Horum verò sex librorum, & eorum etiam præsertim, qui antea impressi, nunc recusi sunt, nullus est qui non authoritatis præstãtia & vbertate fructus, quem de se præbet, dignissimus sit, vt in manibus & memoria hominum retineatur. Nam in illis omnibus, quantæ res & quàm glorioſæ tractantur? quàm necessariæ ad cognoscendam historiam Germanicam? & sine illis quàm multæ res maximæ in tenebris & in caligine iacerent? quæ nunc nostrorum librorum collustratæ lumine, & corroboratæ testimonio, & ab obliuione hominum atq; à silentio vindicatæ, nunquam fortassis consenescent. vt ego rectè studium meum posuisse videar, quòd veteres recudi iussi, & nouos cum illis coniunxi: & bene profectò typographi de historiarum lectoribus promeriti sint, quòd eos omnes à me sumptos, typis suis publicarint.

Cur autem sub vestris nominibus illos in luce, & in omnium gentium totiúsque posteritatis oculis comparere vellem, causas visus sum iustas quidem illas & magnas habere plurimas, nõ temere quæsitas, sed susceptas consilio, & ab illis comprobatas, quorum vos amatis consuetudinem, & magni facitis authoritatem, & laudatis iudicium.

Primùm, cùm vestra gens antiquitate generis, & rerum gestarum gloria, & virtutis studio, cæteris vestri ordinis clarissimis hominibus, vel antecellat, vel certè vinci sese in isto honore non patiatur: quia in nostris libellis vetusta Germanorum facta, gloriæ virtutisque plenissima, mandata literis erant, vidi me alienum ab exspectatione vestra officioque meo facere profectò nihil, si res priscas veterum admodum antiquorum hominum, summa cum laude administratas, vobis inscriberem, quorum familia antiquissima, multisque laudibus illustrata, & virtutis cumulata infinitis exemplis esset. Westerburgica stirps, quæ vestræ gentis & dignitatis vestræ principium est, primis illis heroicis temporibus ante omnium librorum memoriam proseminata, quia inops tum Germania nudaque prorsus à scriptoribus erat, originis ipsa suæ iam initium recordari non potest, quod propter vetustatem obscuratum obliuione, & remotum ab hominũ intelligentia, & abstrusum in tenebris est, longinqui retro temporis. Quia tamen neminem, qui non multitudine laudabiliter gestarum rerum nobilitatus, virtute sua enituisset, veteres in isto splendoris collocabant & amplitudinis gradu: quo antiquior est dignitas vestra, tanto magis constat, virtute primùm partam, & honestis studiis conciliatam esse. Quantum certè longissimè de libris cognosci memoria generis vestri potest: tanquam si in eo solo laus omnis florere virtutis & gloriæ deberet: sic nemo penè gentilitatis vestræ iam ab infinitis annis fuit, qui non omnibus pacis bellique laudibus abundans, seipsum immortali sempiternaq; memoriæ consecraret, & ad hanc adipiscendam illustrem præstantiam, totum studium & vitam vniuersam suam conferret. Inde tot exstant Westerburgici Heroes, qui magna non solùm vetusti generis, sed etiam excellentium factorum claritate cõmendati, in

dati, in ſumma gratia Cæſarum ac Regum, & in omnium honorum ornamentis vixerunt. Multo verò veſtrum antiquiorem ortum eſſe, quàm in ſcriptis libris reperiatur, inde perſpicuum eſt, quòd vos & ſemper liberi Barones, & inter quatuor primarios Barones tertio loco poſiti per totius Germanici veteris imperij decretum fuiſtis; ad cuius aditum ſummi honoris, nullis tum niſi in illuſtri & antiquiſſima familia natis, patere via potuit. Iam altera Leiningiorum Comitum familia, quæ ad veſtram gentem ex nuptiis acceſſit, quàm plena eſt antiquæ & honeſtæ & excellentis gloriæ? quàm omni decore & multarum ditionum poſſeſſione, & copia laudum affluens? quantam commemorationem in Germanicis hiſtoriis, quàm iucundam habet, quàm glorioſam geſtarum à ſe rerum? Itaque quia iſtæ peruetuſtæ duæ & virtutis gloriaéque laude celebratæ familiæ vobis originem naſcendi dederunt, viſus mihi (ſicut dixi) nihil ſum extra ordinem facere, quòd vetuſtarum actionum & cum laude gloriaque ſuſceptarum tractationem ad vos mitterem. Deinde bona etiam pars horum librorum veſtra propria eſt, & eorum præſertim, qui de Landgrauiis Thuringicis ſcripti, iam primùm acceſſerunt. Illi enim quorum de vita confecti libri ſunt Thuringiæ Landgrauij, propinquitate & ſanguine vos attingunt: & Ludouici poſtremi, quem Sanctum propter vitam innocenter actam cognominarunt, trineptis, filia Burggrauij Noribergici, in veſtram familiam vni de gentilitate veſtra, Philippo Weſterburgico collocata, ſtirpem veſtram cum illorum familia conſociauit. vt nihil dicam, multa in his libris eſſe Leiningiorum Comitum, multa etiam maiorum veſtrorum inſcripta magnæ fortitudinis ſummæq; prudentiæ exempla, quæ à vobis recognoſci operæpretium eſt. Et quanquam iſthæc omnia non eſſent, quæ tamen ampliſſima ſunt: vos ipſi certè veſtris non tenuiter adumbratis, ſed clariſſimè expreſsis admodum luminoſis virtutibus, ſtudium meum ſic excitaſtis, vt de inſcribendo vobis libro aliquo iamdiu cogitarim. Vidi ipſe cùm in arce veſtra Leiningenſi vobiſcum eſſem, quantam operam quantumque ſtudium ponneretis, vt maiorum veſtrorum eſſe ſimilimi, hoc eſt, vt in omni virtutis genere, veſtris æqualibus antecedere, & ea, quæ accepta ab antiquis progenitoribus, gloriosè viuendi exempla, vos nouis veſtris factis accumulaſtis, poſteritati propagare poſſetis. Quam alacritatem veſtram non excitandam aut amplificandam, (eſt enim per ſe maxima) ſed laudandam noſtris hominibus eſſe iudicaui: vt multi veſtri ordinis, cùm excellentem veteris gloriæ effigiem in vobis aſpicient, ad illam virtutis formam, quæ in vobis lucet, multorumque annorum exercitatione perfecta iam eſt, frequenti cogitatione animum mentemq; ſuam conformarent, & in illuſtri veteri, trita à maioribus veſtris & ſignata via, pedes veſtro exemplo ponerent. De cæteris veſtris clariſſimarum virtutum ornamentis dicam hoc loco nihil: dicam vnum tantùm verbum, de incredibili humanitate, quam in iſto ſplendore iſtaq; præſtantia honoris veſtri, tamen erga omnes etiam inferiorum ordinum homines exercetis: quæ ſola virtus, quo magis in vobis eminet, tanto plus meretur, vt laudata vehementer ab omnibus & multis in libris inſcripta, ſempiternã apud omniũ inſequentiũ ſeculorũ poſteritatem relinquat ſuauitatis amplitudinisq; ſuæ memoriam. Mihi certè, quanta & quàm illuſtris eſſet, in meipſo lucuienter oſtendiſtis: & illud impetraſtis, vt quantum non ſolùm ego vobis deberem, ſed etiam quouſque effuſa tota copia hu-

manitatis vestræ, quàm latè vniuersa pateret, de multis indiciis cognoscerẽ. Promiſi quidem tum ſtatim ſi vos manum porrigeretis, ſi veſtrum auxilium interueniret, ad dandam aliquam animi mei ſignificationem, libellum me de familiæ veſtræ vetuſtate & gloria magno ſtudio confecturum eſſe: in quo appareret, quid à maioribus veſtris geſtum, quid adminiſtratum à vobis, quid ſingulis ætatibus ad ſuperiorum annorum dignitatem de fortunæ ornamentis adiunctum eſſet: quomodo continuis progreſſionibus ſtirps veſtra iam à multis annis ad vos vſque proceſſiſſet, nõ quidem à primo principio originis veſtræ, quod diximus vetuſtate ſic obſtructum, & prorſus inuolutum eſſe, vt nulla diligentia perueſtigari, nulla intelligentia comprehendi queat: ſed inde ab eo tempore, quoad longiſſimè in annalium monimentis reſpicere, & in ſcriptorum commentariis, & in teſtimonijs literarum poſſumus. Sed quia ad rem iſtam perficiẽdam hactenus occaſio ſeſe nulla certa nobis oſtendere voluit, neque videbam, quando ſe datura tandem eſſet: omnino verò cupiebam, vt voluntatis erga vos meæ ſignum publicum haberetis, viſum eſt, hos libros, cùm in lucem à me proferrentur, conſecrare vobis, vt indicium obſeruantiæ meæ, & teſtimonium voluntatis, & veſtræ vicißim erga me gratiæ tanquam cuſtos eſſent.

Tot igitur de cauſſis, vt videtis, hoc volumen vobis dicatum & traditum in veſtram tutelam fuit: & nunc ſub nominum auſpiciis veſtrorum totam Europam fortaſſe percurret. Quod ne ægrè feratis, & vt me gratia, librum verò patrocinio veſtro complectendum putetis, infinitum in modum vehementer certè peto. quod à libentibus vobis, pro incredibili clementia, diuináque propemodum humanitate veſtra, me non difficulter impetraturum eſſe, planè confido. Nec enim habeo cur de vobis dubitem: quorum humanitas reliquis in vobis ſummis virtutibus clariſſimè prælucet, & gratia perſpecta mihi iamdudum eſt. quã quia antea multis argumentis teſtatam notamque feciſtis, iam credo ex huius libri dedicatione multo futuram eſſe illuſtriorem: præſertim cùm ad animum meum, cùm ad conſiderationem conſilij mei reſpicietis, quod cepi: & cùm dignitatem veſtram huius voluminis inſcriptione nihil dedecorari ſentietis.

Deus Opt. Max. pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, vos ambos in ſplendore veſtro, & in rerum omnium optabilium poſſeſſione diutiſſimè conſeruet, omnibus maximis circumfluentes florentiſſimæ fortunæ copiis. Ex Caroli caſtro Turilacenſi, Calend. Auguſti, anno CIↃ IↃ XVIIC.

V. Gen. & Clem.

Obſeruantiſſimus

Iohannes Piſtorius
Nidanus, D.

CATALOGVS AVTHORVM, QVI IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

I. Regino abbas Prumiensis Pag. 1

II. Hermannus Contractus, comes à Veringen, monachus ad S. Gallum p. 85

III. Lambertus Schafnaburgensis, Hirsfeldensis monachus, ex peruetusto manuscripto libro correctus p. 149

IIII. Appendix ad Lambertum iam primùm excusa, scripta quondam ab Erphesfordensi monacho p. 253

V. Marianus Scotus, monachus Fuldensis p. 266

VI. Dodechini abbatis Appendix ad Mar. Scotum p. 457

VII. Sigebertus monachus Gemblacensis p. 477

VIII. Roberti de Monte complementum ad Sigebertum ex insertionibus Galfridi p. 615

IX. Sigefridus presbyter Misnensis p. 682

X. Compilatio Chronologica è diuersis summorum Pontificum & Imperatorum Chronicis, anonymi authoris opera ab initio mundi vsque ad annum Domini MCCCCLXXIIII deducta. Ex bibliotheca Henrici Petrei p. 705

XI. Episcoporũ Citicensis ecclesiæ historia, explicata à Paulo Langio monacho, quæ lucem hactenus publicam nondum vidit. Ex bibliotheca Henrici Petrei p. 755

XII. Thuringica historia de Landgrauiis istius prouinciæ, planè noua p. 908

XIII. Breuior notatio de vita, nuptiis, liberis, & obitu veterum Thuringiæ Landgrauiorum, ex vetustissimo libro descripta p. 956

XIIII. Genealogia omnium qui vnquam fuerunt, Thuringiæ & Hassiæ Landgrauiorum p. 961.

AVTHORVM HVIVS VOLVMINIS VITÆ EX TRITHEMIO ET GESNERO.

REGINO.

REGINO *abbas Prumiensis cœnobij, in diœcesi Treuerensi, ordinis sancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in diuinis scripturis eruditissimus, & in secularib. literis nobiliter doctus: inter doctores Germaniæ & Galliæ suo tempore facilè obtinuit principatum. Scripsit magna autoritatis opuscula: de quibus ego tantùm reperi subiecta. Ad Alberonem primum Episcopum Metensem, à natiuitate Christi usque ad annum eiusdem* XCVIII, *continentem præcipuè gesta Francorum & Germanorum, scripsit historiam seu Chronicam, lib.* X. *De disciplina ecclesiastica lib.* II. *De cæteris nihil adhuc vidi. Scripsit autem præfatum opus, quod prænotatur De ecclesiastica disciplina & religione Christiana, iubente Rathbodo archiepiscopo Treuerorũ: quod ex decretis sanctorum Patrum & generalium Conciliorum in duobus libris comportauit, & in nongenta ferme capitula per rubricas ex more luculenter distinxit Claruit sub Arnolde Imperatore, anno Domini* DCCCCX. Trithemius.

HERM. CONTRACT.

HERMANNVS, *qui dicebatur Contractus, monachus cœnobij S. Galli, ordinis diui patris Benedicti, natione Teutonicus, filius Comitis de Veringen in Sueuia, vir in diuinis Scripturis eruditissimus, & in secularibus literis vniuersaliter doctissimus, philosophus, poeta, astronomus, rhetor, & musicus, nulli suo tempore secundus; trium linguarum, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ peritissimus. Scripsit carmine & prosa multa præclara volumina: de quibus ego tãtùm reperi subiecta: videlicet De musica, lib.* I. *De monochordo, lib.* I. *De sex ætatibus mundi, lib.* I. *De compositione astrolabij, lib.* III. *De vtilitate astrolabij, lib.* I. *De eclipsibus, lib.* I. *De computo, lib.* I. *De quadratura circuli, lib.* I. *De conflictu rhythmomachiæ, lib.* I. *De physionomia, lib.* I. *Vitas plurium sanctorum, lib.* I. *Hymnos & prosas varias. Composuit etiam dulci & regulari melodia Cãtus & prosas pulcherrimas: è quibus est illa de beata virgine Maria dulcissima, Salue regina; &, Alma redemptoris mater; & cætera, quarum copiosus est numerus. Transtulit etiam nonnulla Græcorum philosophorum & Arabum astrologorum volumina in Latinum. Membris fuit iuxta nomen suum contractus: sed semper in gratiarum actione perseuerans. vnde & per beatam virginem Dei genitricem interius mirabiliter consolari & illustrari meruit. Claruit temporibus Henrici Imp.* II. *anno Domini* MXL. Trithem.

LAMBERT. SCHAFNAB.

Claruit his temporibus Lambertus monachus Hirsfeldensis in Buchonia sylua, quæ est inter Hassiam & Duringiam, Magontinæ diœcesis, vir valde eruditus: qui inter cætera scripsit Chronicon monasterij sui Hirsfeldij, breue quidem, sed non inutile. Et de gestis Regum, Principum, ac Imperatorum à tempore Caroli Magni usque ad annum Domini MLXXVII, *(quo etiam ipse vixit) historiarum volumen vnum insigne, & iucundæ lectionis. & alia multa mihi incognita.* Trithem Chronic. lib. I. LAMBERTI *Schafnaburgensis historia (quæ hactenus ἀνώνυμος legebatur) de Germanorum rebus præclarè olim gestis: itemq́, rerum aliarum ferè memoratu dignissimarum perbrevis & admodum iucunda annotatio, ab exordio mundi repetita, Tubingæ prodiit ex officina Morhardi* 1533, *in* 8, *cum Indice.* Gesner. Biblioth. *Nondum vidi à Germaniæ scriptoribus eo argumento quidquam diligẽtius esse compositum. tametsi quædam admiscuerit de priuatis rebus, indigna posterorum memoria.* Phil. Mel. in præfat. ad Gasp. Churr.

MARIANVS SCOTVS.

MARIANVS *monachus Fuldensis, ordinis S. Benedicti, natione Scotus, vir in diuinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, historiographus & computista insignis, patriam suam relinquens, venit in Germaniam pro Christi amore peregrinus: & primùm Coloniæ ad S. Martinũ monachus factus, & solitudinis desiderio inclusus, duobus annis ibidẽ mansit. Postea verò ad Fuldam translatus,* XII *annis ibidem inclusus mansit, donec tandem propter eruditionem & sanctitatem iussu episcopi Moguntini & abbatis Fuldensis ad Mogũtiam transmigrans, annis* XVII *apud S. Martinum denuo stans inclusus, in magno ab omnibus honore habebatur.*

bebatur. Scripsit ab initio mundi vsque ad sua tempora Chronicam insignem, lib. III. *De concordantia Euangelistarum lib.* I. *De computo quoque lib.* I. *& quædam alia. Moritur sub Henrico* IIII, *anno* MLXXXVI, *Indictione* IX, *ætatis suæ anno* LVIII: *& Moguntiæ apud S. Martinum in maiori Ecclesia non sine sanctitatis opinione sepelitur.* Trithem.

DODECHINVS.

DVDECHINVS *presbyter ecclesiæ in Longenstein, natione Teutonicus, vir in scripturis sanctis longa exercitatione doctus, & in disciplinis secularium literarum sufficiẽter instructus: ob spem æternæ retributionis cum multis aliis sub Conrado Imperatore* III, *Hierosolymam profectus, cum Sarracenis nauali prelio sæpe dimicantibus, magna deuotione & constantia pro fide Christi clarus effulsit. Reuersus autem in patriam, petente Cunone abbate Montis S. Disibodi, tunc ordinis nostri, scripsit satis eleganti sermone in modum epistolæ siue libelli eandem peregrinationis historiam, lib.* I. *Epistolarum ad diuersos, lib.* I. *& quædam alia. Claruit sub Conrado Imperatore tertio, anno Domini* MCXL. Trithem.

SIGEBERTVS.

SIGEBERTVS *monachus Gemblacensis, ordinis S. Benedicti, natione Gallicus, vir in diuinis scripturis à iuuentute sua studiosissimus & multum eruditus, atque in secularibus literis nulli suo tempore in Leodiensium territorio secundus, carmine exercitatus & prosa. Scripsit vtroque stylo multa volumina, quibus nomen suum transmisit ad posteros. Reprehenditur autem in eo quòd Henrico Imperatori, Romanæ Ecclesiæ persecutori & rebelli, adhærens, contra Hildebrandum Gregorium septimum papam literas & opuscula scripsit; quæ suum propositum non decebant. Quid verò scripserit, in fine illustrium virorum apertè declarauit. Cùm in cœnobio S. Vincentij Metensi ad instruendos pueros esset positus, scripsit heroico metro Vitam S. Theoderici episcopi, lib.* I. *Passionem S. Luciæ metricè, lib.* I. *De translatione eiusdem, lib.* I. *Vitam Sigeberti regis, lib.* I. *Passionem Thebeorum, lib.* I. *Vitam S. Guiberti, lib.* I. *Gesta abbatum Gemblacensium, lib.* I. *Vitam S. Maclouij, lib.* I. *Vitam S. Theobardi, lib.* I. *Contra papam Gregorium, lib.* I. *Apologiam ad Imperatorem, lib.* I. *Contra epistolam Paschalis papæ, lib.* I. *In ecclesiasten heroico metro, lib.* I. *Historiarum post Eusebium, lib.* I. *De illustribus viris, lib.* I. *De computo ecclesiastico, lib.* I. *Sermonum quoque, lib.* I. *Epistolarum ad diuersos, lib.* I. *Alia etiam post hæc edidit, quæ cum suprascriptis opusculis non signauit. Claruit temporibus Henrici Imperatoris tertij, regis quarti, anno Domini* MCX. *Chronicam suam perduxit vsque ad annum* MCXL. Trithemius.

ROBERTVS MONTENSIS.

RVPERTVS *monachus cœnobij S. Remigij in diœcesi Remensi, ordinis diui patris Benedicti, natione Gallicus, vir in diuinis scripturis iugi studio exercitatus, & secularium disciplinarum non ignarus, ingenio clarus, & apertus eloquio. Scripsit nonnulla ingenij sui opuscula, quibus nomen eius posteritati innotuit. E quibus ego tantùm vidi gestorum in terra sancta per Christianos tempore Vrbani secundi contra infideles historiam insignem, lib.* X. *De aliis nihil vidi. Claruit sub Henrico quinto, anno Domini* MCXX. Trithem. *Robertus Montensis abbas, patria Nortmannus, addidit ad Sigeberti Gemblacensis Chronicon annales centum ferè annorum; & scripsit bella Christianorum principum, lib.* VIII. *Acta Conciliorum, lib.* I. *De suis temporibus, lib.* I. *Claruit anno Domini* MCXII. Epitome Biblioth. Gesn.

SIFRIDVS.

DE SIFRIDO *nihil habemus aliud quàm quod Gesneri Epitome tradit, eũ fuisse presbyterum Misnensem; & Compendium historiarum, quas à creatione mundi vsque ad annum Domini* MCCCVII *deduxerit, à Georgio Fabricio cum Annalibus Misniæ, Lipsiæ esse editum anno* MDLXVIIII. *Fabricius in præfatione Annalium Misniæ, Annalibus Misniæ, inquit, hunc adiicere auctorem placuit, & quia Misnensis fuit, & argumentum meo non valde dissimile tractauit, & quia temporum suorum vir non indiligens. vixit enim ante annos ducentos & sexaginta duos. Excerpsi ex illius libris hæc Epitome, quæ ad nostrum propositum visa sunt aptissima, & quæ aut in aliis non inueniũtur, aut certè commemorantur breuius vel obscurius. Nam post creationem mundi in suo opere ea recenset quæ in libris sacris traduntur, & historias*

addit ecclesiasticas sanctorum, quæ apud scriptores veteres Græcos & Latinos leguntur ornatius & copiosius. Hæc Fabricius.

PAVLVS LANGIVS.

PAVLVS LANGIVS *natione fuit Germanus, Voitlandus, patria Zwiccauiensis; parentibus natus minimè obscuris, iisque (vt scribit) cùm maiorum prosapia & insignibus, tum pietate in Deum eiusq; Sanctos satis nobilibus. In literis bonis (vt apparet) non vulgariter versatus est. Præceptorem suum agnoscit & nominat Trithemium. Ad tempus in Academia Cracouiensi vixit. Tandem ad annos ætatis virilis cùm peruenisset, in monasterium ordinis Benedictini, Bozau, prope Zizam, à patria sua paucis miliaribus distans, à parentibus deductus est, anno Domini* MCCCCLXXXVII: *vbi monachatum inuitus quidem assumpsit, & in eo in primo limine impegit; post tamen seipsum vicit, & in statione permansit. Scriptor alias purus & diligens, liberior quidem interdum in narrationibus, satis tamen cautus, dexteritatisq; non vulgaris. Adultaiam ætate in monachatu confirmatus, viris præcipuis & doctis, cùm sui ordinis, tum aliis, notus & charus fuit: & id quidem sine dubio ob ingenij sagacitatem & eruditionis præstantiam. Legatus fuit Trithemij abbatis ad collegia & monasteria per totam Germaniam ad omnis generis antiquitates explorandas, consignandas, & ipsi Trithemio referendas: qua legatione fideliter, quantum per ipsum stetit, functus est; & in ea suam ipsius historiam partim auxit, partim emendauit. Hæc ipse de se in hoc libro passim scribit: in quo etiam indicat se adhuc anno* MDXX *vixisse. De obitu eius & tota ætate nihil certi affirmare possumus. Quousque historiam suam extenderit, nescimus. colligitur tamen ex narrationis forma, plura ab ipso esse relicta, eumq; nõ in medio alicuius vocabuli, vt exemplar nostrum manuscriptum habet, substitisse. Quæ si ab iis, apud quos hactenus latuerunt, nobis communicentur, fiet nobis & reipubl. literariæ res pergrata. Id ipsum de aliis etiam rerum Germanicarum scriptoribus intelligimus.*

Interim studiosus lector his fruatur.

REGINO-

REGINONIS MONACHI PRVMIENSIS ANNALES, NON TAM DE AVGVSTORVM VITIS, QVAM ALIORVM GERMANORVM GESTIS, ET DOctè & compendiosè differentes, ante sexcentos ferè annos editi.

EXCELLENTISSIMI INGENII, ET TOTIVS PHILOSOPHIÆ STVDIIS MVLTIPLICITER INSIGNITO, DOMINO ADALBERONI, Episcopo Treuerensi, Regino, quamuis omnium Christicolarum extremus, vestræ tamen sublimitati in omnibus deuotissimus, fidelia mandat orationum obsequia.

CHRONICA, *quæ de nostris & antecessorum nostrorum temporibus literis comprehendi, vestræ singulari prudentiæ examinanda transmisi, vt vestro perspicaci iudicio aut approbarentur, aut condemnarentur. Ea autem in duos libellos distinxi, exordium capiens à primo incarnationis Dominicæ anno, & consummans cœptum opus vsque in præsentem annum, qui computatur à præfata incarnatione Domini nongentes. octauus. Indignum etenim mihi visum est, vt cùm Hebræorum, Græcorum, atque Romanorum, aliarumq; gentium historiographi res in diebus suis gestas scriptis vsque ad nostram notitiam transmiserint, de nostris, quanquam longè inferioribus, temporibus ita perpetuum sit silentium, vt quasi in diebus nostris aut hominum actio cessauerit, aut fortassis nil dignum, quod memoriæ fuerit commendandum, egerint, aut si res memoratu dignæ gestæ sunt, nullus ad hæc literis mandanda idoneus inuentus fuerit, notariis per incuriam otio torpentibus. Hac itaque de causa non passus sum tempora patrum nostrorum, & nostra per omnia intacta præterire, sed ex multis pauca notare curaui, & vbi ad præsentia tempora ventum est, stylo temperaui, propter quorundam offensam, qui adhuc sunt superstites; latiùs hæc posteris exequenda relinquens. Accipite ergo hoc paruum munusculum ea benignitate, qua deuotione missum est à me paruitate. In calce autem obsecro lectorem, vt si illi hæc nostra dicta, qualiacunq; sint, placuerint, & ea sibi describi voluerit, hanc præfatiunculam nullatenus omittat, quin eam in prima fronte libelli annotari faciat. Gloriam celsitudinis vestræ multorum vtilitatibus profuturam superna prouidentia diu incolumem conseruare dignetur.*

CHRONICORVM REGINONIS AD ADALBERONEM, TREVERENSEM EPISCOPVM, LIBER PRIMVS.

ANno imperij Cæsaris OCTAVIANI quadragesimo secundo, Iesus Christus, filius Dei, natus est. Eadem nocte ab Angelis euangelizatur, à Pastoribus visitatur, octaua die circunciditur, tredecima die, stella duce à Magis adoratur, & mysticis muneribus prædicatur. Quadragesimo die in templum cum oblatione à parentibus inducitur, à Symeone suscipitur, ab Anna cognoscitur. Post hæc in Ægyptum deportatur, vbi manet vsque ad obitum Herodis.

Anno Dominicę incarnationis secũdo, Herodes mittens in Bethleem, & in omnibus finibus eius, pueros innocentes iugulare præcepit. Deinde in domesticos arma conuertens multos peremit, dilectam sibi coniugem Mariamnem interfecit, filios quos ex ea susceperat, Aristobulum & Alexandrum in Samaria strangulari iubet, nouissimè Antipatrum ex Dodyse natum, incentorem, & insimulatorem, & omnium malorum insidiatorem percutit. Post hæc miserabili morte periit, anno Dominicæ incarnationis sexto, regni verò sui XXXVI.

Anno Dominicæ incarnat. VII, Archelaus filius Herodis in Iudæa regnat. Dominus Iesus Christus ex Ægypto reducitur, & propter metum prædicti regis in Nazareth ciuitatem Galilææ diuertit, ibiq; vsque ad tempus baptismi perdurauit.

Duodecimo ætatis suæ anno dominus Iesus Christus Hierosolymam conscendit, ibiq; in templo in medio doctorum residens, à parentibus post triduum inuenitur.

Anno Dominicæ incarnationis XV, Archelaus à Iudæis apud Cæsarem accusatus, in Viennam vrbem Galliæ exilio relegatur. Regnum Iudæorum inter quatuor fratres eius Herodem, Antipatrum, Lysaniam, & Philippum diuiditur. Cæsar Augustus, postquam LVI annis & VI mensibus Romanorum rexit imperium, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, TIBERIVS regnare cœpit, & regnauit annos XXIII.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, Pilatus Iudææ procurator à Tiberio dirigitur.

Anno Dominicæ incarnationis XXX, Tiberij autem XII, Ioannes circa regionem Iordanis baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum prædicat, multosq; baptizat, inter quos ipsum redemptorem mundi, qui omnium peccata abluit, aquis Iordanicis tinxit. Post baptismum Dominus in desertum secedit, XL dies ieiunat. Post ieiunium tentatore superato, in virtute Spiritus Galilæam ingreditur, Apostolos vocat, regnum Dei euangelizat, multa signa & miracula facit.

Anno Dominicæ incarnationis XXXII, Ioannes Baptista, Herodiade insidiante, iussu regis Herodis, in carcere capite truncatur.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIII, Tiberij autem XVIII, Dominus sua nos passione redemit; XL die post resurrectionem cœlum ascendit; L die Spiritum paracletum misit. Matthias in loco Iudæ constituitur Apostolus. Iacobus frater Domini Hierosolymorum episcopus constituitur. VII diaconi ordinantur. Stephanus lapidatur.

Anno Dominicę incarnation. XXXIIII secundum Latinos, qui à Ianuario annum incipiunt computare, Paulus cùm pergeret Damascum, à Christo de cœlo vocatur, secundum Hebræos, qui à Martio initium anni capiunt, eodem anno, quo dominus passus, XI mense, VIII calendas Februarij.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIX, CAIVS regnat annos quatuor, menses V, dies

dies VIII. his ergo X mensibus si addamus VI, qui superfuerint LVI annis Octauiani, erunt menses XVI. Ex quibus, IIII detractis, annus integer remanet, qui hoc in loco inserendus videtur. Herodes Agrippa Iudæorum genti præficitur.

Anno Dominicæ incarnation. XLIIII, Herodes Tetrarcha cum Herodiade in Hispania mœrore periit. Pilatus qui in Dei passione mortis sententiam protulit, sua se manu peremit.

Anno Dominicæ incarnationis XLV, CLAVDIVS regnat annos XIIII, menses VII, dies XXVII. Addamus itaq; his VII mensibus, qui suprà remanserunt, fiunt XI, & IX dies his XXVII diebus, erunt XXXVI, id est annus, & dies VI, qui huius temporibus adnumerandus videtur.

Anno Dominicæ incarnationis XLVII, Iacobus frater Ioannis ab Herode decollatur, Petrus in carcerem mittitur. Idem Herodes ab Angelo percutitur. Antiochię Spiritus discipulos alloquitur, *Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod elegi eos.* Agrippa filius Herodis in Iudæa regnat vsque ad exterminium Iudæorum.

Anno Dominicæ incarnationis XLVIII, passionis verò XIIII, & Claudij IIII, Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymam. De hac ascensione sua Paulus ipse scribit ad Galatas, *Deinde post annos XIIII ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito, & contuli cum illis*, id est cum Apostolis, *Euangelium quod prædico in gentibus.* XIIII itaque anno passionis Dominicæ iuxta conductum Iacobi, Cephæ, & Ioannis, ad gentium magisterium & Apostolatum Paulus profectus est, vbi numerus ipse quem posuit, recensendus est annorum. Scimus enim Petrum & Paulum Apostolos, anno post ascensionem Domini XXXVIII, id est vltimo Neronis anno, passos fuisse, & beatum Petrum Romæ XXV annis episcopalem sedisse cathedram. XXV autem anni & XIIII, non XXXVIII sed XXXIX faciunt. Sequitur ergo, vt beatum Petrum eodem XIIII post Domini passionem anno, quo eum Hierosolymis alloquitur Paulus id est, quarto Claudij anno, Romam venisse credamus: simulq; ni fallor hac supputatione, Paulum eodē quo Dominus passus est anno, ad fidem venisse probatur. Eodem anno fames grauissima facta est, cuius Lucas meminit: & Claudius Britanniam intrauit.

Anno Dominicæ incarnationis LIII, Claudius Iudæos tumultuantes Roma expulit. NERO regnat annos XIII, menses VII, dies XXVIII.

Anno Dominicæ incarnationis LXI, Festus procurator succedit Felici. Paulus vinctus Romam mittitur anno II Neronis.

Anno Dominicæ incarnationis LXII, Iacobus frater Domini à Iudæis lapidatur. Festo magistratu Iudææ successit Albinus, Albino Florus.

Anno Dominicæ incarnationis LXX, Vespasianus magister militiæ cum exercitu in Iudæam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXII, Romæ Petrus crucifigitur, Paulus decollatur. Sub Neroniana persecutione coronatur Romę Proceſſus & Martinianus, XLVII qui baptizati sunt à beato Petro, in custodia Manutij retrusi, Torpes, Marcell. & Apuleius. Alexandriæ Marcus Euangelista passus est VIII anno Neronis; Mediolani Nazarius & Celsus; Gerualius & Protasius sub Amilino præfecto apud Nuceriam; Aquileiæ Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Constantia.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, VESPASIANVS regnat annos IX, menses XI, dies XXII. his IX mensibus additi VII Neronis, fiunt XVII. & his XXII diebus illius XXVII, fiunt L dies, id est annus, VII menses, & XX dies, qui annus hoc loco inseritur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, regnum Iudææ à Tito subuertitur, templumq; destruitur. His temporibus Apollinaris episcopus à beato Rauenna directus martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXIIII, TITVS regnauit annos II, menses II.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXV, DOMITIANVS regnauit annos XV; menses V. his V mensibus addamus VII Vespasiani, complebit annus qui hîc inseritur. Huius temporibus Ioannes Apostolus Romæ in feruentis olei dolium mittitur, ante portam Latinam, & in Patmon insulam relegatur, vbi Apocalypsin scribit. Flauia

Domicilla in Pontianam insulam exiliatur. Anacletus papa tertius post Petrum martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis XC, NERVA regnauit annum I, menses IIII, dies VIII. Ioannes Apostolus ab exilio reuocatur, & apud Ephesum Euangelium scribit. Huius temporibus passi sunt Romę Eutyches, Victorinus & Maro apud Amiterninam vrbem, Victorinus apud fratrem Seuerini.

Anno Dominicæ incarnationis XCI, TRAIANVS regnauit annos XIX, mẽses VI, dies XVI. his VI mensibus si addiderimus Titi II, Neruæ IIII, fit annus, qui hoc in loco aptatur: remanent dies XXVIII, qui suprà notati sunt.

Anno Dominicæ incarnationis CI, Ioannes Apostolus Epheso requieuit. Traiani temporibus martyrio coronantur Romæ, Clemens papa, Alexander IIII post Petrum papa, Quirinus, & filia eius Balbina, Sulpitius & Seruilianus, Domicilla & Seraphia virgines, Nereus & Achilleus, Ignatius Antiochenus episcopus; Hierosolymis Symeon episcopus filius Cleophæ; in Ponto Phocas episcopus.

Anno Dominicæ incarnationis CXI, Adrianus regnauit annos XI. Huius temporibus passi sunt Romæ Sixtus papa, Getulius, Sabina, Seraphia, virgines; apud Mesenam ciuitatem Apuliæ Eleutherius episcopus cum Anthia matre; apud Athenas, Quadratus & Aristides clari habentur, Dionysius episcopus Areopagita; apud Tiburnam vrbem Italiæ Symphrosa cum septem filiis.

Anno Dominicæ incarnat. CXXIII, ANTONINVS cognomento PIVS, cum filiis Aurelio & Lucio regnauit annos XXII, mens. III. Iustinus Philosophus claret. Sub Pio episcopo Hermes librum scribit, qui dicitur Pastoralis.

Anno Dominicæ incarnationis CXXV, MARCVS ANTONINVS VERVS, cum fratre Lucio Commodo annis XIX, mense I. Horum & suprà dictorum temporibus coronati sunt Romę Anicetus papa, Victor papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum VII filiis, Iulius & Antonius, Eusebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius; apud Sebastem Armeniæ minoris XL martyres sub Agricola iudice; apud Spoletum Concordius; apud Smyrnam Polycarpus episcopus sancti Ioannis discipulus, item Germanicus & Pionius; apud Apameam, Alexander & Gaius; apud Cretæ vrbem Gortynam Philippus episcopus; apud Pergamum Asiæ vrbem Carpus episcopus, Papinus diaconus, & Iustinus Philosophus; apud Lugdunum Galliæ Irenæus episcopus cum multis, Photinus episcopus eiusdem vrbis, & Blandina cum aliis XLVIII. Epipodius & Alexander in Syria, Victor & Corona Mediolani, Faustus Cabillone, Marcellus item in territorio Cabillonensi, castro Trenortio Valerianus, Alexandriæ Tholomæus & Lucius.

Anno Dominicæ incarnationis CXLIIII, LVCIVS ANTONINVS COMMODVS, post mortem patris Antonini Veri regnauit annos VIIII. Huius tẽporibus nonnulli passi sunt, quos suprà notauimus. Sed idcirco hæc non per ordinem certis imperatorum temporibus exprimere potuimus, quia in quibusdam passionibus sanctorum suprà nominatorum, imperatorum vocabula ita confusè posita sunt, vt cùm dicas rem sub Antonino gestam, ignoretur, vtrùm sub Pio, aut sub Vero, aut sub Commodo actum sit, & cùm dicitur sub Lucio, ambiguum sit, vtrùm sub Aurelio, aut sub Commodo, aut sub Antonino gestum sit. Ferunt tamen, quòd huius temporibus Irenæus episcopus Lugdunensis passus sit.

Anno Dominicæ incarnat. CLVII, HELIVS PERTINAX regnat menses VI.

Anno Dominicæ incarnationis CLVIII, SEVERVS PERTINAX regnauit annos XVII. Clemens Alexandrinæ ecclesiæ pater, & Parthenus Philosophus claruerũt. Narcissus Hierosolymorũ episcopus, Theophilus Cęsariensis insignes habentur. Leonides pater Origenis coronatur apud Carthaginẽ, Perpetua & Felicitas bestiis deputantur.

Anno Dominicæ incarnat. CLXX, ANTONINVS cognomento CARACALLA, Seueri filius, regnat annos VII.

Anno Dominicæ incarnat. CLXXI, MACRINVS regnat annum vnum.

Anno Dominicæ incarnat. CLXXII, MARCVS AVRELIVS ANTONINVS regnauit annos III.

Anno Dominicæ incarnat. CLXXVI, AVRELIVS ALEXANDER annos XIII regnauit.

regnauit. Origenes toto orbe clarus habetur. Huius temporibus coronantur Romæ, Caliſtus papa, Vrbanus papa, Cæcilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius presbyter, Palmatius conſul cum vxore & filiis, & Simplicius ſenator.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXVI, MAXIMINVS regnauit annos III. Huius temporibus coronantur Romæ Antherus papa, Pontianus papa; Cæſareæ Palæſtinæ, Pamphilus & Maximinus presbyteri.

Anno Dominicæ incarnat. CXCII, GORDIANVS regnauit annos VI. Origenes in Cæſarea Palæſtinæ Theodorum cognomento Gregorium, & Athenodorum fratres, diuina Philoſophia imbuit.

Anno Dominicæ incarnat. CXCVIII, Philippus cum filio Philippo regnauit annos VI. Hic primus omnium imperatorum Chriſtianus fuit.

Anno Dominicæ incarnationis CCIIII, DECIVS regnauit annum vnum, menſes III. his menſibus adde Antonini Pij tres, Marci Antonini vnum, Helij Pertinacis ſex, fit annus, qui hoc in loco ponitur: remanet menſis I, & dies XXVIII ſupra notati. Huius temporibus martyrio coronantur Romæ, Fabianus papa, Sixtus papa, Laurentius, Feliciſſimus, & Agapetus diaconus, Abdon & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Abundus, Cornelius papa, Victoria virgo, Miniates; Antiochiæ, Babillus epiſcopus; Apollonia ciuitate Leacus, Thyrſus & Callinicus; Hieroſolyma Alexander epiſcopus; Nazanzo Trypho; in Ægypto ciuitate quæ dicitur Thinius, Phileas epiſcopus, & Philoromus tribunus cum aliis multis; in Sicilia ciuitate Caranenſium Agatha virgo; in Perſide Polocronius; Babyloniæ & Cteſiphontis epiſcopus Egen; Pamphylię Neſtor epiſcopus; in Corduba ciuitate Parmenius presbyter cum ſociis; apud Circenſem coloniam Marianus & Iacobus; in Tyro, Anatolia & Andet; apud Africam, Nemeſianus & Felix, Rogatianus presbyter & Feliciſſimus cum multis aliis; Antiochiæ Aſclepiades epiſcopus; Alexandriæ, Agatho & Serapion, Arſenius & Dioſcorus cum ſociis ſuis.

Anno Dominicæ incarnationis CCVI, Gallus cum Voluſiano filio regnauit annos II, menſes IIII. Origenes Doctor moritur, & in Tyro ſepelitur.

Anno Dominicę incarnat. CCIX, Valerianus cum Galieno regnauit annos XV. Horum temporibus coronantur Romæ Stephanus papa, Eugenia virgo, Iouinus & Baſileus, Lucius papa, Baſilla, Rufina, & Secūda virgo, Herculianus, Protus & Hyacinthus, Sixtus papa, Valerianꝰ, Nemeſius, Symphronius & Olympius; in Hiſpania vrbe Terragone, Verona Zenon epiſcopus, & confratres, Fructuoſus epiſcopus, Augurius & Eulogius diaconi; Cæſarea Paleſtinæ Marinus & Artemius; apud Africam ciuitatem Tuburno; Lucernariæ Maxima, Donatilla, & Secunda virgo; in territorio Canellitano, vico Mitanenſi, Priuatus epiſcopus, Theodorus cognomēto Gregorius. Cæſareę Ponti epiſcopus virtutum gloria claret.

Anno Dominicæ incarnat. CCXXIIII, CLAVDIVS annum vnum regnat, menſ. IX. his adde quatuor Voluſiani, fit annus, qui hîc annumeratur, remanet menſis I. Huius temporibus paſſi ſunt Romæ Felix papa, Marius & Martha coniunx eius cum filiis, XLVII milites qui baptizati ſunt à Dionyſio papa, Cyrilla virgo; in Terracinis Campaniæ ciuitate, Felix presbyter, & Euſebius.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXVI, AVRELIANVS regnauit annos V, VI menſes. Huius temporibus paſſi ſunt Romæ Eutychianus papa, Theodora, Baſilides, Tripos, & Mandalio; Lingonis ſancti Gemini; Loonio ciuitate Conon; Cæſarea Cappadociæ Mannes; apud Prænestinam vrbem Agapetus; in ciuitate Salona Anaſtaſius; Auguſtoduno Symphorianus; in territorio Nauarienſi, loco qui dicitur Gentibus, Andeolus ſubdiaconus, Andochius presbyter, Thyrſus diaconus, & Felix; in caſtro Diuione Benignus presbyter.

Anno Dominicæ incarnat. CCXXXII, TACITVS regnat menſes VI. adde VI Aureliani, fit annus, remanent LXXXVIII dies Floriani: his coniunge XXVIII dies, qui ſupra remanſerant, fiunt CVIII, id eſt, menſes III, XVIII dies. Adde duos ſuperfluos menſes, faciunt menſes V, dies XVIII. Anatolius Laodiceæ Syriæ epiſcopus clarus habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXXIII, PROBVS regnat annos VI, menſes

IIII. His adde VI Taciti, & V suprà scriptos, fit annus, remanent III menses.

Anno Dominicæ incarnationis CCXL, CARVS cum filiis Carino & Numeriano regnauit annos II. Horum temporibus coronãtur Romę Chrysanthus & Daria, Claudius & Hilaria vxor eius cum filiis, Iason & Mauro, & LXX milites.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLII, DIOCLETIANVS cum Maximiano, & Constantio, & post mortem Diocletiani, MAXIMIANVS cum Seuero, Galerio, & Maximiano, regnauit annos XX. Horum temporibus martyrio coronantur Romæ Gaius papa, Cyriacus diaconus, Largus, & Smaragdus, Apronianus, Papias, & Maurus, Claudius, & Prepedigna cum filiis, Gabinius presbyter, Castulus, Pancratius, Artemius cum vxore & filia, Sebastianus, Marcus, & Marcellianus, Marcellinus presbyter, Petrus exorcista, Tranquillinus, Nicostratus, Zoe vxor eius, Primus, Felicianus, Claudius, Castorius, Victorinus, Symphorianus, Basiliscus, Faustinus, Simplicius, & Beatrix, Tiburtius filius Chromatij, Susanna virgo, Ioannes, Crispus, Genesius, Felix, & Adauctus, Lucia, & Geminianus, Sergius, & Bacchus, Chrysogonus, Saturninus, quatuor coronati, Theodorus, Pontianus, Prætextatus, & Thraso: apud Spoletum Gregorius presbyter, Sabinus episcopus, Exsuperantius, & Marcellus diaconus: apud insulas Parmarias Anastasia: Antiochiæ Iulianus, & Basilissa: in Hispania, ciuitate Cæsaraugustana, Vincentius diaconus: in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas: apud Gerundam Felix: in Cucumis Iuliana virgo: apud Tyrum Tyrannio, Syluanus, Peneleus, atque episcopi cum innumera multitudine: apud Syrmium Strenum: Nicomedię Petrus, & Lucianus presbyter, Antiochenus Anthimus episcopus, Pantaleon, Ioannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius: Smyrnæ, Irenæus episcopus: in Palæstina, ciuitate Gaza, Syluanus: Mediolanis Victor apud Illyricũ ciuitate Suscia Quirinus episcopus: apud Tarsum Bonifacius: apud Aquileiam Felix & Fortunatus: apud Ciliciam, Vitus & Modestus cum Crescentia, Lucia virgine: in Britannia Albanus: apud Massiliam Victor: apud Augustam Afra cum matre sua Hilaria in Rhetia: in prouincia Niceę Bithyniæ Theodora cum filiis: in Hispania, ciuitate Compluto, Iustinus & Bastar fratres: in Sicilia ciuitate Catanensium Euplus diaconus: apud vrbem Italiæ Pergamum Alexander: in ciuitate Chalcedonia Euphemia: in Neapoli Campaniæ Ianuarius episcopus, Beneuentura, Sosius diaconus: Mesenate ciuitate Faustus & Desyderius: in Palæstina Peleus & Nilus episcopi: in Cyzico Fausta & Euilasius: Agauno Mauricius cum sociis: Antiochię Cyprianus episcopus cum Iustina: apud Ægeam ciuitatem Cosmas & Damianus: in Gallia Castro Solodora, quod est super Aralam fluuium, Victorinus: apud Coloniam Agrippinam Gereõ cum sociis: apud Tarsum Probus & Andronicus: in Venusia ciuitate Apulię Felix episcopus, Audax & Ianuarius presbyteri: Suessionis ciuitate Crispinus & Crispinianus: apud Sidonem Zenobius presbyter: in territorio Tiberius, Modestus, & Florentina: in Scythia Mennas: Antiochię Romanus: Alexandrię Petrus episcopus: in Africa ciuitate Crispina virgo: in Tuscia Barbara virgo: in Hispania Leocadia: Emerita ciuitate Eulalia, & Iulia, virgines.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLIII. Huius Constantij temporibus pace ecclesiis reddita, episcopi priuatis sedibus restituuntur, & alia plura Christianæ religioni profutura cedũtur. Inter quæ etiam cœnobium seruorum dei Treueri inchoatur, cui præscripti principis assensu, inter cõtiguos vrbi muros, Ioannes abbas miræ sanctitatis vir, initia dedit, cuius cœnobij beatus Augustinus in lib. Confessionũ mentionẽ fecit.

Anno Dominicæ incarn. CCXLIIII, CONSTANTINVS, Constantij ex concubina Helena filius, regnat annos XXX, menses X. his adde tres menses qui suprà remanserunt, fit annus, remanet mẽsis vnus. Siluester papa clarus habetur, cuius industria Synodus præclarissima toto orbe terrarum CCCXVIII patrum apud Niceam vrbem celebratur. Crux domini nostri Iesu Christi à Iuda inuenitur. Sed vt in gestis Romanorũ pontificum legimus, sub Constantio patre Constantini, & Eusebio pontifice Romano, eadem crux inuẽta est. Nam ibi ita legitur, Sub huius temporibus, id est Eusebij, inuenta est Crux Christi, V nonas Maij, & baptizatus est Iudas, qui & Cyriacus.

Anno Dominicæ incarnationis CCXCV, CONSTANTINVS cum Constantio & Constante fratribus, annos XXVII, menses V, dies XIII. Horum temporibus Maximianus Treuirorum episcopus clarus habetur. Iacobus Nisibis episcopus agnoscitur.

Antonius

Antonius monachus in eremo moritur. Hilarius Patauienſis epiſcopus ab exilio reuocatur. Iulius papa in exilium mittitur. Liberius papa exilio deportatur: reuocatus hæreticis fauet. Felix papa deponitur, & ab hæreticis interficitur. Euſebius presbyter propter fidem catholicam in quodam cubiculo includitur, ibiq́ue poſt VII menſes moritur. Dionyſius epiſcopus Mediolanenſis apud Cappadociam exilio damnatur. Paulus Conſtantinopolitanus epiſcopus ab Arrianis ſtrangulatur. Paulinus epiſcopus Treuirenſis, ſucceſſor ſancti Maximiani epiſcopi, ob catholicam fidem à Conſtantio relegatur exilio, & vſque ad mortem etiam vltra Chriſtianum nomen mutando exilio fatigatur. Ad vltimum apud Frigidam defunctus eſt. inde Treueris reportatur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCX, IVLIANVS regnauit annos duos, menſes VIII. His adde VI qui remanſerunt, fit annus. Superſunt menſes II, & XVIII dies. Huius temporibus coronantur Romæ Priſcus presbyter, Priſcillianus clericus, Benedicta fœmina, Pigmenius presbyter, Gordianus, Demetria virgo, Ioannes presbyter, item Ioannes & Paulus, Fauſtus & Dafroſa, in Hoſtia Hilarianus Hieroſolymorum epiſcopus, Aretina ciuitate Donatus epiſcopus, Antiochia Theodoricus presbyter.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXV, VALENTINIANVS cum fratre Valente regnauit annos XI. Romæ Damaſus papa clarus habetur, Mediolani Ambroſius epiſcopus inſignis habetur. Hilarius epiſcopus Pictauis moritur, Athanaſius Alexandriæ vita decedit.

Anno Dominicæ incarnation. CCCXXVII, VALENS cum Gratiano, & Valentiniano Valentiniani fratris ſui filio, regnat annos IIII. Hunni Gothos propriis ſedibus pellunt. Gothi Thraciam depopulantur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXII, GRATIANVS cum fratre Valentiniano regnauit annos VI. Theodoſius à Gratiano Imperator creatur. Synodus CL patrum congregatur vrbe Auguſta ſub Damaſo papa. Theodoſius Arcadium filium conſortem imperij facit. Maximus in Britannia Imperator creatur, in Gallia apud Lugdunum Gratianum Auguſtum interfecit, fratrem eius Valentinianum ab Italia expulit. Martinus Turonorum epiſcopus virtutum gloria fulget. Hieronymus ſacræ ſcripturæ interpres Bethleem inſignis habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXIX, THEODOSIVS, qui Gratiano vitĕte, annos * iam orientem regebat, poſt eius mortem regnauit annos XI. Maximum Tyrannum quarto ab Aquileia lapide interfecit. Siricius papa Romanam rexit eccleſiam. Hieronymus librum de illuſtribus viris ſcripſit. Apud Ægyptum Ioannes Eremita celebratur, qui Theodoſio de Tyranno victoriam prædixit.

Anno Dominicę incarnationis CCCL, ARCADIVS cum fratre Honorio regnauit annos XV. Gothi Italiam, Wandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur. Corpora Abacuc & Micheæ Prophetarum reuelantur. Innocentius papa Romanam rexit eccleſiam. Sanctus Martinus ad cœleſtia tranſit. Seuerinus epiſcopus Coloniæ Agrippinæ clarus habetur. Auguſtinus epiſcopus eximius Doctor in Hipponenſi eccleſia diuinam philoſophiam dogmatizat, Pelagius Britto gratiam Dei impugnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXIIII, HONORIVS cum Theodoſio minore fratris ſui filio regnauit annos XV. Alaricus rex Gothorum Romam inuadit anno VII Honorij. Corpora ſanctorum Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano presbytero reuelantur. Bonifacius papa, & Celeſtinus Romanam regunt eccleſiam. Hieronymus presbyter obiit XII Honorij anno, ætatis autem ſuæ XCVII libros ſuos perfecit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXX, Theodoſius minor, Arcadij filius, regnauit annos XXVI. Valentinianus iunior, Conſtantij filius, Rauennæ imperator ordinatur. Gens Wandalorum, Alanorum & Gothorum, Africam deuaſtat. Auguſtinus epiſcopus inter ipſas obſidionum anguſtias migrauit ad Deum. Wandalicapta Carthagine, in Siciliam tranſeunt. Celeſtinus & Xiſtus Romanam regunt eccleſiam. Huius temporibus Leo magnus apoſtolicam obtinuit cathedram, ad quem, & ad Pulcheriam Auguſtam, multa ſuper Eutychetis errorem ſcribit Flauianus Gon-

ſtantinopolitanus epiſcopus, & Eutychetem damnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXCVII, MARCIANVS & Valentinianus regnauerũt annos VII. Ioannes Baptiſta duobus monachis caput ſuum manifeſtat. Germanus epiſcopus Vtiſrodorenſis, & Lupus Trecaſenis epiſcopus, in Britanniam diriguntur. Poſt hæc Germanus epiſcopus apud Rauennam moritur. Leo epiſcopus Marciano multa fidei dogmata ſcribit. Anatolius epiſcopus Conſtantinopolitanus Eutychetis errorem damnat, & à Leone papa arguitur, quòd contra Nicenum concilium, Antiochenam & Alexandrinam eccleſias ſibi ſubdere voluiſſet. Aëtius patricius à Valentiniano occiditur apud Arelatum. Hilarius epiſcopus, doctiſſimus atque præclariſſimus vir, qui vitam ſancti Honorati prædeceſſoris ſui compoſuit, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCV, LEO regnauit annos XVII. huic Leoni Leo papa plurima ſcribit. Theodorus epiſcopus ciuitatis Syriæ, hiſtoriam eccleſiaſticam à fine librorum Euſebij ſcribit. Hilarius papa Romanam eccleſiam gubernat. Victorinus, iubente papa Hilario, reuolutionem magni anni deſcribit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXIIII, ZENON regnauit annos XVII. Odoacer rex Gothorum Romam obtinuit. Theodericus, cognomento Walager, vtramque Macedoniam depopulatur. Honoricus rex Wandalorum, Arriano in Africa plusquam CCCXXXIIII epiſcopis fugatis, eccleſias eorum clauſit, & plebes variis ſuppliciis affecit. Felix papa damnauit Achatium Conſtantinopolitanum epiſcopum, & Petrum Alexandrinum. Gelaſius vir prudens, Felici papæ in pontificatu ſuo cedit. Hic etiam damnauit Achatium & Petrum. Poſt hunc, Anaſtaſius præſul efficitur, qui voluit occultè reuocare Achatium, ſed non potuit, qui etiam nutu diuino percuſſus eſt.

Anno Dominicæ incarnation. CCCCXXI, ANASTASIVS regnauit annos XXIX. Thraſamundus rex Wandalorum CCXX epiſcopos exilio Sardinia miſit. Huius & Zenonis temporibus ſub Wandalica perſecutione martyrio coronantur, apud Africam Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, & cum eo plusquam quingenti. Appa Bonifacius diaconus, Seruius & Ruſticus ſubdiaconi, Rogatus & Septimus monachi, & Maximus puer, primò igni iniecti, pòſt remorum vectibus enecati ſunt. Item Marcianus & Satyrianus, & Maxima virgo, & cum eis CCCLXX crudeliter perempti ſunt. Item Papias & Manſuetus, Vulteius, Valerianus, Vrbanus, Creſcens, Felix & Hortulanus epiſcopi in confeſſione curſum vitæ conſummauerunt. Item Dacius, & Dionyſia, Emelianus medicus, cum multis aliis. Valerianus epiſcopus. Symmachus papa eccleſiam Romanam gubernat, pecuniam, & veſtes per Africam & Sardiniam epiſcopis in exilium miſſis miniſtrat. Poſt hunc Hormiſda papa conſtituitur. Clodoueus rex Francorum, qui Gallias regnauit XXX annos, Syagrium patricium interfecit, Cundibaldum regem Burgundia expulit, Alemannos tributarios fecit. Anno XII regni ſui à ſancto Remigio, Remorum epiſcopo, vnà cum Francis baptizatur. Mammertius epiſcopus Viennenſis eccleſiæ triduanas litanias inſtituit ante aſcenſionem Domini. Clodoueus rex cum Alarico, rege Gothorum, in Aquitania iuxta Pictauos confligit, eumque regno & vita priuat. Amalricus filius Alarici in Hiſpania regnum paternum obtinuit. Anaſtaſius Imperator Clodoueo dona regia mittit. Clodoueus Reginarium propinquum atque conſortem regni interficit. A tranſitu ſancti Martini vſque ad mortem Clodouei ſunt anni CXII. Quatuor filij eius Theodoricus, Clodomerus, Childebertus, & Clotharius, regnum patris inter ſe diuiſerunt. Anaſtaſius Imperator in flumine periit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCI, IVSTINVS ſenior regnauit annos VIII. Ioannes papa à Theodorico rege Gothorum Rauennam propter fidem Catholicam in cuſtodiam mittitur, ibiq; moritur. Idem tyrannus Symmachum patricium interfecit. Boëtiũ in liberalibus diſciplinis nulli ſecundum in carcerem trudit, in quo ipſa Philoſophia miris diſputationũ argumentis cõqueritur. Prędictus Theodoricus ſubita morte perijt. Athalaricus in regnum ſuccedit. Benedictus pater, & primus in loco, qui Sublacus dicitur, & poſtea in caſtro Caſſini, vir magnæ vitæ, meritis & apoſtolicis virtutibus effulſit. Felix & Bonifacius Romanam regunt eccleſiam. Sigiſmundus rex Burgundionum, monaſterium ſanctorum Auganenſium ædificat. Idem à ſuprà dictis

filiis

filiis Clodouei interficitur. Theodoricus cum filio Theodeberto & fratre Clothario Thuringiã depopulatur, Ermenfridum Thuringorũ ducem apud Tulpiacũ extinguit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCLIX, IVSTINIANVS, Iustini ex sorore nepos, regnauit annos XXXVIII. Nam per Beliſarium patricium Perſas fortiter deuicit. Perque ipſum Beliſarium Wandalorum gentem, capto eorum rege Geliſmero, vſque ad internecionem deleuit, Africamque totam poſt annos XC & VI Romano imperio reſtituit. Rurſusque Beliſarij viribus Gothorum in Italia gentem, capto Witiſi eorum rege, ſuperauit. Maurósque poſt hæc Africam infeſtantes, eorumque regem Attilam per Ioannem proconſulem mirabili virtute proſtrauit: leges quoque Romanas quarum prolixitas grauabat, minorauit, & inutiles diſſonantias mirabili breuitate correxit. Extruxit quoque Conſtantinopoli templum, quod Græco vocabulo ἁγία σοφία nominauit, cuius opus adeò cuncta ædificia excellit, vt in totis terrarum ſpaciis huic ſimile non poſſit inueniri. Huius temporibus Caſſiodorus Romæ tam ſeculari quàm diuina ſcientia claruit. Hic primitus conſul, deinde ſenator, ad extremum monachus efficitur. Romæ Dionyſius abbas Paſchales ſcribit circulos. Apud Conſtantinopolim Priſcianus Cæſarienſis Grammaticæ artis (vt ita dicam) profunda rimatus eſt, tumque nihilo minus Arator Romanæ eccleſiæ ſubdiaconus, Poëta mirabilis, Apoſtolorum actus verſibus hexametris decorauit. Huius temporibus Romanam rexerunt eccleſiam Ioannes Agapetus, Syluerius, & Vigilius. Syluerius à Beliſario iuſſu Theodoræ Auguſtæ in exilium mittitur, & ibi moritur. Vigilius quoque, eò quòd nollet reuocare Anthemium hæreticum epiſcopum Conſtantinopolitanum, à Iuſtiniano in exilium truditur: reuocatus ab exilio cùm Romam reuerteretur, in Sicilia ciuitate Syracuſana calculi dolore moritur. Pelagius in pontificatu ſuccedit. Per idem tempus Albuinus, filius Odouini, Langobardis iam decimus imperat, qui filiam Clotharij regis Francorum Clothſuindam in matrimonium habuit. Childebertus rex Francorum, cum exercitu Hiſpaniam intrat, Amalricum regem, filium Alarici, in prælio extinguit, multum aurum & argentum inde aſportat. Clotharius filius fratris ſui Clodomeri cultro confoditur. Theodericus rex moritur. Theodebertus filius eius poſt eum regnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXCVIII, IVSTINIANVS minor regnauit annos XI. Narſes patricius Totilam regem Gothorum in Italia occidit. Idem cum ducibus Theudeberti regis Francorum Bucellino & Amingho, qui Italiam deprædabantur, pugnauit, eosque interfecit. Narſes apud Iuſtinianum & eius coniugem Sophiam accuſatur à Romanis, quòd ſeruitio Italiam premeret: & ſtatim Longinus præfectus mittitur, qui Narſetis locum obtineret; cui inter cætera Sophia, quia Eunuchus erat, hoc fertur mandaſſe, quòd cum puellis in gynæceo lanarum faceret penſa diuidere. Ad hæc ille reſpondit, talem ſe ei telam orditurum, qualem ipſa dum viueret, deponere non poſſet: ſtatimque genti Langobardorum mandat, vt venirent & poſſiderent Italiam. Ioannes papa Romanam eccleſiam regit. Childebertus & Clotharius reges cum exercitu Hiſpaniam intrant. Cæſar Auguſtanam ciuitatem obſidet. Ciues induti ciliciis tunicam ſancti Vincentij ſuper murũ circunferũt, Deumq; contrito corde exorãt. Reges diuina inſpiratione flexi obſidionem ſoluunt. Epiſcopus eiuſdẽ ciuitatis Childeberto regi pro munere ſtolam beati Vincentij cõſtituit. Albuinus cum Langobardis Italiam intrauit, & Giſulfum nepotem ſuum foro Iuliani præfecit. Theodebertus rex Italiam intrat cum Langobardis, certamen init, eosque vicit, in Franciam reuerſus moritur. Non multo pòſt tempore Childebertus rex Pariſiis moritur, & in baſilica ſancti Vincentij ſepelitur. Regna quæ fratres & nepotes tenuerant, in Clotharij rediguntur poteſtatem.

His temporibus Medardus epiſcopus migrauit ad Dominum, quem Clotharius rex cum debito honore Sueſſionis ſepeliuit. Poſt hæc Clotharius rex cum debito ſuo moritur, & in baſilica ſancti Medardi ſepelitur. Quatuor filij eius regna inter ſe diuiſerunt. Heribertus regnum Childeberti accepit, & ſedem Pariſiis habuit. Guntramus regnum Clodomeri tenuit: ſedemque conſtituit Auribanis. Hilpericus regnum patris ſui Clotharij, cathedram Sueſſionis habuit. Sigibertus regnum Theoderici Remis ſiue Metis ſedem ſtatuit. Huni qui & Auares, comperta morte Clotharij, ſuper

Sigibertum irruunt. Quibus ille in Thuringiam occurrens, eos iuxta fluuium Albiam potenter ſuperauit. Hic Sigibertus legationem in Hiſpaniam mittens, Brunichildem Atanahildi regis filiam petit, eamque in coniugium accepit, de eaque filium Childebertum nomine ſuſcepit. Heribertus derelicta legitima vxore, quæ vocabatur Ingoberta, duas ſorores Marconefam & Merofilidam ſibi in matrimonium iungit: ex quo ſcelere excommunicatus eſt à ſancto Germano Pariſiorum epiſcopo, & iuſto Dei iudicio percuſſus moritur, & in baſilica ſancti Romani ſepelitur. Regnum eius Sigebertus arripuit. Hilpericus Gilſundam ſororem Brunichildis in coniugem accepit, quam pauco interiecto tempore, ſuggerente Fredegunde, in lecto ſtrangulauit. Deinde Andoueram reginam à ſe repulit, eò quòd adhortante Fredegunde, filiam propriam à ſacro fonte ſuſcepiſſet, & eandem Fredegundem ſibi in matrimonium iungit. Habuit verò ex ſuprà dicta Andauera tres filios, Theodebertum, Meroueum, & Clodoueum. Theodebertus iuſſu patris trans Ligerim regionem, quam auunculus eius Heribertus tenuerat, occupat, & apud Pictauos cum Gulidaldo duce Sigiberti dimicat, eumque ſuperat. Sigebertus cum exercitu Pariſios venit, fratremque Hilpericum bello aggreditur, in quo prælio ſuprà dictus Theodebertus occubuit. Hilpericus fugiens cum vxore & filiis, Torniacum ingreſſus eſt, ibique ſe cómmuniuit. Quem cùm Sigebertus ibi perſequeretur, dolo Fredegundis reginæ à duobus pueris eius dolo interficitur, quem frater in baſilica ſancti Medardi ſepeliuit. Ea tempeſtate Brunichildis cum filio adhuc paruulo Pariſiis morabatur. Guldaldus dux apprehenſo puero nocte latenter aufugit, eumque in regnum paternum reportauit. Eademque Brunichildis Rothomagum in exilium mittitur, vbi veniens Meroueus filius Hilperici eam ſibi in coniugium ſociauit. Ex qua cauſa poſtea à patre attonſus, monachus efficitur, & presbyter ordinatur. Eodem tempore ſanctus Germanus Pariſiorum epiſcopus ad Dominum tranſit, & in baſilica ſancti Vincentij ſepelitur, matrem Brunichildem requirit, quam Helpericus redire iubet. Narſes patricius de Campania Romam venit, ibique moritur. Corpus eius in locello plumbeo cum omnibus diuitiis eius Conſtantinopolim perlatum eſt. Benedictus papa Romanam eccleſiam gubernat. Fortunatus Poëta in Galliis inſignis habetur, qui natus quidem in loco qui Duplalis dictus fuit, (qui locus haud longè à Cenitenſi caſtro vel Taruiſiana diſtat ciuitate) ſed tamen in Rauenna nutritus & doctus in arte Grammatica ſiue Rhetorica ſeu Metrica clariſſimus exiſtit. Qui amore ſancti Martini in Gallias tranſiens, primò Turonis, deinde Pictauis habitauit, in qua ciuitate epiſcopus ordinatus eſt.

Albinus rex cum Langobardis Taruiſium, Vincentiam, Veronamque, & reliquas Venetiæ ciuitates capit. Deinde Liguriam ingreſſus Mediolanum cepit, & omnes Liguriæ ciuitates. Ticinenſis ciuitas vltra tres annos obſidionem perferens Langobardis ſe tradidit, omnesq; ciuitates armis ceperunt, præter Romam, & Rauennam, vel aliqua caſtra, quæ erant in maris littore conſtituta. Albuinus poſtquam in Italia tres annos & ſex menſes regnauit, inſidiis ſuæ coniugis interemptus eſt. Elmigiſus qui Albuinum occiderat, cum Roſemunda regina Rauennam ad Longinum præfectum fugit, auferens ſecum Alpiſindam filiam regis & omnem Langobardorum theſaurum, vbi ambo veneno perierunt. Longinus Albiſindam filiam Albuini cum Longobardorum theſauris Conſtantinopolim dirigit, Langobardi Gallias ingrediuntur. Horum aduentum vir dei Hoſpitius, qui apud Niceam erat incluſus, ſancto ſibi reuelante Spiritu, longè antè præuidit; quibus occurrit armatus dux Guntrannus, & commiſſo bello à Langobardis extinguitur. Mumulus in locum eius ſubrogatur, qui ex Longobardis multos interfecit, eosq; in Italiam redire compulit.

Anno Dominicæ incarnat. DX, TIBERIVS CONSTANTINVS regnauit annos VII. Hic cùm ſub Iuſtino adhuc Cæſare palatium regeret, & multas quotidie eleemoſynas faceret, magnam ei Dominus copiam auri ſubminiſtrauit. nam deambulans per palatium vidit in pauimento tabulam marmoream, in qua erat Crux domini ſculpta, quam inde leuari iubens, inuenit defoſſum magnum theſaurum, habentem ſupra mille auri centenaria. Huic etiam theſaurus Narſeti, à quodam ſene qui eum cum aliis terræ mandauerat, manifeſtatus eſt, qui tantus fuit, vt vix per multos dies ciſterna in qua incuerat, à deportantibus potuiſſet euacuari. Huic Sophia Auguſta inſidias tentauit

uit ingerere. Procedente enim eo ad villam, vt iuxta ritum imperialem XXX diebus ad vindemiam iucundaretur, vocato Iustiniano nepote Iustini mariti, voluit eum in regno sublimare: quo comperto, Tiberius apprehensam Augustam omnibus thesauris spoliauit, solum ei victum relinquens. Huius exercitus Persas debellauit, tantamque prædam cum XX pariter elephantibus detulit, vt humanæ crederetur posse sufficere cupiditati. Ad hunc Hilpericus rex Francorum suos legatos dirigens, multa ab eo ornamenta, aureos etiam singularum librarum suscepit, habentes ab vna parte effigiem imperatoris, & scriptum in circulo, Tiberius Constantinus perpetuus Augustus, ab alia parte habentes quadrigam & ascensorem, in circuitu scriptum, Gloria Romanorum. Huius diaconus Gregorius dicitur: cùm esset apocrisarius in vrbe Constantinopolitana, morales libros composuit, Eutychiumq; eiusdem vrbis episcopum de resurrectione errantem, in conspectu Augusti superauit. Pelagius papa Romanam regit ecclesiam, qui absque iussione principis ordinatus est, eò quòd Langobardi Romam obsiderent, nec posset quisquam progredi. Hilpericus rex, descriptiones nouas per consilium Fredegundis in omni regno suo facit, vt vnusquisque possessor de propria terra, de vno Arpenne vnam amphoram vini ad partem regis daret, & de iugero modium vnum. vnde populus valde oppressus vociferabatur ad Dominum. Mittit autem Dominus plagam in domum regis, & ipse egrotare cœpit, & duo filij eius mortui sunt. Rex perterritus descriptiones combussit, & tributum indulsit. Post hoc cognouit vxorem suam, quæ peperit filium, quem appellauit Clotharium. Hic fuit postea rex magnus.

Anno Dominicæ incarnationis DXVII, Mauritius regnauit annos XX. Hunc Tiberius sentiens sibi diem mortis imminere, vnà cum consilio Sophiæ Augustæ ad imperium elegit, ornataq; sua filia regalibus ornamentis eam tradidit, & cum ea omne imperium. Langobardi cum per annos X. sub potestate ducum fuissent, regem super se statuunt Otharium filium Clephonis, quem etiam ob dignitatem Flauium appellauerunt. quo pronomine Longobardorum reges vti sunt. Duces qui tunc erant ob restaurationem regni, omnium substantiarum suarum medietatem regalibus vsibus tribuunt, vt esse posset vnde rex ipse, siue qui ei aderant, per diuersa officia alerentur. Mauritius imperator Childeberto regi Francorum quinquaginta millia solidorum per suos legatos direxit, petens, vt Langobardos de Italia exterminaret. Qui cum Francis Italiam intrat, Langobardi munera tribuunt, & pacem cum eo faciunt, Imperator solidos requirit, sed ille suarum virium potentia fretus, pro hac re nec responsum reddidit. Idem Childebertus bellum aduersus Hispanos gerens, eorum acies superauit. Causa huius certaminis ista fuit. Childebertus Ingundem sororẽ suam Herminigildo Leuigildi Hispanorum regis filio in coniugium tradiderat: qui Herminigildus prædicatione Leandri episcopi Hispalensis, atq; adhortatione suæ cõiugis, ad Catholicam fidem conuersus fuerat, quem pater impius in ipso sacrato Paschali die securi percussit. Ingundis post mariti mortem, cùm in Gallias repedare vellet, à Piratis tenetur, atque in Siciliam deducitur, vbi & moritur. Filius eius imperatori est trãsmissus. Eo tempore fuit aquæ diluuium in finibus Venetiarum & Liguriæ, seu in cæteris regionibus Italiæ, quale post Noe tempus creditur non fuisse. Sed secuta est statim pestis inguinaria, quæ tanta strage populum deuastauit, vt de inæstimabili multitudine pauci remanerent. In hac tribulatione Gregorius à cunctis generaliter papa electus est, & in pontificali cathedra sublimatus. Per idem tempus idem Gregorius papa Augustinum, & Mellitum, & Ioannem cum aliis plurimis monachis timentibus deum in Britanniam misit, eorumque prædicatione ad Christum Anglos conuertit. Racharedus rex Gothorum, frater Herminigildis martyris, per prædicationem Leandri episcopi ad fidem catholicam conuertitur.

Gens Anglorum ad Christum conuertitur, Edilbertus rex eorum baptizatur.

Gregorius papa libros regulæ pastoralis, quos in episcopatus sui exordio scripserat, libros etiam quos in expositione beati Iob iamdudum Constantinopoli fecerat, supradicto Leandro episcopo mittit, cui etiam pallium ex benedictione sancti Petri dirigit.

Mauritius imperator legationem ad Childebertum regem dirigit, mandans ei, vt quod priùs non fecerat, nunc adimpleret, vt Langobardos ab Italia remoueret: qui

exercitum in Italiam direxit, & commissa pugna cum Langobardis Francorum acies grauiter attritæ sunt. Abrincatis Paternus episcopus ciuis Pictauientis nitescit.

Flauius rex Otharius, Theodelindam Garibaldi Baioariorum ducis filiam in coniugium accepit. Childebertus, iterato in Italiam exercitu Francorum, cum xx ducibus ad bellandum Langobardorum aciem direxit: qui per tres menses Italiam peruagantes, plurima castra deposuerunt, & innumerabilem multitudinem captiuorum inde abduxerunt, regem autem Otharium habere non potuerunt. Qui intra Ticinensem vrbem se continuerat exercitus, quia tempus æstiuum erat, propter inconsueti aëris incommoditatem dysenteriæ morbo grauiter fatigabatur, & ob id in patriam redire compellitur. Tassilo super Bauariam à Childeberto dux constituitur. Otharius rex ad Guntrannum regem Childeberti legatos misit, vt per eius nutum pax inter Childebertum & Otharium firmaretur. Erat autem iste rex pacificus, omni bonitate ornatus. Is cùm quodam die venatum in siluam isset, &, vt solet fieri, hac illacq; discurrentibus sociis, ipse cum vno fideli suo remansit solus, & graui somno depressus, capite in gremio eius inclinato obdormiuit: de cuius ore paruum animal egressum, tenuem riuulum, qui propè discurrebat, transire moliebatur. tunc is, in cuius gremio quiescebat, spatham suam eduxit, eiq; ex ea pontem fecit, per quem ad aliam transiuit partem, & in quoddam montis foramen ingreditur, & post paululum reuertitur, & per eandem spatham riuulum transiens, in os Guntranni ingreditur, statimq; à somno excitatus, omne retulit sicut vidit. Is in cuius gremio dormierat, cùm rem per ordinem retulisset, effossus est locus, & inæstimabiles sunt reperti thesauri, de quo auro miræ magnitudinis cœnobium fabricauit, & supra corpus sancti Marcelli martyris in ciuitate Cyballanis poni fecit. Nec est vsquam vllum opus ex auro factum, quod huic valeat comparari. Nec post multum tempus idem rex, cùm thesauros suos ecclesiis ac pauperibus erogasset, moritur, & in eadem basilica sepelitur. Regnum eius Childebertus, & filij eius obtinuerũt. Per idem tẽpus venit sanctus presbyter Goar ex Aquitania, & in territorio Treuirensi, in pago Trigorio super ripam Rheni, & riuulum, qui Wochara dicitur, Oratoriũ in honorẽ sanctæ Dei genitricis construẽs, orationibus, eleemosynis & prædicatione inibi insistens, plenus virtutibus in eodẽ loco quieuit. Circa hæc etiã tempora Hilpericus rex, insidiis suæ coniugis Tradegundis, cùm de venatione rediret, interficitur, & Parisius in basilica sancti Vincentij sepelitur. Clotharius adhuc puer à matre & Landerico, qui tunc Maior domus erat, in regnũ sublimatur. Audiẽs Childebertus auunculum mortuum, regnum illius occupare nititur, & cum immenso Francorum & Burgundiorum iuxta Suessionem ciuitatem venit exercitu, vbi eis Fredegundis cum Landerico duce occurrit, & pugna commissa, exercitus Childeberti grauiter cæsus fugit. Post idem tempus Childebertus moritur. Habebat autem duos filios, vnum ex concubina nomine Theodebertum, qui maior natu erat, alterum ex regina nomine Theodoricum. Huius regis Maior domus fuit Arnulfus. Theodebertus regnum patris obtinuit, Theodericus regnum Guntrani. Idem Burgundiam cum auia sua Brunichilde. Per idem tempus bellum inter Clotharium & Theodericum oritur super fluuium Aroadi, tantaq; cædes de vtroque populo facta est, vt ipse alueus de cadaueribus repletus magis cruorem, quàm aquam fundere videretur. In prædicto, vt aiunt, certamine visus est angelus Domini gladium euaginatum tenens super populum. His temporibus sanctus pater Columbanus ex Hybernia cum beato Gallo, & aliis probatissimis discipulis venit in Burgundiam, ibiq; permittente rege Theodorico monasterium quod Luxomnium dicitur, ædificauit. Exinde à Brunichilde fugatus, Alemaniam ingressus est, ibi sanctum Gallum discipulum suum reliquit. Ipse verò in Italiam transiens monasterium quod Bouium dicitur, ædificauit, vbi & multorum pater extitit monachorum. Per idem tempus rex Otharius moritur, & Agilulfus dux Taurinatius, accepta Theodelinda regina in coniugium, super Langobardos in regem eleuatur, quibus Gregorius papa de pace inter Langobardos & Romanos conseruanda, multa scribit. Prædictæ etiam reginæ quatuor libros, quos de vita sanctorum composuit, transmisit, quem codicem dialogum, id est duorum locutionem, quia eum, colloquens cum suo Diacono Petro, ediderat, appellauit. Per hanc reginam multum vtilitatis ecclesia consecuta est. Agilulfus

cum

cum Theoderico rege Francorum perpetuam pacem facit. Cœnobium sancti Benedicti abbatis à Langobardis noctu inuaditur; monachi Romam petierunt, secum codicem sanctæ regulæ, nec non pondus panis, & mensuram vini deferentes. Mauricius imperator cum filiis suis Theodosio, Tiberio & Constantino, à Phoca, qui fuit strator Prisci patricij, occiditur.

Anno Dominicę incarnationis DXXXVIII, PHOCAS regnauit annos VIII. Huius secundo anno Gregorius papa migrauit ad Dominum, cui in pontificatu Sabinianus successit, quo defuncto Bonifacius papa cõstituitur. Hic obtinuit apud Phocam principem, vt sedes Romana caput esset omnium ecclesiarũ, quia ecclesia Cõstantinopolitana primam se omnium ecclesiam scribebat. Hic menses VIII & dies XX in cathedra residens perrexit ad Dominum, in cuius loco iterum Bonifacius consecratur. Hic petiit Phocam, vt in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, quod à Domitiano Cæsare fuerat constructum, ecclesiam sibi consecrare liceret, quod annuit Imperator. Post hunc Deus dedit in pontificatu sublimatur. Eleutherius patricius & cubicularius Imperatoris, in Neapoli ciuitate interfecit Ioannem Tyrannum. Persæ aduersus rempublicam grauissima bella gerunt, & Hierosolymam intrantes, vexillũ Dominicæ crucis asportant. Anastasius monachus illustre martyrium pertulit. Nam à Persis multa pro Christo perpessus, ad extremum à Chosroe rege eorum decollatus, cum aliis LXX. In Francia inter Theodoricum & Theodebertum fratres, instigãte Brunichilda auia, grauissimum oritur bellum, eò quòd Theodebertus non legitimus hæres regni diceretur, quia de pellice erat natus, & apud Tulpiacum castrum summis viribus decertatum. Theodebertus terga vertit & Coloniam fugit, inde abstractus, & à fratre attonsus, clericus efficitur, & non post multum ab eodem fratre trucidatur, & duo filij eius interficiuntur. Regna quæ præfati reges tenuerunt, in potestatem Clotharij transeunt. Brunichildis propter multa maleficia quę perpetrarat, iussu Clotharij equorum indomitorum caudis religata discerpitur. Agilulphus rex Lãgobardorum moritur, & Rodoaldus filius eius in regnum stabilitur.

Anno Dominicę incarnationis DXLVI, HERACLIVS regnauit annos XXVI. Qui aduersus Persas bellũ aggressus, occiso Chosroe rege eorum, Persas in deditionem accepit, & lignum sanctæ crucis Hierosolymæ, vnde sublatum fuerat, cum magna veneratione restituit. Bonifacius quintus, & Honorius Seuerinus, & Ioannes Romanam regunt ecclesiam. Heduinus rex Anglorum, prædicante Paulino episcopo, ad Christi fidem cum sua gente conuertitur. Honorius papa Scotos in obseruatione Paschæ errantes, per epistolam redarguit: similiter & Ioannes successor Seuerini facit. Per idem tempus fuit Maior domus in palatio Clotharij regis, Arnulfus vir, vt postmodum claruit, Deo amabilis, qui post gloriam seculi, Christi se seruitio subdens, mirabilis in episcopatu extitit. Huic Dagobertus filius Clotharij in annis puerilibus positus, traditus est à genitore, vt eum secundum suam sapientiam enutriret, eiq́ue tramitem Christianæ religionis ostenderet. Hinc postquam ad virilem ętatem peruenit, Sandragesillum ducem Aquitaniæ & carum consiliarium patris, eò quòd se quadam contumacia despiceret, verberibus affecit, & barbæ rasione deturbauit. Quod cùm pater cognouisset, eum ad supplicia requirit. Ille furorem patris timens, in basilicam sanctorum Dionysij & sociorum eius confugit, eorumq́ue tutelam supplex exposcit: quorum suffragantibus meritis à nullo potuit idem extrahi, quousque commissum facinus pater indulgeret. Vnde & illum potissimùm dilexit locum, vbi postmodum ingentia dona contulit, & numerosa prædia dedit. Post hæc Dagobertus cum Pipino duce in Austria regnaturus, à patre dirigitur, & sancti Arnulfi Metẽsis episcopi consiliis commendatur. Rodoaldo Langobardorum rege mortuo, Rotharius eidem regno præficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXII, HERACLEONAS filius Heraclij, cum matre sua Martina regnauit annos II. Cyrus Alexandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ vrbis episcopi, vnam operationem in Christo diuinitatis & humanitatis, & vnam voluntatem dogmatizant, & ob hoc à Theodoro papa & aliis episcopis condemnati sunt. Dagobertus filius Clotharij cum Saxonibus dimicans, grauiter ab eis vulneratus, patremq́; per legatum vocat in auxiliũ, qui festinans cum exercitu venit, & interfecto eorum duce Bertaldo ita Saxones armis perdomuit, vt omnis virilis sexus eiusdem terræ

incolas, qui gladij, quem tunc fortè gerebat, lõgitudinem exceſſiſſent, perimeret. Circa hæc tempora Sinenandus, & poſt eum Chilitilla, in Hiſpania regnauerunt. Horum temporibus ſynodus bis facta eſt in vrbe Toletana, vbi plurima de fide catholica & religione Chriſtiana promulgata ſunt, & ſcripto roborata. Sub his etiam regibus Iſidorus Hiſpalenſis eccleſiæ epiſcopus floruit, nulli modernorum doctorum poſtponendus, qui multa de fidei regulis eccleſiaſticisq; diſciplinis diſputauit. Poſt idem tempus coniunx regis, nomine Cæſarea, pro Chriſti amore priuato habitu venit Conſtantinopolim, & poſt aliquot dies baptizata ab Auguſto de ſacro fonte leuata eſt, quam vir eius requirens, cum XL militaribus viris pacificè Conſtantinopolim venit. à quo ſatis dignè ſuſceptus, cum omnibus quos ſecum adduxerat, baptizatus eſt, & ab Auguſto de fonte leuatus, multisq; muneribus honoratus accepta coniuge ad patriam repedauit.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXV, CONSTANTIVS filius Heraclij, cum fratre Heraclione regnauit menſibus VI. Pyrrhi ſucceſſor Paulus, non tantùm veſana doctrina ſicut prædeceſſores eius, ſed & aperta perſecutione catholicos cruciauit: ob hoc & ipſe, ſicut prædeceſſores eius, à ſede Apoſtolica damnatus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXVI, CONSTANTINVS filius Conſtantij, filij Heraclij, regnauit annos XXVIII. Hic à ſuprà dicto Paulo deceptus, hæreticus efficitur, expoſuitq; typum aduerſus catholicam fidem, nec vnã nec duas voluntates, aut operationes in Chriſto definitas eſſe confitendas, quaſi nihil velle, nec operari, vel credendus potẽs ſit Deus. Vnde à Martino papa & CL epiſcopis ſub anathemate damnati ſunt ſuprà nominati epiſcopi. Hac de re idẽ Martinus papa in exilium mittitur apud Cherſonam, ibiq; moritur, vbi etiam miraculorum gloria fulget. Eugenius papa conſtituitur: quo vita decedente, Vitellianus in eius loco ſubrogatur. Rothario Longobardorum rege mortuo, Grimaldus vir ſtrenuus regnum obtinuit. Per id tempus Clotharius rex Francorum moritur, & ſub Vrbano Pariſiis in baſilica ſancti Vincentij ſepelitur. Dagobertus monarchiam totius imperij obtinuit, excepto quòd fratri ſuo Heriberto contra Ligerim, & limitem quo tenditur partibus Vaſconiæ, pagum ſcilicet Toloſanum, Caturcinum, Aganenſem, Petrogoricum, & Sanctonicum, vel quod ab his verſus Pyrenæos montes excluditur, conceſſit. Grimaldus rex Bertarit virum potentem perſequitur, quem idem rex in ſua fide ſuſpiciens, adulatorum & detrahentium linguis ſtimulatus, dolo occidere meditatur, ſed induſtria Hunoldi fideliſſimi ſatellitis, per murum Ticinenſem depoſitus fune, in Franciam ad Dagobertum fugit, mortisq; periculum euaſit. Per id tempus Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas doctiſſimus à Vitelliano papa miſſi ſunt in Britanniam, plurimaſq; eccleſias Anglorum doctrinæ apoſtolicæ fruge fœcundarunt, è quibus Theodorus archiepiſcopus peccantium indici, à quantis ſcilicet annis pro vnoquoque peccato quis pœnitere debeat, mirabili & diſcreta conſideratione deſcribit. His diebus Conſtantinus Auguſtus Italiam à Langobardorum manu eripere cupiens, Conſtantinopoli egreſſus venit Athenas. inde mare tranſgreſſus Tarentum applicuit. inde Beneuentum intrauit, omnesq; penè ciuitates Longobardorum, per quas venerat, cepit. Luceriam vſque ad ſolum proſtrauit. Deinde Beneuentum cum omni exercitu circundedit, vbi Romualdus filius Grymaldi ſe incluſerat. Imperator accepta obſide prædicti Romualdi ſorore, ſoluta obſidione, Neapolim proficiſcitur. Inde Romam perrexit, cui ſexto ab vrbe miliario Vitellianus papa cum ſacerdotibus & populo Romano occurrit, qui obtulit beato Petro pallium auro textile, & manens apud Romam diebus XII, omnia quæ fuerant antiquitus inſtituta, ex ære in ornamentum ciuitatis depoſuit, in tantum, vt etiam baſilicam beatæ Mariæ, quæ aliquando Pantheon vocabatur, diſco operiret, tegulasq; æreas inde auferret. Poſt hæc, Neapolim reuerſus, itinere terreno perrexit ciuitatem Rhegium, ingreſſusque Siciliam habitauit Syracuſas. Manſit autem in Sicilia VII annos, vbi poſt plurimas & inauditas depręda tiones in balneo à ſuis extinctus eſt. Poſt huius mortem, Mezentius in Sicilia regnum arripuit, ſed abſque orientalis exercitus voluntate, contra quem Italiæ milites, alij per Hiſtriam, alij per Campaniam, alij verò à partibus Africæ & Sardiniæ, venientes in Syracuſas, eum vita priuarunt. Conſtantinopolim caput falſi imperatoris deportatum eſt. Hæc audiens gens Sarracenorum (quæ iam Ægyptum & Alexandriam peruaſerat) ſubitò cum multis nauibus venientes Siciliam inuadunt,

uadunt, Syracusas ingrediuntur, multamque stragem faciunt populorum, auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum quem Constantinus à Roma sumpserat ornatum, in ære & diuersis speciebus, ad Alexandriam reuersi sunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCV, CONSTANTINVS filius Constantini superioris Augusti regnauit annos XVII. Donus papa apostolicam sedem tenet. Quo defuncto Agatho papa ordinatur. Constantinus Augustus CL episcopos congregari fecit in vrbe regia, inter quos etiam fuerunt legati sanctæ Romanæ ecclesiæ missi ab Agathone papa, Ioannes diaconus, Ioannes Portuensis episcopus, qui omnes eandem hæresin damnarunt, quæ vnam operationem & voluntatem in Domino Iesu Christo asseuerabat. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur: & per hoc significatum est, quòd sordes hæreticæ prauitatis depulsæ essent. Et Gregorius quidem patriarcha Constantinopolitanus correctus est, cæteri verò in sua defensione perseuerantes, anathematis sunt vltione percussi. Recta autem fides & vera hæc est, vt in Domino nostro Iesu Christo, sicut duæ sunt naturæ, hoc est Dei & hominis, sic etiam duæ credantur esse voluntates. His temporib' solis eclipsis facta est v nonas Maij, moxque subsecuta est grauissima pestis tribus mensibus, Iulio, Augusto, & Septembri. Tunc visibiliter multis apparuit, quia bonus & malus angelus noctu per ciuitatem pergerent, & ex iussu boni angeli malus angelus, qui videbatur venabulum manu ferre, quoties de venabulo ostium cuiuscunq; domus percussisset, tot de eadem domo sequenti die homines interirent. Per idem tempus Dagobertus rex Arnulfum auunculum Heriberti fratris sui propter infidelitatem suam interfici iussit, qui ab Amalgario & Arneberto ducibus, & Willibaldo patricio interfectus est. Post discessum igitur beati Arnulfi, adhuc consilio Pipini, qui Maior domus dicitur, & Cuniberti pontificis Vlscolone Dagobertus vtens, ab ipsis fortiter admonitus, prosperitatis & iustitiæ amore complexus, vniuersarum sibi gentium subditarum fauoribus extollebatur. Habuit filium ex quadam puella nomine Regnidruda, quem frater eius Heribertus Aurelianus veniens de sacro fonte suscepit. Namque dum eundem puerum Amandus episcopus catechumenum faceret, finita oratione, cùm nemo respondisset Amen, aperuit Dominus os pueri, qui non ampliùs quàm quadraginta dies habebat, & cunctis audientibus respondit Amen. Vocatus est idem puer Sigibertus. Arnulfus episcopus & Romaricus abbas clari habentur. Eo anno legati regis Dagoberti, Seruatus & Paternus à Constantinopoli regressi sunt, petiitque imperator Dagobertum, vt omnes Iudæos regni sui secundum fidem catholicam baptizare præciperet, aut de regno expelleret: siquidem in siderum signis cognouerat, quod à circumcisis gentibus diuino nutu eius imperium esset vastandum. Et rex quidem summo hæc peregit studio, sed imperatori non de Iudæis, sed de Sarracenis fuerat demonstratum. Post hæc Heribertus moritur, relinquens filium paruulum nomine Hilpericum, qui etiam paulo post moritur. Regnum ad Dagobertum transiit. Grymaldus rex Langebardorum cum Dagoberto pacis firmissimæ fœdus iniit. Quod cùm profugus Bertarius cognouisset, metuens Grymaldum, egressus à Gallia ad Britanniam insulam properare disposuit. Interea Grymaldus moritur. Cumque iam Bertarius nauim ingressus, aliquantum per pelagus nauigasset, vox à littore audita est: Reuertatur Bertarius in patriam suam, quia tertius dies est hodie, quòd Grymaldus rex mortuus est. Qui statim reuersus regnum Langobardorum obtinuit, atque Cunibertum filium suum consortem regni fecit. Agathone papa decedente, Leo iunior locum eius obtinuit. Post hunc Benedictus ordinatur. Dagobertus rex cum Sclauis congreditur, cosque superauit, quibus præerat tunc dux nomine Samo. Vascones etiam rebellantes ferro compescuit. Huni & Bulgares inter se prælia conserunt, Huni Bulgares superant, qui deuicti & de Pannonia expulsi, nouem millia cum vxoribus & liberis regem Dagobertum expetunt, terram ad manendum requirunt. Quos rex ad Heimandum & Baioariam recipere præcepit, dispersosque per domos omnes vna nocte cum mulieribus & liberis interficere fecit. Circa hæc tempora defuncto Sisebodo rege Hispaniæ, Sisenandus quidam ex proceribus Dagobertum regem expetiit, vt ei auxilium ferret, quatenus regnum Hispaniæ obtinere posset. In huius beneficij recompensatione missorium aurum regi promittit, pensans auri pondera L. Rex exercitum misit cum Abundantio & Vene-

rando ducibus, regnumque viribus Francorum Sisenandus obtinuit. Missorium Gothis contradicentibus non transmisit, sed ducenta millia solidorum pro missorio regi Dagoberto persoluit: quod argentum rex sancto Dionysio dedit. Edildrudis regina & virgo apud Anglos clara habetur. Gens Sarracenorum ex Ægypto in Africam cum nimia multitudine pergens, obsessam Carthaginem cepit, & crudeliter depopulatam ad solum vsque prostrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXII, Iustinianus minor, filius Constantini, regnauit annos x. Ioannes, Conon & Sergius Romanam regunt ecclesiam. Chilianus episcopus Wirtzburgensis. Arnnal eius discipulus claruit. Iustinianus Africam à Sarracenis abstulit, & cum eisdem pacem terra mariqué fecit. Hic Sergium pontificem, quia in errorem illius synodi, quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere noluit, misso Zacharia protospatario suo, Constantinopolim deportari iussit, sed militibus repugnantibus, iussa principis perficere non potuit. Adalgisus Tyrannus, dux Tridentinæ ciuitatis, adnitentibus Aldone & Grausone Brixinanis ciuibus, & aliis multis ex Langobardis, contra Cunibertum regem debellat, eumque de regno expulit, sed resumptis viribus Cunibertus præfatum Tyrannum in prælio interfecit. Dagobertus rex Metas veniens in consilio pontificum & procerum, filium suum Sigibertum in regno Austriæ sublimat, eumque Cuniberto episcopo Colonienſis ecclesiæ & Pipino duci commendat. Sequenti anno ei filius natus est, cui regnum Neustriacum atque Burgundiæ dandum post suum discessum nominauit. Post hæc idem Dagobertus moritur, & in basilica sancti Dionysij sepelitur. Fuit autem prouidus in consilio, cautus in iudicio, strenuus in militari disciplina, largus in eleemosynis, studiosus in componenda pace ecclesiarum, præcipuè deuotus in ditandis Sanctorum cœnobiis, qui quanuis omnia loca sancta excoluisset, præ cæteris monasteria Sanctorum Dionysij, Martini, atque Mauricij excoluit, & omnia ecclesiastica dignitate nobilitauit. Regnum eius, sicut ipse viuens diuiserat, filij eius tenuerunt. Ega Maior domus cum Nantilda regina, regnum Cludeuei administrat. Circa hæc tempora cùm in castro Casino vasta solitudo existeret, venientes de Celimanicorum vel Aurelianensium regione Franci, venerabilis patris Benedicti, eiusque germanæ Scholasticæ corpora auferunt, in suam patriam asportant. Corpus sancti Benedicti in territorio Aurelianensi, in monasterio quod vocatur Floriacus, sepultum est. Porrò sanctæ Scholasticæ in partibus Cenomanensium religiosorum deuotione conditum. Rege Cuniberto mortuo, de regno Langobardorum inter principes magna fit controuersia, plurimi interficiuntur, nonnulli excæcantur. Mulieres etiam, quæ se reginas fore iactauerant, naso & auribus abscissis deturpantur. Ad extremum Heribertus dux Taurinensium regnum obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXII, Leo Augustalem dignitatem arripiens, Iustinianum regno priuauit, eumque exulem in Ponto seruauit, regnumque Romanorum tribus annis rexit. Sergius papa in sacrario beati Petri Apostoli magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ ex tempore illo ab omni populo in basilica Cõstantiniana, die exaltationis eius osculatur ac adoratur. In Britannia Cunibertus Lindisfranensis ecclesiæ episcopus clarus habetur: in Galliis Audoenus Rotomagensis, Cligisus Nouigensis, Sulpitius Biturigensis episcopi clari habentur. His etiam temporibus venerabilis vir Willibrordus, cognomento Clemens, de Britannia gentis Anglorum, ob gratiam Euangelij in Gallias transiens, à Sergio papa episcopus Frisonum consecratur, atque in eandem gentem ad prædicandum dirigitur. Tiberius regnauit annos septem. Hic contra Leonem insurgens, regnum eius inuasit, eumque toto quo ipse regnauit tempore, in eadem ciuitate in custodia tenuit. Gilsulfus dux, Beneuentum & Campaniam igne, gladio & captiuitate vastauit. Ioannes Romanam regit ecclesiam.

Hic vniuersos captiuos quos Gisulfus ceperat, redimit, atque Langobardos domum redire fecit, cui successit alius Ioannes Clodoueus rex, corpus beati Dionysij disco operiens, minùs religiosè, licet cupidè, os brachij eius fregit & rapuit, confestimq; stupefactus in amẽtiam incidit, & post duos annos vitam cum regno finiuit. Hoc tempore Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei, quintum vniuersale cõcilium susci-

pere

pere diffinit. Clarissima hæc synodus rite & solenniter celebrata fuit temporibus Vigilij papæ contra hæreticos, qui beatam Mariam solum hominem, non Deum & hominem genuisse affirmabant: in qua synodo catholicè institutum est, vt Maria semper virgo θεοτόκος diceretur, quia non solum hominem, sed verè Deum & hominem genuit. Ea ætate claruit Lambertus Tungrensis ecclesiæ episcopus, qui dum regiam domum zelo religionis accẽsus increpasset, ab iniquissimo Dodone & aliis viris de palatio missis improuisè concluſus, intra domum ecclesiæ in Leodio vico occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXXII, IVSTINIANVS secundò cum Tiberio filio regnauit annos VI. hic regnum rursus recipiens, eos qui se expulerant, patricios occidit, Leonem quoque & Tiberium, qui locum eius vsurparant, cepit, & in medio circo coram omni populo iugulari præcepit. Callinicum vero patriarcham Constantinopolitanum erutis oculis Romam misit, Cyrumq; abbatem, qui eum in Ponto exulem aluerat, episcopum in loco Callinici constituit. Silinnius & Constantinus Romanam regunt ecclesiam. Hunc Constantinum ad se venire iubens Iustinianus, honorificè susceptit ac remisit, quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta ecclesię priuilegia renouauit. Qui cùm exercitum in Pontum mitteret ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegauerat, multum eum idem papa prohibuit, sed tamen inhibere non potuit. Exercitus, qui missus contra Philippicum fuerat, ad partem eius se contulit, & eum Imperatorem facit: qui Constantinopolin contra Iustinianum veniens, cum eo ab vrbe milliario duodecimo pugnauit, & eum occidit, regnumque adeptus est. Imperauit autem, vt præmissimus, hac secunda vice VI annos, quem Leo in expulsione ipsius naribus detruncauit. qui pòst iterum assumpto imperio quoties defluentem guttam rheumatis manu detersit, penè toties aliquem ex his qui contra eum fuerant, iugulari præcepit. Dum hæc in oriente aguntur, Ansprandus, qui apud Baioariam IX exulauerat annos, cum Baioariis Italiam venit, pugnauitque cum Ariberto rege, qui dum in Franciam fugere vellet, Ticinum fluuium ingressus, cum equo transnatare conatus est, sed quia auro grauatus erat, aquis suffocatus extinctus est. Ansprandus regnum obtinuit III tantummodo menses, post cuius interitum Luitprandus filius eius in regali constituitur solio. Apud Francorum quoque gentem, Pipino vita exempto, eius filius Carolus in principatu successit, licet per multa bella & certamina de manu Raginfridi, eundem principatum sustulit. Nam cùm in custodia teneretur, diuino nutu ereptus aufugit, ac primùm contra Raginfridum, cum paucis bisque certamen iniuit, ad extremum eum apud Vinciacum magno certamine superauit, cui tamen vnam, vt ferunt, hoc est Andaganensem ciuitatem ad habitandum concessit, cunctam verò Francorum gentem ipse gubernandam suscepit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXLVIII, PHILIPPICVS regnauit annum vnum & menses VI. Hic postquam imperiali dignitate confirmatus est, Cyro de pontificatu abiecto, ad gubernandum monasterium suum in Pontũ redire cœpit. Hic Constantino papæ literas praui dogmatis direxit, quas ille respuit, statuitq; populus Romanus, ne hęretici imperatoris nomen, aut chartas aut figuram solitas susciperent. Contra hũc Anastasius, q. & Artemius dictus est, insurgens, eũ regno expulit, oculisq; priuauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCL, ANASTASIVS regnauit annos III. Hic literas Cõstantino papę per Scholasticum patriciũ & Exarchã Italiæ direxit, quibus se fautorẽ catholicæ fidei & concilij prædicatorem esse declarauit. Defuncto Gisulfo duce Beneuentano, Romaldus filius eius locum eius obtinuit. Circa hæc tempora Petronax ciuis Brixianæ vrbis, diuino amore compunctus, castrum Cassinum petiit, & monasterium sancti Benedicti, quod iam tunc C & X annos destructum manebat, reædificatũ, multorumq; monachorum pater ibi extitit. Gregorius papa constituitur. Hic Bonifacium ex Britannia ortum episcopum ordinauit, & per eum in Germaniam verbum salutis prædicauit, & gentem illam sedentem in tenebris euangelica luce illustrauit.

Carolus princeps contra Ratbodum regem Frisonum multa certamina conserit, qui tyrannus diuino nutu percutitur, anno præfati principis, IIII regni sui. Pugnauit idẽ Carolus aduersum Saxones, eosque vicit.

Anastasius imperator classem in Alexandriam contra Sarracenos direxit. Exercitus de medio itinere reuersus, Theodosium imperatorem elegit, atque coactum in so-

lio imperij confirmauit. qui Theodosius apud Mycenas ciuitatem Anastasium graui prælio vicit(septem millia de exercitu ceciderunt) datoq; sibi sacramento,eum clericum fieri,& presbyterum fecit ordinari.

Anno Dominicę incarnat. DCLIIII, THEODOSIVS regnauit annum I.Hic postquam regnum accepit, mox in regia vrbe imaginem illam,in qua sancta synodus erat depicta, & à Philippo erat eiecta,pristino in loco erexit. His diebus ita Tiberis fluuius inundauit,vt vltra alueum suum egressus,multa Romanæ fecerit exitia ciuitati,ita vt in via lata ad vnam & semis staturam excresceret,atque à porta sancti Petri vsque ad pontem Miluium aquæ se descendentes coniungerent.

Anno Dominicæ incarnationis DCLV, LEO regnauit annos IX.His temporibus Sarracenorum gens cum immenso exercitu veniens,Cõstantinopolim circumdedit, ac per cõtinuum triennium obsedit, donec ciuibus multa instantia ad Deum clamantibus, plurimi eorum fame,frigore,bello,pestilentiaque perirent,ac sic partes obsidionis abscederent. Eorum maxima multitudo tempestate in mari periit.Intra Constantinopolim verò tempore obsidionis,CCC millia hominum pestilentia & fame interiêre.Luitprandus rex ossa sancti Augustini episcopi à Sardinia transtulit in vrbem Ticinensem, & cum debito honore sepeliuit. Idem rex Rauennam obsedit,classem inuasit atque destruxit. Carolus princeps X anno regni sui cum Baioariis pugnauit,eosque vicit. Idem rex quintodecimo anno regni sui Alemanniam ingressus contra Lantfridum dimicauit,& sibi eandem gentem subiecit.Sextodecimo anno regni sui Vasconiam ingressus, Eudonem ducem Aquitaniæ bello perterruit. XVII anno Sarraceni ex Hispania cum vxoribus & paruulis venientes, Aquitaniam Galliæ prouinciam, quasi in ea habitaturi,intrant. Carolus quidem(vt dictum est)cum Eudone Aquitaniæ principe tunc discordiam habebat,qui tamen in vnum se coniungentes,contra eosdẽ Sarracenos pari consilio dimicarunt. Nam irruentes Franci super eos,CCCLXXV millia ex eis interfecerunt. Eudo quoque super eorum castra irruens,pari modo multos interficiens, omnia deuastauit. Mille tantùm quingenti ceciderunt ex Francis,vt in epistola ab Eudone missa Gregorio papæ de eadem victoria continetur.Ea tempestate Leo imperator sanctorum imagines depositas incendit,Romanoque pontifici Gregorio similiter facere,si suam vellet habere gratiam, mandauit. Sed pontifex hoc facere contempsit. Omnes quoque Rauennæ exercitus vel Venetiarum,talibus iussis vno animo restiterunt: & nisi pontifex eos prohibuisset, alium imperatorem super se constituissent. Per id tempus Luitprandus rex castra Æmiliæ,Foromanum & Pentapolim,Auximiumque inuasit. Sed post aliquos dies Romano põtifice elaborante Romanis reddita sunt. Leo Augustus ad peiora progressus est, ita vt compelleret omnes Constantinopolim habitantes,tam vi quàm blandimentis sanctorum imagines deponere, & quascunque inuenire potuit,in media ciuitate concremauit.Et quia plerique ex populo tale scelus fieri prohibebant, aliqui ex eis capite truncati,alij parte corporis mutilati sunt.cuius errori Germanus patriarcha non consentiens,à propria sede depulsus est,& eius in loco Anastasius presbyter ordinatur. Circa hęc tempora Carolus princeps Pipinum filium suum ad Luitprandum regem direxit,vt eius iuxta morem capillum incideret:qui eius cæsariem incidens,ei pater effectus est, multisque eum ditauit regiis muneribus,& genitori remisit.

Carolus XVII anno regni sui cum exercitu in Westrachiam venit,eamque suæ ditioni subiecit. Anno XX regni sui, iterum cum valida manu Vasconiam ingressus est,& Eudonem regno simul & vita priuauit:sequenti anno contra filios eiusdem Eudonis dimicauit.

Anno XXII regni sui,Sarracenorum exercitus rursum in Gallias introiens,multam deuastationem fecit,contra quos Carolus non longè à Narbona bellum committens, obsicut & priùs maxima cæde prostrauit.

Anno XXIIII regni sui,iterum Sarraceni Gallorum fines ingressi,vsque ad Prouinciam venerunt, & capta Arelate,omnia circumquaque demoliti sunt. Tunc Carolus ad Luitprandum regem mittens, auxilium contra Sarracenos exposcit,qui nihil moratus cum omni Langobardorum exercitu in eius adiutorium properauit,quo comperto gens Sarracenorum mox ab illis regionibus aufugit.

Anno

Anno XXVI regni sui, Carolus bellicosissimus & victoriosissimus princeps Francorum moritur. Fiunt igitur, ni fallor, anni ab incarnatione Domini, computati à quadragesimo secundo anno imperij Octauiani, vsq; ad vltimum Leonis Augusti annum, qui temporibus Caroli principis regnasse cognoscitur, DCCXVIII, menses III, dies II.

Discernamus etiam, si placet, eosdem annos Domini per tempora pontificum Romanorum, & videamus quomodo sibi tempora principum & præsulum adinuicem comparata respondeant.

Beatus Petrus Apostolus Romæ in episcopali cathedra sedit annos XXV, menses II, dies II.

Linus sedit	annos	XI,	menses	III,	dies	XIII.
Cletus sedit	annos	XII,	mensem	I,	dies	XI.
Clemens sedit	annos	IX,	menses	II,	dies	X.
Anacletus sedit	annos	IX,	menses	II,	dies	X.
Eucharistus sedit	annos	IX,	menses	X,	dies	X.
Alexander sedit	annos	X,	menses	VII,	diem	I.
Sixtus sedit	annos	X,	menses	II,	diem	I.
Telesphorus sedit	annos	XI,	menses	III,	dies	XXI.
Hyginus sedit	annos	IIII,	menses	III,	dies	III.
Pius sedit	annos	XIX,	menses	IIII,	dies	III.
Anicetus sedit	annos	XI,	menses	IIII,	dies	III.
Soter sedit	annos	IX,	menses	VI,	dies	III.
Eleutherius sedit	annos	XV,	menses	III,	dies	II.
Victor sedit	annos	X,	menses	II,	dies	X.
Zepherinus sedit	annos	VIII,	menses	VI,	dies	X.
Calixtus sedit	annos	VI,	menses	II,	dies	X.
Vrbanus sedit	annos	IIII,	menses	X,	dies	XIII.
Pontianus sedit	annos	IX,	menses	V,	dies	II.
Antherus sedit	annos	XII,	mensem	I,	dies	XII.
Fabianus sedit	annos	XIIII,	menses	XI,	dies	XI.
Cornelius sedit	annos	II,	menses	II,	dies	II.
Lucius sedit	annos	III,	menses	III,	dies	III.
Stephanus sedit	annos	VII,	menses	V,	dies	II.
Sixtus sedit	annum	I,	menses	X,	dies	XXIII.
Dionysius sedit	annos	VI,	menses	II,	dies	IIII.
Felix sedit	annos	IIII,	menses	III,	dies	XXV.
Eutychianus sedit	annum	I,	mensem	I,	diem	I.
Gaius sedit	annos	XI,	menses	IIII,	dies	XII.
Marcellinus sedit	annos	IX,	menses	IIII,	dies	XXV.
Marcellus sedit	annos	V,	menses	VII,	dies	XXII.
Eusebius sedit	annos	VI,	mensem	I,	dies	III.
Melchiades sedit	annos	IIII,	menses	o,	dies	o.
Sylvester sedit	annos	XXIIII,	menses	X,	dies	X.
Marcus sedit	annos	II,	menses	VIII,	dies	XX.
Iulius sedit	annos	XV,	menses	II,	dies	VI.
Liberius sedit	annos	VI,	menses	III,	dies	IIII.
Felix sedit	annum	I,	menses	III,	dies	II.
Damasus sedit	annos	XVIII,	menses	III,	dies	XII.
Siricius sedit	annos	XV,	menses	o,	dies	o.
Anastasius sedit	annos	III,	menses	o,	dies	X.
Innocentius sedit	annos	XV,	menses	II,	dies	XXI.
Sosimus sedit	annum	I,	menses	III,	dies	XI.
Bonifacius sedit	annos	III,	menses	VIII,	dies	VII.
Celestinus sedit	annos	VIII,	menses	X,	dies	XVII.
Sixtus sedit	annos	VIII,	menses	o,	dies	XIX.
Leo sedit	annos	XXI,	mensem	I,	dies	III.

Hilarius sedit	annos	VI,	menses	III,	dies	X.
Simplicius sedit	annos	XV,	mensem	I,	dies	VII.
Felix sedit	annos	VIII,	menses	XI,	dies	XVIII.
Gelasius sedit	annos	IIII,	menses	VIII,	dies	XVIII.
Anastasius sedit	annum	I,	menses	XI,	dies	XXIIII.
Symmachus sedit	annos	XV,	menses	VII,	dies	XXVII.
Hormisda sedit	annos	IX,	menses	o,	dies	XVII.
Ioannes sedit	annos	II,	menses	IX,	dies	XVI.
Felix sedit	annos	IIII,	menses	II,	dies	XIIII.
Bonifacius sedit	annos	II,	menses	o,	dies	XXVI.
Agapetus sedit	annum	I,	menses	XI,	dies	XIX.
Syluerius sedit	annum	I,	menses	V,	dies	XI.
Vigilius sedit	annos	XVIII,	menses	VI,	dies	XXVI.
Pelagius sedit	annos	XI,	menses	X,	dies	XVIII.
Ioannes sedit	annos	XII,	menses	XI,	dies	XXVI.
Benedictus sedit	annos	IIII,	mensem	I,	dies	XXVIII.
Pelagius sedit	annos	X,	menses	II,	dies	X.
Gregorius sedit	annos	XIII,	menses	VII,	dies	X.
Sabinianus sedit	annum	I,	menses	V,	dies	IX.
Bonifacius sedit	annos	VIII,	menses	o,	dies	XXII.
Honorius sedit	annos	XII,	menses	XI,	dies	XIII.
Seuerinus sedit	annos	o,	menses	II,	dies	IIII.
Ioannes sedit	annum	I,	menses	IX,	dies	XVIII.
Theodorus sedit	annos	VI,	menses	V,	dies	XVIII.
Martinus sedit	annum	I,	mensem	I,	dies	XXVI.
Eugenius sedit	annum	I,	menses	VIII,	dies	XXIIII.
Vitellianus sedit	annos	VII,	menses	o,	dies	o.
Adeodatus sedit	annos	IIII,	menses	II,	dies	V.
Donus sedit	annum	I,	menses	V,	dies	X.
Agatho sedit	annos	II,	menses	VI,	dies	IIII.
Leo sedit	annum	I,	menses	X,	dies	XXII.
Benedictus sedit	annos	o,	menses	X,	dies	XII.
Ioannes sedit	annum	I,	menses	o,	dies	IX.
Conon sedit	annos	o,	menses	XI,	dies	o.
Sergius sedit	annos	XIIII,	menses	VIII,	dies	XXIII.
Ioannes sedit	annos	III,	menses	II,	dies	XII.
Ioannes sedit	annos	II,	menses	VI,	dies	o.
Sisinius sedit	annos	o,	menses	o,	dies	XV.
Constantinus sedit	annos	VII,	menses	IX,	dies	XI.
Gregorius sedit	annos	XVI,	menses	IX,	dies	XXV.
Gregorius sedit	annos	X,	menses	IX,	dies	XI.
Zacharias sedit	annos	X,	menses	III,	dies	XIIII.

Fit ergo, vt arbitramur, summa horum à temporibus beati Petri Apostoli vsque ad Zachariam papam, qui principio regni Pipini Romanam gubernat ecclesiam, anni DCCCIII, menses VIII, dies XXVI. Quibus si addamus XV an. Octauiani, XXIII Tiberij, III Caij, similiter III Claudij, quia IIII Claudij anno Petrus Apostolus Romam venit, & ipse iam annus in pontificatu eius computatur, colliguntur anni DCCXXVII. Supersunt itaq; anni Pontificum, annos principum Romanorum XXIX an. Quid horum potiùs sequēdum sit, prudens lector videat. Illud tamen pro certo scimus, quòd nec Augustorum, nec Antistitum numerus annorum cyclis Dionysij cōcordet, siquidem in alio plus, in alio minus inuenitur. Nam secūdum Dionysium anno Dominicæ incarnat. DCCXLI, Carolus princeps moritur, & Pipinus suscepit principatum. Potest autem fieri, vt vitio scriptoris numerus sit deprauatus annorum. Hæc idcirco ab ipso incarnationis Domini anno exordium capientes, vsq; huc prædiximus, vt quia sequēs

libellus

libellus à noſtra paruitate editus, per eiuſdē incarnationis Dominicæ annos tempora principum & geſta declarat, iſte nihilominus, quo tēpore, quo loco, vel quid ſub vnoquoq; principe actum ſit, ſummatim demonſtrat. Triumphos quoq; ſanctorū Martyrum, confeſſorum, quibus in locis, vel ſub quibus regibus coronam gloriæ perceperunt, nominatim aperiet. Igitur vbi iſte finitur, ille conſequenter initium capiat, & vbi ille incipit, iſte finem ſortiatur.

Primi libri finis.

CHRONICORVM REGINONIS DE ORIGINE GENTIS ET REGVM FRANCORVM

LIBER SECVNDVS.

ANno Dominicæ incarnationis DCCXLI, Carolus filius Pipini, maior domus, & bellicoſiſſimus dux Francorum defunctus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLII, Carolomanus & Pipinus filij eius, duxerunt exercitum contra Hunoldum ducem Aquitanorum, & ceperunt caſtrum quod vocatur Lucas, & in eodem itinere diuiſerunt regnum Francorum inter ſe, in loco qui dicitur vicus Pictauus. Poſt hæc Carolomanus eodem anno Alemaniam cum exercitu vaſtauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIII, Carolomanus & Pipinus contra Odilonem ducem Baioariorum duxerunt exercitum, & inierunt pugnam, & victores effecti. Carolomanus abſque fratre in Saxoniam perrexit, & cepit caſtrum quod dicitur Ochſenbrug per placitum & pacis conditionem, & Theodericum Saxonem obſidem accepit: qui ſacramentis datis, in patriam dimiſſus eſt redire, ſed poſthabito ſacramento fefellit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIIII, iterum Carolomanus & Pipinus Saxoniam cum exercitu ingreſſus, & rurſus captus eſt ſuprà dictus Theodericus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLV, Carolomanus confeſſus eſt ſuo germano Pipino, quòd mente diſpoſuiſſet mundum relinquere, & pro amore Dei regnum terrenum deſerere, vt in futura vita centuplicatam reciperet poſſeſſionem. Et in hoc anno nullā fecerunt expeditionem, ſed præparauit ſe Carolomanus ad id quod decreuerat, & Pipinus vt germanum ſuum ad locum honorificè cum muneribus & debita munificentia proſequeretur. Carolomanus rex Romam pergens, in monachali habitu vitam finiuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVI, Carolomanus Romam perrexit, ibiq; ſe totondit, & in Sarapte monte monaſterium ædificauit, in honorem ſancti Sylueſtri, ibiq; aliquod tempus moram faciens, exinde ad ſanctum Benedictum in Caſſinū vſq; peruenit, & ibi monachus effectus eſt. Fertur autē de ſancto viro exemplum memorabile. Cùm adhuc Romæ poſitus in monaſterio quod ſibi ædificauerat, ab omnib⁹ propter regiam nobilitatem, & quod maius eſt, propter contemptum regni terreni, & gloriā præſentis ſeculi, veneraretur, & laudibus extolleretur, timens, vir Deo plenus, fauorem laudis humanæ, qui tanta pro Chriſto reliquerat, fugam magis arripere diſpoſuit, q̄ vanæ gloriæ ſubiacere. Et hoc tantummodo vni fido ſocio confeſſus eſt, quem ab infantia in omnibus fidelē probauerat, cum eo noctu omnib. aufugit inſcils, & ad Caſſinum montem vſque peruenit, nihil ſecum portans ex omnib. bonis, quę corpori erant neceſſaria, nudus Chriſtū ſecutus eſt. Et iuxta morem portā monaſterij pulſans, colloquiū patris monaſterij expetiit. in cuius preſentiam cùm veniſſet, mox in terrā corruit, ſe homicidam eſſe, ſe reum omnium criminū proteſtans, miſericordiam expoſcit, pœnitentiæ locum exquirit. Pater cùm hominē peregrinum eſſe cognouiſſet, interrogat, cuius patriæ aut gentis eſſet: at ille confeſſus eſt ſe Franciū eſſe, & ex Francia, ꝓpter talia

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

scelera migrasse, exilium libenter ferre paratum, tantùm vt patriam cœlestem non amitteret. Spiritualis pater eius precibus annuens, præcepit eum in cella nouitiorum recipi, vna cum suo collega, probari secundum quod regula iubet, & tantò arctiùs, quantò barbaræ & ignotæ gentis homo erat, implens illud apostolicum, Probate spiritus si ex Deo sunt. Itaque probatus in omni patientia, sociatus est congregationi vnà cum collega: post emensum anni circulum professus stabilitatem, conuersationem, morum obedientiam secundum regulam sancti Benedicti. Cœpit autem irreprehensibiliter inter fratres conuersari, omnibus virtutibus pollens. Accidit autem, vt iuxta quod mos est, ad coquinæ officium hebdomadarius deputaretur: quod cùm libenter quidem faceret, sed in multis ignoranter offenderet, coquus vino exæstuans ei alapam dedit, dicens: Ita te fratribus deseruire oportet? cui ille nil motus, placido vultu respondit: Indulgeat tibi Dominus frater, & Carolomanus. neque enim cuiquam nomen suum prodiderat, ne ex vocabulo agnosceretur. Rursus cum in quibusdã cibariis administrandis errasset, à coquo percussus est, cui eadem quæ suprà imprecatus est. Et cùm tertiò à coquo crudeliter cæderetur, indignatus ille comes indiuiduus suæ peregrinationis, q; tantus vir à tam vili persona tam cõtumeliosè afficeretur, iam ferre nõ valens, arripuit pilum, vnde panis in holera fratrum mittendus cõterebatur, & cum omni annisu percussit dicẽs, Nec tibi Deus parcat serue nequam, nec Carolomanus indulgeat. Fratres hoc audito valde cõmoti sunt, quòd homo alienigena, & pro misericordia receptus, talia facere præsumpsisset. Protinus ergo custodiæ mancipatur, vt die sequenti talis præsumptio acriùs vindicaretur. In crastinũ productus de custodia in medio conuentu sistitur: percunctatus, cur manus extendere in fratrem ministrum ausus fuisset, respondit, quia (inquit) vidi seruum nequiorem omnibus, virum meliorem & nobiliorem omnibus quos in terra conuersari scio, non solùm verbis dehonestare, sed etiam plagis afficere. Furore nimio exagitati, quòd eum qui peregrinus venerat, cæteris prætulisset, interrogant, quis esset ille qui bonitate & nobilitate omnes anteiret, cur saltem patrem monasterij non excepisset. Ille necessitate compulsus celare non valens, quod Deus iam manifestari volebat, ait: iste est Carolomanus quondam rex Francorum, qui pro Christi amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui de tanta excellentia ita se humiliauit, vt modò à vilissimis personis non solùm contumeliis afficiatur, verùm etiam verberib⁹ affligatur. Quo audito tremefacti à sedibus surgunt, pedibus eius se prosternunt, veniam postulant de contemptu, ignorantiam profitentur. Ille contrà in terram prouolutus, cum lachrymis negare cœpit, hæc non esse vera, nõ se esse Carolomanum, sed hominem peccatorem & homicidam, collegam sine timore perterritũ propter cõmissum piaculum hęc excogitasse. Quid plura? cognitus ab omnib. cum magna reuerẽtia est obseruatus. Hæc nõ passi sumus pręterire, nunc ad Chronica reuertamur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLII, Gripho fugit in Saxoniam, & Pipinus iter faciens per Thuringiam, in Saxoniam introiuit vsque ad fluuium Mussaham, in vico, qui dicitur Schahaningi, & Gripho collecta manu, vnà cum Saxonibus super fluuium Obaccrum sedit, qui dicitur Orhemum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIII, Gripho de Saxonia egressus, in Baioariam peruenit, ipsumque ducatum sibi subiugauit. Giltrudem cum Thassilone cepit, & suæ ditioni subiecit Suigder in solatium suprà dicti Griphonis. Hæc audiens Pipinus cum exercitu illuc venit, omnesque suprà nominatos sibi subiugauit, Griphonem & Lantfridum secum duxit in Franciam, Thassilonem ducem Baioariorum constituit. Griphonem in partibus Neustriæ misit, & ei XII comitatus dedit; inde iterum Gripho fugiens Vasconiam petiit, & ad Wipharium ducem Aquitanorum peruenit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIX, Burchardus Wirtzburgensis ecclesiæ episcopus, & Floradus capellanus missi sunt Romam ad Zachariam papam, vt interrogarent de regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes regiam potestatem, reges tamen vocabantur, si bene essent reges. Et præfatus papa mandauit Pipino, melius sibi videri, illum regem vocari qui potestatem haberet, quàm illum qui sine regali potestate manebat. Et ne perturbaretur Christianitatis ordo, per auctoritatem Apostolicam iussit Pipinum regem creari, & sanctæ vnctionis oleo inungi.

Anno Dominicę incarnationis DCCL, Pipinus secundum morem Francorum electus

ctus in regem, & vnctus per manum ſanctæ memoriæ Bonifacij Moguntiacenſis vrbis archiepiſcopi, & eleuatus eſt à Francis in regno, in Sueſſionis ciuitate. Hildericus verò qui falsò rex vocabatur, attonſus eſt, & in monaſterium miſſus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLI, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & Hildegarius epiſcopus occiſus eſt à Saxonibus in caſtro quod dicitur Nigberg, & tamen Pipinus rex victor extitit, & peruenit vſque ad locum qui dicitur Rimię, & reuerſus eſt in Franciam, vbi ei nunciatum eſt, quòd Gripho, qui in Vaſconiam fugerat, germanus eius occiſus eſſet. Stephanus papa eodem anno in Franciam venit, ſolatium & adiutorium quærens pro iuſtitiis ſancti Petri. Venit autem & Carolomanus monachus, & germanus ſuprà dicti regis, per iuſſionem abbatis ſui in Franciam, quaſi ad conturbandam petitionem Apoſtolicam. Hoc anno natiuitatē Domini in Theodonis villa, Paſcha in Caraſiaco Dominus rex celebrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLII, ſuprà dictus Stephanus papa confirmauit Pipinū ſancta vnctione in regem, & cum eo vnxit duos filios eius Carolum & Carolomanum ad regiam dignitatem. Eodem anno ſanctus Bonifacius archiepiſcopus annunciās Dei verbum in Friſia, à Paganis interfectus, martyr Chriſti occubuit. Wolfridus in Italia clareſcit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLIII, Pipinus rex, per Apoſtolicam inuitationem Italiam ingreſſus eſt, iuſtitiam Petri Apoſtoli quærens. Haiſtulfus rex Langobardorum ſuprà dictam iuſtitiam contradicendo, Thermopylas, id eſt clauſuras, Langobardorum petiit, & obuiam Pipino regi & Francis venit, & commiſſo pręlio, Domino auxiliante & beato Petro intercedente, Pipinus cum Francis victor extitit. Eodem anno Stephanus papa reductus eſt ad ſuam ſedem, per miſſos regis Pipini, Floradum & alios plurimos. Incluſo verò Haiſtulpho rege in Papia ciuitate, neceſſitate deductus iuſtituam ſancti Petri pollicitus eſt faciendam. Ex hac promiſſione rex Pipinus obſides XL recepit, & cum ſacramento firmato reuerſus eſt in Franciam. Nec ſuperfluum iudicauimus, ſi epiſtolam eiuſdem papæ Stephani, hac de cauſa ſcriptam, huic operi inſeramus. continet enim hunc modum: Stephanus epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Sicut nemo ſe debet iactare de ſuis meritis, ſic non debent opera Dei, quæ in illo per ſuos ſanctos fiunt, ſine ſuis meritis ſileri, ſed prædicari, ſicut angelus admonet Thobiam. Vnde ego pro oppreſſione ſanctæ eccleſiæ à rege atrociſſimo & blaſphemo & nec dicendo Haiſtolpho ad optimum & ſancti Petri fidelem dominum Pipinum Chriſtianiſſimum regem in Franciam veni, vbi ægrotaui vſque ad mortem, & manſi aliquod tēpus apud pagum Pariſiacū, in venerabili monaſterio ſancti martyris Dionyſij: quem cùm iam medici deſperarent, fui ſicut in oratione in eccleſia eiuſdem beati martyris ſubtus campanis, & vidi ante altare Dominum Petrum, & magiſtrum gentium dominum Paulum, & tota mente illos recognoui de illorum ſurcariis, & tunc beatum Dominum Dionyſium ad dextram Domini Petri ſubtilem & longiorem. Dixitque bonus paſtor dominus Petrus, Hic frater noſter poſtulat ſanitatem: & dixit beatus Paulus, Modò ſanabitur, & appropinquans miſit manum ſuam ad pectus domini Dionyſij amicabiliter, reſpexitque ad dominum Petrum. Et dixit dominus Petrus ad dominum Dionyſiū hilariter, Tua gratia eſt ſanitas eius. Et ſtatim beatus Dionyſius thuribulum incēſi, & palmam in manu tenens cum presbytero & diacono qui in parte ſtabant, venit ad me & dixit, Pax tecum frater, noli timere, non morieris, donec ad fidē tuam proſperè reuertaris, ſurge ſanus, & hoc altare in honorem Dei & Apoſtolorum Petri & Pauli quos vides, dedica, miſſas gratiarum agens: moxq; factus ſanus ſum, & volebam implere quod mihi præceptum erat: & dicebant qui ibi aderant, quòd dementabam. quapropter retuli illis & regi, ſuisq; omnibus ex ordine, quæ videram, & quomodo ſanatus fuerim, & impleui quæ viſa ſunt mihi omnia. Geſta ſunt autem hæc anno ab incarnatione Domini DCCLIIII, V idus Auguſti, quo Chriſti roboratus virtute, inter celebrationē conſecrationis prędicti altaris, & oblationem ſacrificij, vnxi in reges Francorum regem Pipinum, & duos filios eius Carolum & Carolomanum. Sed & Bertradam coniugem ipſius regis, inducam cycladibus regiis, & gratia ſpiritus ſancti ſeptiformis conſignaui in Dei nomine, atq; Frācorum proceres Apoſtolica benedictione ſanctificans, auctoritate ſancti Petri ſibi à Chriſto tradita obligauit & obteſtatus eſt, vt nunq;

de altera stirpe per succedentium temporum curricula, ipsi vel quique ex eorum progenie orti, regem super se præsumant aliquo modo constituere, nisi de eorum progenie, quos & diuina prouidentia ad fidem Apostolicam tuendam eligere, & per eum videlicet sancti Petri Vicarium, imò Domini nostri Iesu Christi, in potestatem regiam dignata est sublimare, & vnctione sacratissima consecrare. His interpositis ad Chronica redeamus. Cùm Pipinus rex (vt suprà expressum est) Italiam ingressus esset, Carolomanus monachus Vienna ciuitate remansit vnà cum Bertrada regina, vbi languore correptus diem clausit extremum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLV, cùm audisset Pipinus rex ea non esse vera, quæ Haistulphus promiserat de iustitiis sancti Petri, iterum Italiam ingressus, Papiam obsedit, Haistulphũ obsidione cinxit, & rursum de iustitiis sancti Petri firmitatem dedit, vt stabiles permanerent, & insuper Rauennam cum Pentapoli, & omni exercitu conquisiuit, & sancto Petro tradidit. Cùm autem reuersus esset Pipinus rex in Franciam, meditabatur suprà dictus Haistulphus ea fallere quæ promiserat. Quadam verò die cùm venationibus inseruiret, percussus est Dei iudicio, vitamque cum regno finiuit, quomodo vero missus sit Desyderius in regnum, in subsequentibus dicemus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVI, misit CONSTANTINVS Imperator regi Pipino cum aliis donis organum. Et rex Pipinus tenuit palatium suum in Compendio, ibique Thassilo venit dux Baioariorum & suus effectus est, per manus sacramentaque multa iurauit Pipino & filiis eius, supra corpus sancti Dionysij, sancti Germani, & sancti Martini simul, & eius homines meliores fecerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVII, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & in munitiones Saxonum per virtutem introiuit, & in loco, qui dicitur Sitina, multæ stragis factæ sunt de populo Saxonum. Et tunc promiserunt se omnem voluntatem regis facturos, tributum etiam præsentandum, equos scilicet CCC per singulos annos.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVIII, natus est Pipino regi filius, cui suprà dictus rex nomen imposuit, qui vixit annos duos, & in tertio defunctus est. Eodem anno celebrauit Natalem Domini in Longolare, & Pascha in Iopilia.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLX, Pipinus rex cernens Vaifarium ducem Aquitanorum minimè consentire, vt iustitias faceret ecclesiis, quæ erant in Francia, de rebus & possessionibus illarum quæ in suo ducatu erant; iniit consilium cum Francis, vt iter pergeret in Aquitaniam, & suprà dictas iustitias quæreret: & peruenit vsque in locum, qui dicitur Theodoad. Quod cùm cognouisset Vaifarius, timore perterritus, mittit legatos Otbertum & Dauninum, & dedit obsides ad Algarium suum propinquũ, & mandauit Pipino, se omnia redditurũ, quicquid suprà dictus rex quærebat in causis ecclesiasticis, & celebrauit Natalem Domini in Carisiaco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXI, Vaifarius minimè cogitans de obsidibus & sacramentis datis, vt se vindicaret de iniuria quam à Francis præterito anno fuerat perpessus, exercitum misit, qui vsque ad Cabillonem ciuitatem venerunt, vastantes omnia. Et cùm suprà dictus rex synodum teneret in villa quæ dicitur Duria, nunciatum est ei quod Vaifarius perpetrasset: protinus exercitum mouit, & Aquitaniam ingressus, multa castella cepit, scilicet Burdellum, Clarum montem, Cantellam, Auernen. & peruenit vsque ad Leonidicas vastando omnia, & celebrauit Natalem Domini in Carisiaco, & Pascha similiter.

Anno Dominicę incarnationis DCCLXII, tertiò rex Pipinus Aquitaniam cum exercitu vastauit, & cepit ciuitatem Biturigas, & castrum quod dicitur Toarcis, & celebrauit Natalem Domini in villa Gentiliaco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIII, rex Pipinus habuit placitum suum in Niuernis, & quartò ingressus est Aquitaniam, ibique Thassilò dux Baioariorum postpositis sacramentis, fraudulenter se inde subduxit, omnia beneficia oblitus, quæ rex auunculus eius ei fecerat, & Baioariam ingressus suprà dicti regis faciem amplius videre noluit. Rex autem Aquitaniam perlustrans vsque ad Caduriciam venit, & per Leonidicas reuersus in Franciam venit. Et facta est hyems valida, & celebrauit rex Natalem Domini in villa quæ dicitur Longlare, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIIII, rex Pipinus habuit placitum suum in Worma-

Wormatia, & cauſam diligenter pertractauit inter Vaifarium & Thaſſilonem: celebrauit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXV, rex placitum ſuum habuit apud Attiniacum, & eodem anno ſicut ſuperiori nuſquam profectus eſt. Celebrauit autem Natalem Domini in Aquis villa, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVI, rex Pipinus perrexit in Aquitaniam, & placitum ſuum habuit in Aurelianis ciuitate, & reſtaurauit Argentonium caſtrum, quod antea à Vaifario fuerat deſtructum, ibiq́ue Francos dimiſit ad continendam Aquitaniam, ſimiliter & in Biturigis fecit, & celebrauit Natalem Domini in Salmoniaco, & Paſcha in Gentiliaco.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVII, rex in ſuprà dicta villa ſynodum magnam habuit inter Romanos & Græcos de ſancta Trinitate, & de ſanctorum imaginibus, & poſt hæc Aquitaniam ingreſſus eſt per Narbonam. Cepit autẽ Toloſam & Ganaldanem, & celebrauit Paſcha in ciuitate Vienna. Eodem anno, menſ. Auguſt. iterum Aquitaniam ingreſſus vſque Biturigas venit, ibiq́ue ſynodum tenuit, & inde profectus, vſque ad Garonnam venit, multas rupes & ſpeluncas cepit, nec non caſtra Scoraliani, Forunam & Petrociam, & reuerſus eſt Biturigas. Ibi nunciatum eſt ei de obitu Pauli papæ: ibi etiam celebrauit Natalem Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVIII, Pipinus iter faciens Rheni ſtagnum cepit, ad Santones ciuitatem vſq; peruenit, & ibi cepit matrem Vaifarij & ſororem eius, & neptes eius. Inde perrexit in locũ qui dicitur Montes, ad quem Heriduicus venit ad eum, qui habebat aliam ſororẽ Vaifarij, & inde reuerſus Paſcha celebrauit in caſtro quod dicitur Sles. Poſt hæc aſſumẽs ſecum Bertradam reginam ad Santones ciuitatem peruenit, ibiq́; reginam cum famulis dimiſit, & Petragoricum perrexit, & interempto Vaifario, cum triumpho victoriæ ad Santones reuerſus eſt, ibiq́; moram faciens poſt aliquot dies ægrotare cœpit, & inde profectus Turones venit, ad oratoriũ ad ſanctum Martinum perrexit, inde egreſſus Pariſios ad ſanctum Dionyſium vix peruenit, ibiq́ue diem clauſit extremum, VIII idus Auguſti. Et dominus Carolus & Carolomanus eleuati ſunt in regnum, Carolus in Nouiona ciuitate, Carolomanus in Sueſſione, VII idus Octob. Et celebrauit Carolus Natalẽ Domini in Aquis, Paſcha in Roterdama ciuitate.

Anno Dominicę incarnationis DCCLXIX, Carolus rex Aquitaniam cum exercitu intrauit, cò quòd Hunaldus diſpoſuiſſet rebellare, & totam Aquitaniam & Vaſconiam, auxiliante Deo, in deditionem recepit, & Hunaldi iniqua conſilia diſſipauit. Inde digreſſus ad Colonienſem ciuitatem venit, & inde ſumpſit plures Francorum cum armis, & omnibus vtenſilibus eorum, & abiit ſuper flumen Dorhdoniam, & ædificauit ibi caſtrum quod dicitur Fronticus, & in dicto præſidio Francos collocauit. Deinde miſſos direxit ad Lupum Vaſconem mandans, vt ſibi Hunaldum cum vxore repræſentaret, qui ad eum confugerant. Adductus eſt prædictus Hunaldus cum vxore ad nominatum caſtrum. quem cùm recepiſſet, in Franciam reuerſus eſt, & celebrauit Natalem Domini in Duria, & Paſcha in Leodio vico publico.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXX, Carolus habuit ſynodum in Wormatia ciuitate, & Berta regina perrexit in Baioariam, & inde Italiam ingreſſa eſt, & rex celebrauit Natalem Domini in Moguntia, & Paſcha in Heriſtellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXI, Carolus rex ſynodum habuit ad Valẽtinianas, & eodem anno Carolomanus rex defunctus eſt in villa Salmontiaco II nonas Decembris. Venit autem Carolus ad villam Carboniacum, vbi venit ad eum Volcarius & Folradus capellani cum aliis epiſcopis & ſacerdotibus, Werinus & Adalhardus comites, cum aliis primatibus, qui fuerunt Carolomani. Vxor verò Carolomani, cum perpaucis Francis partibus Italiæ perrexit: & celebrauit rex Natalem Domini in Attiniaco & Paſcha in Heriſtellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXII, Carolus rex ſynodũ habuit in Wormatia, & inde perrexit in partes Saxoniæ, & primo impetu Heresburg caſtrum cepit, & ad Hermanſaul vſque peruenit, & ipſum fanum deſtruxit, & aurum & argentum quod ibi reperit, abſtulit. Erat autem tunc ſiccitas magna, ita vt aqua deficeret in ſuprà dicto loco, & dum vellet ibi rex duos aut tres dies manere, vt prædictum fanum fundi-

tus destruere posset, & aqua exercitui deesset, subitò, diuina largiente gratia, omnibus insciis, in quodam torrente aquæ effusæ largissimè, ita vt omnis exercitus sufficienter haberet. Destructo fano, rex super Wiseram fluuium venit, & ibi cum Saxonibus placitum habuit, & decepit XII obsides, & reuersus est in Franciam, & celebrauit Natalem Domini in Heristellio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIII, rex peruenit ad hyemandum in Theodonis villa, vbi eum adiit missus Adriani papæ nomine Petrus, inuitans eum vnà cum Francis, vt pro Dei amore, seu pro iustitia sancti Petri acquirenda, super Desyderium & Langobardos veniret. Venit præfatus legatus per mare vsq; in Massiliam, inde per terram vsq; ad regem: & ideo per mare venit, quia viæ clausæ fuerunt à Langobardis, Romanis. Tunc rex fideles cõsuluit, vtrùm petitionibus Apostolicis assensum præberent. Omnibus hoc collaudantibus, illas in partes profectus est, Genuamque ciuitatem veniens synodum tenuit, & ibi exercitum diuisit in duas partes. Ipse cum vna parte per montem Cinysium perrexit, & misit Bernardum auunculum suum cum reliqua parte per mõtem Iouis. Cõiunxerunt autem se vterque exercitus ad Clusas. Quod cùm cognouisset Desyderius, regi & Francis cum armatis occurrit. Tunc rex castra posuit ad easdem Clusas, & misit occultè vnam scaram de electis viris per montana. Hoc sentiens Desyderius statim Clusas reliquit, & quàm citiùs potuit, Papiam ingressus est. Rex autem cum omnibus, auxiliante Domino, & intercedente beato Petro, sine læsione Italiam ingressus est, & cùm ad Papiam peruenisset, Desyderium intrinsecus latitantem obsedit, ibique in suis castris celebrauit Natalem Domini, & Pascha in Roma.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIIII, rex dum in illis partibus pro huiusmodi negotio moram faceret, Saxones occasione accepta, postpositis sacramentis in finibus Francorum impetum fecerunt, & vsque ad castrum quod nominatur Buriaburg, venerunt: quorum aduentum incolæ loci persentientes, in iam dictam munitionem se receperunt. Igitur cùm prefata gens sæuiens cœpisset forinsecus villarum ædificia concremare, venerunt ad quandam basilicam, in loco qui dicitur Friedislar, quam sanctæ memoriæ Bonifacius martyr consecrauit, atque per Propheticũ spiritum prædixit, quòd nunquam incendio cremaretur. Cœperunt autem præfati Saxones omni intentione certare aduersus eandem basilicam, quemadmodum eam per quodlibet ingenium igne cremare potuissent. Et dum hæc agerent, apparuere quibusdam Christianis qui erant in castello, simul quibusdam paganis qui in eodem erãt exercitu, duo iuuenes in albis vestimẽtis, qui ipsam basilicam ab igne protegebant, & propterea non potuerunt neque interiùs neque exteriùs ignem accendere. Interea nutu diuino maiestatis pauore perterriti, in fugam conuersi sunt, nemine persequente. Inuentus autem est postea vnus ex eisdem Saxonibus mortuus iuxta ipsam basilicam, flexis genibus, accliuis supra pedes, habens ignem & ligna in manibus, & velut ore flaret ipsam basilicam cremare. Dum hæc aguntur, Carolus à Roma reuersus venit Papiam, ipsamque ciuitatem armis cepit, insuper Desyderium regem cum vxore sua & filia, omnem thesaurum palatij. Ibique venientes omnes Langobardi de cunctis ciuitatibus Italiæ, eius se subdiderunt dominationi. Adalgisus verò filius Desyderij regis fuga lapsus, mare intrauit, & Constantinopolim perrexit. Carolus subiugata Italia & ordinata, custodiam Francorum in Papia dimittẽs, cum magno triumpho in Franciam reuersus est: & cùm venisset in locum qui dicitur Ingelheym, misit quatuor scaras in Saxoniam. tres pugnas cum Saxonibus inierunt, & Deo auxiliante, victores extiterunt; quarta verò scara non habuit pugnam, sed capta præda magna reuersi sunt in Franciam. & celebrauit rex Natalem Domini in Carisiaco, & Pascha similter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXV, rex habuit synodum in villa quæ dicitur Duria, & inde Saxoniam pergens Sigiburgh castrum, cepit, Heresburch reædificauit. Super Wisaram fluuium venit in locum qui dicitur Brunisberg, vbi occurrerunt ei Saxones volentes ripam suprà dicti fluminis defendere. Auxiliante Deo, & Francis decertãtibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas occupauerunt, & multi Saxones occisi sunt. Tunc rex diuidẽs exercitum, sumpsit secum partem, perrexitq; vsq; ad Obacrum fluuium: vbi omnes orientales Saxones venientes cum Hassinone duce eorum, dederunt obsides iuxta quod placuit regi, & iurauerunt sacramẽta. Simul eo reuertẽte

venerunt

venerunt Angrarij in pagum qui dicitur Bucki, vnà cum Brunone duce eorum,& fecerunt ſicut orientales Saxones fecerant. Interea cum Francis qui ſuper fluuium Wiſaram remanſerant, Saxones pugnam commiſerant, & Deo largiente Franci victoria potiti ſunt,& plures ex Saxonibus interfecti ſunt. Hæc audiens rex,iterum ſuper Saxones cum exercitu irruens multam ſtragem fecit,& prædã copioſam cepit ſuper Weſtphalos,& coacti obſides dederunt. Obſidibus itaque receptis,& pręda multa capta,rex in Franciam reuerſus, vbi nunciatum eſt ei,quòd Rotgandus Langobardus, poſtponens fidem & ſacramẽta,aduerſus eum rebellare diſponeret,ſtatim illis in partibus iter arripuit, & celebrauit Natalem Domini in villa quæ dicitur Schletſtat in Elſatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVI, Carolus rex Italiam ingreſſus,Foroiulij partes petiuit,Rotgandum rebellem captum decollari iuſſit,ad Taruiſium ciuitatem venit, ibiq; Paſcha celebrauit,& ordinatis rebus,derelictis cuſtodibus ex Francis, in ciuitatibus quæ aduerſus eum ſenſerant,in Franciam cum proſperitate reuerſus eſt. Interea Saxones cognita abſentia regis, more ſolito,ruptis ſacramentis in vnum conglobati Heresburgk caſtrum aggrediuntur,fraudulenter Francis ſuadent,vt de caſtro exeant,& cum pace in patriam pergant. Sed cùm illi fallacibus verbis(moniti ſunt)minimè aſſenſum præberent, machinas præparant, munitionem obſidione cingunt,& ſummis viribus certant,ſed nihil proficiunt. Quadam itaque die cùm iterum rediuiuo certamine bellum paraſſent, apparuit gloria Dei manifeſtè ſupra domũ eccleſiæ,quæ erat infra ipſum caſtrum, videntibus multis tam Chriſtianis quàm Paganis. Nam duo ſcuta apparuerunt ſupra præfatam baſilicam,ſanguineo colore flammantia,& velut in prælio quibuſdam motibus agitantia. itaque Pagani hoc ſignum aſpicientes timore & formidine repleti, mox in fugam conuerſi ſunt, & in tantam amentiam deuenerunt, vt ſtrictis gladiis, mutuis armis ſe confoderent. Quanto verò illi plus pauore perterriti fugerunt, tanto magis Chriſtiani confortati, omnipotentem Dominum laudabant, qui ſaluos facit ſperantes in ſe. Ex prædicto igitur loco cum tanta confuſione diſcedentes,venerunt ad aliud caſtrum quod appellatur Deſuburgh,vbi voluerunt ſimiliter facere, ſed Deo auxiliante,Francisque eis viriliter repugnantibus, nihil prævaluerunt. Oppidani verò perſecuti ſunt eos vſque ad flumen quod Lippa dicitur,& multos ex eis interfecerunt. Itaq; rex Wormatiam veniẽs, ſynodum placitumq; publicum ibi tenuit, & concilio ſoluto, mox Saxonum fines penetrauit,& velut ingens tempeſtas omnia proſternit, munitiones irrumpit. Saxones perterriti ad locum vbi Lippa oritur, venerunt, ibi ſe ſuamq; patriam regi tradiderunt,& ſpoponderunt ſe Chriſtianos eſſe debere. Tunc rex vnà cum Francis reſtaurauit Heresburgh caſtrum,& aliud caſtrum ſuper Lippam, vbi venientes Saxones vnà cum vxoribus paruulis innumerabilis multitudo baptizati ſunt in nomine ſanctę Trinitatis. Poſt hęc obſides quantos rex expetiit, dederunt. reformatis autem caſtellis,cuſtodiisq; diſpoſitis, Carolus in Franciam reuertitur,& celebrauit Natalem Domini in Heriſtellio,& Paſcha in Nouiomago.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVII, rex Saxoniam ingreſſus placitum tenuit in loco, qui dicitur Padresbrunna: vbi omnes Saxones conuenerunt,excepto Widichindo,qui cum paucis Saxonibus in partibus Normaniæ confugit. In eundem etiam locum venerunt Sarraceni de partibus Hiſpaniæ,quorum hęc ſunt nomina,Ibina, Iarabi & filius Denizeſi,qui Lammeioſeph nominabatur,& gener eius,vbi etiam multitudo Saxonum baptizati ſunt, & ſacramenta ſecundum conſuetudinem dederunt,vt perderent ingenuitatem & omnem hæreditatem,niſi conſeruarent ſuſceptam Chriſtianitatem, & promiſſam fidelitatem regis & filiorũ eius,nec non etiam & Francorum. Carolus in Franciam reuerſus celebrauit Natalem Domini in Duciato,& Paſcha in Aquitania,in villa quæ dicitur Caſinogilo.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVIII, Carolus cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus eſt. Venit enim primò ad Pampilonam ciuitatem, deinde ad Cæſarauguſtanam vrbem perrexit,vbi innumerabilis multitudo de partibus Burgundiæ,& Auſtraſiæ,vel Baioariæ,ſeu prouinciæ,& Septimanię,pars etiam Lãgobardorum in auxilium Francorum conuenerunt. Obſidione itaq; ciuitatis territi Sarraceni obſides dederunt, & immenſum pondus auri. Eiectis itaque Sarracenis de Pampilona,murisq; eiuſdem ciuitatis diruti, Vaſconibusq; ſubiugatis,in Franciam reuertitur. Interea Saxones au-

dientes, quòd Carolus cum Francis tam longa terrarum ſpacia ab eis eſſet ſeparatus, ſuadente Widichindo, ſecundum conſuetudinem iterum rebellati ſunt, & ad Duriam caſtrum (quod Coloniæ ciuitati contiguum eſt) vſque venerunt, cędibus, rapinis, & incendiis omnia deuaſtantes. Quod cùm nunciatum eſſet regi reuertenti, etiam commoranti Antiſſiodoro ciuitate, miſit idem princeps ſcaram vnam ex electis viris, qui eorum violentiæ reſiſterent. Saxones audientes incolumitatem regis & aduentum Francorum, in fugam conuerſi ſunt: quos Franci è veſtigio ſequentes, repererunt eos ſuper fluuium cuius vocabulum eſt Adarna, in loco qui dicitur Liheſi, vbi pugna cœpta & finita. Franci, auxiliante Deo, victores extiterunt, & multitudo Saxonum eſt ibi occiſa. & celebrauit rex Natalem Domini in Heriſtellio & Paſcha ſimiliter. 10

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIX, Carolus venit in villam quæ dicitur Compendium, vbi ſe obtulit Hildebrandus Spoletanorum dux cum muneribus, eiúſque dominationi ſe ſubdit. Eodem anno ſynodum tenuit in Duria, & poſt hæc Saxoniam ingreſſus vſque ad Lippam venit. Conati ſunt autem Saxones reſiſtere in loco qui dicitur Bucholtz, ſed nihil prævaluerunt. Aperta autem via Weſtphalos ſubiugauerunt, & omnes Saxones qui vltra Wiſaram commorabantur. Veniens autem rex in locum qui vocatur Medofulli, accepit obſides & ſacramenta à Saxonibus qui ab eodem defeceràt, & reuerſus eſt in Franciam, & celebrauit Natalem Domini in Wormatia ciuitate, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXX, Carolus Saxoniam ingreſſus ad Heresburgk venit, & inde ad locum vbi Lippa conſurgit, & ibi ſynodum tenuit. Inde progreſſus ad Albiam fluuium venit, & in ipſo itinere Bardonganenſes, & multi de Nortlindis baptizati ſunt in loco qui dicitur Horheym, vltra Obaccrum fluuium, & peruenit vſque ad locum vbi Iora confluit in Albiam. Diſpoſitis itaq; tam Saxonibus quàm Sclauis, in Franciam reuerſus eſt. Inito autem conſilio, vt Romam pergeret orationis cauſa, vnà cum coniuge Hildegarde, celebrauit Natalem Domini in Papia ciuitate. 20

Anno Dominicę incarnationis DCCLXXXI, Carolus iter pergẽs celebrauit Paſcha in Roma, & ibi baptizatus eſt filius eius Pipinus ab Adriano papa, qui & ipſe eum de ſacro fonte ſuſcepit, & duo filij eius à ſuprà dicto pontifice inuncti ſunt in reges, idem Pipinus ſuper Italiam, Ludouicus ſuper Aquitaniã. Inde reuerſus venit Mediolanum, vbi baptizata eſt filia eius Gliſla ab archiepiſcopo Thoma, qui & ipſe eam à ſacro fonte leuauit. His ita peractis, reuerſus eſt in Franciam. Per id tempus legati Apoſtolici, Formoſus & Damaſus epiſcopi, cum miſſis regis Siculfo capellano & Eunardo magiſtro pincernarum, directi ſunt ad Thaſſilonem ducem: commonentes & conteſtantes ex auctoritate Apoſtolica, vt recordaretur priorum ſacramentorum, & non aliter faceret, niſi ſicut iureiurãdo iam dudum promiſerat Pipino regi & filijs eius. His admonitionibus conſenſit Thaſſilo, & ſumptis obſidibus ad regem venit Wormatiam, vbi renouauit ſacramenta, & dedit duodecim obſides: ſed nõ diu præfatus Thaſſilo promiſſa conſeruauit. Celebrauit autem rex Natalem Domini in Cariſiaco & Paſcha ſimiliter. 30

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXII, Carolus Coloniam veniens, Rhenum tranſiit, & ſynodum tenuit, vbi Lippa conſurgit: vbi omnes Saxones conuenerunt, excepto rebelle Widichindo. Illuc etiam venerunt legati Godefridi regis Nortmanorum & Altdeni & Hoſmundus, nec non etiam legati Auarorum miſſi a Cacano & Iugurro. Peracto placito reuerſus eſt rex in Franciam. Saxones iterum fidem violant, arma corripiunt, ſuadente Widichindo. Rex autem ea tempeſtate miſerat nuncios ſuos ad Adalgiſum, & Geilonem atque Conradum, viros potentes, vt ducerent exercitum Francorum & Saxonum ſuper Sclauos paucos, qui adhuc rebelles erant. Suprà dicti verò principes, cùm iam in itinere eſſent, audientes quòd Saxones rebellaſſent, ſuper eos arma verterunt, & commiſſo prælio multos ex eis interfecerunt. in qua pugna duo duces ceciderunt, videlicet Adalgiſus, & Geilo, in monte qui dicitur Suntdal. Hoc audiens imperator cum Francis, quos ſub celeritate congregare potuit, illuc perrexit, & peruenit vſque ad locum, vbi Alara confluit in Wiſaram. Tunc omnes Saxones iterum conuenientes ſubdiderunt ſe ſub poteſtate ſuprà dicti regis & reddiderunt ſeditioſos, qui illam rebellionem maximè terminauerunt, ad occidendum quatuor millia quingentos viros. Widichinder verò partibus Nortmaniæ aufugit. Interfectis 40 50

fectis itaque ſeditioſis, exilioque damnatis, rex in Franciam reuerſus eſt, & celebrauit Natalem Domini in Theodonis villa, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIII, obiit Hildegardis regina pridie calendas Maij, quod euenit tunc in vigilia Aſcenſionis Domini. & rex iterum Saxoniam ingreſſus eſt, eò quòd Saxones rurſum rebellaſſent, & cum paucis Francis ad Thietmalli venit: ibi Saxones parauerunt pugnam in campo viriliter. Tunc rex cum Francis ſuper eos irruit, & magnam ſtragem ex eis fecit, ita vt perpauci fuga elaberentur. Poſt peractam victoriam venit rex ad Paderbrunnam, vbi coadunato exercitu, denuo ſuper Saxones irruit, qui ſe ſociauerant ſuper fluuium cuius vocabulum eſt Aſa. vbi iterum pugna inita non minor numerus Saxonum cecidit, quàm in ſuperiori prælio ceciderat. Tunc rex Wiſaram tranſiit, & ad Albiam vſque peruenit. Poſt hæc in Franciam reuertitur. Eodem anno obiit Bertha regina IIII idus Iulij. Et cùm Wormatiam peruenisſet rex, ſociauit in matrimonium Faſtradanam reginam, & celebrauit Natalem Domini in Heriſtellio, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIIII, Carolus ingreſſus eſt Saxoniam, eò quòd iterum rebellaſſet, & cum eis aliqua pars Friſonum, & peruenit vſque ad Huculin, circumeundo & vaſtando omnia. Erat autem nimia inundatio aquarum. Ipſe igitur per Thuringiam ab orientali parte intrauit ſuper Hoſtfalos. Porrò filium Caroli dimiſit cum valida manu contra Weſtphalos. Itaque rex Thuringiam ingreſſus, peruenit vſque ad fluuium Albiæ, & inde ad Tagniofurt, deinde ad Scanminge, ex quo loco reuerſus eſt in Franciam. Weſtphali verò congregauerunt ſe iuxta Lippam, quibus occurrit filius regis in pago qui dicitur Dragim, & inierunt pugnam: quibus viriliter ſuperatis reuerſus eſt Wormatiam ad genitorem ſuum. Rex itaque conſultis fidelibus, iterato hyemis tempore, Saxoniam intrauit, & celebrauit Natalem Domini iuxta Kichrisburch Winzzagani ſuper fluuium Ambra in villa quæ dicitur Linhidi.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXV, rex vſque Adrine peruenit ſuper fluuium Wiſaram, vbi cõfluit Waahna, & propter nimiam inundationem aquarum, inde reuerſus eſt Heresburgh, vbi vxorem ſuam Faſtradanam cum filiis & filiabus venire iuſſit, & ibi tota hyeme reſedit, ibi etiam Paſcha celebrauit: & multis vicibus ſcaras per Saxones miſit, & eorum caſtra deprædatus eſt, & in Maio ſynodum ad Paderbrunnam habuit, & inde iter pergens, nullo contradicente, totam Saxoniam circumiuit. Venit autem in Bardenguni, & inde miſit poſt Widichindum & Albionem, & vtroſq; ad ſe fecit venire: quos ſacramento firmauit, vt in Franciã ad eũ venirent. Qui acceptis obſidibus, ad Attiniacum ad regẽ venerũt, ibiq; baptizati ſunt, & tunc tota Saxonia ſubiugata eſt Frãcis, & in eadem villa celebrauit rex Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicę incarnationis DCCLXXXVI, Carolus miſit exercitum ſuum partibus Britannię, vnà cum miſſo ſuo Odulpho principe Cacorum: vbi multa caſtella acquiſierunt Franci, & eorum primates repræſentauerunt Wormatiam regi in publico conuentu. Tunc rex videns ſe ex omni parte pacem habere, Romam perrexit orationis cauſa, & vt ibi cum miſſis imperatoris colloquium haberet, & celebrauit Natalem Domini in Florentia ciuitate.

Anno Dominicę incarnationis DCCLXXXVII, Carolus Romam venit, & à pontifice Adriano ſuſceptus eſt, vbi aliquot dies moratus eſt. Quod cùm audiſſet Heregiſus dux Beneuentanorum, timore perterritus, miſit Romaldum filium ſuum cum magnis muneribus ad regem, poſtulans pacem & promittens, ſe omnem voluntatem eius facturum. Sed his ſuaſionib. minimè Apoſtolicus credidit, ſed magis hortatus eſt regem, vt Beneuenti fines intraret, quod & fecit. Et cùm Capuam veniſſet Herigiſus, reliquit Beneuentum, & in Salernũm ſeceſſit, ibiq; ſe muniuit. Exinde miſit filium ſuum Grimaldum (nam Romaldum rex ſecum retinebat) cum magnis muneribus offerens obſides, & promittens omnem fidelitatem, tantùm ab impugnatione ceſſaret. Tunc rex cum conſulto fidelium & ſacerdotum, ne penitus epiſcopatus & monaſteria deuaſtarentur, elegit XII obſides, & XIII filium ſuprà dicti ducis Grimaldum, & accepit munera, & iurauerunt ei omnes Beneuentani, & reuerſus eſt Romam, ibiq; celebrauit Paſcha cum præſule ſedis Apoſtolicæ. Venerunt etiam in eodem loco miſſi Thaſſilonis, Arnus epiſcopus, & Henricus abbas, rogantes papam, vt pacem faceret, itemque

terminaret inter Carolum regem,& Thassilonem ducem, ex qua causa multùm coarctatus est Apostolicus. Rex autem ad postulata respondit se per multa tempora quæsisse, sed minimè obtinere potuisse: ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit se in eiusdem papæ præsentia cum eisdem missis pacem velle firmare. Illis autem renuentibus atque dicentibus non se audere pro seniore diffinitiuam proferre sententiam, neque se ad hoc destinatos esse: videns Apostolicus ficta mendacia, & cognoscens instabilitatem ducis, iratus anathematizauit prædictum Thassilonem, & omnes illi fauentes, nisi fidelitatem, quam regi Pipino & filio eius Carolo promiserat, per omnia obseruarent: contestans per eosdem missos eundem virum, & monens, ne per eius obdurationem & perfidiam sanguis Christianorum funderetur, & terra de- 20
uastaretur: & si ipse dux nullatenus obedire vellet, tunc Carolus & exercitus eius absoluti essent à Deo & sancto Petro, & quicquid in ducatu eius perpetratum esset incendiis & homicidiis vel qualicunque malitia, totum hoc in Thassilonem & socios eius verteretur, & rex & Franci persistant innoxij. His verbis absolutis missis Thassilonis, rex oratione ad limina Apostolorum completa, & benedictione percepta, in Franciam gressum dirigit, & Wormatiam, vbi erat Fastradana coniunx eius, peruenit: vbi synodum congregauit, & manifestauit sacerdotibus & optimatibus regni causas itineris, & qualiter versutia Thassilonis coram summo pontifice esset deprehensa. Misit itaq; cum consulto fidelium ad eundem Thassilonem monens, vt Apostolicis adhortationibus obtemperaret. qui cùm nollet obedire, rex partibus Bauariæ exercitum mouit, & ve- 20
nit in locum qui dicitur Lechfeld, super ciuitatem Augustam, & venerunt orientales Franci & Thuringi & Saxones super Danubium in loco qui dicitur Faringa. Porrò Pipinus rex de Italia cum exercitu venit Tridentum. Tunc perspiciens Thassilo se ex omni parte esse circumdatum, & videns, quòd Baioarij magis essent fideles Carolo, q̃ sibi, vndique coarctatus venit ad eum, tradens se manibus eius, ad seruitium reddens ducatum Pipino rege sibi commissum, & se in omnib' peccasse, & malè egisse confessus est, & denuo renouans sacramenta dedit duodecim obsides electos, & tredecimum filium suum Theodonem. Rex receptis obsidibus, reuersus est in Franciam, & celebrauit Natalem Domini in Ingelnheym, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII, rex cõgregauit synodum in præ- 30
fata villa, ibiq; venit Thassilo. Coeperunt autem eum Bauari accusare, quòd fidem promissam violasset, suadente vxore Luitburga. Obiecta verò Thassilo denegare non potuit, sed conuictus est ad Auaros transmisisse, & in vitam fidelium regis conciliatum fuisse. Ad vltimum tamen confessus est se dixisse, si decem filios haberet, omnes mallet amittere, quàm ita manere, sicut iurauerat. Ex iis & aliis multis, ab omnibus diiudicatus est ad mortem. Et cùm omnes capitalem sententiam proclamarent, rex misericordia motus, eò quòd consanguineus eius esset, obtinuit ab ipsis Dei & suis fidelibus, ne moreretur. Interrogatus ergo à rege quid agere vellet, terræ prostratus licẽtiam in monasterium intrandi expetiit, vt ibi peccata sua deplorare potuisset. Similiter & filius eius Theodo fecit. Igitur attõsi sunt, & in monasterium missi. Pauci Baioarij qui cum Thas- 40
silone senserant, in exilium sunt missi. Eodem anno commissum est bellum inter Grẽcos & Langobardos, ducibus Hildebrando Spoletano, & Grimaldo Beneuentano, & Winegiso a rege directo cum Francis: & fugati sunt Græci, & victores extiterunt Franci & Langobardi. Per id tempus pugna commissa est inter Auaros & Francos qui in Italia habitabant, & Deo largiente victoriam obtinuerunt Franci. Tertia pugna commissa est inter Auaros & Baioarios in campo Iboræ, & fuerunt ibi missi regis Grahamanus, & Odoacer cum aliquibus Francis, & Deo auxiliante victoria fuit Francorum seu Baioariorum. Hæc omnia suprà dictus Thassilo & vxor eius Luitburga terminauerunt. Quarta pugna fuit contra Auaros, qui voluerunt vindicare eos qui in prælio superiùs dicto conciderant: sed Deo adiuuante, victoria Christianis cessit. Post hæc Ca- 50
rolus Ratisbonam venit, ibiq; marcas & fines Baioariorum disposuit, indeq; reuersus est in Franciam, & celebrauit Natalem in Aquis palatio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIX, rex Rhenum Coloniæ transiit, & Saxoniam ingressus, vsq; Albiam fluuium venit, ibiq; duos pontes construxit, & ex vtraq; parte pontis castra fecit ex lignis & terra, & inde progressus Sclauorum fines in-

trauit,

trauit, & Sclauos vocabulo Wilzi suo dominio subiugauit. Fuerunt autem cum eo in eadem expeditione Franci & Saxones. Frisones verò nauigio venerunt per Habolam fluuium. Fuerunt autem cum eo Sclaui, Vrbi, & Abotrudi, quorum princeps vocabatur Wizan. Obsidibus itaque receptis, reuersus est in Franciam, & celebrauit Natalem Domini Wormatiæ, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXC, nullum iter rex fecit, sed in prædicta ciuitate rex celebrauit Natalem Domini, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCI, Carolus ad partes Baioariorum perrexit, & Ratisbonam peruenit, vbi & exercitum suum conuenire iussit, ibiq; cum consilio optimatum regni disposuit ire in Auarorum regnum propter malitiam intolerabilem, quam in Gallorum populos gesserunt & ecclesias Dei. Venit ergo cum exercitu vsque ad Anisam fluuium, vbi triduanum ieiunium cum litaniis fecerunt, postulantes pro salute exercitus & adiutorium Dei & vindictam inimicorum. Rex itaque littora Danubij de Australi parte tenuit: Saxones autem cum quibusdam Francis, & plurima multitudine Frisonum de Aquilonari, & ita pergentes peruenerunt, vbi iam dicti Auari habebant munitiones paratas, de Australi parte ad Chunberg, de Aquilonari verò ripa, in loco qui dicitur Camp. (sic enim nominatur ille fluuius, qui ibi influit in Danubium) Itaque Auari cùm ex vtraque ripæ parte vidissent exercitum, & classem per medium fluuium venientem: tantus terror, Deo faciente, illos inuasit, vt dimissis præsidiis munitionum, fugæ latibula quærerent, & sic, Christo duce, vterque exercitus absque læsione Pannoniam introiuit. Peruenit autem rex vsque ad fluuium qui dicitur Raba, omnia cędibus, incendiis, rapinisq; deuastans, & inde reuersus Ratisbonam, celebrauit ibi Natalem Domini & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCII, Feliciana hæresis cõdemnata est. quem Felicem Engelbertus in præsentiam Adriani pontificis adduxit, & post confessionem hæresin abdicauit. Et eodem anno nulla expeditio facta est, sed tamen super naues ad flumina transeunda, compactus est pons anchoris & funibus, ita cohærens, vt iungi & dissolui posset: & celebrauit rex Natalem Domini Ratisbonæ.

Anno Dominicæ incarnationis IICCXCIII, Carolus Ratisbonam proficiscens, ad Fossatum magnum inter fluuios Alemonon & Radinzam venit, ibiq; summi pontificis missi cum magnis muneribus in præsentiam eius venerunt. Ibi etiam nunciatum est ei, Saxones iterum more solito fidem & promissa violasse. Inde nauigio per Radinzam Mogonum fluuium ingressus, Natalem Domini celebrauit in Wirtzeburch.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIIII, celebrauit rex Pascha in Franconofurt, ibiq; congregauit synodum magnam episcoporum, Gallorum, Germanorum & Italorum; vbi fuerunt missi apostolici, Theophilus & Stephanus episcopi. In hac synodo tertiò condemnata est hæresis Feliciana, quam damnationem per auctoritatem sanctorum patrum in libro conscripserunt, quem librum omnes sacerdotes manibus propriis subscripserunt. Eodem tempore Fastradana regina obiit, & in monasterio sancti Albani honorificè sepulta est. Pseudosynodus Græcorum, quam pro adorandis imaginibus fecerant, à pontificibus reiecta est. Rex autem post hæc diuiso in duas partes exercitu, Saxoniam ingressus est, ipse per Thuringiam, Carolus verò filius eius Coloniæ Rhenum transiit. Tunc Saxones congregantes se in loco qui dicitur Finisfelt, præparauerunt se ad pugnam. Cùm verò audissent se ex duabus partibus esse circundatos, dissipauit Deus consilia eorum, quamuis fraudulenter Christianos se esse, & fideles regi promiserunt. Rex in Franciam reuersus celebrauit Natalem Domini in Aquis palatio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCV, rex venit Moguntiam, ibiq; tenuit placitum suum in villa quæ dicitur Cuffinstein, in suburbio eiusdẽ vrbis. Audiens verò q; Saxones secundum consuetudinem promissionẽ suam, quam de obseruanda Christianitate & fidelitate regis tenenda fecerant, irritam fecissent, cum exercitu Saxoniam intrauit, & vsque ad fluuium Albiam peruenit ad locum qui dicitur Hiliuni, in quo iisdem diebus Wirzam Abrotitorum rex à Saxonibus occisus fuerat: ibi etiam venerunt missi à Thudone, qui in gente & regno Auarorũ magnam potestatẽ habebat, affirmantes q; idem Thudon cum terra & populo suo se regi dare vellet, & eiusdem ordinatione

Christianam fidem susciperе. rex itaque afflictis magna ex parte Saxonibus, eorumq; terra vastata, acceptis obsidibus in Franciam rediit, & celebrauit Natalem Domini Aquis, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVI, Adrianus papa obiit, & Leo mox in pontificatu successit, statimq; misit regi legatos cum muneribus, claues etiam cõfessionis sancti Petri, & vexillum Romanę vrbis direxit. Henricus dux Foroiulianorum missis hominibus cum Wonomiro Sclauo in Pannoniam, Iringum gentis Auarorũ principem, longis retro temporibus, qui eum ciuili bello, fatigatis inter se principibus, improuisè expoliauit. Caganus & Iuguro intestina clade interempti sunt. Thesaurum priscorum regum multa seculorum prolixitate collectum, idem dux Carolo ad Aquis palatium misit; quo accepto, peracta largitori omnium bonorũ gratiarum actione, magnam partem inde Romam ad limina Apostolorũ misit per Angelbertum abbatem; porrò reliquam partem optimatibus, clericis siue laicis, cæterisq; fidelibus suis largitus est. Per id tempus Thudon secundum promissionem suam, cum magna parte Auarorum ad regem venit, se populum suum, & patriam regi tradidit, ipse & populus eius baptizatus est, & muneribus susceptis redierunt ad propria. Eo tempore rex cum exercitu Saxoniam intrauit, & Pipinus rex in Pannoniam cum exercitu introiuit. Venit autem legatio Pipini regis ad patrem in Saxoniam, quæ dixit Auaros post interfectionẽ priorum ducum super se constituisse regem nomine Karam, & Pipinus contra eum certare disponeret. Rex peragrata Saxonia, in Franciam se recepit, & in Aquis palatio filium suum Pipinum à Pannonia redeuntem, & partem thesauri quæ remanserat, adducentem lætus aspexit. Et celebrauit in eodem loco Natalem Domini & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVII, Barcinona ciuitas Hispaniæ, quę iam pridem à Francis discesserat, per Thathim præfectum ipsius Francis est reddita. Nam ipse ad palatium veniens, & ciuitatem cum semetipso regi tradidit. Eo tempore expeditio facta est in Saxoniam, & vsq; ad Oceanum trans omnes paludes & inuia loca pertransit exercitus: & rex de Adulo hoc regressus (hoc enim loco nomẽ, vbi Oceanus Saxoniam alluit) tota Saxonum gente in deditionem per obsides accepta, in Aquis palatium reuersus est, vbi Abdellam Sarracenum, qui à fratre regno pulsus in Mauritania exulabat, ipso semetipsum commendante, suscepit. In eodẽ loco & legatus Niceręq, qui tunc Siciliam regebat, nomine Theophilus, imperatoris epistolam portans, quem honorificè suscipiens post aliquot dies absoluit. Ipse verò Nouembri mense mediante, ad hyemandũ cum exercitu Saxoniam intrauit, positisq; castris iuxta Wisaram fluuium, locum castrorum Heristellium vocari iussit. illuc legati gentis Auarorum cum magnis muneribus venerunt. De eodem loco Abdellam Sarracenum cum filio suo Ludouico in Hispaniam ire iussit, & filium suum Pipinum in Italiam remisit, ipse ad disponẽdam Saxoniã totum hyemis tempus impendens, ibi Natalem Domini celebrauit & Pascha.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVIII, venit ad regem legatus Aldefonsi regis Galliciæ & Asturię nomine Frolo, papilionem miræ magnitudinis prę sentans. Et in ipso Paschæ tempore Nordiueli trans Albiam sedentes seditione commota, legatos regios, qui tunc ad iusticias faciendas apud eos cõuersabantur, cõprehenderunt, quosdam ex eis trucidantes, cæteros ad redimendos seruauere. Rex itaq; collecto exercitu, de Heristellio ad locũ qui Minda dicitur, perrexit, & facto consilio in desertores arma corripuit, & totam inter Albiam & Wisaram Saxoniam depopulãdo peragrauit. Nortlindi contra Tranaschonem ducem Abotritorum, & Helbruinum legatum regis, commisso prælio, victi sunt. Cæsa sunt ex eis in eo prælio quatuor millia, cæteri qui fugerũt, de paucis cõditione tractare cœperunt. Rex acceptis obsidib. à Saxonibus in Franciam reuersus est, & Aquis perueniens legationẽ Græcorum à Constantinopoli missam suscepit. Erant enim legati Michael patricius quõdam Phrygiæ, & Theophilus presbyter, epistolam Irenæ imperatricis ferentes. Nam filius eius Cõstantinus imperator à suis comprehensus & excæcatus est. Hæc tamen legatio tantùm de pace fuit. quos cùm absoluisset, absoluit etiam cum eis Sisinnium fratrẽ Tharasij Cõstantinopolitani episcopi, iam dudũ in Italia prælio captũ. Hoc anno sidus Martis in toto cœlo nõ comparuit. Insulę Baleares à Mauris & Sarracenis deprędatę sunt. Aldefonsus rex Gallicię & Asturię, prędam Vlyssibona vltima Hispanię ciuitate, loricas, mulos, captiuosq; Mauros regi per

legatos

legatos Frolam & Basilicum hyemis tempore misit, & celebrauit Natalem Domini in eodem loco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIX, Romanì Leonem papam, litania maiore captum excæcauerunt, ac linguam eius radicitus abscíderunt: qui in custodia missus noctu per murum euasit, & ad legatos regis qui tunc apud basilicam sancti Petri erant, Wirundum scilicet abbatem & Winegisum Spoletanorum ducem veniens, Spoletum ductus est. Rex Saxoniam ingressus apud Paderbrunnam castris positis consedit, & inde diuiso exercitu, Carolum filium suum cum medietate ad colloquium Sclauorum, & ad recipiendos Saxones qui ex Nortlindis venerunt, in Bardengani direxit. In eodem loco Leonem papam summo cum honore susceptum, ibiq; reditum Caroli filij expectans, Leonẽ pontificem simili quo susceptus erat, honore dimisit, qui statim Romã profectus est. Receptò cum prosperitate filio, Aquas repedauit, vbi legatꝰ Michaelis Siciliæ præfecti nomine Daniel ad eum venit, atque inde cum magno honore dimissus est. Eodem anno gens Auarorum à fide quam promiserat, defecit, & Henricus dux Foroiulianorum post tot victorias prosperè gestas iuxta Tharsicam Liburniæ ciuitatem insidiis ciuium oppressus est. Per id tempus Geroldus cùm esset Baioariæ præfectus, commisso cum Auaribus prælio, interficitur, & in Augia sepelitur: de quo in visione Wetini legitur, quòd inter Martyres sit adnumeratus. Insulæ Baleares, quæ à Mauris & Sarracenis deprædatæ sunt, postulato & accepto à Francis auxilio, à prædonum incursione defensatæ sunt. Signa quoque Maurorum in pugna sublata regi præsentatq; sunt. Wido comes, qui Marcam contra Britones tenebat, cum sociis Britanniam ingressus, totamq; perlustrans in deditionem recepit, & regi de Saxonia reuertenti arma ducum qui se tradiderant, inscriptis singulorum nominibus præsentauit. Tota itaque Britannia, quod nunquam antea fuit, Francis subiugata est. Eodem anno monachus quidam de Hierosolymis veniens, reliquias multas attulit regi ex parte patriarchę Hierosolymitani. Azan præfectus ciuitatis quæ dicitur Oscadanis, regi munera misit. Celebrauit Natalem Domini in eodem palatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCC, rex absolutum Hierosolymitanum monachum dimisit, & cum eo Zachariam presbyterum de palatio suo, & per illum multam pecuniam misit per illa sancta loca, vbi Dominus cõuersatus est corporaliter. Ipse medio Martio de Aquis egressus, littus Oceani Gallici perlustratus, & in ipso mari quod tunc à piratis infestabatur, classem instituit, & præsidia disposuit. Pascha apud sanctum Richardum celebrauit: indeq; per littus Oceani ad Rothomagum ciuitatem peruenit, ibiq; Sequana amne transmisso, Turones ad sanctum Martinum orationis causa profectus est, ibiq; aliquot dies moratus est, propter aduersam Luitgardæ coniugis valetudinem, quæ ibidem & defuncta & humata est. Obiit autem pridie nonas Iunij. Inde per Aurelianos ac Parisios Aquis palatium venit. Eodem anno pridie nonas Iulij, contra morem & naturam aspera & gelu concreta fuit pruina, & VIII idus Iulij similiter: sed tamẽ nullam incommoditatem fructibus attulit. Mense Augusto Moguntiæ placitum tenuit, & inde mouens cum exercitu Rauennam venit, vbi VII dies moratus Romam direxit gressum, filio suo Pipino cum exercitu in Beneuentũ misso. Itaq; cùm Romam venisset, occurrit ei pridie Leo papa & senatus Romanorum apud Nomẽtum, duodecimo ab vrbe lapide, & summa cum humilitate, summoq; honore susceptus, prandens cum eo in eodem loco. Igitur statim cum ad vrbem præcessit, & in crastinum in gradibus basilicæ beati Petri Apostoli stans, missis obuiam Romanæ vrbis vexillis cum crucibus atq; reliquiis: ordinatis etiam atq; dispositis per cõgrua loca tam peregrinorum q̃ ciuium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipse cum clero & episcopis ante gradus ecclesiæ eum humiliter susceptum. Data itaq; benedictione in basilicam beati Petri Apostoli cunctis psallentibus introduxit. Hoc autem factum est VIII idus Decembris. Post VII verò dies rex cõcione vocata, cur Romã venisset, patienter indicauit, & inde quotidie ad ea quæ venerat facienda operã dedit, inter quæ quod maximum & difficillimũ, erat de discutiendis criminibus, quæ summo pontifici obiecta erant. Causa itaque ventilata, cùm nullus probator aut tẽstis legitimus appareret, q̃i locum controuersiæ subire præsumeret, præfatus pontifex corã omni populo in domo sancti Petri Euangelium portans ambonẽ conscendit, inuocatoq; sanctę Trinitatis nomine, iureiurãdo ab

obiectis se criminib. purgauit. Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, vno de monte Oliueti, altero de Bethlehem Romam venit, quos episcopus Hierosolymorum ad regē direxit. qui benedictionis causa claues sepulchri Domini ac loci Caluariæ, claues etiā ciuitatis cum vexillo detulerunt: quos rex benignè suscipiēs, aliquot dies secū detinuit, & mēse Aprili remuneratos absoluit. Et celebrauit ibi rex Natalē Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCI, cùm rex ipse die Natali Domini ante confessionem sancti Petri ab oratione surgeret, Leo papa coronam capiti eius imposuit, & à cuncto Romanorum populo ter acclamatum est: CAROLO AVGVSTO A DEO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA. Et post laudes more antiquorum principum adoratus est, & ablato patricij nomine Imperator & Augustus est appellatus. Post paucos dies iussit eos qui anno superiori pontificem deposuerant, exhiberi, & habita de eis quęstione secundum legem Romanam, vt maiestatis rei, capitali sententia damnati sunt: pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorem intercessit. Nam vita & membrorum integritas eis concessa est. Cæterùm pro facinoris magnitudine exilio deportati sunt. Huius factionis fuēre principes, Paschalis Primicerius, & Campulus sacellarius, & multi alij nobiles Romani, qui omnes eadem sententia damnati sunt. Ordinatis itaque Romanæ vrbis totius Italiæ, non tantùm publicis, sed etiam ecclesiasticis & priuatis negotiis, missáque iterum super Beneuentanos cum Pipino filio suo hostili expeditione, ipse post Pascha VII calendas Maij Romam egressus est, & venit Spoletum. Et dum ibi moraretur, II calendas Maij, hora noctis secunda terræmotus ingens factus est, quo tota Italia grauiter concussa est. quo motu tectum basilicæ beati Pauli Apostoli magna ex parte cum suis trabibus corruit. Eodem anno loca quædam circa Rhenum & in Gallia & in Germania terræmotu tremuerunt, & pestilentia propter mollitiem hyberni temporis facta est. Imperator de Spoleto Rauennam veniens, aliquot dies ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum est ei, legatos Aaron Amirmunmilin regis Persarum portum Pisæ intrasse, quibus obuiam mittens inter Vercellas & Eboreiam eos sibi fecit præsentari. Vnus enim ex eis erat Persa de oriente legatus regis Persarum, alter Sarracenus de Africa, legatus Ammirati Abraham, qui in confinio Africæ in Fossato possidebat; qui Isaac Iudæum, quem imperator ante quadriennium ad regem Persarum cum Lantfrido & Sigismundo miserat, reuersum cum magnis muneribus nunciauerunt. Nam Lantfridus & Sigismundus in itinere defuncti sunt. Misit itaque rex Erchanbaldum notarium in Liguriam ad naues parandas, vbi elephas etiam inter quæ deferebantur, subuehebatur: ipse verò celebrato die natiuitatis sancti Ioānis baptistę apud Eboreiam, Alpes transgressus in Galliam reuersus est. Ipsa æstate capta est Barcinona ciuitas Hispaniæ, iam tunc minus plus biennio obsessa. Zatuni præfectus eius, & alij quàm plures Sarraceni comprehensi sunt. Et in Italia Theate ciuitas similiter capta, & flammis exusta est, eiusque præfectus Rodhelmus comprehensus est. Castella, quæ ad illam ciuitatem aspiciebant, in deditionem recepta sunt. Zatuni & Rotselmus exilio damnati sunt. Mense Octobri Isaac Iudæus de Africa cum elephante regressus, portum Veneris intrauit. Et quia propter niues Alpes transire non potuit, Vercellis hyemauit. Imperator Aquis Natalem Domini celebrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCII, Irene imperatrix de Constantinopoli misit legatum nomine Leonem ad imperatorem, de pace confirmanda inter Francos & Græcos, & imperator Constantinopolim misit Iesse episcopum Ambianensem & Helingādum comitem, vt pacem cum eo statuerent. Pascha celebratum est in eodem palatio. Eodem anno, XIII calendas Augusti, venit Isaac cum elephante & cæteris muneribus à rege Persarum missis, in præsentiam imperatoris. Nomen elephātis erat Amhulater. Ostona ciuitas in Italia in deditionem recepta est. Luceria quoque frequenti obsidione fatigata, & ipsa in deditionem venit, præsidiumq; Francorum in ea positum est. Imperator æstatis tempore in Arduenna venationibus operam dedit, & misso in Saxoniam exercitu, Transalbianos Saxones vastauit. Grimaldus Beneuētanorum dux, in Luceria Winegisum comitem Spoleti qui præsidio præerat, aduersa valetudine fatigatum obsedit, & in deditionem accepit, captumque cum magno honore tenuit. Imperator Aquis Natalem Domini celebrauit.

Anno

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIII, terræmotus Aquis palatio factus est, & mortalitas subsecuta est. Winegisus à Grimaldo redditus est. Missi imperatoris à Constantinopoli regressi sunt, & venerunt cum eis legati Nicephori imperatoris, qui tunc rempublicam regebant, quorum hæc sunt nomina, Michael episcopus, Petrus abbas, Calixtus & Candidus: qui venerunt ad imperatorem in Germania super fluuium Sala, in loco qui dicitur Saltz, & pactum faciendæ pacis in Christo susceperunt. Inde dimissi cum epistola imperatoris Romam venerunt, inde Cõstantinopolim regressi sunt. Imperator autẽ in Bauariam profectus est, & dispositis Pannoniarum causis reuersus est: ibi Natalem Domini celebrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIIII, imperator Aquis hyemauit, æstate verò in Saxoniam cum exercitu perrexit, omnesq; qui trans Albiam in Wihmodi habitabant, Saxones cum mulieribus & infantibus transtulit in Franciam, & pagos Transalbianos Abrotidis dedit. Eodem die Godefridus rex Danorum venit cum classe sua & omni equitatu regni sui ad locum qui dicitur Schliesvvich, in confinio regni sui & Saxoniæ. Promisit enim se ad colloquium imperatoris venturum, sed consilio suorum territus, propiùs non accessit, sed quicquid voluit per legatos mandauit. Nam imperator super Albiam fluuium sedebat in loco qui dicitur Holdnsteyn, & missa ad Godefridum legatione pro fugitiuis retentis, mediante Septemb. Coloniam venit: deinde ad Arduennam ingressus, venationum iocis exercitatus, Aquas reuersus est. Medio Nouembris nunciatum est ei, Leonem papam cum eo Natalem Domini celebrare velle, vbicunque illi placuisset: quod gratanter susceptt. Et statim misso filio suo Carolo ad sanctum Mauricium, cum susciperc honorificè præcepit. Ipse verò obuiam illi Remorum ciuitate profectus est, ibiq; susceptum ad Carisiacum vsque perductum, cum eo ibi Natalem Domini celebrauit: deinde Aquas perduxit, & honoratũ magnis muneribus per Baioariam ire volentem, à suis deduci fecit vsq; Rauennam. Causa autem aduentus eius hæc fuit. Nunciatum est imperatori, Iesu Christi Domini nostri sanguinem in Mantua ciuitate fuisse repertum: imperator ad papam direxit, rogans vt veritatem rei perquireret. qui accepta occasione Roma exeundi, primò in Lãgobardiã, quasi pro inquisitione prædicta profectus est: deinde arrepto itinere subitò ad imperatorem vsq; peruenit, mansitq; apud illum dies octo, & (sicut dictum est) Romam repedauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCV, Cacanus princeps Auarorum imperatorem adiit, postulans sibi locum dari ad habitandum inter Sabariam & Carantanum, qui propter infestationem Sclauorum, in pristinis sedibus manere non poterat. quem imperator benignè susceptt, eiusque precibus fauit. Eodem tempore misit exercitum cum filio suo Carolo super Sclauos qui vocantur Boëmi, qui omnem terram eorum depopulãtes, ducem eorum qui appellabatur Letzo, occiderunt. Imperator Theodonis villam venit, indeq; Adromarici montem vsque profectus, ibi venationibus exercitatus est: inde Theodonis villam reuersus Natalem Domini celebrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVI, venerunt Wilharius & Beatus, duces Venetiæ, nec non & Paulus dux Ladoræ, atq; Donatus eiusdem ciuitatis episcopus, legati Dalmatiæ in præsentiam imperatoris cum magnis donis & ordinatis, tam Venetiis q̃ Dalmatiis. Eorum missis absolutis, imperator cum primoribus & optimatibus Francorum de pace constituenda & conseruanda inter filios suos, & de partitione regni placitum habuit. Et diuisione facta in tres partes, imperium suum partitus est inter tres filios, vt scilicet vnusquisq; sciret, quam partem tueri & regere debuisset, si illum patrem superuiueret. De hac diuisione testamentum fecit: & sacramẽtum interpositum à Francis confirmatum est, & Leoni papæ transmissum, vt hæc decreta manu sua firmaret, quod & factum est. Post hæc imperator dimisso vtroq; filio in regnũ sibi deputatum, Pipino scilicet & Ludouico, de Theodonis villa profectus, nauigio per Mosellam Rhenũ ingressus, ad Neomagum in Badua venit, ibiq; tota Quadragesima fuit, & sanctum Pascha celebrauit, & inde Aquas rediens, Carolum filium in terra Sclauorum quæ dicitur Sorabi, super Albiam fluuium cum exercitu misit, in qua cõgressione Miliduoh Sclauus occisus est, duoq; castella ab exercitu cõstructa sunt: vnum super ripam fluminis Salæ, alterũ super Albiam. Sclauisq; compressis, ex hac parte Bohemos cum Baioariis atq; Alemanis aggreditur, eorumq; terram ex maxima parte vastauit. Eodẽ anno in

Corſicam inſulam contra Mauros, qui eam vaſtabant, claſſis de Italia à Pipino miſſa eſt, cuius aduentum Mauri non expectantes, diſceſſerunt. Vnus tamen ex Francis Hademarus nomine, comes ciuitatis Genuæ, cùm imprudenter pugnaret, occiſus eſt à Mauris. In Hiſpania verò Nauarri & Pampilionenſes, qui ſuperioribus annis ad Sarracenos tranſierant, in fidem recepti ſunt. Claſſis Anicephoro imperatore, cui Geta patricius præerat, ad recipiendam Dalmatiam mittitur, & legati qui ferè annos quatuor ad regem Perſarum miſſi ſunt, per ipſas Græcarum nauium ſtationes trãſuecti, ac Taruiſium nullo aduerſariorũ ſentiente peruenerunt. Imperator celebrauit Natalem Domini Aquis palatio. Eodem anno fuit eclipſis Lunæ, IIII nonas Septembris. erat ſtatio Solis tunc in XVI parte Virginis, Luna autem morabatur in XVI parte Piſcium.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVII, eclipſis Solis facta eſt III idus Februarij, ſtante vtroque ſidere in XXV parte Aquarij: & in eodem menſe, IIII calendas Martij, eclipſis Lunæ facta eſt, & in eadem nocte apparuerunt acies in cœlo miræ magnitudinis, Sole morante in vndecima parte Piſcium, & Luna in XI parte Virginis. Iterum XI calendas Septembris eclipſis Lunæ facta eſt hora noctis tertia, Sole poſito in V parte Virginis, & Luna in V Piſcium. Rutbertus miſſus imperatoris, qui de oriente reuertebatur, defunctus eſt, & legatus regis Perſarum nomine Abdella cum monachis de Hieruſalem, qui legatione Thomæ patriarchæ fungebantur, quorum nomina fuêre Gregorius & Felix. Gregorius abbas erat de monte oliueti, & erat natione Germanus, & à parentibus Engilbaldus vocatus eſt. Peruenerunt Aquis ad imperatorem munera ferentes, quæ prædictus rex Cæſari miſerat, ſcilicet papilionem & tentoria atrij, vario colore reſperſa, miræ magnitudinis & pulchritudinis. Erant enim omnia byſſina, tam tentoria quàm & funes eorum diuerſis tincti coloribus. Fuerunt etiam munera præfati regis pallia holoſerica multa, valde pretioſa, odoramenta, balſamum atque vnguenta. Miſit præterea horologium ex aurichalco arte mechanica mirificè compoſitum, in quo XII horarum curſus ad clepſydram vertebatur, cum totidem æreis pilulis, quæ ad completionem horarum decidebant, & caſu ſuo ſubiectum ſibi cymbalum reſonare faciebãt, additis in eodem horologio eiuſdem numeri equitibus, qui per XII feneſtras completis horis exibant, & in curſu egreſſionis ſuæ totidem feneſtræ, quæ priùs erant apertæ, claudebantur: nec non & alia multa erant in præfato horologio. Fuerunt etiam inter prædicta munera duo candelabra ex aurichalco miræ magnitudinis & proceritatis, quæ omnia Aquis repoſita ſunt. Imperator igitur legatum & monachos per aliquod tempus ſecum retinens, poſtmodum eos in Italiam direxit, atque ibi tempus nauigationis expectare iuſſit. Eodem anno, Burchardum comitem ſtabuli ſui, quem corruptè Cõſtabulum appellamus, cum claſſe miſit in Corſicam, vt eam à Mauris defenderet, qui prædas illic exercebant. Qui iuxta conſuetudinem ſuam de Hiſpania egreſſi, primò Sardiniam appulſi ſunt, ibique cum Sardis prælio commiſſo, multis ſuorum amiſſis (nam tria millia ibi cecidiſſe perhibentur) in Corſicam recto curſu peruenerunt. Ibi iterum in quodam portu eiuſdem inſulæ cum claſſe, cui Burchardus præerat, prælio decertarunt, victique ac fugati ſunt, amiſſis XIII nauibus, & plurimis ſuorum interfectis. Adeò illo anno in omnibus locis aduerſa fortuna fatigati ſunt, vt ipſi ſibi idcirco hoc accidiſſe teſtati ſunt, quòd anno ſuperiori contra omnem iuſtitiam de Patalaria inſula LX monachos aſportatos in Hiſpania vendiderunt, quorum aliqui per liberalitatem imperatoris iterum in ſua loca reuerſi ſunt. Niceta patricius, qui cum claſſe Conſtantinopolitana ſedebat in Venetia, pace facta cum Pipino rege & induciis vſque ad menſem Auguſti acceptis, ſtatione ſolita Conſtantinopolim regreſſus eſt, & celebrauit imperator Natalem Domini Aquis, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicę incarnationis IICCCVIII, hyems molliſſima, & peſtilens erat. Vere inchoante imperator Neumagam profectus eſt, & celebrato ibi Paſchate, iterum Aquis repedauit. vbi nunciatum eſt ei Godefridum regem Danorum copias in Abrotides traiecciſſe, aduerſus quem Carolum filium ſuum cum exercitu miſit, iubens veſano regi reſiſtere, ſi Saxoniæ terminos aggredi tentaret. Godefridus expugnatis aliquot Sclauorum caſtellis, cum magno copiarum ſuarum detrimento in patriã reuerſus eſt. Naſm licet Draſconẽ ducem Abrotidorum loco pepuliſſet, Godelaibum alium ducem dolo captum patibulo ſuſpendiſſet, Abrotidorũ duas partes ſibi vectigales feciſſet: optimos

mos

mos tamen militum ſuorum & manu promptiſſimos amiſit, & cum eis filium fratris ſui nomine Reginbaldum, qui in oppugnatione cuiuſdam oppidi cum plurimis Danorum primoribus interfectus eſt. Imperatoris filius Albiam põte iunxit, & exercitum cui præerat in Hilinones & Smeldingos, qui & ipſi ad Godefridum regem defecerant, quanta potuit celeritate tranſpoſuit, populatisq; circumquaque eorum agris, tranſito iterum flumine, cum incolumi exercitu in Saxoniam ſe recepit. Fuerũt cum Godefrido in prædicta expeditione Sclaui qui dicuntur Wilzi, qui propter antiquas inimicitias, quas cum Abrotidis habere ſolebant, ſponte illi corpus eorum iunxerant, ipſoq; in regno reuertente cum præda quam inter Abrotides ceperant, & ipſi domum reuerſi ſunt. Godefridus verò priuſquam reuerteretur, deſtructo emporio quod in Oceani littore cõſtitutum erat, & lingua Danorum Rerich dicebatur, & magnam regno illius commoditatem vectigalium perſolutionem præſtabat, tranſlatisque inde negotiatoribus, ſoluta claſſe, ad portum qui Lieſtorph dicitur, cum vniuerſo exercitu venit: vbi per aliquot dies moratus, limitem regni ſui, qui Saxoniam reſpicit, vallo munire conſtituit, eo modo, vt ab orientali maris ſinu, quem illi Hoſarſalet dicunt, vſque ad occidentalem Oceanum, totam Egidoræ fluminis Aquilonarem ripam munimentum valli prætexeret: vna tantùm porta dimiſſa, per quam carra & equites emitti & recipi potuiſſent. Diuiſo itaque opere inter duces, domum reuerſus eſt. Interea rex Nortdanibrorum de Britannia inſula nomine Eardulf, regno & patria pulſus, ad imperatorem dum adhuc Niumagæ moratur, venit, & patefacto aduentus ſui negotio, Romam proficiſcitur, Romaq; rediens per legatos Romani põtificis & imperatoris in regnum ſuum reducitur. Fuit autem legatus apoſtolicus Adulphus diaconus de Britãnia, natione Saxo, & cum eo ab imperatore miſſi abbates duo, Rotfridus notarius & Nantharius de ſancto Othmaro. Imperator ædificatis per legatos ſuos ſuper Albiam duobus caſtellis, præſidioq; in eis contra Sclauorum incurſiones diſpoſito, Aquis Natalem Domini celebrauit & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIX, claſſis de Conſtantinopoli miſſa primò Dalmatiam, deinde Venetias appulit. Cumq; ibi hyemaret, pars eius ad Cumaculam inſulam venit, commiſſoq; prælio contra præſidium quod in ea poſitum erat, à ciuibus victi atque fugati ſunt. Dux autem qui claſſi præerat, nomine Paulus, cùm de pace inter Francos & Græcos conſtituenda, quaſi ſibi hoc eſſet iniunctum, apud Pipinum regem agere moliretur, Willario & Beato Venetiarum ducibus, omnes conatus eius impedientibus, atque ipſis etiam inſidias parantibus, cognita eorum fraude, diſceſſit. Dum hæc in Italia aguntur, Ludouicus rex in occiduis partibus cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus, Dertoſam ciuitatem ſuper ripam Iberi fluminis ſitam obſedit, conſumptoq; in expugnatione illius aliquanto tempore, poſtquam eam tam citò capi non poſſe vidit, dimiſſa obſidione cum incolumi exercitu in Aquitaniam ſe recepit. Poſtquam Eardulfus rex Nortdanibrorum in regnum ſuum reſtitutus eſt, cùm miſſi reuerterentur, Adulphus diaconus captus eſt à piratis, ſed poſtea redemptus eſt, Romamq; reuerſus. In Tuſcia Populonium ciuitas maritima à Græcis qui Orobitæ vocantur, deprædata eſt. Mauri quoque de Hiſpania Corſicam ingreſſi in ipſo ſabbato S. Paſchæ ciuitatem quandam deprædati ſunt, & præter epiſcopum & paucos ſenes atque infirmos, nihil in ea reliquerunt. Interea Godefridus rex Danorum, per quoſdam negotiatores mandauit duci qui Phryſiam præuidebat, audiſſe ſe, quòd ei imperator eſſet iratus, eò quòd in Abrotides duxiſſet exercitum, & ſuas vltus eſſet iniurias, addens ſe velle denegare quod ei obiiciebatur, quòd fœdus promiſſum irrupiſſet; petiuit etiam imperatorem, vt mitteret miſſos ſuos trans Albim iuxta terminos regni ſui, & ipſe cum ſuis ibi veniret, inuicemq; diſcuſſis cauſis, quæque emendatione digna erant, abſque contradictione ibi corrigerentur. Quod cùm Imperatori nuntiatum eſſet, non abnuit, colloquiumque eſt habitum cum primoribus Danorum trans Albiam, multisq; hinc inde prolatis, minimè ad effectum res perducta eſt. Thraſco dux Abrotidorum, poſtquam filium ſuum poſtulanti Godefrido obſidem dederat, collecta manu & auxilio à Saxonibus contracto, vicinos ſuos Wilzos aggreſſus, agros eorum ferro & igne vaſtauit, regreſſusque domum cum ingenti præda, accepto iterum à Saxonibus validiori auxilio, Smeldingorum maximam ciuitatem expugnat, atque his proſperis ſucceſ-

sibus omnes qui ab eo defecerant, ad suam societatem redire coëgit. Imperator itaque, cùm ei multa de iactatione & superbia regis Danorum nuntiarentur, statuit trans Albim ciuitatem ædificare, Frãcorumq; in ea ponere præsidium. Cumq; ad hoc per Galliam atq; Germaniam homines congregasset, armisq; ac cæteris ad vsum necessarium rebus instructos, ad locum destinatum ducere per Phrysiam iussisset: Thrasco dux Abroditorũ, in emporio Rerich ab hominibus Godefridi dolo interfectus est. Imperator postquam locus ciuitatis constituendæ fuerat exploratus, Egobertum comitem huic negotio exequendo præficiens, Albiam traiicere & locum iussit occupare. Est autem locus super ripam Sturiæ fluminis vocabulo Esselfelt. Occupatus est itaque ab Egeberto & comitibus Saxonibus, & circa idus Martij muniri cœptus. Dum hæc circa Danos aguntur, Aureolus comes, qui in confinio Hispaniæ atque Galliæ trans Pyrenæum contra Oscam Cæsaraugustæ residebat, defunctus est: & Amoror præfectus in locum eius intrauit, missaq; ad imperatorem legatione, se cum suis omnibus eius obsequio traditurum promisit. Eclipsis Lunæ accidit v i i calendas Ianuarij.

Anno Dominicæ incarnationis d c c c x, Amoror præfectus colloquium imperatoris expetiit in confinio Gallici & Hispanici limitis. In eo colloquio se promisit cum suis omnibus imperatoris manibus commendaturum: quod licet imperator annuisset, multis interuenientibus causis remansit infectum. Mauri de tota Hispania, maxima classe collecta, primò Sardiniam, deinde Corsicam applicuerunt, nulloq; in ea inuento præsidio, insulam penè totam depopulati sunt. Dum hæc aguntur, Pipinus rex perfidia ducum Venetiorum incitatus, ipsam insulam bello terra mariq; vexabat, subiectaque Venetia ac ducibus eius in deditionem receptis, eandem classem ad Dalmatiæ littora vastãda misit. Sed cùm Paulus Cephalanię præfectus cum orientali classe ad auxilium Dalmatiis ferendum aduentaret, regia classis ad propria regreditur. Rotrudis filia imperatoris quæ natu maior erat, octauo idus Iunij moritur. Imperator Aquis morabatur, vbi nuntiatum est ei classem ducentarum nauium de Nortmannia in Phrysiam applicuisse, ternaq; prælia cum Phrysonibus commisisse, Danosq; victores tributum victis imposuisse, etiam c libras argẽti à Phrysonibus esse solutas, regemq; Godefridum hæc omnia agere dixit. qui nuntius adeò imperatorem concitauit, vt missis in omnibus circunquaque regionibus ad congregãdum exercitum nuntiis, ipse sine mora palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. Transito itaque Rheno flumine, in loco qui Lippa dicitur, copias quæ nondum cõuenerant, statuit opperiri. Vbi cùm aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron rex Sarracenorum transmiserat, subita morte periit. Congregatis tandem copiis quanta potuit celeritate, ad Alarum fluuium contendit, castrisq; positis, minarum Godefridi regis * inflatus, se iactauit arrogãter, quòd cum imperatore congredi vellet. Sed cùm imperator in loco memorato sederet, diuersarum rerum legationes ad eum perferuntur. Nam & classem quæ Phrysiam vastabat, domum reuersam, & Godefridum à quodam suo satellite interemptum, & castellum vocabulo Huobbuocki, Albiæ flumini contiguum, in quo Odo legatus imperatoris erat, & erat orientalium Saxonum præsidium, à Wilzis captum, & Pipinum filium eius regem Italiæ v i i i idus Iulij de corpore migrasse, duasque legationes de diuersis terrarum partibus, vnam de Constantinopoli, alteram de Corduba, aduentare pacis causa, nuntiabatur: quibus ille acceptis dispositis pro temporis conditione Saxoniam, Aquis reuertitur. Tanta in ea fuit expeditione boum pestilentia, vt penè nullus tanto exercitui superesset, quin omnes vsque ad vnum perirent: & non solùm ibi, sed etiam per omne imperium huius generis animalia perierunt. Aquis veniens mense Octobri memoratas legationes suscepit, pacemq; cum Nicephoro imperatore & cum Abular rege Hispanię fecit. siquidem Venetias Nicephoro reddidit, & Heinricum comitem dudum à Sarracenis captum Abular remittente recepit. Eo anno Sol & Luna bis defecerunt: Sol v idus Iunij & pridie calendas Decembris, Luna x i calendas Iulij, & nono calẽdas Ianuarij. Corsica insula iterum à Mauris vastata est. Amoror & Abdiraman filius Abular de Cæsarauguста expulsus, & Oscam intrare compulsus est. Godefrido, vt diximus, mortuo, Hemmingus filius fratris eius in regnum successit, pacemq; cum imperatore fecit.

Anno Dominicæ incarnationis d c c c x i, absoluto atque dimisso Arsafio sparario, legato

legato Nicephori Augusti, eiusdem pacis confirmandæ gratia legati ad imperatorem Constantinopolim mittuntur, Haido episcopus Basiliēsis, & Hugo comes de Turonis, & Ago Langobardus de Foroiulio, & cum eis Leo quidam spatarius natione Siculus, Willarius dux Venetiarum, quorum alter ante annos x Romæ ad imperatorem, cùm ibi esset, de Sicilia profugit, & redire volens in patriam, remittitur, alter propter perfidiam honore spoliatus, Constantinopolim ad dominum suum duci iubetur, condicta causa ab imperatore & Hemmingo rege Danorum. Rex propter hyemis asperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantùm curata seruatur, donec redeunte veris temperie, viis apertis, aduenientibus ex vtraq; parte Francorum & Danorum XII primoribus, super fluuium Agidoram, datis vicissim secundum ritum ac morem suum sacramentis, pax confirmaretur. Proceres autem de parte Francorum hi fuere: Walach, Burchardus, Bernardus, Egbertus, Theodericus, Ano, Osdag, Wichman, omnes comites: de parte verò Danorum inprimis in fratres Hemmingi, Ancimin, & Anganseo, deinde cæteri honorabiles inter suos viri, quorum nomina superfluum duximus annotare. Imperator itaque pace cum Hemmingo firmata, & placito generali secundum consuetudinem Aquis habito, in tres partes regni sui totidem exercitus misit; vnum trās Albiam in Linones, qui & ipsos vastauit, & castrum Hohbouch superiori anno à Wilzis destructum restaurauit; alterum in Pannoniam ad controuersias Hunnorum ac Sclauorum finiēdas direxit; tertium super Brittones ad eorum perfidiam misit. qui omnes rebus prosperè gestis domum reuersi sunt. ipse autem imperator ad classem videndam, quam præcedenti anno fieri & fabricari iusserat, ad Bononiam venit, fanumq; ibi ad nauigandum, cursus dirigendos, antiquitus constitutum restaurauit, & in eiusdem summitate nocte ignem accendit: inde ad Scaldim fluuium veniens, in loco qui vocatur Gant, naues ad eandem classem ædificatas aspexit, & circa medium Nouēbris Aquas venit, vbi obuiauerunt ei legati Hemmingij regis, Aoum & Hephi, munera regis & verba pacifica regis deferentes. Fuerunt etiam Aquis aduentum eius postulantes qui de Pannonia venerunt, Canizanci princeps Auarorum, & Thudun, & alij principes ac duces Sclauorum circa Danubium habitantium, qui à ducibus Francorum, qui in Pannonias fuerunt missi, ad præsentiam principis iussi sunt venire. Interea Carolus filius imperatoris, qui maior natu erat, obiit II nonas Decembris.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXII, Hemmingus Danorum rex moritur, cui cùm Sigefridus nepos Godefridi, & Anilo nepos Herioldi succedere voluissent, neque inter eos de diuisione regni conueniret, comparatis copiis & commisso prælio ambo moriuntur. Pars tamē Anilonis adepta victoriam, fratres eius Herioldum & Regnifridum reges sibi constituit: quam necessariò pars victa secuta, eosdem sibi imperare non abnuit. In eo prælio x millia DCCCCXL viri cecidisse memorātur. Nicephorus imperator post multas & insignes victorias in Mœsia prouincia, commisso cum Bulgaris prælio, moritur, & Michaël gener eius imperator factus, legatos Domini imperatoris, qui ad Nicephorum imperatorem missi fuerunt, suscepit in Constantinopolim & absoluit, cum quibus & suos legatos direxit, Michaëlem scilicet episcopum, & Arsafium, atq; Theognostum protospatarium, & per eos pacem Anicephoro cœptam confirmauit: nam Aquisgrani, vbi ad imperatorem venerunt, conscriptum pactum ab eo in ecclesia susceperunt, more suo, id est Græca lingua, laudes eius dixerunt, imperatorem eum & basileum appellantes. Et in reuertendo Romam venientes in basilica sancti Petri Apostoli, eūdem pacti seu fœderis libellum à Leone papa denuo susceperunt. quibus dimissis imperator generali conuentu Aquis solenniter habito, Bernhardum filium Pipini nepotem suum in Italiam misit, & propter famam classis, quæ de Africa & Hispania ad vastandam Italiam vētura dicebatur, Wallonem filium Bernhardi patruelis sui cum illo esse iussit, quousque rerum euentus securitatem suis afferret. Hæc classis partim in Corsicam, partim in Sardiniam venit. Et ea quidem pars ad Sardiniam venit, quæ penè deleta est. Classis Normānorum Hiberniam insulam aggressa, commissoq; cum Scotis prælio, multi ex eis interfecti, cæteri fuga lapsi sunt. à Grimaldo duce Beneuentanorum XXV millia solidorum auri pro tributo imperatori soluta sunt. Eodem anno expeditio facta est in Wilzos, & ab eis obsides accepti. Herioldus & Re-

gnifridus reges Danorum, missa ad imperatorem legatione, pacem petunt, & fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant. Hoc anno, idus Maij, post meridiem Solis eclipsis fuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXIII, imperator Aquis hyemauit, & incipiente vernali tempore Hamalarium qui episcopatum Treuerēsem tenebat, & Petrum abbatem monasterij de Nonantula, propter pacem cum Michaële confirmandam, Constantinopolim misit: ac deinde habito generali conuentu, euocatum ad se de Aquitania Ludouicum filium, coronam illi imperialis dignitatis imposuit, Bernhardum nepotem suum Italiæ præfecit, regemque appellari iussit. Concilia quoque iussu eius super statum ecclesiarum per totam Galliam ab episcopis celebrata sunt: quorū vnum Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Caballonis, quintum Arelati congregatum est; & constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, ab imperatore confirmatæ sunt: quas qui nosse voluerit, in suprà dictis ciuitatibus inuenire poterit, quanquam & earum exemplaria in archiuo palatij habeantur. Eodem tempore missi sunt trans Albiam quidam Frācorum & Saxonum proceres ad terminos Nortmannorum, qui pacem cum eis secundum petitionem ipsorum facerent, & fratrem regum eis redderent. Iuramentis itaque ex vtraque parte datis, pax firmata est. Tamen ea tēpestate reges domi non erant, sed ad Westerfalt cum exercitu perrexerant. quæ regio vltima regni illorum erat, inter septentrionem & occidentem sita. Contra Aquilonem Britanniæ summitatem respicit, cuius principes ac populi eorum dominationem dedignabantur. quibus perdomitis cùm reuersi essent, & fratrem ab imperatore missum recepissent; filij Godefridi regis, & nonnulli ex primoribus Danorum, qui iamdudum relicta patria apud Suiones exulabant, attractis vndique copiis bellum intulerūt, & confluentibus ad se passim ex omni Danorum terra populorum turmis, commisso cum eis prælio, eos regno paterno expulerunt. Eodem anno Carolus imperator obiit, & Aquis in basilica sancti Saluatoris & sanctæ Dei genitricis Marię, honorificè sepultus est, quam basilicam ipse mirifico opere à fundamento ædificare fecit. LVDOVICVS filius eius imperialia sceptra suscepit.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCXIIII, hæc quæ suprà expressa sunt, in quodam libello reperi, plebeio & rusticano sermone composita, quę ex parte ad Latinam regulam correxi, quædam etiam addidi, quæ ex narratione seniorum audiui. Cætera quæ sequuntur, meæ paruitatis studio descripta sunt, pro vt in Chronicorum libris adnotata inueni, aut ex relatione patrum auditu percipere potui. Et de Ludouici quidem imperatoris temporibus perpauca literis comprehendi, quia nec scripta reperi, nec à senioribus quæ digna essent memoriæ commendanda audiui. De Lotharij verò imperatoris, & fratrum eius regum Francorum gestis, plura descripsi: vbi verò ad nostra tempora ventum est, latiùs sermonem narrationis protraxi. Aliter enim, vt Hieronymus ait, narrantur visa, aliter audita, quæ meliùs scimus, meliùs & proferimus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXVIII, Bernhardus filius Pipini rex Italiæ, Aquis euocatus ad imperatorem, dolo capitur, & primò oculis, pòst vita priuatur. Habuit autem iste Bernhardus filium nomine Pipinum, qui tres liberos genuit, Bernhardum, Pipinum, & Heribertum. qui Heribertus Rudolphum comitem filium Balduini interfecit nostris temporibus, & non multùm pòst occisus est ab Alduino satellite Balduini Rudolphi, qui Balduinus hucusque in Flandris ducatum tenet.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXIX, Tancradus secundus abbas Prumiensis monasterij obiit, & Marcunardus ei in regimine successit, vir prudens & sacræ religioni deditus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVI, Britones fœdera violant, & rebellare incipiunt cum duce suo nomine Murmano, contra quos imperator exercitū producit, sed non adeò prævaluit.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCXXXVII, Murmānus rex Britannorum moritur, & Numenoio apud Ingelnheym ab imperatore ducatus ipsius gentis traditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVIII, Ludouicus a suis imperio priuatur, & priuatus custodiæ traditur, regnique monarchia Lothario filio eius per electionem Francorum datur, rursumque à filio Ludouico & à Francis de custodia eruitur, ac impe-

imperiali ſedi reſtituitur. Fuit autem hæc deiectio pro maxima parte facta propter multimodam fornicationem Iudith vxoris eius.

Anno Dominicę incarnationis DCCCXXXIX, Lotharius derelicta Francia Italiam petiit. Ebbo epiſcopus Remorum in generali ſynodo deponitur, ac multi alij exilio damnantur, qui in deiectione imperatoris conſpirauerant.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXL, Ludouicus imperator, dum filium Ludouicum trans Rhenum perſequitur, morbo grauatur, & in nauim miſſus per Mogonum fluuium in Rhenum deducitur, ibiq; in inſula iuxta Ingelnheym vita decedit: inde Mediomatricum deportatus in baſilica ſancti Arnolphi honorabiliter ſepulturæ mandatur. Statimq; LOTHARIVS Italiam egreſſus imperium arripuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLI, Ludouicus & Carolus indignè ferentes, quòd regno paterno per omnia priuati eſſent, exercitum vndequaque contrahunt, ac mox fratrem bello aggrediuntur apud Fontaniacum: in qua pugna ita Francorum vires attenuatę ſunt, ac famoſa virtus infirmata, vt non modò non ad amplificandos regni terminos, verùm etiam nec ad proprios tuendos in poſterum ſufficerent. Tandem non ſine graui diſpendio ſuorum Carolus & Ludouicus vicerunt.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCXLII, tres ſuprà dicti fratres imperium Francorum inter ſe diuiſerunt, & Carolo occidentalia regna ceſſerunt à Britannico Oceano vſque ad Moſam fluuium; Ludouico verò orientalia, ſcilicet omnis Germania vſque Rheni fluenta, & nonnullæ ciuitates cum adiacentibus pagis trans Rhenum propter vini copiam. Porrò Lotharius, qui & maior natu erat, & imperator appellabatur, medius inter vtroſque incedens, regnum ſortitus eſt, quòd hactenus ex eius vocabulo Lotharingia nuncupatur, totamq; prouinciam, nec non omnia regna Italię cum ipſa Romana vrbe, quæ & modò ab omni ſancta eccleſia propter præſentiam Apoſtolorum Petri & Pauli, ſpeciali quodam veneratur priuilegio, & quōdam propter Romani nominis inuictam potentiam, orbis terrarum domina dicta fuerat.

Anno Dominicæ incarnation. DCCCXLVII, Hetto epiſcopus Treuirorum ex hoc ſeculo tranſiit, & Thietgandus cathedram eius obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLI obiit Herimingardis regina, cōiunx Lotharij imperatoris, venerabilis & Deo acceptabilis matrona, quæ tres filios Lothario genuit, videlicet Ludouicum, Lotharium & Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIII, Normani, Britanni, cùm mare nauigio gyrantes, oſtia Ligeris fluminis occupauerunt, & repentina irruptione ciuitatem Namnetis inuadunt, omniaq; cædibus, incendiis, ac rapinis depopulantes, pontificem ciuitatis ipſo die ſabbato ſancto Paſchæ, cùm baptiſmum ex more celebraret, in baſilica interficiunt, clerumq; trucidant. Omnemq; circumquaque regionem deuaſtantes, primùm Andagauenſem, deinde Turonicam occupant vrbem; ac velut immanis tempeſtas cuncta proſternit, ita cuncta conſumūt. Templum etiam præcellentiſſimi pontificis Martini incendio cremauerunt. Tunc primùm Normanorum claſſis (vt aiunt) Ligeris attigit littora. Eodem anno Egil abbas monaſterij Prumienſis conſtituitur. Circa hæc tempora Carolus Pipinum regem Aquitaniæ nepotem ſuum, ipſis Aquitanis eum prodentibus, eò quòd pace ſoluta eadem prouincia à ſuis indigenis deuaſtaretur, & multa illic mala impunè patrarentur, cepit, & captum cum conſilio epiſcoporum & procerum attōdit, & habitu monachico indutum Sueſſionis in monaſterio ſancti Medardi miſit. Inde duobus monachis conſentientibus, ſimul & opem ferentibus, fuga dilapſus eſt. Sed iterū captus inſula Nectis caſtro munitiſſimo cuſtodiæ mancipatur. Fuit verò iſte Pipinus filius Pipini filij Ludouici imperatoris, de quo ferūt, quòd eum pater, videlicet Ludouicus imperator, dum adhuc puerilis eſſet ætatis, voluerit ad clericatus officium promouere, ac Drogoni epiſcopo Mettenſi, auunculo videlicet ſuo cōmendare erudiendum liberalibus ſimul & eccleſiaſticis diſciplinis. Sed paternis votis Lotharius frater eiuſdem pueri, nequaquā permiſit eum attonderi, ſed vi abſtraxit de manu patris. Erat enim idem puer (vt aiunt) ingentis pulchritudinis, cui poſtmodum Ludouicus imperator pater ſuus, cùm imperium diuideret, Aquitaniam prouinciam tantùm conceſſit, ſed non ei in proſperum ceſſit, quòd à dei cultura & ſeruitio ſubtractus eſt. Ebrietatibus enim & comeſſationibus die noctuque vacans, ad extremum

mente captus, in maniacam incidit passionem, & præsentem vitam cum dedecore amisit, successorem relinquens Pipinum filium, de quo paulo superiùs mentionem fecimus.

Anno Dominicę incarnationis DCCCLV, Lotharius conuocatis primoribus regni, imperium filijs suis diuisit, Ludouico Italiam tradidit, eumq; Imperatorem appellari fecit: Æquiuoco verò idem Lothario regnum quod ex suo nomine vocatur, concessit: Carolo autem qui iunior natu erat, Prouinciæ regnum largitus est. Dispositis itaq; atq; ordinatis regni negotijs, valedicens suis, mundum reliquit, atq; in Prumiam monasterium veniens comam capitis deposuit, habituq; sanctæ conuersationis suscepto, in religionis professione diē clausit extremum, VII calendas Octobris.

Anno Dominicæ incarn. DCCCLVI, Lotharius rex Thietbergam reginam sibi in matrimonium iunxit, ex qua coniunctione maxima ruina non illi solùm, sed etiam omni regno eius accidit, sicut in sequentibus luce clariùs apparebit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLVIII, Carolus rex filius Lotharij imperatoris moritur, qui Prouinciam regebat: & ex regno quod tenuerat, facta est nō modica controuersia inter Lotharium regem, & auunculum eius Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIX, Lotharius Hueberto abbati inter Iurum & montem Iouis commisit, eò quòd tunc fidelissimus putaretur, vtpote affinitate coniunctus propter sororem Thietbergam.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLX, Egil abbatiam Prumiensem sua sponte dimisit, & Auspaldus in regimine successit, vir omni sanctitate & bonitate conspicuus. His temporibus Ludouicus senior, frater Lotharij imperatoris plurima bella strenuissimè gessit aduersus Sclauorum gentes: siquidem Marahensium regna ingressus, armis cuncta perdomuit, capto eorum principe nomine Rastitz; cui etiam propter violata fœdera oculos erui iussit. Ea tempestate inter principes Caroli, magnum discordiarum ac litium efferbuit incendium. Denique Lambertus qui ducatum tenebat inter Ligerim & Sequanam, Viuianum potentem virum dolo interfecit: rursum eundem Lambertum Ganzbertus comes æquè dolo trucidauit. Item Ganzbertus iussu Caroli decollatus est. Destitutam terram principibus & consilio nudatam perspicientes Britones, arma corripiunt, fines regni Francorum inuadunt, Ligerim transeunt, & vsque Pictauis progrediuntur, cædibus, rapinis, ac incendijs omnia depopulantes, oneratiq; ingenti præda ad propria redeunt. Ad compescendam verò huius præsumptionis insolentiam, Carolus cum magno exercitu Britanniam intrauit. Pugna committitur. Saxones qui conducti fuerunt ad excipiendos velocium equorum anfractuosos recursus, in prima fronte ponuntur. Sed primo impetu spiculis Britonum in acie se recondunt. Britones more solito huc illucq; cum equis ad huiuscemodi conflictum exercitatis discurrentes, modò confertam Francorum aciem impetunt, ac totis viribus in medio spicula torquent, nunc fugam simulantes insequentium nihilominus pectoribus spicula figunt. Franci, qui quò minùs strictis gladijs pugnare consueuerant, attoniti stabant, nouitate autem inexperti discriminis perculsi, nec ad insequēdum idonei, nec in vnum conglobati tuti. Nox superueniens bellum diremit. Multi ex Francis interfecti, quàm plurimi vulnerati, innumerabiles equi perierunt. Sequenti die rursus pugna inchoatur, sed grauiori infortunio finitur. Quod cernens Carolus nimio terrore dissolutus, nocte inscio exercitu clàm aufugit, derelicto papilione, tentorijs, & omni regio apparatu. Manè facto, cùm exercitus fuga lapsum regem comperisset, nimia formidine repletur, nihilq; aliud nisi de fuga meditatur. Britones cum clamore irruunt, & castra Francorum omnibus diuitijs referta inuadunt, omnemq; belli copiam capessiunt, fugientia Francorum agmina insequuntur, obuios quosque aut ferro cædunt, aut viuos capiunt. Reliquos fuga seruauit. Ditati itaque Britones opibus Francorum, armisq; instructi, in sua se recolligunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXI, Carolus placitum habuit in Compendio, ibiq; cum optimatum cōsilio, Rodoberto comiti ducatum inter Ligerim & Sequanam aduersum Britones commendauit: quem cum ingenti industria per aliquod tempus rexit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXII, Numeneus rex Britonū moritur, diuino

uino nutu percussus. Nam cùm ecclesias Dei deuastaret, & confinia crudeliter depopularetur, eò quòd Carolo debitam fidelitatem seruarent: quadam die cùm equum ascendere vellet, vt cœptam malitiam consummaret, repentè vidit ante se sanctum Maurilonem episcopum astare, sibi hæc toruo vultu & terribilibus oculis ingeminantem, Desine iam crudelis prædo ecclesias Dei vastare. His dictis, baculum quem manu gestabat eleuans, eum in capite percussit: qui à suis in domum reportatus, vitam cum regno finiuit. Fuit autem iste Maurilo episcopus Andagauēsis vrbis, cuius ciuitatis termini cohærebant finibus Britanniæ, & ideo ab eis grauiter depopulabatur. Filius Numenei Herispius regnum paternum obtinuit.

Anno Dominicę incarnationis DCCCLXIII, Carolus iterum cum immenso exercitu fines Britonum intrauit, sed minimè, vt optauerat, prævaluit. Nouissimè autem eis pacem fecit. Datis itaque ex vtraque parte obsidibus & sacramentis, Herispius rex ad eum venit, eiusq; dominationi se subdit. Carolus verò magnis muneribus honoratum Herispium in regnum abire permisit, ipse in Franciam reuertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIIII, Lotharius rex cœpit occasiones quærere, qualiter Thietbergam reginam à suo consortio separare potuisset, quam exosam habebat propter Waldradam, quæ eius fuerat concubina, cùm adhuc adolescēs esset in domo paterna; hanc siquidem, diabolo inflammante, nimio diligebat amore. Guntherium itaq; Colonien sis vrbis pontificem, qui eo tempore erat archicapellanus, rex primò per subintroductos missos, deinde per semetipsum super huiuscemodi dissidio omni arte aggreditur, & vt faciliùs assensum præberet, promisit se eiusdem episcopi neptem in matrimonium acceptur um, tantùm vt prædictam Thietbergam, eius aliorumq; episcoporum auctoritate & licentia repudiare quacunq; ratione potuisset. Qui, vt erat leuis animo ac inconsideratus actione, protinus omni intentatione introducitur, vana spe, vt postea claruit, seductus. Rursus idem Guntherius Thietgandū archiepiscopum Treuirensem hac de causa alloquitur, sciens esse virum simplicem, nec adeò in diuinis scripturis eruditum, canonicisq; sanctionibus exercitatum: ex vtriusq; testamenti paginis quasdam sententias profert, quas aliter quàm ecclesiastica regula docet edisserens, virum improuidum secum in foueam trahit, cæcus cæco ducatum præstans. Quid plura? facta sunt omnia quæ huic commento videbantur esse necessaria. Concilium Metis conuocat, reginam quasi canonicè euocatā in medio statuunt, testes producunt vnà cū scriptis, qui valde grauia crimina imponebant: inter alia protestati sunt, quòd eadem Thietberga confessa fuisset, semetipsam fratris germani incestuoso concubitu esse polluram. Continuò statuta patrum de incestuosis recitantur, & non solùm à legitimo viro separatur, verùm etiam omnis cōpula maritalis inhibetur, pœnitentia iuxta modū culpæ indicitur, & tali nefaria machinatione diu exoptata voluntas regis adimpletur. Non multo pòst interiecto tempore iterum conuēctum synodalem Aquisgrani coadunant, vbi rex libellum suæ proclamationis obtulit: vbi continebatur, qualiter in quadam fœmina Thietberga nomine, factiosis perfidorum hominum argumentis fuerat defraudatus: immò non mediocriter repetiuit, quòd iudicio episcoporum dissidij sententiam pertulisset, quæ si idonea esset coniugali thoro, & pestifera incestus pollutione fœdata non fuisset, nec viuæ vocis confessione publicè cōdemnata, sponte eam retineret: porrò se incontinentē esse professus est, & sine copula iuuenilis ætatis ardore ferre non posse. Allatis itaq; diuersorum conciliorum voluminibus, multa de incestuosis replicata sunt; quibus recitatis hanc diffinitiuam sententiam protulerunt: Credimus illam non fuisse idoneam ac legitimam coniugem, neque adeò præparatam esse vxorem, quæ publica confessione incestuoso fornicationis crimine deiotata probatur. Quocirca glorioso principi nostro, p̄sūm in diuino cultu deuotissima assertione, atq; victoriosissima regni tuitione, cui nō solùm nos, verùm etiā canonica auctoritas interdixit incestuosum coniugium, legitimum matrimonium à Deo illi concessum non denegamus iuxta indulgentiam dicentis apostoli, Melius est nubere, quam vri. His ita patratis, Waldrada eam in publicum procedit, stipata obsequentium multitudine, omnisq; regia aula resultat Waldradam reginam esse. Gunthe rij episcopi neptis ad regem accersitur, ac semel, vt aiunt, ab eo constupratur, atq; cùm cachinno & omnium derisione ad auunculum remittitur. Igitur agentibus fratribus

Thietbergæ reginæ, hæc omnia ad notitiam Nicolai papæ deferuntur, qui eo tempore Romanæ præsidebat ecclesiæ.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXV, missi sunt Hagano & Rodoaldus apostolicæ sedis legati in Galliam ad discutiendum, vtrùm res ita se habet, sicut summo pontifici nuntiata fuerat. qui in Franciam venientes, pecunia corrupti, magis fauerunt iniquitati, quàm æquitati. Tamen ad regem peruenientes, cùm ei declarassent legationis suæ causas, tale responsum ab eo acceperunt: se nihil aliud egisse, nisi quod episcopi ipsius regni in generali synodo sibi agendum præmonstrassent. Dederunt autem iidem legati consilium regi, vt illos episcopos qui illi synodo præfuerant, ad sedem apostolicam destinaret, qui verbis ac scriptis vniuersali papæ satisfacerent. Legati immensis ditati opibus, Romam regressi sunt, nunciaueruntque Præsuli quæ in Galliis viderant & audierant, adiicientes se nullum sapientem episcopum in regno Lotharij inuenisse, qui ad liquidum canonicis esset institutus disciplinis. Interea Thietgandus & Guntherius archiepiscopi Romam profecti sunt, ea animi intentione, & vt regem innoxium in suprà dicto facto demonstrarent, & se cum cæteris coëpiscopis ecclesiastica atque apostolica exercuisse decreta: stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquam falli potuit. Itaque cùm in præsentiam Nicolai papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo continebantur gesta synodalia, quæ in Mediomatrico vrbe & Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cùm à notario coram omnibus recitatus esset, interrogauit pontifex, si hæc scripta verbis confirmarent? Responderunt inconueniens videri, vt quod propriis manibus roborauerant, verbis infirmare mallent. Et sic nec repulsa, nec admissa eorum assertione, iussi sunt ire ad hospitia sua, quousque reuocarentur. Paucis interpositis diebus, ad synodum quam papa congregauerat, sunt accersiti, vbi eorum damnata & anathematisata sunt scripta, & ipsi, omnibus adiudicantibus episcopis, presbyteris & diaconis, sunt depositi, & omni ecclesiastica dignitate priuati. Qui tam turpiter dehonestati, Ludouicum imperatorem fratrem Lotharij regis adeunt, qui ea tempestate Beneuentanis morabatur, in partibus scriptis ac dictis vociferantes se iniustè esse depositos, ipsi imperatori & omni sanctæ ecclesiæ iniuriam esse factam, cùm nunquam auditum sit, vel vspiam lectum, quòd vllus metropolitanus sine conscientia principis vel præsentia aliorum metropolitanorum fuerit degradatus. Adiecerunt insuper multa alia, blasphemantes eundem papam, quæ hic superfluum duximus enumerare, existimantes eiusdem se imperatoris adminiculo, simul & intercessionis ope, & criminis obiecti aboleri notam, & pristinæ dignitatis recuperare statum. Sed spes eorum frustrata est, quamuis imperator omnibus votis illis opitulari voluisset. Thietgandus depositionis suæ à sede apostolica prolatam sententiam patienter ferens, iuxta præcedentem consuetudinem, nihil omnino de sacro ministerio contingere præsumpsit. Guntherius verò superbiæ spiritu inflatus, vetitum sibi officium vsurpare ausu temerario non expauit, parui pendēs apostolicam excommunicationem. Reuertuntur igitur in Franciam debita confessione repulsi. Et dum iterum ac tertiò sedem apostolicam reparationis & restitutionis gratia adissent, nouissimè in Italia infirmitate præuenti, peregrini & exules moriuntur, communione laicali sibi tantùm concessa.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVI, Arsenius episcopus, apocrisarius & consiliarius Nicolai papæ, vice ipsius directus est in Franciam: quò perueniens tanta authoritate & potestate vsus est, ac si idem summus præsul aduenisset. Conuocato denique episcoporum conuentu, Lotharium regem alloquitur, vt vnum è duobus eligat; aut propriæ reconcilietur vxori, abdicato Waldradæ pellicis consortio; aut protinus anathematis gladio feriretur, ipse omnesque ei in hoc scelere fauorem præstantes. Hac necessitate compulsus vel constrictus, vellet nollet, Thietbergam reginam in matrimonium recepit, interposito iurisiurandi sacramento, se illam in reliquum habere, sicut æquitatis iura dictant, legitimam vxorem esse tenendam, ne eam à se separaret, nec ipsa viuente aliam super eam induceret. Post hæc Waldradā ex authoritate Dei & sancti Petri, & verbo domini Apostolici Romam ire iubet, vt pro se rationē reddere studeat. Engildrudam vxorē quondā Busonis comitis à

sede

ſede apoſtolica excommunicatam eſſe omnibus declarauit, quia proprium deſeruerat maritum, & Wangerum ſuum vaſallum in Gallias ſecuta fuerit, quã excommunicationem cum omnibus qui aderãt epiſcopis renouauit. Poſt hæc eadem Engildruda prædicto Arſenio in Wormatia ciuitate ſe repræſentauit, in quo loco præfatus epiſcopus Ludouico regi occurrerat. Iurauit igitur in preſentia ipſius miſſi ſacramentũ, hunc modum continens: Ego Engildrudis filia quondam Matfridi comitis, quæ fui vxor Buſonis comitis, vobis domino Arſenio epiſcopo miſſo, & apochryſario ſummæ ſanctæ cathòlicę atq; apoſtolicæ ſedis, & per vos domino meo Nicolao ſummo põtifici & vniuerſali papæ iuro per patrẽ, filiũ, & ſpiritũ ſanctũ, & per hæc quatuor Chriſti Dei euangelia, quę ore oſculor, & manibus propriis tãgo, quia amodo relictã illã malitiã, quam in prænominato Buſone viro meo exercui, vt ouis quæ perdita fuit, ad ſanctã catholicam, ſub eadẽ obligatione qua dominus Nicolaus ſummus põtifex & vniuerſalis papa me obligauit, reuertar eccleſiã, & in Italico regno, aut vobiſcum, aut ante vos, quoquo modo prouideritis, ibo, & quicquid dominus apoſtolicus iuſſerit vel terminauerit, adimplebo, vel perficere nõ recuſabo. Sed tã horribile iuſiurandũ nõ adimpleuit; ſiquidẽ vſq; Danubij fluẽta cum eodẽ Arſenio perrexit, ibiq; ad quempiã conſanguineum pro caballorũ adminiculo ire cõdixit, & ad Auguſtã ciuitatẽ ad eundẽ miſſum ſe reuerſurã pollicita eſt. Tali occaſione greſſum torquẽs ex Alemania, in Franciã repedauit: quod cùm ſuprà dictus Arſenius cognouiſſet, epiſtolã miſit omnib. archiepiſcopis & epiſcopis, atq; omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus, Galliæ, Germaniæ ac Neuſtriæ cõmorantibus: obteſtãs omnes per authoritatẽ Dei omnipotẽtis, & beatorũ principũ Petri & Pauli, & domini põtificis & vniuerſalis papæ, vt nullus eam in ſuã parochiã reciperet, ſed eam funditus in omnibus eccleſiis ſuis prædicarẽt excõmunicatã & ab omni Chriſtianorũ cõmunione ſequeſtratã, inſuper & anathematis vinculo innodatã & inter impias & ſceleroſas damnatã, donec de peſtiferis factionibus ſuis, atq; perpetrato periurio ante domini apoſtolici præſentiam dignã acciperet pœnitẽtiam. His ſummatim commemoratis reuertamur ad Lotharij regis ingemiſcendã cauſam. Legatus itaq; apoſtolicæ ſedis, compoſitis in Gallia rebus, Romã, vnde venerat, reuerſus eſt. Rurſusq;, Waldrada eiusq; complicibus decertãtibus, regis animus aduerſus Thietbergã cõmouetur, excitãtur iræ, & in ſopitis diſcordiarum & odiorum cineribus denuo copioſus ignis accẽditur. Deſpicitur, abominatur, rea citatur, adulterij crimẽ impingitur, omniq; ingenij arte exquiritur, qualiter puniri quaſi rea poſſit. Illa præuidẽs, imminere ſibi mortis periculum, latenter aufugit, & ad Carolum peruenies, eius ſe tuitioni cõmiſit. Quod cùm fama diuulgante Nicolaus papa cognouiſſet, miſit Carolo regi epiſtolam collaudatoriam, hæc continentẽ. Inter alios ſanctæ eccleſiæ religioſos propugnatores, veritatis ſtrenuos defenſores, neminem magis ſuper Thietbergam glorioſæ reginæ contritione ſollicitum, neminem magis ipſius incommoditatibus condoluiſſe, quàm veſtræ pietatis affectum recolimus. Et poſt congruẽtem exhortationẽ addidit: Excellentiam veſtram nolumus ignorare, adeò Lotharium regem Thietbergam coniugem ſuam diuerſis afflictionibus ſubdidiſſe, & innumeris preſſuris contra præſcripta iuramenta ſubegiſſe, vt nobis coacta nũc ſcriberet, regia ſe velle exui dignitate ſine copula, & ſolam priuata vita fore contentam. Cui nos reſcripſimus, non hoc aliter fieri poſſe, niſi eandem vitam coniunx eius Lotharius elegiſſet. Verùm ſicut multorũ relatu didicimus, ipſe Lotharius conuentum celebrare diſpoſuit, & eandem Thietbergam ex animi proprio iudicio ſubiicere meditatur. Et ſiquidem eam præſtigiis falſitatis ſuæ, vel argumentoſis ambagibus potuerit exhibere, quaſi non fuerit legitima ſua vxor, vult eam penitus à ſe ſequeſtrare: Sin autem, vult tanquam propriam quidem vxorem accipere, ſed deinde, quaſi mœchata fuerit, inſimulare, atque propter hoc hominem ſuum & hominem Thietbergæ ad monachiam impellere, & ſi homo ipſius reginæ ceciderit, diſponit hanc ſine dilatione perimere. Quæ quantum ſint omni diuinæ legi contraria, magnitudo prudentiæ veſtræ, credimus, iam aduertit. Sed & nos hinc aliquid ſtrictim volumus demonſtrare, priùs aſſeuerantes, quòd de retroacta controuerſia, Thietberga non debet vlteriùs ad iteratam reſponſionem prouocari, quoniam quod bene ſemel definitum eſt, & interpoſitis ſacramentis deliberatum, nulla debet iteratione, niſi fortaſſis ibi fuerit maior authoritas, retractari. Deinde, quòd eccleſiæ refugium quæ-

rens, ecclesiasticum iudicium semper expetens, submitti non debet seculari iudicio. Post hæc verò, cùm nos ex vtraque parte idem tam à Lothario quàm à Thietberga fuerimus prouocati iudices, nosq; amborum controuersiam executi simus, ad nullos alios conuenit super hoc negotio iudices conuolare; cùm secundum sacros canones à iudicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat prouocare. Itaq; cùm non sit apostolicæ sedis authoritate, quę amborum negotium executa est, vsquam maior authoritas: nescimus, si alicui liceat de eius iudicio iudicare, vel eius retractare sententiam. Et post pauca: Illud verò, quod Lotharius Thietbergam de adulterio criminatur, quis non videat dolo esse plenum? Denique si vt ipse iactat, vxor eius non pertinet ad eum, illi de adulterio calumniam texere, cùm nec mœchari potuit, si alicuius vxor non existit. Porrò si à Lothario de adulterio accusatur, & si victa fuerit, vltio præparatur; necesse est, vt fateatur vxorem. & quibusdam interpositis: Præterea siue de coniugij fœdere, siue de adulterij crimine iudicium sit agitandum, nulla ratione patet, Thietbergam cum Lothario posse legalem inire conflictum, vel legitimum controuersiæ subire certamen, nisi priùs ad tempus suæ fuerit reddita potestati, seu & suis consanguineis liberè sociata: inter quos etiam locus prouidendus est, vbi nulla vis multitudinis formidanda, & non sit difficile testes producere, vel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanorum legibus in huiusmodi controuersiis requiruntur. Verùm hæc non vt fiant dicimus, quæ sine decreto & ordinatione nostra fieri non posse suprà docuimus.

Accensus itaque idem sanctissimus pontifex zelo Dei, quo fuerat sacerdos quondam inflammatus, Waldradam ipso die Purificationis sanctæ Mariæ dei genitricis, in basilica excommunicauit, & ab omni Christianorum consortio separauit, destinauit epistolam omnibus episcopis per Germaniam & Gallias constitutis, causas & modum excommunicationis continentem, cuius sensum quàm verborum seriem causa breuitatis potiùs placuit ponere. Decreueramus quidem circa Waldradam mœcham & pertinaciter in impœnitentia permanentem, vindictæ modum minùs districtè temperare, & iuxta quod merebatur, non ita pro scelere sententiam in eam iustæ punitionis proferre, nisi obstinato animo in mœchiæ volutabro perenniter permanere proposuisset. Igitur, quia monita nostra & crebras exhortationes contempsit, quia culpam suam nec dum cognouit nec confessa est, nec missa nobis legatione, qui causam ipsius exequendam suscepimus, veniam postulauit; postremò cùm recto itinere nos illi fuerat adeundum, & beati Petri apostoli suffragia requirenda, retro est conuersa post Sathanam, nec non & Thietbergæ reginæ dolos struere cœpta, interitus meditatione non cessat: cum egregio apostolo dicimus, quòd contra eam contraque eius similes sæpius replicandum est, quia secundum duritiam suam & cor inpœnitens thesaurizat sibi iram in die iræ. Idcirco nos eam de factis suis excommunicauimus; donec ecclesiæ Christi, nobisque præcipuè, qui eius principaliter curam gerimus, quique causam ipsius exequi ac inuestigare cepimus, satisfecerit, donec etiam sinistram omnem suspicionem, consilium nostrum suscipiens, adimat, ac pretiosi corporis & sanguinis Domini perceptione, atque ab omni modo consortio sanctæ ecclesiæ, sancti Spiritus, beatorumque apostolorum Petri & Pauli iudicio, & mediocritatis authoritate fecimus, prorsus cum vniuersis complicibus & communicatoribus fautoribusque suis prorsus extorrem. Hanc sententiam IIII nonas Februarij à nobis promulgatam meminimus, eamque scripto vobis destinauimus, & ne labor inanis constituatur, spiritualis nobiscum vestra fraternitas, aduersus iam dictam mœcham, & communicatores eius arma sustollat, & in parochia sua excommunicatam hanc, fautoresque suos, vna voce vnusquisque denuntiet, donec nostro speciali iudicio dignæ se pœnitentiæ submittat. Direxit etiam Lothario regi idem reuerendissimus pontifex epistolam hæc continentem: Audito reuertenti misso nostro, correctionis cuæ (vt ita dicamus) initio, gratias Deo condignas egimus, & vt tibi quoque grates competibiles referremus, animum præparauimus. Sed heu aduersa nuntia huius intentionis nostræ proposito celeriter obuiauerunt. Quapropter compulsi sumus mutare vocem, & qui ad gratiarum actiones os aperire disposueramus, in luctus & increpationes ad hoc officium linguæ coacti dirigimus. Didicimus enim te,

qui

qui prolixo tempore in ſcelere permanens, eccleſiæ Dei non modicum nocuiſti, nocere adhuc, & qui in ſordibus eras, ſordeſcere adhuc: ſiquidem, vt opinamur, tibi non ſufficit ſolum adulterium perpetraſſe, niſi apponas, vt etiam animas hominum penurij laqueis irretitas, in extremum demergas interitum. Sed quid mirum, ſi paucorum animabus periurio exitium acquiſiſti, quando in tanta ſublimitate poſitus, per exemplum tuæ mœchæ tot hominum millia in perditionis chaos præcipitaueris. Illud autem quod Thietberga, quaſi Waldradæ teſtimonium dicens, eam fuiſſe tuam legitimam vxorem, volens aut inuita fruſtra conatur aſtruere, quandoquidem illius nullus prorſus hinc teſtimonio quis indigeat, cùm magis nos ita ſentiamus quod iuſtum eſt, & intelligamus quod æquum, vt etiam Thietberga mortua, tu nullis legibus, nullis regulis vnquam Waldradam in vxorem poſſis aut permittaris aſſumere. Vtrum ergo Waldrada legitima tua fuerit aliquando coniunx, eccleſia Dei ſatisfactione Thietbergæ non eget. Vnum tamen ſcimus, quoniam nec nos, eadem eccleſia Dei, authore Deo qui adulteros iudicabit, te, ſi Waldradam quandocunque reſumpſeris, etiam Thietberga decedente, dimittet modis omnibus impunitum. Et poſt pauca: Itaque ſummo ſtudio præfatam Thietbergam coniugem tuam, tanquam propriam fouere carnem ac diligere procurato, & ne illam à te ſeparare vllo pacto conſentias vigilanter attende: vnde ſi vult à te diſcedere, corrige, imò corripe eam, & à tali intentione per omnia reuocare ſatage. Iam verò ſi amore pudicitiæ ſeparationem quærat, & coniugalis connubij ſolutionem efflagitet, certum eſt apoſtolo dicente: Quoniam mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir. Verùm ſi & ipſe pudicitiam ſectatus religionis obtentu copulam diſſoluere vis; tantùm ne ſimulatè fiat, concedimus. Nam licet ſit ſcriptum, Quos deus coniunxit, homo non ſeparet: deus tamen, & non homo ſeparat, quando diuini amoris intuitu, ex cõſenſu vtriuſque coniugis matrimonia diſſoluuntur. Si ergo hoc modo vis, gratuito permittimus animo, celeremq; præbemus aſſenſum, aliter autem fieri mutuam veſtram ſeparationem prohibemus. Porrò ſi ſterilitas accuſatur, cogites Saram nonagenariam, Annam quoque ſimul & Elizabeth, quam tamen ſterilitatem fortaſſe non facit infœcunditas, ſed iniquitas. Ergo glorioſiſſime rex eſto propria contentus vxore, & præter illius alterius ne quæras conſortium. Igitur conſilium noſtrum accipe, & monita noſtra tãquam affectuoſi patris amplectere, atque ab omni prauitate mentem, linguam, corpusq; refrena, præcipuè Waldradæ pellicis tuæ, & dudum à te repudiatæ communionem declinans, & eius conſortium perpetuæ obliuioni contradens. Excommunicata eſt enim, & vſq; ad præſentiam noſtram ab omni Chriſtianorum cõtubernio ſequeſtrata, ſicut totus iam nouit Occidens, & iam quoque per miſſos noſtros minimè cum plagis cæteris Oriens ignorabit. Quamobrem cauendũ eſt, ne cum ea pari mucrone percellaris ſententiæ, ac pro vnius mulierculæ paſſione, & breuiſſimi temporis deſyderio, vinctus & obligatus ad ſulphureos fœtores & ad perẽne traharis exitium. Et paucis interpoſitis epiſtolam ſic concludit: Hæc autẽ nos tibi nunc ſcripſiſſe, & quaſi inter nos & te noſtra verba exceſſiùs tuos corripientia diſcurriſſe ſufficiat: cæterùm præcaue, ne cùm nobis ſecũdum præceptum duos aut tres teſtes adhibeamus, imò verò ne hoc eccleſiæ ſanctæ dicamus, & quod non optamus, de cætero fias ſicut ethnicus & publicanus.

Ecce ex multis pauca notare curauimus, vt ſic neſcientibus ex parte fierent cognita, vt tamen ſcientibus non per omnia eſſent oneroſa. Qualẽ verò exitum huius peſtiferi morbi pernicies attulerit (apoſtolico renuẽs antidoto mederi) quãtaq; regni diſpendia ex hac mortifera cõtagione fecerit; ſuprà dictus papa ſpiritu ſancto afflatus prædixerat, quæ in ſubſequentibus ſuo in loco demonſtrabimus. Circa hæc tempora Ludouicus rex fratris ſui Caroli regnum cum exercitu ingreſſus eſt, geſtiens occidẽtalia regna ſuo dominatui ſubiugare, fratriq; præripere debitam portionem, quæ ei ſorte ac funiculo hæreditatis competenter acciderat, oblitus germanitatis ac conſanguinitatis fœderis oblitus pacti, quod iam dudum mutua conuentione pepigerat; immemor etiam ſacramentorũ, quibus ſe cum magnis execrationibus coram Deo obligauerat. Prębuerat ad hoc facinus peragendũ occaſionẽ, incitamenta, fomitem, Carolus, qui & (vt præmiſimus) quoſdam ex nobilioribus regni, aut publicè adiudicatos gladio percuſſit, aut dolo deceptos perdidit. Cęteri formidãtes ne ſimilia paterẽtur, Ludouicum regẽ trans Rho-

num commorantem sollicitant, eiusq; animum ad obtinendum fratris regnum illiciunt, promittentes semetipsos vnà cum regno eius ditioni tradituros. Hac persuasione, vt animi regum auidi & semper inexplebiles sunt, facilè in spem introductus, cum valida manu, vt diximus, terminos regni intrauit. Carolus sentiens viros regni à se defecisse, in vltimis finibus Aquitaniæ, Lugiæ latibulum quæsiuit. Ludouicus, vt cœperat, regnum obtinuit, ac vsque Retnensem ciuitatem peruenit. Dimisso verò exercitu, in Germaniã ad propria redire, cum optimatibus regni cœpit negotia disponere. Sed subitò fortuna mutatur: nã principes qui eum in regnum introduxerant, videntesq; quòd longè aliter incederet erga eos quàm existimauerant, pœnitudine tacti, ad Carolum reuertuntur. Carolus ex desperatis rebus vires se recepisse congaudens, contractis vndique copiis, fratrem bello aggredi tẽtat. Ille intuẽs, & à suis quos secum adduxerat, & ab his quos ibi acquisisse visus fuerat, se esse destitutum, maturiùs fugã arripuit, & cum debita confusione fines regni excessit. Hac tẽpestate Hubertus abbas frater Thiethergæ reginæ contra Lotharium regem rebellare exorsus est. Collecta quippe prædonum valida manu, rapinas cœpit exercere, interfectisque aut fugatis Lotharij fidelibus qui finitima possidebãt loca, agros villasq; eorũ suę factionis sectatoribus distribuit. Ad huiuscemodi temeritatẽ comprimẽdã Lotharius rex semel, iterũ, atq; tertiò exercitũ produxit, frequẽter etiam cũ ducibus armatorũ multitudinẽ direxit, sed minimè hãc præsumptionẽ extinguere potuit, quia loca inaccessibilia erãt inter Iurã & Alpes Apenninas, seditiosis munitissima itinera & difficilẽ ingressum præstãtia. Attamẽ idẽ Acephala Hubertus nouissimè à Conrado comite peremptus est iuxta castrũ quod Vrba dicitur.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXVI. Herispoisius rex Britonum à suis interficitur, & Salomon dux in loco eius subrogatur. Erat enim iste vir strenuus & bellicosus, & tam forma quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Carolus tertiò super Britones cum exercitu irruere disponit, sed cùm ad terminos gentis appropinquasset, audito quòd ad resistẽdum totis viribus parati essent, subitò mutata volũtate, magis elegit pacem suscipere quàm bellum inferre. Facta itaque pactione cum Salomone, quam dudum cum Herispio fecerat, discessit.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXVII, Nortmãni oram Ligeris fluminis occupantes: nam Metensem, Andagauensem, Pictauensem, atq; Turonicã prouinciã iteratò crudeliter depopulari cœperunt: contra quos Rubertus, qui Marchiam tenebat, & Ranulfus dux Aquitanię collecta multitudine, aciem dirigunt. Illi sentientes se exercitu insequi, cũ summa acceleratione ad classem repedare cõtendũt, sed cùm appropinquare insequentium multitudinẽ cernerent, cognoscentes se effugere nõ posse, quandam villã ingrediuntur, vbi se, quãtum hora permisit, cõmuniũt. Erat autem in eadem villa basilica pergrandis ex lapide cõstructa, in quã maxima pars Nortmannorũ introiuit cum duce eorum, nomine Hastingo. Rubertus & Ranulfus cum sociis super irruũt: quoscunq; extra basilicã reperiere, absque mora trucidant. Ad ecclesiam perueniẽtes, cùm vidissent locũ munitum, & animaduertissent non modicam turbam paganorum intrinsecus latitantem: parumper deliberãtes castra in circuitu statuũt, tentoria figunt, vt in crastinũ extructis aggeribus, applicatisque machinis hostes totis viribus expugnarent; declinabat quippe iam sol ad occasum. Rubertus nimio calore exæstuãs, galeam & loricam deposuit, vt aura collecta paulisper refrigeretur: cumq; vnusquisq; impositione castrorum intenderet, repentè Nortmanni à munitione exiliunt, & cum ingenti clamore super Rubertum ad socios impetum fecerũt. Sed quamuis repẽtini & subitanei casus etiã fortissimos viros in bello cõturbare soleãt, tamen arma quàm citiùs corripiunt, hostes viriliter excipiũt, & cædẽtes in basilicã redire cõpellunt. Rubertus absq; galea & lorica accurrẽs, cùm incautiùs dimicaret, & inimicos vltrà insequeretur, interfectus est in introitu ipsius ecclesiæ; ei⁹ corpus iam exanime Nortmãni intrinsecus trahunt. Porrò Ranulfus cùm eminus stans euentum rei specularetur, à quodã Nortmanno per fenestrã basilicæ, sagittæ ictu grauiter vulneratus est, & à suis ex certamine eductus vix triduo superuixit. Tali infelici infortunio pugna commissa & finita, exercitus amisso capite, errore pariter ac mœrore repletus, soluit eadem hora obsidionem, & ad propria reuertitur, Nortmanni ouantes ad classem dirigunt gressum. Non multo pòst intercepto tempore Hugo abbas in locũ Ruberti substitutus est, vir strenuus, humilis,

iustus,

iuſtus,pacificus,& omni morũ honeſtate fundat°:ſiquidẽ Vdo & Rubertus filij Roberti adhuc paruuli erant,quãdo pater extinctus eſt,idcirco non eſt illis ducatus cõmiſſus. Per id tẽpus gens Sarracenorũ in Beneuentum ex Africa veniens, vniuerſam penè regionẽ illã inuaſerũt,cædibus,rapinis,ac incendiis omnia depopulantes:cõtra quos Ludouicus imperator exercitũ contrahit,& veritus ne fortè aduerſus innumerabilem hoſtium multitudinem vires regni nõ ſufficerẽt, ad fratrẽ in Gallias legatos mittit,omnino expoſcens,vt ad præfatæ nequiſſimæ gentis vires extenuãdas, audaciamq; refrenãdam,ſibi cũ Dei auxilio virtute quoq; Frãcorum opitularetur. Qui nihil cunctatus,exercitum cum ingenti induſtria vndequaque cõtrahit, fratriq; quanta potuit celeritate in adiutorium venit.vbi plurima bella geſta ſunt non ſolùm fortiter, ſed etiam feliciter, Deo opem ferente.Inter hæc exercitus Lotharij graui peſte fatigatur, ex inſueto quippe calore & intẽperie aëris diſſolutus, dyſenteriæ & lienteriæ morbo corripitur:ex qua plaga innumerabilis multitudo extincta eſt,plurimi etiam aranearum morſibus perierunt: vt iam tũc daretur intelligi, quòd propter duritiam & cor impœnitens Deus non ſolùm Lothario, verumetiam omni regno eius aduerſaretur. Reuertitur itaq; in Franciam non ſine graui,vt dictum eſt,diſpendio ſuorum.

Anno Dominicæ incarn. DCCCLXVIII, Nicolaus ſanctiſſimus & beatiſſimus papa, poſt multos pro Chriſto labores & multa pro ſanctæ eccleſiæ inuiolabili ſtatu certamina, migrauit ad cœleſtia regna, recepturus pro adminiſtrata fideliter ſibi credita diſpenſatione à largiſſimo domino immarceſcibilem glorię coronã:de cuius Deo placitis actibus plura poterant dici relatu digna, niſi breuitati ſtudentes cauſas rerũ magis ſummatim notare, quàm explanare propoſuiſſemus. Denique poſt beatum Gregoriũ vſque in præſens, nullus præſul in Romana vrbe põtificali honore ſublimatus,illi videtur æquiparandus. Regibus ac tyrannis imperauit,eisque ac ſi dominus orbis terrarum, authoritate præfuit. Epiſcopis & ſacerdotibus religioſis, ac Domini mãdata obſeruantibus humilis, blandus, pius, manſuetus apparuit; irreligioſis & à recto tramite exorbitantibus terribilis atque auſteritate plenus extitit, vt meritò credatur alter Helias (Deo ſuſcitante) noſtris in temporibus reſurrexiſſe, etſi non corpore, tamen ſpiritu & virtute.Huic ſanctiſſimæ memoriæ viro Adrianus in põtificatu ſucceſſit:quod cùm Lotharius rex certa relatione comperiſſet,ei talia ſcripta direxit:Infauſta relatio& inambigua hactenus manens (vt ita dicamus) acriter noſtræ ſerenitatis tranſuerberauit aures intimando, quòd beatæ recordationis dominus Nicolaus ab hac lachrymarum valle,vocante Chriſto,deceſſerit, cum ſanctis (vt credimus) inæſtimabiliter coronandus. Nec differt,vt omnis Chriſtiana religio de tãto pontifice doleat, & omnis eccleſiaſticus ordo de prudẽtiſſimo papa ingemiſcat:reuera nos potiùs deflemus, qui cauſas noſtræ calumniæ & fraudulentas æmulorum noſtrorum querimonias,tam benigno patri æquitatis ac iuſtitię lance ponderandas ac terminandas ad tempus & in parte commiſimus; ſed quod lugubriùs replicamus, plus apud ſanctitatem illius valuêre inimicorum inſidiæ & ſimulatæ deceptiones,quàm noſtra ſimplex & pura defenſio. Nos enim literis & verbis indeſinenter proclamantes, & diuerſis legationibus eadem repetẽtes, humiliter poſtulauimus, vt nos & accuſatores noſtri iuxta diuinas & humanas leges ſui pontificatus audientiam mereremur,vt ratio docet, noſtram præſentiam exhibẽdo: ſed ſemper repulſi ſumus. Poſt pauca:Sed quia Deus omnipotens princeps paſtorũ, in illa ſancta ſede veſtri põtificatus apicem ſublimauit, ſi tempus arriſerit, veſtrum multipliciter deſyderamus conſpectum,& noſtris Deo dignis animari colloquiis, ac melliflua benedictione potiri. In fine ipſius epiſtolę: Interea modis omnibus obſecramus, vt de veſtra optabili proſperitate literis veſtris celſitudinem noſtram certam reddentes,charę filiationis munus nobis impartiri dignemini.

Ad hæc ſuprà dictus papa reſcripſit,ſedem ſancti Petri ſemper paratam eſſe dignam ſatisfactionem ſuſcipere, nec quod diuinæ humanæque leges iuſtè decernunt vnquam repuliſſe:itaque ſi immunem ab obiectis ſe ſciret, cum omni fiducia ſedem apoſtolicam oportere adire, vt expetitam benedictionem perciperet;ſi culpam autem recognoſceret, nihilominus abſque hæſitatione venire feſtinaret, condigna pœnitentiæ remedia ſuſcepturus.

His temporibus gens Bulgarũ ferociſſima ac bellicoſa,relictis idolis,abrenuntiatiſq;

gentilium superstitionibus, in Christum pro maxima parte credidit, & abluta salutari baptismatis vnda, in religionem Christianam transiit. Directi sunt autem à sede apostolica in eandem gentem sacerdotes, ac viri religiosi, qui populum adhuc rudem diuinis informarent præceptis, & incultam barbariem sacris dogmatibus excolentes, Christo gratum habitaculum præpararent, vt huius veræ sanctæ deuotionis opus prosperum obtineret effectum. Ludouicus Christianissimus rex qui Germanis imperabat, non mediocre præbuit supplementum. Ferunt autem de huius gentis rege, quòd tanta perfectione post perceptam baptismi gratiam cœperit, vt diebus ornamentis regiis indutus, coram populo procederet, noctibus verò sacro vestitu latenter ecclesiam intrans, super pauimentum ipsius basilicæ substrato tantùm sibi cilicio prostratus in oratione iaceret. Non post multum tempus diuina inspiratione commotus, regnũ terrenũ dimisit, vt in cœlis æternaliter regnaret cũ Christo; & ordinauit in suũ locum regem filium suum maiorem natu: comam capitis deposuit, habituque sanctæ conuersationis suscepto monachus effectus est, eleemosynis, vigiliis, & orationibus die noctuque intentus. Interea filius eius, quem regem constituerat, longè à paterna intentione & operatione recedens, prædas cœpit exercere, ebrietatibus, comessationibus, & libidinibus vacare, & omni conamine ad gentilitatis ritum populum nouiter baptizatum reuocare. quod cùm pater audisset, nimio zelo accensus sacrum habitum deposuit, & militiæ cingulum resumpsit, & cultu regio indutus, adsociatis sibi Deum inuentibus, filium persecutus est: quem mox absque difficultate cepit, oculosque eius effodit, & in carcerem misit: deinde conuocato omni regno suo, filium iuniorem regem constituit, interminatus coram omnibus, similia fore passurum, si in aliquo à recta Christianitate deuiaret. His ita patratis, deposito cingulo, & resumpto sanctæ religionis habitu, in monasterium ingressus, in sancta conuersatione reliquum vitæ præsentis tempus duxit.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXIX, Lotharius Romã profectus est: quò cùm peruenisset, ab Adriano pontifice honorificè susceptus est. qui ab eodẽ præsule sciscitatus, si monita pij patris Domini Nicolai cum omni vigilantia hactenus obseruata haberet, & præstitũ iusiurandũ inuiolato fœdere custoditũ, quòd ab illo deceptus, qui in veritate nõ stetit, qui non solùm mendax est, sed etiã pater omnis mendacij; respondit se ita omnia obseruasse, ac si diuinitus sibi essent imperata. Cumq; proceres & optimates qui cum eo venerant, eadem testificarentur, nec vlla opposita persona inueniretur, quæ aduersus regiã authoritatẽ legitimũ auderet cõtrouersiæ inire certamen: vniuersalis papa talia prosequitur, Si vestræ testificationis verbis veritas suffragatur, cũ omni alacritate mentis omnipotenti Deo multiplices gratiarum actiones referimus. Restat ergo fili charissime, vt ad confessionem sancti Petri accedas, vbi Deo propitio hostiam salutarem pro tua nõ tam corporis quam animæ incolumitate immolabimus, ex qua te nobiscum participare oportet, vt per hanc participationem membris Christi, vnde abscissus esse videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur missarum solennibus, inuitat summus pontifex eundem regẽ ad mensam Christi, acceptoq; in manibus corpore & sanguine Domini, ita eũ alloquitur, Si innoxium te recognoscis à phibito atque interdicto tibi à Nicolao adulterij scelere, & hoc fixa mente statutũ habes, vt nunquam diebus vitæ tuæ Waldradæ pellicis tuæ dudũ à te repudiatæ miscearis nefario cõcubitu, fiducialiter accede, & sacramentũ salutis æternæ tibi ad remissionẽ peccatorũ pfuturũ percipe: si autẽ tua cõscientia te accusat, te lethali vulnere sauciatũ proclamat, aut iterũ redire mente disponis in mœchiæ volutabrũ, nequaquã sumere pſumas, ne fortè ad iudicium & cõdemnationem tibi adueniat, quod fidelibus ad remediũ præparauit diuina prouidentia. Qui mente captus, obduratus pariter & obcæcatus, absq; retractatione cõmunionem corporis & sanguinis Domini de manu pontificis sumpsit, nõ expauescens illã sententiã quę dicit, Horribile incidere in manus Dei viuentis. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Deinde conuersus idem præsul ad sequaces ac fautores regis, vnsciuiq; cõmunionẽ obtulit in hæc verba, Si domino ac regi tuo Lothario in obiecto adulterij crimine fautorem non præstitisti, neq; consensum præbuisti, & Waldradæ & aliis ab hac sede apostolica excõmunicatis non cõmunicasti, corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi prosit tibi in vitã æternam.

Igitur

Igitur quisquis in his se læsum sciens, ausu temerario communionem sub tali contestatione porrectam sumere præsumpsit, diuino iudicio percussus, ab hac luce subtractus est, antequam subsequentis anni rediret principium: perpauci qui se à communione subtraxerunt, vix mortis periculum euaserunt. Porrò Lotharius Roma egressus morbo corripitur, & Placentiam ciuitatem perueniens, diem clausit extremũ VI idus Augusti. Tanta autem strages in præfati regis populo facta est, vt non peste periisse, sed hostili gladio corruisse virtus ac nobilitas totius regni videretur: quæ eo tempore tantæ fœcunditatis erat, vt in modum densarum segetum pullulans, veluti quoddam examẽ imperij fines impleuerit.

Carolus certa relatione comperiens Lotharium regem obiisse, mox illius occupare ditionem nititur, Metasque perueniens, ab Aduentio præfatæ vrbis episcopo & nonnullis aliis primoribus fauorabiliter exceptus, in regnum sublimatus, indeq; digrediens Aquisgrani palatium ingressus est, eò quòd sedes regis esse videretur, vbi multò plures ad eum confluxêre.

Carebat autem ea tempestate vrbs Treuirorum, & Colonia Agrippinensis pontificibus: siquidem (vt præmisimus) amborum præsules in Italia ab hac labe subtracti sunt. Inito autẽ rex cum optimatibus consilio, Bertulfum nepotẽ suprà dicti Aduentij episcopi, ecclesiæ Treuirorum præfecit. Dictum est autẽ, vt iste vir episcopalem obtineret dignitatem, interuẽtu & ope prędicti Aduentij, quia eo tẽpore plurimum apud regem poterat, eò quòd illi assentando in adipiscendis regni negotiis ambitiosiùs faueret.

Porrò Coloniæ Agrippinæ rex Hilduuinum abbatem præponere tentauit in pontificali cathedra, fecitq; a Francone episcopo Tungrensis diœcesis, in Aquis palatio presbyterum ordinari ad titulum sancti Petri prædictæ metropolis.

Dum hæc in regno Lotharij aguntur, LVDOVICVS rex infirmitate detẽtus, in Baioariorum finibus lecto decumbebat. Audiens itaq;, à fratre sæpe dictum regnũ taliter inuasum, ægrè tulit, & cum omni festinatione legatos direxit, qui eum obnixè rogarẽt, vt ab hac temeraria inuasione cessaret, nec solus indebita pręsumptione vsurparet, quod vtriusque hæreditario iure æqualiter competebat; regno decederet, quousq; Deo pristinam sospitatem reddente, venire posset, vt pariter colloquerentur, & de eiusdem regni statu, quod iustitiæ & æquitatis iura dictabant, pari voluntate decernerẽt. His cum tali mãdato præmissis, interim Luidpertum archiepiscopũ Moguntiæ vrbis occultè Coloniã dirigit, hortaturq;, vt omni arte satageret ordinationem Hilduini præueniré, & ex ipsius ciuitatis clero episcopum cõsecrare studeret per electionem ciuium. qui assumptis secum aliis episcopis, recto itinere Duizam castrũ peruenit, & formidans ne fortè insidię sibi à Caroli fautoribus struerentur, nequaquã Rhenum transiit, sed destinatis missis mandauit, vt honestiores ex clero & nobiliores ex populo sibi ad idem castrum occurrerẽt. Illis iussa cõplentibus, episcopus ex parte regis eos alloquitur, vt sibi consulerent, & quàm citiùs ex proprio grege præsulem eligerent, se ad hoc destinatum esse, vt quẽcunq; communi cõsilio præficiendum decernerẽt, statim consecraret. Ad hæc illi respondent, Hilduinũ episcopum esse datum, iamq; presbyterum ad ipsam sedem ordinatũ, omnesq; penè manibus datis eius dominationem susceptam haberẽt, nulla ratione permitterent, vt aliũ eligerent. Quibus ille econtrà, si electionẽ nobis à rege cõcessam despicitis, in arbitrio & potestate regis est, quem nobis velit dare episcopũ. His auditis vnanimiter elegerunt Wilibertum venerabilẽ virum, quem nimiũ renuentem ac refugientem ordinauit prædictus antistes, cũ aliis consacerdotibus & cũ omni clero & populo Rheni fluenta transfretauit, & eum honorificè in sede pontificali imposuit, omnibusq; rite peractis, ad sua omni celeritate recessit. Carolus comperta ordinatione nimio furore accenditur, ac mox Coloniam pficiscitur: quippe dum hæc agerentur à missis Ludouici, Hilduinus apud Aquas palatiũ in regio obsequio morabatur. Willibertus episcopus, & omnes qui in eius ordinationẽ consenserant, Rhenũ trãseuntes sęuitiam regis declinauerunt. Rex cùm neminem reperisset, in quem suas iniurias vlcisci posset, via qua venerat regressus est. Interea iterum legati à Ludouico mittuntur, orantes vt à regno discederet: sed cùm minimè acquiesceret, nouissimè Luidbertũ archiepiscopũ & Altfridum episcopũ de Saxonia prudentissimũ virum Ludouicus legatos dirigit, mandans vt vnum ẽ duobus eligeret, aut cirò à regno recederet, aut sibi pu-

gnandum cum fratre foret. Qui cum tanta ingenij arte, tantaque constantia aggrediuntur, vt absque dilatione recederet, & in proprio regnose reciperet. Post hęc suprà dicti reges conuentum celebrare disponunt, in loco qui dicitur Marsana, iuxta Mosam.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXX, Ludouicus & Carolus vnà cum optimatibus & proceribus suis ad Marsanam venientes, regnum quondam Lotharij æquis partibus inter se diuiserunt. Qualiter autem hæc diuisio facta sit, quia omnibus penè notum sit, superuacuum duximus annotare. Carolus conuentu absoluto, ad Heristellium perrexit, quia eidem palatium in parte acciderat. Ludouicus verò ad Aquas palatium rediit, vbi duobus ferè mensibus lecto decubuit, aduersa valetudine præuentus.

Denique cùm à partibus orientis veniens Ribuariorum terminos intrasset, in quandā regiam villam nomine Flamersheim ad hospitium diuertit: cumq; solariū domus conscendisset, stipatus obsequentium multitudine, repentè ipsum solarium, quod nimia vetustate & putredine resolutū fuerat, trabibus fractis corruit, & inter ruinas eius rex grauiter attritus est, ita vt duæ costæ eius à sua compage disiungerentur. Et cùm omnes accurrissent, eumque periisse arbitrarentur, ipse à loco in quo ceciderat, surgens, suis se repræsentauit, asserens se nihil mali passum, & vltrà quàm credi potest dissimulato languore, sequenti die contra fratrem ad Marsanā proficiscitur. Tanta huius principis duritia, tanta animositas fuit, vt cùm etiam fragor fractarum costarum adinuicē collidentium à nonnullis audiretur, nemo tamen propter hoc audiret eum suspirium trahentem, vel gemitum emittentem.

Per id tempus Carolus Carolomanum filium suum oculis priuauit: siquidem prædictus rex ex Hirmandrude regina tres filios susceperat, Carolum scilicet, Carolomanum, Ludouicum. Sed duo ex his infœliciter perierunt: nempe Carolus leuitate iuuenili ductus, tentare volens Albuini & Bettonis audaciam, ac sæpe laudatam constantiam, alium se esse simulans, cùm ex venatione vespertinis horis idem Albuinus quadam die reuerteretur, super eum solus impetum fecit, veluti equum in quo*, violenter ablaturus, nihil minùs existimans, quam filium regis, euaginato gladio ex aduerso eum in capite percussit, moxque terrę prostrauit, deinde multis vulneribus confossum semiuiuum reliquit, arma pariter & caballum suum secum auferens. Debilitatis ergo membris, ac vultu deformatus, pauco tempore superuixit. Albuinus cognito quòd regis filius esset, in quem talia exercuerat, celeriter aufugiendo mortis periculum declinauit.

Porrò Carolomanus cùm adhuc esset puerulus, iussu patris attonsus, clericus effectus est: deinde procedente tempore ad diaconatus officium, quamuis inuitus atque coactus, in præsentia genitoris ordinatus est, legitque publicè euāgelium, & pontifici missam celebranti iuxta morem ministrauit. Post hæc per apostasiam recedens ab ecclesiastica religione, abiiciens ac spernens negligenter gratiam quæ ei data erat per impositionem manus, alter Iulianus efficitur. collecta quippe prædonum non modica turba, ecclesias Dei cœpit deuastare, ea quæ pacis sunt impugnare, cuncta diripere, & inaudita mala perpetrare. pro quibus cùm crebrò à patre correptus fuisset, nec tamen vllatenus accepta prauitas cessaret, nouissimè ex præcepto patris ei oculi eruuntur (vt suprà meminimus) iusto Dei iudicio lucem exteriorem amittens, qui interiorem, quæ Christus est, à suo pectore effugauerat; in tenebras exteriores missus, qui interioribus sua sponte se tradiderat. Orbatúsque Ludouicum auunculum suum adiit, miseriarum & calamitatum suarum ærumnas apud eum lugubriter deplorans. Ille miseratione motus, Absternatum monasterium sancti Willibrodi ei ad subsidium vitæ præsentis concessit, vbi non multo pòst tempore mortuus & sepultus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXI, Adrianus papa migrauit ad Dominum, & Ioannes summi pontificis culmē adeptus est. His diebus Adalgisus dux Beneuentanus, Græcorum persuasionibus corruptus, aduersus Ludouicum imperatorem manum leuauit. Etenim eius horratu plurimæ ciuitates prouinciarum Samnij, Campaniæ & Lucaniæ à Ludouico recedentes, Græcorum dominationi se subdiderunt. Quibus cognitis imperator in prouinciam Samnitum exercitum transfert, periturus harum prouinciarum caput Beneuentum, ditissimam & opulentissimam ciuitatem.

Adalgisus

Adalgisus aduentare exercitum sentiens, timore perterritus ad callida argumenta cõuertitur,& Beneuento egressus imperatori vltro se offert,paratum se esse & semper fuisse ad eius obsequium profitetur, nunquam defectoribus se assensum præbuisse iuramento confirmat: deinde muneribus regem sibi conciliat, ac mox in pristinam recipitur gratiam. Imperator in Campaniam & Lucaniam,ad ciuitates quæ defecerant, copias transponit, quas absque difficultate in deditionem recepit, excepto Capua, quę quia quadrato lapide erat constructa,audaciam repugnandi ciuibus præbuit. Cingitur itaque obsidione, omnisque aditus intrandi penitus intercluditur, in circuitu vastatur,cuncta hostili rapacitate diripiuntur: nouissimè vites, oliueta & cæteræ fructiferæ arbores radicitus exciduntur. Capuani desperatis rebus episcopum ciuitatis adeunt, corpus sancti Germani episcopi, cuius animam venerabilis pater Benedictus in sphæra ignea ab angelis in cœlum viderat deferri,in feretro leuant,& sic portis apertis supplices castra imperatoris petunt, orantes eiusdem sancti interuentu sibi veniam largiri. Augustus, vt totis pietatis visceribus affluebat, misericordia motus erratis atque excessui benignè indulsit, præcepitque exercitui ab excidio retrahere manum. Expulsis itaq; Græcis, custodes ex numero satellitum in ciuitatibus quas receperat, locat, & Beneuentum proficiscitur, vbi aliquantisper decreuerat immorari. Exercitus longa ciuitatum obsidione fatigatus, genitale solum cœpit suspirare, post emensos labores quietem desyderare,coniugium ac liberorum dulces amplexus ante oculos mẽtis reuocare,& hac ex causa paulatim quotidie diffluere. Interim Adalgisus, vt erat callidus ingenio, imperatorem alloquitur, cur vires suorũ nullis existentibus causis profligaret,cur agros villasq; suæ ditioni subditas hostiliter depopulari permitteret: oporteret vt & fessis optata concederent, & regio quæ iam penè deuastata erat, clementia principis saluaretur. Flexus his suggestionibus imperator exercitum pro maxima parte absoluit,& ad propria repedare permisit:ipse cum paucis in eodẽ loco remanet, nil aduersi suspicatus. Adalgisus regẽ suis viribus destitutum cernens,iam dudum cõceptam iniquitatem parturit,& cum suæ conspirationis sectatoribus palatium, in quo imperator meridie quiescebat,occupare nititur. Rex à strepitu & clamore irruentium excitatus,lecto desilit,arma corripit,& cum perpaucis corporis sui custodibus ad ostium domus turbatus repentina irruptione procedit, aditumq; ferro intercludens hostem à liminibus arcet. Adalgisus sentiẽs non sine discrimine ostia domus esse penetranda, ab introitu pedem retrahit,palatiumq; flammis iubet exuri. Interea rex inducias sibi dari petit, pacemq; obnixè deposcit:cui responsum est,non aliter petita impetraturum, nisi priùs iureiurando deuouisset, nũquam se diebus vitæ suæ Beneuenti fines intraturum, neque ex calumnia quam tunc patiebatur, vindictam aliquando exacturum. Allatis itaque sanctorum pignoribus, necessitate constrictus, sacramentum quod ab eo exigebatur,iurauit,statimq; postera die à Beneuento exiuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXII, Ludouicus imperator Romam venit, ibiq; cõuentum celebrans,coram summo pontifice multa super Adalgisi tyrannide cõquestus est. Tunc à senatu Romanorum idẽ Adalgisus tyrannus atque hostis reipublicæ declaratur,bellum etiam aduersus eum decernitur. Ioannes papa imperatorẽ à iuramento quo se obligauerat, authoritate Dei & sancti Petri absoluit, adfirmans nihil obesse, quod ob mortis periculũ cuadendum coactus fecerat, nec sacramentũ esse dicendũ,quod contra salutẽ reipublicæ, quamuis cũ multis execrationibus fuerit prolatum. His exhortationibus principis animus ad rediuiua certamina prouocatur:tamẽ ne à suis periurus diceretur,nequaquã ipse contra tyrannũ procedit,sed reginam cum exercitu dirigit. Adalgisus certis indiciis colligens, bellum aduersum se summis viribus parari,hostẽq; se ac tyrannũ esse denunciatũ,suæ nequitiæ conscius,metu perterritus,& spem vitæ in fuga ponens,in Corsicam insulam secessit,ibiq; ad tempus latuit.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXXIIII, locustarum inæstimabilis multitudo mense Aug. ab oriente veniens, totam penè peruastauit Galliam, quæ maiores erant quàm cęteræ locustæ,habebantq; sena alarum remigia,& mirũ dictu est, vt castrorum acies distinctis ordinibus per aëra ferebantur,vel terræ incũbentes castra metabantur. Duces cũ paucis exercitũ itinere vnius diei præibant, quasi loca apta multitudini prouisuri. Circa horam nonã, vbi duces pridie venerant, insidebant, nec à loco occupato

mouebãtur,quousq; sol suũ repræsentaret ortũ; tunc per turmas suas,pficiscebantur,vt in paruis animalibus disciplinam militarẽ cerneres;segetibus vescebãtur,quæ ab eis ita depastę sunt,vt veluti immani tempestate consumptæ viderentur.Spacium diurni itineris quatuor aut quinque milliaribus extendebatur. Peruenerunt autem vsque ad mare Britannicum,& superficiem terræ cooperientes,in quod Deo volente violento ventorum flatu impulsæ, atque in profundum asportatæ,demersę sunt. Æstu verò atquę refusione Oceani reiectæ, littora maritima repleuerunt, tantaq; congeries facta est,vt ad instar montium cumulatę coaceruarentur.ex earum fœtore ac putredine aër corruptus diram pestem finitimis generauit,ex qua multi perierunt.

Per idem tempus Carolus Andagauensem obsidebat vrbem. Denique Nortmanni 10
postquã Ruodbertum & Ranulfum & alios generosæ stirpis viros,qui patrię terminos armis tuebantur, Deo habitatoribus terræ aduersante, occiderũt, cum nemo inueniretur qui eorum violentiæ resisteret, sollicitati paucarum ciuitatum vel regionum deceptione,ex præda singularum quãtæ opes vniuersarum essent, animo prospicientes. Andegauis ciuitatem ciuibus fuga dilapsis, vacuam reperientes ingrediuntur: quam cùm munitissimam, & pro situ loci inexpugnabilem esse vidissent, in lætitiam effusi, hanc suis suorumque copiis tutissimum receptaculum aduersus lacessitas bello gentes foredecernunt. Protinus nauibus per Medanam fluuium deductis mulieribus & paruulis, veluti in ea habitaturi intrant, diruta reparant, fossas vallaque renouant, & ex ea prosilientes, repentinis curtionibus circumiacentes regiones deuastant. Quod cùm 20
Carolo tam perniciosa pestis in visceribus regni intercluſa nunciata esset, illico ex omnibus regnis quæ suæ ditioni parebant, veluti ad commune incendium extinguendum exercitum colligit,atque castris in circuitu positis ciuitatem obsidione cinxit. Et quia Medana fluuius à partibus Britanniæ vrbis murum alluebat, Salomoni regi Britonum mandat, vt contractis auxiliis citiùs aduentaret, vt communem hostem communibus viribus expugnarẽt:qui assumptis secum multis Britonum millibus, super ripam fluminis Medanæ tentoria fixit. Igitur ex omnibus partibus vrbe obsidione circundata, multis diebus vndique summa virtute dimicatur, noua & exquisita machinamentorum genera adplicantur: sed conatus regis prosperitatis affectum non obtinuit,quia & loci facies non facilem præbebat accessum, & paganorum valida manus, 30
quia pro vita res erat, summo resistebat conamine. Exercitus immensæ multitudinis cùm longę obsidionis tædio, fame, & graui pestilentiæ morbo atterereturꝰ cernentes Britones vrbem inexpugnabilem,conati sunt fluuium à suo alueo deriuare,vt exiccato naturali meatu naues Nortmannorum intuadere nõ possent. Cœperunt itaque fossam mirę profunditatis ac latitudinis aperire.quæ res tantæ formidinis metũ Nortmannis ingessit, vt absque dilatione ingentẽ pecuniam Carolo pollicerentur, si soluta obsidione eis ex suo regno liberum præberet egressum. Rex turpi cupiditate superatus pecuniam recepit, & ab obsidione recedẽs hostibus viam patefecit.Illi conscensis nauibus in Ligerim reuertuntur, & nequaquam vt spoponderant ex regno eius recesserunt,sed in eodem locò manentes multò peiora & immaniora quàm antea fecerunt. 40

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXXIIII, Ludouicus imperator qui Italiæ regnum regebat,moritur.Fuit verò iste princeps pius & misericors,iustitiæ deditus,simplicitate purus,ecclesiarum defensor,orphanorum & pupillorum pater, eleemosynarum largus largitor,seruorum Dei humilis seruitor,vt iustitia eius maneret in seculum seculi,& cornu eius exaltaretur in gloria.

Eodem anno Salomon rex Britonum à Pasquitano & Vurfando ducibus suis dolo interficitur:post cuius mortem cùm hi duo regnum eius inter se diuidere vellẽt,sed in diuisione dissentirent,eò quòd maxima pars Pasquitani partibus faueret, bellum ab vtrisque summis viribus instauratur. Pasquitanus quanquam maiore multitudine abundaret,Nortmannorum tamen auxilia pecunia conducit, eaque ad supplementũ 50
virium suo exercitui miscet, & mox contra æmulum ad pugnam proficiscitur. Vurfandi satellites videntes vires regni ad Pasquitanum concessisse, cœperunt ab eo diffugere,vt vix mille cum eo in acie remanerent:qui ipsi cœperunt suadere, vt secederent, mortisq; periculum declinarent, se cum paucis innumeram multitudinem sustinere non posse.Ad hæc ille respondit,Absit (inquit) optimi commilitones, vt hodie faciam

quod

quod nunquam feci, scilicet vt inimicis meis terga vertam, vt gloria nominis nostri infametur: melius nobiliter mori, quàm ignominia vitam seruare: nec diffidendum de victoria: fortunæ vires cum hostibus experiamur. neque enim salus est in multitudine, sed potiùs in Deo. Huiuscemodi exhortationibus animati socij, super triginta & eo amplius, vt ferunt, aduersariorum millia irruunt, clamor in cœlum tollitur, pugna summa virtute conseritur. Vurfandus cum suis in confertissimam hostium aciem irrumpit, & veluti herba pratorum recisa, ante acumen falcis cadit, & vberrimæ segetes procella tempestatis desæuiente prosternũtur, ita ferro cædit, sternitque omnia. Rarò in vllo regno, in vllo prælio tantum sanguinis fusum est. Pasquitanus, vt mactari suos more pecudum vidit, cum paucis quos gladius necdum consumpserat, fugit. Porrò Nortmanni qui in auxilium fuerant conuocati, monasterium sancti Melani episcopi ingressi sunt, ibiq; se more solito communiunt, & succedente nocte fuga dilapsi, ad naues reuertuntur. Fuit verò gestum hoc prælium in campis iuxta ciuitatem Rodonis. Erat hic Vurfandus genere inter suos clarus, sed virtutum experimentis & nobilitate clarior: quæ tanta fuit in illo, vt animi magnitudine viriumq; gloria inter suos, vt diximus, nulli videretur esse secundus: ad cuius audaciam, mentisq; constantiam demonstrandam, vnum è multis ponere placuit. Nam cùm Salomon rex hyemis tẽpore aliquando contra Nortmannos castra posuisset, vt ab eorũ incursione fines regni sui tueretur, ibique multis diebus resideret, quadam die cùm sermo inter socios teneretur de audacia & duritia Nortmannorũ: Vurfandus se vltra vires pſumens arroganter iactauit, si rex cum exercitu recederet, se tãtummodo audere cum suis in eodẽ loco remanere, & tribus diebus post decessum regis immorari. Distabant verò castra Britonum à Nortmannorũ classe tantùm octo milliaribus. Nuntiata sunt verba quæ Vurfandus quasi leuiter protulerat, nescio à quo Hastingo duce paganorũ. Nõ multo pòst interiecto tempore, datisq; quingentis vaccis Salomon pacem cum Nortmãnis fecit, & acceptis obsidibus cùm redire in regnum disponeret, legatus Hastingi eum taliter alloquitur: Nuntiatum est domino meo, te tantum virum habere qui se iactet, quòd te recedente solus cum suis hoc in loco audeat remanere. Si ergo tantus est, quantus sibi videtur, incunctanter remaneat, quia dominus meus vult eum videre, audaciscq; viri desyderat notitiam habere. Interrogatus autem Vurfandus à rege, vtrùm tale aliquid professus esset, respondit se talia dixisse, & hæc eadem facere velle, protinusque licentiam ibi remanendi petit. Cùm à principe obiurgatus, cur tam fatua obstinatione detentus, prouerbiis inaniter in ventum prolatis, vellet mori, suosq; morti tradere, nullatenus acquieuit, asserens nisi remanendi licentiam daret, nequaquam illi fidelis in reliquum foret. Sed cùm Salomon irreuocabilem eius animum perspexisset, dare ei solatium ex suis satellitibus voluit: quod renuit suscipere, affirmans, si alios quàm suos secum haberet, iam non esse vera quæ spoponderat. Rex cum omnibus copiis in regnum recessit, & Vurfandus in eodem loco cum ducentis ferè viris remansit, ibique quinque diebus expectauit. Sexta nocte Hastingus quendam captiuum absoluit à vinculis, & eum ad Vurfandum direxit, mandans vt sibi ad vadum cuiusdam torrentis inter tertiam & secundã superuenientis diei horas occurreret, vt mutuis colloquiis frueretur. Qui nihil cunctatus, arma corripere sociis imperat, & ad condictum locum absque mora pergit, prospiciensq; vadum torrentis inter suos & aduersarios quasi limitem fore, nullo modo ibi consistere voluit, sed transuadato gurgite vltro obuiam hostibus procedit. Nortmanni admirantes animositatem & audaciam viri, ab eo declinauerunt, nec eum bello lacerare ausi sunt. Ille autem vsq; ad horam sextã intrepidus expectans, cùm neminem aduersæ partis venire cerneret, cum suis ad propria reuersus est. Nec illi animus minùs in mortem inuictus, quàm in hostẽ fuit. Deniq; post peractam victoriam morbo grauiter ad extremum deducitur. cuius valetudinem cùm persensisset Pasquitanus, resumptis viribus, fautores eius bello aggreditur. qui perterriti timore ad ducem confugiunt, & cum lachrymis ei minas Pasquitani aperiunt, petentes contra imminens periculum consilium. At ille hortatur, vt aduersus hostem audaciter procedant, suum vexillum ferentes, polliceturq; victoriam. Qui cùm respondissent, sine eius præsentia non audere cum aduersariis congredi, spiritum qui vnà cũ viribus corporis iam penè effugerat, resumens, quia nec pedibus neq; equo poterat ire,

iubet se in lecto portari, ante aciem inimicorum exponi, & sic subire certamen. Quod cùm satellites fecissent eius, mox hostes in fugam versi sunt. Patrata victoria, cum cum reportare vellent domum, inter manus militum, spiritum qui tantummodo in pectore palpitabat, exhalauit. Paucis autem interpositis diebus, Pasquitanus & ipse defunctus est. Post horum duorum continuas mortes, Indicheil ex filia Herispon regis natus, & Alanus frater memorati Pasquitani, Britanniam inter se partiti sunt: inter quos etiam multa iurgia & bella fuerunt. Sed Indicheile in prælio, quod contra Nortmannos magis audacter quàm prouidè gesserat, interempto, in ditionem Alani omnis Britannia concessit, qui & hanc strenuè hactenus gubernat.

Eodem anno Carolus Romam perrexit, & datis apostolico Ioanni & Romanis magnis muneribus, imperator creatur.

Anno Dominicę incarnationis DCCCLXXXVI, Ludouicus rex apud Franckonefurt palatium diem clausit extremum V calendas Septembris: sepultus est in monasterio sancti Nazarij quod Lorasham nuncupatur. Fuit autem iste princeps Christianissimus, fide Catholicus, non solùm secularibus, verùm etiam ecclesiasticis disciplinis sufficienter instructus; quæ religionis sunt, quæ pacis, quæ iustitiæ, ardentissimus executor: ingenio callidissimus, consilio prouidentissimus, in dandis siue subtrahendis publicis dignitatibus discretionis moderamine temperatus, in prælio victoriosissimus, armorum quàm conuiuiorum apparatibus studiosior, cui maximæ opes erant instrumenta bellica, plus diligens ferri rigorem quàm auri fulgorem, apud quem nemo inutilis valuit, in cuius oculis perrarò vilis displicuit, quem nemo muneribus corrumpere potuit, apud quem nullus per pecuniam ecclesiasticam siue mundanam dignitatem obtinuit, sed magis ecclesiam probis moribus & sancta conuersatione mundana, deuoto seruitio & sincera fidelitate. Habuit autem hic glorioſissimus Rex, cuius memoria in benedictione est, reginam nomine Hemmam sibi in matrimonium iunctam, quæ nobilis genere fuit, sed quod magis laudandum, nobilitate mentis multò præstantior, ex qua tres filios suscepit excellentissimæ indolis, videlicet Carolomannum, Ludouicum & Carolum, qui felici sorte post decessum patris imperij moderati sunt gubernacula.

CAROLVS autem audito quòd frater à seculo recessisset, nimia (vt aiunt) exultatione perfusus est, arbitratus portionem regni Lotharij quam idem frater tenuerat, in suos liberos concessuram. Exercitum ergo quanta potuit celeritate adunauit, & cum omnibus viribus regnum ingressus ad Aquas palatium venit, vbi paucis diebus moratus Coloniam profectus est. Dum hæc aguntur in memorato regno, Carolomanus primogenitus Ludouici Italiæ fines intrauit, cupiens eam paterno suoq; subiugare dominatui: siquidem Ludouicus imperator iam (vt diximus) ab hac luce subtractus fuerat, & Carolus imperatoris nomen reportans, ex Italia exceſſerat. Carolus verò frater eius in Alemania morabatur. Porrò Ludouicus qui ad patris obitum fuerat, funerisq; eius obsequia condigno honore celebrauerat, apud Franckfurt principalem sedem orientalis regni residebat. Cui cùm nunciatum esset, quòd Carolus auunculus eius, iam regni paterni terminis occupatis, circa Rhenum fluuium castra posuisset, nimio furore accenditur, statimque legatos ad eum dirigit, orans vt memor esset germanitatis atque consanguinitatis, memor esset nominis Domini nostri Iesu Christi, cuius mentionem coram nonnullis testibus facientes ipse & frater, quando regnum inter se diuiserunt, terribili essent alternam pacem adinuicem pacto polliciti, & pertimescens tantum nomen in vanum accipere, redderet Domino iuramenta sua, fœdus quod vterque pepigerat inuiolabile maneret, parceret gladio, & humanum fundere sanguinem, tam dira cupiditate infectus formidolosiùs exhorresceret, foret sua forte contentus, & funiculo hæreditatis diuinitus sibi collato pacificè frueretur, aliena iura non inuadens, non subtrahens, non perturbans, non esset in tanto viro vanæ gloriæ typus, non supercilij fastus, non alterius vsurpandi terminos ambitio, sed iustitia, charitas & concordia regnaret, ac summum pacis inter illum & nepotes teneret omnino fastigium. Sed huius commodi monita Carolus spreuit, asserens se cum fratre non cum nepotibus pepegisse. Interim Ludouicus exercitu ex Saxonia, Thuringia, & orientali Francia congregat, & vt in filio tantùm paternos vultus, quantùm animi subtilitatem, artiumq;

artiumque ingenia recognoscerent, castra è regione Colonię contra castra Caroli super ripam fluminis magno apparatu collocat. Ipse autem cum hostili virtute inter Confluentes & Arduennam Rhenum transiit, nec defuit, qui ad aures Caroli perferret, nepotem cum omnibus copiis Rhenum transisse. Tunc primùm animaduertit Carolus se à castris Ludouici esse illusum. Mouit verò absque mora exercitum cum quinquaginta & eo amplius, vt ferunt, millibus in pago Meginense, non longè ab Andernaco castello. Aduersus eum ad pugnam procedit, sed non saluatur ex multa virtute. fallax enim equus ad salutem, siquidem inito certamine Reginarius comes, qui regium vexillum ferebat, primo impetu extinguitur: confertissimæ acies Ludouici à sociis irrumpuntur, & sicut ignis in stipulam immissus furit, & in momẽto cuncta deuorat, ita vires aduersariorum ferro conterunt, & terræ prosternunt. Exercitus Caroli grauiter cæsus terga vertit, & Ludouici victoria fuit. Carolus videns suos fugere, & ipse fuga vitam seruauit: ferò secum reuoluens, quanti discriminis sit, æquitatis iura diuinarum humanarumque legum institutionibus roborata, immoderatæ cupiditatis ambitione violare velle. Acta est autem hæc strages VIII idus Octobris. Post hæc cum venerunt tres suprà dicti fratres in loco qui dicitur Saulifelt, ibi diuiserunt paternum regnum. Carolomanus sortitus est Baioariam, Pannoniam & Carnutum, quod corruptè Carantanũ dicitur, nec non & regna Selauorum, Beheimensium & Marahensium: Ludouicus orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Frisiam, & partem regni Lotharij: porrò Carolus Alemaniam & aliquas ciuitates ex regno Lotharij.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVII, Carolus senior Romam secundò profectus est, vbi iampridem imperatoris nomen, a præsule sedis Apostolicæ Ioanne ingenti pretio emerat, regnumque Italiæ magis in transcundo vidit, quam fruendo potitus est. Ab vrbe Roma in Langobardiam reuersus est. Bosoni Germanichildis reginæ Hirmingardem filiam Ludouici imperatoris in matrimonium iungit. Dies nuptiarum tanto apparatu, tantaque ludorum magnificentia celebratus est, vt huius celebritatis gaudia modum excessisse ferantur. Dedit insuper eidem Bosoni Prouinciam, & corona in vertice capitis imposita, eum regem appellari iussit, vt more priscorum imperatorum regibus videretur dominari. Euolutis deinde paucis diebus, Papiam ingreditur: in qua cùm disponendis publicarum rerum negotiis animum intenderet, repentinè nunciatum est ei, Carolomannum cum ingenti armatorum multitudine Langobardorum ditionem introisse. Mox pauore solutus, Ticinum Paduumque transit, & summo annisu in Gallias repedare contendit. Sed priusquam Alpium præeminentia iuga angustaque itinera attingeret, ægritudine pulsatur, quam protinus mors subsecuta finem vitæ imposuit. Est autem fama, quòd a quodam Iudæo qui vocabatur Sedechias, poculum mortis ei propinatum sit, qui ei familiariùs adhærebat, eò quòd in medendis corporum passionibus singularem experientiam habere diceretur. Porrò hic sicarius planè erat, & magicis præstigiis incantationibusque mentes hominum deludebat. Obiit verò pridie nonas Octobris. Corpus eius leuatum est in ferretro, à suis extra Italiam deportatur: sed quia fœtor intolerabilis ex putredine cadaueris baiulantes grauabat, compulit illud terræ mandare. Post aliquantos annos eius ossa translata sunt, & Parisiis in monasterio sancti Dionysij honorificè sepulta. Cui successit in regnum filius Ludouicus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII, eclipsis Lunæ magna facta est, mense Octobri, die XVI. Item eodem mense eclipsis Solis accidit, die XXIX circa horam nonam. Paucis interiectis diebus, Ludouicus rex filius Caroli, qui Balbus appellabatur, eo quòd impeditioris & tardioris esset eloquij, ab hac luce subtractus est. Fuit verò iste princeps, vir simplex ac mitis, pacis, iustitiæ, & religionis amator. Habuit autem, cùm adhuc iuuenilis ætatis flore polleret, quãdam puellam nobilẽ nomine Ansgardi, sibi coniugij fœdere copulatam, ex qua duos liberos suscepit elegantis formæ ac ingentis animi virtute pstantes: horũ vnus Ludouicus, alter Carolomãnus vocabatur. Sed quia hãc sine genitoris cõscientia & volũtatis cõsentu suis amplexibus sociauerat, ab ipso patre ei postmodum interdicta, & interposito iurisiurandi sacramento, ab eius cõsortio in perpetuum separata. Tradita est autẽ eidem ab eodem patre Adelheidis in matrimoniũ; quam grauidam ex se reliquit idem rex, cùm obiret, quæ tempore pariendi

expleto, enixa est puerum, cui nomen aui imposuit, eumq; Carolum vocitari fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIX, Boso (de quo paulo superiùs mentionem fecimus) audita morte Ludouici, à Prouincia egreditur, totamq; Burgundiam occupare nititur. Deniq; nonnullos episcopos partim minis, partim suasionibus, in societatis fœdera colligit, & Lugdunum ingressus ab Aureliano eiusdem vrbis metropolitano, & aliis pontificibus in regem super prefatum Burgūdiæ regnum inungitur. pro nihilo ducēs adolescentes filios Ludouici, & velut degeneres despiciens, eò quòd iussu Caroli eorum genitrix spreta atque repudiata fuerit. Quæ res obrulit illi magis continuum clàm odium ac periculorū dispendium, quàm gloriæ & dignitatis emolumentum. Siquidem iam dicti adolescentes Ludouicus, & Carolomannus, industria ac studio Hugonis abbatis & aliorum procerum in regnū sublimatorum, & eundem Bosonem diebus vitæ suæ omni instantia sunt persecuti. Nec solùm illi, verùm etiam alij reges Francorum, per succedentia tempora adeò grauiter nomen eius tulerunt, atque exosum habuerunt, vt irrecuperabili eius deiectione & mortis exitio, non modò principes ac duces, sed etiam eorum satellites sacramentis & execrationibus obligarentur. Fuit autem tam perspicacis ingenij, vt cùm à multis (vt dictum est) regibus & regnis assiduè insectatus sit, a nullo tamen aut capi aut circumueniri aliquādo potuerit: tantę moderationis, vt cùm sibi fauentes proscriptionibus damnarentur, bonisq; omnibus priuarentur, nunquam insidiis suorum militum fuerit petitus, neque fraude proditus, cùm vtrumque hostes sæpe tentassent.

Per id tempus LVDOVICVS qui Austrasiis imperabat, cognita morte æquiuoci sui, regnum illius inuadere disposuit, & transuadata Mosa imperij fines occupauit. cui occurrerunt duo memorati fratres cum valida manu, sed intercurrentibus vicissim legationibus, nequaquam pugna committitur, sed pax roboratur. Adolescentes, quò impetu fœderatus ab eis recederet Ludouicus, portionem regni Lotharij, quam auus paterq; tenuerat, ex integro illi concesserunt, addita insuper Atrabatis abbatia sancti Vedasti. Facta itaq; pactione, datisque sacramentis, cùm in regnum idem rex reuerteretur, repentè obuiam habuit Nortmānorum innumeram multitudinem, iuxta Carbonariam in loco qui vocatur Thimnin, cum ingenti præda ad classem repedantem; cum quibus absque mora conflixit, & (Deo propitiante) maximam ex eis partem gladio prostrauit. Reliqui fuga dilapsi, in fiscum regium se communiunt, vbi Hugo filius regis ex pellice natus, cùm incautiùs dimicaret, grauiter vulneratus ab hostibus rapitur, & inter aduersariorum arma recidit.

Rex existimans quòd adhuc filius viuus ab inimicis seruaretur, exercitum ab impugnationis infestatione iubet cessare, vt quocunq; pacto illū incolumem recipere posset. Interea nox desuper veniens, regem cum suis redire ad castra compulit. Nortmanni cadauera suorum flammis exurentes noctu diffugiunt, & ad classem dirigunt gressum. Rex diluculo cōsurgens, cùm filiū extinctū reperisset, nimio dolore afficitur, corpus eius in loco cōpositum ad Lorsheym monasteriū imperat deferri, ibiq; tumulari.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXXX, Carolomannus rex paralysi dissolutus, diem clausit extremū VII nonas Aprilis. Sepultusq; est cum debito honore in Baioaria, in loco qui dicitur Hodingas. Fuit verò iste præcellentissimus rex literis eruditus, Christianę religioni deditus, iustus, pacificus, & omni morum honestate decoratus, pulchritudo eius corporis insignis, vires in homine quoque admirabiles fuēre, nec inferior animi magnitudine. Permulta quippe bella cum patre, plurima sine patre in regnis Sclauorum gessit, semperque victoriæ triumphum reportauit, terminos imperij sui ampliādo ferro dilatauit, suis mitis, hostibus terribilis apparuit, alloquio blādus, humilitate ornatus, in ordinandis regni negotiis singulari solertia præditus, sic vt prorsus ei nihil deesse in regiæ maiestatis competentia videretur. Huic ex legitimo matrimonio non est nata soboles propter infœcunditatem coniugis, sed ex quadam nobili fœmina filium elegantissimæ speciei suscepit, quem Arnolphum nominari iussit, ob recordationem reuerendissimi Arnolphi Mettēsis ecclesiæ episcopi, de cuius sancto germine sua aliorumq; germanorum Francorum prosapia pullulauerat: quod non casu accidisse, sed quodam præsagio portentoque futurorum actitatum videtur. siquidem genealogia regum cœlitus prouisa, per interualla temporum fecundis incrementorum

rum

rum ſucceſſionibus cœpit exuberare, quouſque in magno Carolo ſummum imperij faſtigium non ſolùm Francorum, verùm etiam diuerſarum gentium regnorumque obtineret. Poſt cuius deceſſum, variante fortuna, rerum gloria quæ ſupra vota fluxerat, eodem quo acceſſerat modo, cœpit paulatim diffluere, donec deficientibus non modò regnis, ſed etiam ipſa regia ſtirpe, partim immatura ætate pereunte, partim ſterilitate coniugium marceſcente, hic ſolus de tam numeroſa regum poſteritate idoneus inueniretur, qui imperij Francorum ſceptra ſuſciperet: quod in ſubſequentibus ſuo in loco lucidiùs apparebit.

Ludouicus comperto, quòd frater obijſſet, Baioariam ingreſſus Ratisbonam venit, vbi omnes optimates regni ad eum confluentes eius ditioni ſe ſubdiderunt. Conceſſit autem idem rex Arnolpho Corantanum, quod ei pater iam pridem conceſſerat, in quo ſitum eſt caſtrum munitiſſimum quod Mosburgk nuncupatur, eò quòd palude impenetrabili locus vallatus difficilimum adeuntibus præbeat acceſſum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXI, CAROLVS de Alemania egreſſus, Langobardorum fines occupauit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perueniens, à præſule Apoſtolicæ ſedis Ioanne, & ſenatu Romanorum fauorabiliter exceptus, cum magna gloria Imperator creatus eſt.

Per id tempus Nortmannorum claſſis Walam fluuium ingreſſa, Neumago palatio regio applicuit, ibique caſtra poſuit. Quod factum cùm ad noticiam Ludouici perlatum eſt, abſque dilatione cum exercitu venit, & munitionem obſidione clauſit. Conſerto nonnullis diebus certamine, non adeò prævaluit, quia palatium ingentis magnitudinis mirique operis hoſtibus tutiſſimum præbebat receptaculum. In qua congreſſione captus eſt aduerſarius Eberhardus Saxo filius Meginardi comitis, & captiuus ducitur, quoad poſtea mater Eneſſe magno pretio dato incolumem recepit. Poſtremò rex, accepta pollicitatione, quòd ſi ab obſidione ceſſaret, Nortmanni continuò è regno eius decederent, cum omnibus copiis receſſit. Illo recedente, pagani palatium vnà cum munitione exurentes flammis, nauibus aſcenſis oſtia Rheni repetunt. Item eodem anno, menſe Nouembri, duo reges Nortmannorum Godefridus & Sigefridus cum inæſtimabili multitudine peditum & equitum conſederunt, in loco qui dicitur Haſlou iuxta Moſam, & primo quidem impetu finitima loca depopulantes, Leodium ciuitatem, Traiectum caſtrum, Tungrenſem vrbem incendio cremant. Secunda incurſione Ribuariorum finibus effuſi, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia deuaſtant, Coloniam Agrippinam, Bonnam ciuitates, cum adiacentibus caſtellis, ſcilicet Tulpiacum, Vilipiacum, & Nuis igne comburunt, poſt hæc Aquis palatium. Idē Amalimundarias & Stabilius monaſteria in fauillam redigunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXII, Arduennam percurrentes Prumiam monaſterium ingrediuntur ipſo die Epiphanię domini, vbi triduo commorantes, omnem in circuitu regionem depopulati ſunt. in quo loco innumera multitudine peditum ex agris & villis in vnum agmen conglobata, eos expugnatura aggreditur. ſed Nortmanni cernentes ignobile vulgus non tantùm inerme, quantùm diſciplina nudatum, ſuper eos cum clamore irruunt, tantaque cæde proſternunt, vt bruta animalia, non homines mactari viderentur. His itaque patratis, onerati præda ad caſtra redeunt. Illis diſcedentibus, ignis qui in diuerſis habitaculis accenſus remanſerat, cùm nullus eſſet qui eum extingueret, monaſterium conſumpſit.

Dum hæc aguntur, Ludouicus rex morbo grauatus, apud Franckfurt moritur XIII calendas Septembris: ſepultus eſt in Loresheym iuxta patrem in cœnobio. Habuit autem Luidgardam reginam in matrimonium copulatam, ex qua filium vnicum ſuſcepit, quem nomine ſuo Ludouicum appellauit. Sed (vt præmiſimus) poſt obitum fratris ad obtinendum regnum eius, Baioariam ingreſſus, cùm Ratisbonę moraretur, idē puerulus de feneſtra cecidit, & confractis ceruicibus ſtatim expirauit. quæ non tantùm immatura, ſed inhoneſta mors, non ſolùm regi & reginæ, verùm etiam omni domui regiæ maximum luctum ingeſſit.

Nortmanni, audita morte regis, nimio exultabant tripudio, etiam nō de conflictu ſed de præda cogitant. Igitur cū omni admiratione exiliunt, & Treuirorū nobiliſſimā

ciuitatem Galliarum nonas Aprilis, die sacratissimæ Cœnæ Domini occupant, in qua vsque sanctum diem Paschæ festa ab itinere corpora recreantes, omne tentorium vrbis circumquaque vsq; ad solum demoliti sunt: deinde ciuitatem flammis exurentes, Mediomatricum dirigunt aciem. Quod cùm reperisset eiusdem vrbis episcopus Walo, adiuncto sibi Bertolfo episcopo & Andalhardo comite, vltro illis obuiã ad pugnam procedit. Inito certamine, Nortmanni victores extiterunt. Idem Walo episcopus cecidit, cæteri fugerunt. Pagani iter quod cœperant, deserentes, cum ingenti præda summa celeritate ad classem reuertuntur.

Ea tempestate Carolus imperator in Italia morabatur, vbi diuersis legationib. Germaniæ ac Galliæ pulsatur, vt ad suscipienda regna sibi hæreditario iure competentia festinaret, & periclitanti imperio succurreret: quod capite amisso, ludibrio hostibus erat. Qui nihil tardatus, cum omnib. copiis in Franciam venit, & cum Langobardis, Baioariis, Alemannis, Thuringis, Saxonibus, Frisonibus & omnibus regnis suæ ditioni subditis, Nortmannos in suprà dicto loco obsidere exorsus est: sed conatus eius parum effectum obtinuit, quanquam (vt diximus) ex diuersis regnis & gentibus inæstimabilis multitudo in vnum confluxit, indignatione cœlesti super populum Christianam religionem profanantem desæuiente. Nouissimè rex Godfridus Nortmannorum ea conditione Christianum se fieri pollicetur, si ei munere regis Frisia prouincia concederetur, & Gisla filia Lotharij in vxorem daretur. Qui, vt optauit, adeptus baptizatus est, & ex sacro fonte ab imperatore susceptus. Sigifrido & reliquis Nortmannis immensum pondus auri & argenti expositum est, & tali tenore fines regni excedunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIII, Ludouicus frater Carolomanni moritur apud sanctum Dionysium, ibique honorabiliter tumulatur, quem omnes Galliarum populi nimio planctu lamentati sunt. Fuit enim virtutis maximæ, regnúmque sibi subditum à paganorum infestatione potenter viriliterque defendit. Inter cætera quæ strenuè gessit, illud præcipuè prælium commendatur, quod aduersum Nortmannos in loco qui vocatur Sodalcurch, summis viribus exercuit. in quo certamine (vt ferunt) pluſquam octo millia hominum gladio prostrauit. Carolomannus frater regnum illius obtinuit. Eodem tempore Bertulphus Treuirorum episcopus, migrauit ad Dominum IIII idus Septembris, cui successit in pontificali cathedra per electionem cleri & totius plebis Ratbodus reuerẽdissimus antistes VII idus Aprilis. His etiam diebus Rupertus præsul ab eodem episcopo Ratbodo in Mettensi ecclesia consecratur X calendas Maij.

Circa hæc tempora Hugo filius Lotharij, in spem recuperandi paterni regni ab aliquibus discordiarum ac litium sectatoribus introducitur, omnesq; qui iustitiam & pacem execrabantur, ad eum confluxerunt, ita vt paucis diebus innumera multitudo prædonum eius dominationi se subdiderint: inter quos etiam nonnulli ex primoribus regni vana spe seducti manibus datis accedunt, videlicet Stephanus, Rotbertus, Witbertus, Thietbaldus comites, Albricus & frater eius Stephanus, tantaq; rapina & violentia ab his in regno fit, vt inter horum & Nortmãnorum malitiam nil differret, præter quòd à cædibus & incendiis abstinerent. Sic omnipotens Deus iratus regno Lotharij aduersabatur, & talibus incrementorum cladibus vires eiusdem regni radicitus exterminabat, vt prophetia sanctissimi Nicolai papæ, simul etiam maledictum quod super idem regnum protulerat, adimpleretur.

Hoc etiam tempore idem Hugo Witbertum comitem, qui ab ineunte ætate sibi fauerat, interfecit. Paucis dehinc interpositis diebus, Bernarium nobilem virum sibiq; fidelissimum dolo trucidare iussit, pulchritudine illius captus vxoris; quam absque momento in matrimonium iungit. Vocabatur autem mulier Friderach, quæ, antequam Bernario sociaretur, copulata fuerat Engelranno potenti viro, ex quo filiam peperit quam postmodum Richinnus comes in coniugium accepit, quam etiam propter stuprum commissum idem comes decollari iussit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIIII, Nortmanni qui ab Haslou recesserant, Sonam fluuium intrant, ibiq; confederunt. quorũ creberrimas incursiones cũ Carolomannus sustinere non posset, pecuniã pollicetur, si à regno eius recederent. Mox auidæ gentis animi ad obtinẽdam pecuniam exardescunt, & XII millia pondera argen-

argenti puri atq; probati exigunt, totidemq́ annis pacem promittunt. Accepta tam ingenti pecunia, funes à littore ſoluunt, naues conſcendunt, & marina littora repetunt. Interea Carolomannus venatum perrexit, vbi & ab apro grauiter vulneratus, poſt modicum vitam cum regno amiſit, ſepultuſq́ue eſt apud ſanctum Dionyſium. Aiunt autem quidam, quòd à quodam ſuo ſatellite improuidè arma ferente vulneratus fuerit: & quia non ſponte ſed inuitus hoc facinus commiſerat, idcirco à rege celatum eſt, ne innoxius morti traderetur.

Nortmanni, cognita morte regis, protinus in regnum reuertuntur. Itaq; Hugo abbas & cęteri proceres legatos ad eos dirigunt, promiſſionem & fidem datam violatam eſſe proclamant. Ad hæc illi reſpondent, ſe cum Carolomanno rege, nõ cum alio aliquo fœdus pepigiſſe: quiſquis ille eſſet qui in regnum eius ſuccederet, eiuſdem numeri & quantitatis pecuniam daret, ſi quietè ac pacificè imperium tenere vellet. Territi huiuſcemodi mãdatis optimates regni, ad Carolum imperatorem miſſos dirigunt, eumq; vltro in regnum inuitant, eiq; aduenienti ad Gundolphi villam obuiam procedunt, & manibus ſacramentisq; iuxta morem datis, eius ditioni ſe ſubdiderunt.

Eodem anno Nortmanni, qui in Chinheym & Denemarcam venerant, adſentiente Godefrido, Rhenum nauigio aſcendunt, & Dinsburch oppido occupato munitionem in eodem loco more ſolito conſtruunt, & in ea tota hyeme reſident, contra quos Henricus dux caſtra poſuit, & nullatenus prędas agere permiſit. Redeũte vernali tempore, caſtris exuſtis, ad maritima loca ſe recipiunt.

His etiam diebus Nortmanni à Sono exeunt, & rurſus in regnum Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen, caſtrametati ſunt in confinio eiuſdem regni, & continuis eiuſdem regni infeſtationibus vtraque regna fatigãt: ad quorum malitiam compeſcendam, imperator ſemel & iterum exercitum miſit, ſed nihil dignum memoria aduerſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXV, Hugo rebellare diſponens contra imperatorem, legatos ad Godefridum in Friſiam occultè dirigit, eò quòd illi eſſet affinitate coniunctus, propter ſororem quam in coniugium acceperat, hortaturq́ue, vt in patriam mitteret, auxiliorum validam manum vndique contraheret, & cum omnibus viribus ſibi opem ferret, quatenus regnum paternum euindicare armis poſſet: & ſi id eius induſtria, virtutisq; ſuffragio proſperitatis effectũ obtineret, medietatẽ ipſius regni pro munere pollicetur. His ſuaſionum promiſſionibus Godefridus veluti veneno infectus, occaſionis fomitem inquirit, qualiter ac ſi iuxta rationem à fidelitate imperatoris ſe ſubducere prævaleret, ſtatimq; Gerolphum & Gardolphum comites Friſonum legatos ad Cæſarem dirigit, mandataq;, ſi vellet, cum ea quam pollicitus fuerat fidelitate perſeueraret, finesq; regni ſibi commiſſos ab incurſione propriæ gentis defenderet, Confluentem, Andernacum, Sucicham, & nonnullos alios fines obſequiis imperialibus deditos, ſibiq; largiretur propter vini affluentiam quę in his locis erat, eò quòd terra, quam ex munificentia principis poſſidendam perceperat, minimè vini ferax eſſet. Agebat autem hoc ea animi intentione, vt ſi petita ſibi largirentur, ſuos in viſceribus regni immiſcere poſſet, & varios euentus ſpeculari: ſi autem denegarẽtur, nihilominus offenſus in ſibi prohibitos, quaſi iuſtitia dictãte, rationabiliùs deſæuire poſſet, rebellionisq; cauſam ſuſcipere. Quorum callida machinamenta & factionum conſpirationes cùm perſenſiſſet imperator, cum Henrico viro prudentiſſimo altiori conſilio pertractat, quo ingenio hoſtem quem in regni extremitatibus introduxerat, extinguere poſſet, & ſciens loca inacceſſibilia exercitui, propter diuerſarum aquarum innumeros decurſus & impenetrabiles paludes, magis id arte quàm ex virtute experiri ſtatuit. Legatos igitur reſponſo ſuſpenſos abſoluit, & ad Godefridum redire permiſit: aſſerens per ſuos miſſos de omnibus legationum ſuarum cauſis ea reſponſa redditurum, quæ ſibi & eidem Godefrido eſſent conuenientia, tantùm vt in cœpta fidelitate perſeueraret. Poſt hæc Henricum ad eundẽ virum mittit, vt fraus quę ſtruebatur, occultaretur, cum eo Willibertum venerabilem epiſcopum Coloniæ Agrippinæ, qui ſuis ſatellitibus ſecretò imperat, vt per Saxoniam properantes, non agmine facto, ſed ſparſim ſibi occurrerent loco & die quo eis edixit: ipſe cùm perpaucis Coloniam venit, & aſſumpto cum præfato epiſcopo mox in Batuam proficiſcitur. Godefridus audito eorum aduentu,

illis obuiam procedit ad locum qui dicitur Heriſpich, in quo Rheni fluenta & Wal vno ſe alueo reſoluunt, & ab inuicem longiùs recedentes Batuam prouinciam ſuo gurgite cingunt. Hanc inſulam ingredientes epiſcopus & comes multa à Godefrido audiunt, multa ex parte imperatoris reſpondent: dies ad occaſum vergitur, ſoluto colloquio inſula excedunt, hoſpitia repetunt in craſtinum reuerſuri. Heinricus epiſcopum hortatur, vt die ſubſequenti Giſlam vxorem Godefridi extra inſulam euocaret, eamque ad pacis ſtudium reuocare ſatageret, interim ipſe cum Godefrido cauſam Eberhardi comitis agitaret, cui rerum poſſeſſio ab eo violenter diripiebatur. Deinde perſuadet eidem Eberhardo, vt de iniuſtitia quam patiebatur, in medio adſurgens ſe proclamaret. & cùm à ferocis & barbaræ gentis homine durius & contumelioſius verbum ſibi eſſet prolatum, abſque mora euaginato gladio eum ſummo anniſu in capite percutit, antequam à terra eleuari poſſet. Quid plura? ab Eberhardo primò percuſſus, & ſatellitibus Heinrici confoſſus Godefridus moritur, omneſque Nortmanni qui in Batua reperti ſunt, trucidantur. Non multis pòſt interpoſitis diebus, Hugo eiuſdem Heinrici cõſilio ad Gundulfi villam promiſſionibus attractus, dolo capitur, & iuſſu imperatoris ab eodem Henrico ei oculi eruuntur, omneſque fauentes dehoneſtantur: poſt hæc in Alemania in monaſterium ſancti Galli mittitur, inde poſtea in patriam reuocatur. Nouiſſimè temporib. Zundibolchi regis in Prumia monaſterio manu mea attõſus eſt. Eram enim tunc temporis in eodem loco, dominici ouilis quamuis non idoneus tamen cuſtos. vbi non poſt multos annos moritur & ſepelitur.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCLXXXVI, Nortmanni à Sanno fluuio exeunt, & rurſus in regno Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen, caſtra ſedeſq; ſtatuunt, ſcilicet in confinio vtriuſq; regni, & continuis incurſionum infeſtationib. vtraq; regna fatigant. ad quorum ingenitam malitiam compeſcendam, imperator ſemel & iterum exercitum miſit, ſed nihil dignum aduerſus tantam violentorũ rapacitatem actum eſt.

Eodem anno Ansbaldus abbas Prumienſis cœnobij, ſummæ ſanctitatis ac religionis vir, ad cœleſtem patriam tranſiit IIII idus Iulij, cui ſucceſſit in regiminis loco Sarabertus venerabilis pater VIII idus Auguſti.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVII, Nortmanni à Louen recedentes Sequanam ingrediuntur, Pariſiis applicantes caſtra ponunt, & ciuitatem obſidione claudunt: contra quos imperator Henricum ducem cum exercitu vernali tempore dirigit, ſed minimè pręualuit. Erant enim (vt ferunt) XXX & eo amplius aduerſariorum millia, omnes penè robuſti bellatores. Denuo æſtiuo tempore antequã ſegetes in manipulos redigerentur, idem Henricus cum exercitibus vtriuſq; regni Parriſios venit, & circunſtantibus legionibus ipſe cum perpaucis propiùs accedens, munitionem circuit, ſitum loci contemplatur, aditumq; perquirit, quò exercitui cum hoſtibus minùs periculoſus pateret congreſſus. Portò Nortmanni audientes appropinquare exercitum, foderant foueas latitudinis vnius pedis & profunditatis trium in circuitu caſtrorum, eaſq; quiſquiliis & ſtipula operuerant, ſemitas tantùm diſcurſui neceſſarias intactas reſeruantes. Pauci igitur latrunculi, qui latitabant in concauis viarum itineribus, videntes Henricum appropinquantem, quare citò ſurgunt à locis quibus delituerant, prouocantq; virum, telis & voce laceſſunt. Ille animi magnitudine indignitatem non ferens, ſuper eos irruit, & mox incertis foueis equus cui inſidebat impegit, & cum ipſo in terram corruit: hoſtes ſumma cum feſtinatione aduolantes, antequam à loco eleuaretur, eum in terra confodiunt, & aſpiciente vniuerſo exercitu, abſque mora eum trucidant, arma auferunt, & ſpolia ex parte diripiunt. Agminibus autem impetum facientibus, vix cadauer exanime eruitur, & à ſuis vſque Sueſſionis deportatur, in baſilica ſancti Medardi ſepelitur. exercitus amiſſo duce ad propria reuertitur.

Eodem tempore Hugo abbas, magnæ pietatis vir & magnæ prudentiæ, Aurelianis moritur, & apud ſanctum Germanum Antiſſiodoro tumulatur. Ducatus quem tenuerat & ſtrenuè rexerat, Odoni filio Rudberti ab imperatore traditur, qui ea tempeſtate Parriſiorum comes erat, & cum Gozzilino eiuſdem vrbis epiſcopo contra Nortmannorum aſſiduam impugnationem ciuitatem totis viribus tuebatur. His etiam diebus prædictus Gozzilinus epiſcopus inter ipſas obſidionum preſſuras migrauit à ſeculo, in cuius loco ſubſtitutus eſt ab imperatore Haſchiricus epiſcopus. Poſt hæc imperator

Gallia-

Galliarum populos perlustrans, Parisios cum immenso exercitu venit, ibique aduersus hostes castra posuit, sed nil dignum imperatoria maiestate gessit. In eodem loco ad extremum, concessis terris & regionibus quæ vltra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum, eò quòd incolæ illarum sibi obtemperare nollent, recessit, & recto itinere in Alemaniam recessit, & primò quidem Luidvvardum episcopum Vercellensem, virum sibi percharum & in administrandis publicis vtilitatibus vnicum consiliarium, obiecto adulterij crimine, eò quòd reginæ secretis familiariùs quàm oportebat immisceretur, à suo latere cum dedecore repulit. Deinde paucis interpositis diebus coniugem Richardem (sic enim Augusta vocabatur) pro eadem re in concionem vocat, & (mirum dictu) publicè protestatur, nunquam se carnali coitu miscuisse, cùm plusquam decennio legitimi matrimonij fœdere eius consortio esset sociata. Illa econtrà non solùm ab eius, sed etiam ab omni virili commixtione se immunem esse professetur, & de virginitatis integritate gloriatur, idq; se approbare Dei omnipotentis iudicio, si marito placeret, aut singulari certamine, aut ignitorum vomerum examine fiducialiter adfirmat. Erat enim religiosa fœmina. Ea, acto dissidio, in monasterium quod in proprietate sua construxerat, Deo famulatura recessit.

His ita gestis imperator corpore & animo cœpit ægrotare. Mense itaque Nouemb. circa transitum sancti Martini Triburias venit, ibiq; conuentum generalem conuocat. Cernentes optimates regni non modò vires corporis, verùm etiam animi sensus ab eo diffugere, ARNOLPHVM filium Carolomanni vltro in regnum attrahunt, & subitò facta cõspiratione ab imperatore deficientes, ad prædictum virum certatim transeunt; ita vt in triduo vix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet. Cibus tamẽ & potus ex Luidperti episcopi sumptib. administrabatur. Erat res spectaculo digna, & æstimatione sortis humanæ rerum varietate miranda. Nam sicut antè secunda fortuna rebus vltrà quàm arbitrari posset affluentibus, tot tantaque imperij regna sine laborum sudoribus & certaminibus attraxerat, ita vt post magnum Carolum maiestate, potestate, diuitiis, nulli regum Francorum videretur esse postponẽdus: ita nunc aduersa velut in ostensione fragilitatis humanæ deficiens, quæ fortuna cumulauerat cuncta inhonestè in momento abstulit, quæ prospero arridens successu quondam glorioſè attulerat. Mittit ergo ad Arnolphum ex imperatore effectus egenus, ex desperatis rebus non de imperij dignitate, sed de victu quotidiano cogitans, tantùm alimẽtorum copiam ad subsidium vitæ præsentis supplex exposcit: dirigit etiam Bernhardum filiũ quem ex pellice susceperat, cum xeniis, eumque eius fidei commendat. Miseranda rerum facies, videre imperatorem opulentissimum, non solùm fortunæ ornamentis destitutum, verùm etiam humanæ opis egentem. Concessit autem Arnolphus rex nonnullos fiscos in Alemania, vnde ei alimonia præberetur: ipse verò, compositis in Francia feliciter rebus, in Baioariam reuertitur. Eodem anno Witgarius episcopus de Augusta ciuitate obiit, & Adalbero nobilis generis, magniq; ingenij ac prudentiæ vir, cathedram eius obtinuit, & ei in episcopatum successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII, Carolus imperator, tertius huius nominis & dignitatis, obiit pridie idus Ianuarij, sepultusq; est in Augea monasterio. Fuit verò hic Christianissimus princeps, Deum timens, & mandata eius ex toto corde custodiens, ecclesiasticis sanctionibus deuotissimè parens, in eleemosynis largus, orationi & psalmorum melodiis indefinenter deditus, laudibus Dei infatigabiliter intentus, omnem spem & consilium suum diuinæ dispensationi committens: vnde & ei omnia felici successu cõcurrebant in bonum, ita vt omnia regna Francorum, quæ prædecessores sui non sine sanguinis effusione cum magno labore acquisierant, ipse persacilè in breui temporum spacio sine cõflictu, nullo contradicente, possidenda perceperit. Quòd autem circa finem vitæ dignitatibus nudatus, bonisq; omnibus spoliatus est, tentatio fuit (vt credimus) non solùm ad purgationem, sed quod maius est, ad probationem: siquidem hãc (vt ferunt) patientissimè tolerauit in aduersis, sicuti in prosperis gratiarum vota persoluens, & ideo coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se, aut iam accepit, aut absque dubio accepturus est. Post cuius mortem regna quæ eius ditioni paruerant, veluti legitimo destituta hærede, in partes à sua compage resoluuntur, & iam non naturalem dominum præstolantur, sed vnumquodque de suis viscerif ij

bus regem sibi creari disponit. Quæ causa magnos bellorum motus excitauit, non quia principes Francorum deessent, qui nobilitate, fortitudine, & sapientia regnis imperare possent, sed quia inter ipsos æqualitas generositatis, dignitatis, ac potentiæ discordiam augebant, nemine tantum cæteros præcellente, vt eius dominio reliqui se submittere dignarentur. Multos enim idoneos principes ad regni gubernacula moderanda Francia genuisset, nisi fortuna eos æmulatione virtutis in perniciem mutuam armasset.

Igitur quædam pars Italici populi Berengarium filium Ennarhardi, qui ducatum Foroiulianorum tenebat, regem sibi statuunt; quædam Guidonem filium Lamperti ducem Spoletanorum, æquè regia dignitate sublimandum decernunt: ex qua dissensionum controuersia tanta strages ex vtraque parte postmodum facta est, tantusq; humanus sanguis effusus, vt iuxta dominicam vocem, regnum in seipsum diuisum, desolationis miseriam penè incurrerit. Ad extremum Wido victor existens, Berengarium regno expulit. pulsus itaque ad Arnolphum regem adiit, eiusq; patrocinia contra hostem exposcit. Quid verò Arnolphus fecerit, qualiter Italiæ regnum bis cum exercitu penetrauerit, suo loco commemorabitur.

Interea Galliarum populi in vnum congregati, cum consensu Arnolphi Ottonem ducem filium Ruperti (de quo paulo superiùs mentionem fecimus) virum strenuum, cui præ cęteris formę pulchritudo & proceritas corporis & virium sapientiæq; magnitudo inerat, regem super se pari consilio & voluntate creant, qui rempublicam viriliter rexit, & contra assiduas deprædationes Normannorũ indefessus propugnator extitit.

Per id tempus Rudolphus filius Conradi, nepos Hugonis abbatis (de quo suprà meminimus) prouinciam inter Iuram & Alpes Penninas occupat, & apud sanctum Mauricium, accitis secum quibusdam primoribus & nonnullis sacerdotibus, coronam sibi imposuit, regemq; se appellari iussit. Post hæc mittit legatos per vniuersum regnũ Locharij, & suasionibus pollicitationibusq; episcoporum ac nobilium virorum mentes in sui fauorem demulcet. Quod cùm nunciatum esset Arnolpho, illico cum exercitu super eum irruit. Ille per arctissima itinera fuga dilapsus, in rutissimis rupium locis salutis præsidium quæsiuit, omnibusq; diebus vitæ suæ Arnolphus & Zundibaldus filius eius eundem Rudolphum persecuti sunt, nec tamen eum lædere potuerunt, quia (vt suprà expressum est) loca inaccessibilia, quæ semitis tantùm peruia sunt, insequentium confertas acies procul ab ingressu repellebant.

Eodem anno Normanni qui Parisiorum vrbem obsidebant, miram & inauditam rem non solùm nostra, sed etiam superiore ætate fecerunt. Nam cùm ciuitatem inexpugnabilem esse persensissent, omni virtute, omniq; ingenio laborare cœperunt, quatenus vrbe post tergum relicta, classem cum omnibus copiis per Sequanam fluuium ingredientes, Burgundiæ fines absq; obstaculo penetrarent. Ciuibus autem omni instantia prohibentibus ascensum fluminis, naues per siccum pluspuam duorũ passuum millibus trahunt. Taliter declinato omni periculo, iterum eas Sequanæ fluctis immergunt. Post paululum Sequanam relinquentes, Hionnam, vt disposuerant, & sub omni celeritate nauigantes, Senonis applicuerunt, ibiq; castris positis, per cõtinuos sex menses eandem vrbem obsidione claudunt, totamq; penè Burgundiam rapinis, cędibus, ac incendiis demoliuntur. Sed ciuibus fortiter repugnantibus, Deo protegente, nequaquam præfatam ciuitatem capere potuerunt, quãquam omni laborum sudore, omniumq; artium & machinamentorum ingenio id multipliciter pertentassent.

Inter ipsas verò obsidionum angustias Evverhardus eiusdẽ loci metropolita, vir totius sanctitatis & sapientiæ nitore fulgidus, corporeis vinculis absolutus, ad cœlestẽ patriam transiit, in cuius cathedrã sublimatus est Waltharius, nepos Waltharij Aurelianẽsis vrbis episcopi, lõgè inferior prędecessore moribꝰ, religione, & philosophię studio.

Anno Dominicæ incarn. DCCCLXXXIX, gens Hungarorum ferocissima & omni belua crudelior, retro antè seculis ideo inaudita, quia nec nominata à Scythicis regnis & à paludibus, quas Tanais sua refusione in immensum porrigit, egressa est. Sed priusquam ipsius gentis acta crudelia persequamur, stylo non superfluum videatur, si de Scythię situ Scythiarumq; moribus, historiographorum dicta sequentes, aliquid commemoremus. Scythia (vt aiunt) in oriente extensa, induitur ab vno latere Ponto, ab altero montibus Rhipęis, à tergo Asia & Ithasi flumine. Patet autem multũ in longitudinem

nem & latitudinem. Hominibus hanc inhabitantibus inter se nulli fines: perrarò enim agrum exercent, nec domus illis vlla, aut tectum vel sedes est, armenta & pecora semper pascẽtibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberosq; secum in plaustris vehunt, quibus coriis imbriũ hyemisq; causa tectis, pro domib. vtũtur. Nullũ scelus apud eos furto grauius, quippe sine tecti munimẽto pecora & armenta alimentaq; habent. Aurum & argentum non perinde vt reliqui mortales appetunt, venationum & piscationum exercitiis inseruiunt, lacte & melle vescuntur. lanæ his vsus ac vestium ignotus, & quanq̃ continuis frigorib. afficiantur, pellibus tantùm ferinis ac murinis induuntur. Imperium Asiæ ter quæsiuere, ipsi perpetuò ab alieno imperio aut intacti aut inuicti mansere, nec virorum magis quàm fœminarum virtutib. claruere. Quippe cùm ipsi Parthos Bactrianosq;, fœminę autẽ eorum Amazonum regna condiderint: prorsus vt res gestas virorum mulierumque consideranti incertum sit, vter apud eos sexus illustrior fuerit. Darium regem Persarum turpi à Scythia summouerunt fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidauerunt: Alexandri Magni ducem Zopyriona pari ratione cum vniuersis copiis deleuerunt: Romanorum audiere, non sensere arma. laboribus & bellis asperi, vires corporis immensæ. Abundant verò tanta multitudine populorum, vt eos genitale solum non sufficiat alere. Septentrionalis quippe plaga, quantò magis ab æstu solis remota est, & niuali frigore gelida, tantò salubrior corporibus hominum & propagandis gentibus coaptata. Sicut & econtrà omnis meridiana regio, quò solis est feruori vicinior, eò semper morbis abundat, & educandis minus est apta mortalibus; vnde fit, vt tantæ populorum multitudines arctoo sub axe oriantur, vt non immeritò vniuersa illa regio à Tanai fluuio vsque ad occiduum, licet & propriis loca in ea singula nuncupentur nominibus, generali tamen vocabulo Germaniæ sæpe annumerabitur. Ab hac ergo populosa Germania, sæpe innumerabiles captiuorum turmæ abductæ meridianis populis precio traduntur. Multæ quoque ex ea, pro eo quòd tantos mortalium germinent, quantos alere vix sufficit, frequẽter gentes egressæ sunt, quę nihilominus & partes Asiæ, sed maximè sibi contiguam Europam afflixerunt. Testantur hoc vbique vrbes erutæ per totam Illyriam Galliamq;, sed maximè miseræ Italiæ, quæ penè illarum omnium est gentium experta sæuitiam.

Ex suprà dictis igitur locis, gens memorata à finitimis sibi populis qui Pezinati vocantur, à propriis sedibus expulsa est, eò quòd numero & virtute præstarent, & genitale, vt præmisimus, rus exuberante multitudine non sufficeret ad habitandum. Horum itaque violentia effugati ad exquirendas quas possent incolere terras sedesq; statuêre. Valedicentes patriæ iter arripiunt. Et primò quidem Pannoniorum & Auarorum solitudinem pererrantes, venatu ac piscatione victum quotidianũ quæritant. Deinde Carantanorum, Marahensium ac Bulgarum fines crebris incursionum infestationibus irrumpunt, perpaucos gladio, multa millia sagittis interimunt, quas tanta arte ex corneis arcubus dirigunt, vt earum ictus vix præcaueri possit. Cominus enim in acie præliari, aut obsessas expugnare vrbes nesciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus, sæpe etiam fugam simulant, nec pugnare diu possunt. Cæterùm intolerandi forent, si quantus est impetus, vis tanta & perseuerantia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia deserunt, ac paulo pòst pugnam ex fuga repetunt, vt cùm maximè vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Quorum pugna quò cæteris gentibus inusitatior, eò & periculosior. Inter horum & Britonum cõflictum hoc vnum interest, quòd illi missilibus, isti sagittis vtuntur. viuunt nõ hominum, sed beluarum more, carnibus (vt fama est) crudis vescuntur, sanguinem bibunt, corda hominum quos capiunt particulatim diuidentes, veluti pro remedio deuorant, nulla miseratione flectuntur, nullis pietatis visceribus commouentur, capillum vsque ad cutem ferro cædunt, super illos ire, meditari, cõsistere, ac colloqui solent, liberos ac seruos suos equitare ac sagittare magna industria docent, ingenia illis tumida, seditiosa, fraudulenta, præcocia. Quippe eandem ferocitatem fœminis quam viris adsignant, semper in externos aut in domesticos motus inquieti, natura taciti, ad faciendum quàm ad dicendum proniores. Huius igitur nefandissimæ gentis crudelitate non solùm memoratæ regiones, verùm etiam Italiæ regnum ex permaxima parte deuastatum est.

Eodem anno Nortmanni à Senonica vrbe recedentes. denuo Parisios cum omni-

bus copiis deuenerunt. Et cùm illis decursus fluminis à ciuibus omnino inhiberetur, rursus castra ponunt, ciuitatem totis viribus impugnant, sed Deo opem ferente nihil prævalent. Transactis paucis diebus, iterum Sequanam cum classe ascendunt, & Matronam fluuium ingredientes, Trecas ciuitatem incendio cremant, & vsque Verdensem ac Tullensem vrbes, cuncta circumquaque depopulantes.

His etiam diebus Luidpertus Maguntiæ vrbis præsul è rebus humanis sublatus est: in cuius loco subrogatus est Sunzo vir religiosus ac simplex, sacris literis sufficienter instructus, qui in Fulda monasterio sub regimine abbatis ab ineunte ætate nutritus & conuersatus est, Poppone Thuringorum duce & Arnolpho rege annuente.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXC, Arnolphus rex concessit Zundebolch Marahensium Sclauorum regi ducatum Bohemensium, qui hactenus principem suæ cognationis ac gentis super se habuerant, Francorumque regibus fidelitatem promissam inuiolato fœdere conseruauerant, eò quòd illi, antequam in regni fastigio sublimaretur, familiaritatis gratia fuerit connexus: denique filium eius quem ex pellice susceperat, à sacro fonte leuauit, eumque ex nomine suo Zundebolch appellari fecit. Quæ res non modicum discordiarum & defectionis præbuit incitamentum. nam & Bohemi à fidelitate diutius custodita recesserunt, & Zundebolch ex adiectione alterius regni vires non paruas sibi accessisse sentiens, fastu superbiæ inflatus, contra Arnolphum rebellauit. Quod cùm cognouisset Arnolphus, cum exercitu regnum Marahensium ingressus, cuncta quæ extra vrbes reperit, solotenus demolitus est. Ad vltimum, ne cæteræ fructiferæ arbores radicitus exciderentur, Zundebolch pacem posuit, & dato filio obside hanc pacem serò promeruit.

Per id tempus Nortmanni à Matrona fluuio exeuntes Parisios reuertuntur. Et quia omnimodus descensus fluminis per pontem prohibebatur, tertiò castra locant, & iterato certamine prædictam vrbem impugnant. Sed ciuibus (continuis enim operum ac vigiliarum laboribus indurauerant, & assiduis bellorum conflictibus exercitati erant) audaciter reluctantibus, Nortmanni desperatis rebus naues per terram cum magno sudore trahunt, & sic alueum repetentes, Britanniæ finibus classem traiiciunt. Quoddam castellum in Cõstantiensi territorio, quod ad sanctum Loth dicebatur, obsident, & accessum ad fontem aquæ ex toto prohibentes, oppidanis siti arescentibus, fit deditio, eo pacto, vt vita tantùm concessa, cætera tollerent. Illis à munitione progressis, gens perfida fidem & promissa data prophanat, omnesque absque respectu iugulat, inter quos episcopum Constantiensis ecclesiæ interimunt.

Erat tunc temporis inter Alanum & Widicheil duces Britonum non parua de partitione regni dissensionum controuersia. In hoc ergo schismate & diuisione non tantum terrarum, quantum montium pagani Britones reperientes, super eos fiducialiter irruunt. Illi dum priuatum singulorum, non commune vniuersorum bellum ducunt, & auxilium ferre alter alteri recusat, quasi victoria vnius, non omnium foret, grauiter ab hoste læduntur, cæduntur passim, & vsque ad Blauitam fluuium omnis eorum possessio diripitur. Tunc primùm intelligentes, quantam sibi perniciem, quantas aduersariis vires discordia administraret, per internuncios se inuicem confirmant, tempus & locum ei indicunt, bellumq; communibus viribus construunt. Itaq; Widicheil qui erat adolescentior, cupiens gloriam nominis sui exaltare, nõ expectato Alano cum sociis, prælium conserit, multa millia hostium cædit, reliquos in quendam vicum fugere compulit. Quos cùm vltrà, quàm oporteret, improuidè persequeretur, ab ipsis extinguitur: ignarus cui vincere bonum est, superuincere bonum non est. Periculosa est enim desperatio. Post hæc Alanus coadunata omni Britannia tale votum vouit, vt si aduersarios per diuinam virtutem posset superare, decimam partem omnium bonorum suorum Deo & sancto Petro Romam destinaret. Omnibus autem Britonibus idem votum spondentibus ad pugnam procedit, & commisso prælio tanta strage hostes effudit, vt vix quadringenti viri ex quindecim millibus ad classem repedarent.

Hac tempestate sanctissimo & in diuinis humanisque rebus prudentissimo Wiliberto episcopo ab hac luce subtracto, Hermannus venerabilis vir per electionem cleri ac plebis ecclesiæ Colonensi præficitur.

Circa hæc tempora Salomon Constantiensis ecclesiæ antistes recessit à seculo, in cuius

cuius loco succeſſit Salomon,qui hac ætate abbatiam ſancti Galli tenebat, vir non ſolùm nobilitate, verùm etiam prudentiæ ac ſapientiæ virtutibus inſignitus,qui præfatæ vrbis tertius huius nominis dignoſcitur eſſe pontifex.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCI, Nortmanni duobus continuis prælijs in Britannia grauiter attriti, in regnum Lotharij claſſem transferunt,& caſtrametati prædas exercent: contra quos Arnolphus rex exercitum dirigit,iubetq; ſuper Moſam tentoria figere,tranſitumq; fluminis hoſtibus prohibere. Sed antequam exercitus in vnum colligeretur ad condictum locum iuxta caſtrum Traiectenſe,Nortmanni ſuperiora tenentes, circa Leodium Moſam tranſierunt, & hoſtilem expeditionem à tergo relinquentes, in ſyluis & paludibus Aquis palatio contiguis diſperguntur,obuios quoſque perimunt,plauſtra & vehicula,in quibus alimenta exercitui deferebãtur, capiunt. Quę fama cùm ad exercitum peruenisſet,qui iam ipſo die natiuitatis ſancti Ioannis baptiſtę penè in vnum conuenerant, non tam tremor quàm ſtupor mentes omnium occupauit. Principes verò concione conuocata non tam de periculo,quàm de re dubia conſulunt: incerti, vtrùm Ribuariorum fines intrantes Coloniam tenderent,aut per Prumiam tranſeuntes Treueros dirigerent greſſum, vel certè congregata aduerſum ſe multitudine pertimeſcentes tranſuadata Moſa ad claſſem feſtinarent. Inter hæc nox ſuperueniens conuentum ſoluit. Poſtera die cùm aurora radios ſuæ lucis repræſentaret, omnes armantur, & leuatis vexillis per deſcenſum fluminis ad pugnam gradiuntur. Cumque torrentem qui Gulid dicitur,tranſiſſent, acies pariter ſubſtiterunt. Dehinc deliberant,ne omnis exercitus incaſſum fatigaretur,quòd vnuſquiſque procerum duodecim ex ſuis mitteret,qui in vnũ agmen redacti hoſtes inueſtigarent. Hæc ſermocinantibus ſubitò apparuerunt ſpeculatores Nortmannorum. quos cùm omnis multitudo inconſultis ducibus confuſo ordine inſequerentur,peditum turmas in quadam villula offendunt, qui in vnum conglobati,facilè ſparſim ſuperuenientes repellunt,atque retrorſum redire cogunt. Deinde perſtrepentibus ſecundum morem pharetris,clamor in cœlum tollitur, pugna committitur. Equites Nortmannorum,audito clamore,ſumma cum feſtinatione aduolant,& ingrauato prælio Chriſtianorum exercitus, peccatis facientibus,heu proh dolor,terga vertit. In quo prælio epiſcopus Moguntiæ vrbis Sunzo,& Arnolphus comes occubuerunt,nec non innumera multitudo nobilium virorum. Nortmanni patrata victoria caſtra diuitiis omnibus referta inuadunt, & trucidatis quos in bello ceperant,onerati præda ad claſſem reuertuntur. Fuit verò hæc cædes facta VI calendas Iulij.

Dum hæc aguntur, Arnolphus rex in Baioariorum extremitatibus morabatur,inſolentiam Sclauorum reprimens. Cui cùm nunciata eſſet ſuorum ſtrages,hoſtiumque victoria,primò pro amiſſis fidelibus nimium triſtatur,& querelam cum gemitu deponit,quòd Franci eatenus inuicti aduerſariis terga darent: deinde indignitatem rei animoſo in pectore verſans,in hoſtem accenditur, & congregato ex orientalibus regnis exercitu, mox Rheno tranſmiſſo, circa littora Moſæ caſtra ſtatuit. Interiectis diebus Nortmanni ex ſuperiori pugna elati,cum omni virtute ad deprædandum proficiſcuntur,contra quos rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi cernentes acies appropinquare,ſuper fluuium qui Thilia dicitur,ligno & terrę congerie more ſolito ſe communiunt,& cachinnis,& exprobrationibus agmina laceſſiunt,ingeminantes cum inſultatione & deriſu,vt memorarentur Guliæ,turpiſque fugæ,cædiſque patratæ,poſt modicum ſimilia paſſuri. Rex felle commotus,exercitum iubet deſcendere,& pedeſtri congreſſione cũ aduerſariis decertare. Qui dicto citiùs ab equis deſiliẽtes,clamore exhortationis dato,præſidium inimicorum irrumpunt,&(Deo vires cœlitus adminiſtrante) eos vſque ad internicionem ferro cædunt,terræque proſternunt,ita vt ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet,qui ad claſſem aduerſum nuncium reportaret. Rebus feliciter geſtis Arnolphus in Bauariam reuertitur.

Eodem anno Hatto venerabilis abbas in Maguntiacenſi eccleſia metropolitanus conſecratur,qui hactenus in Augia monaſterio multorum pater extitit monachorum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCII,menſe Februario,Nortmanni qui ad naues remanſerant,Moſam tranſeuntes, Ribuariorum pagum ingreſſi,& ſecundum crudelitatẽ ſibi ingenitam cuncta deuorantes,peruenerunt vſq; Bonnam. Inde digreſſi

occupauerunt quandam villam quæ Landolfesdorff dicitur, vbi occurrit eis exercitus Christianorum, sed nihil dignum quod virtuti asscribatur, egit. Nocte superueniente recesserunt Nortmanni à iam dicta villa, & formidantes hostilem impetum, nequaquã ausi sunt se committere planioribus atq; campestribus locis, sed syluas semper tenẽtes, exercitum verò à læua post tergum relinquentes, quanta poterant velocitate ad Prumiam monasterium aciem dirigebant, ipsisq; iam irruentibus abbas & cõgregatio fratrum vix fuga dilapsi sunt. At Nortmanni monasteriũ ingressi omnia depopulati sunt, & quosdam ex monachis interficientes, plurimamq; familiam trucidãtes, reliquos captiuos abduxerunt. Inde exeuntes Arduennam intrant, vbi quoddam castrum in quodam præeminenti monte nouiter cõstructum, in quo innumera multitudo vulgi confugerat, adgrediuntur, & absq; mora expugnant. Interfectis omnibus cũ ingenti prẽda ad classem redeunt, oneratisq; nauib⁹ cũ omnib. copiis transmarinas repetũt regiones.

Per id tempus Farabertus abbas Prumiensis cœnobij curam pastoralem sua sponte per concessum regis deposuit, & ego quamuis indignus, secundum regularem authoritatem per electionem fratrum in regimine successi: in quo tamen non diutius immoratus, æmulis agentibus, Richarium fratrem Gerhardi & Matfridi, inuidiosum mei negotij successorem sustinui. Obsecro autem ne lectori onerosum videatur, si rem ab origine repetam, & qualiter huiuscemodi negotium ad effectum perductum fuerit, simplici sermone pãdam. Absurdum enim videtur, vt quia aliorum actiones & rerum gestarum causas explanare proposui, negotium quod ad me pertinet, silentio prætermittam, præsertim poplitibus veniam posco lectoris, eò quòd verbosus in hac relatione, vltrà quàm decuit, extiti. Necessitas enim exigit, vt non solùm facta, sed etiam dicta in ordine dicam, propter inuidentium & aduersantium calumniosam querelam.

Hæc de retroactis causis transcursisq; temporibus, ex multis pauca commemorasse sufficiat. Nam de modernis temporibus idcirco reticere disposuimus: quia si veritatem rerum gestarum ad liquidum stylo executi fuerimus, procul dubio odium & offensam quorundam qui adhuc superstites sunt, incurremus: si autem à veritate recedentes aliter, quàm causa se habeat, scripserimus; nihilominus adulationis & mendacij notam incurremus; quia omnibus penè res cognita est posteris. Ergo hoc latiùs explanandum relinquimus, sed ne hæc per omnia intacta præterisse culpemur, res tantùm gestas ex parte summatim annotare curabimus.

Igitur anno suprà memorato, mense Iulio, Waltharius comes nepos Ottonis regis, filius scilicet auunculi eius Adalhelmi, aduersus eundẽ regem cum cõsilio quorundam rebellionis arma leuauit, & Lugdunũ tum ingressus, omni annisu regiæ potestati contraire nititur. Quod cùm Otto cognouisset, ciuitatem obsidione cinxit, quam absque mora in deditionem recepit. Deinde omnibus primoribus qui tunc ibi aderant, adiudicantibus, eundẽ Walgarium decollari iussit, eò quòd in conuentu publico contra regem & dominum suum gladium euaginasset. Post hęc in Aquitaniã proficiscitur, contra Ramnolphũ & fratrem eius Gozbertũ, Ebulonem abbatem de sancto Dionysio, & alios nõnullos, qui eius imperijs obtẽperare renuebãt, vt eorũ insolentiam reprimeret.

Item eodem anno mense Septembri Megingandus comes, nepos suprà dicti Ottonis regis, dolo interfectus est ab Alberico & sociis eius, in monasterio sancti Xysti quod vocatur Sotila: cuius corp⁹ Treuerim deportatũ, apud sanctũ Maximinũ est sepultum.

Per id tempus Arnt, Wirtzburgensis ecclesiæ venerabilis episcopus, hortatu & suasione Popponis Thuringorum ducis, ad pugnam contra Sclauos profectus, in eadem pugna occiditur: cuius cathedram Rodulphus licet nobilis, stultissimus tamen, frater Cunradi & Geberhardi comitum, obtinuit, & ei in episcopatu successit.

Arnolphus Zundibolcho filio honores Megingandi comitis ex parte largitur.

Poppo dux Thuringorum dignitatibus expoliatur. Ducatus quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit, & sua sponte eum reddidit. Deinde Burçhardo comiti committitur, qui eum hactenus strenuè gubernat.

Ottone rege in Aquitania commorante, Francorum principes ex permaxima parte ab eo deficiunt, & agẽtibus Falcone archiepiscopo, Heriberto & Pipino comitibus, in Remorum ciuitate Carolus filius Ludouici ex Adelheyde regina (vt suprà meminimus) natus, in regnum eleuatur.

Anno

Anno Dominicæ incarnat. DCCCXCIII, Arnolphus Baioariam egreſſus Franckfurt venit,& Rhenum tranſiens,ciuitates quæ in regno Lotharij ſunt,ex maxima parte circumiuit:in quo itinere ingentia dona illi ab epiſcopis oblata ſunt.

Otto compoſitis rebus in Aquitania,in Franciam reuertitur,& cum Rodeberto fratre Carolum fugat,defectoresq; perſequitur.

Ebulo abbas de ſancto Dionyſio, cùm quoddam caſtrũ in Aquitania ſitum ardentiùs expugnaret, ictu lapidis periit. monaſterium ſancti Dionyſij Otto ad ſuum ſeruitium reuocat.

Carolus vires Ottonis ferre non valens, patrocinia Arnolphi ſupplex expoſcit. Æſtiuo ſiquidem tempore iam dictus rex conuentum publicum Wormatiæ celebrauit, vbi Carolus venit,& Arnolphum magnis muneribus ſibi conciliat,regnumque quod vſurpauerat, ex eius manu percepit. Iuſſum eſt etiam, vt epiſcopi & comites qui circa Moſam reſidebant, illi auxilium ferrent,& eum in regnum inducentes,in ſede regia inthroniſarent.Sed neutrum horum illi quicquam profuit. Deniq; Otto rex audiens, cum exercitu ſuper ripam Axani fluminis ſedit,& copias Arnolphi intrare in regnum nullatenus permiſit.Duces regis cernẽtes Ottonem vitiliter paratum eſſe ad pugnam, ab eo declinauerunt,& ad propria reuerſi ſunt.

Carolus autem in Burgundiam ſeceſſit, & Ottone Pariſios reuertente,rurſus regni fines occupat,Ottonis fideles inſectatur:ſicq; alternatim ex vtraq; parte multi pereunt, ingens malitia,innumerabiles rapinæ,& aſſiduæ prædæ fiunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIIII, Arnolphus cum valido exercitu Langobardorum terminos intrauit,& circa purificationem ſanctæ Mariæ caſtrum quod nuncupatur Pergamum,armis cepit,& Ambroſium comitem ipſius ciuitatis laqueo ante portam ipſius vrbis in quadam arbore ſuſpendit. Vnde tantus timor ſuper reliquas ciuitates cecidit, vt nullus auderet contradicere, ſed omnes obuiam procederent venienti. Peruenit autem vſque Placentiam.Inde conuerſus eſt per Alpes Penninas,Galliam intrauit,& ſanctum vſque Mauricium peruenit.Rudolpho quem quærebat,nocere non potuit, quia montana conſcendens,in tutiſſimis locis ſe abſconderat. Regionem inter Iuram & montem Iouis,exercitus grauiter attriuit.

Pòſt Wormatiam venit, ibiq; placitum tenuit,volens Zundibolch filium ſuum regno Lotharij præficere, ſed minimè optimates prædicti regni ea vice aſſenſum præbuerunt.

Soluto conuentu cùm ad Loraham idem princeps veniſſet,Ludouico filio Boſonis, matre Hirmingarde interueniente, quaſdam ciuitates cum adiacentibus pagis, quas Rudolphus tenebat, dedit. Sed & hoc ei in vacuum ceſſit,quia eas nullo modo de poteſtate Rudolphi eripere prævaluit.

Eodem anno Guido qui Italiam regebat, & imperatoris tenebat nomen, moritur. Lampertus filius eius regnum obtinuit,& Romam veniens diadema imperij a præſule ſedis apoſtolicæ ei imponi fecit.

Per id tempus Hildegardis filia Ludouici regis, fratris Carolomãni & Caroli,à quibuſdam coram Arnolpho accuſata,regiis poſſeſſionibus priuatur,& priuata in exilium deſtinatur, in monaſterio puellarum quod Chemiſſem dicitur:ſed non multum poſt temporis in gratiam rediit,& ſua ex maiori parte recepit.

Circa hæc etiam tempora Zundibolch rex Marahenſium Sclauorum , vir inter ſuos prudentiſſimus & ingenio callidiſſimus, diem clauſit extremum:cuius regnum filij eius pauco tempore infeliciter tenuerunt, Vngaris omnia vſque ad ſolum depopulantibus.

Anno Dominicę incarnationis nCCCXCV,ſynodus magna celebrata eſt apud Triburias contra pleroſque ſeculares, qui authoritatem epiſcopalem imminuere tentabant: vbi viginti ſex epiſcopi cum abbatibus monaſteriorum reſidentes,plurima decreta ſuper ſtatum ſanctæ eccleſiæ ſcripto roborauerunt.Poſt hæc Arnolphus Wormatiam venit,ibiq; optimatibus ex omnibus regnis ſuæ ditioni ſubditis ſibi occurrentibus, conuentum publicum celebrauit.in quo conuentu,omnibus aſſentientibus atq; collaudantibus, Zundibolch filium regno Lotharij præfecit.

In eodem placito Otto rex cum magnis munerib. ad Arnolphũ venit, à quo hono-

rificè ſuſceptus eſt, omnibuſq; impetratis pro quibus venerat, cùm in regnum reuerteretur, Folconem epiſcopum & Adalongum comitem ſui manſionarij ad Arnolphum xeniis à Carolo miſſis, veniẽtes in media via offenderunt, ſuper quos cum clamore impetum faciunt. Epiſcopus fuga dilabitur, Adalongus mortali vulnere ſauciatur, ſarcinę diripiuntur, prædictus comes in Trigorio, in villa quæ dicitur Belthonnus, ſepelitur.

Eodem anno Zundibolch, collecto immenſo exercitu, cupiens amplificare terminos regni ſui, quaſi Carolo aduerſus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprędatum venit, & ciuitatem obſidione cinxit, ſed minimè eam capere potuit, quamuis multis diebus ſummis viribus certatim dimicatum eſſet. Audiens autem Ottonem cum exercitu aduenire, qui ea tempeſtate in Aquitania morabatur, cum omnibus copiis receſſit, & in propria regna ſe recepit. Ea tempeſtate Ludelinus venerabilis vir, in Tullenſi eccleſia à metropolitano Ratboldo à ſuis ſuffraganeis epiſcopus conſecratur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVI, Arnolphus ſecundò Italiam ingreſſus, Romam venit, & vrbem Romanam cum conſenſu ſummi pontificis armis cepit. Quod retro antè ſeculis ideo inauditum, quia non factum fuit: excepto quòd Galli Senones cum Brennone duce, multo ante natiuitatem Chriſti tempore, ſemel fecerunt. Mater Lampérti quæ ad præſidium à filio relicta fuerat, cum ſuis latenter aufugit. Arnolphus ciuitatem ingreſſus, à Formoſo Apoſtolicę ſedis pręſule magno honore ſuſceptus, ante confeſſionem ſancti Petri coronatus, imperator creatus eſt.

Inde reuertens paralyſi morbo grauatur, ex qua infirmitate diu langueſcit. Eodem anno Lampertus filius Guidonis, de quo ſuperiùs paulo mentionem fecimus, vita decedit, & Ludouicus filius Boſonis à Langobardis inuitatus, à prouincia egreſſus Italiam intrat.

Per id tempus circa feſtiuitatem ſancti Andreæ, Albricus comes qui Megingandum occiderat, à Stephano fratre Walonis interficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVII, Stephanus Odoear, Gerhardus & Matfridus comites, honores & dignitates quas à rege acceperãt, perdunt. Zundibolch Treueris cum exercitu veniens, terram quam prędicti tenuerant, inter ſuos diuidit, monaſterium ad Horrea, & monaſterium ſancti Petri quod Mettis ſitũ eſt, ſibi reſeruans.

Poſt hæc patrem ſuper vxore quam accipere deſyderabat, per legatos conſulit, cuius hortatu ad Ottonem comitem miſſum dirigit, eius filiam nomine Odam in coniugium expoſcit. Ille petitionibus eius grauiter aſſenſum præbuit, eiq́ue filiam tradidit, quam poſt Paſcha celebratis nuptiis ſibi in matrimonium ſociauit. Eodẽ anno Arnolphus Wormatiam venit, ibiq; placitũ tenuit, vbi ad eius colloquiũ Zundibolch occurrit, & interuẽtu imperatoris Stephanus, Gerhardus, & Matfridus cũ filio recõciliantur.

Ea tempeſtate inter Rudolphũ epiſcopum Wirtzeburgenſem, & filios Henrici ducis Adalhardum & Heinricum, magna diſcordiarum lis & implacabilis odiorum controuerſia ex paucis minimisq́ue rebus oritur, & velut ex permodica ſcintilla ingens incendium excitatur, ita de die in diem ſuccreſcens immenſum dilatatur. Et dum de nobilitate carnis, de parentum numeroſa multitudine, de magnitudine terrenæ poteſtatis vltrà quàm decet, ſe extollunt: in mutuis cædibus prorumpunt, innumerabiles ex vtraque parte gladio pereunt, truncationes manuum ac pedum fiunt, regiones illis ſubiectæ, rapinis & incendiis ſolotenus deuaſtantur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVIII, Otto rex ægritudine pulſatur, & menſis Ianuarij die tertio diem clauſit extremum, & apud ſanctum Dionyſium cum debito honore ſepulturę mandatur. Principes in vnum congregati, pari conſilio & voluntate Carolum ſuper ſe conſtituunt.

Eodem anno Zundibolch Reginarium ducem ſibi fidiſſimum & vnicum cõſiliarium, neſcio cuius inſtinctu, à ſe repulit, & honoribus, hęreditatib⁹ quas in ſuo regno habebat, interdictis, eum extra regnum infra XIIII dies ſecedere iuſſit. Ille adiuncto ſibi Odocro comite & quibuſdam aliis cum mulieribus, paruulis, & omni ſupellectile in quendam tutiſſimum locum qui Durſos dicitur, intrauit, ibiq; ſe communiuit. Quod cùm rex cognouiſſet, coadunato exercitu, caſtrum expugnare conatus eſt, ſed minimè prævaluit propter paludes & multiplices refuſiones, quas in prædicto loco Moſa fluuius facit. Rege ab obſidione recedente, prędicti comites Carolum adeunt, & eum cum exercitu

exercitu in regnum introducunt. Zundibolch, quanuis serò intelligens se circumuentum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquas venit, deinde Neumagum perrexit. Interea Zundibolch ad Franconem episcopum venit, & omnibus suis secum adsumptis Mosam transiit, & ad Forichmagas venit, vbi omnes proceres regni qui in illis partibus erant, ad eum confluxerunt. Et ex desperatis itaque rebus vires se recepisse congaudens, resumpta fiducia, contra æmulum ad pugnam proficiscitur. Carolus Neumago reuersus Prumiam venit, & inde aduersus Zundibolch copias transfert: sed appropinquantibus ex vtraque parte exercitibus, nequaquam pugna committitur, sed intercurrentibus legatis pax firmatur, sacramenta iurantur. Carolus transuadata Mosa, in suum regnum regreditur.

Dum hæc in Francia geruntur, inter Ludouicum & Berengarium in Italia plurimæ congressiones fiunt: multa certaminum discrimina vicissim sibi succedunt. Nouissimè Ludouicus Berengarium fugat, Romam ingreditur, vbi à summo põtifice coronatus, imperator appellatur.

Per id tempus Eberhardus dux filius Meginardi à Waltgario Frisone filio Gerolphi, cùm venatum pergeret, dolo trucidatur. Ducatus quem tenuerat, Meginardo fratri ab imperatore committitur.

Anno Dominicę incarnationis DCCCXCIX, Zundibolch colloquium habuit cum optimatibus Arnolphi & Caroli & suis apud sanctum Goarem: ex regno Arnolphi interfuerunt Hatto archiepiscopus, Cunradus & Gebelhardus comites: ex parte Caroli Haschuricus episcopus & Odacar comes. Quid verò in eodem conuentu seorsum sine præsentia regis pertractatum sit, postea euentus rei luce clariùs manifestauit.

Eodem anno Richarius abbas monasterij Prumiensis constituitur. Qualiter autem erga me actum sit, idcirco hoc in loco notare distuli, ne fortè iniuriis prouocatus vltrà, quàm Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggerasse viderer, & ne prolixę rationis oratio, quę multiplex atque perplexa est, fastidium inferret audientibus. Res enim gestas (vt suprà promisimus) notare studuimus, non rerum gestarum causas certis rationum indiciis enodare. Et qui in aliorum actionibus breuitati studemus, in nostris verbositatis vitium cauere debemus. Zundibolch denuo cum exercitu ad Durfos venit, multitudinem totis viribus expugnare molitur. Sed cùm minimè conatus eius proficeret: episcopus iubet, vt Reginariũ & Odacrum & socios eorum anathematizarent. Sed cùm illi anathematis sententiam proferre recusarẽt, minis, exprobrationibus & contumeliis vtitur, & sic soluta obsidione vnusquisq; ad propria rediit.

Ea tempestate Odilbaldus sanctus vir, Traiectensis ecclesiæ præsul, rebus humanis sublatus ad cœleste regnum trãsiuit, in cuius loco subrogatus est Ratboldus venerabilis antistes. Circa confinia memorati anni Arnolphus imperator migrauit à seculo III calẽdas Decemb. sepultusq; est honorificè in Odingis, vbi & pater eius tumulat⁹ iacet.

Anno Dominicę incarnat. DCCCC, proceres & optimates, qui sub seditione Arnolphi fuerant, ad Forachem in vnum cõgregati, LVDOVICVM filium præfati principis, quem ex legitimo matrimonio susceperat, regem super se creãt, & coronatum regiisq; ornamentis indutum, in fastigio regni sublimant. Dum hæc in Germania aguntur, inter Zuendipoldũ & priores regni inexpiabilis oritur dissensio, propter assiduas depræ-dationes & rapinas quæ in regno fiebant, & quia cum mulieribus & ignobilioribus regni negotia disponens, honestiores & nobiliores quosq; deiiciebat, & honoribus & dignitatibus expoliabat. Pro huiusce modi itaq; causa, omnibus odiosus efficitur. Certatim igitur ad Ludouicum transeunt, eumq; in regnum introducunt, & in Theodonis villa manibus datis eius dominationi se subiiciunt. Ludouico trans Rhenum eunte, Zuendipol coadunatis*, quásq; potuit ciuitates regni circuit, incendiis ac rapinis cuncta deuastat, arbitratus, defectores qui propter eius insolentiam & immanem malitiam ab eo defecerant, immaniora & peiora faciens, ad se reuocare posse. Ludouicus in regnum rursus accersitur, & à comitibus Stephano, Gerhardo, & Matfrido, circa Mosam idem Zuendipol in prælio interficitur idibus Augusti. Eodem anno Gerhardus comes Odam vxorem eiusdem Zuendipoldi regis sibi in matrimonium copulat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCI, gens Hungarorum Langobardorũ fines ingressa, cædibus, incendiis ac rapinis crudeliter cuncta deuastat, cuius violentiæ ac

beluino furori,cùm terræ incolæ in vnum agmen conglobati reſiſtere conarentur,innumerabilis multitudo ictib' ſagittarum periit,quàm plurimi epiſcopi & comites trucidantur. Ludmardus epiſcopus Vercellenſis eccleſiæ, Caroli quondam imperatoris familiariſſimus & conſiliarius à ſecreto,aſſumptis ſecum opibus atque incomparabilibus theſauris, quibus vltrà, quàm æſtimari poteſt, abundabat, cùm effugere eorum cruentam ferocitatem omnibus votis elaboraret, ſuper eos inſcius incidit,ac mox interficitur;opes quæ ſecum ferebantur,diripiuntur.

Eodem anno Stephanus comes,frater Walonis,cùm in ſeceſſu reſidens nocturnis horis aluum purgaret, à quodam per feneſtram cubiculi ſagittæ toxicatæ ictu grauiter vulneratur:ex quo vulnere eadem nocte extinguitur.

Anno Dominicæ incar. DCCCCII, Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Heinrico,collecta valida manu,aduerſus Eberhardum & Gebelhardū & Rudolphum fratres(de quibus paulo ſuperiùs mentionem fecimus)ex caſtro quod Babenbergk dicitur,proſiliens ad pugnam proceſſit. cuius impetum viriliter excipientes,ferro aciem irrumpunt,obuios quoſq; terrę proſternunt,nec antè deſiſtunt,quàm aduerſariorum agmen fugam inire compellant. in quo certamine Heinricus interfectus,& Adalhardus captus, & poſtmodum iuſſu Gebelhardi decollatus eſt.Eberhardus etiam multis vulneribus confoſſus in prælio cecidit,vbi finito conflictu,inter cadauera occiſorum à ſuis inuentus domum reportatur,& paucis interpoſitis diebus & ipſe moritur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIII, Adalbertus Rudolphum epiſcopum de Wirtzburgenſi eccleſia fugat,res & poſſeſſiones præfatæ eccleſiæ crudeliſſimè depopulatur,filios etiam Eberhardi ſimul cum matre à propriis hæreditatibus & honoribus regio munere conceſſis,exire compellens,vltra Spectheshart ſecedere cogit.

Circa hæc tempora Folco Remorum archiepiſcopus à quodam Winimaro ſatellite Balduini comitis interfectus eſt. Cauſa autem huius interfectionis hęc fuiſſe memoratur. Prædictus Balduinus Atrabatis caſtrum, videlicet abbatiam ſancti Vedaſti,nullo ſibi concedente inuaſerat,quam Carolus rex ei auferens,Folconi epiſcopo eandem in beneficium largitus eſt. Quod Balduinus ægrè ferens, miſit ad iam dictum epiſcopum Winimarum,obſecrans,ne honores quos hactenus tenuerat atque poſſederat,ipſe cupiditate ductus ſibi vſurparet: inſuper etiam ingentia dona pollicitus eſt,ſi eius ope & interuentu præfatam poſſeſſionem obtinere poſſet.Sed cùm epiſcopus minimè aſſenſum præberet,& neſcio quid durius & amarius,quàm oportebat,reſponderet: ille,diabolo inſtigante,furore nimio ſuccenſus ab eo diuerſit,& quandam ſyluam cum ſociis ingreſſus,cùm idem Folco à Compendio palatio à rege reuerteretur, ſuper eum irruit, & eum abſque mora trucidauit. In Remorum cathedra Henricus ſublimatus eſt,qui eundem Winimarum cum multis aliis epiſcopis excommunicauit,& pro tam inaudito ſcelere perpetuo anathemate condemnauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIIII, Ludouicus filius Boſonis(quem ſuprà meminimus imperatoris nomen eſſe ſortitum)Berengarium de Italia expulit,atq; omne illud regnum ſuæ ditioni ſubegit. Cernens autem nullum eſſe aut poſſe nocere, vltrà quàm oportebat,de ſecuritate præſumens, ea quæ pacis & quietis ſunt, cœpit cogitare. Abſoluto itaque exercitu,cum perpaucis Veronam ingreſſus eſt,adhortante Adelhardo præfatæ vrbis epiſcopo. Ciues autem hoc Berengario ſumma cum feſtinatione notum fecerunt,qui eo tempore in Baioaria exulabat. Ille nil moratus,contractis vndique copiis,Veronam peruenit, atque improuidum virum dolo cepit,& captum luminibus priuauit: ſiquidem ciues, qui partibus eius fauebant,portas ciuitatis ei aperientes,cum nocturno tempore intra muros receperunt, & ſic inſperatò & abſq; præmeditatione Ludouicus non ſolùm regno,ſed etiam oculis priuatus eſt. Tandem itaq; Berengarius regnum Italiæ multis cædibus cruentatum,infauſtis infortunatisq; præliis diu quæſitum,cum huiuſcemodi triumpho obtinuit.Eodem anno in menſe Maio Cometæ ſtella apparuit,& in menſe Auguſto hæc mutatio regni facta eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCV,Cunradus comes filium ſuum Cunradum miſit cum armatorum non modica manu,vt irruerent ſuper Gerhardum & fratrem eius Matfridum,eò quòd honores ſuos & Gebelhardi fratris eius,videlicet poſſeſſionem ſancti Maximini & ſanctæ Mariæ ad Horrea violenter inuaſiſſent:quibus exerci-

exercitus ex regno Lotharij ſociatus eſt. Peruenerunt autem vſque in pagum Bleſiacum, rapinis & incendiis hæreditatem & poſſeſſionem ſuprà dictorum fratrum ac ſatellitum eorum depopulantes. Porrò Gerhardus & Matfridus à caſtro in quo ſe munierant, legationem mittentes, pacem petierunt; qua cõceſſa, datis ex vtraque parte ſacramentis, vſque in octaua Paſchæ exercitus ad propria diſceſſit.

Dum hęc in regno Lotharij aguntur, Cunradus ſenior in Heſſia, in loco qui dicitur Frideſlar, cum multa turba peditum & equitum reſidebat, crebras incurſiones Adelberti ſuſpectas habens; fratrem verò eius Gerhardum in Wederauia, cum omnibus quos ſibi adſociare poterat, eiuſdem Adelberti præſtolabatur repẽtinam irruptionem; nec eos fefellit per omnia rerum euentus: ſiquidem Adelbertus vires aduerſariorum extenuatas eſſe ſentiẽs, eò quòd in tribus partibus eſſent diuiſi, opportunum & diu exoptatum tempus aduenisſe gaudens, congregatis ſociis mox arma corripit, & primò quidem ſimulat ſe contra Gerhardum copias transferre velle, vt & illum bello perterreret, & fratrem ſecuriorem redderet, deinde quanta potuit celeritate aciem aduerſus Cunradum dirigit. Quod cùm Cunradus ſerò cognouiſſet, diuiſis ſociis in tribus turmis ei incunctanter occurrit, & commiſſa pugna duæ turmę, vna peditum, & altera Saxonum, ſtatim terga vertunt. Quos cùm Cunradus clamore ingenti fruſtra hortaretur, vt nullatenus hoſtibus cederent, ſed pro coniugum ac liberorum ſalute & defenſione patriæ totis viribus decertarent: ipſe cum tertia turma, animatis ſociis, ſuper aduerſarios irruit, ſed mox in ipſo primo impetu multis vulneribus confoſſus, extinctus eſt. Adelbertus victoria potitus cum ſociis fugientes inſecutus eſt, & innumeram multitudinem maximè peditum gladio proſtrauit. Tribus itaque continuis diebus totam illam regionem perluſtrans, cædibus ac rapinis cuncta demolitus eſt. His patratis ſociis, ſpoliis ac ingenti præda ad Babenberch caſtrum reuerſus eſt. Peracta eſt autem hęc cędes III calendas Martij. Venientes filij cum matre, leuauerunt corpus Cunradi, & ſepelierunt in caſtro quod Wilneburch vocatur.

Eodem anno circa Iulium menſem, Ludouicus rex conuentum generalem celebrauit apud Triburias villa regia, vbi adeſſe mandauit ſæpe dictum Adalbertum, vt in præſentia optimatum regni pro ſe rationem redderet, & pacis conditionem quam hactenus exoſam habuerat, tandem aliquando depoſita crudelitatis tyrannide, ſuſciperet, & rapinis, cædibus, & incendiis ſaltem vel ſerò quieſceret. Sed his ſalutaribus monitis nequaquam aſſenſum præbuit. Cernens itaque rex obduratum eius animum, & in cœpta rebellionis malitia obſtinatum, collecto vndiq; exercitu, cum in caſtro quod Tetraſla dicitur, obſidione cinxit. Interea Egino, qui eius indiuiduus comes in omni prauitate extiterat, ab eius ſocietate defecit, & cum omnibus ſuis ad regis caſtra tranſiit. Protracta igitur paulo prolixiùs obſidione, fractus animo Adalbertus ad callida argumenta conuertitur, & omni ingenio excogitare cœpit, qua arte obſidio ſolueretur, vt, exercitu ad propria remeante, optata libertate, potiùs ipſe cum ſibi fauentibus dolos quos in pectore voluebat, longè lateq; effundere poſſet. Portis itaque apertis, à munitione exiẽs cum perpaucis, vltro ſe regi obtulit, ſupplex veniam de commiſſis expoſcit, emendationem promittit. Sed cùm fraus quæ ſtruebatur, ſuis prodentibus fuiſſet detecta, cuſtodiæ mancipatur, & in præſentia totius exercitus manibus vinctis adductus, omnibus adiudicantibus, capitalem ſententiam ſuſcepit quinto idus Septembris. Facultates & poſſeſſiones eius in fiſcum redactæ ſunt, & dona regis inter nobiliores quoſque diſtributa. Compoſitis ita in orientali Francia rebus, rex Mediomatricum venit, ibiq́ue in publico conuentu Gerhardum atque Matfridum proſcriptione damnauit. Inde regreſſus Strasburgenſem vrbem adiit, epiſcopum ac plebem inter ſe diſſidentem ad concordiam reuocauit, & ſic Rheno tranſmiſſo recto itinere in Alemaniam perrexit. Per id tempus Baltrannus Strasburgenſis eccleſiæ & Luidhelmus Tullienſis eccleſię pręſules migrauerunt à ſeculo, quibus ſucceſſerunt in pontificali cathedra Otbertus in Strasburgenſi ciuitate, & Drugo in Tullenſi.

Hucuſque Regino. Hæc verò quæ ſequuntur, addita fortaſſe ſunt ab alio quopiam monacho.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCVII, Bauari cum Hungaris congreſſi, multa cædè proſtrati ſunt, in qua congreſſione Luitbaldus dux occiſus eſt, cui filius ſuus Arnolphus in ducatu ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCVIII, Hungari iterum terminos transgressi, Saxoniam & Thuringiam vastauerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIX, Hungari Alemaniam ingressi sunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCX, Franci in confinio Bauariæ & Franciæ Hungaris congressi, miserabiliter aut victi aut fugati sunt. in quo prælio Gebelhardus comes interiit, relictis duobus filiis suis adhuc pueris, Vdone & Herimanno, qui postea clari & nobiles in Francia extiterunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXI, Ludouicus rex filius Arnolphi imperatoris obiit, cui CVNRADVS filius Cunradi ab Adalberto occisi, regali iam stirpe deficiente, in regno successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXII, Hungari iterũ, nullo resistente, Franciam & Thuringiam vastauerunt. Hatto archiepiscopus obiit, vir adeò strenuus & prudens, cui Heringerus successit. Otto dux Saxonum obiit.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCXIII, hyems magna nimis. Hungari partes Alemaniæ vastauerunt, & iuxta In fluuium à Bauaris & Alemannis occisi sunt. Eodem anno Euerhardus episcopus Spirensis ab Erenhardo & Cunrado comitibus cæcatus est. Otbertus Strasburgensis episcopus occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIIII, Salomon episcopus captus est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXV, Hungari totam Alemaniam igne & gladio vastauerunt, sed Thuringiam & Saxoniam peruaserunt, & vsq; ad Fuldam monasterium peruenerunt DCCCCXVI.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVII, Hungari per Alemaniam in Alsatiam, & vsque ad fines Lotharienſis regni peruenerunt. Freckanger & Berahtold decollantur. Arnolphus dux Bauarorum regi rebellat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVIII, Cunradus rex natiuitatem sancti Ioannis Heroluesfelt monasterio celebrauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIX, Cunradus rex obiit, vir per omnia mansuetus, prudens, & diuinæ religionis amator. Qui cùm obitus sui diem imminere sentiret, vocatis ad se fratribus & cognatis suis, maioribus scilicet Francorum, mortem sibi imminere prædixit, & ne in eligendo post se regem dissidium regni fieret, paterna eos voce præmonuit. Sed & Heinricum Saxonum ducem, filium Ottonis, virum strenuum & industrium, præcipuumque pacis sectatorem, vt eligerent iussit, aliumque ei ad hoc officium æquè condignum inueniri non posse testificans, sceptrum ei & coronam, cæteraque regiæ dignitatis ornamenta, pacto tuendi & conseruandi regni, per eos transmisit. Ipse verò hac vita decedens, in Fulda monasterio honorificata sepultura tumulatus est. Multis tamen laboribus, ad paucos quos regnauit annos, est à Bauaris, Alemanis, & Saxonibus sibi rebellantibus fugatus, quos ante obitum suum, Deo propitio, superauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXX, HEINRICVS dux, consensu Francorum, Alemanorum, Bauarorum, Thuringorum & Saxonum, rex eligitur, qui initium sui regni disciplina seruandæ pacis inchoauit. Multi enim illis temporibus, etiam nobiles, latrociniis insudabant.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCXXI, apud Franciam superiorem graues & intestinæ discordiæ feruent inter Rudbertum inuasorem regni & Carolum regem. Interim Heinricus rex stabiliẽdæ paci & reprimendæ Sclauorum sæuitiæ fortiter insistit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXII, Suessionis inter Rudbertum & Carolum tanta pugna commissa est, vt penè ex vtraque parte victores esse viderentur. Carolus tamen ori sacrilego Rudberti ita lanceam infixit, vt diffissa lingua ceruicis posteriora penetraret.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIII, pretiosissimus thesaurus sanguinis domini venit in Augiam VI idus Nouembris. Haicho abbas Fuldẽsis obiit, cui Hilbertus successit. Carolus Alsatiam & partes illas Franciæ iuxta Rhenum vsq; Moguntiam sibi vsurpaturus, vsq; Patennichheym villam iuxta Wormatiã hostiliter peruenit. Vnde fidelibus regis Heinrichi Wormatię coadunatis, aliter quàm decuerat regẽ, aufugit.

Eodem anno Heinricus rex, adiunctis sibi Rutgero archiepiscopo, Gisalberto duce,

Meten-

Metenſem vrbem obſedit, & Witgerum licet diu reluctantem ſibi obedire coëgit. Herimannus ſanctiſſimus vir, Colonienſis epiſcopus obiit, cui Wigfridus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIIII, Hungari orientalem Franciam vaſtauerunt. Carolus & Heinricus reges apud Bonnam caſtellum conueniunt, & pacem inter ſe facientes, fœdus ineunt: & Carolus nunquam ſibi amplius Lotharienſe regnum vſurpaturum promittens, regreditur. Eodem anno ab Heriberto comprehenſus, in cuſtodiam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXV, Heinrico rege coadunatum & conſtabilitum Lotharienſe regnum ideo in ſua poteſtate habente, Carolus rex in cuſtodia qua tenebatur, obiit: qui fertur vir hebetis eſſe ingenij, & minùs aptus vtilitatibus regni. Omnes etiam à filio eius deficientes, quippe qui tunc temporis, capto patre, in Hibernia exulauerat, quendam Rudolphum ſibi regem eligunt. Eodem anno Witgerus epiſcopus obiit, cui Benno ex ordinariis Strasburgẽſibus, in Alpibus quondã eremiticam vitam ducens, ſucceſſor eligitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVI, Hungari totam Franciam, Alſatiam, Galliam & Alemaniam, igne & gladio vaſtauerunt. Burchardus dux Alemaniæ in Italia occiditur. Herigerus deo dignus præſul obiit, cui Hildebertus Fuldenſis abbas ſucceſſit. Herimanno ducatus Alemaniæ committitur, qui Widam Burchardi duxit vxorem.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCCXXVII, Benno qui benedictus epiſcopus dicitur, à Mettenſibus excæcatur, & ſynodo apud Duisburgenſes habita, omnes illius facti authores excommunicantur, & Adalbero nobilis pro eo epiſcopus inſtituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVIII, Heinricus rex Boëmos hoſtiliter inuaſit, & præſtante deo fortiter ſuperauit. Ea tempeſtate Ottoni filio eiuſdem regis natus eſt filius Willihelmus. Hyems magna nimis. Rutgerus Treuirorum archiepiſcopus obiit, cui Rudbertus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIX, Giſalbertus dux Gerburgam filiam Heinrici regis duxit vxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXX, Otto filius regis Heinrici Edgid filiam regis Anglorum duxit vxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXI, Heinricus rex regem Abotridorum & regem Danorum efficit Chriſtianos. Eodem anno rex ab Eberhardo aliiſque Franciæ comitibus ſeu epiſcopis in Franciam vocatus, ſingillatim ab vnoquoque eorum in domibus ſuis, vel eccleſiarum ſedibus regem decentibus, eſt conuiuiis & muneribus honoratus DCCCCXXXII.

Anno Dominicæ incarnat. DCCCCXXXIII, Hungari per orientales Francos & in Alemania multis ciuitatibus igne & gladio conſumptis, iuxta Wormatiam Rheno tranſito, vſque ad mare Oceanum Galliam deuaſtantes, per Italiam redierunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIIII, Heinricus rex Hungaros multa cæde proſtrauit, pluresque ex eis comprehendit. Eodem anno Sclauos qui Vncrani vocantur, hoſtiliter inuaſit & vicit, ſibique tributarios fecit. Eccleſia ſancti Maximini turbine cecidit, ſed clementia regis monachis reparata. Ogo antè præpoſitus, abbas eiuſdem loci eligitur, & monachi non regulariter ibi viuentes expelluntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXV, Heinricus rex paralyſi percutitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVI, ſynodus apud Erfurd in Thuringia celebratur à compluribus epiſcopis. Heinricus rex præcipuus pacis ſectator, ſtrenuuſque paganorum inſecutor, poſt plures fortiter & viriliter actas victorias, dilatatis vndique ſui regni terminis, VI nonas Iulij diem clauſit extremum, cui filius ſuus OTTO conſenſu primorum regni ſucceſſor eligitur. Hildebertus archiepiſcopus obiit, cui Fridericus ſucceſſit: Vnni archiepiſcopus, cui Adalgiſus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVII, monaſterium ſancti Galli & monaſterium ſancti Bonifacij igne comburuſtur. Rudolphus rex Burgundiorum & Arnolphus dux Bauarorum obierunt. Graues & inteſtinæ diſcordiæ inter Heinricum fratrem regis & Eberhardum ducem Francorum naſcuntur, ob exortas inter Waſſallos eorum inimicitias.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVIII, filij ducis Arnolphi, ambitione ducatus regi rebellarunt, quos ipse debellaturus in Bauariam ibat, sed non, vt voluit, eos pacificare valens, reuertitur. Interim frater regis Heinricus ab Eberhardo comprehenditur in castello Badalikki. quo tamen citiùs liberato, Eberhardus Hildinesheym in exilium destinatur. Iterumq; rex in Bauariã reuertens, omnes sibi subdidit, & Eberhardum Arnolphi filium plus aliis rebellem in exilium misit. Hungari iterum à Saxonibus multa cæde vastati.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIX, Eberhardus ab exilio remittitur, totumq; regnum inimicis & rebellionibus confunditur. Eberhardus enim & Gisalbertus cum Heinrico fratre regis aduersus regem coniurant, sed quidam ecclesiastici viri nequam, & deo odibiles, cum illis factione concordant, omniaq; passim pacis & concordię iura turbabãt. Tũc rege Lothario, vbi tũc rebellionis summa gerebatur, adeunte, Gisalbertus cum fratre regis transitum Rheni regi prohibere volens, nec valens, iuxta Biertanam sociis regis cõgreditur: Deoq; victoriam præstante, pluribus suorum occisis, aliisq; fugatis, ipse & frater regis fugæ subsidia petunt. Quos rex insequens vsq; ad Capri montem peruenit, castellumq; in eo situm firma vndique obsidione circumdedit. Interim Ludouicus rex Galliæ Romanæ, filius Caroli, consilio inimicorum regis sub obtentu requirendi Lotharienſis regni quod pater suus perdiderat, Alsatiam inuasit: vbi quæq; poterat plus hostiliter quam regaliter gessit. Quod rex Otto patienter nõ ferens, Capri montem obsidione absoluit, & Alsatiam petens Ludouicum regem exputlit. Quo expulso Brisacum castellum munitissimum obsedit, vbi quàm plura vtrinq; fortia & bellica gesta peracta sunt, quæ futura posterorum successio nõ ignorabit. Vnde Fridericus archiepiscopus Moguntinensis, & Rudhardus episcopus Strasburgensis, fixis in obsidione tentoriis, & relictis copiarum quas detulerãt sarcinis, nocte clàm aufugerunt, & Metensem vrbem adeuntes, Gisalberto & Heinrico se occursuros, vt coniurauerant, sperauerunt. Sed longè aliter eis contigit, cùm eos spes inanissima delusit. Nam Gisalbertus & Eberhardus iuxta Andernacũ castellum cum suis Rhenum transituri, ab Vdone & Chunrado comitibus, cæterisq; regi fidelibus, ne transeant, bellica congressione citoq; mortis compendio præuenti. Nam Eberhardus occiditur, & Gisalbertus in Rheno submersus necatur, plurimiq; ex illorum sociis occisi, reliqui verò sunt fugati, aut capti. Quo audito, Brisacenses castellani regię dominationi subduntur, & castellum obsidione absoluitur. Tunc iterum Lotharienses adiens, omnes suo subiugauit imperio. Sed & fratrem suum proiectis armis ad se venientem, solita sibi suscepit misericordia. Nam omnia quæ in eum deliquit, indulsit, & fraterno secum amore detinuit: omnibus tamen Lotharienſibus subactis, aliquãdiu resistere conatus est episcopus Mettensis. Vnde Theodonis villa capellam domini Ludouici Pij imperatoris, instar Aquensis inceptam, ne perficeretur, aut pro munimine haberetur, destruxit. Nec tamen diutius in huiusce modi rebellione permansit: statim siquidem totum regnum velut ex ipsis fidei visceribus, Deo propitio, ad regem conuertitur, & extinctis hostibus, pax & concordia renouatur. Fridericus archiepiscopus ad Fuldam monasterium mittitur, & Rudhardus Strasburgensis Corbeiæ monasterio destinatur. Interim dum hæc quæ prædiximus, aguntur; domina Egid regina Laureshcym monasterio commoratur. In hac eadem tempestate Danemar frater regis ex cõcubina, rebellans Meresburgo castello occiditur, aliique sequaces eius truncantur, aut suspenduntur.

Hac tempestate non in vno solùm, sed in omnibus Saxoniæ & Franciæ prouinciis, huc & illuc versabatur Wigman Saxo rebellans, sed reconciliatur. Ludouicus rex Gerbirgam viduam Gisalberti duxit vxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXL, Heinrico fratri regis Lotharienſis ducatus committitur, qui mox eodem anno à Lotharienſibus expellitur: cui Otto comes in eodem ducatu successit. Fridericus episcopus à Fulda remittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLI, Heinricus frater cum quibusdam Saxoñibus contra regem conspirat, quorum qui maiores videbantur, rex decollari iubebat. Fratrem verò suum Ingelnheym custodiæ mãcipabat. Fridericus archiepiscopus, quia conspirationis huius particeps videbatur, publica se examinatione, perceptione corporis & sanguinis domini, coram populo in ecclesia purgauit.

Anno

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLII, rex natalem Domini Franckfurdiæ celebrauit: vbi frater eius per Rudbertum Maguntinensis ecclesiæ diaconum, custodiam noctu clàm aufugiens, antelucano tempore regis ecclesiam adeuntis pedibus accubuit, & concessa venia misericordiam quam precatur, obtinuit. Bonna castello præclara synodus à viginti duobus episcopis habetur. Treueris basilica sancti Maximini dedicatur. Sydus simile Cometæ per XIIII noctes visum, & immēsa mortalitas boum secuta est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIII, Otto dux obiit, cui Cunradi filius Werinheri in ducatu successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIIII, rex apud Duisburgam in rogationibus placitum cum primoribus Lotharienſium & Francorum habuit. vbi factione Conradi ducis Rutbertus archiepiscopus Treuirensis, & Richarius Tungrensis episcopus infidelitatis apud regem arguuntur: sed in breui ab obiecto sibi crimine liberantur. Illuc etiam à Traiectensibus clericis corpus sancti Seruatij asportatum est, ob multimodas sibi ab Immone comite illatas iniurias. Hungari à Carantanis tanta cæde mactantur, vt nunquam à nostratibus antea taliter infirmarentur. Adalbertus comes filius Matfridi ab Idone occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLV, Richarius episcopus obiit, cui Ogo Treuerēsis abbas in episcopatum successit. Herimannus & Cunradus duces, quasdam inter se inimicitias habentes, in præsentia piissimi regis in Cassella sunt replicati. Bertaldus dux Bauarienſis obiit, cui Heinrichus frater regis in ducatu successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVI, Ludouicꝰ rex à suis regno expulsus, auxilium petens regem Ottonem adiit, & vt desiderauerat obtinuit. Nam valida manu rex Galliam intrauit, & Remensem vrbem, & Laudunum, aliaq; castella complurima, firma & munita Ludouico reddi fecit, ipseque hostiliter vsque Rothomagum peruenit. Inde omnibus penè, excepto Hugone Ruodberti filio, regni maioribus regi suo subactis, in patriam regreditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVII, domina Edgid regina obiit, quæ maximo regis omniumque suorum planctu Madeburgi sepelitur. Cunradus dux, regi tunc temporis penè præ omnibus charus, Luidgardam filiam regis in matrimonium sumpsit. Ludolfus filius regis tali, vt decuerat, apparatu tertiam filiam Hermanni ducis sibi coniugio copulauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVIII, synodus in Ingelheym à XXXIIII episcopis habetur. Cui, præsidente Martino episcopo Romanæ ecclesiæ legato, inclyti reges Otto & Ludouicus affuerunt: in qua multis ecclesiasticæ vtilitati rebusq; promulgatis, causa quoque Hugonis filij Heriberti, qui Arraldum archiepiscopum expellens sedes ecclesię Remensis inuaserat, ventilatur, & omnium qui affuerant iudicio episcoporum damnatur. Cunradus comes qui Curcipoldus dicebatur, filius Eberhardi, vir sapiens & prudens obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIX, Waldo Curiensis episcopus obiit, cui Hardbertus successit. Vto comes obiit, qui permissu regis quicquid beneficij aut præfecturarum habuit, quasi hæreditatem inter filios diuisit. Herimannus dux inter suos sapientissimus & prudentissimus, obiit IIII idus Decembris. Eodem anno Luidolfo filio regis Mathildis filia nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCL, rex Purificationē sanctæ Mariæ Franckfurt celebrauit, indeq; Wormatiam adiit, vbi viduam Herimanni ducis ad se venientem benignè suscepit, sed & filio Luidolpho ducatum Alemaniæ commisit. Ibi Cunradus filius Eberhardi comitis, qui cum quadam nepte regis se concubuisse sibi imposuit, à quodam Burchardo Saxone monomachia victus, fefellisse se patefecit. Eodem anno Bohemorum princeps Bolizlaus regi rebellat, quem rex validissima manu adibat, suaeque per omnia ditioni subdebat. Rothardus Strasburgensis episcopus obiit, cui Vdo filius Vdonis comitis, in episcopatu successit. Rihgonno Wormatiensis episcopus obiit, cui Anno successit. Ruodbertus archiepiscopus pro acquirenda abbatia sancti Maximini multum laborauit, sed (Deo propitio) non prævaluit.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCLI, rex Otto in Italiam ire volens, multo se

ad hoc iter apparatu præstruxit, quomodo Adalhaidam viduam Lotharij regis Italici, filiam Rudolphi regis, à vinculis & custodia qua à Berẽgario tenebatur, liberare, sibiq; eam in matrimonium assumere, regnumq; cum ea simul Italicum adquirere posset, deliberauit. Quod inter filios eius Luidolphus cum Alemannis anticipans, patriq; si quid ibi ad ingressum suum fortiter ageretur, placere desiderans, nihil tale quod sperauerat, peregit, sed potiùs inconsultum patrem offendens, totius inde rebellionis & discordiæ seminarium sumpsit. Patruus enim eius Heinricus dux, omniũ eius honorum & prosperitatum inuidus, de Bauaria per triennium legatos suos præmisit in Italiam, omniumque quorum potuit mentes Italicorum ab eo auertit, in tantum vt nec ciuitas nec castellum, quæ subsequenter regis pistoribus cocisq; patuerant, filio regis aperiretur, omniaque ibi incommoda & plena molestiæ pateretur. Mox subsequenter rex regnum Italicum ingreditur, Deoque sibi assistente totius Italiæ possessor efficitur. Sed & domina Adelheid, Deo amabilis regina, sua ipsius prudentia à custodia est (Deo propitio) liberata, & Ottoni regi felici, Deo auspicante, copula coniuncta. Tunc Ruidolphus dux hæc quæ præscripsimus, ægrè ferens, inconsulto patre, archiepiscopo Friderico comite, in patriam reuertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLII, rex expulso Berengario cum suis fidelibus hyemans in Italia, Papiæ Natalem Domini celebrauit. Sicque dispositis regni negotiis, verno tempore in patriam rediit, ducem autem Chunradum ad persequẽdum Berengarium in Italia reliquit. Luidolphus dux de Italia reuertens, regio ambitu Natalem Domini in Salefelt celebrauit, vbi Fridericum archiepiscopum, omnesque qui in promptu erant regni maiores, secum detinuit. Quod conuiuium iam multis suspicionosum cœpit haberi, & plus ibi destructionis quàm vtilitatis ferebatur tractari. Chunrado duce ad persequendũ Berengarium relicto, Berengarius eiusdem ducis consilio sponte sua in Saxoniam ad regem venit, nihil tamen de his quæ voluit, obtinuit: sed machinatione Heinrici ducis fratris, vix vita & patria indulta, in Italiam rediit: vnde etiam Chunradus dux multùm offensus à debita regis fidelitate defecit. Tunc Fridericus archiepiscopus & Cuhnradus dux amici facti sunt: nam antea inimici erãt ad inuicem. Eodem anno, mediante Augusto mense, conuentus Francorum, Saxonum, Bauarorum, Alemannorum & Langobardorum publicus, apud Augustanam vrbem Rhetiæ prouinciæ agitur: vbi præscriptus Berengarius cum filio suo Adalberto regiæ se per omnia in vasallitium dedit dominationi, & Italiam iterum cum gratia & dono regis accepit regendam. Marca tantùm Veronensis & Aquileiensis excipitur, quæ Henricho fratri regis committitur. Berengarius tamen in Italiam reuertens, omnia hęc in episcopos & comites cæterosque Italiæ principes retorsit: omnes eos odiis & inimicitiis insequens, inimicissimos sibi fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIII, rex Natalem Domini Franconofurdiæ celebrauit. Indeque Alsatiam progrediens, socrui suę Bertæ, matri scilicet dominæ Adelheid reginæ, abbatiam Merenstein dedit. Tunc iam animositates & consilia occultè contra eum facta palàm cœperant apparere, & vnusquisque eorum quę in corde contexerant aperire. Redeunte enim illo de Alsatia, & Ingelheym Pascha celebraturo, Luidolphus filius eius & Chunradus dux, nequam fautoribus & maximè iuuenibus, & de Francia & de Saxonia & de Bauaria sibi coadunatis, conspirauerant, & quascunque poterant munitiones seu castella futuræ seditioni muniebant. Nec enim iam clàm agebatur quò tendebant, sed aperta rebellionis signa monstrabant. Rex igitur Ingelheym perueniens, paucis suorum fidelium secum habitis, non tutè inter medios hostes Pascha celebrandum ratus, Moguntiam inde secessit: vbi aliter quàm regem decebat, diutius ante portas expectans, Friderico archiepiscopo iam cum illis conspirante, vix vrbis ingressum obtinuit.

Tũc Luidolphus & Chunradus ibi, facta ad eum humilitate (vt pòst claruit) venientes, nihil talium se in eius contrarietate egisse dicebãt, sed fi Henrichus frater eius in Pascha Ingelheym veniret, illum se comprehensuros non negabant: quod rex tranquillè ac modestè suscipiens, nauigio Coloniam attigit, indeq; progrediens Droomanni vico Pascha celebrauit. Post Pascha coadunata fidelium suorũ multitudine, Coloniam iterũ rediit, ibiq; Metẽsem episcopũ, in quo maxima spes & fiducia Luidolpho & Chunrado

rado esse videbatur, omnesque Lotharienses, exceptis paucis quibus prædæ & rapinæ cordi erant, obuios habuit, & ab amicis suis deficientes, benigna ad se venientes suscepit charitate, & in sua fidelitate firmos & stabiles coadunauit. Quib' dispositis in Saxoniam reuertitur, vbi firmatis nihilominus & stabilitis suis rebus, iterum in Franciam hostili manu reuertitur. Quo audito Fridericus archiepiscopus Maguntia secessit, & ciuitatem Brisacum (castellum latibulum semper Deo regiq; rebellantium) intrauit, totamq; ibi penè æstatem, rei euentum expectaturus permansit. Tunc rex audiens Moguntiam metropolim Franciæ regiamq; ciuitatem inimicis suis deditam, qua potuit velocitate eam adiit, collectaq; suorum fidelium multitudine tam Francorum quàm Saxonũ, & Lotharientium firma eam obsidione circumdedit. Sed & frater eius Henrichus de Bauaria regi auxilium collaturus aduenit, licet sibi plus incommodi, quàm vtilitatis conquisierit. Nam interim Luidolfus Bauaros machinatione Arnoldi fratris Iudithæ vxoris eius ab eo auertit, & Ratisbonam intromissus omnes eius ibi thesauros diripuit, suisq; rapiendos distribuit. Quæ eius incommoda rex suis præponẽs, Moguntiam obsidione absoluit, & in Bauariam iter dirigens Ratisbonam obsedit, in qua obsidione penè vsque Natalem Domini permansit. Eodem anno Wigfridus Colonien sis ecclesiæ archiepiscopus obiit: cui Bruno frater regis succedens, totius Lotharien sis regni ducatum & regnum cum episcopatu suscepit. Luidgarda filia regis obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIIII, rex omissa obsidione in Saxonia Natalem Domini celebrauit, iterumq; appropinquante Quadragesima in Bauariam remeauit. Ibi Heroldus archiepiscopus a fratre regis cęcatus, Deo propitio, viribus imminutis inimicorum, in breui tota Bauarię virtus ad eum & Alemaniæ in tantum conuertitur, vt & Ratisbona ciuitas regi redderetur, ipsiq; rebellatores nihil se contra eum velle vel posse profiterentur. Fridericus etiam sacramento se expurgaturus, nihil contra regiam se fidelitatem egisse, accessit: sed rex omni pietate plenus, cum sacramento absoluit. In eodem anno Chunradus dux cum Lotharięsibus, duce Brunone archiepiscopo, in Belensi pago apud villam Rimilinga congressurus erat. Sed in vltimo, quia contra regem erat, Deo volente ne fieret, remanebat. Hungari, ducẽtibus inimicis regis in Quadragesima, Rheno transito, peruadentes Galliam, inaudita mala in ecclesia Dei fecerunt, & per Italiam redierunt. Fridericus archiepiscopus obiit, vir in sancta religione strenuus & valde laudabilis, nisi in hoc tantùm videbatur reprehensibilis, quòd sicubi vel vnus regis inimicus emersit, ipse se statim secundum apposuit: cui successit regis filius Wilhelmus, à populo & clero in Arnestat concorditer electus. Ea tempestate Luidolphus in gratiam regis reuocatus, vasallos quos habuit, & ducatum patri reddidit, cui Burchardus in ducatu successit. Chunradus etiam omnium quas habuit diuitiarum nudus, omisso ducatu, in gratiam regis intromittitur, vita, patria & prædio contentus. Luidolpho filius Otto nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLV, Hungari cum tam ingenti multitudine exeuntes, vt non, nisi terra eos dehiscceret, vel cœlum eos obrueret, ab aliquo se vinci posse dicerent. Chunradus quondam dux ibi occiditur, & ab exercitu regis apud Lichum fluuium tanta cæde (Deo præstante) prostrati sunt, vt nunquam antè apud nostrates victoria talis audiretur aut fieret. Rex inde reuertens, in Sclauos hostes dirigit, vbi simili potitus victoria, vasta illos cæde prosternit. Wigmannus expellitur. Henrichus frater regis, desperatis rebus recuperatis, recepto Bauariæ ducatu obiit: cuius filio Henrico Pius rex ducatum & Marcam dedit. Otto filius regi nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVI, rex in pace & otio degens, maximo suorum fidelium conuentu, Colonię placitum regale habuit. Ea tempestate, grauis per omnes regni partes pestilentia grassabatur, quę innumeram populi multitudinem passim extinxit: ex qua Rotbertus archiepiscopus Treuerensis, & Hadamarus abbas Fuldensis obierunt: quibus Heinricus in episcopatu, & Hatto in abbatia successerunt. Eodem anno Luidolphus in Italiam ad deprimendam Berengarij tyrannidem dirigitur, & in breui expulso Berengario, totius penè Italiæ possessor efficitur. Abbatia sancti Nazarij in Lauresheim electione restituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVII, rex iterum Sclauos inuasit. Luidolphus in Italia obiit, cuius corpus inde trãslatum, à venerabili archiepiscopo Wilhelmo

fratre eius, Moguntię apud sanctum Albanum honorificè sepultum est. Willerus Treuerensis abbas obiit, cui Wikerus successit. Ea tempestate rex clementissimus abbatiam sancti Petri in Wirtzburg, multis retro temporibus sub antecessoribus suis electionis & priuilegij dono priuatam, studio sanctæ religionis dignitati pristinæ restituit, & virum venerabilem Gelionem eidem cœnobio abbatem præfecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVIII, rex Paschа celebrauit Ingelheym, vnde nauigio Coloniam placitum ibi acturus venit. Eodem anno factione Brun. archiepiscopi Reginerus comes cõprehenditur, & in Sclauos exul mittitur. Fridericus consensu Heroldi Ingelheym in præsentia regis in octauis Paschæ, habita ibi XVI episcoporum synodo, Viennensis ecclesiæ archiepiscopus ordinatur. Alenuicus Augiensis cœnobij abbas obiit, cui Ekkihardus successit. Cralo abbas cœnobij sancti Galli obiit, cui Burchardus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIX, rex iterum Sclauos inuasit, vbi Thiermarus occiditur. Legati Helenæ reginæ Rugorũ, quæ sub Romano imperatore Constantinopolitano Constantinopoli baptizata est, fictè (vt pòst claruit) ad regem venientes, episcopum & presbyteros eidem genti petebant. Eodem anno Hagatio Heresfeldensis abbas paralysi percutitur.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCLX, rex Natalem Domini Franckonofurd celebrauit, vbi Libutius ex cœnobitis sancti Albani à venerabili episcopo Adaldago genti Rugorum episcopus ordinatur. Guntherus rogatu Haganonis abbas constituitur. Eodem anno rex iterum pergit in Sclauos. Legati quoque ab apostolica sede veniunt, Ioannes diaconus & Azo scriniarius, vocantes regem ad defendendum Italiam & Romanam rempublicam à tyrannide Berengarij. Waltbertus etiam archiepiscopus Mediolanensis, & Waldo Cumanus episcopus, & Opertus marchio Berengarium fugientes, in Saxonia regem adeunt. Sed & reliqui penè omnes Italiæ comites & episcopi literis eum aut legatis, vt ad se liberandos veniat, exposcunt. Heilo Wirtzburgensis abbas obiit, cui Gerrichus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXI, rex Natalem Domini Ratisbonę celebrauit: vbi Poppo Wirtzburgensis archiepiscopus regi percharus, XIII calẽdas Martij diem clausit extremum, cui proximus suus Poppo in episcopatu successit. Libutius priori anno quibusdam dilationibus ab itinere suspensus, XV calendas Martij anni præsentis obiit, cui Adalbertus ex cœnobitis sancti Maximini machinatione & consilio Wilhelmi archiepiscopi, licet meliora in eum confisus fuerit, & nihil vnquam in eum deliquerit, peregrè mittendus in ordinatione successit. Quem piissimus rex solita sibi misericordia, omnibus quibus indigebat copiis instructum genti Rugorum honorificè destinauit. Rex in Italiam ire disponens, maximam suorum fidelium multitudinem Wormatiæ coadunauit: vbi consensu & vnanimitate regni procerum totiusq; populi, filius eius Otto rex eligitur. Indeq; progrediens conuenientia quoque & electione omnium Lotharienſium Aquis rex ordinatur. Ordinato verò filio, pater in Saxoniam rediens, dispositis regni negotiis, filium Wilhelmo archiepiscopo tuẽdum & nutriendum commisit, sicq; per Bauariam & Terrentum in Italiam se admisit: vbi omnes penè Italiæ comites & episcopos obuios habuit, & (vt decuit) ab eis honorificè susceptus, potestatiuè & absque vlla resistentia Papiam intrauit, & palatium à Berengario destructum reædificare præcepit. Berengarius verò & Willa filiiq; eorum, quibus poterant munitionibus aut castellis includebantur, & nusquam forinsecus contra regem quid audentes progrediebãtur. Eodem anno Gotefridus Spirensis episcopus obiit, cui Otgerus successit. Eclipsis Solis XVI calendas Iunij. Rex Hattonem Fuldensem abbatem ad construenda sibi habitacula Romam præmisit.

Anno Dominicę incarnationis DCCCCLXII, rex Natalem Domini celebrauit, indeq; progrediens Romæ faubrabiliter susceptus, acclamatione totius Romani populi & cleri, ab apostolico Ioanne filio Alberici Imperator & Augustus vocatur & ordinatur. Papa quoque multa illum secum charitate detinuit, & diebus vitæ suæ nunquam se ab eo defecturum promisit: quæ tamen promissio longè dissimilem, quàm prætendebatur, effectum obtinuit. Imperatore Augusto ab vrbe redeunte, & Papiæ pascha celebrante, Berengarius in quodam monte qui dicitur ad sanctum Leonem, plurimis

vndiq;

vndiq; secum copiis attractis se muniuit,& Willa in lacu maiori,in quadam insula quę dicitur ad sanctum Iulium,se inclusit. Filij verò eius,Adalbertus & Guido,huc illucq; incerti vagabantur; quasdam tamen munitiones cum suis sequacibus adhuc possidebant, hoc est Grad castellum,& Traualium,& insulam in lacu Cumano. Tunc Willa inprimis hostiliter aditur,& adempto omni de lacu exitu, cotidianis fundibulariorum & sagittariorum, aliorumq; belli instrumentorum impugnationibus fatigatur,& non plenis duobus mensibus obsessa capitur,& ad vltimum clementia imperatoris dimissus,quò vellet,ire permittitur. Qui quanta potuit velocitate Berengarium adiit,& ne se imperatori dederet, omnibus modis persuasit. Eodem anno Adalbertus Rugis ordinatus episcopus,nihil in his propter quæ missus fuerat,proficere valens,& inaniter se fatigatum vidēs,reuertitur;& quibusdam ex suis in redeundo occisis,ipse cum magno labore vix euasit,& ad regem veniens,charitatiuè suscipitur,& a Deo amabili Wilhelmo archiepiscopo,pro retributione tam incommodę ab eo sibi machinatæ peregrinationis, bonis omnibus & commodis quasi frater amplectitur & sustentatur. Reginbertus Dei seruus obiit, missis etiam pro eo ad imperatorem literis,reditum ipsius in palatio operiri iubetur. Eodem anno Adalbero venerabilis vir Metensis episcopus obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIII,rex iterum Papiæ Natalem Domini & Pascha celebrauit. Interim Adalbertus huc illucq; discurrens,quoscunque poterat sibi vndique attraxit, sed & Corsicam ibi se tueri nitens intrauit. Romanum etiam pontificem multipliciter in suum adiutorium sollicitauit. Dum hęc igitur aguntur,imperator a Papia mouens iter, Berengarium in monte sancti Leonis obsedit,totamque ibi æstatem iedens,sæpe montem vndique circumdedit,& ne aliquatenus pateret exitus vel introitus,prohibuit. Interim Ioannes papa,promissiones imperatori factas obliuioni tradens, ab eo deficit,& Berengarij seu Adalberti partibus fauens, Adalbertum Romã intromittit. Quas dolositatis eius fraudes imperator audiens, relicta circa montem obsidione Romam versus cum hoste pergit: cuius ipsi metuentes aduentum,plurimum thesaurum sancti Petri rapientes, fugæ subsidia petunt. Tunc Roma in plura diuisa,partim imperatori fauentes (multi enim à prędicto papa iniuriis se opprimi conquerebantur) partim apostolico blandientes, licet diuersa sentirent,imperatorem tamen cum honore debito vrbem intromittunt,seque per omnia,datis obsidibus,illius ditioni subiungunt. Imperator verò plurimorum episcoporum collecta multitudine synodum coadunauit,& consilio eorum missa legatione,canonica authoritate,profugum apostolicum ad sedem pontificalem & apostolicam reuocauit. Illo tamen hoc omnibus modis renuente,plebs Romana Leonem protoscriniarium,virum strenuum & industrium,communi consensu in locum eius elegit & ordinauit: cui synodo interfuerunt omnes propè Romanæ & Italiæ episcopi; Angelfredus etiam Aquileiensis patriarcha,qui tunc temporis etiam ibidem obiit. Sed & de nostratibus interfuerunt,Adaldagus & Heinrichus archiepiscopi,Landvvardus & Otgerus episcopi. Postea Ioannes,qui & Octauianus, videns se esse depositum,sera pœnitentia ductus, Adalberto disiungitur,Adalbertus verò in Corsicam reuertitur. Eodem anno Gard castellum in Italia capitur: apud nos quoque Sclaui qui dicuntur Lunsinzani,subduntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIIII, imperator Romæ Natalem Domini celebrauit. Berengarius cum suis in monte sancti Leonis obsessus vincitur,& idipsum castellum imperatoris ditioni subditur,& Berengarius cum Willa in Bauariam mittitur. Romani iterum ab imperatore solito more deficientes,pluribus aliis castellanis sibi per coniurationem extrinsecus adiunctis,eum occidere nitebantur: sed insidiis eorum patefactis,eodem die quo eum extinguere moliebantur,necem sibi paratam anticipans,III nonas Ianuarij cum pauciſſimis suorum eos inuasit,& non modicam illorum multitudinem intra muros vrbis prostrauit. Die verò sequenti,Romam iterum venientes,centum obsides dederunt,& supra corpus sancti Petri sub iureiurando fidelitatem imperatori & papæ promiserunt. Tunc imperator plena adhuc hebdomada apud illos manens, Spoletinum ducatum & Camerinum ordinaturus exiuit,& ad preces papæ Leonis obsides Romanis remisit: quibus ipsi beneficiis ingrati,non longè illo ab vrbe posito, Ioannem,qui & Octauianus,vrbi intromittunt,& fidem imperatori & papæ promissam annihilare non metuunt. Leo verò papa vix cum pau-

cis facultatum omnium nudus euaſit,& imperatorem in Camerino ducatu poſitum adiit, ibiq; Paſcha celebrauit. Ioannes autem,qui & Octauianus, Ioannem diaconum & Azonem ſcriniarium crudeliter detruncauit,& Otgerum Spirenſem epiſcopũ comprehenſum & flagellatum, aliquandiu licet incommodè ſecum detinuit: ſed poſtea ſtatim eum ſpe impetrandæ ab imperatore veniæ remiſit: quæ ſpes diuina eum ordinatione fefellit. Nam II idus Maij rebus humanis exceſſit. Tunc Romani non modicè metuentes imperatoris aduentum, Benedictum quendam Romanæ eccleſiæ diaconum,fidei & electionis domini Leonis immemores eligunt,& ordinatum ſedi apoſtolicæ imponunt. Quo audito, imperator collecta vndique ſecus fidelium ſuorum multitudine,Romam adiit,& firma eam omni parte obſidione,ne quis pateret exitus, muniuit. Sed prædictus Benedictus falſo nomine apoſtolicus, diutius vt imperatori reſiſterent,Romanos animauit,ipſeque imperatori ſuisque fidelibus excommunicationem comminans, muros vrbis aſcendit,& elatiori ſe faſtu,quàm apoſtolicum decuerat,oſtendit. Ad vltimum Romani,fame & obſidione conſtricti,ſe erraſſe, contráque imperatorem iniuſtè deliquiſſe,pœnitentes in vigilia Præcurſoris,id eſt IX calendas Iulij, portas vrbis aperiunt, & imperatore cum honorificentia debita intromiſſo, Benedictum ſacrilegum & periurum imperatoriæ ditioni reddunt,& dominum Leonem in ſedem apoſtolicam reſtituunt. Tunc Leo apoſtolicus coadunata multorum epiſcoporum ſynodo, eundem Benedictum Romanæ ſedis inuaſorem iudicio omnium ab inuaſo gradu depoſuit, & pontificale pallium quod ſibi impoſuerat, abſcidit, ferulamque paſtoralem manu eius arreptam coram omnibus in fruſta confregit,& ad preces imperatoris, diaconatus ei tantùm gradu vti conceſſit. Celebrata verò beati Ioannis natiuitate, & ſanctorum apoſtolorum feſtiuitate, imperator ab vrbe Romana reuertitur,& infeliciore quàm ſperauerat omine in redeundo fruitur. Nam tanta exercitum eius peſtis & mortalitas inuaſit, vt vix vel ſanus quis à manè vſque ad veſperam,vel à veſpera vſq; manè ſe victurum ſperauerit. Ex qua peſtilentia obierunt Henricus archiepiſcopus Treuerenſis, & Gerricus abbas Wirtzeburgenſis,& Godefridus dux Lotharienſis, aliorumque innumera multitudo,tam nobilium quàm ignobilium. Tandem miſeratione diuina peſtilentia ceſſante, imperator in Liguriam peruenit, ibique autumnali tempore pace & otio vacans,ſe venationibus exercitauit. Eodem anno Duodo palatij capellanus ab Adalberto comprehenditur, & flagellis cæſus in Corſicam deducitur, ſed non longo pòſt tempore dimittitur. Ea tempeſtate Waldo Cumanus epiſcopus inſulã in Cumano lacu cepit, & munitiones in ea à ſolo deſtruxit,quod Vdoni comiti nuncium malorum fuit. Nam Hattonem eiuſdem inſulæ tutorem in ſuam fidem ſuſcepit,& deſtructa inſula non,vt optauerat,eum imperatori reconciliare potuit: quod indignè ferens, totum in Waldonem epiſcopum detorſit,& inimicus in eum(ſi poſſit) vlciſci diſpoſuit. Erkanbertus in locum fratris ſui Gerrici Wirtzburgẽſis cœnobij abbas conſtituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXV,imperator Papiæ Natalem Domini celebrauit, & peracta feſtiuitate ſtatim in patriam, diſpoſitis in Italia regni negotiis, commeauit. Cui filij ſui Otto & Wilhelmus archiepiſcopus in confinio Franciæ & Alemaniæ in villa Heimbodesheym occurrerunt, & cum magna ibi eum alacritate ſuſceperunt. Inde Wormatiam progreſſus, fratrem ſuum Brunienſem archiepiſcopum in Purificatione ſanctiſſimæ Mariæ virginis ſibi obuiam habuit,ſicque tota Quadrageſima in Francia commorans, in Ingelheym Paſcha cum magno gaudio celebrauit. Inde nauigio Coloniam attingens,matrem ſuam dominam Mathildam & ſororem ſuam Gerbirgam reginam filiumque eius regem Lotharium ſibi obuios condigno ibi amore & honore tractauit, ſicque in Saxoniam iterum direxit. Benedictum etiam illum depoſitum ab vrbe Romana ſecum in Franciam aduexit,quem Adaldago archiepiſcopo cuſtodiendum commiſit. Duas quoque filias Berengarij in palatio cum domina imperatrice decenti ſibi honore detinuit.

Eodem anno quidam ex Langobardis more ſolito,ab imperatore deficiunt,& Adalbertum in Italiam reducunt. Tunc imperator Burchardum ducem Alemannorum in Italiam miſit, cui ad congrediendum ei vbicunque inueniretur,cum Langobardis imperatoris fidelibus & Alemannis viſum per Padum nauigauit, & illis vbi eum audierant

dierant esse partibus nauim applicuit. In quos in prima fluminis egressione Adalbertus insiluit, vbi & frater eius Guido cum aliis quàm pluribus occubuit. Ipse verò Adalbertus vix fuga euasit, & montana quædam vbi imperatorem lateret, intrauit. Hac igitur dux lætus victoria in patriam repedauit, & quæ sibi acciderant imperatori significauit. Interim Guido Metensis episcopus vulpina calliditate imperatori simulans fidelem, ipsíque infideles se proditurum iactitans, legatione Adalberti fungens, in Saxonia imperatorem aggreditur, nec tamen visu aut allocutione ipsius participatur: cum dedecore redire permissus, infra Alpes vltra Curiam comprehenditur, & in Saxoniam remissus Sclauis custodiæ mancipatur. Vdo Strasburgensis episcopus obiit, cui Erkanboldus successit.

Eodem etiam anno dominus Leo papa obiit. Tunc legati Romanorum, Azo videlicet protoscriniarius, & Marinus Sutriensis ecclesię episcopus, imperatorē pro instituendo quem vellet Romano pōtifice in Saxoniam adeuntes, honorificè suscipiuntur & remittuntur. Et Otgerus Spirensis episcopus, & Linzo Cremonensis episcopus, cum eisdem Romam ab imperatore diriguntur. Tunc ab omni plebe Romana Ioannes Narniensis ecclesiæ episcopus eligitur, sediíque apostolicæ pontifex inthronizatur. Qui statim maiores Romanorum elatiore animo quàm oporteret insequitur, quò in breui inimicissimos & infestos patitur. Nam ab vrbis præfecto & quodam Rotfredo comprehenditur, & vrbe expulsus in Campania custodiæ mancipatur. Hoc demum anno imperatore ab Italia redeunte, Henricho archiepiscopo Treuerensi, Thiedericus eiusdem ecclesiæ diaconus, & Adalberoni Mettensi episcopo, Thiedericus consobrinus imperatoris successores instituuntur. Bruno quoque archiepiscopus, germanus imperatoris, vir ducatu pariter & episcopatu dignissimus, v idus Octobris obiit, cui Foltmarus in episcopatu successit. Eodem anno Gero marchionum nostri temporis optimus, præcipuus obiit. Lotharius rex dominam Henimam sibi coniugio copulauit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVI, imperator Coloniæ Natalem Domini celebrauit, cunctaque ibi Lothariensis regni negotia, prout sibi videbatur, disposuit. Erkanbertus Wirtzburgensis cœnobij abbas obiit, & imperator electione monachorum Adelbertum Rugis ordinatum episcopum eidem monasterio præfecit. Starkandus Rubilocensis ecclesiæ episcopus obiit, cui Reginoldus successit in episcopatu. Vdo comes coniurationem cum Adelberto Berengarij filio habens, & in Italiam ad excæcandum Waldonem Cumanum episcopum ire disponens, imperatoriæ maiestatis reus esse conuincitur, & sacramento, ne aliquatenus vllas partes regni præsumat ingredi, regno expellitur. Wikerus Treuerensis cœnobij abbas obiit, cui Asolphus in abbatia successit. Imperator iterum in Italiam ire disponens, Assumptionem sanctissimæ Mariæ virginis Wormatiæ celebrauit, ibiíque habito cum omnibus regni maioribus concilio, inde per Alsatiam & Curiam Alpes transcendens, Italiam intrauit, & Sigolfum Placentinum episcopum, quosdamque ex comitibus Italicis propter Adalbertum priori anno à se deficientes, in Transalpinas partes Franciæ vel Saxoniæ custodiendos direxit. Tunc Romani imperatoris metuentes aduentum, Rotfredo iam mortuo, à custodia qua tenebatur, Ioannem apostolicum absoluunt, & veniam pro malis quæ ei ingesserant, poscentes, in locum & sedem suam illum restituunt. Eodem anno comes Eberhardus obiit. Eodem anno Berengarius quondam Italiæ rex exul moritur, & in Babenberg regio more sepelitur: cuius vidua Willa antequam sepeliretur, sibi velum sanctimoniale assumpsit. Vdo comes sacramenti oblitus Franciam ingreditur, vnde iterum absque omni vtilitate reuertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVII, imperator Romæ Natalem Domini celebrauit, & excepto præfecto vrbis qui aufugerat, XIII ex maioribus Romanorum, qui authores expulsionis domini Ioannis papæ videbantur, suspendio interire iussit. Inde progrediens per Spoletum Rauēnam adiit, ibiq; Pascha celebrans cum domino Ioanne papa, plurimos sibi ex Italia & Romania episcopos coadunauit, & habita synodo multa ad vtilitatē sanctæ ecclesię adinuenit, & apostolico Ioanni vrbem & terram Rauennatium, aliaq; complura, multis retro temporibus Romanis pontificib. ablata, reddidit, eumque inde Romam cum magna lætitia remisit, ipse verò in partes Tu-

sciæ secessit. Interim papa Ioannes & imperator regi Ottoni literas inuitatorias miserunt, & vt cum ipsis ad Natalem Domini Romæ celebrandum festinaret, iusserunt. Tunc rex pro disponendis regni negotiis ante suum in Italiam iter Wormatiam venit, ibique in primo suo placito, Deo propitio, plurima futuræ prudentiæ simul & clementiæ indicia præmonstrauit. Sicque natiuitate Præcursoris & Apostolorum festiuitate Franconofurd celebrata, iter suum acceleraturus in Saxoniam remeauit.

Ea tempestate Asulfus Treuerensis abbas præsenti vitæ subtrahitur, cui Thietfridus successor eligitur. Tunc etiam dominus archiepiscopus Wilhelmus aliquantula infirmitate detentus, in breui (Deo miserante) conualuit. Domino imperatore in Italia commorante, legati Nicephori Græcorum imperatoris Rauennæ ad eum venerunt, honorifica secum munera ferentes, & pacem ab eo vel amicitiam poscentes. Quibus honorabiliter susceptis decenterque remissis, dominus imperator nuncium suum eidem Græcorum imperatori, pro coniungenda in matrimonium suo filio regi Ottoni priuigna ipsius Nicephori, filia scilicet Romani imperatoris, Constantinopolim dirigit: qui iterum eodem anno ante Natalem Domini ad imperatorem reuertitur. Eodem anno intrante, Septembri mense Ottho rex Romam iturus, decenti se comitatu egressus, memoriam sancti Michaelis in Augusta ciuitate celebrauit.

CHRONICORVM SIVE ANNALIVM REGINONIS Prumiensis cœnobij abbatis à Christi natiuitate vsque ad Ostbonem secundum FINIS.

HERMAN-

HERMANNI CONTRACTI
COMITIS VERINGENSIS
Chronicon.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DE SEX MVNDI ÆTATIBVS.

Anni mūdi

DRima est mundi huius ætas ab Adam vsque ad Noe, continens annos iuxta Hebraicam veritatē MDCLVI, iuxta LXX interpretes ī CCXLII, generationes iuxta vtranque editionem numero X. Quæ vniuersali deleta est diluuio, sicut primam cuiusque hominis obliuio demergere consuevit ætatem. Quotus enim quisque est qui suam recordetur infantiam? Secunda ætas à Noe vsque ad Abraham generationes iuxta Hebraicam veritatem complexa X, annos autem CCXCII: porrò iuxta LXX interpretes an. MLXXII, generationes verò XI. Hæc quasi pueritia fuit generis populi Dei, & ideo in lingua inuenta est, id est, Hebræa. A pueritia nanque homo incipit loqui nosse post infantiam, quę hinc appellata est, quòd fari non potest. Tertia ab Abraham vsque ad Dauid generationes iuxta vtranque autoritatē XIIII, annos verò DCCCXLII cōplectens. Hæc quædam velut adolescentia fuit populi Dei, à qua ætate quia incipit homo posse generare, propterea Matthæus Euangelista generationū ex Abraham sumpsit exordium: qui etiam pater gentium constitutus est, quando mutatum nomen accepit. Quarta à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis, habens annos iuxta Hebraicam veritatem CCCCLXXIII. iuxta LXX translationem XII amplius, generationes iuxta vtrosque codices XVII; quas tamen Euangelista Matthæus certi mysterij gratia XIIII posuit. A qua velut iuuenili ætate in populo Dei regum tempora cœperunt. Hæc namque in hominibus ætas apta gubernando solet existere regno. Quinta quasi senilis ætas à transmigratione Babylonis vsque in aduentum Domini saluatoris est, generationibus & ipsa XIIII, porrò annis DLXXXIX extenta: in qua vt graui senectute fessa, malis crebrioribus plebs Hebræa quassatur. Sexta quæ nunc agitur ætas, nulla generationum vel temporum serie certa, sed vt ætas decrepita ipsa totius seculi morte cōsummanda. Has ærumnosas plenasque laboribus mundi ætates sancti quique felici morte vicerunt, septima iam sabbati perennis ætate susceptī, octauam beatæ resurrectionis ætatem, in qua semper cum Domino regnent, expectant.

Prima igitur ætate seculi nascentis prima huius die fecit Deus lucem, quā appellauit diem. Secunda, firmamentum cœli in medio librauit aquarum, ipsis aquis ac terra cum cœlo superiore, ac virtutibus quæ in eo Conditorem laudarent, ante horum VI dierum exordium creatis. Tertia die congregatis aquis in suum locum, quę cuncta contexerant, aridam iussit apparere. Quarta, sidera in firmamento cœli posuit, quæ nunc quantum æquinoctij coniectura colligimus, XII calendarum Aprilium dies vocatur. Quinta, natatilia & volatilia creauit animalia. Sexta, animalia terrestria & ipsum hominem formauit Adam, de cuius latere dormientis matrem omniū viuentium produxit Euam. Quæ nunc quantum mihi videtur esse credibile, X cal. Aprilium dies appellatur. Vnde meritò creditur, si non verior sententia vincit, quod beatus Theophilus cum cæteris non solùm Palæstinæ, sed & permultis aliarum regionum episcopis de Paschа disputans scripsit, eodem X cal. Aprilium die Dominum fuisse crucifixum. Decebat enim vna eademque non solùm hebdomadis, sed mensis die secundum Adam pro generis humani salute vitifica morte sopitum, de productis è latere suo sacramentis cœlestibus sponsam sibi sanctificare ecclesiam: qua videlicet die primum Adam, patrem videlicet humani generis ipse creauerat, eique de latere costam tollens ædificauit mulierem, cuius adiutorio genus propagaret humanum.

Anni mūdi

Adam annorum CXXX genuit Seth, cui ſuperuixit annis DCCC. Verùm LXX interpretes ante natum Seth poſuere annos CCXXX, poſtea DCC. Seth
130 interpretatur reſurrectio, ſignificans reſurrectionem à mortuis Chriſti, cuius mortem illatam à Iudæis ſignificat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occiſus.

235 Seth annorum CV genuit Enos, cui ſuperuixit an. DCCCVII. Porrò LXX ante natum Enos annos CCV, poſtea poſuere DCCVII. Enos interpretatur homo, de quo benedicitur: Iſte cœpit inuocare nomen Domini. Quod hominū eſt proprium, vt ſuæ fragilitatis memores inuocent Cōditoris auxiliū, eorū duntaxat, qui in fide Chriſti viuētes filij reſurrectionis eſſe lætentur.

325 Enos annorum XC genuit Cainam, cui ſuperuixit annis DCCCXV. Sed LXX ante natum Cainan CXC annos, poſtea DCXV poſuere.

395 Cainan annorum LXX genuit Malaleel, poſt cuius ortum vixit annos DCCCXL. LXX ante natum Malaleel CLXX, poſtea dixere DCCXL.

460 Malaleel annorum LXV genuit Iared, cui ſuperuixit an. DCCCXXX. LXX ante natum Iared CLXV, poſtea poſuere annos DCCXXX.

622 Iared annorum CLXII genuit Enoch, cui ſuperuixit annis DCCC. In hac generatione nuſquam vtriq; codices diſcrepant. Hunc Enoch nonnulla diuina ſcripſiſſe Iuda Apoſtolo atteſtāte cōperimus. Sed vt beatus Auguſtinus dicit, Non fruſtra non ſunt in eo canone ſcripturarum, qui ſeruabatur in templo Hebræi populi ſuccedentium diligentia ſacerdotum, niſi quia ob antiquitatem ſuſpectæ fidei iudicata ſunt, nec vtrùm hæc eſſent quæ ille ſcripſiſſet, poterat inueniri. Vnde illa quæ ſub eius nomine proferuntur, & continent illas de Gigantibus fabulas, quòd non habuerint homines patres, rectè à prudentibus iudicantur non ipſius eſſe credenda.

687 Enoch annorū LXV genuit Mathuſalam, poſt cuius ortū ambulauit cum Deo CCC an. LXX ante natū Mathuſalam poſuere CLXV annos, poſtea CC. Et bene in ſeptima generatione Enoch, qui interpretatur dedicatio, tulit à mortalibus Deus, quia ciuitas electorū in VI huius ſeculi pro Deo laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri gloriā dedicationis expectat, atq; reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain ciuitatē quam ſtatuit, non in ſeptima generatione, ſed in primogenito Enoch filio conſecrat.

874 Mathuſalam annorum CLXXXVII genuit Lamech, cui ſuperuixit annis DCCLXXXII, id eſt vſque ad diluuium. LXX ante natum Lamech CLXVII ponunt annos, poſtea DCCC & II. Qui numerus, vt lector facilimè videbit, iuxta Hebraicam veritatē XX annis, iuxta ipſorum verò autoritatem XIIII annis diluuij tempora tranſit. de qua famoſiſſima quæſtione doctiſſimi patres Hieronymus in libro quæſtionum Hebraicarum, Auguſtinus in libro de Ciuitate Dei XV pleniſſimè diſputant.

1056 Lamech annorum CLXXXII genuit Noe, cui ſuperuixit annis DXCV. LXX ante natum Noe ponunt an. CLXXXVIII, & poſtea DLXV. In hac ſola generatione ſumma vniuerſitatis diſcrepat, quia XX & IIII an. plus vixiſſe Lamech in Hebræis, quàm in LXX tranſlatorū codicibus inuenitur.

1656 Noe an. DC venit diluuium, menſe ſecundo, XVII die mēſis. Sanè de differentia annorū inter Hebræam & LXX interpretum autoritatē, nequis nos laceret notas mouiſſe quæſtiones, legat præfatorū patrum memorata opuſcula, & intelliget hanc iam olim notiſſimam fuiſſe diſtantiam. Cuius originem diſtantiæ cùm beatus Auguſtinus ſolertiſſimè queſiſſet, dixit in libro ſuprà ſcripto capitulo XIII, inter alia ſic: Credibilius ergo quis dixerit, cùm primo de bibliotheca Ptolemæi deſcribi iſta cœperunt, tūc aliquid tale fieri potuiſſe in codice vno, ſed primitus inde deſcripto, vnde iā latius emanaret. Vbi potuit quidem accidere etiam ſcriptoris error, ſed hoc in illa quęſtione de vita Mathuſalæ non abſurdum eſt ſuſpicari. Et poſt aliquanta: Rectè fieri, inquit, nullo modo dubitauerim, vt cùm diuerſum aliquid in vtriſque codicibus inuenitur, quandoquidem ad fidem rerum geſtarum vtrunque eſſe

non

non potest, verùm ei linguæ potiùs credatur, vnde est in aliam per interpretes facta translatio. *Anni mũdi*

SECVNDA seculi ætate, prima huius die, quæ est XXVII mensis secundi, egressus est Noe de Arca, in qua pauci, id est VIII animæ saluæ factæ sunt per aquam. Quod memorans in epistola beatus Apostolus Petrus mirificè statim exponere curauit, cùm subiunxit; *Quod & nos nunc similis formæ saluos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum, per resurrectionem Iesu Christi, qui est in dextera Dei.* In aqua diluuij baptismum, in arca & iis quæ continebat ecclesiam, & fideles illius, in octonario animarũ numero mysterium dominicæ resurrectionis, in cuius fide baptizamur, docens esse figuratum.

Sem C an. genuit Arphaxad biennio post diluuium. Ab Arphaxad Chaldæos originem duxisse Hieronymus scribit. Superuixit autem Sem nato Arphaxad D annis, id est vsque ad L annum natiuitatis Iacob. 1658

Arphaxad ann. XXXV genuit Sale. Hîc LXX interpretes vna generatione plus quàm Hebraica veritas posuere, dicentes quòd Arphaxad, cùm esset an. CXXXV, genuit Cainan: qui cùm CXXX annorum fuerit, ipse genuerit Sale. Quorum translationem Euangelista Lucas hoc loco videtur esse secutus. Verùm chronographi Græcorum, cùm generationum seriem ad autoritatem Hebraicam castigassent, ablata vna generatione Cainan, nec tamen numerum annorum in generationibus, quas eis habuere communes, ad eorum autoritatem castigare curassent; propriam secuti autoritatem dederunt huic ætati annorum summam, minorem quidem LXX translatorum editione ann. LXXX; sed Hebraica veritate annis DCL maiorem, id est annis DCCC & XLII. Vixit autem Arphaxad post natum Sale annis CCC & III: cui tamen LXX post natum Cainán scribunt annos CCCCXXX, & Cainan post natum Sale CCCCXXXVIII. 1693

Sale annorum XXX genuit Heber, cui superuixit an. CCCIII. LXX ante natum Heber posuere annos CXXX, postea CCCXXX. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur. 1723

Heber an. XXXIIII genuit Phalech, cui superuixit annis CCCCXXX. LXX ante natum Phalech annos posuere CXXXIIII, postea †CCLXX. Phalech interpretatur diuisio, cui propterea tale nomen imposuere parentes, quòd tempore natiuitatis ipsius terra per linguarum confusionem diuisa est. Cuius diuisionis Arnobius Rhetor in expositione Psalmi CIII ita meminit: Sẽ primogenito Noe pars facta est à Perside & Bactris vsque in Indiam longè, & vsque Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico XX & VII. In quibus linguis gentes sunt patriarum CCCC & VI. & nõ diuersarum linguarum, sed vt dixi diuersarum patriarum: verbi gratia, cùm vna lingua sit Latina, sub vna diuersæ sunt patriæ, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & his atque huiusmodi similia si dicamus. 1756 †CCLX.

Cham verò secundus filius Noe à Rhinocozuris vsq; Gadira habens linguas; sermone Punico à parte Garamantũ; Latino à parte Boreæ; barbarico a parte meridiana Æthiopũ & Ægyptiorũ, ac barbaris interioribus vario sermone, viginti duabus linguis in patriis CCCCC & IIII. Iaphet flumẽ Tigridẽ, quod diuidit Mediam & Babyloniam, in patriis ducentis, sermone vario, linguis XX & III. Fiunt ergo omnes simul linguæ LXXII: patriæ autem generationum M: quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet autem, vt diximus, Iaphet flumen Tigridem quod diuidit Mediam & Babyloniã, Sem autem Euphraten, Cham verò Geon, qui vocatur Nilus.

Phalech annorũ XXX genuit Reu, cui superuixit an. CCIX. LXX ante natum Reu CXXX annos ponunt, postea †CCVIII. His tẽporibus primùm tẽpla constructa, & quidam principes gentium tanquam dij sunt adorati. 1786 †CCIX.

Reu annorũ XXXII genuit Saruch, cui superuixit annis †CCVII. LXX 1818 †CCXI.

Anni mūdi

†Taurus. ante natum Saruch CXXII ponunt an. postea CCVII. Scytharum regnum dicitur exortum, vbi primus regnauit † Tanaus.

1849 Saruch annorum XXX genuit Nachor, cui superuixit annis CC.LXX ante natum Nachor ponunt annos CXXX, postea CC. Ægyptiorum dicitur imperium inchoare, primò eis regnante Vizoues.

1878 Nachor an. XXIX genuit Thare, cui superuixit annis CXIX. LXX ante natū Thare ponūt annos LXXIX, postea CXXXI. Assyriorum Sicyoniorumq; regnum nascitur: his primùm Belo, illis Ægialeo regnante.

1948 Thare annorū LXX genuit Abraham, cui superuixit CXXXV ann. Hactenus secunda ætas seculi protenditur, cuius tota serie recensita, beatus Augustinus in libro de Ciuitate Dei 10, capitulo 10, hoc modo concluſit: Fiunt itaque anni à diluuio vsque ad Abraham MLXXX secundum vulgatam editionem, hoc est interpretum LXX. In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inueniri, de quibus rationem aut nullam aut difficillimam reddunt.

2023 TERTIA mundi ætas à natiuitate cœpit Abrahã Patriarchæ, qui LXXV an. cùm esset, relicta gẽte patria, ad imperium Dei venit in terram Chanaan, accipiens promissionem nascituri de suo semine Saluatoris, in quo benedicerentur omnes gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum. Quarum vna spiritalis, altera est promissio carnalis. His temporibus Ninus & Semiramis Assyriis regnant.

2034 Abraham annorum LXXXVI genuit Ismael, à quo Ismaelitæ. Genuit autem Ismael XII duces, & vixit annis CXXXVII.

2048 Idem Abraham an. c genuit Isaac, qui primus & solus in tota Testamenti veteris serie legitur octauo die circunciſus, quod non sine magno mysterio priuilegium est filio promissionis donatum.

2108 Isaac annorum LX genuit Esau & Iacob Patriarchas Idumeæ & Israëliticæ gentis. Post quorum ortum vixit an. CXX. His temporibus primus apud Argos regnauit Inachus an. L, cuius filia Io, quam Ægyptij mutato nomine Isidem colunt.

2238 Iacob CXXX annorum descendit in Ægyptum in animabus LXX. Huius temporibus Memphis in Ægypto ab Api Argiuorum rege condita. Sparta quoque à Sparto filio Phoronei regis Argiuorum conditur.

2453 Habitatio filiorum Israël, qua manserunt in Ægypto, fuit CCCCXXX an. quibus expletis eadẽ die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti, vt scriptura testatur Exodi: quorum tamẽ summã annorum Chronographi à LXXV an. natiuitatis Abraham, quãdo terram repromissionis intrauit, computant, sequentes editionem LXX interpretum, quæ dicit: *Habitatio autẽ filiorum Israel, qua habitauerunt in Ægypto, & in terra Chanaan ipsi & patres eorum anni* CCCCXXX. Quam necessariò sequendam & ipsa veritas Hebraica ostendit, quæ narrat Caath filium Leui, quẽ natum esse constat in terra Chanaan, vixisse an. CXXXIII, & filiũ eius Amram patrem Mosis an. CXXXVII, & ipsum Mosen LXXX an. fuisse tẽpore egressionis de Ægypto. † Quam nimirũ horũ summam annorũ constat CCCC & XXX implere non posse. Annuit autẽ horum trãslationi & Apostolus cùm ait: *Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini eius. Non dicit, & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo q est Christus. Hoc autẽ dico testamentũ confirmatũ à Deo, qua post* CCCC & XXX *annos facta est lex, non irritum facit ad euacuandas promissiones patrum.*

† Quia.

2493 Moses an. XL eductum ex Ægypto regit populum Israël in deserto. Quorum primo an. tabernaculum Domino construit, & VII mẽsibus opus perficiens, mẽse primo an. secundi, prima die mẽsis erexit. Huc vsq;, vt Eusebius commemorat, V libri Mosi continent gesta annorum IIII DCCXXX secundum LXX seniorum interpretationem. Quot verò an. huius temporis Hebraica veritas contineat, Iosephus in primo contra Appionem Grammaticum libro ita commemorat: Neque igitur innumera apud nos habentur volumi-

volumina inter se inuicem discordantia, sed duo tantùm & viginti sunt libri, qui omnium temporum seriem continent, qui & iustè creduntur diuinitus inspirati: Ex quibus quinque sunt Mosi continentes leges vitæ, & successionis humanæ prosapiam, vsque ad ipsius Mosi terminum pertendentes, qui paulo minùs ad $\overline{III}$ an. continentiam gerunt. *Anni mūdi*

Iosue ann. XXVI regit populum Israel, vt Iosephus docet: nam scriptura sancta, quot fuerint anni ducatus illius, tacet. Quare verò Eusebius in Chronicis XXVII posuerit, infrà dicemus. Primo autem ducatus sui an. Iosue, primo mense, 10 die mēsis, populum patefacto Iordanis alueo in terram repromissionis induxit: quo videlicet ann. (vt in Chronicis præfati B. Eusebij reperimus) principium erat quinquagesimi primi Iubilei secundum Hebræos, id est, an. $\overline{II}$ D erāt ab initio mundi completi, singulis Iubileorum ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At verò hanc temporis huius esse summam nostra inquisitio nequaquam inuenire valuit. Constat enim, quia MDCLVI ad diluuium vsque fuere anni, inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum, quādo promissionem Dei accepit, promissionis anni CCCCXXX, ducatus Moisi anni XL: Qui profectò numerus non $\overline{II}$D, sed VII minus, id est $\overline{II}$ CCCCXCIII (vt prænotauimus) annos implet. †2519 † 2950.

Othoniel ann. XL de tribu Iuda, primus Israëli iudex Domino iubente constituitur. Huius temporibus primis filij Israel seruiere Chusanrasathaim regi Mesopotamiæ VIII annis. 2559

Aod ann. LXXX, filius Gera filij Iemini, qui vtraq; manu vtebatur ꝑ dextera, cuius † in primis seruiuit Israel Eglon regi Moab ann. XIX, donec eū ipse percusso Eglon liberauit. Hoc tempore Cyrene ciuitas condita est Libya. 2639 † *in principio.*

Debora annis XL, prophetissa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthali: cuius in initio ducatus oppressit filios Israel Iabin rex Chanaā XX annis, qui regnabat in Asor: sed occiso ab Israel principe militiæ eius Sisara, humiliatus tandem ac deletus est. Hoc tempore Miletus condita. 2679

Gedeon ann. XL ex tribu Manasse. Sub quo seruiuit Israel Madianitis, & Amalecitis † VIII annis: sed, Gedeone pugnante, liberatus est. Tyrus condita ante templum Hierosolymorum ann. CCXL, vt scribit Iosephus. † 2719 † 2709. † VII.

Abimelech annis III filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem. Hercules Ilium vastat. 2722

Thola ann. XXIII, filius Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim. Bellum Lapitharum & Centaurorum, quos scribit Palæphatus primo de Incredibilibus libro nobiles fuisse equites Thessalorum. In Troia post Laomedontem regnauit Priamus. 2745

Iair annis XXII ex tribu Manasse. Hercules agonem Olympiacum constituit, à quo vsque ad primam Olympiadem supputantur anni CCCCXXX.

Iephthe Galaadites an. VI. Philistini & Amōnitæ debellantur ab Iephthe: qui in libro Iudicū ab ętate Mosis vsq; ad semetipsum ait supputari ann. CCC. 2773

Abersan de Bethlehem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis XXXV, cuius anno XV Troia capitur. 2780

Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis X suis in LXX Interpretibus non habetur, pro quorū damno supplēdo Eusebius Iosue filio Nun, Samueli & Sauli, quorum annos scriptura nō dicit, plures annos q̄ in Iosepho legebat, annotauit, quatenus ab egressu Israel ex Ægypto vsq; ad ædificationem templi † CCCCLXXX ann. summam quam scriptura prædicat, haberet. 2790 † CCCLXXX.

Abdon de tribu Ephraim annis VIII. Huius ann. III Troia capta est, completis à primo ann. Cecropis qui primus apud Atticam regnauit, CCCLXXV an. AXL autem & III regni Nini Assyriorum regis annis DCCCXXXVI. Mortuo Abdon seruiuit Israel Philistæis annis XI. 2798

Samson de tribu Dan ann. XX. Hactenus Iudicum liber tēpora signat, habēs ann. CCXCIX, Iudices autē XII. Sicyoniis reges defecerunt, qui ab Ægialeo vsq; ad Zeuxippū regnauerunt DCCCCLXII. Post quos sacerdotes Carni 2818

Anni mũdi

constituti sunt. Latinis, qui postea Romani nuncupati sunt, post tertium annum captiuitatis Troię, siue (vt quidam volũt) octauum regnauit Æneas annis tribus. Post quem Ascanius an. XXXVIII. Ante Æneam, Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerũt annis circiter CL. Ascanius Æneę filius Albam condidit vrbem.

2858 Heli sacerdos an. XL. In Hebræorum lib. XL anni inueniuntur, in LXX autem interpretatione XX. Hectoris filij Ilium receperunt, expulsis Antenoris posteris, Heleno sibi subsidium ferente. Latinorum tertius Syluius, Æneę filius, regnat annis XXIX: qui, quia post mortem patris editus ruri fuerat educatus, & Syluij & Posthumi nomen accepit, à quo omnes Albanorum reges Syluij vocati sunt.

2870 Samuel an. XII, vt docet Iosephus. In scriptura enim sancta quã diu præfuerit minimè patet. Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latinorum Æneas quartus Syluius annis XXXI.

2890 Saul primus Hebręorũ rex an. XX. & huius, quia in Canonica scriptura nõ habetur, de Antiquitate Iosephi tẽpus regni notauimus. In Lacedæmone regnauit primus Eurystheus annis XLII. Corinthi primus Aletes XXXV.

QVARTA mundi ætas non solùm cum inchoato gentis Iudææ imperio, sed cum innouata promissione, quæ patribus olim data est, imperij Christiani sumit exordium, iurante Domino Dauid veritatem: *De fructu ventris eius sedere super sedem eius.*

2930 Dauid primus ex tribu Iuda rex annis XL. Latinorum quintus Latinus Syluius annis L. Ephesus condita ab Andronico. Carthago condita est, vt quidam volunt à Carchedone Tyrio: vt verò alij, à Didone filia eius, anno

† CXLIII † CCCXLIII post Troianum excidium.

2970 Salomon filius Dauid an. XL. Qui quarto regni sui anno, mense secundo templum Domino ædificare cœpit in Hierusalem, collectis ab egressu Israeli ex Ægypto an. CCCCLXXX, vt regum quoque liber testimonio est. Quod in figura vniuersi temporis, quo in hoc seculo Christi ędificatur ecclesia, quę in futuro perficitur, VII. an. perficit, & VII octaui an. mense dedicauit. Latinorum sextus Alba Syluius Syluij Æneæ filius regnat an. XXXI. Regina Saba venit audire sapientiam Solomonis.

† 2983. † 2988 Roboam filius Solomonis an. XVII. Ieroboam de tribu Ephraim separauit X tribus à domo Dauid & à Domino, in figuram hęreticorum qui suos sequaces à Christo & Ecclesia segregant. Huius V an. Sesac rex Ægypti veniens Hierosolymam templum spoliauit. Latinorũ septimus rex Ægyptus Syluius Albæ superioris regis filius regnat an. XXIII. Samus condita, & Smyrna in vrbis modum ampliata.

2998 Abia filius Roboam an. III. Hic pugnantẽ contra se Ieroboã superauit, occisis de exercitu eius millibus quingentis, eò quòd speraſſet in Domino.

3031 Asa filius Abia an. XLI. Ab hoc conductus Benadab rex Syriæ Damasci contra Israël, percussit omnem terram Nephtalim. Latinorum VIII Capys Syluius Ægypti superioris regis filius regnat an. XXVIII. Asa idola destruit, templum mundat, egredientem contra se Zara Æthiopem cum suo sternit exercitu. Ambri rex Israël emit montes Samariæ Lasomer duobus talentis argenti, & ædificat eam Achiel de Bethel, Hiericho instaurat.

3056 Iosaphat filius Asa ann. XXV. Elias Thesbites tres semis annos pluuiam cõtinuit propter peccata Achab & populi Israël. Et inter cætera magnalia Eliseum filium Saphat, qui erat de Abel-meula, pro se vnxit Prophetam. Latinorum IX Capetus Syluius superioris filius Capys regis, regnauit ann. XIII. Post quem filius eius Tiberinus Syluius an. VIII, à quo & fluuius appellatus est Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Post quẽ Agrippa Syluius filius eius annis XL. Iosaphat fecit rectum coram Domino.

3063 Iorã filius Iosaphat ann. VIII. Elias curru igneo rapitur quasi vsq; in cœlũ, & Eliseus hæres prophetiæ derelictus, primo miraculo aquas Hiericho sa-

nat. In diebus Ioram recessit Edom, ne esset sub Iuda, & cõstituit sibi regem. Ambulauit autem Ioram in viis domus Achab: filia quippe Achab erat vxor eius. | Anni mũdi

Azarias filius Ioram anno vno. Ionadab filius Rechab clarus habetur: Azariam cum filio suo Ioas & nepote Amasia ob enormitatem scelerum, & quia nec patrem filiúmve quispiam eorum bonum habebat, Euãgelista Matthæus a domini Saluatoris genealogia secludit. | 3065

Athalia mater Azariæ an. VI. Quę videns interfectum ab Hieu rege Israël filium suum Azariam, interfecit omnem stirpẽ regiam domus Ioram, pręter solum Ioas filium Azariæ, quẽ Iosabeth soror Azariæ vxor Ioiadæ Pontificis furata est de medio filiorum regis cùm interficerentur. In LXX interpretibus VII an. regnasse Athalia narratur. Ioas filius Azariæ an. XL. Iste bono principio, & fine vsus pessimo, in principiis sui regni templum innouat, in extremis inter cætera facinora Zachariam quoque filium Ioiadę tutoris quondam ac regnificatoris sui, inter templum & altare lapidari præcepit: quem ob meritorum gratiam Dominus in Euangelio filium Barachiæ, id est benedicti domini, cognominat. Latinorum XII, Aremulus Syluius Agrippæ superioris regis filius, regnauit annis XIX, qui præsidium Albanorum inter montes vbi nunc Roma est, posuit. Huius filius fuit Iulius proauus Iulij Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans fundauit Iuliam gentem. | † 3081 | † 3071

Amasias filius Ioas ann. XXIX. Elisæus propheta defunctus sepelitur in Samaria. Azahel rex Syriæ afflixit Israël. Latinorũ XIII Auentinus Aremuli superioris regis maior filius regnauit annis XXXVII: atq; in eo monte, qui nunc pars vrbis est, mortuus ac sepultus, æternum loco vocabulũ dedit. | 3140

Azarias, qui & Ozias, filius Amasiæ an. LII. Assyriorum XXXVI Thonoscõcoleros, qui vocatur Græcè Sardanapalus, Tarsum atq; Anchialen condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo, semetipsum incendio concremauit. Vsque ad id tempus fuisse reges Assyriorum historia refert, & fiunt simul anni MCXCVIII. Omnes autem anni regni Assyriorum à primo anno Nini supputantur MCCXL. Latinorum XIIII Procas Syluius, Auentini superioris regis filius, regnauit an. XXIII. Post quẽ XV Amulius Syluius an. XLIIII. Arbaces Medus Assyriorum imperio destructo, regnũ in Medos transtulit, vbi primus ipse regnauit annis XXVIII. Macedonum regnum inchoat, primum habens regem Caranum annis XXVIII. Lacedæmoniorum reges deficiunt, Lydorum incipiunt.

Ioatham filius Oziæ annis XVI. Olympias prima ab Elicnsibus constituitur post annum Troianæ captiuitatis CCCCV. Romulus & Remus generantur Marte & Ilia. Ioatham inter cætera virtutum bonarum opera portam domus Domini sublimissimam ædificauit, quæ in actibus Apostolorum Speciosa vocatur: omnes siquidem portæ templi in terra fuerunt, excepta Speciosa quæ pendebat, quæ ab Hebræis porta vocabatur Ioatham. | 3208

Achaz filius Ioatham annis XVI. Ab hoc conductus Theglathphalasar rex Assyriorum, Rasin regem Syriæ interfecit, & habitatores Damasci transtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI cal. Maias à geminis Remo & Romulo, filijs Rheæ Syluiæ, quæ erat filia Numitoris fratris regis Amulij, virgo Vestalis, sed constuprata. Consualib. ludis Sabinæ raptæ an. ab vrbe condita tertio, Remus rastro pastorali à Fabio Romuli duce occisus. | 3224

Ezechias filius Achaz annis XXIX. Huius anno sexto Salmanassar rex Assyriorum capta Samaria transtulit Israël in Assyrios, cuius regnum à primo Ieroboam steterat annis CCCLX. Mortuo Romulo qui XXXVII annis regnauit, per quinos dies Senatores Rempub. rexerunt, atque ita vnus expletus est annus. Post quos Numa Pompilius annis XLI, qui Capitolium à fundamentis ædificauit. | 3253

Manasses filius Ezechiæ annis LV. Hic ob scelera sua catenatus & compeditus in Babyloniam ducitur, sed ob pœnitentiã & preces restituitur in re- | 3308

Anni mũdi

gnum. Rom. tertius Tullus Hostilius regnauit an. XXXII, qui primus regum Rom. purpura & fascibus vsus est, & adiecto monte Cælio vrbem ampliauit.

3310 Amon filius Manassæ annis II. In Hebraica veritate duobus annis, in LXX legitur regnasse XII. Istrus ciuitas in Ponto condita. Amon à seruis suis interficitur.

3341 Iosias filius Amon annis XXXI. Hic mundata Iudæa, & Hierusalem templo etiam innouato, post abiectas idololatriæ sordes Pascha Domino celeberrimum facit XVIII anno regni sui, & cum Nechaone Ægyptiorum rege congressus, occiditur in campo Mageddo, quæ nunc Maximianopolis vocatur. Romanorum quartus Ancus Martius Numæ ex filia nepos, regnauit annis XXIII, qui Auentinum montem & Ianiculum vrbi addidit, & supra mare XVI ab vrbe milliaria Ostiam condidit. Post quem Tarquinius Priscus annis XXXVII, qui circum Romæ ædificauit, numerum Senatorũ auxit, Romanos ludos instituit, muros & cloacas ædificauit, Capitolium extruxit. In Hebræo XXXI an. regnasse Iosias, in LXX interpretibus XXXII legitur. Sed Eusebius inter regnum eius & Ioachim alium de suo adiicit annum, propter menses bis ternos quibus Ioachas vel Ioachim regnauerat. Verùm quid veritas habeat, Hieremias pandit, qui se à XIII anno Iosiæ vsque ad annum quartum Ioachim, XXIII annis prophetasse perhibet, & Nabuchodonosor quarto anno Ioachim regnare cœpisse, XIX autem regni eius anno Hierusalem destructam.

3352 Ioachim filius Iosiæ annis XI. Post Iosiam regnauit Ioachaz filius eius tribus mensibus, quẽ Nechao vinctũ ducens in Ægyptum, Ioachim regem cõstituit. Huius anno III à Nabuchodonosor capta Hierusalem & plurimis captiuatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias & Misaël, partẽ vasorum tẽpli Babyloniam transfert. A IIII Ioacim an. scriptura regnẽ Nabuchodonosor computat, quia ex eo non solùm Chaldæis & Iudæis, sed & Assyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gẽtibus incipit regnare Ioachim, qui & Iechonias filius Ioachim, mensibus III ac diebus X. Hic circũdata à Chaldæis Hierusalem exiit ad regem Babylonis & mater eius, & ductus est in Babylonem cum populo, anno VIII regni Nabuchodonosor.

3363 Sedecias, qui & Matthias, filius Iosiæ, annis XI. Huius anno XI, regis autẽ Babylonis XIX, Iudæa captiuata in Babyloniam, & templum Domini incẽsum est, anno ex quo fundari cœpit CCCCXXX. Qui autem reliqui fuerunt Iudæi, transfugerunt in Ægyptum, qua post annos V percussa à Chaldęis, in Babyloniam sunt & ipsi transmigrati.

QVINTA mũdi ætas ab exterminio cœpit regni Iudaici, quod iuxta prophetiam Hieremiæ LXX annis permansit.

3377 Anno XIIII, postquam percussa est ciuitas, qui est XXV annus trãsmigrationis regis Ioachim, cum quo & Ezechiel captiuatus est, ipse Ezechiel in visionibus Dei adductus in terram Israël, vidit renouationem ciuitatis, ac templi cęremoniarumque eius. Romanorum VI Seruius regnauit an. XXXIIII, qui tres montes vrbi addidit, Quirinalem, Æsquilinum, Viminalem, fossas circum muros duxit, census Romanorum ciuium primus instituit.

3389 Anno XXVI post euersionẽ Hierosolymorum, qui est an. XXXVII transmigrationis regis Ioachim, subleuauit Euilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare cœperat, caput Ioachim regis Iudæ de carcere, & posuit thronũ eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Meminit huius tẽporis adhuc futuri Propheta Hieremias ita scribens: *Ecce ego mittam & assumã vniuersas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonosor regẽ Babylonis seruum meũ, & adducam eos super terrã istam, & super habitatores eius, & super omnes nationes eius quæ in circuitu illius sunt, & interficiam eos, & ponã eos in stuporem & in sibilum, & in solitudines sempiternas, & seruient omnes gentes istæ regi Babylonis* LXX *annis. Cumq; impleti fuerint anni* LXX, *visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam in solitudines sempiternas.* Et alibi scribens

bens ad transmigrationem, quam trāsduxerat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem cum Iechonia rege: *Cùm cæperint* (inquit) *impleri in Babylone* LXX *anni, visitabo vos, & suscitabo vos super verbum meũ bonum, & reducam vos ad locum istum, ait Dominus.* Rursum eiusdem temporis iam præteriti verba dierum ita recordātur: *Si quis euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi & filiis eius, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, vsq; dum cõplerentur* LXX *anni. Anno autẽ primo ad explendũ sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Hieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, &c.* Quibus verbis ostenditur, quia vastata Chaldæi Iudæa, non vt Assyrij in Samariam alios misere colonos, sed desertam reliquere terram, donec ipsi post annos LXX in eam rediere Iudæi. Consentit his Iosephus in X Antiquitatum libro, scribens templum & Hierusalem, & omnẽ Iudæam LXX annis permansisse desolatam. Qui rursum enumerando reges Babylonis (si tamen ipse sic scribit, & non codex fallit mẽdosus) C ferè annos ab euersa Hierusalem vsque ad euersionem regni Chaldæorum facit colligi. Scribit enim post Nabuchodonosor, qui teste scriptura sacra, XXV post euersam Hierusalẽ vixit annis, Euilmerodach filium eius regnasse annis XVIII, post quem Hegesar filium eius annis XL, cui successisse filium eius Labosordach mẽsibus IX: hoc defuncto ad Balthassar qui Naboan nuncupatur, trāsisse imperium, qui cùm iam X & VIII regnauerit annis, captam a Cyro Persarum, & Dario Medorum rege Babyloniam exequitur. Darius autẽ Astyagis filius, qui Babyloniorũ destruxit imperium, cum Cyro cognato suo agebat annum † LXX & II cùm Babylon fuisset inuasa, qui tamen alio nomine vocabatur à Græcis, quique Danielem Prophetam sumens ad se in Mediã duxit, & omni cum honore celebrauit. Huius Darij ipse Daniel ita meminit: *In anno primo Darij filij Asueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam Prophetam, vt complerentur desolationis Hierusalem* LXX *anni.* Eusebius in temporum libro XX X annos ab euersione Hierusalem, vsque ad initium Cyri regis Persarum: Iulius autem Africanus LXX computat. Porrò Hieronymus in expositione Prophetæ ita dicit: Tradunt enim Hebræi huiuscemodi fabulam vsque ad LXX annum, quo Hieremias captiuitatem populi Iudæorum dixerat esse soluendam. De quo & Zacharias in principio voluminis sui loquitur: Irritam putans Dei pollicitationem Balthassar, falsumque promissum, versus in gaudium fecit grande conuiuium, insultans quodammodo spei Iudæorum, & vasis templi Dei. Sed statim vltio secura est.

Anni mũdi

† LXII.

Persarum primus Cyrus regnauit annis XXX. Hic, vt impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ, primo sui regni anno laxata Hebræorum captiuitate, L ferè millia regredi fecit in Iudæam, restituens eis vasa templi Domini aurea & argentea VCCCC. Qui congregati in Hierusalem mense septimo ædificauerunt altare, & à primo die mensis eiusdem cœperunt offerre holocaustum Domino. Anno autem secundo aduentus sui, mense secundo templi fundamenta iecerunt, anno incẽsionis eius iuxta Africanum LXXII, iuxta autem Chronica Eusebij XXXII. Sed impedientibus Samaritis intermissum est opus vsq; ad annum Darij secundum, qui etiam Asueri in regno & Artaxerxis scripserunt accusationẽ aduersum Iudæos, & rescripsit Artaxerxes, ne ædificaretur Hierusalem. Romanorum VII Tarquinius regnauit annis XXXV, qui causa Tarquinij iunioris filij sui qui Lucretiam corruperat, à regno expulsus est. 3413

Cambyses Cyri filius annis VIII. Hic deuicta Ægypto cunctam eius religionem abominatus, cæremonias eius & templa deposuit. Babylonem in Ægypto ædificauit. Hunc aiunt ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Iudith historia inscribitur. 3431

Anni mundi

Fratres Magi menſibus VII. Ieſus ſacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggęus, Zacharias, & Malachias Prophetæ clareſcunt. Pythagoras Phyſicus philoſophus clarus habetur.

3432

3468 Darius an. XXXVI. Inter Darium & Cābyſen regnaſſe duos fratres Magos in libris Chronicorū Euſebij reperimus. Verùm Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit poſt Cābyſen Smerdē magnū regnaſſe, qui Panthaptē (inquit) filiam Cambyſis vxorem duxit, qui cùm à VII Magis fuiſſet occiſus, & in locum eius Darius ſuſcepiſſet imperium, eadem Panthaptes nupſit Dario, & ex eo Xerxem filiū genuit. Secundo anno Darij LXX captiuitatis Hieruſalē annus impletur, vt vult Euſebius, teſtē adhibens Zachariam Prophetam, apud quē ſecundo Darij anno loquitur angelus: *Domine exercituum vſq; quo tu non miſereberis Hieruſalē, & vrbium Iuda, quibus iratus es? Iſte* LXX *annus eſt.* Item IIII Darij regis anno dicit idē Propheta: *Cùm ieiunaretis & plangeretis per hos* LXX *annos, nunquid ieiunium ieiunaſtis mihi?* Sexto Darij anno Templi ædificatio cōpletur, die tertia menſis Adar, qui eſt XLVI annus, ex quo eius ſub Cyro fundamenta ſunt iacta. Vnde in Euangelio dicunt Iudæi: XL *&* VI *annis ædificatum eſt templum hoc.* Cœperunt autem ædificare anno

†XXIIII ſecundo Darij, menſe VI, die †XXIX: & anno VI (vt dictum eſt) menſe XII, die tertia compleuerunt. Ex quo apparet, opus templi & antea ex parte non parua peractum, annos autem LXX à deſtructione illius vſq; ad perfectam reſtaurandi licentiam eſſe computandos.

Pulſis vrbe regibus, qui imperauerunt annis CCXLIII, vix vſque ad XV lapidem Roma tenebat imperium. Romæ poſt exactos reges primùm Conſules à Bruto eſſe cœperunt, deinde Tribuni plębis ac Dictatores, & rurſum Conſules rempub. obtinuerunt per annos ferme CCCCLXXIIII, vſque ad Iulium Cæſarem, qui primus ſingulare arripuit imperium, Olympiade CLXXXIII.

3488 Xerxes filius Darij annis XX. Hic Ægyptum quæ à Dario diſceſſerat, capit, & aduerſus Græciam pugnaturus DCC millia armatorum de regno, &

†CCCC *habet Beda.* †CCCC de auxiliis, roſtratas etiam naues mille ducētas, onerarias autem tria millia numero habuiſſe narratur. Attamen victus patriam refugit. Herodotus hiſtoriarum ſcriptor, Zeuxis pictor agnoſcitur.

3498 Artabanus menſibus VII. Socrates naſcitur.

3529 Artaxerxes, qui & Longimanus, id eſt *μακρόχειρ*, an. XL. Huius anno VII prima die menſis primi Eſra ſacerdos & ſcriba legis Dei aſcendit de Babylone cum epiſtolis regis, & in prima menſis quinti venit in Hieruſalem cum viris MDCC. Et inter alia ſtrenuè geſta caſtigauit filios trāſmigrationis ab vxoribus alienigenis. Eiuſdem anno XX, Neemias pincerna de Suſis caſtro adueniens, murum Hieruſalem LII diebus reſtituit, & ducatum genti XII annis prębuit. Huc vſque diuina ſcriptura temporum ſeriem continet. Quæ verò poſt hæc apud Iudæos ſunt geſta, de libro Machabæorū, & Ioſephi, atq; Africani ſcriptis exhibentur, qui deinceps vniuerſam hiſtoriā vſque ad Romana tempora proſecuti ſunt. Et quidē Africanus in quinto temporum volumine huius temporis ita meminit: Manſit itaque imperfectum opus vſque ad Neemiam, & vigeſimum an. regis Artaxerxis. Quo tempore regni Perſarum C & XV an. fuerunt euoluti: captiuitatis autem Hieruſalem CLXXX & V an. erat. Et tunc primùm Artaxerxes iuſſit muros extrui Hieruſalem, cui operi præfuit Neemias, & ædificata eſt platea, & muri circundati. Et ex illo tempore ſi numerare velis, LXX an. hebdomadas vſque ad Chriſtum poteris inuenire. Xerxes menſes II. Poſt quē Sogdianus menſes VII. Plato naſcitur. Hippocrates medicus inſignis habetur.

3548 Darius cognomento Nothus an. XIX. Ægyptus receſſit à Perſis. Reuerſis de captiuitate Iudæis, non reges, ſed pontifices præfuerunt vſque ad Ariſtobulum, qui cum dignitate pontificis etiam regale ſibi cœpit vſurpare vocabulum.

Artaxerxes

Artaxerxes qui cognominatus est Mnemõ, Darij & Paryſatidis filius, an. xl. Sub hoc rege videtur Heſter hiſtoria cõpleta: ipſe quippe eſt qui ab Hebræis Aſuerus, & à lxx interpretibus Artaxerxes vocatur. Athenienſ. xxiiii literis vti cœperunt, cùm antea xvi tantùm literas haberent. Carthaginenſium bellum famoſum. Galli Senones duce Brenno Romam inuaſerunt, excepto Capitolio, & incenſam vi menſ. vaſtauerunt. Tribuni militares pro Conſulibus eſſe cœperunt. Ariſtoteles auditor eſt Platonis xviii ætatis annum agens. *Anni mũdi* 3588

Artaxerxes, qui & Ochus, an. xxvi. ipſe Ægyptum ſuo iunxit Imperio, Nectanebo rege in Æthiopiam pulſo, in quo Ægyptiorum regnum deſtructum eſt. Demoſthenes orator omnium rumore celebratur. Rom. Gallos ſuperant. Plato moritur, poſt quem Academiam Speuſippus tenuit. 3614

Artaxerxes Ochi filius an. iiii. Iudæorum pontifex maximus Iaddus clarus habetur, cuius frater Manaſſes tẽplũ in monte Garizi conſtruit. Speuſippus moritur, cui ſuccedit Xenocrates quarto anno Ochi. Alexander Philippi & Olympiadis filius vigeſimum ætatis annum gerẽs Macedonibus regnare incipit. 3618

Darius Arſamis filius an. vi. Alexander aduerſum Illyrios & Thracas feliciter dimicans, ſubuerſis Thebis in Perſas arma corripuit, & apud Granicum flumen regiis ducibus oppreſſis, vrbem Sardis capit. Idem capta Tyro Iudæam inuadit, àqua fauorabiliter exceptus Deo victimas immolat, & põtificem templi Iaddum honoribus plurimis proſequitur. Andromacho locorum cuſtode dimiſſo, ac vii regni ſui ann. Alexandriam in Ægypto condidit. Nec mora, Babylonem obtinuit interfecto Dario, in quo Perſarum regnum deſtructum eſt, quod ſteterat annis ccxxxxi. Quo tẽpore etiam Latini à Romanis perdomiti ſunt. 3624

Alexander poſt mortem Darij ann. v regnauit: nam antea vii, Alexander Hyrcanos & †Mardos capit, reuertensque in Ammone condidit Parętonium. Idem Indicum vſque oceanum victoriis potius quàm bellis peruenit, ac Babylonem reuerſus xxxii vitæ, regni autem ſui xii an. veneni hauſtu periit. Poſt quem tranſlato in multos imperio, Ægyptum Ptolemæus Lagi tenuit filius, Macedonas Philippus, qui & Aridęus, frater Alexandri, Syriam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Aſiæ regnauit Antigonus. qui apud Danielem per iiii hirci qui arietem contereret, cornua deſignantur. 3629

†Medos

Ægypto primus regnauit Ptolemæus Lagi filius annis xl. Appius Claudius Cæcus clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, & viam Appiam ſtrauit. Ptolemæus Hieroſolymis & Iudæa in ditionem ſuam dolo redactis, plurimos captiuorum in Ægyptum tranſtulit. Iudæorum Pontifex maximus Onias Iaddi filius clarus habetur. xiii Ptolemæi anno Syriæ, & Babyloni, & ſuperioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor. A quo tempore Machabæorum Hebræa hiſtoria Græcorum ſupputat regnum, & Ediſſeni ſua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiceam, Antiochiam, Apameam, Ediſſam, Berrhœam, & Pellam vrbes condidit. Iudæorum pontifex maximus, religioſiſſimus ac piiſſimus, Simõ Onię filius clarus habetur. Poſt quem Eleazarus frater eius ſuſcepit templi miniſterium, filio eius Onia paruo admodum derelicto. Seleucus in eas vrbes quas extruxerat Iudæos transfert, ius eis ciuium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. 3669

Ptolemæus Philadelphus annis xxxviii. Soſtratus Gnidius Pharum in Alexandria conſtruxit. Ptolemæus Iudæos qui in Ægypto erant liberos eſſe permiſit, & Eleazaro Pontifici multa Hieroſolymam, & in templi donaria vaſa tranſmittens lxx interpretes petit, qui ſcripturam ſanctam in Græcum verterent eloquium. Aratus cognoſcitur. Iudæorum põtificatum poſt Eleazarum auunculus eius Manaſſes accepit. Tantæ autem potentiæ fuiſſe nar- 3707

Anni mūdi

ratur Ptolemæus iſte Philadelphus, vt Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim hiſtorię habuiſſe eum peditum CC millia, equitum XX millia, curruum II millia, elephantos quos primus adduxit ex Æthiopia CCCC, & cætera his ſimilia.

3733 Ptolemæus Euergetes frater ſuperioris regis an. XXVI. Qui inde Euergetes ab Ægyptiis eſt vocatus: quia capta Syria & Cilicia, & propemodum vniuerſa Aſia, inter innumera argenti pōdera ac vaſa precioſa quę cepit, etiā deos eorum, quos Cambyſes capto Ægypto in Perſas portauerat, retulit. Iudęorum Pontifex Onias Simonis Iuſti filius clarus habetur. Cuius item filius Simon non minori gloria fulget. Sub quo Ieſus filius Syrach Sapientiæ librum componens, quem vocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem.

3750 Ptolemæus Philopator filius Euergetis an. XVII. Antiochus rex Syriæ victo Philopatore Iudæam ſibi ſociat. Iudæorum Pontifex maximus Onias filius Simonis inſignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex Areus legatos mittit.

3774 Ptolemæus Epiphanes filius Philopatoris annis XXIIII. Secundus liber Machabæorum apud Iudæos huius temporis geſta continet. Onias ſacerdos aſſumptis Iudæorum plurimis fugit in Ægyptum, & à Ptolemæo honorificè ſuſceptus accepit eam regionem quæ Heliopoleos vocabatur, & concedente rege templum extruxit in Ægypto ſimile templi Iudæorum, quod permāſit vſque ad imperium Veſpaſiani annis CCL. Sub occaſione igitur Oniæ Pontificis infinita examina Iudæorum in Ægyptum confugerunt. Eo tempore & Cyrene eorum multitudine repleta eſt. Hæc autem vel Oniæ, vel cęteris fuit cauſa Ægyptum petendi: quia pugnantibus contra ſe magno Antiocho & ducibus Ptolemæi, poſita in medio Iudęa in contraria ſtudia ſcindebatur, aliis Antiocho, aliis Ptolemæo fauentibus.

3809 Ptolemæus Philometor annis XXXV. Ariſtobulus natione Iudæus, Peripateticus philoſophus agnoſcitur, qui ad Philometorē Ptolemęū explanationū in Moſen cōmentarios ſcripſit. Antiochus Epiphanes, qui poſt Seleucū cognomēto Philopatorē, annis XI regnauit in Syria, Iudæorū legē impugnans, omniaq; ſordibus idolorum complens, in tēplo Iouis Olympij ſimulachrum ponit. Sed & in Samaria ſuper verticē montis Gatizi, Iouis Peregrini delubrū ædificat, ipſis Samaritanis vt id faceret precantibus. Verū Mathathias ſacerdos leges patrias vindicat, aduerſus Antiochi duces arma corripiens. Quo mortuo ducatum Iudæorum ſuſcepit filius eius Iudas Machabæus an. CXLVI regni Græcorū, XX autē Ptolemęi, Olympiade CLV: qui mox Antiochi duces de Iudæa expellens, & tēplum ab idolorū imaginibus emundās, patrias leges poſt triennium ſuis ciuibus reddidit. Vnde poſt receſſum Oniæ ſacerdotis in Ægyptum, de quo ſuprà diximus, & mortem Alchimi, qui effugato Onia pontificatū indignus inuadere tentabat, omnium fauore Iudæorum Machabæo ſacerdotium decernitur: quod poſt mortem eius frater Ionathas ſortitus, & XIX annis ſumma miniſtrauit induſtria.

3838 Ptolemæus Euergetes annis XXIX. Ionathas dux Iudæorum & pontifex cum Romanis & Spartiatis amicitias facit. Quo à Tryphone interfecto in ſacerdotium frater Simon aſſumitur, an. regis Euergetis VII. quod VIII an. ſtrenuiſſimè regens, filio Ioanni reliquit. Hic aduerſum Hyrcanos bellum gerens, Hyrcani nomen accepit, & à Rom. ius amicitiæ poſtulans, decreto Senatus inter amicos relatus eſt. Samariam, quę noſtro tempore Sebaſte vocatur, obſidione captam ſolo coæquauit, quam poſtea Herodes inſtaurans, Sebaſten in honorem Auguſti appellari voluit.

3855 Ptolemæus Phyſcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini naſcitur matre Heluia, patre equeſtris ordinis ex regio Volſcorum genere. Hyrcano in pontificatum, quem ipſe XXVI an. tenuit, Ariſtobulus ſuccedit annū vnum, qui rex pariter & pontifex primus apud Iudæos diadematis ſumpſit inſigne,

insigne, post CCCCLXXXIII annos Babyloniæ captiuitatis. Post quem regnauit Ianneus cognomẽto Alexander annis XXVII, qui pontificatum quoque administrans crudelissimè ciuibus præfuit. *Anni mũdi*

Ptolemæus, qui & Alexander, annis X. Huius anno VII, Syria in Romanam ditionem cessit, capto Philippo à Gabinio. Expulsus de regno Ptolemęus Physcon per matrem Cleopatram, in Cyprum secedit. 3865

Ptolemæus qui à matre fuerat eiectus, an. VIII regressus de fuga regnum obtinuit, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris ciues pepulerant. Sylla Athenienses vastat. 3873

Ptolemæus Dionysius annis XXX. Ab huius anno V Alexandra vxor Alexandri Pontificis post mortem eius regnauit Iudæis an. IX. Ex quo tempore Iudæos rerum confusio, & variæ clades oppresserunt. Post cuius mortem Aristobulus & Hyrcanus filij eius cõtra se de imperio dimicantes, occasionem præbuere Romanis, vt Iudæam inuaderent. Itaq; Pompeius Hierosolymam veniens, capta vrbe & templo reserato vsque ad Sancta sanctorum accedit, Aristobulum vinctum secum abducit, pontificatum cõfirmat Hyrcano: deinde Antipatrum Herodis Ascalonitæ filium procuratorem Palæstinæ facit, mansitq; in pontificatu Hyrcanus annis XXXIIII. Vergilius Maro in pago qui Andes dicitur, haud procul à Mantua nascitur, Pompeio & Crasso COSS. Pompeius captis Hierosolymis tributarios Iudæos facit. Virgilius Cremonæ studiis eruditur. Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Rom. cognitum fuerat: victos obsidibus acceptis stipendiarios fecit. 3903

Cleopatra soror Ptolemæi annis XXII. Orto enim bello ciuili inter Cæsarem & Pompeium, victus Pompeius Alexandriam petit, ibiq; ab ipso, à quo sperabat auxilia, Ptolemæo percussus interiit. Mox Cæsar Alexandriam venit: ipsi quoque Ptolemæus parare insidias voluit, vnde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæsar Alexandria potitus, regnum Cleopatrę dedit, cum qua consuetudinem stupri habuerat: cuius regni tertio an. ipse primus Rom. singulare obtinuit imperium, à quo Cæsares Rom. principes appellati. Cleopatra regio comitatu vrbem ingressa. 3925

Cæsar ob insolentiam morum, coniurantibus in eum LX vel amplius Senatoribus equitibusque Rom. in curia confossus interiit, post annos IIII, & menses VI, quàm regnare cœperat. Cassius Iudęa capta templum spoliat. 3929

Octauianus Cęsar Augustus Rom. II. regnauit annis LVI, & mensibus VI, à quo Augusti appellati reges Rom. quorum XV viuente Cleopatra, XL & vnum postea viuit annos. XI Augusti anno, deficiente in Iudæa pontificum principatu, Herodes nil ad eum pertinens, vtpote Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicę filius, à Rom. Iudæorũ suscepit principatum, quem tenet an. XXXVI. Qui ne ignobilis fortè & à Iudæorum semine argueretur extraneus, combussit libros omnes, quibus nobilitas gentis in templo seruabatur ascripta, vt deficientibus probamentis & ipse ad hanc pertinere putaretur. Insuper etiam vt suam sobolem regio illorum generi commisceret, proiecta Dosidę fœmina Hierosolymitana, quam priuatus acceperat vxorem, & nato ex eo filio Antipatro, sociat sibi Mariamnem filiam Alexandri, neptem Aristobuli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Iudæorum. Hæc quinque ei filios genuit, quorum duos Alexandrum & Aristobulum ipse necauit in Samaria. Nec mora, pòst etiam matrem illorũ, qua nil carius nouerat, simili scelere peremit. E quibus Aristobulus Herodem ex Beronice susceperat filium, quem actibus Apostolorum ab angelo percussum legimus. Tertio inter Augustum & Antonium orto bello, quòd Antonius qui Asiam & Oriẽtem tenebat, repudiata sorore Augusti Cleopatram duxisset vxorem, Antonius & Cleopatra victi semet interficiunt. A quo tempore quidam primum annum Augusti monarchiæ supputant. Hactenus qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnauerunt annis CCXCV.

Anni mũdi

Anno Cæsaris Augusti XLII, à morte verò Cleopatræ & Antonij, quando & Ægyptus in prouinciam versa est, anno XLVII, Olympiadis 193 anno
3952 tertio, ab Vrbe autem condita DCCLII anno, id est, eo anno quo compressis cunctarum per orbem terræ gentium motibus firmissimam verissimamq; pacem ordinatione Dei Cæsar composuit, Iesus Christus filius Dei sextam mundi ætatem suo consecrauit aduentu, anno imperij Augusti XLIIII. Herodes morbo intercutis aquæ, & scarentibus toto corpore vermibus miserabiliter & dignè moritur. Pro quo substitutus ab Augusto filius eius Archelaus, regnauit annis IX, id est vsque ad ipsius Augusti finem: tunc enim non ferentibus vltrà, sed accusantibus apud Augustum ferocitatem eius Iudæis, in Viennam vrbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Iudaici regni potentiam, insolentiamque domandam, quatuor fratres eius pro eo sunt Tetrarchę creati, Herodes, Antipater, Lysias & Philippus: quorum Philippus & Herodes qui Antipas prius nuncupabatur, etiam viuente Archelao Tetrarchæ fuerant ordinati.

3980 Tiberius priuignus Augusti, hoc est Liuiæ vxoris eius filius ex superiore genitus coniuge, regnauit ann. XXIII. Huius anno XII Pilatus Iudææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha qui Iudæorum principatum tenet ann. XXIIII, in honorē Tiberij & matris eius Liuię, Tiberiadem condidit & Libiadem.

3981 Anno XV imperij Tiberij, dominus post baptismum quem prædicauit Ioannes, mundo regnum cœlorum annunciat, peractis à mundi principio secundum Hebræos ann. (vt Eusebius in suis Chronicis signat) IIII millib. annotãdo quòd XVI ann. Tiberij principium fuerit LXXXI Iubilei secundum Hebræos. Quare autem nostra supputatio vndeuiginti minus ponendos æstimauerit annos, facilè qui superiora libelli huius legerit inueniet. Iuxta verò Chronica eadem, quæ ipse Eusebius de vtraque editione, vt sibi videbatur, composuit, anni sunt V millia, CCXXVIII.

3984 Anno XVIII imperij Tiberij Dominus sua passione mundum redemit, & prædicaturi per Iudææ regiones Apostoli, Iacobum fratrem domini Hierosolymis ordinant episcopū, ordinant & VII diaconos. Et lapidato Stephano ecclesia per regiones Iudææ & Samariæ dispergitur. Agrippa cognomento Herodes, filius Aristobuli filij Herodis regis, accusator Herodis Tetrarchæ, Romam profectus à Tiberio in vincula coniicitur, vbi plurimos sibi asciuit ad amicitiam, & maximè Germanici filium Caium.

3993 Caius cognomento Caligula regnauit annos III, mens. X, dies VIII. Hic Herodem Agrippam amicum suum vinculis liberatum regem Iudææ facit, qui permanet in regno ann. VII, id est vsque ad quartum Claudij ann. Quo ab angelo percusso succedit in regnum filius eius Agrippa, & vsque ad exterminium Iudæorum XXVI an. perseuerat. Herodes Tetrarcha & ipse Caij amicitiam potens, cogente Herodiade Rom. venit, sed accusatus ab Agrippa etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensque in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit. Pilatus qui sententiam damnationis in Christum dixerat, tantis irrogante Caio angoribus coartatus est, vt sua se manu peremerit. Caius in Deos se referens, Iudæorum loca sancta sordibus idolorum profanat. Matthæus in Iudæa prædicans Euangelium scripsit.

4007 Claudius an. XIII, mens. VII, dies XXVIII. Petrus apostolus cùm primis Antiochenam fundasset ecclesiam, Romam pergit, ibiq; XXV an. cathedram tenet episcopalem, id est, ad vltimum Neronis an. Marcus Euãgelium quod Rom. scripserat, Ægypto Petro mittente prædicat. Quarto Claudij anno fames grauissima, cuius Lucas meminit, facta est. Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante Iulium Cæsarem, neque post eum quisquam attingere ausus fuerat, sine vllo prælio ac sanguine intra pauciss imos dies, plurimam insulæ partem in deditionem recepit, Orcades etiam insulas Romano adiecit imperio, ac VI quàm profectus erat mense Romam rediit.

Nono

Nono regni ſui anno Iudæos tumultuantes Roma expulit, quod Lucas refert. Sequenti anno fames maxima Romam corripit. *Anni mūdi*

Nero an. XIII, menſ. VII, dies XXVIII. Huius ſecundo anno Feſtus Iudææ procurator ſucceſſit Felici, à quo Paulus Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens cuſtodia, poſt hæc ad prædicandum dimittitur, nec dum Nerone in tanta erumpente ſcelera, quanta de eo narrant hiſtoriæ. Iacobus frater domini, cùm XXX annos rexiſſet Hieroſolymorum eccleſiã, VII Neronis anno lapidatur à Iudæis, vindicantibus in illo, quòd Paulum interficere nequiuerunt. Feſto magiſtratui Iudææ ſuccedit Albinus, Albino Florus, cuius luxuriam & auaritiam, cæteraque flagitia non ferentes Iudæi, contra Rom. rebellauerunt: aduerſum quos Veſpaſianus magiſter militiæ tranſmiſſus, plurimas vrbes Iudææ cepit. Primus verò ſuper omnia ſcelera ſua etiam Chriſtianos perſequitur, quorum eximios Romæ Petrum cruce, Paulum occidit gladio. Hic in re militari nihil omnino auſus, Britanniam penè amiſit. Nam duo ſub eo nobiliſſima oppida illic capta atque euerſa ſunt. 4022

Veſpaſianus annos IX, menſes XI, dies XXII. Hic apud Iudæam imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio commendans Romam per Alexandriam proficiſcitur: qui ſecundo anno Iudææ regnum ſubuertit, templumque ſolo ſtrauit, poſt annum primæ ædificationis eius MLXXXIX. Conſummatum eſt bellum an. IIII, duobus Nerone viuente, & duobus aliis poſtea. Veſpaſianus inter alia magnorum operum in priuata adhuc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio miſſus, tricies & bis cum hoſte conflixit, duas validiſſimas gentes, XX oppida, inſulam Hectam Britanniæ proximã imperio Romano adiecit. Coloſſus erigitur, habens altitudinis pedes CVII. 4031

Titus annos II, menſes II, vir omnium genere virtutum mirabilis, adeò vt amor & deliciæ humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione eius quinque millia ferarum occidit. 4033

Domitianus frater Titi iunior annos XV, menſes V. Hic ſecundus poſt Neronem Chriſtianos perſequitur, ſub quo Apoſtolus Ioannes in Patmum inſulam relegatus eſt, & Flauia Domicilla Flauij Clementis Conſulis ex ſorore neptis, in inſulam Pontianam ob fidei teſtimonium exiliatur. 4049

Anni mūdi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	Anno XLII Octauiani Auguſti Cæſaris, ex quo anno Ægyptus in prouinciam redacta eſt, & Cleopatra cum Antonio victa XXVIII anno, ab Vrbe verò condita DCCLII, Olympiadis CXCIII anno III, Dominus noſter Ieſus Chriſtus in Bethlehem Iudæ naſcitur, tranſactis ab initio mundi ſecundum Hebraicam veritatem annis tribus millibus IIICCCCLII, ſecundum LXX verò Interpretes quinque millibus CXCIX.	
	43	
	44 Auguſtus Tiberium & Agrippam in filios adoptauit. Herodes infantes occîdit.	
	45 Iudas Galilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur.	
	46 Aſinius Pollio orator moritur.	
	47 Herodes rex Iudææ cum magno cruciatu moritur, pro quo Archelaus regnauit annis IX.	
	48 Fames magna, Romæ facta eſt.	
	49	
	50 Tiberius Cæſar Dalmatas Sarmataſque ſubegit.	
	51	
	52	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	53 Iani portæ 12 annis iam ab Augusto clausæ aperiuntur.	
	54 Messala Coruinus orator moritur.	
	55 Eclipsis Solis facta est.	
	56 Archelaus in Viennam Galliæ vrbem ab Augusto relegatur, & Iudæa Tetrarchis committitur: & Augustus moritur ann. ætatis 76.	
	TIBERIVS II, priuignus Augusti, regnauit annis 23.	
	1 Herodes Tetrarcha Iudæorum regnum tenuit annis 24.	
	2 Mathematici vrbe pelluntur.	10
	3 Liuius historiographus moritur. Ouidius poëta in exilio moritur.	
	4 Germanicus à Tiberio missus Germanos vicit.	
	5 Tredecim vrbes terræmotu corruerunt. Germanicus Cæsar moritur.	20
	6 Fenestella historiographus & poëta moritur.	
	7 Tiberius multos reges ad se dolo vocatos nunquam remisit.	
	8 Pompeij theatrum incensum est.	
	9 Tiberius Drusum consortem regni fecit, qui eodem anno	
	10 veneno periit.	20
	11	
	12 Pilatus præses Iudææ à Tiberio mittitur.	
	13	
	14	
	15 Dominus Iesus Christus à Ioanne baptizatur, tricesimo an-	30
	16 no ætatis suæ secundum carnem inchoante, & prædicare cœpit.	
	17 Ioannes baptista ab Herode Tetrarcha decollatur.	
	18 Dominus in Hierosolymis passus est, & resurrexit. eclipsis Solis, & maximi terræmotus facti sunt.	30
	19 Iacobus frater Domini, Hierosolymorum episcopus ab Apostolis ordinatur, sedit ann. 30. Stephanus lapidatur.	
	Paulus Apostolus de cœlo vocatur.	
	20 Pilatus imaginem Cæsaris in templo statuens seditionem Iudæis excitauit.	
	21 Scianus præfectus Tiberium, vt Iudæos deleat, cohortatur.	
	22 Agrippa Herodem Tetrarcham Romæ accusans à Tiberio in vincula mittitur.	
	23 Tiberius populũ Rom. grauiter afflixit, & ipse veneno periit.	
† 3.	CAIVS Caligula III an. † 4, mens. 10, dies 8, vir sceleſtissim⁹.	40
	1 Herodes Agrippa rex Iudææ à Caio constitutus regnauit annis 7.	
	2 Iudæi apud Alexandriam profligantur, pro quibus Philo cla-	40
	3 rissimus scriptor apud Caium interpellans nihil profuit.	
	4 Pilatus semetipsum interfecit, magnis à Caio calamitatibus oppressus.	
	5 Matthæus Euangelium scripsit Hebraicè.	
	Caius occiditur a protectoribus suis.	
	1 CLAVDIVS IIII annos 13, menses 7, dies 28.	
	2 Petrus Apostolus Romam venit, ibique per 25 ann. prædi-	50
	cans episcopatum tenuit.	
	3 Herodes Agrippa ab Angelo percussus expirauit, pro quo filius eius Agrippa regnauit annis 26.	
	Marcus Euangelista in Ægypto Christum annunciat. Primus Antiochiæ episcopus Euodius ordinatur.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	4 Fames magna facta est. Claudius Britanniam subegit.	
	5 Noua insula XXX stadiorum in mari apparuit.	
	6 Ciues Romani à Claudio numerati sunt sexagies nouies centum & quadraginta quatuor millia.	
4000	7 Iudæorum in seditione triginta millia necantur in diebus A-	50
	8 zymorum.	
	9 Claudius Iudæos expulit vrbe.	
	10 Magna fames Romæ facta est.	
10	11 Claudius Felicem procuratorem Iudææ facit.	
	12 His temporibus Simon magus simoniacæ hæreseos autor extitit.	
	13 Ægyptius quidam pseudopropheta Iudæorum plures seducens à Felice opprimitur.	
	14 Claudius veneno mortuus est anno ætatis LXIIII.	
	NERO V annos 13, menses 7, dies 28. Iste flagitiosus in cunctis primam in Christianos persecutionẽ exercuit, in qua Romæ Processus & Martianus, XLVII à beato Petro baptizati, Torpes, Marcellus & Apuleius: Mediolani, Nazarius & Celsus: Aquileiæ, Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, Felix cũ Constantia: Rauennæ Apollinaris episcopus pro Christo coronantur.	
20	1 Seditio in Cæsarea orta plures Iudæorum perdidit. Festus Felici successit.	
	2 Paulus Apostolus Romam à Festo præside mittitur.	
	3 Hucusque librum Actus Apostolorum Lucas Euangelista perduxit, continentem annos à passione Domini XXVII.	60
	4 Statius poëta clarus habetur.	
	5 Nero Agrippinam matrem suam, & sororẽ patris interfecit.	
	6 Nero infinita luxuria & lasciuia, ignauiaque bacchatur.	
30	7 Iacobus frater Domini à Iudæis lapidatur. Festo præsidi Albinus in Iudæa successit.	
	8 Marcus Euangelista apud Alexandriam passus est, pro quo Ananias 23 annis. Albino Florus successit.	
	9 Neronianæ thermæ à Nerone ædificantur.	
	Persius & Lucanus poëtæ moriuntur.	
	10 Nero vt similitudinem Troiæ ardentis videret, magnam partem Romæ incendit.	
	11 Nero Senecam magistrum suum interfecit.	
	12 Vespasianus dux exercitus aduersus Iudæos rebellantes à Nerone mittitur.	
40	13 Petrus & Paulus à Nerone propter Simonem magum trucidantur, & pestilentia Romæ facta est, Neroque seipsum interfecit.	70
	IVLIVS I à beato Petro papa, sedit annis 12. Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.	
	GALBA VI mens. 7, Otho mens. 3, Vitellius mens. 8.	
	1 Vespasianus in Iudæa pugnans, Imperator ab exercitu constituitur.	
	VESPASIANVS VII annos 9, menses 11, dies 22, vir militari virtute præcipuus.	
50	Titus Iudæos inenarrabili fame cruciatos obsedit.	
	2 Hierusalem à Tito expugnata destruitur, anno à passione Domini 42, à prima verò conditione templi sub Solomone 1089.	
	3	
	4	
	5 Hoc tempore Iosephus historiographus clarus habetur.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	6	
	7 Coloſſus erectus eſt, habens altitudinis pedes 107.	
	8	
	9 Peſtilentia Romæ facta eſt: & terræmotus tres ciuitates Cypri ſubuertit.	80
	10 Veſpaſianus profluuio ventris in villa circa Sabinos obiit.	
	TITVS VIII, Veſpaſiani filius annos 2, menſes 2. Vir omnium genere virtutum mirabilis, ita vt deliciæ & amor humani generis diceretur.	10
	1 Titus amphitheatrum Romæ conſtruxit, in cuius dedicatione 5000 ferarum occidit.	
	2 Anacletus papa 11 ſedit annis 12. Titus in eadem villa qua & pater, obiit anno ætatis 42.	
	DOMITIANVS IX, frater Titi, ann. 15, menſibus 5. Hic omnibus infectus ſceleribus, ſecundò perſequitur Chriſtianos. cuius tempore paſſi ſunt Romæ Eutyches, Victorinus & Maro: apud Amiterninam vrbem Victorinus epiſcopus.	
	1 Domitianus eunuchos fieri prohibuit.	
	2 Decreto Senatus Titus inter Deos refertur.	20
	3 Tres virgines Veſtæ ob ſtuprum damnantur.	
	4 Anianus 1 poſt Marcum Euangeliſtam epiſcopus Alexan-	
	5 driæ poſt annos 22 obiit, pro quo Abilius 11 an. 13.	
	6 Domitianus ſe Deum & dominum appellari iuſſit.	
	7	
	8 Quintilianus rhetor Romæ clarus habetur.	90
	9 His temporibus hæreſis Menandri magi & Ebionitarum & Cerinthiorum & Nicolaitarum exoritur.	
	10 Hoc tempore Romani mala plurima à Cæſare & ab hoſti-	
	bus pertulerunt.	30
	11 Domitianus de Dacis & Germanis triumphat.	
	12 Clemens papa 111 ſedit annis 9. Cornelia virgo veſtalis ob ſtuprum viua defoſſa eſt.	
	13 Domitianus multos nobilium occidit.	
	14 Hoc tempore Ioannes Apoſtolus in Patmon inſulam à Domitiano exilio miſſus, Apocalypſim ſcripſit.	
	15 Domitianus Flauiam Domicillam cum multis aliis in exilium pro fide Chriſti relegauit.	
	16 Domitianus cùm multa mala egiſſet, crudeliter à ſuis interfectus eſt, anno ætatis 35.	40
	NERVA X ſenex anno 1, menſibus 3, diebus 8. Hic primo edicto ſuo omnes exules reuocauit.	
4050	1 Sanctus Ioannes Apoſtolus ab exilio rediens Euangelium	100
	ſcripſit. Nerua confectus morbo obiit.	
	TRAIANVS XI genere Hiſpanus annis 19, menſibus 6, diebus 15. Vir reipublicæ vtilis, ſed errore deceptus, tertiò perſequitur Chriſtianos.	
	1 Alexandriæ 111 Cerdon epiſcopus ſedit annis 12.	
	2 Ioannes Apoſtolus apud Epheſum dormiuit in pace, anno à	
	3 paſſione Domini 68.	50
	4 Euariſtus papa 1111 ſedit annis 8. Traianus de Dacis & Scythis triumphat.	
	5 Traianus multas gentes Romano ſubiecit imperio.	
	6	
	7	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	8 Huius Traiani tempore terræmotus multas vrbes ſubuertit,	
	9 & aurea domus Neronis incendio periit, & Pantheum fulmine crematum eſt.	
	10 Hoc tempore Symeon Cleophę filius, Hieroſolymæ epiſcopus, crucifigitur, anno ætatis 120. pro quo Iuſtus.	110
	Terræmotus factus eſt.	
	11 Hoc tempore Plinius Secũdus philoſophus clarus, pro Chriſtianis Traianum mitigat. Ignatius Antiochiæ epiſcopus Romæ beſtiis traditur, pro quo Oron III conſtituitur.	
	12 Alexander papa V, ſedit annis 10.	
	13 Alexandriæ Primus IIII epiſcopus, ſedit annis 12.	
	14 Poſt Iuſtum Hieroſolymæ epiſcopum Zachæus IIII ſedit:	
	15 poſt quem Tobias V, & poſt hunc Beniamin VI, deinde Ioannes VII, poſt quem Matathias VIII, cui ſuccedit Philippus IX.	
	16 Traianus Armeniam, Aſſyriam & Meſopotamiam prouin-	
	17 cias facit. Terræmotus penè totam Antiochiam ſubruit.	
	18 Iudæi commoti magnas cædes hominum faciunt, ſed in Alexandria victi ab omnibus vbique trucidantur.	
	19 Traianus apud Seleuciam profluuio ventris moritur anno ætatis 64.	
	ÆLIVS ADRIANVS XII ann. 21. Hic per Quadratum diſcipulum Apoſtolorum, & Ariſtidem virum ſapientem, libris apologeticis edoctus, mitis efficitur Chriſtianis.	
	Huius tempore paſſi ſunt Romæ Xiſtus papa, Getulius, Sabina & Seraphia virgines: apud Meſenam Eleutherius epiſcopus cum Anthia matre, Pariſius, Dionyſius Areopagita epiſcopus: apud Tiburnam Symphoroſa cum VII filiis.	
	1 Adrianus Alexandriam publicis reſtaurauit expenſis.	120
	2 Adrianus iterum Iudæos profligat. Traianum Senatus inter Deos refert.	
	3 XISTVS papa VI, ſedit annis 10. Adrianus plurima tri-	
	4 buta relaxat. Terræmotus factus eſt. Bellum cõtra Sauromatas geſtum.	
	5 Adrianus in Libyam quæ à Iudæis vaſtata fuerat, colonias deducit.	
	6 Alexandriæ † Iuſtinus V epiſcopus, ſedit annis 11. Adrianus Athenienſibus legem dedit.	† Iuſtus.
	7 Hieroſolymis poſt Philippum epiſcopus Seneca X, & poſt hunc Iuſtus XI, deinde Leui XII, poſt quem Ephres XIII, poſtea † Ieſſes XIIII, & poſt hunc Iudas XV, epiſcopi præfuerunt.	† Iuſtus.
	8 Hoc tempore Aquila interpres habetur.	
	9 Adrianus apologeticis noſtrorum acceptis literas pro Chri-	
	10 ſtianis miſit.	130
	11 His temporibus Saturninus & Baſilides & Carpocrates hæreſim condiderunt.	
	12 Adrianus Pater patriæ primus appellatur. TELESPHORVS papa VII, ſedit annis 11.	
	13 Antiochiæ conſtituitur Cornelius epiſcopus. Nicopolis &	
	14 Cæſarea terræmotu corruerunt. Templum Romæ & Veneris Romæ factum eſt.	
	15 Adrianus Athenas ampliauit ædificiis plurimis.	
	16 Iudæi in arma verſi Palæſtinam depopulantur.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	17 Alexandriæ Eumenes VI episcopus, sedit annis 13.	
	18 Iudæi iterum commoti, magnis vbique cædibus enecantur.	
	19 Hierusalem ab Ælio Adriano reparata est, & ex eius nomine Ælia nuncupata, & Iudæis ne introirent interdicta.	
	20 Primus ex gentibus Hierosolymis episcopus Marcus ordinatur, cùm iam XV de Iudaica gente fuissent.	
	21 Adrianus morbo intercutis aquæ moritur, maior sexagenario.	140
	ANTONINVS XIII, cognomento Pius, annis 22, mens. 3. Iste per apologeticum Iustini Christiani philosophi & postea martyris edoctus, clemens efficitur nostris.	
	1 HYGINVS papa VIII sedit annis III.	
	2 Antoninus Pater patriæ appellatur.	
	3 Valentinus & Cerdon, & post hos Marcion & Marcus ecclesiam hæresi impugnant.	
	4 Iustinus Philosophus pro Christianis apologeticon Antonino scripsit.	
	5 PIVS papa IX sedit 15. Sub hoc Hermes librum Pastoris scripsit.	
	6 Antiochiæ constituitur episcopus Heros V.	
	7	
	8	
	9 Alexandriæ Marcus VII, sedit annis 10.	
4100	10	150
	11	
	12	
	13 Apollonius & Basilides philosophi illustres habentur.	
	14	
	15	
	16	
	17 Crescens Cynicus philosophus Iustino nostro philosopho persecutionem commouit, in qua ille pro Christo occubuit.	
	18	
	19 Alexandriæ Celadion VIII episcopus, sedit annis 14.	
	20 ANICETVS papa X, sedit annis 11.	160
	21 Hierosolymis post Marcum factus est episcopus Cassianus	
	22 XVII, Publius XVIII, Maximus XIX, Iulianus XX, Gaianus XXI, Symmachus XXII, Caius XXIII, Iulianus XXIIII, Capito XXV.	
† 72.	23 Antoninus Pius apud Lorium obiit anno ætatis †77.	
	MARCVS ANTONINVS VERVS, cum fratre Lucio Aurelio Commodo annis 19, mense 1.	
	1 Hi primùm æquo iure administrauerunt imperium.	
	2 Lucio Cæsari Athenis sacrificanti ignis ab Oriente ad Occidentem in cœlo ferri visus est.	
	3 Vologesus rex Parthorum prouincias populatur Romanas quasdam.	
	4 Fronto orator insignis habetur. Seleucia à Romanis capta est.	
	5 Cæsares de Parthis triumphant.	
	6 Sub his principibus quarta persecutio orta apud Asiam Polycarpum Smyrnæ episcopum cum plurimis, & in Gallia multos sanctorum coronauit. in qua passi sunt Romæ Anicetus papa,	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	papa, Victor papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum VII filiis, Iulius & Antoninus, Eusebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius: apud Sebasten Armeniæ XL martyres sub Agricola iudice: apud Spoletum Concordius, Germanicus, & Pionius: apud Apameam Alexander & Gaius: apud Cretam Philippus episcopus: apud Pergamum Carpus episcopus, Papyrius diaconus: Lugduni Galliæ Irenæus episcopus cum multis, Photinus quoque vrbis eiusdem episcopus, & Blandina cum aliis 48. Epipodius & Alexander in Syria: Victor & Corona Mediolani: Faustus † Cabillone, Marcellus, item Valerianus: Alexandriæ Ptolemæus & Lucius.		† Anniensis.
	7 Hoc tempore lues maxima multas vastauit prouincias, & exercitum Romanum penè deleuit.	170	
	8 SOTER papa XI sedit annis 8. Antiochiæ Theophilus VI		
	9 episcopus vir sapiens ordinatur.		
	10. Alexandriæ Agrippinus episcopus sedit annis 10. Lucius Cæsar apoplexia extinctus est.		
	11 Cataphrygarum hæresis oritur.		
	12		
	13 His temporibus episcopus Dionysius Corinthi, episcopus Modestus, Melisso, Pinytus Cretæ episcopus, Theophilus Antiochiæ episcopus, Apollinaris & alij plurimi doctores clari habentur.		
	14 Antoninus imperator multa prælia per se & per duces suos cõtra Romanos inimicos exegit. Antiochiæ VII episcopus † Maximus constituitur.		† Maximianus.
	15 Hoc tempore Tatianus hæresin Encratitarum condit.		
	16 ELEVTHERIVS papa XII sedit annis † 13. Antoninus Commodum filium consortem regni fecit.		† 15.
	17 Imperatores de hostibus triumphant, & debita plebi relaxant.	180	
	18 Lucius Britanniæ rex ab Eleutherio papa, vt Christianus efficiatur, impetrat.		
	19 Antoninus in Pannonia moritur.		
	L. ANTONINVS COMMODVS XV post mortem patris annos 13 regnauit. Hic Germanos feliciter vicit. Cæterum obscœnus & prauus fuit.		
	1 Alexandriæ Iulianus X episcopus, sedit annis 10. Commodus de Germanis triumphat.		
	2 Templum Serapidis Alexandriæ incensum est.		
	3 Hoc tempore Parthenus & Clemens Alexandriæ clari habentur.		
	4 Hierosolymis Maximus XXVI episcopus ordinatur, post quem Antoninus XXVII, Valens XXVIII, † Dulcianus XXIX, Narcissus XXX, † Dius XXXI, Germanio XXXII, Gordius XXXIII, & Narcissus XXXIIII.		† Dulychianus. † Ælian.
	5 Commodianæ thermæ Romæ factæ sunt.		
	6 Origenes apud Alexandriam nascitur.		
	7 Hoc tempore Montanus quidam Cataphrygarum hæresin condit.		
	8 Irenæus Lugdunensis episcopus, & alij doctores claruerunt.	190	
	9 Capitolium Romæ & bibliotheca fulmine cremantur.		
	10 Commodus Colossi capite sublato, suæ imaginis caput iussit		

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	imponi. VICTOR papa XIII, sedit annis 13.	
	Alexandriæ Demetrius XI episcopus annis 43.	
	11 Magna quęstio de Pascha oritur, & in dominica die celebrari iubetur.	
	12 Serapion Antiochiæ episcopus VIII ordinatur. Commodus multos nobilium interfecit.	
	13 Commodus cunctis incommodus, in domo Vestiliani strangulatur.	
	ÆLIVS PERTINAX XVI, mensibus 6. Hunc Iulianus	10
	1 iurisperitus occidens, regnauit mensibus 7.	
	SEVERVS genere Afer annis 17. Hic Iulianus ciuili bello	
	1 vicit, & se Pertinacem appellauit.	
	2	
	3 Hoc tempore Narcissus Hierosolymitanus episcopus, &	
4150	4 Theophilus Cæsariensis, Polycarpus quoque & Bacchylus	200
	Asiani, & alij episcopi insignes habentur.	
	5 Iudaicum & Samariticum bellum motum est.	
	6 Seuerus Parthos & Adiabenos Arabasque superauit & sub-	
	7 iecit.	20
	8 Thermæ Seuerianæ apud Antiochiam factæ sunt.	
	9 ZEPHYRINVS papa XIII, sedit annis 18.	
	10 Seuerus quinta persecutione plurimos sanctorum corona-	
	11 uit, inter quos pater Origenis Leonides cum multis aliis martyrizatur.	
	12 Perpetua & Felicitas hac persecutione apud Carthaginem bestiis deputantur.	
	13 Hoc tempore Symmachus & Theodotion interpretes habentur.	
	14 Seuerus vallum apud Britannos per 132 passuum millia à	210 30
	15 mari ad mare fecit.	
	16 Tertullianus Afer clarus habetur.	
	17 Seuerus in Britannia moritur.	
	ANTONINVS CARACALLA XVIII, annis 7.	
	1 Antiochiæ IX episcopus Asclepiades constituitur.	
† Seruat aliquanto Eusebium habet.	2 †Hoc tempore Alexander XXXV episcopus Cappadociæ à Narcisso Hierosolymitano episcopo constituitur.	
	3 Antoninus Caracalla propter genus vestis quod Romæ ero-	
	4 gabat, cognominatur.	
	5 Antoninus Romæ thermas sui nominis ædificauit.	40
	6 Antoninus impatientia libidinis nouercam suam Iuliam duxit vxorem.	
† 44.	7 Antoninus interficitur anno vitæ †43.	220
	OPILIVS MACRINVS XIX, annum vnum regnauit.	
	1 Macrinus cum filio Diadumeno occiditur. Antiochiæ X Philetus episcopus constituitur.	
	M. AVRELIVS ANTONINVS XX annis 4.	
	1 CALLISTVS papa XV, sedit annis 5.	
	2 Hippolytus episcopus clarus habetur. Heliogabalum templum Romæ ædificatur.	50
	3 In Palæstina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, condita est.	
	4 Aurelius tumultu militari Romæ occiditur. Huius tempore coronantur Romæ Callistus papa, Vrbanus papa, Cæcilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius presbyter,	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	byter, Palmarius consul cum vxore & filiis, & Simplicius senator.		
	AVRELIVS ALEXANDER XXI annis 13. Hic in matrem suam vnicè pius fuit, & cunctis charus.		
1	Alexander Xerxem regem Persarum vicit.		
2	VRBANVS papa XVI. sedit annis † 8. Hic multos nobilium		† 9.
3	ad Christi fidem conuertit.		
4	Vlpianus iurisconsultus insignis habetur.		
5	Neronianæ thermæ Alexandrinæ vocantur.	230	
6	Geminus presbyter, & Hippolytus & Beryllus episcopi & Bostrenus clari habentur.		
7	Antiochiæ episcopus XI Zebennus constituitur.		
8	Mammea mater Alexãdri Origenem celeberrimum doctorem ad se vocatum audire curauit.		
9			
10	PONTIANVS papa XVII sedit annis † 6.		† 5.
11	Alexandriæ Heracleas XII episcopus, vir sapiens, sedit annis		
12	† 13.		† 16.
13	Alexander tumultu militari occiditur.		
	MAXIMINVS XXII annis 3. Iste Christianos & maximè rectores ecclesiæ sexto post Neronem persequitur.		
	Sub quo apud Cæsaream Palæstinam Pamphilus & Maximus presbyteri coronantur.	240	
1	Pontianus papa & successor eius ANTHERVS XVIII papa		
2	post primum mensem pontificatus martyrio coronantur.		
3	FABIANVS papa XIX sedit annis 14. Maximinus Aquileiæ occiditur.		
	GORDIANVS XXIII annis 6.		
1			
2	Pupienus & Balbinus qui imperium arripuerant, in palatio occisi sunt.		
3	Hoc tẽpore Iulius Africanus chronographus clarus habetur.		
4	Hac tempestate Origenes Theodorum & Athenodorum fratres, postea nobiles episcopos, diuina imbuit philosophia.		
5			
6	Gordianus cùm victor à Parthis reuerteretur, haud longè à Romano solo interficitur.		
	PHILIPPVS cum filio Philippo annis VII. Hic primus omnium imperatorum Christianus fuit.		
1	Philippus Philippum filium suum consortem regni fecit.		
2			
3	Alexandriæ XIII Dionysius episcopus clarus doctor, sedit annis † 19.	250	† 17.
4	Millesimus annus ab vrbe condita festiuè celebratur.		
5	Origenes presbyter his temporibus tanta scripsit, vt Hieronymus quodam loco quinque millia librorum eius se legisse		
6	dicat.		
7	Philippus senior Veronæ, iunior verò Romæ occiditur.		
	DECIVS XXV anno 1, mensibus 3. Iste septimam in Christianos persecutionem excitauit.		
1	Hac & sequenti persecutione passi sunt Romæ Fabianus papa, Xistus papa, Laurentius, Felicissimus, & Agapetus diaconus, Abdo & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Habundius, Cornelius papa, Victoria virgo, Miniates: Antiochiæ † Babillus episcopus 1 Apollonia ciuitate Leacus,		† Babylas.

Anni mũdi | *Regnum Romanorum.* | Anni Dom.

Thyrſus & Callinicus: Hieroſolymis Alexãder epiſcopus: Nazanzo Trypho: in Ægypto ciuitate Tanais, Phileas epiſc. Philoromus: Babyloniæ etiam Cteſiphontes epiſcopus: Pamphyliæ Neſtor epiſcopus: in Corduba Parmenius presbyter cum aliis: in Cyrienſi colonia Marianus & Iacob: in Tyro Anatolia & Audax: in Africa Nemeſianus, Felix, Rogatianus presbyter, Feliciſſimus cum aliis: Antiochiæ Aſclepiades epiſcopus: Alexandriæ Agatho, Serapion, Arſenius, Dioſcorus cum aliis: item Romæ Stephanus papa, Eugenia, Iouinus, Baſilius, Lucius papa, Baſilla, Rufina, & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Xiſtus papa, Valerianus, Nemeſius, Symphorianus & Olympius: in Hiſpania Terragone: Veronæ Zenon epiſcopus, Fructuoſus epiſcopus, Augurius & Eulogius diaconi: Cæſareæ Marinus & Artemiſius: in Africa Maxima, Donatilla, & Secunda virgines: in vico Mitanenſi Priuatus epiſcopus, Theodorus cognomento Gregorius Ponti epiſcopus. Sub Claudio verò & Aureliano Proboque & Caro imperatoribus paſſi ſunt Romæ Felix papa, Marius & Martha coniunx eius cum filiis, XLVII milites qui baptizati ſunt à Dionyſio papa, Cyrilla virgo: in Campania Felix presbyter & Euſebius: Romæ item Eutychianus papa, Theodora, Baſilides, Tripos & Mandalio: Lingonis ſancti gemini: Loonio ciuitate Conon: Cæſarea Cappadociæ Mammes: apud Præneſte Agapitus: in ciuitate Salona Anaſtaſius: Auguſtoduno Symphorianus: in territorio Viuarienſi Andeolus ſubdiaconus, Andochius presbyter, Thyrſus diaconus, & Felix: in caſtro Duuone Benignus presbyter: item Romæ Chryſanthus & Daria, Claudius & Hilaria vxor eius cum filiis, Iaſone & Mauro, & LXX milites. Fabianus martyrizatur, pro quo CORNELIVS XX, ſedit annis 3.

Decius cum filio ſuo in Thracia à Gothis occiditur. Antonius monachus in Ægypto naſcitur.

GALLVS XXVI, cum Voluſiano filio an. 2, menſibus 4.

1 Origenes anno ætatis 70 moritur. Nouatus presbyter hæreſeos autor extitit. Maxima peſtilentia facta eſt. Antiochiæ † Demetrius XIIII ordinatur epiſcopus.

† *Demetrianus.*

2 Gallus & Voluſianus interfecti ſunt Interamnę.

VALERIANVS XXVII cum Gallieno annis 15. iſte octauam perſecutionem in Chriſtianos exercuit.

1 Cornelius papa martyr efficitur.

LVCIVS papa XXI ſedit menſibus 8, & martyr efficitur.

2 STEPHANVS papa XXII, ſedit annis 2.

3 Cyprianus doctor eximius Carthaginenſis epiſcopus martyrio coronatur. 260

† *VIII.*

4 XISTVS papa XXIII ſedit annis † 11. Valerianus commota perſecutione à Sapore rege Perſarum captus, & oculis priua-

5 tus in ſeruitute miſerabili conſeneſcit, & Gallienus tertius pa-

6 cem Chriſticolis reddidit.

Antiochię XV Paulus Samoſatenus poſtea hæreticus, epiſco-

7 pus conſtituitur.

8 Germani Italiam, Alemanni Gallias & Italiam populantur.

9 Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia depopulantur per Gothos,

10 & alias plures prouincias Barbarorum quaſſauit irruptio.

11 Alexandriæ Maximus XIIII epiſcopus ſedit annis 18.

12 Hoc tempore Theodorus, qui & Gregorius, Neocæſariæ epiſcopus virtutibus clauit.

13 Hie-

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	13 Hierosolymæ XXXVII episcopus Hymenæus constituitur.	
	14 DIONYSIVS papa XXIII sedit ann. 8. Paulo Samosateno hæretico deposito, Dominus XVI Antiochiæ episcopus ordinatur.	270
	15 Gallienus Mediolani occiditur.	
	CLAVDIVS XXVIII an. 1, mensib. 9. Iste Gothos iam per annos 15 Illyricum Macedoniamque vastantes superat.	
10	1 Paulus de Samosata Antiochenus episcopus, hæreticus esse conuincitur.	
	2 Claudius Syrmio moritur, pro quo frater Quintilius regnauit dies 17. Aquileiæ occiditur.	
	AVRELIANVS XXIX annis 5, mensibus 6. Hic reipublicæ vtilis, primò clemens Christianis, postea persecutor fuit.	
	1 Antiochiæ episcopus XVII Timæus efficitur.	
	2 Zenobia regina Orientis vincitur.	
	3 Aurelianum Romæ triumphantem Tetricus & Zenobia captiui præcesserunt.	
	4 Aurelianus templum Soli ędificat, & nonam persecutionem	
20	in Christianos excitat.	
	5 Aurelianus diuino fulmine territus inter Byzantium & Heracleam à militibus occiditur.	
	TACITVS XXX mens. 6. Quo apud Pontum occiso, Florianus regnauit dies 88, & apud Tarsum occiditur.	
	1 FELIX papa XXV sedit annis 5.	
	PROBVS XXXI annis 6, mensibus 4.	
	1 Galliæ à barbaris vastatæ, à Probo Rom. restituũtur imperio.	
	2 Anatolius Laodiceæ episcopus clarus habetur.	
	3 Manes quidam, genere Persa, insanam Manichæorum hæ-	
30	resim condit.	
	4 Antiochiæ episcopus XVIII Cyrillus constituitur.	
	5 EVTYCHIANVS papa XXVI sedit mensibus 10.	
	6 GAIVS papa XXVII annis 15. Alexandriæ Theonas episcopus XV ann. 18. Probus apud Syrmium tumultu militum occiditur.	
	CARVS XXXII cum filiis Carino & Numeriano an. 2.	
	1 Carus victor de Parthis super Tigridem fulmine ictus interiit.	
	2 Numerianus occiditur. Carinus apud Margum à Diocletia-	
40	no interficitur.	
	Hucusque ab incarnatione Domini supputantur secundum Dionysium anni CCXXXIIII.	
	DIOCLETIANVS XXXIII annis 20.	
	1 Ab hoc anno Græci paschales circulos inchoabant.	
	2 Diocletianus Herculium Maximianum in consortium regni assumit.	
	3 Maximianus in Gallia Amandum cum rusticis vicit. Carus sumpta purpura Britannias occupat.	
	4 Hoc tempore Carausius Britannias, Narseus rex Persarum	
50	Orientem, Ægyptum Achilles, Quinquegentiani Africam vastauerunt.	
	6 Diocletianus Constantium Constantini patrem Cæsarem facit, qui regnauit annis XVI.	290
	7 Diocletianus Galerium Maximianum Cæsarem facit.	
	8 Hoc tempore Pierius presbyter, & Achillas, & Melitius	

Anni mũdi	*Regnum Romanorum.*	*Annì Dom.*
	Alexandrinus claruerunt.	
	9 His temporibus diuersis & multis prælijs hostes diuersi vincuntur.	
	10	
	11 Diocletianus se vt Deum adorari iussit.	
4250	12	
	13 Gaio papa martyrizato Marcellinus XXVIII successit.	
	14 Diocletianus victo Achilleo Alexandriam Ægyptumque recepit.	
	15 Constantinus LX millia Alemannorum occidit. Hierosolymis episcopus Labdas ordinatur XXXVIII.	10
	16 Alexandriæ XVI Petrus episcopus sedit annis XII. Galerius Maximianus à Narseo victus est.	300
	17 Galerius Maximianus Narseum superauit, & vxorem ac liberos ac sorores captiuauit.	
	18 Antiochiæ XIX Tiramnus episcopus constituitur. Diocletianus & Maximianus insigni pompa de hostibus triumphant.	
	19 Diocletianus in oriente, & Herculius Maximianus in occidente ecclesias subuertunt, libros diuinos incẽdunt, & Christianos decima persecutione post Neronem cruciauerunt.	20
	20 Marcellino papa martyrizato Eusebius XXIX successit mensibus 8. Quo item passo, XXX Miltiades sedit annis IIII. Diocletianus Nicomediæ, & Maximianus Mediolani purpuras & regnum ob senectutis defectum sponte deponunt. In persecutione Diocletiani, Maximiani, Constantij, Seueri, Galerij & Maximiani, passi sunt Romæ Caius papa, Cyriacus diaconus, Largus, Smaragdus, Aproniamus, Papias, Maurus, Claudius, & Prepedigna cum filiis, Gabinius presbyter, Castulus, Pancratius, Artemius cum vxore & filia, Sebastianus, Marcus, Marcellianus, Marcellinus presbyter, Petrus exorcista, Tranquillinus, Nicostratus, Zoë vxor eius, Primus, Felicianus, Claudius, Castorius, Victorinus, Symphorianus, Basiliscus, Faustinus, Simplicius, Beatrix, Tiburtius filius Tromatij, Susanna virgo, Ioannes, Crispus, Genesius, Felix & Adauctus, Lucia & Geminianus, Sergius & Bacchus, Chrysogonus, Saturnin⁹ & Sisinnus, Quatuor coronati, Theodorus, Põtianus, Prætextatus, & Thraso: apud Spoletum Gregorius presbyter, Sabinus episcopus, Exuperãtius & Marcellinus diaconus: apud insulas Parmarias Anastasia: Antiochiæ Iulianus & Basilissa: in Hispania, ciuitate Cæsarauguſtana Vincentius diaconus: in Barcinona Eulalia virgo, Cucufas: apud Gerendanam Felix: in Cucumis Iuliana virgo: apud Tyrum Tyrannio, Syluanus, Peneleus & Linus episcopi, cum innumera multitudine: apud Syrmium Sirenus: Nicomediæ, Petrus, Lucianus presbyter Antiochenus, Anthim⁹ episcopus, Pantaleon, Ioannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius: Smyrnæ Irenæus episcopus: in Palæstina ciuitate Gaza, Syluanus: Mediolanis Victor: in ciuitate Suscia Quirinus episcopus: apud Tarsum Bonifacius: in Aquileia Felix & Fortunatus: apud Ciliciam Vitus & Modestus, cum Crescentia, Lucia virgine: in Britannia Albanus: in Massilia Victor: apud Augustam Afra in Rhetia prouincia: Nicæa Bithyniæ Theodata cum filiis: in ciuitate Compluto Iustinus & Hastar fratres: in Sicilia Euplus diaconus: Pergamis Alexander: in Chalcedone Euphemia: in Neapoli Campanię Ianuarius episcopus Beneuentanus, Sosius diaconus: Mesenate ciuitate Faustus & Desiderius: in Palæstina Peleus & Nilus episcopi: In Cyzico Fausta & Euilasius: Agauno Mauricius cum sociis:	30 40 50

Antio-

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	Antiochiæ Cyprianus episcopus cum Iustina: apud Ægeam ciuitatem Cosmas & Damianus: in castro Solodoro Victor: apud Coloniam Agrippinam Gereon cum sociis: apud Tarsum Carracus, Probus & Andronicus: in Venusia Felix episcopus, Audax, Ianuarius presbyter: Suessionis ciuitate Crispinianus & Crispinus: apud Sidonem Zenobius presbyter: in territorio Augauensi Tiberius, Modestus & Florentia: in Scythia Mennas: Antiochiæ Romanus: Alexandriæ Petrus episcopus: in Africa Crispina virgo: in Tuscia	
10	Barbara virgo: in Hispania Leocadia: Emerita ciuitate Eulalia & Iulia virgines.	
	GALERIVS & Constantius Augusti. Maximinus persecutor Christianorum & Seuerus Cæsares eliguntur.	
	1 Constantius Augustus vir mansuetus in Britannia Eboraci obiit.	
	CONSTANTINVS Constantij XXXIIII, ex concubina Helena filius, annis 30, mensibus 10. Hic primus imperator excepto Philippo Christianus fuit, & ab hoc Christiani imperatores cœperunt.	
20	1 Maxentius Maximini Herculij filius Augustus appellatur.	
	2 Maximianus Herculius apud Massiliam turpiter interficitur.	
	3 Quirinus episcopus pro Christo passus est. Occiso Seuero Licinius Cæsar efficitur. Galerius Maximianus Christianorũ persecutor, diuina vltione tactus parcere Christianis iussit, & ipse moritur.	
	4 Maximus Cæsar persecutionem restaurat, & ipse moritur. Melciade papa passo, SYLVESTER XXXI sedit an. 22.	
	5 Petrus Alexandriæ episcopus martyrio coronatur, pro quo	310
30	Achillas XVI sedit. Magna fames & lues in persecutores facta est.	
	6 Constantinus Maxentium ciuili prælio Deo iuuante apud pontem Miluium vicit.	
	7 Persecutio tandem post X annos finita est.	
	8 Hierosolymitanus episcopus Macarius XXXIX constituitur.	
	9 Diocletianus moritur, & inter Deos refertur.	
	10 Plurimi persecutorum & magorum trucidantur.	
	11 Crispus & Constantinus filij Constantini, & Licinius Cæsa-	
	12 res appellantur. Lactantius clarus habetur.	
40	13	
	14 Licinius Christianos de palatio suo expellit & eos persequitur.	
	15 Alexandriæ Alexander XVIII episcopus ordinatur, à quo	320
	16 Arius presbyter de ecclesia electus, multos errori suo sociat, & ecclesiam hæresi impugnat.	
	17 Concilium in Niceæ congregatur CCCXVIII episcoporum sub Iulio papa, in quo Arius condemnatur.	
	18 Constantinus filius Constantini Cæsar efficitur. Licinius occiditur.	
50	19 Hoc tempore crux dominica ab Helena Constantini ma-	
	20 tre in Hierosolymis reperitur, sub Macario eiusdem vrbis episcopo.	
	21 Vicennalia Constantini Romæ acta.	
	22 Antiochiæ post Tiramnum Vitalis XX episcopus ordina-	
	23 tur, pro quo † Philogimius XXI, & post hunc Paulinus	† Philogonius.

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	XXII, cui successit Eustathius XXIII. Quo ob fidem catholicam in exilium missо, Ariani episcopi XI numero ecclesiam illam vnus post alium occupauerunt.		
	Constantinus vxorem suam Bausiam interfecit.		
	Donatus quidam Donatistarum hæresim condidit.		
	24 Constantinus Byzãtium vrbem reparauit, & ex suo nomine Constantinopolim appellauit, & sedem Romani regni eam esse voluit.		
	25 Alexandriæ Athanasius XIX episcopus ordinatur. Romæ MARCVS XXXII papa sedit mensib. 8, pro quo IVLIVS XXXIII annis 16, mensibus 9. Porphyrius missо ad Constantinum volumine, exilio liberatur. Templa idolorum destruuntur.	330	10
	27 Constans filius Constantini Cæsar efficitur.		
	28 Antonius monachus clarus habetur.		
	29 Constantia Constantini soror, vxor Licinij moriens, Arianũ quendam presbyterum fratri commendat.		
	30 Dalmatius Cæsar efficitur. Cõstantinus in Arianum dogma labitur, ab Eusebio Nicomediense baptizatus.		
	31 Constantinus dum bellum in Persas pararet, apud Nicomediam obiit anno vitæ 66.		20
	CONSTANTIVS XXXV filius Constantini cum Constantino & Constante fratribus, annis 24, mensibus 5, diebus 13, regnauerunt.		
	1 Constantius Ariana hęresi per Arianum presbyterum & Eusebium Nicomediensem polluitur, & catholicos persequitur.		
	2 Iacobus Nisibinus episcopus virtutibus claruit. Dalmatius Cæsar occiditur. Sapor rex Persarum Mesopotamiam vastat, & Christianos persequitur.		
	3 Constantinus bellum fratri Cõstantio inferens, iuxta Aquileiam occiditur.		30
	4 Terręmotus multas vrbes obruit. Audeus Syrius Audeanam hæresim condit.	340	
	5 Franci à Constante perdomiti, in pacem recepti sunt.		
	6 Constantinopoli eiecto ab Arianis Paulo episcopo, Macedonius hæresiarches in locum eius substituitur.		
	7 Hoc tempore Maximinus Treuirorum episcopus clarus ha-		
	8 betur, à quo Athanasius Alexandriæ episcopus à Constantio profugus honorificè susceptus est.		
	9 Athanasius episcopus ad Constantis literas Alexãdriam regreditur.		40
4300	10 Eclipsis Solis facta est, & terræmotus hoc tempore multas vrbes subuertit.		
	11 Bellum contra Persas graui Romanorum damno geritur.		
	Maximus XL post Macarium Hierosolymitanũ episcopum moritur, post quem Cyrillus expulso Heraclio & cęteri Ariani episcopi ecclesiam illam occupant.		
	12 Romæ LIBERIVS XXXIIII papa ordinatur. Quo ab Arianis eiecto, Felix locum eius occupat annum vnum, sed Liberius hæresi subscribens rediit, & Felix eiicitur. Constans haud longè ab † Hyspen interficitur anno ætatis 30.		50
† Hispania.	13 Magnentius qui Constantem occiderat, & alij rempublicam turbant.		
	14 Magnentio graui ciuili prælio victo, Gallus Cæsar efficitur.	350	
	15 Gallus multos Iudæorũ deleuit, & ciuitatẽ eorum subuertit.		
	16 Magnen-		

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	16 Magnentius ſeipſum occidit,& Decentius frater eius laqueo vitam finiuit.		
	17 Gallus Cæſar à Conſtantio patrueli ſuo ob ſuſpicionem occiditur. Victorinus rhetor,& Donatus Grammaticus Romæ inſignes habentur.		
	18 Iulianus frater Galli Cæſar efficitur à Conſtantio. Antonius monachus CV ætatis anno obiit.		
	19 Liberius papa & multi catholicorum epiſcopi ab Arianis expulſi ſunt. Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentarium deletæ ſunt.		
	20 Oſſa Andreæ apoſtoli,& Lucæ euangeliſtæ, & Timothei Conſtantinopolim allata ſunt. Iulianus Rheno Germanos vicit.		
	21 Paulinus Treuirorum epiſcopus in exilio obiit. Hoc tempore Hilarius Pictauienſis epiſcopus,& Athanaſius Alexandrinus,& omnes catholici epiſcopi multa ab Arianis mala paſſi ſunt.		
	22 Apud Ariminum ſynodus Arianorum contra fidem facta eſt.		
	23 Iulianus bellorum ſucceſſibus elatus, Auguſti nomen vſurpat. Conſtantius in Parthos bellum parat.		
	24 Conſtantius Parthico bello dimiſſo contra Iulianum arma ſumens moritur anno ætatis 46.	360	
	IVLIANVS XXXVI Apoſtata anno vno, menſibus 8. Hic ex Chriſtiano lectore paganus factus perſequitur Chriſtianos.		
	1 Alexandriæ Georgio Ariano epiſcopo à populo incenſo, Athanaſius ad ſedem ſuam reuertitur, in parte catholicorum Antiochiæ epiſcopus fit. Pagani apud Sebaſten ſepulchrum ſancti Ioannis Baptiſtæ inuadunt.		
	2 Iulianus ad bellum Parthicum profectus,& Chriſtianorum ſanguinem diis ſuis vouẽs, Dei iudicio à quodam hoſte occiſus interiit, anno ætatis 32.		
	IOVIANVS XXXVII menſibus 8. Iſte iterum cum omni exercitu ad Chriſtianitatem redit.		
	1 Iouianus in noua domo recubans, ſuffocatus odore prunarum & calcis moritur. Synodus hæreſiaca Antiochiæ facta eſt.		
	VALENTINIANVS XXXVIII regnauit annis 11. Hic ob fidem Chriſti tribunatu militum à Iuliano priuatus fuit.		
	1 Valentinianus Valenti fratri ſuo Orientis imperium dedit.		
	2 Romæ DAMASVS XXXV papa ordinatur. Valens ab Eudoxio Arianorum epiſcopo ſeductus & baptizatus, poſt mortem fratris orthodoxos perſequitur. Terræmotus per totum orbem factus eſt.		
	3 Gratianus Valentiniani filius Ambianis imperator efficitur. Vera lana pluuiæ mixta de nubibus fluxit.		
	4 Athanaricus rex Gothorum Chriſtianos in ſua gente perſequitur. Hilarius Pictauis epiſcopus obiit.		
	5 Euſebius Vercellenſis epiſcopus moritur. Laodiceæ Apollinaris epiſcopus plura ſcripſit, ſed poſtea hæreſim condit.		
	6 Magna fames in Phrygia. Lucifer Caralitanus epiſcopus vir valde catholicus obiit.		
	7 † Maximinus præfectus † Rom. multos nobilium occidit.	370	† Maximus. † annona.
	8 Valentinus Saxones in regione Francorum cæde perdomuit.		

Anni mũdi — *Regnum Romanorum.* — Anni Dom.

9 Alexandriæ Petrus XX episcopus post Athanasium ordinatur. Burgundiorum LXXX ferè millia iuxta Rhenum cõsederunt. Eunomius hæresiarcha extitit.

Didymus cæcus clarus habetur.

10 Magnentia, quæ & Tecla, Romanorum nobilissima Hierosolymam veniens, virtutibus & humilitate claruit.

Post Auxentium Arianum Ambrosio Mediolani episcopo ordinato, Italia ad rectam fidem reuertitur.

11 Valentinianus bellum in Sarmatas parans, apoplexia obiit. 19
Multi monachorum martyrio coronantur.

VALENS XXXIX post mortem fratris cum Gratiano & Valentiniano annis 4 regnauit.

1 Photinus hæreticus moritur. Theodosius Theodosij postea imperatoris pater, & multi nobiles a Valente occisi.

2 Gratianus triginta millia Alemannorum deleuit. Gothi depulsi ab Hunis diffunduntur in Thraciam. Valens legem dedit, vt monachi militarent, nolentes fustibus iussit interfici. Gothi datis à Valente hæreticis doctoribus Ariani efficiuntur.

3 Gothi fame compulsi rebellant. 29

4 Valens a Gothis occiso exercitu fugiens in domo quadam viuus crematur.

Huc vsque Chronicam Eusebij Hieronymus perduxit.

GRATIANVS XL cum Valentiniano fratre post mortem patrui annis 6 regnauit.

1 Gratianus Theodosium genere Hispanum, Orientis imperatorem fecit. Priscillianus episcopus hæresim condit.

2 Ab hoc anno Theophilus Paschales circulos inchoat. 380

3 Synodus secunda CL episcoporum Constantinopoli aduersus Macedonium congregatur sub Damaso papa. 39

4 Hoc tempore Theodosius multis præliis Gothos, Hunos, Alanosque superauit. Athanaricus rex Gothorum moritur.

5 Arcadius Theodosij filius imperator efficitur.

6 Maximus regnum sibi vsurpans, Valentinianum Italia depulit. Gratianus Lugduno occiditur.

Romæ post Damasum VRSINVS XXXVI papa sedit annis 14.

THEODOSIVS XLI cum Valentiniano post mortem Gratiani annis XI regnauit. 49

1 Theodosius vir omnibus virtutibus plenus Valentinianum benignè suscepit. Priscillianus & alij hęretici sequaces eius ab Euodio præfecto gladio addicti sunt.

2 Ambrosius Mediolanensis episcopus, & sanctus Martinus Turonensis episcopus, & Hieronymus presbyter Bethleemites clarissimi habentur.

3

4 Maximus tyrannus à Theodosio victus & captus, capite plectitur, & Victor filius eius ab Arbogaste interficitur, & Valentinianus regno restituitur. 59

5 Ithacius & Vrsacius episcopi ob necem Priscilliani quem accusauerant, ecclesiæ communione priuantur.

6 390

7

8 Valentinianus dolo Arbogastis suspendio periit.

Hiero-

Anni mũdi	*Regnum Romanorum.* *Hieronymus vsque huc librum de illustribus viris ecclesiæ perduxit.*	Anni Dom.
	9 Arbogastes Eugenium Tyrannum imperatorem constituit.	
	10 Ioannes eremita Theodosium victorem fore contra Eugenium prophetat.	
	11 Augustinus doctor facundissimus, Hippone regione Africæ episcopus ordinatur.	
	Claudianus poëta clarus habetur.	
10	Theodosius Eugenium tyrannum superauit, & ipse Mediolani in pace obiit.	
	Hucvsque ecclesiasticam historiam Eusebij Rufinus perduxit.	
	ARCADIVS XLII, filius Theodosij, cum fratre Honorio annis 13.	
4350	1 Gildo comes Africam sibi vsurpare audet. Ioannes eremita obiit.	
	2 Concilium Carthaginense colligitur.	
20	Sanctus Martinus Turonorum episcopus, post multas virtutes migrauit ad Dominum anno ætatis 81, episcopatus verò 26.	
	3 Romæ ANASTASIVS XXXVII papa ordinatur.	
	Ambrosius Mediolanensis episcopus, doctor sapientissimus, migrauit ad Dominum.	
	4 Templa idolorum destruuntur, & ludi gladiatorũ tolluntur.	
	† Maicezil Gildonem fratrem Deo iuuante superauit.	† Mazelsen
	5 Goth. Halarico & Radagaiso regibus Italiam ingrediuntur.	400
	6 Ioannes Constantinopolitanus & Theophilus Alexandrinus illustres episcopi sibi inuicem discordissimi habentur. Hoc tempore corpora prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino reuelantur.	
30	7 Romæ INNOCENTIVS XXXVIII papa sedit annis 14. Gothi Stiliconem cum Romano exercitu victum fugauerunt.	
	8 Carthaginense concilium contra Donatistas habetur.	
	His temporibus Orosius presbyter clarus habetur.	
	9	
	10 Hoc tempore Radagaisus hostis crudelissimus cum CC millibus Gothorum Deo donante sine bello periit. His diebus Innocentius papa dedicauit basilicam Gerualij & Protasij martyrum.	
	11 Vandali & Alani transito Rheno Gallias intrauerunt.	
40	12 Constantinus tyrannus Gallias occupat.	
	Pelagius Brito Dei gratiam impugnat.	
	13 Arcadius Orientis imperator Constantinopoli moritur.	
	Stilico cum filio Eucherio ab Honorio occiditur.	
	HONORIVS XLIII cũ Theodosio fratris sui filio annis 15.	
	1 Attalus rex imperator factus, qui mox priuatus regno Gothis cohæsit. Vandali Hispanias occupauerunt.	
	2 Roma irrupta est a Gothis Halarico rege, anno à conditione eius MLXIIII. Sed quia Christianus rex erat, clementer victoria vsus est.	410
50	3 Constantinus tyrannus victus & captus est, pro quo Maximus tyrannidem inuasit.	
	Athaulphus Placidiam sororem Honorij accepit vxorem.	
	Constantius dux constituitur.	
	4 Gothi rege Athaulpho Gallias intrant.	
	5 Burgundiones partẽ Galliæ Rheno coniunctam tenuerunt.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
6	Attalus in Galliis tyrannidem exercet.	
7	Corpora Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano presbytero reuelantur.	
8	Romæ ZOSIMVS XXXIX papa sedit annis 3.	
	Gothi placati Constantio Placidiam reddiderunt, cuius ille nuptias promeruit.	
9	Honorius Attalum tyrannum exilio damnauit.	
	Quæstio de huius anni Pascha sub Zosimo papa oritur.	
10	Synodus Carthaginensis congregatur CCXVII episcoporum contra Pelagium & cæteros hæreticos sub Zosimo papa. eclipsis Solis facta est 14 calendas Augusti, & cometa vsque ad mensem Septembrem visa est.	16
11	Honorius Constantium in regni consortium sumpsit.	
	Romæ BONIFACIVS XL papa annis 4.	
12	Hieronymus presbyter Bethleemites, incomparabilis doctor, obiit anno vitæ 91.	420
13	Constantius imperator moritur.	
14	Exercitus contra Vandalos ad Hispanias mittitur.	
15	Placidia à fratre Honorio cum filiis ad Orientem mittitur, & Honorius moritur.	26
	Romæ CELESTINVS papa XLI annis 9 sedit.	
	THEODOSIVS XLIIII, minor Arcadij filius, annis 26.	
1	Theodosius Valentinianum Placidiæ filium consobrinum suum Cęsarem facit, & cum matre ad Occidentis imperium misit.	
2	Valentinianus Ioannem tyrannum extinxit, Hunosque per Aëtium patricium superauit.	
3	Patroclus Arelatensis episcopus à Tribuno quodam innocens occiditur.	
4	Gens Vandalorum à Gothis excluſa de Hispaniis ad Africam transit.	30
5	Nestorius Constantinopolitanus episcopus hæresim condit, sanctam Mariam theotocon negans, cui Cyrillus Alexandrinus episcopus, & Celestinus papa multùm resistunt.	
	Aëtius multis Francis cæsis, partem Galliæ quam possederant recepit.	
6		
7	Sanctus Augustinus Hipponensis episcopus & doctor facundissimus in ciuitate sua à barbaris obsessus, obiit anno ætatis 76, episcopatus verò sui 40.	430 40
8	Palladius episcopus à Celestino papa ad Scotos credentes Christo mittitur.	
	Romæ XISTVS XLII papa sedit annis 8.	
	Hoc tempore tertia synodus vniuersalis in Epheso congregatur c episcoporum contra Nestorium sub Celestino	
9	papa.	
10		
11		
12	Pax cum Vandalis facta, data eis Africæ portione.	
	Aëtius Gundicarum Burgundionum regem vicit, quem Huni pòst peremerunt.	50
13	Gothi pacem turbant, & per Litorium ducem Romanum pelluntur.	
14	Ginsericus rex Vandalorũ Arianus catholicos in Africa persequitur. Valentinianus filiam Theodosij in matrimoniũ accipit.	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	15	
	16 Iulianus Atheſenſis epiſcopus Pelagianiſta iactantiſſimus, eccleſiam multa arte inſequitur, ſed à Xiſto papa damnatur. Bellum aduerſus Gothos Hunis auxiliatoribus geritur, & Litorius dux Romanus ab eis capitur.	
	Ginſericus dolo Carthaginem cepit.	
	17 Ginſericus Siciliam grauiter afflixit.	440
	Romæ LEO XLIIII papa conſtituitur.	
10	18 Theodoſius imperator bellum contra Vandalos inefficaciter mouit.	
	19 Huni Thracias & Illyricum vaſtauerunt.	
	Pax cum Ginſerico facta eſt.	
	20 Leo papa multos in Vrbe Manichæos inueniens publicauit & correxit. Et ſanctus Briccius Turonenſis epiſcopus obiit, cui ſanctus Euſtathius ſucceſſit.	
	21 Attila rex Hunorum †Bledlam fratrem interfecit, & eius populum ſibi ſubiecit.	† Bledam.
	De huius anni Paſcha Proterius & Paſchaſinus Leoni Papæ ſcribunt.	
20		
	22	
4400	23 Britanni contra Scotos & Pictauos auxilium ab Aëtio & Romanis petunt, nec impetrant.	
	24 Eutyches Conſtantinopolitanus hæreſim condidit, & ſuffragante Theodoſio imperatore & Dioſcoro Alexandrino epiſcopo, Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopum catholicum multis iniuriis affecit.	
	25 Theodoſius Leonem papã pro Eutychete ad ſe vocat, qui à	
	26 populo Romano venire prohibitus nuncios mittit.	
30	Theodoſius imperator Orientis moritur.	
	MARTIANVS XLV cum Valentiniano annis 7.	
	1 Aëtius cum Romanis, Gothis auxiliatoribus, Attilam ſuperauit.	450
	2 Attila Aquileiam vi magna cepit, cum quo Valentinianus pacem fecit.	
	3 Attila Hunorum rex moritur.	
	Hoc tempore quarta Synodus DCXXX epiſcoporũ in Chalcedone congregatur ſub Leone papa contra Eutychen.	
	4 Valentinianus Aëtium patricium reipublicæ vtilem manu ſua occidit.	
40	Valentinianus ab amicis Aëtij in campo Martio occiditur: pro quo Maximus menſes duos regnauit, & à militibus occiditur. Poſt quem Auitus ſumpſit imperium.	
	Eodem anno Ginſericus Romam opibus cunctis expoliat.	
	Hucuſque Proſper Chronicam ſuam perduxit.	
	6 Auitus imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Maiorianus regnauit.	
	7 Martianus Orientis imperator obiit.	
	Ab hoc anno Victorius Paſchalem circulum, ſed mendoſum inchoat, iubente papa Hilario.	
50	LEO XLVI annis 17 Orienti imperat.	
	1 Maiorianus imperator Occidentis in Africam mouit procinctum.	
	2	
	3 Hoc tempore †Theodorus Cyriæ epiſcopus clarus habetur.	† Theodoretus.
	4 Ricimer Maioriano occiſo Seuerum conſtituit.	460

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	5 HILARIVS papa XLIIII sedit annis sex, mensibus 3,	
	6 diebus 10.	
	7 Rex Alanorum Beorgor à Ricimere patricio victus interiit.	
	8 Seuerus fraude (vt aiunt) Ricimeris veneno periit.	
	9	
	10 Anthemius imperator Occidentis à Leone mittitur.	
	11 Marcellinus in Sicilia occiditur.	
	SIMPLICIVS XLV papa sedit annis 15, mense 1, diebus 7.	
† Sirmũdus.	12 † Arabundus imperium tentans ab Anthemio in exilium mittitur.	10
	13 Romanus imperium affectans decollatur.	
	14 Aspar affectata tyrannide Cõstantinopoli à Leone occiditur.	470
	Sanctus Remigius Remorum archiepiscopus ordinatur anno ætatis 22.	
	15 Ricimer Anthemium imperatorem cum graui clade vrbis occidit, & Olybrium constituit, ipseque periit.	
† Lycerius.	16 Olybrius imperator septimo mense moritur: pro quo † Clyterius. Leo Leonem consortem regni fecit.	
	17 Leo senior obiit: pro quo iunior Leo paucis mensibus regnauit.	20
	Romæ Clyterio nepos successit.	
	ZENON XLVII annis 17 Orientem rexit.	
	1 Orestes Nepotem fugauit, & filio suo Augustulo imperium dedit.	
† Turcilingorum.	2 Odoacer rex † Torcilingorum & Rugorum cum multis Barbarorum auxiliis Italiam veniens, Orestem & Paulum fratres occidit, Augustulum exilio damnauit, & Romam obtinuit anno à conditione eius MCCXXIX.	
	3 Odoacer Romæ inuito Zenone regnauit.	30
	4 Hoc tempore corpus Barnabę apostoli, & Euangelium Matthæi stylo eius scriptum ipso reuelante reperitur.	
	5	
	6	
	7 Odoacer in Dalmatiis Odiciam vicit & peremit.	480
	8	
† Theodimerus.	9 Theodericus † Theotmari filius rex Ostrogothorum, Zenoni Augusto familiaris efficitur.	
	FELIX XLVI, papa sedit annis 8, mensibus 11, diebus 18.	
	10 Zenon Theodericum cõsulem & magistrum militum fecit.	40
	11 Hoc tempore Honorius rex Vandalorum plus quam CCCXXXIII episcopis exulatis, catholicos Ariana impietate persequitur.	
	12 Odoacer Phœbam regem Rugorum vicit & cepit.	
	13	
	14	
	15 Theodericus permittente Zenone Italiam venit, & Odoacrum duobus prælijs superauit.	
	16 Theodericus Odoacrum tertio certamine victum apud Rauennam obsedit.	
	17 Odoacer nocte egressus quarto prælio vincitur à Theoderico. Vandali pacem fecerunt: & Zenon obiit.	490 50
	ANASTASIVS XLVIII annis 28.	
	1 GELASIVS XLVII papa sedit annis 4, mensib. 8, dieb. 18.	
	2 Theodericus Odoacrum insidias sibi molientem interemit, & ipse Occidentis regnum 30 annis tenuit.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	3	
	4 Hoc tempore Thrasamundus rex Vandalorum catholicas ecclesias clausit, & ECXX episcopos exilio in Sardiniam misit; quos Symmachus papa sanctissimus inibi aluit. Et mortuo rege Francorum Childerico filius eius Clodoueus, qui & Ludouicus, rex magnus successit.	
	5 ANASTASIVS papa sedit anno 1, mensibus 11, die-	
4450	6 bus 24.	
10	7 SYMMACHVS papa sedit annis 15, mensibus 7, diebus 24.	
	His temporibus Boëtius consul Romæ plurima ingenij sui monimenta conscripsit.	
	8 Isauri occiso Lilinge duce eorum ab Anastasio victi trucidantur. Ludouicus rex Syagrium Ægidij filium principem Romanorum bello vicit & peremit.	
	9 Theodericus Romam venit, multaque miranda ædificia	
	10 construxit.	
	11 Theodericus aquam Rauennam perduxit.	500
	12 Italiam Syrmium recepit, victis à Theoderico Bulgaris.	
20	13	
	14	
	15 Fulgentius clarus episcopus his temporibus habetur.	
	16 Theodericus victis Francis Gallias acquisiuit.	
	17	
	18 Ludouicus rex Alemannos diuinum inuocãs auxilium bello vicit, atque subiecit.	
	19 Ludouicus rex, quem Clodoueum dicunt, cum gente Francorum à sancto Remigio Remensi archiepiscopo fide Christi imbuitur & baptizatur.	
30	20	510
	21 Sub hoc Anastasio diuersis vbiq; bellis respublica fatigatur.	
	22 Vitalianus cum Scythis aduersus Anastasium seru° rebellat.	
	HORMISDA papa L, sedit annis 9, diebus 17.	
	23 Clerus & populus Romæ pacificantur.	
	24 Theodericus filiam suam Amalsuintam Eutharico dedit.	
	25	
	26 Vitalianus sæpe milites Anastasij vincens ipsum irridens	
	27 sprecuit.	
	28 Anastasius hęresi fauens Eutychetis, & catholicos persequẽs	
40	diuino iudicio periit; maior octogenario.	
	IVSTINVS maior XLIX annis 8.	
	1 Iustinus plurimos regno suo inhiantes occidit, & cum Vitaliano fœdus percussit, quem tamen postea occidit.	
	2	520
	3 Ioannes papa Constantinopolim veniens cæcum illuminat, sedens annis 2, mensibus 9, diebus 16.	
	4 Theodericus sanctum Ioannem papam carceris afflictione perimit, & Symmachum patricium occidit.	
	5 Theodericus subitanea morte Rauennæ periit: pro quo A-	
50	dhalaricus nepos eius regnauit annis 8.	
	FELIX papa LII sedit annis 4, mensibus 2, diebus 14.	
	Clodoueus, qui & Ludouicus, rex Francorum tricesimo regni anno moritur, & Parisiis sepelitur.	
	6 Hoc tempore Heldericus rex Vandalorum episcopos ab exilio reuerti iubet.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	7 His temporibus ſanctus Benedictus abbas virtutum gloria claruit.	
	8 Iuſtinus Iuſtinianum regni conſortem & ſucceſſorem faciens obiit.	
	IVSTINIANVS I, Iuſtini ex ſorore nepos, annis 38.	
	1 Iuſtinianus Parthos bellum mouẽtes miſſo exercitu ſuperat: Et BONIFACIVS papa IIII ſedit annis 2, diebus 26.	
	2 Hoc tempore Athalaricus matre Amalſuinta ſe regente Italiæ regnauit.	
	3 Parthi Romanum exercitum ſabbato Paſchæ vincunt.	
	MERCVRIVS papa, qui & IOANNES IIII, ſedit annis 2, menſibus 4, diebus 6.	
	4 Mortuo Athalarico Amalſuinta Theodohadum conſortem regni fecit.	530
	5 Amalſuinta Theodohado iubente occiſa eſt.	
	AGAPETVS IV papa ſedit menſibus 11, diebus 18.	
	6 Ab hoc anno Dionyſius Romanus abbas paſchalem circulum magnum inchoat, incipiens ab anno Dominicę incarnationis DLXXXII, qui eſt annus Diocletiani CCXLII.	
	SYLVERIVS papa ſedit anno 1, menſibus 5, diebus 11.	
	7 Hoc tempore Biliſarius à Iuſtiniano miſſus Vandalos in Africa deleuit.	
	VIGILIVS papa ſedit annis 18, menſibus 6.	
	8 Carthago à Biliſario patricio recepta eſt, anno exceſſionis ſuæ XXVI.	
	9	
	10	
	11 Hoc tempore Biliſarius conſul iterum Africam extinctis tyrannis liberat.	
	12	
	13 His temporibus Biliſarius in Italia Vitigiſo, qui Theodohadum occiderat, ſuperato, & Francis cum Theodeberto rege	540
	14	
	15 deuictis, Romanam rempublicam viriliter feliciterque re-	
	16 parauit.	
	17 Huius principis tempore corpus ſancti Antonij monachi repertum Alexandriæ ſepelitur.	
	18 Arator ſubdiaconus librum ſuum publicè coram Vigilio papa legit: & ſanctus Remigius Remenſis archiepiſcopus, & gentis Francorum apoſtolus, idibus Ianuariis migrauit ad Dominum, anno epiſcopatus ſui 74.	
	19	
4500	20 Hoc tempore quinta ſynodus vniuerſalis in Conſtantinopoli congregatur, contra Theodorum & omnes hæreticos ſub Vigilio papa. Et eodem anno Theodericus rex filius Clodouei 23 regni anno moritur, & Metis ſepelitur.	
	21	
	22 Hac tempeſtate Totila Gothorum rex in Italia tyrannidem	
	23 exercet.	
	24 Victor Capuanus de huius anni Paſcha ſcribens Victorij arguit errores.	550
	25 Hucuſque Iordanis epiſcopus Chronicam ſuam ſcribens de	
	26 geſtis Romanorum perduxit. Et PELAGIVS papa ſedit an-	
	27 nis 11, menſibus 10, diebus 18.	
	28	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
29		
30		
31	Bridius rex Pictis regnare cœpit.	
32		
33		
34	Theodebertus filius Theodeberti rex fortis moritur, annos regnans 14.	560
35		
36		
37	IOANNES papa LIX sedit annis 12, mensibus 11, diebus XXVI. Hildebertus rex filius Clodouei Magni annis regnans 40 moritur, & Parisiis ad sanctum Vincentium sepelitur.	
38	Iustus imperator obiit.	
	IVSTINVS minor LI annis 11.	
1	Sanctus Columba presbyter & abbas de Hibernia veniens	
2	Britannis verbum dei prædicat.	
3	Hoc tempore Narses patricius Totilam Gothorum victum	
4	occidit, Gothosque Italia expulit, & eodem anno Theobaldus rex filius Theodoberti, anno regni VII moritur.	
5	Narses patricius qui Gothos expulit, à Iustino offensus Langobardos in Italiam venire fecit.	
6	Sanctus Vedastus obiit.	570
7		
8	Hoc tempore Ioannes papa ecclesiam Philippi & Iacobi Apostolorum, quam prædecessor eius Pelagius cœpit, perfecit & dedicauit.	
9		
10	Lotharius rex filius Clodouei Magni annis regnans LI moritur, & Suessionis ad sanctum Medardum sepelitur.	
11	Iustinus imperator obiit.	
	TIBERIVS Constantinus LII annis 7.	
1	BENEDICTVS papa LX sedit an. 4, mense 1, diebus 20.	
2	Hoc tempore Gregorius tunc apocrisarius moralia Iob scri-	
3	psit, & Eutychium Constantinopolitanum episcopum Tibe-	
4	rio præsente in fide resurrectionis errasse conuicit.	
5	Hoc tempore gens Langobardorum comitante fame & pe-	580
	ste Italiam vastat. ET PELAGIVS papa sedit annis 10, men-	
6	sibus 11, diebus 10.	
7	Tiberius imperator obiit.	
	MAVRICIVS LIII, annis 21.	
1	Hoc tempore Leuigildus Gothorum rex Arianus Hirmini-	
2	gildum filium ob fidem catholicam securi iussit occidi.	
3		
4	Hoc tempore Richardus rex Hirminigildi frater per Lean-	
5	drum Hispalitanum episcopum cum tota gente Gothorum	
6	ad catholicam fidem conuertitur.	
7	Sigibertus filius Lotharij rex foris insidiis peritmitur anno	
8	regni 14, & Remis sepelitur.	590
9	Magna inundatio facta est, & mortalitas in Italia.	
10	Sanctus GREGORIVS LXII ad pontificatum Romanæ ecclesiæ eligitur, in qua sedit annis 13, mensibus 6, diebus 10.	
11	Edilfridus rex cum Edilberto reg. Anglis imperat.	
12		
13	Gregorius papa synodum XXIII episcoporum ad corpus	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	beati Petri Apostoli congregat, indictione decimatertia.	
	Sanctus Columba abbas in insula Hu obiit anno ætatis septuagesimo septimo.	
4550	14 Hoc tempore Gregorius papa missis doctoribus Augustino, Mellito, & Ioanne, aliisque pluribus Anglos ad Christum conuertit.	
	15 Helpericus rex filius Lotharij interiit, anno regni XXIII, &	
	16 Sueſſionis sepelitur.	
	17	
	18 Gregorius Londunæ & Eboraci episcopos misso pallio me-	600
	19 tropolitanos esse decernit, indictione quarta.	
	20	
	21 Mauricius scelerum suorum pœnas in hoc seculo (vt ipse orauit) exoluens, à Phoca turpiter interficitur.	
	PHOCAS XIIII, annis 8.	
	1 Edilfridus rex Edan Scotorum regem forti prælio vicit.	
	2 Gregorius papa sanctissimus migrauit ad Dominum, indi-	
	3 ctione octaua. SABINIANVS LXIII papa sedit anno 1, mensibus 5, diebus 9.	
	4 Hoc tempore Phocas Romanam ecclesiam omnium ecclesiarum caput esse constituit: nam Constantinopolitana primam se esse scripsit.	
	BONIFACIVS LXIIII papa sedit mensibus 8, dieb. 22.	
	Guntrammus filius Lotharij Burgundiæ rex pius obiit, annos regnans 33.	
	5 BONIFACIVS papa sedit annis 6, mensibus 8, diebus 13.	
	6 Hoc tempore Phocas Pantheum, id est domum omnium idolorum, ecclesiæ dedit, rogante papa Bonifacio.	
	7 His temporib. Persæ multas prouincias Romanis auferunt:	610
	Hierosolymam quoque, & crucem dominicam abstulerunt.	
	8 Phocas moritur. Hildebertus XXXIII, rex fortis, filius Sigeberti moritur, annis regnans 23.	
	HERACLIVS LV annis 26.	
	1	
	2	
	3 Hoc tempore Anastasius Persa monachus nobile pro Christo martyrium à Cosdroë rege Persarum patitur.	
	4 DEVS DEDIT LXV papa, sedit annis 3, diebus 13.	
	5 Edilbertus primus Anglorum regum Christianus anno re-	
	gni quinquagesimo sexto obiit, pro quo Phatald regnauit ann. 24.	
	6 Eduinus occiso Edilfrido Anglorum rex efficitur, indictio-	
	ne quinta, & regnauit annis 17.	
	7 BONIFACIVS papa sedit annis 5.	
	8 His temporibus Heraclius Cosdroem regem Persarum, qui	
	se vt Deum coli iussit, superauit, & lignum dominicæ crucis Hierosolymam reduxit.	
	9 Sanctus Laurentius archiepiscopus obiit, pro quo Mellitus.	620
	10	
	11	
	12 HONORIVS papa LXVI sedit an. 12, mensib. 11, dieb. 17.	
	13 His temporibus Isidorus Hispalensis episcopus clarus habe-	
	tur. Sanctus Mellitus archiepiscopus obiit, pro quo Iustus.	
	14 Sanctus Paulinus a Iusto archiepiscopo Anglis doctor & e-	
	15 piscopus ordinatur.	
	16 San-	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	16 Sanctus Columbanus à Brunnihilde & Theodorico rege Luxouio pulsus, Eustasium sibi abbatem reliquit. Eduinus rex Anglorum in Britannia à Paulino episcopo ad fidem Christi conuertitur, indictione decima quinta, anno aduentus Anglorum in Britanniam circiter 230.	
	17 Theodebertus rex, filius Hildeberti, à fratre Theodorico victus & detonsus, cum filiis trucidatur anno regni 17.	
	18 Theodericus rex filius Hildeberti machinãte auia sua Brunnihilde veneno interiit, annos regnans 18.	
	19 His temporibus hæresis de Pascha & Pelagiana Britanniam turbat.	630
	20 Sancto Columbano Italiam petente à Brigantio, sanctus Gallus nobiscum remansit, & cellam suam construere cœ-	
	21 pit.	
	22 His temporibus Heraclius (vt aiunt) à Sergio episcopo Constãtinopolitano, sed hæretico decipitur. Sigebertus rex filius Theoderici à Lothario rege pugna victus, cum Brunihilde proauia & tota stirpe trucidatur.	
	Eduinus rex Anglorum à Ceadualda & Penda victus pugna	
	23 occiditur.	
	24 Oswaldus filius Edilfridi, victo per Dei auxilium Ceadualda tyranno, regnauit super Anglos annis 9.	
	25 SEVERINVS LXVII papa, menses 2, dies 4.	
	26 Heraclius imperator obiit. IOANNES LXVIII papa, sedit anno vno, mensibus 9, diebus 19.	
	HERACLIONAS LVI cum matre Martina annis 2.	
	1 Cyrus Alexandrinus, Sergius & Pyrrhus Constantinopolitani Acephalorum hæresim instaurant.	
	THEODORVS LXIX papa, sedit an. 6, mens. 5, diebus 18.	
	2 Heraclionas moritur occisus.	
	CONSTANTINVS LVII, filius Heraclij, mensibus 6.	
	1 Paulus Cõstantinopolitanus Pyrrhi successor apertè catholicos persequitur. Earbaldus rex Canthuariorum obiit, pro quo Erchanbertus filius regnauit annis 25.	640
	CONSTANTINVS LVIII, filius Constantini, an. 28.	
	1 Hic deceptus à Paulo hæretico persequitur Christianos.	
	2 Sanctus Oswaldus rex Anglorum pro patria pugnãs, à Penda rege Merciorum occiditur, pro quo Osui frater eius re-	
	3 gnauit annis 28.	
	4 Sanctus Paulinus Anglorum episcopus, vicesimo episcopatus anno obiit, 6 idus Octobris.	
	5 MARTINVS LXX papa, sedit annis 6, mense vno, die-	
4600	6 bus 26.	
	7	
	8	
	9 MARTINVS papa, synodum 6 episcoporum congregans, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum condemnat, indictione 8.	
	10 EVGENIVS LXXI papa, sedit annis 2, mensibus 9, die-	650
	bus 24. Hoc tempore Martinus papa à Constantino Chersonam exilio missus, ad Dominum migrauit.	
	Heribertus rex filius Lotharij annos regnans 9 moritur.	
	11 Osuinus rex bonus proditus, ab Osui rege occidi iussus est, &	
	12 sanctus Aidan episcopus obiit pridie cal. Septemb.	
	13 VITALIANVS LXXII papa, sedit annis 14, mensibus 6,	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	pro quo DEVS DEDIT annis 10.	
	Honorius Anglorum archiepiſcopus obiit.	
14	Mediterranei Angli Chriſtiani effecti.	
15	Penda rex ab Oſui rege pugna victus interiit, & gens Mer-	
16	ciorum Chriſtiana efficitur.	
17		
18	Dagobertus rex magnus, filius Lotharij, annis regnans XVI, moritur, & ad ſanctum Dionyſium ſepelitur.	
19	Volfhere filius Pendani, rex Merciorum effectus, regnauit	10
20	annis 17.	660
21		
22		
23	Conſtantinus Romam venit, & beato Petro pallium auro textile obtulit, toto exercitu cum cereis eccleſiam intrante.	
24	Eclipſis Solis facta eſt quaſi hora decima, V nonas Maias, indictione 7. Inter Anglos & Scotos quęſtio de Paſcha ventilata, & Scoti à Vilfrido presbytero victi ſunt. Sæua lues & peſtilentia Britanniam vaſtat.	
	Deusdedit archiepiſcopus obiit. Ceadda & Vilfridus Nordam Vmbrorum epiſcopi ordinantur.	20
25	Herchanberto rege Cantuariorum mortuo, filius eius Eg-	
26	bertus regnauit annis 9.	
27	ADEODATVS LXXIII papa, ſedit annis 4, menſibus 2, diebus 5.	
28	Cõſtantinus poſt multas deprecationes à prouinciis factas, occiſus in balneo periit indictione 12.	
	Theodorus Anglis archiepiſcopus ordinatur à Vitaliano papa, & ad Britanniam cum Adriano abbate mittitur.	
	CONSTANTINVS filius Conſtantini annis 17.	30
1		
2		670
3	Hoc tempore Saraceni Siciliam deprædantes cum magna præda Alexandriam redeunt. DONVS LXXIIII papa, ſedit anno vno, menſibus 5, diebus 10. Oſui rex Anglorum obiit, pro quo Egfridus regnauit annis 15.	
4	AGATHO LXXV papa, ſedit annis 2, menſibus 6, diebus 4.	
5	Sub hoc principe ſexta ſynodus vniuerſalis Conſtantinopoli congregatur ſub Agathone papa.	
	Egbertus rex Cantuariorum obiit, pro quo frater Lutherius	40
	regnauit annis 11, menſibus 4.	
	Theodorus archiepiſcopus Anglorum ſynodum collegit.	
6	LEO LXXVI papa ſedit menſibus 10, diebus 17.	
	Ludouicus rex, filius Dagoberti, frater Sigiberti moritur, anno regni 16.	
7	BENEDICTVS LXXVII papa, ſedit menſibus 10, diebus 12. Volfherus rex Merciorum obiit, pro quo frater Edilredus annos 25.	
8	IOANNES LXXVIII papa, ſedit anno vno, diebus 9. Edilredus rex Cantiam vaſtauit.	50
9	CANON LXXIX papa, ſedit menſibus 11.	
10	SERGIVS LXXX papa, ſedit annis 13, menſib. 8, dieb. 23.	
	Lotharius filius Ludouici, anno regni 4 moritur.	
	Wilfridus epiſcopus ab Egfrido rege ſede ſua pulſus, multos	
11	ad Dominum prædicando conuertit.	

12 Theo-

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	12 Theodorus archiepiſcopus Anglorum iterum ſynodum	
	13 colligit tempore Agathonis papæ.	680
	14	
	15 Egfridus rex Hiberniam miſſo exercitu immeritam vaſtat. Sanctus Cudbertus Lindisfarnenſis eccleſiæ epiſcopus ordinatur.	
	16 Egfridus rex cùm Pictos incautè peteret, ab ipſis peremptus interiit, pro quo Alfridus annis 19.	
	17 Conſtantinus imperator obiit. Lutherus rex Cantuariorum interiit.	
	IVSTINIANVS minor LX, filius Conſtantini, an. 10.	
	1 Hic hæreſi pollutus, catholicos perſequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. Sanctus Ioannes Haguſtaldenſis eccleſiæ epiſcopus ordinatur.	
	2 SERGIVS papa annis ſedit 13, menſibus 9.	
	3 Pipinus filius Anſgiſi Maior domus, & dux Francorum regnauit annis 27, cum Ludouico, Hiltiberto & Dagaberto regibus. Ceadualus rex occidentalium Saxonum Romam venit, & à Sergio papa baptizatus in Albis obiit, & ibi	
	4 ſepelitur.	
	5 Theodorus Anglorum archiepiſcopus obiit anno ætatis 88.	690
	6 Hoc tempore Villibrordus qui & Clemens, à Sergio papa epiſcopus ordinatus, Freſonum gentem ad Chriſtum conuertit. Iuſtinianus ob culpam perfidię regno priuatus, exul in Põtum ſeceſſit. Ludouicus puer, filius Theodorici, anno re-	
	7 gni V moritur.	
	8 Theodericus rex, filius Ludouici, annis regnans 19 moritur.	
	9 Hoc tempore duo Angli presbyteri niger & albus Heualdus Saxonibus prædicantes martyrio coronantur, & à Pipino	
	10 Coloniæ ſepeliuntur.	
	LEO LXI, annos 3.	
4650	1 Hoc tempore Sergius papa capſam cum portione dominicæ crucis inuenit.	
	2 Sanctus Cudbertus ex Anachoreta epiſcopus ſub hoc principe obiit. Oſtrich regina à ſuis perempta eſt.	
	3 Leo regnum dimiſit.	
	TIBERIVS LXII, annis 7.	
	1 Hoc tempore ſynodus Aquileiæ congregatur ſub Sergio papa.	
	2 Romæ IOANNES papa ſedit annis 3, menſibus 2.	700
	3 His temporibus Giſulphus dux Langobardorum Beneuenti Campaniam vaſtat.	
	4	
	5 Beda venerabilis Anglorum presbyter, Chronicam minoris libri de temporibus huc vſque perduxit.	
	6 Edilredus rex Merciorum, Cõredo regnum dedit, & ſe monachum fecit.	
	IOANNES papa annis 2, menſibus 8.	
	7 Iuſtinianus auxilio Terbelli Bulgarorum regis regreſſus, Leonem & Tiberium cum multis qui eum expulerant, occidit. Aidfridus rex Normannorum obiit, pro quo filius Oſredus annis 11 regnauit.	
	Sanctus Heddius epiſcopus occidentalium Saxonum obiit, pro quo Daniel & Althelmus epiſcopi præfuerunt.	
	IVSTINIANVS LXIII, ſecundùm cum filio Tiberio an. 6.	

Anni mũdi	*Regnum Romanorum.*	Anni Dom.
1	SISINIVS papa dieb. 20. Constantinus papa an. 7, dieb. 15.	
2	Hoc tempore Iustinianus de peccatis suis pœnitentiam agens, Constantinum papam summo honore habuit.	
3	Althelmus episcopus, vir doctus & eloquens obiit.	
4	Conredus rex Merciorum Romam venit ad Constantinum papam, & cum illo Offa filius Sigiberti regis, ibiq; monachi facti, in seruitio Dei vitam finierunt.	
5	Hildebertus rex, filius Theoderici, anno regni 17 moritur. Wilfridus venerabilis episcopus, anno episcopatus 45 post multos labores obiit, pro quo Arca Haguſtaldensis ecclesiæ episcopus ordinatur. Adrianus abbas venerabilis cooperator Theodori archiepiscopi obiit anno à quo Vitaliano missus est.	710
6	Philippicus ab exercitu imperator factus Iustinianũ occidit.	
	PHILIPPICVS LXIIII, anno vno, mensibus 6.	
1	Philippicus hæresi pollutus, Catholicis infestus fuit.	
	Mors Hereberti regis Langobardorum.	
2	Anastasius Philippicum oculis priuauit, regnoque expulit.	
	ANASTASIVS LXV, annis 3.	
1	GREGORIVS II, papa LXXXVI, sedit annis 15, mensib. 8,	
2	diebus 23. Pippinus Maior domus obiit, pro quo Carolus annis 27. Mors Dagoberti regis.	
3	Egbertus vir sanctus Scotos legitimè Pascha celebrare docuit. Osredus rex occiditur, pro quo Conradus regnauit annis 41.	
	THEODOSIVS annum vnum. Hic Anastasium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.	
1	Carolus Hilpericum regem & Reginfridum vicit.	
	Tiberis fluuius alueum suum egressus multa Romæ subuertit ædificia.	
	LEO LXVII, annos 9.	
1	Carolus Lotharium sibi regem constituit.	
2	Hoc tempore Saraceni triennio Constantinopolim obsidentes, & multas prouincias deuastantes, fame, peste, ferro, naufragioque repelluntur.	
	Sanctus Vinfridus, qui & Bonifacius, à Gregorio papa Moguntiæ archiepiscopus constituitur.	
	Sanctus Othmarus in cella sancti Galli abbas efficitur.	
3		720
4	Mortuo Hilperico Theodericus filius Theodeberti rex efficitur à Carolo. Sanctus Ioannes Haguſtaldensis episcopus post multas virtutes migrauit ad Dominum.	
5		
6	Hoc tempore corpus sancti Augustini episcopi de Sardinia in Ticinum à Liudbrando translatum est.	
7	Sanctus Priminus ad Augiam insulam venit.	
8	Saraceni ab Eudone duce contra Carolum euocati, Gallias vastant.	
9	Huc vsq; Beda venerabilis presbyter Chronicã suam in maiori de temporib. libro perduxit, continentẽ ab initio mũdi secundũ Hebraicã veritatem annos quatuor millia, sexcẽtos, octoginta.	
10	Carolus de Saracenis occiso rege eorum triumphat.	
11	Huc vsq; regnum Romanorũ, ex hinc Francorũ supputatur.	
12	CAROLVS Pippini filius, cùm iam principatum Maior domus 12 annis teneret, post hæc eundẽ principatum tenet an. 15, regibus tamen in Francia, sed parua dignitate regnantibus.	

12 San-

Annì mũdi	Regnum Romanorum.	Annì Dom.
	13 Sanctus Pirminius à Thietbaldo Gotifridi filio expulsus, E-	
	14 tonem abbatem constituit, & ipse in Alsatiam venit.	
	15 Carolus Fresiam vastat, Poppone duce eius occiso.	
	Sanctus Egbertus presbyter obiit anno ætatis 20, VIII ca-	
	lendas Apriles, id est Paschatis die.	
	16 Landfridus moritur. Saraceni item Gallias vastant.	730
	17 Beda venerabilis Anglorum presbyter obiit, indictione 14.	
	GREGORIVS III, papa XCII, an. 10, mensib. 8, dieb. 24.	
10	18 Carolus contra Saracenos pugnat die sabbati.	
	19 Carolus item Saracenos cum rege suo deleuit.	
	20 Carolus Maior domus Fresiam vastat. Etho Argentinæ epi-	
	scopus promouetur.	
	21 Carolus Wasconiam inuadit.	
	22 Audonius episcopus obiit. Ernfridus Augiæ abbas, & Con-	
	stantiæ episcopus ordinatur.	
	23 Carolus contra Saracenos in Gothia pugnat.	
	24 Carolus Saxoniam intrat.	
	25 Carolus prouinciam subiicit.	
20	26	
	27 Carolus moritur indictione 9, & apud sanctum Dionysium	740
	sepelitur. ZACHARIAS, XCIII papa, annis 10, mensibus 4, die-	
	bus 4.	
	PHILIPPVS, filius Caroli, cum fratre Carlomanno, Maior	
	domus annos 11 regnauit.	
	1 Carlomannus Wasconiam & Alemanniam petit.	
	2 Carlomannus Alemanniam vastat.	
	3 Carlomannus pacem cum Saxonibus facit. Fuldense cœno-	
	4 bium in sylua Buchonia à sancto Bonifacio cœptum.	
30	4700 5 Carlomannus Maior domus Alemanniam ingreditur.	
	6 Carlomannus diuino amore succensus Romam pergit, & se	
	monachum in monte Soracte fecit.	
	Sanctus Burchardus Wirzeburgensis & sanctus Wilibal-	
	dus Eistettensi ecclesiæ episcopi primi à sancto Bonifacio ordi-	
	nantur.	
	7 Sidonius abbas Augiæ & Constantiæ episcopus constitui-	
	tur.	
	8 Pippinus Tassilonem sororis suæ filium, Baioariæ ducem	
	9 post Odilonem fecit.	750
40	10 Lantfridus moritur. Zacharia papa defuncto, STEPHA-	
	NVS II, papa XCIIII, annis 6.	
	11 Audogarius primus Campidonæ abbas efficitur.	
	PIPPINVS I autoritate Stephani papæ, deposito ac deton-	
	so rege Hilderico, rex Francorum factus regnauit annis 15.	
	1 Hildigarius episcopus Coloniæ à Saxonibus interimitur.	
	Gripho frater Pippini occiditur.	
	2 Sanctus Bonifacius archiepiscopus à Fresonibus martyrio	
	coronatur: post quem Lullus Moguntiæ archiepiscopus se-	
	3 dit an. 32. Pippinus Lãgobardos in Italia cum exercitu petit.	
50	4 Haistolphus rex Langobardorum moritur.	
	5 PAVLVS papa XCV, annis 10, mense 1.	
	6 Pippinus Saxoniam bello petit.	
	7 Pippinus Vasconiam inuadit.	
	8 Sanctus Othmarus abbas à Warino & Rudhardo in insulam	760
	Rheni stein nomine relegatus, migrauit ad Dominum.	

Anni mūdi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	Eclipſis Solis facta eſt XVIII calendas Septembres, hora quaſi nona.	
9	Sidonio epiſcopo miſerè mortuo, Ioannes epiſcopus & ab-	
10	bas ſucceſſit.	
11	Pippinus aliquot comitatus filiis ſuis dedit.	
12	Hyems valida hoc anno facta eſt: & eclipſis Solis pridie nonas Iunias hora ſexta.	
13	Corpora ſanctorum Gorganij, Naboris, & Nazarij in Franciam deferuntur.	
14	Corpus ſancti Nazarij ad Loreſſam oblatum eſt.	
15	Pippinus rex Pariſiis moritur indictione 6. Paulus papa obiit. STEPHANVS III, papa XCVI, annis 4, menſibus 6.	
	CAROLVS MAGNVS II, Pippini filius, cum fratre Car-	
1	lomanno annis 4, poſtea ſolus 42.	
2	Corpus ſancti Othmari poſt 10 annos in inſula qua obiit, incorruptum reperitur, & in baſilica ſancti Galli ſepelitur.	
3	Carolus filiam Deſiderij regis Langobardorum vxorem duxit, & ſtatim repudiauit.	770
4	Carlomannus rex frater Caroli moritur. Carolus ſynodum colligit.	
5	Carolus rex Saxoniam bello petit.	
	ADRIANVS XCVII papa ordinatus, ſedit an. 23, dieb. 16.	
6	Carolus Italiam inuadit, & Deſiderium regem vicit.	
7	Carolus Langobardos cum Italia ſubiecit, anno ex quo intrauerant CCV, ipſeque cum triumpho Romam venit.	
	Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata ſunt.	
8	Carolus item Saxoniam.	
9	Carolus item in Italia Ruttaiſum occidit.	
10	Carolus item in Saxoniam pergit.	
11	Carolus Hiſpaniam inuadens cepit.	
12	Carolus item Saxoniam ſæpius rebellantem inuadit.	
	Fames & mortalitas Franciam vaſtat.	
13	Carolus tandem Saxonicum bellum (vt putabatur) ſubiectis Saxonibus conſummat.	780
14	Carolus iterum Romam venit, & Pipinus filius eius baptizatur ab Adriano papa.	
15	Carolus conuentum in Saxonia habuit. Ioannes epiſcopus & abbas obiit: pro quo Egino epiſcopus & Petrus abbas.	
16	Hildegarta regina, vxor Caroli, obiit pridie calendas Maias: & Peretha obiit.	
17	Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Chriſtia-	
18	nos fecit.	
19	Eclipſis Solis facta eſt XV calendas Octobres, hora quaſi ſecunda. Carolus iterum Romam perrexit. Et cruces in veſtibus apparuerunt.	
20	Carolus per Alemanniam ad fines Baioariæ rebellãtes cum exercitu venit. Waldo abbas Augiæ efficitur.	
	Lullo archiepiſcopo Richolphus ſucceſſit.	
21	Taſſilo duce Baioariæ iubente Carolus in Franciam venit, & Baioaria Carolo ſubiicitur.	
22	Carolus Sclauos qui Wilzi dicuntur, bello petit.	
23	Carolus hunc annum ſine bello Wormatiæ ſedit.	790
24	Carolus Pannoniam regnum Hunnorum vaſtat.	

25 Saxo-

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	25 Saxones fidem Christi relinquentes iterum rebellant.	
	26 Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	
	27 Fastrada regina. Carolus synodum magnam congregat.	
	28 Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obsides accepit.	
4750	29 Huni munera mittentes Carolo subiiciuntur.	
	Adriano papæ LEO III, papa XCIX successit, & sedit annis 20, mensibus 5. diebus 10.	
	30	
	Constantinus imperator à Græcis excæcatur.	
	31 Romani Leonem papam in litania maiore excæcant, & linguam eius amputant.	
	Geroldus piissimus signifer Caroli in pugna occiditur ab	
	32 Hunis.	
	33 Liutcarda regina obiit pridie nonas Iunias.	800
	34 Carolus imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Cæsar Romano more appellatur.	
	35 Græci cum Carolo pacem firmant.	
	36 Terræmotus factus, & mortalitas subsecuta est.	
	37 Carolus Saxonum rebellantium multitudinem in Franci-	
	38 am transfert.	
	39 Waldoni abbas † Hatto episcopus Basileæ successit.	
	40 Eclipsis Solis facta est III idus Februarias, hora quasi sexta.	
	41 Hoc tempore Gotafridus Normannorum rex superbè Carolo minatur.	
	42 Carolus synodum magnam congregat.	
	Egino Constantiæ episcopus obiit.	
	43 Eclipsis Solis facta est VII idus Iunias, hora quasi secunda.	810
	Item in eodem anno eclipsis Solis pridie calendas Decembres, hora quasi tertia. Pippinus rex Caroli filius obiit.	
	44 Carolus thesauros inter episcopia & ecclesias diuidit.	
	Carolus rex filius Caroli obiit. Hatto episcopus ab imperatore Constantinopolim mittitur.	
	45 Bernhardus rex a Carolo efficitur.	
	46 Carolus febre & pleuresi pulsatus obiit, indictione VII, V calendas Februarias, anno ætatis 71.	
	LVDOVICVS III, Caroli Magni filius, annis 27.	
	1	
	2	
	3 Leo papa obiit, & Ludouicus imperator à Stephano papa factus est. STEPHANVS IIII, papa XCIX, mensibus 7.	
	4 PASCHALIS papa C effectus, sedit annis 7, diebus 18.	
	5 Bernhardus rex Ludouico rebellat.	
	6 Bernhatdus rex interiit. Ludouicus rebellat.	
	7 Exercitus contra Ludouicum congregatur.	820
	8 Item exercitus contra eundem Ludouicum congregatur.	
	9 Nix magna à X calendas Octobres vsque in pridie idus Aprilos permansit.	
	10 EVGENIVS papa CI, annis 3.	
	11 Wetti Augiensis monachus in spiritu raptus admirabilem	
	12 vidit visionem.	
	13	
	14 VALENTINVS papa CII, diebus XL. GREGORIVS	
	15 II, papa CIII, annis 16.	

† Alibi Hatto.

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	16	
	17 Corpora ſanctorum Valentis & Syneſij in Augiam inſulam	830
	18 deferuntur.	
	19 Ludouicus imperator magnum conuentum in Nouioma-	
	20 go habuit.	
	21	
	22 Dedicatio baſilicæ ſancti Galli.	
	23 Hatto epiſcopus Baſilienſis obiit.	
	24	
	25 Puto diaconus palatij in Iudaiſmum lapſus eſt.	
	26	
	27 Eclipſis Solis facta eſt IIII nonas Maias, hora ante nonam.	840
	Et Ludouicus imperator obiit XII cal. Iulias.	
	LVDOVICVS IIII, Ludouici filius, cum fratribus Lotha-	
	rio, Carolo & Pipino, annis 36.	
	1 Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.	
	2 Ludouicus Germaniam, Lotharius cum imperatoris nomi-	
	ne Italiam, Carolus Gallias regnum diuidentes accipiunt.	
	3 Iudith imperatrix vxor Ludouici prioris obiit.	
	4 SERGIVS II papa CIIII, annis 3.	
	5 Hincmarus vir doctus Remorum archiepiſcopus ordina-	
4800	6 tur.	
	7 LEO IIII papa CV, ſedit annis 9, menſibus 3, diebus 6.	
	8	
	9 Walafridus Strabo abbas Augienſis vir doctus obiit.	
	10	850
	11	
	12 Trãſlatio ſancti Remigij Remorum archiepiſcopi ab Hinc-	
	maro eiuſdem vrbis archiepiſcopo facta eſt calendis Octobribus.	
	13 Corpus ſancti Martini de tumulo leuatur.	
	14	
	15	
	16 BENEDICTVS III papa CVI, annis 2, menſibus 6, die-	
	bus 9. Leo papa, Trogo & Rabanus, Hiligart regina obierunt. Lo-	
	tharius imperator obiit: pro quo filius eius Ludouicus imperauit	
	cum fratre Lothario annis 19.	
	17 Benedictus papa obiit.	
	18 NICOLAVS papa CVII doctus, annis 9, diebus 9.	
	19	
	20	860
	21 Meginradus eremita martyrizatur.	
	22	
	23 Huni Chriſtianitatis nomen aggreſſi ſunt.	
	24 Tranſlatio ſancti Otmari in baſilicam ſancti Galli.	
	25	
	26	
	27 Nicolaus papa obiit. Pro quo ADRIANVS II papa CVIII,	
	ſedit annis 5.	
	28 Terræmotus factus eſt, & cometa viſus eſt.	
	29 Lotharius rex frater Ludouici imperatoris obiit, & Carolus	
	Galliarum rex regnum eius inuaſit.	
	30 Ludouicus imperator cecidit de ſolario.	870
	31 Ludouicus & Carolus cum patre pacificantur. Solomon	
	Conſtantienſis epiſcopus obiit. Iſo magiſter obiit in cœnobio	
	ſancti	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	ſancti Galli.	
	32 Wormatiũ fulminis ictu crematur. Grimaldus abbas obiit, cui Hartmutus ſucceſſit.	
	33 IOANNES VIII, papa CIX, annis 10.	
	34 Ratolphus Veronenſis epiſcopus obiit.	
	35 Ludouicus imperator obiit, & Carolus rex Galliarum Romam peruenit.	
	Ludouicus rex Germaniæ obiit v calendas Septembris.	
10	Bellum in Ribuaria inter Ludouicũ & Carolum cõmittitur.	
	CAROLVS V, iunior filius Ludouici, cum fratribus Carlomanno & Ludouico, annis 11.	
1		
2	Carolus Galliarum rex obiit. Papa Ioannes in Franciam venit.	
3	Ludouicus Balbus filius Caroli obiit. Eclipſis Solis facta eſt.	
4	Ludouicus viuente fratre ſuo Carlomanno Baioariam ingreditur, & Carlomannus moritur.	880
5	Carolus iunior cum vxore ſua Richgarta imperiali benedictione ſublimatur.	
6	Ludouicus rex Francorum Caroli imperatoris frater obiit.	
7	Petitione Harmuti Bernardus abbas efficitur.	
	MARINVS papa CX, anno 1, menſibus 4.	
8	ADRIANVS III papa CXI, anno 1, menſibus 6.	
9		
10	STEPHANVS V, papa CXII, ſedit annis 6, diebus 13.	
11	Carolus imperator regno priuatur.	
	ARNOLPHVS VI annis 12, filius Carlomanni.	
1	Carolus iunior imperator obiit.	
2	Luitpertus archiepiſcopus obiit: pro quo Sinderoldus. Ar-	
3	nolphus rex exercitum Normannorum prorſus deleuit. Solomon abbas in cœnobio ſancti Galli efficitur.	890
4	Ratiſpona Baioariæ vrbs incendio flagrat. Sinderoldus à Normannis occiditur: pro quo Harto. Solomon Conſtantienſis epiſcopus ordinatur.	
5	FORMOSVS papa CXIII, annis 4, menſibus 7, diebus 18.	
6		
7	Arnolphus Italiam Burgundiamque ſuo regno ſubiicit.	
8		
4850	9 Arnolphus rex Romam veniens imperator efficitur.	
40	Magna fames homines ſe inuicem comedere perſuaſit.	
10	Poſt Bonifacium VI, papam CXIIII, decimo quinto die necatum, STEPHANVS VI, papa CXV, anno 1, menſe 1, diebus 19.	
11	ROMANVS papa CXVI, menſibus 4, diebus 20.	
	THEODORVS II, CXVII, diebus 20.	
12	Arnolphus imperator moritur. Gentes Pannonicæ quas Hungaros dicimus, Italiam depopulantur.	
	IOANNES IX, papa CXVIII, annis 2.	
	LVDOVICVS VII, filius Arnolphi, admodum puer annis 12 regnauit.	
50		
1	Hungari Baioariam ingrediuntur, & plus quàm mille ex eis occiduntur. Zundebaldus rex filius Arnolphi occiditur.	900
2	Hungari Carentaniam inuadunt, & in ſabbato commiſſa pugna occiduntur.	
	CHRISTOPHORVS papa CXIX, menſibus 6.	
	Eodem anno Moimarius & Iſauricus cum rege pacificãtur.	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	5 HILARIVS papa XLIIII sedit annis sex, mensibus 3,	
	6 diebus 10.	
	7 Rex Alanorum Beorgor à Ricimere patricio victus interiit.	
	8 Seuerus fraude (vt aiunt) Ricimeris veneno periit.	
	9	
	10 Anthemius imperator Occidentis à Leone mittitur.	
	11 Marcellinus in Sicilia occiditur.	
	SIMPLICIVS XLV papa sedit annis 15, mense 1, diebus 7.	
† Sermūdus.	12 † Arabundus imperium tentans ab Anthemio in exilium mittitur.	10
	13 Romanus imperium affectans decollatur.	
	14 Aspar affectata tyrannide Cōstantinopoli à Leone occiditur.	470
	Sanctus Remigius Remorum archiepiscopus ordinatur anno ætatis 22.	
	15 Ricimer Anthemium imperatorem cum graui clade vrbis occidit, & Olybrium constituit, ipseque periit.	
† Lycerius.	16 Olybrius imperator septimo mense moritur: pro quo † Clycerius. Leo Leonem consortem regni fecit.	
	17 Leo senior obiit: pro quo iunior Leo paucis mensibus regnauit.	20
	Romæ Clycerio nepos successit.	
	ZENON XLVII annis 17 Orientem rexit.	
	1 Orestes Nepotem fugauit, & filio suo Augustulo imperium dedit.	
† Torcilingorum.	2 Odoacer rex † Torcilingorum & Rugorum cum multis Barbarorum auxiliis Italiam veniens, Orestem & Paulum fratres occidit, Augustulum exilio damnauit, & Romam obtinuit anno à conditione eius MCCXXIX.	
	3 Odoacer Romæ inuito Zenone regnauit.	30
	4 Hoc tempore corpus Barnabę apostoli, & Euangelium Matthæi stylo eius scriptum ipso reuelante reperitur.	
	5	
	6	
	7 Odoacer in Dalmatiis Odiciam vicit & peremit.	480
	8	
† Theodimerus.	9 Theodericus † Theotmari filius rex Ostrogothorum, Zenoni Augusto familiaris efficitur.	
	FELIX XLVI, papa sedit annis 8, mensibus 11, diebus 18.	
	10 Zenon Theodericum cōsulem & magistrum militum fecit.	40
	11 Hoc tempore Honorius rex Vandalorum plus quam CCCXXXIIII episcopis exulatis, catholicos Ariana impietate persequitur.	
	12	
	13 Odoacer Phœbam regem Rugorum vicit & cepit.	
	14	
	15 Theodericus permittente Zenone Italiam venit, & Odoacrum duobus præliis superauit.	
	16 Theodericus Odoacrum tertio certamine victum apud Rauennam obsedit.	
	17 Odoacer nocte egressus quarto prælio vincitur à Theoderico. Vandali pacem fecerunt: & Zenon obiit.	490 50
	ANASTASIVS XLVIII annis 28.	
	1 GELASIVS XLVII papa sedit annis 4, mensib. 8, dieb. 18.	
	2 Theodericus Odoacrum insidias sibi molientem interemit, & ipse Occidentis regnum 30 annis tenuit.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	3	
	4 Hoc tempore Thrasamundus rex Vandalorum catholicas ecclesias clausit, & ECXX episcopos exilio in Sardiniam misit; quos Symmachus papa sanctissimus inibi aluit. Et mortuo rege Francorum Childerico filius eius Clodoueus, qui & Ludouicus, rex magnus successit.	
	5 ANASTASIVS papa sedit anno 1, mensibus 11, die-	
4450	6 bus 24.	
10	7 SYMMACHVS papa sedit annis 15, mensibus 7, diebus 24.	
	His temporibus Boëtius consul Romæ plurima ingenij sui monimenta conscripsit.	
	8 Isauri occiso Lilinge duce eorum ab Anastasio victi trucidantur. Ludouicus rex Syagrium Ægidij filium principem Romanorum bello vicit & peremit.	
	9 Theodericus Romam venit, multaque miranda ædificia	
	10 constituxit.	
	11 Theodericus aquam Rauennam perduxit.	500
	12 Italiam Syrmium recepit, victis à Theoderico Bulgaris.	
20	13	
	14	
	15 Fulgentius clarus episcopus his temporibus habetur.	
	16 Theodericus victis Francis Gallias acquisiuit.	
	17	
	18 Ludouicus rex Alemannos diuinum inuocãs auxilium bello vicit, atque subiecit.	
	19 Ludouicus rex, quem Clodoueum dicunt, cum gente Francorum à sancto Remigio Remensi archiepiscopo fide Christi imbuitur & baptizatur.	
30	20	510
	21 Sub hoc Anastasio diuersis vbiq; bellis respublica fatigatur.	
	22 Vitalianus cum Scythis aduersus Anastasium seru⁹ rebellat.	
	HORMISDA papa L, sedit annis 9, diebus 17.	
	23 Clerus & populus Romæ pacificantur.	
	24 Theodericus filiam suam Amalsuintam Eutharico dedit.	
	25	
	26 Vitalianus sæpe milites Anastasij vincens ipsum irridens	
	27 spreuit.	
	28 Anastasius hęresi fauens Eutychetis, & catholicos persequẽs	
40	diuino [illegible]ne periit; maior octogenario.	
	IVSTINVS maior XLIX annis 8.	
	1 Iustinus plurimos regno suo inhiantes occidit, & cum Vitaliano fœdus percussit, quem tamen postea occidit.	
	2	520
	3 Ioannes papa Constantinopolim veniens cæcum illuminat, sedens annis 2, mensibus 9, diebus 16.	
	4 Theodericus sanctum Ioannem papam carceris afflictione perimit, & Symmachum patricium occidit.	
	5 Theodericus subitanea morte Rauennæ periit: pro quo A-	
50	thalaricus nepos eius regnauit annis 8.	
	FELIX papa LII sedit annis 4, mensibus 2, diebus 14.	
	Clodoueus, qui & Ludouicus, rex Francorum tricesimo regni anno moritur, & Parisiis sepelitur.	
	6 Hoc tempore Heldericus rex Vandalorum episcopos ab exilio reuerti iubet.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	7 His temporibus ſanctus Benedictus abbas virtutum gloria claruit.	
	8 Iuſtinus Iuſtinianum regni conſortem & ſucceſſorem faciens obiit.	
	IVSTINIANVS L, Iuſtini ex ſorore nepos, annis 38.	
	1 Iuſtinianus Parthos bellum mouẽtes miſſo exercitu ſuperat: Et BONIFACIVS papa LIII ſedit annis 2, diebus 26.	
	2 Hoc tempore Athalaricus matre Amalſuinta ſe regente Italiæ regnauit.	10
	3 Parthi Romanum exercitum ſabbato Paſchæ vincunt.	
	MERCVRIVS papa, qui & IOANNES LIIII, ſedit annis 2, menſibus 4, diebus 6.	
	4 Mortuo Athalarico Amalſuinta Theodohadum conſortem regni fecit.	530
	5 Amalſuinta Theodohado iubente occiſa eſt.	
	AGAPETVS LV papa ſedit menſibus 11, diebus 18.	
	6 Ab hoc anno Dionyſius Romanus abbas paſchalem circulum magnum inchoat, incipiens ab anno Dominicę incarnationis DLXXXII, qui eſt annus Diocletiani CCXLII.	20
	SYLVERIVS papa ſedit anno 1, menſibus 5, diebus 11.	
	7 Hoc tempore Biliſarius à Iuſtiniano miſſus Vandalos in Africa deleuit.	
	VIGILIVS papa ſedit annis 18, menſibus 6.	
	8 Carthago à Biliſario patricio recepta eſt, anno exceſſionis ſuæ XXVI.	
	9	
	10	
	11 Hoc tempore Biliſarius conſul iterum Africam extinctis tyrannis liberat.	30
	12	
	13 His temporibus Biliſarius in Italia Vitigiſo, qui Theodohadum occiderat, ſuperato, & Francis cum Theodeberto rege	540
	14	
	15 deuictis, Romanam rempublicam viriliter feliciterque re-	
	16 parauit.	
	17 Huius principis tempore corpus ſancti Antonij monachi repertum Alexandriæ ſepelitur.	
	18 Arator ſubdiaconus librum ſuum publicè coram Vigilio papa legit: & ſanctus Remigius Remenſis archiepiſcopus, & gentis Francorum apoſtolus, idibus Ianuariis [illegible]gnauit ad Dominum, anno epiſcopatus ſui 74.	40
	19	
4500	20 Hoc tempore quinta ſynodus vniuerſalis in Conſtantinopoli congregatur, contra Theodorum & omnes hæreticos ſub Vigilio papa. Et eodem anno Theodericus rex filius Clodouei 23 regni anno moritur, & Metis ſepelitur.	
	21	
	22 Hac tempeſtate Totila Gothorum rex in Italia tyrannidem	
	23 exercet.	
	24 Victor Capuanus de huius anni Paſcha ſcribens Victorij arguit errores.	550 50
	25 Hucuſque Iordanis epiſcopus Chronicam ſuam ſcribens de	
	26 geſtis Romanorum perduxit. Et PELAGIVS papa ſedit an-	
	27 nis 11, menſibus 10, diebus 18.	
	28	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
29		
30		
31	Bridius rex Pictis regnare cœpit.	
32		
33		
34	Theodebertus filius Theodeberti rex fortis moritur, annos regnans 14.	560
35		
36		
37	IOANNES papa LIX sedit annis 12, mensibus 11, diebus XXVI. Hildebertus rex filius Clodouei Magni annis regnans 40 moritur, & Parisiis ad sanctum Vincentium sepelitur.	
38	Iustus imperator obiit.	
	IVSTINVS minor LI annis 11.	
1	Sanctus Columba presbyter & abbas de Hibernia veniens	
2	Britannis verbum dei prædicat.	
3	Hoc tempore Narses patricius Totilam Gothorum victum	
4	occidit, Gothosque Italia expulit, & eodem anno Theobaldus rex filius Theodoberti, anno regni VII moritur.	
5	Narses patricius qui Gothos expulit, à Iustino offensus Langobardos in Italiam venire fecit.	
6	Sanctus Vedastus obiit.	570
7		
8	Hoc tempore Ioannes papa ecclesiam Philippi & Iacobi Apostolorum, quam prædecessor eius Pelagius cœpit, perfecit & dedicauit.	
9		
10	Lotharius rex filius Clodouei Magni annis regnans LI moritur, & Suessionis ad sanctum Medardum sepelitur.	
11	Iustinus imperator obiit.	
	TIBERIVS Constantinus LII annis 7.	
1	BENEDICTVS papa LX sedit an. 4, mense 1, diebus 20.	
2	Hoc tempore Gregorius tunc apocrisarius moralia Iob scri-	
3	psit, & Eutychium Constantinopolitanum episcopum Tibe-	
4	rio præsente in fide resurrectionis errasse conuicit.	
5	Hoc tempore gens Langobardorum comitante fame & pe-	580
	ste Italiam vastat. ET PELAGIVS papa sedit annis 10, men-	
6	sibus 11, diebus 10.	
7	Tiberius imperator obiit.	
	MAVRICIVS LIII, annis 21.	
1	Hoc tempore Leuigildus Gothorum rex Arianus Hirmini-	
2	gildum filium ob fidem catholicam securi iussit occidi.	
3		
4	Hoc tempore Richardus rex Hirminigildi frater per Lean-	
5	drum Hispalitanum episcopum cum tota gente Gothorum	
6	ad catholicam fidem conuertitur.	
7	Sigibertus filius Lotharij rex foris insidiis perimitur anno	
8	regni 14, & Remis sepelitur.	590
9	Magna inundatio facta est, & mortalitas in Italia.	
10	Sanctus GREGORIVS LXII ad pontificatum Romanæ ecclesiæ eligitur, in qua sedit annis 13 mensibus 6, diebus 10.	
11	Edilfridus rex cum Edilberto reg. Anglis imperat.	
12		
13	Gregorius papa synodum XXIII episcoporum ad corpus	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	beati Petri Apostoli congregat, indictione decimatertia.	
	Sanctus Columba abbas in insula Hu obiit anno ætatis septuagesimo septimo.	
4550	14 Hoc tempore Gregorius papa missis doctoribus Augustino, Mellito, & Ioanne, aliisque pluribus Anglos ad Christum conuertit.	
	15 Helpericus rex filius Lotharij interiit, anno regni XXIII, &	
	16 Suessionis sepelitur.	
	17	
	18 Gregorius Londunæ & Eboraci episcopos misso pallio me-	600
	19 tropolitanos esse decernit, indictione quarta.	
	20	
	21 Mauricius scelerum suorum pœnas in hoc seculo (vt ipse orauit) exoluens, à Phoca turpiter interficitur.	
	PHOCAS XIIII, annis 8.	
	1 Edilfridus rex Edan Scotorum regem forti prælio vicit.	
	2 Gregorius papa sanctissimus migrauit ad Dominum, indi-	
	3 ctione octaua. SABINIANVS LXIII papa sedit anno 1, mensibus 5, diebus 9.	
	4 Hoc tempore Phocas Romanam ecclesiam omnium ecclesiarum caput esse constituit: nam Constantinopolitana primam se esse scripsit.	
	BONIFACIVS LXIIII papa sedit mensibus 8, dieb. 22.	
	Guntrammus filius Lotharij Burgundiæ rex pius obiit, annos regnans 33.	
	5 BONIFACIVS papa sedit annis 6, mensibus 8, diebus 13.	
	6 Hoc tempore Phocas Pantheum, id est domum omnium idolorum, ecclesiæ dedit, rogante papa Bonifacio.	
	7 His temporib. Persæ multas prouincias Romanis auferunt:	610
	Hierosolymam quoque, & crucem dominicam abstulerunt.	
	8 Phocas moritur. Hildebertus XXXIII, rex fortis, filius Si-	
	geberti moritur, annis regnans 23.	
	HERACLIVS LV annis 26.	
	1	
	2	
	3 Hoc tempore Anastasius Persa monachus nobile pro Chri-	
	sto martyrium à Cosdroë rege Persarum patitur.	
	4 DEVS DEDIT LXV papa, sedit annis 3, diebus 13.	
	5 Edilbertus primus Anglorum regum Christianus anno re-	
	gni quinquagesimo sexto obiit, pro quo Phatald regnauit ann. 24.	
	6 Eduinus occiso Edilfrido Anglorum rex efficitur, indictio-	
	ne quinta, & regnauit annis 17.	
	7 BONIFACIVS papa sedit annis 5.	
	8 His temporibus Heraclius Cosdroem regem Persarum, qui	
	se vt Deum coli iussit, superauit, & lignum dominicæ crucis Hie-	
	rosolymam reduxit.	
	9 Sanctus Laurentius archiepiscopus obiit, pro quo Mellitus.	620
	10	
	11	
	12 HONORIVS papa LXVI sedit an. 12, mensib. 11, dieb. 17.	
	13 His temporibus Isidorus Hispalensis episcopus clarus habe-	
	tur. Sanctus Mellitus archiepiscopus obiit, pro quo Iustus.	
	14 Sanctus Paulinus a Iusto archiepiscopo Anglis doctor & e-	
	15 piscopus ordinatur.	
	16 San-	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	16 Sanctus Columbanus à Brunnihilde & Theodorico rege Luxouio pulsus, Eustasium sibi abbatem reliquit. Eduinus rex Anglorum in Britannia à Paulino episcopo ad fidem Christi conuertitur, indictione decima quinta, anno aduentus Anglorum in Britanniam circiter 230.	
	17 Theodebertus rex, filius Hildeberti, à fratre Theodorico victus & detonsus, cum filiis trucidatur anno regni 17.	
	18 Theodericus rex filius Hildeberti machinãte auia sua Brun-	
30	nihilde veneno interiit, annos regnans 18.	
	19 His temporibus hæresis de Pascha & Pelagiana Britanniam	630
	turbat.	
	20 Sancto Columbano Italiam petente à Brigantio, sanctus Gallus nobiscum remansit, & cellam suam construere cœ-	
	21 pit.	
	22 His temporibus Heraclius (vt aiunt) à Sergio episcopo Constãtinopolitano, sed hæretico decipitur. Sigebertus rex filius Theoderici à Lothario rege pugna victus, cum Brunihilde proauia & tota stirpe trucidatur.	
40	Eduinus rex Anglorum à Ceadualda & Penda victus pugna	
	23 occiditur.	
	24 Oswaldus filius Edilfridi, victo per Dei auxilium Ceadualda tyranno, regnauit super Anglos annis 9.	
	25 SEVERINVS LXVII papa, menses 2, dies 4.	
	26 Heraclius imperator obiit. IOANNES LXVIII papa, sedit anno vno, mensibus 9, diebus 19.	
	HERACLIONAS LVI cum matre Martina annis 2.	
	1 Cyrus Alexandrinus, Sergius & Pyrrhus Constantinopolitani Acephalorum hæresim instaurant.	
30	THEODORVS LXIX papa, sedit an. 6, mens. 5, diebus 18.	
	2 Heraclionas moritur occisus.	
	CONSTANTINVS LVII, filius Heraclij, mensibus 6.	
	1 Paulus Cõstantinopolitanus Pyrrhi successor apertè catho-	640
	licos persequitur. Earbaldus rex Canthuariorum obiit, pro quo Erchanbertus filius regnauit annis 25.	
	CONSTANTINVS LVIII, filius Constantini, an. 28.	
	1 Hic deceptus à Paulo hæretico persequitur Christianos.	
	2 Sanctus Oswaldus rex Anglorum pro patria pugnãs, à Pen-	
	da rege Merciorum occiditur, pro quo Osui frater eius re-	
40	3 gnauit annis 28.	
	4 Sanctus Paulinus Anglorum episcopus, vicesimo episcopatus anno obiit, 6 idus Octobris.	
	5 MARTINVS LXX papa, sedit annis 6, mense vno, die-	
4600	6 bus 26.	
	7	
	8	
	9 MARTINVS papa, synodum c episcoporum congregans, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum condemnat, indictione 8.	
	10 EVGENIVS LXXI papa, sedit annis 2, mensibus 9, die-	650
50	bus 24. Hoc tempore Martinus papa à Constantino Chersonam exilio missus, ad Dominum migrauit.	
	Heribertus rex filius Lotharij annos regnans 9 moritur.	
	11 Osuinus rex bonus proditus, ab Osui rege occidi iussus est, &	
	12 sanctus Ardam episcopus obiit pridie cal. Septemb.	
	13 VITALIANVS LXXII papa, sedit annis 14, mensibus 6,	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	pro quo DEVS DEDIT annis 10.	
	Honorius Anglorum archiepiſcopus obiit.	
14	Mediterranei Angli Chriſtiani effecti.	
15	Penda rex ab Oſui rege pugna victus interiit,& gens Mer-	
16	ciorum Chriſtiana efficitur.	
17		
18	Dagobertus rex magnus,filius Lotharij,annis regnans XVI, moritur,& ad ſanctum Dionyſium ſepelitur.	
19	Volfhere filius Pendani,rex Merciorum effectus,regnauit	10
20	annis 17.	660
21		
22		
23	Conſtantinus Romam venit, & beato Petro pallium auro textile obtulit,toto exercitu cum cereis eccleſiam intrante.	
24	Eclipſis Solis facta eſt quaſi hora decima, V nonas Maias, indictione 7.Inter Anglos & Scotos quęſtio de Paſcha ventilata, & Scoti à Vilfrido presbytero victi ſunt. Sæua lues & peſtilentia Britanniam vaſtat.	
	Deusdedit archiepiſcopus obiit. Ceadda & Vilfridus Nordam Vmbrorum epiſcopi ordinantur.	20
25	Herchanberto rege Cantuariorum mortuo, filius eius Eg-	
26	bertus regnauit annis 9.	
27	ADEODATVS LXXIII papa,ſedit annis 4,menſibus 2, diebus 5.	
28	Cõſtantinus poſt multas deprecationes à prouinciis factas, occiſus in balneo periit indictione 12.	
	Theodorus Anglis archiepiſcopus ordinatur à Vitaliano papa,& ad Britanniam cum Adriano abbate mittitur.	
	CONSTANTINVS filius Conſtantini annis 17.	30
1		
2		670
3	Hoc tempore Saraceni Siciliam deprædantes cum magna præda Alexandriam redeunt. DONVS LXXIIII papa,ſedit anno vno,menſibus 5,diebus 10.Oſui rex Anglorum obiit,pro quo Egfridus regnauit annis 15.	
4	AGATHO LXXV papa,ſedit annis 2,menſibus 6,diebus 4.	
5	Sub hoc principe ſexta ſynodus vniuerſalis Conſtantinopoli congregatur ſub Agathone papa.	
	Egbertus rex Cantuariorum obiit,pro quo frater Lutherius	40
	regnauit annis 11,menſibus 4.	
	Theodorus archiepiſcopus Anglorum ſynodum collegit.	
6	LEO LXXVI papa ſedit menſibus 10,diebus 17.	
	Ludouicus rex,filius Dagoberti,frater Sigiberti moritur,anno regni 16.	
7	BENEDICTVS LXXVII papa, ſedit menſibus 10,diebus 12.Volfherus rex Merciorum obiit, pro quo frater Edilredus annos 25.	
8	IOANNES LXXVIII papa,ſedit anno vno,diebus 9. Edilredus rex Cantiam vaſtauit.	50
9	CANON LXXIX papa,ſedit menſibus 11.	
10	SERGIVS LXXX papa,ſedit annis 13,menſib.8,dieb.23.	
	Lotharius filius Ludouici,anno regni 4 moritur.	
	Wilfridus epiſcopus ab Egfrido rege ſede ſua pulſus,multos	
11	ad Dominum prædicando conuertit.	

12 Theo-

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	12 Theodorus archiepiſcopus Anglorum iterum ſynodum	
	13 colligit tempore Agathonis papæ.	680
	14	
	15 Egfridus rex Hiberniam miſſo exercitu immeritam vaſtat. Sanctus Cudbertus Lindisfarnenſis eccleſiæ epiſcopus ordinatur.	
	16 Egfridus rex cùm Pictos incautè peteret, ab ipſis peremptus interiit, pro quo Alfridus annis 19.	
	17 Conſtantinus imperator obiit. Lutherus rex Cantuariorum interiit.	
	IVSTINIANVS minor LX, filius Conſtantini, an. 10.	
	1 Hic hæreſi pollutus, catholicos perſequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. Sanctus Ioannes Haguſtaldenſis eccleſiæ epiſcopus ordinatur.	
	2 SERGIVS papa annis ſedit 13, menſibus 9.	
	3 Pipinus filius Anſgiſi Maior domus, & dux Francorum regnauit annis 27, cum Ludouico, Hiltiberto & Dagaberto regibus. Ceadualus rex occidentalium Saxonum Romam venit, & à Sergio papa baptizatus in Albis obiit, & ibi	
	4 ſepelitur.	
	5 Theodorus Anglorum archiepiſcopus obiit anno ætatis 88.	690
	6 Hoc tempore Villibrordus qui & Clemens, à Sergio papa epiſcopus ordinatus, Freſonum gentem ad Chriſtum conuertit. Iuſtinianus ob culpam perfidiæ regno priuatus, exul in Põtum ſeceſſit. Ludouicus puer, filius Theodorici, anno re-	
	7 gni V moritur.	
	8 Theodericus rex, filius Ludouici, annis regnans 19 moritur.	
	9 Hoc tempore duo Angli presbyteri niger & albus Heualdus Saxonibus prædicantes martyrio coronantur, & à Pipino	
	10 Coloniæ ſepeliuntur.	
	LEO LXI, annos 3.	
4650	1 Hoc tempore Sergius papa capſam cum portione dominicæ crucis inuenit.	
	2 Sanctus Cudbertus ex Anachoreta epiſcopus ſub hoc principe obiit. Oſtrich regina à ſuis perempta eſt.	
	3 Leo regnum dimiſit.	
	TIBERIVS LXII, annis 7.	
	1 Hoc tempore ſynodus Aquileiæ congregatur ſub Sergio papa.	
	2 Romæ IOANNES papa ſedit annis 3, menſibus 2.	700
	3 His temporibus Giſulphus dux Langobardorum Beneuen-	
	4 ti Campaniam vaſtat.	
	5 Beda venerabilis Anglorum presbyter, Chronicam minoris libri de temporibus huc vſque perduxit.	
	6 Edilredus rex Merciorum, Cõredo regnum dedit, & ſe monachum fecit.	
	IOANNES papa annis 2, menſibus 8.	
	7 Iuſtinianus auxilio Terbelli Bulgarorum regis regreſſus, Leonem & Tiberium cum multis qui eum expulerant, occidit. Aidfridus rex Normannorum obiit, pro quo filius Oſredus annis 11 regnauit.	
	Sanctus Heddius epiſcopus occidentalium Saxonum obiit, pro quo Daniel & Althelmus epiſcopi præfuerunt.	
	IVSTINIANVS LXIII, ſecundùm cum filio Tiberio an. 6.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
1	Sisinivs papa dieb. 20. Constantinus papa an. 7, dieb. 15.	
2	Hoc tempore Iustinianus de peccatis suis pœnitentiam agens, Constantinum papam summo honore habuit.	
3	Althelmus episcopus, vir doctus & eloquens obiit.	
4	Conredus rex Merciorum Romam venit ad Constantinum papam, & cum illo Offa filius Sigiberti regis, ibiq; monachi facti, in seruitio Dei vitam finierunt.	
5	Hildebertus rex, filius Theoderici, anno regni 17 moritur. Wilfridus venerabilis episcopus, anno episcopatus 45 post multos labores obiit, pro quo Arca Hagustaldensis ecclesiæ episcopus ordinatur. Adrianus abbas venerabilis cooperator Theodori archiepiscopi obiit anno à quo Vitaliano missus est.	710
6	Philippicus ab exercitu imperator factus Iustinianũ occidit.	
	Philippicvs lxiiii, anno vno, mensibus 6.	
1	Philippicus hæresi pollutus, Catholicis infestus fuit.	
	Mors Hereberti regis Langobardorum.	
2	Anastasius Philippicum oculis priuauit, regnoque expulit.	
	Anastasivs lxv, annis 3.	
1	Gregorivs ii, papa lxxxvi, sedit annis 15, mensib. 8,	
2	diebus 23. Pippinus Maior domus obiit, pro quo Carolus annis 27. Mors Dagoberti regis.	
3	Egbertus vir sanctus Scotos legitimè Pascha celebrare docuit. Ofredus rex occiditur, pro quo Conradus regnauit annis 41.	
	Theodosivs annum vnum. Hic Anastasium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.	
1	Carolus Hilpericum regem & Reginfridum vicit.	
	Tiberis fluuius alueum suum egressus multa Romæ subuertit ædificia.	
	Leo lxvii, annos 9.	
1	Carolus Lotharium sibi regem constituit.	
2	Hoc tempore Saraceni triennio Constantinopolim obsidentes, & multas prouincias deuastantes, fame, peste, ferro, naufragioque repelluntur.	
	Sanctus Vinfridus, qui & Bonifacius, à Gregorio papa Moguntiæ archiepiscopus constituitur.	
	Sanctus Othmarus in cella sancti Galli abbas efficitur.	
3		720
4	Mortuo Hilperico Theodericus filius Theodeberti rex efficitur à Carolo. Sanctus Ioannes Hagustaldensis episcopus post multas virtutes migrauit ad Dominum.	
5		
6	Hoc tempore corpus sancti Augustini episcopi de Sardinia in Ticinum à Liudbrando translatum est.	
7	Sanctus Priminus ad Augiam insulam venit.	
8	Saraceni ab Eudone duce contra Carolum euocati, Gallias vastant.	
9	Huc vsq; Beda venerabilis presbyter Chronicã suam in maiori de temporib. libro perduxit, continentẽ ab initio mũdi secundũ Hebraicã veritatem annos quatuor millia, sexcẽtos, octoginta.	
10	Carolus de Saracenis occiso rege eorum triumphat.	
11	Huc vsq; regnum Romanorũ, ex hinc Francorũ supputatur.	
12	Carolvs Pippini filius, cùm iam principatum Maior domus 12 annis teneret, post hæc eundẽ principatum tenet an. 15, regibus tamen in Francia, sed parua dignitate regnantibus.	

12 San-

Annì mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	13 Sanctus Pirminius à Thietbaldo Gorifridi filio expulsus, E-	
	14 tonem abbatem constituit, & ipse in Alsatiam venit.	
	15 Carolus Fresiam vastat, Poppone duce eius occiso.	
	Sanctus Egbertus presbyter obiit anno ætatis 20, VIII ca-	
	lendas Apriles, id est Paschatis die.	
	16 Landfridus moritur. Saraceni item Gallias vastant.	730
	17 Beda venerabilis Anglorum presbyter obiit, indictione 14.	
	GREGORIVS III, papa XCII, an. 10, mensib. 8, dieb. 24.	
10	18 Carolus contra Saracenos pugnat die sabbati.	
	19 Carolus item Saracenos cum rege suo deleuit.	
	20 Carolus Maior domus Fresiam vastat. Etho Argentinæ epi-	
	scopus promouetur.	
	21 Carolus Wasconiam inuadit.	
	22 Audonius episcopus obiit. Ernfridus Augiæ abbas, & Con-	
	stantiæ episcopus ordinatur.	
	23 Carolus contra Saracenos in Gothia pugnat.	
	24 Carolus Saxoniam intrat.	
	25 Carolus prouinciam subiicit.	
20	26	
	27 Carolus moritur indictione 9, & apud sanctum Dionysium	740
	sepelitur. ZACHARIAS, XCIII papa, annis 10, mensibus 4, die-	
	bus 4.	
	PHILIPPVS, filius Caroli, cum fratre Carlomanno, Maior	
	domus annos 11 regnauit.	
	1 Carlomannus Wasconiam & Alemanniam petit.	
	2 Carlomannus Alemanniam vastat.	
	3 Carlomannus pacem cum Saxonibus facit. Fuldense cœno-	
	4 bium in sylua Buchonia à sancto Bonifacio cœptum.	
30	4700 5 Carlomannus Maior domus Alemanniam ingreditur.	
	6 Carlomannus diuino amore succensus Romam pergit, & se	
	monachum in monte Soracte fecit.	
	Sanctus Burchardus Wirzeburgensis & sanctus Wilibal-	
	dus Eistettensi ecclesiæ episcopi primi à sancto Bonifacio ordi-	
	nantur.	
	7 Sidonius abbas Augiæ & Constantiæ episcopus constitui-	
	tur.	
	8 Pippinus Tassilonem sororis suæ filium, Baioariæ ducem	
	9 post Odilonem fecit.	750
40	10 Landfridus moritur. Zacharia papa defuncto, STEPHA-	
	NVS II, papa XCIIII, annis 6.	
	11 Audogarius primus Campidonæ abbas efficitur.	
	PIPPINVS I autoritate Stephani papæ, deposito ac deton-	
	so rege Hilderico, rex Francorum factus regnauit annis 15.	
	1 Hildigarius episcopus Coloniæ à Saxonibus interimitur.	
	Gripho frater Pippini occiditur.	
	2 Sanctus Bonifacius archiepiscopus à Fresonibus martyrio	
	coronatur: post quem Lullus Moguntiæ archiepiscopus se-	
	3 dit an. 32. Pippinus Lãgobardos in Italia cum exercitu petit.	
50	4 Haistolphus rex Langobardorum moritur.	
	5 PAVLVS papa XCV, annis 10, mense 1.	
	6 Pippinus Saxoniam bello petit.	
	7 Pippinus Vasconiam inuadit.	
	8 Sanctus Othmarus abbas à Warino & Rudhardo in insulam	760
	Rheni stein nomine relegatus, migrauit ad Dominum.	

Anni mũdi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	Eclipſis Solis facta eſt XVIII calendas Septembres, hora quaſi nona.	
9	Sidonio epiſcopo miſerè mortuo, Ioannes epiſcopus & ab-	
10	bas ſucceſſit.	
11	Pippinus aliquot comitatus filiis ſuis dedit.	
12	Hyems valida hoc anno facta eſt: & eclipſis Solis pridie nonas Iunias hora ſexta.	
13	Corpora ſanctorum Gorganij, Naboris, & Nazarij in Franciam deferuntur.	
14	Corpus ſancti Nazarij ad Loreſſam oblatum eſt.	
15	Pippinus rex Pariſiis moritur indictione 6. Paulus papa obiit. STEPHANVS III, papa XCVI, annis 4, menſibus 6.	
	CAROLVS MAGNVS II, Pippini filius, cum fratre Car-	
1	lomanno annis 4, poſtea ſolus 42.	
2	Corpus ſancti Othmari poſt 10 annos in inſula qua obiit, incorruptum reperitur, & in baſilica ſancti Galli ſepelitur.	
3	Carolus filiam Deſiderij regis Langobardorum vxorem duxit, & ſtatim repudiauit.	770
4	Carlomannus rex frater Caroli moritur. Carolus ſynodum colligit.	
5	Carolus rex Saxoniam bello petit.	
	ADRIANVS XCVII papa ordinatus, ſedit an. 23, dieb. 16.	
6	Carolus Italiam inuadit, & Deſiderium regem vicit.	
7	Carolus Langobardos cum Italia ſubiecit, anno ex quo intrauerant CCV, ipſeque cum triumpho Romam venit.	
	Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata ſunt.	
8	Carolus item Saxoniam.	
9	Carolus item in Italia Ruttaiſum occidit.	
10	Carolus item in Saxoniam pergit.	
11	Carolus Hiſpaniam inuadens cepit.	
12	Carolus item Saxoniam ſæpius rebellantem inuadit.	
	Fames & mortalitas Franciam vaſtat.	
13	Carolus tandem Saxonicum bellum (vt putabatur) ſubiectis Saxonibus conſummat.	780
14	Carolus iterum Romam venit, & Pipinus filius eius baptizatur ab Adriano papa.	
15	Carolus conuentum in Saxonia habuit. Ioannes epiſcopus & abbas obiit: pro quo Egino epiſcopus & Petrus abbas.	
16	Hildegarta regina, vxor Caroli, obiit pridie calendas Maias: & Peretha obiit.	
17	Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Chriſtia-	
18	nos fecit.	
19	Eclipſis Solis facta eſt XV calendas Octobres, hora quaſi ſecunda. Carolus iterum Romam perrexit. Et cruces in veſtibus apparuerunt.	
20	Carolus per Alemanniam ad fines Baioariæ rebellãtes cum exercitu venit. Waldo abbas Augiæ efficitur.	
	Lullo archiepiſcopo Richolphus ſucceſſit.	
21	Taſſilo duce Baioariæ iubente Carolus in Franciam venit, & Baioaria Carolo ſubiicitur.	
22	Carolus Sclauos qui Wilzi dicuntur, bello petit.	
23	Carolus hunc annum ſine bello Wormatiæ ſedit.	790
24	Carolus Pannoniam regnum Hunnorum vaſtat.	

25 Saxo-

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	25 Saxones fidem Christi relinquentes iterum rebellant.	
	26 Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	
	27 Fastrada regina. Carolus synodum magnam congregat.	
	28 Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obsides accepit.	
4750	29 Huni munera mittentes Carolo subiiciuntur.	
	Adriano papæ LEO III, papa XCIX successit, & sedit annis 20, mensibus 5. diebus 10.	
	30	
	Constantinus imperator à Græcis excæcatur.	
	31 Romani Leonem papam in litania maiore excæcant, & linguam eius amputant.	
	Geroldus piissimus signifer Caroli in pugna occiditur ab	
	32 Hunis.	
	33 Liutcarda regina obiit pridie nonas Iunias.	800
	34 Carolus imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Cæsar Romano more appellatur.	
	35 Græci cum Carolo pacem firmant.	
	36 Terræmotus factus, & mortalitas subsecuta est.	
	37 Carolus Saxonum rebellantium multitudinem in Franci-	
	38 am transfert.	
	39 Waldoni abbas † Hatto episcopus Basileæ successit.	† Alibi Hatto.
	40 Eclipsis Solis facta est III idus Februarias, hora quasi sexta.	
	41 Hoc tempore Gotafridus Normannorum rex superbè Carolo minatur.	
	42 Carolus synodum magnam congregat.	
	Egino Constantiæ episcopus obiit.	
	43 Eclipsis Solis facta est VII idus Iunias, hora quasi secunda.	810
	Item in eodem anno eclipsis Solis pridie calendas Decembres, hora quasi tertia. Pippinus rex Caroli filius obiit.	
	44 Carolus thesauros inter episcopia & ecclesias diuidit.	
	Carolus rex filius Caroli obiit. Hatto episcopus ab imperatore Constantinopolim mittitur.	
	45 Bernhardus rex à Carolo efficitur.	
	46 Carolus febre & pleuresi pulsatus obiit, indictione VII, V calendas Februarias, anno ætatis 71.	
	LVDOVICVS III, Caroli Magni filius, annis 27.	
	1	
	2	
	3 Leo papa obiit, & Ludouicus imperator à Stephano papa factus est. STEPHANVS IIII, papa XCIX, mensibus 7.	
	4 PASCHALIS papa C effectus, sedit annis 7, diebus 18.	
	5 Bernhardus rex Ludouico rebellat.	
	6 Bernhardus rex interiit. Ludouicus rebellat.	
	7 Exercitus contra Ludouicum congregatur.	820
	8 Item exercitus contra eundem Ludouicum congregatur.	
	9 Nix magna à X calendas Octobres vsque in pridie idus Aprilos permansit.	
	10 EVGENIVS papa CI, annis 3.	
	11 Wetti Augiensis monachus in spiritu raptus admirabilem	
	12 vidit visionem.	
	13	
	14 VALENTINVS papa CII, diebus XL. GREGORIVS	
	15 II, papa CIII, annis 16.	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	16	
	17 Corpora sanctorum Valentis & Synesij in Augiam insulam	830
	18 deferuntur.	
	19 Ludouicus imperator magnum conuentum in Nouioma-	
	20 go habuit.	
	21	
	22 Dedicatio basilicæ sancti Galli.	
	23 Hatto episcopus Basiliensis obiit.	
	24	
	25 Puto diaconus palatij in Iudaismum lapsus est.	
	26	
	27 Eclipsis Solis facta est IIII nonas Maias, hora ante nonam.	840
	Et Ludouicus imperator obiit XII cal. Iulias.	
	LVDOVICVS IIII, Ludouici filius, cum fratribus Lotha-	
	rio, Carolo & Pipino, annis 36.	
	1 Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.	
	2 Ludouicus Germaniam, Lotharius cum imperatoris nomi-	
	ne Italiam, Carolus Gallias regnum diuidentes accipiunt.	
	3 Iudith imperatrix vxor Ludouici prioris obiit.	
	4 SERGIVS II papa CIIII, annis 3.	
	5 Hincmarus vir doctus Remorum archiepiscopus ordina-	
4800	6 tur.	
	7 LEO IIII papa CV, sedit annis 9, mensibus 3, diebus 6.	
	8	
	9 Walafridus Strabo abbas Augiensis vir doctus obiit.	
	10	850
	11	
	12 Trãslatio sancti Remigij Remorum archiepiscopi ab Hinc-	
	maro eiusdem vrbis archiepiscopo facta est calendis Octobribus.	
	13 Corpus sancti Martini de tumulo leuatur.	
	14	
	15	
	16 BENEDICTVS III papa CVI, annis 2, mensibus 6, die-	
	bus 9. Leo papa, Trogo & Rabanus, Hiligart regina obierunt. Lo-	
	tharius imperator obiit: pro quo filius eius Ludouicus imperauit	
	cum fratre Lothario annis 19.	
	17 Benedictus papa obiit.	
	18 NICOLAVS papa CVII doctus, annis 9, diebus 9.	
	19	
	20	860
	21 Meginradus eremita martyrizatur.	
	22	
	23 Huni Christianitatis nomen aggressi sunt.	
	24 Translatio sancti Otmari in basilicam sancti Galli.	
	25	
	26	
	27 Nicolaus papa obiit. Pro quo ADRIANVS II papa CVIII,	
	sedit annis 5.	
	28 Terræmotus factus est, & cometa visus est.	
	29 Lotharius rex frater Ludouici imperatoris obiit, & Carolus	
	Galliarum rex regnum eius inuasit.	
	30 Ludouicus imperator cecidit de solario.	870
	31 Ludouicus & Carolus cum patre pacificantur. Solomon	
	Constantiensis episcopus obiit. Iso magister obiit in cœnobio	
	sancti	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	ſancti Galli.	
	32 Wormatiũ fulminis ictu crematur. Grimaldus abbas obiit, cui Hartmutus ſucceſſit.	
	33 IOANNES VIII, papa CIX, annis 10.	
	34 Ratolphus Veronenſis epiſcopus obiit.	
	35 Ludouicus imperator obiit, & Carolus rex Galliarum Romam peruenit.	
	Ludouicus rex Germaniæ obiit v calendas Septembris.	
10	Bellum in Ribuaria inter Ludouicũ & Carolum cõmittitur.	
	CAROLVS V, iunior filius Ludouici, cum fratribus Carlomanno & Ludouico, annis 11.	
	1 2 Carolus Galliarum rex obiit. Papa Ioannes in Franciam venit.	
	3 Ludouicus Balbus filius Caroli obiit. Eclipſis Solis facta eſt.	
	4 Ludouicus viuente fratre ſuo Carlomanno Baioariam ingreditur, & Carlomannus moritur.	880
	5 Carolus iunior cum vxore ſua Richgarta imperiali benedictione ſublimatur.	
20	6 Ludouicus rex Francorum Caroli imperatoris frater obiit.	
	7 Petitione Harmuti Bernardus abbas efficitur.	
	MARINVS papa CX, anno 1, menſibus 4.	
	8 ADRIANVS III papa CXI, anno 1, menſibus 6.	
	9	
	10 STEPHANVS V, papa CXII, ſedit annis 6, diebus 13.	
	11 Carolus imperator regno priuatur.	
	ARNOLPHVS VI annis 12, filius Carlomanni.	
	1 Carolus iunior imperator obiit.	
	2 Luitpertus archiepiſcopus obiit: pro quo Sinderoldus. Ar-	
30	3 nolphus rex exercitum Normannorum prorſus deleuit.	890
	Solomon abbas in cœnobio ſancti Galli efficitur.	
	4 Ratiſpona Baioariæ vrbs incendio flagrat. Sinderoldus à Normannis occiditur: pro quo Harto. Solomon Conſtantienſis epiſcopus ordinatur.	
	5 FORMOSVS papa CXIII, annis 4, menſibus 7, diebus 18.	
	6	
	7 Arnolphus Italiam Burgundiamque ſuo regno ſubiicit.	
	8	
4850	9 Arnolphus rex Romam veniens imperator efficitur.	
40	Magna fames homines ſe inuicem comedere perſuaſit.	
	10 Poſt Bonifacium VI, papam CXIIII, decimo quinto die necatum, STEPHANVS VI, papa CXV, anno 1, menſe 1, diebus 19.	
	11 ROMANVS papa CXVI, menſibus 4, diebus 20.	
	THEODORVS II, CXVII, diebus 20.	
	12 Arnolphus imperator moritur. Gentes Pannonicæ quas Hungaros dicimus, Italiam depopulantur.	
	IOANNES IX, papa CXVIII, annis 2.	
	LVDOVICVS VII, filius Arnolphi, admodum puer annis 12 regnauit.	
50	1 Hungari Baioariam ingrediuntur, & plus quàm mille ex eis occiduntur. Zundebaldus rex filius Arnolphi occiditur.	900
	2 Hungari Carentaniam inuadunt, & in ſabbato commiſſa pugna occiduntur.	
	CHRISTOPHORVS papa CXIX, menſibus 6.	
	Eodem anno Moimarius & Iſauricus cum rege pacificãtur.	

Anni mūdi | Regnum Romanorum. | Anni Dom.

3 Hungari à Mariis occiduntur. Beringerus, Riginoltus, &
4 Gerardus germani fratres occidũtur. BENEDICTVS IIII
5 papa CXX, annis 4, mensibus 6, diebus 34.
6
7 Pugna inter Adelbertum & Conradum cõmittitur, in qua Conradus occiditur. SERGIVS III papa CXXI, annis 7, mensibus 3, diebus 23.
8 Adelbertus perfidia Hattonis archiepiscopi & cuiusdã Luidbaldi deceptus, Ludouico iubente decollatur.
Baioarij ab Hungaris interficiuntur.
9 Hungari Saxoniam & Thuringiam vastant.
Luidpaldus occiditur.
10 Hungari Alemanniam petunt. Bellum Francorum cum Hungaris. Adalbero venerabilis Augustensis episcopus
11 obiit. 910
12 Ludouicus rex moritur, & Burchardus dux occiditur.
CONRADVS VIII filius Conradi in regnum eleuatus regnauit annis 7.
1 Hungari à Baioariis & Alemannis iuxta fluuium Inum occiduntur. Magister Notkerus obiit. Opertus episcopus occiditur. Cometæ videntur. Rodolphus rex obiit.
2 Hungari Alemanniam depopulantur. Hatto archiepiscopus moritur, Herigerus succedit.
ANASTASIVS II papa CXXII, annis 2, mense vno, diebus 22.
3 Solomon episcopus captus est.
4 LANDO CXXIII papa mensibus 4, diebus 22.
LEO VI papa CXXIIII, mense vno, diebus 26.
IOANNES X papa CXXV, annis 14, mensibus 2, dieb. 7.
5 Hungari totam Alemanniam igne & gladio vastant.
Wiborada inclusa est.
6 Erchangerus dux & Bertholdus germani fratres decollantur XII calendas Februarias.
BASILEA ab Hungaris destruitur.
7 Hungari per Alemanniam, Alsatiam & regnum Lotharij inuadunt. Burchardus dux constituitur.
Conradus rex moritur. In hoc defecit progenies Caroli.
HENRICVS IX Comes, rex efficitur, regnans annis 18.
1 Solomon episcopus obiit. Burchardus dux Alemanniæ Rodolphum regem apud Winterturum pugna vicit.
2 Carolus rex Galliæ in Franciam venit. 920
Rachilta inclusa est.
3 Hermannus abbas efficitur in cœnobio sancti Galli.
4
5 Sanguis Domini in Augiam insulam defertur.
6 Engelbertus abbas efficitur in cœnobio sancti Galli.
Sanctus Vdalricus Augustensis episcopus ordinatur.
7 Wiborada ab Hungaris martyrizata est.
8 Hungari totam Franciam, Alsatiam, atque Alemanniam gladio & igne vastant. Burchardus dux occiditur.
Hermanno Alemannia committitur.
9 Herigerus archiepiscopus obiit, pro quo Hiltibertus.
10
11 STEPHANVS VII papa CXXVI, an. 2, mẽse vno, dieb. 12.

12 Hen-

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	12 Henricus rex Boëmiam petit.	
	13 Henricus regem Abroditarum & Nortmannorum Christianum effecit. IOANNES XI, papa CXXVII, annis 4, mensibus 10.	
	14 Henricus Hungaros in Suitbia interfecit.	
	15 Thieto abbas efficitur in cœnobio sancti Galli.	
	16 Notingus Cõstantiensis episcopus obiit, pro quo Conradus.	
	17 LEO VII, papa CXXVIII, annis 3, mensibus 6.	
	18 Henricus rex obiit.	
	OTHO MAGNVS X, Henrici filius, annis 37.	
	1 Hungari Franciam, Alemanniam, Galliam, vsq; Oceanum & Burgundiam deuastantes, per Italiam redierunt. Monasteria sancti Galli & sancti Bonifacij cremantur. Arnolphus Noricorum dux, & Rodolphus rex obierunt.	
	2 Henricus frater Othonis ab Eberhardo comprehensus est.	
	STEPHANVS VIII, papa CXXIX, annis 3, mensibus 4.	
	3 Giselbertus & Adelbertus occisi, & episcopi in fugam lapsi sunt.	
	4 Hyems valida, & mortalitas animalium facta. Otho rex	940
	5 Gallias petit.	
	6 Otho rex & Ludouicus pacificantur. Cometæ 12 noctes apparent, & mortalitas animalium facta est.	
	MARINVS II, papa CXXX, annis 3, mensibus 2.	
	7 Hungari cum Baioariis pugnant, & vincuntur.	
	8 Terræmotus factus est XVI calendas Maias.	
	9 Otho rex Galliam intrauit. AGAPETVS II, papa CXXXI, annis 9, mensibus 7, diebus 23.	
4900	10 Rachilta inclusa obiit.	
	11 Bertholphus Baioariorum dux obiit, cui Henricus Othonis frater successit.	
	12 Herimãnus Alemannorum dux obiit, pro quo Liutholphus Othonis filius regnauit. Synodus XXX episcoporum apud Engelinheim coram Othone & Ludouico regibus congregatur. Lindaugia concremata est.	
	13	
	14 Otho rex Italiam petit, eamque sibi subiecit, & Beringerum regem expulit.	950
	15 Beringerus apud Augustam in conuentu Othonis ad deditionem venit. Ignitus lapis quasi massa cãdentis ferri ab Occidente volitans venit, & draco visus est.	
	Synodus XXV episcoporum apud Augustam Vindelicam coram Othone rege colligitur.	
	16 Otho rex vnà cum filio Italiam intrat, ac nuptiæ regales Papiæ factæ sunt.	
	17 Liutholphus dux Othoni patri suo rebellat.	
	Adelbertus comes occiditur.	
	18 Hungari Noricam, Franciam, Italiamque petunt.	
	Fridericus Mogontiensis archiepiscopus obiit.	
	19 Hungari totam Baioariam depopulantes, iuxta Augustam Alemanniæ vrbem, Deo iuuante, ab Othone rege pugna victi, immensa cæde necantur. IIII idus Augusti Henricus dux Baioariæ obiit. IOANNES XII, papa CXXXII, annis 8, mensibus 4.	
	20 Lutolphus dux hostiliter Italiam inuasit.	

Anni mūdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	21 Lutolphus dux Adalbertum bello vicit, & ipſe eodem anno moritur, pro quo Burchardus.	
	22 Cruces in veſtibus apparuerunt. Alauicus abbas obiit, cui	
	23 ſucceſſit Eggehardus.	
	24	960
	25 Signum in Sole apparuit. Otho rex Romam veniens imperator efficitur.	
	26 Otho rex ab Octauiano Ioanne papa imperator ordinatur.	
	27 Otho imperator Natalem Domini Papiæ moratur.	
	Fugato Ioanne, LEO VIII, papa CXXXIII ordinatus, & poſt vnum annum expulſus, atque ab imperatore reſtitutus, ſedit annis 16, menſibus 3.	
	28 Item Otho imperator Natalem Domini Romæ moratur.	
	29 Otho imperator de Italia redit, & Burchardus dux in Italia	
	30 rebelles Cæſari vicit.	
	31	
	32 Eclipſis Solis XI calendas Decembres.	
	33	
	34	970
	35 Signum quoddam ignei coloris in cœlo apparuit.	
	36 Eggehardo abbati Rutmannus ſucceſſit. Synodus apud Ingelinheim, propter Adalberonem ſancti Vdalrici nepotem colligitur.	
	37 Sanctus Vdalricus Auguſtenſis epiſcopus anno 83, epiſcopatus verò quinquageſimo, IIII nonas Iulias, feria VI migrauit ad Dominum. Eodem quoque anno, ſed priùs Otho imperator nonis Maiis ſubitanea morte apud Parthenopolim obiit & ſepelitur. Burchardus dux obiit, pro quo Otho Liutolphi filius regnauit.	
	OTHO XI, ſecundus, Othonis Magni filius, regnauit annis 9.	
	1 Conradus epiſcopus obiit VI calendas Decembres, pro quo Gaminolphus.	
	2 Diſſenſio inter Othonem imperatorem & Henricum ducem Baioariæ oritur. Hymno abbas efficitur ad ſanctum	
	3 Gallum.	
	4 Henricus & æquiuocus eius duces, & Henricus Auguſtenſis epiſcopus capti ſunt, & in exilium miſſi.	
	Otho imperator contra Lotharium regem Gallias inuadit.	
	5 Gaminolphus epiſcopus obiit, pro quo Gebehardus.	
	BENEDICTVS V, papa CXXXIIII, dies 2.	
	6 IOANNES VIII, papa CXXXV, annis 7.	980
	7 Otho imperator Neapolim venit.	
	8 Otho imperator apud Calabriam, occiſo à Græcis & Sarracenis exercitu, de naui exiliens natando aufugit.	
	Otho dux obiit.	
	9 Otho imperator Romæ VI idus Decembres moritur, & ibi ſepelitur.	
	OTHO XII, tertius, Othonis ſecundi filius, admodum puer, annos 18.	
	1	
	2 Rudmannus Augienſis abbas obiit, cui Witegouo ſucceſſit.	
	3 BENEDICTVS VI, papa CXXXVI, poſt primum annum à Creſcentio relegatus & ſtrangulatus eſt.	
	4 Fames facta eſt magna. BONIFACIO CXXXVII papa, poſt primum menſem fugato, BENEDICTVS VII, papa CXXXVIII,	

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	CXXXVIII, sedit mensibus 9.	
	5 IOANNES XIIII, papa CXXXIX, qui & Petrus, Papiæ episcopus, post 8 menses à Bonifacio reuerso comprehensus & necatus est.	
	6 BONIFACIVS VII, papa CXL, interiit: & IOANNES XV, papa CXLI, successit.	
	7 Theophana Græca imperatrix, mater Othonis regis, nono anno viduitatis obiit. Eaillanus Scotus obiit. Vdalricus	990
10	8 abbas, & Eggehardus magister in cœnobio sancti Galli	
	9 obiit.	
	10	
	11 Conrado rege Burgundiæ mortuo, Rodolphus filius eius Ignauus successit.	
	12 Gebehardus Constantiensis episcopus obiit, pro quo Lampertus. Henricus dux Baioariæ, filius Henrici ducis obiit.	
4950	13	
	14 Conradus dux obiit, pro quo Herimannus. Witegouo obiit, Alcuicus successit. BRVNO, qui & Gregorius V, papa	
20	CXLII, Romæ ordinatus, sedit annis 2, mensibus 9, & Otho	
	15 imperator efficitur.	
	16 GERBERTVS, qui & Sylvester II, papa CXLIII, ann. 5.	
	17 Alcuicus abbas episcopus Argentinæ promouetur, & Werinherus abbas efficitur.	1000
	18 Otho imperator in Italia X calendas Februarias obiit, & intestina eius Augustæ, reliquum corpus Aquisgrani sepelitur. Gerhardus abbas obiit, Burchardus successit ad sanctum Gallum.	1001
	HENRICVS XIII, dux Baioariæ rex efficitur, regnans annis	
30	1 13, mensibus 5.	1002
	2 Henricus rex Henricum marchionem & alios sibi resistentes cum exercitu petit.	1003
	3 Henricus rex Italiam & Boëmiam, & Bolizlaum ducem Flauorum cum prima gente sua subiugauit. Herimannus dux obiit, pro quo filius eius puer Herimannus.	1004
	4 Fames magna facta est. IOANNES XVI, papa CXLIIII, anno vno.	1005
	5 Werinherus abbas obiit, pro quo Hymmo monasterij destructor & fratrum expulsor, constituitur. IOANNES XVII, qui	1006
40	& Phasanus, papa CXLV ordinatur.	
	6 Episcopus Babenbergensis ab Henrico rege constituitur, & Eberhardus ibi episcopus ordinatur.	1007
	7 Bernhardus Augiæ abbas vir doctissimus ordinatur, locum eundem penè destructum recollectis fratribus recreat. Liutolphus Treuirensis archiepiscopus obiit, & episcopatum eius Adalbero frater reginę sibi vsurpare, quibusdam contra regem fauentibus, molitur: sed à rege conuicti, Megingaudo episcopatum reliquerunt.	1008
	8	1009
	9 Wolueradus comes obiit 4 nonas Martias.	1010
50	10 Willigisus Moguntiensis archiepiscopus obiit, pro quo Erchanbaldus. & Theodericus dux à Lothariis captus est.	1011
	11 Conradus dux filius Othonis obiit. Herimannus dux iunior obiit.	1012
	12 SERGIO IIII papa mortuo, BENEDICTVS VIII, papa CXLVI, sedit annis 11, diebus 12.	1013

Anni mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	13 Henricus rex Romæ imperiali benedictione coronatur à Benedicto papa.	1014
	14 Ernustus dux in venatu ab Adalberone comite sagitta occiditur, & Megingaudus Treuirorum archiepiscopus obiit,	1015
	15 pro quo Popo.	1916
	16 Conradus dux Gerhardum vicit.	1017
	17 Lampertus episcopus obiit, pro quo Ruthardus.	1018
	18 Conradus puer, auxiliante patruele suo Conrado postea imperator Adalberonem ducem pugna vincens fugauit: & Benedictus papa Babenbergam veniens ecclesiam sancti Stephani dedicauit.	1019
	19 Werinharius Argentinæ episcopus cum Alemannis contra Burgundiones pugnauit & vicit.	1020
	20 Terræmotus magnus factus est 4 idus Maias, feria v 1. Herebertus Colonienſis archiepiscopus obiit, pro quo Piligrinus.	1021
	21 Henricus imperator nouam Troiam cepit, & magna in exercitu mortalitas facta est. Ruthardus episcopus obiit, pro quo Heimo. Notgerus obiit.	1022
	22 Gebehardus Ratisponenſis episcopus obiit, pro quo item Gebehardus.	1023
	23 Henricus imperator III idus Iulias obiit, & in Babenbergenſi episcopatu à se facto, in monasterio sancti Petri sepelitur. Benedictus papa obiit. IOANNES XVIII, papa CXLVII, annos 9.	1024
	CONRADVS XXIIII, annos ferè 15 regnauit.	
	1 Magna dissensio in regno contra Conradum regẽ efficitur.	1025
	2 Conradus rex filium suum Henricum regem fecit, & ipse Romam pergẽs imperator efficitur. Heimo episcopus obiit, pro quo Warmannus. Bruno Augustenſis episcopus, &	1026
	3 Welfus comes prædas & incendia inter se faciunt.	1027
	4 Ernustus dux & Vestus comes Conrado imperatori ad dedicationem veniunt.	1028
	5 Bruno Augustenſis episcopus obiit, pro quo Eberhardus.	1029
	6 Conradus imperator Stephanum Pannoniæ regem cum exercitu petit, & interea in Alemannia dux & Werinherus comes cum aliis multis occiduntur, XVI calend. Septembris.	1030
	7 Stephanus rex missis legatis cum imperatore Conrado pacificatus est.	1031
	8 Rodolphus rex Burgundiæ moriens, diadema suum Conrado misit.	1032
	9 Conradus hyeme Burgundiam petit. Eclipsis Solis III calendas Iulias quasi hora sexta. Conradus occidentalem Franciam contra Othonem petit. BENEDICTVS IX, papa CXLVIII, qui & Theophylactus, sedit an. 12, mens. 8.	1033
	10 Conradus item Burgundiam vastat. Pagani Saxoniæ confinia petunt. Warmannus episcopus obiit, pro quo Eberhardus. Conradus ex castro suo Limpurgo inter Nemetes & Vangiones sito monasterium fecit, quod in honorem sanctæ Crucis, & diui Ioannis Euangelistæ dedicari iussit.	1034
	11 Pagani qui Luitici dicuntur, Virbinam castellum in confinio Saxoniæ, multis Christianis occisis & captis, obtinent, quos Conradus imperator cum exercitu petit.	1035
4950	12 Italia ciuium discordia laborat. Gebehardus Ratisponenſis episcopus obiit, pro quo item Gebehardus.	1036

Nuptiæ

Annis mũdi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	Nuptiæ Henrici regis. Pagani ſuprà dicti Conrado imperatori vectigales facti.	
	Piligrinus Agrippinenſis archiepiſcopus obiit, pro quo Herimannus.	
	13 Conradus imperator Italiam cum exercitu petit: & Mediolanẽſem archiepiſcopum in cuſtodiam miſit, qui fuga lapſus cum multis aliis eidem imperatori rebellat.	1037
	Otho princeps Carlingorum à Gozzelone duce pugna victus, fugiensque à quodam milite occiditur.	
	14 Eliphdruda, quæ & Cunegundis, regina, vxor Henrici regis, XV calendas Auguſti, & Herimannus dux V calendas Auguſti in Italia cum multis aliis obierunt.	1038
	Stephanus Hungarorum rex bonæ memoriæ obiit, qui ſeipſum cum tota gente ſua ad fidem Chriſti rex gentili errore conuertit, pro quo Petrus regnauit.	
	15 Conradus imperator II nonas Iunij obiit, & apud vrbem quæ Spira vocatur, ſepelitur.	1039
	Conradus dux, & Adalbero dux obierunt.	
	Eclipſis Solis XI calendas Septembris.	
	Reginbaldus Spirenſis epiſcopus III idus Octobris bonæ memoriæ obiit.	
	HENRICVS XV, filius Conradi, annis 17, menſibus 7.	
	Henricus rex Boëmiæ ducem bello petit, ſed multis proceribus & militibus in præſtructione ſyluæ citrà & vltrà occiſis vel captis, nihil dignum efficere potuit. Petrus quoque Hungarorum rex eidem duci contra Henricum regem auxilia mittit.	1040
	Hungari quendam Ouonem regem ſibi eligentes, Petrum regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici regis, cui priori anno rebellauerat, gratiam quærit & inuenit. Henricus rex Boëmiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta deuaſtat, & rebellem ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratiſponam ad deditionem humiliter venire, ſibique iureiurando fidelitatem ſeruitiumque confirmare, coartat.	1041
	Ouo rex Hungarorum ob ſuſceptum ab Henrico rege Petrum à ſe expulſum, fines Baioariæ prædis & incendiis depopulatur. Sed magna pars exercitus eius, quæ à ſeptentrionali Danubij parte prædas factura venerat, ab Adalberto marchione inita pugna penitus deleta eſt.	1042
	Henricus quoque rex ſui vlturus iniuriam, Pannoniam cum exercitu in autumno ingreſſus, magnã prouinciæ partem vaſtauit, duas populoſiſſimas ciuitates euertit, plures deditione ſubiecit. Sed cùm Petrum regem ſuum quem ſecum ducebat, nulla ratione Prouinciales recipere conſentirent, alium quendam quem petebant, ducem eis conſtituit: quem tamen ſtatim poſt diſceſſum eius Ouo rex de prouincia ſua in Boëmiam depulit. Poppo Aquileiæ patriarcha obiit, pro quo Eberhardus.	
	Giſla imperatrix, mater Henrici regis, XVI calendas Martias obiit, & apud vrbem Spiram ſepelitur. Totum tempus æſtiuum in tempeſtates pluuiaſque hyemales pene conuerſum, magnam frugum & vindemiarum penuriam effecit. Henricus rex iterum Pannonias cum exercitu petens, ſatisfactionem, obſides, munera, pacis per iuſiurandum confirmationem, Hungaris vix impetrantibus, accipiens diſceſſit. Qui inde reuerſus Conſtantienſi ſynodo affuit: vbi primò cunctis ſibi aliquid debentibus omne dimiſit debitum, deinde omnes Sueuiæ principes, memoreſque perſonas cunctis inimicitiis deſtructis pacificari fecit, & pacem hactenus inauditam, tam in hac, quam in aliis regni ſui prouinciis, regia cenſura per edictum confirmauit.	1043

Anni Dom.

Deinde Agnetem Wilhelmi Pictauiensis principis filiam, reginam apud Mogunttiam vrbem vngi faciens, regalibus sibi nuptiis eam apud Ingelenheim villam regalem copulauit. Vnde infinitam histrionum & ioculatorum multitudinem ad laudis suæ cumulum, vacuam & inanem sine cibo & muneribus mœrentem abire permisit. Liutpaldus marchio, Adalberti marchionis filius, bonæ indolis iuuenis, & maxima Hungarorum clades immaturè obiit.

1044 Maxima pestis pecudum, & hyems satis dura & niuosa magnam vinearum partem frigore perdidit, & frugum sterilitas famem non modicam effecit. Gozzilo dux Lotharienſium moriens Gozziloni filio, quamuis ignauo, ducatum suum à rege Henrico promissum relinquere disposuit. Sed alter filius eius Gotefridus iam dudum dux, cùm ducatum fratri debitum contra fas à rege sibi obtinere nequiuisset, iusiurandum fidemque postponens rebellare pio regi præsumpsit.

Ouo rex cùm iusiurandum pactumque infregisset, Henricus rex cum perpaucis copiis Pannonias petiit: quem Ouo, qui maximum parauerat exercitum, in tantum despexit, vt eum quasi facilè occidendum seu capiendum, prouinciam ingredi sineret. Sed Henricus cum parte copiarum Rabam fluuium festinè in diuino confisus auxilio transuadauit, pugnam cunctis militibus passim festinantibus iniit, & in prima congregatione innumerabilem Hungarorum exercitum fugauit atque prostrauit: & paucissimis suorum amissis, in semet fortissimè pugnans glorioſissimam victoriam adeptus est, III nonas Iulias. Et Ouone rege vix fuga elapso, omnes Hungari ad deditionem Henrico regi cateruatim concurrerunt, subiectionem seruitiumque promittunt. Ipse verò vt erat per omnia piissimus, Petrum regem dudum expulsum regno suo restituit, Hungaros petentes lege Baioarica donauit, ipseque cum triumpho in regnum suum rediit. Nec multò pòst idem Ouo à Petro rege comprehensus, scelerum suorum pœnas capite plexus persoluit.

Eodem anno Ludouicus comes Reginoldum principem, reginæ Agnetis auunculum, sed regi Henrico inimicum, dum quoddam castellum eius quod Monspeligardæ dicitur, magna cum manu expugnare pararet, cum parua militum suorum copia pugnam iniens vicit, multisque cæsis reliquos fugauit.

Romani Benedictum CL papam multis criminatum sede sua pellunt, & Syluestrum III quendam in locum suum statuunt: quem tamen postea Benedictus, quibusdam sibi fauentibus, excommunicatum depulit, sediq; suæ redditus seipsum postea priuauit, & alium pro se ob auaritiam contra canones ordinauit. Herebertus Mediolani episcopus obiit. Beggelenheim castellum Gotefridi à rege captum.

Reginoldus & Geroldus Burgundiones regi apud Solodoram ad dedi-
1045 tionem venerunt. Otho Palatinus comes, paschali hebdomada dux Alemanniæ apud Goslare à rege constituitur. Petrus rex Henricum regem in festiuitate Pentecostes ad se inuitatum magno paratu suscepit, & maximis muneribus donauit, eique regnum Pannoniarum, principibus Hungarorum fidelitatem illi & successoribus eius iuramento firmantibus, reddidit. Quod tamen ab eo ipse dum viueret possidendum recepit. In quo videlicet itinere rex quoddam vetus solarium ascendens cum multis aliis ædificio cadente corruit, ipsoque Deo protegente illæso, Bruno Wirciburgensis episcopus lethaliter cum aliis collapsus post vnam hebdomadam, id est VII calendas Iunias, obiit, & ad sedem suam reportatus, ibique sepultus, Adelberonem successorem suscepit.

Gotefridus dux rebellioni suæ desperans, regique ad deditionem veniens in custodiam mittitur. Wido Mediolani episcopus constituitur. Sclaui qui & Liutici dicuntur, Saxoniæ terminos inquietantes, regi illò cum copiis militum

militum venienti se tradunt, & solitum censum promittunt. Autumnali tempore Guntharius eremita ad Christum migrauit, & in Praga Boëmiæ vrbe sepultus. *Anni Dom.*

Per idem tempus regale colloquium apud Tribura condictum grauis regis infirmitas præpediuit. Quo etiam tempore Agnes regina filiam regi peperit. Rex Natalem Domini in Saxonia apud Goslare celebrauit. Magna mortalitas multos passim extinxit. Eggehardus marchio ditissimus subitò moriens, prædiorum suorum regem reliquit hæredem. Rex Paschale festum apud Traiectum Fresiæ vrbem egit, & subsecutis diebus nauali expeditione in Phladirtingam fretum traiiciens, pagum quendam quem Theodoricus marchio sibi vsurpauerat, ab eo eripuit: Vnde idem postea rebellionis causam sumpsit. Sanctum autem Pentecostes Aquisgrani faciens, Gotefrido duce è custodia relaxato, sibique procedenti terratenus prostrato, ducatum suum misertus reddidit. Quibus etiam diebus Widgerum, qui Rauennæ præsulatum iam biennio ineptè & crudeliter nondum consecratus tenebat, ad se vocatum episcopatu priuauit. 1046

Sequente tempore rex in Italiam expeditionem parat. Fridericus frater Henrici ducis Baioariæ, dux Lotharingorum pro Gotefridi fratre ignauo Gozzilone constituitur. Subsecuto autumno Hungari pristinæ perfidiæ suæ memores, Andream quendam regem sibi statuunt, Petrum regem, multis aduenarum qui pro eo pugnauerant occisis, variis cum coniuge sua iniuriis affectum postremò oculis priuant, & in quendam locum cum eadem coniuge sua alendum deputant, multis etiam per idem tempus peregrinis inibi expoliatis, exulatis atque necatis.

Quo comperto rex Henricus, qui iam valido exercitu congregato in Italiam iter cœperat, nimis indoluit, sed tamen cœptam expeditionem non deseruit. Itaque coadunato exercitu Papiæ synodum celebrauit. Inde Placentiam veniens Gratianum CL, quem expulsis prioribus Romani papam statuerant, ad se venientem honorificè suscepit: sicque cunctis prosperè cedentibus iuxta Natalem Domini non longè ab vrbe Roma apud Sutriam, synodo item acta, causaque erroneorum pontificum diligentiùs ventilata, Gratianum papam conuictum baculo pastorali priuauit. Dein omnium tam Romanorum quàm aliorum consensu Suidegerum episcopum, qui post Eberhardum primum secundus Babinbergensem sexto iam anno regebat ecclesiam, nimiùm reluctantem summum Romanæ ecclesiæ elegit pontificem: sicque circa vigilias Natalis Domini ipsam ingrediuntur vrbem. Eadem nocte bonæ memoriæ Eberhardus Constantiensis ecclesiæ episcopus, inibi in porticu sancti Petri sepeliendus, obiit XIII episcopatus sui anno.

In ipsa Natalis Domini die præfatus Suidegerus, natione Saxo, Apostolicæ sedi CLII papa ex more consecratus, & nomine auctus, Clemens II vocatus est. Qui mox ipsa die Henricum regem, & coniugem eius Agnetem imperiali benedictione sublimauit: peractisque Missarum solennijs, ipse Dominus papa & imperator cum imperatrice, ita vt erat coronatus, ad Lateranense palatium cum ingenti gloria proficiscuntur, cunctis ciuibus Romanis mirantibus, honoremque singulis quibusque pro facultate obiter impendentibus. Completisque Romæ cum summa pace aliquot diebus, imperator magnam exercitus partem patriam redire permittens, ipse cum reliquo ad vlteriora contendit. Circa idem tempus imperator præsules nonnullos constituit: inter quos Rauennati ecclesiæ Hunfridum cancellarium suum in Italia; Constantiensi Theodericum, per alias prouincias cancellarium suum & archicapellanum, & Aquisgrani præpositum; Argentinæ Herrandum, Spiræ præpositum, pro Villihelmo autumnali tempore de- 1047

Anni Dom.

functo : Viridunensi Theodoricum, Basileæ præpositum & capellanum suum pontifices præfecit. Imperator verò Roma egressus, nonnulla castella sibi rebellantia cepit, prouincias illas prout videbatur disposuit, duces Nordmannis qui in illis partibus commorantur, & aliis eo loco vrbibus constituit. Sed socru imperatoris de monte Gargano Beneuentum reuersa, orto tumultu Beneuentani ciues quibusdam eam iniuriis afficiunt. Vnde sæuam ab imperatore vindictam metuentes, eique se subdere non præsumentes, rebellionem ineunt. Sed imperator qui magna, vt dictum est, ex parte exercitum iam remiserat, & ad aliam occupato animo patriam tendebat, tentam tunc temporis ciuitatem expugnatum aggredi distulit, interimque eo infecto negotio, sed aliàs vniuersa Italia parente pacataque, redire disposuit. Interea imperatrix Agnes, quæ Romæ ab imperatore digressa fuerat, in Rauennati territorio filiam peperit. Imperator verò cœpto redeundi itinere Mantuæ paschale festum in grauissima decumbens ægritudine commoratur. Postea conualescens corpus beati Widonis Pomposæ monasterij abbatis, in magna sanctitate ante non integrum annum defuncti plurimis glorificatum miraculis, de Parmensi vbi sepultum fuit ciuitate, ad vrbem Spiram transferendum magno secum cum honore de Italia rediens deuexit. In quo itinere Augustam Vindelicam in litaniis ante Ascensionem Domini veniens, Gebehardo vrbis eiusdem episcopo in aduentu eius defuncto, Henricum capellanum suum successorem constituit. Actoque inibi eodem festo, Pentecostes solennia Spiræ celebrauit : ibique colloquium cum regni principibus habuit, & corpus præfati abbatis in incepta quadam extra vrbem basilica tumulari fecit. Quo tempore Welfum comitem Sueuigenam Welfi dudum comitis filium Carentani ducem promouit. Auunculum quoque eius Adalberonem ducem, videlicet Henrici & Frederici fratrem, Metensis ecclesiæ episcopum, post Theodoricum nuper defunctum constituit. Item Popone archiepiscopo his diebus defuncto, Treuirensi vrbi Eberhardum Wormatiæ præpositum archipræsulem præfecit. Per idem tempus cùm expeditionem in Pannonias ad Petrum vleiscendum disponeret, Gotefridus dux cum Balduino de Flandris, & aliis nonnullis rebellionem innouasse, bellumque copiis collectis parauisse : Theodericus quoque de Phladirtinga marchio rebellauisse, & episcopatus sibi contiguos ad iniuriam imperatoris populatus esse nunciatur. Præterea Andreas qui regnum Petri obtinuit, iam crebrò legatos supplices miserat, regnum se ab Hungaris coactum suscepisse confirmans, de Petri sese iniuriis excusans : quique aduersus eum coniurauerant, partim à se trucidatos, partim imperatori tradendos denuncians, suamque imperatori subiectionem, annuum censum, & deuotam seruitutem, si regnum se habere permitteret, mandans. Quibus ex caussis dilata expeditione illa, cùm Gotefridus quoque dux rebellionem suam callidis legationibus dissimularet, autumnali tempore nauali exercitu collecto contra Theodericum in Phladirtingam arma commouit. Interea Otho Sueuorum dux, qui prouinciam sibi traditam piè ac strenuè tertio iam anno regebat, immaturo obitu diem clausit extremum. In ipsis quoque diebus Henricus Baioariæ dux defunctus Treuiris sepelitur. Clemens etiam, qui & Suidegerus, papa in Romanis partibus nono mense promotionis suæ diem obiens, ad episcopatum suum Babinbergum reportatus tumulatur. Imperator expeditione in Phladirtingam traiecta, aquosis impedientibus locis parum proficere potuit, & reuertens aduersariis marino cursu leuibus scaphis latrocinantium more sequentibus, & extremos quosque incurssando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit.

Ipso quoque tempore Gotefridus inter alia quæ contra regem gessit, Viridunensem ciuitatem dolo captam incendit & euertit.

Impera-

Imperator Natalem Domini in Saxonia moratus confestim per Wurtiburgum in Alemanniam venit, & Vlmæ colloquium habens Othonem de Suinfurto marchionem Sueuis ducem constituit: indeq; in Baioariam veniens Quadragesimale & Paschale tempus exegit. Eadem Quadragesima sanguis, vt creditur, Domini apud vrbem Mantuam diuina per quendam cæcum reuelatione inuenitur, & plurimis miraculis declaratur. Imperator Ratispona, vbi Pascha cum Othone & Brecizlao ducibus & multis aliis principibus egit, digressus Alemanniam repetit, & Augiam nostram ingressus VIII calendas Maias, nouam sancti Marci Euangelistæ patroni nostri basilicam, à domino Bernhardo abbate constructam, se præsente à Theodorico Constantiensi episcopo dedicari fecit, & eiusdem sancti festo in litania maiore apud nos acto, Ascensionem Domini Turegi, Pentecosten autem Solodori celebrauit: Habitoque ibi cum Burgundionibus colloquio per Franciam orientalem in Saxoniam remeauit. Per idem tempus dominus Bernhardus abbas Augiæ, vir doctrina & moribus insignis, anno promotionis suæ quadragesimo, in senectute bona morbo confectus VII idus Iunias diem vltimum clausit, & in basilica sancti Marci sepultus quiescit: in cuius locum Vdalricus decanus à fratribus electus, abbas ab imperatore constituitur. Defuncto quoque viro docto Vattone Leodij pontifice, Dietuinus successit.

Anni Dom. 1048

Sequente Iulio Poppo Brixensis episcopus ab imperatore electus Romam mittitur, & honorificè susceptus Apostolicæ sedis CLII papa ordinatus, mutato nomine Damasus II vocatur. Sed paucis diebus exactis defunctus, ad sanctam Laurentiam extra vrbem sepultus est. Autumnali tempore Henricus imperator, & Henricus Galliarum rex in Metensi territorio conuenientes pacem pactumque inter se iuramento confirmant. His diebus terræmotus magnus factus est nocte, III idus Octobres. Ipsis item diebus Agnes imperatrix filiam imperatori peperit. Eodem etiam tempore Gotefridus Adelbertum ducem se deprædantem persecutus, & dimissa multitudine cum paucis inuentum, cum aliis qui repugnare tentabant, occidit. Post quem Gotefridus dux ab imperatore constituitur. Imperator ipsis diebus Argentoratum, & inde prope Natalem Domini Vlmam venit, sicque in Baioariam proficiscitur. Imperator Natalem Domini Frisingiæ, & Purificationem sanctæ Mariæ Ratisponæ agens, Baioariæ ducem Conradum constituit, & circa Quadragesimale tempus inde in Saxoniam recessit. Gotebaldus Nemetensis præpositus Aquileiæ patriarcha post Eberhardum iis diebus defunctum ab imperatore promouetur. Interea glaciali hyeme suppeditante nonnulli de partibus maritimis milites & principes cum Leodinensi episcopo, Traiectensi & Metensi congregati, Theoderico in Phladirtinga insidias tendunt, commissaque pugna victum occidunt, & prouinciam illam imperatori subiiciunt: quam tamen non multò pòst Gotefridus occupans, ab eisdem pugna petitus & victus vix aufugit. Per idem tempus Bruno Leucorum episcopus, ab imperatore electus Romamque missus summo honore suscipitur, & in Quadragesima papa CLIII ordinatus, Leonis noni nomen accepit. Qui in proximo Pascha Vdalricum Augiensis cœnobij prouisorem Romam venientem abbatis benedictione consecrauit, & monasterij eiusdem priuilegia antiquitus à sede Apostolica tradita sua authoritate confirmauit & innouauit, indictione II, VII calendas Apriles. Idem papa in hebdomada post Albas synodum cum episcopis Italiæ Romæ celebrauit. Idem in hebdomada Pentecostes aliam synodum Papiæ congregauit, indeque per montem Iouis cum pluribus Romanorum in Cisalpinas partes deuenit. Exacto etiam tempore Odilo, venerabilis Cluniacensis cœnobij, & multorum pater monasteriorum migrauit ad Dominum.

1049

Secuta æstate cùm imperator expeditionem contra Gotefridum & Bal-

1050

Anni Dom.

duinum à domino papa excommunicatos pararet, Godefridus tam contra vim imperatoris, quam papæ excommunicationem Aquisgranum venit, & opitulante papa gratiâm imperatoris promeruit. Balduinus verò vtrunque contemnens, vastata ab exercitu magna ex parte prouincia sua, tandem obsides dedit, & pactum cum imperatore fecit. Autumnali tempore dominus papa synodum magnam Remis cum Galliarum episcopis habuit, indeque Mogontiacum veniens, aliam synodum XL propè episcoporum coram imperatore, & regni nostri principib. celebrauit: Et postea Alemanniam adiens, Augiæ festum sancti Clementis, & dominicã ante Aduẽtum Domini VI cal. Decemb. egit: ac per Augustam Baioariamque transiens, Natalem Domini Veronæ coluit. Imperator verò idem festum in Saxonia mansit. Ipsa hyeme cùm episcopus Ratisponę Gebehardus, qui Campidonensem abbatiam nuper beneficij loco acceperat ab imperatore, in Pannoniarum terminis moraretur, cedentibus Hungaris, fines eorum ingrediens prædas inde abduxit. Sed ipso discedente plurimus Hungarorum exercitus fines nostros inuadens plurimam partem captiuauit, incẽdit atque vastauit. Imperator paschale festum apud Traiectum moratur. Dominus papa post Pascha synodum item Romæ collegit, & subsecuto tempore vltra Romam progrediens, nonnullos eò locorum principes & ciuitates tam sibi, quam imperatori iureiurando subiecit, Beneuentanosq; adhuc rebellantes excommunicauit. Nonnulli etiam exterarum principes gentium, missis ad eum vtpote apostolicum virum legatis, subiectionem ipsi promittunt.

Imperator contra Gazmerum ducem Polonorum rebellionem molientem, expeditionem parat, grauique infirmitate detentus, pacem pactumque eum petentem suscipiens discessit. Gebehardus Ratisponensis episcopus cum Conrado duce Baioariæ, & Adelberto marchione, aliisque quibusdam episcopis & principibus Baioariæ Heimenburgum reædificant, & magnam Hungarorum copiam se inuadentem prosternunt, & vsque ad innumerabilis exercitus eorum præsentiam refugientem persequuntur, cunctisq; agminibus Hungarorum deuictis, immisso terrore terga vertentib. ad castra Deo gratias reddentes reuertuntur. Ipso autumno dominus papa synodum Vercellis collegit, & Hunfridum archiepiscopum pro quadam inter Rauennatem & Romanam ecclesiam contentione ab officio suspendit, indeque Gallias & episcopatum suum Leucorum ciuitatem reuisit: quo etiam tempore Agnes imperatrix tandem imperij filium peperit.

1052 Imperator Natalem Domini in Saxonia apud Goslare egit, & multos ex principibus filio suo iureiurãdo fidem subiectionemq; promittere fecit. Nec multò pòst ipse & dominus papa cum multis episcopis & principibus apud Augustam Vindelicam conuenientes, Purificationẽ Dei genitricis celebrauerunt, Rauennatemq; archiepiscopo apud papã inibi reconciliato, charitatiuè à se inuicem discedentes, papa Romam reuertitur: imperator Nemeti partem Quadragesimæ, Paschale verò festum Coloniæ demoratur, ibiq; filius eius Henricus ab archiepiscopo Herimanno baptizatur. Post Pascha itẽ dominus papa Leo synodum Romæ collegit, vbi inter alia Gregorium Vercellensem episcopum, propter adulterium cum vidua quadã auunculi sui sponsa admissum, & periuria perpetrata, absentem & nescientem excommunicauit: quem tamen non multò pòst Romam venientem, satisfactionem promittentẽ officio priori restituit. Per idem tempus imperator Lampertum comitẽ rebellare molientem ad deditionem cõpulit. Eadem æstate Bardo Mogontiacensis archiepiscopus obiit, pro quo imperator Liutbaldum Babinbergensem præpositum constituit. Idem pro Theodorico Constantiensi episcopo, X cal. Iul. quinto pręsulatus sui anno, post longam ægritudinem defuncto, Rumaldum promouit. Rauẽnas quoq; archiepiscopus Hunfridus veneno (vt aiunt) subitò periit. Sequenti autumno magno cum exercitu imperator pactũ Andreæ regis, vt per legatos offerebatur, accipere cõtemnens, Pannonias petiit,

Gebehar-

Gebehardoque Ratisponense episcopo, & Velff, Brezizlaoque ducibus ad septentrionalem Danubij partem depopulandam transmissis, ipse deuecto à nauibus quantum in equis poterat sumptu, longo propter fluuiorum illuuiem circuitu per Carentani fines transiens, peruiumque regnum inuadens, hac & illac Hungarico exercitu latrocinantium more fugitante, & nusquam æquo marte conferre manum audente, omnia circumquaque, quoad sumptus militi suppetebant, vasta reddit. Sed cùm laboranti iam penuria & fame exercitui Hungari reditum pararent intercludere, oppositisque per ripas fluminum præmunitas, vadosasque paludes copiis suis, omnes se vel ad deditionem cogere, vel inedia minitarentur extinguere, milites interriti hostes per fluuios obsistentes incunctanter transuadentes fugant, quandamque munitionem firmissimam ad pontem Rabiniza fluminibus structam, in qua maximam hostis fiduciam habebat, quidam ex Burgundionibus, Saxonibus & Polonis milites non sine sui periculo flumine transito, in breui expugnatam capiunt, cæsisque palatisque Hungaris reliquo exercitui viam pandunt. Quæ pertranseuntibus penè cunctis incensa, aliquot de postremis in magno periculo hostibus insequentibus intercluſit. Sicque redeunte imperatore, illisque quos vltra Danubium transmiserat, rebus prosperè gestis iamdudum reuersis, Andreas rex à nostro marchione Adelberto pacem postulatum mittit, eamque vicissim tribuit. Ipsis diebus defunctis vno penè in tempore Lindaugiense & Buochaugiense Abbatissis, Iuota nobilis, prudens & religiosa vidua, vtrique loco recuperando ab imperatore præficitur. *Anni Dom.*

Imperator Natalem Domini Goslare egit, ibique quosdam hæreticos inter alia praui erroris dogmata Manichæa secta omnis esum animalis execrantes, consensu cunctorum, ne hæretica scabies latiùs serpens plures inficeret, in patibulis suspendi iussit. Eodem tempore v idus Ian. mater mea Hiltrudis, Wolfradi comitis vxor, admodum pia, mitis, liberalis, & religiosa fœmina, marito, septemque liberis superstitibus, deuoto & felici, vti hominibus apparere poterat, exitu diem vltimum clausit, anno ætatis circiter LXI, coniunctionis verò cum marito XLIIII, & apud villam Alleshasan sub capella sancti Vdalrici à se constructa, in sepulchro quod ipsa sibi præparauerat, condita est: cui vt pro epitaphio hos scriberem versiculos libuit: 1052

Mater egenorum spes auxiliumq; suorum,
Hos Hiltrud tumulo debita reddit humo.
Qua prapollentes generosa stirpe parentes
Nobilitans claris extulerat studiis:
Atque colens castam reuerenter monogamiam,
Vixit diuinis prona ministeriis:
Inq; bona Martha satagens consistere parte,
Practica quod docuit, vita sequi studuit:
Veste, cibo, lingua, pede, totis viribus ipsa
Se miseris largam prabuit atque piam.
Relligione pios pra cunctis fouit amicos,
Cunctis morigeram se dedit & placidam.
Cunctis manens mitis, patiens ac nescia litis,
Complacuit mundo, ô vtinamq; Deo.
Carnem castigans, precibus loca sancta frequentans,
Quærere cœlestem sedula sæpe opem.
Crede panegyricis non hac me fingere vanis,
Nec matrem verbis tollere falsidicis.
Consule rumorem quaquauersum populorum,
Dictaq; de veris pauca reperta eris.
Hanc quoque postremò mera cùm confessio crebrò
Purgasset, Domino debita corde pio.

Anni Dom.

Communita fide, ſpe tuta, vigens pietate,
Felix hanc vitam deſeruit miſeram.
Cùm menſis Ianus quintas deuolueret Idus,
Monit permultas morte ſua lacrymas.
Pro qua quæſo, precor, peto, poſtulo, flagito lector,
Pulſes ſupplicibus vt Dominum precibus:
Quatenus ipſius pietate ſuis miſeratus
Abſoluat cunctis mitis eam maculis,
Inq; beatorum felici ſorte ſuorum
Largus ei ſtabilem contribuat requiem.

Sequenti tempore Quadrageſimali imperator Rauennatem archiepiſcopum Henrichum promouit. Et Nizo Friſingenſis epiſcopus priùs ex ſuperbiſſimo vitæ habitu ad humilitatis & religionis ſpeciem conuerſus, ac denuo ad priſtinæ conuerſationis inſolentiam reuerſus, cùm eum iuſſu imperatoris Rauennam perduxiſſet, ſubita inibi morte periit.

Imperator Paſchale feſtum Nemeti egit, indeque (vt aiunt) locum illum patris matriſque ſuæ ſepultura præditum magis magiſque paruipendens, ſubiratus, epiſcopoque loci illius infenſus diſceſſit. Iiſdem diebus Bonifacius ditiſſimus Italiæ marchio, imò tyrannus, inſidiis à duobus exceptus militibus, ſagittiſque vulneratus & mortuus, Mantuæ ſepelitur. Cùm imperator circa litaniarum tempus Solodori colloquium haberet, quidam ex Burgundionibus offenſi inde diſcedunt, ſed non multò pòſt aliqui ex illis ad gratiam eius redeunt. Inde ipſe cùm Turegi Pentecoſten peregiſſet, in Pannonicam itidem expeditionem proficiſcitur, Andreaque rege Hungarorum minus minuſque pro pacto pacis poſtulando allegante & promittente, Brezisburg caſtrum obſedit, & variis belli machinis diu oppugnatum, Deo obſeſſis ſe anxiè inuocantibus opitulante, fruſtratis ſemper nixibus, nullo modo capere potuit. Interim dominus Leo papa ab Andrea accitus, cùm pro pace componenda interueniſſet, imperatorem ab obſidione auocauit, eumque ſibi per omnia conſentaneum inueniens, ſed econtra Andream conſiliis ſuis minùs parentem experiens; offenſus, eique excommunicationem vtpote deluſa ſede Apoſtolica minitans, cum imperatore diſceſſit, & aliquantum cum eo temporis manſit. Ipſis diebus imperatrix iterum filium quem Conradum poſtea vocauerunt, imperatori peperit. Diſcordia inter Gebehardum Ratiſponenſem præſulem, & Conradum Baioariæ ducem mota & agitata. Reliquiæ beati Zenonis confeſſoris ex Valthario Veronenſe epiſcopo in Alemanniam ad villam Vlmam allatę, plurimis per hæc tempora clauere miraculis. Conſtantiæ baſilica ſanctæ Mariæ corruit.

Imperator cum domino papa, multiſque epiſcopis & principibus, Natalem Domini Wormatiæ egit. vbi cùm papa, ſicut dudum cœperat, Fuldenſem abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia quæ ſancto Petro antiquitus donata feruntur, ab imperatore repoſcens exegiſſet, demum imperator pleraque in Vltramontanis partibus ad ſuum ius pertinentia pro Ciſalpinis illi quaſi per concambium tradidit. Cumque idem papa de Normannorum violentiis & iniuriis, qui res ſancti Petri ſe inuito vi tenebant, multa conqueſtus eſſet, ad hos etiam inde propulſandos imperator ei auxilia delegauit. Ea ſiquidem gens à temporibus prioris Henrichi imperatoris in Calabriæ, Samniæ, Campaniæque partes paulatim ex Gallici oris Oceani aduentitia confluebat, & quia bellicoſior Italicis gentibus videbatur, primò gratanter accepta, crebrò indigenis contra Græcorum & Saracenorum incurſiones audacter præliando auxiliabatur. Poſtea verò pluribus eorũ ad vberem terram accurrentibus, viribus adaucti ipſos indigetes bello premere, iniuſtum dominatũ inuadere, hæredibus legitimis caſtella, prædia, villas, domus, vxores etiam quibus libuit vi auferre, res eccleſiarum diripere, poſtremò diuina & hu-

& humana omnia, prout viribus plus poterant, iura confundere, nec iam Apostolico pontifici, nec ipsi imperatori, nisi tantùm verbotenus cedere. Ad horum igitur nefaria & inextricabilia scelera illis è partibus eliminanda, indigenasque ab eis liberandos dominus papa animũ intendens, summa cum charitate ab imperatore Romam reuersurus digreditur. Secuti sunt autem eum plurimi Teutonicorum, partim iussu dominorum, partim quæstu adducti, multi etiam scelerati & proterui, diuersasque ob noxias patria pulsi. Quos ille omnes tum consuetæ misericordię nimia compassione, tum etiam quia opera eorum ad imminens videbatur bellum indigere, clementer & grataner susciebat. Transiens ergo per Alemanniam, Purificationem sanctæ Marię Augustę egit, Mantuęq; Quinquagesima acta, & nonnullis suorum orto inibi tumultu occisis, infra dies Quadragesimæ Rom. peruenit. Ipsis diebus in Italia quidam lacus, quos Iulius quõdam Cæsar quadrato lapide perpetuo (vt putabatur) opere fertur obstruxisse, nimia aquarum inundatione effracti, Narniam flumẽ, Tiberimque vltra modum exundare fecere, subitaq; illuuione multa ędificia, ipse pons Narniensis dirutus, multiq; mortales absumpti sunt. Imperatore in Saxonia apud Meresburg commanente, cum rege Danorum Pascha egit, ipsisq; diebus Conradum Baioarię ducem, cui iam priùs infensus erat, inculatum quorundã Principum iudicio ducatu priuauit. Quo tempore regni tam primores quàm inferiores cõtra imperatorem magis magisque mussitantes, iamdudum eum ab inchoatæ iustitiæ, pacis, pietatis, diuini timoris, multimodæque virtutis tenore, in quo de die in diem debuerat proficere, paulatim ad quęstum & incuriam quãdam deficere, multumque seipso deteriorem fore causabantur. Altorfense cœnobium igne consumitur. Dominus papa habita post Pascha synodo, contra Normannos, vt proposuerat, exercitum mouit: cumq; illi pacem petentes, subiectionem seruitiumque ipsi promitterent, & quæ priùs iniustè sibi vsurpantes inuaserant, eius beneficio gratiaq; retinere velle se dicerent; idque papa abnegans vi & iniuria raptas res sancti Petri reposceret, eosque perperam persuaso cedere loco iuberet: illi quia numero longè præstabant, quasi rem impossibilem sibi propositam refutantes, se potiùs bello obuiam ituros, armisque acquisitam patriam armis defensuros, vel morte occubituros denũtiant. Sicq; XIIII cal. Iul. valida pugna confligentes, prima acie à Teutonicis penè victi sunt, sed succenturiatis copiis ex insidiis nostros circumuenientes, Italis citiùs terga vertentibus, Teutonicis maxima ea parte sed non inultè occumbentibus occulto Dei iudicio; siue quia tantum sacerdotẽ spiritalis potiùs quàm pro caducis rebus carnalis pugna decebat; siue quòd nefarios homines quam multos ad se ob impunitatem scelerum, vel quæstum auarum confluentes, contra itidem scelestos expugnandos secum ducebat; siue diuina iustitia alias quas ipsa nouit ob causas nostros plectẽte, quamuis nimis cruentam hostes adepti sunt victoriam: ipseque Dominus papa in quodam ab eis castello obsessus, cùm expugnata iam iamq; munitione, necessitate coactus, cõmunionem eis priùs interdictam reddidisset, acceptus ab eis, Beneuentum cum honore tamen reductus est, ibique tempore aliquanto detentus, nec redire permissus. Et hoc & superiori anno frugum penuria facta est non modica. Werinharius frater meus Augien. monachus, admodum doctus, & religioni verè deditus, iuuenis cũ alio monacho Liuthario studio vitæ perfectioris flagrans, peregrinationem clàm pro Christo aggreditur, literis remissis licentiam abbatis postulans, & impetrans. Et sequenti tempore Richardus Renauigensis abbas, & Henricus item Augien. monachus hoc exemplum secuti, relictis omnibus idem propositum aggrediuntur. Imperator Henricus magno apud Tribuariam cõuentu habito, filium æquiuocum regem à cunctis eligi, eique post obitum suum, si rector iustus futurus esset, subiectionem promitti fecit. Ad quem conuentum cùm Conradus dudum Baioariæ dux venire nolẽs, cum expeditis militibus regi

Anni mũdi

Anni Dom. rebellare moliens Hungaris se adiungere tentasset, & Carentani fines inuasisset, quibusdã inibi quæ priùs habuerat possessionibus suis ab imperatore priuatus est, eas quasi legaliter acquirente. Ibi etiam legati Andreæ regis Hũgarorum pro pace pactoque cùm suffragante Ratisponẽse episcopo immẽsam pecuniam, suæque prouinciæ partem, & ad expeditiones omnes præter Italicam suos ituros promitterent, eaque omnia regem suum impleturum sacramento promitterent, imperator ea se accepturum fide data spondens eos remisit. Hadamuta de Nuinburgo abbatissa venerabilis, quæ locum suum priùs penè dilapsum, intrà & extrà laudabiliter recuperatum in optimũ deduxerat statum, aliam pro se designans, & sororibus piè admonitis, vltimũ valedicens IIII cal. Nouembris feliciter, ô vtinam, decessit. Hazelinus etiã Babenbergẽn. episcopus infamis moriens locum dedit. Per idem tempus Conradus dudum dux ab Andrea rege Hungarorum graranter susceptus, ei ne alligatum cum imperatore fœdus perficeret dissuasit, & auxilio eius quãdam Carentani partem, quorundam etiam primatum qui eam possidebant, machinatione aliis expulsis primoribus, inuasam cepit. Imperator verò in Baioariam veniens, ducatum eiusdẽ prouinciæ filio suo æquiuoco tradidit, sicque in eadem commorans prouincia, Natalem Domini in villa Otinga egit, ibique Babenbergensis ecclesię præsulatum consobrino suo Adalberoni donauit. Deinde habito Ratisponæ colloquio, per Alemanniam transiens, & furibus infestus nonnulla eorum conuenticula exuri iubens, Turegi Quadragesimam inchoauit, & per ripales Rheni vrbes paulatim descendens, Mogontiæ Paschale festum celebrauit: vbi Theodbaldus Othonis ad eum de Galliis veniens, & miles eius effectus, auxilium suum illi pollicitus est. Dominus papa cùm apud Beneuentum diuino intentus seruitio diu demoratus, tandem instante paschali tempore Romam ægrotans reuersus esset, inualescente indies languore glorioso exitu cunctis priùs benedicens, & admonitis valedicens, sanctoque Petro peccata sua confessus & deuotè se illi commendans, XVI calen. Maias obiit, & in basilica sancti Petri iuxta sepulchrum sancti papæ Gregorij sepultus, miraculis claruisse memoratur. Gotefridus iterum contra imperatorem tyrannidem inuasit, Italiamque latenter adiens, Beatricem Bonifacij quondam marchionis viduam vxorem accepit.

Herimannus Wolferadi Comitis filius ab infantia omnibus membris contractus, sed omnes tunc temporis viros sapientia & virtutibus præcellens, in Aleshusan prædio suo defunctus ac sepultus est. Werinherus, Liutherus in Hierosolym. itinere defuncti sunt. Conuentus ab imperatore Mogontiæ factus est, in quo Gebehardus Eistetẽn. episc. ab episcopis electus, Romámque missus, ibique honorificè susceptus, insequenti Quadragesima in cœna Domini CLIIII papa ordinatus, Victoris secundi nomen accepit. Imperator natalem Domini Goslare celebrauit, ac deinde expeditionem in Italiam parauit, & diem sanctæ Paschæ Mantuæ egit, diem autem Pentecostes Florentiæ: ibique coram eo à domino Papa generali synodo habita multa correcta sunt. Imperator Adalbertũ capitali sententiæ adiudicatum, per interuentum episcoporum dimisit. Eodem tẽpore L aut eo amplius armati milites à Normannia latenter per mare transeuntes, Nordmannis contra imperatorem auxilium præbere cupientes, à Pisentibus ciuibus capti atque ad imperatorem delati. Imperator Othonem Nouariensem episcopum Constantinopolim misit, vbi pro Michaele nuper defuncto quandam fœminam totius regni monarchiam tenentem inuenit, quæ illum sequenti anno suis etiam legatis adiunctis amicitiam pactumque confirmandum imperatori remisit. Beatrix imperatori ad deditionem veniens causa mariti sui, quanquam data fide, tenetur, filiusque eius puer Bonifacius hac causa venire veretur: sed non multis interpositis diebus cùm Imperat. ibidem moraretur, idem puer moritur. Gebehardus Ratisponensis episcopus & Welfus

1055

dux

dux licentiam repatriandi ab Italia impetrauerant, militesque eorum illis (vt aiunt) ignorantibus contra imperatorem coniurauerunt. Quo tempore Welffus dux suis & omni populo admodum flebili morte præuentus, apud Altorfense cœnobium sepultus est. Arnoltus episc. Metensis moritur. Imperator de Italia per Baioariam rediens, natalem Domini apud castrum Turegum celebrauit, ibique Othonis marchionis filiam æquiuoco suo filio desponsauit. Gebehardus Ratisponensis episcopus ab imperatore de coniuratione contra se facta victus, primùm in castro Vlfilingino, dein in Stofola per aliquod tempus sub custodia tenetur. Conradus ab imperatore Nemeti pro Arnolto Episcopo substituitur. Herimannus Agrippinæ vrbis archiepiscopus obiit, pro quo Hanno Goslare priùs præpositus in archipræsulatum successit. Imperator diem sanctum Paschæ celebrauit. Eodem ann. Sclasi, qui Liutici dicuntur, terminos Saxonum infectantes, quàm plurimos eorum principes cum Wilhelmo marchione peremerunt. Henricus imperator, domino apostolico ad se tempore autumnali inuitato, cùm in Saxonia in Bothfeldino commoraretur, morbo ingraueſcente infirmatus obiit ann. ætatis suæ XXXIX, regni verò XVIII, imperij XV, indictione X. Qui inde asportatus, Nemetumque translatus, in ecclesia sanctæ Mariæ, quam ipse constructerat, adhuc imperfecta, iuxta patrem matremque sepultus, & filius eius Henricus quartus VII ætatis annum habens, pro eo regni iura susciPiens, à primoribus matri imperatrici educandus est commendatus.

Anni Dom.

1056

Henricus rex Natalem Domini Ratisponæ celebrauit septimo calendas Maias. Immensitas niuis & pruinæ magnam partem vinearum perdidit. Romæ Victor secundus decessit, in cuius locum Fridericus frater Gotefridi ducis, dudum beati Leonis papæ archidiaconus, tunc autem temporis monasterij sancti Benedicti abbas, CLV papa ordinatus, Stephanus VII est nominatus. Otho dux Alemannorum obiit, cuius ducatum Rodolphus accepit. Hoc an. lapides miræ magnitudinis mixti grandine de cœlo ceciderunt, & nonnulli hominum fulmine perierunt. Romę Stephanus papa obiit. Rom. autem accepta pecunia quendam Ioan. contra canones elegerunt, qui sine consecratione per aliquot dies sedens à Gotefrido duce expellitur, atq; Florentinæ ciuitatis episcopus CLVI papa substitutus, Nicolaus secundus est vocatus. Eodem tempore Henricus Augustensis episc. apud imperatricem summum consilij locum habuit, quod nonnullis regni principibus eius insolentiam non ferentibus multùm displicuit. Hoc an. magna mortalitas hominum, & pestis pecorum facta est. Otto inter Mediolanenses & Ticineñ. bello, multi ex vtraque parte ceciderunt. Rodolphus Alemannorum dux Mathildam Henrici regis sororem duxit vxorem. Fuldis Eberhardus abbas decessit, cui Sigefridus successit. Andreas Pannoniæ rex cùm priùs pacem pactumque per legatos cum Henrico rege confirmasset, etiam sororem eius minorem filio suo adhuc puero sponsam obtinuit. Henricus Galliarum rex obiit, & filius eius adhuc puer regnum cum matre gubernandum susCepit. Liudpaldus Moguntiensis archiepisc. decessit, cui Sigefridus Fuldis abbas successit. Conradus Nemetensis episc. moritur, in cuius locum Einhardus promouetur. Mathildas soror regis obiit. Henricus Palatinus comes in amẽtiam versus, cùm specie religionis quasi seculum derelinquens in monasterium Ephtirnacha se contulisset, inde abstractus coniugem suam occidit. Et hoc an. sicut in priore mortalitas multos extinxit, hyems satis dura & niuosa & plus solito prolixa, frumenti vinique maximum attulit damnum. Andreas rex Pannoniarum cùm à fratre suo regnum sibi circumquaq; vastante multas iniurias perpessus fuisset, tandem febre pulsatus, omnes thesauros suos in castrum Medilhecka, nec non & filium suum Henrico regi per Tiedbaldũ comitẽ transmisit. Magna fames multos consumpsit. Gebehardus Ratisponensis episc. obiit, cui Otho successit. Conradus qui Carentanis solo nomine ducis præfuit, moriens locum dedit: cuius ducatum Bertholdus Sueuigena

1057

1059

1060

Anni Dom.

accepit. Romæ Nicolao papa defuncto, Rom. coronam & alia munera Hẽrico regi transmiserunt, eumq; pro eligendo summo pontifice interpellauerunt. Qui ad se conuocatis omnibus Italiæ episc. generaliq; conuẽtu BASILEÆ habito, eadem imposita corona patricius Rom. appellatus est. Deinde cum communi consilio omnium Parmensem episc. summum Romanæ ecclesiæ elegit pontificem. Interim dum hæc aguntur, Anshelmus episcopus de Luca, quibusdam Romanis fauentibus, Apostolicam sedem sibi vsurpauit. Buchardus & Wezil de Zolorin occiduntur. Ecclesia Nemetensis dedicatur, & Ana imperatrix depositis regalibus vestimentis, sacro velamine circundata.

1062 VI idus Feb. terræmotus, fulgura & tonitrua facta sunt: pestilẽtia & mortalitas subsecuta multos extinxit. Henricus rex apud Traiectum Frisiæ vrbem diem Paschę cum matre imperatrice egit. His diebus Hanno Agrippinæ Coloniæ archiepiscopus, adnitentibus quibusdam regni principibus, Henricum regem cum lancea & aliis imperij insignibus à matre imperatrice vi arripuit, secumque Coloniam abduxit. Parmẽ. episc. dudum electus Romam consecrandus adiit: cui cùm Romani armati occurrerent, ingressumq; prohiberent, multitudo illorum à militibus eius & occiduntur, & in Tiberi submerguntur; cæteri fugantur.

1063 Tempore veris, medio mense Aprilis per quatuor dies hyems sæua, ventosa & niuosa, aues & pecora frigore extinxit, arborum & vinearum maximam quoque partem perdidit. Engilhardus episcopus de Magdiburg obiit, cui frater Colonienſis archiepiscopi successit. Henrichus Augustensis episcopus obiit, cui Imbricus successit. Eodem anno quędam mulier iuxta Constantiam infantem duo capita, nec non & cætera membra aduſq; clunes du-

1064 plicia habentem peperit. Henrichus rex Natalem domini Coloniæ celebrauit, diem Paschæ autem Leodij. Synodus Mantuæ. Henrichus rex Natalem

1065 domini Goslare, diem autem Paschæ Wormatiæ celebrauit. Domus regalis Goslari cõcremata est; quod & factum est in VI cal. April. indictione III. Et ibidem accinctus est gladio, anno regni sui IX, ætatis autem suæ XIIII, & dux Gotfridus scutarius eius eligebatur. Patauiensis episcopus obiit, cui Altmannus imperatricis capellanus successit. Hoc tempore Sigifridus Mogontiacensis archiepiscopus, Wilhelmus Traiectensis episcopus, & Guntharius Babinbergensis episcopus, Otto Ratisponensis episc. cum magno apparatu & comitatu Hierusalem proficiscentes, in eo itinere à paganis multa sunt perpessi. nam bellum cum eis inire sunt coacti. In eadem via Gũtharus obiit, cui Ricimannus simoniacè successit.

Multi nobiles ciuili bello perierũt. Henrichus rex Natalem domini, † Pascha autem apud Traiectum egit. Eberhardus Treuerensis archiepiscopus XVII cal. Maij, sabbato sanctæ Paschæ, completis à se ipsius diei officiis, ipsis sacerdotalibus vestimentis indutus, requieuit in pace. Cui Cõradus Colonienſis præpositus electus à rege succedere debuit, sed à clero & ciuibus Treuirensibus refutatus est. Vnde quidam comes de militia Treuirensi nomine Theodoricus, eundem Conradum Treuirim tendentem comprehendit, & diu sub custodia maceratum quatuor militibus enecandum commisit. Quĩ dum eum ter per quoddam præcipitium deiecissent, & nihil sibi, nisi brachium collidere possent, vnus ex illis pœnitentia ductus ab eo veniam impetrauit. Alius autem volens eum decollare, maxillam eius tantùm abscidit. Et sic ipse Deo dignus martyr ad dominum migrauit cal. Iun. sepultus ad abbatiam quandam nomine Doleiam. Tres autem milites mortis illius autores digna vltio postmodum subsecuta est: nam vnus eorum acceptum cibum deglutire non valens, alij duo manus suas lacerantes.

FINIS.

LAM-

LAMBERTVS SCHAFNABVRGENSIS DE REBVS GESTIS GERMANORVM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

PRima ętas ab Adam vſque ad Noe continens generationes 10, annos verò 1656. Quæ tota periit diluuio, ſicut infantiam mergere ſolet obliuio.

Secunda a Noe vſque ad Abraham, generationes ſimiliter complexa 10, annos autem 292: in qua linguarũ facta eſt diuiſio. A pueritia namque homo incipit loqui poſſe poſt infantiam, quę & inde nomen accepit, quia fari, id eſt loqui non poteſt.

Tertia ab Abrahã vſque ad Dauid, generationes 14, annos quoq; 942 cõtinens. Et quia ab adoleſcentia incipit homo poſſe generare: Matthæus ab Abraham generationum ſumpſit exordium.

Quarta à Dauid vſque ad tranſmigrationem Babylonis, generationibus æquè iuxtà Matthæum 14, annis autem 483 porrecta. De qua regum tempora cœperunt. Quia dignitas iuuenilis regno eſt habilis.

Quinta deinde vſque ad aduentum Saluatoris in carne, generationibus & ipſa 14, porrò annis 588 extenta. In qua vt graui ſenectute feſſa, malis crebrioribus plebs Hebræa quaſſatur.

Sexta quæ nunc agitur, nulla generationum vel temporum ſerie certa, ſed vt ætas decrepita, ipſa totius ſeculi morte finienda. Secula generationibus conſtant. Inde dicũtur ſecula, quod ſe ſequantur. Abeuntibus enim aliis, alia ſuccedunt. Quorum decurſus per generationes & regna ita ſcribitur:

Prima ætas continet creationem mundi. Primo enim die Deus in lucis nomine cõdidit angelos: ſecundo, in firmamenti appellatione creauit cœlos: tertio, in diſcretionis vocabulo ſpeciem aquarum & terræ: quarto, luminaria cœli: quinto, animantia ex aqua: ſexto, animantia ex terra, & primùm hominem Adam. Adam 130 anno genuit Seth, à quo filij Dei. Seth anno 105 genuit Enos, qui cœpit inuocare nomen Domini. Enos anno 90 genuit Cainan. Cainan anno 70 genuit Mahaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Mahaleel anno 72 genuit Iared. Iared anno 162 genuit Enoch. Hunc nõnulla diuina ſcripſiſſe, Iuda Apoſtolo teſtante, comperimus. Enoch anno 65 genuit Mathuſalem, poſt cuius ortum tranſlatus eſt a Deo. Mathuſalem anno 187 genuit Lamech. Gigantes nati ſunt, & concupierunt filij Dei, id eſt Seth, filias hominum, id eſt Cain. Lamech anno 182 genuit Noe, qui Arcã ædificauit. Nohæ anno 600, venit diluuium. Fuerunt autẽ ab Adam vſque ad cataclyſmũ, id eſt diluuium, anni 1656.

Secunda ætas continet annos 292. Sem anno 2 poſt diluuium genuit Arphaxat, à quo Chaldæi. Arphaxat anno 35 genuit Sela, à quo Samaritæ & Indi. Sela anno 30 genuit Heber, à quo Hebręi. Heber an. 34 genuit Phalech. Turris ædificabatur. Phalech an. 30 genuit Reu. Dij primum adorántur. Reu anno 32 genuit Saruh. Regnum Scytharum inchoatur. Saruh anno 30 genuit Nahor. Regnum Ægyptiorum naſcitur. Nahor anno 39 genuit Thare. Regnum Aſſyriorum & Sicyoniorum oritur. Thare anno 70 genuit Abraham. Semiramis condidit Babyloniam, & Zoroaſtes magicam reperit. Fuerunt autem anni ab Adam vſque ad Abraham 1947.

Tertia ętas continet annos 942. Abraham anno 75 propter imperium Dei venit in terram Canaam. Abraham anno 86 genuit Iſmahel, à quo Iſmahelitæ. Abraham anno 100 genuit Iſaac. Iſaac anno 60 genuit Iacob. Iacob anno 90 genuit Ioſeph. Memphis in Ægypto conditur. Ioſeph annis 90 vixit. Græcia ſegetes habere cœpit. Hebręorum ſeruitus in Ægypto annis 147. & Cecrops Athenas condidit. Moyſes annis 40 rexit Iſrael, ſub quo Hebræi literas habere cœperũt. Ioſue annis 26 rexit Iſrael. Erichtho-

nius in Græcia primus iunxit quadrigam. Iudices à Moyſe vſque ad Samuel præfuerunt annis 305. Othoniel annis 40 præfuit. Cadmus Thebanorum rex Græcas literas inuenit. Loth annis 80 præfuit. Amphion muſicus claruit. Debbora annis 40. Primus Latinis regnauit Picus. Et Apollo medicinæ artē inuenit. Gedeon annis 40. Orpheus Linuſq; muſici claruerunt. Abimelech annis 3. Iſte 70 fratres ſuos occidit. Thola annis 30. Priamus regnauit in Troia. Iair annis 22. Carmenta Latinas literas reperit. Iephthe annis 6. Hercules flāmis ſe iniecit. Abeſſa annis 7. Bellum decennale Troiæ ſurrexit. Achialon annis 10. Hic in 70 interpretibus non habetur. Labdo annis 8. Captâ Troia Æneas venit in Italiam. Samſon annis 20. Aſcanius Albam condidit. Heli ſacerdos annis 40. Arca teſtamenti capitur, & regnum Sicyoniorum finitur. Samuel & Saul annis 32. Regnum Lacedæmoniorum exoritur, & Homerus fuiſſe probatur.

Quarta ætas continens annos 453. Dauid annis 40 regnauit. Carthago à Didone conditur. Gath, Nathan, & Aſaph prophetauerūt. Salomon annis 40. Templum Hieroſolymis ædificatur, annis 480 egreſſionis ex Ægypto expletis. Ex quo apparet Samuelem & Saulem 32 annos, & non 40 præfuiſſe. Roboam 17 annis regnauit. Regnum Iſraël & Iuda diuiditur. Abia annis 3. Pontifex Abimelech inſignis habetur. Aſa annis 41. Aggęus, Amos, Iohel, & Iehu prophetauerunt, & Azarias. Ioſaphat annis 25. Helias, Heliſæus, Abdias, & Michæas prophetauerunt. Ioram annis 8. Edom receſſit à Iuda, & conſtituit ſibi regem. Ochozias anno 1. Helias rapitur. Athalia annis 7. Ionadab filius Rechab ſacerdos claruit. Ioas annis 40. Zacharias filius Ioiadæ lapidatur. Amaſias annis 28. Amos propheta claruit in Iſraël. Ozias annis 52. Olympias prima à Græcis conſtituitur. Ionathā annis 16. Eſaias, Oſeas, & Iohel prophetauerunt. Et Romulus naſcitur. Achaz annis 16. Roma conditur. Et Iſraël in Medos transfertur. Ezechias annis 29. Romulus 100 ſenatores conſtituit. Manaſſes annis 55. Numa 2 menſes adiecit, & Sibylla Samia claruit. Ammon annis 2. Tullus in republica cēſum exegit. Ioſias annis 31. Thales Phyſicus claruit. Ioachim annis 11. Huius tertio anno Nabuchodonoſor Iudæam cepit. Sedechias annis 11. Templum Hieroſolymis incēſum eſt. Fuerunt autem ab origine mundi vſq; ad terminum Iudaici regni anni 3363.

Quinta ætas continet annos 580. Hebræorum captiuitas annis 70. Iudith hiſtoria conſcribitur. Darius annis 36. Huius ſecundo anno templum Hieroſolymis conſtruitur, finitis 70 annis Iudaicæ captiuitatis. Xerxes annis 21. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur. Artaxerxes annis 40. Ezdras legem incenſam renouauit. Et Nehemias Hieruſalem reſtaurauit. Darius, qui & Nothus, annis 19. Hęc ætas habuit Platonem. Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26. Demoſthenes & Ariſtoteles prædicantur. Xerxes Ochi filius annis 4. Xenocrates claruit. Darius annis 6. Alexander Macedo annis 12, qui Hieroſolymam cepit. Hucuſque regnum Perſarum, dehinc Græcorum. Alexander ann. 5 Aſiam obtinuit. Ptolemæus Lagi filius annis 40. Machabæorum liber primus inchoauit. Philadelphus annis 38. 70 interpretes claruerunt. Euergetes annis 26. Ieſus ſapientiæ librum compoſuit. Philopater annis 17. Machabæorum liber ſecundus inchoauit. Epiphanes annis 24. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis 35. Hunc Antiochus ſuperans Iudęos oppreſſit. Et Scipio Africam vicit. Euergetes annis 29. Brutus Hiſpaniam ſubegit. Soter annis 17. Thraces Romanis ſubiiciuntur. Varro & Cicero naſcuntur. Alexander annis 10. Syria per Gabinium Romanis ſubiicitur. Ptolemæus Cleopatræ filius annis 8. Saluſtius hiſtoriographus naſcitur. Dionyſius annis 30. Pompeius Iudęam cepit. Cleopatra annis 2. Ægyptus Romanis ſubditur. Hucuſque regnum Græcorum: nunc Romanorum. Iulius Cæſar annis 5. Hic primus monarchiam tenuit, & ab hoc Cæſares appellati ſunt. Octauianus annis 56. Huius anno 42 Dominus noſter Ieſus Chriſtus naſcitur, completis ab Adam iuxta Hieronymum annis 5199. Tiberius autem annis 23. Huius anno 18, Dominus noſter Ieſus Chriſtus crucifixus eſt. Gaius annis 4. Matthæus Euangelium ſcripſit. Claudius annis 14. Petrus Romam, & Marcus Alexandriam petierunt. Nero annis 13. Petrus & Paulus cruci, gladioque traditi ſunt. Veſpaſianus annis 10. Huius anno ſecundo Titus Hieroſolymam ſubuertit, templum ſolo ſtrauit, poſt annos primæ ædificationis 1089, Dominicæ autem incarnationis 71. Titus annis 2. Hic facundus & pius fuit. Domitianus annis 16. Iohannes Apoſtolus in Patmon relegatur. Nerua anno vno.

Ioannes

Ioannes Ephesum rediit, & Euãgelium scripsit. Traianus annis 9. Symeon Hierosolymorum episcopus crucifigitur, & Iohannes Apostolus requiescit. Adrianus annis 21. Aquila interpres oritur. Antoninus minor annis 19. Montanus Cataphrygarũ author oritur. Commodus annis 13. Theodotion interpres apparuit. Ælius Pertinax anno 1. nihil historię habet. Seuerus Pertinax annis 18. Symmachus interpres agnoscitur. Antoninus Caracalla annis 7. Quinta editio Hierusalẽ inuenitur. Macrinus anno vno vel Marcus. Aurelius Antoninus annis 4. Sexta editio Nicopoli reperitur, & Sabellius infelix oritur. Alexander annis 13. Origenes Alexandriæ claruit. Maximianus vel Maximus annis 3. Hic persecutus est Christianos. Gordianus annis 7. Fabianus episcopus Romæ claruit. Philippus annis 7. Hic primus imperator Christianus fuit. Decius anno 1. Antonius monachus oritur. Gallienus & filius eius Volusianus annis 2. Nouatiana hæresis oritur. Valerius cum Gallieno annis 5. Cyprianus & Cornelius martyrio coronãtur. Claudius annis 2. Iste Gothos ab Illyrico expulit. Aurelianus annis 5. Hic etiam persecutus est Christianos. Tacitus annum vnum. Probus annis 6. Manichæorum hæresis oritur. Carus annis 2. iste de Persis triumphauit. Diocletianus & Maximianus annis 20. Isti diuinis libris exustis, vastari ecclesias, affligi & interfici Christianos iusserunt. Maximinus filius Maximiani, Seuerus, & Galerius anno 1. Constantinus annis 31: cuius 16 anno Nicena synodus congregatur, Dominicæ incarnationis anno 318. Constantius & Constans annis 27. Reliquiæ sancti Andreæ sanctiq́ue Lucæ Euangelistæ Constantinopolim transferuntur, & Anthropomorphitarum hæresis oritur. Per idem tempus Athanasius & Maximinus Treuerorum archiepiscopus, atque Hilarius, doctrina & fide clari habebantur. Iulianus annis 2. Hic ex monacho paganus factus, Christianos persecutus est. Iouianus anno 1. Iste cum omni exercitu Christianus efficitur. Valentinianus annis 11, qui à Iuliano ob fidem Christi militia fuerat priuatus: & Gothi hæretici facti sunt. Gratianus cum fratre Valentiniano annis 6. Ambrosius & Martinus episcopi claruerunt. Valentinianus cum Theodosio annis 9. Hieronymus in Bethlehem toto mundo claruit. Theodosius annis 11. Sanctus Iohannes Anachorita claruit. Arcadius cum fratre Honorio annis 13. Iohannes Chrysostomus & Augustinus episcopi claruerunt. Honorius cum Theodosio minore annis 15. Cyrillus Alexandrię episc. claruit. Theodosius minor Arcadij filius annis 26. Ephesina synodus Nestoriũ cum suis fautoribus Pelagianis damnat, sub Celestino papa. Marcianus annis 7. Chalcedonense concilium sub Leone papa 630 patrum agitur. Leo maior cum Leone minore annis 17. Ægyptus ab errore Dioscori liberatur. Zenon annis 17. Corpus Barnabæ Apostoli reperitur, & Acephalorum hæresis oritur. Anastasius 26 annis. Fulgentius episcopus claruit. Iustinus maior annis 9. Acephalorum hæresis abdicatur. Iustinianus annis 39. Huius sexto anno primus cyclus Dionysij inchoauit, Dominicæ incarnationis anno 532. Iustinus minor annis 11. Armenij fidem Christi susceperunt. Tiberius annis 9. Ermingildus rex Gothorum martyrio coronatur. Mauricius annis 21. Gregorius papa Augustinum archiepiscopum cum monachis Britanniam misit, vt genti Anglorum verbum Dei euangelizarent, Dominicæ incarnationis anno 596. Phocas annis 8. Angli Saxones fidem Christi susceperunt. Heraclius annis 36. Iudęi in Hispania Christiani facti sunt. Heracleonas cũ matre sua Martina annis 2. Pyrrhus regiæ vrbis episcopus à Theodoro papa damnatur. Cõstantinus Heraclij filius menses 6. Paulus Pyrrhi successor ob eandem vesanam doctrinam damnatus est. Constantinus Constantini filius annis 17. Hic sextam synodum congregauit. Cuius rogatu Agatho papa misit in regiam vrbem legatos suos, in quibus fuit Iohannes Romanæ ecclesiæ tunc diaconus, non longè pòst episcopus, pro adunatione facienda sanctæ ecclesiæ. Hæc sexta synodus Constantinopolim acta est, vbi affuerunt episcopi 150, præsidente Georgio patriarcha vrbis regiæ, & Macario vrbis Antiochiæ, & conuicti sunt, qui vnam voluntatem & operationem astruebant in Christo falsò, patrum catholicorum dicta per plurima.

702. Anno Dominicæ incarnationis. Huc vsque Beda.

703. 704. 705. [Aldfridus rex Nordanimbrorum, filius Oswi fratris S. Oswaldi regis.]

706. [Initium monasterij S. Petri in Erphesphurt, quod construxit Tagebertus rex

Hæ signũ [ ] inclusa, ô manuscripto iam accessimus.

Francorũ in monte, qui antea Merruigisburg vocabatur: sed ab ipso Tageberto mons' sancti Petri nuncupatus est: & omnia quæ habuit in Thuringia, ad eum locum dedit monitu Trutmani solitarij.]

707. 708. Conradus rex de Britannia Romam perrexit, ibiq́ue attonsus ac monachus factus, in ieiuniis & precibus ad diem peruenit vltimum.

709. 710. Pipinus maior domus regni Francorum perrexit in Alemanniam.

711. 712. Mortuus est Heribertus rex Longobardorum.

713. 714. Mortuus est Pipinus maior domus, cui successit Carolus Martellus filius eius.

715. Mortuus est Dagobertus rex, fuitq; pugna Francorum.

716. Pugnauit Carolus contra regem Ratbodum.

717. Pugnauit Carolus contra Francos in Dominica die ante Pascha.

718. Vastauit Carolus Saxoniam plaga magna. [Sanctus Bonifacius ordinatur episcopus 11 calend. Decembris.]

719. Occisio Francorum ad Suessonis ciuitatem.

720. Pugnauit Carolus contra Saxones.

721. 722. Magna fertilitas facta est.

723. [Carolus infirmatur.]

724. 725. Carolus perrexit Andegauum.

726. 727. Sanctus Egbertus migrauit ad Christum.

728. 729. Cometæ stellæ apparuerunt.

730. 731. Carolus vastauit vltra Liguriam.

732. [Carolus pugnauit contra Sarracenos.]

733. [Eclipsis facta est solis.]

734. Carolus perrexit in Frisiam.

735. Carolus vastauit Wascones.

736. Beda nobilis & præclarus doctor obiit. Initium Herueldensis monasterij.

737. 738. Carolus pugnauit contra Sarracenos in Gothia.

739. Carolus Saxoniam iterum intrauit, & fecit eos tributarios.

740. Carolus Prouinciam intrauit vsque in Massiliam.

741. Carolus obiit, maior domus regni Francorum, cui successerunt Carlmannus & Pipinus, filij eius. Initium Altahensis monasterij.

742. Carolus Magnus natus est. [Sanctus Bonifacius cum Carlomanno magnam synodum habuit.]

743. 744. Initium Fuldensis monasterij.

745. 746. Sanctus Burchardus ordinatus est episcopus primus in Wirziburg.

747. Sanctus Wigbertus migrauit à sæculo. Carlmannus Romæ monachus factus est.

748. 749. 750. Pipinus decreto Zachariæ papæ per vnctionem sancti Bonifacij archiepiscopi rex appellatus est, qui antea maior domus vocatus est, & Hildericus rex tonsoratus in monasterium mittitur.

751. Zacharias papa obiit, Stephanus electus est atque occisus, & alter Stephanus electus atque consecratus est.

752. 753. Stephanus papa ad Pipinum veniens, defensionem petiit contra Haistulfum regem.

754. Stephanus Papa duos filios Pipini Carolum & Carlmannum vnxit in reges.

755. Sanctus Bonifacius martyrio coronatur.

756. Organa primùm missa sunt Pipino ex Græcia.

757. 758. Pipinus Saxonibus superatis tributum imposuit, vt 300 equos singulis annis persoluerent.

759. 760. 761. 762. 763. 764. Pipinus magnum conuentum habuit in Carisiago, fuitq́ue hyems durissima.

765. Ruotgangus episcopus corpora sanctorum Gorgonij, Naboris, & Nazarij Roma aduexit.

766. Victi sunt Sclaui in Weidahaburg à Francis. 767.

768. Pipinus

768. Pipinus rex acquisiuit Aquitaniam totam, & inde reuertens ad sanctum Dionysium octauo calendas Octobris obiit, Carolo Magno & Carlmanno regnum relinquens.

769. 770. Bertha regina venit de Italia, & Desyderij regis filiam adduxit in Franciam.

771. Carlmannus obiit, fratri Carolo regnum relinquens.

772. Carolus in Saxonia Eresburg expugnauit, & fanum eorum quod vocabatur Irminsul, destruxit.

773. Carolus ab Adriano papa inuitatus, Desyderium regem in Papia obsedit.

774. Carolus Papiam cepit, & Desyderium regem in Franciam duxit. Eodem anno Saxones ecclesiam in Fridesslare, lignis & igne implentes incendere volebant, sed minimè valebant.

775. 776. Saxones Christiani effecti sunt.

777. [Dedicatio ecclesiæ in Ordorff a beato Lullo in honore S. Petri.]

778. Carolus pugnauit contra Sarracenos, & Saxones Loganahi vastant.

779. Sturm abbas Fuldensis cœnobii obiit.

780. 781. Carolus Romam perrexit, ibiq; baptizatus est Carlomannus filius eius, quem Adrianus papa immutato nomine vocauit Pipinum. Ibi quoque desponsata est Rudrut filia eius Constantino Imperatori. Carolus diuisit terram inter episcopos in Saxonia.

782. Caroli comites occisi sunt à Saxonibus in loco qui dicitur Suntal.

783. Hildigart regina obiit, cui Fastrat successit.

784. 785. 786. Sanctus Lullus archiepiscopus obiit, [cui Richolffus successit:] & Carolus ad Italiam venit. Multa quq; visa sunt prodigia. Signum enim crucis in vestimentis hominum apparuit, & sanguis è cœlo terraq; profluxit.

787. Carolus Romam veniens Beneuentum profectus est, & monasterium sancti Benedicti adiit. [Et eclipsis facta est solis.]

788. 789. Carolus subegit gentem Wilsorum.

790. Carolus perrexit in Pannoniam.

791. Carolus subegit gentem Auarorum, & fundata est ecclesia sancti Bonifacij in Fulda.

792. Coniuratio Pipini contra patrem suum, quæ per Fardolfum publicata est. Vnde Pipinus attonsus, in monasterium mittitur, cæteriq; omnes perditi, alij decollati, alij suspensi, miserabiliter sunt mortui. Et ipsi Fardolfo datum est cœnobium sancti Dionysij.

794. Hæresis Feliciana damnata est in synodo Franckonefurt, & Vastrath regina obiit.

795. Adrianus papa obiit in natiuitate Domini.

796. 797. 798. Balthart abbas Heruelden sis obiit.

799. Leo papa, lingua truncata, excæcatus, & de pontificatu electus, videns & loquens in Franciam venit ad Carolum, in locum qui dicitur Heristelle.

800. Carolus à Romanis Augustus est appellatus.

801. Amarmurmulus rex Persarum elephãtem vnum cum aliis muneribus Carolo misit.

802. 803. Leo papa iterum venit in Franciam, & Saxones Transalbiani translati sunt in Franciam.

804. 805. Carolus Caroli filius Bohemios vastat.

806. 807. Mortalitas maxima facta est in Fulda.

808. 809. 810. Hohenburg castellum impositum est Albi flumini ab imperatore Carolo contra Danos.

811. Depositio Luitgeri episcopi.

812. 813. Richolfus Moguntiæ archiepiscopus obiit, [cui Haistolfus successit:] & pons apud Moguntiam incendio periit.

814. Carolus Magnus imperator obiit, cui Ludouicus successit, qui episcopatum in Hildensheim constituit.

815. Baugolfus abbas Fuldenſis obiit. [Et præceptum eſt, vt omnes monachi cantarent curſum ſancti Benedicti.]

816. 817. Ludouicus Imperator Aquiſgrani habuit ſynodum, ibiq́ue ordinauit vitam monachorum.

818. Ludouicus Imperator in Britannia Normannum regem vicit.

819. Ludouicus Iudith filiam Wefilin vxorem accepit, & in Fulda dedicata eſt eccleſia.

820. 821. 822. Inchoatio monaſterij nouæ Corbeiæ.

823. 824. Ludouicus contra Viuomarcum regem pugnauit, & Britanniam vaſtauit.

825. Viuomarcus occiſus eſt in domo propria, & Haiſtolfus Moguntiæ archiepiſcopus obiit, cui Otger ſucceſſit.

826. Hiltwinus oſſa ſancti Sebaſtiani in Galliam tranſtulit.

827. 828. 829. Ludouicus imperator depoſitus eſt à filiis ſuis Lothario, Ludouico & Carolo.

830. 831. Brun & Raban abbates fundamentum eccleſiæ ſancti Wigberti foderunt 8 idus Iulij, ſecunda feria.

832. Corpus S. Aurelij in Germaniam delatum eſt, & Hirſaugia fundata. Coniuratio Ludouici contra patrem ſuum.

833. Regnum Francorum ad Lotharium eſt conuerſum.

834. Pipinus & Ludouicus parrem ſuum reſtituerunt in regnum.

835. 836. [Otgarius archiepiſcopus tranſtulit ſanctum Seuerum ad Frãckfurt.]

837. 838. Coniuratio Ludouici iterum ad Franckonefurt, & conuerſum eſt regnum ad patrem eius.

839. 840. Ludouicus inſequẽdo filium venit ad Herolfesfelt monaſteriũ 6 idus Aprilis. Ludouicus imperator obiit, cui filius eius Ludouicus ſucceſſit.

841. Lotharius bellauit contra fratres ſuos Ludouicum & Carolum, in quo prælio penè ad internicionem deleti ſunt Franci, & Luitharius victus eſt, vbi & Adelbertus comes occiſus eſt.

842. Luitharius expulſus eſt à regno, & Raban abbas de monaſterio.

843. Luitharius, Ludouicus, & Carolus pacem fecerunt.

844. Luitharius rex regem Sclauorum Geſtimulum occidit.

845. Ludouicus venit ad Herolfesfelt 2 calendas Nouembris, & priuilegia monachis dedit, ſuoq́ue ſigillo muniuit. Monachi quoque eiuſdẽ Heruelденſis monaſterij reconciliati ſunt cum Otgario archiepiſcopo de decimis frugum & porcorum ex terra Thuringorum, per fideles legatos domini Ludouici Auguſti, epiſcopos videlicet & præſides.

846. Ludouicus filius Ludouici Pannoniam ſubegit, & Bohemos domum rediens vaſtauit. Brun abbas Heruelденſis obiit, cui Brunuart ſucceſſit.

847. Oggarius Moguntiæ archiepiſcopus obiit, cui abbas Fuldenſis Rabanus ſucceſſit. Abbatiam Waldo ſuſcepit.

848. Ad Moguntiã habito ſynodali concilio, Godeſcalcus hæreticus damnatus eſt.

849. 850. Dedicata eſt eccleſia ſancti Wigberti 5 calendas Nouembris à Rabano Moguntiacenſi archiepiſcopo.

851. 852. Tranſlatio Lulli in cœna Domini.

853. 854. 855. Ludouicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidũ regem Maruhenſium. Luitharius etiam rex tõſuram & monachicum habitum ſuſcepit, moriturus in Prumia.

856. Rabanus archiepiſcopus obiit, cui Carolus ſucceſſit.

857. Carolus archiepiſcopus Moguntiæ magnam ſynodum habuit.

858. Ludouicus rex Ludouicũ filium ſuũ miſit cum exercitu magno ad Abotritos.

859. Ludouicus & Carolus atque Lutharius filius Lutharij fratris eorum cum iuramento pacem fecerunt.

860. 861. Vdo, Ernoſt, Berngerus comites, & Waldo abbas Fuldenſis honoribus depoſiti ſunt. Thiodo abbas ſucceſſit.

862.

862. 863. Carolus archiepiſcopus obiit, cui Luitpernus ſucceſſit.
864. Ludouicus rex Ratzidum regem Morahenſium ſibi ſubegit.
865. 866. 867. 868. 869. Luitherus rex à Beneuento reuerſus, Romam venit, ibiq́ue ab Adriano damnatus eſt, qui domum rediens penè cum ſuis omnibus periit. Eodem anno Thiodo abbas Fuldenſis depoſitus, & Sigehardus electus eſt vir religioſus.
870. 871. 872. 873. 874. 875. Ludouicus rex obiit, cui filius eius Ludouicus ſucceſſit. Brunwart Heruelden ſis abbas obiit, cui Drugo ſucceſſit.
876. Pugna iuxta Andarnaha facta eſt inter Carolum & Ludouicum Ludouici regis filium.
877. 878. 879. Ludouicus rex filius Ludouici regis obiit, cui frater eius Carolus ſucceſſit.
880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. Carolus de regno eſt electus, & Arnoldus electus.
888. Carolus obiit.
889. 890. Luitbertus archiepiſcopus obiit, cui Sunderolt ſucceſſit.
891. Sunderolt Mogunti æ archiepiſcopus occiſus eſt, cui Hatto ſucceſſit.
892. Arn [Herbipolenſis] epiſcopus occiſus eſt. Et Drugo abbas Heruelde ſis obiit, cui Harderat ſucceſſit.
893. Prælium magnum factum eſt inter Baioarios & Vngaros.
894. 895. 896. Arnoldus Romæ imperator factus eſt.
897. 898. 899. Arnoldus imperator obiit, cui Ludouicus filius eius ſucceſſit.
900. 901. Harderat abbas Heruelden ſis obiit, cui Dietbart ſucceſſit.
902. Sclaui vaſtauerunt Saxoniam.
903. Adelbracht, Eberhart, & Heinricus occiſi ſunt.
904. 905. Conradus comes occiſus eſt ab Adelberto.
906. Vngari vaſtauerunt Saxoniam.
907. Adelbertus comes occiſus eſt, iubente Ludouico rege.
908. Luitboldus dux Thuringorum occiſus eſt ab Vngaris.
909. Burchardus dux Thuringorum occiſus eſt ab Vngaris.
910. Ludouicus rex pugnauit cum Vngaris, & victus eſt.
911. Vngari vaſtauerunt Franciam.
912. Ludouicus rex obiit, cui Conradus ſucceſſit. Hatto archiepiſcopus Mogunti æ obiit, cui Hereger ſucceſſit.
913. 914. Otto Saxonicus comes obiit.
915. Vngari vaſtando venerunt vſque in Fuldam.
916. 917. 918. Conradus rex fuit in Herolfelde.
919. Conradus rex obiit, cui Heinricus Saxo ſucceſſit.
920. 921. 922. 923. 924. Herger archiepiſcopus Mogunti æ obiit, cui Hildibertus ſucceſſit.
925. 926. 927. Diethardus iunior abbas Heruelди æ factus eſt cum ſenioris Diothardi conſenſu.
928. Diothardus abbas iunior epiſcopus ordinatus, & Burchardus abbas electus eſt.
929. 930. Diothardus ſenior obiit.
931. Heinricus rex Abotritos ſubegit.
932. Diedo [Wirtzburgenſis] epiſcopus obiit, cui Burchardus abbas Heruelди æ ſucceſſit.
933. Megingoz abbas Heruelди æ electus eſt.
934. Heinricus rex Wucronin cum exercitu fugat.
935. Magna ſynodus fuit in Erphesfurt. Eodem anno Heinricus rex obiit, cui filius eius Otto ſucceſſit.
936. Otto rex fuit Herolfesfelde. Eodem anno eccleſia ſancti Bonifacij exuſta eſt.

937. Eberhardus Comes Heinricum filium Heinrici regis captum proiecit in vincula.

938. Eberhardus & Gisilbertus occisi sunt. Hildibertus archiepiscopus Moguntiæ obiit, cui Fridericus successit.

940. 941. 942. Dedicata est ecclesia sancti Maximini in Treueris.

943. Synodus Bonnæ congregata est.

944. 945. Nuncij Græcorum ad regem Ottonem venerunt cum magnis muneribus, in vigilia omnium Sanctorum.

946. 947. Etheit regina obiit, cui Adelheit successit.

948. Synodus ad Ingelheim congregata est, cui Marinus legatus Apostolicus præsedit.

949. Iterum nuncij Græcorum ad regem Ottonem cum preciosissimis muneribus venerunt, in memoria omniũ sanctorum, & Otto rex dedit filiam suam Cõrado duci.

950. Factum est magnum prælium inter Baioarios & Vngaros.

951. Otto rex perrexit in Italiam, & acquisiuit Adelheidam reginam, & Berngerũ regem subdidit sibi.

952. 953. Nimis crudelis dissensio exorta est inter Luitdolfum regis filium, & Heinricum patruum suum. Eodem anno obsessa est Mogũtia, & Rosstadal castellum, factaque est in illo loco magna pugna.

954. Fridericus archiepiscopus Mogũtię obiit, cui Wilhelmus filius regis successit.

955. Otto rex Vngaros cum magno periculo sui suorumq; magna cæde prostrauit in Lechfelt, in natali sancti Laurentij: in quo etiam bello dux Conradus cum aliis multis est occisus. Heinricus quoque dux Baioariorum obiit.

956. Rudbertus Treuerensis archiepiscopus obiit, cui Heinricus successit, & Hadamarus abbas Fuldẽsis obiit, cui Hatto successit. Eodẽ anno Luitdolfus in Italiam perrexit, eamque sibi subegit. Et Megingoz abbas Heruelditæ obiit, cui Hagano successit.

957. Luitdolfus in Italia est mortuus, & inde ad Moguntiam portatus est, & ad sanctum Albanum sepultus est.

958. Signum crucis in vestimentis apparuit.

959. Hagono abbas Herueldensis potestatem suam reliquit ob infirmitatem corporis sui, eoque viuente Guntherus electus est in locum eius.

960. Venerunt legati Rusciæ gentis ad regem Ottonem, deprecantes, vt aliquem suorum episcoporum transmitteret, qui ostenderet eis viam veritatis. Qui cõsensit deprecationi eorum, mittẽs Adelbertum episcopum fide catholicum, qui etiam vix euasit manus eorum.

961. Venerunt legati domini Apostolici ad regem Ottonem, inuocantes eum Romam, in adiutorium Iohannis Papæ. Filius eius Otto secundus in regem vngitur Aquisgrani.

962. Otto rex perrexit Romam, eumq; Iohannes papa gratanter suscipiens honorificè super cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua imperatorem fecit. Guntherus Herueldensis abbas obiit, cui Egilolfus successit.

963. Magna synodus facta est Romæ, cui Otto imperator præsidebat cum multitudine magna episcoporum, abbatũ, sacerdotum, clericorum, ac monachorum, ibique deiectus est Benedictus à sede Apostolica.

964. Berngerus rex obsessus est in monte sancti Leonis, ibique captus atque in Babenberg ductus est cum Willa vxore sua.

965. Otto imperator de Italia venit. Brun [Colonienſis] archiepiscopus obiit, cui Volcmarus successit.

966. Otto imperator tertia vice Romam venit.

967. Otto imperator misit legatos suos ad Wilhelmum archiepiscopum & alios principes, vt Ottonem filium suum cum omni dignitate regali ad Italiam mitterent, quem ipse suscipiens Romam perduxit, vt papa Iohannes posterior imperatorem faceret: quod & libenter fecit.

968. Wilhelmus [Moguntinensis] archiepiscopus obiit, cui abbas Fuldensis Hatto successit. Abbatiam verò suscepit Wernher.

969. Hatto

969. Hatto Moguntiæ archiepiſcopus obiit, cui Ruitbertus ſucceſſit.

970. Egilolfus Heruelden ſis abbas obiit, cui Gozbertus ſucceſſit.

971. Exuſtum eſt famoſum templum in Dornburg.

972. Ottoni iuniori imperatori miſſa eſt Theophania ab imperatore de Græcia. Eodem anno Otto ſenior imperator cum iuniore Ottone de Italia perrexit in Franciam.

973. Otto imperator ſenior cum iuniore venit Quidilinburg, ibiq; celebrauit ſanctum Paſcha 10 cal. Aprilis. Illucque venerunt legati plurimarum gentium, videlicet Romanorum, Græcorum, Beneuentorum, Italorum, Vngarorum, Danorum, Sclauorum, Bulgarorum, atq; Ruſcorum cum magnis muneribus. Eodem anno Otto imperator ſenior obiit in Mimelieba nonis Maij, cui filius eius ſecundus Otto ſucceſſit.

974. Heinricus dux Baioariorum & Abraham epiſcopus cum Boliſclaione & Miſichone inierunt contra imperatorem prauum conſilium. At imperator tali nefando comperto conſilio, congregauit omnes principes ſuos, & quid inde faceret conſilium petiit. Qui dederunt ei cõſilium, vt mitteret ad ducem Heinricum & Bopponem epiſcopum, & Gebehardum comitem, eosq; ad placitum inuitaret per edictum: qui ſine dilatione Deo donante dedit ſe in poteſtatem imperatoris. Eodemque anno perrexit imperator contra Haroldum in Scleoſwig.

975. Otto Imperator habuit magnum conuentum in Wehmare. Eodem anno imperator Bohemos vaſtauit & concremauit.

976. Otto Imperator perrexit ad Baioariam, atque Heinricum ducem expulit, Ottoniq; duci Baioariam commendauit.

977. Imperator cum magno exercitu perrexit ad Bohemos, & maximam partem terræ illius incendio concremauit. Ipſe quoque Heinricus cum altero Heinrico inuaſerant Bazowam. quod imperator vt audiuit, feſtinatò exercitum illò mouit, vrbemq; obſedit, & Heinricum ducem ad ſuam gratiam recepit, atque in Franciam perrexit.

978. Ad imperatorem Ottonem venit in Paſcha Boliſlawo, qui honorificè ſuſceptus, magnisq; muneribus ab imperatore oneratus rediit domum. Aderat & Heinricus cum altero Heinrico, qui comprehenſi in exilium miſſi ſunt. Eodem anno Luitherus rex cum electo numero militum repentè inuaſit Aquiſgrani palatium, ſeditq; ibi tribus diebus. At Otto imperator feſtinatò cum exercitu inſecutus eſt Luitharium vſque in Sigonem fluuium, & vſque ad ſancti Dionyſij cœnobium, eumq; non apprehendit, quia fugiendo euaſit.

979. Gero Comes à Waldone quodam accuſatus, dum eum in ſingulari certamine occidiſſet, ipſe tamen ab imperatore decollatus eſt.

980. Otto imperator perrexit in Italiam, & Gozberdus Hirsfeldenſis abbas eccleſiam conſtruxit in Ordorf.

981. Adelbertus Magdaburgenſis archiepiſcopus obiit, cui Hiſillarius ſucceſſit. Imperator Natalem domini Romæ celebrauit.

982. Deſtructus eſt epiſcoparus in Merſiburg, miręq; magnitudinis ędificium cecidit in Magdeburg. Eodẽ anno Otto imperator valde periculoſum habuit pręliũ cum Sarracenis in Calabria. in quo prælio occiſus eſt Heinricus Auguſtenſis eccleſiæ epiſcopus, cum aliis plurimis epiſcopis. in quo etiã prælio idus Iulij occiſi ſunt milites fortiſſimi, hi ſcilicet, Vdo, Gebehardus, Guntherus, Bertholdus cum aliis multis, & Otto dux atq; Wernher abbas Fuldenſis. Ipſe imperator vita comite vix euaſit.

983. Otto ſecundus imperator Romam poſt malè geſtas res regreſſus obiit, ibidemq; ſepultus eſt. Heinricus dux Baĩoāriæ regnum inuaſit, ſed à Principibus eſt reprobatus.

984. Filius imperatoris tertius Otto patri ſucceſſit in regnum, vnctus in regẽ Aquiſgrani à Iohanne Rauennati epiſcopo.

985. Gozberdus [Hirsfeldenſem] abbatiam reddidit, cui Bernharius ſucceſſit.

986. Otto rex puer Boemiam vaſtauit, ſed Miſchonem cum muneribus obuium ſuſcepit.

987. Iterum rex Boëmiam intrauit, & eam ad deditionem coëgit.

988. Æstatis feruor nimius. Rupertus Moguntiæ archiepiscopus obiit, cui Willigis successit.

989. Theophana imperatrix Romam perrexit, omnemque illam regionem Regi subdidit.

990. 991. Theophana imperatrix obiit. Ignis de Rheno ascendit, & villas proximas absumpsit. Gotehardus monachus factus est.

992. Otto rex Brandenburgam obsedit. Gerdach Hildesheimensis episcopus obiit. [Dominus Bernnardus regis cancellarius, in diuinis & humanis rebus 14 calend. Februarias ordinatus, solertissimus successit. Filij Heinrici comitis Heinricus, Vtto, Sigifridus contra piratas pugnant: quorum vnus occisus, duo sunt capti.]

993. 994. Wolffgangus Ratisponensis episcopus obiit, cui Gebehardus successit. Filij Heinrici comitis, Heinricus, Vtto, &c. (vt iam suprà) perierunt.

995. Maiolus abbas obiit.

996. Otto rex contra Crescentium Romam venit, vbi & Brunonem in sede Apostolica constituit, à quo & ipse imperator factus est. Gothardus abbas factus est in Altaha.

997. Iohannes Placentinus episcopus sedem Apostolicam inuasit consilio Crescentij. Adalbertus episcopus martyrizatur.

998. Crescentius ab imperatore decollatus, cum duodecim suis ante vrbem suspenditur. Iohannes pseudopapa cæcatur.

999. Brun papa qui & Gregorius, obiit, cui Gebertus qui & Siluester, successit. S. Adelheit imperatrix obiit.

1000. Imperator ossa Caroli Magni Aquisgrani à pluribus eo vsque ignorata inuenit. Gaudentius frater Adelberti martyris Pragæ archiepiscopus constituitur.

1001. Imperator Natalem domini Romæ celebrauit.

1002. Otto III imperator obiit, cui Heinricus Baioarius successit. Eggihardus marchio regni vsurpator Polodi occisus est.

1003. Plerique Principes à rege deficiunt, sed post modicum correcti in gratiã recipiuntur.

1004. Miserandum Papiæ incendium. Brun frater regis, qui electioni eius aliquandiu restiterat, in gratiam eius rediit.

1005. Bernharius abbas Heruelden sis obiit, cui Godehardus successit.

1006. Gũtherus nobilis vir de Thuringia monachus factus est Heruelditz, sed postea ad Altaha transiuit consilio Godehardi abbatis. Fames valida.

1007. 1008. Nothger Leodiensis episcopus obiit, cui Baldaricus successit. Guntherus monachus eremum petiuit.

1009. Ecclesia maior Moguntiæ quam Willigisus construxerat, incensa est ipso die consecrationis suæ.

1010. Ansfridus Traiectensis episcopus obiit, cui Adelboldus successit.

1011. Willigisus Moguntiæ archiepiscopus obiit, cui Erchenbaldus [Fuldensis] successit. Abbatiam Brantho suscepit.

1012. Ecclesia maior in Babenberg ab Eberhardo primo eiusdem sedis episcopo consecrata est. Gotehardus abbatiam Heruelden sem reliquit, cui Arnoldus successit.

1013. 1014. Henricus rex cum Kunigunda regina imperiale nomen suscepit.

1015. Imperator ad Polonos cum exercitu abiit.

1016. Grando magna fuit, & multi fulmine exusti sunt.

1017. Megingoz Treuerorum episcopus obiit, cui Boppo successit. Imperator contra Polonos iterum exercitum duxit.

1018. 1019. Imperator papam Babenberg suscepit hospitio.

1020. Heribertus Colonien sis archiepiscopus obiit, cui Pilegrinus successit. Erchenbaldus Moguntiæ archiepiscopus obiit, cui Aribo successit.

1021. Ingens terræmotus factus est in Baioaria.

1022. [Dominus Bernnardus Hildesheimensis episcopus obiit. Gotehardus Altaha abbas successit, 4. non. Decembris ordinatus.]

1023. Gero

1023. Gero Magdaburgensis episcopus obiit, cui Hunfridus successit. Brantho abbas Fuldensis episcopus factus est Halberstat. Richardus abbas Fuldensis factus est.

1024. Heinricus secundus rex, primus imperator obiit, cui successit Conradus.

1025. 1026. 1027. Conradus rex imperator factus est in Pascha. Gebehardus frater imperatoris coactus est ex laico clericus fieri.

1028. Henricus imperatoris filius rex factus est Aquisgrani per Pilegrinum Colonien sem archiepiscopum.

1029. Bruno Augustensis episcopus obiit, cui Ebbo successit. Wernher Argentinæ episcopus obiit, cui Wilhelmus successit.

1030. Conradus imperator Hungariam cum exercitu intrauit.

1031. Arnoldus abbatiam Heruelden sem perdidit, cui Bardo successit. Sed is post dimidium annum Ariboni Moguntino archiepiscopo defuncto successit, Rudolphus verò abbatiam Heruelden sem suscepit.

1032. Arnoldus amissa abbatia Heruelden si obiit in Gellingin.

1033. Kunigund imperatrix obiit. Imperator exercitum duxit in Burgundiam cõtra Vdonem.

1034. Alburwinus præpositus Heruelden sis abbas factus in Nuinburg.

1035. Rudolphus abbas Heruelden sis ordinatur episcopus Podelbrunon, cui Meginherus vir venerabilis successit.

1036. Pilegrinus Colonien sis archiepiscopus obiit, cui Herimannus successit. [Ædificatum est monasterium Scotorum in Erphordia per dominum Waltherum de Glisberg, qui ibidem sepultus est.]

1037. Incẽsum est monasterium Heruelden se. Gozelo dux Vdonem comitem occidit, & cum eo ad sex homines.

1038. Godehardus Hildenesheimen sis episcopus obiit, cui Dietmarus successit.

1039. Conradus imperator obiit Traiecti [feria secunda] in Pentecoste, cui Heinricus [tertius] filius eius successit, Richardus abbas Fulden sis obiit, cui Sigewart successit. Regenbolt Spiren sis episcopus obiit, cui Sibicho successit.

1040. Heinricus rex in Boëmiam duxit exercitũ, ibiq; Werinherus comes & Reginhard signifer Fulden sis cum aliis multis occisi sunt. Petrus Vngariorum rex à suis expulsus, ad regem Heinricum confugit, petens auxilium. Eberhardus episcopus Babenbergen sis obiit, cui Suitgerus successit. Dedicata est crypta Heruelden sis, atque in eam translatæ sunt reliquiæ sanctorum confessorum Wigberti & Lulli.

1041. Heinricus rex secundò Boëmiam ingressus, ducem eius in deditionem accepit Prenzlao nomine, terramq; eius tributariam fecit. Inde per Baioariam regressus, festum sancti Michaëlis Ratisponæ celebrauit.

Vban qui Vngariorum regnum inuaserat, eruptionem in fines Baioariorum & Carentinorum fecit, multamq; prædam abegit. Sed Baioarij coadunatis viribus insecuti prædam excusserunt, multisq; occisis reliquos in fugam coëgerunt.

1042. Rex prima expeditione in Vngariam facta, prædictum Vban fugauit, vsque ad fluuium Raban peruenit, tres vrbes maximas cepit, acceptoq; à prouincialibus iureiurando in pace remeauit.

Hermannus Mimigardenuurden sis episcopus obiit, cui Rudbertus successit. Heribordus Emstaten sis episcopus obiit, cui frater eius Gezman successit, cui post aliquot hebdomadas defuncto Geberhardus successit.

1043. Rex incarnationem Domini Goslariæ celebrauit. Illuc dux Boëmicus aduenien s, benignè susceptus à rege, & honorificè aliquandiu habitus, tandem in pace est dimissus. Ibi inter diuersarum prouinciarum legatos, legati Ruscorum tristes redierunt, quia de filia regis sui, quam regi Henrico nupturam sperauerant, certum repudium reportabant.

Ibi quoque legati regis Vngariorum pacem suppliciter orant, sed non impetrant, quoniam rex Petrus, quem Vban per vim regno expulerat, præsens erat, suppliciterq; Heinrici regis auxilium contra illius violentiam implorabat. Sigeward Fulden sis abbas obiit, cui Rohingus successit. Gisla imperatrix obiit, & Spiræ sepulta est.

Rex secunda expeditione in Vngaros facta, prædictum Vban ad placitam sibi pactionem coëgit, acceptisque ab eo de pace iuramentis & obsidibus, reuersus nuptias celebrauit in Ingelheim, in coniunctione Agnetis filiæ Wilhelmi comitis Pictauorum.

1044. Rex natalem domini celebrauit Treueris, ibique omnes qui in regiam maiestatem deliquerant, crimine absoluit; eandemq; legem per totum regnum promulgauit, vt omnes sibi inuicem delicta condonarent.

Gozelo dux Lotharingorum obiit, cuius filius Godefridus nobilissimæ indolis iuuenis, atque in re militari admodum exercitatus, quia ducatum patris non potuit obtinere, arma contra Rempublicam corripuit, Adelbertum ducem, quem rex patri eius subrogauerat, prælio victum occidit, cædes hominum & depopulationes agrorum quàm maximas fecit, loca omnia vsque ad Rhenum, præter ea quæ vel murorum præsidio hostilem impetum subterfugiebant, vel se data pecunia redemerant, in cinerem redegit.

Rex tertia expeditione in Vngariam facta, prædictum Vban vicit & expulit, Petroque regnum restituit.

Hazecho Wormatię episcopus obiit, cui Adelgerus successit: cui itidem paulo post humanis rebus exempto, Arnoldus successit. Dietmarus Hildinesheimensis episcopus obiit, cui Æzelinus successit.

1045. Dux Godefridus à rege in deditionem acceptus, in Gibekenstein missus est custodiendus, sicque regnum breui tempore quietum & pacatum mansit. Petrus Vngariorum rex Vban æmulum atque insidiatorem regni sui captum decollauit. Brunnus Wirceburgensis episcopus obiit, cui Adelbero successit. Cathelo Citicensis episcopus obiit, cui Eppo successit. Altbrandus Bremensis archiepiscopus obiit, cui Adelbertus successit.

1046. Rex Natalem domini Goslariæ celebrauit, vbi & socrus eius de Pictauis cum primoribus gentis suæ aderat. Petrus rex Vngarorum ab Andrea propinquo suo dolo circumuentus cæcatur. Eggihardus marchio subitanea morte præfocatus interiit. Drutmarus abbas Corbeiensis obiit, cui Ruthardus successit. Dux Godefridus custodia absolutus, dum videret, nec intercessionem Principum, nec deditionem quam sponte subierat, sibi aliquid profuisse, & rei indignitate, & inopiæ familiaris tædio permotus, bellũ rursus de integro sumpsit. Interalias quas Reipublicę intulit clades, Neomagum domum regiam miri & incomparabilis operis incendit, ciuitatem Verdonensem cepit, maiorem in ea ecclesiam concremauit. Sed post modicum facti in tantum cum pœnituit, vt publicè se verberari faceret, & capillos suos ne tonderentur, multa pecunia redimeret, sumptus ad reædificandam ecclesiam daret, & in opere cæmentario per seipsum plerunque vilis mancipij ministerio functus deseruiret.

1047. Rex Natalem domini Romæ celebrauit, vbi tribus depositis qui sedem Apostolicam contra ecclesiasticas regulas inuaserant, Suitgerum Babenbergensem episcopum vicarium Apostolorum constituit, à quo in die sancto ipse vicissim cum Agnete regina imperiali nomine & honore est donatus. Inde Beneuentum vicinasque regiones peragrans, sanctum Pascha in redeundo Mantuæ celebrauit; Ascensionem in Augusta, vbi Epponi episcopo defuncto, Heinricum subrogauit. Deinde exercitum naualem per Rhenum duxit in Frisiam contra Godefridum, eiusque adiutorem Diodericum, ibique duas vrbes munitissimas cepit, Rinesburg & Fleerdingen. Suitgerus papa, qui & Clemens, obiit, & Babenbergæ sepultus est. Rohingus abbas Fuldensis obiit, qui eodem anno Romæ in Natali domini consecratus fuerat à Suitgero papa. Guntherus [de Thuringia] eremita obiit.

1048. Imperator Natalem domini Polethæ celebrauit. Ibi legati aderant Romanorum, Suitgeri papæ obitum nunciantes, eiq; successorem postulantes: quibus imperator Bopponem Prisnicnsem episcopum assignauit, Babenbergensem verò episcopatum Hezekin cancellario tradidit. Festum sancti Michaëlis imperator iterum Polethæ celebrauit: ibi postero die Dietmarus comes, frater Ducis Bernhardi, cùm à milite suo Arnoldo accusatus fuisset, de inito contra imperatorem consilio, congressus cum eo, vt obiectum crimen manu propria purgaret, victus & occisus est. Ecbertus Fuldensis abbas factus statim post Natalem domini.

1049. Im-

1049. Imperator Natalem domini Frisingæ celebrauit. Ibi iterum legati Romanorum, Bopponis papæ morte nunciata, rectorem Romanæ ecclesiæ postulabant: quibus imperator Brunonem Tolosæ episcopum dedit.

1050. Leo papa propter componendum statum ecclesiarum & pacem Galliis reddendam Roma egressus, Moguntiæ synodum celebrauit, præsidente imperatore cum 42 episcopis. Vbi Sibecho Spirensis episcopus de criminibus quibus accusabatur, sacra communione se purgauit: & dux Godefridus interuentu papæ & principum gratiam imperatoris obtinuit. Expleta synodo imperator expeditionem mouit super Balduinum, papa verò reditum eius Aquisgrani expectauit.

1051. Imperator natalem domini Wormaciæ celebrauit, vbi Leo papa ei valefaciens, mediocriter compositis & causis ecclesiasticis & regni negotiis, Romam reuersus est, abducens secum Godefridum ducem, & fratrem eius Fridericum, qui Gebehardo postmodum in sedem Apostolicam successit, item alios quamplures tam clericos quàm laicos in re militari probatissimos, quorum virtute Normannis qui Apuliam occupauerant, obuiam ire parabat. Consecrata est ecclesia in Goslaria ab Herimanno Colonienſi archiepiscopo. Imperator Pentecosten celebrauit Podelbrunnen, vbi Bardo archiepiscopus ad missam habito sermone, obitum suum instare prędicens, orationi fidelium se commendauit, qui eodem mense decessit, eique Lupoldus successit. Dietricus Constantienſis episcopus obiit, cui Rumolt successit. Hunfridus Magdaburgenſis episcopus obiit, cui Engelhardus successit. Natus est imperatori filius Hēricus IIII rex, III idus Nouembris.

1052. Imperator Natalem domini Polethę celebrauit, vbi filio suo Heinrico adhuc catechumeno principes regni sub iuramento fidem promittere fecit. Pascha celebrauit Coloniæ, ibiq; prædictus puer ab Herimanno eiusdem ciuitatis archiepiscopo baptizatus est. Rudolphus Podelbrunnenſis episcopus obiit, cui Immed successit.

1053. Imperator Natalem domini Goslariæ celebrauit, vbi & Immed consecratus est à Luitpoldo archiepiscopo. Leo papa profectus contra Normannos contulit cum eis prope Beneuentum signa, & fugientibus statim in prima congressione Longobardis, Teutonici omnes penè ad vnum interfecti sunt. Ipse quoque obsessus est in Beneuento, & vix tandem post multas tribulationes obsidione liberatus, cunctos dies quibus superuixit tantæ calamitati, in luctu & mœrore egit. Eo tempore Fridericus frater Gotefridi, Romanæ ecclesiæ archidiaconus, Constantinopoli Apostolicæ sedis functus legatione abierat. In dicta synodo cùm imperatorem Constantinopolitanum & Patriarcham euocasset, & illi primatus sui maiestatem vindicantes, dicto obtemperare dedignarentur, egressus vrbem, scandalia sua more Apostolorum publicè super eos excussit. Quo facto, tantum terrorem omnibus Constantinopolitanis incussit, vt imperator & patriarcha cum clero & populo sequenti die sacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apostolicam authoritatem in eo proni in terram adorarent. Ibi quoq; per Godefridum ducem hæretici deprehensi sunt & suspensi.

Marchio Italorum Bonifacius obiit, cuius viduam Beatricem dux Godefridus accipiens, marcham & cæteras eius possessiones coniugij prætextu sibi vendicauit: quo comperto imperator Heinricus graui scrupulo perurgeri cœpit, reputans ne fortè per eum animi Italorum semper auidi nouarum rerum, vt à regno Teutonicorum deficerent, solicitarentur.

1054. Leo nonus papa 13 calendas Maij beato fine quieuit in Domino, Romæque sepultus est. Imperator interpellatus à Romanis, vt antistitem sedi Apostolicæ prouideret, Gebhardum Emstadenſem episcopum misit, datisq; clanculo literis ad omnes qui in Italia opibus aut virtute militari plurimum poterant, deprecabatur eos, vt ducem Godefridum, ne quid fortè mali contra rempublicam machinaretur, obseruarent; promittebatque seipsum, vita comite, proximo anno affuturum, & quid facto opus esset, visurum.

Huic subdiaconus toxicum in calicem misit, quem cùm ipse post consecrationem leuare vellet, nec posset, à domino causam facti inquisiturus, cum populo ad orationem prosternitur, statimque toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur causa manifestata, dominus papa calicem cum sanguine Dominico cuidam altari iussit includi, & pro

reliquiis in perpetuum conseruari: deinde iterum cum populo tam diu ad orationem prosternitur, quousque subdiaconus à dæmonio liberaretur.

Fridericus archidiaconus Constantinopolim regressus, vbi comperit Leonem papam humanis rebus excessisse, & alium iam ecclesiastici regiminis iura suscepisse, dona quidem quæ ab imperatore Constantinopolitano permagnifica deferebat, ecclesiæ Romanæ consignauit, & statim vrbe excedens, in monasterium Casinum se contulit, ibi deinceps Christo sub sanctæ professionis titulo militaturus; quod factum malè plerique interpretabantur. Sed nemo qui sanum sapiebat, aliter hoc cum quàm ardore fidei & tædio secularium negotiorum fecisse credebat, præsertim cùm eodem tempore & longi itineris labore exhaustus, & graui corporis molestia pulsatus, diu se posse viuere desperaret.

Azelinus Hildenesheimensis episcopus obiit, cui Hecelo successit. Siuico Spirensis episcopus obiit, cui Arnoldus successit. Hezeken Babenbergensis episcopus obiit, cui Adelbero successit.

Imperatoris filius Heinricus consecratus est in regem Aquisgrani ab Hermanno Colonienſi archiepiscopo, vix & ægrè super hoc impetrato consensu Luipoldi archiepiscopi, ad quem propter primatum Moguntinæ sedis consecratio regis & cætera negotiorum regni dispositio potissimùm pertinebat. Sed imperator potiùs Hermanno archiepiscopo hoc priuilegium vendicabat, propter claritatem generis eius, & quia intra diœcesim ipsius consecratio hæc celebranda contigisset.

1055. Heinricus imperator Natalem domini Goslariæ celebrauit, statimq; exactis feriis solennibus in Italiam perrexit, vocatus eò legatione Romanorum, qui nunciauerant nimiùm in Italia contra Rempublicam crescere opes & potentiam Godefridi ducis: & nisi turbatis rebus maturè consuleretur, ipsum quoq; regnum propediem ab eo dissimulato pudore occupandum fore. Sed vbi Italiam ingressus est, dux Godefridus missis in occursum eius nunciis, mandauit nihil se minùs quàm rebellionem cogitare, paratum potiùs pro statu reipublicæ & imperatoris salute, extrema etiam omnia experiri, gratum se habere, quòd patriis finibus extorris, patriis possessionibus eiectus, opibus saltem vxoris suæ in peregrinatione sustentaretur: quam nec dolo, nec rapto, sed ipsius placito, & celebratis solemniter nuptiis, in matrimonium sibi iunxisset. Beatrix quoq;, dissimulato metu imperatori obuiam processit, & vix impetrata dicendi copia ait, nihil se egisse præter quàm quod iure gentium sibi agere licuisset: destitutam se priori marito, desolatæ domui patronum parauisse, & ingenuam ingenuo sine fuco nefariæ cuiusquam machinationis nupsisse: nec æqui, nec boni memorem eum esse, si id sibi pace eius nõ liceret, quod in imperio Romano fœminis nobilibus semper licuisset. Imperator itaque accepto à primoribus consilio, Godefridum crimine absoluit, non tam probans satisfactionẽ eius, quàm metuens ne malis recentibus exasperatus Normannis infestantibus Italiam ducem belli se præberet, & fierent nouissima eius peiora prioribus: Beatricem tamen quasi per deditionem acceptam secum abduxit, hoc illi culpæ obiiciens, quòd contractis se inconsulto nuptiis hosti publico Italiam prodidisset. Deinde anno integro intra Italiam commoratus, cuncta quæ rei vtilitas exposcere videbatur, magnificè pro loco & tempore ordinauit.

1056. Guntherus tunc temporis cancellarius [imperatoris] visionem vidit memoria dignam; Dominum in solio maiestatis suæ residere, & eleuato in altum brachio districtum gladium magno nisu vibrare, & circumstantibus dicere, Reddam vltionem hostibus meis, & his qui oderunt me, retribuam. Quam visionem protinus mortalitas subsecuta est principum regni. Eaque expleta vidit eodem rursus schemate dominum residere, & remisso iam in vaginam gladio, & super genua sua reclinato, dicere circumstantibus: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsq; ad inferni nouissima. Hermannus Colonienſis episcopus obiit, cui anno Goslarienſis præpositus successit. Imperator regressus de Italia, sanctum Pascha Podelbrunnæ celebrauit, breuiq; commoratus in Goslaria, perrexit ad villam Ciuois in confinio sitam regni Francorum ac Teutonicorum, colloquium ibi habiturus cum rege Francorum: à quo contumeliosè atque hostiliter obiurgatus, quòd multa sæpe sibi mentitus fuisset, & quòd partem maximam regni Francorum dolo à patribus eius occupatam, reddere tam diu distulisset,

Cùm

Cùm imperator paratum se diceret, singulariter cum eo conserta manu obiecta refellere, ille proxima nocte fuga lapsus, in suos se fines recepit. Imperator Natiuitatem sanctæ Mariæ Goslariæ celebrauit, ibique Victorem papam, qui & Gebehart, magnifico apparatu suscepit hospitio, collectis scilicet ad ornandam tantæ diei solennitatem cunctis penè regni opibus & principibus. Inde profectus Botfelden, cùm ibi aliquandiu venationi deditus moraretur, comperit Wilhelmum marchionem & Diodericum comitem, cum infinita multitudine Saxonici exercitus, quos contra Luticios miserat, malè gestis rebus occubuisse. Nec multò pòst ipse corporis molestia correptus, cùm septem aut eo amplius diebus lecto decubuisset, diem clausit extremum. Præsentes erant, quasi ad officium tanti funeris ex industria euocati: Romanus pontifex, Aquileiensis patriarcha, patruus imperatoris Ratisponensis episcopus, item aliæ innumerabiles tam laici quam ecclesiastici ordinis dignitates. Notatumque est nulla retro maiorum memoria, sine publica indictione tot illustres personas in vnum confluxisse. Corpus eius Spiram translatum est, & celebratis regio more exequiis, die natalitio Apostolorum Simonis & Iudæ, quo scilicet die etiam natus fuerat, sepulturæ est traditum. Regnum pro patre obtinuit filius eius Heinricus [quartus] v annorum infantulus, anno, postquam in Regem vnctus fuerat, tertio. Summa tamen rerum, & omnium quibus facto opus erat, administratio penes imperatricem remansit, quæ tanta arte periclitantis reipublicæ statum tutata est, vt nihil in ea tumultus, nihil simultatis tantæ rei nouitas generaret.

Arnoldus Spirensis episcopus obiit, cui Cunradus successit.

Cunradus filius imperatoris dux Baioariæ obiit. Ducatum eius imperator imperatrici dedit priuato iure quoad vellet, possidendum.

Dedi Palatinus comes à quodam clerico Bremensi occisus est, quem à fratre suo archiepiscopo susceperat, pro criminibus quæ ei obiiciebantur, exilio deportandum, sepultusq; est, iubente imperatore, in Goslaria. Wilhelmo marchioni successit Vdo comes, vir valde industrius, & regi consanguinitate proximus.

1057. Rex Natalem domini Ratisponæ celebrauit, præsente adhuc Victore papa, qui exinde compositis mediocriter, prout tunc copia erat, regni negotiis, in Italiam regressus, quinto calendas Augusti migrauit ad Dominum. Einstatensem episcopatum (quo se ille papa factus non abdicauerat) Gunzo suscepit. Tum verò vniuersi quidquid principum, quidquid plebis Romanæ erat, vno animo, pari voluntate, in electionem cõsenserunt Friderici fratris Godefridi ducis, extractumque de monasterio Casino, vbi lucerna Dei ardens & lucens sub lecto monasticæ quietis delitescebat, super candelabrum extulerunt sedis Apostolicæ. Nec quisquam sanè multis retro annis lætioribus suffragiis, maiori omnium expectatione, ad regimen processerat Romanæ ecclesiæ. Sed tantam spem heu frustrata est mors immatura. Vto marchio obiit, cui filius eius Vto iunior successit. Principes Saxoniæ crebris conuenticulis agitabant de iniuriis, quibus sub imperatore affecti fuerant, arbitrabanturque pulchrè sibi de his satisfactum fore, si filio eius (dum adhuc ætas opportuna iniuriæ esset) regnum eriperent; nec procul ab fide aberat, filium in mores vitamque patris pedibus, vt aiunt, iturum esse. Accessit ex insperato magnum turbandis rebus adiumentum, Otto frater Guillelmi marchionis, sed matrimonio impari, matre scilicet Sclauica natus, vir acer ingenio, & manu impiger. Is apud gentem Boëmorum iam à puero exulauerat, sed comperta morte fratris, magna spe obtinendæ hæreditatis regressus in Saxoniam, à cunctis illic principibus benignè accipitur, magnisque omnium adhortationibus instigatur, non modò marchiam (quæ sibi iure hæreditario competeret) sed ipsum quoque regnum affectare. Vbi alacrem paratumque negotio aduertunt, fidem illi omnes dicunt; suas quisque manus, suam operam pollicentur; regemque vbicunque fortuna opportunum fecisset, interficere constituunt. Perculsis metu omnibus quibus rerum publicarum solicitudo aliqua erat, & magnopere intentis ad sedandam turbam quæ oriebatur, placuit regem ocyùs in Saxoniam venire, & periclitani reipublicæ quaqua posset ratione consulere. Itaque Natalem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli in Erfenburg celebraturus erat, eò quicquid principum erat in Saxonia, ad colloquium euocari iussit. Quò dum pergerent pro sua singuli copia, magna militum

manu ſtipati, contigit, vt Brun & Ecbertus patrueles regis caſu incidérent in multitudinem prædicti Ottonis, conglobato agmine ad curtem regiam proficiſcentis. Hi præter cauſſam publicam, priuatis quoq; inimicitijs infeſtiſſimi illi erant. Nec mora, dato militibus ſigno ad pugnam, equis ſubdũt calcaria, & pari vtraq; pars audacia, paribus odiis in mutua vulnera ruunt. Ibi in prima fronte Brun & Otto, ambo pleni irarum, ambo ſui tegendi immemores, dum hoſtem ferirent, tam concitatos in ſeſe viciſſim impetus dederunt, vt vterq; alterum primo incurſu equo excuſſum letali vulnere transfoderet. Amiſſis ducibus aliquandiu vtranq; aciem anceps pugna tenuit. Sed Ecbertus quanquam grauiter ſaucius, dolore tamen interempti fratris efferatus, rapido curſu in confertiſſimos hoſtes præcipitem ſe mittit. Bernardi Comitis filium egregium adoleſcentem, ſed vix dum militiæ maturum, interficit; cæteros languidiùs, quoniam ducem perdidiſſent, pugnantes in fugam conuertit. Sic reſpublica maximo metu liberata eſt, & Saxones adempto rebellionis ſignifero, nihil vlterius quod ſecus eſſet, contra regem moliti ſunt. Cuono cognatus regis, dux factus eſt Carẽtinorum: frater eius Henricus Palatinus Comes Luthariorum, inſtinctu dęmonis monaſticam vitam profeſſus eſt in Gorzia. Sed per paucos dies, vulgante ſe dæmonio quo illuſus fuerat, ſanctæ conuerſationis habitum, quo ſe angelus Satanæ in angelum lucis transfigurauerat, abiecit, vxoremq; ſuam & poſſeſſiones deſertor Dei & transfuga recepit.

1058. Rex Natalem domini Merſenburg celebrauit, aderatque ibi inter alios regni principes, etiam Hildebrãdus abbas de ſancto Paulo, mandata deferens ab ſede Apoſtolica, vir & eloquentia & ſacrarum literarum eruditione valde admirandus. Ego N. vulgatam toto orbe abbatis Meginheri placitam Deo conuerſationem æmulatus, rei familiaris curam, ne in via Dei prægrauarer, abieci, ſanctamq; veſtem ab eius ſanctiſſimis manibus idibus Martiis, heu nimiùm impar tali armaturæ, ſuſcepi. Piæ memoriæ Stephanus papa, qui & Fridericus, cùm in ciuitate Florentia moraretur, IIII calendas Aprilis naturæ mortali debitum ſoluit, & verè (vt ſperamus) de hac conualle lachrymarum ad gaudium tranſiit angelorum. Indicio ſunt ſigna & prodigia, quibus ſepulchrũ eius in eadem ciuitate vſq; hodie diuinitus illuſtratur. Sedem Apoſtolicam protinus, inconſulto rege & principibus, inuaſit Benedictus quidam Lateranẽſis, adiutus factione populariũ quos pecunia corruperat. Otto de Suinfurde dux Sueuorum obiit. Ducatum eius Rudolphus obtinuit, & vt regi in dubiis tunc rebus ex affinitate deuinctior fidelioríq; in rempublicam foret, ſoror quoq; regis ei deſponſata eſt, tenera adhuc ætate, traditaq; eſt epiſcopo Conſtantienſi nutrienda, dum thoro coniugali matureſceret. Cuono dux Carentinorum, contractis ingentibus copiis, ad occupandum ducatum ſuum, quem tanto tempore, metu rebellionis nõ inuiſerat, primam profectionem parabat, ſed morte præuentus cœptum iter nõ expleuit. Ego N. presbyter ordinatus ſum à Schafnaburg in ieiunio autumnali à Lupoldo archiepiſcopo, ſtatimq; peregrinationẽ Hieroſolymitanam aggreſſus ſum zelo Dei, ſed vtinam ſecundum ſcientiam. Ecberdus, qui & Eppo, abbas Fuld. XV calendas Decembres obiit, cui Sigisfridus eiuſdem cœnobij monachus ſucceſſit.

1059. Rex Natalẽ domini in ciuitate Marourwa celebrauit, in confinio ſita Hungariorum & Bulgariorum. Romani principes ſatisfactionẽ ad regem mittunt, ſe ſcilicet fidẽ quam patri dixiſſent, filio quoad poſſent ſeruaturos, eoq; animo vacanti Romanæ eccleſiæ pontificem vſque ad id tempus non ſubrogaſſe, eius magis ſuper hoc expectare ſententiam, orantq; ſedulò, vt, quem ipſe velit tranſmittat, nihil eius ordinationi obſtare, ſi quis non per legitimæ electionis oſtium, ſed aliunde aſcendiſſet in ouile ouium. Rex habita cum primoribus deliberatione, Gerardum Florentinum epiſcopũ (in quem & Romanorum & Teutonicorum ſtudia conſenſerant) pontificem deſignat, Romamq; per Godefridum marchionem tranſmittit. Ita Benedicto, qui ſine iuſſu regis & principum ſacerdotium vſurpauerat, reprobato: Gerardus, qui & Nicolaus, põtificatum obtinuit. Is eodem anno ab abbate Meginhero interpellatus propter decimationes Saxoniæ, literas & mandata direxit Burchardo Halberſtadenſi epiſcopo, ne ſtatutos patrum terminos tranſgrederetur, néve monaſterium Heruelденſe ſuperfluis concertationibus inquietaret; ſi pergeret moleſtus eſſe, neceſſariò ſe Apoſtolicæ auctoritatis virga vſurum aduerſus eius inobedientiam, præſertim cùm monaſterium illud

illud sub iurisdictione esse Romani pontificis tot prædecessorum eius priuilegia testarentur. Abbati quoque epistolam scripsit verbis consolatoriis, quæ vsque in præsentiarum in chartario seruatur Herueldensis monasterij. Ego exacta peregrinatione Hierosolymitana XV calendas Octobris ad monasterium reuersus sum, & quod in omni illa profectione mea præcipuum à Deo postulaueram, Meginherum abbatem superstitem inueni. Timebam scilicet, quoniam sine benedictione illius profectus fuissem, si offensus irreconciliatusque decessisset, magni criminis reum me teneri apud dominum: sed non abfuit propitia diuinitas redeunti, quæ tanto illo itinere sæpe vsque ad vltimam necessitatem periclitatum misericordissimè texerat. Incolumem reperi, peccato indulsit, & quasi ex inferis rediuiuus emergerem, sic obuiis, vt aiunt, manibus me gratulabundus excepit. Mirum autem in modum, diceres, vitam eius absolutioni meæ ex industria seruatam fuisse, eodem die quo me crimine absoluerat, febre correptus est, & sic per octo dies graui ægritudine decoctus, VI calendas Octobris feliciter consummato cursu, quieuit in Domino: vir magnarum in Christo virtutum, & verè (quod omnium modernorum abbatum pace dixerim) vnicum suæ ætate in Teutonicis regionibus rectè ac monasticè viuendi exemplar. Is (vt prædictum est) cum Burchardo Halberstadensi episcopo diuturnam traxerat litem propter decimationes Saxoniæ, quas ille Herueldensi monasterio ereptas, per occasionem episcopalis reginiinis sibi vendicabat. Contra cuius improbitatem cùm nec forenses, nec ecclesiasticæ leges quicquam valerent, & abbas, sæpe querimonia in ius relata, surdis tribunalibus fabulam narrasset: tandem breui, antequam vita excederet, mandauit ei per Fridericum Palatinum comitem, se quidem tanquam viribus imparem causa cadere, Deo tamen vires ad tuendam æquitatem non defuturas esse: proinde parati ambo essent, vt intra paucos dies ad tribunal æquissimi iudicis Dei causam dicerent, victurum ibi esse, non qui plus posset, sed cuius causa iustior esset. Nec fefellit euentus. Nam post dormitionem abbatis pauci dies intercesserant: Et ecce episcopus, cùm prædictæ rei gratia synodum indixisset, & admoto iam equo illuc properare vellet, repentè diuina animaduersione ictus corruit, reportatusque ad cubiculum, ascitis ocyus presbyteris suis per Deum obtestabatur, vt decimationes suas Herueldensi monasterio restituerent, atque omnem in perpetuum super hac re litem præciderent, scirentque, cunctis qui eadem tentassent, sic infeliciter rem cessuram, vt sibi cessisset, qui iniustæ exactionis tam acerbum vindicem ipsum experiretur Dominum. Cumque Magdeburgensis & Hildenesheimensis episcopi visitatum eum aduenissent, cum magno eiulatu fatebatur, se iuxta prædictum eximij abbatis ad tribunal Dei iamiam abripi, & pro inuasis rebus alienis rationem exigi, rogabatque obnixè, vt missis Heruelidiam nunciis, veniam sibi pro admisso supplices precarentur. Nec multò pòst diruptis miserabili genere morbi visceribus expirauit. Vto quoque archipresbyter eius, quo ille potissimùm incentore in hanc sæuitiam inarserat, quique exactor atque administer huius calumniæ vehementissimus extiterat, eodem anno subitanea morte sine confessione, sine sacra communione, interiit, à Diabolo (vt fama vulgatior loquebatur) suffocatus. Meginhero abbati VI idus Nouembris substitutus est Ruothardus Corbeiensis disciplinæ monachus, qui in monasterio Corbeiensi abbas quondam fuerat ordinatus. Sed quorundam criminum postea falsò (vt creditur) insimulatus, abbatia amissa, nonnullos per diuersa monasteria priuatus iam exegerat annos. Burchardo episcopo successit Bucco Goslarienſis præpositus, qui prædecessoris sui recenti adhuc exitio conterritus, ab infestatione Heruelidensis monasterij temperabat. Minabatur tamen plerumque magna se facturum, sed vltra verba non processit. Lupoldus archiepiscopus Moguntinus VII idus Decembris obiit, relicto in monumentum sui monasterio sancti Iacobi, quod propriis impensis extruxerat Moguntiæ, fortis murum, in monte qui dicitur Speciosus: cui successit Sigifridus abbas Fuldensis. Abbatiam verò Wideradus obtinuit, eiusdem cœnobij monachus, eiusdem quoque familiæ oriundus.

1060. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebrauit, vbi & synodus indicta fuerat. Sed excusantibus se episcopis per infirmitatem & pestilentiam, quæ tunc temporis vehementer grassabatur in Gallia, ad effectum non peruenit. Sitto Verdensis episcopus

obiit,cui Ruchertus succeſſit. Gebehardus Ratiſponẽſis epiſcopus obiit,cui Otto ſucceſſit.Conradus Spirenſis epiſcopus moritur,in cuius locum Einhart promouetur.

1061. Andreas rex Vngariorum, videns Belem quendam propinquum ſuum regnum affectare,& Vngarios à ſe paulatim ad eum deficere, vxorem ſuam & filium Salomonem, cui imperator filiam ſuam paruulo paruulam deſpõderat, cum multis opibus ad regem Henricum tranſmiſit,petens vt & ſibi miſſo exercitu ſubueniret,& ſuos, donec rebus tranquillitas redderetur, ſeruaret. Rex Wilhelmum marchionem Thuringorum,& Epponem Citicenſem epiſcopum cum duce Boëmorum & exercitu Baioarico illuc miſit. Sed marchio & epiſcopus priores Vngariam ingreſſi, non expectato duce Boëmorum,cum Bele ſigna contulerunt, atque infinitam multitudinem Vngarorum peremerunt. Deinde cum ex omne parte Vngari ad ferendum ſuis auxilium frequentes confluxiſſent; videntes miſſi regis tantæ multitudini ſe numero & viribus impares eſſe, finibus hoſtium excedere volebant. Verùm illi loca omnia per quæ exitus eſſe poterat,occluſerant,tum ne quid cibi aut potus in via reperiretur,prouiderant. Cumque inſuper abeuntes crebra incurſione infeſtarent,& illi ſemper periculum virtute propulſantes,magnas hoſtium ſtrages darent, tandem diuturna cęde exhauſtis viribus, Andreas equo fortè excuſſus, pugnantium pedibus eſt conculcatus, epiſcopus captus,marchio fame magis,quàm ferro expugnatus,ſe dedidit; cuius virtus tantæ admirationi apud barbaros fuit,vt Ioas filius Belis pro illius tum gentis moribus haud deſperatæ indolis adoleſcens,vltro patrem exoraret, non modò vt eum iure belli intactũ ſineret,ſed etiam vt affinitate ſibi iungeret, deſponſata ei filia ſua ſorore Ioiada. Imperatrix ducatum Baioariæ, quem poſt mortem Cunradi filij ſui vſque ad id tempus per ſeipſam adminiſtrauerat, Ottoni dedit, videns eum virum induſtrium & iuuandis regni negotiis ſatis opportunum.

Henricus Palatinus comes Lutharíorum vxorem ſuam manu propria interfecit, & ſic tandem publicata euidentiùs infeſtatione dæmonis, quam diu diſſimulauerat, miſſus eſt in monaſterium Eſdernachenſis, ibique diuturna vexatione conſumptus interiit.

1062. Wilhelmus marchio reuerſus in Thuringiam, dum redire in Vngariam, & ſponſam ſuam cum magna opum ſuarum oſtentatione adducere pararet, inter eundum ſecunda manſione morbo correptus obiit.Sponſam eius Vdalricus marchio Carentinorum cognatus eius accepit, Marcham Otto frater eius obtinuit. Sed is beneficia Moguntini epiſcopatus aliter obtinere non potuit, niſi promitteret decimas ſe de ſuis in Thuringia poſſeſſionibus daturum,& cæteros Thuringos vt idem facerent,coacturum:quæ res multorum malorum ſeminarium fuit, deteſtantibus omnibus Thuringis factum eius,& aſſerentibus,mori ſe malle,quàm patrum ſuorum legitima amittere. Imperatrix nutriens adhuc filium ſuum, regni negotia per ſe ipſam curabat, vtebaturque plurimùm conſilio Henrici Auguſtenſis epiſcopi. Vnde nec ſuſpicionem inceſti amoris effugere potuit: paſſim fama iactitante, quòd non ſine turpi commercio in tantam coaluiſſent familiaritatem. Ea res principes grauiter offendebat, videntes ſcilicet,quòd propter vnius priuatum amorem,ſua,quę potiſſimùm reipublicæ valere debuerat,authoritas penè obliterata fuiſſet. Itaque indignitatem rei non ferentes, crebra conuenticula facere, circa publicas functiones remiſſiùs agere,aduerſus imperatricẽ popularium animos ſollicitare, poſtremò omnibus modis niti,vt a matre puerum diſtraherent,& regni adminiſtrationem in ſe transferrent. Ad vltimum Colonienſis epiſcopus, communicatis cum Ecberto comite & cum Ottone duce Bauariorum conſiliis,nauigio per Rhenum ad locum qui dicitur ſancti Suitberti inſula, venit. Ibi tum rex erat,qui dum quadam die poſt ſolemnes epulas factus fuiſſet hilarior, hortari eum epiſcopus cœpit, vt nauim quandam ſuam, quam ad hoc ipſum miro opere inſtruxerat,ſpectatum procederet. Facilè hoc perſuaſit puero ſimplici, & nihil minùs quàm inſidias ſuſpicanti. Cumque nauim ingreſſus fuiſſet, ſtipantibus eum his quos epiſcopus factionis ſuæ ſocios ac miniſtros parauerat, repentè remiges inſurgunt, remis incumbunt, nauim dicto citiùs in medium fluminis impellunt. Rex noua rerum facie confuſus,incertusque animi,nec aliud quàm vim & necem ſibi paratam arbitratus,in flumen ſe præcipitem dedit;citiuſq; eum aqua violentior ſuffocaſſet,niſi Ecber-

tus co-

tus comes dato post eum saltu periclitantem, ipse quoque non minimùm periclitatus, vix & ægrè morti eriperet, & naui restitueret. Exin blanditiis quibus poterant delinitũ Coloniam perducunt. Cætera multitudo per terram subsequitur, criminantibus plurimis, quòd Regia maiestas violata, suiq; impos facta foret. Episcopus vt inuidiam facti mitigaret, ne videlicet priuatæ gloriæ potiùs, quàm communis commodi ratione hæc admisisse videretur, statuit, vt episcopus quilibet, in cuius diœcesi rex tunc temporis moraretur, ne quid detrimenti respublica pateretur, prouideret, & causis quæ ad regem delatæ fuissent, potissimùm responderet. Imperatrix nec filium sequi, nec iniurias suas iure gentium expostulare voluit, sed in propria recedens, priuatè deinceps ætatem agere proposuit. Nec multò pòst tædium passa ærumnarum seculi, domesticis quoque erudita calamitatibus, quam citò & velociter ex sufflante spiritu Dei exsiccetur fœnum temporalis gloriæ, cogitauit seculo renunciare; statimq; ad explendum quod cogitauerat præceps abisset, nisi in ea impetum spiritus amici maturioribus consiliis inhibuissent.

1063. Rex Natalem Domini Goslarię celebrauit. Vbi ipsa die, dum ad vesperam sellæ episcoporum locarentur, inter camerarios Hecelonis Hildenesheimensis episcopi, & camerarios Wideradi Fuldensis abbatis, grauis concertatio oborta est, & primò iurgiis, deinde pugnis resgesta est, citoq; ad gladios prorupissent, nisi Ottonis ducis Baioariorũ, qui causam abbatis tuebatur, authoritas intercessisset. Causa verò talis erat. Consuetudo erat in regno per multos retro maiores obseruata, vt semper in conuentu episcoporum abbas Fuldensis archiepiscopo Moguntino proximus assideret. Sed episcopus causabatur neminem sibi intra diœcesim suam post archiepiscopũ debere præferri, animatus ad hoc & opum gloria, qua antecessores suos longè supergrediebatur, & temporis opportunitate, quia rege adhuc in pũerilibus annis constituto, singuli quod sibi animus suggessisset, facere impunè poterant.

Gerhardus papa, qui & Nicolaus, obiit, in cuius locum per electionem regis & quorundam principum Parmensis episcopus substitutus est, & Romam per Bucconem Halberstadensem episcopum missus. cui redeunti pro præmio bene curatæ legationis pallium dedit, & alia quædam archiepiscopatus insignia: quod archiepiscopus Moguntinus ad obfuscandum sui prioratus fastigium factum interpretatus, indignissimè tulit: sed per archiepiscopi Colonien sis interuentum satisfactione accepta, quieuit indignatio eius. Rex Pentecosten Goslariæ celebrauit. Ibi dum ad vespertinalem synaxin rex & episcopi conuenissent, rursus de positione sellarum episcopalium tumultus exoritur, non fortuita vt priùs conuersione, sed præmeditata diu machinatione: Nam episcopus Hildenesheimensis acceptę priùs contumeliæ memor, Ecbertum comitem cum expeditis militibus retro altare occulucrat. Hi audito tumultuantium camerariorum strepitu ocyus aduolant, Fuldensium alios pugnis, alios fustibus cędunt, prosternunt, & de sacrario ecclesiæ inopinato periculo attonitos facilè proturbant. Quibus illico ad arma conclamantibus, Fuldenses quibus arma in promptu erant facto grege ecclesiam irrumpunt, in medio chori psallentiumq; fratrum manus conserunt, rem non iam fustibus sed gladiis gerunt. Pugna atrox committitur, atque per totam Ecclesiam pro hymnis & canticis spiritualibus vociferatio adhortantium & vlulatus morientium exauditur. Super altaria Dei tristes iugulantur hostię, passimq; per ecclesiam sanguinis currunt flumina, non legali, vt quondam, religione, sed hostili crudelitate profusa. Episcopus Hildenesheimensis capto editiori loco, tanquam militari quodam classico, suos vt fortiter præliarentur hortabatur, & ne loci religione ab armis terrerentur, suæ authoritatis & promissionis titulum obtendebat. Multi vtrinque vulnerati, multi occisi sunt, inter quos præcipuerant Regenbodo signifer Fuldensis, & Bero Ecberto comiti carissimus miles. Rex inter hæc vociferans, & sub obtentu regiæ maiestatis populum adiuuans, surdis fabulam narrare videbatur. Tandem monitus à suis, vt vitæ propriæ pugna excedens consuleret, vixq; inter constipatam arctiùs multitudinem eluctatus in palatium se recepit. Hildenesheimenses qui instructi præmeditatiq; ad pugnam venerant, superiores efficiuntur. Fuldenses, vtpote quos inermes inopinatosq; subitò exortę seditionis procella cõtraxerat, fusi, fugatiq;, atq; de ecclesia expulsi sunt. Fores illico obserãtur. Fuldẽses

qui primo tumultu ad arma tollenda paulo longiùs diſcurrerant, frequentes, armatiq; adſunt, atrium eccleſiæ occupant, aciem inſtruunt, vt de eccleſia progreſſos ſtatim adoriantur: ſed nox concertationem diremit. Poſtero die ſeueriſſimè habita quæſtione, Ecbertus comes facilè crimen remouit, non tantum iuris & legum patrocinio, quantũ fauore & indulgentia regis, cuius patruelis erat. Totum accuſationis pondus in abbatem verſum eſt. Hunc inquiunt omnium quę acciderant caput fomitemq; fuiſſe, hunc ad diſturbandam quietem regiæ curtis præmeditato furore veniſſe, argumento rei eſſe, quòd tanta vi hominum, tanta bellici apparatus pompa inſtructus, nullo periculi metu vrgente, eò veniſſet. Tum verò vrgebat & ille Apoſtolicæ ſanctitatis ac Moſaicæ manſetudinis epiſcopus, qui tanti ſanguinis effuſione manus ſuas Deo conſecrauerat, & violatæ eccleſiæ iniurias truculentiùs atque immitiùs, quàm rex ſuas, perſequebatur. In quorum corpora prius ferro debacchatus fuerat, ad perimendas horum animas gladio ſpiritus modò fulminabat, pręcidẽs tam defunctos, q̃ eos qui cędi ſuperfuerant, de corpore eccleſię. Abbatẽ pręter acerbitatẽ rei quę acciderat, odium quoq; grauabat nominis monachici, quod inueterata malitia homines ſeculi ſemper obfuſcare atque opprimere conabantur. Sic vndique impetitus, oppugnatus, oppreſſus, poſt tot tantaſque cõtumelias, priuatus abſceſſiſſet, niſi quem nec lex, nec innocentia tueri poterant, pecunia tutata fuiſſet. Nam diſtractis ac dilapidatis rebus Fuldenſis monaſterij, ſe ſuóſque cariſſimo mercimonio redemit. Quantum regi, quantum auricularijs, quantum epiſcopo datum ſit, haud ſatis certò comperimus. Cautum enim fuerat, ne paſſim vulgaretur. Hoc haud dubio conſtat, ſic ea tempeſtate exhauſtas atque attritas eſſe illius monaſterij opes, quæ vſque ad id temporis florentiſſimæ erant, cunctisque Galliarum eccleſiis eminebant, vt modò ibi prioris opulentiæ vix monimenta reperias. Abbas poſt hæc accepta licentia, Fuldam remeauit, amaro & confecto nimis ſuper tantis calamitatibus animo. Et ecce ibi acerbiori penè rerum aſperitate excipitur, & ſecundum Prophetæ elogium fugiens arma ferrea incidit in arcum æreum. Fratres Fuldenſes à principio auſterum eius & minùs quàm decuit populare ingenium offenderant. Auxit ipſe inuidiam, & facem non minimam æmulationi ſubdidit, prædia eccleſiæ militib. improbè erogando, & victualia fratrum priorum abbatum liberalitate ſtatuta, minuendo. Murmurabant de his quotidie, & inteſtinis ſimultatibus quatiebatur monaſterium. Tolerabantur tamen timore magis quàm amore, ne ſcilicet immaturè vulgata querimonia, fauor regis & principum eum tuerẽtur. At vbi nuncius acceptæ in Goſlaria cladis Fuldam venit, tum verò & recentis vulneris dolore, & præteritorum memoria accenſi, fremere omnes, & ſe viciſſim hortari, vt tantam temporis commoditatem diuinitus oblatam non negligerent, agendo negotio nihil præter operam induſtriamque ſuam deeſſe, vrgeri hominem propriis iniquitatibus ad interitum, agerent nunc ſinguli pro virili portione, & ſe ſuumque monaſterium liberarent acerrimo non patre ſed hoſte, qui Fuldenſe nomen cœlo priùs æquarum, probro nunc ludibrioque cunctis expoſuiſſet. Sic inflammatæ ſeditioni, tanquam oleum igni, additur iniuria recentior. Reginbodo, qui in illa Goſlarienſi congreſſione occubuerat, equum vnum magni precij fratribus Fuldenſibus ob recordationem animæ ſuæ dederat, quem protinus abbas, ipſis inconſultis, laico cuidam dedit. Hunc efferatis animis, intemperatiſſimis clamoribus, fratres repetunt, diu ſe tyrannidem eius magis quàm dominatum ſeruili patientia tuliſſe, non vltrà laturos fore; redderet ocyus per vim erepta ſibi alienæ liberalitatis beneficia: ſi cunctaretur, non iam clandeſtinis muſſitationibus ſe acturos, ſed palam aditis tribunalibus diuinam & humanam opem contra violentiam eius imploraturos. Abbati pondus malorum primò conſilium reſpondendi ademerat, deinde totus ad preces lacrymasque verſus orare & obteſtari per Deum, ne iuxta vetus prouerbium ignem gladio ſcrutarentur, ne Goſlarienſis contumeliæ vulnus recens adhuc & necdum in cicatricem obductum, nouis doloribus exulcerarent, memorarentur calamum conquaſſatum non conterendum, nec linum fumigans in fauillas cineresque redigendum, parcerent ſi minùs exiſtimationi propriæ, at calamitati eius & miſeriæ, quæ tanta eſſet, vt hoſtibus quoque ſuis lachrymas excutere poſſet, ſe ſi Angelus Domini perſequens eum paululum remiſiſſet, ſi à tantis malis vita comite vnquam reſpiraſſet, non modò adempta redditurum, ſed duplicatis quoque muneribus cumulaturum.

laturum. His qui ætate & sensu maturiores erant, citò hæc verba satisfecerant. Sed iuuentus more suo, nihil veniæ, nihil laxamenti admittebat; diu simplicitati suæ per mollia verba insultatum fuisse; fidem eius, tanto tempore, tot rebus spectatam vltrà fallere non posse; eos mores, eam improbitatem hominis esse, quicquid vrgentibus in præsentiarum malis non feciſſet, id nisi iterum vis adhiberetur, perpetuò infectum fore: propterea se à iure suo non cessuros esse, donec ad expugnandam animi eius duritiam, omnia diuinæ, omnia humanæ opis suffragia pertentassent. Abbas diu immoratus, vbi se videt nihil supplicando agere, nec copiam sibi esse ad reddenda quæ exigebantur, præsertim exhaustis penè cunctis opibus monasterij, nec sufficientibus tamen ad exsaturandam ingluuiem auaritiæ eorum qui in Goslarienſi tumultu læsi fuerant, tandem regis iussione accersitus, ad curtim regiam proficiscitur, dato necessariis suis negotio, vt terroribus & blandimentis, quaqua via possent, efferatæ iuuentutis animos mitigarent: sed hoc in irritum cessit. Denique post abscessum eius, principes iuuentutis, quibus potissimùm incensoribus tantum malum exarserat, totam adeunt congregationem, indicant animo sibi fixum esse, vt eruptione facta de monasterio, regem, vbicunque gentium reperiatur, perquirant, contra sæuitiam abbatis eius potentiæ patrocinium exposcant; orantque, vt quibus valetudo non obsistat, secum proficiscantur, qui verò ætate vel morbo prægrauante id non possint, scripti sui astipulatione factum eorum corroborent. Res fœda & dictu quoque horrenda visa est senioribus, fusique in terram per Deum precabantur, ne se & ipsum Fuldensis spei exiguum quod restabat, perditum irent; turbatam grauiter Goslarienſi clade rem Fuldẽsem, si ipsi monasterij limen ea mente excessissent, non turbandam modò, sed omnino in præceps ituram. Nihil illi his sermonibus moti (iam enim pertinacia in amentiam atque in rabiem se verterant) concitè per monasterium discurrunt: inuicem se ad audendum facinus adhortantur, & sic tandem adulta conspiratione, sedecim numero crucem sibi præferentes, antiphona imposita claustris monasterij erumpunt. Sequebantur eos eminus maiores natu, qui sanum aliquid sapiebant, cum tanto luctu atque eiulatu, ac si eos ad sepulturam funebris pompa vltimum vale audituros efferret. Itaque ne rei tam atrocis nouitas repentè nunciata regi stuporem incuteret, vnum ex numero suo citato quantum poterat equo præmittunt, qui literas ad regem tantæ calamitatis indices perferat, & qua vi, qua necessitate ad hæc extrema experienda coacti sint, edoceat. Ipsi paulatim pedestres seruatis ordinibus subsequuntur. Postquam nuncius eò peruenit, lectæque sunt literæ; horror quidam perculit omnes qui in palatio erant super tam procaci facto, mirabanturque, inter eximios & Apostolicæ conuersationis viros tantum flagitij potuisse reperiri, vt priuatas iniurias tam pessimo exemplo vlciscerentur, nec filij patris in ea potissimùm calamitate misererentur, in qua hostes quanquam suos ad miserationem & ad lachrymas prouocare potuisset. Placuit itaque omnibus insigne hoc facinus insigni aliquo exemplo vindicari. Tum rex consilio vsus Coloniensis archiepiscopi & Ottonis ducis Baioariorum, quorum tunc arbitrio respublica administrabatur, præcepit, vt ipse baiulus literarum cum aliis tribus qui authores seditionis fuerãt, per diuersa monasteria in custodia habendi mitterentur. Ad compescendam verò cæteram multitudinem, quoniam nec spiritu lenitatis nec virga monasticæ correptionis sanari potuissent, abbas militari manu vteretur. Tunc abbas missis obuiam militibus sine vi & tumultu eos Fuldam reduci iussit, & extra monasterium custodibus adhibitis suum præstolari reditum. Ipse quoque regi valefacto eos è vestigio est subsecutus. Ibi collectos fratres, & primos militum Fuldensium diu ea consultatio tenuit, laicorum an monachorum iudicio in eos animaduerti oporteret. Vicit ea sententia quæ censebat, eos qui excusso iugo regulæ, contempto abbate, per contumaciam egressi, & necdum in monasterium recepti essent, laicorum potiùs lege iudicandos fore. Ita abbas laicorum iurisdictionem secutus, duos ex eis, alterum presbyteratus, alterum diaconij honore insignes, iussit publicè virgis cæsos & attonsos expelli: reliquos multis plagis maceratos, per vicina monasteria aliũ aliò transmisit. De singulis tamen non pro modo culpæ, sed pro natalium suorum claritate vel obscuritate mitius vel atrocius sumptum supplicium est. Viderit abbas, an vi doloris impulsus iniurias suas acerbiùs quam decuit vindicando modum fortè excesserit. Id constat, inustam esse ea

tempestate maculam Fuldensi monasterio, quæ longa forsitan succedentium temporum serie ablui & extergi non possit.

Bel qui regnum inuaserat Vngariorum, obiit. Ioas filius eius satius putans moderatis opibus in pace perfrui, quàm immoderatas ambiendo calamitatem atque excidium parere genti suæ, mandauit regi Heinrico, si sibi apud Salomonem filium Andreæ regis natalibus & meritis suis condignus honor haberetur, subditum se ei fidelemque futurum, & malle beneficiis cum eo quàm armis, fide quàm acie dimicare. Eadem Vngarij omnes assidua legatione pollicebantur. Ita rex Henricus Vngariam cum exercitu ingressus, Salomonem in solium patris restituit, iuncta ei in coniugium sorore sua; ablatisque omnibus quæ regi scrupulum mouere, vel regni statum labefactare poterant, in pace remeauit ad Gallias.

Educatio regis atque ordinatio omnium rerum publicarum penes episcopos erat, eminebatque inter eos Moguntini & Colonien sis archiepiscoporum auctoritas. A quibus cùm in partem consilij Adelbertus Bremensis archiepiscopus assumptus fuisset, tum propter claritatem generis, tum propter ætatis atque archiepiscopatus prærogatiuam, ille sæpius colloquendo, obsequendo etiam atque assentando ita sibi regem breui deuinxerat, vt cæteris episcopis posthabitis, totus in eum inclinaretur, & ipse in regno communi penè monarchiam vsurpare videretur. Secundas post eum partes agebat Werenher comes, iuuenis tam ingenio quàm ætate ferox. Hi duo pro rege imperitabant: ab his episcoparus & abbatiæ, ab his quicquid ecclesiasticarum, quicquid secularium dignitatum est, emebatur: nec alia cuiquam, licet industrio atque egregio viro, spes adipiscendi honoris vllius erat, quàm vt hos priùs ingenti profusione pecuniarum suarum redemisset. Et ab episcopis quidem & ducibus metu magis quàm religione temperabant. In abbates verò, quòd hi iniuriæ obuiam ire non poterant, tota libertate grassabantur, illud præ se ferentes, nihil minus regem in hos iuris ac potestatis habere quàm in villicos suos, vel in alios quoslibet regalis fisci dispensatores. Et primò quidem prædia monasteriorum fautoribus suis (prout libitum erat) distribuebant, & quod reliquum erat, crebra regalium seruitiorum exactione vsque ad feces vltimas exhauriebant. Deinde conualescente audacia, in ipsa monasteria impetum faciebant, atque ea inter se tanquam prouincias partiebantur, rege ad omnia quæ iussus fuisset, puerili facilitate annuente. Itaque Bremensis archiepiscopus duas occupat abbatias, Laurensem & Corbeiensem, præmium hoc asserens esse fidei ac deuotionis suæ erga regem. Ne id inuidiosum apud cæteros regni principes foret, persuaso rege, dat Colonien si archiepiscopo duas, Malmendren & Endan, Moguntino archiepiscopo vnam in Selechinstat, Ottoni duci Baioariorum vnam in Altaha, Rodolpho duci Sueuorum vnam in Kenbeten. Igitur Bremensis archiepiscopus, vt totam tyrannidi suæ vacantem redderet Corbeiensem abbatiam, ridiculam commentatur fabulam: Disseminatis per curtem regiam rumoribus diuulgat, episcopum ciuitatis cuiusdam Transalpinæ cui Pole nomen est, humanis rebus excessisse: huic successorem persuaso rege subrogat abbatem Corbeiensem, iubetque vt destitutam rectore ecclesiam quantocius eat inuisere. Verùm inter moras quibus ille itineri necessaria parabat, dum quidam de Italia venientes episcopum qui mortuus dictus fuerat, viuum & incolumem nunciassent, irridere omnes & detestari fraudem archiepiscopi cœperunt. Tunc Otto dux Baioariorum ad prohibendum tantum nefas diuino spiritu animatus, multis conatibus circumquaque explicitis, vix & ægrè obtinuit, vt tam abbati quàm monasterio Corbeiensi suus honor, sua dignitas incolumis seruaretur.

Porrò cùm in monasterium Laurenze satellites archiepiscopi venissent, nunciantes, quòd regia donatione locus ipse in ius potestatemque archiepiscopi concessisset, iuberentque, vt abbas ei constituto loco non pigritaretur occurrere, tantus dolor & indignatio omnes inuasit, vt nec manibus in legatos ipsos temperassent, nisi ius gentium plus quàm ira valuisset. Contumeliosè auditi, contu-

contumelioſiùs multò ſunt dimiſſi. Quod poſtquam regi nunciatum eſt, miſſis aliis nũciis iuſſit abbati ſub interminatione ſalutis propriæ, vt abbatia ſe abdicaret, feſtinúſque monaſterio excederet. Ille comperta priuſquam legati aduenirent regis ſententia, benignè eos ſuſcipi iuſſit, atque in diem poſterum, eorum quæ in mandatis habebant, audientiam diſtulit. Nocte paucis ſibi adhibitis inde diſcedens, in loca tutiſſima, omnibus præter admodum paucos ignoratus, ſe recepit, cùm & prius omnes eccleſiæ theſauros clanculo exportatos in tutum locaſſet. Ita legati die poſtero cui iuſſa regis exponerent non habentes, multumque viri prudentiam admirantes, infecta legatione redierunt. Tum milites eius, quos eo tempore & opum gloria & militaris rei induſtria clariſſimos habebat, collatis viribus montem qui proximus adiacet monaſterio, occupant, caſtellum extruunt, præſidium imponunt; parati archiepiſcopum ab infeſtatione monaſterij capitis quoque ſui periculo arcere.

1064. Cauſabantur Romani principes, quòd rex eis inconſultis Romanæ eccleſiæ pontificem conſtituiſſet, & ob eam iniuriam defectionem meditari videbantur, propter quod placuit Colonienſem archiepiſcopum Romam mitti. Qui veniens eò, cùm aliud turbatis rebus inuenire non poſſet remedium, iudicauit ordinationem, quæ inſcio ſenatu Romano facta fuiſſet, irritam fore; & ſic amoto Parmenſi epiſcopo, per electionem eorum Anſelmum Luccenſem epiſcopũ pro eo ordinari conſtituit. Verum vbi ipſe peracta legatione regreſſus eſt in Galliam, Parmenſis epiſcopus armata multitudine non modica Luccẽſem epiſcopum ſede Apoſtolica per vim deturbare aggreſſus eſt. Econtra fautoribus illius ad arma impigrè concurrentibus, congreſſio facta eſt, multíque hinc & inde vulneribus acceptis corruerunt. Sic deprauata eccleſiaſtici rigoris cenſura; homines non vt quondam, vt præeſſent eccleſiæ Dei, iniecta manu trahebantur, ſed ne non præeſſent, armata manu præliabantur, fundebantq; mutuo ſanguinem non pro ouibus Chriſti, ſed ne non dominarentur ouibus Chriſti. Anſelmus tamen, qui & Alexander, & virtute militum & fauore Principum ſedem obtinuit. Alter verò etſi per contumeliam repulſus, tamen quoad vixit, ab iure ſuo non cedebat; huic ſemper derogans, hunc adulterum eccleſię Dei, hunc pſeudoapoſtolum appellãs, miſſas quoque ſeorſum celebrans, ordinationes facere, & ſua per eccleſias decreta & epiſtolas more ſedis Apoſtolicæ deſtinare non deſiſtebat. Verùm nullus attendebãt, criminantibus vniuerſis, quòd in vltionem priuatæ contumeliæ ſedem quanquam Apoſtolicam homicidio maculaſſet.

Henricus Auguſtenſis epiſcopus obiit, inuiſus regi, inuiſus epiſcopis omnibus, propter ſuperbè adminiſtratam regni gubernationem tempore imperatricis. Embricho ei ſucceſſit præpoſitus Moguntinus, vir pontificalis modeſtiæ & grauitatis.

Werherus Comes villam monaſterij noſtri, quæ dicitur Kirchberg, inconſulto abbate à rege petiit, & impetrauit. Pro qua recipienda diuturnum agonem deſudauimus, dimicantes aduerſus tanti hoſtis ſæuitiam, non armis carnalibus, ſed ieiuniis & crebris orationibus. Vnde ille mordaciter magis quàm facetè iocari ſolebat, magno munere dignum ſe eſſe apud regem, qui monachos eius languidos priùs in opere Dei & tepidos, nouis facibus adhibitis extuſcitaſſet, inuitosque ad ieiunia & nudipedalia coëgiſſet.

Sigefridus Moguntinus epiſcopus, & Gunderus Babenbergenſis, & Otto Ratiſponenſis, & Wilhelmus Traiectenſis epiſcopi, item alij quamplures columnæ & capita Galliarum autumnali tempore Hieroſolymam proficiſcuntur.

1065. Rex Natalem domini Goſlariæ celebrauit, Paſcha Wormaciæ. Vbi archiepiſcopus Bremenſis inter ſacra miſſarum ſolemnia, dum debitum tantæ feſtiuitati ſermonem faceret, hominem ab infeſtatione dęmonis purgauit, fuſis pro eo tam ſuis quàm totius populi qui præſens erat, precibus. Ea res grandi miraculo cunctis erat, ſtupentibus ſcilicet, quòd vir tam peſſimæ in populo exiſtimationis, qui vitam virtutum non haberet, ſigna virtutum faceret. Sed æmuli eius inuidioſè hoc interpretabantur, non meritis eius, ſed præſentium populorum ſupplicationi aſcribendum eſſe tantæ rei effectum. Ibi per conceſſionem eiuſdem archiepiſcopi primùm ſe rex ad arma bellica ſuccinxit, ſtatimque primam ſuſceptæ armaturæ experientiam in archiepiſcopum Colonienſem dediſſet, & ad perſequendum eum ferro & igni præceps ab-

isset, nisi res turbatas imperatrix tempestiuo valde consilio composuisset. Inter cæteraid potissimùm inuidiæ ei erat, quòd ante aliquot annos dum imperatrici regni rerumque gubernacula eripere vellet, ipsum penè regem in vltimum discrimen præcipitasset.

Hecelonj Argẽtorati episcopo paulo antè defuncto, successor substitutus est Werher, propinquus Werneri Comitis.

Interea prædicti episcopi Hierosolymam pergentes, dum magnitudinem opum suarum gentibus per quas iter habebant inconsultiùs ostentarent, vltimum sibi periculum conciuerunt, nisi rem humana temeritate prolapsam diuina misericordia restituisset. Nam barbaros qui ex vrbibus & agris ad spectandos tam illustres viros cæteratim profluebant, primò peregrini cultus ac magnifici apparatus ingens miraculum, deinde (vt fit) non minor prædæ spes ac desyderium cepit. Itaque cùm transita Lycia fines Sarracenorum introissent, & iam à ciuitate cui Ramulo nomen est, vna vel paulo plus mansione abessent, proxima parasceue ante Pascha circa tertiam diei horam incursionem passi sunt ab Arabitis, qui comperto tam insignium virorum aduentu, vndique ad spolia diripienda frequentes armatique confluxerant. Plerique Christianorum religiosum putantes manu sibi auxilium ferre, & salutem suam quam peregrè proficiscentes Deo deuouerant, armis corporalibus tueri, prima statim congressione prostrati, vulneribus multis confecti, & omnibus quæ habebant, à filo subtegminis vsque ad corrigiam caligæ exspoliati sunt. Inter quos Wilhelmus quoque Traiectensis episcopus brachio penè plagis debilitato nudus ac semiuiuus relictus est. Cæteri Christiani iactu lapidum, quod genus teli fortè locus ipse affatim ministrabat, non tam periculum propulsabant, quàm mortem quæ præsens vrgebat, differre conabantur. Pedem etiam paulatim subtrahendo, ad villam declinabant, quæ ab ipso itinere spacio mediocri distabat. Capharnaum hanc fuisse ex similitudine vocabuli coniiciebat. Quam vt ingressi sunt, episcopi omnes atrium quoddam occupant humili septum maceria & tam fragili, vt etiamsi nulla vis adhiberetur, sola vetustate facilè corrueret: in cuius medio domus erat cœnaculum habens satis editum, & ad repugnandum quasi ex industria præparatum. Huius superiora episcopus Moguntinus & Babenbergensis cum clericis suis, inferiora cæteri episcopi sibi vendicant. Laici omnes ad arcendam vim hostium, & maceriam defendendam impigrè discurrunt, & primam quidem certaminis procellam lapidum iactu (vt prædictum est) sustinuere. Deinde cùm Barbari magnam telorum nubem in castra coniecissent, & ipsi plerumque impressione in eos facta clypeos & gladios manibus eorum vi extorsissent, non solùm iam maceriam tueri sufficiunt, sed portis etiam interdum erumpere, & pugnam comminus lacessere audent. Quorum impetum dum Arabes nullo iam loco, nulla acie sustinere possent, consilium tandem à tumultuaria congressione ad obsidionem vertunt, & inedia atque lassitudine conficere aggrediuntur, quos ferro expugnare non poterant. Itaque multitudinem qua superabundabant, conglobatis scilicet circiter duodecim millibus partiuntur, vt alij aliis vicissim ad oppugnationis studium succedentes, nullam illis vel paululum respirandi copiam facerent, suspicantes quòd propter inopiam rerum omnium, quibus vita humana sustentari solet, dimicandi laborem non diu toleraturi forent. Ita Christiani toto parasceue, toto sabbato sancto vsque ad tertiam ferè horam Paschalis diei sine intermissione oppugnabantur: nec eis hostilis improbitas vel modicum temporis punctum, quo saltem somni perceptione corpora recrearent, indulgebat. Nam cibum & potum, mortem præ oculis habentes, non desiderabant, nec si magnopere desideraretur, quid sumerent omnium inopes habebant. Cumque die tertio labore & inedia exhausti ad extremum peruenissent, & fortia plerumque conatos virtus ieiunio infracta frustraretur, quidam ex numero presbyterorum exclamauit, non rectè eos agere, quòd in armis suis plus quàm in Deo spei ac roboris ponerẽt, & calamitatem, quam eo permittente incidissent, propriis viribus propulsare conarentur; propterea placere sibi, vt se dederent, præsertim cùm triduana iam abstinentia militaribus rebus eos inutiles prorsus reddidisset; non esse Deo difficile, vt deditis eis & ab hoste sub iugum missis misericordiam præstaret, qui suos toties etiam in vltima necessitate conclusos

mirabi-

mirabiliter liberasset. Vt hoc quoque inferret, Barbaros nequaquam propter ipsos occidendos tanto molimine grassari, sed vt pecunias eorum auferrent, quibus si potiti fuissent, liberos eos deinceps intactosque sine vi, sine molestia abire passuros. Placuit consilium omnibus, statimque ab armis ad preces versi, per interpretem, vt in deditionem acciperentur, orabant. Quo comperto dux Arabum citato equo in primos aduolat, & cæteros quidem longiùs summouet, cauens, ne temere admissa multitudine præda confusè distraheretur. Ipse decem & septem honoratissimos gentis suæ secum assumens, castra ingressus est patentia, relicto ad portas præsidij causa filio suo, ne quis fortè prædæ auidus post se non vocatus irrumperet. Cumque admotis scalis in cœnaculum, vbi Moguntinus & Babenbergensis episcopi latitabant, cum paucis ascendisset: Babẽbergensis episcopus, cui, licet iunior ætate esset, tamen propter virtutũ prærogatiuam & totius corporis admirandam dignitatem præcipuus à cunctis honor deferebatur, rogare eum cœpit, vt omnibus quæ haberent vsque ad nouissimum quadrantem sublatis nudos se abire sineret. Ille & victoria elatus, & præter ingenitam morum barbariem accepta quoque tot congressionibus clade nimiùm efferatus, ait se aduersus eos iam triduo non sine grandi damno exercitus sui ea mente bellum gessisse, vt suis conditionibus erga victos vteretur, non quas ipsi constituissent: ne ergo falsa spe eluderentur, se omnibus quæ haberent sublatis, carnes eorum comesturum & sanguinem bibiturum. Nec moratus, linteum quo caput more gentis obuoluerat, expediens, facto vinculo in collum episcopi iniecit. Episcopus vt erat vir liberalis verecundiæ & maturæ admodum grauitatis, ignominiam non ferens, tanto nisu pugnum ei dedit in faciem, vt vno ictu consternatum ad pauimentum vsque præcipitem daret, vociferans insuper, priùs eum pœnas pro impietate daturum, quòd impuras manus in sacerdotem Christi profanus & idololatra mittere præsumpsisset. Irruunt protinus alij clerici & laici, & tam huic quàm cæteris qui in cœnaculum ascenderant, adeò artis nexibus manus à tergo constringunt, vt sanguis plerisque rupta cute per vngues profluueret. Perlato audacis facti indicio ad eos qui in inferiori parte domus consistebant, ipsi quoque his qui apud se erant Arabum principibus idem faciunt. Deinde laici omnes sublato in altum clamore, vocatoque in auxilium sibi omnium rerum opifice Deo, rursus arma capessunt, maceriam occupant, præsidium quod circa portas erat, conserta manu fundunt, fugantque, & sic alacres, sic innouatis inopino successu viribus vbique rem peragunt, vt nihil lassitudinis, nihil incommodi ex triduana eis inedia & labore accessisse putares. Alacritatem tantam repentè ex trepidis rebus & vltima desperatione coortam nimiùm admirati Arabes, nec aliam nouitatis huius causam suspicati, quàm quòd de principibus suis sumptum fuisset supplicium, infestissimis animis in pugnam ruunt, & facto grege per arma, per viros in castra perrũpere parant. Et acta res foret, nisi maturè orto consilio Christiani vinctos eo loco principes statuerent, vbi atrocissima vis hostium & creberrimus telorum imber incumbebat, appositò super capita eorum spiculatore, qui districtum in manibus gladium tenens clamitabat per interpretem, nisi ab oppugnatione quiescerent, non armis se aduersum eos, sed principum capitibus dimicaturos. Tum ipsi principes, quos præter vinculorum acerbitatem imminens quoque ceruicibus gladius vehemẽter angebat, cum magno eiulatu suos obtestabantur, vt moderatiùs agerent, ne obstinatè certamen hostibus inferentes, eos ad supplicium necemque suam, cùm incisa spes esset veniæ, inflammarent. Patris periculo attonitus filius ducis Arabum, quem ad portam atrij à patre causa præsidij relictum suprà memorauì, citato gradu in confertissimos suorum cuneos se dedit, & furentis exercitus impetum voce & manu increpitans retinuit, & tela in hostes iacere prohibuit, quę non hostes, vt ipsi putarent, sed principes sui propriis pectoribus excepturi forent. Per hanc occasionem paululum ab armis & incursionibus vacatione data, nũcius venit in castra ad Christianos, missus ab his qui in Parasceue omnibus amissis nudi & saucij vsque Ramulo pertenderant. Is amaritudine & metu confectis mentibus magnum attulit refrigerium, indicans ducem prædictę ciuitatis licet paganum, diuino tamen (vt putabatur) instinctu animatum cum ingentibus copiis ad ipsos liberandos aduenire. Nec latere potuit Arabitas aduenientium hostium fama, statimque omnes auersis ab aliorum oppugnatione ad se ipsos saluandos cogita-

tionibus,præcipiti fuga,quò quemque spes euadendi vocabat,dilabuntur. In ea trepidatione dum alij ad alia curanda discurrerent, vnus vinctorum euasit, opera vsus Sarraceni cuiusdam, quem ducem itineris Christiani habebant, tanto omnium dolore, tanto gemitu, vt ab eo cuius indulgentia dimissus fuerat, vix manus inhiberent. Nec multò pòst dux ipse (vt nunciatum fuerat)cum exercitu aduenit,pacificeque in atrium à Christianis suiceptus est:suspensis tamen omnibus inter spem & metum, ne forte nõ sublata calamitas,sed hostis tãtum mutatus esset, & propter nouitatem rei difficile credentibus, quòd Satanas Satanam eiicere, hoc est, paganus paganum ab infestatione Christianorum cohibere vellet: primò omnium vinctos sibi præsentari iussit. quos cùm aspexisset, & quæ facta fuerant ordine audisset; maximas Christianis gratias egit pro magnificè gestis rebus & expugnatis reipublicæ acerrimis hostibus, qui regnum Babylonicum iam per multos annos assiduis populationibus infestassent, & magnas plerunque aduersum se instructas acies commisso certamine obtriuissent. Traditos eos custodibus,regi Babyloniorum viuos seruari præcepit: ipse accepta à Christianis quanta conuenerat pecunia secum eos Ramulo perduxit:inde adhibito eis expeditorum iuuenum præsidio,ne qua denuo latronum incursione periclitarẽtur, vsque Hierosolymam eos perduci iussit. Nihil deinceps difficultatis in eundo, nihil in redeundo perpessi,Lyciam peruenerunt, gratias Deo referentes quòd emensis tot rerum asperitatibus viuos eos & incolumes in tutum restituisset. Ex hoc per Christianorum fines reditum facientibus, omnia cedebant ex sententia: verùm posteaquam in Vngariam ventum est, Gunther us Babenbergensis episcopus(heu)immatura morte præuentus, prosperæ ac lætæ reuersionis lugubrem omnibus exitum fecit. Decessit autem 10 calendas Augusti,ætate integra,& ad perfruendum hoc seculo maximè matura,vir præter morum gloriam & animæ diuitias, corporis quoque bonis adprimè ornatus. Natus erat ex primis palatij, priuatis possessionibus præter episcopatum affluentissimus, lingua promptus & consilio,literis eruditus tam diuinis quàm humanis,tum statura & formæ elegantia,ac totius corporis integritate ita cæteris eminens mortalibus, vt in illo Hierosolymitano itinere ex vrbibus & agris spectandi eius studio profluerent,& bene secum actum crederet,cui eum videre contigisset: vnde cùm positis eis in diuersorio, plerunq; turba intemperans propter eum nimis molesta foret, compulsus est aliquoties à cæteris episcopis,vt in publicum procederet, & obsidentem foris multitudinem suo spectaculo à cæterorum vexatione auocaret. Tantum hunc transitoriæ felicitatis splendorem vitæ innocentia & morum temperantia clariorem in eo cumulatioremque faciebant; nam tantam in se vtriusque hominis gloriam quã omnes mirabantur,solus ipse ita propter Deum contemnebat, vt infimæ quoque conditionis hominibus popularem se communemque præberet, & à seruis suis plerunque maximas verborum contumelias inultus acciperet. Celebri ergo pompa funeris in patriam reportatus,& magnis omnium qui eum nouerant,planctibus exceptus, in Babenbergẽsi ecclesia vbi à puero adoleuerat, sepultus est. Successit ei in episcopatu Herimannus, vicedominus Moguntinus, qui in eadem Hierosolymitana peregrinatione constitutus,dum eum inualescente morbo ad exitũ vrgeri videret, legationem præmisit ad necessarios suos, quibus patria excedens suæ rei familiaris dispensationem delegauerat, petens vt sibi ad episcopatum quaqua possent ratione aditum patefacerẽt:quod & sedulò fecerunt,profuso in coemptionem eius argenti & auri inæstimabili pondere.

Eilbertus Patauij episcopus obiit, cui Altman capellanus imperatricis successit, qui dum ipso tempore cum cæteris principibus Hierosolymam abisset, per interuentum imperatricis absens designatus est episcopus.

Arnolphus Wormatiæ episcopus,vir pontificalis modestiæ & sanctitatis migrauit ad Dominum,successitque ei Adelhero monachus ex monasterio sancti Galli, frater Rudolphi ducis,vno pede omnino debilis, vir per omnia dignus spectaculo. Erat enim fortitudinis magnæ,edacitatis nimiæ,crassitudinis tantæ,quæ aspicientibus horrorem magis incuteret, quàm admirationem, nec ita centimanus gigas aut aliud antiquitatis monstrum, si ab inferis emergeret, stupentis populi oculos in se atque ora conuerteret.

1066. Rex Natalem domini Goslariæ celebrauit, vbi ab ipso iam initio autumni vsque

vsque ad eam partem hyemis tanquam statiuis castris se continuerat, sumptus habens regiæ magnificentiæ multùm impares. Nam præter pauca quæ ex reditibus regalis fisci veniebant, vel quæ abbates coactitio famulatu ministrabant, cætera omnia in quotidianos vsus eius quotidianis impensis emebantur. Hoc adeò fiebat odio Bremensis archiepiscopi, quem omnes criminabantur, sub prætextu regiæ familiaritatis monarchiam vsurpasse manifestæ tyrannidis; & ipsi ergo consueta regi seruitia mittere detractabant; & ille in alias regni partes regem abducere nolebat, ne scilicet cum aliis principibus communicando principatum consiliorum & familiaritatis, ipse sibi aliquid imminueret de fastigio vsurpatæ singularitatis. Sed non vltra laturi iniuriam videbantur principes regni, archiepiscopi Moguntinus & Colonienſis cum cæteris quibus curæ erat respublica, crebra conuenticula faciebant, atque omnes in commune quid facto opus esset, consulere rogitabant. Deinde iam adulta conspiratione, diem generalis colloquij omnibus indixere regni principibus, vt Triburiam conuenientes, Bremensem archiepiscopum communem omnium hostem communibus omnes studiis oppugnarent, regique denunciarent, aut regno ei cedendum esse, aut familiaritate & amicitia Bremensis archiepiscopi defungendum. Perlato Goslariam atrocis rei nuncio, rex ad statutam diem concitus properabat, cum quo & Wernher comes veniens in villam Ingilnecheim, cuius pars aliqua ad nostrum quoque monasterium pertinet, hospitatum diuertit: vbi dum milites eius ab incolis prædas agerent, & illi ad aram conclamantes manu vindicare se niterentur, atrox pugna coorta est. In qua dum Wernher comes ad ferendam suis opem impigrè discurreret, à quodam nostri monasterij vilissimo mancipio, vel (vt alij ferunt) à fœmina saltatrice clava percussus in capite corruit, atque ad regem semiuiuus est reportatus. Admonitus ab episcopis qui præsentes erant, vt pro peccatis suis Deo in extremo iam spiritu constitutus satisfaceret, seque Heruelden sium monachorum precibus interemptum recognoscēs, villam Kirchberg quam iniustè inuaserat, redderet, nullo modo adquieuit, donec episcopi consensu facto minitarentur, se ei sacram communionem morienti non daturos, nisi priùs tanti peccati pondere se exoneraſſet. Sic tādem pudore magis quàm religione victus reddidit, statimque vita excessit. Sanuta die tristis in regem omnium vultus, tristis erat sententia, vt aut regno se abdicaret, aut archiepiscopum Bremensem à consiliis suis atque à regni consortio amoueret. Tergiuersanti, & quid potiùs eligeret hæsitanti, archiepiscopus consilium dedit, vt proxima nocte ablatis secum regni insignibus clàm aufugeret, & Goslariam aut in alium locum se reciperet, vbi ab iniuria tutus foret, donec turba hæc conquiesceret. Aduenientе vespera thesauros regios per satellites & socios fraudis suæ iam exportare cœperat, cùm repentè ad ministros regis consilium hoc (nescio quo indicio) permanauit, qui statim raptis armis curtem regiam circumdederunt, totamque deinceps noctem ducentes peruigilem, ne quid noui acciderет asseruabant. Facto manè infensis adeò animis omnes in archiepiscopum coorti sunt, vt nec manibus temperaſſent, nisi regia maiestas vix & ægrè iracundiam cohibuisset. Contumeliosè inque eiectus est de curte regia cum omnibus tyrannidis suæ fautoribus, missique cum eo rex amicorum suorum non modicam manum, ne scilicet ab æmulis suis insidias in via pateretur. Sic iterum rerumpublicarum administratio ad episcopos rediit, vt singuli suis vicibus quid regi, quid reipublicæ facto opus esset, prænideren t.

Rex Pascha Traiecti celebrauit. Eberhardus Treuerorum archiepiscopus, dum in Sabbatho sancto tantæ diei mysterium solemniter populo exhibuisset, regressus in sacrarium, caput in sinum archidiaconi reclinauit, circumstantibusq; fratribus spiritum exhalauit. Episcopatum eius per interuentum Colonienſis archiepiscopi suscepit Cuno præpositus Colonienſis. Grauiter & indignè nimis tulit tam clerus quàm populus Treuerorum, quòd ipsi in electionem eius admissi consultique non essent, seque vicissim hortabantur, vt insignem hanc contumeliam insigni aliquo exemplo eluerent. Erat tum temporis maior domus ecclesiæ Treuirorum Diedericus comes, adolescens tam natura ferox, quàm ætate. Is die quo episcopus vrbem ingressurus sperabatur, cum ingentibus copiis ei obuiam processit, atque in ipso lucis crepusculo, priusquam

hospitio progrederetur, super eum irruens, paucos resistere tentantes occidit, exteroſque inopino terrore perculsos facilè fudit fugauitque, opes quas amplissimas aduexerat, diripuit, ipsum episcopum captum traditumque in manus carnificum, de rupe altissima præcipitari, & sic interfici iussit. Corpus eius à religiosis viris collectum, atque in monasterio Dolcensi sepultum est, vbi vsque in præsens tempus magnis (vt fertur) miraculis diuinitus sæpe illustratur. Successit ei in episcopatum Vto concordante in electionem eius tam clero quàm populo.

In festis paschalibus per quatuordecim ferè noctes continuas cometa apparebat: quo in tempore atrox & lachrymabile nimis prælium factum est in partibus Aquilonis, in quo rex Anglisaxonum tres reges cum infinito eorum exercitu vsque ad internicionem deleuit.

Rex Frideslare iam veniens, grauissimam ægritudinem incidit, ita vt à medicis desperaretur, & principes de regni successione consilia conferre cœpissent: à qua infirmitate vix dum plenè resumptis viribus Pentecosten Heruelditæ celebrauit, nec multò pòst nuptias in Triburia regio apparatu celebrauit, in coniunctione Berthæ reginæ filiæ Ottonis marchionis Italorum.

Reginherus Misnensis episcopus obiit, cui Craft præpositus Goslarienſis successit. Sed is dum suscepto episcopatu Goslariam veniſſet, post refectionem in cubiculum, vbi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo consciо infoderat, quasi paululum requiescere volens sese inclusit. Cumque iam die vergente in vesperam præter modum consuetudinemque suam somno indulgere videretur, rem insolitam mirantes cubicularij pulsare ostium cœperunt: sed nec pulsantibus nec vociferantibus vllum dabatur responsum. Tandem effractis foribus irrumpentes inuenerunt eum fractis ceruicibus, colore tetro, exanimem, ipsis thesauris suis miserabilem in modum incubantem. Episcopatum pro eo suscepit Benno, prædictæ Goslarienſis ecclesiæ canonicus.

1067. Otto marchio Thuringorum obiit, gaudentibus admodum in morte eius omnibus Thuringis, eò quòd ipse primus ex principibus Thuringorum (vt prædictum est) decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset, & per hoc calamitatem maximam genti suæ inuexisse videretur. Marchiam eius Egbertus patruelis regis suscepit.

Einhardus Spirensis episcopus obiit: cui Heinricus successit, Goslarienſis ecclesiæ canonicus, tantæ dignitati vix dum per ætatem maturus, & non tam electione principum ad hanc prouectus quàm indulgentia regis, cui in puerili ætate fuerat familiarissimè assentatus.

Benno Osenbruggensis episcopus obiit, cui alius Benno successit.

Rex in Natalem sancti Martini Goslariam veniens, grauiter infirmari cœpit, atque eadem valetudine per multos dies laborans lecto recubabat.

1068. Rex Natalem domini Goslariæ, nec dum sospitate ad plenum recuperata, celebrauit, à quo Egbertus marchio exactis diebus festis digressus, dum se in sua recepisset, modica febre pulsatus terminum vitæ accepit. Sed marchiam adhuc viuens acquisierat filio suo tenerrimæ ætatis infantulo, quem ei vidua ducis Ottonis de Swinenfurt pepererat, cui tamen ipse paucis diebus antequà vita excederet, repudium scribere cogitauerat, & contra leges ac statuta canonum viduam Ottonis marchionis matrimonio sibi iungere, quòd hæc forma elegantior, & efferatis moribus suis opportunior videretur: sed mors opportunè interueniens, nefarios conatus eius intercepit.

Rauenger patriarcha Aquileiensis obiit, cui Sigehardus cancellarius successit, pro quo Bibo cancellarius est substitutus.

1069. Rex Natalem domini Goslariæ celebrauit, Pascha Quidelenburgi, Pentecosten Coloniæ. Post Pentecosten Wormaciæ cum principibus regni colloquium habuit. Ibi primùm cum episcopo Moguntino rem secretò agit, eiusque opem ad perficiendum quod mente machinetur, obnixè implorat: si impetret, se deinceps ei subditum, & dicto obtemperantem fore: ad hoc Thuringos armata manu, si aliter nequeat, coacturum, vt decimas sine vlla in perpetuum contradictione persoluant. Annuente episcopo, & pactione vtrinque firmata, rex ad publicum refert „ sibi cum vxore sua

non

non conuenire, diu oculos hominum fefelliſſe, vltrà fallere nolle, nullum eius crimen quo iuſtè repudium mereatur, afferre, ſed ſe (incertum quo fato, quo Dei iudicio) nullam cum ea maritalis operis copiam habere; proinde per Deum orare, vt ſe malè ominata compede abſoluant, patianturque æquo animo diſcidium fieri, vt illa ſibi, & ipſe ei, ſi ita Deus velit, felicioris matrimonij viam patefaciat: & ne quis violatum ſemel pudorem cauſetur obſtare iterum nupturæ, ſe ſub iureiurando confirmare, quòd eam, vt acceperit, ſic incontaminatam illibatoque virginitatis pudore conſeruauerit. Fœda res, & aß regia maieſtate nimium abhorrens viſa eſt omnibus qui aderant: negotio tamen cui rex tam feruidè animum adieciſſet, detractare ſinguli religioſum arbitrabantur. Epiſcopus quoque tam precioſa pollicitatione redemptus, quantum poterat ſalua verecundia, haud ægrè cauſam regis tuebatur. Itaque cunctis id fieri decernentibus, ſynodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ proxima poſt feſtum ſancti Michaëlis hebdomada. Hac expectatione rebus ſuſpẽſis, regina Loresheim, vt ſtatutum tempus ibi præſtolaretur, miſſa eſt: rex aliò quò regni negotia vocabant, abiit. Interea Dedi marchio Saxonicus, cùm viduã duxiſſet Ottonis marchionis tertio priùs anno defuncti, prædia etiã quæ ille à diuerſis dominis beneficij loco habuerat, ſumma vi nitebatur acquirere. Cùm nullus daret poſtulanti, indignitatem non ferens, regi, per quem potiſſimùm ſtetiſſet, ne darentur, bellum parabat, crebriſque colloquiis Thuringos ad ſocietatem armorũ ſollicitabat; promptum hoc fore ſperabat, eò quòd rex, archiepiſcopum adiuuando in exigendis decimationibus, multùm à ſe auertiſſet animos eorum. Incitamentum tamen illi furoris vel maximum erat vxor ſæuiſſima. Hæc placito hominis ingenio, & per ætatem iam manſuefacto iuueniles animos inſpirabat, ſæpius obtundens, quia ſi vir eſſet, non inultus iniurias acciperet, nec priori marito eius audacia ſe imparem gereret, quo & virtute & opulentia ſuperior eſſet. Rex accepto nuncio grauiter permotus, ingentes copias, & quæ pluribus etiam bellis ſatis eſſent, celerrimè contraxit. Tum verò epiſcopus Moguntinus tempus ſe accepiſſe ratus, quo per occaſionem publici belli priuatum in Thuringos odium vindicaret; infeſtiſſimus aderat, regem quàm atrociſſimè rem agere inſtigabat. Ipſe quoque totis amicorum, totis Moguntini epiſcopatus opibus cœpto annitebatur. Non fefellit Thuringos efferatus in ſe animus epiſcopi, nec ipſi in eum mitiores ſpiritus gerentes, legatos ad regem miſerunt, ſe nihil iniquum, nihil quod ſecus ſit moliri aduerſus eum, nec arma contra rempublicam ſuo conſilio aut fauore ſumpta eſſe, paratos ſe potiùs hoſtẽ publicum capitis quoque ſui periculo expugnare, promptiùs autem ac deuotiùs id facturos eſſe, ſi decimationum leges priorum regum & epiſcoporum indulgentia ſibi ſtatutas, ratas inuiolatasq; fore pateretur; quòd ſi epiſcopus ad eos rem diuinam, non diuinis ſed humanis armis, expugnatum veniret, & decimas iure belli ſibi extorquere vellet, quas nec iure eccleſiaſtico, nec lege forenſi potuiſſet, iam pridem ſe ſacramento obſtrictos, obligatosq; fuiſſe, vt raptores & prædatores inultos non ſinerent, ſatius ſibi eſſe mori in bello, quàm amiſſis patrum legitimis periuros viuere. Rex ad hæc benignè reſpondit, auxiliumq; ſuum, ſi in fide permanerent, certiſſimos ſperare iuſſit. De hinc vbi res matura viſa eſt, infeſto agmine Thuringiam intrauit. Duo ibi caſtella quibus marchio præſidium impoſuerat, Bichelingun & Schidingen, alterum per deditionem, alterum manu expugnatum recepit. Cæteris ilico admouendus erat exercitus. Sed marchio aduertens nullo loco vel munitione ſuſtineri poſſe impetum regis inciſa ſpe reſiſtendi ſe ſuaque omnia dedidit. Thuringi etſi (vt promiſerant) erga regem & cauſam publicam deuoti fideleſq; eſſent, in epiſcopum tamen Moguntinum hoſtilia pleraq; facere, probris & conuiciis in faciem laceſſere, milites eius, dum prædas agerent, facto grege ſæpius incurſare, rapinam excutere, fundere, fugare, nonnullos denique miniſtros eius, nec hos mediocri fortuna vel humili loco ortos, dum ab exercitu regis paulo longiùs prædatum abiſſent, comprehenſos ſuſpendere. Iuſſum tamen eis eſt a rege facilè & contemptim, vt decimas darent, non quòd recuſantibus vim ferre in animo eſſet, ſed ne, non reddito promiſſo, archiepiſcopum offenderet. Dedi marchio aliquandiu habitus in cuſtodia, tandem adempta poſſeſſionum & redituum non modica parte dimiſſus eſt: Filius eius Dedi iunior patrem ea tempeſtate infeſtiùs acerbiusq; quàm alius quiſquam inſectatus eſt. Ob eam rem exacto bello in

ingenti gloria esse cœpit apud regem, egregiæ indolis adolescens, nisi ambitionis spiritu & præpropera dominandi cupidine præceps raperetur. Is non multò pòst, cùm nocte quadam ad necessitatem naturæ secessisset, appositò extrinsecus insidiatore, confossus in inguine & occisus est. Quis necis eius author fuerit, non satis constat, quanquam dolo nouercæ interfectum, vulgi sermonibus passim iactaretur. Illud haud dubiè liquet, monasteria & ecclesias, moriẽte eo, magna formidine exoneratas esse, cùm mentibus omnium certissima opinio insedisset, eum augendarum opum studio non Deo, non homini parciturum, qui patri proprio non pepercisset.

Imminente iam die qui scindendo regis coniugio dictus fuerat, rex Moguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit legatum sedis Apostolicæ suum Moguntiæ aduentum præstolari, qui discidium fieri prohibeat, & episcopo Moguntino Apostolicæ animaduersionis sententiam minitetur, quòd tam nefariæ separationis se authorem promiserit. Consternatus ilico, quòd rem diu exoptatam perdidisset è manibus, pariter quò venerat, in Saxoniam redire volebat. Vix & ægrè tamen amicorum consiliis superatus, ne principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Moguntiæ occurrere iussisset, Franconefurt abiit, ibique eos qui Moguntiæ conuenerant, statuto die adesse iussit. Quò dum frequentes veniissent, Petrus Damianus (is legatus erat sedis Apostolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reuerendus) mandata exposuit Romani pontificis, pessimam rem, & ab nomine Christiano, nedum ab regio multùm abhorrentem esse, quam moliatur: si minùs humanis legibus vel canonum sanctionibus terreretur, parceret saltem famæ & existimationi propriæ, ne scilicet tam fœdi exempli venenum ab rege sumpto initio totum commacularet populum Christianum, & qui vltor esse debuisset criminum, ipse author & signifer fieret ad flagitium; postremò si non flecteretur consiliis, se necessariò vim ecclesiasticam adhibiturum, & canonum lege scelus prohibiturum, ad hæc suis manibus nunquam imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo quantum in se esset, fidem Christianam prodidisset. Tum verò in eum coorti omnes qui aderant Principes, aiebant æqua censere Romanum pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ suæ, & regij nominis maiestatem tam turpis facti colluuione macularet, præterea ne parentibus reginæ causam defectionis, & iustam turbandæ reipublicæ occasionem daret. qui si viri essent, cùm armis & opibus plurimùm possent, tantam filiæ suæ contumeliam proculdubio insigni aliquo facinore expiaturi essent. Hac oratione fractus magis quam inflexus, Si id, inquit, fixum obstinatumq; est vobis, imperabo egomet mihi, feramque, vt potero, onus quod deponere non valeo. Ita efferato magis per studium concordiæ odio annuit quidem, vt in regni consortium regina reuocaretur, ipse tamen vt congressum eius conspectumque vitaret, adhibitis sibi vix 40 militibus in Saxoniam concitus rediit. Regina cum cætera multitudine & regni insignibus paulatim subsecuta est: cumque ad eum Goslariam veniisset, vix compulsus ille à familiaribus suis, vt ei obuiam procederet, satis superque pro consuetudine eam benignè suscepit, sed protinus refrigescente amore, ad ingenium suum atque ad pristinum rigorem animi rediit, & quia consilia scindendi coniugij sæpe iam tentata non processerant, statuit deinceps, communicato cum ea solùm regni nomine, sic eam habere quasi non haberet.

Maxima eo anno vinearum omniumque syluestrium arborum sterilitas fuit.

Meginwardus abbas Hildenesheimensis abbatiam suscepit Augiensem, patefacto in eam sibi per multam largitionem aditu.

Rumoldus Constantiensis episcopus, maturæ admodum grauitatis vir obiit, cui Carolus successit Magdaburgensis canonicus. Is à clericis Constantiensibus primò benignè susceptus est, sed processu temporis, dum pro libito suo magis quàm ex ratione rem gereret, indignantes clerici à communione eius se abstinere cœperunt, propter Simoniacam hæresim, per quam episcopatum vsurpasse dicebatur; id quoque ei crimini dantes, quòd plerosque ecclesiæ thesauros furtiuè abstulisset. Qua accusatione Romam perlata, Romanus pontifex mandata direxit Moguntino archiepiscopo, ne vllo modo ab eo consecraretur, donec in sui præsentia causa diligentia ventilaretur.

Tolosæ

Toloſæ epiſcopus obiit, cui Bibo cancellarius ſucceſſit: pro quo Adalbero canonicus Metenſis cancellarius eſt ſubſtitutus.

1070. Rex Natalem domini Friſingæ celebrauit.

Epiſcopus Moguntinus & Colonienſis & Babenbergenſis à domino Apoſtolico euocati, Romam venerunt. Ibi epiſcopus Babenbergenſis accuſatus, quòd per Simoniacam hæreſim, data pecunia, epiſcopatum inuaſiſſet, multa & precioſa munera papæ dedit, & per hæc efferatam aduerſum ſe mentem eius ad tantam manſuetudinem reduxit, vt qui non ſine periculo honoris & gradus ſui euaſurus putabatur, non ſolùm impunitatem criminis quod obiectum fuerat, conſequeretur, ſed etiam pallium & alia quædam archiepiſcopatus inſignia, à ſede Apoſtolica pro benedictione perciperet. Moguntinus archiepiſcopus vltro ſe epiſcopatu abdicare, atque in otium priuatæ conuerſationis ſecedere magnopere cupiebat: ſed tam Romani pontificis authoritate, quàm eorum qui præſentes erant, maturioribus conſiliis vix & ægrè abductus eſt à ſententia. Omnes in commune acerbè obiurgati, quòd ſactos ordines per Simoniacam hæreſim venderent, & ementibus indifferenter communicarent, manuſque imponerent. Tandem accepto ab eis iureiurando, quòd hæc vlterius facturi non eſſent, in ſua cum pace dimiſſi ſunt.

Dux Lotharingorum Godefridus omnibus penè terris magnitudine ſuarum rerum geſtarum compertus & cognitus obiit, & Verdunis ſepultus eſt. cui filius eius Godefridus ſucceſſit, præſtantis quidem animi adoleſcens, ſed gibboſus.

Vdalricus marchio Carentinorum obiit.

Rex Paſcha in Hildenesheim celebrauit. Ibi inter milites regis & milites epiſcopi ſeditio facta eſt. Sed milites regis in congreſſione ſuperiores facti, plerosque ex militibus epiſcopi peremerunt, captosque ſeditionis authores ex edicto regis in vincula coniecerunt.

Rex Aſcenſionem domini Quidelenburgi, Pentecoſten Merſeburgi celebrauit.

Auguſtiſſimum in Quidelenburg templum, cum omnibus attiguis ſibi ædificiis (incertum diuina vltione an fortuita calamitate) incenſum, atque in cineres redactum eſt.

Clarus eo tempore in palatio, & magnæ in republica authoritatis erat Otto dux Baioariorum. Sed, ſicut ſemper gloriam ſequi ſolet inuidia, inuidentes ei plerique homines nequam, qui malitiæ ſuæ potentiam eius atque immoderatam gloriam obſtare querebantur, ſolicitè opportunitatem ad opprimendum eum quærebant. Itaque quædam Egenè nomine, hominem ingenuum, ſed omni flagitiorum genere infamatum, in necem exitiumque eius ſubornauerunt. Is crimen aduerſus eum detulit, quòd ſe ad occidendum regem precibus & pollicitationibus multis ſæpenumero ſollicitaſſet, atque in argumentum fidei gladium oſtentabat, quem ſibi ab eo in hos tam ſceleratos nefariosque vſus datum aſſerebat, ſi inficiaretur, paratum ſe quouis indicio verbis ſuis fidem facere. Qua accuſatione vulgata, hi quos ratione cõmunis commodi aliquando offenderat, omnes infenſi infeſtique aderant, & iracundiam regis aduerſus eum inflammare ſumma vi, ſumma ope nitebantur. Igitur rex eum Moguntiam cum cæteris principibus ad colloquium euocauit, quid delatum eſſet expoſuit, negantique inducias in ſex hebdomadas dedit, vt calendis Auguſti Goſlariam veniens, obiectum crimen congreſſus cum accuſatore ſuo manu propria refelleret. Cùm in hæc verba diſceſſum eſſet, cauſari principes de iniquitate conditionis cœperunt, nec bonum, nec æquum eſſe dicentes, vt homo nobiliſſimus, integerrimæ apud omnes exiſtimationis, nec vlla vnquam ſiniſtri rumoris macula attaminatus manum conferre iuberetur cum homine ſceleratiſſimo, qui, ſi quid ingenuitatis à parentibus accepiſſet, id per furta, per latrocinia, denique per omnia vitiorum probra iam dudum obliteraſſet. Ille tamen & indignitate rei efferatus, & Deo innocentiæ ſuæ teſte & conſcio fretus, cum quouis, etiam indigno, etiam præter Natales ſuos, pugnare malebat, quàm tanti ſceleris ſuſpicione teneri. Igitur die ſtatuta ad proxima Goſlariæ loca cum armata multitudine venit. Miſſis ad regem nunciis, mandauit, ſi ſibi tutò venire, ſi tutò cauſam dicere liceret, paratum ſe coram venire, & conditione quam principes regni æquam iudicaſſent, crimen cuius inſimulatus fuerat, refellere. Rex ad hæc atrociter & acerbè

respondit,se ei nec in veniendo, nec in causa dicenda pacem aut securitatem polliceri, id solùm expectare, vt iuxta conditum Goslariam comminus veniret,& si quid de innocentia sua præsumeret,conserta cum aduersario suo manu,æquissimo iudici Deo rem committeret;ni id faceret, se omissa legum dissidentium simultate, relegato sententiarum certamine, pro conuicto confessoque eum in tanti sceleris immanitate habiturum. Relato ad ducem hoc responso,nec tutum, nec satis honestum eius rationibus visum est his qui rectè ei consultum cupiebant, vt sic inflammatæ aduersum se regis iracundiæ illudensum se vexandumque obiiceret,cùm sibi,integris ad hęc rebus,& crimine nec dum comprobato, tutò coram venire non licuisset: quod tam iure cœli, quàm iure fori omnibus semper reis,omnibus in causis licuisset.Ita incisa spe venię,infectis rebus in sua se recepit, satius putans quoad posset armis salutem tueri, quàm ad exsaturanda hostium suorum odia turpiter more pecudum iugulari. Postera die rex principes Saxoniæ,quòd ex his oriundus esset, & hi propter priuatas inimicitias maximè inuisum eum haberent, sententiam super eo rogauit: qui eum tanquam manifesti criminis deprehensum,reum maiestatis iudicauerunt, & si caperetur, capitali in eum sententia animaduertendum fore decreuerunt. Illico amici regis ferro & igne persequi eum singuli pro virili portione adgrediuntur, pleriquetiam nec fide erga regem, nec studio erga rempub.nec vltione cuiusquam priuatę iniurię,sed sola rapinarum cupiditate arma contra eum capiunt. Ita vndique laxatis, imò ruptis irarum habenis, omnes in eum irruunt, prædia eius & possessiones alias diripiunt, vastant, incendunt, ministros eius,agrorumque cultores si quos fors obtulisset,obtruncant, lacerant,jugulant.Sic postremò præter modum modestiamque ira immoderatior debacchabatur, vt nec ab ecclesiis, nec templis, quæ ille propriis impensis Deo construxerat, hostilis sæuitiæ impetus temperaret. Deinde rex collecto exercitu egressus, extremam operi manum per seipsum imposuit:principes quos ei consanguinitate vel alia necessitudine obnoxios nouerat,aut acceptis obsidibus,aut iureiurando,ne ad eum deficerent, obligauit:castellum eius Hanenstein, à quo ad primum statim belli terrorem præsidium abductum fuerat,funditus euerti iussit;alij castello quod Tesenberg dicitur,exercitum iam admouerat.Sed hi qui intus erant, etsi loci situ inexpugnabiles essent, & copiis omnibus quæ administrando bello necessariæ erant, affatim affluerent: vltro tamen se dedere, quàm ancipitem belli fortunam tentare maluerunt. Relicto illic præsidio rex in vlteriora loca,ad demoliendas vxoris quoque eius possessiones,exercitum abduxit, villas multas opibus & ædificiis ornatissimas incēdit,bona diripuit, in mulieres & pueros (nam viri in montes & in saltus deuios se abdiderant) fœda & hostilia multa commisit. Tantáque in ea expeditione acerba & crudelia perpessi sunt à rege proprio homines innocētes,& nulla saltem suspicione criminis cuiusquam infamati,vt nihil acerbius,nihil crudelius à barbaris perpeti potuissent. Tandem dux Otto perdoluit, & calamitatum pondere superata est constantia patientiæ. Itaque assumptis secum ad tria millia viris electis,& omni militaris disciplinæ studio exercitatis, impetum in Thuringiam fecit, villas regalis fisci rebus cunctis affluentissimas incendit, prædam multam abegit, & milites suos quorum plerosque ad societatem belli sola spes rapinarum allexerat, hac primùm mercede inescauit, fidosque ac firmos sibi effecit.Ita populabundus vltra Heschenewege peruenit. Ibi confluentibus ad se agrorum suorum cultoribus, quibus milites regis præter miseram vitam nihil reliquum fecerant, partem aliquam prædæ distribuit, verbera diuinæ animaduersionis fortibus animis tolerare admonuit, & pro se quoniam arma ferre non possent, suppliciter ad Deum vota facere flagitauit. Interea Thuringi, qui se ante aliquot annos sacramento obstrinxissent, ne latrones aut raptores inultos sinerent, rerum suarum direptionibus exacerbati, ad arma conclamant,conglobatis properè ingentibus copiis,hostes cuestigio insequuntur, inuentisque haud procul ab Heschenewege certamen inferunt 4 nonas Septembris. Nec diu anceps pugna fuit.Nam his qui cum duce Ottone erant, impigrè occurrantibus,vix primam prælij procellam sustinentes in fugam vertuntur, & alij in proximos montes & syluas euadere, alij pariter quò venerant, citatis equis reuerti summo conamine nitebantur,haud satis auspicatò tentatam fortunæ aleam detestantes. Ipse denique qui primò vt res certamini committeretur, vehementissimus author incentorque fuerat

fuerat Rutgerus comes, is nunc primus fugiendi author ac signifer apparebat, omniq; (vt vulgò dicitur) vento citatior, montes & colles modernus Idithun transmittebat. Trecenti plus minúsve in ea congressione ex Thuringis corruerunt: ex parte altera vnus occisus, duo sunt vulnerati. Dux Otto signo receptui dato, cùm à cæde hostium vix & ægrè militem suum reuocasset, aliquandiu in eisdem castris commoratus est, & vergente iam in vesperam die plerosque principes exercitus sui singulos in sua cum pace dimisit. Ipse adhibitis sibi quantas res poscere videbatur copiis, in vlteriorē Saxoniam contendit, ibiq́ue totam hyemem vsque ad Natalem Domini exegit, partim rapinis & deprædationibus victitans, partim ex possessionibus Magni comitis, quem belli periculorumq́ue omnium socium & innocentiæ suæ deuotissimum assertorem habebat. Is filius erat Ottonis ducis Saxoniæ, egregius adolescens, boni & æqui in pace supra annos suos seruantissimus, & in bello audacia & virtute militari nulli secundus. Perlato ad regem nuncio acceptæ in Heschenewege cladis, omissis rebus aliis Goslariam concitus remeauit, nec inde vsquam ante Natalem Domini abscessit, timens scilicet, ne tam charam tamq; acceptam sibi villam, quam pro patria ac pro lare domestico Teutonici reges incolere soliti erant, hostes per absentiam eius, quod minitari & crebris vsurpare sermonibus dicebantur, in fauillas cineresq́ue redigerent.

Adelbertus Wormatiæ episcopus [monachus sancti Galli & frater ducis Sueuorum] propria (vt fertur) crassitudine præfocatus interiit, cui Adalbertus successit.

Kribo diaconus frater Wilhelmi & Ottonis marchionum occisus est à propriis seruis suis, vir tam diuinis quàm secularibus literis apprimè eruditus, sed propter lasciuiam morumq́ue intemperantiam meritò bonis omnibus grauis & inuisus.

Siluestrium arborum eadem quæ priore anno sterilitas permansit, sed vinearum tanta fertilitas fuit, vt plerisque in locis præ multitudine vix colligi vindemia posset.

1071 Rex Naralem Domini Goslariæ celebrauit. Ibi per interuentum Rudolphi ducis Sueuorum Welf filius Azzonis marchionis Italorum ducatum Baioariæ suscepit. Is filiam Ottonis ducis Baioariorum vxorem duxerat, & per iusiurandum altera iam vice matrimonio fidem dixerat. Quandiu itaque res tranquillæ erant; quandiu etiam bellum temere cœptum sine grandi permutatione rerum sedari posse sperabat, mariralem vxori affectum & honorem deferebat, & causam soceri quantum poterat, armis & consiliis tuebatur. At vbi animaduertit datam in eum esse sententiam & bellum, iracundiamq́ue regis magis indies aduersus eum crudescere, leges omnes, vinculaq́ue omnia quibus vicissim propinquitatem firmauerant, abrupit; satius putans, periurij crimen & violatæ fidei verecundiam sustinere, quàm res suas florentissimas desperatis ac perditis eius rebus admiscere. Et primò in tam trepidis rebus petenti auxilium denegauit, deinde filiam eius à complexibus suis & thori consortio segregauit, patriq́ue remisit, postremò ad ipsum eius ducatum occupandum omnem operam intendit: nihil pensi habens, quantum auri, quantum argenti, quantum redituum ac possessionum suarum dilapidaret, dum modò quod cupiebat, assequeretur. Directus est ergo dolus in manu eius, & potuit & inualuit, cunctis detestantibus, quòd clarissimam atque inopinatissimam in republica dignitatem tam fœda ambitione polluisset. Nouerat rex haud satis placiturum principibus Baioariæ, quòd hoc tum contra morem & ius, tum ipsis inconsultis factum fuisset, & propterea quantocius ire in Baioariam cogitabat, vt tumultum si quis fortè oriretur, per seipsum reprimeret: sed è diuerso haud nescius erat, si ipse longius abisset, hostes ilico in Goslariam impetum facturos, & clarissimum illud regni domicilium in cinerem redacturos. Accepto à familiaribus suis consilio, quosdam Saxoniæ principes illic præsidij causa reliquit, & ipse, sicut instituerat, in Baioariam proficisci parabat. Interea dux Otto videns sibi nihil iam spei reliquum esse, cuius & bona omnia flamma hostilis absumpsisset, & ducatum alius in suam potissimùm contumeliam inuasisset, statuit rem in extremum discrimen adducere, & cum rege vbi primùm copia fieret, collatis signis dimicare. Itaque montem qui dicitur Hasengun occupauit, vt is scilicet militibus suis, quomodocunque res in prælio cecidissent, receptui foret. eum etsi natura & situ ipso satis munitum, munitiorem tamē manu atque opere fecit, ibiq́ue conuecta ex circumiacentibus agris præda regem præstolabatur. Rex accepto nuncio nihil moratus, quātas in ea trepidatione potuit copias ex

Saxonia, ex Thuringia, atque ex Hassia celerrimè contraxit: cæteris principibus qui longiùs aberant mandauit, vt si fortè res sine mora & diuturnitate cõfici non posset, sibi quàm citiùs possent armata manu concurrerent. Plurimum eo tempore rex consiliis vtebatur Eberhardi comitis, sapiẽtis admodum viri. Is videns hostes sic ad bella exercitatos, sic ipsa iam desperatione quæ plerumque timidis etiam virtutem addere solet, efferatos, sine magno detrimento reipub. nec vinci nec vincere posse: abiit ad ducem Ottonem, eumq; per Deum obtestari cœpit, ne se suosq; in tantum discrimẽ præcipitaret; necdum ei omnẽ spem veniæ, omnem respirandi facultatem ereptã esse, si de monte quem occupauerat, exercitum abduceret, seq; regi iustis conditionibus dederet; sub iuramento se ei promittere, quòd & veniam culpæ cuius insimulatus fuerat, & omnium quæ iure belli amiserat, restitutionem ei à rege impetraret. Annuente eo, rem ad regem detulit, & eum haud difficulter in sententiam abduxit, quippe cùm tædere eum iam belli cœpisset, quod propter priuatum hominis amorem à principibus per ingenium trahi, ac segniter geri videbat. Pace per iusiurandum vtrinque firmata, inducię datæ sunt Ottoni duci vsque in Pascha, vt Coloniam veniens deditionem lege, quam principes æquam iudicassent, perficeret. Inter has inducias, cùm dux Otto exercitum singulos in sua dimisisset, Rether comes (partium eius haud leue momentum) occisus est ab hostibus suis propter quasdam priuatas simultates.

Saricho abbas Corbeiensis obiit, cui Werenher eiusdem cœnobij monachus successit.

Rex sicut instituerat in Baioariam abiit, ibiq; compositis mediocriter, prout tum copia erat, regni negotiis, ad Rhenum rediit; castellum Hamerstein, quod à superioribus regib. iam olim dirutum fuerat, summo nisu instaurauit; Pascha Coloniæ celebrauit, ibiq; rursus Ottoni duci inducias vsque in Pentecosten dedit: exacta solennitate Paschali Leodium abiit. Ibi ad eum vidua Balduuini comitis venit, regię maiestatis patrocinium expetens contra violentiam improbitatemq; Rutberti fratris Balduuini, qui & fratrem prælio victum vita priuasset, & comitatum eius, expulsis vxore & liberis, tyrannica crudelitate occupasset. Non ingratum fortassis lectori fecero, si gestæ rei historiam, quàm paucis potero, absoluam. In comitatu Balduuini eiusq; familia id multis iam seculis seruabatur, quasi sancitum lege perpetua, vt vnus filiorum qui patri potissimùm placuisset, nomen patris acciperet, & totius Flandriæ principatum solus hæreditaria successione obtineret; cæteri verò fratres aut huic subditi, dictoq; obtemperantes ingloriam vitam ducerent, aut peregrè profecti, magis propriis rebus gestis florere cõtenderent, quàm desidiæ ac socordiæ dediti, egestatem suam vana maiorum opinione consolarentur. Hoc scilicet fiebat, ne in plures diuisa prouincia claritas illius familiæ per inopiam rei familiaris obsoleret. Igitur cùm Balduuinus senior duos genuisset filios Balduuinum & Robertum; Balduuinum omnium quæ habebat hæredem instituit; Ruberto, vbi primùm ætas faciendis stipendiis matura visa est, naues parauit, aurum, argentum & cæteras longinquæ profectionis impensas affatim præbuit, iussitq; vt ad gentes exteras iret, & si vir esset, propria sibi virtute regnum diuitiasq; pararet. Ille patri acquiescens: assumpta secum multitudine qua regio prægrauari videbatur, nauem ascendit, & in Gallitiam ire, eamq;, si votis Deus successum annuisset, sibi subdere cogitauit. Cumq; post paucos dies ad ignota quædam littora applicuisset, & egressus in terram, ab incolis loci prædas agere cœpisset, illi ex omnibus partibus ad arcendam vim ilico armati conueniunt. Facta congressione eum, cùm aliquandiu pugnam fortiter sustinuisset, in fugam vertunt, fugientem vsque ad naues persequuntur; sociosq; eius penè ad internicionem prosternunt. Ipse cum paucis vix fuga elapsus, ad patrem tantæ calamitatis nuncius rediit, à quo propter malè gestas res contumelioscè repulsus, alia rursum via quomodo hac non successisset, fortunam tentare adgreditur; omnia paratus, etiam extrema perpeti, vt maculam veterem factis recentioribus elueret. Reparatis nauibus, & numero militum instaurato, marinis iterum fluctibus se credidit, in regionem longinquam, vbi sedem vaganti Deus ostendisset, iter facturus. Et ecce post paucos dies tempestate infestissima circumuentus, multis suorum naufragio amissis, ipse nudus, omniumq; rerum egens, vix & ægrè in littus euasit. Dehinc assumpto plebeio habitu, inter eos qui Hierosolymam causa orationis pergebant,

bant, Constantinopolim ire parabat, vocatus eò crebris legationibus Normannorum qui sub imperatore Constantinopolitano militabant, quique ei si illuc veniret, totius Græciæ principatum pollicebantur. Sed imperator Constantinopolitanus, comperto hoc consilio, omnia flumina per quæ transitus in Græciam esse poterat, appositis custodibus obseruari fecit, vt deprehensus ilico trucidaretur. Sic conatus cœptumque eius irritum fuit. Tandem aduertens sic infeliciter sibi cedere, quamcunque viam tentasset amplificandæ gloriæ suæ: deinceps in perpetuum ab oppugnatione exterarum gentium animum auocauit, atq; in Frisiam quę confinis est Flandrię (cui Theodericus quondam comes, & post hunc Florentius frater eius imperauerat) irruptionem fecit. Bis ibi commisso prælio victus ac fugatus est. Tandem incolæ loci multis certaminibus exhausti, cùm animum eius vel ad mortem, vel ad victoriam obstinatum cernerẽt, vltro se ei dediderunt. Quod vbi frater eius Balduuinus comperit, (iam enim pater eius morbo ac senio confectus naturæ concesserat) armata multitudine his eum sedibus proturbare magna vi, magno molimine parabat. Cui cum exercitu aduentanti Rubertus legatos obuiam misit, obtestans per Deum, vt se fratrem suum reminisceretur, nec iura germanitatis, apud barbaros quoque semper sacrosancta & inuiolata, pollueret; misereretur potiùs peregrinationis, laborum, & calamitatum in quibus totam ætatem suam detriuisset; gauderet ipse beatus sorte sua, quòd totam communis patris hæreditatem quam iure gentium secum diuidere debuisset, solus sine consorte obtineret: se patriis finibus extorrem, paterna hæreditate destitutum, ab summa gloria maiorum suorum ad vltimam egestatem coactum exteras gentes bello lacessisse, terras ac maria concitasse, nihil denique prætermisisse, ne de portione paternæ substantiæ, quæ se contingeret, fratri molestus esset: nunc laboribus exhaustum, aduersitatibus defatigatum, vix & ægrè paruissimo terrarum angulo insedisse, cuius nullam partem constet ad eius dominium pertinere: postremò id se animo fixum habere, nec a sententia vlla vi, vlla necessitate abduci posse, vt hic aut instantis iam senectutis requiem, aut honestæ saltem mortis sepulchrum sit habiturus. Nihil ille his verbis motus, exercitum haud segniter ad Frisiam admouebat. Tum Rubertus necessitate compulsus, armata iuuentute quam secum lectissimam habebat, obuiam ei processit: commissoque prælio ex parte Balduwini multi occisi, plures vulnerati, omnes in fugam versi sunt: quos dum ipse loco pulsos sistere, pugnamque restituere summo conamine moliretur, in confertissimos hostium cuneos temere inuectus occiditur: cuius morte comperta Rubertus ilico in Flandriam irruptionem fecit, eamque sibi tanquam ex iure debitæ successionis totam mancipauit. Filius erat Balduino impubis adhuc adolescens, & nec dum armis militaribus maturus: is repentè & perempti patris & hostilis irruptionis atroci nuncio attonitus, ad regem Francorum Philippum nomine confugit, auxilium & necis paternæ vindictam expetens, eò quòd pater eius tam ipsi quàm maioribus eius sæpe in arduis rebus commodissimè affuisset, & ciuitates quasdam ex his quas Rubertus occupauerat, pro donatiuo ab eo accepisset. Ille rei indignitate grauissimè permotus, statim temere & tumultuario tantùm milite collectum exercitum duxit in Flandriam, de magnitudine virium suarum & hostis imbecillitate nimiùm præsumens. Sed Rubertus, quò viribus erat impar, eò magis vt rem astu tractaret intentus, simulato aliquandiu metu & fugiendi studio, ex insperato atq; ex insidiis copias suas super exercitum regis effudit, tantumque eis terrorem incussit, vt abiectis armis fugiendo saluti consulere summa ope conarentur. Filius Balduini, cùm deinceps parum spei in armis Francorum poneret, assumpta matre sua ad regem Teutonicorum Heinricum Leodii (vt prædictum est) tum temporis positum venit, opemque eius aduersus patrui violentiam supplex implorauit, atque vt magis eum sibi obnoxium faceret, comitatum Reginheri quondam comitis cum castello munitissimo Mons nomine, quæ scilicet prædia mater eius à priore marito suo dotis nomine acceperat, sancto Lamperto tradidit: quæ rursus episcopus Leodiensis duci Godefrido, ille itidem ipsi filio Balduini beneficij loco dedit. Hoc rex quasi pretio redemptus, episcopo Leodiensi, atq; duci Gotefrido, item aliis Lotharingiæ principibus præcepit, vt in arduis rebus præsidio illi essent, & Rubertum, si iniustè inuasis sedibus vltro excedere nollet, vi & armis expellerent. Qui protinus, coadunato exercitu, in Flandriam profecti sunt: sed comperto,

quòd Rubertus cum rege Francorum iam in gratiam rediisset,& expiata veteri contumelia firmum sibi eum fidelemq; fecisset,infectis rebus in sua rediere,temerariũ iudicantes, cum rege potentissimo priuatis viribus acie confligere. Sic Rubertus deinceps Flandriæ principatu in securitate potiebatur.

[Cùm Heinricus imperator tertius Leodium venisset:]fratres de monasterio[Stabulaus] proturbati, quotidie aures regias obtundebant pro repetitione monasterij Malmendrensis, quod abbati ereptum rex consilio Bremensis episcopi(vt prædictum est) dono dederat Colonienſi archiepiscopo. Cumque nihil ille precibus,nihil lacrymis,nihil ipsa perurgentium importunitate moueretur; inito consilio & (vt fertur) diuina reuelatione ad hoc faciendum incitati,ossa beati Remacli leuant, Leodium deferunt, & rege celebri quodam loco conuiuium agente super mensam ipsam apponunt, obsecrantes per Deum, vt si minùs filiorum, saltem patris tanti misereretur iam cum Christo regnantis, & de iniuriis suis quotidie ad tribunal æterni iudicis proclamationem facientis; cui nisi sua restitueret,vltra ei propter penuriam rerum necessariam militaturi non essent. Hoc supplicationis genere,quod ad captandam beneuolentiam comparatum fuerat, rex versa vice nimiùm efferatus,concitus se relictis epulis in palatium proripuit,& quo exemplo in abbatem tam audacis facti incentorem animaduertere deberet,plenus irarum cogitabat. Sed ecce mensa cui superpositæ erant sacræ reliquiæ, diuina virtute confracta corruit: ministroque regis, haud obscuri nominis viro crura pedesque contriuit: qui paulo pòst exorata per intercessionem beati Remacli pietate diuina ita pristinæ restitutus est sospitati,vt ne cicatrix quidem in argumentum læsionis abolitæ relinqueretur. Atque ita deinceps per totam noctem sequentemque diem tanta circum sanctum corpus coruscabat miraculorum multitudo,vt corporali quodammodo proclamatione videretur beatus Remaclus ius suum expostulare. Attonitis omnibus tantæ rei nouitate, rex timore vehementissimo correptus,ne fortè,si cunctaretur, cœlestis in eum protinus vltio procederet,non solùm ablata restituit,sed recentibus etiam donis pro munificentia regia magnificè cumulauit.

Hinc digressus Pentecosten Halberstat celebrauit:ibi Ottonem ducem cæterosq; ingenuos qui cum eo arma contra rempublicam sumpsisse arguebantur,in deditionem suscepit, principibusque regni in custodia habendos,& statuto die sibi restituendos commendauit.

Meginwardus abbas Augiensis dignitate sua vltro se abdicauit, offensus tum infestatione quorundam militum suorum qui eum grauibus contumeliis affecerant,tum importunitate regis qui frequentibus eum edictis vrgebat,vt prædia monasterij quæ tam eius quam priorum abbatum largitione dilapidata, vix iam in vsus fratrum sufficere poterant, militibus suis in beneficium erogaret. In locum eius non per electionis ostium, sed per simoniacæ hæreseos cuniculum protinus irrupit Rubertus abbas Babenbergensis, cognomento Nummularius, annumeratis in ærarium regis mille pondo argenti purissimi. Hic sordidissimis quæstibus & vsuris,quas etiam priuatus adhuc in monasterio exercuerat, infinitam sibi pecuniam conflauerat, & propterea mortes episcoporum & abbatum anxia expectatione iamdudum suspirauerat. Cumque eos diutius viuendo,vota sua & effrenatæ ambitionis impetum,quo præceps rapiebatur, morari grauiter & impatientissimè ferret; eò vesaniæ euasit,vt præter occulta munera quibus auricullariorum fauor redimendus erat, regi centum pondo auri promitteret, vt electo eximiæ sanctitatis viro abbate Widerado sibi abbatia Fuldensis traderetur. Et profectò quod nefariè concupiuerat, flagitiosissimè obtinuisset, nisi pauci quibus leges ecclesiasticæ pecunia chariores erant,in faciem regi ne id faceret obstitissent. Is pseudomonachus (dicam expressiùs)vi doloris impulsus,is angelus Satanæ trãsfiguratus in angelum lucis,ita sanctam & angelicam monachorum professionem infamauit, corrupit, vitiauit, vt monachi nostris temporibus atque in his regionibus non innocentia æstimentur atque integritate vitæ, sed quantitate pecuniæ; nec quæratur in abbatibus eligendis,quis dignus præesse,sed quis cariùs abbatiam posset emere. Ita proprio huius inuento, nouo atque infausto huius aucupio hæc in ecclesiam introducta est consuetudo,vt abbatiæ publicè venales prostituantur in palatio; nec quisquam tanti venales proponere queat,quin protinus emptorem inueniat,monachis inter se non

de

de obſeruantia regulæ zelo bono, ſed de quæſtibus & vſuris zelo auaro contendentibus. Sed hęc vt dignè deſleri poſſint pro magnitudine ſua, & proprio volumine, & prolixiore opus habent tragœdia. Ad cœptum potius reuertamur. Aduocatus Augienſis monaſterij, poſtquam pecuniarium hunc abbatem aduenire comperit, & quanta largitione aditum ſibi in ouile Chriſti lupus rapax patefeciſſet, audiuit; miſſa obuiam legatione denunciauit ei ſub interminatione ſalutis propriæ, ne intra poſſeſſiones Augienſis monaſterij præſumeret accedere: alioquin occurſurum ſe, & armata manu vindicaturum in libertatem quos ipſe tam caro mercimonio emiſſet in ſeruitutem. His ille auditis nimiùm animo conſternatus eſt, tum propter grauem iacturam pecuniarum ſuarum, tum propter ereptum ſibi tanquam de faucibus, cui diu anxiè inhiaſſet, honorem. Et primò quidem animum induxerat rem armis experiri, & (vt dici ſolet) ignem gladio ſcrutari, hoc eſt ſimoniacam hæreſim homicidiis cumulare: ſed aſſerentibus his qui cum eo erant, ſupra vires ſuas eſſe negotium, confuſo (vt dignum erat) & confecto animo abiit in poſſeſſiones fratris ſui, præſtolaturus ibi, quos exitus tam triſtibus initiis ſors eſſet allatura. Nam abbatiam Babenbergenſem interea ſuſceperat Ecebertus Gorzienſis diſciplinæ monachus. Ad cuius ingreſſum omnes protinus fratres, quos prior ille abbas ſuis, hoc eſt mercatoriæ atque vſurariæ artis, diſciplinis inſtituerat, & quaſi filios pater in vitam moreſque ſuos pedibus (vt dicitur) ire docuerat, tanquam folia quę vento raptantur, diffugerunt.

Carolus, cui rex Conſtantienſem epiſcopatum dederat, aſſiduis proclamationibus pro ordinatione ſua ſedem Apoſtolicam appellabat. Econtra fratres Conſtantienſes obſtinata contentione obluctabantur, ne contra canonum inſtituta, is qui præter ſimoniacam hæreſim furti quoque inſimulatus fuerat, ſibi epiſcopus ordinaretur. Papa, cùm ei moleſti eſſent, cognitionem cauſæ à ſe ad archiepiſcopum Moguntinum reiecit, iuſſitque vt vtriſque vocatis ad ſynodum rem diligentiſſimè ventilaret, & ſi crimina quæ obiiciebantur, refellere non poſſet, nulla eum ratione conſecraret. Hac de cauſa ſynodum archiepiſcopus Moguntiæ indixit in menſem Auguſtum. Rex concertationem hanc iniquo valde animo ferebat propter amicitiam Caroli, & plurima ſeruitia, quibus etiam in re familiari plerumque ſibi commodiſſimè affluerat; & idcirco munera ſua rata ei manere cupidiſſimè volebat: vnde Moguntino archiepiſcopo grauiter ſuccenſebat, quòd non ſtatim eum contemptis obſtrepentium fratrum ſimultatibus ordinaſſet. Sed ille immobilis perſiſtebat in ſententia, illud præ ſe ferens, quam terribiliter anno ſuperiore à papa pro ſimili cauſa obiurgatus fuiſſet, & quam vix & ægrè ſine damno gradus ſui euaſiſſet, & quòd poſtea recentibus literis ſedis Apoſtolicæ, ne ſine diligentiſſima diſcuſſione manus illi imponeret, commonitus fuiſſet. Itaque inſtantibus iam calendis Auguſti, rex Moguntiam properabat, cupiens ipſe in diſcuſſione tanti negotij cum archiepiſcopo cognitor aſſidere. Inter eundum Heruelđiam venit. Inde digreſſus die poſtera in villam quæ dicitur Vtenhuſen, prandendi gratia diuertit. Cumque refecti iam feruentiſſimo accelerandi itineris ſtudio certatim omnes caballos repeterent; accidit, vt Lupoldus quidam de Merſpurg, regi cariſſimus, cuius opera & conſiliis familiariſſimè vti ſolitus erat, caballo fortè laberetur, & proprio mucrone transfoſſus illico expiraret. Cuius calamitas intolerabili dolore & mœſtitia regem confecit, ſtatimque Heruelđiam reportatum in medio eccleſiæ cum magnifica funebris officij pompa ſepeliuit. XXX quoque manſos pro anima eius monaſterio contradidit, in loco qui dicitur Mertenefelt. Notatum autem eſt hunc ipſum gladium fuiſſe, quo famoſiſſimus quondam rex Hunnorum Attila in necem Chriſtianorum atque in excidium Galliarum hoſtiliter debacchatus fuerat. Hunc ſiquidem regina Vngariorum, mater Salomonis regis, duci Baioariorum Ottoni dono dederat, cùm eo ſuggerente atque annitente, rex filium eius in regnum paternum reſtituiſſet. Cumque eum dux Otto filio Dedi marchionis Dedi iuniori in argumentum pignuſque indiuiduæ dilectionis ad tempus præſtitiſſet, illo (vt prædictum eſt) perempto, regi & per regem Lupoldo huic caſu obuenerat. Vnde plerique ducis Ottonis fautores diuino hunc iudicio per eum qui ducis Ottonis fuiſſet, gladium occiſum interpretabantur, eò quòd ad illum perſequendum & de palatio eiiciendum is potiſſimùm regem inſtigaſſe diceretur. Legitur autem de hoc gladio in geſtis Getarum (qui & Gothi dicun-

tur) quòd Martis quondam fuerit, quem bellandi præsidem & militarium armorum primum repertorem gentiles mentiebantur, eumque post multa tempora pastor quidam in terra leuiter absconsum deprehenderit ex sanguine bouis, cuius pedem dum in gramine pasceretur vulnerauerat, isque eum Attilæ regi detulerit, diuinatumq; illi fuerit omnium tunc temporis aruspicum responsis, quòd gladius idem ad interitum orbis terrarum atque ad perniciem multarum gentium fatalis esset. Quod verum fuisse oraculum, multarum nobilissimarum in Galliis ciuitatum hodieq; testantur excidia, in tantum, vt gladius ipse vindex iræ Dei siue flagellum Dei a barbaris quoque diceretur. Hæc quoniam gladij huius mentio inciderat, per excessum sint dicta.

Rex magnificè ac regaliter curato funere, Moguntiam sicut instituerat properauit. Cumque statuta die in synodo cum episcopis assedisset, aderat Carolus; aderant & fratres Constãtienses, magnam ei molem criminum obiectantes, contra quos rex, quantum salua verecundia poterat, dedita opera nitebatur, & modò obiecta purgare, modò pondus obiectorum quæ non poterat purgare, callidis sermonibus conabatur attenuare: plerumque & iam instantium ac perurgentium procacitatem verbis durioribus corripiebat, ac frontis impudentiam oppolita authoritatis suæ maiestate refringere tentabat. Primum & secundum diem in hoc negotio insumpsit. Cumque accusatorum constantiam, nec veritate responsionis nec arte dictionis eludere posset; ad vltimum probatis quæ obiecta fuerant criminibus, baculum episcopalem ab eo recepit. Verbis tamen exquisitissimis mœstitiam eius consolabatur, promittens, quòd dum primùm sibi opportunum fieret, benigna vice hanc calamitatem ei compensaret. Ipsis diebus regina quę vnà cum rege Moguntiæ aderat, filium peperit, sed is baptizatus statim obiit, delatusque in Hartesburg, ibi sepultus est. Episcopatum Constantiensem rex Ottoni canonico Goslariensi dedit, recentisque calumniæ exemplo conterritus, confestim eum consecrari fecit, ne quis scilicet aduersus eum scrupulus denuo per dilationem consecrationis oriretur.

Inter ducem Polonorum & ducem Beheimorum infestissima dissensio erat, propter quod eos rex in ciuitatem Misene autumnali tempore euocatos duriùs corripuit, & vt deinceps suis singuli terminis contenti essent, nec se vicissim temerariis incursionibus lacesserent, sub obtentu regiæ maiestatis præcepit, alioquin se hostem & vindicem experturus foret, qui prior alteri arma intulisset.

Hoc anno Colonienſis archiepiscopus expulsis de Salefelt canonicis vitam illic instituit monasticam, missis eò de Sigeberg & de sancto Pantaleone monachis. Quo in tempore & ego illuc veni conferre cum eis de ordine & disciplina monasterialis vitæ, eò quòd magna quædam & præclara de illis vulgi opinione iactarentur. Denique, sicut vulgò assiduitate vilescunt omnia, & popularium animi nouarum rerum auidi magis semper stupent ad incognita: nos quos vsu nouerant, nihili æstimabant, & hos, quia nouum inusitatumque aliquid præferri videbantur, non homines sed Angelos, non carnem sed spiritum arbitrabantur. Et hæc opinio principum quàm priuatorum mentibus altiùs pressiusque insederat. A quibus ad populum deriuatus rumor tantum terroris pletisq; in hac regione monasteriis iniecit, vt ad ingressum illorum aliàs XXX, aliàs XL, aliàs L monachi austerioris vitæ metu scandalizati de monasteriis abscederent, satiusque ducerent de salute animæ in seculo periclitari, quàm supra virium suarum mensuram vim facere regno cœlorum. Et reuera non immeritò Dominus super nostrates monachos despectionem effundere videbatur. Nam quorundam pseudomonachorum priuata ignominia nomen monachorum vehementer infamauerat, qui omisso studio diuinarum rerum totam operam pecuniis & quęstibus insumebant. Hi pro abbatiis & episcopatibus aures principum importunè obtundebant, & ad honores ecclesiasticos non via virtutum (vt maiores nostri consueuerant) sed per ambitionis præruptum, & malè partarum pecuniarum profusionem grassabantur. Denique in coëmptionem exigui honoris aureos montes quotidie promittebant, seculares que emptores largitionis suæ immoderantia excludebant, nec venditor tantum audebat exposcere, quantum emptor paratus erat exsoluere. Mirabatur mundus, vnde tantus pecuniarum scateret fluuius, vnde Crœsi & Tantali opes in priuatos homines congestæ fuissent, & eos potissimùm homines, qui crucis scandalum & paupertatis titulum

præfer-

præferrent,& præter ſimplicem victum & veſtitum nihil rei familiaris habere ſe mentirentur. Iſta dominici agri zizania, hæc vineæ Dei arida ſarmenta & ſtipula æternis ignibus præparata, totum ſacri gregis corpus quaſi tabe quadam infecerant,& ſecundum Apoſtolum modicum fermentum totam corruperat maſſam,ita vt omnes ſimiles æſtimaremur, nec eſſe in nobis putaretur,qui faceret bonum,non eſſe vſque ad vnum.Propter hoc principes regni ad inſtituendam in Galliis diuini ſeruitij ſcholam Tranſalpinos monachos euocabant, noſtrates autem quicunque in illorum inſtituta vltro concedere noluiſſent, de monaſteriis cum ignominia eiiciebant. Ego tamen(vt prædixi)ad eos veniens,& per XIIII hebdomadas apud eos partim in Salefelt,partim in Sigiberg commoratus, animaduerti noſtras quàm illorum conſuetudines regulæ ſancti Benedicti meliùs congruere, ſi tam tenaces propoſiti,tamq; rigidi paternarum noſtrarum traditionum æmulatores vellemus exiſtere.

Archiepiſcopus Moguntinus à feſtiuitate ſancti Michaelis vſque in Pentecoſten mala valetudine laborabat, ita vt etiam deſperaretur à medicis,& de ſucceſſione eius pleriq; intentiſſimis ſtudiis ſatagerent.

Carolus quem ab epiſcopatu Conſtantienſi deiectum ſuprà diximus,regreſſus ad Magdaburgenſem diœceſim VI calendas Ianuarij obiit.

1072 Rex Natalem Domini Wormatiæ celebrauit,inde peragrata aliquanta regni parte Goſlariam regreſſus, totam ibidem Quadrageſimam exegit.

Burchardus camerarius archiepiſcopi Mogũtini epiſcopus ordinatus eſt in Baſilea.

Primus tunc in palatio erat Adalbertus Bremenſis archiepiſcopus,qui triumphatis æmulis ſuis, qui eum ante aliquot annos de palatio eiecerant,ſolus nunc rege fruebatur,receptus non modò in gratiam & familiaritatem,ſed penè in regni conſortium,& omnium quæ publicè vel priuatim agenda erant, ſocietatem.Ita regem callidis ſubreptionibus ſuum fecerat. Sed is morbo & ætate exhauſtus,cùm diu per exquiſitiſſimas medicorum operas morti obluctatus fuiſſet,quaſi naturam arte eludere poſſet,mediante Quadrageſima XVI calendas Aprilis,debitum conditioni perſoluit,& pertinacibus odiis hominum, quod nunquam potuerat viuendo,tandem aliquando ſatisfecit moriendo.Erat planè vir admirandæ compunctionis,& potiſſimùm dum ſalutarem Deo hoſtiam immolaret,totus in lacrymas effluebat. Virgo quoque (vt ferebatur) ab vtero matris permanebat.Sed has in eo virtutes nimiùm in oculis hominum morum inſolentia & iactantiæ leuitas obfuſcabant. Corpus eius ex Goſlaria in ſedem epiſcopatus ſui delatum atque ſepultum eſt.

Rex Palmas Coloniæ, Paſcha Traiecti celebrauit. Vbi dum ei populus vehementer obſtreperet pro iniuriis & calamitatibus, quibus paſſim per totum regnum innocentes opprimebãtur,pupilli & viduæ diripiebantur,monaſteria & eccleſiæ vaſtabantur,& ruptis iniquitas habenis in omne quod voluiſſet facinus impunè bacchabatur: permotus tandem vel ipſa rei acerbitate,vel proclamantium importunitate,annitentibus in hoc ipſum cunctis regni principibus,exorauit Colonienſem archiepiſcopum, vt poſt ſe rerum publicarum adminiſtrationem ſuſciperet. Diu ille reſtitit petenti,partim memoria veterum iniuriarum, partim quia homo totus in Deum ſuſpenſus,diuinis quàm ſecularibus negotiis implicari maluiſſet. Superatus tamen vnanimitate poſtulantium,priuatum commodum publico poſtpoſuit.

Tum primùm reſpublica in priſtinum ſtatum dignitatemq; reformari cœpit,frenaq; iniecta ſunt vaganti vſque ad id tempus licentiæ. Nam cùm rex omnem cauſarum cognitionem à ſe ad archiepiſcopum tanquam ad patrem ac ſalutis ſuæ tutorem reiicere ſoleret; ille nec gratia cuiuſquam, nec odio à iure ad iniuriam vnquam abduci poterat,ſed iudicabat omnia(ſicut ſcriptum eſt)ſine perſonarum acceptione, nec conſyderans perſonam pauperis in iudicio, nec honorans vultum potentis. Diuites ſi qui per potentiam pauperes oppreſſiſſe delati fuiſſent,ſeueriſſima animaduerſione caſtigauit;caſtella eorum quę malè agentibus perfugium erant,funditus euerti iuſſit;pleroſque ex ipſis & genere & opibus clariſſimos in vincula coniecit. Inter quos illum noſtra ætate nominatiſſimum Egenen, qui duci Baioariorum Ottoni calamitatis tantæ cauſa extiterat,cùm plurimi aduerſus eum pro priuatis iniuriis & deprædationib. faciẽ regis interpellaſſent,teneri fecit,eumq; carenis oneratum,plerumque ad ſpectaculum

vulgi deduci iussit,ad gratificandam scilicet popularium animis regiam seueritatẽ. Postremò eo moderamine, ea industria atq; autoritate rem tractabat, vt profectò ambigeres,pontificali cum an regio nomine digniorẽ iudicares,atq; in rege ipso qui in cultu atq; socordia penè præceps ierat,paternã virtutẽ & paternos mores breui exsuscitaret.

Rex Aquisgrani profectus,sanctum Speum confessorem,& brachium iusti Symeonis,cuius mentio est in Euangelio,& caput Anastasij monachi & martyris, aliorumq; sanctorum reliquias ibi accepit,atque in Hartespurg transtulit. Treueris quoque apud sanctum Paulinum XIII corpora sanctorum Thebæa (vt putatur) legionis reperta sunt,quorum hæc nomina in tabulis plumbeis conscripta ibidem reperta sunt: Palmatius, Thyrsus, Maxentius, Constantius, Crescentius, Iustinus, Leander, Alexander, Soter, Hormista, Papyrius, Constans, Iouianus. Dumque ex crypta vbi sancti pausabant, terra portaretur, os quoddam incautè proiectum, sanguinem fudit non modicum,& vsque hodie permanet sanguinolentum. De passione eorum hæc ad nos ab ipsis Treuerensibus scripta perlata sunt: *Rictionarus Maximiani imperatoris prafectus legionem Thebaam iussu ipsius circumquaque persecutus, Treuerim propter ipsos IIII nonas Octobris est ingressus, & eadem die occidit ibi ducem eiusdem legionis Thyrsum cum omnibus comitatibus suis. Sequenti autem die Palmatium Treuerica ciuitatis consulem & patricium cum omnibus eiusdem ciuitatis principibus interfecit. Tertia verò die eadem exercuit in plebe sexus vtriusque. Horum autem martyrum corpora innumerabilia in sancti Paulini archiepiscopi iacent ecclesia.*

Rex Ascensionem Domini Goslariæ, Pentecosten Magdaburg celebrauit. Vbi Adelberto Bremensi archiepiscopo in Quadragesima (vt prædictum est) defuncto successorem constituit Liemarum optimæ spei iuuenem, & omnium liberalium artium peritia adprime insignem. Ibi quoque Otto dux Baioariorum post integrum annum deditionis suæ gratiam regis recepit, data vel regi vel his qui regi pro eo suggesserant, non modica portione prædiorum suorum.

Rex in Natalem sancti Iacobi Wormatiæ occurrit matri suæ Agneti imperatrici, de Transalpinis partibus redeunti: vbi sex aut eo amplius annos iam demorata fuerat, sub nimia austeritate vitam instituens,adeò vt communem humanarum virium mensuram excederet, ieiuniorum ac vigiliarum patientia. Reuersionis autem eius in Galliam hæc causa erat. Rudolphus dux Sueuiæ ab his qui ei malè consultum cupiebant, accusatus apud regem fuerat,quòd iniquum aliquid contra regem contraque rempublicam moliretur: propter quod assiduis legationibus ad curtem regiam, vt causam diceret, accersebatur. Sed ille licet ab culpa remotissimum se sciret, conterritus tamen ducis Baioariæ Ottonis recenti exemplo,& aliorum quorundam quos rex præcipitata sententia absque discussione legitima damnauerat, temere in periculum se dare nolebat. Cumq; esset imperatrici ob vetus meritum suum acceptissimus, propinquitate etiam deunctus propter filiam eius, quæ ei (vt prædictum est) nupserat, sed intra paucos dies celebratæ coniunctionis decesserat: misit, eamque obnixis precibus in Galliam euocauit, ad sedandam quę oriebatur intestini belli tempestatem. Nam firmiter apud se statuerat, si pax non cõuenisset, armata potius manu quoad posset salutem tueri, quàm probris & contumeliis deformandum regiæ se tradere potentiæ. Imperatrix, quanquam cuncta seculi negotia religionis obtentu in perpetuum abiurasset, nec à proposito tamen suo nimium abhorrere, nec ab ecclesiastica functione alienum fore iudicauit, si viro optimè erga se merito in angustis rebus opem ferret,& filio iuueniliter tumultuanti modum imponeret. Venit itaque Wormatiam amplissimo stipata numero abbatum & monachorum,& prædictum ducem, cùm interposita fide Colonien sis & Moguntini archiepiscoporum coram venisset, omni criminis suspicione absoluit, statimque compositis propter quæ venerat, à filio abscessit, vt non tam carnali affectione, quam communis commodi ratione ad hanc secularis negotij administrationem se adductam liquidò cunctis patefaceret. Dux quoque à rege dimissus in pace, protinus se in sua recepit, certum tenens, non ex integro abolitas ab animo regis inimicitias, sed ademptam interim nocendi facultatem esse. Ibi etiam Hugo Cloniacensis abbas qui cum imperatrice eò aduenerat, Ruberto Augiensi abbati Romani pontificis mandata & literas detulit, quòd scilicet Apostolicæ sedis anathemate de corpore

ecclesiæ

ecclesiæ præcisus esset, quòd omne ei diuinum officium præter psalmodiam interdictum esset, quòd omnis ei in perpetuum ad abbatiam Augiensem, vel ad aliquam dignitatem ecclesiasticam accessus occlusus esset: propterea quòd de simoniaca hæresi insimulatus, & vt obiectum crimen purgaret, ad synodum secundò ac tertiò vocatus venire distulisset. Ita ille compulsus a rege, baculum pastoralem, quem non vt pastor, sed vt mercenarius vsurpauerat, multa cum amaritudine reddidit. Clara & celebris valde his temporibus per Gallias erat memoria sancti Seboldi in Nurnberg, & sancti Hemerad in Hasengun, & magno populorum concursu quotidie frequentabantur propter opitulationes quæ diuinitus illic languentibus sæpenumero conferebantur.

Archiepiscopus Moguntinus in natiuitate sanctæ Mariæ Moguntia egressus, cùm in Galliciam quasi orationis causa profectionem simulasset, in Cluniacense monasterium secessit. Dimissisq; his qui vna venerant, abdicatis etiam omnibus quæ habebat, statuit ibi deinceps priuatus ętatem agere, atque ab omni secularium negotiorum strepitu sub voluntariæ paupertatis titulo in perpetuum feriari. Sed breui perstitit in proposito, reuocante eum tam clero quàm populo Moguntiacensi. Vix & ęgrè abstractus de monasterio, in Natalem sancti Andreæ Apostoli Moguntiam rediit, atque opus arduum quam præcipitanter arripuerat, tam præcipitanter, quoniam communi omnium sententiæ obluctari non poterat, deseruit.

Ruthardus abbas Herueldensis mense Ianuario ægrotare cœpit, & sic per annum continua egritudine decoctus, cùm euasurum se desperaret, abbatia & pastorali dignitate quam per infirmitatem administrare non poterat, III id. Decembris vltro se abdicauit, anno postquam abbati Meginhero successerat, tertio decimo iam exacto. Successitq; ei protinus secundum ipsius postulationem H. eiusdem cœnobij monachus.

Adalbero Metensis episcopus obiit, cui Herimannus Leodiensis præpositus successit.

1073 Rex Natalē Domini Babenberg celebrauit. Ibi Bertoldo duci Carnotensium ducatum sine legitima discussione absenti abstulit, & Marcwardo cuidam propinquo suo tradidit. Rudolphus quoq; dux Sueuorum tumultum aliquem reipublicæ machinari formidabatur. Sed discurrentes vtrinq; frequentes legati, & illum ne præcipitanter in arma prorueret, & regem ne cunctantem obstinata importunitate lacesseret, salubri moderamine retinebant. Ibi quoq; Colonienſis archiepiscopus offensus his quæ plurima præter æquum & bonum fiebant in palatio, petiit à rege vacationem deinceps dari sibi a rerum publicarum administratione, causatus in senium iam vergentem ætatem, & laboriosis regni negotiis minus minusque indies sufficientem. Quod rex haud difficulter annuit, quia prauis libidinibus suis & iuuenilibus ineptiis iamdudum animaduerterat eum grauiter offendi, & plerumque quantum salua regia dignitate poterat, pro virili portione obniti. Is ergo vbi se in sua recepit, rex tanquam seueriſſimo pædagogo liberatus, statim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnib. modestiæ & temperantiæ frenis, præcipitem se dedit, montes omnes colliculosque Saxoniæ & Thuringiæ castellis munitissimis extruxit, præsidiumque imposuit. Quibus cùm victui necessaria minus sufficerent, permisit, vt ex proximis villis & agris hostili more prædas agerent, & ad ipsa castella munienda circumquaque manentes cogerent, & impensas affatim conuectare, & per se ipsos seruili manu defudare. Verùm ne manifestæ tyrannidis notaretur, fi contra innocentes atque in regnum proprium tam barbara crudelitate grassaretur, vt impietatem suam quadam religionis specie palliaret, archiepiscopum Moguntinum modis omnibus instigauit, vt decimationes Thuringiæ, sicut ante plures annos instituerat, exigeret; pollicens, se ei in exigendo summa ope affuturum, & dicto obtemperare nolentes regia maiestate coacturum: ea tamen pactione, vt ipsarum decimationum partem sibi, quę & regia magnificentia & tanto labore suo digna foret, tribueret. Ita episcopus vanissima spe animatus, synodum indixit in Erphesfurd VI idus Martij. Statuto die aderat rex, aderat archiepiscopus, stipatus vterque magno grege philosophorum, imò Sophistarum quos ex diuersis locis summo studio conciuerant, vt canones sibi non pro rei veritate, sed pro episcopi voluntate interpretarentur, & causam eius, quomodo veris non poterant, sophisticis allegationibus roborarent. Assidebant ergo cum rege & archiepiscopo Moguntino Herimannus Babenbergensis

epiſcopus, Hecel Hildenesheimenſis epiſcopus, Eppo Citicenſis epiſcopus, Benno Oſenbruggenſis epiſcopus: qui non ad diſcutiendam iuxta eccleſiaſticas leges cauſam fuerant euocati, ſed vt id quod rex volebat, arte dictionis & ſententiarum pondere, poſtremò quaqua poſſent ratione & conſilio obtinerent: quanquam plerique eorum id quod rex moliebatur, vehementiſſimè improbarent, ſed ne liberè quod ſentiebant, eloquerentur, & regis terrore & priuata archiepiſcopi amicitia inhibebantur. Habebat præterea rex circa ſe armatorum copias non modicas, quibus eos, ſi qui fortè negotium interturbare conarentur, militari manu coërceret. Thuringorum ſpes & fiducia potiſſimùm in abbate Fuldenſi & abbate Heruelden ſi nitebatur, quòd hi eccleſias decimales plurimas & prædia infinita haberent in Thuringia, & hi ſi cauſa cecidiſſent, ſibi vnà cadẽdum eſſet. Qui publica diſcuſſione interpellati pro decimarum redditione, primò per Deum rogabant archiepiſcopum, vt antiquitus tradita monaſteriis ſuis legitima rata inconuulſaque manere ſineret, quæ & ſedes Apoſtolica & veteribus & recentibus ſcriptis crebrò ſibi firmaſſet, & præceſſores eius Moguntini pontifices ſummi ac ſanctiſſimi viri vſq; ad Luipoldum epiſcopum nunquam infringere tentaſſent. Id atroci reſpõſo archiepiſcopus repulit, ſcilicet præceſſores ſuos ſua ætate pro ſuo arbitratu eccleſiæ Dei moderatos fuiſſe, eoſque rudibus in fide auditoribus & penè adhuc neophytis lac potũ dediſſe, non eſcam, & ſapienti diſpenſatione multa indulſiſſe, quæ proceſſu temporis, dum in fide conualuiſſent, ſucceſſorum ſuorum induſtria reſecari vellent: ſe autem iam adulta, vel potius ſeneſcente eccleſia ſpiritualia comparare ſpiritualibus, nec iam paruulis lac ſed perfectis ſolidum cibum miniſtrare, atque à filiis eccleſiæ leges eccleſiaſticas exigere: proinde eſſe eis aut ab vnitate eccleſiæ ſecedendum, aut legibus eccleſiæ æquanimiter adquieſcendum. Tum illi rurſus per Deum orare, vt ſi in Romani pontificis authoritate, ſi in Caroli aliorumque imperatorum priuilegiis, ſi in præceſſorum eius Moguntinorum pontificum indulgentia, nihil ſibi præſidij aut ſpei reliquum eſſet, ipſarum ſaltem decimarum eam ipſe partitionem fieri ſineret, quam & canonum ſcita æquam iudicaſſent, & cæteræ per orbem terrarum eccleſiæ vſitatam haberent, ſcilicet vt quarta parte ipſe pro ſuo ſuorumque miſſorum ſeruitio contentus, tres reliquas portiones eccleſiis quibus antiquitus attributæ fuiſſent, permitteret. Econtra epiſcopus non ea mente ſe, ait, tantum laborem triuiſſe, & iam per decem ferme annos laboriosum hoc ſaxum voluere, vt tandem aliquando voti compos effectus, vltro iure ſuo cederet, & tanto molimine extortas eis decimas ipſis pro libito ſuo partiendas addiceret. Primus ac ſecundus dies in hac concertatione iam fluxerat, ancipiti adhuc fortuna, vtra pars vtri ceſſura foret. Iamque in eo res vertebatur, vt Thuringi improbata ſynodo ſedem Apoſtolicam appellarent. Sed rex ſub atteſtatione nominis diuini affirmabat, ſe in eum, ſi quis id præſumpſiſſet, capitali ſententia animaduerſurum, & omnia quæ eius eſſent vſq; internecionem diſſipaturum, clademq; eius diei multis poſtea ſeculis non abolendam. Ita abbas Heruelden ſis ſuorum periculo cõterritus, quoniam aliud in arctũ concluſis rebus non parebat effugium, rem conſilio regis permiſit, quatenus, prout ipſe bonũ & æquũ iudicaret, cauſam inter ſe & archiep. terminaret. Diu igitur habita deliberatione in hanc tandem pactionem mediante rege abbas & archiepiſ. conſenſerunt, vt abbas in decem ſuis decimalibus eccleſiis duas partes decimarũ, tertiam archiepiſ. acciperet: in reliquis verò eius eccleſiis dimidia abbati, dimidia archiepiſ. contingeret: vbi verò eccleſia decimalis propria archiepiſcopi eſſet, tota illic ei decima cederet: præterea vt omnes Dominicales archiepiſcopi curtes, in quacunque eſſent parochia, ab omni penitus decimarum exactione immunes manerẽt. Sub iugum miſſo abbate Heruelden ſi, ſtatim Thuringi omni ſpe adempta, eò quòd in illius prudentia & eloquentia plurimũ fiducię ſibi poſuiſſent, non vltrà reſtiterunt, ſed decimas in reliquum abſque retractatione dare profeſſi ſunt. Fuldenſis abbas aliquãtis poſtea diebus obſtinatus in propoſito perſtitit. Sed cùm nec regis gratiam recipere, nec ad ſua redeundi licentiã impetrare poſſet, niſi in communem ſententiam concederet, tandem rerũ difficultate ſuperatus, ad hanc conditionem non tam conſilio quàm imperio & metu regis coactus eſt, vt in cunctis decimalibus eccleſiis ſuis partẽ dimidiam decimarum ipſe, dimidiam archiepiſcopus acciperet, Dominicalis autem curtes ſuas ſicut archiepiſcopus omnes ab omni decimarũ redditione

tione liberas haberet. Tum rex sciens haud bene placitura Romano pontifici quæ gesta fuerãt, sub interminatione gratiæ suæ vtriq; abbati præcepit, vt neq; per seipsos, neq; per nuncium, neq; alio quouis modo pro insimulanda synodo Apostolicam sedem interpellarent. Atque ita omnibus quæ intenderat, pro voluntate exactis, concitus Ratisponam contendit, sanctum Pascha ibi celebraturus. Cumq; in ciuitate Augusta diem palmarum ageret, Rudolphum ducem Sueuorum, & alios quosdam qui siniſtrum aliquid contra rempublicam moliri iam pridem delati fuerant, in gratiam recepit. Deinde sanctum Pascha sicut instituerat Ratisponæ, Pentecosten in Augusta celebrauit.

Alexander papa, qui & Anshelmus, decessit: cui Romani protinus inconsulto rege
20 successorem elegerunt Hildebrandum, virum sacris literis eruditissimum, & in tota ecclesia tempore quoque priorum pontificum omni virtutum genere celeberrimum. Is quomodo zelo Dei feruentissimus erat, episcopi Galliarum protinus grandi scrupulo permoueri cœperunt, ne vir vehementis ingenij & acris erga Deum fidei districtiùs eos pro negligentiis suis quandoque discuteret: atque ideo communibus omnes consiliis regem adorti, orabant, vt electionem quæ eius iniussu facta fuerat, irritam fore decerneret; asserentes, quòd nisi impetum hominis præuenire maturaret, malum hoc non in alium grauiùs quàm in ipsum regem redundaturum esset. Statim rex à latere suo Eberhardum comitem misit, qui Romanos proceres conueniens, causam ab
20 eis sciscitaretur, quare præter consuetudinem maiorum rege inconsulto Romanæ ecclesiæ pontificem ordinassent, ipsumque si non idoneè satisfaceret, illicitè accepta dignitate abdicare se præciperet. Is veniens Romam benignè à prædicto viro susceptus est. Cumque illi mandata regis exposuisset, respondit se, Deo teste, honoris huius apicem nunquam per ambitionem affectasse, sed electum se à Romanis & violenter sibi impositam fuisse ecclesiastici regiminis necessitatem, cogi tamen nullo modo potuisse, vt ordinari se permitteret, donec in electionem suam tam regem quàm principes Teutonici regni consensisse certa legatione cognosceret: hac ratione distulisse adhuc ordinationem suam, & sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem regis certus inde veniens nuncius intimaret. Hoc vbi regi est renunciatum, libenter susceptit satisfactionem, & letissimo suffragio, vt ordinaretur, mandauit, quod & factum est anno sequen-
30 te in Purificatione sanctæ Mariæ.

Interea hi qui in castellis suprà memoratis erant, grauiter nimis imminebant populo Saxoniæ & Thuringiæ. Omnia quæ in villis & agris erant, indies eruptione facta, diripiebant, tributa & vectigalia syluarum & camporum importabilia exigebãt, & plerunq; sub prætextu decimarum totos simul greges abigebant: ipsos prouinciales, & plerosq; ex his honesto loco natos, & re familiari florentissimos, vilium mancipiorum ritu seruire sibi cogebant: filias eorum & vxores conscijs & penè aspicientibus maritis violabant: nonnullas etiam vi in castella sua raptas, & quanto tempore libido suggessisset, impudicissimè habitas, ad vltimum maritis cum ignominiosa exprobratione remittebant. Quorum si quis inter tãta mala suspirare, & internum animi dolorem leui saltem
40 querimonia solari atque euaporare ausus fuisset; statim, velut qui grauem iniuriam regi fecisset, in vincula coniiciebatur, nec inde exire poterat nisi totius supellectilis suæ distractione vitam salutemque suam redemisset. Cumque ex omnibus locis cateruatim quotidie pro his regiam maiestatem interpellarent, quæ vnicum antehac omnibus afflictis refugium esse consueuerat; cum graui contumelia reiiciebantur, dicente rege, ista eos pro iniusta decimarum retentione pati, seq; tanquam vindicem causæ Dei necessariò armata manu eos coërcere, qui legibus ecclesiasticis sponte nollent adquiescere. Itaq; videns rex omnes circumquaque manentes metu attonitos, & ad suscipiendas quascunque imposuisset conditiones patientissimos, magnum quiddam & à nullo maiorum suorum antehac tentatum machinari cœpit, videlicet vt omnes Saxones &
50 Thuringos in seruitutem redigeret, & prædia eorum fisco publico adiiceret. Cauebat tamen ne consilium hoc immaturè vulgatum & effectu careret, & principibus regni iustę murmurationis occasionem præberet. Itaque secretò cum rege Danorum colloquium facit, & cum eo magna quadam parte Saxoniæ, quæ Vtoni marchioni pertinebat, pacisciturvt in conficiendis rebus quas animo agitabat, auxilio sibi foret, & se Saxonibus ex vno latere bellum inferente, ipse eos ex alio latere adoriretur. Idipsum aliis

qui Saxoniæ contigui erant, regibus & gentibus iniungit. Vbi satis adminiculorum visum est, cunctis regni principibus expeditionem indixit in Polonos, id causæ prætendens, quòd Boëmos contra vetitum suum bello impetissent, & fines eorum ferro & igne infestassent. Hanc (vt dixi) causam in promptu habebat. Cæterùm, vt fama vulgatior postmodum loquebatur, sub occasione Polonorum volebat in Saxoniam exercitum ducere, & deletis vsque ad internicionem Saxonibus loco eorum gentem Sueuorum constituere. Hæc enim illi gens erat acceptissima, & eorum plerosque obscuris & penè nullis maioribus ortos amplissimis honoribus extulerat, & primos in palatio fecerat: & ad eorum nutum cuncta regni negotia disponebantur. Quæ res eum valde exosum inuisumque principibus reddiderat, & eorum plerique indignitatem rei non ferentes, nisi pro responso necessario euocati in totum palatio abstinebant. Igitur exercitum suum in expeditionem adunari constituit, septimo die post Assumptionem sanctæ Dei genetricis Mariæ. Qua expectatione suspensis & intentis omnibus, ipse iam ferociùs solito atque infestiùs agebat, posthabitis principibus solos circa se Sueuos assiduò habebat, ex his sibi auricularios a secretis, ex his tam familiarium quàm publicorum negotiorum procuratores instituebat. Tum Saxones omnes seruilis conditionis esse crebro sermone vsurpabat, nonnullos etiam ex eis missis nunciis obiurgabat, cur sibi iuxta conditionem natalium suorum, vt ipso verbo vtar, seruiliter nõ seruirent, nec de reditibus suis fiscalia sibi obsequia impenderent. Contradicẽtes, quasi qui maiestatem regiam violassent, totis regni viribus persequi & de regno proturbare minabatur. His atque huiusmodi indiciis principes Saxoniæ malum quod ceruicibus suis impendebat, animaduerterunt, statimq; grauiter ancipiti periculo permoti, clandestina conuenticula crebrò faciebant, & se vicissim quid facto opus esset, in medium consulere hortabantur. Vna omnium voluntas, eadem erat sententia, eamque dato & accepto vicissim sacramento confirmabant, malle se mori, atque extrema omnia priùs experiri, quàm acceptam à parentibus libertatem per dedecus amittere. Huius coniurationis authores ac signiferi quidam erant Bucco Halberstatensis episcopus, Otto dux quondam Baioariæ, atque Herimannus frater Ottonis Saxonici ducis qui superiore anno decesserat. Sed Bucco licet frequentibus iniuriis à rege lacessitus fuisset, tamen quia vir eximiæ sanctitatis erat, & optimæ in ecclesia Dei existimationis, credi nullo modo potest aliter in hanc audaciam prorupisse, nisi zelo Dei & sola communis commodi ratione. Cæteri duo, præter publicam gentis suæ causam etiam priuato odio iampridem à rege desciuerant propter Magnum Ottonis ducis Saxonici filium, quem rex in deditionem acceptum iam per biennium in custodia tenebat. Huic veniam admissi non aliàs impetrare poterant, nisi ducatu & aliis quæ sibi ex defunctis parentibus hæreditario iure competebant, in perpetuum se abdicaret. Quod ille nulla ratione se facturum protestabatur, etiamsi sibi quicquid ætatis reliquum esset in custodia & in vinculis exigendum, etiamsi per omnes cruciatus & per omnia suppliciorum genera anima ponenda esset. Cumque nihil supplicando, nihil pecuniam atque infinita prædia offerendo, nihil sua vterque erga ipsum regem atque erga rempublicam multa sæpe bene merita commemorando proficerent; ad vltimum Otto dux quondam Baioariæ seipsum regi obtulit, quamdiu vellet, in vinculis habendum, & omnia sua tanquam priori conuentione nihil actum esset, pro arbitratu suo distribuenda, dummodo propinquum suum, qui solo suarum partium studio in eam calamitatem deuenerat, deditione absolueret. Adhæc fertur rex atrox nimis dedisse responsum, ipsum & omnia quæ ipsius essent, iam pridem deditionis iure in potestatem regiam cessisse, nec eum obiecto quondam crimine adhuc ita purgatum, vt sui vel suarum rerum iure gentium traditionem vllam liberam haberet. Ea vox acerbè prolata, acerbiùs est accepta, magnumque odij seminarium irarumque fomitem ministrauit. His authoribus orta seditio ita breui totum Saxoniæ populum quasi rabie quadam infecit, vt omnis dignitas, omnis conditio, omnis ætas, quæ modò faciendis stipendiis idonea foret, vno animo, pari voluntate, ad arma conclamaret, & se sub sacramento promitteret, aut obstinatè morituros, aut gentem suam in libertatem vindicaturos. Erant in ea coniuratione principes isti: Wezel Magdaburgensis archiepiscopus, Bucco Halberstatensis episcopus, Hezel Hildenesheimensis episcopus, Werenher Merspurgensis episcopus, Eilberthus

berthus Mindenſis epiſcopus, Immet Poderbrunnēſis epiſcopus, Friderich Mimegardefurdenſis epiſcopus, Benno Miſinenſis epiſcopus, Otto dux quondam Baioariæ, Vto marchio, Dedi marchio, & omni marchione animoſior atque implacatior vxor eius Adela, Egbertus marchio Thuringorū, puer adhuc infra militares annos, Friderich Palatin⁹ comes, Diedericus comes, Adelbertus comes, Otto comes, Conradus comes, Heinricus comes; tum vulgus promiſcuum ſupra LX millia erat, qui ad aſſerendā libertatem patriæ legeſque tuendas promptiſſimo animo manus operamq; ſuam promittebant. Et verè diuinitus oblatam ſibi eſſe occaſionem dicebant, qua iugum iniquiſſimæ dominationis à ceruicibus ſuis excuterent. Dux Saxoniæ necdum aliquis conſtitutus fuerat, quia (ſicut ſuprà memoratum eſt) dux Otto paulo antè humanis rebus exceſſerat, & filius eius Magnus cui ducatus legitima ſucceſſione debebatur, adhuc in caſtello Hartesburg deditus ſeruabatur: & quia rex in bona eius inhiauerat, id præſtolari putabatur, vt malorum pondere ac longæ deditionis tædio fatigatus vltro iure ſuo cederet, & ducatum cui rex voluiſſet, dandum permitteret. Liemarus Bremenſis archiepiſcopus, Eppo Citicenſis epiſcopus, & Benno Oſenbruggenſis epiſcopus, quia in communem ſententiam gentis ſuæ concedere nolebant, de finibus Saxoniæ effugati, ad regem ſe contulerunt, eiq́ue toto belli huius tempore indiuidui comites adhæſerunt. Igitur circiter calendas Auguſti adulta iam ſatiſq́ue roborata coniuratione legatos mittunt ad regem tum temporis Goſlariæ conſtitutum, poſtulantes, vt expeditio quam in Polonos inſtituerat, ſibi remitteretur; ſe aduerſum acerrimos hoſtes Luticios die ac nocte in procinctu atque in acie ſtare, & ſi paululum manus remittant, illico finibus ſuis inſultantes aduerſarios & omnia cæde atque incendio depopulantes aſpicere; ad horum vim arcendam vix ſibi ſatis copiarum eſſe; proinde ſtultum fore vt exteris ac longè poſitis gentibus arma inferant, qui domeſticis ac penè inteſtinis ſine intermiſſione bellis quatiantur. Præterea poſtulant, vt caſtella quę ad euerſionem Saxoniæ per ſingulos montes colliculoſq́ue extruxerat, dirui iuberet; vt principibus Saxoniæ quibus ſine legitima diſcuſſione bona ſua ademerat, ſecūdum principum ſuorum iuriſdictionem ſatisfaceret; vt relicta interdum Saxonia, in qua iam à puero reſidens otio atque ignauia penè emarcuiſſet, etiam alias regni ſui partes inuiſeret; vt viliſſimos homines, quorum conſilio ſeq́ue remq́ue publicam præcipitem dediſſet, de palatio eijceret, & regni negotia regni principibus quibus ea competerent, curanda atque adminiſtranda permitteret; vt abdicato grege concubinarum quibus contra ſcita canonum attrito frontis rubore incubabat, reginam quam ſibi ſecundum eccleſiaſticas traditiones thori ſociam regniq́ue conſortem delegiſſet, coniugali loco haberet & diligeret; vt cætera flagitiorum probra quibus dignitatem regiam adoleſcens infamauerat, nunc ſaltem maturato ſenſu & ætate abdicaret. Poſtremò per Deum rogant, vt iuſta poſtulantibus ſponte annueret, nec ſibi magni cuiuſquam atque inuſitati facinoris neceſſitatem imponeret: ſi ita faceret, ſe promptiſſimo animo ei ſicut hactenus ſeruituros, eo tamen modo quo ingenuos homines atque in libero imperio natos regi ſeruire oporteret: ſin autem, Chriſtianos ſe eſſe, nec velle hominis qui fidem Chriſtianam capitalibus flagitiis prodidiſſet, communione maculari. Quòd ſi armis cogere inſtituiſſet; ſibi quoque nec arma deeſſe, nec militaris rei peritiam; ſacramento ſe ei fidem dixiſſe, ſed ſi ad ędificationem non ad deſtructionem eccleſiæ Dei rex eſſe vellet, ſi iuſtè, ſi legitimè, ſi more maiorum rebus moderaretur, ſi ſuum cuique ordinem, ſuam dignitatem, ſuas leges tutas inuiolataſq́ue manere pateretur: ſin iſta prior ipſe temeraſſet, ſe iam ſacramenti huius religione non teneri, ſed quaſi cum barbaro hoſte & Chriſtiani nominis oppreſſore iuſtum deinceps bellum geſturos, & quoad vltima vitalis caloris ſcintilla ſupereſſet, pro eccleſia Dei, pro fide Chriſtiana, pro libertate etiam ſua dimicaturos. Vehementer regem permouit hęc legatio. Verùm conſiliariis eius dicentibus, quòd ad primum belli terrōrem tanti motus irarum deflagraturi eſſent, paululum reſumpto ſpiritu, leuiter & contemptim legatis reſpondit, nihilq́ue certi reportantes dimiſit. Quod vbi ſuis nunciarunt, atrox omnium mentibus ira incanduit, ſeq́ue mutuo ſermone, vt contemptum ſui manu vindicarent, hortabantur. Obſtinatum, inquiunt, in malis ingenium, niſi acrior vis adhibeatur, emolliri non poterit, & niſi ad viuum propiuſq́ue medullas mucro adigatur, ſenſum doloris non admittet. Igitur armati in-

ſtructíque Goſſariam contendunt, ibíque mediocri à villa interuallo caſtra locant: ſtatimque efferato animo in eum irruiſſent, & ius ſuum non iam rhetoricis allegationibus, ſed bellicis terroribus expoſtulaſſent, niſi Buccо Halberſtatenſis epiſcopus, & pauci admodum qui ſanum aliquid ſapiebant, impetum tumultuantis turbæ ſalubri moderatione inhibuiſſent. Rex accepto nuncio vicini iamque inſtantis periculi, grauiter mente conſternatus, properè in Hartesburg ſe contulit, eoque ſecum regni inſignia & theſaurorum ſuorum quantam in ea trepidatione potuit partem conuexit. Erant tum temporis cum eo Eppo Citicenſis epiſcopus, & Benno Oſenbruggenſis epiſcopus, eorumque conſilio & priùs tranquilla & nunc turbata republica omnia faciebat. Caſu quoque nuper aduenerat, neſcio quid priuatæ cauſæ acturus in palatio, Bertoldus dux quondam Carẽtinorum. Huic rex quàm ſanctis obteſtationibus ſe purgabat, quòd ducatum eius nulli alij tradidiſſet, ſed Marcwardus priuata præſumptione fines alienos inuaſiſſet; nec ei quicquam de iure ſuo propterea imminutum eſſe, ſi ſuo iniuſſu ſine cõſulto principum honores publicos homo ineptiſſimus temeraſſet. Ille licet hæc ficta eſſe ſciret, & regis malitiam non tam voluntate quàm fortunę violentia correctam eſſe; tamen ſuſcepit ſatiſfactionem, promiſitq; operam ſuã reipublicæ vtilitatibus nuſquã defuturam. Hunc itaque, quia vir erat ſummæ prudentiæ & popularis eloquẽtiæ, cum duobus ſuprà memoratis epiſcopis rex legatum miſit ad Saxones. Ad quos cùm veniſſent, rogabãt eos per Deum, vt ab armis quæ honeſto licet nomine, peſſimo tamen exemplo ſumpſiſſent, maturè diſcederent, nec rem ſupra modum ſupraq; vires ſuas tentarent, quæ à cæteris regni principibus nimiùm improbanda foret, vtpote quam nec ſua nec maiorum ſuorum memoria vnquam gens vlla tẽtaſſet; iuſtam eorum eſſe cauſam, quos ſummis ſæpe iniuriis regis inclementia ad hæc extrema experienda coëgiſſet; honori tamen ſuo magis conſulendum quam iracundię, & deferendum regiæ maieſtati, quæ apud barbaras etiam nationes ſemper tuta inuiolataque fuiſſet; proinde remiſſo armorum ſtrepitu, pacatis animis, ſopitis ſimultatibus, tempus locumque conſtituerent, quò rex totius regni principes euocaret, vt iuxta communem ſententiam & obiecta purgaret, & quę correctionis egere viderentur, corrigeret. Ad hęc illi, Non eadem, inquiunt, cæteris regni principibus & nobis incumbit neceſſitas rebellionis. Cæteris enim gentibus vacatione data, & penè feriatis omnibus, nos ſolos ſibi peculiariter elegerat, quos ſecundum prophetæ elogium in plauſtris ferreis triturauerat; quorum regionibus poſt initum ſemel principatum nunquam excederet; quibus poſt erepta patrimonia libertatem quoque eriperet, & natalibus omnium infamatis duriſſimæ ſeruitutis iugum iniiceret; ad quorum oppreſſionem ſingulis montibus colliculiſque præſidium imponeret, vt aquas noſtras pecunia bibere, & ligna noſtra precio comparare cogeremur; quorum vxores & filias militibus ſuis publicæ libidinis victimas proſtitueret; quorum terram (quod omnium quæ paſſi ſumus grauiſſimum ducimus) inauditis adinuentionibus, nec Chriſtiano ore nominandis criminibus inceſtaret. Si cum cæteris regni principibus hæc nobis communis eſſet iniuria, meritò ad illorum cognitionem communemq; audientiam nos reiiceret: nunc autem cùm nobis aut priuata calamitate cadendum, aut priuata virtute iniuriis ſit obuiam eundum, nihil noſtra intereſt ſuper noſtris miſeriis aliorum expectare ſentẽtiam. Quapropter ſi eum malefactorum tandem aliquando piget pœnitetq;, in argumentum non fictæ pœnitentiæ caſtella quæ in perniciem noſtram extruxit, abſque procraſtinatione diruat; patrimonia nobis per vim ſeu per calumniam erepta reſtituat; poſtremò iuſiurandum nobis det, quòd legitima genti noſtræ à primis temporibus conſtituta nunquam deinceps infringere moliatur. Si hoc facit, licet ſæpe eluſi, ſæpe verbis pacificis in dolo irriſi, tamen vtcunque adhuc credimus bona pollicenti: ſin autem, omni dilatione relegata, nec expectatis aliarum gentium aut aliorum principum decretis, iugum quod ceruicibus noſtris impendet excutere conabimur, liberoſque noſtros noſtra vel morte vel victoria in libertatem aſſeremus. In hæc verba legatos dimiſerunt. Qui iterum miſſi, iterumque remiſſi in eadem eos ſententia obſtinatos inuenerunt. Itaque omnes vias per quas deſcẽſus eſſe poterat de caſtello adhibitis cuſtodibus obſeruari ſtatuerunt, ſumma ope id præcauendum æſtimantes, ne qua ei copia fieret effugiendi, & in alias regni partes bellum transferendi. Et profectò ſi id rite curaſſent, facili diſpendio & paucis admodum

diebus

diebus res conficeretur, quę postmodum tanto tempore tracta, in extremum penè discrimen cunctas regni prouincias attraxerat. Neque hoc ipsum regem latebat. Idcirco modis omnibus intentus agebat, qualiter hostium custodias falleret, & de angustiis Saxoniæ in latissimam regni aream bellum traiiceret, maximeque ad episcopos Rheni, quos sibi ob crebra sua merita fidos firmosque in aduersis fore sperabat. Castellum in altissimo colle situm erat, & vno tantùm itinere, ipsoque difficillimo adiri poterat. Cætera montis latera vastissima sylua inumbrabat, quæ exinde per multa millia passuum continua vastitate in latum extenditur, vsque ad confinium Thuringiæ. Et ideo nulla obsidentium diligentia conclusis egressum vel ingressum eripere poterat. Rex collato cum suis cõsilio frequentes ad eos legatos mittebat, pacem postulans, & omnium quæ illos offenderant, emendationem pollicens. In quam actionẽ intentis suspensisq; omnibus, & iam propter res bene gestas immatura securitate torpentibus, nocte quadam cùm nihil minùs suspicarentur, ipse Bertoldum ducem & duos suprà memoratos episcopos & alios pleroſque familiares suos secum assumpsit, & præmissis ante se in sarcinis regni insignibus, & quanta tempus & res patiebantur parte thesaurorum, clàm egressus est de castello, dato negotio his qui intus remanebãt, vt postera die quãta possent arte præsentiam sui simularent, & hostium animos à suspicionibus fugæ suæ auocarent. Triduo per vastissimam syluam ieiuni, vt ferunt, gradiebantur, angustissimo & paucis antehac comperto tramite, quem venator quidam dux itineris, dum venandi studio solertiùs syluarum abdita rimaretur, deprehenderat, vndique circumspectantes gladium, & ad quemlibet perstrepentis auræ sonitum incursus hostium, iamq; iugulo incumbentem interitum formidantes. Quarto die inedia, vigiliis ac longo itineris labore vsque ad extremam lassitudinem conuecti, Eschenewege peruenerunt, vbi cibo somnoq; paululum recreati, postero die idibus Aug. cùm iam miles frequentior ad regem confluere cœpisset, Herueldiam contenderunt. Quatuor deinceps diebus ibidem commoratus est, operiens exercitum quem in expeditionem contra Polonos dè toto regno suo euocauerat. Iam enim dies instabat, quem coadunando militi constituerat. Adelbero Wirceberg. episcopus, Herimannus Babenberg. episcopus, & alij pleriq; principes qui ad militiam proficiscentes in vicina loca iam deuenerant, audito quod acciderat, properè ad regem adhuc Herueldiæ constitutum concurrerunt. Rudolphus dux Sueuorũ cum episcopis Rheni, Sueuiæ, atq; Baioariæ circa Moguntiã castris positis nunciũ regis præstolabatur, per quem certiùs edoceretur, quonam in loco ei occurrere deberet. Audierat enim eum ab hac expeditione ad alia regni negotia animum reuocasse, sed quænam mutandæ sententiæ necessitas repentè incidisset, certò non compererat. Plerique tamen iactitabant, eum coniurationis huius conscium participemq; extitisse, ideoque tam lento gradu ad militiam procedere, ne aut regi in tanto discrimine contra propositum suum pudore victus auxilium præberet, aut si negaret, defectionem suam consiliumque immaturè prodere cogeretur. Rex itaque missis nunciis mandauit, vt tam ipse quàm cæteri qui cum eo erant principes, citato quantum possent itinere, sibi occurrerent in villa quæ dicitur Capella, haud procul ab Herueldia. Quò cùm venissent, pedibus eorum prouolutus orabat per respectum Dei, sub cuius testificatione sibi fidem dixissent, vt super infelicibus euentis suis miserererentur, pariter & indignarentur; cõmunia ipsorum beneficia prærepta sibi esse paucorum malignitate, qui immemores iurisiurandi, immemores beneficiorum quibus eos sæpenumero & priuatim & publicè sibi obligasset, cum regno etiam vitam sibi eripuissent, nisi fugæ præsidio periculum declinasset; violatæ regiæ maiestatis iniuriam non ad se solùm pertinere; publicam esse contumeliam omnium eorum qui se regem creassent, & quorum auxilio ab improbis hominibus tutus esse debuisset: proinde omnes pro virili portione satagerent, ne regia dignitas quam à maioribus suis honestissimam atque præclarissimam acceperant, sua ignauia fuscaretur, néve tam pessimum exemplum suorum temporum ad posteros suos inultum transmitterent. Hæc memorando, tam deformitate casuum suorum quàm miserabilis querimoniæ prosecutione omnibus qui aderant lacrymas excussit. Erant qui censerent, quomodo in expeditionem contra Polonos armati instructiq; venissent, vt protinus in Saxoniam exercitus duceretur, & recentis contumeliæ vulnus recentis vindictæ antidoto curaretur. Alij

decernebant, non esse rem præcipitanter aggrediendam, gentem Saxonum esse robustissimam, & bellorum vsu propter ingenitam feritatem exercitatissimam, quæ insuper frequentibus iniuriis efferata, ruptis iam omnibus iuris & legum retinaculis, aut mori aut vincere sit obstinata: propterea danda sibi esse, quibus domum redeant, copias instruant, impensas augeant, vt multiplicatis sumptibus ad protrahendum in quaslibet moras bellum durare valeant. Horum sententia ab omnibus comprobata, decreuit rex, vt septimo die post festum sancti Michaelis miles in expeditionem adunaretur in villa Heruelden sis monasterij quæ dicitur Bredingen. Ita assumptis secum qui aduenerant principibus, abiit Triburiam & cætera circa Rhenum loca inuisere. Missis etiam circumquaque nunciis obnixè non solùm principibus, sed & popularibus, ne à se deficerent supplicabat, multa largiendo, plura pollicendo, nonnullis etiam sua restituendo, quæ superioribus annis, dum prosperis successibus immoderatiùs indulgeret, per calumniam abstulerat. Saxones comperto, quòd elusis custodibus suis rex in alias regni partes euasisset, vehementer sunt contristati, arbitrantes, id quod res exigebat, nihil sibi deinceps otij aut remissi habendum, nec pestem hanc, vt hactenus, intra domesticos parietes cohibendam, sed reuelata facie bellum publicum cum hoste publico gerendum; ideoque sibi expedire, vt quantascunque possent gentes & regna aduersus regem concitarent. Protinus legatos miserunt ad Thuringos auxilium petere & rogare, vt ipsi pro sua quoq; libertate, & frequentibus contumeliis, quibus lacessiti fuerant, arma sumere non pigritarentur. Thuringi celeberrimo conuentu habito in loco qui dicitur Triteburc, vbi legationem Saxonum audierunt, promptissimè assensi sunt, nec vlla vnquam legatio lætioribus acclamationibus excepta est. Nec mora, iusiurandum dant, nusquam se defuturos negotio, communem sibi esse cum eis rebellandi necessitatem, & ideo commune periculum, communem etiam si Deus annueret victoriam futuram, seque vsque ad extremum spiritum pro communi vtilitate dimicaturos. Denunciant præterea abbati Fuldensi, & abbati Heruelden si, & cæteris principibus qui in Thuringia prædiorum aliquid haberent, vt ad ferendum genti suæ auxilium die statuto coniuraturi venirent: ni id facerent, se bona eorum protinus omnia direpturos. Legati etiam regis superuenerunt, ingentia eis beneficia pollicentes, si fœdus Saxonum bellique societatem respuerent: sed cum graui contumelia sunt repulsi, in tantum, vt nec manibus in eos furor populi temperasset, nisi paucorum sapientium moderatio propter ius gentium, quo legatis est deferendum, interces sisset. Archiepiscopus Moguntinus Erpesfurd eo tempore morabatur. Hunc adorti in communem sententiam concedere vrgebant, nec priùs regionibus illis excedere passi sunt, donec datis obsidibus fidem suam firmaret, nihil se aduersum eos armis aut consilio moliturum: quanquam nonnulli existimarent, tam eum quàm archiepiscopum Colonien sem, & alios plerosque Rheni principes iam à principio coniurationis huius conscios participesque extitisse; id tamen dum incertus adhuc rerum euentus pendebat, summa ope dissimulabant. Igitur quoniam in exteras gentes regem persequi consilium non erat, omnem operam suam ad expugnanda castella eius verterunt. Hæc autem sunt castella quæ ipse, postquam pater eius decesserat, extruxit, quæ tamen ad præsens memoriæ occurrant, Hartespurg, Wigantenstein, Mosburg, Sassestein, Spatenberg, Heimenburg, Asenberg, Vokenroht. Friderici Palatini comitis fuerat; idque ei rex quadam legum violentia cripuerat, præsidiumque suum imposuerat: Luineburg quoque, oppidum maximum Ottonis ducis Saxonici, situm in confinio Saxonum & Luticiorum, occupauerat, militesque lectissimos cum Eberhardo filio Eberhardi comitis de Ellenburg imposuerat, non aliam ob rationem, nisi quòd omnia quæ prædicti ducis fuerant, in potestatem regiam iure deditionis per Magnum filium eius venisse argumentabatur. Alia præter hæc quàm plurima extruere aggressus fuerat, sed eum ab incepto repentè oborta bellorum tempestas reuocauit. Herimannus frater ducis Saxonici iam pridem, antequam rex Saxonia effugaretur, Luineburg obsederat, militesque regis, quoniam temere ingressi alimenta non habebant, paucis diebus ad deditionem coëgit: nec tamen dimittere victos aut punire volebat, sed intra oppidum diligenti custodia ne effugerent obseruatos, secundum prophetam pane arcto & aqua breui sustentabat, mittensque ad regem, mandauit, vt si suos qui obsidebantur, viuos incolumesq; recipe-

recipere vellet, Magnum fratris ſui filium deditione abſolueret, ſibiq́ remitteret; ni id faceret, ſe de his tanquam de hoſtibus, qui fines alienos contra leges inuaſiſſent, iuxta leges gentis ſuæ capitale ſupplicium ſumpturum. Diu rex quid ageret ambigebat, inhumanum ſcilicet fore ſciebat, ſi ſuis extrema neceſſitate circumuentis non conſuleret, ſed reputabat econtra quantum rationibus ſuis deperiret, ſi eum, de cuius interitu ſibi totius Saxoniæ dominatum pollicitus fuerat, dimitteret, ſuiq́ compotem faceret, præſertim cùm propter recentes iniurias, quibus eum iam triennio in cuſtodia habitum afflixerat, grauiùs cæteris omnibus rempublicam vexaturus timeretur. Non paucis diebus hęc deliberatio eum incertum ſuſpenſumq́ tenebat, & profectò viciſſet auaritia, priuatisq́ vtilitatibus ſalutem militum poſthabuiſſet, niſi principes regni crebris legationibus fatigati ab his qui obſidebantur, vnanimi conſilio eum adorirentur, & non tam ſupplicando quàm comminando & terrendo ab ſententia deducerent. Itaque in Aſſumptione ſanctæ Mariæ, cùm adhuc Herueldiæ eſſet, miſit qui Magnum cuſtodiæ exemptum ſuis reſtituerent, & eos qui in prædicto caſtello iam puniendi ſeruabantur, obſidione & periculo liberarent. Thuringi quoque conglobata ex vicinis locis multitudine Heimenburg caſtellum obſederunt, paucisq́ diebus vi & armis oppugnatum ceperunt, atque ſuccenderunt. Eos qui intus erant, caſtello euerſo, dimiſerunt impunitos, vt ſcilicet ſe probarent, non hoſtili odio aduerſus regem arma ſumpſiſſe, ſed tantùm vt iniurias quibus regio eorum per calumniam opprimebatur, propulſarent. Protinus alij caſtello quod Aſenberg dicebatur, exercitum admouerunt, & quia propter difficultatem locorum militari manu capi poſſe deſperabatur, caſtris circumquaque poſitis ſatagebant, ne cui ingrediendi vel egrediendi copia fieret, vt quos humana vis non poterat, alimentorum inopia expugnaret; haud dubiè ſcientes, quòd cibaria quantumuis copiosè congeſta, multitudini quæ intus erat, in longum tempus ſufficere non poſſent. Interea rex videns coniurationem magis magisq́ indies conualeſcere, copiasq́ hoſtium augeri, conterritus etiam damno caſtellorum ſuorum, quorum alia iam capta, alia ſummo molimine oppugnari audiebat, rogauit Moguntinum & Colonienſem archiepiſcopos, vt Saxones conuenirent, & turbatis rebus aliquod remedium inuenire conarentur: qui dicto obtemperantes, mandauerunt principibus Saxoniæ, vt ſibi in monaſterio Corbeienſi IX calendas Septembris occurrerent, de communi commodo tractaturis. Epiſcopus Colonienſis, caſu neſcio an per induſtriam remoratus, die ſtatuto non venit, nuncios tamen miſit, qui pro ſe cauſam dicerent, promittens omnibus quæ ipſi de ſuis reipublicæ vtilitatibus rationabiliter ſtatuiſſent, ſe promptiſſimè aſſenſurum, & pro communi ſalute, quantum poſſet, operam daturum. Moguntinus archiepiſcopus reſidens cum Saxonibus qui occurrerant, ſedulò nitebatur pacare eos, regiq́ reconciliare; ſed illi econtra, præter vulgatas vbique iniurias ſuas, quibus ab eo vehementer attriti fuerant, graues cauſas afferebant quibus probarent, eum ſine magna Chriſtianæ religionis iactura non poſſe vlterius regnare, ea ſcilicet in familiariſſimos amicos, ea in vxorem, ea in ſororē propriam abbatiſſam de Quidelenburg, ea in alias perſonas naturæ neceſſitate ſibi coniunctiſſimas facinora patraſſe, quæ ſi ſecundum eccleſiaſticas leges iudicarentur, & cōiugium, & militiæ cingulum, & omnem prorſus ſeculi vſum, quanto magis regnum abdicare cenſeretur. Longis itaque contentionibus ad hunc finem poſtremò res deducta eſt, vt decernerent XII ex ſuagente, XII ex parte regis obſides dari, quorum fide interpoſita, ipſi tutò ad colloquium venire poſſent cum cæteris principibus regni, vt cauſæ, quas aduerſus regem afferrent, eorum iudicio diſcuterentur & terminarentur, ipſo rege, ſi ita expedire videretur, præſente, & crimina quæ obiicerentur, ſi poſſet, reſellēte. Dandis accipiendiſq́ obſidibus dies ſtatutus eſt idus Septembris infra Thuringiam, in loco qui dicitur Hoenburg. Habendo autem cum principibus colloquio dies ſtatutus eſt XIII calend. Nouembris, in confinio Thuringiæ & Haſſiæ, in villa quæ dicitur Gerſtengen. In hanc conditionem diſceſſum eſt. Saxones tamen de apparatu belli & oppugnandis regis caſtellis, nihil propterea remittebant. Cumq́ regi quæ geſta fuerant, nunciata fuiſſent; viſum eſt his qui partes eius adiuuabant, multum abhorrere a maieſtate regia, vt ipſe Saxonibus pro ſe obſides daret, nimiumq́ grauari nomen regium fœdiſſimæ cōditionis iniuria; quapropter Moguntinus & Colonienſis epiſcopi ſtatuta die Hoen-

burg profecti, obtinuerunt, vt omissis ex vtraque parte obsidibus, ipsi tantùm pro pace firmanda fidem suam interponerent, & hoc pignore venturis ad colloquium principibus omnem periculi metum adimerent. Interea rex legatos misit ad Luticios, gentem Saxonibus infestissimam, eisq; infinitam pecuniam promisit, vt Saxonib. bellum inferrent, asserens eos nunc intestinis simultatibus occupatos facili externorum bellorum impulsu posse vsque ad internicionem deleri. Quod vbi Saxonibus compertũ est, ipsi quoq; nuncios ad eos miserunt, & multo copiosiorem eis pecuniam promiserunt, vt ab infestatione sua tam iniquo tempore quiescerent: quod si non facerent, ne inani opinione fallerentur, se vtriq; hosti, si ea necessitas incumbat, & multitudine & virtute militum posse sufficere. Barbarorum alij regis, & alij Saxonum fœdus pecuniamq; susci-
piendam clamitabant, vnde orta per imperitę multitudinis intemperantiam seditione, tanta se cæde dilaniauerunt, vt multa millia hominum in ea congressione interfecta referantur, atque ita deinceps multis diebus in seipsos & in sua viscera hostili gladio debacchantes, externis bellis necessariò supersedere cogebãtur. Rex quoq; Danorum memor firmatæ iam pridem cum rege pactionis, cum exercitu nauali applicuit ad Saxoniam, & tractis per longa terrarum spacia nauibus in fluuium, qui administrando negotio opportunus videbatur, igne & ferro regionem infestare parabat: sed miles eius vehementer detrectabat militiam, obiiciens quòd sibi, quoties externorum hostium incursionibus quaterentur, Saxones pro muro fuerint, nec vllis vnquam, cùm facultas supperet, lacessierint iniuriis: postremò si calamitatem quę ad præsens vrgeret, quandoq; propulsarent, graues pœnas iniustæ huius infestationis a populo Danorum exacturos. Cùm hæc priuatim & publicè iactitarent, rex veritus, ne in eo discrimine à milite desertus, ludibrio fieret hostibus, naues retrahi iussit, & nulla regioni clade illata, Saxonia excessit. Ita tantus ille bellici apparatus feruor impunè deflagrauit. Principes Saxoniæ 13 calendas Nouembris iuxta condictum venerunt in Gerstengun cum 14 millibus armatis, cætera multitudine ad custodiam regionis atque in obsidione castellorum derelicta. Aderant etiam ex parte regis Moguntinus archiepiscopus, Coloniensis archiepiscopus, Mettensis episcopus, Babenbergensis episcopus, Gozelo Lotharingorum dux, Rudolphus Sueuorum dux, Bertholdus Carentinorum dux, missi à rege, vt causam quam aduersum se afferrent, discuterent. Ipse eò venire noluit, sed in ciuitate Wirceburg exitum rei præstolabatur, præcauens scilicet, ne tumultuantis populi furor, sua magis præsentia efferatus, aliquid forsitan in te, quod secus esset, admiteret. Igitur principes Saxoniæ principum qui a rege venerant, pedibus prouoluti rogabant per Deum, vt ad ventilãdam causam suam intenti cognitores, & iusti iudices adessent, nec perpenderent, quantum quaque in republica inusitatum opus aggressi essent, sed quæ calamitas eos ad hæc extrema coëgisset. accepta deinde dicendi copia suas singuli iniurias exposuerunt, quæ in ipsos singulos, quæ etiam in gentem suam rex nefanda facinora commisisset, quibus præterea inauditis criminibus ipsam regij nominis maiestatem polluisset. Obstupuerunt principes qui à rege venerant, & præ immanitate scelerum secundum prophetam tinniebant aures omnium, nec eos, quòd pro libertate sua, pro coniugibus, pro liberis, arma sumpsissent, sed quòd intolerabiles contumelias muliebri patientia tamdiu supportassent, culpandos censebant: cumque toto triduo consilia contulissent, & quid facto opus esset, communi sollicitudine perquirerent, hæc postremò cunctis sententia conuenit, vt reprobato rege, alium qui gubernando regno idoneus esset, eligerent. Id tamen haud temere publicari placuit, donec rege per occasionem pacis in remotiores partes regni abducto, cum cæteris regni principibus consilium hoc communicarent: propter hoc vulgari iubent in plebem, in hanc sententiam vtriusque partis principes consensisse, vt Saxones regi pro admissa in eum atq; in rempublicam temeritate satisfactionem congruam proponerent, rex autem eis & facti impunitatem, & iniuriarum, quibus ad defectionem eos coëgisse insimulabatur, de cætero securitatem sub iureiurando promitteret. His rebus conficiendis tempus statutum est in Natale Domini, rege eam festiuitatem Coloniæ celebraturo. Et profectò Rudolphum ducem ibidem absque dilatione regem constituissent, nisi ille pertinaciter resistendo iuraret, nunquam se in hoc consensurum, nisi à cunctis principibus conuẽtu habito sine nota periurij, integra existimatione sua, id facere posse decerneretur.

Saxones

Saxones in ſua cum pace redierunt. Cæteri principes Wirceburg profecti ſunt, regi quæ geſta fuerant nunciaturi: qui protinus nihil hæſitans, pedibus (vt dici ſolet) in ſententiam abiit, & dummodo pax conueniret, quaſcunque conditiones impoſuiſſent, ſe promptiſſimè laturum ſpopondit. Celebrata ibidem omnium ſanctorum feſtiuitate, Ratiſponam ire inſtituit, animaduertens quòd principes Rheni aliquantula Saxonici furoris labe iam infecti, minus minusque indies ad exhibenda ſibi obſequia deuoti ac beneuoli eſſent. Cumque inter eundum aliquot diebus Nurnberg moraretur, quidam qui lateri eius iam diu familiariſſimè obuerſatus fuerat, Regenger nomine, incertum, aliorum inſtinctu, an priuato in eum odio ſuſcitatus, repentè prorupit in medium, & ducibus Rudolpho ac Bertholdo graue aduerſus eum crimen detulit. Ego, inquit, & alij plerique quos peſsimæ machinationis ſuæ rex idoneos fore adminiſtros ſperauerat, nuper multis precibus magnisque pollicitationibus ab eo ſollicitati ſumus, vt vobis ac cæteris regni principibus Wirceburg conuenientibus, & ſecretioris colloquij gratia paululum à multitudine remotis, armati in vos irrueremus, & trucidatis ſeditionis authoribus, ipſum periculo, rempublicam perturbatione liberaremus. Et cæteri quidem ſatis impigrè ſuſceperunt negotium: ſolus ego tam iuſtitiæ reſpectu quàm futuri iudicij metu detrectabam opus nefarium, & quàtum obluctari obſtinatæ ſententiæ audebam, dehortari eum conabar à propoſito. Quapropter tanta in me incanduit indignatione, vt à contubernio ſuo, quo me hactenus cæteris familiariùs perfruitum optimè noſtis, protinus me amoueret, & iugulandum apparitoribus ſuis obiecisſet, niſi periculum imminens penetralibus properè excedendo declinaſſem. His dictis in argumentum fidei locum expreſſit, conſcios nominauit, & ſi rex inficiaretur, paratum ſe ait, cum ipſo, ſi id leges paterentur, vel cum quouis homine cõſerta manu, rem diuino iudicio committere. Vehementer hæc verba permouerunt prædictos duces, cùm eſſet is qui deferebat, homo haud obſcuri nominis in palatio, & apud ſuos inuiolatæ exiſtimationis. præterea ea res potiſſimùm dictis fidem conciliabat, quòd rex & aliis quibuſdam principibus ſuis ſimili modo necem parauiſſe, & pleroſque ex familiaribus ſuis etiam occidiſſe iam pridẽ infamatus fuerat. Itaq; legatos ad eum mittunt, mandantq; ſe iam nulla religione teneri ſacramenti, quo ei fidem ſubiectionemq; firmaſſent, cùm ipſe prior fidem prodidiſſet, & de ſalute ſua tractãtibus inſidias machinatus fuiſſet: proinde niſi obiecta diluiſſet, nullam deinceps à ſe vel in tranquillis rebus fidem, vel in perturbatis auxilium ſperare deberet. Ægrè nimis id paſſus rex, ſtatim ad populum retulit de importunitate Rudolphi ducis, qui vt inuadẽdi regni occaſionem inueniret, cùm verum ſibi crimen impingere non poſſet, fallis ſuſpicionibus & arte compoſitis rumoribus impeteret, & obruere conaretur innocentiã ſuam: ſed procul, ait, faceſſant verborũ pugnæ, ceſſent callida argumentorum phantaſmata, ego non verbis, ſed manu mea refellam mendacium, & neglecta interim regij nominis maieſtate, cum ipſo duce R. cõgreſſus, detegam cuniculos fictæ huius criminationis, qua malitiam ſuam palliare conatur, vt ſi regnum amiſero, non mea culpa, ſed per illius ſupplantationem periuriumq; intelligar amiſiſſe. Tunc Vdalricus de Cosheim, vnus ex his qui conſilij participes, & ſceleris adminiſtri deſtinati fuiſſe accuſabantur, lenibus verbis dolorem regis mitigare ſtudebat, rogabatq; eum, ne aliquid quod infra regiam magnificentiam eſſet, vi doloris impulſus profiteretur, ſe melius multoq; rectius cum Regingero, vel cum quolibet homine collata manu & ſuam & ipſius innocentiã aſſerturum: ſtatimq; ad ducem R. abiit, ſeq; paratum dixit, quocunq; modo ipſe æquum iudicaſſet, mendacium Regingeri refellere. Ille ſatisfactionem nec ſuſcepit, nec aperta fronte abnuit, ſed ait ſe ſuper hac re deliberatione cæterorũ principum ſententiam expectaturum. Rex ſicut inſtituerat, Ratiſponam contendit, omnibus inuiſus, omnibus ſuſpectus, nec ipſe iam cuiquam hominum ſatis fidei habẽs, cùm hi quoque, quos intima familiaritate ſibi deuinxerat, ad primam ingruentis tempeſtatis nubeculam a ſe defeciſſent. Interea Saxones crebris legationibus vrgebant principes Rheni, vt vel ſibi conſtituendi regis poteſtatem facerent, vel ipſi quomodo & dignitate & multitudine ſuperiores eſſent, quemcunque vellent, Saxonibus ſuffragium ferentibus, eligerent & conſtituerent, nec ſinerent rempublicam vnius hominis ignauia ad extremam vſque vaſtitatem deperire. His accenſus archiepiſcopus Moguntinus, cui potiſſimùm propter primatum Moguntinæ ſedis eligendi &

consecrandi regis autoritas deferebatur, principes de toto regno Moguntiam euocauit, vt communi consilio Rudolphum ducem regem constitueret; quod vbi regi compertum est, assumptis secum quoscunq; donis vel promissis ad studium suarū partium allicere potuit, concitus de Baioaria remeauit, ratus ante omnia impediendæ tantæ rei curam agendam. Cumq; prope Wormatiam in locum qui dicitur Louendeburg, venisset, grauissima ægritudine correptus, multis diebus lecto decubabat, spemq; maximam hostibus suis fecerat, tantos irarum motus sine sanguinis effusione posse conficiː sed ab infirmitate vix dum plenè recreatus Wormatiam festinauit, vbi cum magna pompa à ciuibus in vrbē susceptus est, qui & paulo antè, vt sua erga eum studia clariora facerent, milites episcopi ingressum eius prohibere tentātes, vrbe expulerant, & ipsum episcopum, nisi maturè fuga lapsus ciuitate excessisset, comprehendissent & vinctum ei misissent. Venienti ergo & armati instructiq; obuiam procedunt, non ad vim faciendam, sed vt conspecta eorum multitudine, armorum apparatu, expeditorum iuuenum frequentia, animaduerteret in arduis rebus suis, quantum spei in eis ponere debuisset; operam suam benignè spondent; iusiurandum dant; sumptus ad bellum administrandum ex sua re familiari singuli pro virili portione offerunt; & quoad viuant, pro honore eius deuotè se militaturos confirmant. Ita rex ciuitate munitissima potitus, hanc deinceps belli sedem, hanc regni arcem, hanc, vtcunque res cecidissent, tutissimum asylum habere cœpit, eò quòd esset & ciuibus frequens, & murorū firmitate inexpugnabilis, & vbertate circumiacentium regionum opulentissima, & omnibus quæ in bello vsui esse solent, copijs instructissima. Porrò hi qui ab archiepiscopo Moguntino ad colloquium Moguntiam euocati fuerant, audito quòd rex concitus aduentaret, plures metu perculsi cò venire dissimulauerunt, pauci qui venerunt, cùm de tantis rebus sine aliorum principum discussione sententiam ferre non auderent, irriti frustratiq; discesserunt; ad quos rex legatos mittens, multis precibus eis vix & ægrè extorsit, vt sibi familiaris colloquij gratia in Oppenheim occurrerent. Quò dum datis vtrinque obsidibus propter periculi suspicionem venissent, pedibus eorum prouolutus, suppliciter orabat, vt memores iusti iudicis Dei, memores sacramenti quo se Deo mediante obligassent, fidem sibi seruarent in aduersis; si quid antehac excessisset, iuuenilibus annis, & ætati in vitium pronæ veniam darent; deinceps & malo correctum, & annorum sensuq; maturitate roboratum, quæ paruuli sint euacuaturum, & quæ virtutis, quæ honoris, quæ regiæ dignitatis, quæ postremò virum deceant, cogitaturum & amplexurum. Ad hæc illi responderunt, frustra eum à se fidem expetere, quam ipse nec Deo vnquam, nec homini præstitisset, de quo ambigerent, in pace an in bello, amicis an inimicis infestior suspectiorque esset, quique ante paucos dies, positis sibi in Wirzeburg, & de salute eius tractantibus, clanculo carnifices mortemque præparasset: sin aliquid haberet obtendere, aut per quorundam factionem falsis criminibus se impetitum putaret, sineret Vdalricum de Cosheim, sicut professus fuisset, manum conferre cum Reingero, vt si vicisset, eos deinceps fidos sibi obnoxiosque sine omni in perpetuum contradictione haberet. Libenter rex suscepit conditionem, statuitque vt certo die post octauum Epiphaniæ congressi prope Moguntiam, in insula Rheni, quæ dicitur Marowa, vtriusque partis allegationem iusto iudici Deo decernendam permitterent. Ea tempestate hi qui in Hartesburg erant, multa & præclara militaris audaciæ facinora fecerunt. Nam sæpenumero erumpentes, prædas in vicinis regionibus & strages hominum non modicas agebant, & priusquam Saxones ad vim arcendam frequentes confluere possent, se in castellum receperant. Maximè autem Goslarienſibus propter viciniam exitiales erant. Plurimos enim eorum peremerunt, & bona eorum quæ extra villam reperta fuissent, crebra incursione populabantur, & mercatores exterarum gentium, ne consuetas merces eò conferrent, metu vitæ amittendæ inhibebant. Cumque tempore quodam ad modicum inter eos pax conuenisset; quidam ex castello Goslariam priuatæ rei aliquid ibi acturi venerunt, vbi cibo potuq; distenti, dum nimia potione incaluissent, sicut ebrietas mater esse solet iurgiorum, cœperunt aduersum eos cum quibus accumbebant, ineptos inconditosq; sermones iactitare, & Saxonibus ignauiā exprobrare, quòd non militari sed ouina mente aduersus regem arma sumpsissent. Indignati qui aderāt Saxones, seditione cōcitata, eos trucidauerunt, forasq; proiecerunt. quod vbi hi qui

qui

qui in Hartesburg erãt, compertum eſt, dedita opera ſe in vltionem ſociorum ſuorum accinxerunt: & quia villam viris fortibus, vallis & ſeris vndiq; munitam incurſare haud ſatis tutum putabatur, dolo eos circumuenire parabant. Erat quidam Goſlariæ præfectus Bodo nomine, regi tempore pacis acceptiſſimus, nunc quoque turbata republica fidem inuiolatam ei ſeruans, occultè tamen metu Saxonum, ne deprehenſus factione vulgi omnia ſua amitteret. Is edoctus ab his qui in caſtello erant, paſtores, qui Goſlarienſium pecora ſeruabant, precio corrupit, vt gregem paulo longiùs à villa in paſtum eiicerent. Miſſi de caſtello equites ea protinus abegerunt, cæteri in montibus & ſyluis armati ſe abdiderunt. Perlato Goſlariam rumore abactorum pecorum, vnanimiter ad arma conclamant, ſummis omnes viribus in certamen ruunt, nec quiſquam alterum operiebatur, ſed citato quiſque, quantum poterat, equo prior hoſtem inſequi prædamq́ue excutere contendebat. Illi paululum fuga ſimulata, cedebant inſequentibus, donec eos vltra locum inſidiarum incautos protraherent. Tunc ſublato vndique clamore, tam hi qui in caſtello remanſerant, quàm hi qui in vicinis montibus ſe occultauerant, impetum in eos fecerunt, & tam diu palantes fugientesq́ue proſternebant, donec non ratio, ſed fuſi ſanguinis horror ac ſatietas occiſioni finem faceret. Propter hæc & alia huiuſmodi placuit Saxonibus proximum caſtello collem occupare, militesq́ue imponere, qui contra excurſiones hoſtium ſine intermiſſione intenti ſollicitiq́ue excubarent. Nec ſic tamen audacię eorum modum impoſuerunt, ſed vbicunque opportunitas ſe præbuit, multa & in eos à quibus aſſeruabantur, & in alios prouinciales hoſtilia fecerunt. Interea inſtante iam Natali die Domini, milites regis qui Aſenberg obſidebant, aſſiduò legatos ad regem mittebant, rogantes per Deum, vt ad ereptionem eorum aliquod conſilium exquireret, quomodo deficientibus alimentis extrema iam inedia tabeſcerent, & niſi maturè periclitantibus conſuleretur, aut moriendum ſibi eſſe, aut in hoſtium poteſtatem concedendum. Rex Moguntinum & Colonienſem archiepiſcopos ad colloquium euocans, obnixè rogauit, vt Saxones conuenirent, agerentq́ue cum eis, vt ab oppugnatione caſtellorum, datis ſaltem ad modicum tempus induciis recederent. Illi quanquam laborem hunc in irritum ceſſurum haud dubiè ſcirent, tamen quia moleſtus eis erat, facturos ſe quod rogabantur promiſerunt, ſtatimque miſſis legatis, mandauerunt principibus Saxoniæ, vt ſibi proxima hebdomada poſt epiphaniam Corbeiæ ad colloquium occurrerent. Hoc anno poſt exortum bellum Saxonicum, nulla deinceps exactio facta eſt decimarum in Thuringia, gaudentibus Thuringis, quòd occaſionem inueniſſent, vt traditas ſibi à patribus leges manu militari tuerentur, & dolente rege, quòd dum decimis immoderatiùs inhiaret, penè regnum cum vita amiſiſſet. Hoc etiam anno famoſiſſimus ille Egen, qui duci Baioariæ Ottoni capitale illud crimen intenderat, comprehenſus in quodam latrocinio à popularibus cæcatus eſt, & ad tantam egeſtatem redactus, vt deinceps oſtiatim circumeundo ſtipem publicam peteret. Giſo quoq; comes & Adelbertus cum 1111 filiis ſuis, quibus incentoribus idem perditus tragicam hanc fabulam confinxerat, ab hoſtibus ſuis ob priuatas quaſdam inimicitias occiſi ſunt in caſtello ipſius Giſonis Hollenden, Deo vindicante innocentiam ducis Ottonis.

1074 Rex Natalem Domini Wormatiæ celebrauit, longè aliter ibi victitans quàm regiam magnificentiam deceret. Nam neq; ex fiſcis regalibus quicquam ſeruitij ei exhibebatur, neq; epiſcopi aut abbates vel aliæ publicæ dignitates conſueta & obſequia præbebant, ſed in ſumptus quotidianos neceſſaria ei vili precio coëmebantur. Erant tamen cum eo nonnulli ex principibus, ſed hi neque cum eo ſeruitiorum apparatu, neque cum ea militum aut apparitorum frequentia, qua ſoliti fuerant, ſed cum paucis & penè priuato habitu ad ſalutandum eum venerant, ne ſcilicet manifeſtæ defectionis notarentur, ſi euocati ad curtem venire detrectarent: quos tamen ille nullo modo à ſe abſcedere permittebat, reputans quòd ſi minus auxilij ſibi, hoſtibus tamen multũ terroris allaturi eſſent, dum tam illuſtres in regno perſonas aduerſum ſe cõgregatas audirent. Moguntinus & Colonienſis archiepiſcopi die ſtatuta Corbeiam iuxta cõdictum venientes, ſicut in mandatis à rege habebant, rogabant Saxones qui ibidẽ occurrerant, vt ab oppugnatione caſtellorum exercitum abducerent. At illi nulla ratione hoc ſe facturos reſponderunt; præterea vehemẽter eos obiurgarunt, quòd dum deliberando, &

modò colloquia, modò inducias expetendo tempus triuerant, & regi audaciam auxiſſent, & ſibi maximas commoditates vindicandæ libertatis corripuiſſent: proinde recederent, nec ſibi vltrà verbis pacificis in dolo illuderent; ſe in eum locum progreſſos eſſe, vbi iam non muliebribus colloquiis, ſed militaribus armis res expedienda ſit. Vix tandem ſedata multitudine ab his qui ſapientiores erant, vnanimi conſenſu ſtatuerunt, vt proxima hebdomada poſt Purificationem ſanctæ Mariæ Friteſlar conuenirent, ibique communicato cum cæteris regni principibus conſilio, periclitanti reipublicæ rectorem qui omnibus placuiſſet, conſtituerent: regi quoque mandauerunt, vt ſi ita ſibi expedire iudicaret, die ſtatuta præſto adeſſet, & ius ſuum non per epiſtolas aut per internuncios, ſed præſens ipſe viua voce expoſtularet. Poſtquam in hanc ſententiam digreſſi ſunt, Thuringi tertia dehinc die eos qui in Aſenberg erant, inedia expugnatos in deditionem acceperunt, impunitoſque dimiſerunt, caſtellum ſuccenderunt, ſtatimq; alij caſtello quod Spatenberg dicebatur, exercitum admouerunt. Caſtellum Vokenrot paucis antè diebus cœptum fuerat obſideri, & quia regina in eo toto tempore belli huius ſeruabatur, iuſſu regis profectus eò abbas Heruelденſis, conſentientibus Thuringis eandem inde accepit, atque Heruelдiam adduxit prægnantem, & iam de partus vicinitate indies anxiantem. Cumque ibi diebus multis moraretur, neſciente ſcilicet rege propter perturbationem reipublicæ, quò eam mittere poſſet ſeruandam, 2 idus Februarij feria 4 peperit filium. Is quomodo infirmari, & iam iam expiraturus putabatur, tertio die baptizatus eſt ab Ezzone Altenburgenſi epiſcopo, qui tunc fortè apud abbatem hoſpitabatur, & nomine auui ſui Conradus eſt vocatus: & quoniam alij non aderant, qui dignè eo munere fungerentur, abbas & alij plerique fratres Heruelденſis cœnobij eum de ſacro fonte ſuſceperunt.

Reginger qui ad ſuggillandum contra regem Vdalricum de Cosheim propoſuerat, ante paucos dies iucundæ congreſſionis diriſſimo dæmone arreptus, horrenda morte interiit.

Interea rex cùm videret, quòd paulatim à ſe principes deficerent, & hoſtium ferocitas ſua magis patientia increſceret, pudore compulſus pariter & neceſſitate, ſtatuit extremam fortunæ aleam tentare, & cum Saxonibus vbi primùm copia fieret, collatis ſignis dimicare, magis eligens vitam honeſtè, quàm regnum per dedecus amittere. Multùm enim animos militum ab eo auocauerat, q̃ ſuis qui quotidie oppugnabantur, expugnabãtur, expellebãtur, non ſubueniebat, & aliis pro ſalute eius anxiè deſudantibus, ipſe intra muros Wormatię inerti otio torpeſcebat. Vt hoc crimẽ elueret, vel morte paciſci cupiebat. Igitur miſit ad omnes principes regni, eoſq; per Deum obſecrabat, vt ſibi auxilio venirent, multa ſua erga eos in præteritum bene merita commemorans; plura in futurum pollicens: & multi quidem epiſcoporum protinus ad eum conuenerunt; ſed hi cõſiliis præbendis paratiores quàm ſtipendiis faciendis. Nam militibus ſuis domi relictis, ipſi cum paucis & penè priuati aderant, ea ſcilicet mente, vt & de inobedientia apud eum excuſarentur, & cauſam eius quàm vehementiſſimè omnes improbabant, non multùm adiuuarent. Sed archiepiſcopus Moguntinus, archiepiſcopus Colonienſis, epiſcopus Argentorati, epiſcopus Wormatienſis quem ciuitate ſua ſuprà expulerat, præterea duces omnes Baioariæ, Sueuiæ, Lotharingiæ, Moſellæ regionis, Carentinorum, milites etiam Fuldenſis & Heruelденſis abbatum conſtanter ei contradixerunt, nolle ſe ad oppreſſionem innocentum arma ferre: qui ſi etiam aliquid quod gladio vindice plecti debeat, admiſiſſent, ad hoc eos grauis & facilè excuſabilis neceſſitas impuliſſet. Rex Wormatia egreſſus 6 calendas Februarij Heruelдiam cum exercitu venit. Eo die viſum eſt in cœlo ſignum mirabile. Oriente ſole duæ ſimul columnæ aurei coloris ſplendidiſſimi fulgoris, dextra lævaq; oriebantur, quæ vſquequo Sol aliquantis lineis in altum excreſceret, eodem iubare rutilantes permanebant. Præcedenti quoque nocte cœleſtem arcum circa gallorum cantum ſereniſſimo cœlo plerique viderunt. Frigus erat validiſſimum, & hyberna ſiccitate arebant omnia, in tantum vt flumina non ſuperficietenus glacie conſtricta, ſed tota præter ſolitum in glaciem conuerſa viderentur; vnde panis inopia vehementer laborabat exercitus, eò quòd propter rigorem fluminum vbique ceſſante molarum vſu, ipſum quod fortè inueniſſent, frumentum comminuere non poterant. Rex pridie quàm Heruelдiam veni-

veniret, misit abbatem Herueldensem ad Saxones, qui in vlteriore ripa Wirræ fluminis ad 40 millia congregati retidere ferebantur, inuestigare ab eis, an nuncij sui tutò ad eos ire ac redire possent. Ipse transgressus Heruelđiam, in proximis villulis reditum abbatis præstolabatur, duobus ferme millibus à prædicto fluuio: nec vlteriùs castra mouere voluit, donec miles frequentior conueniret, & ipse diligentiùs perquireret, an aliqua spes recuperandæ pacis reliqua esset: siquidem audierat Saxonibus placuisse, vt ei ingressum Thuringiæ non concederent, sed statim in ipsa ripa fluminis prædicti quod Hassiam Thuringiamq; dirimebat, instructa acie exciperent venientem. Fluuium glacies pedestri itinere commeabilem fecerat. Ea res maiorem ei metum incutiebat, ne forte dum adhuc imparatus imparq; tantæ multitudini esset, hostes super eum nulla itineris difficultate præpediti repentè irruerent; ideoq; consiliariis suis grauiter succensere dicebatur, quòd eum Wormatia egredi, & in tantum discrimen vltro se præcipitare permisissent. Saxones enim in tantum abundare multitudine ferebantur, vt vndecim millia plebis, quomodo subito clamore in expeditionem euocati cibos secum nō sumpsissent, in domos suas tanquam minùs sibi necessaria remitterent. Inter has moras exercitus regis prædæ quam pugnæ auidior, per contiguas Heruelđiæ villas longè latéque discurrebat, easque hostiliter depopulabatur, & sub prætextu necessarij victus quo in militiam aleretur, præter miseram vitam nihil reliquum faciebat innocentibus; neque rex prohibebat iniuriam, vt militem hoc precio redemptum deuotiorem sibi faceret. Qua clade ita attritæ atq; exhaustæ sunt possessiones Fuldensis monasterij atque Heruelđensis, vt ingraueſcente alimentorum inopia, magna cum difficultate fratres retinerentur in monasteriis. Abbas Heruelđensis reuersus à Saxonibus retulit, eos præter omnium opinionem mitia atque pacifica respondere, quòd scilicet non ita expertes rationis, ita sint immemores vulgati etiam apud barbaras nationes iuris gentium, vt nesciant ab iniuria legatorum etiam inter atrocissimas inimicitias temperandum; se extrema necessitate compulsos in aciem processisse, nec ad persequendum quenquam, sed ad se protegendos iniuriasque propulsandas arma sumpsisse; si ea necessitas adimatur, etiam nunc pacem quàm bellum malle, & districtos iam gladios libenter in vaginam remittere. Grata admodum erat his qui cum rege erant responsio. Tunc missi sunt quatuor ex episcopis, agere cum eis de pace, & promittere ex nomine regis, quòd omnibus quæ rationabiliter postulassent, & quæ electi ex vtraque parte iudices æqua censuissent, promptissimè annueret, dum ipsi quoque vicissim iustis conditionibus acquiescerēt, & mansuetudinem eius, quàm manum militarem experiri mallent. Ad hæc illi responderunt; nihil aliud se postulare, quàm quòd multis iam sæpe legationibus postulassent; scilicet vt castella quæ ad oppressionem eorum per Saxoniam & Thuringiam exstruxerit, sine dilatione dirui iubeat; vt sua singulis patrimonia per vim seu per calumniam erepta restituat; vt duci Ottoni, ad quem extinguendum falsa criminatione & pessimo nefarij hominis artificio impudenter abusus sit, ducatum Baioariæ reddat; vt episcopo Moguntino, episcopo Colonienſi, duci Rudolpho, postremò omnibus qui in hac dissensione ab eo defecissent, aut aliquid quod eum læderet, alterius partium studio admisissent, impunitatem tribuat, nullasque in perpetuum offensæ huius pœnas exigat; vt libertatem genti suæ & legitima à primis temporibus statuta, tata, atque inuiolata manere sinat; vt totam in sola Saxonia ætatem, inerti otio deditus non transigat, sed interdum Goslaria decedens, regnum suum, quod maiorum eius industria latissimum sit, circumeat; ecclesiis & monasteriis, viduis & orphanis, & cæteris qui calumniam patiantur, iusta faciat; & regiam dignitatem quam nomine præferat, regalium morum & operum claritate exornet; si hæc se facturum fidelissimè polliceatur, & ad firmamentum indubitatæ fidei fideiussores sibi det eosdem, quos nunc habeat recuperandæ pacis intercessores principes regni, paratos se arma deponere, pacem suscipere, & deinceps dicto obtemperantes viuere; sin autem, sacramento se obstrictos esse, vt quandiu sibi vitalis caloris vltima scintilla superuiuat, pro libertate, pro legibus, pro patria sua indefessi dimicent. Dura nimis regi visa est exactio, cœpitque huc & illuc anxius tergiuersari, fidemque principum suorum appellare, ne se sub iugum tam fœdæ conditionis, ad sui omnium ignominiam mitti paterentur, illud præ cæteris intolerabile iudicans, quòd castella sua destruere,

& hostibus suis præmia pro suppliciis reddere cogebatur. Cumque spreta pace quæ offerebatur, sequenti die exercitum recenseri, aciemque ad pugnam instrui placuisset, misit circumquaque ad habitacula principum, iubens vt suos singuli ad aciem instruendam producerent. Omnes promptissimè se dicto parere spoponderunt, sed redeuntibus nunciis nullus castris est egressus; detrectantibus cunctis opus nefarium, vt eis quorum causam iustissimam æstimarent, certamen inferrent. Ex alia quoque parte castra Saxonum non minima seditione quatiebantur. Plebs vniuersa tumultuabatur contra principes, quòd se frustra in tantas bellorum procellas impulissent. Cùm enim nunc victoriam omnia spondeant, & opportunitas ad votum arrideat, ad quam ab exordio belli anhelantibus semper animis suspirauissent; ipsi repentina pœnitudine correcti manus supplices tendant, pacem petant, & ei à quo toties eluſi sint, iterum se eludendos muliebri, sordida, & puerili leuitate tradant: duci quoque Ottoni vehementer insistebant, vt accepto super se regno, ducatum sibi præbere ineundi certaminis, & prospera omnia promittenti Deo manus suas operamque non negaret. Tunc circumstantes regem hi quorum consilio familiarius vti consueuerat, cùm subterfugiendæ conditionis studio diuina atque humana omnia sollicitantem viderent: Nullum, inquiunt, ô rex, habemus diuerticulum: aut æquanimiter suscipienda est conditio quam imposuerint, aut regnum cum magno etiam vitæ periculo amittendum: acie vis confligere, periculumq; armis propulsare, sed qua virtute, putas, is miles hostem congressus proteret, qui modò ad recensendum exercitum nomen dare iussus, ne castris quidem exire voluit. Paruulo interuallo abest hostium infinitus exercitus; sed cunctis hostibus plus tibi formidandi sunt hi qui lateri tuo familiariter obuersantur, qui interim tibi simulata fide blanda loquuntur, quandiu eos quibus se sacramento obligauerunt, prælio lacessere non coguntur: quòd si classica insonuerint, & pressus posito pede aut feriri aut ferire angustia loci coartabuntur, nimirum aut dicto citiùs diffugient, aut te deserto ad partes hostiũ transibunt: vnde satius fuerat Wormatia non excedere, quàm in extremum discrimẽ progressum, fidei principum tam iniquo tempore experimentum quærere. Vnum tamen patet incisę spei & vndique impeditis rebus effugium, si facturum te quæ postularis incunctanter promittas. Ita & iuueniliter exultantium hostium ferocitatem eludere, & periculum quod faucibus vrget, euadere, & regnum deinceps sopitis in perpetuum cunctis simultatibus poteris obtinere. Tum ille non tam ratione victus quam necessitate, cùm omnia priùs incassum pertentasset diuerticula, tandem accitis ad cõcilium principibus, permisit, vt pro suo arbitratu tantos motus componerent; promittens se indubitata fide omnibus annuere, quæ ipsi conficiendis tantis rebus competere iudicassent. At illi responderunt, non aliam prorsus patere viam subterfugiendi, quod stricto iam mucrone comminus intentaretur, prælij, quàm vt faceret quæ Saxones postulassent. Quod cùm sub testificatione nominis Christi spopondisset, profecti sunt ad eos 15 episcopi, & quicquid principum in castris erat, referre illis regis voluntatem. Multæ ibi dictæ sententiæ, multa sunt conquisita argumenta, cùm propter suspectam regis ferocitatem & sæpenumero spectatam fidem, nulla Saxonib⁹ viderentur satis tuta cõsilia. In longum protracta deliberatione, ad vltimum hoc pacto recuperandæ paci consenserunt, vt si quando rex acceptæ læsionis memor sententiam reuocare, aut aliquid eorum quæ modò suprema necessitate compulsus statuisset, in irritum ducere conaretur, omnes eodem quo nunc sacramento obstricti, arma reperterent, iniuriæ obuiam irent, & tanquam euidentis periurij reum, cunctis regni principibus suffragium ferentibus, de regno proturbarent. In hęc verba omnes, vt erant conglobato agmine, ad videndam faciem regis processerunt ipso die Purificationis sanctę Mariæ; præeuntibus his qui reparandæ pacis mediatores fuerant, episcopis & aliis principibus, quos ille venientes honorificè suscepit, osculum præbuit, & pacis conditiones quas per internuncios significauerat, viuæ vocis authoritate roborauit. Ita compositis omnibus ex sententia, his qui partes suas impensiùs curauerant, dona iuxta magnificentiam regiam largitus est, dimissisque singulis in locum suum ipse iunctus Saxonibus Goslariam perrexit. Destinatis etiam circumquaque nunciis mandauit, vt ab oppugnatione castellorum exercitus abduceretur, & hi qui in castellis erant, nihil deinceps hostile in prouinciales facerent, sed vbi primùm cibaria quę in diutinam belli administra-

miniſtrationem affatim congeſta fuerant, conſumpſiſſent, ipſa caſtella prouincialibus traderent funditus diruenda. Nec Saxones magnopere curabant has inducias, quamuis non nimiùm haberent ſuſpectas, cùm in poteſtatem ſuam redactum ſcirent, communi ſententiæ non poſſe refragari. Igitur cùm veniſſet Goſlariam, iuuenes qui in Hartesburg fuerant, quiſque propter res bene geſtas in magna apud eum admiratione habebantur, vehementer improbant conuentionem pacis, & quia ſecundum prophetam dolus directus fuerat in manibus eorum, multa & ſupra menſuram ſuam magnifica ei promittebant de viribus ſuis, ſi in procinctu perſtitiſſet. Oſtentabant etiam ad experimentum virtutis ſuæ titulos interfectorum Goſlarienſium, diſpoſitos per omne illud ſpacium, quod à Goſlaria vſque in Hartesburg duobus ferme milliaribus interiacet. Hæc audiendo malis aſſuetus animus, & per ætatem gloriæ militaris auidus paulatim reformabatur ad ingenium ſuum, atque ad rigorem priſtinum, factiſque iam non mediocriter pœnitebat, cumque à Saxonibus promiſſa ſua repoſcerentur, cœpit rurſum callidis reſponſionibus tergiuerſari, & petere, vt ad conuentum principum regni communemque audientiam res integra differretur, quatenus eorum iudicio de ſingulis, quod honori, quod vtilitati reipublicæ conduceret, ſtatueretur. Illis annuentibus præcepit, vt 6 idus Martij principes de toto regno Goſlariam conuenirent. Statuto die cæterorum principum nullus eò venit. Saxones & Thuringi cum infinita multitudine de tota Saxonia & Thuringia ſacramento euocati aderant, & haud procul à Goſlaria caſtrametati, legatos ad regem miſerunt, agere cum eo de conditionibus, quibus inter ſe & eum pax conueniſſet. Triduo integro & hi modò ſupplicando, modò terrorem bellicum intentando acriter inſtabant, & ille ſedulitatem inſtantium lubricis reſponſionibus eludere conabatur, & modò de abſentia principum cauſabatur, ad quorum iudicium ea res potiſſimùm ſpectaret, modò obnixè flagitabat, vt cæteris omnibus iuxta condictum manentibus, ſola caſtella quæ ſummis impenſis ad munimentum regni exſtruxiſſet, ſibi condonarentur; his ſcilicet ſaluis facilem ducebat cæterarum rerum iacturam, eò quòd ſperaret, ſe in his vtcunque res cecidiſſent, ſemper refugium habiturum, & perpetuas à Saxonibus omnibus, quam nunc intuliſſent, contumeliæ pœnas exacturum. Iamque ſpretis legatorum ſupplicationibus, reprobatis familiarium ſuorum conſiliis, fixus obſtinatusque perſiſtebat in propoſito, cùm ſubitò nunciatur, quòd Saxones omiſſis internunciis, per quos antehac res agebatur, armati inſtructique ad palatium tenderent, nec iam promiſſa repoſcere, ſed ei valefacto, regem quem deinceps belli ducem habeant, conſtituere vellent. Præterea archiepiſcopus Bremenſis, epiſcopus Citicenſis, epiſcopus Oſenbruggenſis, & cæteri qui propter impenſius ſtudium partium eius Saxonia effugati, poſſeſſionibus nudati, pluribus ignominiis deformati fuerant, vnanimiter circumſteterunt, eum per Deum obſecrantes, vt ſi minùs propriæ, ſaltem eorum calamitatis miſereretur, qui propriis ſedibus odio nominis eius expulſi, anno iam ferme integro per omnes miſerias vitam traxiſſent; fidem ſe ei in aduerſis intemeratam ſeruaſſe, & quæcunque præter voluntatem acciderent, communicato labore toleraſſe; nunc, quoniam Deus tantas rerum procellas benigna vice in ſedem reduxiſſet, gauderet ſorte ſua, & ne deinceps tale naufragium incideret, tuta nunc ſtatione locatus prouideret. Quòd ſi res tranquillas & propitia diuinitate iam ad honorem eius ex ſententia compoſitas rurſus interturbare atque implicare vellet; quos exitus habiturus eſſet, ipſe proſpiceret; ſe ſuperioribus malis iam vſque ad extremam laſſitudinem defatigatos, neceſſariò deinceps loco & tempori conceſſuros, & genti ſuæ, ne denuo patria expellantur, obnoxios futuros. Inter hæc verba cùm Saxones iam armata multitudine atrium palatij repleſſe, & ad vim faciendam paratos, inconditis motibus perſtrepere cerneret, tandem ancipiti periculo permotus conſenſit, vt duci Ottoni ducatum Baioariæ repoſcenti, intra anni ſpacium iuxta principum iuriſdictionem ſatisfaceret, caſtella verò ſua omnia ſine dilatione deſtrueret, ſed ea conditione, vt Saxones & Thuringi ſua quoque caſtella, quę tempore regni eius exſtructa fuiſſent, pari modo diruerent, cætera etiam omnia quæ in Gerſtungun pollicitus fuerat, fide integra exſoluerentur. Nec perficiendis quæ promiſerat, improbitas Saxonum vllas indulſit inducias; vnde continuò miſſis circumquaque nunciis Vokenrot & Spatenberg & cætera caſtella de quibus quæſtio promulgata fuerat, ſuccendi ac

penitus dirui fecit. In Hartesburg muri tantum sunt diruti, quantum ad infirmandam munitionem difficultatemque loci adimendam sufficeret; cęteris ędificiis status mansit incolumis, eò quòd ecclesia illic constructa & canonicorum congregationi instituendæ locus attitulatus fuisset. Ita pacatis Saxonibus rex Goslaria decedens Wormatiã abiit, ibique totam Quadragesimam ab omni deinceps belli apparatu feriatus exegit. Porrò vulgus Saxonię, id potissimùm quod contiguas castello Hartesburg villulas incolebat, vehementer offenderat, quòd in Hartesburg vllæ seruatæ essent reliquiæ; nec quicquam tantis laboribus actum putabant, stante atque incolumi castello, quod omnium cladium quas acceperant, caput principiumque extitisset, & quod circumiacentis regionis opulentissimas quondam villas nunc in horrorem vastamque solitudinem redegisset; non detulisse regem cultui diuino, sed sub prętextu religionis crudelitatis suæ patrocinium quæsisse, vt scilicet instaurato post modicum bello, cùm hæc ira Saxonibus deferbuisset, locum habeat, vbi milites suos rursus ad euersionem Saxoniæ tutò emittat, tutò recipiat, & tunc tanto victis incumbat infestior, quanto nunc discedat Saxonum lætis successibus efferatior. Hæc vicissim intemperatis clamoribus ferendo in magnam se ferocitatem inflammarunt. Igitur tertio die postquam rex abcesserat, insciis inconsultisque principibus, facto grege in Hartesburg irruunt, quod residuum erat murorum à fundamento deiiciunt, lapides longè lateque dispergunt, cæteris ædificiis quæ indulgentia principum integra seruauerat, idem faciunt, ecclesiam quæ accelerandi operis studio interim lignis elegantissimè constructa fuerat, incendunt, thesauros diruunt, altaria confringunt: postremò ne qua regi instaurandi castelli occasio reliqua esset, filium eius & fratrem, quos ille ad gratificandum populatibus locum ibi tumulauerat, effodiunt, aguntque omnia quantum possunt, ne administrando bello deinceps mons complanatus vllam prestare possit opportunitatem. Reliquias sanctorum, quæ effractis altaribus erutæ fuerant, & effossa defunctorum corpora, abbas ex vicino cœnobio opportunè superueniens, furenti vulgo eripuit, atque in suum monasterium cum honore transuexit. Perlatus ad principes Saxoniæ rumor admissi facinoris grandi eos formidine perculit, ne rex tanta iniuria exacerbatus satisfaretur, ab ipsis fœdus esse violatum, & iustam exinde occasionem instaurandi belli nactus, cunctas aduersus eos regni vires concitaret: id consultò præuenire cupientes, grauiter in eos qui tale flagitium admiserant, animaduertunt, deinde legatos ad regem mittunt, obsecrantes per Deum, vt se habeat excusatos, nec conscios se tanti sceleris, nec incentores extitisse, patratumque non secus quàm ipsum grauiter & iniquo animo ferre: quòd si minus fidei habeat negantibus, paratos se quouis genere satisfactionis dictis fidem & facere, & violatæ pacis à se suspicionem amouere. Ille vehementer efferatus, quòd dolorem pristinum, qui nec dum in cicatricem cutem obduxisset, recentibus iniuriis exulcerassent; Quandoquidem, inquit, nec forenses leges contra violentiam Saxonum quicquam proficiunt, nec iniurias meas desertus à milite armis persequi valeo; ad leges ecclesiasticas iam necessitate coactus confugiam; & vbi humana cessant auxilia, diuinam opem implorabo. Protinus legatos Romam misit sedem apostolicam contra eos interpellare, qui ecclesiam incendissent, altaria confregissent, sepulchra violassent, & odio viuentis in sepultos cineres barbara crudelitate debacchati fuissent. Pascha Babenberg celebrauit, erantque cum eo archiepiscopus Moguntinus, dux Carentinorum Bertoldus, & alij quamplures ex his qui bello Saxonico ab eo defecerant. Cùm enim crimen rebellionis Saxonibus donasset, aliis regni principibus qui coniurationis socij fuerant, quod iustè succenseret, non habebat. Ipso tẽpore Coloniæ res accidit, digna omnium bonorum miseratione & lacrymis, incertum leuitate vulgi, an factione eorum qui vicem regis in archiepiscopum vlciscì cupiebant. id magis venit in suspicionem, quòd cùm celebre apud omnes esset nomen Wormatiensium, pro eo quòd regi fidem in aduersis seruassent, & episcopum rebellare tentantem ciuitate expulissent, Colonienses pessimum exemplum æmulati, suam quoque deuotionem insigni aliquo facinore regi gratificare vellent. Ad patrandum quod nefariè machinabantur, casus idoneam attulit occasionem. Archiepiscopus Pascha Coloniæ celebrauit, eratque cum eo episcopus Mimigardeuurdensis, ad communicanda tantæ solennitatis gaudia familiaris amicitiæ obtentu euocatus. Cumque exactis ex parte feriis

riis paſchalibus abſcedere pararet, hi qui archiepiſcopi domeſtica negotia curabant, iubentur ad euectionem eius nauem idoneam prouidere. Luſtratis perſpectisque omnibus, vnam mercatoris cuiuſdam prædiuitis nauim, quia in eo vſus competens videbatur, occupant, eamque in miniſterium archiepiſcopi, eiectis mercibus quas habebat, ocyus expedire iubent. Negantibus famulis qui nauim ſeruandam ſuſceperant, vim, niſi maturè iuſſa capeſſant, minitantur. Illi quantum poterant, citato curſu ad dominum nauis rem deferunt, & quid facto opus ſit, conſulunt. Habebat ille filium adulta ætate, non minùs audacia quàm viribus excellentem, & tum propter generis affinitatem, tum ob merita ſua primoribus ciuitatis maximè charum & acceptum. Is aſſumptis famulis ſuis & iuuenibus ex ciuitate, quantos in ea trepidatione in auxilium ſuum conſciſcere potuit, concitus ad nauem euolat, & miniſtros archiepiſcopi acriter, vt nauis exoccuparetur, inſiſtentes cum iniuria proturbat; dehinc aduocatum vrbis in idem opus ſuccedentem tumultusque inſtaurantem, ſimili conſtantia repellit, fundit & fugat; iamque & his & illis, ſui ſingulis amici armati ſubſidio adcurrunt, & ad magnum diſcrimen pugnamque ancipitem res ſpectare videbatur. Perlato nuncio ad archiepiſcopum, quòd atrociſſima ſeditione confunderetur ciuitas, miſit feſtinanter ad ſedandos motus populi, irarumque plenus minabatur, ſe proxima ſeſſione ſeditioſos iuuenes merita pœna coërciturum. Erat quippe vir omni genere virtutum florentiſſimus, & in cauſis tam reipublicæ quàm eccleſiæ Dei ſpectatæ ſæpius probitatis; ſed vnum in tantis virtutibus vitium, tanquam tenuis in pulcherrimo corpore nævus, apparebat, quòd dum ira incanduiſſet, linguæ non ſatis moderari poterat, ſed in omnes ſine perſonarum acceptione, rixas & conuicia amariſſima rotabat; hoc in ſe, cùm iram paululum digeſſiſſet, vehementer & ipſe reprehendebat. Vix ad modicum dirempta eſt concertatio, ſed ferox animis & elatus primo ſucceſſu iuuenis non ceſſabat interturbare omnia, percurrensque ciuitatem varios ſermones per populum ſerebat de inſolentia & auſteritate archiepiſcopi, qui toties iniuſta præciperet, toties innocentibus ſua adimeret, toties honeſtiſſimos ciues procaciſſimis verbis inceſſeret. Nec difficile fuit, id hominum genus in omne quod velles, tanquam folium quod vento rapitur, transformare; quippe qui ab ineunte ætate inter vrbanas delicias educati nullam in bellicis rebus experientiam habebant, quique poſt venditas merces inter vina & epulas de re militari diſputare ſoliti, omnia quæ animo occurriſſent, tam facilia factu quàm dictu putabant, exitus rerum metiri neſciebant. Præterea in mentem veniebat Wormatienſium inſigne præclarumque facinus, quòd epiſcopum ſuum inſolentiùs agere incipientem, vrbe expuliſſent, & cùm ipſi multitudine opibus armisque inſtructiores ſint, dedignantur, quòd inferiores æſtimentur audacia, & archiepiſcopum tyrannico ſibi faſtu imperitantem tamdiu muliebriter patiantur. Conferunt primores inepta conſilia; ſæuit vulgus intemperans nouarum rerum ſtudio, & per totam ciuitatem ſpiritu diabolico raptatum ad arma conclamat; nec iam archiepiſcopum vrbe expellere, ſicut Wormatienſes, ſed per omnes cruciatus trucidare, ſi copia detur, conſpirat. Natalis erat beati Georgij martyris, qui eo anno, 4 feria hebdomadæ paſchalis obuenerat: & archiepiſcopus celebrata miſſarum ſolennitate apud beatum Georgium, cùm ſermonem faceret ad populum, præſagio quodam futurorum, neſcius ipſe mali quod imminebat, conteſtatus fuerat audientibus, quòd ciuitas diabolo in poteſtatem tradita eſſet & propediem peritura, niſi iam iam impendentem iram Dei per pœnitentiam inflectere maturarent. Igitur poſt meridiem, inclinata iam die in veſperum, cùm igni oleum, iracundiæ acceſſiſſet ebrietas, ex omnibus partibus vrbis ruunt ad curtim archiepiſcopi, & eum celebri quodam loco cum epiſcopo Mimigardeuurdenſi cœnantem adorti, tela contorquent, ſaxa iaciunt, nonnullos ex aſſiſtentibus interficiunt, cæteros plagis & vulneribus confectos in fugam vertunt. Inter hæc conſpicantur quamplurimi, ipſum talium furiarum incentorem dæmonem præcurrere inſanienti populo, galeatum, loricatum, igneo mucrone terribiliter fulgurantem, nec vlli quam ſibi ſimiliorem. Cumque militari quodam claſſico cunctantes, vt ſe in pugnam ſequerentur, concitaret, in ipſo impetu quo portarum ſeras effracturus vociferando irruebat, repentè ex oculis ſequentium, diſparuit. Archiepiſcopum ſui inter cuneos hoſtium nubemque iaculorum vix & ægrè expeditum in

templum ſancti Petri abripiunt, foresq; non modò ſeris & vectibus, ſed admotis etiam magnis molib. obfirmant. Sequiunt foris, & inſtar inundantis aquæ rugiunt vaſa diaboli, plena vino furoris Dei, & per omnia epiſcopi penetralia diſcurrentes, fores infringunt, theſauros diripiunt, vaſa vinaria concidunt, & dum vina in diutinos vſus ſumma ope congeſta præcipitantius effundunt, repletum ſubitò cellarium ipſos (quod dictu quoque ridiculum ſit) inopinis fluctibus periclitatos penè ſuffocauerat. Alij cappellam archiepiſcopi irrumpentes, altare ſpoliant, ſacra vaſa pollutis manibus contrectant, veſtimenta pontificalia diripiunt, dumq; omnem ſupellectilem ſacri miniſterij curioſa, imò furioſa diligẽtia euertunt, reperientes illic quendam præ timore ſe in angulo occultantẽ, & putantes quòd archiepiſcopus eſſet, interficiunt, non ſine gratulabunda exprobratione, quòd petulantiſſimæ linguæ tandem aliquando modum imposuerint. Sed cognito, quòd decepti ſimilitudine eſſent, & archiepiſcopus intra templum ſancti Petri, & loci religione, & murorum firmitate ſe tutaretur, vndique conglobati ipſum templum obſident, muros perfringere dedita opera moliuntur, poſtremò, niſi ocyus ſibi tradatur archiepiſcopus, ignem quoque ſe adhibituros minitantur. Tum hi qui intus erant, videntes obſtinatos eſſe ad necem eius animos populi, nec ebrietate ſola quæ tempore digeri ſolet, ſed pertinacibus etiam odiis & phrenetico quodam furore homines agitari; ſuadent ei, vt mutato habitu effugere conetur de eccleſia, & fallere obſidentes, hoc facto & ſacras ædes incendij, & ſe mortis periculo liberaturus. Opportunum fugæ patrocinium tempus pollicebatur. Seditione in mediam noctem protracta, horrebant omnia tenebris & caligine, vt haud facile cuiquam eſſet vultus occurſantium diſcernere. Anguſtus aditus patebat de templo in dormitorium, item de dormitorio in atrium domumq; canonici cuiuſdam adhærentem muro ciuitatis. Isque ante paucos dies ortæ ſeditionis impetrauerat ab archiepiſcopo, Deo ad ſalutem archiepiſcopi hoc ipſum miſericorditer prouidente, vt rupto muro ciuitatis paruulum ſibi poſticum facere ſineretur. Ibi eductus archiepiſcopus, applicitis properè in euectionem eius & comitum eius quatuor equis, abiit, opacæ noctis tenebris, ne ab obuiantibus agnoſceretur, commodiſſimè vſus; repertoque poſt modicum epiſcopo Mimigardeuurdenſi, ſociis iam pulchrè pro ea tum calamitate conſtipatus, in locum cui Nuſſen nomen eſt, peruenit. Interim hi qui circa templum erant, crebris arietum ictibus muros quatiebant, eratq; confuſa vox tumultuantium, & fidem Dei omnipotentis teſtantium, quòd non euaſurus eſſet manus ſuas, non decepturus obſidentium diligentiam, etiam ſi in minima terræ reptilia ſe transfiguraret. Econtra hi qui obſidebantur, nunc ſupplicando, nunc pollicendo, quòd diligentiſſimè quæſitum, ſi inueniretur, ipſis traditurі eſſent, callidè ludebant operam perurgentium, vſque quo archiepiſcopum longiùs euectum, atque in tuta iam loca progreſſum eſſe arbitrarentur. Tum demum recluſis foribus ipſos ingredi, & pro libitu ſuo quærere ſinunt, adiiciuntq;, fruſtra eum quæri intra ſepta templi, quem certò comperiſſent primo incurſu concitatæ multitudinis clara adhuc die vrbe egreſſum iam in longinquas partes tranſire potuiſſe: idq; magis ſuſpicandum, quòd contractis vndique per moram nocturni temporis copiis, primo mane ad occupandam armis ciuitatem ſit aduenturus. Igitur ingreſſi, cùm omnia templi penetralia diligentiùs inueſtigando euertiſſent, vix tandem admiſſa fide, quòd falli potuiſſent, deinceps ab inquiſitionis ſtudio ad tuendam vrbem animos vertunt, armataq; multitudinem circumquaque per propugnacula diſpertiunt. Inter hæc arreptum quendam de turba ſuper portam vrbis ad ignominiam archiepiſcopi ſuſpendunt; magis in hoc furori ſuo quo præcipites raptabantur, ſatisfacientes, quàm quòd crimen vllum ſuſpendio dignum miſero obtendere poſſent. mulierem etiam quandam de ſummitate murorum præcipitant, fractisq; ceruicibus interficiunt hoc ei crimini dantes, quòd homines plerumque magicis artibus dementare infamata fuiſſet. Sed hoc ſcelus commodiori tempore & pacatiore animo vindicare debuerant. Induxerant etiam in animum, niſi Deus cõſulens ſeruis ſuis breuiaſſet dies amentiæ eorum, vt monachos de ſancto Pantaleone omnes trucidarent, pro eo, quòd expulſis ab archiepiſcopo prioribus monachis nouum illic inuſitatumq; religionis genus inſtituiſſent. Præterea iuuenes impigros citato, quantum poſſent, gradu ad regem ire iubent, nunciare ei quæ geſta fuerant, & ſuggerere, vt quantocius veniat vacantem

cantem expulso archiepiscopo ciuitatem occupare, in eo verti salutem ciuitatis, & ipsius vtilitatem maximam, vt grandia molientem de vindicanda iniuria sua archiepiscopum anticipare conetur. Talibus furiis toto triduo agitabantur. Postquam auditum est per prouinciam, & celebri rumore vulgatum, quòd Colonienses archiepiscopum probris & contumeliis affectum vrbe fugassent; exhorruit omnis populus nouitatem rei, atrocitatem sceleris, spectaculum humanarum rerum, quòd vir tantarum in Christo virtutum tam indigna perpeti, Deo aspiciente, potuisset. Magna eius in pauperes liberalitas, multa in diuinis rebus deuotio, multa in humanis moderatio, vehemens in corrigendis legibus studium, libera in corripiendis qui malè agerent seueritas, omnium ore celebrabantur, earumque rerum commemoratio non mininum ei gratiæ apud populares conciliabat. Exclamant omnes ad suam magis iniuriam pertinere violatam pontificalis nominis maiestatem, & mori sibi satius esse, quàm vt tantum flagitium suorum temporum inultum patiantur. Igitur per quatuor vel quinque milliaria circumquaque ad arma conclamant: multa hominum millia dicto citiùs concurrunt, nullo qui per ætatem arma ferre posset, tam religiosam militiam detrectante: conglobatique in vnum, rogant archiepiscopum, & cunctantem vi impellunt, vt ad recuperandam ciuitatem quantocius festinet; se pro eo dimicaturos, & si ea necessitas incumbat, oues pro pastore, filios pro patre libenter mortem excepturos: quòd nisi Colonienses maturent venientem suscipere, & pro ipsius arbitratu satisfacere offenso; se aut ingesto igne populum cum ciuitate consumpturos, aut dissipato muro eum super congeriem occisorum in cathedram pontificalem reducturos. Ita archiepiscopus quarto die postquam exierat, magno vallatus agmine ad vrbem accessit. Quod vbi Colonensibus compertum est, & se tantæ tamque efferatæ multitudinis impetum nec muro nec acie sustinere posse animaduertunt; tum primùm furor deflagrare, ebrietas vanescere cœpit; magnoque terrore concussi obuiam legatos de pace miserunt, se reos confitentes, & omnem, quam vita incolumi iuberentur, pœnam pendere paratos. Archiepiscopus dignè pœnitentibus se veniam non negaturum respondit. Tum celebrata missarum solemnitate apud sanctum Georgium, eos qui pontificem sede propria expulissent, qui ecclesiam homicidio polluissent, qui templum sancti Petri hostiliter impetissent, qui cętera religionis iura ausu barbaro temerassent, episcopali banno ad satisfactionem vocauit. Protinus omnes nudis pedibus, laneis ad carnem induti processerunt, vix & ægrè impetrata pace multitudinis quæ circa episcopum erat, vt hoc tutò facere sinerentur. Nam & vehementer ei succensebant, quòd dum immoderatius clementiam ostentando popularis fieri vellet, nefarios homines ad audenda nequiora huius sceleris impunitate animaret. Archiepiscopus eos postero die ad suscipiẽdam secundum canonum scita pœnitentiam tam immanis flagitij ad sanctum Petrum præsto esse iubet. Ipse progressus ad sanctum Gereonem, ibi extra vrbem pernoctare statuit; veritusque quòd tradita ciuitate vis concitatæ multitudinis inhiberi non posset, sed partim iniuria, partim prædæ cupidine accensi acerbiùs sæuirent in populum, obnixè rogat prouinciales qui secum erant, vt singuli in sua cum pace recederent, satis se opera eorum vsum, & euidens tulisse documentum, quid animi oues erga pastorem, filij erga patrem gererent; asperrimam partem negotij multa eorum virtute exactam esse, cætera quæ restent, facilè iam priuata ac domestica manu posse confici: proinde quod bonum, felix, faustumque esset, abirent in domos suas, hanc reportantes spem, quòd huius beneficij gratia apud eum, seu viuum, seu defunctum, perpetuò mansura foret. Hoc vix impetrato, milites suos, quantos ad comprimẽdos vrbanos motus, si qui fortè leuitate vulgi instaurarentur, sufficere putabat, præcedere in ciuitatem iubet; secuturus ipse proxima luce, cùm eorum qui præcessissent diligentia, ne quid fortè insidiarum lateret in ciuitate, præcauisset. Ea nocte sexcenti aut eo amplius mercatores opulentissimi ex vrbe profugi ad regem se contulerunt, intercessionis eius opem aduersus archiepiscopi sæuitiam imploraturi. Cæteri ingresso archiepiscopo ciuitatem & toto triduo iuxta cõdictum expectanti, minimè se præsentauerunt ad proponendum aliquod satisfactionis genus. Vnde indignitatem rei non ferentes episcopi milites inscio (vt plurimi asserunt) atque inconsulto archiepiscopo arma rapiunt, domos incursant, possessiones diripiunt, occursantes partim sternunt, partim captos in vincula cõiiciunt,

& prorſus, vt veritati vel coacti aſſentiamur, multo ferociùs, quàm tanti pontificis exiſtimationi competeret, iuſtæ vltionis negotium exequuntur. Sed grauior morbus actiori indigebat antidoto. Filius ſuprà memorati mercatoris, qui primus ſeditione inflammauerat populum, & pauci alij luminibus ſunt orbati, nonnulli virgis cæſi ac detonſi, omnes grauiſſimo rei familiaris damno multati, atque iuſiurandum dare compulſi, quòd deinceps archiepiſcopo ciuitatem, contra omnium hominum violentiam, quantum conſilio & armis poſſent, vindicaturi eſſent, & eos qui ex vrbe profugerant, quoad dignè archiepiſcopo ſatisfeciſſent, ſemper pro infeſtiſſimis hoſtib. habituri. Ita ciuitas paulo antè ciuibus frequentiſſima, & poſt Moguntiam caput & princeps Gallicarum vrbium, ſubitò penè redacta eſt in ſolitudinem, & cuius plateę vix capiebant ſtipata viantium examina, nunc rarum oſtendunt hominem, ſilentio & horrore omnia deſiderij quondam ac deliciarum loca poſſidentibus. Nec futurum hoc dubia ſignificauerant præſagia. Peregrinus quidam ad celebrandam palmarum feſtiuitatem illuc ipſo anno aduenerat. Is vidit per ſomnium coruum quendam horrendę magnitudinis per totam volitare Coloniam, & terribiliter crocitando populum tali ſpectaculo attonitum, huc & illuc agitare; ſuperuenire poſt hæc virum tam veſte q̃ forma præcellentem, qui & coruum horrifico ſonitu perſtrepentem vrbe expelleret, & populũ mente cõſternatum, iamq; extrema omnia formidantem caſſa formidine abſolueret: cumq; à circumſtantibus interpretationem ſomnij horrore concuſſus quęreret, audiuit, quòd ciuitas propter peccata populi diabolo in poteſtatẽ tradita fuiſſet, ſed interuentu Georgij martyris liberata inſtantis iam atq; à Deo prędeſtinati interitus neceſſitatẽ euaſiſſet.

Rex celebrata in Babenberga Paſchali ſolemnitate, Nurenberg perrexit obuiam legatis Apoſtolicæ ſedis. Erant autem hi: mater eius imperatrix, epiſcopus Oſtienſis, epiſcopus Prænęſtinus, epiſcopus Curienſis, epiſcopus Cumẽſis, miſſi à Romano pontifice componere, ſi poſſent, multo iam tempore vacillantem ſtatum Galliarum. Nec tamen cum rege ſermonem communicare ſæpius rogati conſenſerunt, donec ſecundum eccleſiaſticas leges pœnitentiam profeſſus per iudicium eorum anathemate abſolueretur, pro eo, quòd propter venditas eccleſiaſticas dignitates ſimoniacæ hæreſeos inſimulatus fuiſſet apud ſedem Apoſtolicam. Itaque petierunt verbis Romani pontificis, vt ſynodum tenere intra Gallias pace epiſcoporum ſinerentur. Vehementer hoc abnuerunt omnes epiſcopi, tanquam inuſitatum longeq́ue à ſuis rationibus alienum, nec ſe huius authoritatis priuilegium vlli alij præterquam ipſi Romano pontifici vnquam delaturos affirmabant: ſiquidem intenderat Romanus pontifex, vt omnes epiſcopos & abbates, qui ſacros gradus precio redemiſſent, diſcuſſione habita deponeret: iamq́ue hac de cauſa Babenbergenſem epiſcopum, & alios nonnullos ab omni diuino officio ſuſpenderat, donec coràm venientes inuſtum ſibi crimen hæreſeos digna ſatisfactione purgarent. Et rex quidem cupidè hoc volebat, odio Wormatienſis epiſcopi & quorundam aliorum, qui eum bello Saxonico offenderant; quos hac calumnia inuoluendos, & dignitatis ſuæ detrimenta paſſuros, ſpe certiſſima præſumpſerat. Sed quia per legatos res tanta confici poſſe deſperabatur, conſultò in audientiam ipſius Romani pontificis delata eſt. Rex dimiſſis legatis nõ ſolemni more indictam expeditionem, ſed repẽtino ac tumultuario milite collectum exercitum ducere parabat in Vngariam, comperto quòd Salomon rex Vngariorum à Ioiade Beli filio bello impeditus, & tribus iam prælijs victus, amiſſo exercitu vix de regno effugiſſet. Vt eius miſeriæ ſubueniret, & affinitati præſtabat, quam tradita illi in coniugium ſorore ſua contraxerat, & vtilitatibus propriis, quia magnam ei partem regni ſui pollicitus fuerat, ſi eius beneficio expugnatis hoſtibus in regnum reſtitueretur. Cumq́ue Ratiſponam veniſſet, inſecuta eſt eum legatio familiarium eius nunciantium, quòd Wilhelmus cognomento Boſtar, rex Anglorum, ab archiepiſcopo Colonienſi vana pollicitatione illectus cum magno exercitu aduentaret, regni ſedem Aquiſgrani occupare paratus. Territus rex tam atroci nuncio, ac priuatæ rei curam externis negotiis antehabendam ratus, omiſſa in Vngariam expeditione ad Rhenum concitus remeauit. Pentecoſten Moguntiæ celebrauit, ſplendidè ac populariter ab archiepiſcopo Moguntiacenſi acceptus atque habitus. Inde cùm Coloniam ire inſtituiſſet, multum ſpirans irarum & comminationis in archiepiſcopum Colonienſem: ille miſſis in occurſum eius nunciis, mandauit falſa

ſam

fam omnino ac scenicis figmentis similem esse fabulam, quam in eum æmuli sui composuissent, hi nimirum, qui eum paulo antè vrbe expulissent, & nunc ad opprimẽdum eum, quoniam armis non possent, mendaciis grassarentur: se non ita rationis expertem vel communis commodi negligentem esse, vt in vltionem priuatæ iniuriæ patriam suam barbaris prodere velit, nec ea leuitate à puero vitam instituisse, vt quisquam sanum aliquid sapiens tam inepta de se suspicari possit. Impetrata per legatos coram veniendi copia, in Andernachen regi occurrit. Cumque rex de his quæ compererat, seuerissimè quæstionem promulgaret; proditæ quidem reipublicæ crimen quod obiiciebatur, sacramẽto purgauit: cætera quæ delata fuerant, ait rex, se veteri amicitiæ† pontificali nomini condonare, nec pro iure suo expostulare velle. Ita non extincto, sed interim cohibito furore, Coloniam processit. Ibi postero die ad iudicandum populo assedit, sperans per accusationem eorum quos archiepiscopus propter iniurias suas pœna affecerat, occasionem sibi futuram, vt eum seditione concitata rursus ciuitate exturbaret, vel propter oppressos per calumniam innocentes saltem reum maiestatis faceret: sed ille omnes accusationum strophas responsi veritate ac sententiarum grauitate, tanquam aranearum telas, dirupit. Postquam rex innocentia eius ac vitæ integritate, consiliis quoque omnia septa vidit, nec vllum patere locum calumniæ, ad aliud se vertit genus iniuriarum. Exegit ab eo non precibus quidem, vt oportuit, sed imperiosa quadam authoritate, vt Colonienſibus admissæ in se temeritatis veniam daret, excommunicatosque ecclesiæ reconciliaret: præterea, vt ad firmamentum conseruandæ se erga in perpetuum fidei sex sibi ex militibus suis obsides daret. Vtrunque ille cum magna constantia negauit: obsides quidem, quòd nullus regum priorum tale quid ab aliquo præcessore suo postulasset; excommunicatorum autem reconciliationem, quòd sine digna pœnitentiæ satisfactione excommunicatos in ecclesiam recipi leges ecclesiasticæ vetarent. Imminebat ille vehementer, comminans omnia se incommoda illaturum, & cuncta quæ illius sunt ferro & igne demoliturum. Perstabat hic fixus in proposito, dicens se mori quidem paratum, si ipse cum Colonienſibus conspirasset ad eum interficiendum, sed nunquam retinendæ vitæ studio ab iure ad iniuriam declinaturum. Diu anceps erat pugna, & vtrorumque milites magna concusserat sollicitudo, expectatione tam tristis spectaculi. Tandem euictus rex ab his quorum consiliis plurimum tribuebat, flexit sententiam, & ait, malle se cum eo beneficiis certare quàm maleficiis, & si eum fidum sibi deuotumque in causis reipublicæ experiretur, primum deinceps inter amicos habiturum. Hoc modo reconciliatus archiepiscopo, Aquasgrani perrexit, & aduersus eaque de irruptione barbarorum fama vulgauerat, eam regni partem, quantum poterat, communiuit.

Ruthardus abbas Heruelden ſis monasterij v idus Iunij decessit, vir in sactis scripturis apprimè eruditus, & sic ad loquendum expeditus, vt nemo illa ætate verbum Dei copiosiùs, nemo subtiliùs, nemo elegãtiùs tractaret: aliàs in obseruatione sanctæ regulæ paululum, quàm mores & tempora expeterent, remissior erat. Is miro iudicio Dei, qui quos diligit corripit, & flagellat omnem filium quem recipit, ante diem mortis suæ sensu defecit, & per continuos duos annos & sex menses phreneſi pariter & epilepsia grauissimè vexabatur. Defunctus est autem, anno integro & sex mẽsibus exactis, posteaquam abbatia se abdicauerat. Quod tamen factum adeò pœnitens deflebat, quoties a stupore atque hebetudine mentis paululum respirauerat, vt ambiguum esset, morbo an mœrore grauiùs acerbiusq; tabesceret.

Mediante Iulio regressum regem de Lotharingia Wormatiam, iterum adierunt legati regis Vngariorum, orantes obnixè, vt memor affinitatis, memor actæ simul à puero ætatis, maturiùs subueniret expulso. Et quia preces tardiùs mouebant priuatis occupationibus intentum, datis x i i obsidibus fidem ei firmabant, quòd, si eius beneficio in regnum restitueretur, deinceps ei tributarius, dictoq; obtemperans foret, & sex ei munitissimas Vngariæ ciuitates in argumentum nunquam irrumpendæ fidei traderet. Hac mercede redemptus, ilico missis circumquaq; nunciis principes in expeditionem solemni indictione euocauit: sed alij temporis angustias, alij rei familiaris inopiam, pleriq; quòd opes suæ bello Saxonico nimiũ attritæ fuissent, item alij aliud excusationis genus obtendentes, omnes pariter militiam detrectabant. Ipse tamen, ne tantum

reipublicæ commodum casu oblatum sua ignauia corrumperetur, gregario tantùm ac priuato milite contentus, infesto exercitu ingressus est Vngariam, & nonnullas eius regiones hostiliter peragrauit. Porrò Ioas qui Vngariam occupauerat, comperto eius aduentu, summa industria id operam dedit, vt in locis, in quibus irruptio hostium timebatur, nihil homines alimẽtorum, nihil animalia pabulorum reperirent, & sic ipse cum omnibus suis in quãdam insulam propter locorum difficultatem omnino hostibus inaccessibilem se contulit. Exercitus regis, qui ad tanti belli administrationem nihil sumptuum præparauerat, grauissima statim laborabat inedia, adeò vt homines pleroſque, animalia penè omnia, breui pestilentia & fames consumerent. Qua necessitate compulsus rex, nullo insigni facinore perpetrato Vngaria excessit, & post festum sancti Michaelis Wormatiam reuersus, ordinatis ibi pro tempore & copia regni negotiis Ratisponam rediit; dispositum habens id quod reliquum erat temporis vsque ad Natalem Domini, in peragrandis Baioariæ atque Alemanniæ ciuitatibus insumere.

Hildebrandus papa cum episcopis Italiæ conueniens iam frequentibus synodis decreuerat, vt secundum instituta antiquorum canonum presbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur; nec quisquam omnino ad sacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam vitamque cœlibem profiteatur. Hoc decreto per totam Italiam promulgato, crebras literas ad episcopos Galliarum transmittebat, præcipiens, vt ipsi quoque in suis ecclesiis similiter facerent, atque à contubernio sacerdotum omnes omnino fœminas perpetuo anathemate resecarent. Aduersus hoc decretum protinus vehementer infremuit tota factio clericorum; hominem planè hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis domini quo ait, Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat: & apostolus, Qui se non continet, nubat; melius est enim nubere quàm vri: violenta exactione homines viuere cogeret ritu angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immunditiei frena laxaret. quòd si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium quàm coniugium deserere, & tunc visurum eum cui homines sorderent, vnde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset. Nihilominus ille instabat, & assiduis legationibus episcopos omnes socordiæ ac desidiæ arguebat, & nisi ocyus iniunctum sibi negotium exequerentur, Apostolica se censura in eos animaduersurum comminabatur. Archiepiscopus Moguntinus sciens non paruo constare operam hanc, vt tanto tempore inolitam consuetudinem reuelleret, atque ad rudimenta nascentis ecclesiæ senescentem iam mundum reformaret, moderatiùs agebat cum eis, & primò eis in dimidium annum inducias & deliberandi copiam dedit, hortans eos, vt quod necessariò faciendum sit, spontè faciant, & tam sibi quàm Romano pontifici necessitatem adimant aliquid in eos, quod secus sit, decernendi. Ad vltimum congregata synodo in Erfordia mense Octobri pressiùs iam imminebat, vt relegata omni tergiuersatione in præsentiarum aut coniugium abiurarent, aut sacri altaris ministerio se abdicarent. Multas econtra illi rationes asserebant, quibus instantis perurgentisque improbitatem eludere, sententiamque cassare niterentur. Cumque aduersus Apostolicæ sedis authoritatem, qua se ille ad hanc exactionem præter voluntatem propriam compulsum obtendebat, nihil argumenta, nihil supplicationes precesque proficerent; egressi tanquam ad consultandum, consilium ineunt, vt in synodum non redeant, sed iniussi omnes in domos suas discedant. Nonnulli etiam confusis vocibus clamitabant, melius sibi videri, vt in synodum regressi ipsum episcopum, priusquam execrabilem aduersum eos sententiam promulgaret, cathedra episcopali deturbarent, & merita morte multato insigne monumentum ad posteros transmitterent, ne quis deinceps successorum eius talem sacerdotali nomini calumniam struere tentaret. Cùm ad episcopum relatum esset, hoc eos machinari, commonitus à suis, vt tumultum qui oriebatur, matura moderatione præuerteret, misit ad eos foràs, rogauitq́, vt sedato pectore in synodum regrederẽtur, se, cùm primùm opportunitas arrisisset, Romam missurum, & dominum Apostolicum, si qua posset ratione, ab hac sententiæ austeritate deducturum. Postero die admissis in auditorium communiter laicis & clericis, veterem illam de reddendis decimis querelam replicat, & quasi nihil bello Saxonico, nihil actum sit conditionibus, quibus paulo superiùs

in

in Gerstingun pax conuenerat, de integro Thuringos omnes de iniusta decimarum retentione reos addicere molitur, nec recogitat hanc causam originem seminariumq; extitisse omnium calamitatum, quibus perplures iam annos respublica incommoditsimè vexabatur. Indignè nimis tulerunt hoc Thuringi, vtpote qui propter recentem belli successum tumidos adhuc spiritus gerebant, sibique vanissimè persuaserant, quòd post triumphatum regem & acceptum gustum audaciæ eorum, nullus deinceps futurus esset episcopus, qui eis aliquam super hac re mouere molestiam auderet. Primò tamen temperatis responsionibus ei suggerunt, non alia se ratione in Gerstingun recuperandæ paci consensisse, quàm vt legitima sua a primis diebus statuta, rata sibi in perpetuum atque inconuulsa manerent. Cùm hæc replicando surdis auribus fabulam narrare viderentur, subitò efferata mente se foras proripiunt, ad arma conclamant, & ad momentum contracta ingenti multitudine in synodum prorumpunt, & nisi maturius milites episcopi intercessissent, & blandiendo rationemq; reddendo potius quam repugnando, quoniam viribus impares erant, ferociētis turbæ impetum inhibuissent, in ipsa cathedra episcopali episcopum oppressissent. Ita soluta est synodus tam episcopo quàm cunctis qui assederant clericis vltima formidine consternatis, & passim per omnes ecclesiæ angulos latebras sibi quærentibus. Statim episcopus Erfordia discedens, reliquam partem anni vsque ad Epiphaniam in Helegenstat exegit, & per omnes festos dies inter sacra missarum solemnia eos qui sanctam synodum turbauerant, ad pœnitentiam sub episcopali banno euocauit.

1075 Rex Natalem Domini Argentorati celebrauit. Cumq; ne adessent quamplurimi ex principibus, quos ille dedita opera de toto regno ad diem festum euocauerat; habuit cum eis mysterium consilij sui, & eos modis omnibus ad instaurandum bellum Saxonicum sollicitabat: multa in præsens largiebatur, plura in futurum pollicebatur, nullum postremò vel infimæ conditionis, qui modò conficiendis tantis rebus commodus putaretur, relinquebat, quem non dato vicissim & accepto iureiurando fidum sibi & obnoxium faceret: cùm ea potissimùm pollicitatio omnes ad consentiendum inflecteret, quòd sub testificatione iurisiurandi singulis promittebat, si eorum auxilio Saxoniam Thuringiamque recuperasset, quòd ipsis vtranque prouinciam pro arbitratu suo inter se partiendam, & perpetuo iure possidendam traditurus esset. Ita ira æstuans, nihil quàm sanguinem eorum qui se offenderant, malebat. Quod tamen anno iam integro quàm maximè dissimulauerat, adeò vt principes Saxoniæ quoties ad eum venissent, magnificè susciperet, & ad absentes pacifica sæpenumero atque honorifica mandata destinaret.

Paucis pòst diebus Moguntiam venit, ibique occurrit ei Ruzenorum rex Demetrius nomine, deferens ei inæstimabiles diuitias in vasis aureis & argenteis & vestibus valde pretiosis, petiitq; vt auxilio sibi foret contra fratrem suum, qui se per vim regno expulisset, & regnum tyrannica immanitate occupasset. Missus est protinus a rege Burchardus Treuerensis ecclesiæ præpositus, agere cum illo de iniuriis quas fratri intulerat, & commonere, vt regno quod iniustè inuasisset, vltro decederet, alioquin authoritatem & arma Teutonici regni propediem experturum fore. Is legationi huic propterea opportunus videbatur, quòd ille ad quem mittebatur, sororem eius in coniugio habebat, & ipse hac de causa apud regem, ne quid in illum interim grauius decerneretur, summis precibus obtinuerat. Ruzenorum rex Dedi marchioni Saxonico, cuius ductu eò aduenerat, à rege commissus est seruandus, donec legati reuerterentur.

His diebus contigit graui scandalo Babenbergensis ecclesię statum labefactari. Herimannus episcopus ecclesiam in honorem beati Iacobi Babenberg foris murum propriis impensis extruxerat, ibique clericos x x v scientia, moribus, & canonicæ conuersationis disciplinis haud obscuros congregauerat, & eis quæ ad victum vestitumq; sufficerent, affatim prouiderat. Cumq; is quē congregationi præfecerat, morbo præuentus diem clausisset extremum, nactus opportunitatem temporis, clericos expulit, & locum ipsum cum omnib. appendiciis suis Egberto abbati de sancto Michaele tradidit, ad instituendum illic ordinem monasticum; non offensus crimine aliquo clericorum, cùm (vt dixi) honestissimè iuxta ecclesiasticas leges vitam instituerent: sed monasticæ conuersationis munditia delectatus, in toto episcopatu suo, si fieri posset, hanc solā esse

vitam cupiebat, zelo quidem Dei, sed non secundum scientiam: sic æmulatus Rachelis pulchritudinem, vt Liæ fœcunditatem in thalamum cœlestis sponsi non crederet admittendam. Clerici qui expulsi fuerant, grauiter ferebant sine causa destitutos se esse stipe ecclesiastica, qua alebantur. Clerici quoque maioris ecclesiæ Babenbergensis tam illorum quàm suam vicem dolebant, quòd scilicet non sine magna sui ordinis iniuria tantum episcopus deferret ordini monastico. Igitur iunctis precibus adorti sunt eum, obsecrantes per Deum, ne his quibus nullum crimen impingeret, sine legitima discussione & audientia eriperet canonicè susceptæ ecclesiasticæ sustentationis beneficia, nec sineret eos destitutos spiritualis militiæ stipendiis, quibus præterea nihil amplius esset rei familiaris, probro & ostentui fieri secularibus: episcopatum Babenbergensem paucas habere congregationes clericorum, & ideo non tam monachis sibi opus esse quàm clericis, quorum ipsi solatio diebus solemnibus in processionibus, in susceptione hospitum vterentur: præterea ecclesiam quam nouiter ipse extruxisset, loco celebri in mediis huc & illuc diuersantium turbarum fluctibus sitam, nec à maiore ecclesia Babenbergensi plus x x x passibus disparatam, multo clericis opportuniorem esse quàm monachis, qui scilicet monachi cùm abominationes Ægyptiorum immolare iubeantur Domino Deo suo, secerni à multitudine, & (sicut scriptum est) viam trium dierum ire debeant in solitudinem, ne si ea quæ colunt & prima ducunt, seculares immolent coram oculis eorum, scandalizati lapidibus irrisionum suarum obruant, & infament sanctam & Apostolicam vitam: si Deo familiariùs adhæreant monachi, tanquam honestior & sublimior portio corporis Christi, non idcirco clericos tanquam membra putrida penitus abscindendos esse ab ecclesia: quia licet stellæ ab stellis differant in claritate, vnam tamen cœli faciem decentissimè distinguant sua varietate: & licet membra disparia sint, & suis singula functa officiis, concordi tamen, licet dispari, famulatu necessitatem expleant vnius eiusdemque corporis. Episcopus nec ratione mouebatur, nec supplicatione, asserens honorem quem deferret monachis, in nullo præiudicare clericis, bona autem quæ in vsus pauperum proprio labore congessissent, sui iuris, sui arbitratus esse, vtrùm clericis attitularet an monachis. Clerici & inopia familiari & indignitate rei vehementer exacerbati, regis & omnium principum regni aures quotidiana proclamatione obtundebant pro iniuria sua. Cumque nihil vsquam opis, nihil spei esset, versi ad validissimum illud, quod in sancta ecclesia vltimæ semper necessitatis vnicum esse præsidium consueuit, Romam pergunt, & recitata Romano pontifici per ordinem suæ calamitatis historia, Apostolicæ sedis patrocinium contra tanti calumniatoris violentiam suppliciter implorant. Adest simul totius cleri Babenbergensis legatio, querelam ingeminant, & Romani pontificis patientiam vehementer incusant, cur ecclesiam Dei tam diu sinat hominis hæretici communione maculari; qui non vt pastor per ostium, sed vt fur & latro per simoniacam hæresim & ingentium pecuniarum profusionem irrepserit in ouile ouium; qui apud prædecessorem eius Nicolaum papam tanti criminis insimulatus (vt dici solet) ignem gladio, hoc est hæresim periurio purgauerit; qui cathedram episcopalem & sanctæ prædicationis ministerium, expers ipse omnino literarum, contra sacros canones impudenter occupasset; qui ante episcopatum cunctis capitalibus criminibus atque omni probrorum genere Moguntinæ ciuitati, in qua nutritus sit, celebrem se spectabilemque fecerit; qui pecuniariam atq; vsurariam artem, qua à puero sit institutus, postquam cœlestium talentorum negotiator constitutus sit, multò sollicitius exerceat, ita vt abbatias & ecclesias intra diœcesim suam sitas, quas fœdè comparauerit, fœdissimè vendat, & familiam Babenbergensis ecclesiæ paulo antè opulentissimam ac bonis omnibus florentissimam ad summam redegerit paupertatem; qui nunc super omnia mala sua, vt in vestimentis ouium liberiùs lupinam exerceat feritatem, & faciliùs illudat simplicium innocentiæ, transfiguratus in angelum lucis angelus Satanæ, clericos absque vlla discussione de ecclesiis suis eiiciat, atque omnibus in quibus possit locis vitam monasticam, non tam amator religionis quam subdolus simulator instituat. Postremò per Deum omnipotentem exorant, vt tandem aliquando expergefactus Simon Petrus baculum pastoralis zeli exerat contra lupum, improbè rapientem & dispergentem oues Dei, & Simonem magum iterum in ecclesia Dei nummulariorum mensas & æra proponen-

ponentem, cum pecunia ſua mittat in perditionem. Romanus pontifex iam pridem eum à ſacri altaris miniſterio ſuſpenderat. Præſenti autem relatione efferatus, abſque dilatione excommunicauit eum, ea ſcilicet ex cauſa, quòd de grauiſſimis criminibus iam olim accuſatus, vt cauſam diceret, crebrò per biennium Romam euocatus, venire contempſiſſet. Clericis quoque, qui ſe per calumniam expulſos querebãtur, eccleſiam ſuam reſtitui præcepit, & deſtinatis ad clerum Babenbergenſem literis, mandauit, vt ſe à communione illius abſtinerent, conteſtatus quàm ſanctè, quòd ſi communionem aliquando ac pontificatum, quem contra eccleſiaſticas leges inuaſiſſet, nunquam deinceps ſe viuo recepturus foret. Quod vbi clericis Babenbergenſibus legati ſui retulerunt, & iram veterẽ armauit tantæ pollicitationis fiducia. Occultata interim Apoſtolicæ ſedis legatione, mittunt ad epiſcopum, qui tunc temporis Babenberg conſiſtebat, eiq; denunciant, vt quantocius de vrbe diſcedat, non poſſe eum vltrà ſibi epiſcopum eſſe, quoniam & epiſcopatum per ſimoniacam hæreſim contra eccleſiaſticas ſanctiones coëmiſſet, & eum adminiſtrare ignarus omnino literarum nõ poſſet. Atrociſſimæ per ſe legationi adiecta eſt grauis contumelia. Adoleſcens quidam ex numero clericorum & animis ferox & ætate, verſiculum breuem ex pſalterio propoſuit: Huius, inquit, capituli, non myſticum ſenſum, non allegoricam ſignificationem, ſed verbum ex verbo ſidus interpres ſi mihi rectè explicaueris, ego te omni quæſtione liberatum, cunctis criminibus quibus te impetimus, abſolutum, digniſſimum planè epiſcopatu pronunciabo. Ille inſolita re attonitus, cùm quid hoc eſſet, vnde noua hæc & inuſitata minitum antehac clericorum aſperitas procederet, turbulentus ſciſcitaretur, & dictis atrocibus reſponſa atrociora redderet, repentè in medium procedunt legati ſedis Apoſtolicæ, & præter literas quas manibus præferunt, viua voce ei ex nomine Romani pontificis denunciant, vt nullum deinceps pontificalis officij ius poteſtatemq; habeat, ſciatq; ſe Apoſtolicæ excommunicationis gladio de corpore vniuerſalis eccleſiæ pręciſum eſſe, propterea quòd obiectum ſibi crimen ſimoniacæ hæreſeos, toties Apoſtolicis epiſtolis Romam euocatus purgare diſtuliſſet. Præcipiunt etiam clericis Babenbergenſibus, vt nullum vltrà ei tanquam epiſcopo honorem reuerentiamq; deferant, ſed ab eius communione omni modo ſe abſtineant, ne deprehenſi tanquam eccleſiaſticę ſanctionis tranſgreſſores ſimilem cum eo ſortiantur excommunicationis vindictam. Ibi primùm epiſcopus circumuentum ſe fraude clericorum ſuorum aduertit. Quibus acriter inſiſtentibus, vt quantocius epiſcopatu abdicatus abſcederet, cùm nulla ratione ſatisfacere poſſet, aſſererentq; ſub teſtificatione nominis diuini nullum ſe in eccleſia opus Dei acturos, fortè ipſo in ea perſiſtente: incertus confuſusq; animi miſit ad epiſcopum Moguntinum, fidiſſimum ſibi amicum, quem multis ſępe beneficiis priuatim & publicè ſibi deuinxiſſet, quiq; omnium quæ in adquirendo vel adminiſtrando epiſcopatu geſſiſſet, cõſcius ſibi particepsq; extitiſſet, rogauitq; vt quàm citiſſimè veniret, & tumultuantem inteſtinis ſimultatibus clerum, quoquo poſſet modo, compeſceret. Ille nihil moratus affuit, egitq; (vt rogabatur) cum clericis, ne obliti pudoris ac modeſtię ſuæ in epiſcopũ ſuum, quem propter Deum patris loco venerari debuiſſent, ſine cauſa exardeſcerent, cùm eos nec dicto, nec facto, quod iuſtè in querelam vocare poſſent, ſciens prouocaſſet: vel ſi quid quod eos lęderet, fortè inſcius admiſiſſet, ſe cognitore atque arbitro paratus eſſet quouis modo ſatisfacere offenſis; parcerent, ſi minus eius innocentiæ, at honori atque exiſtimationi propriæ, ne ad contemnendos epiſcopos ſuos cęteri per orbem terrarum clerici hoc animarentur exemplo, & rebellionis atque contumaciæ peſtilens hic morbus ſumpto à Babenbergenſibus initio, totum inficeret corpus gregis Dominici. Nihil illi placationis, nihil laxamẽti admittentes, grauiſſimis eum conuiciis confutarunt, iuſtiſſimè dicentes in eum quoq; Apoſtolicæ excommunicationis anathema procedere debuiſſe, qui hominẽ omnibus probris infamatum, & nihil in moribus, nihil in ſcientia dignum ſacerdotio afferentem, per ſimoniacam hæreſim epiſcopum ordinaſſet: nec ad excuſandas excuſationes in peccatis obtendere poſſe ignorantiam, cùm actus eius omnemq; vitæ inſtitutionem, tanquam qui in laribus ſuis diu familiariſſimè obuerſatus ſit, optimè cognouiſſet, & omnibus quæ in coëmendo epiſcopatu acta ſint, medius ipſe atque intimus interfuiſſet. Videns archiepiſcopus obſtinatos in contentione clericos nulla ratione mitigari poſſe, ne quid pro amico ſuo

intactum intentatumque relinqueret, assumpto eo Romam ire statuit, sperans Romanum pontificem vel pecunia vel supplicatione expugnari posse, vt eum crimine atque anathemate absolueret. Sed inter eundum reputans haud satis tutum esse, vt eum non priùs explorato Romani pontificis animo Romam perduceret; suasit ei in extrinsecis ecclesiæ Babenbergensis possessionibus reditum suum præstolari: & ipse cum paucis (vt instituerat) concitus Romam contendit. Quò dum venisset, vix & ægrè, vt à Romano pontifice in communionem susciperetur, obtinuit, & qui in alienis criminibus patronum se parauerat, ipse de propriis insimulatus, quòd Babenbergensem episcopum per simoniacam hæresim sciens ordinasset, penè gradus sui periculum incurrerat. Ad vltimum discedẽti iussum est, vt ab eius communione omni modo abstineret, & promulgatam aduersus eum Apostolicæ excommunicationis sententiam omnibus Teutonici regni principibus notam faceret, & cùm primùm conficiendæ rei tempus opportunitas arrisisset, alium pro eo Babenbergensibus episcopum ordinaret. Quod vbi Babenbergensi episcopo compertum est, nullam deinceps spem sibi reliquam, nisi in clementia Romani pontificis fore ratus, conductis qui causam suam apud sedem Apostolicam dicendi arte tuerentur, Romam perrexit. Sed Romani põtificis constantia, & inuictus aduersus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. Multis lacrymis, multis supplicationibus, multis Rhetorica arte compositis disceptationibus vix hoc solum obtinuit, vt ea conditione anathemate absolueretur, quatenus vbi primùm in patriam rediisset, monasterium ingrederetur, atque ibi deinceps à cunctis in perpetuum seculi actibus feriatus, scandalizatam sua ambitione ecclesiam digna satisfactione deflereret. Ita regressus in patriam, cùm iussa Romani pontificis retulisset ad milites suos, quibus se multa largitione admodum popularem acceptumque fecerat, vehementer restiterunt; indignissimum fore dicentes, & nulla retro maiorum memoria in ecclesiis Galliarum hoc accidisse, vt sine publica audiẽtia & canonica discussione, quod nec infimis quidẽ gradibus competeret, episcopus deponeretur; non hanc priuatam illius esse iniuriam; ad communem potius spectare contumeliam omnium qui tuendæ Babenbergensis ecclesiæ dignitati operam suam deberent, & eius episcopo sub iureiurando fidem dixissent; & ideo extrema omnia priùs se experturos esse, quàm seruatum ad sua tempora illius ecclesiæ honorem sinerẽt fœdissimo hoc exemplo contaminari. His ille promissis animatus, neglecto Romani pontificis decreto, Babenberg rediit, ibique IIII vel V hebdomadas commoratus, præter altaris officium, in cæteris omnibus, quæ scilicet ad exteriorem episcopij administrationẽ pertinebant, nullo modo iure suo cedebat, irritam reputans excommunicationem, quam non canonicè in se promulgatam cauillabatur. Quibus diebus in ciuitate Babenbergensi nullum publicè actum est opus Dei, clericis refugientibus atque omnino execrantibus communionem eius. Cæteram eius anni partem in extrinsecis Babenbergensis ecclesiæ possessionibus militum suorum præsidio fultus exegit. Verùm neque rex, neque episcopus, neque alius quisquam qui sanum saperet, ei communicare volebat.

Rex Pascha Wormatiæ celebrauit, quo dum ad salutandum eum quidam ex principibus Saxoniæ pergere instituissent; missi obuiam eis legati denunciauerunt, vt ocyus in sua redirent, alioquin haud tutò visuros esse faciem regis, quem post tam graues contumelias digna adhuc satisfactione non placassent. Ibi primò malum quod cernicibus impendebat, animaduerterunt. Rex omnibus quę bello administrando necessaria erant, affatim prouisis iam & instructis, solẽni edicto, cunctis qui in regno suo erant, expeditionem indixit in Saxoniam; diemque & locum statuit coadunandi exercitus; videlicet VI id. Iunij, in possessione Herueldensis monasterij, in loco qui dicitur Bredingen. Misit etiam legatos ad Saxones, qui tunc ineundi consilij gratia frequentes Goslariam conuenerant, dicere eis; memorem se grauium iniuriarum, violatæ regiæ maiestatis, & turpis fugæ, qua extremo in periculo vitæ consulere coactus fuisset: nec se cunctis generaliter Saxonibus crimen hoc intẽdere: paucos fuisse principes, qui imperitam multitudinem & naturali leuitate semper nouarum rerum auidam hac rabie inflãmassent: ab his concitatæ seditionis & turbatæ reipublicæ pœnam se, quoniã legibus non potuerit, armata manu exacturum: proinde rogare se cæteros, & sub interminatione gratię suę pręcipere, ne hostes publicos armis aut opibus tueantur: si obediant;

veniam

veniam se eis dare veteris culpæ, quòd tam inusitati facinoris socij participesque antehac extitissent: sin autem, excusationem deinceps non habituros esse peccati quod scientes prænonitique admisissent. Ad hæc Saxones, grauissimam, aiebant, habemus legationem: & nisi principes nostri de omnibus quæ obiiciuntur, iuxta magnificẽtiam regiam ei satisfacere spondeant, eos sine mora vel captos, & in vincula coniectos eius examini reseruabimus, vel in fauillam redactis omnibus quę ad eos pertinent, Saxonia procul effugabimus. Quòd si iustis & regio nomine dignis conditionibus parati sunt, vel obiecta purgare, vel quæ peccauerunt expiare; oramus & per Deum obtestamur, vt honori potius suo quàm iracundiæ consulat; nec ante publicam principum cæterorum audientiam & legitimam discussionem aliquid in eos quod se non deceat, decernat; diem potius statuat; locum designet; copiam det tutò coràm veniendi & tutò causam dicendi, vt secundum palatinas leges iusta examinatione habita, vel puniat cõuictos, vel absoluat innocentes: quòd si ira immoderatior nullam admittit satisfactionem, nec alio pacto quàm sanguine principum nostrorum restingui poterit, quid prodest ambiguis responsionibus sententias inuoluere? Extremæ impietatis fore iudicamus, vt principes nostros deseramus, & eos pro nobis iugulandos obiiciamus: quos haud dubiè scimus nullo priuato odio vel gratia, sed sola tuendæ salutis nostræ, & vindicandæ libertatis nostræ causa contra regem arma sumpsisse. quapropter id supplices petimus, vt eadem nobis & illis venia concedatur admissæ præsumptionis: aut si nulla supplicationum victima expiari potest quod fecimus, eodem ih nos & in illos supplicio animaduertatur. Tunc Bucco Halberstatensis episcopus, Wecel archiepiscopus Magdeburgensis, Magnus dux Saxoniæ, Otto dux quondam Baioariæ, & cæteri principes quos rex specialiter tam truculenta comminatione impetebat, dixerunt, nequaquam se sibi conscios esse, quòd pacem quæ anno priore in Gerstingun conuenerat, facto aliquo vel dicto violassent. Nam si rex instinctu eorum vel consilio factum suspicaretur, vt ecclesia in Hartesburg incenderetur, thesauri diriperentur, corpora sepulchris eiicerentur, aut aliud aliquid contra statutum illius conuentionis perpetraretur; paratos se esse, vt quauis conditione quam modò cæteri principes regni æquam iudicassent, crimen retellerent, & innocentiam suam assererent; insuper ipsam ecclesiam propriis impensis ambitiosiùs quàm fuerat instaurarent; amplioribus ornamentis excolerent; omnia etiam, quæ ineptum vulgus maligno spiritu suscitatum ausu nefario infregisset, diripuisset, temerasset, inultipliciùs restituerent; super hæc omnia auri & argenti & prædiorum suorum, quantum saluo pudore suo & regni maiestate accipere vellet, prompta mente darent, dum modò in gratiam rediret, & gladium quem in ceruices eorum, & in euersionem totius Saxoniæ iratus extenderat, placatus remitteret in vaginam. Quòd si obstinatum aduersus omnes preces & supplicationes animũ gereret, se deinceps contra eum nec arma laturos nec aciem instructuros, sed nudis pedibus venienti obuiam processuros, & sententiam quamcunque vel iratus dictasset, porrecto iugulo excepturos. In hæc verba nuncios regis dimiserunt, & ipsi protinus suos eadem ad eum responsa deferentes destinarunt. Quos vbi rex aduenire comperit, præcepit vt nulla ratione in conspectum suum admitterentur, mandauitque eis per occultos indices, vt quantocyus recederent, nec se oculis eius cui contumeliam fecissent, sic temere ingererent; alioquin regia censura coërciturum se hostes publicos & insidiatores regni, qui sub prætextu legationis mendacia sua per populum sererent ad sollicitandos animos principum, & expeditionem suam impediendam. Ita legati sine effectu reuersi sunt. Iterum alios atque alios miserunt: sed eodem omnes rigore obfirmatas contra se tam fores quàm aures regias inuenerunt. Semel cùm vnus legatorum captata loci & temporis opportunitate se improuisus in conspectum regis proripuisset, & quæ in mandatis habebat proloqui cœpisset; vix ad primum sermonis exordium, dato silentio, statim cum graui indignatione reiectus est, & cùm ab Vdalrico quodam regio satellite in crastinum seruandus, abductus vel potius abreptus fuisset, proximo manè elusis custodibus vix vita comite effugit. Dehinc crebris legationibus adorti ducem Rudolphum, ducem Bertholdum, ducem Gozelonem, & cæteros principes quos superiore bello coniurationis socios habuerant, fidem implorant, fœderis quod pepigissent admonent, obtestanturque per Deum, per cuius nomen in vnius eiusdemque militiæ

ſacramenta iuraſſent, vt adſint periclitantibus, & ſicut priùs gerendo bello fauorem ſuum, ita nunc reparandæ paci, quoniam eos belli pœniteat, auxilium conſiliumque ſuum non ſubtrahant. Sed regis prudentia, qua ſupra ætatem ſuam mirum in modum callebat, omnia ſeperſerat, omnes vias, omnes aditus obſtruxerat: ſiquidem à cunctis principibus ſuis iuſiurandum acceperat, quòd nullas eorum legationes ſe inconſulto ſuſciperent; quòd eos nec armis publicè nec conſiliis ſecretò tutarentur; nec ſibi pro eis preces aliquando ſupplicationesque deferrent, donec ſe acceptę ab eis ignominiæ maculam digna animaduerſione eluiſſe, ipſe iudex teſtisque fateretur. Ita quocunque intendiſſent, quamcunque viam pertentaſſent, omnia offirmata, implicata, impedita reperierunt. Exin crebra per Saxoniam Thuringiamque cõuenticula faciunt, quid facto opus ſit conſulunt; diſcuſſis & euentilatis omnibus, quæ tanto malo remedium aliquod polliceri videbantur. Cùm nulla vſquam humani auxilij ſpes eluceret; ſtatuunt vnanimiter, à Deo ſibi deinceps quærendum eſſe ſubſidium, qui ſolus tam obſtinatam regis ferocitatem emollire, & rem implicitam expedire queat. Iubent ergo, vt per totam Saxoniam & Thuringiam depoſitis cultioribus indumẽtis, ſacco & laneis veſtiantur; cibo & potu ſtatuis diebus abſtineant; ſumptus in pauperes pro ſua quiſque re familiari conferant; & per eccleſias nudis pedibus diſcurrentes, Deum communi lamentatione deprecentur, vt manum ſuam quæ humano vbique ceſſante adiutorio ſola iam poſſit opitulari, vndique concluſis ad ereptionem eorum extendat. Præterea placet, vt die quo regis exercitus iuxta publicam indictionem in Bredingen coadunandus conueniret; ipſi in loco qui dicitur Lupezen, ſex millibus ab eis diſparati caſtra locarent, & iterum atque iterum repetitis ſupplicationibus aures eius & principum eius obtundentes, ſi euincerent, gratias Deo; ſin autem, in eodem loco venientem præſtolati, collatis ſignis æquiſſimo iudici Deo rem committerent. Superueniunt etiam hinc Luticiorum, hinc Polonorum nuncij, ſuam vtrique operam ſocias manus & pares ad cuncta quæ belli artibus tranſigenda ſint, animos pollicentes; & quòd parati ſint die quem Saxones deſignauerint, armatorum copias quàm maximas in Saxoniam mittere: vel ſi hoc malint, contra Danos, & alias gentes quas vulgatum erat ad irruptionem Saxoniæ à rege ſollicitatas eſſe, ſtationes iugésque excubias agant, vt hac parte ſollicitudinis exonerent aliàs occupatos. Hoc nuncio paululum recreatis animis digreſſi, quantum temporis ſupererat, vſque ad diem coadunandi exercitus, in ieiuniis & vigiliis exigunt, eccleſias indefeſſi obſident, in cinere volutantur & cilicio, noctes perinde ac dies precibus inſumunt, nullum poſtremò religionis genus quod ad placandum Deum eccleſiaſtica traditione comparatum ſit, prætermittunt: ſed ira Dei quæ in eos exarſerat, maior erat, quàm vt lachrymis reſtingui, hoſtiis & muneribus mitigari poſſet. Rex Pentecoſten Wormaciæ cum paucis celebrauit: principibus in præparationem militiæ ſingulis priuata ſollicitudine occupatis. Statuta die venit in Bredingen cum infinita multitudine, planéque omnium vnanimi conſenſu conſtitit nulla vnquam retro maiorum memoria tantum exercitum, tam fortem, tam militariter inſtructum in regno Teutonico, à quoquam rege contractum fuiſſe. Quicquid in regno epiſcoporum erat, quicquid ducum, quicquid comitum, quicquid eccleſiaſticarum aut ſecularium dignitatum; omnes ſumma vi, ſumma ope, in hoc bellum enixi conuenerant: nemo prorſus, niſi quem fortè grauis admodum & omnino inexplicabilis neceſſitas excuſaſſet, aberat. Epiſcopus Colonienſis cauſatus impium fore, ſi calamitatis quæ oppreſſura eſſet fratrem ſuum Magdaburgenſem epiſcopum, & conſobrinum ſuum Halberſtatenſem epiſcopum, ſpectator adeſſet, vacationem impetrauerat, haud grauatè hoc concedente rege, eò quòd poſt primam defectionem inuiſum ſemper cum ſuſpectumq; habuiſſet. Leodienſis epiſcopus vir præter decrepitam ætatem longa etiam ægritudine exhauſtus, reginam interim ſeruandam ſuſceperat, & hac occaſione ipſe quoque militia defungebatur. Vterque tamen milites ſuos ampliſſimo numero tranſmiſit. Dux quoque Boemorum aderat tanto ſtipatus agmine, vt ſe ſolum bello Saxonico ſufficere poſſe, vana ſpe eluſus, arbitraretur. Wideradus abbas Fuldenſis, præter quòd ab ineunte ætate vno pede graviter claudicauerat, iam per biennium ita paralyſi diſſolutus erat, vt niſi baculo aut miniſtrorum humeris innixus nuſquam progredi poſſet. Eum tamen nec iam moleſta valetudo excuſare poterat a militia, id

potiſſi-

potiſſimùm curante rege, vt omniũ principum ſuorũ titulis ac faſcibus q̃ maximè inſignẽ faceret expeditionem. Cumq; ad locũ coadunandi exercitus, feruentiſſima æſtate, vehiculo ſedens pergeret, ſtrepitu circumfuſæ multitudinis, & vi concitati pulueris ſuffocatus, penè ſpiritum exhalauerat. Relatus in monaſterium à ſtupore quidem mẽtis poſt paululum reſpirauit; nullum tamen vltrà verbum proloqui potuit; atque ita deinceps per VII hebdomadas grauiſſima corporis moleſtia decoctus, XVII calẽdas Auguſti humanis rebus exemptus eſt. Vir planè feruentis in Deum fidei, ſuis tamẽ omnibus admodum inuiſus, propterea quòd in diebus eius Fuldenſe nomen multis calamitatibus vehementer attritum, & penè omnino obliteratum fuiſſet. Sed ad cœptum, vnde digreſſi ſumus, redeamus. Miſſi à rege exploratores ſpeculari exercitum Saxonum, retulerunt eos multitudine & armis haud impares, cætero belli apparatu etiam ſuperiores eſſe; opes multas & ſufficientes in longum quoque tempus ſumptus conuexiſſe; nihil permotos tantorum hoſtium aduentu, in proximo caſtra locaſſe; poſt laborem itineris ocioſo iam animo fixis tentoriis recreando corpori indulgere; hoc ſtatuiſſe, vt legatos ſupplices de pace mittant; ſi non impetrent, æquo certamine adoriantur venientes. Facilè & contemptim hoc auditum eſt ab his qui cum rege erant, paſſim iactantibus, nec ferreas vel adamantinas acies multitudini & virtuti ſuæ inexpugnabiles fore; ſecum eſſe militem lectiſſimum, qui in faciendis ſtipendiis ætatem exegiſſet, & quem ſinguli principes diligenti delectu habito de toto orbe exquiſiſſent: illinc vulgus eſſe ineptum, agriculturæ potiùs quàm militiæ aſſuetum, quod non animo militari, ſed principum terrore coactum cõtra mores & inſtituta ſua in aciem proceſſiſſet, & ideo non expectaturum, vt commiſſo certamine comminus ſtricto enſe feriret & feriretur, ſed ante commiſſum prælium ſolo concurrentis exercitus ſtrepitu & clamore terrendum, fugandum, & fundendum eſſe. Rex non tam metuebat, ne prælio quàm ne ſupplicatione vinceretur, néve principes ſui eis bellum inferre religioſum ducerent, qui ſe ad quaſcunque conditiones pacatiſſimos præberent, & ignominiæ ſuæ vindicta, qua nihil ardentiùs cupiebat, è manibus ſibi raperetur. Hoc præcauens quàm maximè ſatagebat, vt antè exercitus committerent, quàm legati Saxonum pacem poſtulaturi venirent; plurimùm in hoc ipſum annitente duce Sueuorum Rudolpho, propterea quòd anno priore regnum affectaſſe infamatus, ſuſpicionem hanc nouis erga regem ſtudiis abſtergere cupidiſſimè volebat. Profectus rex de Bredingen, die prima venit in Elenen, ſequenti die præcipitato nimiùm gradu duorum penè dierum iter confecit, atque in Beringe caſtra poſuit, haud multo à Saxonibus interuallo. Iam fixis tentoriis ſinguli, quæ exhauſtis laſſitudine corporibus neceſſaria forent, circumquaque diſperſi prouidebant. Rex etiam refrigerandi gratia ſe in lectum reclinauerat, cùm ſubitò dux [Sueuorũ] Rudolphus ingrediens, nunciat Saxones breuiſſimo ſpatio abeſſe, & incertum, negligentes an ignaros aduenientium hoſtium, inter epulas & pocula ineptis laſciuire luſibus: qui ſi vel ad punctũ temporis inultum habeãt, quòd ſumpta contra rempub. & leges maiorum, arma ſic improbè cõſpectibus regis inuexiſſent; ignominiam hanc Teutonici regni nullis deinceps ſeculis abolendam eſſe: placere ſibi cùm adhuc maior pars ſuperſit diei, vt acies inſtruatur, prælium committatur vel ſi prælium detrectantes intra caſtra ſe tutentur, ipſa caſtra admoto exercitu expugnentur. Rex ei pronus in terram gratias agit, & huius beneficij quoad viuat nunquam ſe immemorem futurum, Deo in teſtimonium aſcito pollicetur. Ita ambo ſe tentorio proripiunt; dato ad pugnam ſigno ocyus omnes aſſunt; longè lateq; patentes cãpos occupant; ſinguli duces ſuas ſeorſum legiones inſtruunt, & quia nec ſitus loci nec multitudo patiebatur, vt vno eodemq; tempore omnibus vna fieret manus conſerendi copia: datum negotium eſt duci Rudolpho, vt ipſe cum ſuis prima acie confligeret, peculiari ſcilicet Sueuorum priuilegio, quibus ab antiquis iam diebus lege latum eſt, vt in omni expeditione regis Teutonici ipſi exercitum præcedere, & primi cõmittere debeant: cæteris iuſſum, vt propter aſſiſtentes pugnantibus, prout res poſceret, auxilio concurrerent. Rex in quinta erat legione, quam ex lectiſſimis & erga ſe admodum ſpectatæ fidei iuuenibus ſtipatam ornatiſſimamq; inſtituerat. Ita paulatim ſeruatis ordinibus ad caſtra Saxonum procedunt, Saxones qui ſibi ſtultiſſimè perſuaſerant, ſpacium illud quo à rege aberant, vix ab equite expedito, nedum ab exercitu, ſar-

cinis aliisque impedimentis implicato, vno die transmitti posse, nihil minùs quàm regem eo die ad se peruenturum, suspicabantur: ideoque vana securitate resoluti omne studium ab armis ad curam corporum verterant. Cùm repentè conspicantur cœlum puluere obtenebratum, exercitum super arenam maris innumerabilem, totam adiacentis campi latitudinem instar locustarum occupasse, & ferè iam emenso quod in medio erat spacio, ad ipsa castra opprimenda, nisi maturent egredi, citato paululum gradu properare: inopinata re trepidi, & se inuicem inertiæ, quòd hostem non præuidissent, incusantes, protinus sublatis in cœlum vocibus cõclamant, arma rapiunt, portis prorumpunt. Pauci loricis corpora muniunt: cæteri dum morarum impatientes ruunt, nec vestes, quibus se paulo antè (largiori otio indulgentes) exuerant, resumere dominerunt. Nullus alterum cunctantem operitur, sed singuli passim, prout ocyus seriusue arma expedierant, accurrunt; quam plurimi etiam trans fluuium Vnstrut longius metati, priùs infœliciter gestæ rei quàm committendi certaminis nuncium acceperant: nec legiones ordinare angustia temporis sinebat, nec militem adhortari, nec castra consuetis stationibus munire, nec aliud quicquam facere, quod militaris disciplinæ solennitas exigebat. Repentinus regis aduentus omnia præuerterat. Vix tandem ex illa trepidatione resumpto spiritu, cùm in globum densissimum tumultuaria se statione stipassent, non expectato signo (vt consuetudo est pugnaturis) equis subdunt calcaria, & summo nisu præcipites feruntur in aduersarios, haud procul ab Hohenburg: nec impetum sustinere vel adhoram Sueui potuissent, nisi loco motis iamque pedem retro ferentibus dux Welf cum exercitu Baioarico concurrisset. Prima certaminis procella hastas & lanceas consumpsit: reliquam partem gladiis, qua pugnandi arte plurimum excellit miles Saxonicus, peragunt, præcincti singuli duobus vel tribus gladiis: tantaque vi, tanta ferocitate, tanta feriendi calliditate grassantur, vt hostibus etiam non minùs admirationi quàm terrori essent. Ibi Ernost marchio Baioariorum, vir in regno clarissimus, & multis sæpe aduersum Vngarios victoriis insignis, grauiter vulneratus est, & cùm in castra semiuiuus relatus fuisset, postero die expirauit. Ibi Engilberthus comes; ibi duo filij Eberhardi comitis de Ellenburg; ibi quàm plurimi nobiles ex Sueuis; quàm plurimi ex Baioariis corruerunt; paucique admodum sine vulneribus prælio excesserunt. Rudolphus dux multis sæpe gladiis impetitus, quanquam tenacissimæ loricæ præsidio ictus omnes frustraretur, multis tamen ex assidua contusione membrorum affectus est incommodis. In exercitu Saxonico præclarissimè enituit virtus Ottonis ducis quondam Baioariæ: is fortissimis iuuenibus septus modò in prima acie pugnam lacessere, vbicunque acrior vis hostium incubuisset, commimus adesse, insistentium vultus gladio ferire, per hostiles cuneos quaqua versum viam sibi ferro parare, modò in postremis cessantes adhortari, causæ qua arma sumpserant, admonere, & vt nunc, quod sæpe quàm sanctè iurassent, libertatem suam manu vindicarent, omnes in commune per Deum obsecrare. Strenuè profectò & egregij militis, & optimi ducis officio fungebatur. Protractum à media die vsque in horam nonam certamen iam in eo erat, vt duo duorum regnorum exercitus Sueuiæ & Baioariæ terga verterent. Et regi frequentes nuncij salutem suorum in extremo sitam nunciabant, cùm repente ex vno latere Herimannus comes de Glizberg, ex alio latere Babenbergenses milites signa inferunt. Tum dux Boëmorum, tum Gozelo dux Lotharingorum multis priùs periclitantium in prælio legationibus & supplicationibus fatigatus, suas vterque copias incitatis ad cursum equis immittit. Non vltrà Saxones vim multitudinis sustinere poterant; paulatimque cedentes, cùm inclinatas iam ad fugam acies dux Otto restituere obsecrando, increpando, inertiam desidiamque exprobrando diu multumque conatus fuisset, tandem versis frenis omnes diuersas in partes aufugerunt. Tum verò (vt semper in fuga hostium ignauissimis & fortissimis par solet esse audacia, par gloria) omnes in exercitu regis legiones confusis ordinibus, omnes etiam plebeii ac rustici, qui castrorum vsibus seruilem operam dependebant, ocyus se ad persequendos fugientes expediunt, equos calcaribus enecant, latissimos campos dicto citiùs transuolant, obstantia quæque conculant. Fugientes cùm in castra, tanquam illic latibulum habituri, se recepissent: captis castris & direptis exagitant, loca omnia per quæ fuga est per milliaria duo vel tria circumquaque cædibus cruentant, cadauerum

dauerum aceruis exaggerant. Et quia concitatus vngulis equorum puluis oculis prospectum, rebus discrimen eripuerat, vt haud facilè socios ab hostibus visu caligante secernere possent, quàm plurimos ex sociis suis, dũ hostes arbitrantur, interficiunt. Principes Saxoniæ & nobiles, præter duos mediocri loco natos, omnes viui integriq́ue euadunt: tum peritia locorum, tum obtenebrati aëris densitate, tum equorum velocitate commodissimè vsi. Porrò in vulgus pedestre, quod congressis equitibus adhuc in castris resederat, ita vltra modum omnem modestiamq́ue debacchata est hostilis feritas, vt Christianæ verecundiæ obliti, pecudes sibi non homines iugulare viderentur. Plurimam etiam partem fluuius Vnstrut, dum metu gladij imminentis præcipitantiùs irruunt, absorbuit. Cædi nox finem fecit. Et quòd vltra fluuiũ persequi fugientes, haud satis tutum putaretur: conuersi milites ad spolia diripienda, tantam in castris hostiũ inuenerunt ciborum affluentiam, tantam auri & argenti vestiumq́; preciosarum multitudinẽ, vt non ad bellum inferendũ, sed ad epulum præbendũ regis exercitui, & ostentandam opum suarum magnificentiã occurrisse viderentur. Rex paulo post occasum solis inter faustas (vt solemne est) militum acclamationes in castra reuertitur, lætus & æstuans gaudio, quòd hostes infestissimos insigni victoria subegisset, maximè iactantibus passim militibus, quòd illos & illos de primis principib. Saxoniæ manu ppria peremisset. Cumq́; ad locum congressionis reuersi, alius dominum suum, alius patrem, alius fratrem, alius cognatum, aut alia quauis necessitudine sibi deuinctum in acie corruisse reperissent: lætitia omnis in mœrorem, cantus versus est in vocẽ flentium: planctu & vlulatu castra vniuersa perstrepebant. Sequentem diem in eisdem castris agẽtes, occisos terra obruunt. Qui clariores inter eos dictoresq́; extiterant, in patriã vnde quisque oriundus erat, sepeliendos remittunt: vulneratis curã adhibent: quos militiæ in reliquũ inutiles vulnera reddiderant, suis in patriam curandos destinant. Nec facilè æstimari poterat, quot hac, quot illa in acie cæsa essent millia: hoc tamẽ palam constante, plus hìc nobilium, plus illic cecidisse plebeiæ multitudinis, & propter amissionem clarissimorum virorum maius victores quàm victos tulisse dispẽdium. Mœrore & luctu affectis omnibus grauior accessit dolor & facti pœnitentia, comperto quod principes Saxoniæ, quos ad vnum interfectos pridie vano rumore vulgauerant, omnes integro numero viuerent, atq; ad iterandum prelium nouas denuo copias pleni animorũ contraherẽt. Grauiter nimis ferebant, & inter se haud obscuris mussitationibus fremebãt, quòd maximo sui piaculo, minimo reipublicæ emolumento, manus suas innoxiæ plebis sanguine polluissent. Rex ipse quàm plurimum verebatur, ne miles in irritum fusi tanti sanguinis pœnitens, religionis obtentu deinceps militiam detrectaret, quam sine peccato & graui offensa Dei administrare non posset. Pessimæ rei pessimum Moguntinus archiepiscopus remedium adhibuit. Collato cum paucis familiaribus regis consilio repentè processit in publicum, & principes Thuringiæ nec canonicè ad synodum euocatos, nec synodali audientia secundum ecclesiasticas leges discussos, precipiti sententia excõmunicauit: ea scilicet causa, quòd eum anno priore Erfordiæ, cùm ad exigendas decimas assedisset, districtis gladiis intra ecclesiam impetissent. Et ne quis ei fortè hoc crimini daret, quòd contra canonum scita miseros homines tam inexplicabilibus negociis ad præsens implicitos, tam iniquo tempore adortus fuisset, quando tantis vndique bellorum procellis iactati, non causis dicendis vacare, sed vitam suam fuga vel armis seruare necesse haberent: ait à Romano pontifice sibi hoc permissum esse, vt absque legitimis induciis, absque legitima discussione, die quo sibi occurreret, eos iusto anathemate ab ecclesia recideret. Nullum tamẽ sapientem latere potuit, quò potissimùm spectaret hoc factum, eò scilicet, vt exercitus regis promptior deinceps fidentiorq́ue aduersum eos bellum gereret: de quorum occisione, si post excommunicationem occisi fuissent, putaret, se nec peccatis obnoxium fore, nec pœnis quas leges ecclesiasticæ statuunt homicidis. Igitur mouit exercitus de loco certaminis, & transita Thuringia ingressus est Saxoniam, omnia circumquaque ferro & igne depopulans, tantasq́ue in villis singulis reperit opes, fœcũdissima scilicet regione, & nullis antehac bellis attacta, vt auidissimæ plebi castrorum, quæ sola spe rapinarum exercitum sequebatur, copia pareret fastidium. Rex tamen assiduas ad principes Saxoniæ legationes, tum suo, tum principum suorum nomine destinabat, hortans eos, vt se dederent, atque

in clementia eius potiùs quàm in armis suis, quæ semel infeliciter tentassent, spem sibi deinceps ponerent. Sed illi haud dubiis indiciis compertum habentes, quanto in eos odio æstuaret, extremæ dementiæ esse iudicabant, vt ei præcipitanter sanguinis sui ius potestatemq; facerent, cuius iram tantis ante expeditionem supplicationibus mitigare nequiuissent: tamen mandauerunt ei verbis supplicibus, se pacem quàm bellum, clementiam eius quàm indignitatem semper maluisse, & eam si alio precio quàm proprio sanguine redimere potuissent, nunquam ad hæc extrema audenda experiendaq; processuros fuisse. quòd si vel nunc saltem post illatam cladem cor eius tetigisset Deus, vt calamitatibus eorum condoleret, quos penè vsque ad internicionem prostrauisset, se hoc gratanter amplecti, & obliteratis à corde suo omnibus malis, quibus in eos iram odiumque suum expleisset, deinceps ei fidos deuotosque futuros: si autem hoc aliter quàm per deditionem fieri non posset, cõsultius sibi esse, vt salua existimatione sua, incolumi libertate sua, in congressione publica morerentur, quàm dediti ritu pecudum iugularentur, vel diu in custodia habiti, insuper fame & siti aliisque cruciatibus macerati omni morte tristiorem vitam exigerent. Ad vltimum iussu regis profectus est episcopus Moguntinus, & alij quidam ex principibus, & hæc eadem viua voce cum eis egerunt, obsecrantes eos per Deum, vt postquam malè auspicatò rem certamini commisissent, & cladẽ multis posthac sæculis non abolẽdam accepissent; nunc saltem malo suo coacti, resipiscerent à stultitia, nec se gentem suam obstinata desperatione omnino perditum irent: se in conspectu omnia cernẽtis Dei fidem suam interponere, quòd si se vltro dedissent, aut eadem die, aut breuissimo pòst tempore deditione absoluendi essent, saluis sibi dignitatibus, beneficiis, prædiis, & aliis facultatibus suis. Econtra illi satis sibi aiebant re ipsa cognitam & spectatam esse, & principum fidẽ, & regis atrox atq; implacabile ingenium, cùm post illas cõditiones pacis, quas priore anno in Gerstigun rex principibus suffragium ferẽtibus, quàm sanctè firmasset, tam crudeliter in eos culpæ quam tunc condonauerat, vindictam exercuisset, nec principum fides periclitantibus quicquam opis præsidiiq; cõtulisset: proinde frustra eos rogare, vt fidem suã nunc experiantur quasi incognitam, quam in campis Thuringiæ luce clariùs multo suo incommodo experti fuissent. Ita defixi in sententia persistentes, haud procul à Magdeburg locis munitissimis se continebant: quia licet multitudine abundarent, cõgressionibus tamen deinceps abstinendum, nisi ineuitabilis necessitas incidisset, decreuerant. Tamen Vdo marchio [pro se] & episcopus Merseburgensis, & pauci alij nobiles Saxoniæ deditioni consenserunt: ex quibus Vdo marchio dato pro se obside filio suo, statim deditione absolutus est: episcopus in monasterium Loressan missus; alij diuersis principibus, vt ad tempus seruarentur, commendati sunt. Rex vsque Halberstat cum exercitu venit, omnia, vt cœperat, circumquaque ferro & igne depopulans. Goslariã quoque cum paucis perrexit, parcens loco ditissimo, & sibi semper gratissimo, ne quam admissa multitudine sentiret deprædationis iniuriam. Cumq; exercitus indies fame & siti deperiret, veteri frumento partim igne, partim tantæ multitudinis vsibus absumpto, nouo autẽ necdum maturo; cumq; spes nulla esset sine largioribus induciis & maioribus impensis bellum hoc confici posse: exoratus rex à principibus Saxonia excessit, & transitis finibus Thuringiæ, vbi Eschenewege peruenit, exercitum dimisit, acceptà à principibus firmissima sponsione, quòd ad iterandam expeditionem 11 calendas Nouembris, maiores & ambitiosiùs instructas sibi in Gerstigun copias adducturi essent. Quo in tempore nunciatum est regi Dietwinum Leodiensem episcopum, virum multis ornatum virtutibus, & per plures iam annos sacerdotio perfunctũ ab hac luce migrasse: cui protinus rex per interuentum Gozelonis ducis, propter eius excellens in militia meritum, successorem constituit Heinricum quendam Verdunẽsem canonicum, ipsi duci consanguinitate proximum. Quo ille beneficio regi deuinctus, operam suam futuræ expeditioni quàm maximam pollicebatur. Rex dimisso exercitu concitus Wormatiam venit. Nec multò pòst Burchardus præpositus Treuerensis ecclesiæ, qui ad regem Ruzenorum legatione regia functus ierat; [tantum regi deferens auri & argẽti] & vestium preciosarum, vt nulla retro memoria tantum regno Teutonico vno tempore illatum referatur. Qua regem mercede ad hoc tantum redimere volebat rex Ruzenorum, vt fratri suo quem regno expulerat, aduersum se non præberet auxilium:

quod

quod certè gratis etiam impetrare potuisset, quia intestinis ac domesticis bellis occupatus, ad externa tamque remotis gentibus inferenda bella, nullo modo vacabat. Per se magno muneri magnum addidit precium temporis opportunitas. Nam ingentibus recentis belli expensis ærarium regis exhaustum fuerat, & miles vehementer instabat, nuper exactæ militiæ præmium efflagitans: cui nisi ad votum regia largitione satisfeciſſet, haud dubiè constabat, quòd eum ad reliquam negotij partem, quę profectò maior restare timebatur, minùs deuotum habiturus esset.

Moguntinus archiepiscopus efferatus in Halberstatensem episcopum, pro eo quòd per eum potissimùm stetisse videretur, ne Saxones deditioni consentirent, spirituali armatura debellare parat, quem militari manu non potuerat. Legatum ei mittit, eumq; ad synodum euocat, intentans ei crimen periurij, ea de causa, quòd contra rempub. cui sub iureiurando fidem spopondisset, instructam aciem dux ipse belli duxisset; & hac occasione episcopatu eum deturbare, si vota sequatur effectus, machinatur, parum recolens, seipsum eadem noxa teneri, quia & ipse & cuncti principes regni, qui nunc partium regis erant, in hæc eadem contra regem bella à principio coniurauerant. Sed nuncius metu hostium, per quorum terras transeundum erat, retardatus est, ne ad legitimas inducias, sicut solemne est, ei diem diceret. Atque ita ineptum consilium eadem leuitate euanuit, qua cœptum fuerat. Synodum tamẽ eodem anno mense Octobri Moguntiæ congregauit, vbi inter alios episcopos qui conuenerant, aderat Curiensis episcopus, Apostolicæ sedis literas & mandata deferens, quibus ei sub interminatione gradus & ordinis sui præcipiebat, sicut antea quoque multis legationibus præceperat, vt presbyteros omnes qui intra suam diœcesim essent, cogeret aut in præsentiarum coniugibus renunciare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio abdicare. Quod dum facere vellet, exurgentes qui vndiq; assidebant clerici, ita eum verbis confutabant, ita manibus & totius corporis gestu in eum debacchabantur, vt se vita comite synodo excessurum desperaret. Sic tandem rei difficultate superatus, statuit sibi deinceps tali quæstione omnino supersedendum, & Romano pontifici relinquendum, vt causam quam ipse toties inutiliter proposuisset, ille per semetipsum quando & quomodo vellet peroraret.

Heinricus Spirensis episcopus, cùm iam thesauros ecclesiæ Spirensis penè omnes puerili leuitate dilapidasset, & prædia militibus suis in beneficium erogasset [tempore Heinrici tertij imperatoris] & tantum, vt vix in dimidium annum sumptus ei ex reditibus ecclesiæ ministrari possent, inopinata morte subtractus est. de cuius obitu dignam memoria visionẽ vidit clericus quidam, qui ei defuncto protinus in episcopatum successit, nomine Huzmannus. Putabat se in choro Spirensi cum episcopo & cæteris clericis stare: & ecce ingrediebantur chorum tres viri; vnus exacta ętate, canicie veneranda; duo iuuenes tanquam in obsequium senioris destinati. Cumq; in medio chori aliquandiu taciti constitissent, ait senior his qui circa se erant iuuenibus: Quid tardatis, quod vobis iussum est explere? At illi, Tuum, inquiunt, pater est primò aduersus eum dictare sententiam, & nos sine dilatione quicquid iudicaueris exequemur. Et ille, Propter multa, inquit, mala, quæ in locum hunc & in sanctam Dei genitricem operatus est, egressa est a Deo sententia, vt interficiatur. Ad hanc vocem corripientes episcopũ decollauerunt, & truncum in ligno crucis, quod in eadem ecclesia in sublime elatum stabat, suspenderunt. Cumque mane facto, clericus nimio horrore concussus, episcopo somnum retulisset, visus est ei quasi deliramenta loqui, & propter sospitatem corporis sui optimeque constantem omnibus membris vigorem suum, nullum tam è vicino imminentis exitij sensum admisit. Et ecce septimo dehinc die, cùm ad vespertinalem synaxim cum fratribus in choro staret, sensit repentè paruulam sibi instar puncti pustulam in collo excrescere, qua paulatim in immẽsum intumescente, ante mediam noctem defunctus est.

Post abductum de Saxonia regis exercitum, iterum Saxones & Thuringi crebra conuenticula faciebant, in quibus plebs contra principes, & principes contra plebem grauissima simultate tumultuabantur. Succensebat plebs principibus, quòd eam ad sumenda contra regem arma importunis suasionibus impulissent, & nunc cùm ad certamen ventum esset, ipsi fuga elapsi, plebem prosternendam, conculcandam,

& ritu inertium pecudum iugulandam hostibus exposuissent. Irascebantur principes plebi, quòd ipsis in aciem progressis, & pro numero suo satis impigrè rem gerentibus plebs intra castra inerti ocio desedisset, & periclitantibus plurimũ irritæ spei, nihil opis præsidiique diu expectata contulisset. Tum verò omnes in cõmune Saxones, omnes Thuringos infestissimè auersabantur, & cum his iustiùs quàm cum rege bellum sibi fore dicebant, quòd in fugam verso Saxonico exercitu, Thuringi per omnes vias & compita oppositi, fugientes inuaderent, raperent, lacerarent, & ignominiosa nuditate fœdatos de suis finibus effugarent. Iam in eo erant, vt ad vim magnumque aliquod malum iurgia spectare viderentur: sed episcopus Halberstadensis & Otto dux quondam Baioariæ, quorum potissimùm consilio bellum Saxonicum administrabatur, efferatæ multitudinis animos salubri moderatione mitigabant; orantes eos per Deum, ne arma quæ pro vindicanda libertate sua concorditer sumpsissent, nunc diabolico furore raptati, in propria viscera retorquerent, neu hostibus suis qui luctuosam à se victoriam reportassent, per intestinam hanc seditionem animos audaciamque pararent: præterea cernentes, quòd infractam prima aduersitate plebem vehementer iam belli pœniteret pariter & tæderet: veriti etiam (vt semper varium & instabile est plebis ingenium) ne ipsos principes captos regi traderent, & suam salutem eorum sanguine redimerent, retulerunt ad eos de pace instauranda, suaseruntque, vt quomodò semel accepta clades belli, cuius tædium horroremque incussisset, omnem nunc operam verterent ad placandam regis aduersum se indignationem. Grataner nimis hoc auditum acceptumque est ab omni plebe: statimque episcopum Bremensem, & Vdonem marchionem collato consilio ad regem miserunt, orare per Deum, vt saltem nunc sanguine eorum exsaturatus, iracundiæ suæ modum poneret, nec exiguum gentis Saxonicæ, quod atrocissimæ cædi superfuerat, vsque ad internicionem deleret; diẽ potiùs locumq; cõstitueret, quo tutò venire, tutò causam dicere liceret: se iuxta iurisdictionẽ omnium regni principum, de omni iniuria qua se læsum diceret, paratos ei ad votum satisfacere: omnem postremò satisfactionem proponere, omnia salua modò vita & libertate libenter passuros fore, si tantum expeditionem, quam aduersum se omnibus regni principibus indictam comperissent, ad tempus inhiberet. Ad hæc rex ait, se nec eis, nec cuiquam iustam satisfactionem de culpa proponenti veniam negaturum: de tanto autem tamque atroci negotio præcipitanter sententiam ferre, nec velle nec debere, donec principes regni in vnum conuenirent, in quorum communem ignominiam læsæ regiæ maiestatis iniuria redundaret; & quorum tam virtute bellum transigendum, quam consilio pax reparanda esset: præsertim cùm iam sæpenumero bona & pacifica promittentes fefellissent, se principibus suis in expeditionem coadunandi exercitus diem 11 calendas Nouembris constituisse in Gerstingun: si eos patrati facinoris reuera pœniteret, eò venirent, accepturi illic quamcunque regni principes æquam iudicassent prò admissa temeritate sententiam. Hoc vbi Saxonibus nunciatum est, ingens eos metus inuasit: omnésque certatim animi conatus intendunt ad placandam, quoquo modo possint, regis iracundiam; ea præ omnibus cura habita, vt expeditionem, quæ tam atrociter indicta fuerat, præuerterent; recolentes quantum calamitatis superiore expeditione accepissent; & haud dubiè scientes, quòd infestiorem nunc hostem instaurata post fugam bella sibi redditura essent. Itaque supra memoratos nuncios, & cum his Hildenesheimensem episcopum mittunt: nec regi solùm, sed cunctis etiam principibus pro recuperatione pacis obnixiùs supplicare iubent: omnem admissi facinoris satisfactionem etiam supra leges & natales suos promittunt. Et ne verbis minus fidei sit, obsides ipsis legatis, quantos accipere velint, tradunt, quibus se obligent, nulla vnquam leuitate, nulla necessitate, nulla ingruentium casuum mutabilitate promissionibus suis defuturos fore. Sed rex comperto per occultos indices, quòd id molirentur, omnibus modis satagebat, ne qua deinceps ante instructam expeditionem legatis Saxonum copia fieret colloquendi secum; præcauens scilicet, ne fortè principes regni supplicationibus eorum & satisfactionis humilitate euicti, clementiorem in eos animum acciperent: quin imò tam honòri quam iracundiæ suæ hoc consultius fore iudicabat, vt si fieri posset, nouis occasionibus veteres inimicitiæ instaurarentur, & vulnus quod præ

pro-

properè in cicatricem obduci metuebat, recentibus plagis exulceraretur. Ad hoc efficiendum nouo & exquisito vtitur artificio: simulat se à Salomone, viro sororis suæ, rege Vngariorum, in Vngariam euocatum, vt lites quæ inter ipsum erant, & Ioiadam qui eum regno expulerat, habito cum vtriusque familiari colloquio componeret. Huius itineris prætextu, elusis omnibus regni principibus, in Boëmiam proficiscitur; nullum secum habens ex principibus, præter Herimannum comitem de Glizberg, equites autem expeditos, & tanto negotio allectissimos penè quingentos, qui reiectis sarcinis & cæteris bellorum impedimentis, itineri tantùm & certamini se expedierant. Assumpto in Boëmia duce, & exercitu Boëmico, per occultos ac difficilimos tramites in Saxoniam contendit, sperans se eos (vt dici solet) inter oscitantes, cùm inopinatus irrueret, facilè oppressurum, aut si rebellare tentarent, iustam deinceps aduersum eos belli & satisfactionis non suscipiendæ causam habiturum. Igitur vsque Misenen peruenit vrbem, sitam in confinio Boëmiæ & Saxoniæ: ibi à ciuibus pacificè in ciuitatem susceptus, episcopum ciuitatis ipsius comprehendit, omnia quæ eius erant diripuit; hoc solo reum maiestatis eum adiudicans, quòd toto tempore belli Saxonici nullos ad eum seruatæ erga rempub. fidei indices nuncios vel literas destinasset. Cæterùm homo ecclesiasticæ paupertatis, & nihil aut parum habens pompæ militaris, vota forsitan contra rempub. facere, arma ferre non poterat, nec magnum vel his vel illis partibus momentum, amicus siue inimicus extitisset. Paulo vlteriùs progressus villas nonnullas incendit; homines pleroſque ingenuos in deditionem accepit, cùm repentè præmissi exploratores retulerunt, iamdudum consilij huius famam ad Saxones præuenisse; eos contractis plusquam 15 millibus armatorum haud procul castra posuisse, paratos cum eo proxima die, nisi satisfactionem eorum pacisque conditiones vltro susciperet, collatis signis confligere; postremò de eius suorumq; omnium salute actum esse, si vel vltrà progredi, vel in eisdem castris posteram diem opperiri vellet, præsertim cùm nullum vndique concluſis effugium pateret, nec periculum manu propulsare multitudine impares possent. Ingens omnes qui cum rege erant, metus perculit, vehementerque eius ineptiam incusabant, quòd cùm successus suos nimiùm ipse vrgeret, & morarum impatiens multorum annorum bella vno impetu conficere immoderata præsumptione festinaret, se suosque hostibus puerili leuitate prodidisset. Eorum monitis obtemperans, citato quantum poterat reditu in Boëmiam vnde eruperat, se recepit: quem abeuntem quidam ex Saxonibus expediti equites insciis principibus insecuti, priusquam Saxonia excederet, oppressissent; nisi Boto comes qui ad Saxones à rege orator ierat, prouocare eos ad deditionem, vel (quod verius est) vana pollicitatione veniæ implicare eos, ne persequerentur abeuntem, hac arte eos fefellisset. Digrediens à castris Saxonum, cùm eos paulatim vestigia sua insequi cerneret, iter vnius diei, quo ad regem redire poterat, longos anfractus, & longa viarum dispendia legendo, vix triduo cõfecit, vt per hanc scilicet moram rex elusis hostibus in tutum euadere potuisset. Ita periculo liberatus rex militem suum labore ac vigiliis, tum potissimùm fame ac siti penè vsque ad defectionem spiritus confectum, post paucos dies Ratisponam reduxit, è vicino iam imminente die, quo in expeditionem exercitus adunandus erat, inuenitque ibi legatos Saxonum multo iam tempore reditum eius præstolantes: quos responsum differendo diu suspensos tenuit, vt redire ad suos, nisi sub ipso imminentis iam expeditionis articulo, & penè incumbente iam ceruicibus eorum hostili gladio non possent. Cumq; sub idem ferè tempus Dedi marchio longa ægritudine absumptus decessisset, marchiam eius Boëmico duci in præmium exactæ militiæ dedit, tametsi vxor marchionis Adala filium suũ, cui hæreditaria successione marchia debebatur, ei paulo antè pro se obsidẽ misisset, & ipse marchio post recuperatam pacem in Gerstingun intemeratam semper erga regem remq; publicam fidem seruasset. Interea Saxones & Thuringi inter spem & metum, inter pacem & bellum, inter comminationes & supplicationes, vario curarum æstu fluctuabant: nec quid agerent, quo se verterent, quibus modis impeditam rem explicarent, crebra conuenticula facientes, deliberare poterant. Censebant alij, quomodo rex ad internicionem totius Saxonicę gẽtis animum obstinasset, vt quicquid Saxoniæ vel Thuringiæ hostilis exercitus reliquũ fecisset, id ipsi iecto igne absumerent, & sic cũ omnibus suis vltra fluuium Albim cõ-

mearent: alij, vt Luiticios infestissimam nomini Christiano gentem finibus suis excirent, & barbaro milite aduersus barbarum atque implacabilem hostem vterentur: alij, vt castella quæ rex per Thuringiam & Saxoniam dirui iusserat, instaurarent, & locorum difficultate, quoniam armis non possent, salutem suam, quoad indignatio domini deflagraret, tutarentur. Sed plebs omnem spem suam ab armis ad preces verterat: quæ si non proficerent, incunctanter animo fixerat, omnia fœda etiam atque crudelia potiùs tolerare quàm se certamini committere, & ancipitem fortunæ aleam, quam semel infausta congressione experta fuisset, denuo tentare. Econtra principes, quibus primùm authoribus ea rabies inarserat, sedulò instabant, obsecrantes, vt pristinæ virtutis memores crimen non inferrent gloriæ suæ, nec optimè cœpta fœdissimè nunc desererent. quòd prima congressione res secus cessisset, id causæ extitisse, quòd nec regem nec principem habuissent, cuius ductu & auspicio bellum gerere, ad cuius imperium castra locare, in aciem procedere, manum cum hostibus conferre, & cætera militaris disciplinæ munia obseruare, sacramenti militaris religione cogerentur; si is scrupulus ademptus esset, nullum regem, nullum deinceps exercitum virtuti Saxonicæ insuperabilem fore: proinde malæ rei, pessimæ spei, vnicum hoc remedium, & aduersus insolentiam hostium vehemens telum esse, si regem sibi crearent, & in eius verba iurarent, se pro patria, pro coniugibus, pro liberis, pro legibus, pro libertate sua vsque ad mortem militaturos esse. In his & huiusce modi deliberationibus, cùm sæpe septem, sæpe 14 dies continua consultatione triuissent, incertiores semper quàm venerant domum reuertebantur. Ita cùm omnia deliberando pertentassent, omnia discussissent, propter acceptæ cladis recentem memoriam, nihil rationibus suis satis tutum, satis firmum putabant. Rex x1 calendas Nouembris iuxta condictum venit in Gerstingun: venerunt omnes Teutonici regni episcopi & comites: aderat Diodericus dux Mosellæ regionis: aderat Gozzelo dux Lotharingiæ, tantas habens copias, ita militaribus armis instructas, ita de tota cui præerat regione, seueriſſimo delectu habito, exquisitas, vt solæ cæterum regis exercitum & numero & bellici apparatus gloria præcellere ac supergredi viderentur. Alij duces, Rudolphus scilicet dux Sueuorum, Welf dux Baioariorum, Bertholdus dux Carentinorum, regi auxilium suum petenti denegauerant: pœnitentes (vt aiebant) superiori expeditione in irritum fusi tanti sanguinis; offensi etiam regis immiti atque implacabili ingenio, cuius iracundiæ incendium, nec lachrymæ Saxonum, nec inundantes campis Thuringiæ riui sanguinis restinguere potuissent. Cæteri tamen principes qui frequentissimi conuenerant, magnum satis ac validum exercitum fecerant, ei tamen longè ac multò imparem, quem prior illa expeditio contraxerat. Saxones & Thuringi vltima iam necessitate exciti, amplissimo numero conuenere, & positis castris haud procul à curte regia Northusun, archiepiscopum Bremensem, episcopum Hildenesheimensem, Vdonem marchionem regi obuiam in Gerstingun miserunt; obnixè postulantes, vt à latere suo principes quos vellet, ad eos transmitteret; paratos se, collato cum eis consilio, omnibus quæ iusta sint, promptissimè assensum præbere. Abnuit rex: nec principes suos de tam remotis regni partibus ad sententias dicendas confluxisse, sed vt manu militari ab hostibus communes reipublicæ iniurias expostularent. Sed cùm ei hoc vix & ægrè supplicatio legatorum extorsisset: nullus erat ex principibus, qui eo munere fungi consentiret: singulis videlicet timentibus, ne vel apud regem perfidiæ notarentur, si quid in Saxones clementiùs agerent, vel apud Saxones mendacij crimine infamarentur, si veniam eis admissi pollicerentur, quam incunctanter scirent, nullam eos à rege consecuturos. Triduo in hac cunctatione cessatum est, legatis assiduò euntibus ac redeuntibus, atque in eadem verba regis & omnium principum aures obtundentibus. Nec propterea rex profectionem distulit, sed instructo exercitu, prælatis militaribus signis, lento quotidie gradu in vlteriora populabundus contendebat. Tandem placuit mitti ad eos Moguntinum archiepiscopum, Saltzburgensem archiepiscopum, Augustensem episcopum, Wirzeburgensem episcopum, & cum his ducem Gozzelonem, cuius potissimùm in ea expeditione authoritas valebat, & in eo omnium quæ agenda erant, summa & cardo vertebatur, pro eo, quòd licet statura pusillus, & gibbo deformis esset, tamen opum gloria, & militum lectissimorum copia, tum sapien-

sapientiæ & eloquij maturitate cæteris principibus quamplurimum eminebat. Hos quinque nominatim ad colloquium suum Saxones expetierant, quòd hos constantissimæ fidei & veritatis esse compererant, & quicquid hi spopondissent, ratum fore haud dubiò credebant. Cúmque in castra Saxonum venissent; prouoluti pedibus eorum principes Saxoniæ, obtestabantur per Deum, vt calamitatis eorum misererentur quos regis inclementia, & primò ad audẽdum hoc immane facinus coëgisset, & nunc victos, & penè vsque ad internicionem deletos, ad exitiales cruciatus insatiabili odio deposceret. Quòd si legibus, si iudiciis, si more maiorum innocentiam suam asserere permittantur, facilè crimen refellant, & se acceptas in Gerstigun pacis conditiones nullo deinceps ausu temerario violasse probent; vel si probare nequeant pœnas, quas leges & scita maiorum in similium criminum reos sanxerint, persoluere non abnuant: nunc verò nouo crudelitatis genere innocentibus refellendi criminis copiam non dari, placationem non recipi, satisfactionem non admitti, sed semel conceptæ indignationis virus, ita penitus imis insedisse visceribus, vt non alio medicamine, quàm totius Saxonicæ gentis exterminio sedari valeat. Proinde videant ipsi memores humanarum rerum, ne fortè pestilentis huius exempli contagium, sumpto ab Saxonibus exordio, cęteros etiam quandoque regni principes inficiat: & ita nunc infelicibus euentis Saxonum moderentur, ita calicem hunc fellis & absynthij misceant & propinent Saxonibus, vt sibi quoque paulo pòst eundem meminerint esse bibendum: se iam incisa spe, omissa deinceps salutis propriæ cura, hoc firmiter animo statuisse, vt quicquid illi agendum censeant, suadeant, iubeant, incunctanter agant, nec tuarum partium studio patiantur vlterius totius reipublicæ statum periclitari. Ad hæc illi respondérunt; se causam qua primùm aduersus regem arma sumpserint, non admodum improbare, nec placere sibi obstinatum ad perniciem eorum regis animum & pertinax odium; consensisse tamen in hoc omnes regni principes, de vsurpato in republica nouo hoc, & multis retro seculis inaudito facinore, non aliter regi vel reipublicæ posse satisfieri, quàm vt se absque vlla exceptione dedant; sibi autem quorum hoc consilio agant curæ futurum, vt nihil ex hac deditione, quod saluti eorum, quod honori, quod rei familiari officiat, experiantur. Aduersus hanc vocem vehementer infremuit vulgus Saxonicum: durumque omnibus visum est, & intolerabile, ei sanguinis sui ius potestatem que facere, cuius crudelitatis tam clara cepissent experimẽta: quia post depopulationes Thuringiæ & Saxoniæ, post multa hominum millia cæsa, adhuc spirans minarum & cædis, omnia aduersum eos mundi regna concitasset: cuius iracundiæ in secundis rebus non pietas, non miseratio, non Dei, non hominum respectus vnquam modum fecissent: satius sibi fore, vt æquo certamine congressi, more virorum fortium moriantur in bello, quàm vt in exiliis & carceribus ritu pecudum iugulati, ridiculum hostibus suis spectaculum præbeant. Econtra illi sedulò instabant deprecantes, vt salutaribus monitis adquiescerent, neque exiguum Saxonici nominis, quod cædi ac depopulationi superfuisset, vana desperatione perditum irent; se si minus salutis eorum, at propriæ existimationis curam permaximam habere, qui profectò maculam sibi & crimen nulla deinceps ætate, nulla virtute abolendum contraherent, si fidei suæ creditos aduersitatis cuiusquam vel leuis aura perstringeret: proinde ituros se ad regem, & si tutò fidem dicere, tutò veniam polliceri possent compertures, & quæ comperta fuissent, die postera renunciaturos. Rex gratissimè amplexus pacis conuentionem promisit, & (sicut vulgata in plurimos fama loquebatur) etiam iusiurandum dedit, nihil se in eos si dediti fuissent, præter voluntatem & sententiam acturum eorum, quorum opera & beneficio incruenta sibi hæc victoria obtigisset. Sæpe itum ac reditum est: sæpe Saxones refutato deditionis consilio arma expediri, atque in aciem signa efferri conclamauerant, dum omnia fide regis tutiora sibi arbitrarentur. Sed Gozzilo dux, & qui cum eo erant episcopi, satis impigros se exhibuerunt negotio, & ferocientis multitudinis tumultum nunc minis, nunc blanditiis comprimebant: pollicentes, & quia verbis parum fidei erat, etiam sub iureiurando confirmantes, non salutis, non libertatis, non prædiorum, non beneficiorum, non cæteræ supellectilis suæ vllam eos iacturam sensuros, sed postquam faciem regis & regni maiestatem momentanea satisfactione magnificassent, statim de-

ditione absoluendos,& patriæ libertatiq́e,in nullis imminuto sibi conditionis suę statu,restituendos esse. Non verba, non iuramenta, non promissiones vllæ principibus Saxoniæ metum ademerant, sed quia nec vtiliter hostibus congredi numero ac virtute impares valebant,nec bellum diutius trahi,plebe iam olim tædio affecta,& pacis recuperandæ cupidissima,poterat;post longas deliberationes, post multas tergiuersationes, lachrymantes, atque alta suspiria ab imis trahentes visceribus, tandem deditioni consenserunt, & fidem principum regisq́e clementiam propriæ salutis periculo experiri statuerũt. Quod vbi protinus per exercitum regis celebris rumor vulgauerat;ingens gaudium,vehemens erat gratulatio: omniq́e triumpho illustriorem, omnibus spoliis opimiorem æstimabant victoriam,quòd adempta sibi fuisset necessitas,cum his manum denuo conserendi, qui prima congressione,extinctis penè omnibus Sueuiæ ac Baioariæ luminibus,luctuosam victoribus victi cladem intulissent. Postera die rex ad suscipiendos eos in media latè patentis campi planitie, in loco qui dicitur Spiraha; assedit,toto exercitu ad hoc spectaculum solemniter euocato, latissimo inter constipatam multitudinem vacante spacio; vbi dum procederent,totius exercitus oculis conspicui forent.Igitur introducuntur per ordinem Saxoniæ ac Thuringiæ primò principes, Wezil archiepiscopus Magdaburgensis, Bucco episcopus Halberstatensis, Otto dux quondam Baioariæ,Magnus dux Saxoniæ, Herimannus comes patruus eius, Fridericus Palatinus comes, Diedericus comes de Cadalenburg, Adelbertus comes de Thuringia,Rudeger, Sizzo, Berenger, Bern, comites; deinde ingenui omnes qui generis vel opum claritate aliquantulum eminebant in populo: &,sicut conuenerat,absque vlla exceptione regi se dediderunt. Rex eos principibus suis singulis singulos, donec de eis communi consilio deliberaretur, seruandos commisit, & paulo pòst rupto fœdere,contemptis omnibus quibus se obligauerat iurisiurandi vinculis, eos per Galliam,Sueuiam,& Baioariam,per Italiam & Burgũdiam deportari fecit:beneficia quoque eorum militibus suis quorum præcipuè opera in bello Saxonico vsus fuerat, distribuit: commoratus etiam paucis diebus in Thuringia,castellum in Asenberg instauratiuit,præsidiumq́; imposuit, præcauens, ne quid post digressum suum instabilis vulgi leuitate nouaretur:præterea ingenuis omnibus,qui vel casu abfuerant,vel metu se subtraxerant, diem statuit; ante quem si in deditionem non venissent, tanquam hostes publici ab omnibus, quibus resp. curæ esset, ferro & igne infestarentur. Atq; ita dimisso exercitu,victor rediens,Natalem sancti Martini Wormaciæ celebrauit.

Interea Romanus pontifex crebris legationibus,& Babenbergenses clerici assiduis supplicationibus vehementer regi imminebãt, vt iam diu vacanti ecclesiæ Babenbergensi rectorem prouideret: siquidem prior episcopus, licet extrinsecis ecclesiæ possessionibus,militum suorum(vt suprà dictum est)præsidio fultus, contra vetitum incubaret;nullam tamen pontificalis officij administrationem vsurpabat,apostolici anathematis religione absterritus. Cúmque regi in pace & in bello,tranquilla seu turbata respublica, semper commodissimè affuisset, & scandalizatis in eo cæteris regni principibus, solus ille nunquam scandalizatus fuisset, sed in cunctis quæ ei accidissent calamitatibus pondus diei & æstus cum eo inconcussa fide portasset:nunquam tamen rex vel leui verbo calumniatoribus eius obstitit:quin imò haud grauatè aduersus eum accusationem recipere videbatur,eò videlicet (vt plerique interpretabantur) intendens, vt per huius deiectionem via sibi patefieret ad Wormatiensem episcopum, & alios nonnullos, quibus in vltionem pristinæ defectionis iampridem summa ope calumniam struere sentiebatur. Igitur profectus Babenberg, Rupertum Goslariensem præpositum in Natali sancti Andreæ Apostoli pro eo ordinari fecit episcopum,virum pessimæ existimationis in populo, eò quòd regi familiarissimus & omnibus eius secretis semper intimus fuisset, & omnium quæ rex perperam & præter regiam magnificentiam in repub.gessisset,potissimus incentor extitisse putaretur:& milites quidem acerrimè factum improbabant, quòd scilicet viuẽte priore episcopo,nec canonicè ad synodum euocato, nec canonicè adiudicato alius ad adulterandam ecclesiæ Babenbergensis castitatem superordinatus fuisset episcopus. Clerici autem, etsi eos quàm maximè offenderet persona ordinati, haud sanè bonum testimonium habens ab his qui foris erant; malebant tamen qualemcunque habere,quàm eum aduersus quem sedem

Apostoli-

Apostolicam appellauerant, & cuius vitæ institutionisque lugubrem tragœdiam, toto mundi huius theatro decantandam vulgauerant, recipere.

Postera die cùm ad eligendum Fuldensem abbatem rex cum principibus assedisset, grandis erat inter abbates & monachos, qui ex diuersis locis frequentes confluxerant, concertatio: tanquam solemniter indicto agone singuli pro virili portione currentes, alius aureos montes, alius ingentia beneficia ex agro Fuldensi, alius solito impensiora in rempublicam seruitia promittebant, nec prorsus in promittendo modum aut modestiam vllam seruabant. Et ô mores, ô tempora, ô abominationem desolationis stantem in loco vbi non debet, & mammonam nostris temporibus publicè sedentem in templo Dei, & extollentem se supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Abbates & monachi ita ambitionis spiritu præcipites rapiebantur, vt eos à cupiditate sua non pudor nominis Christiani, non habitus arctioris propositi, non ipsum denique deterreret recens exemplum Babenbergensis episcopi: quem pridie viderant non aliam ob causam & episcopatu priuatum & communione, quàm quòd ad sacrum ordinem illicita largitione aditum sibi affectasset. Horum impudentiam rex vehementissimè (vt dignum erat) detestatus, cùm hinc inde importunè obtundentium precibus vrgeretur: repentè diuino (vt creditur) spiritu actus, monachum quendam Herueldensem Ruzelinum nomine, qui pro causa monasterij iussu abbatis sui ad curtem venerat, in medium euocat, & nihil minus suspicanti, etiam inopinatæ rei miraculo penè exanimi, baculum pastoralem offerens, primus ipse abbatem eligit, dein cæteros tam monachos quam milites, vt in electionem eius consentiant, obnixè efflagitat. Ita, cunctis qui aderant lætissima acclamatione suffragium ferentibus, abbatiam suscipere iubetur. Et cùm diu nunc imperitiam suam, nunc malam valetudinem, nunc abbatis sui absentiam causatus restitisset, vix tandem aliquando præsentium episcoporum obtestatione adiuratus, suscipere consensit. Similiter defuncto nuper Vdalrico abbate de Loressan, cùm monachi & milites in electionem præpositi concorditer adunati ad curtem venissent, neque rex aliter sensurus putaretur, propter multa seruitia quibus ille, dum præpositus monasterij esset, gratiam dilectionemque eius officiosa admodum sedulitate redemerat: rex alium quendam eiusdem cœnobij monachum Adelbertum nomine, qui cum cæteris fratribus nihil tale opinatus aduenerat, repentè iniecta manu in medium protrahit, & rei nouitate attonito baculum pastoralem cunctis stupentibus tradit.

Herimannus Babenbergensis episcopus, comperto quòd alius in locum eius subrogatus esset episcopus, cùm omnis iam ei spes adempta esset recuperandæ deinceps dignitatis suæ, nec ad eludendam Romani Pontificis sententiam vllum vltrà pateret diuerticulum, in monasterium cui nomen est Suarza, secessit, ibiq; sub Eggeberto abbate sanctę conuersationis habitum suscepit, statimque assumpto secum eodem abbate suo, Romam profectus est. Cùm de inobedientia sua humiliter apud sedem Apostolicam pœnitentiam egisset, & anathemate liberatus, & sacerdotalis ministerij præter pontificalem dignitatem denuo licentiam est consecutus.

Annum hunc multis cladibus insignem, potissimùm lugubrem fecit obitus Anselmi Colonien sis archiepiscopi, qui post longam ægrotationem qua dominus vas electionis suæ in camino tribulationis transitorię purius auro, purgatius mundo obryzo decoxerat, 2 nonas Decembris beato fine perfunctus, ad Angelos ex hominibus, ad immortalia ex mortalibus transmigrauit. Testantur hoc signa & prodigia quę quotidie circa sepulchrum eius dominus ostendere dignatur, ad confutandam impudentiam eorum qui paulo antè vitam eius sanctissimam, atque ab omni huius mundi labe quantum ad hominem integerrimam, liuido dente carpebant, & preciosam margaritam iam olim cœlestis regis diademati destinatam, fallis rumoribus obfuscare conabantur. Is in Babenbergensi ecclesia, in ludo tam diuinarum quàm secularium literarum enutritus, postquam adoleuit, nulla commendatione maiorum (erat quippe loco mediocri natus) sed sola sapientiæ ac virtutis suæ prærogatiua imperatori Heinrico innotuit: à quo in palatium assumptus, breui apud eum præ omnibus clericis, qui in foribus palatij excubabant, primum gratiæ & familiaritatis gradum obtinuit, hoc præcipuè diligentibus in eo omnibus bonis, quòd iusti ac recti admodum tenax erat,

atque in omnibus cauſis pro ſuo tum ſtatu, non adulando vt cæteri, ſed cum magna libertate obloquendo, iuſtitiæ patrocinabatur. Erat autem præter virtutes animi & morum gloriam, corporis quoque boni ornatiſſimus, ſtatura procerus, vultu decorus, lingua promptus, vigiliarum & inediæ patientiſſimus, poſtremò ad omne boni operis exercitium naturæ muneribus affatim inſtructus. Exactis in palatio haud multis annis, magna imperatoris, magna omnium qui eum nouerant, expectatione adeptus eſt Colonienſem epiſcopatum, atque ita deinceps in omnibus tam eccleſiaſticis, quàm reipublicæ negotiis haud imparem ſe acceptæ dignitati gerebat, & ſicut editioris loci inſignibus, ita cunctis virtutum generibus inter cæteros regni principes conſpicuus incedebat. Reddebat ſollicitus quę ſunt Cæſaris Cęſari, & quę ſunt Dei Deo, quia Colonienſis nominis maieſtatem & ſecularem pompam ambitioſiùs penè quàm aliquis ex præceſſoribus eius oſtentabat ad populum, nec propterea tamen inuictum inter tantas occupationum procellas ſpiritum vnquam relaxabat à ſtudio diuinarum rerum. Crebris ieiuniis corpus ſuum macerabat, & in ſeruitutẽ redigebat. Pernoctabat plerunque in orationibus, & per eccleſias, vno tantùm puero contentus comite, nudis pedibus diſcurrebat, & diem quidem in diſponendis priuatis ſeu publicis negotiis, noctem verò totam in opere Dei expendebat. Multa illius in pauperes, in peregrinos, in clericos, in monachos benignitas, mira liberalitas erat. Nullam intra diœceſim ſuam congregationem prætermiſit, quam non prædiis, ædificiis, ſtipendiis, ſua ſpecialiter donatione auctam vita decedens relinqueret: & planè apud omnes indubia fide conſtitit, ex quo Colonia fundata eſt, vnius nunquam epiſcopi ſtudio tantum opes & gloriam creuiſſe Colonienſis eccleſiæ. In iudicandis cauſis ſubditorum nec odio, nec gratia cuiuſquam à vero abducebatur, ſed ſemper in omnibus propoſitam indeclinabiliter ſequens æquitatis lineam, ad euertendum iudicium nec accipiebat perſonam pauperis, nec honorabat vultum potentis. Tum verò verbum Dei ita luculenter; ita magnificè diſſerebat, vt ſaxeis etiam cordibus ſermo eius lachrymas excutere poſſe videretur, & ſemper ad exhortationem eius planctu & vlulatu compunctæ multitudinis eccleſia tota reſonaret. Duas Coloniæ congregationes clericorum ex integro propriis impenſis inſtituit, vnam in loco qui dicitur ad gradus titulo ſanctæ Mariæ, alteram foras murum titulo ſancti Georgij martyris. Tres etiam congregationes monachorum diuerſis in locis ex ſuo conſtruxit, vnam in monte qui à præterfluente fluuio cognominatur Sigeberg, aliam in regione Sclauorum, in loco qui dicitur Salefelt, tertiam in regione Weſtphaal, in loco qui dicitur Graſcaf: quas omnes & auguſtiſſimis ædificiis excoluit, & exquiſitiſſimis eccleſiæ ornamentis illuſtrauit, & ampliſſimis atq; in multorum fratrum vſus ſufficientibus prædiis locupletauit. Cumque in omnibus Teutonici regni monaſteriis cerneret, antiquum illum regularis diſciplinæ feruorem admodum refrixiſſe, & monachos à vita communi ad rem familiarem curam omnem ſtudiumque conuertiſſe; graui tædio angebatur animus eius, quòd ingentibus expenſis nihil Deo dignum confecturus putaretur. Interea contigit, vt pro cauſa reipublicæ Romam pergeret. Cumque alias Italiæ regiones peragraret, principes eius regni, ne à rege deficerent, ſuis exhortationibus confortaturus, ad monaſterium quoddam cui Fructuaria nomen eſt, cauſa orationis diuertit. Ibi admiratus monachorum arctiſſimam, & ſecundum regulæ inſtituta conuerſationem, nonnullos eorum in opere Dei probatiſſimos ſecum rediens abduxit, & eos ad tradendam Galliis eiuſdem diſciplinæ formulam in Sigeberg conſtituit: prioribus monachis quos ex ſancto Maximino aſciuerat, quoniam in horum inſtituta concedere noluerant, honorificè in locũ ſuum remiſſis. Quod eius factum imitati cæteri Galliarum epiſcopi, alij ex Gorzia, alij ex Cloniaca, alij ex Sigeberg, alij ex aliis monaſteriis monachos euocantes, nouam diuini ſeruitij ſcholam in ſuis ſinguli monaſteriis inſtituerunt: adeoq; breui cõualuit felicis huius facti æmulatio, vt pauca intra Galliam monaſteria videamus, quæ non iam nouæ huius inſtitutionis iugum ſubacta receperunt. Ipſe verò monachos ſuos, iuxta quod in Fructuaria compererat, cernens arctiſſimis viuere diſciplinis, & conuerſationis eorum opinione longè lateq; vulgata, multos ad mundi contemptum inflammari, & eorum magiſterio ſe in via Dei erudiendos tradere; magnas Deo gratias referebat, quòd non confudiſſet eum ab expectatione ſua: omnem quoq; diligẽtiam adhibebat,

ne quam

ne quam earum rerum, quibus corporis imbecillitati consulendum sit, penuriam sustineret: honorabat ac venerabatur eos vt dominos suos: nec solùm abbati, sed decanis etiam monasterij ita subditus dictoque obtemperans erat, vt ad primum eorum imperium, quantumlibet grauibus publicæ seu priuatæ rei negotiis implicitus teneretur, ilico ex occupatis manibus surgeret, & omne quod iussissent, instar vilis mancipij exequeretur; cibos summa industria confectos quotidie, dum adesse potuisset, ipse eis inferebat, ipse apponebat, ipse potum miscebat, ipse reficientibus ad omne obsequium quolibet famulo promptior paratiorque assistebat: silentium quoque ac cæteras monasterij consuetudines, dum inter eos diuersaretur, ita attentus sollicitusque seruabat, ac si pro excessibus suis ipse quoque quotidie in capitulo eorum causam dicturus, & sententiam accepturus foret. Hoc eius in Sigeberg, hoc in Salefelt, hoc in Grascaf studium, hæc institutio erat. Porrò à rege grauissimis sæpenumero inimicitiis diffidebat, & cum acerrimis increpationibus obiurgabat, propter multa quæ præter æquum & bonum eius iussu vel permissu quotidie admittebantur in republica: vnde rex plerunque efferatus, omnia quæ illius erant ferro & igne demoliturum se comminabatur, plerumque autem supplex ei factus, amplissimis promissionibus iratum demulcebat & tam sui quàm totius regni ius potestatemque ei se facturum pollicebatur, si modò fidum eum sibi, nec adeò cunctis voluntatibus suis aduersum experiretur. Ad hæc ille in cunctis aiebat, quæ rectè & iuxta regiam magnificentiam conaretur, nusquam ei defuturam esse operam suam: si quid verò perperam, & contra leges ac scita maiorum, nequam hominum suggestionibus deprauatus, agere vellet, vt his consensum authoritatemque suam accommodaret, nullo se vel pretio redimi vel terrore compelli posse. Et nunc quidem in summam familiaritatem, & penè in regni consortium a rege assumebatur, nunc verò quomodo ea quæ in regno perperam gerebantur, vehementer detestaretur & acerrimè impugnaret, cum contumelia de palatio eiiciebatur, & ad extinguendum omnino nomen eius totum regni robur concitabatur. His vicissitudinibus per plures annos eius concertatio cum rege trahebatur. Neque enim lasciuiæ regis vel ratio modum faciebat, vel ætatis accessus, vel amici cuiusquam obiurgatio, sed quotidie seipso deterior efficiebatur, & ruptis omnibus humani, ne dicam Christiani, pudoris frenis, in omne quod animus suggessisset, flagitium præcipitantior ruebat: & oppressis iam terrore principibus, nullus erat, qui peccantem, & diuina atque humana omnia absque discrimine permiscentem, vel leui verbo auderet redarguere. Ad vltimum considerans archiepiscopus completam esse malitiam eius, & obstinatum in malis ingenium, nec tempore iam corrigi posse, nec ratione: anno penè ante exortum bellum Saxonicum petiit vacationem deinceps sibi dari ab exterioribus reipublicæ negotiis: & sic impetrato commeatu, in Sigebergense monasterium secedens, illic in vigiliis & ieiuniis, in orationibus & eleemosynis, quod supererat ætatis, exigebat, nec inde vspiam, nisi summa fortè ac ineuitabili necessitate extractus abscedebat. Cætera quæ circa reipublicæ administrationem vel egit vel passus est, si quis pleniùs scire voluerit, superiora libelli huius reuoluat, & singula eo quo gesta sunt, ordine & tempore, copiosè descripta inueniet. Sed pius Dominus, qui quos amat arguit & castigat, hanc quoque dilectam sibi animam ante diem vocationis suæ multis tentari permisit incommodis, vt scilicet ab eo omnem scoriam terrenæ conuersationis excoqueret caminus transitoriæ tribulationis. Primum, moto bello Saxonico, fratrem eius Wecel Magdaburgensem archiepiscopum & consobrinum eius Bucconem Halberstadensem episcopum tempestas inuoluit grauissimæ persecutionis. Contra hos, cùm non satis impigrè regi totius Saxonicæ gentis exterminium anhelanti opem ferret, naturæ profectò legibus & carnali affectione inhibitus, inuisus ei suspectusque efficitur; periurij ac perfidiæ insimulatur: ciues Colonienses, quibus paulo antè vnicè carus acceptusq; fuerat, ad interficiendum eum donis ac promissionibus sollicitantur. Sopito vtcunque hoc malo, duo ministri eius, qui in laribus eius familiarissimè obuersabantur, insidias ei tendunt, & nisi Dei misericordia malum hoc præuertisset, nihil tale suspicantem trucidassent. Alij cuidam, quem beneficiis suis maximè fidum sibi obnoxiúmque fecerat, familiares literas a se ipso in tabulis propter maiorem secreti * suum tantis vndique aduersitatum procellis iactatum, & penè naufragantem consolaretur & in-

ſtrueret. At ille exipſa tam operoſa ſecreti commonitione coniiciens aliquid regi reíque publicæ aduerſum his literis contineri, regi eas detulit. Quas ille deinceps in argumentum læſæ fidei archiepiſcopo improperans, necem ei & omnibus quæ eius eſſent, vltimum, ſi copia fieret, exterminium machinabatur. Item alius quidam ex miniſtris eius, quem Colonienſi eccleſiæ propria induſtria ipſe acquiſierat, quemq; ob hoc indulgentiſſimo ſemper affectu coluerat, & bonis omnibus etiam ſupra natales ſuos locupletauerat, repentè inſolentia ſeruili elatus, iugum eccleſiaſticæ ſeruitutis cœpit detrectare, ſeque in libertatem violento quodam iure fori cum magna archiepiſcopi cõtumelia aſſeruit. Tum verò crebris mortibus carorum ſuorum ita amaricatus eſt, & vulnere conciſus ſuper vulnus, vt ſaxeum quoque pectus, & ſupra petram fundatum ædificium, concutere poſſet tam vehemens ille turbo tentationis. Ad vltimum data Satanæ in carnem quoque eius poteſtate, vlcere peſſimo percuſſus eſt in vtroque pede, ita vt putreſcentes paulatim carnes defluerent, & hinc inde abducta cute, conſumptis carnibus, fœdo aſpectu oſſa nudarentur. Qui morbus primò pedes, deinde crura & femora miſerabili modo depaſtus eſt, ac ſic poſt diuturnam macerationem penetrans ad vitalia, animam ſuper argentum igne examinatum probatam, & purgatam ſeptuplum, de hac domo lutea tranſiniſit ad domum nõ manu factam æternam in cœlis. De qua re dimidio ferè anno, priuſquam vita excederet, certum eum fecerat manifeſta reuelatio. Viſus eſt enim ſibi domum, quanquam omni decore intus & foris reſplendentem, intrare. Et ecce in ſubſelliis iudicialibus, tanquam ad concilium ſolomniter euocati reſidebãt: Heriberthus Colonienſis archiepiſcopus, Bardo Moguntinus archiepiſcopus, Boppo & Eberhardus Treuerẽſes archiepiſcopi, Arnolphus Wormatienſis epiſcopus, & alij quam plures Galliarum epiſcopi, quorum alios ipſe in carne nouerat, alios fama tantùm vel lectione compererat, amicti omnes ſtolis pontificalibus, & habentes veſtem inſtar niuis candidam. Ipſe quoque candidis admodum ac preciolis indutus ſibi videbatur, ſed partem candentis veſtimenti, eam ſcilicet qua pectus tegebatur, ſordida quædam ac fœda caligo obduxerat, ac cæterum cultus eius ſplendorem ſua fœditate plurimùm obfuſcabat: quam tamen ipſe nimio rubore perfuſus, obiecta manu tegere ac celare, ne inſpicientium offenderet obtutum, conabatur. Videt præterea inter eos ſibi quoque ſedem miri decoris paratam, quam cùm occupare gaudio & exultatione æſtuans properaret, ſurgẽs Arnolphus Wormatienſis epiſcopus, modeſta voce eum prohibuit; dicens, reuerendos patres qui aſſiderent, nolle eum in ſuum admittere conſeſſum, propterea quòd veſtem eius turpis hæc macula fœdaret: cúmque iuſſus loco cedere, flens confectoque nimiùm animo egrederetur, inſecutus eum idem epiſcopus, Æquo animo, ait, eſto pater, maculam tantùm hanc, quæ veſtem tuam infecit, maturiùs ablui præcipe, quia non poſt multos dies beatæ huius manſionis conſortium & ſanctorum patrum quos aſpexiſti cõſeſſum voti compos percipies. Mane facto, cùm familiari cuidam ſuo viſionem retuliſſet, ille ſapienter rem coniiciens, Macula, inquit, hęc veſti tuę illita nihil aliud eſt pater, vt æſtimo, quàm memoria iniuriæ ciuium tuorum, qui te anno ſuperiore Colonia expulerunt, quibus te diuinæ pietatis reſpectu iam olim oportuerat admiſſi huius veniam dediſſe. Hæc, quod bona venia dixerim, pectori tuo tenaciùs quàm æquum ſit inſidẽs, & amariſſimo mœrore contra fas mentem tuam decoquens, cæteram ſanctiſſimæ conuerſationis tuæ claritatem moleſta quadam caligine obducit & obſcurat. Archiepiſcopus conſcientiæ ſuæ teſtimonio conuictus, ne inficiaretur quod audiebat, reatum ſuum humiliter agnouit, ſtatimque deſtinatis circumquaque nunciis ciues omnes Coloniæ, quos in vltionem iniuriæ ſuæ excommunicatos vrbe fugauerat, ad ſe euocauit, eisque proxima feſtiuitate paſchali (nam in Quadrageſima viſionem viderat) non ſolùm communionem eccleſiaſticam, ſed etiam bona ſua omnia quæ direpta fuerant, benigniſſimè reſtituit. Sic grauis illa tempeſtas, quę ſpiritu diabolico ſuſcitata totam concuſſerat Coloniam, cõquieuit: pater filios, filij patrem recognouerunt: archiepiſcopus amaritudine, populus metu & ſolicitudine, ciuitas liberata eſt ſolitudine. Archiepiſcopus iam à principio ſepulturam ſibi prouiderat Coloniæ, in eccleſia beatæ Mariæ, quæ dicitur ad gradus. Poſtmodum offenſus temeritate Colonienſium, qua in eum inaudita rabie debacchati fuerant, non modò animum, ſed corpus quoque ſuum de Colonia in Sige-

berg

berg transferendum censuit, ibiq; sepeliri se omni modo definiuit. Cumq; appropinquante die vocationis suæ, Coloniæ ægrotaret, iamque in extremo spiritu constitutus, animaduerteret populum Colonienſem grauiter nimis ferre, quòd tam desiderabili thesauro defraudandus esset; paululum relumpto spiritu in lecto consedit, acceptaque stola pontificali, vt videlicet verbis plus inesset authoritatis, familiares suos sub testificatione nominis diuini adiurauit, ne alibi eum quàm in Sigeberg poni sineret. Factum est ergo quod iusserat: defunctus enim post modicum, gloria ingenti, magno cleri & plebis studio, summo matronarum Colonienſium luctu in Sigeberg delatus, atque in medio ecclesiæ sepultus est; vbi quotidie per eius interuentum fideliter postulantibus multa præstantur diuinæ opitulationis beneficia.

1076. Rex Natalem domini Goslariæ celebrauit. Cumque eò omnes regni principes euocasset, vt de principibus Saxoniæ qui in deditionem venerant, communi consilio deliberaretur; præter ducem Boëmicum pauci admodum venerunt. Ab ipsis tamen qui venerant, iusiurandum exegit & accepit, vt non alium post eum, quàm filium eius tenerum adhuc infantulum, regem sibi eligerent. Ibi Otto dux quõdam Baioariæ, datis pro se duobus filiis suis obsidibus, deditione absolutus est: nec solùm in gratiam, sed in tantam quoque familiaritatem receptus est à rege, vt omnia deinceps consilia, tam de priuata, quàm de re publica, cæteris auricularijs familiarius cum eo communicaret: cæterorum qui se dediderant, nec mentio habita est. Colonienſis etiam clerus & populus ad eligendum sibi antistitem frequens cõfluxerat: quibus rex Hildolphum quendam Goslarienſem canonicum offerebat, atque vt eligerent, dedita opera insistebat. Illi contrà summa ope nitebantur, obiicientes, quòd homo statura pusillus, vultu despicabilis, genere obscurus, nec animi nec corporis virtutibus quicquã tãto sacerdotio dignum prætenderet: vnde indignitate rei, tanta in eum concitata sunt omniũ qui in curte regia erant, odia, vt ſicubi in publico apparuisset, omnes eum tãquam aliquod antiquitatis monstrum inconditis clamoribus & canticis perurgerent, lapidesque in eum & puluerem vel quodcunque aliud furentibus casus obtulisset iactarent. Sed rex recolens Annonis archiepiscopi constantiam, & inuictum aduersùm omnes nefarios suos conatus spiritum, consultò talem ei successorem ordinari satagebat, cuius facilitate ad omnia quæ vellet, pro libito suo abuti posset. Cumque diu multumque conatus nulla ratione, vt eligeretur, obtinere potuisset; Colonienſes infecto negotio in sua remisit, iterumque media Quadragesimæ rectius, si fieri posset, consultos præstò esse præcepit: contestatus quàm sanctè, se viuo aut nullum eos aut hunc habituros esse põtificem. Aderant præterea Hildebrandi papæ legati, denunciantes regi, vt secunda feria secundæ hebdomadæ in Quadragesima ad synodum Romæ occurreret, de criminibus quæ obiicerentur, causam dicturus: alioquin sciret, se absque omni procrastinatione eodem die de corpore sanctæ ecclesiæ Apostolico anathemate abscidendum esse. Quæ legatio regem vehementer permouit: statimque abiectis cum graui contumelia legatis, omnes qui in regno suo essent, episcopos & abbates, Wormatiæ dominica Septuagesimæ conuenire præcepit, tractaturus cum eis volens ad deponendum Romanum pontificem, si qua sibi via, si qua ratio pateret: in hoc cardine totam verti ratus salutem suam, & regni stabilitatem, si is non esset episcopus. Ipso tempore contigit papam per immissionem Satanæ grauissima pulsari aduersitate. Quidam vrbis præfectus Romanæ Quintius nomine, & generis claritate & opum gloria eminens valde in tota Italia, multa in possessionibus Romanæ ecclesiæ præter leges faciebat. Perlata ad papã querimonia, cùm eum sæpius modestè corriperet, nec quicquam proficeret secreta correptione, tãdem excommunicauit eum, arbitratus hoc saltem modo improbitatem eius coërcendam fore. Hinc ille maiori dementia efferatus, ipsa nocte Natalis Domini cum armatis inopinatò irruit in ecclesiam, in qua papa vestimentis pontificalibus indutus, sacro altari astabat, missarum solemnia celebrans, iniectaque (quod dictu quoque nefas est) in capillos eius manu multis contumeliis affectum de ecclesia protraxit, & priusquam vulgato per ciuitatem rumore populus frequens auxilio concurreret, in domum quandam munitissimã abripuit. Fama tam atrocis facti totam illico repleuit vrbem. Vndique ad arma conclamatur. Diuites & pauperes, nobiles & ignobiles, vno omnes animo accurrere, atq; in ipso statim orientis diei crepusculo domũ

Quintij oppugnare summa vi aggrediũtur: & nisi ille mali quod imminebat haud improuidus papam dimittere maturasset, domum ipsam, peremptis omnibus qui in ea erant, à fundamento euertissent. Papa interueniente, concitatæ multitudinis furor vix & ægrè compressus est. Romani, quod factum fuerat grauiter nimis & indignè ferentes, omnia quæ Quintij erant, tam intra muros quàm extra, ferro & igne demoliti sunt. Nec minùs ille multa militaris audaciæ facinora contrà faciebat, succendens & euertens omnia quæ poterat de possessionibus Romanæ ecclesiæ. Ita per multos dies non sine magno & harum & illarum partium dispendio simultas hæc trahebatur. Rex statuta die venit Wormatiam: venerunt etiam episcopi & abbates amplissimo numero. Commodè quoque conficiendis tantis rebus interuenit quidam ex cardinalibus Romanis, Hugo cognomento Blancus, quem ante paucos dies propter ineptiam eius & mores inconditos papa de statione sua amouerat, deferens secum de vita & institutione papæ scenicis figmentis consimilem tragœdiam: scilicet vnde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conuersatus, quàm peruerso ordine sedem Apostolicam occupauerit, quæ ante episcopatum, quæ post acceptum episcopatum, memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit. Huius authoritatem tanquam diuinitus sibi destinatam gratissimè amplexati, & promptissimè secuti, sententiam promulgarunt, quòd papa esse non possit, nec vllam, iuxta priuilegium Romanæ sedis, ligandi aut soluendi potestatem habeat, vel aliquãdo habuerit, qui tantis vitam probris ac criminibus commaculauerit. Cumque cæteri omnes damnationi eius nihil hæsitantes subscriberent, Adelbero Wirtzeburgensis episcopus, & Herimannus Mettensis episcopus aliquandiu restiterunt, dicentes, incongruum valde & contra canonum scita esse, vt episcopus aliquis absens, absque generali consilio, sine legitimis & idoneis accusatoribus & testibus, nec dum probatis criminibus quæ obiicerentur, condemnaretur; nedum Romanus pontifex, aduersus quem nec episcopi, nec archiepiscopi cuiusquam recipienda sit accusatio. Sed Wilhelmus Traiectensis episcopus, qui causam regis pertinaciùs tuebatur, vehementer imminebat, vt aut cum cæteris in damnationem papæ subscriberent, aut regi, cui sub iureiurando fidem spopondissent, protinus renunciarent. Is eo tempore regi admodum carus acceptusque erat, eique rex omnium quę priuatim vel publicè agenda erant, post se ordinationem delegauerat, vir secularibus literis apprimè eruditus, sed fastu nimio inflatus vix sese ferebat. Igitur ex nomine omnium qui conuenerant episcoporum & abbatum, plenæ contumeliarum literæ Romam destinantur, quibus denuncietur Romano pontifici, vt pontificatu, quem contra Ecclesiasticas leges vsurpasset, sese abdicet, sciatque post eam diem quicquid agat, iubeat, decernat, irritum haberi. Legati, vt iussum fuerat, summo conatu iter accelerantes, pridie quàm synodus indicta celebraretur, Romam ingressi literas tradunt: tunc cæteram legationem, sicut in mandatis habebant, verbo non minùs contumelioso quàm scripto exequuntur. Papa nihil permotus atrocitate nuncij, postera die, cùm clerus & populus ad synodum frequens confluxisset, in auribus omnium literas recitari fecit, & sic cunctis qui conuenerant episcopis id fieri decernentibus, regem excommunicat, & cum eo archiepiscopum Moguntinum Sigifridum, episcopum Traiectensem Wilhelmum, episcopum Babenbergensem Rubertum: cæteris qui conspirationis huius participes extiterant, die statuit, qua nisi Romæ præsentati causam dicerent, nouæ huius & insitatæ contra sedem Apostolicam rebellionis, similem cæteris excommunicationis sententiam sortirentur: porrò Ottonem Ratisponensem episcopum, & Ottonem Cõstantiensem episcopum, & Burchardum Losannensem episcopum, Eberhardum comitem, Vdalricum, & alios nonnullos quibus rex potissimùm cõsiliariis vtebatur, iam pridem excommunicauerat.

Gozilo dux Lotharingorum, cùm esset in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate quæ dicitur Antwerpha, occisus est per insidias (vt putabatur) Ruberti Flandrẽsis comitis. Cùm enim quadam nocte, quiescentibus omnibus, ad necessitatem naturę secessisset, appositus extra domum spiculator confodit eum per secreta natium, relictoque in vulnere ferro concitus aufugit. Vix deinceps VII diebus accepto vulneri superstes, IIII calendas Martij vita decessit, atque Werdunis iuxta patrem sepultus est. Magnum regni Teutonici robur ac momentum, quomodo (vt sæpe iam dictum est)

licet

licet ſtaturæ puſillitate, atque gibbo deſpicabilis videretur, opum tamen gloria, & fortiſſimorum militum copia, prudẽtiæ quoque maturitate, poſtremò totius vitæ temperantia longè cæteris principibus ſupereminebat.

Rex finito in Wormatia colloquio concitus Goſlariam rediit, ibiq́ue iram ſuam, qua multo iam tempore in Saxones anxiè æſtuauerat, omni crudelitate explebat. Principes Saxoniæ, qui in deditionem venerant, in vltimas regni partes relegabat; bona eorum ſuis fautoribus pro libito ſuo diripienda permittebat; eos qui nec dum dediti fuerant, acerrimis indies edictis ad deditionem vrgebat; & niſi quantocyus dederentur, ferro & igne infeſtari, & longius natali ſolo effugari cõminabatur; tum omnia caſtella, quæ ſuperiori anno dirui iuſſerat, ſummo niſu, ſummo prouincialium labore & æruminstaurabat: noua quoque in omnibus per Saxoniã montibus & collibus, qui modò ad arcendam vim paululum quid commoditatis habere videbantur, exſtruebat: illis etiam, quæ deditis Saxonibus in ius eius venerant, præſidium imponebat: & multiplicata ſunt mala, calamitas & vaſtitas, per vniuerſam Saxoniam & Thuringiam ſupra omnem retro maiorum memoriam. Diſceſſurus Goſlaria pridie nonas Martij epiſcopatum Colonienſem, ſicut à primis obſtinatò intenderat, Hildolpho dedit. Cleri Colonienſes tres tantùm, militum etiam pauciſſimi aderant: cæteros, ne ad ſuffragia ferẽda occurrerent, indignitas detinuerat: ipſos qui occurrerant, vix contemptim, & ſummis, vt dici ſolet, labiis ſuper electione eius conſuluit, riſui prorſus ac ludibrio habẽdos, ſi non protinus acclamaſſent. Et ne quis fortè aduerſus eum tumultus ſeditione vulgi per dilationem conſecrationis concitaretur, ſtatim Coloniam profectus, conſecrari eum fecit ab Wilhelmo Traiectenſi epiſcopo, cuius conſobrino epiſcopatum Paderbrunnenſem, ne qua per eum mora ordinationi eius fieret, promittebat.

Paſcha Traiecti celebrauit, ibiq́ue ducatum Lotharingiæ filio ſuo Cunrado, marchiam verò quæ dicitur Antwerpha, Godefrido conſobrino Gozelonis ducis, filio Euſtachij comitis, impigro & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti tradidit. Ipſo tempore Rudolphus dux Sueuorum, Welf dux Baioariorum, Bertoldus dux Carentinorum, Adalbero epiſcopus Wirtzeburgenſis, Herimannus epiſcopus Mettenſis, & alij plerique principes conuenientes in vnum, conſilia conferebant in tantis calamitatibus, quibus reſpublica vexabatur, quid facto opus eſſet: regem poſt bellum Saxonicũ eundem permanere, qui fuerat: nihil eum de leuitate, de crudelitate, de peſſimorum hominum conuictu ac familiaritate mutaſſe; ad hoc tantùm tam inſignem ſuam aduerſum Saxones victoriam profeciſſe, vt ille ſui omnium ſanguinis ius poteſtaremq́ue acciperet, & ad perniciem bonorum omnium, & ad omne quod animo concepiſſet flagitium, impunita libertate graſſaretur; nihil ſibi deinceps ſpei, nihil præſidij reliquum fore, ſi fortè (vt ſunt humana) eum offendiſſent, cùm in dedititios contra iuſiurandum, contra fidem principum, tam fœda tam crudelia exercuiſſet. Hæc cauſa non ſolùm ipſos, ſed & cunctos regni principes vehementer permouerat, & eos potiſſimùm, quorum conſilio principes Saxoniæ ſe in periculum dederant. Facta eſt igitur conſpiratio non modica, & magis ac magis indies roborabatur; ea re maximè omnibus auſum & fiduciam præbẽte, quòd excommunicatum eſſe regem à Romano pontifice, frequentes ab Italia nuncij quotidie deferebant. His animatus Mettenſis epiſcopus & alij plerique nonnullos ex principibus Saxoniæ, quos à rege in cuſtodia habendos ſuſceperant, inſcio rege in ſua liberos redire permiſerunt. Wilhelmus Traiectenſis epiſcopus cauſam regis (vt ſuprà dictum eſt) contra bonum & æquum obſtinatè tuebatur, & ſtudio partium regis, multa in iniuriam Romani pontificis, omnibus penè diebus ſolemnibus, inter miſſarum ſolemnia, rabido ore declamabat; periurum eum, adulterum, & pſeudoapoſtolum appellans; & tam à ſe quàm à cæteris epiſcopis ſæpenumero excommunicatum pronunciãs. Is breui poſteaquam rex exactis Paſchalibus feriis Traiecto diſceſſerat, repentè grauiſſima ægritudine correptus eſt. Cúmque per acerrimos cruciatus animæ ac corporis vrgeretur, miſerabili eiulatu coram omnibus qui aderant, vociferabatur, iuſto Dei iudicio ſe & præſentem vitam amiſiſſe & æternam, quòd regi ad omnia quæ perperam intendiſſet, operam ſuam ſummo annisu præbuiſſet, atque in ſpem gratiæ eius Romano pontifici ſanctiſſimo, & Apoſtolicarum virtutum viro, graues contumelias ſciens & prudens innocenti irrogaſſet.

In hãc vocem (vt asserunt) sine communione, sine vlla satisfactione expirauit. Successit ei in episcopatum Cunradus Moguntini archiepiscopi camerarius. Poderbrunnẽsem verò episcopatum Poppo Babenbergensis præpositus obtinuit, cuius potissimùm factione & studio Herimannus Babenbergensis episcopus episcopatu deiectus fuerat.

Rupertus abbas quondam Augiensis, monasterium quoddam in Alsatię partibus, cui Gengebach nomen est, à Babenbergensi episcopo susceperat gubernandum. Vbi dum pro consuetudine sua lucris temporalibus immoderatius insudaret, paupertatem loci industria sua euincere satagens; occisus est cum alio haud desperatæ indolis monacho adolescente, qui eum de Babenbergensi monasterio secutus fuerat, à seruitoribus supra dicti monasterij, contra quos possessiones monasterij & ius suum progressus ipse ad vim arcendam defendere volebat.

Saxones deportatis in exiliũ principibus suis tædio & mœrore tabescebant, nec calamitatis vllum vsquam parebat effugium. Amici regis per mõtes & colles dispersi cruicibus imminebant: nec eos, vt antea, conuentus facere, consilia conferre, aut vllam recuperandæ salutis viam tentare sinebant: insuper quotidie ex agris & villis prædas agebant, tributa regioni difficillima imponebant, castella sua summo prouincialium labore & impẽsis communiebant, & graues prorsus atq; inexplicabiles pristinę rebellionis pœnas exigebant. Erant duo cuiusdam Geronis comitis filij, satis quidem edito loco nati, sed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxoniæ nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditionis vltra Albim fluuium refugerant, ibiq; rei euentum præstolabantur, facilè à rege propter obscuritatem nominis vel ignorati vel contempti. Cumq; viderent mala quæ fiebant, non aliud scilicet actũ deditione principum, q̃ proditam planè esse libertatem patriæ, totamq; gentem Saxonum, quò rex semper intenderat, in seruitutem atque sub iugum redactam; quamuis patriis finibus extorres, quamuis munitionibus amissis, perdito patrimonio, rerum omnium inopes remansissent: gaudebant tamen admodum, quòd cum cæteris Saxoniæ principibus in tempestuosum illud deditionis naufragium non incidissent. Et cum vrgeret penuria, contractis ex sui similium numero aliquantis copiis, rapto sibi victum quærere cœperunt: plerumque etiam vbi opportunitas accidisset, regis exactoribus resistere, & iniurias manu propulsare tentabant. Cumq; eis semel & secundò res prosperè cessissent, milites principum qui relegati fuerant, ingenui quoque omnes, qui nec dum dediti fuerant, quiq; extrema omnia quàm fidem regis vltrà experiri malebant, cateruatim ad eos confluebant. Et facta est intra dies paucos permaxima multitudo, ita vt iam nõ ad insidias modò & clandestinas latrocinantium more excursiones, sed ad apertam vim & publicas congressiones pares se hostibus arbitrarentur. Præterea prouinciales, quibus inter vltimas desperationis tenebras lux aliqua salutis & cõsolationis cœlitus emicuerat, omnes promptissimo animo socias manus communemq; operam publicis negociis pollicẽtur; satius iudicantes pro patria, pro liberis, pro coniugibus, honesta morte perfungi, q̃ inter tantas tribulationes omni morte tristiorem vitam agere. Inter hæc rediens Herimannus patruus Magni ducis, & alij pleriq; ex principibus dediticiis, quos (vt prædictũ est) inconsulto rege indulgentia eorum à quibus tenebantur, deditione absoluerat, inopinatum cunctis gaudium præstiterunt, atque omnem, si quis adhuc mẽtibus resederat, scrupulum ademerunt: tanta siquidem tamq; inopinata rerum prosperitas euidens cunctis erat documentum respicientis eos misericordiæ Dei. Igitur armata iuuentute Saxoniam peragrantes, castella quibus rex præsidium imposuerat, alia deditione, alia militari manu breui omnia receperunt: eos qui intus erant direptis spoliis incolumes dimiserunt, accepto ab eis sacramento, quòd vlteriùs in Saxoniam hostiliter non venirent: amicos regis omnes præterea quicunque communibus negociis operam suam spondere noluissent, dissipatis omnibus quæ habebant, procul Saxonia effugarunt: & directa est salus in manibus eorum ad recuperationem libertatis pristinæ. Solus adhuc Otto dux quondam Baioariæ, in castello Hartesburg residebat. Huic rex per totam Saxoniam vices suas & publicarum rerum procurationem delegauerat; dato insuper negocio, vt castellum in Hartesburg, & aliud in mõte qui dicitur Lapideus, qui proximus Goslariæ imminet, summa ope extrueret. Ad hunc legatos dirigunt mandantes, vt omisso opere quod ad euersionem gentis suæ, immemor patriæ, immemor liberta-

tis ex-

tis extruere aggressus sit: consilium potius perquirat ad ereptionem principum, quibus ipse vt se dederent vehementissimus auctor fuerit: iam dudum opinionem indubiam multorum mentibus insedisse, quòd idcirco deditionem cæteris tantopere suaserit, vt eorum sanguine regis sibi animum deplacaret, & communi exitio suam ipse salutem mercaretur: hoc nunc euidentibus indiciis elucere, cùm illis in vltimas partes terrarum deportatis ipse proditionis suæ mercedem à rege totius Saxoniæ principatum acceperit, & regiæ crudelitatis carnifex, atque omnium quæ ferociter rex meditetur, ferocior administer existat. bene igitur famæ & honori suo consulat, si tantæ infamiæ maculam claro aliquo erga patriam suam beneficio purgare conetur, & genti suæ patriam libertatemque armis recuperare cupienti auxilio concurrat. postremò si monitis vltro non assentiatur, se proculdubio vim adhibituros, & patriæ proditorem, communium castrorum desertorem, vt dignus sit, euersis omnibus quæ eius sint, procul Saxonia expulsuros. Ad hæc ille obnixè eos per Deum obtestabatur, vt mitiùs pacatiusque agerent, quæ pro communi commodo moliantur, ratione quam temeritate melius procedere, se protinus missurum & regi modis omnibus suasurum, vt principes deditione absoluat: castella quæ metu rebellionis pristinæ extruxerit, diruat: gẽti Saxonum libertatem, leges ac iura maiorum quæ per vim erepta toties armis repetierint, restituat. si consilio acquiescat, grauis atque ancipitis belli necessitate sine sanguine liberatam esse Saxoniam: sin autem, se nec indulti honoris amore, nec mortis metu, nec iurisiurandi religione inhiberi posse, ne communem patriæ parentumque suorum causam vsque ad extremum spiritum, quanta possit virtute defendat, iuuet, tueatur. In hæc verba legatos Saxonum dimisit, statimque suos ad regem, sicut pollicitus fuerat, destinauit, præsidio quoque ab vtroque monte quem occupauerat, abducto, communem deinceps cum Saxonibus ac socialem vitam agebat. Rex de his quæ acciderant in Saxonia, graui nuncio accepto, comperto etiam quòd cæteri principes collatis per crebra conuenticula consiliis defectionem meditarentur, hinc ira, hinc sollicitudine in diuersa raptatus, cui primùm morbo mederetur, anxius ambigebat. Sed quò ira impellebat, inclinatior ad oppugnandam Mettensem vrbem exercitum admouere cogitabat, & ab episcopo loci, quòd creditos custodiæ suæ principes se inconsulto dimisisset, vindictam experere: sed contrà reputans, turbata republica, dubia fide principũ, exhausto superioribus bellis milite, extremæ dementiæ esse, arduum aliquid præcipitanter attentare, impetum animi ab temeritate ad pacatiora consilia reuocauit. Missis igitur circumquaq; nunciis, omnes regni principes in Pentecosten Wormatiæ sibi occurrere iussit; quid facto opus esset, communi consilio (vt prætendebat) deliberaturus. Statuta die, cæteris amplo satis numero occurrentibus, nullus aderat suprà dictorum ducum, à quibus reipublicæ periculũ timebatur, & quorum potissimùm authoritate, si res tranquillæ essent, summam publicorum negotiorũ disponi oportuerat. Ita conuentus ille principum cassata voluntate regis nullum habuit effectum. Iterum in Natale sancti Petri Apostoli Moguntiæ eos adesse, addita iam edicto obnixa supplicatione præcepit: sed ne tunc quidem quisquam eorum, vel supplicantẽ attendit, vel præcipientẽ, omnibus planè ad rebellionis studium immobiliter obstinatis. Ipsi qui conuenerant, fœda simultate à se inuicem dissidebant. Iam enim solutus carcere suo Satanas non solùm corporali, sed & spirituali armatura oppugnabat pacẽ ecclesiasticam, & quorum corpora iugulabat, animas quoq; ne in æternũ viuerẽt extinguere satagebat. Vto episcopus Treuerensis Roma nuper reuersus communicare nolebat episcopo Moguntino, episcopo Colonienſi, & aliis quàm pluribus qui apud regem præ cæteris assidui erant, & quorum rex omnia faciebat consilio; obtendens & eos & ipsum regem excommunicatos esse a Romano pontifice: sibi tamen, quod ipsum vix summis precibus extorserit, indultam esse colloquendi tantùm regis licentiam; nulla præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communione eius permissa. Huius authoritate animati complures alij, quorum & in Deum fides purior, & ad dignitatem reipublicæ sententia potior, paulatim se palatio subtrahebant, ne videlicet suprà dictorum communione macularentur; & ad regem, licet crebris iussionibus euocati, redire nolebant, satius iudicantes regem quam Deum offendere, corporis quam animæ dispendium incidere. Illi econtra iratici, fremere, insanire,

minas & conuitia in omnes passim iaculari: iniustam & idcirco nihili æstimandam esse Romani pontificis sententiam, qui se nec canonicè ad synodum euocatos, discussos, nec obiecti criminis iuxta scita canonum conuictos vel confessos præcipiti furore potiùs quàm ratione excommunicasset: episcopum Treuerensem & cæteros qui cum eo ad euertendum statum reipublicæ iam pridem conspirassent, aliorsum intendere quàm loquerentur; nec tam Apostolicæ sedi authoritatem deferre, quàm vt dignitatem regiam subruant, occasionem quærere, & inueterata aduersus regem odia nouo religionis vocabulo palliare: eum rectè honori suo prospicere, si in hostes suos gladium, quem iuxta Apostoli vocem ad vindictam malorum acceperit, maturius distringat, & contemptis inanium occasionum latibulis, manifestos regni insidiatores pœna quam mereantur, afficiat. Nec difficile fuit ingenium regis per se atrox & implacabile in iram excitare. Sed cùm videret sub obtentu religionis principes à se paulatim deficere, & destituto iam auxiliis imperio vanam esse comminationem, quæ vim facere non posset quibus comminaretur, ratus id quod tempus exigebat, vtilitati magis quàm iracundiæ consulendum, iterum atque iterum auersos principum animos blandis legationibus mitigare tentabat: nec tamen (quod dictu mirum sit) tanta hac rerum asperitate, tanta ingruentium periculorum mole euinci poterat, vt, vnde potissimùm hæc flamma inuidiæ & odij aduersum eum exarserat, principes Saxoniæ deditione absolueret: quin imò conterritus recenti exemplo eorum qui pleroſque ex ipsis se inconsulto dimiserant, residuis qui adhuc in custodia tenebantur, omnem adhiberi diligentiam iubebat ne elaberentur: ideoque sæpius his quibus eos seruandos crediderat, mandabat, vt memores beneficiorum suorum, memores iurisiurandi quo sibi fidem suam firmassent, traditos custodiæ suæ intemerata fide, donec reposcerentur, seruarent, nec aliorum principum fœdissimo corrumperentur exemplo, qui dimissis suo iniussu deditiis, dum priuatas suas iniurias in regem vlcisci vellent, cladem maximam & maculam multis seculis non abolendam reipublicæ intulissent. Et omnibus quidem infensus, omnium (vt videbatur) sanguinis auidus erat: præcipuè tamen episcopi Halberstadensis, quem tanquam totius Saxonicæ rebellionis principem, & omnium quæ secus acciderant, fomitem atque incentiuum inexorabili odio insectabatur. Et nisi pontificalis nominis reuerentia, & fides principum quæ in deditione interceſſerat, obstarent, vitam eius per omnes cruciatus extorsisset. Hunc Ruperto Babenbergensi episcopo seruandum crediderat, velut præter cæteros familiares suos immitis ac ferocis ingenij viro, & erga se in aduersis rebus spectatæ sæpe fidei. Sed postquam inclinatis ad defectionem principibus, iterum nouis rempublicam tempestatibus quati aspexit: quamuis custodis diligentiæ non diffideret, veritus tamen ne forte subrepente per hanc moram negligentia aliquid in eo vis vel fraus hostilis operaretur; ad palatium eum euocauit, & ibi nunc inter camerarios suos, nunc inter cocos & coquinarum spurcitias indignissimo loco habitum sub omni diligentia custodiri fecit, donec tam feralibus odiis competens exilium excogitaret. Erat ipso tempore apud regem soror eius, vxor Salomonis regis Vngariorum, quam maritus regno expulsus, dum in armis & procinctu esset, nusquam tutiùs quàm apud fratrem manere iudicauerat, donec recuperato, si fieri posset, regno, in iucunditate perfrui coniugio liceret. Cumque post multum iam tempus ad maritum in finibus Vngariæ commorantem redire pararet: rex opportunam eam arbitratus, quæ crudelitatis huius munere fungeretur, rogauit eam, vt episcopum Halberstadensem secum abduceret, atque in locum ex quo nulla ei deinceps in regnum Teutonicum redeundi copia fieret, deportari faceret. Annuit illa petenti, & naui impositum cum hominibus suis præmisit: ipsa paucis pòst diebus, cùm profectioni suæ necessaria ordinasset, insecutura præcedentem. Habebat idem episcopus militem quendam Vdalricum nomine, multis in Baioaria possessionibus prædiuitem, regi quoque apprimè charum & acceptum: is vbi aduertit mala quæ episcopo parabantur, motus miseratione atq; ipsa humanarum rerum consideratione, quòd tantus ac talis vir, ingens columna & firmamentum reipublicæ, nisi regis temeritas diuina atque humana omnia confudisset, tam pessimo nunc exemplo periturus foret: accessit ad eum paulo antè quàm nauigare inciperet, & quæ in eum rex decreuisset, per ordinem exposuit; actum esse de salute eius, nisi propitia diuinitas,

quæ

quæ ſola iam poſſet, periclitanti ſuccurreret: edocet præterea, poſſeſſiones ſuas & caſtellum munitiſſimum haud procul ab littoribus Danubij fluminis abeſſe, monétque vt dum ad ea loca nauigans peruenisſet, rogaret ſæpius eos cum quibus nauigaret, quatenus applicarent, & ſibi paululum in terram progrediendi facultatem facerent obtenta vel refrigerandi, vel alius cuiuſuis neceſſitatis occaſione, quæ modò tali artificio idoneè patrocinaretur; ſe memorem fidei qua ei obnoxius ſit, omnia quæ poſſit, pro virili portione facturum, & ſi quam ereptionis eius viam Deus oſtendat, tentaturum. Fecit ille, vt edoctus fuerat: atque vbi ad prędicta loca propinquare cœpit, ſimulata mala valetudine, quæ ſibi ex aſſidua nauigatione corpus effeciſſet inſolitum, & niſi maturè conſuleretur, extremam perniciem allatura foret languenti: facilè obtinuit apud nautas, qui pontificalis nominis intuitu magnam humanitatem ei præſtabant, vt quoties vellet applicarent, & ei egrediendi atque in terra (prout libitum erat) recreandi corporis copiam facerent. Longinqua regio, cuſtodum multitudo, debilitas languentis omnem metum, omnem fugæ vel inſidiarum ſuſpicionem ademerant. Egrediebatur ſæpius & regrediebatur, circumſpiciens vndique, & omnia diligenti obtutu perluſtrans: nullum vſquam promiſſæ ſalutis indicium, nulla ſpes eluceBat. Fortè beati Iohannis Baptiſtæ natiuitas occurrerat, & manè dum præterlaberentur, conſpicatus contiguam littori eccleſiam, rogauit vt appulſa naui ad celebranda tam ſacratiſſimo die miſſarum ſolemnia ad eccleſiam procederent. Aſſentientibus illis ingreſſus eccleſiam, ſalutarem Deo hoſtiam offerre ſacerdotalibus, vt ſolemne eſt, infulis indutus cœpit. Cui rei intentis omnibus, ſuprà dictus Vdalricus rectè per exploratorum diligentiam, captata loci opportunitate, repentè armata multitudine eccleſiam circumdedit, ingreſſuſque modeſtè, interim diſſimulato propter quod venerat negotio, conſummationem ſacri miniſterij tacitus tranquilluſque præſtolabatur. Quo expleto, ſuos quantocius ad nauim conuolare, & omnia quæ epiſcopi ſunt efferre iubet. Ipſe fortiſſimorum iuuenum agmine ſtipatus, procedentem ab eccleſia epiſcopum ſalutat, oſculum porrigit, equum quem cuectioni eius optimum aptauerat, ocyus conſcendere iubet. Stupentibus qui epiſcopum adduxerant quid hoc rei eſſet, & poſt irritas ratiocinationes ad arma concurrentibus; iubet, vt ſi vitæ ac ſaluti ſuæ conſultum velint, quieti maneant, arma ponant, naues pacatis animis repetant: gratum habentes, quòd commiſſi in tantum pontificem piaculi pœnę non exigantur. Si verbis inanibus, ſi motibus incompoſitis laceſſere pergant; facilè gladios procacitati modum facturos, epiſcopum epiſcopalis miniſterij munia eccleſiæ Halberſtadenſi cui ordinatus ſit epiſcopus, rectiùs præſtare quàm ipſis. Illi cùm numero & virtute impares eſſent, temerarium arbitrati rem certamini cõmittere, triſti confectoque animo ad naues redierunt: epiſcopus in caſtellum quod haud longè aberat, conceſſit, ibiq; paucis diebus commoratus, donec abſumpta nouitate ſtudia conquieſcerent omnium, ſi qui fortè rediturò inſidiabuntur: tandem aſſumpto laico habitu, quò falleret occurſantes, in Saxoniam contendit, & deſperantibus iam reditum eius Saxonibus repentè, tanquam ab inferis viuus emergens, reſtitutus eſt. Rex vbi geſtæ rei nuncium accepit, grauiter & iniquo nimis animo ferebat, tantos conatus ſuos in irritum ceſſiſſe, præreptam ſibi tantarum contumeliarum vindictam, redditum cum impunitate hoſtibus virum, in quo totius Saxonici belli ſumma & cardo verteretur: nec dubitare poterat paululum iam ſopitos ignes Saxonici furoris hoc incẽtore ilico ſuſcitandos, & propediem in immenſum conflagraturos: atq; eò infeſtiùs id acturum, quò ſe meminiſſet poſt deditionem nullam in rege clementiam, nullam expertum fuiſſe humanitatem. verebatur præterea, ne ſimili modo cęteri quoque elaberentur dedititij, & ſibi tam inſignis victoriæ, tam operoſæ deditionis fructus deperiret: aſſecutis eis ſe inuito libertatem. Omnia conſideranti placuit tandem alia deinceps graſſari via, & Saxones quos extranei toties tentatos non vicerant, ſuis iam armis, ſuis parat expugnare viribus: ſapienti certè vſus conſilio, quoniam conſtet omne regnum nulla vi, nulla clade citiùs quàm domeſtica atque inteſtina ſimultate labefactatum corruere. Epiſcopum Magdaburgenſem, epiſcopum Merſeburgenſem, epiſcopum Miſenenſem, Magnum ducem, Fridericum Palatinum comitem, præterea omnes Saxoniæ & Thuringiæ principes qui adhuc in deditione tenebantur, ab exilio reuocari iubet, & clementer accerſitis

ait, se, cùm iuxta palatinas leges extremo in eos supplicio animaduertere possit, & hoc iure faciat, grauibus sæpe ab eis contumeliis lacessitus; tamen memorem generis eorum, memorem virtutis quæ reipublicæ & honori esse possit & munimento, tam atrocis facti veniam dare, & quod amplius sit, non aliud ab eis quærere redemptionis suæ pretium, quàm vt sibi deinceps in dubiis rebus fideles ac deuoti maneant, auxiliumq; præstent ad componendum regni statum, & compescendos homines factiosos, eos potissimùm qui gentem Saxonicam simplicem & malarum artium nesciam intestinis quotidiè dissensionibus inquietent: si id faciant, nec vlla vt priùs leuitate fidem permutent, se primos in amicis habiturum, & cùm se opportunitas præbuerit, beneficiis, prout regiam munificentiam deceat, honoraturum. Illi etsi eum hæc ficta loqui scirent, & necessitate magis quàm pietate genuinum animi rigorem laxasse, tamen impunitatis amore libenter amplexantur oblata, promittunt quicquid iubet, promissa reperito sæpius sacramento roborant, & accepto commeatu in sua singuli cum gaudio reuertuntur. Rex (vt suprà dictum est) commonitus ab Ottone duce quondam Baioariæ, vt turbatis rebus in Saxonia maturè consuleret, mandauerat ei, vt sibi certa die in Salefelt occurreret, quatenus communiter habita discussione quid facto opus esset, deliberarẽt. Postmodum verò fretus his quos deditione absoluerat, quòd eorum auxilio in Saxones qui se læserant, iram suam idoneè vlcisci posset, consilium mutauit, & statuta die nuncios pro se in Salefelt duci Ottoni misit qui ei dicerent, vt contractis quantascunque posset copiis sibi in marchia Misinensi concurreret: se per Boëmiam ducto exercitu aduenturum, & filiis Geronis comitis qui imperitam multitudinem malè auspicatò ad arma concitassent, si Deus vota prosperaret, redditurum quod mererentur. Principibus quoq; Saxoniæ & Thuringiæ quos patriæ nuper remiserat, eadem mandat: obsecrans, vt præstitæ sibi indulgentiæ gratiam referentes, cunctos quos valeant, ab hominum perditorum societate dehortentur, & ipsi ad ferenda publicis negotiis auxilia, designato die & loco, armati instructiq; præstò adsint. Ipse vt instituerat, paucissimos secum assumens Teutonici exercitus milites, cæteris omnino quid moliretur ignorantibus, in Boëmiam contendit; ibiq; iuncto sibi duce ac milite Boëmico, repentè plus quàm tanto operi expediret, fidens nescio an negligens, in marchiam Misinensem se infudit; videlicet vana spe elusus, quòd ducis Ottonis industria, & cæterorum quos beneficio suo deunctos sibi gloriabatur, omnem rebus moram, omnem conficiendo negotio difficultatem ademptura foret. Sed dux Otto sciens genti Saxonum iustas esse causas rebellionis, id multo iam tempore apud regem crebris legationibus egerat, vt belli seminarium iarumq; causas amoueret; leges ac iura sua Saxonibus rata manere sineret; æquitate potiùs quàm armis tumultuantes compesceret; & tantos labores, tãtum qui prælio fundendus esset sanguinem lucratus, sine difficultate in perpetuum opulentissimæ gentis seruitio frueretur: hanc regis ac tyranni esse distantiam, quòd hic vi atque crudelitate obedientiam extorqueat ab inuitis, ille legibus ac more maiorum moderetur subiectis, præcipiatq; facienda. Verùm ille homo in imperio natus & nutritus, vt tantos natales, tantos prosapiæ fasces ac titulos decebat, in omnibus regium semper aduersis animum gerebat, mori quàm vinci malebat. Inexpiabilis ignominiæ maculam putabat, impunè iniuriam accepisse: & ecõtra summum decus & vitæ præsenti comparandum æstimabat, nihil quod secus accidisset inultum præteriisse. Ad hoc homines sibi asciuerat talium rerum artifices, mediocri quidem loco natos, sed consilio ac manu promptissimos, qui secundum quod Propheta dicit, loquebantur ei placentia, & diuinabant ei errores, & ægrotum animum, & per se affinem iracundiæ ac temeritati, adulationibus suis, tanquam supposita face, in omne quod libuerat, inflammabant: ideoq; vt opera sua magis illi foret necessaria, perpetuis rempublicam tempestatibus vexari quàm maximè satagebant. His pessimis vsus cõsultoribus, principes regni recta suadentes plurimùm auersabatur, nec eos ad consilium suum, nisi fortè inexplicabilis necessitas incidisset, admittebat: quin imò authoritatem eorum si copia fieret opprimi, ac penitus obliterari cupiebat, vt in omne quod animus suggessisset, effrenata libertate grassanti nullus obsisteret, nemo obloqueretur. Igitur dux Otto vehementer efferatus, quòd contra consilium suum rex Saxoniam bello rursus peteret, ait ad Epponem Citicensem episcopum, qui ei (vt dictum est) in

Salefelt

Salefelt functus legatione regis occurrerat; se regi, quod honori eius, quod commodo reipublicę competeret, suggessisse: sed quoniam plus apud eum fidei sit ineptis assentatoribus quàm sibi, plus apud eum fiduciæ ponatur in milite Boëmico quàm in Teutonici exercitus robore; ad eum pertinere, quę cœpta exitum sortiantur; se nec rebus bene gestis gloriam, nec si aliter cesserint, ignominiam habiturum: præterea nulla iam sacramenti quo ei fidē dixerit, religione teneri, cùm recta & utilia suadens non audiatur; insuper contra leges Dei, contrà decus imperij, contra salutem animæ suæ ad effundēdum sanguinem innocentē gentili ritu arma sumere iubeatur: proinde omni periurio absolutum, liberè deinceps causam gētis suæ, quæ iusta sit, quātum valeat, armis & opibus asserturum. Eadē protestabantur cæteri quoq; principes, tam Saxonię quàm Thuringiæ, qui etiamsi cupidissimè vellent, nullum petenti præstare possent auxilium: vnanimiter scilicet detrectantibus militibus eorum infaustam contra patriam parentesq; suos militiam. Iam enim non dubia fide, vacillantibus animis, vt priùs cùm inter spem & metum fluctuarent, sed vnanimi sententia, obstinata contentione ad rebellandum conspirauerant: neque callidis principum exhortationibus, vt antea, concitatum vulgus ad arma prosiluerant, sed omnes simul prouinciales non ductu auspicioq; principum, sed priuatis studiis, priuatis impensis, bellum gerere proposuerant; sibi dimicare, sibi, si Deus annueret, vincere parati; nec aliud à quoquam militiæ suæ stipēdium præstolantes, quàm coniugum liberorumq; suorum salutem, atq; vt à cerui cibus suis durissimę seruitutis iugū excuterent: ipsos deniq; principes, si obniti, si contra hiscere tentarent, dissipatis vel incensis omnibus quæ eorum essent, procul patriis finibus expellere minabantur: ad vltimum ea mente rem gerendam susceperant, vt vel vincerent obstinatè, vel morerētur. Vltima desperatio sic studia inflammauerat, quoniam certa superioribus annis documenta ceperant, nullam apud regem victis esse spem venię, cùm ferocitatem pectoris eius, & inexorabile Saxonici nominis odium, nec voluntaria deditio principum, nec tantus in Thuringia fusus sanguis restinxisset. Igitur vbi per Saxoniam rumor percrebuit, quòd rex conterminam regni Saxonici marchiam Misenensem ferro & igne depopularetur, ad arma cōclamant: multa millia hominum breui concurrunt, conferendi certaminis intolerabili feruent desyderio, obuiam ire hostibus vnanimi alacritate contendunt. Sed quoniam accelerando itineri turba frequentior armis atq; aliis impedimētis implicita, parum pro voto satagere valebat: filij Geronis comitis assumptis secum VII millibus expeditorum equitum, summo nisu, ardentissima citiùs conficiendi negotij auiditate in occursum properant. Quod si regem cōsequi, & sic efferato milite, sic feruētibus studiis signa conferre contigisset: (vt multorū ferebat opinio) tractum tot annis bellum Saxonicum facili compendio confectum fuisset, & regem cunctumq; eius comitatum, vel mors certissima, vel ignominia difficilè abolēda occupasset. Nam præter exercitum Boëmicum, qui nec ipse vel armis, vel numero, vel virtute tanto negotio se parem præstiterat, paucissimos secū habebat, quoniam supervacaneum arbitratus fuerat Teutonicis militibus tam longinquæ expeditionis laborem indicere, cùm speraret (vt dictum est) industria Ottonis ducis & aliorum quos deditione gratis absoluerat, omnes Saxonum vires facilè eneruādas, & copias sibi maioribus etiam bellis sufficientes statuto die ac loco affuturas. Fortè tum temporis Deo misericorditer saluti regis prospiciente, fluuius Milda, qui vtrunque exercitum medius dirimebat, effusis nuper imbribus vehementer intumuerat, atque omnē transmeandi facultatem ademerat: cuius rex inundatione commodissimè pro se vsus, non expectata decrescentium aquarum vicissitudine, in Boëmiam se recepit, maturatoque per Baioariam reditu, mœstus ac pœnitens, quòd tantos labores in vacuum expendisset, Wormatiam repedauit. Et quoniam digrediens duci Boëmico marchiam Misenensem tam spectatæ in arduis rebus fidei præmium dederat, Ecbertus marchio, cuius eadem marchia erat, filius patruelis regis, puer longè adhuc infra militares annos, vbi primùm decrescentibus aquis fluuius factus est transmeabilis, adiunctis sibi Saxonibus Missenen perrexit, omniaque castella, quibus dux Boëmicus præsidium imposuerat, admota militari manu recepit, suosque milites, qui deinceps contra omnem hostium irruptionem indefessi excubarent, imposuit: mirantibus cunctis quòd regem nec ætatis nec propinquitatis respectus ab hac iniuria reuocasset.

Interea Rudolphus dux Suetiorum, Welf dux Baioariorum, Bertholdus dux Carentinorum, Adelbero episcopus Wirtzeburgensis, Adelbertus episcopus Wormatiensis,& alij quos reipublicæ calamitas mouebat, in loco qui dicitur Vlma, conuentu habito,statuerunt,vt omnes quicunque reipublicæ consultum vellent,XVII calendas Nouembris Tributiam conuenirent,& variis cladibus, quibus permultos iam annos pax ecclesiastica turbabatur,tandem aliquando malorum pertæsi finem facerent. hoc Sueuiæ,hoc Baioariæ,hoc Saxoniæ,hoc Lotharingiæ,hoc Franciæ Teutonicę principibus denunciarunt, vniuersosq; in commune per Deum obtestabantur,vt omni excusatione relegata,cuncta priuatæ rei sollicitudine posthabita,hanc singuli communibus commodis vel extremam operam dependerent. Qua expectatione suspensis atque attonitis omnibus, episcopus Moguntinus & alij quam plures, qui catenus partes regis vehementiùs tuebantur,ab eo defecerunt, & adiuncti suprà dictis principibus ad meliorandum regni statum ardentissimo zelo exarserunt. Miro etiam atque inopinato rerum successu,vt quod moliebantur nullis iam retardaretur impedimentis, obsides quibus nonnulli ex principibus superiore anno fidem suam apud regem obligauerant,repentè his qui eos dederant,sunt restituti. Duos ducis Ottonis filios, alterum rex ipse, alterum is qui à rege curandum susceperat, inscio rege, patri nec opinanti remisit. Filius Vtonis marchionis,& filius Adelę derelictę Dedi marchionis,ambo tenerę ætatis, & longè adhuc infra pubertatis annos pueruli, cùm in munitione cuiusdam Eberhardi ministri regis custodirentur, magnum quoddam & posteriorum memoria dignum nobilissimæ indolis documentum ediderunt. Iusserat rex eidem Eberhardo,vel propter tanti generis claritatem, vel propter ætatis infirmæ compassionem, vt eos indulgentissimè nutriret,& ne aut inerti ocio aut iugis custodiæ tædio tabescerent, sineret eos interdum cum æqualibus suis ludicris puerilibus exerceri. Hoc ipsum parentes crebra custodibus munuscula destinantes flagitabant. Fecit ille vt petebatur, & modò intra munitionem,modò extra adhibitis custodibus, prout libitum erat, ludere patiebatur, nihil sinistrum in ætate simplici & fraudis nescia suspicatus: interdum etiam in nemus,quod munitioni contiguum erat,venatum pergens,impositos equis, cuius rei vix dum ætas patiens erat,secum ire permittebat, vt oppressas mœrore ac tædio mentes hoc aduocamẽto recrearent. Cùm hoc sæpius faceret, consuetudo fiduciam, fiducia custodibus securitatem pariebat, vt eis indulgentiùs indies diligentis custodiæ frena laxarent,& absumpta iam omni suspicione,quicquid voluissent, etiam absque arbitris eos agere paterentur. Cœperunt igitur, vbicunq; tempus & locum secretiorẽ nacti fuerant,sermones conferere, patriæ parentumq; recordari, peregrinationis molestias deplorare, & vt pro salute sua aliquid Deo auspice conarentur, mutuis se suasionibus incitare. Quadam ergo die cùm iuxta solitum prædictus Eberhardus secum assumptis eis venatum exisset,& ad insectandam quæ casu occurrerat,feram,omnes(vt fieri assolet)inconditis clamoribus,ferucissimis studiis discurrissent:pueruli vbi se solos aduerterunt,custodem nullum, eos qui simul venatum processerant, aliarum rerum immemores,soli quæ agebatur venationi intentissimos,quantis possunt viribus equis subdũt calcaria,per condensa syluarum,per abrupta montium,per concaua vallium, periculi sui vel negligentes,vel contemptores,dicto citiùs euolant: nec in certum aliquem locum regionis ignari cursum dirigunt,sed laxatis temere habenis, quocunque impetus equos ferebat,præcipites ruunt. Celeri cursu transmisso nemore ad Mœnum fluuium perueniunt, piscatorem illic offendunt in scapha piscatoria capturis piscium incumbentem, euehi se Moguntiam petunt, chlamydes suas quibus vestiebantur, quoniam aliud in promptu non erat, euectionis precium offerunt. Ille vel precio allectus,vel miseratione periclitantium permotus (hoc enim ex trepidatione & cætero corporis gestu facilè coniiciebat)benignè in nauiculam suscepit, & vtensilibus quæ in nauicula erant adopertos, ne scilicet ab insequentibus agnoscerentur, Moguntiam, vt rogauerãt, euexit. Equi eorum transito amne in vlteriore ripa iuxta nauiculam mirum in modum moderato gradu decurrebant, ita vt cum eunte nauicula pariter irent,cum subsistente pariter subsisterent. Brutis pecoribus humanas inesse animas crederes. Vbi Moguntiam ventum est,receptis equis suis in domum quandam ripæ contiguam clanculo se immergunt,dominumq; domus per Deum obtestantur, ne eos cuiquam prodat,

sed ar-

se archiepiscopo Moguntino genere coniunctissimos esse, cui si incolumes intemerata fide restituat, tam ab ipso quam à cæteris parentibus suis, qui inter regni principes & opum & dignitatis speciali prærogatiua emineant, digna meritis præmia relaturus sit. Nec multò pòst aderat Eberhardus, fremens & stridens dentibus præ doloris impatientia, compertoque per veridicos indices, quò pueri diuertissent, summa vi summo conamine domum expugnare, foresque infringere parabat, & nisi obsides regis maturè redderentur, ignem tectis iniecturum se minabatur. Concurrit ciuitas ad spectaculum, & facta est pro studiis partium confusa ac dissona aliud atque aliud clamantium turbarum vociferatio. Perlato ad episcopum Moguntinum tumultuantis ciuitatis nuncio, misit confestim cum armatis Conradum comitem de castello quod dicitur Luizelenburg, qui tum fortè apud episcopum præsens erat: qui veniens Eberhardum improbè sæuientem atq; in omnes qui obsisterent, nunc vi, nunc comminatione grassantem, ab oppugnatione ędium cum contumelia repulit, susceptosq; pueros episcopo præsentauit. Ille admodum gratulatus, quòd causam principũ, qui pro communi commodo arma sumere meditabantur, hac etiam parte impedimentorũ liberasset, suis singulos parentibus cum omni diligentia, ne quis scilicet insidiaretur abeuntibus, remisit.

Statuta die iuxta conditum principes Sueuiæ & Saxoniæ Triburiam conuenerunt amplissimo numero, obstinatis mentibus ad submouendum à negotiis regni regẽ Heinricum, & alium in quem communis electio cõsensisset, creandum. Aderant vnà legati Apostolicæ sedis Sigehardus patriarcha Aquileiensis, & Altmannus Patauiensis episcopus, vir Apostolicæ conuersationis, & magnarum in Christo virtutum, cui papa vices suas in dispositione ecclesiasticarum causarum delegauerat, & laici nonnulli (qui magnis opibus relictis vltrò se ad priuatam tenuemq; vitam propter Deum contulerant) missi à Romano pontifice, vt palàm omnibus per Gallias contestarentur iustis de causis excommunicatum esse regem Heinricum, & ad eligendum alium regem Apostolici consensus & authoritatis suffragium pollicerẽtur. Hi nec principi, nec priuato cuiquam, qui regi Heinrico dicto vel facto aliquatenus post excommunicationem communicasset, communicare volebant, donec publicè professus pœnitentiam per Altmannum vicarium Romani pontificis anathemate absolueretur. Pari cautela eorum quoque communionem vitabant, qui presbyteris coniugatis, vel eis qui ecclesiasticas ordinationes precio comparauerant, in oratione communicassent. Per septem itaque continuos dies consilia conferentes, quid facto opus esset, qua ratione periclitanti, & iam iam naufragium minitanti reipublicæ consulendum foret, perquirebant. Replicabant ab tenero (vt aiunt) vngue omnem vitæ regis institutionem, quibus probris, quibus flagitiis existimationem suam decusque imperij vix tum adulta ætate maculasset; quas iniurias singulis, quas in commune omnibus, vbi primùm pubertatis annos attigit, irrogasset; quòd remotis à familiaritate sua principibus, infimos homines, & nullis maioribus ortos summis honoribus extulisset, & cum eis noctes perinde ac dies in deliberationibus insumens, vltimum, si posset, nobilitati exterminium machinaretur; quòd barbaris gentibus vacatione data, in subditos sibi populos dedita opera ferrum distrinxisset, & in eorum nece hostili crudelitate grassaretur; regnum quod à parentibus suis pacatissimum, & bonis omnibus florentissimum accepit, quàm fœdum, quàm despicabile, quàm intestinis cladibus infestum cruentumq; reddidisset; ecclesias & monasteria destructa, victualia seruorum Dei versa esse in stipendia militum, studium religionis & rerum ecclesiasticarum transisse ad arma militaria, & ad munitiones extruendas, nõ quibus vis & impetus barbarorum arceatur, sed quibus patriæ tranquillitas eripiatur, & liberæ gentis ceruicibus durissimæ seruitutis iugum imponatur; nullum vsquam esse viduis & orphanis solatium, nullum oppressis & calumniam sustinentibus refugium, non legibus reuerentiam, non moribus disciplinam, non ecclesiæ authoritatem suam, non reipublicæ manere dignitatẽ suam; ita vnius hominis temeritate sacra & prophana, diuina & humana, fasque nefasque confusa esse & implicita: proinde tantarum calamitatum vnicũ ac singulare superesse remedium, vt quanto ocyus, amoto eo, a' . rex crearetur, qui tandiu terminos suos euaganti licentiæ frena iniiceret, & munc . vacillantis ruinam subiectis humeris sustẽtaret. Rex Heinricus, contractis in vnum suæ partis assertoribus, in villa quę dicitur Oppenheim,

se continebat, Rheno fluuio vtraq; castra dirimente, frequentesq; ad eos indies legatos mittebat; pollicens omnium quæ eos offenderant, in reliquum emẽdationem; se veterum iniuriarum memoriam sequẽtibus beneficiis, si vita comes foret, aboliturũ, nihilq; deinceps circa rerũ publicarum administrationem absq; communi cõsulto acturum: postremò vltro se iure suo cedere, eisq; gubernandi disponendiq; pro suo arbitratu totius regni ius potestatemq; facere, dummodo æquo animo paterentur, sola regij nomis, regiique cultus rata sibi manere insignia, quæ semel legitimè accepta, sine summa omnium eorum ignominia amittere non posset, nec sinerent regni Teutonici splendorem omnibus retro seculis intactum incontaminatumq; sua ætate tam turpis exempli macula fordescere: quòd si verba sua difficiliùs admitterẽt magnificis promissionibus toties elusi, paratum se quibus sacramentis, quibus vellent obsidibus fidem facere, quòd nulla vnquam dies, nulla rerum vel casuum mutabilitas hanc suam in eos beneuolentiam corrupturа foret. Ad hęc illi, Nulla, inquiunt, iam supersunt argumẽta, quibus toties recognita atq; spectata fides eius probari vltrà vel obligari valeat, cùm toties morum suorum emẽdationem coram oculis omnia cernentis Dei q̃ sanctè pollicitus; omnia quibus se obstrinxerat vincula, vbi primùm calamitas quæ ad præsens vrgebat, præteriit, tãquam aranearum telas ruperit, & semper seipso deterior, cursum mali operis, sicut equus impetu vadens in prælium, effrenata libertate repetiuerit. Neq; nos precipiti temeritate ad hæc extrema experienda prorupimus; omnes vias, omnia priùs cõsilia pertẽtauimus, si qua ratione rigidum obstinatumq; in malis desperati hominis ingenium emolliri posset. Sed inueteratus morbus atq; imis penitus iam infidens visceribus, nihil spei, nihil admittit remedij, omnem artem, omnem euincens industriam medicantium: quin imò, dum leuitati eius impensiùs morem gerere studemus, & cunctis quæ perperam molitur, religionis obtentu muliebrẽ præbemus patientiam; status reipublicæ euersus est; tranquillitas ecclesiarum turbata: maiestas imperij ablata; authoritas principum euacuata; mores inuersi; leges abolitæ; & secundum prophetæ elogium, maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt; & sanguis sanguinem tetigit: postremò omnis iustitiæ & pietatis, religionis & honestatis disciplina situ atq; incultu obsoleuit. Hæc quidem dum sola vitæ temporalis detrimenta, dum solam famæ & existimationis labem minitarentur, tametsi viris ferenda non essent, tulimus tamen, ne contra iusiurandum quo tenebamur, præcipitanter impudenterque venire videremur, & dum gloriæ nostræ consulere conaremur, animæ naufragium pateremur. Nunc verò cùm ab ecclesię corpore propter flagitia sua Apostolici anathematis mucrone præcisus sit, cùm ei communicare sine communionis ecclesiasticæ damno & fidei iactura nõ possimus, cùm fidem nostram multis apud eum sacramentis implicitam Romanus pontifex Apostolica authoritate explicuerit: extremæ profectò dementiæ esset, diuinitus oblatam salutis occasionem non obuiis (vt dici solet) manibus excipere, & quod iamdiu præmeditatum sit, vt agatur, tam opportuno tempore non agere: cùm leges humanæ & ecclesiasticæ sinant; cùm locus & tempus arrideant; cùm deniq; omnia, quæ paci vel bello vsui esse solent, conficiendæ tanquam rei fauorem suum polliceantur. Quapropter contemptis inanium argumentorum cuniculis, quibus denuo in ceruices iugulosq; nostros viam gladio suo affectat; immobiliter animo fixum tenemus, vt absq; vlla dilatione virum nobis prouideamus, qui præcedat nos & prælietur bellum domini ad expugnãdam & destruendam omnẽ cuiuscunq; hominis altitudinem, eleuãtem & extollentem se aduersus iustitiam & veritatem Dei, & sanctæ Romanæ ecclesiæ authoritatem. In hæc verba legatos regis dimiserunt. Iterum alios atq; alios misit, nullum supplicationis genus, quod impediendæ tantæ rei proficuum putaretur, prætermittens. Sed illi in eadẽ sententia fixi obstinatiq; manebant. Iamq; vtraq; ex parte ad magnum discrimen res spectare videbatur. Denique & hi regem alium sibi protinus constituere, & transmisso Rheno fluuio (nauigium enim omne episcopus Mogũtinus in eam ripam coẽgerat) proxima luce regi Heinrico arma inferre parabant: & ille incisa spe dilationis impetrãdę, suos qui per proximas villas dispersi erant, in vnum coire, atq; arma expedire iubebat, vt in vlteriorẽ ripam progressos, confestim prælio adoriretur. In hac tantarum expectatione rerum intentis sollicitisq; omnibus, ecce primo diluculo sequentis diei, quæ vltimam cladẽ reipublicæ allatura

allatura timebatur, Sueui & Saxones legatos ad regem miserunt, qui ei dicerent: tametsi nec in bello, nec in pace vlla vnquam ei iustitiæ vel legum cura fuerit, se tamen legibus cum eo agere velle, & cùm crimina quæ ei obiiciantur, omnibus constent luce clariora, se tamen rem integram Romani pontificis cognitioni reseruare, acturos se cum eo, vt in purificatione sanctæ Mariæ Augustam occurrat, ibique celeberrimo cõuentu habito principum totius regni, discussis vtrarumque partium allegationibus ipse suo iudicio vel addicat vel absoluat accusatum. Quòd si ante diem anniuersarium excommunicationis suæ, suo præsertim vitio, excommunicatione non absoluatur, absque retractatione in perpetuum causa ceciderit, nec legibus deinceps regnum repetere possit, quòd legibus vltrà administrare annuam passus excommunicationem non possit: si oblatam conditionem grataanter amplexetur, & Romano pontifici per omnia subditum se dictoque obtemperantem fore polliceatur, hinc se experimentum capturos: omnes quos ille excommunicauit, extemplo à conuictu contubernioq; suo amoueat, ipse in vrbem Spirensium dimisso exercitu secedat, ibique solo Verdunensi episcopo, paucisque ministris, quos tamẽ sententia principum ab hac excommunicatione integros incorruptosque probauerit, cõtentus priuatam interim vitam agat, ecclesiam non ingrediens, nihil circa publica negotia suo iure disponẽs, nullam regij apparatus pompam, nulla regiæ dignitatis insignia sibi iuxta solitum adhibẽs, vsque ad synodicam causæ suæ examinationem: præterea ciuitatẽ Wormatiensem, quam expulso episcopo, dissipato cœlestis militiæ sanctuario, arcem belli speluncamque latronum fecerat, abducto præsidio episcopo Wormatiensi restituat, datis insuper sacramentis & obsidibus, ne quid deinceps rebellionis vel insidiarũ ab ciuibus timere debeat: porrò si quid horum præuaricetur, tum se omni culpa, omni iurisiurandi religione, omni perfidiæ infamia liberatos, non expectato vlterius Romani pontificis iudicio, quid reipublicæ expediat, communi consilio visuros. Rex cuius omnis spes, omnesq; copiæ in arctum coactæ fuerant, gratulatus admodum, quòd aliqua quantumuis fœda conditione vrgentem ad præsens calamitatem declinasset, promptissimè per omnia obediẽtiam polliceretur: statimque Colonienſem episcopum, Babenbergenſem episcopum, Strasburgẽsem episcopum, Basilienſem episcopum, Spirenſem episcopum, Losannẽsem episcopum, Citicenſem episcopum, Osenbruggenſem episcopum, Vdalricum de Cosheim, Eberhardum, Hartmãnum, cæterosq; excommunicatos, quorum antehac opera consiliisq; gratissimè vtebatur, omnes castris egredi iubet: missis quoque Wormatiam nunciis, milites quos illic præsidij causa constituerat, abscedere, vrbemq; episcopo patere præcipit: dehinc cæteris, qui ad auxilia sibi ferenda frequentes conuenerant, singulis in sua dimissis, ipse iuxta conditum cum paucis Spiram contendit, ibiq; intra terminos & leges quas principes præscripserant, aliquanto tempore mediocriter vitam moresq; cohibebat. Sueui & Saxones postquam deditis Wormatiensibus statum ciuitatis episcopo pacatissimum reddiderunt, læti ouantesq; patriam repetebant, confestimq; legatos Romã destinarunt, qui papam rei gestę ordinem edocerẽt, enixéque flagitarẽt, vt sedandis per Gallias tantis bellorum ciuilium tempestatibus, ipse statuta die suam non dedignaretur præstare præsentiam. Rex etiam certò sciens omnem suam in eo verti salutem, si ante anniuersarium diem excõmunicatione absolueretur, nec satis tutum suis rationibus existimans, vt expectato intra Gallias Romani pontificis aduentu, sic infesto iudici, sic obstinatis accusatoribus causam suam addiceret ventilandam, optimum factu sibi iudicauit, pro eo tum statu rerum suarum, vt in Gallias proficiscenti Romano pontifici intra Italiam occurreret, & anathematis absolutionẽ, quoquo posset modo, impetrare conaretur: hac impetrata, cæteram rebus difficultatẽ facilè adimendam, cùm colloqui principibus, & conferre cõsilia, & fidem amicorum in aduersis implorare, nulla deinceps vetaret religio. Paucis igitur ante Natalẽ domini diebus Spirensi vrbe discedens, cum vxore & filio paruulo iter aggressus est, nec quisquam ex omnibus Teutonicis vir ingenuus comitatus est regno excedentem, præter vnum, & ipsum nec genere nec opibus conspicuum. Cumq; impensis tam longi itineris egeret, multisq; supplicaret, quibus incolumi republica sæpenumero pfuerat, pauci admodum erant, qui vel veterum beneficiorum memoria, vel præsenti humanarum rerum spectaculo permoti, necessitatem eius aliquatenus releuarent. Eò miseriarum &

calamitatis ex ſumma gloria ſummisque opibus repentè peruenerat. Similiter quoq; cæteri excommunicati obtinendæ citiùs abſolutionis ſtudio ardentiſſimè iter accelerabant in Italiam, nec tamen in ſocietatem itineris regem admittere, principum vel potiùs Romani pontificis metu abſterriti patiebantur.

Vis atque inclementia hyemis hoc anno adeò iugis ſolitoque aſperior inhorruerat, vt à feſtiuitate ſancti Martini Rhenus fluuius glaciali frigore cõſtrictus, penè vſque ad calendas Aprilis pedeſtri itineri tranſmeabilis maneret, & pleriſq; in locis vineta exiccatis frigore radicibus omnino areſcerent.

1077. Dux Polonorum, qui per multos iam annos regibus Teutonicis tributarius fuerat, cuiusque regnum iam olim Teutonicorum virtute ſubactum, atque in prouinciam redactum fuerat, repentè in ſuperbiam elatus, propterea quòd principes Teutonicos cerneret domeſticis ſeditionibus occupatos, nequaquam ad inferenda exteris gentibus arma vacare, regiam dignitatem, regiumque nomen ſibi vſurpauit, diadema impoſuit, atque ipſo die Natalis domini à 15 epiſcopis in regem eſt conſecratus. Quæ breui pòſt comperta, principes Teutonicos, quibus reipub. dignitas curæ fuit, grauiter affecêre, ſibique inuicem ſuccenſebant, quòd dum inteſtinis in ſe atque in ſua viſcera odiis ſæuirent & digladiarentur, potentiam opesque barbarorum in tantum aluiſſent, vt iam tertiò dux Boëmicus regnum Teutonicum ferro & igne populabundus peragraſſet, & nunc dux Polonorum in ignominiam regni Teutonici contra leges ac iura maiorum, regium nomen regiumque diadema impudens affectaſſet.

Rex Heinricus in Italiam proficiſcens, intra Burgundiam, in loco qui dicitur Biſanzun, Natalem domini celebrauit, ſatis magnificè pro ſua tum calamitate ſuſceptus & habitus ab auunculo matris ſuæ Wilhelmo comite, cuius in illis locis ampliſſimæ & florentiſſimæ opes erant. Ea porrò cauſa erat, vt relicto recto itinere in Burgundiam diuerteret, quòd certò compererat, duces Rudolphum, Welf, & Bertholdum, omnes vias, omnésque aditus, qui ad Italiam mittunt, quos vulgato nomine Cluſas vocant, appoſitis cuſtodibus anticipaſſe, vt nulla illic ei copia tranſeundi fieret. Exacta ſolemnitate Natalis domini profectus inde, cùm in locũ qui Ciuis dicitur veniſſet, obuiam habuit ſocrum ſuam, filiumque eius Amedeum nomine, quorum in illis regionibus & authoritas clariſſima, & poſſeſſiones ampliſſimę, & nomen celeberrimum erat. Hi venientem honorificè ſuſceperunt. Tranſitum tamen per terminos ſuos aliàs ei concedere nolebant, ni ſi quinque Italiæ epiſcopatus poſſeſſionibus ſuis contiguos eis redimendi itineris pretium traderet. Durum hoc nimis atque intolerabile omnibus regis conſiliariis viſum eſt. Sed cùm ei ineuitabilis incumberet neceſſitas quoquo poſſet pacto redimendi itineris, & illi nec iure propinquitatis, nec tantæ calamitatis miſeratione quicquam mouerentur, multo labore & tempore in hac deliberatione inſumpto, vix & ægrè tandem impetratum eſt, vt prouinciam quandam Burgundiæ bonis omnibus locupletiſſimam, concedendi tranſitus mercedem dignarẽtur accipere. Ita indignatio domini nõ ſolùm ſacramentis & frequentibus beneficiis ſibi obnoxios, ſed etiã amicos & genere propinquos ab eo auerterat. Difficulter aſſecuto tranſeundi licentiam, proximus alia ſucceſſit difficultas. Hyems erat aſperrima, & montes per quos tranſitus erat, in immenſum porrecti, & penè nubibus cacumen ingerentes, ita mole niuium & glaciali frigore obriguerant, vt per lubricum præcipitemque deceſſum, nec equitis nec peditis greſſum ſine periculo admitterent. Sed dies anniuerſarius, quo rex in excommunicationem deuenerat, è vicino imminens, nullas accelerandi itineris moras patiebatur: quia niſi ante eam diem anathemate abſolueretur, decretum nouerat communi principum ſententia, vt & cauſa in perpetuum cecidiſſet, & regnum ſine vllo deinceps reſtitutionis remedio amiſiſſet. Igitur quoſdam ex indigenis locorum peritos & præruptis alpium iugis aſſuetos mercede conduxit, qui comitatum eius per abruptum montem & moles niuium præcederent, & ſubſequentibus quaqua poſſent arte itineris aſperitatem leuigarent. His ductoribus cùm in verticem montis magna cum difficultate euaſiſſent, nulla vlterius progrediendi copia erat, eò quòd præceps montis latus, & (vt dictum eſt) glaciali frigore lubricum omnem penitus deceſſum negare videretur. Ibi viri periculum omne viribus euincere conantes, nunc manibus & pedibus reptando, nunc ductorum ſuorum humeris innitendo, interdum quoque titubante

per

per lubricum greſſu cadendo, & longiùs volutando vix tandem aliquando cum graui ſalutis ſuæ periculo ad campeſtria peruenerunt. Reginam, & alias quę in obſequio eius erãt mulieres, boum coriis impoſitas, duces itineris conductu præeuntes deorſum trahebant. Equorum alios per machinas quaſdam ſummittebant, alios colligatis pedibus trahebant, ex quibus multi dum traherentur mortui, plures debilitati, pauci admodum integri incolumesque periculum euadere potuerunt. Poſtquam per Italiam fama percrebuit veniſſe regem, & ſuperatis aſperrimis rupibus iam intra Italiæ fines conſiſtere, certatim ad eum omnes Italiæ epiſcopi & comites confluebant, eumque (vt regia magnificentia dignum erat) ſummo cum honore ſuſcipiebant, atque intra paucos dies infinitæ multitudinis ad eum congregatus eſt exercitus. Erant enim iam ab exordio regni eius ſemper deſiderãtes aduentum eius in Italiam, eò quòd regnum illud bellis, ſeditionibus & latrociniis, ac variis priuatorum infeſtationibus aſſiduè infeſtaretur, & omnia quę præter leges & iura maiorum ab improbis hominibus præſumebantur, regię authoritatis cenſura corrigi ſperarent. Præterea quia fama vulgauerat ad deponẽdum papam ferocibus eum animis properare, admodum gratulabantur, oblatam ſibi occaſionem eſſe, qua in eum, qui ſe iam pridem ab eccleſiaſtica communione ſuſpenderat, iniuriam ſuam idoneè vindicarent. Interea papa rogatus per literas à principibus Teutonicis, qui in Oppenheim conuenerant, vt in Purificatione ſanctæ Mariæ ad diſcutiendam cauſam regis Auguſtæ occurreret, inuitis Romanis principibus, & propter incertum rei euentum iter illud diſſuadentibus, Roma egreſſus eſt, & quantum poterat, profectionem accelerans, ſtatuto die præſto eſſe ſatagebat, ducatum ei præbente Mathilda, derelicta ducis Lotharingorum Gozelonis, filia Bonifacij marchionis & Beatricis comitiſſæ. Hęc viuente adhuc viro ſuo, quandam vidualitatis ſpeciẽ longiſſimis ab eo ſpaciis excluſa prætẽdebat, cùm nec ipſa maritum in Lotharingiam extra natale ſolum ſequi vellet, & ille ducatus quẽ in Lotharingia adminiſtrabat, negotiis implicitus, vix poſt tertium vel quartum annũ ſemel marcham Italicam inuiſeret: poſt cuius mortem Romani pontificis lateri penè comes indiuidua adhærebat, eumque miro colebat affectu. Cumque magna pars Italiæ eius pareret imperio, & omnibus quæ prima mortales ducunt ſupra cæteros terræ illius principes abundaret, vbicunque opera eius papa indiguiſſet, ocyus aderat, & tanquam patri vel domino ſedulum exhibebat officiũ. Vnde nec euadere potuit inceſti amoris ſuſpicionem, paſſim iactantibus regis fautoribus, & præcipuè clericis, quibus illicita & contra ſcita canonum contracta coniugia prohibebat, quòd die ac nocte impudenter papa in eius voluptaretur amplexibus, & illa furtiuis papę amoribus præoccupata, poſt amiſſum coniugẽ vltrà ſecundas contrahere nuptias detrectaret. Sed apud omnes ſanum aliquid ſapientes luce clariùs cõſtabat, falſa eſſe quę dicebantur. Nam & papa tam eximiè tamq; apoſtolicè vitam inſtituebat, vt nec minimã ſiniſtri rumoris maculã conuerſationis eius ſublimitas admitteret, & illa in vrbe celeberrima atque in tanta obſequentium frequentia obſcœnum aliquid perpetrans, latere nequaquam potuiſſet. Signa etiam & prodigia, quæ per orationes papæ frequentiùs fiebant, & zelus eius feruentiſſimus pro Deo & pro eccleſiaſticis legibus, ſatis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. Igitur papa dum in Gallias properaret, ex inſperato audiens regem iam eſſe intra Italiam, hortante Mathilda in caſtellum quoddam munitiſſimum, quod Canuſium dicitur, diuertit, expectare volens, donec conſilium aduentus eius diligentiùs exploraret, vtrùm ſcilicet veniam admiſſi poſtulare, an iniuriam excommunicationis ſuæ militari manu perſequi, plenus animorum aduenirет. Diedericus epiſcopus Verdunenſis, vir conſtantiſſimæ erga regem fidei, dum regem in Italiam proficiſcentem paulo pòſt inſequi vellet, captus eſt ab Adelberto comite de caſtello quod dicitur Calewo, & ſpoliatus omnibus quas ſtudioſiſſimè conuexerat tam longi itineris impenſis. A quo diu habitus in cuſtodia, tandem dato quodcunque exigebatur, redemptionis ſuæ pretio, addito etiam iureiurando, quòd iniuriæ huius nec ſpiritualem, nec corporalem vindictam aliquando expeteret, liber abire dimiſſus eſt. Rubertus quoque Babenbergenſis epiſcopus, dum in Italiam pergens per Baioariam iter ageret, captus eſt ab Welf duce Baioariorum: qui ſublatis omnibus quæ illius fuerant peculiaria, veſtes pontificales, & exterum eccleſiaſticum ornatum quem in theſauris eius reperit, eccleſiæ Baben-

bergensi cum omni integritate reconsignauit, ipsum verò in castello munitissimo, à Natali domini vsque ad festiuitatem sancti Bartholomæi Apostoli, sub diligenti custodia tenuit, nec vllis amicorum eius precibus aut muneribus, vt dimitteret, euinci potuit. Cæteri episcopi & laici quos papa excommunicauerat, quósque rex huius rei gratia à latere suo extrema necessitate compulsus amouerat, elusis custodibus qui Clusas obsidebant, in Italiam illęsi peruenerunt, repertoque papa in Canusio, veniam præsumptę rebellionis, atque vt excommunicatione absoluerentur, nudis pedibus, & laneis ad carnem induti suppliciter postulabant. Ille his qui veraciter peccatum suum agnoscerent, & deflerent, non esse aiebat misericordiam denegandam, sed longam inobedientiam, & diu incretam peccati rubiginem diuturnioris pœnitentiæ igne exuri & excoqui oportere: quapropter, si eos reuera facti pœniteret, æquo animo paterentur, quodcunque sanandis vulneribus eorum adhiberet ecclesiasticæ correptionis cauterium, ne ex facilitate indulgentiæ culpa, quæ aduersus sedem Apostolicam atrox & vehemens præsumpta fuisset, vel parua vel nulla videretur. Illis paratos se profitentibus ad omnia quæ imposuisset sufferenda, episcopos omnes à se inuicem separatos præcepit singulis cellis solitarios includi, nec vllum cum aliquo habere colloquium, ad vesperam autem cibi & potus mediocri mensura refici. Laicis quoque pro ætatis vel virium consyderatione congruentem singulis pœnitentiam indixit. Ita per aliquot dies examinatos tandem ad se vocauit, & leniter pro admissis obiurgatos, & ne deinceps simile quid admitterent commonitos, excommunicatione absoluit, abeuntibusque id ante omnia repetens iterum iterumque præcepit, ne rege Heinrico, donec sedi Apostolicæ post factam iniuriam satisfeciset, aliquatenus communicarent, aut ei ad euertendum statum reipublicæ turbandamque pacem ecclesiasticam in aliquo operam suam accommodarent: ad hoc tamen omnibus indifferenter eius permisso colloquio, vt ad pœnitentiam prouocaretur, & à cursu mali operis quo præceps rapi videbatur, retraheretur. Interea rex Heinricus Mathildam comitissam ad colloquium euocauit, eamque precibus ac promissionibus oneratam ad papam transmisit, & cum ea socrum suam filiumque eius, Azzonem etiam marchionem, & abbatem Cluniacensem, & alios nonnullos ex primis Italiæ principibus, quorum authoritatem magni apud eum momenti esse non ambigebat, obsecrans, vt excommunicatione absolueretur, nec principibus Teutonicis, qui ad accusandum eum stimulo inuidiæ magis quam zelo iustitiæ exarsissent, temere fides haberetur. Quorum papa legatione audita, ait, incongruum valde esse, & ab ecclesiasticis legibus omnino alienum, vt absentibus accusatoribus causa accusati ventilaretur: quin imò si innocentiæ suæ confideret, omni timoris scrupulo liberatus, statuto die in Augustam, quo cæteri principes conuenire statuissent, fiducialiter occurreret; se illic discussis vtrarumque partium allegationibus, nec odio nec gratia ab iure ad iniuriam deuoluendum, sed iuxta leges ecclesiasticas, quàm rectissimam possit de singulis sententiam laturum esse. Ad hæc illi responderunt, regem illius nusquam terrarum subterfugere iudicium, quem sciat æquitatis & innocentiæ incorruptissimum vindicem & aduocatum fore, sed è vicino iam vrgere diem anniuersarium quo excommunicatus fuisset, & principes regni hac expectatione suspensos attentosque anxiè rei euentum præstolari, vt si ante hanc diem excommunicatione non absoluatur, deinceps iuxta Palatinas leges indignus regio honore habeatur, nec vltrà pro asserenda innocentia sua audientiam mereatur: proinde obnixiùs petere, & hoc omni quo papa iubeat satisfactionis genere paratum emeteri, vt solo interim anathemate absoluatur, & communionis ecclesiasticæ gratiam recipiat, responsurus ex integro, quacunque die, quocunque loco papa præcipiat, tanquam nihil hac conuentione actum sit, omnibus, quæ accusatores eius obiecissent, criminibus, & iuxta sententiam eius regnum vel retenturus si obiecta purgasset, vel æquo animo si causa cecidisset amissurus. Diu papa restitit, veritus in rege iuuenilis animi inconstantiam, & procliue quocunque assentatores impulissent ingenium: sed superatus tandem importunitate perurgentium, & grauitate sententiarum, Si veraciter, inquit, cum facti pœnitet, coronam & cætera regni insignia in argumentum veræ & ex animo actæ pœnitudinis nostræ potestati dedat, & se post tam contumax admissum, regio nomine & honore deinceps indignum profiteatur. Durum nimis hoc visum

sum est legatis. Cumque vehementer insisterent, vt sententiam temperaret, nec calamum conquassatum iudicij austeritate penitus cõtereret: vix & egrè tandem exoratus annuit, vt cominus veniret, & si veram ꝓ admissis pœnitudinem gereret, culpam quã sedi apostolicæ contumeliam irrogando contraxerat, sedis apostolicæ decretis nunc obediendo expiaret. Venit ille, vt iussum fuerat, & cùm castellum illud triplici muro septum esset, intra secũdum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu suo, deposito cultu regio, nihil prẽferens regium, nihil ostentans pompaticum, nudis pedibus, ieiunus mane vsque ad vesperam perstabat, Romani pontificis sentẽtiam præstolando. Hoc secundo, hoc tertio die fecit. Quarto demum die in cõspectum eius admissus, post multas hinc inde dictas sententias, his postremò conditionibus excommunicatione absolutus est: vt die & loco quemcunq; papa designasset, euocatis ad generale Concilium Teutonicis principibus præsto esset, & accusationibus quæ intenderẽtur, responderet, ipso Papa, si ita expedire videretur, cognitore causarum assidẽte: & ad eius sententiam vel retineret regnum, si obiecta purgasset; vel æquo animo amitteret, si probatis criminibus regio deinceps honore indignus iuxta ecclesiasticas leges decerneretur, nullam siue retento siue amisso regno huius iniuriæ vindictam a quopiam hominum in perpetuum exacturus: vsque ad eam autem diem, qua causa eius legitimè discussa terminaretur, nulla regij cultus ornamẽta, nulla regiæ dignitatis insignia sibi adhiberet, nihil circa rerum publicarum administrationem iuxta consuetudinem suo iure ageret, nihil quod ratum fore oporteat decerneret: postremò præter regalium seruitiorum exactionem, quibus necessariò ipse & sui sustentandi essent, nihil regium, nihil publicum vsurparet, omnes etiam qui ei sub iureiurando fidem dixissent, ab huius sacramenti vinculo & conseruandę erga eum fidei debito, apud Deum & apud homines interim liberi expeditiq; manerẽt: Rutbertum Babenbergensem episcopum, & Vdalricũ de Cosheim, & cæteros quorum consiliis se remq; publicam prodidisset, à sua in perpetuum familiaritate amoueret. quòd si purgatis quæ obiicerentur, potens confortatusq; in regno perstitisset, subditus Romano pontifici semper dictoque obtẽperans foret, & ad corrigenda quęcunq; in regno eius contra ecclesiasticas leges praua consuetudine inoleuissent, consentiẽs ei & pro virili portione cooperator existeret. ad vltimum si quid horum præuaricaretur, irritam fore hanc, quæ nunc tantopere expetita sit, anathematis absolutionem: quin imò iam pro conuicto confessoque habẽdum esse, nec vltrà pro asserenda innocentia sua audientiam impetraturum, principesque regni omni deinceps quæstione cuncta iurisiurandi religione liberatos, regem alium in quem communis electio consensisset creaturos esse. Grataner rex accepit cõditiones, & seruaturum se omnia quam sanctissimis poterat assertionibus promittebat. Nec tamen promittenti temere fides habita est: sed abbas Cluniacensis, quoniam iurare monasticæ religionis obtentu detrectabat, fidem suam coram oculis omnia cernentis Dei interposuit: episcopus quoque Citicensis, & episopus Vercellensis, & Azzo marchio, & alij conuentionis eius principes allatis Sanctorum reliquiis sub iureiurando confirmauerunt, facturum eum esse quæ pollicebatur, nec aliqua rerum asperitate vel casuum variè succedentium mutabilitate ab sententia deducendum. Ita absoluto eo excommunicatione, Papa missarum solemnia celebrauit, confectaque sacra oblatione regem cum cætera quæ frequens aderat, multitudine ad altare euocauit, prefereńsque manu corpus Dominicum, Ego, inquit, iampridem à te tuisque fautoribus literas accepi, quibus me insimulabas sedẽ Apostolicam per simoniacam hęresim occupasse, & aliis quibusdam tam ante episcoparum quam post acceptum episcopatum criminibus vitam maculasse, quæ mihi secundum scita canonum omnem ad sacros ordines accessum obstruxerint. Et licet multorum idoneorum certè testium astipulatione crimen refellere queam, eorum scilicet qui omnem vitæ meæ ab ineunte ætate institutionem integerrimè nouerunt, & eorum qui meæ ad episcopatum promotionis authores fuerunt: ego tamen, ne humano potiùs quàm diuino niti videar testimonio, vt satisfactionis compẽdio omnem omnibus scandali scrupulum de medio auferam, ecce corpus Dominicum quod sumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocentiæ meæ, vt omnipotens Deus suo me hodie iudicio vel absoluat obiecti criminis suspicione si innocens sum, vel subitanea interimat morte, si reus. Hæc & alia (vt

ſolemne eſt)præfatus verba terribilia, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum iudicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem Dominici corporis accepit, & comedit. Qua liberrimè abſumpta, cùm populus in laudes Dei innocentiæ eius congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tãdem impetrato ſilentio conuerſus ad regem, Fac ergo, inquit, fili, ſi placet, quod me facere vidiſti. Principes Teutonici regni ſuis indies accuſationibus aures noſtras obtundunt, magnum tibi molem capitalium criminum impingentes, pro quibus non modò ab omni rerum publicarum adminiſtratione, ſed ab eccleſiaſtica etiam communione, & ab omnimoda vitę ſæcularis cõuerſatione vſq; ad extremum ſpiritum te ſuſpẽdi oportere exiſtimant. Petunt etiam magnopere diem & locum ſtatui, audientiamque præſtari canonicè diſcutiendis quas aduerſum te afferant accuſationibus: & noſti optimè, humana plerunque vacillare iudicia, & in publicis diſceptationibus nonnunquam falſa pro veris perſuaderi, dum pro diſertorum hominum ingeniis & dicendi copia & ſuauitate, falſitas verborum phaleris adornata libenter auditur, & veritas nullis eloquentiæ nixa adminiculis contemnitur. Cùm ergo tibi bene conſultum cupiam, pro eo quòd in calamitatibus tuis ſupplex Apoſtolicæ ſedis patrocinium experiſti, fac quod moneo. Si te innocentem noſti, & exiſtimationem tuam ab æmulis tuis per calumniã falſis criminationibus impeti, libera compendiosè & eccleſiam Dei ſcandalo, & teipſum longæ concertationis ambiguo, & ſume hanc reſiduam partem Dominici corporis, vt comprobata Deo teſte innocentia tua, obſtruatur omne os aduerſum te iniqua garrientium, & me deinceps cauſæ tuæ aduocato, & innocentiæ tuæ vehementiſſimo aſſertore principes tibi reconcilientur, regnum reſtituatur, omnes quibus iam diu reſpub. vexatur, bellorum ciuilium tẽpeſtates in perpetuum ſopiantur. Ad hæc ille inopinata re attonitus æſtuare, tergiuerſari, cõſilia cum ſuis familiaribus ſegregatus à multitudine conferre, & quid facto opus eſſet, qualiter tam horrendi examinis neceſſitatem euaderet, trepidus conſulere. Reſumpto demum ſpiritu, cauſari apud papam cœpit de abſentia principum, qui ſibi in aduerſis fidem adhuc integram ſeruaſſent, quibus inconſultis & potiſſimùm abſentibus accuſatoribus irritam fore, nec quicquam virium apud incredulos habituram eſſe, quamcunque pro experienda innocentia ſua ſatisfactionem paucis qui aderant propoſuiſſet: proinde ſedulò papam orare, vt rem integram generali concilio communique audientiæ differret, vt ibi congregatis accuſatoribus, & ſecundum leges eccleſiaſticas diſcuſſis, tam accuſationibus quam accuſatorum perſonis, conditionibus quaſcunque principes regni æquas iudicaſſent, obiecta refelleret. Haud grauatè papa petẽti acquieuit, expletoque ſacro miniſterio regem ad prandium vocauit, benigniſſimeque refectum, & de omnibus quæ eum obſeruare oporteret, diligenter inſtructum, cum pace ad ſuos qui longiùs extra caſtellum remanſerant, dimiſit: Epponem quoque Citicẽſem epiſcopum præmiſit ante eum, vt eos qui ei excommunicato, priuſquam anathemate abſolueretur, indifferenter communicauerant, vice ſua excommunicatione abſolueret, benignè præcauens, ne quam denuo receptæ communionis maculã contraheret. Qui dum veniſſet, & cauſam pro qua miſſus fuerat, Italis expoſuiſſet, vehemens in eum ira & indignatio coorta eſt. Fremere omnes & ſæuire verbis ac manibus cœperunt, Apoſtolicæ legationi irriſoriis exclamationibus obſtrepere, cõuicia & maledicta, quæcunq; turpiſſima furor ſuggeſſiſſet, irrogare: ſe excommunicationem illius nihili æſtimare, quem ipſum omnes Italiæ epiſcopi iuſtis ex cauſis iam pridem excommunicaſſent, qui ſedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſet, homicidiis cruentaſſet, adulteriis aliiſque capitalibus criminibus polluiſſet, regem ſecus ac deceat egiſſe, crimenque gloriæ ſuæ inuiſſe nunquam abolendum, quòd homini hæretico & probris omnibus infamato maieſtatem regiam ſummiſerit, & quem iuſticiæ patronũ legumq; eccleſiaſticarum vindicem ſibi paraſſent, is fœdiſſima ſubiectione ſua fidem planè catholicam, authoritatem eccleſiæ, dignitatem reipub. prodiderit, ſe in vltionem eius omnes quas potuerint papæ iniurias irrogaſſe, & nunc (quod dictu quoque turpe ſit) ſe in mediis perturbationum fluctibus relictis, ipſum ſibi conſuluiſſe, & cum hoſte publico priuata neceſſitudine in gratiam rediſſe. Hæc potiſſimùm principes Italiæ iactando & paſſim per populum ſerendo ingens regi odium breui conflauerant. Adulta poſtremò ſeditione, vna omniũ voluntas, vna ſententia erat, vt abdicato patre,

qui

qui vltro regni fascibus indignum se effecisset, filium eius licet impubẽ adhuc, & regni negotiis immaturum, regem sibi facerent, & cum eo Romam profecti papam alium eligerent, per quẽ & ipse protinus imperator consecraretur, & omnia papæ huius apostatici gesta cassarentur. Perlato ad regẽ tam molestæ conspirationis nuncio, misit properè quicquid apud se principum erat, vt quaqua ratione, quaqua possent industria, efferatæ multitudinis animos mitigarent, ne molestè acciperent, aut in contumeliam suam factum reputarent, quod extrema necessitate compulsus communis commodi ratione fecisset; nec Teutonicis principibus, qui sibi per calumniam regnum eripere dedita opera machinarentur; nec Romano pontifici, qui ad euertendum statum sanctæ ecclesiæ spirituali gladio circumquaq; fulguraret, aliter satisfieri potuisse, quàm vt ante statutam diem excommunicatione absolueretur; nunc se omnibus angustiis, quibus vias eius cõclusissent inimici, liberatum, omnem deinceps curã industriamq; ad vindicandas suas & illorum iniurias translaturũ. Vix tandem compresso potius q̃ extincto concitati tumultus incendio, pleriq; ex principibus castris se per iram subtrahentes, infusi in sua rediere. Cæteri dissimulata interim iracundia, redeũtem regem pacificè exceperunt, sed neq; cõsuetam ei reuerentiam deferebant, neq; tam sumptuosa, vt priùs, vtq; regiam magnificentiam decuerat, seruitia ei exhibebant, sed auersis oculis, infestis mentib⁹, passim per omnes angulos de leuitate & ineptia eius mussitabãt, socordiamq; accusabant, quòd tam diu expectatus, tam anxiè desideratus, periclitantis Italiæ calamitatibus, nihil postremò spei, nihil præsidij attulisset. Cumq; Italiam peragraret, vt his qui oppressi fuerant, calumniásve patiebãtur, regio more iusta faceret: nec in ciuitates eum recipiebant, nec cum faculis & fastis acclamationibus (vt prioribus regibus consueuerant) obuiam ei procedebant; sed foris in suburbanis locis castris positis commorari iubebatur, & illuc ei alimenta quibus exercitus sustentaretur, & ipsa modica & vix necessitatem potius quam regalium epularum solitum splendorem copiámve explentia, ne manifestæ defectionis immaturè argui possent, ministrabant, appositò singulis in locis præsidio, vt prædas fortè de agris vel villis agere volentes, armata manu coercerentur. Territus rex insolita rerum facie, seroq; pœnitens, quòd incognitæ gentis inexpertæ priùs fidei temere se credidisset, & Teutonicis finibus excedẽdo hostem mutasset, non euasisset, graui sollicitudine & metu perurgebatur, nec vllum vsquam effugium inueniebat, nisi in reconciliandis fortè, si qua ratione posset, quos offenderat, Italorum animis. Ratus itaque huius rei vnicum hoc esse præsidium, vt initum cum Romano pontifice fœdus abrumperet, & inde reparandæ concordiæ initium faceret, vnde fuerat orta discordia: Vdalricum de Cosheim, & cæteros quos ille seueriſſimo anathemate à cõtubernio eius amouerat, in pristinum gratiæ & familiaritatis suæ gradum reuocauit, & cum eis denuo de priuatis, de publicis negotiis eadem qua consueuerat singularitate, ac priuilegio consilia conferebat. Tum assiduè in conuentu principum criminabatur, & detrahebat Romano pontifici, quòd ipse omnem hunc qui rempublicam cõcussisset ventum turbinis, & commotionis sæuissimæ procellam suis machinationibus concitasset, ipse omnium quæ in ecclesia omni recenti memoria secus accidissent, author incentorq; extitisset: hortabaturq; omnes in commune, vt suo ductu suisque auspiciis tantarum ab eo iniuriarum vindictam expeterent. Dein conditiones omnes & vniuersa ecclesiasticarum legum vincula, quibus ille cum Apostolica authoritate in salutem obstrinxerat, contemptim tanquam aranearum tela dirupit, abiectisq; omnibus timoris Dei habenis, in omne quod animus suggessisset, effrenata libertate ferebatur. His paulatim rebus Italorum indignatio mitigari, furor deflagrare, studia denuo in eum incalescere cœperunt, ita vt frequentior indies ad eum multitudo cõflueret, sumptus exercitui copiosiores ministrarẽt, & ad omne quod iussisset, promptissimè iam manus operamq; suam pollicerentur. Erant tunc temporis apud eum ex Teutonicis principibus Liemarus Bremensis archiepiscopus, Eppo Citicensis episcopus, Benno Osenbruggensis episcopus, Burchardus Losannensis episcopus, Burchardus Basiliẽsis episcopus: Laici, Vdalricus, Eberhardus, Bertholdus, & alij penè omnes, quos in Oppenheim legati Apostolicæ sedis à contubernio eius propter excommunicationem segregauerant: qui nunc post receptam communionem eum cùm quoque ecclesiæ reconciliatum comperissent, vnanimiter ad eum confluxerunt, & ei dein-

ceps peregrinationis eius indiuidui comites adhærebant. Interea Moguntinus, Wirzeburgensis & Mettensis episcopi, Rudolphus, Welf, Berdolfus duces, & alij plerique ex principibus Teutonicis, conuenientes tractare de vtilitatibus reipublicæ, statuerũt, vt principes Saxoniæ, & omnes quibuscunque respublica curæ foret, 3 idus Martij in Forcheim occurrerent, & communi consilio quid facto opus esset, decernerent, præsertim cùm per absentiam regis tranquillis rebus tempus opportunum deliberationibus ac consultationibus nacti fuissent. Romano quoque pontifici scripserunt, vt quoniam in purificatione sanctæ Mariæ Augustam iuxta condictum dolo regis præuentus occurrere nõn potuerat; saltem in Forcheim statuta die præsto esse satageret, & sedandis bellorum ciuilium tempestatibus, quibus iamdiu periclitaretur respublica, Apostolici moderaminis gubernaculum adhiberet. Adhuc ille in Canusio & aliis circà firmissimis munitionibus se continebat, dispositum habens, non priùs Romam regredi, quàm confecto itinere quod instituerat, si Deo propitio conatum sequeretur effectus, pacem ecclesiæ Dei reddidisset. Igitur acceptis literis tametsi iampridem frequens ad eum fama detulisset, regem mutata mente hostiles aduersum se spiritus gerere, & contemptis conditionibus quibus excommunicatione absolutus fuerat, animo fixum tenere, vt leges ecclesiasticas manu militari debellaret: misit tamen vnum ex cardinalibus episcopis Romanæ ecclesiæ Gregorium nomine, & alios quos ei negotio idoneos arbitrabatur, qui ei dicerent tempus esse, vt promissa compleret, conuenturos in Forcheim 3 idus Martij principes Teutonici regni ad componendum, si Deus votis annuat, statum reipub. veniret ergo vt pollicitus sit, & crimina quibus innocens, vt ipse asserat, à calumniatoribus suis impetitus sit, se cognitore & iudice præsidente respondere; multum rebus suis salutiq; ,& apud Deum, & apud homines collaturus, si ecclesiam scandalis, rempublicam bellis ciuilibus, seipsum fœdissimæ existimationis macula liberaret: præsertim cùm ea die discussis synodicè quæ aduersum eum afferantur cautis, vel recepturus esset regnũ, vel sine omni deinceps retractatione amissurus. Legatis mandata perferentibus, ille dissimulatis mediocriter his quæ animo agitabat, respondit se post acceptum regnum hac primùm vice Italiam intrasse, & ideo multis nunc & magnis reipublicæ negotiis implicitum non posse tam citò infectis rebus prouincia excedere; quia si id faciat, Italos quos longo tempore anxia aduentus sui expectatione suspendisset, grauissimè offendat: præterea diem conuentui habendo statutũ è vicino imminere, séque iam breuibus induciis tanta terrarum spacia nulla equorum celeritate posse transcurrere, etiamsi nullis extrinsecus retardetur impedimẽtis. In hæc verba legatos dimisit. Papa certior iam factus de immutatione animi eius, & cęteris rebus quas ad eum iam pridem fama detulerat, misit protinus Bernardum abbatem de Massilia, virum eximiæ conuersationis, & multarum in Christo virtutum, item alium Bernardum cardinalem, diaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ, vt principibus Teutonici regni, qui, vt suprà dictum est, 3 idus Martij Forcheim conuenturi erant, occurrerent, eosque per ordinem quæ gesta erant, docerent: se iuxta placitũ dedita opera enisum fuisse, vt die & loco statuto communibus sanctæ ecclesiæ vtilitatibus tractandis præsto esset, sed domini Heinrici diligentia ita circumuentũ, ita omnes per quas transitus esse potuisset, itinerum angustias præoccupatas, vt nec rutò in Germaniam progredi, nec rutò Romam regredi valeat: proinde monere eos, vt suis interim rebus & regno Francorum, quod diu iam vnius hominis puerili leuitate vexetur, quaqua possint ratione moderentur; donec (si Deus velit) adempta itineris difficultate ipse venire, & collatis in medium consiliis, quid vtilitati, quid honestati omnium, quid paci ecclesiasticæ expediat, secundum ecclesiasticas leges decernere possit.

Nos more inertis poëtę, extremo iam in opere languescentes, ingentisque materiæ mole superati, in longum satis, vt videtur, protracto volumini hîc tandem finem imponimus, vt licui fortè post nos ad describendam reliquam partem huius historię manum mittere libuerit, ab electione Rudolphi regis congruum scribendi exordium faciat.

FINIS.

ADDITIO-

ADDITIONES AD LAMBERTVM SCHAFNABVRGENSEM APPOSITÆ AB ERPHESFORDENSI MONACHO ignoti nominis, sed non indiligenti scriptore: in quibus res CCC annis post Lambertum gestæ breuiter explicantur.

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

1068. Erphesfurt ciuitas incensa est ab exercitu regis Heinrici. Monasterium quoque S. Petri in monte, & sancti Seueri cum multitudine quæ ibi confugerat.

1072. Coniurant principes Saxonum contra Heinricum regem.

1073. Saxones Hartesburg castrum fortissimum destruunt. Vbi sepulchrum filij Heinrici regis violant, ossa dispergunt, ecclesiamque in eodem destruunt.

1075. Bellum iuxta Vnstrout fluuium committitur à Saxonibus contra regem Heinricum: vbi multi potentes ex vtraque parte ceciderunt, & Saxones fugam inierunt. de quo bello ponitur suprà.

1077. Dominus Anno Colonienſis archiepiscopus obiit, qui à fundamento quinque congregationes longè vel propè positas in suo episcopio feliciter construxit.

Rudolphus rex constitutus est in loco qui dicitur Forchem, & in media Quadragesima apud Moguntiam vnctus in regem à Sigefrido archiepiscopo.

1078. Secundum bellum iuxta Medelrichstat commissum est à Rudolpho qui regnum inuaserat contra Heinricum regem, vbi idem rex Heinricus fugam iniit.

1078. Sancti Seueri monasterium cum multitudine populi quæ illic intus fuit, incensum fuit ab exercitu regis Heinrici, & ecclesia in monte sancti Petri, & Erphesfurt.

1079. Tertium bellum iuxta Fladecheim commissum est 5 calend. Februarij.

1080. Quartum bellum iuxta Olstram fluuium committitur, in quo Rudolphus rex, qui & dux, occiditur.

1081. Heinricus rex Romam obsedit.

Monasterium in Babenberg in vigilia Paschę combustum est. Monasterium quoque sancti Martini Moguntiæ cum tribus adiacentibus monasteriis exustum est, & penè omnis ciuitas exusta est. Heinricus rex natus est, ille qui patrem suum de regno expulit.

1082. Hermannus regnum inuadit.

1083. Roma capta est ab Heinrico rege, & pestilentia grauis facta est.

1084. Heinricus rex de Italia reuertitur, & Augusta ab eo obsidetur & capitur.

Sigefridus archiepiscopus Moguntinensis obiit in Thuringia, & Hasungun sepelitur, pro quo Wetel constituitur.

1085. Meginhardus quidam doctissimus, sed non secundum scientiam, Wirceburgensis ecclesiæ viuente Adelbero (aliàs Adelberone) adhuc episcopo substituitur.

Eodem anno ędificatum est monasterium Reynhardsbrun à Ludouico Saltatore.

1086. Quintum bellum iuxta Gleichfel committitur. In quo pauci potentes, vulgus tantùm innumerabile periit.

Hermannus nomen regium deponit, & ipse mox periit.

1089. Sextum bellum cōmittitur iuxta Glichin castellum in Thuringia inter Heinricum imperatorem & Eckibertum marchionem, in quo Burchardus episcopus Losannensis occisus est. Eckibertus marchio iuxta aquam quæ dicitur Sclicha, in molendino quodam miserabiliter interfectus occubuit.

Adelbero Wurtzburgensis episcopus obiit. Vixit autem in episcopatu annos XLV, menses III.

Monasterium Oildisleuden ædificatur.

1096. Populus innumerabilis virorum & mulierum ex diuersarum gentium partibus armatus, Hierosolymam tendēs Iudæos baptizari compulit: renitentes vbiuis locorum immensa cæde profligauit. Apud Moguntiam verò vtriusque sexus Iudæi numero

mille & quatuordecim interfecti sunt,& maxima pars ciuitatis exusta est. Iudęi qui per diuersas prouincias metu compellente Christiani facti sunt, iterum à Christianitate paulatim recesserunt.

1098. Ruthardus archiepiscopus Mogunt. pro pecunia quam Iudæi interfecti reliquerant,gratiam regis perdidit,& in Thuringiam secessit,ibiq; vsq; ad obitum prædicti regis rebellis mānsit,occasionē habēs q; cōmunicare excōmunicato imperatori nollet.

1099. Imperator Pascha Ratisponæ celebrat,vbi iisdem diebus magna mortalitas facta est,in qua Rabbado Palatinus comes cum aliis innumerabilibus moritur.

1100. Hyems dura fuit & fames magna.

1103. Heinricus filius Heinrici imperatoris regnum obtinuit.

Otto marchio aliiq; plures Saxonum barbaros qui Luticij vocantur, inuasit, & honorificè triumphauit.

1106. Heinricus imperator senior apud Leodium obiit.

1111. Heinricus rex dominum Apostolicum captiuauit.

1112. Hermannus Ludouici comitis filius,& Fridericus frater illius vterinus in castello Thuthiræ obsidentur,& deditione se cuidam Hogeri tradentes,captiui abducti sub potestate regis Heinrici in vincula detruduntur. sed Fridericus post annos duos resoluitur: Hermannus,duobus annis & plus in carcere transactis,in castello Hamerstein in vinculis moritur.

1116. Burchardus Erphesfordensis abbas priuatus est abbatia ab Adelberto Moguntinensi episcopo:cui Rupertus subrogatur.

1117. In Sueuia terribile quiddam contigit. Terra enim ad instar domorum ebulliens subitò in abyssum dilabitur. Aer visus est igne pariter & sanguine mixtus.

Conuentus regis & totius regni principum fit apud villam Erstein,super ripam fluminis Mogoni.

1118. Monasterium in Oppenheym incensum est.

1120. Colloquium ab vniuersis regni Teutonici principibus super dissensione regni habendum Fuldæ condicitur.

1122. Heinricus comes de Thuringia congregauit exercitum ad bellandum contra Adelbertum archiepiscopum,propter exactionem decimarum in Thuringia.

1123. Ludouicus comes monachus factus beato fine quieuit. Per idem ferè tempus cùm episcopus Mogunt. Adelbertus à prouincialibus qui Tuterstetin marcham incolunt, decimas frugum exigeret,illiq; fortiter resisterent,contigit quosdam ex eis à militib. episcopi occidi,alios obtruncari,nonnullos verò captiuos abduci. vnde populi Thuringorum permoti,ac similes sibi metuentes in colle Treteburg de cunctis finibus suis conueniunt: iamq; ciuitatem Erphesfurdt qua tunc episcopus fortè manebat, Heinrico comite duce cum 20 millibus irrumpere parant, cœptumq; perpetrassent opere,si non idem episcopus prudenti eos auertisset consilio.

1124. Wigbertus marchio qui & monachus obiit.

1125. Heinricus quartus imperator huius nominis & rex quintus obiit. Quo tempore per tres continuas noctes ante mortem eius tanta frigoris immanitas fuit, vt in plerisque locis maxima pars frugum deperiret.

Lotharius dux Saxonum apud Moguntiam rex eligitur,& Aquisgrani benedictione regali sublimatur.

1126. Grauiter cæsus est exercitus Lotharij in Boëmia. Eodem anno Lotharius obsedit Nurenberg.

1128. Lotharius rex obsedit Spiram. Embrica Erphesfurdensis præpositus episcopus factus est in Wirtzburg.

1132. Sanctus Gothehardus anno dormitionis suę cēteſimo primo,minus vno die, dicti anni die vltimo,4 nonas Maij, in Hildenesheim è terra leuatur,cuius signorum admirabili magnitudine omnis Germania illustrata lætatur.

Augusta ciuitas ab exercitu regis Lotharij igne crematur,plurimi de ciuibus captiui abducuntur,& quidem digna satis vltione pro commisso multati scelere,quippe qui regem ad se pacificè ingressum,nihilq; suspicantem tale,bello p̄ratum p̄ſerunt lacessere.

1135.

1135. Ventus vehementiſſimus & hactenus incognitus naues multas ſubuertit, ædificia plurima deſtruxit, arbores fructuoſas atque ſylueſtres innumeras deiecit: ita vt vix decima pars quarundam remanſiſſet ſyluarum. Eodem anno nuncij venerunt Græcorum ad imperatorem Lotharium cum magnis muneribus.

1137. Lotharius imperator in redeundo de Italia moritur, & apud Lutrenſem abbatiam ab ipſo conſtructam, pręſentibus Saxonię & Thuringiæ principibus regio more ſepelitur.

1138. Conradus frater Friderici ducis Sueuorũ apud Confluentiã in regem eligitur. Adelbertus Erphesfordenſis præpoſitus conſtitutus eſt epiſcopus Moguntiæ.

1139. Heinricus dux Saxonum, qui fuit gener Lotharij imperatoris, perrexit cum exercitu cõtra Chunradum regem. Poſt paucos autem dies idem Heinricus dux obiit. Suſcepit autem pro eo ducatum Heinricus filius eius. Item Otho Babenbergenſis epiſcopus obiit, cui Engelbertus ſucceſſit.

1141. Adelbertus archiepiſcopus Moguntinus obiit in Erphesfurd, cui Marcolfus ſuccedit. Magna concertatio fuit in Erphesford inter ciues & archiepiſcopi milites. Quidam enim occiſi, multi verò vtrinque vulnerati ſunt.

1142. Monaſterium ſancti Petri in Erphesfurt exuſtum eſt 7 idus Maij, & maxima pars eiuſdem loci, & vnà monaſterium ſancti Seueri.

1144. Magna inundatio aquæ fuit in Erphesfort.

1146. Conradus rex ad Polonos cum exercitu abiit.

1147. Conradus rex Hieroſolymam proficiſcitur.

1149. Conradus rex ab Hieroſolymis reuertitur.

1151. Fames valida & mortalitas hominum. Conradus rex venit in Erphesfurt.

1152. Cunradus rex 16 cal. Martij rebus humanis exceſſit, eiq; Babenberg regum more funebria explentur, ac ſepelitur: cuius loco fratruelis eius Fridericus Sueuorum dux Franckenford rerum ſummam ſuſcipiens in regem eligitur, & Aquiſgrani regali benedictione ſublimatur.

1154. Magna aquarum inundatio fuit. Tranſlatio ſancti Adelharij in Erphesfurt 12 calend. Maij.

1155. Fridericus Romæ imperator factus eſt.

Bellum fuit inter Arnoldum archiepiſcopum Moguntinum & Hermannum Palatinum comitem.

1156. Heinricus dux Saxonicus perrexit ad bellandum in Friſiam, ſed dux cum periculo quorundam ſuorum terga vertit. Mortalitas hominum fuit.

1157. Imperator in Poloniam cum exercitu venit, ducem illius prouinciæ in deditionem ſuſcepit, & ſic rediit.

1158. Fridericus imperator Mediolanenſes in deditionem accepit: ſed poſt paucos dies iterum rebellauerunt.

1159. Heinricus dux Saxonicus auxilium imperatori contra Mediolanenſes præbiturus perrexit.

1160. Arnoldus archiepiſcopus bellum in Moguntinos mouens, cùm in monte ſpecioſo exercitum pręſtolaretur, à Moguntinis in monaſterio ſancti Iacobi ſubitò circundatus, & plebe furente monaſterio cõcremato occiſus eſt. Poſtea epiſcopi & principes ſuper regni negotiis conuentũ Erphordiæ celebrant: Treuirenſis archiepiſcopus & Renoldus Colonienſis electus, Withmannus Magdeburg. archiepiſcopus, Gerhardus Babenbergenſis epiſcopus, Merſeburgenſis, Citicenſis, Miſnenſis epiſcopi: Heinricus dux Saxonum, Fridericus dux Sueuorum, Ludouicus Prouinciæ comes, Cunradus Palatinus comes, Adelbertus comes, Otho marchio, aliiq; plures, vbi expeditionem in auxiliũ imperatoris contra Mediolanenſes conitũrauerunt. Hîc etiam Moguntinẽſes immanis facinoris rei ſuper interfectione epiſcopi ſui, extinctione luminũ execrantur & cõmunione priuantur: quĩ tam grauẽ ſui caſus damnationem paruipendentes, Rudolphũ Bertholdi ducis germanũ ſibi præſulem elegerunt. Quo contra Conradus Palatinus ac Ludouicus Lantgrauius apud Francfort ſuffraganeorũ epiſcoporum ac Treuerenſis legati apoſtolici pręſentia, imò legatione freti, Chriſtiannum Mersburgenſem prępoſitũ paucis arbitris epiſcopũ cõſtituerunt. Hinc partium ſeditio exoritur,

rerum facies cõtra bonũ & æquum variatur, dum laicorum pro arbitrio ecclesiastica disponuntur, potentũ quorundã violẽtia episcopiũ incursatur, cuiscueratur, deuastatur.

1162. Mediolanum destruitur à Friderico imperatore. Fames valida fuit.

1163. Imperator Fridericus primus Moguntiam cum magno terrore ingressus, curiam suam ibidem habuit, ciuibusque timore in diuersa fugatis, murum in circuitu, omnesq; munitiones ciuitatis funditus destrui præcepit ob necem Arnoldi archiepiscopi.

1165. Maxima clades oppressit episcopatum Moguntinẽsem, destructis castellis Rusteberg, Horburck, Amanaburg, Bingen: subuerso etiam funditus muro in Erphesfurt à Ludouico secundo Lantgrauio, quod postremum factum est anno 1164.

1167. Mediolanum reædificatur.

1168, vel 1169. Murus Erphordiæ denuo reparatur à Cristano archiepiscopo Moguntino permissu imperatoris.

1170. Cristanus archiepiscopus Moguntinus, legatus imperatoris in Græciam proficiscitur, pluresq; reliquias sanctorum reportauit.

1172. Imperator Polonos cum exercitu petiit.

Eodem anno Ludouicus prouincialis comes Thuringiæ obiit: principatum Ludouicus filius eius obtinuit.

1175. Ciuitas Erphordiæ cum ponte & quibusdam sanctorum ecclesiis magna ex parte conflagrauit 5 nonas Iulij. Eodem anno Erfordienses consilio & auxilio comitis Erwini & comitis Heinrici quodã temerario ausu domino suo Ludouico inclyto prouinciali se opponunt, & quæq; ad eum spectantia ciuitati adiacentia, quantum licuit, deuastant & incẽdunt. Ob quam præsumptionem idem princeps in ira permotus, tria castella prędicti Henrici comitis in breui oppugnãs destruxit. Eodem anno 11 cal. Aug. tempestas valida & grando insolita, ita vt non tantũ fruges in plerisq; locis perirent, sed etiam arbores in quibusdam locis, foliis & ramis magnitudine grandinis lapidum penitus vastarẽtur. Item dux Saxoniæ & Bauariæ Heinricus Halberstatensem ciuitatem, ciuibus in diuersa fugatis, oppugnando capit, cunctaq; eius loci ædificia cum ipsa matrice ecclesia Christi honori ædificata, reliquisq; ecclesiis, voraci flamma cõsumpsit. In quibus homines qui pro locorum tuitione intus confugerant, plus quàm (vt dicitur) octingenti, promiscui sexus & ætatis, nec non & ordinis, flebiliter incendio periere, captoq; eius loci episcopo, vtpote totius iniuriæ suæ incensore discessit.

1178. Recidiuum denuo incendium Erphordiæ cladem magnã 12 cal. Maij intulit.

1184. Imperator Fridericus conuentũ maximo sumptu cum totius regni primatibus secus Moguntiam celebrauit. Vbi & duo filij eius, Cõradus quem ducẽ Sueuię constituerat, & Heinricus cui regni gubernacula dispoſuerat, sacramẽtis militarib. implicantur. Peracta solennitate imperator filiũ suum Heinricũ regem in Poloniã cum exercitu destinauit, Conradũ verò ducem Sueuię cum Philippo Colonienſi & aliis multis contra regẽ Franciæ direxit: sed Colonienſ. non expectata suorũ frequentia partes Franciæ intrauit, vbi nõ sine clade suorũ terga vertit. Heinricus rex Poloniã iturus, Erphordiam diuertit, vbi Conradum Moguntinũ & Ludouicum prouincialẽ, ob illatas episcopatui clades grauiter inter se dissidentes, inuenit: inter quos pacẽ reformare cõtendens, dum in cœnaculo vallatus multis resideret, repentè pauimẽto disrupto, plures in cloacã subtus latitantẽ ceciderunt: quorũ alij vix educti, alij in cœno sunt suffocati. Ibi Fridericus comes de Abinberg, Heinricus comes Thuringię, Gormarus comes Hassię, Fridericus comes de Kirchberg, Burcardus de Warcberck, & alij minoris nominis, morte lamentabili interierunt. Rex sicut instituerat, profecturus in Poloniã venit Halle: vbi dũ cum processione susciperetur, ruptis funibus cãpanę cessauerunt. Inde vltra profectus legatos Poloniæ dexteras petentes suscepit, dexteras dedit: licq; cũ pace ad patrẽ reuertitur.

1186. Grauis discordia inter Cõradum archiepiscopũ Mogunt. & Ludouicum Lantgrauium denuo exorta est. Villę quędam à militib. eorũ in Thuringia & Hassonia deuastantur. Ab episcopo castellũ Heiligenberg, à Lãtgrauio castrũ Gruneberg ędificãtur.

1188. Fridericus primus imperator habita Moguntię curia, in media Quadragesimę, crucẽ accepit ab Heinrico Albanẽsi episcopo, sedis apostolicæ legato. Signati sunt dominica cruce, Gotefridus Wurtzburgensis episcopus, Hermannus Monasteriensis,

Martinus

Martinus Misnensis, Rodolphus Leodiensis, Heinricus Argentinen. & alij plures episcopi: Ludouic⁹ comes prouincialis Thuringiæ, Poppo comes de Hennenberg, Adelbertus de Grumbach, Albertus de Hildēburg, aliiq; multi principes comites & nobiles. Sed & innumerabilis multitudo diuersorum regnorum ac regionum tam clericorum quàm laicorum cruce signati sunt. Ab hoc anno expeditio dominica protelata est vsq; in futurum annum & diem sancti Georgij martyris apud ciuitatem Ratisponam.

1204. Rex Philippus collecto exercitu magno Bauarorū, Sueuorum, Saxonū, Sorabiorum, & eorū qui erant in partib. Rheni, & Ostrofrancorū & Austrasiorū, in multitudine graui Thuringiā ingressus, auxilium ipsi ferentib. comitib. Gunthero & Heinrico de Schwartzburg, & comite Lamperto de Glichen, & Erphordensib. omnem regionē tēpore messis ferro & igne crudeliter vastauit. His dieb⁹ rex Boëmicus, collecta & ipse magna copia suorū, venit per fines regię villę Saluelt & Orlan, cupiens confligere cum rege Philippo. Missis exploratoribus diffisus de viribus suorum, licet multa essent millia, vastatis omnibus in pago Langenwice & Ilmin, intempesta nocte cum suis fugam iniit. Hæc audiens Lantgrauius, necessitate coactus, dato filio suo & aliis obsidibus, se suaq; omnia dedidit, obligans se regi Philippo tam iuramento quam obsidibus.

1216. Erphordiæ incendium magnum fuit vsque ad temes.

1223. Erphordiæ incendium magnum pontem & latam plateam consumpsit.

1226. Inundatio maxima fuit in Thuringia.

1232. In Alemania perfida hæresis, quę ibidem occultè pullulauerat, est manifestata. Quapropter circa Rhenum, necnō & alibi, innumerabiles hęretici per magistrū Conradum de Marburg autoritate Apostolica examinati, ac per sententiā secularē damnati, igne cōbusti sunt. Fuerunt autē tē pręsente eodē Conrado Erphordię quatuor cōbusti.

1233. Rex, & Moguntinus, & magister Cunradus de Marburg, Moguntiæ cōuentū episcoporum & comitū atq; clericorū fecerūt, pro q̄busdā infamatis de hęresi: inter quos comes de Seine accusatus, inducias purgationis vlteriores obtinuit: super reliquos verò qui non cōparuerant, prędictus Conradus de Marburg ibidē populum cruce signauit. Quapropter illi felle amaritudinis commoti, iam dicto Conrado in reditu insidias iuxta Marburg ponentes, ipsum vnà cum Gerhardo minoris ordinis fratre, probatæ vitæ viro, 3 calen. Aug. crudeliter occiderunt.

Hoc anno hæreticorum innumera multitudo per totam Alemaniam igne cremata est, multoque plures hæresim abiurauerunt.

1234. Hyems asperrima fuit, adeò vt in mediterraneo mari institores Venetiani cum oneratis summariis pedestri itinere per glaciem transirent: quæ videlicet hyems non paruam per totam Italiam in vineis, iumentis & oliuetis intulit cladem.

1236. Calend. Maij Marburg translatio facta est sanctę Elisabeth, pręsente Friderico imperatore, ac tribus archiepiscopis Moguntino, Colonien. Bremensi, vbi ex illius ossibus oleum euidentissimè desudauit.

1238. 3 nonas Maij orta tempestate apud syluā Loibin in villa Sule dicta, super cuiusdam rustici solius horreū & curiam pluebat dominus, nō vt filiis Israel in deserto sicut puluerem carnē, sed grossa carnium frusta in modū interioris pinguedinis. Quarum partem dum volucres & canes deportassent, reliquę circa vesperam solis ardore veluti glacies liquefactę sunt. Cuius autem hoc rei signum fuerit, melius timore quam disputatione discutiendum est.

1240. In villa regia Franckenfurt cuiusdam Iudęi filius Christianæ fidei baptismum suscipere desiderans, à parentib. & amicis prohibitus est. Quapropter altercatione inter Christianos & Iudæos exorta, validè inter ipsos dimicatū est. Tandē paucis Christianis occisis, Iudęorū circiter 180 gladio & igne quē propiis manib. imposuerant, consumpti sunt: ipsoq; igne post hæc inualescente, media ferè pars eiusdem ciuitatis est concremata. Videtes itaq; reliqui quidam Iudæorum sibi mortis imminere periculum, baptizati sunt numero 24, inter quos etiam ipsorum quidam episcopus traditur extitisse.

Eodem anno obiit Lantgrauius Hassiæ filius sanctæ Elisabeth in Cruceburg, sepultusque est Reinhersbrun.

1244. Moguntinus episcopus præcepit, vt omnes religiosi tam cōuentuales q̄ etiam capellani, relictis propriis mansionib. ad opprobrium ciuium Erphordensiū ciuitatem

Erphordenſem exirent. Inter quos conuentus montis S. Petri relicto clauſtro in Allodia eiuſdē eccleſię poſt 2 menſes & dimidium ſe recepit. Poſtea appropinquante feſtiuitate paſchali, vt diuinis nō careret, in cœnobia circumiacentia ciuitatem diuiſus eſt: alij ad S. Martinū prope flumen Werta: alij ad cellam Paulinę: alij in Reinhersburn: alij verò ad S. Vitū in Holdeſleben: quos per 4 menſes & amplius honeſtiſſimè tenuerunt.

1246. Ortum eſt incendium 9 cal. Iunij media nocte, & ita penè vſq; ad mediam diem perdurauit. Et tam ſęuum ſeniores ciuitatis ſe nunquam vidiſſe †. Ipſa etiam nocte ſimile fuit incendium in Magdeburg, & aliis pluribus ciuitatibus.

1247. Heinricus Lantgrauius Thuringię rex eligitur: qui electus in regem, iuxta Rhenum cum magno exercitu, cum Conrado filio Friderici quondam imperatoris conflixit, & eum cum ſuo exercitu apud Franckfurt vicit & fudit.

Eodem anno præfatus Lantgrauius poſt ſecundam profectionem in Sueuiam ad propria reuerſus, immatura morte obiit profluuio ventris: ſepultus iuxta Yſenachum.

1248. Marchio Miſnenſis veniens prope ciuitatem Erphordiam reſedit, ita vt ex ciuitate ad ſuos, & à ſuis iacula in ciuitatem iacerentur.

1250. Facta viſitatione ab epiſc. Mogunt. Criſtanno, Erphordię in mōte S. Petri abbas Heinric⁹ ab abbatia deſtitutus eſt, & Volmarus abbas Burſfeldeñ. loco ſuo ſubſtitutus.

1255. Ortum fuit incendiū Erphordiæ, quod ſimile vel maius fuit ſuperiorib. incendiis.

1256. Rex Wilhelmus qui fuerat comes Holandię, in Friſiam veniēs, à Friſiis occiditur. Hoc etiā anno captus eſt Gerhardus Mogunt. epiſcopus, & plures cū eo comites, & alij nobiles, in villa dicta Bolleſtetē, in p̄dio monachorū de Volkolderode, quos homines ducis de Brunſuic, eidē in Brunſuic præſentauerunt. Paucis verò dieb. deinde trāſactis, idem dux comitē de Eberſtein dictū, patruū videlicet ejuſdē epiſcopi, ob multas eidem duci exhibitas cōtumelias ſuſpēdio fecit interire. Epiſcopū verò quidā comes frater regis Angliæ, Richardus nomine, cupiditate regni ductus, cùm eſſet multùm locuples, principes Teutoniæ ad quos electio pertinebat imperij, magnis munerib. datis flectere tentabat, vt eum ad regni gubernacula eligerēt, à captiuitate qua per annum detentus erat, datis octo millibus marcarum à vinculis liberauit. Eodē anno papa Alexander Ezelinū de Teruis, tortorē Chriſtianorū, interfectorem 60 fratrū minorū, & aliorū fidelium plurimorū, perſecutorē ſacrę fidei catholicę, pro hęretico, & omnes fautores ſuos ſententialiter damnauit & excōmunicauit. Iſte Ezelinus hęreticus publicus Chriſtiani nominis hoſtis captiuat⁹ eſt, cùm crux cōtra ipſum p̄dicaretur cū plena indulgentia omniū peccatorū, & ſe ipſum fame & inedia nequaquā volēs ſumere cibū interfecit.

1257. Capitulum abbatum ordinis S. Benedicti per Thuringiam & Saxoniam celebratum eſt Erphordiæ, in monte ſancti Petri, pro reformatione ordinis.

1263. Cùm inter nobiles viros, Albertū Thuringiæ Lantgrauium, & Heinricū comitē Haſſiæ, filium D. Sophiæ quondā ducisſæ Brabantię, quæ fuerat filia S. Elizabeth, ſuper terra Thuringorū grauis diſcordia eſſet orta, illuſtris princeps dux de Brūſuic prædicto comiti ſororio ſuo, eò q; ad reſiſtendū præfato aduerſario ſuo virib. impar eſſet, ſedulò aſſiſtebat auxilio. Nam per aduocatos ſuos adeò terrā oppreſſit Thuringiæ, vt ipſa quæ prouinciarū domina fuerat, & mater villarum optimarū, ipſis Saxonib. tanq̄ tributaria ſubiaceret. Nā præfatus dux, cùm iam quaſi potens in gloria & fortitudine gloriaretur ex continuis prælioru ſucceſſib. animatus, ad tantā erectus ſuperbiam, vt Orientales & Thuringię milites inclytos tanq̄ inermes & ſine omni ſolēnitate viros ęſtimaret: vnde contigit q; cum paucis, videlicet 600 armatis, partes orientales inuaſit, atq; eas grauiter vaſtare cœpit incendiis & rapinis. Cùm igitur iam tantæ deuaſtationis malū in partib. p̄miſſis digraſſaretur: illuſtriſſimi principes, Theodericus marchio Miſnēſis iunior, & Lantgrauius Adelbertus, ſubitò exercitū colligendo, cū dicto duce iuxta Witin conflixerunt, de ipſo gloriosè triumphātes: in quo cōflictu hoſtili odio ferociſſimè dimicatū eſt, à manè videlicet poſt ortū Solis vſq; circa 9 horam diei. In hoc bello Albert⁹ dux de Brūſuic, vir bellator, vulneratus & captus eſt. Inſuper comites de Zwirn & Eberſtein, & de Hanalt comitē, & omnē exercitū ceperūt, & in Mersburg ſecū captiuos adduxerūt: ipſum verò ducem in vincula cōiecerūt, & alios nobiles comites & quoſdā aduocatos ducis, reliquos verò captiuos data nō modica pecunia pro redemptione ſua liberos abire permiſerunt. Dux Albertus cùm per annum captiuus detentus fuiſſet, redemit ſe à captiuitate cum 8000 marcarum & octo munitionibus.

1264.

1264. Pluuiæ repentinæ & inundationes aquarum circa festum beati Nicolai multas villas in Saxonia miserabiliter submerserunt.

1265. Multæ naues magnæ & onustæ, tam trieres quàm cocones, in mari mediterraneo ac in Dacia submersæ, perierunt. Eodem anno Albertus Thuringiæ, & Otto marchio de Brandenburg cum filio suo, Albertus etiam dux de Brunsuic, atque multi alij in Prussiam peregrinando contra paganos cum signo crucis profecti sunt, & quòd hyems lenis erat, eodem tempore nihil proficientes ad propria reuersi sunt.

1267. Sancta Hedewigis venerabilis vitæ, olim ducissa Poloniæ, felici transitu ex hac luce migrauit, & plurimis resplenduit miraculorum prodigiis: cuius translatio per cardinalem Widonem legatum sedis Apostolicę, cum magna fidelium multitudine vtriusq; sexus tam religiosorum quàm secularium, in episcopatu Breslauiensi celebrata est 7 cal. Sep. illaq; à papa Clemente canonizata fuit. Hæc sancta Hedwigis fuit matertera sanctę Elizabeth de Marburg, ac Belę illustris regis Vngarię, fuitq; mater famosi Heinrici ducis Poloniæ, quem strenuè pugnantem pro patria populoq; Christiano in conflictu Tartari occiderunt. Hæc sancta Hedwigis fuerat filia ducis de Meran.

1268. Ioannes marchio de Brandenburg in torneamento apud Mersburg cum lancea est occisus. Ipso etiam anno marchionissa Agnes de Misnia vidit in somnis angelum Dei propinare sibi in scypho aureo, & cùm bibisset ipsa, dixit, Heu quàm amarus potus: cui respondit angelus, Amara erit potio tua, sed dominus te non derelinquet: & sic breui pòst defuncta est.

1270. Ludouicus rex Franciæ cruce signatus cum filiis suis Philippo & Ioanne apud Marsiliam, ascendit mare circiter cum 60 millibus armatorum: qui mare non transiuit, sed febre mortuus est. (aliàs, cum centum millibus cruce signatorum & vltrà de diuersis regnis.) Eodem anno rex Arragoniæ & rex Nauarræ, nec non & rex Angliæ Edewardus cruce signati cum suis exercitibus in subsidium terræ sanctæ, sed minimè pueuerunt. Eodē anno Frisones cruce signati circiter quadraginta millia, & amplius. Ipso anno Egra ciuitas exusta est. Quatuor fratres de ordine minorū in ecclesia fratrū ibidem, & cum ipsis centum homines & vltrà cremati sunt. Eodem anno germanus sanctæ Elizabeth de Marburg, videlicet potens rex Bela in Vngaria, feliciter obiit. Hic enim fuit Dei ac diuini officij solennis amator. Paululum post mortem præfati regis regina vxor eius, & consors regni, natione Græca, feliciter obiit.

1271. Fuldēsis abbas Britouis nomine, strenuus & vtilis rector populi sui, cultor & amator pacis, occisus est in Fulda in pprio Oratorio infra missam in quadragesima. Eodem anno inimici crucis Christi pagani cum quatuor turmis irruerūt in Prussiā, ecclesias & altaria deuastātes, tredecim fratres dom' Teutonicæ, & de populo pmiscui sexus alios 150, nec nō & 2000, & innumerabilē populū Christianorū vtriusq; sexus captiuātes, cū pecorib. & spoliis secū deduxerūt, villas succēderūt, & plurimos homines cremauerūt. Ipso anno in Frāckonia tam in villis q̄ in cāpis, lupi homines crudeliter inuadētes, plures q̄ 30 homines deuorauerunt, relinquentes oues in campis, & inuaserunt pastores.

1273. Facta est fames valida in regionibus Teutoniæ, & alibi, ita vt plures fame morerentur: & maldrum Erphordiæ valebat plus quàm 6 marcas.

1275. Ciues Erphordienses prouocati à comitib. vicinis rebellātes, tribulauerunt comites & alios quosdā latrones vsq; ad cineres per militiā & armatos circiter ccc aliunde cōductos: & de cōmuni cōsilio auxiliū archiepiscopi Moguntini implorare statuerunt, & eundē aduocare personaliter studuerunt, qui in mōte Petri & Pauli mansionē penè per 4 hebdomadas habuit, sacrosq; ordines ibidem celebrauit. Eodem anno in marchia Misnensi factæ sunt inundationes aquarum, videlicet in Albia & aliis fluminib. de nimietate pluuiarū circa festū S. Bartholomæi. Itaq; multę villę ac multi homines submersi sunt, montes magni destructi sunt, & pecora, frumēta quoq; plurima perierunt, domino permittente. Ipso anno Grisei monachi in suo generali concilio vel capitulo Cistercienſi prohibuerunt pœna taxata districtius, q̄ in toto ipsorum ordine per mundum neq; in domib. neq; in granariis vlli de ordine † frumentorum ad comedendum vel hospitandum nullatenus recipiantur, nec eis in aliqua eleemosyna succurratur.

Hoc anno intemperies aëris prævaluit in tantum, quòd vites & multæ fruges ex abundantia pluuiarum, & ex defectu æstiui caloris, immaturæ permanserint.

1279. Ciues Erphordienſes incurrerunt ingratitudinem archiepiſcopi Moguntini Wernheri, qui directo mandato clero ciuitatis præcepit, ibidem ſuſpendi diuina: quod per duos annos & dimidium à ſibi obedientibus inuiolabiliter obſeruatum eſt.

1280. Epiſcopus Magdeburgen. cepit marchionem Miſnenſem cum pluribus Thuringiæ nobilibus.

1281. Grauis guerra eſt orta inter ſeniorẽ Lantgrauiũ Albertũ & filiũ eius Theodericũ; ciuib. Erphordenſib. aſtantib. Lãtgrauio ſeniori, quibuſdã verò miniſterialib. adiuuantib. partẽ iunioris Lantgrauij: in qua etiam guerra dominus Criſtannus epiſcop. domus Teutonicę captus eſt à iuniore Lantgrauio, & aliquandiu detentus in caſtro Slacheim: q tandẽ coactus redemit ſe cũ 300 marcis. Quo ſoluto & ipſe iunior Lãtgrauius captus eſt à comite de Keuernburck, & traditus eſt patri ſuo, qui per integrũ annum detinuit eum in caſtro Wartberck iuxta Yſenacum, donec à quibuſdam commilitonibus ſuis & ſeruis noctu furtiuè caſtrum intrantibus, eundem captiuitate viriliter eripuerunt.

1282. Cõpoſitione facta inter dominũ archiepiſcopũ Mogunt. & ciues Erphordieñ: D. abbas montis S. Petri cũ clero ciuitatis Erphordieñ. honorificè reuocatus eſt à conſulib. & potiorib. eiuſdẽ ciuitatis, qui etiã pro emẽda archiepiſcopo circa mille marcas, & clero ciuitatis pro eorũ damno qd penè per bieniũ pertulerãt, 300 marcas dederunt.

1283. Magna mortalitas deſæuit in nobiles Thuringiæ. Nam vix infra dimidij anni ſpacium nobilis vir marchio Theodericus de Landisberck, & comes Albertus de Orlamunde, & frater eius comes Otto, comes Heinricus de Schwartzburg, & comes Albertus de Glichenſtein, & multi alij miniſteriales & nobiles mortui ſunt.

1287. In Friſia ſubmerſi per inundationem aquæ penè 80000 hominum.

1288. Lantgrauius Albertus ſenior captus eſt à filio ſuo Friderico, & aliquãto tempore ab eo detẽtus. Eodem anno circa feſtum S. Michaelis per nimiam vim ventorum, multa millia hominum in aqua quæ vocatur Lacus, prope ciuitatem Lubecẽſem, cum omnibus quæ habebant, ſimul cum nauibus miſerabiliter ſubmerſi ſunt.

1290. Rudolphus rex Romanorũ curiam ſuam Erphordiæ celebrauit. Ad quã vocati venerunt de vicinis & longinquis regionib. multi principes ſpirituales & ſeculares, & plurimi nobiles ac barones, & qui venire non poterant, per ſolennes legatos ſuã abſentiam coram rege excuſabant. Principes ſpiritualis hi erãt: dominus archiepiſcop⁹ Moguntinenſis, archiepiſcopus Saltzburgenſis, archiepiſcopus Magdeburgenſis: epiſcopi ſimplices; Herbipolẽſis, Babenbergẽſis, Hildẽsheimẽſis, Padebornenſis, Neuburgeñ: Mersburgenſis, Miſnenſis, Tolnenſis, Lauentinenſis, Halberſtatẽſis, Eiſtetenſis, Werduneñ. Cõſtantienſis, abbas Fuldenſis, abbas Hersfeldenſis. Principes ſeculares hi erãt: marchio de Brandenburg, & frater eius, marchio Fridericus Miſnenſis, Lantgrauius Albertus cũ filiis ſuis Friderico & Ticemãno, dux Heinricus de Brunſuic, & fratres eius Albertus & Wilhelmus, Heinricus Lãtgrauius Haſſiæ, rex Boëmiæ, dux Auſtriæ, Rudolphus filius Rudolphi regis, dux Bauariæ, dux Carinthiæ, dux de Lunẽburg, dux Saxoniæ, gener regis Rudolphi, comes Guntzelin⁹ de Zwirn, comes de Catzenelnbogẽ, & filius eius, qui ibidẽ obiit: item filius eius comes de Bren iuuenis, qui ibidẽ obiit ſine hærede: dux de Meckilburg, comes de Anhalt, duo fratres de Hohenloch, quorũ vnus ibidem obiit: item alius de Hollo, item Burgrauius de Nurnberg, & multi alij.

Eodem anno rex Rudolphus vt pacem ſtabiliret, miſſis militibus ſuis cum ciuibus Erphordienſibus & cum populo Thuringiorum, imperauit deſtrui ferè ſexaginta & ſex munitiones in diuerſis locis Thuringiæ ſitas: in quibus ſe recipere ſoliti erant iniqui homines rapinas & latrocinia exercentes.

1291. Idibus Aprilis circa mediam diem incepit incendiũ in Erphordia in curia clauſtri, quod conſumpſit ferè 3 partem ciuitatis. in quo incendio monaſterium minorum fratrum eſt exuſtum, & monaſterium S. Auguſtini & albarum dominarum, nec non & eccleſia mercatorum cum officinis & curiis ipſorum pariter ſunt exuſta. Eccleſia etiam ſancti Bartholomæi periit incendio.

Eodem anno in die S. Lamberti ortum eſt grande incendium Erphordiæ, in quo concremata fuit valua S. Ioannis Baptiſtæ, & ferè 100 curiæ ibi adiacentes.

1293. Incendium Erphordiæ exortum pontem apothecarium penitus abſumpſit, capellamq; S. Egidij cum nonnullis adiacentibus ædificiis concremauit.

Eodem

Eodẽ anno conſules Erphordenſes antiquũ illud nobilitatis ius ſiue libertatẽ eccleſiæ montis S. Petri, qua per multos retroactos annos in domunculis ſitis in pede eiuſdẽ montis, quę ab omni exactione aliorũ liberè penitus ac ſecurè S. Petro dinoſcuntur totaliter deſeruire, eccleſia eadẽ eſt gauiſa, violare, imò violẽter prępripere ſunt aggreſſi, deq; ſingulis domunculis ſiue laribus (quod vulgo *ein Herd* nuncupatur) exactiones alibi ſolitas extorquere: quaſi hoc, vt aiebãt, in ſubſidiũ proficeret ciuitatis, abbate & conuentu reclamantibus: inſuper dicentes futurum eſſe, q; nõ ſolùm domunculę prędictę, verumetiam omnes officinę & ipſum monaſteriũ cogerentur exactionibus ſubiacere.

Eodem anno, excepto conuentu S. Petri, ſanctiq; Iacobi Scotorum, & capituli S. Sueri, Erphordenſis totus clerus ciuitatis & aliarum prępoſiturarum Thuringię, ad curiam Romanam contra Maguntinum appellauit, & pro eadem cauſa legatos miſerunt. 1295, vel 1299. Rex Adolphus ad terras Thuringiæ receptãdas, quas a ſeniore Thuringiæ Lantgrauio promiſſis 12 millibus marcarum puri argenti coemerat, reclamantib. tamen eiuſdẽ Lantgrauij filiis, rex, inquã, coacto vndecunq; exercitu, graui hiſtrionum peditum (vt aſſolet) multitudine comitante, in Thuringiam iter mouens, cùm ſecus villam Eiſleben fixis tentoriis conſediſſet, regali clementia quam non habebat, in tyrannicam rabiem cõmutata, quid quãtumq; miſeriarum, rapinarũ videlicet, incendiorum, cædiumq;, per 13 prope dies ab ipſius ſequacibus quotidie fuit actitarum, incredibile videbitur inexpertis. Equidem cruentis ſatellitibus pro victualibus conquirendis circumquaq; turmatim diffuſis, ſegetes ſucciduntur, greges abiguntur, villæ incenduntur, omnia diripiuntur, paupertrimis quibuſq; (quod pudet dicere) etiam braccę peruiles & caligæ auferuntur, nil præter infelicem vitam miſeris & infelicibus hominibus relinquunt: reclamãtes quique more pecorum paſſim proſternuntur: nuſquam pax, vbique Mars: nuſquam Chriſtiana pietas, vbique paganica iniquitas & crudelitas debacchatur: inſuper clauſtra ſanctimonialium inuaduntur, Deoq; ſacratæ virgines protrahuntur, & ab immundis hominib. proſtituuntur. Sed nec vel ſic ceſſatur. Cùm famelici canes in villis iam exhauſtis nil rerum victualium inuenirẽt, ad eccleſias conuertuntur, fores effringuntur, vix à ſacerdote celebrante manus cohibẽtur, altaria nudantur, veſtes ſacræ, miſſales libri cum calicibus diſtrahuntur, & (quod Chriſtianæ aures exhorreſcunt) pyxides hoſtiarum viuifici corporis Chriſti, in quo totius humanę ſalutis ſumma cõſiſtit, abiecto nonnunquã ſacramẽto abripiuntur. Planè incredibile eſt dictu, in quem miſeriarum gurgitẽ nunc hęc infelicia Thuringorum tempora fuerunt deuoluta. Verùm ne tamen & hi cruenti ſatellites impunè euaſiſſe penitus viderentur, cùm ipſi funeſti nullas ponerent inſolentię ſuæ metas, nulli honori ſeu religioni deferrent; quibuſdam ex deſperatione rerum vel vitæ fiduciam ſumentibus, à nonnullis etiam caſtellanis Lantgrauio fauentibus, & quorum res & homines diripiebantur, impudici homines vagabundi paſſim inuadebantur, cædebantur, abducebantur, & crebris incurſibus licet furtiuis regius exercitus imminuebatur. Rex igitur exercitus ſui fieri ſentiens detrimenta, ſeque pro rebus malè geſtis, pro tot videlicet ac tantis ſuorum inſolentiis perpetratis, de Thuringia egredi ſtatuit. Sublatis itaque tentoriis à villa Mittelhuſen venit. Ventum eſt ad villam Vitpeche, vbi quidam non ignobilium de exercitu eccleſiam ſancti Andreæ ibidem ſitam, effractis foribus irrupiſſent, cunctáque inibi poſita cum ornamentis altaris libriſque & calicibus diripere tentaſſent: clamore autem cum querimonia ad regem perlato, rex ad eccleſiæ prædictæ fores ſe applicuit, ac prædictis inuaſoribus ſingulis de eccleſia protractis, vni poſt vnum manum dexteram amputari fecit. Sic itaque rex Thuringię fines tranſgreſſus, ad terram Orientalem ſe conuertit, pari modo omnia deuaſtando, vbi etiam nonnullas obtinuit munitiones ſeu caſtella. Inde ciuitatem Friberg obſeſſam aliquandiu proditione quorundam ciuium cepit. Quam crudeli autem immanitate in reliquos & ibi & alias rex humanitatis oblitus deſæuerit, qualitérve Miſnenſem marchionem Fridericum honore & patria priuauerit, quantiſq; & quot amariſſimis cladibus, incendiis & rapinis illam prouinciam cõpleuerit: pro ſui horrore & immanitate ſingula dicere ſuperſedi. 1295. Rex reparato denuo exercitu in Thuringiam iterum properauit. Caſtrum igitur Franckenſtein obſeſſum aliquandiu non ſine magno exercitus ſui diſpendio in deditionem recepit. Deinde Cruceburg contendit. At cum magna multitudo vtriuſq;

ſexus ſuper caſtrum confugiſſet, cœperunt hi qui ſuper caſtrum erãt, tanta aquę carentia vrgeri, vt & equis cereuiſia potus eſſet, & panes cum cereuiſia coquerẽtur. Tandem rex è Thuringia egreſſus tot in ea egregiis facinoroſæ crudelitatis inſigniis derelictis, & ipſum nomen eius omnium ſputis & maledictis obnoxium amariſſimis imprecationibus oneratur.

1296. Incendium grande exortum Erphordiæ, ſequenti nocte poſt diuiſionem Apoſtolorum, plateas fori, rapularum, & pergamenorum abſumens, numeroſa admodum ædificia concremauit.

1304. Ciues Erphordenſes manu valida tria caſtra firmiſſima obſederunt, & ceperunt Kirchberg, Wintberg, Grifenberg: quorum duo Kirchberg & Wintberg funditus euerterunt, & Leinſtein quod antea ceperunt: quæ omnia erant Lantgrauij de Kirchberg, qui illorum offenſam incurrerat, cui tamen poſtea gratiam & amicitiam eorum impetranti Grifenberg reddiderunt.

Eodem anno Heinricus comes iunior de Honſtein, congregata electa manu Thuringorũ, partes Buchouiæ ingreditur, in prędiudiciũ abbatis Fuldenſis incõmoda illaturus. Aduocati verò prędicti abbatis hoc cognito, parua manu ſuorũ vtpote in breui adunata, ſed tamen cõmunitate rurenſium cõclamata ei occurrunt, quoſlibet occidunt, plurimos abducunt captiuos: vbi ipſe comes & comes de Bichelingẽ iunior cum multis aliis captiuãtur, multis ſuorũ prius occiſis, qui poſtea multa pecunia ſe redemerunt.

1307. Ciues Iſnacenſes, videntes ſe opprimi, à rege Alberto auxilium contra filios Lantgrauij frequenter poſtulabant, qui quẽdam nobilem dictum de Wilnowe cum manu valida eis miſit. Qui fultus adiutorio abbatis Fuldenſis totam Thuringiam incendiis & rapinis deuaſtabat, nullusq; ei ſaltẽ in modico reſiſtebat. Hic caſtrum Winterſtein quod marchio tenebat, obſedit cum adiutorio Iſnacenſium, nihilq; dignum memoria ibi agentes octo diebus tranſitis receſſerunt.

Eodem anno filij Lantgrauij cum aduocatis regis Romanorũ, qui terram orientalẽ incẽdiis & rapinis deuaſtabant, bellũ prope ciuitatẽ Luckowe habuerũt: multisq; hinc inde occiſis, filij Lãtgrauij victoriã obtinuerunt, ex alia parte multis nobilib. captiuatis.

1308. Orta eſt diſſenſio inter Fridericum marchionẽ Miſnenſem & ciues Erphordenſes, quæ toti Thuringiæ cauſa maximæ cladis fuit: cuius cauſa hæc fuit. Ciues Erphordenſes ac eorũ progenitores ab Alberto ſeniore Lantgrauio huius Friderici patre, & a pluribus nobilib. Thuringię quaſdã aduocatias ſiue iuriſdictiones ſibi cõparauerãt in circumiacentib. villis Erphordiã circũquaq;. Quas pace facta Fridericus prædictus & ſui aduocati ſibi vſurpabãt, dicẽtes burgenſ. debere iuriſdictiones & aduocatias minimè poſſidere. Ecõtra Erphordenſ. ſua patrimonia ſiue q̃ cõparauerant, defenſare conabãtur. Multis itaq; placitis cõmunib. habitis, ſed in caſſum, cũ ſtratæ publicę ſpoliarẽtur frequẽter; Erphordenſ. munitionẽ in Audiſleiben, in quã ſe marchio recipere ſolit⁹ erat, deſtruxerunt: deinde coniuratione habita cum Hermanno comite de Wymar & ciuibus de Mulhauſen & Northauſen, datis vtrobiq; ſalariis, multis ſe armigeris tutauerunt. Sicq; tota Thuringia rapinis & incẽdiis deſolatur. Poſtea Erphordenſes cõgregata valida manu cũ ſuis adiutorib. proceſſionaliter ab omni clero ciuitatis & religioſis ante ciuitatẽ deducti, munitionẽ in Vtſtete quinq; dieb. obſeſſam & deditã funditus deſtruxerũt. Quòd ſi proceſſiſſent, multa vtiq; caſtra marchionis occupaſſent, & quaſi omnino prędaſſent, ſed amiſſis omnib. ad ꝓpria ſunt reuerſi. Poſtea rurſum dũ rapinis intenderẽt, a cõplicib⁹ marchionis cõgreſſi pugna victi, ex eis plurimi captiuãtur. Hinc ergo Erphordẽſes tanta calamitate attacti, nec reſiſtere aliqualiter amodo attentabãt. vnde marchio expeditione valida Wymar ciuitatẽ obſedit, ipſum comitẽ ad deditionẽ compulit: inde ciuitatẽ aggreſſus Erphordiẽſem, caſtra ponens in villa Hochheim, nõ longè ab ipſius mœnibus ciuitatis: deinde hortos & domos extra ciuitatem ſitas in parte, & ex aliis partib. foſſatis & ſepibus valde munitas, vento exurgẽte ignibus cõflagrauit. Tanta etiam amentia & hebetudo omnes ciuitatenſes inuaſerat, quòd niſi diuina clemẽtia ſubueniſſet, ipſam ciuitatẽ periculoſius afflixiſſet. Tantum ergo periculũ Erphordienſes experti, poſtea muros ſuos tutius munierunt, tam Chriſtianos q̃ Iudæos in turrib. & propugnaculis collocantes. Poſtea marchio omnia vineta circumpoſita ſuccidi fecit, damna qualiacunque a longè intulit. Et per 14 dies ante ciuitatem reſedit: poſtea ſunt

diſper-

diſperſi. Erphordienſes ſuper his omnibus Romanorum regis auxilium implorabant. Inſuper item Lantgrauium Haſſiæ vocauerunt, multis armigeris aliis expẽſis propriis conquiſitis qui Lantgrauius cũ ſuis veniens Erphordiã, contra ſpem poſt aliquot dies ad propria eſt reuerſus. Poſt hæc Erphordienſes communitate quaſi cogente, pacem à marchione expetunt, quam tandem data magna pecunia meruerunt. Molhuſenſes Northuſenſesq; idem facere ſunt coacti. Marchio etiam Erphordienſibus petentibus quædam iura conceſſerat, & ſcriptis firmauerat, quæ pecunia ſoluta penitus infracta.

1312. Facta eſt diſcordia inter marchionem Brandeburgenſem, Woldemarum & Fridericũ marchionem Miſnenſem, in qua multa damna, cædes hominũ, rapinas, incendia faciebant. Tandem peruenitur ad pugnã, vbi Fridericus marchio captiuus abducitur apud ciuitatem quę vocatur Hagen, quam idem marchio ceperat: indeq; eductus marchioni Volmaro præſentatur, qui ipſum diræ cuſtodiæ tradidit vinculatum.

1313. Ciues Erphordienſes audientes captum marchionem Fridericum, in vnum coadunati, caſtrum marchionis Remkeleiben funditus euerterunt. Similiter abbas Fuldenſis & abbas Herſueldenſis pariter coadunati caſtra marchionis Rotenberg & Bretenbach pariter deſtruxerunt. Marchio Fridericus audiens per Erphordienſes abbatesq; prædictos dicta caſtra ſubuerſa, vt eiſdem, ſi lætior arrideret fortuna, meritum condigna talione refunderet, pro ſui liberatione modis omnibus quibus poterat, feruentius laborabat.

1315. Factum eſt diluuium in Grimmiis, vbi multi homines perierunt: ſed & eccleſia Auguſtinenſis inibi per inundationem aquarum eſt abducta.

1316. Fames valida quę iam per tres annos inualuerat, tam magna facta eſt, vt multi fame perirẽt. Nã in ſtrata publica, in ciuitatib. in oppidis, in villis, innumerabiles exanimes iacere videbãtur. vnde ciues Erphordiẽſes miſericordia moti magnas foueas q̃q; ante ciuitatẽ fecerũt, vbi proiecta quotidie ſunt innumerabilia cadauera mortuorum.

1319. Ciues caſtri Palladis, id eſt Meideburgenſes, Burchardum archiepiſcopum ſuum ſecuri, vt dicitur, percuſſerunt: qui tamen eccleſiam ſuam multum ditauit, multas munitiones, caſtra, & oppida eidem procurando.

1323. Facta eſt magna diſcordia inter ciues Erphordienſes & clericos, quòd ciues quendam clericum de furto diffamarum fecerunt ſuſpendio interire. qua de re ſtatim a diuinis clerici ceſſauere. Vnde commoti curias deiicere, domos deſtruere, bona diripere clericorum per nefandos homines procurarunt. Qua propter Matthias Maguntinenſis archiepiſcopus veniens Erphordiam, inter clericos & ciues pacem faciens, eos concorditer reformauit.

1325. Lupoldus dux Auſtriæ multa damna Ludouico Bauaro regi Romanorum inferens propter fratrem ſuum, quem dictus Ludouicus in bello ceperat, tãdem idem Lupoldus obiit tali modo, vt dicitur. Cùm quidam necromanticus ſibi præſentatus fuiſſet, interrogauit eum, ſi poſſet ſibi diabolum demonſtrare propria perſona. At ille, Poſſum, inquit: ſed nullus homo ſine periculo corporis poteſt eum videre. Quo contumaciter reſpondente, volo eum vtique videre, & fideiuſſores ſtatuit necromantico, ne in aliquo læderetur. introductus eſt igitur in cœnaculum, & ibi pariter reſidẽtes, vident hominem aſpectu nigrum & deformem introeuntem: quo viſo dux dixit, Satis eſt, & ſtatim ad lectum deductus, mortuus eſt.

1326. Facta eſt magna diſcordia inter archiepiſcopum Matthiam & Henricum Lantgrauium, quòd bona feudalia ab epiſcopo, vt moris eſt, nõ ſuſceperat, vnde multa homicidia, rapinæ, incendia ab vtriſque partibus facta ſunt. ſed archiepiſcopus oppidum quoddam Gieſſen obſedit, & cepit, & fautores ſuos in eo locauit, qui multa crudelitate bacchantes in cędibus hominum & rapinis & violationibus virginum & puellarum, oppidanos multis calamitatibus oppreſſerunt: quod videntes iidem ciues expulſis illis priori domino ſuo Lantgrauio dictum oppidum reddiderunt.

1338. Marchio Fridericus iunior celebrauit nuptias ſolennes in Norenberg cum filia regis Romanorum Mechtilda.

1335. Archiepiſcopus Treuerenſis cum magno exercitu ex conſilio decani ſanctæ Mariæ Erphordiæ, fauentibus ſibi eiuſdem conſulibus, Thuringiam petiit, ibíque iuncta manu Erphordienſium terram comitis de Honſtein incendiis & rapinis

infestauit. Tandem munitionem in Tullestete obsidens, sed minimè ibidem subtracta manu Erphordiensium perficiens, Erphordiensibus sibi suisq; in victualibus subuenire nolentibus, ad propria remeauit. Sequenti anno iterum episcopus Treuerensis nomine Maguntini capituli cum principe ac ferè omnibus terræ Thuringiæ nobilibus adueniens Erphordiam obsident. Tandem nõ modica ab Erphordiensib. principi & Treuerensi prędictis ex marchionissæ consilio pacta pecunia, relicta Erphordia, pace præstita, omnes ibidem collecti amicè ad propria remeabant.

1338. Iusticiarius imperatoris Ludouici Bauari dictus de Eppenstein, imperatoris iussu capitulum primum prouinciale monachorum ordinis sancti Benedicti celebrandum in Fulda sub periculo rerum & corporum fieri vetuit, ad quod quamplures abbates conuenerant, secundum formam constitutionum de ordine sancti Benedicti per papam Benedictum XII nuper editarum tractaturi.

Hoc etiam anno Ludouicus imperator curiam suam in Franckenfurt habuit, vbi non coactus sed sponte in præsentia archiepiscoporum, episcoporum, aliorumq; prælatorum, principum, comitum, nobilium, ac vulgi, se esse verum Christicolam, per veræ fidei confessionem dicẽs orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum, voce publica declarauit: nam papa ei hæresim imputauit. Eodem tempore circa festum B. Laurentij apud Noletam & ciuitatem Herbipolim & in partibus adiacentibus multitudo locustarum inaudita, miramq; habentium magnitudinem visa est, quæ fructum terræ in locis plerisque depascentes, sed vineas non lædentes, quasdam ciuitates per dies aliquos operuerunt, vt in eas Sol suos radios proiicere non valeret.

1342. Fuit tanta inundatio aquarum in Erphordia in die Braxedis, vt nemo in vicino equitare posset, & destruxit longas temetes Erphordiæ, pontem ante valuam sancti Augustini, & sancti Ioannis pontem in Herbipoli cum magna turri, pontem in Ratispona, in Dresden, in Franckenfordia, in Weitzendorff, in Babenberg.

1344. Quidam puer in partibus Hassiæ est deprehensus. Hic, sicut postea cognitum est, & sicut ipse retulit, cùm trium esset annorum, à lupis est captus & mirabiliter educatus. Nam quamcunque prædam lupi pro cibo rapuerant, semper meliorem partem sumentes & arbori circumiacientes ipsi ad vorandum tribuebant, tempore verò hyemis & frigoris foueam facientes, folia arborum & alias herbas imponentes puerum superponebant, & se circumponentes sic eum à frigore defendebant: ipsum etiam manibus & pedibus repere cogebãt, & secum currere, tam diu quoad ex vsu eorum velocitatem imitabatur, & saltus maximos faciebat. Hic deprehensus lignis circumligatus erectus ire ad humanam similitudinem cogebatur. Idem verò puer sæpius dicebat se multo carius cum lupis, si in se esset, quàm cum hominibus diligere cõuersari. Hic puer in curiam Henrici principis Hassiæ pro spectaculo est allatus. Hoc etiam contigit in Wederauia, in vna villa quæ dicitur Echtzel, quòd puer XII annos cum lupis erat in magna sylua quæ dicitur vulgariter die Hart, qui puer postea in venatione captus fuerat a nobilibus ibidem morantibus, & vixit fortè ad LXXX annos. contigit hoc MCCCXLIIII, in hyeme, in niue, quando eripuerant eum.

1352. Intoxicata est domina de Henneberg, per Burgrauium de Norenberg, vt dicitur.

Sequentia in eodem libro seperatim erant ascripta.

Anno 326 antequam Erphordia ciuitas esset, quidam rex Mercuigus castrum in monte vbi nunc monasterium sancti Petri ordinis sancti Benedicti situm est, ædificauit, eique nomen Merwigsburg indidit. Erat tunc villa Schildenrode nuncupata, eo loco quo nunc ecclesia sancti Andreæ cernitur: habitabatque in Bruleto prope flumen Gera molitor quidam nomine Erpff, apud cuius molendinum trãsitus siue passagium extitit. Dehinc circa annum Domini 438 Clodij regis Francorum tempore Erfordia inuitum; & à præfato molitore atque transitu Erphesfordt nomen accepit.

Anno 707 Dagobertus rex Christianissimus constructit monasterium in Erffort, in monte quem antiquitus vocãt Merwigsburg à Merbigo pagano rege Francorum, qui filius fuit Merwigi principis de Thuringia, & tritauus eiusdem Dagoberti regis: deletóque paganico nomine eiusdem vrbis vel montis, sancti Petri montem nuncupauit, ibique monachicam vitam, sicut iam pari modo in Felsenburc fecerat, instituit, & destructo castro, monasterium sancti Petri ædificauit rogatu Adeodati vel Trutmanni in-

ni inclusi: qui quidem tempore eiusdem regis secus ecclesiam sancti Blasij quæ sita fuit iuxta prædictam vrbem, à Kygiberto Maguntino episcopo fuerat inclusus, & omnia quæ habuit in Thuringia à materna hæreditate, sancto Petro fratribusq; ibidem Deo seruientibus tradidit: quæ postea sanctus Bonifacius martyr & episcopus abstulit, & episcopium ibidem faciens, monachis ibidem degentibus tantum dimisit, quantum sufficeret ad annonam cotidianam.

Anno 752 monasterium beatę Mariæ in Erphesfurt, per Bonifacium archiepiscopum Maguntinum constructum legitur.

Anno 1066 Erffordia muro est circumdata.

Anno 1392 incepit vniuersitas seu studium generale Erphordiæ. Gregorius papa x in concilio Lugdunensi destituit Bertholdum de Henneberg, de episcopatu Herbipolensi, prouisione temporalium honorificè sibi facta, & decanum præfatæ Ecclesię ibidem instituit episcopum nomine Bertholdum.

Anno 1472 Erphordia miserabiliter concremata est, vt sequentes versus indicant.

DE INCENDIO ERPHORDIÆ.

Ab annis Christi millenis C quater itti, Cyemberg.
Septuagita duo iungito more suo.
Festo Protasij valido succenditur igni
Vrbs Erffordensis, subdita valdè malis.
Tertia pars vrbis eminentibus insita turbis,
Sors cleri grata, tota sit igni data.
Ecclesia die Seueri, sicq; Mariæ,
Quamplures aliæ sint, & in hac acie
Heu sunt prostratæ. ô Iupiter, almeq; gnate
Custos sis: nostri complue vota boni.

Anno milleno C quater duo septageno, Walagk.
Geruasi festo damni passi memor esto.
Erfordi præclara tunc fax tibi luxit amara,
Deperit ecclesia tua, virgo sancta Maria.
Præsul sincerus damnum tulit ipse Seuerus,
Pons mercatorum, domus ô mens canonicorum,
Raparum forum, multorum post Laicorum
Ante gradus æquè pereunt habitacula quæq;,
Chartas radentes & campanas facientes,
Pisces vendentes, in viminibusq; suentes.
Post in brulentum ruit ignis edax, vbi centum
Inuenit carum deuotarum monacharum.
Et dum flamma furit, proh Martinus locus vrit.

FINIS.

MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SVI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FVLDENsis, Chronicorum Libri III.

LIBER PRIMVS

ΑΚΕΦΑΛΟΣ.

De septem diebus primis secundum Solem & Lunam ac feriam, & de formatione creaturarum in septem diebus, & de informi materia. CAP VIII.

EX autem diebus suprà creata formauit Deus, sancta Scriptura teste cum viris sanctis.

¶ Primo die etiam Dominico, decimaquinta calendis Aprilis, lucem de nihilo, atque cœlum cœleste, cum Angelis suis omnibus, tunc valde bonis. Sed superbiendo, qui fuerat Lucifer apostata, quòd Angeli conditionis eadem hora lapsu lugubri ceciderunt.

Massam quoque de nihilo materialem informauit: de qua postea quinq; diebus totis formatus est mundus.

In materia enim informi, pariter elementa mundi facta sunt: Cœlum, Terra, Angeli, Aër, Ignis & Aqua.

De nihilo verò, qui viuit in æternum, creauit omnia simul.

¶ Secundo autem die, id est feria secunda, decimo quarto calendis Aprilis, firmamentum in medio cœli inter aquas superiores & inferiores, septemque cœlos condidit: Aër, Æther, Olympus, Spacium igneum, Firmamentum, Olympus Angelorum, & Cœlum Trinitatis.

Tertio item die, id est feria tertia, decimotertio calendis Aprilis, congregatis in suum locum aquis quæ cuncta contexerant, terram aridam iussit apparere. Mare, & herbas, & fructus totius terræ, pulcherrimo opere formauit.

¶ Quarto enim die, id est feria quarta, duodecimo calendis Aprilis, luminaria cœli, de lumine primo die facto. Solem quidem, die incipiente, hoc est in æquinoctio vernali creauit, in quarta parte Arietis constituens. Lunam quoque eodem die vespere, plenam, Orientis à medio apparentem formauit: quæ quartam partem Libræ, hoc est æquinoctium autumnale, tenuit, initiumque Paschalis Lunæ, hoc est decimoquinto suo exitu consecrauit. Luna enim illuminata à Sole cum stellis, ad vesperam noctis eiusdem diei illuxerunt.

¶ Quinto die, hoc est feria quinta, vndecimo calendis Aprilis, beluas marinas, & omnia genera piscium, & volatilium, in animam motabilem de aquis machinans creauit.

¶ Sexto autem die, id est feria sexta, decimo calendis Aprilis, omnia genera diuersarum bestiarum & pecorum, quadrupedumque & repentium, in naturas diuersas formauit.

¶ Quumque ergo omnia erant perfecta, quæ homini fierent subiecta; Adam primum hominem, de terra quidem carne, anima verò de nihilo, nouissimè ad similitudinem atque imaginem suam, eadem feria sexta plasmauit.

Ipso etiam die, sexta videlicet feria, decimo calendis Aprilis, in quo Adam creauit Dominus, de latere Adæ dormientis, patris humani generis, costam tollens, construit in mulierem, matrem omnis humani generis, quæ Eua vocabatur.

De

De casu primi hominis. CAP. X.

ADAM autem quia confidit in sua abundantia, non moueri in æternum, auertit Dominus faciem suam ab eo: ideoque eodem die, in quo factus est (sicut Plinius Secundus scribit) præceptum Domini tripliciter, id est in gula, in vana gloria, atque auaritia, transgressus est. Beda super Genesin sic ait: In quocunque die comederis ex illo, morte morieris, id est mortalis eris; quoniam eo die deputatus est morti, & eiectus est de paradiso; & post noningentos triginta annos eodem die mortuus est. Adam quippe in sexta feria formatus est, in qua peccauit & obiit, vt traditur. CHRISTVS verò in sexta feria conceptus est, & fecit vinum ex aqua, & passus est, id est in eo, qui est annus trigesimus primus incarnationis, & primus baptismatis Domini, secundum Euangelium. Quique Adam, eodem etiam die post transgressionem in paradiso, audiuit vocem Domini Dei ambulantis in paradiso ad auram post meridiem: atque de paradiso proiectus, eadem ipsa hora in qua latro introductus est. Hanc verò feriam sextam casuræ humani generis, pietas etiam diuina tripliciter obseruauit. Sicut enim Eua hac feria per serpentem mortem nostram potauit: sic sancta Maria eadem sexta feria nostram vitam atque salutem per Gabrielem archangelum concepit. Quumque item Dominus, octauo idus Ianuarij, in Dominico die Epiphaniæ baptizatus est, & mox trigesimo die, secunda feria, incepit ieiunium quadraginta dierum; decimoquinto die calendis Martiis, feria sexta, quadragesimo die consummauit. In qua ipsa eadem feria diabolus in gula ac vana gloria atque auaritia ab Ada secundo contritus & superatus, in iisdem tribus, in quibus primum Adam eadem hac feria diabolus prostrauit. Item tertiò, octauo calendis Aprilis, feria sexta, patibulo crucis, in liuore vulneris CHRISTI sanati sumus: vt qui in ligno sexta feria vincebat, in ligno quoque eadem vinceretur feria.

¶ Hinc vsque in mensem Martij, in anno quadragesimo secundo Octauiani Cæsaris Augusti, in cuius fine natus est Dominus (teste authoritate) sunt anni nimirum quatuor mille centum octuagintaduo, id est ducentis triginta annis plus quàm summa Hebræorum.

Vsque autem ad magnum cyclum Paschalem, in cuius secundo anno (iuxta Dionysium) natus est Dominus: hoc est, in anno vigesimotertio Dominicę natiuitatis (iuxta historiam Euangelicam) sunt anni quatuor mille ducenti tres.

Vsque verò in passionem CHRISTI, octauo calendis Aprilis, feria sexta, Luna decimaquinta (iuxta historiam sancti Euangelij, cui contradicunt cunctæ Chronicę) sunt anni quatuor mille ducenti sedecim.

PRIMA AETAS.

De prima parte seculi à prima eiusdem die, hoc est duodecimo calendis Aprilis, feria prima incipiente, & per annos singulos ordinatè, à natiuitate Patrum vsque ad filios, per transcursa.

CAPVT XI.

ADAM centum triginta annorum genuit Seth, & postea vixit octingentis annis.

Septuaginta interpretes ante natum Seth duxerunt annos ducentos triginta, & postea annos septingentos.

Seth interpretatur Resurrectio, id est semen iusti: eò quòd stirps filiorum Dei est; & in ipso resuscitatum est semen iustum post mortem Abelis: siue significans CHRISTI resurrectionem à mortuis: cuius mortem illatam à Iudæis significat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occisus.

Anni mũdi.	*Anni Adæ.*	
1	1	
2	2	
3	3	
4	4	Cyclus quartus decẽ-
5	5	noualis, indictio
6	6	quarta.
7	7	
8	8	
9	9	
10	10	
11	11	
12	12	
13	13	
14	14	
15	15	
16	16	
17	17	
18	18	
19	19	
20	20	
21	21	
22	22	
23	23	Cyclus quintus decẽ-
24	24	noualis, indictio
25	25	octaua.
26	26	
27	27	
28	28	
29	29	
30	30	
31	31	
32	32	
33	33	
34	34	
35	35	
36	36	
37	37	
38	38	
39	39	
40	40	
41	41	
42	42	Cyclus sextus decen-
43	43	noualis, indictio
44	44	duodecima.
45	45	
46	46	
47	47	
48	48	
49	49	
50	50	
51	51	

Anni mũdi.	*Anni Adæ.*	
52	52	
53	53	
54	54	
55	55	
56	56	
57	57	
58	58	
59	59	
60	60	
61	61	Cyclus septimus de-
62	62	cennoualis, indictio
63	63	prima.
64	64	
65	65	
66	66	
67	67	
68	68	
69	69	
70	70	
71	71	
72	72	
73	73	
74	74	
75	75	
76	76	
77	77	
78	78	
79	79	
80	80	Cyclus octauus de-
81	81	cennoualis, indi-
82	82	ctio quinta.
83	83	
84	84	
85	85	
86	86	
87	87	
88	88	
89	89	
90	90	
91	91	
92	92	
93	93	
94	94	
95	95	
96	96	
97	97	
98	98	
99	99	Cyclus nonus decen-
100	100	noualis, indictio
101	101	nona.
102	102	

Anni mũdi.	*Anni Ada.*	
103	103	
104	104	
105	105	
106	106	
107	107	
108	108	
109	109	
110	110	
111	111	
112	112	
113	113	
114	114	
115	115	
116	116	
117	117	
118	118	Cyclus 10 decennoualis, indictio decimatertia.
119	119	
120	120	
121	121	
122	122	
123	123	
124	124	
125	125	
126	126	
127	127	
128	128	
129	129	
130	130	

Septima ætas seculi, quæ per Sabbatum significatur, incepit, quum primi martyris Abelis à Cain fratre occisi anima in requiem sit translata. Quam etiam requiem omnes animæ sanctæ, à corporibus solutæ, percipiunt: & perficietur, quando in resurrectione sua incorrupta percipient, & deinde in octaua, vita perpetuæ quietis, cum CHRISTO sine fine permanebunt.

Septuaginta interpretes sic habent centum triginta.

SETH.

SEth centum quinque annorum genuit Enos, & postea vixit octingentis septem annis. Septuaginta interpretes, antè Enos ducentos quinque: & postea septingentos septem annos dixerunt. Enos interpretatur Homo de quo benedicitur.

Enos primus cœpit inuocare nomen Domini: quod hominis proprium est, vt suæ fragilitatis memor, inuocet Conditoris auxilium: eum scilicet, qui fide CHRISTI viuens, filius resurrectionis esse lætetur.

Anni mũdi.	*Anni Seth.*	
131	1	
132	2	
133	3	
134	4	
135	5	
136	6	
137	7	Cyclus 11 decennoualis, indictio secunda.
138	8	
139	9	
140	10	
141	11	
142	12	
143	13	
144	14	
145	15	
146	16	
147	17	
148	18	
149	19	
150	20	
151	21	
152	22	
153	23	
154	24	
155	25	
156	26	Cyclus duodecimus decennoualis, indictio sexta.
157	27	
158	28	
159	29	
160	30	
161	31	
162	32	
163	33	
164	34	
165	35	
166	36	
167	37	
168	38	
169	39	
170	40	
171	41	
172	42	
173	43	
174	44	
175	45	Cyclus decimustertius decennoualis, indictio decima.
176	46	
177	47	
178	48	
179	49	
180	50	
181	51	

Anni mũdi.	*Anni Seth.*	
182	52	
183	53	
184	54	
185	55	
186	56	
187	57	
188	58	
189	59	
190	60	
191	61	
192	62	
193	63	
194	64	Cyclus 14 decennoualis, indictio decimaquarta.
195	65	
196	66	
197	67	
198	68	
199	69	
200	70	
201	71	
202	72	
203	73	
204	74	
205	75	
206	76	
207	77	
208	78	
209	79	
210	80	
211	81	
212	82	
213	83	Cyclus 15 decennoualis, indictio tertia.
214	84	
215	85	
216	86	
217	87	
218	88	
219	89	
220	90	
221	91	
222	92	
223	93	
224	94	
225	95	
226	96	
227	97	
228	98	
229	99	
230	100	
231	101	
232	102	Cyclus decimusextus decennoualis, indictio septima.
233	103	
234	104	
235	105	

Septuaginta interpretes sic habent trecentos vigintiquinque.

ENOS.

ENos nonaginta annorum, genuit Cainam, & postea vixit annis octingentis quindecim. Hunc Enos nonnulla diuina scripsisse (Iuda Apostolo attestante) comperimus. Sed vt beatus Augustinus dicit, non frustrà non sunt in eo canone Scripturarum, qui scribitur in templo. Hebræi plurimi, succedentium diligentia sacerdotum, non aliter suscipiunt illam, nisi quia ob antiquitatem suspectæ fidei iudicata sunt. Nec vtrum hæc essent, quæ ille scripsisset, poterat inueniri. Vnde illa quæ Eusebij nomine proferuntur, & continent illas de gigantibus fabulas, quòd non haberent homines patres, rectè à prudentibus iudicantur non ipsius esse credenda.

Sed Septuaginta interpretes, antè centum viginti, & postea vixit annis septingentis & quindecim, dixerunt.

Cainan interpretatur Natura Dei.

Anni mũdi.	*Anni Enos.*	
236	1	
237	2	
238	3	
239	4	
240	5	
241	6	
242	7	
243	8	
244	9	
245	10	
246	11	
247	12	
248	13	
249	14	
250	15	
251	16	Cyclus 17 decennoualis, indictio vndecima.
252	17	
253	18	
254	19	
255	20	
256	21	

Anni mũdi.	Anni Enos.	
257	22	
258	23	
259	24	
260	25	
261	26	
262	27	
263	28	
264	29	
265	30	
266	31	
267	32	
268	33	
269	34	
270	35	Cyclus 18 decennoualis, indictio decimaquinta.
271	36	
272	37	
273	38	
274	39	
275	40	
276	41	
277	42	
278	43	
279	44	
280	45	
281	46	
282	47	
283	48	
284	49	
285	50	
286	51	
287	52	
288	53	
289	54	Cyclus 19, indictio quarta.
290	55	
291	56	
292	57	
293	58	
294	59	
295	60	
296	61	
297	62	
298	63	
299	64	
300	65	
301	66	
302	67	
303	68	
304	69	
305	70	
306	71	
307	72	

Anni mũdi.	Anni Enos.	
308	73	Cyclus 20, indictio vigesimaoctaua.
309	74	
310	75	
311	76	
312	77	
313	78	
314	79	
315	80	
316	81	
317	82	
318	83	
319	84	
320	85	
321	86	
322	87	
323	88	
324	89	
325	90	

Septuaginta interpretes habent trecentos & nonaginta quinque annos.

CAINAN.

CAinan annorum septuaginta genuit Malalehel, & postea vixit octingentis quadringentis annis. Sed Septuaginta interpretes, primò centum septuaginta, & postea septingentos & quadraginta annos dixere.

Malalehel interpretatur Plantatio Dei.

Anni mũdi.	Anni Cainã	
326	1	
327	2	Cyclus 21, indictio duodecima.
328	3	
329	4	
330	5	
331	6	
332	7	
333	8	
334	9	
335	10	
336	11	
337	12	
338	13	
339	14	
340	15	
341	16	
342	17	
343	18	

Anni mũdi.	Anni Cainã	
344	19	
345	20	
346	21	Cyclus 22, indictio prima.
347	22	
348	23	
349	24	
250	25	
351	26	
352	27	
353	28	
354	29	
355	30	
356	31	
357	32	
358	33	
359	34	
360	35	
361	36	
362	37	
363	38	
364	39	
365	40	Cyclus 23, indictio quinta.
366	41	
367	42	
368	43	
369	44	
370	45	
371	46	
372	47	
373	48	
374	49	
375	50	
376	51	
377	52	
378	53	
379	54	
380	55	
381	56	
382	57	
383	58	
384	59	
385	60	Cyclus 24, indictio nona.
386	61	
387	62	
388	63	
389	64	
390	65	
391	66	
392	67	
393	68	
394	69	
395	70	

Septuaginta interpretes habent quadringentos ſexaginta.

Malalehel.

Malalehel annorum ſexaginta quinque genuit Iared, & poſtea vixit annis octingentis triginta.

Sed Septuaginta, antè ſexaginta quinque, & poſtea ſeptingentis triginta dixerunt.

Iared interpretatur Deſcendens, ſiue Portans.

Anni mũdi.	Anni Malal.	
396	1	
397	2	
398	3	
399	4	
400	5	
401	6	
402	7	
403	8	
404	9	Cyclus 25, indictio decimatertia.
405	10	
406	11	
407	12	
408	13	
409	14	
410	15	
411	16	
412	17	
413	18	
414	19	
415	20	
416	21	
417	22	
418	23	
419	24	
420	25	
421	26	
422	27	
423	28	Cyclus 26, indictio 2.
424	29	
425	30	
426	31	
427	32	
428	33	
429	34	
430	35	

Anni mũdi.	*Anni Mala.*	
431	36	
432	37	
433	38	
434	39	
435	40	
436	41	
437	42	
438	43	
439	44	
440	45	
441	46	
442	47	Cyclus 27, indictio sexta.
443	48	
444	49	
445	50	
446	51	
447	52	
448	53	
449	54	
450	55	
451	56	
452	57	
453	58	
454	59	
455	60	
456	61	
457	62	
458	63	
459	64	
460	65	

Septuaginta interpretes habent sexcentos viginti tres.

IARED.

IAred annorum centum sexagintaduorum genuit Enoch, & postea vixit annis octingentis. Sic etiam Septuaginta interpretes habent.

Anni mũdi.	*Anni Iared.*	
461	1	Cyclus 28, indictio decima.
462	2	
463	3	
464	4	
465	5	
466	6	
467	7	
468	8	
469	9	

Anni mũdi.	*Anni Iared.*	
470	10	
471	11	
472	12	
473	13	
474	14	
475	15	
476	16	
477	17	
478	18	
479	19	
480	20	Cyclus 29, indictio decima quarta.
481	21	
482	22	
483	23	
484	24	
485	25	
486	26	
487	27	
488	28	
489	29	
490	30	
491	31	
492	32	
493	33	
494	34	
495	35	
496	36	
497	37	
498	38	
499	39	Cyclus 30, indictio tertia.
500	40	
501	41	
502	42	
503	43	
504	44	
505	45	
506	46	
507	47	
508	48	
509	49	
510	50	
511	51	
512	52	
513	53	
514	54	
515	55	
516	56	
517	57	
518	58	Cyclus 31, indictio septima.
519	59	
520	60	

Anni mũdi.	*Anni Iared.*	
521	61	
522	62	
523	63	
524	64	
525	65	
526	66	
527	67	
528	68	
529	69	
530	70	
531	71	
532	72	
533	73	
534	74	
535	75	
536	76	
537	77	Cyclus 32, indictio vndecima.
538	78	
539	79	
540	80	
541	81	
542	82	
543	83	
544	84	
545	85	
546	86	
547	87	
548	88	
549	89	
550	90	
551	91	
552	92	
553	93	
554	94	
555	95	
556	96	Cyclus 33, indictio decima quinta.
557	97	
558	98	
559	99	
560	100	
561	101	
562	102	
563	103	
564	104	
565	105	
566	106	
567	107	
568	108	
569	109	
570	110	
571	111	

Anni mũdi.	*Anni Iared.*	
572	112	
573	113	
574	114	
575	115	Cyclus 34, indictio quarta.
576	116	
577	117	
578	118	
579	119	
580	120	
581	121	
582	122	
583	123	
584	124	
585	125	
586	126	
587	127	
588	128	
589	129	
590	130	
591	131	
592	132	
593	133	
594	134	Cyclus 35, indictio octaua.
595	135	
596	136	
597	137	
598	138	
599	139	
600	140	
601	141	
602	142	
603	143	
604	144	
605	145	
606	146	
607	147	
608	148	
609	149	
610	150	
611	151	
612	152	
613	153	Cyclus 36, indictio duodecima.
614	154	
615	155	
616	156	
617	157	
618	158	
619	159	
620	160	
621	161	
622	162	

Septua-

Septuaginta interpretes habent ſexcentos octoginta ſeptem.

Enoch.

ENoch annorum ſexaginta quinque genuit Matuſalam, & poſtea ambulauit cum Deo trecentos annos. Sed Septuaginta antè 165, & poſtea 200 habent. Et bene in ſeptima generatione, Enoch, qui interpretatur Dedicatio, tulit à mortalibus: dicens, quia ciuitas electorum in ſex huius ſeculi pro Deo laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri gloriam dedicationis expectat: atque reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain autem ciuitatem quam ſtatuit, in ſeptima generatione ſcilicet, in primogenito Enoch conſecrauit.

Anni mũdi.	*Anni Enoch*	
623	1	
624	2	
625	3	
626	4	
627	5	
628	6	
629	7	
630	8	
631	9	
632	10	Cyclus 37, indictio prima.
633	11	
634	12	
635	13	
636	14	
637	15	
638	16	
639	17	
640	18	
641	19	
642	20	
643	21	
644	22	
645	23	
646	24	
647	25	
648	26	
649	27	
650	28	
651	29	Cyclus 38, indictio quinta.
652	30	
653	31	
654	32	
655	33	
656	34	
657	35	
658	36	
659	37	
660	38	
661	39	
662	40	
663	41	
664	42	
665	43	
666	44	
667	45	
668	46	
669	47	
670	48	Cyclus 39, indictio nona.
671	49	
672	50	
673	51	
674	52	
675	53	
676	54	
677	55	
678	56	
679	57	
680	58	
681	59	
682	60	
683	61	
684	62	
685	63	
686	64	
687	65	

Septuaginta interpretes habent 874.

Matvsala.

MAtuſala annorum 187 genuit Lamech, & poſtea vixit 782 annis, id eſt vſque ad Diluuium.

Septuaginta autem ante Lamech 167, & poſtea 802 annis, id eſt 14 annis poſt Diluuium. Quod nonnulli cum patre ſuo Enoch qui tranſlatus fuerat, aliquantulum fuiſſe, donec diluuium præteriret, falſa opinione exiſtimant. Quam famoſiſſimam quæſtionem beatus Auguſtinus libro decimo quinto de ciuitate Dei, pleniſſimè diſputat. Hieronymus autem in libro Hebraicarũ quæſtionum ſic: Tunc ſecundum Septuaginta, annis poſt diluuium quatuordecim vĩxit Matuſala, & non octo

cantùm animæ iterum ſaluæ fuerunt in arca, iuxta diuinam ſcripturam. Sed hic error eſt. Anno 949 vitæ eius, quo cœpit diluuium, obiit Matuſala.

Anni mũdi.	*Anni Matu.*	
688	1	
689	2	Cyclus 40, indictio decimatertia.
690	3	
691	4	
692	5	
693	6	
694	7	
695	8	
696	9	
697	10	
698	11	
699	12	
700	13	
701	14	
702	15	
703	16	
704	17	
705	18	
706	19	
707	20	
708	21	Cyclus 41, indictio secunda.
709	22	
710	23	
711	24	
712	25	
713	26	
714	27	
715	28	
716	29	
717	30	
718	31	
719	32	
720	33	
721	34	
722	35	
723	36	
724	37	
725	38	
726	39	
727	40	Cyclus 42, indictio sexta.
728	41	
729	42	
730	43	
731	44	
732	45	
733	46	
734	47	

Anni mũdi.	*Anni Matu.*	
735	48	
736	49	
737	50	
738	51	
739	52	
740	53	
741	54	
742	55	
743	56	
744	57	
745	58	
746	59	
747	60	
748	61	
749	62	Cyclus 43, indictio decima.
750	63	
751	64	
752	65	
753	66	
754	67	
755	68	
756	69	
757	70	
758	71	
759	72	
760	73	
761	74	
762	75	
763	76	
764	77	
765	78	
766	79	
767	80	
768	81	Cyclus 44, indictio decimaquarta.
769	82	
770	83	
771	84	
772	85	
773	86	
774	87	
775	88	
776	89	
777	90	
778	91	
779	92	
780	93	
781	94	
782	95	
783	96	
784	97	
785	98	

Anni mũdi.	Anni Matu.	
786	99	
787	100	Cyclus 45, indictio
788	101	tertia.
789	102	
790	103	
791	104	
792	105	
793	106	
794	107	
795	108	
796	109	
797	110	
798	111	
799	112	
800	113	
801	114	
802	115	
803	116	
804	117	
805	118	
806	119	Cyclus 46, indictio
807	120	septima.
808	121	
809	122	
810	123	
811	124	
812	125	
813	126	
814	127	
815	128	
816	129	
817	130	
818	131	
819	132	
820	133	
821	134	
822	135	
823	136	
824	137	
825	138	Cyclus 47, indictio
826	139	vndecima.
827	140	
828	141	
829	142	
830	143	
831	144	
832	145	
833	146	
834	147	
835	148	
836	149	

Anni mũdi.	Anni Matu.	
837	150	
838	151	
839	152	
840	153	
841	154	
842	155	
843	156	
844	157	Cyclus 48, indictio
845	158	quindecima.
846	159	
847	160	
848	161	
849	162	
850	163	
851	164	
852	165	
853	166	
854	167	
855	168	
856	169	
857	170	
858	171	
859	172	
860	173	
861	174	
862	175	
863	176	Cyclus 49, indictio
864	177	quarta.
865	178	
866	179	
867	180	
868	181	
869	182	
870	183	
871	184	
872	185	
873	186	
874	187	

Septuaginta interpretes habent 1056.

LAMECH.

LAmech annorum 182 genuit Noe, & postea vixit annis 595.

Septuaginta interpretes antè 188, & postea 565.

Tempore Lamech, Iubal ex genere Cain, artem musicam atque citharam reperit: cuius etiam frater Tubalcain, æris ferrique faber & inuentor fuit.

Ipso etiam tempore concupiuerunt filij Dei filias hominum, & gigantes nati sunt.

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
875	1	
876	2	
877	3	
878	4	
879	5	
880	6	
881	7	
882	8	Cyclus 50, indictio octaua.
883	9	
884	10	
885	11	
886	12	
887	13	
888	14	
889	15	
890	16	
891	17	
892	18	
893	19	
894	20	
895	21	
896	22	
897	23	
898	24	Cyclus 51, indictio duodecima.
899	25	
900	26	
901	27	
902	28	
903	29	
904	30	
905	31	
906	32	
907	33	
908	34	
909	35	
910	36	
911	37	
912	38	
913	39	
914	40	
915	41	
916	42	
917	43	Cyclus 52, indictio prima.
918	44	
919	45	
920	46	
921	47	
922	48	
923	49	
924	50	
925	51	

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
926	52	
927	53	
928	54	
929	55	
930	56	Adam pater generis humani, Dei manib. ex terra creat⁹, vixit annis 930, & obiit: & sepultus est in Cariatharbe, quæ distat ab Hierusalē viginti duobus millibus, ad Austrālem plagam. †Cyclus 53, indic. 5. *Eua mater generis humani, obiit.
931	57	
932	58	
933	59	
934	60	
935	61	
936	†62	
937	63	
938	64	
939	65	
940	*66	
941	67	
942	68	
943	69	
944	70	
945	71	
946	72	
947	73	
948	74	
949	75	
950	76	
951	77	
952	78	
953	79	
954	80	
955	81	Cyclus 54, indictio nona.
956	82	
957	83	
958	84	
959	85	
960	86	
961	87	
962	88	
963	89	
964	90	
965	91	
966	92	
967	93	
968	94	
969	95	
970	96	
971	97	
972	98	
973	99	
974	100	Cyclus 55, indictio decimatertia.
975	101	
976	102	

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
977	103	
978	104	
979	105	
980	106	
981	107	
982	108	
983	109	
984	110	
985	111	
986	112	
987	113	Enoch ſeptimus ab
988	114	Adam, annorũ 365,
989	115	reductus eſt viuus in
990	116	paradiſũ, id eſt, 113
991	117	anno Lamech: in fi-
992	118	ne ſeculi, mortẽ ſub
993	119†	Antichriſto cũ He-
994	120	lia paſſurus eſt.
995	121	† Cyclus 56, indictio
996	122	ſecunda.
997	123	
998	124	
999	125	
1000	126	Mundi millenarius
1001	127	primus.
1002	128	
1003	129	
1004	130	
1005	131	
1006	132	
1007	133	
1008	134	
1009	135	
1010	136	
1011	137	
1012	138	Cyclus 57, indictio
1013	139	ſexta.
1014	140	
1015	141	
1016	142	
1017	143	
1018	144	
1019	145	
1020	146	
1021	147	
1022	148	
1023	149	
1024	150	
1025	151	
1026	152	
1027	153	

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
1028	154	
1029	155	
1030	156	
1031	157	Cyclus 58, indictio
1032	158	decima.
1033	159	
1034	160	
1035	161	
1036	162	
1037	163	
1038	164	
1039	165	
1040	166	
1041	167	
1042	168	
1043	169	Seth filius Adæ, anno-
1044	170	rum 912, obiit.
1045	171	
1046	172	
1047	173	
1048	174	
1049	175	
1050	176	Cyclus 59, indictio
1051	177	decimaquarta.
1052	178	
1053	179	
1054	180	
1055	181	
1056	182	

Septuaginta interpretes habent 1656.

Noe.

NOë annorum 600, vſque ad Diluuium.

Annorum autem 500 genuit Sem, & poſtea vixit 450 annis.

Anni mũdi.	*Anni Noe.*
1057	1
1058	2
1059	3
1060	4
1061	5
1062	6
1063	7
1064	8
1065	9
1066	10
1067	11

Anni mũdi.	Anni Noæ.	
1068	12	
1069	13	Cyclus 60, indictio
1070	14	tertia.
1071	15	
1072	16	
1073	17	
1074	18	
1075	19	
1076	20	
1077	21	
1078	22	
1079	23	
1080	24	
1081	25	
1082	26	
1083	27	
1084	28	
1085	29	
1086	30	
1087	31	
1088	32	Cyclus 61, indictio
1089	33	septima.
1090	34	
1091	35	
1092	36	
1093	37	
1094	38	
1095	39	
1096	40	
1097	41	
1098	42	
1099	43	
1100	44	
1101	45	
1102	46	
1103	47	
1104	48	
1105	49	
1106	50	
1107	51	Cyclus 62, indictio
1108	52	vndecima.
1109	53	
1110	54	
1111	55	
1112	56	
1113	57	
1114	58	
1115	59	
1116	60	
1117	61	
1118	62	

Anni mũdi.	Anni Noæ.	
1119	63	
1120	64	
1121	65	
1122	66	
1123	67	
1124	68	
1125	69	
1126	70	Cyclus 63, indictio
1127	71	quindecima.
1128	72	
1129	73	
1130	74	
1131	75	
1132	76	
1133	77	
1134	78	
1135	79	
1136	80	
1137	81	
1138	82	
1139	83	
1140	84	Enos annorum 905
1141	85	obiit.
1142	86	
1143	87	
1144	88	
1145	89	Cyclus 64, indictio
1146	90	quarta.
1147	91	
1148	92	
1149	93	
1150	94	
1151	95	
1152	96	
1153	97	
1154	98	
1155	99	
1156	100	
1157	101	
1158	102	
1159	103	
1160	104	
1161	105	
1162	106	
1163	107	
1164	108	Cyclus 65, indictio
1165	109	octaua.
1166	110	
1167	111	
1168	112	
1169	113	

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1170	114	
1171	115	
1172	116	
1173	117	
1174	118	
1175	119	
1176	120	
1177	121	
1178	122	
1179	123	
1180	124	
1181	125	
1182	126	
1183	127	Cyclus 66, indictio duodecima.
1184	128	
1185	129	
1186	130	
1187	131	
1188	132	
1189	133	
1190	134	
1191	135	
1192	136	
1193	137	
1194	138	
1195	139	
1196	140	
1197	141	
1198	142	
1199	143	
1200	144	
1201	145	
1202	146	Cyclus 67, indictio prima.
1203	147	
1204	148	
1205	149	
1206	150	
1207	151	
1208	152	
1209	153	Noë interpretatur cõsolatio, siue consolator: quia homines in diebus eius consolati sunt, dum à peccato extincti sunt in diluuio. Vel requies interpretatur Noë: quia omnibus animantib. præstitit requiem, aut quia omnia elementa per
1210	154	
1211	155	
1212	156	
1213	157	
1214	158	
1215	159	
1216	160	
1217	161	
1218	162	
1219	163	
1220	164	

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1221	165 †	diluuium in illis diebus requieuerunt.
1222	166	
1223	167	† Cyclus 68, indictio quinta.
1224	168	
1225	169	
1226	170	
1227	171	
1228	172	
1229	173	
1230	174	
1231	175	
1232	176	
1233	177	
1234	178	
1235	179	Cainan annorum 910 obiit.
1236	180	
1237	181	
1238	182	
1239	183	
1240	184	Cyclus 69, indictio nona.
1241	185	
1242	186	
1243	187	
1244	188	
1245	189	
1246	190	
1247	191	
1248	192	
1249	193	
1250	194	
1251	195	
1252	196	
1253	197	
1254	198	
1255	199	
1256	200	
1257	201	
1258	202	
1259	203	Cyclus 70, indictio decimatertia.
1260	204	
1261	205	
1262	206	
1263	207	
1264	208	
1265	209	
1266	210	
1267	211	
1268	212	
1269	213	
1270	214	
1271	215	

Anni mũdi.	Anni Noæ.	
1272	216	
1273	217	
1274	218	
1275	219	
1276	220	
1277	221	
1278	222	Cyclus 71, indictio
1279	223	secunda.
1280	224	
1281	225	
1282	226	
1283	227	
1284	228	
1285	229	
1286	230	
1287	231	
1288	232	
1289	233	
1290	234	
1291	235	
1292	236	
1293	237	
1294	238	
1295	239	
1296	240	
1297	241	Cyclus 72, indictio
1298	242	sexta.
1299	243	
1300	244	
1301	245	
1302	246	
1303	247	
1304	248	
1305	249	
1306	250	
1307	251	
1308	252	
1309	253	
1310	254	
1311	255	
1312	256	
1313	257	
1314	258	
1315	259	
1316	260	Cyclus 73, indictio
1317	261	decima.
1318	262	
1319	263	
1320	264	
1321	265	
1322	266	

Anni mũdi.	Anni Noæ.	
1323	267	
1324	268	
1325	269	
1326	270	
1327	271	
1328	272	
1329	273	
1330	274	
1331	275	
1332	276	
1333	277	
1334	278	
1335	279	Cyclus 74, indictio
1336	280	decimaquarta.
1337	281	
1338	282	
1339	283	
1340	284	
1341	285	
1342	286	
1343	287	
1344	288	
1345	289	
1346	290	
1347	291	
1348	292	
1349	293	
1350	294	
1351	295	
1352	296	
1353	297	
1354	298	Cyclus 75, indictio
1355	299	tertia.
1356	300	
1357	301	
1358	302	
1359	303	
1360	304	Malalehel, annorum
1361	305	962, obiit.
1362	306	
1363	307	
1364	308	
1365	309	
1366	310	
1367	311	
1368	312	
1369	313	
1370	314	
1371	315	
1372	316	
1373	317	

Anni mũdi.	*Anni Noe.*	
1374	318	
1375	319	
1376	320	
1377	321	Cyclus 76, indictio
1378	322	septima.
1379	323	
1380	324	
1381	325	
1382	326	
1383	327	
1384	328	
1385	329	
1386	330	
1387	331	
1388	332	
1389	333	
1390	334	
1391	335	
1392	336	
1393	337	
1394	338	
1395	339	
1396	340	Cyclus 77, indictio
1397	341	vndecima.
1398	342	
1399	343	
1400	344	
1401	345	
1402	346	
1403	347	
1404	348	
1405	349	
1406	350	
1407	351	
1408	352	
1409	353	
1410	354	
1411	355	
1412	356	
1413	357	
1414	358	
1415	359	Cyclus 78, indictio
1416	360	decimaquinta.
1417	361	
1418	362	
1419	363	
1420	364	
1421	365	
1422	366	Iared annorum 962
1423	367	obiit.
1424	368	

Anni mũdi.	*Anni Noe.*	
1425	369	
1426	370	
1427	371	
1428	372	
1429	373	
1430	374	
1431	375	
1432	376	
1433	377	
1434	378	Cyclus 79, indictio
1435	379	quarta.
1436	380	
1437	381	
1438	382	
1439	383	
1440	384	
1441	385	
1442	386	
1443	387	
1444	388	
1445	389	
1446	390	
1447	391	
1448	392	
1449	393	
1450	394	
1451	395	
1452	396	
1453	397	Cyclus 80, indictio
1454	398	octaua.
1455	399	
1456	400	
1457	401	
1458	402	
1459	403	
1460	404	
1461	405	
1462	406	
1463	407	
1464	408	
1465	409	
1466	410	
1467	411	
1468	412	
1469	413	
1470	414	
1471	415	
1472	416	Cyclus 81, indictio
1473	417	duodecima.
1474	418	
1475	419	

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1476	420	
1477	421	
1478	422	
1479	423	
1480	424	
1481	425	
1482	426	
1483	427	
1484	428	
1485	429	
1486	430	
1487	431	
1488	432	
1489	433	
1490	434	
1491	435	Cyclus 82, indictio prima.
1492	436	
1493	437	
1494	438	
1495	439	
1496	440	
1497	441	
1498	442	
1499	443	
1500	444	
1501	445	
1502	446	
1503	447	
1504	448	
1505	449	
1506	450	
1507	451	
1508	452	
1509	453	
1510	454	Cyclus 83, indictio quinta.
1511	455	
1512	456	
1513	457	
1514	458	
1515	459	
1516	460	
1517	461	
1518	462	
1519	463	
1520	464	
1521	465	
1522	466	
1523	467	
1524	468	
1525	469	
1526	470	

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1527	471	
1528	472	
1529	473	Cyclus 84, indictio nona.
1530	474	
1531	475	
1532	476	
1533	477	
1534	478	
1535	479	
1536	480	
1537	481	
1538	482	
1539	483	
1540	484	
1541	485	
1542	486	
1543	487	
1544	488	
1545	489	
1546	490	
1547	491	
1548	492	
1549	493	Cyclus 85, indictio nona.
1550	494	
1551	495	
1552	496	
1553	497	
1554	498	
1555	499	
1556	500	Noe, ætatis suæ anno 500, diuino oraculo arcem fabricari præcepit. Et natus est Sem.

SEM.

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1557	1	
1558	2	
1559	3	
1560	4	
1561	5	
1562	6	
1563	7	
1564	8	
1565	9	
1566	10	
1567	11	
1568	12	Cyclus 86, indictio decimatertia.
1569	13	
1570	14	

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1571	15	
1572	16	
1573	17	
1574	18	
1575	19	
1576	20	
1577	21	
1578	22	
1579	23	
1580	24	
1581	25	
1582	26	
1583	27	
1584	28	
1585	29	
1586	30	
1587	31	Cyclus 87, indictio secunda.
1588	32	
1589	33	
1590	34	
1591	35	
1592	36	
1593	37	
1594	38	
1595	39	
1596	40	
1597	41	
1598	42	
1599	43	
1600	44	
1601	45	
1602	46	
1603	47	
1604	48	
1605	49	
1606	50	Cyclus 88, indictio sexta.
1607	51	
1608	52	
1609	53	
1610	54	

His temporibus (vt Ioſephus refert) ſcientes iſti homines, quòd aut igne, aut aquis perire deberent, in duabus columnis ex lapide & latere factis, ſtudia ſua conſcripſerunt, ne delerentur è memoria quæ ſapiẽter inuenerunt. Quarum columnam lapideam ferunt diluuium euaſiſſe, & hactenus in Syria permanere.

¶ Filiæ hominum, id eſt filiæ Cain, docuerunt filios Dei, id eſt filios Seth, viros ſuos ad res prophanas & noxias, & malefi-corum artes, & præſtigias magicas q;, & elementa, vel ignẽ, vel æreos dæmones colere primùm inſtinctu dæmonum, ſicut gens Cain cõſueuit: quod poſteros maculauit. Chã verò filius Noë, qui ſuperſtitionibus ipſis erat imbutus, ne diluuio delerẽtur, ſcripſit ea in laminis, & in duriſſimis inſculpſit lapidibus: & inueniens ea poſt diluuium, perdidit docendo poſteros.

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1611	55	
1612	56	
1613	57	
1614	58	
1615	59	
1616	60	
1617	61	
1618	62	
1619	63	
1620	64	Cyclus 89, indictio decima.
1621	65	
1622	66	
1623	67	
1624	68	
1625	69	
1626	70	
1627	71	
1628	72	
1629	73	
1630	74	
1631	75	
1632	76	
1633	77	
1634	78	
1635	79	
1636	80	
1637	81	
1638	82	
1639	83	Cyclus 90, indictio tertia.
1640	84	
1641	85	
1642	86	
1643	87	
1644	88	
1645	89	
1646	90	
1647	91	
1648	92	
1649	93	
1650	94	
1651	95	
1652	96	

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1653	97	
1654	98	
1655	99	
1656	100	Matusala annorum nongentorum sexaginta octo, obiit.

¶ Diluuium cœpit anno sexcentesimo Noæ, die decimaseptima mensis secundi.

¶ Prima ætas mundi, ab Adam vsque in egressum Noæ ex arca, continet annos iuxta Hebraicam veritatem 1656: secundum autẽ Septuaginta interpretes 2242, generationes iuxta vtramque editionem numero decem. Quæ vniuersalis generatio deleta est à diluuio: & nisi octo tantùm animæ saluæ per arcam: sicut primam cuiusque hominis obliuio demergere consueuit ætatem. Quotus quisque est, qui suam recordetur infantiam?

| 1657 |

¶ Arca Noæ sedisse fertur super montem Armeniæ qui vocatur Ararath, vt Iosephus narrat.

PRIMÆ ÆTATIS FINIS.

AETAS II.

CAPVT XII.

SECVNDA Seculi ætate, prima eius die, quæ est vigesimaseptima mensis secundi, id est Maij, egressus est Noë de arca.

CAPVT XIII.

SEM, filius Noæ, quum centum annorum in diluuio esset, biennio post diluuium genuit Arphaxad, & postea vixit quingentis annis.

Quòd verò Hebraicę veritati potius autoritatem, quàm Septuaginta interpretum credamus, cùm originẽ distantię ipsarum beatus Augustinus solertissimè quæsisset, in libro de ciuitate Dei quintodecimo, capite decimo tertio, ita dicit: Credibilius ergo quis dixerit, cùm primũ de bibliotheca Ptolemæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale erroris fieri potuisse in codice vno, sed primitus inde descripto, vnde iam latiùs emanaret: vbi potuit quidem accidere etiã scriptoris error. Sed & hoc in illa quæstione de vita Matusalæ, non absurdũ est suspicari. Et post paululũ: Rectè fieri (inquit) nullo modo dubitauerim, vt cùm diuersum aliquid in vtrisq; codicib. inuenitur, quãdoquidem ad fidem rerum gestarum vtrunq; esse non potest: verùm ei linguę potius credatur, vnde in aliã per interpretes facta est trãslatio. Hæc Augustinus.

Translatio autem Septuaginta interpretum, vt minus sollicitè primò edita est (vt multi astruunt) vel postea à Gentilibus corrupta, vt beato Augustino videtur, seu certè ex vtrisque commixto opere codicibus, vt sibi visum fuerit, temporũ cursum notauerit. De corruptione autem ętatis secundæ, secundum Hebræos tota eiusdem serie recensita, beatus Augustinus in libro de Ciuitate Dei decimosexto, capite decimo, sic concluſit: Fiunt itaque anni à diluuio vsq; ad Abrahã, mille septuaginta duo, secũdum vulgatam editionem, hoc est interpretum Septuaginta. In Hebręis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inueniri: è quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddũt. Hæc Beda.

Ablatis ergo annis ducentis nonaginta duobus secundæ ætatis, iuxta Hebræos, & subductis annis mille septuaginta duobus secundæ ætatis, secundum septuaginta interpretes, in loco eorum: fiunt vulgatæ hac emendatione sancti Augustini, anni quatuor millia septingenti triginta duo, ab Adam vsque in annum quintum ante incarnationem, iuxta Dionysium: hoc est, vsque ad incarnationem, secundum Eusebij Chronicum vel Bedæ, qui sunt octo cycli magni, atque insuper 476 anni. Quæ emendatio stare omnino non potest: quia nec caput mũdi, iuxta vllam autoritatem, neque etiam Dominica passio vel resurrectio, iuxta Euangelium vnquam ita habebitur: de quo etiam sancto Euangelio, ipse sanctus Augustinus in Cõcordia quatuor Euãgelistarum, capite duodecimo, ita dicit: Quum enim fas non est, Euangelistarum aliquem mentitum fuisse, vel cuiam existimare, vel dicere, si alius eorum dicit, quod alius prętermittit, vel variè aut aliter dixit, quod alius expressit: nullus eorum mendacium dixit. Hæc Augustinus.

CAPVT XIIII.

LVcas Euangelista sic:
Qui fuit Selæ,
Qui fuit Cainan,

Qui

Qui fuit Arphaxad.

Hic Lucas dicit ſecundum Septuaginta interpretes, qui hic vnam generationem plus, quàm Hebraica veritas, poſuerunt: quòd Arphaxad, quum eſſet annorũ centum triginta quinque, genuit Cainan: & Cainan, quum centum triginta fuerat annorum, genuerat Sale. Hæc Beda.

Hic igitur iuxta conſecratam ſancti Euangelij hiſtoriam, Luca teſte, ducenti triginta anni qui deſunt inter Dominicam natiuitatem, ſecundum Hebræos in anno centeſimo quinquageſimo tertio ante incarnationem, iuxta Dionyſium, & Dominicam natiuitatem, iuxta Euangelicã hiſtoriam eandem, in anno quadrageſimo ſecundo Octauiani Cæſaris, in anno vigeſimo ſecundo ante incarnationem, iuxta Dionyſium habentur. Et ſic ſecundum eiuſdem Euangelij veritatem, in qua nullo modo falſitatis teſtificator non exiſtimatur nec creditur, reſurrectio Chriſti rectè ſecundum Hebraicam & Euangelicam veritatem ſexto calendis Aprilis inuenitur.

Subtracta itaque generatione Arphaxad ſecundum Hebræos, id eſt anno trigeſimo quinto, de ætate ſecũda, etiam ſecundum Hebræos: & poſtea introducta generatione eiuſdem Arphaxad, ſecundum Septuaginta interpretes, id eſt cẽtum triginta quinq; : necnon generatione Cainã, ſecundũ ſeptuaginta interpretes, id eſt centum triginta, aſſumuntur ducenti triginta quinq; anni, pro annis ſexagintaquinq;. Et ſit ſecunda ætas annis quingentis viginti duobus. Quia ergo ante tria millia nongẽti quinquaginta duo anni, id eſt ſeptem magni cycli, & ducenti viginti ſeptẽ anni, ab Ada vſq; ad natiuitatẽ Domini, ſecundũ Hebræos (teſte Beda) fuerunt: ipſis addẽ annos ducẽtos triginta ſupradictos, ſecundum Lucam: fiunt quatuor millia centum octoginta duo anni, vſque ad decimumquintum calendis Aprilis, quod eſt caput mundi, in anno quo natus eſt Dominus.

Euſebius ſic: Annus quinquageſimus Abrahæ, principium eſt quadrageſimi primi iubilei, iuxta Hebræos. Iohel autem apud eos quinquagenarius annus vocatur. Itaque iuxta ſupputationem eorum ab Ada vſque ad annum quinquageſimum Abrahæ, ſunt duo millia. Hæc Euſebius.

Iephthe in libro Iudicum, inter Moſen & ſemetipſum, ait ſupputari annos trecẽtos, hoc eſt triginta tribus annis magis, quàm Hebraica veritas ſupputat.

Anno quarto Gedeonis Tyrus condita eſt, ante templum Salomonis annis ducẽtis quadraginta, vt ſcribit Ioſephus: hoc eſt annis decem plus, quàm Hebraica veritas ſupputat.

Scripſit item Ioſephus, centum annos eſſe ab euerſa Hieruſalem vſque ad euerſionem regni Chaldęorum, id eſt vſque ad Cyrum qui deſtruxit illud.

Scripſit enim poſt Nabuchodonoſor, quia teſte Scriptura ſacra, vigintiquinque poſt euerſam Hieruſalẽ, iuxta annos Euilmerodach, filium eius regnaſſe annis octo decim: poſt quẽ Hegeſar filius eius annis quadraginta regnauit: cui ſucceſſiſſe filiũ eius, & regnaſſe Laboſordachus menſibus nouem: hoc defuncto, ad Balthaſar, qui & Naban, tranſiſſe imperium centeſimo ſecundo anno: qui cùm octodecim regnaſſet annis, captam à Cyro rege Perſarum, & à Dario Medorũ rege Babyloniã; deſtruentes regnum Chaldæorũ. Hæc Ioſephus.

Aphricanus quoque annos ſeptuaginta captiuitatis vſque ad Cyrum computat, ſed aliter. Quum ſeptem anni inter Dioeletianum atque Martianum per octo circulos decennouales, id eſt per centũ quinquaginta duos annos, quorum geſta & indictiones ac cyclos decennouales conſcripſerunt ſancti epiſcopi & apoſtolici papæ, ſicut ibi probabitur: quid mirum eſt, ſi ab Ada vſq; ad CHRISTVM, per tria millia & centum octoginta duorũ annorum, qui minus quàm debuerãt, numerati ſunt, deficerẽt in Chronicis ducenti triginta anni?

Aliter enim numerãtur anni, iuxta curſum Solis & Lunę, ſine vllius puncti detrimento, atque aliter vulgariter & corruptè, ſecundum Chronicas atque Reges.

Arphaxad igitur, iuxta Euangeliſtã Lucam, annorum centum trigintaquinq; genuit Cainan, & poſt natum Cainan vixit annis trecentis triginta, ſecundum Septuaginta. Quorum tranſlationẽ ſanctus Lucas Spiritu ſancto inſpiratus, in hoc loco conſequutus eſt. Secundum Hebræos Arphaxad annorũ triginta quinq; genuit Sale, & poſtea vixit annis trecentis tribus. Arphaxad genuit Chaldæos, teſte Hieronymo.

Hieronymus ad papam ſic: Maiorum noſtrorum iſta ſententia eſt, quòd putent in ſeptima generatione à Lamech interfectum Cain.

Adam quippe genuit Cain. 1 2
Cain genuit Enoch. 3
Enoch genuit Cainan. 4
Cainan genuit Malalehel. 5
Malalehel genuit Matusalam. 6
Matusala genuit Lamech. 7

Et qui septimus ab Ada, non sponte, sicut in quodam Hebræo volumine scribitur, interfecit Cain, vt ipse postea confitetur: Quia virum occidi in vulnere meo, & iuuenem in liuore meo: quia septies vindicabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies. Et quidem de Cain, quòd septima generatione interfectus est. Nunc illud quod non interrogaueras, dum aliud agimus, irrepsit: quòd sunt septuaginta septem vindictæ, quæ pro occisione Cain, in Lamech soluendæ sunt. Aiunt autem, ab Ada vsque ad tredecim generationes, septuaginta septem esse. Relege Lucam Euangelistam, & inuenies ita esse, vt dicimus.

IESVS, vt dicebatur, 1
filius Ioseph, 2
Qui fuit Heli, 3
Qui fuit Matthat, 4
Qui fuit Leui, 5
Qui fuit Melchi, 6
Qui fuit Ianne, 7
Qui fuit Ioseph, 8
Qui fuit Mattathiæ, 9
Qui fuit Amos, 10
Qui fuit Naum, 11
Qui fuit Esle, 12
Qui fuit Nangæ, 13
Qui fuit Maath, 14
Qui fuit Mattathiæ, 15
Qui fuit Semei, 16
Qui fuit Ioseph, 17
Qui fuit Iudæ, 18
Qui fuit Ioannæ, 19
Qui fuit Resæ, 20
Qui fuit Zorobabel, 21
Qui fuit Salathiel, 22
Qui fuit Neri, 23
Qui fuit Melchi, 24
Qui fuit Addi, 25
Qui fuit Cosam, 26
Qui fuit Helmodam, 27
Qui fuit Her, 28
Qui fuit Iesu, 29
Qui fuit Eliezer, 30
Qui fuit Iorim, 31
Qui fuit Matthat, 32
Qui fuit Leui, 33
Qui fuit Symeon, 34
Qui fuit Iuda, 35
Qui fuit Ioseph, 36
Qui fuit Ionan, 37
Qui fuit Eliacim, 38
Qui fuit Meleæ, 39
Qui fuit Mennæ, 40
Qui fuit Mattatha, 41
Qui fuit Nathan, 42
Qui fuit Dauid, 43
Qui fuit Iessæ, 44
Qui fuit Obed, 45
Qui fuit Booz, 46
Qui fuit Salmon, 47
Qui fuit Naasson, 48
Qui fuit Amminadab, 49
Qui fuit Aram, 50
Qui fuit Esrom, 51
Qui fuit Phares, 52
Qui fuit Iudæ, 53
Qui fuit Iacob, 54
Qui fuit Isaac, 55
Qui fuit Abrahæ, 56
Qui fuit Tharæ, 57
Qui fuit Nachor, 58
Qui fuit Saruch, 59
Qui fuit Ragau, 60
Qui fuit Phalec, 61
Qui fuit Heber, 62
Qui fuit Salæ, 63
Qui fuit Cainan, 64
Qui fuit Arphaxad, 65
Qui fuit Sem, 66
Qui fuit Noæ, 67
Qui fuit Lamech, 68
Qui fuit Mathusalæ, 69
Qui fuit Enoch, 70
Qui fuit Iared, 71
Qui fuit Malaleel, 72
Qui fuit Cainan, 73
Qui fuit Enos, 74
Qui fuit Seth, 75
Qui fuit Adam, 76
Qui fuit Dei. 77

Sicuti ergo generatione septima Cain peccatum est dissolutum, non vindicabit Dominus bis in ipsum, & qui semel recipit mala sua in vita sua, non eosdem cruciatus patietur in morte, quos passus est in vita sua: ita & Lamech peccatum, id est totius mundi, atque sanguinis qui effusus est: CHRISTI soluetur aduētu, qui tollit peccata mundi; qui lauit amictum suum in sanguine vuæ, & torcular calcauit solus: qui

qui ideo rubicundus ascendens ad cœlos, clamantibus angelis, miraculum præbuit. Eleuate portas, principes, vestras, &c.

Arphaxad.

Arphaxad annorum centum triginta quinq; , genuit Cainan, & postea vixit annis trecentis triginta, secundum Septuaginta, quos sequutus est Lucas Euangelista.

Anni mũdi,	*Anni diluuij*	*Anni Arph.*	
1658	3	1	
1659	4	2	
1660	5	3	
1661	6	4	
1662	7	5	Cyclus 91, indictio tertia.
1663	8	6	
1664	9	7	
1665	10	8	
1666	11	9	
1667	12	10	
1668	13	11	
1669	14	12	
1670	15	13	
1671	16	14	
1672	17	15	
1673	18	16	
1674	19	17	
1675	20	18	
1676	21	19	
1677	22	20	
1678	23	21	
1679	24	22	
1680	25	23	
1681	26	24	Cyclus 92, indictio 7.
1682	27	25	
1683	28	26	
1684	29	27	
1685	30	28	
1686	31	29	
1687	32	30	
1688	33	31	
1689	34	32	
1690	35	33	
1691	36	34	
1692	37	35	
1693	38	36	
1694	39	37	
1695	40	38	
1696	41	39	
1697	42	40	
1698	43	41	
1699	44	42	
1700	45	43	Cyclus 93, indictio 11.
1701	46	44	
1702	47	45	
1703	48	46	
1704	49	47	
1705	50	48	
1706	51	49	
1707	52	50	
1708	53	51	
1709	54	52	
1710	55	53	
1711	56	54	
1712	57	55	
1713	58	56	
1714	59	57	
1715	60	58	
1716	61	59	
1717	62	60	
1718	63	61	
1719	64	62	Cyclus 94, indictio 15.
1720	65	63	
1721	66	64	
1722	67	65	
1723	68	66	
1724	69	67	
1725	70	68	
1726	71	69	
1727	72	70	
1728	73	71	
1729	74	72	
1730	75	73	
1731	76	74	
1732	77	75	
1733	78	76	
1734	79	77	
1735	80	78	
1736	81	79	
1737	82	80	
1738	83	81	Cyclus 95, indictio 4.
1739	84	82	
1740	85	83	
1741	86	84	
1742	87	85	
1743	88	86	
1744	89	87	
1745	90	88	
1746	91	89	
1747	92	90	
1748	93	91	
1749	94	92	

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Arph.	
1750	95	93	
1751	96	94	
1752	97	95	
1753	98	96	
1754	99	97	
1755	100	98	
1756	101	99	
1757	102	100	Cyclus 96, indictio 8.
1758	103	101	
1759	104	102	
1760	105	103	
1761	106	104	
1762	107	105	
1763	108	106	
1764	109	107	
1765	110	108	
1766	111	109	
1767	112	110	
1768	113	111	
1769	114	112	
1770	115	113	
1771	116	114	
1772	117	115	
1773	118	116	
1774	119	117	
1775	120	118	
1776	121	119	Cyclus 97, indictio 12.
1777	122	120	
1778	123	121	
1779	124	122	
1780	125	123	
1781	126	124	
1782	127	125	
1783	128	126	
1784	129	127	
1785	130	128	
1786	131	129	
1787	132	130	
1788	133	131	
1789	134	132	
1790	135	133	
1791	136	134	
1792	137	135	

CAINAN.

CAinan (Luca teſte) annorum centum triginta, genuit Sale.

Ab iſto antiqui Samaritæ deducti ſunt.

Et poſt Sale natum, ſecundum Septuaginta interpretes vixit, annis quadringentis triginta octo.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Cain.	
1793	138	1	
1794	139	2	
1795	140	3	Cyclus 98, indictio 1.
1796	141	4	
1797	142	5	
1798	143	6	
1799	144	7	
1800	145	8	
1801	146	9	
1802	147	10	
1803	148	11	
1804	149	12	
1805	150	13	
1806	151	14	
1807	152	15	
1808	153	16	
1809	154	17	
1810	155	18	
1811	156	19	
1812	157	20	
1813	158	21	
1814	159	22	Cyclus 99, indictio 5.
1815	160	23	
1816	161	24	
1817	162	25	
1818	163	26	
1819	164	27	
1820	165	28	
1821	166	29	
1822	167	30	
1823	168	31	
1824	169	32	
1825	170	33	
1826	171	34	
1827	172	35	
1828	173	36	
1829	174	37	
1830	175	38	
1831	176	39	
1832	177	40	
1833	178	41	Cyclus 100, indictio 9.
1834	179	42	
1835	180	43	
1836	181	44	
1837	182	45	
1838	183	46	
1839	184	47	
1840	185	48	
1841	186	49	
1842	187	50	
1843	188	51	

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Cain.	
1844	189	52	
1845	190	53	
1846	191	54	
1847	192	55	
1848	193	56	
1849	194	57	
1850	195	58	
1851	196	59	
1852	197	60	Cyclus 101, indictio 13.
1853	198	61	
1854	199	62	
1855	200	63	
1856	201	64	
1857	202	65	
1858	203	66	
1859	204	67	
1860	205	68	
1861	206	69	
1862	207	70	
1863	208	71	
1864	209	72	
1865	210	73	
1866	211	74	
1867	212	75	
1868	213	76	
1869	214	77	
1870	215	78	
1871	216	79	Cyclus 102, indictio 2.
1872	217	80	
1873	218	81	
1874	219	82	
1875	220	83	
1876	221	84	
1877	222	85	
1878	223	86	
1879	224	87	
1880	225	88	
1881	226	89	
1882	227	90	
1883	228	91	
1884	229	92	
1885	230	93	
1886	231	94	
1887	232	95	
1888	233	96	
1889	234	97	
1890	235	98	Cyclus 103, indictio 6.
1891	236	99	
1892	237	100	
1893	238	101	
1894	239	102	
1895	240	103	
1896	241	104	
1897	242	105	
1898	243	106	
1899	244	107	
1900	245	108	
1901	246	109	
1902	247	110	
1903	248	111	
1904	249	112	
1905	250	113	
1906	251	114	
1907	252	115	
1908	253	116	
1909	254	117	Cyclus 104, indictio 10.
1910	255	118	
1911	256	119	
1912	257	120	
1913	258	121	
1914	259	122	
1915	260	123	
1916	261	124	
1917	262	125	
1918	263	126	
1919	264	127	
1920	265	128	
1921	266	129	
1922	267	130	

SALE.

SAle, iuxta veritatem Hebraicam, annorum triginta genuit Heber, & postea vixit annis quadringẽtis tribus: secundum Septuaginta interpretes, antè centum triginta, & postea trecentis triginta.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Sale,	
1923	268	1	
1924	269	2	
1925	270	3	
1926	271	4	
1927	272	5	
1928	273	6	Cyclus 105, indictio 14.
1929	274	7	
1930	275	8	
1931	276	9	
1932	277	10	
1933	278	11	
1934	279	12	

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Sale,	
1935	280	13	
1936	281	14	
1937	282	15	
1938	283	16	
1939	284	17	
1940	285	18	
1941	286	19	
1942	287	20	
1943	288	21	
1944	289	22	
1945	290	23	
1946	291	24	
1947	292	25	Cyclus 106,
1948	293	26	indictio 3.
1949	294	27	
1950	295	28	
1951	296	29	
1952	297	30	

CAPVT XV.

HEBER.

HEber, à quo Hebræi geniti & nominati, annorũ trigintaquatuor genuit Phalec, & postea vixit annis quadringentis triginta: secundum septuaginta interpretes, annis centum trigintaduobus, & postea vixit ducentis septuaginta.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Heb.	
1953	298	1	
1954	299	2	
1955	300	3	
1956	301	4	
1957	302	5	
1958	303	6	
1959	304	7	
1960	305	8	
1961	306	9	
1962	307	10	
1963	308	11	
1964	309	12	
1965	310	13	
1966	311	14	Cyclus 107,
1967	312	15	indictio 7.
1968	313	16	
1969	314	17	
1970	315	18	
1971	316	19	
1972	317	20	
1973	318	21	
1974	319	22	
1975	320	23	
1976	321	24	
1977	322	25	
1978	323	26	
1979	324	27	
1980	325	28	
1981	326	29	
1982	327	30	
1983	328	31	
1984	329	32	
1985	330	33	Cyclus 108,
1986	331	34	indictio 11.

PHALEC.

PHalec interpretatur Diuisio, qui ideo tali nomine à parentib. appellatur, quia in tempore natiuitatis ipsius, terra per linguarum confusionem diuisa est. Cuius diuisionis Arnobius rhetor in expositione Psalmi centesimi quarti ita dicit: Sem primogenito Noæ pars facta est à Persida & Bactris vsque Indiam longè, & vsque Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico vigintiseptem, & gentes patriarum quadringentas sex, & flumen Euphraten. Nam diuersarum linguarum scilicet, & diuersarum patriarum erat. Verbi gratia, vt nobis cùm vna lingua Latina, sic sub ipsa diuersę patrię sunt, Brutiorum, Lucanorum, Apulorũ, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & similia.

Cham verò secundus filius Noæ, à Rhinocozuris vsq; Gadira habens linguas; sermone Punico, à parte Garamantum; Indo, à parte Borea; Barbarico, à parte Meridiana, Æthiopum, Ægyptiorum & Barbaris interioribus vario sermone, vigintiduas linguas, in patriis quadringentis nonaginta quatuor, & flumine Geon, quod & Nilus vocatur.

Iaphet autem tertius, à Media vsque ad Gadiram & Boream. Habet autem Iaphet flumen Tigridem, quod diuidit Mediam & Babyloniam in patriis ducentis, sermone vario, in linguis vigintitribus.

Fiunt ergo omnes simul linguæ septuagintaduę: patrię autem generationũ mille: q̃ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt.

¶ Turris

¶Turris autem altitudo (cuius causa diuisæ sunt linguæ) duo millia centum septuaginta quatuor tenere dicitur passus, paulatim altioribus angustior coarctata, vt pondus imminens faciliùs sustentaret. Describunt ibi templa marmorea lapidib. pretiosis auroque distincta, & multa alia quæ videntur incredibilia. Hanc turrim Nemroth gigas construxit, qui post cõfusionem linguarum migrauit tum ad Persas, eosque ignem colere docuit.

His temporibus templa primùm constructa: & quidam principes gentium tanquam dij adorati.

¶ Phalec autem annorum triginta, genuit Reu: & postea vixit annis ducẽtis nouem. Septuaginta interpretes habent primò centum septuaginta, & postea ducentos nouem annos.

Anni mũdi,	*Anni diluuij*	*Anni Phal.*	
1987	332	1	
1988	333	2	
1989	334	3	
1990	335	4	
1991	336	5	
1992	337	6	
1993	338	7	
1994	339	8	
1995	340	9	
1996	341	10	
1997	342	11	
1998	343	12	
1999	344	13	
2000	345	14	Mundi secundꝰ millenariꝰ.
2001	346	15	
2002	347	16	
2003	348	17	
2004	349	18	Cyclus 109, indictio 15.
2005	350	19	
2006	351	20	
2007	352	21	
2008	353	22	
2009	354	23	
2010	355	24	
2011	356	25	
2012	357	26	
2013	358	27	
2014	359	28	
2015	360	29	
2016	361	30	

REV.

REu, annorum triginta duorum genuit Saruch: & postea vixit annis ducentis septem. Septuaginta interpretes habent priùs centum triginta duos, & postea ducentos septem. His temporibus principes gentium tanquam dij adorabantur.

Anni mũdi,	*Anni diluuij*	*Anni Reu,*	
2017	362	1	
2018	363	2	
2019	364	3	
2020	365	4	
2021	366	5	
2022	367	6	
2023	368	7	Cyclus 110, indictio 4.
2024	369	8	
2025	370	9	
2026	371	10	
2027	372	11	
2028	373	12	
2029	374	13	
2030	375	14	
2031	376	15	
2032	377	16	
2033	378	17	
2034	379	18	
2035	380	19	
2036	381	20	
2037	382	21	
2038	383	22	
2039	384	23	
2040	385	24	
2041	386	25	
2042	387	26	Cyclus 111, indictio 8.
2043	388	27	
2044	389	28	
2045	390	29	
2046	391	30	
2047	392	31	
2048	393	32	

Secundum Septuaginta interpretes sunt quadringenti.

SARVCH.

SAruch, annorum triginta, genuit Nachor: & postea vixit annis ducentis.

Septuaginta interpretes habent priùs centum triginta duos, & postea ducentos.

¶ Scytharum regnum exoritur, quibus primò imperauit Chanaus.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Sar.	
2049	394	1	
2050	395	2	
2051	396	3	
2052	397	4	
2053	398	5	
2054	399	6	
2055	400	7	
2056	401	8	
2057	402	9	
2058	403	10	
2059	404	11	
2060	405	12	
2061	406	13	Cyclus 112,
2062	407	14	indictio 12.
2063	408	15	
2064	409	16	
2065	410	17	
2066	411	18	
2067	412	19	
2068	413	20	
2069	414	21	
2070	415	22	
2071	416	23	
2072	417	24	
2073	418	25	
2074	419	26	
2075	420	27	
2076	421	28	
2077	422	29	
2078	423	30	

NACHOR.

NAchor annorum vigintinouem, genuit Thare, postea vixit annis centum & nouem.

Septuaginta interpretes habent priùs septuaginta nouem, & postea viginti nouem.

¶Regnum Ægyptiorum exortum est, quibus primò imperauit Vizoues.

¶Assyriorum regnũ exortum est, quibus primò imperauit Belus, quem quidam Saturnum existimant.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Nac.	
2079	424	1	
2080	425	2	Cyclus 113, in-
2081	426	3	dictio 1.
2082	427	4	
2083	428	5	
2084	429	6	
2085	430	7	
2086	431	8	
2087	432	9	
2088	433	10	
2089	434	11	
2090	435	12	
2091	436	13	
2092	437	14	
2093	438	15	
2094	439	16	
2095	440	17	
2096	441	18	
2097	442	19	
2098	443	20	
2099	444	21	Cyclus 114,
2100	445	22	indictio 5.
2101	446	23	
2102	447	24	
2103	448	25	
2104	449	26	
2105	450	27	
2106	451	28	
2107	452	29	

¶Primus Sicyonius imperabat Ægialeus annis quinquaginta duobus, à quo Ægialea dicta est quæ nunc Peloponnesus nominatur.

THARE.

THare septuaginta annorum genuit Abraham, & postea vixit centum triginta quinque annis.

Sic etiam habent Septuaginta interpretes.

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Thare
2108	453	1
2109	454	2
2110	455	3
2111	456	4
2112	457	5
2113	458	6
2114	459	7
2115	460	8
2116	461	9

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Thare	
2117	462	10	
2118	463	11	Cyclus 115, indictio 9.
2119	464	12	
2120	465	13	
2121	466	14	
2122	467	15	
2123	468	16	
2124	469	17	
2125	470	18	
2126	471	19	
2127	472	20	
2128	473	21	
2129	474	22	
2130	475	23	
2131	476	24	
2132	477	25	
2133	478	26	
2134	479	27	
2135	480	28	
2136	481	29	Ninº, filius Beli, primus omni Asiæ, exceptis Indis, regnauit annis 52. Huius 43 imperij anno natº est Abraham.
2137	482	30†	
2138	483	31	
2139	484	32	
2140	485	33	
2141	486	34	
2142	487	35	
2143	488	36	
2144	489	37	
2145	490	38	†Cyclus 116, indictio 13.
2146	491	39	
2147	492	40	
2148	493	41	
2149	494	42	
2150	495	43	
2151	496	44	
2152	497	45	
2153	498	46	
2154	499	47	
2155	500	48	
2156	501	49	Cyclus 117, indictio 2.
2157	502	50†	
2158	503	51	†In Græcia secũdus Sicyonius imperabat Europs annis 45, qui & prælatus est.
2159	504	52	
2160	505	53	
2161	506	54	
2162	507	55	
2163	508	56	
2164	509	57	
2165	510	58	
2166	511	59	
2167	512	60	

Anni mũdi,	Anni diluuij	Anni Thare	
2168	513	61	
2169	514	62	
2170	515	63	
2171	516	64	
2172	517	65	
2173	518	66	
2174	519	67	
2175	520	68	Cyclus 118, indictio 6.
2176	521	69	
2177	522	70	

¶ Secunda ætas Seculi, à diluuio vsque ad natiuitatem Abrahę protenditur, generationes decem complectẽs, & annos ducentos nonaginta duos.

Iuxta Hebræos, duarum simul ætatum ab Ada vsque ad Abraham, mille nongenti quadraginta octo.

Secundum Septuaginta interpretes, à diluuio vsque ad Abraham, sunt mille septuaginta duo, & generationes vndecim. Duarum autẽ ætatum simul, sunt ter mille trecenti quatuordecim anni.

Secundum Euangelistæ Lucę adiectionem, anni sunt ætatis ducenti viginti duo, & generationes vndecim: & ita ab Ada ad Abraham, bis mille centum septuaginta septem.

Eusebius sic: Manifestum est, Abraham hac ætate generatum, iuxta eum numerum quem contractiorem editione vulgata sermo præbet Hebræus. Verùm in curiositate necesse est, & quùm diuinam scripturam euolueris, à natiuitate Abrahæ vsque ad totius Orbis diluuium, inuenies retrorsum annos nongentos quadraginta duos. Item à diluuio vsq; ad Adam, annos bis mille ducentos duodecim: in quibus nulla nec penitus Græca, vel Barbara, & (vt loquar in commune) gentilis inuenitur historia. Hæc Eusebius.

¶ Secunda Seculi ætas, quasi pueritia fuit generis populi Dei: & ideo in lingua inuenta est, id est Hebræa. A pueritia namque incipit homo nosse loqui post infantiam, quæ hinc appellata est, quòd fari non potest.

ÆTATIS II
FINIS.

AETAS III.

De tertia ætate mundi, iuxta ordinem per Patriarchas & Duces, ab Abraham vsque ad Dauid.

CAPVT XVI.

ABRAHAM.

Anni mũdi,	*Anni Abr.*	
2178	1	

ABRAHAM annorum centum, genuit Isaac, & postea vixit septuaginta & quinque annis.

2179	2	Primò apud Ægyptios quindecim potestates erant, quas vocabant dynastias: quo tempore Thebæi regnauerunt annis centum nonaginta duobus annis.
2180	3	Ninus apud Assyrios cõdidit ciuitatem Ninam in regione Assyriorum, quam Hebræi vocant Niniuen: & Ægyptiis Thebæi imperabant.
2181	4	Zoroastres magus, rex Bactrianorum, clarus habetur: aduersus quem Ninus dimicauit.

Regnante Nino apud Assyrios, nouissimo eius tempore nascitur Abraham.

2182	5	Abraham, natione Chaldęus, primã ætatẽ apud Chaldęos gerit: de quibus (vt Iosephus dicit) eductus, Deum cœli syderũcõuersione cognouit: ipsamq; mox disciplinam veraciũ intellectam Ægyptiorum, quum apud eos exularet, genti aduexit suæ.
2183	6	
2184	7	
2185	8	
2186	9	
2187	10	
2188	11	Sara nascitur.

Assyriorum secundus, Semiramis, vxor Nini, annis quadraginta duobus regnauit.

2189	12	Assyriis imperabat vxor Nini, Semiramis: de qua innumerabilia narrantur, quæ & Asiam tenuit, & propter inundationem aggeres construxit, & Babyloniam condidit.
2190	13	
2191	14	
2192	15	
2193	16	Hoc anno Trebeta, filius Nini, à Semiramide expulsus de regno,
2194	17	
2195	18	

Anni mũdi,	*Anni Abr.*	
2196	19	Treuerim vrbem condidit in Gallia, ante Romam conditam, annis 1250.
2197	20	
2198	21	
2199	22	
2200	23	
2201	24	
2202	25	Sicyonius tertius, Telchin, annis 20 regnauit.
2203	26	
2204	27	
2205	28	
2206	29	
2207	30	
2208	31	
2209	32	
2210	33	
2211	34	
2212	35	
2213	36	
2214	37	
2215	38	
2216	39	
2217	40	
2218	41	
2219	42	
2220	43	
2221	44	
2222	45	Sicyonius quartus, Apis, annis 15 regnauit.
2223	46	
2224	47	
2225	48	
2226	49	
2227	50	Principium quadragesimi primi Iubilei, secundum Hebræos.
2228	51	

Iobel autem apud eos quinquagenarius vocatur.

Itaque iuxta supputationem eorum, ab Adam vsq; ad annum præsentem fiunt anni bis mille.

2229	52	Assyriorum tertius, Zameis, qui & Ninyas, filius Nini & Semiramis, regnauit annis triginta octo.
2230	53	Apud Cretam regnauit primò Cres indigena, vnde Creta nũcupata: quemq; aiunt vnum Curetarũ fuisse, à quibus Iupiter abscondi-
2231	54	
2232	55	
2233	56	
2234	57	
2235	58	

2236

Anni mũdi,	*Anni Abra.*	
2236	59	tus est & nutritus. Hic
2237	60†	Gnosum ciuitatem in
2238	61	Creta cõdiderat, & Cy
2239	62	belis matris templum.
2240	63	†Sicyonius 5, Thelxion,
2241	64	regnauit annis 52.
2242	65	
2243	66	
2244	67	
2245	68	
2246	69	
2247	70	
2248	71	
2249	72	
2250	73	
2251	74	
2252	75	Ab hoc anno vsque ad

Mosen & egressum gentis Hebræorum ex Ægypto, supputantur anni quadringenti triginta, quorũ meminit Paulus ita dicens: Testamentũ cõfirmatum à Deo, quo quadringẽtis & triginta annis facta est Lex, nõ infirmat ad destruẽdam repromissionem. Ipse quoque in Exodo Moses his congruens loquitur: Habitatio autem filiorum Israel, qua habitauerant in Ægypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum, annis 430.

Abrahã verò anno ętatis suę septuagesimoquinto, cẽtesimo quadragesimoquinto Tharæ patris sui, vt testatur Augustinus, iussu Dei exiuit de Charran, & venit in terram Chanaan accipiens promissionem, se fore in gentẽ magnam, & nascituri Christi de semine suo, in quo benedicẽtur omnes gentes. Si anni patris erant secundum Scripturam sic dicentem: Fuerunt anni vitæ Tharæ ducenti quinque in Charran, quia ibi finiuit vitam suam, & septuaginta annorum genuit Abram.

2253	76	Primus annus repromis-
2254	77	sionis Dei ad Abrahã,
2255	78	76 ætatis eiusdem Ab-
2256	79	rahæ. Hinc vsque ad
2257	80	exitum Israël de Ægy-
2258	81	pto 430 anni, Paulo
2259	82	teste.
2260	83	
2261	84	
2262	85	
2263	86	Annus 10 repromissio-
2264	87	nis: Abraham ex ancil-
2265	88	la Agar genuit Isma-
2266	89	hel, à quo Ismahelitæ,
2267	90	qui postea Agareni, &

ad postremum Saraceni, quasi à Sara geniti. Ismahel autem genuit duodecim duces, & vixit annis 137.

2268	91	Assyriorum quartus, A-
2269	92	rius, annis 30.
2270	93	
2271	94	
2272	95	
2273	96	Annus 20 repromissio-
2274	97	nis.
2275	98	
2276	99	
2277	100	Quum Abraham centũ

esset annorum, genuit ex libera filium Isaac, cui superuixit annis 75.

ISAAC.

HEbræorum Isaac annorum sexaginta genuit Iacob, & postea vixit annis 120.

Anni mũdi,	*Anni Isaac,*	
2278	1	Isaac primus 7 die cir-
2279	2	cumcisus.
2280	3	
2281	4	
2282	5	Primò omnium Prophe
2283	6	tarum Abraham audi-
2284	7	uit verbum Dei, quum
2285	8	in figura apparuisset
2286	9	humana, & vocationẽ
2287	10	gentium polliceretur:
2288	11	quam in nostro tem-
2289	12	pore sermo CHRISTI
2290	13	deduxit ad finem per
2291	14	Euãgelicam in omnes
2292	15	gentes prædicationem.
2293	16	Annus 40 repromissio-
2294	17	nis.
2295	18	
2296	19	
2297	20	Annus 120 Abrahæ.
2298	21	
2299	22	Sicyoniorum 6, Ægyrus,
2300	23	annis 30.
2301	24	
2302	25	Isaac immolatus.
2303	26	Annus 50 repromissio-
2304	27	nis.
2305	28	

Anni mũdi,	*Anni Isaac,*	
2306	29	
2307	30	Annus 130 Abrahæ.
2308	31	In Creta regnauit primus Cres indigena, vt
2309	32	quidam volunt: alij verò ſuprà ſcriptum tem-
2310	33	pus indicant.
2311	34	
2312	35	
2313	36	Annus 60 repromiſſionis.
2314	37	
2315	38	[xit Rebeccam.
2316	39	Sara obiit. Iſaac condu-
2317	40	Annus 140 Abrahæ.
2318	41	
2319	42	
2320	43	
2321	44	
2322	45	
2323	46	Annus 70 repromiſſionis.
2324	47	
2325	48	
2326	49	
2327	50	Annus 150 Abrahæ.
2328	51	Apud lacũ Tritonidem
2329	52	Minerua in ſpecie vir-
2330	53	ginali apparuiſſe dici-
2331	54	tur.
2332	55	Sicyoniorum 7, Thuri-

machus, annis 45 regnauit.

2333	56	Annus 80 repromiſſionis.
2334	57	
2335	58	
2336	59	
2337	60	Annus 160 Abrahæ.

Iſaac ſexagenario naſcuntur gemini: primus Eſau, qui & Edõ, à quo gens Idumæorum: ſecundus Iacob, qui poſtea Iſrael dictus, à quo Iſraelitæ, qui nunc Iudæi.

Iacob.

HEbræorum Iacob, filius Iſaac, annorum 121 erat, vſque ad ducatum filij ſui Ioſeph.

Anni mũdi,	*Anni Iacob,*	
2338	1	
2339	2	Aſſyriorũ 6, Xerxes, qui
2340	3	& Baleus, annis 30.
2341	4	His temporibus primus
2342	5	apud Argos regnauit

Inachus, annis 50. Inachi filia Io, quam Ægyptii mutato nomine Iſidem colunt.

Inachus fluuius apud Argos à filia Ione Boſporus nuncupatur.

Anni mũdi,	*Anni Iacob,*	
2343	6	Annus 90 repromiſſ.
2344	7	Serapis filius Iouis, Ægy
2345	8	ptiorum rex, obiit, & in
2346	9	deos transfertur.
2347	10	Annus Abrahæ 170, &
2348	11	Iſaac 70.
2349	12	
2350	13	Caſtor chronographus
2351	14	de Argiuorũ regno ita
2352	15	loquitur, conſequenter

perſequens reges Argi ab Inacho vſque in Sthenelum filium Crotopi: quorum inuenitur omne tempus, anni 400.

2353	16	Annus 100 repromiſſ. in
2354	17	quo Abrahã, pater mul
2355	18	tarũ gentium, natione

Chaldæus, obiit, anno 175 vitæ ſuæ: & ſepultus in Ephron, quę quondã Cariatharbe, id eſt ciuitas literarum, dicebatur, quia ibidem tres Patriarchæ, & Adam protoplaſtus ſepulti ſunt.

2356	19	Apis in Ægypto primũ

Deus putatus eſt, quem quidam Serapim vocauerunt.

2357	20	Annus 80 Iſaac.
2358	21	
2359	22	
2360	23	
2361	24	
2362	25	
2363	26	Annus 110 repromiſſio-
2364	27	nis.
2365	28	
2366	29	
2367	30	Annus 90 Iſaac.
2368	31	Aſſyriorum 7, Armami-
2369	32	tres, annis 38.
2370	33	Ægyptiorũ reges paſto-
2371	34	res cõiicimus nuncupa
2372	35	tos, ꝓpter Ioſeph & fra-
2373	36	tres eius, q in principio
2374	37	paſtores deſcendiſſe in
2375	38	Ægyptum cõprobãtur.
2376	39	Ægypti 16 dynaſtia: quo

tempore regnabant paſtores, annis 103.

2377	40	Annus 100 Iſaac.
2378	41	Sicyoniorum 8, Leucip-
2379	42	pus, annis 53.
2380	43	
2381	44	
2382	45	
2383	46	Annus 130 repromiſſio-
2384	47	nis.

2385

Anni mũdi,	*Anni Iacob,*	
2385	48	
2386	49	
2387	50	Annus 110 Isaac.
2388	51	
2389	52	Argiuorũ 2, Phoroneus,
2390	53	annis 57, mensib. 3.
2391	54	
2392	55	
2393	56	Annus 140 repromissionis.
2394	57	
2395	58	
2396	59	
2397	60	Annus 120 Isaac.
2398	61	Niobæ primò omnium
2399	62	mulierũ mixtus est Iupiter, vt Græci perhibẽt, de
2400	63	qua nascitur Apis, quem
2401	64	
2402	65	Serapin cognominant.
2403	66	Annus 150 repromissionis.
2404	67	
2405	68	Assyriorũ 8, Belochus,
2406	69	annis 35.
2407	70	Annus 130 Isaac.
2408	71	
2409	7	
2410	73	Ante annos Vrbis cõditæ 1070, Thelasus & Ca-
2411	74	ratus aduersus Phoroneũ instituunt bellũ.
2412	75	
2413	76	Annus 160 repromiss.
2414	77	Iacob descendit in Mesopotamiam, & seruiuit apud Laban annis 7.
2415	78	
2416	79	Argiuorum, Ogygius in Attica Eleusinem condidit, quæ antiquitus vocabatur Atte, & alias plurimas ciuitates, cuius temporibus apud lacum Tritonidem virgo apparuit, quam Græci Mineruam nuncupant.
2417	80	Annus 140 Isaac.
2418	81	
2419	82	
2420	83	
2421	84	
2422	85	Iacob genuit Ruben.
2423	86	Annus 170 repromiss.
2424	87	Iacob genuit Symeon.
2425	88	Iacob genuit Leui.
2426	89	Iacob genuit Iudam, à quo Iudæi appellati sunt.
2427	90	Annus 150 Isaac.
2428	91	
2429	92	Iacob genuit Ioseph in

Anni mũdi,	*Anni Iacob,*	
2430	93	92 suo anno. Sicyoniorum 9, Messapus, an-
2431	94	nis 47.
2432	95	
2433	96	Annus 180 repromiss.
2434	97	Iacob post 20 annos à Laban reuertitur in terram Chanaan, Hieronymo teste in suis epistolis.
2435	98	Argiuorũ Messena, quæ
2436	99	& Mamertina, cõditur.
2437	100	Annus 160 Isaac: Iacob
2438	101	verò 100, ante annos
2439	102	Vrbis conditę 1040. In
2440	103	Achaia sæuum diluuiũ vastatione plurima totius penè prouinciæ fuit. Quod quia Ogygij qui tunc Eleusinæ conditor & rex erat, temporibus effusum est, nomen loco ac tempori dedit.
2441	104	Assyriorũ 9, Baleus, an-
2442	105	nis 52. Putiphar, ad quẽ
2443	106	vẽditus fuit Ioseph, cu-
2444	107	nuchus Pharaonis, &
2445	108	princeps exercit⁹ eius,
2446	109	Ægyptius fuit. Augusti nus dicit, Ioseph ante ann. 12 mortis Isaac, 108 anno vitæ Iacob, 17 annorũ, venditum esse à fratribus, & post annum vẽditionis, 13 annos agebat in Ægypto, ignotus Pharaoni. Iacob 109 annorum.
2447	110	Annus 170 Isaac.
2448	111	Sicyoniorum, aiunt hũc Apim esse Serapin: siquidẽ quum fratrem Ægialeum regem præfecisset Achaiæ, ipse cum populo ad Ægyptum nauigauit. Argiuorum 3, Apis, annis regnauit 35.
2449	112	Argiuorũ Telchines vi-
2450	113	cti, Rhodum condide-
2451	114	rũt, quæ priùs Ophiusa
2452	115	vocabatur.
2453	116	Annus 200 repromissionis.
2454	117	
2455	118	
2456	119	Argiuorum Memphis in Ægypto ab Api condita.
2457	120	Isaac filius Abrahæ, in
2458	121	Geraris natus, obiit 180 annorum: sepultus est iuxta Abraham, derelinquens filium Iacob, habentem annos 121.

Ioseph.

HEbræorum Ioseph, dux Ægypti per annos 80. Vxor Ioseph nomine Absenech, filia Putipharis sacerdotis Heliopoleos ciuitatis fuit.

Anni mũdi,	*Anni Ioseph*	
2459	1	
2460	2	
2461	3	
2462	4	
2463	5	Annus 210 repromissionis.
2464	6	
2465	7	
2466	8	
2467	9	Anno ante Vrbem conditam 1008 fuisse apud Ægyptum insolitam vbertatem, deinde ingentem atq; intolerabilem famem, cui Ioseph subuenit. Pompeius historiographus & Iustinus docent. Annus Iacob 130.
2468	10	Secundus annus famis.
2469	11	Ingressus Ægyptũ Iacob cũ filiis suis, quũ à Pharaone interrogaretur quotum annum ageret, respondit, se esse annorum 130.
2470	12	
2471	13	Ægyptiorum 18 dynastia Diapolitanorum, quorum primus Amosis, annis 25.
2472	14	
2473	15	Annus 220 repromissionis.
2474	16	
2475	17	
2476	18	
2477	19	Argiuorũ Sparta, cõdita est à Sparto filio Phoronei.
2478	20	Sicyoniorum 10, Peratus, aliàs Eratus, an. 46.
2479	21	
2480	22	
2481	23	
2482	24	
2483	25	Annus 230 repromissionis. Argiuorum 4, Argus, annis 70.
2484	26	Iacob filius Isaac, natus in terra Chanaan, prophetans de Christo & de vocatione Gentium, obiit in Ægypto', annorum 146: & sepultus in Cariatharbe, in spelunca duplici.
2485	27	Græcia Argo regnante habere segetes cœpit, aliunde seminibus aduectis.
2486	28	
2487	29	Annus 60 Ioseph.
2488	30	
2489	31	
2490	32	
2491	33	
2492	34	
2493	35	Annus 240 repromissionis. Assyriorum 10, Altadas, annis 32.
2494	36	Annus 70 Ioseph.
2495	37	
2496	38	Ægyptiorũ 2, Chebron, annis 13.
2497	39	
2498	40	
2499	41	
2500	42	
2501	43	
2502	44	
2503	45	Annus 250 repromissionis.
2504	46	
2505	47	
2506	48	
2507	49	Annus 80 Ioseph.
2508	50	
2509	51	Ægyptiorum 3, Amenophis, annis 21. Argiuorum, secundũ quorundam opinionẽ, his temporibus fuit Prometheus, à quo homines esse cõmemoratur, & reuera. Quum enim sapiens esset, à feritate eorum & nimia imperitia ad humanitatem & scientiam figurabat.
2510	52	
2511	53	
2512	54	
2513	55	Annus 260 repromissionis.
2514	56	
2515	57	
2516	58	
2517	59	Annus 90 Ioseph.
2518	60	
2519	61	
2520	62	
2521	63	
2522	64	
2523	65	Annus 270 repromiss.
2524	66	Sicyoniorũ 11, Plemneus annis regnauit 49.
2525	67	Assyriorum 11, Mamirus, annis 30.
2526	68	
2527	69	Annus 100 Ioseph.
2528	70	
2529	71	
2530	72	Ægyptiorũ 4, Mephres, annis 12.
2531	73	
2532	74	
2533	75	Annus 280 repromissionis.
2534	76	
2535	77	
2536	78	
2537	79	Annus 110 Ioseph.
2538	80	Ioseph filius Iacob obiit in Ægypto, annorũ 110: cuius ossa transtulerunt filij Israel in Sichem ciuitatem patris sui, quæ est Neopolis, vrbs Samaritanorum: à cuius interitu Hebræi seruierunt

runt annis 144. Fiunt autem omnes anni, quibus Hebræi in Ægypto fuerunt, 215: qui ab eo computantur tempore, quo Iacob cum filiis suis descendit in Ægyptum.

SERVITVS.

HEbræorum seruitus in Ægypto ad annos centum quadraginta quatuor.

Anni mũdi,	*Anni serv.*	
2539	1	
2540	2	
2541	3	
2542	4	Ægyptiorũ 5, Misphar-

mutosis annis regnauit 27.

2543	5	Annus 290 repromissio-
2544	6	nis.
2545	7	
2546	8	
2547	9	
2548	10	
2549	11	
2550	12	
2551	13	
2552	14	
2553	15	Annus 300 repromiss.
2554	16	Argiuorum 5 Pirasus, alias Criasus, annis 53. In Argis primus sacerdotio functus est Callichia, Pirantis filius.
2555	17	Assyriorum 12, Manca-
2556	18	leus, annis 30.
2557	19	Argiuorum Atlas, frater
2558	20	Promethei, præcipuus
2559	21	astrologus fuit, qui ob
2560	22	eruditionẽ disciplinæ,
2561	23	etiam cœlum sustinere
2562	24	dictus est. Euripides autem montem esse altissimum affirmat, qui Atlas vocetur.
2563	25	Annus 310 repromissio-
2564	26	nis.
2565	27	
2566	28	
2567	29	
2568	30	
2569	31	Ægyptiorũ 6, Tuthemo-
2570	32	sis, annis 9.
2571	33	
2572	34	Sicyoniorum 12, Ortho-

polis, annis 43.

2573	35	Annus 320 repromissio-
2574	36	nis.
2575	37	
2576	38	Argiuorum his regnan-

tibus, Syrius fuisse perhibetur indigena: ex cuius vocabulo Syria nomen accepit.

Anni mũdi,	*Anni serv.*	
2577	39	Ægyptiorum 7, Amenophis 11, annis 32. Hic est Amenophis, quem quidã Memnonem putant lapidẽ loquentem.
2578	40	
2579	41	
2580	42	
2581	43	
2582	44	Argiuorũ, Æthiopes ab Indo flumine consurgentes, iuxta Ægyptum consederunt.
2583	45	Annus 330 repromiss.
2584	46	Assyriorum 13, Spherus
2585	47	seu Sapphrus annis 20.
2586	48	
2587	49	
2588	50	
2589	51	
2590	52	
2591	53	
2592	54	
2593	55	Annus 340 repromissio-
2594	56	nis.
2595	57	
2596	58	
2597	59	
2598	60	
2599	61	
2600	62	
2601	63	Amram genuit Mosen,
2602	64	quum esset annorũ 60 ex matre Iochuel.
2603	65	Annus 350 repromiss.
2604	66	Assyriorum 14, Mame-
2605	67	lus annis 30.
2606	68	Argiuorum, Epidaurus ciuitas condita est.
2607	69	Argiuorũ 6 Phorbas, an-

nis 35 regnauit.

2608	70	Ægyptiorum 8 Orus, an-
2609	71	nis 38. Argiuorum, qui-
2610	72	dam scribunt, Prome-
2611	73	theum, & Atlãtem fratrem Promethei, & Argum cuncta cernẽtem, & Io filiam Promethei, his fuisse temporibus: alij verò ætate Cecropis: nonnulli ante Cecropem, annis 60, siue 90.
2612	74	Annus 10 Mosis.
2613	75	Annus 360 repromiss.
2614	76	Sicyoniorum primus re-
2615	77	gnauit in Thessalia, Æmon.
2616	78	Phorbas regnũ obtinuit.
2617	79	Adolescens Moses omnẽ

Anni mũdi,	*Anni ſeruit.*	
2618	80	Ægyptiorum philoſo-
2619	81	phiam didicit.
2620	82	Sicyoniorum, Hercules
2621	83	primùm fertur Antæ-

um luctæ viciſſe certamine.

2622	84	Annus 20 Moſis.
2623	85	Annus 370 repromiſ-
2624	86	ſionis.
2625	87	Argiuorũ, primus qua-
2626	88	drigam iunxiſſe fertur
2627	89	Trochilus.
2628	90	Sicyoniorum, Xanthus
2629	91	Triopaleſpũ condidit.
2630	92	Argiuorũ, in Creta re-
2631	93	gnat Cydon.
2632	94	Annus 30 Moſis.
2633	95	Annus 380 repromiſſ.
2634	96	Aſſyriorum 15, Spare-

tus annis 40 regnauit.

2635	97	Sicyoniorum 13, Mara-
2636	98	chius, annis 30.
2637	99	
2638	100	Athenienſiũ regni prin-
2639	101	cipium. His tempori-
2640	102	bus in Achaia quæ
2641	103	nunc Attica nuncu-

patur, primus regnauit Cecrops, qui & Diphyes, annis 50. Cecrops regnabat in Attica, à quo vſque ad Troię captiuitatem fiunt anni 375: à Cecrope vſque ad primam Olympiadem numerantur reges 17, principes verò quos mors tantùm finiebat 41: ſub quibus apud Græcos multa miranda narrantur.

2642	104	Annus 40 Moſis: qui

Ægyptum derelinquens in eremo philoſophatur. Athenienſiũ, Cecrope regnante primùm in arce oliua orta eſt, & Mineruæ nomine quæ Græcè Athene, nuncupata. Dicebatur autẽ Diphyes, ſiue ob longitudinem corporis, ſiue idcirco quòd quum eſſet Ægyptius, vtranq; linguam ſciebat.

2643	105	Annus 390 repromiſſ.
2644	106	Argiuorum 7, Triopas,
2645	107	annis 46.
2646	108	Ægyptiorum 9 Acen-
2647	109	chere, annis 12.
2648	110	
2649	111	
2650	112	
2651	113	
2652	114	Annus 50 Moſis.
2653	115	Annus 400 repromiſſ.

Anni mũdi,	*Anni ſeruit.*	
2654	116	Sicyoniorũ, Curetes &
2655	117	Corybantes Gnoſon

condiderunt, qui modulatã & inter ſe cõcinentẽ in armis ſaltationem repererunt.

2656	118	Athenienſium primus
2657	119	Cecrops bouem im-

molans bouem appellauit. Et Cecropia regio ab eo nuncupatur.

2658	120	Ægyptiorũ 10, Acho-
2659	121	ris, annis 9.
2660	122	Ægyptiorũ, Deucalion

apud eos regnare orſus, qui circa Parnaſum morabantur.

2661	123	Athenienſium, Muſicus

Cucha & Nymphæ filius agnoſcitur.

Iudicium Neptuni & Mineruæ de cõtentione regionis apud Cecropem actum fuiſſe confingitur.

2662	124	Annus 60 Moſis.

Chaldæi contra Phœnices dimicant.

2663	125	Annus 410 repromiſ-
2664	126	ſionis.
2665	127	Sicyoniorum 14, Ma-
2666	128	rathus, annis 20.
2667	129	Ægyptiorum 11, Cen-

chres, annis 16 regnauit.

2668	130	Sicyoniorum, Io Iaſi fi-

liæ mixtus eſt Iupiter, quæ in bouẽ (vt dicitur) conuerſa, Boſporus appellatur.

2669	131	Ægyptiorum, in Æthio-

pia multæ peſtilentiæ locales (vt Plato commemorat) fuerunt.

2670	132	Sicyoniorũ, Cecrops in
2671	133	Eubœa Athenas quas &

Diacas, condidit, quam vrbẽ Cubeciorchomenõ appellauerunt. Anno 810 ante Vrbem conditam Amphitryon Athenis; à Cecrope regnauit: cuius temporibus aquarum illuuies maiorem partem populorũ Theſſaliæ abſumpſit ſub Phenone.

2672	134	Annus 70 Moſis.
2673	135	Annus 420 repromiſſ.
2674	136	Aſſyriorũ 16, Aſcades,
2675	137	annis 40. Ab Hellene,

Helleni Græci dicti: ab Acte, Attica.

2676	138	Sicyoniorũ, Corinthus
2677	139	condita, quæ priùs E-
2678	140	phyra vocabatur.
2679	141	
2680	142	Moſes in Sina mõte, di-
2681	143	uino fruitur aſpectu.
2682	144	Annus 80 Moſis.

Plaga 1. aquæ conuerſæ in ſanguinem.

Plaga

Plaga 2.ranarum.
Plaga 3.cnipum,genus culicum.
Plaga 4.muſcarum, ideſt cynomyiarum.
Plaga 5.armentorum,ideſt pecorum.
Plaga 6.vlcerum.
Plaga 7.grandinis.
Plaga 8.locuſtarum.
Plaga 9.tenebrarum.
Plaga 10.primogenitorum.

HAbitatio filiorũ Iſraël in Ægypto,fuit 430 annorum.Quibus impletis eadẽ die egreſſi ſunt de terra Ægypti, vt in Exodo legitur. Quos tamen annos, Chronographi ab anno 75 natiuitatis Abrahæ, quando terram repromiſſionis intrauit, computant: ſequentes editionem Septuaginta interpretum, quæ dicit: Habitatio autem filiorum Iſraël,qua habitauerunt in Ægypto,& in terra Chanaan,ipſi & patres eorum, anni 430. Quam neceſſariò ſequendam, & ipſa Hebraica veritas oſtendit quæ narrat, Caath filium Leui quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe annis 133, & filium eius Amram patrem Moſis 137 annorum, & ipſum Moſen fuiſſe 80 annorũ in egreſſione ex Ægypto. Quam nimirum horam, ſummam annorum conſtat 430 implere non poſſe. Quorum tranſlationẽ etiam ſanctus Paulus ſic confirmat: Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones,& ſemini eius. Non dicit, Et ſeminibus,quaſi in multis: ſed quaſi in vno, Et ſemini tuo, qui eſt CHRISTVS. Hoc autem dico, Teſtamentum confirmatum à Deo,quæ poſt 430 annos facta eſt Lex, non irritum facit, ad euacuandum promiſſiones patrum. Hæc Beda. Sicut igitur tranſlationem ſeptuaginta interpretũ propter damnum annorum quod carere non poſſumus, in hoc loco conſequimur: ſic Arphaxad 135 annorum genuiſſe Cainan,atque Cainan 130 genuiſſe Sale, Luca etiam teſte didicimus: quos annos carere non poſſumus, ſi Euangelicam veritatem veram eſſe credimus, ſeculiq́ue caput in decimoquinto calendis Aprilis fuiſſe,ſicut in Scriptura legimus.

MOSES.

MOſes autem,Amram filius & Iochuel, 80 annorum,eodem die quo Ægyptum egreſſus eſt populus, eduxit eum ex Ægypto, luna decimaquinta,poſt ann. 330 egreſſionis Abrahę de Charran in terram Chananeam, poſt aduentum Iacob in Ægyptum 205 tranſactis annis. Poſtquam autem 30 dierum annona azymorum panum farinæ fermentatæ defecit, quam ex Ægypto ſecum portauerunt: coturnices,Manna,& Aquam de petra,murmuranti populo tradidit Dominus. Ioſephus.Moſes autem poſt tres menſes egreſſionis venit ad montem Sina, & poſtquam ieiunando 40 diebus & 40 noctibus accepit Legem, conſtruxit Tabernaculum menſibus 7. Antequam ſacra conſecrarentur, aſtitit dominus Moſi, præcipiens Aaron in pontificem conſecrari, qui natu maior erat quam Moſes: quo perfecto, cæteriſque ritè conſecratis atque ordinatis, menſe primo Niſan, ideſt Aprilis, anni ſecundi,prima die menſis, erexit Tabernaculum.

Patriarchæ autem duodecim nati ſunt in Meſopotamia, conditi ſunt in Ægypto: & egredientibus filiis Iſrael ex Ægypto, portantibus ſecũ poſiti ſunt omnes in Sichem,vt Hieronymus refert.

Anni mũdi,	*Anni egreſſ.*	
2683	1	Annus 430 repromiſſionis. Hebræorum Moſes 80 annos agens, dux itineris ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur: legem eis in eremo tradens,per annos 40. Argiuorum (ſecundum nonnullos) Io in Ægyptum profecta, & ibi Iſis nuncupata, quæ nupta poſtea Telegono Epaphũ genuit. Ægyptiorum 12,Acherres,annis 8.
2684	2	Ex hoc loco vſque ad Salomonem & ædificationem Templi, numerantur anni 480.
2685	3	Sicyoniorũ 15, Coronus, alias Echireus, annis quinquaginta quinque.
2686	4	Ægyptiorum, in Ægypto regnauit Helleconus.
2687	5	Primus apud Hebræos põtifex conſtitutus eſt Aaron, frater Moſis.Sicyoniorum,Apollinis Delij tẽplũ ab Eriſichthone fabricatum eſt.
2688	6	Argiuorum 8,Crotopus, annis 21.Athenienſium 2,Cranaus,annis nouem.
2689	7	Sicyoniorum, Hercules cognomento Dotenaus in Phœnice cla-

rus habetur: vnde ad noſtram vſque memoriam à Cappadocibus & Helienſibus Doſenaus dicitur.

Anni mũdi,	*Anni egreſ.*	
2690	8	Argiuorum, vitis inuẽta à Dionyſio, ſed non Semeles filio.
2691	9	Ægyptiorum 13, Cherres, annis 15 regnauit.
2692	10	Hebræorum, Areopagos nomen Iudicio conſtitutum eſt.
2693	11	Argiuorum, Oris paſtoris filius, 7 ab Inacho, inuentus eſt.
2694	12	Argiuorum, Cranaus indigena, ex cuius filiæ nomine Atthidis, Attica vocata eſt.
2695	13	Sicyoniorum, in Creta regnauit Apteras, qui & vrbem condidit.
2696	14	Argiuorum, Deucalionis filius Dionyſius, verùm non ille Semeles filius, quum in Atticam peruenisſet, hoſpitio receptus à Semacho, filio eius cæpræ pellem largitus eſt.

Epaphus, filius Iouis, & Iouis templum condidit, cùm in ſecunda Ægypto regnaret.

2697	15	Athenienſium 3, Amphitryon, annis 10 regnauit.
2698	16	Argiuorum, Sthenelus
2699	17	paſtoris, de Argiuorũ
2700	18	principib. quũ Sthe-
2701	19	nelum Danaus ex-
2702	20	puliſſet, Argo tenuit,
2703	21	minoresq; eius perſe-
2704	22	uerarunt vſq; ad Ariſtæum filium, Stheneli nepotem, poſtquã Pelopidæ imperium ſuſceperunt, primò regnante Atreo. Ægyptiorum, templum Delij conſtructum ab Erifichthone filio Cecropis eſt.
2705	23	Lacedæmon cõdita eſt à Lacedemone Semeles filio.
2706	24	Ægyptiorum 14, Armais, qui & Danaus, annis 5. Anno ante Vrbem conditam 770, inter Danai filias quinquaginta, & Ægypti fratris eius ſimiliter filios quinquaginta, parricidia quadraginta nouem vna nocte commiſſa ſunt.
2707	25	Athenienſium 4, Eri-
2708	26	chthonius, annis 11.
2709	27	Argiuorum 9, Sthenelus, annis 11. Sicyoniorum Erichthonius Vulcani & Mineruæ filius, qui ab Homero Erechtheus vocatur, his regnantib. fuit.

Anni mũdi,	*Anni egreſ.*	
2710	28	Argiuorum, Arcas filius Iouis & Caliſtûs pelagus Indicorũ Arcadiam nuncupauit.
2711	29	Ægyptiorũ 15 Remeſſes, qui & Ægyptus,
2712	30	
2713	31	annis 68.
2714	32	Ægyptus, quę priùs Aeria dicebatur, ab Ægypto tunc ſibi regnãte nomen accepit.
2715	33	Aſſyriorum 17, Amyn-
2716	34	tas, annis 45. Athenienſium, Dardanus condidit Dardaniam.
2717	35	Athenienſiũ, poſt Sthe-
2718	36	nelum Argis regna-
2719	37	uit Gelanor, quem quum Argide imperio pepuliſſent, regnũ Dardano tradiderunt.
2720	38	Argiuorum 11, Dardanus annis quinquaginta. Ægyptiorum, Argos ſibi Danaus vendicauit, expulſus ab Ægypto, & eandem aquis mundare fecit.
2721	39	Aaron, ſacerdos in Lege primus, anno quadrageſimo egreſſionis ex Ægypto, ætatis ſuæ centeſimo vigeſimotertio, calendis Auguſti, vt Ioſephus perhibet, in Arabia, monte Abarim qui nunc Petrea dicitur, obiit; Eleazar eius filio in locum ſubrogato.
2722	40	Moſes quum 40 annorum in Ægypto, 40 in Madian, 40 minus 30 diebus in eremo præeſſet populo, anno 120 in monte Abarim circa Hiericho ad Iordanem, vbi nunc eſt ciuitas Abilal, obiit: ſepultusque eſt à Domino in valle Moab, quæ eſt in Arabia. Euſebius dicit, quinque libros Moſi continere geſta annorum trium millium ſeptingentorum triginta, iuxta ſeptuaginta ſeniorum interpretationem. Quot verò annos huius temporis Hebraica veritas contineat, Ioſephus in primo libro contra Appionem grammaticum ita dicit: Neq; igitur innumera apud nos habentur volumina inter ſe inuicem diſcordantia, ſed duo tãtùm & viginti ſunt libri, qui omnium tẽporum ſeriem continent, qui iuſtè creduntur diuinitus inſpirati: ex quibus, quinque libri ſunt Moſis, qui continent leges & ſucceſſionis humanæ proſapiam, vſque ad ipſius Moſis terminum protendentes, qui paulo minus ad tria millia annorum continentiam gerunt. Inde à morte

morte Mosis ad Artaxerxem regem Persarum qui fuit post Xerxem, Prophetæ in duodecim libris, quæ secundum eos gesta sunt, conscripserunt. Hæc Beda.

Iosve.

IOsue per annos viginti sex regit populum, Iosepho teste. Nam de annis ducatus ipsius sancta Scriptura tacet.

Anni mũdi,	*Anni Iosuæ,*	
2723	1	Anno primo ducatus sui, decima die primi mensis, Iosue populum, patefacto Iordanis alueo retrorsum conuerso, in terram repromissionis induxit: & supra lapides duodecim à singulis ducibus de profundo Iordanis adductos, pascha immolauerunt.
2724	2	Tunc manna, cibus videlicet 40 annorum defecit: & Eleazarus post Aaron pontifex factus, primus annus Iosue (velut Eusebius perhibet in suis Chronicis) principium erat quinquagesimi primi Iubilei secundum Hebræos, idest, anni 2500 erant ab initio mundi cõpleti, singulis Iubileorum ordinibus per quinquagenos annos supputatis, id est, ad 50 annum Abrahæ 2000, & inde ad Iosue 500. Quum autẽ computantur 1156 ad diluuium, & à diluuio ad Abrahã 292 anni, qui 75 erat annorum quando promissionem Dei accepit; promissionis anni 440, ducatus Mosis anni 40, qui sunt omnes 2423: desunt 7 anni de 2500 annis, idest 3 anni ab Adam ad annũ 50 Abrahæ, & 4 inde vsque ad Iosue.
2725	3	Athenienſiũ, Erichthonius primus quadrigam iunxit in Græcia, erat quippe apud alias nationes.
2726	4	Ægyptiorum, Danaus
2727	5	per 50 filias, 50 filios
2728	6	Ægypti interfecit, e-
2729	7	uadente solo Lynceo
2730	8	qui post eum regna-
2731	9	uit. Neque verò multitudo filiorum incredibile videri debet in barbaris, quum iam innumerabiles haberent concubinas.
2732	10	Iosue successor Mosis, terram Palæstinarum Iudææ genti sorte distribuit. Athenienſium, in Creta regnauit Mapis.
2733	11	Busiris & Libyæ filiæ fi-
2734	12	lius apud vicinalia ty-
2735	13	rannidẽ exercet, trãseuntes hospites crudeli scelere interfecit.
2736	14	
2737	15	
2738	16	Sicyoniorũ 16, Corax,
2739	17	annis 30.
2740	18	
2741	19	Ægyptiorũ Phœnix &
2742	20	Cadmus de Thebis
2743	21	Ægyptiorum insula
2744	22	profecti, apud Tyrum & Sidonem regnauerunt.
2745	23	Athenienſium templũ
2746	24	incensum.
2747	25	Ægyptiorum, Europæ filiæ Phœnicis mixtus est Iupiter, quam postea Asterius Cretensium rex vxorem accipiens, Minoem, Rhadamanthum & Sarpedonem ex ea procreauit.
2748	26	Athenienſes in Creta. Post mortẽ Iosuæ seruierunt filij Israël regi Mesopotamiæ Chusanrasathaim, 9 annis: qui anni iungũtur temporibus Othoniel, secundum Iudæorum traditiones.

Othoniel.

IVdæorũ primus iudex in Israël Othoniel, de tribu Iuda, Domino iubente, constituitur per annos 40.

Anni mũdi,	*Anni Oth.*	
2749	1	
2750	2	Apud Hebræos pontificatum suscepit Phinees, filius Eleazar.
2751	3	
2752	4	
2753	5	
2754	6	
2755	7	
2756	8	
2757	9	Athenienſium 5, Pan-
2758	10	dion, annis 40. Pandiõ filius Erichthonij, cuius filiæ Progne & Philomela.
2759	11	Assyriorum 18, Belochus, annis 25 regnauit.
2760	12	Argiuorum, apud Ar-
2761	13	gos sacerdotio functa est Hypermnestra Danai filia. Rhadamãthus & Sarpedon reges Lyciorum.
2762	14	Ægyptiorum, Cadmus
2763	15	regnauit Thebis, ex
2764	16	cuius filia Semele na-
2765	17	tus est Dionysius, id est

Liber pater: sub quo & Linus Thebæus musicus fuit.

Anni mũdi,	*Anni Oth.*	
2767	19	Athenienſiũ, Melus,&
2768	20	Paphus,& Thaſus,&

Calliſta vrbes conditæ.

2769	21	Sicyoniorum 17,Epo-
2770	22	peus annis 35. Argi-
2771	23	uorum 11, Lynceus,

annis quadragintauno regnauit. Ægyptiorum, Bithynia condita à Phœnice, quæ primùm Mariandyna vocabatur.

2772	24	Athenienſium, Linus
2773	25	Thebæus, Zethus &

Amphion,in muſica arte clarent.

2774	26	Ægyptiorũ, Ida & Da-
2775	27	ctylus his temporibus

erant,qui ferrum repererunt.

2776	28	Athenienſiũ, Amphion
2777	29	& Zethus Thebis re-
2778	30	Ægyptiorũ 16, (gnant.
2779	31	Amenophis annis 40.

Athenienſium,in Dardania regnauit Erichthonius filius Dardani.

2780	32	Ægyptiorum,ea quę de
2781	33	Demetra,quam aiunt
2782	34	eſſe Iſidem, & Danae,
2783	35	ex qua Perſeus naſci-

tur (veluti dicitur) his ſunt geſta temporibus.

2784	36	Aſſyriorũ 19. Bellopa-
2785	37	res, annis 30. Athenie-
2786	38	enſium, Ephyra,quæ
2787	39	nunc Corinthus vo-
2788	40	catur,à Siſipho condita.

Catina condita à Siſide in Sicilia.

¶ Mortuo autem Othoniel ſeruiuit Iſraël Egloni,regi Moab,annis 18.qui deputantur Aod,iuxta traditiones Iudæorum.

AOD.

HEbræorum Aod filius Gera, de tribu Beniamin, annis ſeptuaginta, qui vtraque manu vtebatur pro dextera.

Anni mũdi,	*Anni Aod,*	
2789	1	
2790	2	Ægyptiorum, Eleuſine
2791	3	Celeus regnauit, coæ-
2792	4	uus Triptolemi,quem
2793	5	Philochorus ait,longa
2794	6	naui ad vrbes accedẽ-
2795	7	tẽ diſtribuiſſe frumenta,& ob id dediſſe ſuſpicionem, quòd nauis eius ſerpens pinnatus fuerit. Eſt figura quæ poſſit recipi. Erechtheus 6 Athenienſium annis 50. Fabula Proſerpinæ quam rapuit Aidoneus, ideſt Orcus, rex Molooſſorum, cuius canis ingentis magnitudinis Cerberus nomine Pirithoum deuorauit, qui ad raptum vxoris cum Theſeo venerat: quem & ipſum iam in mortis periculo conſtitutum, adueniens Hercules liberauit: & ob id quaſi ab inferis receptus dicitur, ſcribit Philochorus in Atthidis libro ſecundo.

Anni mũdi,	*Anni Aod,*	
2796	8	Athenienſium, Diony-
2797	9	ſius, qui Latinè Liber
2798	10	pater dicitur, naſcitur
2799	11	ex Semele. Erechthei
2800	12	filiã Orithyiam Bore-
2801	13	as Aſtrei filius Thrax
2802	14	rapuit, quem fabula
2803	15	ventum fuiſſe confin-
2804	16	git. Sub hoc & myſte-
2805	17	ria cœperunt, ea quæ
2806	18	de Perſeo dicũtur. Se-

cundũ quorundam opinionem hac ætate Phrixus cum Helle ſua ſorore fugiens inſidias nouercales, viſus eſt per aërem vehi ab ariete velleris aurei. Fuit autem nauis etiam parata fugienti, cuius inſigne Aries erat. Porrò Palęphatus affirmat, Arietem vocatum per quem liberatus ſit.

2807	19	Sicyoniorum 18, La-
2808	20	medon,annis 40.
2809	21	
2810	22	Argiuorum 12, Abas,
2811	23	annis 23.
2812	24	Thebis expulſo Cad-
2813	25	mo, Amphion & Ze-

thus regnauerunt.

2814	26	Aſſyriorum 20,Lampri
2815	27	des,annis 32.
2816	28	
2817	29	Ægyptiorum 19 dyna-

ſtia,quorum primus Zethus,annis 55.

2818	30	Athenienſium, ea quæ
2819	31	de Procne & Philome
2820	32	la dicuntur, tũc erant.
2821	33	
2822	34	Ægyptiorum bellum
2823	35	quod ſub Eumolpo fuit.
2824	36	Athenienſium,Melam-
2825	37	pus agnoſcitur.
2826	38	

Anni mũdi,	*Anni Aod,*	
2827	39	In Dardania regnauit
2828	40	Tros, à quo Troiani

nuncupantur.

2829	41	Ægyptiorum, apud Py-
2830	42	thiũ vates primò Phe-
2831	43	monoë hexametris
2832	44	versibus futura ecci-

nisse narratur.

2833	45	Argiuorum 13, Prœtus,

annis 17 regnauit.

2834	46	Athenienſium, Phrygas
2835	47	rexit Tantalus, q priùs
2836	48	vocabãtur Mygdones.
2837	49	Ægyptiorum, ob ra-
2838	50	ptum Ganymedis etiã

Tantalo bellum exortum eſt, vt ſcribit Phanocles poëta. Fruſtra igitur Iouis fabula, & raptrix aquila confingitur.

2839	51	Athenienſium, Tityus

conuixit Tantalo, & Tityoni Latona mater Apollinis, qui cum Hercule ſeruiuit Admeto.

2840	52	Ea quæ de Phrixo &
2841	53	Melicerta dicũtur: ſub

quo celebrata ſunt Iſthmia.

2842	54	Erechthei frater Per-
2843	55	ſeus aduerſum Perſas

dimicauit, Gorgonæ meretricis capite deſecto: quæ propter eximiam pulchritudinem ita expetitores ſuos mentis impotes reddebat, vt vertere eos putaretur in lapides. Didymus ſcribit in peregrina hiſtoria, & etiam præbet ſcriptorem eius.

2844	56	Sicyoniorũ 19, Sicyon,
2845	57	annis 45.
2846	58	Aſſyriorum 21, Soſares,
2847	59	annis viginti regnauit.
2848	60	Athenienſium 7, Ce-
2849	61	crops 2, annis quadra-

ginta regnauit.

2850	62	Argiuorum 14, Acriſi-
2851	63	us, annis 31.
2852	64	Pegaſus equus veloci-
2853	65	ſſimus cuiuſdam mu-
2854	66	lieris, ſiue (vt Palępha-
2855	67	tus affirmat) Bellero-

phontis, nauis quondam fuit.

2856	68	Athenienſium, Cyrene
2857	69	ciuitas condita eſt in
2858	70	Libya.
2859	71	Athenienſium, Ion vir
2860	72	fortis: ex ſuo vocabulo

Iones Athenienſes dicti.

Anni mũdi,	*Anni Aod,*	
2861	73	Ægyptiorũ, Dionyſus,
2862	74	qui & Liber pater, ad-
2863	75	uerſus Indos dimicãs

Nyſam vrbem iuxta Indum flumen condidit.

2864	76	Geſta Perſei.
2865	77	
2866	78	Aſſyriorũ 22, Lampares

annis triginta regnauit.

2867	79	Secundum quoſdam,

Thebis regnauit Cadmus.

2868	80	Athenienſium, Pelops.

Peloponneſum primus regnans, Olympiis quoque præfuit, qui poſtea aduerſus Ilium arma corripiens, ſuperatur à Dardano.

¶ Poſt Aod, oppreſſit filios Iſraël Iabin rex Chanaan per viginti annos, qui regnabat in Aſor: hi autem anni deputãtur Deboræ & Barac, ſecundum Iudęorum traditiones.

DEBORA.

HEbręorum Debora, prophetiſſa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthalim, annis 40.

Hieronymus Deboram inter duces numerat cum Barac, quem arbitratur Deboræ filium; quæ & Apis nomen accepit, ſcripturarum floribus paſta.

Anni mũdi,	*Anni Deb.*	
2869	1	
2870	2	Ægyptiorum 20, Ram-
2871	3	ſes, annis 66.
2872	4	
2873	5	Athenienſium, Europa
2874	6	à Cretenſibus rapta

eſt, cuius fuit inſigne Taurus.

2875	7	Ægyptiorum, ea quæ de

Spartis memorantur, quos Palęphatus ſcribit, quum proximarum eſſent regionum, aduerſus Cadmum ſubitò conſtitiſſe; & propter repentinos quaſi de terra cõtractus, & ex omni parte conflictus, Spartos vocatos.

2876	8	Saturnus filius Iani, re-
2877	9	gnauit in Italia.
2878	10	
2879	11	
2880	12	
2881	13	Argiuorum reges defe-

cerunt, qui imperauerunt annis 544

vsque ad Pelopem, qui regnauit annis 59. & in Mycenas imperio translato, post Acrisium regnauit Eurystheus filius Sthenelí, annis 45.

Anni mũdi,	*Anni Deb.*	
2882	14	Athenicẽsium, Midas regnauit in Phrygia. Iliũ,

ab Ilo condita.

2884	16	Athenienſium 8, Pan-
2885	17	dion, annis 25 regna-
2886	18	uit. Ægyptiorum, Per-

ſeus, Acriſio non ſponte interfecto, imperauit Argis.

2887	19	Athenienſium, poſt A-
2888	20	criſiũ in Mycenas Ar-

giuorum imperio translato, hi reges fuerunt: Perſeus, Sthenelus, Euryſtheus, Atreus, Thyeſtes, Agamemnon, Ægiſthus, Oreſtes, & Tiſamenus, & Pẽthilus, & Cometes, vsque ad Heraclidarum deſcenſum. Ægyptiorum, Quidam his temporibus vẽdicant geſta Liberi patris, & ea quæ de Indis, Lycurgo, Actæone & Pentheo memorantur, quomodo aduerſum Perſen conſiſtens occidatur in prælio: ait Dinarchus poeta, non rhetor. Qui autem voluerit, poteſt inſpicere ipſius Liberi patris apud Delphos ſepulchrum, iuxta Apollinem aureum. Pingitur verò Liber muliebri & delicato corpore, propter mulieres in ſuo exercitu militantes. Nam pariter ad arma viris fœminas alligabat, vt Philochorus loquitur.

2889	21	Sicyoniorum 20, Poly-
2890	22	bus, annis 20. Laiis

Chryſippus tenuit regnum.

2891	23	Templum in Eleuſina
2892	24	ædificatum eſt.
2893	25	
2894	26	
2895	27	
2896	28	Aſſyriorum 23, Pannias
2897	29	annis 45.
2898	30	
2899	31	
2900	32	
2901	33	
2902	34	Europa Agenoris filia
2903	35	(vt in quibuſdam legi-
2904	36	mus) rapitur, quod his
2905	37	congruit quæ de Mi-

noe dicuntur.

2906	38	Miletum condita.
2907	39	
2908	40	Ægyptiorum, Philammon Delphius nobilis habetur, qui primus apud Pythium chorũ conſtituit. Pandion fugit à Metionidis paſſus inſidias.

¶ Poſt Deboram ſeruiuit Iſrael Madianitis & Amaleciris, annis 8, qui anni Gedeon deputantur ſecundum Iudæorum traditionem.

GEDEON.

HEbræorum, Gedeon de tribu Manaſſe, iudex annis 40.

Anni mũdi,	*Anni Ged.*	
2909	1	Athenienſiũ, de Cadmo
2910	2	& Spartis hic inciderunt
2911	3	Athenienſium 9, Ægeus

Pandionis filius, annis 28.

2912	4	Tyrus cõdita ante tem-
2913	5	plum Salomonis, annis
2914	6	240, vt ſcribit Ioſeph⁹
2915	7	in tertio libro Antiqui-
2916	8	tatum. Ægyptiorũ, ea
2917	9	quę de Dædalo fabulis

feruntur, quòd viſus eſt ſimulachra feciſſe mouentia: primus enim omnium pedes ſtatuarum à ſe inuicem ſeparauit, aliis coniunctim eos fabricantibus: Palæphatus memorat. Necnon quomodo cum filio Icaro nauigio fugerit, & propter inueſtigabilem fugam euolaſſe pennis æſtimatus ſit.

2918	10	Athenienſium, Atreus

& Thyeſtes poſt Pelopen Pelopõneſi imperium diuiſerunt.

2919	11	Athenienſiũ, Argonau-
2920	12	tarum nauigatio.
2921	13	
2922	14	
2923	15	
2924	16	Athenicẽsium, Orpheus
2925	17	Thrax clarus habetur,

cuius diſcipulus fuit Muſæus filius Eumolpi.

2926	18	Ægyptiorũ, Linus ma-
2927	19	giſter Herculis, omni-
2928	20	bus efficitur notus. Ea

quæ de ipſo memorantur in Lemno.

2929	21	Sicyoniorum 21, Iani-

ſcus, alias Inachus, annis 42. Athenicẽsium, Mycenis regnauit Euryſtheus annis 43. Faunus filius Pici regnauit in Italia.

2930	22	Ægyptiorum, ea quæ de

2931

Anni mũdi,	*Anni Ged.*	
2931	23	Sphynge, de Oedipode, & Argonautis dicuntur, in quibus fuerunt Hercules, Aſclepius, Caſtor, & Pollux. Si autem inter Argonautas fuerunt Caſtor & Pollux, quomodo poteſt eorum ſoror Helena credi, quæ poſt multos annos virgo rapitur à Theſeo. Sphingem verò ſcribit Palæphatus, vxorem Cadmi propter zelum Harmoniæ à viro recedẽtem, contra Cadmum iniiſſe certamen.
2932	24	Mycenarum, Atreus &
2933	25	Thyeſtes annis 65.
2934	26	
2935	27	
2936	28	
2937	29	
2938	30	
2939	31	Ægyptiorum 21, Ame-
2940	32	nophis 3, annis 40.
2941	33	Aſſyriorum 24, Soſar-
2942	34	mus, annis 18. Minos
2943	35	mare obtinuit, & Cre-
2944	36	tenſibus leges dedit, vt Parrhadius memorat: quod Plato falſum eſſe conuincit. Ægyptiorum Hercules cum ſummo certamine Antæum interfecit, Ilium vaſtat. Dicitur autem Antæus, terræ filius, quia ſolorum paleſtricæ artis certaminum quæ in terra exercerentur, ſcientiſſimus erat: & ob id videbatur à terra matre adiuuari. Hydram autem calliditſſimam fuiſſe ſophiſtriam, aſſerit Plato.
2945	37	Athenienſium, Thami-
2946	38	ris, Ammonis filius, in
2947	39	ſignis habetur.
2948	40	Gedeon filius Ioas obiit ſenex, & ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui in Ephrata, 104 anno.

ABIMELECH.

HEbræorum Abimelech, annis 3, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichẽ, & occidit 70 fratres ſuos, excepto Ioatha.

Anni mũdi,	*Anni Abim.*	
2949	1	
2950	2	Athenienſium, bellum
2951	3	Lapitharum & Centaurorum, quos ſcribit Palęphatus in libro primo de incredibilibus, fuiſſe equites Theſſalorum ſeptem, qui aduerſum Thebas pugnauerunt.

THOLA.

HEbræorum Thola annis 23, filius Phua patrui Abimelech, vir de Iſſachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim.

Anni mũdi,	*Anni Thol.*	
2952	1	
2953	2	Priamus regnauit poſt
2954	3	Laomedontem.
2955	4	Medea Cholcenſis ab
2956	5	Aeta diſcedit.
2957	6	
2958	7	Androgeus Athenis do lo interficitur.
2959	8	Athenienſium 10, Theſeus, annis 30. Ea quæ de Minotauro dicuntur, quem Philochorus in ſecundo libro Athidis ſcribit, magiſtratum Minois fuiſſe Taurum nomine, inhumanum atq; crudelem: et quia Minos ſuper mortem Androgei agonẽ ſtatuerat, præmij nomine pueros Atticos largiens, & ille fortiſſimus vniuerſos in contentione ſuperabat: tandem factum eſt, vt à Theſeo in paleſtra vinceretur: ob quod Athenienſes pueri à tributaria pœna liberati ſunt, ſicut ipſos quoq; Gnoſios referre teſtatur.
2960	9	Aſſyriorũ 25, Mitræus,
2961	10	annis 27. Theſeus He
2962	11	lenam rapuit, quam
2963	12	rurſus fratres ceperũt,
2964	13	capta matre Theſei, eo peregre profecto.
2965	14	Athenienſium, Theſe-
2966	15	us cùm Athenienſes
2967	16	priùs per regionẽ diſperſos in vnam ciui-
2968	17	tatem cõgregaſſet,
2969	18	ignomioſè eiectus eſt,
2970	19	per ſigna teſtarum tãdem legem ipſe primus conſtituens.
2971	20	Sicyoniorum 22, Phæ-
2972	21	ſtus, annis 8.
2973	22	
2974	23	

IAIR.

HEbræorum Iair, ex tribu Manaſſe, annis 22.

Anni mũdi,	*Anni Iair,*	
2975	1	

Anni mũdi,	*Anni Iair,*	
2976	2	
2977	3	Hoc tempore Carthaginem conditam dicũt.
2978	4	
2979	5	Sicyoniorum 24, Adraſtus, annis 4.
2980	6	
2981	7	Ægyptiorum 22, Ammenemes, annis 26 regnauit.
2982	8	Athenienſium, Hercules agonem Olympiacum conſtituit, à quo vſque ad primam Olympiadem ſupputantur anni 430.
2983	9	
2984	10	Sicyoniorum 23, Hippolytus aliàs Polyphides an. 31. Athenienſiũ, Theſeus Athenas profugus dereliquit.
2985	11	
2986	12	
2987	13	Athenienſium, bellum Amazonum contra Thebas.
2988	14	Aſſyriorum 26, Tautanes, annis 35. Sub Tautane rege Aſſyriorum, Troia capta eſt. Latinus Fauni filius in Italia, annis 32: à quo Latini appellati: cuius 25 anno capta eſt Troia.
2989	15	
2990	16	
2991	17	Athenienſiũ 11, Mneſtheus, annis 23. Ægyptiorum, Minos in Sicilia aduerſus Dædalum arma corripiens, à filiabus Cocali occiditur.
2992	18	Athenienſium, Atreus Argis regnauit.
2993	19	
2994	20	
2995	21	Athenienſium, Phædra Hippolytum amat. Ægyptiorum, Hercules in Libya occidit Antæum.
2996	22	

¶ Poſt Iair, Philiſtiim & Ammonitæ deprimunt Iſrael per annos 18: qui anni cum temporibus poſterorum copulantur ſecundum Iudæorum traditiones.

Iephthe.

HEbræorũ Iephthe Galaadites, ex tribu Gad, annis ſex, iudicat populum. Requieſcit in ſua ciuitate Galaad, quæ eſt in dimidia tribu Manaſſe. Iephthe ait in libro Iudicum, ab ætate Moſis vſque ad ſeipſum ſupputari annos 300.

Anni mũdi,	*Anni Iepht.*	
2997	1	
2998	2	Menelaus regnauit in Lacedæmone.
2999	3	
3000	4	Tertius millenarius mũdi. Mycenarum, Mycenis imperat Agamemnon annis 25: cuius regni 18 capta eſt Troia. Ægyptiorum, Hercules in morbum incidens peſtilentem, ob remedium dolorum eiecit ſe in flammas: & ſic morte finitus anno ætatis 52: quidam autem 30 anno eum periiſſe ſcribunt.
3001	5	Athenienſium interfectorum poſteri qui vocantur Epigoni, aduerſum Thebas bellum mouent.
3002	6	

Hesebon.

HEbræorum, Heſebõ de tribu Iuda, iudicauit populum annis 7.

Anni mũdi,	*Anni Heſ.*	
3003	1	
3004	2	Alexander Helenam rapuit, & Troianum bellum decennale ſurrexit. Cauſa mali, quòd trium mulierum de pulchritudine certantium præmium fuit: vna earum Helenam paſtori iudici pollicente.
3005	3	
3006	4	Ægyptiorum, Thuoris, annis 7 regnauit.
3007	5	
3008	6	Ægyptiorum, Memnon & Amazones Priamo tulerunt ſubſidium.
3009	7	

Achialon.

HEbræorum, Achialon Zabulonites, annis 10: quem ſeptuaginta interpretes non numerant. Et ideo Euſebius Ioſuę, Samueli, & Sauli, quorum annõs ſcriptura tacet, plus quàm in Ioſepho legitur, dat, vt ab egreſſu Iſraël vſque ad templum Salomonis ſecundum Scripturam annos 480 haberet.

Labdon.

HEbræorum, Labdon de tribu Ephraim, annis 8.

Anni mũdi,	*Anni Lab.*	
3010	1	Ægyptiorũ, Mopſus regnauit in Sicilia, à quo Mopſicrenæ & Mopſiſtiæ.
3011	2	
3012	3	Troia capta. A captiuitate Troiæ vſque ad primam Olympiadem, fiunt anni 406. Colligitur omne tẽ-

pus

pus vsque in præsentem diem: secundum Assyrios, à 44 anno regni Nini, anni 835: secundum Hebræos, a primo anno natiuitatis Abrahæ, anni 835: secundum Sicyonios, à 22 anno Europis, similiter anni 835: a natiuitate verò Mosis, anni 410. A primo itaque anno Cecropis [qui primus apud Atticam regnauit] vsque ad captiuitatem Troiæ, & vsque ad 23 annum Mnesthei, cuius Homerus meminit, cõputantur anni 385. Ab anno verò 35 ætatis Mosis, fiunt anni 375, secundum Hebræos, vsque in 3 annum Labdonis, in quo capta est Troia. Ab egressu Israël ex Ægypto, eodem annumerato 340. Athenienſium, Mnestheus moritur in Melo, regrediens à Troia: post quem Athenis regnauit Demophoon [12 rex Athenienſium, annis 33.]

Thuoris rex Ægypti, ab Homero Polybius vocatur, maritus Cassandræ: cuius meminit in Odyssea dicens, post Troiæ captiuitatem, Menelaum & Helenam ad eum diuertisse. Est autem in Asia oppidum Troianorum, vbi est arx quæ Ilium dicitur, in qua regnauit Æneas. Surrexerunt autem reges Græcorum aduersus Æneam cum multo exercitu, corruitq; illic multus populus Troianorum. Fugit itaque Æneas, & recluſit se in ciuitate annis decem. In ipsa enim ciuitate, fuit Æneas tyrannus in Italia, loca regens ad pugnandum: alij quoque ex principibus, Priamus videlicet & Antenor, cum reliquo exercitu Troianorum, cum 12000 abscesserunt. Post 3 annum captiuitatis Troiæ, siue (vt quidam volunt) post annum 8 regnauit Æneas annis 3. Ante Æneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerant annis circiter 150. qui tunc Latini, postea Romani nuncupati sunt. Ægyptiorum, de tertio tomo Manethonis Ægyptij, 20 dynastia Diapolitanorum.

Anni mũdi,	*Anni Lab.*	
3013	4	Carmẽtis nympha Latinas literas repperit.
3014	5	
3015	6	Sicyoniorum 25, Lacestates, aliàs Pelasgus, annis viginti. Hic Æneas regnauit in Italia annis saltem tribus.
3016	7	
3017	8	

Post Labdon, Hebræi in ditionem rediguntur alienigenæ, annis 40, qui anni cõpulantur temporibus Iudicum posteriorum, secundum Iudæorum traditiones. Ioseph hiſtoriographus Iudæorum, sic: Iosue 110 anno ætatis suæ, idest cum Mose 40, & post eum 76 annorum obiit. Post Iosue populus Iudæorum per annos 18 sine principe fuit. Post hoc propter epulas & libidinem iratus est Dominus eis, ita vt inuicem Beniamini præter 600 ab Israëlitis sint deleti, & Chusamrasataim regi Assyriorum per annos 8 seruirent, post quos ita liberati sunt. Cenez de tribu Iuda, vir fortis & prudens, responso à Deo dato ei, ne despiceret Hebræos in tali miseria, priùs Chusamrasataim castra diripuit. Quum verò plures ad pugnæ aleã subeundam accederent, quòd prima eis impressio non infeliciter succesſisset, manus cum Assyriis conserunt: eosq; planè profligatos Euphratem traiicere coëgerunt. Cenez igitur quum hoc feciſſet, principatus honorem accepit per quadraginta annos. Quo mortuo, seruierunt filij Israël in omni malo regi Egloni Moabitarum, ponenti regnum suum in Hiericho per annos 18. Et iterum sic liberati sunt. Aod filius Gera de tribu Beniamin, habitans in Hiericho, & amicus Egloni factus, & placans eum muneribus, vt inter charos circa Regem esset; aliquando cum duobus famulis fert regi munera, gladio in dextro femore ligato. Quùm post prandium æstate regis custodes dormiebant, famulis verò solis præsentibus tunc quasi à secreto, iussu regis abeuntibus: Aod exiuit ad regem, & gladium in corde eius fixit, & relinquens gladium & ianuam clausam, exiuit, & latenter abiens in Hiericho indicauit. Hebræi verò citò tubis canentibus, decem millia occiderunt. Aod igitur ob hanc causam principatu honoratus est à plebe, quem tenuit per annos 80.

Post hunc Samgar filius Anath electus ad principatum, primo anno obiit. Postea propter iram Dei & transgressionem Legis seruierunt Iabin regi Chananæorum, habenti armatorum 3000 equitum, & 12000 curruum, & Siſaræ principi huius militiæ, per annos 21. De cætero, temperantes à malis, rogauerunt Deboram prophetissam, vt Deum rogaret pro eis. Deus verò per eam Baracum elegit de tribu Nephthalim, qui noluit inire bellum sine Debora, ea eligente 10000 ad bellum. Tunc illa ei dixit,

Tu concedis mulieri quod Deus tibi dedit: sed & ego non recuso. Tunc cum victoria belli Sisara occisus est, alióque bello rex Iabin, qui duo principatum per annos 40 tenuerunt. Quibus eodem tempore abeuntibus, seruierunt Madianitis annis septem. Sed tunc conuersi à malis orabant Deum, vt eos liberaret. Tunc Gedeoni filio Ioas paucos manipulos non in area propter hostes, sed in torculari tenenti apparuit Deus in forma iuuẽculi, ei præcipiens, vt liberaret Israël. Quo verò recusante, propter paucitatem tribus suæ, súamq; pueritiam, Dominus, quod deerat, impleturum se dicebat, & victoriam per eum daturum Israëli. Israël autem audiens visitationem Domini, citò ad certamẽ adeptus est 100000 virorũ, & duos reges Oreb & Zeb cum 18000 occiderunt. Gedeon verò principatum nolẽs, coactus tenuit per quadraginta annos. Abimelech iudicauit populũ 3 annis: Thola 23, & Iair 22. Post Iair delinquentibus filiis Israël, puocauerunt irã Dei, transgredientes legẽ. Concluſit autem illos Deus in manibus inimicorum suorum, & seruierunt Amalecitis & Palæstinis per annos 18. Sed tunc conuertẽtes & sacrificia celebrantes, Ammonitisque castrametantibus super eos, non habẽtes ducẽ, rogauerunt Iephthem, qui fuit potens ad exercitum dispensandum, promittentes ei ducatum. Tunc Iephthe per legatos regem Ammonitarũ de occupata regione accusabat. Ille verò rex egressum Israël de Ægypto ad possidendam hæreditatem Amorræorum patrum suorum accusabat. Respõdit Iephthe, eos ob Amorræam regionem maiores suos nullo iusto prætextu accusare: sed potius ipsos gratias illis Ammoniticæ regionis nomine debere, quæ relicta illis sit, cum & ipsa à Mose posset adimi. Excedere ipsos sua regione iubet, quam post annos ccc Dei auxilio Israëlitæ reparauerint: & ideo se ipsos oppugnaturum dixit. Qui quum voueret, vt quicquid sibi obuiam foret post victoriam belli, immolaret Deo: filiam suam, sic contingebat, vt immolaret. Iephthe annis septem, Abesan annis septem, Achialon decem, & Labdon octo. Quo mortuo seruiuit Israel Philistinis per 40 annos: a qua seruitute sic liberati. Angelus domini similis iuueni apparuit Manuæ de tribu Dan, promittẽs ei optimum fortemque filium, & Philistinos premen-

10 20 30 40 50

tem: præcipitque angelus, ne coma eius abscinderetur, & non nisi aquam biberet: qui nascens, Samson, idest robustus, nominatus. Samson ergo 20 annis iudicabat populũ. *Hæc Iosephus.* Si igitur per interualla regni inter Iudices filij Israël alienigenis seruierũt, sicut Iosephus perhibet: damnũ annorum 167 inter Mosen & Samson habetur. Causa exempli, Si post Iair oppressi sunt filij Israëlitæ per annos 18, sicut legitur, quamuis in fine vitæ Iephthe Israelitas liberaret cum ipso, nisi sex non regnauit annis: tamen 12 annorum damnum inter mortem Iair & mortem Iephthæ poterit inueniri. Damnum autem annorum 18 post mortem Iair vsque ad Iephthæ pronunciauit 299.

Samson.

Samson de tribu Dan, annis 20 iudicauit populum. Samson fortissimus omnium fuit, ita vt à quibusdam facta eius gestis Herculis comparentur.

Anni mũdi,	*Anni Sams.*	
3018	1	Latinorũ 2, post Æneam, Ascanius, annis triginta septem. Argiuorum, Mycenis regnauit Ægisthus. Lydij mare obtinuerunt.
3019	2	
3020	3	Mycenarum, post neq;
3021	4	Ægisthi, Orestes regnauit annis 15. Assyriorum 27, Teutes annis 40. Ægyptiorũ, ea quæ de Vlysse fabulæ ferunt, quomodo docuerit Tyrrhenorum Scyllam fugere, spoliare hospites solitam: scribit Palæphatus in libro primo incredibilium: Sirenas quoque fuisse meretrices, quæ deciperent nauigantes.
3022	5	Latinorum, Ascanius,
3023	6	Æneæ Albam vrbem
3024	7	condidit.
3025	8	Latinorum, Ascanius
3026	9	derelicto nouercæ suę
3027	10	regno Lauinij, Albam
3028	11	longam condidit: &
3029	12	Syluium Posthumum
3030	13	fratrem suum, Æneæ
3031	14	ex Lauinia filiũ, summa
3032	15	ma pietate educauit.
3033	16	
3034	17	
3035	18	Sicyoniorum 24, Zeuxippus, annis 31. Quidam ad huius memoriam conseruandam balneas Byzantinorũ multo pòst tẽpore appellatas putant.

Anni mũdi,	*Anni Sãson.*	
3036	19	Ægyptiorum, Pyrrhus Delphis in tẽplo Apollinis ab Oreſte occiditur, proditione ſacerdotis Macherei. Quo tempore quidam Homerum fuiſſe dicunt.
3037	20	Samſon filius Manuæ obiit, & requieſcit in ſepulchro patris ſui, Eſthaol, in tribu Iuda.

¶ Hucuſque liber Iudicum annos 299 numerat; Iudices 12. Othoniel primò apud Hebræos: poſt Samſon præfuit Iſraëli Emegar.

HELI.

HEli ſacerdos, ſecũdum Hebræos, annis 40: ſecundum Septuaginta interpretes, annis 20 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Heli,*	
3038	1	Latinorũ, Mycenis regnauit Tiſamenus filius Oreſtis.
3039	2	
3040	3	
3041	4	
3042	5	Ægyptiorum, Hectoris filij Ilium receperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente.
3043	6	
3044	7	Latinorum, ſecundum quoſdam, Heraclidarum deſcenſus.
3045	8	Athenienſium 13, Oxyntes, annis 12 regnauit.
3046	9	Ægyptiorum, Amazones Epheſi templum incenderunt.
3047	10	
3048	11	
3049	12	Latinorum, Aſcanius Iulium filiũ procreauit, à quo familia Iuliorum orta eſt: & propter ętatem paruuli, quia nec dum regendis ciuibus idoneus erat, Syluium Poſthumum fratrem ſuum regni reliquit hæredem.
3050	13	Athenienſium, Caſtoris chronographiam de regno Athenienſium exponemus, Athenienſes reges cognomẽto Erechthidas, à Cecrope Diphye vſque ad Thymœten, quorum omne tẽpus inueniuntur anni 424.
3051	14	Latinorum, Agon, Lyciorum primus.
3052	15	Caſtoris chronographiam de Sicyoniorum regno exponemus, Sicyoniorum reges ab Ægialeo vſque ad Zeuxippum, qui omnes regnauerũt annis 942: & ſacerdotes Carni, ex quibus
3053	16	
3054	17	

præfuerunt annis triginta tribus. Poſt quos ſacerdos conſtitutus eſt Charidemus, qui bellantes Perſas non ſuſtinens fugit.

Anni mũdi,	*Anni Heli,*	
3055	18	Latinorum 3, Syluius Æneæ filius, annis 28.
3056	19	
3057	20	
3058	21	Athenienſium 14, Thymœtes, anno 1 regnauit.
3059	22	Athenienſium 15, Aphidas, annis 9. Latinorum, Syluius Poſthumus, quia poſt mortem patris ſui ruri fuerit educatus, & Syluij & Poſthumi nomen accepit: à quo omnes Albanorũ reges, Syluij vocati ſunt.

Ægyptiorum, poſt quos ſuſcepit regnũ Melãthus Pylienſis, Andropompi filius, & huius filius Codrus, qui imperauerant ſimul annis 59.

3060	23	Aſſyriorum 28, Tymœus annis 30.
3061	24	
3062	25	
3063	26	
3064	27	
3065	28	Sicyoniorum reges defecerunt, qui regnauerant annis 962. Poſt quos ſacerdotes Carni conſtituti ſunt.
3066	29	
3067	30	Athenienſium 16, & Erechthidarum primus, Melanthus, annis 37 regnauit.
3068	31	Ægyptiorũ, Erechthidarũ imperio deſtructo, Atticorũ principum regnum ad aliud genus tranſlatum eſt, cùm Thymœtẽ prouocaſſet Xãthus Bœotus, & Thymœte recuſante Melãthus Pylienſis Andropompi filius ſuſcepiſſet ſingulare certamẽ, ac deinde regnaſſet. Hinc & ἀπατούρια, id eſt fallaciarum ſolennitas celebratur, quia victoria fraude proceſſerat.
3069	32	
3070	33	
3071	34	
3072	35	
3073	36	
3074	37	
3075	38	
3076	39	
3077	40	
3078	0	

¶ Mortuo Heli ſacerdote, arca Teſtamenti ab alienigenis poſſidetur, ac deinde in domo Abinadab fuit annis viginti.

SAMVEL.

SAmuel regnauit annis duodecim, Ioſepho teſte. Nã de annis eius Scriptura

ſancta tacet. A Samuele tempora Prophetarum incipiunt.

Anni mũdi,	Anni Sam.	
3079	1	
3080	2	Dauid filius Ieſſæ, naſcitur. Latinorum: in alia
3081	3	hiſtoria reperimus,
3082	4	
2083	5	quarto Latinum Syluium regnaſſe, Lauinię & Melampodis filium, vterinum fratrẽ Poſthumi: & quinto, qui nũc hîc quartus ponitur, Syluium Æneam Poſthumi filium.
3084	6	Latinorũ 4, Æneas Syl-
3085	7	uius, annis 31.
3086	8	
3087	9	
3088	10	
3089	11	
3090	12	Aſſyriorum 29, Dercilus, annis 40 regnauit.

SAVL.

SAul, de tribu Beniamin, primus Hebræorum rex, regnauit annis 20 ſecũdum Ioſephum. Anni verò ipſius in Scriptura diuina non habentur.

Homerus ſecundum quorundam opinionem his fuiſſe temporibus dicitur.

Quanta apud veteres de eo diſſonantia fuerit, manifeſtum eſſe poterit ex ſequentibus. Quidam eum, ex quibus Crates, ante deſcenſum Heraclidarum ponũt. Eratoſthenes, poſt 100 annum Troianæ captiuitatis: Ariſtarchus, Ionica migratione, ſiue poſt annos centum: Philochorus, emigrationis Ionicæ tempore, ſub Archippo Athenienſium magiſtratu, & poſt captam Troiam anno 108: Apollodorus Athenienſis poſt 240 annum euerſionis Ilij. Extiterunt alij qui modico tempore, antequam Olympiades cœperint, 400 retro annis Troianæ captiuitatis eum fuiſſe putent, licet Archilochus 23 Olympiadem, & quintum Troianæ euerſionis annum ſupputet.

Anni mũdi,	Anni Saul,	
3091	1	
3092	2	
3093	3	Lacedęmoniorum re-
3094	4	gni principium: & Co-
3095	5	rinthiorũ regni prin-
3096	6	cipum. In Lacedęmo-
3097	7	ne regnauit primus Euryſtheus, annis 42: Corinthiorum, regnauit primus Aletes, annis 35.
3098	8	Lacedęmoniorũ, Heraclidarum deſcenſus in Peloponneſum.
3099	9	Lacedęmoniorũ, Eury-
3100	10	ſtheus & Procles Spar
3101	11	tam obtinuerunt.
3102	12	Athenienſium 17, Codrus Melanthi filius, annis 21.
3103	13	Lacedæmoniorũ, Iones
3104	14	profugi Athenas ſe
3105	15	contulerunt.
3106	16	
3107	17	
3108	18	
3109	19	Peloponnenſes contra Athenas dimicant. Lacedæmoniorum incurſus in Aſiam, Amazonum pariter & Cymmeriorum.
3110	20	Saul cum filio ſuo Ionatha occiſi ſunt à Philiſtæis in monte Gelboe bellantes.

¶ Ab Abraham vſque ad Dauid, tertia ætas ſeculi ſecundum vtranque editionem annos habet 942. Hæc velut quædam adoleſcentia populi Dei, qua ætate incipit homo generare. Propterea Matthæus Euangeliſta generationum ſumpſit exordium, qui etiam pater Gentium conſtitutus eſt, quando mutatum nomen accepit.

Ab Adam vſque ad Dauid ſecundum Hebræos, ſunt anni 2890. Sed additione euangelica euangeliſtæ Lucæ, ſunt anni 3120.

ÆTATIS III FINIS.

Hic notabis lector amice, prototypum non numeraſſe neq; decẽ annos iudicis Achialon, qui hîc deſiderantur, neque mundi annos vnquam expreſſè: quæ fuit cauſa, vt extremus huius ætatis annus ſit 3110, quum ex vera ſerie deberet eſſe 3120, ſequenti anno cohærens.

AETAS IIII.

De quarta ætate vsque ad captiuitatem & combustionem templi Salomonis.

CAPVT XVII.

DAVID rex Hebræorum secundus, ex tribu Iuda primus, annis quadraginta regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Dau.*	
3121	1	Latinorũ 5, Latin⁹ Syluius, annis 50 regnauit.
3122	2	
3123	3	Hebræorum, pontifex Abiathar, clarus habetur.
3124	4	
3125	5	
3126	6	
3127	7	Dauid hucusque regnauit super tribum Iuda 7 annis.
3128	8	Hinc autem 33 annis regnauit super duodecim tribus Israël.

Post Codrum principes quos mors finiebat, quorum primus Medon Codri filius annis 20.

3129	9	Prophetabant Gad, Nathan, & Asaph.
3130	10	
3131	11	Corinthiorum 2, Ixion annis 37. Lacedæmoniorum, Codrus iuxta responsum seipsum morti tradens, interemptus bello Peloponesiaco, in quo Erechthidarum regnum dẽstructum est, quod 487 annis perseuerauerat.
3132	12	
3133	13	Assyriorum 30, Eupales, annis 38.
3134	14	
3135	15	
3136	16	
3137	17	
3138	18	Lacedæmoniorũ 2, Agis, anno 1 regnauit.
3139	19	
3140	20	Post quẽ 3, Echestratus, annis 35.
3141	21	
3142	22	Lacedęmoniorũ, Pelasgi obtinuerunt mare.
3143	23	
3144	24	Lacedæmoniorũ, Magnesia in Asia cõdita.
3145	25	
3146	26	
3147	27	Lacedæmoniorũ, Mycena in Italia condita, vel Cumæ.
3148	28	Athenienſium 2, Acastus, annis 36 regnauit.
3149	29	Lacedæmoniorũ, Myrrhena condita: & Ephesus ab Andronico.
3150	30	
3151	31	
3152	32	Salomon nascitur.
3153	33	Lacedæmoniorũ, Carthago condita est, vt quidam volunt, à Carchedine Tyrio, vt alij, à Didone filia Beli, annis 143 post Troianũ excidium.
3154	34	
3155	35	
3156	36	
3157	37	
3158	38	
3159	39	
3160	40	Dauid filius Iessæ obiit quarto die calendis Ianuariis, & in arce Hierusalem quæ dicta est ciuitas Dauid, sepultus est. Post tempus annorum 828, Hyrcanus pontifex, qui & Ioannes, in 2 anno sui pontificatus, Antiocho Pio filio Demetrij, vt ab obsidione Hierusalem liberaret, de sepulchro Dauid 3000 talentorum tulit. Et iterum Herodes rex multam pecuniam inde tulit.

SALOMON.

SAlomon, 12 anno ætatis suæ, per Israël incepit regnare in solio patris, & postea, quod Scriptura tacet, vixit Dauid, regnante iam filio, aliquot annis, qui sibi & non filio imputantur. Mortuo autem patre, postea filius regnauit annis 40, quibus sine patre regnauit. Et sic initium regni Salomonis, est tempus quo solus regnauit. Historia ostendit, non tamen omnes annos vice illius 52, quum antè continet, quòd non regnauit, filiis, sed patribus, quamdiu simul vixerunt, imputantur. Confirmat liber Regum dicens, quòd Ozias postquam lepra percussus est, habitauit in domo separata, & filius eius Ioatham regnauit pro eo vsque ad mortem patris: & tamen postea quum esset 25 annorum, 16 annis regnauit solus. Quod de Salomone intelleximus, & de Achaz similiter intelligendum est. Ioathæ filius, Ezechiæ pater fuit. Hoc dicit Hieronymus ad Vitalem presbyterum, de Salomone & Achaz, qui 10 annorum dicuntur filios genuisse.

¶ Salomon, tertius filius Dauid, annis regnauit quadraginta.

Anni mũdi,	*Anni Sal.*	
3161	1	Lacedæmoniorum, Ionica emigratio, in qua
3162	2	
3163	3	quidam Homerum fuisse scribunt.
3164	4	Hic Salomon mense se-
3165	5	cundo quarti anni re-
3166	6	gni sui templum Do-
3167	7	mino ædificare cœpit
3168	8	in Hierusalem, post

exitum Israël ex Ægypto 480 annis, vt liber Regum tertius testatur: quod in figuram totius temporis, quo in hoc seculo CHRISTI ædificatur ecclesia, quæ in futuro perficietur, septem annis perfecit; & in octauo mense anni septimi dedicauit.

3169	9	Corinthiorum 3, Agelaus, annis regnauit 37.
3170	10	Latinorum 6, annis 38.
3171	11	Assyriorũ 31, Laosthe-
3172	12	nes, annis 45.
3173	13	Lacedæmoniorum 4,
3174	14	Leobotes, annis 37.
3175	15	
3176	16	Hebræorum, sacerdos
3177	17	Sadoc, 8 ab Aaron, ha-
3178	18	betur illustris.
3179	19	Lacedæmoniorũ, qui-
3180	20	dam Homerũ & He-
3181	21	siodum his tempori-
3182	22	bus fuisse aiunt.
3183	23	Regina Saba venit au-
3184	24	dire sapientiam Salo-
3185	25	monis.
3186	26	Lacedæmoniorũ, Car-

thago (secundum nonnullos) conditur à Didone. Alij suprà scriptum tempus vendicant.

3187	27	Athenienſiũ 3, Archippus, annis regnauit nouendecim.
3188	28	Lacedæmoniorum,
3189	29	tertiò mare obtinue
3190	30	runt Thraces annis
3191	31	19.
3192	32	
3193	33	In Ægypto dynastia 21,
3194	34	regnauit Senẽnis, an-
3195	35	nis 26.
3196	36	
3197	37	
3198	38	
3199	39	
3200	40	Salomon filius Dauid,

in Bethlehem, anno 40 regni sui, 50 autem ætatis suæ, sepultus in Hierusalem est.

¶ Post mortem verò Salomonis, Ieroboam de tribu Efraim, separauit à domo Dauid & à Domino decem tribus, in figuram hæreticorum, qui suos sequaces à CHRISTI ecclesia segregant.

ROBOAM.

HEbræorum Iuda 4, Roboam filius Salomonis, regnauit annis 17 duas tribus subiectas sibi, idest Iuda & Beniamin, ob reges Iudæorum, quòd ij ex Iuda stirpe descenderant: vnde & vniuersa gens nomen Iudææ sortita est, quæ appellatur Israël.

¶ Apud Hebræos qui in Samaria erant, & vocabantur Israël, primus regnauit Ieroboam, annis vigintitribus in Samaria.

Anni mũdi,	*Anni Rob.*	
3201	1	
3202	2	
3203	3	Athenienſium 4, Thersippus, regnauit annis 42.
3204	4	Susachim rex Ægypti contra Iudæos dimicans, templum Domini spoliat.
3205	5	Corinthiorum 4, Pry-
3206	6	minas, annis 35.
3207	7	
3208	8	Latinorum 7, Capetus
3209	9	Syluius, annis 24. Al-
3210	10	bæ Syluij superioris regis sexti filius fuit.
3211	11	Lacedæmoniorum 5,
3212	12	Doryachus, an. 29. Sa-
3213	13	mos cõdita, & Smyrna
3214	14	in vrbis modum ampli-
3215	15	ata.
3216	16	Assyriorum 32, Pyri-
3217	17	thydias, annis 30.

ABIA.

HEbræorum Iuda 5, Abia filius Roboam, Ieroboam pugnantem cõtra se superauit, occisis de exercitu eius millibus quinque, & regnauit saltem annis tribus.

Anni mũdi,	*Anni Abia,*	
3218	1	
3219	2	Ægyptiorum, Pseusennes, annis regnauit 41.
3220	3	Hebræorum pontifex maximus

maximus Abimelech, illustris habetur.

Asa.

HEbræorum Iuda 6, Asa Iustus, filius Abiæ, annis 41 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Asæ,*	
3221	1	
3222	2	Asa idola destruit, templum mundat, egredientem contra se Zaram Æthiopem sternit cum suo exercitu.
3223	3	Hebræorum Israël 2, Nadab, regnauit annis duobus.
3224	4	Hebræorum Israël 3, Baasa, regnauit annis 24.
3225	5	Lacedęmoniorũ, Thraces Bebryciam quę nũc Bithyniavocatur, transeuntes à Strymone occupauerunt.
3226	6	Prophetabant in Iudæa
3227	7	Achias, Semeias; & qui erant apud altare in Samaria, Iehu, Ioed, Azarias, qui & Anania.
3228	8	Ab Asa cõductus Benadad rex Syrię Damasci contra Israël, percussit omnem terram Nephthalim.
3229	9	Iehu propheta à Baasa
3230	10	rege Israël occiditur.
3231	11	Thraces mare obtinuerunt.
3232	12	
3233	13	Latinorũ 8, Capys Syluius, annis regnauit 28.
3234	14	Lacedæmoniorum 6,
3235	15	Agesilaus, annis 44 re-
3236	16	gnauit.
3237	17	
3238	18	Corinthiorum 5, Bac-
3239	19	chis annis 34 regnauit.
3240	20	
3241	21	
3242	22	
3243	23	
3244	24	Athenienſium 5, Phor-
3245	25	bas, annis 31.
3246	26	Assyriorum 33, Ophra-
3247	27	teus, annis 20.
3248	28	
3249	29	Hebræorũ Israël 4, Ela,
3250	30	annis 2.
3251	31	Hebræorũ Israël 5, Am-
3252	32	ri, annis 12. Amri e-
3253	33	mit montes Samariæ
3254	34	à Semer duobus talẽ-
3255	35	tis argenti, & ædifica-
3256	36	uit illic. Hiel de Bethel
3257	37	Iericho instaurat.
3258	38	
3259	39	
3260	40	Ægyptiorum, Nepher-

cherres, annis 4 regnauit.

3261	41	Latinorum 9, Capetus Syluius, annis 13.

Iosaphat.

HEbræorum Iuda 7, Iosaphat iustus, filius Asæ, annis 25.

Anni mũdi,	*Anni Iosap.*	
3262	1	
3263	2	Hebręorum Israël 6, A-
3264	3	chab filius Amri, annis 22. Cuius vxor erat Iezabel idololatra, filia Ethbaal regis Tyri & Sidonis. Elias Thesbites per tres semis annos, à mense Octobri vsque in alium annum, pluuiam ppter peccata populi & Achab continet. Prophetabant Elias, Abdias, Azarias & Micheas.
3265	4	Ægyptiorum 5, Amenophis, regnauit annis octo.
3266	5	Assyriorum 34, Ophra-
3267	6	ganeus, annis 50.
3268	7	
3269	8	
3270	9	
3271	10	
3272	11	
3273	12	Ægyptiorum 6, Oso-

chor, annis 6 regnauit.

3274	13	Latinorum 10, Tiberinus Syluius, Capeti filius, annis 8. A quo & fluuius appellatus est Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Corinthiorum 6, Agelas, annis trigintauno regnauit.
3275	14	Athenienſium 6, Meca-
3276	15	des, annis 30 regnauit.
3277	16	
3278	17	
3279	18	Ægyptiorum, Spinaces
3280	19	annis 9 regnauit.
3281	20	
3282	21	Latinorum 11, Agrippa
3283	22	Syluius, annis 9.
3284	23	Lacedæmoniorũ 7, Ar-
3285	24	chelaus, annis 40. In
3286	25	Latina historia hęc ad verbum scripta reperimus: Agrippa apud Latinos regnante, Homerus claruit in

Græcia, vt teſtantur Apollodorus grammaticus, & Euphorbus hiſtoricus; ante Vrbem conditam, annis 134; & (vt Cornelius Nepos) ante ipſam Olympiadem primam, annis centum.

¶ Hebræorum Iſraël 8, Ioram, filius Achab, annis 12.

Ioram.

HEbræorum Iuda 8, Ioram, filius Ioſaphat, annis 8: nominatus nomine filij Achab, fratris ſuæ matris Godoliæ: & ambulauit Ioram in viis ſacrilegis domus Achab. Prophetabant Elias & Eliſeus.

Anni mũdi,	*Anni Ioræ,*	
3287	1	
3288	2	Ægyptiorum, Senſcones, annis 35.
3289	3	
3290	4	
3291	5	
3292	6	
3293	7	
3294	8	Elias Thesbites, ſacerdos magnus & propheta, 40 dierum exercitatus ieiunio, curru igneo rapitur quaſi vſque in cœlum, mortem in fine mũdi ab Antichriſto paſſurus; & Eliſeum filium Ioſaphat pro ſe vnxit prophetam. Eliſeus verò primo miraculo aquas Iericho ſanat. Micha de tribu Ephraim ſub Ioram, filio Achab obiit, & ſepultus eſt in terra ſua iuxta Polyandrum. In diebus Ioram receſſit Edom, ne eſſet ſub Iuda, & conſtituit ſibi regem.

Azarias.

HEbræorũ Iuda 9, Azarias, qui & Zacharias, vel Mathias, filius Ioram, anno vno regnauit.

3295	9	Azariam cum filio ſuo Ioas, & nepote Amaſia propter ſcelera ſua Matthæus Euangeliſta à Saluatoris genealogia recluſit.

¶ Hebræorum Iſraël 9, Iehu, annis vigintiocto regnauit.

Godolia.

HEbræorum Iuda 10, Godolia vel Athalia de familia Achab, regnauit annis ſex: ſed ſecundũ ſeptuaginta ſeniores interpretes, annis ſeptem. Quæ videns interfectum ab Iehu rege Iſraël filium ſuum Azariam, occidit omnem ſtirpem regiam domus Ioram, niſi ſolum Ioas filium Azariæ, quem Ioſabeth, ſoror Azariæ, vxor Ioiadæ pontificis, furata eſt de medio filiorum regis, quum interficerentur.

Anni mũdi,	*Anni God.*	
3296	1	Ioiadas inſigniſſimus pontifex, qui ſolus poſt Moſen annis 133 vixit.
3297	2	
3298	3	
3299	4	
3300	5	Propheta Zacharias clarus habetur.
3301	6	

Ioas.

HEbræorum Iuda 11, Ioas, filius Azariæ, annis 40. Iſte principio regni tẽplum innouauit.

Anni mũdi,	*Anni Ioas,*	
3302	1	Athenienſium 7, Diogenetus, annis 28.
3303	2	
3304	3	Corinthiorum 7, Eudemus, annis 25.
3305	4	
3306	5	Lacedæmoniorũ, mare obtinuerũt & Phryges annis vigintiquinque.
3307	6	
3308	7	Azarias propheta clarus apud Hebræos tũc temporis habebatur.
3309	8	
3310	9	Azarias propheta ortus eſt in terra Reblatha, & ſepultus, nono huius Ioas anno occiſus.
3311	10	Zacharias propheta occiditur.
3312	11	
3313	12	Lacedæmoniorum, Lycurgus inſignis habetur.
3314	13	
3315	14	Aſſyriorum 35, Aſcrazapes, annis 40.
3316	15	
3317	16	
3318	17	
3319	18	
3320	19	
3321	20	Latinorum 12, Aremulus Syluius, annis 19.
3322	21	

Syluius Aremulus, ſiue Remulus, Agrippæ ſuperioris regis filius, præſidium Albanorum inter montes vbi nunc Roma eſt, poſuit; qui ob impietatem poſtea fulmine tactus interiit. Huius filius fuit Iulius, proauus Iulij Proculi, qui cum Romulo commigrans fundauit Iuliam gentem. Ægyptiorum 22 dynaſtiæ, Sencoris, annis regnauit vigintiuno.

Anni mũdi,	*Anni Ioas,*	
3323	22	¶Hebræorum Iſraël 10,
3324	23	Ioachaz, filius Iehu, in
3325	24	anno 22 regni Ioas in-
3326	25	cipiens, regnauit annis
3327	26	16, teſte Ioſepho.
3328	27	Corinthiorum 8, Ariſto-
3329	28	medes, annis 36.
3330	29	
3331	30	
3332	31	Eliſeus propheta, Eliæ

diſcipulus, ex tribu Ruben, obiit: & requieſcit in ciuitate Sebaſte, quæ quondam Samaria dicebatur. Athenienſium 8, Pheredus, annis 19.

3333	32	Lacedæmoniorũ, Sexto
3334	33	mare obtinuerunt Cy-
3335	34	prij etiam annis 23.
3336	35	Apud Hebræos Zacha-
3337	36	rias propheta, filius Io-
3338	37	iadæ tutoris quondam
3339	38	ac regni viuificatoris

ſui, inter templum & altare à rege Ioas lapidatus eſt, quem ob merita ſua Dominus in Euangelio filium Barachiæ, id eſt benedicti Domini, cognominat.

3340	39	Latinorum 13, Auẽtinus

Syluius, annis 37. Auentinus Aremuli ſuperioris filius, in eo monte quo nunc eſt pars Vrbis, eſt mortuus ac ſepultus, & ęternum loco vocabulum dedit.

3341	40	¶Hebræorum Iſraël 11,

Ioas, qui & Amaſias, filius Ioachaz, annis 16. In cuius ſecundo anno, Amaſias ſuper tribum Iuda cœpit regnare, teſte Ioſepho.

Amasias.

HEbræorum Iuda 22, Amaſias, annis 29 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Ama.*	
3342	1	
3343	2	Lacedæmoniorũ 8, Te-
3344	3	leclus, annis 40. Ægy-

ptiorum 23, Oſorchon, annis 15.

3345	4	Carthaginem hac ætate
3346	5	quidam conditam pu-
3347	6	tant, alij verò, vt ſuprà

memorauimus.

3348	7	Hazael rex Syriæ afflixit
3349	8	Iſraël.
3350	9	
3351	10	Athenienſium 9, Ari-
3352	11	phron, annis 20.
3353	12	Lacedæmoniorum, ab
3354	13	Ariphrone Aſſyriorum
3355	14	regnum deſtructũ eſt:

& Sardanapalus, vt nonnulli ſcriptitant, etiam obiit.

3356	15	Aſſyriorum 36, Tono-
3357	16	ſconcoleros, qui voca-
3358	17	tur Græcè Sardanapa-

lus, annis viginti regnauit.

3359	18	Ægyptiorũ 24, Tache-

lotis, annis regnauit 13.

3360	19	¶Hebræorum Iſraël 12,
3361	20	Ieroboam, filius Ioas,

annis 46. In ſecundo anno huius, Ozias, filius Amaſiæ, cœpit regnare ſuper tribum Iuda, teſte Ioſepho.

3362	21	Lacedæmoniorũ 9, Lo-

cho. Septimò Phœnices mare obtinuerũt.

3363	22	Sardanapalus eodẽ tem-

pore Tarſum atque Anchialem condidit: & in prælio victus ab Arbace Medo, ſemet incendio concremauit.

3364	23	Corinthiorum 9, Eche-
3365	24	mon, annis 16.
3366	25	
3367	26	
3368	27	
3369	28	
3370	29	Lacedæmoniorũ, The-

ſpieo Ariphronis filio Athenis regnante, Aſſyriorum imperium deletum eſt.

Asarias.

HEbræorum Iuda 13, Azarias, qui & Ozias, Amaſię filius, annis quinquaginta duobus regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Aſar.*	
3371	1	
3372	2	Athenienſium 10, The-
3373	3	ſpieus, annis 27. Ægy-
3374	4	ptiorum 23 dynaſtia,
3375	5	Petubaſtis, annis 25.
3376	6	Vſque ad id tempus fu-

iſſe reges Aſſyriorum, hiſtoria refert: & ſiunt ſimul anni 1198. Omnes autem anni regni Aſſyriorum à primo anno Nini ſupputantur, 1240.

3377	7	Medorum primus Ar-

baces, annis 29. Latinorum 14, Procas Syluius, Auentini ſuperioris regis filius, annis 22. Medorum, Arbaces Medus Aſ-

syriorum imperio destructo regnum Medis transtulit, & interim sine principibus res agebatur, vsque ad Deiocem regem Medorum. In medio autem tempore Chaldęi propriè prævalebant, quorum separatæ quædam regni successiones feruntur. Reliquæ quoque gentes propriis regibus vtebantur.

Anni mũdi,	*Anni Assyr.*	
3378	8	Anno ante Vrbem conditam 64, nouissimus apud Assyrios regnauit Sardanapalus, vir quauis muliere corruptior.
3379	9	
3380	10	Corinthiorum 10, Alexander, annis 25.
3381	11	
3382	12	Lycurgus Lacedęmoniis iura componit. Principium regni Macedonum.
3383	13	Macedonum primus, Caranus, annis 28. Lacedæmoniorum 10, Polydorus, annis 37 regnauit.
3384	14	
3385	15	
3386	16	Lacedæmoniorum, tẽplũ Iunonis incensum.
3387	17	
3388	18	Hesiodus insignis habetur, vt vult Porphyrius.
3389	19	
3390	20	
3391	21	
3392	22	Ægyptij regem suum Osorthon, Herculem cognominauerunt.
3393	23	
3394	24	
3395	25	Prophetabant apud Hebræos Osee, Amos, Esaias, & Ionas.
3396	26	
3397	27	Phædon Argiuus mensuras & pondera primus inuenit. Ægyptiorum, Osorthon, annis 21.
3398	28	
3399	29	
3400	30	Lacedæmoniorum, Lycurgi leges Lacedæmon, iuxta sentẽtiam Apollodori, hac ætate suscepit.
3401	31	Latinorũ 15, Amulius
3402	32	Syluius, annis 44. Numitor Procæ superioris regis maior filius, à
3403	33	
3404	34	
3405	35	fratre Amulio regno pulsus, in agro suo vixit. Filia eius adimendi partus gratia, virgo Vestalis electa est, quæ quum 27 patrui sui anno geminos edidisset infantes, iuxta legem in terram viua defossa est. Verùm paruulos prope ripam Tiberis expositos, Faustulus regij pastor armẽti ad Acciam Laurentiam vxorem suam detulit, quæ propter pulchritudinem & rapacitatem corporis quęstuosi Lupa à vicinis appellabatur; vnde adnostram vsque memoriam, meretricum cellulæ Lupanaria dicũtur. Pueri verò quum adoleuissent, collecta pastorum & latronũ manu, interfectoq; apud Albam Amulio, auum Numitorem in regnum restituunt.
3406	36	Medorum 2, Sosarmus,
3407	37	annis 30. Athenienssiũ 11, Agamemnestor, annis 20. Corinthiorum 11, Telestes, annis 12. Ægyptiorum, Psammus, annis 10.
3408	38	Trieres prima nauigatio in Corintho. Eumelus Corinthius versificator agnoscitur, & Sibylla Erythræa.
3409	39	
3410	40	Ægyptij post Phœnices mare obtinuerunt.
3411	41	
3412	42	Hebræorum Israël 14, Zacharias, mẽsibus sex. Post quem Sellũ, diebus 3. Post quem Manahem, annis 10. Macedonũ 2, Cœnus, annis 12 regnauit.
3413	43	Anno ante Vrbem conditam 30, Peloponensiũ Athenienssiumque maximum bellum totis viribus animisque commissum est.
3414	44	Bocchorus Ægyptiis iura constituit: sub quo agnus loquutus est.
3415	45	
3416	46	Lacedæmonij contra Messenios vicennale bellum habebant.

Ægyptiorum dynastia 24, Bocchoris, annis 46 regnauit.

3417	47	Corinthiorũ 12, Automenes, anno vno. Post hunc Philolaus, annis sex regnauit.
3418	48	Athenienssiũ 12, Æschylus, annis 23, Agamemnestoris filius. Lydorum primus rex Ardisus filius Alyattis, annis 36 regnauit. Lacedæmoniorum reges defecerunt.
3419	49	
3420	50	
3421	51	
3422	52	Anno 52, Zacharias cœpit regnare super Israël. Phacee filius Manahen, annis 10, vt in libro Regũ legitur.

Ioatham.

HEbræorũ Iuda 14, Ioathã filius Ozię, annis 16. Olympias prima ab Elienssibus constituitur post annos 405 Troianæ captiuitatis: anno primo Ioatham, secundum Hebręos: anno 6 Æschyli Athenienssis iudicis, prima Olympias facta est, in qua Corœbus Elienssis extitit victor. Olympus

lympus autem, est nomen campi in Græcia apud Actęum littus, qui propter amœnitatem planiciei suæ sic dicitur, quasi amœnitas olympi, idest cœli. Elei agunt quinquennale certamen aut agonem, 4 annis in medio expletis, in quibus principes annui cõstituuntur 4: qui anni Olympias nominati, idest Olympiadis primo vel secundo siue tertio aut quarto anno, aliquid gestũ esse narratur. Quam Olympiadem Iphitus filius Praxonidis siue Hęmonis, primus constituit. Ab hoc tempore Græcia de temporibus historiarum vera creditur: nam antea, vt cuiq; visum est, diuersas sententias protulerunt.

Scribit autẽ Aphricanus (vt verba eius ponam) ad hunc modum: Æschylus, Agamemnestoris filius, apud Athenienses obtinuit principatũ annis vigintitribus, qua ætate Ioatham regnabat in Hierusalem. Porrò & nos in prima olympiade Ioathã posuimus. Annus ergo Ioatham primus, secundum Aphricanum, Bedam, atq; Iosephum, olympiadis primæ primus erat annus.

Anni mũdi,	*Anni Ioath.*	
3423	1	Olympias 1. Archimus
3424	2	Milesius, poëta clarus
3425	3	habetur. Macedonum 3, Tyrimas, annis 38 regnauit.
3426	4	Remus & Romulus nascuntur, matre Ilia. Amulius rex Numitoris fratris sui filiam Rheam nomine, quę & Ilia dicta, Vestalem virginem fecit: quæ grauida inuẽta, dum scelus suũ nititur excusare, à Marte se cõpressam mẽtita est: q̃ patrui sui regni 16 an. geminos edidisset.
3427	5	Olympias secunda. A-
3428	6	thenienses primò trie-
3429	7	res nauigarunt, Ame-
3430	8	nedeo cursum diri-
3431	9	Olympias tertia. (gẽte. Abacuc, Osee, Iohel, Esaias, Obed.
3432	10	Hebræorum Israël 17,
3433	11	Phaceia filius Romeliæ, annis 20. Sub quo Theglathphalasar, rex Assyriorum, magnam partem populi Iudæorum in Assyrios transtulit.

Hesiodus secundum quosdam clarus habetur. Cyrene condita. Milesij obtinuerunt mare annis 18.

3434	12	Cynethon Lacedæmonius qui Telegoniam scripsit, agnoscitur.
3435	13	Olympias 4. Medorum 3, Medidus, annis 50. Eumelus poëta, qui Pagoniam & Europiam scripsit, & Archimus qui Æthiopiam & Iliadam cõposuit, Persis agnoscuntur.
3436	14	Aradus insula condita.
3437	15	
3438	16	Lacedæmoniis primus ephoros, quod magistratus nomen est, cõstitutus. Fuerunt autem sub regibus annis 350. Construxerunt vrbem in Ægypto Raueratin.

Anni mũdi,	*Anni Ioath.*	

Achaz.

HEbræorum Iuda 15, Achaz filius Iothan, an. 16. Anno autem 8 Phacee regnare cœpit Achaz, teste Hieronymo.

Anni mũdi,	*Anni Ach.*	
3439	1	Olympias quinta.
3440	2	Athenienſium 13, Al-
3441	3	cmæon, annis 2.
3442	4	
3443	5	Olymp. 6. Vrbs cõdita.

Vrbs Roma.

Nonnulli Romanorum scriptores Romam conditã ferũt, olympiadis 6 anno 1, in monte Palatino, á geminis, 11 calendis Maijs. Romulus scilicet & Remus, collecta multitudine pastorum, Romanæ vrbis ædificia inchoant, suoq́ue de nomine iunior qui germanum peremerat, vrbem vocari Romam præcepit. Millesimus Vrbis annus, sub Philippo principe completur. Athenienſium 14, Charops, annis 10. Athenis principes, qui vsque ad mortem Reipublicæ præerant, desierunt: & in 10 annos magistratuũ consuetudo versa est, regnauitq́; primò Charops, filius Æschyli.

3444	6	Romanorum primus, Romulus, à quo Romani ex Latinis dicti, anno secundo ab Vrbe condita, regit annis octo.
3445	7	Anno 3 ab Vrbe condita, Remus rure rastro pastorali à Fabio Romuli duce occisus. Roma Parilibus, qui nunc dies festus est, condita, eodemq́; die Consualibus ludis Sabinæ raptæ, anno ab Vrbe condita 3. Et vna virginum pulcherrima, acclamatione rapientium Thalassò duci Romuli decernitur: vnde in nuptiarum solẽnitatibus Thalassio vulgò clamitant, quòd scilicet talis nupta sit, quæ Thalassium mereatur habere.

Anni mũdi,	*Anni Achas*	
3446	8	Ob aſyli impunitatem, magna Romulo multitudo coniungitur.
3447	9	Olympias ſeptuma.
3448	10	
3449	11	Anno 7 Vrbis conditæ.
3450	12	
3451	13	Olympias octaua.
3452	14	Hebræorũ Iſraël, Oſee filius Elæ, regnauit annis 9. In cuius anno 4, Ezechias cœpit regnare ſuper tribum Iuda, teſte Ioſepho. Annus Vrbis conditæ 10 hic eſt.
3453	15	Athenienſium 15, Æſimedes, annis 10. Cenineníes, Antemnates, Cruſtumini, Fidenates, Veientes, qui propter Sabinarum raptum, bellum mouerant, vincuntur à Romulo. Tarpeia obruta, vnde mons Tarpeius, in quo nunc Capitolium.
3454	16	Lydorũ 2, Alyattes, annis 14. Naxus condita in Sicilia. Midas regnauit in Phrygia.

EZECHIAS.

HEbræorum Iuda 16, Ezechias, annis 29 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Ezec.*	
3455	1	Olympias nona.
3456	2	Syracuſa & Catina, in Sicilia condita.
3457	3	
3458	4	Eſaias & Oſee ꝓphetãt.
3459	5	Olympias decima.
3460	6	Prima captiuitas Iſraël, quæ à rege Sennacherib facta eſt. Decem tribus gentis Iudææ quæ vocabantur Iſraël, erant in parte Samariæ, quæ victæ à Sennacherib rege Chaldæorum, & tranſlatæ ſunt in montes Medorũ: regnatumq; eſt in Samaria annis 250. Sennacherib ille ad cuſtodiendam regionem Iudæam accolas miſit Aſſyrios, qui æmulatores Iudææ legis facti, Samaritæ nuncupati ſunt: quod interpretatur Latinè Cuſtodes. Ezechiel propheta ait: *Et tu dormies ſuper latus tuum ſiniſtrum, & pones iniquitatem Iſraël ſuper eo: numero dierum, quibus dormies ſuper illud, & aſſumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum 390 dies, & portabis iniquitatem domus Iſraël. Et quum compleueris hæc, dormies ſuper latus tuum dextrum ſecundò: & aſſumes iniquitatem domus Iuda 40 diebus. diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi.* Hieronymus ſuper Ezechielẽ, Quæramus annos 390, pro quib. diebus totidẽ ſiniſtro latere dormit Propheta Ezechiel, vinctus & conſtrictus, ita vt in latus ſe alterum non verteret, captiuitatem decem tribuum Iſraël, oſtendens. Et quæramus qui ſunt alij anni quadraginta tres Iudæ, in dextro latere. Hic dicendum eſt, quòd ſub Phacea filio Romeliæ, rege, qui 20 rex regnauit in Iſraël annis 20, Teglathphalaſar, rex Aſſyriorum, & cepit Aion & multas vrbes & vniuerſam terram Nephthalin, & tranſtulit eos in Aſſyrios. Poſtquam regnauit in Iſraël Oſee filius Elæ, annis nouem, captus eſt eum omni Samaria, à Salmanaſare rege Aſſyriorum, & tranſtulit eos in Hela & Habor fluuios, Gazan, in ciuitatibus Medorum. Anno autem 6 Ezechiæ regis Iudæ (vt hiſtoria regum narrat) captus eſt Oſee, à quo & cum anno 6, eodem annumerato vſque in annum 29 regni ſui, ſunt anni 24. Tot enim annis Ezechias poſt captiuitatem Oſee regnauit.

79. poſt quem Manaſſes regnauit annis 55.

81. poſt quem Amon, annis 2.

112. poſt quem Ioſias, annis 31. Poſt quem regnauit Ionathas, filius Ioſiæ, menſibus 4. quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, ſeniorem eius fratrem, Ioachim, qui & Eliachim, regnauit annis 11. Poſt quem regnauit Ioachim, qui & Iechonias, menſibus 3, diebus decem, qui ſtatim ductus eſt in captiuitatem, regnauitq́ pro eo Sedechias vndecim annis, ſub quo capta eſt Hieruſalem, & templum deſtructum.

133. Itaque à prima captiuitate Iſraël ſub Phacea, vſque in annũ 11 Sedechiæ, anni ſunt 163, menſes 6. Adde annos 70 deſolationis Templi primæ captiuitatis, fiunt anni 234. A ſecunda captiuitate ſub Oſee, 134. In ſecundo anno Darij regis Perſarũ, templum cõſtructum à Zorobabel filio Salathiel & Iehu filio Ioſedech, prophetantibus Aggęo & Zacharia.

35. Darius regnauit annis 36. quorũ primo ſublato, in quo completus eſt annus 70 deſolationis Templi, fiunt 35 anni

55. Cui ſucceſſit filius ſuus Xerxes, annis viginti.

95. & menſes 7.

96. &

96. & menſes 4. Artabanus menſibus 7. Xerxes annis 40, menſibus 2.

95. Sogdianus, mẽſibus 7. Adde menſes 7 Artabani cum 2 menſibus Xerxis, fit annus & menſes 4.

115. & menſes 4.

155. & menſes 4. Darius Nothus, annis 19. Artaxerxes, annis 40. qui & Memnonidari & Parſatidis filius, qui ab Hebræis Aſſuerus dicitur: ſub quo Heſter hiſtoria ſcribitur, & populus priſtinam libertatem periculo mortis liberatus accepit. Fiuntergo à 2 anno Darij vſque ad extremũ annum Aſſueri, anni, 150 & menſes 4. qui additi prioribus 233 annis, & menſibus 6, fiunt anni 389, & menſes 9.

Dextri verò lateris dormitio, ideſt annorum 40, facilè computantur. Poſt Eliachim enim, qui & Ioachin, regnauit filius eius Ioachim, qui & Iechonias, menſibus 3. qui cum matre & eunuchis & ſeruis & principibus ſuis exiit ad Nabuchodonoſor, & ſuſcepit eum ipſe rex Babylonis, anno 8 regni ſui, cum omni theſauro Tẽpli Domini & domus regiæ, & omni populo decem millibus, tantùm relictis pauperibus, & tranſtulit eos in Babyloniam. Poſt quem regnauit Sedechias annis 11. ſub quo templum deſtructum eſt: cuius ſolitudo vſque ad 2 annum Darij permanſit 70 annis. Anno verò deſolationis Templi Cyrus regnauit in Perſis, ſubuerſo rege Medorum Aſtyage, qui ſecundum prophetiam Eſaię, 50000 hominum de tribu Iuda, & vaſa templi aurea & argentea 5400, quæ Nabuchodonoſor ãportauit, remiſit in Hieruſalẽ, & reliqua.

Sicuti igitur à Phacea rege Iſrael, ſub quo Salmanaſſar multa populi millia vaſtauit, vſque in annum 40 Aſſueri, ſupputamus 390 annos, quando vniuerſi populi Iudaici perſequutio mitigata eſt: ſicut à primo anno Iechoniæ, quando magna pars Hieruſalem tranſlata eſt in Babylonem, vſque ad primum annum Cyri regis Perſarum, qui deſolationis templi erat annus 30, computantur anni 40. ſub quo, Iudæorũ laxata eſt captiuitas, populo reddita eſt libertas.

Qui autem voluerit computare à prima captiuitate, quę facta eſt ſub Manue filio Gaddi regis Iſrael, qui in Samaria regnauit annis 10. quando venit Phul rex Aſſyriorum in terra Iſrael, & accepit mille talenta argenti, & poſt eum annos 2 alios Phaceæ quibus regnauit in Iſraël: inueniet anno 28 Aſſueri, cõpleri annos 390, ſicut Heſter refert hiſtoria: quod & credibilius eſt. Neq; enim ab imperio Aſſueri, ſedadhuc regnante eo, Iſrael iugum ſeruitutis abiecit. Hæc Hieronymus.

Anni mũdi,	*Anni Ezec.*	
3461	7	Romanorũ, Tatius Sabinorum regnans cum Romulo, a Curibus Quirites appellati.

Macedonum 4, Perdiccas, annis 51.

Ægyptiorum 25 Dynaſtia, Sabacon Æthiops, annis 12.

3462	8	Romulus primus milites ſumpſit ex populo: & nobiliſſimos cẽtum ſenes; ob ætatem Senatores; ob ſimilitudinem curæ, Patres appellauit: templa & muros Romæ conſtruxit.
3463	9	Olympias vndecima. Anno Vrbis 20.
3464	10	Athenienſium 16, Clidicus, annis 10.
3465	11	
3466	12	Sabacon, Bocchorum regem captum viuum exuſſit.
3467	13	Olympias duodecima.
3468	14	
3469	15	In Sicilia Cherſoneſus condita.
3470	16	
3471	17	Olympias 13.
3472	18	Bellum inter Lacedæmones & Argiuos geſtum.
3473	19	Anno Vrbis 30. Ægyptiorum, Sepithus annis regnauit 12.
3474	20	Athenienſium 17, Hippomanes, annis 10.
3475	21	Olympias 14.
3476	22	Medorũ 4, Cardiceas, annis 14.
3477	23	
3478	24	Olympias 15.
3479	25	
3480	26	Romulus repentè quũ concionem ante Vrbem haberet; apud Capreæ paludes, è conſpectu ablatus eſt. Diſcerptum aliqui à Senatu putant, ob aſperius ingenium. Sed oborta tempeſtas, & ex turbido die ſerena & tranquilla lux Solis conſecrationis ſpeciem præbuerunt. Cui mox Iulius Proculus fidem fecit, viſum à ſe Romulum affirmans, auguſtiore forma quàm fuiſſet: mandare præterea, vt ſe pro numine acciperent: Quirinum in cœlo vocari placitum diis, vt Roma gentiũ potiretur. Ipſe verò Romulus forte fuit percuſſus,

cuius anima in inferno, & corpus palude sepultum.

Mortuo autem Romulo, per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt, atque vnus annus ita expletus est. Hoc tamen tẽpus, interregnum appellatum est.

Nvma Pompilivs.

Romanorũ 2, Numa Pompilius, nullum cum finitimis bellũ gessit. Duos menses addidit, Ianuarium & Februarium: quum antea decem tantùm menses apud Romanos fuissent. Capitolium quoque à fundamentis ædificauit. Congiarium dedit, & asses ligneos, & scorteos. Lydorum 4, Candaules, annis 17.

Anni mũdi,	*Anni Ezec.*	
3481	27	Sibylla, quę & Herophile dicitur, in Samo insignis habetur.
3482	28	
3483	29	Olympias 16. Anno Vrbis conditæ 40.

Manasses.

HEbræorum Iuda 17, Manasses, filius Ezechiæ, annis 55.

Anni mũdi,	*Anni Man.*	
3484	1	Athenienſium 18, Leocrates, annis 10.
3485	2	
3486	3	Ægyptiorum, Tarrachus Æthiops, annis 20. Nicomedia condita, quæ priùs Astacos vocabatur. Croton, Parion & Sybaris conditæ.
3487	4	Olympias 17.
3488	5	Deioces Ecbatanam cõdidit. Medorũ 5, Deioces, annis 54. Parthenī Tarentum condiderunt.
3489	6	
3490	7	
3491	8	Olympias 18.
3492	9	
3493	10	Anno Vrbis 50.
3494	11	Athenienſium 19, Absander annis 10 regnauit.
3495	12	Olympias 19.
3496	13	
3497	14	
3498	15	
3499	16	Olympias 20.
3500	17	
3501	18	Lydorum, Gyges, annis
3502	19	35. Midas rex quum apud Phrygas regnaret, sanguine tauri potus, extinctus est,
3503	20	Olympias 21. Anno Vrbis 60. Athenienſium 20, Eryx, annis 10.
3504	21	Clacus vel Glaucus Chius, primus ferri inter se glutinum excogitauit.
3505	22	Ægyptiorum 27 dynastia, Merrhes Æthiops, annis 12.
3506	23	In Sicilia Gela, in Pamphylia Phaselis condita.
3507	24	Olympias 22.
3508	25	Chalcedon condita.
3509	26	Manasses ob scelera sua
2510	27	catenatus & cõpeditus, in Babyloniam ducitur: sed ob pœnitentiam & preces restituitur in regnum.
3511	28	Olympias 23. Hipponax notissimus redditur.
3512	29	Macedoniorum 5, Argæus, annis 38 regnauit.
3513	30	Anno Vrbis 70. Athe-
3514	31	nis annis 6, principes cõstituti sunt: cessantibus regibus, nouem principes ex nobilibus vrbis electi Athenienſibus præfuerunt.
3515	32	Olympias 24.
3516	33	
3517	34	Cyzicus condita est, &
3518	35	Locri in Italia. Ægyptiorum, Stephinaces, annis septem regnauit.
3519	36	Olympias 25.
3520	37	
3521	38	

Tvllvs Hostilivs.

Romanorum 3, Tullus Hostilius, annis 32.

3522	39	
3523	40	Olympias 26. Anno Vrbis 80. Tullus primò regũ Romanorum purpura & serico vsus est: ac deinceps cum tota domo sua fulmine conflagratus interiit.
3524	41	Post Caras mare obti-
3525	42	nuerunt Lesbij annis
3526	43	58. Ægyptiorum, Necypses annis 5 regnauit.
3527	44	Olympias 27.
3528	45	Nudipedalia primùm acta in Lacedæmone.
3529	46	Tullus Hostilius post
3530	47	longam pacem bella repara-

reparauit, Albanos, Veientes, Fidenatesq; vicit. Archilochus, Simonides, & Aristoxenus musicus, illustres habentur. Ægyptiorum, Nechao, annis 8.

Anni mũdi,	*Anni Man.*	
3531	48	Olympias 28.
3532	49	Sibylla, quæ & Herophile, in Samo nobilis habetur.
3533	50	Anno Vrbis 90.
3534	51	Tullus Vrbem ampliauit, monte Cælio adiecto.
3535	52	Olympias 29. Zaleucus
3536	53	legislator apud Locros crebro sermone celebratur. Lydorum, Ardys, annis 38.
3537	54	Byzantium condita. Alcmęon clarus habetur, & Lesches Lesbius qui paruam fecit Iliadem. Cypselus in Corintho tyrannidem exercuit, annis viginti octo.
3538	55	Ægyptiorum, Psammitichus, annis 44.

AMON.

HEbræorum Iuda 18, Amon filius Manasses, secundum Hebræos regnauit annis 2 tantùm, secundum Septuaginta interpretes regnauit annis 12.

Anni mũdi,	*Anni Amõ,*	
3539	1	Olympias 30.
3540	2	Chantus & Stagira conditæ. Istrus in Ponto condita.
3541	3	
3542	4	
3543	5	Olympias 31. Anno Vr-
3544	6	bis 100. Medorũ, Phra-
3545	7	ortes, annis 24.
3546	8	Lampsacus condita est, & Abdera.
3547	9	Olympias 32.
3548	10	Phalaris apud Agrigẽti-
3549	11	nos tyrannidẽ exercet.
3550	12	In Sicilia Selinus condita, & in Ponto Borysthenes. Macedonum 6, Philippus, annis 38. Amon à suis seruis occiditur.

IOSIAS.

HEbræorum Iuda 19, Iosias Iustus, filius Amon, annis 31 secũdum Hebræos: at secundum Septuaginta interpretes, 32.

Anni mũdi,	*Anni Iosiæ,*	
3551	1	Olympias 33.
3552	2	
3553	3	Anno Vrbis 110. He-
3554	4	bræorum põtifex maximus Helcias insignis habetur.
3555	5	Olympias 34.
3556	6	Thales Milesius, Examij
3557	7	filius, primus physicus philosophus agnoscitur: quẽ vixisse aiunt vsque ad 58 olympiadem.
3558	8	Messena à Lacedæmoniorum societate discedit. Oraculo Dodonæo primò Græcia vsa est. Scythæ vsq; ad Palæstinam penetrauerunt.
3559	9	Olympias 35.
3560	10	

ANCVS MARCIVS.

3561	11	Romanorũ, Ancus Mar-
3562	12	cius, nepos Numæ à filia, annis viginti tribus.
3563	13	Olympias 36. Anno Vrbis 120. Hieremias propheta, se ab anno 13 Iosiæ, vsque in annum 4 Ioachim 33 prophetasse perhibet, & Nabuchodonosor 4 anno Ioachim regnare cœpisse, anno 19 eiusdem fuisse destructam Hierusalem.
3564	14	Tyrtæus Atheniẽsis poë-
3565	15	ta cognoscitur. Battus condidit Cyrenen.
3566	16	Medorum 7, Cyaxares, annis 32. Apud Corinthios tyrannidem exercuit Periander. Sinope, Lipara, Prusias conditæ, & Epidamnus postea Dyrrhachium vocata. Phalaris tyrannis destructa.
3567	17	Olympias trigesima septima. Holda mulier apud Hebræos prophetauit. Prophetabant Sophonias & Hieremias.
3568	18	Iosias, mundata Iudęa &
3569	19	Hierusalem, templo etiam innouato, post abiectas idololatriæ sordes, pascha Domino celeberrimum facit, 18 anno regni sui.
3570	20	Draco legũlator, vt quibusdam videtur, agnoscitur.
3571	21	Olympias 38. Lydorum 7, Sadyattes, annis 15.
3572	22	Ancus Marcius, Numæ ex filia nepos, Auentinum montem & Ianiculum Vrbi addidit: & supra mare 16 ab Vrbe miliario Ostiam condidit. Ad ex-

tremum morbo periit. Cyaxares aduersum Assyrios dimicans, Ninum ciuitatem capit.

Anni mũdi,	*Anni Iosiæ,*	
3573	23	Anno Vrbis 130.
3574	24	
3575	25	Olympias 39.
3576	26	
3577	27	
3578	28	Ariõ Methymnæus clarus habetur, qui à delphino in Tænarum dicitur asportatus.
3579	29	Olympias 40,
3580	30	
3581	31	
3582	32	Iosias rex Iudæorũ cum Nechaone rege Ægyptiorum congressus, occiditur. Ac mihi miraculum subiit, quomodo in præsens tempus sibi vterque conuenerunt, maximè quum diuina Scriptura hunc eundem Pharaonem, Nechaonem appellet. Ægyptiorum Nechao, qui & Nechepsi, annis sex regnauit.

Ioachaz.

HEbræorum Iuda 20, Ioachaz filius Iosiæ, regnauit mensibus tribus, quasi vsque ad calendas Apriles. Quum enim ab apice mundi, id est 15 calendis Aprilis, annos numerauimus ab Adam vsq; ad mortem Dauid, 4 calendis Aprilis annos integros inuenimus Ioachaz. Itaque à calendis Ianuariis incipiens, quo Dauid obiit, regnauit mensibus 3 vsque ad calendas Aprilis: quem annum Eusebius in Chronicis suis scribit, vt dicit Beda: sed ipse Beda non scribit eum. quẽ Nechao vinctum ducẽs in Ægyptum, seniorem fratrem eius Eliacim pro eo constituit regem.

Tarqvinivs.

Romanorum 5, Tarquinius Priscus, annis 37. Circum ædificauit Romæ: numerum Senatorum auxit: Romanis ludos instituit: muros & cloacas ædificauit: ad extremũ ab Anci filio occisus est. Panætius primus in Sicilia arripuit tyrannidem.

Ioacim.

HEbræorum Iuda 21, Eliacim, qui & Ioacim, filius Iosiæ, regnauit annis 6.

Anni mũdi,	*Anni Ioac.*	
3583	1	Olympias 41. Anno Vrbis conditæ 140. Stesichorus poëta clarus habetur.
3584	2	Lydorũ 7, Alyattes, annis regnauit 49.
3585	3	Anno 3 Ioacim, Nabuchodonosor rex Babyloniæ Iudæam cepit, & in ditionem suam rediit: & plurimos captiuos affert, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, Misael, Ezechiel: partemque vasorum templi Babyloniam transfert: & Ioacim tributarium facit.
3586	4	Anno 4 Ioacim, sacra scriptura regnum Nabuchodonosor computat: quia ex eo non solùm Chaldæis & Iudæis, sed etiam Assyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gentibus incipit regnare.
3587	5	Olympias 42. Macedonum 7, Europus, annis 26. Ægyptiorum Spammus, annis 12.
3588	6	Cyaxares Medus subuertit ciuitatem Ninum. Pittacus Mitylenæus, qui de septem Sapientibus fuit, cum Phrynone Athenienſi olympiacè congressus, eum interfecit.

Iechonias.

HEbræorum Iuda 22, Ioacim, qui & Iechonias, filius Eliacim, mensibus quatuor regnauit, hoc est vsque ad mensem Iulij. Iste circundata à Chaldæis ciuitate, exiit ad regem Babylonis cum matre: & ductus est cum populo in Babyloniam, anno 7 regni Nabuchodonosoris secundò venientis ad Iudæam. Timuit enim Nabuchodonosor, ne nõ obediret ei: quia occidit patrem eius Ioacim, & constituit pro eo patruum suum Sedeciam, qui annis octo obediuit, deinde ad Ægyptum vertit.

3589	0	

Sedecias.

HEbræorum Iuda 23, Sedecias, qui & Mathan, filius Iosiæ, annis vndecim regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Sedec.*	
3590	1	Prophetabant Hieremias & Baruch.

Anni mũdi,	*Anni Sedec.*	
3591	2	Olympias 43. Camerina & Perinthus conditæ.
3592	3	Massilia cõdita. Sappho & Alcæus poetæ, clari habentur.
3593	4	Anno Vrbis 150. Medorum 8, Astyages, annis 38. His temporibus, certantibus in agone τράγος, id est hircus, in præmio dabatur: vnde aiunt Tragœdos nuncupatos.
3594	5	Epimenides Athenas mundari iussit.
3595	6	Olympias 44. Ægyptiorum, Vaphres, annis
3596	7	30. Solon, Draconis legibus antiquatis, extra eas quæ ad sanguinem pertinebant, sua iura constituit.
3597	8	Daniel propheta soluit
3598	9	visionem Nabuchodonosoris, anno regni sui decimosexto, teste Iosepho.
3599	10	Olympias 45.
3600	11	Anno Vrbis 157. Templum incensum est, ex quo ædificari cœpit anno 430. Qui autem reliqui fuerunt, transfugerunt in Ægyptum: qua post annos 5 percussa à Chaldæis, in Babyloniam & ipsi transmigrarunt.

Capta igitur est Hierusalem anno 11 Sedechiæ. Nabuchodonosor, rex Chaldæorum, anno 19 regni sui, captis Hierosolymis, 9 die mensis 4, id est Iulij, obsidens ciuitatem mensibus 8, templum mense 5 (id est Augusto) incendit: sicut Iosephus perhibet.

¶ Isidorus episcopus sic: Festi autem dies in veteri Lege, isti sunt:

Dies azymorum Paschæ, 14 die mensis primi est, quando Luna plenissima abiecto fermento agnus immolatur.

Dies Pẽtecostes, quãdo in vertice montis Sinai lex data est Mosi: in quo de frugibus primùm panes propositionis offerebantur.

Dies sabbatorum, in quo otia celebrabantur in lege: & manna non licebat colligere. Dies neomeniarum, id est celebratio nouæ Lunæ. Semper autem Iudæi in mensium principio, hoc est prima luna, diem festum agebant: ideò quia deficiente Luna tempus finitur, & nascente incipitur.

Dies autem tubarum, 7 mensis principium est, quando Iudæi solennitatem agentes amplius tuba canebant, & plurima offerebant sacrificia, quàm per singulos menses.

Dies scenopegiæ est 15 dies mensis 7, in quo tabernaculorum solennitates veteres celebrabant. Scenopegia enim tabernacula interpretantur.

Dies ieiunij quarti est 17 dies mensis Iulij, quando descendens Moses de monte tabulas Legis confregit. In eo etiam die Nabuchodonosor vrbis Hierusalem muros primò destruxit.

Dies ieiunij quinti in mense Augusto est, quando pro speculatoribus ad terram missis, seditio in castris exorta est: & factum est, vt per desertum quadraginta annis decurrerent laboriosè, & in annis quadraginta in hyeme omnes perirent: siquidem & in eo mense à Nabuchodonosore, & multo pòst tempore à Cæsare Tito templum euersum atque succensum est, & in opprobrium Iudæorum exaratum.

Dies ieiunij septimi in mense 7 est, id est in Octobri, in quo occisus est Godolias, & reliqui qui erant in Hierusalem, interfecti sunt, sicut dicit Hieremias.

Dies ieiunij decimi est decimo mense qui apud nos Ianuarius vocatur, quando agnouerunt cuncti in Babylonia captiui, quinto mense templum fuisse destructum.

¶ Hæc autem beatus Hieronymus in Commentariis Zachariæ:

A Dauid vsque ad captiuitatem quartæ ætatis, anni numerantur 473, menses 6, dies 10: secundum Septuaginta interpretes, 12 amplius.

Ab Adam vsque ad captiuitatem quatuor ætatum, simul sunt 3363 anni, menses 6, dies 10.

¶ Generationes autem ætatis huius, iuxta vtrosque codices, sunt 17, quas tamen Matthæus Euangelista certi mysterij gratia 14 componit.

¶ Hac ætate, velut iuuenili ætate, in populo Dei Regum tempora cœperunt. Hæc enim in hominibus ætas apta gubernando regno solet existere.

ÆTATIS IIII.
FINIS.

¶ Iterum claudicat prototypi nostri calculatio in annis mundi, amice Lector: quoniam si primum annum sequentis ætatis probè numerat 3604, hic vltimus annus 3600 ætatis quartæ, deberet esse 3603.

Eadem negligentia desunt quoque tres anni in supputatione annorum Vrbis.

In Olympiacis tempestiuè desiit, nempe in 28, intricaturam fortè aut laborem vitans. Eos tamen perduximus vsque ad finem huius ætatis.

At hoc prorsus nihil est, si ad nomenclaturam vbique corruptam conferendum est, & vix emendandam, vt cætera fileam. Hoc enim debemus idiotis pigrisq; amanuensibus.

AETAS V.

CAPVT XX.

QVINTA mundi ætas à captiuitate cœpit populi Israël: quæ secundum Hieremiam 70 annis permansit, dicens: Quum cœperint impleri in Babylone 70 anni, reducam vos ad locum istum, dicit Dominus.

Primus annus captiuitatis, in quo templum Domini Nabuchodonosor mense Augusti incendit, quod ab initio ædificationis suę manserat annis 442. Capta Hierosolyma ab Assyriis, ad Vaphrem regem Ægypti reliqui transfugerunt. Huius Vaphris Hieremias quoque propheta meminit. Sententiæ etiam nostræ Clemens congruit in primo Stromate, quadragesima octaua olympiade captiuitatem Iudæorum factam esse contestans, regnante apud Ægyptios Vaphre, apud Athenas Phœnippo; & supputari septuaginta annos desolationis templi vsq; in secundum annum Darij, & Hebræorum captiuitatis & templi exterminij quod fuit in Hierusalem, annis 70.

CAPTIVITAS.

Anni mũdi,	*Anni capt.*	
3604	1	Anno Vrbis 161.
3605	2	
3606	3	Corinthiorum monarchia destructa est.
3607	4	
3608	5	In Babylonia prophetabant Daniel & Ezechiel. Solis facta defectio, quum futuram eam Thales prædixisset.
3609	6	Alyattes & Astyages dimicauerunt.
3610	7	
3611	8	
3612	9	
3613	10	Anno Vrbis 170. Macedonum 8, Alcetas, annis viginti nouem.
3614	11	
3615	12	Astyages contra Lydos pugnauit. Anaximander Milesius physicus agnoscitur.
3616	13	
3617	14	Tarquinius occisus à filiis Anci, cui successit in regnum Seruius Tullius.

SERVIVS TVLLIVS.

Romanorum 6, Seruius Tullius annis viginti quatuor. Seruius, ancillæ sed nobilis captiuæ filius, tres montes Vrbi addidit, Quirinalem, Esquilinum, Viminalem, & fossas circum muros duxit. Census Romanorum ciuium primus instituit: & ad extremum Tarquinij Superbi, generi sui, superioris regis filij, scelere occisus est. Anno decimoquarto postquam percussa est ciuitas, vigesimo anno trãsmigrationis regis Ioacim & Ezechielis, ipse Ezechiel vidit in visionibus renouationem ciuitatis ac templi & ceremoniarum.

3618	15	
3619	16	
3620	17	
3621	18	
3622	19	
3623	20	Anno Vrbis 180. Phalaris tyrannidem exercuit annis 13.
3624	21	
3625	22	
3626	23	Eugamnon Cyrenæus qui Theogoniam fecit, agnoscitur.
3627	24	Agon gymnicus quem Panathenæon vocant, actus.
3628	25	Mortuo Nabuchodonosore Babyloniorum rege, suscepit imperium Euilmerodach, cui successit frater eius Balthasar. Ægyptiorum Amasis, annis 42 regnauit.
3629	26	Anno 26 post euersam Hierusalem, qui est 37 annus transmigrationis regis Ioacim, sublcuauit Euilmerodach, filius Nabuchodonosoris, rex Babyloniæ, anno quo regnare cœpit, Ioacim regis

regis Iudę caput de carcere,& posuit thronum eius super thronum regum qui cum eo erant in Babylone.

Anni mũdi,	*Anni capt.*	
3630	27	Pisistratus Athenien-sis
3631	28	tyrannus in Italiã transgreditur. Æsopus interimitur apud Delphos.
3632	29	Lydorũ Crœsus, annis 15. Anaximenes physicus agnoscitur.
3633	30	Anno Vrbis 190. Balthasar occisus est, sub quo Daniel eam scripturam quæ in pariete apparuerat, interpretatus est, significantem imperium Chaldæorum in Medos & Persas transferendum. Hæc est visio: Mane, id est nostrum: thecel, id est pondus: phares, id est fragmentum. Septuaginta anni captiuitatis huc vsque, iuxta Aphricanum & Iosephum, id est vsque ad Cyrum.

Cyrvs.

¶ Cyrus Persarum primus, subuerso rege Assyriorum, & regno Medorũ, regnauit per annos 30.

3634	31	Cyr⁹ (vt impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ) primo anno sui regni laxata Hebræorum captiuitate, ferme 50000 hominum regredi fecit in Iudæam, restituens eis vasa templi Domini aurea & argentea quinque millia & quadringenta. Qui congregati in Hierusalem, mense 7 ædificauerunt altare: & à primo die eiusdem mensis cœperũt offerre holocausta Domino. Anno autem 2 aduentus sui, mense 2, templi fundamenta iecerunt, anno verò incensionis eius 72, iuxta Aphricanum & Iosephũ. Sed impedientib. Samaritis intermissum est opus vsque ad annum Darij 2. Qui etiam in regno Assueri, in regni sui principio Artaxerxi scripserunt accusationem aduersus Iudæos: & rescripsit Artaxerxes, ne ædificaretur Hierusalem.
3635	32	Medorum, Stesichorus eodem tempore moritur.
3636	33	Simonides clarus habe-tur.
3637	34	Prophetabant Aggæus
3638	35	& Zacharias. Chilo, qui de septem sapientibus fuit. Ephoros in Lacedæmone.
3639	36	Eo tempore Iesus filius Iosedec, & Zorobabel regij generis filius, & Salathiel habebantur: qui & principes fuerunt eorum qui regressi sunt in Iudæam.
3640	37	Ænophenes Colophonius clarus habetur.
3641	38	Macedonum 9, Amyntas, annis regnauit 50.
3642	39	Templũ Apollinis Delphis secunda vice incensum.
3643	40	Anno Vrbis 200. Ea
3644	41	quę de Crœso memo-
3645	42	rantur, quomodo ten-
3646	43	tarit oraculum. Thales
3647	44	moritur. Crœsus aduersus Cyrum bellum iniit.

Tarqvinivs.

Romanorum 7, Tarquinius, annis 35. Crœsus à Cyro captus est, & Lydorum regnum destructum, quod stetit annis 231. Tarquinius Superbus, socero Seruio occiso, arripuit imperiũ: Volscos, Veios, Suessam & Pometiam subegit: & quum oppugnaret Ardeam causa Tarquinij, iunioris filij sui qui Lucretiam corruperat, a regno expulsus est. Pisistratus secunda vice Athenis regnat. Pherecydes historicus clarus habetur.

3648	45	Hippicus poëta tunc tẽporis agnoscitur.
3649	46	Cyrus Sardes capit. Colligitur omne tempus captiuitatis Iudæorum, anni 70, qui secundum quosdam à tertio anno Ioacim vsque ad vigesimum annum Cyri regis Persarum computantur. Porrò secundum alios, à Iosię Iudæorum regis anno 13, sub quo Hieremias prophetare cœpit, vsque ad primum annum suprà dicti Cyri regis, desolationis verò templi sub Dario rege, complentur anni 70.
3650	47	Harpagus, qui apud Cyrum primo loco habebatur, aduersus Ioniam dimicat.
3651	48	Simonides lyricus, &
3652	49	Phocylides, & Hippius poëta, clari habentur.
3653	50	Anno Vrbis 210.
3654	51	
3655	52	
3656	53	
3657	54	Theognis poëta clarus eodem tempore habetur.

Anni mũdi,	*Anni capt.*	
3658	55	Anacreon lyricus poëta agnoscitur.
3659	56	Apud Samum tyranni-
3660	57	dem exercent tres fra-
3661	58	tres, Polycrates, Phil',
3662	59	& Pentagnosius.
3663	60	Anno Vrbis 220. Tomyris regina Massagetarum Cyrum interfecit.

Cambyses.

¶ Persarum 2, Cambyses Cyri filius, regnauit annis 8. Hic deuicta Ægypto cunctam eius religionem abominatus, ceremonias eius & templa deposuit: Babylonem in Ægypto ædificauit.

3664	61	Hunc aiunt, ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Iudith historia conscribitur.
3665	62	Apud Hebræos pontifex maximus Iesus filius Iosedec, & princeps gentis Zorobabel, clari habentur.
3666	63	Pythagoras physicus & philosophus clarus habetur.
3667	64	Hippias Athenis tyrannidem exercet.
3668	65	Samij Dicæarchiã con-
3669	66	diderunt, quam nunc Puteolos vocant.
3670	67	Ægyptiorum 26 dyna-
3671	68	stia Persarum: obtinuit quippe Ægyptum Cambyses in anno 8. regni sui vsque ad Darium filium Xerxis, annis 111.

Magi.

¶ Persarum 3 fratres Magi, mensibus septem, hoc est vsque ad calendas mensis Aprilis.

3672	69	Mensibus autem 3 Ioachaz, & mensibus 3 Ioacim, cum diebus 10, & cum mense Augusto, in quo combustum est templum, iunctis simul diebus cum mensibus 7 Magorum, fiunt menses 14, à 4 calendis Ianuariis, quo Dauid obiit vsque ad calendas Apriles.

Ante Darium templum combustum est, & Hierosolyma fuit capta in Augusto.

Ante quem Sedecias regnauit annis 11, vsque ad Iulium mensem.

Ante quem regnauit Ioacim, mensibus 3, & diebus 10, vsque ad mensem Martium.

Ante Ioacim regnauit Eliacim, annis 11, vsque ad mensem Martium.

Ante Eliacim regnauit Ioachaz, mensibus tribus, vsque ad mensem Decembrem.

Anni igitur captiuitatis ab Augusto ad Augustum numerantur, non à Martio: ab Aprili ergo, ante combustionem templi Salomonis, in medio anni 11 Sedeciæ vsque ad Aprilem, in fine anni primi Darij, sunt anni 70. Et à mense Augusto, in fine anni 11 Sedeciæ, vsque ad mensem Augustum, in medio anni 2 Darij, sunt anni 70 captiuitatis. Sed anni historię à mense Aprili, aliàs à mense Martio ad alterum mensem Martium, vsq; ad Christvm numerantur.

A Dauid igitur vsque ad captiuitatem, sunt 473 anni, & menses 6 vel 7, & dies 10, teste Hieronymo super annum 6 Ezechiæ, vt suprà est: ibi à captiuitate & combustione templi vsq; ad Darium, anni 69, & menses 7. A Dario vsque ad calendas Apriles, in anno 42 Octauiani Augusti, in cuius fine natus est Dominus, teste Euãgelio, sunt 519 anni: hoc est, à Dauid vsque ad captiuitatem, 473 anni: & à captiuitate ad Christvm, 589 anni. A Dauid etiam vsque ad Emmanuelem sunt anni 1062, iuxta ipsam Hebraicam veritatem.

3673	70	Anno Vrbis 230. Aggæus, Zacharias & Malachias prophetæ clari habentur.

Darivs.

PErsarum 4, Darius filius Hystaspis, annis 36 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Dar.*	
3674	1	In anno primo Darij, filij Assueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerũ annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, vt complerentur desolationis Hierusalem septuaginta anni, vsq; ad initium Cyri regis Persarum. Beda autem dicit, annos 70 vsque ad perfectam restaurandi licentiam, id est vsque ad primum annũ Darij, esse computandos. Primo anno captiuitatis ignis ab altari sub-

latus,

latus, & absconditus in puteo: post 70 reuersionis annum assumitur, inuentus viuus. Inter Darium & Cambysen regnasse duos fratres Magos, in libris Chronicorum Eusebij reperimus. Verùm Hieronymus in expositione Danielis scribit, post Cambysem, Smerdem Magum regnasse qui Pantapten (inquit) filiam Cambysis duxit vxorem. Qui quum à septem Magis fuisset occisus, & in locum eius Darius suscepisset imperium, eadem Pãtapte nupsit Dario, & ex eo Xerxem filium genuit.

Anni mundi,	*Anni Dar.*	
3675	2	Eusebius sic: Secundo anno Darij, 70 annus captiuitatis impletur, Zacharia propheta teste, apud quem, secundo anno Darij angelus sic loquitur: Domine exercituum, vsquequo tu non misereberis Hierusalem & vrbium Iuda, quibus iratus es? Iste 70 annus est. Ideo 2 annus bis scribitur: quia 4 annus in Magorum fratrum 7 mensibus computatur. Secundo anno Darij regis templum Hierosolymis extruitur à Zorobabel: consummaturq; opus annis 4. Remissio quidem captiuitatis Iudæorum, & venia templi ædificandi, sub Cyro exordium habuit. Consummatur verò templum sub Dario: quia vicinæ gentes assiduis incursionibus ædificationem impedierant. Clemens quoque his congruit in primo Stromate; ita scribens: Et perseuerauit captiuitas annis 70, vsq; ad 2 annum Darij filij Hystaspis, qui Persis, Assyriis & Ægypto imperauit: sub quo Aggæus & Zacharias, & vnus ex duodecim qui vocatur Angelus, prophetauerunt: sacerdotioq; functus est Iosus filius Iosedec.
3676	3	Armodius & Aristogiton Hipparchum tyrannum interfecerunt: & Lemna meretrix amica eorum quum tormentis cogeretur, vt socios proderet, linguam suam morsu sibi amputauit.
3677	4	Anno 4 Darij ait Zacharias propheta: Cùm ieiunaretis & plangeretis per septuaginta hos annos, nunquam ieiunium ieiunastis mihi?
3678	5	
3679	6	Anno 6 Darij, templi ædificatio completur, die 3 mensis Adar, qui est 46 annus, ex quo eius sub Cyro fundamenta iacta sunt. Vnde in Euangelio dicunt Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum, & tu in triduo reædificabis illud. Cœperunt autem ædificare anno 2 Darij, mense 6, die 19. Et anno 6 (vt dictum est) mense 12, die 3, compleuerunt. Ex quo apparet, opus templi, & antea non parua ex parte peractum, annos autem 70 à destructione illius vsque ad perfectam restaurandi licentiam esse computandos. Vnus annus de 46 annis à Cyro vsque in annum 6 Darij, deest in Chronicis. Anni enim 40 à Cyro ad Darium, & 6 anni Darij debent esse, sicut in Euangelio dicitur, Quadraginta & sex annis ædificatum est templum.
3680	7	
3681	8	
3682	9	

Reges Latinorum.

Latinus rex regnauit annis 32, à quo Latini sunt appellati. Huius imperij anno 25 Troia capta est: ad quem Æneas profugus veniens, factus est gener eius: cui successit in regnum Æneas post octauum annum Troiæ captæ, & regnauit in Italia annis 3.

41. Ascanius filius Æneæ, regnauit annis triginta septem, qui Albam condidit.

70. Syluius Æneæ filius ex Lauinia, regnauit annis 9. Homerus poëta his temporibus fuit.

101. Æneas Syluius regnauit annis triginta vno.

151. Latinus Syluius regnauit annis quinquaginta. Huius temporibus Amazones Asiam vastauerunt. Carthago condita est à Carcedone Tyrio, vt quidam dicunt. Salomon quoque filius Dauid, regnans Hierosolymis templum famosissimum condidit.

190. Alba Syluius regnauit annis triginta nouem.

214. Ægyptus Syluius regnauit annis viginti quatuor.

242. Capys Syluius regnauit annis viginti octo.

255. Carpentus Syluius regnauit annis tredecim.

264. Tyberinus Syluius regnauit annis octo.

303. Agrippa Syluius regnauit annis quadraginta.

332. Aremulus Syluius regnauit annis 19. Huius temporibus Lycurgus apud Lacedæmonios iura composuit.

359. Auentinus Syluius regnauit an-

nis triginta septem, à quo mons Romæ, quia ibi sepultus est, nomen accepit.

380. Procas Syluius, regnauit annis viginti tribus.

426. Amulius Syluius regnauit annis 43, qui fratrem suum Numitorem regno expulit: cuius tempora isti sunt applicata.

Reges Romanorum.

465. Romulus regnauit annis triginta octo, à quo Roma condita est, & ex Latinis Romani sunt deducti. Hic primùm constituit centum Senatores. Huius temporibus Syracusa & Catina in Sicilia conditæ sunt.

505. Numa Pompilius regnauit annis quadraginta vno, qui duos menses anno addidit, Ianuarium & Februarium, quum antea annus decem mẽsium saltem apud Romanos erat. Capitolium quoque à fundamentis constituxit. Quibus temporibus Sibylla in Samo insignis habebatur.

537. Tullus Hostilius regnauit annis triginta duobus, qui primus apud Romanos purpura vsus est. Cuius temporibus Chalcedon conditur, & Byzantium, quæ nunc Constantinopolis appellatur.

540. Ancus Marcius regnauit annis 23, qui 16 miliario ab Vrbe Ostiam condidit.

597. Tarquinius Priscus regnauit annis triginta septem. Huius temporib. Massilia in Galliis condita est.

631. Seruius Tullius regnauit annis triginta quatuor, qui primus censum instituit ciuium Romanorum. His temporibus apud Persas Cyrus primùm regnare cœpit.

666. Tarquinius Superbus regnauit annis triginta quinque. Huius temporibus Pythagoras clarus habetur. Expulso autem Vrbe Tarquinio, bini consules cœperunt pro vno rege annis singulis administrare rempublicam.

Ab anno itaque quarto Samsonis, qui est octauus annus post captam Troiam, vsque in annum nonum Darij regis Persarum, hoc est vsque in annum septuagesimum octauum quintæ ætatis, sunt sexcenti sexaginta sex anni, iuxta Cassiodorum: secundum Hebræos, sunt sexcenti quadraginta anni. Desunt igitur (teste Cassiodoro) viginti sex anni in tanto spatio, secundum supputationem Hebræorum.

CONSVLES.

Anni mũdi,	*Anni Dar.*	
3683	10	Anno Vrbis 240. L. Iunius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus. Hi annũ minimè tenuerunt, ad peragendum tempus aliis subrogatis, id est Sp. Lucretio, & Horatio Puluillo, & P. Valerio Publicola.
3684	11	P. Valerius Publicola 2, T. Lucretius Tricipitinus. Pulsis ab Vrbe regibus, vix ad decimumquintum lapidem Roma tenebat imperium. Romanorum reges septem, à Romulo ad Tarquinium Superbum, imperauerunt annis ducẽtis quadraginta, siue (vt quibusdam placet) ducentis quadraginta tribus.
3685	12	P. Valeri⁹ 3, M. Horatius Puluillus 2. Romæ post exactos reges primùm Consules fuerunt, deinde Tribuni, ac Dictatores, & rursum Consules, qui rempublicam obtinuerunt per annos ferè quadringentos sexaginta quatuor, vsque ad Iulium Cæsarem, qui primus singulare arripuit imperium.
3686	13	Sp. Largius Rufus, T. Herminius Aquilinus.
3687	14	M. Valerius, P. Posthumius Tubertus.
3688	15	P. Valerius 4, T. Lucretius 2. Valerius adeò pauper moritur, vt sumptu publico sepeliretur.
3689	16	P. Posthumius 2, Agrippa Menenius.
3690	17	Sp. Cassius, Opiter Virginius. Censu Romæ agitato, inuenta sunt hominum 120000.
3691	18	Posthumius Cominius, T. Largius. Hic autem Largius fuit prim⁹ Dictator creatus. Anno 9 post exactos reges noua dignitas est creata, scilicet magister equitum qui dictatori obsequeretur.
3692	19	Ser. Sulpicius Camerinus, M. Manlius.
3693	20	Anno Vrbis 250. Cn. Vetusius, T. Ebutius.
3694	21	T. Largius 2, Q. Cloelius. Hellanicus historiographus.
3695	22	A. Sempronius, M. Minutius. Heraclius & Anaxagoras philosophi clari habentur.

3696

Anni mũdi,	*Anni Dar.*	
3696	23	A. Posthumius, T. Virginius Tricostus.
3697	24	Ap. Claudius, P. Seruilius. Pythagoras philosoph⁹ summus moritur.
3698	25	A. Virginius, T. Vetusius. Volsci victi. Cumis bellatur.
3699	26	Sp. Cassius 2, A. Posthumius 2.
3700	27	T. Geganius, P. Minutius Augurinus. Latini contra Romanos rebellauerunt.
3701	28	A Sempronius 2. P. Minutius 2. Romæ populus à patribus facta seditione discedit.
3702	29	Q. Sulpicius, Sp. Largius 2. Marcius qui Coriolos ceperat, interuentu matris suæ, & vxoris precibus, ab oppugnatione Vrbis remouit exercitum.
3703	30	Anno Vrbis 260. C. Iulius Tullus, P. Pinarius. Bellum Marathone gestum. Miltiades & Aristides cognominatus iustus, viuunt.
3704	31	Sp. Nautius, Sex. Furius.
3705	32	C. Aquilius, T. Sicinius.
3706	33	Sp. Cassius, Procul⁹ Virginius. Quum in Algido monte Romani milites obsiderentur, à Dictatore Quintio Cincinnato liberati sunt.
3707	34	Q. Fabius Vibulanus, Ser. Cornelius. Ægyptus recessit à Dario. Gelo obtinuit Syracusas.
3708	35	L. Æmylius, Cæso Fabius. Pindarus & Simonides lyrici poëtæ insignes habentur.
3709	36	M. Fabius, L. Valerius. Romæ Oppia virgo Vestalis deprehensa in stupro, viua defossa est.

Xerxes.

PErsarum 5, Xerxes, filius Darij, annis 20 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Xerx.*	
3710	1	Q. Fabius, C. Iuli⁹. Xerxes Ægyptum capit. Aristides cum ignominia eiicitur.
3711	2	Cæso Fabius 2, Sp. Furius Medullinus.
3712	3	M. Fabius, Cn. Manlius,
3713	4	Anno Vrbis 270. Cæso Fabius 3, T. Virginius. Diagoras âgnoscitur, & sectatores eius physici philosophi.
3714	5	L. Æmylius, C. Seruilius. Xerxes cùm Athenis venisset, incendit vrbem sub principe Callia.
3715	6	C. Horatius, T. Menenius. Bellum in Thermopylis gestum est, & apud Salaminem nauale certamen.
3716	7	P. Seruilius, A. Virginius. Athenienses Piræum muro vallant.
3717	8	P. Valerius, C. Nautius. Hieron postea Syracusis regnat.
3718	9	L. Furius, C. Manlius. Æschylus tragœdiarum scriptor agnoscitur.
3719	10	L. Æmylius, Opiter Virginius. Seditio agraria.
3720	11	P. Furius, L. Pinarius. Hieron post Gelonem Syracusis tyrannidem exercet.
3721	12	T. Quintius, Appius Claudius. Pindarus clarus habetur.
3722	13	L. Valerius, T. Æmylius.
3723	14	Anno Vrbis 280. A. Virginius, L. Numitius. Themistocles ad Persas fugit.
3724	15	T. Quintius 2, Q. Seruilius. Sophocles tragœdiarum scriptor, primùm sui ingenij opera publicauit.
3725	16	Æmylius 2, Q. Fabius. Romæ Virbinia deprehensa in stupro, viua defossa est.
3726	17	Q. Seruilius 2, Sp. Posthumius. Sophocles & Euripides clari habentur.
3727	18	T. Quintius, Q. Fabius. Hᵉrodotus historiographus agnoscitur.
3728	19	A. Posthumius, Sp. Furius. Heraclides & Diagoras celebres.
3729	20	P. Seruilius, L. Ebutius. Zeuxis pictor agnoscitur: inter alias imagines lauacrum Bizantinorum fecit. Socrates nascitur. Lapis ingens de cœlo ruit in Thraciæ partibus, olympiade 78, anno 2, colore adusto: qui lapis etiam nunc ostenditur.

Artabanvs.

PErsarum 6, Artabanus, regit saltem mensibus 7.

Artaxerxes.

PErsarum 7, Artaxerxes, qui Longimanus appellabatur à longa manu, regnauit annis 40.

| *Anni mũdi,* | *Anni Art.* |

| 3730 | 1 | L. Lucretius, T. Veturius. Ea quæ de Esther & Mardochæo scripta sunt, quidam affirmant sub hoc rege gesta: quod non puto. nunquam enim Esdras de Esther siluisset, qui scribit, hoc tempore Esdram & Neemiam reuersos ex Babylone, & ea deinceps consequuta, quæ ab iis gesta referuntur.

| 3731 | 2 | P. Volumnius, Ser. Sulpitius. Sicilia à populo regebatur.

| 3732 | 3 | P. Valerius, C. Claudius. Cimon iuxta Eurymedontem Persas nauali pedestriq; certamine superat: & modicùm bellum conquiescit.

| 3733 | 4 | Anno Vrbis 290. Q. Fabius, L. Cornelius. Medorum 10, Perdicca, annis 28.

| 3734 | 5 | L. Minutius, C. Nautius 2. Anaxagoras moritur. Heraclitus clarus habetur.

| 3735 | 6 | Q. Minutius, C. Horatius 2. Esdras sacerdos apud Hebræos insignis habetur: cuius ætate pontifex maximus habitus est Eliasib, filius Ioacim, filij Iesu, filij Iosedec.

| 3736 | 7 | M. Valerius, Sp. Virginius. Anno 7 Artaxerxis, prima die mensis primi, Esdras sacerdos, & scriba Legis Dei descendit de Babylone cum epistolis regis, in prima die mensis quinti, venit in Hierusalem cum viris 700. Qui inter alia strenuè gesta castigauit filios transmigrationis ob vxores alienigenas. Fuit autem eruditissimus Legis diuinæ, & clarus omnium Iudæorum magister, qui de captiuitate regressi venerant in Iudæam.

| 3737 | 8 | T. Romulius, C. Veturius. Pherecydes historicus agnoscitur.

| 3738 | 9 | Sp. Tarpeius, A. Aternius. His consulibus, teste Cassiodoro, legati Athenas missi ad leges describendas. Cratinus & Plato, comœdiarum scriptores clari habentur. Aristarchus tragœdiographus agnoscitur. Romæ ludi seculares primùm acti.

| 3739 | 10 | P. Horatius, Sex. Quintilius. Fames pestem adduxit.

| 3740 | 11 | L. Menenius, P. Sestius. Hoc tempore à Consulibus ad Decemuiros trãslatum est imperium, per quos quadraginta annis administrata respublica fuit: sed iterum Consules creati sunt.

| *Anni mũdi,* | *Anni Art.* |

| 3741 | 12 | Anno 302 ab Vrbe condita, Decemuiri creati, post annum eiecti sunt propter Appium Claudium, qui Virginij cuiusdam filiam cõtra Latinos in Algido militantis, voluit abducere.

| 3742 | 13 | Romani per legatos ab Athenienſibus iura petierunt, ex quibus duodecim tabulæ conscriptæ.

| 3743 | 14 | Anno Vrbis 300. Cretes comicus, & Telesilla, ac Bacchylides lyricus, clari habentur. Praxilla quoque & Cleobulina sunt celebres.

| 3744 | 15 | Templũ Iunonis quod in Argis fuerat incensum, restituitur. Abaris hyperboreanus ariolus agnoscitur.

| 3745 | 16 | Tribuni plebis, & ædiles Romæ facti, Consulibus eiectis.

| 3746 | 17 | Neemias Hebræus, minister vinarius Artaxerxis, filius regis, cõcedente sibi domino suo, vigesimo eius anno, venit de Babylone in Iudæam, & trigesimo secundo muros vrbemque restituit. Scribit Esdras sub pontifice Ioiada, filio Eliasib (cui succesſit Ionathas filius suus, qui temporib. Alexandri Macedonis fuit) opus fuisse completum. Igitur Neemias veniens de Susis castro, de Babylone Ierusalem, muros ciuitatis 12 annis restituit, & ducatui duodecim annos præfuit. Hucusque Hebræorum diuinæ Scripturæ annales temporum cõtinent. Ea verò quæ postea hîc apud eos gesta sunt, exhibebim⁹ de libro Machabeorum, & Iosephi & Aphricani scriptis: qui deinceps vniuersam historiam vsque ad Romana tempora prosequuti sunt. Aphricanus quidem in libro quinto Temporum ita dicit: Mansit itaque imperfectum opus vsque ad Neemiam, & vigesimum annum regis Artaxerxis. Quo tempore, regni Persarum 115 anni euoluti sunt: captiuitatis primò Hierusalem 185 annus erat: & nunc primùm iussit Artaxerxes muros Hierusalem extrui. Cui operi præfuit Neemias, & ædificata est platea, & muri circumdati. Et ex illo tempore, si enumerare velis 70 annorum hebdomades vsque ad CHRISTVM, poteris inuenire. Beda sic. Septem species hebdomadis, qua Daniel propheta

vtitur,

vtitur, more quidem legis septem annis singulis computans hebdomadam, sunt solito more breuiores solarib. annis. Duodenis enim mensibus Lunæ annos singulos determinant. Emboliſmares autem menſes, qui de annis vndecim epactarum crescunt, nos lege solita tertio vel altero anno addidimus. Vbi menſes duodecim emboliſmorum impleti fuerint, ibi eos pro anno integro interserit. Et ita Angelus adest, dicens, Septuaginta (inquit) hebdomades abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super vrbem sanctam tuam, vt consummatur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & vngatur Sanctus sanctorum. Nulli dubium est, quin hæc verba CHRISTI incarnationem arguant, qui tulit peccata mundi, legem & prophetiam impleuit, & vnctus est oleo lætitiæ præ participibus suis. Et nulli dubium, quòd hebdomades 70 annorum lunarium, menſiumque 12, in vnoquoque anno post septenos annos distinctæ, 420 annos lunares absque emboliſmaribus mẽsibus insinuarint. Sed notandum est, quòd non simpliciter, sed breuiter dixit, computatas, id est breuiores solitis annis. Scito ergo (inquit) & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Hierusalem, vsque ad CHRISTVM ducem, hebdomades septem, & hebdomades 62 erunt: & rursum dicit, Ædificabitur platea & muri in angustia temporis. Esdra narrante didicimus, quòd Neemias, quum esset pincerna regis Artaxerxis, anno vigesimo eius regni, menſe Aprili, impetrauit ab eo restaurari muros Hierusalem: ipsumque opus (vt dictum est) ranta temporis angustia est actum, vt structores singuli, armis induti, vna manu pugnasse, altera muros reparare, narretur. Ab hoc tempore, id est ab anno vigesimo Artaxerxis vsque ad CHRISTVM, hebdomades 70 computatas, id est annos duodenorum mensium lunarium 390, qui sunt solares anni 475: siquidem Persæ à prefato anno 20 Artaxerxis vsque ad mortem Darij Arsamis filij, regnarunt annis 116. Exhinc Macedones vsque ad mortem Cleopatræ, id est in annum 15 Octauiani Cæsaris, annis 300. Inde Romani ad 17 annum Tiberij, summam rerum potestatem quam Græci monarchiam vocant, tenuerunt annis 59: qui sunt simul 475, & continentur cyclis decennoualibus 25. Decies nonies enim viceni & quini, fiunt 475 anni. Et quòd singulis circulis emboliſmi 7 accrescunt: multiplica 25 per 7, fiunt 175 menſes lunares, qui sunt emboliſmi menſes annorum 475. Si autem vis scire, quot annos menſes lunares faciunt, partire 175 menſes per 12, duodeni menſes decies, & duodeni quater, id est 148 anni, sunt 14, & remanent menſes 7. His adde annos 475, fiunt 489. Adde menſes 7 suprà, partemque anni 18 Tiberij, quo passus est Dominus: & fiunt ab anno 20 Artaxerxis vsque ad passionem Domini, hebdomades 70 abbreuiatæ, id est anni lunares 490. Ad eius verò baptiſma, quãdo vnctus est Sanctus sanctorum à Spiritu sancto in specie columbæ, non solùm hebdomadæ 7 & 62 cõpletæ sunt, sed & pars 70 hebdomadis iã inchoatę præteriit. Et post hebdomades (inquit) septẽ & sexaginta duas occidetur CHRISTVS, & non erit eius populus qui eum negaturus est. Non statim post 7 & post 62, sed in fine 70 hebdomadis occisus est. Quam hebdomadam ideo separauit à cæteris, quia de ea plura erat relaturus. Nam in ea CHRISTVS crucifixus est, & negatus à Iudæis, non solùm tempore passionis, sed etiam à prædicatione Ioannis. Quod autem sequitur, Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit populum cum duce venturo, & finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio, hoc non ad 70 hebdomades pertinet. Prædictum est enim, quòd hebdomadæ 70 ad CHRISTI vsq; ducatum pertingerent: sed Scriptura prędicto aduentu & passione CHRISTI, quid etiam post hoc populo neganti eueniret, ostendit. Ducem enim venturum dicit, qui anno 40 passionis cum populo Romano ciuitatem & sanctuarium dissipauit, vt lapis supra lapidem non remaneret. Deinde ad exponendam hebdomadam quam omiserat, redit. Confirmabit autem pactum multis hebdomas vna, id est ipsa nouissima, in qua vel Iohannes baptizat, vel dominus & Apostoli prædicando multos ad fidem conuerterunt, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium. Dimidium hebdomadis huius, annus 15 Tiberij erat: quando inchoato CHRISTI baptiſmate, hostiarum purificatio fidelib. paulatim vilescere cœpit. Item quod sequitur, Et in templo erit abominatio desolationis, & vsque ad con-

ſummationem & finem perſeuerabit deſolatio, ad ſequentia tempora reſpicit, cuius prophetiæ veritatem, & hiſtoria veterum & noſtrorum, hodieque temporum teſtatur euentus. Sciendum eſt, quòd Aphricanus curſum hebdomadarũ, quem nos in annum 17, vel in 18 Tiberij Cæſaris quo Dominum paſſum credimus, iuxta Chronicum Euſebij perduximus, ab eodem 20 anno Artaxerxis, quo & nos incipimus, anno 15 Tiberij, quo eum paſſum credit; putat eſſe completum, ponens annos regni Perſarum 115, Macedonum 30, Romanorum 40. Hæc Beda.

De hac igitur ſumma 475, ab anno 20 Artaxerxis vſque ad paſſionem Domini, deme annos 80, quos à præfato vſque ad Aſſuerum Hieronymus numerauit: & tunc cum anno 7 menſium Sogdiani, & 3 menſium Iulij Cæſaris, qui hic non numerantur, & cum 18 Tiberij, 395: iunges iſtis 395 annis, à prima olympiade vſque in poſtremum Aſſueri (vt Hieronymus tractat) fiunt anni 714, vſque in paſſionem, id eſt olympiades 190. Dimiſſis item 33 annis de hac ſumma, fiunt vſque ad natiuitatem Domini ab olympiade prima, anni 760, id eſt olympiades 190. A Dauid vſque ad olympiadem primam, ſunt anni 302. Ab olympiade prima vſque ad captiuitatem & combuſtionẽ templi, anni ſunt 171, & menſes 6. Hoc modo Ioatham annos 16.

22. Achaz, annos 16.

61. Ezechias, 29.

116. Manaſſes, 55.

118. Amon, 2.

149. Ioſias, 31. & Ioatham, à 4 calendis Ianuariis, quo Dauid obiit, regnauit menſibus 3, vſque ad calendas Apriles.

140. Eliachim, 11. Iechonias menſibus 3, & diebus 10, vſque ad menſem Iulij. Sedechias, annis 11. In anno igitur primo Cyri, annus 30 deſolationis templi impletus eſt, & in medio 8 anni Cambyſis impletus eſt annus 66. Adde menſes 7 ſuprà, ad dimidium annũ Cambyſis, vel ad Magos, fit annus vſque ad calendas Apriles, hoc eſt vſque ad annum primum Darij. In anno ergo ſecundo Darij (ſicut dixit Hieronymus) id eſt in Auguſto, annus ſeptuageſimus captiuitatis impletus eſt.

35. Darius, 36.

55. Xerxes, annos viginti. Artabanus, menſes 7, vſque ad calendas Nouembres.

95. Artaxerxes, filius Lagi, 40. Xerxes, menſes 2, vſque ad calendas Ianuarij.

96. Poſt quem Sogdianus, menſes 7, vſque ad calendas Auguſti. Adde menſes 7 Artabani, & 2 menſes Xerxis, fit annus, & menſes 4.

115. Darius nothus, 19.

155. Aſſuerus, 40.

181. Ochus, 26.

185. Artaxerxes, 4.

191. Darius, 6.

197. Alexander, 6.

237. Ptolemæus filius Lagi, 40.

275. Ptolemæus Philippus, 38.

301. Poſt eum Philopator, 26.

318. Poſt Philopatorem, 17.

342. Poſt Epiphanem, 24.

377. Poſt Philometorem, 35.

406. Poſt Euergetem, 29.

423. Poſt Phyſcon, 17.

433. Poſt Alexandrum, 10.

441. Ptolemæus, qui Amrem fuerat dictus, annos 8.

471. Poſt Dionyſium, 30.

473. Cleopatra, 2.

478. C. Iulius, annos 4, menſes 6, vſque ad calendas Martias, adde menſes 5, antè fiunt menſes 10.

519. Octauianus Auguſtus, 41, vſque in annum in quo natus eſt Dominus, & meſe Martio incipit annus 42. His annis 519, adde annos 70 captiuitatis, fiunt anni 589 vſque ad annum natiuitatis. Hi ſunt anni quintæ ætatis, id eſt olympiadis 147, atque vnus annus. Adde etiam his 171 annum à prima olympiade vſque ad captiuitatem, qui ſunt olympiades 43, minus menſibus 7, fiunt anni 761, olympiades 190, vſque ad ſolſtitium brumale, in parte 12 Capricorni: in qua Græci incipiunt annum etiam cum olympiade, vt putatur: & Dominus natus eſt in fine anni 44 Octauiani Cæſaris, in principio olympiadis 191, iuxta veritatem Hebraicam: ad Aprilem autem ante natiuitatem Domini, ſecundum ſupputationem annorũ, de eadem ipſa ſumma, à prima olympiade, deme 20 annos, id eſt 17 Ioatham, & 4 Achaz, id eſt olympiades 5, fiunt à condita Vrbe vſque ad annum natiuitatis Domini, anni 740, vſque ad paſſionis annum, ab olympiade prima ſunt 794, id eſt olympiades 198, & anni 2.

Anni mũdi,	*Anni Art.*	
3750	21	Athenienſes & Lacedęmonij fœdus 30 annorum ineunt. Herodotus, quum Athenis libros ſuos corã Senatu legiſſet, honoratus eſt.
3751	22	Meliſſus phyſicus circa hoc tempus agnoſcitur.
3752	23	Euripides tragœdiarum ſcriptor clarus cognoſcitur, & Pythagoras ſophiſta, cuius libros decreto publico Athenienſes combuſſerunt.
3753	24	Anno Vrbis 310. Fidenates contra Romanos rebellant.
3754	25	Phidias eburneam Mineruam fecit.
3755	26	Theætetus mathematicus agnoſcitur.
3756	27	
3757	28	Ariſtophanes clarus habetur, & Sophocles poëta tragicus. Gens Campanorum in Italia conſtituta.
3758	29	Demetrius Abderites, Empedocles, & Hippocrates medicus,
3759	30	Gorgias, Hippias, Prodicus, Zeno, & Parmenides, philoſophi inſignes habentur.
3760	31	Socrates plurimo ſermone celebratur. Macedonũ 11, Archelaus, regnauit annis 24.
3761	32	Neemiam qui muros Hieruſalem conſtruxit, conſummaſſe opus 32 anno Artaxerxis Perſarum, Eſdras memorat. Si quis autem ab hoc tempore 70 hebdomades à Daniele ſcriptas numeret, quę faciunt 490, reperiet eas in regno Neronis expletas: ſub quo obſeſſa eſt Hieruſalem, capta autem 2 poſtea Veſpaſiani anno.
3762	33	Initium belli Peloponneſiaci circa hoc tempus.
3763	34	Anno Vrbis 320. Bacchylides carminum ſcriptor agnoſcitur.
3764	35	Athenienſes peſtilentia graui laborant.
3765	36	Thucydides agnoſcitur. Pericles moritur.
3766	37	Eupolis & Ariſtophanes, ſcriptores Comœdiarum, tunc agnoſcuntur.
3767	38	Ex Ætna monte ignis vehemens erupit.
3768	39	Apud Locros Atalante terræmotu ſciſſa, inſula facta eſt.
3769	40	Plato naſcitur.

XERXES, 11.

PErſarum 8, Xerxes, menſibus duobus regnauit, hoc eſt vſque ad calendas Ianuarias.

3770	0	

SOGDIANVS.

PErſarum 9, Sogdianus, regnauit menſibus 7, hoc eſt vſque ad calendas Auguſti. His adde menſes 7 Artabani, fit annus, & menſes 5.

DARIVS, 11.

PErſarum 10, Darius Nothus, regnauit annis 19.

Anni mũdi,	*Anni Darÿ,*	
3771	1	Lacedæmones & Athenienſes fœdus percutiunt.
3772	2	Eudoxus Cnidius clarus hoc tempore habetur.
3773	3	Anno Vrbis 330.
3774	4	Lacedæmonij Heracliam vrbem condiderunt.
3775	5	Clades, quæ Athenienſibus accidit in Sicilia.
3776	6	
3777	7	
3778	8	Ægyptus à Perſarũ imperio defecit.
3779	9	Amaxi° Stactis regnauit annis ſex.
3780	10	Alcibiades profugus abiit ad Tiſſaphernem.
3781	11	Romæ rurſum Conſules creati fuerunt.
3782	12	L. Horatius, M. Horatius. Macedonum 12, Crœſus, annis tribus. Eubœa ab Athenienſium ſocietate diſceſſit.
3783	13	Anno Vrbis 340. Sp. Herminius, T. Virginius.
3784	14	M. Geganius, C. Iulius.
3785	15	T. Quintius 4, Agrippa Furius. Dynaſtia Ægyptiorum 28, Nephetites, annis 6. Euripides apud Archelaum, & Sophocles Athenis moritur. Dionyſius in Sicilia tyrannidem exercet.
3786	16	M. Genutius Augurinus, P. Curiatius Philo.
3787	17	L. Papyrius Mugillanus, L. Sempronius Atratinus.
3788	18	M. Geganius Macerinus 2, T. Quintius Capitolinus.
3789	19	M. Fabius, Poſthumius Ebutius Helua.

MNEMON.

PErſarum 11, Artaxerxes, qui cogno-

minatus est Mnemon, Darij Hystaspis filius, annis 40. Sub hoc rege videtur mihi historia quæ in libro Esther continetur, expleta. Ipse quippe est, qui ab Hebræis Assuerus, & à Septuaginta seniorib. Græcè Artaxerxes vocatur.

Anni mũdi,	*Anni Mne.*	
3790	1	C. Furius, M. Papyrius. Macedonum 13, Archelaus, annis 4.
3791	2	Proculus Geganius, L. Menenius Lanatus.
3792	3	T. Quintius 6, Agrippa Menenius Lanatus.
3793	4	Anno vrbis 350. M. Geganius, L. Sergius. Dionysius tyrannidem exercet. Athenienses sustinent tyrannidem. Isocrates rhetor agnoscitur. Macedonum 14, Amyntas, anno 1. Ægyptiorũ, Achoris, annis 12.
3794	5	L. Papyrius, M. Cornelius. Macedonum 15, Pausanias, anno 1.
3795	6	C. Iulius, L. Virginius. Alcibiadem Pharnabasus interfecit. Tyranni Athenis oppressi. Cyri regis ascensus, de quo scribit Xenophõ. Macedonum 16, Amyntas 2, annis 6.
3796	7	C. Iulius 2, L. Virginius 2. Athenienses 24 literis vti cœperunt, quum antea 16 tantùm literas haberent.
3797	8	T. Quintius, Cn. Iulius. Socrates venenum bibit.
3798	9	L. Papyrius 2, L. Iulius. Templum Ephesinum denuo incensum. Socratici clari habentur.
3799	10	L. Sergius 2, Hostiꝰ Lucretius. Diogenes Cynicus agnoscitur.
3800	11	A. Cornelius, T. Quintius 2. Speusippus insignis habetur.
3801	12	C. Seruilius, L. Papyrius. Dionysius in tyrannide perseuerat.
3802	13	C. Sempronius, Q. Fabius. Macedonum 17, Argæus, anno 1.
3803	14	Anno Vrbis 360. A. Cornelius, L. Furius. Eudoxus astrologus agnoscitur.
3804	15	Q. Fabius, C. Furiꝰ. Macedonum 18, Amyntas 3, annis 18.
3805	16	M. Papyrius, C. Nautius. Galli Senones Romam inuaserunt, excepto capitolio. Plato philosophus agnoscitur.
3806	17	M. Æmylius, C. Valerius. Ægyptiorum, Pammutes, anno 1.
3807	18	Cn. Cornelius, L. Furius. Ægyptiorum, Nepherites mensibus quatuor.
3808	19	L. Lucretius, Ser. Sulpicius. Ægyptiorum, Nectanabus annis regnauit 18.
3809	20	L. Valerius, M. Manlius.
3810	21	His cõsulibus, post Vrbem captam redeũtes
3811	22	Gallos dux Romanus
3812	23	nomine Camillus extinxit: de quibus triumphãs in Vrbe, quasi & ipse patriæ conditor, Romulus meruit nuncupari. Tunc dignitates mutatæ sunt, & in loco Consulum per annos 17, tribuni militares fuerunt. Quibus ob insolentiam regiminis, per annos 4 potestas Consulum Tribunorumque cessauit. Deinde rursus tribus annis per Tribunos militantes est administrata respublica. Post annos 24 reuersa est dignitas consularis.
3813	24	Anno Vrbis 370.
3814	25	Magno terræmotu Elice & Bura Peloponnesi
3815	26	vrbes absorptæ sunt.
3816	27	Prænestini à Romanis
3817	28	victi apud flumen Alliã, per Quintium Cincinnatum. Esther historia scribitur, teste Hieronymo.
3818	29	Athenienses, principes Græciæ facti.
3819	30	Socrates rhetor.
3820	31	Plato & Xenophon, nec
3821	32	non & alij Socratici, clari habentur.
3822	33	Macedonum 19, Alexander, anno vno.
3823	34	Anno Vrbis 380. Ma-
3824	35	cedonum 20, Ptolemæus Alorites, Alexandri interfector, annis quatuor regnauit.
3825	36	Ægyptiorum, Theõ regnauit annis duobus.
3826	37	Hic cessauit potestas Tribunorum simul & Consulum per annos 4, testante Cassiodoro. Dionysius rex Siciliæ 18 anno moritur. Post Dionysium regem Siciliæ iunior Dionysius regnum inuadit.
3827	38	Theo rex Ægypti fugit in Arabiam. Post quem Perdiccas annis regnauit sex.
3828	39	Aristoteles 18 annum ætatis gerens, Platonis auditor fuit. Dynastia 30

stia 30 Ægyptiorum, Nectanebus, annis octodecim.

Anni mũdi,	*Anni Mne.*	
3829	40	Hucusque à Phacea rege Israel, sub quo Salmanassar multa millia populi vastauit, tractat Hieronymus captiuitatem decem tribuum Israel annis 390 super prophetam Ezechielem.

OCHVS.

PErsarum 12, Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Ochi,*	
3830	1	Hic iterum administrata est a Tribunis respublica per 3 annos. Tempore Ochi immensa per continuum biẽnium Romanos pestis afflixit: sequentiq; anno sequutum est satis triste prodigium, siquidem in medio vrbis Romæ terra dissiliit, vastoq; prærupto hiantia subitò patuerunt inferna. Quod quum diutius ita maneret, terroremq; cunctis incuteret; tandem interpretãtibus auspicibus, quòd noui hominis sepulturam expectaret, M. Curtius eques Romanus sese in id barathrũ armatus proiecit: sicq; conclusum est.
3831	2	Alexander Pheræus.
3832	3	Camillus Gallos qui bellum Romanis intulerant, superat.
3833	4	Anno Vrbis 390. Hic reuersa est dignitas iterum consularis. Macedonum 21, Philippus, annis 26.
3834	5	Æmylius Mamercus, & L. Sextius, primus ex plebe consul.
3835	6	Q. Seruilius, L. Genutius. Demosthenes orator agnoscitur.
3836	7	C. Sulpicius Peticus, C. Licinius Stolo Caluus.
3837	8	C. Genutius, L. Æmylius. Ochus, apodasmo Iudæorum capta, in Hyrcaniam accolas translatos iuxta mare Caspium collocauit.
3838	9	Q. Seruilius Hala 2, L. Genutius Auentinensis.
3839	10	C. Sulpicius 2, C. Licinius 2. Dionysius Sicilia pellitur.
3840	11	M. Fabius 5, C. Petilius. Alexander Philippi & Olympiadis filius nascitur.
3841	12	M. Popilius 2, & Cn. Manlius. Dionysius Syracusis interficitur.
3842	13	C. Fabius, C. Plautius. Hipparinus Dionysij filius Syracusis tyrannidem exercet.

Anni mũdi,	*Anni Ochi,*	
3843	14	Anno Vrbis 400. Caius Marcius, Cn. Manlius. Herinna poetrix agnoscitur. Ochus rex Ægyptum tenuit:
3844	15	M. Fabius 2, M. Popilius Lenas 2. Nectanabo in Æthiopiam pulso, in quo Ægyptiorum regnum destructum est.
3845	16	C. Sulpicius 3, M. Valerius Publicola.
3846	17	M. Fabius 3, T. Quintius. Ochus Sidonem subuertit, & Ægyptum suo iunxit imperio.
3847	18	C. Sulpicius, M. Valerius. Demosthenes orator omnium rumore celebratur.
3848	19	P. Valerius, C. Marcius. Romani Gallos superant. Dionysius Corinthum sub fœdere nauigauit.
3849	20	C. Sulpicius, T. Quintius. Plato moritur, post quem academiam Speusippus tenuit.
3850	21	M. Popilius 3, L. Cornelius. Romani quum Samnitas duobus præliis cæcidissent, vniuersos confines suos qui à societate discesserant, in ditionem primam redigunt.
3851	22	L. Furius Camillus, Appius Claudius Crassus.
3852	23	M. Valerius Publicola, M. Popilius Lenas 4.
3853	24	Anno Vrbis 410. T. Manlius, C. Plautius. Dionysius è Corintho expulsus.
3854	25	M. Valerius, C. Petilius. Descriptione Romæ facta, inuenta sunt ciuium 160000.
3855	26	M. Fabi°, Ser. Sulpicius.

ARSAMES.

PErsarum 13, Arses vel Arsames, Ochi filius, regnauit annis 4.

Anni mũdi,	*Anni Arſ.*	
3856	1	C. Marcius 3, T. Manlius 2. Iudæorum pontifex maximus Iaddus clarus habetur.
3857	2	M. Valerius 3, A. Cornelius. Speusippus moritur, cui successit Xenocrates.
3858	3	Q. Seruilius 3, C. Marcius Rutilius 4.
3859	4	L. Æmylius, C. Plautius 2. Macedonum 22, Alexander, Philippi filius, annis 12, mensibus 6.

DARIVS III.

PErsarum 14, Darius Arsamis filius, regnauit annis 6.

Anni mũdi,	*Anni Dar.*	
3860	1	T. Manlius 3, P. Decius. Manasses frater Iaddi pontificis Iudæorum templum in monte Garizim constituit.
3861	2	T. Æmylius, Q. Publilius. Alexãder aduersus Illyricos & Thraces feliciter dimicãs, subuersis Thebis, in Persas arma corripuit, & apud Granicum flumen, regis ducibus oppressis, vrbem Sardis capit.
3862	3	L. Furius 2, C. Menius. His cõsulibus, rostra nauium de Antiatibus in foro fixa sunt. Romanorum consul Manlius Torquatus filium suum, quia contra imperium in hostes pugnauerat, virgis cæsum securi percussit, teste Cassiodoro.
3863	4	Anno Vrbis 420. C. Sulpicius, P. Ælius. Alexander capta Tyro Iudæam inuadit, à qua fauorabiliter exceptus Deo victimas immolat, & pontificem templi honoribus plurimis prosequitur, Andromacho locorũ custode dimisso, quem postea Samaritani interfecerunt: ob quæ ab Ægypto reuersus, Alexander Magnus eos suppliciis affecit: & vrbem eorum captam, Macedonibus inhabitandam tradidit.
3864	5	L. Papyri⁹ Crassus, Cæso Duillius Helua.
3865	6	M. Valerius 4, M. Attilius. Alexandria in Ægypto condita. Latini à Romanis perdomiti sunt. Alexander Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo regnum Persarum destructum est, quod stetit annis 231 à vigesimo anno Artaxerxis, id est post 25 annum. Persæ regnauerunt hucusque annis 116.

ALEXANDER.

PErsarum 15, Alexander regnauit in anno 7 regni sui super Asiam, 6 annis post mortem Darij, nam antea 6, & cenet omnia 12 annis.

Anni mũdi,	*Anni Alex.*	
3866	1	T. Veturius. Sp. Posthumius. Anaximenes & Epicurus clari habentur.
3867	2	L. Cornelius, Cn. Domitius. His consulibus, pax cum Alexandro rege Epiri facta est. Alexander Hyrcanos & Mardos capit, reuertensq; in Ammone condidit Parætonium.
3868	3	T. Valerius, M. Claudius. Alexander Ornim petram capit.
3869	4	L. Papyrius 2, L. Plautius. Bellum Alexandri in India aduersum Porum & Taxilem. Harpalus fugit in Asiam, vt multi putant.
3870	5	L. Æmylius, C. Plautius. Romani Samnitas subigunt, & colonias deducunt. Alexandri tempore luna defecit in Arabia, hora noctis 2.
3871	6	P. Cornelius, P. Plautius. Alexander vsque Oceanum victoriis potius quàm bellis peruenit: ad Babylonem reuersus, 32 vitę anno, regni autem 12, veneni haustu obiit. Post quem translato ii multos imperio, Ægyptum Ptolemæus Lagi filius tenuit; Macedonas Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis 7; Syriam & Babyloniam, & omnia regna Orientis, Seleucus Nicanor; Asiæ regnauit Antigonus: qui apud Danielẽ per quatuor hirci cornua quæ arietem conterebant, designantur.

PTOLEMÆVS.

AEgyptiorum primus, regnauit Ptolemæus, Lagi filius, annis 40. Macedonibus regnauit Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis septem.

Anni mũdi,	*Anni Ptol.*	
3872	1	L. Cornelius, Q. Publilius 2. Appius Claudius Romæ clarus habetur, qui Aquam Claudiam induxit, & viam Appiam strauit. Lydiam, Thraciam & Hellespontum Lysimachus tenuit. Macedonum duces in seditionem versi. Agathocles Syracusis tyrannidem exercet.
3873	2	Anno Vrbis 430. L. Papyrius, C. Petilius 3. His consulibus, Alexandria in Ægypto condita. Lamiacum bellum motum. Perdicca contra Ægyptum dimicat.
3874	3	L. Furius 3, D. Iunius. Ptolemęus Lagi filius, Hierosolymis & Iudæa in ditionem suam redactis, plurimos captiuorum in Ægyptum transtulit.

3875

Anni mũdi,	*Anni Ptol.*	
3875	4	C. Sulpicius, Q. Ælius. Iudæorum pontifex maximus, Onias Iaddi filius, clarus habetur. Menãder primam fabulam docens superat. Theophrastus philosophus agnoscitur, qui ob diuinitatem loquendi (vt ait Cicero) nomen accepit. ¶ Primus Asiæ regnauit Antigonus annis octodecim.
3876	5	Q. Fabius, L. Fuluius. Demetrius Phalereus habetur illustris hoc tempore.
3877	6	T. Veturius 2, Sp. Posthumius 2. Romanos Samnitæ diutissimè contra se pugnantes, captis ambobus consulibus, ad extremam seruitutem per annum subigunt.
3878	7	L. Papyrius 2, Q. Publilius 3. His cõsulibus, (teste Orosio) Romani duce Papyrio consule Samnitas bello vicerunt, captoq; eorum duce seruitutis iugum abiecerunt. Macedonum 24, Cassander, annis nouemdecim.
3879	8	L. Papyrius cursor 3, Q. Ælius Cæritanus 2.
3880	9	M. Follius, L. Plautius 2. Romani Marsos, Vmbros, & Pelignos superant. Romani colonias deducunt. Lysimachia in Thracia condita.
3881	10	Q. Æmylius, C. Iunius. Cyprum Ptolemæus inuasit. Theodorus atheus philosophus Athenis cognoscitur.
3882	11	Sp. Naucius Rutilius, M. Popilius Lenas.
3883	12	Anno Vrbis 440. L. Papyrius 4, Q. Publilius 4. Demetrius Phalereus ad Ptolemæum veniens impetrauit, vt cum Athenienſibus demum in gratiam rediret.
3884	13	C. Sulpicius, M. Petilius. Syriæ, & Babylonis, & superiorum locorum populos regnauit Seleucus Nicanor, annis 32.
3885	14	L. Papyrius 5, C. Iunius. Machabæorum Hebræa historia. Hinc Græcorum supputant regnum: verùm hi libri inter diuinas Scripturas non recipiuntur.
3886	15	M. Valerius, P. Decius. His consulibus, per Appium Claudium censorem via facta, & aqua inde ducta est, quæ ipsius nomine nuncupatur, teste Cassiodoro.
3887	16	Q. Æmylius Barbula 2, C. Iunius Brutus 3.
3888	17	Q. Fabius Rutilianus 2, C. Marcius Rutilius.
3889	18	Q. Fabius Rutilianus 3, P. Decius Mus 2.
3890	19	Appius Claudius Crassus, L. Volumnius Flamma.
3891	20	P. Cornelius, Q. Marcius. His consulibus, viæ per agros publicæ factæ. Seleucus Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Apameam, Edessenam, Berrhœã, & Pellam, vrbes hoc tempore condidit.
3892	21	L. Posthumius Megellus, T. Minutius Augurinus.
3893	22	Anno Vrbis 450. P. Sulpicius, P. Sempronius.
3894	23	Ser. Cornelius, L. Genutius. His cõsulibus, Seleucus Antiochiam 12 anno regni sui extruxit.
3895	24	C. Æmylius, M. Liuius. Seleucus Babyloniam obtinuit.
3896	25	M. Valeri⁹, Q. Apulcius. ¶ Asiæ, 2 Demetrius, qui & Poliorcetes, annis 17. Iudæorum pontifex maximus, Simon Oniæ filius, clarus habetur: cui cognomentum Iusto fuit propter sollicitam in Deum religionem, & in ciues pronam clementiam.
3897	26	T. Manlius Torquatus, & M. Fuluius.
3898	27	L. Cornelius, Cn. Fuluius. Macedonum, filius Cassander annis quatuor regnauit.
3899	28	Q. Fabius 4. P. Decius. Demetrius rex Asiæ cognomento Poliorcetes Samaritanorum vrbem vastat, quam Perdiccas antea construxerat.
3900	29	Appius Claudius 2, L. Volumnius Flamma 2.
3901	30	Q. Fabius 5, P. Decius, Censu Romę agitato inuenta sunt ciuium Romanorum 240000.
3902	31	L. Posthumius 2, M. Attilius. Legati Alexandrini à Ptolemæo primùm Romam missi amicitiam impetrauerunt. Macedonum, Demetrius annis sex regnauit.
3903	32	Anno Vrbis 460. L. Papyrius, Sp. Caruilius. Menander comicus moritur.
3904	33	Q. Fabius. D. Iuni⁹. Ro-

mani Gallos Tyrrhenosq; ſuperant, & Sabinorum terra diuiditur.

Anni mũdi,	*Anni Ptol.*
3905	34

Dolabella & Domitius. Lucani, Brutij, Samnites quoq; cum Hetruſcis & Senonibus Gallis ſocietatem ineunt contra Romanos bellantes. Tunc etiam à Gallis in bello Cæcilius prætor cum exercitu oppreſſus interiit: ſeptem prætera tribuni, multiq; nobiles trucidati, & 18000 militum Romanorum occiſa ſunt: eotis penè opibus ſuis Roma detrita eſt.

| 3906 | 35 | L. Poſthumius, C. Iunius. Seleucus in eas vrbes quas extruxerat, Iudæos transfert, ius eis ciuium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.

| 3907 | 36 | P. Cornelius Rufinus, M. Curius Dentatus.

| 3908 | 37 | M. Valerius, Q. Cæditius. Iudæorum pontifex Eleazarus frater Simonis ſuſcepit templi miniſterium, filio Simonis Onia paruo derelicto. Macedonum, Pyrrhus annis 7, menſibus ſex.

| 3909 | 38 | Q. Marcius 2, P. Cornelius 2. Seleucus, in Sicilia capto Demetrio, Syriæ & Aſiæ pariter imperauit. Macedonum, Lyſimachus annis quinque regnauit.

| 3910 | 39 | M. Marcellus, C. Naucius. Serapis ingreſſus eſt Alexandriam vrbem.

| 3911 | 40 | M. Valerius, C. Ælius. Condita à Romanis Ariminum & Beneuentum.

Philadelphvs.

AEgyptiorum 2, Ptolemæus Philadelphus, regnauit annis 38.

Anni mũdi,	*Anni Phil.*
3912	1

C. Claudius, M. Æmylius. Soſtratus Cnidius Pharum in Alexandria conſtruxit. Antigonus cognomento Gonatas Lacedæmonem obtinuit. Romani Crotonem capiunt. Demetrius ſeipſum Seleuco tradidit.

| 3913 | 2 | Anno Vrb. 470. C. Seruilius, L. Cęcilius. Is Ptolemæus Philadelphus Iudæos qui in Ægypto erant, liberos eſſe permiſit: vaſa Eleazaro pontifici Hieroſolymorum votiua tranſmittens, diuinas Scripturas in Græcam vocem ex Hebræa lingua per Septuaginta interpretes transferri curauit, quas in Alexandrina bibliotheca habuit, quam ex omni genere literarum cõparauerat. Macedonũ, Ptolemęus cognomẽto Ceraunus, anno 1. Meleagrus, menſib. 2. Antipater, dies quadragintaquinque. Poſt quem Soſthenes, annis 2.

Anni mũdi,	*Anni Phil.*
3914	3

P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Caluus.

| 3915 | 4 | C. Fabricius, Q. Æmylius. Tantæ autem potentiæ fuiſſe narratur Ptolemæus Philadelphus, vt Ptolemęum patrem vinceret. Narrant enim hiſtoriæ, eum habuiſſe peditum 200000, equitum 20000, curruum 2000, elephantes quos primùm adduxit ex Æthiopia, 400, & his ſimilia.

Syriæ & Aſiæ poſt Seleucum regnauit Antiochus Soter, annis nouemdecim.

| 3916 | 5 | L. Æmylius Barbula, Q. Marcius Philippus.

| 3917 | 6 | P. Valerius, T. Coruncanus. Antigonus Gonatas annis triginta ſex regit Macedonas.

| 3918 | 7 | P. Sulpicius Auerrio, P. Decius Pyrrhicus.

| 3919 | 8 | C. Fabricius, Q. Æmylius 2. Vna virginum Romanarum in corruptione deprehenſa percutitur.

| 3920 | 9 | P. Cornelius Rufinus 2. C. Iunius Brutus 2.

| 3921 | 10 | Q. Fabius 2, C. Genutius. Milo Tarentum Romanis tradidit.

| 3922 | 11 | M. Curius Dentatus 2, L. Cornelius Lentulus.

| 3923 | 12 | Anno Vrbis 480. Ser. Cornelius, M. Curius 3. Romani Calabriam Meſſenamq; tenuerunt.

| 3924 | 13 | C. Fabricius 3, C. Claudius. Aratus agnoſcitur.

| 3925 | 14 | L. Papyrius 2, Sp. Caruilius. Argenteus nummus primùm in vrbe figuratur.

| 3926 | 15 | C. Quintius, L. Genutius. Polemo philoſophus moritur: poſt quem Arceſilaus & Crates clari habentur.

| 3927 | 16 | L. Genutius Clepſina 2, Cn. Cornelius Aſina.

| 3928 | 17 | P. Sẽpronius, Ap. Claudius. Romani colonias deduxerunt.

| 3929 | 18 | M. Attilius, L. Iuli⁹. Romanis multæ vrbes in Sicilia iunctæ.

3930

Anni mũdi,	*Anni Phil.*
3930	19

M. Fabius, Decius Iunius. Sanguis è terra, & lac de cœlo visum est manare.

| 3931 | 20 | Appius Claudius, Q. Fuluius. Romani Syracusas capiunt.

| 3932 | 21 | M. Valerius, M. Octacilius. Romæ virgo Vestalis in stupro detecta laqueo vitam explet.

| 3933 | 22 | Anno Vrb. 490. L. Posthumius, Q. Manlius 2. Zeno Stoicus moritur: post quem Cleanthes.

| 3934 | 23 | L. Valerius, L. Octacilius. Nicomedes rex Bithyniæ vrbem amplians, Nicomediam nuncupauit.

| 3935 | 24 | Cn. Cornelius, C. Duillius. ¶ Syriæ, Antiochus qui vocatur Theos, annis 15.

| 3936 | 25 | C. Aquilius, L. Cornelius. Romani Carthaginenses nauali certamine superant, & centum Libyæ vrbes capiunt.

| 3937 | 26 | C. Sulpicius Paterculus, A. Attilius Calatinus.

| 3938 | 27 | C. Cornelius Blesus, M. Attilius Serranus 2.

| 3939 | 28 | Q. Cęditius, L. Manlius. Erasistratus medicus agnoscitur.

| 3940 | 29 | M. Æmylius, Ser. Fuluius. Antigonus Athenienſibus reddit libertatem.

| 3941 | 30 | C. Cornelius, A. Attili⁹. Iudæorum pontificatum post Eleazarum auunculus eius Manasses accepit.

| 3942 | 31 | Cn. Seruilius Cæpio, C. Sempronius Blæsus.

| 3943 | 32 | Anno Vrbis 500. C. Aurelius, P. Seruilius.

| 3944 | 33 | L. Cæcilius, M. Furius. Carthaginenses nonaginta Romanorum naues in Sicilia capiunt. Asdrubal Pœnus à Furio Metello consule in fugam versus est.

| 3945 | 34 | S. Attilius Regulus, L. Manlius Volso.

| 3946 | 35 | Appius Claudius Pulcher, L. Iunius Pullus.

| 3947 | 36 | P. Seruilius 2, C. Aureli⁹ 2. Parthi à Macedonum imperio recedũt.

| 3948 | 37 | L. Lucilius, C. Fabius. Primus regnauit Arsaces, vnde & Arsacidæ dicti.

| 3949 | 38 | M. Fabius Licinius, M. Octacilius Crassus 2.

EVERGETES I.

A Egyptiorum 3, Ptolemæus Euergetes, regnauit annis 26.

Anni mũdi,	*Anni Euer.*
3950	1

M. Fabi⁹, C. Attilius. Iudęorum pontifex Onias, Simonis iusti filius, clarus habetur, qui cõsueta tributa non reddens Ptolemæo, iram eius impulit. Verùm Iosephus vir nobilis inter suos, legatus à Iudæis ad Ptolemæum missus, quum familiaritatem regis ob plurima in eum meruisset obsequia, dux Iudææ & regionum finitimarum constituitur.

¶ Syriæ, Seleucus Gallinicus, annis 20.

| 3951 | 2 | A. Manlius Atticus, C. Sempronius Blæsus 2.

| 3952 | 3 | C. Fundanus, C. Sulpicius. Censu Romæ agitato inuenta sunt hominum 260000.

| 3953 | 4 | Anno Vrbis 510. C. Luctatius, A. Posthumius. Romæ templum Vestæ incensum.

| 3954 | 5 | Q. Luctatius, A. Manlius 2. Macedonum, Demetrius annis 10.

| 3955 | 6 | C. Claudius Cento, M. Sempronius. Tarenti nascitur Q. Ennius poëta, qui à Catone quęstore Romę translatus habitauit.

| 3956 | 7 | C. Manlius, Q. Valerius. His autem consulibus, ludis Romanis primùm tragœdia & comœdia data, teste Cassiodoro.

| 3957 | 8 | T. Sempronius Gracchus, P. Cornelius Falco.

| 3958 | 9 | L. Cornelius, Q. Fuluius. Bellum Ligusticum.

| 3959 | 10 | C. Licinius, P. Cornelius. Portenta magna fuerunt.

| 3960 | 11 | T. Manlius, C. Attilius 2. Templum Iani Romæ clausum fuit.

| 3961 | 12 | L. Posthumius, Sp. Caruilius. Virgo Vestalis à seruo corrupta se manu interemit.

| 3962 | 13 | Q. Fabius Max. Verrucosus, & M. Pomponius Matho.

| 3963 | 14 | Anno Vrbis 520. M. Lepidus, M. Oblitus. Iudæorum pontifex Simon Oniæ filius clarus habetur: sub quo Iesus filius Sirach Sapientiæ librum composuit, quem vocant Parœneton: ibi Simonis in eo fecit mentionem.

| 3964 | 15 | C. Papyrius, M. Pomponius. Macedonum, Antigonus annis quindecim regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Euer.*	
3965	16	M.Pomponius 2,C.Papyrius. In anno 15 Ptolemæi Euergetis, Dominica natiuitas ſecundum Hebræos prouenit: ſed anni 3952 à capite mundi, hoc eſt in 15 calendis Aprilis,vſque ad natiuitatem Domini iuxta Hebræos ſupputantur.Hæc Beda.
3966	17	M. Æmylius,M.Iunius. His conſulibus,Amilcar Hannibalis pater, in Hiſpania bellum Romanis parãs, occiſus eſt: qui ſolebat dicere,ſe quatuor filios contra prælium velut catulos leoninos educare, teſte Caſſiodoro ſenatore.
3967	18	L. Poſthumius Albinus 2,Cn.Fuluius Centumalus.
3968	19	Q. Fabius Max. Verrucoſus 2,Sp.Cartilius.
3969	20	P. Valerius,M.Attilius. Fermè 40000 Gallorum à Romanis cæſa ſunt.
3970	21	L. Apuſtius, M. Valerius. Pontifices Gallum, Gallam, & Græcam,viuos defoderunt.
3971	22	C. Attilius, L. Æmylius. ¶ Syriæ Seleucus Ceraunus,annis 3.
4972	23	T. Manlius Torquatus 2,Q.Fuluius Flaccus 2.
3973	24	Anno Vrbis 530.C.Flaminius, P. Furius.His conſulibus,via Flaminia munita, & circus factus qui Flaminius appellatur, teſte Caſſiodoro.Caria & Rhodus ita ſunt concuſſæ terræmotu, vt coloſſus magnus rueret.
3974	25	M.Marcellus, Cn. Cornelius Scipio Caluus.
3975	26	P. Cornelius Aſina, M. Minutius Rufus. ¶ Syriæ & Aſiæ, Antiochus Magnus regnauit annis 36.

Philopator.

AEgyptiorum 4,Ptolemæus Philopator,regnauit annis 17.

Anni mũdi,	*Anni Phil.*	
3976	1	M. Liuius, L. Æmylius. Hannibal Amilcaris filius in Hiſpania bellum molitur.
3977	2	P. Cornelius, T. Sempronius. Ea quæ in tertio Machabæorum libro ſcripta ſunt, ſub hoc principe geſta referuntur.Macedonum,Philippus annis 42 regnauit.
3978	3	Cn. Seruili⁹ Geminius, C.Quintius Flaminius 2.
3979	4	L.Æmylius Paulus 2.C. Terentius Varro.Cannenſis pugna.
3980	5	T. Sempronius, Q.Maximus 3. Victi Iudæi, & 40000 armatorum ex eorum numero cæſa.
3981	6	Q.Maximus 4,M.Marcellus 2. Pœni à Maximo cæſi. Romæ virgines Veſtæ ob ſtupri reatum terra obrutæ ſunt.Marcellus Syracuſas capit.
3982	7	Q.Maximus 5,T.Gracchus 2.Eratoſthenes agnoſcitur.
3983	8	Anno vrbis 540.Q.Fuluius Flaccus 3,Appius Claudius.
3984	9	P. Sulpicius, Cn. Fuluius. Romani ſubiugant Capuam & Siciliam.
3985	10	M. Marcellus 4,M. Valerius Leuinus 2. Antiochus rex Syriæ victo Philopatore Iudæam ſibi ſociat.Leuinus cum rege Aſiæ Attalo amicitiã facit.
3986	11	Q.Fabius 5,Q. Fuluius, 4.Tarentum receptum.
3987	12	M.Marcell⁹ 5,T.Quintius.Marcellus cadit.
3988	13	C. Claudius Nero, M. Liuius Salinator, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legatos mittit.
3989	14	L. Veturius Philo, Q. Cæcilius Metellus.
3990	15	P.Scipio,P.Craſſus.Scipio multas Iberiæ vrbes recepit.
3991	16	M. Cornelius, T. Sempronius.Catonis quæſtura.
3992	17	Cn. Seruilius Cæpio, Cn.Seruilius Geminius.

Epiphanes.

AEgyptiorum 5, Ptolemæus Epiphanes,annis 24 regnauit.

Anni mũdi,	*Anni Epip.*	
3993	1	Anno Vrb. 550.M.Seruilius, T.Claudius Nero. Epiphanes Scopa principe militiæ deſtinato Iudæam capit.Næuius comicus Vticæ moritur.
3994	2	Cn. Cornelius, P.Ælius Pętus.Scipio de Carthaginenſibus triumphat.Terent.pileatus poſt currũ ſequutus.
3995	3	Ser. Sulpicius,C. Aurelius. pulſus Roma factione nobilium ac præcipuè Metelli.

3996

Anni mũdi,	*Anni Epip.*	
3996	4	L. Cornelius, P. Iulius. Plautus ex Sarsina Vmbriæ Romæ moritur, qui propter annonæ difficultatem ad molas manuarias pistori se locauerat: ibi quoties ab opere vacaret, scribere fabulas & vendere solitus erat.
3997	5	Sext. Ælius Pætus, T. Quintius. Iuxta Theram apparuit insula quæ vocatur Hieras.
3998	6	Cn. Cornelius, Q. Minucius. Antiochus Scopa superato Syriæ vrbes recepit, & Iudææ voluntate cõiungitur.
3999	7	L. Furius, M. Marcellus. Seditio seruorum compressa.
4000	8	Quarto millenario mũdi. L. Valerius, M. Porcius Cato. Lex Oppia abrogata. Romani Græcos liberos esse iusserũt, & vniuersa Iberia imperata fecit.
4001	9	P. Scipio 2, T. Sempronius. Antiochus, Iudæorum erga se cognita voluntate, magnis eos muneribus affecit, & per epistolas crebris laudibus prosequitur.
4002	10	L. Quintius Flaminius, Cn. Domitius Ænobarbus.
4003	11	Anno Vrbis 560. P. Scipio Nasica, M. Attilius. Post prælium quo in Thermophylis est victus Antiochus, hoc inter Romanos & eum tunc conuenit, vt mille talenta per annos singulos vectigalis nomine eis solueret.
4004	12	L. Cornelius Scipio Asiaticus, C. Lælius Aphricanus.
4005	13	M. Fuluius, Cn. Mãlius. Romani multas colonias deduxerunt.
4006	14	M. Messala, C. Liui⁹ Salinator. Antiochus in amicitiam Ptolemæi regressus, pacem cum eo facit, & Cleopatram filiam suam vxorem ei tradidit, ac dotis nomine Syriam, Phœnicem, Samariam, Iudæamq; concedit.
4007	15	M. Lepidus, C. Flaminius. Eumenes frater regis Attali, qui Eumeniam in Phrygia condidit, clarus habetur.
4008	16	Sp. Posthumi⁹, Q. Marcius. His cõsulibus, athletarum certamina primùm à Fuluio condita, teste Cassiodoro. Secundus liber Machabæorum apud Iudæos huius temporis gesta continet.
4009	17	Appius Claudius. M. Sempronius. T. Liuius Tragœdiarũ scriptor, Liuij Salinatoris libertus, clarus habetur.

¶ Syriæ & Asiæ Seleucus, qui & Philopator, annis 12.

Anni mũdi,	*Anni Epip.*	
4010	18	P. Claudius, L. Porcius. Quum ab Antiocho per legatos Hannibal reposceretur, cui se a Scipione victus sociauerat, ad Prusiã regem Bithyniæ transfugit.
4011	19	M. Claudius, Q. Fabius. His consulibus, Hannibal quum eum rursus per Flaminium etiã ab illo senatus repeteret, & tradẽdus esset, venenum bibit: apud Libyssam Bithyniæ sepultus est.
4012	20	L. Paulus, Cn. Bebius. Simon præpositus templi Hierosolymorum, ad Apollonium dum confugisset, multis ei muneribus repromissis, sacerdotium sibi vendicare cœpit. Quo Seleucus audito, Heliodorum mittit ad negotium peruidendum: qui quum in Iudæam peruenisset, iniquè iudicans, & multa perperàm gerens, diuinis aduersum se signis deterretur, & ad Seleucum reuertitur.
4013	21	Anno vrbis 570. P. Cornelius Lentulus, M. Bebius.
4014	22	A. Posthumius Albinus, Calphurnius Piso.
4015	23	L. Manlius, Q. Fuluius. Onias sacerdos curauit vt Simon profugus fieret.
4016	24	M. Manlius, M. Iunius. Hyrcanus Iosephi ducis Iudææ filius, quũ ad Ptolemæum perrexisset, honorificè ab eo receptus est: verùm fratres eius seditione contra eum mota, magnarum calamitatum Iudææ genti causa extiterunt.

PHILOMETOR.

AEgyptiorum 6, Ptolemæus Philometor, annis regnauit 35.

Anni mũdi,	*Anni Phil.*	
4017	1	T. Sempronio, C. Claudius. Statius Cæcilius comœdiarum scriptor clarus habetur, qui Gallus fuit, & Ennio familiaris: & anno post Ennij mortem ipse quoque interiit.
4018	2	Cn. Cornelius Scipio, Q. Petilius Spado.
4019	3	M. Æmylius Lepidus, Q. Mutius Scævola.
4020	4	Sp. Posthumius, Q. Mutius. Aristobulus natione Iudæus, Peripateticus philosoph⁹ agnoscitur: qui ad Phi-

lometorem Ptolemæum explanationum commentarios in Mosem scripsit.

¶ Syriæ & Asiæ, Antiochus Epiphanes, annis 11.

Anni mũdi,	*Anni Phil.*	
4021	5	P. Posthumius, M. Popilius. Antiochus Epiphanes, quum de regione Ptolemæorum quam subitò inuaserat, Senatus præcepto recessisset, in Iudęam venit, ibique Iesu, qui & Iason, fratri Oniæ tradidit pontificatum.
4022	6	C. Popilius, P. Ælius. Bellum cum Perseo.
4023	7	Anno Vrbis 580. P. Licinius, C. Cassius. Iasone expulso Oniam cognomento Menelaum successorem ei dedit. Itaque ob sacerdotij dignitatem orta seditione inter principes, ingẽtium miseriarum semina pullulauerunt.
4024	8	C. Hostilius Mancinus, C. Attilius Serranus.
4025	9	Q. Marcius Philippus 2, Q. Seruilius Cæpio.
4026	10	L. Æmylius Paulus 2. C. Licinius Crassus.
4027	11	Q. Ælius, M. Iunius. Antiochus Epiphanes, anno 145 post regnũ Seleuci, id est regni Græcorum (vt Iosephus perhibet) die 25 mensis Casleu, id est Decembris, secundum Macedones Apellen, cepit Hierusalem, tulit 10000 captiuorum, destruxit muros: ac primùm quidem omnium eorum prouinciam ad idololatriam cõpellens, qui parere noluerant necat in sacrario. Tunc septem Machabæi cũ matre sub Antiocho isto coronati sunt martyrio, teste Hieronymo & Eusebio. Postea verò Hierosolymã ascendens, templum & vasa Dei quæ mysterio fuerant consecrata, vastat; in templo Iouis Olympij simulacrũ ponit; in Samaria super verticem mõtis Garizim Iouis peregrini delubrum ædificat, ipsis Samaritanis vt id faceret precantibus. Verùm in hoc tempore Mathathias quidam, filius Ioannis Assamonæi, & de vico Modin, aduersum Antiochi duces arma corripuit:
4028	12	M. Marcellus, C. Sulpicius. fultus auxilio filiorum, leges patrias vindicauit.
4029	13	Cn. Octauius, T. Manlius. Ennius poëta septuagenario maior, articulari morbo periit: sepultusq; in Scipionis monumento, via Appia, intra primum ab Vrbe miliarium. Quidã ossa eius ex Ianiculo translata affirmant.
4030	14	A. Manlius Torquatus, Q. Cassius Longinus.
4031	15	T. Sẽpronius Gracchus 2. M. Iuuentius Helua.
4032	16	P. Scipio Nasica, C. Marcius. Romani, interfecto Macedone, Illyrios & Galatas liberos esse iusserunt.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Eupator, annis duobus.

4033	17	Anno Vrbis 590. M. Messala, C. Fannius. Iudæorum dux Iudas, qui & Machabæus, filius Mathathiæ, Antiochi duces de Iudæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis ciuibus reddidit, olympiade 155.

¶ Syriæ & Asiæ Demetrius Soter, annis regnauit 12:

4034	18	M. Cornelius, L. Anitĩ. Menelao pontifice Iudæorum à iuniore Antiocho occiso, qui prius Iudæam Epiphani Antiocho prodiderat.

IVDAS.

Iudæorum dux Iudas annis regnauit tribus.

4035	19	Cn. Cornelius Dolabella, M. Fuluius Nobilior.
4036	20	M. Æmylius, C. Popilius 2. His consulibus metalla in Macedonia instituta.
4037	21	Sext. Iulius, L. Aurelius. Alcimus alienus à genere sacerdotali, ambitione pontificatum inuadit. Ob quod Onias filius pontificis Oniæ in Ægyptum transmigrans, in Heliopolitano pago ciuitatem nominis sui condidit, templo ad similitudinem templi patrij constructo. Alcimus verò aduersus Iudã inimicitias gerens, post non multum temporis Dei ira percussus interiit: ac sic cum omnium Iudæorum fauore, Iudæ Machabæo sacerdotium decernitur, qui dignitate susceptą, legatos Romam dirigit. Decreuit Senatus, Iudæos amicos & auxiliatores Romanorum habendos.
4038	22	L. Lentulus, C. Marcius 2. Iudas aduersum Demetrij duces inito prælio occiditur, tribus annis pontificatu gesto.
4039	23	P. Scipio 2, M. Claudius 2. Comœdiarum scriptor P. Terentius ob

ob ingenium & formam libertate donatus, in Arcadia moritur; qui primùm Andriam antequam ædilibus venderet, Cælio multùm se miranti legit.

Anni mũdi,	Anni Phil.	
4040	24	L. Posthumius, Q. Opimius. Aristarchus grammaticus tunc temporis agnoscitur.
4041	25	Q. Fuluius, T. Annius. Hi consules primò magistratum inierunt calendis Ianuarij, propter subitum Celtiberiæ bellum, teste Cassiodoro.

IONATHAS.

Iudæorum dux Ionathas, frater Iudæ, Bacchide duce Demetrij Iudæa expulso, pontificatum suscepit.

4042	26	M. Marcellus 3, L. Valerius. Pacuuius Brũdusinus tragœdiarum scriptor clarus habetur, vixitq; Romæ, qui se ad picturam exercuit, ac fabulas vendicauit; deinde Tarentum transgressus, propè nonagenarius diem obiit.
4043	27	Anno Vrbis 600. L. Lucullus, A. Posthumius.
4044	28	L. Quintius, M. Acilius. Pseudophilippus regnauit in Macedonia anno vno.
4045	29	L. Marcius, M. Manlius. Alexander Antiochi (qui Epiphanes cognominatus est) filius, Syriæ & Asiæ imperans, Ionathan corona & multis magnisq; donis prosequitur.

¶ Syriæ & Asiæ, Alexander annis 9, mensibus sex.

4046	30	Sp. Posthumius, L. Piso. Romani interfecto Pseudophilippo Macedonas tributarios faciunt.
4047	31	P. Aphricanus, C. Liuius. Samaritani & Iudæi, Alexandriæ Ptolemæo iudicante, contendunt de honoribus ex vtraque parte templo suo deferendis, & superant Iudæi.
4048	32	L. Cornelius, L. Mummius. Lucilius poëta nascitur.
4049	33	Q. Fabius Maximus, L. Hostilius. Descriptione Romæ facta, inuenta sunt hominum 222000.
4050	34	Ser. Galba, L. Aurelius. Oppius Gallos capit.
4051	35	Appius Claudius, Q. Metellus. Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur, habens à conditione sui annos 668, vt verò alij affirmant, annos 768.

EVERGETES II.

A Egyptiorum 7, Ptolemæus Euergetes, annis 29 regnauit.

Anni mũdi;	Anni Euer.	
4052	1	L. Metellus, Q. Maximus. Ionathas dux Iudæorum pariter & pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit.
4053	2	Anno Vrbis 610. Cn. Cæpio, Q. Pompeius. Alexandro filio Balæ regis Syriæ Ptolemæus filiam suam tradit vxorem.
4054	3	Q. Cæpio, C. Lælius. Numantini subuersi.
4055	4	Cn. Piso, M. Popilius. Brutus Iberiam vsque ad Oceanum subegit.

¶ Syriæ & Asiæ Demetrius, annis 3.

4056	5	P. Scipio, D. Brut⁹. Tryphon Antiochum occidit Alexandri filium. Ptolemæus Demetrio filiam suam tradit vxorem cum regno quod abstulerat Alexandro.
4057	6	M. Æmylius, C. Hostilius. Tryphon Ionatham põtificem Iudæorum interfecit, & in sacerdotium fratris Ionathæ Simon assumitur.
4058	7	P. Furius, Sex. Attilius. Tragœdiarum scriptor L. Accius clarus habetur, natus Mancino & Serrano consulibus, parentibus Tyburtinis, & seni iam Pacuuio Tarenti sua scripta recitauit: à quo fundus Accianus iuxta Pisaurum dicitur, quia illuc inter colonos fuerat ex Vrbe deductus.

SIMON.

Iudæorum dux, Simon, annis 8.

4059	8	Ser. Fului⁹, Q. Calphurnius. His consulibus, Æmilianus Scipio ad Numantinum bellum, quum candidatus non esset, consul creatur. Tryphon Syriæ regnum conatus inuadere, Antiocho filio Alexandri interfecto, ad extremum insuper & ipse moritur.

¶ Syriæ Antiochus Sedetes regnauit annis nouem.

4060	9	P. Aphricanus, C. Fuluius. Post Demetrium imperauit vniuersæ Syriæ frater eius Antiochus, qui cognominatus est Sedetes.
4061	10	C. Mutius, L. Calphurnius. Simoni Iudæorum pontifici pariter & principi, Romani & Spartiatæ, legatio-

ne eius libenter excepta, amicabilia miserunt scripta.

Anni mũdi,	*Anni Euer.*	
4062	11	P. Popilius, P. Sulpicius. Bellum ciuile ortum in Sicilia.
4063	12	Anno vrbis 620. P. Crassus, L. Valerius. Primus liber Machabæorum huius temporis historiam continet.
4064	13	Appius Claudius, M. Perpenna. Antiochus Sedetes, rex Syriæ, aduersus Iudęam arma corripiens, & Hierosolymam vallo circundãs, cùm ad conditiones pontificem Simonem compulisset, recedit, olympiade 162.
4065	14	C. Sẽpronius, M. Aquilius. Simon Iudæorum pontifex interficitur, cui succedit filius suus Ioannes.
4066	15	Cn. Octauius, T. Anniꝰ. Attalus moritur: regni sui populum Romanum instituit hæredem.
4067	16	L. Cassiꝰ, L. Cinna. Ptolemęus expulsus Ægypto. Arsaces Parthus Antiochum interfecit.

HYRCANVS.

Iudæorum rex Hyrcanus, qui & Ioannes, annis 26 regnauit.

4068	17	M. Æmilius, L. Aurelius. Serui qui in Sicilia rebellabãt, obsidionis necessitate compulsi, ad sua inuicem cadauera voranda conuersi sunt.

¶ Syriæ & Asiæ, Demetrius, annis 4.

4069	18	M. Plautius, M. Fuluius. Aruerni nobilissima Galliarum vrbs capta fuit.
4070	19	C. Cassius Lõginus, Sex. Domitius Caluinus.
4071	20	Q. Cæcilius, T. Quintiꝰ. Ioannes dux Iudæorum & põtifex, aduersum Hyrcanum bellum gerens, Hyrcani nomen accipit, & à Romanis ius amicitiæ postulans, decreto Senatus inter amicos relatus est.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Gryphus regnauit annis 12.

4072	21	Cn. Domitius, C. Fannius. Sextius oppidum ædificauit, in quo Aquæ Sextiæ in Galliis.
4073	22	Anno Vrbis 630. L. Opimius, Q. Fabius Maximus.
4074	23	P. Manlius, C. Papyrius Balbus. Gracchi interitus.
4075	24	L. Cæcilius, L. Aurelius. Narbona colonia facta.
4076	25	M. Porciꝰ Cato, Q. Marcius. Hyrcanus pontifex Iudęorum Samariam (quæ nostro tempore Sebaste vocatur) obsidione captam solo ęquauit: quam postea Herodes instaurans, Sebasten in honorem Augusti appellari voluit.

Anni mũdi,	*Anni Euer.*	
4077	26	L. Cęcilius Metellus, Q. Mutius Scævola.
4078	27	C. Licinius Geta, Q. Maximus Eburnus.
4079	28	M. Æmilius Scaurus, M. Cæcilius Metellus.
4080	29	M. Metellus, Cn. Domitius. Censores artem ludicram ex Vrbe remouerunt, præter Lacinium tibicinem cum cantore, & ludum talarium. M. Terentius Varro philosophus & poeta nascitur.

SOTER.

AEgyptiorum 8, Ptolemæus Physcon, filius Cleopatræ, qui & Soter vocatur, regnauit annis septendecim.

Anni mũdi,	*Anni Soter,*	
4081	1	M. Acilius Balbus, & C. Porcius Cato. Census actus. Censa sunt ciuium capita quadringenta quatuor millia & quadringenta triginta sex.
4082	2	C. Cæcilius, C. Papyrius Carbo. Thraces Romanis subiiciuntur. Cymbri Illyricum inuaserunt, & Carbonem vicerunt.
4083	3	Anno Vrbis 640. M. Liuius Drusus, L. Piso.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Cyzicenus annis regnauit 19.

4084	4	P. Scipio Nasica, L. Calphurnius Bestia. Antiochus Cyzicenus Grypho ciecto Syriam obtinuit: ac rursum Gryphus superato Cyziceno eandem recepit: ita ex successione regnabant aduersum sese dimicantes inuicem. Bellum Iugurthinum hîc cœptum.
4085	5	Sp. Posthumius Albinus, M. Minutius Rufus.
4086	6	Q. Cæcilius Metellus, M. Iunius Syllanus. Iugurtha contra Romanos dimicans capitur, & Numidia Romanis addita.
4087	7	Ser. Sulpicius, M. Æmilius. Rhodo terræmotu concussa, colossus ruit.
4088	8	L. Cassius, C. Marius.

Ionathas

Ionathas gloriosè apud Iudæos principatum gerit. Is Marius Sicambros vicit.

Anni mũdi,	*Anni Soter.*	
4089	9	Q. Seruilius Cæpio, C. Attilius Serranus. His consulibus per Seruilium Cæpionem consules iudicia equitibus & senatoribus communicant. Cicero Arpini nascitur, matre Heluia, patre verò equestris ordinis.
4090	10	P. Rutilius Rufus, C. Manlius Maximus.
4091	11	C. Marius Nepos secundò, & C. Fimbrius. Cneus Pompeius oritur.
4092	12	C. Marius Nepos 3, & L. Aurelius Orestes.

ARISTOBVLVS.

Iudæorum primus rex Aristobulus, filius Ionathæ, regnauit anno vno. Qui rex pariter & pontifex, primò apud Iudæos diadematis sumpsit insigne, post quadringentos octogintaquatuor annos Babylonicæ captiuitatis.

4093	13	Anno Vrbis 660. C. Marius Nepos quartò, & Quintus Luctatius. Eusebius scribit, sub his consulibus natum fuisse Pompeium Magnum.

IANNEVS.

Post Aristobulum regnauit Ianneus, cognomento Alexander: qui pontificatũ quoque administrans, crudelissimè ciuibus præfuit. Turpilius comicus, senex admodum, moritur. C. Lucilius satyrarum scriptor Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis eius quadragesimoquinto.

4094	14	C. Marius Nepos 5. M. Aquilius. Furius poëta, cognomento Bibaculus, Cremonę nascitur. Cimbrorum ducenta millia cæsa & octoginta millia capta, per Marium. Is fuit quinquies consul, & iuxta Eridanum Cimbros superat, & de his cum Catulo triumphat.
4095	15	C. Marius Nepos 6, & L. Valerius Flaccus.
4096	16	M. Antonius, A. Posthumius Albinus.
4097	17	Q. Cæcilius Metellus, T. Didius Viuius. Thraces à Romanis victi rursum in Sicilia bellũ seruile cõsurgit.

ALEXANDER.

Egyptiorum nonus Ptolemæus, qui & Alexander, regnauit annis decem.

Anni mũdi,	*Anni Alex.*	
4098	1	Cn. Cornelius Lentulus, P. Licinius Crassus. Expulso de regno Ptolemæo Physcone, matrẽ timens Cleopatram, in Cyprum se recepit.
4099	2	Cn. Domitius Ænobarbus, C. Cassius Longinus. His consulibus, Ptolemæus rex Ægypti populum Romanum hæredem reliquit.
4100	3	L. Licinius Crassus, Q. Mutius Scæuola. Aquilius in Sicilia bellũ seruile compescuit.
4101	4	C. Cælius Caldus, L. Domitius Ænobarbus. Seleucus ab Antiocho filio Cyziceni, viuus exuritur.
4102	5	C. Valerius Flaccus, M. Herẽnius. T. Lucretius nascitur, qui postea amatorio poculo in furorem versus, quum aliquot libros per interualla insaniç scripsisset, quos postea Cicero emendauit, propria se manu interfecit, anno ætatis quadragesimo quarto.

¶ Syriæ, Philippus annis duobus regnauit.

4103	6	P. Claudius Pulcher, M. Pulcher Perpenna. Antiochus in Parthos fugiens, Pompeio se deinceps tradidit. Post quem Philippus captus est à Gabinio.

¶ Syriæ & Asiæ regnum defecit. Hucusque Syria possessa à regibus, postea in Romanam ditionem cessit.

4104	7	L. Marcius Philippus, Sex. Iulius Cæsar. Bellum aduersus Romanos Picentes, Marsi, Pelignique mouerunt.
4105	8	L. Iulius Cæsar, P. Rutilius Lupus.
4106	9	Cn. Pompeius Strabo, L. Porcius Cato. L. Pomponius Bononiensis Atellanarum scriptor clarus habetur. Iste consul Pompeius Strabo, fuit pater Pompeij cognomine Magni.
4107	10	L. Cornelius Sylla, & Q. Pompeius Rufus. Contentio orta inter Marium & Syllam, propter Mithridaticum bellum.

PHYSCON.

Egyptiorũ 10, Ptolemæus Physcon, qui à matre fuerat eiectus, regnauit annis octo.

| *Anni mũdi,* | *Anni Phyſc.* |

|4108| 1 | L. Cornelius Cinna, Cn. Octauius. Ptolemæus regreſſus de fuga, regnum obtinuit, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris ciues pepulerant. Plotius Gallus primò Romæ Latinam rhetoricã docuit. de quo Cicero ſic refert: Memoria teneo priùs nobis primùm Latinè docere cœpiſſe Plotium quendam. Cinna & Marius in ciuitatem recepti, Octauium & optimates interfecerunt.

|4109| 2 | L. Cornelius Cinna 2, C. Marius Nepos ſeptimò. C. Valerius Catullus, ſcriptor lyricus, Veronę naſcitur. Die decimaſeptima huius conſulatus Marius diem obiit.

|4110| 3 | L. Cornelius Cinna 3, Cn. Papyrius Carbo. P. Saluſtius ſcriptor hiſtoricus in Sabinis Amiterni naſcitur. Sylla Athenienſes vaſtat.

|4111| 4 | L. Cornelius Cinna 4, Cn. Papyrius Carbo 2. Deſcriptione Romæ facta, inuenta ſunt 463000 hominum. His conſulibus Aſiam in quadragintaquatuor regiones Sylla diſtribuit.

|4112| 5 | L. Scipio Aſiaticus, C. Norbanus Bulbus. His conſulibus Capitolium cuſtodum negligentia concrematur. Templum apud Delphos à Thracibus incenſum. Pompeius primò ducis partes egit.

|4113| 6 | Anno Vrbis 670. Cn. Papyrius Carbo tertiò, C. Marius Gratidianus. L. Annius plurimas ciuitates capit. Cicero vigeſimoſeptimo anno ætatis ſuæ Quintium defendit. Pompeius ob victoriam Aphricanam, Magnus appellatus eſt.

|4114| 7 | M. Tullius, Cn. Dolabella. P. Terentius Varro vico Actiate, in prouincia Narbonenſi naſcitur: poſtea trigintaquinque annos agens, Græcas literas cum ſummo ſtudio didicit. Cicero Quintium defendit.

|4115| 8 | L. Cornelius Sylla 2, Q. Metellus Pius. Volcatius Plotius Latinus rhetor, Cn. Pompeij libertus & doctor, ſcholam Romæ aperuit. Syllæ tyrannis. Sextus Roſcius à Cicerone defenditur.

Dionysius.

AEgyptiorum 11 Ptolemæus Dionyſius regnauit annis triginta.

| *Anni mũdi,* | *Anni Dion.* |

|4116| 1 | P. Seruilius Vatia Iſauricus, Appius Claudius Pulcher. Sylla Romam obtinuit, & poſt biennium moritur. Roſcius contra Tryphonem agit.

|4117| 2 | M. Æmylius Lepidus, Q. Luctatius Catulus. Cicero Athenas ſecedit, & inde poſt triennium Romam regreditur.

|4118| 3 | M. Æmylius Mamercus, & D. Brutus Iulianus. Pompeius glorioſiſſimè triumphauit. Lepidus, publicus hoſtis iudicatus eſt.

|4119| 4 | Cn. Octauius, C. Scribonius Curio. T. Quintius ſcriptor tragœdiarum Romæ moritur: ſepultusq; eſt via Prænestina ad miliarium ſecũdum. Pompeius in Hiſpaniã miſſus Metello iungitur.

|4120| 5 | L. Octauius, L. Aurelius Cotta. Alexandra, quæ & Saloma, vxor Alexandri, Hieroſolymis regnauit: ex cuius ætate, Iudæos rerum confuſio & variæ clades oppreſſerunt.

Alexandra.

¶ Iudæorum, regnauit Alexandra annis nouem.

|4121| 6 | L. Licinius Lucullus, M. Aurelius Cotta. Bellum cum gladiatoribus geſtum in Campania.

|4122| 7 | M. Lucullus, C. Caſſius Varus. M. Lucullus primus pater patriæ appellatus eſt.

|4123| 8 | Anno Vrbis 680. L. Gellius Publicola, & Cn. Cornelius Lentulus. Victa Armenia, Meſopotamia & Niſibis cum fratre regis ſimul capiuntur.

|4124| 9 | Cn. Aufidius, P. Cornelius Lentulus. Cneus Pompeius vniuerſam Iberiam ſubiugauit, & de ea triumphauit.

|4125| 10 | M. Craſſus, Cn. Pompeius. M. Licinius de Beſſis triumphauit; capta Cabile, & Tomis, & cæteris vrbibus. Craſſius triumphauit de ſuprà dictis gladiatoribus. Publius Virgilius Maro in pago qui Andes dicitur, haud procul à ciuitate Mantua, naſcitur.

Anni mũdi,	*Anni Dion.*
4126	11

Q. Cæcilius Metellus, Q. Hortensius Nepos. His consulibus reparatum dedicatumque est Romæ Capitolium.

| 4127 | 12 |

L. Cæcilius Metellus Creticus, & Quintus Marcius Vatia. Marcus Porcius Cato philosophus agnoscitur.

| 4128 | 13 |

C. Calphurnius Piso, M. Acilius Glabrio. Antiochia Syriæ capta à Romanis. Pompeius contra Mithridatẽ. Creticum bellum motum, vnde Metellus dictus est Creticus. Lucus Daphnensium iuxta Antiochiam à Pompeio Apollini consecratur. Bellum piratarum à Pompeio confectum.

| 4129 | 14 |

M. Æmylius Lepidus, L. Manlius Torquatus.

HYRCANVS.

¶ Aristobulus & Hyrcanus filij Alexandræ, contra se pro imperio dimicantes, occasionem præbuerunt Romanis, vt Iudæam inuaderent. Itaq; Pompeius Hierosolymam veniens, capta vrbe, & templo reserato, vsque ad sancta sanctorum accedit. Iudæi Romanorum vectigales facti: & pontificatum apud eos suscepit Hyrcanus, & regnauit annis triginta-quatuor.

| 4130 | 15 |

L. Iulius Cæsar, Q. Marcius Figulus. Pompeius Aristobulum victum secum adducit, pontificatúmque confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum Herodis Ascalonitę filium, procuratorem in terra Palæstina fecit.

| 4131 | 16 |

M. Tullius Cicero, M. Antonius. Libya per testamentum Appionis regis Romanis relicta. Horatius Flaccus, satyricus & lyricus poëta, Libertino patre Venusiis nascitur. Catilinæ coniuratio hic cœpit. Cicero Murenam defendit.

| 4132 | 17 |

D. Iunius Syllanus, L. Murena. Apollodorus Pergamenus, Græcus orator, præceptor Callidij & Augusti, clarus habetur. Catonis Vticensis tribunatus.

| 4133 | 18 |

M. Pupius Piso Calphurnius, M. Valerius Messala. His consulibus Catilina in agro Pistoriensi, ac Antonij bello peremptus est. Pompeius captis Hierosolymis tributarios Iudæos facit: vnde tertium triumphum excellentissimum habuit Pompeius.

Anni mũdi,	*Anni Dion.*
4134	19

Q. Cæcilius Metellus Celer, L. Afranius. Ea quæ de Catilina & Cethego, Lentulo & consule Cicerone Salustius & Liuius scribunt, hoc tempore gesta sunt.

| 4135 | 20 |

C. Iulius Cæsar, M. Calphurnius Bibulus. Clodij rogatione Cicero in exilium est profectus anno vno, teste Cassiodoro.

| 4136 | 21 |

L. Piso Cæsonianus, & A. Gabinius. His consulibus, teste Cassiodoro, Põpeius imperator appellatur. Cęsar Lusitaniam & quasdam insulas in Oceano capit.

| 4137 | 22 |

P. Cornelius Lentulus, Q. Metellus Nepos. Hic ꝓpter ciuiles dissensiones per Scaurum de exilio reuocatur Cicero. Messala Coruinus orator nascitur, & T. Liuius scriptor historicus Patauinus, iuxta Eusebium Cæsariensem.

| 4138 | 23 |

Cn. Lentulus Marcellinus, L. Marcius Philippus. Virgilius Cremonæ studiis eruditur. Catulus 30 ætatis suæ anno Romæ clarus habetur. C. Iulius Cæsar contra Gallos missus est.

| 4139 | 24 |

Cneus Pompeius Magnus secundò, & Marcus Licinius Crassus etiam secundò. Clodius orator clarus habetur: qui postea ciuili bello Cæsarianas partes sequutus est. Quum Togatam Galliam regeret, Placentiæ obiit.

| 4140 | 25 |

Appius Claudius Pulcher, L. Domitius Ænobarbus. Cæsar Rhenũ transiens Germanos vastat. Crassus consul apud Carras cum filio captus.

| 4141 | 26 |

Cn. Domitius, M. Valerius Messala. Ventidius primus Romanorum Parthos superat. Clodius interemptus. Seditio à Milone Clodij interfectore suscitata.

| 4142 | 27 |

Cn. Pompeius Magnus tertiò, Q. Metellus Scipio. Curio prõptus popularis orator, Romæ habetur insignis: qui deinceps in Phrygia pudore amissi exercitus mori maluit quam euadere.

| 4143 | 28 |

Anno Vrbis 700. M. Claudius Marcellus, Ser. Sulpicius Rufus. Virgilius sumpta toga Mediolanum transgreditur, & post breue tempus Romam pergit.

| *Anni mũdi,* | *Anni Dion.* |

| 4144 | 29 | Lucius Æmylius Paulus, Caius Claudius Marcellus. Simulachrum Iouis Olympiaci, fulmine tactum.

| 4145 | 30 | C. Lentulus Cruscellus, C. Claudius Marcellus secundò. Messala Coruinus Cæsar Germanos capit.

Cleopatra.

AEgyptiorum 12, regina Cleopatra, soror Ptolemæi, regnauit annis viginti duobus in Ægypto: ex quibus duo tantùm numerantur: regnauit enim vsque in annum decimumquintum Octauiani Cæsaris, in quo obiit.

| *Anni mũdi,* | *Anni Cleo.* |

| 4146 | 1 | Principium belli ciuilis Cæsaris & Pompeij. Victus Pompeius Alexandriam petiit: ibique ab ipso à quo sperabat auxilium Ptolemæo occiditur. Mox Cæsar Alexandriam venit, cui Ptolemæus parare voluit insidias: vnde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæsar verò Alexandria potitus, regnũ Cleopatræ dat ob gratiam stupri, vt dicitur.

| 4147 | 2 | Computant ab hoc loco Antiocheni sua tempora. Respublica Romana oppressa.

ROMANVM IMPERIVM.

CAPVT XXI.

Ivlivs Cæsar.

ROmanorvm primus, Caius Iulius Cæsar, regnauit annis quatuor, mensibus sex, hoc est vsque ad calendas Martias. Sed Iulius Cæsar de Galliis veniens, Pompeium fugauit ex Italia, aurum atque argentum Romæ de ærario sustulit, ac primus Romanorum singulare obtinuit imperium: à quo postea Cæsares, Romani principes appellati sunt.

| *Anni mũdi,* | *Anni Iulij,* |

| 4148 | 1 | C. Iulius Cæsar secundò, P. Seruilius. Pompeius Pharsalico prælio victus, & fugiens in Ægyptum, à spadonibus Ptolemæi regis occiditur.

| 4149 | 2 | Q. Fuluius, P. Vaticanus. Ptolemæi cadauer cum lorica aurea in Nilo flumine repertum est. Cæsar in Ægypto regnum Cleopatræ confirmat.

| 4150 | 3 | C. Iulius Cæsar tertiò, M. Lepidus. Romæ basilica Iulio dedicata. Decretum Senatus Athenienſium ad Iudæos mittitur, qui per legationem amicitiam postularant. Cleopatra regio comitatu Vrbem ingressa prohibuit mulieres lecticis margaritisq; vti, quę nec viros nec liberos haberẽt, & minores essent annis quadragintaquinque. Nigidius Figulus Pythagoricus & magus in exilio moritur. Antonius decreuit, Quintilem mensem Iulium debere dici, quia in eo fuisset natus Iulius Cæsar.

| *Anni mũdi,* | *Anni Iulij,* |

| 4151 | 4 | C. Iulius Cæsar quartò, Fabius Maximus. Iudæa capta Cassius templum spoliat. Idibus Martiis C. Iulius Cæsar ob insolentiam morum, coniurantibus in eum sexaginta vel amplius senatoribus equitibus Romanis, in curia occiditur, & fasces statim suscepit Dolabella. Cæsaris corpus in rostris ob honorem concrematum. Ser. Sulpicius iurisconsultus, & P. Seruilius Isauricus publico funere elati. Romæ tres simul exorti soles paulatim in eundem orbem coierunt. Inter cætera portenta quæ toto orbe facta sunt, bos in suburbano Romæ ad arantem loquutus est, frustrà se vrgeri, non enim frumenta, sed homines breui defuturos. Hæc autem iuxta Cassiodorum.

| 4152 | 5 | C. Iulius Cæsar quintò, M. Antonius. Sella aurea sedenti Cæsari in Lupercalibus M. Antonius diadema imposuit renitenti: atque idibus Martiis Cæsar in Pompeia curia occisus est. Cui successit Octauianus Cæsar, qui regnauit annis quinquagintasex, mensibus sex.

Per

Per quæ tempora hi sequentes consules exiterunt.

OCTAVIANVS.

ROmanorum secundus, C. Octauianus Cæsar Augustus, regnauit annis quinquaginta sex, mẽsib. sex, aliquantisq; diebus, teste Iosepho, hoc est vsq; ad calẽdas Octobres, in an. decimo sexto incarnationis, secundum rationem supputationis. Ab isto reges Romanorum Augusti appellantur. Viuente Cleopatra regnauit annis quindecim, & postea quadraginta vno, & mensibus sex. Antonius aduersum Cæsarem Augustum bellum mouet. Liberius mimorum scriptor decimo mense post C. Cæsaris interitum Puteolis moritur. Publius mimographus, natione Syrus, Romæ scenam tenet. Cicero in Firmiano suo ab Herennio & Pompilio occiditur, sexagesimo septimo anno ætatis suæ.

Anni mũdi,	*Anni Oct.*	
4153	1	Anno vrbis 710. C. Cæsar Octauianus Augustus, & Quintus Pædius.
4154	2	C. Pansa, A. Hirtius, Octauianus, Antonius, & Lepidus amicitiæ fœdus inierunt. Octauianus forum Augustum ædificauit. Ciceronis caput cum manu dextra pro rostris positum: iuxtaque nouies coronata imago Pompilij qui eum occiderat. Ouidius Naso nascitur in Pelignis. C. Falcidius tribunus plebis legem tulit, ne quis testamento legaret plus, quàm vt quarta pars hæredibus superesset. Curtius Salustius in insula Arado cum quatuor cohortibus viuus combustus est, propterea quòd tributa solitus erat grauiùs exigere.
4155	3	M. Lepidus, L. Plancus. Oleum è terra erupit trans Tiberim, fluxitque toto die sine intermissione, significans CHRISTI gratiam ex Gentibus. Antonium superat Augustus, & interueniente Senatu, in amicitiam cum eo regreditur. Cornificius poëta à militibus desertus interiit, quos sæpe fugientes galeatos lepores appellarat. Huius soror fuit Cornificia, cuius insignia extant epigrammata. Templa Rhodiorum depopulatus est Cassius. Secunda,

10 20 30 40 50

Anni mũdi,	*Anni Oct.*	
4156	4	P. Seruilius 2, L. Antonius. Cornelius Nepos historicus clarus habetur. Antiochus strenuè contra Iudæos dimicans, tandem occiditur: à quo in præsens tempus ipsum Hierosolymorum regnum destructum est.
4157	5	Cn. Domitius, C. Asinius. Quidam Herodes post eum à Romanis constitutus est princeps alienigena, & omnino nihil pertinens ad totam Iudæam.
4158	6	L. Censorinus, C. Caluisius. Phormij pater & filius clari habentur oratores:
4159	7	Appius Claudius, C. Norbanus. quorum filius consularis ante patrem moritur.
4160	8	M. Agrippa, L. Canidius. Lacus Lucrinus in portum conuorsus est. Salustius obiit ante Actiacum bellum.
4161	9	L. Gellius, M. Cocceius. M. Varius poëta quem Virgilius in Bucolicis notat, in Cappadocia moritur.
4162	10	L. Cornificius, Sex. Pompeius. Herodes, Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Iudæorum susceptit principatum, annis triginta septem. Cuius tempore, CHRISTI natiuitate vicina, regnum & sacerdotium Iudææ quod priùs per successiones minorum tenebatur, destructum est, completa prophetia quæ ita per Mosen loquitur: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat cui repositum est: & ipse erit expectatio Gentium. Nam vsque ad Herodem, Christi, id est sacerdotes, erant reges Iudæorum, qui imperare cœperant a quadragesima quinta olympiade, & ab instauratione templi sub Dario vsque ad Hyrcanum centesima octuagesima quinta olympiade, annis quadringentis octoginta quatuor in medio transactis, quos Daniel quoque significat, dicens: Et scies & intelliges: ab initio sermonis respondendi, & ædificandi Hierusalem vsque ad principatum, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ

Quæ ſexaginta nouem hebdomadæ faciunt annos quadringentos octoginta tres, in quibus ſacerdotes per vnctionem conſecrati regnauerunt vſque ad Hyrcanum: quo extremo omnium à Parthis capto, Herodes Antipatri filius nihil ad ſe pertinentem Iudæam ab Auguſto & Senatu accepit; filiiſque eius poſt eum regnauerunt vſque ad nouiſſimam Hieroſolymorum captiuitatem: nequaquam ex ſucceſſione ſacerdotalis generis pontificibus conſtitutis, neque perpetuitatem vitæ ſecundum legem Moſis ſeruientibus Deo. Ignobiles verò quidam, & alio tempore alij, & nonnulli vnius anni, ſiue modico amplius, à Romanis imperatoribus ſacerdotium emebant. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur, ita dicens: Et poſt hebdomades ſeptem & ſexagintaduas interibit chriſma, & iudicium nō erit in eo, & templum & ſanctum corrumpet populus, duce veniente: & cædentur in cataclyſmo belli. Et in conſequentibus: Et ſuper templum (inquit) abominatio deſolationum. Quidam tamen numerant à morte Alexandri Magni, vſque ad imperium Auguſti Cæſaris annos ducentos & nonagintaquatuor.

Anni mūdi,	*Anni Oct.*
4163	11

Anno Vrbis 720. L. Scribonius Libo, L. Atratinus. Lapidæ, Dalmatæ, & Pannonij in poteſtatem Romanorum á Cæſare redacti. Et anno vndecimo Auguſti iſte Herodes, ne ignobilis fortè, & à Iudæorum ſemine argueretur extraneus, combuſſit omnes libros, quibus nobilitas Iudæorum in templo ſeruabatur adſcripta, vt deficientibus probamentis & ipſe ad hanc pertinere putaretur. Inſuper etiam & ſuam ſobolem regio illorum generi commiſcuit: proiecta Doſide fœmina Hieroſolymitana propria vxore, & nato ex ea filio Antipatro, ſociat ſibi Mariamnen filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli, fratris Hyrcani qui ante eum rex erat in Hieruſalem. Hæc quinque filios ei genuit, quorum duos Alexandrum & Ariſtobulum ipſe necauit in Samaria. Huius Ariſtobuli ex Beronice filia Salomæ, ſororis magni Herodis, ſunt filij, Agrippa Maior, & Ariſtobulus, atque Herodes qui in Actibus Apoſtolorum ab angelo legitur percuſſus; & duæ filiæ, Mariamne & Herodias. Quæ Herodias nupſit (ſicut Ioſephus perhibet) Herodi, filio Magni Herodis, & Mariamne filio Alexandri pontificis, viro ſuo viuente. Fortè ipſa eſt, quæ & Philippo nupſit Herodi, filio Antipatri Hieroſolymitani, & Herodi cognomento Magno.

Anni mūdi,	*Anni Oct.*
4164	12

C. Cæſar Octauianus ſecundò, L. Volcatius. Lunæ ſecundum Romanos curſus inuentus. Colonias deduxere Romani. Auguſtus triumphauit pedeſtris certaminis triumpho. Antonius Cleopatræ Arabiam tradidit.

4165	13

Cn. Domitius Ænobarbus, C. Soſſius. Arcorius Auguſti medicus clarus habetur.

4166	14

C. Cæſar Octauianus tertiò, M. Valerius Meſſala. Hoc anno verum Auguſti imperium inchoatur, quo bellis ciuilibus finis impoſitus eſt.

4167	15

C. Cæſar Octauianus quartò, M. Licinius Craſſus. Tertio inter Auguſtum & Antonium orto bello, quòd Antonius qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Auguſti, Cleopatram duxiſſet vxorem, Antonius Nicopoli iuxta Actiacum littus à Cęſare bello ſuperatur, & perimitur: Alexandriæ poſtea in Mauſoleo reconditur. Quum autem Auguſtus Antonium & Cleopatram viciſſet calendis Auguſti, & imperium Romani populi firmauit; Sextilis menſis ex Senatuſconſulto ob memoriam Auguſti Auguſtus eſt appellatus. Cum ingenti triumphorum pompa Auguſtus Cæſar Romam eſt ingreſſus, & Cleopatræ liberi, Sol, & Luna ante currum eius ducti ſunt. Antonio occiſo, regina Cleopatra ad pedes Auguſti prouoluta, tentauit in ſe inclinare oculos ducis; at fruſtra quidem: nam pulchritudinem eius recuſauit Auguſtus, & præcepit eam cuſtodiri. Nec autem illa de vita quæ auferebatur, ſed de parte regni laborabat. Quod vbi deſperauit, & a principe ſeruari ſe triumpho cognouit, incautiorem factam cuſtodiam fugit, & in Mauſoleo regum ſe recepit: ibique maximo vt ſolebat cultu in referto horroribus ſolio, iuxta ſe ſuum collocauit Antonium, admotisque ad venas ſerpentibus,

ſic

sic morte quasi somno resoluta est. Ægyptus deinde fit Romana prouincia, quam primus tenuit C. Cornelius Gallus, de quo scribit Virgilius in Bucolicis. Vsque ad Cleopatram, qui vocabantur Lagidæ in Ægypto regnauerunt annis ducentis nonaginta quinque. Arcorius ille Augusti medicus post Actiacam victoriam naufragio periit. Quidam ab hoc loco primum annum Augusti monarchiæ supputant: quod Beda confirmat, dicens super Danielem, Romanos hinc annos quinquaginta nouem, cum anno decimoseptimo Tiberij regnasse. Omnes historici & Beda etiam dicunt, Cleopatram regnasse annis viginti duobus, hoc est, annis tribus ante Iulium Cæsarem, & quinque Iulij Cæsaris, & quindecim Octauiani Augusti, in quo ipsa se interfecit.

Anni mũdi,	*Anni Oct.*
4168	16

C. Cæsar Octauianus quintò, & Sex. Apuleius. Censu Romæ agitato, inuenta sunt ciuium Romanorum quadraginta & vnum centum, & sexaginta quatuor millia coloniæ deductæ.

| 4169 | 17 |

C. Cæsar Octauianus 6, & M. Agrippa secundò. Parthorum seditiones per Cæsarem sedatæ. M. Terentius Varro philosophus propè 90 moritur. Thebæ Ægypti vsque ad solum erutæ. Cornelius Gallus Foroiulienſis poeta, à quo primùm Ægyptus tenebatur, 43 ætatis suæ anno propria se manu interfecit. Tralles terræmotu conciderunt. Templũ Iani à Cæsare clausum.

| 4170 | 18 |

C. Cæsar Octauianus 7, & M. Vipsanus Agrippa tertiò. Cæsar leges protulit, iudices ordinauit, prouincias dispósuit, & ideo cognominatus est Augustus. Cuius temporibus floruerunt Virgilius, Horatius, & Ouidius, teste Cassiodoro. Indi per legatos ab Augusto amicitiam postularunt. Messala Coruinus primus præfectus Vrbis factus, sexto die magistratu se abdicauit, inciuilem potestatem esse contestans.

| 4171 | 19 |

C. Cæsar Octauianus octauò, T. Statilius. Augustus Calabriam & Gallos vectigales facit. Munatius Plancus, Ciceronis discipulus, orator habetur insignis, qui quum Galliam commotam regeret, Lugdunum condidit.

| 4172 | 20 |

C. Cæsar Octauianus nonò, & M. Iunius Syllanus. Cantabros, Germanos, & Astures Cæsar per L. Lanium perdomuit. M. Lollius Galatiam Romanã prouinciam facit. Augustus quum ei monarchia deferretur, retinuit: teste Cassiodoro.

Anni mũdi,	*Anni Oct.*
4173	21

Anno Vrbis 730. C. Cæsar Octauianus 10, C. Norbanus. Quintilius Cremonenſis Virgilij & Horatij familiaris. Tota Hispania à Cæsare subacta.

| 4174 | 22 |

C. Cæsar Octauianus 11, Cn. Piso. Augustus Cyzicenos libertate priuauit. Pylades Cilix pantomimus, quum veteres ipsi canerent atque saltarẽt, primus Romæ chorum & fistulam præcinere fecit.

| 4175 | 23 |

M. Claudius Marcellus, L. Aruntius. Tiberius ab Augusto missus occupauit Armeniam. Atramius qui septemdecim annos natus Cælium accusauerat, clarus inter oratores habetur: ad extremum morborum tædio in balneo voluntate exanimatus, hæredẽ reliquit Cæsarem Augustum.

| 4176 | 24 |

M. Lollius, Q. Lepidus. Cantabri res nouas molientes opprimuntur.

| 4177 | 25 |

M. Apuleius, P. Syllius Nerua. Herodes apud Hierosolymas multas & magnas ædes constituit. Aquilas & signa Crassiana de Parthis Cæsar recepit.

| 4178 | 26 |

C. Sentius Saturninus, Sp. Lucretius Cinna. Cæsari ex prouincia redeunti currus cum corona aurea decretus est, quò ascẽdere noluit. Virgilius Brũdusij moritur: ossa eius Neapolim translata in secũdo ab Vrbe miliario sepeliuntur: titulo huiusmodi suprà scripto, quem moriens ipse dictauerat:

Mantua me genuit, Calabri tenuêre: tenet nũc
Parthenope: cecini pascua, rura, duces.

Herodes Samariam iam olim in cineribus sedentem, à fundamentis suscitans, in honorem Augusti Augustam, idest Sebasten, appellauit: & in Paneade templũ quod Panion vocatur, extruxit.

| 4179 | 27 |

Cn. Cornelius Lẽtulus, P. Cornelius Lẽtulus. Augustus Samiis dedit libertatem. In Cypro plurimæ ciuitatum partes terræmotu conciderunt. Germanos in arma versos M. Lollius superat. Varus & Tucca, Virgilij & Horatij con-

tubernales, poëtæ habentur illustres: qui Æneidûm libros postea emendarunt, sub hac lege vt nihil adderent.

Anni mũdi,	*Anni Oct.*	
4180	28	T. Furnius, C. Iunius Syllanus. Augustus C. Agrippam adoptauit in filium.
4181	29	L. Domitius Ænobarbus, P. Scipio. Æmylius Macer Veronensis poëta in Asia moritur. Tiberius Vindelicos & eos qui in Thraciarum confinibus erant, Romanas prouincias facit.
4182	30	M. Drusus Liuius, L. Calphurnius Piso. Tiberij Neronis quæstura.

S. Maria.

Sancta Maria nascitur ex patre Ioacim, de tribu Iuda, & ex matre Anna filia Issachar, de genere Dauid. Beata Maria, mater Domini nostri Iesv Christi, erat 14 annorum, quando salutata est à Gabriele archangelo. Mortua est autem 63 anno ætatis suæ, teste sancto Hieronymo in libro de infantia Mariæ. Coloniæ Berytum & Patras deductæ. Bosporum Agrippa capit.

4183	31	Anno Vrbis 740. Cn. Lentulus Augur Licipinus, M. Crassus. Cercius Smyrnæus rhetor Latinè Romæ docuit. Augustus à Senatu Pontifex maximus appellatur.
4184	32	Cl. Tiberius Nero, Q. Quintilius Varus. Cæsaream Herodes in nomine Cæsaris condidit, quæ priùs Turris Stratonis vocabatur.
4185	33	M. Valerius Messala 2. P. Sulpitius Quirinus. Herodes destructo templo ab Iesu filio Iosedec & Zorobabel constructo, ædificat templum in Hierusale, quod à Tito combustum est anno 40 post passionem Domini. Herodes Antidonam condidit, & Antipatridam atque Herodionem in honorem patris Antipatri & suum construxit:
4186	34	P. Fabius Maximus, & Q. Ælius Tubero. innumerabilia quoque opera in singulis Syriarum vrbibus quas regebat, solertissimè ędificauit. Imperator Augustus, primus omnium, tigrin feram mansuefactam Romæ ostendit.
4187	35	Iulius Antoninus, Fabius Aphricanus. Tiberius Cæsar de captiuis Pãnoniis triumphauit. Horatius quinquagesimo octauo ætatis suæ anno Romæ moritur. Paslienus declamator insignis obiit. C. Iulius Hircinius, cognomento Polyhistor, Grãmaticus habetur illustris. Tiberius, vastata Germania, imperator appellatur. Claudius Tiberius, qui postea imperator factus est, hoc anno nascitur.
4188	36	Drusus Nero, L. Quintius Crispinus. Apud Lingonum gentem templum Cæsari Drusus sacrauit, teste Cassiodoro. Herodes Hyrcanum regem & sacerdotem Iudæorum occidit. Tunc Christi natiuitate vicina, principatus Iudaicus, iudicium & sacerdotium de tribu Iuda secundum prophetias defecit, transiens ad Herodem extraneo genere & completa est prophetia Mosis, ita dicens: Non deficiet princeps ex Iuda, neque iudex de femore eius, donec veniet qui mittendus est: & ipse erit expectatio Gentium: & reliqua. Herodes Hyrcanum qui olim sacerdos Iudæorum fuerat, de captiuitate Parthica regressum, & filium eius qui sacerdotio patris successerat, interfecit. Herodes enim Ananelum quendam de Babylone accitum, pontificem Iudæorum constituit: & post exiguum tempus Aristobulum, fratrem vxoris suæ, nepotem Hyrcani, successorem dedit: quo post annum interfecto rursum Ananelo reddidit sacerdotium.
4189	37	C. Asinius Gallus, C. Marcius Censorinus. Inter Albim & Rhenum Germani omnes Tiberio Neroni dediti: per Sex. Apulcium, Pannonij subacti. Herodes sororem Aristobuli, vxorem suam, quam nullo modo chariùs nouerat, cum duobus propriis filiis iam adolescentibus, & matrem vxoris occisę socrum suam crudelissimè necat. Hyrcanũ enim Babylone à vinculis solutum, vt Iosephus perhibet, tanquam principem sacerdotum & regem Iudæorum, multitudo Iudæorum, & omnes vsque ad Euphratem Iudæi habitantes honorabant; ipsumque rogabant, vt apud eos maneret, dicentes, quòd officiosum aliquid, simul & honoris in sacerdotali vel principali dignitate

gnitate nullo modo minus apud eos haberet, quàm in Hierusalem. Postquam enim multo Herodis rogatu de Babylonia in Hierusalem venit, cum omni honore eum Herodes susceptt: & quum vocaret ipsum patrem suum, primum ei locum concedebat, disponebatque cum eo vtilitates cæteras sui principatus. Amicissimus enim Herodis antea erat, atque de periculo mortis eum liberauit, quam diu vixit. Hyrcanus quamuis principatum primarium non possidebat, tamen princeps fuit.

Anni mũdi,	*Anni Oct.*	
4190	38	Cl. Tiberius Nero 2, Cn. Calphurnius Piso. Tiberius de Vindelicis, Armenicis, & Pãnoniis triumphauit. Albutius Valiensis clarus rhetor agnoscitur. Tribunitia potestas in quinquennium Tiberio confirmata.
4191	39	D. Lælius Balbus, C. Antistius Vetus. In Insula Coo terræmotu plurima conciderunt. Augustus Iuliam filiam suam deprehensam in adulterio, damnat exilio. Tyro, Ciceronis libertus, qui primus notas commentatus est, in Puteolano prædio vsque ad centesimum annum consenescit.
4192	40	C. Cæsar Octauianus 12, L. Sylla. Augustus gladiatorũ ludum, & nauale certamẽ exhibuit. Melissus Spoletinus grammaticus agnoscitur. M. Porcius Latro declamator, tædio duplicis quartanæ febris semet interfecit.
4193	41	Anno Vrbis 749. C. Caluisius Sabinus secundò, & L. Passienus Rufus. Herodes crudelis etiam virum sororis suæ Salomæ interfecit: & quum eam alij tradidisset vxorem, etiam hunc necat. Scribas quoque & interpretes diuinæ Legis simili scelere occidit.

Ioannes Baptista nascitur, beata Maria præsente, feria quinta, luna vndecima mensis septimi, id est Octobris (sicut legitur) & CHRISTVS concipitur, quum beata Maria esset annorum quatuordecim.

Cyclus magnus pãschalis incipit hinc: in cuius anno secundo (iuxta Dionysium) indictione tertia, natus est Dominus.

QVINT-Æ ÆTATIS FINIS.

¶ *Et hic quoque abbreuiator noster omisit tres numeros, si natiuitas Domini fuit anno Vrbis 752.*

Hic autem primus liber, quinque ætates complens, cessat cum numeris annorum Mũdi & Vrbis, nascente CHRISTO: sub quo sexta ætas, & Liber secundus, simul auspicantur.

MARIANI SCOTI HISTORIOGRAPHI SVI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI Fuldensis, Chronicorum liber secundus.

AETAS SEXTA.

CHRISTVS.

CAPVT XXII.

Anni Chr.	*Anni Oct.*
1	41

CAIVS Lentulus Getulicus, & M. Messanus.

Quirinus, ex consilio Senatus, in Iudęam missus, census hominũ possessionúmque describit.

DOMINVS noster IESVS CHRISTVS, filius Dei, his consulibus (teste Cassiodoro) in Bethleem Iudææ, octauo die calendarum Ianuarij, Dominica nocte nascitur, anno ab Vrbe condita 752, anno imperij Augusti 41, olympiadis 194 anno tertio, anno etiam ab origine mundi 4193, indictione quarta.

Octaua etiam die Dominica circunciditur.

Decimatertia die, stella duce, à Magis adoratur.

Quadragesima die, à Symeone & Anna cognoscitur.

Deinde præcepto Dominico, in Ægyptum, propter metum Herodis, deducitur.

¶ Methodius episcopus sic ait: Igitur tempore quo Romani imperij regnum nobilius latiusque consurgeret, ipse imperator hoc præstitit. Anno autẽ 42 imperij Cęsaris ab Ægypto subiugata, & Antonij vel Cleopatræ interitu, in quam nouissima Ptolemæorum regna ceciderunt, 28 anno, Dominus & Saluator noster IESVS CHRISTVS, prima adscriptione census Quirino Syriæ præsidente (secundum ordinem totius prophetiæ, quæ de ipso prædicta est) in Bethleem Iudææ nascitur. Per idem tempus Herodes primus ex alienigenis ortus, regnum Iudaicæ gentis obtinuit, cuius testimonio adiudicante etiam Cæsare Augusto successor extiterat Archelaus. Qui cùm post eum decimo anno imperij deuolutus esset, Philippus, Antipater, & Herodes iunior frater cum Lysania in tetrarchias diuisum Iudææ regnum regebant.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
2	42	C. Cæsar Octauianus 13. M. Plautius. Cæsar amicitiam cum Parthis facit. Sextius Pythagoricus philosophus claruit.
3	43	Cossus Lentulus, L. Piso. Herodes pueros necat. Augustus Tiberium & Agrippam in filios adoptauit. Iudas Galilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur.
4	44	C. Cæsar Octauianus 14, & L. Paulus.
5	45	C. Vinitius, P. Alphenus. Ioannes Apostolus nascitur. Asinius Pollio orator & cõsularis, qui de Dalmatis triumpharat, 70 ætatis suæ anno, in villa Tusculana moritur.
6	46	M. Seruilius, L. Lamia. Herodes morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore vermibus, miserabiliter & dignè moritur. CHRISTVS de Ægypto redit.
7	47	Sex. Ælius, C. Sentius. In Herodis locum Archelaus ab Augusto substituitur, & tetrarchæ fiunt fratres, Herodes, Antipater, Lysias, Philippus. IESVS CHRI-

CHRISTVS dominus noſter, ex Ægypto tertia idus Ianuarij angelico præcepto reducitur.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
8	48	Cn. Cinna, L. Valerius.

His conſulibus, teſte Caſſiodoro, per dies octo Tiberis impetu miſeranda clades hominum domorumque fuit. Fames Romæ ita ingens facta fuit, vt quinque modij venderentur denariis viginti ſeptem ſemis. Aſianus Romæ clarus habetur.

| 9 | 49 | M. Lepidus, L. Arũcius.

Tiberius Cæſar Dalmatas & Sarmatas in Romanam redegit poteſtatem.

| 10 | 50 | Q. Cęcilius, A. Licinius.

Athenodorus Tarſenſis Stoicus philoſophus inſignis habetur.

| 11 | 51 | M. Furius, Sex. Nonius.

M. Verrius Flaccus grammaticus inſignis habetur.

| 12 | 52 | Q. Sulpicius, Cn. Pompeius.

Athenienſes res nouas contra Romanos molientes opprimuntur, autoribus ſeditionis occiſis.

| 13 | 53 | P. Dolabella, C. Syllanus.

Quum eſſet IESVS annorum duodecim, hoc eſt (ſicut Hieronymus dicit) quũ compleſſet annos duodecim, inuentus eſt in templo, ſedens inter doctores Legis, interrogans & audiens illos. Meſſala Coruinus orator ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac ſenſum amiſit, vt vix pauca verba cõiungeret; & ad extremum, vlcere ſibi circa ſacram ſpinam nato, inedia ſe confecit, anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo.

| 14 | 54 | M. Lepidus, T. Statilius.

Auguſtus cum Tiberio filio ſuo cenſum Romæ agitans, inuenit hominum nonagintater centena & ſeptuaginta millia, vt dicitur.

| 15 | 55 | Germanicus Cæſar, C. Fonteius.

Sotion philoſophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.

| 16 | 56 | L. Plancus, C. Silius.

Archelaus nono anno regni ſui, in Viẽnam vrbem Galliæ relegatur, non ferentibus Iudæis, ſed accuſantibus apud Auguſtum ferocitatem eius. Et ad minuendam Iudaici regni potentiam inſolentiamque domandam, quatuor fratres eius pro eo ſunt tetrarchæ creati: Herodes qui & Antipas, Antipater, Lyſias, & Philippus. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Octauianus Auguſtus 76 ætatis ſuæ anno, Atellæ in Campania, imperij anno quinquageſimo ſexto, ſenex obiit, menſe Septembri: ſepeliturque in campo Marcio: cui ſucceſſit Tiberius.

TIBERIVS.

ROmanorum 3, Claudius Tiberius, priuignus Auguſti, hoc eſt vxoris eius filius, ex ſuperiore genitus coniuge, annis viginti tribus & aliquibus diebus regnauit, teſte Ioſepho: hoc eſt, vſque ad calendas Octobres, in anno quinto poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Tiber.*	
17	1	Sex. Pompeius, Sex. Apuleius.

Hi primi in verba Tiberij iurauerunt.

| 18 | 2 | Druſus Cæſar, C. Norbanus.

C. Aſinius Gallus orator, Aſinij Pollionis filius, cuius etiam Virgilius meminit, diris à Tiberio ſuppliciis enecatur.

| 19 | 3 | Siſenna Statilius, L. Scribonius.

His conſulibus mathematici Vrbe pelluntur, teſte Caſſiodoro. Liuius hiſtoriographus Patauinus obiit. Incarnatio Dominica, iuxta Chronicas Euſebij, vel Bedæ: cyclus ſecundus decennoualis.

| 20 | 4 | L. Pomponius, C. Cælius.

Ouidius poëta in exilio obiit, & iuxta oppidum Tomos ſepelitur.

| 21 | 5 | Tiberius Cęſar, Germanicus Cæſar, de Parthis triumphant.

Tredecim vrbes terræmotu corruerũt, Epheſus, Magneſia, Sardis, Moſthene, Æges, Hiero, Cæſarea, Philadelphia, Tmolus, Temis, Cymemyrrhina, Apollonia, Diahyrcania. Hucuſq; ideſt ad magnũ cyclũ paſchalẽ, ſunt anni ab initio mundi 4203.

| 22 | 6 | M. Syllanus, L. Norbanus.

His conſularibus Germanicus Cæſar in Syria mortuus eſt, teſte Caſſiodoro. Feneſtella hiſtoriarũ ſcriptor & carminũ, ſeptuagenarius obiit, ſepeliturq; Cumis. Incipit magnus cyclus paſchalis, in cuius anno ſecundo, iuxta Dionyſium, natus eſt Dominus, concurrentibus quinq;.

| 23 | 7 | M. Valerius, M. Aurelius.

Tiberius multos reges ad ſe per blanditias euocatos nunquam remiſit: in quibus & Archelaũ Cappadocem: cuius regno in prouinciam verſo, Mazacham no-

bilissimam ciuitatem, Cæsaream appellare iussit.

Anni Chr.	*Anni Tiber.*	
24	8	Tiberius Cæsar, Drusus Cæsar. Pompeij theatrum incensum.
25	9	D. Heterius, C. Sulpicius. Tiberius Drusum consortem regni facit.
26	10	C. Asinius, C. Antistius. Drusus Cæsar apud Moguntiam veneno obiit, & foris murum sepelitur. Q. Atherius promptus & popularis orator, vsque ad 90 annum propè, in summo honore consenescit.
27	11	Sex Cornelius, L. Viscllius. Seruius Plautus, corrupti filij reus, semet in iudicio interfecit. Methodius hæc: Vndecimo anno imperij Tiberij Cæsaris, qui Augusto 57 annis principatu potito successerat, Iudææ procurationem Pontius Pilatus suscepit, atque inibi per decem annos continuos vsque ad ipsum penè finem Tiberij perduravit. Consonantia autem Euangelij his concordat.
28	12	M. Asinius Agrippa, Cossus Cornelius. Philippus tetrarcha Paneaden, in qua plurimas ædes construxerat, Cęsaream Philippi vocauit, & Iuliadē, aliam ciuitatem. Beda sic. Anno 12 Tiberij, Pilatus Iudææ procurator ab eodem dirigitur.
29	13	C. Caluisius Sabinus, Cn. Lentulus Getulicus.
30	14	L. Piso, M. Crassus. Votienus Montanus Narbonensis orator in Balearibus insulis moritur, illuc à Tiberio 15 anno relegatus. Herodes tetrarcha Tiberiadem condidit, & Libiadem princeps Iudæorum, regnans annis viginti-quatuor.
31	15	Appius Syllanus, P. Syluius. Anno 15 imperij Tiberij Cæsaris, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha, factum est verbum Domini super Ioannē Zachariæ filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans CHRISTVM filiū Dei in medio eorum adesse. Ipse quoque dominus IESVS CHRISTVS hinc in populos salutarem viam annunciat, signis atque virtutibus vera comprobans esse quæ diceret. Matthæus sic: Tunc venit IESVS, vt baptizaretur ab eo in Iordane, & reliqua. Augustinus sic: Quod autē Matthæus ait, Tunc venit IESVS à Galilæa in Iordanem, vt baptizaretur à Ioanne, hoc est secundum Ioannem Euangelistam, Altera autem die, & reliqua: Marcus sic, Et baptizatus est à Ioanne. Et ipse IESVS erat incipiens quasi annorum 30. Hæc Lucas: hoc est, non plenus 30 annorum, mēsium 12, sed secundum Hieronymum & Lucam annum incipiebat 30, quando baptizatus est, in die Dominico Epiphaniæ, die 13 anni sui 30. Secundum autem solares annos tunc incipiebat annum 31. Annus enim solis, in cuius fine natus est, natiuitatis eius annus est. Annus huius ætatis suæ 12 mensium, sicut in fine anni primi natiuitatis incepit: ita in fine anni suæ natiuitatis, siue solaris, compleuit. Methodius sic: Quintodecimo dicens anno Tiberij Cæsaris, in quo quartus erat Pilati procuratoris annus, quū Dominus & Saluator noster annorum 30 fuit, quando ad Ioannem baptizandus venit: qui mox post initium prędicationis suæ 12 ex omnibus discipulos assumpsit: quos & cæteris sectatoribus suis præferens, speciali quodam electionis priuilegio Apostolos nominauit Marcus: Et statim post baptismum suum expulsus est in desertum. Lucas sic: IESVS plenus Spiritu sancto, regressus a Iordane agebatur in spiritu in desertum diebus 40. & reliqua. Dominus ergo feria secunda incepit ieiunium, & quadragesimo die, feria sexta, 15 calendis Martij, in gula ac vana gloria atque auaritia diabolum superauit: in quibus in eadem feria, diabolus primū Adam cōtriuit. Ipse Dominus IESVS CHRISTVS hinc populis prædicauit salutarem viam, teste sancto Petro, sicut in electione Matthiæ apostoli ait: Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati, in omni tempore quo intrauit & exiuit inter nos Dominus IESVS, incipiens à baptismate Ioannis vsque in diem quo assumptus est à nobis in cœlum, vel signis & virtutibus vera comprobat ea quæ dicit, ex quibus pauca in Euangeliis leguntur, Apostolos vocat, & ad prædicandum mittit.

Anni Chr.	*Anni Tiber.*	
32	16	C. Rubellius, C. Fusius. Principium octuagesimi primi iubilei, secundum Hebræos, hoc est ab Adam vsque ad præsentem annum 4000 annorum. Iobel autem apud Hebræos quinquago-

quagenarius annus vocatur, teſte Euſebio.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
33	17	M. Vinitius, C. Caſſius.

Ioannes Baptiſta decollatur. Scriptũ eſt in paſſione ſancti Valentini, quòd decollatio præcurſoris Domini ſit in octaua die calendarum Aprilium, ſicut etiam ſanctus Hieronymus in Martyrologio teſtatur. Et in Euangelio dicitur, quòd propè ante Paſcha paſſus ſit Ioannes pridie nonas Aprilis, in 14 luna primi menſis. Noſtrum verò Paſcha nonis Aprilis erit, ſi hoc eſſet. Methodius ait: Poſt electionem Apoſtolorum, Ioannes Baptiſta ab Herode filio Herodis capite punitur.

34	18	Tiberius Cæſar, & Ælius Seianus.

His conſulibus, Dominus noſter IESVS CHRISTVS paſſus eſt, octaua die calendarum Aprilis: & facta eſt defectio Solis, qualis antè vel poſtmodum nunquam fuit, teſte Caſſiodoro. IESVS CHRISTVS filius Dei, iuxta prophetias quæ de eo fuerant præloquutæ, paſſus eſt octaua die calendarum Aprilis, luna 15, iuxta quatuor Euangelia, in anno 18 imperij Tiberij Cæſaris, ſecundum Euangelium beati Ioannis: atque die tertia, ideſt ſexta die calẽdarum Aprilis, luna 17, ſecundum hiſtoriam ſancti Euangelij à mortuis reſurrexit. Flaccus hiſtoricus ſic: Quarto an. 202 olympiadis, ideſt ſecundum Græcos, magna & excellens inter omnes quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta: diei hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, vt ſtellæ in cœlo viſæ ſint. Terræmotus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes ſubuerit, Hucuſque Flaccus. Ioſephus etiam vernaculus Iudæorum ſcriptor hiſtoricus circa hæc tempora, die Pentecoſtes ſacerdotes primùm commotionem locorum & quoſdam ſonitus ſenſiſſe teſtatur, deinde ex abdito templi repentinam ſubitò erupiſſe vocem dicẽtium, Tranſmigremus ex his ſedibus. Scripſit quoque Ioſephus, quòd eodem anno Pilatus præſes ſecreto noctis imaginem Cæſaris in templo ſtatuerit, & hæc prima ſeditionis & turbarum Iudæis cauſa extiterit.

¶ Iacobus frater Domini (ideſt filius Mariæ, ſororis matris Domini) poſt paſſionem Domini ſtatim ab Apoſtolis ordinatus, 30 ann. Hieroſolymæ rexit eccleſiam, hoc eſt vſque ad ſextum Neronis annum, ſicut Beda dicit in Actibus Apoſtolorum. Methodius ait: Petrus & Iacobus & Ioannes poſt aſſumptionem Saluatoris, quamuis ab ipſo fuerint omnibus prælati, tamen non ſibi vendicabant primatus gloriam, ſed Iacobum qui dicitur Iuſtus, Apoſtolorum epiſcopum ſtatuunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
35	19	Furius Camillus, Cn. Domitius.

Sanctus Stephanus paſſus, Paulo cohortante & præſente. Quod Paulus in hoc anno conuerſus ſit, ita ad Galatas confirmatur. Quum vocauit me Deus per gratiam ſuam, vt reuelaret filium ſuum in me: & reliqua. Hieronymus ſic: id eſt ſine mora poſt reuelationem CHRISTI ad Apoſtolos, & reuelationem Domini conferendo cum hominibus, ſed abierit in Arabiam, & rurſus de Arabia reuerſus ſit Damaſcum, poſt tres annos Euangelium prædicarit, & tunc demum in Hieruſalem venit, ipſo ità teſte: Neque veni Hieroſolymam ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abij in Arabiam, & iterum reuerſus ſum Damaſcum. Quæ vt vera credantur ab abſentibus, confirmat, dicens: Quæ autem dico vobis, ecce coram Deo ſunt digna, quia ſunt veriſſima. Iſti tres anni ſunt, quos Lucas dies multos dicit in Actibus Apoſtolorum, quibus Paulus in Damaſco Euangelium audacter loquebatur. Certũ eſt enim, ſtatim vt baptizatus ſit, & accepto pane confortatus fuiſſet, eum cũ diſcipulis qui erant Damaſci, eſſe per dies aliquot, & ſtupentib. cunctis in ſynagogis Iudæorum prædicaſſe, quòd IESVS eſſet filius Dei: & tũc iſſe in Arabiam, & de Arabia in Damaſcum reuertiſſe: & ibi fecit triennium, quos dies multos dicit Scriptura ſic: Et quum implerentur dies multi, voluerũt Iudæi occidere eum: & reliqua. Accipiẽtes ergo diſcipuli eius, nocte per murum dimiſerunt eum, ſubmittẽtes eum in ſporta, ipſo etiam teſte. Deinde poſt annos tres (hoc eſt conuerſionis meæ) veni Hieruſalem (inquit) videre Petrum, & manſi apud eum diebus 15, alium autẽ Apoſtolorum vidi neminem, præter Iacobũ fratrem Domini. Quæ autem dico vobis (inquit) ecce coram Deo, quia non mentior. Anno igitur 38 incarnationis hoſpitatus eſt Paulus apud Petrum & Hieruſalẽ: deinde, ideſt poſt prædictos annos & geſta prædicta, dicit ſic: Veni in partes Syriæ, &

Cilicię: eram.n. ignotus facie ecclesiis Iud. q̃ erant in CHRISTO: tantùm autẽ auditum habebãt, quomodo qui persequebatur nos aliquãdo, nunc euangelizat fidem quam aliquãdo expugnabat, & in me glorificabant Deum. Deinde post annos 14 rursum ascendi Hierosolymã cum Barnaba, assumpto & Tito: & reliqua. Hieronymus sic ait: In principio suæ cõuersionis & fidei, & transitu Apostolos vidit in Hierusalem, hoc est post tres annos postquam cõuersus fuit. Hæc dicit Hieronymus. Deinde Petrus venit Romam, vbi prædicans Euangeliũ 25 an. mensib. 5, dieb. 13, episcopus eiusdẽ ciuitatis præfuit: hoc est, vsque in vltimum annum Neronis, in quo cum sancto Paulo passus est, sub consulibus Syllano & Otthone: teste Cassiodoro senatore.

Beata Maria obiit annorum quadragintaseptem, feria tertia, vbi omnes Apostoli adfuerunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
36	20	Sulpicius & Sylla. Pilatus sacrum thesaurũ, qui & Corbona vocatur, in aquæductum Hierosolymarum expendens, secundæ seditionis præbuit semina. Quidam etiam scribunt, Tiberium hoc anno à lepra sanatum fuisse.
37	21	L. Vitellius, Paulus Fabius Priscus.
38	22	P. Gallus, Q. Nonianus. Cycli 319, indictio vndecima. Paulus sic ad Galatas ait: Quum autem complacuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam Spiritus, vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquieui carni & sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abij in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascum: deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus 15; alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobũ fratrem Domini: & reliqua. Beda sic: Cõstat ergo, Paulum post annos tres conuersionis suæ venisse Hierosolymam, & Apostolorum numero sociatum, hoc est quod Lucas sic dicit in Actibus Apostolorum, Barnabam apprehensum illum duxisse ad Apostolos. Agrippa filius Herodis regis magni, accusator Herodis tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula coniicitur. Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum, vt inter cætera sacra reciperentur: verum quum ex consilio patrum Christianos eliminari ab Vrbe placuisset:
Anni Chr.	*Anni Tib.*	
39	23	Sex. Gallienus, L. Plautianus. Tiberius per edictum accusatoribus Christianorum comminatus est mortem, vt scribit Tertullianus in apologetico. Tiberius in Campania moritur veneno, his consulibus, (teste Cassiodoro) anno 23 imperij sui, ætatis verò 78. Methodius sic: Interim Tiberius, circiter 22. annis sui principatus exactis, viuendi finem fecit: qui de Domino IESV CHRISTO; hoc apud Senatum vsus est consultu: Si Deus est, (inquit) poterit rebus nobis inutilibus prodesse: si homo est, reipublicæ subuenire. Hic lepra vexatus non modica desiderabat, auditis diuinis virtutibus, gratiam eius per nuncios comprobare, sed non potuit ad hoc pertingere: quia CHRISTO iam post resurrectionem cœlo præsidente, fama cõpererat, Pontio Pilato adiudicante Iudæis traditum, & à suis militibus crucifixum, sepultumque tertia die resurrexisse, sed furatum à discipulis custodibus appretiatis diffamatum esse, à quadam matrona nomine Veronica, quę ipsius Saluatoris nostri aspectum, ipso exprimente atque contradente, ad euidentiam testificandæ veritatis & obseruandæ fidelitatis nicemate suo reconsignatum habuit. Quæ dum nuntios conuenisset, & ita esse atque se habere per omnia euidentissimè asseruit, Romã ab ipsis delata est, atque in præsentiam principis adducta, speciem diuinæ testificationis ostendit, & virtutẽ perfecti medicaminis gratia CHRISTI mirabiliter effecit. Qui dum comperisset, Pilatum Dominici cruoris reum extitisse: Senatu decernente, vtpote qui sine audientia Romam non consultus talia præsumeret, iussus est exilij supremam damnationem subire: non multò pòst ipse (vt dictum est) viuendi finem fecit. Hucusque Methodius.

C. CALIGVLA.

ROmanorum 4, C. Caligula, in eodem anno quo obiit Tiberius incipiens, regna-

regnauit annis 4, mensibus 10, diebus 8. teste Eusebio & Beda: hoc est vsque ad calendas Augusti, in anno 10 post passionem, sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Cal.*	
40	1	C. Proculus, C. Nigrinus. Sanctus Petrus, in anno sexto post passionem, primo anno Caij, cathedram Antiochiæ ecclesiæ, octaua calendis Martij, tenet per annos 7. Caius Herodem Agrippam vinculis liberatum regem Iudææ facit, annis 4. Caius semetipsum in Deos refert. Methodius sic: post Tiberium Caius imperium suscepit, & continuò Iudæorum principatum tradidit Agrippæ, simul & Philippo. Hieronymus sic: Quum Petrus venisset Antiochiam affirmante Paulo, tunc credendum, sic in faciem illi Paulum restitisse. Beda in acta Apostolorum sic: Matthias apostolus ante Pentecosten ordinatur: septem verò diaconi post Pentecosten, Apostolorum oratione & manus impositione ordinantur. Stephanus Græcè, Latinè corona interpretatur. Eusebius sic: Statim (inquit) post ordinationē suam, Stephanus lapidatus est ab his qui & Dominum occiderunt.
41	2	M. Iulianus, L. Asprenas. Herodes tetrarcha & ipse amicitiam Caij petiit. Agente Herodiade vxore sua Romam venit, sed accusatus ab Agrippa tetrarchiam perdidit: fugiensq; in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit, pro lætitia quam habuit in decollatione sancti Ioannis Baptistæ.
42	3	Publicola, & Nerua. Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interfecit, vt scribunt Romanorum historici.
43	4	Cæsar. Plurimi nobilium à Caio interfecti: sororesq; suas, quibus stuprum intulerat, insularum exilio condemnat. Caius iussit omnes exules interfici. Matthæus in Iudæa prædicans Euangelium scripsit.
44	5	Cæsar & Iulianus. His consulibus, Cassiodoro teste, Caius à protectorib. suis occiditur in palatio, anno ætatis suæ 39, mense Iulio, cui Claudius successit. Methodus sic: Sedecim Caio annis, nec integris sub principatu administrato, Claudius imperator succedit: sub quo fames satis dira vniuersū orbē terrę obtinuit.

CLAVDIVS.

ROmanorum 5, Claudius Cæsar regnauit annis 13, mensibus 7, diebus 28, hoc est vsque ad calendas Apriles, in anno vigesimoquinto post passionē. Sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Claud.*	
45	1	Claudius Cæsar 2, Saturninus. Iste est Claudius, patruus Drusi, qui apud Moguntiacum habet monumentum.
46	2	Saturninus 2, Venustus. Eusebius sic: Petrus apostolus quum primus Antiochiam fundasset ecclesiam, Romam mittitur: vbi Euangelium prædicans 25 annis episcopus eiusdem Vrbis perseuerat.
47	3	Tiberi' & Gallus. Marcus Euangelista, interpres Petri, Ægypto & Alexandriæ CHRISTVM prædicat. Primus post Petrum Antiochię episcopus ordinatur Euodius.
48	4	Crispinus & Taurus. Agrippa qui & Herodes, rex Iudæorum, annis septem imperans, obiit: postea filius suus Agrippa à Claudio in regnum constituitur. Prophetia Agabi, qua in Actibus Apostolorum famem in toto orbe dixerat futuram, sub Claudio expletur. Eusebius & Beda sic: Quarto anno Claudij fames grauissima, cuius Lucas meminit, facta est. Methodius sic: Sub quo Claudio satis dira fames vniuersum orbē terræ obtinuit. Quo tempore 54 ætatis annum agens, regni verò 7, Herodes vitam violenter abripuit. Hucusq; Methodius. Eodem enim tempore misit Herodes rex manus, vt affligeret quosdam de ecclesia. Occidit enim Iacobum fratrem Ioannis gladio. Videns autem quòd placeret Iudæis, apposuit apprehendere & Petrum. erant autem dies azymorum: quem quum apprehēdisset, misit in carcerem: & reliqua. Sequitur Lucas: Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus ad quod assumpsi eos. Beda sic: Paulus iuxta ordinem historiæ creditur, 13 anno post passionem Domini apostolatum cum Barnaba, Pauliq; accepisse vocabulum, 14 autē anno post passionem iuxta conditum Iacobi, Cephę & Ioannis, ad Gentium magisterium fuisse.

profectum. Hæc Beda. De hac ergo ascensione sua in Hierusalem postquam dixit se (vt suprà diximus) post tres annos conuersionis suæ in Hierusalē vidisse Petrum, subiunxit: Deinde post annos quatuordecim ascendit Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito: & contuli cum illis Euangelium quod prædico in Gentibus: & reliqua. Hoc est secundum Lucam: Statuerunt vt Paulus & Barnabas ascenderent, & quidam alij ex illis ad Apostolos & presbyteros in Hierusalem: & reliqua. Sequitur ergo, vt beatum Petrum non ante eundem 14 annum post passionem Domini, quo cum Hierosolymis alloquitur Paulus, hoc est quarto Claudij Cæsaris anno Romam venisse credamus. Vbi numerus ipse quem posuit sanctus Paulus, recensendus est annorum. Scimus enim Petrum & Paulum Apostolos anno 38 hoc est, post annum passionis, id est vltimo anno Neronis passos fuisse, & beatum Petrum Romæ 25 annis, mensibus 2, diebus 8, à 15 calēdarum Februarij quo cathedram tenuit, vsque ad calendas Iulij quibus passus est, prędicasse. Petri autem 25 anni, & 14 sancti Pauli, cum anno passionis Domini, fiunt 39 anni. Incarnationis ergo 45, Claudij verò primo anno, Iacobus frater Ioannis gladio decollatur ab Herode, 8 calendis Augusti. Petrus autem anno secundo Claudij, in diebus azymorum in carcerem mittitur, ideſt quando Herodes qui & Agrippa ab angelo percutitur. Sanctus verò Petrus anno 14 passionis, hoc est 4 Claudij, iuxta Chronicas, 15 cal. Februariis Romę cathedrā tenuit.

Anni Chr.	*Anni Claud.*	
49	5	Vinitius & Cornelius.

Domitius orator clarus, qui sub Nerone abundantia cibi in cœna obiit.

50	6	Asiaticus & Cornelius.

Descriptione Romæ facta sub Claudio, inuenta sunt ciuium Romanorum sexagies octies centum & 44 millia.

51	7	Tiberius 2, & Vitellius.

Sub procuratore Iudææ Cumano, in diebus azymorum, tanta est Hierosolymis orta seditio, vt in portarū exitu, populo corruente, 3000 Iudæorum corruerint. Annus, passionis Domini, secundum Chronicum Eusebij, & etiam Bedæ.

52	8	Vitellius 2, & Publicola.

Palæmon Vincentinus insignis grammaticus Romæ habetur, qui quondam interrogatus, quid inter stillā & guttam interesset, respondit, Gutta stat (inquit) stilla cadit.

Annus 15 Tiberij iuxta Dionysium.

Anni Chr.	*Anni Claud.*	
53	9	Veranius & Gallus.

Antonius, liberalis rhetor grauissimas inimicitias cum Palæmone habuit. Claudius omnes Iudæos discedere à Roma præcepit, vt Iosephus dicit.

54	10	Vetus & Seruilianus.

Fame facta in Græcia, modius sex drachmis venundatus est.

55	11	Claudius & Ophritus.
56	12	Syllan⁹ & Syluius.

Claudius Felicē procuratorem in Iudæam mittit, apud quem Paulus apostolus accusatus in defensionem sui perorat. Resurrectio CHRISTI quinto calendis Aprilis, luna vigesimaprima, secundum Dionysium.

57	13	Tiberius 3, & Antoninus.

Lazarus obiit secunda morte, dum 24 annis inter duas vixit mortes, Ammulario teste. Sub Felice procuratore in Iudæa extiterūt multi, qui populum suis persuasionibus deciperent iniquis. Ex Ægyptiis quidam pseudopropheta fuit, qui plurimos sibi associans, in ipso magnarum rerum conatu per exercitum Felicis opprimitur: vt scribit Iosephus, consentaneus apostolorum Actibus, in quibus Paulo dicitur à tribuno: Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitasti, & eduxisti in desertum quatuor milia virorum? Cyclus quartus decennoualis incipit indictione 15.

58	14	Syllan⁹ & Otho.

Agrippina eius vxor postquam Claudium veneno occidit, vt filium suum Neronem faceret regem, misit repentè Pyrrhum militiæ principem cum tribunis potentibus ad castra: & duct⁹, adoratus est more principis, his consulibus, teste Cassiodoro. Sic Claudius in palatio anno 44 ætatis obiit, mense Martio. Et sic Nero imperium cepit. Methodius sic: Claudio tredecim annis & tredecim mensibus Romanorum perfuncto imperio, Nero suscepit principatum.

NERO.

ROmanorum 6, Cl. Nero regnauit annis 13, mensibus 7, diebus 28, hoc est vsque ad calendas Decembres, anno 39 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
59	1	Syllanus 2, & Antonin⁹.

Huius auunculus fuit C. Caligula. Felice regnante in Iudæa, seditio orta est in Cęsarea Palæstinæ, & magnam Iudæorũ multitudinem perdidit.

¶ Linus coëpiscopus sub Petro apostolo exteriora curauit, per annos vndecim, menses tres.

60	2	Marcellinus & Auiola.

Festus succedit Felici, apud quem præsente Agrippa rege, Paulus apostolus religionis suæ rationem exponens, vinctus Romam mittitur: his consulibus, teste Cassiodoro. Anno 2 Neronis, idest 26 anno post passionem Domini, & post biennium liberæ suæ custodiæ ad prædicandum liber dimittitur. Anno 4 Neronis, Romani dicunt, Petrum annis 15 in Roma fuisse, antequam Paulus ad Romam veniret. Methodius sic: A quo Festus mittitur in Iudæam succedens Felici, apud quem causa dicta Paulus vinctus mittitur Romam: Aristarcho se comitante, quem consequenter in epistolis suis concaptiuum appellat.

61	3	Nero & Verus. Probus

Romæ eruditissimus grammaticus clarus habetur.

62	4	Nero 2, & Piso. Statius

Vrsulus Tholosensis celeberrimè in Gallia Rhetoricam docet.

63	5	Nero 3, & Messala.

Nero matrem suam Agrippinam, & sororem patris interfecit. Terræmotus Romæ, & defectio Solis.

64	6	Nero 4, & Cornelius.

Nero tantæ luxurię fuit, vt frigidis & calidis vngeretur vel lauaretur vnguẽtis. Festo procuratori Iudææ successit Albinus. Methodius sic: Quo tempore Iudæi in Iacobum fratrem Domini immanitate nequitiæ suæ vertuntur. Iacobus filius Alphæi, frater Domini, quum 30 annis post passionem Hierosolymorum rexisset ecclesiam, octauo calendis Aprilis, sancto die Paschæ, à Iudæis lapidatur, vindicantes in eo, quòd Paulum interficere non potuerunt. Quoniam itaque octauo calendarum Aprilium in Pascha passus sit Iacobus, & hoc in anno 30 post passionem factum est; iuxta totam ecclesiam atque omnes historicos satis apparet, quia sexto calẽdarum Aprilis surrexit Dominus. Hic itaque annus 5 Neronis ratione temporis, secundum falsam supputationem olympiadum eius, est septimus, in quo antea iuxta Bedam Theophilum in octauo calendarum Aprilium Dominum resurrexisse narrauimus. Resurrectionem Domini in hoc anno octauo calend Aprilis Beda sic putat propter supputationem, in qua Chronica Eusebij, & post eam suã Chronicam composuit, ab incarnatione Domini, sicut ipse dicit. Iacobo verò passo, in thronũ eius successit suus frater: Symeon qui & Simon assumitur. Hi fratres Domini dicũtur, quia mater eorum Maria, vxor Alphæi, soror erat Mariæ matris Domini. Quam Mariã Chleophę dicit Ioannes: vel quòd Alphæus Cleophas, vel post natum Iacobum defuncto Alphæo, Maria nupsit Cleophæ, cui Symeon filium genuit: qui Cleophas fuit frater Ioseph. Hieronymus sic: Ipsa etiam Maria est, quę Iacobi Minoris scribitur mater, fuit vxor Alphæi, & soror matris Domini: quam Mariam Cleophæ Ioannes dicit, à patre vel a gentilitate familiæ, vel alia causa, vel binomina fuit. Fratres Domini appellantur, filij materterę eius Mariæ, qui antea non credentes, postea crediderunt: vel vnus eorũ statim nõ credidit: alij diu. Et hanc esse matrem Iacobi Minoris, quæ est mater Iacobi & Ioseph, secundum Matthæum.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
65	7	Pætus & Turpilianus.

Nero Romæ cithara contendens cunctos superat: & tantæ superbiæ fuit, vt retibus aureis piscaretur, quæ funibus purpureis extrahebantur. Igitur Neronis 7 imperij anno, post Marcum euangelistam, ecclesiæ apud Alexandriam Amanus sacerdotium suscepit.

66	8	Marinus & Gallus.
67	9	Crassus & Bassus.

Ante mensam Neronis fulmen cecidit. Marcus Euangelista carne exuitur sancto die Paschæ, 7 die calendarum Maij, vt legitur in Martyrologio. Natiuitas sancti Marci Euangelistæ 7 calendis Maij. Hic discipulus & interpres sancti Petri apostoli, rogatus Romę a fratribus, scripsit Euangeliũ: quod quanto cæteris tardiùs inchoauit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit. Ab initio enim Euangelicæ p̃dicationis quod per Ioannem factum est, cœpit: & vsq; ad tẽpus quo Apostoli prædicauêre peruenit.

Quod quum Petrus audisset, probauit, & ecclesiis legendum sua authoritate tradidit. Quo Euangelio assumpto, idem Marcus mittente Petro perrexit in Ægyptũ, & primùm Alexandriæ CHRISTVM nuncians constituit ecclesiam. Erat autem tãta eius doctrina vitæq; continentia, vt omnes sectatores CHRISTI ad exemplũ suum cogeret. Cuius Petrus prima epistola meminit, Romã nomine Babylonis nominans. Salutat vos ecclesia quę est in Babylone collecta, & Marcus filius meus. Quiq; constitutis & confirmatis ecclesiis per Lybiam, Maricam, Hammoniam, Pẽtapolin, Alexandriam, atque Ægyptum vniuersam, ad vltimum tentus est a paganis, qui remanserunt in Alexandria. Qui videntes, cum missas facientem, die sancto Paschæ, 7 calend. Maij, miserunt funem in collum eius, & trahebant eum ad loca bucolica quæ erant iuxta mare sub rupibus, vbi erat ecclesia constructa, defluebantque carnes eius in terram, ac saxa inficiebantur sanguine. Vespere autem facto, miserunt eum in carcerem, vbi circa mediam noctem primò angelica visitatione confortatus est. At manè dum traheretur ad loca bucolica, gratias agens & dicens, Domine in manus tuas commendo spiritum meum, obiit, & sepultus est in loco lapidis excisi cum gloria à viris sanctis, octauo anno Neronis. Hæc in Martyrologio. Quod autem nostrum, nõ Hebræorum Pascha celebrauit, Marcus testis est, & etiam Beda super Acta Apostolorũ ita: Constat iam, apostolum Petrum Romæ die Dominico resurrectionis Domini nostri IESV CHRISTI Pascha celebrasse. Constat etiam hoc, euangelistam Marcum ab eo missum docuisse in Ægypto. Hæc Beda. Quomodo igitur indictione decima incepit primus annus Neronis in 22 anno post passionem; & indictione tertia octauus eiusdẽ annus finitur, in anno 33 post passionem, in quo 7 calend. Maij dominico die Paschę passus est Marcus & pagani carnes eius in terram tradebant, tamen adhuc spiritum retinens vsq; manè emicat, quòd CHRISTVS 6 calẽd. Aprilis resurrexit à mortuis. Pascha enim 7 Calend. Maij, non antea vel post prædictum annũ, quam 92 annis habetur. Post Marcum euãgelistam primus Alexandriæ ecclesię ordinatur episcopus Amanus, qui præfuit annis viginti duobus.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
68	10	Syllanus & Paulinus.

Persius obiit anno ætatis 28. M. Anneus Lucanus Cordubensis, poëta, in Pisoniana coniuratione deprehensus, brachium ad secandas venas præbuit medico. Nero, vt similitudinem Troiæ ardentis inspiceret, plurimam partem Romanæ vrbis accendit. In Asia tres vrbes terræmotu conciderunt, Laodicea, Hierapolis, Colosse. Albino succedit Florus, sub quo cõtra Romanos Iudęi rebellauerunt. Iunius Gallio, frater Senecæ, propria se manu interfecit.

| 69 | 11 | Thelesinus, & Paulinus.

Duæ tamen sub Nerone prouinciæ factæ, Pontus Ptolemaicus, & Alpes Coctiæ. Coctio rege defuncto, multi nobilium Romæ à Nerone interfecti. Nero in olympiade coronatur.

| 70 | 12 | Capito & Rufus. Linus his consulibus passus 9 calend. Octobris. Cletus coëpiscopus successit annis 12. L. Annius Seneca Cordubensis præceptor Neronis & patruus Lucani poëtæ, incisione venarum & veneni haustu periit. Nero cerycas, citharistas, tragœdos, aurigas vario certamine superans, & rursum Isthmia Pythia, Actia celebrans inter cerycas, tragœdos & citharistas coronatur.

| 71 | 13 | Italicus & Turpilianus.

Neroni in expensas centies centena millia decreto Senatus annuo subministrantur. Nero cum cæteris viris insignib. & Octauiam vxorem suam interfecit, Cornutũq; philosophum & præceptorem Persij in exiliũ fugat. Musonius & Plutarchus philosophi clari habentur.

¶ Petrus (sicut in gestis pontificum habetur) Clementem episcopum consecrauit, eique cathedram & omnem ecclesiam disponendam commisit dicens, Sicut mihi gubernãdi tradita est a Domino IESV meo CHRISTO potestas ligandi soluendique, ita & ego tibi committo, vt ordinans dispensatores diuersarum causarũ per quos actus ecclesiasticos * profligatus, tu minimè in curis seculi deditus reperiaris: sed solummodo ad orationem & prędicationem vacare stude. Petrus ordinauit duos episcopos, Linum & Cletum, quĩ præsentialiter omne ministerium sacerdotale in vrbe Roma populo vel superuenientibus exhiberent. Beatus autem Petrus

trus ad orationem & prædicationem populum erudiens vacabat. Linus fuit tempore Neronis, à cõsulatu Saturnini & Scipionis vsque ad Capitonẽ & Rufum consules: martyrio coronatur, & sepelitur iuxta corpus beati Petri in Vaticano, 9 calendarum Octobris. Cletus fuit temporibus Vespasiani & Titi: à consulatu Vespasiani anno primo, & Titi primo, vsque ad Domitiani 4, & à Rufo cõsule passus & sepultus 6 calendar. Maij iuxta corpus beati Petri in Vaticano. Clemens fuit temporibus Galbæ & Vespasiani à consulatu Turpiliani & Italici, vsque ad tertium annum Traiani imperatoris.

Anni Chr.	*Anni Ner.*
72	14

Syllanus & Otho. His cõsulibus teste Cassiodoro, Nero Petrum & Paulum & se interfecit. Methodius sic: Tunc passi sunt sanctissimi apostoli Petrus & Paulus, vt Corinthiorum episcopus Dionysius Romæ de Scripturis disputans, dicit: Sed & vos habentes communionem à Petro, & Paulo plantationem Romanæ & Corinthiorum ecclesiæ coniuncti estis. Ambo etenim simul & aduentantes, & in nostra Corinthiorum ecclesia docuerunt, & per omnem ferè Italiam, atque in hac vrbe simul docentes simul martyrio pariter vno eodemque coronati sunt. Igitur Iudæi debitis cladibus perurgebantur. Sanctus verò apostolus Domini & Saluatoris nostri Thomas sortitus est Parthos, Matthæus Æthiopiam, Bartholomæus Indiam citeriorem, Andreas Scythiã, Ioannes Asiam, vnde apud Ephesum & commoratus & defunctus est: cæteriq; apostoli atq; discipuli, ad prædicandum verbum Dei per singulas quasq; orbis terræ prouincias, tanquã propriis sedibus pulsi & positi in dispersionẽ, dirimuntur: quorum æmulatores per singulos Paulus nunc auditores, nunc commilitones, nunc etiam concaptiuos & collaboratores in Euangelio, & comites nominat: de quibus Crescens quidẽ ad Gallias profectus esse, Linus verò & Clemens in vrbe Roma ecclesiæ præfuisse perhibẽtur: sed & Dionysium Areopagitam apud Athenas quem Lucas describit, primùm Paulo prædicante credidisse, & inter socios eius fuisse, & ecclesiæ Athenien sium sacerdotium suscepisse. Igitur postquam beatissimus Petrus apostolus Antiochenã ecclesiam primam confessione Christiani nominis super solidissimam petram fundauerat, & Pontum, Galatiam, Cappadociam ac Babyloniam verbo prædicationis illustrauerat, ãno Dominicę incarnationis 47, regni autem Claudij Cæsaris anno 4, superna visione ordinante Romã ingressus, salutarem cunctis credentibus fidem constantissima assertione prædicauit, eandemque potentissimis signis atque virtutibus comprobauit, et eiusdem Vrbis pontificatum 25 annis strenuissimè rexit, idest vsque in vltimum annum Neronis. Fundata itaque & ædificata Romanæ vrbis ecclesia supra firmissimam petram quæ CHRISTVS, est fidelis nomine Petri: & quum iam per totam Italiam pullularent germina vitæ, tandem Spiritus sancti præmonitus inspiratione Germaniæ atque Galliæ vrbibus verbũ salutis ordinauit inferre. Ad hoc denique opus eligitur ex suis discipulis vir magnarum existens virtutum, Eucharius, qui in ordine 72 discipulorũ Domini legitur fuisse tertius. Anno igitur Dominicæ incarnationis 54, regni autem Claudij Cæsaris 11, episcopatus verò beati Petri apostoli in Roma 8, sanctus Eucharius cum sociis suis Valerio atque Materno ad prædicandum Gallicis gentibus à beato Petro apostolo directus, demum Treuerim peruenit: cuius infidelitatis aciem deuincens, veræ religionis arcem obtinuit, & eiusdem vrbis pontificatum 23 annis tenuit. Anno autem post passionem Domini secundo, Stephanus à Iudæis lapidatus est, & à CHRISTO coronatus. Anno verò post passionem Domini tertio, Paulus ad fidem CHRISTI conuertitur: quique etiam pro eadem fide Domini nostri IESV CHRISTI, anno post passionem Domini 25, regni autem Neronis anno secundo, postquam ab Hierusalem vsque ad Illyricum repleuit Euangelio CHRISTI, Romam vinct⁹ missus est, Aristarcho se concomitante. Anno itaque post passionem Domini 38 regni autem Neronis anno 14, qui & vltimus eodem tempore, eodemque die quo Petrus Romæ crucifigitur, iubente Nerone, simul & beatus Paul⁹, pro CHRISTO, iussu eiusdem Neronis condemnatur capite, & in via Ostiensi, ab vrbe Roma miliario secundo traditur sepulturę. Quod & passio ipsorum Apostolorum, necnon &

hiſtoria tripartita veriſſimè teſtatur, ſcilicet quòd ambo pariter vno die martyrio ſunt coronati. Hucuſque Methodius epiſcopus.

L. Annius Melas, frater Senecæ & Gallionis, bona Lucani poëtę filij ſui à Nerone promeretur.

Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam primam perſequutionem in Chriſtianos facit, in qua vna die beatus Petrus crucifigitur, & Paulus gladio cæditur, anno 38 poſt paſſionem.

Contra Iudæos qui certè Flori auaritiam non ferentes rebellabant, Veſpaſianus magiſter militiæ à Nerone tranſmittitur, & multas vrbes in Iudæa capit.

Flauius Ioſephus ſcriptor hiſtoricus, dux belli Iudæorum, quum à Romanis interficiendus eſſet, Veſpaſiano prædixit de morte Neronis, & eius imperio.

Leo ſecundus ſucceſſor Agathonis papæ, in ſua Decretali epiſtola ſic: Si autem Petrus apoſtolorum princeps adiutores ſibi aſciuit Linum & Cletum, non tamen poteſtatem pontificis, animas ligandi vel ſoluēdi normam, eis tradidit: ſed Clemēti ſucceſſori ſuo, qui ſedē apoſtolicam poſt eum & poteſtatem pontificalem, tradente ſibi beato Petro, tenere promeruit. Linum nanque & Cletum nihil legimus vnquā feciſſe ex pontificali miniſterio poteſtatiuè, ſed quantū eis à beato Petro præcipiebatur, hoc ſolummodo agebant. Hęc Leo papa. Clemens ergo papa primus poſt petitionem Romanam eccleſiam tenuit, vel cum Lino & Cleto, ſicut cum Petro fuerat. Poſt Petrum, imò etiam cum Petro primus papa ſanctus Clemens Romanam regit eccleſiam, ipſo teſte. Decretalis epiſtola Clementis Romani pontificis ſic ait: Clemens Romanæ eccleſiæ præſul Iacobo chariſſimo Hieroſolymorum epiſcopo. Quomodo ſicut a beato Petro apoſtolo accepimus, omnium apoſtolorum principe & patre qui claues regni cœleſtis accepit, æqualiter tenere debemus de ſacramentis quæ geruntur in ſanctis, te ex ordine nos decet inſtituere. Tribus enim gradibus commiſſa ſunt ſacramenta diuinorum ſecretorum, ideſt presbytero, diacono, & ſubminiſtro: hi cum timore & tremore reliquias corporis Dominici debent cuſtodire. Fragmentorum neque putredo in ſacrario, & neq; agatur negligenter, nec portioni corporis & ſanguinis Domini grauis inferatur iniuria. Communio enim domini noſtri IESV CHRISTI ſi negligenter agatur, & non curat admonere officia, graui anathemate perculſus pro iudicio digna humiliationis prodigia feriantur. Certè tanta in altari holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debent: quòd ſi remanſerint, in craſtinum non reſeruentur, ſed cum timore & tremore clericorum cōſumantur. Qui autem reſidua corporis Dominici quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad cōmunes accipiēdos cibos conueniāt, nec putent ſanctæ portioni cōmiſcere cibum, qui per aqualiculos digeſtus in ſeceſſum diffunditur. Si igitur manè Dominica pars porrigatur, vſque ad ſextam ieiunent miniſtri qui eam cōſumpſerint: & ſi tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vſque ad veſperam. Sic ſecreta ſanctificatione æterna cuſtodienda ſunt ſacramenta. De vaſis ſacris ſanè ita gerendū eſt, altaris pallia, cathedra, candelabrum & velum, ſi fuerint vetuſtate cōſumpta, incendentur: quoniam non licet ea quæ in ſacrario fuit, malè tractari: ſed incendentur. Cineres quoq; eorum in baptiſterio inferantur, vbi nullus tranſitus habeatur, aut in pariete vel in foſſis pauimētorum iactentur, ne intrantium pedibus inquinentur. Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum tegat obuoluendum, vel ſcapulas operiat diaconus velit de his quæ fuerunt in altari. Qui fecerit laicus, leuiter; ſi diaconus triennio & ſex menſibus à Dominico erit altari, graui percuſſus anathemate, remouendus. Quòd ſi clericos presbyter nō admonuerit, 10 annis & 5 mēſibus excōmunicatus ſit. Qui non docuit eos, de his & poſtea cum grandi humilitate matri reconcilietur eccleſiæ. Pallas verò & vela ſanctuarij diaconi cum humilibus miniſtris intra ſacrarium lauent, ne fortè puluis Dominici corporis foras extra ſacrarium malè decidat. Sindone foras delata, & erit hoc operanti peccatum; ideo in ſacrario miniſtris præcipimus cum omni diligentia cuſtodire. Peluis noua, munda, nihil aliud tangat ad Dominici altaris cultum, vbi pallæ lauentur. Vela autem non in ipſa, ſed in alia lauentur. Præcipimus etiam, ne extra eccleſiam ſiue laico de fragmētis oblationum ponatur ad mēſam. Vnde ſcis tu, qui paſſim ſacratij panes indignus

dignis impendis? vnde noſti, ſi à mulieribus mundi ſint hi quibus impendis? Hinc & Dauid interrogatus ab Abimelech ſacerdote, quum ſe mundum ante triduum profiteretur à mulieribus, panes propoſitionis mãducauit. Miniſtri altaris presbyteri, diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui ante ordinationem coniuges ſuas reliquerunt. Quòd ſi poſt ordinationem miniſtro contigerit propriẽ inuadere cubile vxoris, ſacrarij non intret limina, nec ſacratij portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerẽtib. holocauſti oblationẽ ſuſcipiat, nec ad Dominici corporis portionẽ accedat, aquã ſacerdotũ manib. porrigat, oſtia forinſecus claudat, minora gerat officia, vrceum ſanè ad altare vel calicem nõ ſuggerat: ſi fortè quiſpiam presbyter ſiue diaconus ſacrarij, vel velũ vendiderit, nouerit ſe inde Iſcariotis ſuſcepturum pœnã. Et poſtea ita concluſit Clemens: His ergo bene paratis ſententijs, ne quis hæc præcepta minimè credat implẽda, & iudicij Dei ignis æterni tormenta ſuſtineat, qui eccleſiaſtici operis ſacra neglexit: hæc ergo, frater Iacobe, de ore ſancti Petri iubentis audiui. Si quis hæc præcepta non integra cuſtodierit, ſit anathema vſque ad aduentũ domini noſtri IESV CHRISTI. Hęc præcepta à ſancto Petro apoſtolo audiui, accepi, & tibi chariſſime frater Iacobe inſinuare curaui, vt ſeruari omnia præcipias ſine macula. Si quis audierit te, vtilis erit miniſter IESV CHRISTI. Qui autẽ non audierit te, immò loquentẽ IESVM CHRISTVM per te, ipſe ſibi damnationem acquirit. Omnipotens Deus, chariſſime frater, te ſua protectione cuſtodiat, atque ad cœleſtis remunerationẽ patriæ cum multiplici animarum fructu perducat. Deus te iterum iterumque incolumem cuſtodiat reuerendiſſime. Amen.

Alia decretalis epiſtola Clementis Romani epiſcopi, ſucceſſoris beati Petri. Clemens vrbis Romæ epiſcopus, & reliqua. Et infrà: De quib. & beatus Petrus, inſtructor & ordinator noſter. Et paulò pòſt: Hæc Apoſtoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt. Hæc nos docemus, vobisque hæc omnibus abſque reprehenſione tenere & docere, quibus agendum eſt, mandamus. Et poſtea: Dominus noſter IESVS CHRISTVS mittens diſcipulos ſuos præcepit nobis, In quãcunque ciuitatem intraueritis, dicite, Pax huic domui: & reliqua. Alia epiſtola Clementis. Dilectiſſimis fratribus, & condiſcipulis Hieroſolymis cum chariſſimo fratre Iacobo epiſcopo habitantibus, Clemens epiſcopus: & reliqua. Hæc dixit ſanctus Clemens. Sanctus ergo Clemens, non tantùm ſucceſſor beati Petri apoſtoli fuit, ſed etiam viuente Iacobo nouem annis ante paſſionem Petri Romanam cathedram tenuit, iuxta Scripturam, & deinde poſt Petrum 21, ideſt 12 cum Cleto & Lino, & 9 annos poſt eos, vſque dum in exilium miſſus eſt. Si ſanctus Clemens papa fuit, tunc ante decretalem iſtam epiſtolam ſancto Iacobo cõſcripſit. Nullius autem legitur decretalis epiſtola, niſi papæ. Qui anni nouem eius imputantur, quaſi Petrus Cletũ * tantùm ipſe ſolus cathedram teneret, & prætermittitur Anacletus papa ſecundus, poſt Petrum ſedens decem annis, qui non poſſunt ſubregibus ſupputari vſque ad Traianum imperatorem papæ quatuor. Iacobus autem in anno trigeſimo poſt paſſionem Domini, & Petrus 39 paſſus ſit. Traianus autem in anno 66 poſt paſſionem regere cœpit. Sub quo paſſus eſt ſanctus Clemens *, non epiſcopali poteſtate ſedis Apoſtolicæ dicendo, ſit anathema.

Linus ex præcepto beati Petri præcepit, ne mulier niſi velato capite eccleſiam intret. Cuius Paulus in epiſtola ad Timotheum meminit, qui etiam martyrio 6 calend. Decembris coronatur. Romæ paſſi ſunt Proceſſus & Martinianus, & 47 qui baptizati ſunt à beato Petro, & in cuſtodia Mamurtini intruſi, Apuleius, Torpetus & Marcellus. Paſſi ſunt in Alexandria Marcus euangeliſta octauo anno Neronis; Mediolani Nazarius, Celſus; apud Nuceriam Aquileiam, Hermagoras epiſcopus, Fortunatus diaconus, cum Conſtantia. Oroſius presbyter ſic: At verò Nero poſtquam Galbam in Hiſpania imperatorem creatum cum exercitu cognouit, totus animo ipſe concidit: ſiquidẽ Petro in vrbe Roma interfecto, & Chriſtianis pœnarũ diuerſitate laniatis, de Hiſpania illicò Galba ſurrexit. Quumq; inde Nero incredibilia turbandæ immò ignominioſiſſimè ſubruendæ reipublicæ mala moliretur, hoſtis à Senatu pronunciatus, & ignominioſè fugiens, ad quartũ ab Vrbe milliarium in ſuburbano Libertini ſui, inter Salariã & Numentanãviã, ſemetipſum

interfecit, ætatis 32 anno, in quo omnis familia Augusti consumpta est.

GALBA.

ROmanorum rex 7, Galba Sergius, mox vt mortem Neronis comperit, Romam venit. Qui quum antiquissimæ nobilitatis senator anno 63 ætatis esset ab Hispanis & Gallis electus, mox ab vniuerso exercitu libenter susceptus est. Nam priuata eius vita insignis erat, militibus & militaribus ac ciuilibus rebus sæpe consul, sæpe proconsul, frequenter dux grauissimis bellis. Huius breue imperium bono cœpit exordio, nisi quòd propensior erat ad seueritatem. Orosius sic: Quumque enim auaritia, sæuitia, segnitiaque offenderet, sibi Pisonem nobilem industriumque adolescentem in filium atque in regnum adoptauit. Cum quo insidiis Othonis in medio vrbis Romæ foro capite truncatus est, mense septimo, septimoque die sui imperij: sepultusque est in suis hortis in via Aurelia, non longè à Roma. Hæc Orosius. Hic igitur regnauit vsque ad mensem Iulium, in anno 39 post passionem, iuxta temporis rationem.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
73	1	Vespasianus & Titus.

M. Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur.

OTHO.

ROmanorum rex 8, Syluius qui & Otho, Galba & Pisone Romæ interfectis, inter tumultus cædesque intrauit imperium. Hic matre erat nobilior quàm patre, neutro tamen obscuro: in priuata vita mollis, & Neronis familiaris. In imperio documentum sui non potuit ostendere. Nam quum Otho Galbam occidit, à Germanis Vitellius factus est imperator. Otho ergo quum mox creatum imperatorem in Gallia per Germanicas legiones Vitellium comperisset, bellum ciuile molitus est. Quum autem tribus primùm leuibus præliis, hoc est, vno apud Alpes, alio circa Placentiam, tertio circa locum quem Castoris vocant, contra Valentem & Cinnam Vitellianos duces congressus victor extitisset, quarto apud Bebriacum bello quum audisset suos vinci, quum ingentes tamen copias haberet, & petentibus militibus ne tam citò de euentu belli desperasset, dixit se tanti non esse, vt propter eum bellum ciuile oriretur. Anno autem 38 ætatis suæ, imperij autem die 90, quo imperare cœperat, sese interfecit: hoc est in mense Octobri, in eodem anno quo Galba occisus est.

VITELLIVS.

ROmanorum rex 9, Vitellius, regnauit mensibus 8, vsque ad Octobrem mẽsem, in anno 40 post passionem Domini. Nota, quòd Galba, Otto, & Vitellius, fuerunt inuasores regni, sed Vespasianus apud Iudæam ab exercitu imperator appellatus est. Vitellius occiso Othone potitus imperio, cum suis Othonisque militibus ingenti gloria Romam victor aduenit. Hic familia honorata ortus magis, quàm nobilis: & quamuis pater eius patre non admodum claro natus, tres tamen ordinarios gessit consulatus. Hic cum multo dedecore & graui sæuitia notabilis, præcipuè ingluuie & voracitate, vitam humanam propriis malis aggrauauit: quippe quum de die sæpe quarto vel quintò fertur epulatus. Notissimæ certè cœnæ memoriæ mandata est, quam & frater Vitellius exhibuit, in qua supra cæteros sumptus 2000 piscium, & 7000 auium apposita traduntur. Hic quum Neroni similis esse vellet, & id adeò sæpe faceret, vt exequias Neronis quæ humiliter sepultæ erant, honoraret. Qui quum de Vespasiano comperit, primum molitus est deponere imperium: sed postea à quibusdã animatus, Flauium Vespasinum fratrem, nihil tũc mali suspicantem, cum cæteris Flauianis in Capitolium compulit. Succenso itaque tẽplo, & mixta simul flamma ruinaq;, omnes in vnum pariter interitum atque tumultum dedit. Postea deficiens in Vespasiani numine, & ab exercitu suo destitutus, appropinquantibusque hostibus, trepidus quum se in quandam proximam cellulam contulisset, turpissimè inde protractus est, & per viam & Vrbem publicè nudus super terram, reducta coma à capite, atque etiam mento mucrone gladij subiecto, & passim fimum in os eius cõiectantibus carnificibus, in forum deductus est, & ad pectus ab omnibus obuiis impetitus: postremò apud Gemonias scalas graduum minutissimis ictibus crebris-

crebrisq; compunctionibus, gladio stercore inuoluto excarnificatus est, deinde uncotractus, & in Tiberim proiectus. Cõmuni ideo sepultura caruit. Vitellius verò occisus est 3 die mensis Octobris, Iosepho Iudęorum historico teste, & tunc viuente. Eusebius sic: Galba 7 mense imperij sui in medio Romanę vrbis foro capite truncatur. Otho 7 mense regni sui apud Bebriacum propria manu occubuit. Vitellius 8 mẽse imperij sui à Vespasiani ducibus occisus, in Tiberim proiectus. Hoc autem tempus inter Neronem & Vespasianum nec Eusebius, neque etiam Beda supputat. Multis autem & nephariis modis post cõplures dies à Vespasiani militibus (idest ab Antonino primo & Marcio qui Vitellium occiderunt, ducibus Vespasiani) aduersum Senatũ populumq; Romanum indiscreta cæde sęuitum est. Vespasianus autem quum Iudæos in vrbe Hierosolymorum, præcipuè ob diẽ festum Paschæ congregatos, obsidione concluisset; cognita morte Neronis, hortatu plurimorum regũ & ducum, maximè Iosephi ducis Iudæorum sententia, (qui captus, quũ in vincula cõiiceretur, cõstantissimè dixit, sicut Suetonius refert, continuò se ab eodẽ Vespasiano imperatore soluẽdum) imperiũ adeptus, bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur. Sed cognita morte Vitellij, paulisper Alexandriæ subsistit. Titus verò ab exercitu pronunciatus est imperator, vt Suetonius refert. Iosephus verò Iudęus, qui ipse præfuit bello, & apud Vespasianum post prædictũ imperium veniam gratiamq; meruit, scribit vndecies centena millia gladio & fame periisse. Reliquos autem toto orbe dispersos numero noningenta millia, narratur. Vespasianus & Titus imperatores appellati. Methodius sic: Igitur post Neronem qui 14 annis obsedit Romam, culminis dignitatem Galba & Otho, anno & sex mensibus detento principatu, defuncti Vespasiano regni gubernacula derelinquunt, posito per idem tempus in procinctu belli quod Iudæis intendebatur: vbi ab ipso exercitu cum quo oppugnabat Iudæam, subrogatur imperio. Hucusq; Methodius. Colligitur omne tempus in secundũ annum Vespasiani, & nouissimam euersionem Hierosolymorum, à 15 anno Tiberij Cæsaris, & ab exordio euangelicæ prædicationis anni 42: a captiuitate quam ab Antiocho perpessi sunt, anni 238: porrò à Darij 2 anno, sub quo rursum templũ ædificatum est, anni 590: à prima autem ędificatione templi sub Salomone, vsq; ad nouissimam eius ruinam quæ sub Vespasiano facta est, anni 1102.

VESPASIANVS.

ROmanorum 10, Fl. Vespasianus secundum omnes regnauit annis 9, mensibus 11, diebus 22, hoc est vsque ad calendas Octobres, in anno 50 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Vesp.*	
74	1	Vespasianus 3, & Nerua.

Methodius sic: In cuius scilicet Vespasiani exordio Eucharius Treuericę ecclesiæ culmen, ipse superni culminis dignitatem adeptus, anno Dominicæ incarnationis 75, Valerio dereliquit. Vespasianus autẽ apud Iudæam sub rogatur imperio: isq; confestim Romam tendens, Tito filio suo curam belli & Hierosolymorũ oppugnationes iniungit. Hucusq; Methodius. Capitolium Romæ incensum.

[*Hic iterum amanuensis aut abbreuiator lapsus est in consulibus & annis Vespasiani.*]

75	4	Vespasianus 4, & Titus 3.

Cyclus decennoualis indictione 4. His consulibus, à Tito filio Vespasiani Iudæa capta est. Vt Iosephus dicit, vndecies centena millia fame & gladio perierunt, & cẽtum millia captiuorum venditi. Hæc Flauius Iosephus ait.

Euangelium secundum Matthęum sic: Amen dico vobis, Non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur. Hieronymus sic: Iuxta historiam manifestus est sensus, quia 42 anno post passionem Domini, sub Vespasiano & Tito, ipso cum templo magnificentissimo ciuitas funditus est euersa, ita vt solo coæquaretur. Hucusq; Hieronymus. In anno ergo 42 post passionẽ Domini, hoc est cum anno passionis, in quo incœpit Vespasianus ann. 2, capta est Hierusalẽ in dieb⁹ Paschę, Iosepho teste & ibi præsente. Sanct⁹ quoq; spiritus per os Dauid sic: Quanta malignatus est inimicus in Sancto, & gloriati sunt qui oderunt te in medio Paschæ, & reliqua. Quum enim noluerint verti ad pœnitentiam, Domino eos expectante per annos 40; dignum erat, vt in tempore

quo occiderunt Dominum, etiam ipsi occiderentur. Pascha enim Hebræorum anno prædicto contigit feria quarta, in qua congregati sunt omnes principes sacerdotum, & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui vocabatur Caiphas, & consilium fecerunt, vt IESVM dolo tenerent & occiderent. Nostrum autē Pascha 8 calend. Aprilis, in quo crucifixerūt Dominum, in quibus Titus iisdem diebus capit ciuitatem, deinde templum incendit, muros Hierusalē vniuersos solo coæquauit: & vndecies centena millia gladio & fame periisse, scribit Iosephus, Iudæorum historicus, & tunc præsens, & cētum millia captiuorum vendita, & nonaginta millia dispersa. Ideo autem tanta multitudo Hierusalem erat tunc, quia ex omni Iudæa ad templum in diebus azymorum confluebant.

Anni Chr.	*Anni Vesp.*	
76	5	Vespasian⁹ 5, & Titus 4.
77	6	Vespasian⁹ 6, & Titus 5, Vespasianus Capitolium ædificare orsus est Romæ.
78	7	Commodus & Rufus. Colossus erectus est, altitudinis habēs pedes centum & septem.
79	8	Vespasianus septimò, & Titus sextò. Gabinius rhetor celeberrimus in Gallia docet.
80	9	Syluanus & Verus. Tunc tres ciuitates Cypri terræmotu corruerunt.
81	10	Domitianus & Messalinus. Vespasianus colonias deduxit. Apollinaris episcopus ad Rauennam missus, passus est. Vespasianus profluuio ventris in villa propria circa Sabinos obiit, 69 ętatis suæ anno: & Titus sibi successit, his consulibus, teste senatore Cassiodoro.

TITVS.

ROmanorum 11 Titus, filius Vespasiani, iuxta historiam Romanam regnauit annis duobus, mensibus octo, diebus viginti, hoc est vsque ad calendas Iunij, in anno quinquagesimo tertio, post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Titi,*	
82	1	Domitianus 2, & Rufus 2. Titus tantæ bonitatis fuit, vt quum quadam die recordatus fuisset in cœna, nihil se in illo die cuiquam præstitisse, dixit: Amici, hodie diem perdidi. Mons Cypri ruptus in vertice tantum ex se iecit incendium, vt regiones vicinas & vrbes cum hominibus exureret.
83	2	Domitianus 3, & Sabinius. Titus Musonium Rufum philosophum de exilio reuocat, & amphitheatrū Romæ ædificat, & in dedicatione eius quinque millia ferarum occidit. Titus obiit in villa qua & pater eius, anno ætatis 42, imperij autem anno 2, mense 8, secūdum historiam Romanam. Cui successit frater eius iunior Domitianus, prædictis consulibus, teste Cassiodoro. Methodius sic: Qui si Titus patris imperio post decennium regni eius succedit, sed non amplius quàm duobus annis totidemque mensibus principatu Romani apicis ministrato, Domitiano fratri rerū summam reliquit, qui Neronianæ theomachiæ & impietatis successor efficitur: quum vtique pater suus Fl. Vespasianus nihil omnino aduersus pietatem irrogarit iniuriæ. Secundo autē regni Titi anno, Cletum papam, Petri apostoli successorem, 12 annis in sacerdotio transactis, vrbis Romę episcopatum tradidisse Clementi ferunt. Hucusque Methodius.

DOMITIANVS.

ROmanorum 12, Domitianus regnauit annis 15, mensibus 5, secundum omnes, hoc est vsque ad calendas Nouembres, in anno 68 post passionem. Sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
84	1	Domitianus 4, & Rufus 3. Cletus his consulibus passus est sexto calendis Maij, secundum gesta Pontificū. Domitiani vxor Augusta fuit appellata.
85	2	Domitianus 5, & Dolabella. Titus inter deos refertur.
86	3	Domitianus 6, & Rufus 4. Domitianus eunuchos prohibuit. Tres virgines Vestæ ob stuprum damnatę. Methodius sic: Quo tempore Valerius 15 annis, quum præsideret post Eucharium, qui 23 præcessit Materno, curam pastoralem dimisit.

Anni Chr.	Anni Dom.	
87	4	Flauius & Traianus.

Plurimos senatorum Domitianus in exilium mittit. Methodius sic: Quarto igitur anno Domitiani Cæsaris, apud Alexandriam Amanus 22 annis ministrato sacerdotio defunctus est: in cuius locum succedit Albilius.

| 88 | 5 | Domitianus 7, & Nerua 2. Alexandrinę ecclesiæ episcopus constitutus Albilius, qui præfuit annis tredecim.

| 89 | 6 | Traianus 2, & Glabrio.

Domitianus templum sine admixtione lignorum construxit, & deum & diuum se appellari iussit. Cuius anno 6, Clemens papa in exilium missus, vt videtur, quum annis 9, & mensibus 2, & diebus 10, post Cletum cathedram teneret. Methodius sic: In vrbe Roma Cletus, 12 annis in episcopatu exactis, sacerdotij sedem Clementi tradidit.

| 90 | 7 | Domitianus 8, & Saturninus.

Duo mēses aliter appellati, September Germanicus, & October Domitianus. Anacletus papa post Petrum 2, Clementi successit, annis 10, ipso ita teste: Anacletus seruus IESV CHRISTI, in sede apostolica: & reliqua. Decretalis epistola Anacleti papæ. Et infra alia: Nullus, vt ait beatus Clemens, antecessor noster: & reliqua. Alia: Anacletꝰ papa vniuersis episcopis in Italia cōstitutis: quam apostolicæ sedis debitam reuerentiam erga me charitas vestra distribuit: & reliqua. Et postea: Et vt à beato Petro principe sumus instructi, à quo & presbyter sum ordinatꝰ: & reliqua. Alia: Prouinciæ autem multo ante aduentum CHRISTI tempore diuiserunt, maxima ex parte: & postea ab Apostolis & beato Clemēte præcessore nostro ipsa diuisio est renouata: & reliqua. Alia: Anacletus seruus CHRISTI IESV in apostolica sede à Domino constitutus, & à sancto Petro apostolorum principe presbyter ordinatus. Quomodo hactenus de his à beato Petro apostolo, & reliquis apostolis, & beato Clemente nostro prædecessore & martyre nouimus statutū, denegare vobis minimè possumus. Illi autem qui in metropoli à beato Petro, ordinante Domino, & prædecessore nostro prędicto sancto Clemente, siue à nobis constituti sunt, non omnes primates esse possunt: & reliqua. Et postea: Aliæ autē primates ciuitates, quas vobis conscriptas in quodam tomo mittimus, à sanctis apostolis, & à beato Clemēte, siue à nobis primates prædicatores acceperunt. Hæc verò sacrosancta Romana & apostolica ecclesia, nō ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinuit, dicens beato Petro apostolo: Tu es Petrus, & super hāc Petram ædificabo: & reliqua, vsque, Erunt soluta & in cœlo. Adhibita est etiā societas in eadem Romana vrbe beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui vno die, vnoq; tēpore glorioſa morte cū Petro sub principe Nerone agonizans coronatus est. Et postea ait: Ergo Apostolorū princeps beatus Petrus, de sancto prædecessore nostro Clemente plebibus prædicando, docens eas qualiter ei obedire deberēt, eumq; obseruare. Si alicui est inimicus Clemens pro actibus suis, vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat; cum illo vos nolite inimici esse: sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absq; communione obsequundare, & amare vos separare ab eo, cui ipsum sentitis aduersum, sed nec loqui his, quib. ipse nō loquatur, vt vnusquisq; in hac culpa est. Dum cupit omnium vestrūm amicitias ferre, festinet citiùs reconciliari ei, qui omnibus præest: & pro hoc redeat ad salutem, quum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis, qui exterminare Dei ecclesiam volunt: & reliqua. Hucusq; Anacletus papa.

Anacletū verò omnino Eusebius prætermisit, quoniam Linus & Cletus, qui nō fuerunt papæ, & Clemens atque Anacletus à passione Petri, in vltimo anno Neronis vsque ad Traianum, non possunt simul sub regibus stare. In loco enim annorum Clementis, quibus post Petrum cum Lino & Cleto, sed simul post Petrum nouē fuerunt, vel cum Cleto tantùm Clemens cathedrā tenuit, Linus & Cletus sunt positi: & in loco Anacleti papæ, qui post Clemētem decē annis successit, Clemens positus.

Anni Chr.	Anni Dom.	
91	8	Syluanus, & Priscus.

Quintilianus ex Hispania Calaguritanus, primus Romæ publicam scholam & salarium ex fisco accepit, & claruit.

| 92 | 9 | Asprenas, & Clemens.

Domitianus plurimos nobilium in exiliū mittit atque occidit: Mathematicos quo-

que & philoſophos ex vrbe Romana pepulit. Cyclus 6 decennoualis.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
93	10	Domitian⁹ 9, & Clemẽs 2. Multa opera Romę facta, in quibus Capitolium, Forum tranſitorium, Veſpaſiani templum, Minerua Chalcidica, forum Traianum, thermæ Traianæ & Titianæ, ſenatus, ludus matutinus, mira area diuorum, porticus Iſium, ac Serapis ſtadiũ, horrea piperatoria. His conſulibus, Anacletus papa obiit, ſecundum geſta Pontificũ. Domitianus prohibuit vites in vrbibus ſeri.
94	11	Nerua 2, & Rufus. Domitianus tantæ ſuperbiæ fuit, vt aureas & argenteas ſtatuas ſibi in Capitolio poni iuſſerit. Maxima virginũ Veſtalium Cornelia conuicta eſt ſtupri, & iuxta legem viua defoſſa.
95	12	Sabinus & Antoninus. Fl. Ioſephus vigeſimum librum Antiquitatum hoc tempore ſcribit.
96	13	Nerua 3, & Traianus 3. Secundus poſt Neronem Domitianus perſequitur: & ſub eo Apoſtolus Ioannes in feruentis olei dolium miſſus ante portam Latinam, ſed non eſt læſus, quia à corruptione carnis erat immunis: deinde in Patmum inſulam relegatus Apocalypſin vidit, quã Irenæus interpretatur. His conſulibus, Clemens papa paſſus eſt, ſecundum geſta Pontificum.
97	14	Senecio & Palma. Domitianus rurſum philoſophos & mathematicos Romæ per edictum extrudit. Apollonius Tyanæus & Euphrates inſignes philoſophi habentur. Romæ 6 calendis Maij, natali ſuo, Anacletus papa & martyr ſub Domitiano paſſus, qui memoriam beati Petri conſtruxit, & compoſuit vbi epiſcopi reconderentur.
98	15	¶ Euariſtus papa 4 poſt Petrum, annis 10, & menſibus 2 ſedit. Traianus 4, & Fronto. Domitianus eos qui de genere Dauid eſſent, conquiri & interfici iuſſit, vt nullus Iudæorum regni reliquus foret.

Scribit Brutius, plurimos Chriſtianorum ſub Domitiano feciſſe martyrium, inter quos & Flauiam Domicillam, Flauij Clementis conſulis ex ſorore neptem, in inſulam Pontianam relegatam, quia ſe Chriſtianam eſſe conteſtata eſt.

Multa ſigna atque portenta Romæ & toto orbe facta: & in ſuburbano Romæ bos ad arantem loquutus eſt, fruſtra ſe vrgeri, nõ enim frumenta, ſed homines breui defuturos.

Domitianus ſuorum coniuratione occiſus eſt in palatio, anno ætatis 35, & per veſpiliones ignobiliter portatus: cui Nerua ſucceſſit.

NERVA.

ROmanorum 13, Nerua, Euſebio & Beda teſte, regnauit anno 1, menſibus 4, diebus 8, hoc eſt vſq; ad calendas Martias, poſt paſſionem anno 70, ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Domitiano 15 annis imperio potito, Nerua ſuſcepit principatum: ſub quo omnes boni tituli, qui in Domitianum collati fuerant, detrahuntur.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
99	1	Traianus 5, & Orphitus Alexandriæ 3, epiſcopus Cerdo, annis 11. Senatus decreuit, vt omnia quæ Domitianus ſtatuerat, in irritum deducerẽtur. Itaque multi quos iniuſtè eiecerat, de exilio reuerſi ſunt, & nonnulli propria bona ſua receperunt.
100	2	Seuerio 2, & Sura. Aiunt & apoſtolum Ioannem inter reuerſos de exilio ſolutum, Epheſum reuertiſſe: in qua vrbe hoſpitiolum & amicos ſui amantiſſimos habebat. Euangelium quoque contra hæreticos conſcribit.

Iuſtus à Tiberiade Iudæorum ſcriptor agnoſcitur.

Romæ paſſus Eutyches, Victorinus & Marcus: apud Minturninam vrbem Victorinus epiſcopus frater Seuerini.

Nerua obiit in hortis Salluſtianis, 72 ætatis anno, quum iam Traianum adoptaſſet in filium, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Traianus Agrippinæ in Gallijs imperator factus, natus in Hiſpania. Methodius ſic: Nerua poſt annum plus minúſve defuncto Traianus ſuccedit imperio. Qua tempeſtate, apud Antiochiam Euodius primus fuerat: & Ignatius famæ celebritate vulgatus, poſt Petrum ſecũda ſucceſſione epiſcopatum ſortitus: quem ſermo tradit de Syriæ partib. ad vrbem Romã tranſmiſſum, & pro martyrio CHRISTI ad beſtias datum. Poſt hunc rexit eccleſiam ciuitatis eiuſdem Heros. Inter eoſdem ſanè

floruit

floruit vir æquè insignis Quadratus, qui vnà cum Philippi filiab. in prophetica gratia celeberrimus fuisse perhibetur. Sed & alij plurimi per idem tẽpus Apostolorum discipuli superstites erant, qui ecclesię sanctæ ædificia construentes, regnum cœlorum per omnem terram verbo Dei consecrabant, augentes perfectionis salutare præceptum, vt expeditis in prædicatione Euangelij electis, ad alias gentes aliasq; vrbes properarẽt: & vel principes, vel Euangelistę, vel pastores ipsorum Apostolorum suppares, post primas successiones in ecclesiis quæ per orbem terræ sunt, fungebantur officio. De quib⁹ post Maternum, qui 40 annis Treueri prædicationis regimẽ tenuit, quidam Auspicius resedit. Deinde insignes per legitimas successiones & sanctitate & gratia pollentes, extiterunt, sanctissimus quisque nomine vel meritis celsius, animo sublimis, sed & genere clarus, nõ segnis, patriæ semper vbiq; vigens, affectu pio, honore, actuq;, Serenus, Felix, Mansuetus, Clemens, Moses, Martinus, Anastasius, Andreas, Rusticus, & author Fabricius, & Fortunatus, atque Cassianus, necnon & Marcus, cæteriq; quàm plurimi, qui suis diuersis temporibus, non solùm propria prouincia, sed & in extremis & vltimis industrij & illustres, non solùm confessione, quin & martyrio existentes, regna etiam tyrannorum vicerunt. Igitur in vrbe Roma tertius post Petrum Clemens pontificatum suscepit, anno scilicet post passionem Apostolorum Petri & Pauli vigesimoseptimo, sed temporibus Domitiani, Neruæ, & Traiani. Cuius sexto sacerdotij anno, Domitianus quindecim annis sui principatus exactis, viuendi finem fecit: post quem imperium Nerua suscepit: quo post annum plus minus defuncto, Traianus succedit imperio. Cuius tertio principatus anno, Clemens apud Romam annis nouem, mensibus duobus, diebus decem, sacerdotio ministrato diuini verbi tradidit ministerium. Hucusque Methodius.

TRAIANVS.

ROmanorum 14, Traianus regnauit annis octodecim, mensibus quindecim: hoc est vsque ad calendas Septembres, in anno octuagesimonono post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Trai.*	
101	1	Traianus 6, & Max. Decreto senatus Nerua in deos translatus.
102	2	Senecio 3, & Sura. Hoc anno scilicet centesimo tertio incarnationis, secundum Dionysium, in fine diei dominici subsequente, sexta calendis Ianuariis, perhibetur Ioannes dormire. Methodius noster sic:

¶Traiani tertio principatus anno Clemens apud Romam 9 annis, mensibus 2, diebus 10, sacerdotio ministrato, Euaristo diuini verbi tradidit ministerium. Hucusque Methodius.

103	3	Vrbanus, & Marcellus. Irenæus enim episcopus scribit Ioannem apostolum vsq; ad Adriani tempora permansisse. Post quem discipuli insignes fuerunt, Papias Hieropolitanus episcopus, & Polycarpus Smyrnæus, nec non Ignatius Antiochenus episcopus.
104	4	Candidus, & Quadratus. Traianus de Dacis & Scythis triumphauit Romæ.
105	5	Commod⁹, & Cerealis. Traianus victo rege Decibalo Daciam fecit prouinciam. Hebræos, Sarmatas, Croncos, Arabes, Bosporanos, & Colchos itidem accepit. Seleuciam, Ctesiphõtem, & Babylonem occupauit, & tenuit quoq; Persiam & Mediam. Methodius sic: Imperator in mari rubro classem instituit, & per eam Indiæ fines vastat.
106	6	Gall⁹, & Bradua. Decretalis epistola Euaristi papæ data est, Gallo & Bradua viris clarissimis consulibus: sub quibus Ioannes apostolus, 68 annis post passionem Domini, ætatis suæ 98, Ephesi placida morte quieuit. Romæ aurea domus incenditur.
107	7	Aphrican⁹ & Crispinus. Terræmotu quatuor vrbes Asię subuersæ, Elea, Myrrhina, Pitanæ, & Cumæ: Galatię tres: Græciæ duæ.
108	8	Crispinus 2, & Solẽnus. Alexandriæ ecclesiæ quartus episcopus ordinatus, nomine Primus.

¶Euaristus papa, qui annis 22 sedit, obijt 12 calendis Ianuariis.

109	9	Piso & Rusticus.

¶Alexãder papa quintus post Petrum, annis 10, & mensibus 5.

Traiano Christianos persequente, Symeon filius Cleophæ, qui post Iacobum

Hierosolymis tenebat episcopatum, crucifigitur, omnib. mirantibus,& ipso iudice, vt 120 annorũ senex crucis supplicium pertulisset. Cyclus septimus decennoualis incipit,indictione duodecima.

Methodius sic: Qui quum octauum sacerdotalis administrationis annum implesset, decimo Traiani Cæsaris principatus anno, Alexander quinta successione post Petrum Romanæ plebis gubernacula sortitus est.

Anni Chr.	*Anni Trai.*	
110	10	Traianus,& Aphrican⁹.

Ignatius quoq; Antiochenæ ecclesiæ episcopus, Romã perductus, bestiis traditur: post quem tertius constituitur episcopus Oron. Plinius secundus, quum quandam prouinciã regeret,&in magistratu suo plurimos Christianorũ interfeciſſet, multitudine eorum perterritus quæsiuit de Traiano quid facto opus esset:nunciãs ei,præter obstinationem non sacrificandi, & antelucanos cœtus ad canẽdum cuidam Christo vt Deo,nihil apud eos reperiri:præterea ad cõseruandam disciplinam vetari ab his homicidia, furta, adulteria, latrocinia, & his similia. Ad quem cõmotus Traianus rescripsit,hoc genus inquirendum non esse, oblatos verò puniendos. Tertullianus refert in Apologetico.

| 111 | 11 | Celsus,& Crispinus. Plinius secundus Nouocomensis orator & insignis historicus habetur: cuius plurima ingenij opera extant.

| 112 | 12 | Hasta,& Piso. Tres Galatiæ ciuitates terræmotu erutę. Pantheon Romæ fulmine concrematum.

| 113 | 13 | Messala,& Pædio. Post Iustum ecclesiæ Hierosolymitanę episcopatum 4 suscepit Zachæus:

| 114 | 14 | Æmylius,& Vetus. post quem 5 Thobias:cui successit 6 Beniamin: ac deinde 7 Ioannes: & 8, Matthias:post illum 9 constituitur Philippus.

| 115 | 15 | Niger ,& Apronianus. Traianus Armeniam, Assyriam & Mesopotamiam fecit prouincias.

| 116 | 16 | Clarus , & Alexander. Iudęi qui in Lybia erant, aduersus cohabitatores alienigenas dimicant: similiter in Ægypto , & in Alexandria:apud Cyrenen quoque & Thebaiden magna seditione contendunt: verùm gentilium pars superat in Alexandria.

Anni Chr.	*Anni Trai.*	
117	17	Adrian⁹ 2,& Salinator.

Iudæis Mesopotamiæ rebellantibus,præcepit imperator Traianus Lysiæ Quieto, vt eos prouincia exterminaret: aduersus quos Quietus,vi aciem instruens,infinita eorum millia interfecit. Ob hoc procurator Iudęæ ab imperatore decernitur. Salaminiam vrbẽ Cypri,interfectis in ea gentibus, subuerterunt Iudæi.

| 118 | 18 | Adrianus 2,& Rusticus.

Alexandri papæ passio. 5 nonas Maij, Romæ, via Numentana, ab Vrbe miliario 7, cum Euẽtio & Theodolo presbyteris, sub Traiano imperatore,iudice autem Aureliano decollatus: siquidem Adrianus non adhuc imperabat, sed in Martyrologio legitur.

¶ Sixtus papa sextus,annis decem,mensibus vndecim. Qui constituit in decretis, vt sacra mysteria non tractentur, nisi a sacris ministris: & intra actionẽ missarum, Sanctus, & Gloria in excelsis cantari. Romæ passi sunt Clemens & Alexander papæ,Quirinus cum filia Balbina,Sulpicius & Seruilianus,Domicilla & Seraphia virgines, Nereus & Achillæus, Ignatius Antiochenus episcopus, & discipulus Ioãnis.

| 119 | 19 | Seruilius,&Fuluius. His consulibus, teste Cassiodoro, Traianus apud Seleuciã Isauriæ obiit profluuio ventris,anno ætatis 63,mense 9,die 4. Mensis autem 9, est secundum Latinos September. Ossa eius in vrna aurea collocata, sub colũna fori quod eius nomine vocitatur, recondita sunt : cuius columnæ altitudo 1140 pedes erigitur. Huic succedit Adrianus,vtraq; lingua peritissim⁹, natione Italus, ex consobrina Traiani, qui regnauit annis 20,mensibus 10,diebus 29. Methodius sic: Alexandri 9 papæ sacerdotij anno Traianus Cæsar 20 annis,minus 7 mensibus, principatu perfuncto obiit, & Ælius Adrianus in sceptro suscipitur,& annis viginti vno regnauit.

ADRIANVS.

ROmanorum 15, Adrianus regnauit annis 21, mẽsibus 10,diebus 20,hoc est vsq; ad calendas Augusti,in anno 111 post passionem , sub quo hi consules fuerunt,teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
120	1	Verus,& Augur. Adrianus

nus Alexandriam à Romanis ſubuerſam publicis inſtaurauit expenſis.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
121	2	Auiola,& Panſa. Adrianus Iudæos capit,ſecundò contra Romanos rebellantes. Senatus Traianum in Deos refert.
122	3	Paternus,& Torquatus. Adrianus reliqua tributa vrbibus relaxauit,chartis publicè incenſis:plurimos tributis etiam liberos præſtitit. Methodius ſic: Tertio eiuſdē Ælij Adriani anno principatus, Alexander epiſcopus Romanæ vrbis ſacerdotium ſimul ac vitam finiuit, decennio expleto. Poſt hunc 6 pontifex ab Apoſtolis ordinatur Sixtus. Hucuſque Methodius.

Plutarchus Cheronæus, Agathobulus & Oenomaus philoſophi clari habentur.

123	4	Glabrio,& Apronianus. Bellum contra Sauromatas geſtum.

Terræmotu facto Nicomedia ruit,& Nicenę vrbes plurimę euerſę ſunt,ad quarum inſtaurationem Adrianus de publico eſt largitus expenſas.

124	5	Aſiaticus,& Aquilinus. Euphrates Stoicus philoſophus moritur. Adrianus in Lybiam quæ a Iudæis vaſtata fuerat,colonias deducit.
125	6	Verus,& Ambiguus. Adrianus Athenienſibus leges petentibus ex Draconis & Solonis reliquorumq; libris iura compoſuit.
126	7	Gallicanus,& Titianus.
127	8	Torquat°,& Libo. Hieroſolymorum 10 poſt Philippum conſtituitur epiſcopus Seneca. Poſt quem 11 Iuſtus, 12 Leui, 13 Ephres, 14 Ioſes, 15 Iudas. Hi omnes vſq; ad euerſionē quam ab Adriano perpeſſa eſt Hieruſalē, ex circunciſione epiſcopi fuerunt. Hæc Methodius.
128	9	Celſus, & Marcellin. Quadratus diſcipulus apoſtolorū,& Ariſtides Athenienſis philoſophus libros pro Chriſtiana religione Adriano dedēre cōpoſ°tos. Methodius ſic: Cyclus 8 decennoualis incipit indictione prima. Anno 6 Sixti ſacerdotij,imperij autem Ælij Adriani Cæſaris 8 anno,ſanctus Maternus Treuericæ ſedis archiepiſcopus,40 annis poſt Valerium ſui pontificatus dignanter expletis,ad cœleſtia tranſiuit,anno Dominicæ incarnationis 128.
129	10	Pontianus,& Rufinus. Serenus Granius, legatus,vir apprimę nobilitatis literas ad imperatorem miſit,iniquum eſſe dicens,clamoribus vulgi innocentium hominum ſanguinem ſpargi,& ſine vllo crimine nominis tantùm & ſectę reos fieri:

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
130	11	Augurinus , & Sergianus. quib° commotus Adrianus Minutio Fundano proconſuli Aſię ſcripſit,ſine obiectu criminum Chriſtianos non condemnandos : cuius epiſtolæ vſque ad noſtra tempora durat exemplum. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur.
131	12	Tiberius,& Syllan°. Sixtus papa paſſus 8 id° April. ¶ Teleſphorus, papa 7 poſt Petrum, annis 11. Hic conſtituit,vt 7 hebdomades plenas ante Paſcha omnes clerici a carne abſtinerēt,in nocte Natiuitatis Domini miſſę celebrarētur,& vt ad Miſſam Gloria in excelſis cātaretur. Methodius ſic: Romę autem,anno 12 Ælij Adriani principatus,Sixto 12 annis Romanę eccleſię gubernaculis functo, Teleſphorus 7 pontifex ab Apoſtolis ſubrogatur. Hucuſq; Methodius. Antiochiæ conſtituitur 4 epiſcopus Cornelius.
132	13	Sergius,& Verus. Alexandrinæ eccleſiæ 6 epiſcopus Eumenes conſtituitur.
133	14	Pompeianus,& Attilianus. Templum Romæ Veneris ſub Adriano in Vrbe factum eſt.
134	15	Pompeianus , & Commodus. Adrianus inſignes & plurimas ædes Athenis quum feciſſet, agonem edidit,bibliothecamq; extruxit.
135	16	L. Ælius,& Albinus. Iudæi in arma verſi Palæſtinam depopulati ſunt, tenente prouinciam Tinio Rufo,cui ad opprimendos rebelles Adrianus miſit exercitum.
136	17	Camerinus , & Niger. Cochleas dux Iudaicæ factionis nolentes ſibi Chriſtianos aduerſus militem Romanum ferre ſubſidium,omnimodis cruciatibus necauit.
137	18	Antoninus,& Præſens. Bellum Iudaicum quod in Palęſtina gerebatur,finem accepit,rebus Iudæorū penitus compreſſis : ex quo tempore etiam introëundi eis Hieroſolymam licētia ablata eſt,primū Dei nutu ſicut Prophetæ vaticinati ſunt,deinde Romanis interdictionib.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
138	19	Antoninus 2,& M. Ælius. Hieroſolymę primus ex Gentibus conſtituitur Marcus, ceſſantibus epiſcopis his qui fuerunt ex Iudæis, numero 15, poſt paſſionem Domini per annos 107, ſicut Euſebius & Beda perhibent. Da igitur annos 34 Domini vſque in paſſionem Domini,& 107;fiunt 141 anni,vſque ad annum quo omnes Iudæi ex Hieruſalem ſunt proiecti.
139	20	Seuerus , & Syllanus. Ælia ciuitas, id eſt Hieruſalem, ab Ælio Adriano condita eſt,& in fronte eius portæ qua Bethlehem egreditur,ſubſculptus in marmore, ſignificans Romanæ poteſtati ſubiacere Iudæos. Nonnulli à Tito Æliano Veſpaſiani filio extructam arbitrãtur. Hieronymus dicit,ab Adriani temporibus vſque ad imperium Conſtantini, per annos circiter 180,in loco reſurrectionis Domini , ſimulacrum Iouis in crucis rupe ſtatutum, quod ex more die Veneris à Gentilibus poſitum colebatur:æſtimantibus perſequutionis autoribus quòd tollerẽt fidem nobis reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta per idola polluiſſent.
140	21	Rufus,& Torquat⁹. Hoc tempore erat Aquila Ponticus ſecundus interpres poſt Septuaginta interpretes,qui Scripturas de Hebræo trãſtulit. Teleſphorus papa paſſus nonis Ianuariis.

¶ Hyginus papa 8 poſt Petrum,annis 4. Hic conſtituit clerum , & diſtribuit eccleſiaſticos gradus.

Romæ paſſi ſunt Sixtus,& Teleſphorus papę,Getulius, Sabina & Seraphia virgines; apud Meſſanam ciuitatem Apuliæ Eleutherius epiſcopus cum Anthia matre, Dionyſius epiſcopus Areopagita;apud Tiburtinam vrbem Italiæ,Symphoroſa cum ſeptem filiis ſuis:apud Athenas Quadratus & Ariſtides clareſcunt.

His conſulibus, Adrianus intercutis aqua morbo apud Baias in Campania moritur, anno 21, menſe 10, die 20,ſicut in Romana hiſtoria habetur : cui ſucceſſit Antoninus Pius, ſub quo ſequentes conſules fuerũt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Verùm Ælius Adrianus 21 anno ſui principatus diem obiit:& Antoninus cognomento Pius, Romanum ſuſcepit imperiũ. Huius primo imperij anno Teleſphorus, annis 11 ſacerdotio in Vrbe adminiſtrato, vita deceſſit: & Hygin⁹ epiſcopatus ſortem Romanę eccleſiæ ſuſcepit. Verùntamen Irenæus refert, Teleſphorum martyrio vitam finiſſe. In Hieroſolymis ſanè epiſcoporum tempora ſucceſſionesq; nullis ad integrum monumentis conſeruata reperimus: eò quòd valde ad breue tempus, mortis celeritate prærepti,ſacerdotio functi ſinguli quique perhibeantur. Ita quantum ex veterum lectione comperio, ad tempora vſque principis Adriani, ſub quo Iudæi excidiũ paſſi ſunt,tradunt 15 epiſcoporũ ſucceſſiones eſſe decurſas,quos omnes aiunt Hebręos antiquę originis extitiſſe,& ſcientiam CHRISTI fideliter recepiſſe: & ideo incunctãter ab his qui poterant de fidei merito iudicare,ſacerdotio quoq; viſos eſſe digniſſimos: quippe qui omnis tunc eccleſia ex Hebræis fidelibus coaceruata firmataq; videretur, incipientibus ab apoſtolis,& perdurantibus nimirum vſq; ad illud tempus excidij, quo Iudæi iterum deficientes à Romanis magnis præliis ſubiugati ſunt. Igitur quia per idem tempus aſſumere epiſcopos ex circumciſione ceſſatum eſt: neceſſarium videtur, omnes à primo vſque ad id temporis enumerare pariter ſacerdotes.

Primus itaq; Hieroſolymorum epiſcopus Iacob⁹,qui frater Domini eſt habitus, id eſt conſobrinus. Poſt hunc ſecundus, Symeon electus eſt,frater eiuſdem Iacobi, qui filij fuerant Cleophæ & Marię materterę matris Domini. Tertius Ioſeph, qui cognominatus eſt Iuſtus,qui ad ſuppletionem apoſtolicę perfectionis cum Matthia qui ſortitus eſt apoſtolatum, indeptus eſt epiſcopatum.

Zachæus quartus.
Tobias quintus.
Beniamin ſextus.
Ioannes ſeptimus.
Matthias octauus.
Poſt quem Philippus nonus;
cui decimus Seneca ſubrogatus eſt.
Iuſtus, vndecimus.
Exinde ac duodecimus, Leui.
Poſt hunc Effrem decimus tertius.
Et Ioſeph decimus quartus.
Ac finis omnium Iudas, decimus quintus.

Iſti ſunt ferè omnes, qui Hieroſolymis epiſcopi ab Apoſtolis ad illa vſque tempora quæ ſuperius deſignauimus, plebi illi ex circumciſione præfuerunt. Hucuſq; Methodius.

ANTO-

ANTONINVS PIVS.

ROmanorum 16, T. Antoninus cognomento Pius, imperator 16 à Iulio Cæsare: segregatis à numero principum Galba & Othone & Vitellio, regnauit cum liberis suis Aurelio & Lucio viginti & non plenis tribus annis. Hæc Orosius. Mensibus item tribus, secundum Eusebium & Bedam, hoc est vsque ad calendas Nouembres, in anno 134 post passionem Domini. Quia autem mos erat historicorum, vt imperatori deputaretur annus, in quo moreretur, vel regno deficeret: ideo dici potest, quòd non plenis viginti tribus annis Antoninus Pius regnauit, quum nõ vsque in finem anni vixit.

Anni Chr.	*Anni Pÿ,*	
141	1	Torquatus 2, & Herodes. Iste autem Pius dictus est, quia in omni regno Romano hominibus debita relaxauit:
142	2	Auiola, & Maximus: inde Antoninus iste Pius, Pater patriæ appellatus est.
143	3	Antoninus tertiò, & Aurelius. Sub Hygino Romanę vrbis episcopo Valentinus Hęresiarcha & Cerdo magister Marcionis Romam venerunt.
144	4	Gratus, & Seleuc⁹. Iustinus philosophus librũ pro nostra religione conscriptum Antonino tradidit. Hyginus papa obiit quarto idus Ianuarij. Pius papa 9 post Petrum, annis 15. Methodius sic: Igitur in vrbe Roma quũ Hyginus papa 4 episcopatus sui anno decessisset, Romanæ ecclesiæ sacerdotium Pius susceptit. Hucusq; Methodius. Antoninus 4, & Aurelius. Sub Pio Hermes scribit librum, in quo præceptum angeli continetur, vt Pascha Domini die Dominico celebraretur.
145	5	Largus, & Messalinus. Antiochiæ 5 episcopus Heros.
146	6	Torquatus 3, & Iulian⁹. Alexandriæ sextus episcopus, Marcus annis decem.
147	7	Orphit⁹, & Priscus. Valentinus hæreticus permanet vsque ad Anicetum papam.
148	8	Glabrio, & Vetus.
149	9	Gordianus, & Maxim⁹. Marcion hæresiarcha agnoscitur.
150	10	Glabrio 2, & Romulus. Taurus Bericitus Platonicæ sectæ philosophus clarus habetur.
151	11	Præsens, & Rufus. Arianus philosoph⁹ Nicomediẽsis agnoscitur.
152	12	Commodus, & Lateranus. Apollonius Tyrius Stoicus natione Chalcedonius, & Basilides Scythopolitanus, philosophi illustres habentur:
153	13	Verus, & Sabinus. qui Cæsaris præceptores fuerunt:
154	14	Syllanus, & Augurinus.
155	15	Barbarus, & Regulus. Alexandriæ ecclesiæ 8 episcopus Celadion, annis 14.
156	16	Tertullus, & Sacerdos. Crescens Cynicus agnoscitur, qui Iustino nostri dogmatis philosopho aduersans, & præuaricatorem philosophiæ coarguens, persequutionem suscitauit, in qua ille gloriosè pro CHRISTO sanguinem fudit.
157	17	Quintillus, & Priscus. Galenus medicus Pergamensis.
158	18	Verus, & Bradua. Pius papa obiit 5 idus Iulij. Methodius sic: Qui 15 annis in sacerdotio exactis Aniceto post se sedem pontificatus tradidit. Hucusque Methodius.

¶ Anicetus, papa 10 post Petrum, annis 11, mensibus 4. Hic constituit, ne clericus comam nutriret, iuxta pręceptũ Apostoli.

159	19	Antoninus 5, & Aurelius 3. Sub Aniceto papa Polycarpus Romam veniens, multos ab hęretica labe castigauit, qui Valentiniani & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.
160	20	Antoninus 6, & Aurelius 4. Hierosolymorum episcopatum post Marcum suscepit Cassianus 17, post quem Publius 18, cui successit Maximus 19, postea Iulianus 20, deinde Gaianus 21, & Symmachus 22, item Gaius 23, præterea Iulianus 24, & Capito 25.
161	21	Antoninus septimò, & Aurelius quintò.
162	22	Procõsul Antoninus, & Aurelius. Antoninus Pius apud Lorium villam suam, 12 ab Vrbe milliario moritur, anno ætatis suę 67. Vsque ad hoc tempus, singuli Augusti fuerunt: cui successerunt filij sui, id est Marcus Antonin⁹ Verus, & Luci⁹ Annius, & Antonin⁹ Seuerus, qui

regnauerunt annis 19, sub quibus hi consules fuerũt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Huius itaque Aniceti 4 anno sacerdotij, Antoninus imperator qui cognominatus est Pius, 22 anno sui principatus exacto, decessit: & M. Aurelius Verus cũ Lucio fratre succedunt. Quo in tempore Polycarpus Smyrnæorum ecclesiæ sacerdos, maximis persequutionibus Asiam quatientibus, vitam humanam martyrio finiuit.

M. Ælivs.

ROmanorũ 17, M. Ælius Antoninus, qui & Verus, cum fratre L. Cõmodo, post patrem regnauerunt annis 19, mense 1: hoc est vsque ad calendas Decembris in anno 153 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
163	1	Duo Augusti consules.

Hi primùm æquo iure imperium administrauerunt: quum vsque ad hoc tempus singuli Augusti fuerint.

164	2	Rusticus, & Aquilinus.

Lucio Cæsari & Athenis sacrificanti, ignis in cœlo ab Occidente in Orientem ferri visus est.

165	3	Lælianus, & Pastor. Cyclus 10 decennoualis incipit, indictione 9. Vologesus rex Parthorum vicinas sibi Romanas prouincias depopulatus est.
166	4	Macrinus, & Celsus. Fronto orator insignis habetur, qui Antoninum Verum Latinis literis erudiuit. Seleucia Assyrię vrbs cum trecentis millibus hominum à Romanis capta.
167	5	Orphitus, & Pudens. Apud Pisas Peregrinus philosophus, rogo ex lignis composito, incendiis semetipsum proiecit.
168	6	Pudens 2, & Pollio. Persequutione orta in Asia, Polycarpus & Pionius passi sunt, quorum scriptæ quoq; passiones feruntur. Plurimi in Gallia gloriosè ob nomen CHRISTI interfecti sunt: quorum vsque in præsentem diem condita libris certamina perseuerant. Alexandriæ 9 episcopus Agrippinus, annis 12.
169	7	Verus 3, & Quadratus. Romani cõtra Germanos, Marcomanos, Quados, Sarmatas, & Daces dimicant.
170	8	Apronianus, & Paulus. Anicetus papa passus decimaseptima calendis Aprilis.

¶ Soter, papa 11 post Petrum, annis nouem: qui constituit, vt nulla monacha pallam sacratam in ecclesia contingeret, atq; incẽsum poneret. Methodius sic: Octauio itaque suprà dicti principis Antonini Veri anno, Aniceto papæ Romæ 11 episcopatus sui anno defuncto, successit Soter. Apud Alexãdriam verò Celadion 13 annis ministrato sacerdotio, Agrippinũ successorem reliquit. Apud Antiochiam autem per idem tẽpus Theophilus 6 ab apostolis ecclesię pontificatum tenebat: vbi quartus post Heronẽ fuerat Cornelius: post quem 5 gradu Hero successerat. Sed (sciendum) primus omnium post Petrum Euodius eiusdem Ecclesiæ Antiochenæ episcopatũ tenebat, sub Domitiano & Nerua: post hunc secundus fuit Ignatius, sub Traiano Cæsare: post Ignatium autem rexit ciuitatem eiusdem Heros tertius, sub Ælio Adriano Cæsare: post Heronem Cornelius fuit quartus: & post Cornelium Hero quidam fuit quintus, sub Antonino Cæsare. Tunc etiam Egesippus insignis habebatur, & Dionysius Corinthiorũ episcopus; cuius extat epistola ad Athenienses de episcopo eorum Publio & Quadrato, qui eidem martyri successerat in sacerdotium, designans Dionysium Areopagitam primùm inibi ab apostolo Paulo episcopum ordinatum. Septimus autem ab apostolis Antiochenæ ecclesiæ sacerdotium Maximinus suscepit. Hucusq; Methodius. Antiochiæ 6 episcopus Theophilus annis 9, cuius plurima ingenij opera extãt. Lucius imperator anno 170, imperij autem 9, siue (vt quidam putant) 11, inter Concordiam & Altinum apoplexia extinctus est, sedens cum fratre in vehiculo.

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
171	9	Priscus, & Apollinaris.

Antonino imperatori inclyto Asianus apologeticum pro Christianis tradidit. Apollinaris Asianus Hieropolitanus episcopus insignis habetur.

172	10	Cetheg°, & Clarus. Dionysius Corinthiorum episcopus clarus habetur, & Pynitus Cretensis vir eloquentissimus. Decretalis epistola Soteri papæ data est, Cethego & Claro viris clarissimis consulibus.
173	11	Seuer°, & Herennianus. Pseudoprophetia quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium, autore Montano

tano & Priſcilla Maximillaq; inſanis vatibus. Tatianus hæreticus agnoſcitur, à quo Encratitæ.

Anni Chr.	*Anni AElij.*	
174	12	Orphitus, & Maximus.

Bardeſanes alterius hereſeos princeps notus efficitur. Oppianus Cilix poeta agnoſcitur; halieutica mito ſplendore conſcripſit.

175	13	Seuer⁹, & Pompeianus.

Imperator Antoninus multis aduerſum ſe naſcentibus bellis ſæpe intererat, ſæpe duces nobiliſſimos mittebat: in quibus ſemel Pertinacis exercitui, & qui cũ eo in Quadorum regione pugnabant, ſiti oppreſſis, pluuia diuinitus miſſa eſt: quum econtrario Germanos & Sarmatas fulmina perſequerentur, & plurimos eorum interficerent. Hucuſque Methodius Martyr.

176	14	Piſo, & Iulianus.

Extant literæ M. Aurelij grauiſſimi imperatoris, quibus illam Germanicam ſitim Chriſtianorum (fortè militum) precationibus impetrato imbri diſcuſſam conteſtatur.

177	15	Pollio, & Aper.

Soter papa obiit 11 calendis Maij.

¶ Eleutherius papa 12 poſt Petrum, annis 10, menſe vno. Methodius ſic: Igitur Soteri epiſcopo in vrbe Roma 7 annis, ſacerdotio miniſtrato, 12 ab apoſtolis, ſuccedit Eleutherius 16 anno imperij Antonini Veri. Hucuſque Methodius. Lucius Britanniæ rex ab Eleutherio papa per epiſtolam Chriſtianum ſe fieri impetrat. Antiochiæ 7 epiſcopus Maximus.

178	16	Commodus, & Quintilius.

Antoninus filium ſuum Cõmodum regni conſortem facit.

179	17	Orphitus, & Rufus.

Imperatores multis multam largiti ſunt pecuniã, quæ fiſco debebatur prouinciis cõcedẽtes: tabulas debitorum in medio Romanæ vrbis foro igne incendi præcipiunt: ac ne quid bonitati deeſſet, ſeniores quaſque leges nouis cõſtitutionibus temperauerunt: Romę paſſus Anicetus papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum ſeptem filiis, Iulius, Antonius, Euſebius, Potentianus, Peregrinus, Vincẽtius; apud Sebaſten Armeniæ minoris multi martyres ſub Agricola iudice; apud Spoletum Concordius; apud Smyrnam Polycarpus epiſcopus, diſcipulus Ioannis, item Germanicus & Pionius; apud Apameam Alexander & Gaius, apud Cretam vrbem Gortinę Philippus epiſcopus; apud Pergamum vrbem Aſiæ Carpus epiſcop⁹, Papyrius diaconus, Iuſtinus philoſophus: apud Lugdunũ Galliæ Irenæus epiſcopus cum multis, Photinus epiſcopus eiuſdem vrbis, & Blandina cum aliis 68, Epipodius & Alexander; in Syria Corona & Victor; Mediolani Fauſtus, Cabillonæ Marcellus; item in territorio Cabillonenſi caſtro Trenortio Valerianus; in Alexandria Ptolemęus, & etiam Lucius.

Anni Chr.	*Anni AElij.*	
180	18	Cõmodus 2, & Verus.

Antoninus poſt victoriam adeò in editione munerum magnificus fuit, vt centum ſimul leones exhibuerit. Commodus à ſenatu Auguſtus appellatus.

Smyrna vrbs Aſiæ terræmotu ruit: ad cuius inſtaurationem decennalis tributorum immunitas data eſt.

Alexandriæ eccleſię epiſcopatum ſortitus eſt Iulianus 10, annis 10. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Antoninus in Pannonia morbo periit, ano ætatis 61: cui ſucceſſit Commodus filius ſuus, ſub quo ſequentes conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Idem Antoninus quum imperio 19 annis perduraſſet, poſt exceſſum ſui principatum Cõmodo dereliquit: quo regni apicem gubernãte pax eccleſiæ per omnem terram propagatur, & ſermo Domini ex omnium genere hominum ad agnitionem & veritatem Dei ſummi animas congregabat. Qua tempeſtate apud Antiochiã octauus ab Apoſtolis poſt Maximinum epiſcopus conſtituitur Serapio. Tunc apud Cæſaream Palæſtinæ Theophilus, & Narciſſus in Hieroſolymis eccleſias procurabant. Apud Corinthum verò Bathyus, apud Epheſum Polycrates, nobiles in epiſcopis habebantur: & in eodem tempore author totius probitatis Treuerim rexit.

Commodvs.

ROmanorum 18, Commodus, ſecundum omnes regnauit annis 12, menſib⁹ 8, iuxta hiſtoriam Romanam: hoc eſt vſque ad calendas Auguſti, in anno 167 poſt paſſionẽ. A prima ſtatim pueritia fuit turpis, improbus, crudelis, ita vt 12 ætatis anno balneatorem, qui non ſtatim audierat dicto, in fornacem ignis cõiici iuſſerit. 300 concubinas & 300 puberes habuit.

Anni Chr.	*Anni Com.*	
181	1	Præsens, & Gordianus. Commodus de Germanis triumphauit. Methodius sic, & Cassiodorus. Eodẽ anno templum Serapis Alexandriæ incensum.
182	2	Mamertinus, & Rufus tertiò. Irenæus Lugdunensis episcopus insignis habetur.
183	3	Commodus quartò, & Victorinus. Thermæ Commodianæ Romæ factæ.
184	4	Marullus, & Ælianus. Commodus Septembrem mensem nomine suo appellauit.
185	5	Maternus, & Bradua. Hierosolymis fuit ordinatus episcopus

Maximus 26,
post quem Antoninus 27,
Valens 28,
Dulcianus 29,
Narcissus 30,
Dius 31,
Germanio 32,
Gordius 33,
Rursum Narcissus 34.

Tantis apud Hierosolymam episcopis constitutis, nõ potuimus discernere tempora, eo quòd in præsentem diem episcopatus eorum anni minimè reperiuntur. In Capitolium fulmẽ ruit, & magna inflammatione facta, bibliotheca & vicinæ quæque ædes cõcrematæ. Decretalis epistola Eleutherij papæ data est, Materno & Bradua viris venerabilib⁹, clarissimis cõsulib⁹.

186	6	Commodus 5, & Glabrio. Commodus incommodè multos nobilium interfecit.
187	7	Crispinus, & Ælianus. Commodus spectacula populo Romano præbet insignia.
188	8	Fuscianus, & Syllanus. Theodosio Ephesius interpres tertius tũc habetur.
189	9	Duo Syllani. Alexãdriæ 11 constituitur episcopus Demetrius, annis 43. Commodus imperator colossi capite sublato, suæ imaginis caput iussit imponi. Cyclus 11 decennoualis incipit.
190	10	Commodus 6, & Septimianus. Seraphio 9 Antiochiæ episcopus ordinatus.
191	11	Apronianus, & Bradua. Incendio Romæ facto palatium & ædes Vestæ, plurimaq; Vrbis pars solo coæquatur. Eleutherius papa obiit 8 calend. Iunij.

¶ Victor, 13 post Petrum, annis 9. Methodius sic: In vrbe autẽ Roma, Eleutherio sub prædicti principis Cõmodi principatu, tredecim annis pro sacerdotio functo, Demetrius substituitur episcopus.

Anni Chr.	*Anni Com.*	
192	12	Commod⁹ 7, Grauius. Victor Romæ ac vniuersalis ecclesiæ archiepiscopus Theophilo episcopo & cunctis fratribus Alexandriæ CHRISTO famulantibus, salutẽ in Domino: & reliqua. Hæc epistola data est 13 calend. Augusti, Commodo & Grauio viris clarissimis, venerabilibus consulibus. Multi in tempore huius passi sunt ex his quos suprà diximus. Sed propter similitudinem nominum imperatorum, minimè passiones discernuntur. Dicunt tamen quòd Irenæus Lugdunensis episcopus sub isto passus sit.
193	13	Commodus 8, & Pertinax. His consulibus, teste Cassiodoro, Cõmodus strangulatur in domo Vespasiani: cui successit Pertinax. Methodi⁹ sic: Commodus autem 13 annis imperio gubernato Pertinaci post se regnum reliquit. Quo sex solis mensibus retento, idem Pertinax obiit, & Seuer⁹ post hũc suscepit imperiũ.

PERTINAX.

ROmanorum 19, Ælius Pertinax secundum omnes regnauit mensibus sex, hoc est vsque ad calendas Februarias, in anno 168 post passionẽ Domini nostri.

Anni Chr.	*Anni Per.*	
194	1	Falco & Clarus. Pertinax sexagenario maior, quum præfecturam Vrbis ageret, ex Senatus consulto imperare iussus est. Pertinax obsecrante senatu vt vxorem Augustam & filium Cæsarem appellaret, cõtradixit: sufficere sibi, quòd ipse inuitus regnaret, testatur. Victor papa, datis latè libellis, constituit, vt pascha die Dominico (sicut præcessor eius Eleutherius) à 14 luna primi mensis vsq; ad 21 celebraretur. Cuius decretis Theophilus Cæsareæ Palæstinæ episcopus scripsit aduersus eos, qui 14 luna cum Iudæis Pascha celebrabant, cum cæteris qui in eodem concilio aderant episcopis, synodicam & valde vtilem epistolam. His consulibus (teste Cassiodoro) Pertinax occiditur in palatio, scelere Iuliani iurisperiti.

DIDI-

Didivs.

ROmanorum 20, Didius Iulianus, secundum historiam Romanam post Pertinacem inuasit rempublicam, vir nobilis & vir peritissimus, nepos Didij Iuliani, qui sub D. Adriano perpetuum composuit edictum. Orosius sic: Iulianus interfecto Pertinace inuasit imperium, sed mox à Seuero apud põtem Miluium bello ciuili victus, interfectus est, mense octauo postquam imperare cœperat: & ita inter Pertinacem & Iulianum vnus annus assumptus. Hucusque Orosius. Et hoc est vsque ad calendas Septembres, & in eodem anno 169 post passionem Domini.

Severvs.

ROmanorum 21, Seuerus prouincia Tripolitana natus, oppido Lepti, regnauit annis 18 (teste Cassiodoro) mensibus 3, secundum historiam Romanam: hoc est vsque ad calendas Decembres, in anno 186 post passionẽ Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste eodem Cassiodoro. Methodius sic: Seueri temporibus plurimi ecclesiastici viri nobiles & stylo illustres extiterunt, sicut ex eorum monumentis agnoscimus: ex quibus est Heraclitus Maximus, qui de famosissima omniũ hæreticorum disseruit quęstione, qua semper inquiritur vnde sint mala, vnde malitia, vel quòd materia facta sit & non intacta. Igitur ex Gentibus ecclesia congregata primùm in successione, post circumcisionem Hierosolymis episcopatum accepit Marcus, post quem Cassianus, deinde Publius, post hunc Maximus, & sic Iulianus, post quem Gaius, & iterum alius Iulianus, Capiton quoque & Valens, inde Docilianus, post quem decimustertius ab apostolis Narcissus.

Anni Chr.	*Anni Seuer.*	
195	1	L. Seuerus, & Albinus.

L. Septimius Seuerus, prouincia Tripolitana, oppido Lepti, solus ex Aphrica vsque in præsentem diem, Romanis imperator fuit, & in honorem Pertinacis quem Iulianus occiderat, Pertinacem cognominare iussit Senatus: eo quòd super 18 annos suos, 6 mensib. regnaret. Clemens Alexandrinę ecclesię presbyter, & Pantheus Stoicus philosophus, in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur.

Anni Chr.	*Anni Seuer.*	
196	2	Tertullus, & Clemens.

Symmachus interpres quartus habetur. Samarites quidã Symmachus Iudæorum factus proselytus, diuinas Scripturas ex Hebræo sermone in Græcam linguam transfudit, suamq; condidit editionem.

197	3	Dexter & Priscus.

Narcissus episcopus Hierosolymorũ, & Theophilus Cæsarienſis, Polycarpus quoque & Bacchylus Asianæ prouinciæ episcopus, insignes habentur.

198	4	Lateranus & Rufinus.

Quæstione orta in Asia inter episcopos, an secundum legem Mosis 14 die mensis pascha obseruandum esset. Victor Romanæ vrbis episcopus, Hermes, plurimiq; ecclesiarum pastores, quod probabile visum fuerit, literis ediderunt: quarum memoria, ad nos vsque perdurat. Decretalis epistola Victoris papæ data Laterano & Rufino consulibus.

199	5	Saturnin⁹ & Gallus.

Iudaicum & Samaritanum bellum motum.

200	6	Amulinus & Frõto.

Seuerus Parthos & Adiabenos superauit, Arabesq; interiores ita cæcidit, vt regionem eorum Romanam prouinciam fecerit; ob quę Parthicus, Arabicus, Adiabenicus, cognominatus est.

201	7	Seuer⁹ 2, & Victorinus.
202	8	Fabianus & Mutianus.

Victor papa passus est vndecimo calendis Maij.

¶ Zephyrinus 14 papa post Petrum, annis 17, mensibus 2. Hic constituit, vt præsentibus omnibus clericis & laicis fidelibus siue diaconus vel presbyter ordinaretur, & à stantibus sacerdotibus missæ celebrarentur.

203	9	Seuer⁹ 3, & Antoninus.

Quinta persequutione Seuerus persequitur Christianos. Methodius sic: Igitur nono anno principatus Seueri, Victor in Romana vrbe decem annis sacerdotio functus decessit: cui successor sacerdotij Zephyrinus exstitit.

204	10	Geta & Plautian⁹.

Leonides Origenis pater glorioſa morte trãsfertur. Methodius sic: Alexander ob confessionem Dominici nominis insignis habetur.

205	11	Antoninus 2, & Geta 2.

Clemens multa & varia conscribit.

Anni Chr.	*Anni Seuer.*	
206	12	Albin⁹ & Ælianus. Musanus philosophus scriptor agnoscitur.
207	13	Aper & Maximus. Clodius Albinus qui se in Gallia Cæsarem fecerat, apud Lugdunum interficitur.
208	14	Antoninus 3, & Geta 3. Cyclus 12 decennoualis, indictione 2.
209	15	Pōpeianus, Auitus. Tertullianus Apher centurionis proconsulis filius, omnium ecclesiarum sermone celebratur.
210	16	Faustinus & Rufus. Origenes Alexandriæ studiis eruditur.
211	17	Gentianus & Bassus. His consulibus, Seuerus imperator Eboraci in Britannia moritur: cui successit Antoninus Caracalla Seueri filius, qui regnauit annis 7. Methodius sic: Quum verò 19 annis Seuerus tenuisset imperium, decessit: & Antoninus ei filius succedit. Apud Antiochiam autem defuncto Serapione episcopo, Asclepiades loci illius suscepit sedem, qui & ipse vnus ex præclaro confessorum numero, sicut Marcus Treuerensis, habebatur. Quo in tēpore quamplurimi erant, qui in confessionibus gloriam quæsierant Dei, tum prouidentia Dei fuerant reseruati: in quibus Alexander confessionis titulo satis clarus, Hierosolymorum ecclesiæ subrogatus est episcopus, quum superesset adhuc Narcissus, qui ante eum functus est pōtificatus officio. Rursus Alexandro Mazabanes succedit: post Mazabanem sacerdotium suscepit Hymenæus: post Hymenæum Zabdas successit. Qui quum paruo tempore superuixisset, Hermonem post se reliquit; quem sequutus est Maximus qui ex illis erat, quibus Maximianus dextris oculis effossis & sinistro poplite succiso per mandata damnauerat. Post quem Cyrillus confusa iam ordinatione suscepta, aliquando in fide, sæpius in communione variabat. Post Cyrillum Ioannes apostolic⁹ reparat sedes. Post quem Maximinus resedit, qui Basilium Cæsariensem ad fidem reformauit. Hucusque Methodius.

CARACALLA.

ROmanorum 22, Antoninus Bassianus cognomento Caracalla, Seueri filius, secundum omnes regnauit annis 7, mensibus 2. iuxta Romanam historiam: hoc est vsque ad calendas Februarias, in anno 195 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
212	1	Antoninus, Balbinus. Antiochiæ nonus episcopus constituitur Asclepiades.
213	2	Messala & Sabinus. Antoninus, Caracalla cognominatus est propter genus vestis quod Romæ erogauerat.
214	3	Lætus & Cærealis. In Hiericho quinta editio diuinarum Scripturarum inuenta est in dolio, cuius author non apparet.
215	4	Sabinus & Venustus. Perpetua & Felicitas apud Carthaginem Aphricæ in castris bestiis deputatæ sunt pro CHRISTO nonis Martij.
216	5	Præsens & Extricatus. Antoninus tantæ libidinis fuit, vt nouercam suam Iuliam vxorem duxerit.
217	6	Antoninus 5. Antoninus aduersus Parthos expeditionem molitus est.
218	7	Antoninus & Aduētus. Antoninus interficitur inter Edissam & Carras, anno ætatis 43: cui Macrinus successit. Methodius sic: Igitur Antonino Seueri filio 6 annis, & 8 mensibus imperio consummato, Macrinus succedit.

MACRINVS.

ROmanorum 23, Opilius Macrinus, qui præfectus prætorij erat, cum filio Diadumeno imperator factus est, sed nihil memoratu dignum egit ex temporis breuitate. Nam imperium vnius anni & duorum mensium habuit, teste historia Romana: hoc est vsque ad calendas Aprileſ, in anno 195 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	*Anni Macr.*	
219	8	Antoninus 6, & Sacerdos. Antiochię decimus episcopus constituitur Philetus. Circensib. Vulcanaliorum Romæ amphitheatrum incēsum. Abagarus vir sanctus regnauit Edissæ, vt Aphricanus testatur. Zephyrinus papa obiit.

¶ Calixtus papa quindecimus post Petrum, annis quinq;. Hic cōstituit quatuor temporū ieiunium in anno fieri, propter abundantiam vini, frumenti, & olei, iuxta prophe-

prophetiam. His cõsulib', Macrinus cum filio apud Archilaidem militari tumultu occiditur, circa mẽsem Februarium. Methodius sic: Macrinus quum post annum fuisset defunctus, alius Antoninus regni Romani suscepit principatum: cuius imperij anno primo episcopus vrbis Romæ Zephyrinus diem obiit, 18 annis sacerdotali functus officio. Post hunc Calixtus suscepit sacerdotium.

HELIOGABALVS.

ROmanorum 24, M. Aurelius Heliogabalus, Antonini Caracallæ filius, regnauit annis 4, mensibus 8, iuxta historiam Romanam: hoc est vsque ad calendas Decembres, in anno 199 post passionem Domini, sub quo hi cõsules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Hel.*	
220	1	Antoninus, & Comazon. M. Aurelius sacerdos Heliogabali templi adeò impudicè in imperio suo vixit, vt nullum genus obscœnitatis omiserit. Sexta editio inuenta est Neapoli.
221	2	Gratus & Seleucus.
222	3	Alexander & Antonin'. Calixtus papa archipresbyteris, & reliqua: data Antonino & Alexandro viris clarissimis consulibus, 11 calend. Decembris, in qua epistola prædictum constituit ieiunium.
223	4	Maximus & Ælianus. In Palæstina Nicopolis, quę prius Emaus vocabatur, vrbs condita est, legationis industriam pro ea suscipiente Iulio Aphricano, scriptore temporum. His consulibus (teste Cassiodoro) Antoninus Romæ tumultu militari occiditur cum matre Simiastica, cui succedit Alexander. Methodius sic: Post Antoninum verò Romanum imperium, quod ipse quatuor solis annis tenuerat, Alexander suscepit.

ALEXANDER.

ROmanorum 25, Alexander Mammeæ filius, secundum omnes regnauit annis tredecim, & aliquot diebus: hoc est, vsque ad calẽdas Ianuarij, in anno ducentesimo duodecimo, post passionem Domini: sub quo hi cõsules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Alex.*	
224	1	Iulianus & Crispinus. Calixtus papa passus pridie idus Octobris, sub Alexandro imperatore.

¶ Vrbanus, 16 papa post Petrum, annis 8, mensibus 11, diebus 12. Methodius sic: Quo quinque annis administrato post finem suum dereliquit sedem Vrbano. Primo anno Alexandri imperij Vrbanus episcopatum in vrbe Roma suscepit. Tunc etiam Asclepiade apud Antiochiam defuncto, Philetus in episcopum succedit.

Anni Chr.	*Anni Alex.*	
225	2	Fuscus & Dexter.
226	3	Alexander 2, & Marcellus. Vrbanus papa, & reliqua: data nonis Septembris, Alexandro viro clarissimo consulari.
227	4	Ammian' & Maximus. Cyclus decimustertius decennoualis incipit indictione sexta.
228	5	Albinus & Maximus.
229	6	Modest' & Probus. Geminus presbyter Antiochenus, & Beryllus episcopus Arabię, habẽtur clari scriptores.
230	7	Alexander tertiò, & Dion. Antiochiæ vndecimus episcopus Zebennius.
231	8	Gratus & Seleucus. Alexandriæ ecclesiæ duodecimus episcopus Heraclas, annis 16.
232	9	Pompeianus & Felicianus. Alexander in matrem Mammeã vnicè pius fuit, & obid omnib. amabilis. Vrbanus papa postquã multos nobilium ad fidem Christi perduxit, passus est sub Alexandro, 8 calen. Iulij, & sepultus est in cœmiterio Prætextati. Methodius sic: Interea Vrban' episcopus in vrbe Roma, octo annis administrato sacerdotio, Pontiano sedem reliquit. Apud Antiochiam autẽ post Philetum Zebennius ecclesiam suscepit.

¶ Pontianus papa 17 post Petrum, annis quinque, mensibus 2.

233	10	Lupus & Maximus. Origenes de Alexandria ad Cęsaream Palæstinæ transiit.
234	11	Maximus & Paternus.
235	12	Maximus & Vrbanus. Mammea mater Alexandri quum Origenem vellet Antiochiam accitum, summo honore habuit. Romæ passus Calixtus, & Vrbanus papa, Cæcilia virgo, & Tiburtius, Valerianus, Callipodius presbyter, Austerius etiam presbyter, & Palmatius consul cum vxore & filiis.

Anni Chr.	*Anni Alex.*	
236	13	Seuerus,& Quintianus.

His consulibus, teste Cassiodoro, Alexander in Gallia, id est Moguntiaci, tumultu militari interficitur. Decretalis epistola Pontiani papæ, data decima calendis Februariis, Seuero & Quintiano consulibus. Methodius sic: Alexandro verò imperatori post tredecim annos principatus sui defuncto Maximinus Cæsar succedit.

Maximinvs.

ROmanorum 26, Maximinus regnauit annis 3, mense vno,& paucis diebus: hoc est vsque ad calendas Februarias, in anno 216 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Max.*	
237	1	Maximinus,& Aphricanus.

Maximinus primus ex corpore militari sine senatus authoritate ab exercitu imperator electus est. Pōtianus papa cum Hippolyto presbytero in Sardiniam insulam à Maximino deportatus est, ibiq; fustibus 12 calendis Decembris mactatus, cuius corpus beatus Fabianus papa reduxit, & in cœmiterio Calixti sepeliuit.

¶ Antherus 18 post Petrum, mense vno. Decretalis epistola Antheri papæ, & reliqua: data decimotertio calendis Aprilis, Maximino & Aphricano consulibus. Alia epistola, data calendis Iuliis, iisdem consulibus. Antherus papa passus 3 nonis Ianuarij,& in cœmiterio Calixti via Appia sepultus est: cui Fabianus successit 19 post Petrum, annis 13. Dilectissimis vbique catholicæ ecclesiæ comministris Fabianus papa salutem in Domino: & reliqua. Et postea: Denique septem similiter diaconos ordinauimus, qui septem immminerent notariis, & gesta martyrum veraciter in integro colligerent, nobisq; rimanda manifestarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in posterū aliqua ex his dubitatio fiat, quæstioque oriatur: & reliqua: data calendis Iuliis, Maximino & Aphricano consulibus. Methodius sic: Pontiano autem sex annis episcopatu vrbis Romæ functo, succedit Antherus: qui quum mensem vnum, & nō amplius ministrasset, Fabiano sacerdotium dereliquit, qui passus est septimo Philippi principatus anno. Tunc etiam Zebennio apud Antiochiam defuncto, Babylas ecclesiæ fusc epit episcopatum.

Anni Chr.	*Anni Max.*	
238	2	Perpetuus vir clarissim⁹ consul.

Maximinus sextam persequutionem facit aduersus sacerdotes ecclesiarū.

239	3	Corneli⁹ vir clarissimus consul.

Maximinus persequitur ecclesiam propter Christianam Alexādri familiam, cui succensuit,& Mammeæ matri eius vel præcipuè propter Origenem presbyterum.

240	4	Pius, & Proculus.

His consulibus, teste Cassiodoro, Maximinus Aquileiæ à Pupieno occiditur, cui successit Gordianus. Methodius sic: Et quatuor annis regnauit, in quibus finem & persequutionum fecit & vitæ: post quem Gordianus imperium suscepit.

Gordianvs.

ROmanorum 27, Gordianus regnauit annis 6: hoc est vsq; ad calendas Februarias, in anno ducentesimo vigesimo secundo post passionem: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Gord.*	
241	1	Gordianus, & Auiola.

Gordiano Romam ingresso, Pupienus & Albinus qui imperium arripuerant, in palatio occisi.

242	2	Sabinus,& Venust⁹.

Origenes contra quendam Celsum Epicureum philosophum qui contra nos libros scripserat, octo voluminibus respondit.

243	3	Gordianus 2, & Pompeianus.

Fabianus papa testimonio Spiritus sancti, in specie columbæ super caput eius descendentis, Romā veniens ordinatur episcopus: licet quidam hoc veriùs de Seuero affirment.

244	4	Atticus,& Prætextatus.

Origenes tam scribēdi sedulus fuit, vt Hieronymus in quodam loco 5000 librorum illius se legisse meminerit.

245	5	Arrianus, & Pappus.

Gordianus admodum adolescens, Parthorum natione superata, regreditur victor ad patriam: sed fraude Philippi præfecti prætorij haud longè à Romano solo interfectus est.

246	6	Peregrin⁹,& Æmylian⁹.

His

His consulibus, teste Cassiodoro, Gordiano milites tumulũ ædificant, qui Euphrati fluuio imminet, ossibus eius Romam reuectis: cui successit Philippus. Methodius sic: At Gordiano, quum per sex annos Romanum imperium tenuisset, Philippus vna cum filio Philippo succedit, qui primus eximperatoribus Christianus effectus est.

PHILIPPVS.

ROmanorum 28, Philippus cum Philippo filio, secũdum omnes regnauit annis 7: hoc est vsque ad calendas Februarias, in anno 230 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
247	1	Philippus, & Tatianus.

Philippus filium suum consortem regni facit, primusq; omnium ex Romanis imperatoribus Christianus fuit Cyclus decimusquartus decennoualis, indictione decima.

248	2	Præsens, & Albinus.
249	3	Philippus secundò, &

Philippus filius eius.

250	4	Philippus 3. & Philippus 2. Philippus vrbẽ cognomini sui in Græcia construxit.
251	5	Æmylianus, & Aquilinus. His consulibus, Cassiodoro teste, millesimus annus Romæ expletus est: ob quã solennitatem innumerabiles bestias Philippus in circo magno occidit, ludosq; in campo Marcio theatrales tribus diebus & totidem noctibus, populo pernigilante, celebrat. Quadraginta etiam missi natali Romanę vrbis concurrerunt, & agon mille annorum actus. Hæc Cassiodorus. Quũ autem secundum Hebræos olympias primò posita est in anno primo Ioathan, & in primo anno Olympiadis rectè condita fuit vrbs Roma, atque sicut Hieronymus & Beda tractant, à prima olympiade vsque in passionem Domini, anni 3794: sublatis 20 annis, id est annis 16 Ioathan, atque 4 Achaz qui sunt quinque olympiades, fiunt à condita Vrbe vsque in passionem Domini, anni 774: à passione Domini vsque in annum postremum Philippi, sunt anni 230: fiunt simul à condita Vrbe ad obitum Philippi, 1003 anni.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
252	6	Decius, & Gratus. His consulibus, Fabianus papa passus decima quarta calendis Februariis, secundum gesta Pontificum.

¶ Cornelius papa vigesimus post Petrum, annis tribus, mensibus decem.

253	7	Decius 2, & Rusticus. His consulibus, Philippus senior, Veronæ occiditur: iunior verò, Romæ. Methodius sic: Philippo autem septem annis principatu administrato, Decius succedit: qui pro eo quòd infestus esset Philippo, persequutionem ecclesiis suscitat: in qua Fabianus in vrbe Roma martyrio coronatus, sedem sui episcopatus Cornelio dereliquit: Antiochiã verò per omnia similem, Mazabbantæ Babylas. Alexander Hierosolymorum episcopus post cõfessionem glorioſæ vitæ sortitur finem in vinculis: post quem Fabius episcopatus officium suscepit. Quo defuncto, Demetrianus in episcopatu supererat. Hucusque Methodius.

Decretalis epistola Fabiani papæ: Dilectissimo fratri Hilario episcopus Fabianus salutem: & reliqua: data 17 calendis Nouembris, Aphricano & Decio viris clarissimis. In Martyrologio sic: Romæ Fabiani papæ natiuitas 14 calend. Februariis, qui quum quatuordecim annis, mensibus vndecim, diebus duodecim, ecclesiæ præesset, passus est sub Decio in primo anno sui imperij, & in cœmiterio Calixti sepultus. Beda sic: Decius quum Philippos patrem & filium interfecisset, ob odium eorum in Christianos persequutionem mouet, in qua Fabianus in vrbe Roma martyrio coronatur. Sedem sui episcopatus Cornelio reliquit, qui & ipse martyrio coronatus est. Cornelius papa, annis 2, mensibus 8, minus 5 diebus. Decretalis epistola Cornelij papæ: Charissimis atque dilectissimis Cornelius salutem: & reliqua: data 6 idus Septembris, Decio & Maximo viris clarissimis consulibus.

Alia: Cornelius episcopus Rufo episcopo in Domino salutem: & reliqua: data 11 calendis Iuniis, Maximo & Decio viris consulibus, Romæ via Appia in cœmiterio Calixti: 18 calendis Octobris natiuitas sancti Cornelij papæ: sub persecutione Decij cum presbyteris & diaconibus centum ex illis exilio deputati, ad quem con-

fortandum multi Christianorum veniebãt. Quo tempore beatus Cyprianus scripsit ei de Celerino lectore, quanta pro fide & confessione Christi sustinuerit. Decius Cæsar audiens, quòd multi ei scriberent, & de beato Cypriano: rogauit eum sibi exhiberi. Exhibitus Decio interroganti cur à Cypriano contra rempublicam literas accepisset, respondit, Ego de corona CHRISTI literas accepi, non contra Rempublicam. Iratus Decius iussit, vt os eius cum plumbatis cæderetur: deinde ad templum Martis vt sacrificaret, duceretur: quòd si contempsisset, illic capite puniretur. Quumque duceretur, vnus ex militibus nomine Cerealis rogare cœpit beatum papam, vt visitaret vxorem eius quæ annis quinque paralytica iacebat. Ingressus autem domum eius, tenuit manum Sallustiæ, & erexit eam dicens: In nomine Domini nostri IESV CHRISTI Nazareni surge, & sta super pedes tuos. Quæ protinus erexit se, clamans & dicens: Verè CHRISTVS est Dei filius. Et dixit beato Cornelio: Baptiza me, nam per CHRISTVM te coniuro. Et currens impleuit vas aquæ, & attulit ei. Tunc miserunt se omnes milites ad pedes eius, orantes etiam se baptizari. Quos vt baptizauit, obtulit pro eis sacrificium laudis, & participati sunt omnes corpore & sanguine Domini nostri IESV CHRISTI. Audiens autem Decius, mittens tenuit omnes, & iussit vt cum beato Cornelio ducerentur ad sacrificandum: & si nollent parere, capite plecterentur. Ducti verò foras muros portæ Appiæ, expuentes in templum decollati sunt vnà cum beato Cornelio, numero viginti vnus. Sed & Cerealis cum vxore sua Sallustia, 18 calendis Octobris. Eadem verò nocte venit Lucina cum clericis & familia sua, & rapuit martyrum corpora, & sepeliuit ea in agro suo in crypta, in cœmiterio Calixti. Cuius Lucinæ Cornelius sic commemorat: Decretalis epistola Cornelij papæ: Charissimis atque dilectissimis fratribus sanctæ ecclesiæ filiis, Cornelius episcopus salutem. Decreui vobis scribere: & reliqua. Et postea: Quapropter rogo vos nobis congratulari, quòd rogatu cuiusdam deuotæ fœminæ, ac nobilissimæ matronæ Lucinæ leuata sunt corpora Apostolorum Petri & Pauli de catatumbis: & primò quidem beati Pauli corpus leuatum silentio, ac positum est in prædio prædictæ matronæ, via Ostiensi, ad latus vbi decollatus est. Postea verò beati apostolorum principis Petri accepimus corpus, & condecenter posuimus illud iuxta locũ, vbi crucifixus est inter corpora sanctorum episcoporum, in templo Apollinis, in monte Aureo, in Vaticano palatij Neroniani, tertia die calendarum Iuliarum: & reliqua. Hæc epistola data est sexta idus Septembris, Decio & Maximo viris clarissimis consulibus. Postquam passus est Cornelius, Lucius papa in tertio anno Decij incipiens, sedit mensibus 5, vsque ad 4 nonis Martij, in initio anni quarti Decij, sub Valeriano præfecto. Inde Stephanus papa sedit annis 4, mensibus aliquot, vsque ad 4 nonas Augusti, qui passus est sub Valeriano præfecto, in anno sexto Decij. Decretalis epistola Stephani papæ. Dilectissimo fratri atque familiarissimo amico Hilario, Stephanus papa salutem: & relicua: data 5 nonis Martij, Valeriano & Gilienò viris clarissimis consulibus. Stephanus sanctæ Apostolicæ & vniuersalis Romanæ ecclesiæ episcopis: & reliqua: data nonis Aprilis, Valeriano & Galieno viris clarissimis consulibus. In Martyrologio ita habetur: Romæ in cœmiterio Caixti sepultus: sub Valeriano & Galieno passus. Is quum persequutio sæua grassaretur, congregato vniuerso clero suo, hortatus est eos, vt pro CHRISTO coronam martyrij alacriter susciperent. Ordinauit tres presbyteros & septem diaconos & clericos decem, cum quibus de regno Dei assiduè docebat. Diuina autem gratia procurante, occurrebant multi ex Gentilibus, & honesti viri, vt baptizarentur ab eo: inter quos Nemereus Tiburtinus cum omni domo sua, filiaque eius Lucilla, quæ cæca per beatum Stephanum illuminata est, Olympius alter tribunus cum vxore Exuperia & filio Theodolo, & cæteris qui crediderunt in sua domo, qui passi sunt postea. Celebrabat autem Missas atque concilia per cryptas martyrum. Factum est autem, vt Valerianus & Galienus persequutores nominis CHRISTI, summo requirerent studio beatũ Stephanum, vt eum vel clericos eius diuersis pœnis afficerent. Miserunt itaque multitudinem militum, & tenuerũt eum cum multitudine clericorum, & ductus est ad Valerianum. Tunc statim iussit eum duci ad templum

templum Martis, & ibidem dictata sententia capite truncari, si non adoraret. Perductus beatus Stephanus à militibus foras muros Appiæ portæ ad templum, leuatis oculis ad cœlum, dixit: Domine Deus meus pater Domini nostri IESV CHRISTI, qui destruxisti turrim confusionis Babyloniæ, destrue nunc & hunc locũ, vbi diabolica superstitione per idolorum cultura animæ pereunt populorum. Et statim facto fragore tonitrui cum terribili coruscatione, corruit maxima pars templi, & milites pauefacti fugerunt. Beatus verò Stephanus perrexit cum omnibus Christianis ad cœmiterium sanctæ Lucinæ, & multis eos consolatus sermonibus, obtulit pro eis sacrificium Deo, quem intrepidum & constantem ante altaris solennia & cœpta perficientem, in eadem decollauerunt sede, 4 nonis Augusti. Cuius corpus Christiani populi sepelierũt in eadem crypta cum ipsa sede, vbi astãs sanguis expãsus est, in loco qui appellatur hodie cœmiterium Calixti. Hic constituit, vt sacerdotes & Leuitæ vestes sacras in quotidiano vsu nõ haberent, nisi in ecclesia. ¶ Post Stephanum Sixtus succedit annis 2. Decretalis epistola Sixti papæ: Sixtus papa coëpiscopis salutem: & reliqua: data calendis Septembris, Valeriano & Deciano viris consulibus. Methodius sic: Dilectissimis fratribus per Hispaniarum prouincias constitutis Sixtus episcopus in Domino salutem: & reliqua: data 17 calendis Augusti, Valeriano & Decio viris clarissimis consulibus. In Martyrologio sic: Decius imperator & Valerianus præfectus tenuerunt beatissimum senem Sixtum episcopum Romanum cum omni clero suo, & recluserunt eos in custodia publica, & fuerunt ibi clausi multis diebus. Factum est autem, vt Decius Cæsar & Valerianus præfectus iuberent, sibi beatum Sixtum episcopum Romanum cum omni clero suo nocte intra ciuitatem inducere. Cui Decius Cæsar dixit: Sacrifica diis immortalibus, vt clerus tuus augeatur. Ad hæc sanctus Sixtus: Ego semper sacrificaui, & sacrifico Domino Deo Patri omnipotenti. Tunc ex præcepto Decij duxerunt milites eum ad templum Martis, vt sacrificaret: sed contemnentem sacrificare, recluserunt eum in custodia priuata cum duobus diaconis Felicissimo & Agapeto. Quumque duceretur, cœpit eum beatus Laurentius archidiaconus cõpellare. Quò progrederis sine filio, pater? quò sacerdos sine diacono properas? & reliqua, sicut in passione habentur. Et dixit beatus Sixtus ad beatum Laurentium, Accipe facultates vel thesaurum ecclesiæ, & diuide quibus tibi videtur. Accepta potestate cœpit inquirere vbique pauperes CHRISTI, & vnicuique distribuit. Post hæc beatus Sixtus, & diaconi Felicissimus & Agapetus, repræsentati sunt Decio & Valeriano. Ad quem Decius ait: Nos quidem consulimus senectuti tuæ, sed sacrifica. Respondit beatus Sixtus: Miser, tu sacrifica, & noli blasphemare, sed age pœnitentiam. Tunc monente Valeriano iussit Decius, vt ducerentur ad templum Martis. Tunc beatus Sixtus dixit ad templum Martis, Destruat te CHRISTVS filius Dei viui: Quum respondissent omnes Christiani, Amen: cecidit aliqua pars templi. Tunc beatus Laurentius cœpit clamare, Non me derelinquas pater sancte: & reliqua. Milites hoc audiẽtes de thesauris, tenuerunt beatum Laurentium; sanctum verò Sixtum, Felicissimum & Agapetum duxerunt in cliuum Martis ante templum; & ibi decollati sunt octauo idus Augusti. Noctu venerunt Christiani & clerici, & colligentes corpora sanctorum sepelierunt Sixtum in crypta, in cœmiterio Calixti, in eadem via. Sanctos verò Felicissimum & Agapetum martyres, sepelierunt in cœmiterio Prætextati. Decollati sunt cum eis & alij quatuor, vt in gestis Pontificalibus legitur, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus subdiaconi. Passus est cum eis & beatus Quartus, vt scribit beatus Cyprianus. Hic beatus Sixtus apud Athenas natus & doctus, prius quidẽ philosophus, postea CHRISTI discipulus fuit. Sedit autem anno vno, mensibus decem, diebus viginti trib⁹. Et si ergo sanctus Cyprianus qui tunc fuerat præsens, hæc scripsit, quis ea negat? Detentus itaq; beatus Laurentius à militibus, & traditus est Parthenio tribuno. Qui nunciauit Decio, quòd Laurentius qui haberet thesauros, archidiaconus Sixti, in custodia teneretur: & tradiderunt cuidam Hippolyto, & Hippolytus recludit eum cum multis: & reliqua. Ibi erat homo Lucillus nomine, cæcus: ad quem sanctus Laurentius ait: Crede in filium Dei Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, & baptizare, & illumi-

nabit te. Respondit Lucillus: & reliqua. Videns autem Hippolytus credidit, & baptizatus est. Ex mandato ductus est beatus Laurentius: & cætera, sicut in passione legitur. Tunc vnus ex militibus nomine Romanus credidit Domino nostro IESV CHRISTO, & dixit beato Laurentio: Video in te hominem: & cætera. & baptizatus est. Tunc beatus Laurentius expoliatus vestimentis suis, extentus est in cratem ferream, & allati sunt baculi cum prunis. Sanctus Laurentius dixit Decio: Disce miser, quanta est virtus Domini mei: nam carbones tui, mihi refrigerium præstant: & vultu pulcherrimo dicebat: Gratias ago tibi Domine IESV CHRISTE, quia merui ianuas tuas ingredi. Et emisit spiritum. Mane autem primo adhuc crepusculo, rapuit corpus eius Hippolytus, & condiuit cum linteaminibus & aromatibus: & hoc factum mandauit Iustino presbytero. Tunc beatus Iustinus & Hippolytus plorantes, & multum tristes, sepelierunt eum in prędio matronę viduæ Cyriacæ in agro Verano. Eodem die Romæ militum sexaginta quinq; tunc passi sunt: sed Claudius, Seuerus, Crescentius & Romanus ipso die quo beatus Laurentius, post tertium diem sancti Sixti. Decius verò furore arreptus iussit, vt cum lapidibus os Hippolyti contunderetur, & foras muros portæ Tiburtinæ cum familia duci. Beatus Hippolytus confortabat omnes dicens: Fratres, nolite metuere: quia ego & vos vnum Dominum habemus: & decollati sunt promiscui sexus numero nouemdecim. Beatus verò Hippolytus ligatus pedibus ad colla indomitorum equorum, & sic per spinas & tribulos tractus, emisit spiritum. Noctu venit beatus Iustinus presbyter, & collegit corpora, & sepeliuit in campo eodem, iuxta nympham, ad latus agri Verani, idus Augusti. In Martyrologio sic: Romę idus Augusti natalitia sancti Hippolyti martyris, sub Decio Cæsare & Valerio præfecto.

A Decio imperatore hucusque papæ per annos octo cathedram tenuerunt, iuxta chronicam Eusebij: quam diu verò secundum Martyrologium sederunt, dicendum est. Decius regnauit annis sexdecim. Fabianus papa passus decimo tertio calendis Februarij, in anno primo Decij. Inde Cornelius papa annis duobus, mensibus octo, passus est decimo octauo calendis Octobris, in anno Decij tertio. Inde Lucius papa annis tribus, mensibus quinque, passus sub Valeriano præfecto, in anno septimo Decij, 4 nonis Martij. Stephanus papa, annis septem, mensibus quinque, passus sub Valeriano præfecto, 4 nonis Augusti, in anno decimoquarto Decij. Sixtus papa 2 annis, passus 8 idus Augusti, in anno 16 Decij. Laurẽtius quoque & Agapetus, Felicissimus & Hippolytus, passi sub Decio, si ecclesia non fallitur. Damnum ergo annorum 18 in Chronicis Eusebij & Bedæ, ab anno 15 Tiberij, in anno 10 magni cycli, iuxta historiam sacri Euangelij ad cyclum Dionysij, implentis anni 16 Decij, & 2 anni Galerij, teste Isidoro episcopo, qui duobus annis regnauit. Quòd si aliquis his rationibus obsistit, ecce resurrectionem Domini iuxta historiam inquirimus.

[*Marianus Scotus viginti duos annos plus aliis Chronographis posuit ab incarnatione Domini: quos sub deficientibus regibus collegit, mensibus & diebus integris annis superuenientibus.*]

DECIVS.

ROmanorum 29, Decius, secundum omnes chronographos anno vno regnauit, & mensibus 3. Secundum Orosium (sicut ipse dicit) annis 3, anno ab Vrbe condita 1004 incipiens: hoc est vsque ad calendas Maias, in anno 232 post passionem: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Dec.*	
253	1	Decius, & Aphricanus.

Methodius sic: Decius ob odium Philipporum quos occidit, persequutionẽ Christianorum mouet. Fabianus papa passus 14 calendis Februariis. Hucusque Methodius.

¶ Cornelius, 19 papa post Petrum, annis tribus, mensibus quinque. Antoninus modò in Ægypto nascitur.

| 254 | 2 | Maximus, & Decius. Alexandro Hierosolymorum apud Cæsaream Palæstinæ Antiochiæ, Babylas, Mazabanus & Fabius episcopi constituuntur. Cornelius papa passus 18 calendis Octobris: Romæ passus Fabianus, & Cornelius papa, Victoria, & Miniates; Antiochiæ, Babylas episcopus; Apollonia ciuitate, Leacus, Thyrsus & Callinicus; Hierosoly-

rosolyma, episcopus Alexander; Nazanzo, Trypho: in Ægypti ciuitate quæ dicitur Tinius, Phileas episcopus, Philocomus tribunus cum multis; in Sicilia ciuitate Catanensium, Agatha virgo: in Perside, Polychronius; Babyloniæ, Cteſiphontes episcopus; Pergæ Pamphyliæ Nestor episcopus; in Corduba ciuitate Parmenius presbyter cum sociis; apud Circensem coloniam Marianus & Iacobus. Decius cum filio occiditur in abrupto Thraciæ loco à Gothis in bello. Methodi⁹ sic: Igitur posteaquam Decius non totis duobus annis principatu Romani apicis ministrato, cum filiis pariter interemptus est, Gallus susce-pit imperium. Quo tempore etiam Origenes 70 ætatis anno non ad integrum expleto, defunctus est. At ne Gallus malum Decij aut videre potuit, aut cauere, sed in eũdem lapidem offensionis impegit. Cuius cùm regnum floreret, & cuncta ei insistentia cederent, sanctos virós qui pro pace regni eius Deo summo supplicabant, persequutus est: cum quibus & prosperitatem suam pariter fugauit & pacem. In Vrbe itaque Roma post Cornelij consummationem, qui tribus circiter annis sacerdotio functus est, episcopatus sedem Lucius susce-pit.

GALLVS.

ROmanorum 30, Gallus cum filio Volusiano regnauit annis 2, mensibus 4, hoc est vsque ad calendas Septembres, in anno 234 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro cõsule.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
255	1	Volusianus, & Maxim⁹.

Nonuius presbyter Cypriani, Romam veniens, Nouatianum & cæteros confessores sibi sociat, eo quòd Cornelius pœnitentes apostatas recepisset. Antiochiæ 14 cõstituitur episcopus Demetrius. ¶ Luci⁹, papa 20 post Petrum, annis 3, mensibus 5. Decretalis epistola Lucij papæ: Dilectissimis omnibus fratribus Lucius episcopus salutem in Domino: & reliqua. In hac sancta sede apostolica constituimus, vt duo presbyteri, & tres diaconi in omni loco episcopum non deserant propter testimonium ecclesiasticum: & reliqua: data calendis Aprilis, Gallo & Volusiano viris clarissimis consulibus.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
256	2	Valerianus, & Galienus.

His consulibus, teste Cassiodoro, Gallus & Volusianus cùm aduersum Æmylianum qui in Mœsia res nouas moliebatur, ex Vrbe profecti essent, in foro Flamminij, siue (vt alij putant) Interamniæ interfecti sunt. Æmylianus 3 mense inuasę tyrannidis extinctus est.

ÆMYLIANVS.

ROmanorum 31, Æmylianus quum Gallum & Volusianũ occidisset, imperauit mensibus 3. Origenes anno 70 ætatis suæ obiit, & in vrbe Tyri sepultus est. Æmylianus autem obscurissimè natus erat, siquidem Maurus erat: atque etiam 3 mense sui imperij extinctus est: hoc est circa mensem Nouembrem, in eodem anno quo occidit Gallum & Volusianum. Methodius sic: Lucio papa 8 solis mensibus sacerdotio administrato, Stephanus succedit: cui duobus annis impleto sacerdotio Romæ Sixtus succedit. Gallus verò nõ integris duobus annis imperio detento, rebus humanis exemptus est; post quem Valerianus cũ filio Galieno susce-pit principatum. Qui postquam deprauatus est & deiectus, à barbaris captus est & luminibus orbatus: filios sceleris & impietatis sue reliquit successores. Galienus verò Valeriani filius posteaquam rerum summam solus obtinuit, leniùs ac moderatiùs agere instituit: datisq; decretis inhiberi supplicia persequutionesq; cessare, & quo quisque putat more exorare quod diuinum est, sinit. Cuius mediis temporibus ecclesia Dei in pace durante, Macrinus velut nubes quædã tenebrosa & atra, subitò regni eius obscurauerat lucẽ. Quo rursum ad vicem æstiuæ lucis abolito, Galienus nouum ex veteri in vniuerso mundo lumen effulsit, qui atrocem tyrannum & regno deturbauit & vita. Sixto quoq; Romanæ ecclesiæ per annum & mẽses vndecim sacerdotio procurato succedit Dionysius. Demetriano autem apud Antiochiã defuncto Paulus Samosatensis sacerdotium susce-pit. In Hierosolymis verò post Zabanen sacerdotium susce-pit Hymenæus. Interea apud Alexandriam Dionysius 17 annis functus sacerdotio, quieuit in pace, eique succedit Maximus. Hucusque Methodius.

VALERIANVS.

ROmanorum 32, Valerianus cum filio Galieno regnauit annis 15, hoc est vsque ad calendas Decembres, in anno 249, post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Vale.*	
257	1	Valerianus 2, & Galien' 2. Valerianus in Græcia, Augustus Galienus Romæ à senatu Cæsar appellatus est.
258	2	Maximus 2, & Glabrio. In Martyrologio. Natiuitas sancti Lucij papæ & martyris, 4 nonas Martij: qui persequutione Valeriani & Galieni, ob fidem CHRISTI exilio relegatus, & postmodum diuino nutu ad ecclesiam suam redire permissus, capitis obtruncatione martyrium cõpleuit, via Appia positus ad sanctum Sixtum.
259	3	Valerianus 3, & Galienus 3. Stephanus 29 papa post Petrum annis tribus, mensibus quinque. Cyprianus primùm rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginensis episcopus martyrio coronatur.
260	4	Tuscus, & Bassus. Valerius persequutionem in Christianos mittens, statim à Sapore Persarum rege capitur & excæcatur, ibiq; consenescit.
261	5	Æmylianus, & Bassus. Stephanus papa passus 4 nonis Augusti. ¶ Sixtus 22 papa post Petrum, anno vno, & menses 11.
262	6	Decius Cæsar, & Valerianus. Valeriano in Persas ducto, Galienus nostris pacem reddidit. Theodorus, qui & Gregorius, Neocæsareæ Ponti episcopus, virtutum gloria claret: & inter cætera vt ecclesiæ faciendæ locus sufficeret, precibus montem mouit.
263	7	Galienus 4, & Gentienus. Antiochiæ decimusquintus constituitur episcopus Paulus. Sixtus papa passus octauo idus Augusti. ¶ Dionysius 23 papa post Petrum, annis sex, mensibus quinque. Hic ecclesias presbyteris & parœcias diœcesis dedit & constituit. Methodius sic: Sixto quoque Romanę ecclesiæ per annos duos, menses 11, sacerdotio procurato succedit Dionysius: Demetriano autẽ apud Antiochiam defuncto Paulus Samosatenus sacerdotium suscepit.
264	8	Galienus 5, & Victorinus. Galieno in lasciuiam dissoluto, Germani Rauennam vsque venerunt.
265	9	Albinus, & Maximus. Græcia, Macedonia, Pontus, Asia, depopulata per Gothos. Cyclus decimusquintus decennoualis incipit.
266	10	Galienus 6, & Saturninus. Parthi Mesopotamiam tenuerunt, & Syriam incursauerunt.
267	11	Valerius, & Lucillus. Alexandrinæ ecclesiæ 14 episcopus ordinatur Maximus, annis nouem. Methodius sic: Interea Dionysius apud Alexandriam septemdecim annis functus sacerdotio quieuit in pace, eiq; succedit Maximus.
268	12	Galienus 7, & Sabinillus. Ordinatus decurio Palmirenus collecta agrestium manu, ita Persas cæcidit vt ad Ctesiphontem castra poneret.
269	13	Paternus, & Arcesilaus. Hierosolymorum episcopus Hymenæus. Methodius sic: Dionysius papa obiit sexto calendis Ianuariis. In Hierosolymis verò post Zabanen suscepit sacerdotium. Hymenæus. Hucusque Methodius. ¶ Felix, vigesimusquartus post Petrum, annis quatuor. Romæ passi, Iouinus & Basilius, Basilia, Ruffina & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Valerianus, Nemesius, Symphronius, & Olympius; in Hispania vrbe Tarracona Verona, Zenon episcopus, Fructuosus episcopus; Augurius & Eulogius diaconi; Cæsarea Palæstina, Marinus; apud Aphricam ciuitatem Tribuno; Lucernariæ, Maxima, Donatilla, & Secunda virgo: in territorio Cauillaterio, vico Mitanensi Priuatus episcopus.
270	14	Paternus 2, & Marinus.
271	15	Claudius, & Paternus.

His cõsulibus, teste Cassiodoro, Galienus Aureoli ducis* post 15 annum imperij sui, rempublicam deserens, & libidinibus seruiens, occiditur. Methodius sic: Igitur Galienus quum per annos 15 Romanum gubernasset imperium, Claudio regni successore, defunctus est.

FL. CLAVDIVS.

ROmanorum 33, Fl. Claudius regnauit anno vno, mensibus vndecim: hoc

hoc est vsque ad calendas Septembris, in anno ducentesimo quinquagesimo primo post passionē: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro testatore.

Anni Chr.	*Anni Clau.*	
272	1	Antiochenus, & Orphitus. In Alexandria brachiū quod per multos annos fuerat obsessum, tādem destruitur. Claudius Gothos Illyricum & Macedoniam vastantes superat, ob quæ in curia clypeus eius aureus & in Capitolio statua aurea collocata est. Felix papa passus 3 calendis Iunij, teste Beda. Iste decreuit Missas celebrare supra memorias martyrum. Romæ passi sunt: Marius cum Martha sua coniuge & filiis, milites 47 baptizati à papa Dionysio, Cyrilla virgo; in Tarracina Campanię ciuitate Felix presbyter, & Eusebius. Methodius sic: Valerianus & Bassus: his consulibus Claudius Symij obiit, teste Cassiodoro.

QVINTILIVS.

ROmanorum 34, Quintilus frater Claudij, ex consensu militum imperator factus est: qui consensu etiam senatus appellatus est Augustus. Hic etiam erat vir vnicæ moderationis & ciuilitatis, æquandus vel præferendus fratri.

Eutychianus, papa vigesimus quintus post Petrum, annis 6. Hic cōstituit, vt fruges super altare tantùm fabæ & vuæ benedicerētur, & vt nullus martyrum sine dalmatica aut colobio purpurato sepeliretur. Quintilius 17 die sui imperij (teste Cassiodoro) Aquileiæ occiditur, hoc est vsque ad calendas Octobres, in eodem anno quo Claudius obiit. Methodius sic: Claudius duobus solis annis in imperio transactis, Aureliano regni apicem dereliquit. Huius temporibus vltimum apud Antiochiam episcoporum concilium congregatur, in quo Paulus manifestè conuincitur hæreticus, & damnatur ab omnibus quæ sub cœlo sunt ecclesiis CHRISTI; insistente plurimùm, & disceptationib. validissimis perurgente Malchione, presbytero eiusdem Antiochenæ ecclesiæ, viro omnibus virtutibus adornato, verbo disertissimo, atque in omni eruditione perfecto. Paulus itaque, & sacerdotio abscissus, & communione, filium beatæ memoriæ Demetriani, qui eidem inculpabiliter præfuit, Domnum nomine, virum omnibus bonis ornatum post se reliquit.

AVRELIANVS.

ROmanorum 35, Aurelianus regnauit annis 5, hoc est vsque ad calendas Apriles in anno 256 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	*Anni Aur.*	
273	1	Quietus, & Voldumianus. Antiochiæ ecclesiæ 17 ordinatur episcopus Timæus. Aurelianus Tetrico apud Catalaunos prodente exercitum suum, Gallias recepit.
274	2	Tacitus, & Placidianus. Zenobia apud Thumas haud lōgè ab Antiochia vincitur: quę occiso Odenato marito, Orientis tenebat imperium, in qua pugna strenuissimè aduersum eum dimicauit Pompeianus dux cognomēto Francus: cuius familia hodie quoque apud Antiochiā perseuerat: ex cuius Euagrius presbyter charissimus nobis stirpe descendit.
275	3	Aurelianus, & Capitolinus. Eusebius Laodicenus episcopus insignis habetur. Aurelianum Romæ triumphantem Tetricus & Zenobia præcesserunt equitibus. Tetricus corrector postea Lucaniæ fuit, & Zenobia in Vrbe summo honore consenuit: à qua hodie quoq; Romæ, Zenobiæ familiæ nuncupantur.
276	4	Aurelian⁹ 2, & Marcellus. Aurelianus templum Soli ædificat, & Romam firmioribus muris cinxit. Epistola Eutychiani: Dominis fratribus Ioanni & omnib⁹ per Bęticam prouinciam constitutis episcopis Eutychianus episcopus, in Domino salutem: & reliqua: data 2 idus Aprilis, Aureliano & Marcello, viris clarissimis consulibus.
277	5	Probus, & Paulinus. Aurelianus, quum aduersum nos persequutionem mouisset, fulmen iuxta eum comitesque eius ruit. Romæ Eutychianus papa passus, 6 idus Decembris: & sepult⁹ in cœmiterio Calixti. Theodora, Basilides, Tripos, Mandalia; Lingonis passi sunt sancti gemini, Leodio ciuitate Canon; Cæsarea Cappadociæ Mamines; apud Prænestinā Vrbē Agapetus; in ciuitate Salona Anastasius; apud Augustodunū Symphorian⁹; in territorio Viuarien si, loco q dicitur Genti-

bus Andeolus subdiaconus, Andochius presbyter, Thyrsus diaconus,& Felix; in castro Diuone, Benignus presbyter.

Anni Chr.	*Anni Aur.*	
278	6	Probus 2,& Paternus 2.

Ab Eutychiano papa vsq; ad hos consules, in anno 6 scribendum. His consulibus, teste Cassiodoro, Aurelianus in itineris medio inter Constantinopolim & Heraclia- 10 am in cœno Frurio viæ veteris occiditur. Methodius sic: Igitur Aurelianus quum sex annis gubernasset principatum, Probus post hunc suscepit imperium.

Tacitvs.

ROmanorum 36, Tacitus post Aurelianum adeptus est imperium, mensibus sex. Antoninus natione Alexandrinus, Laodiceæ Syriæ episcop⁹, philosophicis disciplinis eruditus, plurimo sermone celebratur. Cuius ingenij magnitudo de libro quem supra de Pascha composuit,& de decem libris Arithmeticę institutionis, apertissimè potest cognosci. Insania Manichæorũ hæresis exoritur. Tacitus mense sexto sui imperij apud Pontum occisus est, circa mensem Septembrem.

Florianvs.

ROmanorum 37, Florianus (teste historico) post Tacitum obtinuit imperium, qui tertio demum mense sui imperij apud Tarsum interfectus est: hoc est vsque ad calendas Ianuarias, in eodem anno quo Aurelianus occisus est. Hic nec quicquam memoria dignũ egit, tantùm temporis breuitate sui imperij.

Probvs.

ROmanorum 38, Probus regnauit annis 6, mensib. 4, hoc est vsque ad calendas Maij, in anno 264 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Prob.*	
279	1	Probus 4,& Tiberianus.

¶ Gaius, 26 papa post Petrum, annis 15, mensibus quatuor.

280	2	Probus 5,& Victorinus.

Probus Gallos & Pãnonios vineas habere permisit, Almum mõtem apud Syrmium, & Aureũ in Misia superiore, militari manu consitos, prouincialibus colendos dedit. Secundo anno Probi

iuxta Antiochenos,	400:
iuxta Laodicenos,	324:
iuxta Edessenos,	589:
iuxta Ascalonitas,	380.

Initium 86 iubilæi, secundum Hebræos. Iobel autem apud Hebræos quinquagenarius annus nominatur.

Itaque secundum supputationem Hebræorum (sicut dicit Eusebius in Chronicis suis) ab Adam vsque in præsentem diem, id est secundum annum Probi, fiunt 4200 anni, id est 84 iubilæi,& 50 anni, id est vnus iubilæus. Iubilæi 40 ab Ada vsque ad annum 50 Abrahæ:& ab Ada vsque ad annum 16 Tiberij, 70 iubilæi.

281	3	Carus,& Carinus. Antiochiæ 18 constituitur episcopus Cyrillus. Saturninus magister exercitus nouam ciuitatem Antiochiæ orsus est condere qui postea imperium molitus inuadere, Apameęoccidit.
282	4	Carinus 2,& Numerianus. Archilaus Mesopotamiæ episcopus librum disputationis suæ quẽ habuit contra Manichęum exeuntem de Perside, Syro sermone composuit: qui translatus a Græcis apud multos habetur.
283	5	Diocletianus vir clarissimus consul. Alexandriæ episcopus 15 præfuit Theonas annis 19.
284	6	Diocletianus,& Aristobulus. His cõsulibus, Probus tumultu militari apud Syrmium in turri quæ vocatur Ferrata, occiditur: teste Cassiodoro. Methodius sic: Qui quum totidem temporis implesset imperio; Carus vnà cum filiis Carina & Numeriano succedit.

Carvs.

ROmanorum 39, Carus cum filiis suis Carino & Numeriano regnauit annis duobus, mensib. item duobus, iuxta historiam Romanam: hoc est vsque ad calendas Iulias, in anno 266 post passionẽ Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
285	1	Maximus, & Aquilin⁹.

Carus Narbonensis cùm omni Parthorum regione vastata Choën & Ctesiphontem nobilissimas hostiũ vrbes cepisset, super Tigridẽ castra ponẽs, fulminis ictu interiit.

teriit. Cyclus decennoualis 16, indictione 3 incipit.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
286	2	Diocletianus 2, & Maximianus. Numerianus quum ob oculorũ dolorem lectica veheretur, insidiis Apri soceri sui occisus est: vix deinde comperto scelere, nisi per fœtorem cadaueris post aliquot dies. Carinus prælio victus apud Moguntiam occiditur. Methodius sic: Carus cum filiis suis Carino & Numeriano succedit Probo: à quibus 3 annis nondum plenis Romano regno administrato, Diocletianus suscepit principatum.

DIOCLETIANVS.

ROmanorum 40, Diocletianus regnauit annis 20, hoc est vsque ad calendas Iulias, in anno 268 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Dioc.*	
287	1	Maximian° 2, & Ianuarius. Diocletianus, Dalmatæ scribæ filius, imperator electus, statim Aprum in militum concione percussit: iurans eius scelere etiam Numerianum interfectum.
288	2	Bassus, & Quintianus. Diocletianus in consortium regni Herculeum Maximianum sumpsit, qui rusticorum multitudine oppressa, pacem Gallis reddidit. Carus sumpta purpura Britannias occupauit.
289	3	Diocletianus 3, & Maximianus tertiò.
290	4	Tiberianus, & Dion. Narseus rex Persarum Orienti bellum intulit hoc tempore.
291	5	Annibalianus, & Asclepiodotus. Ægyptum Achilleus obtinuit: ob quæ Constantius & Galerius Maximianus Cæsares assumuntur in regnum: quorum Constantius Claudij ex filia nepos fuit. Galerius in Dacia nõ longè à Sardica natus est.
292	6	Diocletian° 4, & Maximianus 4. Diocletianus etiã vt eos affinitate coniungeret, Constantius priuignam Herculij Theodorã accepit: ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit.
293	7	Constantius, & Maximus. Galerius filiam Diocletiani Valeriani accepit. Ambo vxores quas habuerant, repudiare compulsi sunt.
294	8	Tuscus, & Amulius. Busiris & Coptus contra Romanos rebellantes ad solum vsque subuersæ sunt.
295	9	Diocletianus 5, & Constantius 2. Decretalis epistola Gaij papæ: Dilecto fratri Felici episcopo Gaius salutem: & reliqua: data calẽdis Martiis, Diocletiano 5, & Cõstantio 2 consulibus. Gaius in hac epistola constituit, vt per omnes gradus ecclesiasticos, id est acoluthus, ostiarius, lector, exorcista, subdiaconus, diaconus, presbyter, primùm ascenderent, si quis episcopus fieret. Gaius papa passus 10 calẽdis Maij, & sepultus in cœmiterio Calixti. ¶ Huic successit Marcellinus papa 28 post Petrum, annis 8, mensibus 2, diebus viginti quinque.
296	10	Faustus, & Gallus. Primus Diocletianus adorari se vt Deum iussit, & gemmas vestibus calceamentisq; inseruit: quum ante eum omnes imperatores in modum iudicum salutarentur, & chlamydem purpuream à priuato habitu plus haberent. Methodius sic: Diocletianus suscepto principatu maximas in nostros persequutiones molitus est. Sub hoc Gaius papa 15 annis sacerdotio perfunctus, Marcellinum successorem reliquit.
297	11	Diocletianus 6, & Maximianus sextò.
298	12	Constantius 3, & Maximus 3. His consulibus, intra 30 dies, 7000 passi sunt.
299	13	Titianus, & Nepotian°. Alexandria cum omni Ægypto per Achilleum ducem à Romana potestate discedens, 8 obsidionis mense à Diocletiano capta est.
300	14	Constantius 4, & Maximus 4. Itaq; plurimi per totam Ægyptum grauibus proscriptionibus exiliisq; vexati, interfectis his qui authores perduellionis extiterant.
301	15	Diocletianus 7, & Maximianus 7. Ecclesiæ Hierosolymorum 37 ordinatur episcopus Zabdas. Post 10 annos per Asclepiodorum præfectum prætorio Britanniæ receptæ. Iuxta Lingones à Constantio Cæsare, 4000 Alemannorum cæsa sunt.
302	16	Diocletian° 8, & Maximianus 8. Galerius Maximianus, victus à Narseo ante carpentum Diocletiani

purpuratus cucurrit. Veturius magiſter militiæ Chriſtianos milites perſequitur. Paulatim iam ex illo tempore, perſequutione aduerſum nos incipiente, Marcellinus papa ad ſacrificandum ductus ſacrificauit: ſed poſtea pœnitentia ductus capite truncatus eſt, 6 calendis Maij, & ſepultus eſt poſt dies 35 in cubiculo in via Salaria à Marcello presbytero & diaconibus cum hymnis.

¶ Marcellus papa 29 poſt Petrum, annis 5, menſibus 7, diebus 21. Methodius ſic: Poſt Marcellinum Marcellus ſucceſſit, quem iam tempus Diocletianę perſequutionis inuenit. Ea tempeſtate apud Antiochiam poſt Domnum ſacerdotium ſuſceperat Timæus, poſt Timæum Cyrillus, poſt Cyrillum Dorotheus, qui eunuchus à natiuitate exiſtens in regia etiam aula gloriam adeptus eſt: vir eruditiſſimus Hebręa & Greca lingua. Poſt hunc quoque ſacerdotium ſuſcepit Tyrannius, ſub quo eccleſiarum perſequutio increuit.

Anni Chr.	*Anni Diocl.*	
303	17	Conſtantius 5, & Maximus 5. Galerius Maximianus, ſuperato Narſeo rege Perſarum, & vxoribus ac liberis ſororibusq; eius captis, à Diocletiano ingenti honore ſuſcipitur.
304	18	Conſtantius 6, & Maximus 6. Eccleſię Hieroſolymorum 38 prę-fuit Thermon. Cyclus 17 decennoualis, indictione 7.
305	19	Diocletianus 9, & Conſtãtius. Diocletianus & Maximianus Auguſti, pompa inſigni Romæ triumpharũt, antecedentib. currum eorum Narſei coniuge, ſororibus, liberis, & omnium præda qua Parthos ſpoliauerunt. 19 anno Diocletiani, menſe Martio, eccleſiæ ſubuerſæ ſunt, in diebus Paſchæ: quarto autem anno perſequutionis Conſtantinus regnare orſus: ſecundo autem anno perſequutionis Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani ſub vno die purpuram depoſuerunt ob ætatis defectum, teſte Caſſiodoro, & creati ſunt Auguſti Conſtantius & Galerius. Sed Conſtantius tantùm Auguſti dignitate contentus, quum eſſet otioſus, anni ipſius adſcribuntur filio eius Conſtantino, qui natus dicitur ex Helena concubina, qui regnauit annis 30, menſibus 10. Sanctus Hieronymus naſcitur. Methodius ſic: Quum eccleſiarum nimia perſequutio inoleuiſſet; adeſt continuò Dei dextra in tanta rerum permutatione, vt Auguſtus Diocletianus depoſitus cum collega pariter Auguſto Maximiano, regni inſignibus priuati, & plebeij poſt imperium viuerent: quibus ſubrogatus eſt Conſtantinus, qui multa clementia erga homines, erga Deum verò religione maxima vtebatur. vnde meritò religioſus pater religioſiorem filium, Cõſtantinum videlicet regni benè parti reliquit hæredem, qui Maxẽtij victor extitit tyranni filij Maximiani. Quo regnante Euſebius Neocæſarienſis epiſcopus emicuit, & Agretius Treuirorum archiepiſcopus extitit. Euſebius ſic: Maximus & Seuerus à Galerio Maximiano Cæſares facti.

Constantivs.

ROmanorum 41, Conſtantius Chlorus, & Galerius Maximinus, anno vno: hoc eſt vſque ad calendas Iulij, in anno 288 poſt paſſionem.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
306	1	Maximinus & Maxentius. Marcellus papa dilectis fratribus vniuerſis per Antiochiam cõſtitutis ſalutem: & reliqua: data calen. Aprilis, Maxentio & Maximino conſulibus. Marcellus epiſcopus catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ vrbis Romæ Maxentio: & reliqua: data 16 calendis Februariis, Maxentio & Maximino conſulibus. Marcellus papa, iubente Galerio Maximino imperatore, primò fuſtibus cæſus, deinde ad cuſtodiam animaliũ deputatus, poſt multos dies indutus cilicio, obiit 17 calendis Februariis, & conditus aromatibus à Ioanne presbytero, & beata Lucina: ſepultus eſt via Salaria in cœmiterio Priſcillæ. ¶ Huic ſuccedit Euſebius papa 30 poſt Petrum, menſibus 8, his autem Maximino & Seuero conſulibus. Conſtantius 16 impętij anno obiit in Britannia Eboraci: poſt quem filius eius Conſtantinus, ex concubina Helena procreatus, regnum inuadit.

Sub huius tempore inuenta eſt crux Domini, ſub Conſtantio patre Conſtantini Magni, vt in geſtis Romanorum pontificalibus habetur, 5 nonis Maij: & baptizatus eſt Iudas, qui dicitur Cyriacus. Euſebi⁹ papa obiit, cui ſuccedit Miltiades. Tertio perſequutionis anno, quo Conſtantius Ebo-

Eboraci obiit, Maximinus & Seuerus à Galerio Maximiano imperatore Cæsares facti sunt: ex quibus Maximinus maleficia & stupra sua in Christianos persequutione accumulat. Passus est ea tempestate Petrus Alexandriæ episcopus cum plurimis Ægypti episcopis, Lucianus quoque, vir nobilis & continentiæ, & eruditionis moribus præcipuus, Antiochenus presbyter, & Timotheus Romæ 10 calend. Iul. Interea Diocletian⁹ in Oriente, Maximianus Herculius in Occidente vastari ecclesias, affligi interficiq; Christianos decimo post Neronē loco præceperūt. Quę persequutio omnib. ferè aliis diuturnior & immanior fuit: nam per decennium ecclesiarum proscriptionib⁹, innocentū cædibus martyrū, incessabiliter acta est. Secūdo ānō persequutionis Diocletianus ab inuito exegit Maximiano, vt simul purpurā imperiumq; deponerēt, ac iunioribus in Rēpub. institutis, ipsi in priuato habitu consenescerent. Beda. Attamē semel cœpta persequutio, vsque ad septimum Constantini annum feruere non cessat.

Galerius & Constantius Augusti, primùm Romanum imperium inter sē diuiserunt: Galerius Maximianus, Illyricum, Asiam & Orientem; Constantius Italiam, Aphricā, & Gallias obtinuit. Sed Cōstantius vir tranquillissimus, Gallia Hispaniaq; contentus, Galerio cæteris partibus cessit. Galerius duos Cæsares elegit; Maximum quē in Oriente constituit; & Seuerum cui permisit Italiā: ipse in Illyrico constituitur. Orosius. Constantius in Britannia obiit, & Constantinum filiū ex Helena concubina creatum, imperatorem Galliarū reliquit. Constantino verò in Gallis strenuissimè rempublicam procurante, prætoriani milites Romæ Maxentium filium Maximiani Herculij, qui priuatus in Lucania morabatur, Augustum nominant. Galerius Augustus Seuerum Cæsarem aduersum Maxentium Romam cum exercitu misit. Seuerus quum Vrbem obsideret, militum suorum scelere desertus & proditus, & ex eo fugiens, Rauennæ occisus est. Herculius Maximianus persequutor ex Augusto tyrannus, confirmatum iam imperio filiū veste ac potestate regia spoliare conatus: conuitiis autem & tumultibus militū pallam conterritus, in Galliam profectus est, vt Constantino genero suo æquè dolis iū-ctus auferret imperium: sed per Faustam filiam detectus & ꝓditus, quòd dolū Constantino viro suo pararet, Massiliæ fugiens occiditur. Porrò Galerius occiso Seuero Licinium imperatorem creat. Quumque persequutionē a Diocletiano & Maximiano missam ipse atrocioribus edictis accumulasset, ac postquā per annos 10 omni genere hominū exhausit prouincias, putrefacto introrsum pectore, & vitalib. dissolutis, quum vltra horrorē humanę miseriæ etiam vermes eructaret, neq; medici iam vltra fœtorē eius ferentes crebro iussū occiderentur, & quidā medicus ei diceret, iram Dei esse pœnā suam, & ideo incurab⁹ maneret; edictis latissimis Christianos de exiliis reuocauit: ipse verò obiit. Constantinus pacem ecclesiis per decē annos quibus a persequutoribus vexabantur, indulsit. Deinde orto ciuili bello inter Constantinum & Maxentium, apud pontem Milūium victus Maxentius occiditur. Hæc Orosius. Quomodo autem persequutiones sunt secundum chronicam Eusebij & Bedam, vtq; ad annum 7 Cōstantini: hoc est annum 19 & 20 Diocletiani: annū 13 Galerij, & 6 Constantini: tertium .n. annū persequutionis, quo & Constantius pater Constantini Eboraci obiit, Beda computat inter Diocletianum & Constantinum: quartum verò annū persequutionis, sub Galerio, & Seuero, & Maxentio in Roma, Constantino interim in Gallia imperante, cum præcedente tertio anno persequutionis, Isidorus episcopus Galerio computauit. Romæ passus Gaius, & Marcellus papa, Cyriacus cum sociis suis, Pancratius & Felicianus, & alij quamplures: in Hispania Vincentius diaconus; in Sicilia Euplus diaconus; Agauno Mauricius cum sociis suis; Antiochiæ Cyprianus episcopus; apud Ægæam ciuitatem Cosmas & Damianus; apud Coloniam Agrippinam Gereon cū sociis suis: tunc intra vnum mēsem 17000 martyrum pro CHRISTO passi sunt.

CONSTANTINVS

ROmanorum 42, Constantinus Magnus, Constantij filius ex concubina Helena, ab anno 4 persequutionis incipiens, indictione 2, regnauit annis 30, mensibus 10, hoc est in anno 268 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*An. Con.*	
306	1	Proconsul Diocletian⁹ 11. & Maximus 9. Maxentius Herculij Maximiani filius, à prætorianis militibus Romæ Augustus appellatur.

¶ Miltiades, papa 31 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 7, diebus 7. Hic constituit, vt in die Dominico & in quinta feria non ieiunarent: quia ipsos pagani pro sacro ieiunio celebrant.

307	2	Proconsul Diocletianus 12, & Maximus 10. Quirinus episcopus Siscianus gloriosè pro CHRISTO interficitur, nam manuali mola ad collum ligata & ponte præcipitatus in flumen, diutissimè supernatauit: & conspectantibus colloquutus ne suo terrerentur exemplo, vix orãs vt mergeretur, obtinuit.
308	3	Maximus 11, & Licinius. Galerius Maximianus obiit.
309	4	Constantin⁹ 2, Licinius 2. Maximinus persequutione in Christianos facta, quũ iã à Licinio puniendus esset, apud Tarsum moritur. Miltiades papa obiit 3 idus Ianuarij. ¶ Huic successit Syluester papa 32 post Petrum, annis 23, mensibus 10, diebus 27. Hic constituit, ne vllus laicus clerico, nec clericus inferioris gradus clerico superioris gradus crimen inferret: & vt in puro lino corpus CHRISTI offeratur, & chrisma ab episcopo cõficiatur, & vt baptizatũ liniat presbyter, & dalmaticis in ecclesia vt, & vtatur pallio linostymo lęua subdiaconorum tegeretur.
310	5	Constantinus 3, & Licinius 3. Petr⁹ Alexãdrinæ ecclesiæ episcopus passus: cui successit Achillas episcopus.
311	6	Volusianus, & Annian⁹.
312	7	Constantinus 4, & Licinius 4. Bellum Cybalense aduersum Licinium. Pax ecclesiæ reddita à Constantino post decennium persequutionis.
313	8	Sabinus, & Rufin⁹. Hierosolymorum 39 episcopus Macarius.
314	9	Gallicanus, & Bassus. Diocletianus haud procul à Solonis, in villa sua, palatio moritur.
315	10	Licinius 5, & Crispus.
316	11	Constantinus 5, & Licinius. Crispus & Constantinus filij Constantini, & Licinius adolescẽs Licinij Augusti filius, Constantini Aug. ex sorore nepos, Cæsares appellati.
317	12	Constantinus 6, & Cõstantius. Crispum filium Constantini⁹. Lactantius eloquentissimus, sed pauper.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
318	13	Crispus 2, & Constantinus secundò.
319	14	Probianus, & Iulianus. Licinius Christianos de palatio suo pellit. Basilæus Amasiæ Ponti episcopus sub Licinio martyrizatur.
320	15	Seuerus, & Rufin⁹. Alexandrinę ecclesiæ 18 Alexander, à quo Arius eiectus, ob id synodus 318 episcoporum in Nicæa congregata 17 calendis Iuliis.
321	16	Crispus 3, & Constantius 3. Constantinus prohibuit Christianos occidi, paganorumq; templum iussit claudi. Sanctus Martinus nascitur, Sabariæ Pannoniorum oppido, sed intra Italiam Ticini alitus est. Cõstantino autem à papa Syluestro baptizato, scripsit de Britannia sibi sua mater Helena, vt negando CHRISTVM Iudæos sequeretur. Tunc Cõstantino & Licinio 4 consulibus, die idus Augusti, congregati sunt cum Helena in Roma 120 sapientiores Iudæorum. Quum autem quæstio oriretur à Syluestro papa, 24 episcopis consedentibus, superati sunt Iudæi in omni Scriptura diuina.
322	17	Paulinus, & Iulianus. Beda ait, concilium Nicænum sub his cõsulibus factum. Decretalis epistola: Temporibus Syluestri papæ, & Constantini piissimi Augusti factum est magnum concilium in vrbe Nicæa Bithyniæ, & congregati sunt regulariter eiusdem Syluestri papæ vocatione in idipsum 318 episcopi catholici, qui exposuerunt fidem integram, catholicam, immaculatam: & damnauerunt Arium & Photinum, Sabellium q; & sequaces eorum. Eodem quoque tempore 13 calendis Iuliis, quando memoratũ magnum concilium in Nicæa congregatum est, canonica iam vocatione in vrbe Roma congregauit & ipse Syluester cum consilio Cõstantini 277 episcop. & damnauit prædictos hæreticos: & constituerunt, vt presbyter Arianus resipiscens non reciperetur, nisi episcopus eiusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate per episcopalis manus impositionem sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaretur: in quo etiam consensu & subscriprione omnium constitutum est,

est, vt nullus laicus clerico crimẽ inferret: & cætera. Cyclus 18 decennoualis incipit, indictione 11.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
323	18	Constantinus 7, & Cõstantius 4. Constantius filius Constantini Cæsar factus. Licinius Thessalonicæ cõtra ius sacramenti priuatus occiditur, Fides catholica in Nicæno concilio constituitur, 10 calendis Iulijs, consulatu Paulini & Iuliani, contra Arium cũ suis, & Quadragesima ante passionem CHRISTI ab 7 idus Ianuarij vsque ad 15 calendas Martij, notata est vsque anta pascha, tribus de causis: primò, vt nostrum ieiunium passioni CHRISTI copularetur: secundò, vt in fine ieiunij nostri accedamus ad opus Christi: tertiò, vt nos ieiunantes inueniat Dominus, quum venerit iudicare viuos & mortuos in nouissimo pascha.
324	19	Constantius 5, & Maximus. Nazarius rhetor insignis habetur. Crispus filius Cõstantini, & Licinius iunior Constantiæ sororis Constantini & Licinij filius, crudelissimè interficiuntur.
325	20	Ianuarius, & Iustus. Vicennalia Constantini Nicomediæ acta, & sequenti anno Romæ edita. Huc vsque historiam scribit Eusebius Pamphili martyris contubernalis: cui nos ita subiecimus, vt subaudias Hieronymum. In historia quæ Tripartita dicitur, ita habetur: Helena crucem inuenit, duasque partes suo filio Constantinopolim misit. Quarum vnã in foro Constantini supra columnam porphyreticam posuit Constantius: alteram verò argentea theca clausam in ciuitate custodiuit. Ario verò fictam fidem scribente, de exilio vocauit eum Constantinus, qui reuertens sic Constantino iurauit: Si non credimus patrem & filium & spiritum sanctum, sicut ecclesia catholica credidit, iudex noster sit hic & in futuro. Constantinus tamen etsi inde gauisus sit, tamen eum aliosq; hæreticos communicare in ecclesia non permisit, donec episcoporum de ipsis iudicium fieret. Constantinus autem interim malẽs Arium probare, duxit eum ad palatium, iureiurando interrogans de Nicæni concilij decretis. At ipse fictè suam sectam sub ala habens sic iurauit. Quia verò ipsa dies sabbatum erat, præcepit Cõstantinus crastino die dominico Arium ad communionem accedere. Tunc in aula à militibus Eusebij episcopi, etiam Arius honoratus, & per mediam ciuitatem honorabiliter & perspicuè conductus. Quum verò venit ad forum Constantini, vbi pars illa crucis erat, tremefactus & confusus est Arius. Et quum necessariũ quæsisset meatum, cum stercoribus & visceribus effundens citò obiit.
326	21	Constantinus 8, & Cõstantius 6. Arnobius rhetor in Aphrica clarus habetur: qui quum ad declamandum iuuenes erudiret, & adhuc ethnicus ad credulitatem somniis cõpelleretur, neque ab episcopo impetraret: fidem quam semper impugnauerat, elucubrauit: aduersum pristinam religionem luculentissimos libros, & tandẽ veluti quibusdam obsidibus pietatis fœdus impetrauit. Drepanam Bithynię ciuitatem in honorem martyris Luciani ibi conditam, Constantinus instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolin nũcupauit.
327	22	Constantius 7, & Symmachus. Constantinus vxorem suam Pausiam interfecit. Donatus agnoscitur, à quo per Aphricam Donatistæ. Antiochiæ post Tyrãnum 20 ordinatur episcopus Vitalis: post quem 21 Philogonius: cui successit 22 Paulinus: post quem 23 Eustathius. Quo in exilium ob fidem truso vsque in præsentem diem, Ariani ecclesiam obtinuerunt, idest Eulalius, Eusebius, Euphronius, Placillus, Stephanus, Lentius, Eudoxius, Melitius, Euzotus, Dorotheus: quorum idcirco tempora nõ digessi, quòd eos potius hostes CHRISTI, quam episcopos iudicem.
328	23	Bassus, & Ablabius.
329	24	Pacatianus, & Hilarian⁹. Iuuencus presbyter, natione Hispanus, euangelia heroicis versibus explicat. Porphyrius, misso ad Cõstantinum insigni volumine, de exilio liberatur. His consulibus, ciuitas quæ priùs Byzantium dicta est, mutato nomine à Constantino Constantinopolis nominatur.
330	25	Dalmatius, & Zenophilus. Alexandriæ 19 ordinatur episcopus Athanasius. Metrodorus philosophus agnoscitur.
331	26	Optatus, & Paulinus. Edicto Constantini gentilium templa subuersa sunt. Sanctus Martinus quum esset decem annorum, inuitis parẽtibus, vtpote

Gentilibus,ad ecclesiam confugit,seq; catechumenum fieri postulauit.

Anni Chr.	*Anni Cõst.*	
332	27	Cõstantius, & Albinus.

Constans filius Constantini prouehitur ad regnum.

333	28	Nepotianus, & Secundus.

In Martyrologio sic: Pridie calendis Ianuarij, natiuitas sancti Syluestri papæ, qui sedit annis 23,mensib. 10,diebus 18. Sedit autem ex die calen.Februarij,vsque ad 2 calend.Ianuarij: & sepultus est in cœmiterio Priscillæ,via Salaria,miliario 3 ab vrbe Roma,2 calendas Ianuarij,Constantio & Volusiano consulibus,& cessauit episcopatus diebus 15. Nota duos menses vocationis episcopatus, à 4 idus Decembris, quo Miltiades papa obiit, vsque ad calendas Februarias, quo Syluester sedit, & 15 dies postea,quod tempus pontificatui non imputatur. Si ergo ita temporis pontificum aliquid defecit, quorum natale annuatim celebratur,nonne multo magis tempus imperatorum ? Marcus papa 23 post Petrum,qui sedit mensibus 8,prędictis consulibus,id est Nepotiano & Secundo. Decretalis epistola. Domino sancto & apostolici culminis dignitate venerando Marco, sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis vniuersalis ecclesiæ papæ,Athanasius & vniuersi Ægyptiorum episcopi. Ad vos peruenisse non dubitamus,quanta & qualia ab hæreticis,& maximè Arianis quotidie patimur,vt etiam viuere iam nos tædeat:in totum etiam nostra vastauerũt, nec vlla vtensilia nobis dimiserunt,libros nostros vsque ad minimum incenderunt. Quapropter precamur pater beatissime, quæ non dubitamus apud vos plenaria esse Niceni concilij exemplaria,vt illa nobis quæ sanctæ recordationis prædecessoris vestri Syluestri fuerunt, sub tuta mittatis stipulatione.Nam quando prædictæ synodo cum beatæ memoriæ Alexandro, digno Deo pontifice nostro, id est Alexandrinæ ciuitatis episcopo, diaconatus interfuimus officio, sub nostræ præsentiæ testimonio, per beatos viros Victorem & Vincentium presbyteros,apostolicæ apocrisiarios, missa sunt prædicto papę Syluestro cum adstipulatione subnixa,capitula 70. Sanè præsentibus nobis 80 capitula in memorata tractata sunt synodo,scilicet 40 à Græcis Græca edita lingua,& 40 à Latinis Latinè edita. Sed visum est 318 patrib. in prædicto spiritu sancto repletis, concilio congregatis, & maximè iam dicto Alexandro,& apostolicę apocrisiariis, vt decem capitula adunarentur aliis,atque congruis in locis insererentur,& ad formã 70 discipulorum vel 70 linguarum tanti & tam excellẽtis concilij fierent capitula, quæ & Christiano nomine degentes vna fides & vna sacerdotalis regeret norma, ne quicquã à suo discordaret capite. Nũc ergo quia(vt prædictũ est)ab inimicis sanctæ Dei ecclesię,& maximè Arianis à quibus quotidie terimur,& expugnamur, & opprimimur, præfata 70 Niceni concilij capitula, quæ de præfata synodo iubente domino meo Alexandro attuli decreto omniũ episcoporũ, quæ etiam corã omnib. recitaui,atq; transcripsi,sunt igne cõbusta optamus vt à vestræ sanctæ sedis ecclesiæ autoritate percipere per præsentes legatos mereamur:& reliqua.Decretalis epistola: Omnibus venerabilib. fratribus, Athanasio,& vniuersis Ægyptiorũ episcopis Marcus papa salutem.Doleo fratres & nimiũ contristor super afflictionem vestram:& reliqua. De capitulorum vestrorum Nicæni concilij,quibus vos interfuisse literis vestræ fraternitatis significastis, à nostris qui vnà vobiscum interfuerunt, diligentioribus requisiuimus colloquutionibus, qui ita vt vestræ testatę sunt literę,omnem nobis ordinem exposuerunt, & vestram epistolam per omnia veram esse testificati sunt: non vt nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitraremur:sed nos & vos illósque absque vlla in posterum titubatione vnum sentire optaremus. Et sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino iubente, & beato Petro opem ferente,in futuro manebit,sine vlla hæreticorum insultatione firma & immobilis omni tempore persistit.His itaque peractis diligẽter inquirentes,in sanctæ nostræ & apostolicæ scrinio,eadémque sanctæ recordationis pòst decessore meo Syluestro directa, septuaginta sicut significastis capitula illæsa inuenimus. Ipsa enim vobis propter authoritatem & scriptionem tantorum patrum & eius magni concilij minimè misimus: sed per eadem coram apocrisiariis vestris, aliis similia eundem numerum, eandemq; & ipsam scriptionem continentia vobis scribere,& sub certa stipulatione mittere curauimus:

rauimus:& reliqua:data est 8 calẽdis Nouembris, Nepotiano & Secũdo, viris venerabilibus consulibus. Marcus papa obiit nonis Octobris, & sepultus in cœmiterio Balbinæ, via Adriatica, quod ipse instistens fecit. ¶ Iulius, papa 33 post Petrum ordinatur, qui sedit annis sedecim, mensibus nouem.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
334	29	Felicianus,& Tacianus.

Callocerus in Cypro res nouas moliens opprimitur. Constantinus imperator cum liberis suis honorificas ad Antonium literas mittit.

335	30	Vrsus,& Polemius.

Tricennalibus Constantini Dalmatius Cæsar appellatur. Nazarius rhetor Romæ gloriosissimè docet. Eius filia Eunomia Christiana in eloquentia patri coęquatur. Tiberianus, vir disertissimus, præfectus prætorio, Gallias regit. Eustathius Constantinopolitanus agnoscitur: cuius industria Martyrium Hierosolymis constructum est.

336	31	Constantius secundò,& Constans.

Sanctus Martinus quum esset annorum quindecim, raptus & catenatus sacramentis militaribus est implicatus, vno tantùm seruu[illegible]e. Quum enim esset edictum à regibus, vt describerentur filij veteranorum, ad militiam proditus est à patre suo. Constantinus filius Constantini Magni, extremo vitæ suæ tempore ab Eusebio Nicomediensi episcopo baptizatus, in Arianũ dogma declinat. Heu(proh dolor)bono vsus est principio, & malo fine: a quo vsque ad præsens tempus ecclesiarum rapinæ & totius orbis sequuta est discordia. Constantinus quum bellum pararet in Persas, in Achirone villa publica iuxta Nicomediam moritur. Theodorus in Tripartita historia sic: Constantinus Nicomediæ in Achirone villa postquam baptizatus est ab Eusebio Nicomediense, episcopo Ariano, obijt anno 66 ætatis, imperij 31, die 25 mensis Maij, his consulibus, teste Cassiodoro.

Constantivs.

ROmanorum 43, Constantius imperator, anno ab Vrbe 1091, cum Constantino & Constante fratribus suis adeptus est imperium, quod 24 annis tenuit: hoc est in mensem Nouembrem, in anno 345 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
337	1	Aridinus, & Proculus.

Ablabius præfectus prætorio,& multi nobilium occisi.

Sapor rex Persarum Mesopotamia vastata duobus fermè mensibus Nisibin ciuitatem obsedit.

Dalmatius Cæsar, quem patruus Constantinus consortem regni filiis dereliquerat, factione Cõstantij patruelis & tumultu militari occiditur.

Constans Arianus effectus catholicos toto orbe persequitur.

Donatus artis grammaticæ scriptor, ac præceptor Hieronymi Romæ insignis habetur.

Iacob. Nisibenus episcopus agnoscitur: ad cuius preces sæpe Vrbs discrimine liberata est.

338	2	Marcellinus, & Probinus.

Ex hoc loco impietas Constantij regis fulta præsidio, exiliis, carceribus & variis afflictionum modis, primò Athanasiũ deinde omnes non suæ partis episcopos persequuta est. Iulius papa in exilio mensibus decem: sed post mortem Constantij ad sua cum gloria reuertitur.

339	3	Constantius 3,& Constans 2.

Constantinus bellum fratri inferens, iuxta Aquileiam occiditur.

Vario euentu aduersum Francos à Constante pugnatur.

Sanctus Martinus quum esset viginti annorum, baptizatus est, & transacto tribunatus sui tempore, tribunus militum se cum eò seculo renunciaturum promisit: quare biennio solo tantùm nomine militauit. Sanctus Iulius papa in decretali epistola sua de hoc anno ita dicit. In nomine Domini Dei saluatoris nostri Iesv Christi, imperante quoq; Constantino & Cõstante Augustis, anno 4, sub die 8 calend. Octobris, indictione sexta, præsidente sancto ac beatissimo Iulio papa sedis apostolicæ vrbis Romæ, postpositis sacrosanctis ac venerabilibus euangeliis in ecclesia Dei quæ vocatur Constantiana, residentibus etiam viris venerabilibus pariterque cum eo audientibus, Benedicto Aquileiensi episcopo, Rufo sanctissimo Cartamano episcopo, Agapeto Rauennatis ecclesiæ e-

piſcopo, Iulio Mediolanenſi epiſcopo, & reliquis cum eis, centum atque decem & ſex epiſcopis. Iulius prædictus ſanctiſſimus vrbis Romæ epiſcopus dixit: & reliqua. Annus itaque quartus Conſtantini imperatoris ſexta erat indictione, qui eſt annus 28 Magni Conſtantini, iuxta Chronicum Euſebij vel Bedæ, incarnationis ſecundũ Dionyſium annus 333.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
340	4	Placidus, & Romulus. Audæus in Cœleſyria clarus habetur: à quo hæreſis Audæana.
341	5	Leontius, & Saluſtius. Franci à Conſtante ſunt perdomiti, & pax cum eis facta.

Hermogenes magiſter militiæ Conſtãtinopolim tractus a populo ob epiſcopum Paulum, quem regis imperio & Arianorũ factione pellebat. Antiochiæ Dominicum aureum dedicatur. Cyclus decennoualis 19 incipit, indictione 14.

342	6	Conſtantius 3, & Conſtans 3. Macedonius artis plurimæ in locũ Pauli ab Arianis epiſcopus ſubrogatur: à quo hæreſis Macedoniana.
343	7	Amantius, & Albinus.

Maximinus Treuirorum archiepiſcopus clarus habetur: à quo Athanaſius Alexandriæ epiſcopus, quum à Conſtantio quæreretur ad pœnam, honorificè ſuſceptus eſt.

Sapor Perſarum rex Chriſtianos perſequitur.

Neocæſarea in Ponto ſubuerſa eſt, excepta eccleſia & epiſcopo cæteriſque qui ibidem reperti ſunt.

344	8	Poſt conſules Amantij, & Albini: Athanaſius ad Conſtantis literas Alexandriam regreditur.
345	9	Rufinus, & Euſebius. Dyrrhachium terræmotu corruit, & triduo diebus ac noctibus Roma nutauit.
346	10	Philippus, & Salia. Euſebius Emiſenus, Arianæ factionis ſignifer, multa & varia conſcribit.
347	11	Limenius, & Aco. Hoc etiã anno facta eſt defectio Solis magna, 18 calendis Ianuarij.
348	12	Sergius, & Nigridianus. Magnentio apud Auguſtodunum arripiente imperium, Conſtans haud longè ab Hiſpania, in caſtro cui Helenæ nomen eſt, interficitur, anno ætatis 30: quamobrem turbata republica Vetranio Murſæ, Nepotianus Romæ imperatores facti.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
349	13	Poſt conſules Sergij, & Nigridiani. Vetranioni apud Narſum à Cõſtantio regiũ inſigne detractum. Magnentius Murſæ victus, in quo prælio Romanæ vires conciderunt. Gallus Conſtãtij patruelis Cæſar factus.
350	14	Conſtantius 5, & Conſtans. Iulius papa obiit pridie idus Aprilis, & ſepultus via Aurelia, milliario ab Vrbe 3, in cœmiterio Calepodij. ¶ Liberius papa 35 poſt Petrum ſucceſſit annis 15, menſibus 7, diebus 3.
351	15	Conſtantius 6, & Conſtans 2. Gallus Iudæos qui interfectis per noctem militibus arma ad bellandum inuaſerant, oppreſſit, cæſis multis hominum millibus vſque ad innoxiam ætatem: & ciuitates eorum, Diocæſaream, Tiberiadẽ, Dioſpolim, & plurima alia oppida igni tradidit.
352	16	Conſtantius 7, & Conſtans 3. Magnentius Lugduni in palatiõ propria ſe manu interfecit, & Decentius frater eius quem ad tuendas Gallias Cæſarem miſerat, apud Senonas laqueo vitam explet.

Gennadius forenſis orator inſignis habetur.

353	17	Arbitrio, & Lollianus. Gallus Cæſar ſollicitatus à Conſtantio patrueli, cui in ſuſpicionem ob egregiam indolem venerat, Iſtriæ occiditur.

Victorinus rhetor, & Donatus grammaticus, Romæ inſignes habentur: è quibus Victorinus etiam in foro Traiani ſtatuam meruit.

Paulinus & Rhodanus, Galliarum epiſcopi, in exilium ob fidem truſi.

354	18	Conſtantius 8, & Iulianus. Alcimus & Delphidius rhetores in Aquitania florentiſſimè docent.

Donatus, à quo ſuprà in Aphrica Donatianos dici memorauimus, Carthagine pellitur. Quidam ſectatores eius Montenſes vocantur: eò quòd eccleſiam Romæ primam in monte habere cœperunt.

Euſe-

Eusebius Vercellensis episcopus, & Lucifer, ac Dionysius Caralitanus & Mediolanensis ecclesiæ episcopus, Pancratius quoque Romanus presbyter, & Hilarius diaconus, distantibus inter se ab Arianis & Constantio damnantur exiliis.

Iulianus frater Galli, Mediolani Cæsar appellatur.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
355	19	Constantius 9, & Iulianus 2. Antonius monachus 105 ętatis anno in eremo moritur, solitus multis ad se venientibus, de Paulo quodam Thebeo mirę beatitudinis viro referre: cuius nos exitum breui libello explicauimus. Hilarius episcopus Pictauiensis factione Saturnini Arelatensis episcopi, reliquorúmque qui cum eo erant Arianorum, ante triennium in Phrygiam pulsus, libros de nostra religione componit.

Reliquiæ apostoli Timothei Constantinopoli inuectæ.

Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentoratum oppidum Galliæ à Cæsare Iuliano oppressæ.

Liberius papa Romanæ ecclesiæ mittitur in exilium. Tunc omnes clerici iurauerunt, vt nullum alium susciperent. Verum quum Felix fuisset ab Arianis substitutus in sacerdotium, plurimi periurauerunt, & post annum cum Felice electi sunt: quia Liberius tædio victus exilij, & in hæreticam prauitatem subscribens Romam quasi victor intrauerat. Felix autem depositus de episcopatu suo habitauit in prędiolo suo via Portuensi, vbi obiit quarto calendarum Augusti. In gestis Pontificum sic: Felix natione Romanus, ex patre Anastasio sedit anno 1, mensibus 3. Hic declarauit Constantium Augustum filium Constantini hæreticum, & baptizatum ab Eusebio Nicomediense episcopo, iuxta Nicomediam in Aquilone villa: & pro hoc declaratu ab eodem Constantio Augusto filio Constantini Augusti capite truncatur tertio idus Nouembris, in ciuitate Carone: & exinde cum clerici rapientes sepelierunt in basilica sua quam fecit quum presbyter esset, 12 calend. Decembris, via Aurelia, milliario secundo ab Vrbe; & cessauit episcopatus diebus 38. Hic emit agrum circa eandem basilicam, & dedit eidem ecclesiæ, quam fecit in via Aurelia. Fecit ordinationem in Vrbe Roma per mensem Decembrem presbyteros 21, diaconos 5, episcopos per diuersa loca 18. Liberius papa de exilio reuertitur.

Anni Chr.	*An. Con:*	
356	20	Titianus, & Cerealis. Saraceni in monasterium beati Antonij irruentes, Sarmatam interficiunt.

Constantio Romam ingresso, ossa Andreæ apostoli & Lucę euangelistæ à Constantinopolitanis miro fauore susceptа.

357	21	Eusebius, & Hypatius. Paulinus Treuerorum episcopus in Phrygia exulans moritur.

Synodus apud Arimínum, & Seleuciam Isauriæ facta, in qua antiqua patrum fides CHRISTI, primùm legatorum, dehinc omnium proditione damnata est.

358	22	Constantius 10, & Iulianus 4. Gratianus imperator nascitur.

Hilarius Pictauiensis episcopus, cùm apud Constantinopolim librum pro se Cõstantio porrexisset, ad Gallias redit.

Macedonius Constantinopoli pellitur.

Omnes penè toto orbe ecclesiæ sub nomine pacis & regis Arianorum consortio polluuntur.

359	23	Taurus, & Florentius. Cõstantinopoli ecclesiarum maxima dedicatur.

Meletius Sebastiæ Armeniæ episcopus, ab Achatio, & Georgio episcopis Arianis Antiochiam transfertur. Et post paululum cùm presbyteros qui ab Eudoxio antecessore suo depositi fuerant, susceperisset, exilij iustissimam causam subita fidei mutatione delusit.

Sanctus Augustinus nascitur.

360	24	Mamertinus, & Neuita. Gallia per Hilarium Arianensis perfidiæ dolos damnat.

Hęresis Anthropomorphitarum in Syria & Macedonia & Constantinopoli oritur.

Constantinus Mopsocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur anno ætatis 45, Constantinopolim veniens tertia die mensis Nouembris, his consulibus.

IVLIANVS.

ROmanorum 44, Iulianus (ſecundum omnes) regnauit annis 2, menſibus 8. hoc eſt vſq; ad calendas Iulij, in anno 310 poſt paſſionem Domini, ſub quo hi conſules fuerunt: teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Iulian.*	
361	1	Iulianus 4, & Saluſtius.

Cyclus decennoualis 20 incipit, indictione 3. Iulianus ad idolorum cultus conuerſus eſt. Hic ex clero imperator factus, blanda perſequutione illiciens magis q̃ impellens ad ſacrificandum, in qua multi ex noſtris voluntate propria corruerunt.

Georgio per ſeditionẽ populi Alexandriæ incenſo, qui in locum Athanaſij ab Arianis fuerat ordinatus, Athanaſius Alexandriam reuertitur: Euſebius & Lucifer de exilio regrediuntur.

362	2	Iulianus 5, teſte Caſſiodoro. Prohæreſius ſophiſta Athenienſis, lege data ne Chriſtiani liberalium artium doctores eſſent, cùm ſibi ſpecialiter Iulianus concederet, vt Chriſtianos doceret, ſcholam ſponte deſeruit.

Eccleſiæ Antiochenæ clauſę, & grauiſſima imminentis perſequutionis procella Dei voluntate ſopita eſt. Nam Iulianus in odium CHRISTI templum Hieroſolymis Iudæis reparare permiſit. Et ex omnibus prouinciis Iudæi collecti quum noua templi fundamenta iacerent, ſubitò nocte oborto terræmotu ſaxa ab imo fundamentorum excuſſa, longè lateque ſparſa ſunt, igneusque globus ab interiore æde templi egreſſus, plurimos eorum ſuo proſtrauit incendio. Quo terrore reliqui pauefacti, CHRISTVM confitebãtur in via. Et ne hoc caſu crederent factum, ſequenti nocte in veſtimentis cunctorum apparuit crucis ſignum. Eo tempore pagani apud Sebaſten Paleſtinæ vrbem, ſepulchrum beati Ioannis Baptiſtæ inuadunt, oſſaque eius diſpergunt. Sed Dei prouidentia adfuêre quidam ex Hieroſolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæque ipſi poterant, ablata ad patrem ſuum Philippum pertulerunt.

Sanctus Dionyſius, præſente Iuliano Cæſare decollatus quia deos adorare noluit, ſurrexit, & ambabus manibus per vnũ milliare portauit caput ſuum in montem excelſum: eique rupes alba gremium ſuum aperiens, concauum apertumque locum dedit ſuper ſe ſedenti.

Romę paſſi ſunt Priſcus presbyter, Ioannes presbyter, item Ioannes & Paulus, Fauſtus Vercellenſis epiſcopus, & Euſebius; Aretina ciuitate, Donatus epiſcopus; Antiochia Theodoricus presbyter, & alij quamplures. Iulianus in Perſas profectus, noſtrum poſt victoriam diis ſanguinem vouerat: vbi à quodam ſimulato perfugo ad deſerta perductus, quum fame & ſiti apoſtata perdidiſſet exercitum, & inconſultiùs à ſuorum erraret agminibus, ab obuio fortè hoſtium equite conto ilia perfoſſus interiit, anno ætatis 32. Et quum miſiſſet manum in vulnere, & ſanguinem aſpergeret in aërem, dixit, Viciſti Galilæe, id eſt CHRISTE. Hic enim Chriſtianos appellabat Galilæos. Obiit autem die 6 calend. Iunij. Et ſequenti die Iouinianus ex primicerio domeſticorum, imperator fact' eſt, teſte Theodoro epiſcopo, & Eutropio tunc viuente.

IOVINIANVS.

ROmanorum 45, Iouinianus (ſecundũ omnes) regnauit menſibus 8, hoc eſt vſq; ad calendas Martij, in anno 310 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Iouin.*	
363	1	Iouinianus, & Varronianus.

Iouinianus rerum neceſſitate cõpulſus, Niſibin & magnam Meſoporamiæ partem Sapori Perſarum regi tradidit.

Synodus Antiochiæ à Melitio & ſuis facta, in qua Homouſio & cæteris vocabulis reiectis, medio aliquo Macedonianum dogma vindicauerunt. Homouſios autem Patri dicitur CHRISTVS, ob vnitatem ſubſtantiæ diuinę cum Patre & Spiritu ſancto.

Iouinianus cruditate, ſiue odore prunarum quas nimias adoleri iuſſerat, & nitore parietum recenti textura, quod graue quieſcentibus fuit, Adraſtinæ obiit anno ætatis 34. Obiit autem 14 calend. Martij, vt in hiſtoria eccleſiaſtica legitur. Poſt quem quum exercitus veniſſet in Nicæam Bithyniæ 25 die menſis Februarij, Valentinianum tribunum ſcutariorum, è Pannonia Cibalenſis Auguſtum appella-

appellauit. Ipſe verò fratrem Valentem Cõſtantinopoli in conſortium regni aſſumit.

VALENTINIANVS.

ROmanorum 46, Valentinianus cum fratre Valente regnauit annis 11, mẽſibus 5, hoc eſt vſque ad calendas Octobres, in anno 310 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Val.*	
364	1	Valentinianus, & Valẽs.

Valentinianus fuit egregius imperator, & Aurelio moribus ſimilis, niſi quòd ſeuerus nimis eſſet.

Appollinaris Laodicenus epiſcopus multa ſcripta noſtræ religionis emiſit.

365	2	Gratianus & Dagalaiphus. Liberius papa obiit 8 calend. Maij.

¶ Huic autem ſucceſſit Damaſus, papa 38 poſt Petrum: qui conſtituit, vt die noctuque cantarentur Pſalmi per omnes eccleſias. Et poſtea Vrſinus à quibuſdam epiſcopus conſtitutus Sicinium cum ſuis inuadit, à quo Damaſianæ partis populo cõfluente crudeliſſimæ interfectiones diuerſi ſexus perpetratæ.

Valens ab Eudoxio Arianorum epiſcopo baptizatus noſtros perſequitur.

366	3	Lupicinus, & Iouinus. Gratianus Valentiniani filius Ambianis imperator factus eſt, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Tanta Conſtantinopoli orta eſt tempeſtas, vt mirę magnitudinis decidẽs grãdo nonnullos hominum interfecerit.

Apud Atrebatas lana è cœlo pluuiæ mixta defluxit.

367	4	Valentinianus 2, & Valens 2. Hilarius epiſcopus Pictauienſis moritur.

Nicæa quæ ſæpe antea corruerat, terræmotu funditus ſubuerſa eſt.

Libanius Antiochenus rhetor inſignis habetur eo tempore.

368	5	Valentinian⁹, & Victor. Athanaricus Gothorum rex Chriſtianos perſequitur: plurimis interfectis reliquos ſua ditione pellit.

Euſebius Vercellenſis epiſcopus obiit.

369	6	Valentinianus 3, & Valens 3. Conſtantinopoli apoſtolorũ martyrium dedicatur.

Lucifer Caralitanus epiſcop⁹ moritur, qui cum Gregorio epiſcopo Hiſpaniarum, & Philone Libyæ, nunquã ſe Arianæ prauitati miſcuit.

Anni Chr.	*Anni Valẽ.*	
370	7	Gratianus 2, & Probus. Maximinus præfectus annonæ maleficos ab imperatore perquirere iuſſus, plurimos nobilium interfecit.
371	8	Modeſtus, & Arinthæ⁹. Didymus Alexandrinus multa de noſtro dogmate per notarios commentatur, qui poſt quintum annum ſuæ natiuitatis luminibus orbatur, elementorum quoque ignarus.
372	9	Valentinianus 4, & Valens. Eunomius diſcipulus Ætij Conſtantinopolitani agnoſcitur, à quo hæreſis Eunomiana.

Saxones cæſi ab Hugone in regione Francorum Burgundionum octoginta ferè millia: quot nunquam antè contigit ad Rhenum deſcendere.

Clearchus præfectus Conſtantinopoli agnoſcitur, à quo neceſſaria & diu expectata votis aqua ciuitati inducitur.

Sanctus Martinus anno 56 ætatis ſuæ, Dominico die circa nonas Iulij in archiepiſcopatum Turonorum conſecratur, in quo tantùm viginti ſex annis vixit.

373	10	Gratianus 3, & Equitius. Melanthia nobiliſſima mulierum Romanarum, & Marcellini quondam conſulis filia, vnico prætore tunc Vrbano filio derelicto, nauigauit Hieroſolymam: vbi tanto virtutum præcipuęque humilitatis miraculo fuit, vt Theclæ nomen acciperet.
374	11	Gratianus 4, & Equitius. Poſt Auxentij mortem, Mediolani Ambroſio epiſcopo conſtituto, ad fidem noſtram Italia conuertitur. Macarius Ægyptius, Macariuſque Alexandrinus claruerunt. Methodius ſic: Poſt Iouinianum Valentinianus ſuſcepit imperium, qui pro fide CHRISTI à Iuliano è militia fuerat expulſus. Sed quia militiam pro CHRISTO reliquerat, ſuſcepit imperium cum fratre Valente, cui Orientales, ſibi autem Occiduas partes delegit. Sed Valens fauendo hæreticis, abiit in viam patrum ſuorum: tamẽ diuina virtute prohibente, dũ debac-

charetur in cæteros, in Athanasium nihil ausus est triste committere. In occiduis verò partibus, Valentinianus fide religionis illæsa, vetere Romani imperij censu rempublicam gubernabat. Postquam 29 annis pace composita, Romanæ reipublicæ causas Iouinianus repararat, ecclesiarum verò curam haud segniter haberet; nec tamen incautè, vt Constantius cum Athanasio ageret: vbi huius dispositionis tam pia, tam læta principia, mors immatura, post nouem mẽses Iouiniano obeunte, rupisset, Valentiniano post relictam militiam imperium adepto, quum 46 anno sacerdotij sui Athanasius post multos agones, multasque patientiæ maximas coronas quieuisset in pace, scisitatus de successore, Petrum tribulationum suarum participem & socium delegit. Per idem tempus patres monachorum vice & antiquitatis merito Macarius, atq; Heraclides & Panto Antonij discipuli per Ægyptum, & maximè in Nitriæ desertis partibus habebantur viri, qui consortium vitæ & actuum non cum cæteris mortalibus, sed cum supernis angelis habere credebantur. Quo in tempore non in verbis vniuscuiusque fides, sed exiliis & carceribus probabatur, quia non honori erat esse catholicum, sed pœnæ. Florebat tamen Ægyptus, non solùm in Christiana philosophia, sed etiam per signa apostolica: qua in fœcũdior Cappadocia nõ fuit, immò aliquid lętius, Gregorium cum Basilio, ad summa porrexit. Igitur defuncto Petro succedit Timotheus, & post hunc Theophilus: cuius industria vastata sunt omnia, atque ad solum deducta paganorum templa, & figmenta. Defuncto verò Auxentio apud Mediolanum, Ariano episcopo, vbi propriè quod proposuerat, Ambrosius tunc consularis eiusdem prouinciæ fasces regebat, secundum leges & publicam disciplinam. Obluctante illo & plurimùm resistente episcopum fieri, omni maturitate iubetur impleri: moxque Dei gratiam consequutus, & initiatus sacris, & sacerdos effectus est. Interea ad bellum Sarmaticum Valentinianus de Galliæ partibus quum venisset Illyricum, vbi vix dum cœpto bello ægritudine subita oppressus, diem obiit, relictis hæredibus in imperio filiis, Gratiano Augusto, Valentinianoque admodum paruulo, & nondum regiis insignibus initiato. Hucusque Methodius. Valentinianus contra legatos Sarmatarum vehementi commotus furore, eruptione venarum, quod Græce apoplexia vocatur, fluxu sanguinis 17 die mensis Septembris, ætatis anno 54, imperij autem 11, mense 5 obiit: post quem Gratianus assumpto in imperium Valentiniano fratre, cum patruo Valente regnat.

VALENS.

ROmanorum 47, Valens cum Gratiano & Valentiniano filio fratris sui (secundum omnes) regnauit annis 4, hoc est vsque ad calendas Octobris, in anno 307 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Valẽ.*	
375	1	Valens 5, & Valentinianus. Multi monachorum Nitriæ per tribunos & milites cæsi.

Valens lege data vt monachi militarẽt, nolentes fustibus iussit interfici.

Theodosius Theodosij posteà imperatoris pater, & multi nobilium occisi. Photinus in Gallia obiit, à quo Photinianorum dogma inductum: qui multa continentiæ & ingenij bona vno superbiæ malo perdidit.

Basilius Cæsariensis episcopus Cappadociæ clarus habetur.

376	2	Gratianus 4, & Merobaudes. Alemannorum triginta circiter millia apud Argentoratum oppidum Galliarum, ab exercitu Gratiani strata.

Florentinus, Bonosus, & Rufinus, insignes monachi habentur: è quibus Florentinus tam misericors in egentes fuit, vt vulgò pater pauperum nominatus sit.

Gens Hunnorum Gothos vastat: qui à Romanis sine armorum dispositione suscepti, per auaritiam Maximi ducis, fame ad rebellandum coacti sunt. Superatis autem in congressione Romanis, Gothi funduntur in Thracia.

377	3	Valens 6, consul. Iste ex Antiochia exire compulsus, sera pœnitentia nostros de exiliis reuocat.
378	4	Valentinianus 2, consul. Lachrymabile bellum in Thracia, in quo deserente equitum præsidio, Romanæ legiones à Gothis cinctæ, vsque ad inter-

nectionem cæsæ sunt. Ipse imperator Valens, quum sagitta saucius fugeret, & ob dolorem nimium sæpe equo laberetur, ad cuiusdam villæ casam deportatus est, quo persequentibus eum Barbaris incensa domo concrematus, sepultura quoq; caruit. Cassiodorus sic: Valenti successit Theodosius filius Theodosij, quem sibi in consortium regni Gratianus asciuit. Gratianus itaque quum quatuordecim regnaret annis, cum Theodosio regnat annis sex: sub quo hi consules fuerunt. Anni igitur 14 sunt, teste Cassiodoro, ab anno 3 Valentiniani, in quo Gratianus imperator factus est, Lubicinio & Iouino consulibus, vsque in mortem Valentis, & vsque ad imperium secundum Gratiani. Colliguntur ergo omnes anni vsque ad consulatum Valentis 6, & Valentiniani iunioris item Augusti à 15 Tiberij annio, & prædicatione Domini nostri IESV CHRISTI, anni 352. A secundo anno Darij regis Persarũ, quo tẽpore templum Hierosolymis instauratũ fuit, sunt anni 899. Ab Olympiade, à qua ætate apud Hebræos Isaias prophetabat, 1155. A Salomone, & prima ædificatione templi, anni 1411. A captiuitate Troiæ, quo tempore Samson apud Hebræos erat, 1561. A Mose & Cecrope primo rege Atticæ, anni 1890. Ab Abraham & regno Nini & Semiramidis, anni 2395. Continet autem omnis canon, ab Abraham vsque ad tempus suprà scriptum, annos 2395. A diluuio autem vsque ad Abraham supputantur anni 942. Et ab Adam vsque ad diluuium anni 2242. Fiunt igitur ab Adam vsque ad 14 Valentis annum, idest ad consulatum eius 6, & Valentiniani iterũ, omnes anni 5579.

Hactenus Hieronymus in Chronicis.

Excerpta ex Chronicis Tyronis & Prosperi, Chronica Eusebij temporibus praetermissis.

CAPVT XXIII.

GRATIANVS.

VALENTE igitur à Gothis in Thracia concremato, Romanorum 48 Gratianus cum fratre Valentiniano regnauit annis sex: hoc est vsque ad calendas Octobres, in anno trecentesimo quadragesimo primo post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro senatore clarissimo.

Anni Chr.	*Anni Grat.*	
379	1	Ausonius & Olybrius.

Theodosius ordinatur imperator à Gratiano Syrmij, ad quẽ Theophilus Paschalem cyclum scribit. Gratianus post mortẽ patrui Theodosium, Theodosij comitis filium, in consortium sumpsit imperij, eiq; regnum Orientis tradidit.

Ea tempestate Priscillianus episcopus de Galliis ex Manichæorum & Gnosticorum dogmate hæresin nominis sui condidit. Methodius sic: Valente à Gothis circumuento, ex bello quod initium Romano imperio tunc & deinceps fuit, impietatis suæ pœnas igne exustus dedit, anno primo in imperio cum fratre, & postea cum filiis fratris quatuordecim exactis.

Ea nimirum tempestate Felix tertius post Paulinum Treuericam in pontificatu sortitus est ecclesiam, Maximo imperatore tyranno rempublicam tunc in his partibus agente, & Treuerim hæreticorum cladibus pulsante. Tunc beatus Martinus Treuerim venit, & cum Felice ruit. Igitur Gratianus post patrui necem cum fratre admodum paruulo Orientis quoque susceptit imperium. Verùm is quam multa religiosè ac fortiter gessit: consortem asciscit Theodosium, eique Orientis procuratione permissa, partes sibi ac fratri Occiduas reseruauit: sed à Maximo tyranno bello apud Britannias exorto, per Ambragatium ducem Lugduni suorum magis proditione, quàm vi hostium peremptus est: in cuius vindictam Theodosius toris viribus consurgens, vltus est sanguinem iustum, Valentinianoque regnum tyrannide depulsa restituit, cum fide catholica quam mater eius violauerat. Hucusque Methodius.

380	2	Ausonius, & Olybrius.
381	3	Gratianus 5, & Theodosius. Ambrosius p fide catholica multa sublimiter scripsit.
382	4	Siagrius, & Antonius.

Martinus episcopus Turonum Galliæ ciuitatis clarus habetur. Sanctus Theophilus Alexandriæ episcopus computum centum annorum cursu Theodosio filio Gratiani dedicauit. Consulatu Antonij & Siagrij incipit synodus cẽtum & quinqua-

ginta patrum in Augusta ciuitate contra Macedonianos, sub Damaso papa, & Gratiano imperatore.

Anni Chr.	*Anni Grat.*	
383	5	Merobaudes 2, & Saturninus. Arcadius, Theodosij imperatoris filius, Augustus appellatur. Damasus papa obiit 4 idus Decembris.

¶ Huic successit Siricius, 38 post Petrũ, annis quindecim, mensibus vndecim, diebus vigintiquinque.

384	6	Richomer & Clearch⁹. Honorius Theodosij filius nascitur.

In Britannia seditione militum Maximus imperator est fact⁹: quo mox ad Gallias transfretante, Gratianus Parisiis Merobaude magistro militum proditione superatus, fugiens Lugduni captus atque occisus est. Maximus autem Victorem filium suum consortem regni facit.

THEODOSIVS.

ROmanorũ 49, Theodosius cum Valentiniano regnauit annis 11, cum Gratiano 6. Post mortem eius annis 6 Orientem regebat & menses 4, hoc est vsq; ad calendas Februarias, in anno 347 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	*Anni The.*	
385	1	Arcadius & Baudo. Hieronymus presbyter hoc tempore in Bethlehem toto iam mundo clarus habetur, egregio ingenio & studio vniuersæ ecclesię seruiens. Priscillianus in synodo Burdegalensi damnandum se intelligens, ad imperatorem Maximum prouocauit, auditúsque Treueris ab Euodio præfecto prætorij gladio addictus est, cum Eutrocia Delphidij rhetoris coniuge, & Latroniano, aliisque erroris sui consortibus.
386	2	Honorius & Euodius. Burdegalis quædam Priscilliani discipula, nomine Vrbica, ob impietatis pertinaciam per seditionem vulgi lapidibus obruta est.
387	3	Valentinianus 3, & Eutropius. Maximus tyrannus à Valentiniano & Theodosio imperatoribus, in tertio ab Aquileia lapide, spoliatus indumentis regiis, listitur, & capite damnatur: cuius filius Victor eodem anno ab Arbogaste est interfectus in Gallia.
388	4	Theodosius 2, & Cynegius. Itacius & Vrsacius episcopi, ob authoritatem Priscilliani cuius accusatores fuerunt, ecclesiæ communione priuantur.
389	5	Timatius & Promotus. Hieronymus librum de illustribus viris ecclesiæ, ad annum octauum Theodosij componit.
390	6	Valẽtinianus 4, & Neoterius. Ioannes monachus & anachorita claruit.
391	7	Tacianus & Symmachus. Per idem tẽpus caput sancti Ioannis Baptistæ Constantinopolim est perductũ, & in septimo milliario ciuitatis humatum.
392	8	Arcadius 2, & Rufinus. Valẽtinianus ad vitæ fastidium nimia Arbogasti magistri militum austeritate perductus, laqueo apud Viennam perit. Post eum Theodosius vixit annis tribus.
393	9	Theodosius tertiò, & Abundantius.
394	10	Arcadius 3, & Honorius 2. Ioannes monachus ornatus prophetiæ gratia, Theodosio consulente de euentu belli quod aduersum Eugeniũ mouebat, victorem futurum prædixit.
395	11	Olybrius & Probinus. Theodosius imperator Eugenium vincit & perimit. Augustinus beati Ambrosij discipulus, multa facundia doctrinaq; excellens, Hippone regione Aphricę ordinatur episcopus. Theodosius imperator die 17 mensis Ianuarij, anno ætatis 60, Mediolani obiit, sicut in Tripartita historia legitur.

Quum sanctum Patriciũ noluisset dominus suus dimittere, nisi pro massa aurea: seruauit sanctus Patricius præcepto angeli Victori cuidam gregem porcorum: quorum custos dum fuit sanctus Patricius & pastor, fodit massam aureã, quam ille Patricius domino suo pro se dedit.

ARCADIVS.

ROmanorũ 50, Arcadius filius Theodosij cum fratre Honorio (secundum omnes) regnauit annis 14, mẽsibus 3, hoc est vsque ad calendas Maij, in anno 358 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Arc.	
396	1	Arcadius 4,& Honorius 3. Donatus episcopus draconem ingentẽ necauit expuens in ore eius,quem octo iuga boum ad locum incendij vix trahere potuerunt. Ideo autem incensus est,ne putredo eius aërem corrumperet.

Per idem tempus, corpora sanctorum Abacuc & Micheæ prophetarum diuina reuelatione produntur.

Gothi Italiam, Vandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur.

| 397 | 2 | Cæsarius & Atticus. Augustinus episcopus doctrinæ scientia insignis habetur. Concilium Carthaginis: vbi Hipponensis concilij statuta firmantur & inseruntur. Sanctus Martinus Turonorum episcopus, 71 ætatis suæ anno, episcopatus verò 26, obiit, media nocte Dominica.

| 398 | 3 | Honorius 4, & Eutychianus. Siricius papa obiit nono calendis Martij. Anastasius, papa 39 post Petrum, successit annis quinque, diebus viginti septem. Hic constituit, vt quotiescunq; Euangelia sacra recitantur, sacerdotes non sedeant,sed curui stent. Cyclus vigesimus secundus decennoualis incipit, indictione vndecima.

| 399 | 4 | Manlius,& Theodorus. Cum hoc consulatum inierat Eutropius eunuchus, qui mox & honore & vita deiectus est.

Anno 4 Eugenius occiditur.

| 400 | 5 | Stillico,& Aurelianus. Gothi Italiam Alarico & Radagiso ducibus ingressi.

| 401 | 6 | Vincentius,& Fraurita. Ioannes Constantinopolitanus, & Theophilus Alexandrinus,episcopi illustres habentur: sed vtrunque obscurauit discordia, quæ eò vsque processit, vt Ioannes à Theophilo oppressus Pontum in exilium pergere cogeretur: quum tamen communionem eius maxima pars episcoporum, Romani pontificis sequuta exemplum, seruauerit.

| 402 | 7 | Arcadius 5,& Honorius 5. Anastasius papa obiit quinto calendis Maij. Huic successit Innocentius, 40 papa post Petrum, qui constituit ieiuniũ in sabbato celebrari,quia in tali die Dominus in sepulchro iacuit. Sedit annis 15, mensibus 2,& diebus viginti.

Anni Chr.	Anni Arc.	
403	8	Theodosius Augustus, & Rumoridius.
404	9	Honorius 6,& Aristenetus. Carthaginense concilium habitum de Donatistis. Sancta Paula obiit septimo calendis Februarij, 3 sabbati post Solis occubitum.
405	10	Stillico secundò, & Anthemius. Radagisus,in Tuscia multis Gothorum millibus cæsis,ducente exercitum Stillicone,superatus & captus est.
406	11	Arcadius sextò, & Probus. Vandali & Alani Gallias traiecto Rheno, tertio calendis Ianuariis ingressi sunt.
407	12	Honorius 7,& Theodosius 2. Constantinus in Britannia tyrannus exoritur,& ad Gallias transit.
408	13	Bassus vir clarissimus consul. Methodius sic. Apud Antiochiam defuncto Miletio episcopo substituitur Flauianus,Paulino adhuc superstite. Constantinopoli autem Nectarius ex prætore vrbano catechumenus, & nuper baptisma cõsequutus,sacerdotium suscepit. Interea Valentinianus in occiduis partibus regnabat. Sed postquam augustæ memoriæ Valentinianus in Vienna ciuitate Galliarum vitam finiuit, Eugenius imperium suscepit, qui contra fidem catholicam sacrilegus extitit. Sed dominus qui ecclesiam suam tueri consueuit, de cœlo iaculatus est iudicium, atque omnem victoriam ad religiosum imperatorem Theodosium transtulit. Itaque extincto Eugenio Theodosius glorioſissimus princeps traditis regni gubernaculis Arcadio Orientis, Honorio Occidentis;ipse Romano imperio per annos 17 feliciter gubernato, ad meliora migrauit, cum pijssimis principibus percepturus præmia meritorum .Fuit autem vir quidam sublimis in palatio sub Theodosio imperatore nomine Arsenius,cuius filios, id est Arcadium & Honorium, de baptismo suscepit. Hic Arsenius diuina voce admonitus perrexit ad eremum Scythiæ, ibique inter sanctos patres quietam vitam duxit. Igitur Arcadius & Honorius pijssimi consules Romanorum, quos Arsenius pater noster de baptismo suscepit, filij Theodosij imperatoris piissimi: sub quibus Martinus Turo-

norum episcopus apud Condacensem diœcesis suæ vicum obiit post patrem suum: sicut cum eo antea consules, ita post illum imperatores extiterunt, & regnauerunt post illum in gloria imperij sui, vsque quo extitit Theodosius piissimus Augustus, filius Arcadij imperatoris: & 38 anno imperij eius cœpit hæresis pullulare in ecclesia Dei. Obiit autem sanctus Martinus, 71 ætatis sue anno, episcopatus autem 27, anno ab incarnatione Domini 397. Igitur Arcadius imperator expletis imperij sui 13 annis obiit, & frater eius Honorius succesſit: cuius 7 imperij anno inuentũ est sancti Stephani protomartyris corpus, anno videlicet ab incarnatione Domini 416, anno autem 12 imperij eiusdem Honorij.

Sanctus Hieronymus obiit, anno ætatis suæ 91, ãno ab incarnatione Domini 321. Honoriusitaq; expletis imperij sui 15 annis obiit: cui Theodosius iunior Arcadij filius succesſit. Cuius 8 imperij anno sanctus Augustinus episcopus obiit, anno ætatis suæ 76. Hucusque Methodius.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
409	14	Hoc etiam anno Arcadius imperator obiit. Post quem Honorius cum Theodosio fratris sui filio regnat annis 15.

HONORIVS.

ROmanorũ 15, Honorius cum Theodosio fratris sui filio, secũdum omnes chronographos regnauit annis 15, hoc est vsque ad calendas Maij, in anno 370 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
410	1	Honorius 8, & Theodosius tertiò. Attalus Romæ imperator factus, qui mox priuatus regno Gothis cohæsit.
411	2	Fl. Varro & Tertullus. Roma à Gothis Alarico duce capta, & ob hoc solus fuit orientalium partium consul, quod est sequenti anno obseruatum.
412	3	Theodosius 4, consul. Constantinus apud Arelatense oppidum victus & captus: cuius filium Constantem in Hispaniis regnare orsum Geruntius comes, in Maximum quendam tyrannidem transferens, interemerat.

Anni Chr.	*An. Hon.*	
413	4	Honorius 9, & Theodosius 5. Maximo in Hispania regno ablato, vita concessa est ei: eo quòd modestia humilitasque affectati imperij inuidiam non merebatur. Eodem tempore Heros vir sanctus, & beati Martini discipulus, quum Arelatensi oppido episcopus præsideret, à populo eiusdem ciuitatis insons, & nulli insimulationi obnoxius, pulsus est. In locum autem eius Patroclus ordinatus est, amicus & familiaris Constantij magistri militum: cuius per ipsum gratia quærebatur. Eaq; res inter episcopos regionis illius magnarum discordiarum materia fuit.
414	5	Lucio quintò, clarissimo consul. Huius collega in consulatu Heraclianus fuit, qui nouarum rerum in Aphrica reus honorem cum vita amisit.

Burgundiones partem Galliæ propinquantem Rheno obtinuerunt.

Iouinus & Sebastianus fratres, in Gallia abrepto regno perempti sunt.

Hac tempestate Pelagius Brito dogma nominis sui contra gratiam CHRISTI, Celestio & Iuliano adiutoribus exeruit, multosque in suum errorem trahit, prædicans vnumquenque ad iustitiam voluntate propria regi, tantumque accipere gratiæ, quantum meruerit, quia peccatum Adæ ipsum solum læserit, nec posteros eius obstrinxerit. Vnde & volentibus possibile sit omni carere peccato; omnesque paruulos tam insontes nasci, quàm primus homo ante pręuaricationem fuit; nec ideo baptizãdos vt peccato exuantur, sed vt sacramento adoptionis honorentur.

415	6	Constantius & Constas. Attalus Gothorum consilio & prędidio tyrannidem resumit, & Gallias inuasit.
416	7	Honorius 10, & Theodosius 6. Hic autem iuxta Dionysium incarnationis annus est trecentesimus quadragesimus quintus, indictio decimatertia: Sanctus Lucianus presbyter Hierosolymis in epistola quam scripsit de inuentione corporis protomartyris Stephani, sanctorumque Gamalielis, Nicodemi, & Abidon, sicut sibi reuelatum est à Domino, inter cætera etiam de ipso eodem anno

anno manifestè demonstrat ita die parasceuæ, hoc est feria sexta, quę est 3 nonis Decembris, consulatu Honorij decies & Theodosij sexies Augustorum: & reliqua. Regularibus ergo 7 mensis Decembris proiectis, remanent concurrētes quatuor anni prędicti, hoc est calendis Decēbris feria quinta, & 3 nonis Decembris feria sexta, anno sexto Honorij consulatu prædicto, quo corpora sacra à Domino sunt reuelata. Scriplit etiam reuelationem Græco sermone ad omnium ecclesiarum personam: quam Auitus presbyter, Hispanus genere, in Latinum vertit eloquium, & adiecta epistola sua per Orosium Orientalibus dedit. Qui Orosius ad loca sancta Hierusalem perueniens, quò eum Augustinus ad Hieronymum pro discenda animæ ratione miserat, reliquias sancti Stephani accepit, & ad patriam reuersus primùm intulit Occidenti.

Attalus à Gothis ad Hispanias migrantibus neglectus & præsidio carens capitur.

Athaulphus à socru vulneratus obiit, regnumq; eius Vanlia, peremptis qui idē cupere intelligebantur, inuasit.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
417	8	Theodosius 7, & Palladius. Placidiam Theodosij imperatoris filiam, quam Romæ Gothi ceperant, quāque Athaulphus cōiugem habuerat, Gallia pacem Honorij expetēs reddidit, eiúsque nuptias Constantius promeretur. Innocentius papa obiit quarto calendis Augusti.

¶ Huic successit Zosimus, papa quadragesimus primus post Petrum, anno vno, mēsibus octo, & diebus vigintiquinq;.

418	9	Honorius vndecimò, & Constantius secundò. Honorius Romam triumpho ingreditur, præeunte currū eius Attalo, quem liberè viuere iussit exulem. Cyclus vigesimustertius decennoualis incipit, indictione decimaquinta.
419	10	Honorius 12, & Theodosius 8. Hoc tempore Constantius seruus CHRISTI, ex vicario Romæ habitans, & pro gratia Dei deuotissimè Pelagianis resistens, factione eorundem multa pertulit, quę illū sanctis confessoribus sociauerunt.

Concilio apud Carthaginem habito 214 & eo amplius episcoporum, ad papam Zosimū synodi decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

Valentinianus Constantij & Placidiæ filius nascitur 5 nonis Iulij.

Carthaginis concilium contra Manichæos & Pelagianos.

Zosimus papa obiit septimo calendis Ianuariis. Huic successit Bonifacius papa 42 post Petrum annis 4: qui constituit, seruum clericum non fieri.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
420	11	Maximus, & Plinta. Cōstantius pacem firmat cum Vanlia, data eidem ad inhabitandum secunda Aquitania, & quibusdam ciuitatibus confinium prouinciarum.
421	12	Theodosius 9, & Constantius 3. Constantius ab Honorio in cōsortium regni assumitur.

Hieronymus presbyter moritur anno ætatis suæ nonagesimo primo, secundo calendis Octobris.

422	13	Agricola, & Eustachius. Constantinus imperator obiit.
423	14	Honorius 13, & Theodosius 10. Hoc tempore exercitus ad Hispanias contra Vandalos missus est, cuius Crastinus dux fuit, qui Bonifaciū, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. Nam ille periculosum sibi atque indignū ratus, eum sequi quem discordē superbientemq; expertus esset, celeriter se ad portum Vrbis atq; inde ad Aphricam proripuit. Idq; negotium reipublicæ multorum laborum initium fuit.

Bonifacius papa obiit, octauo calendis Nouembris. Huic successit Cœlestinus, papa 43 post Petrum, annis nouem.

424	15	Maximianꝰ, & Asclepiodotus. Placidia Augusta à fratre Honorio pulsa, ad Oriētem cum Valentiniano proficiscitur.

Honorius Romæ obiit, & regnum eius Ioannes accepit.

THEODOSIVS.

ROmanorum vigesimusquintꝰ, Theodosius iunior, Arcadij filius, regnauit annis vigintiseptem, hoc est vsque ad calēdas Maij, in anno quadringentesimo septimo post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni The.*	
425	1	Crastinus, & Victor.

Theodosius Valentinianum amitæ suæ filium Cæsarem facit,& cum Augusta matre ad recipiendum occidentale mittit imperium. Quo tempore Ioannes, dum Aphricã quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit,ad defensionem sui infirmior factus est.

| 426 | 2 | Theodosius vndecimò, & Valentinianus. Placidia Augusta,& Valentinianus mira felicitate Ioannem tyrãnum opprimunt,& regnum victores recipiunt, data venia Actio, eò quòd Hunni quos per ipsum Ioannes acceperat, eiusdẽ studio ad propria reuersi sunt. Crastinus autem in exilium actus est, quia videbatur Ioannes sine incumbentia ipsius regnum non potuisse assumere.

Valentinianus decreto Theodosij Augustus appellatur.

Archilat nobile oppidum Galliarum à Gothis multa vi oppugnatum est, donec imminente Actio, illo duce non impuniti abscederent.

| 427 | 3 | Theodosius duodecimò, & Valentinianus secundò. Patroclus Arelatensis episcopus à tribuno quodam barbaro multis vulneribꝰ laniatꝰ occiditur.

| 428 | 4 | Hierius, & Adaburius. Bonifacio, cuius intra Aphricam gloria potentiaque augebatur,bellum ad arbitrium Felicis qui ad Italiam venire abnuebat, publico nomine illatum est, ducibus Mauortio, & Galbione, & Sinoce cuius proditione Mauortius & Galbio, dum Bonifaciũ obsident,interempti sunt:móxque ipse à Bonifacio dolo detentus est atque occisus. Exinde gentibus quæ vti nauibus nesciebant,dum à certantibus in auxilium vocantur, mare peruiũ factum est: & belli contra Bonifacium cœpti in Sigisuultum cura translata est.

Gens Vandalorum ab Hispania ad Aphricam transit.

| 429 | 5 | Felix, & Taurus. Nestorius Constantinopolitanus episcopus nouum ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans CHRISTVM ex Maria hominem tantùm,non etiam Deum natum; eique diuinitatem pro merito esse collatam. Cui impietati præcipuè Cyrilli Alexandrini episcopi industria,& papæ Cœlestini repugnauit authoritas.

Pars Galliarum propinqua Rheno quam Franci possidendam occupauerũt, ab Actio comite recepta est.

Anni Chr.	*Anni The.*	
430	6	Florẽtius, & Dionysius.

Felice ad patriam dignitatem profecto, Actius magister militum factus est.

Agricola Pelagianus,Scueriani episcopi Pelagiani filius,ecclesias Britannię dogmatis sui insimulatione corrupit: sed ad actionem Palladij diaconi papa Cœlestinus Germanum Antisiodorensem episcopum vice sua mittit,& deturbatis hęreticis Britannos ad catholicam fidem reduxit.

Cœlestinus papa constituit, vt Psalmi Dauid centesimi quinquagesimi ante sacrificium antiphonatim decantarentur: nam antea epistola tantùm & sanctũ Euangelium recitabantur.

| 431 | 7 | Theodosius 13,& Valẽtinianus 3. Sanctus Augustinus, episcopus per omnia excellentissimus, moritur,5 calendis Septembris,ætatis suæ anno septuagesimosexto, quũ in clericatu, vel episcopatu annum 40 complesset, libris Iuliani Manichæi inter impetus obsidentiũ Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens,& gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseuerans.

| 432 | 8 | Bassus,& Antiochꝰ. Synodus apud Ephesum congregata, ducentorum sacerdotum. Nestorius cum hæresi nominis sui,& cum multis Pelagianis qui cognatum errori suo tutabantur dogma,damnatur.

Ad Scotos in CHRISTVM credentes ordinatus à papa Cœlestino Palladius, primus episcopus missus est. Post ipsum sanctus Patricius fuit, genere Brito, à sancto Cœlestino papa consecratus, & ad archiepiscopatum Hibernensem mittitur ibi per annos quadraginta signis atq; mirabilibus prædicans, totam insulam Hiberniam conuertit ad fidem.

| 433 | 9 | Aetius,& Valerius. Bonifacius ab Aphrica ad Italiam per Vrbem venit,& accepit magistri militum dignitatem: qui quum resistentem sibi Actium prælio superasset, paucos post dies morbo assumptus est.

Cœlestinus papa obiit sexto idus Aprilis. Huic successit Sixtus, papa 44 post Petrum,annis octo.

| *Anni Chr.* | *Anni The.* |

| 434 | 10 | Theodosius decimo-quartò, & Maximus. Eudoxia vxor Theodosij imperatoris ab Hierosolymis remeauit, beatissimi Stephani protomartyris reliquias quæ in basilica sancti Laurentij positæ venerantur, secum deferens.

| 435 | 11 | Asper, & Ariouindus. Sixtus papa fecit basilicam matris Domini, quæ ab antiquis Liberæ nominabatur.

| 436 | 12 | Theodosius decimo-sextò, & Valentinianus quartò. Pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum Aphricæ portione. Eodem tempore Gundicarium Burgundionum regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei supplicanti dedit: qua non diu potitus est, siquidem illum Hunni cum populo suo & stirpe deleuerunt. Cyclus 34 decennoualis incipit, indictione quarta.

| 437 | 13 | Isidorus, & Senator. Gothi pacis placita perturbant, & plura municipia vicina sedibus suis occupant, Narbonensi oppido maximè infesti. Quod quum diu obsidione & fame laboraret, per Latorium comitem ab vtroque periculo liberatum est: siquidem per singulos equites binis tritici modiis aduectis, strenuissimè hostes in fugam vertit, & ciuitatem annona adiuuit.

| 438 | 14 | Aetius & Sigisuult⁹. Bellum aduersus Gothos Hunnis auxiliantibus geritur. In Aphrica Geisericus rex Vandalorum, intra habitationis suæ limites volens catholicam fidem in Arianam impietatem subuertere, quosdam nostrorum episcopos eotenus persequutus est, vt eos priuatos iure basilicarum suarum, etiam ciuitatibus suis pelleret, quum ipsorum constantia nullis superbissimi regis minis ac terroribus cederet. Valentinianus Augustus ad Theodosium principem Constantinopolim proficiscitur, filiámque eius in matrimonio accepit. Eodem etiam anno piraticam barbari exercuerunt. Per idem etiam tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Eutychius & Paschasius, dudum apud Geisericum merito sapientiæ & fidelis obsequij clari habebantur: quos rex vt copulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire præcepit. At illi hoc facinus constantissimè respuentes, excitato in rabidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exilium acti, ac postremò diuersis mortibus interempti, illustri martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paschasij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij regi admodum acceptus, quum à professione atque amore catholicæ fidei nullis minis perturbari posset, diu fustibus cæsus, & ad infimam seruitutem damnatus est: nec ideo vt apparet interfectus, ne superata sæuitia impij regis etiam illa ætas gloriaretur.

Sanctus Cyrillus, Alexandrinus episcopus, cyclum nonaginta & quinque annorum componit, incipiens ab anno centesimo quinquagesimo tertio Diocletiani.

Batauos, Tungros, Menapios, Terauanos, Morinos, Ambiones, Cameracenses, Tornacenses, Atrebatenses, Beluacenses, & quicquid his regionibus interiacet, vltraque Sequanam & Ligerim, Clodius Francorum regno adiecit.

| *Anni Chr.* | *Anni The.* |

| 439 | 15 | Theodosius 16, & Faustus. Diabolus in specie Mosis in Creta apparens Iudæis, per mare pede sicco ad terram repromissionis eos perducere repromisit: sed plurimis mersis & necatis, reliqui salui facti ad gratiam CHRISTI conuertuntur.

| 440 | 16 | Theodosius 17, & Festus. Hac tempestate Iulianus Atelanensis, iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem præferens, molitus est in communionem ecclesiæ irrepere. His insidiis Sixtus papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit. Et ita omnes catholici de retectione fallacis bestiæ gaudebant: quasi tunc primùm superbissimam hæresin apostolicus gladius detruncasset. Aetio rebus quæ in Gallia componebantur intento, Geisericus (de cuius amicitia nihil metuebatur) Carthaginem dolo pacis inuadit, omnesque opes eius, excruciatis diuerso genere tormentorum ciuibus, in ius suum vertit. Nec ab ecclesiarum expolia-

tione abstinens, quas & sacris vasis exinanitas & sacerdotum administratione priuatas, non iam diuini cultus loca, sed suorũ iussit esse habitacula. In vniuersum captiui populi ordinem sæuus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus, vt non discerneretur, hominibus magis an Deo bellum intulisset.

Anni Chr.	*An. The.*	
441	17	Valentinianus, & Anatolius. Defuncto Sixto episcopo, 40 amplius diebus Romana ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia præsentiam diaconi Leonis expectans, qui tũc inter Aetium atque Albinũ, amicitiæ gratia redintegrãdæ, Gallias detinebat. Igitur Leo legatione publica accitus & gaudenti patriæ præsentatus, 45 post Petrum Romanæ ecclesiæ episcopus ordinatur; annis 12, mensibus 2. Geisericus rex Vandalorum Siciliam grauiter affligens, accepto nuncio Sebastiani ducis ab Hispania ad Aphricam transitu celeriter Carthaginem redit, ratus periculosum sibi ac suis fore, si vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuisset.
442	18	Cyrus vir clarissimus, consul. Theodosius imperator bellum cõtra Vandalos mouet, Ariobindo & Ansila, atque Germano ducibus cum magna classe directis, qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri quàm Aphricæ præsidio fuêre.
443	19	Dioscorus, & Eudoxius. Hunnis Thraciam & Illyricum vastantibus sæua depopulatione, exercitus qui in Sicilia demorabatur, ad defensionem Orientalium prouinciarum reuertitur. Cum Geisérico autem & Valentiniano Augusto pax cõfirmata, & certis spatiis Aphrica inter vtrosque diuisa est.
444	20	Maximus 2, & Patern⁹. Hoc tempore plurimos Manichæos intra Vrbem latere diligentia papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius ecclesiæ publicatos, omnes dogmatis sui turpitudinem damnare fecit & prodere, incensis eorum codicibus.
445	21	Theodosius 18, & Albinus. Attila Hunnorum rex Budam fratrẽ & cõsortem suum perimit, eiusque populos sibi parere fecit. Hoc anno Pascha Dominicum aliter celebratum erat, quàm in die 10 calend. Maij, sed 11 calend. eorundem, quando dies passionis fuit: ob cuius reuerentiam Natalis vrbis Romę sine Circensibus trãsiit. Incipit epistola Paschasini ad papam Leonem iubentem sibi, quum orta est quæstio de Pascha huius anni. Domino viro sancto atque beatissimo, ac apostolico, mihiq; & post Dominũ plurimùm colendo, papæ Leoni Paschasinus episcopus. Apostolatus vestri scripta, diacono Panormitanæ ecclesiæ Silano deferente, percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis quas amarissima captiuitate faciente incurri, solatium in omnibus atque remedium attulerunt, cœlesti rore animum recreantia, atque omne quod triste fuerat abstergentia. Domine venerabilis papa, dignata est corona vestra, vt quid Paschalis supputationis veritas anni post hunc annum futuri haberet, sacrosanctis auribus vestris exiguitas mea intimaret: cui præcepto inobediens existere nec potui, nec debui. Diutino itaque tractatu vel ratiocinatione id verum inuenimus, quod ab Alexandrinæ ecclesiæ antistitę beatitudini vestræ trãscriptum est. Nam quum Romana supputatio quæ cyclo cõcluditur, cuius ipse de quo quæstio agitur, erat annus 63 (qui cyclus cœpit à consulatu Siagrij & Antonij, anno quarto Gratiani) nobis dubietatem afferret, eo quòd sexto calend. Aprilium die dies Dominica, & Luna 21 incurreret; & iterum octauo calend. Maiarum die, vt rei veritas habet, Dominica Paschalis dies, & Luna 19, obueniret; in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebręorum hoc est Legalem supputationem nos conuertimus. Quem quum Romani ignorant, facilè in errorem incurrunt. Cœpit ergo ogdoas à consulatu virorum clarissimorum Ælij & Sigisuulci, quæ concluditur anno hoc de quo quæstio videtur exorta. Talis ratio hæc est: Priores duo anni communes, 3 emboliſ. 4 & 5 communes, & 8 emboliſm. Peruidet ergo apostolatus prudentia 8 annum ogdoadis non posse aliter fieri, nisi emboliſmum teneamus. Quòd si voluerimus illud quod superiùs diximus, idest quod primùm incurrit Pascha septimo calen. Aprilium celebrare, communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps subsequentium annorum supputatio vacillare. Et ne hoc quod exposui beatitudini vestræ aliquam obscuritatem afferat, suggessimus communes annos apud Hebræ-

Hebræos duodecim tantùm Lunas, hoc est dies 384, habere. Necessitate ergo emboliſmi cogimur id tenere quod longius est, ne à vero deuiare videamur: neque nobis aut nouum, aut erratum videatur, quum dies passionis vndecimo calendis Maiarum occurrat: à qua, sicut videtur, Pascha nomen accepit: licet Hebrææ linguæ interpretes tradant, Pascha transitum dici. Quod tamen ita esse, Ioannis Euangelistæ dicto confirmatur quo ait, quum de passione loqueretur: Quum veniſſet hora, vt transiret IESVS ex hoc mundo: & reliqua.

Paschasinus episcopus ad sanctum Leonem papam. Non nos dies vna longius posita, terreat, ne quum hoc vitamus, incurramus errorem; sicut euenit tempore beatæ recordationis domini mei prædecessoris Zosimi papæ, anno Honorij Augusti consulatus 11, & Constantij 2. Tempore ergo Zosimi papæ, quum nec decimo calendis Maij die, sed octauo calendis Aprilis Pascha celebratum est, id est pro emboliſmo communis annus census est, & error grauissimus ortus est, in tantum vt ministerio certo quod dono Spiritus sancti datur, hæc veritas probaretur. Quod exponendum propterea credidi, quia locus etiam ipse sancto atque à me venerando fratri meo diacono Libano notissimus est: cuius mysterij miraculum tale est. Quædam vilissima possessio quæ Meltinas appellatur, in montibus arduis ac syluis densissimis constituta. Illic perparum atque vili opere constructa ecclesia est, in cuius baptisterio nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, quum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex sese repletur. Tunc ergo, sicut suprà dixi, sub sanctæ memoriæ domino meo quondam, ac beatissimo papa Zosimo, anno nono Honorij, quum apud Orientales error ortus fuisset, consuetis lectionibus nocte sancta discussis, quum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente; non consecrati qui baptizandi fuerant, recesserũt. Vt igitur breuiter narrem, illa nocte quæ lucescebat in diem Dominicam, decimo die calendis Maij, fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem. Hæc prout potui, & epistolaris breuitas passa est, iubente apostolatu nostro transcripsi. Prouolutus igitur nunc obsecro, vt pro mea paruitate, immo pro totius orbis statu orare dignemini, vt tandem de tot necessitatibus liberati cognoscamus, quomodo ipse est Deus noster qui facit mirabilia solus, qui iã non tradat bestiis animas confitentes sibi, neque amplius nos tentari patiatur super id quod ferre possumus, sed faciat cum tentatione prouentum misericordiæ pro sua pietate, vt sustinere possimus. Hucusque epistola Paschasini. Annus itaque 417 incarnationis secundum Dionysium, est annus 9 Honorij: & annus 444 incarnationis, secundum eundẽ Dionysium, est annus 21 Theodosij principis.

Anni Chr.	*Anni The.*	
446	22	Valentinianus 6, & Nonius. Leo papa constituit, infra actionem dici missæ, Sanctum sacrificium & immaculatam hostiam: & monacham non accipere velamen capitis benedictum ab episcopo, nisi prius fuerit virginitas eius probata.
447	23	Actius 3, & Symmachus. Britãni à Scotis & Pictis superantur. Quos subiectionem Romanis pro auxilio promittentes missa legio liberans, Scotos à Britannia proiecit; ac domum reuersura præcepit Britannis murum trans insulam inter duo maria statuere: Quo cespite magis quàm lapide constructo, vt discessere Romani, Scoti aduecti in nauibus Britannos quasi maturam segetem, obuiantes sibi cædunt, calcant, deuorant. Interim petentibus auxilia Romani recurrunt, & Scotos fugant, & cum Britannis murum inter vrbes solidum saxo à mari vsque ad mare collocant, & in littore meridiani maris vnde hostes metuebantur, turres per interualla ad prospectum statuunt. Recedente verò à Britannia Romano exercitu, Scoti & Picti redeunt, & totam Britanniam ab Aquilone muro tenus, & ipso interrupto capiunt. Britanni verò epistolam lachrimabylem ad Actium Romanæ potestatis virum ter consulem mittunt, anno 23 Theodosij, sed non auxilium impetrant. Reuertuntur domum Scoti, & non post multum tempus reuersi Picti cum Scotis extremam Britanniæ partem primùm, & deinceps inhabitandum detinent. Britanni autem vnanimo consilio cum rege suo

Vertigerno Anglos quasi defensores patriæ ad se inuitandos elegerunt. Sed exceptos impugnatores senserunt, conficta occasione quòd pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

Anni Chr.	*An. The.*	
448	24	Calippus, & Adaburius.

Eutyches hæresiarcha, Constantinopolitanus presbyter, fretus Theodosij Augusti amicitiis, conatus est non perfectum hominem in CHRISTO asserere: contra quem Flauianus eiusdem vrbis episcopus conflictum suscipiens, cum sacerdotibus suis damnatus est, authore Dioscoro, Alexandrinæ vrbis episcopo.

| 449 | 25 | Posthumianus, & Zeno. Theodosius imperator pro defensione Eutychetis Leonem papam ad se vocat. Qui dum ire vellet, à populo prohibitus, presbyteros & diaconos quosdam direxit.

| 450 | 26 | Asturius, & Protogenes. Iterum vocati catholici audiendi.

| 451 | 27 | Valentinian° 7, & Auienus. Concilium in Epheso contra Eutychetẽ presbyterum, qui Constantinopoli monasterio celeberrimo præsidebat, dicens, Deum tantùm esse CHRISTVM, non hominem. Contra quem Hilarius diaconus cum Iulio episcopo Puteolano vice papæ Leonis missi fuerunt. Qui diaconus, quia pro violata fide illic clamauit, vitæ suæ fuga consuluit, Romamque peruenit. Theodosius verò imperator eodem anno obiit, & cum magna pompa à Placidia & Leone cum omni senatu deductus est, & in Mausoleo ad apostolum Petrum positus. Cui successit Martianus, & Pulcheria eius coniux Augusta facta est: à quo damnatur Eutyches & omnes eius fautores:

MARTIANVS.

ROmanorum 53, Martianus secundũ omnes regnauit annis 7: iuxta eum qui historiam tunc conscripsit, annis 8; secundum Romanam historiam, annis 7, mẽsibus 2, hoc est vsque ad calendas Iulij, in anno 445 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Mar.*	
452	1	Martian°, & Adelphius.

Placidia Augusta defuncta est 5 calend. Decembris.

Pugna facta est in Galliis inter Aetium patricium & Attilam regẽ Hunnorũ, sed cum vtriusq; populi maxima cæde. Attila fugatus est in Gallias superiores.

Anni Chr.	*Anni Mar.*	
453	2	Herculanus, & Asporatius. Ioannes Baptista duobus monachis Orientalibus qui ad oraculum venerunt Hierosolymam, caput suum iuxta Herodis quondam regis habitaculum reuelauit: quod ad Phœnicem vrbem cum magno honore perlatum est.

Gens Anglorum siue Saxonum Britãniam tribus longis nauibus aduehitur: quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior: & totam penè insulam ab Orientali eius plaga vsq; ad Occidentem igne vel ense subegit.

Attila redintegratis viribus Aquileiam magna vi dimicans introiuit, cum quo Valentiniano imperatore papa Leo directus pacem fecit, teste Cassiodoro.

| 454 | 3 | Opilio, & Vincomalus. Synodus Chalcedonensis facta, vbi Eutyches & Dioscorus damnati sunt. Sanctus Leo papa ad Iulianum episcopum sic: De Paschali obseruantia sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinus episcopus ad Augustum Theodosium seniorem scribens, per centum annos à primo prædicti principis consulatu digessit ordinem dici festi Paschalis: cuius institutionis 76 nunc annus euoluitur, quòd Opilione consule 2 idus Aprilis celebrata est sacra solennitas Paschalis, vnde sequenti anno 2, nonis Aprilis rationabiliter Pascha cõsequetur. Sed ann° qui erit 78, vt videtur, discordat: siquidem in 8 die calend. Maij Pascha constituitur, quum 15 calend. Maij debuit fieri.

| 455 | 4 | Ælius, & Studius. Ordinatus est episcopus Deogratias in basilica Fausti, die Dominico 8 calend. Nouembris. Aetius patricius, in palatio manu Valentiniani imperatoris extinctus est: solus ex principibus famosissimo Attilæ formidabilis. Boëtius quoq; vir præfectus prætorio, amicus eius, cum aliis præstantibus viris interemptus est.

| 456 | 5 | Valentinianus 8, & Anthemius. Valentinianus imperator ab amicis Actij 13 calend. Aprilis in campo Marcio occiditur. Maximus verò vir ge-

mini

gemini cõsulatus & patricię dignitatis alteradie, 12 calend. Aprilis, Romæ sumpsit imperium. Post mensem autem alterum, nunciato ei ex Aphrica Geiserici regis aduentu, multis nobilibus & popularibus ex Vrbe fugientibus, quum Maximus data abeundi cũctis licentia, trepidº vellet abscedere; 77 die adepti imperij à famulis Valentiniani dilaniatus est, & membratim in Tiberim proiectus. Sic caruit sepultura. Post hæc consequuta est multis digna lachrymis Romana captiuitas. Vacuam enim omni præsidio Vrbem Geisericus obtinuit, 4 idus Iulii, feria 3, occurrente sibi papa Leone sancto extra portas. Cuius supplicatio ita eundem agentem leniuit, vtquum omnia potestati eius essent tradita, ciuitati tamen ab igne & cæde & supplicio abstineretur. Roma verò per 14 dies secura, & libera scrutatione omnibus opibus suis euacuata est: multaque millia captiuorum, prout cuique ætati placuerat, cum regina & filiabus eius Carthaginem abducta. Hoc anno, id est 455 incarnationis (iuxta Dionysium) Pascha Dominicum 8 die calendis Maij rectè celebratũ est, ordinatione sancti Theophili: quod sanctus Leo papa 15 calend. Maij potius obseruandum protestatur. Cyclus 25 decennoualis incipit, indictione 8.

| 457 | 6 | Varari, & Ioannes. Post Maximũ Auitus in Galliis assumpsit imperium.

| 458 | 7 | Constantius, & Rufus. Auitus Placentię deposuit imperiũ. Marciano defuncto apud Constantinopolim, Leo Orientis, Maiorianus Italię suscepit imperium, teste Cassiodoro.

LEO.

ROmanorum 54, Leo (secundum omnes) regnauit annis 16, hoc est vsq; ad calendas Iulij, in anno 420 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Leon.*
459	1	Leo, & Maiorianus. Qui consules fuerunt mutati propter bellum Maioriani, & suffecti Richimer & Patricius.

Maiorianus in Aphricam mouit procinctum.

Alexandria & Ægyptus errore Dioscori hæretici lãguescit, qui immundo repletus spiritu canina rabie latrat.

Anni Chr.	*Anni Leon.*
460	2	Magnus, & Apollonius. Hæresis Acephalorum Chalcedonense concilium impugnantium apparuit. Acephali, id est sine capite, nominantur, quia quis author priùs eum inuexit, non inuenitur.

| 461 | 3 | Seuerinus, & Dagalaiphus. Maiorianus iuxta Derconam ciuitatem 8 idus Augusti occiditur, immissione Richimeris: cui Seuerum natione Lucanũ Rauennæ succedere fecit in regnũ.

Magnus Leo papa obiit 4 calend. Iulij.

Hilarius, papa 46 post Petrum, ordinatur 2 idus Nouembris, qui sedit annis 7, mensibus 6. Pro terræmotu cõtinuo Constantinopoli contigit, iuuenem in aëre omnibus videntibus diuinitus suspendi, cui iussum est nunciare episcopo & populo sic psallere: Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis: nihil plus apponentes.

| 462 | 4 | Leo 2, & Seuerus.

| 463 | 5 | Basilius, & Viuianus. Theodoretus episcopus ciuitatis quæ Cyria dicitur, eò quòd a Cyro rege Persarum sit condita; scribit de vera incarnatione Dominica contra Eutychem, & Dioscorum qui negauit humanam carnem in CHRISTO.

Victorinus iubente papa Hilario scripsit Paschalem circulum 532 annorum.

| 464 | 6 | Rusticus, & Olybrius. Beorgor rex Alanorum apud Pergamum, à patricio Richimere peremptus est.

| 465 | 7 | Herminerichus, & Basilicus. Seuerus Romæ in palatio fraude Richimeris peremptus est.

| 466 | 8 | Leo iunior 3, solº. Theodoretus, prædictus episcopus Cyriæ, scribit Ecclesiasticam historiam quæ Tripartita dicitur, à fine librorũ Eusebij, id est ab anno 20 Constantij vsque ad tempus huius Leonis imperatoris, qui & ipse episcopus obiit.

| 467 | 9 | Buscus, & Ioannes. Anthemius à Leone imperatore ad Italiam mittitur, qui tertio ab Vrbe milliario, in loco qui dicitur Broncotas, suscepit imperium.

| 468 | 10 | Anthemius 2, solus. Marcellinus occiditur in Sicilia.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
469	11	Martianus,& Zeno. Arabundus imperium tentans,iussu Anthemij in exilium deportatur.

Hilarius papa obiit 9 calend. Martij. Simplicius,papa 47 post Petrum, successit annis 15,diebus 6.

470	12	Seuer⁹,& Iordanes. Romanus patricius affectans imperium capite truncatur.
471	13	Leo 4, & Probianus. Aspar affectans tyrannidem, Constantinopoli à Leone imperatore occiditur.
472	14	Fest⁹,& Martianus. Patricius Richimer Romę facto Olybrio imperatore Anthemium contra reuerẽtiam principis & ius affinitatis cum graui clade ciuitatis extinguit:qui non diutius peracto scelere gloriatus est, sed post quadraginta dies defunctus est. Olybrius autem mense septimo imperij vitam peregit.
473	15	Leo 5,solus. Gundibaldo hortante Glycerius Rauennæ sumpsit imperiũ. Eodem anno Leo imperator nepotẽ suum Leonem consortẽ fecit imperij.
474	16	Leo iunior,solus. Nepos Romæ Glycerio successit in regnum. Leo senior imperator hoc anno obiit. Hucusque Prosper & Cassiodorus. Iordanus episcopus, sicut in Chronica ab eo hoc tempore composita refert,& Cassiodorus cum eo,& Melitus: Leo senior Leonem iuniorem, ex Ariadne familia nepotem suum, in imperio ordinans Orientali, anno 16 imperij sui obijt.

Leo, 11.

ROmanorũ 55, Leo iunior mox paucis mensibus, puerile,ordinante tamẽ patre, quum rexisset imperium, manu sua generum suum Zenonem coronans, imperatoremque cõstituens, rebus humanis excessit.Hæc Iordanus. Iuxta Romanam historiam Leo senior regnauit annis 16, ac mensibus 6, hoc est vsque ad calendas Ianuarias. In eodẽ anno 16 quo Leo obiit, Theodoricus rex Romam obtinuit, tempore Leonis iunioris.

Zeno.

ROmanorum 56, Zenon (secundum omnes)regnauit annis 17, hoc est vsque ad calẽdas Ianuarij, in anno 437 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt,teste Cassiodoro. Zenon, natione Isaurus, regnauit sine purpura & regalibus insigniis. Cyclus 26 decennoualis incipit,indictione duodecima.

Anni Chr.	*Anni Zen.*	
475	1	Procõsul Leo,solus. Zeno Leonis gener fuit. Hic dum procul in Cilicia degeret,subitò Verina Augusta,socrus sua,fratrem suum Basilicum in imperium deducens, Augustum in Vrbe appellauit. Quod comperiens Zenon, Chalcedone sine aliqua reipublicæ læsione Isauriam secessit, malens se solum cum Ariadne Augusta exulare, quàm sui causa reipublicę aliquod ex bellis ciuilibus incommodũ prouenire. Quod Basilicus cognoscens, Zenonisque fuga lætatus, Marcum filium suum Cęsarem ordinauit. Hæclodan⁹. Orestes,nepote in Dalmatias fugato, filio Augustulo dedit imperium.
476	2	Basilicus 2,& Armatius. Ab Odoacre Orestes & frater eius Paulus occisi sunt: nomenque regis Odoacer assumpsit, quum tamen nec purpura nec etiam regalibus vteretur insigniis.
477	3	Basilicus iterum, & Armatius. Iste Zenon Leonem Augusti filiũ interficere quæsiuit: sed mater eius alium pro eo forma simili obtulit, Leonem verò occultè clericum fecit: quique in clericam vsque ad Iustini tempora vixit.
478	4	Ellus, solus.
479	5	Zenon 2,solus.
480	6	Basilius iunior,solus.
481	7	Placidus,etiam solus. Odoacer in Dalmatiis Odiuam vicit & peremit.
482	8	Seuerinus,solus. Simplicius papa Acatium Constantinopolitanũ episcopum, & Petrum Alexãdrinum episcopum Eutychianos damnat.
483	9	Faustus 5,solus. Corpus Barnabæ apostoli,& Euangelium Matthęi Hebræo stylo scriptum reperitur, ipso reuelante.
484	10	Theodoricus,& Vernãtius. Simplicius papa obiit 6 nonis Martij. Felix,papa 48 post Petrum,sedit annis 8.
485	11	Symmachus, solus. Hunericus rex Vandalorum Arianus, in Aphrica exulatis defugatisque plus quam 334 episcopis catholicis, ecclesias claudit, plebem

plebem variis afficiens suppliciis: & quidē innumeris abscidit manus, linguas præcidit: nec tamen loquelam catholicæ confessionis eripere potuit.

Anni Chr.	*Anni Zen.*	
486	12	Decius, & Lōginus. Felix papa etiam damnauit Acatium & Petrum episcopos Eutychianos.
487	13	Boëthius solus. Odoacer, Feba rege Rugorum victo captoque, regno potitus est.
488	14	Dynamius, & Sifidius. Theodoricus rex intrauit Italiam, his consulibus, teste Cassiodoro. Cui Odoacer ad Sontium amnem pugnam parans victus, cum tota gente fugatus est. Eodem anno repetito conflictu Veronæ vincitur Odoacer.
489	15	Probinus, & Eusebius.
490	16	Faustinus iunior, solus. Theodoricus rex ad Ducam fluuium Odoacrem tertio certamine superauit: qui Rauennam fugiens obsidetur inclusus: Odoacer verò egressus Rauennam nocturnis horis, ad pontem Candidiani à domino nostro Theodorico rege memorabili certamine superatur. Tunc etiam Vandali, pace suppliciter postulata, à Siciliæ solita deprædatione cessarunt.
491	17	Olybrius iunior, solus. Eodem anno Zeno imperator obiit, cui Anastasius in Orientalibus successit. Sanctus Patricius Hiberniæ archiepiscopus, quum esset annorum 92, obiit. Quum esset annorum 16, venditus est: sex annis vixit in seruitute, in Romanis partibus: sexaginta annis in Hibernia prædicauit.

ANASTASIVS.

ROmanorum 57, Anastasius secundum omnes regnauit annis 27, hoc est vsque ad calendas Maij, anno 454 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Anast.*	
492	1	Anastasius, & Rufus. Hic duas naturas negauit in CHRISTO, deest humanitatis & deitatis, secundum Eutychcos.
493	2	Albinus, solus. Felix papa obiit. Huic Gelasius, papa 49 post Petrum, succedit annis quatuor, & mensibus decem.
494	3	Æmylius, solus.
495	4	Asterius, & Præsidius. Theodoricus rex Rauennam ingressus, Odoacrem molientē sibi insidias occidit.
496	5	Victor, solus. Gelasius papa Misenum episcopum à Felice damnatum ecclesiæ suæ restituit.
497	6	Paulus, solus. Gelasius papa libros contra Eutychen & Nestorium composuit, & obiit 13 calend. Decembris. Huic Anastasius, papa 50 post Petrum, successit anno vno & mensibus sex.
498	7	Anastasius, solus. Anastasius imperator nullius inimicorū suorum meruit audire vindictam, sicut nec nostræ ecclesiæ iura seruauit.
499	8	Paulinus, & Ioannes, Thrasamundus Vandalorum rex catholicas ecclesias damnauit, & 225 episcopos exilio in Sardiniam misit. Anastasius papa voluit occultè reuocare Acatium Constātinopolitanum episcopum damnatum: quare diuino nutu percussus est, & obiit quinto calendarum mensis Iulij.
500	9	Paulinus, & Ioannes. Symmachus, papa 51 post Petrum, sedit annis 15. Propter electionem Symmachi papæ, & Laurentij, Faustus exconsul nobilissimus, & Probinus exconsul ex parte Laurentij, aduersus Faustum exconsulem cæterosque ex parte Symmachi, in medio Vrbis cædes & homicidia fecerūt, & multos clericos occiderunt. Vnde etiam sanctus Paschasius diaconus post mortem suam in pœna positus erat, quia contra populum in electione Laurentij vsque in finem vitæ suæ permansit, sicut legitur in Dialogo. Et hoc fuit peccatum minimū, idest culpa ignorantiæ, quia ipse putabat, se rectè agere coram Deo quod ignoranter fecit.
501	10	Patricius, & Hypatius. Theodoricus rex hoc anno Romam, cunctorum votis expetitus, aduenit: & senatū suum mira affabilitate tractans, Romanæ plebi donauit annonas atque admirandis muniis, deputata per annos singulos maxima pecuniæ quantitate, subuenit. Sub cuius felici imperio plurimæ renouantur vrbes, minutissima castella conduntur: cō surgunt etiam admiranda palatia, ma-

gnisq; eius operibus antiqua miracula superantur.

Anni Chr.	*Anni Anast.*	
502	11	Auienus, & Pompeius.
503	12	Auienus iunior, & Probus. Theodoricus rex aquam Rauennam perduxit: cuius formam sumptu proprio instaurauit, quæ longis antea fuerat ad solum reducta temporibus.
504	13	Cethegus solus. Virtute domini regis Theodorici, victis Bulgaribus, Syrmium Italia recepit.
505	14	Theodorus, & Sabinianus. Symmachus papa multa ecclesiarum opera à fundamentis creauit, vel prisca renouauit: ad beatum Laurentium, & beatum Petrum, & Paulum pauperibus habitacula construxit; & omni anno per Aphricam ac Sardiniã episcopis qui in exilio erant, pecunias ac vestes ministrabat.
506	15	Anastasius tertiò, & Venantius.
507	16	Venantius iunior, & Celer. Theodoricus rex contra Francos misit exercitum, qui Gallias Francorum depræ-datione confusas, victis hostibus ac fugatis, suo acquisiuit imperio.
508	17	Importunus, solus.
509	18	Boëtius, solus. Apud Carthaginem Olympius quidam Arianus in balneis sanctam trinitatem blasphemat: sed statim ignis iaculo imminente, visibiliter combustus est.
510	19	Felix, & Secundinus.
511	20	Paulus, & Muschianus. Barnabas quidam Arianus episcop⁹, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset, Baptizo te Barnabas in nomine Patris per filium in Spiritu sancto, statim aqua quæ fuerat ad baptizandum apportata, nusquam comparuit. Quod aspiciens qui baptizandus erat, confestim ad ecclesiam catholicã abiit, & baptismũ CHRISTI suscepit. Iste annus natiuitatis Domini secundum cursum Solis & Lunæ, 1 continetur.
512	21	Probus, & Clemẽtinus.
513	22	Senator, solus. Fulgẽtius episcopus in confessione fidei & scientia floruit, compositor sermonum qui in natiuitate Domini leguntur. Cyclus 28 decennoualis incipit, indictione sexta.
514	23	Cassiodorus, solus. Sic ipse ait: Me etiam consule, in vestrorum laude temporum, adunato clero vel populo, Romanæ ecclesiæ optata rediit concordia.
515	24	Florentinus, & Anthemius. Theodoricus rex filiam suam Amalasuandam glorioso viro Eutharico in matrimonium copulauit, Deo auspice. Symmachus papa obiit 14 calen. Augusti. Hormisda, papa 52 post Petrum, succedit annis sex.
516	25	Petr⁹, solus. Eutharicus Cillica, gener Theodorici, mirabili gratia senatus & plebis ad edendum exceptus est feliciter consulatum.
517	26	Eutharicus Cillica, & Iustinus Augustus. Hormisda papa composuit clerum, psalmosque erudiuit.
518	27	Anastasius 4, solus. Hoc anno multa miracula vidit Roma. Edionibus singulis, stupente etiam Symmacho Orientis legato diuitias, & Gothis Romanisque datas dignitates, cessit in curiam. Muneribus amphitheatralibus diuersigeneris feras, quas præsens ætas pro nouitate sua miraretur, exhibuit. Cuius spectaculi voluptates exquisitas etiam Aphrica sub deuotione transmisit. Cunctis itaque eremia laude completis, tanto amore ciuibus Romanis insedit, vt eius præsentiam adhuc desiderantibus Rauennam ad gloriosi patris remearet aspectus, vbi iteratis editionibus tanta Gothis Romanisque dona largitus est, vt solus potuerit superare quę Romæ celebrauerat, consulatum. Hucusque Cassiodorus. Hieronymi temporibus prætermissa. Igitur in effusam annorum seriem, authorum testificatione digestam, sub breuitatis compendio redigamus. Ab Adam vsque ad diluuium, sicut ex Chronicis Eusebij Hieronymique colligimus, anni sunt 2242. A diluuio vsque ad Ninũ Assyriorum regem, anni sunt 899. A Nino vsque ad Latinum regem, anni sunt 852. A Latino rege vsque ad Romulum, anni sunt 457. A Romulo vsque ad Brutum & Tarquinium primos consules, anni sunt 119. A Bruto & Tarquinio vsque ad consulatum vestrum, sicut ex Tito Liuio, Aufidioque Basso, & Paschali virorũ clarorum authoritate firmato collegimus, anni sunt 1031. Ac sic totus ordo seculorum vsque ad consulatum vestrum collectus, anni sunt 5721. Incipit ex hinc Chronica

nica Bedę & Iordanis, Hormisda papa misit Euodium Ticinensem episcopum, ad Anastasium imperatorem docēdum cum aliis. Anastasius verò spernens, & hæresi fauens Eutychetis, catholicos insequutus est diuersis plagis & mortibus. Qui inimicorum vallatus agminibus, sæpe congemiscens diuino fulmine periit. Iordanus episcopus historiographus tūc ita scripsit: Anastasius imperator mœrens & furens, maior octogenario ætatis anno, regnique 28, rebus humanis excessit.

IVSTINVS.

ROmanorum 58, Iustinus senior, (secūdum historiam Romanam & Iordanum episcopum, qui tunc conscripsit chronicam, & vixit) imperauit annis 9: sed iuxta Bedam, annis 8, hoc est vsque ad calendas Ianuarias, in anno 481.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
519	1	Rusticus, & Vitalis. Iustinus senior nomen hæreticorū cœpit extinguere, eorumq; vbiq; ecclesias catholicè consecrare. Amantium prępositum palatij, & Andream cubiculariū occidit: Misahelem & Ardaburum cubicularios Sardicam in exilium mittit: Theotricū quoq; satellitem Amantij, quem idem Amantius ad regnandum clàm præparauerat, comprehensum carceratumq; saxis cōtudit ingentibus, falsumq; iecit in gurgitem, sepultura cum imperio cui inhiauerat, eum priuans. Fœdusq; cum Vitaliano percussit, & ad se euocatum magistrum militum præsens & consulem ordinarium fecit: quem rursus in suspicione habēs facti peioris, sedecim vulneribus in palatio cum Celeriano & Paula satellitibus cōfossum peremit.
520	2	Valerius, & Iustinianus.
521	3	Symmachus, & Boëtius. Hormisda papa obiit octauo idus Augusti: cui Ioannes, papa 53 post Petrum, succedit annis duobus, mensibus decem. Sancta Brigida Scota, virgo, in Hibernia diem clausit extremum.
522	4	Maximus, consul solus. Quemadmodum solet fieri in omnibus, sic etiam fit in dignitate hac consulari: nam pedetentim bini consules cœperunt iam diminui, & starui vniconsules, quousque omnino hæc dignitas negligatur & deficiat.
523	5	Opilio, & Iustinus Augustus. Theodoricus Arianus imperator Italiæ misit Ioannem papam & cum eo Theodorum & Agapetum viros consulares, & Agapetum patricium, ad Iustinum imperatorē, interminans nisi dimitterentur hæretici in pace sinere, ipse etiā omnes Italiæ populos gladio occideret. Ioannes verò papa Constantinopolim veniens, ad portam quæ vocatur Aurea, populorum turbis ei accurrentibus, in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit. Iustinus autem imperator, fletibus legatorum, pro certo imminente cæde catholicorum populorū, motus dimittere cessit.
524	6	Probus iunior, & Philoxenes. Ioannes papa rediens à Constantinopoli, quum Rauennam venisset, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit: inuidia ductꝰ, quia catholicæ pietatis defensor eum honorificè susceperat. Quo anno, id est consulatu Probi iunioris, etiam Symmachum patricium Rauennæ occidit. Ioannes autē papa obiit decimoquinto calendas Iunii: cuius corpus translatum est, & sepultum in basilica sancti Petri Apostoli. Huius Ioannis sanctus Gregorius papa in libro Dialogorum meminit. ¶ Huic Felix, papa quinquagesimus quartus post Petrum, successit annis quatuor, mensibus duobus.
525	7	Olybriusvir clarissimus, consul solus. Theodoricus anno sequente subita morte Rauennæ periit. Gothi autem Atalaricum, ex Theodorici regis filia natum, cum matre eius præficiunt. Hildericus rex Vandalorum episcopos ab exiliis reuerti, & ecclesias instaurare præcepit post annum sexagesimum quintum hęreticæ prophanationis. Post Trasamundum Hildericus ex Valentiniani imperatoris captiua filia genitus, in Vandalis regnum suscepit. Qui sacramento à Trasamundo astrictus, ne catholicis in regno suo consuleret; antequam regnum susciperet, episcopos ab exiliis reuerti iussit, eisq; ecclesias reformari præcepit. Acephalorum hæresis abdicatur, dicentiū Paulum apostolum in epistolis suis præcepisse fœminas debere fieri diaconas, quia eas commemorat post diaconos.
526	8	Marbutiꝰ vir clarus, cōsul solus. Hoc anno Dionysius computum

incepit, ita dicens inter cætera: Præsentis anni monstremus exemplum, indictio quippe quarta est, & lunaris cycli 11 decennoualis 14. Et quia endecadis 6 est annus, eius emboliſmum esse necesse est. A 15 itaque Luna præteriti festi vsque ad 14 præsentis, quot dies sunt diligentiùs inquiramus, & inueniemus proculdubio, quando Pascha celebrare debeamus. Transacto anno per indictionem 3 Paschæ, 14 lunam 9 die calend. Aprilis, id est 24 mensis Martij fuisse, quis dubitat? & reliqua. Et paulò antè dicit: Hoc monemus, quòd cyclus iste 95 annorum quem fecimus, non per omnia in seipsum reuertitur, & ideo post expletionem 95 annorum, non ad 5 cyclum sancti Cyrilli, qui incepit cyclos suos ab anno 153 Diocletiani, quorum 5 cyclum nobis necessariò proposuimus; sed ad nostrum primum cyclum, quem nos ab anno 248 eiusdem Diocletiani incepimus, lector recurrat: & reliqua.

Beatissimus Benedictus abbas virtutum gloria claruit, pater monachorum, de quo beatus papa & sanctus Gregorius in libro Dialogorum conscripsit.

Iustinus imperator Constantinopoli ante quatuor menses obitus sui, senectuti suę consulens & Reipublicæ vtilitatibus, Iustinianum ex sorore sua nepotem, consortem regni successoremq; reliquit, & rebus humanis excessit.

IVSTINIANVS.

ROmanorum 59, Iustinianus, teste historico, regnauit annis 38, hoc est vsque ad calendas Ianuarias, in anno 489 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
527	1	Iustinianus Augustus secundò consul, solus. Belisarius patricius, vir clarissimus, de Persis mirabiliter triumphauit.
528	2	Decius vir clarissimus consul, etiam solus. Belisarius à Iustiniano in Aphricam missus, Vandalorum gentem deliniuit.
529	3	Lampadius, & Orestes. Felix papa obiit. ¶ Huic successit Bonifacius, papa 55 post Petrum: annis duobus sedit.
530	4	Lampadius, & Orestes iterum. Corpus sancti Antonij à Deo reuelatum Alexandriam defertur, & in ecclesia beati Ioannis Baptistæ humatur.
531	5	Lampadius, & Orestes tertiò. Persæ Romanos apud Surorem vicerunt, satis cruenta victoria. Constantinopoli seditione 30000 hominum perierunt. Hypatius pseudoaugustus cum aliis seditionis authoribus occisus. Persarum rex Cosroës cœpit regnum anno quinto Iustiniani, & pacem cum Iustiniano imperatore in annos centum & decem fecit.

Iudæi & Saraceni in Palæstina Iulianum quendam ducem faciunt, & Christianos persequuntur, mox tandem victi.

Bonifacius obiit 17 die mensis Octobris. ¶ Huic autē succesſit Mercurius, papa 56 post Petrum, annis 2. Mercurius iste, ipse est Ioannes prædictus papa.

Explicit magnus cyclus Paschalis 532 annorum, in cuius 2 anno (iuxta Dionysium) natus est Dominus.

532	6	Lampadius, & Orestes quartò. Secundum sanctam historiam sacri Euangelij, in quo nihil falsitatis habetur, teste etiam sancto Augustino, in anno 13 eiusdem cycli, Dominus noster IESVS CHRISTVS 8 calendis Aprilis, Lunari; à mortuis resurrexit, anno 18 imperij Tiberij Cæsaris, secundum Euangelium Ioannis, hoc est in anno 12 incarnationis, iuxta Dionysium.
533	7	Iustinianus, solus. Iste leges Romanorum multis libris nimis prolixis, & inutili dissonantia intra duodecim libros, coarctauit in vnum librum, quem Codicem Iustinianum nominari præcepit.
534	8	Valerius, & Boëtius. ¶ Agapetus, post Petrum papa 57, sedit mensibus 11, diebus 19, postquam Mercurius papa obiit 6 calendas Iunij. Sanctus Beda presbyter & computator de hoc anno ita dicit: Dionysius paschales circulos scribens ab anno Dominicæ incarnationis 532, iuxta ipsum Dionysium, qui est annus 248 Diocletiani post consulatum Lampadij & Orestis: quo anno Codex Iustinianus orbi promulgatus est. Hoc Beda ait. Interea Atalaricus rex Gothorum, 8 annis imperans, obiit. Cuius mater Amalasuenda Theodatum sibi sociauit in regnum, quam Theodatus post dies aliquot

in

in balneo ſtrangulari præcipit. Quia verò ipſa viuens ſe ſuumq; filium Iuſtiniano imperatori commẽdauit, Iuſtinianus imperator ad Theodatum iratus erat. Theodatus autem, vt imperator ei hoc dimitteret, miſit ad eũ Conſtantinopolim papam Agapetum. Agapetus verò papa imperatorem in hæreſi Eutychetis corruentem, cõuertit ad fidem. Antimum quoq; Conſtantinopolitanũ epiſcopum, præfatæ hæreſis defenſorem, duas naturas in Chriſto negantem, in exilium coëgit, & Menam catholicum in loco eius epiſcopum conſecrauit. Agapetus verò papa ibidem Cõſtantinopoli obiit decimo calendas Maij, Romæ verò ſepultus eſt duodecimo calendis Octobris.

¶ Syluerius, papa 59 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſibus 2. Interea ad Aphricam, quam multis annis Vandali poſſidebant, a Iuſtiniano imperatore cum exercitu Beliſarius patricius miſſus eſt, & Vandalorum gentem deleuit. Carthago quoque anno exceſſionis ſuæ 96 recepta eſt, pulſis deuictisq; Vandalis, & rege eorum Geliſmero prælio victo & capto, ac Conſtantinopolim miſſo. Carthago verò receſſit anno 339 incarnationis Domini iuxta Dionyſium, Theodoſij imperatoris iunioris 16. Agapeto verò mortuo, miſit Iuſtinianus imperator Beliſarium patricium contra Theodatum regem Gothorũ, qui quum moram apud Siciliam feciſſet, Theodatus obiit. Cui Vitigis ſucceſſit. Beliſarius verò videns ſibi incongruum tempus bellandi, intra vrbem Romam ſe muniuit. Vitigis autem cum Gothis Romam per annum obſident, & Romanorum omnia igne & ferro, etiam reliquias de tumulis ſanctorum ita diripiunt, vt matres membra natorum præ fame eo anno comederent.

Anni Chr.	*Anni Iuſt.*	
535	9	Beliſarius, ſolus. Iſte Beliſarius præcepto Theodoræ Auguſtæ, cõſentiente Iuſtiniano imperatore, papam Syluerium, quia Antimum hæreticum Conſtantinopolitanum epiſcopum ab Agapeto papa expulſum noluit reuocare, licet nolens expulit ad Pontiam inſulam, in qua obiit duodecimo calendis Iulij.
536	10	Beliſarius, iterum ſolus: Vigilius, papa 60 poſt Petrum, ſedit annis 18, menſibus 6.
537	11	Ioannes conſul, ſolus. Vitigiſum regem Gothorum bello captũ, Conſtantinopoli ſecum perduxit ad imperatorem Iuſtinianum.
538	12	Appius, etiam ſolus. Beliſarius item ad Aphricam cum exercitu venit.
539	13	Iuſtinus iunior, ſolus. Beliſarius Guntharum regem Vandalorũ occidit, & Vandalos ſubſtrauit reipublicæ.
540	14	Beliſarius conſul, ſolus.
541	15	Beliſarius, iterum ſolus.
542	16	Beliſarius, item ſolus. Is autem Romam veniens, crucem auream librarum centum, & gemmis precioſiſſimis ornatam, ſuis victoriis inſcriptã, beato Petro apoſtolo per manus Vigilij papæ obtulit.
543	17	Beliſarius, denuo cõſul. Hic conſulum vltimus, teſte Caſſiodoro.
544	18	Anno 13 magni cycli paſchalis, id eſt 18 Iuſtiniani, annus Dominicæ paſſionis 2 continetur, non antea, id eſt anno paſſionis primo. A paſſione igitur Chriſti vſque in prædictum annum, habetur cyclus magnus paſchalis numero 532 annorum.
545	19	Venit quidam magus in
546	20	Oriente, nomine An-
547	21	dreas, habens ſecũ ca-
548	22	nem rufum & cęcum,
549	23	qui iuſſus ab eo facie-
550	24	bat miracula. Quum enim ſtaret in foro coram turba, clam eodem cane afferebantur aſtantium annuli, & ponebantur in pauimento, quos ille cooperiebat, & præcipiebat cani: & tollebat, & dabat vnicuiq; ſuum. Interrogatus etiã, oſtendebat canis in vtero habentes, & fornicarios & adulteros oſtendebat, cum omni veritate. Capto Vitigiſo rege, Gothi trans Padum Hildebaldum ſibi regem ſtatuunt. Eodemq; anno occiditur, cui Erarius ſucceſſit, & ante annum occiſus eſt Antiochiæ ob terræmotum.
551	25	Cuidam ſeruo Dei reuelatũ eſt, vt ſcriberetur in ſuperliminarib, domorum ſic: Chriſtus nobiſcum, ſtate. Quo facto ſteuit ira Dei.
552	26	Cyclus decennoualis 2 incipit, indictione 14.
		Baduilla, qui & Totila, Erario ſucceſſit.

Anni Chr.	*Anni Iust.*
553	27

Vigilius papa ob eãdem cauſam quam & deceſſor eius Syluerius, indignatione Auguſti per Antimium Scribonem Conſtantinopolim perductus, indeq; in exilium actus: deinde reuocatus ad Romam, venit Siciliam, & in ciuitate Syracuſa obiit, & ſepultus eſt Romæ via Salaria iuxta Marcellum papam.

| 554 | 28 |

¶ Pelagius, papa 61 poſt Petrum, ſedit annis 11, menſibus 11.

| 555 | 29 |

Totila cum Gothis totam Italiam inuadit: exinde per Campaniam, viriq; Dei Benedicti abbatis cœnobium, iter faciẽs, Romam obſidionibus circumcludit. & tunc fames penè ſimilis præcedenti contigit.

| 556 | 30 |

Feſſis & non valentibus Romanis mœnia tueri, Totila porta Oſtienſi Vrbem intrat. Qui nocte capiens Vrbem, vt parceret Romanis tubas ſonari præcepit, vt Romani vel paululum inimicorum rabiem deuitarẽt: & aliquantulum cum eis tanquam pater cum filiis habitauit. Hanc illi (vt dicitur) animi benignitatem, qui nimię antea crudelitatis fuit, beati patris Benedicti quem quum Roma venire vellet, audierat, monitio contulit: quãdo Totilam increpauit, & de ſua morte poſt octo annos futura ſibi prædixit.

| 557 | 31 |

Pelagius papa eccleſiam beati Philippi & Iacobi incepit cõſtruere.

| 558 | 32 |

Romæ Caſſiodorus prius conſul, deinde ſenator, poſtea monachus clarus habetur.

| 559 | 33 |

Arator ſubdiaconus Acta Apoſtolorum verſib. hexametris Romæ exarauit.

| 560 | 34 |

Victor Capuanus epiſcopus librum de Paſcha ſcribens, Victorij arguit errores.

| 561 | 35 |

Vir ſanctiſſimus Herculanus Peruſinę ciuitatis epiſcopus fuit: qui ex præcepto Totilæ regis Gothorum ſuper murum ſuæ ciuitatis capite truncatus eſt, ſancto Gregorio teſte. Longobardi 40 ruſticos captiuos occiderunt, quia immolatitia cum eis non manducauerunt, aliósque captiuos decollauerunt, qui caput capræ cum eis non adorauerunt. His temporibus beatus Benedictus prius in loco qui Sublatus dicitur, qui ab vrbe Roma 40 milliarib. abeſt, & poſtea in caſtro Caſſiani quod Aurum appellatur, virtutibus magnis effulſit, teſte beato Gregorio in libro ſecundo Dialogorum, capite 14 & 15.

Anni Chr.	*Anni Iust.*
562	36

His temporib. vixit ſanctus Gregorius, vt ipſe perhibet in libro Dialogorum, ita dicendo: Vir vitæ venerabilis Cerboni⁹ Populonij epiſcopus, magnam in diebus noſtris ſanctitatis ſuæ probationem dedit. Nam quum hoſpitalitatis ſtudio valde eſſet intentus, quia milites in hoſpitio ſuo abſcondit, ne occiderentur à Gothis: Totila perfidus rex Gothorũ eum in loco nomine Merulis, vbi cum exercitu ſuo ſedebat, immaniſſimo vrſo homines crudeliter manducanti, in medio coram omnibus deputauit. Vrſus verò pedes epiſcopi ouili manſuetudine lambebat.

| 563 | 37 |

Priſcian⁹ grammaticus apud Conſtantinopolim clarus habetur. Pelagius papa obiit, 6 nonis Martij.

IVSTINVS II.

ROmanorum 60, Iuſtinus minor, regnauit annis 11, hoc eſt vſque ad calendas Ianuarij, in anno 527 poſt paſſionem Domini noſtri.

Anni Chr.	*Anni Iust.*
564	1

¶ Ioannes, papa 62 poſt Petrum, ſedit annis 13.

| 565 | 2 |

Narſes patricius ad Italiam veniens, Totilam Gothorum rege occidit, & Italiam ad rempublicam reduxit.

| 566 | 3 |

Is Narſes per inuidiam Romanorum, pro quibus multa contra Gothos laborauit, accuſatus erga Iuſtinũ imperatorem, & eius coniugem Sophiam, quòd ſeruitio premeret Italiam, recedit Neapolim ciuitatem Campaniæ, & Longobardos introduxit in Italiam.

| 567 | 4 |

Leuigillus rex Gothorum quaſdam Hiſpaniæ regiones ſibi rebelles in poteſtatem regni ſui ſuperando redegit.

| 568 | 5 |

Ioannes papa eccleſiam apoſtolorum Philippi & Iacobi, quam prædeceſſor eius Pelagius cœperat, perficiens dedicauit.

| 569 | 6 |

Cyclus decennoualis 3 incipit, indictione 3.

| 570 | 7 |

Germanus Pariſiorum epiſcopus obiit.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
571	8	Fortunat⁹ poëta in Galliis clarus habetur.
572	9	Armenij fidem Christi
573	10	suscipiunt.
574	11	Redemptus Ferentinæ ciuitatis episcopus clarus habetur, vt in Dialogo legitur.
575	12	Iustinus imperator a- mentia obiit.

CONSTANTINVS II.

ROmanorum 61, Tiberius Constantinus regnauit annis septem, hoc est vsque in annũ 538 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Const.*	
576	1	Gregorius apocrisiarius in Constantinopoli, & postea papa, in Iob expositionem condidit. Ioannes papa obiit.
577	2	Benedict⁹, papa 63 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 2.
578	3	Gregorius Eutychium Constantinopolitanum episcopum Tiberio pręsente cõuicit, ita vt Tiberius librum Eutychij de resurrectione destruens, suis catholicis allegationib⁹ deliberaret flammis eremari debere. Scribebat autem id Eutychius, corpus nostrum in resurrectione impalpabile, & ventis aëreq; subtilius esse venturum, contra illud Dominicum Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere.
579	4	Gens Longobardorum comitante fame, mortalitate & peste, omnem inuadit Italiam, ipsamq; Romam vastatura obsidet vrbem: quibus tempore illo rex præerat Alburnius.
580	5	Vastantibus omnia per circuitum Longobardis, quũ fames abundaret, multa millia frumenti Benedictus papa ab Ægypto dirigens, Romam sub studio misericordiæ releuauit.
581	6	Gothi per Erminigildũ Lungildi regis filium bifariè diuisi, mutua cæde vastantur. Benedictus papa obiit 2 calend. Augusti.
582	7	¶ Pelagius, papa 64 post Petrum, sedit annis 10, mensibus 2. Gregorius papa in Dialogo sic dicit: In monasterio meo ante decennium Geruntius monachus graui infirmitate depressus, so-

mniauit abbates & clarissimos viros in meum monasterium de superioribus descendere, quorum vnus ait: Ad hoc venimus, vt demonstratione Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus. Et alter ait: Scribe Marcellum, Valentinianum, Agnellum, atque alios, & hunc Geruntium: qui eo ordine obierunt.

MAVRICIVS.

ROmanorum 62, Mauricius regnauit annis 21, mensibus 4, hoc est vsque ad calendas Maij, in anno 525 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
583	1	Pelagius papa sine iussione Mauricij ordinat⁹
584	2	est, eò quòd Longobardi Italiam per circuitum obsidebant, ita vt
585	3	nullus foras egredi posset.
586	4	Erminigildis, Lungildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicæ confessionem inexpugnabilem à patre Ariano regno priuatus, in carcerẽ & in vincula proiectus est: ad extremum nocte sancta Dominicæ resurrectionis, securi in capite percussus, regnum cœleste pro terreno rex & martyr possidere meruit. Cuius frater Richardus mox, vt regnum post patrem accepit, omnem Gothorum cui præerat gentem, instante Leandro Hispalitano episcopo qui & Herminigildũ docuerat, catholicam conuertit ad fidem.
587	5	Pelagius papa Heliæ Aquileiensi episcopo no-
588	6	lenti tria capitula Chalcedonensis synodi suscipere, satis vtilem epistolã misit, quam sanctus Gregorius adhuc diaconus conscripsit.
589	7	Sanctus Columbanus
590	8	pater ex Hibernia insula, cum sancto Gallo aliisq; probatis discipulis venit in Burgundiam, ibiq; permittente Theodorico rege, monasteriũ quod Luxouium dicitur, ædificauit. Exinde à Brumhilda fugatus, Alemanniam ingreditur, vbi sanctum Gallum reliquit. Ipse verò in Italiam transiens, monasterium quod Bouium dicitur, ędificauit: vbi multorum pater monachorum extitit.
591	9	Hoc tẽpore factum est diluuium 16 calendis Nouembris, vt flumen Tiberis super muros vrbis Romæ in-

flueret: & per alueum eiusdem fluminis cum multa serpentium multitudine draco miræ magnitudinis per vrbem vsque ad mare descendit. Quam inundationem pestilētia quę dicitur inguinaria, statim sequuta est, vt pauci ex multitudine viuerēt, in qua primitus Pelagius papa obiit, octauo idus Februarij.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
592	10	¶ Sāctus Gregorius, papa 65 post Petrum, sedit annis 13, mensibus 6, diebus 10, qui in hac tribulatione à cunctis electus est: & quum litaniam septiformem ordinasset, vna die dum Dominum deprecabantur, subitò 80 obierunt. Septiformis autem litania ideo dicitur, quia in septem ordinibus populus erat diuisus ita: primo ordine clerus, secundo abbates cum monachis, tertio abbatissæ cum suis, quarto infantes, quinto laici, sexto viduæ, septimo coniugatæ fœminæ erant.
593	11	Auares contra Romanos dimicātes, auro magis quàm armis pelluntur.
594	12	

Ante trienniū in monasterio beati Gregorij monachus nomine Iustus, fuit medicus, qui ante obitum suū germano suo nomine Copioso, sibi seruienti, tres aureos nummos habere se innotuit, quos eum in sterquilinio sepeliri fecit beatus Gregori⁹.

595	13	Gregorius papa anno Mauricij imperij 13, indictione 13, synodum episcoporum 24 conuocauit ad corpus beati Petri Apostoli. In ecclesia Arianorum iuxta Romā, in loco nomine Subtra, quum catholicè consecraretur, introductis in eam sancti Sebastiani & sanctæ Agathæ reliquiis, diabolus in figura porci per populum exiuit ab ea. Post paucos autem dies, nubes cœlitus descēdens, totam miro odore repleuit ecclesiam.
596	14	Cœnobiū sancti Benedicti abbatis à Longobardis noctu inuaditur. Monachi verò Romam petierunt, codicem sanctæ regulæ, & pondus panis ac mensuram vini deferentes.
597	15	
598	16	
599	17	Gregorius papa adiecit in missa, Diesq; nostros: vsque, Numerari. Sanctus Gregorius postquam alueum illū Tiberis egressus est, & super muros vrbis Romæ influxit, Dialogum composuit, ipso teste in libro tertio, capite 19.

In Campaniæ parte, vir valde venerabilis Martinus in mōte Marsico, solitariam vitam duxit. Hic catena ferrea sibi pedem ligauit, eamq́ue saxo ex altera parte affixit, ne longiùs exiret. Quod vir vitę venerabilis Benedictus audiens, cuius superiùs memoriam feci, ei per discipulum suum mādare curauit, Si seruus Dei es, non te teneat catena ferri, sed catena CHRISTI. Ad hanc vocem Martinus catenam soluit, & nunquam postmodum plus longitudine catenæ exiuit.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
600	18	Beat⁹ Gregori⁹ missis in Britāniam Augustino, Melito, & Ioanne, & aliis pluribus cum eo monachis timentibus Deum, ad Christum Anglos cōuertit. Sanctus Columbanus obiit.
601	19	Edilbertus rex Anglorum, ad Christi gratiam cōuersus, cum sua gente Cantuariorum cui præerat, proximisq; prouinciis, doctorē suum Augustinū cæterosq; antistites episcopali sede donabat. Porrò gentes Anglorum ab Aquilone Humbri fluminis sub regibus Elle & Adilfrido, necdum verbū vitę audiuerant.
602	20	Gregorius papa circa 18 annum Mauricij imperatoris, indictione 4, scribens Augustino, Lundoniæ & Eboraci episcopos, accepto à sede apostolica pallio, metropolitanos esse debere decreuit. Idem refert, apostolos ad missam cantandam nihil aliud nisi tantùm orationem Dominicam dixisse.
603	21	Mauricius imperator cum filiis suis Theodosio, Tiberio Constantino, à Phoca qui fuit strator Prisci patricij, occiditur. Sed sanctus Benedictus abbas (sicut sui scribunt) 12 calendarum Aprilis, sabbato sanctæ Paschæ, in hoc anno videtur obiisse. Nisi enim in anno 96 obiisse negetur, ante istum annū obitus eius non habetur, quia tunc ætate valde paruulus fuit: in hoc autem anno ætatis suæ plus minúsve 90 obiisse posse videtur.

PHOCAS.

ROmanorum 63, Phocas regnauit annis 9, hoc est vsque ad calendas Maij, in anno 566 post passionē Domini nostri.

Anni Chr.	*Anni Phoc.*	
604	1	Imago Phocæ 7 calend. Maij, indictione 7, Romam delata est, sicut

sicut in vita sancti Gregorij legitur: & postquam à clero & senatu acclamatum est eis in basilica Iulij, iussu sancti Gregorij in basilica sancti Cæsarij Lateranensi palatio collocatur.

Anni Chr.	Anni Phoc.	
605	2	Sanctus Gregorius papa obiit 4 idus Martij, indictione 8.
606	3	¶ Sabinianus, papa 66 post Petrum, sedit anno 1, mensibus 10.
607	4	Precerini ac Benedicti per Orientem vel Ægyptum ciuile bellum faciunt, ac sese mutua cæde prosternunt. Sabinianus papa obiit 11 calendis Martij.
608	5	¶ Bonifacius, papa 67 post Petrum, sedit mensibus 10. Hic impetrauit à Phoca Cęsare, vt sedes apostolica Romana caput esset ecclesię, quum antea Constantinopolis primam omnium se scribebat. Hic constituit in ecclesia beati Petri, cum episcopis 72, presbyteris 30, diaconibus 3, & omni clero sub anathemate, vt nullus pontifice viuente, aut episcopatus ciuitatis suę presumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis eius: & adunato cleto & famulis ecclesiæ electio tunc fiat. Eodem anno obiit tertio idus Decembris.
609	6	Bonifaci⁹, papa 68 post Petrum, sedit annis 6, mensibus 9.
610	7	Bonifaci⁹ papa obtinuit à Phoca Cæsare, in veteri phano quod Pãtheum vocabatur, & à Domitiano imperatore constructum erat, ecclesiam omnium sanctorum consecrari, vbi omnium idolorum cultus agebatur.
611	8	Persæ contra rempublicam bella grauissima gerẽtes, multas Romanorum prouincias & ipsam Hierosolymã auferunt, & destruentes ecclesias, sancta quõq; prophanantes, inter ornamenta sanctorum vel cõmunium locorum, etiã vexillum Dominicæ crucis abducunt.
		Heraclius qui Aphricam regebat, Phocam vita priuauit, cui & successit.

HERACLIVS.

ROmanorum 64, Heraclius regnauit annis 27, hoc est vsq; ad calend. Martij, in anno 573 post passionem Domini.

Anni Chr.	Anni Her.	
612	1	Anastasius Persa monachus, postea nobiliter pro CHRISTO pas-

sus. Qui natus est in Perside, magicas artes à patre puer discebat: sed vbi à captiuis Christianis nomen CHRISTI saluatoris audiuerat, in eum mox toto animo conuersus est.

Anni Chr.	Anni Her.	
613	2	Tunica Domini in Iudæa reperitur. Bonifacius papa obiit.
614	3	¶ Deusdedit q & Theodatus, 69 post Petrum,
615	4	sedit annis 4. Hic constituit secundã missam in clero. Eodem anno factus est terræmotus magnus, mense Augusto, indictione tertia. Post hæc sequuta est clades in populo, id est percussio scabiarum, ita vt nullus posset mortuum suum cognoscere.
616	5	Anastasius relicta Perside, Chalcedonia, Hierapoliq́ue quærens Christum, ac deinde Hierosolymã venit, vbi baptizatus 4 ab eadem vrbe milliario, monasterium abbatis Anastasius intrauit, in quo 7 annis regulariter vixit.
617	6	Anastasius iste quũ Cæsaream Palæstinæ orationis gratia venisset, captus à Persis, & multa diu verbera inter carceres & vincula Marzabana duce perpessus, tandem mittitur Persidem ad regem eorum Cosdroen, à quo ter per interualla auditus & verberatus, ad extremũ vna suspensus manu per tres horas diei: & sic decollatus, cum aliis 70 martyriũ compleuit. Mox tunica eius indutus quidam dæmoniacus curatus est.
618	7	Deusdedit papa obiit 6 idus Nouembris.
619	8	¶ Bonifacius, papa 70 post Petrum, sedit annis 10.
620	9	Puer natus est absq;
621	10	oculis & palpebris & ma-
622	11	nibus & brachiis, à lumbis deorsum, vt cauda piscis.
623	12	Bonifacius obiit octauo calendarũ mensis Nouembris. Hic autem constituit, vt nullus trahatur de ecclesia.
624	13	¶ Honori⁹, papa 71 post Petrum, sedit annis 12.
625	14	Heraclius imperator cũ exercitu superatis Persis, Christianos qui erant captiui, reduxit gaudentes.
626	15	Reliquiæ beati martyris Anastasij primò ad monasterium suum delatæ, deinde Romam aductæ, venerantur in monasterio beati Pauli apostoli, quod dicitur ad Aquas Salinas. Cy-

clus 6 decennoualis incipit, indictione decimaquinta.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
627	16	Anno Heraclij 16, indictione 15, Edumus rex Anglorum in Britannia trans Vmbranæ gentis ad Aquilonem, prædicante Paulino episcopo quem miserat de Francia archiepiscopus Iustus, verbum salutis cum gẽte sua suscepit. Anno autem 11 regni sui, aduẽtus Anglorum in Britãniam anno 230 hoc gessit. Ipse verò dedit Paulino sedem episcopatus Eboraci: qui profuit regi in auspicium futuræ fidei & regni cœlestis. Potestas & terreni creuit regni: totam enim Britanniam primus omnium Anglorum sub se subiecit.
628	17	In Nilo flumine visi sunt vir & mulier: vir, terribilis & rufus: mulier, cum mammillis & cęsarie; & hoc ab ortu Solis vsque ad horam nonam.
629	18	
630	19	
631	20	
632	21	Eo tempore errorem 14 annorũ, in obseruatione Paschæ apud Scotos exortum, Honorius papa per epistolã redarguit: sed & Ioannes qui successori eius Seuerino successit, idem arguebat. Quum enim nondũ esset electus in pontificatum, pro eodem Pascha eis scribit. Ioãnes quoque & pro Pelagiana hæresi quæ apud eos reuiuiscebat, scripsit.
633	22	
634	23	
635	24	Honorius papa obiit, 4 calendis Octobris: & cessauit pontificatus anno 1, mensibus 7, diebus 17.
636	25	¶ Seuerinus, papa 72 post Petrum, successit anno vno, & obiit quarto nonas Augusti.
637	26	¶ Ioannes, papa 73 post Petrum, successit anno 1, mensibus 10. Iudæi in Hispania Christiani efficiuntur. Sisebutus enim rex Gothorum glorioſissimus, in Hispania Romanas prouincias & Romanæ militiæ vrbes bellando sibi subiecit, & Iudęos sui regni subditos ad fidem Christi conuertit.
638	27	Ioannes papa obiit 4 id⁹ Octobris. Heraclius imperator Constantinopoli obiit.
639	1	
640	2	¶ Theodorus, 74 post Petrum, sedit annis 6, mensibus 6. Cyrus Alexandriæ, & Sergius, & Pyrrhus, regiæ vrbis episcopi, Acephalorum hæresim instaurantes, vnam operationem in CHRISTO diuinitatis & humanitatis, & vnam voluntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus his temporibus sub Theodoro papa Romam veniens ex Aphrica, ficta (vt apparuit) pœnitentia obtulit eidẽ papæ, præsente cũcto clero & populo, libellum cum sua subscriptione, in quo condemnaret omnia quæ à se vel à decessorib⁹ suis scripta vel acta fuissent contra catholicam fidem. Vnde benignè susceptus est ab eo, quasi regię vrbis pontifex. Sed quia reuersus dum repetiit errorem domesticum, memoratus ille papa Theodorus, aduocatis cunctis sacerdotibus & clero in ecclesiam Petri apostoli, condemnauit eum sub vinculo anathematis.

HERACLEONAS.

ROmanorum 65, Heracleonas filius Heraclij cum Martina matre sua, regnauit duobus annis.

CONSTANTINVS III.

ROmanorum 66, Constantinus filius Heraclij, regnauit mensibus 6. Pyrrhi successor Paulus non tantùm væsana doctrina, sicut decessores eius, sed & aperta persequutione catholicos cruciat: apocrisiarios sanctæ Romanæ ecclesiæ qui ad eius correctionem missi fuerant, partim carceribus, partim exiliis, partim verberibus afficiẽs. Sed & altare eorum in domo Placidiæ sacratum, in venerabili oraculo subuertens diripuit, prohibens eos ibidem missas celebrare. Vnde & ipse, sicut præcessores illius, ab apostolica sede iusta depositionis vltione damnatus est.

CONSTANTINVS IIII.

ROmanorum 67, Constantinus filius Constantini, regnauit annis viginti octo.

Anni Chr.	*Anni Cõst.*	
641	1	Constantinus imperator decept⁹ à Paulo, sicut Heraclius auus eius à Sergio eiusdem regiæ ciuitatis episcopo, exposuit typum aduersus catholicam fidem: nec vnam, nec duas voluntates aut operationes in CHRISTO diffiniens esse creden-
642	2	
643	3	

credẽdas, quasi nihil velle vel operari credendus sit CHRISTVS.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
644	4	Theodorus papa obiit, 2 idus Maij.
645	5	¶ Martin⁹, papa 75 poſt Petrum, ſedit annis 6, menſibus 2.
646	6	Cyclus 7 decennoualis incipit, indictione 4.
647	7	Martinus papa propter
648	8	prædictã hęreſim con-
649	9	gregauit Romæ ſyno-
650	10	dum 105 epiſcoporũ:
651	11	in qua ſynodo damna-
652	12	uit ſub anathemate Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, hæreticos præfatos epiſcopos. Facta eſt autẽm ſynodus præfata, anno 10 imperij Cõſtantini, menſe Octobri, indictione 7. Et poſt hęc miſſus ab imperatore Theodoro hexarcha, tulit Martinum papam de eccleſia Conſtantiniana, & perduxit eum Conſtantinopolim, & relegatus Cherſonam Lyciæ prouinciam, ibidem 4 idus Nouembris obiit; & multis virtutum ſignis refulget.
653	13	Martinus papa obiit.
654	14	¶ Eugeni⁹, papa 76 poſt Petrum, ſedit annis 2, menſibus 10.
655	15	Eugenius papa obiit 4 nonis Ianuariis.
656	16	¶ Vitalianus, papa 77 poſt Petrum, ſedit annis quatuordecim, menſibus ſex.
657	17	Conſtantinus princeps
658	18	Vitaliano papa nuper or
659	19	dinato, miſit beato Pe-
660	20	tro apoſtolo Euangelia
661	21	aurea gẽmis albis miræ
662	22	magnitudinis in circui-
663	23	tu ornata. Ipſe verò poſt
664	24	aliquot annos venit Ro-
665	25	mam, 5 die menſis Iulij, feria 4. Tunc obtulit Dominico die ſuper altare ſancti Petri pallium auro textile. Et totus exercitus cum cereis eccleſiam intrauit. Hoc factum eſt per indictionem 6, anno 23 imperij Cõſtantini. Sequente anno facta eſt eclipſis Solis, 5 nonis Maij.
666	26	Theodor⁹ archiepiſcopus, & Adrianus abbas, vir æquè doctiſſimus, à Vitaliano papa miſſi in Britanniam, plurimas eccleſias Anglorum doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fœcundarunt.
667	27	Quum igitur Conſtantinus obtulit pallium, mãſit in Roma dies 12. Inde indictione 7 Siciliam ingreſſus eſt, in qua manſit vſq; ad indictionem 12.
668	28	In qua indictione, in Sicilia, à ſuis 15 die Iulij menſis in balneo occiſus eſt. Et non poſt longè Vitalianus papa obiit, ſexto calendis Februarij.

CONSTANTINVS V.

ROmanorum 68, Conſtantinus filius Cõſtantini ſuperioris, regnauit an. 17.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
669	1	¶ Adeodatus, papa 78 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 2.
670	2	Saraceni Siciliam inuadunt, qui nimia præda ſecum ablata, mox Alexandriam redeunt.
671	3	Conſtantinus princeps, ſextam ſynodum inſtituit.
672	4	Adeodatus papa obiit.
673	5	¶ Conus, papa 79 poſt Petrum, ſedit anno vno, menſibus ſex.
674	6	Hibernia inſula ſanctis
675	7	viris plena habetur: de qua beatus pater noſter Dyſibodius epiſcopatu abdicato cum pleriſque ſociis egreſſus, hunc locum inhabitauit, & diuinis laudibus hîc ſe à fidelibus venerari apud Deum prometuit.
676	8	Agatho papa ex rogatu Cõſtantini, Heraclij & Tiberij principum piiſſimorum, miſit in regiam vrbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes Romanæ eccleſiæ tunc diaconus, non longè pòſt epiſcopus, pro adunatione facienda ſanctarum Dei eccleſiarum. Qui vrbem regiam, id eſt Conſtantinopolim, egredientes, 10 die mẽſis Nouembris, indictione decima, dominica die, ad proceſſionẽ imperatoris Conſtantini honorificè vocati ſunt. Die autem decimaſeptima menſis Februarij, die Dominico interrogatus eſt patriarcha Georgius de fide catholica. Adfuerũt autem epiſcopi centum quinquaginta, præſidente Georgio patriarcha regiæ vrbis, & Antiochiæ Macario. Et conuicti ſunt qui vnam voluntatem & operationem aſtruebant in Chriſto, falſaſſe catholicorum patrum dicta perplurima. Finito autẽ conflictu Georgius correctus eſt, Macarius verò

cum ſuis ſequacibus ſimul & præceſſoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus, & in locum eius Theophanius abbas de Sicilia Antiochiæ epiſcopus factus. Tãtaq; gratia legatos pacis comitata eſt, vt Ioannes Portuenſis epiſcopus qui vnus erat ex ipſis, Dominica 8 Paſchæ miſſas publicas in eccleſia ſanctæ Sophiæ coram principe & patriarcha Latinè celebraret. Hæc eſt ſexta ſynodus vniuerſalis Conſtantinopoli celebrata, & Græco ſermone conſcripta, temporibus Agathonis papæ, exequente ac reſidente piiſsimo principe Conſtantino intra palatium ſuum, ſimulq; legatis apoſtolicæ ſedis, & epiſcopis 150 reſidentibus. Prima enim vniuerſalis ſynodus in Nicæa congregata eſt cõtra Arium, 318 patrum, temporibus Iulij papæ ſub Conſtantino Magno. Secunda in Conſtantinopoli 150 patrum, contra Macedonium & Eudoxium, temporib. Damaſi papæ & Gratiani imperatoris, quando Nectarius eidem vrbi ordinatus epiſcopus eſt. Tertia in Epheſo, 200 patrum, contra Neſtorium Auguſtæ vrbis epiſcopum, ſub Theodoſio Magno principe & papa Cœleſtino. Quarta in Chalcedone, patrum 630, ſub Leone papa, temporibus Martiani imperatoris. Quinta item in Conſtantinopoli, temporibus Vigilij papæ ſub Iuſtiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta, hæc de qua in præſentia diximus. Arius dixit, Patrem maiorem, Filium minorẽ, Spiritum ſanctum creaturam eſſe. Macedonius negabat Spiritum ſanctum. Neſtorius dixit, ſanctam Mariam non Dei, ſed hominis tantùm genitricem eſſe. Eutyches Conſtantinopolitan⁹ abbas dixit, Chriſtum per humanam aſſumptionem exiſtere non duabus naturis, ſed ſolam in eo diuinam naturam manere. Theodorus dixit, alium eſſe Deum verbum, & alium eſſe Chriſtum, & Mariam non Dei matrem eſſe. Macarius verò Antiochenus epiſcopus dixit, vnam voluntatem Dei & operationem in Chriſto eſſe. Agatho papa obiit 4 idus Ianuarij.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
677	9	¶ Leo, papa octogeſimus primus poſt Petrum, ſedit menſibus vndecim, & obiit quinta nonis Iuliis: & ceſſauit epiſcopatus menſibus vndecim. Deinde, hoc tempore Leonis papæ, die decimaſexta menſis Aprilis, indictione 11, Luna eclipſin pertulit poſt cœnam Domini, nocteq; penè tota in ſanguineo vultu elaborauit, donec poſt galli cãtum cœpit paulatim delimpidare, & in ſua reuerti.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
678	10	Sanctus Beda presbyter, Anglicus computator, his temporibus clarus habetur.
679	11	¶ Benedictus, 82 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 9. Iſte ab ineunte ætate in eccleſia militauit, paupertatis ſemper amator.
680	12	Sancta virgo Edildruda,
681	13	filia Annæ regis Anglo-
682	14	rum, cũ magnificis tri-
683	15	bus viris fuit coniuncta: poſt 12 annos thorum incorrupta ſeruauit. Poſtea regina, accepto ad inſtruẽdum monaſterium loco qui dicitur Ieilge, abbatiſſa & nutrix ſanctarum virginum virgo conſecratur. Cuius caro poſt ſedecim annos ſepulturæ, & veſtis qua inuoluta erat, incorrupta reperitur.
684	16	Cyclus decennoualis 9 incipit. Benedictus papa obiit 8 idus Maij, & ſepultus eſt apud beatum Petrum apoſtolum.
685	17	¶ Ioannes, papa 83 poſt Petrum, ſedit anno 1, mẽſe 1. Huius tempore regnauit Iuſtinianus minor, mortuo patre, in initio mẽſis Septembris, indictione 14. Ioannes papa obiit 4 nonis Auguſti.

IVSTINIANVS II.

ROmanorum 69, Iuſtinianus minor, filius Conſtantini, annis 10.

Anni Chr.	*Anni Iuſt.*	
686	1	¶ Conon, papa 84 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſibus 11.
687	2	Sanctus Kilianus Scot⁹, de Hibernia inſula natus, Wirtziburgenſis epiſcopus, clarus habetur. Conon papa obiit 21 die Septembris.
688	3	¶ Sergius, papa 85 poſt Petrum, ſedit annis 11, & menſibus 9. Pipin⁹, filius Anſgiſi, Arnolphi filij (illius Arnolphi qui poſtea epiſcopus Metis fuerat) regit Francos, annis 27, & dimidio.
689	4	Iuſtinianus imperator
690	5	conſtituit pacẽ cum Saracenis decennio terra mariq;, ſed & prouincia

uincia Aphrica subiugata est Romano imperio, quæ erat detenta à Saracenis, ipsa quoque Carthagine ab eis capta & destructa.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
691	6	Sergius papa constituit, vt tempore confractionis dominici corporis Agnus Dei à clero cantaretur.
692	7	Iustinianus Sergium papam, quia hæreticæ suæ synodo quã Constantinopoli fecerat, subscribere noluisset, misso Zacharia protospatario suo, iussit Constantinopolim deportari: sed præueniens militia Rauennatis vrbis, aliarumq; partium, iussa principis nephanda, & eundem Zachariam contumeliis & iniuriis ab vrbe Roma pepulit.
693	8	Idem papa Sergius ordinauit venerabilem virum Vilibrordum, cognomine Clementem, Phrysonum genti episcopum: in qua vsque hodie, pro æterna patria desudans, peregrinus multis virtutibus claruit.
694	9	
695	10	Iustinianus ob culpam perfidiæ regni gloria priuatus, exul secessit in Pontum.

Leo, iii.

ROmanorum 70, Leo regnauit annis tribus.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
696	1	Papa Sergius in sacrario beati Petri reperit capsam argenteam quæ in angulo obscurissimo diutissimè iacuerat, & in ea crucem diuersis ac preciosis lapidibus adornatam, Domino reuelante, reperit: de qua tractis quatuor petalis, quibus gemmę inclusæ erant, mirę magnitudinis portionem ligni salutiferi dominicæ crucis interius repositam inspexit. Quæ ex tempore illo annis omnib. in basilica Saluatoris quæ appellatur Constantiana, die exaltationis eius ab omni multitudine deuotè osculatur atque adoratur.
697	2	Cudbertus antistes Lindisfarnensis in Britannia miraculis claret.
698	3	Tiberius cõtra Leonem insurgens, regnũ eius inuasit, eumq; quandiu ipse regnauit, in carcere tenuit.

Tiberius ii.

ROmanorum 71, Tiberius, regnauit annis septem.

Anni Chr.	*Anni Tiber.*	
699	1	Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam 5 concilium vniuersale suscipere diffidit, donec beati Sergij monitis instructa, & ipsa cum cæteris Dei ecclesiis annuere consentit.
700	2	
701	3	Sergius papa obiit 5 idus Septembris, indictione 14.
702	4	¶Ioannes, papa 86 post Petrum, sedit annis 3, mensibus 3. Cyclus decennoualis 10, incipit indictione 1.
703	5	Beda in libro de Tẽporibus, in anno 9 eum condidit, & ita perhibet: Si vis nosse, quot sint anni ab incarnatione domini iuxta Dionysium; scito quot fuerint ordines indictionũ: vtpote in præsenti anno 5, Tiberii 46. Hos multiplica per 15, fiunt 690: adde semper regulares 12, quia 4 indictione, secundum Dionysium, natus est Dominus, & inuenies indictionem anni illius cuiuscunque volueris, vtpote in præsente 1 fiunt 603, isti sunt anni Domini, iuxta Dionysium.
704	6	Gisulphus dux Longobardorum Beneuenti Campaniam igne & captiuitate vastauit: quumq; non esset qui eius impetui resisteret, papa Ioannes missis ad eum donariis multis, vniuersos captiuos redemit. Ioannes papa obiit, indictione 3, secundum gesta pontificum.
705	7	¶Ioannes, papa 87 post Petrum, sedit annos 2, menses 8. ipse fecit oratorium sanctæ Deigenitrici opere pulcherrimo, intra ecclesiam beati Petri. Herebertus rex Longobardorum restituit ea quæ ad ius apostolicæ sedis pertinebant, hãcq; donationem aureis literis Romã direxit. Iustinianus imperator Leonẽ & Tiberium cum aliis qui eum expulerant, occidit: quem Iustinianum Leo in expulsione illius detruncarat: qui post iterũ assumpto imperio, quoties defluentem guttam rheumatis manu detersit, toties penè aliquem de suis contrariis iugulare præcepit.

Ivstinianvs, ii.

ROmanorũ 72, Iustinianus 2 regnauit cum Tiberio filio suo, annis 6.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
706	1	Iustinianus auxilio Bulgarorum regnum recipiens, occidit eos qui se expulerãt patricios, & Leonem qui locum eius vsurpauerat, necnon & succes-

sorem eius Tiberium, tempore Ioānis papæ, secundum gesta Pontificum, qui eum de regno eiectum, toto quo ipse regnabat tempore, in eadem ciuitate in custodia tenuerat. Callinicum verò patriarcham eruti oculis misit Romam, & dedit episcopatum Tyro qui erat abbas in Ponto, eumq; alebat exulem. Ioannes papa obiit 15 calendis Nouembris, indictione 6.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
707	2	¶Sisinnius, 88 post Petrum, sedit mense primo, & obiit idus Nouembris.
708	3	¶Constantinus, 89 post Petrum, sedit annis 7, mense 1.
709	4	Iustinianus imperator pœnitentiam agens, Cōstantinum papam ad se venire iubens, honorificè susceptit, ita vt die dominica Missas sibi facere iubens, communionem de manu eius acceperit: quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta priuilegia renouauit. Qui quum exercitum mitteret in Pontum, prohibēte papa, ad comprehendendum Philippicum quem ibi reliquerat: conuersus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem impetatorem: reuersusq; cum eo Constantinopolim, pugnauit contra Iustinianum, 12 ab Vrbe milliario. Occiso Iustiniano Philippicus regnat.
710 711	5 6	Constantinus papa iussu imperatoris Iustiniani, die 5 Octobris, indictione 9, egressus de Roma, venit Hydruntum vbi hyemauit. Iustinianus imperator à Nicæa Bithyniæ præcepit papæ, vt Nicomediam veniret obuiam regi venienti: vbi papa & rex simul conuenerunt. Papa de Nicomedia egressus, 25 Octobris Romam intrauit: deinde post menses 3 audiuit, quòd Philippicus Iustinianum occidit. Hoc anno Hildebertus rex iustus migrauit ad Dominū: regnauit annis 18, sepultusque est in Cauciato monasterio in basilica sancti Stephani: regnauitq; Dagobertus puer filius eius pro eo 5 annis. Habebat igitur Grimoald⁹ Maior domus, Pipini filius, filiam Rabboconis ducis gentilis in vxorem: qui quum Pipinum ægrotantem volebat visitare, Leodio in basilica sancti Lamberti peremptus est à Rantgario gentili. Thiecoaldum verò in aula regis sedere sublimè cōstituunt.

Philippicvs.

ROmanorum 73, Philippicus regnauit anno vno, mensibus sex.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
712	1	Philippicus imperator eiecit Cyrum de episcopatu, eumq; ad gubernādum abbatis iure monasterium suum Pontum redire præcepit. Idem Constantino papæ literas misit praui dogmatis, quas ille cum apostolicæ sedis concilio respuit. Et huius rei causa fecit picturas in porticu sancti Petri, quę acta 6 sanctarum synodorū vniuersalium continerent. Nam & huiusmodi picturas quum haberentur in Vrbe regia, Philippicus iussit auferri. Statuitq; populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, vel figuram solidi, reciperent: vnde nec eius effigies in ecclesia introducta est, nec ad Missam prolata.
713	2	Contra hunc Anastasius insurgens, regno oculisq; priuauit.

Anastasivs.

ROmānorum 74, Anastasius regnauit annis tribus.

Anni Chr.	*Anni Anas.*	
714	1	Anastasius imperator literas Constantino papæ Romam per Scholasticum patricium & hexarchum Italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei, & sancti sexti concilij prædicatorem esse dixit. Constantinus papa obiit, 6 idus Ianuarij.
715	2	¶Gregori⁹, 90 post Petrum, sedit annis 16, mensibus 8, qui Bonifacium Scotum ordinauit episcopum Moguntinensem: & per eum Germanis verbum salutis audiuit. Gregorij tempore, indictione 4, visa est Luna cruenta vsq; ad mediam noctem.

Pipinus filius Ansigisi, Anchisæ Troiani nomine appellati, dux Francorum, post mortem Volfaldi ducis partem Austriæ regebat, obtinuitque regnum Francorum per annos 27, cum regibus Ludouico, Hildeberto & Dagoberto.

Anastasius imperator anno 2 obiit. Carolus huius filius, qui & Maior domus, ex Adelheida quam posthabita priore coniuge Biltrude, duxit vxorem; sub honore Maiordomatus tenuit regnum Frācorum

annis

annis 27, vsque ad filios suos Carlomannum & Pipinum. Luitprandus rex Longobardorum donationem patrimonij alpium Cocciarum, quam Erebertus rex fecerat, Gregorij monitione confirmauit.

Egebertus Anglus, vir sanctus, Scotos conuertit, anno incarnationis 715, iuxta Dionysium. Gregorius papa statuit, vt in Quadragesimali tempore ieiunium atque missarum celebritas fieret. Dagobertus postquam regnauit annis 5, obiit. Franci Danahelem quendam clericum, regem faciunt, atque Hilpricum vocant. Post mortem Pipini Carolus à Biltrude nouerca incarceratus, liberatur Dei auxilio. Tunc exercitum mouent iuxta Mosam contra Carolum etiam Phrysones Racbodone duce: Carolus cæsus fuga diffugit.

Anni Chr.	*Anni Anast.*	
716	2	Raginfridus maior domus, & Hilpricus rex fines Colonienſium & regiones ad Rhenum vastant: cõtra Carolum munerati à Biltrude reuertuntur.

Theodosivs.

ROmanorum 75, Theodosius, regnauit anno vno.

Anni Chr.	*Anni Theo.*	
717	1	Anastasi⁹ Theodosium imp. facit: qui apud Nicæam victus, 7000 militum amisit, captus, clericusque factus. Theodosius verò catholicus, mox in regia vrbe imaginem illam venerandam, in qua 6 synodi erant depictæ, & à Philippico fuerat deiecta, pristino in loco erexit.

Tiberis fluuius alueum suum egressus, indictione 15 multa Romæ fecit exitia, ita vt in via Latina ad vnam & semis staturam excresceret, atque à porta sancti Petri vsque ad pontẽ Miluium aquæ descendentes se cõiungerent. Mansit autem diebus 7, donec agentibus litanias crebras ciuibus, demum die 8 reuertitur. Beda sic: Multi de Britannia Anglorum Romam venerunt, inter quos reuerendissimus abbas meus Ceolfridus, annos natus 74, quũ esset presbyter annis 47, abbas autem 35, vbi Lingonas peruenit, ibi defunctus, atque in ecclesia sanctorum Geminorum martyrum sepultus est: qui inter alia donaria misit ecclesiæ sancti Petri Pentateuchum à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo translatum. Raginfridus & Hilpricus rex, in Vinciaco, dominica die illucescente 12 calen. Aprilis, in Quadragesima ante Pascha, cum Carolo pugnantes, terga vertunt: quos Carolus fugientes cędendo persequitur vsque ad ciuitatem Parisiensium. His temporibus Vinfridus, qui postea quum episcopus ordinaretur, Bonifacij nomen accepit, doctor catholicus, natione Anglus, primùm Romam, deinde cum authoritate Gregorij papæ, in Franciam ad prędicandum verbum Dei venit.

Leo iiii.

ROmanorum 76, Leo, regnauit annis 9, & inde annis 15, vsque ad Pipinum primum Francorum imperatorem.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
718	1	Saraceni cum immenso exercitu Cõstantinopolim venientes, triennio ciuitatem obsident, donec ciues multa instantia orationum ad Dominum clamauerunt. Tunc multi Saraceni fame, frigore & peste perierunt: eorum pars ab obsidione abscedit. Qui inde regressi, Bulgarorum gentem quæ est super Danubiũ, bello aggrediuntur: sed ab hac victi refugiunt, ac naues repetunt suas. Sed quum altum maris peterent, ingruente subita tempestate, plurimi mersi sunt: plurimæ etiam naues eorum mersæ & confractæ. Carolus victor regrediens, Coloniam venit, receptisque ab Hiltrude thesauris patris sui, regem sibi constituit Lotharium, nomine non potestate. Hilpricus verò & Raginfridus, auxilio Vdonis Aquitanorum ducis instaurata rursus acie, superati fugantur à Carolo. Carolus ad Vdonem mittit, & Hilpricum qui ad eum confugerat, per legatos recepit. Et eo tempore Lotharius mortuus est.
719	2	Sanct⁹ Bonifacius à prę-sule sedis apostolicæ Gregorio, Moguntiacæ ciuitati metropoli Germaniæ archiepiscopus ordinatur, & legatus Germanicus Romanæ ecclesiæ in Franciam mittitur: qui prædicatione sua multos Thuringorum populos, Hessorum & Austrasiorum ad fidem rectam à qua diu aberrauerant, conuertit. Monasteria sexus vtriusq; primò instituit Germaniæ.
720	3	Mortuo Hilprico, No-

uiomago ciuitate sepultus est. Regnauit annis 5 & dimidio. Franci verò cum Carolo qui & Maior domus, & Tiecterico cum Cala monasterio enutritum, filium Dagoberti iunioris, regem super se statuunt; & annis 6 in regno substitit.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
721	4	Carolus Raginfridum persequens, Andegauis ciuitatem capit; 10 postea ad Saxones victor regreditur.
722	5	Iuramentum sancti Bo-
723	6	nifacij in ecclesia sancti Petri coram papa Gregorio 2, Leonis imperatoris anno 6, sed & Constantini filij eius. Iterum Alemanni & Norici pacis iu-
724	7	ra temerare nituntur.
725	8	Carolus transito Ligero Vdonem fugat, vastata & incensa regione eius. Saraceni ab Vdone in auxilium vocati, cum rege suo Abdira Magaronnã Burdegalemq; perueniunt: cunctis locis vastatis & incensis, & ecclesiis igne crematis, & basilicam sancti Hilarij Pictauis incendunt. Carolus autem Saracenis cum manu valida occurrens, regem eorum cum 375000 prostrauit, & 1500 de exercitu Francorum tantùm occisis, deuictisq; hostibus, cum triumpho regreditur. Hoc anno Beda computator minorem librum 30 Computi componit, ipso ita testante: Si vis nosse per annos singulos quot sunt epactæ, sume annos Domini iuxta Dionysiũ, quot fuerunt: vtputa in præsenti octaua indictione, partire per nouemdecim decies nouies triceni quingenti septuaginta, decies nouies octoni centum quinquagies dipondius, remanent tres: tolle triginta, remanent tres: isti tres, sunt tres epactæ præsentis anni.
726	9	
727	10	Epistola Gregorij papæ secundi ad Bonifacium archiepiscopum, data decimo calendis Decembris, imperatoris Leonis anno decimo, sed & Constantini regni anno 9, indictione decima.
728	11	A Longobardis indictione vndecima peruasum est Sutrinse castellum, & quadraginta diebus possessum ab eis, donec Gregorij papæ continuis scriptis & donationibus dimiserunt. Mense Ianuarij duodecim plenis diebus stella quæ Anciser dicitur, apparuit in Occidua, radians in Aquilone & ad medium cœlum, tempore Gregorij papæ secundi.

Hoc etiam anno Vdo dux moritur, & Carolus Aquitaniæ prouinciam absque bello recepit.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
729	12	Carolus nauali cuectione regnum Phrysonum ingreditur: interfectisque quamplurimis, Popponem ducem eorum interimit, subuersisque lucis & phanis victor cum præda magna reuertitur. Beda venerabilis presbyter obiit, secundo calẽdarum Iunij. Carolus Burgundiam petens, Arelatem, Lugdunum, & ciuitates reliquas suæ ditioni subegit.
730	13	Saraceni collecto exercitu Auenionem vrbem capiunt, & circùm quasq; regiones deuastant. Carolus hoc audito sumptis armis Auenionem vrbem obsidione vallat, instructisq; machinis, magnisq; copiis magnam Saracenorum stragem effecit hoc tempore.
731	14	Gregorius papa secundus obiit tertio idus Februarij, indictione decimaquarta, Leone & Constantino imperantibus.
732	15	¶ Gregorius tertius, papa nonagesimus primus post Petrum, sedit annis decem. Hic constituit in Missa, Quorum solennitas hodie: & reliqua vsque, Largitor admitte per Christum Dominum nostrum.
733	16	Carolus Gothorum fines penetrans, Narbonam vrbem obsidet rege Saracenorum Achima intus incluso. Saraceni autem audientes vrbem obsessam, de Hispania armati superueniunt: contra quos Carolus dimicãs, regem cum populo vsque ad internecionem deleuit. Saraceni à Carolo in bello superati. Qui gladium effugere poterant, ascensis nauibus demersi sunt in mari.
734	17	Luitprandus rex Longobardorum audiens, quòd Saraceni depopulata Sardinia, etiam loca illa fœdarent, vbi ossa sancti Augustini episcopi propter vastationem barbarorum olim translata, & honorificè fuerant recondita: misit ergo, & dato precio magno accepit; & transtulit ea in Ticinis, ibiq; cum debito tanto patri honore recondidit. Franci Carolo duce Saracenos proterunt, prædam magnam ducentes & captiuorum multitudinem.
735	18	Regionem Gothorum Carolus cum Francis ingressus, vrbes famosissi-

mosissimas, Nemausum, Achaten, & reliqua castella capit, destructis muris & mœniis earum vsque ad fundamenta.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
736	19	
737	20	Carolus Saxones tributarios facit.
738	21	Carolus regionem Prouinciam ingressus, Maurontem ducem qui dudum Saracenos per dolum inuitauerat, fugere omnino compulit.
739	22	Carolus Prouinciam totam, & cuncta eius maritima loca suæ ditioni subegit.
740	23	Pax & quies regno Francorum per Carolum redditur ad tempus, Gothis superatis, Saxonibus & Phrysonibus subactis, expulsis Saracenis, prouincialib. receptis. Cyclus decennoualis duodecimus, indictione nona.
741	24	Epistola Gregorij tertij ad Bonifacium Scotum, Moguntinum archiepiscopum, data quarta calendis Nouembris, Leonis imperij anno vigesimo tertio, & Constantini filij eius vigesimo, indictione octaua. Gregorius tertius papa obiit quarto calendis Decembris, indictione decima. Carolus senior filius Pipini senioris, anno regni sui vigesimo septimo moritur Parisiis, & apud sanctum Dionysium sepelitur. Cuius filij, Carlomannus & Pipinus, sub obtẽtu Maiordomatus totius Franciæ regnum suscipiunt, & inter se diuidunt. Leo imperator obiit, cui successit Constantinus filius eius.

¶ Hucusque Beda presbyter, vltimus Chronographorum, Cassiodori aliorumque temporibus prætermissa conscripsit. Hinc nullus Chronographus adnotatur vsque ad tempora Mariani Scoti, nisi quòd Eynhardus cancellarius Magni Caroli imperatoris, atque alij gesta Temporum conscripserunt.

LIBRI SECVNDI FINIS.

MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SVI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FVLDENSIS, CHRONICORVM

Liber tertius.

PIPINVS.

ROMANORVM 77, Pipinus, filius Caroli, primus Francorum imperator, regnauit annis vigintiseptem.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
742	1	Zacharias, 92 papa post Petrum, sedit annis 11. Pipinus & Carlomannus Hunoldum Aquitaniæ ducem, imperio suo retistentem, superatum bello, ad Vascones fugere compulerunt: simul & Alemannos, Theobaldo duce rebellare tentantes, mira celeritate comprimunt.
743	2	Sanctus Bonifacius Moguntinus archiepiscopus clarus habetur. Epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium Scotũ, Moguntinensem archiepiscopum, data calendis Aprilis, 24 anno regni Constãtini, sed imperij eius anno 2, indictione 11. Alia epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium archiepiscopũ, data nonis Ianuariis, anno imperij Cõstantini 6, indictione 15. Alia epistola eiusdem ad Bonifacium archiepiscopum, data calendis Maij, anno imperij Constantini 7, indictione 1. Alia epistola eiusdem Zachariæ papę ad Bonifacium, data 2 nonis Nouẽbris, anno imperij Constantini 11, indictione 5. Pipinus & Carlomannus Vdilonem ducem Bauarorum rebellare conãtem bello superant.
744	3	Carlomãnus cum Vdilone Bauarorum duce pacem fecit. His temporibus fundari cœptum est Fuldense cœnobium à sancto Bonifacio, in solitudine Bothonia.
745	4	Pipinus & Carlomannus simul Saxonum perfidiam vlciscũtur, vastata eorum regione, & castrum Ohsenburg capiunt. Carlomannus rex, frater imperatoris, cum fratre tractat seculum dimittere.
746	5	Carlomannus Alamannos iterum res nouas molientes, nonnullis eorum interfectis, cõpescuit. Sanctus Bonifacius archiepiscopus cum autoritate sedis apostolicæ, annuente Carlomanno rege, duas sedes episcopales constituit; vnam in castro Wirzeburg, vbi Burchardũ collegam suum ordinauit episcopum; alteram in loco qui vocatur Eyhstad, cui Wilibaldus episcopus ordinatus est.
747	6	Carlomannus pergens Romam, consecratur à papa Zacharia, & in monte Soracte apud ecclesiam sancti Syluestri cõstructo monasterio, cum fratribus secum ad hoc venientibus, per aliquot annos perfruitur. Sed ob insolentiam Francorum Romam visitantium, qui eum velut dominum suum quõdam præterire nolebant, ad monasterium sancti Benedicti situm in castro Cassino secessit, vbi postea regulariter vixit.
748	7	Grypho fugit in Saxoniam, ob metum imperatoris Pipini.
749	8	Grypho iterum de Saxonia reuertitur.
750	9	Burchardus primꝰ episcopus Wirzeburgensis cõsecratur, & sedit annis nouem. Pipinus, missa Romam legatione, Zachariam papam interrogat de regibus Francorũ ex antiqua Meroungorum stirpe descendentium: qui Reges quidem dicebãtur, sed potestas regni tota apud Maiorem domꝰ habebatur; excepto quòd chartæ & priuilegia regis nomine scribebãtur, & ad Martis campum qui rex dicebatur, plaustrum bubus trahentibus, vectus, atque in loco eminenti sedens, semel in anno à populis visus, publica dona solenniter sibi oblata suscipiebat, stante coràm Maiore domus, & quæ deinceps eo anno agenda essent, populis annunciante. Sicque, rege domum redeunte, cetera regni negotia Maior domus administrabat. Orat ergo sibi decerni, quis eorum rex iustè dici debeat & esse; is qui securus domi sedeat, an ille qui curam totius regni & omnium negotiorũ molestiam perferat.

rat. Tunc Zacharias papa ex authoritate sancti Petri apostoli mandat populo Francorum, vt Pipinus qui potestate regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus rex qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depositus, & in monasterium missus est. Pipinus verò in ciuitate Suessionum à sancto Bonifacio archiepiscopo in regem vnctus, regni honore sublimatus est: & deinde ob id, post papam secundus habetur Moguntinus archiepiscopus, vsque in hodiernum diem. Grypho, frater Pipini, à comitibus fratris sui occisus est.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
751	10	Zacharias papa obiit idibus Martiis, indictione quinta.
752	11	¶ Stephanus, nonagesimus secundus papa post Petrum, sedit annis 5, mense 1.
753	12	Stephanus papa, & Carlomannus monachus, frater Pipini regis, venerunt ad Pipinum in Frãciam, petentes auxilium contra Haistulphum regem Longobardorum, à quo honorificè suscepti sunt. Papa etiam apud Parisios duos eius filios, Carolum scilicet, & Carlomannum, vnxit in reges.
754	13	Sanctus Bonifacius annunciãs verbum Dei in Phrysia, passus est cum aliis martyribus, nonis Iunij, anno episcopatus sui trigesimo sexto. Pipinus imperator Italiam intrauit, & bellum contra regem Longobardorum suscepit. Quem paucorum dierum obsidione apud Ticinium compulit, & obsides dare, & erepta Romanis oppida restituere, atque castella, & vt reddita non repeterentur, sacramento fidem facere.
755	14	Lullus post Bonifacium successit in episcopatu, annis triginta & duobus.
756	15	
757	16	Organum primitus venit in Franciã, missum Pipino regi a Constantino imperatore de Græcia.

Haistulphus rex Longobardorum, in venatione quadam equo lapsus, regnum cum vita perdidit. Stephanus papa obiit quinto calendis Maij, indictione decima.

¶ Huic successit germanus eius, Paulus, tempore Leonis & Constantini imperatorum, sedit annis decem, mense vno.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
758	17	Pipinus imperator Saxoniam cum exercitu ingreditur, & Saxonibus superatis tributum imposuit, vt trecentos equos singulis annis sibi soluerent.
759	18	
760	19	Pipin⁹ imperator Aquitaniam ingreditur, & Vaisarium ducem superans, eum sacramento constrinxit.
761	20	Vaisari⁹ iuramẽta mentitus, Pipino molestus efficitur, ferro & igne cuncta vastando Cabillonem vsque peruenit, Pipinumq; cum suis sibi occurrere compulit.
762	21	
763	22	
764	23	
765	24	Tassilo, qui fuit nepos Pipini, de exercitu Regis se subducens, ad Baioarios secessit. Hoc anno Ruggandus, Metensis archiepiscopus, corpora sanctorum Naboris & Nazarij de vrbe Roma in Franciam transtulit. Corpus autem sancti Nazarij in monasterio Laurissa conditum est.
766	25	
767	26	Pipinus imperator finito Aquitanico bellò, contra Vaisarium ducem Aquitaniæ ab eo susceptο, per continuos 9 annos gesto, Turonas ad sanctum Martinum orationis causa perrexit.

¶ Antequam mortuus esset Paulus papa, ilicò Toco dux Nepesinæ ciuitatis, & Passinus, & Paschalis germanum suum Constantinum laicum, fecerunt papam, & comminãdo inuitè Georgio episcopo, compulerunt eum, orationem clericatus eidem Cõstantino tribui: sicq; clericus factus est, & alia die secunda feria subdiaconus, & diaconus illucescẽte die eodẽ à prędicto episcopo factus, & dominica die sequenti in basilica sancti Petri cum armata multitudine à Georgio Prænestino episcopo, & Eustathio Albanense, & Ciconato Portuense, episcopis tribus, pontifex consecratus est: qui consecrauit episcopos 8, presbyteros 8, diaconos 4, & reliqua, per annum, & mensem 1. Paulus papa obiit in æstate, & cessauit episcopat⁹ anno 1, mense 1, quo Constantinus laicus transgressor, apostolicę sedis inuasor extitit. Idem Constantinus, 6 feria, mẽse Iulio, depositus est.

¶ Stephanus papa electus est, & quæsiuit peritos episcopos à Pipino imperatore,

qui iudicarent Constantinum in synodo. Nuncij papæ venerunt ad Carolum & Carolomānum, quia Pipinus interim obierat, & Constantinus papa cæcatus est. Facto igitur concilio in basilica saluatoris Domini nostri Iesu Christi Romæ, iuxta Lateranum combusserunt omnes sacerdotes Constantinum in medio presbyterij ipsius Ecclesię, alapis eius ceruicem prius cędere facientes in ecclesia: sicq; combustus est. Clerus verò, & populus, & papa clamabant Kyrie eleeson, & statuerunt, vt omnes consecrationes eius irritæ essent, præter chrisma & baptisma. Rogauerat autem papa Constantinus Constantinum & Leonem Augustos, deprecans eos per imperialem clementiam, vt in ipsis Græciæ partibus Paulum papam exilio manciparum retineri præcepissent. Paulus papa obiit.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
768	27	Pipinus imperator de sancto Martino egressus, Parisiis ad sanctū Dionysium vix perueniens, ibi morbo aquæ intercutis 9 calend. Octobris obiit, & ibidem sepultus est.

Carolvs Magnvs.

ROmanorum 78, regnauit annis 46, mensibus quatuor, Carolus Magnus, filius Pipini.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
769	1	¶ Stephanus, 93 papa post Petrum, sedit annis 4.
770	2	Mortuo Pipino rege, Franci generali conuentu totum regnum inter filios eius Carolū & Carlomannum æquè diuiserunt. Carolus partem patris eius Pipini, Carolomannus verò partem patrui eius Carlomanni susceperit. Carlomannus autem post administratum biennio regnum in villa Salmoniaco obiit, 2 nonis Octobris, & Carolus in toto regno rex constituitur. Stephanus papa obiit.

¶ Adrianus papa 94 post Petrum, sedit annis 23.

771	3	In Oriente apud Mesopotamiam disrupta est terra ad duo milliaria, vnde ascendit humana vox aliquid indicans. Carolus, Hunoldo qui post mortem Vaifarij Aquitaniam
772	4	
773	5	
774	6	

inuasit fugato, & Aquitania subiecta, rogatu Adriani papę in Italiam perrexit: ibi Desiderium regem Longobardorum longa obsidione fatigans, in deditionem suam suscepit: filiumque eius Adelgisum, in quo omnes spem inclinabāt, ab Italia compulit, atque Italiam totam subegit: & omnia à Longobardorū regibus erepta, tam Romanis quàm Adriano papæ restituit, & tunc primùm Romam peruenit sabbato sanctæ Paschæ. Interea Saxones in Hessia Francorum terminos vastant. Erat autem ibi in loco qui vocatur Fritilar, basilica, quam sanctus Bonifacius martyr olim dedicās, prophetico spiritu nunquam cremandam esse prædixit. Cui quum pagani toto nisu ignem supponere conarentur, diuino pauore perterriti, fugæ præsidium sumunt. Duo namque iuuenes in vestibus albis basilicam ab igne defendebant, quos & Christianis & quibusdam barbaris videre diuinitus concessum est. Vnus tamen ex hostibus iuxta basilicam flexis genibus accliuis, lignis & igni incumbens, specie flantis repertus est mortuus.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
775	7	Subiecta Italia, Saxonicum bellum, biennio ante Italicum inceptum, repetitum est, & per 33 annos permansit. Quorum Saxonū Carolus 10000 hominum captiuorum cum vxoribus & paruulis per Galliam ac Germaniam dispersit.
776	8	Carolus in Italiam profectus Rutgaudum interfecit: domuit & Britones, qui in Occidēte super littus Galliæ residebant.
777	9	
778	10	Saxones, Vindibindo duce eorum suadente, Francorum terminos vsq; ad Rhenū fluuium ferro & igne deuastant.
779	11	Carolus iterum in Saxoniam vadit. Sanctus Sturnus abbas primus Fuldensis obiit: cui successit Baugolphus abbas. Cyclus decennoualis 14 incipit, indictione 2.
780	12	
781	13	Bertha regina obiit.
782	14	Carolus 2 Romam perrexit, ibiq; baptizatus est filius eius Carlomannus, quem Adrianus papa mutato nomine vocauit Pipinum.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
783	15	Hildegart regina obiit 2 calendis Martij, vxor Caroli.
784	16	Carolus Fastradam na-
785	17	tione Francam duxit vxorem.
786	18	Vittikind Saxo Attiniaci ad fidem Caroli venit, & baptizatus est, & Saxonia tota subiecta est.
787	19	Carolus pergit in Italiam, & matrem suam Berthradam defunctam in basilica sancti Dionysij Parisiis iuxta patrem Pipinum humauit cum magna gloria. Carolus tertiò Romam profectus est, & signa crucis in vestibus hominum apparuerunt. Lullus archiepiscopus Moguntinus obiit. Richolphus ordinatur in episcopum Moguntiæ 4 nonis Martij apud Fritislar. Sanguis è cœlo & de terra profluxit.
788	20	Carolus à Roma pergit in Beneuentum ad sanctum Benedictum, & per Alamaniam venit ad Baioariam.
789	21	Baioaria capta est. Tassilo dux Baioariæ depositus est, multis de causis. Carolus Sclauos qui dicuntur Vilzi, subegit.
790	22	Basilica sancti Bonifacij Fuldensis monasterij fundatur.
791	23	Carolus perrexit per Hannoniam.
792	24	Carolus Auaros subegit, & Hunnorum regnum vastat.
793	25	Coniuratio Pipini contra patrem suum Carolum. Qui consilio detecto tonsuratur, & sociorum eius alij decollantur, atque alij suspenduntur.
794	26	Hæresis Feliciana in synodo apud Franconofurt habita damnatur. Fastrada regina de genere Germanorum obiit, & apud sanctum Albanum sepelitur; postquam Carolus Luitgardam duxit Alamannam.
795	27	
796	28	Adrianus papa obiit in Natiuitate Domini: quem velut fratrem aut charissimum filium planxit Carolus, septimo calendis Ianuarij.
797	29	¶ Leo, 95 post Petrum, successit annis 20, mensibus 6.
798	30	Romani Leonem papam litania maiore captũ excæcauerunt, & linguam eius radicitus abscinderunt: qui in custodiam missus, noctu per murum euasit, & ad legatos Caroli, Virundum abbatem, & Vinegisum Spoletanorum ducem veniens, Spoletum ductus est: & ad regem in Saxoniam apud Paterburnium, præsente Richolpho Moguntino archiepiscopo, peruenit, à quibus summo honore susceptus est. Cyclus decennoualis 15 incipit hoc anno, indictione sexta.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
799	31	Carolus propter Leonis papæ causam Romam pergit, ibique hyemauit. Leo autem papa, postquam de eo quæstione habita in basilica sancti Petri ambonẽ ascendit, posito super caput suum Euangelio, & corã omni populo inuocato sanctæ Trinitatis nomine, iureiurando ab obiectis se criminibus purgauit. Carolus hoc tempore, à Romanis Augustus appellatus est. Anno 32 regni Caroli, fuit gelu magnum & amarissimum, quo pelagus Ponti vsque ad centum milliaria in Ori-
800	32	ente in glaciem ver-
801	33	sum est, habens cubitos à superficie in profundum 50.
802	34	Carolus pontem 500 passuum longitudinis trans Rhenum Moguntiaci construxit: tanta enim ibi est fluminis latitudo.
803	35	Leo p. venit in Franciã.
804	36	Carol⁹ filius Caroli imperatoris Boëmos vastat, Lechonem regem eorum occidens. Hoc anno monasterium sancti Albini dedicatur, indictione 12. Anno 35 regni Caroli in Oriente apud Thraciam quidam homo fodiens inuenit sepulchrum hominis, in quo has
805	37	literas pariter inuenit:
806	38	CHRISTVS NASCI-
807	39	TVR EX MARIA VIRGINE, ET CREDO IN EVM, SVB CONSTANTINO ET IRENE IMPERATORIBVS (O SOL) ITERVM ME VIDEBIS.
808	40	Carolus religionẽ Christianam qua ab infantia fuit imbutus, sanctissimè & quàm summa pietate coluit: circa pauperes sustentandos & eleemosynam deuotissimus erat.
809	41	Carolus antequam mo-
810	42	reretur, quatuor annis febribus crebrò corripiebatur.
811	43	Carol⁹, anno regni eius
812	44	in Francia 43, in Italia
813	45	autem 36, imperij an-

no 11, indictione 4, thesauros & vestes cęteraq; omnia diuisit per tres partes. Quarum duas partes per 21 partes, totidem metropolitanis ciuitatibus quæ in regno eius esse noscuntur, partitus est: quarum nomina hæc sunt:

Roma	1,
Rauenna	2,
Mediolanum,	3,
Forum Iulij	4,
Gradus	5,
Moguntia	6,
Colonia	7,
Viuauum, quæ & Salzburg	8,
Treueris	9,
Senones	10,
Vesuntium	11,
Lugdunum	12,
Rothomagum	13,
Remis	14,
Areles	15,
Vienna	16,
Tarantasia	17,
Ebrodunum	18,
Burdegala	19,
Turones	20,
Bituriges	21.

Vnusquisque autem metropolitanus episcopus vnam partem suæ ecclesiæ, & duas suffraganeis suis dare debuit. Tertia verò pars, vel vsque ad obitum eius, vel vsque dum vellet carere, in vsu quotidiano haberetur: cuius tunc prima pars, prædictis metropolitanis episcopis, ad easdem prædictas partes adderetur: altera, filiis & filiabus nepotibusque: tertia, pauperibus distribueretur; quarta, seruis & ancillis. Precium librorum suorum, quorum magnam in bibliotheca sua copiam habuit, pauperibus erogare præcepit.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
814	46	Pōs apud Moguntiam, quem per decennium ingenti labore & mirabili de ligno opere Carolus construxit, anno vno antequam obiit, tribus horis conflagrauit, vt nec hastula de eo remanserit. Pons prædictus apud Moguntiam erat trans Rhenum, quem quia in eo latrones noctu, hominibus in Rhenum proiectis, rapiebant prædam, Richolphus archiepiscopus Moguntinus cōburi præcepit. Post eius mortem Hastulphus successit annis 11. Carolus circa calēdas Nouembris habito generali conuentu, vocauit ad se de Aquitania Ludouicum filium suum, & quum eum moneret, præcepit ei, vt die Dominico propriis manibus suis de magno altari Aquisgrani coronam imperij capiti suo superponeret, qui donatis magnis muneribus Aquitaniam perrexit. Carolus autem quum Aquisgrani hyemaret, mense Ianuarij febre correptus est: in quo 5 calendis Februarij, hora diei 3, indictione 7, ætatis suæ anno 700 obiit: & ibidem Aquisgrani eadem die in basilica Saluatoris sanctæq; Dei genitricis, quam ipse ex fundamentis erexit, sepultus est.

LVDOVICVS.

ROmanorum 79, Ludouicus, regnauit annis 26, mensibus 11.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
815	1	Ludouic⁹ imperator omnem iniustitiam regni sui correxit. Baugulfus abbas Fuldensis obiit, iussumq; est, vt omnes monachi cantarent cursum sancti Benedicti.
816	2	Leo papa obiit.
817	3	¶ Stephan⁹, 96 post Petrum, sedit annis 2, mensibus 7. Cyclus 17 decennoualis incipit, indictione 10. Stephanus papa, obuiante Ludouico imperatore in campo magno Remensium, sequenti die dominico coram omni populo ante missam vnxit eum in imperatorem, & auream coronam miræ pulchritudinis eum preciosissimis gēmis mirabiliter ornatam, de Roma secum portatam, imposuit super caput eius, aliamque coronam auream Irmingardæ reginæ, vocans eam Augustam.
818	4	Stephanus papa, donatis magnis muneribus, & honesto in itinere seruitio ad Romam à rege dimissus, & non longè pòst obiit.
819	5	¶ Paschalis, 97 papa post Petrum, sedit annis septem.
820	6	Ludouicus imperator Britanniam subegit, ducem Marcomannum occidens: quo inde regrediente, Irmingarda regina febre postea obiit.
821	7	Ludouicus imperator Iudith filiam Velphi ducis Baioariæ reginam sibi sociauit, & in Ingelnheim villa regia generale palatium habuit.
822	8	Ludouicus Sclauos Orientales vastat, eorum ducem Luduit fugans.

gans. Eigil Fuldensis abbas obiit. Rabanus sibi successit.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
823	9	Ludouicus filio suo Lothario filiam Hugi comitis coniunxit, ex publico consentu.
824	10	Ludouicus Lothariũ filium in Italiam direxit,
825	11	indeq; Francofort peruenit, vbi Natalem Domini celebrauit. Paschalis papa obiit. ¶ Eugenius, 98 papa post Petrum, sedit annis 3. Haistolfus Moguntinus archiepiscopus obiit. Otgarius sibi successit. In territorio Tullensi Commerciaco villa, puella duodẽnis post sacram cõmunionem quã in Pascha à sacerdote acceperat, primò pane, deinde aliis communib⁹ cibis & potibus ita abstinuit, vt nulla penitus corporis alimẽta percipiens, plenũ triennium sine omni victus desiderio cõplerit. Cœpit autem ieiunare anno Dominicę incarnationis 823, anno autem 825 circa Nouembrem mensem escam sumere, ac more cæterorũ mortalium viuere ipsa cœpit.
826	12	Ludouicus imperator vastat Britanniam.
827	13	
828	14	Ludouic⁹ imperator in suo Ingelnheim palatio Harioldũ regem Danorum de fonte baptismatis suscepit, & vxorẽ eius regina Iudith eleuauit. Hiltumus ossa sancti Sebastiani martyris trãstulit in Galliam. Corpora etiam sanctorum martyrum Marcellini & Petri mense Nouembri in Franciam allata sunt. Veti Auguensis monachus, in spiritu raptus, admirabilem visionem vidit.

¶ Eugenio papa defuncto, Valentinus, 99 post Petrũ, successit, qui vixit 40 dies, & obiit. ¶ Gregorius, papa 100 post Petrum, sedit annis 16.

829	15	Reliquię sancti Marcellini martyris post Pascha ad palatium delatæ, & per eas ibi miracula facta sunt.
830	16	Ludouicus imp. Wormatiæ Carolo filio suo & Iudith reginæ, terram Alamanicam & Rheticam & partem Burgundiæ dedit coram filiis suis Lothario, Ludouico & Pipino, qui tres germani inde sunt indignati.
831	17	Iudith regina quasi violata à duce Bernardo, imperatoris sacro fonte baptismatis filio, à primatibus regni velata est, & in monasterium missa. Fratres etiam reginæ Conradum & Rodolphum tondentes, & in monasterium mittẽtes: quos in Noillo palatio super flumen Valum cum veritate superauit rex, & reginam Aquis obuiam ei venientem, iubente papa Gregorio accepit.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
832	18	Bernardus dux in palatio Theodonis corã rege & filiis eius purgauit se, quum nullus vel armis eum culpabilem fecisset.
833	19	Filij regis arripuerunt regnum, patrem dehonorantes.
834	20	Ludouicus imperator à filiis suis, id est Pipino, Ludouico, & Lothario, imperio priuatur; obuiam ei venientib⁹ cum Gregorio papa, in campo magno qui est inter Argentoratum & Basileam. Tunc separãtes reginam ab eo, & mittentes eam in Italiam, in ciuitatem Tartunam, Pipinus in Aquitaniã, Ludouicus in Baioariam perrexit. Lotharius verò patrẽ ad Compẽdium palatium, & inde Aquisgrani duxit, & in custodia inclusit, & ibi celebrauit Natalẽ domini, patre adhuc incluso. Post Epiphaniam Lotharius coniurauit contra patrem, & compellit patrem secum ire ad Cõpendium: quos cum multitudine sequutus est Ludouicus. Et quum propè esset, fugit Lotharius: patrem verò duxit Ludouic⁹ ad sedem regalem Aquisgrani, & ibi pariter Pascha celebrauerunt.
835	21	Pipinus & Ludouicus patrem suum restituerunt in regnum.
836	22	Cyclus decẽnoualis in-
837	23	cipit, indictione 14.
838	24	Cõiuratio Lotharij ite-
839	25	rũ ad Frãcofort, & conuersum est regnum ad patrem eius. Paudo diaconus palatij lapsus est in Iudaismum.
840	26	Eclipsis Solis facta est 3 nonis Maij, inter 8 & 9 horam diei, in vigilia Ascẽsionis Domini. Ludouicus imperator dum filium suum Lotharium trans Rhenum persequeretur, morbo grauatur, & in naui per Meni fluuium deducitur, & vix Ingelheim perueniens obiit 11 cal. Iunij, & inde mense Martij in ciuitate Metis asportatur, & in basilica sancti Arnolphi sepelitur.

LOTHARIVS.

ROmanorum 80, Lotharius, regnauit annis quindecim.

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
841	1	Ludouicus & Carolus paterno regno priuati, apud Fontaniacum fratrem ſuum Lotharium bello vincunt: in quo prælio penè ad internecionem occiſi ſunt Franci, vbi & Adelbertus comes occiſus eſt.
842	2	Tres fratres, Lotharius, Carolus, & Ludouicus regnum Francorum inter ſe diuiſerũt: Carolus Occidentem à Britannico Oceano vſque ad Moram fluuium obtinuit: Ludouicus Orientem, id eſt omnem Germaniam vſque ad Rheni fluenta, & nonnullas ciuitates trans Rhenum cum adiacentibus pagis ob copiam vini: Lotharius verò primogenit⁹ & imperator, medium inter vtroſq; regnum tenuit, totamq; prouinciam, & omnia regna Italiæ cum ipſa Roma obtinuit. Ab hoc Lothario regnum Lothringum hac-
843	3	tenus nominatur.
844	4	¶ Sergius, 101 papa poſt
845	5	Petrũ, ſedit annis 3. Lo-
846	6	tharius imperator regem Sclauorum Geſtimulum occidit.
847	7	Otgarius Moguntinus
848	8	archiepiſcop⁹ obiit. Ra-
849	9	banus abbas Fuldenſis
850	10	ſibi ſucceſſit. Hartho fit
851	11	abbas. Sergius papa ob-
852	12	iit. ¶ Huic ſucceſſit Leo, annis 8. Irmingardis coniux vxor Lotharij obiit: reliquit tres filios, Ludouicum, Lotharium, & Carolum. Ludouicus filius Ludouici Pannoniam ſubegit, & Bohemos domum rediens cremauit.
853	13	Leo papa obiit cal. Aug.
854	14	¶ Huic ſucceſſit Ioanna, mulier, annis 2, menſibus 5, diebus 4.
855	15	Cyclus decennoualis 18 incipit, indictione 3. Lotharius imperator, conuocatis primoribus regni, imperium inter filios ſuos diuiſit. Ludouico quidam Italiam tradidit, eumq; imperatorem nomine ſuo appellare fecit: Lothario verò regnum, quod ex ſuo nomine vocatũ eſt, conceſſit. Carolo autem iuniori ipſorum prouinciam mandauit. Qui ita diſponens, ſeculum reliquit, & in Prumiam monaſterium venit, poſtquam habitum ſanctæ conuerſationis accepit monachorum, eodem anno 3 calendis Octobris obiit. Eo etiam anno Ludouicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidum regem Maruhenſium.

LOTHARIVS II.

ROmanorum 81, Ludouicus, qui & Lotharius, regnauit annis 15.

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
856	1	Rabanus archiepiſcop⁹ Moguntinus obiit, Carolus ei ſucceſſit.
857	2	¶ Benedictus, 103 papa
858	3	poſt Petrum, ſedit annis
859	4	2, menſibus 6, diebus 6.
860	5	¶ Nicola⁹, 104 poſt Petrum, ſedit annis 8, diebus 9.
861	6	Meginradus eremita martyrizatur.
862	7	Hatto abbas Fuldenſis eccleſiæ obiit.
863	8	Carolus Mogũtinus archiepiſcop⁹ obiit, cui Lutbertus ſucceſſit.
864	9	Lotharĩ⁹ imperator, qui
865	10	Tietburgam vxorem le-
866	11	gitimã recuſare vellet,
867	12	& quã exoſam habebat
868	13	propter Valdradã ſuam concubinam, ſororem Guntheri Colonienſis archiepiſcopi: quam quũ adoleſcens eſſet, in domo paterna nimio diligebat amore. Fratres ergo reginæ hoc ad Nicolaũ papam Romam deferunt. Inde Nicolaus papa Arſenium epiſcopum, apocriſiarium & conſiliarium ſuum vice ſua in Franciam anno iſto direxit. Qui quum veniſſet, conuocato conuentu epiſcoporum, antequam protinus anathematis gladio feriretur, neceſſitate conſtrictus Lotharius, vellet nollet, reginam in matrimonium recepit: impoſito iuriſiurandi ſacramento, ne eam à ſe ſepararet, neq; ipſa viuente aliam ſuper eam induceret. Sed poſtea, regina proiecta, & Valdrada pro ea inducta, annitentib⁹ in hoc plurimùm Tietgaudo Treuerenſi archiepiſcopo, & Gunthero Colonienſi archiepiſcopo, ſanctus Nicolaus papa, 3 nonis Februarij, in Purificatione beatæ Mariæ, Valdradã anathematis ſententia ab omni conſortio ſanctæ eccleſiæ excommunicauit.
869	14	Cometa viſus eſt manifeſtiſſimè hoc anno. In his etiam diebus, à plurimis viſus eſt canis Treueris ſedere ſuper cathedram epiſcopalem. Sanctus Nicolaus papa obiit, octauo idus Decembris.

870

Anni Chr.	Anni Loth.	
870	15	¶ Adrianus, 105 post Petrum, sedit annis 2. Lotharius quum audisset mortem Nicolai papæ, misit ad Adrianum papam, rogãs vt cum gratia eum susciperet. Cui papa rescribens dixit, si se inuicem ab obiectis sibi prædictis criminibus sciret, vt ad appetitam sancti Petri benedictionem perueniret: si culpabilem, vt condigna pœnitentiæ remedia susciperet, nihilominus sine dilatione veniret. Qui quũ Romã venisset, ab Adriano papa honorificè susceptus est. Qui quũ à papa interrogat⁹ fuisset, si præcepta sancti Nicolai, imò beati Petri, & iusiurandum dominici corporis obseruaret, respõdit, se ita obseruasse omnia, ac si diuinitus sibi essent imperata. Quod etiam proceres ac optimates sui cum eo testificati sunt. Cui papa dixit: Oportet te ergò (fili charissime) corp⁹ Christi nobiscum participare, vt per hãc participationẽ membris Christi, vnde videbaris abscissus, in corpore Christi inseri mereris. Papa itaq; celebrata missa, hora cõmunicationis accipiens corpus Christi in manib. suis, dixit Lothario: Si innoxius es à prædictis criminibus, remissio sit tibi hęc communicatio: sin autem, nequaquã sumere præsumas, ne fortè ad iudicium & condemnationem tibi perueniat. Rex autem captus mẽte, obduratus pariter & obcæcatus, absque retractione communicauit. Deinde papa ad sequaces & fautores regis dixit singulis: Si tu cum rege tuo, in adulterio non communicasti; hæc cõmunio corporis Christi sit tibi in vitam æternam. Nullus autẽ in hoc scelere regi consentiens qui communicauit, post annũ vixit. Lothari⁹ verò imperator Roma egressus morbo corripitur, & perueniens Placentiam obiit 6 idus Augusti. Inde etiam in populo mortalitas maxima facta est. Cuius regnum Ludouicus & Carolus seniior, duo fratres eius, in loco Marsana iuxta Mosam, vna cum procerib. & optimatibus suis, æquis partib. inter se diuiserunt. Carolus ad Heristellung perrexit: cuius palatium ei acciderat.

Ludovicvs II.

ROmanorum 82, Ludouicus filius Lotharij vel Ludouici, regnauit annis quatuor.

Anni Chr.	Anni Lud.	
871	1	Adrianus papa obiit.
872	2	¶ Ioãnes, 106 papa post Petrum, sedit annis 10, diebus 2.
873	3	Ludouico imperatore Romam veniente, ibiq; conuentum celebrante coram papa Ioanne, Adelgisus dux Beneuentanus, Græcorum persuasionib. corruptus, contra Ludouicum imperatorem manum eleuãs, à senatu tyrannus atque hostis reipublicæ proclamatur, & bellum contra eum decernitur. Ictu fulminis Wormatia comburitur, eodem anno.
874	4	Ludouicus imperator Cæsar Italiæ obiit, & Carolus senior, rex Italiæ & Galliæ Romam perrexit. Cyclus 19 decennoualis incipit, indictione 7.

Carolvs II.

ROmanorum 83, Carolus, regnauit annis duobus.

Anni Chr.	Anni Car.	
875	1	Carol⁹ Romã perueniens, datis Ioanni papę magnis muneribus, imperator factus est. Ludouicus autẽ frater Caroli apud Francofort palatium obiit 5 cal. Septembr. & sepultus in monasterio sancti Nazarij Loresian. Hic ex regina nomine Hemma 3 filios habuit, id est Carlomannum Arnoldi patrem, & Ludouicum Carolumq; iuniorẽ postea imperatorem. Carolus autẽ senior audiens mortẽ fratris sui, ad Aquis palatium venit: & ibi paucis dieb. moratus, ad Coloniã inde profectus est. Carlomannus verò, primogenitus Ludouici fines Italiæ intrauit, quia Carol⁹ senior inde recessit. Carolus autẽ frater eius in Alamannia morabatur. Porrò Ludouicus, qui ad obitũ fratris patris apud Francofort fuit, in principali sede orientalis regni residebat. Qui quoq; Carolũ seniorem 8 idus Octob. bello in pago Meginẽse nomine Ripuaria, nõ longè ab Andirnachin castello, iuxta Rhenum pugnantem, vltra 50000 superauit. Deinde tres fratres, in loco qui dicitur Salefelt, inter se regnũ paternum diuiserunt. Carlomannus Boaria, Pannoniam, Carnutum, & regna Sclauorum Bohemiensium; Ludouicus Orientalem Franciam, Turingiam, Saxoniam & Phrysiam, & partem Lotharij regni; Carolus Alemanniam, & aliquas ciuitates ex regno Lotharij tenuit.

Anni Chr.	Anni Car.	
876	2	Carolus imperator Romam secũdò profectus est, & ab vrbe Roma in Pragam reuersus, Bosoni germano suo, Richildis reginæ filio, Irmingardam filiam Ludouici imp. cum maxima gloria vxorauit, deditq; ei Prouinciam: & corona capiti eius imposita, regẽ eum iussit appellare. Et inde euolutis diebus paucis Papiam ingreditur: in qua quũ rempub. disponeret, repentè nunciatum est ei, Carlomannum cum ingenti multitudine armatorum Longobardorum regnum introisse. Qui mox pauore solutus, Ticinum Padumq; pertrãsiit, & summo anniſu in Gallias repedare contendit. Sed priusquam Alpium præeminentia iuga, angustaq; itinera attingeret, ægritudine tũditur, de qua protinus 2 nonis Octob. obiit. Cuius corpus in feretro extra Italiam leuauerunt: sed ob intolerabilem fœtorem eius compulsi sunt illud terrę mandare. post aliquot annos ossa eius translata sunt Parisiis, & in monasterio sancti Dionysij honorificè sepulta.

Ludovicvs iii.

ROmanorum 83 (at ordine 84) Ludouicus, qui vocabatur Balbus, eo quòd impeditioris esset eloquij, Caroli filius, regnauit annis duobus.

Anni Chr.	Anni Lud.	
877	1	
878	2	Ludouic⁹ Balbus obiit, 3 filios relinquens, id est Ludouicum, & Carlomannum ex puella nomine Ansgrad, interdicta à Carolo patre suo, quia sine consilio suo vxorauit eam, pater sibi vxorem Adelheit coniunxit: quę post mortem viri genuit filium, aui nomine, id est Carolum. Eclipsis solis facta est, 4 calendis Nouembris.

Carolvs iii.

ROmanorum 84, Carolus iunior, cum distortis cruribus, regnauit annis 10.

Anni Chr.	Anni Car.	
879	1	
880	2	Boso germanus Caroli senioris occupare regnum nitens, à filiis Balbi persequutus est & fugatus.
881	3	Carlomãnus maior, rex Baioariæ, pater Arnoldi, obiit paralysi 7 nonis April. sepultusq; in Odingas, in Baioaria. Ludouicus frater eius possidens regnum suum, concessit Arnoldo Carantanum quod ei pater dederat.
882	4	Carolus iunior ex Alamannia egressus, Longobardorum fines possidens, in paucis diebus totam Italiam accepit: & Romam perueniens, à papa Ioanne & senatu imperator factus est.
883	5	Ludouic⁹ rex, frater imper. obiit Francoforti 13 calen. Septembr, sepultusq; est in cœnobio cum patre.
884	6	Ludouicus filius Balbi obiit apud sanctum Dionysium, vbi & sepultus est: cuius regnum frater eius Carlomannus accepit. Bertholfus Treuirorum episcopus obiit 4 idus Febr. Cui successit Rabboto 6 idus Aprilis, qui Rubertum episcopum Metensis ecclesiæ consecrauit, 10 calend. Maij.
885	7	¶ Marin⁹, 107 papa post Petrum, sedit anno vno, mensibus 5.
886	8	Carlomannus filius Balbi obiit, & sepulus est apud sanctum Dionysium, cum fratre suo.
887	9	¶ Agapet⁹, 108 post Petrum, sedit anno 1. Carolus imp. corpore & animo cœpit ægrotare mense Nouembri circa transitũ sancti Martini. Tunc tribunus veniens conuentum conuocauit. Tunc cernentes optimates regni, imperatorem non solùm viribus corporis, sed etiã animi defeciſſe, Arnoldum Carlomanni filium vltro in regnum attrahũt, & ab imperatore ita intra triduũ deficiunt, vt cum ipso vix aliquis remaneret, qui ei saltẽ officia humanitatis impẽderet. Cibus enim & potus ex Liberti episcopi Moguntini sumptibus præstabatur. Cui supplicanti Arnoldus nonnullos in Alamannia fiscos cõcessit. Huius Caroli imp. anno 6, gens Danorum, qui & Normanni vocantur, copiosa nimis classe Oceanũ permeans, Francorũ ex improuiso terminos occupauit, ac in sabbato sanctæ Paschæ ciuitatem Nãnetis combusserunt, & episcopũ eius cum clero suo, dum fontem sacri baptismatis benediceret, cum maxima multitudine populi trucidauerũt. Tulpiacum, Iuliacũ, Aquis, Hindam, Stabulaus, Prumiam ac Nuimago, Regium castrum, deinde Coloniam, Bon-

Bonnã, Metis, Treuerim, cum aliis quamplurimis in Gallia ac Germania locis ferro & igni ad nihilum redegerunt. Magna igitur parte regni Francorum vastata ab eis, Carolus directo contra eos exercitu, arte cuiusdam Franci ac solertia, nomine Ottonis qui erat dux belli, centum millia vna die ex eis prostrauit, & cæteros fuga elapsos Francia excedere compulit. Agapetus papa obiit.

ARNOLDVS.

ROmanorum 85, Arnoldus Baioarius, regnauit annis 12.

Anni Chr.	*Anni Arn.*	
888	1	Arnoldus compositis in Francia feliciter rebus, in Baioariam reuertitur. ¶ Adrianus papa sedit anno 1, mẽsibus 4. Carolus imperator obiit 2 idus Iunij, & sepultus in Augea insula.
889	2	Lutbert⁹ episcopus Moguntinus obiit. Sanctus Sunderoldus sibi successit. Mortuo Carolo quædã pars populi Italici Berengarium filium Eberhardi, qui ducatum Foroiulianorum tenebat, regem sibi statuit: quidam verò Vidonem filium Lamperti ducem Spoletanorũ regia dignitate sublimãdum decernunt. Sed post tãtas strages inter eos factas, Vido victor existens, Berengarium regno expulit.
890	3	¶ Basilius, sedit annis 4.
891	4	Normanni Wormaciam ciuitatem occisis habitatorib⁹ subuerterunt: vbi etiam Sunderoldus archiepiscopus Moguntinensis occisus est, sabbato, 6 calendis Iulij.
892	5	Cyclus 20 decennoualis, indictione 11.
893	6	
894	7	¶ Stephanus sedit annis 6. Arnoldus rex cum valida manu & forti exercitu Longobardorum terminos intrauit, & vsque Placentiam peruenit: inde conuersus, per Alpes Penninas Galliam intrauit, & vsque sanctum Maurum peruenit. Prælium magnum factum est inter Bauaros & Vngaros.
895	8	Vido qui nomine imperatoris Italiam regebat, obiit. Lampertus filius eius, regnum obtinens, diadema imperij à papa sibi fecit imponi. Synodus 96 episcoporum, qui cum abbatibus probatis; multis clericis Tribuas in monasterio residentes, contra plerosque seculares, qui

episcopalem autoritatem minuere tentauerunt, plurima decreta super statum sanctæ ecclesiæ scripta roborauerunt. ¶ Formosus papa sedit annis 5, mensibus 6. Arnoldus rex Wormatiã venit, ibiq; omnibus optimatibus regni sui sibi occurrentibus, conuentum publicum celebrauit. In quo omnibus collaudantib. Kindiboldum filium suum regno Lotharij præfecit.

Anni Chr.	*Anni Arn.*	
896	9	Deinde secundò Arnoldus Italiam ingressus, Romam peruenit, & vrbem cum cõsensu Formosi papæ armis cepit, quod retro antè, Natiuitatis Domini tempore, semel factum erat. Mater autem ducis Lamperti, quæ ad prælium à filio relicta fuerat, cũ suis latenter aufugit. Arnoldus verò vrbẽ ingressus, cum magno honore à Formoso papa susceptꝰ, & ante cõfessionẽ sancti Petri imperator factus est. Eodẽ anno Lampertus nomine imperatoris obiit: & Ludouicus filius Bosonis fratris Caroli senioris, à Longobardis inuitatus, à Prouincia egressus Italiam intrauit.
897	10	Kindibold⁹ hortatu Arnoldi patris sui Oddonis comitis filiam nomine Hidam post Pascha sibi vxorem sociauit.
898	11	In Italia inter Ludouicum filium Bosonis & Berengarium multa certamina sunt gesta.
899	12	Vngari Italiam multùm vastant. Hoc etiã anno Arnoldus imperator obiit, tertio calend. Decembris, sepultusq; est Modingas, vbi & pater eius iacet.

LVDOVICVS.

ROmanorum 86, Ludouicus filius Arnoldi, regnauit annis 12.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
900	1	¶ Bonifacius sedit diebus 15. Ludouicum filium Arnoldi, 2 nonis Febr. anno ætatis suæ 7, quem ex legitimo matrimonio Arnoldus genuit, proceres & optimates regem super se constituunt, & coronatum regiis & ornamentis indutum, ad Forachim congregati in vnũ, in fastigio regni eleuant. ¶ Stephanus papa, sedit anno 1.
901	2	¶ Romanꝰ, sedit mẽsibꝰ 4. Kindiboldus filius Arnoldi necatur.
902	3	¶ Theodorus, diebꝰ 20. ¶ Ioannes sedit annis 2. Stephanus comes

frater Valonis, quum in secessu residens nocturnis horis aluum purgaret, sagitta per fenestram percutitur.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
903	4	¶ Benedictus sedit mẽsibus 5. Sclaui vastauerunt Saxoniam. Focho Remorum archiepiscopus à quodam satellite Baldeuini comitis, nomine Vimmaro, occisus est: cui successit Henric⁹, qui cum multis aliis episcopis eundẽ Vimmarum pro tãto scelere perpetuo anathemate excommunicauit.
904	5	
905	6	Ludouic⁹ filius Bosonis, qui sortitus fuerat nomẽ imperatoris, Berengariũ de Italia expellẽs, totum illud regnũ possedit: qui de securitate præsumẽs; absoluto exercitu cum paucis Veronã ingressus est, adhortãte Adalhardo prædictę ciuitatis episcopo. Quod quum ciues cum summa festinatione Berẽgario qui tunc in Baioaria exulabat, nũciassent: promittentes, & portas ciuitatis sibi aperire pronunciantes; Ludouicũ regno oculisq; Berengarius priuans, regnũ Italię obtinuit. Eodẽ anno Cõradus comes, pater Conradi imp. 3. cal. Martij bello occiditur in Hassia, in loco qui dicitur Friteslar, ab Adelberto comite. Eodem anno, mense Iulio, Ludouicus rex conuentũ generalem celebrauit apud Triburas villa regia, & in castro quod Terasso dicitur, obsidione cinxit Adelbertum, & decollauit 5 idus Decembris.
906	7	¶ Leo, sedit dies 57.
907	8	¶ Christophorus, sedit 4 mensibus. Hic fuit cardinalis titulo Damasi, & 4 mensibus electus, postea monachus factus est. Baioarij ab Vngaris interficiuntur.
908	9	¶ Sergius, sedit annis 7, mensibus 3, diebus 15. Vngari Saxoniam & Thuringiam vastant. Lupoldus dux occisus est ab Vngaris. Burchard⁹ quoq; dux Turingorum ab eisdem occisus est. Adelbertus comes perfidia Hattonis Moguntini episcopi & cuiusdã Lupoldi deceptus, Ludouico imperatore iubente, decollatur hoc modo: Quum bellũ esset inter Conradum, Conradi regis patrem, & Adelbertum Henrici regis patrem; primum interfectus est frater Adelberti. Postea in vltionem fratris Cõradus quoq; occisus est ab Adelberto: nec vllus regũ tam ingens bellũ inter eminentes viros sedare potuit. Postremò episcopus Hatto mittitur à rege ad sedandam tam ingẽtem discordiam. Qui ingressus ciuitatem Adelberti, sub iureiurando spopõdit, aut ei pacem cum rege facturum, aut incolumem eum loco suo restituturũ. His pactis consentiens Adelbertus fidei gratia & amicitię, rogauit pontificem, vt dignaretur aliquid gustare. Quo negãte illicò egressus est vrbem. Quumq; pertransissent oppidum cum omni comitatu, fertur episcopus dixisse, Sæpius petit, qui oblata spernit: tædet me longioris viæ, tardiorisq; horæ: iam ieiuni tota die non possumus ambulare. Lętus Adelbertus inclinatur ad genua episcopi, vt gustãdi gratia reuerterentur in vrbem, deposcit. Pontifex in vrbem reuersus cum Adelberto, liberatur à lege iuramẽti, (vt sibi videbatur) eò quòd incolumẽ eum loco suo restituisset. Deinde regi Ludouico à pontifice præsentatus, accepit capitalem sententiam.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
909	10	Vngari Alamanniã vastãt. Bellum maximum Francorum cum Vngaris.
910	11	
911	12	Ludouic⁹ rex obiit, pro quo Conradus, filius Conradi illius, quem Adelbertus Babembergẽsis occidit, in regem eleuatur.

CONRADVS.

ROmanorum 87, Conradus regnauit annis septem.

Anni Chr.	*Anni Conr.*	
912	1	Cyclus 21 decennouialis incipit, indictione 15. Hartho Moguntinus archiepiscopus obiit: cui successit Hurgerus.
913	2	Vngari Alamanniam vastant, sed à Baioariis & Alamannis maxima cæde sternuntur.
914	3	
915	4	¶ Anastasi⁹ papa, annis sedit 2, & totidem mẽsibus. Vngari totam Alamanniam igne & gladio vastant, in Turingiam venientes vsque ad Fuldam.
916	5	
917	6	¶ Lando, sedit mẽsib. 4. Vngari per Alamanniam in Alsatiam & vsq; ad fines regni Lotharij vastando venerunt.
918	7	¶ Ioãnes, sedit annis 14, mensibus 2, diebus 3. Conradus rex obiit

10 cx-

10 calendis Ianuarij, sepultusq; est in Fulda monasterio, iuxta altare sanctæ crucis. Basilea ab Vngaris destruitur.

HENRICVS.

ROmanorum 88, Henricus comes rex effectus, regnauit annis 17.

Anni Chr.	Anni Henr.	
919	1	
920	2	
921	3	
922	4	
923	5	Preciosissim⁹ thesaurus sanguinis Domini venit in Augiam 6 idus Nouembris. Fortè ille sanguis qui de imagine Christi confluxerat, cùm in Beryto ciuitate à Iudæis patiebatur eadem quæ & Dominus passus est ab eis.
924	6	
925	7	
926	8	Vngari totam Frãciam, Alsatiam, Galliam, & Alamanniam, igne & gladio vastant.
927	9	Herigerus archiepiscopus Moguntinensis obiit, calend. Septembris. Cui successit Hildebertus abbas Fuldensis: cui successit Hademarus 13 ad Fuldam prior.
928	10	
929	11	
930	12	Cyclus decẽnoualis 22 incipit, indictione 4. Henricus rex regem Obricorum & Nortmannorum efficit Christianos.
931	13	Ioãnes papa obiit. ¶ Leo successit ei mensibus 7, diebus 15.
932	14	Leo papa obiit.
933	15	¶ Stephanus sedit annis 2, mense 1, diebus 12.
934	16	Vngari ab exercitu regis Henrici, occisi sunt, & multi quoque ex ipsis comprehensi sunt.
935	17	¶ Leo annis 3, mensib⁹
936	18	6, diebus 10. Hildebertus Maguntinensis archiepiscopus obiit: cui successit Fridericus. Henricus rex obiit, 4 nonis Iulij: & Otto filius eius in regnum constituitur.

OTTO.

ROmanorum 89, Otto, regnauit annis 36, mensibus 10.

Anni Chr.	Anni Ott.	
937	1	Monasteria sanctorum Scotorum, sancti Galli & sancti Bonifacij igne consumuntur. Vngari per Orientales Francos & Alemanniam, multis ciuitatib. igne & gladio consumptis, iuxta Wormatiam Rheno transito, vsq; ad mare Oceanum regnum Galliæ deuastauerunt, & per Italiam redierunt.
938	2	¶ Stephanus sedit annis 3, mensibus 3, diebus 15. Otto sibi de Boariis resistentib. rediit. Frater eius Henricus comprehensus est ab Eberhardo. Illo autem liberato Eberhardũ misit in exilium, atque iterum Boarios inuasit cum exercitu, omnesq; sibi subdidit, nisi tãtum vnum Arnolphi filiũ. Interim maxima pars Vngarorum à Saxonibus occisa est.
939	3	Otto in Lothoringos iuit vsq; ad Caprimontem. Interea Ludouicus rex Galliæ inuasit Alsatiam. Tunc Otto reuertens venit ad Brisaciam, & obsedit eam, & Ludouicus rex discessit. Iterum Eberhardus dux occisus, & Gilbertus etiam dux in Rheno submersus.
940	4	
941	5	¶ Marinus sedit annis 3, mensibus 6, diebus 14.
942	6	
943	7	
944	8	¶ Agapetus sedit annis 10, mensibus 6, diebus 10.
945	9	Otto dux obiit, cui successit Conradus. Otto rex in Lothoringos cũ exercitu iuit, & omnes subiugauit imperio suo: sed Metensis episcopus resistebat. Henricus verò, frater regis, proiectis armis venit ad eum.
946	10	
947	11	
948	12	
949	13	
950	14	Cyclus 23 decennoualis incipit, indictione 8. Berengarius rex apud Augustã in conuentu Ottonis ad dedicationem venit. Inde cum regina coniuge eius, Villa nomine, ad castellum Babemberg deductus, extremam clausit horam: & draco visus est.
951	15	
952	16	Per loca Germaniæ Gallięq; plurima terræmotus magni facti.
953	17	Moguntia ciuitas ab Ottone rege obsessa est.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
954	18	Guilielm⁹ filius Ottonis

sic: Anno Dominicæ incarnationis 954, indictione 12, beatæ memoriæ dominus Fridericus, sanctæ Moguntiacēsis ecclesię archiepiscopus, 8 calendis Nouembris obiit. Eodem verò anno ego Guilielmus, tantæ successionis indignus, loco eius cũ consensu cleri & populi eiusdem sanctæ sedis, 16 calendis Ianuarijs, ipsoq; die pacem inter regem Ottonem & filium eius Luttolphum facta, in loco Aranstedi sum electus, & in die 9 calendis Ianuariis Moguntiæ ordinatus. Hæc dixit Guilielmus episcopus, filius Ottonis imperatoris. ¶ Ioannes sedit annis 7, mēsibus 11. Luttolphus dux Ottoni regi patri suo rebellat.

955	19	Vngari Noricam, Franciam, Italiamq; petunt.
956	20	Vngari totam Boariam depopulantes iuxta Augustam Alamāniæ vrbem ab Ottone rege pugna victi, immēsa cæde necātur. Lutolphus Adelbertum bello vicit, & ipse eodem anno moritur. Hademarus abbas Fuldēsis, qui monasterium Fulda magnifico opere construxit, obiit: cui successit Hatto filius sororis suæ.
957	21	
958	22	
959	23	
960	24	Cruces in vestib. apparent.
961	25	

Otto rex Romam veniēs, imperator efficitur à Ioanne papa.

962	26	¶ Leo anno 1, mesib. 4.
963	27	Roman⁹ rex Græc. obiit.
964	28	¶ Benedict⁹ mē. 2, die. 5.
965	29	¶ Ioannes sedit annis 9.
966	30	Otto, fili⁹ Ottonis, imperator à Ioanne papa ante altare sancti Petri cum patre suo coronatus est.
967	31	Guilielm⁹ episcop. Mo-
968	32	guntinus obiit, & apud sanctum Albanum sepelitur: cui Hatto abbas Fuldensis successit. Nicephorus rex Græcorum & senex, quum timuisset à filiis suis proiici, voluit castrare eos. Tũc mater eorum, nescіens aliter eos liberare, suasit Ioanni regem occidere & imperare. Ioannes itaq; clàm in palatium intrauit, regemq; occidit, & imperauit.
969	33	Cycl⁹ 24, indictione 12.
970	34	Hatto episcop⁹ Mogũtinus obiit: ei successit Rubbertus.
971	35	Signum quoddã igneũ apparuit in cœlo.
972	36	¶ Benedictus papa sedit anno vno, mensibus sex.
973	37	Otto imperator obijt nonis Maij, & sepultus Madeburgi.

OTTO.

ROmanorum 90, Otto regnauit annis 10, mensibus 7.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
974	1	¶ Donus papa sedit anno vno, mensibus sex. Cessauit diebus 10.
975	2	¶ Bonifacius papa sedit mensibus 5, diebus 12. Otto imperator obiit nonis Maij. Sanctus Vldaricus migrauit ad Dominum 4 nonis Iulij, anno episcopatus sui 50. Ebergerus archiepiscopus Colonienſis immolauit Scotis in sempiternũ monasteriũ sancti Martini in Colonia: quibus primùm primus abbas præerat Minborinus Scotus, annis 12. Hoc etiam anno Rupertus Dung, honestissimus archiepiscopus
976	3	¶ Benedictus papa sedit annis 10, mensibus 6: cessauit diebus 20. Moguntinus obijt, pro quo Villegisus constituitur, qui in primis cœpit ędificare monasterium sancti Martini; qui etiam construxit monasterium sancti Stephani, ibiq; sepultus est. Restaurauit quoque diuinum officium, in monte sancti Dysibodi cum canonicis, quod Hatto præcessor eius, vel huius Ruperti archiepiscopi destruxit, expulsis inde monachis.
977	4	
978	5	
979	6	
980	7	
981	8	
982	9	
983	10	Otto imperator apud Calabriam, occiso à Græcis exercitu eius, de naui exiliens natando aufugit. Otto imperator Romæ 6 idus Decembris moritur, ibiq; sepelitur. Boppo episcopus Wirzeburgensis obiit.

OTTO.

ROmanorum 91, Otto 3, filius secundi Ottonis, admodũ puer, regnauit annis 18, & mensibus aliquot.

Anni Chr.	Anni Ott.	
984	1	
985	2	¶ Ioannes, sedit mens. 8.
986	3	¶ Ioannes pa. mensib. 4.
987	4	Villegisus archiepis. Moguntinẽsis dedicauit ecclesiã in Turnilan, Vigero comite rogante. Qui Vigerus mox eandem ecclesiam, quę etiam Dorlon nominatur, cum omnib⁹ quę in eadem marchia habuit, post obitũ suum sancto Martino & episcopo Moguntino contradidit. ¶ Ioannes papa sedit annis 10, mens. 10, diebus 12, & cessauit diebus 6.
988	5	
989	6	
990	7	
991	8	
992	9	
993	10	
994	11	
995	12	Sanctus Adelbertus episcopus de Praga, ciuitate Aprutis martyrio coronatur. Bernuardus episcopus Verzeberg obiit in insula Eubœa, & sepelitur in monasterio quod dicitur Politica.
996	13	
997	14	¶ Gregorius papa sedit
998	15	annis 2, mensibus 6.
999	16	Gregorius papa obiit.

Hic iam cœpit millenarius primus.

1000	17	Sylvester fit papa, hic sedit annis 4, mense 1, & diebus 8, & cessauit sedes diebus 23.
1001	18	
1002	19	Otto 3 imperator in Italia obiit absque filiis, 5 calend. Februarij: cuius intestina Augustæ, reliquum corpus Aquisgrani sepelitur.

Henricvs.

ROmanorum 92, Henricus dux Bauariæ Babembergẽsis, rex effectus, apud Moguntiam consecratus à Villigiso archiepiscopo, regnauit annis 22, mensibus 5.

Anni Chr.	Anni Henr.	
1003	1	Sylvester obiit. ¶ Huic successit Ioannes mensibus 5, diebus 15.
1004	2	¶ Ioannes fit papa annis 5. Gẽricus rex Italiam, Bohemiam, & Bolislaum ducem cum omni Sclauorũ gente subiugauit.
1005	3	Episcopat⁹ Babemberg.
1006	4	à rege Henrico cõstitui-
1007	5	tur, & Eberhardus ibi episcopus ordinatur. Cyclus 26 decennoualis, indictione 5.
1008	6	Brunus episcopus à Prucis multis suppliciis affectus, & pedib⁹ manibusq; abscissis, postremò capite plexus cœlos petiit.
1009	7	Ioannes papa obiit.
1010	8	¶ Sergius papa, sedit annis duobus, mensibus septem.
1011	9	Hoc anno Babembergensis ecclesiæ dedicatio facta est, 46 episcopis ad hoc vocatis. Villogisus Moguntinensis archiepiscopus obiit, cui successit Erkenbaldus.
1012	10	¶ Benedictus pa. an. 12.
1013	11	Hẽricus rex Romæ imperiali benedictione co
1014	12	ronatur à papa Benedicto. Brianus rex Hiberniæ, parasceue Paschæ,
1015	13	6 feria, 9 cal. Maij, manibus & mente ad Deum intentus necatur.
1016	14	Ernest dux in venatu occiditur.
1017	15	Benedict⁹ papa Babem-
1018	16	bergam veniens, ecclesiam sancti Stephani ibidem dedicauit.
1019	17	Terræmotus magnus
1020	18	factus est, 4 idus Maij, feria 6. Sanctus Hiribertus Coloniẽsis archiepiscopus obiit, pro quo Piligrinus constituitur. Erbenbaldus Moguntinensis archiepiscopus obiit, pro quo Eribo constituitur.
1021	19	Hẽricus imperator nouam Troiam deditione
1022	20	cepit, & fit mortalitas magna in exercitu.
1023	21	Benedictus papa obiit.
1024	22	Henricus imper. 3 idus Iulij absque filiis obiit, & Babembergæ in monasterio sancti Petri à se facto sepelitur.

Conradvs.

ROmanorum 93, Conradus iunior, Francus, eligitur: regnauit annis 15.

Anni Chr.	Anni Conr.	
1025	1	¶ Ioãnes sedit annis 29.
1026	2	Conradus filium suum
1027	3	Henricum regem fecit, & ipse pergens Romam imperator efficitur. Cyclus 27 decennoualis, indictione 9.

Anni Chr.	*Anni Conr.*	
1028	4	Ego miſer MARIANVS in peccatis fui in hoc anno natus.
1029	5	Conradus imp. Stephanum Pannoniæ regem cum exercitu petiit. In Alamannia Erneſt dux & Vernherus comes cum multis occiduntur.
1030	6	Arbio archiep. Moguntinus obiit. Stephan⁹ rex Pannoniæ, miſſis legatis, cum imperatore Conrado pacificatur.
1031	7	
1032	8	Sanctus Bardo ſucceſſit annis 20. Rudolph⁹ rex Burgundiæ obiit, diadema ſuum Conrado imp. miſit.
1033	9	Conradus imper. hyeme Burgundiam petit.
1034	10	Moëlcolium rex Scotiæ obiit. Donchad filius filiæ eius ſibi ſucceſſit annis quinq;.
1035	11	Propter religionem diſtrictam, diſciplinamque nimiam, & propter aliquos Scotos, quos ſecum habebat Helias Scotus abbas, qui monaſteriũ ſancti Pantaleonis & ſancti Martini in Colonia pariter regebat, Piligrinus Colonienſis archiepiſcopus inuidioſis viris inſtigatus, Heliam abbatem voluit expellere & omnes Scotos monachos quos ſecum habebat. Helias Scotus abbas ſtatim quum de aula regia reuertiſſet, dixit cum cæteris Scotis: Si Chriſtus in nobis peregrinis eſt, nunquam viuus ad Coloniam veniat Piligrinus. Et ita Dominus compleuit. Ioannes papa obiit. ¶ Benedictus huic ſucceſſit annis 14.
1036	12	Piligrinus epiſc. Colonienſis obiit, pro quo Hermannus conſtituitur. Otto princeps Carlingorum à Gozelone duce pugna victꝰ, fugiẽs occiditur. Burim Verzeburgenſis epiſcopus obiit.
1037	13	Sanctus Bardo archiep.
1038	14	pręſente Conrado imp. indictione 5, 4 idus Nouemb. conſecrauit monaſteriũ ſancti Martini ſedis Moguntinẽſis archiepiſcopatus, imò omniũ Francorũ, in honore ſancti Martini, cum multis epiſcopis. Connigund imperatrix obiit, 5 nonis Martij, & Spiræ ſepelitur. Hermannus dux obiit, filius imperatoris. Stephanus rex Vngarorum Chriſtianus obiit, qui cũ omni gente ſua ad fidẽ conuertitur.
1039	15	Conradus imper. obiit 2 nonis Iunij, ſepultusq; eſt Spiræ. Eberhardus primus epiſcopus Babembergenſis obiit, & Richardus abbas Fuldenſis. Hic etiam multos Scotos ſecum habebat: cui Sigeuar abbas ſucceſſit.

HENRICVS.

ROmanorum 94, Hẽricus filius Conradi imper. regnauit annis 17.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1040	1	Dõchad rex Scotiæ occiditur à duce ſuo. Magſinloech ſucceſſit in regnum eius.
1041	2	Hẽricus rex ducem Bohemiæ Fratizlaum bello petit, ſed multis proceribus & militibus in præſtructione ſyluæ, citrà & vltrà occiſis vel captis, nil dignum efficere potuit. Petrus quoque Vngarorum dux, rex eidem duci cõtra Henricum regem auxilia miſit.
1042	3	Helias Scotus obiit 3id⁹ Aprilis, vir prudens & religioſus. Vngari quendam Ononem regem ſibi eligentes, Petrum regem ſuum expellunt: qui profugus & exul Hẽrici regis, cui priori anno rebellauerat, gratiã quærit & inuenit. Henricus rex Bohemiam ingreſſus, igne prædaq; cũcta deuaſtat, & rebellem ducẽ obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratiſponam ad deditionẽ humiliter venire, ſibiq; iurerando fidelitatem ſeruitiumq; confirmare coarctat. Ono rex Vngarorum ob ſuſceptum ab Henrico rege Petrum, à ſe expulſum, fines Boariæ prædis & incendiis depopulatur: ſed magna pars exercitus eius ab Adelbone marchione deleta eſt.
1043	4	Annuchadus Scotus & incluſus obiit, 3 calendis Februarij, in monaſterio Fuldenſi: ſuper cuius ſepuchrum viſa ſunt lumina, & pſalmodia audita. Super quem ego Marianus Scotus 10 annis incluſus, ſuper pedes eius ſtans quotidie cantaui miſſas. Henricus rex Pannoniã ingreſſus, duas populoſiſſimas ciuitates euertit, plures deditione ſubiecit. Sed quũ Petrum regem quẽ ſecum ducebat, prouinciales recipere nollent, alium quem petebant ducem, eis conſtituit: quẽ Ono poſt diſceſſum eius in Bohemiam repulit. Gisla imperatrix mater Henrici regis obiit, 16 calendis Martij, & apud Spiram ſepelitur.
1044	5	Henricus rex iterũ Pannonias inuadens, ſatisfactionem, obſides, munera pacis per iuſiurandum confirmationem accipiens, diſceſſit. Inde reuerſus Conſtantienſi ſynodo adfuit, vbi cunctis

debita

debita dimisit, destructisq; omnibus munitionibus, pacem hactenus inauditã, tam in tota Sueuia quàm in aliis sui regni prouinciis, regia censura per edictum confirmauit. Deinde Agnetem Guilielmi Pictauiẽsis principis filiam, reginam apud Moguntiam vngi faciẽs, regalibus sibi nuptiis in Ingelnhein copulauit. Lupoldus marchio, Adelberti filius, in maxima Vngarorum clade immaturè obiit.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1045	6	Cyclus 23 decennouali-lis, indictione 13. Henricus rex 3, Pannoniam iratus ingressus, Dei fauẽte clementia, & beato Vdalrico episcopo imperante, victor fratris Ononem cum vxore & filiis cognatisq; quibus locus euadendi erat, effugabat: Petrum in regnum constituit, subditoq; sibi Vngarorum regno honorificè reuertitur.
1046	7	Henricus rex Italiam ingressus, pacificè à Romanis suscipitur. Papas 3 non dignè constitutos synodaliter deposuit, & Sindegerum Babembergensem episcopum papam constituit. Ipseq;, & coniux eius Agnes regina eadem die imperiali benedictione sublimantur. ¶ Clemens papa, qui & Sindegerus, 141 post Petrum, anno vno.
1047	8	Petrus rex Vngariæ cæcatus à Pannonio quodam. Clemens papa obiit. Otto dux Sueuorum obiit, pro quo Otto de Suinforto surrexit. ¶ Papa Bobbo, 142 post Petrum, anno 1.
1048	9	Henricus rex nascitur.
1049	10	¶ Bobbo pap. obiit. Tullensium antistes Brunus, qui & Leo, 143 post Petrum, sedit annis quinque.
1050	11	Rex Scotiæ Machetad, Romæ argentum seminando pauperibus distribuit.
1051	12	Sanctus Bardo episcopus Moguntinensis obiit, 4 idus Iunij.
1052	13	Lutpoldus episcopus, succeſſit annis octo, mensibus 4.

Ego MARIANVS seculum reliqui.

1053	14	Atdericus Barbosus in Hibernia, vir valde famosus & miræ religionis, (ipse enim fœminas & puerulos more clericorum coronãdo tondebat; & coronas, & nõ velata capita fœminas conuersas habere debere prædicabat; earumq; scholam & puellarum & puerorum & laicorum multã habebat) ob id ex Hibernia proiectus est. Leo papa exercitum ducens per Apuliam contra Normannos, infinita vtrobiq; cæde peracta, sine victoria redit.
1054	15	Leo papa obiit. Welfus dux Carinthiorum obiit. Cõradus dux ab imperatore Henrico expulsus, in Pannonia exul, veneno sublat⁹ est. Heizil comes de Obernsteinueld defunctus est.
1055	16	¶ Victor, papa 144 post Petrum, annis 3 sedit. Hermannus Colonienſis episcopus obiit. Sanctus Anno sibi successit.
1056	17	Ego MARIANVS peregrinus factus pro regno cœlesti, patriam meam reliqui, & in Colonia, 5 feria, calendis Augusti, monachus effect⁹ sum. Iisdem temporibus multi diuersarum prouinciarũ principes perierunt. Fames multas prouincias afflixit. Egestas & penuria vndiq; prævaluit: Multa mala tunc temporis facta sunt. Hẽricus imperator his doloribus corde tenus compunctus, infirmari cœpit, & productus vsque ad mortem. Sapienti tamen vsus consilio, ab omnibus quibus potuit, veniam petens, quibusdam prædia quæ abstulit, restituit; cunctis qui contra eum culpas damnabiles fecerũt, relaxans. Filium suum Henricum Romani pontificis tunc præsentis, cæterorumque pontificum & principum electione regem constituit. His & aliis, prout vitæ possibilitas admisit, bene dispositis, 3 nonis Octobris hanc vitam præsentem finiuit: sepultusq; Spiræ, papa præsente.

HENRICVS III.

ROmanorum 95, Henricus rex, filius Henrici, imperauit annis 5.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1057	1	Henricus admodũ puer cœpit regnare. Agnes imperatrix, eius mater, ducatum susceptit Boariæ. Victor papa, multis in Germania bene dispositis, rediit Romam, & eodem anno obiit.
1058	2	¶ Stephanus, qui & Fridericus, papa 145 post Petrũ, frater Godfridi ducis, iam monachus in mõte Cassino factus, à Romanis pontifex cõstituitur. Hic etiam eodem anno obiit. Obierũt Adelberus Babẽbergensis episcopus, & Otto dux de Suinforti. Podelbrunna ciuitas

cum duobus monasteriis feria 6 ante palmas igne cõsumuntur. In monasterio autẽ erat Paternus nomine, monachus Scotus, multisq; annis inclusus, qui etiã combustionem prænunciabat, in sua cluſa ambiens martyrium combustus est. Feria 2 post octauas Paschæ, exiens de Colonia causa orationis eundem locum visitaui, ob bona quæ narrantur de eius sepulchro: & sic cum abbate Fuldensi Fuldam veni. Egebertus abbas Fuldensis obiit 15 calendis Decembris: cui successit Sigefridus, in Natiuitate Christi.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1059	3	¶ Nicolaus, 146 post Petrum, annis 2. Ego MARIANVS indignus cum Sigefrido isto apud Verzebergum ad presbyteratum consecratus media Quadragesima, 3 idus Martij, & feria 6 post Ascensionem, 2 idus Maij inclusus Fuldę per annos 10. Lutpoldus Moguntinensis prę-sul obiit 6 idus Decemb. Ei Sigefridus abbas Fuldensis successit.
1060	4	Sigefrid' iste in Epiphania archiepiscopus factus est, papæ etiam tunc Nicolai legato Alexandro, postea papa facto, præsente. Vidradus abbas post eũ successit. Nicolaus papa obiit.
1061	5	¶ Alexander, 147 post Petrũ, sedit annis 13. Molaus abbas Scotorum Coloniæ obiit.
1062	6	Hucusque duo magni
1063	7	cycli, id est 1044 anni.
1064	8	Sanctus Cuono Treuirorum episcopus martyrizatur in deserto loco, à scopuloso monte ter præcipitatus à Theoderico comite, eò quòd absq; electione constitutus est: & sepultus est Doleiæ, vbi per illum Dominus multa signa tunc temporis fecit. Ipse comes pœnitentiam agẽs, Hierosolymã pergens vitam finiuit, & omnes cõsentanei eius mala morte perierunt. Pro quo Vdo constituitur.

Cyclus paschalis magnus Dionysij, in quo sumus, 3. indictione secunda.

Multi diuites & pauperes cum Sigefrido Moguntino archiepiscopo, Traiectẽsi episcopo, Babembergẽsi episcopo, & Ratisbonensi episcopo, post transitum sancti Martini Hierusalem plus 7000 perrexerunt: vbi verò episcopi sedebant, dorsalia pallia pendebant, scutellas & vasa aurea & argentea habebant.

1065	9	Arabes verò fama pecuniæ congregati sunt, multosq; prædictorum in parasceue occiderũt. In quoddam castellum nomine Caruasalim nostri fugerunt, ibiq; se contra iacula Arabum defenderunt. Tunc bonus quidẽ miles nullo modo prohibitus, à sepulchro domini nudus foras exiuit. Arabes statim eum in modum crucis extendẽtes, ab imo ventris vsque ad guttur, superficiẽ eius proscindentes, scrutati sunt, qualiter humana viscera haberentur: deinde eum membratim diuidentes, lapidibus obruerunt, omnibusq; nostris de castello intuentibus dixerunt, Omnes vos similiter obruti eritis, si totam pecuniam nobis non tradideritis. Tunc timore perterriti promiserũt se daturos totam pecuniam suam, tantùm vt eis victum dimitterent vsq; ad fines Christianorũm. Tunc ducem Arabum cum viris 16, totidemq; gladiis intromiserunt. Qui quum vidissent episcopos glorioſos cum multis militibus, & dorsalia pendentia, extendit corrigiam circa collum Babembergensis episcopi Guntheri, considerans magnitudinem & pulchritudinem eius ait, Tua & omnia ista mea erunt. Episcopus verò per interpretem ait, Quid mihi facies? Et ille dixit, Istum pulchrum sanguinem gutturis tui fugam, & suspendam te sicut canem ante castellum. Tunc episcopus comprehenso capite eius strauit ducem in terram: atq; omnes alij ligati sunt. Qui verò foras erãt audientes ista, irruerunt super castellum. Sed statim isti ligati, & supra murum cõtra iacula suorum suppositi, rogauerunt filios & amicos suos cæterosq; pacẽ facere inter eos: vnde bellum & dissensio inter latrones orta est, quum multi ex eis pecuniam eligerent, multi vt patres & amicos suos reciperent. Feria verò 2 post pascha, quidam de nostris qui euaserãt, petierunt ducẽ de Ramula in auxilium. Statim Deo annuẽte, venit cum multo exercitu, & fugatis Arabibus accepit quingentos Bisantios aureos, captiuumq; ducem Arabem, inimicum multo tempore regis Saracenorum: & duxit Christianos Hierusalem, & iterum inde ad nauim. Dominus autem secundum ventum dedit. Sic vsque ad Christianos venerunt. Sed duo tantùm millia ex 7000 reuersi sunt.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1066	10	Cometa stella visa est. Araldus rex Normannorum mille nauibus

bus venit in Angliam, menſe Septembri, regnaturus: qui Eboraci in autumno vltra 1100 ſacerdotes Anglos occidit. Araldus verò rex Angloru cũ 7 aciebus bellicis ſtatim peruenit illò, Araldum imparatũ abſq; loricis inuenit, & bello occidit, menſe Octobri. Guilielm' verò, qui & Baſtard, hoc eſt nothus, cum Frãcis intrat. Interim Anglos & Araldum bello occidit, & ipſe regit Anglos.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1067	11	Duo papæ in Roma cõſtituuntur, id eſt epiſcopus Parmenſis qui eſt expulſus, & Lucenſis qui papa eſt effectus.
1068	12	
1069	13	Ego miſer MARIANVS iuſſu epiſcopi Moguntinenſis, & abbatis Fuldenſis, feria 6 ante palmas, 3 nonis Aprilis, poſt annos 10 meæ incluſionis ſolutus, de cluſa in Fulda ad Moguntiam veni, & in feſtiuitate Septem fratrum ſecundò includor. Cõſecratio noui monaſterij ſanctę Marię in Moguntia, 9 cal. Decembris.
1070	14	Scotis & Frãcis vaſtantibus, Angli diſperguntur, & fame moriuntur, carnemq́ue humanam manducare cõguntur. Dechi marchio Henrico regi rebellat.
1071	15	Quidam clericus Carolus nomine, more Simonis Magi qui donum ſpirituale pro precio rogauit ab Apoſtolis, à rege Henrico cõparauit epiſcopatum ciuitatis Conſtantiæ. Qui in conuenticulo epiſcoporum & abbatum in monaſterio ſancti Martini Mogũtiæ, in Aſſumptione ſancti Martini facto, à Sigefrido archiepiſcopo corã rege culpatus, quòd nõ intraret per oſtium in ouile ouium, depoſitus eſt: deinde poſt annum non vixit. Otto dux Boariæ regi Henrico rebellat.
1072	16	Coniurant regni principes contra Henricũ regem. Eo tempore Sigefridus epiſcopus Moguntinenſis cauſa orationis in Galitiam ad ſanctum Iacobum perrexit. Quum autem Cluniacum dominica die ante miſſam ſancti Michaëlis veniſſet; intrans clauſtrum reſpuit ſeculum. Sed dum mercenarij Moguntinum epiſcopatum cõparare vellent precio: Sigefridus in obediẽtia ſancti Benedicti quã abbati deberet, violenter compulſus Moguntiam 8 idus Decemb. rediit. Hucuſq; duo magni cycli, hoc eſt 1044 anni.
1073	17	In hoc anno iuxta curſum Solis & Lunæ habentur, ſicut in anno 15 Tiberij, in quo baptizatus eſt Dominus, id eſt dies baptiſmatis 8 idus Ianuarij, epiphania die Dominico & craſtino, feria 2 initium ieiunij Domini, 15 calendis Martij, in die 40 ſui ieiunij, 6 feria, victoria eius de diabolo ſuperato in gula & vana gloria atque auaritia, in quibus diabolus primum Adam in eadem feria proſtrauit. A baptiſmate itaque Domini in anno 15 Tiberij. Alexãder papa obiit Dominico die, vndecimo calendis Maij.
1074	18	Hildebrand qui & Gregorius papa, ſedit annis 12. Papa Gregorius decreuit præcepto Petri apoſtoli & ſancti Clementis, vt ſuprà, & canonibus patrum per bãnum Dei, Petri & Pauli, & ſuum, ſynodali iudicio multorum epiſcoporum, & contradicens interdixit presbyteris, diaconibus, omnibusq; clericis, vxores habere, & omnino cum fœminis habitare; niſi cũ eis quas regula vel Nicena ſynodus conceſſit. Decreuit quoque, vt ſub ſentẽtia ſancti Petri cum Simone damnaretur, non ſolùm emptor, ſed & venditor cuiuſque conſecrationis officij eccleſiaſtici, id eſt epiſcopatus, presbyteratus, diaconatus, præpoſiturę eccleſię vel decimationis, ſed & ſocius trangreſſoris. Dominus enim dixit: Gratis accepiſtis, gratis date. Vnde & de prædicta ſynodo legati papæ miſſi ad Henricum regem Romanorum, id eſt duo epiſcopi cum regina eiuſdem regis matre, & vniuerſali ſynodo, corã rege, cõmuni omnium epiſcoporum interdictu, fœminas ſeparariũt à clericis, & maximè à presbyteris: & noluerunt eſſe in Paſcha cum rege in ciuitate Babemberga, nec cibum, vel ſocietatem Hermanni eius ciuitatis epiſcopi habere, qui etiam epiſcopatum comparauit. Arnoldus abbas ſancti Albani obijt, pro quo alius abbas conſtituitur nomine Godeſchalcus.
1075	19	Plures clerici ſub ſentẽtia interdicti Apoſtolici libentius eſſe voluerunt, quàm fœminis & vxoribus carere, ſed vt vel per alios caſtigarentur, decreuit papa ſynodica legatione etiam hoc anno, vt nullus Chriſtianus audiret miſſam coniugati presbyteri. His temporibus, non aũt eodem anno, orta eſt grauis arq; feralis diſcordia in regno Teuthonico inter regem Henricum & principes Saxoniæ, cuius cauſa

ius causa (vt fertur) hęc erat: Rex Henricus omnes Saxones seruituti subiicere cogitabat: sed quia hoc tam facilè, vt sperauerat, perficere non poterat, accepto consilio, prius principes proposuit honoribus ac dignitatib. suis despoliare, & sic reliquos prouincię populos suo dominio subiugare. Vt ergo voluntatis suæ propositū faciliùs adimplere valeret, in ipsa Saxonum prouincia, in monte qui vocatur Hattisberg, castrum munitum construxit, cui ex ipsius montis vocabulo nomen dedit, vt vocaretur Hattisburg. Consummato verò castro, & secundum voluntatem suam omnibus ibidem negotiis regni dispositis, ad effectum desiderij iamdudum conceptū toto conamine suam extendit intentionē. Ottoni itaque ducatum Boariæ abstulit, metuens eum quia genere Saxo erat; quem protinus Velfoni ad iniuriā Saxonū contulit. Post hæc quadam die in eminenti loco eiusdem castri consistens, & elegātiam patriæ vndiq; bene possessam respiciens, fertur dixisse: Saxonia regio pulcherrima, sed serui nequissimi, habitatores videlicet illo prænotans opprobrio. Quod audiens prædictus Otto dux grauius quā credi potest, dictum regis suscepit: colloquutusq; principibus Saxoniæ, rebellare omnem simul fecit prouinciam, & meritò. Vnicam enim & dilectam Domini sponsam, quam redemit de inimico precioſi sanguinis sui precio, quantum in ipso fuit, per concubinarios, id est hæreticos, polluere & obfuscare veritus nō est, dum spiritualia ecclesiæ officia, gratifica videlicet sancti spiritus munera, per iniqua cōtrariaq; fidei catholicæ cōmercia more Simonis efficeret venalia. Hęc & his similia nefanda & inaudita Hērici regis flagitia videntes & audientes fieri catholici viri, per id tēporis in ecclesia constituti, cum propheta Helia Domini zelo zelantes pro domo Israël, directis Romam nunciis ad Alexandrū apostolicæ sedis antistitem, hæc ei & alia quāplurima quæ in regno Teutonico, insanientibus simoniacis hæreticis, rege Henrico authore & patrono, dicta & gesta sunt, tam literis quam viua voce gemendo ac dolendo conquesti sunt: deinde eodem zeli Dei feruore succensi, conuenientes in vnum, castrum Hattisburg obsessum capiunt, omnia ibidem inuenta diripiunt. Fertur etiam, quòd plus quàm triginta fœminę vna die ejectæ sint de munitione, quę omnes fuerunt violatæ, vestibus vsq; ad nates præcisis ad iniuriam Saxonum: vnde ipsi nimiùm efferati animis, castrū & omnia quæ in eo constructa erant, cum monasterio, clericis vndique per fugā dispersis, funditus exciderunt, ossaq; filij eius de sepulchro iecta per compita disperserūt. Interea domino Alexandro apostolico de medio sublato, suscepit sedem Apostolicā Gregorius septimus, qui & Hildebrandus, professione monachus. Iste querimoniis & clamoribus catholicorum iustis aduersum Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam. Quod factum catholicis quidem viris bene placuit, simoniacis verò ac fautoribus regis nimiùm displicuit, qui dicebant nunquā fuisse auditum, regem aliquando excommunicationi subditum. Facta est ergo maxima diuisio in ecclesia Dei, catholicis domino Apostolico studiosè fauentibus ac præceptis eius, schismaticis Hērico & cooperatoribus eius ex corde obedientiam exhibentibus: inter quos erat princeps & signifer iustitiæ, dilectus Deo & hominibus, beatus Hanno Colonienſis archiepiscop⁹ (cuius memoria in benedictione est) cum reuerendissimis ecclesiarum rectoribus Sigefrido Moguntino, Vezelino Magdeburgensi, Rucherio Haluerstadēsi, aliisq; episcopis & abbatib⁹, monachis & clericis, assentientibus quoq; principib. totius Saxonię, Ottone duce, Magno duce, Vdone marchione, Ludouico comite, cū aliis innumerabilib⁹ tam nobilium quàm infimarū militaribus viris. Quorū fidei deuotionem ac feruorem iustitiæ venerabilis papa Gregorius audiens, & contra eos sęuitiam Henrici fautorumq; eius, quemadmodum & contra semetipsum insurgere videns, ne deficerent in tribulationibus quas sustinebant ab iniquis, sed fortiores, imò constantiæ virtute solidiores efficerentur; missis ad eos literis paucis, hæreticorum audaciam, garrulitatem, & superbiam, autore Henrico ac defensore, ad iniuriam & contumeliam sanctæ sedis apostolicę perstrinxit elatam; quamobrem regem anathematis vinculo alligauerit, literis insinuauit, quibus catholici ad resistendum iniquis hæreticis cōstantiores effecti sunt. Anno prędicto Domini 1075, regni autē sui 19, Henricus congregato exercitu

Saxo-

Saxoniam hostili animo intrare conatur, quod audientes Saxones ecõtra se præparant ei occurrere. Congregati nanque ob patriæ libertatẽ, ad introitum Thuringiæ iuxta fluuiũ qui dicitur Vnstruch, cõsederunt: nõ enim dederant spatium, vt intraret prouinciam eorum. Saxonib⁹ ergo super latitudinem terrę diffusis, & iam castra hora 9 metantibus, speculatores Henrici cõsiderato exercitu, venerũt ad dominum suum, mẽtiendo dicentes Saxones se præparare ad pugnã. Quod audiens, protinus suos præcepit armari, & confestim irruit super ignaros & imparatos. Saxonibus verò quamuis serò, tamen ferociter ad arma confugientibus, facta est pugna validissima, ita vt fluuius illo in loco viam præberet tũerantibus super occisorum cadauera. In ista pugna dux Sueuorũ Rodolphus, qui postea Saxonibus regnauit, exercitum regis ducens, strenuissimè dimicauit. Inter innumerabiles in prẽlio corruentes interiit ibi comes Geuehardus pater Lutgeri, qui postmodum imperium assumpsit, qui etiam paucis diebus ante hoc prælium natus fuit. Occidit quoque illo die de exercitu regis Ernestus marchio cum aliis multis. Henricus ergo tantum viceuictoriam habuit, licet cum dolo acquisitam. Hoc bellum consummatum est 5 idus Iunij. Obiit Vidradus abbas Fuldensis. Obiit etiam Henricus Spirensis episcopus, pro quo Huzmannus constituitur.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1076	20	
1077	21	In cõcilio 24 episcoporum, abbatũ, multorumq; clericorũ, Wormatiæ mense Martio facto, prẽsente Henrico rege, decretũ est, vt bannũ Hildebrandi papæ nullus curaret, nec papa esset. Dominus Hanno, Colonien sis archiepiscopus, obiit 2 nonis Decembris, qui ex fundamentis 5 congregationes fecit: in Colonia vnam in honorem sanctæ Mariæ virginis, aliam in honorẽ sancti Georgij martyris: tres etiã cõgregationes monachorum diuersis in locis ex suo construxit, vnam in Vesphalia, in loco qui dicitur Graffschaff, aliam in regione Sclauorum, in loco qui dicitur Salephelt: tertiam in monte qui dicitur Sigeberg, in qua feliciter sepultus requiescit: pro quo Hildolphus constituitur.

Saxones igitur ferociores ex dãno quod passi sunt effecti, adhuc rebellare nitebantur. Quos prędictus dux Rodolphus compescuit, ne hoc facerent; dans eis cõsilium propter pacem & concordiam, vt in potestatem regis se traderent in fide sua, dicens se acturum, quòd nihil eis noceret. Cuius sequentes consilium, veniente postmodum rege in Saxoniam, principes Saxonum in potestatem eius se dederunt: videlicet Vezelo archiepiscopus Magdeburgensis, Butto Haluerstedensis, Otto dux, Magnus dux, Vdo marchio: quos omnes rex custodiri præcepit. Videns ergo Rodolphus dux, qui eis consilium dederat, & fideiussor extiterat, quòd eos iuuare non poterat, dolorem inde habens non minimum, regi indignabatur nimiùm. Ipsi autem sine voluntate regis quomodocunq; liberati de custodia, & ad sua tandem reuersi, post Rodolphum miserunt, eumque super se regem fecerunt. Qui ductus Moguntiam, consecratus est a Sigefrido archiepiscopo in regem. Qui statim congregato exercitu Verzeburg obsedit: quam continuò captam in deditionem accepit, anno Domini 1077.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1078	22	Gregorius igitur præsul venerabilis, hęreticorum insaniam, catholicorum quoque astipulante veritate, cognoscẽs, Cõstantiam Rodolpho regi missis literis, apostolicam mandauit benedictionem: in quibus etiam omnibus Christi fidelibus beato Petro, ac sibi vicario eius obedientiam profitentibus, vniuersaliter insinuauit, Hẽrico propter superbiam, inobedientiam ac falsitatem, regni dignitatem ablatam, Rodolpho verò regi pro sua humilitate, obedientia & veritate, authoritate sancti Petri collatam.

Henricus rex Natiuitatẽ Domini apud Spiram celebrauit. Et inde in Longobardiam pergens, papa sibi obuiam veniente, rex à papa solutionem banni obtinuit. Papa verò sedem apostolicam à rege accepit. Et pœnitentiam quam sibi papa cõstituit, minimè seruauit: vnde & postea eum iterum anathematizauit. Bellum iuxta Strouì commissum est 7 idus Augusti: vbi Vizelo Magdeburgẽsis archiepiscopus, frater beati Annonis Colonien sis archiepiscopi, cum aliis multis occubuit. Rodolphus rex victoriam tamen obtinuit.

1079	23	Bellũ iuxta Fladecheim 5 calendis Februariis commissum est, in

quo Memfrid comes cum aliis multis occubuit. Gregorius papa, ſeruus ſeruorum Dei, per totum Italicum regnum & Teutonicorum debitam ſancto Petro obedientiam exhibentibus apoſtolicam benedictionem. Si qui ſunt presbyteri, vel diaconi, vel ſubdiaconi qui iaceant in crimine fornicationis; interdicimus eis ex parte omnipotentis Dei & autoritate ſancti Petri introitum eccleſiæ, vſque dum pœniteant & emendẽt. Si qui verò in peccato ſuo perſeuerare maluerint, nullus officiũ eorum auſcultare præſumat: quia benedictio illorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, teſtante Domino per Prophetam, Maledicam (inquit) benedictionibus veſtris.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1080	24	Apud Brixam Noricam 30 epiſcoporum magnæq; patris optimatum regni conuentus contra Hildebrandum papam habetur. Bellum iuxta Elſtra committitur à rege Henrico idus Octobris, in quo Rodolphus rex occiditur, & Merſeburg ſepelitur, Saxones verò victoriam reportarunt.
1081	25	Henricus cũ magno exercitu profectus Romã, eam obſedit. Papa audiens multos Romanos fauere ſchiſmaticis, deſperãs recepit ſe in domum Theodorici vel Creſcẽtis, vt quidam dicunt: ſed nec ibi ſe tutè ſciens, cum paucis noctu Salernam abiit: vbi vſq; ad obitum ſuum habitauit. Videns autem Hẽricus papam aufugiſſe, congregatis 30 epiſcopis fautoribus ſuis, in ipſa Romanæ vrbis obſidione iuſſit haberi ſynodũ, in qua Gregorius papa falſis & inauditis criminationib⁹, à fautoribus Henrici fictè cõpoſitis, abſens accuſatur. Denique dicebant, eum prophanum, ſceleſtum, amatorem diſcordiæ, virum ſanguinum, ſedem apoſtolicam vſurpaſſe per necromãtiam. Conſpirantes ergo qui cõuenerant in vnum aduerſus Dominum, & aduerſus vicarium eius papam Gregorium, damnauerunt eum: & facta damnationis eius epiſtola, comminando mandauerunt ei, ne amplius apoſtolicam ſedem pro tantis criminibus condemnatus intraret. Et quia in proximo erat ſacratiſſimæ Paſchæ ſolennitas, inebriati profunda diabolici furoris inſania, Vigbertum Rauennæ ciuitatis archiepiſcopum rapuerunt, ac papã conſecrauerunt quem Clementem nominauerunt: a quo ipſe Henricus in ſancto die Paſchæ vna cum vxore ſua Bertha, Cæſarea impoſita appellatione coronatus eſt dominus. Itaque apoſtolicus Gregorius, audiens ab infamientibus Vigbertum hæreticum & inuaſorem ſibi in Romana ſede ſuperpoſitum, congregatis vndiq; quotquot habere potuit catholicis epiſcopis & abbatibus, primo gradu Rauennatem ſedem, inuaſorem Romanæ eccleſiæ, poteſtate ſancti Spiritus & authoritate ſancti Petri, apoſtolici anathematis mucrone mulctauit: deinde Henricum cum omnibus fautoribus ſuis, epiſcopis & abbatibus, monachis & clericis, laicis quoque potentibus cum infimis quibuſque perſonis, ſub interminatione terribili generaliter communione priuauit. Moguntia ciuitas ex parte maiore, & monaſterium epiſcopale, aliaq; tria monaſteria igne conſumpta ſunt, Monaſterium Babembergenſe in vigilia Paſchæ combuſtum eſt. Henricus rex naſcitur.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1082	26	Prima paſchalis luna 4 nonis Aprilis toto orbi apparuit, quum 2 nonis Aprilis eſſe deberet. Catholici per Saxoniam conſtituti, ex conſtantia domini apoſtolici roborati, conſtituerunt ſuper ſe regem Hermannum. Iſte Hermannus fuit Lothoringus, vir ſapiens, modeſtia, genere & fortitudine inſignis. Ipſius filius erat Otho Palatinus, comes de Rinecke.
1083	27	Roma capta ab Henrico Rege, & in exercitu eius maxima peſtilentia facta eſt. Cyclus decennouales incipit, indictione 6. Hermannus rex feroci animo Orientalem Franciam prædando & incendendo ingreditur.

Hucuſque author noſter Marianus Scotus.

DODECH-

DODECHINI ABBATIS IN MONASTERIO SANCTI DYSIBODI, AD CHRONICA Mariani Scoti continuatæ historiæ

APPENDIX.

HENRICVS, anno Domini 1084, postquam Romam cepit, de Italia reuertitur: Augustaq; ciuitas ab eo obsidetur, & capitur. Sigifredus archiepiscopus obiit.

Anno 1085, synodus Moguntiæ apud sanctum Albanum iussu Henrici habetur: cui ipse cum legatis Vigberti, qui & Clemens, interfuit: cui omnes obedire contra Gregorium potentialiter compulit. Vizelo ipsius ciuitatis episcopus hãc synodum regebat, qui Hildebrãdi aut Gregorij pronunciabat. Gregorius papa, qui & Hildebrandus, obiit. ¶ Huic successit Desiderius, abbas cœnobij sancti Benedicti de monte Cassino, quẽ Victorem nominauerunt. Iste rursus post paucos dies decedit. ¶ Huic successit Otto cardinalis, qui est appellatus Vrbanus. Hic dicitur fuisse monachus apud Cluniacense monasterium. Ipse itaque venerabilis papæ Gregorij scripta & dicta contrà schismaticos habita confirmauit: Henricum & Vigbertum Romanæ ecclesiæ inuasorem cum omnibus fautoribus suis ab ecclesia Dei excõmunicauit. Dietmarus episcopus Vormatię obiit. Godescalcus abbas sancti Albani deponitur: cui successit Adelmannus.

Anno 1086, Henricus rex Saxoniam ingreditur, & patriam vndique præda & incendio omnibus iratus vastat. Hermannus autem rex, cõgregato exercitu quammaximo, occurrit ei iuxta Vetzeburg, in loco qui dicitur Bleichfeld: ibiq; conserto prælio innumerabilis multitudo hominũ ex vtraque parte occubuit. Hermannus verò clarissimam victoriam adeptus, cum pace rediit. MARIANVS Scotus inclusus obiit, & apud sanctum Martinum sepelitur.

Anno 1087, Hermannus rex occiditur. Bertha imperatrix obiit, & Maguntiæ sepulta est: sed postea ab imperatore Spiram transfertur. Henricus rex, defuncto Hermanno rege, iam pacificè Saxoniam ingreditur, cui Henricus marchio de Scaden fœdere pacis sociatur. Sanctus Nicolaus translatus est de Mura in Barum.

Anno 1088, Rezil Maguntinus archiepiscopus obijt, cui successit dominus Richardus.

Anno 1089, Henricus rex memor iniuriæ, quam sibi Eggebertus anno præterito, marchio apud Marseburg, fecerat, marchiam Orientalem ei auferens, Henrico cuidam contulerat: congregato exercitu quamplurimo, Glico castrum eius valde munitum quod est in Turingia, iuxta Erphesfort ad Occidentem situm, in vigilia Assumptionis Mariç obsidione circumuallatur, & vsque ad Natiuitatẽ Domini obsidebat. In cuius exercitu Magnus dux cum multis alijs nobilibus aderat. In vigilia autem Natalis Domini, quæ in die dominica tunc euenerat, circa vesperam, sole ad occasum declinante, & exercitu quæ necessaria erant præparante; speculatores venerunt dicentes, marchionem cũ magna multitudine appropinquare. Conturbatis ergo tali nuncio omnibus, armáque cum festinatione arripientibus; Eggegebertus marchio, vt erat audaciss^{s}, super inermes vt turbo vehemens cum suis irruit, & cædis initium ipse signifer & dux exercitus sui fecit. Facta est itaq; concertatio dura, & vsque in profundissimam noctem deducta. In eo denique certamine Burchardus Losannæ episcopus interfectus est, qui lãceam regalem ferebat: cum quo etiam multi clericorum tumultum fugientium ac persequentium contriti corruebant. De exercitu regis multi sunt occisi, quamplurimi captiuati, innumerabiles verò vulnerati, præda magna sublata, oppidum Glico cum gloria

obsidione liberatum. Henricus igitur victus fugam arripuit. Eggebertus autem victor existens, persequutus regem quoscũque inuenit de exercitu eius, cepit, vulnerauit, & interfecit. Per idem tẽpus catholici in ecclesia rari habebantur, schismatici verò multiplicabantur.

Anno 1090, Valtramus Megdeburgẽsis ecclesiæ antistes, quum esset fauẽs præcipuè Henrico regi, missis literis ad Ludouicum comitem suggerens ei, vt se subdẽs sæpe iam dicto regi tueretur partes eius. In quibus literis, tanquam pro defensione ordinationis Dei, re autem vera fauendo regi, laborans, beatæ memoriæ Gregorio papæ, & piæ recordationis Rodolpho regi, & aliis principibꝰ qui iam in somno pacis requieuerant, obloquendo detrectarat; dicens eos quasi non fuerint, sic periisse; affirmans eis malum principium fuisse, quos finem pessimum contigisset habuisse: quarum literarum modus iste est: Valtramus Dei gratia id quod est, Ludouico sereniſſimo principi, cum instantia orationum, semetipsum ad omnia deuotissimũ. Omni regno vtilis est concordia, desiderabilis est iustitia: hæc enim virtus mater est probitatis, & conseruatio totius honestatis. Qui autẽ intestina grassando dissensione, ad humani sanguinis alios irritat effusionem; profectò vir sanguinum est, atque illius particeps, qui nostrum sanguinem sitiens semper circuit, quærens quem deuoret. Tu igitur glorioſiſſime princeps, attendens quomodo Deus pacis est, & non dissentionis; quod ex te est, pacem cum omnibus habeas. Deus charitas est, diabolus odium. Tota Lex & prophetæ in dilectione pendent. Qui autem odit fratrem suum, homicida est, nec habet partem in Christi regno & Dei. Hoc ipsa veritas, hoc discipulus ille veritatis protestatur, qui de pectore Dominico Euangelij profundius potatus veritatem, fluminis impetu lætificat abundantius ciuitatem Dei. Sed ille, vas electionis, qui vsque ad tertium cœlum raptus, non secundum hominem, sed per reuelationem Iesu Christi euangelium suum didicit, Omnis, inquit, anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non enim est potestas, nisi à Deo. Qui autem resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sicut amici nostri inter mulierculas & simplex vulgus somniant, regiæ potestati subdi non oportere: falsum esse ergo, quòd omnẽ animam potestati subdi oporteat. Sed nunquid veritas mendacij arguenda est? An experimentum quæramus eius, qui in Apostolo loquebatur Christus? An æmulemur Dominũ? Nunquid fortiores illo sumus? Fortiorem se confidit, qui Dei ordinationi resistit: quoniam non est potestas, nisi à Deo. Sed quid ait Propheta? Confundantur omnes, qui pugnant aduersum te Domine: & peribunt viri qui resistunt tibi. Rodolphus, Hildebrandus, Eggebertus, & innumeri principes, Dei ordinationi in Henrico imperatore restiterunt. Et ecce, quasi non fuerint, perierunt: quia profectò necesse est, malum fuisse principium, quorum finis pessimus subsequutus est. Nunc ergo, quoniam qui ex aduersa sunt, suis aduersum nos eminus digladiantur ratiocinationibus; vestro iudicio vbi ius, vel etiam in vestro iudicio conseramus, domicilio tantùm non suo vsurario, sed Christi & antiquorum patrum vtamur testimonio. Ac ne fortè recusetur, lex huius esto certaminis, vel me in populorum transire sententiam, vel ex nostro triumpho vos domino nostro imperatori lucrifaciamus. Attendatur & illud, Si quis aliter euangelizat, præter quod euangelizatum est, vobis anathema sit. Hoc anathema non de prophanæ nouitatis vsuario; sed de tertio intonuit cœlo. De istis autem, qui ignorantes Dei iustitiam, & quærentes suam statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti: fiducialiter dixerim. Maledicetur illi, & tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur. Seruus autem tuus lætabitur, quoniam (vt ais Domine) sine me nihil potestis facere: nec damnas iustum, quum iudicabitur illi: Tu quis es qui iudicas alienũ seruum? Suo domino stat, aut cadit. Has sanè literas prædictus comes Ludouicus suscipiens, vocato ad se venerabili Stephano qui & Herrandus, Halberstadensi episcopo, eas tradidit legendas, rogauitque eum, quatenus his diligenti examinatione perspectis, iuxta rationem veritatis cõgrua obuiaret responsione, & linguam blasphemantis, os quoque iniqua proferentis cõtra iustitiam, authoritate sancti Spiritus, & testimonio Scripturarum obstrueret, ne amplius contra ecclesiam Dei latratꝰ proferret insanos, & furoret. Venerabilis autẽ episcopus, secundum petitionem Comitis susceptis literis, ac di-

ac diligenti examinatione perſpectis, vocato notario epiſtolam dictauit: in qua primùm præſcriptum Valtramũ epiſcopum hęreticum, ſimoniacum, redarguit; regem etiam Henricum hæreticũ, & excommunicatũ, ideoq; nec regem dicendum comprobauit; epiſcopat⁹ pro pecunia, pro gladio, pro adulterio, pro ſodomitica immũdicia vendentem declarauit. Sed ipſius iã epiſtolæ textus exponatur, vt illius venerabilis viri feruor in tenore iuſtitiæ agnoſcatur.

Comes Ludouicus domino Valtramo, quicquid tali vocabulo dignum eſt. Sicut bonus homo de bono theſauro cordis ſui, profert bonum: ita malus homo de malo theſauro profert malũ. Vnde tibi tanta arrogantia, vt me ad indignationem tam iniurioſis iniuriis prouocares? Etenim dominos, & patres meos qui me in via iuſtitiæ cõfortant, viros ſanguinũ, ſimiles Satanæ obliquè appellas, & monita ſalutis q̃ ſuggerunt, inter mulierculas & ſimplex vulg⁹ ſomniare dicis. Nũquid Deus indiget tuo iudicio, vt pro illo loquaris dolos? Docuit iniquitas os tuũ, & imitaris linguã blaſphemantiũ, ita vt rectè de te dicat Propheta, Noluit intelligere, vt bene ageret: iniquitatẽ meditat⁹ eſt in cubili ſuo. Quamuis ergo quantũ peruerſus tantũ peruerſa loquutus ſis; nos tamen ori noſtro cuſtodiã ponere decreuim⁹, & ſiluimus, quũ cõſiſteret peccator aduerſum nos. Sed excitat nos ſermo diuin⁹, dicens: Reſponde ſtulto ſecundũ ſtultitiã ſuam, ne ſibi ſapiens videatur. Nunquid. n. fatuitas perſonabit, & ſapientia obmuteſcet? Nunquid loquetur mẽdacium, & veritas ſilebit? Nunquid tenebræ operient terram, & Dominus non orietur? Immo lux in tenebris lucet, & tenebræ eã non cõprehenderunt. Qua cõſideratione concaluit cor noſtrum, & in meditatione noſtra exarſit ignis. Loq̃mur igitur & clamamus, vulpesq; paruulas quę vineas Domini demoliũtur, quantũ poſſumus, arcemus, timentes prophetiã illam exprobrantem, Non aſcẽdiſtis ex aduerſo, nec oppoſuiſtis murũ pro domo Iſraël, vt ſtaretis in prælio in die Domini. Audiant, non tu qui aures habes, & non audis; qui oculos habes, & non vides; qui lumen quod in te eſt, tenebras feciſti: audiant, inquam, omnes cordati, qui aures audiendi habent, quàm altè aut non intelligas, aut intelligere diſſimules, neque quid loquaris, neque de quibus affirmes. Ad ſubiectionem domini Henrici quem imperatorem dicunt, nos inuitas, & in quantum intelligere datur, vt per omnia ſubditi ſimus, quaſi apoſtolico argumento neceſſitatem imponis, dicẽs: Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit: non eſt. n. poteſtas, niſi à Deo. Qui ergo poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Quam apoſtoli ſentẽtiã te malè intelligere, peius interpretari dicim⁹. Si enim omnis poteſtas à deo eſt, vt tu intelligis: quid eſt quod de quibuſdam dicit Dominus per Prophetã: Ipſi regnauerunt, & nõ ex me principes extiterũt, & non cognoui eos? Si omnis poteſtas à Deo eſt, & tu intelligis, quid eſt quod ait Dominus, Si ocul⁹ tuus ſcandalizauerit te, erue eũ, & ꝓiice abs te? Quid enim eſt poteſtas, niſi oculus? Certe Auguſtinus in expoſitione apoſtolicæ ſententiæ, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Quòd ſi poteſtas (inquit) aliquid iubeat quod contra Deũ ſit, hic contemne poteſtatẽ, timendo poteſtatem alioquin. Nunquid iniquitas apud Dominũ? Nunquid Chriſtus peccati miniſter eſt? Abſit. Quid ergo dicemus? Nũquid ab Apoſtolo diuerſa ſententiæ ꝓphetia euulgatur? Auguſtin⁹, minimè. Diuerſas tibias inflat ſpirit⁹ vnus. Itaq; audiamus apoſtolũ concordantẽ, & ſeipſum exponentẽ, & inimicũ vltorẽq; ſuum deſtruentẽ, Non eſt (inquit) poteſtas, niſi à Deo. Quid ſequitur? Qui ergo (inquis) poteſtati reſiſtit: & reliqua, Abſit. Non hoc ſequitur. Sed quid ſequitur? Quæ autẽ à Deo ordinata ſunt. Nempe hoc eſt quod quęrimus. O lingua doloſa, ô cor machinãs malũ. Spiritus vadẽs & non rediẽs. Cur mentitus es ſpiritui ſancto? Arguat te cõſcientia tua. Ecce fugit impius nemine perſequente. Cur vt deciperes, ſupprimere veritatẽ voluiſti? Cur medullam, cur animã huius ſentẽtiæ furatus es? Nam ſi hæc verba de medio ſententiæ apoſtolicæ tollantur, contrà ſibi inconueniens & exanimis iacebit. Impletur ſermo diuinus: Qui parat ꝓximo ſuo foueã, incidet in eã. Certè nec culpam furti, nec pœnam euadere poteris. Quid infelix, quid iudici vẽturo, quũ à ſeruis negotiatorib⁹ locum requiret, reſponſurus es, qui dominicæ pecuniæ fraudator in mediũ produceris? Quare nõ iudiciũ & laqueum proditoris timuiſti, ne ſimilem reatum ſimilis vindicta ſequeretur? Prævidens per ſpiritum ſanctum Apoſtolus, te

tuiq; similes hæreticos in ecclesia emersuros, qui bonũ malum, malum bonum dicerent, qui tenebras lucem, & lucem tenebras ponerẽt, qui de sententiis veritatis occasionem inducẽdi erroris captarent; quũ præmisisset, Non est potestas, nisi à Deo; vt coniecturam reprobi intellectus amputaret, Quæ autẽ sunt, inquit, à Deo ordinata sunt. Da igitur potestatẽ ordinatam, & non resistimus, imò dabimus ilicò manus. Miror autem, si in te vel gutta sanguinis est, q; nõ erubescis dominum Henricum regem dicere vel ordinem habere. An ordo tibi videtur, ius dare sceleri, fas nefasq;, diuina & humana confundere? An ordo videtur tibi in corpus suũ peccare, videlicet (proh pudor, proh nefas) vxorẽ propriam scelere omnibus seculis mundi inaudito, lupanar facere? An ordo tibi videtur, quum Dominus dicat, Defendite viduam; viduas iudicij æquitatem postulantes, nefanda contaminatione prostituere? Hæc qui ordinata, qui sana dixerit: hunc insani capitis esse, insanus iurat Orestes. Vsq; ad hęc miserrima tempora natura secretum amauit, sed traditus in reprobum sensum rex vester naturæ inuolucrum detexit, qui omnem pudorem ponit in propatulo. Vt autem illa quæ sine numero sunt, taceam⁹, videlicet concremationes ecclesiarum, deprædationes, homicidia, incẽdia, truncationes, & his similia quæ ille potest, nos enumerare non possumus: ea quæ maximè ecclesiam Dei grauant, loquamur. Audi ergo vera, nõ fucata. Audi fortia, nõ faceta. Omnis qui dignitates spirituales vendit, hæreticus est. Dominus autem Henricus quẽ regem dicunt, episcopatus & abbatias vẽdit. Etenim Cõstantiensem, Babẽbergensem, Moguntinensem, & plures alias, pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Strasburgensem, pro gladio; abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem episcopatum (quod dicere & audire nefas est) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste cœlo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli cõcludent, Ergo dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nephandis malis ab apostolica sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia catholici sum⁹, poterit obtinere. Sanè quia fratrũ nos odiis fatigas, intellige nulli nos odiũ de inaffectione, sed de pietate intendere. Absit vt dicamus, Henricus inter fratres aut Christianos reputetur, qui toties corripientem ecclesiam nõ audiens, sicut ethnicus & public⁹ habetur. Cuius odium pro magno sacrificio Deo offerimus, dicentes cũ Psalmista: Nonne qui oderunt te, Domine, oderam; & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderã illos: inimici facti sunt mihi. Cuius odij dignitatem veritas commendans ait: Si quis non odit patrem & matrem, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, nõ potest meus esse discipulus. Nõ ergo de odio iustè reprehenduntur, qui animam nostrã, cùm à via Dei exorbitamus, qui patrem, & matrem, & omnem affectum qui nobis in via Dei obstat, odisse præcipimur. Inde est, quòd omni studio, omni conatu laboramus, vt hostes ecclesię nos quoq; vt aduersarios caueamus, & nõ quia nostri, sed quia Dei inimici sunt, odio habeamus. Porrò q; de pace cum omnibus hominibus habẽda persuades, meminisse debes, quia præmisit Apostolus, Si fieri potest. Fieri autem non potest, vt cum iis qui Deo contrarij sunt, pacem habeamus. Quis autem nesciat, dominum saluatorem non solùm pacem cõmendare, quum dicit, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis; sed etiam ipsam pacem existere, sicut ait Apostolus: Ipse est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum? Quid ergo ait Pax nostra commendans pacem? Nolite (inquit) arbitrari, quia veni mittere pacem in terram, non veni pacem mittere, sed gladium. Quid est hoc? Quare pax gladium? quare pax bellũ indicit? Nimirum vt destruatur pax diaboli. Habet enim & diabolus pacem suam, de qua Dominus dicit: Quum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. O quàm potenter per vos satellites suos atrium suum hoc tempore diabolus custodit, qui scuto falsitatis & galea perfidię protecti, nulla veritatis iacula, nulla fidei spicula admittitis! Potest tamẽ Dominus noster, vtpote fortior armatus superueniens, fortem vestrum vincere, & arma in quibus confidit, auferre. Non ergo rectè culpamur, si pacem illam omni bello crudeliorem detestamur, quam ipsa veritas super Hierusalem flendo reprobat, dicẽs: Equidem in hac die quę ad pacem tibi, & quam Psalmus, Super iniquos zelaui, pacem peccatorũ videns. Quòd verò papam Gregorium, regem Rodolphum, marchionẽ Eggebertum pessimi interitus damnas, & dominum

minum tuum, quia illis ſuperſtes eſt, bonificas; liquet profecto, ab omni ſpirituali te cõſideratione manere vacuũ. Nonne beatius eſt bene mori, quàm malè viuere? Beati enim qui perſequutionẽ patiuntur propter iuſtitiam. Iam & Neronem, quia apoſtolis Petro & Paulo; iam & Herodẽ, quia Iacobo Apoſtolo; iam & Pilatum, quia domino Ieſu Chriſto ſũperuixerint, beatos æſtimas. Qua opinione quid inſanius aut infelicius dici poteſt? Quapropter & ab hac blaſphemia, linguam magniloquam compeſce: niſi fortè in numero illorũ te cõſtituis, qui in fine iuſtorum videntes gloriam, ſeram & infructuoſam agentes pœnitentiam, præ anguſtia ſpiritus gementes dicẽt, *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum & in ſimilitudinẽ improperij. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Ergo erratũmus à via veritatis, & ſol iuſtitiæ non luxit nobis. Quid nobis pfuit ſuperbia? & diuitiarum iactantia quid cõtulit nobis? Trãſierunt omnia velut vmbra. Quæ nos verba in memoria adamantina ſcribẽtes, omnẽ ſimilitudinem extollentem ſe aduerſus veritatem Dei, contemnimus: & gloriantes in tribulationibus, calumniari, proſcribi & exterminari, denique occidi poſſumus; flecti vel vinci non poſſumus: & cum magno tripudio illud, quod tu puer adoleſcens, iuuenis frequentatus, nondum corde ſenex concepiſti, de patribus noſtris exultamus, qui cõtemnentes iuſſa principum meruerunt præmia æterna. Porrò ſententias tuas diligenti curioſitate trutinantes, quaſi ſpiritualia ſpiritualibus comparare volumus. Sed ſicut*, & reliqua non pauca.

Anno 1093, Dominus Emehardus ordinatur 6 calen. April. Verzeburg. Vratislaus dux Bohemiæ, in venatu repentè de equo cadens, ſubitò moritur.

Conradº, filiº Hẽrici imperatoris, patri ſuo hac de cauſa rebellauit: Henricus rex Adelheidam reginam quam duxerat vxorem, odio cœpit habere: ideo incarcerauit eam, & conceſſit vt plerique vim ei inferrent: immò filium hortans, vt eam ſubagitaret. Quo recuſante patris polluere ſtratũ, cum rex non ſuum, ſed peregrini filium eſſe affirmauit cuiuſdam principis de Sueuia, cuius etiam faciem prædictus Conradus plurimum aſſimulauit. Regina autem poſt plurima & inaudita malorũ genera ſibi innocẽter illata, de cuſtodia qua tenebatur, quoquomodo Dei miſeratione liberata, ad potentiſſimam tunc temporis fœminam, Mathildam nomine, fugiendo peruenit. Quæ ſuſceptam reginam ad venerabilem virum perduxit Vrbanum, apoſtolicæ ſedis antiſtitẽ: cuius prouoluta pedibus profuſis lachrymis, ac intimis ſingultibus, omnẽ ſuæ quam pertulerat calamitatis intimauit miſeriam. Papa autem, agnita reginæ calamitate, humanitatis miſeratione cõpaſſus, facta concione catholicorum, denuo Henricum regem excommunicauit pro illicitis ac nefandis, omnibuſq; ſeculis inauditis rebus in legitima vxore ſua perpetratis. Regina autem reuerſa eſt in regionem ſuam, & ingreſſa monaſterium facta eſt abbatiſſa, vt quidam dicunt.

Eclipſis Solis facta eſt tertia hora diei, & draco viſus eſt. Conradº igitur patri ſuo rebellans venit ad papam Vrbanum, & ſolutus ab excommunicatione, in Longobardia regnauit contra patrem. Erat denique Conradus iſte in omni bonitate & probitate conſpicuus, humilis & modeſtº: qui paucos annos ſuperuiuens poſtquam coronatus eſt, immaturè obijt.

Anno 1094, peſtilentia magna fuit. Beatus Anſelmus Cãtuarenſis archiepiſcopus floret, qui multa ſcripſit. Priùs fuit pater monachorum in monaſterio Betti, docens liberales artes, & viam amoremq; patriæ cœleſtis. Precibus ſuis ad Deum mortalitas ſedata eſt, multaq; alia miracula edidit. Præſumpta eſt illi talis aſſertio, quum abbas erat: Si in Deo tres perſonæ ſunt, vna tantùm res, & non ſunt tres res, vnaquæque per ſe ſeparatim, ſicut angeli, aut tres animæ, ita tamen vt voluntate & potẽtia ſint idem omnino: ergo pater & ſpiritus ſanctus cum filio eſt incarnatus. Verùm author iſtius peruerſi dogmatis, à patribus & doctoribus eccleſiaſticæ fidei circumuẽtus & conuictus, ac penè populo neci traditus, vt mortẽ euaderet, errorẽ abiuraſſe dicebatur. Contra quẽ errorem pater Anſhelmus epiſtolam abbas inchoauit, epiſcopus conſummauit, ſcribens ad Vrbanum papam. Ad Valramum quoq; Numburgenſem epiſcopum de proceſſione Spiritus ſancti ſcripſit epiſtolam, in cuius capite ipſum Valramum epiſcopũ, fautorem Hẽrici vehementer redarguit, ſeq; papæ Vrbani dictis & ſanctionibus per omnia ſub-

ditum ac obedientem declarauit. Anshelmus seruus ecclesiæ Cãtuarensis Valramo Nũburgensi episcopo. Scienti breuiter loquor. Si certus essem, prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris & Neronis & Iuliani apostatæ contra successorem & vicarium Petri apostoli, libẽtissimè vos vt amicissimum & reuerẽdum episcopum salutarem. Quomodo autẽ ad defensionem veritatis, quam cõtra Græcos quæritis, secũdum posse nulli deesse debemus, opusculum vobis misi, quod de Spiritus sancti processione contra illos edidi. De sacrificio verò in quo idem Græci nobiscũ non sentiunt, multis rationabilibus catholicis videtur, quod agunt Græci non esse contra fidem Christianam: quam quidem epistolam, quia longissima est, sicut superior, propter deuitandum fastidiũ hîc interserere supersedebo ad alia festinãs. Ad Guilielmũ etiam Dersagiensem abbatem breuem quidem epistolam scripserat; in qua secundũ quod interrogatus fuerat de quodam comite ab apostolica sede excommunicato, de presbyterorũ coniugio, de lapsis sacros ordines habentibus, de occultis criminibus pollicitis & confessis, de his qui propter verecundiam, aut stultitiã, seu duritiam confiteri nolunt, & tamen superbè officium suum appetunt; cum maxima discretionis examinatione humile quidem, sed scripturarum authoritate firmatũ, reddidit responsum. Fecit etiam libros diuina authoritate equidem firmatos: vnũ de incarnatione Domini, qui dicitur Cur Deus homo, secundum quem vocauit Monologion, tertium quem intitulauit Prosagion. In meditationibus quoque & orationibus componendis plurimis laborauit: in versibus aptandis, hexametro pentametroque extantibus, aliquantulum desudauit.

Anno 1095, Adelmannus abbas sancti Albani obiit. Lupuldus marchio, & Henricus palatinus comes, etiam obierunt.

Anno 1096, multa cœlitus portenta mira præsagiebantur: de quibus duo ponamus, vt de reliquis fidẽ certiorẽ habeamus. Species ignis in modum fulguris, ad lõgitudinẽ hastæ formata, sed lucidior clarissimo die & in ipso solis fulgore discurrẽs, oculos intuentium terrore improuiso percutiebat, & tamen nemini nocebat. Super hæc quadam die, Sole ad occasum ruente, & nubecula in aëre nulla apparente, ignei quasi globi diuersis aëris & locis emicuerũt rursusq; aliis in firmamẽti partibus se condiderunt. Hoc quidam non ignem, sed angelicas fuisse opinabantur potestates, commotionem gentium quæ sequuta est præfigurantes. Dum ergo ista præ oculis adhuc haberentur, ecce quidam inclusus cui nomen erat Petrus, in finibus Hispanię cõstitutus, claustris egressus totum commouit orbem, quandam circunferens chartulam, quã asserebat de cœlo lapsam; in qua continebatur, vniuersam Christianitatem armis instructam de cunctis mundi partibus ire debere Hierosolymam, eamq; paganis inde pulsis perpetuò possidere cum finibus suis. Hoc autem euangelico confirmabat testimonio, Et Hierusalem, inquit Dominus, calcabitur à gẽtibus, donec impleantur tempora gentium. Vnde prouocati, non solùm rustici, sed etiam reges, duces, cæteræque mundi potestates, episcopi, monachi, reliqui quoque ecclesiæ ordines ad hoc iter mouebantur. Postremò cõsentientibus dictis eius cunctis, regna rectoribus, vrbes pastoribus, vici vastãtur habitatoribus: & non tantùm viri & pueri, sed etiam mulieres quamplurimæ hoc iter sunt aggressæ. Mirabilis enim spiritus illius tẽporis homines impulit ad hoc iter aggrediendum. Nam fœminæ in hanc expeditionem exeuntes, virili vtebãtur habitu, & armatæ incedebant. Congregatis ergo in vnum omnibus qui ad hoc iter aggrediendum se signauerant, consilium inierunt, vt Iudæos vbicunque constitutos sponte seu coactos ad Christianitatẽ traherent, ne alicubi Iudaici nominis memoria remaneret, sed passim omnes interficerentur quicunque Christianitatis nomen cum fidei signaculo non amplecterẽtur. Vnde factũ est, vt quidã ex eis, quãuis inuiti, ad baptisma cõfugerent, ne rerum suarum substãtiam simul & vitam amitterẽt. Plures eorũ occidebantur, quorum substantiæ à Christianis diripiebantur. Huius itaque doloris immanitate compulsi Iudæi in seipsos irruerũt, & cultris se inuicem vulneratos interemerunt. Viri vxoribus & cognatis non pepercerunt, matres filios cum filiabus occiderunt. Hierosolymitæ autem itinere suo per gentes vsque ad vrbem Pannoniorum quæ vocatur Merseburg, attingentes, magna ex parte interfecti sunt. Et meritò, quia enim viri cum mulieribus (vt suprà dictum est) incedebant, immunditiæ fornicationũ & abominationum factæ sunt inter eos:

idcirco

idcirco iram Dei promeruerunt. Godefridus autẽ, & Balduinus frater eius cum reliquis perrexerunt, & cum maximo labore Antiochiam, ac postremò ipsam Hierosolymã cum reliquis vrbibus ceperunt, Christo eis largiente virtutem & victoriam de inimicis. Post aliquot annos Godefridus dux obiit, & locum sepulturæ ad sepulchrũ Domini promeruit. Balduinus verò ab exercitu Christianorum rex constituitur: per aliquot annos super Christianos regnauit: & paganis latius expugnatis, terras eorum cum vrbibus quas possederant, Christianis subiugauit. Theodoricus abbas sancti Albani constituitur.

Anno 1097, Henricus de Italia rediit, & Iudæis de præterito anno vel coactè baptizatis legem & ritus Iudaizandi concedit. Praxedis regina discessit ab imperatore.

Anno 1098, Ruchardus Moguntinensis archiepiscopus regi excommunicato fauere nolens, gratiam eius perdidit, & in Turingiam secedẽs, per aliquot annos ibidem stetit.

Anno 1099, imperator Pascha Ratisbonę celebrauit, vbi his diebꝰ magna mortalitas est facta, in qua Rabodo Palentinus comes cum aliis multis moritur. Conradus Traiectẽsis episcopus 4 feria Paschæ à negotiatore Phrysio crudeliter occiditur. Hermannus Colonienſis episcopus obiit: cui Fredericus successit. Conradus Einstedensis episcopus obiit: prò quo Conradus constituitur. Vrbanus papa, qui & Otto, obiit. ¶ Cui Richerus abbas, qui Paschalis, succedit annis 18. Cuidam religioso in visione reuelata est mors Vrbani. Cui interroganti quis post eum futurus esset pontifex, respondit is, qui apparuit Richerus abbas. Rursus illo interrogante quãdiu viuere deberet: Respice (ait) ad suppedaneum lectuli tui. Quumque respexisset, vidit iacentem schedulam paruam, ex vna parte pilosam, & ex alia puram, paucis literis taliter inscriptã: Terni, ter quaterni, terniq;. Qui simul iuncti, 18 fiunt. Rursus autem illo sciscitante, cur prædicta schedula partim pilosa & partim pura est, respõdit, Tempus papatus eius partim placidum, partim turbulẽtum erit. Quod verũ fuit. His tẽporibus exorta est secta monachorum, qui non nigris, sed griseis induuntur vestimentis: cuius author extitit quidam Adam, vt dicunt. Paschalis igitur pontifex in specula totius ecclesiæ constitutus, iuxta tenorem antecessorum suorum, Alexandri, Gregorij, Vrbani, contra inuasores spiritualiũ charismatum decretum promulgauit: ac denuo Henricum regẽ cum omnibus fautoribꝰ suis excommunicatum pronũciauit. Interea Vigbertus, Romanæ & apostolicæ sedis inuasor, moritur: & quia non habuit successorem suæ sectæ, ruit omnis populus ad Paschalẽ papam, & sic annihilata est hæresis eius quæ hactenus vigebat. Quidam autem de fautoribus eius rumorem sparserũt in populum, ad sepulchrũ eius se vidisse diuina micuisse luminaria. Quapropter Paschalis zelo Dei inflammatus iussit, vt effoderetur, & in Tibrim iactaretur. Quod & factum est. Paschalis statuit, vt quicunque de schismate hæreticorum ad vnitatem & concordiam sanctæ ecclesię catholicæ reuerti vellẽt, priùs omnem hęresim anathematizarent: sicque, promissa apostolicæ sedis pontifici Paschali, eiusque successoribꝰ obedientia; sub testimonio, Christi & ecclesiæ paci & vnitati reconciliarentur. Ordo recõciliationis huiusmodi est: Anathematizo omnem hæresim, & præcipuè illam quæ statum præsentis ecclesiæ conturbat, quæ astruit & docet, anathema contemnendũ, & ecclesiæ ligamenta spernenda esse. Hanc cum suis authoribus damno & anathematizo. Promitto autem obedientiã apostolicæ sedis pontifici Paschali, eiúsque successoribus, sub testimonio Christi & ecclesiæ affirmans quod affirmat, & dãnans quod dãnat sancta & vniuersalis ecclesia. Hierosolyma idus Iulij capta est à Christianis, eo die quo diuisio Apostolorũ facta est, Gotfrido duce exercitum ibi regente: & statim cum Christiani regem super se constituerunt.

Anno 1100 actum est quod sequitur. Paschali papæ Romanæ ecclesiæ, & omnibus episcopis, & vniuersis Christianæ fidei cultoribus, Pisanus archiepiscop. & Gotfridus dux, gratia Dei ecclesiæ sancti sepulchri nunc aduocatus, & Regemundus comes sancti Ægidij, & vniuersus Dei exercitus qui est in terra Israël, salutem. Multiplicate preces & orationes cum iocunditate & exultatione in conspectu Domini, quomodo Deus magnificauit suã misericordiã, complẽdo in nobis ea quę antiquis tẽporibus promiserat. Etenim quum capta Nicea cunctus exercitus inde discesserat, plus quam trecenta millia armatorum

ibi fuerunt. Et licet hæc tanta multitudo quæ vniuersam Romaniam occupare poterat, atq; epotare flumina omnia & pascere omnes segetes vna die posset: tamẽ cum plenitudine tanta conduxit eos Dominus, vt de ariete minimus, & de boue vix 12 acciperentur. Præterea etsi principes & reges Saracenorum contra nos surrexerint, tamen Deo volente facilè victi & conculcati sunt. Ob hæc quidem feliciter acta quia quidam intumuerant, opposuit nobis Deus Antiochiam humanis viribus inexpugnabilem, ibiq; per 9 menses nos detinuit, atque in obsidione extra ita humiliauit, vt in toto exercitu nostro uix centum boni equi reperirentur. Tandem aperuit nobis Deus copiam suæ benedictionis, & nunc etiam induxit nos in ciuitatem ad Turcos, & omnia eorum potestati nostrę tribuit. Quum hæc quasi viribus nostris acquisita teneremus, nec Dominum qui hęc obtulerat, dignè magnificaremus, à tanta multitudine Saracenorum obsessi sumus, vt de tãta ciuitate nullus egredi auderet. Præterea fames ita conualuerat, vt vix ab humanis dapibus se aliqui abstinerent. Longum est enarrare miserias quæ in ciuitate fuerũt. Respiciens autem Dominus populũ, quẽ ita diu flagellauerat, benignè consolatus est nos. Itaq; primò quasi pro satisfactione tribulationis lãceam suam, munus inuisum à tempore apostolorum, pignus uictoriæ nobis contulit: deinde corda hominum adeò animauit, vt illis quibus ægritudo uel fames ambulandi vires negauerat, arma sumendi & viriliter contra hostes dimicãdi virtutem infunderet: deniq; cùm triumphantibus hostibus fame & tędio deficeret exercitus Antiochiæ, & maximè propter discordias principũ, in Syriam profecti, Varram & Marram vrbes Saracenorũ expugnauimus, & castella regionis obtinuimus. Quumq; ibi moram disposuissemus, tanta fames in exercitu fuit, vt corpora Saracenorum iam fœtentium à populo Christiano iam comesta sint. Deniq; cùm diuino monitu in interiora Hispaniæ ingrederemur, largissimã atq; misericordem & victoriosissimam manum omnipotentis patris nobiscum habuimus. Etenim ciues & castellani regionis per quam procedebam⁹, ad nos cum multis donarijs legatos pręmittebant, parati seruire nobis, & oppida sua reddere. Sed quia exercitus noster nõ multus erat, & in Hierusalem vnanimiter venire festinabat: acceptis securitatibus tributarias eas fecimus, quippe quũ de multis vna ciuitatibus quæ de maritimis illis sunt plures homines haberet, q̃ in exercitu nostro fuissent. Quumq; auditum esset Antiochiæ, atq; Laodiceæ, & Rohas, quia manus Domini nobiscum esset, plures de exercitu qui ibi remanserant, consequuti sunt nos apud Tyrum. Sic itaq; Deo cooperante vsq; ad Hierusalem peruenimus. Quumq; in obsidione multum exercitus laboraret, maximè propter inopiam aquę, habito concilio episcopi & principes circũeundam esse ciuitatẽ nudis pedibus prædicauerunt, vt ille qui pro nobis humiliter eam ingressus est, per humilitatem nostram pro se ad iudicium de suis hostibus faciendum nobis eam aperiret. Placatus itaq; Dominus hac humilitate, 8 die post humiliationem cum suis hostibus ciuitatem nobis tribuit, eo videlicet die, quo primitiua ecclesia inde abiecta fuit, quum festum de dispersione Apostolorũ celebratur. In porticu Salomonis, & in templo eius nostri equitabãt in sanguine Saracenorum vsq; ad equorum genua. Deinde quũ ordinatum esset, qui ciuitatẽ retinere deberent, & alij amore patrię & pietate parẽtum suorum redire voluissent; nunciatũ est nobis regem Babylonię Ascalonam vẽnisse cum innumerabili multitudine militum, ducturum Francos qui Hierosolymis erant in captiuitatem, & expugnaturũ Antiochiam. Sed aliter Dominus de nobis statuerat. Itaque conscendimus obuiam illis, relictis sarcinis & infirmis in Hierusalem cum præsidio. Quumq; exercitus noster & hostium se cõspexissent: genubus flexis adiutorem Deum inuocauimus, vt qui in alijs nostris necessitatibus legem Christianã confirmauerat, in præsenti bello confractis viribus Saracenorũ & diaboli, regnum Christi & Ecclesiæ à mare vsq; ad mare vsquequaque dilataret. Sic Dominus adfuit, atq; tantas tribuit vires, vt in hostẽ currere videns fontẽ aquæ viuę sitientem ceruũ segnẽ adiudicaret, miro videlicet modo, quũ in exercitu nostro nõ vltra 5000 militũ, & & 15000 peditum fuissent: & in exercitu hostium 100000 equitũ & 400000 peditũ esse potuissent. Tunc mirabilis in seruis suis Dominus apparuit, quum antequam cõfligeremus pro solo impetu nostro hanc multitudinem in fugam vertit, & omnia eorum arma diripuit, vt si deinceps nobis

vellent

vellent repugnare, non citò haberẽt arma. Spolia inaudita, & thesaurũ regis Babyloniæ obtinuimus. Ceciderunt ibi Maurorũ vltra 100000 gladio. Timor autem eorũ tantus erat, vt in porta ciuitatis ad 2000 suffocati sint. De his verò qui in mari interierunt, nõ est numerus. Spineta etiam ex ipsis occiderunt. Pugnabat certè pro nobis Deus. Pridie quàm bellum fieret, multa millia camelorũ & boum & ouium cepit exercitus. Principum iussu populus hęc diuisit: ad pugnam progrediẽs multas turmas istorum animalium comitabantur miraculosè, & stabant cũ stantibus, & currebant cum currentibus. Nubes ab æstu Solis defenderũt nos, & refrigerabãt. Celebrata itaque victoria, reuersus exercitus est Hierusalem, relictoq; ibi Gotfrido duce, comes sancti Ægidij, & Rupertus comes Normanniæ, & Rupertus comes Flandriæ Laodiceam reuersi sunt: ibi classem Pisanorum & Boëmundi inuenerunt. Quumque archiepiscop⁹ Pisanus Boëmũdum & dominos nostros cõcordare fecisset, regredi Hierusalẽ pro Deo & fratribus suis Regemundus disposuit. Ad igitur tam admirabilẽ fratrum vestrorũ fortitudinis deuotionẽ, ad tam gloriosam omnipotentis Dei retributionem, ad tam exoptãdam omnium peccatorum nostrorum per Dei gratiam remissionem, & catholicę Christi ecclesiæ, & totius Latinę inuitamus vos ad exultationem, & omnes episcopos & bonæ vitæ clericos & monachos, & omnes laicos, vt ille vos ad dexteram Dei consedere faciat, qui viuit & regnat Deus per omnia secula. Rogamus & obsecramus vos per Dominum Iesum, qui nobiscum semper fuit, & collaborauit, & ex omnibus tribulationibus nos eripuit, vt fratrum sitis memores vestrorum, qui ad vos reuertuntur, benefaciendo eis & soluendo debita eorũ, vt vobis Deus benefaciat, & vos absoluat ab omnibus peccatis, vt in omnibus quæ vel nos vel illi apud Deum meruim⁹, partem vobis concedat, Amen. Hyems dira & fames magna. Clemens papa, qui & Vigbert⁹, obiit. Otto Argentinẽsis episcopus obiit. Vdo marchio & alij plures Saxonum barbaros qui & Luitici vocantur, inuasit, & cum honore triumphauit. Gotfridus rex apud Hierusalem obiit, qui exercitum Christianorum regebat, & sepultus est iuxta Caluariæ locum, vbi Dominus noster crucifixus est: & statim Christiani fratrem eius Balduinum super se regem constituerunt.

Anno 1101, imperator Natiuitatem Domini Moguntiæ celebrauit, Pascha autẽ Leodij. Conradus filius imperatoris in Italia obiit, & sepult⁹ in ciuitate Florentia. Egilbert⁹ Treuirorũ archiepiscopus obiit: pro quo Bruno cõstituitur. Liemarus Bremensis archiepisopus obiit.

Anno 1102, Cyclus 19 incipit, indictione 10. Imperator Natiuitatẽ Domini Moguntiæ celebrauit. Imperator Flandriã cum exercitu adiit, & pacificè rediit. Rupertus episcopus Babẽbergensis obiit: pro quo Otto constituitur. Hartuigus Magdeburgensis archiepiscopus obiit: pro quo Henricus constituitur.

Anno 1103, imperator Natiuitatem Domini Moguntiæ celebrauit. Cuono comes occiditur.

Anno 1104, imperator Natiuitatem Domini Ratisbonæ celebrauit, Pascha autem Moguntiæ. Ioannes Spirensis episcopus obiit.

Anno 1105, Henricus filius Henrici imperatoris inuaso regno cœpit regnare, viuente patre. Voluit autẽ Henricus senior Saxoniam hostili manu inuadere propter quosdam catholicos, quod minimè perficere potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles; quoniam excommunicatus denũciabatur à tribus apostolicæ sedis præsulibus, Gregorio scilicet, Vrbano, & Paschali. In ipsa verò expeditione, quia Saxoniã moliebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu eius cum paucis aufugit. Hẽricus de discessione filij tristatus, intermissa iã dicta expeditione, infecto negotio reuertitur. Filius verò Sueuiam petens à legato Romani pontificis Geuehardo Constantiensi episcopo de excommunicatione absoluitur, & matris ecclesiæ gremio restituitur. Inibi ergo ecclesiasticis rebus sacris pro tẽpore ordinatis, assumpto secũ legato Romano, Boariam Saxoniamq; petiit; inuasores synodaliter deposuit; reliquos verò fautores hęresiarchæ ab officio suspendit, ac subiacere examini papę coëgit. Ruchardus Moguntinensis archiepiscopus 8 anno postquam discesserat, propriæ sedi restituitur. Imperator Natiuitatem domini Moguntiæ celebrauit, Pascha quoque. Emehardus Verzeburgensis episcopus obiit.

Anno 1106, imperator ante Natiuita-

tem Domini à filio capitur. Henricus rex Natiuitatem domini Moguntiæ celebrauit, ibiq́ue conuentũ habuit de habẽda pace. Cõmunicato consilio principum, patrem suæ curiæ præsentauit, qui pridie calen. Ianuariis apud Ingelheim prædicto filio suo corã quibusdã principibus regnum tradidit. Et licet hoc feciſſet, tamen nequaquam ea quæ pacis sunt, à filio adipiscitur. Cometa stella uisa est. Magnus dux Saxoniæ obiit, cuius ducatum obtinuit Lutgerus comes filius Geuehardi, quũ nõ haberet hæredẽ. Hẽricus iunior Coloniã obsidet ad iniuriã patris. Sed interim moritur pater apud Leodium constitutus, & Spirã deportatus, in quandam desertã ecclesiolã deponitur insepultus, pro eo quod à tot & tantis patribus tanto tẽpore permãsisset excõmunicatus. Verùm in breui epilogo onerosam istius viri cõplectar historiam. Henricũ, hominẽ peruersum, & iusto iudicio ab ecclesia eiectum, omnibus reuera constat manifestum. Vẽdidit enim omnia spiritualia, fuit inobœdiens apostolicæ sedi, & in ipsam sedem fecit supplantationẽ, substituendo Vigbertum Gregorio, in legitima vxore sua modũ Christianitatis excedendo, apostolicę sedis sententiam paruipendendo. Hinc orta est maxima persequutio in ecclesia Dei, faciente inuidia & discordia: quoniã vnus aliũ persequebatur, frater fratri obloquebatur; quidam fauebat regi, alius papæ: vnde factum est, vt multi perirent. Intantum enim creuit hoc malum, vt apostolica cẽsura pro nihilo haberetur, & ipsa excõmunicatio iam facta ignoraretur. Enimuerò vt de illo omnia loquar, erat valde misericors. Aliqui.n.dũ sederet ad requisita naturæ, eum perforare volentes capti sunt, & ante eum ducti, qui conuicti & confessi, abire iussi sunt impuniti. Multi etiã principes qui ei multa mala fecerunt, atq; magnum contemptũ ingesserunt; mox vt ei se prostrauerunt, omnia eis condonauit. Et quamuis esset valde cõpatiens & misericors in eleemosynis pauperum, obstinata tamen mente in excommunicatione permansit: quę omnia bonitatis eius opera obnubilãt. Pater eius apud Botfeld quum ægrotaret, (nam in iecore cerui mortem comederat) rogauit, immo imperando imperauit, vt filio suo iurarent ad obtinendum imperium. Quod quidẽ fecerunt, quum esset octo annorũ, & nondum baptizatus.

¶ Romanorum 96, quintus Henricus, filius Henrici tertij imperatoris, regnauit annis viginti.

Anno 1107, rex Natiuitatem Domini Ratisbonæ celebrauit, Pascha verò Moguntiæ. Henricus rex dum in Goslariensi oppido conuentum habuisset, & iura regni, prout voluit, disposuisset, subitò tẽpestas nimiùm horribilis, fulgurũ, coruscationum, tonitruorum exorta, regem & omnem populum perterruit. Adeò enim vehemẽs fuit, vt ensem regalem perstringens, partem non modicam in acumine cum baltheo clypei regalis absumeret, coriumq́ue interius clypei per partes in rugam cõuerteret. Dicitur etiam, quòd vulnusculũ regi in maximo digito pedis dextri inflixerit, & hoc idẽ portauerit quãdiu vixisset. Eodem anno rex Flandriam cum valida manu intrat; ferro & igne cuncta deuastat; Rupertum comitem cum omni populo subiugat.

Anno 1108, rex Aquisgrani Natiuitatem Domini celebrat. Henricus rex Pannoniã ingreditur, vbi ob infidelitatẽ quorundam principum nihil memoria dignũ ab eo agitur. Eodem anno Bohemorũ ferè ad 3000 virorum, à proprio duce necati sunt. Hoc etiam anno cœptum est nouum monastenũ construi in monte sancti Dysibodi. Piæ nanq; memoriæ Burchardus abbas diui Iacobi Moguntiæ, quem dominus archiepiscopus Ruchardus ecclesiæ beati Dysibodi primũ abbatẽ præfecerat, 2 calen. Iulij primum fundamẽti lapidem iussu præfati præsulis posuit.

Anno 1109, rex Natiuitatem Domini Moguntiæ celebrauit. Eodem anno desponsata est ei filia regis Anglorum. Henricus rex Coloniam ingreditur, eaq́ue pręda & incendio vastata reuertitur. Ruchardus Moguntinensis archiepiscopus obiit: cui successit Adelbertus, regis cancellarius.

Anno 1110, rex valida manu Italiam ingreditur: eius oppida, castella, municipia, rapina & incendio depopulatur. In cuius exercitu erant 3000 armatorum militum, excepta seruorum sequentiumq́ue multitudine, quorũ non opus videtur numerum describere. Paschalis põtifex vniuersalis collecto cõcilio Romæ in basilica beati Petri apostoli, præsente Henrico rege, pronunciauit decretum, seq; illud cõplere velle cum iustitia & authoritate con-

confirmauit: scilicet vt ecclesiæ decimis & oblationibus contẽtæ essent; rex verò prædia & regalia, ducatus scilicet, marchionatus, comitatus, & aduocatias dudum à Carolo, eiusque successorib⁹, Christianis imperatoribus, ecclesiæ collaras reciperet: ea conditione, ne pontifices regali manu, anulo, & virga inuestirentur, quæ sancto spiritui authoritatiq; sanctorum canonum contraria viderentur. Sed qualiter hæc gesta sint, scripta ipsius imperatoris melius insinuabunt. Henricus Dei gratia, Romanorũ imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus in ecclesia. Notum esse volumus dilectioni & discretioni vestræ, ea quę inter nos & dominum illum Paschalem erant, quomodo incepta tractata sint: scilicet de conuentione inter me & ipsum, de traditione Romanorum in me & meos, vt audita intelligatis, intellecta examinetis, examinata diiudicetis. Igitur dum in eo totus essem, vt me ad ecclesiæ vtilitatem & ipsius votum, si iustum esset, componerẽ, cõpit exaltationem & dilatationem regni super omnes antecessores meos promittere. Studebat tamen subdolè, quomodo regnum & ecclesiam à statu suo discinderet, tractare. Quod sic facere aggressus est. Regno quidem iam à Carolo 400 & amplius annis, & sub 63 apostolicis inuestituras episcopatuum, eorundem authoritate & priuilegiorũ firmitate tenenti, absq; omni audientia auferre volebat. Et quum per nuncios nostros ab eo quæreremus, quid de nobis fieret, in quo regnum nostrum constat quomodo ferè omnia antecessores nostri ecclesiis cõcesserunt, & tradiderũt, subiunxit: Fratres, ecclesiæ decimis & oblationibus suis contentę sint: rex verò prædia & regalia, quæ à Carolo & Ludouico, Ottone & Henrico ecclesiis collata sunt, sibi & successoribus suis recipiat & detineat. Ad hoc quum nostri respondèrent, nos quidem nolle violentiam ecclesiis inferre, nec ista subtrahẽdo tot sacrilegia incurrere: fiducialiter p̃misit, & sacramento pro eo firmauit dominica Esto mihi, se omnia hæc cum iustitia & authoritate ecclesiis auferre, nobisq; & regno cum iustitia & authoritate reddere: nostris itidem firmantibus, si hoc (vt p̃missum est) ita cõplesset, quod tamẽ nullo modo fieri posse sciebat: me quoque (vti quærebat) inuestituras ecclesiarũ resignaturũ: sicut in charta conuentionis plenius poteris videre. Hæc est charta cõuentionis eius ad me

Dominus papa præcipiet episcopis præsẽtibus in die coronationis regis, vt dimittant regalia regno, quæ ad regnum pertinebant tempore Caroli, Henrici, & aliorum prædecessorum eius, & scripto firmabit sub anathemate, ne quis eorũ vel præsentium, vel absentium, vel successorum eorum, intromittant se vllo modo, vel inuadant eadem regalia, idest ciuitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, aduocatias, omnia iura cẽturionum, idest villicorum, turres & villas quæ regni erant, cum omnibus pertinentiis suis, militiam & castra. Nec ipse regem & regnum super his vlterius inquietabit, sed priuilegio suo sub anathemate cõ firmabit ne posteri sui inquietare præsumant: regem benignè & honorificè suscipiet, & more prædecessorum suorũ catholicorum, scienter, non subtractò coronabit, & ad tenendum regnum cum his omnibus officij sui auxilio adiuuabit. Si domin⁹ papa hæc regi non adimpleuerit; ego Petrus Leonis iuro, quòd tota potẽtia mea tenebo ad dominum regem. Obsides autem nisi effugerunt, reddemus altero die post coronationem regis. Si per papam remanserint, vt nõ coronetur, similiter reddemus Dominico die quum rex ad processionem venerit. Obsides dabo Gratianum filium meum, & filium Vizonis filij, & filium sororis meæ, si eum habere potero. Hæc sunt sacramenta ex parte domini papæ: Ego Petrus Leonis iuro vobis, quia dominus papa proximo die dominico adimplebit regi quod in charta conuentionis scriptum est. Hæc sunt sacramenta ex parte regis: Ego comes Hermannus, ego comes Gotfridus, ego Volmarus, ego Adelbertus iuro vobis, quia dominus rex proxima 4 vel 5 feria, ita principes iurare facient, & obsides dabit, sicut in charta conuentionis scriptum est. Et sic obseruabunt domino papæ, eo tenore, si dominus papa proximo die Dominico sic adimpleuerit regi per omnia, sicut in charta conuentionis scriptum est. Ego verò vt ostenderem nullam ecclesiarum Dei disturbationem ex velle nostro procedere, in cunctorum oculis astantium & auribus hoc decretum promulgaui: Ego Henricus Dei gratia, Romanorum imperator Augustus, affirmando & beato Petro, omnibus episcopis & abbatibus, & omnibus ecclesiis,

omnia quæ anteceſſores mei reges, vel etiam imperatores eis conceſſerunt vel tradiderunt, & quæ illi pro ſpe æternæ retributionis obtulerunt, do. Ego peccator pro timore terribilis iudicij vllo modo ſubtrahere recuſo. Hoc decreto à melecto & ſubſcripto, petij ab eo, vt ſicut in charta conuentionis eius ſcriptum eſt, mihi adimpleret. Quum ergo ſuprà dictæ poſtulationi inſiſterẽ, ſcilicet vt cum iuſtitia & authoritate, promiſſa mihi conuentione, firmiter vniuerſis in faciem eius reſiſtentibus, & decreto ſuo palàm hæreſim inclamantibus, ſcilicet epiſcopis, abbatibus, tam ſuis quàm noſtris & omnibus eccleſiæ filiis; hoc, ſi ſalua pace eccleſiæ dici poteſt, priuilegium proferre noluit. Paſchalis epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio Henrico regi, & eius ſucceſſoribus imperatoribus, &c. Diuinę legis inſtitutionibus ſancitum eſt, & ſacris canonibus interdictum, ne ſacerdotes curis ſecularibus occupentur, néve ad comitatum, niſi pro damnatis eruendis, atque pro aliis qui iniuriam patiuntur, accedant. Vnde & apoſtolus Paulus inquit: Iudicia ſi habueritis, cõtemptibiles qui ſunt in eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum. In veſtri autem regni partibus epiſcopi vel abbates adeò curis ſecularibus occupantur, vt comitatum aſſiduè frequentare, & militiam exercere cogantur, quæ nimirum aut vix, aut nullo modo ſine rapinis, ſacrilegiis, incendiis, aut homicidiis exhibetur. Miniſtri verò altaris, miniſtri curiæ facti ſunt: quia ciuitates, ducat⁹, marchionatus, monetas, turres, & cætera ad regni ſeruitium pertinentia à regibus acceperunt. Vnde etiam mos eccleſiæ intolerabilis inoleuit, vt electi epiſcopi nullo modo cõſecrationem acciperent, niſi prius per manum regiam inueſtirentur. Aliquando etiam viuis epiſcopis inueſtiti ſunt. His & aliis plurimis malis, quæ per inueſtituram plerunque cõtigerant, prædeceſſores noſtri Gregorius octauus, & Vrbanus ſecundus, felicis memoriæ pontifices excitati, collectis frequenter epiſcopalibus conciliis, inueſtituras illas manus laicæ damnauerunt: & ſi qui clericorũ per eam tenuiſſent eccleſias, deponendos; datores quoq; communione priuandos percenſuerunt, iuxta illud Apoſtolicorum canonum capitulum, quod ſe ita habet: Si quis epiſcopus ſeculi poteſtatibus vſus eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur, & ſegregetur, omnesque qui illi communicant. Quorum veſtigia ſubſequentes & nos, eorum ſententiam epiſcopali cõcilio confirmamus. Tibi itaque fili chariſſime, Henrice Rex, & nunc per officium noſtrum, Dei gratia Romanorum imperatori, & regno regalia illa dimittenda præcepimus, quę ad regnum manifeſtè pertinebãt tempore Caroli, Ludouici, Ottonis, & cęterorum prędeceſſorum tuorum. Interdicimus etiam, & ſub anathematis diſtrictione prohibemus, ne quis epiſcoporum ſeu abbatum præſentium vel futurorum eadem regalia inuadant, id eſt ciuitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, aduocatias, iura centurionum & turres quæ regni erant, cum pertinentiis ſuis, militiam & caſtra; & ne ſe deinceps, niſi per gratiam regis de ipſis regalibus immittant. Sed nec poſteris noſtris liceat, qui poſt nos in apoſtolica ſede ſucceſſurus erit, aut te, aut regnum ſuper hoc inquietare negotio. Porrò eccleſias cum oblationib⁹ & hæreditariis poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſtè pertinebant, liberas manere decreuimus, ſicut in die coronationis tuæ omnipotenti Domino in conſpectu totius eccleſiæ promiſiſti. Oportet enim epiſcopos curis ſecularibus expeditos, curam ſuorum agere populorum, nec eccleſiis ſuis abeſſe diutius. Ipſi enim iuxta Paulum Apoſtolum peruigilant, tanquam rationem pro animabus eorum reddituri. De traditione verò in nos vel in noſtros ſic ſe res habet. Vix portas ciuitatis ingreſſi ſumus, cùm noſtris infra muri mœnia ſecurè vagantibus, quidam vulnerati, alteri interfecti, omnes verò ſpoliati, aut capti ſunt: ego tamen quaſi pro leui cauſa non motus, bona & tranquilla mente vſque ad eccleſiæ beati Petri ianuas cum proceſſione perueni. Quod ſic geſtum fuiſſe, rei veritas, multorum aſtipulata teſtimoniis qui interfuere, proteſtatur.

Anno 1111, rex Natiuitatem Domini apud ciuitatem Florentiam celebrat, & poſt Paſcha à papa imperator conſecratur.

Anno 1112, imperator Natiuitatem domini Goſlariæ celebrauit. Adelbertus epiſcopus capitur.

Anno 1113, imperator Natiuitatem Domini, apud Erphesford celebrauit. Obiit Burchard⁹ abbas ſancti Iacobi, qui & fuit primus abbas in monte ſancti Dyſibodi,

di, cui succeſſit dominus Adelhunus, vir in omni opere ſtrenuus, & in vniuerſa morum probitate conſpicuus, annis quindecim.

Anno milleſimo centeſimo decimo quarto, imperator Natiuitatem Domini Babembergæ celebrauit, & poſt Epiphaniam apud Moguntiam nuptias fecit. Ludouicus de Turingia capitur. Principes regni coniurant aduerſus regem.

Anno milleſimo centeſimo decimo quinto, imperator Natiuitatem Domini Goſlariæ celebrauit, & poſt octauam Epiphaniæ, cum Saxonibus pugna facta multos ſuorum perdens, reuertitur, & Paſcha Moguntiæ celebrauit. Adelbertus epiſcopus de captiuitate liberatur.

Anno milleſimo centeſimo decimo ſexto, imperator Natiuitatem Domini Spiræ celebrauit, & poſt octauam Epiphaniæ Adelbertus archiepiſcopus apud Coloniam, in feſto ſancti Stephani protomartyris, ab Ottone Babembergenſi epiſcopo conſecratur. Imperator Italiam ſecundò intrauit. Theodoricus abbas ſancti Albani obiit, pro quo Bertolphus conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, in octaua ſancti Ioannis Euangeliſtæ terræmotus bis inter diem & noctem tam terribilis per totum orbem terrarum factus eſt, vt multa ædificia corruerent, & homines vix effugerent: ſed maximè in Italia, vbi tam periculoſus & horribilis fuit, vt manifeſtum Dei iudicium ſuper ſe homines expectarent: quum per diuerſa loca Italiæ ciuitates, caſtella, villæ, cum hominibus inibi commorantibus ſubitò ab hiatu terræ deperirent. Nam & montes ſciſſi ſunt, & flumina terra deglutiente exſiccata ſunt, vt qui vellent pedibus tranſire poſſent. Necnon fluuius Padus de alueo ſuo ſe erigens, in modum fornicis in altum ſe extulit, vt via pateret inter terram & aquam, & apertè daretur intelligi, quòd elatis fluctibus mundo exitum minaretur. Et quum ſic diutius aqua penderet, tandem in ſemetipſam tanto ſonitu demittitur, vt murmur illius per aliquot miliaria audiretur. His tam mirandis, tamque tremendis ſignis circunquaque diuulgatis, & tribus diebus in ieiuniis & orationibus per totam Italiam, ab omnibus peractis: apud Cremonam quidam infantulus in cunis iacens, pannis obſitus, in primam loquendi vocem contra naturam os aperuit; matremque ſuam eſcas parantem fratri ſuo maiori, qui plorando panem petiuerat, à corporis curis compeſcuit, aſſerens ſibi Dei genitricem Mariam ante tribunal Chriſti ſtantem, inſtantiſſimisque precibus pro iudicio quod mundo propter peccata ſua dare intenderat, ipſi ſupplicantem: ac poſt hæc depoſuit eloquium vſque ad tempus humanæ cõditioni congruum. Hæc autem tanta & tam horribilia mirabilia hi qui viderunt, pericula mortis vix euaſerunt; & non ſunt compuncti, nec gratias egerunt Deo pro euaſione ſua. Qui verò audierunt tam ſtupendum ſignum, non glorificauerunt Deum, ſed indurati in malicijs ſuis, maiora peccata prioribus addiderunt. Nam hoc eodem anno multa perpetrata mala, coniurationes iniuſtæ, incendia, homicidia, concremationes eccleſiarum, & abſtractiones bonorum inibi Deo ſeruientium, ſed maximè in partibus Galliæ, vbi ciues contra ciues conſurgunt, & ſibi non conſentientes capiunt bona, diripiunt ciuitates, caſtella, domos, villas deſtruunt, incendunt; homines non humano, ſed pecudum more dilaniant, atque interimunt. Bis etiam hoc anno eclipſis Lunæ facta eſt ſcilicet decimo ſexto calendis Iulij, & tertio idus Decembris. Mirabile quoque ſignum decimoſeptimo calend. Ianuarij in cœlo apparuit, variis coloribus permixtum.

Anno milleſimo centeſimo decimooctauo, imperator de Italia reuertitur.

Anno milleſimo centeſimo decimo nono, obiit Obertus Leodienſis epiſcopus, & Adelgas Magdeburgenſis epiſcopus, & Henricus de Suchuende. Obiit & Ioannes papa, qui & Gelaſius, apud Cluniacum. ¶ Cui ſucceſſit Otto, qui & Calliſtus, Viennenſis archiepi-

ſcopus. Imperatoris & principum conuentus iuxta Moguntinum in feſtiuitate Petri & Pauli habitus. Remenſi ſynodo præſedit Calliſtus papa, calendis Octobris. Volpertus abbas ſancti Albani conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo, Dieggerus Metenſis epiſcopus obiit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo primo, Fridericus Leodienſis epiſcopus obiit, pro quo Adelberd frater Godfridi ducis conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſecundo, Cyclus viceſimusquartus incipit, indictione decimaquarta. Generalis abſolutio banni per Lampertum tunc Oſtienſem epiſcopum, pòſt papam effectum & dictum Honorium. Cuno Argentinenſis epiſcopus deponitur, & Bruno conſtituitur. Gebehardus in Wirzeburg epiſcopus conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo tertio, Bruno Spirenſis epiſcopus obiit: cui Arnoldus ſucceſſit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimoquarto, Brunus Treuirorum epiſcopus obiit. Eclipſis Lunæ tertio nonas Februarij contigit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo quinto, Henricus quartus imperator, ſed huius nominis quintus rex, obiit: pro quo Lotharius dux Saxoniæ tertio calendis Septembris Moguntiæ conſtituitur, & idibus Septembris Aquiſgrani coronatur à Friderico Colonienſi archiepiſcopo.

¶ Honorius, papa centeſimus quinquageſimusquartus poſt Petrum, ſedit annis quinque, menſibus duobus, & diebus octo.

Mathildis regina in Anglia ad patrem ſuum proficiſcitur, manum ſancti Iacobi ſecum deferens: per quod irreparabile damnum regno Francorum intulit.

Rege apud Ratisbonam in conuentu principum inquirente, prædia iudicio proſcriptorum a rege ſi iuſtè forifactoribus abiudicata fuerint, vel pro his quæ regno attinent commutata: vtrum cedãt ditioni regiminis vel proprietati regis: iudicatum, potius regiminis ſubiacere ditioni, quàm regis proprietati. Legati pro confirmando rege Romam mittuntur, Gerhardus cardinalis Cameracenſis, & Virdunenſis, epiſcopi.

Anno milleſimo centeſimo viceſimoſexto, ¶ Romanorum 97 regnauit Lotharius.

Obiit Hartuinus Ratisbonenſis epiſcopus, pro quo Cono Sigebergenſis abbas conſtituitur. Filius ducis Baioariæ ducatu Saxoniæ à rege donatur. Mortuo Magdeburgenſi archiepiſcopo rex ibidem curiam in Paſcha habuit. Arnoldus Spirenſis epiſcopus obiit: pro quo Sigefridus conſtituitur. Norbertus vir religioſus eccleſiæ apud Vormatiam præficitur. Arnoldus Magdeburgenſis epiſcopus occiditur. Rex dum Ottonem quem ducem ordinauerat, hyemis tempore Boëmiam introducere vellet, Vdalricus qui terras illas occupauerat, ductum ſibi defendere parabat. Sed dum miles ferro viam per ſyluam aperit, repente hoſtes ſuperuenientes ipſum Ottonem, aliosq; multos fortes viros interficiunt. Adelbertus marchio capitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſeptimo, rex Natiuitatem Domini Coloniæ celebrauit. Caſtrum Nurenbergenſe obſeſſum per duos menſes a rege & duce de Bohemia, ſed abſque effectu ſoluta eſt obſidio. Guillielmus princeps Burgundiæ, occiditur à ſuis. Carolus comes Flãdriæ, ſuper omnes ſui temporis principes iuſtitiæ mirabilis ſectator, coram altari quum orationibus piis attentus eſſet, à ſuis hominib⁹ occiditur. Rex Dominicæ Reſurrectionis feſtum Goſlariæ celebrauit. Conradus de Zeringa coram pleriſque Burgundionum optimatibus principatu Burgundiæ apud Spiram ciuitatem ſublimatur. Rex in feſto Pentecoſtes apud vrbem Merſeburg duci Bauarorum filiam ſuam iuxta regalem magnificentiam coniugio ſociauit. Obierunt hi: Theodoricus Monaſteriẽſis, Vdalricus Conſtantienſis, Ebhardus Argentinenſis, Perodelberus Leodienſis, & Godebaldus Traiectenſis, epiſcopi.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo octauo, rex Natiuitatem Domini Verzeberg celebrauit, vbi Embrichonem epiſcopum conſtituit. Spira obſeſſa ab

idibus

idibus Augusti vsque ad calendas Nouēb. Leodiensis electus Alexander Moguntiæ inuestiturā suscepit à rege. Bernhard⁹ Podelbornensis episcopus constituitur. Traiecti episcopus ordinatur Andreas præpositus Leodiēsis. Rex Pascha Merseburg regio more celebrauit, vbi filiū ducis Bohemiæ in sabbato sancto ad hoc ipsum directum de sancto fonte suscepit. Obiit Henricus marchio de Staden: cuius marchiæ Vdo Frankenlauff præficitur. Lubaldus quoque marchio de Sceyre, vir corpore & animo præstās, defungitur. Marchio Tiebaldus rogatu ducis Boariæ in gratiam regis recipitur. Adelhunus secundus abbas in monte sancti Dysibodi defungitur 15 Iulij, cui successit Fulcardus abbas.

Anno 1129, Spira secundò obsessa ab idibus Iulij vsque ad calen. Ianuarias. Rex Natiuitatem Domini Vormatiæ celebrauit. Haluerstadensis episcopus, à suis canonicis Romæ iniquè accusatus, à legato papæ deponitur. Henricus Virdunensis episcopus à Matthæo Albanensi apostolico legato deponitur. Bruno Argentinensis episcopus interuentu reginæ & episcoporū quadriennio expulsus, gratiam regis consequitur. Conradus dux, frater Friderici ducis Sueuiæ, Treuirensem archiepiscopū apud Longobardiam cepit, & Parmensibus pro sexcentis libris tradidit. Rex Purificationem sanctissimæ virginis Mariæ apud Altenam ciuitatem fecit, vbi Gisilbertum Traiectensis ecclesiæ oppressorem decollare ipse fecit, quarto idus Ianuarij.

Anno 1130, Spira deditione subacta. Obiit Honorius 154 papa post Petrum. Pro quo constituti sunt duo; idest Gregorius, qui dictus est Innocentius; & Petrus, qui cognominatus est Anacletus, filius cuiusdam potentis viri Romanorum Petri Leonis. Et apud Cluniacense cœnobium monachus Bertholdus Hiltinensis episcopus obiit: pro quo Bernhardus magister scholarum constituitur. Volpertus abbas sancti Albani obiit: pro quo Vernherus constituitur. Burchardus Cameracensis episcopus obiit. Vdo de Frankenlauff ab hominibus Adelberti comitis occiditur. Hermannus de Vinzenberg Burchardum de Lochenheim, virum regi fidelissimum, in colloquium vocans occidit. Ludouicus comitatum Thuringię, Hermanno iudicio sublatum, à rege suscepit. Castrum Nurmbergense regi traditur. Dedicatum est altare sancti Stephani, quod in Australi parte noui monasterij situm est, à domino Adelberto Moguntinensi archiepiscopo, in honorem domini nostri IESV CHRISTI, & beatissimæ Mariæ, & omnium præcipuè martyrum, & nominatim sancti Stephani protomartyris, Laurentij, Vincentij & Albani.

Anno 1131, rex Natiuitatem Domini Gandersheim transegit. Gerhardus cardinalis cum legatione apostolica superuenit; nuncians, dominum papam colloquium ipsius super omnia desiderare. Concilio Remensi præsedit Innocentius papa, 14 calend. Nouembris, præsente Ludouico rege Franciæ: cuius filium adhuc paruulum Regem consecrauit. Rex autem Lotharius Leodium cum principibus totius regni, archiepiscopis, episcopis, ducibus, marchionibus, palatinis, comitibus, & etiam cæteris nobilibus ad curiam condictam venit. Aduenientem ibi papam rex magnificè suscepit. Dominus papa regem ad comprimendam tyrānidem Petri Leonis apostolicæ sedis inuasoris Romam inuitabat, plenitudinem imperij in eadem Romana ciuitate, sicut decebat, offerens. Concilium Moguntiæ habitum, præsente Lothario rege, præsidente Matthæo Albanensi cum Moguntinensi archiepiscopo, vbi Bruno Argentinensis episcopus, præsentibus Augustense, Einstedense, Babenbergense, Wurzeburgense, Spirense, Vormatiense, episcopis, à clero & populo, super violentia, intrusione, & consecratione impetitus, in manus archiepiscopi & cardinalis Argentinensem reconsignauit episcopatum. Obierunt archiepiscopi, Fridericus Colonensis, & Meginherus Treuirensis.

Anno 1132, rex Natiuitatem Domini Coloniæ celebrauit, vbi constituti sunt archiepiscopi Brunus Colonensis & Adelbertus, qui mox consecrati sunt à Vilielmo Prænestino, apostolici legato. Rex in Assumptione sanctæ Mariæ in Italiam expeditionem mouit. Conno Ratisbonensis episcopus vita functus est.

Anno 1133, imperator de Italia reuertitur, consecratus ab Innocentio papa in ecclesia Lateranensi. Eodem anno 4 nonis Augusti, 27 luna, Sol obscuratus est 7 hora diei, & tenebræ factæ sunt, ita vt stellæ in cœlo apparerent.

Anno 1134, Eberhardus Med. episcopus obiit.

Anno 1135, imperator Natiuitatem Domini Spiræ celebrauit. Dedicatum est altare quod situm est ad Aquilonē in nouo monasterio, à domino Adelberto Moguntino archiepiscopo, in honorem Domini nostri Iesu Christi, & sanctæ Crucis, & præcipuè sancti Petri apostolorū principis, & omnium sanctorum.

Anno 1136, imperator secundò reuertitur in Italiam cum exercitu contra Ruggerum Siciliæ tyrannum. 5 idus Nouembris obijt pię memoriæ Fulchardus, tertius abbas sācti Dysibodi. Cui successit dominus Conno, ordinatus 6 calend. Ianuarij. Obiit diuæ memoriæ domina Iuda, quæ 24 annis in monte sancti Dysibodi inclusa, soror Megenhardi comitis de Spanheim. Hæc sancta mulier inclusa est calen. Nouēbris, & aliæ tres cum ea, scilicet Hildegardis, & Sumet vocabuli duæ; quas etiam quoad vixit sanctis virtutibus imbuere studuit.

Anno 1137, imperator in Italia rebus prosperè & magnificè gestis reuertitur, & apud castrum quoddam Boariorum ducis, 3 calen. Decemb. defungitur. Corpus eius in saxo apud Lutheram ipsius monasterium sepelitur. Obiit Adelbertus Moguntinus archiepiscopus, 9 calend. Iulij. Monasterium principale in Moguntia cū aliqua parte ciuitatis combustum est.

Anno 1138, Conuentus principum apud Confluentiam vrbem factus est in cathedra sancti Petri, vbi Conradum Henrici imperatoris ex sorore nepotem Regem constituunt. Qui deinde mediæ Quadragesimæ dominicò die à Dicuuino cardinale Aquisgrani ciuitate constitutus est. Dedicatum est altare Cōfessorum in sanctuario noui monasterij, ad Aquilonarem plagam situm, à domino Siuardo Deblasensi, episcopo reuerendissimo, in honorē domini nostri Iesu Christi, & omnium Confessorum, sed nominatim sancti Clementis martyris & papæ, Gregorij papæ, sancti Martini & Nicolai, episcoporum. Qui venerabilis præsul ab ecclesia sua iniustè expulsus, venit in episcopatum Moguntinensem, quumque eo tempore præsule caruit, multas inibi ecclesias & altaria licentia Moguntinensis ecclesiæ consecrauit. Eodē anno, & eodem die dedicatum est altare sancti Benedicti retrò tūbā sancti Dysibodi positum à prædicto præsule, in honorē sancti Benedicti & omnium confessorum. Dedicatum est altare, in sanctuario ad australem situm ab eodem, in honorem Ioannis euangelistæ, Margaretæ, Agathæ, & Luciæ, & omnium sanctarū virginū. Acta sunt hæc sub domino Conone sancti Dysibodi quarto abbate.

¶ Romanorum 98, Conradus huius nominis tertius regnauit. Rex Paschа Coloniæ celebrauit. Inde ascēdens 3 hebdomade post Paschа, Moguntię cum magno fauore cleri & populi susceptus est. Ibi Adelbertus, defuncti archiepiscopi ex fratre nepos, communi omnium consensu, data à rege præceptione, episcopus designatus est. Rex curiam apud Babenberg in Pentecoste habuit, vbi principes totius regni cōuenerant: Saxones quoque omnes; exceptо duce Bauariæ Hērico, defuncti imperatoris Lotharij genero. Adelbertus Moguntiæ electus sabbato fuit, & postea presbyter ordinatus: sequenti die, octauis videlicet Pentecostes, ab Ottone ipsius ecclesiæ antistite episcopus consecratur. Legati à rege ad Henricum ducem Boariæ directi, Ratisbonæ receptis regalibus regi occurrunt. Hoc eodem anno, die parasceue Paschæ, calendis Aprilis, post celebratas matutinas, mox à fratribus apertum est sepulchrum sanctissimi patris nostri Dysibodi: præsentibus venerabilibus personis, domino scilicet Conone, ipsius loci quarto abbate; domino Gerardo abbate sancti Maximini charissimo, & domino Bernhelmo primo abbate in Spāheim, cum omni congregatione eiusdem ecclesiæ; ab vno fratre sigillatim allatę sunt foras eiusdem patris reliquiæ. Repertæ sunt autem in veteri monasterio, vbi reconditę fuerāt, à domino Villigiso archiepiscopo.

Anno 1139, rex Natiuitatem Domini Gōslariæ celebrauit. Henricus dux Saxonię moritur, pro quo Adelbertus marchio ducatum suscepit, cōtra quē omnes penè principes Saxonum coniurant. Richniza imperatrix obiit. Reliquiæ sancti Dysibodi translatæ sunt calen. Nouembr. à veteri ecclesia in nouum monasterium, migrante vnà omnium consecratione sub præfato domino Conone abbate.

Anno 1140, Cyclus decennoualis incipit, indictione 3. Rex Purificationem sanctæ Mariæ apud Vormaciam transegit: & Pascha Virzeburg celebrat. Gebehar-

hardus Argentinensis episcopus obiit. Otto Babinberg obiit. Adelbertus Moguntinensis episcopus, à papa Innocentio vocatus Romam adiit, à quo & benignè susciputur. Castrum Vinsberg à rege obsessum: in qua obsidione Velph frater Henrici ducis cum rege in eodem loco bellum commisit, in sabbato 12 calend.* & rex tandem victor extitit, multis prædicti Velfonis interfectis, & nonnullis captis; ac non longè pòst castrum cepit. Rex dedit abbatiam sancti Maximini sancto Petro.

Anno 1141, rex curiam apud Ratisbonam in Pentecoste habuit, vbi nonnulli principes Saxonum adfuerunt. Adelbertus Moguntinus archiepiscopus cũ Saxonibus aduersus regem coniurat, & nõ post longum moritur, 16 calendis Augusti; pro quo Marcolphus constituitur.

Anno 1142, rex Pascha Verzeberg celebrauit, & inde post festũ transiens, Francenfort venit in Dominica Misericordia: & ibi curiam habuit, vbi conuenerunt omnes penè principes Teutonici regni, vbi & Saxones in gratiam regis venerunt. Et filius Heinrici ducis ducatum Saxoniæ suscepit, cuius matrem rex fratri suo Henrico marchioni ibidem copulauit, ac ducatum Boariæ tradidit. Marcolphus Moguntinensis archiepiscopus obiit, pro quo Henricus maioris domus præpositus constituitur, & à rege in Francenfort inuestituram accepit, præsentibus cardinalibus Gregorio & Dicwino. Dedicata est capella in hospitali quinto calendis Iunij, à domino Vigero Brandenburgensi episcopo, in honorem domini nostri IESV CHRISTI, & sancti Nicolai. Proxima die anni eiusdem dedicata est capella in infirmaria ab eodem præsule, in honore beatæ Mariæ Magdalenæ, quarto calendis Iunij.

Anno 1143, hyems dura. Adelbertus Treuirorũ archiepiscopus, expulsis prioribus monachis de sancto Maximino, & Cœlestinus 155 papa constituit ibi abbatem Sigerũ nomine. Hoc anno, indictione 6, dedicatum est nouum monasterium in monte sancti Dysibodi, & principale altare à domino Henrico Moguntinensi archiepiscopo in honorẽ Domini nostri Iesu Christi, & gloriosæ eius matris, & beati Ioannis euangelistæ, ac beatissimi patris nostri Dysibodi confessoris atque pontificis. Eodem anno & eadem die dedicatum est in vestibulo monasterij altare à præfato archiepiscopo in honorem victoriosissimæ crucis & sancti Ioannis Baptistæ. Ipso nihilominus anno vel die reconditæ sunt reliquiæ sancti Dysibodi patris nostri à suprà dicto præsule, 3 calend. Octob. in tumulo lapideo retro principale altare positæ in locellis duobus plumbeis: altero eorum scilicet minore ossa continẽte, altero maiore cineres. Impositæ sunt ipso tumulo tria corpora sanctarũ de collegio 11000 virginum in loculis ligneis, & quædam de Thebæa legione. Acta sunt hæc domino Cunone cooperãte, eius loci 4 abbate.

Anno 1144, hyems valida & ventuosa. ¶ Lucius papa constituitur.

Anno 1145, rex Pascham apud Verzeburg celebrauit. ¶ Eugenius papa cõstituitur. Cometa apparuit in Maio. Hoc anno Rohas à Saracenis capitur in sacra nocte Natiuitatis Domini: quorum rex extitit quidam Sanguin nomine.

Anno 1146, capella sanctæ Mariæ dicata est calen. Nouẽb. ab Henrico Mogũtinensi archiepiscopo, in honorem Domini, & sanctæ Crucis, & præcipuè ad laudẽ beatæ Mariæ, & sancti patris nostri Dysibodi, atque Felicis papæ & martyris, & omnium sanctorum. Rex Natiuitatem Domini in Magdeburg celebrauit. Hoc anno terræmotus magnus est factus Moguntiæ, vicibus quindecim.

Anno 1147, rex Natiuitatem Domini celebrauit Merseburg, vbi Mogũtinus archiepiscop⁹, & omnes penè principes Saxonum aderant. Signum in palmis apparuit. Etenim quum episcopus & omnis populus clerusq; qui ad diem festum conuenerãt, astarent, quasi iris in cœlo apparuit, ac in medio cruces ostensæ sunt. Rex Pascham Domini Babenberg celebrauit. Sigefridus Spiræ episcopus obiit, pro quo Guntherus constituitur. Emercho episcopus Verzeburgensis de Græcia rediens, Aquileiæ moritur, ibiq; sepelitur: pro quo Sigefridus constituitur. Eggebertus Babenbergensis episcopus obiit; pro quo Eberhardus ordinatur. Conradus rex Vngariam intrat, ac ducem eorũ Vardis nomine bello petit, igne prædaq; vastat vniuersa, & rebellem ducẽ obsides dare, sibiq; iureiurando fidelitatem confirmare coarctat. Pestilentia magna facta est. De nauali expeditione terræ sanctæ quædam dicam: Hoc anno, in octaua Paschæ, 5 calen.

Maij, mouit exercitus à Colonia: & 14 calen. Iunij venimus in portum Angliæ Derchimite, vbi erat comes de Areschot cum 200 ferè nauib⁹ Anglicis & Flandricis, & 6 feria ante Rogationes nauigauimus per 8 dies. In vigilia Ascensionis passi maris tormenta, 8 demum die in portum Hispaniæ Gazzim saltem cum 50 nauibus appulim⁹, rursum in portũ Viuer eiusdem litoris venim⁹. postea 6 feria ante Pentecosten, in portũ Galliciæ Thamara peruenim⁹. Et 8 Pentecostes nauigauimus: & 2 feria applicuimus ad alueum fluminis Dorius Portugaliæ. Exinde ad alueũ fluminis Tagi intrantes, 2 die apud Vlisbonã vigilia Petri & Pauli applicuim⁹. Circa beatę Mariæ Assumptionẽ repulsi sum⁹ ab hostibus. Circa Natiuitatẽ beatę Marię turris lignea incepta, & circa medium Octobris perfecta, propugnaculũ nobis fuit: tandẽ in ipsa nocte sancti Galli abbatis, lignis ignẽ imposuerunt, & murum 200 pedũ irruerunt. Victoria tamẽ obtẽta festo virginũ 11000 Duo muti in exercitu cœperunt loqui, festo sancti Gereonis.

Anno 1148, Signum circa solem apparuit mirabile in mense Februario.

Anno 1149, Conradus rex ab Hierosolymis reuersus est, nihil dignum memoriæ referens.

Anno 1150, Sigefridus Wurzebergensis episcopus obiit.

Anno 1151, Fames valida, ac mortalitas hominum.

Anno 1152, Hermannus comes de Vintenberg cum vxore sua interemptus est. In mense Ianuario magna inundatio aquę in partibus Rheni fuit. Conradus rex obiit 15 calend. Martij.

¶ Fridericus fratruelis Conradi regis regnauit.

Anno 1153, Signum in Sole apparuit, 7 calendis Februarij. Henricus archiepiscopus Moguntinensis in Pentecoste ex præcepto Eugenij papæ depositus est, & Arnoldus cancellarius electus est. Henricus Moguntinensis archiepiscopus obiit calend. Septemb.

Anno 1154, Fridericus rex in Italiam proficiscitur. Magna inundatio aquæ fuit. Translatio sancti Adelharij in Erphesford 11 calend. Maij. Eugenius papa obiit. ¶ Huic Adrianus successit.

Anno 1155, Frideric⁹ Romæ ab Adriano papa imperator factus est. Bellum fuit inter Arnoldum archiepiscopum, & Hermannum Palatinum comitem. Dominus Cono, quartus abbas in monte sancti Dysibodi, obiit 6 nonis Iulij: cui dominus Helingerus 5 successit, 16 calend. Augusti. Imperator de Roma reuertitur. Rex Natiuitatem Domini Vormaciæ celebrauit, vbi Hermannus Palatinus comes, & Emicho comes de Linengen, & Gotfridus de Spanheim, & Henricus de Katzenelenboge, & Cõradus comes de Kirberg, Henric⁹ comes de Didissen, & alij ex parte prædicti Hermanni canes portauerunt: & sic dominus Arnoldus episcopus ab excõmunicatione eos absoluit. Ex parte verò episcopi canes portare quidem cœperunt: Ludouicus comes de Lohun, & Guilielmus comes de Glisberg, & alij: sed ob reuerentiam archiepiscopi cessare ab imperatore iussi sunt.

Anno 1156, Arnoldus archiepiscopus, à quibusdam appellatus ad apostolicam pœnitentiam, Adrianum papam adiit: à quo honorificè susceptus, apostolicam legationem promeruit, reuersusq; Moguntiæ honorificè susciptur. Hoc ipso anno Fridericus imperator Agnetem principis Burgundiæ filiam vxorem duxit, repudiata priore legitima vxore apud Constantiam, vnde in ecclesia grauissimum exortũ est schisma. Hermannus Palatinus comes obiit. Cui successit Conradus frater imperatoris ex patre.

Anno 1158, imperator Pascha Vormatiæ celebrauit, vbi penè omnes principes Teutonici regni cõuenerunt, & in Lõgobardiam sequenti anno cum rege se ituros iurauerunt. Post hæc ipso anno imperator effecerat arte, vt abbates, & præpositi, & meliores quidã de ministralibus Moguntinæ ecclesiæ, fidẽ in manum regis & in manus quorundam amicorum eius darẽt, vt quum suus episcopus Arnold⁹ quouis casu defecisset, alium non eligerent, nisi consilio eorum ipse medius interesset.

Anno 1158, imperator cum principibus Teutonici regni circa Pentecosten Longobardiã intrauit, & vrbem Brixiam cum aliis cepit, postquam Mediolanum in manu valida, scilicet 5000 Teutonicorũ obsedit. Discordes autem erant Lõgobardi. Quumq; Mediolanenses se arctè obsessos viderent, imperatori ciuitatẽ seq; tradiderunt. Quidam ex clero Moguntinæ ecclesiæ, scilicet Gotfridus abbas sancti

Iacobi

Iacobi, & Burchardus præpositus sancti Petri cum aliis, omnesque simul vrbani, maiores cum minoribus, episcopum suum Arnoldum nimis exosum cœperunt habere, & imperatorem aduersus eum sæpe interpellauerunt; soli qui Silthouera dicuntur, partibus episcopi fauebant.

Anno 1159, Cyclus 11 decennoualis incipit, indictione 7. In Longobardia Cremona à Cæsare obsessa, adiuuãtibus quibusdam etiã de Cremona. Aduersarij postremò episcopi Moguntinensis post festum sancti Remigij synodum armata manu, vt eam exturbarent, ingressi: sed comitibus cum suis ad arma alacriter conuolãtibus, turpiter redire sunt coacti. Quadere post festum omnium sanctorum episcopus Lõgobardiam petit, super hoc imperatori querimoniã facere. Sed & aduersarij eius euntem haud segnes subsequuntur. Mense Octobri obiit. Adrianus papa imperatorem pro coniugij dissidio excõmunicare disposuerat, sed mense Octobri morte præuentus est: pro quo duo constituti sunt, id est Orlandus, qui dictus est Alexander, Adriani sententiam approbans; & Octauianus, cognominatus Victor, imperatori plurimùm fauens.

Anno 1160, imperator iussit post octauam Epiphaniæ concilium Papiæ haberi, vbi Victor papa adfuit, & Alexãder abfuit: quapropter Victor confirmatur, & Alexander reprobatur. His ita gestis, Arnold⁹ præsul Moguntinus reuertitur, & in Natiuitate diui Ioannis Baptistę, à Moguntinẽsibus occiditur in monasterio sancti Iacobi: monasterium verò incendio & præda vastatur. Scelere peracto, sceleris authores cum clero licet coacto Rodolphum filium Conradi ducis de Zeringen episcopum substituerunt, postposita fide quam prius in manus imperatoris dederant. Tẽporibus Ottonis imperatoris huius nominis tertij præfuit ecclesiæ Moguntinæ Villegisus, archiepiscopus memoria dignus, qui ipsum Ottonem adhuc valde puerum & imperatorem educauit, & interim per 16 annos Romanum rexit imperium. Hic fecit crucem auream, & in monasterio sancti Martini posuit eam: patibulum erat cypressinum, laminis aureis & lapidibus pretiosis super intectum, & imago aurea vbi versus erat inscriptus:

Aurt sexcentas tenet hac crux aureas libras.

Huius imaginis alterum pedem Marcolphus episcopus tulit, & Romam pro pallio misit: alterum cum cruribus, Arnoldus episcopus accepit, & Hermanno comiti Palatino cum eo rebellauit.

Anno 1151, Totum quod residuũ fuit, suprà dictus Rodolphus cum beneplacito Moguntinensium sumpsit, & placaturus sibi & illis imperatorem, Longobardiam pergit, sed frustra perrexit: quia Conradus Palatinus alium nomine Christianum episcopum leuauit; & rex munera Rodolphi & aurum spreuit: Sicq; Moguntinenses cum suo episcopo delusi sunt.

Anno 1162, imperator in Longobardia res publicas agens, Christiano priore electo, interim neglecto, cum electione priorum Moguntinę ecclesię, qui tunc inibi plures præsentes affuerunt, episcopum constituit Moguntinę sedi Conradum fratrem Ottonis Palatini. Mediolanum rursus à Cæsare obsessa, insimul etiam in breui capta; populus expulsus: murus in circuitu deiectus: ædes exceptis sanctorum templis solo tenus destructæ. Remoldus Colonienſis episcopus corpora trium Magorũ, quæ adhuc incorrupta durant, clam auferens, secum ad Coloniam singulis in loculis transtulit, & in maiori ecclesia beati Petri cum tripudio populi collocauit. Imperator ad terras Teutonum reuertitur in pace.

Anno 1163, imperator Paschа Vormatiæ celebrauit, & in octaua cum principibus Moguntiæ curiam habuit: vrbani penè omnes, exceptis valde paucis ex infimis, & quibusdam qui ad Cæsaris gratiam priùs venire meruerunt, de ciuitate fugerũt, ne inueniret eos illic Cæsar. Vnus quidam de tanta turba sceleratorum Brunger nomine captus, & ante Cæsarẽ ductus capitalem sententiam accepit. Gotfridus abbas sancti Iacobi imperatori præsentatus, vt se de obiectis purgaret, inducias accepit: sed non valens, pulsus est ab abbatia & patria. Monachi verò, in vna domo clausi iussu Cæsaris, qui antè obedientiarij erant, videntes in malo se positos, alij per fenestras, alij quocũque ingenio fugam captabant, reliqui abire permissi sunt. Sicq; illo in loco diuina obmissa sunt. Murus etiam ciuitatis iubente Cæsare diruptus est.

Anno 1164, Cõradus Moguntinus electus confœderatus est Orlando, qui & Alexander, fide & iuramento: vnde & ab imperatore pulsus est episcopatu: cui

succeſſit Chriſtan, qui ante eum fuerat electus. Victor papa obiit.

Anno 1165, imperator Lõgebardiam cum valida manu intrauit, nihil dignum memoria peragens.

Anno 1166, Roma ab imperatore obſeſſa: innumerabilis multitudo Romanorum occiſa: maxima peſtilentia in exercitu imperatoris facta eſt.

Anno 1167, imperator de Longobardia vix clàm egreſſus eſt.

Anno 1168, caſtrum Sarebrucha comitis Simonis iuſſu imperatoris confractum, cum aliis tribus caſtris eiuſdem comitis.

Anno 1174, imperator cum maxima multitudine Longobardiam intrauit, circa Natiuitatem beatæ Mariæ.

Anno 1175, Cæſareani milites de Lõgobardia ſine effectu magnificentię vix & ægrè repatriauerunt.

Anno 1176, rurſum Teutones ad auxilium imperatoris Longobardiam intrauerunt: ſed in ingreſſu penè omnes à Longobardis occiſi & capti ſunt, & pauci fugati. Monaſterium & clauſtrum ſancti Iacobi rezdificari Moguntiæ inceptum eſt.

Anno 1184, imperator Pentecoſte Moguntiæ celebre & famoſum conuentum habuit: quo peracto in Italiam perrexit.

Anno 1189, ingens terræmotus media nocte 3 calendis Martij factus.

Anno 1190, Henricus filius Frederici imperatoris fit imperator.

Anno 1200, murus Moguntinę ciuitatis reparatur.

DODECHINI APPENDICIS AD MARIANI SCOTI CHRONICON FINIS.

SIGEBERTI GEMBLACENSIS COENOBITAE CHRONOGRAPHIA.

Dicturi aliquid iuuante Deo de contemporalitate regnorum, primùm pauca dicamus de origine singularum gentium, quatenus sequi poterimus vestigia maiorum, ducti per semitas historiarum. Ponemus igitur in prima linea regnum Romanorum, in secunda Persarum, in tertia Francorum, in quarta Anglorum, in quinta Vuandalorum, in sexta Longobardorum, in septima Vuisigothorum, in octaua Ostrogothorum, in nona Hunnorum.

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

De Regno Romanorvm.

DE regno Romanorũ non aliud dicendum puto, nisi quod Propheta Daniel interpretatus est de quarto regno, quòd sicut ferrum comminuit, domat & conterit omnia, sic ab origine sui tutuderit, domuerit, & contriuerit omnia penè mundi regna; nouissimo verò tempore, regnum illud quod in tibiis suis ferreis diutissimè & firmissimè sine aliqua lassitudine steterat, tandem ferro suæ fortitudinis cõmixto cum testa humanæ imbecillitatis, ex alto dominationis suæ gradu cũ fragore terribili labare cœperit. Hoc regnum primi Persæ impulerunt, qui semper cum Romanis penè ex æquo se habuerunt. Modò verò vacillante reipublicæ statu eius fines vltro impetere non timuerunt; & insuper eos suis finibus mutilare potuerunt, quando Iuliano apostata cæso, & exercitu miserabiliter subiugato, nimis fortunati facti sunt ex eorum infortunio. Ita regnum illud quod tanto tempore omnes penè mundi gentes prædæ & dominationi habuit, modò Dei omnipotentia misceente ei duplum in poculo quo cæteris miscuit, cunctis penè gentibus prædæ & ludibrio patuit: & qui olim cum aliis gentibus pro sola gloria certabant, modò saluti suæ vix satis consulere poterant. Nam quæcunq; gentes, aut minuendæ domo multitudinis causa, aut amore exercendæ suæ feritatis à patria sua exulabant, Romanum imperium incessebant; & de eius latissimo corpore velut partes quasdam sibi exscindebant, & in eius sibi regnandi locum statuebant. Hoc in sequentibus clarè apparebit.

De Regno Persarvm.

PORrò regni Persarum originem altius repetere modò non videtur vtile; quia quæ huius regni fuerit antiquitas, quanta & quàm potens huius antiquitatis nobilitas; satis recolet lector per antiquorum historias. Hoc tantùm notabo, quia sæpe victoria abusi de Romanis, nunc autem recèns cæso Iuliano, & exercitu Romanorum profligato, & finibus suis Romano imperio mutilato, & sic pro suo libitu pacis fœdere in viginti nouem annos composito, felicitatem suam non temperanter ferebant; & Sapore rege eorum insolentiùs agente, Christianis & Romanis omnibus modis infesti erant.

De Regno Francorvm.

ORiginem gentis nostræ, regni scilicet Francorum, notificemus aliis ex relatu fideli maiorum. Post illud famosum, & cunctis seculis & gentibus notum Troianæ ciuitatis excidium, victoribus Græcis cedẽtes reliquiæ Troianorum; pars eorum cum Aenea ad fundãdum Romanum imperium ad Italiam perrexit; pars vna scilicet duodecim millia duce Antenore in finitimas Pannoniæ partes secus Mæotidas paludes peruenit. Ibiq; ciuitatem ædificauerunt, quam ob sui memoriam Sicambriam voca-

uerunt: in qua multis annis habitauerunt, & in magnam partem coaluerunt, & crebris incursibus Romanum solum incessentes, vsque ad Gallias ferocitatis suæ vestigia dilatauerunt. Hos adeò Romanis infestos Constans Cæsar, filius Magni Constantini, bello oppressit, & tandem Romano imperio subiectos aliquantulum à sua feritate mansuefieri coegit. Post aliquot annos rebellantibus Alanis contra Valentinianum imperatorem, cum eos non posset imperator penitus debellare, eò quòd eos intransibiles Mæotidis paludes tutarentur; proposuit Valentinianus, quòd si qua gens has paludes intrare, & rebelles Alanos posset cõterere, decem annis eos à tributis liberos redderet. Hac pactione Troiani illecti, & fortitudine & prudentia confisi, duce Priamo Mæotidas paludes Romanis inuias ingressi, Alanorum gentem exterminauerunt, & ita Valentiniano satisfecerunt. Valentinianus eorum virtute delectatus, eos qui prius vocati erant Troiani, deinde Antenoridæ, postea etiam Sicambri, Francos Attica lingua appellauit, quod Latina lingua interpretatur Feroces. Alij Francos cognominatos dicunt à quodam eorum rege Francione, qui in bello fortissimus, dum cum multis gentibus dimicasset, in Europam iter direxit, & inter Danubium & Rhenũ consedit, ibiq; progenies eius coaluit, nulliusq; iugum vsque ad id tempus suscipere voluit. Vndecunque ergo denominati sunt Franci: quantum altius colligere potuerunt historiographi, hic Priamus regnabat super eos tempore prioris Valentiniani. Nam ex ipso regis nomine recolentes nobilitatem illius Priami sub quo euersa est Troia: inde gloriabantur gentis suæ manasse primordia. Exacto decennio, cùm exactores repeterent tributa Francis, Franci pro superiori victoria insolescentes, & de viribus suis præsumentes, non solùm tributa negare, sed etiam Romanis præsumunt rebellare. Romani collecto exercitu super Francos irruunt, & victos vsq; ad internicionem proterunt.

De regno Britannorvm.

NArrat antiqua Britannorum historia, quòd Ascanius Æneæ Troiani filius de filio suo Syluio nepotem habuerit nomine Brutum. Hic matrem suam nascendo, patrem verò venando, casu interfecit. Cuius parricidij causa tam exosum eum parentibus suis reddidit, vt de Italia pulsus in Græciam fugeret. Vbi exul cùm esset, tanta cœpit probitate pollere, vt confluentibus ad eum Troianis qui ibi captiui habebantur, ducatum eorum sortiretur. Quorum fretus multitudine, & animatus consilio, petiit à Pandraso rege Græcorum libertatem eundi ad alias nationes. Rex autem ira permotus bello eos conterere voluit, sed nequaquam potuit. Nam victoria Bruto adeò prospera prouenit, vt plurimos de exercitu regis perimeret, ipsumque ex improuiso caperet. Regi autem mortem interminatus, nisi rogatis annueret, exegit ab eo filiam suam in coniugium, auri & argenti copiam multam, naues, frumentum, cæteraque marino itineri necessaria. Quæsitis igitur ex regis imperio p'usquam trecentis nauibus, & omni genere farris oneratis Troianis, auro & argento plurimo ditatis, Brutus filiam regis accepit, & salutato rege æquoreum iter aggressus est. Transierunt autem Africani & Mauritaniam, veneruntq; ad littora Tyrrheni maris, vbi quatuor generationes gentis suæ exules inuenerunt cum duce eorum Corineo. Quibus secum assumptis, direxerunt iter ad fines Aquitaniæ. Ibique eis exortum est cum Gallis grauissimum prælium, quibus eo tempore decem reges præsidebant. In quo congressu apparuit miranda fortitudo Corinei ducis, qui tam validè percussit consulem vnum in summo capite, vt eum dissecaret in duas partes, toto corpore diuiso.

Nepos autem Bruti Turonis, & ipse fortissimus miles, qui solo gladio sexcentõs viros ibi peremit, hostium gladiis occisus est, deditque nomen Turoni ciuitati, quia illo in loco inhumatus fuit. Hanc ciuitatem Brutus dicitur postmodum construxisse, (vt Homerus testatur) finito illo certamine, vbi ex vtraq; parte multi sunt interfecti. Brutus cum suis ad naues transiit, cœptumq; iter aggressus tandem ad insulam destinatam peruenit. Erat autẽ nomen insulę illius Albion, & à solis gigantibus inhabitabatur, cum quibus certamen persæpe habuerunt.

Brutus verò de suo nomine insulam appellauit Britanniam, hominesq; suos Britones vel Britannos. Dux autem Corineus terram quæ sorti suæ cesserat, Corineam vocauit,

vocauit,quæ modò Cornubia, vel à cornu Britanniæ, vel per corruptionem prædicti nominis appellatur. Porrò exactis viginti quatuor annis, ex quo insulam ingressi sunt, mortuus est Brutus,relictis tribus filiis regni sui hæredibus. Qui sepulto patre distribuerunt inter se regnum patris, singuli partem suam de nomine proprio appellantes. Primus cui nomen erat Locrinus,mediam partem insulæ possedit quæ postmodum Leogria est appellata. Secundus qui Camber dicebatur, accepit partem illam quæ postea Cambria dicta est,& modò Guallia vocatur. Tertius cui nomen erat Albanacius,possedit terram quæ nunc Scotia dicitur, eiq; indidit nomen de nomine suo Albaniam. Regnauit autem Locrinus decem annis,& mortuus est. Et ita vsque ad Iulium Cæsarẽ Britanni libera dignitate regnauerunt,sub cuius imperio Romanis tributarij facti sunt. Porrò tempore Marci Antonini Veri,instantia Lucij Britanniarum regis, per legatos Eleutherij papæ mysteria Christianitatis perceperunt,in qua aliqui eorũ vsque ad martyrij coronam prouecti sunt. Orta enim persecutione sub Diocletiano Cæsare, licet fides in pluribus deficeret,in aliis tamen nec frangi,nec mori potuit. Sed postquam Maximus tyrannus insulam Britanniæ militum præsidio euacuauit; irruerunt Picti, cæteræq; barbaræ nationes cum eis,populumq; imbellem,& terram totam in cæde & præda vastare cœperunt. Accessit huic malo & aliud, quòd rex Wortigernus ad tutamen sui hostiumq; expugnationem inuitatit gentem Saxonum adhuc Paganorum. Nam cùm aliquandiu strenuè ac fortiter eos tutati fuissent; dominandi cupiditate illecti, dignitates ciuium à rege petierunt, vt non iam opem ferre ciuibus, sed potius tyrãnidem exercere in eos liberius possent. Quod Britanni præcauentes expulerunt eos,sed illi repulsi multiplicius redierunt, pacemque simulantes penè vniuersos principes eorum fraudulenter occiderunt. Prævalentes igitur ad tempus, ciuitates & castella occupauerunt:donec surgeret rex Aurelius Ambrosius,qui eorum ducem interfecit, ciuitates eis abstulit,& reliquias eorum effugauit. Post quem surrexit Vtherpendragon, Aurelij frater,qui genuit Arturum regem inuictum atque magnificum. Post hos sex reges de gente eorum regnauerunt, & tunc prævalentibus Anglis auxilio Africanorum aliarumq; gentium,Britones monarchiam insulæ & diadema regni amiserunt. Et alij quidem in minorem Britanniam, vbi eorum & genus & nomen permanet, alij vero in Galliam transfugerunt. Denuo cùm redirent, regnum obtinuerunt: sed non multo pòst, vrgente eos diuina vltione per famem & mortalitatem, insulam alienigenis gentibus inuadendam reliquerunt, & ab illo tempore Saxones, id est Angli, Angliam de nomine eorum nuncupatam sub iugo tenuerunt.

De Regno Wandalorvm.

VVandali quoq;, de Scythia oriundi, à Gothis victi, alienas terras inuadere cœperunt, qui suas retinere non potuerunt. Hos circa Danubium commorantes, rursum post multum tempus Giberich Gothorum rex bello victus inde exturbauit, & ad hoc perpulit, vt,quas quoquo modo habere videbantur,relictis sedibus, Romano imperio se subderent,& à Constantino Magno locum habitandi sibi dari suppliciter peterent:quod & impetrauerunt,& Pannonias ab eo sibi delegatas per sexaginta annos pacificè inhabitauerunt. Vnde anno Arcadij tertiodecimo & Honorij euocati, instinctu Stiliconis rebellionem contra rempublicam meditantis, infuderunt se per Gallias, iunctis secum Alanis; easque aliquandiu miserrimè dilacerauerunt. Etiam inde eos expellebant Gothi, non quidem prospicientes Galliarum quieti, sed vacuefacientes patriam suæ rapacitati. Wandali Hispanias aggressi, nunc Hispanias nunc Gallias multo tempore depopulati sunt: sed nec ibi a Gothis tuti esse potuerunt. Quippe quia Gothi nimis Italiam inquietabant, Honorius deliberato cum suis consilio Hispanias & Gallias, quas sibi à Wandalis & aliis gentibus præreptas dolebat, Gothis rata confirmatione donauit. Cùm ergo Gothi a finibus sibi deputatis Wandalos aliosque hostes effugare maturarent, & Wandali vndique concluſi timore Gothorum æstuarent, populi peccatis facientibus, inopina & grata occurrit eis

felicitatis opportunitas. Nam inter Bonifaciũ & Ætiũ Romanos duces per inuidiam orta simultate, Bonifacius factus inferior cùm dolorem suæ iniuriæ nollet vlcisci nisi damno & periculo reipublicæ; ad Hispanias transiuit, & Wandalos ad occupandam Lybiam & Africam inuitauit. Quò cùm peruolassent, ibi regnum suum multo tempore confirmauerunt, & diuina & humana sine aliquo respectu humanitatis vel diuinitatis perturbauerunt.

De Regno Winilorvm.

VVinilorum qui postea patriâ lingua Longobardi à longis barbis vocati sunt, certam quidem originem legimus, sed certum originis eorum tempus non inueni- 10
mus. Nam reges regnasse super eos legimus, quorum etiam nomina didicimus, sed annos regni eorum per tempora distinctos non inuenimus. Hi in Scandinauia Scythiæ insula degentes, cùm ita multiplicati essent, vt eos terra sua capere non posset, egressione tertiæ partis minuere multitudinem consilium habuerunt, & quinam exire deberent missa sorte quæsiuerunt. Ergo tertia pars Winilorum, pro vt eos missa sors elegerat, ducibus Agion & Ibor de Scandinauia egressi, de loco in locum incerti, & vagabundi, & à multis sæpe bellis impetiti, viriliter, quia pro anima res erat illis, salutem & libertatem suam defendebant. Porrò Agion & Ibor mortuis, regnauit primus super eos Agelmundus triginta tribus annis, qui dum ageret se iustò securius, à Bulgaribus cum multis suorum est extinctus. Lamissio regnauit secundus, & post eum quadraginta annis regnauit Lethu tertius, Ildehoc quartus, Gudeoch quintus, eo tempore quo Odoacer regnabat in Italia; sextus Longobardorum rex fuit Claffo, septimus Tato, octauus Waltharithus, nonus Audobin qui Longobardos in Pannoniam duxit, decimus Alboin qui transductis in Italiam Longobardis, regnum eorum ibi firmissimè stabiliuit.

De Regno Gothorvm.

AT Gothorum, qui apud antiquos Gethæ dicti sunt, quiq; postea diuisi duo ex se regna, id est Ostrogothorum & Wisigothorum fecerunt, talem originem fuisse cognouimus ex historia Iordanis. Isti Scandinauiam Scythiæ insulam primò incoluerunt: cuius possessione non contenti cum rege eorum Berich inde exierunt: & vicinas Scythiæ insulas & terras peragrantes, vicinas gentes bellis lacessebant, & terrore nominis sui finitimas gentes sibi subigebant. Pòst sub Filimere quinto rege suo ad vlteriora Scythiæ progressi, ad citeriores vsque ripas Danubij, terras Thraciæ, Daciæ, Mœsieq; diu longè lateque sunt peruagati. Ibi per multa tempora, imò per multa secula in gẽtem magnam coaluerunt, & multas gentes victoriis suis applicantes, nomen & fortitudinem suam amplificauerunt, viribus vigentes, ingenio callentes, philosophiæ quoque studiis eruditi, natiuam barbariem exuentes, humanitate & honestate aliis barbaricis gentibus præminebant. Tempore autem Decij imperatoris, transito Danubio, cum Gniua rege suo grauiter incubabant Romano imperio. Qui à Decio im- 40
petiti bello, exercitu Romano protrito, ipsum Decium peremerunt cum filio Decio. Hac felicitate elati, & sæpe postea in congressu Romanis ducibus superiores effecti, toti orbi Romano erant terrori. Isti adhuc trans Danubium constituti, tempore Valentis imperatoris cœperunt ciuili bello inter se collidi. Athalaricus dux vnius partis, cùm prævaluisset Fritigerno duci alterius partis, Fritigernus à Valente auxilium petit; Christianum se fieri promittit. Valens auxilium mittit, eosque in sectam Arrianorum Arrianus ipse induci fecit. Anno tertiodecimo Valentis, Hunni qui & ipsi in Scythia potenter debacchabantur atque ferociter, nacti opportunitatem ex intestina Gothorum simultate, fines eorum ex improuisò inuadũt, eosque bello victos aut sibi subiugant, aut captiuitate excruciant, aut patria eliminant. Ita Gothi qui multas gentes 50
subdiderant suo seruitio, Hunnorum subduntur dominio, & nimis eorum potentiam adaugent, dum omnes qui Gothis seruiebant, per Gothos Hunnorum parent principatui. Taliter Hunni in omni penè Scythia principatu & fortitudine cunctis præminebant. Gothi victi, partim se Danubio transito ingesserunt finibus Romani imperij, & à Valente petierunt terram ad inhabitandum sibi dari. Qua re impetrata, cùm aliquan-

aliquandiu se continuissent ab omni armorum insolentia; tandem Romanorum auaritia coacti, & Dei familiaris inopia, in ipso imperij sui sinu grauia concitauerunt prælia. Quibus Valens imperator occurrens, bello victus ab eis, & igni crematus iusto Dei iudicio, reipublicæ nimiam intulit incommoditatem, hostibus verò auxit elationem. Hi ergò Gothi qui Romano imperio incubabant, Wisigothos, id est occidentales se Gothos nominabant, & per multos annos occidentales Romanorum fines vsque ad ipsas vlteriores Hispanias infestabant, vbi etiam postmodum in regnum coaluerunt. Porrò Gothi qui in patrio solo trans Danubium sub Hunnorum domino remanere passi sunt, regulos quidem suæ gentis habuerunt, & sese Ostrogothos, id est Orientales Gothos, appellauerunt, qui & ipsi postea per Theodoricum regem suum à Zenone imperatore Italiæ regnum dono acceptum per multos annos tenuerunt. Ita Gothi, quasi duobus capitis sui cornibus Orientem & Occidentem ventilantes acerrimè, duo ex se regna creauere, scilicet Wisigothorum in Hispania, & Ostrogothorum in Italia.

De Regno Hvnnorvm.

De regno Hunnorum, quod in omni penè Scythia tenebat principatum, ipsa gentis barbaries me silere faceret, nisi illud famosum Galliarum & Italiæ excidium me loqui cogeret, quando per Attilam eorum regem iudicium Dei se longè latéque effudit, quem quasi gladium limatum & exacutum de vagina suæ indignationis super peccatrices gentes Deus destrinxit. De eorum ergo origine quæ in antiquorũ leguntur historiis, aperiam paucis. Filimer Getharum rex, Gandarici Magni filius, qui post egressum Scandiæ insulæ iam quinto loco tenens principatum Getharum, cùm terras Scythiæ cum sua gente introiit, reperit in populo suo quasdam magas mulieres, quas Gethico sermone Alrunnas dicunt, easque habens suspectas de medio suo proturbat, longeque ab exercitu suo fugatas in solitudine coegit errare. Quas syluestres homines quos nonnulli Faunos Ficarios vocant, per desertum vagantes dum vidissent, & earum complexibus se in coitum miscuissent, genus hoc ferocissimum ediderunt. Quod fuit primum inter Mæotidas paludes minutum, tetrum, atque exile quasi hominum genus, nec alia voce notum, nisi quòd humani sermonis imaginem assignabat: & quos bello forsitan minimè superabant, vultus sui terrore nimium pauorem ingerentes, terribilitate fugabant, eò quòd erat eis species pauendæ nigredinis, & velut quædam (si dici fas est) deformia ossa, non facies, habensque puncta magis quàm lumina. Quorum animi fiduciam toruus prodit aspectus. Qui etiam in pignora sua primo die nata desæuiunt. Nam maribus ferro genas secant, vt antequam lactis nutrimenta percipiant, vulneris cogantur subire tolerantiam. Hinc imberbes senescunt, & sine venustate ephebi sunt, quia facies ferro sulcata, tempestiuam pilorum gratiam cicatrice absumit. Exigui quidem forma, sed arguti, moribus expediti, & ad equitandum promptissimi, scapulis latis & ad arcus sagittasque parati, ceruicibus firmi, & superbia semper erecti. Hi verò sub hominum figura viuunt beluina sæuitia. Tali ergo stirpe procreati Hunni, cunctis vicinis gentibus erant horrori & formidini. Horum potentiam auxit victoria de Gothis, manentibus trans ripas Mæotidis paludis, qui in Scythia pollebant gloria singularis potentiæ & fortitudinis. Quam victoriam hoc modo adepti sunt: Venatores Hunnorum sequentes vestigia ceruæ Mæotidas paludes transeuntis, quas imperuias hactenus esse putabant, Scythicam regionem diligenter explorant: explorata omnia Hunnis nuntiant, ad transeundum eos animant. Horum ducatu paludibus transitis, velut quidam turbo subitò incubuerunt gentibus Scythicis, easque omnes subiugauerunt sibi, ipsosque Gothos cæteris imperitantes aut præminentes expulerunt sedibus suis. Hoc felicitatis successu Hunni, inter cæteras Scythiæ gentes elati per victoriam de Gothis, per annos ferè octoginta laborauerunt ad concussionem & ruinam mundi. Ab hac ergo eorum victoria vsque ad mortem Attilæ regnum eorum in hoc opere annotabimus.

De Cæteris Regnis.

EXtra has & aliæ gentes fuerunt, quæ Romanum imperium dilacerauerunt, id est, Gepidæ, Turcæ, Alani, Bulgari, & aliæ plures, quæ omnes ab Aquilonis plaga exierunt, vt super hoc fortasse videatur dictum per Prophetam, Ab Aquilone pandetur malum super vniuersam terram.

ORdiamur ergo telam narrationis nostræ ab anno Domini tricentesimo octogesimo primo, quo anno post mortem Valentis, Valentinianus minor, & Gratianus, filij maioris Valentiniani, incipientes simul regnare, regnauerunt annis sex. Ab hoc anno Sapor qui diu imperauerat Persis, imperauit annis viginti octo. Ab hoc anno Britanni sub imperio Romano fuerunt annis triginta tribus, super quos regnabat Maximus tyrannus. Ab hoc anno Wandali cum rege suo Modigisilo, per Gallias crudeliter debacchati sunt, an. triginta trib. Super Frãcos in Sycambria cõmorantes regnabat Priamus. Alij scribunt periisse eum in bello, quo (vt diximus) Franci nimis attriti sunt ab exercitu prioris Valentiniani, & de Sycambria exire compulsi. Fritigernus qui super Wisigothos aliquandiu regnauerat, ab hoc anno tribus annis regnauit. Ostrogothis in patrio solo sub Hunnorum dominio remorantibus præerat Winitharius: eisq; ab hoc anno vsque ad mortem Attilæ per annos plus minus octoginta præfuerunt reguli gentis suæ. Balamber Hunnis imperabat, qui & post eum Mundzuch pater Attilæ, Octar & Rugila fratres eius, Bleda, & Attila frater eius, ab hoc anno vsque ad mortem Marciani imperatoris regnauerunt, annis plus minus octoginta.

¶ *Anno ab Adam 5576 secundum Dionysium, anno verò Domini 381 secundum Dionysium, Olympiade 289, anno quarto post mortem impij Valentis, imperant Gratianus & Valentinianus, Sapor, Priamus, Britanni, Modigisilus, Fritigernus, Winitharius, Balamber.*

THEO-

Roman.	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*	*Anni domini.*
Grat.	*Sapor.*	*Priamus.*	*Britan.*	*Podigiſ.*	*Fritiger.*	*Winith.*	*Balam.*	
1	1	1	1	1	1	1	1	381

THeodoſius, à Gratiano magiſter militum ordinatus, incredibili celeritate & mira felicitate deuictis multis barbaris gentibus, laſſam rempublicam in Orientis partibus reparauit.

Clarebant eo tempore: Damaſus Romæ, 13 papatus annum agens; Didymus Alexandrinus, qui à quinto ætatis anno lumine captus, quamuis eſſet elementorum ignarus, tamen in literarum ſcientia etiam philoſophus mirabilis; Hieronymus totus diuinæ ſcripturæ incumbens; Gregorius Niſenus; Gregorius Nazianzenus; Martinus Turonenſis archiepiſcopus; Ambroſius Mediolanenſis; Rufinus Aquileienſis presbyter; Miletius Antiochenus epiſcopus, per hoc clarior, quòd Theodoſius in ſomnis præuidit, ſe ab eo indui chlamyde imperiali, & diademate coronari; in Ægypto Pachoniſus abbas.

| 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 382 |

Gratianus valde religioni fauet, & per omnia reipublicę promptus Theodoſium conſortem imperij facit.

Paula inter nobiles Romanorum matronas prænobilis abrenunciat mundo.

Ciuitatem quam Antoninus Pius cum filio Aurelio condidit, & Sommonobriã ab adiacente flumine appellauit, Gratianus imperator ſuo dominio mancipatam, mutato nomine, Ambianis ab ambitu fluminum fecit vocari.

Pſalterium quod ſecundum Septuaginta interpretes in omnibus eccleſijs cantabatur, Hieronymus correxit. Quo iterum vitiato, pſalterium nouum compoſuit, quod & à Septuaginta interpretum editione non multùm diſcordaret, & cum Hebraico multùm concordaret. Quod vt omnibus clarum fieret; pſalterium diſtinxit per aſteriſcum, id eſt ſtellam *, & per obelum id eſt virgam iacentem; docens ea quę continentur ſub aſteriſco vſq; ad duo puncta, in Hebręo haberi, & à Septuaginta p̃termiſſa eſſe; ea verò quæ continentur ſub obelo vſq; ad duo puncta, in Hebraico non haberi, ſed à Septuaginta addita eſſe, iuxta Theodonis duntaxat translationem. Hoc Pſalterium Damaſus papa rogatu Hieronymi in Gallicanis eccleſijs cantari inſtituit, & propter hoc Gallicanum vocatur, Romanis pſalterium ſecundum Septuaginta retinentibus ſibi, propter quod Romanum vocatur. Hæc duo pſalteria cùm non ſufficerent ad proponenda teſtimonia de Chriſto contra Iudæos, qui non recipiunt niſi ea quæ habentur in Hebræo; addidit & tertium quod vocatur Hebraicum, pro eo quòd rogatu Sophronij viri ſapientis tranſtulit illud de Hebraica veritate in Latinum, verbo ad verbum. Quod pſalterium, & alia Hieronymi opuſcula, idem Sophronius de Latino in Græcum tranſtulit.

Eo tempore præfecturam Gallicam miniſtrabat vir illuſtris Fauſtinianus, qui genuit filium quem ab amorem & memoriam beati Firmini martyris Firminum vocauit, Ambianenſium tempore poſteriori epiſcopum.

Theophilus Alexãdriæ epiſcopus cyclum de obſeruatione Paſchæ per centum annos digeſtum, quem laterculum vocauit, ab hoc anno inchoauit, hoc eſt à primo conſulatu Theodoſij.

Damaſus papa inſtituit rogatu Hieronymi dicere in eccleſia, in fine pſalmorum, Gloria patri, &c. Sicut erat, &c. Et inſtituit etiam, in eccleſia pſalmos nocte diéq; cantari.

Vt autem chori in duas partes diuiſi, ipſos pſalmos alternatim cantarẽt, iam tempore Cõſtantij imperatoris in eccleſia Antiochena inſtituerant pri

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

mi Flauianus & Diodorus, viri probatæ vitæ & doctrinæ: quod inde ad terminos totius orbis vſque peruenit.

383 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 |

Maximus in Britannia per tyrannidem imperium inuadit.

Maximus iſte ex imperatorio genere deſcenderat, & Magni Conſtantini conſanguineus fuit: vnde & partem imperij ſibi competere calumniabatur. Qui cum Britanniæ factus fuiſſet rex; cœpit ſæuire, atque tyrannidem contra Romanum imperium exercere.

Baſilius Cæſarienſis, qui gemina philoſophia & ſanctitate claruerat: cui Deus apparens ad preces eius eum docuit, vt propriis verbis ſanctum ſacrificium conſecraret: cui reuelatum eſt, quòd Mercurius miles & martyr Iulianum imperatorem peremerit: qui iuuenem qui ob amorẽ virginis ſibi per diabolum conciliatæ negauerat Chriſtum, Chriſto reconciliauit, palàm altercatus cum diabolo: qui impetrauit à Deo, vt ſanctus Effrem Syrus Græcè loqueretur: qui peccata peccatricis ſcripta & ſignata orando obliterauit; his & multis aliis clarus, dum medicus Hebræus imminere ſibi mortem per tactum venæ reuera pronunciaret, mortem orando in craſtinum diſtulit, & in medicum cum ſuis ad Chriſtum conuertens, feliciter moritur.

Damaſus papa inuidiosè de adulterio accuſatus, purgatur à 44 epiſcopis: accuſatores verò eius de eccleſia expelluntur.

Apollinaris Laodiceæ epiſcopus, conuerſus in hæreſim ſui nominis, à Damaſo papa dãnatur: quia dicebat, q; Chriſt⁹ natus ſolã carnẽ, non animã, ſuſceperit; aut ſi ſuſceperit, non rationalẽ ſed tantùm viuificalẽ animã ſuſceperit; ſed potentia deitatis ſuſceptę carni pro anima fuerit; & ipſa caro non de Maria ſuſcepta ſit: ſcilicet ea caro & Verbum vnius ſubſtantiæ fuerint.

Poſt Fritigernum ſecundus apud Wiſigothos regnat Athanaricus anno vno, qui confœderatus Theodoſio, & ab eo Conſtantinopolim inuitatus, mox quintodecimo die ex quo venerat, ibidem obiit.

384 | 4 | 4 | 4 | 4 | 4 | 1 | 4 | 4 |

Damaſus papa decreuit, ne quid contra epiſcopos præſumant archidiaconi, qui dicuntur chorepiſcopi, id eſt regionum vel villarum epiſcopi.

Maximus Pictos & Scotos Britanniam incurſantes ſuperat.

Wiſigothi ſub Theodoſio imperatore ſine rege fuerũt annis 14.

Winitharius rex Oſtrogothorum pro libertate contra Hunnos rebellat in Gothia.

Ambroſius epiſcopus libros de Spiritu Sancto ad Gratianum imperatorem ſcribit.

Corpus Pauli Conſtantinopolitani epiſcopi, ſub Conſtantio in exilio ab hæreticis pro Chriſto ſuffocati, Conſtantinopolim refertur cum gloria à Theodoſio imperatore.

385 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 1 | 5 | 5 |

In Gallia ſanctus Romanus Blauienſis obiit.

Theodoſius Arcadium filium Auguſtum facit.

Iuſtina, mater Valentiniani, Arriana, in Ambroſium, & omnem ſanctã eccleſiam catholicam execrabili odio deſæuit.

Francis poſt Priamum Priami filius Marcomirus, & Somno filius Antenoris, principantur annis 34. Quorum ducatu Franci Sycambria egreſſi conſedere ſecus Rhenum in oppidis Germaniæ.

Winitharius Hunnos in bello ſuperat.

386 | 6 | 6 | 1 | 6 | 6 | 2 | 6 | 6 |

Maximus in Gallias tranſit: partem Galliæ ſibi ſubditã Britonibus tradidit, vnde vſq; ad hunc diem minor Britannia appellatur. Maximus quoq;

apud

| Roman. | Perſ. | Franc. | Britan. | Wand. | Wiſigoth. | Oſtrogot. | Hunn. | Anni domini.

apud Treuerim ſedem imperij ſui ſtatuit, & Gratianum imperatorem Lugduni perimit, fratrem verò eius Valentinianum ſimulato pacis fœdere per triennium Italia expellit.

Secunda ſynodus vniuerſalis 150 patrum congregatur Conſtantinopoli, iubente Theodoſio, & annuẽte Damaſo papa. Quę Macedonium, negantem Spiritum Sanctum Deum eſſe, condemnans, conſubſtantialem Patri & filio Spiritum Sanctum eſſe docuit; dans ſymboli formam, quam tota Græcorum & Latinorum confeſſio in eccleſia ad miſſas ſolennibus diebus decantat. Hic decretum eſt, vt Conſtantinopolitanus, tanquam nouę Romę epiſcopus, poſt Romanum pontificem habeat priuilegium.

Priſcillianus in Hiſpania epiſcopus, condens hæreſim ſui nominis, eccleſiam perturbat. Hic perſonas ſanctæ Trinitatis cõfundebat; dicens eundẽ eſſe patrem quem filium & ſpiritum ſanctũ. Carnium eſcas pro immũdis habebat. Coniuges viros à nolentibus fœminis, fœminas à nolentibus viris, ſeparabat. Opificiũ omnis carnis, non Deo bono & vero, ſed malis angelis aſſignabat. Animas eiuſdẽ naturæ & ſubſtãtiæ cuius eſt Deus, eſſe dicebat, & eas ad agonẽ quendã ſpontaneũ, non tamẽ in terris exercendũ, per ſeptẽ cœlos, & per quoſdã principatus gradatim deſcẽdere, & in malignũ principem incurrere, à quo mundũ iſtum factũ eſſe dicebat. Atq; ab hoc principe per diuerſa carnis corpora ſeminari, homines verò fatalibus ſtellis colligatos, corpusq; noſtrũ ſecundũ duodecim ſigna cœli compoſitũ eſſe dicebat; conſtituens Arietẽ in capite, Taurũ in ceruice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, Leonẽ in manibus, Virginẽ in ventre, Libram in vmbilico, Scorpium in coxis, Sagittarium in virili, Aquarium in veſica, Capricornumq; in tibiis, Piſces in plantis. Super his auditus in conciliis epiſcoporum, Romã petit: ibiq; à ſanctis Damaſo & Ambroſio repudiatus, in Galliis quoq; in ſynodo Burdegalenſi à ſancto Martino aliisq; hæreticus iudicatus, vbi ſe damnandũ intellexit, imperatorẽ Maximum appellat. A quo auditus, & epiſcopatu pulſus, Treueris ab Euodio præfecto perimitur cum multis ſuis ſequacibus; edicente imperatore, vt ſectæ huius complices in Hiſpania perimerentur.

Paula Romæ præponẽs Bethlehem, ibi cum filia Euſtochio ancillatur Chriſto, & ſanctè viuendo multas ad æmulationem ſanctitatis inuitat.

Itachius & Vrſatius epiſcopi, accuſatores Priſcilliani, cõcione eccleſiæ priuantur ab epiſcopis nephas eſſe dicentibus, cuiuſcunque modi hominem epiſcoporum accuſatione necari, maximè imperatore, & aliquibus epiſcopis Itachium & Vrſatium defendẽtibus, & hac de cauſa ſanctus Martinus à Maximo moleſtatur, quia nolebat communicare Itachianis. Vix tamẽ obtinuit, vt Priſcillianiſtæ non occiderentur.

Theodoſius ſolus annis 11 imperat.

Balamber rex Hunnorum Winitharium in bello perimit, poſt quem ſecundus apud Oſtrogothas regnauit Hummundus annis duobus.

| 1 | 7 | 2 | 7 | 7 | 3 | 1 | 7 | 387

Syricius Romanæ eccleſiæ 36 præſidet.

Hic conſtituit hæreticum pœnitentem per impoſitionem manus ſacerdotalis ab eccleſia eſſe recipiendum.

Hic Manichæos Romæ inuentos exiliauit.

Ambroſius epiſcopus ritum canendi antiphonas in eccleſia primus apud Latinos tranſtulit à Græcis, apud quos hic ritus iam inoleuerat ex inſtituto Ignatij Antiocheni epiſcopi, & Apoſtolorum diſcipuli, qui per viſionem in cœlum raptus vidit & audiuit, quomodo angeli per antiphonarum reciprocationem hymnos ſanctæ Trinitati canebant.

Franci Quintinum, & Heraclium, Romanorum duces, cum omnibus penè ſuis iuxta Treuerim delent.

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

In Ægypto Ioannes anachorita ſanctitate & prophetiæ ſpiritu claret.

388 | 2 | 8 | 3 | 8 | 8 | 4 | 2 | 8 |

Corpora Geruaſij, & Protaſij, martyrum, Mediolani ab Ambroſio reperta ſunt.

Oſtrogothis regnat Horiſmuth annis duobus.

389 | 3 | 9 | 4 | 9 | 9 | 5 | 1 | 9 |

Valentinianus imperator Maximum fugiens Conſtantinopolim venit, & à Theodoſio paternè ſuſcipitur.

Pictorum & Hunnorum ducibus Gnamo & Melga, regnum Britãniæ incurſantibus ac deuaſtantib⁹, quia rectore & defenſore carebat, ex quo Maximus omnes bellicoſos viros ſecum abduxerat, nunciata eſt Maximo regni ſui tanta calamitas. At ille miſit Gratianum municipem cum duabus legionibus, vt Britonibus ferret auxilium. Qui cum hoſtibus præliati fugauerunt eos in Hyberniam.

Auguſtinus cùm eſſet Manichæus, per Ambroſium ad rectam fidem conuertitur, & relictis ſcholis baptizatur.

390 | 4 | 10 | 5 | 10 | 10 | 6 | 2 | 10 |

Maximus tyrann⁹ ab Ambroſio excõmunicat⁹, qa corrigi noluit, à Theodoſio Aquileiæ in bello perimitur, & Valẽtinianus imperio reſtituitur. Alia hiſtoria dicit, Maximum Romæ ab amicis Gratiani eſſe interfectum.

Gratianus municeps, audita nece Maximi, cepit diadema regni. Exinde tantam tyrannidem exercuit in populo, vt cateruatim irruentes in eum interficerent illum.

Oſtrogothi ſine rege fuerunt annis 40.

391 | 5 | 11 | 6 | 11 | 11 | 7 | 1 | 11 |

Theodoſius imperator immane facinus quod commiſit, quãdo Theſſalonicæ ſeptem millia ciuium fecit occidi, in vltionem iudicum in ſeditione occiſorum; imitabili publicę pœnitentię exemplo diluit, ab Ambroſio eccleſia expulſus, & humili ſatisfactione reconciliatus.

Gregorius Nazanzenus epiſcopus obiit.

Ambroſius poſt Hilarium Pictauenſem hymnos in eccleſia canendos primus compoſuit.

Claudianus gentilis poëta Romæ claret.

392 | 6 | 12 | 7 | 12 | 12 | 8 | 2 | 12 |

Caput Ioannis Baptiſtæ à Theodoſio imperatore Conſtantinopolim tranſlatum eſt, quod cùm Valens imperator olim illuc voluiſſet transferre, vehiculum in quo ſanctum caput ferebatur, nullo modo moueri potuit.

393 | 7 | 13 | 8 | 13 | 13 | 9 | 3 | 13 |

Terribile in cœlo ſignum columnæ per omnia ſimile apparuit.

In Hiſpania Prudentius Lyricus poëta claruit.

394 | 8 | 14 | 9 | 14 | 14 | 10 | 4 | 14 |

Hieronym⁹ librũ illuſtriũ virorum hîc finit. Gennadius ab hinc incepit.

Alexandriæ iuſſu Theodoſij templa idolorũ à Theophilo epiſcopo deſtruuntur, & euerſo famoſo Serapis fano martyriũ ibi cõſecratur, & in eo oſſa Ioannis Baptiſtæ recõduntur, quæ hoc modo Alexandriã tranſlata fuerunt.

Apoſtata Iuliano imperante, & contra Chriſtum furente, pagani oſſa Ioannis Baptiſtæ in vrbe Samaria ſepulti, effracto ſepulchro, extrahentes, diſpergebant per agros ea, quæ rurſus collecta igni cremabant, & ſanctos cineres pulueri immixtos per aëra diſpergebant. Sed quidam monachi ex Hieroſolymis immixti furentibus paganis, quotquot potuerunt oſſa collegerunt, & ad abbatem ſuum Philippum Hieruſalem detulerunt. Philippus ea Athanaſio epiſcopo miſit Alexandriam.

San-

Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.	Anno domini.

Sanctus Patricius Scotus in Hibernia cum ſuis ſororibus venditur, vbi cùm eſſet regis portarius, angeli ſæpe alloquio fruitur.

| 9 | 15 | 10 | 15 | 15 | 11 | 5 | 15 | 395 |

Hieronymo ſacras ſcripturas veteris teſtamenti de Hebraica veritate in Latinam linguam vertente, editio 70 interpretum quæ tenebatur à cunctis & Græcis & Latinis, cœpit in ſecundis haberi. Quod cùm contra inueteratum vſum eccleſiæ fieri, quamuis ſancti & docti viri ægrè ferrent; prævaluit tamen authoritas Hebraicæ veritatis, poſtquam patuit, quantum ab ea diſcrepent 70 interpretes.

Arſenius Romę claret, qui vſq; ad quadrageſimũ ętatis annũ in aula imperatorũ gloriosè militans, ex ſenatore fit monachus, & per annos quinquaginta quinq; in eremo ſanctitatis exemplo omnibus mirabilis enituit.

| 10 | 16 | 11 | 16 | 16 | 12 | 6 | 16 | 396 |

Hoc tempore in caſtello Iudęæ Emaus natus eſt puer perfectus, ab vmbilico & ſurſum diuiſus, ita vt haberet duo pectora & duo capita, & vnuſquiſque proprios ſenſus: & vnus edebat, & non alter: vnus dormiebat, & alter vigilabat: nonnunquam inſimul dormiebãt: inſimul ludebant ad alterutrum: & flebat vterque, & percutiebant ſe inuicẽ. Porrò vixerunt annis ferme duobus, & vnus quidem mortuus eſt, alter verò ſuper vixit diebus quatuor.

Valentinianus imperator nimia auſteritate Arbogaſtis magiſtri militum ad vitæ tædium perductus, laqueo vitam finiuit. Eugenius auxilio Arbogaſtis tyrannizat.

Corpora Abacuc & Micheæ prophetarum reuelantur.

Didymus abſque oculis, anno ætatis 85, Alexandriæ obiit.

| 11 | 17 | 12 | 17 | 7 | 13 | 7 | 17 | 397 |

Theodoſius Eugenium & Arbogaſtem in bello perimit, & ipſe nõ multo pòſt obiit, poſt quem filij eius Arcadius & Honorius imperant annis 13.

Corpora Nazarij & Celſi martyrum Mediolani ab Ambroſio reperta & leuata ſunt.

| 1 | 18 | 13 | 18 | 18 | 14 | 8 | 18 | 398 |

Conſtantinopolis iram Dei formidans, igne ſuper nubem terribiliter fulgente, ad pœnitentiam conuerſa euaſit.

Rufinus magiſter militiæ orientalis rebellans, à Stilicone magiſtro militiæ occidentalis perimitur.

Gildo comes Africæ rebellans, conſueta ſtipendia Romanis ſubtraxit: quem nõ multò pòſt Stilico interficiens, Africam ad ius priſtinum redegit.

Wiſigothi, rupto cum Romanis fœdere, Alaricum ſuper ſe regem creant, qui regnauit annis 15.

| 2 | 19 | 14 | 19 | 19 | 1 | 9 | 19 | 399 |

Anaſtaſius Romanæ eccleſiæ 37 præſidet.

Sanctus Martinus ſecundum quoſdam obiit hoc anno.

Florebant in eccleſia hoc tempore ſancti & docti viri: Ioannes Chryſoſtomus Conſtantinopoli epiſcopus, ſanctitate quidem & ſcientia clarus, ſed in facũdia ſua ſeuerior & liberior iuſto: Donatus Epyri epiſcopus, qui ingentem draconem expuens in ore eius interfecit, quem octo iuga boum vix trahere potuerunt ad cremandum.

In Hiſpania Oroſius hiſtoriographus clarus habetur.

In Aquitania Seuerus, qui vitam ſancti Martini & multa alia ſcripſit, in ſenecta a Pelagianis ſeductus, ſilentium vſque ad mortem tenuit, tacendo corrigens quod loquendo peccauit.

In Gallia Seuerinus Agrippinenſis agnoſcitur.

Seruatius quoque, decimus Tungrenſis epiſcopus, Domini noſtri Ieſu

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

Chriſti conſanguineus, non ſolum ex eo q; voluntatem Dei patris faciebat, ſed etiã ſecundũ carnẽ. Qui natus quidẽ in Perſide, filius fuit Eminiu, cuius pater fuit Eliud frater Elizabeth, quæ peperit Ioannẽ Baptiſtam. Mater verò Eliud & Elizabeth Eſmeria ſoror fuit Annæ, q̃ genuit Mariã matrẽ Domini.

| | 3 | 20 | 15 | 20 | 2 | 20 | 10 | 20 |

400 Romanorũ prouincias hinc Wiſigothi, inde Hunni grauiter incurſant.

Romæ celebrato gladiatorio ludo, Thelematius monachus, increpãs populum attentius ſpectaculo inhiantẽ, lapidatur à populo. Vnde offenſus Honorius imperator gladiatorium ludũ edicto ſuo in perpetuum remouit.

| | 4 | 21 | 16 | 21 | 21 | 3 | 11 | 21 |

401 Imperatores zelum patris Theodoſij ſecuti, in toto orbe Romano templa idolorum deſtrui iubent.

Hieronymus, & Rufinus presbyter Aquileienſis, orta inter ſe ſimultate pro quæſtionibus ſcripturarum, libros inuectiuarum, ſatis quidem luculento, ſed nimis mordaci ſermone, in alterutrum ſcribunt.

| | 5 | 22 | 17 | 22 | 22 | 4 | 12 | 22 |

402 Sanctus Martinus, ætatis anno octogeſimo primo, epiſcopatus verò viceſimo ſexto, obiit hoc anno ſecundum Proſperum, qui ſcripſit eum obiiſſe anno quinto Arcadij & Honorij, imò ſecundum Seuerum, qui ſcribit in vita eius, eum poſt mortem Priſcilliani 16 annos vixiſſe.

| 403 | 6 | 23 | 18 | 23 | 23 | 5 | 13 | 23 |

Ambroſius Mediolanenſis obiit, cuius vitam Paulinus Nolanus epiſcopus ad Auguſtinum epiſcopum deſcribit.

Hic Paulinus, Nolæ poſtmodum epiſcopus, cùm eſſet innumerabiliũ prædiorum dominus; admirabili exemplo vẽditis omnibus, religionem expeditus elegit. Cui Theſaria ex coniuge ſoror facta, æquatur beatæ vitæ teſtimonio & merito. Hic ſe epiſcopum pro captiuo filio pauperis viduæ in ſeruitutem barbari addixit, ſed diuinit⁹ proditus quis eſſet, multos captiuos libertati reſtituit.

Hoc tempore in Italia Siſinnius, Martyrius, & Alexander à gentilibus martyrizantur. Quorũ corpora cùm Mediolanũ deferrentur, cæcus per ea illuminatur; dicens, ſe illuc per viſum directum eſſe ab Ambroſio epiſcopo dicente, ſe in horum martyrum conſortio deputatum eſſe.

Stilico pacem fratrum imperatorum interturbare volens, Alaricum regem Gothorum fecit ordinari magiſtrum militum.

| | 7 | 24 | 19 | 24 | 24 | 6 | 14 | 24 |

404 Innocentius Romanæ eccleſiæ 38 præſidet. Hic decreuit pacis oſculum ad miſſas dari, ſabbato ieiunium celebrari, oleo ad vſus infirmorum ab epiſcopo conſecrato licere vti, non ſolùm presbyteris, ſed omnibus etiam Chriſtianis, in ſuam ſuorumq; neceſſitatem vngendo.

In Britannia Pelagius execrabili doctrina eccleſiam Chriſti maculare nititur; dicens, hominem ſine gratia poſſe ſaluari ſuis meritis, vnumquemq; ad iuſtitiam propria voluntate regi, infantes ſine peccato originali naſci, & tam inſontes eſſe quàm inſons fuit Adam ante prævaricationem, nec ideo baptizandos eſſe, vt à peccato ſoluantur, ſed vt per adoptionem in regnum Dei admittantur, qui etſi non baptizentur, eſſe tamen eos ex regno Dei, æterna & beata vita, Adam ſolo ſuo peccato læſum eſſe, eum mortuum eſſe nõ ex culpæ merito, ſed ex conditione naturæ, qui moriturus fuiſſet, etiamſi nõ peccaſſet. Dicebat etiam irritas eſſe orationes quæ fiunt ab eccleſia, ſiue pro fidelibus, ſiue pro infidelibus. Hunc, & Celeſtium, & Iulianum, complices eius, Innocentius papa damnauit. Hieronymus quoque, & Auguſtinus, & alij eos vt fidei hoſtes armis veritatis impugnabant.

Orien-

Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.	Anni domini.

Orientales etiam grauiter exagitat mota de Deo quęſtio, vtrùm Deus ſit corpus, & humanum ſchema habeat, an ſit incorporeus, & ab humano ſchemate omnino alienus: ſimplicioribus Deum corporeum, & ab humano ſchemate eſſe aſtruentibus, aliis hoc deſtruentibus.

| 8 | 25 | 20 | 25 | 25 | 7 | 15 | 25 | 405 |

Romæ Alexis nobiliſſimi Romanorum vita mirabilis declarata eſt, qui prima nuptiarum nocte ſponſam relinquens, pro Chriſto peregrinatus eſt per decem & ſeptem annos. Et tandem apud Ediſſam Syriæ vrbem, imagine ſanctæ genitricis Mariæ eum diuulgante, inde quoque fugit, & ad portum Romanum non ſponte appulſus, à patre ſuo vt pauper accipitur. Ibique nulli cognitus, decem & ſeptem annos agens, tenore vitæ ſuæ in charta deſcripto, obiit, & diuina voce manifeſtatus, totam Romam ſtupore & gaudio affecit.

Ioannes Chryſoſtomus Eudoxiam vxorẽ Arcadij imperatoris multósque ſacerdotum infeſtos habens, epiſcopatu pellitur & exiliatur: ſed populo pro hoc tumultuante reuocatus, ſecundò exiliatur: ſed terræmotu regiam vrbem grauiter concutiente, à ciuibus reuocatur.

| 9 | 26 | 21 | 26 | 26 | 8 | 16 | 26 | 406 |

Pachomius abbas centeſimum decimum annum agens, in virtutibus conſummatur.

Arcadius imperator oſſa Samuelis ꝓphetę à Iudæa Conſtantinopolim tranſtulit, tam hilariter occurrentibus populis, ac ſi eum viuentem cernerẽt.

Paula Bethlehem obiit, cuius vitam Hieronymus ſcribit.

Auguſtinus in eccleſia philoſophatur: cuius librorum, tractatuum, & epiſtolarum, numerus plus quàm ad mille triginta extenditur, multis numero non comprehenſis.

| 10 | 27 | 22 | 27 | 27 | 9 | 17 | 27 | 407 |

Ragadaiſus Scytha cum ducentis millibus Gothorum à Scythia veniens, Italiam inuadit. Ex hoc murmur multum blaſphemantium infremit in Chriſtum, Chriſtianitatis tempora culpantes: fœlicitatem gentium attollũt, inter quos præcipuè Symmachus orator furebat, qui etiam ſcriptis epiſtolis ſuis aiebat de idololatria, & de repetenda ara Victoriæ. Quorum latrantium ora iniecto eis veritatis oſſe obſtruxerunt, Auguſtinus libro de ciuitate Dei, & Oroſius hiſtoria ſua. Prudentius quoque poëta luculento metrici operis libello blaſphemias Symmachi refellit.

| 11 | 28 | 23 | 28 | 28 | 10 | 18 | 28 | 408 |

Auguſtinus apud Hipponem Africę, & Hieronymus apud Bethlehem Iudææ per epiſtolas inter ſe vſque ad ſimultatem diſceptant de quibuſdam ſcripturæ capitulis; maximè de eo quod dicit Paulus, ſe Petro in faciem reſtitiſſe, quia reprehẽſibilis erat. De quo Hieronymꝰ ſcripſerat, quia Paulꝰ Petrũ non reuera ſed ſimulatè reprehenderit. Auguſtinus contrà dicebat, quòd eum reuera, non ſimulatè reprehenderit.

Multis vrbibus vaſtatis, Radagaiſus à Romanis concluſus interiit cum omnibus ſuis.

Sdigerdis imperat Perſis, annis 34.

| 12 | 1 | 24 | 29 | 29 | 11 | 19 | 29 | 409 |

Ioannes Chryſoſtomus vrgentibus inimicis epiſcopatu abdicatus, ab Arcadio exilio relegatur, ibiq; non multò pòſt moritur.

Innocentius papa & Occidentales epiſcopi pro Ioannis præiudicio ab Orientalium ſe communione ſuſpendunt.

Iram Dei pro morte Ioannis nimia grandinis tempeſtas, Conſtantinopoli incumbens, & mors Eudoxiæ Auguſtæ ſubſecuta intentat.

| 13 | 2 | 25 | 30 | 30 | 12 | 20 | 30 | 410 |

Anni domini. | Roman. | Perſ. | Franc. | Britan. | Wand. | Wiſigoth. | Oſtrogot. | Hunn. |

Arcadius Orientalis imperator, timens filio ſuo octenni puero Theodoſio, eiq; tutorem Sdigerdem Perſarum regem teſtamento delignans, morte obijt. Sdigerdes tutelam pueri benignè ſuſcepit, & pacem firmiſsimam cum Romanis fecit, mediante Marutha Meſopotamiæ epiſcopo. Is Maruthas, & apud Perſas, & apud Romanos, omnibus modis clariſsimus habebatur.

Vticæ terra ſeptem diebus mugitum dedit.

Vtilico regnum Honorij affectans filio ſuo Eucherio, reipublicæ pernicioſus efficitur, barbaras gentes ipſe alias regno immittens, alias conſenſu ſuo fouens, vnde modo ſolito grauis earum, & maximè Wandalorum rabies per Gallias exarſit.

Honorius poſt Arcadij mortem cum fratruele ſuo Theodoſio regnauit annis quatuordecim.

| 1 | 3 | 26 | 31 | 31 | 13 | 21 | 31 |

411 Atticus Conſtantinopolites epiſcopus claret.

Wandali duce Croſco Gallias peruagati, multas vrbes & eccleſias ſubuertunt. Croſcus tandem à Mariano præſide Arelati captus, & per victas vrbes ignominiosè retractus, ad mortem tormentatur.

Sub hoc turbine inter multos martyrizantur Sedunenſis Florentinus, & Hilarius, Deſyderius Lingonenſis cum Vincentio archidiacono, Antidius Veſontienſis epiſcopus.

De hoc Antidio legitur, quòd aliquando tertia feria poſt Palmas, tranſiens pontem Duuij fluminis, vidit agmen dæmonum geſta ſua principi ſuo referentium, & inter eos Æthiopem in manu ſandalium perferentem ad iudicium, quod Romanum præſulem cuius hoc erat, per ſeptem annos impugnatum tandem ad lapſum traxerit. Qui vocans ad ſe Æthiopem, & in virtute Dei & ſanctæ crucis ſuper eum aſcendens; eo vectante, Romam venit feria quinta, hora celebrandi officij, & dæmone pro foribus expectante, Papæ rem retulit, negantem per ſandalium ad pœnitentiam mouit: & Miſſa vice eius celebrata, & parte chriſmatis à ſe conſecrati aſſumpta, dæmone reuectante, ad eccleſiam ſuam rediit ſabbato ſancto, hora celebrandi officij.

Romæ fœmina, Giganteæ magnitudinis, de parentibus mediocris ſtaturæ nata, multis ſtupori erat.

| 2 | 4 | 27 | 32 | 32 | 14 | 22 | 32 |

412 Alaricus rex Vuiſigothorũ per Italiam debacchatus, mandat Honorio imperatori, vt aut ſecum bello congrediatur, aut Gothis in regno ſuo locum ad habitandum largiatur. Honorius Gallias furori gentium vndique expoſitas eis conceſſit.

| 3 | 5 | 28 | 33 | 33 | 15 | 23 | 33 |

Wandali Gallias quas per tot annos lacerauerunt, relinquentes timore Gothorum, cum Alanis & Sueriis Hiſpanias occupant, ibiq́ue ferè 30 annis habitauerunt.

Alaricus, facto fœdere cum Honorio, cùm ad Gallias ſibi datas tenderet; Stilico ipſo ſancto die Paſchæ ex improuiſo ſuper eum irruit, & primo impetu victor, poſtea à Gothis turpiter vincitur.

Honorius cognito, Stiliconem eſſe tantorum malorum incenſorem, & vitæ ſuæ inſidiatorem, eum cum filio eius Eucherio occidit.

Alaricus rupto fœdere Italiam repetit, ipſam Romam accipit, & in ea multa incendit, multos affligit; à ſanguine tamen & cæde temperat, & ad ſanctorum limina confugientibus indulget; tertia die ſponte Roma egreditur; ad Siciliam nauigare contendens, naufragium patitur, & non multò pòſt apud Conſentiam vrbem ſubita morte defungitur.

Capta eſt autem Roma 9 calendas Septembris, anno 1164 conditionis ſuæ.

His

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

His diebus apud Africam in Vticenſi littore dens gigantis inuentus eſt tam ingens, vt ſi minutatim in modulos noſtrorum dentium conciderentur, centum dentes inde fieri poſſent.

Interim, Wandalis Gallias incurſantibus, congreſſi Franci Modigiſilum regem cum viginti millibus Wandalorum extinguunt, & ſuprema fortè interitio Wandalorum fuiſſet, niſi reliquiis eorum Alanorum Reſplendial ſubſidio veniſſet.

Britannorum vires hac tempeſtate nimiis hoſtium irruptionibus nimis erant attenuatæ: & quia à Romanis vndiq; bello laborantibus nihil ſubſidij habere poterant, ſubtrahunt ſe ab eorum dominatione, & per annos circiter 78 multùm calamitatib⁹ laborauerunt. Inito autem conſilio, duxerunt Lundonienſem archiepiſcopum ad regem minoris Britanniæ Aldroenum, vt eis ſuccurreret. At ille tradidit eis fratrem ſuum Conſtantinum cum armata militum manu: ſicq; Conſtantinus erectus eſt in regem, regnauitq; decem annis. Habuit autem tres filios, Conſtantem qui monachus factus eſt, Aurelium Ambroſium, & Vtherpendragon.

Wandalis poſt Modigiſilum Modigiſili filius Gundericus regnat in Hiſpaniis, annis 16.

Wiſigothorum tertius regnat Athanulphus, annis 3.

Franci ſæpe Gallias inceſſantes, diripiũt primò; & ſecunda irruptione incendunt vrbem Treuerim, quam condidit Treber, filius Nini Aſſyriorum regis, profugus à facie nouercæ ſuæ Semiramidis, & à ſuo nomine Treuerim nominauit.

| 4 | 6 | 29 | 1 | 1 | 1 | 24 | 24 | 414

Athanulphus Romam rediit, quod reliquum erat abradit: inter cæteros Placidiam quoq; ſororem Honorij imperatoris captiuam abducit, eamq; ſibi vxorem ducit.

Honorius imperator, quia in Deo ſperauit affectu optimæ religionis, liberauit eum Deus à multis in ſe vndiq; inſurgentibus tyrannis. Siquidem in Britanniis Gratianus, in Galliis Conſtantinus, & Conſtans filius eius, ex monacho Cæſar factus, item poſt eos in Galliis Gerontius, & Maxim⁹ Saluſtius, Iouinus Sebaſtianus in Africa, Heraclianus Romæ, Tertullus, & Attalus ille quem Gothi capta Romę imperatorem ludicrò creatum vno die imperiali ſchemate ſibi miniſtrare fecerunt, hic inquam non iam ludicrò, ſed ſeriò imperatorẽ affectans, (& hi omnes in tyrannidem inuaſerunt) diuerſis locis diuerſis temporibus à militibus Honorij capti aut extincti perierunt.

Notandum verò, quòd tres primi reges quidem Britanniæ fuerunt ſibi ſuccedentes, Gratianus videlicet, Conſtantinus, & Conſtans, ſed ideo tyranni, vt arbitror, appellantur, quia Romano imperio ſubiectionem minimè exhibebant, vel quia ipſum imperium inuadere nitebantur.

| 5 | 7 | 30 | 2 | 2 | 2 | 25 | 35 | 415

Maximus Taurinenſis epiſcopus claret, qui in homiliis componendis & in eccleſia declamandis ſtuduit eleganter.

Hiſpaniæ Wandalorum ferro, fame, peſtilentia, morſibus beſtiarum grauiter laborant.

Valentia Galliarum ciuitas à Gothis capta eſt.

Prædeſtinatorum hæreſis hoc tempore cœpit ſerpere, qui ideo Prædeſtinati vocantur, quia de prædeſtinatione & diuina gratia diſputantes, aſſerebant, quòd nec piè viuentibus proſit bonorum operum labor, ſi à Deo ad mortem prædeſtinati fuerint; nec impiis obſit, quòd inprobè viuant; ſi à Deo prædeſtinati fuerint ad vitam. Quæ aſſertio & bonos à bonis auocabat, & malos ad mala prouocabat. Hæc hæreſis ex libris Auguſtini malè intellectis initium ſumpſiſſe dicitur.

Anni domi-ni.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.
	6	8	31	3	3	3	26	36
416								

Honorius imperator, ſopitis in Africa hæreticis, pacem reddit eccleſiis.

Peremptо à ſuis Athanulpho Wiſigothorum rege, Sigericus regnat anno vno.

Iudæus quidam, cùm quæſtus cauſa ſæpe in multis hæreticorum eccleſiis baptizatus fuiſſet, venit etiam ad eccleſiam orthodoxorum, ſub eadē intentione baptizandus, & cùm baptizari deberet, aqua fontis ſubitò diſparuit, & iterum allata aqua & fonte repleto, iterum atque iterum aqua diſparens, virtutem dei & Iudæi perfidiam oſtendit.

417	7	9	32	4	4	1	27	37

Zoſimus Romanæ eccleſiæ 39 præſidet. Hic decreuit ceream ſabbato ſancto Paſchæ per eccleſias benedici.

Quidam Occidentales vltimo anno cycli decennoualis pro emboliſmo communem annum tenentes, ac per hoc in Paſcha celebrando aberrantes, diuino miraculo ad veritatem reuocantur. In vna enim Italiæ eccleſia, vbi annuatim ſabbato ſancto Paſchæ hora baptizandi ſolebat aqua diuinitus manare, & ſtatim ex ſeſe redire, nullo deductorio penitus apparente; nunc temporius iuſto, id eſt 8 calendas Aprilis, Paſcha celebrantes aqua non emanans expectatione totius diei ac noctis fefellit, legitimo autem die Paſchæ hora baptizandi aqua ſolitò emanans 10 calendas Maij Paſcha debere celebrari oſtendit.

Corpora ſanctorum, Stephani protomartyris, Nicodemi, Gamalielis & Abibon, Luciano presbytero reuelata ſunt: & corpus quidem protomartyris Stephani Ioannes epiſcopus à Caphargamala Hieruſalem tranſtulit, quod poſt aliquot annos inde leuarum à Iuliana matrona. Quæ corpus Alexandri viri ſui ſepulti iuxta corpus protomartyris leuare volens, pro corpore viri ſui corpus protomartyris leuauit, & multa miraculorum gloria illuſtratum Conſtantinopolim detulit.

Peremptо à Wiſigothis Sigerico, regnat Wallia annis duobus.

418	8	10	33	5	5	1	28	38

Oroſius presbyter rediens à Hieronymo, ad quem miſſus fuerat ab Auguſtino, pro diſcenda quæſtione de origine animæ, reliquias protomartyris Stephani ad Africam detulit, cum hiſtoria inuentionis eius, quam gratia miraculorum proſequente vbique Deus mirificauit. Vnde plura Auguſtinus, multo plura ſcripſit Euodius.

Honorius, pacto fœdere cum Gothis, Aquitaniam tradit eis.

Wallia Placidiam ab Athanulpho captam reddit Honorio fratri. Honorius eam dat vxorem Conſtantino comiti, ex quo Placidia Valentinianū genuit, qui poſt Honorium regnauit.

419	9	11	34	6	6	2	29	39

Symeone & Marcomiro Francorum ducibus defunctis, Franci in cōmune deliberant, vt & ipſi ſicut aliæ gentes regnum habeant: & filium Marcomiri ducis Pharamundum ſibi regem ordinant, qui regnauit annis 11.

420	10	12	1	7	7	3	30	40

Bonifacius Romanæ eccleſiæ 40 præſidet. Contra hunc Bonifaciū ordinato Eulalio, & pro hoc diſſidente eccleſia: ambo iuſſu Honorij Auguſti vrbe egrediūtur, & ſic reprobato Eulalio, iuſſu Auguſti Bonifacius quia prior ordinatus fuerat, ſedi Apoſtolicę reſtituitur. Hic decreuit, vt nulla mulier, aut monacha, pallam ſacratam altaris contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret: & vt ſeruus, vel obnoxius curiæ, aut cuiuslibet rei, non fiat clericus.

421	11	13	2	8	8	4	31	41

Hieronymꝰ, per quinquaginta ſex annos libris ſuis cōfectis, ita pectore

præ

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

præ laboribus deiecto vt lecto ſurgere nequiret, niſi apprehenſo manibus fune qui ad hoc de trabe pendebat, obiit apud Bethleem, anno ætatis ſuæ 98.

| 12 | 14 | 3 | 9 | 9 | 5 | 32 | 42 | 422

Franci vti cœperunt legibus, & legem Salicam dictauerunt, per quatuor gentis ſuæ proceres, electos de pluribus his, appellatos nominibus, Vſogaſt, Boſogaſt, Salagaſt, Widigaſt. In villis Germaniæ Salechaim, Bodochaim, Wingehaim, hi quatuor proceres per tres mallos cauſarum origines conuenientes ſolicitè tractãtes, de ſingulis diſcutiendo, ſicut lex Salica declarat, iudicare decreuerunt. Wandali, Alani, Sueui, regiones Hiſpaniarum ad habitandum inter ſe trifariam compartiti, & in tribus regnis diuiſi, colliduntur inter ſe inteſtino bello.

| 13 | 15 | 4 | 10 | 10 | 6 | 33 | 43 | 423

Honorius Conſtantium virum ſororis ſuæ Placidiæ in imperium aſciſcit, qui octauo imperij menſe obiit. Æſtimo hunc eſſe Conſtantinum, quem Beda dicit in Galliam ab Honorio miſſum.

Britannis ſubiectionem Romano imperio repromittentibus ſubſidium mittit Honorius, & Hiſpanis Wandalorum bello laborantibus. Sed id fruſtra fuit.

| 14 | 16 | 5 | 11 | 11 | 7 | 34 | 44 | 424

Honorius, tricennalibus ſuis de pompa capti Maximi tyranni Rauennæ celebratis, obijt.

Theodoſius vtrique regno imperat annis tribus.

Wallia rex Wiſigothorũ Wandalos in Hiſpaniis proſequutus debellat.

Conſtantino rege Britonum defuncto Worregirnus conſul Gemuſſeorum Conſtantem ex monacho in regem ſublimauit, & vice epiſcopi ipſe capiti eius diadema impoſuit. Affectabat enim regnum ſibi vſurpare, ſed Conſtans qui legitimè non poterat regnare quolibet modo, aut depoſitus, aut peremptus fuiſſet. Nam fratres illius adhuc pueri erãt, Ambroſius & Vtherpendragon, & ad regni gubernaculum nondum idonei. Romani autem ad opem ferendam Britonibus vltrà non reuerſuri, ſuaſerunt ei murum conſtruere ab Oriente in Occidentem, inter Deiram & Albaniam, vt hoſtium acceſſus detineret: peritiamque armorum tradiderunt, eò quòd patria militibus eſſet euacuata.

| 1 | 17 | 6 | 12 | 12 | 8 | 35 | 45 | 425

Ioannes Hunnos regno immittit, & eorũ auxilio ad tyrannidem intendit.

Wandali Mauritaniam inuadunt.

Hoc tempore Theoniſtus epiſcopus ab hæreticis pulſus eſt vrbe ſua Philippis cum diſcipulis ſuis, Albano, Yrſo, Tabraham: ex quibus Albanus apud Moguntiam Galliæ ciuitatem, reliqui verò in diuerſis locis Italiæ pro Chriſto martyrizantur.

| 2 | 18 | 7 | 13 | 13 | 9 | 36 | 46 | 426

Celeſtinus Romanæ eccleſiæ 41 præſidet. Hic conſtituit vt pſalmi Dauid ante ſacrificium canerentur antiphonatim ex omnibus, quod antè non fiebat: niſi tantùm epiſtola beati Pauli & ſanctum Euangelium recitabatur. Ex hoc inſtituto excerpti de pſalmis, Introitus, Gradalia, Offertoria, ante ſacrificium communionis inter communicandum cum modulatione ad Miſſam in eccleſia Romana cantari cœperunt.

Theodoſius per Ardaburium ductu angeli Ioãnem tyrannum opprimit.

Romæ inter Ætium & Bonifacium ex rei militaris gratia orta inuidia reipublicæ parturit diſpendia.

| 3 | 19 | 8 | 14 | 14 | 10 | 37 | 47 | 427

Theodoſius Valentinianum Placidiæ amitæ ſuæ ex Conſtantio filium

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

imperatorem facit, eumque cum Placidia matre Romam ad imperandum mittit; & regnauerunt ſimul annis 24.

Carthago permiſſa eſt muro circumdari.

Caſſianus de eccleſia Conſtantinopolitana à Ioanne Chryſoſtomo electus, & in Maſſiliam Galliæ presbyter ordinatus, multa ſcripſit. Inter quæ etiam compertas in Ægypto vitas patrum, doctrinasq; & regulas datis ad plurimos libris exponit.

| 428 | 1 | 20 | 9 | 15 | 15 | 11 | 38 | 48 |

In Britannia Timotheus quidam, continentię & religionis imagine multis illudens, eos in errorem ſuę hęreſis induxit: dicens Chriſtum verum quidem Deum, & verum hominem de virgine Maria natum fuiſſe, ſed mentiens dicendo, quòd diuina natura conuerſa ſit in humanam naturam.

Romani Hunnos à Pannonia fugant, quam per quinquaginta tenuerant annos.

| 429 | 2 | 21 | 10 | 16 | 16 | 12 | 39 | 49 |

Bonifacius Africam cui præerat, ſolicitat ad rebellionem.

Gundericus rex Wandalorum capta Hiſpali, cùm impiè elatus manus in eccleſiam ipſius ciuitatis extendiſſet, mox Dei iudicio à dæmone correptus interiit: cui Genſericus frater in regno ſuccedens, regnauit annis 48. Hic (vt fertur) de fide catholica in Arrianam ſectam apoſtatauit.

| 430 | 3 | 22 | 11 | 17 | 1 | 13 | 40 | 50 |

Clodius, filius Pharamundi, rex crinitus, regnat ſuper Francos annis decem & octo. Ex hoc Franci crinitos reges habere cœperunt.

Auguſtinus in epiſcopatu Hipponenſi Heraclium ſibi ſubſtitui fecit.

Walamer Oſtrogothorum regnum ſuſcipiens, regnauit annis 31. Huius frater fuit Theudemer, de quo ortus eſt Theodericus rex Italiæ.

| 431 | 4 | 23 | 1 | 18 | 2 | 14 | 1 | 51 |

Clodius Thoringiam inuadit, & in Diſpargo caſtello Thuringorum aliquandiu habitauit.

Perempto Conſtante rege Britonum, factione (vt putatur) Wortegirni conſulis, inuaſit regnum ipſe Wortegirnus, cùm parem ſibi nullum videret.

Interea Saxones cum tribus nauibus exeuntes à Germania, applicuerunt in partibus Cautię, regiq; aduentus ſui cauſam aperientes, cum gaudio ſuſcepti ſunt ab eo. Irruentibus verò more ſolito ab Albuna hoſtibus, pugnamque acerrimam ex vtraque parte committentibus, rex victoriam obtinuit auxilio Saxonum ſtrenuè dimicantium. Quorum probitatem inermis cùm rex expertus fuiſſet, dedit eis poſſeſſiones in terra ſua, magnamq; familiaritatem & confidentiam apud eum adepti ſunt.

| 432 | 5 | 24 | 2 | 19 | 3 | 15 | 2 | 52 |

Celeſtinus papa ad Scotos in Chriſtum credentes Palladium mittit primum epiſcopum. Poſt quem ad eoſdem ab eodem Celeſtino miſſus eſt ſanctus Patricius, genere Brito, filius Conches ſororis ſancti Martini Turonenſis, qui in baptiſmo quidem dictus eſt Suchat, à ſancto Germano Magonius, à Celeſtino verò Patricius; à quo archiepiſcopus Scotorum ordinatus, per 60 annos ſignis, ſanctitate, doctrina, excellens, totam inſulam Hiberniam conuertit ad Chriſtum.

Neſtorius, Conſtantinopoli epiſcopus factus, fit actor hæreſis ſeparantis in Chriſto hominem à Deo, dicens purum hominem non Deum de Maria natum, & à Iudæis crucifixum.

Wandalos qui olim timore Athanulphi exceſſerant à Galliis, Wallia rex Gothorum expellere parat etiam ab Hiſpaniis.

| 433 | 6 | 25 | 3 | 20 | 4 | 16 | 3 | 53 |

Tertia

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

Tertia ſynodus vniuerſalis Epheſina prima ducentorum epiſcoporum iuſſu Theodoſij iunioris Auguſti edita eſt, quæ Neſtorium duas perſonas in Chriſto aſſerentem iuſto anathemate condemnauit, oſtendens manere in duas naturas vnam Domini noſtri IESV Chriſti perſonam.

In Hiſpaniis viginti millia ferme militum contra Wandalos pugnantium cæſa.

Genſericus odia Gothorum veritus, & ſimul à Bonifacio inuitatus, cum Wandalis & omnibus eorum familiis ad Africam transfretauit, eamque inuadens & dilacerans, multam multo tempore cladem Romanis intulit.

In Gallia cùm Supthar rex Hunnorum Burgundiones nimis opprimeret; illi in Deum Chriſtianorum ſpem ſuam ponentes, ſe baptizari petierunt. Et ſtatim Hunnis congreſſi, pauci multa millia eorum peremerunt, & ſic rabiem ipſorum refrenauerunt.

| 7 | 26 | 4 | 21 | 5 | 17 | 4 | 54 | 434

Sixtus Romanæ eccleſiæ 42 præſidet.

Romani in Africa Wandalis congreſſi ſuperantur.

Bonifacius conflictu cum Ætio habito, victor quidem ſed moriturus diſcedit.

In Britannia dux Saxonum Hengiſtus, conſiderans animum regis ad amorem ſui ſuæque gentis inclinatum, dedit ei hoc conſilium tanquam ſalutiferum, vt legatos dirigerent in Germaniam, & legiones militum inuitarent, quatenus multiplicato exercitu ſuo facilius inimicis ſuperuenientibus reſiſtere poſſent. Quod cùm rex gratanter accepiſſet, petiit ab eo Hengiſtus dignitatem ſublimioris ordinis, conſulatum ſcilicet, aut principatum, aut alterius dignitatis officium, ſed minimè impetrauit. Deniq; poſtulauit tantum terræ ſpacium ſibi dari, quàtum vna corrigia poſſet ambiri, vt ibi promontorium ædificaret. Cui cùm rex acquieuiſſet, accepto ille corio tauri, incidit illud in longiſſimam corrigiam, & loco quem prę̃uiderat circumducens, intra ambitum illius conſtruxit caſtellum, appellauitq; illud caſtellum corrigiæ.

| 8 | 27 | 5 | 22 | 6 | 18 | 5 | 55 | 435

Ætius conferens ſe ad Rugilam regem Hunnorum, eius auxilio regreditur ad Romanum ſolum.

Sixtus papa à Baſſo criminatur, & iuſſu Valentiniani imperatoris Romæ congregata ſynodo coram 56 epiſcopis ſynodico iudicio purgatur: Baſſus verò damnatus proſcribitur, & non multo pòſt à Deo percuſſus, ipſius Sixti manibus honorificè ſepelitur.

Germanus Antiſſiodorenſis, Lupus Trecaſſinus, Eucherius Ludgunenſis, Hilarius Arelatenſis, epiſcopi, in Galliis clarent.

| 9 | 28 | 6 | 23 | 7 | 19 | 6 | 56 | 436

Ætius in gratiam recipitur.

Rugila rex Hunnorum, fœderatus Romanorum, moritur, eique Bleda ſuccedit.

Rex Britonum Wortegirnus accepit vxorem filiam Hengiſti ducis Saxonum, pulcherrimam quidem, ſed paganam, patriique illius dedit prouinciam Cantiæ. Cuius rei cauſa exoſum eum reddidit proceribus & filiis ſuis.

Hengiſtus autem cum voluntate & conſilio regis iterum miſit in Germaniam, tantamq; multitudinem inuitauit, vt ipſis Britonibus terrori eſſent & ſuſpicioni. Qui cùm regi diſſuaderent retinere gentem paganam, rex autem nollet eos audire, deſeruerunt ilicò Wortegirnum, filiumque Wortunerum regem fecerunt.

Tempore hoc Germanus Antiſſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinus, peten-

Anni domini.	Roman.	Perf.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

tibus Britannis, in Britanniam diriguntur, vt hæreſim Pelagianam quæ ibi ante aliquot annos pullularat, confutarent, & rectam fidem Apoſtolica auctoritate ſolidarent, atque vt Chriſtianitatem quæ ibi per ſocietatem paganorum corrupta fuerat, reſtaurarent.

Interim hoſtibus inſulam ex more incurſantibus, animans omnes ad reſiſtendum Germanus & ipſe dux factus, iam in procinctu poſitis hoſtibus, elato clamore Alleluya incipiens, & ſuis ſecum clamantibus idem hoſtes vertit in fugam, & incruentam obtinens victoriam ab imminenti periculo eripuit patriam.

| 437 | 10 | 29 | 7 | 24 | 8 | 20 | 7 | 1 |

Gallia citeriore ab Attone principe in rebellationem commota, conſpirauere in Bagaudam omnia penè Gallorum ſeruitia.

Cyrillus Alexandrinus epiſcopus ab hoc anno orditus, cyclum de ordinatione Paſchæ per nonaginta quinque annos ſumma breuitate collegit, infra quem omnes Paſchalis obſeruationis varietates comprehendi notauit.

Filius Wortegirni Wortunerus, ſublimatus in regno, commiſit prælia multa cum paganis qui patrem eius adiuuabant, victoriamq; obtinuit, adeò vt cogeret eos inſulam hoſpitem deſerere, & ad natale ſolum redire. Deinde renouabat eccleſias, poſſeſſiones ciuibus ereptas reſtituebat, imperante ſancto Germano & adiuuante. Cuius bonitati diabolus inuidens, incitauit animum nouercæ illius, vt per aliquem familiarem ſuum donis corruptum daret ei venenum mortiferum. Quo hauſto cùm mortem ſibi ſentiret imminere, diuiſit theſauros ſuos. Hortansq; milites pro patria fortiter cõtra hoſtes præliari, iuſſit pyramidem æream fieri, & in portu quo Saxones applicare ſolebant locari, & ſuper eam corpus ſuum ſepeliri, vt viſo tanti viri ſepulchro, territi hoſtes ad propria redirent. Sed aliter actum eſt, quia ſepultus eſt in vrbe Trinouãtum quæ modò Lundonia appellatur. Poſt obitum verò illius reſtitutus eſt in regnum Wortegirnus.

| 438 | 11 | 30 | 8 | 25 | 9 | 21 | 8 | 2 |

Apud Perſas hoc tempore Chriſtianitas dilatata eſt. Nam Maruthas epiſcopus legatione ad eos functus filium Sdigerdis regis orando à dæmonio liberauit, per quod maior quidem gloria fidei accreuit, at contra ab inimicis Dei grauior in Chriſtianos perſecutio exarſit.

Eudoxia Auguſta, vxor Theodoſij, Hieroſolymam ex voto properauit, & inde reliquias protomartyris Stephani, & duas catenas quas angelus de manibus Petri apoſtoli diſiecit, Dei nutu attulit, eisq; adiuncta catena qua etiam Romæ Petrus vinctus fuit, triadem fecit, & inde cum conſilio Romani præſulis ſolennitatem ſancti Petri quæ dicitur ad vincula, Romæ inſtituit calendis Auguſti: ideò maximè, vt populũ reuocaret à gentilis ſuperſtitionis pompa, quam adhuc ſolennizabat in hac die ciuitas ex ritu gentili pro victoria Octauiani Auguſti, de Antonio & Cleopatra calendis Auguſti collata.

Diabolus Iudæos in ſpecie pſeudoprophetæ Moſen ſe eſſe mentientis ſeduxit, & promittens ſe in terram promiſſionis eos reducturũ, ad mare transfretandum adduxit, ibiq; eorum multos multis modis perire fecit. Quę res multis eorum hoc periculo erutis credendi in Chriſtum cauſa fuit.

| 439 | 12 | 31 | 9 | 26 | 10 | 22 | 9 | 3 |

Rex Wortegirnus coniugis ſuæ precibus deuictus mandauit Saxonibus, vt redirent in Britanniam, priuatim tamen & cum paucis. At illi congregato maximo armatorum exercitu reuerſi ſunt, pauciſq; cum fœdere condicto, fraudulenta proditione peremerunt quadringentos & eo amplius barones ſiue conſules, qui inermes conuenerant ad colloquium nominatim. Quo facto re-

Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.	Anni domini.

cto régem ligatum compulerunt iurare, quicquid ab eo exigebant: eoq; ſecedente in Cambriam, ipſi ciuitates & caſtella obtinuerunt.

Wallia, rex Gothorum, Wandalos inſectans, etiam in Africa eos perſequi diſponit, ſed morte præuentus obiit, eique in regnum Theodericus ſucceſſit, & 14 annis regnauit.

13	32	10	27	11	1	10	4	440

Wandali inuaſam Africam deuaſtant omnibus modis.

Sub hoc turbine tribulationis ſanctus Auguſtinus migrauit ad Dominum 13 menſe obſidionis ſuæ vrbis, anno ætatis ſuæ 73, clericatus vel epiſcopatus 40. Qui tanta ſcripſit, vt nullus libros eius omni tempore vitæ ſuæ non ſolùm ſcribere, ſed nec legere quidem valeat.

14	33	11	28	12	2	11	5	441

Leo Romanæ eccleſiæ 43 præſidet. Hic in homiliis declamandis multùm valuit. Hic in canone miſſæ addidit, Sanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam. Hic quoties rogabatur ab aliquibus, vt eis aliquorum apoſtolorum vel martyrum reliquias daret, conſueuit ad corpora, vel memorias apoſtolorum vel martyrum quorum reliquiæ petebãtur, Miſſas celebrare in ipſorum honore. Et ſic brandeum altaris quo conſecratum corpus Domini inuoluerat, particulatim diuidebat, & pro reliquiis apoſtolorum vel martyrum dabat. Vnde ſi ab aliquibus dubitabatur, cultello pannos illos pungens ſanguinem eliciebat; ſic palàm cunctis faciens, quòd in cõſecratione myſteriorum Chriſti ſanguis, apoſtolorum, vel martyrum qui pro illo effuſus eſt, intret per diuinam virtutem in pannos illos, & ideo meritò illos dari pro reliquiis ſanctorum, in quorum honore conſecrati ſunt.

Bellum contra Burgundiones memorabile exarſit, quo tota penè gens cum rege ſuo per Ætium victa concidit.

Corpora Priſci, aliorumq; cum eo apud Antiſſiodorum paſſorum, Germano epiſcopo diuinitus reuelantur.

15	34	12	29	13	3	12	6	442

Defuncto Sdigerde, Gaurarares filius eius Perſis imperat annis 38.

In Galliis principibus ſeditionis auctoribus, & Battone capto, quieſcit Bagaudarum commotio.

16	1	13	30	14	4	13	7	443

Gaurarares fœdus cum Romanis à patre initum diſſoluit, & prouincias Romanorum incurſat.

Portione Africæ conceſſa ad habitandum Genſerico à Romanis, conuenit inter Wandalos & Romanos pax magis neceſſaria quàm vtilis.

17	2	14	31	15	5	14	8	444

Corpus Ioannis Chryſoſtomi in exilio defuncti tandem Conſtantinopolim refertur, inſtantia Proculi epiſcopi, & iuſſu Theodoſij imperatoris, cum lacrymis orantis, vt veniam daret Arcadio patri ſuo, & Eudoxiæ matri, qui eum exiliauerant. Et per hoc finita eſt diſſenſio, quæ adhuc erat in eccleſia pro eiuſdem Ioannis damnatione.

Conſtantinopoli per quatuor menſes terræmotu terra fluctuante, quidam coram omnibus orantibus ſublatus in aera à diuina virtute, admonitus eſt à diuina voce, vt factis litaniis canerent omnes, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miſerere nobis, nihil aliud apponentes. Quo facto ceſſauit terræmotus.

Romani duce Littorio cum Wiſigothis pugnant miſerabiliter.

18	3	15	32	16	6	15	9	445

Clodius rex Francorum, miſſis exploratoribus de Diſpargo caſtello vique ad vrbem Cameracum, tranſiit Rhenum, & protrito multo Romano-

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

rum populo citra Rhenum vſque Ligerim fluuium habitantium Carbonariam ſyluam ingreſſus, vrbem Tornacum obtinuit,& inde vſque ad vrbem Cameracum properauit. Vbi pauco tempore reſidens, Romanos ſi quos ibi inuenit, peremit, & exinde ad Somenam fluuium peruenies omnia occupauit.

Theodoricus rex Wiſigothorum Hiſpanias occupat.

Rex Wortegirnus, conſilio inito cum ſapientibus quid agere deberet,ad tutamen ſui iuſſit conuenire artifices, vt ei turrim fortiſſimam conſtruerent. Sed cùm opera eorum tellus abſorberet,ſuaſum eſt eivt hominem ſine patre quęreret,& eius ſanguine lapides & cęmentum aſpergi pręciperet,quaſi hoc facto fundamentum ſtare potuiſſet. Inuentus igitur adoleſcens,cui nomen erat Merlinus, cum matre ſua adducitur coram rege, quæ profeſſa de ſpiritu in ſpecie hominis ſe illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura reuelauit,multa prædixit ventura. Aperuit enim ſub fundamento lacum, ſub lacu duos latere dracones,quorum vnus rubeus populum Britonũ,alter verò albꝰ gentem Saxonum deſignaret, & quis in conflictu ſuo alteri præualeret. Prædixit Aurelium Ambroſium, deuicto Hengiſto & combuſto Wortegirno, regnaturum, fratremq; eius Vtherpendragon in regno ei ſucceſſurum,& vtrumq; veneno periturũ. Arturo verò quem aprũ cornubię vocat,prophetauit,quòd eccleſiæ Dei ſuccurreret,quòd inſulas Occidẽtales ſibi ſubiugaret, quòd Gallicanas prouincias poſſideret, quòd Romano exercitui terribilem ſe exhiberet,& quòd exitum dubium haberet. Prędnunciauit,quòd archiepiſcopatus Lundoniarũ transferendus eſſet in Doroberniam,quę modò Cantuaria nominatur,& quòd Eboracenſis archiepiſcopus beatus Samſon cum ſeptem epiſcopis ad Armoricanam tranſierit regionẽ,quæ modò minor Britannia nominatur. Prophetauit etiam,quòd ſub Normãnorum dominio redigenda eſſet Anglia, & alia plura quæ vix intelligi poſſunt,donec apparere incipiant. Solet enim ſpiritus Dei per quos voluerit,myſteria ſua loqui, ſicut per Sibyllam,ſicut per Balaam,cæterosque huiuſmodi.

| 446 | 19 | 4 | 16 | 33 | 17 | 7 | 16 | 10 |

Gauraranes in Perſide perſecutionem in Chriſtianos excitauit,quam per 30 annos grauiter exercuit. Porrò Theodoſius quamuis ſæpe feliciter Perſas viciſſet,pacem tamen amplecti voluit,vt perſecutio ceſſaret à Chriſtianis.

Genſericus dolo Carthaginem capit,& omnem Africam ſibi ſubiiciens, lachrymabili clade potentiam Romani regni deiecit. Hic nihil penſi, neque ſancti habens,& infeſtus cunctis,maximè nobilitati & religioni,omnia diuina & humana exinaniuit, epiſcopum & omnem clerum eccleſiæ Carthaginenſis expulit, loca ſancta aut ſuorum habitacula fecit,aut Arrianis tradidit, & Catholicos vbique perſequi iuſſit.

Hoc loco ponunt quidam Anglos veniſſe in Britanniam,& Ambroſium Aurelium ab hinc regnare cœpiſſe. Sed verius videtur, eos multò antè veniſſe quàm ille regnaret,cùm ipſe rex Wortegirnus eos inuitatos receperit,tantoq; tempore ſecum detinuerit,vt de eorum ſocietate Chriſtianitas corrupta fuerit,& pro eorum odio ipſe de regni ſolio depoſitus fuerit,filiusq; illius ſubrogatus ei fuerit,illoque mortuo ipſe in regno reſtitutus ſit.

| 447 | 20 | 5 | 17 | 1 | 18 | 8 | 17 | 11 |

Bledæ Hunnorum regi, cum fratre Attila peruaganti Orientale imperium,dat Theodoſius pro receſſu ſex millia librarum, pollicitus ei annuum mille librarum tributum.

Apud Epheſum 7 fratres à Decio imperatore pro Chriſto tormentati,in ſpelunca ſe clauſerunt,& facta oratione ibi obdormierunt,& poſt annos ſuæ dormitionis circiter 192 ore ſpeluncæ quod in ſuo tẽpore Decius obſtruxe-

rat pa-

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

rat, patefacto diuinitus à ſomno ſurgunt. Et aſſerta fide noſtræ reſurrectionis coram Theodoſio imperatore, de qua multum dubitabatur, iterum dormiunt in Chriſto. Nomina autem eorum hæc ſunt quæ in baptiſmo acceperunt, Malchus, Maximianus, Martinianus, Dionyſius, Ioannes, Serapion, Conſtantinus.

Ambroſius Aurelius Wortegirno incenſo prælium cum Saxonib⁹ committit, Hengiſtum ducē captum perimit, cæteros intra ciuitates includit, miſericordiam poſcentibus donat, & terra eis iuxta Scotiam delegata, fœdus pacis cum eis confirmat. Deinde reuocat ciues, regnū diſponit, leges ſopitas renouat, eccleſias reformat, prę ſules ſtatuit, atque ſepulturam conſulum qui in proditione ceciderant, per induſtriam Merlini miris lapidibus conſtruit.

| 21 | 6 | 18 | 2 | 19 | 9 | 18 | 12 | 448

Merouæus filius Clodij ſuper Francos regnat annis 10, à quo nimis vtili rege Franci Merouingi cognominati ſunt.

Germanus Antiſſiodorenſis cum Seuero Treuerenſi epiſcopo iterum ad Britanniam miſſus, renaſcentem Pelagianam hæreſim confutat.

| 22 | 7 | 1 | 3 | 20 | 10 | 19 | 13 | 449

Bleda rex Hunnorum fraude fratris Attilæ perimitur, eiq; ſuccedens ipſe Attila, totus in excidium orbis animo fertur.

Remigius Remenſis naſcitur, prænuntiatus ex nomine per Montanum monachum. Quo nato idem Montanus, quia cæcus erat, de lacte Ciliniæ matris eius oculos ſuos liniens, illuminatus eſt.

| 23 | 8 | 2 | 4 | 21 | 11 | 20 | 1 | 450

Noua iterum Orienti conſurgit ruina, quia ſeptuaginta non minus ciuitates deprædatione Hunnorum vaſtantur.

Germanus Antiſſiodorenſis in Italiam profectus, Rauennæ moritur, corpuſque eius cum multa miraculorum gratia Antiſſiodorum refertur.

| 24 | 9 | 3 | 5 | 22 | 12 | 21 | 2 | 451

In Africa exardeſcentibus Wandalis, cùm ita libros diuinos exurerent, & de ſacris palliis ac veſtibus veſtes ſibi facerent, Valerianus epiſcopus octogenarius nolens diuina ſacramenta prophanis tradere, à rege Genſerico omni vrbe & domo excluſus, reliquum vitæ vſque ad mortem nudus ſub nudo aere exegit.

Placidia mater Valentiniani Romæ defuncta eſt.

Theodoſius imperator obiit, cui ſuccedens Marcianus imperat annis ſex, cum quo Valentinianus annis quinque.

| 1 | 10 | 4 | 6 | 23 | 13 | 22 | 3 | 452

Inſtantia Leonis papæ iubente imperatore Marciano congregata & habita eſt quarta vniuerſalis ſynodus ſexcentorum & triginta epiſcoporum apud Chalcedonē, in qua Eutychem Cōſtantinopolitanum abbatē pronunciantem verbi Dei & carnis vnam eſſe naturam, eiuſq; defenſorem Dioſcorum, Alexandrinū quondam epiſcopum, vna patrum ſententia præiudicauit. Neſtorium etiam, Conſtantinopolitanum quondam epiſcopum, olim in Epheſina ſynodo damnatum, iterum anathematizans cum reliquis hæreticis damnauit; prædicans eadem ſynodus Chriſtum Deum ſic de virgine natum, vt in eo & diuinæ & humanæ naturæ ſubſtantiam eſſe fateamur. Hic decretum eſt, vt mater domini Maria non ſolùm Chriſtotocos, ſed etiam Theotocos credatur & appelletur, propter blaſphemias Neſtorij mentientis, eam non Deum ſed hominem purum genuiſſe.

Terræmotus penè aſſidui, & ſigna plurima in cœlo oſtenduntur. Veſpere ab aquilone cœlum efficitur rubens, vt ignis, intermixtis per igneum ruborem clarioribus lineis, in haſtarum ſpeciem deformatis. Luna obfuſcatur,

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

cometes apparet, & multa alia, quæ non eſſe otioſa oſtendit inſtans rerum conſequentia.

453 | 2 | 11 | 5 | 7 | 24 | 14 | 23 | 4 |

Attila Hunnorum rex Walameris Oſtrogothorum regis, & Ardarici Gepidarum regis, & multarum aquilonarium gentium ſibi ſubiectarum, auxilio fultus, à Pannoniis egreſſus Occidentale imperium inuadit cum quingentis millibus armatorum. Et primò per totas Gallias per eos tanta efferbuit Dei indignatio, vt nullam omnino ciuitatem, caſtellum, vel oppidum, aliqua à furore eorum potuerit tutari munitio. Poſtremò Aureliam vrbem eis obſidentibus, ad ſubſidium Galliarum aduolauit patricius Romanorum Ætius, fultus & ipſe Theodorici Wiſigothorum regis, & Merouei Francorum regis, aliarumque gentium copiis militaribus. Conſerto prælio in campis Cathalaunicis, pugnatum eſt vſq; ad diremptionem noctis. Ætius ſuperior quidem receſſit, Attilam tamen non vſque ad internicionem deleuit. Cæſa ſunt ibi centum octoginta millia pugnatorum, inter quos etiam cecidit Theodericus rex Wiſigothorum.

Attila reſumpta ſpe rex Ætij diſceſſu repatriauit, maturè rediturus ſuppleto exercitu.

Nicaſius Remenſis epiſcopus cum Eutropia ſorore ab Hunnis martyrizatur.

Auctor Metenſis epiſcopus captiuatur, ſed Hunnis cæcitate percuſſis, cum captiuis ſuæ vrbis relaxatur.

Hoc excidium Galliis impendere Seruatius Tungrenſis longè antè in ſpiritu præuiderat, & Romæ à Petro Apoſtolo hoc iudicium Dei inenitabile fore didicerat, ideoque relicta Tungrenſi vrbe quæ euertenda erat, ad Traiectum ſedem epiſcopalem tranſpoſuit.

Pullulante intra Gallias Arriana hæreſi, quæ inæquales credens eſſe perſonas ſanctæ Trinitatis, dicebat filium minorem eſſe patre, ſpiritum verò ſanctum minorem patre & filio, dominus errantes corrigit, oſtendens plano miraculo Deum in tribus perſonis vnius & æqualis eſſe ſubſtantiæ, nec debere ab indignis de diuinitate tractari. Nam Vaſatenſi vrbe ab Hunnorum obſidione liberata per diuinum auxilium, cùm epiſcopus pro gratiarum actione Miſſam populo celebraret, reſpiciēs ſurſum vidit deſuper altare, quaſi de camera templi cadere æqualiter tres guttas æqualis magnitudinis cryſtallo clariores, quæ ſimul defluentes, & in vnum coniunctæ, quaſi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt. Quam cùm in medio crucis aureæ & gemmatæ poſuiſſent, aliæ gemmæ ceciderunt. Seorſum verò poſita infirmis dabat ſanitatem, adorantibus verò imaginem ſanctæ crucis augebat deuotionem, quia piis & mundis clara, & immundis obſcura videbatur.

Omnibus bellis famoſius fuit bellum, quod candidatus ſanctarum vndecim millium virginum exercitus bellauit, duce ſancta virgine Vrſula, quæ filia vnica Nothi nobiliſſimi Britannorum principis, cùm nondum nubilis à filio cuiuſdam feriſſimi tyranni ad nuptias expeteretur, & patrem ſuum ſuper hoc anxiari videret qui Deum metuebat, ſi filiam Deo iam deuotam nubere cogeret, & tyrannum timebat, ſi ei filiam denegaret; diuinitus inſpirata nutanti patri ſuaſit, vt tyranno aſſentiretur, ea tamen illi propoſita conditione, vt ipſe & tyrannus decem virgines genere, forma, & ætate electas ſibi traderent, & tam ſibi quàm ſingulis illarum mille virgines ſubſcriberent, & comparatis ad numerum ipſarum vndecim trieribus inducias triennij ſibi darent ad exercitum virginitatis ſuæ, nouo vſa conſilio, vt aut difficultate propoſitæ conditionis animum eius à ſe auerteret, aut hac opportunitate omnes coquas ſuas ſecū Deo dicaret. Et ex hoc condicto virginibus,

trieribus,

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

trieribus, & ſumptibus comparatis, per triennium belli præludia cunctis mirantibus, tandem ſub vno die agente vento ad portum Galliæ qui Ticla dicitur, & inde Coloniam appulſæ ſunt, ibiq; ex angeli monitu Romam tendentes, ad vrbem Baſiliam nauibus, à Baſilia Romam vſque pedibus profectæ, eodem eundi tenore Coloniam ſunt reuerſæ, ab Hunnis vndiq; obſeſſam. A quibus cunctæ martyrizatæ, nouo & mirabili modo triumpharunt, & Coloniam ſanguine & ſepultura ſua clariorem reddiderunt.

Thuriſmodus filius Theoderici regnum Wiſigothorum ſuſcepit, & annis tribus regnauit.

| 3 | 12 | 6 | 8 | 25 | 1 | 24 | 5 | 454

Attila Italiam aggreſſus, omnes penè eius ciuitates aut diruit, aut diripuit, aut incendit. Ad eum Leo papa venit, & non ſolùm ſalutem, ſed etiam vt rediret, obtinuit. Rex Attila requiſitus à ſuis, cur ei fuiſſet tam placabilis, reſpondit ſe non eum fuiſſe reueritum, ſed ſenem quendam venerabilem euaginato gladio ſibi mortem minitantem, niſi eius in omnibus expleret voluntatem.

| 4 | 13 | 7 | 9 | 26 | 2 | 25 | 6 | 455

Attila Wiſigothos debellare aggreſſus, à Thuriſmodo victus, rediit inglorius.

Marciano imperatori apparens dominus in ſomnis, arcum Attilæ fractum eſſe oſtendit, nec id vanum fuit. Eadem quippe nocte Attila in nuptiis ſuis crapulatus, erumpente per apoplexiam ſanguine de naribus in lecto eſt ſuffocatus.

Hernac filius eius poſt eum regnat annis ſex.

Valentinianus imperator Ætium patricium interficit.

| 5 | 14 | 8 | 10 | 27 | 3 | 26 | 1 | 456

Thuriſmodus rex Wiſigothorum à fratribus ſuis Friderico & Theoderico iugulatur.

Theodericus frater eius, in regnum ei ſuccedens, regnauit annis 13.

Filij Attilæ dum contendunt de regno, ſubiectæ Hunnis gentes ab Hunnorum ſe excutiunt iugo.

Conſilio Maximi tyrannidem meditantis Valentinianus. imperator à Tranſilla milite Ætij perimitur.

| 6 | 15 | 9 | 11 | 28 | 1 | 27 | 2 | 457

Genouefa virgo Pariſienſis multa ſanctitate claret per Gallias.

Maximus tyrannidem arripuit, Eudoxiam relictam Valentiniano vi rapuit. Illa Genſericum ex Africa inuitat, vt ſe à Maximo eripiat.

Genſericus Romam capit, omnia diripit. Vt tamen ab igne, cæde, & ſupplicijs hominum abſtineret, Leo papa ab eo obtinuit.

Per quatuordecim dies Roma deſpoliata, Genſericus Eudoxiam cum duabus filiabus & multo populo captiuat, & Campaniæ vrbes omni vaſtationis genere exterminat. Inter hæc Paulinus Nolanus epiſcopus, dum pro captiuo filio viduæ ſe vicarium in ſeruitutem barbari ſubiicit, omnes captiuos ſuæ vrbis recepit.

Maximus tyrannus à populo membratim diſcerpitur.

Auitus à Romanis imperator conſtituitur.

Theodericus rex Wiſigothorum Sueuos in Hiſpania vicit & regno eorum deſtructo, regnum ſuum eò vſque extendit.

His Marciani temporibus, Ioannem Baptiſtam caput ſuum duobus monachis reuelaſſe, quidam ſcribunt.

Ardarico regi Gepidarum, qui primus à ſeruitio Hunnorum reſiliuit, Hernac filius Attilæ bellum indixit. Cum quo Ardaricus conflixit, eoq; cum

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

triginta Hunnorum millibus perempto, Hunnos grauiter afflixit. Sicque recepta libertate gentis ſuę, & terris eorum inuaſis, cęteris gentibus exemplum dedit repetendæ libertatis.

Super inſulam Britanniæ ſtella miræ magnitudinis apparuit, cuius radio globus igneus draconi ſimilis adhærebat. Ex cuius ore duo radij procedebãt, quorum vnus vltra Galliam ſe extendebat, alter verò verſus Hiberniam tendens, in ſeptem minores radios terminabatur.

Eo tempore occiſo Aurelio Ambroſio rege, interrogatus Merlinus vates à fratre regis Vther de ſtellę ſignificatione, dicit eum illo ſydere & igneo dracone ſignatum, per radium verò de ore draconis procedentem & Gallias reſpicientem, figurari filium ei potentiſſimum naſciturum; altero autem radio portendi filiam, cuius filij & nepotes regnum Britanniæ ſuccedenter eſſent habituri. Vther autem, audita morte fratris ſui, cœpit diadema inſulæ; duosque dracones ex auro iubens fabricari ad inſtar ignei draconis, obtulit vnum in eccleſia, altero autem in prœliis pro ſigno vtebatur, & ex eo tempore cognomentum accepit Vtherpendragon, id eſt caput draconis. Saxones verò poſt mortem Aurelij, à pactione fœderis ſoluti, inuaſerunt ciuitates & promontoria, & ab Albania vſq; Eboracum omnia vaſtabant. Cum quibus rex prœliatus fugam cum ſuis iniit, ſed nocturno tempore illos aggreſſus ſuperauit, captisque eorum ducibus Octa & Coſa, cæteros Saxones diſſipauit. Poſt hæc amauit rex vxorem cuiuſdam ducis, habuitq; rem cum ea, de qua genuit celeberrimum illum Arturum, & filiam nomine Annam.

Mortuo Marciano, ſuccedens Leo regnauit annis 16. Hic ſuper ſynodo Chalcedonenſi ſingulorum patrum ſingulas ſententias requiſiuit, & quia omnium vnam cognouit, eam fideliter tenuit. Hic cum Walamere Oſtrogothorum rege fœdus pepigit, & Theodericũ fratruelem eius puerum octennem obſidem accepit.

Hucuſque Proſper Chronicam ſuam perduxit.

| 458 | 1 | 16 | 10 | 12 | 29 | 2 | 28 | 3 |

Meroueo Francorum rege mortuo, Hildericus filius eius regnauit an. 26.

Hernac filius Attilæ Hunnorum rex Oſtrogothos, quaſi refugas damnationis ſuæ bello repentes ſuper Walamerem, irruit, à quo victi Hunni, in vltimas Scythiæ partes fugere ſunt compulſi.

Mortuo Auito, Maiorianus imperat annis 4.

Symeon qui 40 annis incluſus in columna ſtetit, mira ſanctitate Antiochiæ claruit. Qui inter cætera monebat, ne quis per Dei aut ſancti alicuius nomen, imò per nomen Symeonis iuraret, promittens impunitatem in ſe peieranti ſe à Deo poſtulaturum.

| 459 | 2 | 17 | 1 | 13 | 30 | 3 | 29 | 4 |

Oſtrogothi duce Theudemere Sueuos bello vincunt, & Hunnimundum regem eorum capiunt, ſed eum liberum remittunt.

| 460 | 3 | 18 | 2 | 14 | 31 | 4 | 30 | 5 |

Romani Biorgum Alanorum regem cum exercitu ſuo in Venetia extinguunt.

Dinzich filius Attilæ Hunnorum rex Oſtrogothos iterum bello prouocat, à quibus Hunni ita ſunt deuicti, vt eis poſtea ſemper Oſtrogothi fuerint terrori.

| 461 | 4 | 19 | 3 | 15 | 32 | 5 | 31 | 6 |

Occiſo Maioriano, Seuerus imperat annis quatuor.

Hildericum inſolenter & luxuriosè ſe agentem Franci regno deturbant. Qui data aurei medietate amico ſuo Widiomaro, quòd eſſet ſignum renouationis ſuæ, ſi aliquando intercederet reconciliato, apud Baſinum regem Thurin-

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

Thuringorum latuit annis 8. Franci verò Egidium ducem Romanorum regem ſibi præficiunt.

Hunnimundus rex Sueuorum, fultus Scyrorum auxilio, Oſtrogothos aggreditur, in quo bello rex Walanier perimitur. Cui ſuccedens frater eius Theudemer, regnat annis 11.

Hunni regno ſuo diminuto, tum ex gentium ſubiectarum diſſenſione, tum ex pugnandi infelicitate, regnauerunt quidem, ſed non in priori fortitudine: donec longo pòſt tempore à Carolo Magno victi, cum ipſo ſuo nomine diſperiere. His abhinc filij Attilæ, & poſt eos Zeliobes, regnauerunt annis 58.

Apud Tholoſam vrbem Galliæ ex eius medio tota die ſanguis largiſſimo fluxit riuo, quod Gothi pro portento ſuæ perditionis acceperunt.

| 5 | 20 | 4 | 16 | 33 | 6 | 1 | 1 | 462

Hilarius Romanæ eccleſiæ 44 præſidet. Hoc iubente, Victorius cyclum magni anni ſcribit.

Theudemer Sueuos & Scyros in vltionem fratris occiſi vſque ad internicionem debellat.

| 6 | 21 | 5 | 17 | 34 | 7 | 2 | 2 | 463

Theudemer, glaciali via tranſito Danubio, etiam ibi Sueuos proterit.

Pictor quidam cùm Saluatorem ſecundum ſimilitudinem Iouis pingere voluiſſet, aruit manus eius. Quem culpam confeſſum ſanauit Gennadius, epiſcopus Conſtantinopolitanus.

| 7 | 22 | 6 | 18 | 35 | 8 | 3 | 3 | 464

Theudemer filium ſuum Theodericum à Leone Auguſto ſibi remitti gratulatur.

Eliſeus propheta, qui duplici Heliæ ſpiritu plenus, multis in vita claruit virtutibus, & mortuus mortuum hominem ſupra corpus ſuum caſu iactatum ſolo corporis ſui attactu reſuſcitauit, & multo tempore in Samaria vbi ſepultus eſt multis claruerat miraculis, vt (præteream cętera) etiam dæmones ibi frementes variarum ferarum vocibus ab inuaſis fugarentur corporibus, Alexandriam transfertur.

| 8 | 23 | 7 | 19 | 36 | 9 | 4 | 4 | 465

Seuero mortuo, Antemius imperat annis 4.

Theodericus adoleſcens annorum 18, tranſito Danubio ſuper Sarmatas irruit, & regem eorum Barbach perimit, & cum bellicis manubiis victor ad patrem rediit.

| 9 | 24 | 8 | 20 | 37 | 10 | 5 | 5 | 466

Seruandus tyrannidem meditans ab Antemio perimitur.

Vtherpẽdragon rex Britonum diuturna infirmitate vexatur, & principes Saxonum Octa & Coſa quos tenebat in vinculis, cum cuſtodib. carceris fugerũt in Germaniam, cõmoueruntq; innumerabilem armatorum manum, & reuerſi ſunt inſulam vaſtaturi. Rex autẽ infirmitate decubans, ducem belli poſuerat generum ſuum: ſed ignauia ciuium atq; ſuperbia plurimum quidem eis nocebat, hoſtibus autem maiorem audaciam atq; fortitudinem miniſtrabat. Cumq; dubia inter eos alternaret victoria, vt rex hoſtes ſua pugna deterreret, ſe deferri ad prælium iuſſit. Qui poſitus in vehiculo, & ad bellum delatus, ſuos quidem animauit, ſed hoſtibus riſum fecit, quòd ſemimortuus homo ad pugnam veniſſet. Cõgreſſu inito, Britones victoriam obtinuerunt, Saxonumq; duces Octam & Coſam interfecerũt. Tunc rex hilaris effectus, tanquam ſanitatem recepiſſet, erexit ſe, & ait: Vocabant me ſemimortuum Ambrones iſti, ſed malo ſemimortuus eos ſuperaſſe, quàm incolumis ſuperari. Præſtantius eſt enim mori cum honore, quàm cum pudore viuere.

Anni domini.	Roman.	Pers.	Franc.	Britan.	Wand.	Wisigoth.	Ostrogot.	Hunn.
	10	25	9	21	38	11	6	6
467	Simplicius Romanæ ecclesiæ 45 præsidet. Hic damnauit Petrum Alexandrinum episcopum Eutychianæ hæresis accusatum. Romanus tyrannidem meditans, ab Antemio perimitur. Gensericus rex Italiam aggressus, nauali bello a Romanis vincitur.							
468	11	26	10	22	39	12	7	7
	Antemio & genero suo Ricimere Patricio Romę contendentibus de imperio, interim Olybrio ad imperandum à Leone Augusto transmisso, Recimer Antemium perimit. Mamertus episcopus Viennensis claruit, qui litanias ante Ascensionem Domini instituit, hac de causa quòd terræmotus in vrbe Vienna ecclesias domosq; euertebat, & feritas luporum aliarumq; syluaticarum bestiarum toto anno per vrbem vagantium homines deuorabat, adhæc palatium regis die sancto Paschæ cœlesti igne consumptum, ad cladem multum terroris addebat. Qui litaniarum ritus à Viennense ecclesia in omnes Galliarum ecclesias decurrit.							
469	12	27	11	23	40	13	8	8
	Olybrio imperij sui mense 7 mortuo, Lucerius imperat. Egidius cùm Francos opprimeret grauius iusto, perpendens Widiomarus Francos pœnitere super electo Hilderico, reuocat eum, clam misso diuisi aurei signo, egitq; vt electo Egidio ille restitueretur in regno. Basina vxor Basini regis Thuringorum relicto viro suo ad Hildericum venit, quam ille vxorem ducit, & ex ea Clodouæum genuit. Theoderico Wisigothorum rege a fratribus suis iugulato, Eoricus regnauit annis 19.							
470	13	26	12	24	41	1	9	9
	Nepos patricius Lucerio expulso, & episcopo Salonis eo ordinato, imperium arripuit. Eoricus rex Wisigothorum, Gallias occupare nisus, Riothimum regem Britonum, ad defensionem Galliarum Romanis auxilio venientem, bello contriuit. Quis autem fuerit Riothimus iste, historia Britonum minimè dicit, quæ regum suorum nomina & gesta per ordinem pandit. Nam si fidem narrationi illius historię prębeamus; huic loco inserēdi actus Arturi celeberrimi regis, qui post patrem suum Vtherpendragon regnū Britanniæ adeptus est. Sed in aliis historiis nullam de eo mentionem inuenimus, & hæc ipsa Britonum historia supputationem annorum, quibus Arturus & multi alij regnauerunt, vel aperte nō dicit, vel omnis tacet. Nec dubia pro veris affirmamus, nec historicam narrationem, quæ nuper de Britannico in Latinum translata est, lectori subtrahimus. Multa enim inter historicos variare considero, diuersitatem non solùm in annis, sed etiam in gestis atque nominibus personarū, vt quod iste fecerit, alius fecisse vel dixisse asseratur, & quod hoc anno euenerit, in alio anno euenisse dicatur, & res gesta quæ hoc modo ab vno historico describitur, ab alio multùm dissona ratione narretur. Mortuo igitur Vtherpendragon rege, sublimatus est in regno filius eius Arturus, cuius mirabiles actus etiam linguæ personant populorum, licet plura esse fabulosa videantur. Qui multa probitate pollens, cunctis se amabilem exhibebat, quia cum virtute animi etiam mira liberalitate affluebat. Porrò aduersus Saxones, Scotos, & Pictos vario conflictu decertans, tandem concluſit eos quodam in saltu, sed illi arboribus pro munimento contra Britonum tela vtebantur. Quod videns Arturus, iussit arbores per multa loca incidi, & in circuitu nemoris poni, vt liberos exitus non habentes fame ibi deficerent. Vnde cogēte necessitate ad hoc compulsi sunt, vt licentiam peterent redeundi							

| Roman. | Perſ. | Franc. | Britan. | Wand. | Wiſigoth. | Oſtroget. | Hunn. | Anni domini. |

redeundi in patriam ſuam, omnia relicturi, & tributa cum obſidibus reddituri. Sed in reditu poſiti pactionem ruperunt, & retroactis velis inſulam depopulari cœperunt. Arturus verò congregato exercitu proceſſit contra hoſtes in prælium, accinctus gladio nomine Caleburno, & auream galeam ſimulachro draconis inſculptam capiti ſupponens, clypeumq;, in quo imago ſanctæ Dei genitricis erat impicta, humeris imponens, lanceam quoq; quæ Ron vocabatur, aſſumens. Cumq; pugna valida vtrinque fieret, Arturus impetu facto in hoſtes, occidit ex eis ſolo Caliburno gladio 470 viros, cæteros autem in fugam conuertit, principibus eorum proſtratis.

| 14 | 29 | 13 | 25 | 42 | 2 | 10 | 10 | 471

Eoricus Burgundiones victos ſibi ſubegit; Aruernos etiam, Arelatum, & Maſſiliam, Galliarum vrbes inuaſit, ad occupãdas prouincias Romanorum, animatus cõſilio Genſerici qui verſutè agebat, vt Orientem Oſtrogothi, Occidentem Wiſigothi vaſtarent, vt occupatis aliis imperatoribus, ipſe in Africa regnaret ſecurus.

Remigius ſit Remorum epiſcopus.

Sarracenis Ægyptum incurſantibus hoc tempore, negotiatores Venetiæ corpus ſancti Marci Euangeliſtæ ab Alexandria tranſtulerunt Venetiam.

| 15 | 30 | 14 | 26 | 43 | 3 | 11 | 11 | 472

His diebus ſanctus Perpetuus Turonenſis epiſcopus, cernens ad ſepulchrum ſancti Martini fieri miracula multa, fecit magnam baſilicam fabricari iuxta cellulam in qua corpus ipſius quieſcebat: eamq; in eius nomine dedicans, tranſtulit in illam ſanctum corpus ipſius, præmonente pariter & adiuuante quodam veneranda canitie formoſo, qui nec prius viſus fuerat, nec poſtea comparuit.

Oreſtes patricius nepotem regno expulit.

Theudemer rex Oſtrogothorum moritur, & Theodericus filius eius regno ſubſtituitur.

Rex Arturus Scotos & Pictos obſidet, & fame affligit, ſed epiſcopis cum clero & reliquiis ſanctorum miſericordiam poſcentibus veniam donat. Deinde ciuitates ſibi ſubditas viſitans, eccleſias à paganis deſtructas renouat, præſules ſtatuit, ac religioſos cœtus virorum ac mulierum exornat: proceres quoque ſuis honoribus reſtituit.

| 16 | 31 | 15 | 27 | 44 | 4 | 1 | 12 | 473

Oreſtes Auguſtulum filium ſuum regnare conſtituit, & fœdus cum Genſerico rege facit. Interim Odoacer cum multa multarum gentium multitudine ab extremis Pannoniæ finibus Italiam petit, qui per Noreiam iter faciens, beati Seuerini cuius nomẽ tunc ibi celebrabatur, benedictionem petiit, & ab eo ventura ſibi didicit.

Odoacer, Oreſte victo apud Papiam obſeſſo, capto & occiſo, Italiam ſubditi iuri proprio.

Leone imperatore mortuo, Zenon imperat annis 19.

Arturus parata claſſe Hiberniam petit, illato bello regem captum deditioni cogit, & ſubiugata Hibernia, Iſlandiam inſulam debellatis habitatoribus ſuo domino ſubiicit. Quo audito, rex Godlandiæ, & rex Orcadum vltro venerunt, & Arturo ſpontaneam deditionem fecerunt.

| 1 | 32 | 16 | 28 | 45 | 5 | 2 | 13 | 474

Auguſtulus imperium deponit, quod Odoacer arripiens 14 annis nullo inquietante obtinuit.

Zenon imperator Theodericum reegm Oſtrogothorum conſulem ordinarium facit, quæ poſt imperialem dignitatem prima eſt dignitas, & equeſtrem ſtatuam auream ante regiam illi collocat.

Anni domini.	Roman.	Pers.	Franc.	Britan.	Wand.	Wisigoth.	Ostrogot.	Hunn.
	2	33	17	29	46	6	3	14
475	Franci post Wandalos & Alanos, post Gothos & Hunnos incessunt Gallias, non tantùm vt eas habeant direptioni, sed vt sibi sint perpetuæ habitationi. Qui capta Colonia Agrippina, fugato de bello duce Ægidio, multos Romanorum occidunt.							
476	3	34	18	30	47	7	4	15
	Franci Treuerim ciuitatem super Mosellam capiunt.							
	Hæresis Acephalorum exorta est, impugnantium tria capitula synodi Chalcedonensis, sine nomine authoris, ob quod Acephali, id est sine capite, vocati sunt.							
477	4	35	19	31	48	8	5	16
	Gensericus rex Wandalorum, successione regnandi inter filios suos ordinata, vt fratri morienti frater superstes sine controuersia filiorum succederet, moritur. Cui succedens Honoricus filius eius, regnauit annis octo.							
478	5	36	20	32	1	9	6	17
	Eugenius Carthaginensis episcopus, & omnis clerus eius, contra Arrianam hæresim Wandalorum fortiter pro Christo agonizant.							
479	6	37	21	33	2	10	7	18
	Odoacer rex Italiæ Pheletum regem Rugorũ bello oppressum extinguit.							
	Huic Pheleto & vxori eius Gisæ sanctus Seuerinus hæc ventura prædixerat, quia eos à malis compescere non poterat.							
	In Africa rex Wandalorum Honoricus multos orthodoxos diuersi ordinis, diuersæ ætatis, vsque ad quatuor millia nongentos septuaginta sex in exilium trusos, diuersis in locis, diuersis temporibus, diuersis pœnis, ad mortem excruciauit.							
	Exterminatis Rugis, Longobardi Rugilam, id est Rugorum patriam, inuadunt, quibus tunc temporis quintus rex Gudeoch principabatur. Quia ergo Longobardorum mẽtionem fecimus, quorum tempora propter ignoratam historicæ narrationis distinctionem nondum attingimus, iam nunc narrationem eorum ordiamur, & paulatim ad plenam & distinctam eorum historiam ascendere nitamur.							
	Horum, vt diximus, post Ibor & Agion primus fuit rex Agelmundus, secundus Lamissio, sic dictus quòd à lama, id est voragine, fuit extractus. Nam mater eius septem vno partu enixa, cùm eos in piscinam proiecisset, & rex Agelmundus iter faciens eos hasta reuolueret, is hastam eius firmiter tenuit, & ab eo nutritus eò virtutis processit, vt in regno ei succederet, & necem eius in Bulgaros vltus sit. Lethu tertius, Hildeoch quartus, Gudeoch quintus fuit. Ex quo ergo in Rugilam profecti sunt vsque ad annos 40, talis fuit rerum gestarum eorum consequentia. Sub Gudeoch & filio eius Classone sexto rege, in Rugila habitauere. Sub Tattone septimo rege in campis Affeld habitauere, vbi tertio anno Rodulpho Herulorum rege à Tattone perempto, & regno Herulorum destructo, Longobardorum potentia creuit. Tattonem Waceho perimit, & ipse octauus regnauit, filiumque suum Waltharith successorem regni reliquit.							
480	7	38	22	1	34	3	11	8	19
	Audouachrius dux Saxonum natali hostico Andegauis populatur.							
	Carthagine liberatus abbas cum fratribus sex, à rege Honorico carcere, catenis, igni, & vectibus martyrizantur.							
	Persis imperat Euades annis 41.							
481	8	1	23	2	35	4	12	9	20
	Ægidius dux in Galliis moritur. Siagrius filius eius substituitur.							
	Audouachrius Andegauis & alias vrbes sibi subigens obsides accipit.							

Hildericus

Rom.	Perſ.	Fran.	Britan.	Lõg.	Wand.	Wiſigot.	Oſtrogot.	Hun.	Anni domini.

Hildericus rex, & Audouachrius, confœderati, Alemannos ſibi ſubiugant.

Hildericus rex Andegauis incendit, & Paulum comitem vrbis perimit.

Famis tempore in Burgundia, ſenator Eclicius quatuor millia pauperes ſuſtentans, cœleſtis promiſſionis vocem audiuit.

| 9 | 2 | 24 | 3 | 36 | 5 | 13 | 10 | 21 | 482 |

Felix Romanæ eccleſiæ 46 præſidet. Hic Achatium epiſcopum Conſtantinopolitanum damnauit, aſſentientem Petro Alexandrino damnato.

Arturus rex Norguegiam & Daciam ſuæ ditioni ſubegit, deinde tranſit ad Galliam. Porrò hiſtoria illius dicit, hoc factum fuiſſe ſub Leone imperatore, & quendam Follonem tribunum Galliarum cum Arturo ſingulare certamẽ habuiſſe, hoc pacto, vt cui victoria proueniret, ipſe alterius regnum obtineret. Victóque illo Follone, cęterisque ducibus Galliarum ſubactis, Pariſiis curiam Arturum tenuiſſe, ſtatumque regni pace & lege confirmaſſe, virisque nobilibus prouinciarum dignitates legaſſe, & ita poſt nouem annos in Britanniam rediiſſe.

| 10 | 3 | 25 | 4 | 37 | 6 | 14 | 11 | 22 | 483 |

In Africa Honorius rex Wandalorum in eccleſiam Dei grauius ſolito efferatus, omnes Africæ epiſcopos quaſi ad ſynodum conuocat, & fugatis & exiliatis 444 epiſcopis catholicis, eccleſias clauſit, aut Arrianis dedit, plebemque variis ſuppliciis affligit. Lætum verò epiſcopum incendio concremauit. Eugenium quoq; Carthaginis epiſcopum cum clericis ſuis pluſquam quingentis cruciatos multis modis exiliauit.

| 11 | 4 | 26 | 5 | 38 | 7 | 15 | 12 | 23 | 484 |

Hilderico rege mortuo, Clodouæus filius eius regnat annis triginta. Hic duxit vxorem Clotildem filiam Chilperici regis Burgundionũ, quem Gundobaldus rex eius frater peremerat, vxoremque eius matrem ſcilicet Clotildis, ligato ad collum eius ſaxo aquis immerſerat.

| 12 | 5 | 1 | 6 | 39 | 8 | 16 | 13 | 24 | 485 |

Honoricus rex Wandalorum iudicio Dei percuſſus, ſcatens vermibus mirabiliter expirauit, poſt quem Gunthamundus annis nouem regnat.

| 13 | 6 | 2 | 7 | 40 | 1 | 17 | 14 | 25 | 486 |

Clarent in Galliis Remigius Remenſis, & Patricius frater eius Sueſſonenſis epiſcopus, & Vedaſtus pòſt Atrebatenſis epiſcopus, in Africa Fulgentius epiſcopus Rupenſis, in Italia Germanus Capuanus, & Epiphanus Ticinenſis.

| 14 | 7 | 3 | 8 | 41 | 2 | 18 | 15 | 26 | 487 |

Gelaſius Romanæ eccleſiæ 47 præſidet. Hic Manichæos Romæ inuentos in exilium deportari fecit, & codices eorum incendit. Hic tractatus & hymnos compoſuit, hic inter cætera ſacramentorum præfationes & orationes cauto & limato ſermone fecit.

Zenon imperator regnum Italiæ donat Theoderico Oſtrogothorum regi. Hic Theodericus Trapſilam Gepidarum regem, & Buſam Bulgarorum regem, bello victos extinguit.

Gunthamundus rex ab exilio reuocat Eugenium epiſcopum.

| 15 | 8 | 4 | 9 | 42 | 3 | 19 | 16 | 27 | 488 |

Theodericus cùm iam ſedecim annis Oſtrogothorum regnum tenuiſſet, à Mœſia egreſſus Italiam petiit, & Odoacrem Italiæ regem bis ſibi congreſſum bis in fugam vertit, & Papiæ incluſum obſedit triennio.

Hoc tempore facta eſt inuentio cryptæ ſancti Michaëlis archangeli in monte Gargano, vnde & eius memoria ſingulis annis celebri feſtiuitate in eccleſiis Dei recolitur.

Anni domini.	Rom.	Pers.	Fran.	Lõg.	Britan.	Wand.	Wisigot.	Ostrogot.	Hun.

Eorico Wisigothorum rege mortuo, regnat post eum filius eius Alaricus viginti annis.

| 489 | 16 | 9 | 5 | 10 | 43 | 4 | 1 | 17 | 28 |

Barnabas Apostolus, qui apud Salaminam Cypri à Barieu mago & à Iudeis pro Christo igne crematus est, corpus suum quod a Ioanne Marco consobrino suo in crypta occultatum adhuc latebat, reuelatione sua inueniri fecit. Cum quo etiam euangelium Matthæi, ipsius Matthæi manibus Hebraicè scriptum, quod erat simul reconditum, inuenitur. Quod euangelium ipse Barnabas ex doctrina Apostolorum secum semper ferre solebat, & vbicunque inueniebat infirmos, ponebat illud super illos: & tam fide Barnabę quam merito Matthæi omnes sanabantur.

Clodouæus rex Francorum Suessionis Siagrio duci Romanorum congreditur. Siagrius Tolosam ad Alaricum fugit, à quo Clodouæo reposcendi remissus occiditur. Clodouæus verò quicquid Galliarum sub iure erat Romanorum, ad ius Francorum transfert.

| 490 | 17 | 10 | 6 | 11 | 44 | 5 | 2 | 18 | 29 |

Auitus Vienensis episcopus claruit, qui Gallias ab Arriana hæresi defendit. Hic metricè de conditione mundi libros composuit.

Solennis Cartonensis episcopus claret, qui in prædicãdo Christum Francos non segniter instituit.

Idacius, Lemicæ Hispaniarum vrbis episcopus, Chronica sua à primo Theodosij consulatu inchoata hucusque perduxit.

Gennadius episcopus librum suum de illustribus viris hucusq; perduxit.

In Mineo Hispaniæ fluuio pisces capti sunt, in quorum squamis videbatur inscripta æra præsentis anni.

| 491 | 18 | 11 | 7 | 12 | 45 | 6 | 3 | 19 | 30 |

Anastasius Romanæ ecclesiæ 48 præsidet. Huic Achatium damnatum reuocare volenti, multi Romanorum non communicabant.

Hoc loco quidam ponunt initium regni Anglorum. Sed in hac re multùm dissonant ecclesię, cùm secundum prefatum libellum de regibus Britonum adhuc regnaret Arturus, totius Britanniæ monarchiam tenens vsq; ad Dominicæ incarnationis annum 542, quando vltimum ei bellum fuit contra Modredum nepotem suum, vbi & lethaliter vulneratus fuisse dicitur.

Britanni non valentes amplius virtutem ferre Anglorum, vt victi concessere in ius & nomen eorum. Et primus de genere Anglorum Elli, & secundus Celim, alter alteri mortuo succedendo, regnauerunt apud eos per annos 70.

Sanctus patricius, secundus Hiberniæ archiepiscõpus, anno ætatis suæ 122 in Christo quieuit.

Odoacer à Theoderico in fide susceptus, ab eo perimitur, & Theodericus Italia potitur, & depositio priuato induitur regali schemate, & regnat in Italia annis 32.

| 492 | 19 | 12 | 8 | 13 | 1 | 7 | 4 | 1 | 31 |

Gunthamundus rex in Africa ecclesias catholicorum, à patruo suo Hunerico vel auo Genserico clausas, aperuit, & omnes Dei sacerdotes, petente Eugenio Carthaginensi episcopo, ab exilio reuocauit.

Achatius episcopus Constantinopolitanus diuino nutu percutitur.

Zenone imperatore mortuo, Anastasius imperat annis 25, vel (vt quidam volunt) 27.

| 493 | 1 | 13 | 9 | 14 | 2 | 8 | 5 | 2 | 32 |

Symmachus Romanæ ecclesiæ 49 præsidet, ordinato contra eum per conten-

Rom.	Perſ.	Fran.	Lõg.	Britan.	Wand.	Wiſigot.	Oſtrogo.	Hun.	Anni domini.

contentionem Laurentio. Quæ res graue diſſidium eccleſię diu vſq; ad ipſa protraxit homicidia, donec tandem hanc altercationem compreſſit Theoderici regis quamuis Arriani potentia: hoc æquitatis iudicio obtinente, vt Symmachus papa eſſet, quia prior ordinatus fuerat, eiq́ue pars maxima faueret. Pro cuius diſſenſionis culpa animam Paſchaſij diaconi qui pertinacius Laurentio fauerat, aliàs magnæ ſanctitatis vir Germanus, Capuanus epiſcopus, inuenit in thermis in igne purgatorio poſitam. Hic Symmachus conſtituit omni die dominico vel natalitio martyrum Gloria in excelſis Deo ad Miſſas cantari, quem hymnum Teleſphorus ſeptimus à Petro papa, nocte tantùm Natalis Domini ad Miſſas à ſe in ipſa nocte inſtitutas cantari inſtituit, & in eo ad angelorum verba quæ ſequuntur adiecit.

| 2 | 14 | 10 | 15 | 3 | 9 | 6 | 3 | 33 | 494 |

Gunthamundo Wandalorum rege defuncto, Traſamundus frater eius regnauit poſt eum annis 26.

| 3 | 15 | 11 | 16 | 4 | 1 | 7 | 4 | 34 | 495 |

Clodouæus Thuringiam ſibi ſubiugat.

Theodericus rex omnes vicinarum gentium reges & principes aut amicitia, aut affinitate ſibi conciliat, & pacificè agens in locis celeberrimis regalia habitacula ædificat.

Florebant hoc tempore Launomarus Cartonenſis, fundator cœnobij Curbionenſis, & Maximus Aurelianenſis, fundator cœnobij Miriacenſis, cuius diſcipuli fuerunt Carilefus & Auitus abbates.

| 4 | 16 | 12 | 17 | 5 | 2 | 8 | 5 | 35 | 496 |

Clodouæus rex regnum Francorum vſque Sequanam dilatauit.

Aliqui Romanorum, ſubornatis falſis teſtibus incriminantes Symmachum papam, latenter Laurentium in papatum ſubintroduxerunt. Pro quo ſchiſmate dirimendo, rex Theodericus epiſcopum Petrum contra Canones viſitatorem ſedis Apoſtolicæ inſtituit.

| 5 | 17 | 13 | 18 | 6 | 3 | 9 | 6 | 36 | 497 |

Clodouæus regnum Francorum vſque Ligerim amplificat.

Symmachus papa in conſilio 115 epiſcoporum ſe purgat de obiecto crimine, & damnatis Petro & Laurentio, ipſe quidem ſedi ſuę reſtituitur, contentio autem vſque ad cædes & homicidia intra & extra eccleſiam diu protrahitur.

| 6 | 18 | 14 | 19 | 7 | 4 | 10 | 7 | 37 | 498 |

Clodoueus rex caſtrum Meledunum capit.

Traſamundus rex Wandalorum in Africa clauſis catholicorum eccleſiis, ducentos viginti epiſcopos exiliauit, erga quos Symmachus papa manum ſuæ liberalitatis exercuit beneuolè.

Hac perſecutione Fulgentius epiſcopus, ſanctitate, ſapientia & ſcientia, ſtylo & facundia, præclarus, multa ab Arrianis pro vera fide perpeſſus, diutino in Sardiniam exilio maceratur.

Clotildis regina orthodoxa Clodouæum regem à gentilitatis errore auocare conabatur, ſed fruſtra conari videbatur.

| 7 | 19 | 15 | 20 | 8 | 5 | 11 | 8 | 38 | 499 |

Clodoueus rex Alemannis bello congreditur, ibiq́ue laborante exercitu voto ſuſcipiendi Chriſtianiſmi ſe obligare cogitur. Sicq́; perempto Alemannorum rege, & Alemannia ſub tributo redacta, baptizatus à ſancto Remigio Remorum epiſcopo, exemplo & edicto ſuo perduxit ad fidem Chriſti populum Francorum.

| 8 | 20 | 16 | 21 | 9 | 6 | 12 | 9 | 39 | 500 |

Collatis à Clodouæo rege multis prædiis eccleſiæ Remenſi, Remigius,

Anni domini.	Rom.	Perf.	Fran.	Lõg.	Britan.	Wand.	Wisigot.	Ostrogot.	Hun.

multa eorum parte data ecclesię Laudunensi, sedem episcopatus ibi esse constituit, primumque illic episcopum Genebaudum constituit, & eundem in fornicationem cum sua quõdam vxore prolapsum, sed septennali pœnitentia purgatum, & de reclusione diuino iussu eductum sedi suæ restituit.

501 | 9 | 21 | 17 | 22 | 10 | 7 | 13 | 10 | 40 |

Clodouæus rex Gundebaudo regi Burgundionum congressus, eo victo Burgundiam redegit sub tributo.

502 | 10 | 22 | 18 | 23 | 11 | 8 | 14 | 11 | 41 |

Symmachus patricius rempublicam illustrat, & cum eo gener eius Boetius vir consularis, conspicuus in vtraque lingua, eruditione omnium liberalium artium, quas penè omnes à Græco in Latinum transtulit & exposuit.

503 | 11 | 23 | 19 | 24 | 12 | 9 | 15 | 12 | 42 |

In Africa Olympus quidam, dum in balneis sanctam trinitatem blasphemaret, ignito iaculo cœlitus veniente visibiliter combustus est.

504 | 12 | 24 | 20 | 25 | 13 | 10 | 16 | 13 | 43 |

Constantinopoli dum Deuterus Arrianus episcopus Barbam quendam baptizaret, & malè distinguens trinitatem diceret, Baptizo te Barba in nomine patris per filium in spiritu sancto: aqua disparuit.

505 | 13 | 25 | 21 | 26 | 14 | 11 | 17 | 14 | 44 |

Alamindarus rex Francorum ab Orthodoxis baptizatus, cùm eum vellent Eutychiani seducere, refellit eos hac fabulosa inductione: dicens quòd literas acceperit Michaelem archangelum mortuum esse. Illisq; respondentibus, hoc impossibile esse, quòd Angeli sint impassibilis naturæ. Quomodo ergo, inquit, secundum vos nudus crucifixus est Christus, nisi duarum naturarum esset, quando quidem nec Angelus mortuus est?

506 | 14 | 26 | 22 | 27 | 15 | 12 | 18 | 15 | 45 |

Clodouæus & Alaricus reges confœderantur.

Quintianus Rutenensis episcopus, & Maxentius Pictauiensis abbas, clarent in Gallia.

507 | 15 | 27 | 23 | 28 | 16 | 13 | 19 | 16 | 46 |

Vitalianus instinctu populi insurgit in imperatorem Anastasium propter Eutychianam hæresim, Deo & hominibus exosam.

508 | 16 | 28 | 24 | 29 | 17 | 14 | 20 | 17 | 47 |

Hormisda Romanæ ecclesiæ 51 præsidet. Hic clerum composuit, & psalmis eruditiuit. Hic respectu apostolicæ humanitatis Græcos conuictu hæreticorum maculatos absoluit per suos nuntios.

Alaricus rex Clodouæo regi insidias molitus, fœdus violat.

509 | 17. | 29 | 25 | 30 | 18 | 15 | 21 | 18 | 48 |

Clodouæus rex, signis diuini auxilij animatus ad bellandũ. Turonis quippe transiens, equum suum sancto Martino misit, quem centũ solidis redemptum recipere non potuit. Missis aliis centum solidis, recepit, credens illum bonum esse in auxilio, qui tam carus erat in negotio. Insuper accepto victoriæ præsagio à clericis cantantibus, Præcinxisti me virtute ad bellum Alarico Wisigothorum regi congreditur, eoq; perempto, quicquid Galliarum Wisigothi possidebant ad partes Frãcorum transtulit, & inuadens Tolosam, sedem regni Gothorum, vsq; ad Pyrenæos montes regnum Francorum dilatauit. Fertur autem muros Ecolesinæ vrbis ante faciem eius corruisse.

Amalricus filius Alarici, fugiens in Hispaniam, regnat ibi annis 16.

Sigismundus mortuo patre suo Gundebaudo regnat in Burgundia.

Gibrianus Scotus, cum fratribus & sororibus in Galliam peregrinatus, vrbem Remensem vita & morte sua illustrat.

Faustus, sancti Benedicti discipulus, & ab eo cum Mauro in Gallias hoc anno

Rom.	Pers.	Fran.	Lõg.	Britan.	Wand.	Wisigot.	Ostrogot.	Hun.	Anni domini.

anno transmissus, scribit in vita illius Mauri, sanctum Benedictum claruisse temporibus Iustini senioris, & Hilderici Wandalorum regis, addẽs quòd eo tempore rex Theodericus Symmachum patricium, & Ioannem papam occiderit. Scribit quoque, eundem Benedictum hoc eodem anno quo Maurus ad Gallias tendebat, obiisse 12 calẽdas Aprilis, hora diei quasi tertia, quòd eo anno in sabbato Paschæ proueniens, primum pascha fuisse demonstrat. Se quoque dicit in Gallias venisse tempore regis Theodeberti nepotis Clodouæi regis. Quia ergo ille scripsit quæ viderat, quomodo hoc consequentiæ historiarum conueniat, qui valet aduertat, qui aduerterit exponat.

| 18 | 30 | 26 | 31 | 19 | 16 | 1 | 19 | 49 | 510 |

Clodouęus rex ab Anastasio imperatore codicellos de consulatu, & coronam auream cum gemmis, & tunicam bracteam accepit, & ex ea die Consul & Augustus est appellatus. Ipse verò rex misit Romam sancto Petro coronam auream cum gemmis, quæ regnum appellari solet.

| 19 | 31 | 27 | 32 | 20 | 17 | 2 | 20 | 50 | 511 |

Theodericus rex Italiæ, Ibba comite suo contra Francos misso, 30 millia õccidit eorum, in vindictam necis Alarici generi sui.

| 20 | 32 | | 28 | 33 | 21 | 18 | 3 | 21 | 51 | 512 |

Prima synodus à Francis iussu Clodouæi regis Aurelianis habita est, in qua decernuntur multa ecclesiæ vtilia.

Genouefa virgo Parisiensis octogenaria transit ad Dominum.

| 21 | 33 | 29 | 34 | 22 | 19 | 4 | 22 | 52 | 513 |

Sanctus Arnulphus, sancti Remigij baptismo filius, in Gallia claret, qui post multos in prædicando Christum agones martyrizatur in sylua Parisiorum Aquilina, & à Scariberga coniuge quondam sua tumulatus est.

| 22 | 34 | 30 | 35 | 23 | 20 | 5 | 23 | 53 | 514 |

Clodouæus rex, regno Francorum per omnes Gallias dilatato, & legitimè & pacificè confirmato, moritur, & sepelitur Parisiis in basilica sancti Petri Apostoli, quam ipse & regina Clotildis ædificauerant.

Clotharius verò filius eius, compartito regno cum fratribus suis Theodefico, Clodomire, & Hildeberto, regnauit annis 50. Sororem eius Clotildem Amalricus rex Wisigothorum duxit vxorem.

| 23 | 35 | 1 | 36 | 24 | 21 | 6 | 24 | 54 | 515 |

Rex Burgundiæ Sigismundus, qui monasterium Agaunensium construxerat, filium suum Sigericum perimit, malo nouercæ illius vsus consilio. Qui competenti pœnitentiæ se adiacens, & martyribus Agaunensibus se totum deuouens, quòd dignus fuerit venia, testatur crebra post mortem eius per eum multis concessa sanitatum gratia, & per eum febricitantibus indulta curatio.

Hoc tempore, in Alexandria multi vtriusque sexus arrepti à dæmone repentè quasi canes latrabant.

| 24 | 36 | 2 | 37 | 25 | 22 | 7 | 25 | 55 | 516 |

Theodericus rex frater Lotharij Clochilaicum regem Danorum Gallias vastantem perimit.

| 25 | 37 | 3 | 38 | 26 | 23 | 8 | 26 | 56 | 517 |

Anastasius imperator fulmine à Deo percussus interiit, post quem Iustinus senior annis 10 regnauit.

Boetius annitente sibi Symmacho, cùm authoritatem Romani senatus contra Theodericum regem Italiæ tueri nititur, ab ipso exiliatur, ibiq; librum de consolatione philosophiæ edidit.

| 1 | 38 | 4 | 39 | 27 | 24 | 9 | 27 | 57 | 518 |

Thedoricus rex, frater Lotharij, ab Ermenfrido rege Thuringorum ad

Anni domini.	Rom.	Pers.	Fran.	Lõg.	Britan.	Wand.	Wisigot.	Ostrogot.	Hun.

perimendum fratrem illius Baldericum pactione medietatis regni illius inuitatus, Baldericum regem perimit.

Virgo Dei Brigida obiit in Scotia.

519 | 2 | 39 | 5 | 40 | 28 | 25 | 10 | 28 | 58 |

Ioannes papa Romanæ ecclesiæ 51 præsidet.

Watheone Longobardorum rege defuncto, filius eius Waltarith regnauit annis septem.

526 | 3 | 40 | 6 | 1 | 29 | 26 | 11 | 29 | 59 |

Clodomeris frater Lotharij regis, & fratres eius instinctu Clotildis matris suæ insurgunt in Sigismundum & Godemarum filios Gundebaudi regis, ad vindicandam necem auiæ suæ, & aui sui Chilperici regis. In congressu Sigismundus capitur, Godemarus fuga elabitur.

Trasamundus rex Wandalorum Hildericum filium suum ex Eudoxia filia Valentini imperatoris à Genserico captiuata, astringit sacramento, ne catholicis in regno suo cõsuleret. Qui patre mortuo antequam regnum susciperet, omnes catholicos ab exiliis iussit reuocari, & episcopis ecclesias reformari. Sicq; susceptо regno regnauit annis octo, euolutis 74 annis, ex quo Genserici auus eius statum ecclesiæ in Africa prophanauit.

Bello orto inter Romanos & Persas, Chuades rex Persarum Zeliobem regem Hunnorum, venientem cum 20 millibus auxiliari sibi contra Romanos, immisso exercitu occidit, & totum penè eius exercitum deleuit, suspectum eum habens, quòd vtrinque munera acceperit, & à se contra Romanos, & à Romanis contra se.

Ab hinc regnum Hunnorum annotare cessabo, qui omnis gentis illius reges Kaganos vocatos lego, & nullam distinguendi proprietatem inuenio.

¶ *Regnum Hunnorum finitur.*

521 | 4 | 41 | 7 | 2 | 30 | 1 | 12 | 30 |

Chuade Persarum rege mortuo, Kabades post eum regnauit annis 16.

Clodomiris rex, Sigismundo rege cum vxore & filiis peremptо, iterum congressus cum fratre Godemaro, perimitur ab eo.

Boetius longo exilio fatigatus, à Theodorico Gothorum rege Italiæ perimitur.

522 | 5 | 1 | 8 | 3 | 31 | 2 | 13 | 31 |

Vt scribit Faustus, hac ætate, scilicet tempore Iustini senioris, & Hilderici Wandalorum regis, reuera floruit sanctus Benedictus. Sed nec de vita nec de morte eius procedit ratio secundum Dionysij cyclum.

Zatus rex Lazorum Constantinopoli baptizatur, & à Iustino imperatore susceptus muneratur.

Symmachus exconsul à Theodorico rege Italiæ perimitur.

523 | 6 | 2 | 9 | 4 | 32 | 3 | 14 | 32 |

Felix Romanæ ecclesiæ 52 præsidet. Hic Gregorij papæ atauus fuit.

Iustinus Arrianos vbique exterminari edicit, ad quod edictum deducendum Ioannes papa à rege Italiæ Theoderico Arriano & Arrianorum defenfensore Constantinopolim missus, ante portam vrbis cæcum illuminauit, & compos petitionis ad Theodericum reuersus, Rauennæ ab eo in carcere excruciatus fame defecit, cui successit prædictus Felix. Post dies autem nonaginta Theodericus subitò defunctus, à quodam sancto eremita visus est nudus & discalciatus, à Ioanne papa & Symmacho patricio in olla Vulcani esse detrusus.

Athalaricus Theodorici ex filia nepos, in regno Italiæ & Ostrogothorum succedens, regnat annis 8.

Roman.	Pers.	Franc.	Long.	Britan.	Wand.	Wisigoth.	Ostrogot.	Anni domini.
7	3	10	5	33	4	15	1	

Theodericus rex, reposcens ab Ermenfrido rege pactũ, cum fratre Clothario insurgit in eum, eoq; post nimiam stragem suorum de bello fugato, & non multo pòst mortuo, totam Thuringiam sibi subdunt. Captiuatam inter alios Radegundem, filiam Bertharij regis, olim à fratre Ermenfrido peremptj, Clotharius rex suo sociauit matrimonio. 524

8	4	11	6	34	5	16	2	525

Almaricus rex Wisigothorum cùm vxorem suam Clotildem tractaret indignè, eo quòd Arrianæ sectæ secum inseruire nollet, perimitur in Hispania a fratre Clotildis Childeberto.

Theuda regnat post eum annis 17.

9	5	12	7	35	6	1	3	526

Clotharius cum fratre Childeberto Augustidunum Burgundiæ vrbem obsidens, cunctam fugato Godemaro Burgundiam occupat.

Acephalorum hæresis abdicatur, qui dicunt Paulum apostolum in epistolis præcepisse, fœminas diaconas debere fieri, quia eas commemorat post diaconos, & dicuntur Acephali sine capite, quia author huius erroris nescitur.

Kabades rex Persarum dolens filium suum Pharsuasan in Manichęorum sectam inductũ, omnibus Manichæis quasi à se numerandis tractis in vnum, immisso exercitu occidit multa millia eorum.

Inter Thurismodum regem Gepidarum, & Audohin regem Longobardorum conserto prælio, Albuinus filius Audohin Thurisindum filium Thurismodi extinguit, & victoria Longobardis cedit. Thurismodus præponens fidem iræ & dolori, eidem Albuino, postea ad se sub fide venienti, dedit arma filij sui Thurisindi, ab eo perempti. Waltarith Lõgobardorum rege mortuo, Audohin regnat annis 17.

10	6	13	1	36	7	2	4	527

Bonifacius papa Romanæ ecclesiæ 53 præsidet.

Iustinus, Iustiniano suo ex sorore nepote in regno substituto, moritur. Hic Iustinianus imperat annis 38.

Hic Persas ab irruptionibus in partes Romanorum per Bilisarium repressit.

Audohin Longobardos in Pannoniam duxit, in qua habitauerunt annis 42.

1	7	14	2	37	8	3	5	528

Cassiodorus senator pòst monachus, Arator poeta, Priscianus Grammaticus, Victor Capuanus episcopus, qui cyclos Paschales scribens Victorij errores redarguit; Gregorius Lingonensis, Nicetius Treuerensis, Domitianus Tungrensis florent.

Gilemer perimens Hildericum regem annis quinque, regnat post eum super Wandalos, qui tantæ crudelitatis fuit, vt nec parentibus parceret.

2	8	15	3	38	1	4	6	559

Corpus Antonij monachi diuina reuelatione inuentum, & Alexandriam est delatum.

Sanctus Benedictus, cùm de loco cui Sublacus vocabulum erat, ad montem Cassinum transmigraret, ad omne biuium duo ei angeli occurrebant, viam qua ire deberet præmonstrantes. Huius admirabilem vitam virtutibus plenam sanctus papa Gregorius scribit in libro Dialogorum tertio, vbi etiam testatur eum non aliter vixisse quàm docuit.

3	9	16	4	39	2	5	7	530

Ioannes Romanæ ecclesiæ 54 præsidet.

Anni domini.	Roman.	Pers.	Franc.	Longob.	Angl.	Wand.	Wisigoth.	Ostrogot.

Franci extorquent de manu Athalarici, quicquid Galliarum auus eius Theodericus rex Italiæ tenuerat.

In Africa quidam orthodoxi episcopi, linguis sibi excisis radicitus à Wandalis, postmodum clarè loquendo multis miraculo fuere. Quod miraculum vnus eorum auxit, qui in elationem versus, statim priuatus diuino dono obmutuit.

| 531 | 4 | 10 | 17 | 5 | 40 | 3 | 6 | 8 |

Athalarico rege Italiæ & Ostrogothorum mortuo, Amalsiunda mater eius Theodatum, Theoderici patris sui ex sorore nepotem, ascisit secum in regnum.

Clodoaldus filius Clodomiris regis, fratribus suis impiè à patruo suo Lothario olim extinctis, mundanam nobilitatem transferens ad nobilitatem diuinæ seruitutis, in clericali gradu præeminet exemplo sanctitatis.

Sanctus Vedastus primus Atrebatensis episcopus ordinatur à sancto Remigio.

| 532 | 5 | 11 | 18 | 6 | 41 | 4 | 7 | 1 |

Hoc anno expletus est à Christi natiuitate magnus annus annorum quingentorum triginta duorum. Ab hoc etiam anno Dionysius abbas orditur cyclum suum cyclorum quinque decennouenalium. Et quia secundus annus operis huius concordare debet in ratione computi primo anno natiuitatis Christi, debet tricesimus quintus cyclus Dionysij cõcordare in ratione computi tricesimo tertio anno natiuitatis Christi, scilicet vt 14 luna Aprilis occurrat 9 calend. Aprilis, in quinta feria, Passio Christi octauo calen. Aprilis in sexta feria, Resurrectio sexto calendis Aprilis in Dominica die. Sed quia non ita occurrit, sed luna 14 Aprilis, occurrit eo anno 12 calendis Aprilis in prima feria. Dominica verò dies Paschæ in quinto calendis Aprilis ideo improbatur, quia repugnat euangelicæ veritati.

Iustinianus imperator libros legum Romanorum abbreuiauit in vno volumine, quod Iustinianum vocatur.

| 533 | 6 | 12 | 19 | 7 | 42 | 5 | 8 | 2 |

Agapetus Romanæ ecclesiæ 55 præsidet.

Theodatus rex reginam Amalsiundam imperatoriæ tutelæ commissam exiliat, eaque non multo pòst in balneo strangulata immissu Theodati, solus super Ostrogothos anno vno regnat. Qui sciens pro hoc se iram imperatoris incurrisse, Agapetum papa Constantinopolim misit pro impetranda huius facti impunitate. Agapetus inueniens ibi Anthemium Constantinopolitanum episcopum Eutychianæ esse hæresis; excommunicato eo & exiliato, Menam fecit ibi substitui. Agapetus ibi moritur, Romamq; refertur.

Iustinianus imperator Constantinopoli ecclesiam sanctæ Sophiæ incomparabili opere ædificat.

Bilisarius patricius à Iustiniano imperatore ex iussu Dei ad Africam liberandam de manu Wandalorum missus, noctu cum plaustris rusticorum vrbem introeuntibus ingressus, Carthaginem cepit, pecunias infinitas recepit, Gilimerem ex fuga ad deditionem reductum imperatori Constantinopolim duxit. Sic regnum Wandalorum destructum est. Sic tandem illa Wandalica rabies cum ipso nomine funditus extincta est.

¶ *Regnum Wandalorum finitur.*

| 534 | 7 | 13 | 20 | 8 | 43 | 9 | 1 |

SYluerius, 56 Romanæ ecclesiæ, à Theodato substituitur.

Bilisarius contra Theodatum mittitur. Theodatus à Gothis extinguitur. Witigis in regno substituitur. Bilisarius Neapolim exterminat, Romam

| *Romano.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Angler.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Anni domini.*

Romam fugientibus Gothis intrat. Witigis Romam obſidet. Fames Italiam vrget. Witigis capitur, & imperatori dirigitur.

Syluerius quia Anthemium reuocare noluit, exiliatus defecit.

Eldepadus ab Oſtrogothis rex ordinatus regnat anno vno.

Theodericus abbas diſcipulus ſancti Remigij, & Theodulphus abbas diſcipulus ipſius Theoderici, in Francia clarent.

| 8 | 14 | 21 | 9 | 44 | 10 | 1 | 535

Vigilius papa Romanæ eccleſiæ 57 præſidet.

In Galliis clarent fratres vterini, vno & eodem die nati, & pontifices conſecrati, Medardus ad titulum Nouiomenſem, Gildardus ad Rotomagenſem, & vno die abſoluti à ſeculo, & aſſumpti à Chriſto.

Germanus quoque Pariſienſis. Porrò ſanctus Medardus ſedem epiſcopalem quæ prius erat Liermandus, propter eiuſdem ſubuerſionem tranſtulit Nouiomum. Ipſe etiam poſt deceſſum ſancti Eleutherij Tornacenſis epiſcopi regendam ſuſcepit Tornacenſem eccleſiam, & poſt eum ſucceſſores eius annis multis, vſque ad tempus Eugenij papæ tertij, & demum Simonis epiſcopi, qui obiit anno domini 1148.

In Italia clarent epiſcopi, Sabinus Canuſinus, Caſſius Narnienſis, Fulgentius Vtricolenſis, Cerbonius Populonij.

Eldepado mortuo Erarius regnat anno vno.

| 9 | 15 | 22 | 10 | 45 | 11 | 1 | 536

Erario perempto, Totila, qui & Balduilla, ſuper Oſtrogothos regnat annis decem, qui mox Italiam inuadit, & à ſancto Benedicto Caſſinenſi futura ſibi audit. Multa, inquit, mala facis, multa mala feciſti, iam aliquando ab iniquitate compeſcere. Et quidem mare trãſiturus es, Romam ingreſſurus, nouem annis regnabis, decimo morieris. Hoc anno quidam dicunt eundem ſanctum Benedictum obiiſſe, & Maurum diſcipulũ eius in Galliam veniſſe.

| 10 | 16 | 23 | 11 | 46 | 12 | 1 | 537

Theodericus rex frater Lotharij obiit. Theodebertus filius eius ei ſuccedit.

Hoc tempore in vna vrbium Ciliciæ quidam Theophilus vicedominus tam prudenter & vtiliter ſecundas partes eccleſiaſticæ diſpenſationis ſub epiſcopo agebat, vt mortuo epiſcopo omnium ore dignus epiſcopatu eſſe acclamaretur. Qui contentus vicedominatu alium ordinari maluit epiſcopum, à quo à vicedominatu iniuſtè amotus ad tantam impatientiam eſt delapſus, vt, conducto ſibi Hebræo quodam mago, per eum opem ad dignitatem ſuam recuperandam expeteret à principe dæmoniorum. Et ab eo iuſſus abnegare Chriſtum filium Dei, eiuſq; matrem Mariam, cum omni Chriſtianiſmi propoſito, & ipſam abnegationem ſcripto firmare, & ſcriptam ſignare, & ſignatam ſibi tradere, eius ſe ſeruitio addixit. Qui in craſtinum recuperato vicedominatus honore, non multo pòſt ad ſe reuerſus per dies 40 omni pœnitendi modo ſe affligens, primò piam Dei matrem Mariam ſibi reconciliauit, eaq; ſibi apparente abrenuncians diabolo, Chriſtumque verum Dei filium, verumq; Deum & hominem, ex Maria virgine natum, & omne Chriſtianiſmi propoſitum confitens, per eam etiam Chriſti filij eius gratiam recepit. Et ad indicium indultæ ſibi veniæ rurſum ei dormienti apparens Chriſti mater, etiam ſcriptum abrenunciationis quod ſignatum diabolo dederat, repoſuit ſuper pectus eius. Quo Theophilus recepto, in craſtinum Dominica ſcilicet die, coram epiſcopo & omni eccleſia pandens ordinem rei, omnes ad ſtuporem & laudem Dei & genitricis ſuæ Mariæ commouit, & in eodem loco quo ſibi pia Chriſti mater apparuit, perſtans, ibidem poſt triduum mortuus & ſepultus eſt.

Anni domini.	Romanor.	Persar.	Franco.	Longobar.	Anglor.	Wisigoth.	Ostrogot.
	Apud Persas regnat Cosdroe annis 37.						
538	11	1	24	12	47	13	2
	Cosdroe fines Romanorum incursat.						
	In Campania Italiæ Benedictum iuniorem sanctitate clarum ex Totila pro Christo persequens, cùm eum cum cella sua comburere voluisset, nec valuisset, in clibanum ardentem eum proiecit. Qui inde die altero illæsus, etiam vestibus illæsis, exiuit.						
539	12	2	25	13	48	14	3
	Iustinianus imperator duos Bulgarorum reges Thraciam depopulantes occidit, cum multis millibus Bulgarorum.						
540	13	3	26	14	49	15	4
	Cosdroe Antiochiam capit.						
	Childebertus rex cum fratruele Theodeberto in fratrem Lotharium insurgit. Sed matre eorum satis agẽte Clotilde apud Deum, ne inter fratres fieret ciuile bellum, horrenda tempestate coerciti, cùm super Lotharium ne signum quidem apparuerit horroris huiusmodi, reddunt se fraternæ paci.						
541	14	4	27	15	50	16	5
	Cosdroe iam quartò Romanos infestantem Belisarius compellit redire inefficacem.						
	In diuersis Galliarum locis diuersa signa visa sunt. Cometes apparuit die sancto Paschæ. Cœlum ardere visum est. Verus sanguis ex nube defluxit in vestimentis hominum. Domus cuiusdam ab intus sanguine respersa apparuit, & secutæ variæ clades, & malæ valetudines cum pustulis & vesicis populos afflixerunt.						
542	15	5	28	16	51	17	6
	Constantinopoli mortalitate magna insurgente, statuta est solennitas Purificationis beatæ Mariæ, quæ Græcè Υπαπαντὴ, id est obuiatio, dicitur, eò quòd die illo Symeon obuiauerit oblato in templum Domino, & ita mortalitas illa cessauit.						
	Bilisarius ad Africam remissus, Guntharith super reliquias Wandalorum regnantem cum suis extinguit.						
	Lotharius & Childebertus fratres, obsessa in Hispaniis Cæsaraugusta, ciuibus Deum adorantibus, & circumlata Vincentij martyris tunica, accepta ab eis pro munere ipsius martyris stola, redeunt, acquisita Hispaniæ parte maxima.						
	Maurus in Gallia claret, sancti Benedicti discipulus.						
	Vsque ad hoc tempus historia Britonum perducit narrationem suam de rege Arturo. Refert enim, eum post celeberrimã illam curiam in vrbe legionum habitam, in qua omnes reges insularum Occidentalium & duces Galliarum fuerunt, maximum duxisse exercitũ in fines Burgundię aduersus Lucium principem Hispaniarum, sub Leone imperatore reipublicę procuratorem, & in eundo quendam immensum gigantem singulari pugna deuicisse, deinde vtrarumq; partium legiones in pago Lingonensi ad prælandũ conuenisse. Postea narrat quòd Arturus iuga alpium transcendere, & Romam inuadere voluerit, sed interim audiens Modredum nepotem suum diadema Britanniæ per tyrãnidem corripuisse, Britanniam remeauerit, atq; in vltimo prælio quod cum illo habuit, post neces ferè omnium ducum ipse lethaliter vulneratus fuerit, & in insulam quandam ad sanandum deportatus, relicto regni successore cognato suo Constantino. Ipse verò Arturus iuxta Merlini vaticinium dubium habet exitum, quia vtrùm viuat an mortuus fuerit, nemini certum esse æstimatur. Porrò hæc omnia, vt suprà diximus, nullam fidei authoritatem videntur habere, si cum cæteris historiis conferantur.						

Theuda

Roman.	Perſar.	Francor.	Longobar.	Angler.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Anni domini.

Theuda Wiſigothorum rege à ſuis perempto, Theudegiſillus regnat poſt eum annis duobus.

| 16 | 6 | 29 | 17 | 52 | 1 | 7 | 543 |

Vigilius papa, quia ſecundum ſuam promiſſionem noluit Anthemium reuocare, Conſtantinopolim mittitur ignominiosè.

Totila rex Oſtrogothorum capta Roma habitauit aliquandiu cum Romanis, quaſi pater cum filiis, manſuefactus (vt creditur) ſancti Benedicti monitis.

Audohin mortuo, Albuinus filius eius regnauit ſuper Longobardos in Pannonia annis 25.

| 17 | 7 | 30 | 1 | 53 | 2 | 8 | 544 |

Herculanus Perusinus epiſcopus à Totila rege ſecto capite martyrizatur, poſt mortem verò corpori caput eius vnitum inuenitur.

Totila Siciliam inuadit, Narſes verò eunuchus Romanorum patricius ordinatur, & contra Totilam deſtinatur.

Theudegetilo inter conuiuandum à ſuis perempto, Agilan regnat ſuper Wiſigothos annis nouem.

| 18 | 8 | 31 | 2 | 54 | 1 | 9 | 545 |

Narſes Albuino regi Longobardorum confœderatur.

Obiit ſanctus Remigius Remorum epiſcopus.

| 19 | 9 | 32 | 3 | 55 | 2 | 10 | 546 |

Vigilius papa exiliatur. Narſes patricius auxiliantibus ſibi Longobardis Totilam regem perimit.

Oſtrogothorum gente vſq; ad internicionem deleta, regnum Oſtrogothorum penitus deſtruitur. Ita illud regnum Gothorum, quod (vt ait Iordanus) per annos circiter duo millia quadringẽtos durauerat, defecit in Oſtrogothis, ſed Wiſigothis in Hiſpania regnantibus incolume remanſit. Theias tamen regnum Oſtrogothorum reſuſcitare niſus, regnat annis duobus.

| 20 | 10 | 33 | 4 | 56 | 3 | 1 | 547 |

Conſerto prælio inter Chunimundum regem Gepidarum & Albuinum regem Longobardorum, corruerunt vtrinque 60 millia eorum; vbi Albuinus Chunimundum peremit, & ex teſta capitis eius poculum ſibi ad bibendum fecit, filiamque eius captiuam vxorem ſibi accepit.

Hunnis verò terras Gepidarum inuadentibus, deſtructum eſt regnum Gepidarum penitus.

| 21 | 11 | 34 | 5 | 57 | 4 | 2 | 548 |

Theodebertus rex per ſe & per ducem ſuum Bucellinum Italiam belli vario euentu inquietare non deſiſtit, & ab Italia & à Sicilia aut ſpolia aut tributa accipit.

Theias rex à Narſete perimitur, & cum eo Gothorum reliquiæ extirpantur.

¶ *Oſtrogothorum regnum finit.*

| 22 | 12 | 35 | 6 | 58 | 5 | 549 |

NArſes patricius Sindual regem Britonum, ex amico ſibi rebellem, bello victum & captum ſuſpendit. Sed de hoc rege hiſtoria Britonum nihil refert, niſi fortè eadem perſona diuerſo nomine nuncupetur, & ibi taceatur quod hic habetur. Poſt Conſtantinum quippe qui Arturo ſucceſſit, regnaſſe dicitur Aurelius Cunanus, & poſt eum Wortiporius.

Agericus Virdunenſis epiſcopus claret.

| 23 | 13 | 36 | 7 | 59 | 6 | 550 |

Theodebertus rex obiit, cui Theobaldus filius eius ſuccedit.

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.

Arboris quæ dicitur Sambucus, flores, grana, & fructus, in flores, grana, & fructus vitis transformantur.

551 | 24 | 14 | 37 | 8 | 60 | 7 |

Quinta synodus vniuersalis Constantinopoli celebratur, in qua epistola quæ ibi dicitur erroris plena, reprobatur, & Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur.

¶ *Hucusque Iordanis episcopus historiam contexuit.*

552 | 25 | 15 | 38 | 9 | 61 | 8 |

Pelagius Romanæ ecclesiæ 58 præsidet. Hic insimulatus de morte Vigilij papæ, tenens sancta Euangelia & crucem iureiurando publicè satisfecit.

Hoc tempore in Oriente puer quidam Iudęorum filius, cùm à coęquis suis Christianorum filiis ad hoc adductus fuisset, vt in ecclesia sanctæ matris Domini nostri Iesu Christi corpus & sanguinem Christi perciperet, propter hoc à patre suo proiectus in fornacem ardentem, illæsus inde à Christianis extractus est, asserens quòd mulier quæ in illa ecclesia puerum tenens depicta erat, pallio suo flammas ignis à se euentilasset.

553 | 26 | 16 | 39 | 10 | 62 | 9 |

Agilan cùm insolenter in suos ageret; Athanagildus, auxiliantibus sibi Romanis, eò peremptо, regnauit annis 22.

554 | 27 | 17 | 40 | 11 | 63 | 1 |

Clotildis regina moritur.

Hyems niue & glacie ita exasperatur, vt volucres & feræ indomitæ manu capi possent.

555 | 28 | 18 | 41 | 12 | 64 | 2 |

Bucellinus, & Amingus, duces Francorum à Narsete perimuntur.

Quasi species lanceæ in cœlo apparuit à Septentrione in Occidentem.

556 | 29 | 19 | 42 | 13 | 65 | 3 |

Theodebaldus rex obiit.

Lotharius rex Francorum rebellantes contra se Saxones, & auxiliantes eis Thuringos, graui pugna & excidio perdomuit.

Obiit sanctus Medardus Nouiomensis & Tornacensis, in cuius transitu cœlum apertum est, & diuina ante eum micuerunt luminaria spatio duarum horarum. Cuius corpus rex Lotharius transferri fecit ad vrbem Suessionensem; promittens, quòd super eum decentissimam basilicam ædificaret, & inibi religiosorum virorum cõuentum statueret. Quod opus ipse quidem cœpit, sed filius eius Sigebertus adimpleuit.

557 | 30 | 20 | 43 | 14 | 66 | 4 |

Radegundis regina, vxor quondam Lotharij regis, mutata veste claret sanctitatis nobilitate.

558 | 31 | 21 | 44 | 15 | 67 | 5 |

Gregorius filius Gordiani senatoris Romæ adolescit, qui sex monasteriis in Sicilia fundatis, & septimo Romæ in domo sua, ex prætore vrbano factus monachus, sapientia & scientia, doctrina & sanctitate claruit.

Terræmotus terribilis nimis per decem dies factus est.

559 | 32 | 22 | 45 | 16 | 68 | 6 |

Childeberto rege mortuo, monarchia regni Francorum cedit fratri eius Lothario.

560 | 33 | 23 | 46 | 17 | 69 | 7 |

Hoc tempore Iudæus quidam imaginem Saluatoris de ecclesia furtim deponens, eam telo transfixit, & eam clam ad domum suam deferens cùm

eam

| *Romanorum.* | *Persarum.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglorum.* | *Wisigoth.* | *Anni domini.*

eam vellet flammis exurere, se sanguine imaginis cruentatũ videns, præ stupore eam abscondit: quam Christiani requirentes, & per vestigia sanguinis inuenientes, eam sanguinolentam receperunt, Iudæum verò lapidauerunt.

Miserabilis in Italia mortalitatis pestilentia.

| 34 | 24 | 47 | 18 | 70 | 8 | 561

Hoc tempore in Scotia Brẽdanus claruit. Qui fortunatas insulas septennali nauigatione perquirens, multa miraculo digna vidit, à quo Machutes qui & Maclouus regulariter educatus, & ipsius nauigationis socius, in Britannia sanctitate & miraculis claruit. Qui à Britannis exacerbatus eorum maledictis, transiuit ad Gallias, & sub Leuntio Saxonum episcopo multo tempore virtutibus claruit, Britannos verò propter suam maledictionem variis cladibus addictos, data rursum benedictione absoluit, & sanauit.

Anglorum in Britannia Edilbertus tertius regnat annis quinquaginta quinque.

Super Britones autem post Wortiporium regnauit Inalgo, qui iuxta historiam eorum sex insularum comprouincialium monarchiam bellando conquisiuit. Post quem regnauit Cathericus, in cuius tempore dispersi sunt Britones, & regni diadema perdiderunt multis annis.

| 35 | 25 | 48 | 19 | 1 | 9 | 562

Constantinopoli quidam imperatorem extinguere moliti, extinguuntur: cuius criminis Bilisarius quoque accusatus, ab imperatore absoluitur.

In Gallia mons super Rhodanum fluuium multis diebus dans mugitum, tandem ab alio monte sibi vicino discissus, cum ecclesiis & domibus, hominibus & bestiis, in Rhodanum præcipitatus est.

| 36 | 26 | 49 | 20 | 2 | 10 | 563

Lotharius rex Chramnum filium suum, diu cõtra se rebellantem, & multa mala in regno suo facientem, in Britannia persequutus, ei eiusq; auxiliario duci Britonum Chonobro bello occurrit: & Chonobrum quidem peremit, Chramnum verò captum igni, cum vxore & filiabus, consumi fecit.

| 37 | 27 | 50 | 21 | 3 | 11 | 564

Ioannes Romanæ ecclesiæ 59 præsidet.

Lothario rege Francorum mortuo, Chilpericus filius eius compartito regno cum fratribus suis, Heriberto, Guntranno, & Sigeberto, regnat annis 23. Et ipse quidem Chilpericus Suessionis sedem regni habuit, Heribertus Parisios, Guntrannus Aureliam, Sigebertus verò Metas.

| 38 | 28 | 1 | 22 | 4 | 12 | 565

Iustiniano imperatore mortuo, Iustinus iunior imperat annis 12.

Multa signa in Sole & Luna apparuerunt.

| 1 | 29 | 2 | 23 | 5 | 13 | 566

Narses patricius, accusatione Romanorum patriciatu degradatus, & quia eunuchus erat exprobrante sibi Sophia Augusta, vt iret in gynæcium diuidere pensa cum puellis, respondens talem se eidem orditurum telam, qualem ipsa dum viueret deponere non posset, inuitat Longobardos ad possidendam Italiam.

Sanctus Columbanus presbyter veniens de Scotia, clarus habetur in Britannia.

Samson Dolensis archiepiscopus, consanguineus sancti Maclouij, & successor Samsonis Maglorius, qui de transmarina Britannia ad cismarinam transierant Britanniam, clarent sanctitate & doctrina.

| 2 | 30 | 3 | 24 | 6 | 14 | 567

Sigebertus rex Hunnos, partes Francorum depopulantes, in Thuringia bello deuincit.

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobard.	Anglorum.	Wisigoth.

Chilpericus frater eius interim terminos illius incursat,& Remos vrbem occupat.

Hastæ igneæ in cœlo visæ sunt,portendentes irruptionem Longobardorum in Italiam. Basolus abbas,& Syndulphus presbyter,& Reclusus,in Franciaclarent.

| 568 | 3 | 31 | 4 | 25 | 7 | 15 |

Albuinus rex,Saxonibus aliisq; gentibus sibi ascitis,& Pannonia ex condicto commendata amicis Longobardorum Hunnis,ad Italiam contendit cum omnibus Longobardorum familiis,ibiq; regnat sex annis.

Sigebertus rex desertas Saxonum terras peruadit, easq; Sueuis ad habitandum tradit. Hanc mali nouitatem noua in cœlo signa multo antè tempore portenderant.

| 569 | 4 | 32 | 5 | 1 | 8 | 16 |

Sigebertus rex fratri suo Chilperico repugnat,& Suessionis sedem regni eius occupat. Theodebertum filium eius ibi captum exiliat,ipsum Chilpericum prælio victum fugat, & terminos suos ab eius insolentia liberat. Ipse vxorem ducit Brumam,filiam Athanagildi regis Wisigothorũ, quæ & Brunichildis dicta est.

| 570 | 5 | 33 | 6 | 2 | 9 | 17 |

Sanctus Vedastus obiit.

Italia à Longobardis nullo subsistente peruasa atteritur, insuper fama & pestilentia consumitur.

Armenij fidem Christi susceipiunt.

| 571 | 6 | 34 | 7 | 3 | 10 | 18 |

Sanctus Amandus nascitur.

Hunni iterum Sigeberto congressi, & magicis artibus pènè victoriam adepti,recedunt,Sigeberto in omni vita sua confœderati.

| 572 | 7 | 35 | 8 | 4 | 11 | 19 |

Gregorius Turonensiũ episcopus ordinatur:clarus habetur in omnibus.

Longobardi, Papia post triennij obsidionem per deditionem accepta,& præter Romam & Rauennam penè tota potiti Italia,dominantur ibi cum potentia.

| 573 | 8 | 36 | 9 | 5 | 12 | 20 |

Inter Romanos & Persas pugna commissa,Romanis cedit victoria.

Heribertus rex moritur.

Hispani & Franci de Pascha celebrando dissentiunt, Hispanis 12 calendas Aprilis, Francis verò 14 calendas Maij Pascha celebrantibus. Sed Francos rectè celebrasse per hoc diuinitus claruit,quòd fontes in Hispania qui in sabbato sancto Paschæ ad baptizandum sponte diuinitus repleri solent,non in Hispanorum,sed in Francorum Pascha repleti sunt.

| 574 | 9 | 37 | 10 | 6 | 13 | 21 |

Apud Persas Hormisda regnat annis 17.

Albuinus rex Longobardorum ab armigero suo perimitur, fraude vxoris suæ,cuius patrem Chunimundum Gepidarum regem ipse olim in bello peremerat,& ex testa capitis eius sibi pateram ad bibendum fecerat. Quam cùm vno die ei porrigeret dicens, Bibe cum patre tuo,illa fœmineo furore accensa,illum ab armigero ipsius in lecto perimi fecit.

Cleb subrogatus regno Longobardorum regnat annis 2.

| 575 | 10 | 1 | 11 | 1 | 14 | 22 |

Benedictus Romanæ ecclesiæ 60 præsidet. Ab hoc Gregorius ad prædicandum Anglis abire permissus,sed populo tumultuante retractus,septimus leuita est ordinatus.

| *Romanorum.* | *Persar.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wisigothor.* | *Anni domini.*

Athanagildo rege Wisigothorum mortuo, Lewigildus cum fratre suo Lewa, & pòst solus, regnat annis 16.

Fortunatus poeta veniens ab Italia, claret in Gallia.

| 11 | 2 | 12 | 2 | 15 | 1 | 576

Cleb mortuo Longobardi sub ducibus fuerunt annis 10. Fame Romam vrgente, multi Romanorum se Longobardis dederunt.

| 12 | 3 | 13 | 1 | 16 | 2 | 577

Iustino imperatore mortuo, Tyberius regnat annis 6. Hic, missa ab Ægypto frumenti copia, Romam liberat ab inedia.

Chilpericus rex Francorum fratrem suum Sigebertum nimis, & per se, & per filium suum Theodebertum vrget, plus quàm ciuili bello.

| 1 | 4 | 14 | 2 | 17 | 3 | 578

Sigebertus rex fratri suo Chilperico pugna congreditur, ibique Theodebertus filius Chilperici perimitur. Francis verò, pro Chilperico sibi exoso, Sigebertum super se regem leuare volentibus; à duobus pueris, à Fredegunde Chilperici vxore immissis, Sigebertus perimitur. Brunichildis vxor eius cum filio Childeberto, vel Childeberti filiis, regnum gubernans propter insolentiam morum adeò intolerabilis erat Francis, vt meritò crederetur Sibyllam de ea vaticinatam esse. Veniet (ait) Bruma de partibus Hispaniæ, ante cuius cõspectum gentes vel gentium reges peribunt, ipsa verò calcibus equorum dirupta peribit. Quæ quamuis ita esset insolens, tamen Dei ecclesias honorabat. Plura etiam sanctorum cœnobia fundauit, & ædificia admirandi operis construxit, vt miraculo fuerit tanta ab ea fieri potuisse.

Sanctus Germanus Parisiensis obiit.

Duces Longobardorum vrbes & ecclesias exterminantes indiscretè, subiugant sibi quod supererat Italiæ.

| 2 | 5 | 15 | 3 | 18 | 4 | 579

Tiberius quia liberalis in pauperes fuit, liberalitatem eius Deus iuuit, dum multos thesauros ei inuenire fecit.

Chilpericus rex Brunichildem relictam Sigeberti cum filiis exiliat.

Menas solitarius in Italia claret.

| 3 | 6 | 16 | 4 | 19 | 5 | 580

Hormisda rex Persarum, incursans prouincias Romanorum ignominiosè victus à Romanis, proposuit edictum, ne rex Persarum per se vltrà exeat ad prælium.

Ignis per cœlum discurrere visus est.

| 4 | 7 | 17 | 5 | 20 | 6 | 581

Pelagius Romanæ ecclesiæ 61 præsidet. Hic obsidentibus Romam Longobardis ordinatur absque iussione principis. Hic decreuit, quotidianam sacramentorum præfationem ad missas nouem tantummodo præfationibus secundum antiquum Romanorum ordinem esse commutandam, scilicet in Natali Domini, in Apparitione, in Pascha, in Ascensione, in Pentecoste, de sancta Trinitate, de Apostolis, de sancta Cruce, de ieiunio Quadragesimali. Ab hoc Gregorius Constantinopolim apocrisarius directus, hortatu Leandri Hispalensis episcopi libros Moralium in Iob composuit, & ibidem Eutychium Constantinopolitanum episcopum malè de resurrectione dogmatizantem, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aereque subtilius esse futurum, in præsentia imperatoris Tiberij confutauit, & illo non multo pòst mortuo, penitus extinxit.

Duces Longobardorum Gallias aggrediuntur, & vario bellandi genere nunc Franci, nunc Longobardi inter se colliduntur.

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobard.	Anglorum.	Wisigoth.

Hospitius famulus Dei in Gallia claret, qui etiam aduentum Longobardorum prædixerat.

| 582 | 5 | 8 | 18 | 6 | 21 | 7 |

Saxones in Italia à Longobardis recedentes, & terras suas in Germania repetere nitentes, à gentibus à Sigeberto illuc immissis, vsque ad viginti millia eorum cæsis, serò destiterunt a bellis.

Winnochus Brito veniens de Britannia, sanctitate claret in Gallia.

Lupi Burdegalem vrbem ingressi, neminem metuentes, deuorauerunt canes.

| 583 | 6 | 9 | 19 | 7 | 22 | 8 |

Ermiuigildus, Lewigildi regis Wisigothorum filius, filiam Sigeberti regis in vxorem duxit, per quam ad orthodoxam fidem conuersus, iram patris sui Lewigildi Arriani incomparabiliter incurrit.

Turonis verus de fracto pane sanguis effluxit.

Tiberio imperatore in amentiam incurrente, & non multo pòst mortuo, Mauricius imperat annis 21.

| 584 | 1 | 10 | 20 | 8 | 23 | 9 |

Persæ Armeniam prædiis, incendiis, captiuitate episcoporum ac populorum perturbant, ecclesiam tamen 48 martyrum, apud Armeniam sub Licinio passorum, nullo modo incendere potuerunt.

Chaianus rex Anarorum, id est Hunnorum, pacem cum Mauricio imperatore soluit.

| 585 | 2 | 11 | 21 | 9 | 24 | 10 |

Mauricius imperator per prætorem suum contra Persas fortiter agit.

Antiochia diuinitus subuertitur, hoc modo: Quidã ciuis illius adeò eleemosynis & hospitalitati deditus, vt nullo vnquam die sine paupere aut hospite comederet, cùm vno die vsq; ad vesperam vrbem circuisset, vt pauperem vel hospitem inueniret, offendit virum seniorem in veste alba cum duobus sociis stantem in medio ciuitatis, & inuitans eum ad hospitium, hoc responsum accepit ab eo, Non poteras ô homo Dei cum nostro Symeone hanc vrbem saluare, ne subuerteretur? & hoc dicto sudariũ quod in manu tenebat, excussit super vnam medietatem vrbis: statimq; ipsa medietas cum habitaculis & habitatoribus subuersa est. Et volẽs adhuc excutere super aliam medietatem vrbis, vix ab illis duobus sociis suis multa prece flexus est, vt parceret residuæ vrbis medietati. Sicq; virum qui hoc aspiciebat, attonitum consolatus ex saluatione domus suæ, discessit, & vltrà non comparuit.

Guntrannus Francorum rex in venando fessus, dum in gremio armigeri sui dormiret iuxta riuum aquæ, vidit armiger de ore regis paruum animal exire, cui volenti riuum transire nec valenti, armiger gladio trans riuum posito, viam ei eundi & redeundi parauit. Quo iterum in os eius intrãte, rex experrectus est, & stupefactus dicit se per somnium per pontem ferreum transisse, & sub quodam monte multos thesauros vidisse. Vbi cùm perrexisset, secundum fidem somnij thesauros magnos inuenit, eosq; acceptos sanctæ ecclesiæ vsibus delegauit.

| 586 | 3 | 12 | 22 | 10 | 25 | 11 |

Lewigildus rex Wisigothorum filium suum Ermiuigildum hostili persequens animo, eum damnat exilio. Hoc tempore etiam Miro rex Galliciæ moritur.

Longobardi Authari regem sibi statuerunt, eumq; ob dignitatem Flauium appellauerũt, à quo omnes Longobardorũ reges Flauij sunt appellati.

| 587 | 4 | 13 | 23 | 1 | 26 | 12 |

Chilpericus rex Francorum immissu suæ vxoris Fredegundis perimitur.

Lotha-

| *Romanorum.* | *Perſarum.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglorum.* | *Wiſigoth.* | *Anni domini.*

Lotharius filius eius infans quatuor menſium in regno ſublimatus, regnauit annis 44.

| 5 | 14 | 1 | 2 | 27 | 13 | 588

Childebertus rex à Mauricio imperatore pro expellendis ab Italia Longobardis pecuniam accepit, ſed id fruſtra fuit; quia nunc confœderatus eis rediit, nunc eis congreſſus inferior eis ceſſit, nunc etſi ſuperior eis fuit, ab expulſione tamen eorum munimen ciuitatum eum prohibuit.

| 6 | 15 | 2 | 3 | 28 | 14 | 589

Lewigildus rex Wiſigothorum Ermiuigildum filium ſuum, quia Arrianæ communioni participare noluit, nocte ſancta Paſchæ in carcere ſecuri occidit.

Childebertus Lotharij exercitui congreſſus, victus euaſit.

| 7 | 16 | 3 | 4 | 29 | 15 | 590

Rex Longobardorum Aucthari vxorem ducit Theudelindam filiam Garibaldi regis Baioriorum.

Nimiæ pluuiæ inundant, vt omnes dicerent quia aquæ diluuij ſuperinundarent: & tanta clades fuit, vt nullus grauiorem à ſeculo fuiſſe meminerit. Magnus etiam draco in modum validæ trabis, cum innumerabili ſerpentium multitudine per Tyberim in mare deſcendit, à quibus ſuffocatæ beſtiæ maris, & ad littus proiectæ, putredine aerem corruperunt.

| 8 | 17 | 4 | 5 | 30 | 16 | 591

Hormiſdam regem Perſarum, à Perſis excæcatum, filius eius Coſdroe occidit, & ad Mauricium imperatorem confugit: eiuſque virtute Perſas debellans, regnum Perſarum accepit, & annis 38 regnauit.

Lewigildo rege Wiſigothorum mortuo, Recharedus filius eius regnat annis 15. In Italia facto vltra fidem penè diluuio omnium, poſt multam confuſionem rerum ſubſecuta eſt per cladem inguinariam immedicabilis mortalitas hominum, quæ primùm percuſſit papam Pelagium. Poſt quem Gregorius ad papatum electus, interim dum imperatoris aſſenſus expectatur, inſtituit per ſeptiformem litaniam placare iram Dei, & in procedendo octoginta hominibus hac plaga percuſſis tandem ira quieuit.

| 9 | 1 | 5 | 6 | 31 | 1 | 592

Gregorius Romanę eccleſię 62 præſidet. Hic inter cætera pietatis opera, animam Traiani Romanorum quondam imperatoris, quamuis pagani, à pœnis inferni liberari miſerando & plorando à Deo obtinuit.

Hic inter multa quæ vtilia eccleſię fecit & inſtituit, antiphonarium regulariter centonizauit, & vtiliter compilauit. Kyrieleyſon à clero ad Miſſas cantari præcepit, Alleluya ad Miſſas extra Quadrageſimam dici fecit. In canone hoſtię tria verba ſuperaddidit, Dieſq; noſtros in tua pace diſponas, atque ab externa damnatione nos eripi, & in electorũ tuorum iubeas grege numerari. Orationem quoq; Dominicam poſt canonem ſuper hoſtiam cẽſuit recitari.

Aucthari rege Longobardorum mortuo, Longobardi, permiſſa Theudelindæ reginę optione ſibi virum & Italiæ regem eligendi, præfecerunt ſibi regem Agilulfum, qui regnauit annis 25.

| 10 | 2 | 6 | 1 | 32 | 2 | 593

In Gallia quidam in ſylua cędens ligna, adeò à muſcis infeſtatus eſt, vt per biennium amens fieret. Deinde ſub religionis habitu exhibebat ſe pſeudoprophetam, deinde magum; deinde etiam ſanitates deſuper infirmos faciẽs, Chriſtum ſe eſſe dicebat, & pro Chriſto ſe adorari iubebat; nolentes ſe adorare, cum populo qui ei multus adhærebat, impetebat hoſtiliter. Qui poſtea à quodam fideli occiſus eſt, & ita ſequaces eius diſperſi ſunt.

Recharedus rex Wiſigothorum terminos Romanorum inquietat.

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.

Hoc tempore regnabat in Hibernia insula Philtanus, & in Scotia regnabat Brendinus, cui frater erat nomine Adelphius; de cuius Adelphij filia quæ vocata est Gelgehes, genuit rex Hiberniæ Philtanus sanctum Fursæum, & fratres eius Foillanum & Vltanum.

¶ *Hucusque Gregorius Turonensis historiam Francorum digessit.*

| 594 | 11 | 3 | 7 | 2 | 33 | 3 |

Tunica Domini nostri Iesu Christi in ciuitate Zaphat, non longè à Hierosolyma, confessione Symeonis Iudæi inuenta, & ab episcopis Gregorio Antiocheno, & Thoma Hierosolymitano, & Ioanne Constantinopolitano, Hierusalem in loco vbi crux Christi veneratur, est posita.

Gaugericus Cameracensis episcopus claruit.

| 595 | 12 | 4 | 8 | 3 | 34 | 4 |

Reuharedus rex Wisigothorum synodo 62 episcoporum apud Toletum congregata, ibique Arriana hæresi abdicata, & anathematizata, se cum tota Wisigothorum gente confirmat in fide catholica.

Thassilo à Childeberto ordinatus rex Baioariorum, deuictis Sclauis obtinuit triumphum.

Constantinopoli puer nascitur quadrupes, & alter duos vertices habens, quæ prodigia portendunt aduersa locis in quibus nascuntur.

| 596 | 13 | 5 | 9 | 4 | 35 | 5 |

Agilulphus rex Longobardorum in Romanos insurgit, sed agente Theudelinda regina non multo pòst cum eis fœdus iniit. Huic reginæ Gregorius papa libros dialogi sui misit.

His diebus irruentes Longobardi in Cassinum montem diripuerunt omnia quæ in monasterio sancti Benedicti inuenire potuerunt, neminem verò tenere valuerunt, sicut idem familio suo dominus promiserat, vt si res gentibus traderet, animas seruaret. Monachi autem fugientes Romam petierunt, codicem regulæ à beato Benedicto editum, & pondus panis atque mensuram vini secum deferentes.

Sol à manè vsq; ad meridiem minoratus est, vsque ad tertiam sui partem.

| 597 | 14 | 6 | 10 | 5 | 36 | 6 |

Gregorius papa, quod ipse olim facere intenderat, Augustinum cum aliis ad prædicandum destinat in Angliam.

Guntrannus rex sanctitate clarus dormit in Christo. Regnum eius cessit fratrueli eius Childeberto.

| 598 | 15 | 7 | 11 | 6 | 37 | 7 |

Recharedus rex Wisigothorum regibus Francorum confœderatur, eiq; soror Childeberti regis vxor datur.

Sanctus Columbanus abbas & presbyter, doctor Scotorum & Pictorum, obiit, qui posteris suis multa sanctitatis monumenta reliquit, præterquam quòd rustica simplicitate Pascha dominico die debere celebrari neque didicit neque docuit.

Marculfus abbas Baiocensis sanctitate claret in Gallia.

| 599 | 16 | 8 | 12 | 7 | 38 | 8 |

Edilbertus rex Anglorum qui Cantuarij vocantur, prædicante Augustino, cum gente sua baptizatur. Porrò gens Anglorum qui Mercij dicuntur, & gens Nordanimbrorũ, qui quòd ad aquilonarem partem Humbri fluminis habitent, ita vocantur, sub regibus Edilfrido & Elle nondum audierant verbum vitæ.

| 600 | 17 | 9 | 13 | 8 | 39 | 9 |

Sanctus Goar veniens ex Aquitania claret in Gallia.

Augustin⁹ ab Etherio Arelatensi episcopo cõsecratur Anglorũ episcopus.

Childe-

| *Romanorum.* | *Persarum.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglorum.* | *Wisigoth.* | *Anni domini.*

Childebertus rex Francorum moritur, cui Theodebertus & Theodericus filij eius subrogantur.

| 18 | 10 | 14 | 9 | 40 | 10 | 601

Contentio inter Romanam ecclesiam, & arrogantiam Ioannis episcopi Constantinopolitani, vniuersalis patriarchę nomen sibi vsurpantis, sub Pelagio papa concepta, & à Gregorio iam inde non leniter exagitata, non antea quiescere potuit, quàm Ioannes ipse subita morte obiit.

Hunni cum Francis fortiter bellant in Thuringia. Fredegundis regina moritur. Agilulfus Theoderico confœderatur. In Nilo Ægypti flumine visa sunt animalia humanæ formæ, vir scilicet & mulier vsque ad lumbos super aquam extantes, qui ab hominibus per Deum adiurati, a manè vsque ad nonam se videndos præbuerunt.

| 19 | 11 | 15 | 10 | 41 | 11 | 602

Augustinus episcopus Anglorum, habita synodo cum Britonum & Scotorum episcopis, quia sacerdotes & monachos inuenit aduersarios equitatis, quos voluit habere socios prædicationis; terruit eos vaticinio futuræ super eos calamitatis.

Sanctus Columbanus ex Hibernia in Burgundiam venit, ibique permissu Theoderici regis cœnobium Luxonium ædificare cœpit.

| 20 | 12 | 16 | 11 | 42 | 12 | 603

Mauricius imperator se cum suis à Foca interficiendum diuinitus prædixit, & malorum penitus ea sibi retaliari per se & per seruos Dei instanter exposcit.

Theodericus rex auiam suam Brunichildē ab Austrasiis electam recepit.

| 21 | 13 | 17 | 12 | 43 | 13 | 604

Mauricius imperator cum vxore & filiis à Foca perimitur, & imperat Focas annis 8.

Orientales Angli cum rege suo Sigeberto, per Mellitum episcopum conuertuntur ad Christum.

Per Augustinum archiepiscopum translata est dignitas archiepiscopatus quæ prius Londini erat, ad Cantuariensem ecclesiam.

| 1 | 14 | 18 | 13 | 44 | 14 | 605

Gregorius dialogographus obiit.

Cognita more Mauricij, grassantur per Romanorum prouincias hinc Persæ, & inde Hunni.

Lotharius & Theodericus prælio inter se colliduntur, in quo plus quàm 30 millia cæsa referuntur, Theodericus tamen victoria potitur. In hoc prelio angelus Domini, euaginatum gladium super populum tenens, visus est.

| 2 | 15 | 19 | 14 | 45 | 15 | 606

Sabinianus Romanæ ecclesiæ 63 præsidet.

Hoc tempore, pauper quidam cùm à nautis eleemosynam peteret, nec acciperet, dicente nauclero, Desiste eleemosynam petere à nobis qui nihil prę-ter lapides habemus; cùm subiecisset pauper, Omnia ergo vertantur in lapides: quicquid manducabile in naui erat, in lapides conuersum est, colore & forma rerum earundem permanente. Fame Romam aggrauante, Romani Gregorio papę iam defuncto derogantes, quòd thesauros ecclesiæ sua nimia liberalitate dissipasset, cùm non adesset persona in quam exardescerent, memoriam nominis illius in libris eius delere volebant. At per hoc libros Gregorij papæ Romanis exurere volentibus, obstitit Petrus diaconus, prodens se spiritum sanctum in columbæ specie super caput Gregorij tractantis sedentem vidisse sæpius, idque confirmans iurisiurandi sacramento: mox moriens ex condicto, fidem fecit suo testimonio.

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobardor.	Anglorum.	Wisigoth.
	Post Recharedum apud Wisigothos regnauit Bethericus annis 7.					
607	3	16	20	15	46	1

Sabinianus papa, cùm & ipse liberalitati Gregorij prædecessoris sui derogaret, & sub hoc obtentu manum egenis subtraheret, Gregorius eum per visum ter pro culpa tenaciæ & huius derogationis increpatum, quòd non resipisceret, etiam quartò horribiliter increpans & comminans, in capite percussit. Quo ille dolore vexatus, nõ multo pòst mortem obiit: post quem Bonifacius Romanæ ecclesiæ 64 præsidet. Hic obtinuit apud Focam imperatorem, vt ecclesia Romana caput esset omnium ecclesiarũ, quia ecclesia Constantinopolitana scribebat se esse primam omnium ecclesiarum. Hic in concilio 62 episcoporum decreuit sub anathemate, vt nullus, viuente episcopo ciuitatis suæ, de altero eligendo audeat loqui, aut partes sibi facere, sed tertio die depositionis eius fiat licenter à clero & populo electio sacerdotis.

Theodericus & Theodebertus, fratres & reges, Wascones sibi subiugãt.

608	4	17	21	16	47	2

Corpus sancti Victoris Thebæi apud Solodorum cum sancto Vrso passi inuenitur.

Secundus famulus Dei in Italia claret.

Desyderius Viennensis episcopus à Theoderico exiliatur.

609	5	18	22	17	48	3

Augustinus Anglorum primus episcopus moritur, eique Laurentius substituitur.

Bonifacius Romanæ ecclesiæ 65 præsidet. Hic Pantheon Romæ à Foca imperatore impetratum vertit in ecclesiam sanctæ Mariæ, & omnium martyrum, & in calendis Nouembris ibi instituit solennitatem omnium martyrum, quæ postea crescente religione Christiana decreta est fieri in honore omnium Sanctorum.

610	6	19	23	18	49	4

Persæ Romanorum prouinciis grauiter incubant.

Agilulphus Longobardorum rex Mantuam, Cremonam, & aliqua Italiæ castella capit.

611	7	20	24	19	50	5

Alexandriæ Ioannes episcopus claruit, qui ob eximiam in Christum liberalitatem nomen eleemosynarij habere meruit.

Post Cathericum regem quem rex Africanorum Guermundus expugnauit, & in Wallias fugere cõpulit, postquam Britones diuina desolatione dispersi, alij quidem in minorem Britãniam, alij in Occidentales insulæ partes, id est in Gallias, cum ecclesiasticis personis & sanctorum reliquiis secessissent; tãdem resumptis viribus leuauerunt super se regem Caduanum. Qui cùm in terram regis Edelfridi pugnaturus intraret, & ille ei ad bellum occurreret; vtriusque exercitus consilio pax inter eos facta est.

612	8	21	25	20	51	6

Heraclius ad imperatorem electus, Foca perempto & cremato ignibus, regnauit annis triginta.

Desyderius Viennensis episcopus, consilio Brunschildis à Theoderico rege lapidibus obrutus martyrizatur.

613	1	22	26	21	52	7

Virtus & nomen sancti Ioannis baptistæ miraculis declaratur apud vrbem Gallię Mauriennam, de reliquiis corporis ipsius diuinitus illustrata, hoc modo. In ea olim mulier, sancto Baptistæ nimis deuota, expetebat ab eo donari sibi aliquid de membris eius; & in hac orandi instantia per triennium persistens, cùm alter quiuis iam posset desperare, ipsa spem in Deo ponens, iurauit

| *Romanorum.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wiſigothor.* | *Anni domini.*

iurauit ſe non manducaturam, donec quod petebat acciperet; & ſic ſeptem diebus ieiunans, ſeptima tandem die deſuper altari pollicem miri candoris apparere videns, læta donum Dei accepit. Ad quod adorandum tres epiſcopi venientes, cùm de hoc ſancto pignore partem elicere vellent, tres ſanguinis guttas ex eo ſtillare in linteo ſuppoſito ſtupuerunt, & ſinguli ſingulas ſe meruiſſe lætati ſunt.

Perſæ à Romanorum inſecutione non deſiſtunt.

Betherico Wiſigothorum rege mortuo, Siſebodus regnat annis viginti nouem.

| 2 | 23 | 27 | 22 | 53 | 1 | 614

Deusdedit Romanæ eccleſiæ 6 6 præſidet. Hic conſtituit ſecundam Miſſam in clero. Hic etiam ſecundum inſtituta maiorum ſuorum decreuit, vt ſi qui viri vel mulieres ſuos ipſius filios quocunq; modo de ſancto lauacro ſuſciperent, ſeparentur ab inuicem: vel ſi quis vir commatrem ſuam, vel ſi qua mulier cõpatrem ſuum, à primo dono ſpiritus ſancti quod eſt pabulum ſalis ſacrati, vſque ad ſeptimum donum ſpiritus ſancti, in coniugium duxerit, ſeparentur; mulier tamen maritalem dotem recipiat, & poſt expletum annum alteri ſi vult nubat.

Sanctus Columbanus à Theoderico rege inſtinctu Brunichildis auiç expellitur Francia, qui pòſt relicto Gallo diſcipulo ſuo in Alemannia cœnobium Bobium conſtruxit in Italia.

Sanctus Amandus Elnonenſis per Gallias miraculorum & prædicationis gratia clareſcebat.

Allowinus etiam, qui & Bauo, per eum ex prædone conuerſus, & Gandaui ſolitariè recluſus, ſanctitatis exemplum erat omnibus.

| 3 | 24 | 28 | 23 | 54 | 2 | 615

Edilfredus rex Nordanimbrorum regem Scotorum Ean cum omnibus penè ſuis in bello extinguit. Hæc calamitas Scotis contigit ſecundum vaticinium Auguſtini epiſcopi, qui interminatus Scotos ab Anglis fore perimendos, qui Anglos ad vitam æternam cõuerti ęgrè ferebant: in monachos quoque Scotorum ira Dei ſæuiẽte, qui cum rege ſuo ad bellum hoc ex more exeuntes, vt rege armis pugnante ipſi orando pro eo pugnarent, perempti ſunt ab Anglis mille ducenti, tantùm quinquaginta per fugam elapſis.

Clodeſindis Metenſis claret, quę ſponſum fugiens, velamine capitis miſſo ſibi à Deo per angelum, ſe & ſua Deo delegauit.

| 4 | 25 | 29 | 24 | 55 | 3 | 616

Perſæ Syriam incurſantes Damaſcum capiunt.

Edilbertus rex Cantuariorũ obiit, poſt quem Cabaldus filius eius regnat annis 22. Radualdus autem rex orientalium Anglorũ Edilberto mortuo illã ſuper Anglos regnandi potentiam quartus accepit, vt ſub nutu eius alij Anglorum reges regnarent. Edilfrido quoq; Nordanimbrorũ rege à Radualdo rege peremptо, Eduinus, Nordanimbrorum regnum ſuſcepit. Refert autem hiſtoria Britonum, quòd Eduinus fuerit filius Edilfridi regis, & coætaneus Caduallonis filij Caduam regis Britonum, & cum eo nutritus in minori Britannia apud regem Salomonem; deinde mortuis parẽtibus vterq; iam adultus redierint, pacemq; inter ſe aliquandiu habuerint; poſtmodum pro regno diſcordia inter eos exorta pugnatum inierint, & Eduinus quidam victor Caduallo in minorem Britanniam fugere compulſus fuerit.

Hunni Longobardos in Italia debellãt, & eorum Iulij proditione captum diſſipant. Sanctus Lupus Senonenſis epiſcopus claret, cui aliquando euchariſtiam conſecranti gemma à Deo in calice deſcendit.

| 5 | 26 | 30 | 25 | 1 | 4 | 617

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobard.	Angler.	Wisigothor.

A Persis Palæstina bello premitur. Sancta quoque ciuitas capitur: in ea vsque nonaginta millia virorum perimuntur. Zacharias patriarcha captiuatur, crux ipsa Dominica sancta absportatur. Inter fratres Theodericum & Theodebertum reges instinctu auiæ eorum Brunichildis plusquam ciuile bellum oritur: pugnaque commissa post inæstimabilem stragem Theodebertus capitur.

Per Ealdbaldum & filios Siberti ad idololatriam Angli reuoluuntur.

Agilulfo Longobardorum rege mortuo, Adaloaldus filius eius regnauit annis 13.

618 | 6 | 27 | 31 | 1 | 2 | 5 |

Bonifacius Romanæ ecclesiæ 67 præsidet. Hic decreuit, vt nullus trahatur violenter de ecclesia. Hic constituit, vt monachi in officio sacerdotalis gradus vrantur potestate ligandi atque soluendi.

Theodericus rex Francorum moritur.

Ealbaldus rex Anglorum idololatriæ renunciat.

Clotharius rex filius Theoderici regis in bello captos occidit, Brunichildem quoq; reginam vno pede & brachio mutilatam ad caudam equæ indomitæ religatam, membratim discerpi fecit; imputans ei, quòd decem reges per eam fuissent extincti, & sic monarchia regni Francorum ad eum rediit.

Ioannes eleemosynarius obiit.

Eleutherius patricius, affectans Romanorũ imperium, Romæ perimitur.

Persæ Ægyptum incursantes Alexandriam capiunt.

Hoc tempore terræmotus maior mense Augusto fuit, & sequuta est clades in populo, percussio scilicet scabierum, ita vt nullus posset agnoscere mortuum suum.

619 | 7 | 28 | 32 | 2 | 3 | 6 |

Persæ Libyam incursantes Carthaginem capiunt.

Clotharius rex tributum 12 millium solidorum quod Longobardi Francis soluerant, relaxat Longobardis perpetuò sibi confœderatis.

Laurentius secundus Anglorum episcopus obiit.

620 | 8 | 29 | 33 | 3 | 4 | 7 |

Cosdroe rex Persarum pacem cum Romanis facere nullo modo admittit.

Anastasius Persa, ex mago Christianus & monachus, à Persis captus, post verbera, vincula & carceres, post diutinam appensionem per vnam manum, tandem abscisso capite cum aliis 70 martyrizatur.

Virgo Christi Fara claret in Francia. Cuius sanctitatem imitatus frater eius Faro, ex Comite clericus, & ex clerico factus Meldensium episcopus, claret.

621 | 9 | 30 | 34 | 4 | 5 | 8 |

Sigebodus rex Wisigothorum contra Romanos fortiter agit. Prouinciam, aliasque ciuitates à Francis extortas, ad Wisigothorum ius redegit.

622 | 10 | 31 | 35 | 5 | 6 | 9 |

Honorius Romanæ ecclesiæ 64 præsidet.

Sanctus Columbanus obiit: discipulus eius Gallus in Alemannia claret.

623 | 11 | 32 | 36 | 6 | 7 | 10 |

Cosdroe successu elatus in effusione humani sanguinis, & maximè Christianorum, vltra modum grassatur.

Heraclius imperator Hunnis confœderatur.

624 | 12 | 33 | 37 | 7 | 8 | 11 |

Heraclius ad Persas debellãdos proficiscens, virilem Dei figuram in manibus accipiens, quam manus non depinxerat, sed in Iconia verbum quod

omnia

| Romanorum. | Persarum. | Francor. | Longobar. | Anglorum. | Wisigoth. | Anni domini. |

omnia formet, atque componit sine pictura formam, velut sine semine partum eduxit, Persidem aggreditur, eamque per sex continuos annos potenter depopulatur.

Eustasius abbas Luxouiensis, & Attila Bobien. post Columbanum claret.

Mellitus tertius Anglorum episcopus obiit.

| 13 | 34 | 38 | 8 | 9 | 12 | 625

Pipinus filius Caroli Magni maior domus regis Clotharij principabatur: Pipino verò in disponenda republica comparabatur sanctus Arnulphus, filius Arnoldi filij Amberti, ex Blitilde filia primi Lotharij regis.

| 14 | 35 | 39 | 9 | 10 | 13 | 626

Heraclius imperator Persas leuibus præliis frequenter fundit.

| 15 | 36 | 40 | 10 | 11 | 14 | 627

Florebant in Galliis Austregisillus Bituricensis episcopus, & sub eo Sulpicius, Chunibertus Colonienſis, & Ioannes Tungrensis. In Hispaniis Isidorus Hispalensis tum sanctitate tum doctrina clarebat.

| 16 | 37 | 41 | 11 | 12 | 15 | 628

Heraclius Persas graui bello contriuit, in quo prætorē Persarum omnésque penè principes peremit, & Persidem peruagatus, miranda Persarum palatia combussit & deiecit.

Clotharius rex filium suum Dagobertum in regno ascitum Pipino & Arnulpho committit ad regnandum Austrasios.

Eduinus rex Nordanimbrorum à Paulino episcopo baptizatur, & post Radoaldum potentius cæteris super Anglos principatur.

| 17 | 38 | 42 | 12 | 13 | 16 | 629

Dagobertus iram patris sui Lotharij regis meritus, quia consiliarium eius cæsum & detonsum dehonestauerat, Parisios ad ecclesiam sancti Dionysij confugit, & quia inde nullo modo extrahi potuit, locum illum semper cordi habuit.

Syrohis cum Persarum principibus contra patrem suum Cosdroen insurrexit, & pace cum Heraclio imperatore confirmata, patrem suum cum filiis ipsius peremit, & anno vno regnauit.

| 18 | 1 | 43 | 13 | 14 | 17 | 630

Heraclius Perside deuicta, & pace inter Romanos & Persas confirmata, rediit cum gloria.

Syrohi rege mortuo, Adesir regnauit anno vno.

Adaloaldo Longobardorum rege mortuo, Rotharith regnauit post eum annis 16.

Etpualdus rex qui cum patre suo Rodoaldo à fide Christi apostatauerat, suasu Eduini regis cum gente sua idololatriæ abrenunciat.

Dagobertus rex Saxonibus bello concurrit, cui pater Lotharius rex accurrens auxilio, interfecto Berthoaldo duce Saxonum, victoriam obtinuit, & peruagans omnem Saxoniam, nullum omnino Saxonum mensuram gladij sui excedentem dimisit viuentem.

Hoc tempore Arabum siue Sarracehorum princeps erat Muhanmad, qui pseudopropheta ex orphano & inope per hæresis suæ præstigia ad regnum euectus est. Hic de progenie Hismaelis ortus, cùm esset pauper & orphanus ad quādam cognatam suam prædiuitem nomine Chadigam, primò vt mercenarius, deinde vt sponsus se coniungens, per eam ditatus est. Quæ cùm ægrè ferret epileptico, id est caduco illū morbo vexari, ille dicebat hoc non esse morbum, sed visionem archangeli Gabrielis se interim videre, & quia aspectum eius ferre non posset, mēte defecta cadere. Hic communicabat Christianis & Iudęis, ex eorum scripturis suam pseudoprophetiam in ali-

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francor.	Longobardor.	Anglorum.	Wisigoth.

quibus confirmans. Hic dicebat, quia hi qui inimicum occidunt, vel qui ab inimico occiduntur, paradisum ingrediantur, paradisum verò esse carnalis cibi & potus, ibiq; esse fluuium vini, lactis & mellis, & mixturã fœminarum non præsentium, sed aliarum multo tempore futuram & affluentem voluptatem, & multa huiusmodi. Hic est Muhanmad, cui gentiles adhuc cultum deitatis exhibent. Hic in regno Sarracenoeum quatuor prætores statuit, qui Amiraei vocabantur, ipse verò Ammiras dicebatur, vel Protosynbulus.

Obiit sanctus Bauo.

631 | 19 | 2 | 44 | 1 | 15 | 18 |

Heraclius imperator deuicta Perside Zachariam patriarcham cum captiuorum populo Hierusalem reducit: & sanctam crucem Domini reportans, cùm regio schemate ornatus portam vellet intrare, per quam Iesus ad crucem subeundam exiuit, porta diuinitus clausa est, eique rursum admonitu angeli humiliato & discalciato porta vltro aperta est, & ita cruce relata, celebritatem exaltationis eius annuatim dedicauit.

Apud Persas Hormisda regnat anno vno sub Sarracenis.

Lothario mediano Francorum rege mortuo, Dagobertus filius eius regnat annis quatuordecim.

632 | 20 | 1 | 1 | 2 | 16 | 19 |

Sarraceni qui hactenus fuerant sub Persarum regno, eos bello victos versutè sub suo redigunt dominio.

Ab hinc pro rege Persarum titulandum est regnum Sarracenorum.

Terræmotus factus est per triginta dies, apparuit in cœlo signum in modum gladij, portendens imminentem Sarracenorum principatum.

Adunallo rex Britonum reuersus de minori Britannia cum multitudine militum, commisit prælium cum Peanda rege Merciorum, eumque deuictum cepit & suæ ditioni subdidit, subditumque duxit ad beliandum contra Eduinum regem Nordanimbrorum. Quem etiam cùm superasset atque occidisset, occupauit prouincias & depopulatus est, & multam cædem fecit in terra.

Tunc etiam fides Christi in Anglia concussa est adeò, vt multi Christianitatem suam desererent, & idololatriam repeterent.

Muhammad Sarracenorum Ammiras moritur, post quem Ebubeher principatur annis tribus.

633 | 21 | 1 | 2 | 3 | 17 | 20 |

Seuerinus Romanæ ecclesiæ 69 præsidet.

Heraclius imperator incidens in hæresim Monothelitarum, id est vnam operationem in Christo credendum, confundit ecclesiam & imperium, contra malitiam eius pugnante perturbatione omnium rerum.

Inter Romanos & Sarracenos bellum implacabile oritur hac de causa, quia cùm quidam spado imperatoris Heraclij distribueret togas militibus, cùm inter alios etiam Sarraceni sub imperatore militantes ad accipiendam venirent, spadone indignanter eis dicente, Vix sufficit imperator dare militibus togas, quantò magis canibus istis: illi dolore & pudore incitati, totam Sarracenorum gentem ad rebellandum incitant. Ammiraei autem Sarracenorum Romanos aggrediuntur, & cum multis tres Ammiraei à Romanis perimuntur.

Sigebertus infans, filius Dagoberti, à sancto Amando baptizatur, vbi tacentibus cunctis, ipse infans 40 dierum Amen respõdit, & Amandus Traiectensis episcopus ordinatur.

634 | 22 | 2 | 3 | 4 | 18 | 21 |

Romani & Sarraceni vario euentu confligunt.

Successo-

| *Romanorum.* | *Persarum.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglorum.* | *Wisigoth.* | *Anni domini.*

Successores Eduini regis ad idololatriam reuoluti, mox sunt à Ceduala rege perempti.

Dagobertus rex Sclauos bello deuicit.

| 23 | 3 | 4 | 5 | 19 | 22 | 635

Ioannes Romanæ ecclesiæ 70 præsidet.

Ebubeher Ammiras moritur, post quem Haumar annis 12 principatur.

Sarracenis Syriam infestantibus, Heraclius crucem sanctam Domini ab Hierusalem Constantinopolim transtulit. Hic dicit Beda in historia Anglorum, quòd Oswaldus, filius Edilfrid regis, regno Nordanimbrorum post Eduinum susceptо, Ceduallam siue Cadwallonem regem Britonum peremerit, & quia fidem Christi tenebat super omnes Britanniæ reges, eminuerit, & quatuor linguarum gentes, scilicet Pictos, Scotos, Britones & Anglos sub ditione acceperit. Sed aliter se habet historia Britonum. Refert enim, quòd Cadwaldo iste rex Britonum Oswaldum regem & præliando superatum fugauerit, & post occisionem ipsius Oswaldi diu regnauerit, sicq; completis 48 annis in pace obierit, & à Britonibus in imagine æneа ad mensuram corporis illius fusa positus fuerit, & eadem imago super equum æneum erecta fuerit. atq; super portam Londoniarum ad deterrendos Saxones constituta, ecclesia quoque subtus ædificata.

Aidam episcopus, sancti Columbani discipulus, à Scotia veniens, apud Anglos clarebat sanctitate & doctrina.

Dagobertus rex Wascones bello deuincit.

| 24 | 1 | 5 | 6 | 20 | 23 | 636

Theodorus Romanæ ecclesiæ 71 præsidet.

Sarraceni, capta Damasco, Phœnicem & Ægyptum occupant.

| 25 | 2 | 6 | 7 | 21 | 24 | 637

Florebant in Francia hoc tempore tres fratres, Ado, Rado, Dado qui & Audoenus dictus est, qui suam erga Deum deuotionem ostenderunt, singuli singula cœnobia fundando, ex quibus Dado fuit referendarius Dagoberti regis. Referendarius autem dicebatur, ad quem publicæ conscriptiones referebantur, vt per eum anulo seu sigillo regis confirmarentur.

Hos ad hoc animarat Eligius aurifex, iamdudum in aula regis Lotharij clarus, qui etiam ex dono Dagoberti regis Solenniacum monasterium construxit, vbi sanctus Remaclus ex Aquitania veniens, se in Christi tyrocinio sub eo exercẽdum dedit. Sanctus verò Dado qui & Audoenus, intra Brigensem saltum cœnobium construxit quod Rasbacis dicitur, in quo sanctum Agillum primum abbatem præfecit.

Sancta Aurea claruit, quam Eligius monasterio virginum à se Parisiis constructo præfecit.

| 26 | 3 | 7 | 8 | 22 | 25 | 638

Sarraceni Hierusalem biennio obsessam capiunt.

Sanctus Amandus Tungrensis episcopatu posthabito verbi instat officio. Sub hoc sanctus Laudoaldus floruit, qui filium Apri viri illustris Lanbertum, pòst episcopum & martyrem futurum, à puero imbuẽs in viam Dei induxit.

Remaricus abbas, & Georicus Metensium episcopus, clarent.

| 27 | 4 | 8 | 9 | 23 | 26 | 639

Sarraceni Syriam occupant.

Iudæi in Hispania Christiani efficiuntur. Sisebodus enim Gothorum rex glorioſissimus plurimas in Hispaniis prouincias Romanę militiæ sibi bellando subiecit, & Iudæos in suo regno ad fidem Christi conuertit.

| 28 | 5 | 9 | 10 | 24 | 27 | 640

Anni domini.	Romanorum.	Sarracen.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.

Sarraceni Antiochiam capiunt.

Dagobertus rex Sigebertum filium suum Austrasiis regem mittit, sub tutela Pipini & Cuniberti episcopi.

Sanctus Arnulfus ex Maiore domus Metensium episcopus, & ex episcopo solitarius dormit in Christo. Clodulfus filius eius, pòst Metensis episcopus, sanctitatem patris imitatur.

Doda mater ipsius Clodulfi, Treueris inclusa Christo ancillatur, & Albado Anglorum rege mortuo, Carcombertus filius eius post eum regnauit annis 25.

Hic in Anglia primus idola deorum destruxit, & fidem Christi dilatauit, & ieiunium Quadragesimale in Anglia legaliter obseruare edixit.

641 | 29 | 6 | 10 | 11 | 1 | 28 |

Sarraceni Persis iterum bello victis, fugato rege eorum Hormisda, totam Persidem sibi subiugant.

642 | 30 | 7 | 11 | 12 | 2 | 29 |

Heraclius imperator moritur, Constantinus filius eius substituitur, & quarto mense imperij sui à nouerca sua Marciana & Pyrrho patriarcha veneno extinguitur, & Marciana cum filio suo Heraclona imperium arripuit.

Sisebodo Wisigothorum rege mortuo, Suitilan succedens regnauit annis duobus.

Dagobertus Saxonib⁹ contra Winidos sibi auxiliantibus, annuum quingentarum vaccarum tributum eis indulget.

643 | 1 | 8 | 12 | 13 | 3 | 1 |

Heraclonas abscisò sibi naso, & Marciana mater eius abscisa sibi lingua, exiliantur. Et Constans, qui & Constantinus dicitur, filius Cõstantini regnauit annis viginti quinque.

Oswaldus rex Nordanimbrorum à Peanda Merciorum rege perimitur, cuius filius Oswij regnat post eum annis 27.

Dagobertus Wascones subigit.

Iudacail rex Britonum gratiam Dagoberti sibi redimit.

Virgo Christi Reginulfa sanctitate claret in Gallia.

644 | 1 | 9 | 13 | 14 | 4 | 2 |

Haumar Ammiras templum sibi in Hierusalem ædificat. Et quia nullo modo structura consistere poterat, suggestione Iudæorum crucem desuper montem oliueti tolli imperat, & sic structura templi stare potuit.

In Hispaniis Suintilane ob crudelitatem suam à Wisigothis reprobato, Sisenandus per auxilium Dagoberti sublimatus in regnum, regnat annis 20.

645 | 2 | 10 | 14 | 15 | 5 | 1 |

Dagobertus rex Francorum moritur, de quo per visionem cuidam reuelatum est, quòd anima eius ad iudicium rapta sit, & multis sanctis contra eam pro expoliatione suarum ecclesiarum reclamãtibus, cùm eam iam mali angeli vellent ad pœnas inferni tapere, interuentu sancti martyris Parisiensis Dionysij, cui ipse maximè deuotus fuerat, à pœnis liberata est.

Clodouæus filius Dagoberti, regnauit post eum annis 17. Sigeberto fratre eius iam regnante in Austria, huius Clodouæi Maior domus fuit Erchanoaldus.

646 | 3 | 11 | 1 | 16 | 6 | 2 |

Sanctus Remaclus ordinatur Traiectensis episcopus.

Rodoaldus frater Ittæ, & auunculus sanctæ Gertrudis, archiepiscopatum Treuerensem doctrina & sanctitate sua illustrat. Soror quoq; eius Seuera abbatissa in vrbe eadem à fratris sanctitate non degenerat.

Rotha-

| *Romanorum.* | *Sarracen.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wisigoth.* | *Anni domini.*

Rotharith Longobardorum rege mortuo, Rodoaldus filius eius regnat annis quinque.

| 4 | 12 | 2 | 1 | 7 | 3 | 647

Pipinus Maior domus moritur, Grimoaldus filius eius in aula Sigeberti regis potenter principatur.

Persa quidam, simulans se velle adorare Haumar Ammiram Sarracenorum, infixo in ventrem eius gladio, peremit eum; cui Hothmen substitutus, annis decem principatur.

| 5 | 1 | 3 | 2 | 8 | 4 | 648

Martinus Romanæ ecclesiæ 72 præsidet.

Sarraceni Africam occupant.

Sigebertus rex Radulpho Turingorum duci bello concurrit.

Sanctus Fursæus in Hibernia claruit, qui peregrinationem pro Christo aggressus, ad Gallias vsque peruenit, & à Clodouæo rege honorificè susceptus, Latiniacũ cœnobium fundauit. Quem non multo pòst fratres sui Foillanus & Vltanus pari peregrinandi voto secuti, per Gallias claruerunt, ex quibus Foillanus dono Gertrudis virginis Fossense monasterium postea fundauit, vbi etiam martyrio coronatus quiescit.

| 6 | 2 | 4 | 3 | 9 | 5 | 649

Eligius Nouiomi, Audoenus qui & Dado Rothomagi, clarent episcopi, & Philibertus de Herio insula, & Richarius Pontinensis, & Geremarus Flauiacensis abbates, Angadrisma quoque sacra virgo secus Beluacum, Ansegisus etiam filius sancti Arnulphi clarebat, cui Begga soror Grimoaldi nupserat.

| 7 | 3 | 5 | 4 | 10 | 6 | 650

Itta relicta Pipini, instinctu Amandi se & sua Deo deuouens, monasterium Niualense fundauit, eique filiam suam Gertrudem Deo dignam virginem præfecit.

Aubertus Cameracensis episcopus claret.

| 8 | 4 | 6 | 5 | 11 | 7 | 651

Rex Sigebertus de posteritate prolis desperans, duodecim monasteria hinc inde construxit Deo. In quibus Stabulaus & Malmudarium eminebãt, cooperante sibi in his maiore domus Grimoaldo, & Traiectensium episcopo Remaclo. Qui Remaclus non multo pòst pertæsus secularium tumultuum, in ipso Stabulaus monachicæ vitæ assumpsit habitum.

His diebus multi vtriusque sexus in Galliis claruerunt, qui ad testimonium sanctitatis suæ in ædificandis Deo monasteriis operam suam impenderunt. Ex his in nostra vicinia tunc florebat sanctus Landelinus cõfessor Christi, qui & Morosus, ab Auberto Cameracensi episcopo ex prædone ad Christum retractus, & à beato papa Martino ad prædicandum ordinatus, fundator cœnobiorum Lobiensis Aluei, Waslaris, atque Crispiniensis, vbi corpore requiescit cum discipulis suis Adoleno & Domitiano; Gisslenus Cellensis, Madelgarius dux, qui & Vincentius, Altimontensis & Senogensis, eiusque coniunx Waldetrudis Castrilocensis, sororque Waldetrudis Aldegundis Melbodiensis, & Trudo etiam Haspanensis in tyronem Christi adolescebat. Præter hos & alij multi de Anglia vel Scotia in Galliis peregrinãtes, verbum Dei seminabant, multumque fructum Deo faciebant, scilicet Etto, Bertuinus, Eloquius.

Cœnobium Floriacense à Leodepoldo abbate fundatur, & non multo pòst corpus sancti Benedicti abbatis ab Agilulfo monacho à castro Cassino delatum, illuc transportatur. Corpus verò sororis eius sanctæ Scholasticæ Cynoniannis transfertur.

Anni domini.	Romanorum.	Sarracen.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.

Rodoaldo Longobardorum rege perempto, Ariperth regnat annis nouem.

652 | 9 | 5 | 7 | 1 | 12 | 8 |

Constantinus imperator à Paulo Constantinopolitano deceptus, exposuit typum contra fidem Catholicam, nec vnam nec duas voluntates aut operationes in Christo diffiniens esse confitendas, quasi nihil velle vel operari credendus sit Christus. Ob hoc Martinus papa congregata Romæ 105 episcoporum synodo, anathematizauit hæreticos episcopos, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum quoque præsentis persecutionis incentorem, ecclesiam aperta & occulta infestatione vexantem.

Sigebertus rex Hildebertum filium Grimoaldi maioris domus adoptat in filium & in regnum.

653 | 10 | 6 | 8 | 2 | 13 | 9 |

Constantinus imperator misso Exarcho ad Italiam, impugnat Dei ecclesiam. Iudocus regis Britonum filius spreto regno & mundo peregrinus & eremita in pago Pontiuo requieuit in Christo.

654 | 11 | 7 | 9 | 3 | 14 | 10 |

Ignis de cœlo cecidit, & timor magnus super homines venit, pestilentiáque grauissima tribus æstiuis mensibus grassata est, cunctis visibiliter apparente, bonum & malum Angelum noctu ciuitatem circuire. Et quotiens iussu boni Angeli malus Angelus venabulo quod manu ferre videbatur, ostium cuiusque domus percussisset, tot ex eadem domo sequenti die interibant.

655 Hoc tempore sanctus Foillanus Fossensis martyrizatur.

| 12 | 8 | 10 | 4 | 15 | 11 |

Sarraceni capta Rhodo famosum eius Colossum euerterunt, ex cuius ære nongenti cameli onerati sunt.

656 | 13 | 9 | 11 | 5 | 16 | 12 |

Constantinus imperator Sarracenis nauali pugna congressus, ignominiosè vincitur. Sigebertus rex Austrasiorum moritur, Dagoberto filio suo admodum paruulo fidei Grimoaldi commendato, vt in regnum eius auxilio promoueatur.

Oswij rex Nordanimbrorum, facto Deo cœli voto, Peandæ Merciorum regi concurrit cum exercitu non multo, & inter nimiam Merciorum stragem ipsum regem Peandam perimit, gentemque Merciorum ad Christum conuerti fecit, Pictosque regno Anglorum subdidit.

657 | 14 | 10 | 12 | 6 | 17 | 13 |

Olympius Exarchus ad regendam Italiam ab imperatore Constantino missus, & Martinum papam occidere iussus, cùm aliter non posset, tractauit vt inter missarum solennia, cùm sibi ipse papa sanctam communionem porrigeret, illum spatarius suus perimeret, sed spatarius hora sanctæ communionis papam nullo modo videre potuit. Exarchus verò paulo pòst in Sicilia à Sarracenis turpiter victus, turpius periit.

Grimoaldus maior domus, domino suo Dagoberto Sigeberti filio attonso, per Didonem Pictauiensem episcopum in Scotiam directo, Hildebertum filium suum facit Austrasiorum regem.

Hothmen Ammira Sarracenorum perempto, Muhamas ex Ammireo Ammiras factus principatur annis 25.

658 | 15 | 1 | 13 | 7 | 18 | 14 |

Franci dolentes super infidelitate Grimoaldi contra filium Sigeberti captum eum præsentant Parisiis iudicio Clodouæi, quem Clodouæus vinculatum amara in carcere fecit morte consumi, filiumq; suum iuniorem Hildericum regem fecit Austrasiorum.

Obiit

Romanorum.	Sarracenor.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.	Anni domini.

Obiit Itta mater sanctæ Gertrudis.

Theodardo episcopo martyrizato, sanctus Lambertus, filius Apri comitis, episcopatum Traiectensem illustrat gloria nobilitatis & gratia sanctitatis.

Atrebatis dum corpus sancti Vedasti transfertur ab Auberto episcopo, præsentibus Lamberto Tungrensi, & Audomaro Teruanensi, aliisq; sanctis episcopis & abbatibus, Audomarus qui præ senio cæcus erat, dum precibus præsentium episcoporum & meritis sancti Vedasti illuminatus esset, ægrè ferens, se liberatum esse à cæcitate quam pro salute sua sibi à Deo immissam esse gaudebat, rursus ad votum suum excæcatus est.

16	2	14	8	19	15	659

Martino papa pro confessione fidei iussu Constantini exiliato, ibiq́ue defuncto, Eugenius 73 Romanæ ecclesiæ præsidet.

Constantinus Sclauiam sibi subiicit.

17	3	15	9	20	16	660

Muhamas Sarracenorum Ammiras cum Constantino imperatore firmat pactum, vt Sarraceni Romanis soluant tributum, scilicet per singulos dies numismata mille, & seruum, & equum.

Clodouæus rex corpus sancti Dionysij Parisiensis discooperiens, minus religiosè licet cupidè, os brachij eius fregit, & rapuit, moxq́ue in amentiam perpetuam incidit.

Ariperth Longobardorum rege defuncto, Godebertus & Pertarith filij eius annum agunt, non tam in regno componendo, quàm regno contendendo.

18	4	16	1	21	17	661

Vitalianus 74 Romanæ ecclesiæ præsidet.

Obiit sanctus Amandus Elnonensis.

Constantinus imperator Theodosium fratrem suum occidit.

Grimoaldus dux Taurinacium Godebertum, filium Ariperth regis Longobardorum, dolo perimit, & eius regnum arripit, sororemq́ue Godeberti vxorem ducit, regnauitq́ue nouem annis.

Sanctus Niuardus Remensis archiepiscopus, & Reolus successor eius, Bercharius quoque martyr, qui fuit abbas primus Autiuillarensium, sancta etiam Bertha, martyr & abbatissa, sanctitate clarent in Gallia.

19	5	17	2	22	18	662

Constantinus imperator Italiam petit, multasq́ue Longobardorum vrbes capit, Beneuentum obsidet, ibiq́ue Grimoaldus rex exercitum eius graui ter atterit.

Clodouæus rex Frãcorum obiit, & Lotharius filius eius succedit, & quatuor annis regnat. Huius Maior domus post Erchanoldum fuit Ebroinus.

Abhinc Francorum regibus à solita fortitudine & scientia degenerantibus, regni potentia disponebatur per Maiores domus, regibus solo nomine regnantibus. Quibus moris erat principari quidem secundum genus, & nihil agere vel disponere, quàm irrationabiliter edere & bibere, domiq́ue morari, & calendis Maij præsidere coram tota gente, & salutare, & salutari, obsequia & dona accipere, & rependere, & sic secum vsque ad alium Maium permanere.

Baltildis regina, mater Lotharij, Corbeiæ & Calæ monasteria Deo construxit.

20	6	1	3	23	19	663

Constantinus imperator imperium in vrbem Romam transferre nititur, sed a Constantinopolitanis ei resistitur.

21	7	2	4	24	20	664

Anni domini.	Romanorum.	Sarracen.	Francor.	Longobardor.	Anglorum.	Wisigoth.

Constantinus imperator Romam venit, de qua omnibus penè quæ ad ornatum vrbis erant ablatis, ad Siciliam vadit.

In Anglia inter Anglos & Scotos magna de obseruatione Paschæ fit disceptatio, mediante Oswij rege glorioso, qui etiam assensit Anglis Paschа celebrantibus more Romano.

Obiit sancta Gertrudis Niuellensis.

Sisenãdo Wisigothorum rege mortuo, regnat Chiutilan annis sedecim.

665 | 22 | 8 | 3 | 5 | 25 | 1 |

Obiit sanctus Eligius Nouiomensis episcopus.

Carconbertus rex Anglorum obiit, & filius eius Egbertus regnat post eum annis octo.

666 | 23 | 9 | 4 | 6 | 1 | 2 |

Lotharius rex Francorum moritur, & Theodericus frater eius ab Ebroino maiore domus in regnum sublimatur.

667 | 24 | 10 | 1 | 7 | 2 | 3 |

Theodericus rex propter insolentiam Ebroini à Francis repudiatur, & frater eius Hildericus qui in Austria regnabat, à cunctis ad regnandum euocatur. Potrò Theodericus & Ebroinus tonsorantur, & Theodericus Parisiis in cœnobio sancti Dionysij, Ebroinus in Luxouio relegantur. Hilderici maior domus erat Vulfradus. Hic in parochia Wirdunensi super Mosam cœnobium sancti Michaelis archangeli fundauit.

668 | 25 | 11 | 1 | 8 | 3 | 4 |

Theodorus archiepiscopus & Adrianus abbas à Vitaliano papa in Angliam diriguntur.

669 | 26 | 12 | 2 | 9 | 4 | 5 |

Constantinus imperator, qui & Constans, omnibus suis exosus, Syracusis à suis in balneo est occisus.

Constantis filius Constantinus post patrem imperat annis 17.

Mirius quidam in Sicilia tyrannidem meditatus mox extinguitur.

670 | 1 | 13 | 3 | 10 | 5 | 6 |

Adeodatus 75 Romanæ ecclesiæ præsidet.

Oswi Nordanimbrorum rege defuncto, Egfridus filius eius regnat annis 15.

Grimoaldus rex Longobardorum, cùm nono die post phlebotomiam accepto arcu columbam percutere nisus esset, vena brachij eius dirupta est, & suprà ponentibus ei medicis venenata medicamina defunctus est. Atpertharith filius Ariperth regis diu[illegible]us à peregrinatione reuocatus, & à Longobardis in regno relocatus, regna[illegible]nnis decem & septem.

Hoc tempore claruit sanctus Præiectus Auernensis ciuis & episcopus, qui etiam martyrizatus est ab ipsius vrbis primoribus in vltionem Hectoris Massilienſium patricij ab Hilderico Francorum rege perempti, propter iniustitias Auernensi ecclesiæ ab eo illatas.

In territorio Cameracensi virgo Dei Maxelendis pro voto virginitatis Harduinum amatorem suum fugiens, ab eo martyrizatur, qui mox excæcatus post triennium ab ea illuminatur.

671 | 2 | 14 | 4 | 1 | 6 | 7 |

Constantinus imperator fratres suos habens suspectos, ne conregnarent nasos eorum abscidit.

Hoc tempore quidam in Britannia à morte resurgens, multa quæ vidit de locis pœnarum & purgatorij ignis loco enarrauit.

| 3 | 15 | 5 | 2 | 7 | 8 |

Sarraceni Siciliam inuadunt, & omnibus direptis Alexandriam redeunt.

Amatus

| *Romanorum.* | *Sarrac.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wisigothor.* | *Anni domini.*

Amatus episcopus Senonensis à rege Theoderico graui & irreuocabili diu exilio tribulatur.

| 4 | 16 | 6 | 3 | 8 | 9 | 673

Egberth rex Anglorum obiit, cui Lothere frater eius succedens regnauit annis 12.

Iris apparuit in cœlo mense Martio, & tremuit omnis caro, ita vt omnes dicerent, quòd consummatio esset.

| 5 | 17 | 7 | 4 | 1 | 10 | 674

Theodorus in Anglia synodo habita constituit multa ecclesiæ vtilia. Hic Theodorus scripsit pœnitentialem librum mirabili & cauta discretione, distinguens modum singularum culparum.

| 6 | 18 | 8 | 5 | 2 | 11 | 675

Stolus Sarracenorum contra Constantinopolim applicuit, qui dum per aliquot annos Christianis inaniter concurrissent, in redeundo ex multa parte dimersi interierunt.

Cadwallone Britonum rege mortuo, successit Cadualladrus. Qui cùm 12 annis regnasset, infirmatus est, & regibus Anglorum resistere non sufficiens, secessit in minorem Britanniam. Sed & cæteri Britones inter se discordantes, cùm etiam mortalitas eorum gentem consumeret, necessitate compulsi in diuersas terrarum partes migrauerunt.

| 7 | 19 | 9 | 6 | 3 | 12 | 676

Sarracenis & Arabibus cum Romanorum exercitu congressis, occiduntur Sarracenorum 30 millia. Hildericus rex leuitate morum suorum accendit in se odia Francorum.

Sanctus Leodegarius Augustudunensis episcopus ab eo in Luxouio retruditur.

In Italia tantæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, quales nulla ætas hominum memorat, vt etiam homines & peculia fulgure interirent. Et nisi per litanias quas quotidie faciebant, Dominus esset propitiatus, non potuissent homines triturare, vel in horreis frumenta retundere, intantum vt ex ipsis pluuiis denuo legumina renascerentur, & ad maturitatem deuenirent.

| 8 | 20 | 10 | 7 | 4 | 13 | 677

Donus Romanæ ecclesiæ 76 præsidet.

Ab Augusto per tres menses stella radiis cœlos penetrans, à parte Orientis à galli cantu vsque in mane apparebat, & maxima mortalitas à parte Orientis subsequuta est.

| 9 | 21 | 11 | 8 | 5 | 14 | 678

Balinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos confugit, ignemq; marinum adinuenit. Quo vsi Romani naues Sarracenorum exusserunt, & vnà cum animabus prorsus incenderunt, & ita victoria potiti sunt.

| 10 | 22 | 12 | 9 | 6 | 15 | 679

Agatho Romanæ ecclesiæ 77 præsidet.

Inter Romanos & Sarracenos in 30 annos pax est confirmata, vt Sarraceni Romanis auri libras tria millia, & viros captiuos quinquaginta, & equos nobiles quinquaginta, annuatim soluerent.

Bodilo Francus, quem Hildericus ligatum ad stipitem cædi præceperat, Hildericum in venatione exceptum cum Blitilde vxore eius prægnante interficit: & Theodericus regno restituitur.

Leudesius filius Erchonoaldi consilio Leodegari episcopi à Luxouio reuocati, aliorumque principum, Maior domus constituitur.

| 11 | 23 | 1 | 10 | 7 | 16 | 680

Ebroinus à Luxouio egressus vires resumit, insidiatores suos premit, su-

Anni domini.	Roman.	Sarracen.	Francor.	Longobard.	Anglor.	Wisigoth.	Bulg.

per Theodericum regem irruit, thesauros eius & ecclesiæ diripit, Leudesium maiorem domus perimit, Clodouæum quendam fingens esse filium Lotharij regis, regem sibi facit, ad eius sacramentum quos potest pœnis, minis & blandimentis impellit.

Agatho papa suscepit diuinã iussionem principum, vt suggessit, per quam releuata est quantitas quæ erat solita dari pro ordinatione pontificis faciendaː sic tamen vt si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in regiam vrbem secundum antiquam consuetudinem, vt cum eorum scientia & iussione debeat ordinatio prouenire.

Chintilano rege defuncto, Tolgan filius eius adhuc puer in regno Wisigothorum succedens, regnauit annis 4.

Gens Bulgarorum, quę & ipsa à Scythia egrediẽs passim debacchabatur, per Thraciam Bathaia duce grassatur. Quibus Constantini imperatoris occurrens exercitus, ab eis turpiter fugatus, grauiter est attritus: & adeò per Romanam rempublicam eorum inualuit excursus, vt imperator facta pace annua pacta eis præbere sit coactus.

Ab hinc igitur regnum Bulgarorum annotandum est, quorum rex Bathaias erat.

¶ *Regnum Bulgarorum.*

| | 12 | 24 | 2 | 11 | 8 | 1 | 1 |

681 SExta synodus vniuersalis Constantinopoli congregatur, in qua Georgius Constantinopolitanus episcopus ab errore Monothelitarum reuocatur.

Macarius verò Antiochenus, & cuncti duas voluntates & operationes in vna Christi persona negantes, anathematizantur. In hac synodo fuerunt episcopi 289.

| 682 | 13 | 25 | 3 | 12 | 9 | 2 | 2 |

Sanctus Leodegarius Augustudunensis episcopus ab Ebroino capitur, & cum fratre suo Gerino grauiter affligitur. Gerinus non multo pòst lapidibus obruitur.

In Italia tribus æstatis mensibus grauissima hominũ mortalitas facta est.

Muhamas Sarracenorũ Ammiras moritur, post quem Berith filius eius tribus annis principatur.

| 683 | 14 | 1 | 4 | 13 | ● 10 | 3 | 3 |

In Anglia claret Ediltrudis regina, quæ tribus nupta viris virgo permansit, cuius mortuæ corpus post vndecim sepulturæ suæ annos incorruptum inuentum est.

| 684 | 15 | 2 | 5 | 14 | 11 | 4 | 4 |

Leo iunior 78 Romanæ ecclesiæ præsidet.

Rauenna ecclesia censura imperatoris sub ordinatione sedis Apostolicæ restituta est, scilicet vt qui in ea electus fuerit episcopus, in vrbem Romanam veniat ordinandus.

Egfridus rex innoxiam Hiberniæ gentem grauiter depopulatur.

Tolgane à Wisigothis propter pueritiæ leuitatem reprobato, & in clericum tonsorato, Thintasindus regnat post eum annis 20.

| 685 | 16 | 3 | 6 | 15 | 12 | 1 | 5 |

Benedictus Romanæ ecclesiæ 79 præsidet.

Girith mortuo, Mathuam principatur Sarracenis anno vno.

Theodericus rex Ebroinum in gratiam recipit, eiusq; consilio synodum episcoporum cogit, & in hac multos eorum ex sententia Ebroini episcopatu priuat, aliquos etiam eorum irreuocabili exilio damnat, sub tam procelloso domesticæ persecutionis tumultu.

Sanctus

Romanor.	Sarracen.	Francor.	Longobar.	Anglor.	Wisigoth.	Bulg.	Anni domini.

Sanctus etiam Lambertus, à Traiectensi amotus episcopatu, in cœnobio Stabulaus monachicæ quietis expetit portum, ibique per septem annos habitauit secum.

Sanctus Leodegarius, diu ab Ebroino tormentatus, post famem & carceris squalorem, post oculorũ euulsionem, post plantarum cõcisionem, post linguæ & labiorum excisionem, tandem consummauit martyrium per capitis abscisionem.

Ansegisus pater Pipini à Gunduino perimitur, quem inuentum & nutritum de sacro fonte susceperat, & ad maximos militiæ honores prouexerat.

Lothere rex Anglorum moritur, & Egfridus rex Nordanimbrorum à Pictis perimitur.

Picti, Scoti, & Britones Anglos nimis premunt, & libertate quam olim per Anglos perdiderant recepta, multam Angliæ partem inuadunt.

Post Lothere regnauit Edriach annis duobus.

Egfrido verò succedens frater eius Alfridus, regnauit annis 19.

Sanctus Amatus à Theoderico rege consilio Ebroini exiliatur.

Sanctus Quilianus Scotus, Wirtiburgensis episcopus, claret.

17	1	7	16	1	2	6	686

Ioannes Romanæ ecclesiæ 80 præsidet.

Begga relicta Ansegisi se & sua Deo mancipat, & monasterium Andenense fundat.

Cõstantino imperatore mortuo, Iustinianus filius eius imperat annis 10.

Saracenis principatur Habdalan anno vno.

1	1	8	17	2	3	7	687

Conon Romanæ ecclesiæ 81 præsidet.

Sanctus Cuthbertus Anglorum episcopus obiit.

Habdimelech Ammiras principatur Sarracenis annis 22.

Inter Iustinianum & Habdimelech pax conuenit, vt soluant Sarraceni Romanis mille numismata & seruum & equum singulis diebus.

Vulfrado maiore domus mortuo, Pipinus filius Ansegisi principatur in Austria cum duce Martino, quibus congressus Ebroinus victoria potitur, Martinus fugiens ab Ebroino perimitur.

Pertharith Longobardorum rege mortuo, Cuniperth filius eius regnat annis 12.

Edrich Anglorum rege mortuo, externi reges gentium regnum Angliæ disperdunt, & discindunt annis 4.

2	1	9	1	1	4	8	688

Sergius Romanæ ecclesiæ 82 præsidet. Hic in sacrario sancti Petri portionem magnam Dominicæ crucis inuenit. Cõsequentia missam celebrandi iam ad integrum composita ab Apostolis & Apostolicis viris. Epistolas quippe & Euangelia recitabat ecclesia ex antiquorum traditione, quæ digesta sunt in libro qui appellatur Comes, quem ad Constantinum Hieronymus scripsisse dicitur.

Alexander autem sextus papa, qui instituit aquam benedici & aspergi, qui & instituit oleum singulis annis benedici ab episcopo, & vetus propter nouitatem sacramenti incendi; hic inseruit memoriam Dominicæ passionis ad consecrationem Eucharistiæ. Et sicut de latere crucifixi Christi Iesu efflu-xit sanguis & aqua, ita aquam vino misceri in ipsa consecratione instituit, nec vinum sine aqua, nec aquam sine vino offerri debere decernens.

Sixtus primus, papa 7, hymnum Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus sabbaoth. Telesphorus 8 papa, qui Quadragesimæ ieiunium septem hebdomadibus ante Pascha instituit, hymnũ angelicum: Gloria in excelsis addidit.

Anni domini.	Roman.	Sarracen.	Francor.	Longobard.	Anglor.	Wisigoth.	Bulg.

Damasus 15 papa, Credo in vnum Deum solennibus diebus cantari instituit, ex decreto sanctæ secundæ vniuersalis synodi, à centum quinquaginta episcopis Constantinopoli celebratæ.

Celestinus 41 papa introitus, gradalia, offertoria, & communiones ex Psalmis modulari antiphonatim instituit.

Gelasius 47 papa collectas & præfationes composuit.

Gregorius 42 papa Kyrieleyson, & Alleluya extra Quinquagesimam, & orationem Dominicam, per quam solam Apostoli consecrabant, post canonem consecrationis addidit.

Ad hæc omnia hic Sergius hoc vltimum addidit, vt inter communicandum Agnus Dei à clero caneretur. Cõstituit etiam, vt in Annunciatione Domini, in festiuitate quæ dicitur Υπαπαντὴ Domini, in Natiuitate, & Assumptione sanctæ Mariæ, exeant litaniæ. Hic corpus primi Leonis papæ diuina reuelatione transposuit.

Innocentia & meritum sancti Leodegarij multis miraculis declarantur.

Imperator pacem cum Sarracenis factam soluens, mala eis intulit, & peiora ab eis pertulit.

Ebroinum maiorem domus Neustriæ Francos insolenter opprimentem Ermenfridus peremit, & ad Pipinum confugit.

Waratho pro Ebroino maior domus statuitur.

| 689 | 3 | 2 | 10 | 2 | 2 | 5 | 9 |

Iustinianus pacem cum Bulgaribus pactam soluit, eisq; concurrens primò vicit, pòst ab eis exceptus vix euasit.

Cadualadrus rex Britonum diuino instinctu & suorum consilio reuocatus ab eo proposito quo Angliam repetere disponebat, Romam adiit, ibique non multo pòst vitam finiuit, cuius successores postmodum regibus Anglorum multis annis multa prælia intulerunt, sed tamen monarchiam Angliæ recuperare sibi non potuerunt.

Inter Pipinum & Gisselmarum filium Warathonis apud Nauinucum castrum pugna committitur. Nec multo pòst Gisselmaro diuinitus punito, Warathone quoq; mortuo, Bertharius gener Warathonis fit maior domus regiæ.

| 690 | 4 | 3 | 11 | 3 | 3 | 6 | 10 |

Franci Berthario auersi affectant per obsides amicitiam Pipini, eumque instigant contra principatum Bertharij.

Sanctus Audoenus Rothomagensis episcopus, sanctus Amatus Theodorus archiepiscopus Anglorum obierunt.

| 691 | 5 | 4 | 12 | 4 | 4 | 7 | 11 |

Theodericus rex cum Berthario & Pipino congressus vincitur, Bertharius à suis perimitur. Theodericus rex à Pipino capitur.

Pipinus sibi Neustriam subiugat, & sub Theoderico solus toti regno principando statum rerum meliorat. Sanctum quoq; Lambertum in Traiectensi præsulatu relocat.

Wicred filius Egberti regis, religione & industria confortatus, gentem Anglorum ab oppressione exterorum liberat, & 36 annis regnat.

Sanctus Remaclus obiit.

| 692 | 6 | 5 | 13 | 5 | 1 | 8 | 12 |

Alahis dux fatigato Cuniperth regnum Longobardorum arripit, cui Cuniperth bello congressus eum perimit, regnumq; recipit.

Wilebrodus cum sociis duodecim veniens ab Anglia, sanctitate claret in Gallia.

Sanctus Wandregisillus, qui & Wãdo, Ansegisi maioris domus ex Walchiso

| *Romanor.* | *Sarracen.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wisigoth.* | *Bulg.* | *Anni domini.*

chiſo fratre nepos, hoc tempore claruit, qui cœnobia Fiſcannum & Fontinellam Deo conſtruxit.

| 7 | 6 | 14 | 6 | 2 | 9 | 13 | 693

Theodericus rex Francorum obiit.

Clodouæus filius eius regnat poſt eum annis 4.

Sarraceni Romanos grauiſſimo bello atterunt.

Eualdus albus, & Eualdus niger, presbyteri venientes ab Anglia martyrizantur in Gallia, & iuſſu Pipini ſepeliuntur in Agrippinenſi Colonia.

| 8 | 7 | 1 | 7 | 3 | 10 | 14 | 694

Pipinus Radbodum ducem Friſonum bello vicit, & Wilebrodum genti illi ad prædicandum dirigit.

Quiliani Wirtiburgenſis epiſcopi diſcipulus Arnual, Adananus abbas, Adelinus & Wilfridus epiſcopi, clarent in Gallia.

| 9 | 8 | 2 | 8 | 4 | 11 | 15 | 695

Iuſtinianus imperator ſanctam ſextam ſynodum infirmare nititur, & Sergium papam in hoc ſibi reſiſtentem eccleſia deturbare fruſtra molitur.

Defectio Solis facta eſt hora diei tertia, ita vt quædam ſtellæ clarè parerent.

| 10 | 9 | 3 | 9 | 5 | 12 | 16 | 696

Leo patricius Iuſtinianum regno priuat, eumque naſo & lingua truncatum exilio relegat.

Beda venerabilis presbyter & monachus, clarens in Anglia, triceſimum ætatis annum agit, & reliquum tempus vitæ legendo, tractando, & exponendo ſanctam ſcripturam, vtiliter exigit.

| 1 | 10 | 4 | 10 | 6 | 13 | 17 | 697

Mortuo Clodouæo, Hildebertus frater eius regnat poſt eum annis 18.

Wilibrodus à Sergio papa Clemens agnominatus, & ad prædicandum genti Friſonum epiſcopus conſecratus, ex dono Pipini principis ſedem epiſcopalem ſtatuit, in loco Vultabuch dicto, qui nunc Vultraiectum dicitur, à nomine gẽtis Vultarum & traiecto compoſitum, quaſi Vultarum oppidum. Nam Traiectum lingua Gallica oppidum dicitur.

Apud Wirziburch caſtrum Oſtrofranciæ ſanctus Quillianus cum diſcipulis ſuis Dolomanno & Tholmanno clàm martyrizatur à Geilana vxore Gothberti principis Wirziburgenſium, quæ timebat ſeparari a viro ſuo, arguente eum Quilliano quòd eam vxorem haberet. Quorum mors cùm diu omnes lateret, Geillana & percuſſoribus martyrum à dæmonio arreptis, eorum confeſſione diuulgata eſt.

| 2 | 11 | 1 | 11 | 7 | 14 | 18 | 698

Sanctus Vrſinarius per interuentum Hildulphi principis Lobienſe cœnobium à Pipino principe ad regendum ſuſcepit.

Synodus Aquileiæ facta quintam vniuerſalem ſynodum à Iuſtiniano imperatore & Vigilio papa Conſtantinopoli celebratam ſuſcipere diffidit, quam Sergius papa ſalubriter redarguit, & ad concordiam reducit.

Sanctus Lambertus Pipinum principem increpare auſus, quòd pellicem Alpiadem Plectrudi legitimę vxori ſuæ ſuperduxerit, à Dodone fratre ipſius Alpiadis Leodij martyrizatur, & Traiecti tumulatur, eiq; ſanctus Hucbertus epiſcopus ſubrogatur.

Sancta Berga mater Pipini ad Dominum tranſit.

Abſimarus qui & Tyberius, Leone ab imperio pulſo, eique naſo abſciſo & in cuſtodia retruſo, imperat annis ſeptem.

| 1 | 12 | 2 | 12 | 8 | 15 | 19 | 699

Drogo filius Pipini dux Campanienſium moritur.

Anni domini.	Romanorum.	Sarracen.	Francor.	Longobar.	Anglor.	Wisigoth.	Bulg.

Grimoaldus frater eius à patre Pipino in aula Hildeberti regis maior domus statuitur, eiq́ue filia Rhatodi Frisonum ducis in vxorem desponderur.

Mortuo Cuniperth Longobardorum rege, Linthperth filius eius puer in regnum succedit, Ansprandum habens tutorem.

Dodo interfector sancti Lamberti pessimo languore cruciatur, à vermibus consumitur, & ob intolerantiam fœtoris in Mosam fluuium dimergitur, omnesq́; huius culpæ complices infra annum diuinitus puniuntur. Percussor verò sancti martyris fratri suo congressus, alter ab altero perimitur.

700 | 2 | 13 | 3 | 1 | 9 | 16 | 20 |

Romani peruagantes Syriam perimunt ducenta millia Sarracenorum.

Regunbertus dux Thaurinensium Ansprandum tutorem regis Linthperthi bello superat, & anno vno regnat.

Terbellis Bulgaribus dominatur.

701 | 3 | 14 | 4 | 1 | 10 | 17 | 1 |

Mortuo Regumberto, Ariperth filius eius, Ansprando in cõgressu victo, Linthperthum regem capit & perimit, Ansprandum in Baioariam fugere compellit, filiumque eius iuniorem Linthprandum ad patrem fugere permittit, & annis nouem regnat.

Flauius Chinthasindus senio confectus regnum Wisigothorum dimittit, regnatque post eum filius eius Flauius Recinsundus.

702 | 4 | 15 | 5 | 1 | 11 | 1 | 2 |

Ioannes Romanæ ecclesiæ 83 præsidet.

Iustinianus de exilio fugiens, ad Caianum regem Auarorum se contulit.

703 | 5 | 16 | 6 | 2 | 12 | 2 | 3 |

Sanctus Benedictus abbas Anglorum obiit.

Caianus pecunia corruptus à Leone imperatore, cùm vellet Iustinianum ei prodere, Iustinianus ab eo ad Therbellem regem Bulgarorum fugit.

704 | 6 | 17 | 7 | 3 | 13 | 3 | 4 |

Ioannes Romanæ ecclesiæ 84 præsidet.

Alfrido Nordanimbrorum rege mortuo, Osredus regnat annis 12.

705 | 7 | 18 | 8 | 4 | 14 | 4 | 5 |

Iustinianus auxilio Therbellis Bulgarorum regis imperium recipit, Leonemq́; & Tyberium vsurpatores imperij in medio circi iugulat, Callinicum patriarcham excæcatum exiliat, & in aduersarios tantam vltionem exercet, vt quotiens à naso sibi abscisso defluẽtem rheumatis guttam detergeret, penè totiens aliquem ex his qui contra eum conspirauerant, iugulari præciperet. Imperauit ergo secundò annis 7.

706 | 1 | 19 | 9 | 5 | 15 | 5 | 6 |

Sisinnius Romanæ ecclesiæ 85 præsidet.

Sclaui Italiam infestant.

Constantinus Romanæ ecclesiæ 86 præsidet.

707 | 2 | 20 | 10 | 6 | 16 | 6 | 7 |

Choret & Opha reges Anglorum Romã veniunt, ibiq́; in monachis attonsi regi regum militauerunt.

708 | 3 | 21 | 11 | 7 | 17 | 7 | 8 |

Iustinianus imperator pacem cum Bulgaribus factam soluit, eisq́; congressus vix euasit.

709 | 4 | 22 | 12 | 8 | 18 | 8 | 9 |

Picti & Scoti catholicum Paschalis obseruantiæ ritum suscipiunt.

Habdimelech Ammiras Sarracenorum moritur, post quem Vlid annis septem principatur.

Childeberto monarchiam regni Francorum tenente, archangelus Mi-

Romanor.	Sarracenor.	Francor.	Longobar.	Anglor.	Wisigot.	Bulg.	Anni domini.

chael apparens Autberto Abrincatensi episcopo, monuit semel & iterum, vt in loco maris qui propter eminẽtiam sui tumba vocatur, fundaret ecclesiam in memoriam sui, volens talem venerationem exhiberi sibi in pelago, qualis exhibetur sibi in monte Gargano. Interim taurus à leone furtim raptus, in illo loco religatur. Vnde episcopus tertio admonitus, vt illo in loco fundamentum iaceret, vbi taurum religatum inueniret, & sicut eum terram pedibus protriuisse videret, sic ecclesiæ ambitum duceret; ecclesiam in honore sancti Michaelis constituit, & ex illo tempore sicut in monte Gargano, ita etiam illo in loco quod modò dicitur, in periculo maris veneratio archangeli frequentari cœpit.

Adrianus abbas Anglorum obiit.

| 5 | 1 | 13 | 9 | 19 | 9 | 10 | 710 |

Iustinianus imperator fidem orthodoxam amplexus, Constantinum papam ad se Constantinopolim inuitat, eumq; venientem & redeuntem gloria Apostolico digna honorat.

Sanctus Hubertus cœlitus admonitus corpus sancti Lamperti à Traiecto Leodium cum magna miraculorum gloria refert, sedemque episcopalem in eandem vrbem transfert.

Ansprandus cum Baioariis Italiam repetit, cum Ariperth confligit, eoq; fugiente & in fluuium dimerso, regnum Longobardorum recipit.

Ansprando post tres mẽses mortuo, Lintprãdus filius eius regnat annis 32.

| 6 | 2 | 14 | 1 | 20 | 10 | 11 | 711 |

Sancta Oda, vxor Boggis ducis Aquitanorum, sanctitate claret in Gallia, quæ ecclesias Dei sua ditauit munificentia, & moriens in Leodicensi quieuit parochia.

| 7 | 3 | 15 | 2 | 21 | 11 | 12 | 712 |

Philippicus, qui & Bardanius, Iustinianum imperatorem iugulat, & post eum annis duobus regnat.

Constantinus papa, populusque Romanus, nomen, literas, & figuram Philippici hæretici imperatoris suscipere respuit.

| 1 | 4 | 16 | 3 | 22 | 12 | 13 | 713 |

Grimoaldus maior domus Leodij, ante altare sancti Lamberti orans, a Ranigario satellite Rabodi ducis Frisonum perimitur, & Theodoaldus filius Drogonis ab auo suo Pipino maior domus statuitur.

Sanctus Vrsinarus episcopus & abbas Lobiensis cœnobij obiit, eiq; sanctus Erminus succedit.

| 2 | 5 | 17 | 4 | 23 | 13 | 14 | 714 |

Gregorius Romanæ ecclesiæ 87 præsidet. Hic cõstituit vt tempore Quadragesimæ, quinta feria, ieiunium & celebritas missarum fieret in ecclesia, quod non fiebat antea.

Arthemius, qui & Anastasius, Philippicum priuans imperio & oculis, imperat annis duobus.

Petronax ciuis Brixianus, diuino instinctu & Gregorij papæ animatus hortatu, cœnobium sancti Benedicti apud castrum Casinum nobiliter seruiendum Deo aggregat, expletis plus centum decem annis, ex quo a Longobardis desolatum fuerat.

Pipinus princeps obiit, & filium suum ex Alpiade Carolum, Tutidem siue Martellum cognomento, principatus sui hæredem reliquit.

Plectrudis relicta Pipini Carolum priuignum suum captum in Colonia mancipat, & cum nepote suo Theodealdo maiore domus principatum regni vsurpat.

| 1 | 6 | 18 | 5 | 24 | 14 | 15 | 715 |

Anni domini.	Romanor.	Sarracenor.	Francor.	Longobar.	Anglor.	Wisigot.	Bulg.

Mortuo Hildeberto Francorũ rege, Clodouæus filius eius regnat annis 4.

Franci contra Theodaldum damnoso bello vtrinq; confligunt, eoq; victo Raginfredum maiorem domus Chilpericum regem statuunt.

Carolus de custodia nouercæ diuino nutu eripitur, moxq; principatum suum de manu Raginfredi extorquere nititur, primoq; Rathodum ducem Frisonum Raginfredo solatiantem aggressus, multum exercitus damnum consequitur.

Sanctus Ægidius veniens à Græcia sanctitate claret in Prouincia.

716 | 2 | 7 | 1 | 6 | 25 | 15 | 16 |

Theodosius Anastasium de imperio deponens, eumq; presbyterum ordinans, imperat anno vno. Qui cùm fuisset iners & idiota, & publicorum negotiorum exactor, vi compulsus est ab exercitu imperium assumere.

Vlid Ammiras moritur, post quem Zuleymen annis tribus Sarracenis principatur.

Osted Nordanimbrorum rege mortuo, Conred regnat annis tribus.

Egbert veniens ab Hibernia, sanctitate & doctrina claret in Gallia.

Sanctus Germanus à Cirico transfertur ad episcopatum Constantinopo-
717 litanum.

| 1 | 1 | 2 | 7 | 26 | 16 | 17 |

Theodosius imperium deponit, post quem Leo 24 annis imperauit.

Gregorius papa Bonifacium à Britannia venientem ipsum consecrat, & per ipsum in Germania verbum Dei prædicat.

Romæ inundatio aquarum nimia nimis calamitosa facta est, sed Gregorio papa crebris litaniis Deum deprecante, post nouem dies repressa est.

718 | 1 | 2 | 3 | 8 | 27 | 17 | 18 |

Zuleymen Ammiras cum Ammiræis suis & stolo nauium penè trium millium Constantinopolim triennio obsidet.

Bulgares Sarracenorum 32 millia perimunt.

Carolus in pago Cameracensi apud Vinciacum dominico ante Pascha quod erat tertio calendis Aprilis, Chilperico & Raginfredo congreditur. Raginfredus victus in fugam conuertitur. Carolus eos vsq; Parisios persequitur.

Ratholdus dux Frisonum prædicatione Wulfranni episcopi ad hoc adductus, vt baptizari deberet, cùm vnum pedem in lauacro intrauisset, alterum pedum retrahẽs interrogauit, vbi nam plures suorum maiorum essent, in inferno an in paradiso? Et audiens plures esse in inferno, intinctum pedem extrahens, Satius est (inquit) vt plures quàm pauciores sequar. Et ita ludificatus à dæmone promittente, quòd ei tertia die abhinc incomparabilia bona daret, ipsa tertia die subita & æterna morte periit.

719 | 2 | 3 | 4 | 9 | 28 | 18 | 19 |

Zuleymen Ammiras moritur, post quem Haumar principatur Sarracenis annis duobus.

Constantinopolitani instantia orandi & constantia præliandi fortiter resistunt Sarracenis.

Sarraceni fame, frigore, bello, pestilentia, sine numero pereunt.

Mortuo Clodouæo, Lotharius regnat annis duobus. Post Conred rẽgnat Nordanimbris Osrith annis vndecim.

Constantinus, filius Leonis imperatoris, dum baptizatur à patriarcha Germano, cacans in sancto lauacro magnum dat præsagium, quòd futurus esset ecclesiæ Dei in scandalum.

720 | 3 | 1 | 1 | 10 | 29 | 19 | 20 |

Sarraceni obsidione Constantinopolis confusi desistunt, ipsis cum nauibus

| *Romanor.* | *Sarracenor.* | *Francor.* | *Longobardor.* | *Anglor.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

bus ſuis partim marino igne cõſumptis, partim dimerſis, partim igneæ grandinis tempeſtate vaſtatis: & ex tanta copia nauium vix quinque reſiduis potentia Dei cunctis innotuit populis. Infra ciuitatem verò trecenta hominum millia perierunt peſtilentia.

Haumar Chriſtianos perſequens multos eorum Chriſti martyres fecit.

Chilpericus & Raginfredus Eudonem ducem Aquitanię auxilio ſibi adſciſcunt. Qui in congreſſu à Carolo victi, vix fuga euadunt. Eudo rediens Chilpericum ſecum abducit.

Sarraceni ex Africa duce Habdirama, filio Muhamę Ammiręi, in Hiſpaniam transfretant, eamq; ſibi vendicant. Ita regnum Wiſigothorum & Sueuorum deſtructum eſt, & redactum ſub Sarracenis, annis plus minus trecentis quadraginta ſex euolutis, ex quo à Scythia expulſi ab Hunnis, ex quo verò, cedentibus Wandalis, & deuictis Sueuis, cœperunt regnare in Hiſpaniis, annis circiter ducentis quinquaginta ſex euolutis. Regnum verò tertię partis Hiſpaniarum quod dicitur Gallicienſium, quod nec tunc Wiſigothi, nec poſtea Sarraceni potuerunt ſubigere, adhuc viget incolume, & Dei protegente fide manet inexpugnabile.

¶ *Regnum Wiſigothorum finitum eſt.*

| 4 | 2 | 2 | 11 | 30 | 21 | 721

HAumar Ammiras moritur, poſt quem Gizid Sarracenis principatur annis 3.

Mortuo Lothario regẽ, Carolus Chilpericum ab Eudone per legatos recipit, eumque ſibi regem facit.

Oſſa ſancti Auguſtini Hipponenſis epiſcopi olim tranſlata ad Sardiniam, vaſtata modò à Sarracenis Sardinia, Linthprandus rex Longobardorum, dato magno pretio, transfert Papiam.

| 5 | 1 | 1 | 12 | 31 | 22 | 722

Leo imperator ſæpe & multùm laborauit, vt Gregorius papa perimeretur, ſed fruſtra, Italis & Longobardis pro defendendo papa inſtanter imperatori reſiſtentibus.

In Campania Italiæ frumentum combuſtum, & ordeum & legumina quaſi pluuia de cœlo ceciderunt.

Carolus Raginfredum perſequens Andegauis obſidet, eamque captam victo Raginfredo ad habitandum concedit, & totius regni principatum recipit.

Linthprandus rex Rauennam obſidet, claſſe Rauennatium captam ciuitatem deſtruit.

| 6 | 2 | 2 | 13 | 32 | 23 | 723

Carolus Saxones debellat.

Rigobertus epiſcopus Remenſis à Carolo, ſuo in baptiſmate filio, ab epiſcopatu deponitur, pro eo quòd illi contra Raginfredum eunti vrbem Remenſem præ timore Raginfredi aperire noluit.

Eucherius quoque Aurelianenſis epiſcopus pro ſimili cauſa epiſcopatu priuatus, & apud Sarcinium vicum Hiſpaniæ epulatus, in cœnobio ſancti Trudonis in ſanctitate conſummatus eſt.

| 7 | 3 | 3 | 14 | 33 | 24 | 724

Carolus Baioarios armis ſubiugat.

Iudæus quidam maleficus, promittens Gizid eum 40 annis principaturum, ſuadet vt in toto regno ſuo Dei ſanctorumq; imagines deponi edicat. Qui ſpe diu regnandi ſeductus, edictum quidem proponit, ipſe tamen mox obiit, poſt quem Eluelid principatur Sarracenis annis viginti.

| 8 | 1 | 4 | 15 | 34 | 25 | 725

Anni domini	Romanor.	Sarracenor.	Francor.	Longobard.	Anglorum.	Bulgaror.

Leo imperator à quodam Beſer refuga fidei ſeductus, contra imagines Chriſti & ſanctorum eius bellum indicit, eaſque vbique deponi & incendi edicit: pro quo errore eum Gregorius papa ſcriptis multùm quidem, ſed in vanum redarguit.

Carolus contra Lanfridum Alemannorum ducem dimicat, eoque victo Alemanniam ſibi ſubiugat.

726	9	2	5	16	35	26	19

Mortuo Chilperico, Carolus Theodericum ſibi regem facit, qui regnat annis 15.

727	10	3	1	17	36	27	

Carolus Saxones debellat.

Conſtantinopolitani cõtra Leonem imperatorem pro depoſitione imaginum Dei tumultuantur, aliqui etiam pro hoc martyrizantur.

Carolus Sueuos & Baioarios debellat.

Wirech rex Anglorum obiit, filiumque ſuum Hildebertum hæredem regni relinquit.

Cormeſius Bulgaribus dominatur.

728	11	4	2	18	1	1	20

Carolus Ligeri tranſito Eudonem ducem Aquitaniæ bello victum fugat, & Aquitaniam grauiter deuaſtat.

Gregorius papa, quia Leonem imperatorem incorrigibilem vidit, Romam & Italiam & Heſperiam totam ab eius iure deſcire facit, & vectigalia interdicit.

729	12	5	3	19	2	2	

Eudo dux, Carolo per omnia inferior, Sarracenos contra eum inuitat ab Hiſpania.

Sanctus Germanus Leoni imperatori pro impietate ſua auerſus, à ſede epiſcopali eſt deiectus. 30

Coctus Theberth Anglorum presbyter obiit, qui mira ſanctitate claruit.

730	13	6	4	20	3	3	

Sarraceni cum omnibus famulis ſuis quaſi in Galliis habitaturi, Garunnam tranſeunt, omnia deuaſtant, eccleſias Dei cremãt. Quibus Carolus Dei auxilio fretus bello concurrit, & ex eis trecenta octogintaque millia cum rege ſuo Abdirama peremit, & mille quingentos ſuorum amiſit.

Eudo quoque Carolo reconciliatus, caſtra Sarracenorum irrupit, & reliquias eorum contriuit.

Mortuo Oſtrich rege Nordanimbrorum, Cednulfus ei ſuccedit. 40

731	14	7	5	21	4	4	

Gregorius Romanæ eccleſiæ 89 præſidet, qui & ipſe Leonem imperatorem erroris redarguit, & populum Romanum & vectigalia Heſperiæ abeo auertit. Hic conſtituit, poſt primam cõmemorationem ſanctorum in canone Miſſæ à ſacerdote ita dicendum: Et eorum quorum ſolennitas hodie in conſpectu tuæ maieſtatis celebratur, Domine Deus noſter toto orbe terrarum, quam inſtitutionem in oratorio Romæ tabulis lapideis conſcribi fecit.

Ragnifredus rex moritur in Anglia.

Beda venerabilis presbyter, & monachus, ſanctitate & ſciẽtia clarus, obiit.

Carolus, Lugduno aliiſq; ciuitatibus captis, Burgundiam ſibi ſubiugat. 50

732	15	8	6	22	5	5	

Conſtantinus filius Leonis imperatoris Irenen filiam Caiam Auarorum ducis vxorem ducit, quę baptizata viro ſuo apoſtatante rectam fidem tenuit.

Carolus in Waſconia cum Eudone pugnat, eumque principatu & vita priuat.

Lindi-

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Longobardor.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

Linthprandus rex de iure Romano pōtificis multas vrbes & caſtella tulit.

Cednulfus Nordanimbrorum rex capitur,& in clericum tōdetur,& poſt hoc in regnum remittitur.

| 16 | 9 | 7 | 23 | 6 | 6 | 733 |

Gregorius papa ſynodum nongentorum trium epiſcoporum Romæ congregat, & venerationem ſanctarum imaginum confirmat,earumq; violatores generali ſententia anathematizat.

Carolus, Waifero & Huualdo filiis Eudonis dimicando victis,Aquitaniam ſibi ſubiugat.

| 17 | 10 | 8 | 24 | 7 | 7 | 734 |

Carolus Friſiam aggreſſus, Poponem ducem Friſonum cum multis peremit,& Friſiam ſibi ſubiugat.

| 18 | 11 | 9 | 25 | 8 | 8 | 735 |

Carolus Auennionem Galliæ vrbem à Sarracenis dolo & conſenſu Maruntij prouinciæ ducis captam obſidet,eaq; fortiter recepta, Sarracenos vſq; ad internicionem delet.

Obiit ſanctus Hubertus epiſcopus.

¶ *Ab hinc regnum Anglorum annotare ſuperſedeo,quia hiſtorias maiorum quas ſequar,non habeo.*

| 19 | 12 | 10 | 26 | 9 | 736 |

Sarracenorum rege Athima obſeſſo intra Galliæ vrbem Narbonam à Carolo, Sarraceni ex Hiſpania cum alio rege Amoræi occurrunt ſubſidio. Qui congreſſi Carolo ambobus regibus peremptis,& ciuitate recepta ab eo, vltimo penè attriti ſunt exterminio: eumq; inſequentem fugientes reſidui dimerſi ſunt in profundo.

| 20 | 13 | 11 | 27 | 10 | 737 |

Carolus Nemauſum, Agathem, aliasq; Gothicæ regionis vrbes à Sarracenis inuaſas capit,& ſolotenus deſtruit.

Sanctus Erminus epiſcopus & abbas Lobienſis cœnobij obiit.

| 21 | 14 | 12 | 28 | 11 | 738 |

Arelato vrbe Galliarum capta à Sarracenis,& omnibus circumquaque demolitis, Carolus aſcito ſibi ad auxilium Linthprando rege Longobardorum eis occurrit,eosq; terrore nominis ſui in fugam vertit. Sic Sarracenis qui totam penè Aſiam,totam Libyam,multamq; partem Europæ inuaſerāt, Carolus Dei auxilio ſua induſtria Francorumq; fortitudine,omnem ſpem inuadendi Gallias abſtulit.

Traſamundus dux Spoleti contra Linthprandum rebellans,ad Romanos confugit.

| 22 | 15 | 13 | 29 | 12 | 739 |

Carolus Mauricium Prouinciæ ducem, qui inuitauerat Sarracenos,debellat,& Prouinciam ſibi ſubiugat.

Linthprandus rex pro refugio Traſamundi Romam grauiter vexat.

| 23 | 16 | 14 | 30 | 13 | 740 |

Carolus Saxones tributarios ſibi facit.

Signa in Sole & Luna & Stellis apparent.

| 24 | 17 | 15 | 31 | 14 | 741 |

Poſt Theodericum regem Francorum regnat Hildericus annis nouem.

Leone imperatore mortuo, Conſtantinus filius eius imperat annis 35.

Pacato & dilatato regno Frācorum, Carolus bellicoſus princeps obiit,& filios ſuos Carlomannum,& Pipinum,principatus ſui ſucceſſores reliquit.

Conſtantinopolis terræmotu per integrum annum nimis grauatur.

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Longobardor.	Bulgarorum.
	1	18	1	32	15
742	Zacharias Romanæ ecclesiæ 89 præsidet. Hic quia rempublicam à Longobardis perturbatam inuenit, statim beneuolentia sua bene omnia composuit, & cum Longobardis in 20 annos pacem firmauit. Hic libros dialogorum Gregorij de Latino in Græcum vertit.				
	Linthprandus rex Longobardorum moritur. Hildebrando quem ipse regem designauerat, à Longobardis reprobato, Rachis regnat post eum annis septem.				
	Pipinus princeps Hunaldo duci Aquitaniæ sibi rebellanti obuiat, Carlomannus verò Alemanniam deuastat.				
	Artabasdus contra Constantinum imperium arripuit.				
	Sanctus Bonifacius archiepiscopus Moguntiæ cœnobium Fuldense in Bachonia sylua fundat.				
	2	19	2	1	16
743	Carlomannus Saxoniam petit, castrum Hoscoburch capit, Theodericum Saxonem pacis obsidem accipit.				
	Ogdilo dux Baioariæ rapta sorore Pipini contra eum rebellat, quem Pipinus pugna quamuis damnosa superat.				
	3	20	3	2	17
744	Conãstinus Artabasdum capit, & ei multisq; amicorũ eius oculos eruit.				
	Eluelid Ammiras moritur, Girid Sarracenis anno vno principatur.				
	Cinis de cœlo cecidit.				
	4	1	4	3	18
745	Pipinus Theodoaldum filium Godefridi ducis debellat.				
	Girid perempto, Hiscens principatur Sarracenis anno vno.				
	Petrus Damascenus episcopus, & Petrus Mauimenus in Syria martyrizantur à Sarracenis.				
	Persecutione post lapidationem Stephani protomartyris mota, Maximinus vnus de 70 Christi discipulis ad Gallias transiens, Mariam Magdalenam secum abduxit, & eam apud Aquensem vrbem cui præsidebat, sepeliuit defunctam. Aquensi verò vrbe à Sarracenis desolata, corpus ipsius Mariæ à Girãdo comite Burgundiæ ad cœnobium Viceliacum à se constructũ transfertur, quanquam aliqui scribant, quòd hoc apud Ephesum quiescat, nullum super se tegimen habens.				
	5	1	5	4	19
746	Carlomannus frater Pipini regis, Romæ à Zacharia papa in monachum attonsus, primò in Soracte monte, in cœnobio quod ipse fundauit, deinde apud castrum Cassinum laudabili vita enituit.				
	Athalongus presbyter per illatam sibi cęcitatem admonitus quęrere corpora sanctorum Quilliani sociorumq; eius, inuentis sanctorum corporibus visum recepit. Eaq; re sanctus Bonifacius Moguntiæ episcopus ab Athalongo ad se relata, castrum Wisiburch ad honorem Quilliani martyris, qui ad prædicandum ibi à papa Conone episcopus ordinatus fuerat, ibiq; mortis & quietis locum acceperat, episcopalis sedis priuilegio insigniri decreuit, primumq; ibi episcopum sanctum Burchardum ordinauit.				
	Muruhan principatur Sarracenis annis sex.				
	6	1	6	5	20
747	Pipinus Grifonem fratrem suum contra se rebellantem persequitur.				
	Sarraceni intestino bello colliduntur.				
	7	2	7	6	21
748	Pipinus Grifonem in Saxonia, & eius complices Thassilonem, Lanfridum, & Sindiger bello victos capit, & Thassilonem quidem Baioarię ducem facit,				

| *Romanorum.* | *Sarracenorum.* | *Francorum.* | *Longobard.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

facit, Grifoni verò in Neuſtria 12 comitatus concedit, quod illi non ſufficit, ſed ad Waiferum in Aquitaniam fugit.

In Calabria & Sicilia fit peſtilentia & mortalitas hominum nimia.

In veſtibus hominum & in velis eccleſiarum apparent cruciculæ, quaſi oleo deſignatæ.

| 8 | 3 | 8 | 7 | 22 | 749

Rachis Longobardorum rex, dum rupto fœdere Romam inquietare nititur, à Zacharia papa non ſolùm à malo reprimitur, ſed etiam eius inſtinctu cum vxore & filiis Romam veniens monachus efficitur, cui Aiſtulfus frater eius ſubſtitutus, regnauit annis 7.

| 9 | 4 | 9 | 1 | 23 | 750

Hildericus rex Francorum in monachum tonſoratur, Pipinus verò princeps auctoritate apoſtolica & Francorum electione à ſancto Bonifacio Moguntiæ archiepiſcopo in regem vngitur & conſecratur, & regnat annis 18, poſt annos circiter octoginta octo, poſtquã maiores domus cœperunt principari ſuper reges Francorum.

| 10 | 5 | 1 | 2 | 24 | 751

Pipinus rex contra Saxones pugnat. Idem Pipinus rex Galliarum eccleſias cantibus Romanæ auctoritatis ſuo ſtudio meliorauit.

Grifo frater Pipini perimitur, & Remigius eiuſdem Pipini regis frater Rodomenſis archiepiſcopus in Gallia claret.

| 11 | 6 | 2 | 3 | 25 | 752

Stephanus Romanæ eccleſiæ 90 præſidet.

Muruha Ammira perempto, Muhamad principatur Sarracenis annis quinque.

Aiſtulfo Longobardorum rege contra Romanos adeò exardeſcente, vt tributum exigeret ab vniuſcuiuſque capite, Stephanus papa ad expetendum Pipini regis auxilium cogitur in Franciam venire. Cui in veniendo in vna noctium apparuit magnum ſignũ in cœlo, globus ſcilicet igneus à parte Auſtrali, declinans à Galliæ finibus in partes Longobardorum. Mittitur etiam Carlomannus monachus ab Aiſtulfo ad fratrem ſuum Pipinum regem, ad perturbandam apoſtolicam petitionem. Pipinus à Stephano papa cum filiis ſuis Carlomanno & Carolo in regem vngitur, & per eos generatio eorum in hæreditatem regalis ſucceſſionis in perpetuum benedicitur, & omnis alienigena ab eius inuaſione apoſtolico anathemate interdicitur.

Anſelmus vir illuſtris, cuius ſoror erat vxor Aiſtulfi regis, transfert corpus ſancti Sylueſtri papæ ad cœnobium Monantulam à ſe fundatum.

| 12 | 1 | 3 | 4 | 26 | 753

Pipinus rex Italiam aggreditur: exercitus Aiſtulfi à Francis vincitur: Aiſtulfus pacem facere cum Romanis ad nutum Francorum compellitur.

Carlomannus monachus oſſa ſancti Benedicti abbatis ab eccleſia Floriacenſi, vbi olim tranſlata fuerant, tollere nititur, vt ea ad caſtrum Caſſinum referret, ſed miraculis à Deo oſtenſis, & Francis obſiſtentibus, ab incepto prohibetur.

Hoc tempore terræmotus terribilis factus eſt, quo vrbes, aliæ quidem ex toto, aliæ ex parte, ſubuerſæ ſunt, aliæ autem à montanis ad ſubiecta campeſtria cum muris & habitationibus ſuis integræ & ſaluæ, pluſquam ſex miliaria tranſmigrauerunt.

In Meſopotamia etiam terra dirupta vſque ad duo milliaria, aliaque terra minus alba & harenoſa de profundo aſcendit, & ex ea animal mulinum aſcendit incontaminatum, humana voce loquens, pronuncians incurſionem gentis ab eremo aduerſus Arabes.

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Longobardor.	Bulgarorum.
	13	2	4	5.	27
754	Carlomannus monachus Wiennæ moritur. Sanctus Bonifacius Moguntiæ archiepiscopus cum sociis suis in Frisia ab inimicis fidei martyrizatur, & in Fulda cœnobio, quod ipse in Thuringia fundauerat, honorificè tumulatur.				
755	14	3	5	6	28
	Constantinus imperator Constantinopoli synodum trecentorum triginta episcoporum congregat, in qua edicto promulgato de imaginibus Dei & sanctorum eius deponendis ecclesiam Dei nimis scandalizat, & contra orthodoxos tyrannizat. Aistulphus rex rupto pacis fœdere, Romam obsidet. Pipinus rex Italiam repetens, eum Papiæ inclusum obsidet, & inuitum ad fœdus pacis repetendum compellit, & sancto Petro quæcunque sui iuris erant, restitui integrè fecit. Fulradus abbas sancti Dionysij Parisiensis corpus sancti Viti martyris à Roma Parisios transtulit.				
756	15	4	6	7	29
	Thassilo dux auunculo suo Pipino regi reconciliatur. Aistulfus rex Longobardorum iudicio Dei percussus moritur, cui Desyderius substituitur, & regnat annis 18.				
757	16	5	7	1	30
	Paulus Romanæ ecclesiæ 9 1 præsidet. Habdalas principatur Sarracenis annis 19. Pipinus fortiter Saxonum munitiones irrumpit, & post multam stragem eos sub tributo redigit.				
758	17	1	8	2	31
	Waiferus filius Eudonis, dux Aquitaniæ, rex Francorum iniustè vexando iram Pipini incurrit, eoq; Aquitaniam aggresso, fœdus fictæ pacis init. Walpertus abbas in Italia, Crodogandus Metensium episcopus, Pipini regis ex Landrada sorore nepos, clarent in Gallia, qui Gorziam cœnobium fundauit in Metensi parochia. Corpus sanctæ Petronilæ, Petri apostoli filiæ, à Paulo papa transponitur, in cuius marmoreo sarcophago ipsius apostoli Petri manu sculptum legebatur: *Aurea Petronile dilectissima filia.*				
759	18	2	9	3	32
	Habdala persequente, ecclesia Dei grauiter perturbatur. Waifero a pacis fœdere auerso, Pipinus rex Aruernicum pagum depopulando premit, & multa castella ipsamq; vrbem Aruernis capit, & Blandinum vrbis comitem cum multis abducit. Sanctus * Burgundia, qui etiam martyrij claruit gloria.				
760	19	3	10	4	33
	Pipinus Bituricas vrbem capit, & captam munit. Theleſis Bulgaribus dominatur.				
761	20	4	11	5	1
	Chilpingus Aruernensis, & Amingus Pictauensis, comites, congressi militibus Pipini, perimuntur cum multis. Caput Ioannis Baptistæ in Edissam ciuitatem transfertur.				
762	21	5	12	6	2
	A Constantino imperatore multi martyrizantur. Theleſis Constantino imperatori congressus cum multo Bulgarorum damno & opprobrio vincitur, & ob hoc a Bulgaribus reprobatus, cum principibus gentis ab eis perimitur.				

Sabinus

Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Longobardor.	Bulgarorum.	Anni domini.

Sabinus post eum Bulgaribus dominatur.

Thassilo dux à rege Pipino omnino auertitur.

Turci à Caspiis portis erumpentes, Armeniam infestant. In quorum patria cùm antiquo tempore pestilentia fuisset, suasu Christianorũ in modum crucis se totonderunt; & quia per hoc signum salus patriæ reddita est, hunc tondendi ritum tenuerunt.

Waiferus diffidens suis rebus, muros vrbium Aquitaniæ subuertit solotenus, quos restaurans Pipinus, ad suorum tutelam fidis commisit principibus.

22	6	13	7	1	763

Pipinus rex Lemouicinam regionem cæde & incendio depopulatur.

Sabinus Bulgar cum Romanis fœdus iniit, pro quo à suis repudiatus ad imperatorem fugit.

Paganus Bulgaribus dominatur.

Gelu magnum à calendis Octobris vsque ad Februarium.

Stellæ subitò visæ de cœlo cecidisse, ita vt omnes exterruerint, vt putarẽt finem mundi imminere.

23	7	14	8	1	764

Chrodogandus episcopus corpora martyrum, Gorgonij, Naboris, Nazarij, Roma ad Gallias transtulit, & Gorgonium quidem in Gorzia, Naborem in Hilliriaco, Nazarium autẽ reposuit in cœnobio Lorisham, quòd Canthur comes illustris à se fundatum Metensi ecclesiæ priori anno tradiderat.

24	8	15	9	2	765

Pipinus rex Agennum, Petragoram, & Engolismam vrbes Aquitanię deuastat, multamq; Aquitaniæ partem sibi subiugat.

Chrodogandus Metensium episcopus obiit.

Tempore Constantini imperatoris & Irenes vxoris eius in Syria, ciuitate Beryto quæ subiacet Antiochiæ, Iudæi imaginem saluatoris Domini nostri Iesu Christi inuenientes in domo cuiusdam Iudęi, ibi relictam à quodam Christiano, eam iniuriosè deposuerũt, & omnia opprobria quæ Iudæi Christo Iesu intulerunt, eius imagini inferebant, illudentes ei, in faciem conspuentes, criminosè conuitiantes, eamq; percutientes, manus & pedes eius clauis configentes, acetum & fel ei porrigentes, tandem latere eius aperto exiuit de eo sanguis & aqua. Quod illi supposita ampula suscipiẽtes ad experimentum, vtrùm fuerint vera miracula quæ Iesum fecisse audierant, omnes infirmos in synagoga sua collectos, hoc sanguine aspergebant: & à quocunque languore detinebantur, omnes sanabantur. Vnde tandem Iudæi compuncti, ad Adeodatum ciuitatis episcopum omnes concurrerunt, eiq́ue re enarrata imaginem cum sanguine ei dederunt. Quibus baptizatis, episcopus sanguinem per ampulas diuisum longè lateq́ue dirigens, prædicabat magnalia Dei, obtestatus omnes, vt singulis annis, quinto idus Nouembris, celebretur passio Dominicæ imaginis.

25	9	16	10	3	766

Constantinus imperator & Habdalas Ammiras pari vesania in Orthodoxos desæuiunt, multosq; eorum pro Christo perimunt. Cõstantinus insuper ægrè ferens gloriam sanctorum miraculis corruscantium, etiam lipsana eorum vbique iubet effodi, & iactari in profundum.

In præsentia Pipini regis inter Græcos & Romanos celebratur synodus de sancta trinitate, & sanctorum imaginibus.

Pipinus rex Remistanium fratrem Eudonis, patruum scilicet Waiferi, qui a Waifero ad se & a se ad Waiferum transfugerat, captum a suis in bello suspendit in patibulo.

Anni domini.	Romanor.	Sarracenorum.	Francorum.	Longobardorum.	Bulgarorum.
	Rex Sarracenorum Amirmonon ab Hiſpania, miſſis legatis, & muneribus datis & acceptis, affectat gratiam & amicitiam Pipini regis.				
767	26	10	17	11	4
	Pipinus vltimo exterminio Aquitaniam atterit, Santonas capit, ibiq́ue Waiferi matrem, ſorores & neptes captas ſecum abducit.				
	Romæ Paulo papa mortuo, Conſtantinus quidem ſubitò ordinatur ſacerdos ex laico, & tyrannica ambitione papatu inuaſo eccleſiæ Dei magno fuit ſcandalo. Contra hunc Philippus à quibuſdam Romanorum papa conſtituitur, & non multo pòſt deponitur.				
768	27	11	18	12	5
	Longa contentio inter Pipinum & Waiferum finitur, quia Waiferus à ſuis malorum pertæſis in gratiam Pipini perimitur, & non multo pòſt Pipinus moritur. Carolus filius eius pro felicitatis magnitudine agnominatus eſt Magnus: compartito cum fratre ſuo Carlomanno regno, regnat poſt eum annis 47. Et Carolus quidem Nouiomi regiam accepit coronã, Carlomannus verò in vrbe Sueſſonica.				
	Conſtantino pſeudopapa per zelum fidelium ab eccleſia deturbato, oculisq́ue priuato, Stephanus Romanæ eccleſiæ 92 præſidet. Hic tam à Gallia quam ab Italia epiſcoporum ſynodum Romæ congregat, in qua omnia à Conſtantino ordinata reordinat, præter baptiſmum & chriſma: decernente ſynodo, vt epiſcopi ab illo conſecrati ad gradum quem ante hanc conſecrationem habebãt redirent, & ſi digni iudicarentur, iterum electi iterum conſecrarentur; presbyteri verò ac diaconi ab illo conſecrati ſimiliter ad priorem gradum redirent, & ipſi ſi digni eſſent, iterum quidem conſecrarentur, ſed ad altiorem gradum vel ordinem nunquam aſcenderent; laici verò ab illo in diaconos vel presbyteros ordinati omnino degradarentur, & in religioſo habitu perſeuerarent. Venerationem etiam ſanctarum imaginum confirmat, earumq́ue prophanatores anathematizat. Conſtituit etiam, vt in omni die Dominico ad Miſſam GLORIA IN EXCELSIS DEO cantetur.				
769	28	12	1	13	6
	Humaldo in Aquitania rebellionem meditante, Carolus Aquitaniam petit, omnesq́ue Aquitanios & Waſcones in deditionem accipit. Hunaldum qui ad Lupum Waſconum ducem fugerat, à Lupo ſibi cum vxore remiſſum abducit, & ſic Aquitanicum bellum finit.				
	Deſyderius rex Longobardorum ſub obtentu orandi Romam ingreſſus, aliquos nobilium Romanorum captos excæcauit.				
770	29	13	2	14	7
	Conſtantinus imperator omnino à Deo auerſus, virum ſanctum Stephanum per quadraginta annos incluſum, etiam gentilibus reuerendum, amara morte martyrizauit. Omnes ſibi ſubiectos iurare coegit ſuper ſanctæ crucis lignum, ne aliquem Dei ſanctorumq́ue eius imaginem venerarentur, eos qui vigilias Deo agebant, eos qui eccleſiis aſſueti religioſè viuebant, eos qui Dei genitricem inuocabant, eos qui à iuramentis & immundiciis abſtinebant, eos qui reliquias ſanctorum penes ſe habebant, hos & huiuſmodi damnans patrimoniis priuabat, & omnibus modis cruciabat. Qui reuerentiores erant eorum, barbis cera & pice illitis eos amburebat, monachos vxores, & monachas vt viros ducerent, cogebat. Quod multi vitantes martyrium meruerunt, nec ſub alicuius gentilis perſecutione plures quàm ſub hoc martyrizati ſunt.				
	Thelerigus Bulgaribus dominatur.				
771	30	14	3	15	1 Carloman-

| *Romanorum.* | *Sarracenorum.* | *Francorum.* | *Longobardor.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

Carlomannus rex regis Caroli frater obiit. Pars regni eius partibus Caroli se vnit. Vxor eius cum filiis & Anthario Franco ad Desyderium regem Italiæ confugit.

Hunaldus dux Aquitaniæ Romam quasi ibi perseueraturus venit. Qui ad Longobardos fugiens apostatauit, ibiq; non multo pòst lapidibus obrutus, malè periit.

Constantinus imperator contra Bulgares nauali prælio pugnaturus, nauibus suis ferè duobus millibus impetu Aquilonis contritis, totum penè amisit exercitum.

| 31 | 15 | 4 | 16 | 2 | 772

Adrianus papa Romanæ ecclesiæ 93 præsidet. Hic ad reprimendam rabiem hæreticorum, imagines Dei sanctorumq; execrantium, nimis laborauit, & libro aduersus eos edito, multis scripturarum inductionibus roborato eorum errores infirmauit, fidemq; rectam solidauit. Hic in offertoriis, & offertoriorum versibus, quod geminatum est geminauit.

Carolus rex ad Saxonicum bellum animũ intendit, Heresburch castrum Saxonum capit, Hormensul fanum destruit, ibiq; siti laborante exercitu subitò in torrente largissimæ aquæ effusæ sunt diuino nutu, votique compos Carolus obsides pacis accepit à Saxonibus.

| 32 | 16 | 5 | 17 | 3 | 773

Adrianus papa ad tuendas res ecclesiæ Carolum Romam accersit. Quò pergens Papiam obsidet, ibique relicto exercitu Romam peruenit, sanctam Resurrectionem ibi peregit, postea rediens Papiam cepit. Iterumq; Romam rediit, synodum constituit cum Adriano papa, aliisq; 153 religiosis episcopis & abbatibus, in qua Adrianus papa cum vniuersali synodo dedit ei ius eligẽdi Pontificem, & ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoq; principatus: insuper archiepiscopos & episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere definiuit, & vt nisi à rege laudetur & inuestiatur episcopus, à nemine consecretur; omnesq; huic decreto rebelles anathematizauit, & nisi resipiscerent bona eorum publicari.

| 33 | 17 | 6 | 18 | 4 | 774

Saxones rupto pacis fœdere Francorum fines premunt igne & cæde, sed tamen ecclesiam in Fritislar non queunt incendere, quam sanctus Bonifacius benedixit, eamque nunquam cremandam prædixit.

Carolus Saxoniam repetens, tripartito exercitu concurrit Saxonibus, eique victoria prouenit in omnibus.

Carolus rex offensus dissonantia ecclesiastici cantus inter Romanos & Gallos, & iudicans iustius esse de puro fonte, quàm de turbato riuo bibere, duos clericos Romam misit, vt authenticum cantum à Romanis discerent, & Gallos docerent, & primo per hos Metensis ecclesia, & per illam omnis Gallia ad auctoritatem Romani cantus reuocata est.

Inter obsidendum rex Carolus diuiso exercitu multas vrbes vltra Padum comprehendit, inter quas Veronam capit, in qua Antharius Francus cum vxore Carlomanni & filius eius latens se cum eis regi dedit. Adelgisus verò Desyderij regis filius qui illuc fugerat, inde elapsus Constantinopolim fugit.

Obsidionem Papiensium pestilentia mortalitatis aggrauante, ciuitas regi Carolo aperitur.

Desyderius rex cum vxore & filia & cunctis principibus capitur, & perpetuo exilio ad Gallias à Gilfredo Laodicensiũ episcopo dirigitur. Quicquid per multa tempora Longobardi Romanis abstulerant, Carolus eis restituit. Regno verò Longobardorum destructo, totam Italiam sub iure regni Fran-

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Bulgarorum.

corum redigit. Taliter Longobardi victi regnare destiterunt, post annos ducentos quatuor, ex quo in Italia regnare cœperunt.

¶ *Regnum Longobardorum finitur.*

| 775 | 34 | 18 | 7 | 5 |

Constantinus imperator contra Bulgares vadit, sed pax inter eos conuenit. Non multo pòst autem rupto à Bulgaribus pacto, imperator eos eximprouiso aggressus, nobiliter de eis triumphauit.

Carolus rex Segeburch castrum Saxonum capit, ter cum eis confligit, & victor obsides pacis ab eis accepit.

| 776 | 35 | 19 | 8 | 6 |

Constantinus imperator plaga pessimi incendij diuinitus percutitur, & clamans, Adhuc viuus igni sum inextinguibili traditus, miserabiliter moritur, post quem filius eius Leo imperat annis quinque.

Habdalas etiam Ammiras moritur, post quem Mady Sarracenis imperat annis nouem. In Italia quibusdam rebellionem meditantibus, Italiam repetit. Potens rex Carolus vrbem Forum Iulij capit, & ducem eius Rotgandum rebellionis incentorem decollari præcipit, captaque Taruisio vrbe cæteris maiestate sui nominis terrorem incutit.

Saxonibus Heresburch castrum obsidentibus, gloria Dei super ecclesiam apparuit omnibus, duobus scilicet scutis sanguineo colore flammantibus, quosdam motus vt in bello per aera dantibus.

Carolus Saxoniam velut tempestas proterit, munitiones irrumpit, & ad hoc eos impellit, vt & se & patriam ei dedant, & datis obsidibus se Christianos futuros spondeant.

| 777 | 1 | 1 | 9 | 7 |

Winthichindus dux Saxonum in Normanniam fugit. Saxones baptizati paciscuntur, vt ingenuitatem suam & omnia sua perdant, si vnquam à fidelitate Christi & regis desistant.

| 778 | 2 | 2 | 10 | 8 |

Carolus in Hispania Cæsaraugustam vastando delet, Pampilonam obsidet, eiusque captæ muris destructis, Wascones duosque Sarracenorum regulos sibi subiicit, aliasque vrbes in deditionem accipit.

Saxones suasu Winthichindi Franciam atterunt, sed à Carolo victi fuga sibi consulunt.

Thelericus Bulgar ad Leonem imperatorem fugit, quem baptizatum imperator patricium facit.

Tardamus Bulgaribus dominatur.

| 779 | 3 | 3 | 11 | 1 |

Leo imperator Syriam incursat.

Carolus rex in Saxonia Westphalos sibi subiugat.

Hilterandus dux Spoleti Carolo regi se subdit, eiusque gratiam multis muneribus redimit.

| 780 | 4 | 4 | 12 | 2 |

Carolus rex Albiam fluuium transgreditur, ibique in eius gratiam Bardogauenses & Norduitæ baptizantur.

Thassilo dux Baioariæ contra Carolum regem rebellat hortatu vxoris suæ, quæ filia erat Desyderij regis, & exilium patris sui per maritum suum vindicare tentabat.

Obiit sanctus Sturmi primus abbas Fuldensis.

| 781 | 5 | 5 | 13 | 3 |

Leo imperator cùm insaniret cupiditate circa pretiosos lapides, adamauit

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

uit magnam ecclesiæ coronam, & accipiens portauit eam, & exierunt carbunculi in capite eius, & captus à febre mortuus est. Post quem vxor eius Irene cum filio eius Constantino imperat annis decem.

Mady Ammiras multos vtriusque sexus pro Christo martyrizat.

Carolus rex orationis causa Romam vadit, ibique filij eius vnguntur in reges, Pipinus super Italiam, & Ludouicus super Aquitaniam.

Thassilo dux Baioariæ ab Adriano papa Carolo regi reconciliatur.

| 1 | 6 | 14 | 4 | 782 |

Constantinopoli quidam laminam auream inuenit, & in ea virum iacentem cum hac scriptura: Christus nascetur ex virgine Maria, & credo in eum. Sub Constantino & Irene imperatoribus ô Sol iterum me videbis.

Saxones rebellant, & à Carolo bello victi, seditiosos vsq; ad quatuor millia quingentos ei tradunt, & obsides ei tribuunt.

| 2 | 7 | 15 | 5 | 783 |

Item Saxones rebellant, & à Carolo rege victi, penè vsque ad internicionem delentur.

| 3 | 8 | 16 | 6 | 784 |

Saxones & Frisones rebellant & vincuntur.

Westphali à Carolo Caroli regis filio debellantur.

| 4 | 9 | 17 | 7 | 785 |

Mady Ammiras moritur, post quem Moyses Sarracenis annis duob. principatur.

Carolus Saxoniam depopulatur.

Winthichindus & Albion duces Saxonum Carolo reconciliati baptizantur, & motus Saxonum reprimuntur.

| 5 | 1 | 18 | 8 | 786 |

Carolus rex Adulphum Senescalcum suum contra Britones mittit, & per eum multa Britonum castra & principes eorum capit.

Signum crucis in vestibus hominum apparebat.

| 6 | 2 | 19 | 9 | 787 |

Moyses Ammiras moritur, post quem Aaron frater eius Sarracenis annis 21 principatur.

Carolus rex Romam venit, & contra Heregisum Beneuenti ducem vadit. Heregisus muneribus & obsidibus datis gratiam eius redimit.

Bellum inter Francos & Auaros oritur.

Sanguis de cœlo & terra profluxit.

| 7 | 1 | 20 | 10 | 788 |

Thassilo dux Baioariæ contra Carolum regem reus maiestatis adiudicatur, vnde à Carolo attonsus, cũ filio eius Theodone in monasteriũ relegatur.

In Italia inter Græcos & Romanos pugnatur.

Secundò in Italia inter Francos & Auaros pugnatur.

Tertiò, inter Auaros & Baioarios pugnatur.

Quartò, inter Auaros & Francos pugnatur, & in omnibus Carolus suis proueniſſe victoriam lætatur.

Instantia Tharasij patriarchæ Constantinopolitani & Adriani papæ, secundò apud Niceam vniuersalis synodus 350 episcoporum congregatur, in qua fides catholica, in præsentia Irenes & filij eius Constantini, cunctorum subscriptione roboratur, & hęresis execrantium imagines Dei in perpetuum abdicatur.

Coniuratio valida facta est ab Austrasiis contra Carolum regem, auctore Harderico; qua detecta multi aut membris truncantur, aut exiliantur.

| 8 | 2 | 21 | 11 | 789 |

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Bulgarorum.

Carolus Coloniæ ſuper Rhenum pontes duos conſtruit & munit, & Sclauiam ingreſſus, eam ſibi ſubigit.

Adelgiſus filius Deſyderij regis, qui victo patre ſuo ad Græcos confugerat, animatus auxilio Græcorum ad Italiam venit, aut ad repetẽdum regnum, aut ad inferendam vltionem, qui inito bello cum Francis, detentus ab eis, amara morte peremptus eſt.

| 790 | 9 | 3 | 22 | 12 |

Carolus rex honeſtati eccleſiaſticæ omnino intentus, legendi & pſallendi diſciplinam diligenter correxit. Perpẽdens enim iterum, Gallos à Romanis in cantando diſcrepare, Metenſes verò ſola naturæ leuitate paululũ quid diſſonare, per cantores rurſus ſibi ab Adriano papa à Roma directos, diſſonantiam cantus correxit. Circa pauperes etiam ſollicitus, non ſolus in regno ſuo, verùm etiam trans maria in Ægypto, in Syria, in Africa, præcipuè in Hieſolymis, liberalitate eleemoſynarum Chriſtianis pauperibus ſolatiabatur, tranſmarinorum regum amicitias ob hoc expetens, maximè vt Chriſtianis ſub eis degentibus eſſet releuatio.

Alchinius de Britannia oriundus, magiſter delicioſus regis Caroli, ſcientia literarum præpollet in Gallia, cuius præcipuè magiſterio ipſe rex omnes artes liberales didicit. Hic multa ſcripſit, inter quæ eminent libri de ſancta Trinitate ſcripti ad ipſum regem. Hic etiam iuſſu ipſius regis diuinam correxit hiſtoriam.

| 791 | 10 | 4 | 23 | 13 |

Conſtantinus matrem ſuam Irenem imperio priuat, ſolusque annis 7 imperat.

Carolus rex regnum Auarorum terra mariſque impetit, eisque in ſola fuga ſpem euadendi relinquit.

| 792 | 1 | 5 | 24 | 14 |

Hoc tempore in Flandria principabatur Lidericus Harledecenſis pater Ingerranni, qui genuit Andracum patrẽ Balduini ferrei, qui duxit Inditham filiam Caroli calui.

Conſtantinus imperator congreſſus Chardamo Bulgari, turpiter victus dehoneſtatur. Chardamus ſublato regio omni apparatu ditatur.

Pipinus Caroli regis ex concubina filius gibbo deformis, à quibuſdam Francorum primoribus promiſſione regni illectus, contra patrem coniurauit. Vnde conuictus tonſoratur, & in Prumia cœnobio retruſus, vſque ad finem vitæ Deo militauit.

Complices verò coniurationis alij exiliantur, pauci perimuntur.

| 793 | 2 | 6 | 25 | 15 |

Feliciana hæreſis condemnatur, & in præſentia Adriani papæ ab ipſo Felice auctore abdicatur. Hæc hæreſis aſſerebat, filium Dei in diuina natura verum Deum eſſe, in humana verò naturã nũcupatiuum, item in diuina natura verum eſſe filium Dei, in humana verò adoptiuum, vnam perſonã Dei & hominis diuidens in duas perſonas, ſcilicet veri filij, & adoptiui.

Saxones in fide Dei & fidelitate regis vacillant.

| 794 | 3 | 7 | 26 | 16 |

Conſtantinus imperator multos principum ſibi ſuſpectos oculis priuat.

Carolus rex non ſolùm patria lingua, ſed etiam peregrinis linguis eruditus, barbara & antiquiſſima carmina quibus veterum regum bella & actus canebantur, ſcripſit & memoriæ mandauit. Inchoauit etiam Grammaticam patrio ſermone. Menſibus anni iuxta propriam, id eſt Teutonicam, linguam vocabula impoſuit, ventos etiam duodecim propriis nominibus appellauit, cùm antea quatuor tantùm cardinales venti nominarentur.

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*
4	8	27	17	*ni.*

Saxones virtute Caroli conterriti, reddunt se Christi & regis fidelitati. 795

Carolus rex Christianam religionem sanctè ac piè colens, ecclesias Dei omnimodis honorabat, & ornabat sacris vasis ac vestibus, edicens, vt ne ianitoribus quidem liceret communi habitu in ecclesia ministrare. Extruxit etiam Aquisgrani basilicam plurimæ pulchritudinis, ad cuius structuram à Roma & Rauenna columnas & marmora deuehi fecit.

5	9	28	18	796

Leo Romanæ ecclesiæ 94 præsidet. Qui mox clauum confessionis sancti Petri cum vexillo Romanæ vrbis Carolo regi misit.

Withan rex Abroditorum à Saxonibus perimitur.

6	10	29	19	797

Henricus dux Foroiulianorum expoliato in Pannonia Auarorum principe Yringo, inæstimabilem thesaurum eius misit regi Carolo.

Thudin princeps Auarorum se & patriam suam Carolo regi dedit, & gratiam baptismi percepit.

7	11	30	20	798

Irene imperatrix suo erepto sibi imperio fœmineo dolore abusa, Constantinum filium suum oculis & imperio priuat, & sola annis quatuor imperat.

Thatin Hispanus, Barcinonæ præfectus, se Carolo regi dedit, & Barcinonam quæ ab illo desciuerat, reddit.

Adelphon rex Galliciæ regi Carolo multa munera mittit.

Carolus rex Saxones graui prælio vincit.

Sol obtenebratus est per dies 17.

1	12	31	21	799

Constantinus imperator moritur.

In Hispania Barcinona Sarracenis reddita à Caroli militibus est obsessa.

Leonem papam, celebritatem litaniæ maioris agentem, Romani capiunt, linguam ei oculosque euellunt. Cui voce & visu reddito diuinitus, iterum oculos & linguam eruunt radicitus, qui de manu eorum erutus, ad Carolum fugit.

Henricus dux Forumiulianorum à suis perimitur.

2	13	32	22	800

Gens Auarorum à fide deficit.

Carolus rex Leonem papam in sede Romana relocat, ipse quoque Romam properat, causas examinat, reos legaliter damnat, sicq; omnes Romanorum motus sedat.

Baleares insulæ auxilio Francorum à Sarracenis defensantur.

Per Widonem Caroli ducem Britones vincuntur, & in deditionem recipiuntur.

Gerardus dux Baioarię in Pannonia Auaris congressus perimitur, de quo in visione Wethini legitur, quòd inter martyres annumeratus sit.

In mense Iulio contra naturam aspersa & gelu concreta bis fuit pruina, sed nihil fructibus nocuit.

3	14	33	23	801

Romani qui ab imperatore Constantinopolitano iam diu animo desciuerant, nunc accepta occasionis opportunitate, quia mulier excæcato imperatore Constantino filio suo eis imperabat, vno omnium consensu Carolo regi imperatorias laudes acclamant, eumq; per manum Leonis papæ coronant, Cæsarem & Augustum appellant, Pipinum verò filium eius regem Italiæ ordinatum collaudant.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinop.	Sarracenorum.	Bulgarorum.

Barcinona capitur.

Amymurlim rex Persarum Carolo imperatori elephantem & munera multa mittit.

In Italia quoque Theate ciuitas à Francis capitur.

Sanctus Saluus episcopus veniens ab Aquitania ad Fiscum Voluntianas, à Winigardo filio Genardi procuratoris ipsius Fisci martyrizatur, & super eius corpore requirēdo Carolus Magnus imperator diuinitus tertio admonitus, corpus quidem inuentum honorificè sepeliuit, interfectores autem eius graui pœna mulctauit, nec tamen per hoc in eos vltio diuina cessauit.

¶ Immutato ordine regnorum, immutandus est etiam ordo titulorum, quia ab hinc sub vno comprehendendum est regnum Francorum & regnum Romanorum. Et Constantinopolitanum regnum distinguendum est à regno Romanorum.

EX quo Byzantium Thraciæ ciuitas à primo Constantino in nouam ampliata est, & in regiam vrbem exaltata, & translata in illam omnis Romanæ dignitatis gloria, in sedem Romani imperij dedicata, & noua Roma est appellata, euolutis annis circiter 468, diuiso à Cōstantinopoli Romano imperio, Carolus primus Francorum imperauit Romanis annis 13.

802 | 1 | 34 | 4 | 15 | 24 |

Carolus imperator per omne imperium suum legatos ad faciendum iudicium & iustitiam cunctis dirigit, & legis capitula 23 instituit.

Legati imperatoris Caroli ab Aaron Ammira venientes inter cætera munera corpora etiam Cypriani Carthaginensis episcopi & martyris, & Sperati primi Scillitanorum martyrum, & caput Panthaleonis martyris in Franciam afferunt.

Nicephorus Irenem imperio depositam exilio relegat, & ipse Constantinopoli annis 8 imperat.

803 | 2 | 35 | 1 | 16 | 25 |

Irene imperatrix in exilio moritur.

Carolus imperator omnes Saxones trans Albiam morantes in Franciam transtulit, pagosque eorum Abrotidis dedit.

In Italia ciuitates Ostona & Luceria contra Carolum sentientes in deditionem accipiuntur. Carolus per omne imperium suum iustitias facit, & legis capitula 29 instituit. Aaron Ammiras cum trecentis millibus contra Nicephorum imperatorem ascendit, quem non ferens Nicephorus turpe fœdus iniit, pactus se ei daturum annuatim tricena millia numismatum, & tria numismata in tributum capitis imperatoris, & tria pro capite filij sui.

804 | 3 | 36 | 2 | 17 | 26 |

Leo papa ad Carolum imperatorem in Franciam venit.

Nicephorus imperator fœdere cum Sarracenis soluto, multa incommoda contulit imperio suo.

Godefridus rex Danorum multa contra vicinas gentes abutens insolentia, pacem ab imperatore Carolo expetit.

Auari, qui & Hunni, longo contra Francos bello perdomiti, adeò a fortitudine sua & potentia sunt diminuti, vt qui alios vltro solebant lacessere, iam nec se ab aliis valeant tueri, quia in hoc bello omnis eorum gloria & nobilitas periit, & quicquid pecuniæ & thesauri per tot secula orbem terrarū vincendo sibi congesserant, totum modò victoriæ Francorum cessit, & nullo vnquam bello tam multa spoliorum quantitate ditata fuit.

805 | 4 | 37 | 3 | 18 | 27 |

Carolus imperator, indignantibus contra se imperatoribus Constantinopolita-

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Constantinop.* | *Sarracenorum.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

nopolitanis propter inuidiam imperatorij nominis à Romanis sibi depositi, magna patientia & magnanimitate eos tulit. Et quia suspectam habebant suam potentiam, crebris legationibus sibi eum firmissimo fœdere cõciliabant.

Auari non sufferentes infestationem Sclauorum, à Carolo imperatore inter Sabariam & Charantanum impetrauerunt habitandi locum, ibiq́ue sine regni nomine resederunt sub ditione Francorum.

Carolus filius imperatoris Caroli Bethemanos rebellantes deuicit, & Lethonem eorum ducem peremit.

| 5 | 38 | 4 | 19 | 28 | 806

Carolus in filios suos partitionem regni facit, & inde testamentum factum sua & Leonis papæ auctoritate roborauit.

Bethemani Sclauis auxiliantibus vbique grassantur, sed à Carolo imperatoris filio fortiter debellantur.

| 6 | 39 | 5 | 20 | 29 | 807

Chudmeid Ammiræus, missus ab Aaron ad excidendam Lichiam, cùm venisset Myrrheam, nisus sancti Nicolai cõterere arcam, pro ea contriuit aliam, & pro temeritate incurrens Dei vindictam, subsequente ineuitabili tempestate classem amisit totam.

Rex Persarum Carolum imperatorem precios̃is munetibus per legatos honorat.

Carolus imperator, per manũ Pauli diaconi sui decerpens optima quæque de scriptis Catholicorum patrum, lectiones vnicuique festiuitati conuenientes per circulum anni in ecclesia legendas compilari fecit.

Sarraceni Sardiniam depopulantur, sed à Pipino rege Italiæ superantur.

Chrunnus Bulgaribus dominatur.

| 7 | 40 | 6 | 21 | 1 | 808

In Britannia Eardulphus rex Nordanimbrorum patria & regno pellitur, sed ad Carolum imperatorem veniens, per eum regno & patriæ restituitur.

Aaron Ammiras moritur, post quem Muhammad annis quinque principatur.

| 8 | 41 | 1 | 1 | 2 | 809

Pipinus rex Italiæ Venetiam bello sibi subigit, & non multo pòst Mediolani obiit, & Carolus imperator Venetiam Nicephoro reddit, qui Nicephorus nouis & iniustis legibus omnes suos exacerbat, & Dei iram in se exaggerat.

Godefrido Danorum rege mortuo, Hemingus filius eius pacem expetit ab imperatore Carolo.

Wachandus episcopatum Leodicensem suscipit, qui in Ardamna Andagium cœnobium construxit.

| 9 | 42 | 2 | 2 | 3 | 810

Carolus in tres partes regni sui tres exercitus misit, vnum trans Albiam qui Hilliones debellauit, vnum in Pannoniam qui reliquias Hunnorum & Sclauos compressit, vnum contra Britones qui eorum perfidiam contudit, & vbique sibi victoria prouenit.

Carolus filius eius maior natu obiit.

Carolus imperator rerum suarum hæredem Christum testamento facit, & quicquid in re mancipi habebat, in tres partes diuiso, tertiam eorum partem pauperibus & famulantibus palatio delegauit, duas verò partes in partes viginti vnam subdiuisit, & metropolitanis episcopis, qui totidem sibi suberãt distribuit, vt metropolis ecclesia tertiam assignatæ sibi partis haberet, & duas inter suffragantes episcopos diuideret.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinop.	Sarracenorum.	Bulgarorum.

Nomina archiepiscopalium ciuitatum quæ erant sub Carolo:

Roma, Rauenna, Mediolanum, Forumiulij quæ & Aquileia, Gradus, Colonia, Moguntia, Iuuanum quæ & Salzburch, Treueris, Senonis, Vesontio, Lugdunum, Vienna, Rothomagus, Remi, Arelas, Tharentesia, Ebredunum, Burdegala, Turonis, Bituricæ.

Nicephorus imperator Bulgariam ingreditur, & quia victoriæ temperare nescisuit, à Bulgaris cum multo senatorij ordinis numero perimitur.

Stauratius filius eius post eum anno vno imperat.

811 | 10 | 43 | 3 | 1 | 4 |

Hemingus rex Danorum moritur, post quem duo inter se de regno contendentes bello colliduntur, in quo penè vndecim millia Danorum perimuntur.

Moguntiæ pons quingentorum passuum longitudinis trans Rhenum, quem Carolus imperator per decem annos ingenti labore & mirabili opere de lignis constructum erat, ita vt perpetuò durare posse videretur, ita tribus horis conflagrauit, vt ne vna quidem hastula super aquam remaneret.

Stauratio deposito, Michael imperat post eum annis 2.

812 | 11 | 44 | 1 | 4 | 5 |

Carolus imperator Ludouico filio suo coronam imperialem imponit, & Bernardum filium Pipini regis Italiæ regem facit.

In Francia apud cœnobium Elnonense sanctus Amandus à Lanthario eleuatur, à depositione eius anno circiter 152. Cuius corpore adhuc integro in vento, cùm eius capilli & vngues qui excreuisse videbantur, præciderentur, & de ore eius dentes adhibita forcipe extraherentur, sanguis inde profluxit, qui ad memoriam posterorum adhuc seruatur.

813 | 12 | 45 | 2 | 5 | 6 |

Carolus imperator per totas Gallias concilia super statu ecclesiarum ab episcopis celebrari edicit. Vnum fuit Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilonis, quintum Arelati.

Mahummad Ammiras fratri suo Habdalæ congreditur, à quo superatus eum sibi conregnare inuitus patitur, & hoc bello regnum Sarracenorum per aliquot annos discinditur.

Michael imperator Chrunno Bulgaro congressus, de bello victus fugit, & ex desperatione rerum monachus factus imperium deponit. Post quem Leo annis 8 imperauit.

814 | 13 | 46 | 1 | 1 | 7 |

Carolus imperator glorioſus regno & imperio suo pacato & dilatato, statu quoque ecclesiæ sanctè & religiosè ordinato, moritur & sepelitur Aquis, anno ætatis suę 72. Qui pro magnitudine operum agnominatus est Magnus, cuius vitam Emardus descripsit, post quem Ludouicus filius eius imperauit annis 26.

815 | 1 | | 2 | 2 | 8 |

Inter Ludouicum & Leonem imperatorem pax firmatur.

Hariolus rex Danorum patria & regno pulsus à filiis Godefridi, ad imperatorem Ludouicum veniens implorat opem recuperandi. Chrunnus successu lætatus, Constantinopolitanos incursat insolentius, & vsque ad portas vrbis vagatur crebris incursibus.

816 | 2 | | 3 | 3 | 9 |

Stephanus Romanæ ecclesiæ 95 præsidet. Hic mox in Franciam venit, & Ludouicum imperatorem Remis coronauit.

Ludouicus imperator exercitum contra Danos mittit, & per eum obsides accipit.

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Constantinop.* | *Sarracenorum.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

| 3 | | 4 | 4 | 10 |

Paschalis Romanæ ecclesiæ 96 præsidet. 817

Wascones ab imperatore Ludouico desistunt, sed ab eius exercitu edomiti citò resipiscunt.

| 4 | | 5 | 5 | 11 | 818

Cloamir rex Abroditarum ab imperatore Ludouico deficit, & ad Danos transit.

| 5 | | 6 | 6 | 12 | 819

Ludouicus imperator Britones sibi subigit. Murmanus verò dux eorum, qui nomen sibi regis vsurpauerat, ab eis perimitur.

Bernardus rex Italiæ conspirationis contra imperatorem factæ accusatur, & reus maiestatis adiudicatus primo oculis & regno dehinc vita priuatur. Harioldus in regnum Danorum à Ludouico remittitur.

| 6 | | 7 | 7 | 13 | 820

Cloamir rex Abroditarum, & Lupus rex Wasconum, damnati capitis ab imperatore Ludouico exiliantur.

Aquisgrani generali conuentu habito, per dispositionem imperatoris Ludouici episcoporumque & abbatum aliqua capitula ad vsus Regularium monachorum addita sunt, & multa sanctarum scripturarum compilatione facta, clericorum & clericalium sanctimonialium regulæ constitutæ sunt.

¶ Deficiente historiarum narratione, cessat etiam narratio de regno Bulgarorum & Sarracenorum.

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitan.*

7 | Paschalis papa corpus sanctæ Cæciliæ virginis ipsa reuelante inuenit aureis velatum indumentis sanguine ipsius adhuc infusis, & ipsam & corpora sanctorum Valeriani sponsi eius, & Tiburtij, & Maximi, Vrbani quoque papæ, in ecclesiam à se eis ædificatam transposuit. | 8 | 821

Ludouicus imperator partitionem regni inter filios suos factam confirmat sacramentis optimatum suorum.

Leo imperator Græcorum perimitur in palatio suo, conspiratione optimatum suorum, & præcipuè Michaelis domesticorum comitis, & ipse Michael imperauit annis nouem.

8 | In Thuringia cespes longitudine pedum quinquaginta, latitudine quatuor denum, altitudine sesquipedali sine manibus de terra præcisus & sublcuatus est, & vltra pedes viginti quinque translatus est. | 1 | 822

In Saxonia tellus in modum aggeris limite vnius leucæ intumuit.

9 | Eleuatio sancti Vrsinari confessoris Lobiensis celebratur. | 2 | 823

Drogo frater Ludouici imperatoris fit Metensium episcopus.

Lotharius filius imperatoris à patre in Italiam dirigitur, qui à Paschali papa consecratus, coronam regni, & imperatoris atque Augusti nomen accepit.

Romæ quidam nobilium perimuntur, pro eo quòd proniores esse iusto viderentur ad fidelitatem Lotharij imperatoris. Quod crimen cùm etiam in ipsum papam Paschalem intorqueretur, papa se apud imperatores excusat, & de hoc crimine coram populo & legatis imperatoris Romæ cum magno episcoporum numero se iureiurando expurgat.

Terræmotus factus est, multæ villæ & domus cœlesti igne cremantur, homines & animalia ictu fulminum exanimantur, fruges grandine vastantur, cum ipsa grandine veri lapides immensi ponderis cadunt, & hæc prodigia grandinis hominum mortalitas subsequitur.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

In territorio Tullensi, villa Commerciaco, puella duodennis post sacram communionem in Pascha à sacerdote susceptam, primum per decem menses pane, deinde omni cibo & potu per triennium abstinuit, & post ad communem hominum vitam rediit.

824 | 10 | Eugenius Romanæ ecclesiæ 97 præsidet. | 3

Corpora sanctorum Seueri Rauennatis episcopi, & vxoris eius Vincentiæ, & filiæ Innocentiæ, ab Ortigario episcopo Maguntiam translata sunt.

In Gallia ante Solstitium æstiuale aere in tempestatem repentè conuerso, ingens fragmentum glaciei cum grandine cecidit, cuius longitudo pedes quindecim, latitudo sex, crassitudo duos pedes habebat.

Legati Michaelis imperatoris inter cætera munera detulerunt Ludouico imperatori libros Dionysij Ariopagitæ, ab ipso conscriptos de hierarchia, id est sacro principatu, petente ipso Ludouico de Græco in Latinum translatos. Qui libri Parisiis in ipso sacri martyris festo missi cum gaudio suscepti sunt. Quod gaudium virtus sancti martyris auxit, decem & nouem ęgrotis in ipsa nocte ibi sanatis.

Walchandus Leodiensis episcopus corpus sancti Hucberti transfert à Leodio ad Andagium monasterium.

Rabbanus sophista, & sui temporis poetarum nulli secundus, fit abbas Fuldensis, qui multa de scripturis sanctis disseruit, qui etiam librum de laude sanctæ Crucis figurarum varietate distinctum difficili & mirando poemate composuit: Sergio papæ sancto Petro offerendum misit.

825 | 11 | Harioldus rex Danorum cum vxore & filiis & sua Danorum parte | 4 Maguntiæ baptizatur, & ab imperatore muneribus & parte Frisiæ in beneficium sibi data honoratur.

Hilduinus abbas sancti Dionysij, sacriq; palatij archicapellanus, Romam mittens, à papa Eugenio sancti Sebastiani corpus accepit, & Suessionis in basilica sancti Medardi collocauit, vbi dum adhuc inhumatum in loco in quo allatum est iaceret, tanta signorum & virtutum gratia in nomine eiusdem martyris enituit, vt à nullo mortaliũ vel enumerari vel enarrari possint, quorum quædam tanti stuporis esse dicuntur, vt humanam fidem excedant, nisi certum esset, Deum pro quo idem martyr passus est, omnia facere posse.

826 | 12 | Corpora Marcellini & Petri martyrum de Roma sublata, & Franciam translata, multis signis clarificata sunt. | 5

Corpus etiam sancti Gregorij papę ad vrbem Suessionis translatum esse dicitur.

827 | 13 | Valentinus Romanæ ecclesiæ 98 præsidet. Quo post quadraginta dies pontificij defuncto, Gregorius Romanę ecclesiæ 99 præsidet, qui etiam Quartus Leo dictus est. | 6

Rabbanus abbas tractatus in libro Sapientiæ & ecclesiastico ad Otgarium archiepiscopum edit.

Amalarius librum de officiis ecclesiasticis ad imperatorem Ludouicum scribit.

Angelonius etiam ad eundem imperatorem tractatus in libros regum edit.

Ansegisus abbas Lobiensis edicta imperatoris Caroli magni & Ludouici filij eius ad ecclesiasticam legem pertinenti, in duobus æquè libellis digessit.

828 | 14 | Italicus Ludouici imperatoris exercitus classe in Africam transuectus, conserto prælio magnam Afrorum stragem fecit. | 7

In Vasconia annona de cœlo pluit frumento similis, sed grana breuiora habens.

Corpo-

Romanorum.	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*	*Anni domini.*
Corpora sanctorum Valentini & Genesij, in Augiam monasteriũ translata sunt.			
15	Contra Ludouicum imperatorem commotio & simultas filiorum	8	829
eius & optimatum exoritur.			
Hoc anno qui est annus ab initio mundi quadrimillesimus sexingentesimus octuagesimus octauus, finitur nouus annus magnus ab initio mundi			
qui est annorum quingentorum triginta duorum.			
16	Apud Constantinopolim Theophilus imperat annis 15.	9	830
Gregorius papa dolens, crebris Sarracenorum incursionibus vexari, & vastari suburbium Romanæ vrbis circa ecclesiam Petri Apostolorum principis, intendit illic vrbem nouam ędificare, ad quod consilio & auxilio imperatorum animatus nouam fabricam cœpit.			
17	Sarraceni Siciliam incursantes, etiam Lypparim insulam deuastant,	1	831
vbi corpus Bartholomæi Apostoli quiescebat, quod olim loculo plumbeo iniectum, & in mare mersum à paganis non ferentibus illud propter nimiam signorum claritatem ab omnibus venerari, ab India vsq; ad hanc insulam vltro delatum fuerat. Cuius ossa modo à Sarracenis huc illucque dispersa, & à quodam monacho ipso reuelante collecta Beneuentum transferuntur.			
Ludouicus imperator aduersantes sibi quosdam exauctorauit, alios exiliauit, alios bonis priuauit, ac per hoc filios & optimates suos magis contra se exacerbauit.			
18	Gregorius papa in Galliam veniens, contra imperatorem cum filiis	2	832
agebat.			
Imperator vxorem suam Iudich quasi causam malorum abdicauit.			
19	Ludouicus imperator à suis desertus ac proditus, & in potestatem	3	833
filiorum redactus, episcoporum iudicio arma deposuit, & ad agendam pœnitentiam inclusus est.			
Sol & Luna per eclipsin deficiunt.			
20	Ludouicus imperator relaxatur, arma & imperium & vxorem ac-	4	834
cipit, ac filium Lotharium in Italiam redire coegit.			
21	Monente Gregorio papa, & omnibus episcopis assentientibus, Lu-	5	835
douicus imperator statuit, vt in Gallia & Germania festiuitas omnium sanctorum in calendis Nouembris celebraretur, quam Romani ex instituto Bonifacij papæ celebrant.			
Hoc tempore reliquiæ Viti martyris à Parisiis ad Corbeiam Saxoniæ transferuntur, vnde ipsi Franci testati sunt, quòd ab illo tempore gloria Francorum ad Saxones translata sit.			
Ebdo Remorum archiepiscopus deponitur, aliiq; multi qui cum eo in deiectionem Ludouici imperatoris conspirauerant, damnantur & exiliantur.			
22	Gregorius papa consummatam nouæ vrbis fabricam solenniter de-	6	836
dicauit, eamque vrbem Leonianam appellauit, vel à Leone tertio huius nominis papa qui huius operis fundamenta olim gesserat, vel à seipso quia & ipse Leo Quartus dictus est.			
23	Nortmanni Gallias grauiter infestant, Dorestatum vastant, Ando-	7	837
uerpum oppidum & Witlam emporium situm iuxta ostium Mosæ incendunt, à Frisonibus tributum accipiunt.			
Sarracenis ad deprædandum vsque ad portum Romanum venientibus, Romani instãtia Leonis papæ auxiliantibus sibi etiam Neapolitanis eos bello excipiunt, & cooperante diuinitus sibi graui turbini ventorum vsq; ad internicionem penè victos delent.			
24	Cometes in signo Libræ apparet.	8	838
Normanni Walchaum insulam vastant, & tributum exigunt.			

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
839	25 | Ludouicus imperator filio suo Lothario sub fide ad se venienti reconciliatur, eique dignitatem imperij & regni tribuit coronam.		| 9
	Cometes in signo Arietis apparet, & per aliquot dies plurimi instar stellarum igniculi per cœlum discurrere videntur.		
840	26 | Ludouicus imperator moritur, & Lotharius solus imperium vsurpans imperat annis 15.		| 10
841	1 | Carolus & Ludouicus filij imperatoris, dolentes se à fratre suo Lothario debita regni parte priuari, contra eum insurgere parant.		| 11 | 10
842	2 | Cometes in signo Aquarij apparuit.		
	Tribus fratribus de regni partitione discordantibus, conseritur inter eos pugna in pago Antissiodorensi apud villam Fontanedum, & tanta cædes vtrinque facta est, vt nulla ætas meminerit tantam stragem hominum fuisse factam in gente Francorum. Et ita eorum vires ibi attenuatæ sunt, vt iam nec suos terminos ab externis tueri possent, victoria tamen Carolo & Ludouico prouenit.		
843	3 | Fratribus nondum de bello desistentibus, consilio optimatum tandem de pace agitur, & de parte singulorum 40 primorum accipiuntur, qui in vnum conuenientes regnum æqualiter diuiderent, & ita pax in annum sequentem induciatur.		| 13
	Ludouicus interim pergens in Saxoniam, validissimam libertorum conspirationem dominos suos opprimere volẽtium fortiter compescuit, auctoribus factionis capitali sententia damnatis.		
	His temporibus floruit Theodulphus abbas Floriacensis, postmodum episcopus Aurelianẽsis, de quo refertur quòd illos versus quos in die Palmarum singulis annis ecclesię Galliarum decantare in vsu habent, ipse composuerit, id est, Gloria laus & honor. Quos cùm ipse, Ludouico imperatore secus domum in qua exul detinebatur, apud Andegauum transeunte, decantaret, audiens imperator, & misertus illius iussit eum absolui.		
844	4 | Sergius Romanæ ecclesiæ centesimus præsidet. Ad cuius electionem confirmandam Ludouicus filius imperatoris Lotharij à patre missus, ab eodem papa in regem Longobardorum vnctus est.		| 14
	Mauri Beneuentum occupant.		
	Descripto in tres partes regno fratres ad vrbem Galliæ Virdunum conueniunt, & inter se pacificantur: & datis & acceptis inuicem sacramentis, quisque ad descriptas sibi partes regni tuendas reuertuntur. Carolus accepit Occidentalia regna à Britannico Oceano vsque ad Mosam fluuium, in qua parte ex tunc & modò nomen Franciæ remãsit. Ludouico Orientalia regna cesserunt, omnis scilicet Germania vsque ad Rheni fluenta, & aliquæ trans Rhenum ciuitates, cum adiacentibus pagis propter vini copiam. Lotharius qui maior natu erat, & imperator appellabatur, omnia Italiæ regna tenuit cum ipsa Roma, nec non & prouinciam & mediam partem Franciæ inter Scaldim & Rhenum, quæ mutato nomine ab eo denominatur Lotharingia. Post factam ergo diuisionem Carolus regnat in Francia annis 34, Ludouicus frater eius in Germania annis 33.		
845	5 | 1 | Ludouicus rex Germanię Abroditos à se deficere molientes, bello perdomuit, occiso rege eorum, eorumq; terram & populum sibi diuinitus subiugatũ, per duces ordinauit. Apud Constantinopolim Michael & Theodora imperant annis vndecim.		| 15
846	6 | 2 | Nortmanni regnum Caroli grauiter infestant, & vsque Parisios | 1 nauigio veniunt, cum Frisonibus tribus præliis confligunt, in primo victi, in duobus victores existunt.		
	Ludouicus quatuordecim duces Boemanorum cum suis baptizari fecit.		

Carolus

Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.	Anni domini.
Carolus cum Britonibus infeliciter pugnat.			
7	3	Leo quintus Romanæ ecclesiæ centesimus primus præsidet. Hic decreuit, vt dum missarum sacra sollennia celebrantur, nullus ex laicis in presbyterio stare vel sedere vel ingredi præsumat, nisi tantùm sacra plebs, quæ ad ministrationem sacri officij constituta est. Decreuit etiam, vt octauæ Assumptionis sanctæ Mariæ in ecclesia Romana celebrarentur, quod antea non fiebat.	2	847
8	4	Rabbanus abbas Fuldensis ordinatus Moguntiæ archiepiscopus, celebrata synodo Moguntiæ iussu Ludouici regis, multa ecclesiæ vtilia decreuit.	3	848
		Quædam pseudoprophetissa dicens instare diem iudicij, Moguntiam sollicitabat, ita vt etiam aliquos sacri ordinis ad se inclinaret. Quæ ab archiepiscopo correpta, confessa est se per suggestionem cuiusdam presbyteri quæstus causa hoc fecisse.		
9	5	Godescalcus hæreticus à Rabbano archiepiscopo rationabiliter (vt multis visum est) conuincitur, sed tamen in suo perseuerat errore.	4	849
		Sancta Helena imperatrix à suo filio Constantino Magno, primo huius nominis imperatore, Romæ in ecclesia sanctorum Marcellini & Petri martyrum in Mausoleo purpureo sepulta, ad Franciam à Thaogiso monacho transfertur, & in diœceli Remensi magna Francorum veneratione excolitur.		
10	6	Franci à Boemanis graui prælio vincuntur, cui bello spiritus malignus se præfuisse per os arrepticij publicè protestatus est, & per se & per suos socios spiritus scilicet superbiæ & discordiæ egisse, vt Franci terga verterent.	5	850
11	7	Reliquiæ sancti Hermetis martyris per Lotharium imperatorem in Gallias mittuntur, & apud Indam monasterium honorificè conduntur.	6	851
		Fames valida Germaniam attriuit, vt etiam pater filium suum deuorare voluerit, quo tempore Rabbanus archiepiscopus multam beneuolentiam pauperibus exhibuit.		
12	8	Carolus rex Francorum filios fratris sui Pipini regis, Pipinum & Carolum regnum inquietantes, capit, & in monachorum attonsos monasterium trudit.	7	852
13	9	Normanni per mare Britannicum ostia Ligeris ingressi vrbem Nannetum inuadunt, episcopum sabbato sanctæ Paschæ baptismum celebrantem trucidant, clerum & populum perimunt, inde Andegauum, deinde Turonos occupant, & vt tempestas omnia diruũt, templum etiam sancti Martini incendunt.	8	853
14	10	Fama est hunc Ioannem fœminam fuisse, & vni soli familiari tantùm cognitam, qui eam complexus est, & grauius facta peperit, papa existẽs. Quare eam inter pontifices non numerant quidam, ideo nomini numerum non facit.		854
		Hincmarus Remorum archiepiscopus in Francis claret, qui vitam sancti Remigij scripsit.		
		Benedictus Romanæ ecclesiæ centesimus secundus præsidet. Hoc conspiratione malignorum deposito, Anastasius præsulatum inuadit, sed Anastasio à legatis imperatoris Lotharij deiecto & in carcerem truso, Benedictus honorificè relocatur.		
		Normanni qui per viginti annos Franciam nimis attriuerant, in patriam suam reuersi, intestino inter se bello vsque ad internicionem delentur, vt de regia stirpe eorum nullus nisi puer vnus remaneret.		

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.
855	15 | 11 | Terræmotus actis insolita cõmotio, turbines, tempestates, grandines, fulmina multa, multis modis incommoda hominibus inferunt. Quidam etiam homo igne cœlesti consumptus est, veste illæsa manente.		10
	Lotharius imperator, partito inter filios regno, abrenunciat seculo, & in Prumia monasterio habitu monachi susceptо non multo pòst dormiuit in Domino.		
	Ludouicus filius eius olim à Sergio papa in regem vnctus, imperat annis 21. Lotharius verò frater eius Lotharingiam tenet.		10
856	1 | 12 | Maginradus eremita martyrizatur.	| 11	
	Rabbanus egregiæ vitæ & scientiæ archiepiscopus obiit.		
	Apud Constantinopolim Michael solus imperat annis 13.		
857	2 | 13 | Nicolaus Romanæ ecclesiæ 103 præsidet, cuius ordinationẽ Ludouicus imperator sua præsentia roborauit.	| 1	
	Coloniæ orta tempestate populo in basilicam sancti Petri confugiente, subitò fulmen instar ignei draconis basilicam scidit ac penetrauit, & tres homines diuersis quidem locis, sed vno ictu in mortem deiecit, alios etiam sex eodem impetu semiuiuos reliquit.		20
858	3 | 14 | Franci super crudelitate Caroli regis sui apud Ludouicũ fratrem | 2 eius expostulant, & eum ad regnandum super se contra Carolum inuitant. Quod ille inconsultè aggressus, turpiter alienis excessit finibus.		
	In parochia Moguntina malignus spiritus euidens nequitiæ suæ dedit indicium. Nam primò lapides iaciendo, & parietes domorum quasi malleis pulsando, inde manifestè loquendo, furta etiam prodendo, discordias inter vicinos seminando, homines inquietabat. Deniq; animos omnium contra vnum hominem commouit, quasi propter eius peccata cæteri talia paterentur, cuius fruges in vnum coaceruatas incendit, qui vbicunque intrasset, statim domus illa exurebatur, vt iam eis nisi in agris locus manendi nullus esset. Propter hoc presbyteris litanias agentibus, & benedictam aquam spargentibus, inimicus lapides iaciendo, multis cruentatis, tandem aliquãdiu quieuit. Presbyteris recedentibus, inimicus flebiliter vlulans, tandem presbyterum quendã nominatim exprimens, se quando aqua benedicta spargebatur, sub cappa illius quasi familiaris sui latuisse professus est, accusans eum cum filia procuratoris concubuisse. Sic per triennium institit, donec ibidem cuncta ædificia incendio consumeret.		30
859	4 | 15 | Ludouicus rex Germaniæ plurima prælia contra Sclauos strenuè gessit, & capto principe eorum Rastrix nomine propter violatam fidem oculos ei eruere iussit.	| 3	40
	Principibus Caroli regis inter se discordantibus, Britones destitutam auxilio terram inuadentes, vsque Pictauis omnia vastando veniunt, quos redeuntes rex Carolus persequutus, Britanniã intrat. Et pugna conserta, Franci vincuntur, Britones in sede eorum grassantur.		
860	5 | 16 | Numeneus rex Britonum dum instaret regnum Francorum depopulari, visum est ei assistere sibi sanctum Maurilianum Andegauensis vrbis olim episcopum, à quo in capite baculo percussus iram Dei morte persensit.	| 4	
	Hoc tempore Leuculfus dux Saxonũ pater Ottonis ducis, auus autem Henrici regis, corpus sancti Innocentij papæ à Roma in Saxoniam transtulit.		50
861	6 | 17 | Herispous filius Numenæi rex Britonum Carolo regi confœderatur, & numeratus eius se dominationi subdit.	| 5	
862	7 | 18 | Lotharius rex Lotharingiæ Waldradam pellicem superducens | 6 coniugi suæ Tetbergæ, consentientibus sibi archiepiscopis Gunthario Colonien si,		

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

lonienſi,& Tetgaudo Treuerenſi magnam ſibi calamitatem parauit.

8 | 19 | Hucbertus abbas, & dux frater Tetbergæ reginæ, pro repudio | 7 | 863
ſororis ſuæ contra Lotharium inſurgit.

Guntharius & Thetgaudus archiepiſcopi Romæ à papa Nicolao pro adulterio Lotharij regis examinati, cùm & ſuis ſynodalibus geſtis quæ præferebant, & ſuorum ore etiam conuicti fuiſſent, epiſcopatu & ſacris gradibus exordinati, anathematizati ſunt, eisque tamen laicalis communio conceſſa eſt.

9 | 20 | Excommunicata pellice Waldrada à legato apoſtolico, videns | 8 | 864
Lotharius rex etiam ſibi excommunicationem intentari, Thetbergam vxorem ſuam recipit, ſed non multum id profuit, quia non multo pòſt repudiata vxore pellicem recepit, nec vltra vllo correptionis modo ab ea ſeparari potuit.

10 | 21 | Corpora ſanctorum Euſebij & Potentiani martyrum, dono Ni- | 9 | 865
colai papæ ad Gallias tranſlata, in monaſteriis voto religioſorum ſancto Petro collatis honorificè tumulantur.

Rex Bulgarorum ad Chriſtianiſmum cum ſua gente conuerſus; miſſis ad eum à ſede apoſtolica ſacri ordinis miniſtris, acceptis etiam à rege Ludouico ſubſidiis, adeò in fide ſolidatur, vt nõ multo pòſt filio maiore in regnum ordinato, ipſe abrenuncians ſeculo monachus factus ſit. Sed cùm filius eius iuueniliter agens, ad gentilitatis cultum vellet redire, militiæ cingulo & cultu regio reſumpto filium perſecutus cepit, & oculis eius effoſſis eum in carcerem truſit, & filio iuniore in regnum locato, ſacrum habitum recepit, & in eo vſque ad finem vitæ perſeuerauit.

11 | 22 | Heriſpoo à ſuis perempto, Solomon filius eius ſuper Britones | 10 | 866
regnat, & Carolo contra ſe venienti confœderatur.

Normanni Galliam repetentes Nannetis, Andegauis, Pictauis, & Turonis terminos depopulãtur. Quibus occurſantes dux Aquitaniæ Ranulfus, & Robertus fortis marchio, dum ipſi incautè præliantes perimuntur, cæteri à Normannis vt oues à lupis aceruatim ſternuntur.

12 | 23 | Sarracenis Beneuentanam regionẽ incurſantibus, Ludouicus | 11 | 867
imperator viriliter occurrit, ad cuius auxilium Lotharius frater eius properans, multa quidem prælia cum eo ſtrenuè geſſit, ſed exercitu ſuo propter intemperiem aëris morbis & morſibus aranearum nimis grauato, cum multo ſuorum diſpendio rediit.

13 | 24 | Adrianus Romanæ eccleſiæ 104 præſidet. | 12 | 868

Cometes manifeſtè apparet.

Michaël Græcorum imperator, ſenſu diminutus, adeò mente excedebat, vt familiares ſuos iuberet occidi, quos tamen ad ſe rediens, ſibi præſentari exigebat.

14 | 25 | Baſilius quem Michael imperator pauperem ex familia vnius | 13 | 869
abbatis ſibi aſciuerat, & cubicularium factum ad tãtos honores prouexerat, vt alter ab imperatore appellaretur, ſæpe ab imperatore per inſaniam occidi iuſſus, timens ne tali occaſione occideretur, elegit magis ipſe imperatorem interficere, quàm ab eo interfici, & imperauit annis decem & ſeptem.

Corpus ſancti Mauri, qui fuit diſcipulus ſancti Benedicti, aſportatum à Glantifolio in Burgundiam propter timorem Normannorum trãsfertur ad Foſſatenſe cœnobium, quod conſtruxit ſanctus Babolenus, ſancti Columbani diſcipulus.

15 | 26 | Lotharius rex Romam ad Adrianum papã ſe excuſatum vadit, | 1 | 870
à quo dum pro comprobatione innocentiæ ſuæ ad examinationem corporis & ſanguinis Domini, tam ipſe quam optimates regni inuitati fuiſſent, &

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*

ipſe & omnes qui corpus Domini noſtri cum eo temerè accipere præſumpſerunt, infra ipſum annum perierunt, ipſo ſtatim in redeundo Placentiæ defuncto.

871 | 16 | 27 | Coloniæ celebrata ſynodo ad dedicationem eccleſiæ à tribus | 2 Lotharingiæ metropolitis, Liutperto Maguntino, Bertulfo Treuerenſi, Willeberto Colonienſi, cùm ab eis maior eccleſia quæ eſt ſancti Petri, deberet dedicari, præcedente nocte auditę ſunt voces malignorum ſpirituum, inter ſe dolentium & conquerentium, ſe à poſſeſſis diu ſedibus debere expelli.

Carolus rex Francorum defuncto fratruele ſuo Lothario, dum Lotharingiam ſolus vſurpare nititur, per moderantiam & induſtriam Ludouici fratris ſui Germanorũ regis ad hoc attractus eſt, vt æqualiter inter ſe regnum fratruelis diuiderent.

Ab exercitu Ludouici Germanici vario euentu varia bella contra Sclauos geruntur.

872 | 17 | 28 | Carolum regem Francorum domeſtica calamitas in filiis ſuis | 3 afflixit.

Siquidem Carlomannum in clericatu vſq; ad diaconatus officium prouectum, ipſe pater cepit & excæcauit, pro eo quòd ad apoſtaſiam conuerſus, & omni genere nocendi regnum perturbans, alter quidam Iulianus effectus erat.

Porrò alter filius eius Carolus, dum inconſultè voluiſſet experiri expertam cuiuſdam Albuini militis fortitudinem, & ſolus ſoli congreſſus fuiſſet, ab eodem Albuino ignorante quis eſſet peremptus eſt.

Baſilius imperator Græcorum inter cætera munera mittit Ludouico regi Germanorum criſtallum miræ magnitudinis, mirè auro gemmisq; ornatum, cum parte non modica ſanctæ crucis.

873 | 18 | 29 | Ioannes Romanæ eccleſiæ 105 præſidet. Ad hunc Ioannes Ro- | 4 manæ eccleſiæ diaconus vitam primi Gregorij papæ ſcribit, in quatuor libellis laudabiliter editam.

Adalgiſus dux Beneuentanorum à Græcis ſeductus, contra Ludouicum imperatorem rebellat, & multas Italiæ vrbes ab eo deſciſcere facit, cui imperator viriliter repugnans Beneuentum & Capuam capit. Sed dolis Adalgiſi perſuaſus exercitum dimittere, ita ab eo eſt circumuentus, vt non poſſet euadere, niſi turpi fœdere facto compulſus iuraſſet Adalgiſo, ſe nunquam in vita ſua Beneuenti fines intraturum. Ob hoc Adalgiſus à ſenatu Romano reus maieſtatis, & hoſtis publicus adiudicatus: & bello contra ſe decreto in Corſicam fugit.

Carolus iunior Ludouici Germanorum regis filius à dæmonio grauiter in preſentia patris & optimatum eius vexatur, & in ipſa vexatione confitetur hoc ſibi ideo contigiſſe, quia contra patrem ſuum conſpirationem facere moliebatur.

874 | 19 | 30 | In Italia Brixæ tribus diebus & tribus noctibus ſanguis de | 5 cœlo pluiſſe narratur.

Normanni à regno Ludouici Germanorum regis tributum exigentes, ab exercitu eius grauiter cæſi vincuntur.

Locuſtæ in Galliam depopulantur innumerabiles, cæteris locuſtis maiores, ſena alarum regimina, ſex pedes, duos dentes lapide duriores habentes, vt caſtrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere vnius diei mittentes ad metenda loca venturæ multitudini, circa horam nonam ad locum præuiſum venientes, ibiq; ſolis ortum expectantes, per ſpacium vnius diei aërem velabant, ipſum ſolis radium obnubilantes, ore lato, extenſo inte-

| Romanorum. | | Francorum. | | Constantinopolitanorum. | Anni domini.

so intestino, omnia viridia in herbis & arboribus vastabant, spacium diurni itineris quatuor aut quinque millibus extendentes. Hoc miserabili spectaculo vsque ad mare Britannicum peruenientes tandem flatu ventorum in profundum maris dimersæ sunt, sed æstu Oceani ad littus reiectæ ex putredine sua aëre corrupto multos perire fecerunt. Secuta fames valida multos consumpsit, inedia vt penè tertia pars hominum consumpta sit.

20 | 31 | Hyems solito asperior & prolixior, nix & gelu à calendis Nouembris vsq; ad vernale æquinoctium. | 6 | 875

Ludouico regi Germanorum apparuit in somnis genitor suus, olim imperator, adiurans eum per nomẽ sanctæ trinitatis, vt eum eriperet à tormentis quibus detinebatur, vt æternam requiem habere mereretur. Ob hoc ad diuersa monasteria eleemosynis destinatis obnixè filius succurrebat patri, vnde datur intelligi, quòd licet idem imperator multa Deo & hominib⁹ placita fecisset, plura tamen contraria in regno suo fieri consensit, in quibus grauiora videbantur, quòd hęresi Nicolaitarum non restitit, & monita Gabrielis archangeli duodecim capitulis comprehensa, quæ Emarchus ei legenda & obseruanda obtulit, seruare non studuit.

Normanni vrbẽ Andegauis, quasi in ea habitaturi, cum suis omnibus occupant, ad quam oppugnandam Carolus ascito Salomone Britonum rege multis diebus eam obsedit, Sed cùm Normanni ad desperationem adducti fuissent, rex multo exercitu, pecunia ab eis accepta, egressum eis annuit, eisq; hoc pacto peiora faciendi locum dedit.

21 | 32 | Cometes solito rutilantior apparuit. | 7 | 876

Subita & nimia aquarum inundatio facta est in Iunio, ita vt in Saxonia villa quædam longè à torrentibus & fluminibus remota in momento cum hominibus & bestiis, & arboribus, & ædificiis, cum ecclesia & altari, penitus absorpta sit, vt nullum habitationis remanserit vestigium.

Ludouicus imperator in Italia moritur, & patruus suus Carolus rex Francorum Romam pergit, & Ioanne papa & Romanis per munera sibi conciliatis, imperator creatur, & imperat annis duobus. Sed ei statim à Ludouico fratre suo bellum paratur, quòd se incõsulto solus imperium fratruelis vsurpauerit.

Britones, rege suo Salomone mortuo, pro contentione regnandi intestino inter se bello colliduntur, sicq; inuiti cessant à Galliæ exterminio.

Carolus imperator post adeptum imperium vltra se elatus, consuetudines Francorum vilipendens, Græcas glorias & insolitos habitus affectabat, & talari Dalmatica indutus, & desuper balteo accinctus pendente vsque ad pedes, capite verò inuoluto velamine serico & diademate super imposito procedebat. Et cùm esset lepore timidior, & hostes fugere quàm fugare paratior, fratrem suum Ludouicum lacessebat, minatus tantas copias se conducturum, vt ab equis flumine exhausto, ipse per aridum alueum Germaniæ regnum intraret.

1 | 33 | Henricus monachus vitam Germani Antissiodorensis heroico metro in sex libellis luculenter exaratam Carolo imperatori obtulit. | 8 | 877

Ludouicus regnans in Germania moritur, relinquens tres filios suos hæredes, Ludouicum iuniorem, & Carolum qui non multo pòst imperauit, Carlomannum patrem Arnulfi imperatoris.

Carolus imperator de morte fratris sui gauisus, iniustitiam quam contra fratrem conceperat, contra filios fratris perficere paratus, cum quinquaginta & ab eo amplius hominum millibus regnum eorum aggressus, Coloniam vsque venit. Filiis Ludouici aliàs occupatis, Ludouicus iunior, legatione ad patruum missa, rogabat ea quæ pacis sunt. Quod cùm impetrare non posset,

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

cum viriliter bello excepit, eumque victum cum nimio exercitus damno & multo dedecore fugere compulit.

Ingruente in Germania pecorum pestilentia, dum canes vndique collecti cadaueribus incumberent, ita disparuerunt, vt nec viui nec mortui reperirentur.

878 | 2 | 34 | Carolus imperator Romam secundò profectus Bosoni germano vxoris suæ neptem suam, filiam Ludouici imperatoris, vxorem dedit, & data ei prouincia in regem eum coronauit, vt etiam regibus imperare videretur. Qui audiens fratrueles suos Carlomannum & Carolum contra se exercitum adducere, pauore solutus reditum parat, & inter redeundum à quodam Sedechia Iudæo malè potionatus Mantuæ moritur. Filius eius Ludouicus cognomento Balbus secundus, post diuisionem regnat in Francia annis duobus, iunior verò Carolus filius Ludouici Germanorum regis imperium adeptus est, annitentibus sibi quibusdam nobiliũ Romanorum, Ioanne autem papa satagente imperium transferre ad Ludouicum Balbum, filium recens defuncti Caroli imperatoris. | 9

879 | 1 | 1 | Ioannes papa iniuriatus a Romanis, ita vt etiam in custodia teneretur, pro eo quòd Carolo non fauebat, in Franciam veniens cum rege Ludouico Balbo penè annum moratus est. | 10

Normannorum plusquam quinque millia à Francis in Gallia cæsa sunt.

Hoc tempore clarebat Milo monachus sancti Amandi, qui vitam sancti Amandi metricè composuit, & librum de sobrietate ad Carolum Caluum scripsit. Sub hoc Milone adolescebat etiam nepos eius Hubaldus, qui in septem liberalium artium peritia clarus, egregiè præter cætera in Musica claruit, & de multis sanctis cantus dulci & regulari modulatione composuit.

880 | 2 | 2 | Sol hora diei nona ita obscuratus est, vt stellæ in cœlo apparerent. | 11

Rex Francorum Ludouicus Balbus moritur, vxorem suam ex se grauidam relinquens. De regno eius Francis variè sentientibus, aliis illud filiis Ludouici Balbi ex concubina deberi iudicantibus, aliis Bosoni Prouinciæ regulo ad illud iniustè inuadendum assentientibus, aliis verò illud regno Germaniæ resociare volentibus, nascitur interim ex legitima vxore Ludouici Balbi filius, qui ex nomine aui Carolus nominatus est. Filij tamen Ludouici Balbi ex concubina, Ludouicus & Carlomannus dicti, interim regnũ Francorum inter se diuidentes, regnãt annis quinque, & Bosonem semper persecuti sunt.

In sylua Francica Carbonaria plus quàm nouem millia Normannorum à Francis cæduntur.

881 | 3 | 1 | Carolus imperator fratre suo Carlomanno defuncto, & nõ multo pòst Ludouico altero fratre suo immatura morte præuento, post claras de inimicis victorias regnum Germaniæ obtinuit. | 12

882 | 4 | 2 | Carolus Romæ à papa Ioanne in imperatorem benedicitur. | 13

Normanni adiunctis sibi Danis Franciam & Lotharingiam peruagantes, Ambianũ, Attrebates, Corbeiam, Cameracum, Taruennam, fines Morinorum, Menapiorum, Brachatensium, omnemq; circa Scaldim fluuium terram, monasteria sanctorum Walarici & Richarij ferro & igni deuastant. Inde Wal fluuium ingressi, totam Batauiam, palatium etiam Neomagi, incendunt.

Eodem anno Godefridus & Sigefridus reges Normannorum cum inæstimabili multitudine iuxta Mosam in loco Haslon cõsedentes, Leodium, Traiectum, Tungros, Coloniam Agrippinam, Bonnam, cum adiacentibus castellis comburunt, Aquis in Palatio equos stabulantes, opidum & palatium

Romanorum.		Francorum.		Constantinopolitanorum.	Anni domini.

tium incēdunt, præterea monasterium Strabulaus, Malmundarium, Indam, Prumiam. Sacri ordinis in vtroq; sexu ministri, vbi poterant opportunius, latebant, & sanctorum corpora & pignora locis tutioribus abscondebant. Ad hæc mala Hug filius Lotharij ex Waldrada pellice in Lotharingia, & Boso suprà scriptus, in Burgundia tyrannizabant.

5 | 3 | Normanni vrbem Treuerim incendunt, & Metas vsq; perueni- | 14 | 883
unt, ibiq; conserto prælio Christianos vincunt. In hoc prælio Gnalo Metensium episcopus cæsus est.

6 | 4 | Carolus imperator, & Gallis & Germanis ad auxiliandum re- | 15 | 884
gno euocatis, Normannos obsidet. Cum quo Godefridus rex facto fœdere, vt sibi Frisia prouincia, & Gila filia Lotharij regis vxor daretur, baptizatus est, & ab imperatore de sacro fonte susceptus, Sigefrido quoque rege nimis munerato, eos à regno suo recedere fecit. Qui mox Franciam repetētes, post multas incursiones à Carlomanno rege Francorum duodecim millia argenti probati pro tributo exigunt, & sic in duodecim annis pacem promittentes mare repetunt.

Hoc tempore Radulphus quidam corpus sancti Calixti papæ & martyris à Romana vrbe in Franciam transfert, qui Calixtus ieiuniū quatuor temporum celebrari instituit.

7 | 5 | Carlomanno rege Francorum mortuo, cuius frater Ludouicus | 16 | 885
iam priori anno obierat, Normanni Franciam repetunt, dicentes se cum rege Francorum tantùm, non cum Francis pacis pepigisse pactum. Hinc compulsi Franci, Carolum imperatorem ad auxiliandū sibi inuitantes, Franciam ei subiiciunt. Qui contra Normannos apud Louanium castrametatos semel & bis exercitum misit, sed nihil dignum fecit. Regnauit ergo Carolus etiam in Francia annis quinque.

Hyncimarus Remorum archiepiscopus obiit.

8 | 1 | Marinus Romanæ ecclesiæ 106 præsidet. | 17 | 886
Hug filius Lotharij regis ex Waldrada pellice paternum Lotharingiæ regnum rebellando assequi sperans, Godefrido Normanorum cui soror sua Gila nupserat, medietate affectati regni promissa persuadet, vt ab imperatore imperiales fiscos ad libitum suum sibi addi peteret, per hoc vtrinq; imperatorē circumuenire putans, si daret, Normanni hostes regni in viscēribus regni immitterentur, si negaret, iustam rebellandi causam habere videretur. Ad hoc tractandum iussu imperatoris Henrico duce, & Godefrido in Batauiam ex condicto conuenientibus, inter agēdum Godefridus cum suis perimitur, nec multo pòst etiā Hug ab Henrico excæcatur, & nouissimè in monachum Prumiæ attondetur. Apud Constantinopolim Basilio imperatore mortuo Leo filius eius imperat annis 18.

9 | 2 | Normanni à Louanio exeuntes, Parisios obsident, contra quos | 1 | 887
Henricus dux exercitum ducēs dum incautè equitat, in foueam quam Normanni factam quisquiliis operuerant, lapsus trucidatur.

Hug dux & abbas miræ potestatis & prudentiæ moritur.

10 | 3 | Agapetus Romanæ ecclesiæ 107 præsidet. Hic in aliquibus libris | 2 | 888
non annumeratur.

Carolus imperator cùm Normannos nequiret expellere, tandem facto fœdere concessit eis regiones, quæ erant vltra Sequanam, quarum incolæ contra se rebellabant, quæ pars Franciæ à Normannis Normannia appellata est.

11 | 4 | Adrianus Romanæ ecclesiæ 108 præsidet. | 3 | 889
Carolus imperator zelatus vxorem suam pro eo, quòd plus iusto familiariter ageret cum Luitwaldo Vercellensi episcopo, repudiat. Episcopus

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

protestatur, in concione se nunquam cum ea coisse, illa verò se virginem esse gloriata, accepto repudio monasterium petiit.

890 12 | 5 | Carolus imperator corpore & animo deficiens, ab optimatibus | 4 regni repudiatur, & Arnulphus filius Carlomanni regis fratruelis eius in regnum sublimatur, & regnat annis 12. Hic Arnulfus patruo suo, ex imperatore etiam necessariis egenti, fiscos in Alemannia delegauit, qui sequenti anno obiit.

Romanum imperium & regnum Francorum miserè discerpitur. In Italia nempe Berengarius, & Wido de regno contendunt. Franci verò neglecto Carolo Ludouici Balbi puero vix decenni regẽ sibi præficiunt Odonem filium Roberti ducis, quem à Normannis occisum suprà diximus.

Radulphus autem corona sibi imposita, rex Burgundionum statuitur, quod regnum multo tempore durauit.

¶ *Regnum Burgundionum incipit.*

891 1 | 1 | BAsilius Romanæ ecclesiæ 109 præsidet. Hic in aliquibus libris | 5 non inuenitur.

Normanni Parisios expugnare non valentes, Burgundiam aggrediuntur, & Senones vrbem oppugnant, sed non expugnant.

In Italia Sarraceni castrum quoddam Fraxinetum occupantes, magno exitio Italiæ esse cœperunt.

892 2 | 2 | Normanni à Senonibus Parisios repetunt, & inde repulsi per Ma- | 6 cronem fluuium Trecas vrbem incendunt, & vsque Viridunum & Tullum vrbes cuncta depopulantur.

Wido Berengarium bis victum ex prælio fugat.

Odo rex Danos super Auxonam fluuium bello vincit.

893 3 | 3 | Arnulfus rex Zuendebaldo duci Maharensium ducatum Boe- | 7 manorum addens, & Boemannos per hoc sibi infestos fecit, & Zuendebaldo per adiectionem potentiæ, materiam cõtra se rebellandi dedit. Ad quem debellandum cùm non sufficeret, gentem Hungarorum Deo inimicam regno immisit, eorumque auxilio Zuendebaldum deuicit, & tributarium fecit.

Sanctus Waldricus in Baioaria nascitur.

894 4 | 4 | Normanni iterum à Parisiis repulsi, fines Britonum incessunt, & | 8 primò victores, postea à Britonibus vincuntur, in duobus præliis duodecim millibus suorum peremptis.

Odone rege per consilium Francorum in Aquitania demorante, Franci puerum Carolum duodennem Ludouici Balbi filium in regnum paternum reuocant, & Remis à Fulcone archiepiscopo in regẽ benedici faciunt, & oritur longa concertatio inter eum & Odonem.

895 5 | 5 | Stephanus Romanæ ecclesiæ 110 præsidet. | 9

Normanni Lotharingiam repetentes, circa Leodium cum Christianis pugnant & vincunt.

Sunderoldus Moguntiæ archiepiscopus à Normãnis Wormaciæ martyrizatur.

Arnulphus rex audita cæde suorum à Baioaria contra Normannos pugnaturus, properat cum valido exercitu, quos suprà fluuiũ qui Tilia dicitur, pedestri prælio adorsus, tantam ex eis stragem fecit, vt ex innumerabili multitudine vix superesset, qui ad classem aduersum nuntium ferret.

Normannorum residui transuadata Mosa Ribuariam & Arduennam vastando peruagantes trans mare recedunt.

Claruit

Romanorum.		Francorum.		Constantinopolitanorum.	Anni domini.

Claruit hoc tempore Remigius Antissiodorensis in exponendis scripturis diuinis & humanis studiosus.

Hoc tempore claruit in Burgundia Berno ex comite abbas Gigniacensis cœnobij à se fundati, qui etiam ex dono auæ comitissæ construxit Cluniacum cœnobium in cellam Gigniacensem.

6 | 6 | Arnulphus rex Zuendebaldum filium suum ex concubina facit | 10 regem Lotharienſium. | 896

Carolus rex opem Arnulphi regis contra Odonem implorat, ad cuius auxilium rex Arnulphus exercitum misit, sed parum commodi contulit.

Carolus rex Hundeum regem Normannorum baptizari fecit, eumque de sacro fonte suscepit.

7 | 7 | Arnulphus rex à Berengario Italiæ interpellatus ad auxilium sui | 11 contra Widonem Zuendebaldum filium suum cum exercitu misit in Italiam, sed Wido viriliter agens, & primores exercitus donis corrumpens, eos inefficaces redire fecit. | 897

8 | 8 | Arnulphus rex Longobardiam potenter ingressus, Pergame- | 12 num vrbem armis capit, cuius comitem Ambrosium ante portam vrbis laqueo suspendẽs, cæteris vrbibus terrore incusso ad obsequelam suam omnes adduxit. | 898

Odo musicus ex clerico Turonensi monachum profitetur sub Berno ne abbate.

9 | 9 | Odo rex Francorum moritur, obtestans primates, vt Carolum | 13 in regno reciperent. | 899

Carolus regno Francorum toto recepto, regnauit annis 27.

Apud Triburias celebrata synodo contra laicos, qui auctoritatem episcopalem minuere tentabant, plura super statu sanctæ ecclesiæ decreta sunt.

10 | 1 | Formosus Portuẽsis episcopus Romanæ ecclesiæ 101 præsidet, | 14 contra voluntatem quorundam Romanorum, qui Sergium diaconum Romanæ ecclesiæ facere voluerant, sed non prævaluerant. | 900

Hic Formosus, cùm aliquando in sinistram suspicionem veniſſet Ioanni 8 papæ, timore eius fugiens, episcopatum Portuensem reliquit, & quia reuocatus à papa redire noluit, anathematizatus est, & tandem ad satisfaciendum papæ in Gallias veniens, vsque ad laicalem habitum degradatus est, iurans se non amplius Romam intraturum, nec episcopatum suæ vrbis repetiturum, confirmans etiam propriæ manus scripto se in laicali communione perseueraturum. Pòst à Marino successore Ioannis in episcopatu contra datum sacramentum restitutus, non solùm Romam intrauit, sed etiam Romanæ ecclesiæ papatum suscepit, propter quod cum multo scandalo multa per multos annos quæstiò & controuersia agitata est in ecclesia, aliis eius & ab eo ordinatorum consecrationẽ irritam esse debere præiudicantibus, aliis econtra qualiscunque fuerit Formosus, tamen propter sacerdotalis officij dignitatem & fidem eorum qui ordinati fuerant, omnes consecrationes eius ratas esse debere saniori consilio iudicantibus, præsertim cùm ipse Formosus à Marino papa absolutus fuerit à periurio. Ab hoc Formoso Arnulphus rex inuitatus, Romam venit, sed non admissus, Romam Leonianam obsedit. Lepusculo fortè versus vrbem fugiente, & exercitu cum clamore nimio sequente, Romani timentes se de muro proiiciunt, & hostibus per factos aceruos murum ascendendi locum faciunt. Sic capta Roma, illos qui papam iniuriauerant decollari fecit, & à papa in imperatorem benedicitur.

Fulco Remorum archiepiscppus perimitur à Winemaro satellite Bal-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

duini Flandrensium comitis, pro eo quòd abbatiam sancti Vedasti Attrebatis à Carolo in beneficium acceperat, quam Balduinus iam per aliquot annos quamuis nullo concedente inuaserat.

901 | 11 | 2 | Vuido rex Arnulphum imperatorem se vsquequaq; persequentem non ferens, quippe cui nec vrbes nec castra munita natura resistere poterant, dum se fugiendo tutaretur, imperator vxorem eius obsedit, quæ iam rebus suis diffidens, per vnum familiarem imperatoris multa pecunia correptum ei poculum mortiferum dedit. Quo hausto, per triduum excitari non potuit apertis oculis, nil loqui aut sentire valens, quæ res eum repedare coëgit, quem recedentem Vuido persecutus, à Deo percussus obiit. | 15

902 | 12 | 3 | Bonifacius Romanæ ecclesiæ 112 præsidet. | 16

Arnulphus imperator longa ægritudine dissolutus, vel (vt quidam ferũt) afflictus à minutis vermibus quos pediculos vocant, adeò in corpore eius scaturientibus, vt à nullo medicorum minui possent, moritur, & Ludouicus filius eius post eum regnat annis decem.

Stephanus Romanæ ecclesiæ 113 præsidet, mensibus quatuor. Hic primùm à Formoso papa episcopus Anaguinæ ecclesiæ ordinatus, ipsum Formosum persequitur, & ordinationes eius omnes irritas esse debere decernit, & alia horribilia dictu in eũ fecit. Legitur enim, quia ipse & non Sergius corpus Formosi à sepulchro in consilio protractum, & papali veste exutum, laicali induit, & abscisis duobus digitis dexteræ manus eius in Tyberim præcipitari fecit.

Romanus Romanæ ecclesiæ 114 præsidet.

In Italia pro Vuidone filius eius Lambertus contra Berengarium regnat.

903 | 1 | 4 | Theodorus Romanæ ecclesiæ 115 præsidet. Hic contra Stephanum papam sentiens, recõciliauit ordinatos à Formoso, quos Stephanus per vim Romæ intus & non foris exordinauerat, nec tamen præsumpserat eos iterum consecrare. His reconciliatis, Theodorus papa libros abrenunciationis reddidit, & igni cremari præcepit. | 17

Ioannes Romanæ ecclesiæ 116 præsidet. Hic etiam ad confirmandam Formosi ordinationem, quam Stephanus deposuerat, synodum 74 episcoporum pręsentibus Francorum archiepiscopis & rege, apud Rauennam statuit, & coram eis combusta est synodus, quam Stephanus in damnationem Formosi fecerat.

Lamberto filio Widonis mortuo, Berengarius regno potitur.

Hungarorum gens barbara, quæ quibusdam clusis remota, nec ad meridianam plagam, nec ad occidentalem exeundi antea habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis clusis emissa, quæ Arnulpho veniente aliquantulum temperauerat rabiei suę, modò eo mortuo per totam Galliam, Germaniam, Italiamq;, vt fera tempestas diffunditur.

Zuendebaldus rex à Lothariensibus in bello perimitur, in qua conspiratione & bello quicunq; vulneratus est, aut mortem non euasit, aut nunquam sanari potuit.

Francone Leodiensium episcopo mortuo, Stephanus episcopus subrogatur, vir sanctitate & scięntia clarus, qui vitam & passionem sancti Lamberti martyris ad Hermannum archiepiscopum vrbanius edidit, cantum quoque nocturnum de eodem martyre, cantum quoque de sancta trinitate, & de inuentione Stephani protomartyris, dulci & regulari modulatione composuit.

Conradus Comes pater Conradi, qui post Ludouicum regnauit, perimitur in bello à comite Alberto.

Romanorum.		*Francorum.*		*Constantinopolitanorum.*	*Anni domini.*
2	5	Benedictus Romanæ ecclesiæ 117 præsidet.	18		904
		Ludouicus rex conserto cum Hungaris prælio, miserabiliter vincitur.			
		Apud Constantinopolim Leone imperatore mortuo, Constantinus filius eius, & Alexander frater ipsius Leonis, imperant anno vno.			
3	6	Leo Romanæ ecclesiæ 118 præsidet. Hunc post triginta dies ordinationis suæ Christophorus presbyter suus capiens, & in carcerem trudens, per inuasionem Romanæ ecclesiæ 119 præsidet.	1		905
		Hungari superioris anni victoria elati regnum Ludouici sub tributo redigunt.			
		Apud Constantinopolin Alexandro imperatore mortuo, Constantinus imperat annis 39.			
4	7	Hungari victos Græcos sub tributo redigunt.	1		906
		Apud Græcos Romanus humilis quidem genere, sed quia Leonem ferocem occiderat, expertæ fortitudinis habitus, & per hoc a Leone imperatore dux naualis exercitus constitutus, volens fieri tutor Constantini imperatoris qui admodum puer erat, tutorẽ à patre illi deputatum, & omnes principes palatij ad se extra vrbem arte euocatos capit, & palatio eliminat, & fauentes sibi officiis curialibus honorat. Focas autem, qui terrestrem exercitum contra Symeonem Bulgarorum regem duxerat, hoc nuntio perterritus, fugit à bello, & omnes fugere fecit; sic quòd animos & vires Bulgaribus addidit Græcos acrius debellandi, & ipse à Romanis captus oculis priuatur.			
5	8	Sergius Romanæ ecclesiæ 120 præsidet. Iste est Sergius diaconus propter Formosum à papatu reprobatus, qui ab eodem Formoso episcopus factus, ad Francos tamen se contulit, & eorum auxilio Christophorum inuasorem capiens & in carcere trudens, latenter Romam ingressus, papatum inuasit, & Romanos minis & terroribꝰ perpulit, vt omnes ordinationes Formosi irritas haberent, & in vltionem suæ repulsæ (quod dictu nephas est) Formosum sepulchro extractum in sede põtificatus sacerdotaliter indutum decollari præcepit. Et insuper tribus digitis abscisis, in Tyberim iactari fecit, & omnes quos ille ordinauerat, iniustè exordinauit. Quem à piscatoribus inuentum, & in basilica apostolorum principis loculo deportatum, quędam sanctorum imagines adorasse, & venerabiliter salutasse, palàm omnibus visæ sunt.	2		907
		Apud Grecos Romanus pater Basileos factus, vt securius ageret, matrem Constantini imperatoris vxorem duxit, suam verò filiam ipsi Constantino despondit.			
		Hungari Bulgaros victos tributarios sibi faciunt.			
6	9	Romanus impetrato à principibus, vt etiã indumenta imperialia & diadema imperij acciperet, non iam tutor imperatoris, sed super imperatorem imperator videbatur esse, & etiam Christophorum filiũ suum in imperio ascitum, Constantino imperatori in procedendo prę ferebat, sed Christophorus non multo pòst obiit.	3		908
7	10	Hungaris etiam Italiam depopulantibus, rex Berengarius bello congressus miserabiliter vincitur. Romanus imperator Græcorum Bulgaros Græcos fortiter debellantes facto fœdere mitigauit.	4		909
8	11	Sarraceni ex Africa à rege suo missi in Italiam, vt Apuliã & Calabriam contra Romanum imperatorem rebellantes sub ditione illius redigerent, pugnando Apulis & Calabris fortiter debellatis, Romam versus gyrantes, Garelianum occupant montem, ibiq́ue munitione sibi facta multas Italiæ vrbes debellauerunt.	5		910
		Adelbertus quidam ex primoribus Austrasiorum per septennium Lu-			

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

douico regi rebellis, dolo Hatonis Moguntini archiepiscopi ad regem deductus decollatur.

Regino abbas Prumiensis Chronica sua, à natiuitate Domini incoeata, vsq; ad hunc annum perduxit.

911 | 9 | 12 | HVngari Germaniam vastant. | 6 | 10
Ludouicum filium Bosonis ex filia Ludouici imperatoris ab Italiensibus à Burgundia inuitatum in regno Berengarius excipiens bello, iurare eum compulit, vt si redire permitteretur, non vltrà in Italiam rediret.

912 | 10 | 13 | Ludouicus rex Germaniæ moritur, qui propter tyrannorum in | 7
Italia insolentiam & multam malorum ingruentiam non meruit imperialem benedictionem, cui succedens Conradus regnauit annis 7, qui & ipsè caruit benedictione imperiali.

Ordo Cluniacensis incipit.

Berno abbas moriturus, Odonem olim musicũ constituit abbatem Cluniacensis cœnobij ea conditione, vt ecclesia Cluniacensis solueret annuatim ecclesiæ Gigniacensi censum duodecim denariorum.

913 | 1 | 14 | Ludouicus ab Italiensibus ad regnandum reinuitatus, tam citò | 8
oblitus iuramenti in Italiam contra Berengariũ vadit, & eo expulso regnum vsurpat.

914 | 2 | 15 | Conra Conradum regem potentiores regni principes rebellio- | 9
nem meditati, scilicet Arnoldus de Baioaria, Burchardus de Sueuia, Euerardus de Francia, Gilebertus de Lotharingia, & horum omnium præcellẽtior, Henricus dux de Saxonia & Thuringia, tam sapientia quàm fortitudine regis ad gratiam eius reducuntur.

Solus Arnoldus ad Hungaros cum vxore & filiis fugiens, vsque ad mortem regis ibi mansit.

915 | 3 | 16 | Ludouicus Veronę captus, & Berengario à custodibus vrbis au- | 10
ro corruptis in vrbem immisso, oculis priuatur.

Hungari Berengario confœderati, Alemanniam vastant, & à Baioariis & Alemannis grauiter cæduntur.

916 | 4 | 17 | Carolus rex Francorum regnum Lotharingiæ recepit. | 11
Saraceni à Fraxineto & Gareliano monte exeuntes, Calabriam & Apuliam, Beneuentum, Romanorum quoq; vrbes ita occupant, vt vnamquamque mediam Romani, mediam Sarraceni tenerent, & grauissimè Italiam premebant.

917 | 5 | 18 | Anastasius Romanæ ecclesiæ 121 præsidet. | 12
Dando Romanæ ecclesiæ 122 præsidet.

Hungari Alemanniam totam deuastantes, vsque Fuldam peruenerunt.

918 | 6 | 19 | Romanus Græcorum imperator filios suos Stephanum & Con- | 13
stantinum cum domino suo Constantino imperare instituit, ipso Constantino imperatore opere manuum suarum, picturam scilicet pulchrè exercendo, sibi victum quęrente.

Hatonem Moguntinum episcopum cuius dolo olim Adelbertus perierat, rex Conradus sollicitat etiam contra Henricum Saxonum ducem, propter potentiam ipsius sibi suspectum. Ad quod cùm iam torquem auream episcopus fabricasset, quæ collo ducis secum conuiuãtis mitteretur, dolo proditus frustratus est, & post triduum morbo & angore, vel (vt alij dicunt) fulminis ictu interiit. Complices etiam consilij à duce patria eliminati sunt.

Missio

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Missō autem exercitu à rege contra Henricum, tanta cæde Saxones debacchati sunt in eos, vt à mimis declamaretur, vbinam esset tantus ille infernus, qui tantam cæsorum multitudinem capere posset.

Hungari per Alemanniam in Alsatiam, & vsque ad Lotharingiam perueniunt.

7 | 20 | Ioannes Rauennas episcopus Romanæ ecclesiæ 123 præsidet. | 14 | 919

Cōradus rex moriens coram principibus regni regem designat Henricum, filium Ottonis Saxoniæ ducis. Hic ergo regnat annis decem & octo.

1 | 21 | Henricus rex contra Arnoldum ab Hungaris regressum cum | 15 | 920 exercitu in Baioariam profectus, cum virtute & sapientia sua ad gratiā suam inflexit.

Robertus dux frater Odonis regis appetens regnum Francorum, contra Carolū inquietabat Franciam, eiusq; instinctu omnes penè primores Franciæ aduersabantur Carolo.

2 | 22 | Stephano Leodicensi episcopo defuncto, Richarius vir catholi- | 16 | 921 cus à Carolo per auctoritatem papæ Romæ ordinatur episcopus, repudiato Hilduino qui, pecunia data duci Gisleberto, ambiebat ab eo sibi dari episcopatum.

Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingię sanctus Wicbertus, qui Gemmelacense cœnobium fundauit, qui diuitiis, nobilitate & potentia clarus cingulum mundanæ militiæ deponens, cingulo sanctæ religionis in monachico habitu se accinxit.

Ziptinæus dux Boemiæ, ad Christi fidem conuersus, iustè & religiosè in Boemia principatur, & post eum Watizlaus filius eius iustitia & sanctitate præclarus, cui frater suus Bolizlaus nimis aduersabatur.

3 | 23 | Hungaris Franciam, Alsatiam, Alemanniam, Saxoniamq; de- | 17 | 922 populantibus, Henricus rex iuxta vrbem Meresburch congressus, vouens Deo pro adipiscenda victoria se hæresim simoniacam de regno suo eradicaturum, inæstimabili cæde eos vsq; ad internicionem penè deleuit.

Rex Henricus, quoscunq; fures, aut latrones, aut sicarios manu fortes & bellis aptos esse videbat, indulta eis venia agros & arma dabat, & legionem ex eis faciens ad debellandos barbaros exponebat, edicens omnino vt ciuibus parcerent tantummodo.

Carolus rex Francorum cum auxilio Lotharienſium iuxta vrbem Sueſſionum pugnans contra Robertum fratrem Odonis regis, qui contra se regnum Francorum inuadebat, eum cum multis peremit, & se & Franciam Henrico regi submittit, eiq; in pignus perpetui fœderis & amoris mittit manum pretiosi martyris Dionysij Parisiensis, auro gemmisq; inclusam.

4 | 24 | Reges Henricus & Carolus apud Hunnā confœderantur, Ca- | 18 | 923 rolusq; reddit Henrico regi regnum Lotharingiæ, episcopis & comitibus vtrinq; iurando rem confirmantibus.

Sanguis Domini crucifixi venit in Angliam, fortè ille sanguis, qui de imagine Domini fluxit, cùm secundò Dominus in imagine sua à Iudæis priora pateretur.

Africani qui per munitionem Gareliani montis totam Italiam laniabāt, per militiam Ioannis papæ & per auxilium Romani Græcorum imperatoris, conserta cum eis pugna ita atteruntur, vt ne vnus quidem superfuerit, qui nō aut trucidaretur, aut caperetur, multis testantibus Apostolos Dei Petrum & Paulum in illo bello visos fuisse ad auxilium Christianorum.

5 | 25 | Rex Henricus pacem cum Hungaris in nouem annis firmat. | 19 | 924

Carolus rex Francorum à comite Heriberto captus, in custodiam Peronæ truditur ob necem Roberti ducis ab eo perempti.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.
	Rodulphus rex Burgundionum ab Italiensibus ad regnandum contra Berengarium inuitatus, cõserta cum Berengario pugna, eoq; victo & expulso, regnum Italiæ tribus annis tenuit.		
925	6	26	Rex Henricus vrbem Sclauorum Brennaburch capit, & victis Sclauis tributum imponit.	20
	Rex Henricus agrarios milites recensens, vt octo eorum in agris, nonus verò in vrbe moraretur, vt octo in agris & sibi & nono laborarent, nonus verò in vrbe tertiam partem omnium frugum illorum reseruaret in ædibus à se ad hoc extructis, vt in bello nihil alicui eorum deesset, vrbesq; rebus & viris plenæ essent.			
	Berengarius rex ab Italiensibus impiè perimitur.			
	Hungari Salardo duce Italiam peruagantes Papiam obsident, & incendunt.			
926	7	27	Carolus rex Francorum sub custodia Heriberti exul & martyr moritur.	21
	Radulphus regnat in Francia annis duobus.			
	Simeon Bulgar, qui ex philosopho monachus, ex monacho miles factus, dominabatur Bulgaris, Græcos grauiter atterit, sed Romanus Græcorum imperator eius insaniam facto fœdere mitigauit.			20
927	8	1	Post mortem Caroli regis, nolentibus Lotharingis Henrico regi subesse, quidam Lotharingius nomine Christianus, simulata infirmitate Gigebertum ducem ad se dolo euocatum cepit, regiq; misit, vt per eum Lotharingiam sibi subiugaret. At verò inspecta industria & potentia Gisleberti, filiam suam Gerbergam ei despondit, & eum iterum Lotharingiæ præfecit.	22
	Ludouicus filius Caroli regis, insidiantes sibi fugiens, per mare transit in Angliam. Mater enim eius filia fuerat regis Anglorum.			30
	Rodulphus rex ab Italiensibus repudiatur, & Hugo comes Arelatensium in regnum subrogatur.			
928	9	2	Rex Hugo quosdam Italiensium suspectos sibi, consilio & virtute Samsonis comitis circumuentos, sibi substrauit.	23
	Raherius Lobiensis monachus, vir nimiæ simplicitatis, sed experientia liberalium artium nominatus, cum Hilduino qui in Lotharingia episcopatum Leodicensem olim ambierat, in Italiam ad Hugonẽ regem profectus, Veronæ episcopus ab Hugone constituitur, Hilduino Mediolani archiepiscopo ordinato.			
	Rex Henricus Gana vrbem Dalmatiæ capit, & Dalmatis tributum imponit.			40
	Ludouicus in Franciam reuersus, & licet ærumnosè tamen in regno restitutus, regnat annis 27.			
929	10	1	Lanceam mirandi operis, & clauis Iesu Christi crucifixi sanctificatam, quæ dicitur primi & Magni Constantini imperatoris fuisse, donatam Rodulpho regi Burgundionum & Italię à Samsone comite; rex Henricus precibus, minis, muneribus, addita etiam parte prouinciæ Sueuorum, à Rodulpho comite extorquet, & hanc ad insigne & tutamen imperij posteris relinquit.	24
930	11	2	Ioannes papa à militib⁹ Widonis marchionis captus, & in custodiam trusus, ceruicali super os eius posito pessimè strangulatus est, in cuius loco alter Ioannes 124 subrogatus est, frater Alberici Romã expulso Hugone regentis. Alibi legitur hoc in loco Leo papa resedisse.	25	50
	Wenzeslaus princeps Boemiæ à rege Henrico in Praga vrbe obsessus, se & vrbem regi dedit, & impositam Boemiæ multam tributi pecuniam soluit.			
		12	3	Hen-

Romanorum.		*Francorum.*		*Constantinopolitanorum.*	*Anni domini.*
12	3	Henricus rex reges Normannorum & Abroditarum Christianos facit.	26		931
		Redarij vsq; ad ducenta millia hominum cõspirantes contra Henricum regem rebellant, & regnum eius grauiter infestant, & vicinas gentes ad rebellandum animant, sed à ducibus regis Bernardo & Thietmaro graui bello victi omnes penè moriuntur, aut fugientes in mare vicinum demerguntur. Et hoc facto vicinæ gentes à rebellione deterrentur.			
13	4	Arnoldus dux Baioariorum in Italiam contra Hugonem regem veniens, à Veronensibus susc ipitur, & cum Hugone confligens vincitur.	27		932
		Raherius episcopus à rege Hugone episcopatu pulsus, quia Baioariis fauerat, Papiæ exiliatur, vbi & librum de suis ærumnis luculenter edidit. Scripsit & alia multa legentibus vtilia.			
14	5	Stephanus Romanæ ecclesiæ 125 præsidet.	28		933
		Beneuentani contra Græcos bellum agentes, quotquot Græcorum capiebant eunuchizabant.			
15	6	Hungari tributum à Saxonibus repetentes, ab exercitu regis Henrici occiduntur aut capiuntur, eisq; vsque ad internicionem deletis, tributum quod repetebatur Deo pro gratiarum actione in ecclesiis & pauperibus exoluitur.	29		934
		Otto filius regis Henrici vxorem duxit filiam Eadmundi regis Anglorum.			
16	7	Ioannes Romanæ ecclesiæ 126 præsidet.	30		935
		Rex Henricus Danos qui per piraticam Frisones incursabant, vincit, & tributarios facit, & Chuipiam regem eorum baptizari fecit.			
		In Genuensi vrbe fons sanguinis largissimè effluxit, portendens fortè vrbis ipsius imminentem ruinam, quia ab eodem anno ab Africanis cum classe illuc venientibus capta, cunctis ciuibus exceptis paruulis & mulieribus captis & occisis, etiam thesauris suis est vacuata.			
17	8	Leo Romanæ ecclesiæ 127 præsidet.	31		936
		Rodulphus rex Burgundiæ moritur.			
		Inger rex Russorum sciens, exercitus Græcorum esse ductos contra Sarracenos, & ad insularum custodias dispersos, ad expugnandam Constantinopolim cum mille & eo amplius nauibus venit, adeò de victoria iam securus, qui vt Græcos non occidi sed capi præciperet. Quibus imperator Romanus cum paucis viriliter occurrens, circumcirca Græco igni iniecto penè omnes cum nauibus exussit, paucis euadentibus, omnesq; captiuos decollari iussit.			
18	9	Hoc anno prodigia apparuere. Sol sereno cælo obscuratur, per fenestras verò domorum radios quasi sanguineos emittebat. Hominis cuiusdam sinistra manus ferro amputata, post annũ penè ad integrum ei dormienti restituta est, cui pro signo miraculi quasi sanguinea linea loco coniunctionis notabatur.	32		937
		Henricus rex moritur. Qui licet in vincendis inimicis glorioſus fuerit, quia tamen pacificus erat, nullam operam dedit, vt effugatis ab Italia tyrannis, qui quasi conductitij mercenarij alter alteri succedentes imperium dilaniabant, benedictionem imperialem accepisset; post quem Otto filius eius ex Matilda filia Theoderici regis Saxonum imperauit annis 36. Mons verò vbi rex Henricus sepultus est, postea flammas in multis locis euomebat.			
		Obiit dominus Odo, primus abbas Cluniacensis. Succedit ei Adamarus.			
1	10	Contra Ottonem imperatorem rebellauit Euerardus comes pa-	33		938

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

latij,& Giſlebertus dux Lotharingiæ, qui Gerbergam ſororem ipſius imperatoris vxorem habebat. Hungari per Auſtraſiam & Alemanniam multis ciuitatibus igne & gladio conſumptis, Wormatiæ regno tranſito vſque ad Oceanum Gallias vaſtant,& per Italiam redeunt.

Princeps Boemiæ Wenzeſlaus, vir ſanctus, à fratre ſuo Boizlao occiditur, ambitione percipiendi principatus ſeducto, in cuius vltionem rex Otto bellum Biozlano indixit,& longa inter eos concertatio per 14 annos protracta eſt.

939 | 2 | 11 | Stephanus Romanæ eccleſiæ 128 præſidet. Euerardus & Giſlebertus Henricum fratrem imperatoris obſeſſum capiunt, eumq; fallacia ſua ab imperatoris fidelitate ſeiunctum factioni ſuæ applicant, ſuggerentes ei regnum magis competere illi in patris regno nato, quàm Ottoni ante regnum nato. | 34

Hungari à Saxonibus grauiter cæduntur. Otto imperator interim à Baiorariis ſibi reſiſtentibus rediens, Euerardum exiliat, iterumq; Baioarios aggreſſus omnes ſibi ſubdit præter vnum filium Arnoldi. Rex Otto conſtruit vrbem Magdeburch, quæ & Parthenopolis, id eſt virginum ciuitas, dicitur. Italiã vexat hæreſis Anthropomorphitarum, id eſt corpoream formam Deum habere dicentium, contra quam Raherius Veron. epiſcopus & verbis & ſcriptis reclamabat.

940 | 3 | 12 | Otto imperator in Lotharingiã vſque ad Capræmontem venit. | 35

Berengarius iunior, Berengarij ſenioris ex filia nepos, timens regem Hugonem ſe perſequentem, pro eo quòd contra eum regnum Italiæ affectaret, ad Hermannum Sueuorum ducem, & per eum ad Ottonem regem fugit.

Rex Otto Boizlaum bello ſuperat, at Boizlaus pro victoria ſecurus, circumueniens principem militiæ regis cũ multis trucidat, rex verò Boemiam deuaſtat.

941 | 4 | 13 | Ludouicus rex Francorum Lotharingiam inuadens vſq; ad Alſatiam venit, ductu Euerardi Giſleberti. Rex Hugo miſſo ſibi Græco igne ab imperatore Græcorum Fraxinetum oppugnat, & nauibus Sarracenorum exuſtis illud expugnat,& inde eos fugat. Tagmarus frater Ottonis regis ab eo ad hoſtes eius tranſit, & inter cætera mala Heresburch caſtrum regis capit, ibiq; à rege concluſus, telis intra eccleſiam confoſſus interiit. | 36

942 | 5 | 14 | Marinus Romanæ eccleſiæ 129 præſidet. Ad hunc ſanctus Waldricus Romam veniens ab eo cognouit, ſe futurum epiſcopum Auguſtæ Vindelicorum, quod poſt annos quindecim factũ eſt. Giſlebertus & Euerardus cum Henrico fratre imperatoris iuxta Rhenum contra imperatorem bellum parantes, milites imperatoris offendunt, & multi cum paucis congreſſione facta victi terga dederũt, Henrico interim in alio Rheni littore ante clauos Domini lanceę ſuę infixos in oratione proſtrato, in brachio inſanabiliter vulnerato. Orta diſſenſione inter principes de varietate legis, vtrum deberent auis ſuperſtitibus filij filiorum poſt parentes defunctos hæreditare, an exhæredatis fratruelibus deberet hæreditas ad patruos redire; ex regis Ottonis omniumq́ue principum ſententia cognitio veritatis commiſſa eſt gladiatorio iudicio, ceſſitq; victoria his qui cenſebant, fratrum filios debere cum patribus hæreditare. | 37

943 | 6 | 15 | Rex Otto obſedit Briſagam oppidum Alſatiæ, quod Ludouicus rex per milites Euerardi & Giſleberti tenebat, in qua obſidione ſuaſu Friderici Moguntini epiſcopi qui animo iam ab imperatore defecerat, multi ab imperatore defecerunt: eaque re aliis territis, ſolus rex interritus manet. Interim fideles regis, Vdo videlicet, & Conradus frater Hermanni Sueuo- | 38

rum

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

rum ducis, Euerardum & Gisleberтum prędando regno securè intentos iuxta Rhenum inopinatè aggressi acerrimè debellant. Euerardo gladiis peremпto, Gisleberto autem Rheni vndis submerso, cæterorum vix aliquis fugit qui non aut trucidaretur, aut caperetur. Hoc nuncio infideles regis corde franguntur, & Ludouicus Alsatia discedit, & rex & fideles eius cum ipso gratulantur. Vxorem Gisleberti Gerbergam, sororem scilicet Ottonis imperatoris, Ludouicus rex duxit vxorem, filiam verò Gisleberti neptem suam imperator Bertaldo duci Baioariorum despondet, & ducatus eius Ottoni datur.

Ademarus Cluniacensium abbas substituit sibi abbatem Maiolum.

7 | 16 | Otto dux Lothariensium obiit, Conradus gener regis Ottoni | 39 | 944
succesſit. Stephanus & Constantinus imperatores, filij Romani imperatoris, ægrè ferentes, se iusta patris sui seueritate à iuuenili leuitate coerceri, depositis in palatio insidiis, ignorante altero Constantino Leonis imperatoris filio, patrem de palatij solio deponunt, & tonso ei (vt moris est) capite ad vicinam insulam in qua cœnobitæ philosophantur, transmittunt. Sol horribilem eclipsin passus est feria sexta, hora diei tertia, quo die in Hispania Addaram rex Sarracenorum à Radamiro Christianissimo rege Gallitiæ in bello superatus est. In Italia cometa miræ magnitudinis apparuit, portendens famem quæ sequuta est.

Rex Otto corpus Innocentij martyris in vrbem Magdeburch transfert.

8 | 17 | Otto imperator Lotharingiam sibi subiugauit, reſistente sibi solo | 1 | 945
Metensium episcopo Adelberone, fratre ducis Friderici. Stephanus & Constantinus videntes post patris sui depulsionem, Constantinum filium Leonis imperatoris ab omnibus sibi præferri, & se iam vix in seculis haberi, cùm deliberarent, hoc quod de patre fecerant etiam de Constantino facere, publicato eorum cõsilio per diabolum incentorem huius consilij, cùm ad conuiuium ex condicto consedissent, & de prioratu sedendi inter se consultò decertarent, dato signo à viris Constantini ambo fratres solio deturbantur, & tonsis capitibus ad idem monasterium ad quod patrem transmiserant, & ipsi ad philosophandum cum monachis transmittuntur. Ita euacuato palatio abusiuis imperatoribus, ipse Constantinus, & Romanus filius eius ex filia Romani imperatoris, imperant annis 16. Rex Otto Burgundiam sibi subiugat.

Barbaros occasione intestini belli vndique irruentes, Gero comes fortiter ac frequenter debellat. Regi Francorum Ludouico Hugo comes Parisiensis nimis aduersatur. Hic Hugo filius fuit Roberti tyranni in bello Suessonico perempti à Carolo rege.

9 | 18 | Agapetus Romanæ ecclesiæ 130 præsidet. Henricus imperator | 2 | 946
in vrbe à Meresburch à fratre obsessus, proiectis armis ad pedes eius procidens, & misericordiam eius implorans, in custodiam includitur. Fridericus autẽ archiepiscopus Moguntiæ à ciuibus excluditur. Rex Otto multos contra se rebellare molientes capit aut occidit. Mortuo Bertaldo duce rex Otto fratri suo Honorico dat ducatum Baioariæ, & sic eum reprimit à rebellione.

10 | 19 | Berengarium à Sueuia in Italiam reuersum videns rex Hugo ab | 3 | 947
Italiensibus se deserto recipi, Lotharium filium suum, vt saltem Berengario conregnet, Italiensium fidei commendat: ipse Arelatum vnde venerat repetit.

11 | 20 | Rege Hugone mortuo, Lotharius filius eius in Italia solo no- | 4 | 948
mine regnat. Berengarius actu & potestate rex, & cunctis acceptus per Italiam tyrãnizat. Dux Baioariæ Henricus Aquileiam in Italia capit, Hungaros

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.
	bis superat, Ticinum transit, & cum multis manubiis redit. Ludouicus rex Francorum à ducibus suis circumuentus, à Normannis capitur, & consilio Hugonis Lugdunum missus, publicæ custodiæ traditur, Carlomannus verò maior filius eius à Normannis abductus Rothomagi moritur.		
949	12 | 21 | Tapis rex Hungarorum in Italiam veniens decem modios | 5 nummorum à Berengario pro reditu accepit. Rex Otto 32 legionibus Franciam ad liberandum Ludouicum aggreditur. Ludouicus metu à custodia relaxatur.		
	Rex Otto Lugdunum capit, Hugonem intra Parisios concludit, Remos capit, Hugonis nepote qui episcopatũ vsurpauerat, expulso legitimum episcopum restituit, vsq; Rothomagum potenter accedit, & castellis ac vrbibus quas ceperat, Ludouico redditis, in Saxoniam redit.		
950	13 | 22 | Per loca Galliæ & Germaniæ plurimi & magni terræmotus fa- | 6 cti sunt. Rex Otto in Boemia contra Boizlaum proficiscitur, Boizlaus verò regi reconciliatur, eiq; tandem feliciter subiicitur. Rege Ottone secundam expeditionem in Franciam parante, Hugo virtutem eius non ferens, ei iuxta fluuium Charum occurrit, & pacto pacis secundum nutum regis facto, manus ei dedit.		
951	14 | 23 | Moguntia ab Ottone imperatore obsessa est. Fridericus archie- | 7 piscopus captus, & in custodiam trusus, nõ multo pòst per indulgentiam regis relaxatus est. Rex Otto filium suum Luidulfum, natum ex filia regis Anglorum, testamento post se regem designat.		
952	15 | 24 | Lidulphus filius imperatoris Ottonis, instinctu Conradi ducis | 8 cum eo contra patrem suum rebellauit, Remesburch cepit, & multas alias vrbes & principes à patre ad se auertit. Rex illum intra Moguntiam conclusum obsedit.		
953	16 | 25 | Bellum fuit super Mosam inter Conradũ & Raginerium Ba- | 9 | ginoensium comitem. Mortuo Wigfrido Colonienſium archiepiscopatum suscepit vir glorioſus Bruno, frater Ottonis imperatoris, qui quantus qualisue fuerit apud Deum & homines, lector ediscat in vita ipsius, quam Rogerus luculenter scripsit. Huius studio translata sunt à Roma Coloniam corpora sanctorum Elisij, Patrocli, Priuati, Gregorij, cum baculo sancti Petri.		
954	17 | 26 | Rex Otto vxorem secundam ducit, relictam Ludouici Italo- | 10 rum regis, & per eam Papiam accipit. Raherius bis episcopatu Veronensi depulsus. Leodicẽsis episcopus per Brunonem archiepiscopum ordinatur post Farabertum.		
955	18 | 27 | Lidulfo ad gratiam patris sui reducto, Conradus dux (Dei & | 11 imperatoris transfuga) ad Hungaros se transferens, eos in Lotharingiam vsque ad Carbonariam syluam perduxit, & virtute Dei apud Lobias cõtra eos ostensa, vltrà prodire prohibiti impunè redeunt. Berengarius rex Italiæ in Germaniam ad regem Ottonem venit, eiq; suis suiq; filij manibus datis, se ei committit.		
	Ludouico Francorum rege mortuo, Lotharius filius eius ex Gerberga sorore imperatoris regnauit annis 31.		
	A Baioariis contra Sclauos prosperè pugnatur.		
956	19 | 1 | Ioannes Romanæ ecclesiæ 131 præsidet. In Italia lapis miræ ma- | 12 | gnitudinis tonitru & tempestate turbulenta de cœlo iactus, ingens miraculum videntibus præbuit.		
	Templa plærisq; in locis valida tempestate concussa sunt. Veriusque ordinis sacerdotes ictu fulminis interierunt, & plura horrenda dictu portenta monstrata sunt. Friderico Moguntiæ archiepiscopo mortuo, Guillelmus filius		

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

filius Ottonis imperatoris substituitur. Raherio ab episcopatu Leodicẽsium eiecto, Baldricus annitente auunculo sub Raginerio comite Montense episcopus substituitur.

20 | 2 | Lidulphus filius imperatoris Ottonis in Italia moritur. Hungaris iterum regnum Ottonis imperatoris ductu Conradi ducis depopulantibus, imperator eos bello excepit, Conrado ab Hungaris ad eum pœnitendo refugiente & orante Deum, vt pro pœna perfidiæ suæ in ipso bello ab Hungaris perimeretur. Quo bello in tantum sunt Hungari victi & attenuati, vt vltrà iam nec mutire ausi fuerint. In tantum quippe contriti sunt, vt nullus autrarus eorum euaderet. Conradus tamen secundum votum suum ibi occubuit. | 13 | 957

Tres reguli Hungarorum in bello capti, suspendio perierunt. Bruno archiepiscopus ducatum Lotharienſium post Cõradum adeptus, cœnobium sancti Panthaleonis Coloniæ construxit. Henricus dux Baioariæ, frater regis Ottonis, moritur. Henricus filius eius ei succedit.

21 | 3 | Bruno archiepiscopus plures Normannorum cum principibus eorum baptizari fecit. Wigmãnus à facie regis Ottonis trans Albiã fugiens, Sclauos in regnum eius conduxit, quos rex fortiter debellauit, occiso regulo eorum, cum multis & septingentis captiuis capite cæsis. | 14 | 958

Obiit sanctus Gerardus fundator Bromensis cœnobij.

22 | 4 | Bruno archiepiscopus & archidux Lotharingiæ, secundas partes in regno fratris sui potenter & industriè administrãs, Raginerium Montẽsem comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentianas euocatum cepit, & irreuocabili exilio damnauit, pro eo quòd regnum bellis inquietabat, vel quòd verius fuisse dicitur, pro eo quòd mortuo Gisleberto duce consanguineo suo, ea quæ Gislebertus vxori suæ Gerbergæ sororis imperatoris in dotem contulerat, violenter ei auferre præsumebat. Bonis Raginerij ad fiscum publicatis, filij eius Raginerus, & Lambertus ad Lothariũ Francorum regem confugerunt. Prodigiosa res multos terret, & à vitiis coërcet, notis crucis in veste plurimorum apparentibus, quorundam autem vestibus quasi lepra sordentibus. | 15 | 959

23 | 5 | Hoc tempore industriam Ottonis imperatoris meliorato imperij & ecclesiæ statu, multa monasteria & cœnobia ad laudem Dei & honorem sanctorum, aut restaurantur, aut ampliantur, aut ædificantur. | 16 | 960

24 | 6 | Gallia & Germania iam bene pacatis, intendens imperator Otto etiam Italiam pacare, præsertim ad hoc eum anxiè euocantibus Ioanne papa, cæterisq; Italiæ episcopis, vt eos liberaret de manibus tyrannorum Berengarij, Adelberti filium suum Ottonem, puerum septennem, Aquisgrani die sancto Pentecostes in regem inungi fecit: eoque commendato archiepiscopis fratri Brunoni & filio Guillelmo ad Italiam tendit. Apud Constantinopolim Romano imperatore defuncto, Nicephorus imperat annis decem. | 17 | 961

25 | 7 | Sanctus Wicbertus fundator Gemmelacensis cœnobij apud Gorziam, vbi Deo militabat propter amorem feruentis ibi sanctæ religionis, in Christo dormiuit. Corpus eius relatum est ad cœnobium Gemmelacense. | 1 | 962

26 | 8 | Otto imperator Italia peruagata, & tyrannis Italiæ maiestate nominis sui ita exterritis, vt in locis natura munitis laterent, aut Sarracenorum patrocinia quærerent, Romæ à Ioanne papa in imperatorem benedicitur, tyranni ab Ioanne papa & Romanis abiurantur. Eo repatriante Adelbertus à papa Ioanne à Fraxineto Romam reuocatur, sed imperatore redeunte refugiunt. | 2 | 963

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

Collecto à tota Italia episcoporum cõcilio, Ioannes papa de nefariis causis infamatur. Qui tertio euocatus, dum se excusatum venire cunctatur, post multa tãdem eo a cunctis præiudicato, Leo adhuc laicus electione omnium & consensu imperatoris papa substituitur. Sic Leo præsidens apostolicæ sedi fecit ordinationes, & ea quæ erant apostolica. Nec longum, Romani alterata fide apud imperatorem, papam recipiunt Ioannem. Ille synodo collecta Leonem deposuit, & eius gesta cassauit. Statutum quoque est publico omnium iudicio, synodum à Leone habitam, nec nominandam synodum, sed prostibulum fauens adulteris. Quicunque ergo eo ordinante erant damnati, iussi sunt suam ipsorum proscriptionẽ præsentare in charta hæc continente verba: Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit. Et sic depositi remanserunt in illis gradibus si quos habuerant, non à Leone ordinatis. Si qui autem digni iudicantur, vt non accepta prius consecratione ordinentur, indicto illis eodem decreto, quod & damnatis à Constantino Neophyto. Romani igitur à papa Ioanne pecunia illecti, imperatorem cum paucis Romæ morantem subitò aggressi, ita ab exercitu imperatoris sunt attriti, vt nisi ab imperatore & à papa Leone milites imperatoris à cæde reuocarentur, vsque ad internicionem Romani delerentur. Quibus per Leonem imperatori reconciliatis, post abscessum imperatoris Leo papa insidias sibi parari sentiens, ad imperatorem fugit. Ioannes autem papa se cum vxore cuiusdam oblectans, à diabolo in tempore percutitur, ac sine viatico dominico moritur. Romani verò contra iuramentum quod imperatori fecerant, se nunquam electuros papam sine eius & filij eius Ottonis consensu, Benedictum sibi papam statuunt.

Benedictus Romanæ ecclesiæ 132 præsidet. Imperator autem Roma obsessa, Romanos cæde & fame adeò afflixit, vt Leonem papam se recepturos promitterent. Sic Benedictus reiectus, non solùm papatu, sed etiam sacerdotio à Leone exordinatur.

Leo Romanæ ecclesiæ 132 præsidet.

964 27 | 9 | Hoc tempore ecclesia sancti Quintini martyris, quæ est in insu- | 3
la super fluuium Somene sita, cœnobium monachorũ paucorum facta est, Procedente verò tempore, crescente numero fratrum, & aucta possessione redituum, etiam abbatia esse cœpit. In quo loco adhuc extant duo putei, in vno quorũ caput ipsius martyris, in altero corpus, angelo reuelante, inuentum fuerat à venerabili matrona Romana nomine Eusebia, quæ pro munere eiusdem officij lumen oculorum quo antea priuata fuerat, per eundẽ martyrem recepit. Et hæc inuentio ãno a passione ipsius martyris 5 5 euenit, qui passus est martyrium anno Domini 3 3 2. Sed postquam præfata mulier religiosa sancti martyris corpus inuenit, atque in superiori loco præminẽtis oppidi quod antiquitus Augusta Viromandorum vocabatur, collocauit; labentibus multis annorum curriculis, sepulchrũ eiusdem martyris vbinam haberetur, cunctis erat incertum. Denique sancto Eligio Nouiomensi ecclesiæ pontificante, facta inquisitione de eiusdem martyris corpore, sub præsentia ipsius episcopi inuentus est loculus, in profundo terræ defossus, in quo precioſus ille thesaurus seruabatur. Et hæc secunda inuentio sub sancto Eligio facta est anno ab incarnatione Domini 6 5 7, non absque diuinæ virtutis magno miraculo. Nam cùm beatus episcopus nocturno tempore multis luminaribus accensis quæsitum loculum inueniret, & fossorio quod manu tenebat perforaret, tanta subitò odoris suauissimi fragrantia, tantaque supernæ lucis claritas circũquaque emanauit, vt & præsentes odore mirifico replerentur, & absentes ortum diei aduenisse suspicarentur.

Adelberone Metensium episcopo mortuo, Deodericus consobrinus Ottonis

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Ottonis imperatoris episcopus subrogatur. Hic (vt legitur) inspiciens primas literas nominum omnium Metensium episcoporum, quas angelus Domini dicitur dedisse sancto Clementi primo Metensium episcopo, & notans alias auro, alias argento, alias viliori metallo, pro meritorum qualitate esse annotatas, cùm videret etiam literam sui nominis argento esse prænotatam, dixisse fertur, se in episcopatu tanta bona fore facturum, vt ipsa numinis sui litera merito deberet auro annotari. Cuius bonæ intentionis initium ostenditur in cœnobio sancti martyris & leuitæ Vincentij, fundato in ipsius vrbis insula.

Arnulpho sene Flandrẽsium comite mortuo, Lotharius rex Francorum grauiter Flandrias infestat & vastat.

28 | 10 | Ioannes Romanæ ecclesiæ 124 præsidet. | 4 | 965

Otto imperator Pentecosten Aquisgrani celebrauit, concurrentibus ibi à Francia sororibus suis, regina videlicet Francorum Gerberga, matre Lotharij regis & Caroli ducis, & Hawide vxore Hugonis Parisiorum comitis, quorum filius fuit Hugo qui postea regnauit in Francia: vbi omnis illa regalis prosapia tanto ad inuicem congratulationis iubilo est affecta, vt in omni vita eorum vix aliquid gaudij huic letitiæ potuerit æquiparari. Bruno dux & archiepiscopus in Franciam pergens ad pacificandos nepotes suos Lotharium regem, & filios Hugonis vbi Compendium venit; febre correptus Remis redit, ibiq; quicquid in re mancipi habuit, per testamentum ecclesiis sanctorum delegato mortuus est, & corpus eius Deoderico Metensium episcopo Coloniam refertur.

Otto Italiam repetit.

29 | 11 | Guillelmus archiepiscopus filius imperatoris Maguntiæ moritur. | 5 | 966

Hoc tempore, Danis qui Christum Iesum & idola simul colebant, cum Popone clerico in conuiuio altercãtibus super cultura Dei & Deorum, Danis asserentibus Christum Iesum esse quidem Deum, Deos verò maiores & antiquiores esse, illo Popone econtra affirmante, Iesum Christum solum verum Deum esse, vnum in substantia, trinum in personis; rex Danorum Araldus condixit clerico, vt fidem propositam à se probaret testimonio veritatis. Quod annitente clerico, ingentis ponderis ferrum valdè ignitum manibus illius ferendum imponitur. Quod cùm clericus vsque ad placitum omnium tulisset absque vlla læsione, rex penitus abiecta idololatria, se suosq; ad colendum verum solum Deum conuertit, clericus verò ad episcopatum promotus est.

30 | 12 | Wichmannus diu contra Ottonem imperatorẽ rebellis à Misacha Sclauorum regulo imperatoris amico & milite perimitur. Hoc tempore Bulgaribus dominabantur filij Simeonis, Petrus, & Baianus, quorum Baianus in arte magica adeò valebat, vt quotiens vellet, lupus vel quælibet fera fieri videbatur. | 6 | 967

31 | 13 | Otto iunior à patre euocatus Romam, à Ioanne papa in imperatorem benedicitur. | 7 | 968

Otto imperator Beneuentanos duces potentia sua ad subiectionem sui inflexit.

Otto imperator in terra Saxonica venas auri & argenti primus industria sua aperuit.

32 | 14 | Quidam comes Ottonis imperatoris, ei familiaris, Romæ ante oculos omnium à diabolo arreptus, ita vt seipsum dentibus discerperet, iussu imperatoris ad papam Ioannem adductus, vt catena sancti Petri collo eius circundaretur. Dum à fallacibus clericis semel & bis & alia catena furenti adhiberetur, nec quicquam remedij proueniret, vbi nihil virtutis inerat, | 8 | 969

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

tandem vera sancti Petri catena allata,& collo furentis circundata; diabolus spumans,& multùm clamans abscessit. Qua catena Deodericus Metensis episcopus arrepta, cùm diceret se eam nisi manu eius abscissa nõ dimissurum; tandem imperator sedato litigio à papa Ioanne obtinuit, vt annulum huius catenæ exsectum episcopus meretetur.

Imperator Otto dum partem exercitus ad Græcos misisset, vt vxorem filio suo Ottoni acciperent, Græci super eos irruunt, castra diripiunt, plures occidunt, plures capiunt,& Cõstantinopolim mittunt. Ad hoc dedecus vindicandum imperator Otto eminentiores ex suis in Calabriã mittit, qui Græcos aggressi plures occidunt, plures truncatis naribus dehonestant,& per Apuliam & Calabriam à Græcis tributum exigunt. Constantinopolitani audientes à suis malè pugnatum esse in Calabria, cõtra imperatorem suum Nicephorum insurgunt.

Theodericus Metensium episcopus imperatori sanguine, dilectione, ac familiaritate cęteris deuinctior, dum in Italica expeditione per triennium sub eo militaret, multa corpora & pignora sanctorum de diuersis Italiæ locis quocunque modo potuit collegit. Primùm à Marsia sanctum Elpidium confessorem, cuius socium Eutychium episcopum ipse imperator iam sustulerat, ab Amiternis Eutychetem martyrem cum reliquiis Maronis & Victorini sociorum eius, à Sulginis Felicianum episcopum & martyrem, à Perusio Asclepiotatum martyrem, à Spoleto Serenam martyrem cum Gregorio Spolitano martyre, à Corduno pignora Vincentij martyris & leuitæ, ab Hispania olim à duobus monachis Capuam, à Capua verò illuc deportata, à Meuania alterum Vincentium episcopum & martyrem, à Vincentia Leontium episcopum & martyrem, à Florentia Mineatem martyrem, ab vrbe Tudertina Fortunatum episcopum & confessorem, à Corfinio Luciam Syracusanam virginem & martyrem, à Foroaldo duce Spoletanorum olim à Syracusis illuc translatam, à Sabinis partes corporum Proti & Hyacinthi martyrum. Hæc omnia cum parte catenæ sancti Petri apostoli, cum capillis eiusdem,& sanguine sancti Stephani protomartyris,& parte craticulæ sancti Laurentij martyris, à papa Ioanne sibi donata, cum aliis multis sanctorum pignoribus præsul Deodericus in Galliam hoc anno transtulit,& in ecclesia sancti Vincentij martyris à se in insula vrbis constructa locauit.

970 | 34 | 16 | Apud Constantinopolim Nicephorus imperator timens à filiis suis imperio expelli, quia senex erat, volebat eos eunuchizare, quorũ mater regina, quia nullo alio modo poterat eos liberare, suasit Ioanni Nicephorum occidere & imperare. Ioannes itaque occultè cum funibus intrauit palatium,& occiso Nicephoro imperauit annis 6. | 15

971 | 35 | 17 | Benedictus Romanæ ecclesiæ 135 præsidet. | 1

Otto imperator Romæ Ottoni comparatori suo, neptem Ioannis Constantinopolitani imperatoris Theophaniam nomine, à Ioanne papa coronatam, in legitimo matrimonio sociauit.

Rogerus ordinatur episcopus Leodiensium. Hic vrbem muro circumcinxit, ædificiis honestauit, maiorem ecclesiam corpore sancti Lamberti insignitam à fundamentis renouauit, cœnobium sancti Ioannis Euangelistæ in insula fundauit.

972 | 36 | 18 | Donus Romanæ ecclesiæ 136 præsidet. | 2

Otto senior imperator obiit, cuius vitam Windichildus monachus descripsit, qui etiam historiam Saxonum vsque ad hunc annum conscripsit.

Otto secundus imperat annis decem.

Ragineriu

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Ragineríus & Lambertus, filij Ragineríj Longicolli, paulatim reſumptis viribus à Francia redeunt, & cũ Garnero & Ramnoldo qui comitatum patris eorum occupauerant, bello apud Peronam cõfligunt, eosq; cum multis perimunt, & ſuper Hannam fluuium caſtello Buxide munito Lotharingiam infeſtant.

Wenzeſlaus princeps Boemiæ à fratre ſuo Boizlao propter præripiendum principatum interfectus, vrbem Pragam vbi requieſcit, multis miraculis illuſtrat.

1 | 19 | Bonifacius Romanæ eccleſiæ 137 præſidet. | 3

Raherius de quo dictum eſt hoc monoſtichon, *Verona præſul ſed ter Raherius exul*, apud Lobias moritur. 974

Contra Ottonem imperatorem rebellat patruelis eius Henricus dux Baioariæ.

Otto imperator caſtellum Buxidis obſidet, captum diruit, captos in eo exiliat: nec tamen Ragineríus à rebellione deſiſtit.

2 | 20 | Benedictus Romanæ eccleſiæ 138 præſidet. | 4 975

Otto imperator Henricum ducem ſibi ſubiugat.

Maiolus abbas Cluniacenſis ſanctitate & religione claret.

Gelu magnum à calendis Nouembris vſque ad æquinoctium vernale.

3 | 21 | Otto imperator contra Sclauos proficiſcitur. | 5 976

Filij Ragineríj Longicolli auxilio Francorum, & maximè Caroli poſtea ducis fulti, laceſſiunt bello Godefridum & Arnulphum comites, qui poſt Warnerum comitatum Montenſem inuaſerant; montem Caſtrilocum obſident. Multis vtrinq; in conflictu fuſis, obſidio remota eſt, victoria anceps, datur tamen palma comitibus.

Obiit ſanctus Waldricus Augſpurgenſis epiſcopus, cuius vita qualis fuerit, mox miraculorum gloria patefecit.

4 | 22 | Gens Leuticiorum ad idololatriam reuoluitur. | 6 977

Sanctus Wictech Pragenſis epiſcopus, cognomento Adelbertus, ſanctitate & doctrina apud Winidos claret, qui apud Brutios martyrizatus, multis miraculis glorificatur.

Filij Ragineríj, vt pro ſe viriliter agerent, animati Francorum auxilio & affinitate (Ragineríus quippe Hawidam, Hugonis filiam poſtea regis, Lambertus verò Herbergam filiam Caroli ducis duxere vxores) in terrã patrum ſuorum relocati ſunt.

Ducatus Lotharingiæ datur Carolo, fratri Lotharij regis Francorum, multis inſuper conducto beneficiis, vt & ipſe ab inſolentiis deſiſtat, & fratris ſui Lotharij motibus obſiſtat.

Ab hinc de Conſtantinopolitano imperio tacetur.

5 | 23 | PAcaro vndiq; regno, cùm Otto imperator Aquiſgrani moraretur, Lotharius rex Francorũ ſubitò ad inuadendã Lotharingiam contendit, & cedente imperatore, quia ad pugnam imparatus erat, rex poſt multam vaſtationem repatriauit. Quem cùm inæſtimabili exercitu imperator proſecutus, condicto die ſcilicet calendis Octobris Franciam intrauit, quam vſque ad calendas Decembris peruagatus, fines Remenſium, Laudunenſium, Sueſſionum, & Pariſienſium, diuerſa cæde vaſtauit, eccleſiis tantum Dei omnium immunitate conceſſa: in redeundo tamen circa Aſonam fluuium partem impedimentorum amiſit. De his quidam recluſus prædixit, quòd omnes huius mali incentores ante ſeptennium morerentur. 978

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.
	6 | Igneæ acies visæ sunt in cœlo per totam noctem, quinto calendas | 24	
979	Nouembris.	
	Hoc anno complentur mille anni à natiuitate Christi, secundum veritatem euangelij, qui secundum cyclum Dionysij anno ab hinc 21 finiuntur, sicq; in anno Dominicæ passionis veritati Euangelicæ contradicitur.	
980	7 | Otto imperator, Lotharius, & rex, conuenientes super Carum fluuium pacificantur, datis inuicem sacramentis, & rex Lotharius Lotharingiam abiurat. | 25	
	Otto imperator Italiam petit.	
	Corpora sanctorum Laudoaldi, Adriani, Amantij, & aliorum, à Wantreshouo Hasbaniæ vico transferuntur Gandauum cum miraculorum gloria.	
981	8 | Otto imperator Apuliam & Calabriam Italiæ prouincias ad ius regni Græcorum appendentes transferre ad imperium Romanum conatur, maximè propter affinitatem quam per vxorem suam Theophaniam cum imperatore Græcorum habebat. | 26	
982	9 | Græci infensi, quòd imperator Otto prouincias Græcorum inuaderet, conducto sibi Sarracenorũ auxilio, imperatori in Calabria bello congrediuntur, in quo bello omnes Romanorum copiæ vsq; ad internicionem penè deletæ sunt. Imperator natando nitens euadere à nautis ignorantibus eum capitur, & à quodã eorum qui negotiator Sclauorum erat, agnitus nec proditus, per illum re delata ad imperatricem & Deodericum Metensium episcopum, qui in ciuitate Rhosan rei euentum præstolabantur, difficulter per Sclauum & episcopum liberatur: nautis quippe ad pecunias pro eo redimendo allatas inhiantibus imperator ascenso equo vix euasit. Omnibus pro infortunio reipublicæ animo consternatis, sola imperatrix fœminea & Græca leuitate insultabat eis, quòd ab exercitu suæ nationis victi essent Romani, ac per hoc cœpit primatibus exosa haberi. | 27	
983	10 | Otto imperator, tædio & angore animi deficiens, Romæ moritur: & de imperatore substituendo inter primates dissentitur, aliis filio ipsius Ottoni imperiũ deberi certantibus, aliis odio imperatricis à filio eius imperium transferre volentibus ad Henricum ducem filium Henrici, qui fuit frater primi Ottonis. Hic Henricus ipsum Ottonem puerum factiosè raptum in custodiam tenet, sed principes puerum de manu Henrici extorquentes, in regno sublimant, & regnauit annis 19. | 28	
984	1 | Ioannes Romanæ ecclesiæ 139 præsidet. | 29	
	Lotharius rex Francorum ad inuadẽdam Lotharingiam rursum laborans, vrbem Virdunum & Godefridum ipsius vrbis comitem capit.	
	Ioannes Romanæ ecclesiæ 140 præsidet.	
	Theodoricus Metensium episcopus obiit, & secundum prophetiam viri Dei vix aliquis principum qui in bello Calabrico euasit, diu superuixit. Episcopatum Metensem suscepit Adelbero, vir sanctus & nobilis, filius Friderici ducis.	
985	2 | Lotharius rex, videns Ottonem imperatorem virtute militum suorum proficere, vrbem Virdunum & Godefridum comitem reddit. | 30	
986	3 | Ioannes Romanæ ecclesiæ 141 præsidet. | 31	
	Lothario rege Francorũ mortuo, Ludouicus filius eius regnat in Francia anno vno.	
987	4 | Ludouico Francorum rege mortuo, Francis regnum transferre volentibus ad Carolum ducem fratrem Lotharij regis, dum ille rem ad consilium defert, regnum Francorum vsurpat Hugo, filius Hugonis Parisiensis ex Hawide, sorore primi Ottonis imperatoris, & regnauit annis nouem. | 1	

Herluinus

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anni domini.*

Herluinus primus abbas Gemmelacensis moritur.

5 | Carolus dux regnum Francorum ex paterna & auita successione sibi | 1 988
debitum contra Hugonem regem nepotem suum repetit, eumq; bello perurgens, Laudunum vrbem capit. Hugo autem rex Carolum in Lauduno obsidet, sed secũdo obsidionis mense obsessi prosilientes castra obsidentium incenderunt, & ipse rex Hugo plurimis suorum peremptis turpiter fugiens
10 vix euasit.

6 | Inundatio aquarum frequens, ac diutina vltra solitum, æstas postea | 2 989
feruentissima, pluribusq; pernicioſa, vnde & fruges minoratæ sunt.

Carolus dux montem acutum expugnat, Suessionis vsque vastando peraccedit: inde Rhenum aggreditur, & Laudunum cum multa præda reuertitur.

Siccitas magna vernalis, vnde & satio primitiua impedita, & fames ingens secuta est.

Nix nimia decidit, imber postea continuus, qui autumnalem sationem omni modo denegaret.

20 Fertur annonam pluisse de cœlo in Asbanio, alij etiam pisciculos paruos de cœlo pluisse ferebant.

7 | Carolus dux Remos occupat, archiepiscopum quem Hugo rex præ- | 3 990
fecerat, & quosdam primates capit, & Lauduno relegat.

8 | Carolus dux moritur, Otto filius eius succedit ei in ducatu Lotha- | 4 991
rienſium.

9 | Remis synodo totius Franciæ congregata, Arnulphus nepos Caroli | 5 992
ducis, quem ipse Carolus episcopum Remis substituerat, omnium iudicio exordinatus damnatur, & Adelgarius presbyter qui vrbem prodidit, & portas Carolo aperuit, insolubiliter excommunicatur. Gerbertus verò sub-
30 stituitur episcopus, sed quibusdam causam ventilantibus, non potuisse degradari Arnulphum absq; scientia & auctoritate papæ Romani.

Gerbertus depositus ad Ottonem imperatorem se contulit, quem imperator receptum, primò eum Rauennæ archiepiscopum, & postea constituit papam Romanum, vnde est eius illud monostichon.

Transit ab R Gerbertus ad R fit papa vigens R.

10 | In Burgundia Odilo Aruernæ oriundus ex clerico Bruiatensi mona- | 6 993
chum professus in Cluniacensi cœnobio post Maiolum præficitur ipsi cœnobio, quod per annos 56 miro religionis feruore rexit & prouexit, qui egre-
40 giè præter cætera pietatis insignia, non solùm vitæ exemplis, sed etiam miraculis in vita sua claruit. Qui cùm reprehenderetur, quòd in peccantes misericordior iusto esse videretur. Si damnandus sum (inquit) malo damnari de misericordia, quàm de duritia.

Otto in imperatorem benedicitur.

11 | Florebant hoc tempore in scientia literarum in Lotharingia Heri- | 7 994
gerus abbas Lobiensis, Adelbodus episcopus Vltraiectensis; in Francia, Fulbertus episcopus Carnotensis, Abbo abbas Floriacensis, qui super calculum
12 | Victorij commentatus est. | 8 995
13 | Gregorius Romanæ ecclesiæ 142 præsidet. | 9 996

50 Hugone Francorum rege mortuo, Robertus filius eius in Francia regnat annis 34.

14 | Heribertus ordinatus Colonienſium episcopus multa sanctitate | 1 997
claret.

Clarebat etiam hoc tempore inter Gallos Ausfridus. Qui cùm fuisset comes Bratuſpantium, non minus iustitia quàm potentia seculari famosus, de-

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

positò militiæ cingulo tonsoratus in clericum, eo prouectus est vt ordinaretur episcopus Vltraiectensis ecclesiæ.

998 15 | Ioannes Romanæ ecclesiæ 143 præsidet mensibus 10. Post quem | 2 Gerbertus, qui & Sylvester 144, qui & ipse inter claros scientia literarum egregiè claruit. Quidam tamen transito Sylvestro isto, Agapetum papam hoc in loco ponunt: quod non otiosè factum esse dicitur, quia is Sylvester nō per ostium intrasse creditur, quippe qui à quibusdam etiam nigromantiæ arguitur. De morte quoq; eius non rectè tractatur, à Diabolo enim percussus dicitur obisse; quam rem nos in medio relinquimus, à numero enim paparum videtur excluſus. Vnde lector quæso, vt hic & alibi si qua dissonātia te offenderit de nominibus vel annis vel temporibus paparum, non mihi imputes, quia non visa sed audita vel lecta scribo.

Hoc tempore quidam religiosus ab Hierosolymis veniens, in Sicilia reclusi cuiusdam humanitate aliquandiu recreatus, didicit ab eo inter cætera quòd in illa vicinia essent loca eructantia flammarum incendia, quæ loca vocantur ab incolis *Olla Vulcani*, in quibus animæ defunctorum luant diuersa pro meritorum qualitate supplicia, ad ea exequenda deputatis ibi dæmonibus, quorum se crebrò voces, iras, & terrores, sæpe etiam eiulatus audisse dicebat plangentium, quòd animæ de manibus eorum eriperentur per eleemosynas & preces fidelium, & hoc tēpore magis per orationes Cluniacensium orantium indefessè pro requie defunctorum. Hoc per illum abbas Odillo comperto, constituit per omnia monasteria sibi subiecta, vt sicut primo die Nouembris solennitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens, fidelium defunctorum memoriam solennizari fecit.

999 16 | In Italia Crescens, patriciatu Romanorum arrepto, contra Otto- | 3 | nem imperatorem rebellat.

1000 17 | Anno Iesu Christi millesimo secundum computationem Dionysij | 4 multa prodigia sunt visa.

Terræmotus factus est permaximus. Cometes apparuit 19 calendis Ianuarij circa horam nonam aperto cœlo, quasi facula ardens cum longo tractu fulguris instar illabitur terris, tanto splendore, vt non modò qui in agris erant, sed etiam in tectis irrupto lumine ferirentur. Qua cœli scissura sensim euanescente, interim visa est figura quasi serpentis, capite quidem crescente cum cœruleis pedibus.

1001 18 | Otto imperator Romæ Crescentem patricium bello aggreditur, | 5 | sed victus Crescens & ex fuga retractus capitur, viliq; iumento auersè impositus circunducitur, & paulatim membris truncatus, ad vltimum ante vrbem suspenditur.

1002 19 | Otto imperator degens Romæ dum cum Romanis se remissius a- | 6 git, tractans qualiter iura regni & ecclesiæ ad antiquum statum reformaret, Romani per hoc ad contemptum eius adducti, subitò contra eum conspirant, & aliquot militum eius peremptis, eum in palatio obsident. Vnde per industriam Henrici ducis Baioariæ & Hugonis marchionis Italiæ simulato pacto vix extractus, Roma decedit cum Sylvestro papa. Et quia vxor Crescentis imperatorem spe regnandi ad amorem sui pellexerat, dolens pro eius decessu venenum ei misit, quo ille consumptus inter remeandum in Italia moritur.

Milites transalpini corpus imperatoris defuncti cum insignibus imperij ad Galliam referentes, crebris Italorum incursibus lacessiti, armis sibi viam parant. Sed cùm iam res in tuto esse putaretur, dux Baioariæ Henricus iniuriato

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | *Anni domini.*

iniuriato Heriberto Colonienſium archiepiſcopo, à cuius ore omnes pendebant, inſignia regni ab eo violẽter extorſit, quaſi iure hęreditario ſibi competentia. Erat quippe filius Henrici ducis, qui fuit genitus de Henrico fratre primi Ottonis imperatoris.

Henricus ergo dux conciliatis ſibi animis quorundam principum regni vngitur in regem à Willigiſo Moguntino archiepiſcopo, & imperauit annis 22.

1 | Ioannes Romanæ eccleſiæ 145 præſidet. | 7 | 1003

Abbo Floriacenſis abbas in Waſconia martyrizatur.

Ioannes Romanæ eccleſiæ 146 præſidet.

Henricus imperator potentiores regni viros, bello ſibi concitare volentes, celeriter deuincit, & reges gentilium in interiori Germania commorantes, qui dicuntur Winidi, tributarios ſibi facit.

2 | Gerardus Cameracenſis epiſcopus, & Adelbodus Vltraiectenſis epiſcopus, magni in eccleſia & in palatio habentur. | 8 | 1004

Henricus imperator Babenbergenſem eccleſiam epiſcopalis ſedis honore ſublimat, & quia liberis carebat eam omnium rerum ſuarum hęredem facit. Vnde Deodericus Metenſium epiſcopus dolens, dotem & patrimonium ſororis ſuæ Chunigundis imperatricis delegari ab imperatore Babenbergenſi eccleſiæ, rebellat.

3 | Cometes horribili ſpecie huc illucque iactans in auſtrali parte viſus eſt. | 9 | 1005

Mortuo Ottone duce, ducatus Lotharingiæ datur comiti Godefrido, filio Godefridi Ardennenſis.

Hilpericus librum de ratione computi hoc anno ſcripſit, vt apparet ex argumento ad inueniendos annos Domini per indictiones. Si vis (inquit) ſcire quot ſint anni incarnati Chriſti, ſexaginta ſex ordines indictionum qui fluxerunt ab eius incarnatione, multiplica per quindecim, fiunt nongenti nonaginta. His adde duodecim, quia tertia indictione natus eſt Chriſtus, adde etiam indictionem præſentis anni, id eſt tertiam, & ecce habes hoc anno annos Chriſti 1005.

4 | Fames & mortalitas tam grauiter per totum penè orbem inualuit, vt ſepelientium tædio viui adhuc ſpiritum trahentes obruerentur cum mortuis. | 10 | 1006

Caſtrum Valentianas ſitum in marchia Franciæ & Lotharingiæ, quod Balduinus comes Flandrẽſium inuaſerat, imperator Henricus obſidet, concurrentibus ad auxilium eius Roberto rege Francorum, & Richardo comite Normannorum.

5 | Henricus imperator quia de obſidione Valentianenſi inefficax redierat, contra Balduinum profectus caſtrum Gandauum inuadit, & depopulata terra, aliquot primores Flandrenſium capit. Vnde Balduinus perterritus imperatori ſatisfacit, Valentianas redit, datisque obſidibus cum ſacramento fidelitatis manus ei dedit. Poſtea imperator ſeditione ſuorũ coactus, Valentianas Balduino comiti beneficiauit, vt ſibi contra motus ſuorum auxilio eſſet, poſtea ei etiam Walachras addidit. | 11 | 1007

6 | Baldricus Leodicenſium epiſcopus ordinatur. Burchardus quoq; fit Warmacenſis epiſcopus, qui in ſcripturis ſtudioſus magnum illud canonum volumen edidit, ſcripturarum ſentẽtiis vndiq; compilatis defloratum, collaborante ſibi in hoc magiſtro ſuo Olberto abbate, viro vndecunque doctiſſimo. | 12 | 1008

7 | Sergius Romanæ eccleſiæ 147 præſidet. | 13 | 1009

Eclipſis Solis facta eſt hora diei ſecunda.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.
	Normanni Frisiam infestantes Tilæ oppidum incendunt.	
	Henricus imperator Metis vrbem obsidet propter Deodericum fratrem vxoris suæ contra se rebellantem, qui episcopatum ipsius vrbis vsurpauerat. Dux enim Moselanorum Deodericus post fratrem suum Alberonem dato episcopatu Metensium filio suo adhuc puero, tutorē ei substituit ipsum Deodericum. Qui puero vrbe excluso,& episcopatu vsurpato, ipsum etiam Deodericum ducem bello capit. Vrbe ergo per obsidionem penè desolata; tandem pax conuenit.	19
	Bruno episcopus martyrizatur.	
1010	8 | Normanni Frisiam repetunt,& multis cæsis Vltraiectum oppidum incendunt.	14
	Gens Hungarorum hactenus idololatriæ dedita, hoc tempore ad fidem Christi conuertitur per Gisla sororem imperatoris, quæ nupta Hungarorum regi ad hoc sua instantia regem adduxit, vt se & totam Hungarorum gentem baptizari expeteret, qui in baptismo Stephanus est vocatus. Cuius merita per Hungariam multa miraculorum gloria commendat.	
1011	9 | In Lotharingia iuxta montem Castrilocū fonticulus aquæ multis salubberrimus in sanguinem conuersus est, quod probauit mulier, quæ faciem suam ex huius fontis aqua lotam ostendit multis sanguinolentam.	15 | 20
1012	10 | Benedictus Romanæ ecclesiæ 148 præsidet.	16
	Albertus Gemmelacensis ecclesiæ ordinatur abbas, vir moribus, religione, scientia, bonis doctisque viris aut conferendus, aut præferendus.	
	Henricus imperator Godefridum ducem cum exercitu in fines Bratuspantium mittit, ad obsidendum castrum Louanium, sed inefficax rediit.	
1013	11 | Henricus imperator Italiam petens, vt subueniret suis quos Græci premebant, circa Beneuentum, Salernum, & Capuam debacchantes, Troiam ciuitatem capit.	17 30
	Baldricus episcopus cùm in villa Hugardis dicta castellū muniret, Lambertus comes Louanienſis eum aggreditur,& episcopus Lamberto vincente, multis suorum captis & occisis, graui atteritur infortunio.	
	Terræmotus factus est maximus circa meridiem 14 calendas Decemb.	
1014	12 | Henricus rex in imperatorem benedicitur.	18 |
	Baldricus episcopus in insula Leodicēsi cœnobium sancti Iacobi Apostoli fundauit.	
	Dux Godefridus Gerardum comitem multis modis regnum inquietantem bello vicit, in quo filio eius cum multis occiso, complices eius deterruit.	40
1015	13 | Hoc tempore sanctus Guicteth, qui & Adelbertus, Pragensis episcopus apud Bruchuos martyrizatur.	19
	Comitatus Beluacensis datur Rogero episcopo.	
	Dux Godefridus comitatum Montensem depopulatur, quem Raginerius cum patruo suo Lamberto Louanienſi insecutus, apud Florinas pugnam conseruit, vbi plus quàm quadringenti viri occisi sunt,& ipse Lambertus occubuit, vbi res mira contigit. Cùm Lambertus spem victoriæ iam haberet, (habebat quippe phylacterium à collo vsque ad pectus pendens, sanctorum reliquiis refertum, quorū patrocinio se in periculis tutum fore credebat) instante ei termino vitæ, phylacterium illud à collo eius exiliens super tumulum campi exiliuit, & mox comes antea inuictus perimitur. Quidam militum phylacterium accipiens in caliga abscondit, sed coxa eius & crure intumescente rem prodidit,& phylacterium domino suo Etheloni fratri ducis dedit.	50
1016	14 | Symeon Syracusis Siciliæ oriundus,& postea monachus in monte	20

Sina

| Romanorum. | | Francorum. | Anni domini.

Sina hoc tempore clarebat, qui Hierosolymam veniens longam pro Christo peregrinationem susceptt, & cum Popone Treuerorum archiepiscopo ad Gallias veniens, Treueris in altitudine turris inclusus est. Ibiq; post multas hominum persecutiones, post multas dæmonũ tentationes, beato fine quieuit, cuius merita frequens miraculorum gloria declarauit.

15 | Cometes solito mirabilior in modum trabis maximæ per quatuor | 21 | 1017
menses apparuit.

Golbodus in episcopatu Leodicensi Baldrico succedit.

16 | In Frisonia Deoderico comite filio Arnulphi Gandauensis debel- | 22 | 1018
lante, Frisones in vindicta patris sui ab eis occisi, Godefridus dux ad eum debellandum ab imperatore mittitur, & conserto prælio repentè voce (nescitur vnde) emissa, Fugite Fugite, cunctis fugiẽtibus multi à paucis Frisonibus perimuntur, dux verò capitur.

17 | Dux Godefridus, impetrata Frisonibus totius iniustitiæ impunita- | 23 | 1019
te, a captiuitate soluitur, & non multo pòst moritur. Frater verò eius Gothelo in ducatu substituitur.

18 | Rodulphus rex Burgundiæ insolentia Burgundionum irritatus, | 24 | 1020
regnum Burgundiæ Henrico imperatori dare tractat, sed eum ab hac intentione reuocat simulata Burgundionum satisfactio.

Benedictus papa in Galliam ad Henricum imperatorem venit.

19 | Henricus imperator Colonię Natale Domini celebrans, Heribert- | 25 | 1021
tum archiepiscopum olim à se iniuriosè tractatum humili satisfactione placat, cui reconciliatus archiepiscopus prædixit se propediem morituru, & non multo pòst mortuus magnis cœpit clarere virtutibus.

Pilegrinus ei in episcopatu succedit.

Durandus fit Leodicensiũ episcopus, quod quasi fabula in theatro mundi fuit, quòd vir ex humilimo & paupertimo seruilis conditionis genere dominis suis carnalibus dominabatur.

20 | Aquisgrani cõuẽtu generali & synodali per aliquot dies celebrato, | 26 | 1022
tãta siccitas & intemperies aeris excãduit, vt multi præ nimio ardore deficerent, multa etiam animalia subitò interirent, pauimento & marmoreis columnis tanto sudore madẽtibus, vt aqua esse resperſa crederetur à nescientibus.

21 | Henricus imperator & Robertus rex Francorũ super Carum flu- | 27 | 1023
uium apud Euasium conueniunt, de statu ecclesiæ regni & imperij tractaturi, & condicto, vt super his confirmandis etiam papam Romanum simul ambo Papiæ opportunè conuenirẽt. Imperator & regem, & suos multos etiam, qui tantùm ad demirandam imperatoriam maiestatem conuenerant, tanta liberalitate donauit, vt opibus regum Persarum aut Arabum posset comparari imperatoris munificentia.

In Pascha eclipsis Solis facta est.

22 | Ioannes Portuensis episcopus, frater Stephani papæ nuper defun- | 28 | 1024
cti, Romanę ecclesiæ 149 præsidet.

Hoc tempore in Gallia Beluacẽsi vrbe inclytus Rogerus decessit episcopus, qui inter alia beneficia dedit ecclesiæ sancti Petri cui præsidebat, Alliacum in Normannia, & Montiacum in Vermandensi pàtria. Comitatũ quoque eiusdem vrbis ab Oddone Campanensi comite impetrauit, dato ei pro commercio castro Syncerrio in Bituricẽsi territorio sito, quod sibi patrimonij iure competebat.

Henricus imperator, consulentibus sibi principibus super substitutione regni, designans Conradũ virum egregij generis & egregię libertatis, quippe qui nunquam se submiserat alicuius seruituti, moritur. Huius vitam Adelbodus episcopus Vltraiectensis scribit.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.
	Cono dux præpotẽs cùm ad imperium aſpirare vellet, repudiatur inſtinctu Abbonis Moguntini archiepiſcopi,& aliquorũ regni primatum,& Conradus ad imperium ſublimatus imperauit annis quindecim.	
1025	1 | Ioanni papæ Stephanus frater ſuus apparẽs dixit,ſe infernalibus pœnis cruciari, ſed ſperare ſe interuentu Odilonis abbatis Cluniacenſis veniam poſſe conſequi,pro quo Odilo tandiu orando laborauit,donec ſibi reuelaretur,ſe pro illo eſſe exauditum.	| 29
	Raginardus Leodicenſium ordinatur epiſcopus, qui Leodij in monte publico cœnobium ſancti Laurentij inſtituit, eiq; Stephanum virum ſanctæ memoriæ abbatem primum præfecit.	
1026	2 | Robertus rex Francorum ad inuadendam Lotharingiam animum intendit,ſed citò ab hoc conatu deſiſtit.	| 30
	Gothelone duce qui propter priuatum odium grauabat regnum Conradi, & aliis principibus ad pacis vnitatem adductis, regi proſperitas & regno accreuit tranquillitas.	
1027	3 | Conradus rex filium ſuum adhuc puerum Henricũ in regnum ſublimat Aquis.Ipſe autem Romæ in Paſcha in imperatorem conſecratus,quorundam Italorum contra ſe ſæuientium motus compeſcit.	| 31
	Florebat hoc tempore eccleſiaſtica religio per abbates nominabiles in Francia quidem,& in Burgundia, per Odilonem Cluniacenſem pietate inſignem, per Guillelmũ Diuionenſem ſeueritate reuerendum; in Lotharingia, per Richardum Virdunenſem pia grauitate & graui pietate diſcretum; per Poponem Stabulenſem,per Heliam Colonienſem, per Osbertũ & Stephanum Leodicenſes,per Bernonem Angienſem.	
1028	4 | Claruit hoc tempore in Italia Guido Aretinus,multi inter muſicos nominis. In hoc enim poetis præferendus, quòd ignotos cantus etiam pueri faciliùs diſcunt per eius regulam, quam per vocem magiſtri, aut per vſum alicuius inſtrumenti: dum, ſex literis vel ſyllabis modulatim appoſitis ad ſex voces, quas ſolas regulariter muſica recipit, hisque vocibus per flexuras digitorum leuæ manus diſtinctis, per integrum diapaſon ſe oculis & auribus ingerunt intentæ & remiſſæ eleuationes, vel diſpoſitiones earundem ſex vocum.	| 32
1029	5 | Conradus imperator,rebellantibus Sclauis,ad eos debellandos proficiſcitur.	| 33
	Hoc etiam anno idem Conradus imperator rebellantibus Hungaris ad eos debellandos proficiſcitur.	
1030	6 | Roberto rege Francorum mortuo, Henricus filius eius regnat in Francia annis 30.	| 34 | 40
	Hoc tempore iuſſu Conradi imperatoris regali & ſynodali conuentu apud Triburias inter cætera epiſcopi hoc capitulum decernere voluerunt,vt ſi quando ieiunium primi menſis cueniret infra hebdomadam, qua caput ieiunij in quarta feria conſtat, amborum ieiuniorum celebritas vnius officij expletione compleretur.Sed Gerardus Cameracenſis & pauci cum eo huic multorum decreto contradicentes, obtinuerunt, vt ieiunium primi menſis in altera hebdomada in qua habetur officium, celebretur ſecundum antiquam conſuetudinem.	
1031	7 | Sanctus Bardo ordinatur Moguntiæ archiepiſcopus.	| 1 | 50
	Robertus & Richardus minuendæ domo multitudinis cauſa, hoc tempore à Normannia Franciæ digreſſi Apuliam expetunt,& Italis inter ſe diſſidentibus dum alteri contra alterum auxiliũ præſtant, hac opportunitate Italos callidè & fortiter debellant,& ſucceſſus vrgendo ſuos nomen ſuum dilatant,& futuræ proſperitatis ſibi viam parant.	
	8 | Ecli-	

| Romanorum. | | Francorum. | Anni domini.

8 | Eclipsis Solis facta est circa meridiem 3 calendas Iulij. | 2 1032

Istiusmodi decretum à Franciæ episcopis datum est seruari subiectis sibi populis. Vnus eorum dicit, cœlitus sibi delatas esse literas quæ pacem monerent renouandam in terra. Quam rem mandauit cæteris, & hæc tradenda dedit populis. Arma quisque non ferret, direpta non repeteret, sui sanguinis vel cuiuslibet proximi vltor minimè existens percussoribus cogeretur indulgere, ieiunium in pane & aqua omni sexta feria seruarent, & in sabbato à carne & liquamine abstinerent, soloque hoc contenti ieiunio in omnium peccatorum remissionem nullam sibi scirent aliam adiiciendam pœnitentiam, & hæc seruare sacramento firmarent. Quòd qui nollet, Christianitate priuaretur, & exeuntem de seculo nullus visitaret, nec sepulturæ traderet. Alia quoque importabilia quàm plura dedere mandata, quæ oneri visa sunt replicare. Hanc mandatorum nouitatem, cùm multi cupidi nouarum rerum libentiùs iusto amplecterentur, Gerardus Cameracensis episcopus qui solus Lotharienſium appendebat ad parochiam Francorum, nullius hortatu potuit adduci ad hæc suscipienda, sed singula capitula refellebat; dicens, genus humanum ab initio tripartiam esse diuisum, in orantibus, pugnatoribus, agricultoribus, & vnum duorum, & duos vnius egere auxilio, ideo debere arma ferri, & rapinas reddi pro authoritate legis & gratiæ, vltorem percussi vel occisi non exacerbari cogendo, sed secundum Euangelium ei reconciliari, ieiunium in sexta vel septima feria, nec omnibus vnum esse imponendum, quia non est vna omnibus possibilitas, nec omnes hoc vno ieiunio contentos esse, quia non est vna omnium pœnitendi qualitas, hæc sacramento firmare, vel sacramenti violationem periurio augere non esse vtile, his contradicentes excommunicari, infirmis visitationem vel mortuis sepulturam negari esse detestabile, sufficere authentica patrum decreta, & super his neglectis impositum congruenter pœnitentiæ modum.

9 | Benedictus Romanæ ecclesiæ 150 præsidet. | 3 1033

Frederico Mosellanorum duce mortuo, quia mares filios non habebat quibus ducatus competeret, Gothelo dux impetrato ab imperatore etiam Mosellanorum ducatu, in Lotharingia potentiùs principatur.

10 | Burgundionibus non desistentibus à consueta contra regem suum | 4 1034 insolentia, rex Rodulphus regnum Burgundiæ Conrado imperatori tradidit, quod à tempore Arnulphi imperatoris per annos plus quam centum triginta gentis suę reges tenuerant, sicque Burgundia iterum redacta est in prouinciam.

11 | Odo Campanienſis regnum Rodulphi regis auunculi sui à Conra- | 5 1035 do imperatore nepote suo repetens, vt sub eo regat Burgundiam, efflagitat.

Henricus rex, filius Conradi, vxorem ducit filiam regis Anglorum.

12 | Odo contra imperatorem rebellans Lotharingiam incursat, castel- | 6 1036 la oppugnat, vrbem Leucorum quæ Tullus dicitur, obsidet, & in nullo temperat furori suo.

13 | Hermannus Coloniæ ordinatur archiepiscopus. | 7 1037

Odo Barum castrum obsidet & capit.

Gothelo dux ægrè ferens insolentiam Francorum cum Lotharingis, occurrit Odoni, & conserto prælio apud Barum Odo perimitur, & Francorum exercitus graui cæde attritus a Lotharingia fugere compellitur.

14 | Normanni in Apulia copiis suis a Normannia paulatim adductis, | 8 1038 ad inuadendam Apuliam fortitudine sua & Italorum imbecillitate animati, castellis & vrbibus aut dolo aut virtute captis, in Apulia potenter agunt, vicinisq; gentibus terrorem sui nominis incutiunt.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.
	Henricus Louanienſis comes domi ſuæ perimitur à captiuo Hermanno, eiq; ſuccedit filius eius Otto, cui immatura morte præuento ſucceſſit patruus eius Baldricus, qui & Lambertus.	
	In Apulia erat quædam ſtatua marmorea, circa caput ſuum æreum habens circulum, in quo erat ſcriptum, *Calendis Maij oriente Sole habebo caput aureum.* Quod quidam Sarracenus à Roberto Vuiſcardo duce Normanorum captus, quid portenderet intelligens, in calendis Maij oriente Sole diligenter notato termino vmbræ illius ſtatuæ infinitum theſaurum effoſſa ibidem humo reperit, quem pro ſua redemptione eidem duci obtulit.	
1039	15 | In menſe Aprili octauo idus viſa eſt in cœlo inter Auſtralem & Orientalem plagam ignea trabs miræ magnitudinis, quæ currens per Solem ad occaſum vergentem viſa eſt in terram cadere, cuius veſtigia diu videri potuerunt.	| 9
	Conradus imperator Italiam adit, vt rebellionem meditantes debellaret. Et quia omnes Longobardi coniurauerant, vt non paterentur quemlibet dominum qui aliud quàm ipſi vellent contra ſe ageret, quoſdam epiſcopos in vincula coniecit, & quia epiſcopus Mediolanenſis fuga lapſus eſt, imperator ſuburbia Mediolani incendit. Die verò Pentecoſtes, cùm imperator in parua eccleſia ſecus vrbem coronaretur ad Miſſam, tam grauia fuerunt tonitrua & fulgura, vt aliqui mente excederent, aliqui exhalarent. Bruno verò epiſcopus qui Miſſam canebat, & ſecretarius imperatoris cum aliis tribus dixerunt, ſe inter Miſſarum ſolennia vidiſſe ſanctum Ambroſium imperatori indignando comminantem. Tunc imperator Italia diſceſſit.	
	Pridie idus Maij eclipſis Solis fuit, & pridie nonas Iunij imperator obiit. Poſt quem Henricus filius eius imperauit annis 17.	
1040	1 | Henricus imperator vadit ad debellandum Odelricũ Boemanorum ducem, ſed Boemanis viriliter reſiſtentibus inefficax redit.	| 10 |
1041	2 | Henricus imperator, per orationes ſanctorum virorum auxilio Dei ſibi procurato, ſuperioris anni infortunium vltus, Odelricum ducem Boemiæ ſuperat.	| 11
1042	3 | Inter Hungaros bello inteſtino moto, Petrus rex ab eis depulſus regno auxilium Henrici imperatoris interpellat, qui potenter ei patrocinans Hungariam deuaſtat.	| 12
	Wato ex clero ſancti Lamberti, vir ſpiritu ſapientiæ & ſcientiæ & feruore religionis inſignitus, ordinatur Leodicenſium epiſcopus.	
1043	4 | Apud Conſtantinopolim Conſtantinus monachus imperat.	| 13 |
	Henricus imperator iterum Hungariam ingreſſus, cum paucis Abbonem regem de bello fugauit, & lanceam inſignem regis recepit. Petrum verò quem Abbo expulerat, Hungarorum regno reſtituit, & Hungariam ſibi tributariam fecit.	
1044	5 | Fames valida Galliam & Germaniam profligat. Cothelo dux obiit, cuius filius Godefridus, dum ei ducatus Moſellanorũ denegatur, altero ducatu repudiato contra imperatorem rebellat.	| 14
1045	6 | Godefridus hortatu quorundam Dei fidelium ad recuperandam imperatoris gratiam adductus, ab imperatore capitur, & cuſtodiæ mancipatur, ſed filium ſuum obſidem dans relaxatur. Quo defuncto, in obſidatu ad rebellandum graſſatur.	| 15
	Benedictus qui ſimoniacè papatum Romanum inuaſerat, cùm eſſet rudis literarum, alterum ad vices eccleſiaſtici officij exequendas ſecum papam Sylueſtrum 151 conſecrari fecit. Quod cùm multis non placeret, tertius ſuperducitur Gregorius 152, qui ſolus vices duorum impleret.	

7 \| 16 \| In-

| Romanorum. | | Francorum. | Anni domini.

7 | Instinctu Godefridi comes Flandrensis Balduinus contra impera- | 16
torem rebellat. 1046

Romæ vno contra duos, & duobus contra vnum de papatu contendentibus, rex Henricus contra eos Romam vadit, & eis canonica & imperiali censura depositis, Suidigerus Babenbergensis episcopus qui & Clemens, Romanæ ecclesiæ 153 præsidet, & ab eo rex Henricus in imperatorem benedicitur, iurantibus Romanis, se sine eius consensu nunquam papam electuros.

Theoderico Metensium episcopo defuncto, succedit Adelbero fratruelis eius, vir magnæ prudentiæ & sanctitatis.

Ecclesia sanctæ Gertrudis Mingelensis, quæ ante aliquot annos post negligentiam & incuriam effusi sanguinis Domini concremata, in nouam reædificata benedicitur, præsente Henrico imperatore.

8 | Damasus Romanæ ecclesiæ 154 præsidet. | 17 1047

Nix tanta in Occidente cecidit, vt syluas frangeret.

Godefridus palatium Neomagi incendit, & irreparabiliter destruit.

Vrbem quoq; Claborum quæ Virdunus dicitur, cum maiori sanctæ Mariæ ecclesia incendit.

Franco scholasticus Leodicensium, & scientia literarum & morum probitate claret, qui ad Hermānum archiepiscopum scripsit librum de quadratura circuli, de qua re Aristoteles ait: Circuli quadratura si est scibile, scientia quidem nondum est, illud verò scibile est.

9 | Bruno Leucorum episcopus, qui vocatur Leo, Romanæ ecclesiæ | 18 1048
155 præsidet. Hic cùm ad capessendam sedem Apostolicam Romam tenderet, audiuit voces Angelorum canentium, dicit Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Hic de multis sanctis cantus composuit, & multa fecit & scripsit ecclesiæ vtilia. Hic cùm in papatu pauperem leprosum ante fores offendisset, eum fotum diligenter in lecto suo collocauit, quem cùm reserato ostio non inuenisset, in paupere se Christum suscepisse obstupuit.

Viri religiosi & illustres sanctitate in Christo dormiunt: Odilo abbas Cluniacensis, cui Hugo succedit; Popo Stabulensis; Guatho episcopus Legiensis; Olbertus sanctæ memoriæ abbas Gemmelacensis.

Guathoni Deoduinus in episcopatu succedit.

Albertus qui ducatum Mosellianorum Godefrido negatum susceperat, à Godefrido perimitur. Ducatū eius Gerardus de Alsatia, alterum verò ducatum Fridericus obtinet.

10 | Leo papa in Gallias veniens, vt motus imperij à Balduino & Go- | 19 1049
defrido concitatos sedaret, Godefridum quidem imperatori reconciliauit. Balduino pertinacius agente, cōtra eum imperator exercitum duxit, sed tandem Balduinus flexus condicto die Aquis imperatori satisfecit.

Leo papa in Germania & Gallia synodis habitis statum ecclesiæ meliorauit.

11 | Leo papa dum Normannos à Romanorū terminis deturbare sa- | 20 1050
tagit, multam calamitatem incurrit, quia cum multis etiam ipse capitur. Sed tamen relaxari noluit, nisi etiam suis relaxatis.

Sanctus Theobaldus inter nobiles Francorum non infimus, hoc tempore clarebat, qui mundo & semetipso abnegato, secutus Christum in vincentia vrbe Venetiæ reclusus, duodecimo conuersionis suæ anno beato fine quieuit. Qui quàm acceptè seruierit Deo, post mortem eius miraculorum prodidit magnitudo. Ossa eius in Gallias translata, multam multis in locis veneration em meruerunt.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.

Bardo Moguntiæ episcopus obiit, cuius sanctitas per multam miraculorum gratiam patuit.

1051 12 | Balduinus Flandrensis inuaso Hagionensi comitatu contra impe- | 21
ratorem rebellat.

Francia turbatur per Berengarium Turonensem qui asserebat, eucharistiam quam sumimus in altari, non esse reuera corpus & sanguinem Christi, sed figuram corporis & sanguinis Christi. Vnde contra eum multum à multis & verbis & scriptis disputatum est, inter quos Dominus abbas de cruce sancti Leufredi contra eum de corpore & sanguine Christi elegantem edidit librum. Lanfrancus etiam vir sanctitate & scientia eximius, prior monasterij Beccensis, postmodum verò ex abbate Cadomensi archiepiscopus Cantuariensis, contra errorem illius per dialogum disputauit.

1052 13 | Rex Hungarorum ab imperatore Henrico dissentit, pro quo re- | 22
conciliando Leo papa ad imperatorem venit, sed amicis discordiæ interturbantibus id frustra fuit.

Leo papa Gerardum Leucorum supra se quintum episcopum, sanctitate vitæ mirabilem, synodo habita per auctoritatem apostolicam, decreuit in numero sanctorum confessorum in ecclesia solenniter habendum.

1053 14 | Balduinus comes terminos Lotharingiæ incursans, Honum op- | 23
pidum incendit.

Godefridus iterum rebellat, quia ducta vxore Bonifacij marchionis iussu imperatoris à Longobardia expellitur.

Græcis in hæresim multiformem declinantibus, auctore Michaele patriarcha Cõstãtinopolitano, & Leone archidiacono Bulgarorũ episcopo, Leo papa errores eorum redarguens, scripsit contra eos librum firmis scripturarum testimoniis roboratum.

Nicetas autem monachus Constantinopolitanus, qui agnominabatur Pictoratus, scripsit contra Romanos librum plenum erroris & stultitiæ, prætitulatum de azymo, de sabbato, de nuptiis sacerdotum.

1054 15 | Leo papa per epistolam ad imperatorem Constantinum scriptam | 24
animum eius sibi concilians, apocrisarios suos, Humbertum videlicet cardinalem, episcopum Syluæcandidæ, Petrum Amalfitanorum archiepiscopum, Fredericum quoque septimum leuitam & cancellarium, dirigit Constantinopolim, ad confutandas Græcorum hæreses: qui vt Simoniaci donum Dei vendebant, vt Valesij hospites suos castratos etiam ad episcopatum promouebant, vt Arriani rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine sanctæ trinitatis, vt Donatistæ in sola Græcia orthodoxam esse ecclesiam iactabant, vt Nicolaitæ nuptias sacerdotibus concedebant, vt Seueriani maledictam dicebant legem Moysis, vt Pneumãtomachi professionem Spiritus sancti à symbolo abscindebant, vt Nazareni Iudaismum obseruabant, paruulos morientes ante octauum à Natiuitate diem baptizari, mulieres in partu vel menstruo periclitantes communicari, vel si paganæ essent baptizari, prohibebant, Latinos vocabant azymitas, & eos nimis persequentes eorum ecclesias claudebant, de fermentato sacrificabant, in filiis suis Romanam ecclesiam anathematizabant, eiúque ecclesiam Constantinopolitanam præponebant. Ab imperatore ergo benignè habiti, Nicetam monachum ante eum vicerunt, adeò vt librum quem contra Romanos scripserat anathematizaret & incenderet. Michaele patriarcha nolente eis colloqui, charta excommunicationis coram clero & populo super altare sanctæ Sophiæ posita recedunt. Michael chartam ipsam corrumpens populoq; legens, illos ab imperatore reuocatos ad synodum absente imperatore conuocauit, vt à populo lapidarentur. Quod imperatore prohibẽte Michael commouit populũ contra eum,

| Romanorum. | | Francorum. | Anni domini.

tra eum, sed conuictus chartam excõmunicationis falsasse, Michael omnésque sui à gratia imperatoris remoti sunt. Humbertus verò episcopus Syluæcãdidæ hæc descripsit, & scripta Nicetæ monachi & Leonis Alchridani Bulgarorum archiepiscopi confutauit, quæ de Latino in Græcum translata iussu imperatoris Constantini à Græcis recepta sunt.

Henricus imperator filio suo Henrico puero quinquenni in regem sublimato Aquis contra Balduinum proficiscitur, qui Scaldim fluuium Balduino fugiente transiẽs omnia depopulatur, & insuper apertis sibi clausulæ portis multam cædem inimicorum facit, & vltrà progressus Lambertum comitem Balduini satellitem cum multis perimit, multos etiam Flandrẽsium primates exercitum suum prosequentes concludit intra vrbem Tornacum, & obsessos capit.

Leo papa moritur, qui cuius meriti apud Deum fuerit, cunctis patuit, cùm multis ad sepulchrum eius Romæ miraculis ostensis Deus eum clarificarit.

Bellum apud mortuum mare.

Gebahardus Eistedensis episcopus, qui & Victor, Romanæ ecclesiæ 156 præsidet.

16 | Anno ordinatur Coloniæ archiepiscopus, imperatore in Italia cõstituto. Milites eius, Sclauis & Luticianis bello congressi, multi capiuntur aut perimuntur. | 25 | 1055

Balduinus Flandrensis cum Godefrido auunculum suum Fredericum ducem intra Androuerpum obsidet, sed concurrentibus Lotharingis ab oppugnatione desistit.

17 | Victor papa in Gallias veniens gloriosè ab imperatore suscipitur, & eo præsente non multo pòst imperator Henricus moritur, & post eum filius eius Henricus imperat annis 50. | 26 | 1056

1 | Coloniæ generali conuentu habito, Balduinus & Godefridus mediante papa Victore ad gratiam regis & pacem reducuntur, & omnes bellorum motus sedantur. | 27 | 1057

2 | In Frisonia captis ab imperatore Henrico aliquibus castellis, Frisones à rebellione refrenantur. | 28 | 1058

Fredericus filius Gothelonis ducis, ex clerico sancti Lamberti septimus Ieuita Romanæ ecclesiæ, quia exosus erat imperatori Henrico pro odio fratris sui Godefridi ducis, post legationem Constantinopolitanam apud Cassinenses monachus, & postea abbas factus, alteratus nomine Stephani Romanæ ecclesiæ 157 præsidet.

Paderbrunna Germaniæ ciuitas combusta est cum maiori ecclesia. In monasterio autem monachorum Scotus quidam monachus Paternus nomine multo tempore reclusus, qui etiam hoc incendium sæpe prædixerat propter propositum reclusionis exire nolens, se comburi passus est.

3 | Benedictus Romanæ ecclesiæ 158 præsidet. | 29 | 1059

In pago Bracatensi iuxta Tornacum multitudines colubrorum altrinsecus congregatæ, prodigioso prælio inter se concurrunt, & multis vtrumque occisis, victa pars fugiens in cauo arboris se abscondit. Altera pars vincẽtium more insequens cum sibilo circumstrepebat, donec circumiecto ab hominibus igne omnes crematæ sunt.

4 | Gerardus Florentiæ episcopus, qui & Nicolaus, Romanæ ecclesiæ 159 præsidet. | 30 | 1060

Henricus rex Francorum obiit.

Philippus filius eius post eum regnat annis 49.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.
	5 | Marianus chronographus claret, qui à Scotia in Gallias veniens, Co- | 1	
1061	loniæ factus monachus, primò apud Fuldam, postea apud Moguntiam re-	
	clusus est.	
1062	6 | Anno episcopus Colonien sis, concilio primorum regni indignè fe- | 2	
	rentium, per Agnetem matrem imperatoris Henrici non vtiliter gubernari	
	puerum, violenter & industriè captum sub tutela sua accepit, & imperij regi-	
	men à matre eius amouit, & de hac re coram cũctis ratione reddita, gratiam	
	Domini sui imperatoris recepit, & per ipsum filium ad gratiam matris eius	
	rediit. At imperatrix necessitatem vertens in voluntatem, vt obstrueret os lo-	
	quentium de se iniqua, non solùm honore regni, sed etiam honore seculi re-	
	iecto, Romanæ ad limina Apostolorum se contulit, ibiq; vsq; ad finem vitæ	
	omnibus bonis exemplo & miraculo fuit.	
	Hoc tempore claruit Lanfrancus prior monasterij Beccensis, ad cuius	
	eximiam doctrinam de Burgundia conuolauit Anselmus, vir postmodum	
	multa virtute & sapientia adornatus, & ei in prioratu successit sub viro egre-	
	gio Herluino abbate primo, qui ipsum monasterium Beccense de proprio	
	fundauit suo.	
1063	7 | Alexander Lucensis episcopus Romanæ ecclesiæ 160 præsidet, con- | 3	
	tra quem Cadelo Parmensis episcopus papatum ambiens, magno scandalo	
	ecclesiæ fuit, quia longa inter eos concertatio etiam vsque ad homicidia	
	prorupit.	
	Hoc anno finitur magnus cyclus annorum 532, continens cyclos decen-	
	nouenales 28. Qui ad omnem rationem Paschalis computi omnino vti-	
	lis, ab æuo in æuum in semetipsum sine errore reuoluitur. Sed hoc in eo re-	
	prehensibile videtur, quòd annis Dominicæ incarnationis ei inconsidera-	
	tè præscriptis, discordat à veritate Euangelij in anno Dominicæ passionis,	
	præferens 14 lunam Aprilis eo anno in prima feria fuisse; quod omnino fal-	
	sum est, quia secundum fidem Euangelij eo anno luna 14 Aprilis fuit in	
	quinta feria, & in sexta feria luna 15 octauo calendas Aprilis dominus pas-	
	sus est.	
	Exercitus multus à Galliis in Hispanias ad debellandos Sarracenos pro-	
	ficiscitur, sed omni regione à Sarracenis vastata, vrgente fame inefficax re-	
	uertitur.	
1064	8 | Cyclus magnus annorum 532 bis à Natiuitate Christi exactus, tertiò | 4	
	incipit.	
	Godefridus rex Anglorum obiit, eiq; Araldus succedit.	
1065	9 | Friderico duce mortuo Gerardus ducatum recepit. |5|	
	Multi vsq; ad septem millia orandi voto Hierosolymam petentes ab A-	
	rabibus in parasceue in quodam castello obsessi sunt, & tot occisi aut vulne-	
	rati, vt de septem & eo amplius millibus vix duo millia reuersi sint.	
1066	10 | Cometes apparuit in tota Paschali hebdomada. | 6	
	Harwich rex Nordanimbrorum cum mille penè nauibus venit in An-	
	gliam regnaturus, & in vrbe Eboraca plus quàm mille laicos, centũ presbyte-	
	ros de Anglis occidit: cui Araldus rex Anglorum cum septem legionibus su-	
	perueniens, eum cum multis occidit. Interim Guillelmus comes Norman-	
	norum cum Francis in Angliam intrat, & conserto cum Anglis prælio Aral-	
	dum cum multis millibus perimit, & regnat in Anglia annis viginti sex.	
1067	11 | Obiit sanctus Theobaldus, in Vincentia vrbe Venetiæ inclusus. | 7 | 1	
	Cono qui & Conradus, primicerius Colonien sis ab imperatore Henri-	
	co ad suscipiendum archiepiscopatum Treuerorum missus, capitur à comi-	
	te Treuerorum Deoderico, & a satellitibus eius in syluam ductus, de rupe	
	tertio præcipitatur, & adhuc illæsus gladio transuerberatur, corpusque eius	

foliis

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | *Anni domini.*

foliis ſyluæ obtegitur. Quod à ruſtico inuentum ad villam defertur & ſepelitur: inde à Deoderico Virdunenſi epiſcopo tranſportatum ad Tollegiũ monaſterium multis ſtatim miraculis à Deo glorificatur.

His temporibus Beluacenſi ciuitate ſuo deſtituta antiſtite, Guido decanus cuſtosq; eccleſiæ ſancti Quintini Virdunenſis, & archidiaconus Laudunenſis conſtituitur Beluacenſis epiſcopus, & à Geruaſio Remenſi metropolitano conſecratur. Qui grauiter ferens carere ſe præſentia Quintini martyris, in eius honore & memoria ædificauit eccleſiam, haud longè à mœnibus Belloacæ vrbis.

Romæ duobus de papatu contendentibus, Mantuæ ſynodus colligitur, & mediante Annone Colonienſe archiepiſcopo, Alexander ſe iureiurando de Simonia expurgans, in ſede Apoſtolica ſubrogatur. Cadelo vt Simoniacus repudiatur.

12 | 8 | Deodericus comes Treuerorum de martyrizato Conone apud Deum & homines reus, exiliatur ab imperatore, & ſuſcepta peregrinatione Hieroſolymam eundi, quid de eo & de omnibus qui in comitatu eius pergebant actum ſit, adhuc neſcitur. | 2 | 1068

Hinc Francis, hinc Scotis Angliam incurſantibus, Angli fame cõſumuntur, multi eorum humanis carnibus veſcuntur.

13 | 9 | Guido epiſcopus Beluacenſis duobus annis perfectam dedicauit eccleſiam in honore aduocati ſui Quintini martyris, quarto nonas Octobris. | 3 | 1069

Fluminibus glaciali rigore conſtrictis, imperator Henricus terram Luticinianorum ingreſſus, eos nimia cæde proſtrauit, terram eorum nimiùm depopulatus.

14 | 10 | Gerardus dux Moſellanorum moritur, moritur etiam dux Godefridus. Gerardo filius eius Deodericus, Godefrido ſuccedit filius eius Godefridus gibboſus, etſi corpore exiguus, tamen animo eximius. | 4 | 1070

Hungari contra Salomonem regem ſuum rebellionem meditantur, ſed terrore Henrici imperatoris, cuius ſoror nupſerat Salomoni, refrenantur.

15 | 11 | Godefridus dux vlteriores Friſones bello aggreſſus, eos penè ad internicionem delet. | 5 | 1071

Treueris in eccleſia ſancti Paulini confeſſoris, in crypta ſubterranea inuenitur corpus eiuſdem ſancti Paulini, quod olim à Friſia vbi exulauerat reportatum, ibi a Felice epiſcopo catenis ferreis fuerat ſuſpenſum, & iuxta eum multa corpora ſanctorum: ad dexteram ſcilicet eius Palmatius conſul, & Patricius Treuerorum; ad ſiniſtram Thyrſus vnus de principibus Thebææ legionis, cum multis Thebæorũ in hac vrbe à Rictiouaro martyrizatus; ad caput ſeptem ſenatores vrbis, Maxentius, Conſtantius, Creſcentius, Iuſtinus, & tres fratres, Leander, Alexander, Soter; ad pedes Hormiſda, Papyrius, Conſtans, Iouianus. Et cùm multi alij ibi iacerent, horum tantummodo nomina, & tempus, & dies paſſionis, aureæ literæ in pariete ſcriptæ ſignabant, eosque omnes ſub Rictiouaro paſſos fuiſſe docebant.

16 | 12 | Balduino iuniore Flandrenſium comite defuncto, Robertus frater eius conſenſu Flandrenſium contra Arnulphum fratruelem ſuũ Flandrias occupat. | 6 | 1072

Arnulphus autem cum Philippo Francorum rege occurrit patruo ſuo Roberto, & pugna conſerta Arnulphus perimitur, Philippus rex fuga liberatur, & multis occiſis hinc Richildis Arnulphi mater, illinc Robertus capitur, & altero pro altero relaxato bellum inter eos vario euentu protrahitur.

17 | 13 | In hoc anno duobus magnis annis à 15 anno Tyberij Cæſaris | 7 | 1073

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

reuolutis, omnia ſecundum curſum Solis & Lunæ concordant illi anno quo baptizatus eſt Chriſtus Ieſus, id eſt octauo idus Ianuarij die Dominico Epiphaniæ. Initium ieiunij eius in ſecunda feria, tentatio eius 15 calendas Martij in ſexta feria.

Duobus fratribus Ruſſorum regibus de regno contendentibus, alter eorum à conſortio regni pulſus interpellat Henricũ imperatorem, ſe & regnum Ruſſorum ei ſubmittens, ſi eius auxilio reſtitueretur. Sed id fruſtra fuit, quia grauiſſima in imperio Romano orta diſſẽſio monebat magis ſua tueri quam aliena acquirere. Saxones enim multis & magnis iniuriis & iniuſtitiis ab imperatore affecti, contra eum rebellant, ad quos debellandos imperator inſtanter intendit.

Hildebrandus archidiaconus Romanorum, qui & Gregorius, Romanæ eccleſiæ 161 præſidet.

1074 | 18 | 14 | Gregorius papa celebrata ſynodo Simoniacos anathematizauit, vxoratos ſacerdotes à diuino officio remouit, & laicis Miſſam eorum audire interdixit, nouo exemplo & (vt multis viſum eſt) inconſiderato præiudicio contra ſanctorum patrum ſentẽtiam qui ſcripſerunt, quòd ſacramenta quæ in eccleſia fiunt, baptiſmus ſcilicet, chriſma, corpus & ſanguis Chriſti, ſpiritu ſancto latenter operante eorundem ſacramentorum effectum, ſeu per bonos ſeu per malos intra Dei eccleſiam diſpenſentur. Tamen quia Spiritus ſanctus myſticè illa viuificat, nec meritis bonorum diſpenſatorum amplificantur, nec peccatis malorum attenuantur, vnde eſt hic qui baptizat? Ex qua re tam graue oritur ſcandalum, vt nullius hæreſis tempore ſancta eccleſia grauiori ſchiſmate ſciſſa ſit, his pro iuſtitia, illis contra iuſtitiam agentibus, aliis à Simonia non declinantibus, aliis notam auaritię honeſto nomine prętexentibus, dum hoc quod ſe gratis dare iactant, ſub charitatis nomine vendunt, vt de Montanis dicit Euſebius, ſub nomine oblationis artificioſius munera accipiunt. Porrò continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modò cauſa quæſtus ac iactantiæ ſimulantibus, multis incontinentiam periurio aut multipliciori adulterio cumulantibus, ad hoc hac opportunitate laicis inſurgentibus contra ſacros ordines, & ſe ab omni eccleſiaſtica ſubiectione excutientibus, laici ſacra myſteria temerant, & de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore aurium pro ſacro oleo & criſmate vtentes, in extremo vitæ viaticum Dominicum & viſitatum eccleſiæ obſequium ſepulturæ à presbyteris cõiugatis accipere paruipẽdunt, decimas presbyteris deputatas igni cremant, & vt in vno cætera perpendas, laici corpus Domini à presbyteris coniugatis conſecratum, ſæpe pedibus conculcauerunt, & ſanguinem Domini voluntariè effuderunt, & multa alia contra ius & fas geſta in eccleſia ſunt, & hac occaſione multi pſeudomagiſtri exurgentes in eccleſia, prophanis nouitatibus plebem ab eccleſiaſtica diſciplina auertunt. | 8

1075 | 19 | 15 | Henricus imperator Saxones grauiſſimo prælio vicit, eoſq; iterata expeditione perurgens, cunctos eorum principes, epiſcopos, duces, comites, cæteroſq; potentes ad deditionem coegit. | 9

Hungari contra imperatorem rebellant, regemq; ſuum Salomonem regno deturbatum ſub diutina cuſtodia excruciant.

Anno archiepiſcopus Colonienſis obiit, qui parochiam ſuam rebus & monaſteriis à ſe fundatis ampliauit, inter quæ præeminet cœnobium Segebergenſe.

1076 | 20 | 16 | Gregorius papa totus in Henricum imperatorem inuehitur, & quoſcunque poteſt ab eo verbis & ſcriptis auertit, animum etiam Agnetis matris ipſius ab eo alienat. | 10

Hoc

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Hoc anno qui est decimus tertius annus primi decennouenalis cycli in repetito magno anno Dionysij duobus magnis annis à passione Domini reuolutis, omnia quæ ad cursum Solis & Lunæ spectant anno Dominicæ passionis concordant, vnde apparet, quòd Dionysius non rectè annos Domini cyclo suo annexuit. Quia enim ab anno Domini 532 cyclum suum orditus est, nimirum intendit Christum fuisse natum anno 2 prioris magni anni; ac per hoc hic annus, anno Dominicæ passionis concordans, debuisset esse magni cycli annus, non tertiusdecimus, sed tricesimus tertius, quia is fuit annus passionis Domini, & per hanc consequentiam Solaris & Lunaris cursus concordant Euangelicæ veritati. Dionysius posuit natiuitatem Christi 21 annis tardius quàm debuit.

Richarius in Frisonia Godefridum ducem perimit.

Balduinus puer, frater Arnulphi occisi, ad Donengium bellauit cõtra exercitum patrui sui Roberti, quem pugnando deuicit.

Gelu magnum & glacies validissima à calendis Nouembris vsque in medio Aprilis.

| 21 | 17 | Henricus imperator coacto Wormaciæ concilio 24 episcoporum & multorum primatum regni decerni iubet, omnia decreta & facta Hildebrandi papæ irrita esse debere: ibiq; omnes præter paucos Hildebrandum abiurant, eumq; papatu abdicandum esse iudicant. Hildebrandus contrà imperatorem excommunicat, sub hoc obtentu, vt primates regni quasi iusta ex causa excommunicato regi contradicant. | 11 | 1077 |

Dominica Palmarum circa horam sextam sereno cœlo stella apparuit.

Principibus Saxonum qui in deditione imperatoris erant relaxatis per eos quibus commissi fuerant, Saxones rebellant instinctu Hildebrandi papæ. Ipse papa occurrens imperatori in Longobardia sub falsa eum pace absoluit. Omnes enim qui prius Hildebrandum abiurauerant, periurium periurio cumulantes imperatorem abiurant, & Rodulphum ducem Burgundionum super se regem statuunt, corona ei à papa missa cui erat inscriptum: *Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho.*

Hunc Sigefridus archiepiscopus Moguntiæ in regem benedixit, & facta à Moguntinis seditione contra eos, Rodulphus cum archiepiscopo noctu aufugit. Hildebrandus papa omnes aduersantes imperatori absoluit ab infidelitate & periurio.

Imperator alpium aditibus contra se munitis vbiq; omnes eorum insidias frustratus, per Aquileiam venit Ratisponam, & Rodulphum adorsus eum fugere compulit, & iterata expeditione Sueuiam depopulatur.

| 22 | 18 | Henricus imperator Sueuiam peruagatus castella frangit, omnia depopulando inimicis suis formidinem, amicis addit fortitudinem, & multos qui ex desperatione rerum à se defecerant, ad se trahit. | 12 | 1078 |

Germannus episcopus Hildebrando papæ ad animam confœderatur, ac per hoc imperatori rebellis Metensi vrbe pellitur. Ab hoc tempore cœpit reflorere in ecclesia beati Quintini Beluacensi canonicus ordo, primùm ab Apostolis, postea à beato Augustino episcopo regulariter institutus, sub magistro Iuone, venerabili eiusdem ecclesiæ præposito, postea Carnotensium episcopo.

| 23 | 19 | Hoc anno inceptum est cœnobium sancti Saluatoris, in insula quæ dicitur Aquincinctis, à viris illustribus Sichero videlicet atque Gualtero, qui Anselmum de Ribodimonte nobilissimum virum adeunt, & ab eo insulam quia sui erat iuris, deposcunt. At Anselmus sine dilatione gratis quod petebatur concessit. | 13 | 1079 |

Hoc tempore in Oriente Turci super Arabes & Sarracenos inualuerunt,

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

& Armeniam & Syriam incurſantes, multas vrbes & ipſam Antiochiam capiunt.

Henricus imperator in Pentecoſte conuentu habito Moguntiæ, decreuit Hildebrandum à papatu eſſe deponendum, & Longobardiam petens, Guibertum Rauennæ epiſcopum pro Hildebrando papam deſignat.

1080 24 | 20 | Hildebrandus papa quaſi diuinitus reuelatum ſibi prædixit, | 14 hoc anno falſum regem eſſe moriturum: & verum quidem prædixit, ſed fefellit eum de falſo rege coniectura, ſecundum ſuum velle ſuper Henrico rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus graui prælio congreditur, & in congreſſu falſus rex Rudolphus cum multis Saxoniæ principibus extinguitur.

Moguntia magnum terræmotum perſenſit calendis Decembris.

Claret in Anglia Lanfrancus, doctrina & probitate conſpicuus, ex abbate Cadomenſi ordinatus Cantuariæ archiepiſcopus. Eo tempore florebat in Normannia Anſelmus Beccenſis monaſterij abbas eximius, & pro ſua ſanctitate & ſapientia plurimùm nominatus.

Hoc etiam tempore in cœnobio ſancti Medardi pollebat ſignis & virtutibus vir beatiſſimus Arnulphus, qui pro miro ſanctitatis feruore propoſitum recluſionis eligens, & arcta nimis abſtinentia ſeipſum affligens, prophetiæ gratiã diuinitus accepit, & ex recluſo abbas huius monaſterij factus ad ipſam recluſionem pro contemptu mundi à deſiderio internæ quietis poſtmodum rediit. Sueſſonico autem pontifice defuncto, electus eſt ad epiſcopatum, & iuſſu papæ Gregorij à ſedis Apoſtolicæ legato Hugone Lugdunenſi archiepiſcopo in præſulem eſt conſecratus.

1081 25 | 21 | Regis Dagoberti tempore ſanctus præſul Vrſinarus in Flãdren- | 15 ſi prouincia prædicans, ſub honore ſancti Petri Apoſtoli ipſo ſibi reuelante eccleſiam Maldenburgenſem oppido ædificauit & conſecrauit, quam Deus multis miraculis vſquequaque glorificauit. Inter quæ illud tam mirabile quàm inauditum antea extitit, quod hoc anno Dominici nocte natalis contigit. Campanarium præfatæ eccleſiæ vehementi vento flante à ſuis locis euulſum, & ad terram penitus fuit inuerſatum, ita in aere pendens & ruinam ſui minitans, vt ſemper caſurum & cuncta vicinia confracturum cerneretur. Sed cùm per ſex noctes & dies id tractaretur à populo, qualiter hinc inde extractis machinis ſurſum erigeretur, & vtrumque loco ſuo relocaretur, pridie calendas Ianuarij circa noctis medium aduenies virtus diuina, totam eccleſiam intus & foris impleuit luce ignea, & campanarium ad terram reclinatum, totum ſimul erexit, ac firmiſſimè locis ſuis relocauit, & campanas ibi dependentes mox ſonare compulit.

Eadem die ſurdi & claudi, cæci & paralytici, celerrimam in loco illo adepti ſunt medelam. Nec ſolùm illo die ſed prolixiori tempore diuinæ virtutis tanta permanſit copia, vt de longè & de propè confluentibus ægrotis, parata cælitus præſtaretur medicina.

Magnus terræmotus cum graui terræ mugitu factus eſt ſexto calendas Aprilis, prima hora noctis, portendens fore imminens malum, quod in toto orbe inſonuit, & vnde terra dolet & doluit. Henricus enim imperator ad debellandum papam Hildebrandum Italiam petit, contra quem papa vrbibus & caſtellis munitis ſe ad rebellandum accingit, eumq; Romam hoſtiliter aduentem non recipit.

Henricus autem imperator expugnatis vrbibus & caſtellis, quæ contra ſe pro Hildebrando erant, Romam Leonianam obſident.

In Gallia Hermannus miles Hermanni epiſcopi corona ſibi impoſita, poſt Rodulphum in Saxonia tyrannidem exercet.

Marianus

Romanorum.		Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

Marianus Scotus Chronicam ſuam à Chriſti Natiuitate inchoatam, vſq; ad hunc annum perduxit, qui erat ætatis ſuæ annus 56, multùm laborans errorem corrigere de annis Domini, qui inuenitur in cyclo Dionyſij, alterinſecus autem ſecundum veritatem Euangelij.

27 | 23 | Hoc anno Henricus imperator Roma Leoniana capta Ro- | 17 | 1083
mam obſidet. Condicto inter imperatorem & papam die ad cauſam inter eos diſcernendam, cùm pax diſſimulante papa inter eos nõ conueniret, Romani & multi Italiæ epiſcopi à papa deſciſcunt, qui fugiens ad Normannos ſe contulit.

28 | 24 | Romani imperatorem Henricum recipiũt in vrbe, & eorum | 18 | 1084
iudicio Hildebrãdus papatu abdicatur, & Guibertus Rauennæ archiepiſcopus in ſedem Apoſtolicam inthronizatus, Clemens nominatur.

Bruno natione Teutonicus ex vrbe Colonia, literis apprimè eruditus, Rementis eccleſiæ canonicus, & ſcholarum magiſter, relicto ſeculo eremum Carthuſiæ fundat, propoſitumque monaſticæ conuerſationis ſatis arduum inſtituit. Huius ſancti propoſiti cooperator & æmulator epiſcopus beatæ memoriæ Hugo Gratianopolitanus epiſcopus, ab eodem Brunone habitum monachicum ſumpſit, cunctisq; ibi habitãtibus inſigne exemplum præbuit.

Henricus rex patricius Romanorum conſtituitur, & à Clemente papa in imperatorem benedicitur.

Comes Montenſis Balduinus vxorem ducit Idam.

29 | 25 | Henricus imperator Moguntiæ regali & ſynodali conuentu | 19 | 1085
coacto exigit ab omnibus, vt Hildebrandi depoſitionem & Guiberti ordinationem ſub ſcripto approbent, cui aliqui manu & ore fauentes, corde tamen Hildebrando adhærebant.

Hermãnus Metenſis ſibi abſenti abiudicato epiſcopatu iterum vrbe pellitur. Imperator in epiſcopatu Metenſium alterum mercenarium ſuppoſuit, ſed oues Chriſti non audiuerunt voces alienorum.

Imperator Saxones aggreditur. Illi pacem petunt & impetrãt, pacti quòd omnibus pro hac rebellione proſcriptis ſua reſtituantur. Quod quia factum non eſt, iterum rebellant, incentore præ cunctis Egberto comite imperatoris conſanguineo.

Gualcherus ex clero ſancti Lamberti in Anglia epiſcopus Anglorum odiis innocens impetitur, & in celebrando Miſſam ab eis quaſi alter Stephanus papa martyrizatur.

Hildebrandus papa, qui & Gregorius ſeptimus, apud Salernum exulans moritur. De hoc ita ſcriptum reperi. Volumus vos ſcire qui eccleſiaſticæ curæ ſoliciti eſtis, quòd Dominus Apoſtolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis poſitus ad ſe vocauit vnum de duodecim cardinalibus, quem multùm diligebat præ cæteris, & confeſſus eſt Deo, & ſancto Petro, & toti eccleſiæ, ſe valde peccaſſe in paſtorali cura, quæ ei ad regendum cõmiſſa erat, & ſuadente Diabolo contra humanum genus odium & iram concitaſſe. Poſtea verò ſententiam quæ in orbe terrarum effuſa eſt, pro augmento Chriſtianitatis cœpiſſe dicebat. Tunc demum miſit prædictum confeſſorem ad imperatorem & ad totam eccleſiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ ſuæ aſpiciebat, & tam citò induebat ſe Angelica veſte, & dimiſit ac diſſoluit vincula omnium bannorum ſuorum imperatori, & omni populo Chriſtiano, viuis & defunctis, clericis & laicis, & iuſſit ſuos abire de domo Deoderici, & amicos imperatoris aſcendere.

30 | 26 | Saxones vrbem Wirzburch obſidentes, vt epiſcopum ipſius | 20 | 1086

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Alberonem expulsum à ciuibus sedi suæ restituant, Henricus imperator aggreditur. Sed exercitus eius diuinitus exterritus cessit, & ceciderunt ex eis plus quàm quatuor millia, à parte Saxonum quatuordecim tantùm occisis.

Hoc anno nimia aquarum inundatio multis in locis damno & periculo fuit. Nam & in Italia diluuies tanta fuit, vt rupes liquefactæ plures villas ruina sua destruerent.

Cassinensium abbas Desiderius, qui & Victor, 162 contra Clementem fit papa, sed dysenteria dissolutus non multo pòst moritur.

Anselmus Lucensis episcopus Hildebrandi papæ cooperator indefessus apud Mantuam exulans moritur, qui in Hieremiam & in Psalmos tractatus edidit, & doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmauit, cuius sanctitas miraculis declarata est.

Domesticæ aues, pauones, gallinæ & anseres, se à domibus extrahentes, omnes fiunt syluaticæ.

1087 | 31 | 27 | Inter imperatorem & Saxones vario euentu sæpe pugnatur. | 21

Venetianis meditantibus auferre corpus sancti Nicolai a Myrrhea Lyciæ à Turcis desolata, præoccupauerunt eos Barenses ciues numero 47, ab Antiochia Myrrheam venientes, qui a quatuor tantum monachis ibi inuentis extorserunt ostendi sibi tumbam sancti. Qua effracta, ossa sancti Nicolai in olei liquore natantia integro numero extraxerunt, & Barum cum gloria detulerunt. Facta est autem hæc translatio, anno 745 à depositione sancti Nicolai.

Sanctus Arnulphus ex abbate sancti Medardi postmodum etiam ad pontificatum ciuitatis Suessonicæ promotus, pro pacis reintegratione inter Flandrenses Flandriam venit, atque in vico nomine Aldenburch ecclesiam sancti Petri iam diuinis miraculis illustratam, cœnobium monachorũ fecit, ordinem regularis vitæ instituit, tandemq; in eodem monasterio & finem vitæ & sepulturam secundum quod ipse prædixerat, accepit.

Pisces in aquis moriuntur.

1088 | 32 | 28 | In Hispania rex Galliciæ Ausul Sarracenos fortiter debellat, & | 22 Toletum maximam eorum vrbem per aliquot annos obsessam, tandem expugnat, & cultum Christianitatis in ea dilatat.

Odo ex monacho Cluniacensi episcopus Ostiensis, contra imperatorem & Guibertum 163 fit papa, & Vrbanus nominatur. Hinc in ecclesia scandala, & in regno augescũt dissidia, dum alter ab altero dissidet, dum regnum & sacerdotium dissentit, dum alter alterum excõmunicat, alter alterius excõmunicationem aut ex causæ aut ex personę præiudicio contemnit; dumq; alter in alterum excommunicandi authoritate magis ex suo libitu, quam ex iustitię respectu abutitur, authoritas illius qui dedit potestatem ligandi ac soluendi, omnino despicitur. Nimirum (vt pace omnium bonorum dixerim) hæc sola nouitas (non dicam hæresis) nec dum in mundo emerserat, vt sacerdotes illius qui dixit regi Apostata, & qui regnare facit hypocritã propter peccata populi, doceant populum, quòd malis regibus nullã debeant subiectionem, & licet ei sacramentum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem, nec periuri dicantur qui contra regem senserint, imò qui regi paruerit pro excommunicato habeatur, qui contra regem fecerit à noxa iniustitiæ & periurij absoluatur.

1089 | 33 | 29 | Godefrido Godefridi Gibbosi ex sorore nepoti tandem datur | 23 ducatus Lotharingiæ.

Annus pestilens maximè in Occidentali parte Lotharingiæ, vbi multi sacro igne interiora consumente computrescentes, exesis membris instar carbonum

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | *Anni domini.*

bonum nigrescentibus, aut miserabiliter moriuntur, aut manibus ac pedibus putrefactis truncati miserabiliori vitæ reseruantur, multi verò neruorũ contractione distorti tormentantur.

34 | 30 | Henricus imperator ad debellandos aduersantes sibi Italiam | 24 | 1090
petit.

Hermandus tyrannus à Saxonia Lotharingiam repetens ad concitandos regni motus laborat, qui dum muro castelli cuiusdam incautè approximat, iacto de turri saxo in capite percutitur & moritur.

Metis corpus sancti Clementis primi episcopi ab Apostolis illic ordinati inuentum leuatur.

In Saxonia Egbertus comes dum fideles imperatoris bello insequitur, & ipse perimitur.

Sterilitas frugum terræ augescit, & fames paulatim irrepit.

35 | 31 | Henricus imperator in Italia castella & munitiones aduersan- | 25 | 1091
tium sibi expugnat, Mantuam quoque obsidet & capit.

36 | 32 | Incentoribus Saxonici belli omnibus penè peremptis, Saxo- | 26 | 1092
nes pertæsi malorum composita inter se pace, quiescunt ab omni motu bellorum.

Dominus Iuo, sancti Quintini Beluacẽsis prępositus, à papa Vrbano consecratus, fit Carnotensis episcopus.

Guillelmus Anglorum rex vir singularis cẽsuræ & seueritatis obiit, Guillelmus filius eius ei succedit.

37 | 33 | Conradus filius imperatoris Henrici in Italia se ad patris sui ad- | 1 | 1093
uersarios contulit, & multis se à patre ad filium vertentibus, hæc res priores patris victorias multùm obfuscat, & vires eius attenuat.

Iaculum ignitum à meridie ad Aquilonem per cœlum ferri visum est calendis Augusti, prima hora noctis.

38 | 34 | Dominus Girardus Cameracensis ecclesię episcopus obiit, cui | 2 | 1094
Gualcherus succedit, sed ipso postea ab episcopatu expulso, Manasses ordinatur episcopus.

In Gallia & Germania grauis hominum mortalitas facta est.

In Italia qui ad imperatorem ab hostibus eius se transtulerant, eo ad Galliam reuerso, omnes penè ad hostes eius rursum transeunt, & munitiones ab eo expugnatas contra eum muniunt.

Pontificante in vrbe Laudunensi Eluiando, mulier quædam in proximo manens, habebat generum iuuenili specie decorum, quem multa diligentia pro amore filiæ suæ accurabat: vnde & orta turpis suspicio de muliere & genero suo inter vicinos homines valde eam turbauit. Quæ impatienter ferens famam suam hominis opprobrio turpari, iniuriæ suæ causam in eum retorsit, & clandestina machinatione vt occideretur à duobus pueris procurauit. Postmodum verò ad pœnitentiam facti homicidij conuersa, cuidam presbytero per confessionem peccatum suum reuelauit. Sed elapso aliquanti temporis spatio, presbyter idem cum ea litigans, malum quod fecerat ei in faciem exprobrauit. Quo audito, parentes hominis occisi properantes, nunciauerunt vicedomino Laudunensi. Iubente vicedomino, vocata mulier venit, & qualiter hominem occidisset nequaquam celauit. Iudicatum est igitur, eam ignibus debere concremari, sed priùs ducta ad ecclesiam beatæ Dei genetricis Mariæ peccatum suum coram Deo & hominibus ex ordine narrauit, & sic meritis & precibus sanctissimæ virginis Mariæ seipsam fideliter commendauit. Deinde missa in ignem incendium nullatenus sentit, sed diuina protegente gratia, consumpto igne ipsa permansit illæsa. Quod factum cognati hominis occisi non di-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

uinæ virtuti aſcribentes, ſed fragilem potius lignorum materiam cauſantes, iterum ſuccendunt ignem circa eam fortioribus lignis, ſed nihil profeceerunt. Iterato enim miraculo, ſeruauit eam Deus incolumem ab exuſtione ignis ad laudem ſui nominis, ſuæque genitricis gloriam & honorem. Egreſſa igitur ex incendio non ſolùm carne, ſed etiam veſte & carne illæſa, ad eccleſiam ſanctæ Dei genetricis omni populo applaudente ducta eſt, & poſt laudes Deo redditas volente Deo paucis diebus tranſactis, tranſiit ab hoc ſeculo.

1095 | 39 | 35 | Elimandus bonæ memoriæ Laudunenſis epiſcopus obiit, Iugelrandus ſuccedit Flimando. | 3

Fames diu concepta grauiſſimè ingrauatur, & fit annus calamitoſus, multis fame laborantibus, pauperibus per furta & incendia ditiores grauiter vexantibus.

Cum valido ventorum turbine etiam terræmotus factus eſt media nocte, quarto idus Septembris.

Rex Anglorum a fratribus ſuis bellè ſollicitatur in Normannia & Anglia.

In multa terrarum parte pridie nonas Aprilis circa diluculũ ſtellæ complures ſimul de cœlo in terram cecidiſſe viſæ ſunt, inter quas vnam maximam labi in terram cùm quidam in Francia ſtuperet, & notato loco vbi labi viſa eſt, cùm, aquã vbi fudiſſet, fumus cum feruoris ſono inde exiret, magis ſtupuit.

Henricus comes Louanienſis perimitur.

In comitatu Namucunſi panem ſubcinericium quaſi ſanguine infectum vidimus.

Rex Hungarorum moritur.

Vrbanus per Burgundiam & Franciam habitis cõciliis Hildebrandi decreta renouat & confirmat, Philippum regem Francorum qui viuente vxore ſua ſuperduxerat alterius viuentis vxorem, excommunicat.

Hoc anno ſacro igne multi accenduntur, membris inſtar carbonum nigreſcentibus.

1096 | 40 | 36 | Eclipſis Lunæ facta eſt tertio idus Februarij, rurſum ſeptimo | 4 idus Auguſti eclipſis Lunæ facta eſt.

Occidentales populi dolentes, loca ſancta Hieroſolymorum à gentibus prophanari, Turcos etiam terminos Chriſtianorum iam multa ex parte inuaſiſſe, inumerabiles vna inſpiratione moti, & multis ſignis ſibi oſtenſis alij ab aliis animati, duces, comites, potentes, nobiles & ignobiles, diuites, pauperes, liberi & ſerui, epiſcopi, clerici, monachi, ſenes & iuuenes, pueri & puellæ, omnes vno animo nullum vllo angariante vndique concurrunt, ab Hiſpania, à Prouincia, ab Aquitania, à Britãnia, à Scotia, ab Anglia, à Normannia, à Francia, à Lotharingia, à Burgundia, à Germania, à Longobardia, ab Apulia, & ab aliis regnis virtute & ſigno ſanctæ crucis ſignati & armati, vltum ire parant iniurias Dei in hoſtes Chriſtiani nominis. Et quanto quiſque hactenus ad exercendam mundi malitiam erat pronior, tanto nunc ad exercendam vltro Dei militiam fit promptior, firmiſſima pace interim vbique compoſita. Et primo Iudæos in vrbibus in quibus erant aggreſſi, eos ad credendum in Chriſtum compellunt credere, nolentes bonis priuant, trucidant, vrbibus eliminant. Aliqui Iudæorum cœlo tenendæ patriæ legis ducti, ſe mutuò trucidant, alij ad tempus ſe credere ſimulantes, pòſt ad Iudaiſmum reuoluuntur.

Eminebant in hoc Dei hoſtico dux Lotharingiæ Godefridus, & fratres eius Euſtachius & Balduinus, Anſelmus de Ribodimonte, Balduinus

comes

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

comes Montenſis, Robertus comes Flandrenſis, Stephanus comes Bleſenſis, Hugo Magnus frater Philippi regis Francorũ, Robertus comes Normannorum, Raymundus comes ſancti Ægidij, Baiamundus dux Apuliæ, & Tancredus nepos eius. Horum omnium curam Apoſtolica authoritate ſuſcepit vir eximius Hamarus Podienſis epiſcopus, eiſq; conſilio & doctrina vsque ad captam Antiochiam plurimùm profecuus fuit. Huius etiam viæ incitator Petrus quidam eremita fuit, qui vſq; ad captam Hieruſalem in multis vtilis cum exercitu Dei perſeuerauit.

41 | 37 | Cometes in Occidẽte apparuit, tota prima hebdomada Octobris. | 5 | 1097

Nimia aquarũ inundatione autumnalis ſatio impeditur, & ſterilitas frugum terræ ſequitur.

Exercitus Dei aggreſſus terminos paganorum viriliter agit, primumq; eius fuit bellum ad pontem Pharphar fluminis nono calendas Martij, vbi multi Turcorum occiſi ſunt. Secundum eis bellum fuit apud Niceam tertio nonas Martij, in quo etiam pagani victi ſunt. Capta ergo Nicea, capta Laodicea, cùm eſſent plus quàm trecẽta millia armatorum in exercitu Chriſtianorum, tanta ei omnium rerum ſuppetebat copia, vt aries vno nummo, bos vix duodecim nummis venderetur.

Lanfranco Cantuarienſi archiepiſcopo defuncto, Anſelmus abbas Beccenſis pro ſua ſanctitate & doctrina non ſolùm in Normannia, ſed etiam in Anglia iam celeberrimus ſuccedit in præſulatu. Qui licet à rege Guillelmo & principibus terræ, totiusq; eccleſiæ conuentu ſuſceptus honorificè fuiſſet: multas tamen moleſtias & tribulationes poſtmodum ſub ipſo rege paſſus eſt pro ſtatu eccleſiæ corrigendo. Nam reges Angliæ hanc iniuſtam legem iam diu tenuerant, vt electos eccleſiæ præſules ipſi per virgam paſtoralem eccleſijs inueſtirent.

42 | 38 | Obſeſſa Antiochia in tantum attenuati ſunt Chriſtiani propter | 6 | 1098
omnium rerum penuriam, vt intanto exercitu vix centum boni equi inuenirentur, & tamen quamuis ex deſperatione rerum multi ſe ſubtraxerint, multi etiam repatriauerint, nono obſidionis menſe capta Antiochia Chriſtiani à paganis verſa vice obſeſſi tanta fame afflicti ſunt, vt vix aliqui ab humanis carnibus abſtinerẽt: ſed confortati à Deo per inuentam eius lanceam à tempore Apoſtolorum non viſam, ipſa lancea eos præcedente obſeſſi cum obſeſſoribus concurrerunt 4 calendas Iulij, & hoc tertio bello victoriam adepti ſunt. Quartum bellum eis fuit in Romania, calendis Iulij, & ibi Turci victi ſunt.

Commiſſa Antiochia duci Baiamundo, Chriſtiani propter vitandum tædium, & famem, & maximè propter diſcordias principum, proficiſcũtur in Syriam, & expugnatis Marra & Barra vrbibus Sarracenorum, & multis regionum caſtellis, tanta ibi rurſum fame affecti ſunt, vt corpora Sarracenorum iam fœtentia comedere compulſi ſint.

Conradus Vltraiectenſis epiſcopus feria quarta Paſchæ poſt Miſſam à ſe celebratam à quodam ſuorum in domo ſua perimitur. In epiſcopatu Lingonenſi ſitum noſcitur eſſe cœnobium nomine Moliſmus, fama celeberrimum, religione conſpicuum. Hoc à ſui exordio magnis ſub breui tempore diuina clementia ſuæ gratiæ muneribus illuſtrauit, viris illuſtribus nobilitauit, nec minus amplum poſſeſſionibus quàm clarum virtutibus reddidit. Cæterùm poſſeſſionibus, virtutibusq; diuturna non ſolet eſſe ſocietas. Hoc quidam ex illa ſancta congregatione, viri nimirũ ſapientes altius intelligentes, elegerunt potius ſtudiis cœleſtibus occupari, quam terrenis implicari

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

negotiis. Vnde & mox virtutum amatores de paupertate fœcunda virorum cœperunt cogitare. Simulque aduertentes, ibidem etsi sanctè honestéque viueretur, minus tamen pro sui desiderio atque proposito ipsam quam professi fuerant regulam obseruari, loquuntur alterutrum quod singulos monet, pariterque inter se tractant, qualiter illum versiculum adimpleant, *Reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea.* Quid plura? Vnus & viginti monachi vnà cum patre ipsius monasterij beatæ scilicet memoriæ Roberto egressi, communi consilio, communi perficere nituntur assensu, quod vno spiritu conceperunt. Igitur post multos labores ac nimias difficultates, quas omnes in Christo piè viuere volentes pati necesse est, tandem desiderio potiti, Cistercium deuenerunt, locum tunc scilicet horroris & vastæ solitudinis. Sed milites Christi loci asperitatem ab arcto proposito quod iam animo cõceperant, non dissidere iudicantes, vt verè sibi diuinitus præparatum tam gratum habuere locum quàm charum propositum. Hoc igitur anno ab incarnatione scilicet Domini 1098, venerabilis Hugonis Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopi, sedis Apostolicæ tunc legati, & religiosi viri Walterij Cabilonensis episcopi, nec non & clarissimi principis Odonis Burgundiæ ducis freti consilio, authoritate roborati, inuentam eremum in abbatiam cõstruere cœperunt, præfato abbate Roberto ab illius diœcesis episcopo videlicet Cabilonensis suscipiente curam virgamque pastoralem, cæteris sub ipso in eodem loco firmantibus stabilitatem. At verò post non multum temporis factum est, vt idem abbas Robertus requirẽtibus eum monachis Molismensibus, papæ Vrbani secundi iussu, Walterij Cabilonensis episcopi licentia & assensu, Molismũ reduceretur, & Albericus vir religiosus & sanctus in ipsius loco substitueretur. Hoc sanè inter vtramque ecclesiam sequestro pacis gratia retento, & Apostolica authoritate confirmato, vt ex eo iam tempore neutra earum vtriuslibet monachum ad habitandum sine commendatione regulari susciperent. Quo facto nouum monasterium noui patris sollicitudine & industria in breui & non mediocriter Deo cooperante in sancta conuersatione profecit, opinione claruit, rebus necessariis creuit.

Multis in locis quinto calendas Octobris cœlum quasi ardere visum est nocturno tempore, & sequuta est animalium pestilẽtia, & segetes nimio imbre & aurigine corruptæ sunt.

1099 43 | 39 | Christianis Turcas fortiter debellantibus, eorumque vrbes & | 7 castella sibi bellando vendicantibus, contigit apud quoddam munitissimum castrum nomine Archas, à Hierusalem octo mansionibus situm, multos eorum perire, cum quibus & Anselmus de Ribodimonte lapide percussus in capite occubuit, hoc solummodo post acceptum vulnus ter verbum repetens, Deus adiuua me. Erat autem vir prudentissimus, & exercitui satis vtilis, atque erga beatum martyrem Quintinum adeò deuotus, vt singulis annis solennitatem eiusdem martyris die suo clericis vndecunque congregatis contra se celebrari faceret, eisque post peractum officium copiosam refectionis mensam pararet. Exercitus autem Dei diuino monitu in interiora profectus, larga Dei manu refocillatus est, quia ciues & castellani illius regionis legatos cum multis donariis ad eos præmittebant, parati etiam oppida vel vrbes eis tradere. A quibus Christiani securitate accepta, & indicto vrbibus tributo, interim etiam multis eorum qui se subtraxerant ad eos apud Tyrum recurrentibus, tandem peruenerunt Hierusalem. Eaque obsessa cùm laborarent pro victus & maximè pro aquæ penuria, omnes ex communi decreto nudis pedibus quotidie orando circuibant vrbem. Octauo ergo talis humiliationis die, obsidionis autem tricesimo nono capta est Hierusalem, idibus Iulij, in sexta feria: & in templo Salomonis & in porticu eius

Christiani

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*	*Anni domini.*

Christiani cum paganis quinto bello conserto tanta in eis cæde debacchati sunt, vt in sanguine occisorum equitarent vsque ad genua equorum. Cúmque ordinatum esset, qui Hierusalem deberent retinere, iam principibus de repatriando agentibus; ecce rex Sarracenorum ad debellandos eos venit Ascaloniam cum centum millibus equitum, & quadringentis millibus peditum. Quibus cùm occurrisset exercitus Domini, in quo nõ plus quàm quinque millia equitum & quindecim millia peditum erant, Deo pro seruis suis ad se reclamantibus pugnante, & nube eos ab æstu Solis defendente, Sarraceni solo Christianorum impetu territi, omnes proiectis armis fugerunt. Et in hoc sexto bello quarto calendas Augusti facto cæsa sunt centũ millia Sarracenorum, in porta verò Ascaloniæ suffocati sunt ad duo millia. Eorum qui in mari perierunt, & qui inter spineta syluarum cõsumpti sunt, numerus nescitur. Duce autem Godefrido electo ad principandũ remanentibus in Hierusalem, cæteri principes repatriant.

Capta est Hierusalem post annos circiter quadringentos sexaginta, ex quo sub Heracliano imperatore secunda vice capta possessa est à Sarracenis.

44 | 40 | Guibertus & Vrbanus, qui de papatu Romano contendebant; moriendo finem faciunt suæ contentionis. | 8 | 1 | 1100

Raginerus, qui & Paschalis, Romanæ ecclesiæ 164 præsidet.

Godefridus dux Lotharienſium, & princeps Hierosolymitanorum moritur. Balduinus frater eius in regno ei succedit.

Guillelmus rex Anglorum moritur, eique succedit in regno frater eius Henricus.

Robertus comes Flandrensis ab Hierosolymis repatrians, detulit secum brachium sancti Georgij martyris, quod ecclesiæ Aquicinensi transmisit.

45 | 41 | Conradus filius Henrici imperatoris adhuc patri rebellis, in Italia moritur. | 1 | 1 | 1101

Henricus imperator Henricum Lengburgensem aduersantem sibi debellat, & expugnatis eius castellis eum ad deditionem cogit, sed imperator ei multa summa gratiam suam redimenti, etiam ducatum Lotharingiæ donat.

46 | 42 | Roberto Flandrensium comite inquietante vrbem Cameracum, Henricus imperator cõtra eum proficiscitur, & aliquibus eius castellis expugnatis, asperitate instantis hyemis redire compellitur. | 2 | 2 | 1102

47 | 43 | Henricus imperator sedatis Saxonum motibus, pacem in quadriennium constituit. | 3 | 3 | 1103

Legiæ generali conuentu habito, Robertus comes Flandrensium in gratiam imperatorum recipitur.

48 | 44 | Hierosolymitæ Accaron vrbem capiunt. | 4 | 4 | 1104

49 | 45 | Vigilia Natalis Domini, terræmotus magnus factus est in Hierosolymis. | 5 | 5 | 1105

Hierosolymitæ innumerabilem paganorum multitudinem glorioſa victoria conterunt.

Filius imperatoris Henrici à patre auersus quoscunque potest ab eo auertit, & sub obtentu meliorandæ reipublicæ & restaurandæ ecclesiæ in eum insurgit.

Duo orbes in modum Solis forma & lumine quotidiano Soli similes apparuerunt, omnium colorum specie radiantes ad instar arcus cœlestis.

50 | 46 | Quarto nonas Februarij stella per diem visa est in cœlo ab | 6 | 6 | 1106

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

hora tertia vsque ad horam nonam, quasi cubito distans à sole.

Henricus imperatoris filius contra ius naturæ & fas legum in patrem insurgens, quàm indignè eum tractauerit, declarat epistola ex ore ipsius patris scripta ad Philippum regem Francorum.

Pridie idus Februarij apud Barũ Italiæ stellæ visæ sunt in cœlo per diem, nunc quasi inter se concurrentes, nunc quasi in terram cadentes.

Toto penè mense Februario cometes apparuit. Imperatore Henrico moriente Leodij, filius eius Aquisgranum venit, & volens venire Leodium contra patrem suum, quinta feria Dominicæ cœnæ præmisit suos præoccupare pontem apud Vinsatum, ne quis venienti sibi obstaret. Sed militibus patris concurrentibus ad occupandum pontem, milites filij à ponte repelluntur, aliis eorum captis, aliis in Mosam dimersis, aliis occisis, inter quos etiam Bruno comes occisus est. Sicque filius contra patrem veniens rediit inglorius.

Colonienſibus fidem imperatoris seruantibus, & eorum archiepiscopo filium imperatoris contra patrem suum animãte, Colonia obsessa oppugnatur, sed non expugnatur. Interim Henricus imperator Leodij moritur, eique succedit filius æquiuocus eius.

Dux Henricus, qui ab imperatore ad filium eius animo transiens, eũ contra patrem suum consilio suo armauit, & a filio ad patrem rediens partes filij debellauit, mortuo imperatore se vt reum maiestatis filio regis dedit, & ab eo captus custodiæ traditur, de qua ipse per industriam suã euasit. Ducatus eius datur Godefrido Louanienſi comiti.

1107 | 1 | 47 | Henricus ex dux affectans repetere ducatum, occupat oppi- | 7 | 7 dum Aquisgrani contra Godefridum ducem. Sed hoc non ferens Godefridus, oppidum Aquense violẽter irrupit, oppidanos à facie Henrici exterruit, aliquos potentes comites & multos nobiles cepit. Ipse Henricus cum filiis suis vix fuga euasit, vxorem eius capere dux indignum duxit, comites & honoratiores eorum quos ceperat per conditionem sub se militandi sibi conciliatos, ad fidelitatem suam adduxit.

Bellum apud Tenechebray inter Henricum regem Anglorũ & fratrem eius Robertum comitem Normannorum, vbi rex Henricus victoriam adeptus, penè omnes principes Normãniæ aut occidit aut cepit, & sic Normanniam obtinuit.

Albericus abbas Cistercij supernæ vocationis brauium, ad quod ibidem per nouem annos non in vacuum cucurrit, decimo apprehendit. Cui successit Dominus Stephanus homo natione Anglicus, religionis, paupertatis disciplinæque regularis ardentissimus amator, fidelissimus æmulator. In huius verè diebus verum esse patuit, quod scriptum est, Oculi Domini super iustos, & aures eius ad preces eorum. Nam pusillus grex hoc solùm plangeret, quòd pusillus esset, hoc solùm inquam metuerent, & metuerent vsque ad desperationem penè Christi pauperes, suæ se non posse relinquere paupertatis hæredes. Vicinis quippe hominibus vitæ quidem in eis honorantibus sanctitatem, sed abhorrentibus austeritatem, & ita resilientibus ab eorum imitatione quibus appropinquabant deuotione; Deus cui facilè est de exiguis magna, de paucis facere multa, multorum præter spem ad ipsorum imitationem excitauit corda, ita vt in cella probandi nouitiorum tam clerici quàm laici & ipsi secundum seculum nobiles atque potentes 30 pariter cohabitarent. Ex qua cœlica visitatione tam subita, tam læta, lætari non immeritò iam tandem cœpit sterilis, quæ non pariebat, quoniam multi facti sunt filij desertæ. Nec cessauit ei Deus in dies multiplicare gentem, magnificare lætitiam, donec tam suis, quàm de filiis

filiorum

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.	Anni domini.

filiorum suorum viginti infra annos circiter duodecim de solis patribus monasteriorum tanquam nouella oliuarum in circuitu mensæ suæ læta mater conspiceret. Non enim arbitrata est incongruum, si sancti patris Benedicti cuius amplectebatur instituta, imitaretur & exempla. Porrò à principio cùm nouos in ramos nouella cœpisset pullulare plantatio, venerabilis pater Stephanus sagacitate peruigili miræ prouiderat discretionis scriptum, tanquam putationis ferramentum, ad præcidẽdos videlicet schismatum surculos, quicunque succrescentes mutuæ pacis exorturum præfocare poterant fructum. Vnde & scriptum illud chartam charitatis competenter voluit nominari, quòd ea tantum quæ sunt charitatis, tota eius series redoleat, ita vt penè nil aliud vbiq; sui prosequi videatur, q̃ nemini quicquam debeatis, nisi inuicem diligatis. Quæ quidem charta sicut ab eodem patre digesta, & à præfatis 20 abbatibus confirmata, sigilli quoque Apostolici authoritate munita est, largius continet ea quæ diximus, sed nos summam tantùm eorum hic breuiter perstringemus.

Abbas Cistercij & fratres eius non immemores sponsionis suę regulam beati Benedicti in loco illo ordinatam vnanimiter statuerunt tenere, reiicientes à se quicquid regulę refragabatur, foricos videlicet & pelliceas, estamina, caputia quoque & femoralia, pectinia & coopertoria stramina lectorum, ac diuersa ciborum in refectorio fercula, sagimen etiam & cętera omnia quę puritati regulæ aduersabantur. Sicq; rectitudinem regulæ supra cunctum vitæ suæ tenorem ducentes, tam in ecclesiasticis quàm in cæteris obseruationibus regulæ vestigiis sunt adæquati seu confirmati. Exuti ergo veterem hominem, nouum se induisse gaudebãt, & quia nec in regula, nec in vita sancti Benedicti eundem doctorem legebãt possedisse ecclesias, vel altaria, seu oblationes & sepulturas, vel decimas aliorum hominum, seu furnos, molendina, aut villas, vel rusticos, nec etiam fœminas monasterium eius intrasse, nec mortuos ibidem excepta sorore sua sepelisse; ideo hæc omnia abdicauerunt dicentes, Vbi beatus pater Benedictus docet, vt monachus à secularibus actibus se faciat alienum, ibi liquidò testatur, hoc non debere versari in actibus vel cordibus monachorum, qui nominis sui etymologiam hæc fugiendo sectari debent. Decimas quoque aiebant à sanctis patribus (qui organa erant spiritus sancti, quorumq; statuta transgredi sacrilegium est) committere in quatuor partitiones distributas, vnam scilicet episcopo, alteram presbytero, tertiam hospitibus ad illam ecclesiam veniẽtibus, seu viduis & orphanis, siue pauperibus aliunde victum non habentibus, quartam restaurationi ecclesiæ. Et quia in hoc cõputu personã monachi, qui terras suas possidet, vnde & per se & per pecora sua laborando viuat, nõ reperiebant, idcirco hæc veluti aliorum ius iniustè sibi vsurpare detrectabãt. Ecce huius seculi diuitiis spretis cœperunt noui milites Christi cum paupere Christo pauperes inter se tractare, quo ingenio, quoúe artificio, seu quo exercitio in hac vita se hospites & pauperes superuenientes, quos vt Christum suscipere præcipit regula, sustentarent. Tuncq; definierunt se conuersos laicos barbatos licentia episcopi sui suscepturos, eosq; in vita & morte excepto monachatu, vt semetipsos tractaturos & homines etiam mercenarios, quia sine adminiculo istorum non intelligebant se plenariè die nocteq; præcepta regulæ posse seruare, suscepturos quoq; terras ab habitatione hominũ remotas, & vineas, & prata, & syluas aquasq; ad faciendos molendinos, ad proprios tamẽ vsus & ad piscationem, & equos pecoraq; diuersa necessitati hominum vtilia, ad exercẽdas agriculturas instituissent, decreuerunt vt p̃dicti conuersi domos illas regerent, non monachi, quia habitatio monachorum secũdum regulam debet esse in claustro ipsorum. Quia etiam beatum Benedictum, non in ciuitatibus, nec in ca-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

stellis, aut in villis, sed in locis à frequentia populi semotis, cœnobia construxisse sancti viri illi sciebant, idem se æmulari permittebant. Et sicut ille per duodenos monachos monasteria constructa adiuncto patre disponebat, sic se facturos confirmabant.

1108 | 2 | 48 | Henricus imperator contra Robertum Flandrensium comitem vadit, & pacto pacis magis vtrinque simulato quàm composito penè inefficax redit. | 8 | 8

Baiamundus dux Apuliæ contracto vndecunque exercitu accingitur ad inuadendum Constantinopolitanum imperium.

1109 | 3 | 49 | In parrochia Legiensi porca enixa est porcellum habentē faciem hominis. | 9 | 9

Natus est etiam pullus gallinæ quadrupes.

Imperator Henricus contra Hungaros vadit, sed facto pacto redit.

Philippus rex Francorum obiit. Ludouicus filius eius post eum regnat annis 28.

Obiit etiam Anshelmus archiepiscopus Cantuariæ, qui nonnulla opuscula scripsit vtilia, sicut descriptio vitæ eius commemorat.

Obiit etiam Hugo vir sanctus abbas Cluniacēsis, cui succedit Pontius.

Hoc anno sacro igne multi accenduntur, membris instar carbonum nigrescentibus.

1110 | 4 | 1 | In mense Iulio Cometes apparuit, radios dirigens ad austrum, multis conficientibus hoc signo portendi futuram regis Hērici quinti expeditionem Italiam versus. | 10 | 10

Sanctus Guibertus fundator Gemelacensis cœnobij, quē Deus multis miraculis per annos duodecim clarificauerat, assensu generalis synodi ab Oberto Legiensi episcopo eleuatur, cum mirabili concursu & gaudio populorum.

1111 | 5 | 2 | Henricus rex Romam vadit, propter sedandam discordiam | 11 | 1 quæ erat inter regnū & sacerdotium, quæ cœpta à papa Gregorio septimo, qui & Hildebrandus nominatus est, & exagitata à successoribus eius, Victore, & Vrbano, & præ omnibus à Paschali, magno scandalo erat toti mundo. Rex autem vti nolens authoritate & consuetudine & authoralibus priuilegiis imperatorum, qui à Carolo Magno, qui pòst de regibus Francorum imperauit Romanis, iamque per trecentos & eo amplius annos imperauerant sub 63 apostolicis, dabat licitè episcopatus & abbatias, & per annulum & per virgam. Contra hanc maiorum authoritatem censebant papæ synodali iudicio, non posse nec debere dari per virgam vel per annulum episcopatum aut aliquam ecclesiasticam inuestituram à laicali manu. Et quicunque inepiscopatum aut aliam ecclesiastici iuris inuestituram accipiebant, excomunicabantur. Propter hanc præcipuè causam rex Romam tendebat, & si qui Longobardorum quoquo modo ei resistere volebant, potenter eos proterebat. In reconciliatione autem quæ facta est inter imperatorem & papam, (nā ipsum papam cum episcopis & cardinalibus ceperat) die Paschæ Henrico in imperatorem coronato post lectum Euangelum tradidit ei papa ante altare Apostolorum Petri & Pauli in oculis omnium principum priuilegium de inuestitura episcopatuum vel abbatiarū, tam per annulum quàm per virgam, scilicet vt regni eius episcopis vel abbatibus liberè præter violentiā & Simoniam electis, inuestituram virgæ & annuli conferat, post inuestitionem verò canonicè consecrationem accipiat ab episcopo, ad quem pertinuerit.

Cōfirmatio pacis inter Apostolicum & imperatorem dum in celebratione Missæ traderet ei corpus & sanguinem Domini nostri IESV Christi, Domine imperator, hoc corpus Domini natum ex Maria virgine, passum in cruce

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hierosolymorum.* | *Anni domini.*

cruce pro nobis (sicut sancta & apostolica tenet ecclesia) damus tibi in confirmatione veræ pacis inter me & te. Datũ est idibus Aprilis, indictione quarta.

6 | 3 | Deo peccatis hominum offenso, multa eueniunt hoc anno. | 12 | 2 | 1112

In monte Castriloco ecclesia sanctæ Waldetrudis cum toto penè oppido arsit.

Ecclesia sancti Michaëlis de periculo maris fulgurata, diuinitus arsit cum ædificiis appendentibus sibi.

Waldricus episcopus Laudunensis, ciues ipsius vrbis à sacramẽto perperam iurantes cõmunitatis reuocare nisus, à seditiosis ad arma concurrentibus (quod dictu nephas est) gladio cõfossus interiit, feria quinta hebdomadæ Paschalis, septimo calend. Maij in litania maiore. Tumultuante etiã impetu confusæ multitudinis domus episcopi succẽditur. Vnde etiam ipsa mater ecclesia sanctę Marię, & ecclesia sancti Ioannis Baptistæ in abbatia monialium cũ aliis ecclesiis omnibus ex vicino appendentibus concremantur. In authores seditionis à rege Francorum tam seuerè est vindicatum, vt tam præsentes quàm futuros à simili scelere deterrere possit exemplum. Sed & antequam ista gererentur, violata fuerat eadem ecclesia sanctæ Dei genetricis proditione & homicidio cuiusdã nobilissimi militis nomine Gerardi, qui erat dominus castri quod vocatur Charisiacus, quem in oratione positum ante sacram Christi imaginem homines ipsius episcopi facta coniuratione occiderunt.

Ante hos dies natus ibidem fuerat puer geminus, à clune duo superius scilicet habens capita, duo vsque ad renes cum suis brachiis habens corpora, qui baptizatus triduo quoque vixit.

Sigebertus Gemblacensis monachus descriptor præcedentium in hoc libro temporum obiit, cui nos illa quæ sequuntur fideli narratione subiecimus.

7 | 4 | WAldrico Laudunensi à suæ vrbis ciuibus nequiter peremepto, Hugo Aurelianensis ecclesiæ decanus substituitur. Quo post 7 menses mortuo, vir illustris Bartholomæus ad episcopatum Laudunciæ ciuitatis prouehitur. Cuius industria & episcopalis ecclesia quæ incensa fuerat, in breui reparata iterũ consecratur, & ciuitatis à prouinciæ desolatione subleuata, in multis locis in quibus antea nunquam fuerat religionis feruor, & Dei cultus fundator, & inde in multas ac remotas etiam transmarinas regiones propagatur. | 13 | 3 | 1113

Incipit ordo Cisterciensis.

BErnardus iuuenis egregius scientia, moribus, & genere clarus vir, postmodum magnæ virtutis exemplar futurus, Castellione castro Burgũdiæ oriundus cum germanis fratribus & aliis comitibus multis Cistercij habitu religionis induitur, & miro religiositatis feruore conuersatur.

In pago Bracatensi circa Tornacum nix tanta cecidit nono calendas Maij, vt etiam syluas fregerit.

Balduinus rex Hierusalem cum Rogero comite Antiochiæ cõtra Turcos vadit. Sed Rogero cum exercitu suo iuxta quendã fluuium residente, rex cum suis processit, vt aduentum Turcarum exploraret. Turcę verò montem quendam occupantes, insidias per quatuor loca collocauerant, singulis insidiis quatuor millibus equitum deputatis, à quibus rex insperato vndiq; interceptus, mille quingentis suorũ interfectis, miserabili fuga est liberatus. Ascalonitæ cognoscentes abesse regem Balduinum, cum graui multitudine Hierusalem assiliunt, sed non prævalentes inefficaces redeunt. Turci cœnobium in monte Thabor situm funditus euertunt, monachos interficiunt, & omnia sibi diripiunt.

Anni domi-	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

Rex Hierusalē Balduinus vxorem duxit relictam Rogeri ducis Siciliæ.

Apud Rauennam & Parmam, ciuitates Italiæ, in agris & intra mœnia sanguis pluit Iunio mense.

1114 8 | 5 | In ciuitate Beluacensi à canonicæ sedis apostolicæ legato | 14 | 4 concilium celebratur. Hic est Cono vnus ex illis religiosis, qui eremiticam vitam apud truncum Berenger primò duxerūt, & Arroasiani ordinis authores extiterunt, qui ordo vsque hodie floret & crescit.

Henricus imperator cum magna optimatum suorum & totius regni gloria, Natalem Domini celebrat Moguntiæ, ibiq; vxorem ducit Matildam filiam regis Anglorum. Post Iuonem, qui vita atque doctrina sua Cartonensem ecclesiam illustrauit, quiq; inter cætera opera sua illud volumen quod decreta Iuonis dicunt, vtiliter compilauit; Gaufridus vitæ merito ac prudentia venerabilis Carnotensem ecclesiam rexit. In Remensi quoque metropoli post Manassem illustrem virum, exturbato inuasore Geruasio, Radulphus successit, qui Viridis cognomen habuit.

1115 9 | 6 | Lambertus bonæ memoriæ Attrebatensis episcopus obiit. | 15 | 5 A tempore sancti Vedasti vsque ad istum Attrebatensis ecclesia proprio viduata præsule, Cameracensi episcopo erat subiecta. Robertus succedit in episcopatu Lamberto. Clareuallis fundatur. Idibus Nouembris in suburbio Antiochiæ, noctu terra dehiscēs tres molas & adiacentes domos cum habitatoribus absorbuit.

1116 10 | 7 | Hoc tempore Nobertus loci & ordinis Præmonstratensis | 16 | 6 fundator, de partibus Lotharingiæ oriundus, genere, diuitiis, atque facundia ipsis etiam summis principibus familiaris atque notissimus, diuino feruore succensus, postposita seculi pompa repentè ad votū suum diaconus & presbyter simul ordinatus, paupertatis Christi tunica induitur, & verbo prædicationis feruentissimè instans, baiulans sibi crucem, nudum nudus Christum sequitur: quorundam etiam religiosorum moribus exploratis, arctioris viæ propositum & tunc temporis inauditam districtionem arripit, & per aliquātum temporis nudis incedens pedibus, etiam brumali rigore, verbum Dei spargens, multos ab errore conuertit.

1117 11 | 8 | Anshelmus Laudunicæ ciuitatis magister nominatissimus, | 17 | 7 literarum scientia clarus, vir morum honestate & consilij maturitate venerabilis obiit, qui vtili studio inter cætera opera in Psalterium glossas marginales atque interliniares ordinauit.

1118 12 | 9 | Mēse Ianuario, tertio nonas ipsius, feria quarta, in aliquibus | 18 | 8 locis, sed non vsquequoque terræmotus accidit, aliàs clementior, aliàs validior, adeò vt quarundam vrbium partes cum ecclesiis subruisse dicantur.

Mosa etiam fluuius iuxta abbatiam quæ dicitur Sustula, quasi pendens in aëre fundū suum visus est deseruisse. Hoc ergo anno Leodiū ciuitas multis plagis attrita est: mēse enim Maio quinto nonas eiusdem, dum in maiori ecclesia vesperas celebrant, subitò tonitru cum terræmotu omnes ad terrā strauit, & fulmen à læua templi ingressum, non modicas crustas de muro hac illac disiecit, deinde turrim ingrediens, multas trabium partes diffidit. Subsecutus fœtor intolerabilis, adeò vt multo aromatū odore vix potuerit expelli.

Item Iunio mense, 7 idus ipsius mensis, circa horam nonā, nubes pluuiq; subitò rupta à monte qui dicitur Roberti, subiectam sibi partē ciuitatis penitus oppressam pessundedit, adeò vt multas domos diueret, & immensā annonam perderet, & matrem duos infantes altrinsecus in brachijs amplexam necaret, & alios octo homines diuersis in locis opprimeret. Pulsantib⁹ vesperis sabbato quidem, dum caput lauat puero manus, rubent sanguine fluido.

A calendis etiam Iulij circa horam sextam turbo nimis vehemens & obscurus

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Hierosolymorum. | Anni domini.

ſcurus ciuitatem operuit, & nubes ex abrupto ſciſſa ita omne tectum maioris eccleſiæ deuicit, vt & imbribus pateret, & totum pauimentũ perfunderet. Illicò à parte Aquilonis fulmen ingrediens quendam clericum retro altare ſanctorum Coſmæ & Damiani in pulpito legentem, & alterum ante crucifixum orantem, tertium de ſcriptorio eccleſiæ proximo egredientem, in ipſo eccleſiæ ingreſſu extinxit. Ante fores quoque eccleſiæ quendam laicum extinxit. Sexto idus Iulij ab hora tertia vſq; nonam, quatuor turbines à quatuor plagis cœli vrbem circulauerunt, ventus etiam magna vi intonuit, in vrbem multo imbre alluit.

Tertio nonas Auguſti primo noctis conticinio quaque terrarum cùm tonitrua audirentur, & fulgura ſæpius micarent, in vrbe Leodio amplius ipſe turbo deſæuit, ita vt homines è ſtratis exilientes eccleſias triſti cœtu complerent, & tota nocte ſupplicationibus intenderent. Summo verò auroræ diluculo à parte Orientis ignis cum ingenti flãma circulauit tantus, vt omnes diuinitus cremari extimuerunt. Poſt hoc magnus turbo erũpens ab Occidẽte ipſum ignem viſus eſt aliquãtulum obſcuraſſe, iterum autẽ quaſi victor ignis cum flamma recaluit, & iterum turbine reuertẽte paululum delituit. Tertio etiam ipſe ignis recaluit, & tertio nihilominus turbine victꝰ cecidit. Hoc ſpectaculum a ſummo manè vſque ad horam tertiam vehementer terruit.

Monſtrum quoddam Nammuti natum eſt, cui par nunquam vel rarò viſum eſt, videlicet biceps infantulus. Qui hoc vidit teſtis eſt populus. Hic tã ſexu duplex, quàm cæteris ſimplex erat compage corporis. Tertio idus Decẽbris ad mediã noctẽ lucentibus ſtellis, cœlo ſereno, 14 luna eclipſim paſſa eſt, & contracto orbe multis coloribus, ſed maximè ſanguineo penè integra hora ſuffuſa eſt. Tertiodecimo calendas Ianuarij prima hora noctis, igneæ acies à Septentrione in Orientem in cœlo apparuerunt, deinde per totũ cœlum ſparſæ plurima noctis parte videntibus miraculo & ſtupori fuerunt.

Paſchalis papa moritur, ſuccedit Ioannes Romanæ eccleſiæ cancellarius, & appellatur Gelaſius: at imperator quia electioni non interfuerat, Hiſpanum quendam nomine Burdinum ei ſuperordinauit.

Balduinus ſecũdus rex Hieruſalẽ moritur, frater Godefridi ducis Lotharingiorum, & primi regis Hieroſolymitarum, qui Godefridus princeps nobiliſſimus, cùm in regem conſtitutus fuiſſet, nunquam tamen in ea ciuitate, in qua Dominus ſpinis coronatus eſt, diadema portare conſenſit. Fuerunt autem filij Euſtachij comitis de Bolonia ex Ida ſorore Godefridi gibboſi ducis Lotharingorum, quibus de medio factis, tertius regnat Balduinus filius Hugonis comitis de Reiteſta.

Ventus vehementiſſimus in vigilia Natalis Domini per totam diem & noctem durat.

Gelaſius papa indicto Remis concilio, tranſgrediẽs alpes in Gallias venit, & per Burgundiam, & Gothiam quę prouincia ſancti Ægidij dicitur, agit ſynodales cauſas, ad quem vir Dei Nobertus nudis vt erat incedens pedibus acceſſit, eiq; animi ſui propoſitum pandens, licentiam & authoritatem ſeminandi vbique verbum Dei ab eo accepit.

Henricus imperator ab Italia in Lotharingiam repatriat, & ſecundum illud, Qui à multis timetur, neceſſe eſt vt multos timeat, coniuratos in ſe regni principes, modò minis, modò blanditiis, modò vi, modò ſatisfactione ad pacem inuitat. 1119

13 | 10 | Gelaſius papa Cluniaci moritur & ſepelitur. 19 | 9

Guido Viennenſis archiepiſcopus, Stephani Burgundionum comitis germanus, in papam eligitur, & Calixtus vocari deſignatus, Cluniaci benedicitur. Concilium quoque, à prædeceſſore ſuo indictũ Remis, ab eo mediante Octobri menſe celebratur.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

Balduinus Flandriarum comes Calixti papæ de sorore Clementia nepos, Gwillelmũ filium Roberti Normannorum comitis à fratre suo Henrico Anglorum rege captiuati, Normanniæ potenter resistere volens, post occupatam magnam eiusdem Normanniæ partem in capite vulneratus obiit, sicque deficiente naturali prole, Carolus Roberti ex sorore nepos, consobrinus Balduini defuncti, & Canuti Danorum regis filius Comes substituitur.

1120 | 14 | 11 | Dum pro reconciliatione regni & sacerdotij legatione | 20 | 10 | nunc à rege ad papam vadit, nunc à papa ad regem redit, lux pacis inter eos turbatur, & imperator cum sibi fauentibus excommunicatur.

Vir Dei Nobertus à papa Calixto Bartholomæo Laudunensi episcopo specialiter commendatus, cùm ei ecclesia beati Martini à prædicto episcopo offerretur, tum propter vrbis viciniam, tũ quia eiusdem ecclesiæ clerici proposita & vitæ eius austeritatem horrebant, eam reliquit, & ab episcopo diuersis eiusdem prouinciæ locis religioni congruentibus sibi ostensis, tandem diuinitus in loco Præmonstrati resedit, ibiq; solitarius religiosam vitam agere cœpit, & tempore Quadragesimæ ad colligendos socios solus egressus, ante Pascha cum tredecim sociis rediit, & cum his in Præmonstrato loco secundum canonicæ institutionis normam ad tenorẽ regulæ beati Augustini Deo militare cœpit. Ordo Præmonstratensis incipit.

1121 | 15 | 12 | Papa Calixtus Romam proficiscens, abomni senatu & | 21 | 11 | populari turba gloriose susciptur, & in sede apostolica confirmatur.

Burdinus pseudopapa Sutrij positus, dum peregrinos Romam euntes vel redeũtes deprædatur, tandẽ vt vilissimus apostata capitur, & in monachũ tõdetur. Maior ecclesia episcopi Monasteriẽsis, eo quòd ipsum repudiasset ab ipso episcopo & duce Saxoniæ cum tota ciuitate exuritur. Mortuo Lamberto Nouiomẽsi episcopo, Simon Ludouici regis Francorum patruelis successit in eius loco. In Præmonstratensi ecclesia cuidã fratri altius de ineffabili trinitate (quæ Deus est) cogitanti in matutinis dæmon astitit, & ei tria gestans capita apparuit, trinitatem se esse contestans, & ob fidei suæ meritum trinitatis visione eum dignum esse affirmans. Sed frater inimici dolũ agnoscens, conuitiando eum recedere à se compulit.

1122 | 16 | 13 | Terræmotus in secũda hebdomada Aduentus Domini | 22 | 12 | sabbato hora tertia, aliàs clementior, aliàs inclementior accidit.

Noberto apud Ningellam verbum Dei prædicante, & puellã dæmoniacam coràm adductam exorcizante, dæmon irridens cantica canticorum à principio vsq; ad finem per os puellæ edidit, & ad verbũ in Romana, deinde in Teutonica lingua interpretatus est. Sed Dei seruo arctius insistente, tandem egressus est.

1123 | 17 | 14 | Optimates regni cum episcopis Henricum imperatorẽ | 23 | 13 | conuenientes Deo sibi propitio id elegerunt saluberimo consultu, vt inter ipsum & apostolicum controuersia de inuestituris ecclesiarum tandem finiretur. Legantur inde Romam ex parte imperatoris Bruno Spirensis episcopus, & Arnulphus abbas Fuldensis, interim Henricus imperator Pascha Domini Aquisgrani celebrat, deinde Leodiũ contendit. Hic querela apud eum facta de insolentia cuiusdam Gothuini, castrum eius quod mons Falconis dicitur, annitente sibi Godefrido duce obsidet, capit, incendit & destruit.

Ecclesia Haunonensis cum omnibus appendicijs suis seditione aduocati sui cum tota villa arsit, saluo tamen thesauro & bibliotheca.

Turonis etiam seditione orta inter clericos & laicos, ecclesia sancti Martini penitus arsit.

Donnus papa, visa & recepta legatione imperatoris, pertæsus & ipse valde dissonantiæ inter eos diutinæ, libenter assentit. Et tam consultu totius Ro-

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.		Hierosolymorum.	Anni domini.

mani senatus, quàm etiam episcoporum Italicorũ mittuntur, ex latere apostolici vnus episcopus, & duo cardinales, ad ordinandam rem tanti negotij. Mense Septembri in Natiuitate beatæ Mariæ, Henricus imperator cum episcopis & optimatibus regni venit Wormatiam, vbi occurrerunt ei legati sedis apostolicæ. Diu (vt fit in tantorum negotiorum consessu) euentilata ratione, tandem ratione, tandem gratia antiquæ charitatis, reintegratur inter imperatorem & apostolicum Dei ordinatio.

Concilium Romæ celebratur, pax inter regnum & sacerdotium reformatur, & ius inuestiturarum episcopalium ab imperatore exfestucatur.

Noberto ad quærendas sanctorum reliquias Coloniam veniente, & suis indicto ieiunio orationibus instante, vna de numero vndecim millium virginum nomen suum & locum vbi iacebat specialiter designans, in crastino solenniter leuata, & cum aliis sanctorum reliquiis ad locum Præmonstratum est ab eo trãslata. Sequenti verò die apud sanctum Gereonem in oratione pernoctans, manè facto in medio ecclesiæ vbi nullum apparebat sepulturæ vestigium, effodi præcepit, & corpus sancti Gereonis integrum absq; cerebro honorificè & diligenter collocatum inuenit, sicut & de ipso legebatur quòd pars capitis, & non totum caput abscisum fuit, quod cum honore & reuerentia à clero & populo eleuatum est, & inde pars viro Dei donata est. Inde Præmonstratum rediens, & quadraginta iam clericos cum multis laicis secum habens, professionem eos facere secundum apostolicam institutionẽ & canonicam regulam beati Augustini docuit, & ad voluntariam paupertatem & promptam obedientiam, cæteraq; militiæ spiritualis instrumẽta, eosdem diligenter instituit. Cui non multo pòst quidam comes de Westphalia Godefridus cum vxore sua conuersionis gratia se contulit, & tria loca in allodio suo, castrum videlicet & Campembergensem locum, Clostatensem, Warlarensem, diuino cultui per eum mancipauit. Cuius exemplo compunctus comes Theobaldus homini Dei se familiarissimum fecit, & eius monitis atq; consilio multa postmodum erga pauperes vel quoslibet religiosos liberalitate atque munificentia vti cœpit.

18 | 15 | Obiit bonæ memorię papa Calixtus, cui succedit Lam- | 24 | 14 | 1124
bertus, qui & Honorius Ostiensis episcopus, ad quem proficiscens pater Nobertus, & ab eo honorificè susceptus, & quæ flagitabat dignè cõsecutus, Parthenopolis se futurum episcopum diuinitus agnouit: & rediens cùm in die Paschæ apud Herbipolim in populi frequentia Missam celebraret, cæca mulier ipso post sumpta mysteria in oculis eius sufflãte visum recepit. Vnde quidam diuites compuncti, se & sua Deo reddiderunt, & ecclesiam ibidem ædificantes, diuino cultui per manum prædicti patris eam mancipauerunt. Inde Præmonstratũ rediens, in ecclesia beati Martini quæsita est in suburbio Lauduni, quendam de suis dominum videlicet Gualterũ abbatem primum consecrari fecit, cuius industria Deo cooperante eadem ecclesia tam in temporalibus quàm in spiritualibus in tantum est in breui multiplicata, vt famã bonæ opinionis & propagines sanctæ plantationis in exteras ac longinquas iam extẽderit regiones, videlicet in Neruiam, in Flandriam, in Angliam, in Wasconiam, in Gothiam, in Hispaniam, in Burgundiam, quas omnes prouincias per eandem domum bono iam videmus odore respersas. In Viuariensi etiã ecclesia de fratribus suis abbatem tunc ordinari fecit, vbi cùm ad introitum fratrum malignus spiritus hominem quendam inuasisset, & eum per biduũ vexasset, per virum Dei expulso dæmone curatus est.

In castro nihilominus Antuerpiensem ecclesiam ordinandam hac de causa suscepit. Oppidani castri illius à quodam hæretico Tandemo seducti, paulatim à fide & bonis moribus desciuerant, quia idem

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

hæreticus nimiæ subtilitatis, cùm tamen esset laicus, sed multis etiam disertis clericis in sermone acutior, sacri ordinis ministros & episcopalẽ ac sacerdotalem gradum nihil esse dicebat, corporis & sanguinis Christi perceptionem sumentibus ad salutem prodesse negabat, & in pretioso apparatu & vestibus deauratis incedens, triplici funiculo crinibus intortis, verbis persuasibilibus & conuiuiorum apparatibus suos, qui eum circiter tria millia armati sequebantur, illiciebat, & per eos in resistentes sibi cædibus sęuiebat, credebãt ei, & reuerebantur eum, in tantum, vt aquã in qua corpus lauisset, biberent, & pro reliquiis asportarent, cùm tamẽ tantæ incõtinentiæ & impuritatis esset, vt filias in matrũ præsentia, sponsasq; maritis intuentibus, corrumperet, & hoc opus spirituale esse asserebat, qui tandem post multos errores & multas cædes dum nauigaret à quodã presbytero percussus in cerebro, occubuit. Sed nec post eius mortem error ipsius tam facilè extirpari potuit, propter quòd à clericis loci illius ecclesia cum aliquantis redditibus per manum episcopi Norberto ordinanda datur, sperantibus quòd per eius salutarem doctrinam hæresis illa de medio tolleretur; quod & factum est, siquidem ipso prædicante, compuncti viri & mulieres corpus Dominicum, quod in cistis & foraminibus per decẽ annos & amplius reposuerant, attulerunt, & per eius doctrinam paulatim ad sanctam fidem resipuerunt. Radulpho Remorum archiepiscopo obeunte, Ramaldus succedit in præsulatu Remensis ecclesiæ.

Venetiani nauali exercitu Ascalonem obsidentes, accepta ab Ascalonitis pecuniæ taxatione recedunt, & Tyrum aliquandiu obsessam in deditionem accipiunt.

Henricus imperator, cõgregata exercitus infinita multitudine, fines regni Francorum irrumpere disponit. Sed Ludouico Francorum rege cum infinito nihilominus exercitu in occursum eius properante, consilio principum & episcoporum ab inutili proposito desistit, & hoc factum est mense Augusto.

Henricus imperator Montionem castrum capit, & Ramaldum eius comitem secum captum adducit.

Balduinus rex Hierosolymorum à Sarracenis præuentus capitur. Qua de re mente excedentes vndiqueuersum euocati ad 40 millia cõglomerantur, vt Christianos à finibus suis exterminent, & apud Ascalon impedimenta sua cõmendent. Christiani verò in arcto positi, nihil spei nisi in Deum habentes, exemplo Niniuitarũ vtriq; sexui ieiunium indicunt. Pueris etiam, lactẽtibus infantibus, vniuerso quoque pecori, pabula negantur; dies pugnæ indicitur. Procedunt Christiani cum militibus & peditibus vix ad tria millia æstimati: principes gradiuntur in fronte, scilicet patriarcha vexillo offerens crucem Christi, abbas olim Cluniacensis Pontius, præferens lanceam transfixam in latere Christi, episcopus Bethlehemites, ferẽs in pixide lac sanctæ Mariæ virginis. Sarraceni verò quaquauersum effusi ex omni latere in orbem circumcingunt Christianos, ne quis possit euadere. Dũ ita in promptu hærent Christiani, vident Deo sibi auspice splendorem scisso aëre super paganos subitò cecidisse, sed nõ prosperum, sed satis nociuum, quamuis hunc ipsi Sarraceni non viderint. Illico enim omni virium robore eneruati, passim fugientes cæduntur, non solùm à viris, sed etiam à pueris & à fœminis, perierunt in bello septem millia, submersi sunt in aquis quinque millia, omnes verò Christiani incolumes reuersi, summum & dulce Κύριον reboant Deo in excelsis.

1125 | 19 | 16 | Hyems solito acerbior, & aggestu niuis sępius decidẽtis ni- | 25 | 15 | mis horrida & importuna. Multi enim pauperũ infantes & mulieres nimietate frigoris defecerũt. In multis viuariis pisces absorpti sub glacie perierunt, glacies enim adeò spissa erat & valida, vt vehicula onusta super eam ducerentur, & quasi super solum equitaretur. In Brachbanto anguillæ innumerabiles

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

biles propter glaciem à paludibus exeuntes(quod dictũ mirum eſt)in fœnilibus fugientes latuerunt, ſed ibi etiam præ nimietate frigoris deficientes, cõputruerunt. Mortalitas quoq; animaliũ maxima fuit. Hyemi ſucceſſit intemperies aëris, nunc niue, nunc pluuia, nunc gelu, alternatim ſatis noxia vſq; in medio Martio. Poſtea diutino frigore & pluuia aëris incõſtantia vix tandem arbores floruerunt Maio menſe, vix tandem gratia herbarum & graminum
10 ſeuigtuit nitore, imber verò ſingulis menſibus aſſiduè deciduus, ſata agrorum pene abſorpſit, nam ſiligo & auenæ prouentum ſuum ſatis ſunt ementitæ.

Multi quoque ſacro igne aduruntur.

Tyrus Hebręa lingua Sor dicta, vrbs Phœnicis maxima & antiqua, in corde maris ſita, Sidoniorum colonia, negotiatio maris, emporium totius orbis, vaticinatione Prophetarũ celebrata, & carminib⁹ poetarũ inclyta, olim quidem inſula, ſed à Nabuchodonoſor, vel ab Alexandro propter expugnationẽ multis in breui freto aggeribus comportatis, terra continens facta, pridem à Nabuchodonoſor expugnata, & partim captiuata, & poſtea ab Alexãdro penitus deſtructa vſq; ad ſolũ, & dirupta, ſed iuxta prophetas poſt 70 annos re-
20 ædificata, & in antiquum ſtatum reſtituta, noſtris modò temporibus in fine mũdi à Chriſtianis terra mariq; obſeſſa capitur, & Chriſti imperio ſubiugatur.

Fames permaxima graſſatur in Gallia, in qua Caroli inclyti marchionis Flandriæ liberalis enituit munificentia, qui innumerabilibus diuerſis in locis pauperibus quotidiana miniſtrabat victus ſtipendia.

20 | 17 | Hyems aſperrima ſex hebdomad. cõtinua & valde noxia. | 26 | 16 | 1126

Fames valida, vbique magna multitudine vtriuſque ſexus pereunte.

In Hasbania ignobilis muliercula monſtrum bis gemini corporis eſt enixa, auerſis vultibus & corporibus ſibi cohærens, antè quidem effigies hominis integro corporis membrorumque ordine diſtincta, retro verò facies
30 canis ſimiliter corporis & membrorum proprietate integra.

In Brachbantho villa Neriſea alia mulier enixa eſt quatuor maſculos vno partu.

In Gemblacenſi parochia, dum paterfamilias Dominica die mixturam ſegetum præ penuria famis moleret in vſus familię, ſubitò iuſta Dei indignatione arſit farina cum putoris nigredine, ad exemplum poſteris ne quis præſumat ſimile.

Eccleſia ſancti Dionyſij ſita in Brochorenſi ſylua 7 calendas Maij, primo noctis crepuſculo cum omnibus appendiciis & tota villa penitus arſit, ſaluo tamen theſauro & armario.

40 Henricus imperator Leodij Paſcha Domini celebrat, inde Aquis cõtendens, morbo dracunculi qui ſibi erat natiuus, moleſtari cœpit, propter quod & ibi aliquot dies remoratus eſt. Deinde quaſi Pẽtecoſtem celebraturus Vltraiectum venit, & tãdem feria quinta in Pentecoſte vitam cum regno amiſit. Corpus eius eiectis inteſtinis ſale reſperſum Spiram relatum eſt. De hoc autem imperatore quædam dicuntur, quæ fabuloſa eſſe didicimus. Fertur namque, quòd ſe quaſi mortuum finxerit, & occultè ſuorum preſentiam fugiens, peregrinationem aggreſſus fuerit, & ad vltimũ monachus factus Cluniaci fuerit. Reuera autem (vt dicitur) quidam erat valde ſimilis eidem imperatori, & viribus corporis plurimùm valẽs, qui monachatum Cluniaci ſuſci-
50 piens, Henricum imperatorem ſe eſſe firmiſſimè aſſerebat.

Rex Hieruſalem Balduinus data redemptione à Sarracenis dimittitur.

Menſe Auguſto legati apoſtolicæ ſedis, & archiepiſcopi cum epiſcopis & optimatibus imperij ex condicto conuenientes Moguntię, conſultant ſibi & toti Romano imperio de ſubſtituendo rege.

Lotharius dux Saxonum vir ſapiens & induſtrius, & eccleſiaſtico iuri

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

deuotus præpotens diuitiis & victoriis omnium assensu eligitur. Hic mense Septembri cum eisdem legatis & duobus archiepiscopis & octo episcopis & multis abbatibus, & cum eminentioribus aulæ regalis primatibus, Aquisgranum veniens, dominica die idus Septembris a Friderico archipræsule Coloniẽsi in regem benedicitur & vngitur, omni clero & populo festiuũ ὠσαννὰ acclamantibus.

1127 | 1 | 18 | Hyems acerrima, vermibus etiam periculosa. | 27 | 17 |

Rex Lotharius, in Behemones vadens quorũdam suorum principum traditione, magnam stragem militum passus est, quingentis videlicet & quadraginta occisis. In Syria hoc anno exercitus Dei bis congressus est Sarracenis: in primo prælio de paganis ceciderunt duo millia quingenti, de Christianis solummodo 15: in secundo autem incruentã victoriam habuerunt Christiani. Sed quamuis plurima pars eorum opperierit, tamen auxilio Dei reuigorati absque numero hostes contriuerunt & vicerunt.

Carolus comes Flandrensis proditione quorundam optimatum suorum quibus pro zelo iustitiæ exosus erat, Brugis in ecclesia sancti Donatiani martyris orans, interfectus est, sed horrenda animaduersione vindicatus est. Proditores enim cùm capti fuissent, aut exterminati exilio, aut percussi gladio, aut patibulo affixi, aut præcipitio elisi, aut duello conuicti, & rotis alligati, vis aliquo euadente omnes perierunt.

Post mortem Lisiardi episcopi Suessorum sit episcopus Ioslenus, vir magni consilij.

Cameraci quoque post Burcardum Hermannus episcopatum tenuit, quo post triennium extruso, Liethardus ei successit, qui & ipse post quatuor annos repudiatus Nicolaum successorem habuit.

Parthenopolitanæ ciuitatis archiepiscopo defuncto, cùm clerici & ciues eiusdẽ vrbis coram imperatore Luithero ad eligendum archiepiscopũ apud Spiram conuenissent; nutu domini Gerardi Romanæ sedis legati, qui postea factus est papa, & Luci Alberonis Metensis primicerij, qui postea factus est Treuerorum archiepiscopus, Norbertum Præmonstratæ ecclesiæ patrem, qui pro quibusdam causis eò fortè aduenerat, in pastorem eligunt, & regali prosequente conuenientia ad sacerdotium præfatæ vrbis prouehunt.

1128 | 2 | 19 | Hoc anno multi de pago Suessonico sacro igne accẽsi, ad | 28 | 18 |

ecclesiam beatæ Dei genitricis Mariæ in ciuitate Suessorum sitam conuenerunt, ibiq; diebus paucis misericordiã Dei & beatæ virginis succursum præstolantes (sicut pleniùs refert libellus eorũdem miraculorum) salutem ipsius meritis & precibus consecuti sunt, ita vt intra quindecim dies centum & tres nominatim ab hoc igne restinguerentur, & tres puellæ distortæ sanitati redderẽtur. Facta sunt ibi & deinceps & alia multa miracula, inter quæ duo fuerunt eminentiora: vnum scilicet de naso mulieris & labio diuinitus reformato: aliud de puero in visione ante Deum rapto, vbi dominam nostram virginem Mariam se vidisse asseruit pro populi salute supplicantem, & hoc responsum benignè à filio accepisse, Mater tu es maris stella, fiat sicut vis. Sed dum queritur beata virgo super domo sua quæ vilis & abiecta erat, præ cæteris iterum a filio suo audiuit, quòd trans mare & de trans Rhenũ faceret pecuniam afferri, vnde domus eius ædificaretur, & in oculis omnium respiciẽtium illustris appareret, cuius visionis tã in claritate operis q̃ in copia oblationum tot sunt testes hodie, quot videre volunt. Prædixit etiam idem puer paulo pòst se moriturum, & vix vnum mẽsem superuixit. Sed mirum valde de hoc puero erat, quòd omnẽ historiam veterem rhythmicè depromebat, textum verò euangelij & actus Domini ita recensebat, ac si in libro legeret, & acta ab aliis pnunciaret, qui ẽt cùm hoc clausis oculis diceret, laicis & illiteratis vix loqui digna-

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.		Hierosolymorum.	Anni domini.

dignabatur, quasi eorũ ignorantiã pertæsus, qui tam profunda intus audierat.

Mortuo Balduino rege Hierosolymorum successit Fulco.

Lauduni in ecclesia sancti Ioannis cõsilio regis & principum monialibus quę malè infames erant electis, & monachis illarum locum substitutis, Drogo religione & facundia venerabilis à Bartholomæo episcopo primus abbas ordinatur, qui postmodum à papa Innocentio Romæ Ostiensis episcopus cardinalis consecratur.

3 | 20 | Philippus puer Ludouici Francorũ regis filius, Remis in regem vngitur die Paschæ 18 calendas Maij, patre præsente. | 29 | 1 | 1129

In Præmonstratensi ecclesia Norbertus archiepiscopus successorem sibi dominum Hugonem, qui ab initio paupertatis suæ socius fuerat, ordinari fecit abbatem, sed ad Antuerpiensem atque Floressiensem ecclesiam ad regimen fratrum nominatos patres destinauit.

In ecclesia quoque sanctæ Mariæ apud Magdeburch expositis clericis secularibus sui ordinis fratres collocauit.

Cœnobium Vrsicampi fundatum est à nobilissimo pręsule Nouiomẽsi domino Simone, qui Hugonis magni filius fuit. Frater autem Radulphi comitis, & regis Ludouici fratruelis, adducto conuentu monachorum à Clareualle, & domino Valeranno primo abbate ordinato, qui primus ex nobilioribus personis Clareuallem sua conuersatione illustrauit.

4 | 21 | Honorio papa defuncto, factis partibus Gregorius & Petrus de Leone ad papatum eliguntur, & Gregorius Innocentij, Petrus Anacleti nomine alterantur. Sed Petro ob parentelæ suæ fortitudinem apud sanctum Petrum commorante; Innocentius Roma egressus in Gallias proficiscitur, & Gallicana sibi adhærente ecclesia, cõciliis celebratis, primò Remis, secundò Pisis in papatu confirmatur, & Petrus ab omnibus Gallię & Germaniæ episcopis anathematizatur. | 30 | 2 | 1130

Ioannes piæ memoriæ Morinorum episcopus obiit, eique Millo abbas sancti Iudoci ex ordine Præmonstratensi succedit.

Roberto quoq; Attrebatensi episcopo defuncto, Aluisus abbas ordinatur episcopus in eius loco.

Thomas de Marla in suo proprio conductu negotiatores dolo capiẽs, à rege Ludouico cum exercitu impetitur, & à Rodulpho Viromandorum comite in vltionem Henrici fratris sui vulneratus & captus, Lauduni moritur.

5 | 22 | Philippus puer nuper in regem vnctus, dũ in ciuitate Parisiis equo vehitur, porcus equi pedibus se fortè submittens, equum super ipsum præcipitem dedit, & de eius subita & miseranda morte Francis luctum induxit tertio idus Octobris. | 31 | 3 | 1131

Ecclesia sancti Medardi Suessionis ab Innocentio papa consecratur.

Consilio Remis habito, pręsente Francorum rege Ludouico, filius eius Ludouicus in regem consecratur à papa Innocentio, octauo calendas Nouembris.

Sub his temporibus ordo canonicus Præmonstratensis, & monasticus Cistercienſis, quasi duæ oliuæ in conspectu Domini, pietatis lumen & deuotionis pinguedinem mundo ministrabant, & quasi vites fructiferæ regionis palmites circumquaq; propagabant, & per omnes ferè Christiani orbis terminos, bonę opinionis paulatim odore diffuso, nouas abbatias vbi antea Dei cultus non fuerat, construebant. Vnde etiam in Syriam & Palæstinã de Præmonstrato fratres missi, nonnullas abbatias ædificauerunt.

Eratq; circa hæc tempora pulchra ac decora facies ecclesię, diuersorũ ordinum ac professionum circundata varietate, dum hinc Præmonstraten-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

ses,hinc Cistercienses,inde Cluniacenses monachi,tum & diuersi habitus & professionis sanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate sub obedientiæ iugo regulariter viuentes, feruore religionis inuicem prouocarent, & nouatim certatim diuersis in locis monasteria fundarent. Cum his etiam monachi Carthusienses & ipsi paulatim pullulabant, qui præ cæteris continentiæ pesti auaritiæ, qua plurimos sub religionis habitu laborare videmus, terminos posuerunt, dum certum numerum hominum, animalium, possessionum, quem eis prætergredi nullo modo liceat, statuerunt, & ipsi singulas singulis cellulas habentes, ac raro vel ob Dei cultum, vel ob mutuum in charitate solatium conuenientes, perfectius mori mundo, & cæteris tanto diligentius quanto secretius viuere Deo elegerũt. Adhæc etiã milites templi Hierosolymitani, fratres quoque de hospitali sub religioso habitu continenter viuentes, vbique se multiplicando diffundebant, & quę poterant, vel de laboribus propriis, vel de fidelium eleemosynis ad opus Deo militantium in infirmorum quorumque ac pauperum Hierosolymam petebant, sed præsules ecclesiarum ac principes seculi promptissimè annuebant, vel etiam sponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera quæ monasteriis ædificandis necessaria erant.

Ecclesia penè sanctæ Mariæ in episcopatu, totaq; penè ciuitas Nouiomensis incendio conflagrauit, iusto (vt fertur) infortunio, quia summum põtificem Innocentium verbis irrisoriis multi illorum exhonorauerunt.

Clareuallis duo cœnobia vna die producit, scilicet Longipontum & Rieuallem, & post paucos menses Vacellas.

1132 | 6 | 23 | Fara castrum à Ludouico Francorum rege obsidione cingitur à nonis Maij vsque ad 7 idus Iulij, nec tamen capitur. Tandem affinitatis confœderatione pacem inierunt. Iulgelrannus quippe eiusdem castri dominus neptem Radulphi comitis ex sorore accepit in coniugium. | 32 | 4

Obiit vir sanctus Hugo Gratianopolitanus episcopus, cuius religiosam admodum vitam conscripsit Gigo prior Carthuliæ.

1133 | 7 | 24 | Eclipsis Solis facta est quarto nonas Augusti, feria sexta, hora sexta. | 33 | 5

Luitherius imperator expeditionem in Italiam parat, & cum episcopis & archiepiscopis ac nominatissimo abbate Clareuallis Bernardo papam Innocentium Romam deducens contra Petrum Leonis, qui monasteriũ sancti Petri munierat, eum in episcopo Lateranensi à sede pontificali potenter collocat, ipsum verò Luitherium Innocentius papa ibidem in imperatorem consecrat.

1134 | 8 | 25 | Norbertus archiepiscopus vir potens in opere & sermone, multorum monasteriorum fundator, & sanctæ religionis eximius propagator, Innocentij papę catholici æquissimus fautor, Petri verò schismatici iustissimus execrator, cum imperatore Luitherio ab expeditione Italica regressus in ciuitatem suam, nõ multo pòst infirmitate corripitur, & in ea per spatium quatuor mensium laborans, episcopatu sapienter ac fideliter ministrato per annos octo, astantibus fratribus data benedictione moritur. Cùm de sepultura inter clericos maiores ecclesiæ, & fratres sanctæ Mariæ contentio fieret, res ad imperatorem delata est, & eius præcepto in ecclesia sanctæ Mariæ cum filiis & fratribus quos in Christo genuerat, & Christo ædificauerat, sepultus est, cuius extitit in Christo dormitio octauo idus Iulij. | 34 | 6

1135 | 9 | 26 | Monasteriũ de Prato fundatum est sub primo abbate Petro, prima plantatio quam protulit pater Walerannus ex propria domo. | 35 | 7

Henricus obiit rex Angliæ, vir in regni sui administratione singularis seueritatis atque censurę, cui Stephanus de sorore nepos in regnum succedit, sed

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hierosolymorum.* | *Anni domini.*

ſed magna parte regni mutilatus, nõ multo pòſt totam Normanniam amiſit. Filia enim regis Henrici Matildis, quæ primò nupſerat Henrico imperatori, poſtmodum Giffrido comiti Andegauenſi, ope regis Francorum Ludouici, Normanniæ ducatum occupat, & in ipſa Anglia magnas ei moleſtias atque calamitates ſuſcitat, quem etiam bello poſtmodum cepit, ſed pro comite Roberto fratre ſuo, à regina Angliæ capto, eum relaxauit.

Ventus nimius quinto calendas Nouembris fuit, qui turres & ædificia multa diruit.

10 | 27 | Mare terminos ſuos egreſſum, inopinatè ſubmerſit cum | 1 | 8 habitatoribus ſuis partem Flandriarum. 1136

11 | 28 | Siccitas tanta fuit in Francia, quantam nemo qui tunc viueret, ſe vidiſſe, vel ab anteceſſoribꝰ ſuis audiſſe teſtaretur, ita vt fontes, & putei, quidam etiam fluuij ſiccarentur. | 2 | 9 1137

Imperator Luitherus ſecundam facit expeditionem in Italiam.

Comes Pictauienſis Wilhelmus ad ſanctum Iacobum in Gallicia orationis cauſa proficiſcitur, & in ſexta feria paraſceue in eccleſia beati Iacobi moritur, & ante altare ſepelitur. Qui moriturus proceres ſuos quos ſecũ habebat, conteſtatur, vt filia ſua maior Alienordis Ludouico iuniori Francorũ regi cum Aquitaniæ ducatu vxor traderetur, quam prædictus Ludouicus apud Burdegalam optimatibus regni præſentibus iungit ſibi nuptiis quam ſolennibus, cuius pater Ludouicus, intra eundem ferè menſem apud Pariſios defunctus, in eccleſia ſancti Dionyſij ante corpus ipſius eſt ſepultus, calendis Auguſti, 28 anno regni ſui.

Luitherius imperator poſt ſubactam Romanæ eccleſiæ infidelitatem Apuliam rediens in patriam ſuam moritur, & Conradus qui ante ipſum imperium affectauerat, Henrici imperatoris de ſorore nepos, ad regnum pro uehitur.

1 | 1 | Obiit Drogo bonæ memorię Oſtienſis epiſcopus, vir reli- | 3 | 10 1138 gione ac ſapientia clarus.

Petrus Leonis qui per ſchiſma præſulatum Romanæ ſedis contra Innocentium inuaſerat, & eccleſiæ Dei magno ſcandalo iam per octo annos fuerat, Dei iudicio percuſſus obiit, & ab eo ordinatos degradari, nec vltrà ad ſacros ordines promoueri, Innocentius papa decreuit.

Hoc tempore venerabilis vitæ Alexander, primus abbas mortui maris, ſe & domum ſuam tradidit abbati Vrſicampi.

His temporibus quidam pſeudoimperator in partibus Alemannię ſurrexit, qui per aliquot annos apud Solodorum in recluſione viuens, egreſſus inde imperatorem Henricum ſe eſſe mentiendo dixit. Et cùm multos ſeducendo ſibi allexiſſet intrantium, vt pro eo etiam graues pugnæ & homicidia fierent, aliis eum recipientibus, aliis ſeductorem palàm profitentibus, tãdem declarata eius falſitate Cluniaci in monachum attonſus eſt.

2 | 2 | Ramaldo Remorum archiepiſcopo defuncto, eccleſia Re- | 4 | 11 menſis per biennium ferè pontifice caruit, & tandem hoc anno Sanſon de clero eccleſiæ Cartonenſis Remenſem præſulatum ſuſcepit.

Habitaculum ſeruorum dei in loco q̃ dicitur ad montem Dei conſtruitur. 1139

Florebat hoc tempore Gallicana eccleſia per viros religione ac ſapientia illuſtres, Milonem Morinenſem epiſcopum, humilitatis virtute præcipuum, Aluiſum Attrebatenſem liberalitate atque conſilio & facundia clarum, Godefridum Lingonenſem, Hugonem Antiſſiodorenſem, Ioſlenum Sueſſionenſem, Giffridũ Carnotenſem, Albericum Bituricenſem archiepiſcopum, ſcientia literarum atque conſilij prudentia clariſſimum.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Siculorũ.	Hierosolymorum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientia viros Bernardus abbas Clareuallensis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat, qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei feruentissimus prædicator, atque plurimorum monasteriorum fundator, animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeò vt magistri scholarum cum magno clericorum comitatu etiam de longinquis regionibus ad eius optabile magisterium confluentes, centenario vel ampliori nouitiorum numero domum probationis implerent, & vno die Quadragesimæ monachi fierent.

1140 | 3 | 3 | 5 | Senonis parente rege Ludouico episcoporum & abbatũ religiosorum fit conuentus contra Petrum Abaelardum, qui quadam prophana verborum vel sensuum nouitate ecclesiam scandalizabat, qui ab eis interpellatus, cùm esset responsurus, de iustitia veritus, audientiam apostolicæ sedis appellauit, & sic euadens non multo pòst Cabilloni ad sanctum Marcellum obiit. | 12

Inter regem Ludouicum & comitem Theodebaldum simultatis germen pullulat, pro eo quòd comes cum rege in Aquitanicam expeditionem proficisci detractat.

Cœnobium sanctæ Mariæ de Frigido monte à piæ memoriæ Valeranno primo abbate Vrsicampi fundatum est, & sub electo patre Manasse.

Hugo Parisiensis sancti Victoris canonicus, religione & literarum scientia clarus, & in septem liberalium artium peritia nulli sui temporis secundus, obiit. Qui inter multa quæ vtiliter scripsit, etiam librum de Sacramentis valde necessarium duobus voluminibus comprehẽsum edidit. In cuius libri volumine secundo quiddam mirabile intexuit de quodam peregrino, quem diabolus, in specie sancti Iacobi apparens, ad hoc seduxit, vt propria manu se interficeret. Cumq; eum diabolus secum traheret, sanctus Iacobus superueniens eripuit eum de manu illius, & multa ei ostendens, ante iudiciũ Dei statuit, atq; vt denuo vitæ redderetur, obtinuit. Petente etiã rege Ludouico, explanauit hierarchiam sancti Dionysij martyris, multis obscuritatib⁹ plenam.

1141 | 4 | 4 | 6 | Rogerus de Sicilia post occupatũ Calabriæ & Apuliæ principatum papam Innocentium bello capit, & facta cum eo qualicunque pace, vt ab eo in regem coronaretur, obtinuit. Sicq; primus de Normannorum genere regis sibi nomen vsurpauit, & postmodum etiam in Africa nonnullas ciuitates siue prouincias occupauit. | 13

Castrum Bullonium quod Ramaldus comes iniustè tenuerat, capitur ab episcopo Leodij.

Imperator Constantinopolitanus Antiochia aliquandiu obsessa, pacẽ tandem cum principe fecit, & ciuitatem intrauit. Sed venationi insistens, dũ arcum vehementiùs intendit, toxicata sagitta à semetipso vulneratus in sinistra manu obiit, captis antè nonnullis Turcorum præsidiis, & post eum filius Emanuel imperium sumpsit.

Orta dissensione inter papam Romanum, & Frãcorum regem Ludouicum, ecclesia Gallicana turbatur. Defuncto enim Alberico Bituricensi archiepiscopo, missus est Petrus à papa Innocentio eidem ecclesiæ pastor consecratus, sed à rege Ludouico repudiatus, eo quòd sine eius assensu fuerit ordinatus, in ciuitatem minimè recipitur. Cuius partes quia propter reuerentiam seu voluntatẽ papæ comes Theobaldus fouere videbatur, simultas quæ sopita putabatur, inter regem & ipsum cœpit repullulare.

1142 | 5 | 5 | 7 | Radulphus Viromãdorum comes vxorem suam dimittit, & sororem reginæ Petronillam ducit, propter quod instantia comitis Theobaldi mittitur Romanæ sedis Iuo legatus, qui & Radulphum comitem excommunicauit, & episcopos, Laudunensem Bartholomæum, Noui omen- | 1 | 14

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorũ.* | *Hierosolymorum.* | *Anni domini.*

uiomensem Simonem, & Petrum Syluanectensem, qui diuortium illud fecerant, suspendit.

Obiit pater Valerannus abbas Vrsicampi, fundator duarum abbatiarũ, excepta tertia quam sibi adoptauit in filiam.

6 | 6 | 8 Ludouicus rex Vitriacum castrum Comitis Theobaldi | 2 | 15 | 1143
capit, vbi igne admoto ecclesia incensa, & in ea mille trecentæ animæ diuersi sexus & ætatis sunt igne consumptæ, super quo rex Ludouicus misericordia motus ploraſſe dicitur, & hac de causa peregrinationem Hierosolymitanam aggressus à quibusdam æstimatur. Castrum verò Odoni Campanensi contulit, nepoti comitis Theobaldi, qui patrocinium ab ipso sibi ereptum per regem Ludouicum hac occasione recuperare voluit.

Obiit papa Innocentius, cui succedit Wido castellanus, Celestini nomine alteratus.

Obiit etiam Fulco rex Hierosolymorum. Qui dum venationi insistens leporem insequitur ex improuiso sibi apparentem; equus cui insedebat, se super eum præcipitem dedit, ipsumque vita & regno priuauit, post quem filius eius Balduinus cum matre regnat.

Pax reformatur inter papam & regem Ludouicum.

Ventus vehemens 14 calendas Februarij horribili impetu monasteria domosque subruit, arbores annosas terræ coæquans.

7 | 7 | 9 | Celestinus papa quinque mensibus & dimidio papatus | 3 | 1 | 1144
functus officio decedit, eique Lucius ex Gerardo cancellario papa factus, succedit.

Mediante abbate Clareuallis, simultas quæ inter regem Ludouicum & Comitem Theobaldum incanduerat, sopitur.

Inter regem Angliæ, & fautores Matildis Henrici regis filiæ varia sorte confligitur, & regnum illud quod præ cæteris aliquandiu quietum manserat & opulentum, ferro, flamma, fame, miserè decerpitur.

8 | 8 | 10 | Edissa Mesopotamiæ ciuitas, in qua erant corpora Apo- | 4 | 2 | 1145
stolorum Thomæ & Thaddęi, & quæ idololatriæ sordibus nunquam fuerat polluta, ex quo ad Christianismum primitus est conuersa, à Turcis obsessa capitur. Vbi episcopo ciuitatis decollato, & sanctis locis prophanatis, & in eis multis nec dicendis abominationibus perpetratis, multa millia diuersi sexus & ætatis trucidantur, diuersis modis cruciantur, captiui abducuntur, & seruituti addicuntur, vnde Christianis metus & tristitia, Christi nominis inimicis fastus creuit & audacia. Et hæc quidem malorum initia.

Lucius papa senatores Romanorum contra ecclesiam erectos in Capitolio obsidet, sed inde per Iordanem Petri Leonis perturbatus, infirmitate correptus, infra annum pontificij sui moritur, cui succedit abbas sancti Anastasij Bernardus, Clareuallensis patris Bernardi in conuersione filius, & papa vocatur Eugenius, contra quem Romani Iordanum patricium & senatores erigentes, eum ab vrbe deturbant, qui transalpinando in Gallias venit.

9 | 9 | 11 | Rex Francorum Ludouicus captæ à Turcis Mesopota- | 5 | 3 | 1146
miæ zelo accensus, literis etiam Eugenij papæ animatus, atque (vt alij putant) Vitriacensis incendij conscientia compunctus, apud Viceliacum affixo sibi crucis signo cum principibus regni & multitudine innumerabili transmarinam peregrinationem aggredi proponit. Interim abbas Clareuallis à papa Eugenio per Gallias missus sua prædicatione animos fidelium ad aggrediendam viam Domini commonebat, cui etiam Dei gratia ad signa facienda comes efficax erat.

Ecclesia Tornacensis, quæ per annos circiter 600 à tempore beati Medardi sub episcopo Nouiomẽsi sine proprio fuerat sacerdote, hoc anno pro-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Siculorũ.	Hierosolymorum.

prium episcopum cœpit habere, Anshelmo abbate sancti Vincentij Laudunensis à papa Eugenio Romæ consecrato, & eidem ciuitati in episcopum destinato.

Fames permaxima grassatur in Gallia, in qua ecclesiarum Christi enituit liberalis munificentia, quæ in sustentationem pauperum multa expenderunt modiorum millia. Quo tempore in Lingonensi parochia apud Moriandum, vbi pauperes innumeri quotidiana stipe alebantur, quidam homines occidisse & eorum carnes coctas vendidisse deprehensus, à pauperibus patibulo est appensus.

Apud Nornicum Angliæ ciuitatem Iudæi crucifixerunt puerum quẽdam Christianum nomine Willelmum, quem etiam foras ciuitatem ab eis sepultum diuina lux (vt ferunt) super eum emicans declarauit, sicque à fidelibus inuentus honorabiliter est in ecclesia positus.

1147 | 10 | 10 | 12 | Conrado rege in Purificatione sanctę Marię Frãkenefort cõstituto, abbas Clareuallensis tam regi quã cunctis ferè regni principibus crucis affixit signũ, & socij peregrinationis multiplicãtur super numerũ. | 6 | 4

Naualis Dei exercitus ex Anglia, Flandria, atq; Lotharingia collectus, secundo idus Aprilis de Tredemunde portu Angliæ cum ducentis ferè nauibus profectus, 4 calendas Iulij in vigilia apostolorum Vlyssiponam applicuit, & eam post 4 mensium obsidionem per multas cædes & multam maceration Dei virtute & sua industria cepit. Et cùm de ipsis tantum essent tredecim millia hostium, ducenta millia, & quingenti superantes ingressi, cum hymnis ecclesiam dedicantes, episcopum ibi & clericos ordinauerunt. Ad corpora ibi occisorum tres muti recuperauerunt loquendi vsum.

Conradus rex mense Maio cum multitudine innumerabili & virtute incomparabili peregrinationem aggressus, transito prosperè Bosporo, dum ad expugnandum Iconium inconsultè diuertit, consumptis terræ germinibus & deficientibus victualibus, suis fame afflictis, redit, & prosequentibus eos Turcis, multa millia suorum amittit.

Rex Francorum Ludouicus 3 calendas Iunij in Pentecoste peregrinationem aggressus, cum infinitis & expeditis suorum millibus per Hungariam profectus, transito Bosporo occursu Conradi regis excipitur, qui multis suorum ob inopiam repatriantibus, paucis comitantibus, à Francis benignè susceptus, & cum eis aliquandiu est profectus, sed ab imperatore Græcorum à Tyathira reuocatus, nauibus eius Hierosolymam est euectus.

Eclipsis Solis fuit octauo calendas Nouembris, die Dominica, ab hora secunda vsque ad horam quintam.

1148 | 11 | 11 | 13 | Franci per deserta Syriæ dolo & astu Græcorum, & crebro assultu Turcorum, detrimenta maxima patiuntur, & fame nimia cruciati quidam equorum & asinorum carnibus vescuntur. Sic cum multo labore & damno, multis fame pereuntibus, vix tandem Seleuciam venerunt, & inde Antiochiam & Palæstinam nauibus petierunt. | 7 | 5

Manuel rex Græcorũ nuncios regis Siciliæ, quos ad eum pro exequendo pacis fœdere miserat, detinuit mancipatos carcere, vnde iratus Rogerus, misso nauali exercitu Corinthum spoliauit, cum quibusdam aliis ciuitatibus & castellis in Græcia, & infinitam sumens diuersi generis paludamentorum & vestis pretiosæ substantiã, cum auri & argenti copia captiuauit, & de Græcis nonnulla millia. Cepit etiam insulam Curfolium, & in eius portu ædificauit forte præsidium. Citeriores Hispani capiunt Almariam, & sequenti anno Tortosam insignes ciuitates Sarracenorum.

Aluisus Attrebatensis episcopus, vir honestę vitæ & scientia clarus apud Philippolim obiit.

Simon

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorũ.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Simon quoque glorioſus Nouiomenſis pontifex apud Seleuciam diẽ claudit, cui ſuccedit Balduinus Bolonienſis abbas Caſtellionis.

A papa Eugenio Remis 11 calendas Aprilis concilium celebratur, in quo hæreticus quidam de Britannia adductus damnatur, qui ſe prophetam vel magnum quemlibet, & nomini ſuo alludens (Eon enim dicebatur) eum qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos & ſeculum per ignem, ſe eſſe dicebat, & de ſuis quoſdam quidem angelos, alios autem apoſtolos faciebat, & propriis angelorum ſeu apoſtolorum nominibus appellabat. Qui in concilio damnatus, ſub cuſtodia Remenſis archiepiſcopi non multo poſt defunctus, vita pariter caruit & memoria.

Contra Giſlebertum quoque Pictauorum epiſcopum, qui cùm eſſet ſcholarũ magiſter nominatiſſimus, multa quidem vtilia ſcripſerat, ſed quodammodo noua ſubtilitate verborum in ipſis ſuis ſcriptis ſcandalizabat eccleſiam, multa ſunt dicta & diſputata, vnde & quædam quæ defendere non præſumpſit vel non potuit, ab ipſo ſunt damnata.

Lauduni 4 non. Iulij factis tonitruis in monaſterio ſancti Vincẽtij, monachis diurni officij curſum cõplentibus, duo ex eis ſubito fulminis ictu corruentes expirauerunt, alij quidem tacti vel territi conualuerunt. Fulmine etiam altaris linteum adurente, & ſacrarium penetrante, & de magna cruce partem quoque clauſtralis oſtij aſportante, tota domus repletur horrore.

In aliis etiam locis hominibus ſeu hominum ædificiis vel animalibus fulmine pereuntibus, mala quæ ſolito grauiora Chriſtianis contingere ſunt ſignata, dicunt etiam Hieroſolymis in templo domini ſiue in monte oliueti fulminaſſe, & eius infortunij hoc præſagium fuiſſe.

In territorio Gebennenſi lupus quidam, corporis magnitudine & animi ferocitate aliis diſſimilis, homines deuorauit, & plus quam 30 animas diuerſi ſexus & ætatis vita priuauit. In aliis etiam locis hoc anno lupi ſimiliter noſcuntur operati.

Hildefonſus comes ſancti Ægidij cum nauali exercitu Paleſtinam applicuit, & cùm magnum quid facturus ſperaretur, reginæ (vt aiunt) dolo malè potionatus apud Cæſaream Paleſtinæ moritur. Filius eius adoleſcens quoddam caſtrum comitis Tripolitani patruelis ſui ingreditur, ſed dolo eiuſdem cum ſorore a Turcis captiuatur.

Obſeſſa per triduum Damaſco à Frãcis, Germanis, Hieroſolymitanis, captis iam muris exteriorib⁹ qui hortos ambiebant, cùm in breui ciuitas capienda putaretur, dolo (vt aiunt) principum Palæſtinorum obſidio remouetur. Factaq; diſceſſione, rex Francorũ & imperator iterum condicto die ad obſidendam Aſcalonem cum ſuis Ioppe cõueniunt, ſed Hieroſolymitis minimè iuxta condictum occurrentibus, imperator Conſtantinopolim nauibus euehitur, rex, ſuis repatriantibus, cum paucis Hieroſolymis per annum moratur.

Rogerus rex Siciliæ exercitum nauale direxit ad fines Africæ, captaq; inſigni ciuitate quę dicitur Africa Suilla, Affax, Clipea, aliisq; caſtris plurib⁹, archiepiſcopũ Africæ qui ſub ſeruitute Romã venerat conſecrandus, ad ſedẽ ſuam remittit liberũ. Sanctę memorię Malachias Hybernorum epiſcopus, & apoſtolicæ ſedis legatus, voluntate Dei finem vitę ſortitus, apud Clareuallem (ſicut ipſe præelegerat & prædixerat) locum ſepulturæ accepit, cui ſucceſſit Chriſtianus abbas Mellifontis, vir plurima ſanctitate præditus, qui eiusdem ſancti viri archidiaconus extiterat, & primus abbas de ordine Ciſtercienſi in Hyberniam ab abbate Clareuallis ſacræ memoriæ Bernardo fuerat deſtinatus.

12 | 12 | 14 | Papa Eugenius in Italiam regreſſus, cum Romanis vario euentu confligit. | 8 | 6 | 1149

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Siculorum.	Hierosolymorum.

Conradus & Manuel imperatores conuenientes in Græcia, expeditionem parant contra Rogerum de Sicilia. Sed exercitibus profligatis ob famẽ & aurarum intemperantiam, Conradus tanquam rediturus repatriauit in Alemanniam.

Henrici Ludouici Francorum regis germanus, cõtempto mundi schemate, pro Christo in Clareualle indutus monachali schemate, prouehitur ad episcopatum ciuitatis Beluagicæ.

Eclipsis Lunæ fuit vndecimo calendas Aprilis circa horam nonam noctis, sabbato ante ramos palmarum, & ventorum intemperies secuta est per quatuor continuos dies.

In quarta autem feria vẽtus maximus & nimia fuit pluuiarum inundatio. Qua die in territorio Neomorum iuxta Gandauum sacerdos missa celebrata fulmine ictus occubuit, & in territorio Remensi quidam clericus tempestate periit. Tonitrua, fulgura, grandines & tempestates hoc anno hominibus intulerunt incommoda.

Ludouicus rex Francorum à Palæstina nauigans vt in patriam rediret, Græcorum naues incurrit. Cumq; ab eis imperatori Curfoliũ obsidenti præsentandus deducitur, Georgius dux nauium regis Siciliæ eos aggreditur, siquidem vastatis & spoliatis Græcorum prouinciis, vsque ad ipsam vrbem regiam Constantinopolim accedẽs, sagittas aureas in palatium imperatoris fecerat, & incensis suburbanis de fructu hortorum regis violẽter tulerat, vnde rediens naues Græcorum incurrit, captũ Ludouicum regem eripuit, sed captos regis obtentu dimittit.

Interim Manuel, recepto in deditionem Curfolio, Siculorũ naues per suos insequitur, & captis nonnullis nauibus rex fuga liberatur, & à rege Rogero nec non & papa Eugenio honorificè suscipitur atque deducitur.

Raymundus princeps Antiochiæ, vir cunctis Christiani nominis inimicis terribilis, calendis Augusti contra Turcos egressus, multis suorum captis & occisis, in insidiis eorum & ipse miserabiliter est interfectus. Turci caput eius circumferentes, omnia ferè castra vel ciuitates quæ sui iuris erant, in deditionem recipiunt, præter Antiochiam. Qui cùm & ipsam nimis infestarent, rex Hierosolymorum Balduinus contra eos egreditur in Syriam, eisq; perturbatis in redeundo Sarracenorum munitionem circa Damascum capit, & Damascenos in triennium tributarios facit.

Milites templi Gazam antiquam Palæstinę ciuitatem reædificant, & turribus eam munientes, Ascalonitas grauiter infestant.

1150 | 13 | 13 | 15 | Bartholomæus Laudunensis episcopus 38 anno sui | 9 | 7 | episcopatus contẽpto mũdi schemate, Fusinaci induitur monachili schemate. Qui cùm sederet aliquando cum cæteris monachis ad collationem, aspexit quendã monachum tardius atq; lentius aliis aduenientem, nigrumq; paruulum iuxta eum gradientem, atq; per cucullam eum tenẽtem: quod cum abbati retulisset, didicit ab eo quòd monachus ille valde negligens esset.

Habitis per Franciam conuentibus, annuente etiam papa Eugenio, vt abbas Clareuallis Hierosolymam ad alios prouocandos mitteretur, grandis iterum sermo de profectione transmarina celebratur, sed per Cistercienses monachos totum cassatur.

1151 | 14 | 14 | 16 | Lauduni fit episcop' Waltherus abbas sancti Martini & Godescalcus abbas de mõte sancti Martini Attrebati. Illustres religione & prudentia viri obeunt, Sugerius abbas sancti Dionysij, Ramaldus Cistertij, Odo sancti Remigij. | 10 | 8 |

Episcopi obeunt moribus & scientia clari, Hugo Antissiodorensis, & Ioslenus Suessionensis.

Gifri-

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Siculorũ.	Hierosolymorum.	Anni domini.

Gisfridus comes Andegauorum, post simultates habitas cum rege Ludouico facta pace, infra vnius mensis spacium obiit.

Obiit etiam nobilis & religiosus princeps & pauperum pater comes Theobaldus. Multi quoque nobiles hoc anno moriuntur.

Hanc optimorum virorum migrationẽ fortè significauit, quòd in pago Suessonico eodem anno accidit. Cùm enim hyemali gelu terra vehemẽter induruisset, cespes plurimæ longitudinis & latitudinis de terra subitò auulsus, longè ad alium locum est translatus.

15 | 15 | 17 | Cõradus Teutonicorum rex obiit. Qui cùm quindecim annis regnauerit, benedictionem tamen imperialem non habuit, cui Fridericus dux nepos eius succedit. | 11 | 9 | 1152

Adalbero Treuerorum archiepiscopus, vir magnanimus & singularis censuræ, obiit.

Terræmotus fuit in partibus Italiæ.

Rex Francorum Ludouicus zelotypię spiritu inflammatus, iurata consanguinitate vxorem suam repudiat, quam quia contra eius voluntatem Henricus dux Normanniæ ducit, magna inter eos simultas excandescit. Hac quippe occasione ducatum Aquitaniæ amisit rex, æmulus autem illius eum obtinuit.

Regina Hierosolymorum iusto familiariùs ad inimicos Dei se habente, filius eius Balduuus rex contra eam insurgit. Et obsessis captisq; eius munitionibus, in vrbem sanctam intrare ab ipsa secũdò prohibitus, tandem violenter ingreditur, eamq; in arce obsidens, facta pace Neapolim ei dimittit, reliquam regni partem sibi retinet.

Massamuti (quos quidam Moabitas dicunt) post vsurpatum Mauritaniæ regnum, regemque patibulo affixum, etiam regem Bulgiæ occidentes, regnum eius inuadunt, ipsamq; Siciliam, Apuliam, Romam quoque se inuadere minantur.

Illustris vir Radulphus comes Viromandorum obiit.

Eugenius papa cum Romanis pace facta vrbem ingreditur, ibiq; cum eis hoc anno primitus commoratur.

1 | 16 | 18 | Rex Fridericus expeditionem parat in Italiam. | 12 | 10 | 1153

Obiit papa Eugenius, cui succedit Anastasius.

Rex Frãcorum Ludouicus cum nimio exercitu Normanniæ fines aggressus castrum Vernum in deditionem recipit.

Interim dux Normanniæ in Angliam contra regem Stephanum fortiter agens, tandem cum eo pacem facit, ita vt viuente rege post eum secundus in Anglia mortuo succedat.

Rex Hierosolymorum regni integritate potitus, Ascalonem Palęstinæ caput post longã obsidionem nõ sine graui damno, & multa suorũ profligatione, tandem cepit. Fertur autem, quia complures ex militibus templi, qui ciuitatẽ se posse capere putabant, ingressi, & mox trucidati à paganis fuissent, cæteri obsessores ante crucem Domini se prostrauerunt, & diuinum adiutorium cum multis supplicationibus implorauerunt, & mox exaudiri meruerunt. Nam ciuitatenses diuina virtute exterriti, cùm se non posse vltrà resistere sensissent, vrbem Christianis tradiderunt, cum suis abire permissi.

Venerandæ memoriæ Bernardus abbas Clareuallis, post claros actus & multarum animarum lucra, post multa fundata monasteria & plurima miraculorum signa exhibita, beato fine quieuit. Ex cuius discipulis cùm plures ad archiepiscopatum vel etiam papatum promoti fuerint, ipse tamen nunquam episcopus siue archiepiscopus esse voluit, licet atque inuitatus & multoties & multis in locis.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Siculorum.	Hierosolymorum.

Vrbem Cameracum post multorum ciuium captionem Theodericus Flandriæ comes recepit.

Vir religiosus Walterus, Laudunensis episcopus, multarum fundator abbatiarum, migrat ad Dominum, & Præmonstrati sepelitur, vbi quondam pro Christo paupertatis sumpsit habitum, cui succedit Galterus Laudunensis decanus.

1154 2 | 17 | 19 | Princeps vtilis & strenuꝰ, & actibꝰ clarꝰ, Rogerꝰ rex | 13 | 11 | Sicilię, post insignes de Sarracenis victorias & terras eorum occupatas, obiit, nec inferiorem se filium Guillelmum regem & victoriarum successorem derelinquit.

Regem Babyloniorũ quidam de suis principibus interficit, & inde cum infinita thesaurorum copia fugiens, à militibus templi occiditur, & capto filio eius, omnis illa opulẽta & incomparabilis supellex eorum cedit vtilibus.

Guillelmus rex Siciliæ misso nauali exercitu vrbem Taneos in Ægypto vastat & spoliat, vnde magnæ opes auri & argenti ac pretiosæ vestis copia multa deducitur. Sed inde reuertentes stolum imperatoris Græcorum offendunt, & cùm esset de Græcis circiter 140, naues Siculæ numero pauciores eos vincunt, spoliant & capiunt, & infinitæ opum diuersarum copiæ Siculis inde proueniunt.

Massamuti in Italia Puteolis castrum spoliant, quos rex Siciliæ per suos nauibus persequens capit & exterminat.

Rex Fredericus transalpinando in Italia fortiter agit, aduersantium sibi castra deiicit.

Rex Francorum Ludouicus Henricum ducem Normanniæ ad pacẽ recipit, qui in breui mortuo rege Stephano Angliam intrat, & regni integritate potitus, pacem antiquam reformat.

Robertus de Botua, vir omni plenus nequitia, nepotum suorum castra ingressus, dolosè tyrãnidem exercet in terra. Qui spiritu etiam zelotypiæ succensus, quendam hominem suum satis fidelem cum alio viro & vna muliere intra domunculam comburendos iubet includi. Illi verò instar antiquorum trium puerorum domo ardente, & flamma super capita eorum in modũ lucidæ nubis volitante, illæsi permãserunt. Quos foras egressos cùm persequerentur, iniquus ille minister cui dominus suus hoc facinus iniunxerat, & euaginato gladio vnum ex eis ferire voluisset, repentè quædam inuisibilis persona retro eum per comã capitis apprehẽdit, & cum equo cui insedebat in terram præcipitem dedit. Vnde & mox ad sanctum Iacobum se iturum esse spopondit, sed & illi quos propria conseruauit innocentia, gratiam Dei non inuacuum accipientes, vitam suam in melius mutauerunt.

Obiit papa Anastasius, & episcopꝰ Albanẽsis Nicolaꝰ, papa fit Adrianus.

Luna passa est eclipsin 15 calendas Iunij, in posterioribus partibus geminorum.

1155 3 | 18 | 20 | In partibus Burgundiæ 25 calendas Februarij tertia | 14 | 12 feria ter in vna nocte fuit terræmotus, quo etiam diuersa ædificia dicuntur fuisse subuersa.

Moritur etiam Gislebertus episcopus Pictauensis, vir religiosus, & multiplicis doctrinæ, qui psalmos & epistolas Pauli luculenter exposuit.

Ludouicus rex Francorum gratia orationis perrexit ad sanctum Iacobũ de Gallicia, & ab imperatore Hispaniarum socero suo fauorabiliter in Hispaniam susceptus est.

Henricus dux Normãnorum, 7 idus Decembris in Angliam transfretans, cum magno tripudio clericorum & laicorum exceptus, & 13 calendas Ianuarij die dominica ante Natiuitatem Domini apud West monasterium

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

abomnibus electus, & in regem vnctus à Theobaldo archiepiſcopo Cantuarienſi. Affuerunt & epiſcopi & omnes Anglici regni, Rogerius archiepiſcopus Eboracenſis, Richardus epiſcopus Lundonenſis, Henricus Wintonienſis, Robertus Lincolienſis, Gualterus Ceſtrenſis, Giſlebertus Herefordenſis, Robertus Batenſis, Ioannes Wingorninenſis, Robertus Exouienſis, Hilarius Ceſtrenſis, Goſcelinus Salesberienſis, Gualterus Roffenſis, Nigellus Helienſis, Wilhelmus Norwincenſis, Adalulphus Carlinenſis. Affuerũt & de Normannia, vir religioſus ac timens Deum, Hugo archiepiſcopus Rothomagenſis, Philippus Baiocenſis, Arnulphus Lexouienſis, Herbertus Abrincacenſis, epiſcopi. Affuerunt comites regni illius, & regni Francorum, Theodericus comes Flandrenſis, & alij plures.

Facta eſt eclipſis Lunæ Dominica ante Natalem Domini.

4 | 19 | Rex Henricus cœpit reuocare in ius proprium vrbes, caſtella, villas quæ ad coronam regni pertinebant, caſtella nouiter facta deſtruendo & expellendo de regno maximè Flandrenſi, & deponendo quoſdam imaginarios & pſeudocomites, quibus rex Stephanus omnia penè ad fiſcum pertinentia minus cautè diſtribuerat. | 1 | 1156

Factus eſt terræmotus 15 calend. Martij, maximè in Burgundia, adeò, vt ter in nocte feſtiuitatis ſanctæ Priſcæ virginis ſentiretur apud Cluniacum: & quoddam caſtellum quod erat deſertum, haud procul a Cluniaco ſitum abſorptum iret in abyſſum, & ſpacium in quo caſtellum fuerat, repleretur aqua inæſtimabilis profunditatis.

Natus eſt Lugdoniæ pridie calendas Martij, feria ſecunda, tertius filius Henrico regi Anglorũ, ex vxore ſua regina Alience, & vocatus eſt Henricus.

Henricus rex Anglorum exhæreditauit Wilhelmum Peurel de Notingueham, cauſa beneficij quod fuerat propinatũ Ramulpho comiti Ceſtriæ. In conſortio huius peſtis plures participes & conſcij extitiſſe dicuntur.

Hoc anno frequenter terræmotus per totam Quadrageſimam accidit in Burgundia.

Octauodecimo calendas Maij, feria quinta, etiam apud montem ſancti Michaelis terræmotum ſenſimus ante Solis ortum.

Mortuo Roberto Exouienſi epiſcopo, ſucceſſit Robertus decanus Salesberiæ,

Mortuus eſt Balduinus de Rediuers, & ſuccedit Richardus filius eius.

Dominica poſt octauas Paſchæ, videlicet 4 idus Aprilis, Hẽricus apud Warengefort fecit, optimates Anglici regni iurare fidelitatem Wilhelmo primogenito ſuo de regno Angliæ, & ſi idem puer immatura morte occumberet, Henrico fratri ſuo.

Sopita diſcordia quæ erat inter regem Anglorum Henricum, & Rogerium filium Milonis de Gloeceſtria propter turrem Gloeceſtriæ: Hugo de mortuo mari vir arrogantiſſimus, & de ſe præſumens, muniuit caſtella ſua contra regem. Illicò rex Henricus obſidet omnia caſtella ipſius, id eſt Bruge, Wigemore, Clerberi, quorum vltimum poſt aliquãtulum temporis cepit & deſtruxit.

Quintodecimo calẽdas Iulij, prima hora noctis, eclipſis Lunæ accidit.

Menſe Iulio nonis eiuſdem Hugo de mortuo mari pacificatus eſt cum rege Henrico, redditis caſtellis Brugæ & Wigemore.

Garnerius abbas maioris monaſterij moritur, & ſuccedit Robertus natione Brito.

Mortuo Rogerio filio Milonis de Gloceſtria, ſucceſſit ei Waltherius frater eius in paternam hæreditatem tantùm, nam comitatum Herefort & ciuitatem Gloceſtriæ rex Henricus retinuit in manu ſua.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Fridericus rex Alemannorum Romam perrexit, & ab Adriano papa contra Romanorum voluntatem receptus, & in ecclesia beati Petri in imperatorem ab eo est constitutus. Volens autem vltra progredi scilicet in Apuliam, (condixerant enim sibi per legatos suos ipse & Emanuel imperator Cõstantinopolitanus, qui duxerat vxorem eius, vt venientes ex diuersis partibus pessundarent regnum Apuliæ & regem eius Willermum) mutata eius volũtate in patriam suam se recepit. Nec tamen Willermo regi Apuliæ bellum defuit. Nam Robertus de Baseuilla comes qui erat cognatus eius, & Richardus de Ling. comes Andriæ, putantes regem mortuum cùm nõ esset, (ægrotauerat enim, sed tamen postea conualuit) per regnum Apuliæ grauiter debacchati sunt.

Circa festum sancti Michaëlis Henricus rex Anglorum habito concilio apud Winceſtrum de conquirendo regno Hyberniæ & Guillelmo fratri suo dando cum optimatibus suis tractauit. Quod quia matri eius imperatrici non placuit, intermissa est ad tempus illa expeditio.

Henricus episcopus Wintonienſis clàm, prẽmisso thesauro suo per abbatem Cluniacum, absque licentia regis & quasi latenter recessit ab Anglia. Illico rex Henricus omnia castella eius pessundedit.

1157 | 5 | 20 | Henricus rex transfretaturus apud Donram mare intrauit, & | 2 appulit apud Wisant.

In Purificatione sanctæ Mariæ fuit Rothomagi, & in sequenti hebdomada locutus est cum rege Francorum Ludouico in confinio Normanniæ & Franciæ. Inde rediens Rothomagum venerunt ad eum Tetricus Flandrẽsis comes & vxor eius amita ipsius regis, & Gaufridus frater eius, sed Gaufrido non suscipiente ea quæ illi à rege offerebantur, recessit in Andegauensem pagum. & rex Henricus è vestigio illum subsequutus est.

Circa hoc tempus inundatione Tyberis facta non modica, Romæ in quadam insula eiusdem fluminis in ecclesiola antiqua inuentum est in quodam sarcophago corpus beati Bartholomęi Apostoli totum integrum, excepto corio quod remansit Beneuenti, quando Otto imperator capta eadẽ ciuitate corpus prædicti apostoli transtulit Romam, sicut tabulæ æreæ demonstrãt scriptæ literis Græcis & Latinis, quæ repertæ fuerũt in corpore apostoli.

Repertum est etiam in eadem ecclesia corpus Paulini Nolani episcopi.

Gaufridus frater Henrici regis Anglorum, expulso Hoëllo comite Britanniæ, cepit Nanneticam ciuitatem consentientibus ciuibus.

Guillelmus rex Siciliæ ciuitatẽ Barum funditus euertit, præter ecclesiam sancti Nicolai, quia ciues illius Græcis fauentes nequissimè cõtra ipsum conspirauerant.

Græcos etiam terra & mari idem rex superauit, & de spoliis eorum locupletatus est, & ea quę perdiderat castella & ciuitates in ius proprium reuocauit. Exhæreditauit etiam comitem de Baseuilla cognatum suum, quia ab ipso desciuerat. Nihilominus cum papa Adriano pacem fecit, cõcedendo ei cõsecrationes episcoporũ regni sui & ducatus, sicut antiquitus eas habuit ecclesia Romana, vnde discordia fuerat inter patrem suum regem Rogerium, & Innocentium & Eugenium, Romanos pontifices. Idem verò apostolicus concessit ei regnum Siciliæ, & ducatum Apulię, & principatum Capuæ.

In octauis Pentecostes Hugo Rothomagensis archiepiscopus, & Rotrocus Ebroicensis, & Richardus Constantiensis, & Herbertus Abrincensis, episcopi, apud Moritonium leuauerunt corpus beati Firmati.

In pago Parisiensi cappa Saluatoris nostri monasterio Argentoilo reuelatione diuina reperta est inconsutilis & subrufi coloris, quam sicut literæ quæ in ea repertæ indicabant, glorioſa mater illius fecit, dũ adhuc puer esset.

Tertio

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Anni domini.

Tertio calendas Iunij, feria 4, vigilia Ascẽsionis Domini circa meridiẽ per dimidiam ferè horam circulus maximę latitudinis apparuit in circuitu Solis ignei & cærulei coloris.

Obiit Wilhelmus primogenitus filius Henrici regis Anglorum, & sepultus est Radingis ad pedes Henrici regis proaui sui.

Obiit nihilominus Adalulphus primus episcopus Decarloi.

Obiit etiam Gislebertus Degant, & Simon iuuenis filius comitis Simonis cùm careret terra, dono regis Henrici accepit filiam eius vnicam cum honore eius.

Henricus rex Anglorum cepit castrum Mirebellum & Chuionẽ longa obsidione. Londinium verò est redditum, quando pacificatus est cum eo Gaufridus frater eius, hac conditione interposita, quòd rex daret ei singulis annis mille libras Anglicæ monetæ, & duo millia librarũ Andegauẽsium. Et ita Deo fauente discordia quæ diu durauerat inter eos, mense Iulio sopita est.

Mortuo Alano episcopo Redonensi, successit ei Stephanus abbas sancti Florentij, vir literatus & eloquens.

Obiit etiam Iugelbandus archiepiscopus Turonensis, & successit ei Gotho Brito episcopus sancti Briocci.

Conrad. comes de Richemont veniens de Anglia in minorẽ Britanniã, obsedit vrbem Redonẽsem, & cepit fugato Eudone vicecomite vitrico suo.

Hoc anno fulgura & tempestates mense Iulio frequenter in Normannia acciderunt, vnde in pluribus locis messis periit, & homines fulgurati interierunt. Subsequuta est abundantia pluuiæ, quæ cepit medio mense Augusti, quæ impediuit & collectionem messium, & subsequente seminum sparsionem, ex qua iugi inundatione pluuiarum quæ diu durauit, multæ turres & ecclesiæ & antiquæ maceriæ, in Normannia & Anglia corruerunt.

Radulphus de Fulgeriis cepit in quodam conflictu Eudonem vicecomitem de Porrehoit, & hac de causa maior pars Britãnorum receperunt comitem Conauum in ducem Britanniæ, excepto Ioanne Dolensi, qui adhuc pro viribus Conauo & coadiutoribus eius resistit.

Fridericus imperator Alemannorum ducit filiam Wilhelmi comitis Mascouensis, & cepit cum ea ciuitatem Vesontionem, & alias multas quas pater eius tenuerat de duce Burgundiæ. Pars tamen honoris illius quædam remansit Ramaldo Comiti patruo eiusdem puellæ.

6 | 21 | 8 Venerabilis Petrus Cluniacensis abbas calendas Ianuarij | 3 ingressus est viam vniuersæ carnis. 1158

Guillelmus rex Sicilię nauali expeditione per admiralios suos cepit Sibyllam ciuitatem Metropolim, sitam inter Africam & Babylonem. Est autẽ eadem ciuitas caput regni insulæ Gerx, in qua idem rex habitatores immisit Christianos, & eis archiepiscopum præfecit.

Sabbato infra octauas Paschæ in Abrincatino, villa quæ vocatur Landa Aronis, circa meridiem quasi de terra emergens turbo maximus quæque proxima inuoluit & rapuit. Ad vltimum quasi quędã columna rubei & cærulei coloris sub turbine ascendente in sublime stetit, & videbantur & audiebantur quasi sagittæ & lanceæ in ipsa columna defigi, licet non appareret intuentibus quis eam agitaret: & in turbine qui stabat super columnam, apparebant quasi diuersæ species volucrum in eodem volitantium.

Subsequuta est illico in eadem villa mortalitas hominum, inter quos & dominus villæ occubuit. Nec solùm in villa, sed etiam in multis locis Normanniæ & finitimarum regionum mortalitas hoc anno grassata est.

Monachi claustrales Cluniaci tumultuaria electione imò intrusione quędam semilaicum Robertum Grossum cognatum comitis Flandriæ, pro

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

parentela ſua elegerunt, reclamantibus maturioribus viris & honeſtis perſonis, quæ de eodem monaſterio ad paſtoralem curam aſſumptæ fuerant.

Obiit Girardus epiſcopus Sagienſis.

Henricus rex Anglorum poſt octauas Paſchę apud Barbe fluuiũ tranſiuit in Angliam, & Malchonius rex Scotorum reddidit ei quicquid habebat de dominio ſuo, id eſt ciuitatem Carluith, caſtrum Baembure, nouum caſtrum ſuper Tynam, & comitatum Lodoenſem, & rex reddidit ei comitatũ Huntedome.

Similiter Wilhelmus filius Stephani regis, qui erat comes ciuitatis Cõſtantiarum, id eſt Moritonij, & in Anglia comes Furreiæ, id eſt de Warenna, propter filiam Terrici, Guillelmus de Warenna quam duxerat, reddidit ei Peneiteſel, & Noruuich, & quicquid tenebat de corona ſua, & munitiones proprias tam in Normannia quàm in Anglia, & rex fecit eum habere quicquid Stephanus pater eius habuit, in anno & die quo rex Henricus auus eius fuit viuus & mortuus.

Hugo Bigotus caſtella ſua regi reddidit.

Terricus comes Flandrenſis, & vxor eius amita Henrici regis Anglorũ perrexerunt Hieruſalem, & dimiſerunt Philippum filium ſuum, & totam terram ſuam in manu Henrici regis Anglorum.

Circa feſtiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ, rex Henricus præparauit maximam expeditionem, ita vt duo milites de tota Anglia tertium pararent ad opprimendum Gallenſem terra & mari.

Agareni ciuitatem Almariam in Hiſpania ſuper Chriſtianos quam amiſerant obſidione, cum nonnullis caſtellis iterum ceperunt, fugato Auforſio imperatore Hiſpaniarum. Mors ipſius imperatoris ſubſequuta eſt præ dolore & pudore eiuſdem fugæ, & diſcordia inter filios ſuos facta eſt.

Depoſito Roberto abbate Cluniacenſi, & mortuo & ſociis ſuis in reditu à Roma, Hugo prior Clauſtrenſis factus eſt abbas Cluniacenſis.

Ruptis induciis quæ erant inter Balduinum regem Hieroſolymitarum, & Loratini filium Sangum regem Alauriæ, propter prædam Sarracenorum quam rex Balduinus inconſultè ceperat, pagani obſederũt ciuitatem Abilinam, quæ antiquitus dicta fuit Cæſarea Philippi, & omnes vicos deſtruxerunt præter principalem munitionem. Sed tamen aduentu viuificæ crucis & exercitus Chriſtianorum, recedentibus perfidis ad tempus iterum venerunt, & regem Balduinum qui iam copias ſui exercitus dimiſerat, nihil minus quàm inſidias ſperantem imparatum inuenerunt, & trucidatis multis ex militibus templi, qui ſoli cum eo remanſerant, idem rex vix cogi potuit, vt recederet. Hunc caſum Chriſtianorum terræmotus ſubſecutus eſt maximè in tranſmarinis partibus. Stolus etiam Amiralij Babyloniæ per menſem vnũ obſedit Accaron, cùm anno præterito, & de Babylone, & de Damaſco rex Hieruſalem habuiſſet tributum.

Amalricus comes Ioppe frater regis Balduini duxit filiam Goſcelini de Tornaiſſel, qui quondam fuerat, antequam eam Agareni cepiſſent, comes Rages quam moderni nunc Rohais vocant.

Henricus rex Angliæ ſubiectis ad libitum Wallẽſibus, & reſtitutis terris & munitionibus baronibus ſuis, quas tempore Stephani regis Wallenſis ſuper eos ceperant, extirpatis nemoribus & viis patefactis caſtrum Ronelent firmauit, & dedit illud Hugoni de Bellocampo, & aliud caſtrum ſcilicet Becſumgemerce fecit, & inter hæc duo caſtra vnam domum militibus templi.

Menſe Septembri natus eſt Henrico regi Angliæ filius, & vocatus eſt Richardus.

1158	7	22	Fredericus imperator Alemannorum poſt Paſcha tranſiens al-	4

pes ob-

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

pes, obsedit vrbem nobilissimam Mediolanum, & post longam obsidionem reddita vrbe & obsidibus datis, processit vlterius ad oppressionem (si posset) Willelmi regis Siciliæ.

Mortuo Seuche rege maiore Hispaniarum, successit ei filius suus natus ex filia Garsiæ regis Nauarrorum.

Moritur etiam Gaufridus archiepiscopus Burdegalensis vir religiosus, & verbi Dei seminator egregius.

Decessit nihilominus Theobaldus episcopus Parisiensis.

In festiuitate sancti Ioannis Baptistæ, Henricus rex Anglorum militaribus armis accinxit apud Carluid Willelmum filium regis Stephani, comitem Moritonij & de Warenna, quem comitatum habet propria filia comitis de Warenna quam duxerat. Qui Willelmus mortuus fuerat in expeditione Hierosolymitana.

Anno ab incarnatione Domini 1157, 15 calendas Iulij, processit conuentus cum abbate suo Richardo de Bloseuilla à Mortuo mari, missus à domino Stephano tunc abbate Mortui maris, & venit in hunc locum qui dicitur Botum, situm in territorio Rothomagensi. Multis namque precibus Matildis imperatrix filia magni Henrici regis Angliæ, & mater illustris Henrici regis Angliæ, à prædicto Stephano abbate Mortui maris obtinuit, vt conuentus inde mitteretur ad cõstruendam abbatiam Cisterciensis ordinis, ad laudem & honorem Dei, & beatæ Mariæ, omniumque sanctorum.

Mortuo Gaufrido comite Nannetensi, fratre Henrici regis Anglorum, mense Iulio, Henricus rex mense Augusto transfretauit in Normanniam, & locutus cum rege Francorum Ludouico super Ettam fluuium de pace & de matrimonio contrahendo inter filium suum Henricum & filiam regis Francorum Margaritam, & præstitis hinc inde sacramentis, rex Anglorum venit in Argentomagum, & in festo Natiuitatis Mariæ virginis ibidem iussit submoueri exercitum totius Normanniæ, vt essent apud Abrincas in festiuitate sancti Michaelis ituri super Conanum ducem Britanniæ, nisi redderet regi ciuitatem Nanneticam quam inuaserat.

Exinde rex, euocatus à rege Francorum, cum paucis venit Parisios, & inæstimabili honore à rege Ludouico, & Constantia regina, & à proceribus regni exceptus est, gaudentibus Francis & de pace duorum regum, & de aduẽtu tanti hospitis tripudiantibus. Ipse autem magnificè & dapsiliter se agens circa omnes, & maximè circa ecclesias & pauperes Christi, nusquam in aliqua ecclesia cum processione voluit susci pi, licet à rege Francorum imò penè ab omnibus & precibus & obsecrationibus, vt id ageret, cogeretur. Inde rediens filiam regis Francorum secum adduxit, & eam ad custodiendum & nutriendum Roberto de Nouoburgo fideli suo tradidit.

Mense Septembri, nono calendas Octobris, natus est filius Henrico regi Anglorum, & vocatus est Gaufridus.

In festiuitate sancti Michaelis venit Conanus comes Redonensis, & sui Britanni cum eo, Abrincas, & reddidit regi vrbem Nannetis cum toto comitatu Mediæ, valente (vt fertur) 60 millia solidorum Andegauensis monetæ. Inde venit rex ad montem sancti Michaelis, & audita Missa ad maius altare, concessit ecclesias pontis Vrsonis sancto Michaeli, & abbati, & monachis eiusdem loci. Præsente Roberto abbate, & Radulpho priore, & pluribus aliis, ipsa die perrexit ad pontem Vrsonis, & diuisit ibi ministris suis, & ordinauit quomodo castrum illud reædificaretur: inde discedens cum manu armata, perrexit ad recipiendum vrbem Nannetis. Qua accepta & disposita ad libitum, paucis interpositis diebus cum innumerabili exercitu tertia feria obsedit castrum Toarci, & sexta feria eiusdem septimanæ cepit.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Post aliquantulum temporis perrexit obuiam Ludouico regi Francorum, venienti gratia orationis ad montem sancti Michaelis de periculo maris, quem ex quo intrauit in ducatum Normanniæ deduxit, & suis impensis decentissimè procurauit.

In festiuitate verò beati Clementis die Dominica venerunt vterque rex ad montem beati Archangeli, & cum magno tripudio tam clerici quam populi itum est regi Francorũ obuiam. In ipsa autem processione, excepto conuentu monachorum, & clericorum, & plebe innumera, fuerunt duo summi pontifices, vnus archiepiscopus & alter episcopus, & quinq; abbates. Audita Missa redierunt Abrincas, deducente illum rege, & innumeris regiis muneribus tam illum quàm suos vsque ad fines sui ducatus prosequente.

Mense Decembri cõcordati sunt rex Henricus, & comes Blesensis Theobaldus, cognatus eius, hoc modo: Comes Theobaldus cognatus regis reddidit regi duo castra, Ambazium, & Fractam vallem: & Rotrocus comes Moritorię sororius eius (siquidem vnam sororum eius Odo dux Burgũdię, aliam prædictus comes Rotrocus, qui vsitatiùs dicitur comes Particensis, tertiam Willelmus Goiet) hic, inquam, Rotrocus reddidit Henrico duci castra, Regimolinas & Bonummolinum, quæ erant dominia ducis Normanniæ, sed post mortem regis Henrici Rotrocus comes pater huius Rotroci occupauerat ea. Rex autem Henricus concessit eidem Rotroco Bellismum castrum, & ille fecit regi propter hoc homagium.

Eodem anno inuenta sunt trium Magorum corpora, qui salutarem nostrum infantem adorauerunt in Bethlehem, in quadam veteri capella iuxta vrbem Mediolanum, & præ timore Friderici imperatoris Alemanorum qui eandam vrbem veniebat obsidere, leuata & in ciuitate posita.

Balduinus rex Hierosolymitanus cepit super paganos Cæsaream magnam Palæstinæ, haud procul sitam ab Antiochia. cepit etiam castrum Harenæ, quod commendauit Remaldo de sancto Walerico.

1160 8 | 23 | Rex Henricus egit solennitatẽ Natalis domini cum regina Alienora apud Cæsarisburgum, quæ paulo antè trãsfretauerat in Normanniam. | 5

Henricus rex Anglorum, & Raymundus comes Barcinonum, apud castrum Blauiam amicitiæ fœdus datis sacramentis hoc pacto inierunt, quòd Richardus filius regis filiam comitis tẽpore opportuno esset ducturus, & rex ducatum Aquitaniæ illis exactis nuptiis concessurus: siquidem hic Raymundus est vir præpotens & diues, vtpote qui regnum Arragonum habebat ex hæreditate coniugis suæ, ex paterna autem hæreditate comitatum ciuitatis Barcinonæ. Vt enim aliquantulum ad transacta redeamus, Sanctio rex Arragonum genuit tres filios, qui sibi vicissim successerunt, Sãctionem, Aufortium, Remelium. Duobus verò primogenitis sibi inuicem succedentibus, & absq; filiis decedẽtibus, ne regnũ illud ab extraneis occuparetur, Remelium monachum etiam iam senem licentia Romani pontificis à monasterio abstractum regem fecerunt, & vt hęredem haberet, Matildem matrem Willelmi vicecomitis Toarci illi associauerunt, ex qua genuit vnam filiam quam Raymundus prædictus comes duxit, de qua nata est ista puella quam filio regis diximus copulãdam, & filius eius primogenitus Arragonum rex futurus: siquidem ipse comes quamuis haberet regnum Arragonum, & posset rex fieri si vellet, omnino recusauit regnum, reseruans filio suo quod accidebat ei ex materna genealogia.

Hoc etiam anno sicut & præcedenti Fridericus imperator Alemannorum vrbem Mediolanensem obsedit, quia rebellauerant aduersus eum iidem Mediolanenses; Papiæ & Placentiæ turres deiecit, & ferè omnem Longobardiam ad libitum sibi subiecit.

Median-

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

Mediante autem Quadrageſima, rex fecit ſubmoueri exercitus totius Normanniæ, Angliæ & Aquitaniæ, ac cæterarum prouinciarũ quæ ſibi ſubditæ ſunt, quia Raymundus comes Egroij nollet ei reddere ciuitatem Tholoſæ, quã rex requirebat ſicut hæreditatem vxoris ſuæ Alienorę reginę: ſiquidẽ Robertus comes Moritonij, vterinus frater Wilhelmi regis qui regnũ Angliæ ſubiugauit, habuit vnum filium nomine Wilhelmum, qui ei ſucceſſit, & apud Tenerchebray à rege Anglorum primo Henrico in bello captus eſt, & tres filias, quarum vnam duxit Andreas de Vitreio, aliam Cuido de Laual, tertiam comes Tholoſanus frater Raymundi comitis ſancti Egroij, qui in expeditione Hieroſolymitana viriliter ſe habuit. Genuit autem ex ea comes Tholoſanus vnam ſolummodo filiam, quam Guillelmus comes Pictauenſis, & dux Aquitanorum, mortuo patre prędictæ puellæ, cum hęreditate propria, ſcilicet vrbe Tholoſa & comitatu Tholoſano duxit vxorem, ex qua genuit idem Willelmus filium Willelmum nomine qui ei ſuccedit, qui pater fuit Alienoræ reginæ Anglorum. Si quis autem requirit, quomodo poſtea comes ſancti Egroij habuit ciuitatem Tholoſam, nouerit quòd prædictus Willelmus comes Pictauenſis inuadiauit eandem ciuitatem Raymundo comiti ſancti Egydij patruo vxoris ſuæ, propter pecuniam quam idem Guillelmus in expeditione Hieroſolymitana exponit, vnde idem Raymundus in libro eiuſdem expeditionis nunc comes ſancti Ægydij, nunc comes Tholoſanus vocatur. Quo mortuo habuit eandem vrbem Auforſius filius eius, qui apud Hieruſalem mortuus eſt, eodem tempore quo Ludouicus rex Francorum gratia orationis illuc perrexerat. Similiter etiam Raymundus filius eius, qui ei ſucceſſit, qui habuit in coniugio Conſtantiã ſororem Ludouici prædicti regis Francorum, relictam ſcilicet Euſtachij comitis filij Stephani regis Anglorum. Rex igitur Henricus iturus in expeditionem prædictam, & conſiderans longitudinem & difficultatem viæ, nolens vexare agrarios milites, nec Burgenſem, nec ruſticorum multitudinem, ſumptis 60 ſolidis Andegauenſibus, in Normannia de feudo vniuſcuiuſque loricę, & de reliquis omnibus tam in Normannia quàm in Anglia ſiue etiam aliis terris ſuis ſecundum hoc quod ei viſum fuit, capitales barones ſuos cum paucis ſecum duxit, ſolidarios verò milites innumeros. Ad illam verò expeditionem cum reliquis tranſmarinis venit Malconius rex Scotiæ, & à rege Henrico cingulo militiæ ibidem accinctus eſt. Durauit autem expeditio illa ferè per tres menſes. Et quamuis rex Henricus cepiſſet vrbem Cadurcũ, & maior pars ducatus Tholoſani ſibi eſſet ſubdita vi vel timore, vrbem tamen Tholoſam noluit obſidere, deferens honorem Ludouico regi Francorum, qui eandem vrbem contra Henricum regem Angliæ muniuerat, & die ac nocte volens ferre auxilium Raymundo ſororio ſuo cuſtodiebat. Vnde graues inimicitiæ inter ipſum regem Anglorum ortæ ſunt, cùm videret ſibi regem Francorum nocere, de cuius auxilio plurimùm confidebat. Remittit itaque rex Henricus comitem Theobaldum qui ei fauebat, vt inquietaret regnum Francię. Sed Henricus epiſcopus Beluacenſis, & comes Robertus domin° Dorcaſini caſtri, fratres regis Francorum, ei reſtiterunt, & in margine ducatus Normanniæ aliquos flamma & rapina vexauerunt, Normannis ſibi talionem reddentibus.

Menſe Iulio Robertus de Nouoburgo, dapifer & iuſtitia totius Normanniæ, aduerſa valitudine tactus, gibbum cameli depoſuit, videlicet innumeras diuitias eccleſiis & monaſteriis & pauperibus diuidens, & ad vltimũ in monaſterio Becci quod præ omnibus diligebat, habitum monachi ſumens per vnum menſem ibi pœnitentiam fructuoſam egit, & tertio calendas Septembris hominem exuit, ſepultus in capitulo Becci quod ipſe propriis ſumptibus mirificè ædificauerat.

Anni domini. | Romanorum. | Francorum. | Anglorum.

Mortuo venerabili Milone episcopo Taruanensi, electus est Milo archidiaconus eiusdem ecclesiæ Canonicus regularis, sicut decessor eius fuerat. Quem cùm Samson archiepiscopus Remensis vellet sacrare, clerici ciuitatis Boloniæ qui diu sub episcopo Taruanensi fuerant, volentes amodo suum proprium episcopum habere, sicut antiquitus habuerant, prohibuerunt archiepiscopum sub appellatione Apostolica, ne eum sacraret, nisi tantummodo ad titulum Taruanensis ecclesiæ. Quod prædictus electus refutans, insacratus contra illos clericos Romam perrexit, & ibi sacratus est.

Magister Bernardus Brito Cancellarius ecclesiæ Carnotensis factus est episcopus Cornubiæ in minori Britannia.

Magister etiam Petrus Lombardus Parisiensem episcopatum adeptus est, conniuente Philippo eiusdem ecclesiæ decano fratre regis Francorum, qui (vt dicunt) electionem suam concessit eidem Petro.

Calendis Septembris mortuo Adriano papa, electi sunt duo & consecrati Rollandus cancellarius, presbyter cardinalis tituli sancti Marci, vir religiosus, vocatus Alexander tertius, papa videlicet centesimus septuagesimus quartus, & Octauianus presbyter cardinalis tituli sanctæ Mariæ in Cosmidum, dictus Victor tertius. Hic per potentatum & parentes suos nobiles papatum inuasit.

Rogerius regis eleemosynarius factus est episcopus Sagiensis.

Galterus episcopus Cistrensis obiit.

Obiit etiam Robertus episcopus Exouiensis, vir religiosus, & timens Deum.

Terricus comes Flandrensis rediit de Hierusalem, & vxor eius Mabilia remansit cum abbatissa sancti Lazari de Bethania, inuito coniuge suo.

Mense Octobri Henricus rex Anglorum, munita ciuitate Cadurcorum, & commendata Thomæ cancellario suo, & dispositis custodibus ac auxiliariis in locis opportunis, confidens de auxilio Raymundi Berengarij comitis Barcinonæ, & Trecheuel comitis Neumansi, & Willelmo de Montepessulano & aliorum suorum fidelium, rediit in Normanniam. Inde perrexit cum valida manu in pagum Beluacensem, & destruxit munitissimum castellum Guerberei; excepta quadam firmitate, quam ne caperẽt homines regij, ignis & fumus prohibuit. Villas multas combussit & destruxit.

Simon comes Ebroicensis tradidit Henrico regi Anglorum firmitates suas quas habebat in Francia, scilicet Rupemfortem, Mõtem fortem, Esparlonem, & reliquas. Quod magno detrimẽto fuit regi Francorum, cùm non posset liberè procedere de Parisiis Aurelianis vel Stampis propter Normannos, quos rex Henricus posuerat in castellis comitis Ebroicensis. Hac decausa treuiæ captæ sunt inter duos reges a mense Decembri vsque ad octauas Pentecostes.

In reditu expeditionis Tholosæ mense Octobri obiit Wilhelmus comes Moritonij. Discessit autem absq; liberis, & retinuit Henricus rex comitatum in manu sua.

1161 | 9 | 24 | Rex Henricus egit Natiuitatem Domini apud Falesiam, exinde | 6 eadem regina transfretauit in Angliam.

Calendis Ianuarij terræmotus accidit in pago Constantino, castro sancti Laudi circa horam primam.

Hardoinus decanus Cenomannensis factus est archiepiscopus Burdegalensis, cùm prædecessor eius vix anno & dimidio vixisset.

Matilde imperatrice aduersa valetudine percussa, dapsiliter pereunte consilio filij sui Henrici regis Anglici, diuitias suas ecclesiis, monasteriis, & pauperibus distribuit.

Ecclesia

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

Ecclesia Baiocensi igne combusta, Philippus episcopus in eius restauratione iterum viriliter laborat.

Maio mense pax facta est, inter reges Henricum Angliæ & Ludouicum Franciæ, renouatis prioribus pactis, & confirmatis & pacificatis qui partes vtrorumque adiuuerunt.

Matthæus filius comitis Flandriæ inaudito exemplo duxit abbatissam Rummesiæ, quæ fuerat filia Stephani regis, & accepit cum ea comitatum Bolonien sem.

Mense Iulio Henricus rex Anglorum congregauit omnes episcopos Normanniæ, & abbates, & barones apud Nouum mercatum, & Ludouicus rex Francorum adunauit suos Beluaci, & ibi tractatum est de receptione papæ Alexandri & refutatione Victoris, & consenserunt Alexandro, reprobato Victore.

Mense Septembri obiit Herbertus episcopus Abrincensis, & sepultus est in ecclesia beatæ Mariæ Becci, sicut prædecessor eius Richardus de Bellisago.

Prædicto mense regina Alienora Anglorum transfretauit in Normanniam iussu regis, adducens secum Henricum filium suum, & filiã Matildem.

Mortuus est Philippus, frater Ludouici regis Francorum, decanus sancti Martini Turonis.

Mortua est Constantia regina Franciæ labore partus, superstite filia cuius causa mors sibi acciderat.

Mense Octobri, rex Anglorum & rex Francorum collocuti, pactum pacis mutuæ confirmauerunt; & Henricus filius Henrici regis Anglorum fecit homagium regi Francorũ de ducatu Normanniæ qui est de regno Franciæ. Paucis interpositis diebus, Ludouicus rex Francorum duxit filiam comitis Theobaldi senioris. Nec mora, Henrico filio regis Henrici Anglię desponsata est apud Nouumburgũ Margarita filia regis Franciæ, & Henricus rex Anglorum cepit tria castella munitissima, scilicet Giforz, Neafliam, Nouum castellum, sita super flumen Eptæ in confinio Normanniæ & Franciæ, quia pepigerant inter se ipse & rex Francorum, quatenus inito matrimonio filiorum suorum rex Henricus haberet illas munitiones, quæ ad ducatũ Normanniæ pertinent. Quo audito, rex Franciæ grauiter tulit, ipse & sororij sui, scilicet Hẽricus, Theobaldus, Stephanus. Exinde hi tres comites coadunatis viribus suis cœperunt firmare munitionem Caluimontis, quæ erat de feudo Castribleſensis, vt exinde pagum Turonicum infestarent. Rex verò Henricus, quia illud castrum erat de Casamento Hugonis, filij Supplicij de Ambasia, quod tenebat de comite Theobaldo, caput autem sui honoris scilicet Ambasiam tenebat de rege Hẽrico, rex (inquam) Henricus percepto exinde nuncio non expectatis sociis suis illuc properauit, volens impedire opus illius castri, per quod licentius, si perfectum esset, discurrerent per terram suam. Audito autem aduentu regis Anglorum, comes Theobaldus discessit à Caluomonte, munita firmitate & custodibus dispositis. Rex verò Henricus obsedit prædictum castrum & illico cepit, in quo erant 35 milites, & quater viginti seruientes, & reddidit eandem munitionem Hugoni de Ambasia, qui aduersabatur pro posse suo comiti Theobaldo, quia in carcere prædicti comitis Sulpicius ipsius Hugonis pater nequiter extinctus fuerat. Exinde rex Henricus, munitis turribus Ambasię & Fractuallis, & dispositis custodibus, egit festum Natalis Domini cum Alienora regina Cenomanensi.

10 | 25 | Henricus rex munitiones comitis Mellenti & aliorum baronum suorum in Normannia in manu sua cepit, & fidelibus suis commendauit. In margine etiam ducatus Normãniæ ferè omnia sua castella & maximè | 7 | 1162

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Giſorz meliorauit vel renouauit. Parcum & manſionem regiam fecit. Fecit circa fuſtes plantatos apud Chiuilleium iuxta Rothomagum domum leprosorum. Iuxta Cadomū mirabilem ædificauit aulam, & cameras ante turrem Rothomagi nihilominus renouauit, & non ſolùm in Normannia, ſed etiam in regno Angliæ, ducatu Aquitaniæ, comitatu Andegauię, Cenomānię, Turonenſi, caſtella, māſiones regias, vel noua ædificauit, vel vetera emendauit, caſtellum etiam in villa quæ Amandiuilla, ſuper Vire fluuium ædificauit.

Achardus abbas ſancti Victoris Pariſienſis factus epiſcopus Abrincenſis.

In capite ieiunij apud Cenomannos Hugo archiepiſcopus Dolenſis cæcitate debilitatus, præſentibus Hērico regi Anglorum, & duobus legatis Romanæ eccleſiæ, Henrico de Piſis, & Wilhelmo de Papia, reddidit archiepiſcopatum, quem ferè per ſex annos tenuerat, & in cuius reparatione plurimùm laborauerat.

Theobaldus archiepiſcopus Cantuariæ ſecunda feria Paſchæ obiit.

Poſt Paſcha rex Anglorum Henricus, & Ludouicus Francorum, primò in Vilcaſmo, poſtea in Dunenſi pago, inſtigante eos ad diſcordiam comite Theobaldo, congregatis exercitibus ſuis, alterutrum terras ſuas defendendo ferè incominus venerunt. Inde datis induciis, poſt feſtū ſancti Ioannis Henricus rex Anglorum perrexit in Aquitaniam, & inter alia quæ ſtrenuè geſſit, Caſtellionem ſupra vrbem Agēnum, caſtrum ſcilicet natura & artificio munitum, obſedit, & infra vnam ſeptimanam in feſtiuitate ſancti Laurentij admirantibus & perterritis Waſconibus cepit.

Regina Alienora apud Donnum Frontem filiam peperit, quam Henricus presbyter cardinalis & legatus Romanę eccleſię baptizauit, & Achardus epiſcopus Abrincenſis, & Robertus abbas de monte ſancti Michaelis, de periculo maris cum multis aliis de fonte ſuſceperunt, & vocata eſt Alienora de nomine matris ſuæ.

1163 | 11 | 26 | Rex Henricus egit Natiuitatem apud Baiocas. | 8

Mortuo Sanctione archiepiſcopo Remenſi, Henricus frater regis Francorum epiſcopus Beluacenſis ſucceſſit.

Prima Dominica Quadrageſimæ rex Henricus congregauit epiſcopos, abbates, barones totius Normanniæ apud Rothomagum, & querimoniam faciens de epiſcopis, & eorum miniſtris, & vicecomitibus ſuis, iuſſit vt concilium Iuliæ bonæ teneretur. Iuliabona in Caletenſi pago iuxta Sequanam eſt ſedes regia, à dominis Normannorum multùm amata & frequentata. Hanc Iulius Cęſar, ex cuius nomine Iulia vocatur, cōdidit, deſtructa vrbe Caleto, ex cuius veteri vocabulo tota regio ſita inter Sequanā & mare adhuc vocatur.

Primus Richardus dux Normannorum, & ſecundus Richardus *filius* eius, apud Fiſcanum leuati de tumulis ſuis in quibus ſeparatim iacebant, poſt altare ſanctæ trinitatis honeſtius ponuntur. Huic tranſlationi Henricus rex Anglorum interfuit, & epiſcopi Normanniæ, & dedit illi eccleſiæ ſyluam de Hogis.

Comes Robertus de Baſeuilla aduerſus Wilhelmum cognatum ſuum regem Siciliæ rebellat in Apulia, & multis coadiutoribus ſecum adunatis, maiorem partem maritimarum ciuitatum ſibi conciliat.

Fredericus imperator Alemannorum vrbem Mediolanum, quam per tres annos obſederat, neceſſitate famis afflictam capit & deſtruit, reſeruatis tantummodo matrice eccleſia, & quibuſdam aliis.

Diſcordia inter regnum & ſacerdotium adhuc perdurante, propter ſchiſma Octauiani quem rex Romanorū Fredericus ſecum in Italia habebat, Alexander papa Romanus confidens de regibus, Francorū Ludouico, & Anglorum Henrico, qui deuotè ſuper Romanam eccleſiam fauent & venerantur,

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

tur, ad ciſmontanos marina expeditione circa Paſcha venit apud montem Peſſulanum, & in Prouincia debita honorificentia ſuſceptus eſt.

Mortuo Harduino archiepiſcopo Burdegalenſi apud montem Peſſulanum, dum ibidem iniuria Domini papæ moraretur, epiſcopus Lactorenſis ei ſucceſſit.

Fame, mortalitate, ciſmontani maximè in Aquitania laborant.

Ramaldus de Caſtellione, princeps Antiochiæ, dum incautè in terram Agarenorum intrat, multis ſuorum occiſis vel captis ipſemet capitur.

Menſe Iunio in Britannia minori, ſcilicet in Recello, ſanguis pluit, & de ripis cuiuſdam fontis ibidem effluxit, necnon etiam de pane.

Guillelmus rex Siciliæ tranſiens de Sicilia in Apuliam cum magno exercitu, Roberto de Baſcuilla fugato cum complicibus ſuis, ciuitates & caſtella quæ à ſe defecerant, recuperat.

Leupus rex Valentiæ & Muſciæ, licet gentilis & Agarenus, munera ingẽtia in auro, & ſerico, & in aliis ſpeciebus, & in equis, & camelis, mittit Henrico regi Anglorum, grandia & ipſe ab eodem recepturus.

Raymundus Berengerius comes Barcinonenſis, vir omnibus bonis plangendus, moritur, relicto filio Auforſio qui factus eſt rex Arragonum: quod regnum ei acciderat ex materno genere.

Fredericus imperator Alemannorum, & Ludouicus rex Frãcorum cum ſuper fluuium Sagonnam qui antiquitus Arar vocabatur, de pace tractaturi cõuenire debuiſſent, repentè mutato animo propter ſchiſma Octauiani cuius partes imperator adiuuabat, infecto negotio ad propria redierunt. Exinde paruo ſpatio temporis interiecto, Ludouicus rex Frãcorum, & Henricus rex Anglorum, ſuper Ligerim apud Tociacum conuenientes, Alexandrum papam Romanum honore congruo ſuſceperunt, & vſi officio ſtratoris pedites dextra læuaq; frenũ equi ipſius tenentes, cum vſq; ad præparatũ papilionem perduxerunt. Quo mediante, Deo fauente, pax inter eos firma reſtituta eſt.

Henricus rex ordinatus, & compoſitis rebus & caſtellis ſuis in Normannia, Aquitania, Andegauis, & etiam in Waſconia, in aduentu Domini venit Barbe fluuium, volens ſi poſſet trãsfretare ante Natalem Domini, ſed vento prohibente egit Natalẽ domini cum regina Alienora apud Cæſarisburgum.

Fanuel imperator Conſtantinopolitanus duxit Conſtantiam Boamundi vxorem, & Boamundus, tertius frater prædictę puellæ factus eſt princeps, vitrico ſuo in captiuitate remanente Rayualdo.

12 | 27 | Menſe Ianuario rex Henricus tranſiuit in Angliam, ipſe & regina, & cum magno gaudio ſuſceptus eſt ab omnibus ferè proceribus patriæ, qui cum in littore expectabant. Iam enim Henricus filius eius præceſſerat, & ſicut in Normannia fecerat, ſic in Anglia homagia & fidelitates baronum & militum ſuſcepit. | 9 | 1164

Rotrocus epiſcopus Ebroicenſis, & Rayualdus de ſancto Valerico, in Normanniam recognoſcere miſſi ſunt iuſſu regis per epiſcopatus regales redditus & conſuetudines, ad regem & ad barones pertinentes.

Philippus etiam Baiocenſis moritur, qui fuit vir prudens & aſtutus in augmentandis & renouandis rebus eccleſiæ, & multum ibi profecit. Sed ſapientia huius mundi ſtultitia eſt apud Deum.

Bellum Roberti de Monte forti cum Henrico de Eſſeſſa pro fuga prælij contra Valenſes, in quo idem Henricus defecit, & hæreditatus factus eſt monachus Radingis, Valenſes ſubditi ſunt regi Henrico ad libitum.

Falconius rex Scotiæ fecit homagium Henrico filio regis Anglorum, & dedit regi obſides, ſcilicet Dauid fratrem ſuum iuniorem, & quoſdã de filiis baronum ſuorũ de pace tenenda, & pro caſtellis ſuis quę rex volebat habere.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Mense Martio obiit tertius Balduinus rex Hierusalem, vir per omnia plangendus, & successit ei Amalricus frater eius. Huic Balduino a superna clementia concessum est, vt Ascalonem caperet & Agarenos expelleret, & seruitio diuino manciparet, quod nec Dauidi propter sanctitatem suam, nec Salomoni propter sapientiam & diuitias suas, nec Ezechieli propter iustitiam suam, nec alicui antea regum, permissum fuerat.

In octauis Pentecostes Alexander papa tenuit concilia Turonis, in quo excommunicauit Octauianum cum aliis schismaticis & complicibus suis.

1165 | 13 | 28 | Apud Rothomagum tertio calendas Februarij obiit Wilhelmus frater Henrici regis, & sepelitur in ecclesia sanctæ Mariæ. | 10

Circa octauas Paschæ rex Henricus fecit dedicari ecclesiam beatę Marię Radingis, & per tres dies regaliter procurauit conuentum monachorum & hospites, data etiam dote non minima eidem ecclesiæ.

Hamelinus naturalis frater regis Henrici duxit comitissam de Varenna, relictam Wilhelmi comitis Moritonij filij Stephani regis. Hæc fuit filia tertij comitis Guillelmi de Varenna, qui cum Ludouico rege Franciæ perrexit Hierusalem, & ibi obiit, superstite sola prædicta comitissa. 20

Valenses Henrico regi fidem non seruantes, terras promissas latrocinando infestant, agente quodam regulo eorum vocato Riz, & alio eiusdem peruersitatis homine nomine Oeno, prædicti Riz auunculo.

Richardus de Hummer, Conestalus Henrici regis, conuocatis baronibus Normannię & Britannię, mense Augusto cepit castrum Gonbore in Britannia in manu regis, quod Radulphus de Fulgeriis habuerat post mortem Ioannis de Dol.

Eodem mense sanguis pluit in Rethel in episcopatu Dolensi.

Obiit Hugo venerabilis archiepiscopus Rothomagensis, 4 idus Octobris. Hic vir magnæ literaturæ iucundè multa edidit, viduis & orphanis & aliis pauperibus largus extitit. Rexit autem ecclesiam Rothomagensem honestè & viriliter annis ferè 30. 30

Obiit illustris comes Galerannus Mellenti, qui multa bona contulit ecclesiæ beatæ Mariæ de Voto, quæ sita est in territorio Caletensi, in terris, in syluis, in vineis, & redditibus.

Amalricus rex Hierusalem, conductus ab Amiralio Babylonico, cum exercitu perrexit in adiutorium illius liberare quandam ciuitatem ipsius nomine Barbastam, quam Salegon Senescallus Noradin fraude occupatam cõtra ipsum tenebat. Obsessa igitur per aliquantulum temporis tandem capta est, & Amiralio restituta ciuitas. Firmatis autem inter eos amicitiis, & redditis multis captiuis, duplicato etiam tributo, (nam antea dabat Amiralius regi singulis annis triginta millia aureorum) rex ad propria rediit. Nam capto castro eorum nomine Hareuc, capto etiam Boamundo iuniore principe Antiochię, & multis interfectis, Belinas Habilina postmodum a Sarracenis peruersa est. 40

1166 | 14 | 29 | Henricus rex Anglorum in Quadragesima in Normanniam | 11 transiens, in octauis Paschæ apud Gisorz cum rege Francorum locutus est, inde Rothomagum Philippum comitem Flandrensem consobrinum suum regaliter excepit.

Venerunt ad eum similiter legati Frederici imperatoris Alemannorum, Ramaldus scilicet archiepiscopus Colonienſis, cancellarius ipsius, & multi alij magni potentatus viri, requirentes eum ex parte imperatoris, vt daret vnam filiarum suarum Henrico duci Baioariæ filio Conradi, qui ante Fredericum imperauerat, & aliam filio suo licet adhuc puerulo. Exactis itaque sacramentis & datis, rex postea misit suos in Alemanniam qui ab imperatore 50

& sa-

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Anni domini.

& ſatrapis ſuis eadem ſacramenta de conuentionibus quæ inter eos conuenerant, acciperent.

Rotrocus epiſcopus Ebroicenſis fit archiepiſcopus Rothomagenſis.

Regina Anglorum Alienora, euocata à rege, venit in Normanniam, adducens ſecum filium ſuum Richardum, & filiam Matildem. Redeunte verò rege in Angliam, & cum multo apparatu bellico ſuper Valenſes eunte, regina remanſit in partibus ciſmarinis.

Alexander papa Romanus relinquens Senonem, in qua ferè duos annos moratus fuerat, veniens ad mõtem Peſſulanum nauali ſubuectione perrexit ad terram Wilhelmi regis Siciliæ, licet inſidiæ piratarum imperatoris Alemanniæ ei in mari non deeſſent.

Menſe Auguſto Ludouico regi Francorum ex vxore ſua naſcitur filius, & vocatus eſt Philippus.

Regina Alienora menſe Octobri Andegaui peperit filiam, & vocata eſt in baptiſmate Ioanna.

Falconius rex Scotiæ, religioſus iuuenis, obiit, & ſucceſſit ei Wilhelmus frater eius.

15 | 30 | Henricus rex, munitis cõfiniis inter Anglos & Valenſes, & caſtellis & militibus diſpoſitis, in Quadrageſima trãsfretauit in Normanniam. Deinde locutus cum rege Francorum ea quæ ad pacem ſunt, audito etiam quòd rex Francorum ſtatuiſſet de theſauris & redditibus ſuis, ſimiliter & omnium hominum, tam clericorum quàm laicorum qui in ſua ditione erant, ſingulis annis vſque ad quadriennium de ſingulis viginti ſolidis ſingulos denarios mittere Hieruſalem ad defenſionem Chriſtianitatis, idem rex fecit duplicari in omni poteſtate ſua redditum primi anni, reliquis annis permanentibus ad ſolutionem vnius denarij per ſingulos viginti ſolidos. | 12 | 1167

Obiit etiam Wilhelmus rex Siciliæ, & ſucceſſit ei Wilhelmus filius eius.

Wilhelmus Talauacius comes Sagienſis, & filius eius Ioannes, & item Ioannes nepos eius, filius Guidonis primogeniti ſui comitis Pontini, conceſſerunt regi Henrico caſtrum Alenceium, & Rocam Mabirit cum eis quæ ad ipſa caſtella pertinent. Et forſitan ideo prædictas munitiones perdiderunt, quia malas conſuetudines ipſi & eorum interceſſores diu ibi tenuerant, quas rex Henricus ſtatim meliorari præcepit. Quia verò optimates Cenomannici comitatus & Britanniæ regionis, antequam rex transfretaret, minus obtemperauerant præceptis reginæ, & (vt dicitur) ſacramento ſe obligauerant vt ſe comiter defenderent, ſi aliquis eorũ grauaretur; rex ad libitum ſuum eos & caſtella eorum tractauit, & congregatis exercitibus ſuis ferè de omni poteſtate ſua circa mare caſtrum Felgerarium obſedit, cepit, & funditus deleuit. Inde præloquuto quodam imaginario connubio de Gaufrido filio ſuo & Conſtantia Conani comitis Britanniæ & de Richemont, comes Conanus conceſſit regi quaſi ad id opus filij ſui totum ducatum Britanniæ, excepto comitatu de Gigunix, qui ei acciderat per auum ſuum comitem Stephanum. Rex verò accepit dominium ferè ab omnibus baronibus Britanniæ apud Theas. Inde venit Rhedonis, & per ciuitatem illam quæ caput eſt Britanniæ, totum illum ducatum Saiſant. Et quia nunquam viderat Combort neque Dol, poſtquam in manus eius venerant in tranſitu illa vidit. Cauſa verò orationis ad montem ſancti Michaelis veniens apud Genetrum illa nocte hoſpitatus eſt.

Illuc venerunt ad eum Willelmus rex Scotiæ, & ipſe inſularum, Ninam, & aliarum triginta vnius, quæ ſunt inter Scotiam & Hiberniam & Angliam. Illas 32 inſulas tenet rex inſularum tali tributo de rege Northwegiæ, quòd

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

quando rex innouatur, rex insularum dat ei decem marcas auri, nec aliquid facit ei in tota vita sua, nisi iterum alius rex ordinetur in Northwegia. Huius regis insularum venit legatus ad regem Anglorum prædictus episcopus. Est enim prædictus rex consanguineus regis Anglorum ex parte Matildis imperatricis matris suæ.

1168 16 | 31 | In Natali Domini fuit rex Henricus Pictauis, & venit ad eum | 13 Henricus filius eius de Anglia. In Quadragesima locutus fuit rex Anglorum cum comite sancti Ægidij apud Magnum montem.

Post Pascha duxit exercitum militum in Auernicum pagum, & vastauit terram Wilhelmi comitis, qua data fide pepigerat stare iustitiæ in præsentia Domini regis nepoti suo, quem exhæredauerat iuniori videlicet comiti Aruernensi. Sed inueteratus ille dierum malorum rupta fide transtulit se ad regem Francorum, & seminauit discordias inter eos. Sed & de collectione pecuniæ deferendæ Hierusalem, quæ adunata fuerat Turonis, quam rex Anglorum volebat mittere per suos nuncios, vtpote sumptam in suo comitatu, rex autem per suos, quia ecclesia Turonensis sua est, suggestione Iocij archiepiscopi Turonensis, magna discordia inter Henricum regem Anglorum & Ludouicum regem Francorum mota est.

Combusta est ciuitas Turonensis cum principali ecclesia.

Almaricus rex Hierusalem, euocatus ab Amiralio Babyloniæ cui confœderatus erat, obsedit Alexandriam quæ caput est Ægypti, & cepit & reddidit eam Amiralio, qui pepigit ei singulis annis tributum de eadem ciuitate quinquaginta septem millibus, quos habet de Babylone. Idem etiam rex duxit vxorem neptem Manuel imperatoris Constantinopolitani cum infinitis thesauris.

In octauis Pentecostes rex Anglorum & rex Francorum in Vilcasmo locuturi de pace conuenerant, sed primoribus regis Francorum exacerbantibus leuitatem regis Ludouici, nihil profuerunt. Congregauerunt itaq; vterq; infinitum exercitum de omni potestate sua, & alterutrum castella sua muniuerunt. Cùm autem rex Francorum aliquantas villulas in Marcia inter Medantem & Paceium combussisset, rex Henricus irritatus licet multum deferret Ludouico, Caluum montem castrum munitissimum in quo rex Francorum congregauerat expensas & victualia ad opus belli, & plurimas villas in circuitu illius combussit. Quo audito rex Francorum grauiter tulit, & collectis viribus suis latos fundos quos sanctus Audoenus habebat, in Vilcasmo scilicet Vadum Nigasij, & alias villas combussit.

Andelicium etiam Burgum optimum, qui erat proprius beatæ Mariæ & archiepiscopi Rothomagensis, nonnulla etiam quæ pertinebant ad ecclesiam sanctæ trinitatis Rothomagensis vastauit, sed non defuit festinata vindicta.

Eadem namq; die multi de exercitu eius, cùm redirent ad castra, siti, Solis feruore, puluere, formidine deficientes expirauerunt. Sic etiam patri pridem ipsius acciderat. Nam initurus certamen cum Hẽrico seniore rege Anglorum, in quo inferior fuit præcedente nocte, in eodem loco hospitatus fuerat, & Franci qui à ferocitate teste Valentiniano Romanorum imperatore vocati sunt, ecclesiam beatæ Mariæ Andeliaci stabulum equorum suorum fecerant, vnde alios eorum cepit, alij verò vix fugam elapsi sunt.

Mense Augusto treuiæ sumptæ & iuratæ inter reges Henricum & Ludouicum vsque ad Pascha.

Inde perrexit rex Henricus in Britanniam, & subdidit sibi omnes Britannos, etiam Leonenses.

Nam Guihuminarius, filius Henrici vicecomitis Leonensis, cuius filiam

comes

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.	Anni domini.

comes Eudo habebat in coniugium, datis obsidibus submisit se regi, terrore exanimatus, cùm videret castrum suum munitissimum combustum & captum, & alia nonnulla vel capta vel reddita.

Cùm adhuc moraretur rex in Britannia, audiuit nuncium de morte matris suæ Matildis imperatricis. Decessit autem quarto idus Septembris Rothomagi, & sepulta est Becci. Thesauros infinitos pius filius distribuit ecclesiis, monasteriis, leprosis & aliis pauperibus pro anima illius. Fecit autem prædicta imperatrix monasterium de Voto in Calatensi pago iuxta Iuliam bonam, & posuit ibi monachos Cisterciēses; fecit & monasteria canonicorum, vnum iuxta Cæsarisburgum, & aliud in sylua de Gonfer ad pontem etiam lapideum super Sequanam Rothomagensem faciendum à se multam summam pecuniæ dimisit.

Iocius archiepiscopus Turonorum recordatus est cum rege Anglorum.

Regina Alienora transfretauit in Angliam, ducens secum filiam suam Matildem.

In vigilia Natalis Domini duæ stellæ ignei coloris, quarum vna erat magna, altera parua, apparuerunt in Occidente, & erant quasi coniunctæ, postea disiunctæ sunt, longo spacio apparere desiuerunt.

Natus est Ioannes filius regis Anglorum.

17 | 32 | Ad Natalem Domini fuit rex Henricus Argentomagi, & tenuit ibi magnam curiam in noua aula sua. | 14 | 1169

Matildis filia regis Henrici cum infinita pecunia & apparatu maximo ducta est in Alamanniam ad sponsum suum Henricum ducem Saxoniæ & Baioariæ, quorum ducatum vnum habebat ex patre suo, & alterum ex matre. Pater ipsius fuit Henricus, qui fuit natus ex filia Lotharij imperatoris, qui ante Conradum imperauerat. Hic Henricus scilicet iunior, qui filiam regis Anglorum duxit, super paganos scilicet Sclauos & Vindelicos tantum acquisiuit, quòd fecit ibi tres episcopatus.

Obiit Terricus comes Flandrensis, cui successit Philippus filius eius, qui iam diu comitatum illum rexerat, cùm pater illius iter Hierusalem frequentabat.

Pictaui & Aquitani ex maiori parte, id est comes de Marcha, comes Engolimensium, Hannericus de Lizennio, Robertus & Hugo frater eius de Sylleio, & alij multi voluerunt rebellare contra regem, & incendiis & rapinis pauperum incumbentes, circumquaque grassabantur. Quod rex audiens impiger aduolat, & eorum insaniæ obsistens Lizen nouum castrum munitissimum cepit, captum muniuit, & villas & municipia eorum destruit. Munitis castellis & militibus & victui necessariis, relicta ibi regina cum comite Patricio Salesbernensi auunculo Rotroci comitis Patricicensis; in octauis Paschæ inter Paceium & Medantium in Normannia locuturus cum rege Francorum, & iniurias suas ab eo expostulaturus, accessit: siquidem Pictaui ad regem Francorum venerant, & obsides suos contra regem Anglorum cuius proprij erant, ei dederant. Vnde cùm hinc inde grandis altercatio fieret, nec rex Francorum obsides quos contra iustitiam ceperat, reddere vellet, induciæ datæ vsque ad octauam beati Ioannis. Circa verò octauas Paschę dolo Pictauiensium occisus est comes Patricius, & sepultus est apud sanctum Hilarium. Successit ei filius natus Guillelmi comitis Pontini, matre comitissa de Warenna.

Antequam treuiæ datæ essent, rex Anglorum submouerat Eudonem vicecomitē de Porrehoit, qui quatenus vmbratico nomine comes vocabatur, & cui tanta bona contulerat, vt ad seruitium & adiutorium suum veniret, quod ipse renuit, & quidam alij de Britannis & confœderati, scilicet Oli-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

uerus filius Oliueri de Dinan, & Rollandus consobrinus eius. Rex itaque non immeritò aduersus eos iratus, à capite scilicet ab Eudone incipiens vastauit & combussit eius terram, destructo imprimis castello Locellini quod habebat præcipuum, comitatum etiam de Boerech abstulit ei, cuius caput est ciuitas Vanecensis quam rex in manu sua cepit, (eius portum Cæsar mirificè extollendo collaudat in libro quem scripsit de bello Gallico) dimidium etiam Cornubiæ ei abstulit. Obsedit etiam & castellum Abrai, captum muniuit. Vastata igitur Eudonis terra, & ad libitum suum redacta, ad terram Dinanensem appropinquans castrum Hedde à Gaufrido de Monte forti sibi redditum muniuit, & Tintiniacum euertit. Inde Becherel munitionem Rollandi de Dinam firmissimam per aliquot dies obsidens, adhibitis machinis cepit & muniuit. Tum verò castrum in quo Rollandus maximè confidebat, quia natura & arte munitissimum, obsedisset, nisi breuitas termini eundi ad colloquium regis Francorum eum vrgeret. Terra itaque Rollandi tradita rapinis & incendiis, citra Recem flumen eandem regit in vlterioribus. Nam transito amne per Lehũ descendens, & aliqua perfundans, monachis Leunnensibus pepercit. Dinam verò circumiens quædam destruxit, quædam intacta reliquit. In pago Aleterſi eadem gessit.

In octauis sancti Ioannis ventum est ad feritatem Bernardi, vbi de pace inter reges tractatũ est, & infecto negotio discessum est. Nam Britones sicut & Pictaui obsides regi Francorum dederant, & fide interposita pactionem acceperant, quòd rex Francorum sine ipsis regi Anglorum non concordaretur. Vnde & ipsi Britanni conuentibus quibusdam, Cenomanensi item, per quorum terram latenter transierunt, colloquio interfuerunt. Munitis autem marchis ex vtraque parte continuata est decertatio vsque ad Aduentum Domini. Rex verò Henricus cautè agens cognatum suum Matthæum comitem Boloniæ sibi pacificauit, spondens ei se daturum per annum maximam partem pecuniæ pro calumnia relaxanda comitatus Moritonij. Habebat enim filiam regis Stephani, qui fuerat comes Moritonij.

Cùm autem idem Matthæus ad auxilium regis Anglorum veniret, Ioannes comes Pontini non permisit eum transire per terram suam, vnde necessitate cogente, nauali subuectione ad regem multis expeditis militibus accessit. Quod rex audiens rogatu eiusdem Matthęi cum bellico apparatu in terram Ioannis perrexit, & Iuniacensem pagum Vulcano tradens, quadraginta & eo amplius comburens villas, voluntati suæ satisfecit.

Rex Francorum veniens latenter ad quoddam municipium Normanniæ cognominatum Chesuebrut, illud combussit, & quatuor milites in eo cepit. Quo comperto, rex Angliæ illum insequutus est, multos cepit milites, inter quos etiam Senescallum Philippi Flandrẽsium comitis aduncatus est. Tradidit etiam castellum Hugonis de Nouocastello flammis & incendiis, vocatum Brudroles, vt combustum nomen ex re haberet. Hoc etiam fecit Nouocastello per milites suos, ipso tamen absente.

Vastata est similiter terra comitis Particensis, ex maiore parte ipso agente.

Venit ad Curiam regis Henrici Anglorum, Saxonum & Baiocorum dux Henricus gener eius, & magnis ab eo honoratus muneribus in sua rediit.

1170 | 18 | 33 | Henricus egit Natalem Domini Argentomagi. | 15 |

In epiphania Domini concordati sunt rex Francorum & rex Anglorum.

Henricus filius regis Anglorum fecit homagium regi Francorum socero suo de Andegauensi comitatu, & de Cenomanensi, & de ducatu Britanniæ, quem rex concessit eidem genero suo. Nam de Normannia ei fecerat

ante

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

ante homagium,& conceſſit ei rex Francorum, vt eſſet Seneſcallus Franciæ, quod pertinet ad feudum Andegauenſe.

Richardus filius Henrici regis Anglorum fecit homagium regi Francorum de ducatu Aquitaniæ.

In Purificatione beatæ Mariæ fuit filius regis Anglorum Pariſiis,& ſeruiuit regi Francorum ad menſam, vt Seneſcallus Franciæ. Hanc Seneſcalciam vel(vt antiquitus dicebatur) Maioratum domus regiæ Robertus rex Francorum dedit Gaufrido Griſogonellæ comiti Andegauēſi propter adiutorium, quod ei impendit contra Ottonem imperatorem Alemanniæ,dedit etiam ei quicquid habebat in epiſcopatu Andegauenſi.

Poſtea verò cùm Gaufridus comes Particenſis,& Dauid comes Cenomanenſis eſſent rebelles Roberto regi Francorum, prædictus rex, Gaufrido Griſogonella ferente ſibi auxilium,obſedit munitionem Moritoniæ,& cepit. Et quia Dauid comes Cenomanenſis euocatus à rege ad eum venire contempſit,dedit rex Gaufrido Griſogonellæ homagium illius,& ipſam ciuitatem,& quicquid habebat in epiſcopatu Cenomanenſi.

Henricus filius regis Angliæ fecit homagium Philippo filio regis Francorum.

Henricus rex Anglorum locutus eſt cum Ludouico rege Francorum apud ſanctum Germanum in Leia.

Gaufridus filius regis Anglorum fecit homagium Henrico fratri ſuo de ducatu Britanniæ,iubente patre eorum.

Hex Henricus perrexit in Quadrageſima Waſconiam, & deſtructis multis caſtellis quæ contra eum erant, vel munitis, comites Engoliſmenſium & de marcha ſibi pacificauit,& multos alios qui non erant tanti nominis.

Gaufridus filius regis Anglorum menſe Maio venit Rhedonis. Et Stephanus Rhedonenſis,& Ausbertus Aletenſis,epiſcopi,& Robertus abbas ſancti Michaelis de Monte,& aliæ religioſæ perſonæ,receperunt eum cum ſumma veneratione in eccleſia ſancti Petri. Ibi accepit homagia baronum Britanniæ.

Rex Henricus fecit foſſata alta & lata inter Franciam & Normanniam ad prædones arcendos.

Menſe Auguſto pacificatis ferè omnibus in Pictauenſi pago Waſconia, Henricus rex venit in Normanniam,& euocati Britanni properauerunt ad eum.

Calina ciuitas Siciliæ terræmotu concuſſa & proſtituta eſt,& multi in ea perierunt.

Combuſta eſt Fiſcanenſis eccleſia quarto calendas Iulij,quarta feria poſt octauas Pentecoſtes.

Rex Henricus fecit caſtrum munitiſſimum,& burgum pergrande iuxta Gahiam de Malafre,quod vocatum eſt Bellueciez.

Cum Rogerius Malabranchia dolo cepiſſet vrbem Bitrienſem,quam ciues ipſius contra eum tenebant,omnes tam viros quàm mulieres vel ſuſpendio vel alio tormento morti tradidit,& nouis habitationibus illam inhabitandam tradidit:ſiquidem prædicti ciues dominum Wilhelmum Trencheuel, patrem Rogeri Malebranche in quadam eccleſia cum filio ſuo paruo crudeliter occiderant.

Rex Henricus fecit molendina & piſcatorias Andegauis in flumine Meduane.

Cùm Wilhelmus Goeth obiiſſet in itinere Hieruſalem,& comes Theobaldus vellet habere in manu ſua montem mirabilem,& alias firmitates quę

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

fuerant Wilhelmi Goeth, de quibus fatus erat Heruæus de Vienna, qui habebat in cõiugio primogenitam filiam Wilhelmi Goeth, natam ex vna sororum comitis Theobaldi: videns prędictus Haruęus se non posse resistere comiti Theobaldo, cùm rex etiam Francorũ adiuuaret partem comitis Theobaldi, vtpote sororij eius; idē Heruæus, intercurrente magna pecunia, & quibusdam pactionibus, tradidit Henrico regi Anglorum montem mirabilem, & aliud castrum, scilicet sanctum Anianum in Biturico: vnde discordia redintegrata est inter regem & comitem.

1171 19 | 34 | Ad Natalē Domini fuit rex Henricus in Britannia apud Nan- | 16
netum. Robertus archidiaconus Nanneti consensu regis factus est episcopus Nanneti post Bernardum auunculum suum. In Quadragesima excessit mare limites suos, vnde messes quæ prope illud seminatæ erant, in multis locis perierunt à fluctibus absorptæ.

Ossa cuiusdam gigantis in Anglia per alluuionem detecta sunt, cuius corporis longitudo (vt ferunt) 50 pedum erat.

In eadem Quadragesima transfretauit rex Henricus in Angliam, non tamen sine discrimine. Submerso in mari Gisleberto Abrincēsi, Fulco Peraienel, qui habebat primogenitam sororem eius, successit ei.

Vicecomites per Angliam qui exactionibus & rapinis populum afflixerant, à rege correcti sunt.

Post Pencecostem rex Henricus, euocato filio suo Henrico in Angliam, fecit eum coronari in regem cum magna cleri populique lætitia, Lundoni apud Westimost. Hunc inunxit Rogerus archiepiscopus Eboracensis. Nam Thomas Cantuariensis circa mare per continuum ferè sexennium in Galliis morabatur. Huic consecrationi interfuerunt Gislebertus Lundenensis, Gocelinus Salesberiensis, Valterus Rosensis, Richardus Cistrensis, Bartholomæus Exonensis, Hugo Dunclinensis, episcopi. Rogerus Vingornensis, in Normannia morabatur: Henricus Vingornensis, & Guillelmus Noruincensis, in infirmitate præpediti non affuerunt. Nam Ardelulfus Carlinensis, & Robertus Herefordensis, & Robertus Batensis, & Robertus Licolensis & Hillarius Ciceſtrensis, & Nigellus Eliensis, episcopi dormierant in *Domino*, & adhuc cathedręeorum vacabant. Interfuerunt verò de Normannia Henricus Baiocensis, & Rogerius Sagiensis, episcopi, qui cum eo venerant in Angliam. Quidam molestè ferunt, quòd archiepiscopus Eboracensis vnxerit in regem Henricum iuniorem. Sed nouerint, quòd primus Wilhelmus qui Angliam armis subegit, ab Alueredo religiosissimo viro Eboracēsi archiepiscopo inunctus & sacratus est. Cantuariensis archiepiscopus intra insulam Britanniæ manet, Stigando scilicet à papa excommunicato.

Margarita filia regis Francorum, vxor Henrici iunioris regis, in *Angliam* transiit, nec tunc tamen fuit coronata, quia rex iam coronatus erat, & episcopi discesserant.

Ioannes comes Aucensis moritur, & successit ei filius eius Hēricus, quem genuerat ex filia Wilhelmi de Albinero, quem vocant comitem de Arundel. Hic duxit Elixam reginam relictam Henrici senioris regis Anglię, ex qua genuit Wilhelmum primogenitum suum, & Godefridum, & istam comitissam, vxorem Ioannis comitis Aucensis de quo sermo est.

In die Apostolorum Petri & Pauli, terræmotus horribilis factus est in transmarinis partibus, quo corruit ciuitas Tripolis, pars Damasci, Antiochiæ plurimum. Agareni etiam non fuerunt expertes huius tribulationis. Nam Halapre quæ est caput regni Loradin, & quædam aliæ ciuitates Sarracenorum, non euaserunt hanc pestem.

Mortuo Wilhelmo comite Niuernensi vltra mare Matthæus frater Philippi

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

lippi comitis Flandrensis, comes Boloniæ, duxit vxorem eius, sororem scilicet comitissæ Flandrensis. Hi itaque duo fratres duas duxerunt sorores, filias Rodulphi comitis Viromandorum, neptes Alienoræ reginæ Anglorum ex sorore, callidè agentes in retinendo terram Radulphi de Parrona per quemlibet fratrum. Hic Matthæus prius habuerat filiam regis Stephani: & susceptis a b ea duabus filiabus, rediit ad religionem vnde inuita recesserat.

Circa Augustum rex Henricus rediit in Normanniam, relicto Henrico iunio re in Anglia. Rex Henricus fecit pacem inter comitem Theobaldum & Heruæum de Vienna.

Mense Septembri rex Henricus infirmatus est penè ad mortem apud Moram de Ger: sed miseratione diuina & supplicatione seruorum Dei quibus se humiliter commendabat, sopita aduersa valetudine sanitatem refouit.

Ægidius Rothomagensis archidiaconus electus est ad episcopatum Ebroicensem. Richardus archidiaconus Constantiensis ad Abricatensem.

Alienora filia regis Anglorum Henrici ad Hispaniam ducta est, & ab Anifruso imperatore solenniter desponsata. Huius imperatoris illa pars Hispaniæ quæ Castella vocatur, regnum est. Huius imperij caput ciuitas Tolletum est. Prædicto regi propter infirmam ætatem (nondum enim adimpleuerat quindecim annos) aduersantur duo reges, Feruandus Galliciæ patruus eius, & Anifrusus Nauarriæ auunculus eius, mortuo Roberto, filio Roberti comitis Cloeceſtriæ. Dederat etiam antè idem rex Hugoni comiti Cestriæ cognato suo filiam comitis Ebroicensis cognatam suam ex parte patris sui.

Vrbs Cenomanensis flagrauit incendio. Cella sancti Victurij combusta est, sed Deo adiuuante in melius restaurata est.

Henricus rex Anglorum perrexit causa orationis ad Rocam Amatoris, qui locus in Cadulcensi pago montanis & horribili solitudine circumdatur.

Dicunt quidam, quòd beatus Amator, famulus beatę Mariæ, & aliquando baiulus & nutricius Domini fuit, & assumpta piissima matre Domini ad æthereas mansiones, ipse Amator prænonitus ab ea ad Gallias transfretauit, & in prędicto loco vitam eremiticam transegit. Quo transeunte, & in introitu oratorij beatæ Mariæ sepulto, locus ille diu ignobilis fuit, excepto quòd vulgo dicebatur, ibi beati Amatoris corpus requiescere, licet ignoraretur vbi esset.

Anno ab incarnatione Domini 1166, quidam indigena huius regionis ad extrema veniens præcepit familiæ suæ, diuina forsitan inspiratione, vt in introitu corporis sui glebam sepelirent. Effossa itaque terra corpus beati Amatoris integrum reperitur, & in ecclesia iuxta altare positum integrum, illud peregrinis ostendunt: & ibi fiunt miracula multa, & antea inaudita per beatam Mariam. Ad hunc ergo locum (vt diximus) rex Henricus causa orationis veniens, quia appropinquabat terræ inimicorum suorum, congregata multitudine armatorum tam equitum quam peditum, ad orationem perrexit, munitus sicut ad prælium, nulli malum inferens, omnibus & maximè pauperibus in eleemosynis largiter prouidens.

Thomas Cantuariensis archiepiscopus transfretauit in Angliam.

Stephanus comes de Sanceorre, frater comitis Theobaldi, perrexit Hierusalem, ferens secum pecuniam, quam rex Francorum Ludouicus fecerat colligere in adiutorium Hierosolymitanæ ecclesiæ.

Odo dux Burgundiæ nepos eius perrexit cum eo.

| 35 | Ad Natalem fuit rex Henricus ad Bur iuxta Baione. | 17 | 1172

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Annus millenus centenus septuagenus
Primus erat, primus quo ruit ense Thomas.
Quinta dies Natalis erat, flos orbis ab orbe
Pellitur, & fructus incipit esse poli.

Agareni cum multis millibus armatorum venerunt ab Africa in Hispaniam.

Hamo episcopus Leonensis crudeliter per concilium (vt dicunt) Guihomari fratris sui vicecomitis Leonensis, & iunioris Guihomari nepotis sui, occisus est.

Conanus dux Britanniæ moritur, & tota Britannia & comitatus de Gippewis, & honor Richemundiæ per filiam comitis Conani, quæ desponsata erat Gaufrido filio regis, in dominio regis Henrici transierunt.

Hannericus abbas sancti Audoeni moritur.

Henricus rex venit in Quadragesima ad pontem Vrsonis, & ibi per quindecim ferè dies demoratus est. Hoc etiam fecit in Rogationibus, & in Pentecoste, cùm Guihomarus venit ad eum, & reddidit se ei & sua castella, perterritus multitudine militum, & aliorum armatorum quos rex illò direxerat ad eum comprimendum, nisi regis voluntati obediret.

Sequenti anno canonizatus est sanctus Thomas à papa Alexandro, & præceptum fuit, vt natalis eius dies festiuus ab omnibus celebraretur, maximè ab Anglis.

Castrum pontis Vrsonis combustum est.

Vrbs Norwicius similiter combusta est cum episcopali ecclesia & officinis monachorum.

Humbertus comes Morieunt misit abbatem sancti Michaelis de Dusa ad Henricum regem Anglię, proponẽdo matrimonio inter Ioannem filium regis & filiam suam, offerens ei totam terram suam. Fuit enim idem comes filius Amati comitis, & ditissimus in possessione vrbium & castellorum, nec aliquis potest adire Italiam nisi per terram ipsius.

Theobaldus comes Carnotensis plures Iudęorum qui Blesis habitabant, igni tradidit: siquidem cùm infantem quendam in solennitate Paschali crucifixissent ad opprobrium Christianorum, postea in sacco positum in fluuium Ligerim proiecerunt. Quo inuento, eos conuictos de scelere (vt suprà diximus) igni tradidit, exceptis illis qui fidem Christianam receperunt. Hoc etiam fecerunt de sancto Wilhelmo in Anglia apud Norethuitz tẽpore Stephani regis: quo sepulto in ecclesia episcopali multa miracula fiunt ad sepulcrum eius. Similiter factum est de alio apud Glouescestrum tempore Henrici regis secundi. Sed & in Franciæ castello quod dicitur Pontizare, de sancto Ricardo impij Iudæi similiter fecerunt: qui delatus Parisios in ecclesia sepultus multis miraculis coruscat. Et frequenter (vt dicitur) faciunt hoc in tempore Paschali, si opportunitatem inuenerint.

Obiit Wilhelmus Talauacius comes Pontini, & successit ei Ioannes nepos suus in comitatu Pontini, ex Guidone primogenito suo. In terra verò quam tenebat de rege Angliæ, in Normannia & in Cenomanensi pago, successit ei Ioannes comes filius eius. Item duxit filiam comitis Heliæ fratris comitis Gauffridi Andegauensis & ducis Normannorum.

Rex Henricus senior fecit inuestigari per Normanniam terras, quas rex Henricus auus eius possidebat die qua obiit. Fecit etiam inquiri, quas terras, & quas syluas, & quæ alia dominia barones & alij homines occupauerant post mortem regis Henrici aui sui: & hoc modo ferè duplicauit redditus ducatus Normanniæ.

Riz rex Walensium pacificatus est cum rege Anglorum Henrico.

Rex

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Anni domini.

Rex Oenus auunculus eius præterito anno obierat: & filij eius regi Henrico subditi sunt.

Margarita vxor iunioris regis Henrici transfretauit in Normanniam.

Mense Iulio rex congregauit barones suos apud Argentonium: & cùm ibi tractaretur de profectione sua in Hiberniam, legati comitis venerunt ad eum, dicentes ex parte comitis, quòd traderet ei ciuitatem Dunelinam & Waltrefordiam, & alias firmitates quas habebat causa vxoris suæ, quæ fuerat filia regis Dunelinæ, qui iam obierat. Rex itaque audito hoc nuncio mandauit comiti, quòd traderet ei terram suam in Anglia & Normannia, & planam terram in Hibernia, quam acceperat cum vxore sua: & concessit ei, vt esset Conestabilis vel Senescallus totius Hiberniæ.

Venerabilis Henricus episcopus Wintonienſis, & abbas Glastronensis decessit è vita. Iste scilicet episcopus multa bona fecit ecclesiæ Wintonienſi in ornamentis auri, & argenti, & sericarum vestium: diuitias etiam suas ecclesiis & pauperibus larga manu distribuit.

Ad augmentum etiam virtutum suarum per aliquantulum temporis ante mortem suam lumine corporali priuatus fuerat.

Mense Augusto rex transiuit in Angliam: & aggregatis tam militibus, quàm sumptibus qui ad tantam expeditionem necessarij erant; vigilia beati Lucæ Euangelistæ transiuit in Hiberniam. Quàm autem prosperè transfretauit, applicuit, receptus fuit, literæ quas ad regem Henricum filium suum misit, indicant.

21 | 36 | Henricus rex iunior ad Natalem fuit ad Bur iuxta Baioc: & quia tunc primùm tenebat curiam in Normannia, voluit vt magnificè festiuitas celebraretur. Interfuerunt episcopi, abbates, comites, barones, & multa multis largitus est. Et vt appareat multitudo eorum qui interfuerunt, cùm Wilhelmus de sancto Ioanne Normanniæ procurator, & Wilhelmus filius Hamonis Senescallus Britanniæ qui venerat cum Gaufrido duce Britanniæ domino suo, comederent in quadam camera, prohibuerunt ne quis miles comederet in eadem camera qui non vocaretur Wilhelmus. Et eiectis aliis de camera remanserunt centum & decem milites qui omnes vocabantur Wilhelmi, exceptis plurimis aliis eiusdem nominis qui comederunt in aula cum rege. | 18 | 1173

Henricus dux Saxonum & Baiaorum, gener Henrici regis Anglorum, perrexit Hierusalem cum magno comitatu militum, & magna ibi incepisset, & perfecisset forsitan incepta, nisi rex & templarij obstitissent. Thesauros tamen quos secum portauerat, larga manu distribuit pauperibus & ecclesiis sanctæ terræ.

Post Pascha rex audiens duos legatos Albertum & Theodericum ex parte domini papæ A. ad se missos, pro causa piæ memoriæ Thomæ quondam Cantuarienſis archiepiscopi: cùm esset in Hibernia, citissimè venit de Hibernia in Angliam, de Anglia in Normanniam, & præmissis ab eo honorabilibus personis, locutus est cum eis, primò Sanigueij, postea Abrincæ, tertiò Cadomi, vbi causa illa finita est, sicut literæ publicæ testantur quæ inde factæ sunt, & à multis personis quæ illuc conuenerant, retinentur.

Rex Henricus locutus est cum rege Francorum, & misit filium suum regem iuniorem in Angliam, vt Margarita filia regis Franciæ vxor eius consecraretur in reginam. Hanc inunxerunt ex consilio regis Franciæ, Rotrodus archiepiscopus Rothomagensis, & Ægidius episcopus Ebroicensis, & coronauerunt regem & vxorem eius.

Circa festum sancti Michaelis, congregauit rex episcopos Normanniæ & Britanniæ, & venit ipse, & legati Abrincenses, tractaturi de ecclesiasticis ne-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

gotiis, sed obsistente regis infirmitate parum profecerunt. Huius conuentus causa venerunt vsque ad montem ad nos honorabiles personæ multæ, inter quas fuerunt religiosissimi viri dominus Stephanus Cluniacensis, & dominus Benedictus Clusinus, abbates. Mutua vice societatem suam nobis & sibi nostram impendimus, sicut literæ eorum quæ à nobis habentur, & nostræ quæ ab ipsis asportatę sunt testificantur. Hoc etiam fecerat nobis piæ memoriæ Wilhelmus Vizeliacensis abbas in capitulo Vizeliacensi. Et cum his tribus ecclesiis scilicet Cluniacensi, Dusensi, Vizeliacensi, habemus spiritualem societatem, & multùm nobis & illis placentem.

Circa festum sancti Martini venit iunior rex cum vxore sua ex Anglia, & locuti sunt cum rege Francorum ipse apud Gisorz, ipsa verò apud Caluum montem; quos rex lætissimè susceptt, sicut filios suos.

1174 | 22 | 37 | Rex Henricus cum regina Alienora egit Natalem Domini | 19 apud Chinonum regaliter. Iunior verò rex cum vxore sua Margarita eandem festiuitatem apud Bonamuillam celebrauit. Exinde sequutus est patrem suum in Andegauensem pagum, moraturum in illis partibus vsque ad Purificationem beatæ Mariæ, quando rex debebat loqui cum rege Arragonensi, & cum comite de Morienna, & cum comite de sancto Ægidio pro causa Tholosæ.

Wilhelmus abbas Radingis, factus est episcopus Burdegalensis.

Comes de sancto Ægidio pacificatur cum rege Angliæ de Tholosa, facto ibi homagio. Et Richardo filio suo duci Aquitanorum promisit, ei se daturum equos magni precij quotannis Quadragesimæ. Et si necesse habuerit, inueniet ei vnoquoque anno ad seruitium suum per 40 dies centum milites.

In Quadragesima, quia rex Henricus senior remouerat à concilio & famulatu filij sui Asculphum de sancto Hilario, & alios equites iuniores, ideo ille iratus recessit à patre, & venit Argentonium, & recessit inde noctu pergens ad regem Francorum, nescientibus ministris suis quos pater suus seruitio suo deputauerat. Quem sequutus est comes Roberti Bellenti, relinquens castella sua sine custodibus, quæ rex Henricus occupauit. Comes etiam Cestriæ Hugo, à sancto Iacobo Gallicensi rediens, sequutus est eum, & Wilhelmus Patric senior, & tres filij eius, & multi alij minoris nominis. Quorum omnium domos, & virgulta, & syluas rex euertit. Similiter regina Alienora, & filij eius, Richardus comes Pictauensis, & Gaufridus comes Britanniæ alienati sunt ab eo.

Feria quarta ante cœnam Domini prior Cantuariensis, & aliæ personæ honestæ, venerunt ad sanctam Barbaram in episcopatu Lexouiensi ad regem Henricum, & ad legatos Romanos Albertum & Theodericum, & elegerunt Rogerum abbatem Becci ad archiepiscopatum Cantuariensem. Ille verò prætendens infirmitatem suam, noluit acquiescere electioni eorum. Qui inde redeuntes in Angliam, conuocatis episcopis & aliis religiosis personis, elegerunt in archiepiscopum priorem de Dituria, monachum suum. Richardus etiam archidiaconus Pictauensis electus est ad episcopatū Vintonensem; Gaufridus filius regis Henrici naturalis archidiaconus Lincoliensis. Gaufridus Lidel archidiaconus Cantuariensis ad Eliensem, Robertus Folior archidiaconus Lincoliensis ad Herefordensem, Rudulphus Lombardus archidiaconus Salesbergensis ad Batensem, Gocelmus decanus Ciftensis ad Ciscrestrensem. Posita autem die qua consecraretur electus Cantuariensis, vt consecraret ęquè alios electos, in generali conuentu episcoporum & aliorum qui conuenerant, prior Cantuariensis prætulit literas Henrici iunioris regis, in quibus dicebat eos non esse sacrandos, & si quis imponeret eis manus,

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

manus, inuitabat eum ad audientiam domini papę. Et ita infecto negotio recesserunt, vnusquisque ad propria.

Prior Wintonensis factus est abbas Glastoniæ.

Post Pascha Bernardus de Feritate dedit se & castellum suum regi iuniori. Similiter Galerandus de Ibera, Goscelinus Crispinus, Gislebertus de tegulariis, Robertus de Mõteforti, Radulphus de Faie, Gauffridus de Lezenoñen, Hugo de sancta Maura, & episcopus filius, Wilhelmus camerarius venieras de Anglia.

Philippus comes Flandrensis cepit castrum de Ambunare, & in eodem comitem Wilhelmum dominum ipsius castri, & comitem Simonem. Inde comes Ancensis Henrico subdidit se, & castella sua regi iuniori & comiti Flandriæ.

Post festum sancti Ioannis rex Francorum Ludouicus, coadunatis baronibus suis ex omni regno suo, obsedit castrum Vernolium ferè per vnum mensem, in quo exercitu (vt dictum est à nõnullis) fuerunt 7 millia militum, excepta reliqua multitudine. Quibus restiterunt viriliter, Hugo de Laci, & Migo de Bellocampo Conestabilis ipsius castri, & milites eis subditi cum Burgensibus.

Iunior rex Henricus, & Philippus comes Flandrensis, & Matthæus frater eius, comes Bolonensis, obsederunt nouum castrum quod dicitur Dringurtum cum magno exercitu, cui castro præerant dominus Bardulphus, & Thomas eius frater. Qui cùm vidissent, se non posse resistere crebris assultibus eorum, & suffossioni murorum, acceptis induciis perrexerunt ad regem Angliæ dominum suum, nunciantes ei quòd non poterant resistere viribus inimicorum. Quare concessit eis rex, vt castrum redderent comiti Flandriæ.

Matthæus comes Bolonensis, frater Philippi comitis Flandrensis, ex vulnere quod accepit in obsidione castri de Dringurto, mortuus est: vnde comes Flandriæ frater eius dolens, accinxit militaribus armis Petrum fratrem suum, qui electus erat ad episcopatum Cameracensem.

Tertio idus Augusti vir religiosissimus dominus Stephanus, abbas Cluniacensis, viam vniuersæ carnis ingressus est, & successit ei Radulphus prior de Caritate, consobrinus comitis Theobaldi.

Obiit etiam Rogerus comes de Clara, cui successit Wilhelmus filius eius, qui duxit filiam scilicet ducis Glocestriæ.

Rex Henricus, contracto magno exercitu tam equitum quàm peditum, venit Britolium, volens hominibus suis, in Vernolio à rege Francorum Ludouico obsessis, ferre auxilium. Quod cùm rex Frãcorum audisset, vsus consilio sapientium à castro recessit, relicta multa parte impedimentorum & victualium.

Rex Henricus conuocatis baronibus Britanniæ, exegit ab eis sacramentum suę fidelitatis. Quod cùm alij vtcunque obseruarent, Radulphus de Fulgeriis infideliter agens, vocatus à rege, parere noluit. Sed castellum de Fulgeriis quod ipse rex priùs destruxerat, cepit reædificare. Quod audiens Asculphus de sancto Hilario, & Wilhelmus Patric, & tres filij sui læti effecti, per diuerticula venerunt ad eum.

Comes etiam Cestriç, & comes Eudo sequuti sunt eos.

Cùm rex Angliæ Henricus misisset brebensones suos ad deuastandum terram Radulphi de Fulgeriis, & hoc ex magna parte fecissent, magna pars eorum qui victualia ad exercitum deferebant, cùm non haberent ducem neque protectorem, occisa est inter sanctum Iacobum & Fulgerium à militibus Radulphi de Fulgeriis.

Anni domini. | Romanorum. | Francorum. | Anglorum.

Radulphus de Fulgeriis caſtrum ſancti Iacobi tradidit incendio, ſimiliter caſtrum Tilioli.

Rex Henricus latenter veniens Fulgerium, vt interciperet Radulphum, audito eius aduentu fugæ petiit remedium. Prædam tamen tantam, quantam aliquis in noſtro vix viderat rege, homines ceperunt; ſiquidem Radulphus de Fulgeriis præcepit hominibus de omni terra ſua, quòd equos, & armenta, & pecudes, & omnem ſubſtãtiam ſuam ducerent in ſuam foreſtam. Sed antequam intrarent nemoris latibula, ab inimicis intercepti ſunt, & omnia ſua amiſerunt.

Radulphus de Fulgeriis, delinitis cuſtodibus precio & precibus qui cuſtodire debebant caſtrum de Ciniburco, & ciuitatem Dolenſem ad opus regis Anglię, cepit illas munitiones. Quod audiens rex miſit brebenſones ſuos, & quoſdam de militibus ſuis, ad eorum auxilium, ſi neceſſe haberent. Quibus obuiauerunt comes Ceſtriæ Radulphus de Fulgeriis, Aſculphus de ſancto Hilario, Wilhelmus Patric, & vniuerſi milites de terra Radulphi de Fulgeriis cum magna multitudine peditum: qui quaſi in momento diſperſi, milites ſe fugæ tradiderunt, & multi de plebe occiſi ſunt. Comes verò Ceſtriæ, & Radulphus de Fulgeriis, & 60 milites cum eis cùm non poſſent effugere, quia inimici eorum obſtruxerant viam fugiendi, incluſerunt ſe in turri, excepto Aſculpho de ſancto Hilario, & Wilhelmo Patric, & quibuſdam aliis, qui capti ducti ſunt ad pontem Vrſon. Itaque obſeſſa eſt turris Doli à brebenſonibus, & militibus regis, & plebe Abrincatina.

Comes verò Eudo cùm veniſſet è Francia, noluit morari cum Radulpho de Fulgeriis, ſed abiit in Porroret, & firmauit caſtellum Goſcelini, & cepit caſtellum Ploaſmel. In ſequenti opere poteſt videri probitas, induſtria, & agilitas regis Angliæ Henrici. Audiuit nuntium de obſeſſione turris Doli, cùm eſſet Rothomagi nocte præcedente diem Mercurij. Ipſo verò die Mercurij, cùm iam lux eſſet, receſſit à Rothomago, & venit Dolum ſequenti die circa tertiam, & obſedit turrim. Et cùm præparaſſet machinas ad turrem capiendam, incluſi ſibi prouidentes, reddiderunt turrim & ſe ad voluntatem regis. Inde rex miſit eoſdem per firmitates ſuas, vt ibi cuſtodirentur, quoſdam verò acceptis obſidibus ſecum retinuit ſub libera cuſtodia.

Comes Robertus de Leeceſtria volens turbare regnum Angliæ, ipſe & vxor eius, & Hugo de Nouocaſtello, conſobrinus eius, cum multis militibus transfretauit in Angliam. Sed interceptus ipſe, & vxor eius, & Hugo de Nouocaſtello, capti ſunt à fidelibus regis iuxta ſanctum Edmundum, & cuſtodiæ traditi. Et multi Flandrenſes ibi occiſi ſunt, & multi alij capti & occiſi. Et forſitan ideo, quia rapinam exercuerant in terra ſancti Edmundi regis & martyris.

Radulphus de Fulgeriis dedit obſides regi Angliæ pro ſe filios ſuos, Viellium & Wilhelmum: ipſe verò nullatenus acquieuit, vt ſe poteſtati regis traderet, ſed fugiendo per nemora deliteſcit.

Gaufridus de Poentio, & Bonus abbas de Rugeio, & alij ex hæreditate de Media & de Andegauenſi pago, & Radulphus de Haia, Normannus de nemoribus infeſtant terram regis, carentes munitionibus caſtellorum: ſiquidem brebenſones, regis querela, ſicut antea, peſſundederunt Fulgerium & cæteras munitiones Radulphi.

Robertus de Vitreio obiit, & ſucceſſit ei filius ſuus Andreas, natus ex ſorore Rollandi de Dinanſi. Idem verò Rollandus, quia carebat alio hærede, fecit hæredem alium nepotem ſuum Alanum de omni terra ſua in præſentia regis.

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

23 | 38 | Rex Henricus egit Natalem Domini in Baiocensi pago | 20 | 1175
apud Burum.

Wilhelmus episcopus de Trigel humanæ vitæ finem facit, cui successit Iuo Brito archipresbyter Turonensis.

In loco etiam Hamonis episcopi Leonensis electus est quidam archidiaconus eiusdem ecclesiæ, non canonicè sed simoniacè. Et dum haberet gratiam tam cleri quàm populi, non promeruit consecrationem, impediente morte Iocij archiepiscopi Turonensis. In cuius loco elegerunt Turonenses clerici decanum ipsius ecclesiæ Bartholomæum, iuuenem strenuum & genere nobilem.

Wilhelmus Patric iunior moritur Parisiis, & Wilhelmus Patric pater eius. Cui successit Iugerrannus Patric filius eius, qui duxit filiam Richardi filij comitis.

Obiit abbas sancti Florentij, & successit ei Radulphus Normannus. Similiter satisfecit vitæ humanæ Nutritus recluſus, vir honestus & magnæ religionis, ad cuius tumulum (vt quidam dicunt) qui est iuxta ecclesiam sanctæ Mariæ Ardonensis, Deus magnificatur in curatione infirmorum.

Obiit etiam anno superiore Hamo de Lanidecopio monachus Sauiniensis, qui propter religionem & bona opera in pauperes charus erat Deo & hominibus; archiepiscopus item Tarentasiæ, qui fuerat monachus de ordine Cistercienſi, per quem in nostris temporibus in exhibitione miraculorum Deus benedicitur, cum abbate Cistercienſi.

Alexander missus à domino papa venit ad regem Francorum pro reformanda pace inter regem Angliæ Henricum, & filium eius regem iuniorem, sed impedientibus hominum peccatis, parum profecit.

Circa Pascha Richardus electus Cantuarienſis, qui anno superiore perrexerat Romam, à papa Alexãdro sacratus est Anaginæ. Rogerium electum Batensis socium suum sacrauit archiepiscopus Carentensis.

Duæ reginæ ducuntur in Angliam.

Circa idem tempus Ludouicus rex Francorum congregauit Parisiis omnes barones regni sui qui ei parebant, & cum eis habuit secretum ministerij sui. Iurauerunt ergo comes Flandrensis, comes Theobaldus, comes de Claromonte, & multi alij, quòd transfretarent cum iuniore rege in Angliam circa festum sancti Ioannis, & pro posse suo subiugarent ei idem regnum. Alij verò qui remanebant, iurauerunt quòd cum exercitu per Normanniam pergerent, & quæcunque castella possent caperent, & patriam vastarent, aut vrbem Rothomagensem obsidione cingerent. Quod & fecerunt, parum proficientes.

Rex autem Henricus iunior, qui multos de baronibus Francię obæratos habebat, & magnis obsequiis & donis eos sibi familiares fecerat, hoc cognito per eos castella sua quæ erant in finibus Normanniæ iuxta Franciam, armis, militibus, & victualibus muniuit. Remouit etiam quosdam custodes castrorum, ne aliquando sibi fraudem facerent per receptionem inimicorum suorum, & lõgam moram. Inde locutus est cum baronibus Normanniæ, eos admonuit, obsecrauit, vt viriliter & fideliter agerẽt, & rememorarẽtur quod parentes eorum multoties Francos à finibus suis turpiter eliminassent. Inde assumptis paucis, imò fere nullis de baronibus Normanniæ, cum brebensonibus suis transiuit in Angliam. Qua autem humilitate sepulchrũ beati martyris Thomæ visitauerit, notandũ est. Vt autem vidit ecclesiam Cantuariensem, desiliẽs equo, veste lanea, & nudis pedibus, pedes, vsq; ad illã per paludes & acuta saxa cũ summa deuotione perrexit, in oratione ad sepulchrũ glorioſi martyris, in lachrymis tam deuotus extitit, vt videntes ad lachrymas cogeret.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Feria sexta illuc venerat, & inpransus tota nocte ibi vigilauit. Manè autem facto, in capitulum monachorum pergens, subdidit se verberibus eorum, imitatus redemptorem qui dorsum suum dedit ad flagella. Sed ille fecit propter peccata nostra, iste propter propria. Eadem autem die qua recessit à sancto loco, captus est Wilhelmus rex Scotiæ à baronibus Eboracensibus. Qui rex tota æstate, cum Rogero de Monbrai, & aliis complicibus suis vastauerunt Septemtrionales partes Anglorum, pertingentes ad Scotiam. Quarta feria sequenti audiuit rex nuncium tanti gaudij.

Rex Henricus, exhilaratus tanto nuncio, facta pace cum comite Hugone Bigoth, & positis in firma custodia, Wilhelmo rege Scotiæ, & Richardo comite Loceſtriæ, cum comitibus suis; transfretauit in Normanniam, relinquens Angliam in pace, quam ferè perditam in triginta diebus recuperauerat. Veniens itaque Rothomagum, misit machisos suos Walenses trans Sequanam, vt victualia quæ veniebant ad exercitum Francorum, in nemoribus diriperent. Franci igitur ex vna parte timentes regem, ex alia Walen, de pace locuturi ad regem conueniunt. Vnde rex exhilaratus, terminum de pace inter eos reformanda posuit ad Natiuitatem sanctæ Mariæ apud Gisorz. Quo termino elapso, ex vtraque parte cõueniunt, sed nihil profecerunt, nisi quòd alium terminum circa festum sancti Michaelis posuerunt inter Turonenses & Ambasianos. Quo loco Deo fauente pax prouenit, & filij regis tres se patri suo humiliter subdiderunt: & rex Francorum, & comes Flandrensis, firmitates quas ceperant in Normannia, regi Angliæ reddiderunt.

Ego verò pacem istam asscribo Dominæ nostræ, Iesu Christi genitrici, quia in vigilia Assumptionis eius vniuersus exercitus ab obsidione recessit, & ciues Rothomagenses lætum diem egerunt in ecclesia ipsius, sicut debebant ab obsidione liberati.

Post festum sancti Ioannis moritur Ammaricus rex Hierosolymitanus.

Obiit etiam Loradin rex Halapriæ, & successit ei filius natus ex sorore comitis sancti Ægidij, quam acceperat captiuã in itinere Hierosolymitano. Ipsa verò & filij acceptis induciis vsque ad septem annos promiserunt se daturos plurimam summam auri regi Hierosolymitarum.

Saraguntat nepos ipsius Loradin occidit Amulanum Babyloniæ, & factus est princeps Babyloniæ & Alexandriæ.

Mortuo Brogone abbate sanctæ Trinitatis, successit ei Wilhelmus de Espræuillus monachus Becci prior sancti Hymerij.

1176 | 24 | 39 | Rex Henricus egit Natalem Domini apud Argentomagum. | 21

Fridericus Alemannorum imperator cum vxore, & liberis, & magno exercitu veniens in Italiam, obsedit Alexandriam vsque ad Pascha, nihil proficiens, sed multa detrimenta sustinens.

Guarinus de Gesardim abbas Pontiniacensis, factus est archiepiscopus Bituricensis, sicut abbas qui idem monasterium ante ipsum rexerat, factus fuerat archiepiscopus Lugdunensis.

Circa Pascha iunior rex pacificatus est cum patre suo, accepto ab eo & fratribus suis sacramento quod voluit. Inde rex misit ducem Richardum filium suum in Aquitaniam, & Gaufridum filium suum comitem Britanniæ in Britanniam, assignans ei Rollandum de Dinam, vt esset procurator terræ suę.

Fredericus imperator Alemannorum recessit ab Alexandria, & tractatum fuit de reformanda pace inter dominum papam & ipsum. Sed imperator noluit acquiescere paci, stante Alexandria, quam Longobardi noluerunt subuertere, & ita pax remansit. Ipse verò adhuc moratur Papiæ, non valens præcedere nec reuerti.

Gaufridus dux Britanniæ ea quæ comes Eudo habebat de dominio suo, scilicet

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Anni domini.

ſcilicet Venetum, Ploaſmel, medietatem Cornubiæ, reuocauit in ditionem ſuam.

Poſt Paſcha rex Henricus, & filius ſuus rex iunior, transfretauit in Angliam. Quia verò clerici & laici, barones & milites, ceperant de ſeruis ſuis ſine ipſius licentia, emunxit eos multo argento.

Rex Scotiæ pacificatus eſt cum rege Anglię hoc modo. Fecit homagium & ligantiam de omni terra ſua, vt proprio Domino, & conceſſit ei vt omnes epiſcopi terræ illius qui ſunt numero decem, & abbates, & comites, & barones hoc idem facerent. Epiſcopi verò & abbates homagium non fecerunt, ſed ſacramento ſe conſtrinxerunt hoc obſeruaturos, & quòd forent ſubditi eccleſiæ Eboracenſi & archiepiſcopo, & illò irent cauſa ſacrandi quoties neceſſe eſſet. Inſuper rex Scotiæ tradidit munitiones ſuas, ſcilicet Rocheburc, & Caſtrum puellarum, & Tertium, regi Angliç, qui poſuit in eis cuſtodes ſuos. Quibus etiam rex Scotiæ inuenit neceſſaria. Præterea rex Angliæ dabat honores, epiſcopatus, abbatias, & alios honores in Scotia, vel (vt minus dicã) conſilio eius dabantur.

Prior Canthuarienſis factus eſt abbas de Bello.

Petrus prior Montiſacuti, Hidæ.

Prior Berniendeuici Abbendoniæ.

Prior Wintoniæ Weſtmonaſterij.

Ioannes Oxenefordiæ decanus Salesberienſis electus eſt ad epiſcopatum Norwincenſem.

Obiit Raginfredus comes Cornubiæ, prioris Henrici regis filius naturalis, & ſepultus eſt Radingis.

Comitatum Cornubiæ, & totam terram quam habebat tam in Anglia quàm in Normannia & in Walia, retinuit rex in manu ſua ad opus Ioannis filij ſui iunioris, excepta parua portione quam dedit filiabus ipſius comitis.

Robertus abbas Montis ſcriptor horum temporum, pergens in Angliam, promeruit chartam & ſigillum omnium eleemoſynarum eccleſię Montis, quæ datæ fuerant prædictæ eccleſiæ vſque ad præſens tempus, & dabuntur in futurum.

Richardus filius comitis Glocceſtriæ obiit, & ſucceſſit ei Philippus filius eius, natus ex ſorore Roberti de Monteforti.

Obiit etiam Henricus, frater Ludouici regis Francorum, archiepiſcopus Remenſis, ſimiliter comes Niuernenſis, & (quod dolendum eſt & tacendum niſi ob memoriam iuſti viri) abbas Clareuallenſis. Girardus à quodam pſeudomonacho eiuſdem ordinis nocte cultro ter appetitus lethaliter vulneratus eſt. Per triduum tamen quod ſuperuixit, confeſſionem, pœnitentiam, & Sacramentum corporis Chriſti ſuſcipere promeruit.

Richardus archiepiſcopus Cantuarienſis congregauit magnum concilium in Anglia, ciuitate Lundonenſi. Et adhuc vetus querela de primatu Britanniæ inter ipſum & Rogerum archiepiſcopum Eboracenſem perſeuerat. Similiter Bartholomæus archiepiſcopus Turonum concilium habuit cum epiſcopis Britanniæ Rhedonis.

Hugo Petri leonis legatus ſedis Romanæ tranſit in Angliam.

Nix & gelu duraverunt à Natiuitate Domini vſque ad Purificationem beatæ Mariæ.

Obiit Richerius de Aquila, & ſucceſſit ei Richerius filius eius.

Obiit Richardus comes Deſtreguel, filius comitis Giſleberti, relinquens paruulum ſuum ex filia regis Duneline. Iſte acquiſiuit quaſdam ciuitates in Hibernia, ſcilicet Dunelinam, & Watrefeltis, & alias, quas Henricus rex Anglorum, cùm in eandem inſulam pergeret, accepit in manu ſua.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Hibernenſes promiſerunt regi Henrico tributum de omni inſula, ſcilicet de vnaquaque domo corium bouis vel duodecim argenteos.

In vigilia Paſchæ circa meridiem factus eſt ventus vehemens, diſſipans domos, & ſyluas eradicans.

1177 | 25 | 40 | In ſeptimana Pentecoſtes Longobardi & maximè Mediolanenſes debellauerunt exercitum Frederici imperatoris Alemannorum, qui tunc morabatur in Papienſi vrbe. Ipſe verò vix fugiendo euaſit. | 22

Wilhelmus frater comitis Theobaldi, archiepiſcopus Senonenſis, & epiſcopus Carnotenſis, tranſlatus eſt ad Rhemenſem archiepiſcopatum, & ſucceſſit ei Senone præpoſitus Antiſſiodorenſis, & archidiaconus Senonenſis, Guido nomine. In Carnotenſi vrbe Ioannes Salesberienſis, vir honeſtus & ſapiens, qui prius clericus Theobaldi Cantuarienſis archiepiſcopi fuerat, & poſtea ſancti Thomæ martyris ſucceſſoris eiuſdem Theobaldi.

Mortuo epiſcopo Beluacenſi, ſucceſſit ei Philippus filius Roberti comitis fratris regis Francorum.

Wilhelmus rex Siciliæ, ducatus Apuliæ, principatus Capuæ, per legatos requiſiuit, & Ioannam filiam Henrici regis Anglorum in vxorem accepit.

Obiit Rogerus abbas Gemmeticenſis monachus Becci.

Obiit etiam Radulphus Salmurienſis, cui ſucceſſit Manerius ſacriſta eiuſdem loci.

Obiit etiam Wilhelmus de Curſeio, relinquens paruulum ſuum ex filia Richerij de Aquila.

Ceſſit etiam in fata Wilhelmus de Albineio, quem vocabant comitem Darundelenus, relinquens filios quatuor, ſcilicet Wilhelmum de Albineio primogenitum, & alios tres natos ex Æliza regina, vxore primi Henrici regis Anglorum. Qui Wilhelmus duxit relictam Rogeri comitis de Clara, filiam Iacobi de ſancto Hilario, cum omni terra quam idem Iacobus habuerat in Anglia.

Philippus comes Flandrenſis accepta cruce Domini cum magna manu militum perrexit Hieruſalem.

Aſculphus de ſancto Hilario perrexit Hieruſalem, & peregrè mortuus eſt.

Petrus frater Philippi comitis Flandrenſis, accepta comitiſſa Niuernenſi, quæ fuerat vxor Domini Iſſoldunenſis caſtri, mortuus eſt, & ideo forſitan, quia militiam ſpiritualem, id eſt clericatum, dimiſerat, vtpote qui fuerat electus ad epiſcopatum Cameracenſem, relicta ſpirituali militia, miles ſeculi factus fuerat. Hic ex eadem comitiſſa genuit vnam filiam, quam comitiſſam cum eodem comitatu accepit comes Robertus filius comitis Roberti Ludouici regis Francorum, & ita facta eſt quadrigama.

Obiit venerabilis vir Robertus abbas maioris monaſterij, & ſucceſſit ei Petrus monachus eiuſdem loci.

Depoſito Radulpho abbate Cluniacenſi conſobrino comitis Theobaldi, Galterus prior ſancti Martini de campis ſucceſſit ei, & ille exabbas factus eſt prior Charitatis.

Ceſſit etiam in fata Robertus de Blangeio vir honeſtus & religioſus, monachus Becci & abbas ſancti Ebulphi.

Nihilominus etiam ſatisfecit humanæ vitæ Osbertus abbas Litæ, cui ſucceſſit frater eius Gauer iunior, ſicut & ipſe ſucceſſerat ſeniori fratri ſuo Wilhelmo, quod vix aut nunquam inuenies, vt tres fratres ſibi inuicem ſuccedant in regimine alicuius eccleſiæ.

Obiit Hugo Bigoth comes, & ſucceſſit ei Rogerius filius eius.

Rogerius de Crypta, monachus ſanctæ Trinitatis Cantuarienſis, factus eſt ab-

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

est abbas sancti Augustini, electo Clereubaudo electo illius monasterij, qui noluit benedictionem accipere à sancto Thoma; & ideo elongata est ab eo.

Quinta feria in cœna Domini occisus est sanctus Wilhelmus à Iudæis Parisiis: qui concremati sunt.

Benedictus Prior Cantuariensis factus est abbas de Burc.

In æstate & in autumno fuit maxima siccitas: vnde & satio terræ, messis, & fœnum ex maiori parte periit, & collectio messium & vindemiarum solito citius euenit.

Nono calendas Augusti concordati sunt dominus papa Alexander, & Fredericus imperator Romanus, in ciuitate Venetiæ, in domo Patriarchæ ipsius ciuitatis.

Mense Augusto Henricus rex Anglorum senior, & Gaufridus dux Britannorum filius eius, cum maximo apparatu transfretauerunt in Normanniam: quibus obuiauerunt iunior rex Henricus, & Richardus dux Aquitanorum, filij eius, cum multis baronibus, cum gaudio magno & honore.

Rex Henricus, assumptis filiis suis Henrico iuniore, & Richardo duce Aquitanorum, & congregatis baronibus suis apud vadum sancti Remigij, cum rege Francorum loquutus est ea quæ ad pacem sunt, & de susceptione crucis ad seruitium Dei. Inde Dominus rex misit filium suum, comitem Britanniæ cum cæteris Britonibus, ad expugnandam superbiam Guihomari de Leone.

Mauricius episcopus Parisiensis iam diu est quòd multum laborat, & perficit in ædificatione ecclesiæ prædictæ ciuitatis, cuius caput iam perfectũ est, excepto maiori tectorio. Quod opus si perfectum fuerit, non erit opus citra montes, cui apertè debeat comparari.

Mortuo Valeranno filio Wilhelmi Lupelli, turris Iuren venit in manu Domini regis, quam multùm cupierat, quam nec pater eius nec auus habuerunt.

Rex Henricus perrexit in Bituricen. pagum: accepit in manu sua castrum Radulphi de Dolis, quia erat de feudo eius, & filiam vnicam domini eiusdem castri cum tota hæreditate ipsius, quam dicunt quidam tantum valere quantum valet reditus totius Normanniæ; Issoldunense etiam castrum cum omnibus pertinentiis suis, quia Odo dominus eiusdem castri nuper decesserat, & paruulum filium reliquerat, & ad comitatum Andegauen. pertinebat. Barones qui illud custodiebant obtulerunt ei: quod noluit recipere, quia non habebat hæredẽm, quem dux Burgundiæ, quia cognatus eius erat, furtim abstulerat.

Castrum etiam munitissimum & arte & natura Turonium vicecomes eiusdem castri reddidit ei.

Totam etiam terrã comitis de marcha rex Henricus sex millibus marcis argenti ei valentem, vt idem rex dixit, viginti millibus marcis argenti.

Episcopus Lemouicen. qui erat comes eiusdem ciuitatis, cum per decennium vixisset in cæcitate, mortuus est.

Castrum etiam iuxta prędictam ciuitatem situm, in quo requiescit sanctus Martialis in monasterio suo, Richardus dux Aquitanorum abstulit vicecomiti eiusdem castri, & meritò quia adiuuabat partes comitis Engolismen. qui infestabat ipsum ducem.

Obiit Ruandus Venetensis episcopus vir religiosus, monachus Cisterciensis.

Guihomarus de Leion venit ad dominum regem, promittens se de omni terra sua facere voluntatem eius. Iaruagem de Roca reddidit idem castrum domino regi, & comiti Gaufrido filio eius.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Sicut fuerat in æstate maxima siccitas, ita fuit in hyeme maxima inundatio aquarum. Hoc anno circa festiuitatem sancti Ioannis multi submersi sunt in fluminibus. In mari etiam multæ naues perierunt: inter quas vna quæ portabat Gaufridum prępositum de Reuerle, nepotem Rogerij archiepiscopi Ebroicen. cancellarium regis iunioris & alios multos nobiles apud sanctũ Walericum periit.

Perierunt præterea naues multæ quæ afferebant vinum de Pictauensi pago; vt quidam dicunt, ferè triginta vel eo amplius.

In festiuitate sancti Martini canonici Dolenses elegerunt in archiepiscopum Rollandum decanum Abrincen. virum religiosum & literatum. Cui electioni interfuerunt Henricus Baiocensis, & Richardus Abrincensis, episcopi, & Robertus de Monte, & multi viri religiosi.

In nocte sancti Andreæ factus est ventus vehemens, & in ipsa festiuitate, & in prędicta vigilia apparuit lux, manè veniens ab Oriente vsq; ad Occidentem: qua die pugnauerunt Christiani cum paganis apud sanctum Georgium de Ramula. Putabat enim Salaadin, qui duxerat vxorem Naradin iam defuncti, quòd posset capere vrbem Hierusalem defensoribus destitutam, quia comes Flandrensis duxerat ferè omnes Christianos milites ad obsidionem Harenc. Sed tamen rex Hierusalem, & patriarcha, & alij religiosi viri, habentes paucos milites & seruientes, per virtutem sanctę crucis vicerunt innumerabilem exercitum paganorum: cuius crucis longitudo à terra vsq; ad cœlum paganis apparuit, sicut ipsi dixerunt. In hac victoria Christiani auro & argento, equis & armis, & victualibus locupletati sunt.

1178 | 26 | 41 | Rex Henricus senior tenuit curiam suam ad Natalem An- | 23
degauis: & ibi cum eo fuerunt iunior rex Henricus, & Richardus dux Aquitaniæ, & Gaufridus dux Britanniæ filij eius: & vix in aliqua festiuitate tot milites secum habuit, nisi in coronatione sua, siue in coronatione filij sui regis iunioris.

Obiit Stephanus vir honestus & literatus episcop⁹ Rhedonensis. Huic accidit quędam visio mirabilis, quam ipse episcopus cuidam monacho familiari nostro ante mortem suam manifestauit. Quædam enim persona ei apparens leui sibilo hos versus ei dixit. *Define ludere temerè, nitere surgere properè de puluere.* Ipse enim multa rhythmico carmine & prosa iocundè & ad plausus hominum scripserat. Et quia miserator hominũ eum in proximo moriturum sciebat; monuit eum, vt à talib⁹ abstineret, & pœnitẽtiam ageret. Scripsit etiam vitam sancti Firmati episcopi, & vitam sancti Vitalis primi abbatis Sanigueij. Scripsit etiam mihi quinquaginta versus de senectute, in quorum vltimo prædictorum versuum vnam clausulam posuit. Cui etiam mater misericordiæ apparuit in obitu suo, cui deuotè semper seruierat.

Obiit Gaufridus episcopus Andegauensis.

In media Quadragesima dedicata est ecclesia Becci decimoquarto calendas Aprilis à Rotrodo archiepiscopo Rothomagen. & Henrico Baiocensi, & Richardo Abrincensi, & Ægidio Ebroicẽsi, episcopis. Huic dedicationi interfuerunt reges Anglorũ pater & filius, & Ioannes iunior filius regis. Dedit autem rex senior in dotem ecclesiæ centum libras Andegauenses annuatim in molendinis de Robec.

Robertus de Argentiis, cellarius Gemmeticensis, factus est abbas eiusdem ecclesiæ.

Galterius subcellarius sancti Wandregisili factus est abbas eiusdem monasterij.

Radulphus de sancta Columba factus est abbas sancti Ebrulphi, monachus eiusdem loci.

Obiit

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

Obiit Iordanus Teiſſon, & ſucceſſit ei Radulphus filius eius, qui fecit hominium abbati Mõtis apud Montẽ de Caſtello, de Roca, & de Columba.

Wilhelmus rex Siciliæ fecit chartam fieri Ioannæ reginæ ſuæ vxori de dotalitio ſuo: cuius partem hic poſuimus. Wilhelmus rex Siciliæ diuina fauente clementia ducatus Apuliæ, principatus Capuæ. Per hoc præſens ſcriptum damus, & in dotalitium concedimus Ioannæ reginæ, chariſſimæ vxori noſtræ, Henrici magnifici regis Anglorum filiæ, ciuitatem montis ſancti Angeli, ciuitatem Fixonti, & ciuitatem Veſte, cum omnibus iuſtis tenementis ſuis & pertinentiis earum. In ſeruitio autem concedimus ei de tenementis comitis Gaufridi, Aleſine, Peſchizam, Bizum, Caprite, Beranum, Silizum, & omnia alia, quæ idem comes honore eiuſdẽ comitatus montis ſancti Angeli tenere dinoſcitur. Concedimus ei etiam ſimiliter in ſeruitio cãdelarium ſanctum clericum, caſtellum papanum, Biſentinum & Conauum. Inſuper concedimus, vt fuit de tenemento ipſius dotarij, monaſterium ſancti Ioannis de Lama, & monaſterium ſanctæ Mariæ de Pulſano, cum omnibus tenementis quæ ipſa monaſteria tenent, de honore prædicti comitatus montis ſancti Angeli. Ad huius autem donationis & conceſſionis noſtrę memoriam & inuiolabile firmamentum, præſens priuilegium per manus Alexandri notarij noſtri ſcribi, & bulla aurea tympano impreſſa roboratum noſtro ſigillo iuſſimus decorari. Huius chartæ & teſtes & regis ſigillum inuenies in principio libri Origenis ſuper Num.

Ludouicus rex Franciæ, & Henricus rex Angliæ conuenerunt ad colloquium haud procul à Nouantiſcurte: & ibi tractauerunt de pace & firma concordia inter eos, & de ſuſceptione crucis, & de itinere eorum in Hieruſalem: & ſi aliquis regum illorum cedat in fata in ipſo itinere, (quod Deus auertat) ſuperſtes omnem theſaurum, & omnes homines ſuos, & omnia mobilia ſua habebit, ſicut propria, & iter perficiet pro ſe & pro defuncto.

Hęretici quos Agenenſes vocant, & alij multi conuenerunt circa Tholoſam, nimis ſentientes de Sacramẽto altaris, & de coniugio, & de aliis Sacramentis: ad quorum confutationẽ Petrus legatus Romanus, & multę aliæ religioſæ perſonæ, cum prædictis regibus conuenerunt, & parum profecerunt.

Obiit Robertus de Monteforti, & ſucceſſit ei Hugo filius eius natus ex ſorore Radulphi de Fulgeriis.

Ciuitas Carnotum combuſta eſt, & monaſterium beati Petri de Valle. Remanſit tamen Dei miſericordia eccleſia ſanctæ Mariæ, & clauſtrum clericorum.

| 27 | 42 | Philippus comes Flandrenſis rediit à Hieruſalem. 24 | 1179

Manuel imperator Conſtantinopolitanus miſit ad regem Francorum honorabiles legatos, vt daret filiam ſuam filio eius, quod rex conceſſit.

Alexander papa miſit Octauianum ſubdiaconum Romanæ eccleſiæ ad Rhotomagenſem prouinciã, vt conuocaret archiepiſcopum & ſuffraganeos eius, & abbates illius prouinciæ. Et miſit ſimiliter alios ſubdiaconos ad Orientem, & Occidentem, & Meridiem, & Septentrionem, vt conuenirent ad concilium generale quod erat futurum proxima Quadrageſima in ciuitate Romæ.

Epiſcopus de Trigel cùm pergeret Romam, ablatis rebus omnibus ſuis & equis verberatus eſt; ita vt deficeret infra octo dies. In loco eius electus eſt Gaufridus Loiz, filius cuiuſdam Burgenſis, eiuſdem nominis de Gingamp.

Henricus rex Anglorum ſenior circa nundinas montis Martini transfretauit in Angliam.

Radulphus frater vicecomitis de Bellomonte cognat⁹ germanus Henrici regis Anglorum, electus eſt ad epiſcopatum Andegauenſem.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Eclipſis Solis facta eſt idibus Septembris.

Abbas Greſtem mortuus eſt: cui ſucceſſit Wilhelmus de Exonia monachus Becci.

Obiit Richardus Conſtantienſis epiſcopus.

Eodem anno obiit Robertus abbas maioris monaſterij: & ſucceſſit ei Petrus monachus eiuſdē loci, qui mortuus eſt cùm vixiſſet in regimine abbatiæ ferè per vnum annum: cui ſucceſſit Heruæus de Villa piroſa, monachus eiuſdem loci.

Hyems facta eſt maxima: & durauit nix ferè vſque ad Purificationem beatæ Mariæ, quæ incepit infra octo dies poſt Natalem Domini.

Inundatio aquarum maxima fuit, & maximè apud vrbem Cenomanēſem, pontes, & domos, & molendina ſubuertens, & homines multos perimens. Hoc etiam accidit Andegaui, & in multis alijs locis.

Gaufridus filius regis Henrici, dux Britanniæ, viriliter egit. Nã Guihomarum vicecomitē Leonenſem qui nec Deum timebat, nec hominem verebatur, & filios eius ita ſubegit, quòd omnia caſtella eorum & terram in manu ſua cepit, & duas tantummodo parochias Guihomaro ſeniori permiſit, vſque ad proximum Natalem Domini quo erant Hieruſalem ituri ipſe & vxor ſua, & forſitan non redituri. Guihomaro iuniori vndecim parochias de terra patris ſui conceſſit; retento ſecum de familia ſua Herueo fratre eius. Similiter fecit Richardus dux Aquitanię, frater ipſius Gaufridi, de Gaufrido de Raucim. Nam caſtrũ Tallebourc quod videbatur inexpugnabile, munitum arte & natura obſedit, cepit, diruit, & ſimiliter quatuor alia caſtella ipſius. Similiter fecit domino de Ponz, deſtruendo ſcilicet caſtellum ſuum Ponz, qui erat confœderatus ipſi Gaufrido.

Comes Richardus filius regis Henrici, poſt deſtructionem Tallebure cùm perrexiſſet in Angliam ad ſanctum Thomam, & ad videndum patrem ſuum; quidam Baſcli, & Nauarenſes, & Brebenſones venerunt ad vrbē Burdegalenſem, & ipſam vrbem vaſtauerunt in ſuburbijs flammis & rapina.

Vuilhelmus comes de Magnauilla, ducta filia Vilhelmi comitis Albemarlę, factus eſt comes Albemarlæ.

Richardus de Luce renunciauit ſeculo & regijs negotijs: & ſucceſſit ei Richardus, nepos eius ex Gaufrido filio ſuo.

Cùm filia regis Francorum duceretur ad coniugium filij imperatoris Conſtantinopolitani; hoſpitata eſt apud ſanctum Benedictum ſuper Ligerim. Cumque quidam ex famulis eius vellet accelerare ignem; iniecto oleo flamma exiuit per foramina camini, & cecidit ſuper tectum camini: & hoc caſu tota abbatia combuſta eſt.

Cùm rex Francorum vellet coronare filium ſuũ Philippum, poſuit locum Rhemis, terminum aſſumptionem beatę Mariæ. Et congregatis quæ ad tantum negotium neceſſaria erant, & conuocatis omnibus baronibus totius regni Francię, vt ad eundem locum conuenirent; iuuenis coronandus obiit cum ſuis ſimilibus in ſyluam venatum diuertit, & amiſſis omnibus ſocijs per vnam noctem in ſylua vagabundus permanſit. Tandem inuento quodam homine qui ad opus fabrorum carbones parabat, per eum ad ſocios ſuos reductus eſt. Ex ſolitudine tamen & pauore tantam infirmitatem incurrit, quòd coronatio eius tunc remanſerit. Pater autem eius iratus, & pro ſe & pro filio rogaturus, ad memoriam beati Thomæ in Angliam perrexit, cui multam humanitatem exhibuit, cum in Gallijs exularet. Dedit autem idem rex ob amorē & honorem Dei, & beati Thomæ monachi, in Cantuariarienſi eccleſia iugiter Deo famulantibus centum modios vini, ſingulis annis præfatis monachis accipiendos. Quo autem honore, quo gaudio, & quàm multiplici

donorum

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

donorum largitate rex Henricus eum ſuſceperit, non eſt noſtrum edicere.

Manuel imperator Conſtantinopolitanus vindicauit ſe hoc anno de Solimãno Iconij, qui anno ſuperiori illum fugauerat, & multos de militibus ſuis ceperat, inſuper & crucem Dominicam ei abſtulerat. Manuel enim imperator fugauit eum, & multos de militibus ſuis cepit, & ipſe Solimannus vrbem Iconij vacuam reliquit.

Ab anno præſente incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti 1179, in ſeptem annis, menſe Septembri, 12 indictione, Sole exiſtente in Libra, erit (ſi Dominus voluerit) coniunctio omnium planetarum in Libra & cauda Scorpionis. Ibi eſt admirabilis rerum mutabilium mutationis ſignificatio. Sequetur enim terræmotus mirabilis, & deſtruentur loca cõſueta perditioni per Saturnum & Martem manentes in ſignis aeriis, & erit mortalitas & infirmitas. Oſtendit enim eadem coniunctio ventum validum, denigrantem aerem & obſcurum reddentem, & venenis infectum. Et in vento vox terribilis audietur, & terrebit corda hominum, & à regionibus harenoſis ſabulonem accipiet, harenis ciuitates proximas in planitie cooperiet, & primò ciuitates Orientales Meram, Baldas, & Babyloniam, & omnes ciuitates proximas arenoſis locis. Nulla quidem euadet, quæ arenis & terra nõ operiatur. Signa autem huius rei ſunt hęc, & præcedent: Erit eodẽ anno antequam planetę conueniant, in Libra eclipſis Solis qua totum corpus eius obſcurabitur, & oppoſitione pręcedenti Luna tota patietur eclipſin. Et erit eclipſis Solis ignei coloris & deformis, oſtendens Maiorum bellum futurum cum effuſione ſanguinis prope fluuium in terra Orientis ſimiliter & Occidentis. Tunc cadet dubietas inter Iudæos & Sarracenos, donec derelinquant penitus ſynagogas & Mahumerias ſuas: & eorum ſecta iuſſu Dei annihilabitur. Vnde vobis notum ſit, vt cùm eclipſim videritis, à terra exeatis cum omnibus veſtris.

28 | 43 | Alexander papa tertius tenuit generale concilium Romę media Quadrageſima, cuius decreta quæ ab eo & ab aliis coepiſcopis eius ibi conſtituta ſunt, apud nos habentur. | 25 | 1180

Manuel imperator Conſtantinopolitanus dedit Ramerio filio Wilhelmi principis Montisferrati filiam ſuam, natam ex priore vxore ſua. Quæ cùm diceret, ſe nunquam alicui nupturam, niſi eſſet rex, imperator exhilaratus fecit ſe coronari, & vxorem ſuam, & Alexium filium ſuum iuniorem imperatorem cum vxore ſua, filia regis Francorũ. Similiter fecit coronari Minoum, filium Marchiſi Montisferrati, cum filia ſua quam ei dederat, & dedit ei honorem Theſſalonicenſem, qui eſt maxima poteſtas regni ſui poſt ciuitatem Conſtantinopolitanam.

Conradus frater eiuſdem Ramerij cepit, & incarcerauit Chriſtianum epiſcopum Moguntinenſem, & cancellarium imperatoris Alemannorum.

Rex Maroc, in cuius poteſtate eſt tota Africa, & etiam Sarraceni qui ſunt in Hiſpania, mittebat filiam ſuam, vt quidam rex Sarracenorum duceret eam in vxorem, quam Stolus & Galeæ regis Sicilię inuenerunt, & adduxerunt ad dominum ſuum. Vnde rex lætus pacificatus eſt cum patre eius illa reddita, & pater eius reddidit regi Siciliæ duas ciuitates, ſcilicet Africam & Sibiliam, quas Sarraceni abſtulerant Wilhelmo regi Siciliæ patri iſtius regis.

Rex Hieruſalem, princeps ſanctus & honeſtus, à Deo flagellatus, (quia flagellat Deus omnem filium quem recipit) adiutus à Chriſtianitate trãſmarina, fecit caſtrum munitiſſimum & arte & natura ſuper fluuium Iordanem quod vocatur Vadum Iacob, vbi luctatus eſt Iacob cum Angelo, locum iocundum amœnitate nemorum, & pratorum, & piſcium, & molendinorum, & proximum ciuitatib⁹ Belinas & Damas. Et quia Agarenis per hoc vadum tranſitus eſt in terram Chriſtianorum, illud quamplurimùm odio habent.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Obiit Rogerus Vingornienſis epiſcopus Turonis, vir genere & moribus honeſtus, ſiquidem pater eius Robertus comes Glocceſtrienſis fuit filius primi Henrici regis Anglorum. Mater eius filia Roberti Beliſmenſis, & Robertus filius Hammonis, dominus de Torigneio fuit auus eius. Obiit Ægidius Ebroicenſis epiſcopus. Obiit Rogerius abbas Becci, vir religioſus, & honeſtus, & literatus, & timens Deum. Nullus prædeceſſorum ſuorum excepto ſancto Herluino primo abbate tanta fecit in Becco monaſterio, quanta ipſe. Eccleſia ſiquidem ferè tota ædificata eſt tempore ſuo & dedicata, cuius pulchritudini nulla æquatur in tota Normannia. Fecit cameras cum caminis vnam ſuper alteram ad ſuſceptionem hoſpitum & perſonarum. Fecit etiam domum infirmorum ingentis pulchritudinis & magnitudinis. Meliorauit dormitorium in marceriis, in vitreis, & coopertura. Fecit & aquæ ductũ, per quem adduxit fontem pulcherrimum de longinquo, qui diuiditur per officinas monaſterij. Fecit & concham pulcherrimam ad recipiendam aquam, & tectum deſuper ædificauit. Maximam ſummam pecuniæ dedit Roberto comiti Mellenti, pro mercato quod fecit in villa Becci.

Tempore ipſius aſſumpti ſunt de Beccenſi eccleſia duodecim abbates ad regimen eccleſiarum, quorum ego qui hæc ſcribo ſecundus fui. Rexit autem monaſterium Beccenſe, triginta vno anno & decem diebus minus. Cui ſucceſſit Osbernus Prior Bellimontis, monachus eiuſdem loci. Iſti tres ſuprà dicti, ſcilicet epiſcopus Wingornienſis, & epiſcopus Ebroicenſis, & abbas Becci, catarrho impediente in fata ceſſerunt.

Philippus filius Ludouici regis Francorum fuit coronatus in regem Rhemis à Wilhelmo Rhemenſi archiepiſcopo auunculo ſuo, & ſuffraganeis eius, in feſtiuitate Omnium Sanctorum. Et rex Anglorum ſenior miſit ei magna xenia in auro & argento de venatione Anglicana. Huic ſolemnitati interfuit iunior rex Anglorum cum magno comitatu equitum, qui tãta ſecum ex iuſſu patris ſui tulit, vt nullius nec in ipſa feſtiuitate, nec in ipſo itinere ſuſciperet procuratorem.

Decedente venerabili viro Guiſleberto abbate Troarnenſi, ſucceſſit ei Durandus de Cuneruillus, monachus eiuſdem loci, & Roberto Fontanetenſi abbati ſucceſſit Robertus Prior ſancti Petri ſuper Diuam.

Obiit Walterius Cluniacenſis abbas, qui quamuis in eccleſiæ illius regimine parum vixerit, anno ſcilicet & dimidio; tamen eccleſiam illam maximis debitis oneratam de debito quatuor millium marcarum exonerauit. Huic ſucceſſit Wilhelmus monachus loci, qui fuerat abbas in Rameſienſi, in Anglia. Hic fecit quoddam mirabile. Nam reſiduum debiti eccleſiæ Cluniacenſis quod erat quatuordecim millium marcarum, ex propriis theſauris quos adunauerat, & de mille marcis quas Henricus rex Anglorum ei dederat, ex maiori parte deleuit. Fecit & aliud mirabile. Priorem de Stallo depoſuit, qui ſolebat ducere in comitatu ſuo quadraginta equos, & iuſſit vt eſſet contentus tribus equititibus. Fecit & aliud mirabile. Quia ſepties viginti procurationes, quas Burgenſes ex conſuetudine habere ſolebant ex donis abbatum, penitus deleuit.

Inito conflictu Chriſtianorum contra Salaadin, ex vtraque parte multi mortui ſunt, plures tamẽ de Chriſtianis, & magiſter templi captus eſt. Quẽ cùm Salaadin vellet reddere pro nepote ſuo quem Chriſtiani captum tenebant; magiſter templi noluit, dicens non eſſe conſuetudinis militum templi, vt aliqua redemptio daretur pro eis, præter cingulum & cultellum: & ita in captione mortuus eſt.

Aliud infortunium accidit noſtris. Nam Salaadin cum innumero exercitu obſedit caſtrum de vado Iacob, quod machinis & vi cepit, & milites tem-

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.	Anni domini.

templi qui intus erant, per medium ferris per latera scidit, alios qui erant inferioris ordinis, decapitauit, ipsum tamen castrum obtulit Salaadim quod reficeret, & munitum Christianis redderet, si vellent Christiani reddere ei nepotem suum, de quo suprà diximus: quod vtrùm factum sit, nondum scimus.

29 | 44 | Henricus rex Anglorũ tenuit curiam suam in Anglia ad Na- | 26 | 1181
talem apud Notinguehan.

Wilhelmus abbas Cluniacensis in crastino Epiphaniç obiit apud Charitatem, vir plangendus de bonis quæ fecit in ecclesia sua, sed parum vixit, duobus ferè annis.

Obiit Richardus abbas sancti Audoeni: cui successit Sanson vir venerabilis, Prior sancti Stephani Cadomi, Richardus de Humez Connestabularius regis, cùm religiosè vixisset vno anno & dimidio in abbatia de Alneto, quam ipse ædificauit, obiit, relinquens filios suos hæredes suæ terræ, scilicet Wilhelmum, Emorannum, Iordanum.

Anno Verbi incarnati 1181, episcopatus Alexandri papæ 22, Rotroldi Rothomagensis archiepiscopi 16, tertio nonas Martij dedicata est ecclesia sanctæ Mariæ de Voto, sita in territorio Rothomagensi in honore eiusdẽ genitricis Dei Mariæ à domino Henrico Baiocensi episcopo: assistentibus episcopis Richardo Abrincensi, & Remaldo Bachonensi, astante illustri rege Anglorum Henrico, Matildis imperatricis filio, anno regni sui 27.

Ludouicus rex Franciç cùm incidisset grauissimam ægritudinem; Philippus iunior rex, filius eius, (nescio quo consilio ductus) sacramento se obligauit, quòd duceret loco & tempore filiam Balduini Comitis Flandrensis. Et ipse comes concessit ei, quòd post mortem suam haberet in hæreditatem comitatum Flandrensem, quamuis idem comes haberet masculos hæredes de prædicta sorore comitissa Haenacensi. Et hoc fecit idem rex sine consilio reginæ matris suæ, & auunculorum suorum, Wilhelmi Rhemensis archiepiscopi, Henrici comitis Trecensis, Theobaldi Carnotensis, Stephani Sancerrensis, & aliorum amicorum suorum. Vnde illi commoti requisierunt auxilium Henrici regis Anglorum senioris contra nepotem suum, iuniorem regem Francorum, Philippum.

Balduinus abbas Fordensis, Cisterciensis ordinis monachus, magnæ religionis & literaturæ homo, electus est ad episcopatum Wigornensem.

Obiit Robertus abbas Glastoniæ.

Obiit etiam Ioannes episcopus Cicestrensis, cui successit Sefridus canonicus eiusdem ecclesiæ.

Ante Pascha transfretauit rex Henricus senior in Normanniam, & tenuit curiam suam in festiuitate Paschæ Cenomani.

Obiit Wilhelmus abbas Cadomi, & successit ei Petrus sacrista monachus eiusdem loci.

In die Ascensionis Dominicæ Philippus iunior rex Francorum fecit consecrari in reginam vxorem suam, & coronati sunt ipse & ipsa ab archiepiscopo Senonensi, vnde magis iratus est archiepiscopus Rhemensis, qui coronauit eum in regem.

Obiit Guarinus de Girardo archiepiscopus Bituricensis, qui priùs fuerat abbas Pontiniacensis.

Obiit Ioannes episcopus Carnotensis, qui descripsit passionem beati Thomæ, Cantuariensis archiepiscopi & martyris: fuerat enim cum eo conuersatus in exilio.

Theobaldus prior Crispeij, monachus Cluniacensis, successit Wilhelmo abbati Cluniacensi.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Obiit Iugerrannus de Humeto, filius Richardi de Humeto, cui succes-
sit filius eius Richardus, natus ex filia Vuillermi de Similcio.

Obiit vir plangendus, chariſſimus meus Gaufredus de Monteforti in Britannia, cui ſucceſſit filius eius, natus ex filia Rualendi de Saie.

Rex Hieroſolymitanus Balduinus dedit ſororem ſuam cuidam optimo militi fratri Gaufridi de Lizeno: quam prius habuerat Wilhelm⁹ filius Marchiſi de Monte ferrato, ex qua ſuſcepit filium, qui ſeruatur & nutritur ad ſuſcipiendum regnum Hieroſolymitanum, ſi vixerit.

Obiit Ludouicus rex Francorum, vir religioſus & timens Deum, & ſepultus eſt in quodam monaſterio Ciſtercienſis ordinis dicto Barbeel, quod ædificauerat: cui ſucceſſit filius eius Philippus, ſicut iam ſuprà diximus.

Gaufridus filius naturalis Henrici regis Anglorū ſenioris, relicta eccleſia Lincolienſi ad quam electus fuerat, factus eſt cancellarius regis patris ſui.

Obiit Manuel imperator Conſtantinopolitanus: & ſucceſſit ei Alexius filius eius, natus ex ſorore Raymundi principis Antiochiæ. Hic duxit filiam Ludouici regis Francorum.

Mauſamuz rex Malſamutorum, qui ferè dominatur toti Africæ, reædificare cœpit Carthaginem antiquam; adiutus ab omnibus Agarenis qui terram illam incolunt.

Obiit Solimannus Iconij, qui multùm Chriſtianos diligebat, & multa bona faciebat, & ſucceſſit ei frater eius.

Erat quidam prædiues Burgenſis in loco qui dicitur Roca Amatoris, à quo monachi eccleſiæ ſanctæ Mariæ & ſancti Amatoris mutuo acceperant pecuniam, tradentes illi in loco pignoris cortinas illius eccleſiæ. Imminente autem feſto genetricis Dei & virginis Mariæ, rogauerunt prædicti monachi Burgenſes, vt quas habebat apud ſe cortinas, ad adornādam eccleſiam, tantæ ſolennitatis completo tripudio ei reſtituendas, eis accommodaret. Ille verò autem cordis habens obturatam, nulla quidem prece flexus eſt: ſed reſpondit eis cum timore animi dicens, quòd eſſent cortinæ illæ circa lectum coniugis ſuæ, quæ nuper ei puerum pepererat, nec aliquatenus inde poſſent amoueri. Quid multa? Tranſiit feſtiuus dies, & eccleſia præfata ornatum ſuum feſtiualem non habuit. Sequēti verò nocte beata Maria mater Domini noſtri apparuit in ſomniis vxori prædicti Burgenſis, & dixit ei, Vir tuus peccatum grande commiſit: nec poterit impietatis exceſſus derelinqui impunitus. Tertia enim die infans tuus ſpiritū exhalabit, & vir tuus debitum morti ſoluēs, in die octaua mutabit hanc temporalem felicitatem ſuppliciis æternis. Tu autem proficiſceris ad eccleſiam meam quæ eſt in Bethleem, & circumſpectis ibi tribus ſepulchris, quorū quidem duo extrema vacua non ſunt, medium tibi eliges in ſepulchrū. Interim omni feria quarta circa horā nonam deficiet in te ſpiritus tuus, & decurret ab ore tuo & naribus ſanguis multus, & vſq; ad horam nonā ſabbati veluti mortua permanebis. Sabbato hora nona ſpiritu redeunte, duces vtraſq; manus tuas per faciem tuam, & continuò priſtinus color & fortitudo in te remeabunt. Hæc loquuta eſt beata Maria, & abſceſſit. Mulier verò præ timore turbata euigilauit, & ruminans ſomnium ſuum cum magna ſolicitudine illud memoriæ commendauit. Craſtina autem illuceſcente die, cœpit ſomnium ſuum coniugi ſuo per ordinem narrare. Miſer ſermonibus eius non adhibuit fidem: nec etiam cùm videret ſpiritum deficere in puero, de agenda pœnitentia cogitatum habuit, ſed morte præuentus in die octaua iuxta præoſtenſam viſionem in ſupplicium lapſus eſt gehēnale. Perturbabatur mulier in alterutrius nece: & omnia ſicut per ſomnium monſtrata fuerant, in ſe nihilominus intelligens accidiſſe, Romam ſub feſtinatione proficiſcitur, & rem ſummo reuelat pontifici. Præterea conſtanter aſſeruit, quòd

in ſ

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

in 5 anno ab illo maxima fames ingrueret, quòd ex corruptione aëris innumerabilis hominum multitudo moritura esset, & quòd clerum Romanum grauis animaduersio ferret, nisi ab exercitio doli resipiscerent, sub quo à multis retro temporibus vsq; in hodiernam diem laborauerunt. At dominus papa volens manifestiùs scire, si sermones mulieris veritati inniterentur, commendat eam duodecim nobilibus matronis, dans illis præceptum, vt cum illa in mortem obdormiret, plantis eius calentes subulas infigerent, & de sanguine ab illius ore manante vestes suas inficerent. O rem mirabilem! Quarta feria, sicut prædixerat, hora nona, mulier expalluit & mortua est, ita vt nullus in ea vitalis remaneret spiritus, & ab eius naribus cepit defluere sanguis copiosus. Sed matronæ præceptorũ domini papæ non immemores, pedibus mulieris calentes subulas infigunt; nec ob id illa mouetur. Insuper de sanguine eius vestimẽta sua tingunt: sed omnis infectio facta per sanguinem in sabbato nunquam comparuit, cùm spiritus vitæ in mulierem remearet.

Henricus senior rex Anglorum tenuit curiam suam in Natali Andegauis.

Radulphus de Venneuilla archidiaconus Rothomagensis renunciauit cancellariæ regis, & rex dedit ei terras magnorum reddituum.

Gaufridus filius regis electus Lincolien. factus est cancellarius regis, & renunciauit electioni Lincolien. Et rex dedit ei magnos reditus in Anglia, & Normannia, & Andegauia.

Ioannes filius Lucæ, clericus regis, electus est in episcopum Ebroicensem.

Guihenoch archidiaconus Redonensis electus est ad episcopatum Vanetensem.

Abbas sancti Remigij Remensis nihilominus electus est ad episcopatum Carnotensem.

Obiit Henricus comes Trecen. & successit ei Henricus filius eius, natus ex filia Ludouici regis Francorum.

Obiit Simon comes Ebroicensis, & successit ei in comitatu Ebroicensi in Normãnia Amalricus filius eius, & in comitatu de Roca: & in terra Franciæ Simon alter filius eius.

Circa Pascha Alienora filia regis Anglorum, vxor Asulphi regis de Castella, peperit filium, & vocatus est Seuchius: pepererat etiam antè filiam vnam.

Priorissa de Fonte sancti Martini, mulier religiosa & magni generis, vtpote soror abbatis Saniguei, qui fuit nepos Simonis comitis Ebroicensis, facta est abbatissa sanctæ Trinitatis Cadomi.

Circa finem mensis Iulij, Henric⁹ rex senior transfretauit in Angliam.

Gaufridus dux Britaniæ filius regis Henrici desponsauit vxorem suam, filiam Conani comitis Britanniæ.

In solennitate Paschæ apud castrum quod dicitur Mons aureus, quædam mulier infamis cùm acciperet corpus Domini nostri IESV CHRISTI in ore suo, non glutiuit illud: imò tulit & posuit in arca sua inuolutum panno lineo. Cùm autem quidam iuuenis amasius eius aperuit eandem arcam, inuenit hostiam dominici corporis transmutatam in effigiem carnis & sanguinis. Hoc etiam accidit in quadam villa abbatis sancti Petri Carnotensis cuidam sacerdoti, cùm teneret corpus Christi in manibus suis ad Missam.

Simile miraculum accidit iterum in Carnotensi episcopatu, tempore Roberti episcopi Britanni, quòd quidam rusticus posuit corpus Domini in ora capæ suæ, & ibi seruauit illud vsque ad mortem suam, & tunc ibi inuentũ est in specie carnis.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Idem miraculum accidit cuidam mulieri in Flandria, quod cùm posuisset in cista sua, postea inuenit in effigie carnis.

Similiter euenit in Andegauensi ciuitate. Cùm quidam sacerdos cantaret Missam, puer paruulus intererat Missæ, & vidit idem puer puerum paruum pulcherrimum in manu sacerdotis, sacrãtis corpus Domini: qui protinus exiuit foras ecclesiam; clamans omnibus quos inuenit, & dicens, Venite, & videte mirabilia Dei. Et intrantes ecclesiam nihil viderunt præter speciem panis.

Hoc etiam accidit cuidam sanctissimo presbytero iuxta Fiscannum, dum cantaret Missam in die dedicationis ecclesiæ sanctæ Trinitatis Fiscanni. Qui mittens diaconum suum vocauit episcopos, qui ad dedicationẽ conuenerunt. Et venerunt, & presbyter tulit in manibus suis in calice, ita vt erat reuestitus, & posuerunt illud in altari. Hæc fecit pietas Domini ad confirmandam fidem Sacramentorum suorum in nobis, in quos fines seculorum deuenerunt.

Mater Solidani de Iconio, veniens ad extrema, reuelauit filio suo quod semper celauerat, scilicet quòd esset Christiana; & rogauit eum, vt crederet in Christum qui est Dominus, & rex omnium seculorum, & q̃ amaret Christianos: quod ipse spopondit se facturum, sed dixit, quòd non auderet apertè credere in Saluatorem propter paganos. Dixit ei mater sua. Fili cum mortua fuero, fac mihi excelsam sepulturam, & pulchram sicut pyramidem, & pone super eam signum crucis Christi. Cui ille de luce se hoc facere non posse respondit. Tu fac (inquit mater eius) de nocte. Quod & factum est. In crastino cùm Agareni vidissent signum illud; indignati sunt contra principem, & volebant eum occidere. Tunc quidam ex ipsis subleuatus per machinas, conabatur deponere crucem, qui voluntate Dei corruit, & mortuus est. Similiter & alius interemptus est alia vice. Tertia die cùm conuenissent multa millia hominum ad deponendum ædificium illud, inter quos erat vnus promptior ad deponendum illud; venerunt fulgura & coruscationes, & illo primitus perempto multa millia perierunt igne diuino. Tunc apparuit angelus Domini, & clarissimum signum crucis posuit super pyramidẽ illam: ex quo multi crediderunt in Christum, & adhuc crucem illam venerantur & adorant.

Arnulphus Lexouiensis episcopus cùm per 40 annos eandem ecclesiam rexisset, & in ædificando ecclesiam & pulcherrimas domos laborasset: renũciauit episcopatui, & perrexit Parisios, suos dies dimidiaturus apud sanctum Victorẽ, in domibus pulcherrimis quas ibi ad opus suum construxerat.

Radulphus de Vanneuilla archidiaconus Rothomagensis, qui fuerat cancellarius regis, electus est ad prædictum episcopatum.

Anno superiori 1181, obiit Alexander papa tertius, ad cuius literaturam pauci de prædecessoribus eius infra centum annos attigerunt. Fuit enim in diuina pagina præceptor maximus, & in decretis, & canonibus, & Romanis legibus præcipuus. Nam multas quæstiones difficillimas & graues in decretis & legibus absoluit & enucleauit. Dedit etiam ei Deus hanc gratiam, quòd cùm à beato Petro vsque ad ipsum fuerint 174 pontifices Romani, tres tantùm præcesserunt eum in numero annorum, quo Romanæ ecclesiæ præfuerunt. Beatus Petrus sedit 25 annis; Syluester primus 23 annis; Adrianus primus totidẽ. Iste Alexander 22. Hic etiam tenuit concilium Turonis anno Dominicæ incarnationis 1163, in quo Octauianũ cum complicib⁹ suis anathematizauit. Cui cõcilio nos interfuimus. Item aliud conciliũ tenuit Romæ, anno incarn. Dominicæ 1180. Ad hoc multæ cõuenerunt tam ecclesiasticæ quã seculares personæ. Inter quas venit quidã ciuis Pisanus nomine Burgundio, peritus tã Græcę q̃ Latinę eloquentiæ. Hic attulit Euangeliũ sancti Ioannis

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Anni domini.

nis translatum ab ipso de Græco in Latinum, quod Ioannes Chrisostomus sermone homiletico exposuerat. Hic etiam fatebatur magnam partem libri Geneseos à se iam translatam. Dicit etiam, quòd Ioannes Chrysostomus totũ vetus & nouum Testamentum Græcè exposuit. Papa Alexander præfatus tres schismaticos, qui sibi in schismate inuicẽ successerant ferè per 20 annos, sustinuit, scilicet Octauianum, Guidonem & Calixtum. Illis verò deficientibus in pace ecclesiæ vitam finiuit. Cui successit Hubaudus Ostiensis episcopus, dictus Lucius 175 episcopus. Hic videlicet Ostiensis episcopus ex antiqua consuetudine ordinat & sacrat pontificem Romanum. Quæ consuetudo exinde accidit, quòd martyrizato beato Sixto, & sancto Laurentio eius diacono, beatus Iustinus presbyter cum clero Romano elegit Dionysium in pontificem Romanum, quem sacrauit Maximus Ostiensis episcopus. Ex hac consuetudine exinde Ostiensis episcopus ordinat & sacrat Romanum pontificem, & habet pallium solummodo ad ea quæ pertinent in ordinatione & consecratione Romani pontificis.

Eugenius papa coniunxit episcopatui Ostiensi Bolitrensem, & sic fecit de duobus vnum. Similiter fecit de episcopatu Portuensi, cui iunxit episcopatum sanctæ Rufinæ, faciens de duobus vnum.

Obiit Rogerius episcopus Eboracensis, vir literatus & industrius ad augendas possessiones terrenas. Ecclesiam principalem & domus episcopales, non solùm Eboraci, verùm in omnib⁹ maneriis suis, cum redditibus multum auxit, ac reædificando decorauit: in tantum vt archiepiscopus Eboracẽsis archiepiscopatui Cantuariensi ferè coæquetur. Multas diuitias, & non sibi profuturas reliquit.

Obiit Philippus episcopus Rhedonensis, qui fuit primus abbas Claremontis. Hic per reuelationem caput ecclesiæ Rhedonensis solo diruit: & in ea diruptione multas pecunias inuenit, ex quibus cepit reædificare caput præfatæ ecclesiæ meliori schemate.

Obiit Hunifredus de Bohim positus in exercitu cum rege Henrico iuniore: quem exercitum prędictus rex in Franciam duxerat, coadiuuando partes Philippi regis Franciæ contra comitem Flandrensem.

Obierunt Henricus abbas Pratelli, & Guilelmus abbas sancti Michaëlis, vlterioris portus monachi Becci.

Anno Domini 1181, tertio idus, hora nona diei, eclipsis Solis fuit: & erat penè tertia pars Solis obscurata, & ab initio eclipsis vsque ad finem, spacium vnius horæ æqualis, & 38 minutorum.

Eodem anno eclipsis Lunæ vndecimo calendas Ianuarij, scilicet feria tertia, nocte sequente, hora tertia noctis, & paulominus quàm medietas obscurata, & durauit obscuritas ferè per duas horas.

Anno Domini 1175, bis visa est eclipsis in Luna: primò litania maiore, hora prima noctis post diem ipsum Marci Euangelistæ: secundo 14 calendas Nouembris nocte sequente feria, tertia hora noctis.

Anno Domini 1168, vidimus eclipsin in Luna in nonis Martij nocte sequente, hora prima noctis. Eodem anno fuit eclipsis in Luna 4 calendas Septembris. Et eodem anno & mense, in Sole idus Septembris circa meridiem toto ferè obscurato.

Anno etiam 1179, visa est Luna eclipsari, 15 calend. Septembris, post octauam horam noctis Dominicæ.

Anno 1180, fuit eclipsis in Sole, quinto calend. Februarij, feria tertia.

Rex Henricus senior mẽse Martio transfretauit in Normanniam cum magna auri & argenti copia, paratus in adiutorium regis Franciæ, ad componendam pacem inter ipsum & comitem Flandriæ, sicut & fecit.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Obiit Mabilia comitissa Flandrensis absque liberis.

Andronius patruus imperatoris Constantinopolitani Alexij indignatus, quòd ipse duxisset filiam regis Francorum in vxorem, & multos Latinorum secum haberet sibi familiares, quia ipse erat Græcus, volebat eos ab imperio eius exterminare. Conducens ergo Solidanum Iconij, & multos Sarracenorum, fraudulenter introierunt ciuitatem, & multos Latinos interfecit, & à Latinis multi Sarraceni interfecti sunt. Deo tamen volente, pax inter eos firmata est.

Ioannes episcopus Pictauensis, vir magnæ literaturæ & eloquentiæ, electus ad archiepiscopatum Narbonensem, cùm Romam perrexisset propter prædictam benedictionem, annuēte papa Lucio, clerici primæ Lugdunensis elegerunt eum in archiepiscopum Lugdunensem, quæ sedes habet primatum super tres archiepiscopatus. Prima enim Lugdunensis, id est Lugdunum, est super Rhodanum. Secunda Lugdunensis super Sequanam, id est Rothomagensis. Tertia Lugdunensis super Ligerim, id est Turonis. Quarta Lugdunensis, id est Senonis super Icanniam.

In hoc anno euenit bis vel ter terræmotus circa festum sancti Michaëlis.

Hoc etiam anno magna discordia facta inter regem & suos filios, propter castellum Clareuallis quod erat de feudo Andegauensi: & Richardus comes Pictauensis, latenter firmauerat illud: & adhuc discordia perseuerat inter patrem & filios propter eandem causam.

Rex Henricus senior misit exercitum in Britanniam, & obsederūt turrem Rhedonensem, & ceperunt, & combustam reædificauerunt & munierunt. Propterea comes Britanniæ magnam partem ipsius ciuitatis combussit, & abbatiam sancti Georgij, & Becherel castrum Rollandi de Dinam.

Audiuimus à quibusdam, quòd Ioanna vxor Wilhelmi regis Siciliæ, filia regis Henrici regis Anglorum, peperit ei filium primogenitum, quem vocauerunt Boamundum. Qui cùm à baptismate reuerteretur, pater inuestiuit eum ducatu Apuliæ per aureum sceptrum quod in manu gerebat.

Et quia de filiabus domini mei regis Anglorum cœpi loqui, non debeo prætermittere regem de Castella, quem vocant Auforsum paruum regem, quia adhuc Ferrant paruus eius viuit. Qui si moreretur, Auforsus prædictus esset rex vniuersarum Hispaniarum. Hic Auforsus gratia Dei & virtute sua duxit charissimam dominam meam & filiolam in baptismate in vxorem, Alienoram, filiam regis Anglorum, cuius consilio & auxilio multa bona ei acciderunt. Nam primùm vrbem Conchas cepit, terrarum magnarum matricem, & (vt quidam dicunt) cepit Cordubam ex parte, & muniuit, & duas ciuitates regis Lupi, Valentiam & Muciam. Multa alia bona fecit, quę ad notitiam nostram non peruenerunt. Tertia verò filiarum regis, id est Mathildis, primogenita, nupsit Henrico duci Saxonum & Baioariorum & Sueuorum. Nec est aliquis homo, qui tantas habet possessiones sicut iste, nisi fuerit imperator aut rex. Nam quadraginta vrbes habet & 67 castella, exceptis pluribus villis. Sed tamen cùm esset proximus carne Friderici imperatoris Romanorum, ortis inter eos quibusdam simultatibus, consilio archiepiscoporum & episcoporum regni Alemanniæ, qui habent ferè omnes ciuitates in ditione sua; illius regni imperator exulauit eum. Quare venit in Normanniam ad regem Henricum, socerum suum cum vxore & liberis, & rex maximas expensas fecit pro eo quotidie, scilicet 50 libras Andegauenses, qui Deo auxiliante adhuc terram suam recuperabit per industriam, & fortitudinem, & diuitias regis Angliæ.

1182 30 | 1 | Rex Henricus tenuit curiam apud Cadomum, & prohibuit, | 27 ne ali-

| Romanorum. | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

ne aliquis baronum teneret curiam, ſed venirent ad ſuam. Prædictus Saxonum illò venit: & ibi conuenerunt mille milites, & eo amplius.

Obiit Ioannes Cartonenſis epiſcopus, & ſucceſſit ei Petrus, qui fuerat abbas ſancti Remigij Remenſis.

Obiit Galterus epiſcopus Runifenſis, qui fuit frater Theobaldi archiepiſcopi Cantuarienſis, & ſucceſſit Walerannus Baiocenſis archidiaconus.

Obiit pater noſter Richardus Abrincenſis epiſcopus, vir magnæ literaturæ tam ſecularis quàm diuinæ, morum honeſtate virgo ab vtero laudand⁹.

Obiit Fulco Paganellus, & ſucceſſit ei Wilhelmus filius eius.

Obiit Richardus abbas Montisburgi, & ſucceſſit ei Robertus prior, & monachus eiuſdem loci.

Ioannes Connum clericus regis Anglorum factus eſt archiepiſcopus Dunelinæ in Hybernia.

Obiit Petrus Carnotenſis epiſcopus, cuius loco electus eſt Rainaldus de Moucon, theſaurarius ſancti Martini Turon. nepos comitis Theobaldi.

Galterius de Conſtantiis, factus epiſcopus Linconienſis, conſecratus fuit à Richardo Cantuarienſi archiepiſcopo Andegauis, in capella domini regis, & in præſentia eius.

Obiit Henricus tertius chariſſimus dominus noſter, iuuenis rex, filius Henrici ſecundi exellentiſſimi & illuſtriſſimi regis Anglorum, apud caſtrum Marcel, tertio idus Iunij, in feſtiuitate beati Barnabæ apoſtoli; vir per omnia plangendus, nõ ſolùm quòd erat filius chariſſimi domini noſtri Henrici, excellentiſſimi regis Anglorum ſecundi, verumetiam quia erat pulcherrimus facie, honeſtus in moribus, dapſilis in muneribus ſuper omnes quos in noſtra ætate vidimus, qui terram nondum haberet aſſignatam, quamuis pater eius quindecim millia librarum Andegauenſis monetæ & eo amplius quotannis daret, ſed hoc parum erat ad explendam latitudinem cordis eius. In officio militari tantus erat, vt non haberet parem, ſed principes & comites, & etiam reges eum timerent. Veniens ad extrema, quia conſilio prauorum hominum per bellum ferè per annum Deum, & ſanctam eius eccleſiam, & patrem eius offenderat; pœnitentiam recepit à quodam ſanctiſſimo epiſcopo & multis aliis, & patri ſuo in extremis per literas mandauit, vt quod offenderat in Deum, & ſanctam eccleſiam, pro eo emendaret, & matris ſuæ reginæ Anglorũ, & vxoris ſuæ ſororis Philippi regis Francorum, & militum ſuorũ & ſeruientium miſereretur, quibus multa promiſerat, nec eis aliquid præuentu mortis dare poterat. Diſpoſuerat ante mortem ſuam, vt corpus eius in eccleſia beatę Marię Rothomagenſis ſepeliretur, vbi iacẽt primi anteceſſores ſui, Rollo, & Wilhelmus Longaſpata filius eiũs, duces Normãnorum; Wilhelmus etiam comes patruus eius, vir per omnia plangendus. Sed cùm ſeducerent funus eius, Richardus Cantuarienſis archiepiſcopus, & multæ aliæ eccleſiaſticæ perſonæ, & multi conſulares & exellentiſſimi nominis viri, venerunt Senomanen, & in eccleſia beati Iuliani corpus eius poſuerunt.

In craſtino Senomanenſi maximè ciues ſepélierunt eum in eodem loco contra voluntatem & appellationem eorum qui corpus eius deducebant. Quo audito, pater eius iratus non ſolùm pro eo quòd corpus filij ſui cõtra voluntatem eius ibi ſepelierant, ſed eo multò amplius, quòd ab obſidione caſtri Lemouicenſis receſſerant ſine licentia eius, ne dicam volũtate; iuſſit corpus effodi, & in eccleſiam Rothomagenſis deferri. Vnde ab archiepiſcopis Rothomagenſi & Cantuarienſi, & epiſcopis Normanniæ & abbatibus, & aliis religioſis perſonis, ad ſiniſtram partem altaris beatæ Mariæ honorificè (ſicut tantum virum decebat) tumulatus eſt.

Obiit venerabilis vir Albertus Aletenſis epiſcopus, quem moderni de

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

sancto Madomo vocant, cuius episcopat⁹ antiquitus ciuitas Alita vocabatur.

Magister Girardus cognomento Puella, vir magnę literaturæ & honestatis, electus est in episcoparum Cestrensem, qui episcopat⁹ habet tres sedes Cestrensem, Coneitensem, Licifellensem.

Henricus frater Ægidij de Folerio, nepos abbatis Fiscanni, electus est ad archiepiscopatum Bituricensem.

Iterum Androinus expulit nepotem suum Alexium iuuenem imperatorem de vrbe Constantinopolitana, & captum tandem demersit in mare, ipsum, & matrem, & sororem eius. Quibus de medio moriendo sublatis, Andronicus qui tyrannide arripuerat imperium, præcepit primogenito filio suo Manueli, vt acciperet vxorem Alexij imperatoris defuncti, sororem Philippi regis Francorum, & haberet cum eo dignitatem imperij. Quod cùm vir honestus renueret, proiecit eum in vincula, & accepit illam, & contraxit incestum coniugium, (si coniugium vocandum est) & fecit coronari secum filium suum iuniorem Calo Ioannem.

Cùm autem Latini occiderẽtur per crudelitatem istius Andronij, quidam cardinalis Romanæ ecclesiæ Ioannes nomine, quem Romanus pontifex miserat Constantinopolim, ad petitionem Manuel imperatoris qui erat vir religiosus, & volebat per prædicationem illius cardinalis reuocare ecclesiam Græcorũ ad instituta & subiectionẽ Romanę ecclesię; hic, inquam, Ioannes, cùm Latini occiderentur, erat in hospitio suo, veneruntq; ad eum quidã religiosi viri suadere ei, vt discederet ne occideretur. Quod cùm audiret, dixit, Absit hoc ne fiat: ego hic sto pro vnitate ecclesię, & pręcepto papę Alexandri domini mei. Tunc irruentes in eũ Græci perfidi occiderũt eum, & ligantes canem cum eo, ita quòd cauda canis esset in os eius, traxerũt per vicos ciuitatis, & facta fouea ibi combusserũt eum, & postea viri religiosi de fouea tulerunt corpus eius, & optimè sepelierunt illud, vbi fiunt crebrò miracula.

Christianus Moguncensis archiepiscopus obiit qui se non habebat secundum morem clericorum, sed more tyranni, exercitus ducendo & brebẽsones: multa mala fecit ecclesiæ Romanæ, & hominibus sancti Petri, & quibusdam ciuitatibus Longobardiæ, quæ erant contrariæ imperatori Alemanniæ domino suo.

Obiit clarissim⁹ domin⁹ noster Rotrodus Rothomagen. archiepiscopus.

Obiit Vuilhelm⁹ comes Glocestriæ sine hæredibus, absq; tribus filiabus quarum vna est comitissa Ebroicensis; altera vxor comitis Vuilhelmi de Clara; tertia est in manu Dei & domini regis, & cui voluerit dabit eam.

Vuilhelmus decanus Baiocensis electus est in episcopatũ Cõstantiẽsem.

Vuilhelmus decanus canonicorum sancti Petri de Curte, quæ est capella regis apud Cenomanensis vrbem, electus est ad episcopatum Abrincensem.

1183 | 31 | 2 Rex Henricus tenuit curiam suam apud Cadomum. | 28

Obiit Richardus Cantuariensis archiepiscopus.

Obiit etiam Girardus, magnę religionis & literaturæ vir, Cestrensis episcopus.

Anno superiori apparuit domina nostra, mater misericordiæ, sancta Maria, cuidam fabro lignario opus facienti in quadam sylua, & obtulit ei sigillũ iconiæ suæ, & filij sui, saluatoris nostri, cuius sic conscriptio erat: Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem: & dixit ei, vt ferret illud sigillum ad episcopũ Podiensem, vt prædicaret in prouincia sua, & alijs circumquaq;, vt omnes qui vellent pacem tenere sanctæ ecclesiæ & filijs suis, facerent huiusmodi sigilla, & portarent in signum pacis, & facerẽt alba parua caputia ad ostentationem pacis & innocentiæ, & dato Sacramento pacẽ tenerẽt, & inimicos pacis destruerent: quod & factũ est. Nã multi episcopi, & consu-

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | Anni domini.

consules,& viri consulares,& mediocres, & pauperes hanc sectam tenentes, pacem tenent,& inimicos pacis persequuntur.

Obiit Wilhelmus de Vecit.

Obiit Wilhelmus de Lancastre, magnæ honestatis & possessionis vir.

32 | 3 | Rex Henricus tenuit curiam suam apud Cenomanensem. | 29 | 1184

Dominus noster Walterus, Liconiensis episcopus, factus est archiepiscopus Rothomagensis.

Lucius papa in capite ieiunij, id est feria 4 cinerũ, ordinauit plures cardinales, inter quos magistrum Meliorem presbyterum cardinalem, quem etiam fecit camerarium suum,& electum Dolensem diaconum,& magistrũ Radulphum Nigellum,chariſſimum amicum nostrum, magnæ honestatis & literaturæ & religionis virum.

Fridericus imperator Romanorum fecit ordinari vnum filiorum suorum non primogenitum,sed secundum,in regem Germaniæ.

Rex Anglorum Henricus sapientia & diuitiis suis acquisiuit sororem regis Portugalensis Hispaniæ, ad hoc vt fieret vxor comitis Flandrensis cognati sui. Venit ergo ad comitem Flandrensem in abũdantia auri & argenti. Huius pater,licet grandæuus, adhuc viuit, qui in iuuentute sua super Agarenos adiutus ab Anglis & Normannis ciuitatem Vlixbonam quam vulgariter vocant Lisſebone, ad quam transtulit de Valentia corpus beati Vincentij leuitæ & martyris,(vt quidam dicunt,sed Amonius monachus de translatione eiusdem corporis sancti martyris tempore Caroli imperatoris facta aliter loquitur) fecit eandem ciuitatẽ promissione papæ archiepiscoparum,cui subdidit sex alias ciuitates quas acquisierat.

Balduinus Wigornienſis episcopus consecratus est in archiepiscopatum Cantuarienſem.

Obiit Walerannus Rofensis episcopus,& capellanus archiepiscopus Cantuarienſis,cui succedit Gislebertus archidiaconus Lexouiensis.

Hugo de Nonna, archidiaconus Lexouiensis,electus est in episcopatũ Cestrensem.

33 | 4 | Petrus Girardus factus est episcopus Maclouiensis. | 30 | 1185

Magna discordia facta est inter Philippum regem Francorum, & Philippum comitem Flandrensem ,propter comitatũ Viromandensem. Sed rex Francorum ex omni potẽtatu suo congregauit infinitum exercitum, & coëgit comitem,ad faciendum voluntatem suam.

Obiit Rogerius episcopus Sagiensis, qui multùm emendauit matrem ecclesiam,& totum dominium suum:reliquit etiam immensas diuitias in auro & argento sibi non profuturas.

Obiit Robertus electus Montisburgi, & successit ei Wilhelmus monachus eiusdem loci.

Ioannes iunior filius regis Anglorum, quem vocant sine terra, quamuis multas & latas habebat possessiones & multos comitatus, transiuit in Hyberniam,gratia Dei permittente rex futurus in illa patria.

Obiit Robertus episcopus Nannetensis, vir magnæ honestatis, & amicus noster,cùm rediret de Hierusalem.

Obiit Gaufridus Cornubensis episcopus.

Abbas Ponteniacensis factus est episcopus Atrebatensis.

Theobaldus abbas Cluniacẽsis factus est episcopus cardinalis Ostiensis,cui successit filius comitis de Claromonte. Hic prius fuit abbas cuiusdam abbatiæ ordinis Cistercienſis. Inde translatus est ad abbatiam Flauiacensem. Inde exortis quibusdã causis, factus est abbas sancti Luciani martyris,primi episcopi Beluacensis ciuitatis. Exinde(vt diximus)fact° est abbas Cluniacẽsis.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Interim facta est magna commotio & concertatio inter Philippum regem Francorum,& Philippum comitem Flandrensem. Comes enim Flandrensis confusus pudore, quia fecerat voluntatem regis de comitatu Viromandensi, repletus ira & indignatione, vertit se ad regem Germaniæ filium Friderici Romani imperatoris,vt iuuaret eum;& fecit ei hominium de Flandrensi comitatu,vnde magna tribulatio exorta est in toto regno Francorum.

Anno præterito obiit Balduinus rex Hierosolymitanus,vir honestus & religiosus,& potens contra Sarracenos,licet elephantiosus. Nec hoc mirum est, quia flagellat Deus omnem filium quẽ recipit. Huic successit nepos eius Henricus,natus ex sorore sua, cuius pater fuit Wilhelm⁹ filius comitis Montisferrati, qui fuerat natus ex nepte Friderici imperatoris Romanorum, & postea comes Iopensis duxit matrem prædicti Henrici regis, qui seruat prædictum iuuenem regem & regnum eius, quousque perueniat ad perfectam ætatem.

Obiit Bartholomæus vir venerabilis, episcopus Exouiensis.

Obiit Iocelinus Salesberiensis episcopus.

Obiit Lucius papa Romanus,cui successit Imbertus Mediolanensis archiepiscopus,vocatus Vrbanus tertius,papa Romanus 187.

Dominus Walterus Rothomagensis archiepiscopus impetrauit à domino Henrico rege Anglorũ,vt abbatia sancti Elesij quę est in insula Grisosij, quam Guillelmus filius Hanni fecerat in eadẽ insula, consilio & auxilio domini regis iungeretur abbatiæ de Voto quæ est iuxta Cæsarisburgum, quam imperatrix mater Henrici regis ædificauerat. Erat autẽ tripliciter ditior tam in Normannia,quàm in Anglia,quam abbatia de Voto. Erat autem vtraque de ordine canonicorũ regularium. Facta est itaq; abbatia de Voto mater & caput, habens & perenniter possidens abbatiam de insula,& omnia sibi pertinentia. Prædictus verò archiepiscopus Rothomagensis fecit in eadem abbatia abbatem suum capellanum, qui erat canonicus eiusdem ordinis. Quidam enim cõstabularius domini regis Henrici, Osbernus de Hosa nomine, qui castrum Cæsarisburgi cum patria quæ ad illũ pertinet, custodiebat iussu domini regis Henrici; ædificauit in eadẽ abbatia de Voto domum pulcherrimam,officinas idoneas in se continentem ad opus suum. In qua post administrationem domini regis,quamdiu vixit, satis honestè conuersatus est. Ipse verò ante octo dies mortis suæ factus canonicus, permissione domini regis, eidem abbatiæ dedit 32 marcas auri;dedit etiam prædictæ abbatiæ centum libras Cenomanûm,ad augendas possessiones eiusdem abbatiæ; dedit etiam eidem abbatiæ 60 marcas argenti in plata,& totidem in vasis.

Prædictus archiepiscopus transtulit magistrum Wilhelmum Hubaudum,qui erat abbas Grestensis & monachus Becci ad abbatiam sancti Martini Pontisare,quamuis abbatia Grestem tripliciter esset ditior quàm illa: sed propter affinitatem vel familiaritatem quam habebat erga illum,& quia erãt compatriotę;voluit ipsum habere iuxta se.

Dominus Henricus rex tenuit curiam suam ad Natale apud Donumfrontem.

Henricus de Brachauilla superior Toarni factus est abbas Sagiensis,

Apud vrbẽ Parisiorum in quodã monasterio sancti Stephani ,protomartyris inueniuntur reliquiæ de capillis sanctæ Mariæ 32, brachium sancti Andreæ Apostoli, caput sancti Dionysij martyris,eiusdem vrbis episcopi.

1186	34	5		31
1187	35	6	Factum est prælium in Palæstina Christianorum contra paganos,in quo Christianorum mortui sunt mille 21 & quingenti homines.	32

Crux sancta à paganis capta, & Guido rex Hierosolymitanus, & tota terra

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | *Anni domini.*

terra Saladino est reddita, exceptis Tyro, & Tripoli, & Antiochia, & paucis aliis.

Eodem anno natus est Ludouicus filius Philippi regis Francorum.

Obierunt Osbernus abbas Becci, & Walterius abbas sancti Wandregisili.

36 | 7 | Fridericus imperator cum multis suorum, Philippus rex Fran- | 33 | 1188
corum, Henricus rex Anglorum, & Richardus filius eius, cruces acceperũt, vt subuenirent Christianis in Palæstina. Et factus est numerus signatorum magnus.

37 | 8 | Fridericus imperator egressus est de terra sua cum exercitu | 34 | 1189
magno, vt subueniret Christianis in Tyro, & Tripoli, & Antiochia laborantibus, & vsque ad Antiochiam viam sibi & suis comparauit.

Eodem anno obiit Henricus secundus, rex Anglorum, filius imperatricis, 2 nonas Iulij, qui regnauit annis 34, mensib. sex. Successit ei filius eius Richardus, vir magnæ probitatis, vnctus in regem quarto idus Septembris.

1 | 9 | Obiit Robertus abbas Gemet. 4 idus Iunij. | 35 | 1190

Eodem anno pridie idus Iulij successit Rogerius cellarius.

Eodem anno Philippus rex Francorum, & Richardus rex Anglorum, cum multis millibus armatorum egressi sunt de terris suis, vt subuenirent Christianis in Palæstina.

2 | 10 | Richardus rex Anglorum, & Philippus rex Francorum, mare | 1 | 1191
transierunt. Præcesserat eos Iacobus de Auennis cum 7 nauibus. Cuius auxilio rex Guido qui à captiuitate redierat, Acram vrbem iam obsederat. Erat autem cum eis dux etiam Campaniæ Henricus cum multis aliis. Rex Philippus ad obsidionem venit.

Rex autem Richardus, vir insignis probitate, Cyprum insulã armis intrauit & acquisiuit, dominum insulæ illius qui dicebatur imperator, cum filia eius, cum equo eius mirabili, & cum thesauris in ius suum redegit. Deinde cũ per mare veniret Acram, inuenit nauem paganorum per maximam quam Dromontem dicunt, & cum omnibus quæ in ea erant, in profundum maris eam submergi fecit. Quæ si ad subsidium paganorum peruenire potuisset, sine dubio ciuitas capi non potuisset.

Eodem anno obiit Rogerus abbas Gemet. quarto calendas Nouembris, cui successit eodem anno Richardus de Mara, eiusdem loci monachus, decimoseptimo calendas Ianuarij.

3 | 11 | Macra ciuitas regibus Christianorum reddita est, tertio anno | 2 | 1192
ab eo quo obsessa fuerat.

Philippus rex Francorum mox rediit. Richardo verò regi Anglorum remanenti redditę sunt vrbes, Iannia, Cæsarea, & Ascalon. Quò dũ transiret, conflixit cum Sarracenis. Erat autem ipse semper in primo conflictu, portitores necessariorum in medio, Iacobus de Auennis in extremis. Igitur superuenientibus Sarracenis, Iacobus & nepotes eius in prælio ceciderunt. Richardus verò rex hoc audiens, magno dolore permotus, equo currente mox rediit, & omnes inimicos Dei in fugam conuertit.

4 | 12 | Richardus rex Anglorum rediens in terram suam, in terra im- | 3 | 1193
peratoris Alemannorum captus est à quodam duce Austrasiorum, & tandẽ traditus imperatori. Dum ibi captiuus teneretur, Philippus rex Francorum Gisortium & vicina ei castella per consensum proditorum cepit; Rothomagum quoque vrbem obsedit, sed eam capere non potuit.

5 | 13 | Distracti sunt thesauri ecclesiarum per totam terram regis Ri- | 4 | 1194
chardi, calices etiam fracti & venundati, & missa sunt precia eorum in Alemanniam pro redemptione regis Richardi, 130 millia marcarum imperato-

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.
	ri,cæteris verò infinitam pecuniam. Cumq; adhuc captiuus teneretur, Philippus rex Francorum obsedit Rothomagum, sed capere non potuit. Ciues enim viriliter se defendebant, & cæteri Normanni eos adiuuabant. Vernolium quoque obsedit, sed capere non potuit. Cumq; adhuc castrum obsideret,venit rex Anglorum.		
1195	6 | 14 | In Hispania pugnauerunt Sarraceni contra regem Castellæ,&	5	facta est plaga magna tam Sarracenorum quàm paganorum duobus diebus. Prima die neutri parti cessit victoria. Secunda die quædam pars Christianorum fugauit Sarracenos,reliqua pars circumuenta est à Sarracenis & oppressa. Qui euaserunt, in Lardo castro se receperunt, & reddito castro & quibusdam aliis, ad regem suum tandem deuenerunt: & modico tempore pax fuit regibus Francorum & Anglorum.
1196	7 | 15 | Britones rebellauerunt contra regem Richardum sub nomine	6	Arturi pueri, & coacti sunt ab eo dare obsides pacis. Eodem anno Philippus rex Francorum obsedit castrum quod dicitur Arbamarla, & cum graui damno suorum euertit. Richardus verò rex partem terræ suæ iam recuperauerat,sed eodem anno iterum amisit Nouamcourt.
1197	8 | 16 | Archiepiscopus Moguntiæ cum multitudine Alemannorum,	7	& cum rege Hungarię,& regina profectus est in Palæstinam contra Sarracenos,& obtinuerunt Baruc & quasdam alias vrbes, & regem Christianorum creauerunt Hannericum.
1198	9 | 17 | Ædificatũ est castrum apud Andeliacũ perseuerãte adhuc bello.	8	Eodem anno obiit Richardus abbas Gemet. in festo Fabiani & Sebastiani. Et sequenti mense Februario, idibus eiusdem mensis, electus est Alexander abbas, qui prior fuerat eiusdem monasterij, prima Dominica Quadragesimæ consecratus. Eodem anno rex Richardus in celebratione Gemetica fuit. Eodem quoque anno ad petitionem Alexandri abbatis dedit Richardus rex ecclesiæ Gemeter.mercatum apud Duclarum, & chartam fieri præcepit:ipse pro excambio Pontis Archæ Touteuillam dedit. Eodẽ anno archiep. & episcopi,& duces imperij, defuncto imper. suo, elegerunt imperatorẽ Ottonem, nepotẽ regis Richardi, fratrẽ Henrici ducis Saxoniæ. Richardus vero rex cum multis expensis eũ ad imperium transmisit. O laudabilis viri laudabile factum, qui totum mũdi imperium nepoti suo comparauit! Nondum tamen imperator nominatus est,sed rex tantùm.
1199	10 | 18 | Obiit Richardus rex Anglorum cum dolore suo,octauo idus	9	Aprilis,& sepultus est ad pedes patris sui apud Fontenallem. Cor illius ex præcepto eius Rothomagum delatum est,& honorificè sepultum. Regnauit autem satis laboriosè annis decem. Successit ei eodem anno frater eius Ioannes,in Ascensione Domini coronatus. Hic Gemeticensi ecclesiæ reddidit Pontenarchæ,& Touteuillam resumpsit. Conuenerunt autem ad eum vna die 15 Comites:inter quos erant comes de Bar,comes Flandrensis,& comes Boloniæ,& omnes contra regem Francorum coniurauerunt.
1200	1 | 19 | Ioannes rex Anglorũ pacem fecit cum Philippo rege Francorũ,	1	hoc modo. Dedit ei 30 millia marcarũ argenti,tria quoq; castella in Biturico, castellum Radulphi de Doloribus,Isodunum,& Crassei anni. Partem quoq; Normanniæ quam præfatus Philippus rex occupauerat,ei in pace dimisit;videlicet Gisortium, Vernonẽ,Gaillonium, Pacceium, vrbẽ Ebroicẽsem cum omnib⁹ pertinentiis suis,Ibreium,& Nouãcurtum. Neptem quoq; suam filiã regis Castellę, honestissimam corpore & morib⁹ virginem, Blandam nomine,Ludouico filio præfati regis Francorum in coniugem dedit,hebdomada Dominicæ Ascensionis.

Eodem

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

Eodem quoque die Philippus rex Francorum Ioanni regi Anglorum reddidit Arturum, nepotem suum, principem Britonum. Qui hominum patruo suo Ioanni regi fecit, & Britanniæ Armoricanæ ducatum ab eo accepit. Deinde præfatus rex Ioannes collecto exercitu aggressus est expugnare eos qui ei rebelles fuerant, in pago Cenomanico, Andegauensi, & Pictauensi; pacificatisq; ad votum omnibus Wasconiam intrauit.

Eodem anno obiit Wilhelmus filius Radulphi, Senescallus Normanniæ: cui successit Garinus de Glapium Senescallus.

Dominus papa Innocentius quadragesimum nummum reddituum ad subsidium terræ Hierosolymitanæ petiit.

Vrbs Rothomagensis cum ipsa matre ecclesia graui incendio corruit.

Rex Ioannes repudiata vxore sua filia Wilhelmi Mafouache comitis Claudiocestriæ propter manifestam generis propinquitatem, aliam duxit filiam ducis Engolismensis, & pacificatis ad votum omnibus, citra mare transiit in Angliam.

Eodem anno terra Roberti peregrini de Bosco Heroudi ad dominum Meticensem*, datis 40 libris Andegauensibus, & 40 solidis annui redditus.

Eodem quoque anno obiit Albertus Damarturi comes, & sepultus est apud Gemet. ante altare sanctę Marię, vir apud Deum & homines valde clarus. Obiit autem 13 calend. Octobris filius eius Reginaldus, comes Boloniæ: pro remedio animæ eius dedit Gemet. ecclesiæ vndecim libras annui reditus apud Iuliambonam, in perpetuam eleemosynam in feudo Vascher.

2 | 20 | Wilhelmus de Vado miles vendidit, vel potius accepta charitate 13 librarum & vnius equi albi in perpetuam eleemosynam dedit Deo & Alexandro abbati & monachis Gemet. tertiam partem terræ quam habebat apud Duclarum, & vniuersa quæ ad terræ illius tertiam partem pertinebant, in hominibus, & oblationibus, & reditibus siue pertinentiis. | 2 | 1201

Eodem quoque anno videlicet 1201, Rogerius Torel, miles illustris Vulcatiensis territorij, dedit ecclesię Gemet. in perpetuã eleemosynam apud Gisenneas 16 & dimidiam acras terræ arabilis, & 7 acras nemoris in manu Waltheri archiepiscopi reddidit. Archiepiscopus verò Alexandro abbati & monachis dedit, & chartam tam suam quàm suprà dicti militis fieri præcepit, non solùm de iam dicta donatione, sed & de omnibus quæ à prędecessoribus sæpe dicti Rogerij data nobis fuerant, vt deinceps tanquam pura eleemosyna per iustitiam archiepiscopi omnia tenerentur. Pro hac autem donatione Rogerius Torel accepit ab Alexãdro abbate nomine charitatis 30 libras Andegauenses, & equum vnum album: à Wilhelmo verò de Lunda tunc cellario duorum militum vestimenta de Estanfort, sui videlicet & alterius militis.

3 | 21 | Anno Verbi incarnati iterum bellum fuit inter regem Francorum Philippum, & regem Anglorum Ioannẽ, eo quòd rex Ioannes regi Philippo dare noluerit castrum rupis Andeliaci, & castrum Vallis Redolij. Et primo quidẽ impetu dissensionis, Philippus rex occupauit totam terram Hugonis de Gornaio quæ Branum dicebatur: deinde multùm laborauit in obsidione Radipontis, sed non prævaluit. Rursumq; multo labore obsedit castrũ Arcarum, & nõ obtinuit. Misit etiam Arturum principem cum multo comitatu armatorum in Andegauensem pagũ. Qui venientes illuc obsederunt in castro Miribel reginã Alienoram, matrem regis Ioannis. Quod audiens iam dictus rex Ioan. longissimo itinere citissimè illuc veniens, hostes suos & matris audacter inuasit, debellauit, & vicit; ipsum Arturum & principes Pictauenses qui cum eo erant, & multos alios armis cepit, & diuersis carceribus reclusit; matrem suam liberauit; Andegauorum & Turonorum ciuitates in ius | 3 | 1202

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

ſuum redegit. Deinde veniens Rothomagum honorificè à ciuibus propter inæſtimabilem victoriam ſuſceptus eſt.

1203 4 | 22 | Hugo de Gornaio apertè defecit à rege Anglorum Ioanne, | 4 quod prius occultè feciſſe putabatur, & tradidit regi Francorum caſtrum Montisfortis, quod tamen non multò pòſt debellauit & cepit.

Eodem anno Petrus de Mellento, filius Roberti comitis Mellentini, tranſiuit ad regem Francorum, & tradidit ei caſtrum Bellimontis, nec multo pòſt mortuus eſt. Et Hugo de Gornaio etiam à rege Francorum, vt manifeſtus proditor, amiſſa tota terra ſua, expulſus eſſe dicitur.

Eodem anno dum rex Ioannes in acquirenda dolo vrbe, & aliis quibuſdam occupatus eſſet; rex Francorum Philippus caſtrum Radipontis obſedit, & cepit, & Andream de Bellocampo militem fideliſſimum qui cuſtodiebat illud.

Æliza Bigereſſa mulier nobilis eccleſiæ Gemeter, & Alexandro abbati ſe reddidit, & dedit octo acras terræ, & duos hoſpites cum omni tenemento eorum, Robertum Trauelle, & Robertum Soliman.

1204 5 | 23 | Statim poſt Natalem domini caſtrum de rupe Andeliaci à rege | 5 Francorum Philippo obſeſſum, & captum eſt; rege Ioanne in Anglia commorante.

Eodem anno Philippus rex, commorãte in Anglia rege Ioanne, occupauit totam Normanniam, & completum eſt illud vaticinium, V tranq; inſulam amittet Neuſtria, id eſt Angliam & Hiberniam. Monaſteria theſauros dederunt regi Francorum: vnumquodq;, quàm ab eo extorqueri potuit: & expoliata eſt terra honoribus & diuitiis, quia munera ſola data ſunt Francis.

Eodem anno gelu grauiſſimum cepit nonis Decembris, & durauit & perdurauit ferè continuum, vſque 12 calendas Aprilis, fuitque hyems maxima, & impedita eſt ex parte ſatio, tam hyemalis quàm vernalis, quia in toto illo tempore non duobus continuis diebus arare vel ſeminare homines potuerunt.

Balduinus comes Flandrenſis & Hauienſis, qui cum multis aliis peregrinis de terra ſua egreſſus fuerat, vt ſubueniret Chriſtianis in Palæſtina, conſilio domini papæ Innocentij, tranſiuit Conſtantinopolim: & expulſis ſiue interfectis multis proditoribus, Romanæ eccleſiæ aduerſariis, electus eſt imperator Conſtantinopolitanus, anno ſequenti, Dominica qua cantatur Iubilate, milleſimo ducenteſimo quarto.

1205 6 | 24 | Literæ Cæſarienſis archiepiſcopi venerũt Rothomagum, pro- | 6 teſtantes deſolationem terræ Hieroſolymorum, eo quòd mortuus eſt filius regis Henrici circa Purificationem beatę Mariæ, qui ſperabatur regnũ Chriſtianorum bene eſſe recturus. Sed & ipſe rex Hamericus primo die Aprilis mortuus eſt, & remanſit terra ſine rectore. Peregrini & ferè omnes Conſtantinopolim ad Balduinum imperatorem tranſibant. Templarij & Hoſpitalarij vix ſe defendentes, dominium terræ adiudicauerunt cuidam puellæ, quæ fuerat filia marchionis de Monteferrato, & ſtatuerunt eam ſub cuſtodia cuiuſdam auunculi ſui. Pictauenſes duces, regi Francorum Philippo reſiſtentes, in multis præualuerunt, regis Anglorum Ioannis partes defendentes.

Hoc etiã anno Balduinus Conſtantinopolitanus imperator, aliiq; multi occiſi ſunt à Ioãne de Blac in bello: & vir illuſtris frater eius Henricus rexit imperium. Otto verò fortiſſimus rex Alemannorum pugnauit cõtra Philippum ducẽ Sueuię qui Coloniã obſederat, & vicit, hoſtesq; ſuos alios fugauit, alios in ius ſuum captos reduxit, Coloniã liberauit, præda copioſa potitus eſt.

1206 7 | 25 | Rex Ioannes ab Anglia egreſſus pagum Pictauenſem intrauit, | 7 contra regem Francorum rebellaturus. Sed poſtea cum milites eius varias

infir-

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*
infirmitates incurrerent, facta pace ad tempus cum rege Francorum videlicet, vsque ad duos annos recessit. Rex Otto cum Philippo duce Sueuiæ de pace multa locutus, pacem facere non potuit, sed Coloniam relinquit.					
8	26	Rex Otto venit in Angliam, & quibusdam pactionibus interpositis, cum rege Ioanne 30 millia marcarum argenti asportauit, & in Alemanniam rediit.	8		1207
10		Rex Francorum Philippus mense Maio manu armata (quamuis nemo resisteret) Rothomagum primò intrauit, & à ciuibus eiusdem vrbis multam pecuniam & multa donaria suscepit: deinde simili modò Vernolium venit, sed non intrauit.			
		Episcopus Suessonum cum magna multitudine Constantinopolim adiit.			
		Eodem anno obiit Walterus Rothomagensis archiepiscopus 16 calendas Decembris, sedit archiepiscopus annis 23.			
		Anno sequenti successit Robertus cognomento Pullus.			
9	27	Multi in Gallia cruces in pectoribus acceperunt, pugnaturi	9		1208
10		contra Albigrisios hæreticos.			
1	28	Otto rex Alemannorũ Romæ consecratus est imperator Ro-	10		1209
		manorum, quamuis Cardinales pauci, & pars aliqua senatorum contradicerent. Vnde in vrbe Roma fuit bellum tribus diebus inter partes.			
2	29	A calendis Ianuarij gelu cœpit grauissimum, & perseuerauit	11		1210
		vsque per duos ferè menses, ita quòd satio hyemalis ex magna parte impedita & periclitata est: & quod seminatũ fuerat de frumento, sic euanuit in multis locis, quòd nec tantum colligi potuit quantum seminatum fuerat.			
		Eodem anno contra Albigeseos hæreticos multi accipientes crucem in pectoribus profecti sunt calendis Augusti.			
30		Exercitus Philippi regis Francorum à Medunta exiens contra quosdam Britones profectus est.			

SIGEBERTI GEMBLACENSIS CHRONOGRAPHIÆ, CVM APPENDICE ROBERTI ABBATIS de Monte, Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SIFFRIDI PRESBYTERI MISNENSIS EPITOMES LIBRI II.

LIBER PRIMVS.

De Martiano imperatore & Vandalis.

CCCCLVIII.

MARTIANVS imperator regere cœpit. Hic religiosus fuit, & egentibus multa beneficia præstitit. Huius tempore Vandali Romam ceperunt & spoliauerunt.

Abbas ordinis Cistercienſis in monasterio quod Volcoroda dicitur, ſitum in Turingia, trium virginũ corpora de Colonia Agrippina tranſtulit, effoſſa terra per Thymonem quendam, quæ illi erant in ſomnis monſtrata.

De Simplicio papa.

CCCCLXV.

Simplicius papa à ſancto Petro LI ordinatur. Hic conſtituit, vt nullus pontifex ſibi ſucceſſorem conſtituat, ſicut & ſanctus Clemens inſtituit.

De rege Vandalorum Hunerico.

CCCCLXXVII.

Hunericus rex Vandalorum trecentos triginta tres epiſcopos catholicos & eo amplius exiliat, & quibuſdã linguas amputat, qui tamen poſtea bene prædicarũt verbũ Dei, ſed vnus eorum propter fornicationem dono illo eſt priuatus.

De Athanaſio imperatore, & de ſchiſmate Romano.

CCCCXCIII.

Athanaſius imperator regere cœpit: & diſcordia magna Romæ facta eſt in electione papæ, quibuſdam eligẽtibus Symmachum, quibuſdam Laurentium. Igitur in illa diſcordia Romæ multa homicidia, tam ciuium Romanorum quàm clericorum & ſacerdotum, facta ſunt: ſed Symmachus prævaluit.

De Olympio Arriano.

Arrianus quidam Olympius, dũ lauaret in balneo, & de fide ſanctæ Trinitatis blaſphemias loqueretur, ſubitò igneꝰ gladius de cœlo veniens ipſum interfecit.

De Anaſtaſio imperatore.

Anaſtaſius imperator, hæreticus Arianus, in flumine periit.

De Erinfrido rege Turingorum.

Tempore Anaſtaſij imperat. & Theodorici regis Veronenſis, dux Turingorũ fuit Erinfridus, qui in vxorem acceperat regis Francorum Theodorici filiam. Facta diſcordia inter eos, rex Francorum Theodoricus bellum intulit duci Turingiæ Erinfrido ſororis ſuæ marito, ipſumq; humiliare cupiens auxilium Saxonum poſtulauit, & ſtipendia tribuit quindecim principibus eorundem. Saxones tum nõdum poſſederant illam prouinciam quæ nunc Saxonia dicitur, terráque Turingiæ tunc ad fluuium Albim terminabatur, in iis metis quibus nunc Magdeburga metropolis eſt conſtructa, quæ nondum erat ciuitas: & Saxones necdum fidem Chriſtianam receperant, nec baptiſma: eratq; tunc Turingia terra ſpatioſa, quæ à natione Francorum protendebatur vſque ad Oceanum contra ſeptentrionem. In hoc prælio rex Fridericus, qui & Theodoric', vbique prævaluit tantùm, vt captis munitionibus ducis, ipſum tandem multis exercitibus tam Francorum quàm Saxonũ vallauit in ciuitate quæ Schindingen dicitur, ſita ad ripam fluminis quod dicitur Vngeſtrute. Cùm ergo dux Erinfridus manus obſidentis effugere non valeret, duciſſa, germana ſcilicet regis, miſit ad regem Francorum flebiliter ſupplicans, ne ſororem ſuam viduam fieri, & filios eius orphanos pateretur. Rex miſertus ſororis & filiorum, ipſorum precibus annuit, factáque pace, & portis ciuitatis apertis, ingreſſus ciuitatem, cum duce & populo cœpit amicè conuiuari. Saxones autem in campis foris remanſerunt. Quidam verò miles

rò miles ducis, Iringus nomine, tale consilium dedit regi & duci, vt, quia Saxones Turingis non promerentibus super ipsos stipendia belli recepissent, ipsi pro eo merito reciperent talionem. Hoc consilio apud regem approbato, quidam venandi gratia ciuitatem exiit, consiliumq; Saxonibus detexit. Saxones irruentes in ciuitatem, regem & ducem, cum vniuerso populo qui in ciuitate repertus fuerat, occiderũt, deinde in reliquum vulgus Turingorũ sæuientes, quidquid masculini sexus inter fluuios Albim & Vngestrute prostrauerunt, & sic illas partes Turingiæ vsque in hodiernum diem Saxones possederunt.

De Theodorico Veronense.

DXIX.

Iustinus Maior zelo fidei persequebatur Arianos, quos Theodoricus Veronẽsis qui imperium vsurpauerat, Romæ fouit: sed dicto Iustino, papa Ioanne mediante, vtrobique ad tempus est cessum. Tandem Theodoricus Veronensis malè periit, in montem Ætnam detrusus.

De Iustiniano.

DXXVII.

Iustinianus imperator regnauit annis XXVIII. Hic leges per multa volumina diffusa compendiosè collegit, faciens codicem; multos ad fidem cõuertit, & multa bona fecit. Ipse etiam sententiam promulgauit, ne pagani vel hæretici militarent, dans eis tres menses induciarum conuersionis ad fidem.

De festo Ὑπαπαντῆς.

DLI.

Sub Pelagio papa, & Iustiniano imperatore, sumpsit initium apud Constantinopolim, vt Ὑπαπαντὴ Domini, id est, Purificatio beatæ Mariæ virginis solenniter celebraretur.

De Longobardis.

DLXVIII.

Narses Patricius in Italiam Longobardos duxit. Longobardi quondam Vinuli dicti, de quadam insula Teutoniæ transmigrantes, terram sibi ad habitandũ quærebant. Transeuntes autem Turingiam, cùm & ipsi essent Teutonici, quendam sibi Turingum in regem elegerunt. Inde castra mouentes ad Gallias profecti sunt, & ibidem quandam terram incolentes, per multos annos demorati, & inde rursus recedentes per Narsen Patricium in Italiam (vt iam dictum est) deducti sunt. Pugnaturi cum Italicis cæsariem mulieribus suis circa mentum ligabant, vt viri crederentur, quia tunc temporis viri barbam nutriebant. Quia ergo in illo congressu longis barbis vsi sunt, Longibardi sunt appellati à longa barba, quia in lingua eorum Longum dicitur *Lang*, Barba *Bard*. Isti quondam Mercurium coluerunt quem Gotham vocabant, vnde adhuc in Teutonico Deus dicitur Goth. Vinuli ergo, qui & Longobardi, magnam stragem facientes, Italiam expugnabant: quam extunc possederunt vsque in hodiernum, & Teutonici idiomatis obliti, Latini facti sunt.

De peste Romana.

DLXXXI.

Romæ pestis inguinaria fuit. Fuit autẽ pestis inguinaria apostema siue inflatura in inguine, tam sæua, vt homines in via, in mensa, in ludis, in colloquiis subitò morerentur. Itaque cùm quis sternutabat, sæpe cum ipsa sternutatione spiritum exhalabat. Vnde cùm aliquem sternutantem quis audiebat, statim accurrens, Deus te adiuuet, acclamabat. Et abinde adhuc cõsuetudo seruatur, vt cùm aliquem sternutantem audimus, Deus te adiuuet, acclamemus. Rursus cùm aliquis oscitabat frequenter & continuò, & subitò spiritum exhalabat. Vnde cùm aliquis se velle oscitare sentiebat, continuò signũ crucis sibi imprimere festinabat, & hæc cõsuetudo vsque nunc seruatur.

De Mauricio imperatore.

DLXXXIII.

Mauricius imperium adeptus regnauit annis XX. Iste compulit beatum Gregorium electum in papam suscipere præsulatum, & tamen postmodo ipsum sanctum persequebatur.

De miro prodigio.

Quodam tempore Tiberis fluuius alueũ egreſſus in tantum excreuit, vt ſuper muros vrbis efflueret, & plurimas domos euerteret. Tunc etiam per Tiberim multitudo ſerpentum cum dracone magno in mare deſcendit, ſed à fluctibus præfocati, & ad littus proiecti, totum aërem ſua putredine corrumpunt, & ſic plaga peſſima quam inguinariam vocãt, ſecuta eſt, ita vt etiam corporali viſu ſagittæ cælitus venire, & ſingulos quoſque percutere viderentur.

De Coſdra rege Perſarum.

DCXII.

Heraclius imperiũ eſt adeptus. Ipſe fuit LXI imperator à Cæſare Auguſto. Anno imperij ſui III, permittente Deo flagellari populum ſuum per ſæuitiam paganorum, Coſdras rex Perſarum omnia ferè regna terrarum ſuo imperio ſubiugauit. Ieruſalem veniens à ſepulchro Domini territus redijt, ſed tamen partem crucis ſanctæ quam Helena ibidem reliquerat, aſportauit. Volens ab omnib⁹ coli vt Deus, currum ex auro interlucentibus gẽmis fecit, & ibidẽ Solem, & Lunam, & ſtellarum imagines collocauit; per ſubtiles etiã & occultos ductus, quaſi Deus, deſuper aquam infundebat, & in ſpecu ſubterraneo equi quadrigas trahentes in circuitu, vt quaſi currum mouerent, & tonitru ſimularent. Filio igitur ſuo regno tradito, in tali fano profanus reſidet, & iuxta ſe crucẽ domini collocans, appellari ſe ab omnib⁹ Deũ volebat, & ſicut legitur in libro naturali de officio, ipſe Coſdras in throno reſidens, tanquam pater lignum crucis à dextris poſuit, loco filij, & gallum à ſiniſtris, loco Spiritus ſancti: ſe verò patrem iuſſit nominari. Tunc Heraclius imperator exercitum copioſum collegit, & contra filium Coſdræ iuxta Danubium fluuium dimicaturus aduenit. Tandem vtriſque principibus placuit, vt ipſi ſuper pontem lapideum ibi confligerent, & qui victor exiſteret, ipſe ſine dãno vtriuſque exercitus imperiũ vſurparet. Decretum etiam exiit, vt quicunque principẽ ſuum iuuare præſumeret, cruribus & brachiis abſciſſis, cõtinuò in flumine mergeretur. Et Heracli⁹ totum ſe Deo obtulit, & ſanctæ cruci ſe deuotione qua potuit, cõmẽdauit. Ambob⁹ itaque in conflictu durãtibus, Heraclio victoriam Deus tribuit, & cunctum exercitũ ſuo imperio ſubiugauit, adeò vt vniuerſus populus Coſdræ fidei Chriſtianæ ſe ſubdiderit, & ſacrum baptiſma ſuſceperit. Coſdras autẽ ignorabat exitum belli, quia cùm omnibus odio eſſet, id à nemine ei intimatur. Heraclius improuiſo ad eum peruenit, & in throno aureo eum ſedere reperiens, eidẽ dixit, Quia lignum ſanctæ crucis ſecundũ modum tuum honoraſti, ſi baptiſmum & fidem Chriſti ſuſceperis, adhuc vitam & regnum, acceptis à te pacis obſidibus, obtinebis: ſin hoc implere contẽpſeris, gladio meo te feriã, & caput tuum præcidã. Cùm ille acquieſcere nollet, extracto gladio eum protinus decollauit.

De impietate & cædibus.

DCXXXIX.

Conſtantius tertius, filius Heraclij regnare cœpit, ſed quarto menſe fraude nouercæ ſuæ Martianæ occiſus eſt à germano ſuo Heraclona veneno. Heraclonas occiſo fratre ſuo regnauit cũ matre Martiana duobus annis. Tunc Conſtans dicti Conſtãtini filius, matrem & filium mutilauit naribus & lingua, & per ſenatum imperat annis XXVII.

De Conſtante imperatore.

DCXLIX.

Conſtãs imperator hæreſin abdicauit, & Romã veniẽs eccleſiam S. Petri multis donis ſublimauit, & Longobardos refrenauit. Ipſe in Sicilia fraude ſuorum in balneo periit, qui Mimum quendam imperatorem creant.

DCLXX.

Conſtantinus IIII, Conſtãtis filius imperium adeptus eſt, & Mimum interfecit.

De Iuſtiniano imperatore.

DCLXXXIX.

Iuſtinianus II, filius Conſtantini IIII, imperium adeptus, regnauit annos 10. Hunc Leontius patricius, naſo & labris mutilauit, & trib. annis regnum occupauit. Tiberius autem Abſmarus Leontio naſum amputauit, & in monaſterium detruſit, & ipſe regnauit annis ſeptem. Tandem Iuſtinianus imperator verus, auxilio Terebelli regis Bulgariæ vtrunq; cepit, & per plantas trahi præcepit, & eorum corda calcauit, populo acclamante, Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & ſic decolluti

collati sunt. Hũc Iustinianum Philippus, quem in Pontum relegauerat, occidit,& regnauit anno vno. Ipse fuit hæreticus & adulter.

De Osualdo Anglorum rege.

DCCIII.

Osualdus rex Angliæ, filius Achæ, sororis sancti regis Edmundi qui etiam pro fide occubuit, frater Osuini, patris Ostridæ reginæ Merciorũ, vir fuit magnarum eleëmosynarum. In die Paschæ ab Adriano episcopo Lindisarnẽsi diuina audiẽs, cùm linguã ignoraret episcopus, rex populo interpretabatur. Ea die dum multi pauperes confluerent, & omnia iam victualia essent distributa, discũ argenteum fecit confringi,& dari pauperibus. Cui episcopus congratulans,& manum eius osculans dixit, Nunquã putrescet hæc manus. Quod est factum,& permanet vsque hodie. Die ac nocte diuinis vacabat, & aut supinis aut flexis manibus gratias agebat. Fratre suo Eanfrido ab impiis perempto, ducem Britonum cum multis super se venientem, ipse erecto crucis vexillo superauit, in loco qui dicitur Denisbruna. Nono igitur regni sui anno, ætatis verò XXXVIII, à rege Merciorum qui per prędecessorem suũ Eduinum peremerat in Maserueldo, Osualdus orans pro salute animarum in prælio occubuit: cuius caput cum brachiis & manib⁹ ignominiosè stipite suspenditur. Corpus verò per suprà dictam neptẽ suam Ostridam, in monasterio Eichelredo sepelitur. A fratre verò suo Osuino caput ei⁹ Lindisarni, brachia & manus in regia vrbe conduntur.

De Theodosio.

Theodosius violenter coactus, suscepit imperium, & regnauit anno vno. Hic Anastasium imperatorem magno prælio vicit, & eũ fieri clericum coëgit, & presbyterum ordinari fecit. Similiter & ipse Theodosius postquam regnauit ãno vno factus est clericus, & reliduum tempus vitæ suæ in pace transegit.

De primo Moguntino archiepiscopo.

DCCXXVII.

Gregorius III, papa ordinatus, sanctum Bonifaciũ ordinauit archiepiscopũ Moguntiæ,& ei palliũ dedit. Nam Moguntina ecclesia antea fuit sub archiepiscopatu Wormatiẽse, sed archiepiscopatus translatus est à Wormacia in Moguntiam.

De dno Bonifacio.

Bonifacius duos episcopos ordinauit, Burchardum & Willebaldum, & his curam sui ordinis impertiendo, alterũ Wurceburgi, alterum Eichstete inthronizauit. Ecclesiam quoq; beatæ virginis in Erfordia cathedralem esse cõstituerat, sed suasu literarum papalium quod decreuerat renouauit. Tandem senio fessis membris, consensu & consilio regis Pipini qui fratri suo Carolomano successerat, comitẽ olim peregrinationis suæ, Lullum successorem sibi destinauit. Eobanum quoque episcopum consecrans vrbi quæ dicitur Vtrecht, ad subsidium sui laboris præposuit, presbyteros diaconosque ordinauit, monachos per loca diuersa destinauit. Ex quibus pręcipui fuerũt, Winteuig, Walther, Adelher: presbyteri, Haymund, Schirbald: diaconi, Wacher, Gindher, Hilleger, Bertolf. Hi coniuncti fuerunt vinculo charitatis & participio laboris, iuncti sunt etiam palma ministerij, & corona cœlesti. Willebald⁹ de Saxonia fuit oriundus, & à parentibus vsque ad triennium tenerè educatus, subitò ægritudine grauissima rapitur. Et cùm desperaretur ab omnibus, vouetur à parẽtibus, vt eum faciant monachum, si dominus superstitem illum relinquat. Traditus igitur sacris studiis in cœnobio Waltheim, proficiebat acerrima scientia & religione. Factus iuuenis patrem adiit, eumque multis exhortationibus peregrinãdi laborem subire pro amore cœlestis patriæ persuasit, assumpto simul altero Wunebaldo germano. Itaq; mari transito Lucam in Hetruriam deuenerunt, vbi defunctum patrem terræ mandarunt. Egressus inde, in monte Cassino monachorum numero se sociauit, sed omnes laudabili conuersatione præcessit.

De Leone imperatore.

Leo II imperium adeptus regnare cœpit. Hic in Christianos & ecclesiam Dei impius & crudelis fuit, Domini saluatoris,& eius glorioſæ genitricis imagines,& aliorum sanctorũ in medio ciuitatis Constãtinopolitanæ incẽdio tradidit, & multos Christianos qui non assenserant huic impietati, decollari fecit.

Beda presbyter venerabilis mortuus est in Anglia.

De Constantino Leonis filio.

DCCXLII.

Constantinus V, filius Leonis imperatoris, imperium adeptus regnauit annis XXXIIII. Hic pernicioſiſſimus erat, & recedens à Deo, ac inſiſtens luxuriis, & magicis maleficiis, & ſacrificiis idolorum, & inuocationibus dæmonum, & perſecutionibus eccleſiarum, malisque variis ſupercreſcens, non minus crudelis quam Diocletianus.

De Caroli Magni progenie.

Natus eſt Carolus Magnus eodem anno, de cuius genealogia hîc aliqua ſunt dicenda. Mortuo Pipino Groſſo, qui fuit maior domus regni Francorum, Carolus Martellus filius eius tres filios reliquit, Carolomanum, Pipinum, & Grifonem. Regnum tunc Francorum ab Aquitania vſque ad Bauariam protendebatur: quod regnum à Priamo, nepote Priami Magni Troiani, mortuo apud Paduam, ab Antenore proceſſit, ſicut Romani ab Aenea, ſed per Cæſarem ſubiectum fuit Romanis. Poſtea cùm Valentinianus imperator quoſdam populos qui Alani dicuntur, vincere non poſſet; fecit edictum, vt qui eos vincerent decem annos à tributo liberi eſſent. Vnde Teutonici huius gloriæ cupidi illos ſtrenuè delent, & inde Franci appellati ſunt. Sed rex eorum Carolus Martellus Francos in duas partes diuiſit: partem illam in qua Sequana & Ligeris, quæ Gaudiana dicebatur, currunt, Franciam & populos Francigenas, id eſt à Francis genitos, appellauit, & in Teutonico Kerlingen idiomate ſuo: alteram verò partem in qua Rhenus currit, Franconiam, cuius populi Franci dicuntur. Pipinus filius Caroli Martelli duxit in vxorem Berchtam, filiam Heraclij, & genuit ex ea Carolum Magnum.

DCCL.

Pipinus pater Caroli vnctus eſt in regem a ſancto Bonifacio, archiepiſcopo Moguntino, iubente papa Zacharia.

DCCLXXXI.

Conſtantinus VI, filius Leonis Quarti, imperium adeptus, regnauit cum matre ſua Irene annis XVII. Cumque opprimeretur eccleſia Romana à rege Langobardorum Haiſtolpho, nec inueniret auxilium ab ipſo imperatore Conſtantino; Pipinus rex, pater Caroli Magni, Romanos ab Haiſtolpho liberauit, & factus eſt Romanus patricius, & multas gentes vicit. Interuenerat enim pactio inter papam, & principes Teutoniæ, & Romanos, vt deuictis Langobardis, & aliis imperium vaſtantibus, imperium ad Teutonicos transferretur. Tranſlatum ergo eſt ad eos, in perſonam Caroli Magni, filium regis Pipini.

DCCXCVI.

Leo IIII, papa centeſimusprimus, eſt ordinatus: ſedit annis XX, menſibus VI. Ipſe vngit in regem & imperatorem Carolum Magnum, Pipini filium.

DCCCI.

Ab vrbe Roma condita MDLII, Carolus Magnus, Pipini regis filius, imperium adeptus, LXXVII imperatorâ Cæſare Auguſto, regnauit annis XLVI: quem Leo papa vnxit & conſecrauit, & magnificè coronauit. Tunc à cuncto populo clamatum eſt in hunc modum, CAROLO MAGNO ROMANORVM AVGVSTO, ET PACIFICO IMPERATORI, A DEO CORONATO, VITA ET VICTORIA. Leo papa illi claues confeſſionis ſancti Petri, & vexillum vrbis Romanæ, cum aliis muneribus miſit. Carolus iſte dilatauit fidem catholicam, fundauit monaſteria & eccleſias: æquus fuit iudex diuiti & pauperi, ad eleemoſynas largus, diuinis intentus. Cùm igitur eſſet Chriſtianiſſimus, & circa diuinum cultum ſollicitus, rogauit magiſtrũ ſuum Alboinum, vt hiſtoriã & officium componeret de ſancta Trinitate, vt per hoc errores emendarentur, & dubia diſcederet deuotio, & ſecuritas fidei augeretur. Quibus peractis, cœpit feſtum Trinitatis à multis chatius amplecti & peragi, maximè à Germanis & Gallis, quorum principum auctoritate fuerat ordinatum. Hic Carolus expugnauit Sclauos, & repulit paganos, vicit Saxones, ſubegit Vngaros. Longitudo eius octo pedum; facies eius palmum & dimidium habebat in longitudine; barba vnum palmum. Militem armatum, ſuper equum ſedentem, à vertice ſimul cum equo ſcindebat. Militem armatum, rectè ſtantem ſuper manum ſuam, à terra vſque ad caput leuabat ſola manu. Leporem integrum,

aut

aut duas gallinas edebat, vinũ modicum & lymphatũ bibebat. In prandio tantùm ter bibit, in cœna rarò. Corpore decorus, sed vultu ferus, vt scribit Turpinus archiepiscopus. In diebus dominicis & festiuis vtebatur regalibus vestimentis, ornatus sedebat, gladium super genua per transuersum ponebat.

De Caroli Magni filiis, & Ludouico primo.

Carolus imperator & semper Augustus, republica laudabiliter gubernata, tandem feliciter obiit Aquisgrani, & ibidem sepultus est in ecclesia gloriosæ virginis, quam ipse miro opere condiderat. Obiit autem regni sui XLVI, ætatis verò LXXII. Reliquit duos filios, Pipinum, & Ludouicum. Pipinus factus est rex Italiæ, Ludouicus Aquitaniæ. Hic post mortem patris sui Caroli imperium adeptus, regnauit annis XXV. Iste conuocato concilio magno Aquisgrani multa de statu ecclesiarum & religiosorum vtiliter tractauit: ipse etiam principes ecclesiasticos constituit. In isto concilio regula Canonicorum de diuersis patrum sententiis compilata fuit. Ludouicus hic fundauit Hildeshemium & Carbeiam, & reliquit tres filios, Lotharium, Carolum, & Ludouicum.

DCCCXXXVI.

Otharus archiepiscopus Moguntinus transtulit ossa sancti episcopi Erfurdiam.

De Lothario imperatore.

Lotharius Ludouici filius imperat annis XV: cui fratres eius Carolus & Ludouicus restiterunt, & graue bellum eidem intulerunt. Tanta autem vtrinque facta est strages, vt nulla ætas meminerit tantam aliquando fuisse in regno Franciæ. Tandem pacto inito Carolus regnat in Francia; Ludouicus in Germania; Carolus in Italia, & parte Franciæ quæ ab ipso Lotharingia dicta est. Quòd iste Ludouicus post patrem suũ imperauit, non est intelligẽdum de imperio, sed de Germaniæ regno. Lotharius tribus filiis suis partem quæ ei obtigerat partitur; Ludouico Italiam cum nomine imperij; Lothario qui Placẽtiæ obiit, Lotharingiam; Carolo Prouinciam: & ipse monachus efficitur in Prumiensi monasterio. Eo tempore rex Hunnorum, id est Vngarorum, Stephanus nomine, Christianus effectus baptizatus est, cum magnatibus & populo regni sui.

DCCCXLI.

Gregorio papa defuncto, Sergius ordinatur. Iste vocabatur Bocca de porco, sed factus papa dicitur Sergius: vnde ab ipso vsque nunc semper mutatur nomen papæ. Ratio huius est, quia dominus nomen Simoni mutauit, vocans eũ Petrum, quando ipsum ecclesiæ præfecit.

De Ludouico secundo.

Ludouicus secundus, filius Lotharij, imperat annis XXI. Hic regnum Siciliæ à Saracenis purgauit.

Carolus frater Lotharij, qui litigauit anno vno & mensibus vndecim cum nepotibus, veneno interit.

Ludouicus, frater prædictorum Lotharij & Caroli, reliquit tres filios, Carolomanum, Ludouicum & Carolum.

De secundo Carolo.

DCCCLXXVIII.

Carolus Ludouici filius imperium adeptus, & à Ioanne papa consecratus, regnauit annis XI, cum fratribus suis Carolomano & Ludouico. Ipse Normanos qui Galliam inuaserant, deuicit, & Gotfridum regem eorum de sacro fonte leuauit, eique filiam Lotharij Gallam nomine vxorem dedit. Iste Carolus deiectus est de regno, cuius frater Carolomanus de nobili fœmina reliquit filium, sed non legitimum, nomine Arnolphum, cui patruus suus Ludouicus defuncto patre dedit ducatum Carinthiæ, & castrum Moseburg. Vnde cùm iam nullus superesset de genere Carolorũ, principes Teutonię hunc Arnolphum imperatorem fecerunt.

De Arnolpho imperatore.

DCCCLXXXVIII.

Arnolphus Carolomani filius de quo iam dictum est, imperium adeptus regnare hoc anno cœpit. Huius confessio de corpore CHRISTI in sententiis legitur. At Guido dux Spoletanus à suis fautoribus rex in Italia nominatur, cuius filius Lambertus Romam veniens se imperatorem iussit vocari. Tunc Arnolphus Normanos qui Teutoniam inuaserant, annihilauit; Italiamque ingressus, Ber-

gomum vrbem cepit, & comitem Ambrosium in furca suspendit. Vnde tota Italia territa se ditioni eius subiecit. Interim Lambertus qui se pro imperatore gesserat, moritur, & Longobardi Ludouicum filium Bosonis ad imperium inuitant. Eo tempore factum est prælium magnum inter Bauaros & Vngaros. Tum quoque Vngari vastauerunt Saxoniam & Franciam. Dux quoque Turingorum Burchardus occisus est ab Vngaris.

De tertio Ludouico imperatore.

Arnolphus imperator anno XII regni sui moritur, cuius filius Gundelboldus regnum Germaniæ conabatur inuadere, sed occisus est: & Ludouicus frater legitimus regnauit annis XII. His temporibus comes Albertus, nepos ducis Saxoniæ Othonis, comitem Conradum interfecit. Vnde rex Ludouicus eum in castro Babenberg obsedit. Cui Hatto archiepiscopus Moguntinus persuasit, vt se imperatori præsentaret, dãs ei dexteram, quod eum indemnem reduceret. Sed cùm essent egressi; dixit comes, Bonum est redire & prandere: cui archiepiscopus annuit. Vnde cùm postea sine alia securitate se regi obtulisset, sententiam capitalem accepit.

DCCCCXVII.

Ludouicus III obiit. In isto Carolinorum reges & imperatores defecerunt.

De primo Conrado imperatore.

Posthæc Teutonici Othonẽ de Brunsuig, ducem Saxonię, regem sibi poscunt: sed cùm esset senex, renuit. Consilio tamen eius electus est Conradus, filius comitis Conradi, quem prædictus comes Albertus nepos ipsius Othonis occiderat. Iste mortuus est anno regni sui septimo, & sepultus in Fulda.

DCCCCXXIII.

Hatto Mogũtinus deuoratus est à muribus, nec se in castris nec insulis potuit ab iis defensare.

De rege Henrico Aucupe.

DCCCCXXIIII.

Henricus filius Othonis ducis Saxoniæ, regnũ adeptus, regnauit annis XVII. Iste dicebatur Auceps, quia dum caperet auiculas, renitẽs electus est. Ipse lanceam sancti Mauricij à duce Burgundiæ accepit, & à papa inuitatus, dum Romam iret consecrari, obiit, & sic imperium non obtinuit. Id sancto Vlrico in visione gladij sine capitello ostensum fuit.

De primo Othone imperatore.

DCCCCXL.

Otho filius Henrici regis Romanorũ, imperiũ adeptus, regnauit annis XXXVIII. Iste dictus fuit Otho Magnus. Fundauit archiepiscopatum Magdeburgensem. Vxor eius fuit regina Langobardica Adelheidis. Hæc circa Argentinam in littore Rheni fluminis, in monasterio Olsa, cum magna veneratione ab omni populo pro Sancta habetur. Iste Otho Aquisgrani à Mogũtino archiepiscopo Hildeberto coronatur. Pugnauit cum Vngaris qui Teutoniam inuaserant, & magna cæde prostrauit eos in campo qui dicitur Lechfeld. Ipse quoque contra Beringi tyrannidem, qui XXX annis regnum sibi Romanum extraordinariè vsurpauerat, à papa Ioanne iam suprà dicto inuitatus per vallem Tridentinam Romam venit, & ab eodem papa Ioanne imperator consecratur. Tandem, postquam Rempub. bene rexerat, mortuus est in Turingia, anno regni sui XXXVII: deductus in Magdeburg, ciuitatem metropolitanam Saxoniæ, ibidem honorificè sepultus est, tempore Benedicti Quinti.

De secundo imperatore Othone.

DCCCCLXXVIII.

Otho II, Othonis Magni filius, imperium adeptus, regnauit annis IX. Iste nominabatur, Mors pallida Saracenorum. Huius vxor fuit Theophania imperatrix, quæ venit de Græcia. Iste imperator Otho magnum conflictum cum Saracenis in Calabria habuit, & ceciderunt plurimi de exercitu imperatoris, sed & imperator vix euasit. Hic, dum Italici pacem sæpe violarent, Romam venit, & ante gradus ecclesiæ sancti Petri omnibus proceribus & magnatibus conuiuium magnum fecit: quibus lætanter epulantibus, omnes vndique armatis cinxit, & de violata pace mouens querimoniam, reos in scriptis iubet recitari: quos statim ibidem decol-

lari

lari faciens, alios gratanter ad epulandum inuitauit. Hic defunctus Romæ sepultus est honorificè apud ecclesiam sancti Petri, tempore papæ Benedicti septimi.

De Othone tertio imperatore.

DCCCCLXXXVIII.

Otho III, Othonis secundi filius, imperium adeptus regnauit annis XII. Iste cognominabatur Mirabilia mundi, vocabatur etiam Otho Rufus. Hic cùm esset apud Mutinam ciuitatem cum vxore sua; ipsa imperatrix cuidã comiti se prostituere voluit. Sed cùm ille consentire nollet, illa indignata prędictum comitem apud imperatorem adeò infamauit, vt eum imperator sine audientia decollari præciperet. Qui antequam decollaretur, rogauit vxorem suam, vt iudicio candentis ferri post mortem eum comprobaret innocuum. Adest dies, in qua Cæsar se pupillis & viduis exhibebat iudicaturus. Affuit & fœmina, comitis secum caput hãbens, quæritque qua morte sit dignus, qui iniustè aliquem occidisset. Quo respondente, Capitis priuatione; illa ait, Tu es ille vir qui maritum meum ad suggestionem vxoris tuæ iniustè occidi mandasti. Quod dum illa per candens ferrum probasset, Cæsar in manus fœminę se tradidit puniendum. Interuentu tamẽ pontificis & procerum, decem dierum inducias, deinde octo, deinde septem, quartò sex à vidua accepit. Tunc imperator causa examinata & cognita, vxorem suam viuam cremari fecit, & dans viduę quatuor castra vitam redemit. Castra hæc sunt in episcopatu Lunæ in Etruria, & vocantur ab inducijs dierum, decimum, octauum, septimum, sextum.

Hic imperator Gregorium V in sedem Apostolicam constituit, qui prius Bruno vocabatur, è domo natus Saxonica, qui & imperatorem consecrauit. Nam Ioannes Placentinus Petri sedem inuaserat, & sedisset pro papa cõsilio Crescentij. Quapropter Crescentinus cum duodecim suorum decollatus est, & Ioannes pseudopapa excæcatus, de monte Tarpeio, in quo Capitolium, præcipitatur.

ANNO DOMINI M.

Imperator Otho III, cognomẽto Rufus, ossa Caroli Magni Aquisgrani à plurimis eousque ignorata inuenit.

M I.

Imperator idem Natiuitatem Domini Romę celebrauit, & sequenti anno defunctus est, & Aquisgrani sepultus.

De sancto Henrico imperatore.

M I I.

Dux Bauariæ Henricus imperium adeptus, à Cæsare Augusto LXXXVIII imperator, regnauit annis 24. Huic desponsata fuit Cunegundis virgo nobilis, cum qua cælibem vitam ducens, cum virgine virgo remansit; totum se diuino cultui tradidit, veteres ecclesias reparans, nouas ædificans & ditans. Ipse fundauit Babinbergensem ecclesiam, quam & cathedralem instituit, & ciuitatem eandẽm ecclesiis, clero, & populo decorauit. Ipse etiam restaurauit ecclesias, Magdeburgensem, Merseburgensem, Misnensem, Hildesheimensem, Argentinensem, quæ à barbaris vastatæ fuerant; & in Hildesheimense, vbi à puericia enutritus & literis fuit edoctus, posuit episcopum sanctum Gothardum, qui in monasterio Heruelden si abbas extiterat. Summam enim diligentiam Cæsar iste adhibens in amplificando cultu Dei, sedes episcopales & ecclesias & vniuersum regnũ ditauit. Idem Augustus tradidit sororem suam regi Vngariæ Stephano, qui cum toto regno suo fidem Christi recepit, & dilectione Dei feruidus, & sanctis operibus & virtutibus clarus, pro regno transitorio elegit æternum. Idẽ imperator Henricus in Quedlinburg curiam suam celebrauit. Ibidem principibus conuocatis, ipsisque singulis & vniuersis id ipsum assentientibus, Poloniam & Bohemiam, cæterasque Sclauorum adiacentes regiones, quia nondum fidem Christi receperant, debellare disposuit. Victor sine effusione sanguinis gentes illas sibi subegit, gratias agens Deo cum suis. Apuliam à Græcis diu possessam recuperat Romano imperio. Poloniam ac Burgundiam sibi subigit. Rediens de Apulia infirmitate calculi cœpit laborare, & cùm plurimum torqueretur, mira patientia sustinuit, Deoque ab isto morbo liberatus gratias egit. Anno ætatis suæ LII, imperij verò XXIIII, ipse sanctus Henricus Romanorum imperator & semper Augustus regnum tempo-

rale regi æterno resignans, cœleste regnũ feliciter introiuit. Denique multis splendens virtutibus & miraculis, regali honore sepultus est Babinbergæ in ecclesia cathedrali. Post discessum sancti Henrici glorioſi imperatoris, felix sponsa ipsius Cunegundis imperatrix, perpetuæ virginitatis obseruatrix, orationibus, ieiuniis, vigiliis, eleemosynis, & aliis sanctis operibus humiliter insistens, multis virtutibus claruit. Tandem feliciter ex hoc mundo trãsiit, & honorificè apud sponsum suum in Babinberga est sepulta.

De archiepiscopo Willegisio.

Tempore sancti Henrici imperatoris, Willegisius archiepiscopus Moguntinus vigebat. Iste quia humilem progeniem habuit, & patrem qui currus & bigas facere solebat, in thalamo ornatis & grandibus literis hæc scripta habebat. *Willegis, Willegis, recole vnde veneris.* Hæc & in Teutonica lingua scripta erant. Appendebat etiam rotas, & huiusmodi instrumenta in pariete circumquaque, in quibus suam prosapiam recognoscebat. Adhuc vsque habentur duæ rotæ quasi aratri in vexillo, & vna in clypeo ecclesiæ Moguntinæ. Hic archiepiscopus in Moguntia maiorem ecclesiam, & sancti Albani ecclesiam construxit.

De episcopo Hildeshemense Gothardo.

Gothardus in Althachense monasterio nutritus, ibidem abbas factus ab Henrico imperatore per Willegisium Heruelden se regimen suscepit, & secundum sui nominis interpretationem lasciuos fratres durius increpauit: nam Gothard Dei durus sonat Germanicè. Garense quoque & Cremense monasterium in cura habuit. Tandem ab imperatore ad Hildeshemensem episcopatum prouinciæ Saxoniæ vocatur.

De secundo Conrado imperatore.

M X X V.

Conradus dux Francorum regnum adeptus, regnauit annis x v. Hic descenderat de stirpe Clodouæi, & duxit Giselã de Webinlingen, neptem sancti Henrici imperatoris, vxoremq; Arnolphi ducis Sueuorum, quæ peperit Ernestum & Hermanum, & hinc peperit Henricum, qui Aquisgrani vnctus est in regem per Peregrinum Colonien sem archiepiscopum. Tempore huius Conradi, visa est in cœlo trabs miræ magnitudinis super Solem iam ad occasum vergentem, & ad terram cadere. Hic quosdam episcopos de Italia in vincula coniecit, & quia Mediolanẽsis archiepiscopus de vinculis fugit, suburbia Mediolani incẽdit. Die Pentecostes, cùm idem imperator in parua ecclesia secus vrbem ad Missam coronaretur; tam grandia tonitrua & fulgura facta sunt, vt aliqui mente excidere̅t, aliqui spiritum exhalarent. Bruno verò episcopus qui Missam celebrabat, & secretarius imperatoris cum aliis dixerunt, se inter Missarum solennia vidisse sanctum Ambrosium, imperatori comminantem, nisi ab vrbe Mediolano discederet.

De comite Leopoldo.

Iste imperator Conradus 11 nulli violatori pacis pepercit: quamobrem comes Leopoldus, cum vxore solus, in syluam quodam tugurio latitabat. In hac sylua dum Cæsar venaretur, dispersis suis post feras, nocte cogente in idem tugurium se recipit, cui hospita benignè ministrauit. Ipsa autem cùm esset grauida, eadem nocte filium peperit, & vox ad Cæsarem tertiò facta est, Hic puer gener tuus erit. Manè igitur dum suos reperit, præcipit duobus armigeris, vt puerũ de manibus matris violenter reciperent, & per medium scindentes, cor eius sibi afferrent. At illi iussa complentes, puerum de gremio matris rapiunt. Quem videntes formæ elegantissimæ; misericordia moti, super quãdam arborem ne à feris deuoraretur, deposuerunt, & scindentes leporem, cor eius Cæsari obtulerunt. Eodem die, dum quidam dux inde transiret, & puerum vagientem audiret, eum ad se adduci fecit, & dum filium non haberet, ipsum vxori attulit, & à se & vxore genitum esse finxit, & Henricum vocauit. Cùm creuisset, erat corpore pulcherrimus, ore facundus, & omnibus gratiosus. Quodam tempore Cæsar cum duce conuiuatur, videnséque Henricum adolescentem decorum & prudentem, curiæ suæ ipsum assumpsit, & videns eum ab omnibus commendari,

mendari, cœpit dubitare, ne post se regnaret, & ne iste sit quem occidi mandasset. Volens igitur esse securus, literas manibus suis scriptas per eum vxori suæ dirigit, in hunc modum. In quantum est chara tibi vita tua, mox vt literas receperis, puerum hunc necabis. Dum igitur pergens in quadam ecclesia hospitatus fuisset, & fessus super bancum quiesceret, & bursa in qua literæ erant dependêret; sacerdos curiositate ductus bursam aperuit, & literas imperatoris sigillo videns munitas, ipsas saluo sigillo aperuit, & legens scelus abhorruit, & radens subtiliter quod dicebatur, Istum necabis; scripsit, Isti filiam dabis. Regina lectis literis principes conuocauit, & tradens ei filiam suam nuptias celebrauit. Quo audito, Cæsar ira fremuit, vidensque ordinationi Dei non resistendum, a duce, à duobus armigeris, à sacerdote, & à matre pueri, veritate comperta, lætanter eum generum suum & hæredem constituit.

De discessu Graciæ à Romana ecclesia.

MXXVIII.

Tempore imperatoris Conradi II, ecclesia orientalis recessit ab obœdientia sedis Apostolicæ. Imperator iste Conradus II. cognomine Salicus, obiit, & sepultus est in Spira.

De tertio Henrico imperatore.

MXL.

Henricus III, imperatoris Conradi II filius, imperium adeptus, regnauit annis XVII. Hic à suis nuptiis omnes histriones expulit, & quæ eis dari solent paueribus distribuit; Petrum regem Vngariæ è regno expulsum restituit. Huius tempore tantum schisma in ecclesia fuit, vt tres in summos pontifices electi essent, quos tandem Gratianus presbyter, pecunia magna eis data, induxit, vt cederent; & sic ipse electus est. Imperator pro tanto schismate sedando Romam properans, apud Sutrium vrbem Gratianum obuiam habuit, qui ei coronam auream obtulit, vt eum propitium haberet. Cæsar primò cuncta dissimulans, conuocata synodo, Gratianum, qui & Gregorius dictus est, de Simonia conuicit, & eo amoto Suidgerum Babenbergensem episcopum substituit, qui Clemens II dictus est, à sancto Petro CLIX papa ordinatus, à quo ipse imperator & coniux eius Agnes imperatrix Romæ imperialem consecrationem susceperunt. Ipse Clemens papa sepultus fuit in Babenberg. Hoc tempore erant quatuor papæ successiuè & immediatè de Teutonia sumpti.

De Leone papa, nono.

MXLIX.

Hic Leo papa dedit pallium Babenbergensi episcopo, Ipse etiam constituit, vt fiant claustra iuxta ecclesias ad disciplinam seruandam. Idem constituit, ne sacerdotes aut monachi canes aut aues ad venandum sequerentur, néue turpia lucra sectarentur. Antiochia & Ierosolyma à Saracenis capta, hoc tempore à Christianis recuperata sunt.

De conflictu regis Henrici IIII.

MLVI.

Rex Henricus IIII, filius Henrici III imperatoris, conflixit in Turingia cum Saxonibus inter Hoenburg & Neilstete, & victi sunt Saxones. Quos cùm secundò impeteret, dederunt se gratiæ. Rupto autem fœdere abduxit captiuos episcopos, Magdeburgensem & Halberstadensem, & Othonem quondam Bauariæ ducem, Magnum ducem Saxoniæ, & nouem comites. Eodem anno imperator Henricus, pater istius regis Henrici, defunctus est Leodij, & sepultus Spiræ cum patre suo Conrado imperatore: cuius exequiis interfuit papa Victor, & patriarcha Aquileiensis, ac plurimi episcopi, & nobiles.

De incendio Erfordiæ.

MLXXIX.

Ciuitas Erfordia incensa est à militibus imperatoris Henrici, & monasteria sancti Petri, & sancti Seueri, cum multis qui eò confugerant, conflagrarunt.

De fundatione monasterij Pegauiensis.

MXCI.

Fundatio ecclesiæ Pegauiensis inchoa-

ta est à Viperto marchione, præsentibus dominis, Hertuigo Magdeburgēse, Walramo Citicense, & Albino Mersburgense episcopis.

MXCIII.

Eclipsis Solis facta est tertia diei hora, & draco magnus visus est.

De quinto Henrico imperatore.

Henricus quintus, quarti Henrici filius, imperium adeptus, regnauit annis XIIII. Iste cum XV millibus militum venit Romam, & in gradibus sancti Petri à papa Paschale, & à clero, & populo processionabiliter susciptur. Ipse multa magnifica fecit, Spiræ obiit, & ibidem quiescit cum patribus suis. Super quatuor tumbas prædictorum quatuor imperatorum, videlicet Conradi, Henrici III, Henrici IIII, Henrici V, vnus versus diuisim scriptus est, qui cōplectitur omnes tumbas in hunc modum, *Filius hîc, Pater hîc, Auus hic, Proauus iacet ist hic.* Item hoc anno dedicatum est monasterium Pegauiense, VII. calend. Aug.

MCX.

Monasterium Reinsdorf à Viperto marchione consilio Othonis episcopi Babenbergensis fundatur.

De conflictu in Welfesholtz.

MCXV.

Imperator Henricus V conflixit cum Saxonibus in Welfesholtz, vbi multi ceciderunt, & imperator victus est, & post hoc obiit, & sepultus est in Spira.

MCXVI.

Fundatum est cœnobium Hallense, videlicet noui operis extra muros situm, à venerabili archiepiscopo Magdeburgense Adelgoto.

MCXXIIII.

Vipertus fundator monasterij Pegauiensis monachus factus, in eodem quieuit in pace.

De Lothario imperatore.

MCXXV.

Lotharius dux Saxonum, imperium adeptus, regnauit annis XIII. Hic fundauit monasterium Luther prope Brunsuigam, & ibidem sepultus est. Vir omni laude dignissimus.

De tertio Conrado imperatore.

MCXXXVIII.

Conradus III, nepos Henrici Cæsaris, frater Friderici ducis Sueuiæ, electus est in regem Romanorum, adhuc viuente Lothario superius memorato. Tandem pace inter eos facta, Lotharius apud Veronam moritur, & apud Brunsuigam in monasterio Luther sepelitur. Conradus Aquisgrani à Theodeuino, Portuense episcopo, apostolicæ sedis legato, coronatus, regnauit annis XV. Ipse mortuus est, & sepultus in Spira.

Hugo de sancto Victore, vir doctissimus & deuotus, moritur.

Eugenius III, monachus & diui Bernardi discipulus, factus papa constituit, vt studium in ecclesiis habeatur in Grammatica, & aliis artibus liberalibus. Ipse etiam canonizauit imperatorē Henricum Babenbergæ, rogatu Conradi imperatoris, & prælatorum.

MCXXXIX.

Obiit sanctus Otho, Babenbergensis episcopus.

De principibus Turingiæ.

MCXL.

Landgrauius Turingorum Ludouicus obiit, cuius filius Ludouicus ab imperatore Conrado III principatum suscipit. Eodem anno fundata est basilica in valle S. Georgij. Nota quòd primus Ludouicus, de quo Landgrauij Turingiæ nati sunt, vocabatur Ludouicus Dedus Barbatus: & ipse descenderat de genealogia Caroli Magni imperatoris. Et cùm esset vnus de ducibus Sueuiæ, præliis annihilatus inde cessit. Cùm autem dudum duces Turingorum defecissent, idem Ludouicus Barbatus suscepit principatum dictæ terræ, quæ tunc per plures distracta & vsurpata, cessauit dici ducatus. Sed vsque hodie princeps præfatæ terræ non dux, sed Landgrauius, quod latinè sonat Comes prouincialis, appellatur. Dictus Ludouicus primùm ædificauit castrum Wartbergum in vertice montis excelsi, super ciuitatem Isenacum. Et ipse & filij eius, & filij filiorum, super sæpe dictam terram Turingiam, à tempore sancti

ti Henrici imperatoris, vsque ad tempora imperatoris Friderici II, per sex generationes principantur.

De Friderico imperatore.

MCLIIII.

Fridericus dux Sueuorum, frater Conradi imperatoris, imperium adeptus, regnauit annos XXXIX.

De Petro Langobardo, & Gratiano.

Petrus Langobardus Magister floruit, qui quatuor libros sententiarum, & glossas Psalterij, & Epistolarum Pauli vtiliter compilauit, & Magister Gratianus Decretum. Beatus Bernhardus migrauit ad Christum.

Tres Lunę in cœlo visæ sunt, & in media signum crucis: nec multo pòst visi tres Soles. Contra Alexandrum papam qui canonicè electus fuit, duo alij eliguntur, & fautorib. imperatoris Friderici fulciuntur. Durauit hoc schisma aliquot annis. Inter quod tempus Teutonici, qui apud Tusculum pro imperatore morabantur, Romæ ab hora nona vsque ad vesperam xx millia hominũ occiderunt, quot nunquam antea à Romanis occisi sunt.

De Mediolano capto.

MCLXII.

Imperator Fridericus primus Mediolanum cepit & expugnauit. Tunc Reinaldus, archiepiscopus Colonienſis qui cum eo erat, impetrauit corpora trium Magorum qui Christo infanti munera obtulerunt, quæ Mediolani extra muros ante portam Romanam in ecclesia sancti Eustorgij seruabantur pariter, in vno sarcophago marmoreo. Quib⁹ impetratis, Coloniam gaudens secum tulit, & in ecclesia maiore honorificè collocauit.

De Nobilibus submersis.

MCLXXXIIII.

Rex Henricus, filius imperatoris Friderici, primùm venit Erfordiam, volens concordare Conradum archiepiscopum Moguntinum, & Landgrauium Turingiæ Ludouicum, discordantes. Cumque in cœnaculo residerẽt cum nobilibus terræ; repentè pauimento disrupto, multi in latrinam subtus existentem ceciderunt, videlicet comes Fridericus de Abinberg, comes Henricus de Suartzburg, comes Hassiæ Gotmarus, comes Fridericus de Kirchberg, Burchardus comes de Wartberg. Factum hoc VII cal. Augusti.

De obitu Friderici imperatoris.

MCXC.

Imperator Fridericus I, vir catholicus, peregre vltra mare profectus, cum multa turba cruce signatorum militantium per desertum Romaniæ; postquam gloriosè triumphauit de inimicis Christi, in modico flumine, in quod balneandi gratia post meridiem descenderat, apud Armeniam in die Apostoli Barnabæ, multis præsentibus, casu submersus est. Huic successit filius eius, rex Henricus, eodem anno; & regnauit annis VII.

De tempestate magna.

Eo tempore tantæ pluuiæ cum tonitruis, & fulminibus, & tempestatib⁹ factę sunt, quanta nulla memorat hominum antiquitas. Lapides ad quantitatem ouorum quadranguli, cum pluuia mixti de cœlo cadentes, arbores, & vineas, & segetes destruxerunt, & multos homines occiderunt. Corui quoque & plures aues, per aërem in hac tempestate volantes, visæ sunt carbones viuos in rostris portare, & domos incendere. Henricus VI contra Romanam ecclesiam semper tyrrannidem exercuit. Ipse veneno interiit, sepultus in Spira.

MCXCI.

Eclipsis Solis facta est in vigilia Ioannis Baptistæ.

De Philippo & Othone.

MCXCVIII.

Philippus dux Sueuorum, frater imperatoris Henrici V, in regem Romanorum electus est. Cui se papa Innocentius III opposuit, quia frater suus imperator Henricus, contrarius fuerat ecclesiæ Romanæ: ordinauitque papa, vt Otho filius ducis Saxoniæ Aquisgrani coronaretur.

SIFFRIDI PRESBYTERI MISNENSIS EPITOMES

LIBER SECVNDVS.

M C C.

CONradus archiepiscopus Moguntinus obiit, pro quo eliguntur duo; Lutpoldus Wormaciensis episcopus, & Siffridus Bingensis præpositus.

M C C I.

Sancta Cunegundis imperatrix & virgo canonizata est ab isto papa Innocentio III. Eodem anno vrbs Constantinopolis capta est, & spoliata à Christianis pluribus rebus.

M C C I I.

Rex Philippus à papa Innocentio excommunicatur, & rex Otho ab eodem papa Romæ in imperatorem vngitur, & Siffridus archiepiscopus Moguntinus cõfirmatur.

M C C I I I.

Dux Bohemiæ Turingiam vastauit, & iterum veniẽs in Turingiam, voluit cum rege Philippo confligere, sed territus reuertitur.

M C C I I I I.

Rex Philippus in Turingia Veisenseham obsedit, & ducem Bohemiæ in regem primum coronauit in illo regno.

M C C V I I I.

Rex Philippus Babenbergę occisus est à Palatino comite de Witligsbach, & in Spira sepultus.

De secundo Friderico imperatore.

M C C I X.

Papa Innocentius III Fridericum II, filiũ imperatoris Henrici V, ad sceptrum regni sublimauit, adhuc viuente Othone imperatore, quem pridem idem papa excommunicauerat. Qui excommunicatus fuit vsque ad obitum suum; sed in articulo mortis à prælatis absolutus est. Fridericus II imperium adeptus regnauit annis XXX. Hic erat ingeniosus, studiosus, & literarum scientia magnus; leges optimas pro libertate ecclesiæ & contra hæreticos edidit. Iste supra omnes diuitiis & gloria abundauit. Tandem filios suos reges constituit super diuersa regna, videlicet Conradum, Meinfridum, & alios. In diebus ipsius tam Latinorum, quam Teutonicorum, & aliarum nationum, prouincię multa pace, & tranquillitate, & abundantia gaudebant.

De Landgrauio Hermano.

Eo tempore Landgrauius Turingiæ Hermanus, filius Landgrauij Ludouici, mortuus est, & sepultus in Isenaco, in ecclesia sanctæ Catharinæ, monialium ordinis Cistercienſis; relinquens quatuor filios, Ludouicum, Henricum cognomine Raſponem, Conradum, Hermanum. Ludouicus duxit sanctam Elizabetham, filiam regis Vngariæ in vxorem. Henricus Raspo postmodo vnctus est in regem Romanorum. Conradus verò, ordinem fratrum domus Teutonicæ ingressus, factus est magister ordinis eiusdem generalis. Hermanus mortuus est, cùm esset annorum quindecim, & sepultus est apud patrem suum Isenaci.

M C C X I I.

In Accarone cœpit ordo fratrum domus Teutonicæ. Eodem anno imperator Otho Wissenscham obsedit.

De sancta Elizabetha.

Regnãte imperatore Friderico II, claruit beata Elizabetha, regis Vngariæ inclyta filia, soror Belu, ex matre filia ducis Meranię. Hanc pater suus in annis infantiæ, existentem trium annorum, desponsauit illustri principi Ludouico, qui post patrem suum Hermanum terræ Turingorũ tenuit principatum, cuius prosapia de nobilissima stirpe Caroli Magni imperatoris originẽ traxit. Cùm autem beata Elizabetha prædicto suo coniugi Landgrauio Ludouico vnũ filiũ Hermanum nomine, & duas filias peperisset; cõtigit vt idẽ princeps Ludouic⁹ vnà cũ imperatore Friderico, & multa militia cruce signatorum

tórum ad terram ſanctam properaret, vt transfretãtes, eam terram quam ſaluator noſter ſui ſanguinis effuſione ſacrauerat, ipſi de Saracenorum manibus liberarent. Cùm fines Appuliæ attigiſſent, & in ciuitate quæ Hydruntum dicitur, morarentur, dictus Landgrauius Ludouicus, Deo dilectus & hominibus, carnis debita ſoluens feliciter in Domino obdormiuit. Comites & milites oſſa domini ſui, vtiq; militis Chriſti, inde tollentes, nõ ſine magno planctu & lachrimis ad terram Turingiã reuexerũt, & in monaſterio quod dicitur Reinhardbornum, ſepelierũt, anno MCCXVII. Beata Elizabetha, orbata ſponſo ſuo fidiſſimo, omnia quæ de dotalitiis habere poterat, quæq; de regia aula patris in auro, & argento, & ornamentis ſecũ attulerat, in vſus pauperum conuertebat; in ciuitate Haſſiæ quæ Martburgũ dicitur, hoſpitalis iaciens fundamenta. Huius famula fuit Iſentrudis. Elizabethæ virtutibus & miraculis innumeris, coram papa Gregorio IX, & ſenatu cardinalium examinatis & approbatis, ipſe ſummus pontifex conſenſu omnium & applauſu hanc glorioſam Elizabetham Sanctorum catalogo annotauit, anno MCCXXXV, in vrbe Peruſia. Sequente anno dum ſancta oſſa ipſius transferri deberent, multitudo cleri & populi innumerabilis ad tumbam eius ad ciuitatem Martburgum cõfluxit. Sed & imperator Fridericus cum epiſcopis, & prælatis, atque principibus ibidem affuit, & coronam auream obtulit, multaq; priuilegia & donaria largiter tribuit. Trãſlatione ergo ſolenniter peracta, ſinguli ad propria cum gaudio redierunt.

MCCXVII.

Imperator Otho obiit Brunſuigæ.

MCCXXI.

Beatus Dominicus migrauit ad Chriſtum, & ſepultus eſt in ciuitate Bononia. Eodem anno Iudæi in Erfordia occiſi ſunt.

MCCXXII.

Engelbertus Colonienſis archiepiſcopus occiſus à comite Friderico de Iſenberg, qui & ipſe in vltionem effuſi ſanguinis crurifragio interiit. Eodem anno Damiata a Saracenis reſumpta eſt.

MCCXXIIII.

Tartari magnam multitudinem Ruthenorum proſtrauerunt.

MCCXXVII.

Imperator Fridericus cum multa turba cruce ſignatorum ad ſanctam terram properauit. Sed illud paſſagiũ impeditum fuit.

MCCXXVIII.

Ieruſalem Chriſtianis reſtituitur. Gens Scotorum tũc temporis ferè duobus annis diſcurrendo terras pertranſiuit.

MCCXXX.

Archiepiſcopus Moguntinus Siffridus II obiit in Erfordia, cui Siffridus III ſucceſſit.

De filiis beatæ Elizabethæ.

MCCXXXI.

Beata Elizabetha tranſiit, relinquens vnum filium Hermanum, & duas filias, quarum vnam duxit dux Brabantię, altera verò Gerdrudis nomine, monaſteriũ ingreſſa, cœlibem vitã duxit. Hermanus Landgrauius, filius Landgrauij Ludouici & ſanctæ Elizabethæ, ducẽs vxorem, poſt celebratas nuptias veneno peremptꝰ eſt, à quadam malefica nomine Berchta de Seberg, quæ fuit vxor cuiuſdam nobilis de curia dicti principis. Iſte ergo Landgrauius Hermanus mortuus eſt, nõ relinquens hæredem. Eodem tempore dux Bauariæ Ludouicus occiſus eſt a graſſatoribus, vt dicebatur, immiſſis ab imperatore Friderico.

De Henrico Marchione Miſnenſe.

Hoc tempore Marchio Miſnẽſis Henricus, cognatus Lãdgrauij Turingorum, Ludouici & fratrum ſuorum, cùm haberet duos filios Albertum & Ditericum, quos genuerat ei nobilis & inclyta princeps Conſtantia, filia ducis Auſtriæ, cum magna pompa & faſtu venit ad curiã Friderici imperatoris; petens filiã ipſius Cęſaris Margarethã dari ſuo filio vxorem. Iſte princeps Marchio Hẽricus diuitiis & gloria omnes principes Germanicos ãteibat, eratq́ue largus valde & munificus, multa militum famulorumq́ue caterua munitus, ſemper hilaris, ſemper viuens in magnis delitiis & honore. Hic nõ ſolùm baronibus, & militibus, & capitaneis, & famulis ſuis, imò etiam aliis principibus & nobilibus victũ, & precioſum veſtitum, abundanter & largiter tribuebat. In tanta gloria & prodigalitate in curia Cæſaris apparuit, vt non ſolùm principes & nobiles, ſed & ipſe imperator & Auguſtus in

ſtuporem verteretur. Tandem adepta filia imperatoris, tradidit eam Alberto filio ſuo in vxorem, quem præcedente tempore Landgrauium conſtituit Turingorum. Hęc genuit dicto Alberto tres filios, Henricum, Friderīcum, Ditericum.

MCCXXXII.

In Teutonia multi hæretici tonſi & cremati ſunt à magiſtro Conrado de Martburg, ex cōmiſſione domini papæ Gregorij.

MCCXXXIII.

Idē Magiſter Conradus de Martburg, prædicator verbi Dei, confeſſor beatæ Elizabethæ, occiſus eſt & ſepultus in Martburg, in eccleſia ſanctæ Elizabethæ.

MCCXXXVI.

Præſente imperatore Friderico, & populi innumerabili multitudine beata Elizabetha tranſlata eſt.

MCCXXXVIII.

Tartari in Hungaria & Polonia multa millia Chriſtianorum occiderunt. Contra ipſos Gregorius papa fecit crucē prædicari. Similiter contra Stedingos, de quibus quinque millia hominum à cruce ſignatis occiſi ſunt. Eodem anno Landgrauius Conradus frater Ludouici, Fritſlarēſibus humiliter ſatisfecit, & intrans ordinem fratrum domus Teutonicę, vitam in bonis operibus cōſummauit. Et hic ſepultus eſt apud Martburg in eccleſia beatæ Elizabethæ, vbi domus Teutonicæ fratres magnum habent conuentum militum, & clericorum, & aliorum fratrū ordinis: ibiq́ue pauperibus & aduenis caritatiuè neceſſaria victus miniſtrantur.

MCCXLVI.

Landgrauius Turingiæ Henricus, cognomine Raſpo, in regem Romanorum electus eſt, annuente papa Innocētio, qui eidem Henrico infinitam pecuniam miſit, vt imperatori Friderico pręualere poſſet. Eodem anno dux Auſtriæ, cùm vno die bis triūphaſſet, in ipſo conflictu à propriis hominibus ſuis occiſus eſt.

De conflictu regum.

MCCXLVII.

Rex Romanorum Henricus Conradum, filium imperatoris Friderici, apud Francofordiam in die ſancti regis Oſualdi prælio vicit. Eodem anno idem Henricus VII rex mortuꝰ eſt, & ſepultus apud patrem ſuum Landgrauium Hermanum, in Iſenaco, in eccleſia Sanctimonialium ordinis Ciſterciēſis. Et in iſto defecerunt iſti nobiles principes Turingiæ, qui de proſapia Caroli Magni imperatoris originem traxerunt. Tunc marchio Miſnienſis Henricus Turingiam & Saxoniæ palatinatum ſibi vſurpat. Quamobrem graue bellum inter ipſum & ducisſam Brabantiæ poſtea eſt exortum.

De rege Vilhelmo.

MCCXLVIII.

Comes Hollādiæ Vilhelmus in regem Romanorum electus eſt, & ciuitatem Aquiſgrani expugnauit, & ibidē à duobus cardinalibus coronatus regalem accipit benedictionem. Eodem anno obiit dux Brabantiæ.

De rege Franciæ.

MCCXLIX.

Rex Franciæ Ludouicus Damiatam expugnauit, & in poſſeſſione pacifica habuit. Poſtea in breui à Soldano captus eſt, & centum millia marcarum dedit, & Damiatam reſtituit. Eodem anno obiit archiepiſcopus Moguntinus Siffridus, cui ſucceſſit Chriſtianus.

MCCL.

Rex Daciæ procurante frate ſuo Abel, per traditionem & fraudem miſerabiliter eſt occiſus.

MCCLI.

Hugo cardinalis in Teutoniam legatus miſſus, Vilhelmum regem confirmauit, Chriſtianum archiepiſcopum Moguntinum depoſuit, Gerhardum eidem ſubrogauit.

De morte Friderici imperatoris.

MCCLII.

Imperator Fridericus II ad extrema vitæ deueniēs, perceptis eccleſiaſticis ſacramentis, mortuus eſt & ſepultus apud Fogiam.

MCCLIII.

Rex Vilhelmꝰ cōtra comitiſſam Flandriæ pugnauit, & victoriā habuit. Eodem anno obiit rex Bohemiæ.

MCCLIIII.

Alexander IIII Ezelinum tortorem Chriſtianorum, interfectorem ſexaginta fratrum minorum, & aliorum plurimorum

rum fidelium, pro hæretico cum omnibus fautoribus suis condemnauit.

MCCLVI.

Rex Wilhelmus occisus est à Frisonibus.

MCCLVIII.

Tartari expugnauerunt partes Orientales, videlicet regnum Indiæ, regnũ Armenię, regnum Niniue, regnum de Waldach, regnum etiam Hierosolymitanum, Antiochiam, & partes Christianorum vltra mare.

MCCLX.

Gerhardus archiepiscopus Moguntinus mortuus est in Erfordia, & sepultus ibidem, cui successit Wernherus. Eodem anno ducissa Brabantiæ, filia beatæ Elizabethæ cum magno exercitu & armis bellicis intrauit Turingiam, ducens secum filium suũ Landgrauium Hassię, qui tunc erat annorum duodecim, dictamq; terram spoliis & incendiis deuastauit: quia marchio Misnensis prędictam terram sibi vsurpauerat, cùm tamen filius iam dictæ ducissæ, Landgrauius scilicet Hassiæ, propinquior esset hæres.

De Nigromantico in Friberga Misniæ.

In diebus istius marchionis Henrici, accidit quoddã valde miserabile & horrendum in Friberga ciuitate dicti principis. Quidã enim scholaris, amore cuiusdã puellæ nimiùm stimulatus, consilium atque suffragium à quodam nigromantico, promissa pecunia, requisiuit, vt sibi puellam impetret. Ille autem in quoddam cellarium eũdẽ scholarem secum ducens, & sphæras ac figuras (vt assolent) circum se super pauimentum describẽs, cœpit legere coniurationes diabolicas. Postquam autẽ multa phantasmata diaboli se vtriusque oculis ingessissent; tandem diabolus in forma illius puellæ apparuit, seq; illi in eius amore ardenti eminus exhibebat. Ille cæco amore ductus, cùm manũ extra sphæram extenderet, volens amasiã suam deprehendere, statim à dæmonio arreptus, & ab eo parietibus cellarij allisus & cõquassatus, supra nigromanticum illum est proiectus mortuus. Tunc ille ferè exanimis factus, inde se mouere non potuit, sed toto residuo illius noctis mortuum super se prostratum sustinens voces edebat miserabiles. Manè multi de ciuitate, audi-

tis huiusmodi clamoribus, conturbati & territi conuenerunt, & ipsum inde semineceм eduxerunt.

MCCLXI.

Soldanus Babyloniæ, rex Ægypti, resumptis viribus cum exercitu barbarorum clàm irruit in castra Tartarorum, & multa ex eis millia interficit. Hoc anno quatuor metropolitani, Mogũtinus, Treuerensis, Bremensis, Magdeburgensis, à papa Alexandro IIII Romæ consecrati sunt. Eodem anno multa millia Flagellatorum prodierunt in mundum, dicentes hominem ab omnibus peccatis absolui, si in tali secta per vnum mensem versaretur.

MCCLXI.

Celebrata sunt concilia in Moguntia ab archiepiscopo Wernero, & aliis ab aliis archiepiscopis, iubente papa Alexandro, cõtra Tartaros & alia pericula, vt per verbum crucis & orationes fidelium inimicis ecclesiæ resisteretur.

MCCLXII.

Venit quidã cum exercitu magno dicẽs, se esse imperatorem Fridericum qui ante decem annos mortuus fuerat.

De conflictu principum.

MCCLXIII.

In vigilia Apostolorũ Simonis & Iudę, illustres principes Albert° Turingiæ Lãdgrauius, & germanus eius marchio Ditericus de Landisberg, conflictum habuerunt cum duce Saxoniæ Alberto, & gloriosè triumphantes ceperunt ipsum ducem, & comitem Henricum de Anhald, & alios plures comites & nobiles.

MCCLXIIII.

Stella quæ dicitur cometes visa est.

MCCLXV.

Clemẽs IIII, à sancto Petro CXCIIII, ordinatur. Hic cum Meinfrido, rege Apulię, filio imperatoris Frider. graue prælium habuit. Eodem anno Soldanus Babyloniæ impugnans Christianos, in terra sancta cepit Azotum, castrum domus hospitalis, & castrum & ciuitatẽ Cæsaream, & ciuitatem Capham.

De conflictu regum.

MCCLXVI.

Clemens papa præcepit crucem cum magna indulgẽtia prædicari in subsidium

terræ ſanctæ. Eodem anno comes Carolus, frater regis Franciæ Ludouici, conflixit cum Meinfrido rege, filio imperatoris Friderici, & vicit, & occidit eum. Quo facto papa fecit Carolũ regem Siciliæ. Eodem anno comes Hoënloius, & ciues Wurtzburgenſes conflixerunt cum comite Hermano de Hennenberg apud ciuitatem Kitzingen iuxta Mogũ fluuium pro epiſcopatu, quia duo per diſſenſionẽ electi fuerãt. Sed comes Hoënloius cum omnibus ſuis cruce ſignatis victoriã habuit. Hoc etiã anno Soldanus Babyloniæ ſubiugauit ſibi Ieruſalem, Bethleem, Nazareth, Galilæam totam, & alias multas munitiones. Cepit etiam, & ſuffodiẽs caſtrum munitiſſimũ quod dicitur Caphet, in quo fratres domus Teutonicæ & alios Chriſtianos inuẽtos duris vinculis cõſtrinxit, ad duo millia & plures. Hos õnes in fide examinari fecit. Ipſi verò omnes præter octo in cõfeſſione Chriſti occiſi ſunt.

MCCLXVII.

Cruce ſignati ſunt in ſubſidium terræ ſanctæ, rex Frãciæ Ludouicus, rex Angliæ, rex Aragoniæ, rex Nauarræ, archiepiſcopus Rotomagenſis, & alij plures. Eodem anno beata Heduigis, quondam duciſſa Poloniæ, canonizata eſt à papa Clemẽte.

De Conrado & Carolo.

MCCLXVIII.

Clemens papa crucem prædicari fecit contra regem Conradum, filium imperatoris Friderici, & cõtra ciuitates Thuſciæ & Lãgobardiæ illi adhærentes. Inito autem conflictu inter Conradum & Carolum, victoriã habuit Conradus, ſed à quodã potente Langobardo in munitionem receptus, traditus eſt fraudulenter cum marchione de Baden, & comite Piſano. Qui poſt paucos dies à Carolo capitalem ſententiam acceperunt, prius tamen confeſſione facta.

MCCLXIX.

Soldanus expugnat Antiochiam, & occidit in ea multa millia hominum.

De filia imperatoris.

MCCLXX.

Obiit rex Vngariæ Bela. Eodem anno inclyta & nobiliſſima princeps Margaretha, filia imperatoris Friderici, Turingiæ Landgrauia, cùm multas contumelias & cõminationes etiam mortis à marito ſuo Landgrauio Alberto indignè pertuliſſet; tandẽ exiſtens in caſtro Wartbergo, ſuffragio cuiuſdã militis per murum in ſporta de altiſſima rupe eiuſdem caſtri demiſſa cum duob. tantùm pediſequis & duobus camerariis fugam iniit. Ipſa namq; inter cæteras pediſequas ſuas vnam habuit, quæ Cunegundis de Iſenberg vocabatur, quam idem Landgrauius amans, & cum ea frequenter adulterans filiam Cæſaris exoſam habuit & deſpectam. Abbas Fuldenſis dictam filiam imperatoris fugientem vſq; ad Francofurdiam deduci fecit: vbi à ciuibus honorificè ſuſcepta & pertractata; ibidem defuncta eſt eodem anno, & honore regio tumulata per archiepiſcopum Moguntinum.

MCCLXXI.

In Teutonia fames valida fuit, & tribus annis durauit, ita quòd multi homines fame perierunt.

MCCLXXII.

Rex Vngariæ Stephanus poſt plurima prælia, inter ipſum & regẽ Bohemiæ Odoacrum habita, mortuus eſt.

MCCLXXIII.

In feſto S. Michaelis, in Francofurdia, electus eſt in regem Romanorũ Rudolphus de Habisburg, comes prouinciæ Alſatiæ, & ſtatim Aquiſgrani coronatus.

De Rudolpho imperatore.

MCCLXXIIII.

Lugduni celebratũ eſt concilium magnum, præſente papa Gregorio x. Hic electionẽ regis Rudolphi confirmauit, reprobatis nunciis regis Hiſpaniæ, & regis Bohemiæ. Ipſe namq; rex Bohemiæ Odoacrus ſolennes nuncios, & multam pecuniam, & munera ad curiã domini papæ Gregorij tranſmiſerat, eò quòd ipſe ad imperium aſpiraret. Papa munera non attendens circumſedentibus ſic dicebat, Cùm in Alemania plures principes & comites habeamus, quare vellemus Sclauũ ad imperium ſublimare? Rudolphus itaq; imperium adeptus, regnauit annis XVIII. Iſte in diebus ſuis tranquillã pacẽ procurauit, æquus iudex diuiti & pauperi extitit, eccleſias & hoſpitalia defẽdit & protexit. Cùm videret, milites humilibus perſonis ſecum loqui cupientibus acceſſum ad ſe prohibere, dixit, Per Deum, date hominibus accedendi locum. Non enim propter hoc ad imperium ſum electus, vt hominibus in arca præcludar. Vbicunque

proceſſit

proceſſit, ſi conſpexit aliquem ſecum loqui cupientem, ſtatim ſe illi exhibuit ad confabulandum. Ipſe deniq; omnibus ſe expoſuit, & neminem contempſit. Strenuus erat in armis, in Chriſtiana religione fidelis. Et cùm eſſet mirę prudentiæ, & prouectæ ætatis, hilaris tamẽ & iucundus ſemper extitit, & cum magna modeſtia & manſuetudine imperium gubernauit.

De Landgranio & Marchione, fratribus.

MCCLXXV.

Orta diſcordia inter nobiles principes, Albertum Turingorum Landgrauium, & fratrem eius Ditericum marchionem de Landisberg. Ideo marchio Ditericus, & archiepiſcopus Magdeburgenſis Conradus, Turingiam cum magno exercitu armis hoſtilibus inuadentes, caſtrametati ſunt in ciuitate quę Denneſtete dicitur, & tantùm vna nocte inibi permanſerunt. Nam prædictus Landgrauius Albertus, eadem nocte exercitum mille equitũ armatorum & vltra, & peditum vulgus innumerabile cõuocans, fratrem ſuum iam præfatũ potenter & viriliter de terra Turingia fugat.

MCCLXXVI.

Ioannes XVIII, à ſancto Petro CXCVIII papa ordinatur. Hic dum quendam librum (vt dicebatur) hęreticum & peruerſum dictaret; ſubitò domus in qua ſedebat, ſuper eum corruit, & in tantum concuſſit, vt infra ſpacium quinque dierum miſerabiliter moreretur, replicans ſæpius hæc verba, vel ſimilia, Quid fiet de libello meo? quis complebit libellum meum? Obiit & iſte primo anno pontificatus ſui. Eodem anno rex Romanorum Rodolphus, multa militia & pugnatorum turma collecta, aciem direxit ad Orientem, ſubiiciens ſibi terras quas rex Bohemorum Odoacrus occupauerat, & ſibi illicitè vſurpauerat, videlicet Auſtriam, Stiriam, & Carinthiam, & loca plura alia.

Hoſtis Germanorum papa.

Martinus III papa in tanto odio habebat Teutonicos, vt optaret totam Alemaniam vnam eſſe piſcinam.

De Viſionibus diuerſis.

In illis diebus dum guerrę & prælia inter regem Romanorum Rodolphum, & regem Bohemorum Odoacrum creſcerent, & vtrobiq; malum diſcordiæ augeretur; diuerſæ viſiones & ſomnia veridica de caſu regis Odoacri ſunt diuerſis reuelata. Ipſe namque rex Bohemiæ vidit in viſu noctis, quòd plurima cornua haberet in capite, quæ omnia præter vnum ſibi radicitus ſunt euulſa. Quidam etiam cleric⁹ in Alemania vidit in ſomno, quòd fluuius magnus & turbidus, glacie mixtus, raptim traheretur ab Occidente contra Bohemiam, vocemq; audiuit lamentabilem, clamitãtem hæc verba, Dies tribulationis, dies miſeriæ. Quidam quoq; miles nomine Reinbotho, ſimiliter Teutonicus, vidit per ſomnium quindecim Lunas in cœlo pugnare, quarum duæ cęteris erant maiores, & vna ex his duabus habebat foramina multa, in quam cæteræ Lunę impegerunt, & penitus conſumſerunt. Cumq; iam dictus miles hoc miraretur, vidit regẽ Bohemiæ propè ſtantem, & multum vomitum emittentem.

De rege Odoacro occiſo.

MCCLXXVIII.

Rex Romanorum Rodolphus, & rex Bohemiæ Odoacrus, multis millibus pugnatorũ in campo Auſtriæ quod Marchfeld dicitur, ad pugnãdum hoſtiliter ſunt congreſſi. In hoc conflictu vtrisq; exercitibus hoſtiliter dimicantibus, rex Bohemiæ à ſuis traditus, & ad mortem vulneratus occubuit. De eius morte rex Romanorum ſupra modum turbatus eſt, quia commiſerat ſuis, vt ipſum incolumẽ conſeruarent. Mortuo rege Odoacro, ſtatim maxima clades totius regni eius ſecuta eſt, ita vt per triennium cotidie gens Bohemorum de terra ſua, fame compellente & inopia, relictis habitaculis tranſmigrarent; venientesque in Turingiam, & Miſnam, & alias partes Teutoniæ, miſerabili inedia per plateas ciuitatum mortui corruerent. Corpus quoq; regis Odoacri ſeruabatur multo tempore inſepultum, quia ipſe fuerat à domino papa excommunicationis ſententia notatus.

De rege Wenceslao.

Filius regis Odoacri vnigenitus, Wenceſlaus II, regnauit pro patre ſuo, cui rex Romanorum Rodolphus filiã ſuam, Guthã nomine, tradidit in vxorem, alteram filiam dedit Carolo filio regis Siciliæ, tertiam duci Bauariæ, quartam duci Saxo-

niæ. Sororem Wenceslai coniunxit Rodolpho filio suo iuniori, quem constituit ducem Austriæ. Hic defunctus est Pragę, & sepultus in ecclesia cathedrali, relinquens filium nomine Ioannem. Albertus autem, senior filius regis Rodolphi, successit fratri suo in ducatu Austriæ, & Ioannes mansit apud auunculū suum Wenceslaum regem Bohemiæ. Dux Albertus, filius regis Rodolphi, iam duxerat in vxorem Mathildim, sororem ducis Carinthię & comitis Tyrolensis, quæ genuit ei multos filios & filias. Primogenitus eius Rodolphus duxit filiam regis Franciæ, quæ in primo puerperio defuncta sepulta est in Vienna Austriæ.

De Friderico simulato.

MCCLXXXIIII.

Archiepiscopus Moguntinus Wernerus defunctus est. Eodem anno vir quidam senex venit in Coloniam Agrippinam, asserens se esse Fridericum imperatorem, qui ante XXXII annos mortuus fuerat. Hic eiectus à Colonia receptus est à ciuibus Nussiæ.

MCCLXXXV.

Hoc anno obiit rex Siciliæ Carolus, & filius eius in bello occisus. Mortui etiam sunt, marchio Ditericus de Landsberg, filius marchionis Henrici Misnensis, comites de Orlamūda, Hermanus & Otho, comes Henricus de Suartzburg. Eodem anno vir ille qui finxerat se imperatorem Fridericum, crematus est in Witzlaria.

De Wernero Martyre.

MCCLXXXVII.

Rex Romanorum Rodolphus in ciuitate Francorū quæ dicitur Wurtzeburg, colloquium habuit cū principibus & nobilibus Teutoniæ. Hoc anno felix adolescens Wernerus excruciatus est à Iudæis, & occisus in die Parasceues, ad littus Rheni fluminis in ciuitate Wesela, & in oppido Bacherach sepultus, cuius sanctitatem miracula ibidem protestantur.

De morte Henrici marchionis.

MCCLXXXVIII.

Obiit archiepiscopus Mogūtinus Henricus, cui successit Gerhardus. Hoc etiam anno inclytus princeps marchio Misnensis Henricus defunctus est Dresdæ, & sepultus in Cella cum patribus suis, in monasterio ordinis Cistercienſis. Eodem anno archiepiscopus Colonienſis captus est in prælio, & occisi sunt viri circiter mille in ipso conflictu.

MCCLXXXIX.

Dux Vratislauienſis Henricus subiugauit sibi regnum Cracouiæ, & veneno interiit anno sequente.

De regis aduentu in Turingiam.

MCCXC.

Rex Romanorum Rodolphus intrauit Turingiam, reformans pacem non solùm illi terræ, sed & aliis in confinio eius, & conuocans principes & multos nobiles, in conuiuiis & deliciis cum eisdem māsit in Erfordia ciuitate per plures dies. Fueruntq; secum ibidem filij sui Albertus, & Rodolphus dux Austriæ qui adhuc vixit, licet de morte sua anticipando dictum sit: filiæ quoque eius Iutta regina Bohemiæ, item ducissa Bauariæ, & ducissa Saxoniæ, & aliæ multæ nobiles fœminæ.

De excidio terræ sanctæ.

MCCXCI.

Ciuitas Accaron capta est à Saracenis, & multa millia hominum ex vtraq; parte ceciderunt. Et tunc Christiani omnino de terra sancta expulsi sunt, quorum multi confugerunt in Cyprum insulam. Eodem anno obiit glorioſus rex Romanorum Rodolphus, & sepultus est in Spira, anno regni sui XVIII.

De rege Adolpho.

MCCXCII.

In Francofurdia electus est comes Adolphus de Nassau in regē Romanorum, archiepiscopo Moguntino Gerhardo alios principes ad eiusmodi electionis cōsensum attrahente.

De vastata Turingia.

MCCXCIIII.

Rex Romanorū Adolphus manu forti introiuit Turingiam mense Septembri, multa mala ibidem exercens, stuprās virgines, ecclesias vastans, innocentes & iustos spolians, opprimens, & occidens, & alia plura perpetrans contra normam iusticiæ. Contigit autem, cùm idem rex Adolphus in Turingia quandā villam pertransiret

transiret quæ Sumeringen dicitur, iuxta quam extructa est ecclesia sancti Gangolfi militis & martyris, vt duæ vetulæ mulieres ad dictam ecclesiam cum rebus suis confugerent, quas quidam pedites de exercitu rebus & vestibus spoliantes, nudas perunxerunt pice cum sebo mixta, deinde in plumis volutantes discurrere permiserunt. Tunc illæ cum fletu & clamore vsque ad regem peruenerunt. Quas videns comes Ditericus de Hoënstein, lachrymans & regem accedens dixit, Domine videte & miseremini. Cui rex, Ecquis modò poterit inuenire reos? Et sic illæ mulieres ad sua sunt conuersæ cũ mœrore, nullam gratiam consecutæ sunt.

De vastatione Misnæ, & expulsione principum.

MCCXCVI.

Rex Adolphꝰ, tyrannide sua in Turingia crudeliter expleta (vt superiùs est narratum) ad terram Orientalem castra & arma mouit. In qua quibusdam munitionibus occupatis, quibusdam funditus destructis, direxit aciem contra Misnam, & tradita est ei ciuitas Friberga, in qua castrum firmissimum suffodiens cepit, & multos strenuos viros in eo repertos capitali sententia condemnauit. Tradita est ei quoque Misnæ castrum & ciuitas, & aliæ munitiones terræ. Et tunc marchiones Misnenses, Fridericus & Dicemanus germani, filij Landgrauij Turingorum Alberti, nepotes imperatoris Friderici, de iam dictis terris progenitorum suorum eliminati sunt. Quasdam deinde munitiones in Misna, & Turingia, & terra Orientali, resumpserunt.

De coronatione regis Bohemiæ.

Eodem anno in festo Pentecostes rex Bohemię, Wenceslaus II, ab archiepiscopo Moguntino Gerhardo coronatus est & vnctus. Et hæc solennitas Pragæ peracta est regali sumptu & pompa glorioſa. Affuit ibidem dux Austriæ Albertus, filius regis Romanorum Rodolphi, & alij principes Germaniæ & Poloniæ, & episcopi multi: sed gaudium in mœrorem (proh dolor) est conuersum. Nam inclyta Iutta, Rodolphi regis Romanorum filia, dicti regis Bohemię coniunx, cùm nouiter peperisset, sic in ipso puerperio coronata, dolore inualescente, defuncta est; relinquens filium nomine Wenceslaum, & filiam quam postmodo iunior dux Carinthiæ accepit vxorem. In eadem solennitate principes electores vnà cum archiepiscopo Mogũtino & rege Bohemię decreuerunt destituere regem Romanorum Adolphum, plures articulos contra ipsum producentes. Primus fuit, quia ecclesias vastasset: secundus, quia virgines stuprasset: tertius, quia accepisset stipendia belli ab inferiore se, scilicet rege Angliæ, quod Augusto non licet, nec decet: quartus, quia Rempub. non auxisset, sed magis dissipasset, & ab hoc Augustus de cætero vocari non deberet. His aliisque de causis eodem anno eidem Adolpho imperium abiudicantes, ducem Austriæ Albertum ipsum regem Romanorum & Augustum nuncupant. Eodem tempore grossi Pragẽses denarij initium ceperunt, sub rege Wenceslao II. Post aliquot annos Wenceslaꝰ, mœrore abiecto de morte reginæ, duxit filiam regis de Calis, sibique regnum Calis & regnum Cracouiæ subiugauit.

De interitu regis Adolphi.

MCCXCVIII.

Inter regem Adolphum iam abiectum, & regem Albertum nouiter electum, graue bellum est exortum. Dictis regibus cum multis millibus militum & pugnatorum iuxta Rhenum fluuiũ tempore messis ad confligendum congressis, multi ceciderunt. Demum ex vtraque parte hostiliter dimicantibus, totum pondus prælij versum est in Adolphum, cecidítque non solùm gladiis vulneratus, sed & vngulis equorum conculcatus, & in proprio sanguine volutatus: miserabiliter animam exhalauit. Et sic Deo annuente victoriam glorioſam obtinuit rex nouus Albertus. Itaque Aquisgrani coronatus regalem accipit benedictionem.

De terræmotu.

Eodem anno ante natiuitatem Domini, magnus terræmotus & inauditus cœpit fieri in Thuscia, qui protendebatur tempore & loco. Tempore quidem, quia continuauit octo hebdomadas, & factus fuit singulis dieb. pluries: loco verò, quia cœpit in ciuitate quæ dicitur Forliuium, & protendebatur per tres diætas vsque ad Reate ciuitatem, in qua tunc morabatur papa Bonifacius cum cardinalibus, & de Reate per diætas vsq; ad muros vrbis Ro-

mæ. Fuit autem tam vehemens ille terræmotus, vt in diuersis castris & ciuitatibus multas turres & domus subrueret: quarum ruina quot homines vtriusque sexus obruti & perempti fuerint, quis enarrare sufficiat? Idem papa dum altari diuina celebraturus astaret, subitò terra horribili motu & stridore concutitur, parietes basilicæ quatiuntur, lapides collisi ad inuicem dissecantur. Quid plura? Papa ex huiusmodi strepitu terribili defecit viribus, & licet vallatus esset turba cardinaliũ & militum, inter manus ministrorum corruit, vixque eductus de ecclesia fugã cum cæteris iniit. Hoc anno fuit visa stella quæ dicitur cometes.

De eucharistia vendita.

MCCXCIX.

Iudæi perfidissimi corpus Christi sacrũ in nocte sancti Paschatis emptum à custode ecclesiæ in ciuitate Franconiæ quæ Rœtingen dicitur, per diuersas ciuitates & castella aliis Iudęis distribuerunt. Quędam religiosæ mulieres quæ sacras vigilias ad tumulum crucifixi obseruabant (sicut moris est in Teutonia) cùm hora matutinarum de ecclesia prodeuntes, irent ad excitandum ecclesiæ presbyterum, vt crucifixum de monumento ante matutinas secundum consuetudinem sublleuaret; viderunt super domum Iudæi qui sacramentum emerat, duo rutilare luminaria. Cumque attonitæ starent, & secum quærerent; superueniens presbyter interrogat, quid conferant; videnśq; cum ipsis luminaria, compertoque quòd Iudæus cum custode in ecclesia fuisset & iuxta altare, cautè vocat iudicẽ ciuitatis & quosdam de ciuibus, qui irruentes in domum Iudæi, ipsum & custodem ecclesiæ ceperunt. Qui statim coacti facinus perpetratum cõfessi sunt. Iam verò (vt dictum est) idem corpus Christi per diuersas Iudæorum dispersum fuerat mansiones, qui sæpe dictum corpus Christi sacratissimum acubus & subulis pungentes, & in mortariolis tundentes, & per illas puncturas & tunsiones sanguinem elici conspicientes, tandem in diuersis locis sub terra suffoderunt. Sed Deus omnipotens sacramentum salutis, multis miraculis prodẽtibus, suis fidelibus propalauit. Quapropter Christiani insurgentes contra Iudęos, eos per diuersas ciuitates & loca turmatim occiderunt. Contigit, vt multi Iudæi ad quoddam castrum confugerent, vt seipsi dem defensarent. Cumque Christiani ad expugnandum dictum castrum forti manu conuenissent, & illud iam vallassent; quædam virgo Iudæa de eodem castro importunis clamoribus rogabat Christianos, vt ipsam inde eriperent & baptizarent. Iudæis ipsam deorsum trahentibus & increpantibus, illa de manibus eorum elapsa, de altitudine castri se præcipitem dedit. Sed ecce mirum in modum ipsa quasi manibus angelicis portaretur, illæsa descendit, & mox ad fidem Christi & baptisma confugit.

De archiepiscopis rebellantibus.

MCCC.

Tres archiepiscopi; Gerhardus Moguntinus; Treuirensis, frater scilicet regis Adolphi; & Colonienſis, se contumaciter contra regem Romanorum Albertum erexerunt, & orto graui bello inter eosdem hostiliter pręliatum est, vsque ad annum sequentem.

De rege Francia.

MCCCI.

Stella cometes visa est, quæ ante Natiuitatem Domini post occasum Solis apparuit, & ante mediam noctem occidit. Comam fudit ad orientem, & visa est per noctes quindecim. Eodẽ anno rex Franciæ cum magno exercitu pugnatorum contra ciuitates Flandriæ quibus indixerat bellum, properauit: sed ipsis rebellantibus, multa millia nobilium & militum aliorumque pugnatorum de exercitu regis ceciderunt.

De curia regis Romanorum indicta.

MCCCII.

Facta pace inter regem Romanorum Albertum, & archiepiscopos suprà dictos quos idem rex multum humiliauerat; statim ipse rex facto edicto, omnibus principibus præcepit, vt ad curiam suam in festo Sebastiani martyris Merseburgi celebrandam conuolarent. Sed quia sæpe dictus archiepiscopus Moguntinus Gerhardus, quibusdam literis regis Bohemiæ Wenceslai incitatus, contra maiestatem Augusti se temerariè erigens, pacem & fidem datam violaret; fuit dictæ curiæ celebritas impedita. Idem Gerhardus sæpius

pius arroganter & iactanter dicere solebat, se habere adhuc reges in pera sua, quasi ipse solus posset reges Romanorum deponere & creare. Sed mentita est iniquitas sibi: ipse namque longè ante regem Albertum mortuus est. Itaque tres archiepiscopi memorati, scilicet Moguntinus, Treuerensis, Colonienſis, vna cum rege Bohemiæ, contra regem Romanorum Albertum conspirabant.

De Conrado martyre.

MCCCIII.

Iudæi perfidi effusione sanguinis Christiani assueti, scitum quendam puerum scholarem, Conradum nomine, filium cuiusdã militis in Weisensceha ciuitate Turingiæ, multis cruciatibus affligentes, & sectis omnibus neruis & venis totum sanguinem eius elicientes, ante festum Paschatis crudeliter occiderunt. Sed Deus omnipotens qui glorioſus est in sanctis suis, innocẽtis pueri necem occultari non sustinens, & homicidas perdidit, & martyrium innocentis multis miraculis decorauit. Cùm enim dicti Iudæi puerum occisum occultè per plura loca Turingiæ ducerent ad tumulandum, Deo disponente nusquam abscondere valuerunt. Vnde ipsum reducentes apud prædictam ciuitatem Weisensceham, in quadam vinea suspenderunt. Tandem tam crudeli homicidio prodito, & rei veritate comperta; milites de castro prosilientes, & ciues eiusdem ciuitatis, reliquumq; vulgus, vnà cum marchione Friderico filio Lãdgrauij Turingiæ Alberti, repugnãtes turmatim occiderunt.

Hoc anno nobiles domini de Columna, ceperunt papã Bonifacium, & seruabant tamdiu in custodia, quousq; composuisset cum eis pro voluntate eorum. Quo facto, ipse nullum cibũ amplius sumere voluit. Sed cùm ab amicis suis rogaretur, vt cibum caperet, cum indignatione respondit, Nolo comedere, nolo amplius viuere, & sic mortuus est, anno pontificatus sui nono, & positus in tumba preciosa, quam sibi extruxerat in basilica sancti Petri, in monte aureo.

De pralio regis Romanorum, & regis Bohemia.

MCCCIIII.

Facta concordia inter regem Romanorum Albertum & archiepiscopos sæpe dictos, rex Bohemiæ Wenceslaus adhuc Augusto se opponens, pluribus principibus & baronibus, & militibus multis larga stipendia tribuit, quibus ad rebellandum dicto regi Alberto se muniret. Inter hos præcipui erant marchiones de Brandenburg, scilicet Otho cum telo; & Hermanus Longus, gener Augusti; filius quoque regis Adolphi Ropertus. Rex igitur Romanorum Albertus, vocatis ad se, archiepiscopo Moguntino Gerhardo, & duce Bauariæ Othone, aliisq; episcopis & principibus atque baronibus quàm plurimis, collegit sibi prælectam militiam, & sic ad præliandum regali comitatu processit. Descendens per Bauariam, assumpto filio suo Rodolpho duce Austriæ, valde strenuo in armis, qui gener fuit regis Austriæ, aciem duxit contra cõfinia Morauiæ & Bohemorum. Tunc occurrerunt ei in auxilium, ab eodem Augusto vocati, Vngari & Poloni. Sed cùm eædem gentes Morauiam & confinia eius inaudita vesania deuastarent, ita vt virorum & mulierum manibus perforatis, & funibus innexis ipsos sic deducerent, infantesque ad sellas equorum connecterent, virgines quoq; in cõspectu omnium constuprarent; rex expauit, ipsosque à se abegit, & ad sua redire coëgit. Quo comperto, dicti Vngari & Poloni populum turmatim de terra tanquam greges abigebant, dicẽtes se nequaquam debita stipendia percepisse. Quo audito, Augustus fortissimum exercitum post eos destinauit, qui ipsos insequentes, & vltra mille ex eis prosternentes, captiuos quos abduxerant, reduxerunt. Multi tamen deducti sunt, quorũ quidam per se postmodo redierunt. Deniq; rex Romanorum Albertus mouit exercitum, veniensq; in Bohemiam castrametatus est in medio terræ, è regione montis argentifodinarũ qui vulgariter Cuttena dicitur; indixitq; conflictum pugnæ fororio suo, regi scilicet Bohemiæ. Rex Wẽceslaus cùm multo maiorem exercitum pugnatorum haberet quàm rex Albertus; veritus tamen ipsum Augustũ, cum eodẽ confligere non præsumpsit. Transactis itaq; pluribus diebus, quibus iã dictus rex Romanorũ in regno Bohemiæ demoratus fuerat, alimentis in exercitu iam deficientibus; nimia fame compulsus castra inde mouit, atq; in Austriam reuersus est.

De Brunone Millenburgenſi.

Bruno Millenburgenſis, vir venerabilis, ſtrenuus defenſor & propugnator eccleſiæ ſuę, largus valde & miſericors, cùm ad extrema vitæ infirmitate prævalente deductus, eccleſiaſtica ſacramenta deuotè percepiſſet; iuſſit ſe extra ſtratum ſuum ſuper cinerem poni, & ibidem humiliter recubuit, & cum magna contritione ſpiritum exhalauit.

MCCCV.

Hoc anno quidam presbyter, exiſtens Dreſdæ in ciuitate terræ Miſnenſis, vidit ſomnium in feſto Natiuitatis Domini, præſagium futurorum: nempe ſuper regnum Bohemiæ Lunam prælucidam in cœlo coruſcare. Cuius claritatem cùm ipſe & plures alij, vt ſibi videbatur, mirarentur; ſubitò Luna eadem in formam piſcis transformata cecidit ſuper terram, ſtatimq; diſparuit. Et ecce alia Luna venit ab occidente, & corpore maior, & ſplendore clarior; ſtansque in cœlo ſuper regiones Bohemię & Miſnæ tantum creuit in ſplendore, vt homines ad agricultu-ram & alia opera, ſicut in die, egrederentur. Reuelatum eſt autem videnti hanc viſionem, quòd ſub rege ſignificato per iſtam ſecundam Lunam tanta erit pacis abundantia, quòd homines in nocte, ſicut in die, ſecurè ambulabunt. Itaque eodem anno ante Paſcha cœpit rex Bohemiæ Wenceſlaus II grauiter infirmari, videnſque ſibi mortis periculum imminere, per literas, & ſolennes meditationes, & nuncios regi Romanorum Alberto reconciliatus eſt, & formam concordiæ eiuſmodi reliquit vnico filio ſuo Wẽceſlao III, cui & regnum tradidit adhuc viuens. Tandem diſpoſitis largiſſimis & regalibus teſtamentis, perceptisq; eccleſiaſticis Sacramentis, dormiuit cum patribus ſuis circa feſtum Pentecoſtes, anno regni ſui XXVII, ſepultusque in monaſterio monachorum ordinis Ciſtercienſis dicto Aula regis, quod ipſe de nouo fundauerat, & ſupra modum ditauerat.

Eodem anno mortui archiepiſcopi; Colonienſis, Moguntinus, item epiſcodus Argentinenſis, & alij plures.

Anno eodem dux Bauariæ Otho, inuitatus à quibuidam nobilibus Vngariæ, idem ſibi regnum vſurpauit, præter conſenſum regis Romanorum Rodolphi, qui à papa Bonifacio VIII rex Vngariæ fuerat declaratus. Sic ſchiſma ortum eſt in iam dicto regno, ita vt quidam ſequerentur filium regis Siciliæ, quidam ducem Bauariæ.

De rege Bohemiæ occiſo.

MCCCVI.

Rex Bohemiæ Wenceſlaus III, nondum coronatus, occiſus eſt fraudulenter à quodam milite, procurantibus quibuſdam baronibus regni ſui. Hic cùm eſſet adoleſcens vix ſedecim annorum, & nouiter duxiſſet filiam cuiuſdam ducis Poloniæ in vxorem, eodem anno nuptiarum ſic miſerabiliter peremptus eſt, non relinquens hæredem regni. Tunc barones dicti regni elegerunt ſibi regem, ducem Carinthiæ, ſororium ſcilicet præfati regis occiſi, inconſulto tamen rege Romanorum, cuius intereſt conferre iam dictum regnum. Igitur rex Romanorum Albertus forti manu intrauit in Bohemiam, & cõſtituit ibi regem filium ſuum Rodolphum ducem Auſtriæ, dans ei vxorem reginam Bohemiæ, videlicet regis Wenceſlai II viduam. Sic ergo regnum Bohemiæ ad Teutonicos tranſlatum eſt.

MCCCVII.

Sueui manu forti Vngariam & alias prouincias circumiacentes ingreſſi ſunt; multa caſtra & alias munitiones hoſtiliter deuaſtantes. Et tandem pergentes in terras Turingiæ & Miſniæ, miſerabiliter interempti ſunt, & reliqui in fugam verſi, circa oppidum Luceam Numburgenſis diœceſis.

Dicemannus marchio Miſnenſis occiditur à ſicario Lipſiæ in templo, quem ei Adolphi regis patruus Philippus immiſerat.

SIFFRIDI PRESBYTERI EPITOMES FINIS.

CHRONI-

CHRONICON EXCERPTVM DE DIVERSIS CHRONICIS SVMMORVM PONTIFICVM ET IMPERATORVM, AB INITIO MVNDI VSQVE AD ANNVM Domini MCCCCLXXIIII, vt semper eodem stilo vlteriùs colligatur, & sic CHRONICA COMPENDIOSA vocitetur.

IN hac compilatione quæ de diuersis excerpta est, videlicet de Iure Canonico, de Ecclesiastica historia, de Orosio, de Chronicis Eusebij, Hieronymi, & aliorum, de libro qui dicitur Gemma animæ, de Opusculo quod vocatur ordo Romanus; ostenduntur legere volentibus aliqua de gestis siue statutis Romanorum pontificum, & de statu bonorum vel malorum imperatorum; insuper quibus qui successerint tam in sede Apostolica, quàm etiam in Romana republica; præterea quibus qui memorati principes contemporanei fuerint, à beato Petro Apostolo & Cæsare Augusto, vsq; ad annum Domini MCCCCLXXIIII.

COMPILATIO CHRONOLOGICA.

AB orbe condito vsque ad diluuium fuerunt duo millia annorum: à diluuio vsque ad vrbem Romam conditam fuerunt duo millia annorum CCCCLXXXIIII.

Anno post euersionem Troiæ CCXIIII, vrbs Roma à Romulo & Remo fratribus geminis condita est. Ab vrbe Roma condita vsque ad Natiuitatem Domini nostri IESV CHRISTI fluxerunt anni DCCXV. Colligimus autem ab origine mundi vsque in aduentum Domini annos V millia CXCIX, ante Iesum CC minus vno millia quinque.

De vrbe Romana condita post destructionem Troiæ.

POstquam per decennem obsidionem illa formosa Troia à Græcis destructa: tunc Æneas à Troia transiuit in Italiam. Itaque Romulus, interfecto primùm aui sui fratre Amulio, dehinc fratre suo Remo, arripuit imperium, vrbemque constituit. Iste Romulus de stirpe Æneæ sceleratorum manum promissa impunitate collegit: assumptis semel armis nunquam quietus fuit. Tandem Romulus fulmine interiit.

Anno post vrbē conditam CCXLIIII, quibus Roma gubernabatur per reges: tunc regibus vrbe pulsis, Romani ad consulēdum sibi Consules & Dictatores, dehinc Proconsules & Senatores creauerunt. Iam hinc Romani incessabilia certamina & iuxta quantitatem virium suarum semper grauia bella omnibus nationibus intulerunt. In vno prælio Carthaginensium XX millia cæsa sunt: elephanti quoque Carthaginensium XXVI interfecti sunt: CIIII elephanti capti sunt, & per Italiam ducti magnum gentibus spectaculum præbuerunt. Per annos propè DCC vsque ad Cæsarem Augustum vna tantummodo æstate Romani non bellauerunt. A Romanis de exercitu Gallorum apud Rhodanum CL millia cæsa sunt, & mersa IIII millia. Italici viri in vna cæde profugi, iugum montis coacto in vnum agmine adscenderant. Vbi oppressi animabus & mortui miserabiliter riguerunt. Nam ita vt attoniti timore hostili steterunt lapidibus; alij stipitibus velut recliues; alij armis suis innitentes patentibus oculis dentibusq; nudatis in modum viuentium videbantur; nec vllum erat procul intuentibus mortis iudicium. Senatus Crassum consulem cum legionibus misit, qui cùm aggrederetur bellum, Gallos & Germanos superauit. Nam eorū LX millia cæsa sunt, & VI millia capti, & III millia de Romanis cæsa sunt. Consules quidam à Romanis missi in Affricā con-

tra Hannibalem: in ea pugna XLIIII millia Romanorũ interfecti sunt, L senatorum ac nobilium & militum. Hannibal in testimonium victoriæ suæ tres modios annulorum aureorum Carthaginem misit, quos ex manibus interfectorũ Romanorum detraxerat. Regulus consul Romanorum bellum contra Carthaginenses sortitus cum exercitu suo non procul à flumine quodam castra constituit. Vbi cùm plurimos milites aquandi necessitate ad fluuium descendentes serpens miræ magnitudinis deuoraret: Regulus consul cum toto exercitu suo ad expugnãdam bestiam profectus est. Sed cùm nihil in tergo eius telorum iacula proficerent: (nam perhorrendam squamorum cratem per obliquum habebat) insuper cùm magnam multitudinem militum communi impetu terribilem proteri, anhelitu eius quoque pestifero exanimari videret; totis viribus pugnauit. Vix tandem in luto certamine victus serpens saxis & telis oppressus est. Corium eius Romam deductum CXX pedum spatio, cunctis mirabile fuit.

Item de vrbe Roma & Romanis.

ANno ab Vrbe condita CCCL, Roma x annis continuis obsessa est. Dehinc irruptio Gallorum & incendium vrbis insequitur. Galli extincto populo vrbeq; deleta ipsum quoque nomen Romæ in extremis cineribus persequuntur. Et Gothi simili modo Romam persequuntur, cùm super humanas vires esset intendere æneas trabes, & subruere moles magnarum structurarum. Diris tunc Romani prodigiis territi sunt. Tunc nox vsque ad primam partem portendi iussa est, & de nubibus descendentes veri lapides terram verberabant. Quibus etiam diebus Alexander magnus ille gurges miseriarum natus est. In medio Vrbis aperta est terra, & hiantia inferna patuerunt. Manebat diu ad spectaculum & terrorem Romanorum illa vorago impudens, nefariamque voluntariam vnius hominis sepulturam diis interpretibus expetebat. Satisfecit improbis faucibus Marcus vir eques, armatus iniecit se, & sic vorago clausit se.

Sol visus est in cœlo pugnasse cum Luna: inde viderunt duas Lunas ortas. Visum est cœlum scindi magno hiatu. Duo scuta viderunt sanguinem sudasse.

De insula Vulcania.

ANno ab Vrbe condita DXLVI, in Sicilia Vulcania insula quæ antè non fuerat, repentè in mari eruta est: omnium admiratione vsque nunc manet.

De primo Cæsare.

IVlius primus Cęsar, postquam regnauit v annis, à Romanis occiditur: ab isto omnes dicti sunt Cæsares.

De Cæsare Octauiano siue Augusto.

ANno ab vrbe condita DCCX, Octauianus Cæsar post Iulium Cæsarem primùm regnare cœpit, & regnauit annis LVII. Hic vrbem Romam & Rempublicam præ omnibus sublimauit. Ab isto omnes alij imperatores dicuntur Augusti. Quintilius Varus consul missus ab Augusto cum tribus legionibus à Germanis rebellantibus sunditus deletus est. Quod tandem Augustus adeò tulit grauiter, vt sæpe præ dolore caput parieti collidens clamaret: Quintili Vare redde legiones. Sed Tiberius priuignus Cæsaris Augusti Germanos bello arripuit, ex quibus XL millia adduxit. Quod reuera maximum bellum XV legionibus per triennium gestum est. Huius Octauiani Cæsaris Augusti anno X imperij indictio prima incepit. Huius Octauiani Cæsaris Augusti anno XLI, Cirinus præses ex consilio senatus ad Iudæam missus à Cæsare census hominum & possessionum descripsit. Iste Augustus Cæsar erga ciues extitit clementissimus, in amicos fidissimus, liberalibus studiis tantùm intentus, vt nullus in procinctu laberetur dies, quin legeret, scriberet, dictaret leges alias nouas. Alias ptulit suo nomine correctas. Item auxit & ornauit Romam multis ædificiis. Iste glorians dicto: Romam latericiam reperi, marmoream relinquo. Fuit mitis & gratus & ciuilis animo, toto corpore pulcher. Sed maximè oculi, quorum acies clarissimorum siderum modo vibrabant. Nec tamen hic tantus vir vitiis caruit. Fuit enim paululum impatiens & iracundus, occultè inuidus, palàm fastidiosus, dominandi, vix suprà quam æstimari potest, cupidus, aleæ lusor studiosus, seruiebat libidini. Erat tamẽ vitiorum seueritissimus vltor.

Anno

Anno Octauiani Cæsaris Augusti XLII, quum firmissimam pacem cum omnibus gentibus ordinatione Dei Augustus composuit, & pace illa durante XII annis, nascitur in Bethlehem ex Maria virgine Dominus noster Iesus Christus, verus Deus & verus homo, cui pax illa famulabatur. Imperator Augustus se Dominũ appellari dato edicto omnibus inhibuit. Circulus ad cœlestis arcus speciẽ sereno tempore apparuit orbẽ ambiens. Templũ Palladis mirę structuræ in nocte natiuitatis Domini Romæ corruit. Sic enim Dij prædixerãt, Templum hoc corruet, quãdo virgo parit. Fons olei largissimus ibi vsque in Tiberim per totum diem fluxit. Augustus XXX millia seruorum dominis restituit, XX sibi retinuit, VI millia quorum dominium extabat, in crucem egit. Item LXXIII legiones solus imperio suo ad tutamen Orbis terrarum distribuit, & ouans ingressus vrbem Romam, omnia priora debita vel tributa populi donandum in literis suis censuit. Et ab eo exiit edictum, vt describeretur vniuersus orbis. Augustus Rempublicam quam bello acquisierat, pace nutrire & amplificare studens leges plurimas statuit, per quas humanum genus libera reuerentia morem disciplinæ gereret. Sed potentissimæ illæ quondam humanæ reipublicæ moles, nunc magis imbecillitate propriæ senectutis, quam alienis concussæ viribus contremiscunt.

Anno incarnationis Domini III, Herodes rex occidit infantes.

Anno Domini VI, mala morte moritur rex Herodes Ascalonita. Post hoc reuertitur Christus de Ægypto.

Anno Domini XIIII, Octauianus cum Tiberio censum Romæ agitans, inuenit nonagies ter centena millia hominum & LXX millia hominum.

Anno Domini XV, qui est imperij Augusti LVII, ipse Augustus in Campania morbo moritur, ætatis suæ anno LXXV. Alibi legitur, quòd ipse Augustus veneno interiit. Quem mortuum Senatus multis modis honorandum censuit, dicentes: Vtinam aut non nasceretur, aut natus non moreretur.

De Tiberio Cæsare.

ANno Domini XVI, Tiberius priuignus Cæsaris Augusti regnare cœpit, & regnauit annis XXIII. Iste fuit satis prudens in armis, habens scientiã literarum, præclarus eloquio, sed ingenio pessimo, auarus, insidiosus, simulans se velle quod nollet, & ea nolle quæ vellet.

Anno Domini XXVII, Pilatus à Tiberio Cæsare præses Iudææ mittitur. Iste Tiberius lepra infectus, audita fama Iesu, Albanum quẽdam Pilato transmisit pro Iesu medico. Tunc Albano ostensa est quædam nobilis matrona nomine Veronica, quæ illi omnia facta de Iesu verissimè narrauit; addens insuper de imagine vultus Domini impressa. Quo audito, Albanus gauisus ipsam matronam cum imagine Saluatoris Romam duxit Tiberio Cæsari, qui visa imagine sanitatem recepit.

De Ioanne Baptista.

ANno Domini XXX, Ioannes baptizare cœpit, & Dominum Iesum in Iordane baptizauit: & cœpit Iesus signa facere, & docere, & prædicare.

Anno Domini XXXI, Dominus discipulos elegit.

Anno Domini XXXII, discipuli Domini Iesu per Iudęam verbum Dei prædicant. Ioannes decollatur.

Anno Domini XXXIII, ipse Dominus Iesus Christus passus est, & resurrexit, & adscendit ad cœlos, & Spiritum sanctum misit super CXX discipulos, tempore Tiberij Cæsaris imperij.

Anno eodem, beatus Stephanus à Iudæis in Hierusalem lapidatur.

Anno Domini XXXIIII, Iacobus frater Domini Hierosolymis episcopus ordinatur ab Apostolis, seditque annis XXX: & Saulus conuersus factus est Paulus. Post ascensionem Domini Thaddæus Apostolus missus à Domino, profectus est in Edissam ciuitatem, vbi Abagarum regem infirmum curauit, & eum & omnes baptizauit.

Epistola Pilati.

ANno Domini XXXVII, Pilatus ad Tiberium Cæsarem scripsit de passione & resurrectione Domini, & virtutibus eius, per quas crescente plurimorum fide Deus

crederetur. Tiberius audiens de Christi passione & resurrectione, & de virtutibus quæ per ipsum & discipulos eius fiebant, cum magni fauoris suffragio retulit ad Senatum, vt Christus Deus haberetur. Senatus tum indignatione motus, cur non sibi secundum morem delatum esset, vt de suscipiendo cultu Christi priùs ipse Senatus decerneret; consecrationem recusauit. Hoc pro vera voluntate Dei factum est, ne diuina virtus humanis putaretur assertoribus indigere. Ab isto fluuius Tiberis nominatur. Iste Tiberius cum magna modestia præfuit reipublicæ: dicens, Boni pastoris esse pecus tondere, nõ excoriare. Amphitheatri pars, populo spectãte gladiatorum congressum, collapsa est, & plus quàm x x millia hominum occidit.

Anno Domini x x x v i i i, Caius Caligula suscepit imperium, & regnauit annis tribus, mensibus decem. Hic fuit frater Tiberij Cæsaris. Iste nequam & flagitiosissimus fuit. Nam in palatio matronas nobiles publicè libidini subiecit, & tribus sororibus stuprum intulit: ex vna earum natam filiam etiam deflorauit. Hic primus diademate imposito Dominum se appellari iussit, & in Deorum numero se inferri præcepit.

De morte Pilati.

ANno Domini x l i, Pilatus præses à Caio imperatore multis calamitatibus oppressus, seipsum interfecit, & corpore eius in Tiberim præcipitato, spiritus maligni corpus eiusdem rapientes, nunc in aquis eisdem inundationes mouerunt, nunc in aere nubium fulgurum è collisione & tempestate, grandine & tonitruis mẽtes hominum terruerunt. Quapropter à Tiberi fluuio resumptus in Galliis apud Viennam Rhodano fluuio immergitur. Viennenses autem aeris intemperiem & malorum spirituum non sustinentes importunitatem, substantiæ corpus à se remouerunt, & in vicinis alpibus in quodam puteo submerserunt.

De morte sanctæ Mariæ virginis.

ANno Domini x l i i, glorioſa regina mundi exultantibus angelis in cœlum est assumpta; anno ætatis eius (vt quidam tradunt) l v; anno verò à passione Domini i x. Symbolum ab Apostolis compositum est. Matthæus Euangelium scripsit Hebraicè. Et Caius imperator à militibus occiditur in palatio: in cuius arca diuersa venena inuenta sunt; quibus in maria proiectis, maria infecta sunt, & multitudo piscium mortua est.

De Claudio.

ANno Domini x l i i i, Claudius imperium adeptus, & regnauit annis x i i i. Hic filius Drusi priuigni Augusti apud Moguntiam habet sepulturam.

Anno Domini x l i i i i, Apostoli in totum orbem diuisi, anno à passione Domini x i i, vt Beda scripsit.

Anno Domini x l v, primus episcopus post Petrum Antiochiæ ordinatur Euodius. Hoc anno Iacobus frater Ioannis Euangelistæ creditur decollatus ab Herode Agrippa in Hierusalem. Cuius corpus per Hermogenem & Philetum ipsius discipulos in Hispaniam, vbi ipse priùs prædicauerat, cooperante Dei gratia translatum est.

Anno Domini x l v i, facta est grauissima fames per Syriam: quod etiam Agabus propheta prædixerat, vt in Actibus legitur. Hoc anno Petrus Apostolus, primus papa, venit Romam, Claudij imperatoris anno i i i i. Marcus Euangelista Alexandriam petiit.

Epistola Iesu Christo missa.

EXemplar epistolæ scriptæ à rege Abagaro, Toparcha Ediſſæ ciuitatis ad Iesum Christum, & missæ Hierosolymam per Ananiam cursorem. Abagarus rex Toparcha, Vehaniæ filius, Iesu saluatori bono qui apparuit Hierosolymorũ, salutem. Auditum mihi de te est, & de sanitatibus quas facis, quòd sine medicamentis & herbis per te fiant ista, & quòd verbis tantùm facis cæcos videre, claudos ambulare, & leprosos mundas, & immundos spiritus dæmones eiicis; vt eos qui longis ægritudinibus fatigantur, curas & sanas, mortuosque suscitas. Quibus omnibus auditis, de te statui in animo meo vnum esse è duobus: aut quòd tu sis Deus, & descenderis de cœlo & facias: aut quòd filius Dei sis qui hæc facis. Propterea ego rogaui te scribens, vt digneris vsque

ris vsque ad me fatigari, & ægritudinem meam qua diu laboraui, curare. Nam illud comperi, quòd Iudæi murmurant aduersum te, & volunt tibi insidiari. Est autem mihi ciuitas parua sed honesta, quæ sufficit vtrisque.

Exemplar responsionis Iesu Christi, per Ananiam cursorem ad Abagarum Toparcham regem Edissæ:

Beatus es qui credidisti in me, cùm me ipse non videris. Scriptum est enim de me, quòd hi qui vident me non credent in me, & qui non vident me, ipsi credent & viuent. De eo autẽ quod scripsisti mihi, vt veniam ad te: oportet me omnia propter quæ missus sum, hic explere, & posteaquam expleuero, recipere me ad eum a quo missus sum. Cùm ergo fuero assumptus, mittam tibi aliquem ex discipulis meis, vt curet ægritudinem tuam, & vitam tibi atque his qui tecum sunt præstet, & ciuitati tuæ, & nullus aduersariorum vos vnquam exsuperare possit. Postea verò quando assumptus est Iesus, misit ei Thaddæum Apostolum, qui cõpleuit omnia quæ ipsi regi promiserat Dominus Iesus Christus per epistolam. Hæc in primo libro ecclesiasticæ historiæ habentur.

Epistola Pilati ad Claudium.

CVm Romæ disceptaret Petrus Apostolus corã Nerone cum Simone Mago, hæc epistola Pilati suadente Petro coram Nerone recitata est, iubẽte & audiente Nerone imperatore, sicut legitur in legenda Apostolorum Petri & Pauli.

Pontius Pilatus Claudio suo salutem. Nuper accidit, & quæ ipse probaui Iudæos se suosq; posteros per inuidiam crudeli damnatione punisse. Denique cùm promissum haberent patres eorum, quòd illis Deus eorum mitteret filium, qui eorum rex meritò diceretur & esset, & hunc se promitteret per virginem missurũ ad terras Hebræorum. Igitur Deus cùm esset, & vidissem eum cæcos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse, mortuos etiã suscitasse, imperasse ventis, ambulasse suis pedibus super vndas maris, & multa alia miracula fecisse, cùm omnis populus Iudæorum hunc Dei filium dicerent: inuidiam contra eum passi sunt principes sacerdotum, & tenuerunt eum, & mihi tradiderunt, & alia pro aliis mihi mentientes dixerunt, hunc esse magum, & contra legẽ agere. Ego autem credidi ita esse, & flagellatum tradidi arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & sepulto custodes abhibuerunt. Ille verò militibus meis custodientibus die tertio surrexit. In tantum autem exarsit inuidia eorum, vt darent pecuniam eis dicentibus: Dicite discipuli eius corpus eius rapuerunt. Sed cùm accepissent pecuniam, quod factum fuerat tacere non potuerunt. Nam illum resurrexisse testati sunt, se vidisse, & à Iudæis pecuniam accepisse. Hæc ideo ingessi, ne quis aliter mentiatur, & æstimet credendum mendaciis Iudæorum. Cumq; perlecta fuisset epistola, Nero dixit: Petre si ista quę scripsit Pilatus Claudio, verè ita se habent? Et Petrus cum Paulo: Ita verè se habent omnia bone imperator. Sancti Apostoli præ omnibus ecclesiis dedicauerunt primò ecclesiam Diospolin in honore Domini nostri Iesu Christi, & sanctæ Dei genitricis Mariæ virginis, sed nullius hominis manu facta, & tamen quasi carnea. Item in sancta ecclesia Gethsemani quæ fuit in valle Iosaphat, non longè à Diospoli imago sanctæ Dei genetricis Mariæ virginis similiter apparuit picta, sed a nullo homine facta. Itẽ in Sardinia imago beatæ virginis est, quę circa vbera videtur carnea, & singulis Sabbatis desudat oleũ, vt dicitur.

Anno Domini LVI, Claudius imperator veneno interiit. Petrus Apostolus in terra sancta à passione Domini mansit quinque annis, & sedit Antiochiæ XII annis. Videtur V sub Tiberio, IIII sub Caio, & III sub Claudio. Sic XIII anno à passione Domini Petrus Apostolus venit Romam, & sedit ibi XXV annis. Et nota, quod nullus papa postea sedit tot annis. Petrus in Antiochia, vt scribit beatus Gregorius in Registro, primam Missam cum orationibus celebrauit, scilicet cum Pater noster, & cum forma verborum, in quibus est vis conficiendi. Petrus à paganis captus, & ad ludibrium Christianorũ barba rasus, & capite decaluatus, & in gyrum attonsus; & hoc deinceps ipse in mysterio in ecclesia fieri instituit. Petrus Antiochenam ecclesiam, vt fidelis seruus & prudens, fundauit: quæ habuit postea Domino disponente sex archiepiscopatus, & CLIII episcopatus.

De Nerone.

ANno Domini LVII, Nero sumsit imperiũ, & regnauit annis 14. Hic Nero imperator sceleratissimus fuit, plurimã Senatorum partẽ interfecit, vrbem Romã per sex dies & noctes incẽdit, vt quale fuisset incendiũ Troiæ videret. Ipseq; stans in altissima turri perspectans lætus flammas cauebat. Porrò libidinibus tantis est agitatus, vt vel matre sua quidem, vel sorore sua vllâve consanguinitatis reuerentia temperaret vel referatur * abstinuisse virum cum vxore duxit. Seneca magister Neronis iubente Nerone elegit mortem sibi incisione venarum. Primus persequutionem in Christianos mouit, & per omne regnũ suum ipsum nomen Christianorum delere voluit. Iubente Petro, Simon Magus a dæmonibus qui eum per aera portabant, coram Nerone derelictus, corruens, Romæ confractus est. Hic Nero Petrum crucifixit & Paulum decollauit Romæ vno eodemque die.

Anno Domini LXX, tunc & ipse Nero à Senatu condemnatus seipsum interfecit. Sed alibi legitur, quòd fugiẽs Nero fame & siti in sylua obriguit, & à lupis deuorat⁹ est. Sanctus Ignatius, qui etiã cũ ipsis Apostolis degebat, ordinatur Antiochiæ episcopus à sancto Petro post Euodium. In Antiochia discipuli Christiani dicti sunt. Tũc primò in Antiochia per S. Ignatiũ & per cantũ angelorũ Antiphonæ initiũ habuerũt, & exinde ad cunctas exiuit ecclesias cantare antiphonas. Petrus Apostolus primus papa instituit plurimas, scilicet in Asia, Italia, Gallia, Germania, Hispania, Aphrica, Sicilia, ecclesias, & multos ordinauit episcopos, presbyt. & diac. dist. 11. Quis nesciat. Per Clementẽ ipse Petr⁹ põtificalia ornamẽta & sacerdotalia & altaris ordinauit. Per impositionẽ manus ipse Petrus primò dedit Spiritũ sanctum, & hoc episcopis tradidit faciendũ, & constituit corpus Domini à ieiunis sumi, exceptis ægrotis, & quòd corpus Domini diuidatur in altari. Linus papa à S. Petro ordinatus, & coadiutor Petri sedit an. 12. Passus est Romę sub Nerone. Hic iubente S. Petro cõstituit, vt velato capite mulier intret ecclesiam.

Cletus papa ordinatus est à S. Petro, & coadiutor Petri sedit annis 13. Passus est sub Nerone. Hic iubente S. Petro constituit & ordinauit XXV presbyteros in vrbe Roma. Petrus iussit Maternum, & Valerium, & Euchariũ prædicare verbum Dei citra montes nationibus, quorum primus suscitatus est cùm XL dies mortuus fuisset per baculũ missum à Petro apostolo: vnde papa non vtitur baculo.

Anno Domini LXIII, Iacobus Apostolus frater Domini in Hierusalem præcipitatur, & pertica fullonis occiditur, postquam ecclesiam Hierosolymitanam rexerat 30 annis. Et Symeon in locum eius ab Apostolis substituitur. Matthias eodem anno lapidatus & securi percussus martyrium compleuit.

Anno Domini LXIIII, Marcus Euangelista & Patriarcha Alexandriæ passus est.

Anno Domini LXXI, Galba & Vitellius imperium adepti regnauerunt anno vno. Iste Vitellius imperator in Tyberi ab hostibus submersus est. Otto imperiũ fraudulenter est adeptus. Hic Otto Galbam imperatorẽ in foro decollauit. Otto regnauit mensibus 4, & se interfecit. Isto tempore sedit Clemens papa secũdus post Petrum annis 19. mensibus 2. Hic Clemens fuit institutus à S. Petro in successorẽ X q. I. te quidem: sed Clemens successorem papã non instituit. In hoc videtur, quòd Clemens electionẽ papæ instituit, sicut Petrus Apostolus ecclesiæ tradidit, & de azymo pane cõfecit, ita Clemens papa & sacrosancta ecclesia Romana cõfecit, ita huc inuariabiliter seruauit. Hic Clemens papa post passionem Apostolorũ Petri & Pauli direxit S. Dionysium Areopagitã in Gallias ad prædicandum verbum Dei. Missi à Petro sederunt episcopi Apollinaris in Rauenna, Demonico in Aquitania, & Lazarus quem suscitauit Dominus in Marsilia. Duæ quoq; sorores eius apud ipsum multas animas Deo lucratæ sunt. Beata Martha multis videntibus in Ceraseonia posita est in sepulchro, ab ipso Domino Iesu Christo, & episcopo quodã nomine Fronto. In hoc Dominus suam hospitam honorauit. Hic Clemens papa XII regiones Notariis cõmisit, qui fideliter gesta martyrũ conscriberent. Et constituit sententiã excõmunicationis in contumaces & inobedientes, sicut à beato Petro & Apostolis traditũ est ecclesiæ. Constituit etiam, vt doctores studiũ habeant in ecclesiis. Et constituit, vt episcopi habeant archidiaconos, qui sint oculi episcopi. Hic Clemens papa tradẽte beato Petro Apostolo vsum sacrarũ vestium ex lege sumsit ad celebrandũ missas; pontificalẽ baculũ, annulum, palliũ & cæterarũ rerum dedit formam, & seruari censuit. Tempore Clementis Vespasianus, & Titus, & Domitianus

tianus, Cæsares fuerunt. Clemens papa mersus est cum anchora. Passus est sub Traiano vel Domitiano in Græcia. Vnde mirabilis Deus in Sanctis suis dedit ei habitaculum in mari, in modum templi marmorei angelicis manibus præparatum, ita præbens populo terræ tempore opportuno.

Anno Domini LXXII, Vespasianus imperium adeptus, regnauit annis 9, & profluuio ventris mortuus est. Hic militari virtute præcipuus, & optimis comparandus, inimicitias in corde nō retinuit. Hic Vespasianus imperator quoddā genus vermium habens in naribus audiuit de Iesu Christo, quòd magnus fuisset medicus, sed à Pilato occisus; credit eū filiū Dei, & ab eo posse sanari, & statim sanatus fuit. Tūc exposuit de excidio Iudæorū. Vespasianus imperator Hierosolymam obsidens, mortuo Nerone imperator creatus est.

Excidium Hierosolymæ.

ANno Domini LXXIII, Hierosolyma à Tito imperatore filio Vespasiani capitur, & capta ciuitate Hierusalem Titus sumptū Manna dè templo Romā perduxit. Ibi in subuersione Hierusalem Titus DC millia Iudæorū interfecit. Iosephus verò vnus ex Iudæis qui tunc ibidē bello prefuit, scribit vndecies centena millia Iudęorū ibi fame & gladio interiisse, & C millia Iudæorum captiuorum publicè venundata fuisse. Oportuit autem, vt iisdem diebus Paschæ interficerentur, quibus ipsum saluatorem nostrum Iesum Christum interfecerunt. Hæc submersio Hierosolymorum facta est anno ab exordio euangelicæ prædicationis XLII; anno verò à Dario rege sub quo reædificatum templum, DXX; à prima autem ædificatione templi sub Salomone anno MCII.

De Tito.

TItus imperator post patrem suum Vespasianum regnauit annis 2, & morbo mortuus est. Iste Titus in Græca & Latina lingua disertissimus, bellicosissimus, moderatissimus, omniumq; genere virtutum mirabilis, adeò vt amor & deliciæ generis humani diceretur: tantæ verò largitatis erat, vt nulli à se petenti aliquid negaret.

Anno Domini LXXXIII, Domitianus frater Titi imperiū adeptus regnauit annis 16. Hic Neroni similior, quàm Tito fratri suo. Hic secundā persequutionē post Neronē mouit in Christianos, & Ioannē Apostolū in Patmon insulā relegauit, vbi & Apocalypsin scripsit. Iste Domitianꝰ imperator omnib. odiosus cōiuratione suorū occisus est.

Anno Domini LXXXIX, Anacletus papa, tertius à sancto Petro ordinatus, sedit annos 9, & menses 2. Hic constituit, vt quilibet episcopus non minus quàm à tribus episcopis ordinetur, sicut habuit in Actibus à S. Petro. Hic cōstituit in Missa dici *Pax vobis*, & *Dominus vobiscum*, & *cum Spiritu tuo*, & *Amen*. Et constituit, vt episcopi ieiuni ordinent clericos cum Missa. Et constituit, vt clericus non comam mittat nec barbam, sicut & Petrus instituit. Passus sub Traiano.

Anno Domini XCIX, Nerua suscepit imperium, & regnauit anno 1, & morbo interiit. Hic ex decreto totius Senatus constituit, irritum fieri quicquid Domitianus fieri iusserat, & edicto suo omnes exules reuocauit: vnde & S. Ioannes Apostolus ab exilio reductus in Ephesum, rogatus ab episcopis Asiæ, Euangelium scripsit contra hęreticos.

Anno Domini C, Traianus, genere Hispanus, in Colonia Agrippina ciuitate factus imperator, regnauit annis 19, & profluuio ventris interiit. Pro anima istius saluāda beatus Gregorius papa suppliciter intercessit: ad cuius preces & lachrymas Deus posuit animā suam in meliorē locum. Tempore huius Traiani, Ioannes in Epheso obdormiuit in Domino, anno à passione Domini LXXIII, anno vitæ suæ LXXXVIII. Iste tyrannus rempubl. ita administrauit, vt omnibus principibus meritò præponeretur. Iste fuit laboris patiens, iusticiæ & iuris tam repertor quàm custos. Hunc cùm amici culparent, quòd nimiùm clemens esset erga omnes, respondit, Talis imperator debet esse erga omnes subiectos, quales erga se imperatores optaret esse ipse priuatus. Hic Traianus postea errore deceptus persequutionem mouit in Christianos.

Anno Domini CIII, Euaristus papa à Petro IIII ordinatur. Hic titulos in vrbe Romana diuisit cardinalibus, presbyteris, & diaconis, & VII diaconos ordinauit, qui custodirent papam prædicantem populo stilum veritatis. Hic passus est sub Traiano imperatore, & Symeon quoque crucifixus est C XX annorum, & Ignatius episcopus Antiochiæ bestiis traditus. Hic Euaristus sedit annos 9, menses 10.

Anno Domini CX I, Alexander papa à Petro V ordinatur. Hic addidit in Missa *Qui pridie*, & constituit vinũ in Missa cum aqua misceri. Hic constituit sal & aquam aspersionis in Dominicis diebus. Hic sedit annis X, mensibus VII. Passus est sub Adriano imperatore. Iste etiam Alexander papa constituit fieri in Canone cõmemorationem Dominicæ passionis. Temporibus huius papæ Helius Adrianus imperium tenuit, & regnauit annis 20. Ab isto Adriano mare Adriaticum dicitur. Fuit autẽ de Adria ciuitate, eruditissimus & facundissimus in philosophia & musica & geometria. Iste Hierosolymam à Tito & Vespasiano destructã in meliorem statum, in eo loco vbi crucifixus est Dominus, extra portã restaurauit, & Heliam de suo nomine vocauit. Hic persequutionem in Christianos mouit. Igitur primã Nero, secundam Domitianus, tertiã Trajanus, quartam verò mouit Helius Adrianus. Hic Rempub. laudabiliter rexit, & obiit.

Anno Domini CXXI, Sixtus papa VI à Petro ordinatus, sedit annis 10, mensibus 5. Passus est sub præfato Adriano.

Anno Domini CXXXI, Telesphorus papa VII à Petro ordinatus, sedit an. 11, mens. 5. Hic constituit III Missas in Natiuitate Domini solennitor celebrari propter tria tempora, scilicet Ante legem, Sub lege, & Sub gratia, & vnam ex ipsis in nocte, & tunc cantari *Gloria in excelsis*. Hic etiam constituit, vt XL fieret ante Pascha. Passus est sub præfato Adriano.

Anno Domini CXL, Ignatius papa à Petro VIII, sedit annis 4, mens. 1. Hic clerum constituit & gradus distribuit. Passus est sub Antonino imperatore.

Anno Domini CXLIIII, Pius papa IX ordinatus, sedit annis 15, mensibus 4. Isti ab angelo nunciabatur, quòd Pascha die Dominico celebrandum sit. Passus est sub Antonino imperatore. Iste Pius papa constituit sententiam excommunicationis in violatores & vastatores ecclesiæ, & rerum ecclesiasticarum. Constituit etiam, vt clerus qui suo episcopo insidias parauit, depositus curiæ tradatur.

Antoninus imperator qui & Pius dicebatur, regnauit annis 20. Isti Iustinus philosophus librum pro Christiana religione compositum obtulit, eumque beneuolum erga Christianos fecit. Iste Antoninus bene Rempublicam administrauit, & obiit.

Anno Domini CLIX, Anicetus papa à Petro X ordinatus, sedit annis 11, mensibus 6. Hic cõstituit, vt clerici habeant coronas in modum sphærulæ, & quòd comam non nutriant. Passus est sub Marco Antonino.

Anno Domini CLXIX, Soter papa XI ordinatus, sedit annis 9, mens. 7. Hic constituit, vt monacha velum portet, & nulla fœmina ministret presbytero ad altare, & quòd nulla fœmina apud aliquẽ clericum de quo suspicio haberi possit, in hospitio maneat: quod si fecerit, excommunicetur. Sub isto papa sedit Theophilus Antiochiæ episcopus, vir sapiens. Passus est sub Antonino & Marco.

Anno Domini CLXXVIII, Eleutherius papa XII à S. Petro ordinatus, sedit annis 15, mens. 9. Hic constituit diem Paschæ die Dominico celebrari: item quòd nulla esca vsualis à Christianis repudiaretur quã Dominus creauit, quæ tamen humana est: nõ de carnib. porci. 1. Tim. 4. Abstinẽs à cibis quos Deus creauit. Aurelius imperator vsum porcinæ carnis populo instituit. Ad Eleutheriũ Lucius rex Britanniæ scripsit literas, roganꝰ vt baptizaretur: quod & factũ est. Passus est sub Antonino & Polycarpus, & multi alij apud Viennã & Lugdunum. Iste imperator vocabatur ANTONINVS MARCVS VERVS, & regnauit an. 19. Per apoplexiã interiit. Iste nobilissimus fuit: iste omnes virtutes & celeste ingeniũ habuit, & in calamitatibus publicis factus est quasi defensor, & si ipse in illis temporibus non fuisset, gloria Romana periisset. Iste Antoninus Seuerũ consortẽ imperij fecit. Hic Anton. Marcus Verus persequutionẽ in Christianos mouit quintã.

Anno Domini CXCI, Victor papa à Petro XIII ordinatus, sedit annis 11. Hic constituit, sicut & prędecessor Eleutherius, Dominica celebrari Pascha à XIIII Luna mẽsis primi Martij vsq; in 21. Passus est sub Antonino Commodo Aurelio. Iste ANTONINVS COMMODVS imperator regnauit annis 12. Iste in luxuriis & in omni sorde vixit. Hic omnibus incommodus ab vxore sua Martia veneno interfectus strangulabatur.

Anno Domini CCIII, Zephyrinus papa à Petro XIIII ordinatus, sedit an. 8. mens. 7. Hic constituit, vt omnia vasa altaris essent vitrea.

Helius Pertinax imperator regnauit menses sex.

Iulianus

Iulianus Salinus imperator regnauit menſes ſeptem. Iſti duo nil dignum memoria egerunt, ſed otioſi ſunt ambo.

Seuerus ſeptimus imperator regnauit annis 17. Iſte Parthos & Arabes ſuperauit. Iſte etiam perſequebatur Chriſtianos. Sub iſto papa Zephyrinus paſſus eſt. Perpetua & Felicitas beſtiis deputantur Carthagini, & plures alij paſſi ſunt.

Antonius Caracalla factus imperator regnauit annis 6, & occiſus eſt.

Opilius imperator factus regnauit anno vno, & occiſus eſt.

Antonius Aurelius imperator factus, regnauit annis 4, & occiſus eſt.

Anno Domini CCXXI, Calixtus XV ordinatur. Hic conſtituit ieiunia quatuor temporum, & conſtituit, vt nullus contrahat cum cognata eius, quam carnaliter cognouit vſq; ad quartum gradum. Hic cœmiterium primò inſtituit. Hic ſedit annis 6, menſibus 2. Item cõſtituit, vt nullus Simoniacè ordinetur clericus, & quòd nullus ordines emat vel vendat, & quòd ſit irregularis qui in his reus fuerit. Cõſtituit etiã ſententiã excommunicat. fieri in cõtumaces & rebelles. Iſte Calixtus papa paſſus eſt ſub Alexãdro imp.

Anno Domini CCXXVI, Vrbanus papa à Beato XVI ordinatur. Sedit an. 4, menſ. 10. Hic multos conuertit ad fidem, ac Tiburtiũ & Valerianũ conuertit. Hic conſtituit, vt omnia vaſa altaris eſſent aurea, vel argentea, vel ſaltẽ ſtannea. Et conſtituit, vt nullus omnino vel emat vel vendat eccleſiam, vel præbendam, vel eccleſiaſtica ſacramenta. Et conſtituit confirmationẽ fieri in fronte baptizatis ab epiſcopo cũ chriſmate. Paſſus eſt ſub Alexandro imperatore, & ſimiliter Tiburtius, & Valerianus, & B. Cæcilia. Iſte Alexander imperator regnauit an. 13. Huius imperatoris matrẽ Origenes Chriſtianã fecit. Huius imperatoris tempore ſanctus Narciſſus Hieroſolymitanus claruit, & beata Affra. Iſte Alexander imperator transferri iuſſit beatiſſimi Thomæ corpus de India in Ediſſam ciuitatem. Iſte Xerxen regẽ Perſarum vicit, & plurimos Chriſtianos occidit: & ipſe Alexander in Maguntia occiſus eſt.

Anno Domini CCXXXI, Pontianus papa XVII ordinatur. Sedit annis 9, menſibus 6. Paſſus eſt ſub Iulio Maximino & ſub Alexandro, imperatoribus. Poſt iſtum Pontianum papam ſedit Cyriacus papa anno vno: ſed non eſt in catalogo Romanorum pontificum, quia receſſit à ſede, & paſſus eſt ſub Iulio & Maximiano imperatoribus.

Anno Domini CCXL, in Colonia cum XI millibus virginibus à rege Hunorũ Iulio.

Anno Domini CCXLII, Antherus papa XVIII ordinatur. Sedit an. 12, menſe vno. Paſſus eſt ſub Iulio Maximiano. Hic conſtituit, vt epiſcopi de ſede ad ſedem transferri poſſint, & cõſtituit, vt geſta martyrũ ſcriberentur. Cõſtituit etiam ſententiam excommunicationis fieri. Iulius Maximinus imperium adeptus regnauit annis 3. Hic ſextam perſequutionem in Chriſtianos mouit. Iſte Aquileiæ occiſus eſt.

Anno Domini CCLIIII, Fabianus papa XIX ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 11. Paſſus eſt ſub Decio. Super caput huius Fabiani deſcẽdit columba de cœlo, cunctis videntibus, & mox electus eſt ab omnibus in papam. Hic cõſtituit, ſacerdos ſi vellet, pro cuncta cauſa poſſet iurare. Cõſtituit etiam, vt nullus emat vel vendat eccleſiam aut beneficia eccleſiaſtica vel ſacramenta, & quòd talis Simoniacus ſit irregularis. Et cõſtituit fieri ſententiã excommunicationis. Tempore Fabiani papæ Gordianus imperator regnauit an. 6, & occiſus eſt ſub Fabiano papa.

Philippus imperator cum filio ſuo Philippo regnauit annis 7. Iſti omnium imperatorũ primi Chriſtiani facti ſunt. Tempore horum imperatorum, annus ab Vrbe condita milleſimus feſtiuè celebrat⁹ eſt Romæ. Iſti pariter imperatores occiſi ſunt, & fraudulenter à Decio qui inuaſit imperium.

Anno Domini CCLVIII, Cornelius papa à Petro XX ordinatur. Sedit anno vno. Paſſus eſt ſub Decio. Hic rogatus à quadam matrona nomine Lucretia leuauit corpora Apoſtolorũ Petri & Pauli de catatumbis: & cùm dubitaretur, quæ oſſa vni⁹ vel alterius eſſent, vox de cœlo intonuit dicens, Oſſa maiora Piſcatoris, oſſa minora Prædicatoris. Et diuiſerunt ſic corpora Apoſtolorum, poſtquam iacuerunt CXI annis ſub terra, ſcilicet ab vltimo anno Neronis vſque ad primum Decij.

Anno Domini CCLXIX, Sixtus papa XXI ordinatus ſedit menſibus 10. Paſſus eſt ſub Decio, & beatus Hippolytus, & ſanctus Laurentius, & multi alij martyres. Hoc anno VII Dormientes, perſequutionem Decij fugientes, abſconderunt ſe apud Epheſum in

quadam ſpelunca,& dormierunt per annos CXXII, videlicet vſque ad tempora Theodoſij imperatoris Chriſtianiſſimi,& tunc eos ſuſcitatos reuelant. Ipſo anno beatus Antonius abbas claruit. Sixtus papa conſtituit in miſſa cantari; Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus. Decius imperator regnauit annis 2, menſibus 6,& occiſus eſt. Hic ſeptimam perſequutionem in Chriſtianos mouit,& multos ſanctos interfecit.

An. Domini CCLXX, Dionyſius papa XXII ordinatur. Sedit an. 2. Paſſus eſt ſub Iunio Gallo imperatore. Hic presbyteris eccleſias diſtribuit & parochias diuiſit. Iſte Iunius Gallus imperator cũ Voluſiano filio ſuo imperatore regnauit an. 2,& ambo occiſi ſunt.

Anno Domini CCLXXII Lucius papa XXIIII ordinatur. Sedit annis 3, menſib. 4. Paſſus eſt ſub Valeriano & Gallieno imperatoribus. Hic conſtituit, vt tres presbyteri & tres diaconi ſemper ſint cum epiſcopo. Et conſtituit fieri ſententiã excõmunicationis.

Anno Domini CCLXXV, Stephanus papa XXIIII ordinatur. Sedit annis 8, menſib. 7. Paſſus eſt in principio Auguſti ſub Valeriano & Gallieno imperatoribus. Hic conſtituit in ſacris veſtibus ſicut & Clemens celebrari, & quòd veſtes ſacræ ad quotidianũ vſum non habeantur. Conſtituit etiam, vt papa præſente ſenatu & populo & clero eligatur: & conſtituit, vt in epiſcopum non eligatur aliquis, niſi ſit XXX annorum.

An. Domini CCLXXXIII, Sixtus papa XXV ordinatur. Sedit an. 2. menſ. II. Paſſus ſub Valeriano & Gallieno. Hic cõſtituit, vt miſſa celebraretur ſuper altare verſus Orientem.

Anno Domini CCLXXXIIII, Dionyſius papa XXVI ordinatur. Sedit annis 5, menſ. 2. Hic etiam parochias diuiſit. Paſſus eſt ſub Valeriano & Gallieno. Iſte Valerius imperator, qui & Licinius vocabatur, cum filio ſuo Gallieno regnauit annis 15. Hic perſequutionem octauam mouit in Chriſtianos. Iſti prelatos ſanctos & multos occiderunt. Cyprianus quoq; Carthaginenſis epiſcopus doctor precipuus ſub iſtis imperatoribus paſſus eſt. Iſte Valerianus Licin. imp. à Sapore rege Perſarũ captus, luminibus quoq; priuatus miſerabili ſeruitute cõſenuit ibi in Perſia. Nam quamdiu viuebat, regẽ Saporẽ equũ aſcenſurũ dorſo attollebat. Iſte Valerianus & filius ſuus Gallienus imperat. occiſi ſunt.

Claudius imperator anno Domini CCLXXXIIII, imperium adeptus regnauit anno vno. Iſte morbo interiit. Gothos iam tunc per 15 annos Illyriam & Macedoniam vaſtantes ingenti prælio vicit. Poſtea in bello Allemannorum XV millia occidit. Quintilianus frater Claudij imperium adeptus regnauit dies 17, & occiſus eſt.

Anno Domini CCLXXXVI, Aurelianus imperator factus regnauit an. 5. Hic perſequutionem IX mouit in Chriſtianos. Terribile fulmen cũ diris tonitribus ſub pedibus Aureliani imperatoris ruit, oſtendens quòd facetis tantus vltor Deus non patiens eſſet: quanquã intra 6 menſes, tres imperatores occiſi ſunt, Aurelianus, & Tacitus, & Florianus. Et iſte imperator ſtrenuiſſimè Gothos vicit. Hic apud Romanos diadema capiti ſuo impoſuit, & veſtes auro gemmiſque contextas in vſu habuit: quod antè Romanis moribus incongruũ fuit. Porcinæ quoq; vſum carnis populo inſtituit, & ipſe Aurelianus occiſus eſt. Tacitus imperiũ adeptus regnauit anno 1, & occiſus eſt. Florianus imperiũ adeptus regnauit mẽſ. 2,& occiſus eſt. Iſti duo vltimi nil egerũt memoria dignũ.

Anno Domini CCLXXXVIII, Eutychianus papa XXVIII ordinatur. Sedit mẽſ. 10. Paſſus eſt ſub Probo imperatore. Hic conſtituit vuas & fabas & nouas fruges benedici, ſicut poſitum eſt in die ſancti Sixti papæ.

Probus imperium adeptus eſt: regnauit an. 6,& occiſus eſt. Iſte Probus imp. vir ſtrenuiſſ.& iuſt° multa gerẽs, Gallias à barbaris occupatas ingenti bellor. felicitate reſtituit.

Carus imperator filios ſuos Carinum & Numerianum Cęſares fecit: regnauit an. 2. Numerianus Cæſar factus ſanctos Chryſanthum & Darium occidit,& ipſe occiſus eſt. Carinus imperator ictu fulminis interiit. Iſte Carinus de Perſis triumphauit.

Anno Domini CCLXXXVIII, Gaius papa XXIX ordinatus, ſedit annis 9, menſ. 4. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Hic conſtituit ordines clericorum, ſcilicet Oſtiarium, Lectorem, Exorciſtam, Acoluthum, Subdiaconum, Diaconum, Presbyterum.

Anno Domini CCXC, Diocletianus imperiũ adeptus regnauit an. 20. Marcellinus papa à Petro XXX, ſedit an. 9, mẽſ. 5. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Iſto tẽpore Eccleſiaſtica hiſtoria ab Euſebio ſcripta fuit. Tunc tanta fuit perſequutio Chriſtianorũ, vt infra vnũ menſem XVII millia martyrio coronarentur, & ipſe Marcellinus papa cõpulſus a Diocletiano thura obtulit idolis: de quo poſtea pœnituit coram CXL epiſcopis. Et tunc ceſſauit

fauit papatus an. 7, mens. 5. Passus est sub Diocletiano. Hic constituit xxv cardinales in vrbe Roma propter baptismũ & sepulturam. Hic etiã cõstituit, vt nullus clericus cuiuscunq; ordinis ad iudicem secularem trahatur absq; permissu sui episcopi. Hic etiã constituit, vt pueri, cùm venerint ad annos discretionis, id est ad xv annum, si noluerint remanere in claustris, licitè possint ire ad seculum & ad hæreditatem suam.

Anno Domini cccix, Eusebius papa xxxii ordinatur. Sedit an. 2, mens. 2. Passus est sub Diocletiano. Hic constituit, vt omnes Christiani festiuitatẽ sanctæ crucis 5 non. Maij, solenniter celebrarent. Quo passo, Melchiades papa xxxiii ordinatur. Sedit an. 7, mẽs. 7. Passus est sub Diocletiano. Hic cõstituit Dominico non esse ieiunandũ. Hucusq; omnes papę fuerunt martyres. Dioclet. imper. regnauit an. 20. Erat enim callidus, & sagax, & subtilis ingenij. Hic fecit Cæsarẽ Maximianum Herculiũ de Pannonia natũ genere rusticano. Iste Maximianus imperator pater fuit Maxentij, sub quo Catharina passa est. Diocletianus Constantiũ filium Maximiani fratrem Maxentij Cæsarẽ fecit. Iste Constantius fuit pater Constantini magni imperatoris. Diocletianus moriente Maximiano in Occidente persequutionẽ sæuissimã exercuit in Christianos, decimam post Neronem, quæ omnib. persecutionibus fuit immanior & diuturnior. Isti diuinos libros exuri, ecclesias destitui, Christianos occidi iusserunt. Tũc plurimi martyres passi sunt, Mauricius, Simplicius & alij, scilicet B. Agnes, Lucia & Sebastianus. Diocletianus imperator iussit adorare se vt Deũ. Diocletianus & Maximianus imperatores vno die sunt depositi de regno & priuati. Diocletianus morte pessima mortuus est. Maximian⁹ in Marsilia strangulatus occisus est. Diocletianus imp. Narseũ regẽ Persarũ in thesauris & diuitiis plurimũ copiosum & vicit & occidit: sicut Crœsus rex Lydiæ in diuitiis multis & thesauris magnis plurimùm abundans victus & occisus est à Cyro rege Persarum.

Constantius imperator in Occidente, vir summæ mansuetudinis, cum Licinio regnauit annis 2. Iste Constantius imperator ex Helena genuit Constantinum. Iste Licinius imp. sororẽ Constantini Magni filiã Helenæ Treuerensis accepit in vxorẽ Iste Licinius imperator putrefactus introrsus nimio fœtore & vermibus consumptus est.

An. Dom. cccxi, Cõstantin⁹ filius Cõstãtij ex Helena nat⁹ imp. creatus regnauit an. 30. Maxentius imp. Maximiani Herculij filius in Oriẽte regnauit vno, & submersus est.

An. Domini cccxiii, Syluester papa xxxiiii ordinatur. Hic baptizauit Cõstantinũ imperat. Syluester papa sedit an. 23, mẽs. 10. Hic cõstituit cõsecrationes & dedicationes ecclesiarũ & altariũ, & quòd vngatur calix cũ chrismate: & ipse Kyrieeleeson, Christeeleeson. Kyrieeleeson. de Græcis sumpsit. Cõstituit etiã, vt in pãno lineo mũdo, mũdo scilicet corporali, sacrificiũ tãtũmodo celebretur, quia Ioseph corp⁹ Domini inuoluit sindone.

An. Domini cccxviii, Nicena synodus & Nicenũ conciliũ celebratur cccl & xvii episcoporũ, sub Syluestro papa, & sub Constantino imp. in quo Arrius condemnatur qui dicit, in Trinitate non vnam esse substantiam, sed diuersas, siue essentias. In eodem concilio symbolũ, *Credo in vnum* contra Arrium cõposuerunt. Hoc Nicenũ capitulum composuit *Gloria patri & filio & Spiritui S.* Sed Hieronymus adiecit, *Sicut erat in principio, &c.* Huic Constantinus imp. Maxentio bellũ intulit, quia sibi in Oriente imperium vsurpauit. Cumq; cũ Maxentio congredi hæsitaret, & de cœlo licet paganus auxilium quæreret, vidit per soporẽ ad Orientis partẽ in cœlo signũ crucis igneo fulgore rutilare & angelos sibi astare dicentes, *Constantine in hoc signo vinces.* Fertur autem & ipse Iesus Christus sibi apparuisse, & signũ crucis ei monstrasse, & simili modo ei dixisse, *Constantine in hoc vinces.* Tunc Cõstantinus crucẽ in vexillo posuit, & congressus vicit Maxentium: & Romę in Tiberi ipse Maxentius submersus est. Pòst Syluester papa baptizauit Constantinũ, & Cõstantinus à lepra mũdatus fuit in baptismo. Et regnauit an. 30, mẽs. 10. Hic liberaliter Ecclesiæ dedit priuilegia multa, & S. Syluestro papæ & successoribus eius dedit regalia insignia, videlicet equum album & niueũ, & indumenta coccinea, & plurima ornamẽta. Frenum quoq; aureum & pectorale aureum equi & diadema imperiale aureum, Romã, & ciuitates multas, & omnes redditus ciuitatũ dedit sancto Syluestro, ita vt semper vtatur illis pontifex. Et fecit Constantinopolim ciuitatem quæ antè Bizantium vocabatur, & fecit pontem in Danubio, & leges plurimas statuit. Constãtinus etiã imperator fecit in suo palatio basilicã in honore Saluatoris nostri quæ dicitur Sancta Sanctorũ vel Cõstantiniana, quã S. Syluester dedicauit primò prę omnib.

ecclesiis. Ibidem seruatur cum magna reuerentia caro præcisa de vmbilico Domini & soleæ Domini, & portio viuificæ crucis ad modum humani cubiti longa, & velum de capite beatæ virginis Mariæ, & latus eiusdē Sanctæ Dei genitricis, & capita Apostolorum Petri & Pauli, & multa alia. Ibi non celebrat nisi papa. Cōstantinus quoq; fecit basilicam S. Petri in Vaticano in palatio Neroniano in templo Apollinis in monte aureo, quam fecit dominā & magistram omniū ecclesiarum, & exportauit de tellure fundamenti propriis humeris XII cophinos in honore XII Apostolorum. Posuit ibidē imperator corpus beati Petri in capsam ex ære & cupro spissam V pedū; & posuit super corpus B. Petri Apostoli ciboriū in quatuor columnis porphyreticis, & crucē de puro auro habentē C L libras auri posuit super tumbā B. Petri: & posuit ipse imperator circa tumbam B. Petri XII columnas onychinas, quas fecit afferri de Græcia. Corpus etiā beatissimi Pauli Apostoli ipse imperator Constantinus posuit in caratumbis in capsam ex ære & cupro similiter spissam ex omni parte, sicut capsa beati Petri. Capita tamē beatorum Petri & Pauli in Sancta Sanctorum sunt reposita ab ipso imperatore. Idē Constantinus Augustus fecit Lateranensem ecclesiā beati Ioannis baptistæ. Posuit quoq; ibi arcā testamenti quā Titus imperator asportauerat de Hierusalem, quando destruxit eam. In arca ibidem sunt hæc, videlicet tabulæ testamenti, virga Aaron quæ fronduerat, manna, pars de panibus Domini ordeaceis, tunica Domini inconsutilis, pars arundinis Domini, vestis S. Ioannis baptistę, & multa alia. Superarcam illam intra altare summū posuit mensam, in qua Dominus Iesus cœnauit cū discipulis suis. Super hoc altare Lateranense nemo celebrat, nisi papa, vel cardinalis qui sit episcopus. Fecitq; imperator ibi super altare ciborium super quatuor columnas porphyreticas. Posuit etiā ibi imperator quatuor columnas æreas, grandes, deauratas. Singulis annis in cœna Domini præsente summo pontifice arca præfata à sacerdotibus cardinalibus violatur, & remota mensa in ipso concauo arcæ à papa corpus Domini & oleum & chrisma consecratur: sed in Sabbato secundo iterum reconsecratur à papa ob reuerētiam principis Apostolorum, qui super hoc altare ligneum dicitur celebrasse mysterium.

An. Domini CCCXXV, sanctus Nicolaus episcopus migrauit ad Christum in Myrrha ciuitate, sub sancto Syluestro papa.

Anno Domini CCCXXXIIII, Marcus papa XXXV ordinatur. Sedit an. II. menses 8. Hic constituit, vt Ostiensis episcopus papam consecrare debeat, & pallio vtatur. Hoc & Sixtus papa constituit. Hic Marcus papa sedit tempore Constantini. Successor istius Iulius papa etiā sub Constantino XXXVI ordinatur. Sedit an. II, mens. 2. Hic constituit, coniugiū a sacerdote benedici. Igitur Constantinus republica bene ordinata, & Dei ecclesia miro modo exaltata, cū magna religione obiit II cal. Iunij, & sepultus est in Constantinopoli in ecclesia Apostolorū. Iste Constantinus imp. fuit XLII à Cęsare Augusto.

Anno Domini CCCXLI, Constantius filius Constantini magni imperium adeptus cum fratribus suis Constantio & Constante regnauit annis 23. Iste Constantius & frater suus Constans pariter occisi sunt. Iste Constantius fuit hæreticus.

An. Domini CCCXLIIII, Paulus primus eremita migrauit ad Christū, an. vitę suæ III.

An. Domini CCCLV, Liberius papa XXXVII ordinatur. Hic papa fuit hæreticus, qui sub Cōstantino imperatore propter fidē in exiliū ductus est, cui in papatu successit Felix papa XXXVIII. Hic Felix papa capite truncatus est, cùm deuinceret, eundē Cōstantium imperatorē esse hæreticū Arrianum. Iste Felix papa sedit an. vnū, mens. 3. Huius festum agitur 4 cal. Augusti. Quo decollato, Liberius exilij tædio victus hæresi Arrianæ subscripsit, & Romā quasi victor intrauit. Iste Liberius papa sedit an. 6. mens. 2. Nec legitur conuersus fuisse ad fidem & pœnitentiam. Cui successit Leo papa hæreticus Arrianus, sed non est in catalogo Romanorū pontificum. Huic Leoni papæ restitit Hilarius Pictauiensis episcopus, vir eruditissimus & acutissimus in suo concilio. Illuc enim venit Hilarius non vocatus. Vnde Leo papa indignatus plurimùm iussit, ne Hilario locus daretur sedendi in concilio Arrianorum: sed ipse resedit in terra dicens, *Domini est terra, & plenitudo eius.* Et mox ibidem eleuatus est colliculus iussu diuino, in quo bellator Christi altiùs sedit omnibus. Vnde Leo papa indignatus iterum dixit Hilario, *Ego ero tibi Leo*, & ipse respondit, *Sed non Leo de tribu Iuda.* His & his similibus dictis Leo papa necessitate compulsus iuit ad secessum, & ibidem statim animam exhalauit.

Præ-

Præsidio huius Cõstãtij imperatoris hęretici fulta impietas Arriana, exiliis, carceribus, & variis afflictionum malis, primò Anastasium episcopum Alexandrinum, qui fugiens venit in Treuerim, vbi ipse tunc composuit symbolum, scilicet *Quicunq; vult*; & Eusebium Cæsariensem episcopum; & multos alios persequuta est Christianos. Hilarius Pictauiẽsis episcopus tunc etiam cum aliis episcopis in exilium missus est. Anno Domini beatus Antonius abbas migrauit ad Christum anno ætatis suæ CV. Tunc temporis Ægyptus & Thebaida eremitis & presbyteris plena fuit.

Anno Domini CCCLXV, Iulianus imperiũ adeptus regnauit an. 2, mens. 8. Hic à fide & ordine apostatauit, idolatra effectus. Sub hoc Iuliano sanctus Martinus nondum baptizatus militauit apud ciuitatẽ Vangionum, id est Wormatiam. Hic, orante & ieiunante S. Blasio Cæsariensi episcopo, cum populo suo ad Persicum bellum pergens, destructionem ciuitatis cõminatus, sed iussu sanctæ Dei genitricis Marię per Mercurium martyrẽ in eadẽ ciuitate Cæsariensi occisus est: qui Iulianus apostata & idolatra dũ moreretur manũ suã, pprio sanguine impleuit, & in aerẽ sparsit dicẽs, *Vicisti Galilae, vicisti.*

Anno Domini CCCLXVI, Iouinianus imperiũ adeptus regnauit mens. 8. Hic insignis corpore, lætus ingenio, studiosus in literis, fortis in viribus. Qui cùm violenter à militibus ad imperiũ eligeretur, & traheretur; exclamauit se nolle paganis hominibus imperare, quippe cùm ipse Christianus esset. Cumq; omnium vox communiter clamauit, se quoq; Christianos esse, suscepit imperium. Iste Iouinianus suffocatus est.

Anno Domini CCCLXVIII, Damasus papa à beato Petro XXXIX ordinatur. Sedit an. 18, mens. 4. Hic fuit Hispanus. Hoc tẽpore Hieronymus presbyter claruit. Ipse Hieronymus lectionarium & euangeliarium, sicut hodie habet ecclesia, collegit, sicut Damasus papa legi censuit. Idem Hieronymus nocturnale officium vel reliquas horas sicut hodie canit ecclesia, cõposuit. Sed Damasus papa die ac nocte Psalmos cosdẽ in ecclesia cantari instituit. Damasus papa etiam *Gloria patri* cantari constituit, sicut Nicena synodus composuit. Hic Damasus papa basilicam in catatumbis, vbi corpora Sanctorum sepulta erant: quæ modò est vbi quiescit sanctus Sebastianus.

Tempore Damasi papæ, an. Domini CCCLXXVI, Valentinianus imperium adeptus regnauit annis 11, & in apoplexia suffocatus est. Tunc temporis claruit beatus Ambrosius Mediolanensis episcopus, Seuerinus Colonienſis episcopus, Augustinus Hipponensis episcopus, Martinus Turonensis episcopus.

Anno Domini CCCLXXXIIII, Constantinopolitanum concilium CL episcoporum congregatur aduersus Macedonium, qui & ibi cõdemnatur, quia negat Spiritum sanctum esse Deum. In hoc concilio compositum est *Credo in vnum*, scilicet symbolum quod cantatur in Missa, & traditum est ecclesiæ; sicut Damasus papa hoc contra eundem Macedonium hæreticum DXV secunda synodus symbolum scilicet *Credo in vnum* appositio scilicet *filio*, quod in Missa constituit cantari. Iste Valentinianus à Iuliano apostata ob fidem Christi militia fuerat priuatus, quia persequebatur Christianos ipse Iulianus. Valentinianus imperator regnauit annis 4.

Gratianus imperator regnauit an. 8, & occisus est. Isti duo nihil memoriale habent.

Theodosius imperiũ adeptus regnauit an. 11, cùm tamen antè cum Gratiano & Valentiniano regnasset ann. 6. Hic Theodosius Christianissimus imperator conuocauit concilium Constantinopolim contra hæreticos, pro diuino officio generaliter pro tota ecclesia ordinando. Hic Valentinianus imperator suspensus est, sed Theodosius Mediolani bene obiit. Hunc Theodosium imperatorẽ beatus Ambrosius Mediolano excõmunicauit, quia multos in Thessalonica fecit occidi in furia & absq; iudicio. Ad quã excõmunicationẽ imperator patienter pœnituit cum lachrymis, & pro excõmunicato se tenuit humiliter per menses 8 & amplius, quousq; Ambrosius excõmunicationis sententiã relaxauit: iniungens ipsi loca pœnitentiæ, vt nullũ de cætero faceret occidi, nisi præhabita deliberatione per triginta dies ad minus, 11 q. 3. cùm apud Thessalonicã.

Anno Domini CCCLXXXVI, Siricius papa XL ordinatur. Sedit an. 15. mens ib. 11, & fuit tempore Theodosij imperatoris, & in castello Emmaus tempore Theodosij imperatoris natus est puer perfectus inferius, sed ab vmbilico & sursum diuisus; ita vt haberentur duo capita, & duo pectora, & omnes sensus quinq; : alter edebat vel dormiebat, quãdoq; se percutiebãt. Vixerũt autẽ 2 ãnis, & vno mortuo alter superuixit 4 dieb.

Hic Siricius papa constituit, vt nullus presbyter agat solennẽ pœnitentiã. Beatus Hieronymus scripsit tunc librũ illustriũ virorũ; & S. Augustinus baptizatus est à S. Ambrosio.

Anastasius papa XLI ordinatur. Sedit an. 3, mensibus 10. Hic constituit, vt quilibet clericus nõ fieret sacerdos, nisi de licentia sui episcopi. S. Ambrosius hymnos composuit feriales. *Te Deũ laudamus* cõposuit cũ S. Augustino, & aliqua Gradualia, & *Alleluia*.

Anno Domini CCCCII, Ambrosius plures composuit collectas.

Anno Domini CCCCV, Innocentius papa XLII ordinatur. Sedit annis 15, mensibus 2. Sub quo Roma capitur ab Alarico rege Gothorum. Huius Innocentij papæ festum agitur V calend. Augusti. Hic constituit, vt quis carens aliquo membro clericus nõ fieret, Constituit etiam dici, *Pax Domini sit semper vobiscum*, & pacem dari constituit. 19

Sanctus Innocẽtius papa cõmisit sanctæ Agnetis ecclesiã gubernandam Leopardo presbytero, & vt factũ, dedit ei annulum aureũ, quem idẽ clericus senio fessus reddidit S. Agneti cum offertorio. Extendens autẽ digitum suscepit annulum, & eũ adhuc tenet imago eius. Tempore huius papæ B. Alexius Romæ migrauit ad Christum; & B. Martinus episcopus Turonensis migrauit ad Christum, anno Domini CCCCXII, sed vitæ suæ anno LXXXI; & B. Ambrosius episcopus Mediolanensis migrauit ad Christũ an. Domini CCCCXIII; & B. Ioannes Chrysostomus migrauit in exilio; & beata Paula mater Eustathiæ virginis migrauit ad Christum in Bethleem; & sanctorũ corpora Stephani, Nicodemi & Gamalielis & Abibon reuelata sunt à Deo in Hierusalẽ Luciano sacerdoti. Tunc corpus S. Stephani sedi Apostoliçæ totũ transmissum: quod dũ per diuersas 11
ecclesias multis solennitatib. honorassent, intẽdebant eũ ponere iuxta S. Laurentium: cui Laurentius, videntibus qui aderant, cessit dans ei locum per medium tumbæ: sicq; positus ibi quiescit. Hic papa Innocẽtius prẽsens ibi gratias egit Deo cũ clero & populo.

Illo tempore Anastasij & Innocẽtij papæ, Arcadius & Honorius imperatores regnauerunt pariter an. 11. Isti fuerunt filij Theodosij imperatoris. Hi deuoti Christiani permanserunt. Post mortẽ huius Arcadij relicta sua Eudoxia venit ex deuotione Hierosolymam, & inde cum magno gaudio reportauit catenas, quib. rex Herodes vinculauerat S. Petrum Apostolum. Tunc sanctus papa Innocentius cum ipsa Augusta, delens ritum festi Augusti Cæsaris in calendis Augusti, cõstituit festum celebrari ad Vincula S. Petri. Vnde Diabolus indignatus apparuit Iudæis in specie Moysis, dicens se debere 30
ducere eos per medium sicci maris in terram promissionis: & qui sequebantur eum in mari submersi sunt: & alij Iudæi ad fidem conuersi baptizati sunt in ciuitate quæ dicitur Epirum, & sic Diabolus decipiens deceptus est.

Anno Domini CCCCXX, Sosimus papa XLIIII ordinatus, sedit annis 4, dies 11. Hic cõstituit cereum benedici in Sabbato sancto: & constituit, quòd diaconus læuã tegat, & quòd omnes state debeant quando legitur euangelium, & cum reuerentia audire; & constituit quòd Deo in missa aliquid offerat Christianus. Anastasius papa priùs constituerat, vt ad Euangelium nullus sedeat.

Anno Domini CCCCXXIIII, Bonifacius papa XLV ordinatur. Sedit annis 3, mensib. 8. Tunc beatus Hieronymus in Bethlehem migrauit ad Christum, anno vitæ suæ XCIX. 40
Sed Hieronymus Romæ ad S. Mariam maiorem sepultus est ante fanum, in quo Dominus iacuit in præsepio, cum quo ipse illuc translatus est.

Anno Domini CCCCXXVI, Celestinus papa XLVI ordinatus sedit annis 12, mens. 7. Hic constituit Psalmum dici, *Iudica me Deus & discerne causam meam*. Et hoc Psalmo colligitur confessio generalis ante Missam secundum statutũ huius papæ, quando Missa celebratur in memoriam mortis Christi. *Petrus lachrymis pœnituit ante mortẽ Christi, Latro confessus fuit*. Et cõstituit Psalmos cantari ad introitũ missæ. Honorius post mortẽ Arcadij imperatoris regnauit an. 15 cũ Theodosio filio fratris sui Arcadij. Tẽpore huius Honorij imperatoris fuerũt Sosim⁹ papa, Bonifacius papa, Celestinus papa successiuè.

Anno Domini CCCCXXVII, Theodosius iunior tenuit imperium. Iste Theodosius 50
imperator fuit sapiens multùm, patientia & clementia vniuersos præcellens; conditor etiã legum. Quẽ cum quidã familiariũ interrogaret, cur omnibus parceret, & cur nullum se lædentiũ morti subiugaret; respondit imperator, vtinã mihi esset possibile etiam mortuos suscitare & ad vitã reuocare. Huius imperatoris tẽpore Septẽ dormientes fuerunt suscitati. Sub isto imperatore fuit S. Seruatius episcopus, & Attila rex Hunorum

vastauit

vaſtauit imperium. Tũc coactus Theodoſius imperator VI millia librarum ei pro cenſu præbuit, & mille librarum tributum ei Attilæ promiſit. Theodoſius iunior ſolus regnauit annis 26, ſicut in ſumma regnauit annis 41. Valentinianum etiam conſortem regni fecit. Sub iſto ſedit Sixtus papa, & Leo papa.

Anno Domini CCCCXXXVII, Sixtus papa XLVI ordinatur. Sedit annis 8, menſe vno. Hic conſtituit, vt nullus clericus in parochia altiùs præſumeret adiudicare. Sixtus papa fecit baſilicã ſanctę Dei genitricis Marię ad pręſepe Domini. Dedit ſignũ iuuenis vbi baſilica fundaretur. Nonas Auguſti hoc feſtũ celebratur iuuenis vſq; adhuc Romę ſolẽniter. Hoc anno Auguſtinus migrauit ad Chriſtũ, pontificatus ſui an. XL, ætatis ſuæ anno 76. Hic primò lectionẽ in menſa & ordinem regularium inſtituit, & ſepultus eſt Ticini quę eſt Papia ciuitatis Italiæ. Sub iſto Theodoſio & Sixto papa celebratur generale concilĩ Epheſinum, in quo Neſtorius hæreticus condemnatur cũ ſuis fautoribus Pelagianis. Neſtorius hæreticus dicit beatã virginẽ Mariã non Dei, ſed hominis tãtùm fuiſſe matrẽ. Et dicit idẽ Neſtorius, duas fuiſſe perſonas in Chriſto. Pelagiani hæretici liberũ arbitriũ diuino anteponũt, dicẽtes ſufficere voluntatẽ ad implẽda diuina officia.

Anno Domini CCCCLVIII, Martianus imperator regnauit annis 7. Hic religioſus fuit, & gentibus multa beneficia pręſtans. Huius tempore Wandali Romam ceperunt, & bonis eã omnibus ſpoliauerunt. Temporibus huius imperatoris ſub Leone papa celebratur generale concilium Chalcedonenſe DC & XXX patrum, in quo damnatur error Eutychianus. Eutychiani dicti ſunt, qui in Chriſto negant eſſe duas naturas, ſed ſolam in Chriſto diuinam naturam eſſe dicunt.

De XXV hæreſibus reprobatis.

IGitur de IIII conciliis generalibus, videlicet Niceno contra Arrium, Conſtantinopolitano contra Macedoniũ, Epheſino contra Neſtorium, Chalcedonenſi contra Eutychẽ habetur. Igitur diuerſæ hæreſes diuerſis temporibus ortæ ſunt. Nã ſub Antonino Pio Montanus Cataphrygarũ auctor oritur. I. Hi aduentũ ſancti Spiritus non in Apoſtolos ſed in ſe traditũ aſſerunt, & dicunt, quòd Spiritus S. per Prophetas loquutus eſt, eiſdẽ prophetis neſcientibus, tanquã ſi per fiſtulã loqueretur. II. Similiter ſub tempore Antonini Aurelij Sabellius infelix oritur. Hi Sabelliani vnã perſonã patris & filij & Spiritus S. aſſerunt. III. Et ſub Gallieno & Iouiniano imperatoribus Nouatiana hæreſis oritur. Hi nolunt apoſtatas ad veniã recipere, & rebaptizant baptizatos. IIII. Item ſub tempore Probi Manichęorũ hæreſis oritur, qui vocantur à quodã nomine Manes. Hic duas naturas & ſubſtantias in Deo introduxit. i. bonã & malam, & animas ex Deo quaſi ex quodã fonte manare aſſerunt, & dicũt omnes ſpiritus & animas a Deo factas, & corpora ab angelis. Teſtamentũ vetus reſpuunt, nouum ex parte recipiunt. V. Tempore Apoſtolorũ Nicolaitæ à Nicolao diacono, qui cum Stephano & cęteris conſtitutus eſt a Petro. Hic propter pulchritudinem relinquens vxorẽ dixit, vt qui vellet ea vteretur, & verſa eſt in ſtuprũ talis conſuetudo, vt inuicẽ coniugia mutarentur. De iſtis in Apocalypſi, *Quia odiſti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* VI. Tẽpore Saluatoris Sadducæi orti, qui hæretici negant reſurrectionem. Hi inter cætera circumciſionẽ obſeruant; mille annos poſt reſurrectionẽ in voluptate carnis prædicant eſſe futuros. VII. Gnoſtici hæretici animam naturam Dei eſſe dicunt, bonum & malum Deum dicunt. VIII. Valentiniani hæretici à quodã ſectatore Platonis dicti, Chriſtum nihil corporis aſſumpſiſſe dicunt de virgine, ſed per eam tanquã per fiſtulã tranſiiſſe aſſerunt. IX. Apelles hæreticus dixit, angelũ glorioſum creatorẽ fuiſſe, & Chriſtum non Deum in veritate fuiſſe, ſed hominem in phantaſia apparuiſſe dicit. X. Marcioniſtæ hęretici à Marcione philoſopho dicti duo principia aſſerunt. XI. Caſtorei propter mundiciã ſic dicti hæretici, de ſuis meritis gloriantes, negant pœnitentibus veniam peccatorum; viduas ſi nupſerint tanquam adulteras damnant. XII. Ebionitæ hæretici & Fortuniani hęretici dicunt Chriſtũ à Maria per Ioſeph nuptiali ortu fuiſſe cõceptum. XIII. Heluidiani hęretici ab Heluidio dicti aſſerunt, poſt Chriſtũ natũ Mariã alios filios per Ioſeph peperiſſe. XIIII. Donatiſtę hæretici a quodã Donato nuncupati aſſerunt, minorẽ patre filiũ, & minorem filio Spiritum ſanctum, & rebaptizant catholicos. XV. Prętereа ſub imperatore Zenone hæreſis Acephalorũ oritur. Acephali, id eſt ſine capite, quia eorum author ignoratur. Hi ſubſtantiarum duarum proprietatem in Chriſto negant, & vnam

naturam in eius persona prædicant. XVI. Heraclitæ ab Heraclio nuncupati hæretici monachos non recipiunt, coniugia respuunt, paruulos habere regnum cœlorum non credunt. XVII. Similis sub filio Heraclij Constantio oritur hæresis Pyrrhi & Pauli. Hi Pauliani dicunt, nõ semper fuisse Christum, sed à Maria sumpsisse initium. XVIII. Aeriani à quodã Aerio sic dicti. Hi offerre sacrificium spernunt. XIX. Origeniani à quodam Origene dicti. Hi hæretici dicunt, quòd non possit filius videre patrem, nec Spiritus sanctus filium, animasq; dicunt in principio mundi peccasse, & pro diuersitate peccatorum è cœlis vsq; ad terram diuersa corpora quasi vincula meruisse, eáque causa mundum factum esse. XX. Apollinaristæ hæretici dicunt, corpus nõ animam assumpsisse. XXI. Circumcelliones dicti, eò quod agrestes sunt. Hi hæretici amore martyrij semetipsos perimunt, vt martyres nominentur. XXII. Arabici hæretici qui in Arabia orti sunt, dicũt animam cum corpore mori. XXIIII. Tertullianistæ hæretici à Tertullio presbytero dicti. Hi prædicant, animas peccatorũ hominũ in dæmones vel in alia quæq; conuerti post mortem. XXIIII. Patriciani à quodam Patrociano dicti. Hi hæretici dicunt substantiã humanæ carnis à Diabolo conditam. XXV. Priscianistæ hæretici fatum & cõstellationes attendunt. Hi Gnosticorum & Manichæorum peruersa dogmata sequuntur. Porrò de sectis hæreticorum, & eorũ erroribus satis habet. 24. q. 4. Alios similiter hæreticos, s. Catharos, & Patherinos, Pauperes de Lugduno, vel quocunq; nomine censeantur, excommunicatos sciamus ipso iure maiore excommunicatione, & similiter illi qui sacrosanctis Sacramẽtis altaris, & aliquibus aliis ecclesiasticis Sacramẽtis cõtradicunt. Et omnis hæreticus, siue clericus sit siue laicus, vel papa aut imperator, vel quilibet inferior, deponi debet ab omni dignitate, & si clerici hæretici sunt priùs ab ordinibus degradati ab episcopis, tradentur seculari curiæ puniendi.

Leo papa XLVII ordinatur. Sedit annis 11, mense 1. Hic constituit & decretum dedit, vt beata virgo Maria nõ solùm χριστοτόκος sed etiam Θεοτόκος credatur & appelletur. Hic etiam constituit, vt etiam picturis habeantur imagines Sanctorum, & quicunque ipsas imagines inhonestè tractauerint, à communione separentur. Sub isto Leone papa, vt prædixi, est celebratum concilium Chalcedonense contra Eutychetem. Leo papa constituit dici in Missa *Orate pro me peccatore*, & in fine Missæ dici constituit *Deo gratias*. Hic Leo constituit, vt presbyter post Missam populum benedicat: & constituit ieiunia quatuor temporum. Hic etiam quasdam precationes composuit, & in canone apposuit, *Sanctum sacrificium & immaculatam hostiam*.

Anno Domini CCCCLX, Leo imperium adeptus cũ filio suo Leone regnauit annis 16. Hic Leo Pellita appellabatur. Tempore huius imperatoris, Hilarius papa XLVIII ordinatur. Sedit annis 8, mensibus 3. Hic constituit, vt nullus clericus inuestituras à Laico recipiat. Sub hoc papa Hilario cyclus 532 annorum à Dionysio monacho scriptus fuit.

Anno Domini CCCCLXV, tempore præfati Leonis pellitæ, Simplicius papa XLIX ordinatur. Sedit annis 15, mense 1. Hic cõstituit, vt nullus pontifex sibi successorẽ constituat, sicut & Clemens papa 1. Vsq; ad hunc Simplicium papam omnes papæ à beato Petro ordines celebrasse leguntur in Sabbato quatuor temporum Decembri. Sub hoc papa fuit S. Mamertus Viennensis archiepiscopus, qui propter cladem magnã & morsus bestiarum, scilicet vrsorum & luporum rogationes & litanias instituit, quas ecclesia Romana tunc approbauit, & fieri constituit.

Anno Domini CCCCLXXVI, Zeno imperator regnauit an. 15 in Oriẽte. Sub isto imperatore arripuit Odacer occidentale imperiũ, huius imperij anno 2. Felix papa à beato Petro L ordinatur. Sedit annis 8, mens. 6. Hic constituit, ab episcopis ecclesias dedicari & cõsecrari. Tẽpore huius papæ, an. Domini CCCCLXXXIIII, S. Remigius episcopus Clodoueũ regẽ Frãcię filiũ Hilderici regis, misso sibi oleo de cœlo in ampulla, baptizauit & vnxit in regẽ. Vsq; adhuc reges Francię in Remis de ipso oleo inungũtur.

Anno Domini CCCCLXXXV, Gelasius papa LI ordinatur: sedit an. 4, mensib. 8. Hic (vt dicitur) fecit nouẽ prefationes in missa secũdũ festa, & collectas plures, & hymnos quosdã & tractus. Hic etiã cõstituit, vt in 4 temporib. & in Sabbato sancto ordines celebrẽtur, & quòd serui presbyteri nõ ordinẽtur. Et cõstituit, vt clerici ordinãdi de vita, & ętate, & de progenie, & sciẽtia iussu episcopi examinẽtur, & intitulẽtur digni. Huius papæ Gelasij tempore, inuenta est ecclesia B. Michaelis archangeli in mõte Gargano.

Iste

Iſte papa fuit tempore Zenonis imperatoris. Hic etiam conſtituit, vt diaconus debeat dare corpus Domini infirmis in abſentia epiſcopi,& presbyteri,& non alio tempore. Gelaſius papa Canonem miſſæ compoſuit. Sed beatus Gregorius papa dicit in regiſtro, quòd canonem quidam ſcholaſticus compoſuit: quem canonem dici in miſſa forſan iſte papa Gelaſius conſtituit; vel fortaſſe iſte ſcholaſticus qui canonem compoſuit,factus eſt papa,& appellatus eſt Gelaſius papa. Collectas quas beatus Ambroſius compoſuit, iſte Gelaſius papa auxit,& in miſſa dici conſtituit. Idem etiam papa conſtituit,vt ſumpto corpore Domini,de calice & ſanguine Domini etiam ſumere debeant qui communicant. Hoc quidam obſeruant. Conſtituit etiam Gelaſius papa,vt presbyter poſt miſſam populum benedicat. Et S. Hieronymus hoc ſcribens ait: Si presbyter Chriſtum conſecrat in altari,cùm in altare Dei Sacramenta benedicat, benedicere populum & debet qui corpus Chriſti meruit conſecrare. Sed Damaſus papa prohibet presbyteris dare benedictionem poſt miſſam,prę ſente epiſcopo. Tempore Zoſimi papæ & Theodoſij imperatoris Toletanum concilium & beatus Auguſtinus ſtatuerunt, quòd ſolis epiſcopis in miſſa ante communionem liceat populum benedicere; & præfatum concilium ſtatuit,vt nullus presbyter negligat dicere poſt miſſam hymnum trium puerorum. Igitur beatus Martialis epiſcopus, apoſtolorum diſcipulus,ex magiſterio apoſtolorum tradidit benedictionem epiſcopalem. Hanc S. Ambroſius Mediolanenſis epiſcopus cum orationibus appoſitis dicere vſquequaq; maluit. Apoſtolicus autem tantùm hanc benedictionem dicit,quæ finita miſſa dicitur. Et papa poſt miſſam & horas dat frequenter hanc: *Benedicat & cuſtodiat nos omnipotens Deus pater, & filius, & Spiritus ſanctus, Amen*: quia Gelaſius papa canonem dici inſtituit,& (vt fertur) compoſuit. Sciendum eſt, quòd canon interpretatur regula. nam per eam regulariter Sacramentorum fit confectio. Hic & actio dicitur, quia cauſa populi cum Deo in ea agitur. Hic canon ob tres cauſas ſub ſilentio dicitur: prima,quia cum Deo loquimur,ad quem ex corde clamamus,& imo verba dicimus,vt ſciamus quem intendere debeamus: ſecunda, ne populus tam prolixa declamatione attædiatus abſcedat, vel ſacerdos tam longo clamore deficiat voce: tertia eſt, ne tam ſancta verba tanti myſterij vileſcant, dum ea vulgus per quotidianum ſciens in locis inconuenientibus dicat. Vnde fertur, dum ipſe canon primitus publicè recitaretur,ab omnib. per vſum ſciretur;& cùm eum paſtores ſuper panem & vinum dicerent,quòd repentè ante ſe carnem & ſanguinem inuenirent, atque inde diuinitus percuſſi interirent. Vnde ſub Vigilio papa (vt videtur) & Iuſtiniano imperatore Conſtantinopolitanum quintum Concilium ſub anathemate præcipiendo ſtatuit,vt nullus dicat canonem niſi in libro,& veſtibus ſacris,& ſuper altare,& ſuper ſacrificia. Sciendum etiam eſt,quòd in hoc canone miſſæ nulli aliquid dicere licebit vel addere,niſi quod ab Apoſtolis compoſitum fuit: ſed antè & pòſt,vt dicit ſanctus Gregorius in regiſtro, canonem ad deuotionem ad ea nomina quę ibi pòſita ſunt,poſſent apponere. Huius Gelaſij tempore,anno Domini CCCCLXXXVII, Hunnericus rex Wandalorum CCCXXXIIII epiſcopos catholicos & eo amplius exiliauit, & quibuſdam linguas amputauit, qui tamen poſtea bene prædicabant verbum Dei, vt dicit Gregorius in dialogo, quorum vnus propter fornicationem dono illo priuatus eſt.

Anno Domini CCCCXC, Anaſtaſius papa LII ordinatus ſedit anno vno, menſibus 10. Hic conſtituit,vt nullus clericus prætermittat diuinum officium, ſola miſſa excepta. Poſt hunc Symmachus papa LIII ordinatur. Sedit annis 9. Hic conſtituit,vt omni die dominico,& in natalitiis martyrum hymnis *Gloria in excelſis* cantetur, etiam in aliis feſtis. Hic etiam conſtituit, vt nullus in vxorem quam leuauit de ſacro fonte accipiat; ſi fecerit, matrimoniũ dirimatur: & conſtituit,vt papa à duobus paribus Cardinalium eligatur,& ſit ipſo facto excommmunicatus qui aliter, id eſt, à minori numero, electus gerit ſe pro papa: & conſtituit,vt in epiſcopum non eligatur, niſi qui ſit XXX annorum: & conſtituit, quòd appellationi religioſorum non ſit deferendum: & conſtituit, quòd nullus per violentiam ad epiſcopalem honorem adſcendat.

Anno Domini D, Anaſtaſius imperium adeptus eſt. regnauit annis XXVI. His temporibus magna diſcordia Romæ facta eſt in electione papæ, quibuſdam eligentibus Symmachum, quibuſdam Laurentium: de quo etiam Gregorius in dialogo ſcribit.

Nam Paſchaſius diaconus cardinalis qui conſenſit Laurentio, purgatorij locum habuit poſt mortẽ in caloribus lauacleri. Igitur in illa diſcordia multa homicidia tam Romanorum ciuium q̃ clericorum ſacerdotũ facta ſunt. Sed Symmachus prævaluit. His dum Arrianus hęreticus quidam Olympus nomine in balneo lauaretur, & de fide ſanctæ Trinitatis blaſphema verba loqueretur, ſubitò igneus gladius de cœlo veniens percuſſit ipſum & interfecit. Poſt Symmachum Hormiſda papa LIIII ordinatus, ſedit annis 9. Hic conſtituit, vt ſi quis celebrauerit miſſam, niſi fuerit presbyter rite prius ordinatus, quòd ſit perpetuo à ſacris ordinibus depoſitus ipſo facto.

Ioannes papa LV ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 9.

Felix papa LVI ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 9. Hic Felix papa conſtituit, vt anniuerſarius eccleſiarum & epiſcoporum ſolemniter celebretur ſingulis annis. Hi ſub Anaſtaſio imperatore ſederunt.

Anno Domini DXIX, Iuſtinus imperium adeptus, ſcilicet Iuſtinus maior, & regnauit annis 7. Hic fuit vir catholicus, multumque peritus. Huius tempore Bonifacius papa LVII ordinatur. Sedit annis 2. Poſt hunc Ioannes papa LVIII ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 4. Ab iſto papa Iuſtinus maior in imperatorem inunctus & conſecratus fuit. Hunc ſanctum Ioannem papam, & Boetium ſenatorem fame in carcere interfecit rex Theodericus Veronenſis. Iſte rex Italiæ Theodericus hæreticus poſt mortem Ioannis papæ ſubitò interiit, & turpiter mortuus eſt. Similiter ſub hoc Iuſtino imperatore Agapetus papa LIX ordinatus, ſedit annis 9, menſibus 10. Hic papa appellatur vas catholicum, euangelij tuba, præco iuſtitiæ. Hic conſtituit, vt nullus presbyter altare erectum ſanctificet niſi epiſcopus: & conſtituit quòd nullus presbyter dedicationem eccleſiæ fingat: quod ſi quis fecerit degradetur: & conſtituit, quòd nulla eccleſia dedicaretur, in qua paganus eſſet ſepultus, & quòd ibi Miſſa non celebretur.

Anno Domini DXXVII, Iuſtinianus imperium adeptus regnauit annis 38. Hic ad regendum & reparãdum reipublicæ ſtatum animum intendit, & de aduerſariis imperij, & de Perſis, & de Gothis viriliter triumphauit. Iſte Iuſtinianus imperator renouauit leges faciens codicem. Iſte promulgauit ſententiam, ne pagani vel hæretici militarent, dans illis 3 menſes ad inducias conuerſionis ad fidem & ad baptiſmum.

Huius tempore ſub Agapeto papa, anno Domini DXXVII, cùm primùm tenderet de loco, vbi eremiticam vitam duxerat, qui ſublatus vocatur, beatus Benedictus ex diuina iuſſione in montem Caſſinum: tres corui quos ipſe nutriebat, prope ipſum ſemper volando ſecuti ſunt eum. Cumque veniret beatiſſimus pater Benedictus ad quoddam biuium, duo angeli apparuerunt ei, oſtendentes per quam viam ire deberent. In loco autem ipſo Caſſini quidam Dei ſeruus habitabat, cui vox de cœlo dixit: His tu parce locis, alter amicus adeſt. Et facto monaſterio ibi manſit ſanctiſſimus abbas Benedictus, & in eodem loco doctrina & miraculis claruit.

Hic Iuſtinianus imperator fuit à Cæſare Auguſto LVI.

Syluerius papa LX ordinatur. Sedit anno vno, menſibus 10. Hic quia patriarcham Conſtantinopolitanum Anthemium hęreticum excommunicauit & dignitate priuauit, in exilium portatus eſt. Ibi confeſſor Domini in pace & ſanctitate vitam finiuit.

Vigilius papa LXI ordinatus, ſedit annis 16, menſibus 6. Sub hoc papa (vt ſuprà dictum eſt) canon miſſæ, vt ſub ſilentio, & ſuper altare, & ſuper ſacrificium; & in præparamentis dicatur, in concilio Conſtantinopolitano inſtitutum eſſe videtur.

Fabianus papa LXII ordinatur. Sedit anno vno, menſibus 5. Fabianus papa conſtituit, vt qui emit vel vendit eccleſiam, vel præbendam, vel eccleſiaſtica Sacramenta, Simoniacus ſit & irregularis.

Pelagius papa LXIII ordinatur. Sedit annis 11, menſibus 10. Hic conſtituit in Miſſa dici nouem præfationes: 1 de Natiuitate, 2 de Epiphania, 3 de Quadrageſima, 4 de ſancta cruce, 5 de Paſcha, 6 de Aſcenſione, 7 de ſancto Spiritu, 8 de ſancta Trinitate, 9 de Apoſtolis, *Te Domine ſuppliciter exorare.* Nam valde multæ erant præfationes, ſicut apparet in antiquis libris. Hic etiam conſtituit, vt hęretici & ſchiſmatici per ſeculares poteſtates comprimantur.

Anno Domini DXLI, ſub Pelagio papa & Iuſtiniano imperatore primò ſumpſit

initium Υπαπαντὴ Domini,id est festum Purificationis: hoc & festum luminum dico. Lumina namque benedicta in processione portantur, quia Christum verum lumen nostrum tunc ascendentes in templum portabant,& quia pagani in principio Februarij ciuitatem Romam luminibus circumcirca perlustrabant. Et sicut Romani in principio mensis Augusti annuatim solemniter celebrant triumphos, & gloriam Octauiani; ita in eodem die constituit ecclesia, vt à Christiano populo festum beati Petri principis apostolorũ celebraretur,scilicet ad Vincula,qui tamen in diebus azymorum ab Herode rege legitur incarceratus fuisse.

Eodem abbas Benedictus tam nomine quàm gratiarum munere correptus febribus sexto die ante obitum suum aperiri sibi sepulturam in oratorio iubet,& inter manus orantium & psallentium discipulorum accepta communione sacra stans in monte Casino ante altare migrauit.

Ioannes papa LXIIII ordinatur. Sedit annis 12, mensibus 10. Et tempore Iustiniani fuit. Quidam venit de regione Italorum anno Domini DXLIII, habens canem rufum sed cæcum: hic canis in foro multorũ diuitum annulis aureis, argenteis, & ferreis in vnum cumulum compositis, retulit vnicuique annulum suum; & composita numismata diuersa similiter reddidit vnicuique. Hic canis spiritum pythonicum habuit.

Anno Domini DLXVI, Iustinus iunior imperium adeptus regnauit annis 11. Sub hoc Longobardi intrant Italiam. Iste Iustinus comitem quendam Tiberium nomine Cæsarem fecit. Benedictus papa LXV ordinatus, sedit annis 4, mensibus 2.

Anno Domini DLXXVI, Tiberius Constantinus electus suscepit imperium. Hic misericors & largissimus in eleemosynis & deuotus fuit. Huius imperatoris tempore Benedictus papa misit Gregorium diaconũ ad prædicãdum Anglicis. Sed cùm voluntate Dei & Romanorum Gregorius arrepto itinere apud Tiberim fluuium in meridie pausaret, & ante se librum apertum haberet, venit locusta saliens, sedit super librum in sinu eius, & Gregorius aduertens dixit: Locusta vocaris, hoc in loco sto, id est, in Angliam non proficiscar. Et statim nuncij papæ Benedicti insequentes Romam reduxerunt.

Anno Domini DLXXXI, Pelagius papa LXVI ordinatur. Sedit annum, menses 2. Sub hoc papa fuit Romæ pestis inguinaria, in qua peste & ipse Pelagius papa mortuus fuit. Pelagius papa constituit, vt in omni missa defunctorum memoria agatur, ibi scilicet, *Memento etiam Domine.* Tiberius imperator infirmatus, cùm mortem sibi propinquam sentiret; Mauricium generum suum cum consilio ad imperium elegit, eique principatum dedit dicens, *In mente habe, vt rectitudinem & iustitiam semper ames*, & cùm hoc dixisset, de hac luce migrauit: quem omnis populus multùm planxit pro bonitate sua. Fuit enim summæ bonitatis, ad eleemosynas promptus, in iudiciis iustus, in discretione cautissimus: nullum despiciebat, sed omnes suscipiebat, & quia dilexit omnes, omnibus dilectus fuit. Et iste Tiberius imperator regnauit annis 7. Huic in eleemosynis largissimo Deus manifestauit thesaurum copiosum in cruce signato sub pauimento. Non debet, inquit imperator, crux esse sub pedibus seruorum, sed in frontibus imperatorum, iussitque leuari de pauimento lapides tres cruce signatos, sub quibus thesaurus absconditus apparuit: quo dato pauperibus etiam in ipsas pias causas copiosus thesaurus Narsij eidem imperatori apparuit: per quendam senem virum domino disponente manifestatus est.

Anno Domini DLXXXIII, Mauricius imperium suscepit & regnauit annis 21. Iste compulit Gregorium electum in papam suscipere præsulatum. Iste Mauricius decollatus est à Phoca successore suo.

Anno Domini DLXXXVII, Gregorius papa LXVII ordinatur. Sedit an. 13, mens. 6. Iste Gregorius exposuit Iob & Ezechielem,& fecit carmen pastorale,& dialogum, & homilias 40. Hic constituit appellationis remedium,& constituit, vt presbyter nulla ratione sit proditor confessionis, & constituit, vt marito excommunicato vxor,& filij, serui,& ancillæ,& alij pro vtilitate siue pro aduenticia necessitate licitè communicare possunt. Hic ordinauit diuinum officium,& cùm ordinauit officia, officiis ordinauit & facta: videlicet in Purificatione processionem cum candelis; in capite Ieiu-

nij aſperſionem cinerum; in Palmis proceſſionem cum palmis; in cœna Domini lotionem pedum & conſecrationem Sacramentorum; in paraſceue de morte Domini cum nuditate pedum, & crucis adoratione; in Paſcha cum officio de vero agno eſum veri agni. Conſtituit etiam, vt mulier poſt partum quando voluerit, reconcilietur eccleſiæ. Hic Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo ſcribit: *Quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige*, & hoc quaſi faſciculum collectam Anglorum conſuetudinem depone. Hic Auguſtinus electus in archiepiſcopum, & ordinatus à ſancto Gregorio, & miſſus ab eo, conuertit Anglorum gentem ad fidem Chriſti. Hic Gregorius papa hunc prædicatorem primò in Angliam miſit. Hic conſtituit litaniam maiorem in die ſancti Martini propter peſtem inguinariam. Hic ex prætore monachus floruit, & inde electus eſt in papam. Huius Gregorij tempore tunica Domini inconſutilis apud Hieruſalem reperitur, ſed Romæ ſeruatur. Sciendum itaque, quòd olim diuinum officium agebatur, prout cuique bonum videbatur. Vnde bonæ memoriæ Theodoſius imperator concilium apud Conſtantinopolim congregauit, omnes hæreſes condemnauit, & diuinum officium poſtulauit à concilio ordinari: quod negotium tunc Damaſus papa Hieronymo in ſcripturis eruditiſſimo iniungere iudicauit. Hieronymus itaque in Bethlehem, vbi Dominus naſci voluit, pſalmos ad nocturnas & ad reliquas horas diſtribuit. Ad miſſæ verò officium lectiones & euangelia de veteri & nouo teſtamento collegit, prout tempori & ſtationi congruere vidit. Hoc officium concilium collegit, & cum papa Damaſo cantari conſtituit. Poſtea Gelaſius papa, & iſte Gregorius papa, orationes & cantus in epiſtolis & euangeliis addiderunt congruentes, ſicut hodie tenet eccleſia diuinum officium. Gregorius iſte à diuerſis conciliis & apoſtolicis collegit, & ſic celebrari inſtituit, & cantari. Hic Gregorius papa introitum miſſarum compoſuit & collectas plures, & dici inſtituit. Ambroſius Mediolanenſis Graduale & Alleluia compoſuit. Sed hic Gregorius dici in miſſa inſtituit Offertorium. Hoc Gregorius compoſuit, & in miſſa dici inſtituit. Hic etiam de martyribus & confeſſoribus officia inſtituit. Et de defunctis & de Deigenitrice quis dubitat? Sed curſum, id eſt horas beatæ virginis Mariæ, religioſorum deuotio collegit, & ob venerationem eius dicere conſueuit. Hic Gregorius eccleſiaſtica ordinauit officia, vt in miſſa oratio lectioni & euangelio concordet. Hic Gregorius ſigna crucis, videlicet vnam, vel tres, vel quinque, ſuper oblationem fieri in canone, & quòd calix in dextera ponatur, & quòd incenſum præcedat euangelium, & vt ſacrificium incenſetur, & quòd lumen ardeat in miſſa. Hic addidit in canone, *Diésque noſtros in terra* vſque ad *per Chriſtum Dominum noſtrum*, ſicut dicit Gregorius in Regiſtro ſuo. Apoſtoli Dominicam orationem ad conſecrationem corporis Domini direxerunt. Ita ipſe Gregorius *pater noſter* dici in miſſa conſtituit, & capitulum quod præcedit, ſcilicet *Oremus præceptis ſalutaribus*, & orationem quæ ſequitur, *Libera nos*. Ita dicit Gregorius in Regiſtro: *Inconueniens eſt, vt oratio quam ſcholaſticus compoſuit ſuper oblationem dicatur, & illa prætermittatur, quam Apoſtoli ex inſtitutione diuina eorundem ſacramentorum vſitaſſe creduntur*. Iſte Gregorius etiam ordinare curauit, vt tot officia habeamus, quot Dominicæ poſſunt euenire. Et conſtituit, poſt feſtum Petri, feſtum Pauli celebrari, quamuis vno die paſſi ſint. Hic Gregorius tale conſtitutum promulgauit, dicens: *In die Reſurrectionis Domini vſque in ſabbatum in albis, & in die Pentecoſtes vſque in ſabbatum eiuſdem hebdomadæ tres pſalmos ad nocturnum cantum cantamus, & tres lectiones legimus omnibus aliis diebus per totum annum; ſi feſtiuitas eſt 9 lectiones & 9 pſalmos cantamus; aliis autem diebus pſalmos & tres lectiones recitamus; in dominicis diebus 18 pſalmos & 9 lectiones dicimus*. Hic etiam Gregorius Quadrageſimæ officium à capite ieiunij incepit. Sic iſte Gregorius papa penè omnia eccleſiaſtica officia ordinauit: ſed officium & hiſtoriam de ſancta Trinitate Stephanus Leodicenſis compoſuit. Magiſter quoque Caroli Albinus nomine ex rogatu ſancti Bonifacij archiepiſcopi miſſam de ſancta Trinitate compoſuit. Hoc officium tamen vſque adhuc curia non recepit. Hic Gregorius conſtituit, vt ſummus pontifex pro rubeis inferioribus indumentis alba ampla cingulo præcincta concinnè vtatur. Sed poſtea Celeſtinus papa propter illam albam amplam & longam mutauit in albam ſtrictam non cinctam, quo modo vtitur papa. Conſtituit etiam, vt ordo Subdiaconatus ſit ſacer, & vt ſint caſti.

casti. Hic Gregorius etiam cõmunionem * & dici instituit. Seiscitante solitario quodam à Domino, cui similis fieret in præmio, respondit dicens, *Seruo meo Gregorio.* Qui valde indignatus dixit Domino: *Cùm Gregorius papa in gloria & diuitiis huius mundi abundet, ego in afflictionibus positus, fame & siti, frigore & nuditate & solitudine cruciatus non habebo maius præmium, quàm papa Gregorius in deliciis?* Cui Dominus ait: *Tu cum catto vno maiorem leticiam habes, quàm seruus meus Gregorius papa omni gloria & diuitiis.*

Anno Domini DCIIII, Phocas imperium adeptus, regnauit an. 8. Hic Romanam ecclesiam præposuit Constantinopoli. Hic Pantheon dedit ecclesiæ. Tempore huius imperatoris Anglici fidem acceperunt ab Augustino archiepiscopo & monachis, quos illuc miserat Gregorius. Iste Phocas imperator prædecessorem suum Mauricium occidit. Iste Mauricius imperator Christianus commendauit mortem suam Deo, dicens: *Ego libentius punior in præsenti seculo quàm futuro.* Et Deo permittente decollatus est à Phoca successore suo.

Anno Domini IIcVI, Fabianus papa LXIX ordinatur. Sedit anno vno, mensibus 5. Post hunc Bonifacius papa LXX ordinatur. Sedit annis 9. Hic constituit, fures ecclesiarum anathematizandos esse. Et constituit, vt nullus violenter trahatur de ecclesia. Post hunc Bonifacium papam, anno Domini DCXVIII, alius Bonifacius papa ordinatur LXXI. Sedit annis 6, mensibus 10. Huius rogatu Phocas imperator dedit Pantheon, id est templum omnium idolorum, ecclesiæ. Hoc templum papa quartus a beato Gregorio papa, eliminata omni spurcitia idolorum, solemniter in capite calendarum Nouembrium dedicauit in honore beatę virginis Mariæ, & omnium martyrum. Romæ DC Iudæi conuersi ad fidem Christi baptizati sunt. Obligauerunt enim se sub obtentu omnium rerum suarum ad hoc ita duntaxat, si Christus illuminaret cæcum quendam literaliter frequentius disputantem cum ipsis Iudæis de Christo: cui Christus gloriosè lumen oculorum præsente hoc Bonifacio papa dedit, festo Luminum ad sanctam Mariam rotundam, id est Pantheon. Qui cæcus, vt visum recepit, mox illi DC Iudęi & amplius baptizati sunt, & ipse illuminatus publicè coram omnibus statim cantauit hoc responsorium, *Ante nunquam auditum, Gaude Maria virgo cunctas hæreses sola interemisti.* Et tunc idem papa hoc ipsum in ecclesia cantari instituit, *Super omnia sit Deo laus, Amen.*

Anno Domini DCXXII, Heraclius regnare cœpit, & regnauit annis 27, à Cæsare Augusto LXI. Iste Heraclius imperator XII imperij sui anno, cum multa militia per sex annos regnum Persarum vastauit, occiso rege Cosdroe Persidis, & occiso filio eius singulari certamine in lapideo ponte Danubij, viuificæ crucis lignum in Hierusalem reduxit, quod Cosdroes spoliato templo cum multis thesauris asportauerat. Hic Heraclius quando intrare voluit Hierusalem portans crucem Domini cum triumpho victoriæ, & cum magnifica gloria, angelus Domini concluſit ante eum portam ciuitatis dicẽs ei, *Rex cælorum humilis hic intrauit.* Qui erubescens, depositis insignibus imperialibus, & relicta pompa venit nudatis pedibus, humiliter incedens (angelus namque patefacta porta intromisit eum) cum omnibus exercitibus suis: sicque Heraclius reportauit crucem Domini cum magna veneratione in templum. Postea idem Heraclius imperator, à Sergio Patriarcha Cõstantinopoli & ab aliis hæreticis circumuentus in hæresim Eutychianam lapsus est: quæ hæresis negat in Christo esse duas naturas, sed solam diuinam naturam in Christo esse dicit, non humanam.

Deusdedit papa LXXII ordinatur. Sedit annis 3, mense vno. Hic constituit, vt Simoniacus non celebret missam. Constituit etiam, vt serui & criminosi & etiam meretrices possint accusare Simoniacos.

Bonifacius papa LXXIII ordinatur. Sedit annis 5.

Anno Domini DCX, Honorius papa LXXIIII ordinatur. Sedit annis 12, mensibus 11. Tempore huius papę Isidorus episcopus Hispalensis & doctor claruit. Et Heraclius imperator victo Cosdroe rege Persarum crucem Domini in Hierusalem reduxit. Sub hoc papa Honorio institutum est festum Exaltationis sanctæ crucis. Hic Honorius papa primus fecit Romæ ecclesiam sancti Adriani martyris, in qua II corpora sunt, scilicet sancti Adriani, tum puerorum Nerei, & Achillei, & Pancratij,

Marij & Marchæ, Audifari & Abacuc. Seuerinus papa LXXV ordinatur. Sedit an. 12.

Anno Domini DCXXXIX, Constantinus filius Heraclij imperium adeptus, regnauit mens. 6. Hic veneno occisus à germano suo Heracleona. Iste Heracleonas occiso fratre suo arripuit imperium, & regnauit cum matre sua Martina annis duobus.

Ioannes papa LXXVI ordinatur. Sedit anno vno, mensibus 8. Hic Ioannes de thesauris ecclesiæ multos captiuos redemit. Hic etiam omnes fautores hæreticorum excommunicauit.

Theodorus papa LXXVII ordinatur. Sedit annis 6, mensibus 10. Ab hoc papa Pyrrhus regiæ vrbis episcopus propter hæresim damnatur. Paulus etiã successor eius propter eandem vesanam doctrinam damnatus est.

Anno Domini DCXLII, Constans filius Constantini, nepos Heraclij, imperium adeptus, regnauit annis 28.

Anno Domini DCXLIX, Martinus papa LXXVIII ordinatur. Sedit annis 7, mensibus 2. Hic multos hæreticos condemnauit. Hic constituit, vt in sexta feria propter passionem Domini ieiunent fideles, & vt celebrent festiuè diem dominicum propter resurrectionem Domini. Constituit etiam, vt quicunque procurauit virilia amputari, missam non celebret. Constituit etiam vt quicunque dicto vel facto, aut præcepto, siue consilio homicidij reus est, irregularis sit, & à sacroordine deiectus. Ab hoc imperatore Constante hæretico beatus Martinus papa in exilium missus est. Huius etiam tempore, Eugenius papa LXXIX ordinatur. Sedit annis 2, mensibus 9. Iste papa constituit, sicut & Stephanus papa, & beatus Gregorius papa, & Leo, & sexta synodus, vt nullus presbyter & diaconus vel subdiaconus vxorem habeat aut concubinam.

Anno Domini DCLXXII, Constantinus filius Constantis imperium adeptus, regnauit annis 17. Adeodatus papa LXXX, sedit annis :, mens. 2. Hic constituit, vt Simoniacus non celebret missam nisi per dispensationem papæ.

Vitalianus papa LXXXI ordinatus, sedit annis 14, mensibus 6. Iste papa aliqua de cantu officij diuini constituit, anno Domini DCLXX. Iste papa Adeodatus leprosum mundauit osculando eum. Isti successit Dominus papa LXXXI. Sedit anno vno, mensibus 5. Hic fecit paradisum Romæ ante ecclesiam sancti Petri. Post hunc Agathon papa LXXXII ordinatur. Sedit annis 11. Hic Agathon papa constituit, vt distinctus sit habitus virorum & fœminarum, in vestibus & crinibus. Sub hoc papa Constantinus imperator sextam synodum in Constantinopolim congregauit. Huius imperatoris rogatu Agathon papa misit legatos suos ad concilium præfatum in regiam vrbem, vbi præfuerat olim episcopus, præsidente Gregorio patriarcha regiæ vrbis, & Macario patriarcha Antiocheno cum legatis sedis apostolicæ. Ibi conuicti & condemnati sunt omnes hæretici, quos etiã sanctus Martinus papa conuocato cõcilio condemnauit. Nam Eutychiani ibidem sunt specialiter condemnati. Leo papa LXXXIII ordinatur. Sedit mensib. 10. Huius festum est in vigilia apostolorum Petri & Pauli. Hic fecit sermones. Hic constituit, vt archiepiscopus pro pallio nihil dare teneatur.

Benedictus papa LXXXIIII ordinatur. Sedit annis 11. Hic papa S. Kilianum fecit episcopum; anno Domini DCLXXXVII, & duxit eum in Germaniam, vt ecclesiam plantaret, & gentiles conuerteret ad Christum.

Anno Domini DCLXXXVII, Iustinianus filius Cõstantini imperatoris imperium adeptus, regnauit annis 10. Iste pro malitia sua odiosus omnibus naso truncatus interfectus est. Huius temporibus Sergius papa LXXV ordinatur. Sedit annis 13, mensibus 2. Hic Agnus Dei composuit, & ad missam dici instituit. Hic papa in sacrario Petri apostoli capsam argẽteam domino reuelante repeit, diuersis gemmis ornatam, in qua inuenit magnam portionem Dominicæ crucis, quæ in basilica sancti Saluatoris mundi reposita annuatim reuerenter ostenditur. Leo imperium adeptus, regnauit annis 3. Iste nihil habet historiæ.

Anno Domini DCC, Tiberius imperium adeptus, regnauit annis septem. Huius temporibus sanctus Lambertus Turgensis vel Traiectensis episcopus à Nytone tyranno apud Leodiam passus est.

Anno Domini DCCI, Ioannes papa LXXXVIII ordinatur. Sedit annis 3, mensibus 2. Sub hoc papa Dagobertus rex Francorum fundauit monasterium sancti Petri

in

in Etffordia,nam ipſe mons antea Merwigisburg vocabatur; ſed ipſe rex montem S. Petri appellauit. Tunc temporis ſanctus Oſwaldus rex apud Angliam vixit menſ. 10.

Ioannes papa LXXXIX ordinatur.Sedit anno vno.

Geon papa XC ordinatus ſedit.

Ioannes papa XCI ſedit annis 2,menſibus 7.

Iſremus papa XCII ordinatus,ſedit dies 20.

Conſtantinus papa XCIII ordinatur.Sedit annis 7.

Anno Domini DCCVII,Iuſtinianus imperium adeptus,regnauit annis 6. Iſte à regno eiectus iterum reſtituitur.

Anno Domini DCCXIIII,Anaſtaſius imperium adeptus regnauit annis 3.Hic depoſita corona regni clericus factus eſt.Huius temporib.Gregorius papa XCIIII ordinatur,ſedit annis 15.Tunc temporis ſub hoc Gregorio papa beatus Ægidius abbas claruit. Hic conſtituit, vt in Quadrageſima in quinta feria ieiunium fieret & miſſæ,quæ antè non fiebat.

Anno Domini DCCXVII,Gregorius papa XCV ordinatur,ſedit annis decem.Hic Gregorius papa ſanctum Bonifacium ordinauit in archiepiſcopum Moguntinum,& ei pallium dedit. Nam Moguntina eccleſia antea fuit ſub archiepiſcopatu Wormatienſi,& erant 16 ſuffraganei Wormatienſis archiepiſcopatus. Hic Gregorius papa feſtiuitatem omnium ſanctorum inſtituit, quam prius papa Bonifacius,dedicato templo Pantheon in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ & omnium martyrum,ſeruandam inſtituit. Vnde ille ſermo quem legimus ſancti Maximi epiſcopi,vel legimus in eccleſiaſt.hiſtoria,congruit feſto omnium ſanctorum.

Theodoſius violenter coactus ſuſcepit imperium,& regnauit anno vno. Hic Anaſtaſium imperatorem magno prælio vicit,& eum clericum fieri coëgit,& poſtea fecit ſe presbyterum ordinari. Similiteripſe Theodoſius póſtquam vno anno regnauit,factus eſt clericus,& reſiduum vitæ ſuæ in pace tranſegit.

Anno Domini DCCXXVIII,Leo imperium adeptus, regnauit annis 25.Hic in Chriſtianos,& eccleſiam Dei,atque in religionem ſanctam impius,& crudelis in imagines Domini Saluatoris, & ſanctæ Mariæ, & aliorum ſanctorum,in medio ciuitatis Conſtantinopolis incendio tradidit,& multos Chriſtianorum qui non conſenſerunt huic impietati,decollari iuſſit.Vnde hic papa Gregorius anathematizauit eum,& Romã cum tota Italia ab eius imperio recedere fecit.Et idem Gregorius inſtituit,vt ſi quis ſacrarum imaginum deſtructor extiterit,excommunicatus ſit,vel ſi imaginibus Chriſti vel ſanctorum blaſphemiam intulerit.

Anno Domini DCCXX,venerabilis Beda claruit.Nota hîc,quare ipſe ſit nominatus Venerabilis presbyter. Hic cùm multo tempore ſtudio ſacræ ſcripturæ deditus fuiſſet,in prouecta ætate caligauerunt oculi eius,& videre non poterat. Cui irriſores quidam illudentes ei quadam vice dixerunt. Beda ecce plebs congregata eſt expectans verbum Dei:ſurge & prædica eis.Qui ſitiens ſalutem animarum,vt ſolebat,aſcendit & prædicauit putans ibi eſſe populum,cùm nullus eſſet,niſi illi ſubſannatores. Cumque ſermonẽ concluderet dicens,*Hoc nobis præſtare dignetur Pater,& Filius,& Spiritus ſanctus*;reſponderunt ſancti Angeli in aëre dicentes,*Amen*. Iſte venerabilis Beda dicit de monumento Domini,quòd domus fuit rotunda de ſubiacente rupe exciſa,& tantę altitudinis,quòd vix homo manu extenſa culmen attingere poſſit,introitum habens ab Oriente,cui magnus lapis appoſitus erat pro oſtio.In parte eius aquilonari locus dominici corporis de eadem petra factus eſt,7 pedes habens longitudinis,tribus palmis altius tereti pauimento eminens, quaſi ſarcophagus fundamẽto ſuperpoſitus. Item in ipſo pariete loculus erat,ſicut in muris domorum fit ad vtenſilia reponenda.Locus ille non deſuper ſed à latere meridiano fuit patulus,vbi corp⁹ domini inferebatur,vt eſſet quaſi ſarcophagus ſuper latus inclinatus,aperturam à latere habens non deſuper. Color monumenti eiuſdẽ & loculi rubicundo & albo permixtus erat,ſicut in marmore ſolet.Idẽ Beda ſcribit etiam exemplũ de milite nolente cõfiteri;item aliud de milite captiuo, qui liberatus fuit per miſſas.Et notandũ eſt per idem exemplũ,& per alia multa exempla,q̃ miſſæ proſunt corporib.& animabus.Sub præfato Gregorio papa anno Domini 736, initium Herſueldẽſe monaſteriũ habuit.Tunc præclarus doctor Beda obiit in Anglia.

De ortu Caroli Magni imperatoris.

ANno Domini DCCXLIII, Carolus Magnus natus est.

Anno Domini DCCXLIIII, initium Fuldensis ecclesia habuit à sancto Bonifacio fundatore, sicut & Heresfeldensis ecclesia. Sanctus Burchardus à papa Gregorio III rogatu sancti Bonifacij ordinatur episcopus in Wortzeborg. Sanctus Bonifacius cum Carlomanno rege magnam synodum celebrauit.

Anno Domini DCCXLVII, Sanctus Wigbertus confessor migrauit ad Christum, & Carlomannus rex monachus factus est Romæ. Iste igitur papa plurimas misit epistolas sancto Bonifacio.

Zacharias papa XCIIII ordinatur. Sedit annis 18. Hic natione Græcus transtulit IIII libros dialog. beati Greg. in linguam Græcã. Hic constituit, vt sacerdos ad celebranda missarum solemnia cum baculo non intraret, nec velato capite iuxta altare staret. Hic Zacharias papa primò dedit eleemosynas generales omnibus egenis in atrio, quod vsque adhuc in curia tenetur. Sub hoc papa Zacharia anno Domini DCCL, Pipinus pater Caroli in regem inunctus est à sancto Bonifacio, iubente papa, & Hildericus Francorum factus est monachus. Sub hoc papa à sancto Bonifacio archiepiscopo in Bauaria episcopatuum facta est distributio, sed ex decreto Zachariæ papæ & consensu Pipini regis, videlicet in Saltzburg, in Ratispona, in Eistaten & Frisingen.

Anno Domini DCCLII, Constantinus filius Leonis imperatoris imperium adeptus, regnauit annis 34. Hic pernicioſissimus erat; ferus persecutor legum; non legitimè sed tyrannicè vsus est imperio; abscedens à Deo, & eius sancta Dei genitrice, & omnibus sanctis; insistens luxuriis, magicis maleficis, & cruentis sacrificiis idolorum, & inuocationibus dæmonum, ac omnibus vitiis, persecutionibus ecclesiarum, violationibus monasteriorum, monachorum peremptoribus, variisque malis supercrescens non minus, quàm Diocletianus imperator.

Hic papa Zacharias constituit, vt nulli in matrimonium iungantur, per quos patres eorum sint compatres effecti: hoc est, quòd nullus sororem suam spiritualem ducat in vxorem, quam suus pater vel mater leuauit de baptismo.

Anno Domini DCCLVI, Stephanus papa XCV ordinatur. Sedit annis 15, mensibus 3. Paulus papa XCVI ordinatur. Sedit annis 5, mensibus 2.

Stephanus papa XCVII ordinatur. Sedit annis 3, mensibus 6.

Leo filius Constantini imperium adeptus, regnauit annis 5.

Anno Domini DCCLXXXI, Constantinus filius Leonis imperium adeptus regnauit cum matre sua Irene annis 17. Cùm opprimeretur ecclesia Romana à rege Hastulpho, & præfatus Stephanus papa non inueniret auxilium ab isto Cõstantino; transtulit ipse papa Romanus Stephanus natione Romanus, Romanum imperium in Teutonicos a Græcis, scilicet in personam magnifici regis Caroli filij regis Pipini, extra de electione venerabilem. Vide id est apparatum. Nam ipsi Germani habent regnum Romanæ ecclesiæ.

Adrianus papa XCVIII ordinatur. Sedit annis 23, mensibus 10. Hic papa & ius patronatus siue dignitatem contulit Carolo. Constantinus papa à Laicis ordinatur. Sedit anno vno. Anno Domini DCCC Leo papa, XCIX à Petro, ordinatur. Sedit annis 20, mensibus 6. Hic Leo papa Carolum regem Francorum filium *Pipini* regis inunxit, & consecrauit, & solenniter coronauit in Romanorum imperium.

Anno Domini DCCCI, vsque huc Romanum imperium à temporibus Constantini Magni filij Helenę apud Constantinopolim mansit. Ex hoc iam per apostolicã autoritatem in persona Caroli transiit ad Germanos. Iste Leo papa Romanorum imperatorem pronũciauit Carolum, & à cuncto populo acclamatum est in hunc modum, *Carolo Magno, Romanorum Augusto, & pacifico imperatori, à Deo coronato, vita & victoria.* Hic Leo papa claues confessionis sancti Petri, & vexilla Romanæ vrbis cum aliis muneribus Carolo misit. Iste papa constituit litanias 3 diebus ante Ascensionem Domini sicut Mamertus, & ipse papa fecit porticum sancti Petri. Iste Leo papa excæcatus est, & lingua eius amputata, nudus ac semiuiuus in platea Romæ relictus est: sed mirabiliter Domino disponente claros oculos & visum recepit. Vnde in vindictam die

vno

vno in campo Lateranensi de Romanis maioribus CCCXCVI decollati sunt,& multi in exilium deportati. Hic papa fuit accusatus crimine adulterij. Tunc discutiente Carolo imperatore causam, & cùm nullus inueniretur criminis approbator, ipse Leo papa assumpto Euangelij textu coram Carolo & omni populo ascendit ambonem, inuocato sanctę Trinitatis nomine ab obiecto se expurgauit. Hic papa fuit in Baterbrunnen cum Carolo imperatore.

Anno ab Vrbe condita MDLII, anno verò gratię DCCCI, Carolus magnus rex, Pipini regis filius, imperium adeptus LXXVII imperator à Cæsare Augusto regnauit annis XLVI, sed in imperio Romano XIIII. Hic dilatauit fidem catholicam, fundauit ecclesiam, fundauit monasteria & ecclesias, expugnauit Sclauos, & repulit paganos, vicit Saxões, subegit Vngarios: & Saxones, & Frisones Christiani facti sunt. Multa quoque prodigia visa sunt. Signum enim crucis vestimentis hominum apparuit, & sanguis è cœlo terraq; profluxit. Hic Carolus imperator Aquisgrani feliciter defunctus est, & ibidem sepultus. Festum quoque eius in die obitus sui solemniter celebratur. Cui successit filius suus Ludowicus.

Anno Domini DCCCXV, Ludewicus filius Caroli Magni imperium adeptus, regnauit annis 26. Huius tempore obiit Leo papa.

Stephanus papa C ordinatus, sedit menses 7. Hic Stephanus papa Ludewicum filium Caroli diademate coronauit, & eum Romanorum imperatorem pronunciauit. Hic Ludowicus Hildensheim fundauit & Corbeiam, sicut Carolus pater suus Fuldam, & Hersuelde, & Baterbrunnen, & multa alia. Sanctus Ægidius abbas confessor Caroli migrauit ad Christum. Huic sancto Ægidio Deus reuelauit occultum quoddam peccatum, quod Carolus erubuit confiteri: quo sibi manifestato, mox Carolus confessus pœnituit dignè de illo enormi excessu. Ipso quoque tempore cùm Carolus laboraret in extremis, beatus Terpinus Remensis archiepiscopus Deo disponente vidit magnam turbam malignorum spirituum tendentem ad exitum Caroli; vocauitque vnum ex illis præcipiens ei in virtute sanctæ Trinitatis, vt plenè sibi renunciaret omnia. Qui cum aliis dæmonibus reuersus dixit archiepiscopo: Cùm omnia opera Caroli in statera examinata fuissent, & nostri principes tenebrarum ius in anima habere viderentur: sancti Angeli mox cum indignatione monasteria, structuras ecclesiarum, & diuersa pondera in stateram proiicientes, animam Caroli nobis repulsis quasi in sanctis operibus præponderantem cum gloria & laudibus deduxerunt. Hæc audiens sanctus Terpinus Remensis archiepiscopus gratias egit Deo.

Ludewicus imperator conuocato concilio magno in Aquisgrano multa de statu ecclesiæ & religiosorum vtiliter tractauit. Ibi quoque regula monachorum de diuersis patrum sententiis compilata est, & similiter regula canonicorum. Alia etiam Concilia sub hoc imperatore (vt videtur) celebrata sunt, scilicet Moguntinum & Triburiẽse. Ipso defuncto in ecclesia Metensi sepultus est.

Anno Domini DCCCXVII, Paschalis papa CI ordinatur. Sedit annis 7. Hic constituit, vt nullus omnino emat vel vendat ecclesiam aut præbendam, vel ecclesiastica sacramenta, & quòd talis Simoniacus sit.

Anno Domini DCCCXXX, Eugenius papa CII ordinatus, sedit annis 3. Hic constituit, vt nullum altare consecretur nisi lapideum. Et constituit, quòd nullus presbyter celebret missam, nisi saltem ad minus super tabula consecrata, scilicet altare portatile, & cum aliis debitis attinentiis, & quòd nullus clericus in sacris ordinibus habeat vxorem & concubinam.

Anno Domini DCCCXXXI, Valentinus papa CIII ordinatur. Hic sedit dies 40. Huic successit Gregorius papa CIIII. Hic sedit annis 15.

Anno Domini DCCCXXXVI. Huius temporibus Ludewici imperatoris Othgarius Moguntinus archiepiscopus transtulit ossa sancti Seueri in Erphordiam. Ludewicus filius Ludewici imperium adeptus, regnauit annis XXXV. Huius temporibus sanctus Martinus translatus est, cuius corpus CCCC & XL annis in terris quieuerat. Huius etiam temporibus Hunorum, id est Vngariorum rex, nomine Stephanus, statura pusillus, corde magnus, nobilis progenie, nobilissimus fide quæ per dilectionem operatur, Christianus effectus, est baptizatus cum magnatibus &

populo regni sui. Huius sancti Stephani regis festiuitas in Vngaria tanquam Apostoli solemniter celebratur. Iisdem temporibus imperator contulit ecclesiæ Padilbornensi patronum suum sanctum Liborium episcopum & confessorem. Qui cùm de Cenomannis apportaretur, vbi ipse fuerat episcopus, & venisset apud Thuronum: ipsi Thuronenses cum capsa sancti Martini episcopi pro reuerentia eidem sancto Liborio processionaliter occurrerunt. Tunc quidam diues leprosus tetigit capsam beati Martini rogans ipsum, vt mundaret eum à lepra: cui sanctus Martinus audientibus circumstantibus de archa respondit, dicens: *Per medium totius corporis tui fis mundus à lepra, & accede ad fratrem nostrum Liborium qui apportatur, rogans vt lepra tua reliquam partem mundare velit, quam ipsi relinquo mundandam. Hospites namque honorandi sunt.* Quod cùm homo ille fecisset, statim à reliqua parte mundatus est. Sicque à sanctis totaliter à lepra sua, tactis capsis eorum, cunctis videntibus, mundatus est.

Anno Domini DCCCXII, defuncto Gregorio papa huius nominis IIII, Sergius papa CV ordinatur. Sedit annis 3. Iste vocabatur Os Porci: vnde ab isto vsque adhuc semper mutatur nomen papæ. Hic constituit, vt debeat mutari nomen, quia Dominus Simonem appellauit Petrum, qui fuit primus papa.

Anno Domini DCCCXLIIII, Leo papa CVI ordinatur. Sedit annos 8, menses 5. Hic constituit, vt octaua Assumptionis beatæ virginis Mariæ solenniter celebretur. Et vt nullus presbyter plures missas in die celebret, quàm vnam tantum, excepto die natiuitatis Domini, & in Dominica præsente funere.

Anno Domini DCCCLVI, Rabanus archiepiscopus Moguntinensis migrauit ad Christum. Benedictus papa CVII ordinatur. Sedit annis 2.

Paulus papa CVIII ordinatur. Sedit annis 10, mensibus 2.

Anno Domini DCCCLX, Nicolaus papa CIX ordinatur. Sedit annos 10, mensem 1. Hic excommunicauit duos imperatores, orientalem nomine Michaelem, & occidentalem nomine Lotharium, filium huius imperatoris Ludowici. Hic papa constituit, vt nullus causam papæ iudicet, nisi ipse papa iudicet seipsum *d. 21. Vt autem: nisi papa Deus à fide esset, d. 40, Si papa.* Iste Nicolaus papa cõcessit, Sequentias pro ieiuniis cantari in missa, quas Sequentias Notherus abbas sancti Galli composuit. Item constituit, vt nullus clericus venationi insistat. Item constituit, vt quicunque facto vel dicto, aut præcepto siue consilio homicidij reus est, irregularis sit, & à sacro ordine deiectus.

Adrianus papa CX ordinatur. Sedit anno vno. Hic constituit, vt nullus comes vel iudex teneat placita secularia, videlicet causas sanguinis in ecclesia aut in domibus ecclesiarum, quia negotia spiritualia ibi tractari debẽt. Et constituit, quòd ibi non hospitarentur quasi ex debito, sed pranderent ex gratia.

Anno Domini DCCCLXXVII, Carolus filius Ludewici imperium adeptus regnauit annis XI, cum fratribus suis Carlomanno & Ludewico. Hic Carolus electus est à regno.

Martinus papa CXIII ordinatur. Sedit anno vno, mensibus 3.

Adrianus papa CXIIII constituit, vt nullus episcopus vel alius prælatus præsumat causas iudicare die dominico.

Stephanus papa CXV ordinatur. Sedit annis 4. Carolus obiit.

Anno Domini DCCCLXXXVII, Arnolfus filius Carlomanni imperium adeptus regnauit annis 12, sed tantum viceimperator fuit. Hic Arnolfus imperator deuoratus est à pediculis. Huius temporibus prælium magnum factum est inter Bauaros & Vngaros. Huni, id est Vngari, vastauerunt Saxoniam. Vngari vastando terram venerunt ad Fuldam. Vngari vastauerunt Franciam. Burchardus Thuringorum dux occisus est ab Vngaris.

Anno Domini DCCCC temporibus Arnolfi imperatoris Formosus papa CXVI ordinatur. Sedit annis 4, mensibus 7. Hunc Formosum papam successor suus Sergius papa, scilicet eò quòd contra ipsum ab aliquibus electus fuerat, sepultũ extumulari fecit, & indutum pontificalibus poni fecit in sede apostolica, & iussit eum in sede apostolica decollari, & tribus digitis sibi amputatis, iussit eum exutũ, pontificalib. ornamentis in Tiberim fluuiũ proiici: cunctosq; quos ipse Formosus ordinauerat, ipso gradu depositos ipse Sergius papa reordinauit. Qui Formosus papa à piscatorib. inuẽtus in ecclesiã

beati

beati Petri Romæ portatus, videntibus religiosissimis viris sibi sanctorum imagines inclinauerunt. Sergius hostis Formosi papa ordinatus breui tempore sedit.

De Papissa.

FVit & alius pseudopapa, cuius nomen & anni ignorantur. Nam mulier erat, vt fatentur Romani, & elegantis formæ, magnæ scientiæ, & in hypocrisi magnæ vitæ. Hæc sub virili habitu latuit, quousque in papam eligitur. Et hæc in papatu concepit, & cùm esset grauida, dæmon in Consistorio publicè coram omnibus prodit factum, clamans ad papam hunc versum:

Papa pater patrum papissæ pandito partum.

Arnolfo imperatore temporaliter mortuo, Ludowicus filius eius successit ei in imperatore, & regnauit annis 12. Hic Ludewicus cum Vngaris pugnauit & victus. Huius Ludewici temporibus Bonifacius papa CXVIII ordinatur. Sedit annis 13.

Anno Domini DCCCCXIIII, Hatto Moguntinensis episcopus à dæmonibus in puteum ignis in monte Siciliæ Ætna viuus præcipitatur, dicente voce in aëre: *Sic peccata luues, sicq; ruendo rues.* Nam Albertum comitem de Babenberg dolosè tradidit occidendum.

Anno Domini DCCCCXVII, Ludewicus imperator obiit, & successit ei in imperio Conradus, & regnauit annis 7. In isto Carolorum reges & imperatores defecerunt. Hic Conradus sepultus est in Fulda.

De Saxonibus.

ANno Domini DCCCCXXIIII, Henricus Saxo huius nominis primus, filius Ottonis ducis regnum adeptus, regnauit annis 17. Iste dictus fuit Auceps, quia dum caperet auiculas, renitens electus est.

Stephanus papa CXIX ordinatur. Sedit annis 6, mense vno.

Romanus papa CXX ordinatur. Sedit annis 11.

Theodorus papa CXXI ordinatur. Sedit annis 8.

Anno Domini DCCCCXL, Otto filius Henrici imperatoris imperator factus regnauit annis 38. Iste dictus fuit Otto Magnus. Ipse fundauit archiepiscopatum Magdeburgensem. Vxor eius fuit Adelheidis regina. Hæc citra Argentinam in littore Rheni, in monasterio Selse cũ magna veneratione ab omni populo terræ pro sancta seruatur. Hic Otto imperator pugnauit cum Vngaris, & magna cæde prostrauit eos in campo qui dicitur Lechuelt. Tempore illo Haltmarus abbas Fuldensis decessit. Signum crucis in vestimentis hominum apparuit. Hic Otto rogatus à Ruthenis, misit eis doctorem fidei catholicæ sanctum Adelbertum episcopum, qui postea martyrio coronatur. Huius sancti Adelberti episcopi corpus in Pinga quiescit.

Ioannes papa CXXII ordinatus, sedit annis 2. Hic papa Ottonem istum imperatorem consecrauit.

Benedictus papa CXXIII ordinatur. Hunc deiecit de sede apostolica Otto. Hic Otto vocatus fuit in adiutorium papæ Ioannis Romam: quo consecrato Ottone magna synodus facta est Romę, cui Otto imperator præsidebat cum multitudine episcoporũ, clericorum, & monachorum: ibiq; deiectus est papa Benedictus à sede apostolica. Attamen ipse Otto magnus imperator iuratus dedit priuilegium Ioanni papę, sicut & Carolus Magnus, & Ludowicus imperatores dederant ecclesiæ Romanæ, vt de electione Romani pontificis, & de aliis pertinentibus beato Petro se non intromitterent, nisi de consilio papę *d. 63. Tibi Domine sacrorum canonum postquam, &c.*

Adrianus papa CXXI constituit, vt nullus princeps de electionibus episcoporum vel prælatorum aliquatenus intromitteret. Iste Otto Magnus venit tertia vice Romam. Postea in Thuringia mortuus est, sepultus autem in Magdeborg.

Anno Domini DCCCCLXIX, Hatto Moguntinensis episcopus deuoratus est à muribus in Rheno, quia multitudinem pauperum cremauit in horreo tempore famis sub Ioanne papa, & Ottone imperatore Magno.

Leo papa CXXV ordinatus, sedit menses 6.

Sergius papa CXXVI ordinatus, sedit annis 6, mensibus 4.

Anastasius papa CXXVII ordinatus, sedit anno vno, mense vno.

Mando papa CXXVIII ordinatur. Sedit mensibus II.

Ioannes papa CXXIX ordinatur. Sedit annis IIII, mensibus II. Hic Ioannes papa, rogante Ottone imperatore, fecit filium Ottonem secundum imperatorem, sed post ipse Otto secundus in regem fuerat Aquisgrani inunctus.

Leo papa CXXX ordinatur. Sedit annis VII.

Stephanus papa CXXXI ordinatur. Sedit annum & mensem vnum.

Ioannes papa CXXXII ordinatur. Sedit annis IIII, & mensibus X.

Leo papa CXXXIII ordinatur. Sedit annis III, mensibus VI.

Agapetus papa CXXXIIII ordinatur. Sedit parum.

Ioannes papa CXXXV ordinatur. Sedit parum.

Benedictus papa CXXXVI ordinatur. Sedit anno vno, menses v. Tempore huius papæ primus Otto qui dicitur Magnus, obiit.

Anno Domini DCCCLXXVIII, Otto secundus filius Ottonis magni siue primi successit patri in imperio, & regnauit annis 9. Huius vxor fuit Theophania imperatrix quæ venit de Græcia. Sanctus Vdalricus Augustæ episcopus migrauit ad Christum. Iste Vdalricus episcopus fecit prandium cum Conrado Constantiensi episcopo, & eodem die facto prandio celebrauit missam solemnem coram clero & populo. De hoc incusatus respondit, *Ego non comedi, sed caritas*. Et iste fuit secundus eiusdem nominis, & ambo sunt sancti, & eorum solemnitas in Sueuia solemniter celebratur. Hic Otto secundus imperator magnum conflictum cum Sarracenis habuit in Calabria. Ibi de exercitu imperatoris plurimi nobiles occisi sunt, sed ipse imperator vix euasit vita comite. Deinde veniens post malè gestas res idem Otto imperator cecidit in languorem, & obiit in Roma, & ibi sepultus est.

Leo papa CXXXIX sedit anno vno, mens. tribus.

Ioannes papa CXL sedit annis 5, mens. II.

Benedictus papa CXLI ordinatur. Sedit anno vno, mens. 5.

Dominus papa CXLII ordinatus, sedit anno I, mens. 6.

Bonifacius papa CXLIII ordinatus, sedit mensem vnum.

Benedictus papa CXLIIII ordinatus, sedit annum vnum.

Huius papæ temporibus obiit Otto secundus imperator.

Anno Domini DCCCCLXXXVII, Otto filius Ottonis secundi imperium adeptus regnauit annis 17. Prius tamen fuerat vnctus Aquisgrani in regem. Sanctus Wolfgangus Ratisponensis episcopus migrauit ad Christum.

Ioannes papa CXLV ordinatur. Sedit annis 8.

Ioannes papa CXLVI sedit menses quatuor.

Ioannes papa CXLVII sedit annis 10, mensibus 6. Gregorius papa CXLVIII ordinatur. Sedit anno vno, mensibus 6. Iste Otto imperator III contra Crescentium Romam, vbi & Brunonem in sede Apostolica constituit, qui & Gregorius dictus est. Iste idem Gregorius papa hunc Ottonē III consecrauit. Nam Ioannes Placentinus episcopus sedem apostolicam inuaserat, & se gessit pro papa consilio Crescentij. Vnde ab imperatore Ottone inde detrusus cum 12 suis ante vrbem suspenditur, & Ioannes pseudopapa prius Placentinus episcopus excæcatus præcipitatur. Idcirco vsque adhuc nullus papa venire vult in montem Tarpeium ad arcem vrbis Romæ, s. in Capitolium, vbi iste Ioannes tormenta sustinuit. Ibi itaq; semper ferebantur sententiæ mortis cõtra sceleratos & contra aduersarios Romanorum. Post hunc papam Ioannem CXLIX, qui sedit menses 10, & vltimò excæcatus & præcipitatus, Syluester papa CL ordinatur. Sedit annis 3, mẽsibus 5. Iste vocabatur Gerbertus. Iste dicitur in papatu magus & nigromanticus, & diabolum pro diuitiis adorasse, & à diabolo fuisse promissum, quòd nunquam moreretur, nisi prius veniret in Hierusalem. Hoc intellexit papa de Hierusalem vltra mare, & quomodo voluit vixit. Sed cùm hic papa quadam die in capella quam construxit Constantinus & Helena, vbi plurimas reliquias recondiderunt, quæ vocatur Hierusalem, missarum solẽnia celebrasset, dixit ei suus diabolus, *Ecce in Hierusalem fuisti, nunc morieris tu, & nõ viues*. Quo audito, Syluester & Gerbertus malè sibi cõscius, ostendens magna signa compunctionis in quadam capella quę Romę sita est inter Lateranum

teranum & Colliseum, iussit seipsum amputatis manibus suis, & pedibus, & aliis membris enormiter & crudeliter mutilari, & sic vitã Gerbertus in ipsa capella finiuit. Vnde in eadem capella quę Gerberti vocatur, nullus papa in detestationem illius facti postea intrare voluit. Post istũ Syluestrũ papã Ioannes papa CLI ordinatur. Sedit mens. 10. Ipsa capella quę Romę dicitur Hierusalem, facta est monasterium regularium, in quod fœminæ non intrant. Ibi seruatur titulus, quem scripsit Pilatus in tabula oliuæ, s. *Iesus Nazarenus rex Iudæorum*, sub hoc versu: *Hic crucis est almæ titulus; crux inclyta salue.*

Anno Domini M, imperator Otto III, ossa Caroli Magni Aquisgrani à pluribus eousq; ignorata inuenit.

Anno Domini M I, Otto III imperator Natiuitatem Domini celebrauit.

Anno Domini M II, Otto imperator III, dictus Rufus, obiit, cui successit Henricus. Hic Henricus dux Bauariæ imperium adeptus, regnauit annis 24. Huius fuit sponsa sancta Konigundis. Hic Henricus fuit imperator LXXXVIII à Cæsare Augusto. Iste constituit & fundauit episcopatum Babenberg, & similiter Merseborg, & Hildensheim, & Magdeborg, & Argentinam, & Misnam, quæ barbarica immanitate deuastatæ fuerant, restaurauit. In Hildensheim, vbi à puero enutritus & edoctus fuit, posuit S. Gothehardum in episcopum. Hic Gothehardus fuerat abbas in Hersuelde. Summam etenim diligentiam hic imperator habuit in amplificando cultu religionis. Sedes episcopales & ecclesias per vniuersum regnum possessionibus multis & ornatibus ditare cœpit. Hic amator fuit castitatis. Nam cum sponsa sua sibi dulcissima, sancta Konigundi virgine, ipse virgo permansit: sed hoc de pari consensu, ac voto communi & voluntario. Quod vt tamen hominibus occultum foret, in lecto vno in clauso thalamo pariter dormierunt. Conuocatis principibus regni sui Quedelingheborch curiam celebrauit. Ibi vniuersis cõsentientibus in id ipsum Poloniam, & Boemiam, cæterasq; Sclauorum qui pagani erant adiacentes regiones debellare disposuit, congregatoq; exercitu cùm omnes perceptione corporis & sanguinis confortati fuissent, venerunt ad locum certaminis, & deuotiùs orante Henrico imperatore aperti sunt oculi eius, & vidit glorioſos martyres, Laurentium, Georgium, & Adrianum cum Angelo percutiente exercitum suum præcedentes, & hostes fugantes. Sic victor sine effusione sanguinis sibi subegit illos, & gratias egit Deo cum suis. Apuliam à Græcis diu possessam Romano imperio recuperauit. Pannoniam, & Vngariam, nec non Burgundiã subegit vir iste victoriosus. Cumq; rediret de Apulia, cœpit infirmitate calculi laborare: qua cùm plurimùm torqueretur, omnia patientia sustinuit. Ascendit quoq; montem Cassinum, petiturus meritis sanctissimi abbatis Benedicti, & beatæ Scholasticæ virginis sanitatis remedium. Facta verò oratione, & in hospitio obdormiente, vidit beatissimum Benedictum dicentem sibi, *Quia speraſti in Deo & in ſanctis ſuis, ecce miſſus ſum à Deo, vt liberem te ab infirmitate tua.* Hæc dicens sanctissimus Benedictus abbas, cum ferro medicinali partem illam corporis vbi habitabat calculus, aperuit, & molliter calculo effuso hiatum vulneris mox sanauit, & calculum in manu imperatoris posuit. Qui euigilans calculum in manu inuenit, quem suis ostendens gratias egit Deo, & locum illum multis donis ditauit. Tempore huius imperatoris archiepiscopus fuit in Moguntia nomine Willigis. Iste quia humilem progeniem habuit, & patrem qui currus & bigas facere solebat, in thalamo ornato grossis literis scribi iussit, cuius ipse clauem reseruans solus introire consueuit, & legere scripturam quæ talis erat: *Willigis, Willigis, recole vnde venis.* Hæc in lingua Teutonica scripta erant. Appendebat etiam rotas, & huiusmodi instrumenta in pariete circumcirca; quibus suam sapientiam & statum suę paupertatis interè (vt fertur) agnoscebat. Vsq; adhuc habentur rotæ duæ quasi aratri in vexillo ecclesiæ Moguntinæ. Iste archiepiscopus maiorem Moguntinensem ecclesiam, & sancti Albani ecclesiam construxit. Ioannes papa CLII ordinatur. Sedit mensibus 3.

Sergius papa CLIII ordinatur. Sedit annis 3.

Benedictus papa CLIIII, huius nominis VIII ordinatus, sedit annis XI, mensibus XI. Ad hunc papam Henricus imperator iste venit Romam, & fuit ab eo honorificè vt decebat tractatus. Iste papa Benedictus venit ab eodem imperatore inuitatus Babenberg, & ibi eũ imperator solennissimè suscepit hospitio. Ibi in sancta nocte Paschæ matutinali officio solemni, primam legit lectionem patriarcha Aquileiensis, secundam

lectionem archiepiscopus Rauennensis, tertiam papa. Ibi tunc præfatus papa præsentibus LXXII episcopis & principibus aliis, sicut prædecessores sui, Ioannes & Sergius Apostolici, ita & ipse dedit priuilegium libertatis ecclesiæ in Babenberg. Hic papa Benedictus eodē tempore omnib. ciuitatibus Alemanniæ cum suis cardinalibus peragratis venit in Babenberg, vt prædictum est. Ioannes papa CLV ordinatur. Sedit annis 9, mens. 6. Hic Ioannes papa etiā priuilegiū de libertate & rebus ecclesiæ Babenbergensi dedit. Sub hoc papa Hēricus imperator seruus Dei fœliciter obiit, splendens miraculis, & sepultus est cū sua sponsa sancta Kunegunda in Babinberg, anno ætatis suę 52. Tempore huius imperatoris Henrici cùm moreretur, merita animæ suæ in statera appensa sunt, & peccatis deprimentibus iam penè pars dæmonū præponderauerat: tunc subitò adustus quidā superueniens calice aureo partis dextræ lancem onerauit; moxq; ea præponderante victores angeli animā in consortium supernorū ciuium deduxerunt. Hæc dixit vnus dæmon à quodam Sancto cōpulsus. Nam ipse imperator calicem magnum aureum pretiosis gemmis ornatum obtulit Deo, & S. Laurentio martyri in Merseburg, quæ adhuc ibi est. Sub eodem imperatore anno Domini MXX, in villa campestri nomine Kolebeke Halberstatensis diœcesis, quidā rusticus nomine Opertus duxit choream in sancta nocte Natiuitatis domini, in cœmiterio infra matutinale officium, cum 15 viris & 3 fœminis, quarum vna vocabatur Merswind, & rogati à presbytero vt cessarent, iterumq; admoniti, vt suis dissolutis cantibus diuinum officium nō impedirent, nec vellent acquiescere: idem presbyter nomine Rupertus imprecatus est eis, & maledicta intulit vel congessit dicens, *Velit Deus propter merita sancti magni martyris patroni huius nostræ ecclesiæ, vt sic incessanter vsq; ad annum integrum continuè chorizetis.* Quod à seculo non est auditum, illi XVIII per annum continuè sine cibo & potu absq; tecto & somno, aliis hominibus admirantibus & compatientibus, choream duxerunt, saltantes in ipso eodem loco & cātantes incessanter, quousq; archiepiscopus Coloniēsis nomine Hubertus misericordia mot⁹ venit illuc, & ipsos in nomine Domini à tali vinculo choreę liberauit. Quibus liberatis, IIII ex ipsis statim mortui sunt; alij refocillati resumpserunt vires, & egerunt pœnitentiam. Benedictus papa CLVI ordinatur. Sedit annis 14. Iste defunctus est, & sepultus in Hamborg Bremensis diœcesis.

Anno Domini MXXV, Conradus Salicus imperium adeptus, regnauit annis 15. Huius filius Heinricus in regem vngitur in Aquisgrani per Peregrinum Colonienſem archiepiscopum. Syluester papa CLVII ordinatur. Sedit menses duos.

Gregorius papa CLVIII ordinatur. Sedit anno vno, mensibus 6.

Sub hoc imperatore sancta Konigundis obiit. Hæc sancta Konigundis Augiā fundauit, & possessionibus, & ornamentis ipsam dotauit. Ibidem ipsa virgo, dum legeretur de Zacchæo scilicet, & percurrens ascendit in arborem sycomoream, depositis imperialibus indumentis induit nobilibus videntibus multis vestes religionis. Huius sanctæ filia sororis fuit in illo loco abbatissa, quæ cùm epularetur tempore passionis in quadam dominica, venit Christi virgo Kunigundis, & zelo iusticiæ & correctionis dedit ei alapā, nam minus erat religiosa, vltima in choro, prima in cōuiuio. Igitur alapę illius semper mālit vestigiū abbatissę in maxilla eius, quasi digiti in cera essent pressi, propter alias in exemplū. Hæc sancta Kunigundis, vt se purgaret facta deuota oratione audacter coram imperatore sponso eius dum adhuc viueret, & coram principib. & multis aliis 12 cādētes vomeres nudo vestigio calcauit, & domino protegente penitus illæsa permansit. Nam auctore diabolo qui inuidebat eius virginitati, de crimine adulterij vehementer infamata fuit. Callidus namq; diabolus trāsfiguratus est in formam militis speciosi, tribus diebus continuis manè videbatur plurib. exire de thalamo sanctæ Kunigundis.

Sanctus Gothehardus episcopus migrauit ad Christum, qui successerat in Hildensheim sancto Berwardo.

Tempore huius imperatoris qui vocabatur Conradus Salicus, anno Domi. 1028, Orientalis ecclesia in Asia fortitudine regnorum, diuersitate linguarum, multitudine episcopatuū, grandi spatio terrarū, magna valde, recessit ab obediētia sedis Apostolicę. Aliter enim baptizant, generalia concilia non frequentant, statuta Romanorū pontificum non recipiunt, de fermentato conficiunt, de pane azymo conficere nolunt. Negāt Spiritum sanctum procedere a filio sicut à patre. Ab ecclesiastica vnitate scissi sunt,

& in

& in ſtatu damnatorum. Verùm Occidentalis eccleſia catholica, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubiecta & obediens, habet circiter epiſcopatus DCC & LXXII. Salicus Conradus obiit: ſepultus eſt in Spira.

Anno Domini MXL, Heinricus III, Conradi filius, regnauit annis 17. Clemens papa CLIX ordinatur. Sedit menſes 10. Hic Teutonicus fuit. Heinricus III ipſe Swickerum Babenbergenſem epiſcopum, tribus inuaſoribus apoſtolicæ ſedis & dignè & iuſtè expulſis quorum nomina ignorantur, papam cõſtituens Clementem ſecundum appellauit: à quo ipſe imperator Romę, & coniunx eius Agnes imperatrix, imperialem conſecrationem ſuſcepit. Hic Clemẽs papa priuilegium magnum eccleſiæ Babenbergenſi dedit, & ipſe Clemens papa ſepultus eſt in Babemberg.

Damaſus papa CLX ordinatur. Sedit menſ. 1. & hic Teutonicus Brixienſis epiſcopus nomine Poppo: quem mortuo Clemente papa præfatus Heinricus imperator papam conſtituit, & Damaſum appellauit. Poſt hunc papam idem imperator Heinricus Brunonem quendam epiſcopum & Teutonicum papam cõſtituit. Iſte papa CLXI ordinatur, & Leo papa IX appellatus eſt. Sedit annis 5, menſibus 5. Hic papa Leo Babenbergenſi epiſcopo dedit pallium, quo vti poteſt tribus vicibus in anno; ſcilicet in die ſancto Paſchæ; in die Apoſtolorum Petri & Pauli; & in die beati Dionyſij epiſcopi, qui tunc eſt anniuerſarius præfati Clementis papæ. Tamen, vt dicit Leo papa in eodem priuilegio, ſalua authoritate Domini Moguntinæ eccleſiæ pallio vti poteſt. Et conſtituit, vt iuxta eccleſias fiant clauſtra ad diſciplinam ſeruandam.

Anno Domini MXLII, Bruno Herbipolenſis epiſcopus obiit.

Anno Domini ML, idem Leo papa IX, & cũ eo Heinricus imperator III cum XLII epiſcopis, concilium magnum Moguntiæ celebrauit, conſtituens ne miniſtri altaris vel monachi canes aut aues ad venandũ ſequantur, & ne temporaria lucra ſequantur. Hic conſtituit, vt nullus monachus, niſi legitima ætate & ſpontanea voluntate, *ex. de regula 63 ſi quis nullus*, IIII temporum ieiuniis niſi ab epiſcopis ieiunis ordinentur.

Poſt concilium Moguntinum Leo papa & Heinricus imperator in Aquiſgrano pariter fuerunt.

Anno Domini MLIIII, defuncto Leone papa, Heinricus imperator Gothardum Teutonicum papam conſtituit, qui Victor appellatus eſt. Hic Victor papa CLXII ordinatur. Sedit annis II, menſibus IIII.

Hic etiam fuit in Teutonia & in Bauaria cum Heinrico imperatore. Iſti Victori papæ quidam ſubdiaconus toxicum in calicem miſit: quem cùm papa ipſe poſt conſecrationem leuare vellet & non poſſet; à Domino cauſam facti inquiſiturus cum populo ad orationem proſternitur, protinúſque toxicator ſubdiaconus à dæmonio arripitur. Deinde papa Victor iterum cum populo ad orationem proſternitur tamdiu, quouſque ſubdiaconus à dæmonio liberatus fuit. Cauſa manifeſtata, ipſe papa Victor cum calice ſanguinẽ Domini in altari quodam perpetuo recludi fecit, & iuſſit pro reliquiis ſeruari. Hic conſtituit, quòd IIII tempora cum ieiunio obſeruentur, & quòd nulli clerici ordinentur niſi in ſabbato. Imperatoris filius Heinricus vnctus eſt in regem in Aquiſgrano; ab Hermanno Colonienſi epiſcopo.

Anno Domini MLVI, Heinricus imperator tertius defunctus eſt, & ſepultus eſt in Spira. In illa ſepultura imperatoris multæ ſolemnes perſonæ venerant. Nam Victor papa, & patriarcha Aquileienſis, ac plurimi epiſcopi, & alij nobiles multi erant ibi. Cui Heinricus IIII eius filius ſucceſſit, & regnauit annis 48. Iſte cùm regnare cœpit, erat 10 annorum, ſed mater ſua imperatrix Agnes in adminiſtratione reipublicæ ſtrenuè & nobiliter gubernauit tam magnates quàm alios.

Anno Domini MLVII, Stephanus papa CLXIII ordinatur. Sedit menſes 8. Iſte papa de alto ſanguine, ſcilicet germanus frater ducis Lotharingiæ, & Teutonicus fuit. Cardinalis quoque cùm eſſet & archidiaconus eccleſiæ Romanæ, relinquens omnia reddidit ſe religioni; factus eſt monachus in monte Caſſino. Inde communi conſenſu omnium Romanorum in papam eligitur.

Anno Domini MLIX, Benedictus papa CLXIIII ordinatur. Sedit menſes 2. Iſtè fuit Lateranenſis, & ſedem Apoſtolicam inconſulto rege & principibus inuaſit, adiutus fauore popularium quos pecunia corruperat. Rex autẽ Heinricus IIII, habita cum

primoribus deliberatione, Gerhardum Florentinũ episcopum, in quem Romanorum & Teutonicorũ studia concurrerunt, constituit in papam. Ita Benedicto qui sibi papatum vsurpauerat, deiecto; papatum obtinuit Gerhardus; & ipse dictus est Nicolaus papa CLXV, & sedit annis 3, & mensib. 6. Hic cõstituit, vt nullus clericus venationi insta-ret. Constituit etiam, vt dicto & facto homicidij reus sit de sacro ordine deiectus. Et constituit, vt nullus in sacro ordine constitutus vxorem vel concubinam habeat.

Alexander II papa CLXVI ordinatur. Sedit annis 9, mensibus 6. Hic papa obtinuit papatum à rege Heinrico IIII, positus & virtute militum, & fauore principum. Iste Alexander vocabatur Anselmus episcopus in Lucka, sed alius quidam Parmensis vsurpauerat sibi papatum. Alexander verò præualuit. Hic Alexander II constituit dimitti *Alleluia* in sabbato LXX vsq; in vigiliam Paschę. Sub hoc papa anno Domini MLXXI, archiepiscopus Colonienſis posuit monachos in Saluelt, expulsis inde canonicis. Iste Dominus animo virtuosus vir fundauit Sigeberg & Grascaf, & ibi locauit monachos, & fundauit in Colonia duas ecclesias, sanctę Marię ad gradus, & sancti Georgij martyris. In his duabus ipse episcopus locauit canonicos. Hic papa Alexander II constituit etiam, vt si ordinatus ad sacros ordines nõdum est baptizatus, siue fuerit episcopus, siue clericus, baptizetur, & iterum ordinetur per singulos gradus, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum. Constituit etiam, vt nullus presbyter, siue diaconus, vel subdiaconus, vxorem habeat siue concubinam in occidentali ecclesia, sed vt sint casti.

Anno Dom. MLXXVI, Gregorius papa huius nominis VII, à beato Petro CLXVII ordinatur. Sedit annis 15, mensem vnum. Iste vocabatur Hildebrandus, & fuit in scripturis valde eruditus. Hic constituit ieiunium IIII temporũ in Martio: & constituit, vt omnium sanctorũ martyrum, & sanctorum Romanorũ põtificum solemnitates vbiq; annuatim cum pleno officio celebrentur. Hic Gregorius papa capitur, & incarceratus & ferreis vinculis constrictus fuit à Romanis. Quamobrem ipse papa Heinricũ regem IIII excõmunicauit, similiter & Coloniẽsem episcopũ, & plures episcopos Teutonię, & nobiles quorũ consilio captus fuit. Iste papa etiam stricte sub pœna auguria inhibuit, & sortilegia, & incãtationes, & magicas artes. Tẽpore huius Gregorij papæ fuit bellũ in Welfzolt inter hunc Henricum imperatorẽ & Saxones, vbi multus sanguis effusus est.

Anno Domini MCX victus est imperator.

Victor papa CLXVIII ordinatur. Sedit menses 4. Iste in schismate schismaticus fuit.

Vrbanus papa CLXIX ordinatur. Sedit annis 11, mensibus 6. Iste papa in concilio Placentino composuit, & in missa constituit præfationem beatæ virginis, videlicet *Et te* in veneratione, vel in assumptione beatæ virginis. Tunc temporis monasterium in Reinersborn initium habuit. Hic papa constituit, vt nullus ad pœnitentiam suscipiat commissum presbytero alteri, nisi in casibus exceptis. Sub hoc papa incepit ordo Cistercienſium.

Paschalis papa CLXX ordinatur. Sedit annis 19. Hic constituit, vt nullus emat vel vendat ecclesiastica beneficia vel ecclesiastica sacramenta.

Gelasius papa CLXXI, ordinatur. Sedit anno vno. Sub hoc papa Heinricus imperator obiit, & sepultus est in Spira, cui successit filius eius Heinricus V, & regnauit annis 20, & sepultus est in Spira super IIII tumbas prædictorũ imperatorũ, videlicet Conradi & trium Heinricorum in Spira, vnus versus scriptus est diuisim, qui complectitur omnes tumbas in hunc modum, *Filius hic, pater hic, auus hic, proauus iacet ist hic.*

Calixtus papa CLXXII ordinatur. Sedit annis 5, mensibus 10.

Honorius papa CLXXIII ordinatur. Sedit annis 5, mensibus 6.

Anno Domini MCXI, cuidam monacho sancti Laurentij extra muros Romę moranti, cingulo suo quo cinctus erat insoluto ante eum proiecto, vox in aëre facta est, *Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.*

Anno Domini MCXXVI, Norbertus archiepiscopus in Magdeborch claruit.

Anno Domini MCXXVIII, ordo templariorum confirmatur ab Honorio papa, & ipso anno fundatur Waltzenret clauſtrum.

Anno Domini MCXXX, Honorio papa defuncto protinus duo per dissensionem loco eius cõstituuntur, scilicet Innocentius & Anacletus. Ambo vno die Romæ electi:

ambo

ambo vno die consecrati: sed Anacletus maioris potentię Romam obtinuit, Innocentius verò in Galliam fugit. Tandem Innocentius papatum obtinuit.

Innocentius papa CLXIIII ordinatur. Sedit annis 13, mensibus 6. Iste Innocentius II construxit ecclesiam sanctæ Dei genitricis Mariæ Romæ ad fontem olei, quod erupit in Natiuitate Domini. Et tunc de ipsa terra madida ex oleo sanitatẽ multi receperunt. Hic papa prohibuit artem balistarum & sagittariorũ exerceri contra Christianos, & hoc sub anathemate. Constituit etiam, vt sacerdos qui corpus Domini in missa conficit & immolat, omnibus modis debeat sumere corpus Domini. Constituit etiam, vt moniales cum clericis & monachis in vno choro non conueniant ad psallendum. Constituit etiam, violentos iniectores manuum in clericos vel religiosos ipso facto esse excommunicatos. Defuncto Heinrico V imperatore, anno Domini MCXXV, tempore huius papæ Innocentij II, Lotharius dux Saxonum imperium adeptus, regnauit annis 13. Hic fundauit monasterium Luttere apud Bremenses, & ibidem ipse Lotharius defunctus est, Huius Lotharij anno II facta est translatio sancti Nicolai episcopi de Myrrhea in Batis, cùm in terra quieuisset DCCLXXV annis.

Anno Domini MCXXXII, fundatur claustrum vallis sancti Georgij.

Anno Domini MCXXXVIII, Conradus frater Frederici ducis Sueuorum imperium adeptus, regnauit annis 15. Sepultus quiescit in Spira. Celestinus papa CLXXV ordinatur. Sedit annis 5. Cõstituit, vt pro alba ampla & longa, quam sanctus Gregorius papa instituit, alba stricta & non cincta continuè vtatur papa.

Lucius papa CLXXVI ordinatur. Sedit menses XI. Eugenius papa CLXXVII ordinatur. Sedit annis 8, mens. 5. Hic fuerat monachus & discipulus S. Bernardi. Ad hunc S. Bernardus scripsit librum considerationis. Hic Eugenius papa canonizauit S. Heinricum imperatorem de Babenberg, rogatu Conradi imperatoris & prælatorum. Hanc sancti canonizationem quidam cardinalis nomine Ioannes vehementer impediens, oculorum lumine est priuatus. Sed cùm desineret pœnitẽs, & plurimùm laudaret ipsum sanctum Heinricum, lumen oculorum confestim publicè recepit. Hic etiam constituit, vt studium in ecclesiis habeatur in Grammatica & in liberalibus artibus.

Anastasius papa CLXXVIII ordinatur. Sedit anno vno.

Anno Domini MCLIIII, beatus Bernhardus migrauit ad Christum. Fuit enim XXIII annorum, cùm intrauit religionem, & cum XXX sociis intrauit religionem. LXIIII annos habuit cùm obiit, & amplius quàm C & LX monasteria reliquit, quæ ipse tempore suo ferè omnia instituit.

Eodem tempore Fredericus dux Sueuorum imperium adeptus, regnauit ann. 39. Iste imperator anno Domini MCLXII, Mediolanum cepit & expugnauit muros eius, & subuertit omnia ibi, & vastauit. Tunc Reinoldus Colonienſis archiepiscopus, qui cum potenti manu ibi fuit, loco solarij & stipendij impetrauit ab imperatore trium magorum corpora, quę Mediolanum extra muros ante portam in ecclesia Eustorij seruabantur in vno sarcophago marmoreo: quibus habitis in Coloniam quasi triumphator secum tulit gaudens, & ibi in maiori ecclesia honorabiliter collocauit. Iste Fridericus imperator, vir catholicus, peregrè profectus vltra mare per desertum Romaniæ, cum multa militia cruce signatorũ, postq̃ gloriosè triumphauerat de inimicis crucis Christi, in modico fluuio, in quem balneandi gratia post meridiem descenderat, apud Armeniam in die S. Barnabæ Apostoli multis præsentibus submersus est. Huic Friderico seniori imperatori misit Soldanus nobile vas, scilicet smaragdinum, plenum balsamo. Et nunciis videntibus postquam multùm laudauerat imperator, ipsum vas proiecit, & in frusta cõfregit, dicens: Ego solus non habebo pretiosa hæc, sed alij mecum. Et de nobilibus ibi præsentibus vnusquisq; collegit quod voluit. Tempore huius Friderici imperatoris magister Gratianus cõpilauit decretum, vt videtur, & magister Petrus Lombardus sententiarum libros IIII, & abbas Ioachim libros suos. Tempore huius præfati imperatoris successiuè papæ VII fuerunt.

Adrianus papa CLXXIX ordinatur. Sedit annis 4, mensibus 9.

Alexander papa CLXXX ordinatur. Sedit annis 22. Cum ipso papa Alexandro tertio per dissensionem cardinalium Victor schismaticus electus est: & simul ambo consecrati sunt. Tunc Alexander papa in Franciam fugit tempore schismatis, & ipse papa-

tum obtinuit. Sub hoc papa S. Thomas Canthuariensis archiepiscopus occisus est, anno Domini M C L X X I I I I. Hic papa cõstituit, vt nullus nouus sanctus in veneratione habeatur, nisi ex auctoritate apostolica, & nisi sit canonizatus, à papa tamen. Antè quilibet diaconus suum sanctũ solemniter canonizauit. Exemplum de sanctis scilicet Martino, Ambrosio & Borchardo, Wigperto, Seuero, & Augustino, & aliis. Hic etiã constituit, q; clerici ordinari possunt in sabbato Sitientes, & q; clerici homicidę ordinari nõ debent. Et constituit in personas & loca sententiam fieri interdicti. Hic Alexander papa etiam constituit, quòd papa à duabus partib. cardinalium eligatur ad minus, & quòd excommunicatus sit ipso facto qui aliter se gesserit pro papa, *ext. de electione lata*. Constituit etiam, vt nullus clericus habeat duas vicarias. Et constituit, vt coniugati intrantes religionem separentur auctoritate episcopi diœcesani, & ambo castè viuant. Et constituit etiam de affinitate scilicet, vt nullus contrahat cum cognata eius vsq; ad quartum gradum, quam carnaliter cognouit. Et constituit de spirituali cognatione, scilicet quòd nullus suam spiritualem sororem, quam pater suus vel mater sua leuauit de sacro fonte, ducat in vxorem. Et constituit, vt nullus in sacris ordinibus habeat vxorem vel concubinam. Et constituit, vt sicut filius hæres soluere debet debita patris sui, ita prælatus debet debita soluere prædecessoris sui pro necessitate ecclesiæ suæ contracta.

Anno Domini M C L X X X I, defuncto Alexandro papa, Lucius papa C L X X X I ordinatur. Sedit annis 3. Hic constituit, vt missa presbyteri quamdiu toleratur ab ecclesia, id est, quamdiu non condemnatur, potest audiri, & possunt ab eo recipi ecclesiastica sacramenta. Sub hoc papa Lucio I I I, Franciscus ille à Deo prælectus Massizio natus. Hic Lucius etiam constituit sententiam interdicti.

Vrbanus papa C L X X X I I ordinatur. Sedit annis 2.

Gregorius papa C L X X X I I I ordinatur. Sedit mens. 4.

Clemens papa C L X X X I I I I ordinatur. Sedit annis 3. Hic Clemens papa constituit, vt tempore feriarum nõ fiat traductio sponsarum vel solemnitas nuptiarum; à dominica ante Ascensionem Domini vsq; ad octauam Pentecostes; & à dominica Aduentus vsque post octauam Epiphaniæ; & à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ. Constituit etiã, vt clerici non pugnent in duello, nec pro se pugiles introducãt. Et constituit, vt clericus qui procurauit amputari sibi virilia & genitalia, missam non celebret. Et constituit, vt nullus suam commatrem ducat in vxorem. Celestinus papa C L X X X V ordinatur. Sedit annis 7. Pontificatus huius anno I I I, præfatus Fredericus imperator submersus, cui successit filius suus Heinricus.

Anno Domini M C X C, Heinricus imperium adeptus, regnauit annis 7. Cùm esset rex in Erphordia eo præsente anno Domini M C X C I I I I, quidam comites & nobiles in cloacam cadẽtes ruptis trabib. pariter numero 7 interierunt. Iste imperator veneno interiit, & sepultus est in Spira. Huius imperatoris frater Philippus rex in regni schismate, cùm tamen esset dux Sueuorũ, regnauit annis I I, & in Babenberg de Witlinsbach anno Domini M X C V I I I occisus est, & sepultus est in Spira. Ipse etiam Palatinus, cùm profugus euasisset, in quadam grangia monachorũ nimis securus, ludẽdo prouocaret veruecem trudendo cum clypeo, subitò ab amicis Philippi irruentibus in vindictam fusi sanguinis occisus est. Hic papa Celestinus I I I constituit, vt in ecclesiis conuentualibus celebretur electio de prælato, & constituit quòd bigami non ordinentur, & constituit, vt nullus duos sacros ordines vno die recipiat, & quòd pueri cùm venerint ad annos discretionis, id est ad 15 annos, si noluerint remanere in claustris licitè possint ire ad seculum, & ad hæreditatem suam.

Anno Domini M C X C V I I I, Heinrici anno I I I I, Innocẽtius papa C L X X X V I ordinatur. Sedit annis 19. Iste vocabatur Lothardus natus de nobilibus Romanis.

Anno Domini M C C, sub hoc papa Innocentio tertio, & tempore Heinrici imperatoris cepit in Accon ordo fratrum Teutonicæ domus. Hic papa fuit eruditus valde & plurimum eloquens. Hic composuit librum de sacramento altaris, & sermones, & librum de miseria humana. Hic fecit plurimas decretales. Huius papæ Innocentij I I I pontificatus anno 9, anno verò Dom. M C C V I, Franciscus vt sapiens architectus cœpit pœnitentiam agere, & Deo misericorditer disponente initiauit ordinẽ fratrum minorum, & tunc ipse prędictus papa statim, vt vidit & audiuit S. Franciscum, diuinitus inspiratum

ratum ordinem approbauit, dans ſancto Franciſco mandatum, vt prædicaret verbum Dei & ſuis ſociis. Hic papa conſtituit, vt vltra quartum gradum licitè contrahatur matrimonium. Hic etiam conſtituit, vt ſi aliquis in excommunicatione mortuus eſt, qui indicia manifeſtæ pœnitentiæ habuit, debeat extumulari, & abſolui, & recipi cum ſuffragiis ad eccleſiaſticam ſepulturam, *ext. de ſen. à nobis eſt qui ſic.* Hic papa confirmauit regulam & ordinem ſanctæ Trinitatis. Hi fratres totam ſubſtãtiam diuidunt annuatim in tria, vnam in proprios vſus ſeruant, ſecundam partem in vſus peregrinorum & pauperum, tertiam partem mittunt vltra mare in redemptionem captiuorum.

Anno Domini MCCIIII, ſub hoc papa ciuitas Conſtantinopolitana capta eſt, & ſpoliata à Chriſtianis plurimis diuitiis, & rebus ac multis ſanctorũ reliquiis, vt apparet in Venetia & in Halberſtat. Hic papa Innocentius declarauit, q̃ principes Teutonię ius habent in eligendo regem, promouendo ſi non fuerit hæreticus aut ſtolidus, vel perpetuò infirmus, imperatorem Romanorũ. *ext. de electione, Venerabile.* Hic conſtituit, quòd qui alteri coniungitur altero inuito ante carnalem copulam poteſt eligere religionem. Et hoc conſtituit ſimiliter Alexander papa III. Iſte papa Innocentius III ſtatuit, in omnium Chriſtianorum prouincia diſtinguatur notabiliter habitus Iudæorum in vtroque ſexu. Conſtituit etiam, quòd nullus clericus in ſacris ordinibus habeat vxorem vel concubinam in Occidentali eccleſia. Conſtituit etiam, vt nullus clericus habeat plura beneficia eccleſiaſtica vel duas dignitates, abſque diſpenſatione ſedis eccleſiaſticæ.

Anno Domini MCCXII, per beatum Franciſcum & ſanctam Claram virginẽ incepit ordo pauperum dominarũ, videlicet poſt ſextum annum conuerſionis S. Franciſci. Eodẽ tempore regina Vngarię, mater S. Elizabeth occiſa eſt, & pueri profecti ſunt vltra mare cum multitudine, ſed peregrinatio annihilata periit. Hic papa Innocentius etiã conſtituit, vt quilibet adultus ad minus ſemel in anno plebano ſuo cõfiteatur, & ad minus ad Paſcha percipiat corpus Domini, niſi de conſilio ſuo abſtineat: & conſtituit, q̃ confeſſor nulla ratione prodat peccatum confitentis, *extr. de pœnitentiis & re, Omnis vtriuſq.* Et cõſtituit, quòd quilibet religioſus ad arctiorem ordinem poſtulata licentia, etſi non detur licentia, licitè poſſit tranſire. Et conſtituit, q̃ nouitij non recipiantur ad profeſſionem, niſi finito anno probationis, quamuis nouitij renunciare poſſint ſuo iuri. Hic etiam conſtituit, vt prælati ſubditos clericos ſuos ſeu presbyteros exactionibus grauare non præſumant, & viſitantes parochias & eccleſias euectionum numerum nõ excedant, ita quòd epiſcopi XX vel XXX habeant, archidiaconi V vel VII, diaconi ſiue archipresbyteri II, & quòd ſine canib. venaticis & auibus proficiſcantur, ne grauentur eccleſię nimietate expenſarum, *ext. de cenſibus. Cùm ampl.* Et conſtituit, vt apoſtolorum vigiliæ ieiunentur, exceptis Philippi & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ & Barnabæ; & quòd infirmi in ieiunio poſſunt comedere carnes, vt maius periculũ euitetur, & quãdo vrgens neceſſitas requirit. Et conſtituit, q̃ in eccleſiis doctores & ſtudium Grammaticę habeantur, & q̃ metropolitana eccleſia magiſtrũ habeat qui legat in Theologica facultate, & q̃ illi in expenſis prouideatur. Et conſtituit, q̃ Iudæi nouas ſynagogas nõ faciant, & quòd Chriſtiani in domibus eorum non ſinant, & nutrices Chriſtianæ Iudæorum infantes non nutriant. Iſte glorioſus papa Innocentius III, mortuo Heinrico imperatore, Ottonem ducem de Brunſwig inunxit Romæ, & conſecrauit imperatorem. Poſt paruum tempus excommunicauit eundem, ſuſcitans ſibi aduerſarium Fredericum filium Heinrici imperatoris, quem ipſe papa ſublimauit ad ſceptrum regni.

Otto filius ducis Bauarię imperium adeptus, regnauit annis 9. Iſte Otto imperator à papa Innocentio excõmunicatus fuit vſque ad mortem; ſed in articulo mortis à prælatis abſolutus obiit, & ſepultus eſt in Brunſwig. Hic papa Innocentius III conſtituit fieri ſententiam interdicti in perſonas & in loco, ſicut Alexander papa. Item conſtituit, quòd nullus nouus ſanctus in veneratione habeatur niſi auctoritate ſedis Apoſtolicæ, ita q̃ canonizetur à papa. Hic papa Innocentius S. canonizauit ſc. Thomam Cantuarienſem archiepiſcopũ, & ſancti Henrici ſpõſam, ſcilicet Cunigundã virginem. Hic papa Innocentius III, pontificatus ſui anno XVIII, anno verò Domini MCCXIIII, in Lateranenſe palatio plurimùm ſolemne celebrauit concilium, in feſto omnium Sanctorum. In quo ipſe papa multas conſtitutiones edidit, & inter alias de paſſagio & cruce ſignandi in ſubſidium terræ ſanctæ maxime mentem poſuit, & per eccleſiam vniuer-

salem orationes ante *Agnus Dei* in missa pro terra sancta statuit, scilicet psalmum *Deus venerunt gentes*, cum precibus & collecta *Deus qui admirabili prouidentia.*

Anno Domini MCCXV, obiit Hermannus Landtgrauius. Sequenti anno confirmatus est ordo prædicatorum fratrum, scilicet à papa Innocentio III. Igitur post concilium tantùm vno anno superuixit, & cùm ægrotaret ad mortem, in ciuitatem Parusij quidam abbas, prout frater Cistercienſis, veniēs cum suis ad curiam Romanam, qui cepit somnum meridie in prato ante Parusium, viditque visionem hunc habentem modum. Vidit, inquam, ille abbas ad orientalem plagam Dominum sedentem in excelso throno, faciem habentem aduersus occasum, circumstante exercitu angelorum in prato; viditque ab occidentali parte eiusdem prati hominem toto corpore nudum, sed infula pontificali decoratum, currentem velocissimè versus sedentem in throno, & alta voce clamantem, *Miserere mihi misero misericordissime Deus*; & vidit, quòd insequebatur eum currentem magnus draco, vt deuoraret ipsum; & veniens sedētem in throno alta voce draco acclamauit, *Iustè iudica iustissime iudex.* Et cùm hoc abbas vidisset & audisset, mox euigilauit; & visio disparuit; & illius disceptationis exitum nullatenus scire potuit. Cumque abbas ascendisset ciuitatem Parusium quæ in monte sita est, audiuit quasi sonitum campanarum, & luctum plangentium, & vocem lamentantium dicentem, *Heu papa Innocentius defunctus est.*

Anno Domini MCCXVII, Innocentius papa III in Parusio feliciter obiit, & ibidem sepultus est.

Fredericus Heinrici imperatoris filius adeptus imperium, regnauit annis 30, à Cæsare Augusto imperator*.

Defuncto Innocentio papa III, Honorius CLXXXVII ordinatur. Sedit annis XI. Hic papa Honorius III vitam & regulam sancti Francisci confirmauit, & in Registro posuit. Hic papa Fridericum Heinrici imperatoris filium Romæ consecrauit in imperatorem, anno Domini MCCXIX.

Ipso eodem anno sanctus Dominicus initiator ordinis prædicatorum feliciter migrauit ad Christum, cùm non plenè eidem ordini annis 4 præfuisset. Quidam nomine Bertamus qui fuerat reclusus apud Tornacum, gessit se cum pompa aliquandiu pro comite Waldewino Flandriæ. Propter hoc à rege Franciæ & à comitissa Flandriæ suspensus est in patibulo.

Anno Domini MCCXXV, Engelbertus Colonienſis archiepiscopus occisus est à comite Frederico de Ysenburg, qui & ipse in vltionem fusi sanguinis in Colonia prouincialium sententia crurifragio miserè interiit. Sub hoc papa anno Domini MCCXXIII fratres minores Erfordiæ mansionē receperunt. Hic papa Honorius III constituit, sicut & canon, vt corpus Domini semper in ecclesiis reseruetur propter infirmos, & semper sub camera. Et constituit, vt sacrosanctum corpus Domini ad infirmos in habitu decenti portaretur, & cum reuerentia & lumine præcedente, vt Deus honorificetur, & populus ædificetur, & fides roboretur. Constituit etiam Honorius papa III, sicut & Innocentius III, vt ecclesiæ metropoles doctores in theologica facultate habeant, & vt aliquos idoneos ad studium generale transmittant, vt postea copiam doctorum habeant qui alios informent. Et constituit, quòd docentes in theologica facultate, & similiter studentes in ea in scholis per 5 annos integrè percipiant præbendarum suarum & beneficiorum de gratia sedis Apostolicæ, *extr. de magistris super specula.* Hic papa sortis vsum in electionibus perpetuò prohibet, scilicet ne prælati per sortes eligantur. Hic papa etiam iudicium candentis ferri strictè prohibet, quia in eo Deus videtur tentari. Iste papa Honorius III sanctitate & virtutibus plenus feliciter migrauit ad Christum, sepultusque est ad sanctam Mariam ad præsepe Romę super IIII pyramides in rufa porphyretica. Illam sepulturam huius papæ successor Gregorius papa fieri fecit.

Anno Domini MCCXXIIII, beatus ille seruus Dei Franciscus, contuens in aere Seraphim cruce positum, extunc in palmis, & latere, & pedibus effigiem plagarum Christi tulit vsque ad felicem exitum suum, multis tunc vtriusque sexus videntibus in eo illa Christi stigmata.

Anno Domini MCCXXVI, pontificatus huius Honorij papæ anno 10, tempore Frederici

Frederici imperatoris, beatus ille Franciscus apud Assisium feliciter migrauit ad Christum, anno ætatis suæ XLV.

Anno Dom. MCCXXVII, defuncto Honorio papa III, Gregorius papa à beato Petro CLXXXVIII ordinatur. Sedit an. 16. Eodē anno fuit multa turba crucesignatorū congregata apud Brand. qui vt pariter cum Frederico imperatore in terræ sanctæ subsidium transfretarent, sed dolo Frederici imperatoris interueniente illud passagium impeditum fuit, & magna militia illa Christianorum, qui amplius quàm ad LX millia æstimabantur, dissipata fuit. Et illustris Landtgrauius Thuringiæ Ludewicus, paratus corde & corpore cum omnibus suis armatis, transiit mare in subsidium terræ sanctæ. Ibi apud Otrratum, (vt fertur) veneno intoxicatus feliciter obiit, & reductus sepultus est in Reinersburnen. Hic papa Gregorius nonus vocabatur Hugelinus. Iste papa anno Domini MCCXXVIII, pontificatus anno II, solemnissimè canonizauit beatum Franciscum in ciuitate Assisiorum. Postea idem venerabilis papa tres sanctos successiuè canonizauit, videlicet beatum Dominicum fratrum prędicatorum, & beatum Antonium ordinis fratrum minorum, & beatam Elizabeth de Marpurg, relictam illustrissimi Landgrauij Thuringiæ.

Anno Domini MCCXXIX, Gregorius IX excommunicauit Fredericum imperatorem, obiiciens multos, & enormes, & graues articulos. Hic papa constituit fieri sententiam interdicti. Constituit etiam, quòd filius sacerdotis non potest ducere puellam, quam pater suus baptizauit. Et constituit, quòd laici cuiuscunque religionis sint, non debeant prædicare. Hic papa cùm esset cardinalis & Ostiensis episcopus, constitutus fuerat protector ordinis fratrum minorum.

Anno Domini MCCXXXI, Sanctus Antonius in Padua ordinis fratrū minorum, & sancta Elizabeth in Marpurg, migrauerunt ad Christum.

Anno Domini MCCXXXIII, Magister Conradus de Marpurg, verbi Dei prædicator, occisus est.

Anno Dom. MCCXXXVI, sancta Elizabeth in Marpurg translata est calendis Maij. Iste Gregorius papa IX duos ordines confirmauit, quos sanctus Franciscus ordinauerat, vnum pauperum dominarum sanctimonialium, alterum pœnitentium qui sexum capit vtrunq;, scilicet clericos, coniuges, virgines & cōtinentes. Idem papa etiam confirmauit ordinem monialium pœnitentiam, scilicet sanctæ Mariæ Magdalenæ.

Anno Dom. MCCXXXVII, frater Iordanus magister prædicatorū fratrū missus est in mari mediterraneo, & sepultus est in terra sancta. Iste Gregorius papa nonus fecit de extrauagantibus compilationē nobilem, quam diuisit in V libros: vnde versus:

Pars prior officio creat ecclesiæq; ministros:
Altera dat testes, & reliqua iudiciorum:
Tertia de rebus & vita presbyterorum:
Dat normam rite nubere quarta docet:
Vltima de vitiis & pœnis tractat eorum.

Anno Domini MCCXLI, peregrina mania gens barbarorum ferocissima, idolorum cultibus dedita, scilicet Tartari in Vngaria & Polonia Christianorum plura millia occiderunt. Contra illos Gregorius papa fecit crucem prædicari, similiter contra Stetingos, de quibus V millia & XXV homines à cruce signatis occisi sunt. Idem papa constituit festa celebrari, scilicet Domini nostri, & beatæ virginis, & diem dominicum, & apostolorum, & martyrum, & sanctorum de illa diœcesi vbi quilibet manet, nisi vrgens necessitas instet tempore messis vel vindemiæ, vel ecclesiæ aut pauperibus aliquibus subseruiant. Et cōstituit, vt si cōcubinis suis excōmunicatis à iudice cōmunicāt, ipso facto sint clerici maiori excōmunicatione ligati. Cōstituit etiam, vt tēpore interdicti presbyteri semel in hebdomada corpus Domini conficiant submissa voce, clausis ianuis, quod pœnitētibus in morte detur. Hic papa Gregorius IX feliciter obiit Romæ: sepultus est in Vaticano iuxta corpus beati Gregorij papæ ante secretarium beati Petri.

Anno Domini MCCXLIIII, Celestinus papa CLXXXIX ordinatur. Sedit diebus 16. Hic vocatur Irmfridus, qui cùm cardinalis episcopus esset, negotia pauperū clericorū frequenter & diligenter intuitu misericordiæ promouit apud papam Gregoriū. Huic idem papa Gregorius propheticè prędixerat, quòd futurus esset & ipse papa, sicut

beatus Franciſcus prefato Gregorio, cùm eſſet Oſtienſis epiſcopus cardinalis. Hoc Celeſtino papa feliciter defuncto, ceſſauit epiſcopatus ferè duob. annis; & cùm non eſſent tunc niſi IX cardinales, in electione papæ concordare non poterant, & hoc vtique in periculum totius eccleſiæ.

Anno Domini MCCXLV, Innocentius papa ordinatur. Sedit annis 12. Hic vocabatur Simebaldus presbyter cardinalis. Hic papa duos ſanctos canonizauit, videlicet fratrem Petrum ordinis prædicatorum, occiſum ab hæreticis apud Mediolanum; & Lateſlaum Cracouienſem epiſcopum. Iſte papa conſtituit, vt quicunque prælatus fert ſententiam excommunicationis, iuris ordine non ſeruato, ab ingreſſu eccleſiæ, & ad minus per vnum menſem ipſo facto ſit ſuſpenſus: alioquin irregularitatem incurrerit, de quo ſolus papa diſpenſare poteſt, & non alius, *extr. de ſententia excommunicationis, Cùm medicinalis.* Et conſtituit, vt quicunque iudex ordinarius, vel etiam delegatus, contra iuſticiam vel etiam contra conſcientiam ſuam in grauamen alterius partis iniuſtè iudicauerit; per vnum annũ ab executione officij ſui ſit ſuſpenſus; & ſi ſe diuinis ingeſſerit, irregularitatem incurrat, de qua ſolus papa diſpenſare poteſt, & non alius. *extr. de ſenten. & re iudic. Cùm item tribunal.* Hic papa etiam conſtituit, vt quicunque aliquem occidi fecerit, vel mandauerit, ipſo facto ſit excommunicatus, & ab omni dignitate, ordine, officio & beneficio ſit depoſitus, *extr. de homicidio pro humani.* Iſte papa Innocentius IIII in ciuitate Galliarum Lugduno manſit per annos VII.

Anno Domini MCCXLV, hic concilio Lugdunenſi conſtituit, vt octaua beatæ virginis Marię ab omnibus clericis & religioſis annuatim ſolemniter celebretur. Tempore huius papæ Ludewicus rex Franciæ cum Chriſtiano exercitu contra conſilium papæ transfretauit, & fugientibus barbaris à facie eius cepit, & in poſſeſſione pacifica habuit Damiatam. Poſtea in breui belli idem rex Franciæ à Soldano in Babylone, id eſt à Pharaone rege Ægypti, captus eſt, & ſuus Chriſtianus exercitus diſſipatus, & occiſus eſt totus. Rex autem Ludewicus pro redemptione ſua dedit Soldano C millia marcarum argenti & ciuitatem Damiatam. Verumtamen arma tentoria, vaſa pretioſa, equos electos, alimenta Chriſtianorum Sarraceni in illo prælio obtinuerunt.

Anno Domini MCCXLIX, cùm rex Ludewicus eſſet vltra mare, vbi (ſicut dictum eſt) captus, & ad plurima damna perductus eſt; venerunt in regnum Franciæ plura millia paſtorum, dicentes ſe velle venire in adiutorium Ludewico Franciæ regi vltra mare. Hi vnum capitaneum magiſtrum habuerunt nomine Iacob, peritum in pluribus linguis. Hic fuit apoſtata Ciſtercienſis & ſceleratiſſimus. Hic in Francia manus violentas iniecit violenter in clericos per diuerſa loca. Iſtum Iacobum facinoroſum ſequebantur meretrices, latrones, magi & malefici. Qui Iacobus apud Bituris ciuitatem occiſus eſt à Chriſtianis ſententialiter, & omnes quotquot inſequebantur eum, occiſi & diſſipati ſunt. Iſte Innocentius quartus inter omnes apoſtolicos à ſancto Petro primo papa ditior fuit, (vt fertur) & opulentior in pecunia & theſauris. Hic papa in concilio Lugdunenſi ſententialiter Fredericum imperatorem propter crimina ſua ab omni honore deſtituit, & eum imperiali ac regali dignitate & nomine priuauit, anno Domini MCCXLV, & principibus Teutoniæ ad quos ſpectat electio imperatoris, dedit papa eligendi poteſtatem liberè ſucceſſorem. Iſte Fridericus imperator, ſicut præfatus papa in decreto Lugdunenſi ſcribit, multotiens pacem inter eccleſiam & imperium reformatam temere violauit. Perpetrauit etiam ſacrilegium, capi faciens duos cardinales ſanctæ Romanæ eccleſiæ, Ottonem Portuenſem, & Iacobum Præneſtinum epiſcopos, ac aliarum eccleſiarum prælatos, clericos, religioſos & ſeculares venientes ad concilium, quod papa Gregorius IX duxerat conuocandum, quod ipſe imperator petierat conuocari. Hos prælatos cum clericis in Sicilia fecit diris carceribus mancipari, quibuſdam in mari ſubmerſis. Eccleſias IX archiepiſcopales, & multas epiſcopales, abbatias quoq; & alias eccleſias prælatorum regimine deſtituit in regno, in graue ipſarum præiudicium, & periculis animarum eccleſiarũ non ſolum facultates, etiam bona prout voluit occupari, ſed etiam cruces & calices, thuribula & alios ſacros theſauros & pannos ſericinos velut cultus diuini

con-

contemptor auferri iussit. Clericos quippe collectos multipliciter affligi procurauit,& non solùm trahebantur ad iudicium seculare, sed cogebantur subire duella; incarcerabantur, occidebantur,& in patibulis cruciabantur, in confusionem & opprobrium ordinis clericalis. Hæresi quoque suspectus habebatur. Nam postquam papa Gregorius nonus ipsum anathematis vinculo innodauit,& post captionem cardinalium, prælatorum,& clericorum ad sedem Apostolicam venientium; claues ecclesię contempsit, sibi faciens celebrari, vel saltem quantum in eo est prophanari diuina. Scripsit & asseruit se Gregorij papæ sententias nō vereri,& coegit alios sententias papales non obseruare. Prætera coniunctus amicitia detestabili Sarracenis, nuncios & munera eorū cum hilaritate & honorificentia recepit,& munera eis pluries destinauit. Ritus eorū amplectens, illos in quotidianis obsequiis secū tenuit. Existens ipse in partib. trāsmarinis, facta cōpositione quadā, (collusione verius) cùm Soldano Machometi nomē in templo Domini diebus & noctibus proclamari promisit. Bacario regi schismatico, inimico Dei,& ecclesiæ,& solemniter excōmunicato, filiam tradidit in vxorem. Ducem Bauariæ fecit per Assismos occidi. Nec ecclesias, nec monasteria, nec hospitalia, seu alia pia loca construxit; sed destructioni ecclesiarū institit; religiosas & alias ecclesiasticas personas iugiter attriuit; manū (sicut decet principē) ad eleemosynas non extēdit, neglector suę salutis pietatis operib. non intendit. Possessiones Romanę ecclesiæ, videlicet marchiā Anchonetanam, ducatum Spoletanū, nobilem ciuitatem in Apulia, scilicet Beneuentū, cuius archiepiscopus habet sub se duodecim suffraganeos episcopos, diruit & occupauit, prēter alias ciuitates Thusciæ. *Hoc scribit Innocentius papa in decreto concilij Lugdunensis.* Iste imperator Fredericus obtinuit homines per Assismos mortiferos, perfidos & maleficos à quodam rege barbarorum (vt fertur) qui appellatur vetustus de montanis, quos mittit quo voluit ad occidendum. Hic iniquitatem in excelso loquutus est, ponens in cœlum os suum dixit, audiente Henrico Landgrauio, *Tres* (inquit) *seduxerunt omnem mundum, videlicet Moyses Hebræos, Christus Christianos, Machometus barbaros. Quamobrem si principes imperii institutioni meæ assentirent, ego vtique meliorem modum credendi & viuendi cunctis nationibus ordinare vellem.*

Heinricus Lantgrauius, electus in regem anno Domini MCCXLVIII in odium Frederici, Conradum eiusdem Frederici filium regem in conflictu apud Franckenuort cum suo exercitu in die sancti Dominici vicit & confudit. Ipso eodem anno præfatus Heinricus rex & Lantgrauius immatura morte obiit in profluuio ventris, & sepultus est in Isenach. Hic quia sine hærede defunctus est, quamuis feliciter tamen plurima bella⁹. Et dira guerrarum turbatio in Turingia exorta est,& in finibus eius pro habendis possessionibus eiusdem.

Anno Domini MCCLII, Fredericus ille quondam imperator, sed anathematizatus & imperiali honore priuatus, veneno interiit & miserè mortuus, in die sanctæ Luciæ virginis & martyrum sepultus est apud Fogiam. Rex Conradus filius suus post breue tempus etiam miserè mortuus, sepultus est apud patrem.

Anno Dom. MCCXLVIII, Guilielmus comes Hollandiæ in regē electus, regnauit, an. 3,& occisus est à Frisonib⁹. Iste papa Innocentius IIII obiit,& sepult⁹ est in Neapoli.

Anno Domini MCCLVI, Alexander papa XCI ordinatur. Hic erat cardinalis Ostiensis episcopus,& vocabatur Reinoldus, protector ordinis fratrum minorum.

Anno Domini MCCLVI, Alexander papa canonizauit sanctam Claram virginem. Iste papa Ezelinum deteriùs tortorem Christianorū, interfectorem LX fratrum minorum & aliorum fidelium plurimorum, persequutorem fidei catholicę, pro hæretico,& omnes fautores suos sententialiter condemnauit & excommunicauit,& à sancta Dei ecclesia tāquam membra putrida & morbida præscidit,& litera apostolica quæ sic incipit, *Scandalum fidei, malum Italiæ, & macula populi iste Ezelinus hæreticus, publicus hostis.* & cùm cōtra ipsum prædicaretur plena indulgentia omnium peccatorum, quæ transeuntibus mare in terræ sanctæ subsidiū est concessa, seipsum fame & inedia, traditus in reprobū sensum, nequaq̄ volens cibū accipere, interfecit. Hæc acta sunt anno Domini MCCLVI. Hostes fæuissimi, oppressores crudelissimi omnium nationum, Tartari potentissimè expugnauerunt partes Orientales, videlicet regnū Indię,& regnū Armenię, regnū Niniuæ, regnū de Baldach potentissimū, interfecto eorum papa Califa; regnum

Hieroſolymitanum, Antiochiam, & partes Chriſtianorum vltra mare, & fugatis tam Chriſtianis quàm Sarracenis, Hieruſalem & Arabiam poſſederunt. Porrò Soldanus Babyloniæ qui eſt Pharao rex Ægypti, reſumptis vtriuſque viribus cum exercitu barbarorum clàm irruit in caſtra Tartarorum, & multa ex eis millia interfecit. Soldanus Babylonię ideo dicitur, quia in tertia mãſione in exitu Iſrael de Ægypto, ſcilicet Ethan, rex Pharao conſtruxit ciuitatem munitam, quam appellauit nouam Babyloniam.

Quidam magiſtri Pariſienſes duplici corde compoſuerunt libellum infamem contra venerabiles fratres minores & prędicatores, qui tale habuit initium, *Ecce videntes clamabunt foris.* Hunc librum ipſis magiſtris præſentibus Anagine Alexander papa IIII condemnans ſententialiter combuſſit in audientia, deſtituitque eoſdem magiſtros, ab officiis & beneficiis perpetuò. Fratres autem vtriuſque ordinis reſtituit famę ſuæ ſcribens pręlatis & vniuerſis, fratres præfatos eſſe in ſtatu perfectionis, & de numero ſaluandorum. Hæc acta ſunt anno Domini MCCLVII.

Anno Domini MCCLXI, plura millia flagellatorum prodierunt in mundum. Iubente papa Alexandro celebrata ſunt concilia in Moguntia à domino Wernhero archiepiſcopo, & aliis epiſcopis contra Tartaros & alia pericula, vt per verbum crucis, & manum armatã, & per orationes fidelium, reſiſtatur inimicis eccleſię in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Anno Domini MCCLXI, rex Tartarorum miſit ſolemnes nuncios, circiter XXIIII nobiles Tartaros cum duobus fratribus ordinis prædicatorum, qui eſſent interpretes linguarum ad regem Francię Ludewicum, vt & ſe & totum regnũ Francię ditioni ſubiiceret Tartarorum, alioquin regnum Franciæ impugnaret tempore procedẽte. Quod rex Ludewicus habito conſilio cum primoribus regni ſui conſtanter renuit, ipſos tamen nuncios honorificè Pariſiis tenuit, & vſque ad papam Alexandrum pacificè remiſit.

Eodem anno Alexander papa in die ſancti Vrbani papæ defunctus eſt in Bicernio, & ibidem ſepultus eſt, & ceſſauit epiſcopatus vſque ad decollationem ſancti Ioannis Baptiſtæ, diſcordantibus cardinalibus in electione. Tunc elegerunt patriarcham Hieroſolymitanum Iacobum in papam, & vocatus eſt Vrbanus IIII.

Frater Theodericus ordinis prædicatorum ictu tonitrui illico defunctus eſt.

Anno Domini MCCLXII, venit quidam cum exercitu magno, dicens ſe eſſe Fredericum imperatorem, qui ante decem annos mortuus fuerat. Hic impugnauit Menfridum principem Apuliæ, & eum ſtrenuè perſequebatur, aſſerens ſe habere velle regnum Apuliæ & Siciliæ.

Anno Domini MCCLXII, in vigilia beati Ægidij abbatis, fuit eclipſis Lunæ à media nocte vſque ad diluculum, & in ſanguineo colore diu laborauit.

Vrbanus papa IIII, congregata multitudine tam cleri quàm populi, cum cardinalibus & pontificibus 14 calend. Decembris incepit prædicare ſolemniter crucem in ſuccurſum terræ ſanctæ, & fratribus minoribus & prædicatorib. per literas apoſtolicas datas victorib. ſtrictè dedit in mandatis eandem crucem conſtanter & diligenter prædicare per Dei eccleſiam, cum larga indulgentia in ſubſidium terrę ſanctæ.

Illuceſcente vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ orta tempeſtate cum inundatione pluuiarum in Appoldo & vicinis vallibus, ac in genere nocturno tempore homines promiſcui ſexus XXXV ſubmerſi ſunt; domicilia deducta ſunt, & pecora plurima perierunt.

Item nonas Auguſti poſt horam nonam fuit eclipſis Solis generalis, vt videtur in iſta Teutoniæ regione.

In vigilia apoſtolorum Simonis & Iudæ, & ad tria millia circiter prope Hallis, Adelbertus Landgrauius Thuringiæ, & germanus ſuus Theodericus marchio de Landesberg, filij ſenioris, marchionis Miſnenſis Henrici Saxones deuaſtantes in multitudine graui, & manu valida terras eorum, & diœceſin Nuwenbergenſem, & diœceſin Merſeburgenſem facientes incẽdia, & aſportantes ſpolia multa prælio inuaſerunt, in quo conflictu crudeli & hoſtili odio ferociſſimè, à manè poſt ortum Solis vſque poſt nonam dimicatum eſt. In hoc bello Albertus dux de Brunſwig, ſtrenuus in armis & vir bellator, vulneratus captus eſt, & Henricus comes princeps de Anehalt vulneratus

captus

captus est. Insuper & comites de Swerin & Eberstein capti sunt, præterea & vasalli,& nobiles, & iudices aduocati circiter XII capti sunt. Similiter electa militia in eodem bello, vt ad quingentos quinquaginta & 16 viros in armis plenis, Deo permittente cum maximo damno suo, scilicet electorum equorum & armorum captiui ducti in vinculis sunt detenti.

Anno Domini MCCLXIIII, orta discordia inter regem Angliæ & vniuersitatem eiusdem regni congressi sunt cum multitudine pugnatorum, in quo conflictu duo reges, rex Angliæ & rex frater suus, & duo filij ipsorum à populo captiui ducti sunt cum aliis multis nobilibus, & ibidem plura millia occisorum noua & inaudita hactenus in pecunia, & in aliis rex violenter exegit contra morem à populo. Vnde ciues & rurenses huic violēti exequutioni viriliter & pariter restiterunt. Item inter papam Vrbanum quartum, & Menfridum principem Apuliæ, filium Frederici imperatoris, & quasi per stipendiarios continua conteri concertatio habita est, & habetur pro regno Apuliæ. Sed Dominus papa Vrbanus, sicut multitudini clarè apparet, se defendere non sufficit, cùm tamen singulis septimanis suis stipendiatis circiter mille marcas distribuere debeat. Hoc anno in Pentecoste Parisiis fratres prædicatores celebrantes capitulum generale, elegerunt in magistrum ordinis fratrem Ioannem Lōgobardię prouincialem, qui septimus iam magister ordinis ipsorum factus est.

Stella quæ dicitur Cometes apparuit, videlicet in Oriente ante ortum diei post stellam maturinam: apparuit scilicet ante auroram cum radiis multis: ipsi eius radij longè lateque apparuerunt, antequam oriretur ipsa stella cometes. Igitur veloci cursu laborauit ipsa stella Cometes, ita quòd præcurrerit, & longè versus meridiem præcessit stellam matutinam, id est Luciferum. Visa est circa festum sanctæ Mariæ Magdalenæ primò, & vsque ad octauam sancti Augustini apparuit. De hac Isidorus etymologiarum libro tertio scribens, dicit: Cometes stella est dicta, eò quòd comas luminis ex se fundat. Quod genus sideris, quando apparuerit, aut pestilentiam, aut famem, aut bella signat. Cometes autem Græcè, Latinè Crinitæ appellantur, quia in modum crinium flammas spargunt, quas Stoici dicunt esse vltra XXX: quorum nomina & effectus quidam astrologi scripserunt.

Dux Albertus de Brunswig redemit se, defunctus est. Pluuiæ & repentinæ inundationes aquarum circa festum beati Nicolai episcopi multas villas in Saxonia miserabiliter submerserunt.

Anno Domini MCCLXV, Clemens papa IIII à beato Petro CXCIIII ordinatur, qui antè vocabatur Voido, & archiepiscopus fuerat Narbonensis, & factus est cardinalis.

Ingrauatum est bellum inter papam Clementem & Menfridum principem Apuliæ pro patrimonio sancti Petri, quod præfatus Menfridus tenet violenter. Isto anno multæ naues magnæ & onustæ tam trieres quàm cogkones in mari mediterraneo ac in Dacia perierunt. Soldanus Babyloniæ, impugnans Christianos in terra sancta cepit Azorum castrum firmissimum domus hospitalis, quod alio nomine vocatur Assur, in quo habitabant duo millia hominum, quos omnes occidit. Sed fratres milites domus hospitalis & domus templi CLXXX captiuos ac strictè vinculatos duxit in Ægyptum. Cepit etiam castrum & ciuitatem Cæsaream; nec non & ciuitatem quæ vocatur Caiphas, idem Sarracenus Soldanus violenter cepit & tenet. Albertus Landgrauius Thuringiæ, & marchio Otto de Brādenborg cū filio suo, Albertus etiam dux de Brunswig, & multi alij in Prutziam peregrinantes contra paganos cum signo crucis profecti sunt.

Anno Domini MCCLXX, incepit esse fames valida in festo sancti Iacobi Apostoli.

Anno Domini MCCLXXIII, creatus est in regem Romanorum comes de Habeschborg in festo sancti Michaelis archangeli.

Anno Domini MCCLXXIIII, concilium generale fuit in Leuno celebratum in festo sanctorum Apostolorū Philippi & Iacobi sub Gregorio decimo papa. Post hunc papam fuit Innocentius V, post quem Adrianus sequens: post illum Ioannes fuit: Nicolaus III huic successit: Martinus verò post illum fuit. Huic successit Honorius IIII, sed huic anno Domini MCCLXXVIII Nicolaus III successit.

Anno Domini MCCLXXIX, rex Bohemorum dictus Octacker victus fuit à Rudolpho rege Romanorum in prælio, III die post festum Bartholomęi apostoli. In eodem conflictu occisus est rex Bohemus.

Anno Domini MCCXCI, obiit rex Rudolfus in diuisione Apostolorum, & in eodem anno in idibus Septembris per diuersa loca terræmotus factus.

Anno Domini MCCXCI, capta est ciuitas Accon à Sarracenis in die Potentianæ virginis.

Anno Domini MCCXCII, electus est in regem Romanorum comes Adolfus de Nassowe in inuentione sanctæ crucis.

Anno Domini MCCXCVIII, in die Processi & Martiniani, rex Adolfus Romę in prælio occisus est, non longè à Moguntia ab Alberto duce Austriæ filio quondam Romanorum regis Rudolphi de Habesborch ipsum episcopum Moguntinum cum aliis baronibus & nobilibus adiuuante. Idem Gerhardus Moguntinensis episcopus, dictus de Eppenstein, cum aliis electoribus quibusdam regni Romani dictum ducem ante prælium & mortem regis Adolphi in Romanum regem in Moguntia elegerunt, & licet non æquè eundem post prælium in Aquisgrani coronauerunt, & regem confirmauerunt, cùm tamen idem dux ministerialis fuerit regis Adolphi. Et hæc conspiratione pessima sunt acta.

Anno Domini MCCXCIIII, papa Bonifacius, nomine antea Benedictus, papam Ioannem virum sanctum concorditer electum ab officio populi subtiliter amouit, & idem papa permansit, tenensque papam Ioannem in bona custodia vsq; ad eius mortem. Ab aliquibus in dubium vertitur, quòd non potuerit papa Ioannes papale officium resignare.

Anno Domini MCCC, dum ciuitas Accon & tota terra sancta in potestate gentilium steterit VIII annis, rex Tartarorum nomine Gazan potenter cum suis, rege Armeniæ ipsum adiuuante, terram sanctam vsque Damascum hostiliter acquisierunt, in duobus conflictibus LXX millia hominum gentilium ad arma valentium occiderunt, præter reliquum populum cuius numerus non poterat determinari. Idem rex Tartarorum à Natiuitate Domini vsque ad Maium permanens in Damasco, potenter mittens suos solemnes nuncios summo pōtifici Bonifacio, petens & desiderans, vt omnes Christiani aduenirent, terram sanctam accipiendo & possidendo, quam ipsis animo libenti vellet dare; & vocauit principaliter III ordines, templarios, hospitalarios, & fratres Alemannos in ipsis suis literis, domino apostolico ad Romanam curiam destinatis.

Anno Domini MCCXCVIII, in vigilia Natiuitatis Dominæ nostræ Veneti, & cum nonaginta armatis galeidis, & Iannenses cum totidem galeidis armatis in mari cōuenerunt: à Venetiis vix quinquaginta milliaria Latina, & in immēsum conflictum pariter habuerunt. Sed tamē Iannenses præualuerunt, & Veneti occubuerunt, & quasi omnes eorum galeidas combusserunt & submerserunt, populū verò captiuum deduxerunt, & innumerabiles ex eis occiderunt. Et ipso anno prænotato, cùm auidissimi essent inimici & diu fuissent, perpetua pace sunt reconciliati.

Anno Domini MCCCIII, Ioannes papa ordinatur.

Anno Domini MCCCIX, primi crucifigeri ibant.

Anno Domini MCCCXI, ordo contemplariorum destruitur.

Anno Domini MCCCXIII, Heinricus imperator ab vno fratre prædicatorum veneno interiit.

Anno Domini MCCCXVIII, Albertus dux iunior obiit.

Anno Domini MCCCXXXIIII, Benedictus papa ordinatur.

Anno Domini MCCCXXXVIII, in nocte Philippi & Iacobi Apostolorum, cecidit nix ad spissitudinem vnius pedis.

Anno Domini MCCCXLII, in die Mariæ Magdalenæ fuit inundatio magna.

Anno Domini MCCCXLIII, Clemens papa ordinatur.

Anno Domini MCCCXLIIII, Otto dux de Brunswig obiit.

Anno Domini MCCCXLVI, fama de marchione ficto.

Anno

Anno Domini MCCCXLVII, Carolus quartus rex Bohemiæ in regem Romanorum eligitur.

Anno Domini MCCCXLIX, circum crucifigeri ibant.

Anno Domini MCCCL, peſtilentia magna viguit.

Anno Domini MCCCLIIII, Innocentius VI papa ordinatur.

Anno Domini MCCCLVI feſtum eccleſiæ Riddageshuſen tranſponebatur ad dominicam poſt feſtum Martini.

Anno Domini MCCCLVII, Carolus quartus imperat.

Anno Domini MCCCLVIII, inundatio ſecunda fuit in die Margaretæ virginis, & peſtilentia maior.

Anno Domini MCCCLXII, Vrbanus papa quintus ordinatur.

Anno Domini MCCCLXVII, prælium prope Hildensheim committitur circa villam quæ dicitur Gheimeſſen. Verò dux Magnus ſenior de Brunſwig, & epiſcopus Halberſtatenſis ſunt captiuati cum multis nobilibus, militibus & armigeris. Eodem anno factum eſt prælium magnum in Friſia, vbi XL interfecti ſunt à Friſonibus.

Anno Domini MCCCLXVIII, caſtrum Walmeden deuaſtatur.

Anno Domini MCCCLXIX, Magnus dux ſenior de Brunſwig, & Wilhelmus dux de Luneborch obierunt.

Anno Domini MCCCLXX, Aluelde ciuitas capta eſt à duce Ottone.

Anno Domini MCCCLXXI, Gregorius papa ordinatur. Eodem anno Luneburg ciuitas auertitur.

Anno Domini MCCCLXXIII, Magnus dux in Brunſwig & Luneburg iunior occiditur ante caſtrum Richling.

Anno Domini MCCCLXXIIII, feria ſecunda poſt Miſericordias domini Dominicam, præconſules & conſules ciuitatis Brunſwig ſunt communiter captiuati à communi populo: & de præconſulibus & conſulibus ſex ſunt in foro decollati, & duo occiſi.

Anno Domini MCCCLXXVIII, Vrbanus papa ſextus eligitur, & antipapa Clemens VII, qui & Robertus vocatur.

Anno Domini MCCCLXXIX, caſtrum Dalem capitur à Brunſwichſenſibus, in vigilia Bartholomęi Apoſtoli. Eodem anno Herdegeſchen capitur à duce Ottone.

Anno Domini MCCCLXXX, caſtrum Banſleue capitur à Brunſwichſenſibus, & Ioannem de Wewerling ſuper caſtrum cremauerunt.

Eodem anno capitur Glenctorpa, & cremauerunt.

Anno Domini MCCCLXXXI, feria quarta in Quatuor temporum ante feſtum Michaelis. Fredericus dux de Brunſwig pręſentauit conſulibus & ciuibus caſtrũ Wulfesbuttel in bona amicitia & fide.

Anno Domini MCCCLXXXII, epiſcopus Magdeburgenſis fuit in Calue præcipitatus in chorea.

Anno Domini MCCCLXXXII, hoc eſt eodẽ anno, fuit inundatio tertia in Brunſwig. Eodem anno circumuallauerunt caſtrum Gyshorn, dux Albertus de Luneborg, Wenzlaus dux Saxoniæ, conſules de Brunſwig, de Luneburg, de Honnouer, de Vltze cum ciuibus eorum: & poſtea pręſentatũ eſt conſulibus de Brunſwig. Eodem anno, ſequenti die Bartholomæi venerunt militares domini à Deſtenberghe cum ſuis complicibus & exercitibus ante Brunſwig, & perpetrauerunt ſpolium ſine aliqua cauſa, & percuſſerunt de ciuibus in ore gladij XX, & XL captiuatos ſecum duxerunt.

Anno Domini MCCCLXXXV, dux Albertus de Luneborg iactatus eſt per machinam ante caſtrum Richling, & obiit.

Anno Domini MCCCLXXXVI, tres duces Brunſwichzenſes pariterque fratres, videlicet Fredericus, Bernardus & Heinricus duxerunt vxores in quatuor ſeptimanis. Eodem anno in die Mariæ Magdalenæ fuit ſuſpenſus comes Tydericus de Weringherode, ab epiſcopo de Magdeburg, nec non à comite de Regenſtein, qui in ſimul ibi fuerunt congregati in bona amicitia & fide.

Anno Domini MCCCLXXXVIII, Weneſzlaus dictus dux Saxoniæ veneno interiit circiter feſtum Paſchæ. Eodem anno in die corporis Chriſti in ortu Solis factum

est prælium magnum prope Wynsen vppe der Alleren, inter Brunswicenses & Luneburgenses. Ibi Deo adiuuante & beato Auctore, Brunswichsenses victoriam obtinuerunt, & Luneborgenses cum suis perdiderunt, & filij Magni ducis terram Luneborgensem tenuerunt: in quo prælio plus quàm c sunt interfecti & submersi, & CCCL captiuati de principibus, nobilibus, militibus & armigeris. Eodem anno castrum Ierktzem à duce Frederico & Brunswicensibus capitur, & eis subiicitur.

Anno Domini MCCCLXXXIX, ipso die Panthaleonis ac Cyriaci martyrũ in æstate tantæ fuerunt aeris tempestates, quòd multæ de arboribus fuerunt per medium detruncatæ, & multæ radicitus euulsæ. Eodem anno Vrbanus VI in profesto Galli obiit, & Bonifacius nonus sedem fuerat adeptus.

Anno Domini MCCCXC, annus Iubilæus per Vrbanum sextum institutus, & per Bonifacium nonum approbatus celebrabitur. Eodem anno Albertus episcopus Halberstadensis obiit, & electus est vnus de Honstein ibidem.

Anno Domini MCCCXCI, pestilentia quarta viguit.

Anno Domini MCCCXCII, in die sancti Augustini episcopi, hora vesperorum ceciderunt grandines in quantitate ouorum pullorum.

Anno Domini MCCCXCIII, in die Calixti papæ & martyris factum est prælium in diœcesi Hildesheimensi, circa horam vesperorum apud villam Veneni inter Fredericum ducem de Brunswig cum suis & inter militares, videlicet Ioannem de Schwichgelde, nec non Contadum de Destenbergk cum eorum exercitibus. Ibi Deo donante Fredericus dux victoriam cum suis obtinuit: in quo prælio sunt captiuati capitanei præfati cum militibus & armigeris numero LXXXVIII, & de ciuibus & villicis numero XCV, & ibidem sunt interfecti, trucidati, & à lupis deuorati numero quasi CL. Tota summa horum captiuorum & interfectorum est circiter CCCXXIII.

Anno Domini MCCCXCIIII, in die sancti Nicolai episcopi obiit dux Otto dictus de Brunswig, princeps in Goting.

Anno Domini MCCCXCV, annus Iubileus celebrabatur in Magdeborch à festo Ægidij sancti per annum.

Eodem anno indulgentiæ datæ sunt hîc in vrbe ad sanctum Blasium durantes per octauam Ascensionis Domini in perpetuum.

Anno Domini MCCCXCVI, in octaua sancti Martini fuit validus vĕtus huic claustro nocuus. Eodem anno bellum commissum est circa Rhenum in campo Camerensi prope ciuitatem Cluns, inter illustres principes, Wilhelmum ducem de monte, & Theodericum comitem de marchia.

Anno Domini MCCCXCVIII, Ioannes episcopus Hildesheimensis eligitur.

Anno Domini MCCCXCIX, Wenceslaus rex Bohemiæ prauitate sua regnum fœdauit Romanorum.

Anno Domini MCCCC, Fridericus dux Brunswigensis interfectus est in Hassia à comite de Woldogghe in die Bonifacij.

Eodem anno Robertus dux Bauariæ in regem Romanorum eligitur.

Eodem anno crucifigeri siue flagellatores ibant tertio in Brabantia & Hollantia.

Anno Domini MCCCCI, Cometes apparuit.

Anno Domini MCCCCII, pestilentia magna viguit.

Anno Domini MCCCCIII, Innocentius septimus papa eligitur.

Anno Domini MCCCCIIII, regnum Franciæ filio regis tandem expulso à duce Burgundię & Anglis lamentabiliter disrumpitur.

Anno Domini MCCCCV, Gregorius vndecimus papa eligitur.

An. Domini MCCCCVI, eclipsis Solis fuit in crastina vice hora septima de manè.

Eodem anno obiit Duxissa ducis Heinrici in vigilia Petri & Pauli.

Eodem anno obiit Otto episcopus Bremensis ducum frater.

Anno Domini MCCCCVIII, Alexander quintus papa eligitur.

Anno Domini MCCCCIX, prælio facto prope Mastricht interfecti sunt de ciuibus Leodinensibus 32 millia.

Anno Domini MCCCCX, in Prussia facto prælio interfecti sunt CCC à rege Polonij. Eodem anno Ioannes papa eligitur.

Anno

Anno Domini MCCCCXI, Sigiſmundus rex Vngariæ, filius Caroli quarti, in regem Romanorum eligitur.

Anno Domini MCCCCXII, in nocte ſanctæ Cęciliæ erat validus ventus, & durauit ad quatuordecim dies.

Anno Domini MCCCCXIII, ipſo die beati Benedicti, in Quadrageſima, caſtrum Hartesburg capitur ab epiſcopo Magdeburgenſi, epiſcopo Halberſtadenſi, & duce Bernardo de Brunſwig.

Anno Domini MCCCCXIIII, hæretici multi in Thoringia ſacramenta eccleſiæ blaſphemantes, & combuſti ſunt in Sangerhuſen. Eodem anno, concilium magnum prælatorum eccleſiæ pro vnione facienda apud Conſtantiam celebratur.

Anno Domini MCCCCXV, Ioanne papa depoſito, & Gregorio papa tum reſignante, ſicque apoſtolica ſede vacante, ſancta ſynodus Conſtantienſis plenariam eccleſiæ poteſtatem accepit & papalem.

Anno Domini MCCCCXVI, Henricus nobilis princeps, & dux in Brunſwich & Luneborch, obiit.

Anno Domini MCCCCXVII, ſchiſmate ſedato Martinus papa eligitur in ſynodo Conſtantienſi.

Anno Domini MCCCCXVIII, regnum Bohemiæ hęretica prauitate totaliter infectum à fide receſſit.

Anno Domini MCCCCXIX, concordia facta inter clerum & ciues Brunſwicenſes, quæ diſcordia ſtetit ad ſeptem annos.

Anno Domini MCCCCXX, caſtrum Borgalle capitur.

Anno Domini MCCCCXXI, prælio facto prope Grone à ducibus Ottone & Wilhelmo triumphantibus ſedata eſt gwerra inter Brunſwicenſes & Hildesheimēſes. Eodem anno caſtrum Wernborch conſtruitur.

Anno Domini MCCCCXXIII, ſeditione concitata, quatuor de conſulibus in Halberſtat decollati ſunt.

Anno Domini MCCCCXXV, Halberſtat à proprio epiſcopo & decem & octo ciuitatibus obſeſſa. Quatuor de principalioribus ſeditioſis capti decollabantur in vindictam. Eodem anno, caſtrum Ampleue deſolatur à Brunſwicenſibus & Magdeburgenſibus.

Anno Domini MCCCXXVIII, feria ſecunda poſt Oculi dux Wilhelmus diuiſit ducatum Luneborgenſem & Brunſwicenſem, & dux Bernardus elegit Luneborgenſem cum ſuis caſtris, & dictus Wilhelmus retinuit Brunſwicenſem.

Anno Domini MCCCCXXIX, in profeſto beati Petri ad vincula capitur Pattenſen à duce Wilhelmo Brunſwicenſi. Eodem anno, ipſo die Wilbrordi, conſules cum clero vnanimiter conceperunt *den Kettergraben* in antiquo vico.

Anno Domini MCCCCXXXI, Gabriel de Venetia cardinalis in papam eligitur, & ei nomen Eugenius quartus imponitur.

Anno Domini MCCCCXXXII, ſancta ſynodus apud Baſileam pro vniuerſalis eccleſiæ reformatione celebratur. Eodem anno, caſtrum Wulfelbutte dux Henricus acceptauit. Eodem anno, facta eſt gwerra inter ducem Wilhelmum & ciuitatem Brunſwich, & multæ ſunt ibidem villæ deuaſtatæ. Eodem anno, ipſo die Timothei, incendebant Deſcidde. Eodem anno, Gorgonij combuſſerunt Meluerode, Stockem, Dabern, & quamplures villas.

Anno Dōmini MCCCCXXXIII, Sigiſmundus filius Caroli quarti imperatoris, rex Romanorum in imperatorem benedicitur ſolemniter ab Eugenio papa. Eodem anno, archiepiſcopus Magdeburgenſis cum clero ſuo expellitur. Eodem anno, eclipſis Solis hora veſperarum fuerat.

Anno Domini MCCCCXXXIIII, Bohemiæ regnum occiſis funditus hæreticis Huſſitis cum ſuis capitaneis Procopio & Wulfino ad fidem catholicam reuertitur, à qua per decem & ſeptem annos in diuerſis ſectis & hæreſibus miſerabiliter errauerat. Eodem anno, Bernhardus dux Brunſwicenſis & Luneborgenſis obiit.

Anno Domini MCCCCXXXV, Magdeburgenſis epiſcopus cum clero ſuo in pace honorificè reducitur.

Anno Domini MCCCCXXXVI, Borchardus episcopus Halberstadensis eligitur.

Anno Domini MCCCCXXXVII, caristia magna viguit.

Anno Dom. MCCCCXXXVIII, Albertus dux Austriæ in regẽ Romanorũ eligitur.

Anno Domini MCCCCXXXIX, pestilẽtia vniuersalis grassabatur per totũ orbem. Anno eodem Hestede à duce Saxoniæ capitur.

Anno Domini MCCCCXL, Fredericus dux Austriæ in regem Romanorũ eligitur.

Anno Domini MCCCCXLI, in vigilia Visitationis virginis Mariæ, de vespere, hora quasi septima, ventorũ magna orta fuit tempestas; quam haud longè pòst grandines in quantitate duorum vel trium ouorũ descendentes non modica in ędificiis, fenestris ecclesiarum, in animalibus, segetibus, cæterisq; bladis damna inferẽtes comitabantur.

Anno Domini MCCCCXLV, obiit Otto dux Brunswicensis & Luneburgensis.

Anno Domini MCCCCXLVI, ante festum Natiuitatis Domini, discordia ciuium & rumor magnus erat in hac ciuitate: & multi de ciuibus compulsi abiurarunt ciuitatem, & sic sedata fuit discordia.

Anno Domini MCCCCXLVII, Nicolaus papa quintus eligitur. Eodem anno tres circuli albi visi fuerunt circa Solem, in ortu Solis meridie & occasu, in vigilia Ascensionis Domini. In hac æstate venerunt Bohemi ad terram Saxoniæ & Westphaliæ, exactionantes multas ciuitates.

Anno Dom. MCCCCXLVIII, eclipsis Solis erat hora meridiei, circa festum Ægidij.

Anno Domini MCCCCXLIX, Felix papa electus à concilio Basilienſi resignauit, & factus est supremus cardinalis seu legatus per totam Franciam Nicolai quinti. Eodem anno, pestilẽtia successiuè circumgyrauit omnes terras durans per aliquot annos.

Anno Domini MCCCCL, fuit annus Iubilæus in Roma. Eodem anno, in die Pentecostes canonizatus fuit frater Bernardinus ordinis fratrum minorum.

Anno Domini MCCCCLI, Nicolaus de Chusa cardinalis per Alemanniam legatus in multis locis prædicauit, & veniens ad castrum Wulffenbeutel, ad instantiã Henrici ducis, cuius tunc filiam sacro chrismate liniuit, indulgentias Iubilęi Brunswig concessit. Item ad pulsum maioris campanę ecclesię sancti Martini hora vndecima omnibus sextis feriis omnibus incolis huius ciuitatis, tunc ter dicentibus Pater noster, in memoriam mortis Christi concessit c dies indulgentiarum. Item omnibus sacerdotibus dominico die in missa post primam collectam sequẽtem clausulam, scilicet *Et famulos tuos N. papam nostrum & N. antistitem nostrum vnà cum ecclesia catholica ab omni aduersitate custodi*, subiungentibus, quinquaginta dies indulgentiarum contulit.

Anno Domini MCCCCLII.

Anno Domini MCCCCLIII, Constantinopolis à Turcis capitur, in qua omnibus Christianis ab annis sex supra interfectis, imperator Græcorum occiditur. Insuper alii circiter 60 millia vincti in captiuitatem ducuntur, crucifixusq; abominabiliter ab impiis illuditur.

Anno Domini MCCCCLIIII, consulatus Luneburgensis est depositus, & nouus electus. Eodem anno, Nicolaus papa moritur, & Calixtus natione Cathalonienſis electus est. De quo infrà.

Anno Domini MCCCCLV, ecclesia S. Martini propter duorum plebanorum excommunicatorũ litigationem quasi per biennium stetit clausa, nec diuina ibi celebrabantur: parochianis verò Sacramenta in ecclesia S. Michaelis ministrabantur.

Anno Domini MCCCCLVI, in regno Siciliæ ciuitates plures & villæ à terræmotu perierunt, & in Neapoli, Capua, & Beneuẽtana, & aliis ciuitatibus & locis, propter eandem plagam turres & domus multæ corruerunt. Homines etiam ad 70000 & eo amplius similiter oppressi sunt.

Anno Domini MCCCCLVII, in nocte Sanctorum Gordiani & Epimachi nix grauis cecidit, quæ arbores magnas fregit, frumenta agrorum strauit. Et fertilitas magna eodem anno sequuta est. Item anno eodẽ frater Vincentius de ordine prædicatorũ per Calistum papam canonizatus est, sicut idem sanctus in iuuenili ætate prædixit eidem.

Anno Domini MCCCCLVIII, reliquiæ sancti Autoris & aliorum sanctorum de archa cuprea ad argenteam sunt translatæ Dominica Lætare, & festum Patronorum institutũ est. Eodem anno celebratum fuit capitulum in Brunswig, fratrum minorum

circiter

circiter per CCC patres: fecerunt́q; processionem solemnem ad multas ecclesias, stationémque in foro antiquæ ciuitatis. Eodem anno, consulatus antiquus Luneburgensis cum CXXX ciuibus à papa Calisto vsque ad quartam generationem fuit maledictus propter iuramenti transgressionem, bonorum ecclesiarum in salina spoliationem, & quorundam suorum burgensium innocentium occisionem. Eodem anno, in die Purificationis in partibus Thuringiæ visi sunt tres Soles. Item visus est Sol diuisus per modum crucis. Similiter in nocte tres Lunæ apparuerunt. Isto anno Calistus papa moritur. Hic pro expugnatione crudelissimi hostis Christiani nominis, regis Turcorum, missas, orationes & certas processiones omnibus ecclesiis per totum orbem instituit, quas magnis indulgentiis dotauit. Hic post mortem à Cathaloniis quasi viuus aliquandiu custoditur, donec sublatis omnibus in auro & argento cæterisque paramentis pontificalibus mare intrarent, cadauere mortuo relicto: sed potestas Romanorum eos insequuta est, & quasi omnia reduxit.

Eodem anno, rex Bohemorum vltimus, eiusdem regni verus hęres, veneno intoxicatus occubuit. Item Borchardus Halberstatensis episcopus defunctus est. Item Thuringi cœperunt duo castra prope Gottingen, videlicet Gunda in Bramborch. Eodem anno, Pius in papam eligitur. Hic pro tuenda fide Christi contra Turcorum imperatorem omnes Christianos principes pro re tam sancta in vnum conuocauit, ad vnam de his duabus ciuitatibus Mantua scilicet & Vtinum.

Anno Domini MCCCCLIX, dux Wilhelmus cepit castrum Springk.

Anno Domini MCCCCLX, statim post festum Natiuitatis Christi incepit pestilentia satis rara & insolita, quia viri fortes in ea moriebãtur, & paucę mulieres: de pueris verò valde raro aliqui obierunt. Propter hanc pestem in Quadragesima proxima missa pro pestilentia cũ certis precibus per omnes parochias decantabatur in ciuitate Brunswicensi, isto modo. Omnes præsentes nudis pedibus stabant, candelas ardentes in manibus tenebant. Per tres dies quibus missæ celebrabantur, ieiunauerunt, & quarta die in pane & aqua. Vnde Dominus placatus misericorditer & mirabiliter populum exaudit: & statim vindicta hæc à populo cessat.

Eodem anno, frigus in tantum inualuit, vt ante festum Paschæ & aliquibus diebus pòst, nec arari, fodi aut seminari quicquam potuit. Post hoc fuit nimia siccitas, vt nec gramina pratorum abundarent, vnde etiam pecora multorum fame vexabantur. Item III chori auenæ pro marca Brunswicensi vendebantur. Eodem anno die Paschæ in oppido dicto Blomberg, mulier quædam hostias consecratas à presbytero in altari derelictas furata est propter quasdã incantationes cum eis faciendas: tandem nimiùm perterrita in fontem vicinum proiecit, & miraculosè reinuentæ sunt. Eodem tempore propter intempestatem & grandinem segetes ibidem per quinq; milliaria in longum & latum perierunt. Hanc miseriam inopinata & cara venditio frumentorum sequuta est: ita vt etiam in ciuitate Brunswicensi XV modij siliginis pro marca vendebantur, & pistores dominica die cogebantur panes pistare propter vulgus vndecunque aduenies. Item in vigilia Apostolorum Petri & Pauli horribilis tempestas & vẽtorum flatus inauditus est exortus: vnde multæ arbores frangebantur, à terra euellebantur, per medium scindebantur, & quam longè à trunco proiiciebantur: tecta de domibus impetuosè iactabantur.

Anno Domini MCCCCLXI, episcopus Moguntinensis dictus de Eisenburg, à papa Pio depositus, & quidam dictus de Assaw in loco eius surrogatus. Hi duo episcopatum miserabiliter depopulauerunt, guerras inter se habentes. Tandem de Assaw occultè & proditiosè ciuitatem nocte quadam ingressus eam cepit, clericos miserabiliter exulari fecit, diuitum multos occidit, domus eorũ spoliauit, & sine misericordia in eadem ciuitate contra populum grassabatur. Eodem anno, incepit pestilentia in Nurenberga: anno sequenti in Erfordia: & sic continenter per tres annos circumgyrauit per multa loca. Anno Domini MCCCCLXII.

Anno Dom. MCCCCLXIII, denunciatum fuit passagium in Decembri per Pium papã contra Turcos, & maximè in partib. stagnalibus. Vnde sequenti anno super festo Paschæ cruce signati per villas & ciuitates currentes in magnis exercitibus Anchonam properabant. Sed ibi veniens progressum habere non valuerunt: quia papa propter

infirmitatem, & propter abſentiam quorundam principum qui venire promiſerant, paſſagium per ſe expedire, & inire obmiſit.

Anno Domini MCCCCLXIIII, Pius papa in Anchona mortuus eſt, & ab ea ciuitate vſque Romam delatus. Eodem anno, Paulus ſecundus, qui prius Petrus vocabatur, electus eſt. Hic mutauit ſigillum plumbeum papale. Nam antea ſemper duo capita ſcilicet Petri & Pauli vno latere continebat, in alio autem latere nomen papæ tantum: nunc verò ſtat in latere vno quaſi imago papæ infulati coram populi multitudine, in alio duæ imagines oblongæ Apoſtolorum Petri & Pauli.

Anno Domini MCCCCLXV, in caſtro Kalenberge (vt teſtimonio quorundam ſacerdotum habui) ſanguis deſuper in modum pluuiæ cecidit in longitudine & latitudine XX paſſuum, ita vt etiam veſtimentis quorundam inhæreret. Eodē anno, dux Burgundię ciuitatē Dinant deſtruens, terræ penitus adæquauit. Anno Domini MCCCCLXVI, dux Burgūdiæ cepit ciuitatē Leodienſem, & deſtructis muris exactionauit eam ad plus quàm quater millia florenorum. Horum medietatē ciues dederūt, aliam recuſabant. Obſides autem & fideiuſſores qui erant de ciuitate, videntes quòd non liberabantur, conſilium duci dederunt non in bono. Et ex toto ciuitatem igne fecit conflagrari, eccleſiis Dei & monaſteriis vix exceptis. Ad quas tamen quidam maligno ſpiritu ducti ſpoliando intrabant, & optimis ſammittis ac cæteris veſtibus diuino cultui dicatis inde ablatis, vſui ſuo applicabant. Nec eis diuina vltio abfuit: quàm citò enim has attemptabant, multi eorum amentes, multi arreptitij effecti ſunt: propter quod multi veſtes ſacras eccleſiis ſuis reſtituebant. Inde vt alter Herodes in innocentes in ſua deſæuit, quos omnes (vt dicunt) naui impoſitos, ſine remige ſine gubernatore abire dimiſit in incertum.

Anno eodem, ciuitates Brunſwich, Hildenſem, Gottingen, Honouer cum cæteris ciuitatibus quæ vulgò de Henſe nuncupantur, intrauerunt terram ducis Friderici propter hoc, quia multotiēs negotiatores per vias publicas, & ſtratas regias incedētes moleſtabat, bona ipſorum ſuis caſtris adducendo, vbi ad libitum victoria potita, caſtróque Moringe cum ſuo oppido pro damnis datis in ſuam poteſtatem accepto, regreſſi ſunt.

Anno Domini MCCCCLXVII, dux Fredericus pacis datæ oblitus, iterum bona quorundam negotiatorum ac aliorum magno nomine accepit, duxitque per terram patris ſui videlicet Wilhelmi. Ideo ciuitates ſuprà dictæ ſuſpicatæ ſunt, quòd ipſe aſſentiret facto filij, miſſisque literis diffidentiæ intrauerunt terram ſuam prope Kalenberg, ibique villis conflagratis, quibuſdam etiam nobilibus captiuatis, redierunt ad propria. Inde Dei nutu bella huiuſmodi ac diſcordiæ ducum & ciuitatum expenſis datis miſerabiliter ſopita ſunt.

Eodem anno, a fundamentis aquarum ante valuam S. Magni Brunſwicenſis (ſicut iam aliquot annis elapſis ante alias valuas) erexerunt turrim fortiſſimam, vt hodie cernitur. Eodem anno dominus Heinricus Oſterrot plebanus in Roten, Met ſecundus miſſus eſt Romam pro confirmatione abbatis impetranda, in qua ambaziata fidelis extitit; expediuitq; totum negotium in curia in duodecim diebus. Sed nimis triſte quiddam accidit; quia ambo infirmi Romam exeunt; ambo in via mortui ſunt. Huiuſmodi rumores ad aures noſtras in die Nicolai eiuſdem anni deuenerunt. Eodem anno, Dominus abbas huius monaſterij per ducem inuitatus, ſolemniter in capa aurea & infula decoratus copulauit filiam eiuſdem ducis Margaretam nomine comiti Frederico de Henneberg, tertia feria poſt Eſto mihi, in caſtro Wulfelbuttel.

Anno Domini MCCCCLXVIII, ex commiſſione facta abbati huius monaſterij per reuerendiſſimum cardinalem de Latere, tunc Wratiſlauiæ exiſtentis, publicatæ ſunt in hoc monaſterio, Dominica quinta poſt Pentecoſten, indulgentiæ plenariæ remiſſionis ſemel in vita, & ſemel in morte, vt quicunque daret pro extirpatione hæreſis Bohemorum, quantum in quatuordecim diebus pro ſe, & familia ſua conſumeret, earum particeps fieret, religioſi etiam & alij qui omnino nihil haberent, orationes & certas proceſſiones tunc expreſſas facerent. Sed quorum intererat de trunco vel ciſta pro collectione oblationum ponenda non concordabant: ideo nemo ſe habilem fecit, vnica honeſta domina excepta. Reuocatæ fuerunt eodem anno in profeſto ſancti Authoris.

Eodem

Eodem anno discordia permaxima fuit inter episcopum Halberstatensem, & ciues eiusdem ciuitatis; ita vt totus clerus reliquiis sanctorum & optimis clenodiis ad tuta loca secretè destinatis, ipsam etiam ciuitatem relinquerent.

Item anno MCCCCLXVII, de quo suprà, post Michaelis apparuit cometa longè sursum à signo Piscium, quasi orta esset sub signo Cancri, sed rarissimè videbatur, quia erat tempus tunc pluuiosum, & misit comam suam versus Orientem. Et in tantum pluit, quòd pauci ante festum omnium sanctorum seminare valebant, sed quidam post Martini, quidam post Nicolai quia hyems temperata fuit, seminauerunt. Et creuit quidem herba, sed non fecit fructum centuplum.

Anno Domini MCCCCLXIX, dux Heinricus fecit quasi regales nuptias filiæ suæ in ciuitate Bruneswich, & vocauit multos. Intrauitq; spõsus, adiunctis sibi Landtgrauio Thuringiæ cum cæteris nobilibus, ciuitatem hanc Dominica post omnium Sanctorum: & portis ciuitatis sancti Ægidij & sancti Magni obseratis, solùm pro eorum introitu & exitu patebat valua lapidea, id est Steindor. In hac solemni sed insolita susceptione hospitum stabant ciues, ad hoc ordinati per procõsules suos, omnes in statione sua armati, alij autem excubias nocturnas obseruabant. Continuatum fuit conuiuium nuptiarum in quartum diem, & abierunt hospites vnusquisque in sua.

Eodem anno, cõuersionis Pauli quidam incola in regali Luttere serotino tempore (nescitur per quos spiritus) raptus fuit de curia sua, ductusque ad locum vulgò des Hertoghenhoff in choream terribilem, vt fatebatur. Vidit enim ibi quamplures nobiles ante longa tempora mortuos: quapropter ad se reuersus cruce se signauit, & sic dimissus ad quandam sepem cecidit non sine graui vulnere. Eodẽ anno Dominica Cantate duo ciues Halberstadenses, filij Belial, retro accedentes quendam presbyterum, in iure canonico cæterisq; scientiis pluribus eruditum, de muro retro capellam sancti Petri, in eadem ciuitate miserè ab alto præcipitauerunt vsq; ad aquam vulgò Holtemmer subtus defluentem, ibique cerebro capitis effuso in breui mortuus est. Eodem anno Dominica post Ægidij Brunswicenses ceperunt castrum dictum Thun, Frederico de Langelde tunc domino castri certis de causis expulso.

Anno Domini MCCCCLXX, minui cepit potestas nobilium de Veltheim. Nam hoc anno statim post Natiuitatem Christi captum est castrum Sladem, quod tunc tenuit Clamer de Veltheim, per quosdam dictos de Neindorpe, cum adiutorio dictorum de Bertensleue: qui omnes castro in frumento & victualibus aliisque supellectilibus spoliato, & ad propria deductis, tandem etiam ipsi abierunt. Postea vix octo diebus elapsis, episcopus Magdeburgensis cepit castrum Herbeke, domino Guncellino de Velthem ibidem humiliato.

Anno Domini MCCCCLXXI, primò Sixtus quartus in papam eligitur, qui antea vocabatur Franciscus, & erat magister generalis ordinis fratrum minorum, creatus in cardinalem tituli sancti Petri ad vincula. Cui papa Pius, audita solemni disputatione pro vtraque parte in Roma, per fratres ordinis prædicatorum tenentes quòd Christus resumpsit omnem suum sanguinem, & per fratres minores tenentes quòd non resumpsit omnem sanguinem, commisit examen ambarum partium, & quicquid ipse finaliter teneret, ad eum scriptis suis offerret. Quam commissionem idem Sixtus cardinalis summa cum diligentia expediens, obtulit scripta sua summo pontifici corrigenda. Papa verò Pius, perlecto opere suo super sanguine Christi relicto, ad tollendam contentionem confecit quandam bullam quæ habetur apud fratres minores prouinciæ Thuroniæ. Cuius etiam copia est hîc in nostro monasterio. Idem papa Sixtus postquam electus fuit in papam, reassumpsit statim sigillum antiquum papæ, scilicet duo capita Apostolorum Petri & Pauli, quod prædecessor suus Paulus mutauerat, vt suprà dictum est.

Idem Sixtus, anno pontificatus sui secundo, instituit celebrari per vniuersum orbem festum sancti Francisci, dans omnibus idem festum celebrantibus sub duplici officio quinquaginta annos, & totidem quadragenas. Eodem anno obiit Helena nobilis ducissa, vxor ducis Heinrici de Brunswich & Luneborg, filia ducis de Cleue, octaua Apost. Petri & Pauli.

Anno Domini MCCCCLXXII, poſt feſtum Epiphaniæ apparuit cometa mirę magnitudinis & multorum radiorum ſub ſigno libræ, dirigens radios ſuos verſus Occidentem. Et octo diebus ſic elapſis, repentinè aſcendit verſus polum arcticum & ſtellam Martis vſq; ad alium partem Zodiaci; vbi tunc apparuit ſub ſigno Arietis, dirigens radios ſuos verſus Orientẽ; & circumuoluebatur cum Zodiaco ad motum firmamenti ſub ſigno Arietis, manens ad duas hebdomadas; & tunc ſucceſſiuè immorabatur, ita quòd in die ſancti Valentini vix videbatur in nocte. Eodem anno in die Geruaſij & Protaſij in ciuitate Erffordenſi quingentæ domus & amplius cum eccleſia beatæ virginis ibidem & eccleſia ſancti Seueri cum omnib. domibus adhærentibus ſunt concrematæ, igne (proh dolor) per malos homines inſtigatione Apel Viſdom diuerſis in locis locato.

Eodem anno peſtilentia magna viguit in Eimbicke & in Gottingen per totam æſtatem, & hyeme ſequente venit Hildensheim & ad loca vicina, durauitque ibidem vltra annum cum medio. Eodem anno obiit Erneſtus de Schomborg epiſcopus Hildensheimenſis, & canonici elegerunt in magna diſcordia, nunc Landgrauium Haſſiæ, nunc ducem Magnipolenſem in epiſcopum aſſumentes: ſed decanus eccleſiæ cathedralis ibidem Henningus *von dem Huß* confirmatus fuit à papa Sixto, & epiſcopus permanſit.

Anno Domini MCCCCLXXIII, Fredericus imperator venit Treuerim cum filio ſuo Maximiliano, & per Carolum Burgundum honorificè tractatur. Petit ibidem Burgundus coronari in regem ſuper antiquam Burgundiam. Quod cùm imperator recuſaret, factum eſt vt non reſponderent vltima primis. Eodem anno viguit peſtilentia in Bruneswig tota æſtate: ſed heu grauis erat huic monaſterio. Obierunt enim de noſtris fratribus fortiores & adoleſcentiores ſacerdotes ſeptem numero. Inde vix anno elapſo obiit ſenex noſter cum duobus aliis ſacerdotibus monaſterij noſtri. Eodem anno introductę ſunt ſolenni cum proceſſione totius cleri & populi reliquiæ ſancti Sebaſtiani martyris per fratres Præmonſtratenſis ordinis in ciuitatem præſentem, promouente hoc ſereniſſimo principe ac duce Heinrico. Prima ſtatio cum miſſa ad honorẽ martyris factæ ſunt in hoc monaſterio altera die Trinitatis; pòſt ad ſanctum Blaſium; inde ad ſanctam Catharinam; exinde ad ſanctum Martinum. Eodem anno fratres Cellitæ, aliàs dicti fratres voluntate pauperes primitus habitare cœperunt in ciuitate Bruneſwich. Propter hoc quia ferè omnis populus tam diuites quàm pauperes maximam penuriam patiebantur, non habentes qui cuſtodirent aut vigilarent ſuper infirmos ſuos: quod quidem officium reſpicit dictos fratres: dataque eis fuit habitatio in Dammone, vt hodie cernitur.

Eodem anno in nocte Conceptionis beatę virginis obiit in hydropiſi nobilis ac ſtrenuus dux Heinricus, qui toto tempore vitæ ſuæ fuit amator & princeps pacis, ſepultúſque eſt ad ſanctum Blaſium in ſepulchro patrum ſuorum: vbi abbas noſtri monaſterij in inſula cantauit miſſam defunctorum, faciensque commendationem & cætera funeralia cum duobus decanis ſanctorum Blaſij & Cyriaci.

Anno Domini MCCCCLXXIIII, ipſo die Ioannis Euangeliſtæ poſt Natiuitatem Chriſti, dux Wilhelmus ſenior reacceptat caſtrum Wulfelesbutel cum toto ducatu Brunſwicenſi, introductus ſolemniter per conſulatum Brunſwicenſem, claues ei præſentantem per ducem Heinricum ſibi in fine mortis commendatas; vt ſic teſtamentarij efficaces dicti ducis defuncti eſſe poſſent, pariter & executores: quod aliàs recuſaſſent.

Eodem anno venit peſtilentia in Halberſtat & Luneburg.

Eodem anno ipſo die Panthaleonis, Carolus dux Burgundiæ obſedit ciuitatem Nuſſiam quaſi ad integrum annum, oppugnatisque eam fortiter perdidit populum multum de ſuis: quorum corpora ibidem arena iacent ſepulta; plurima etiam Rheni fluuius abſorbuit.

FINIS COMPENDIOSÆ CHRONICÆ AB authore anonymo collectæ.

PAVLI

PAVLI LANGII CYGNAEI, MONACHI BOZAVVIENSIS, CHRONICON CITIZENSE, DE ILLIVS DIOECESEOS GESTIS, ET ALIIS ETIAM passim, iuxta eiusdem præsulum annos & successiones digestum, & ab anno Domini DCCCCLXVIII perductum vsque ad annum MDXV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INSIGNEM sanctamque ac Deo dilectam Citizensis episcopatus ecclesiam, Ottonem illum magnum & inuictissimum imperatorem & fundasse & instituisse, vel eo liquet potissimum; quoniam primus eius loci siue sedis antistes, venerabilis Hugo memoratum per Ottonem institutus, vno & eodē & anno & die consecratus est cum primariis episcopis, Misnenensi Burchardo, Merseburgensi Bosone, & Vdone Hauelbergensi: quorum episcopatus per Ottonem eodem quoque tempore, anno videlicet incarnationis Dominicę DCCCCLXVIII, indictione XI, regni eius XXXII, imperij VI, fuere fundati, & per Ioannem papam XIII confirmati. Quo & anno prænarrati præsules, vno eodemque die, nostro cum episcopo Hugone ordinati & cōsecrati fuerunt, per beatum Deoq; dilectum Adelbertum, sanctæ Parthenopolitanæ ecclesiæ archiepiscopum, anno ordinationis suæ secundo: de quo latius infra. Ex præmissis itaque luculenter habetur, per quem, quóve tempore huius insignis & celebratissimi iacta fuerint episcopatus fundamina. Sunt equidem qui mendosè asserunt, scribuntque quod ignorant, Carolum videlicet illum magnum hunc nostrum Citicensem imprimis condidisse episcopatum, eumque barbarica populatum diruumque immanitate, & per Ottonem tandem primum, ac dein per Henricum secundum fore restauratum. Ita inquit vnus illorum compilator, videlicet vulgaris & picturatæ Saxonum historiæ. Verum quoniam assertio hæc auctorem non satis præfert solidum & idoneum: quapropter eadem facilitate floccipenditur qua asseritur. Neque enim episcopatus iste noster Citizensis reperitur inter illos, Carolus quos Magnus per Saxoniam instituisse legitur. Tradunt equidem authentici & illustres gētis Saxonicę historiographi, Carolum memoratum octo in Saxonia duntaxat fundasse episcopatus, Osnaburgensem videlicet, Bremensem, Halberstatensem, Hildesheimensem, Verdenensem, Padeburnensem, Mindensem & Monasteriensem. Ottonem autem hunc nostrum Primum & Magnum tradūt fundasse Brandeburgensem, Magdeburgensem, Merseburgensem, Misnensem, Sleswicensem, Rypensem, Hauelburgensem, Magnopolensem qui pòst translatus est per Henricum Leonem, potentissimum Saxoniæ & Bauariæ ducem, in Swerinensem, anno Domini MCXCV, & hunc de quo loquimur Citicensem. Posui autem Brandeburgensem in capite, quoniam eundem episcopatum Otto rex in principio regni sui triginta penè annis ante Magdeburgensem legitur fundasse. Testis est & Dythmarus in Chronicis suis. Verùm vt nonnihil in laudem Ottonis optimi & gloriosissimi imperatoris nostræ fundatoris diœcesis stylo prosequamur historico: sciendum, Ottonem originem traxisse a fortissimo & maximo illo Widikindo duce Saxoniæ; contra quem Carolus Magnus triginta penè annos cruentissima bella gessit, tandemque victum prædicatione sancti Ludigeri ad fidem conuersum in Engern baptizari fecit, ipsumque de sacro leuauit fonte, anno nostræ salutis DCCLXXXV. Ab prædicto, inquam, nobilissimo duce Saxoniæ Widikindo generosum carnis duxit stemma, patre natus Heinrico Germaniæ rege, eius nominis primo, matre verò Mechtilda filia

Theoderici comitis Saxoniæ de Wittin: quem quidam mendosè regem fuisse scriptitant, cùm eo tempore Saxones præter memoratum Heinricum (qui primus fuit) regem non habuerint.

Otto itaque defuncto patre Heinrico inclyto valde viro, filius Otto successit in regno, cœpitque anno Dominicæ Natiuitatis DCCCCXXXVI, & imperat annis XXXVIII. Hic itaque gloriosissimus & inuictissimus imperator Otto, cùm diuini cultus ardentissimo flagraret amore, quatenus Dei honorem & animarum procuraret salutem, statum clericorum & monachorum per patriam præcipuè suam natiuam, ipsam videlicet Saxoniam, ab exordio regni sui ampliare & exaltare vehementer studuit.

Videns itaque diœcesim siue ecclesiam Halberstatensem valde amplam & opulentam, ita vt in quatuor competenter partiri posset episcopatus, cõsilio prudentum & religiosorum aliquot episcopatus in ea decreuit proposuitque instituere. Ast resistente ei ac contradicente Bernhardo Halberstatensi episcopo, venerabili valde viro & sancto, cuius ih diœcesi locus ipse situs erat, perficere eo viuente non potuit, quandoquidem eo tempore tota erga Magdeburg pariter & Merseburg vicinia ad Halberstatensem pertinuit diœcesim. Videns ergo imperator constantiam præsulis, quòd nec minis neque blandimentis in diuisionem sui induci potuit episcopij, patienter & longanimiter tempus præstolabatur opportunum. Nam prænarrato Bernardo defuncto præsule ac successore iplius Wildenando, viro æquè sancto & erudito, quæ dudum optauerat sine contradictione imperator obtinuit. Iste equidem venerandus antistes ob diuini honoris laudisque ac ecclesiastici cultus augmentationem petenti Ottoni libenter & placidè consensit & annuit, & non modò archiepiscopatum Parthenopolitanum, verùm & Metropolitanum in suæ territorio diœcesis fundari instituique permisit, ratificante & confirmante cuncta Ioanne papa eius nominis decimo tertio.

Verùm ne interea, viuente videlicet adhuc Bernhardo episcopo, tempore diuturnæ & prolixæ expectationis suæ, pientissimus atque inclytissimus imperator Otto ab operibus pietatis vacaret, zelumque ardentissimum quem Dei ad honorificationem in imo pectoris clàm gerebat, in effectum palàm vtcunque produceret salutiferum; in principio regni sui in Brandenburg tunc ciuitate Sclauorum magna & populosa episcopatum fundauit & instituit, triginta fermè annis ante constructionem archiepiscopatus Magdeburgensis. Testatur hoc Dithmarus quartus Merseburgensis ecclesiæ præsul, nobilis & celebratissimus historicus, inquiens, memoratum Brandeburgense pontificium ter denis annis Magdeburgense præcessisse. Diui insuper Benedicti ordinis in præfata Magdeburgensi vrbe, regale summis erexit impensis monasterium: quod tamen postmodum ad fundandum eo in loco archiepiscopatus templum cum suis ædibus in suburbium ciuitatis in editiorem qui Berga dicitur, locum transtulit, in quo præsens vsque in tempus cernitur: cuius de tralatione infrà latius dicetur.

Præterea iisdem temporibus Otto imperator fortissimus vniuersos Sclauorum populos quos antea pater eius Heinricus rex domuerat, imperio suo subiugauit, & tanta virtute constrinxit, vt tributum & Christianitatem pro vita simul & patria libenter offerrent victori. Baptizati sunt itaque omnes, & ecclesiæ in Sclauia tunc primùm constructæ. Danos quoque qui à fide & iugo regni defecerant, armis expugnans validè continuit, & ad subiectionem compulit & fidem, mittens ad eos prædicatores, episcopos, monachos & clericos.

Anno denique dominicæ Natiuitatis DCCCCLV, Otto Germaniæ rex (non enim adhuc imperator erat, licet in præcedentibus per anticipationem imperator nominetur) prope Augustam Vindelicorum in loco qui Lechfelt dicitur, grandi instructo exercitu in crastinum cõtra Hunos pugnaturus, in vigilia B. quæ tum erat Laurentij, votum fecit, vt si meritis victoris ignium hostes suos vinceret, in honore eius in Merseburg episcopatum erecturum, quod exposit victor euadẽs deuotè & magnificè perfecit, sanctus siquidem Laurentius cuius præsidio triumphauit, dictæ ecclesiæ vsque in præsens patronus laudatur.

Prædictis

Prædictis fortiſſimè geſtis ab Agapeto papa, eius nominis ſecundo, inuitatur & rogatur Otto, vt Romam & Italiam à tyrãnide Berengarij, imperij & regni vſurpatoris, liberaret. Quod & Otto rex ſtrenuiſſimè perfecit, ipſum Berengarium apud Ticinum valido obſidens exercitu ad deditionem coegit, cepit, & contriuit. Tunc quoque Alundam (quam noſtrates Adelheidem vocant) relictam Lotharij, è carcere liberatã, ſecum in Saxoniam vexit, coniugemque duxit: quæ ſucceſſu temporis ei Ottonem Ruffum regni ſucceſſorem, & Guilhelmum Moguntinẽſem archiepiſcopum peperit. Hic eſt ille Guilhelmus archiepiſcopus Moguntinus, cui pater Otto dedit Thuringiam & Haſſiam cum pleno iure & dominio. Erat autem antè Haſſia ducis Burchardi quem Vngari interfecerant.

Circa idem tempus Otto à Romanæ eccleſiæ patribus vrbisque principibus euocatus Romam proficiſcitur, vt corruptos pontificis emendaret mores Ioannis XII, hominis ſceleratiſſimi. Intrans vrbem rex, à clero & populo honorificentiſſimè ſuſceptus eſt, & à dicto Ioanne papa in Romanorum imperatorem coronatur. Scribit Platina, vir alioqui eruditus & auctor illuſtris, tunc temporis in Ottonem imperium primò trãſlatum in Germanos, quemadmodum Wernherus in Faſciculo temporum, & plures alij. Quos errare euidentiſſimè liquet, cùm ante Ottonem annis ferme centum & quadraginta in Germanos, in perſonam Caroli Magni tranſlatum conſtat, qui Germanus, id eſt Teutonicus Francus, origine, conuerſatione & famine fuit. Sunt tamen qui Ottonem coronatum à Leone octauo (de quo in ſequentibus) exiſtimant: quorum opinionem Gratianus in decretis canonicis diſt. LXIII, c. in ſynodo, ſequitur. Vtcunque ſit, eam coronationem inuenio eſſe factam anno ſexageſimo ſecundo ſupra nongenteſimum. Falluntur itaque plurimùm qui Ottonem Magnum, noſtræ fundatorem diœceſis, primum è Germanis imperitaſſe aſſerunt. Magis autem hi hallucinantur qui imperium à Gallis in Germanos ponunt, cùm imperium apud Gallos ſiue Frãcigenas nunquam fuerit. Sed & nec vnus quidem origine Gallus, Romanorum vnquam extitit imperator. Idcirco ab eis auferri non potuit, ſed bene de Græcis. Anno Domini DCCLVI, per Stephanum II in Germanos in perſonam (vt dixi) Caroli magnifici principis fuit tranſlatum.

Dicto itaque tempore Franci cœpere imperare Teutonici. Nec vnquam pòſt ab eis ablatum fuit, ſed præſens vſque in tempus in Germania durat. Ratio dictæ tranſlationis ponitur ex. de elect. c. Vener. Francorũ equidem fauorem & beneficia iampridem Romana eccleſia per Pipinum, patrem Caroli Magni, Francum Germanum, in multis neceſſitatibus experta fuerat. Hæc hactenus de tranſlatione imperij in Germanos contra quorundam acriſiam dicta ſufficiant. Nunc ad Ottonem noſtrum redeamus inuictiſſimum.

Otto itaque triumphator glorioſus, imperator & Auguſtus factus, tantæ celſitudini condigna exercuit opera. Cernens autem memoratum Ioannem papam blandè correctum ſcandaloſam continuare vitam, ipſum hortatu tam cleri quàm populi depoſuit. Eo ſic depoſito, Leo octauus vir optimus conſenſu omnium pontifex creatur. Aſt imperatore recedente, Benedictus quintus, Leone pulſo in ſeditione, papa conſtituitur, ab his potiſſimùm qui Ioanni cognatione factioneque coniuncti fuerant, ægrè ferentes Leonem ab Ottone Ioanni antelatum. Quod cùm imperator percepiſſet, Romam rediit; vrbem obſedit; per gyrum ferro flammáque omnia vaſtans, Romanos ad ſuſceptionem & obedientiam Leonis coegit, & vt nihil eorum quæ ipſe ordinaret, deinceps immutarent, iuramento aſtrinxit. Porrò Leo papa reſtitutus, Romanorum inconſtantiam pertæſus, auctoritatem omnem eligendi pontificem à clero populoq; Romano ad imperatorem tranſtulit, & donationes per Iuſtinianum Carolumq; imperatores eccleſiæ Romanæ factas, Ottoni & eius ſucceſſoribus conceſſit: quatenus Italiam defendendam ſuſciperent, vt copioſè annotatum eſt in decretis, diſtinctione LXIII.

Rebus ſic compoſitis, & Leone in ſedem Petri reſtituto, imperator in Germaniam rediens, Benedictum antipapam ſecum in Saxoniam duxit, inque Hamburg ciuitatem relegauit, vbi & non multò pòſt dolore animi moritur, ibique honorificè ſatis tumulatur.

Leone autem papa post primum sui pontificatus annum mox defuncto, Ioannes XIII surrogatur. Sed & hic (licet canonicè electus) à Romanis iniuriatur & propellitur. Quibus cognitis, imperator cum Ottone filio ingentibusque copiis ad succurrendum Pontifici Romam properat. Intrans vrbem potenter, consules & præfectum cum decarchonibus captos in vincula coniecit, sciturus coniurationis capita. Quæstionibus re cognita, consules in Germaniam mittuntur, decarchones vero laqueo suspensi pœnas statim dedêre.

Ispo tẽpore, id est anno pontificatus Ioan. papæ tertio, qui est ab incarnatione diuini Verbi nongentesimus sexagesimus septimus, Otto imperator piissimus archiepiscopatum in Magdeburg fundauit, quem Sclauis & Saxonibus metropolem statuit, & Adelbertum summæ sanctitatis virum, professione monachum, ex monasterio sancti Maximini Treuerensi assumptum, in archiepiscopum consecrari ibidem fecit: qui tredecim annis sedit, & Sclauorum multos ad fidem populos conuertit. Subiecit autem ei episcopatus suffraganeos, quos & idem Otto fundauerat, quinque: Hauelbergensem, Brandẽburgensem, Merseburgensem, Misnensem qui nunc est exemptus, & nostrum (ad cuius honorem hæc scribimus) Citzensem: quo tempore Numburgensis ecclesia necdum fundata fuerat, vt in sequentibus patebit latius.

Anno itaque proximo sequenti post institutionem Adelberti archiepiscopi, Otto vno & eodem tempore prædictos tres, Merseburgensem videlicet, Misnensem & Citzensem condidit episcopatus: eodemque & anno & die (vt suprà dictum est) ab memorato Adelberto metropolitano sunt consecrati & præfatis deputati ecclesiis, Boso Merseburgensi, Burchardus Misnensi, nostrę autem Citzensi Hugo venerabilis, vir omni virtutum genere decoratus, diuina prouidentia præficitur, vt propensius in sequenti dicetur capite. Verùm ne insurgat scorpius, & arcuato me vulnere lædere quærat, néve Zoilus quispiam nodum in scirpo quæritans, ventilando apices & numeros trutinans, calumniam mihi struat; nouerit me haud ignorare diuersitatem historiographorum de exordio & fine regni, imperij, atque coronationis Ottonis huius primi, quòd magni autores de annis & vitæ & regni haud parum dissideant & discrepent, quandoquidem Otto Freisingensis ecclesiæ episcopus nobilis & præstantissimus historicus dicit, Ottonem cepisse regnum anno Domini 936, & 38 rexisse: cui consonat historia Sclauorum. Dithmarus vero Merseburgensis ecclesiæ episcopus quartus, & ipse genere & doctrina clarissimus, in Chronicis suis scribit eum cepisse anno Domini 936 & 38; inter alia in carmine quodam quod more suo historiæ præmittit dicens:

Maximus in sceptro ter denos sedit & octo
Annos in regno &c.

Ibi Ptolemæus Lucensis in Lud. Chron. inquit eum cepisse anno Domini 937, & 37 annis rexisse. Antoninus post Vincentium asserit, eum cœpisse regnare anno Domini 938, & 36 imperasse. Chronicon nostri cœnobij compendium vetustum habet, quod factus est rex Germaniæ anno Domini 937, & rexerit 38. Cæterum in gestis episcoporum Magdeburgensis ecclesiæ nostræ metropolitanæ legitur, quòd cœperit anno Domini 937, & obierit anno Domini 973, regni sui 38, imperij sui 11, indictione prima, anno quinto ex quo fundauit episcopatum Magdeburgensem. Ex tanta igitur varietate temporum etiam sequitur incertitudo anni fundationis prænarrati & sæpe dicti archiepiscopatus, nec non ordinationis Adelberti archipræsulis & primatis eiusdem. Veruntamen cùm ista sit parua leuisque annorum diuersitas, grauipendenda seu curanda non est, cùm binos aut ternos annos plus minusue vix excedat: (res equidem quæruntur non numeri) idcirco in tanta maiorum incuria satius erit, res ipsas tunc gestas aliqua ex parte attingere, quàm eas omnino prætermittere. Itaque in tanta varietate ego medius incedens, nulliusque sententiam floccipendens, sed probabiliora sequens, quæ in multis antiquitatum historiis crebra lectione & indagine comperi, de nostræ Citzensis potissimùm ecclesiæ episcoporum gestis, tandem per modum catalogi re-

texere

texere curabo, à primo eiusdem sedis episcopo Hugone venerabili exordium sumens.

Hugo venerabilis Citzensis ecclesiæ episcopus primus. Cuius etsi secundum carnem non legerim originem; attamen quod magni & excellentis apud Deum fuerit meriti, vel hinc liquet præ cæteris, diuina quòd ordinatione in primum dignus inuentus est in huius ecclesiæ præsulem eligi. Enimuero vir profundæ humilitatis, summæ deuotionis, ac admirandæ doctrinæ & conuersationis fuit. Ordinatus autem fuit ab Adelberto (vt suprà dictum est) primo Magdeburgensis ecclesiæ archiepiscopo metropolitano suo, anno Dominicæ natiuitatis DCCCCLXVIII, indi-
10 dictione XI, regni Ottonis XXXII, imperij vero VI. Sunt qui hunc reuerẽdissimum virum, nostri ordinis, diui videlicet Benedicti, autumant scribuntque fuisse: quod ego prorsus nec approbo, sed neque omnimodis nego, cùm verisimile sit plurimùm, ipsum eiusdẽ ordinis & instituti fuisse cuius maiores sui, primitiui ecclesiarum rectores, memoratus scilicet Adelbertus metropolitanus, & Boso Merseburgensis * extitisse noscuntur. Et non modò hunc nostrum episcopum primum, sed & synchronon & collegam suum Burghardum, primum & ipsum Misnensis ecclesiæ antistitem, monasticæ vitæ professorem fuisse crediderim. Neque enim alterius instituti pastores fundator Otto his duabus, & à se fundatis ecclesiis, quàm supra dictarũ præfeciſse creditur; exemplo Caroli magni, qui in fundationibus suorum episcoparuum ante eum
20 cum grandi populorum, ecclesiarum, cultusque diuini augmentatione & profectu id ipsum practicasse laudabiliter in historiis legitur. Nec obstat quòd in catalogis, seu (vt ipsi loquuntur) mortilogiis, earundem ecclesiarum non legatur: quod ob inolitum cucullæ odium prætermissum non dubitatur: nimirum cùm & nostro æuo inuentus sit quidam cucullomastyx acerrimus, qui in detestationem atque derogationem monachorum sanctum Gregorium pontificem Romanum, eius nominis primum, sacrosanctæ doctorem ecclesiæ præstantissimum (sicuti & complures alios) scripserit dementissimè, nunquam fuisse monachum. Cuius insciticæ & detractioni sat copiosè & acriter, hortatu ac instantia Ioannis Tritemij abbatis viri vndecunque doctissimi, (quem & idem grauiter taxauerat) quodam bipertito ad omnium claustralium de-
30 fensionem respondi opusculo. Insuper quidam qui epitomen ex gestis episcoporum Monasterienſis ecclesiæ nuper congessit, diuum Ludigerum primum dictæ præsulem ecclesiæ, sui in exordio libelli futilibus ostendere nititur argutiis, nostri non fuisse ordinis monachum. Sed in cassum inficiari desudat, quod irrefragabiliter gestum constat: quandoquidem eo æuo, feruente claustralium sanctimonia & doctrina radiante, passim ecclesiarum antistites è cœnobiis, non tam fundatorum deuotione, quàm clericorum sincera & affectione & electione id postulante, eligebantur. Fuerant equidem ætate illa monachi & viri religiosi illorum ob paucitatem & rarissimum in mundo conspectum, & potissimùm ob eminentem eorundem sanctitatem omnimodamque eruditionem in summa reuerentia, pretio & honore. Non
40 etenim tum ordines tot in ecclesia claustralium erant: sed duo tantum: Canonicorum videlicet sancti Augustini, & noster diui Benedicti in ecclesia Christi radiabant. Nec dum Carthusiensium, non Cistercensium, non Præmonstratensium, non Ioannitarum, multo minus ordines mendicantium qui nouissimi emersere, (quos ordo noster septingentis à suo exordio anteceſſit annis) qui quidem ab initio per annos trecentos in vinea Domini magnũ protulerunt & adhuc proferunt fructum. Attamen illorũ ob nimiam multitudinem, & præcipuè quorundã assiduam inter gentes commixtionem, remissam & voluptuariam conuersationem, Monachi vocabulum non in paruum deuenit contemptum, per circumforaneos inquam (vt quidam ait) & rotundos qui religionis sub specie aucupantur victum sine labore & sudore: pauper-
50 tatem rerumque cõtemptum aliis prædicantes, qui est eis quæstus vberrimus & lautissimus victus: & quia apostolicum contra dogma plus quàm expedit, negotiis se implicitant secularibus; exiit dicterium de gyrouagis eiusmodi actibus, moribusque eorundem satis consonum, *Quicquid agit mundus, monachus vult esse secundus.* Ita disperguntur lapides sanctuarij in capite omnium platearum: vnde & frequenter in sympoſiis non modò Laicorum, verùm & clericorum, si interfuerit religiosus, in

ibi ni multũ fuerit notus & matur⁹, à cunctis ridetur & floccipẽditur; fabulisobſcœnis & ſcommatib⁹ in contumeliam eius & cęterorũ odium religioſorũ confictis, paſſimq; recitatis exaſperatur & dehoneſtatur. Ita & mihi quidam ſuperiori anno, anteaquam iſta ſcriberem, plebanus oſor noſter improperans, nos reſeruare dixit in clauſtro gulam. In mundo hæc & ſimilia patimur à ſeculi noſtra tempeſtate hominibus, quoniam à ſanctorum deuiamus patrum ſemitis, à primo feruore tepeſcimus; nec conuerſatione ſancta, rigida vel vita, aut certè ſalutari populum Dei ædificantes doctrina, ad amorem noſtrum adducimus. Obſcuratum eſt, inquit propheta, aurum, mutatus eſt color optimus. Et ideo non mirum, ſi nunc è monaſteriis vt olim non eliguntur epiſcopi, quia illis priſcis (vt dictum eſt) probatiſſimis & ſanctiſſimis monachis nec conuerſatione neque doctrina pares ſumus. Addamus, quòd & nunc rarò electio purè celebratur & canonicè, cùm non melior, non ſanctior, non vtilior, ſed frequenter qui pecunioſior, qui potentior, qui nobilior atque propinquior fuerit, eligi ſoleat. Quibus væ æternum dominus per prophetam comminatur: Væ, inquiens, qui ædificant Sion in ſanguinibus. Vnde metricus quidam affirmans hoc ex defectu ac diuinæ gratiæ ſubtractione fieri ita concinit:

Dum factor rerum priuaret flamine clerum,
Ad Sathanæ votum ſucceßit turba nepotum.

Itaque, vt ſuprà memoratum eſt, temporibus Caroli magni atque Ottonum pauci erant monachi, & hi quidem verbo & opere potentes, ſanctimonia vitæ & ſapientiæ doctrina inſignes, etiam miraculis coruſcantes: eapropter & Deo dilecti, & hominibus erant acceptiſſimi. Fundatores ergo epiſcopatuum eo tempore cùm eſſent deuotiſſimi ac Chriſtianiſſimi, ex prænarratis, probatiſſimis, atque eruditiſſimis monachorum cateruis præſtantiores, & ad animarum curam aptiores, de ſub modio priuatæ monaſticæque vitæ latitantes extrahere ſolebant, & ſuprà candelabrum, vt prodeſſe omnibus poſſent, ponere curabant. Ex quibus quoſdam in epiſcopos conſtituerunt; plærosque ſecum in palatio in ſolatium regni & magiſterium vitæ retinentes, cancellarij dignitate donatos tanquam patres & morum præceptores coluerunt; alios verò ad prædicandum infidelibus per gyrum & Germaniæ fines commorantibus deſtinauerunt: quorum multi miraculis, & virtutibus, & apoſtolica doctrina gentes & regna ad catholicam conuerterunt fidem. Sic etenim Gregorius magnus per ſe & ſuos diſcipulos, Auguſtinum & Mellitum monachos & pòſt epiſcopos, Angliam ad Chriſtianiſmum traxit. Et quis quæſo totam penè Europam conuertit, quàm noſtri ordinis monachi, doctores, & epiſcopi? Quis Germaniam omnem, quis gentes illius & nationes, & præſertim Duringos, Heſſos, Sorabos, Sortarios, Niſtreſos, Weſtphalos, Phriſones & Grabfeldos, & plærosque alios populos fidei luce perfudit? Quis prædicatione illuſtrauit? Quis conuertit alius quàm ſanctus Bonifacius, noſtri ordinis monachus? Hic functus apoſtolica legatione, quanta per Germaniam bona in eccleſiaſticis rebus, in epiſcopatibus ordinandis, in corrigendis moribus, in populis lapſis aut infirmis vel certè in fide erroneis, maximè Baioariis & Oſtrofrancis (quos paulo antè diuus Chilianus, & ipſe noſtri ordinis, à Cononepapa miſſus conuerterat) reparandis & confirmandis, in hæreticis denique extirpandis, & ſimilibus peregerit; nemo paucis, etiam Tulliana fretus eloquentia, explicare ſufficienter poterit. Poſt cuius martyrium Willehadus primus Bremenſis epiſcopus, vir & ipſe apoſtolicus, tam apud Phriſones quàm Saxones omnes prædicauit ann. xxxv: primus omnium doctorũ maritimas ac Boreales Saxoniæ partes ac Tranſalbinos populos ante epiſcopatum ſuum, miſſus à rege Carolo, ad Chriſtianam fidem prouocauit: qui & ipſe vt ſanctus Bonifacius monachus fuit Anglicanus.

Poſt ſanctum Willehadum effulſit beatiſſimus Anſcharius, primus prædictæ Bremenſis eccleſiæ archiepiſcopus, tempore Ludouici pij, qui in eadem metropolim erexit eccleſiæ. Hic cùm eſſet monachus Corbeyenſis, diuino ſuccenſus ſpiritu, ad Daniam perrexit; ibidémque per biennium prædicans, omnem populum ad Chriſtum conuertit, & cum rege eorum Haraldo baptizauit. Prædicauit inſuper & Suedis, Holſatiis, Nordalbingis, cæterisque Aquilonarium regionum populis, quos vt apoſto-

vt apostolicus doctor in Christo genuit. Deinde Vinius, quartus memoratæ Bremensis ecclesiæ archipræsul, antecessorum suorum sectando feruorem, zelo lucrandarum animarum dimisso archiepiscopatu profectus in Gothiam Christi euãgelium illi prædicauit populo. Prædicauit & in Suedia, & nouellam fidei quam sanctus Anscharius posuerat, plantam imbre diuini verbi rigauit & auxit.

Wilibrordus denique, primus Traiectensis inferioris archiantistes, sancti collega Bonifacij, primus in Frisia Christum euangelizauit, ingentemque in ea Christo lucratus est populum.

Adelbertus quoque primus Virgonopolitanus archimandrita, (cuius in superioribus mentionem fecimus) vir excellentis meriti, instructissimus omnium liberalium artium scientia, & diuinarum scripturarum interpres eruditissimus, qui ex ingenij sui thesauro quem Dei gratia aggregauerat, verbum Dei seminans Rugiis prædicauit. Sed ab incredulis pulsus venit ad Ottonem magnum, qui eum honorificentissimè suscipiens, nouæ sedi præfecit archiepiscopum: qui in episcopatu per XIII annos præsidens sæpe transalbinis Sclauis Dei prædicauit eloquia, & multos conuertit ad fidem. Hunc episcopatum (vt suprà narratum est) Otto fundauit primus, qui & ipsum statuit auctoritate Ioannis papæ XIII, esse metropolitanum totius vltra Salam & Albiam Sclauorum gentis, tunc ad Deum conuersæ vel conuertendæ, vt secundum desiderium suum in his ciuitatibus, in quibus olim barbari ritus maxima viguit superstitio, id est, Citzi, Misni, Merseburg, Brandenburg, Hauelberg, Pornam, in honorem Domini episcopia fundaret: quorum pastores secundum canonicam auctoritatem prædicto Magdeburgensi metropolitano siue archiepiscopo subiecti essent.

Adelbertus alter, de nobili Boemiæ baronum prosapia ortus, secundus Pragensis ecclesiæ præsul. Hic quondam discipulus prænarrati Adelberti archiepiscopi fuit, qui & ipsum adeò dilexit, vt in signum amoris præcipui ei nomen suum imponeret, cùm antea * nuncupatus fuisset. Hic denique tantæ sanctitatis habitus est, vt diuino spiritu impellente in Pannoniam descenderit, & regem Vngarorum conuersum cum maxima eius gentis multitudine salutari tinxerit lauacro, & omnes (vt inquit Platina) prouinciæ episcopos ad bene de Deo promerendum exemplo & doctrina instruxerit. Prædicauit & dein Polonis & Sarmatis Dei regnum. Profectus tandem eam ob rem in Prussiam, dum Christianismi fidem accuratissimè detonaret, martyrio coronatur, multis & in vita & post mortem coruscans miraculis.

Bruno episcopus & martyr, & ipse nostri ordinis, apostolicus extitit prædicator. Qui natione Saxo, ex illustri baronum de Querffurt prosapia genitus, educatusque in monasterio Madeburgensi sub Adelberti cura & magisterio archiepiscopi suprà dicti creuit in religionis probatissimæ & eximiæ virum sanctimoniæ. Qui denique, amore Dei & animarum lucrandarum zelo succensus, barbaris & procul existentibus populis sementa sparsit fidei. Qui cùm constantissimè nouis frugibus dominicum locupletare agrum satageret, & Christum assiduè ingenti ardore memoratis euangelizaret gentibus, in confiniis Rusciæ ab quibusdam induratis & furibundis fidei irrisoribus, manibus truncatis & pedibus, lingua insuper præcisa ac erutis sancti viri oculis ad palmam peruenit martyrij.

Otto sanctus episcopus Babenbergensis ex nostri quoque ordinis monacho electus. Et hic scientiam salutis, euangelici videlicet dogmatis Pomeranis annunciauit: quos & eruditione catholica & conuersatione sancta illuminatos ad Baptismi perduxit gratiam. Quamobrem Pomerani, & illis vicini Natale eius solenni & apostolico quotannis venerantur officio. Quibus denique in fide confirmatis, in reditu post alia itineris sui hospitia deuenit in Suorbiam, in pagum qui dicitur Piga diœcesis Merseburgensis, quem Elstera præterlabitur fluuius: vbi à comite Wiperto, domino terræ, qui in vicino Groytz castro tunc manebat, susceptus est honorificentissimè. Quem homo Dei virum strenuum, & bellica virtute insignem & præpotentem, sed mente degenerem animaduertens, vtpote pauperum oppressorem & tyrannum ferocem, blanda & pia admonitione aggressum correptumque ad modestioris vitæ cultum frugemque prouexit. Et quidem adeousque Dei in timore, operibus ac pietatis stabiliuit instituitque, vt eius hortatu & instinctu diui Iacobi ibidem cœnobium fundaret apo-

ſtoli,& magnifice dotaret.In quo etiam relicto ſeculo paulo pòſt & mente & habitu ad Deum pleniter conuerſus eſt. Fama eſt, ſanctum Ottonem eo tempore in dicto pago mortuum ſuſcitaſſe quendam. Cuius rei in memoriam,& ſancti viri honorem pariter & patrocinium parochialis conſtructa eſt eccleſia, ac ſuprà fato incorporata monaſterio: quæ præſens & vſque æuum vnà cum illius præpoſitura per fratres regitur monaſterij. Cæterum de fundatione huius ſancti Iacobi videlicet monaſterij infrà ſuo loco & anno dicentur clarius & alia complura: nunc hæc de ſancto Ottone epiſcopo breuitatis gratia dicta ſufficiant.

Boſo inſuper primus Merſeburgenſis eccleſiæ venerabilis antiſtes, monachus quondam ſancti Emmirammi Ratisbonenſis. Hic(vt refert Dithmarus ſucceſſor eius inter epiſcopos ordine quartus) Orientalibus Germanię populis fidei ſacramenta prædicauit,& innumerabiles ad Deum conuertit: propter quod & Ottoni magno & acceptiſſimus & chariſſimus habitus eſt,atq; prædictæ Merſeburgenſi ab eo præpoſitus eſt eccleſiæ. A quo quidem Boſone noſtrum cœnobium Boſau nomen habere nonnulli autumant:de quo in ſequẽtibus ſub Theoderico epiſcopo eius nominis primo,noſtróque fundatore præſtantiſſimo diſſeremus propenſius. Proinde & eiuſmodi apoſtolicũ virum primum noſtri præſulem epiſcopij, ipſum videlicet Hugonẽ (omnia hæc cuius depromimus gratia)extitiſſe nõ dubitauerim; quandoquidẽ, cùm huius indigenæ prouinciæ, perque gyrum diœceſis iampridem nouiterq; ad Chriſtum conuerſæ,plenius & in fide & in moribus inſtituendi fuerint; quod ipſum ſummopere exantlaſſe non ambigimus.

Sunt & complures alij, plures(inquam)quàm duodecim noſtri ordinis viri apoſtolici, qui gentes conuerterunt & regna: quos omnes recenſere longum nimis foret. Solùm enim illos Chriſti euangelium per Germaniam terráſque maritimas qui prędicauerunt, in ſuperioribus expreſſimus.Immenſi equidem operis eſſet,giganteis vix ferendum humeris, omnium ſi noſtri ordinis vel tenuiter & ſummatim geſta perſtringere moliremur & nomina:quandoquidem exteris vt ſileamus de gentium multarum epiſcopatibus,Italicis,Gallicis,Hiſpanicis,Anglicis & ſimilibus, & vt de noſtra loquamur Germania; ipſa ſola Moguntina ſacroſancta & excellentiſſima ſedes, cuius archimandrita Romani imperij per Germaniam habetur archicancellarius, hæc inquam eccleſia,omnium præcipua & digniſſima,XIII ſola ex noſtro ordine habuit archipræſules. Treuerenſis item,omnium veruſtiſſima,& innumerabilium martyrũ purpurata ſanguine,cuius archiantiſtes per Galliam & regnum Arelatenſe Romani memorati ſe ſcribit archicancellarium imperij,quę & ipſa ex noſtris cœnobiis aſſumptos XII habuit archipaſtores eminentiſſimos. Bremenſis vero,& ipſa celebertima & regalis eccleſia, archiepiſcopos ex ordine noſtro habuit. Hildeſemenſis,Halberſtadenſis,& ita Saltzburgenſis,Argentinenſis,Baſilienſis,Conſtantienſis,Patauienſis,Ratisbonenſis,Freiſingenſis,Eichſtetenſis,Herbipolenſis,Vangionenſis,Nemetenſis, Verdenſis,Mindẽſis,Padeburnenſis,Suerinenſis,Lubicenſis & mille alij epiſcopatus:qui etſi non ſemper plures, tamen & frequenter primores & ſanctiores quos habuere, ex collegiis monachorum & abbatiis aſſumpti fuerũt in præſules. Et quid referam de inferioribus,quando caput mundi,& eccleſiarum mater,ipſa Roma ſola ex noſtro ordine XXIIII habuerit ſummos pontifices: quorũ primus & maximus Gregorius, ſanctiſſimus doctor eccleſiæ,regulam noſtram Benedictinam ſua & conuerſatione & apoſtolica authoritate confirmauit & approbauit. Sex inſuper magnis impenſis proprio de patrimonio in Siculis oris conſtruxit cœnobia: ſeptimum in vrbe erexit Rhomulea, in quo & ſub vili monachali ſchemate ante papatum militauit altiſſimo. Non ergo mirum,illarum quòd monachi facti ſint gentium paſtores & epiſcopi, patres eorum ſancti, quas ad Baptiſmi gratiam adduxere: potiſſimùm cùm temporibus illis non tot paſſim fuerint clerici in lege diuina eruditi,qui meſſem ſoli ſufficerent metere dominicam. Non(inquam)tot clerici & ſacerdotes tunc erant, cùm non adeò indifferenter illa ætate aurea & prece & precio ſine delectu ſacros ad ordines, vt noſtra tempeſtate, proh dolor, admittebantur eccleſiaſticos. Et licet pauciores fuerint numero, ſanctitate tamen & vitæ merito potiores fuiſſe nemo dubitat, cùm noſtro tempore muliebri ordinentur multi ſacros contra canones, mente & corpore effœminati,adeò & vitiati, quaſi à cunabulis

inter

inter scorta Veneris in templo fuissent educati; lusibus & obscœnis moribus, ambitione denique & philargyria eousque infecti, vt scurras & histriones seculi, non sua sancta sed prophana, non laudabili sed reprehensibili, videantur excedere vita. Et nec verentur Dei scandalizare gregem, & commissas pessimo exemplo iugulare ouiculas. Minora refero, quàm in symposiis & (vt aiunt) peractionibus ab eis non sine gemitu fieri, non semel sed pluries & vidi & dolui. Et hæc & multa alia facinora ex indigna & indiscreta clericorum promotione oriuntur. Cùm enim indignus & peruersus diuinis manciparur mysteriis; nisi primùm se corrigat, in deterius semper prolabitur. Et completur in eo illud Apocalyps. *Qui in sordibus est, sordescit adhuc &c.* Fitq; quod Dominus per Prophetam conqueritur, *Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam.* Et tanta equidem copia digni & indigni sacris nunc initiantur, vt multò plures sint sacerdotes, non dicam quàm beneficiorum dotes, sed quàm templorum aræ & ecclesiarum calices.

Sed redeam, vnde digressus sum. Priscis itaque temporibus, vtpote Caroli Magni & Ottonum, dum ordo noster ecclesiam Dei mirum in modum doctrina & sanctimonia illustraret, studium sapientiæ permaximę in eo viguit. Et hæc vnica fuit & maxima causa, quòd monachi eligebantur in episcopos. Tunc equidem literarum gymnasia erant in cœnobiis, & potissimùm in celebratioribus archisteriis, Fuldensi videlicet, Hirsfeldensi, Corbeyensi, Weisseburgensi, Prumensi, Tuicensi, Gemlacensi, Hirsiaugiensi & Treuerensi: tacendo de Italiæ, Hispaniæ, Galliæ, cæterarúmque prouinciarum, præcipuè Cassinensi, Cluniacensi, Floriacensi & similibus florentissimis cœnobiis, in quibus monachi & abbates claruere in omni scibili doctissimi, qui & multa præclara ad vtilitatem legentium & fidei defensionem carmine & prosa ediderunt opuscula, quæ vsque in præsens extant, & extabunt in salutem per secula credentium. Nusquam enim eo tempore per Germaniam instituta literarum fuerant gymnasia, imò & aliquot pòst seculis Academiæ vel (vt aiunt) Vniuersitatis nomen illustre in omni penè Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetustissimum, & Parisiense tunc nouum, vtpote Caroli Magni iussu, opitulamine, & auctoritate per nostros doctores monachos fundatum, nullum in historiis aliud vniuersale legimus extitisse studium. Floruit itaque illa ætate sapientiæ in cœnobiis studium. Proinde reges & principes cæterique nobiles, ad discendum Dei timorem cum literis, liberos suos monachis intra claustra tradiderunt instituendos. Quorum plærique manentes sub regula disciplinæ magisterio in viros creuerunt sanctissimos; alij per parentes reuocati moderatores reipublicæ strenui & prudentissimi facti sunt. Vnde de beato Adelberto primo Magdeburgensis ecclesiæ primate in annalibus eiusdem ecclesiæ legimus in hæc verba. Hic instructissimus omnium liberalium artium scientia, perfectus discretione, mansuetudine, innocentia, in diebus sui sacerdotij solerter commisso inuigilabat gregi. Et post pauca. Traduntur plures & ingenui procerum & regiæ stirpis filij sub tanti patris institutionibus, claram dominicæ seruitutis militiam inchoaturi.

Prædictis quadrant ea quæ Lampertus monachus & nobilis historicus de studio monasterij sui Hirsfeldensis sub abbate Meginhero scribit in hæc verba: Quid dicam de ludo scholari? Vbi adeò circa illud tempus studium flagrabat, vt ex aliis etiam monasteriis quoscunque festiuæ spei tyrunculos discendi causa illò transmitterent, & mater Herueldia vbique odorem noticiæ suæ diffunderet nobilitate filiorum in laribus philosophiæ à tenero (vt aiunt) vngue obseruatorum. Et de beati Ludigeri studio ita inter alia in vita eius legitur. Commendauerunt eum parentes sui viro venerabili Gregorio, discipulo & successori sancti Bonifacij martyris, Domino nutriendum. Qui libenter eum suscepit, & comperta sagacitate pueri studiosè illum erudiebat. Creuit itaque Ludigerus, proficiens in timore Domini, & deposito seculari habitu in Traiecto monasterio totum se contulit ad studium artis spiritalis &c. Venit & amore literarum ad Alquinum virum in omni sapientia præstantissimum, auditor illius duos annos existens cum dimidio. Pòst, vt ibi habetur, ad monasterium reuersus est, bene instructus, habens secum copiam librorum. Eratque patri Gregorio & cæteris tanto tunc dignior & acceptior, quanto fuit &

in monasticis eruditionibus illustrior. Hæc ibi. Et de Ruperto abbate Tuicensis cœnobij quod in opposito vrbis Agrippinæ in altera parte Rheni situm est, diuinarum scripturarum interprete clarissimo refert Ioannes Trittemius, quòd fuerit vir in diuinis scripturis doctissimus, monachus sancti Laurentij Traiectensis, propter incredibilẽ eruditionem suam à Friderico Colonien si archiepiscopo inde assumptus, & in abbatem Tuicensis monasterij sublimatus. Multa præclara opuscula composuit. Tantum se in scripturis sanctis exercitauerat, vt nec dormiens quidem à meditandis illis videretur posse quiescere, quin lingua & labia eius quasi legendo mouerentur. Eiusmodi itaque literarum in cœnobiis nostris florente studio, ordo noster viros in omni protulit facultate præstantissimos, qui à puero in sapientiæ palæstra exercitati, ecclesiam Christi non modò conuersatione sancta, sed & eruditione & librorum editione mirum in modum illustrarunt. Patet hoc in beatis Mauro & Placido, itemque Fausto Theodoro, & poëta Marco, sanctissimi patris nostri Benedicti discipulis. Patet in Remigio, Alquino, Beda, Rabano, Anshelmo, & multis aliis, qui à parentibus Deo oblati ab ipsis penè cunabulis inter studia sacratiora sunt educati. Enimuero, vt de aliis breuitatis intuitu reticeã, Beda venerabilis iam memoratus, septennis Deo oblatus, ac Leolfrido abbati viro Dei ad instituendum fuit traditus, qui & tanti sub cura patris in doctorem fidei orthodoxæ profecit nominatissimum. Et ita in sanctitate, & iustitia, nec non disciplina monastica, alij mille profecerunt, vita & doctrina clarissimi. Qui veluti viri heroici, cùm essent ad seipsos rigidissimi, & omnino mortificati, & in Dei ac proximi dilectione feruentissimi; ad Dei gloriam & salutiferam multorum ædificationem, necnon nouorum episcopatuum fideique roborationem à regibus principibus; que terræ è cœnobiis extracti, ecclesiasticis dignitatibus præficiebantur inuiti. Et quidem passim tam crebrò, vt per totum Occidẽtem vix vnum crediderim episcopatum supersesse, qui ex nostro ordine assumptum, vel vnum ad minus non habuerit episcopum, cùm ecclesiæ multo (vt dictum est) habuerint complures. Nec mirum videri debet, quòd viciniora episcopia pauciores habuisse legantur, cùm fundatione sint recentiora. Ea tamen habuisse plęroſque sed scriptorum negligentia, ne dicam dispicentia; minimè expressos crediderim. Quod erga Hugonem episcopum nostrum (cuius gratia hæc scribimus) accidisse, non sine iactura experimur. Et ita quoque erga aliarum quarundam diœcesium episcopos actum videmus & dolemus, quorum vita & res gestæ perfunctoriè & diminutæ literis commendatæ sunt. Hinc & inter ingenuæ exemptæque Misnensis ecclesiæ præsules nullus qui ex monasterio fuisset electus, exprimitur: cùm tamen primus illorum venerabilis videlicet Burghardus cum duobus immediatè se sequentibus, religiosissimus fuisse ex temporum illorum qualitate & more sit valde probabile. Quod etsi cœnobialis vitæ negauerint æmuli; beatæ memoriæ Gorungum eiusdem ecclesiæ episcopum, virum conuersatione & doctrina clarissimum; monachum fuisse certè negare nequeunt. Hic etenim ex abbate nostri cœnobij Putzawigensis cum votiuo totius cleri consensu, dictæ ecclesiæ consecratus est in antistitem: quod ex variis sui pontificatus temporibus concessis euidentissimè ostenditur priuilegiis. Idipsum multis aliis nostri monasterij tam scriptis quàm sculptis quæ hucusque extant, luculenter comprobatur indiciis: quandoquidem & ipse inter alia gesta æterna memoria digna, reliquias sancti Donati cum preciosis eorum thecis attulit ecclesiæ, elenodia insuper & alia complura multósque libros pro ecclesiæ ornamento & studentium vtilitate disposuit. Et in tali tantoque eorum pastore quod conspicuum & sanctissimum fuerat, religiositatem videlicet eius, mundique abrenunciationem siue contemptum, occulere & reticere maluere ex inuidentia, quàm pro eius Deique manifestare gloria. Quid dicam de beatissimo Bennone, de cuius sanctitate & patrocinio tantundem gloriantur, quem, velint nolint, ex nostro ordine assumptum concedere habent? Qui natione Saxo, ex illustri & antiqua comitum de Wollenberg stirpe claram duxit originem. Ab infantia penè inter sacras literas in cœnobio sancti Michaëlis archangeli in Hildesheim institutus & educatus sub monachali schemate Christo militauit sanctissimè. Cuius deniq; vitam gestaq;, ob instantẽ illius canonizationẽ, plenius per Saxoniã colligenda, per episcopum eiusdem ecclesię totumq; capitulũ nuper missi fuere duo ex eis viri spectabiles & eruditi, dominus Decanus videlicet, Ioan. Henigen,

sacræ

ſacræ Theoſophiæ doctor præſtans,& Hieronymus Emſer,pontificij iuris candidatus, & poëta oratorque inſignis, qui luſtratis multorum archiuis & antiquitatibus monaſteriorum,tandem memoratum ad ſancti Michaëlis peruenere monaſterium, in quo beatus Benno fuerat monachus: vbi & inter alia præclara ſanctæ eius conuerſationis indicia, ſyngrapham quoque profeſſionis eius quam voto emiſſo ſuper altare poſuerat, reperierunt. Proinde cum gaudio ad propria remeantes, quæ audierant & viderant, fratribus concanonicis ad Dei gloriam annunciauerunt & populo. Verùm ne comperta temporum mutabilitate perirent; alter eorum, ipſe videlicet Hieronymus, vir eruditus & diſertus, calamo perpetuare curauit: comperta(inquam)& explorata in vnum volumen congerens pulcherrimum & prolixum de vita ipſius ſancti, ad ducem Georgium Saxoniæ & Miſnæ marchionem, legendam contexendo; qui & ſuperioribus annis pro canonizatione eiuſdem Bennonis ad Iulium ſecundum papam cẽtimetrum deprompſerat terſiſſimum. Porrò beatus Benno claruit temporibus Henrici quarti,id eſt,anno dominicæ incarnationis M L.

Prædictos itaque beatæ recordationis viros Miſnenſis eccleſia ex noſtro ad minus habuit ordine præſules, licet plures fuiſſe, quemadmodum & noſtræ & aliarum eccleſiarum, probabile ſit plurimùm. Quapropter eccleſiis quæ eiuſmodi religioſos meruere habere paſtores, congratulandum eſt, non indignandum: quod dicimus propter coſmophilos clauſtralium ſycophantas & æmulos, quos penes monaſtica vileſcit auctoritas: quaſi inglorium & ignominioſum fuerit, per mundi contemptum in angelica puritate, ſub benedicta ſiue cucullata in cœnobio veſte altiſſimo militaſſe: ignorantes, quòd in plenaria mundi abrenunciatione & proprij arbitrij abdicatione perfectiſſima Chriſti conſiſtat imitatio, quodque humilitate perueniatur ad regnum, ſimplicitate penetretur cœlum. Sancti itaque viri cùm eſſent humiles & deſpecti in oculis ſuis, & toto Dei in amore arderent affectu, omnem mundi pompam pro nihilo habentes,cunctaque terrena ac tranſitoria pro æterna & manſura gloria relinquentes,pericula & occaſiones peccaminum declinantes,ad tranquilla & quieta cœnobiorum præſidia confugientes, diuinis ſe totaliter & mente & habitu mancipauerunt obſequiis;malentes abiecti eſſe in domo Dei,quàm habitare in regum palatiis, ſecretum cellæ & pacem ſolitudinis præferentes auro & gemmis, & cunctis mundi deliciis, ſcientes cum diuo & melliſluo Bernhardo, quòd in Paradiſo clauſtrali homo viuit purius,quieſcit ſecurius, incedit cautius;cadit rarius, reſurgit velocius; irroratur frequentius, contemplatur limpidius,moritur confidentius, atque in æterna beatitudine præmiatur copioſius. Sancti itaque viri memorata ſumma religioſæ vitæ priuilegia & prærogatiua excellentiſſima propenſius trutinantes non modò mediocres, verùm & vtriuſque ſexus ſtatuſque homines nobiliſſimi,ſpretis ſeculi rebus,relictis notis & amicis, florentem mundum mentis deſpectu calcauerunt, & iugum pro Chriſti amore ſubiere monaſticum: & in tanto quidem feruore & numero, vt in nullo alio ordine viros tot ſanctos & illuſtres à ſummo rerum faſtigio, à papa videlicet & imperatore vſque ad ædituum, quot in noſtro ordine effulſere, inuenire ſit facile. Cuius rei teſtis eſt Ioannnes papa eius nominis X X I I, qui induſtria ſua ſtudioſa in annalibus ſuorum reperit anteceſſorum, in ordine noſtro Benedictino fuiſſe pontifices ſummos X X I I I I,cardinales C L X X X I I I,archiepiſcopos & epiſcopos M C C C C L X I I I I,abbates inſignes quindecim M. Verùm prænarratos Romanæ pontifices eccleſiæ ſummos, non canonizatos eſſe omnes, credo latere neminem. Ipſi etenim aliàs quemadmodum ſancti Petri ſucceſſores, Romanis inſeruntur hiſtoriis. Secus de epiſcopis & abbatibus inſignibus, quos idem collegerat omnes ſanctos & canonizatos nemo ambigit. Non equidem alij quàm ſancti Romanæ eccleſiæ, in quibus ſanctorum continetur catalogus, ſolent inſcribi annalibus. Multi ſiquidem & noſtra tempeſtate noſtri ordinis & epiſcopi & abbates defuncti ſunt, & defunguntur: de quibus (vt dicitur) nihil ad Romanos, quia eorum pro canonizatione auri pondera recipere nequiuere. Quorum attamen in vitæ libro triumphantis eccleſiæ inſerta haud diffidimus nomina. Dicta autem ſunt ſuprà narrata copioſius, Dei ad honorem & noſtri ordinis præconium, occaſione beatæ memoriæ Hugonis huius ſacroſanctæ Citizenſis eccleſiæ antiſtitis primi, quem (vt ſuprà fati ſumus) plærique noſtri or-

dinis asserunt fuisse professum: quorum quidem assertio ex prælibatis aliisue synchronorum suorum præsulum coniecturis probabilis videtur complurimum. Idcirco etsi in præmissis me ambigere asseuerauerim; attamen illis qui eum ipsum monachum fuisse tradunt, plus quam negantibus assentio. Sufficiant itaque præmissa ad legentium vtilitatem congesta: tandem ad episcopum nostrum Hugonem redeuntes, cœptam persequamur historiam.

HVgo itaque memorabilis ac reuerendissimus sanctæ Citzensis ecclesiæ præsul primus, velut pastor optimus & doctus paterfamilias, nouam ecclesiæ commissæ plantationem sancta conuersatione & cœlesti doctrina iugiter rigando corroborare satagebat. Clerum quoque adunatum nouellumque, canonicam iuxta traditionem viuere honestè & piè edocuit, & cætera quæ ad diuinum cultum & ecclesiasticum pertinent ornatum ac statum, solicitius ordinauit & disposuit, populum denique gregis sui Christiana adhuc aliquantisper religione rudem & grossum prædicatione assidua & verbo & exemplo illuminare & perficere curauit. Sicque pacificè & laudabiliter cum ingenti ecclesiæ suæ prouentu vsque post fundatoris magni & inuictissimi Ottonis mortem præfuit, cuius post obitum aduersitates & persequutiones cum toto clero & grege sibi cõmisso perpessus est: quandoquidem regnãte Ottone secũdo qui cœpit circa CHRISTI DCCCCLXXIIII, ecclesia hæc Citzensis ab exercitu Bohemorum Dedi duce capta & deprædata fuit, & pastor eius memoratus Hugo cum omni clero & ciuitatis populo inde fugatus est & expulsus. Eodem quoque rerum turbine ecclesia Misnensis percellitur & vastatur, & spectabilis vir Folcoldus episcopus eius secundus diminutus, ad Willigisum archiepiscopum Moguntinum declinauit: à quo & honorificè susceptus fuit. Dithmarus tamen, Merseburgensis ecclesiæ præsul quartus, & historicus insignis scribit, prædictam vastationem per Bolezlaum ducem Bohemorum & eius exercitum esse patratam. Porrò de dicta vastatione in annalibus Magdeburgensis ecclesiæ ita legitur. Eodem tempore, id est Ottonis secundi, ab Bohemorum exercitu capta & desolata est Citzensis ecclesia, Hugone primo tunc episcopo cum omni ciuitatis illius populo ignominiosè inde fugato: quo etiam tempore Misconi dux Sclauorum Hammeburg cepit & succendit. Cæterum quo anno episcopus noster præfatus Hugo ad ecclesiam suam redierit, quoue obierit, exploratum non habeo. Constat tamen eum migrasse è seculo, beato Adelberto metropolitano suo adhuc viuente, qui vtique ei successorem sequentem ordinauit Fredericum. Adelbertus autem archiepiscopus memoratus diem obiit anno domini DCCCCLXXX.

De quibusdam euentibus, temporibus Hugonis episcopi.

Primo anno regiminis eius, qui est Domini (vt dictum est) nongentesimus sexagesimus octauus, Ioannes pontifex à præfecto vrbis Romæ captus, & aliquot dies in carcere custoditus, in exilium tandem in Campaniam mittitur.

Anno Hugonis secundo, Ioannes papa factus Ottonis auxilio Romam victor ingreditur, & diuersæ factionis principes grauiter punit. Eodem anno Boso, primus Merseburgensis ecclesiæ antistes, in patria sua obiit Bauaria, sepultus in Merseburg: cui Gisilarius successit. De Bosone plura dicentur infrà sub Theoderico primo.

Anno Hugonis tertio, Ioannes pontifex ob remunerationem collati in se beneficij Ottonem Rufum, Magni Ottonis filium, Augustum appellauit: & dictus est ille pontifex Ioannes XII, aliàs Ioannes XIII: qui & ipse anno domini DCCCCXXXV Ottonem Magnum Romæ coronauit, vt aliqui scribunt: licet tandẽ propter scandalosam & inemendabilem vitam instinctu Romani cleri, anno Domini DCCCCXLII depositus sit. Otto Magnus ex Adelheide vxore sua secunda duos suscepit liberos, Ottonem regni successorem & Wilhelmum archiepiscopum Moguntinum. Hic est Wilhelmus ille, cui pater Otto post mortem ducis Burghardi, qui ab Hungaris interfectus sine liberis obierat; dedit totam Thuringiam & Hassiam cum pleno iure & dominio ad honorem Dei & sancti Martini Moguntinensis ecclesiæ patroni.

Qui

Qui Intrans dictas terras in possessionem susceptit, & Erphordiam tunc apertam muro cinxit. Hoc mihi videtur verum, quantum ad iurisdictionem spiritualem, & fortassis etiam ad aliquanta temporalia bona. Nam ipsa Hassia ab illo tempore vsque in præsens tempus semper habuit in temporalibus dominum, qui se huius terræ principem & Lantgrauium Hassiæ scripsit.

Anno Hugonis episcopi quinto, Ioannes papa moritur: cui Benedictus v successit. Eodem anno qui est Domini DCCCCLXXIIII, Otto primus, plenus virtute, spiritum Deo reddidit, nonis Maij, feria quarta ante Pentecosten, cuius vitam gloriosam Widikindus monachus conscripsit Corbeiensis. Obiit itaque in Saxonia, in loco qui dicitur Mimeleue, & non Viennæ in Gallia, vt Italici scribunt historici, & nonnulli alij erranter.

FRedericus secundus Citzensis ecclesiæ episcopus, consecratus per Adelbertum metropolitanum suum Hugoni successit circa annum Domini DCCCCLXXX, Ottonis secundi temporibus, vir multarum virtutum & præclaræ vitæ. Hic denique vnus est ex vicinioribus episcopis quibus Hisilarius Magdeburgensis archiepiscopus, successor Adelberti, non pastor sed mercenarius, bona ecclesiæ Merseburgensis cui antea præsederat (eam destruere cupiens) dilapidando dedit: quæ tamen postea malè oblata successor eius Hildewardus (vt infra dicetur) ex integro restituit. Annos autem regiminis huius episcopi, quia præcisè iuuenire non potui; ideo res gestas sub eo, illis ordinatè captare nequiui. Hinc eas ipsas paucas quas ex multis referimus, annis dominicæ incarnationis simpliciter coaptabimus.

Anno itaque Dominicæ incarnationis DCCCCLXXXI, Adelbertus Magdeburgensis ecclesiæ primus archipræsul, & Germaniæ primas obiit in Domino. Cui Othricus discipulus eius habitu & conuersatione monachus successit, qui tamen ob breuitatem temporis inter archiepiscopos à plerisque non ponitur. Nam electus dum Romam tenderet, in via naturæ concessit: cui Gisilarius promotione Ottonis secundi successit. Hic antea fuit episcopus Merseburgensis, factus autem archiepiscopus actu habitum episcopatum retinuit Merseburgensem. Ast quoniam ex integro licenter & commodè retinere non valuit; (nec dum quippe ambitio ista vel potius abusio exorta in ecclesia & permissa fuerat, vt vnus pastor & vnus episcopus pluribus præesset episcopiis) ipsum destruere & dissipare cœpit, bona illius vicinioribus dispertiendo ecclesiis. Enimuero quædam Misnensi episcopo, plæraque nostro de quo loquimur Friderico, aliquanta Halberstatensi contulit. Maiora autem bona, vt castella & oppida, sibi retinuit, & dictum episcopatum ita demolitum in monasterium qualecunque commutauit, ponens ibi abbatem cum monachis ex cœnobio sancti Ioannis Baptistæ prope Magdeburg assumptos. Mansitque illa destructio vsque ad tempora Henrici secundi, qui ex magna deuotione quam ad sanctum habuit Laurentium, ipsum restaurauit bona alienata reducendo. Sua quippe industria & bonitate à prædictis episcopis, vt malè donata restituerent, obtinuit. Quin & ipse regali munificentia plurima adiecit, & priuilegiis communiuit. Quapropter in eadem ecclesia Merseburg. ceu fundator secundus veneratur & colitur. Primus quippe illius fundator fuit (vt suprà dictum est) Otto primus.

Anno Domini DCCCCLXXXII, Otto II periculosum bellum habuit in Calabria multis suorum occisis, & ipse vix euasit. Istis temporibus Ridagus & Guntherus marchiones Misnenses clari habentur.

Anno Domini DCCCCLXXXIII, Otto imperator Romæ diem obiit, & in basilica sancti Petri honorificè sepelitur: cui filius Otto tertius successit in regno. Eckhardus marchio, filius Guntheri præfati, ob virtutes & strenuitatem in curia Ottonis secundi magnus & potens fuit, qui etiam Ottoni tertio æquè gratissimus fuit & acceptus. Notandum tamen venit, quòd ex stirpe dictorum marchionum non prodierunt nec exorti sunt marchiones Misnenses, qui modò sub titulo ducum Saxoniæ & comitum prouincialium Thuringiæ terris his principantur, sed ex prosapia comitum Saxoniæ de Wittin & Brene originem ducunt: quorum primus marchio Misnensis factus est Conradus, filius Thimonis comitis de Wittin, fundator monasterij Montis tereni. De quo suo loco latius disseremus,

cùm ad tempora Lotharij ſecundi qui ei marchionatum contulerat, peruenerimus.

Anno ſuprà dicto DCCCCLXXXIII, Henricus dux Baioariæ, frater Ottonis magni, defuncto nepote Ottone ſecundo, inuaſit regnum, ſed à principibus reprobatus eſt.

HVgo tertius Cizenſis eccleſiæ præſul, eius nominis ſecundus, ordinatus per Giſilarium metropolitanum, Friderico defuncto ſucceſſit. De quo nil reperi, niſi q; Ottonem tertium imperatorem ad Citzenſem venientem vrbem magnificè & ſplendidè ſuſceperit. Ita quippe in annalibus Magdeburgenſis eccleſiæ, aliiſque veruſtis Saxoniæ Chronicis annotatum comperi. Cæſar ad Citicenſem perueniens vrbem, à ſecundo Hugone eiuſdem ſedis prouiſore tertio, vt decuit imperatori, ſuſcipitur: indeq; recto itinere ad Miſnenſem tendens ciuitatem, à venerabili Ægidio epiſcopo, & Eckhardo marchione qui apud eum inter præcipuos habebatur, honorificè accipitur.

De euentibus quibuſdam illorum temporum.

Anno Domini DCCCCXCII, Hugo epiſcopus iſte cum Willigiſo Moguntinenſis, & Giſilario Magdeburgenſis eccleſiarum archiepiſcopis interfuit ſolennitati dedicationis eccleſiæ Halberſtatenſis.

Anno Domini DCCCCXCIII, Volcoldus celeberrimæ recordationis Miſnenſis epiſcopus diem obiit, cui Eido ſuprà narratus ſucceſſit. Otto tertius qui tunc rerum potiebatur, fuit vir in armis exercitatus, inſuper deuotiſſimus ac pientiſſimus in Deum & homines extitit: quandoquidem totam ſæpe hebdomadam præter quintam feriam ieiunabat, eleemoſynas largiſſimas dabat. Nullus denique largior & clementior eo. Hic zelo Dei motus Giſilarium archiepiſcopum, eò quòd duas ſuprà memoratas teneret parochias, in ſynodo Romana iudiciali ſententia ab officio ſuſpendi, ac per internuncios ab Apoſtolico miſſos eundem illò vocari & comparere præcepit. Verùm interim Giſilarius paralyſi perculſus comparere nequiuit, ſed dictas parochias in finem retinuit. O ſi noſtro hoc muliebri tempore Otto ille Chriſtianiſſimus viueret imperator, & in eccleſia Chriſti monſtrum hoc tricorporeum cerneret, dubio procul omni molimine in eius inſurgeret exterminium! Qui cùm quondam ſuſtinere æquanimiter non poterat, vnum duobus præeſſe epiſcopatib⁹ etiam vicinis, & eiuſdem penè diœceſis: quomodo vnum tribus, & quidem maximis & opulentiſſimis præſidere pateretur archiepiſcopiis. Sed de hoc in ſequentibus etiam alia plura dicentur. Nunc ad cœptam hiſtoriam ſtylum reuocemus.

Anno Dominicæ natiuitatis MII, Otto tertius, piiſſimus, & optimus imperator, obiit VIII calend. Februarij, cui Henricus ſucceſſit. De dictis Ottonibus exiit prouerbium vulgatum: *Otto poſt Otto, regnauit tertius Otto.* Ottone tertio defuncto, vel (vt alij volunt) eo adhuc viuente & annuente in extremis ſuis, quatenus diutius apud Germanos ſumma poteſtas remaneret, & in futurum non per ſanguinis ſucceſſionem duceretur, ſed ille cæteris præeſſet qui virtute & dignitate cunctis præſtaret, Gregorius quintus ſanctionem retulit de imperatore deligendo, anno prædicto MII. Data etiam tum eſt auctoritas deligendi Romanum Cæſarem ſeptem Germaniæ pincipibus, archiepiſcopo Moguntino, archiepiſcopo Treuerenſi Galliæ, archiepiſcopo Colonienſi Italiæ nomine, item comiti palatino Rheni qui dapifer, duci Saxoniæ qui enſifer, marchioni Brandēburgenſi qui camerarius, & Bohemiæ regi, tunc duci qui pincerna imperij habeatur & exiſtat. Primus itaq; ab eis electus imperator fuit Henricus dux Baioariæ, qui dictus eſt ſecundus & ſanctus, de quo infrà latius. Notandum tamen, quòd (vt præmiſſum eſt) electus, mox Cæſar & Romanorum rex appellatur, tum demum imperator & Auguſtus, ſi eum Romanus pontifex confirmaſſet.

Egkhardus marchio Miſnenſis ſuprà dictus defuncto Ottone vſurpare nitebatur regnum, feſtinabatq́ue eligi: ſed à principibus fuit reprobatus, eodémque anno Poledi occiſus.

Anno Domini MIII, Giſilarius archiepiſcopus Magdeburgenſis diem obiit, cui Dageno ſucceſſit, monachus habitu & cōuerſatione, amiciſſimus ſancto Guolfgango Ratiſponenſi epiſcopo, qui & ipſe obiit in domino, antea tamen anno decimo, qui fuit Domini DCCCCXCIIII.

Vdo

Vdo infelix ille archiepiscopus, cuius horribilem & stupendam historiam passim magni in suis Chronicis retexunt auctores, quòd non fuerit prænarratæ Magdeburgensis ecclesiæ archipræsul vnquam, ex præmissis euidentissimè liquet. Quandoquidem cùm ipsi fingunt ipsum Vdonem sub Ottone tertio dictæ præfuisse ecclesiæ, & cum abbatissa Cisterciensis ordinis quadam incestuosè & lubricè aliquandiu vixisse peccasséque, & ei more solito cum eadem dormienti vt resipisceret, voce cælitus lapsa dictum, *Cessa de ludo, satis lusisti Vdo.* Sed nec sic emendatum, citatum terribili iudicio noctu in ecclesia maiori ad tribunal diuinum, accusantibus eum patronis ecclesiæ, sententia mortis perpetuæ damnatum esse. Sed ea vera an sint gesta quæ de illo Vdone narrantur; parum sollicitor. Id tamen confidenter asserо, dictum Vdonem tertij Ottonis temporibus neutiquam fuisse Parthenopolitanum archipræsulem, multominus autem ante eum vel post, cùm eius nominis nullus illi ecclesiæ vnquam præsederit episcopus. Sed nec id quidẽ temporis ratio, vt patet calculanti, sustinet. Enimuero cùm ipse Gisilarius, præfatus dictæ Magdeburgensis ecclesiæ archipræsul secundus, sub Ottone secundo per annos IX, & pòst omni tempore Ottonis tertij & vltrà vsque ad initium regni Henrici secundi in archiepiscopatu vixerit, eoque mortuo Dagono successerit; stare non potest, vt dictis temporibus ipse Vdo aut quiuis alter fuerit archiepiscopus. Reddit & Vdonis historiam valde suspectam fictamque, quod in ea carnali affectu dicitur abbatissam quandam ordinis amasse Cistercienſium: ille cùm ordo anno Domini MCXCIX longè pòst institutus & fundatus fuerit. Propter hæc itaque & similia dicta historia eadem facilitate contemnitur, qua asseritur. Et licet nonnulli non archiepiscopum sed præpositum eius ecclesiæ fuisse autument, qui tamen nec sic approbantur propter abbatissam Cistercienſem, & quia omnes ipsam ponentes non prępositũ sed archiepiscopum Vdonẽ fuisse commemorant. Hæc amore veritatis prosequutus sum longius, sciens me mythophilorum incursurum odium qui malunt Iberas nænias, id est fabulas, quàm veritatem historiarum amplecti. Per hæc tamen non asserо, relationem de Vdone prorsus explodendam & abiiciendam, sed tanquam pro magna sui parte falsam & mendosam, dubiam & suspectam, historiis non inserendam ostendo. Enimuero quantum lux à tenebris, & verum à falso seu ficto; tantum inter se historia & fabula differunt. Historia quippe veritati subnixa est omnis. Quæ si figmenta nugasq; admiserit, iã non historia dicetur sed fabula. Est. n. historia (vt Tullius inquit) testis temporum, lux veritatis, magistra vitæ, nuncia vetustatis, homines ad virtutes inflammans, deterrens à vitiis, de quia & infrà dicentur aliqua.

Hildewardus quartus Citzenſis ecclesiæ præsul, Hugoni tertio episcopo succedens, multis annis laudabiliter præfuisse legitur. Ordinatus autem fuit per Gisilarium archipræsulem suum. Fuit itaque iste venerabilis pater ingens amator cleri, saluti commissi gregis vigilanter insistens, multa temporibus suis bona faciens & constituens, pauperum pater & egenorum consolator pientissimus semper existens. Hic est denique mitissimus ille Hildewardus, qui (vt suprà fatus sum) bonis verbis per imperatorem Henricum secundum, & Dagenonem archiepiscopum Magdeburgensem inductus, libens restituit ecclesiæ Merseburgensi, & diuo Laurentio quæ ex destructoria diuisione Gisilarij, & temeraria donatione duobus cum suis antecessoribus possederat. Quo tempore & Ægido sanctæ memoriæ, præsul ecclesiæ Misnensis per eundem imperatorem blandè solicitat⁹, paria restituit Gisilaria dona. Henricus exin ecclesiam Merseburgensem continuè instaurare cœpit cum auxilio & cõsilio archiepiscopi Dagenonis, qui ipsi ecclesiæ Wigbertum capellanum ipsius imperatoris in episcopum præfecit & consecrauit.

Anno Dominicæ natiuitatis MXII, Dageno archiepiscopus, vir vita & religione clarissimus obiit, cui Walthardus beati Adelberti discipulus successit. Sed post VII hebdomadas & ipse naturæ concessit, cui Gero surrogatur. Eodem anno ecclesia sepulchri domini nostri ab infidelibus desolatur.

Anno Domini MXIII, Pannones, qui & Auares & Vngari dicuntur, Christianam religionem publicè receperunt. Henricus quippe rex sororẽ suam Gisilam Deo deuotissimam Stephano regi eorum in coniugem dedit: qua occasione ipse rex baptizatur, & tota ipsa gens ad Christum conuertitur.

Anno domini MXIIII, Henricus rex per Benedictum octauum coronatur. Coronatus autem ipsum Benedictum papam secum duxit in Franciam, venitque Babenbergam, vbi in sancta nocte Paschæ primam lectionem in matutinis patriacha Aquileiensis, secundam archiepiscopus Rauennensis, tertiam papa per se. Tunc præfatus papa, præsentibus LXXII episcopis & principibus aliis, dedit ecclesię Babenbergensi priuilegium libertatis. Ecclesiam quippe Babenbergensem siue episcopatum memoratus Henricus sanctus cum sua coniuge Cunigunda fundarat. Causa fuit, quòd sciebant se non habituros hæredem, eò quòd vterque virgo permansit. Deum omnium bonorum largitorem elegerunt hæredem, fundantes dictum episcopatum in honore sancti Petri & Georgij martyris, locumque prædiorum copiis & omni ornatu decorauit, & Ewerhardum in primum præfecerunt episcopum. Fundauit & idem Henricus ibidem monasterium ordinis sancti Benedicti in monte, cuius ecclesiam dictus Eberhardus episcopus primus ordinationis suæ anno XIII, dominicæ autem natiuitatis MXXI, in honore sancti archangeli Michaelis dedicauit, præsentibus Aribo Moguntinensi & Piligrino Colonienſi archiepiscopis, & aliis. Iacta autem fuere prima fundamenta cœnobij, anno Domini MXV, primus cuius abbas dictus est Raro vir sanctus.

Henricus insuper imperator & alios plures episcopatus restaurauit, & magnificè dotauit, vt Argentinensem, Merseburgensem, Hildesemēsem quem speciali deuotione dilexit, tanquam in eo educatus. Cui & sanctum Godehardum post restauratio-nem & reformationem eius licet renitentem præfecit, qui primò Althahensis cœnobij in Baioaria fuit monachus, pòst abbas Hersfeldensis, & inde assumptus per Henricum imperatorem post obitum sancti Bernwardi factus est episcopus dictæ ecclesiæ XIIII.

Henricus imperator iam confirmatus regno, venit in Baioariam, ibique Henrico, pronepoti Caroli Magni, ac fratri Cunigundæ suæ conthoralis virginis, in festiuitate sancti Benedicti cum omni applausu cumque hasta signifera ducatum dedit Bauariæ. Henricus iste primus appellatur ab historicis Italicis. Ipse tamen semet secundum asserit, vt syngrapha sua quæ Babenbergæ extat, clarè indicat. Primus equidem Henricus fuit pater Ottonis Magni. Hic quia Romæ coronatus non fuit, ab Italis non numeratur, & ita cum Conradis & Lothariis faciunt. Nostrates autem historiographi Henricum memoratum Ottonis Magni patrem primum ponunt, quia in Germania strenuè & optimè imperauit. Et ita de aliis. plures equidem venirent reiiciendi, si solum imperij corona insigniti poni deberent, etiam fortissimi & laudatissimi Cæsares siue Romanorum reges. Quod quàm absurdum foret & indignum; nemo sapiens perpendere nequit: cùm neque noster Maximilianus serenissimus & inuictissimus Cæsar vnquam Romæ coronatus, Imperator & Augustus appellatus sit, tametsi eiusmodi (si præclara & fortia quæ strenuissimè peregit, facinora exactius librentur) in veritate habeatur. Non enim minora quàm multi imperatorum sui regni temporibus domi ac militię patrauit opera. Quare & hoc anno quo & ista scribimus, domini videlicet MDXVIII, summus pontifex Leo decimus illi per legatum suum, cardinalem sancti Sixti, in dicta regni conuentuque principum in Augusta vrbe Vindelicorum insulam ensemque aureum dono dedit: per ea dona ipsum Cæsarem vnà cum principibus ad expeditionem bellicam contra Turcas qui tunc grassabantur, animare gestiens. Ob eam quipperem Leo papa dictum cardinalem ad Germaniam direxerat, vt principes contra Turcas incitaret. Verùm de hoc & in sequentibus, cùm ad eum annum peruenerimus latius, & cæteris tunc gestis tractabimus.

Anno Domini MXV, Eigido tertius Misnensis ecclesiæ episcopus moritur, vir omni sanctimonia ac virtute conspicuus, cui Ediwardus successit.

Anno Domini MXVIII, Dithmarus Merseburgensis ecclesiæ episcopus quartus, genere & moribus clarissimus, & præclarus historiographus, filius Sifridi comitis, obiit: cui Bruno successit quouis honore dignus.

Anno Domini MXXII, Gero archiepiscopus noster Magdeburgensis obiit, cui Hunfridus successit.

Anno Domini MXXIII, Eduardus Misnensis episcopus quart' obiit, cui Wipertus

tus vir eruditus succeſſit, ſed vno tantùm præfuit anno, & ſucceſſit Theodericus.

Anno Domini MXXIIII, indictione ſeptima, Heinricus ſanctus & glorioſus imperator migrauit à ſeculo, virgo in æuum cum ſua ſponſa Cunigunde permanens: cui Cunradus Salicus dictus ſecundus ſucceſſit, anno Domini MXXV, ſecundum quoſdam verò MXXVII, qui ſcribunt imperium tum vacaſſe biennio. Hic ex parte patris à Conrado Wormatienſi duce proſapiam ducens, ex parte matris à regibus Gallorum & Carolorum originem traxit. Vxor eius Giſila de antiqua Carolorum progenie orta. Conradus itaque electus rexit annis quindecim. Coronatus eſt autem Romæ ſolenni apparatu à Ioanne viceſimo, fuitque eccleſiæ catholicæ plurimùm fidelis, inſuper in calamitoſos clemens & largus, in bello fortis & ſtrenuus, conſilio promptus cautusque, ac iuriſperitia admodum florens. Cuius deuotio erga Deum ſuperosque dilectio feruens in rebus patet celeberrimis, quas & perfecit geſſitque magnificè. Inter alia ſiquidem opera pietatis, eccleſiam Nuenburgenſem à quibuſdam traditur fundaſſe inſignem & opimatiſſimam. Epiſcopatum quoque Nemetenſem ſiue Spirenſem inchoauit, ſed morte præuentus filio ſuo Heinrico tertio conſummandum reliquit: vbi etiam ſepulturam imperatorum voluit eſſe perpetuam. Item montanum & fortiſſimum caſtrum ſuum Lintpurg dictum mutauit in monaſterium ordinis noſtri, & ditauit magnificè, anno regni ſui primo.

Hillewardus itaque epiſcopus noſter vſque ad hæc tempora Conradi vitam laudabilem duxit. Interfuit ſynodo Francofordienſi, quam Aribo Moguntinus aggregauit archiepiſcopus viginti trium epiſcoporum, præſente dicto imperatore in cauſa eccleſiæ Hildeshemenſis, cui tunc præerat ſanctus Godehardus. Erat & præſens Bruno Merſeburgenſis epiſcopus cum aliis.

Hillewardus denique epiſcopus ordinauit & conſecrauit eccleſiæ Magdeburgenſis Hunifridum archiepiſcopum. Quo etiam tempore ſedes eccleſiæ Citzenſis cum titulo tranſlata in Nuenburg: cuius cauſam ignorans admiror. Cùm enim à digniore conſueuit fieri denominatio, antiquitas autem dignior ſit quàm nouitas, iuxta illud iuridicum, *Qui prior eſt tempore, potior eſt iure*; eccleſia autem Citzenſis multò prior cùm ſit fundationis tempore; meritò prioritate & ſua antiquitate tituli dignitati perpetim venerari debuiſſet. Miror ergo, cur ei hæc dignitas per tituli ſit ablata tranſlationem, & Nuenburgenſi attributus, vt nunc paſſim communiterque Nuenburgenſis, rarò verò aut nunquam Citzenſis appelletur epiſcopus: licet ipſa curia epiſcopalis hactenus apud matrem Citzenſem durauit etiam cum reſidentia, & quorum ipſa viuentium fruitur cohabitatione, illa mortuorum ſepultura gaudet. Quemadmodum enim titulus, ita & ſepultura illuc eſt tranſlata: tametſi non adeouſque. Quia cùm ſit libera, plærique maluere præſulum in matrica Citzenſi quàm filiali Nuenburgenſi quieſcere eccleſia. Huius itaque mutationis cauſam eatenus aliam inuenire haud potui, quàm (vt reor eſſe factum) quòd eccleſia Nuenburgenſis ſitu amœnior, diuitiis craſſior, rebus opulentior, beneficiis copioſior, clero numeroſior, cantu clamoſior, potu delicatior, & emporio ſiue annuis famigeratior celebriorque ſit nundinis; & eas ob res matri filia, iunior ſeniori prælata, illa dignitate adornata fuerit. Non tamen idcirco prior vel glorioſior, imò vt & minor & poſterior, ita & obſcurior cenſeri debet. Plures equidem habuit fundatores, & hos quidem comites, vt eſt in præſens cernere in eccleſia eadem in imaginibus cælatis comitum, qui fundatores fuiſſe inſcriptione clypeorum demonſtrantur. Cæterùm principales an fuerint, aut certè cooperatores, me ignorare fateor. Præter eos namque, & quidem præſtantiores dictæ eccleſiæ fundatores, in hiſtoriis ſat antiquis ſolidisque ſcrutinio iugi & lectione, fuiſſe & alios tres comperi; Conradum videlicet imperatorem ſupra memoratum, Eckhardum (quem alij Eckenbertum nominant) Landtgrauium Thuringiæ, & marchionem de Landesberg, caſtri Eckersberg, & ſancti Georgij monaſterij fundatorem, atque Sighardum comitem de Kertfesberg, quem in vetuſto monaſterij volumine Iorgenthal quodam fundatorem eccleſiæ fuiſſe Nuenburgenſis me legiſſe memini.

Iiſdem temporibus fuit quidam baro dictus Luduicus cum barba, qui ſuprà

dictæ Gisilæ imperatricis consanguineus existens, bellorum assiduitate & rabie depaupertatus fuerat. Hic instantia dictæ Gisilæ per Bardonē archiepiscopum Moguntinum nostri ordinis assumptus, vicedominus Thuringiæ constituitur. Qui optimè & pacificè aliquot per annos commissam regens prouinciam, paulatimque potentia, diuitiis pariter, crescens, castella & prædia ad se emit varia, plurimamque ita successiuè Thuringiæ partem acquisiuit, eamque castris munitissimis constructis in montibus roborauit, præsertim Nuendorff, Schowinburg. Propterea Conradus rex ipsum Ludwicum comitem fecit, Thuringiæ & Hassiæ dominum, arma ei conferens antiqua, quæ antea fuerant Burghardi ducis Doringiæ & Hassiæ ab Hungaris inter bellandum occisi.

Ludwicus cum barba genuit Ludwicum cognomento Saltatorem, secundum comitem Doringiæ, qui natus est ei anno Domini MXL, de quo infrà, cùm ad annos eius viriles peruenerimus, dicentur plura.

Anno Domini MXXXIX, Conradus dictus Spirensis obijt: cui Henricus filius successit, eius nominis tertius: de quo historici mira fabulantur Italici, vtpote Gotfridus Viterbiensis, Martirius, Vincentius quoque Gallus, Iacobus de voragine, & ipse Antonius, & consimiles, qui ipsum Henricum non filium sed generum Conradi contendunt, patremque eius Lupoldum comitem de Cala fuisse; quem ob fractum fœdus pacis, iram regis pertimuisse, et ideo in Hirciniam (quæ & nigra dicitur) syluam cum prægnante fugisse vxore, & in quodam tugurio velut eremitam delituisse; ipsamque ibidem noctu, Conrado rege caussa venandi superueniente, filium peperisse, voce delapsa ad eum, O imperator, infans qui nunc nascitur, gener tuus erit & hæres. Quare à rege iussum interfici, sed satellitum miseratione seruatum, & clanculo matri restitutum, pro eo autem cor leporis, tanquam infantis fuisset, regi ostendisse. Et nihilo tamen minus adultum mirificè regis contra nutum generum illius factum, quemadmodum latius in prænarratis legitur historiographis, sicque in regno Conrado socero successisse, & in rei huius memoriam eo in loco quo natus est, monasterium insigne Vrsania dictum constructum fuisse. Et permulcent eiusmodi narratione aures legentium, cùm tamen tota mendosa sit & conficta, quod liquet potissimùm in duobus: primò, quia Henricus ille non gener sed filius legitimus & naturalis Conradi ex coniuge sua extitit Gisila: secundò, quia longè antè ibidem cœnobium erectum fuerat. Sed nec Vrsania, sed Hirsaugia siue tempe ceruorum dicitur: tametsi memorati rerum scriptores tanquam veram posteris legendam tradiderint. Et ita vnus alteri magister erroris fuit: seque mutuò fallentes, sibi inuicem fabulam pro historia subministrauerunt; errorque iste nostram aduscque ætatem assertores habuit suos. Apocrypham denique & rem esse fabulosam, & Otto episcopus Frisingensis, & Ioannes Naucleri canonicus Tubingensis, atque Ioannes Tritemius abbas, præceptor quondam meus, auctores grauissim, in suis testantur Chronicis. Ecce lector sciens & prudens manum in flammam misi, sed historicæ veritati consulendum putaui & ratus sum: ad quam si admittitur falsitas, eius vtique vacillabit auctoritas. Sed & de hoc satis suprà diximus. Nunc ad historiam prosequendam stylum vertamus.

CAdalus natione Longobardus, Citzensis ecclesiæ episcopus quintus, Hillewardo succedens, bene & laudabiliter præfuit. Hic in Chronicis antiquissimis Chatalo & Kazzo vel certè per geminatum ſſ sic Kasso nominatur. Interfuit dedicationi ecclesiæ nouæ monasterij Hirsfeldensis, & cryptæ eiusdem. Ad quam solennitatem ipse inuitatus fuit vnà cum Hunoldo, Merseburgensi episcopo, atque Hunifrido metropolitano eorundem Magdeburgensi: in hoc consentiente Bardone Moguntinensi archiepiscopo, eius loci diœcesano. Erat & tunc (vt Lampertus dicti cœnobij Hirsfeldensis monachus & nobilis historicus refert) præsens per se imperator Henricus tertius adhuc adolescens, qui cepit (vt infrà latius dicetur) anno nostræ salutis MXL. Hic est denique primus, quem Nuenburgensem episcopum legi appellatum; licet & ipse & sequentes immediatè complures Citzenses nuncupentur episcopi, potius quàm Nuenburgenses, in vetustis codicibus, quia forsan titulus

tulus nouus nec dum vsu vulgatus fuerat & confirmatus. Episcopus iste Casso quando cœperit, inuenire non potui. Ordinatus fuit ab suprà dicto Hunifrido archiepiscopo Magdeburgensi, qui, cùm in causa ecclesiæ suæ Romam adiisset, infirmatus ibidem obiit, anno Domini MXLV, indictione Romanorum XIII, sub Henrico tertio, regni eius anno quinto.

De quibusdam euentibus sub regimine ipsius Caduli, & primò de imperio Henrici.

Henricus itaque tertius, suprà dicti Conradi & Gisilæ filius, cœpit anno Domini MXL, & XVII annis rexit. Per quem dignitas imperialis, quæ per longum tempus à sanguine Caroli exulauerat, ad generosum & antiquum germen Caroli redacta est. Quem & ipsi Carolo magno plures assimilant: eam siquidē morum excellētiam, eam in rebus agendis magnificentiam, eam humilitatem, pietatem, mansuetudinem, affabilitatem, atque in dandis eleemosynis liberalitatem *. Erat autem ipse nigro quidem sed venusto aspectu, statura procerus. Nam ab humero & sursum eminebat super omnem populum. Ipse anno Domini MXLIIII, Agnetem Wilhelmi Pictauiensis principis filiam apud Moguntiam vngi faciens reginam, regalibus sibi nuptiis in Ingelheim copulauit. Inde infinitam histrionum & ioculatorum multitudinem non solùm muneribus sed & cibo potuque vacuam abire permisit.

EPpo, qui & Eberhardus, Citzensis ecclesiæ præsul sextus, Cadalo succedens, cœpit anno dominicæ incarnationis MXLV, & præfuit circa XXXIIII annos, ordinatus & ipse ab Hunifrido archiepiscopo Magdeburgensi. Fuit hic vir prudens & facundissimus, & in exequendis rebus arduis strenuus atque magnificus. Eapropter regibus & principibus terræ, & potissimùm Henrico quarto charissimus (vt infrà dicetur) fuit & acceptissimus. Anno secundo episcopi Epponis, Henricus tertius anno regni sui sexto habita synodo ob pessimum schisma quod tunc ecclesiam scindebat, Benedictum, Syluestrum, Gregorium, tanquam tria teterrima monstra abdicare se papatu coegit, Syndegerum autem loco eorum Romanum pontificem creauit, Clementem secundum appellatum, à quo & imperij anno eodem accepit coronam.

Circa hæc tempora repertum est Romæ corpus Pallantis qui fuerat filius Euandri gigantis incorruptum: cuius hiatus vulneris quod habuit in pectore, quatuor pedum & semis mensuram habuit. Erat autem ad caput eius lucerna ardens, quæ nec flatu extingui poterat, nec liquore: donec subtus flammam cum stylo foramine facto introductus aër est: sicque extincta. Hoc corpus erectum altitudinem muri excedebat, cuius tale erat epitaphium:

Filius Euandri Pallas, quem lancea Turni
Militis occidit, morte sua iacet hic.

Eo tempore floruit Lantfrancus nostri ordinis theologus summus. Ad cuius eximiam doctrinam conuolauit Anshelmus, vir postmodum multa virtute & sapientia adornatus, qui & ei in prioratu monasterij Becensis successit, pòst factus archiepiscopus Canthuarensis.

Ex Chronicis Gosekensis monasterij.

His temporibus effulsit comes Fridericus fama ferente huius nominis primus, de nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum prosapia ortus. Huius vxor Agna procerum de Wimare filia quæ genuit ei tres Albertum episcopum Bremensem, Dedonem & Fridericum comites palatinos Saxoniæ & Vdam filiam. Post obitum parentum Dedo & Fridericus, Deo fideles & deuoti, castro Goseck subuerso, templum eximium loco eius erigentes, monachicam vitam Burghardi Halberstatensis episcopi consilio ibi instituerunt, Bennonem quendam religiosum virum in primum abbatem præficientes. Sed quis fuerit vel vbi finierit, ibi non exprimitur. Anno itaque Domini MLIIII, tertio calend. Octobris, ecclesia dicti monasterij per Adelbertum archiepiscopum Bremensem dedicata est. Cui solennitati interfuerunt Burghardus prænarratus Halberstatensis, Wintherus Merseburgensis, & Eppo noster Citzensis episcopi, &

ipſa quoque Vda, ſoror fundatorum clariſſima, & Chriſto deuota.

Eodem anno ſynodus Florentiæ celebrata eſt ſub Victore, papa eius nominis ſecundo: in qua multi epiſcopi propter ſimoniam & fornicationem depoſiti ſunt.

Anno Epponis epiſcopi noſtri duodecimo, Henricus imperator obiit in ſylua Hartz prope Butfelt morte præuentus ſubitanea, anno regni ſui XVII, imperij verò decimo. Cui Henricus filius, puer decem annorũ conſenſu principum ſucceſſit, qui ſub matris tutela, quoad vixit, bene & maturè ſe gerebat. Ipſa defuncta, cùm eſſet annorum viginti, inſoleſcere & tyrannizare exorſus eſt: contra eccleſiarum erigens libertatem cornua, earundemq; ſibi vſurpans iura. Idcirco à Gregorio ſeptimo excommunicatus primò, dein cùm non curaret & imperio priuatus fuit. De quibus in ſequentibus annis ſuis & locis ordinatè latius tractabitur.

Henricus itaque quartus cœpit, penè (vt dixi) adhuc puer infans, anno dominicæ incarnationis MLVII, rexitque annis XLVIII. Hic dictus eſt Henricus magnus ob maxima & multa quæ geſſit, licet minus laudabiliter, prælia. Coronatus fuit à Paſchali papa, quem non multò pòſt in vincula coniecit. Henricus iſte epiſcopum noſtrum Epponem propter ſingularem ſuam induſtriam & rerum experientiam valde dilexit, & aſſumptum inter amicos ſuos & conſiliarios chariſſimum habuit. Videns ergo ſe honorari & diligi à rege; illi complacere geſtiens, eum quouis pergebat concomitabatur: & adeò quidem, vt etiam rebelli & excommunicato participando obſecundaretur. Verùm nec ipſe ſolus, ſed complures alij contra papæ mandatum ei adhæſerunt, vt Sigefridus Moguntinenſis, Gilbertus Treuirenſis, Hildolphus Colonienſis, Liemarus Bremenſis, ſucceſſor Adelberti ſupràdicti archiepiſcopi, Rutbertus quoque Theodericus Verdunenſis, Burghardus Baſilienſis, epiſcopi: quorum aſſentatione & conſilio multa faciebat, imò penè omnia.

Porrò excommunicationis cauſa fuit, quia Henricus & tyrannus & virginum ac matronarum nobilium ſtuprator iam cœperat eſſe turpiſſimus. Qui etiam eo tempore Saxoniam ſibi prorſus vſurpare aggreſſus, ſeruitute noua graui aliiſque oneribus & exactionibus moleſtare cœpit, bona terræ, & quorundam principum ac nobilium, necnon epiſcopatuum, monaſteriorum atque, diripiendo & vaſtando. Erat inſuper ſimoniacus nefandiſſimus; inueſturas epiſcoporum & alia beneficia eccleſiaſtica pro pecunia conferens; pro arbitrio denique præſules conſtituens & deponens, vt apud eum eſſet acceptior & dignior qui ditior, non qui melior. Et adeò quidem hæc mala paſſim patrabat, vt tanta tunc eccleſiæ fluctuatio emerſerit, vt licet Chriſti ad Belial ſit nulla conuentio, tanta extiterit iuſtitiæ cum iniuſtitia confuſio, vt inter catholicos, hæreticos & ſchiſmaticos vix eſſet etiam bonis diſcretio. Quibus malis Saxones irritati, cum ſuis principibus, epiſcopis, & baronibus mori pro eccleſiarum & patriæ libertate parati, coniurantes validum contra regem produxere exercitum. Et crebro per annos XXIIII varia & cruenta vtrinque geſſerunt prælia. Victores attamen finaliter Saxones euaſere: regemque ſuperatum non ſine grandi ſuorum cæde & ceſſare compulerunt & fugere. Sanè bella memorata, quando & quomodo geſta ſint ſuis locis & annis aſſignãda reſeruans, præmiſſis immediatè ſubnectere de induſtria diſtuli, quatenus ea quæ præceſſere interimque contigere memorabilia, ordinatius ſuis & annis & temporibus aptari & digeri valeant.

Anno itaque Epponis epiſcopi noſtri XIIII, Henrici autem regis tertio, qui eſt noſtræ ſalutis MLIX, Limpoldus archiepiſcopus Moguntinus, vir magnæ deuotionis & honeſtatis, fundauit monaſterium ſancti Iacobi montis ſpecioſi prope Moguntiam, locans in illud ordinis diui Benedicti monachos.

Anno Domini MLXI, Henricus rex Epponem epiſcopum noſtrum vnà cum Wilhelmo marchione Thuringorum & exercitu in Vngariam ad auxiliandum regi Andreæ, quem Bele frater eius regno vi & armis deturbare nitebatur, miſit. Qui illuc venientes cum Bele ſigna contulerunt atque infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt. Sed Vngari pòſt auẽti, ipſos vice verſa vehementer vrgere cœperunt. Videntes itaque miſſi regis ſe impares & numero & viribus, finibus hoſtium excedere volebant, ſed in fuga intercepti ab hoſtibus crebra incurſione infeſtantur. Cùm autem ſe viri-

se viriliter defenderẽt, & hostes reciprocè cederent: tandem diuturna cæde exhaustis viribus Andreas rex equo fortè excussus pugnantium pedibus est conculcatus, episcopus captus. Marchio fame magis quàm ferro expugnatus, se dedidit. Cuius virtus tantę admirationi apud barbaros fuit, vt Ioas filius Belis pro illo vltro patrem exoraret non modò, vt eum iure belli intactum sineret, sed etiam vt affinitate sibi iungeret, desponsata ei filia sua sorore Ioade. Et sic tãdem cum gloria dimissus, cum episcopo & aliis qui simul venerant, & cædibus supererant, ad propria est reuersus.

Ex Chronicis Doringorum excerpta.

Anno Domini MLXV, Ludouicus Saltator, filius Ludouici cum barba, secundus comes Doringorum, interfecit Fridericum comitem palatinum, fundatorem monasterij Gosetzen, qui habitabat in castro Schipplitz, propter vxorem suam venustissimã quam amabat Adelheidam. Qui occisus sepultus est in dicto monasterio quod fundarat. Ita in dictis Chronicis legitur, & in fundatione cœnobij Odersleuen eadem reperiuntur. In topographia tamen Gositzensis monasterij memorati habetur, quòd non Fridericus senior & fundator loci, sed filius eius eiusdem nominis, qui habuit vxorem nomine Adelhaidem pulcherrimam & pridem sibi nuptam, ab eo fuerit occisus zelo vxoris, quam & exinde duxit in matrimonium: quæ ei genuit tres liberos præstantissimæ indolis Ludouicum qui primus factus est Lantgrauius Doringie, Vdonem episcopum Nuenbergensem, & Henricum. Ludouicus iste ædificauit castrum Wartperg in altissimo monte iuxta Isenach, item castrum Nuenburg, & ciuitatem prope castrum, in pede autem montis Friburg. Porrò Ludouicus pœnitentia ductus fundauit insigne valde cœnobium in nemore Doringiæ Reinhartzbron, in quo & in vltima ætate factus conuersus sub habitu religioso feliciter obdormiuit in domino. Similiter & ipsa Adelheidis fundauit pro satisfactione spontaneè monasterium nostri ordinis Oldersleuen prope Saxiburgum. Castrum quoque Schipplitz, vbi quondam cum viro interfecto habitarat, in claustrum mutauit monialium, donans ei omnia quæ ad castrum spectabant: ipsaq; seculum linquens facta est ibi prima abbatissa circa annum domini MLXXXIX. Cæterùm quur Ludouicus Saltator nuncupetur, causam dicunt, quòd instantia Adelberti archipræsulis Bremensis qui occisi germanus fuerat, ipse Ludouicus captus sit, & ab Henrico imperatore in castro Gibelstein in turri quadam biennio custodiæ mancipatus; tandem semel ob recreationẽ ad superiora turris positus, voto sancto Vdalrico facto per fenestram in Salam vsque saltauerit: indeq; enatans in Sangerhausen veniẽs dominium suum, in rei memoriam ibidem ecclesiam pulchram in honorem dicti Sancti construxerit.

Anno Domini MLXVIII, Petrus Damiani, & Petrus Alphonsus, nominatissimi habentur.

Anno Domini MLXXIII, Hillebrandus professione monachus, & Romanæ ecclesię archidiaconus, natione Tuscus, omnium Cardinalium consensu solenniter atque canonicè electus sit papa, in numero CXLVII, & vocatus est Gregorius septimus. Sedit an. XII, mense vno, diebus IIII. Istius prudentia nõ modò in ipsa Italia, sed etiam in Teutonicis prouinciis, sacerdotum refrenata est incontinentia. Hic, vt Martinus ait, concilio C X episcoporum habito, Henricũ imperatorem excõmunicauit quasi ecclesiæ Romanæ scissorem, sed tandẽ absoluit, & pòst iterum excommunicauit, quia dissidium in ecclesia procurauit, pueritia & inexperientia sua existente in causa. Libet hîc subnectere, quid de dicta excõmunicatione sentiat Otto Frisingensis episcopus, historicus magnus & nobilissimus, vtpote Friderici primi patruus. Dicit itaq; in historia sua taliter. Anno Domini MLVII, Henricus quartus penè puer patri in regno successit. Hic excommunicatus per papam Gregor. VII: si rectè videat ipse. Et subiũgit, Lego & relego Romanorum regum & imperatorum gesta, & nusquam inuenio quẽquam eorum ante hunc à Romano pontifice excommunicatum, vel regno priuatum: nisi quis pro anathemate accipiat, quòd Philippus ad breue tempus à Romano episcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodosius à beato Ambrosio propter cruentam cædem à liminibus ecclesiæ sequestratus est. Hæc Otto noster. Cæterùm ego summi pontificis sententiam velut Christi vicarij formidandam profitens, rem latius prosequi institui.

Primum itaq; bellũ, quod Henricus imperator cõtra episc. Saxoniæ gessit, quód-

que excommunicationis non parua occasio extitit, factum est anno Domini MLXXV, idus Iunij feria III, prope fluuium Vnstrat, vbi multi potentes ex vtraque parte ceciderunt. Et Saxones victi fugerunt. Eo quippe tempore omnes episcopi potentiores regi, & principes etiam excommunicato adhæserunt, præter paucos quosdam Saxoniæ episcopos optimos & orthodoxos patres, quibus visum est magis Deo & vicario suo papæ obediendum quàm Cæsari: qui regem constanter & intrepidè relinquentes, iussis apostolicis vsque ad mortem fideliter parebant. Fuerunt autem hi: Anno archiepiscopus Colonienſis, Wernherus Magdeburgenſis, Bucco, qui & Burghardus, Halberstatenſis, vir sanctus, Wernherus Merseburgenſis, Padeburnenſis & Benno Misnenſis. His astiterunt, & auxilio fuerunt contra regem sequẽtes principes & duces, comites & barones Sax. Otto dux Bauar. q̃ offensus p̃ regẽ qui eũ iniustè ducatu p̃dicto priuauerat, ad episc. memoratos se transtulit, factus ecclesiæ propugnator validissim⁹. Hic natione Saxo ducatum etiam habuit circa Weseram Goting & Northeim, quem ipse quoque rex vastauerat: item Magnus dux Saxoniæ, Eghardus marchio Doringiæ, Dedi marchio, Fridericus comes palatinus, Theodoricus comes, Albertus comes, Otto comes, Conradus comes, Henricus comes, & vulgus promiscuum supra sexaginta millia. Hi Goslariæ congregati contra regem expeditionẽm parabant. Rex accepto nuntio vicini iamque instantis periculi grauiter mente consternatus, properè in Hartesburg castrum se contulit, eoque secum regni insignia & thesauros quosdam conuexit. Erant tunc temporis cum eo Eppo noster Citzensis episcopus, & Benno Osneburgensis episcopus, quorum consilio & priùs tranquilla & tunc turbata republica omnia faciebat. Fuerunt quoque in parte regis præter suprà memoratos omnes alij Germaniæ principes & antistites, comites & barones, omnisq; nobilitas. Dux autem militiæ præcipuus fuit Rudolphus Sueuorum dux, & Welpho Bauariæ dux, Godefridus dux Lothoringorum, & Vratislaus dux Bohemorum cum suis legionibus. Non tamen diu pòst duo præfati principes Guelpho & Rudolphus Saxonibus sunt iuncti, vt infrà patebit. Godefridus autem ad terræ sanctæ expeditionem & liberationem est profectus. Fuerunt itaque cum rege omnes Franci, Sueui, Baioarij, Lotharingi & Bohemi: omnes contra Saxones paucos congregati; quin & omnes Westphali & circa Misnam habitantes regis auro corrupti à Saxonibus & (vt dicitur in Chronicis ecclesiæ Magdeburgensis) omnes episcopi præter quatuor, Magdeburgensem, Halberstatensem, Merseburgensem & Padeburnensem aut apertè ad regem transierunt, aut animo nutanti cum Saxonibus stabant, vt in quamcunque partem res prosperè cederet, illuc securi declinare potuissent.

Eo tempore Rodulphus dux Sueuorum, & Welpho dux Baioariorum siue Noricorum, & Bertholdus dux Charinthiorum regi auxilium suum petenti denegauerunt propter præcedentia mala & sanguinis effusionem. His discordiis sæuientibus, Henricus Italiam intrans, Romam pro concordia & reconciliatione petiit: habens secum Epponem episcopum nostrum & plerosque alios. Intrans per Gregorium papam honorificè suscipitur, & iuramento super emendatione malorum præstito ab excommunicatione absoluitur, & pristinis dignitatibus restituitur. Qui aliquandiu Romæ manens, ecclesias deuotè visitauit, & crebro à pontifice vnà cum episcopo nostro Eppone ad prandia inuitatur. Tandem in Germaniam rediens, nescio quo vexatus spiritu aut prauo seductus consilio, omnia quæ papæ spoponderat, rupit & irrita fecit, efferatior, q̃ fuerat antea, factus. Quapropter de nouo ipsum Greg. papa excommunicatũ regno priuauit, donans potestatem principibus & episcopis alium loco eius eligendi.

Anno igitur Domini MLXXVIII, Rudolphus dux Sueuorum contra Henricũ in regem eligitur à Saxonibus & Sueuis, & Moguntiæ consecratur à Siffrido loci archiepiscopo, nostri ordinis quondam abbate Fuldensi, præsente Adelberone etiam nostri ordinis episcopo Wurtzeburgensi, & multis aliis potissimùm Saxoniæ magnatibus: Rodulpho tunc coronando miserat papa diadema continens hæc verba: *Roma dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.* Eodem anno paulo post Rodolphi vnctionem, bellum inter eum & Henricum ortum est: conueneruntque exercitus vtriusque iuxta Strowi vel Medelrichstad. Initoque prælio non pauci ex his & illis prosternuntur, & incerta fit victoria vtriusque certatim fugientibus ad propria. Vbi à vulgaribus hominibus

nibus Werterus, qui & Wetzel, archiepiscopus Magdeburgensis in fuga occiditur, siue (vt quidam dicunt) suspenditur. Magnus dux capitur & spoliatur, Wernherus autem episcopus Merseburgensis nudus ad propria reuertitur. Interea dux Otto, & Fridericus palatinus de Sumerseburg diuersis in partibus acriter pugnantes, non antè cessauerunt, quàm Henricum cum omnibus suis ad fugam coegerunt; eosque fugientes tamdiu sunt insecuti, donec eos muro Wirtzeburgensi videbant includi. In diebus his Henricus Adelberonem episcopum præfatæ ciuitatis Wirtzburg propter adhæsionem papæ & Rodolphi noui regis expulsum, suum ad monasterium Lambach redire coegit, loco eius Meginhardum episcopum constituens. Et ita cum aliis sibi contradicentibus fecit.

Anno Domini MLXXIX, tertium bellum Henricus imperator contra Saxones gessit iuxta Vladichen, quinto calend. Februarij. Tunc monasterium sancti Petri Erphordiæ & sancti Seueri ibidem cum multitudine quæ illuc confugerat, combustum est, & ciuitas pro parte. Eodem tempore Fridericus abbas Golitzensis comes palatinus abbatiam beati Gregorij in Nuenburg à rege Rodulpho regendam suscepit. Illo quippe anno Citzensis ecclesia suo orbata fuit antistite. Hæc ibi. Ille antistes fuit Eppo, cuius obitum alibi ita præcisè inuenire non potui. Obiit autem morte dira & subitâ, submersus in quodam flumine, vt infrà latius dicetur. Et non solùm ipse, sed & complures alij potentes Henrico excommunicato fauentes reproba interiere morte, vt habetur in Chronicis.

Ex annalibus ecclesiæ Magdeburgensis.

Wilhelmus episcopus Traiectensis, fautor Henrici quarti ecclesiarum tyranni. Hic cùm præfatus rex esset Traiecti, & excommunicatio regis à Romano pontifice facta præsentata fuisset: rex ipse excommunicationem papæ consilio episcopi vilipendebat. Episcopus quoque idem præfatus, timens ne si populus hoc audisset, à rege sicut ab excommunicato discederet, inter missas sermonem faciens ad populum derisoriè quòd rex excommunicatus esset indicauit. Sed hanc excommunicationem nihil valere, quibus poterat verbis vtpote facundus homo confirmabat. Sed quantum valeret, in teipso coactus est agnoscere, si liceret ei pœnitendo à superbia resilire. Nam in ipso loco, in quo Romano pontifici derogabat, ipse mala valetudine corripitur, in qua vsque ad miserandum vitæ terminum detinetur. Itaque morbo magis ac magis ingrauescente cum eo dum quidam homo regis eum rogaret, vt se cum suo mandato remitteret ad regem, Hoc, inquit, mitto ei mandatum quòd ipse, & ego, & omnes iniquitati eius fauentes sumus damnati in perpetuum. Cumque à suis qui aderant clericis, ne talia loqueretur, esset admonitus; Quid aliud, inquit, loquor, nisi quod verum esse visibiliter intueor. Ecce enim dæmones lectum meum circumstant, quatenus me mox vt expirauero rapiant. Itaque cùm fuero è corpore eductus, rogo vos & omnes fideles, ne se fatigent pro me faciendo supplicationes. Hic igitur in desperatione defunctus, diu iacebat insepultus, donec Romam mittitur. Et inde quæsito consilio, ne populus fœtore corrumperetur, apostolico iussu sine commendationibus sepelitur. *Hæc ex Chronicis Magdeburgensis ecclesiæ.* Et ita alij complures Henrici fautores malè interiere. Vdo Treuerensis archipræsul repentina morte obiit. Burghardus Misnensis præfectus ex equo cadens expirauit. Sic & Godefridus dux hostis Saxoniæ percussus sine confessione periit. Ita & Eppo episcopus noster, magnus Henrici fautor & assentator, morte mala concluſit, de qua in prædictis Chronicis Magdeburgensis ecclesiæ ita ad verbum scribitur: Eppo Citzensis episcopus dum in episcopio sancti Chiliani quendam riuum forti sedens in equo transiret, quem quilibet pedes sine periculo transire posset, vbi nec timor vllus fuit; equo cadente moriens sic interiit, sancto Chiliano sic disponente, vt qui eius rebus violentus incubuerat, vinúmque illius sæpe iniustè biberat, aquam quoque suam iustè bibendo vltrà metum non quærat. Et quia nobis inconciliabilis permansit, Deo inreconciliatus ab hac vita migrauit. Hæc ad verbum in prænarratis Magdeburgensis ecclesiæ annalibus leguntur. Eppone itaque sic defuncto, Guntherus ei successit, vt sequitur.

GVntherus, septimus Nuenburgensis ecclesiæ præsul post Epponem rite succedens circa annum Domini millesimum septuagesimum nonum, præfuitque proficuè vsque ad annum Domini MXCIX, ordinatus per Hartwigum metropolitanum suum.

De quibusdam euentibus, temporibus Guntheri episcopi, ex Chronicis Saxoniæ.

Quartum bellum inter Henricum & Rodolphum gestum est, anno Domini MLXXX. Et Saxones triumpharunt Ottone duce, licet Rodolphus rex lethaliter vulneratus fuerit, semiuiuus in Mersburg delatus, ibi mortuus, & honorificè sepultus. Factum est autem hoc bellum prope Elstere fluuium. Cæde facta & imperatore fugato cum suis, Saxones hostilia castra peruadunt, & omnia quæ sunt inuenta, diripiunt. Sunt autem inuenta multa preciosa tentoria, multa episcoporum scrinia sacris indumentis & vasis plena, multa vasa aurea & argentea quotidianis vsibus apta, multæ quoque auri & argenti laminæ, multaque pecunia numerata, equi quamplurimi similiter & optimi, arma generis vniuersi, mutatoria cæteraque sine æstimatione vestimenta. Et vt breuiter dicam, quicquid episcopi Colonienſis fuit & Treuerẽsis, & alij ferè XIIII secum attulerant, quicquid dux Fridericus, comes & Henricus, ac cæteri ditissimi homines secum portauerant, quicquid in Erphurt rapuerant; omnia illa diripientes, ad castra sua ouanter tulerunt triumphantes. Illi vero qui gladium effugerunt, quantas calamitates in fluuio, syluis, paludibus sustinuere: nulli est credibile, nisi cui contigit hæc omnia loca præsentialiter videre. Ergo quicquid Vnstrad vbi victi sumus, in nos peccauit; Elstrad pro nobis dupliciter vindicauit. *Hæc ex Chronicis Saxoniæ.*

Circa idem tempus Henricus imperator marchiam Misnensem Vratislao duci Bohemiæ dedit possidendam pro auxilio & obsequio, quod ei idem dux contra Saxones continuè impendebat bellico. Ast Egbertus marchio, eius prouinciæ dominus, filius patruelis regis, puer adhuc adiunctis sibi Saxonibus Misenam perrexit, vniuersaque castella quibus dux Bohemus præsidium imposuerat, admota militari manu recepit, suosque milites qui deinceps contra omnem hostium irruptionem indefessi excubarent, imposuit: mirantibus cunctis, quòd regem nec ætatis nec propinquitatis respectus ab hac iniuria reuocasset. Eodem quoque tempore Henricus imperator ducatum Sueuiæ, qui fuerat Rodulphi ducis & regis pridem occisi, dedit Friderico comiti de Stoyphen, magistro militiæ suæ strenuo & bellicosissimo viro, qui magna pro eo gessit facinora & fortissima bella, insuper & filiam suam vnicam Agnetem illi in coniugium copulauit: ex qua suscepit duos egregios liberos, Fridericum ducem Sueuiæ, & Conradum qui pòst factus imperator eius nominis est tertius. Fridericus dux in vxorem accepit Iuttam sororem Henrici Catuli potentissimi Baioariæ & Saxoniæ ducis, genuitque ex ea Fridericum tertium cognomento Enobarbum, de quo & aliis infrà dicetur.

Anno Domini MLXXXIIII, Henricus imperator aduersus Pontificem gerens bellum vrbem capit, & in Adriani mole Gregorium obsessum custodit, donec Gregoriani Roberti Guiscardi qui in Apulia dominabatur, auxilio freti obsidentes abire Senas compulerunt. Eodem anno Sifridus archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Wetzel siue Wernherus successit. Sequenti anno qui est Domini MLXXXVII, Gregorius papa obiit, cui Victor tertius successit.

Anno LXXXVI supra M ab ortu saluatoris Christi, apud Moguntiam in concilio principum Henricus imperator Vratislaum ducem Bohemiæ regem fecit; Morauorum regno pridem extincto, in Bohemiam translato, Poloniam, Sleſiam, Lusatiam Bohemorum imperio adiiciens; Gilbertum Treuerorum archiepiscopum cum eo Pragam mittens, qui coram prouincialibus regem nouum inungeret, regalibusque adornaret insignibus, acclamante populo, Vratislao regi salus, honor atque victoria. Vratislaus iste Bohemorum rex primus collegium Canonicorum regularium in arce Pragensi erexit: in quo dum res agitur diuina, non præpositus tantùm, sed decanus & sacerdos, diaconusque & subdiaconus, rem diuinam facientes, episcopalibus ornamentis vtuntur. Et præpositus quidem cancellariis regni

regni appellatus principis honore defungitur. In fundatione autem eius ecclesiæ rex idem suis humeris duodecim cophinos lapidum mercenarij more gestasse fertur. Et reuera religiosus princeps, dignusque qui primus inter Bohemos regio vteretur diademate. Non tamen in eo vehementer stupendum, quòd adhæserit Henrico imperatori magis quàm apostolico, homo secularis; cùm videret summos Germaniæ archipræsules, electores & principes ei obsequi, illumque venerari & defendere. Sanè quod plerisque in historiis reperitur, Bohemiæ ducatum in regnum per Fridericum primum fuisse mutatum, hoc ideo contigit, quòd post Vratislaum prædictum primum regem pluribus annis interregnum fuerit. Nam Conradus frater eius, & filij non regis nomine sed ducis tantùm vsi fuerunt: tanquam regni decus homini non prouinciæ datum fuisset. Proinde Vradislaus iunior, & quartus Vratislai regis natus, à Friderico primo sibi & posteris regiam dignitatem dono obtinuit, & quidem magnificè & gloriosè, eò quòd dicto Friderico mirificè gratus fuisset, propter auxilium quod ei in expugnatione Mediolanensi impenderat. Quapropter & ei leonem rubeum bifurcatæ caudę in clypeo albi coloris regio insigne donauit.

Anno Domini MLXXXVIII, Wetzel archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Ruthardus successit rite.

Eodem anno Guntherus episcopus noster Citzensis defunctus est. Mox omnis clerus coadunatus, quem longè antè optauerat abbatem Fridericum Gositzensem pari consilio elegerunt, & electum cum ingenti tripudio in cathedram tunc temporis episcopalem Citzæ perduxerunt. Qui cùm ex illius ecclesiæ impensis necessaria ordinasset, tam clericorum quàm laicorum personis assumptis post regem Henricum pro inuestitura properauit, qui tunc Veronæ, id est Bern, trans alpes erat. Qui causam itineris audiens ægrè cœpit ferre, eius quòd sine permissione electus fuit. Illo quippe tempore sub regia potestate libertas ecclesiæ periclitabatur. Episcopos & abbates non virtutum merita, sed commendabat pecunia. Cui erat minor numerus; ad regimen animarum minus erat idoneus. Itaque Citzensis ecclesiæ pro electo suo interpellantibus durius respondetur. Sed nec rex electionem per inuestituram confirmare voluit, sed abiectum archiabbatiæ Heroueldensi præposuit, & eius loco Walrabonum qui sequitur, creauit episcopum.

WAlramus, qui & Walrabonus appellatur, octauus Citzensis ecclesiæ episcopus, reprobato Friderico per Henricum imperatorem Gunthero surrogatus. Circa annum Domini MLXXXIX, præfuit annis XXI. Hic (vt in annalibus Magdeburgensis ecclesiæ legitur) ordinatus fuit ab Hardewigo eius loci archiepiscopo & metropolitano suo.

De quibusdam gestis tempore Walrami episcopi, ex Chronicis.

Anno Domini MLXXXIX, Henricus imperator prædictus congregato exercitu oppidum firmissimum marchionis Egberti Glichen dictum obsedit. In vigilia verò Natalis domini, dominica scilicet die, cùm magna pars primatum ob diem festum iam abiret, Egbertus suis consulens audacter imperatorem inuadit, & grauiter primò resistentem tandem cedere compellit. In qua pugna Burchardus Lusaniæ episcopus, qui ea die sacram imperatoris lanceam ferebat, occisus est.

Anno Domini MXCII, Beltzetus Turcarum rex Græciam ingenti armatorum ingreditur numero. Plures vrbes expugnans, sibi subiectas fecit & tributarias. Imperatore quoque capto, pro vili vtitur mancipio.

Anno Domini MXCVIII, ordo Cisterciensium cœpit per venerabilem & sanctum virum Robertum abbatem, qui maximus & secundus reformator ordinis sancti Benedicti fuit, qui multas curiositates & abusiones abdicauit, instituens fratres suos simpliciter purè & rigidè secundum regulam viuere. Et mirabiliter in breui tempore hæc institutio & reformatio per mundum dilatata & aucta est.

Anno Domini MXCIX, Hierosolyma à nostris capta est duce Godefrido, quem Christiani coronare volentes ipse renuit, asseuerans nolle se auteam ferre coronam, in ea vrbe in qua Christus spineam tulisset.

Anno Domini MC, Godefridus moritur. Post quem Hierosolymis regnauit Balduinus frater eius annos XVIII. In quibus Ægyptios ter superauit prælio magno, & Calypham eorum regem interemit. His temporibus secundum Helmoldum ablata sunt imperialia Henrico quarto violenter, & data sunt filio suo Henrico quinto. Et sopita sunt schismata tempore Paschalis quæ diu ferbuerant per Henricum, propter antipapam suum Gwigbertum qui dictus est Clemens secundus, qui & ipsum cum vxore sua Bertha coronauerat. Matthæus Palmerius in additionibus suis Chronicorum Eusebij, de prædicta coronatione aliter habet, & quidem in hæc verba: Henricus coronam imperij à Paschali sumpsit, & non multò pòst illum cum multis ecclesiæ prælatis capit, & in carcere inclusit, vnde parum pòst liberatus euasit, anno Domini MCIL Hæc ille.

Per idem tempus in Italia sanguinem pluit. Item lancea Domini cum qua in cruce in latere vulneratus est, Antiochiæ est reperta. Henricus suprà memoratus dictus est Henricus Magnus, in ordine imperatorum tertius, regum vero quartus. Hic à multis apostolicis fuit excommunicatus, & tandem à filio deuictus, anno imperij sui 43, & diu carcere detentus tandem satis miserè Leodij mortuus post multas insultationes, & stetit corpus eius inhumatum v annis in quadam capella deserta. Ecce lector quàm profunda Dei iudicia in tanto viro, qui forsan scoriam eius decoxit in camino tribulationis, vt non cum hoc mundo damnaretur. Obiit autem, vt communiter dicunt historici, circa Christi MCVI. Cui filius, adhuc eo viuente & sub custodia posito, Henricus successit, vt dicetur in sequentibus. Et dictus est Henricus ille in ordine imperatorum quartus, regum vero quintus: & ita communissimè appellatur, cùm sit quintus Romanorum regum, qui huius nominis apud Germanos imperitauit, licet Itali luscioli numerent aliter primum Henricum patrem Ottonis magni, virum optimum & bellicosissimum, quia imperiali diademate coronatus nō fuit, à catalogo imperatorum siue regum Romanorum excludentes. Henricus itaque quintus, Henrici Magni filius cœpit anno Domini MCV, & XX annis rexit. Hic patrem Henricum nephando scelere carcere macerauit vsque ad mortem. Dicunt tamen aliqui, eum circa finem vitæ dimissum, & Leodij (vt suprà dictum est) miserè defunctum.

Hoc tempore mortuus est Magnus dux Saxoniæ sine hærede masculo. Ideo Henricus quintus ducatum eius dedit Ludero comiti de Suppleburg, qui pòst factus imperator dictus est Lotharius secundus, de quo infrà. Reliquit tamen dux Magnus duas filias, quarum vna Elica nupsit comiti Ottoni de Ballenstet, quæ peperit ei Albertum Vrsum, altera Wolffhildis nupsit Henrico Nigro duci Bauariæ, quæ peperit ei Henricum Catulum, patrem Henrici Leonis ducis magni, & Welphonem ducem Noricorum, & filiam Iuttam quam duxit Fridericus suprà memoratus dux Sueuiæ, quæ peperit ei Fridericum primum, de quibus infrà latius.

Anno Domini MCVII, id est anno secundo Henrici quinti, Benno vir Dei, episcopus Minensis obiit, & Herdewicus successit, qui ecclesiam Wurtzen fundauit collegiatam. Eodem anno Henricus archiepiscopus Magdeburgensis obiit, Adelgotus cui successit vir optimus & magnificus. In Chronicis tamen prædictæ ecclesiæ habetur, quòd cœperit anno Domini MCVIII, & XI annis præfuerit. Iste memorabilis pater fundauit monasterium noui operis canonicorum regularium Hallis, quod nostra hac ætate quoque insigne & opulentissimum habetur. Cuius præpositus Dominus Ioannes Pals, doctor iuris canonici, vir religiosus, facundus & consultissimus, ob singularem suam prudentiam & dexteritatem in magno tenetur honore, & diligitur à summis etiam viris, maximè ab Alberto Moguntinensis & Magdeburgensis ecclesiarum archiepiscopo veneratur & colitur. Cuius & ego haud modicè liberalitatem & humanitatem in meis expertus sum necessitudinib. Prior quoque dicti monasterij nomine Lucas, vir valde venerandus & apprimè doctus, & ipse decretorum doctor habetur celeberrimus, cuius eruditionis fama & iuris peritia nostro æuo plurimum dictum illustrat monasterium. Quem mihi amicissimum Deus incolumen & saluum conseruet multos in annos, supplex deposco. Illo tempore Paschalis secundus ordinis diui Benedicti summus fuit pontifex, vir zelosus & rigidus, qui diligenter laborauit pro ecclesia contra imperatores & reges super resignatione inuestituræ episcoporum & abbatum

batum,& satis profecit. Etiam captus fuit per imperatorem Henricum v(vt infrà dicetur) cum cardinalibus & per duos menses in custodia tentus. Habuit & schisma. Nam contra eum Henricus imperator antipapam elegit Swigbertum, & post hunc consequenter alios duos,qui omnes in breui malè interierunt. Et Paschalis,vt erat vnicus & indubitatus papa, per annos XVIII permansit.

THeodericus sacerdos, homoq; Dei magnus, Citzensis ecclesiæ episcopus nonus, Walrabono episcopo defuncto,cũ gaudio & applausu totius & cleri & populi successit,anno dominicæ incarnationis MCXI,indictione IIII. Ordinatus autẽ fuit per Adelgotum metropolitanum suum, archiepiscopum Magdeburgensem eodem anno & tempore. Sanè Theodericus iste vir fuit apostolicus, & apprime doctus, integerrimæ vitæ & cõuersationis sanctæ,Deo & hominibus acceptissimus & gratissimus,summus Dei cultor, & zelosus orthodoxæ fidei propugnator, strenuusq; ac rigidus sacrorum canonum defensor,& potissimùm contra Simoniacos, nec non schismaticos qui suo tempore Christi turbabant scindebantq; ecclesiam, turris validissima. Quod non ex me, sed antiquorum historiographorum, vtpote synchronorum ipsius, Chronicis & historiis deprompsi. Quem denique & talem extitisse, illa vetus & antiqua fundationis cœnobij nostri scriptura, in fine martyrologij & regulæ nostræ exarata, clarè demonstrat,& affirmat in hæc vt sequitur verba.

Anno Domini MCXI,sub Henrico imperatore huius nominis quarto,sed in ordine regum quinto auctorisante, in ecclesia catholica militante post Vrbanum secundum viro apostolico Paschali,dominus Theodericus Citzensi ecclesiæ dignè præficitur. Vir verè commendandus,literis apprime eruditus,contra schismata quæ suis temporibus nonnunquam pullulabant,propugnator catholicus, & in omni pastorali solicitudine commissæ sibi ecclesiæ desudans vtilitatibus. Hic tertio episcopatus sui anno, scilicet anno Domini MCXIIII, cùm esset beatæ Mariæ Dei genitrici specialiter deuotus,quendam Sclauum penitus illiteratum, eidem beatæ virgini æquè deuotum, in sua curia habebat. Cui Sclauo beata virgo Maria tunc apparuit, adhortans vt præfato episcopo diceret, vt claustrum suo honori consecrandum non longè à suburbano seu territorio suæ ciuitatis,in colle quem antiquitas Bosawgia nominauerat,constitueret, & pro indicio veritatis insinuaret, quòd secretè dicere solitus esset ante inchoationem horarum beatissimæ virginis hanc antiphonam, *Natiuitas tua Dei genitrix, &c.* Quæ cùm idem Sclauus episcopo nunciaret, & episcopus suum secretum illi reuelatum cognosceret; quod domina nostra sibi dilectissima virgo Maria voluit fieri, quantocius adimpleuit,& montem qui Bozawgia dicitur, primum occupauit,ac fruticetis ac spinetis mundauit, & mense Septembri sexto idus eiusdem ligneam capellam,in eodem monte constructam,in honore sanctæ Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ dedicauit,ipsumq; montem cum aliis prædiis in vsum fratrum, inibi Deo in perpetuum secundum regulam sancti Benedicti nigrorum monachorum seruiturorum,assignauit. Nam de monasterio Hirsaugiensi Spirensis diœcesis,pro tũc in regulari obseruantia secundum Cluniacẽsium statuta nominatissimo abbatem postulauit, & quendam Egkenbertum, virum venerabilem, quem primum huic loco abbatem præfecit, vnà cum aliis fratribus acquisiuit.

Secundo dehinc anno,qui est annus Domini MCXV,basilicam hanc à fundamentis erexit, & septimo abhinc anno, qui est annus Domini MCXXII, consummauit. Duoque altaria vnum in dextrali plaga in honore Apostolorum Petri & Pauli VI idus Septembris, alterum verò in sinistrali in honore Apostolorũ Philippi & Iacobi calendas Maij dedicauit.

Hic etiam quendam nobilem nomine Bennonem de vicina gente Soraborum in-conuersum recepit. Qui cùm verè peruersus existeret, & ab abbate sæpe correptus emendare nollet; abbas ad eius directionem etiam episcopũ aduocauit. Qui cùm prædictum Bennonem durius (vt dignus erat) argueret, idem Benno cuncta impatienter ferens in tantam malitiam deuenit, vt eundem episcopum in oratione ante principale altare procumbentem latenter cultello perfoderet. Vnde post triduum venerandus Dei sacerdos quinto calendas octobris anno Domini MCXXIII,indictione prima migrauit ad Christum, in eodem loco sepultus quo occisus. Ipse vero Benno non conuer-

sus sed perterſus mox viuus à dæmone raptus nusquam comparuit. Hęc ad verbum ex topographia fundationis huius nostri cœnobij transcripta.

EPITAPHIVM inciſum fundatoris tumbæ.

Annos millenos centum tres bis quoque denos
Collige post Christum, titulum qui perspicis istum.
Tunc obiit sedis, nostræ fundator & ædis.
Sanguine perfusus brauio certaminis vsus.

Libet hic subnectere, cur locus memoratus ab antiquo vsque nunc dictus fuerit Bosaw. Sunt equidem qui asserunt, id factum, quòd locus nemorosus quondam fuerit & latrociniis aptus, & ideo dictus Bosaw, id est mala augia. Estque communis hæc & vulgi opinio. Ast illustris comes, nec non quartus Merseburgensis ecclesiæ præsul dignissimus, Dythmarus, magnus & solidus auctor, Henrico imperatori secundo amicissimus, in Chronicis suis aliam narrat causam, quòd scilicet locus monsque prædictus nomen habeat à Bosone primo memoratæ Merseburgensis ecclesiæ episcopo. Qui prouisor ecclesiæ ad tempus existens Citzensis, templum in eodem saltu Domino Deo construxerat, & nomine suo intitulauerat. Verba Dythmari antistitis de prædicto loco sunt hæc. Boso antecessor meus, ab imperatore constitutus Ottone, curam sibi commissam anno vno & menses decem ac tres dies regens in patria obiit Bauaria. Qui in monasterio Christi martyris Emerammi quod construxit Arnulphus, monachus existens, inde ad seruitium Cæsaris assumptus, beneficium Citzensis ecclesiæ pro magni laboris sui debita remuneratione percepit. Et iuxta prædictam ciuitatem in quodam saltu quod ipse construxit ac nomine suo vocauit templum Domino de lapidibus ædificauit consecrariqué fecit. Et quia is in Oriente innumeram Christo plebem prædicatione assidua & baptismate vendicauerat; imperatori placuit, electionemque de tribus episcopatibus ei dedit Misnensi, Citzensi & Merseburgensi. Præ his omnibus Merseburgensem ab Augusto quia pacifica erat, exposcens ecclesiam; quamdiu vixit, studiosè rexit eandem. Hucusque Dythmarus. Sed quid causam nominis diutius timari prodest, cùm res ipsa magnificè clarescat? Enimuero cœnobium hoc nostrum in primo suo flore & fundatione opulentissimum & valde insigne fuisse, non modò ex priuilegiis ipsius fundatoris & donationibus largissimis; verùm & aliorum præsulum, nec non potentium & clarissimorum vtriusque status personarum secularium collationibus euidentissimè liquet. Ex quarum opima rerum copia vix nunc superesse videtur pars centesima; temporum iniuria, & abbatum incuria, aut certè laxè & inordinatè viuentium monachorum causante negligentia. Certè vt de aliis taceam, copiosa & diues monasterij prouisio & doratio magnifica satis & abundè ex prædiis & aliis bonis per fundatorem patet concessis. Quorum copia & præstantia ex eo quoque claret, illorum quòd pro conseruatione eo tempore aduocati monasterij excellentes & summi extiterant viri, vtpote marchiones & comites præclari & strenui. Est equidem vulgare dicterium, *Magna ales magnum requirit nidum*, cui & illud Sapientis consonat dictum, *Vbi multæ opes, multi & qui comedunt eas.* Verùm nunc extenuatis rebus, minoratis & opibus, ad minimos quoque aduocatos tenendos defecimus; vt qui quondam ob rerũ copiam marchiones (vt dictum est) comitesque necessarios habuimus, nunc moriones & viles quosq; homunciones dummodo iurisperiti fuerint, ad præfatam aduocatiæ dignitatem assumimus. Itaq; episcopus noster & fundator Theodericus, cùm esset vir Deo deuotissimus, & iuxta prosapiæ suæ stẽma præpotens & ditissimus; maximis (multis vt de eo legitur in Chronicis) impensis per septem hoc nostrum monasterium annos cum suis erexit officinis, conferens in vsum fratrum prædia & alia excellentia bona, ex quibus vt ex priuilegiis per eum datis, & potissimùm in priuilegio fundationis nostræ inter alia quæ gratia breuitatis pertranseo, ita loquitur: IN nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis. Ditericus diuina fauente clementia Nuenburgẽsis episcopus omnibus Christi fidelibus &c. ad cuius loci prouisionem Eckebertum nomine ab Hirsowia nobis cum fratribus suis transmissum abbatem consecrauimus, &c. Et paulo pòst. Ad necessària verò victus & vestitus ibi Deo seruientium donauimus & tradidimus hæc, &c. montem Pozowe, Podogrodiz,

dogrodiz, Luconowe cum adiacente ſylua, duos manſos in Leiſten, VI in Gline, V I in Probin, decem in Nuendorff cum dominicali & omni vtilitate, villam Dipoldisdorff, Hogendorff, Rodewanſdorff, Muſchendorff cum ſylua adiacente, Bigele cum villa noua & ſylua contigua &c. item in pago Geraha decimam c ſcabronum, itē cenſus & manſos villarum Nuendorff, Selintz, Croſnitz, Gizſan, Rugizan, Coarwitz cum molendino & prato, in pago Pliſna & villa quæ Rodaw dicitur quatuor manſos, & decimam mille ſcabronum, in Zwickowe duos manſos, & dimidium telonium quæ ſoluunt XVI libras, & magnifica dona poſt mortem fundatoris per eius ſucceſſores, epiſcopos, & alios potentes huius terræ principes, comites & quoſlibet fideles collata monaſterio, vt ſubnexa indicabunt priuilegiorum diplomata, anno & tempore depromenda congruo.

De quibuſdam euentibus, temporibus Theoderici noſtri fundatoris & epiſcopi.

ANno dominicæ incarnationis MCXI, Henricus quintus Italiam ingreſſus, Romam venit, in qua vrbe cùm benignè & ſummo honore fuiſſet receptus; paternum volens imitari exemplum, Paſchalem Romanum pontificē & vniuerſos per fraudem prælatos intercepit eccleſiæ, illorumq; bona in prædam ſui conuertit exercitus.

Anno Domini MCXV, Henricus rex valido exercitu Saxoniam denuo opprimere cœpit, cui Adelgotus ſuprà memoratus Parthenopolitan⁹ archiepiſcopus, & Reinerus Halberſtadenſis præſul, ac Luderus dux qui pòſt factus eſt imperator, cum cæteris Saxoniæ baronibus conglobati in vnum occurrerunt, in loco qui dicitur Welpelholtz; produxeruntq́ue exercitum ſuum contra exercitum regis, licet impares numero. Tres enim contra quinq; pugnarunt. Commiſſumq́; eſt prælium illa ætate farioſiſſimū calend. Februarij, quo Saxones ſuperiores inuenti virtutem regis attriuerunt. Quo bello Hogerus, princeps militiæ, vir fortis, natus & ipſe in Saxonia, occubuit. Vnde extant verſus:

Anno millēno centeno ter quoque quino
Syluam Welphonis maculauit vnda cruoris.

Notandum quòd prædictus Hogerus comes fuit de Mansfelt. Is primùm eccleſiæ, id eſt Saxonici exercitus, contra regē campiductor fuerat. Sed videns manum & validum regis exercitum, volens illi complacere, ſperans pariter pro victoria ſi obtigiſſet, ducatum Saxoniæ; ad eum cum ſuis confugit. Qui ilico conſtituitur dux militiæ, factaq́; pugna Dei nutu inter primos cecidit. Cuius corpus noſtra tempeſtate armatum & enſe cinctum cum ſuo ſaxeo in Cloſtermansfelt repertum eſt ſarcophago: ex cuius inciſione corporis eius patuit proceritas, quin & gladij longitudine, qui more fabrefactus antiquo, vtraque parte ſcindens, magnus & longus videtur, ſed ob vetuſtatem vel forſan cruoris infectione rubiginoſus exiſtit, capulum ad longitudinē vnius ferme cubiti habens, prout in dicto cœnobio exiſtens, eumq; manu ſtringens conſpexi.

Eodem anno Bernhardus annos natus XXII cum ſociis plus quàm XXX Ciſtercium ingreſſus eſt, qui pòſt eximia ſua & doctrina & ſanctitate ipſum ordinē ſublimauit, auxit & dilatauit, non autem fundauit, ſed à conſtitutione eius anno vndecimo ſub Stephano tertio abbate eum intrauit. Proinde miror, cur adeò Ciſtercienſes fratres de ſancto illo viro glorientur, vt ipſum diuo præferre videantur Benedicto, malentes beati Bernhardi ordinis potius quàm ſanctiſſimi Benedicti appellari, cùm ipſe diuus Bernhardus, vt ſuprà dictum, nullum ordinem fundarit, ſed neq; ſtatuta vlla ceremonialia monachis tradiderit; cùm & ordo ille Ciſtercienſis nil aliud quàm noua reformatio ordinis ſancti Benedicti fuerit, & à loco quo cœperat, ita ſit nuncupatus; quin & diuus ille Bernhardus ſuis in ſcriptis crebro monachum ſe & diſcipulū beatiſſimi Benedicti aſſerat humiliter, cuius & ipſi Ciſtercienſes omnes viuere probantur ſub regula.

Anno Domini MCXVII, Henricus Romam veniens Paſchalem papam ad ſe coronandum coegit. Qui renitens & coactus illi diadema iuxta morē impoſuit. Sed poſt obitum Henrici coronationem dictam veluti extortam reuocauit annullauitq́. Quod audiens Henricus in Italiam reuertitur, Romamq́ue abſente papa ingreditur, ibiq́ue concedente populo ſed aduerſantibus patribus cùm rite coronari non obtineret, ar-

chiepiſcopùm ſuæ partis * euocauit, & ab eo denuò ſibi coronam imponi iuſſit. Otto Friſingenſis epiſcopus dicit, Henricum validiſſimo exercitu Italiam intraſſe, habentem XXX millia equitum, munitiſſimas vrbes cepiſſe, & Romanos vehementer vrbe capta attriuiſſe; adeò vt, quemadmodum Helmoldus in hiſtoria Sclauorum ſcribit, domus Dei repleretur cadaueribus, & ſanguis in Tyberim proflueret, mutareturq; in colorem ſanguinis; papam inſuper cepiſſe, cardinales in colla funibus miſſis, vinctis in terga manibus traxiſſe; dicitq; eum hæc feciſſe, quòd pontifex eum coronare renuerit, licet poſt cladem (vt ſuprà) coronatus ſit. Notandum tamen, quòd Henricus ille quintus nõ ſolummodo propter coronationem memorato pontifici aduerſabatur, verùm maximè, quòd idem Paſchalis papa ſynodo habita priuilegiũ de inueſtitura epiſcoporum ſine cõfirmatione datum imperatoribus reuocauit & caſſauit. Fuit autem iſte Paſchalis vir iuſtus & rigidus, noſtri ordinis ante papatum monachus.

Anno Domini MCXVIII, claruit Wicpertus marchio, vir fortis & ſtrenuus plurimùm, de quo mira leguntur & narrantur. Is in prouincia quæ dicebatur Sworbia, dominabatur. Tandem præ cæteris ditatus, principatum quoque & marchionatum in Litzitz, ſed & præfecturam in Magdeburg principalem, obtinuit. Tandem pro enormitate ſuorum compunctus criminum, inter alia pietatis opera cœnobium inſigne & exemptum ordinis noſtri in honorem diui Iacobi apoſtoli maioris fundauit in Begauia, aſſiſtente ei ſancto Ottone epiſcopo. In quo quidem monaſterio ipſe poſtmodum conuerſus factus, plenus operibus bonis tandem migrauit ad ſuperos; de quo etiam in præcedentibus, vbi de diuo Ottone & eius apoſtolatu Pomeranico diſſerui, complura laude digna deſcripſi.

Anno eodem Paſchalis papa ſuprà narratus, eius nominis ſecundus, obiit, qui priuilegium Bigaugienſi cœnobio primus dedit, impetrante fundatore eius Wigperto prędicto.

Gelaſius ſecundus Paſchali in pontificatu ſucceſſit, adhuc exiſtente in Italia Henrico, & pontificis partes perſequente. Aſt Gelaſius in Gallias fugit, ibique ſtatim functus anno primo interiit.

Calliſtus II Gelaſio ſurrogatus ſedit annis VI. Cœpit autem anno MCXIX. Hic priuilegium dedit nobis ſuper confirmatione fundationis cœnobij noſtri & bonorũ eius, vt ſuprà in priuilegio etiam fundatoris patuit. Huic Calixto Henricus pacem dedit, & exin in Germaniam reuerſus eſt.

Eodem tempore poſt mortem primi Balduini apud Hieroſolymam regnare cœpit Balduinus ſecundus, ex noſtris rex tertius, annis 13 rexit. Hic Gayum Perſarum regem prælio victum interemit, & Damaſcenorum Aſcalonitarumque reges proſtrauit.

Eodem tempore, id eſt anno Domini prædicto MCXIX, Aldegotus Magdeburgenſis archipræſul obiit, cui Rokardus ſucceſſit. Baculum paſtoralem ab Henrico imperatore, pallium à papa Calixto ſuſcepit, ſeditq; ſuper annis quinq;, menſibus decem, & diebus tredecim.

Anno Domini MCXX, ordo Præmonſtratenſium incepit per Norbertum virum Dei, qui pòſt factus archiepiſcopus Magdeburgenſis, vt infrà dicetur. Plura fundauit monaſteria. Martinus dicit, quòd hic Norbertus fuerit Colonienſis, ſicut & Bruno qui ordinem Carthuſienſium inſtituit. Alij dicunt eum fuiſſe natione Lotharingum, & fortè verius.

Anno Domini MCXXII vel circà, ordo cœpit templariorum vel templaris militiæ de quo Martinus ita inquit. Hoc tempore ordo templariorum ex militibus congregatis in Hieruſalem incepit, & dicti ſunt milites templi, quia in porticu templi ſedem ſui ordinis ſtatuerunt. Hi primùm mantellis albis, pòſt cruce rubea ſuperpoſita vſi ſunt, & tandem vno die omnes interempti.

Anno Domini MCXXIII, venerabilis pater & beatæ memoriæ Theodericus epiſcopus & fundator noſter, roſea ſanguinis ſui vnda perfuſus, cum brauio migrauit ad ſuperos, cui eodem anno Richwinus ſucceſſit.

Richwinus decimus Nuenburgenſis eccleſiæ antiſtes, ab Rothardo Magdeburgenſi ſuo metropolitano ordinatus, Theoderico epiſcopo fundatorique noſtro legitimè ſuccedens, annis ſedit duntaxat binis. Iſte Richwinus proximo felicem poſt obi-

tum

tum præfati ſui anteceſſoris noſtríque inſtitutoris anno, qui eſt annus Domini milleſimus centeſimus viceſimus quartus, VI idus Septembris, aſſiſtente ſibi Arnoldo Merſeburgenſi epiſcopo, hanc noſtram baſilicam conſecrauit. Quo die & quinque altaria ab eodem dedicata ſunt: principale quidem altare in honorem glorioſæ virginis Mariæ, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, ſanctiq; Ioannis euangeliſtæ; altare ante chorum in honore ſanctæ crucis; altare poſt ſummum in honore ſancti Benedicti; in honore diui Georgij martyris in dextra parte; in ſiniſtra verò parte in honore ſanctarum Vndecim millium virginum, &c. Ex qua diſpoſitione apparet, primam altariorum & fortaſſis ſimul baſilicæ fundationem ſiue conſtructionem fuiſſe immutatam. Erat tunc indictio Romanorum ſecunda.

Eodem anno Calixtus papa, genere, moribus, ſapientiaque præcipuus in Domino quieuit. Iſte Calixtus ſecundum Vincentium opuſculum conſcripſit de beati Apoſtoli Iacobi miraculis, quæ ſparſim collegerat in vnum volumen compilando, cui deniq; defuncto in pontificatu Honorius ſucceſſit ſecundus. Eodem tempore Hugo de ſancto Victore, natione Saxo, Pariſiis claruit, qui ob eximiam eruditionem & ſcripturarum doctrinam alter Auguſtinus ævo ſuo eſt habitus. Hic nouitius fuit in monaſterio Hammerſleue, nō longè ab Halberſtadio. Hic ob ſtudium miſſus Pariſios in magnum eccleſiæ creuit doctorem, factus Prior in monaſterio ſancti Victoris, in quo & vſque in finem vitæ permanſit. Scripſit fratribus ſuis in Hammerſleue in ſui memoriam deuotum libellum de arrha animæ, vt patet in ea quā præmiſit procœmiali epiſtola. Tandem poſt vberes ſcripturarum labores in Domino vitam finiuit, cum eiuſmodi tumulatus epitaphio:

Conditur hoc tumulo doctor celeberrimus Hugo
Quem breuis eximium continet vrna virum.
Dogmate præcipuus, nulliq; ſecundus in orbe,
Clarus ingenio, moribus, ore, ſtylo.

Claruit his temporibus Henricus de Wirha, qui a quibuſdam dicitur Henricus comes de Northeim, cognomēto Pinguis. Iſte fundauit monaſterium noſtri ordinis in Burſfeldia, vnde obſeruantia illa nouiſſima per Germaniam progreſſa & aucta eſt. Porrò vxor eius Gertrudis, matrona deuotiſſima, ędificauit cœnobium illuſtre & exemplum ſancti Ægidij in Brunſwig, in quo corpus ſancti Auctoris epiſcopi Metenſis per ipſam impetratum quieſcit. Horum filia Rickenſe, ſiue vt alij ſcribunt Rixa, nupſit Lothario imperatori, vt in ſequentibus dicetur propeſſius. Eodem ferme tempore Otto comes Aſchaniæ, Ballenſtet & Soltwedel eccleſiam collegiatam in caſtro ſuo Ballenſtet commutauit in monaſterium noſtri ordinis, ſummo conſentiente pontifice Honorio, monachoſq; cum abbate ex cœnobio Bergenſi aſſumptos impoſuit, & magnis prædiis ac redditibus ſuffulcit. In quo quidem monaſterio ab antiquo, vti in præſens cernitur, ſepultura comitum Aſchaniæ Ballenſted & Anhalt fuit. Horum quippe pater & ſtirps prædictus Otto fuit. Vxor eius fuit Elica filia ducis Magni Saxoniæ, quæ peperit ei Albertum Vrſum primum Brandeburgenſem, vt infrà patebit, marchionem. Eo tempore & anno Tyrum florentiſſimam Phœnicum vrbem Chriſtiani armis ceperunt.

Anno Domini MCXXV, Henricus quintus obiit apud Traiectum. Et ſucceſſit Luderus Saxonum dux, dictus Lotharius ſecundus, rexitq; annis 13. Indignati autē Francigenæ Saxonem eleuatum in regem, conati ſunt alium ſuſcitare, regem Conradum videlicet, conſobrinum Henrici Cæſaris. Pars tamē quæ erat cum Ludero, prævaluit. Eodem anno Richwinus epiſcopus noſter obiit, & ad ſanctum Mauricium in Nuenburg ſepelitur: quem hoc anno migraſſe ex ipſo epitaphio ibidem clarè habetur: cui ſic defuncto Vdo eius nominis primus ſucceſſit.

VDo, qui & Vto, Landgrauius Thuringiæ, Richwino per Rothardum præfatum Magdeburgenſem archiepiſcopum ordinatus, legitimè ſucceſſit, anno Dominicæ Natiuitatis MCXXVI, in pontificatu eccleſiæ Nuenburgenſi XXII præſidens annis: obiit ſiquidem naufragio dum è terra ſancta rediret, anno noſtrę ſalutis MCXLVIII, vt infrà dicetur. Cæterùm quid de huius viri geſtis & moribus dicam, cùm omni genere laudum queat extolli, quòd ſapiens, quòd eloquens, quòd caſtus, quòd ſobrius & pius, quòd liberalis & magnificus? Quem ego comitis Ludouici ſaltatoris filium fuiſſe

crediderim, tametsi mea in primam editiunculam, quam superiore anno Ioanni episcopo nuper defuncto obtuleram, aliter scripserim. Ad huius equidem alterationem sententiæ, & (vt ita dicam) Homerici somni, propensius temporis rutinata me perduxit ratio: quandoquidem cùm memoratus Ludouicus comes Doringiæ secundus temporibus Henrici vixerit, visum est mihi non quadrare, vt Vto secundus eius nominis, huius ecclesiæ præsul, qui longè pòst tempore Friderici primi vixit; eius fuerit (vt opinabat tunc) filius annorum propter distantiam. Nam cùm filius coetaneus suo sit patri aut sine mora contiguus; id de primo Vtone, de quo modò differo, mihi videbatur verius. Enimuero Ludouicus comes, sæpe dictus pater eius, vt habetur ex epitaphio tumbæ illius in Reinsborne suæ fundationis monasterio, natus est anno Domini MXL, & vixit annos LXXXIII; obiit siquidem anno Domini MCXXIII. Post cuius defunctionem anno tertio Vto ille, filius eius, Nuenburgensis factus est episcopus. Attamen sit vtcunque; constat certissimè, si Doringorum Chronicis credimus, hoc tempore Ludouici dicti comitis filium huius ecclesiæ fuisse antistitem. Verùm quid tandem parentelæ eius claritudinem rimari proderit? Quid stemmatis inuestigatio vana, cùm non prosapiam sed vitam, non genus sed mores sectari & mirari doceamur? Multorum siquidem sanctorum vitam & conuersationem sancta collaudat ecclesia, quorum ortum prorsus ignorat & patriam. Et beatorum martyrum non originem, sed finem, sed occasum, natale non sanguinis, sed flaminis quo cœlo nascuntur, veneratur & celebrat. Caro enim & sanguis neminem verè nobilitant, neminem sanctificant. Virtus est sola, quæ verè nobilem virum efficit: sola Dei seruitus, quæ rectè & ingenuos & liberos facit. Vnde bellè diua virgo & martyr Agatha ad Iudicem inquit Quintianum, *Summa ingenuitas ista est, in qua seruitus Christi comprobatur.* Cui alludit illud poeticum:

Non præsigne genus, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas vera nobilitate viget.

Et illud ab alio non minus venustè quàm verè dictum,

Virtus nobilitat hominem: virtute remota
Migrat in exilium nobilitatis honos.

Quam virtuosam & laudabilem nobilitatẽ soli boni habere possunt; sanguinis autem & prædones & sceleratissimi quique possident, vt plerunq; contingat, vt quanto nobiliores, tanto sint & ecclesiis quibus præsunt nociuiores: quanquã iuxta mundi cursum eximior & præstãtior humilitas videatur alta & honorata, quàm abiecta & depressa: sit

Gratior & pulcho veniens è corpore virtus.

Ast hæc apud homines, non apud Deum, qui ignobiles secundũ carnẽ homines in primos ecclesiæ cõstituit pastores. Quorũ princeps Petrus non regis alicuius aut ducis comitisve, sed piscatoris legitur fuisse filius. Addam' prẽmissis, cùm virtus per se clara sit & solida, nullo exteriore aduẽtitio siue alieno eget honestamẽto aut decore, vt quidã ait:

Virtus præradiat gemmis, auriq; nitorem
Exuperat, sanctis sola petenda viris.

His tamen non obstantibus, quæ contra vanam quorundam gloriolã depromsi; seculi nobilitatẽ nonnihil, si pietate condiatur, habere laudis assentio: alioquin frustra sancti de nobilitate originis laudarentur eiusmodi. Mirabilior equidẽ videtur cęteris paribus habens vtranq; quã vnã solam: quemadmodũ Vto episcopus ille noster splendidè habuisse probatur vtramq;. Fuit enim (vt dictũ est) & genere & morib. illustris & conspicuus, Vtonis secundi sequentis auunculus, quẽ Wichmannus præsul glorioſus cõsanguineũ suũ in pluribus vocat priuilegiis. Constat autẽ (vt infrà patebit) Wichmannum ipsum de alto & palatino genere procreatum. Proinde eius cõsanguinei haud minoris probantur fuisse stẽmatis. Accedunt & ad magnificẽtiæ eius ac generositatis robur, alia quæ patrauit magnalia, quæ vtiq; nisi alta & præpotente de familia fuisset, neutiquam perficere quiuisset: neq; Lothario secũdo, & post eum Conrado tertio, imperatoribus charus adeò & familiaris fuisset. Magnifica equidem, vt fatus sum, peregit opera, in bonorum videlicet cœnobio nostro donatione, in monasterij Sanctimonialium diui Stephani fundatione, in cœnobij Portensis translatione & confirmatione, in laudabili commissæ ecclesiæ administratione, & in terræ sanctæ deuota peregrinatione: quæ singula in sequentibus suis & annis & temporibus patebunt per ordinem.

De

De quibusdam euentibus sub regimine Vtonis episcopi, ex Chronicis.

Lotharius itaq; imperator serenissimus cœpit, vt dictum est, MCXXV, & XIII imperauit annis. Cuius tempora iocunda fuere. Nam bona aeris temperies, omnigena terræ fertilitate cunctarum rerum copia non solùm per regnum, sed penè per totum mundum extitit & exuberabat: pace denique affluebat, concordia regnabat, tranquillitate imperabat, moderatione fulgebat; pace belloq; clarissimus, vt meritò pater patriæ dictus sit, quia erat egregius defensor & fortissimus propugnator, nihilipendens vitam suam contra omnia aduersa pro pace & iusticia opponere. Hæc ibi. Fuit insuper fide catholicus, in Deum & sanctos eius deuotissimus, diuini cultus auctor & amplificator eximius. Hinc est, quòd nonnulla fundauit monasteria, & magnificè dotauit: pleraque penè collapsa instaurauit, & in melius reformauit: ex quibus duo præcipua sunt fundationis eius cœnobia, Kemnitz videlicet in Misena, & Lutern in Saxonia. Fundauit inquam Lotharius iste glorioſissim' imperator memoratũ nostri ordinis insigne & celeberrimum cœnobium Kemnitz, in diœcesi & territorio Misnensi, in monte prope eiusdem nominis oppidum, quod beatissimæ virginis Mariæ sanctorumq;, Ioannis Baptistæ, & sancti Ioannis euangelistę, in honore consecrari fecit. Cui nunc nostra ætate sub Maximiliano Cæsare & Leone, eius nominis papa decimo, non sine magno emolumento, vtilitate, & fructu laudabili, longoque regimine, & præfuit & præest spectabilis vir, dominus Henricus abbas, de nobili & antiqua Slenitzen prosapia natus, vir in cura rei familiaris prudentissimus, spiritualibus & monasticæ disciplinæ competenter intentus. Hic in adolescentia, & (ni fallor) iam abbas electus in academia Chrysopolitana artes humanitatis perdidicit, & admodum eruditus rediit, quandoquidem ex eo tempore in tantum sapientiæ captus est amore, vt in studiosissimum & ardentissimum in quarumcunque literarum cultorem paulatim creuerit, tanto scripturarum (inquam) & sapientiæ ardore calens, vt quoscunque indagare libros nouos potest, & vtriusque linguæ tractatus, etiam veterum syntagmata chalcographicè publicata, pro sua fratrumque vtilitate & decore bibliothecæ quantumuis pretiosa emere soleat. Potissimùm tamen historiarum & antiquitatum oblectatur studio: quarum & me studiosum, & aliquantisper peritum, vel (vt verius dicam) inquisitorem aduertens, singulari me semper est prosecutus affectu. Enimuero cùm tempore exilij mei, nec non inquisitionis antiquitatum ex mandato Ioannis Tritemij abbatis, viri sapientis, pro tunc historiarum siue Germanicarum rerum atque annalium scriptoris multa cœnobia eam ob rem perlustrarem, & ter eius ad spectabile & regale archisterium hospitij gratia declinassem, nunquam me sine liberali concessit abire munere. Quin & vice quarta ad eum diuertens, & pleraque paucula cœnobiorum de fundationib. collecta ei cùm obtulissem, bis binos mihi mox aureos rependit numos magnificè, cùm & antea totidem dedisset. Et reuera eximium humanitatis eius ornamentum. Nihil equidem liberalitate magis principem, & prælatum quemuis, & maximè opulentum, condecorare solet. Cuius cœnobij opulentia ex villarum & prædiorum copia, & reddituum crassissima euidenter claret multitudine: quam & ego non modò ex magnalibus ibi vitis, verùm & ex sequenti deprehendi facto. Ipso etenim de terra sancta reuerso, Prior loci qui interea eius ordinatione monasterij census & redditus collegerat, super omnia expolita illi mille & trecentos aureos consignauit. Insuper ex argentifodinis montis diuæ Annæ & aliis locis vicinis, sui tempore regiminis thesauros acquisiuit maximos: quos tamen in binos vsus, Dei honorem ac Diuorum laudem videtur probaturque conuertere. Patet & hoc ex compluribus magnis & operosè fabrefactis argenteis sanctorum imaginibus, & aliis ornamentis & auro & argento gemmisque pretiosis intextis non modicis, quæ partim fieri fecit, partim è terra sancta & Venetianis deliciis secum attulit. Cœnobium denique ipsum ex toto à fundamentis innouauit, & magnis atque præcellis per gyrum ædificiis decorauit & muniuit, picturisque miris & auriferis intus & extrà venustauit, vt non cœnobium, sed imperiale videatur fore palatium: intra quod haud facilis cuique aduentanti patet ingressus, etiam cuiusvis status aut dignitatis fuerit, nisi fortè abbati ipsi consanguinitate aut alia causa notus fuerit & acceptus.

Est equidem abbas ille venerandus, homo admodũ singularis, & solitudinis amans, non facilè videndum se præbens, suis etiam fratribus rarus, demptis officialibus, & insolitus. Quam consuetudinem alij aliter explanant & interpretantur, quos ego floccipendens pertranseo. Sentiat quisque quod libet. Ego virum ob amorem sapientiæ & indefessum literarum studium, summam liberalitatem, imò laudabilem & fructuosissimam cœnobij gregisque commissi gubernationem & laudo & vehementer veneror. Qui etiam superiori anno pergrandem & amplissimam turrim in calce ecclesiæ ex lapidibus sectis & quadris erigere exorsus est. Quæ si cum ipsa basilica, vt intendit, consummata fuerit, opus Salomonis templo vix impar videbitur. Et licet diuus Bernhardus eiusmodi preciosas in religiosis reprehendat structuras; nostra tamen modò tempestate adeò ædificandi consuetudine & more roboratur, vt etiam ipsi Mendicantes de eleemosynę, non sine pauperum iniuria, extorsione superflua sumptuosè & superbè ędificare soleant, vt cæteris Ordinibus temporalia habentibus maiora & instructiora habeant cœnobia. Sed profectò, vti vulgò dicitur, sunt sine defectu pauperes, & sine despectu humiles, nihil habentes & vniuersa exigentes; voto (inquam) & nomine pauperes, victu & conuersatione reges, vt in illorum buccis rubentibus, & obesis crassisq; patet corporibus.

Anno Domini M CXXX, Honorius papa moritur Romæ, & in ecclesia Lateranensi sepelitur. Innocentius secundus successit, seditque annis 13, mensib. 7, diebus 8. Contra istum Innocentium electus fuit & ordinatus Petrus Leonis, ad cuius schismatis pestem sedãdam beatus Bernhardus vocatus à Clarovalle multum laborauit per septem annos, multumq; profecit.

Anno Domini M CXXXII, fundatum est monasterium Portense ordinis Cisterciensis, prope Salam non longè à Nuenburg, insigne & opulentissimum, per Brunonem comitem terræ Plisnensis & vxorem eius Willam, cuius primus abbas nomine Albertus, vir eximius. Hic quindecies Romã ob negotia monasterij sui nouelli petiit, & multa proficua impetrauit. Cœnobiũ istud primò iuxta Smollen fuit locatũ, sed ob inconuenientiã loci fuit translatum & statutum, vbi nunc cernitur. Ad cuius translationem & exaltationem episcopus noster Vto plurimùm iuuit, ipsam promouendo & roborando & plerisq; bonis donando, vt ex priuilegio sequenti, quod per anticipationem præmissorum ad fidem subnectere placuit, clarè liquet. Ita quippe sonat.

Vto diuina fauente clementia Nuemburgensis episcopus &c. cum omni sagacitate & industria æternæ vitæ gloriã quærere. Quia per viam cambij recepimus Smolnam tertiamque ferè partem pagi qui Plisne nuncupatur, & fratribus Portensibus duntaxat duas grangias Lochwitz & Cusnam cum appendiciis decimisque ipsarum cum sylua pro eis contulimus. Quorum omnimodam vtilitatem custos ecclesiæ recipiens, vt coram principali altari die noctuque lumen indeficiens perseueret, procuret; & in capellis duabus videlicet beati Michaelis archangeli & sancti Andreæ Apostoli nocturnalia lumina subministret, &c. infirmis etiã fratribus in quantũ necessitas expetit, prouideat, &c. Posteros quoque scire volumus, bibliothecam in tribus voluminibus diuisam ex oblatione fidelium nos scribi fecisse: expositionem beati Hieronymi presbyteri in Esaiam & Danielem prophetas in vno volumine; item eiusdem explanationes in XII prophetas, Iosephum ex integro in vno volumine, tres libros passionum sanctorum, missale vnum: quos pro nostri memoria obliuioni non tradendos & singulis & omnibus attentius commendamus. Hæc quæ præsenti pagina exarata sunt, per omnia retro futura tempora rata manere optamus, & per charitatem Spiritus sancti ne infringi debeant expostulamus. Quicunque autem inuidiæ liuore attactus, quæ à dominis & fratribus nostris approbata sunt, & banno nostro & scripto firmata infirmare, & memoriam nostram delere præsumpserit: in memoria æterna iustorum non sit, sed memoria eius cum sonitu pereat, & de libro viuentium deleatur, & cum iustis non scribatur, Amen. Huius facti nostri & scripti testes sunt hi: Gebehardus Prior presbyteri, Erckenbertus, Irmfridus peregrinus, Bertholdus, Gisilherus, Arnoldus, Wikardus, Rudolfus, Baldramus, Fridericus, Ekkehorus, Ericus, Wernherus, Gundecarus, Albertus: diaconi, Henricus, Hertwicus, Ioannes, Albertus: subdiaconi, Bernus, Hermannus, Heydenricus, Symeon, Iacobus, Wernherus,

rus, Henricus, Hermānus, Reinhardus sacoluthi, Adelbertus, Hartleybus, Rudolphus. Actum anno Domini quo suprà, indictione tertia, &c. Ex hoc priuilegio & ex magno fratrum collegio considerari potest monasterij nostri illius temporis opulentia, & tam in spiritualibus quàm temporalibus institutio, ac prouisio pinguis & florida. Cæterùm conuersi & fratres layci, quos plures fuisse verisimile est, in superioribus non exprimuntur.

Anno Domini MCLXXXVI, Vto venerabilis Nuenburgensis ecclesiæ præsul, eius nominis secundus, migrauit ad Christum, cui Bertholdus eodem anno successit, de quo infrà. Eodem anno ædificatum est monasterium Reinfelde prope Lubecam per comitem Adolphum. Et locati sunt in illud fratres Cistercienſis ordinis sub regula diui Benedicti.

BErtholdus eius nominis secundus Vtoni defuncto in regimine Nuenburgensis ecclesiæ succedens, anno Domini MCLXXXVI, præfuitque annis XX. Resignauit etenim anno Domini MCCVI, vt infrà anno suo dicetur & tempore. Hunc denique Bertholdum episcopum Petrus Iudimagister scholæ Nuenburgensis in suo catalogo lacero & manco collocauit infrà post Engelhardum, quem & Engelbertum nominat, ordine confuso & præpostero, sicut & cū aliis fecit. Ex authenticis equidem historiis vetustis & priuilegiis clarè habetur, quòd Bertholdus ille secundus Engelhardū immediatè præcessit, vti & in sequentibus euidentissimè ad vnguē demonstrabitur.

De quibusdam euentibus sub episcopo Bertholdo, ex Chronicis.

Anno itaq; primo episcopi Bertholdi, qui est Domini MCLXXXVI, Gotfridus episcopus Herbipolensis obiit, qui ecclesiam Wirtzburgensem lapideam fecit.

Anno Domini MCLXXXVII, Saladinus Ægyptiorum rex post maximam Christianorum stragem Hierosolymam cepit, postquam eandem vrbem per octo & octoginta annos Christiani reges post Godefridū gloriosè possederant. Eodem anno Henricus marchio Brandenburgensis filius Ottonis fundauit ecclesiam collegiatam sancti Nicolai in Stendel, & abundè dotauit.

Anno Domini MCLXXXVII, vt suprà, Vrbanus papa moritur, cui Gregorius VIII successit, sed duos duntaxat menses sedit, & eo defuncto Clemens III, natione Romanus surrogatur, qui sedit annis tribus. Iste reges & principes ad arma contra infideles sumenda animauit. Eo quippe tempore Saladinus secundam victoriæ fortunam secutus, quinq; & viginti ciuitates de principatu Antiocheno ceperat, & ipsam Antiochiam occupare tentabat.

Anno Domini MCLXXXVIIII, Fridericus imperator, & Philippus Gallorum rex, & Richardus quoque rex Anglicus vnà cum Clemente pontifice in subsidium atq; recuperationem sacratissimæ terræ conuenere, & eodem anno exercitum nauibus præmisere. Petrus de Riga circa hæc tempora claruit, qui testamentum & vetus & nouum metrice explanauit. Item Petrus cantor Parisiensis Theologus summus, & Ioannes Boleth, ac Wilhelmus Altisiodorensis, viri doctrina & scriptis celeberrimi, eo quoq; tempore floruerunt.

Anno Domini MCLXXXIX, Fridericus cùm iam Syriam armis penè totam subiugasset, & Armeniam minorem in suam potestatem redegisset, in eadem prouincia dum propter æstum in flumine quodā qui dicitur Saleph refrigeraret, & lauaret se volens transnatare; raptus à vi fluminis submersus est, antequam ei subueniretur: cui filius eius qui tunc præsens erat, successit, secundum Arnoldum abbatem Lubicensem in Chronica sua Sclauonica. Eodem anno Albertus abbas monasterij nostri Butschaw cōfecit priuilegium super bona quæ sita sunt in villa Lotschitz, quod quidem ita principiatur, In nomine sanctæ & in diuiduæ trin. Albertus diuina fauente clementia Butzauiensis abbas dilectis fratribus suis, & omnibus Christi fidelibus &c. Testes sunt huius domini & prædecessores nostri, Conradus atq; Rudolphus prior, Fridericus item, fratres. Anno quo suprà, indictione 8, data 2 idus Februarij, anno ordinationis domini Alberti abbatis 1. Eodem anno Otto marchio Misnensis obiit, & in monasterio veteris cellę quod ipse fundauerat, honorificè sepelitur, relinquēs post se duos filios, Theoder. & Albertū, de quib. in sequentibus latius. Circa hęc tempora Dedo quoq; frater prędi-

cti Ottonis creditur obiisse, qui per multos annos nostri monasterij aduocatus & defensor fuerat strenuus, qui & comes & marchio nuncupatur in priuilegiis, & alibi secundum quod per tempora castra sortitus est & prouincias. Habitauit autem in Rochlitz & Greytz, quæ cum attinentiis suis possedit. Cæterùm quòd quidam (vt decanus Misnensis) scribunt asseruntq;, eum sanctæ Elizabeth auum, proauum autem sanctæ Hedwigis fuisse, capere non valeo, nec veri videtur mihi simile. Dicunt equidem illi, quòd ipse Dedo ex Mechtilde vxore sua susceperit natas tres, quarum prima nupsit regi Franciæ, secunda regi Vngariæ mater sanctæ Elizabeth, tertia Hedwigis nomine duci nupserit Sleſiæ. Sed hæc assertio nullo est fundamento subnixa. Ideo ea facilitate contemnitur, qua asseritur. Enimuero sancta Elizabeth genus maternum duxit a comitibus de Andachs, quorum castrum huius nominis fortissimum fuit in monte alto in Bauaria, qui nunc dicitur mons sanctus propter reliquiarum copiam & ostẽsionem, & est mutatum in monasteriũ nostri ordinis. Mater itaq; sanctæ Elizabeth Gertrudis, quæ nupsit Andreæ regi Vngariæ, filia fuit Bertholdi comitis de Morauia, qui & comes fuit de Andachs, Morauiam cum tempore nactus. Iste Bertholdus septem habuit liberos, quatuor mares, & tres fœmellas: quorum primogenitus Otto, dux & princeps Morauiæ, & comes in Tyrol, Henricus marchio Austriæ, Bertholdus patriarcha Aquileiensis, Eckenbertus episcopus Babenbergensis: tres filiæ fuerunt, Agnes quæ nupserat Philippo regi Franciæ, Gertrudis quæ suprà mater sanctæ Elizabeth, & Hedwigis sancta quæ nupsit duci Sleſiæ. Ita habetur clarè in gestis comitum prædictorum, quemadmodum ego in prædicto cœnobio montis sancti legi, & ex arbore genealogiæ eorundem comitum transcripsi, anno Domini M D X V. Sed nunc amore veritatis de præmissis dictum sufficiat. Eodem anno Henricus sextus filius Friderici imperatoris cœpit, & imperauit annis 8, secundum alios decem. Fuitq; strenuus in agendis, & acer in hostes, nihilominus largus & munificus. Vincent. in spec. dicit eum cœpisse, anno Domini M C X C, & imperasse annis septem. Henricus iste Constantiam monacham, filiam Rogerij regis Siciliæ defuncti, ex monasterio extractam duxit in matrimonium.

Anno Domini M C X C, Bertholdus episcopus noster dedit nobis priuilegium confirmationis super duos mansos sitos in villa Cochowe. Incipit autem ita Bertholdus. In nomine sanctę & indiu. trin. Bertholdus secundus diuina fauente clementia, sanctę Nuenbergensis ecclesiæ episcopus, omnibus Christi fidelibus, gratia vobis & pax. Ecclesiastico regimini congruum esse credimus &c. Testes sunt hi. Hermannus abbas de Burgelino, Nuenbergẽsis abbas Gotfridus, Sifridus abbas Pygauiæ, Warmũdus abbas de Porta &c. Conradus marchio, Theodericus comes, Henricus de Wyda, & plures. Actum anno Domini M C X C. Eodem anno Clemens papa tertius moritur, cui Celestinus itidem tertius successit, sedítque annis V I, mensibus V I I I. Platina tamen dicit, eum cœpisse anno sequenti, id est M C X C I, alij anno M C X C I I. Sic diuersi sæpe sunt in annis summorum pontificum ac imperatorum historici. Cœlestinus iste dispensauit cum Henrico imperatore in copula Constantiæ monialis suprà dictæ.

Anno Domini M C X C I, Christiani qui biennio quasi Ptolemaidam obsiderunt, & tunc ceperunt. Et iam maiora aggredi statuerant, adeò vt Soldanus territus Hierosolymam reddere Christianis cogitaret. Verùm orta inter Philippum & Richardum reges discordia hoc impediuit. Paulo pòst Philippus rediit ad propria. Hinc Richardus animosius rem bellicam perficit, Hierosolymã capere nitens. Cæterùm audiens Philippum Normanniam vexare, vt Angliam ingrediens sibi subiiceret, obsidionem soluit necessariam & sanctam, ad propria tuenda properans. Et tunc res manſit infecta, & Soldanus Hierosolymam retinuit.

Anno Domini M C X C I I, Henricus imperator Romæ coronatur per Celestinum papam. Eodem anno idem Henricus dedit cœnobio nostro priuilegium confirmationis super institutione ecclesiæ in Zwickowe cum duobus mansis & super decimatione telonij ibidem. Incipit, In nomine sanctæ & indiu. trin. Henricus Dei gratia Romanorum imperator & semper Augustus. Ex imperatoriæ maiestatis officio &c. Notum ergo facimus imperij fidelibus, quòd pro reuerentia & honore Iesu Christi, & gloriosæ matris eius, in cuius honore constructa est ecclesia in Puzowe, attendentes etiam fidelis nostri Alberti abbatis in Puzowe instituimus liberè prædicto monasterio

sterlo ecclesiam in Zwickowe cum duobus mansis & decimatione telonij & L scobronum & XII curtibus, quæ omnia aliquanto tempore iniustè ablata fuerant monasterio, &c. Huius rei testes sunt Bertholdus Nuenburgensis episcopus, Ewerhardus Merseb. èpiscopus, Conradus dux Sueuorum, Bernhardus dux Saxoniæ, Hermannus Landgrauius Thuringiæ, Otto marchio de Brandenburg, Albertus marchio Misnensis, Conradus marchio de Landesperg, Sifridus comes de Orlemunde, & alij complures &c. Acta sunt hęc anno quo suprà, indictione decima, regnãte domino Henrico VI, Romanorum imperatore glorioſissimo, anno regni eius XXIII, imperij secundo. Datum apud Merseburg 6 idus Decemb. Secundum hoc priuilegium imperare cœpisset anno Domini MCXC.

Anno Domini MCXCIII, Henricus nobilis dominus de Wyda, & totius terræ aduocatus, præpotẽs possessor & dominator fundauit per reuelationem monasteriũ ordinis Præmonstratensium, nõ longè ab oppido Wyda quod dicitur Milphurt, in propria sua possessione, & magnificè locupletando & prouidendo exaltauit stabiliuitque. Henricus deniq; prædictus senior, fundator monasterij Milphurdensis, dictus fuit tanquam excellenti titulo aduocatus, seu vulgariter Voit de Wyda, & ita posteri eius per multa tempora. Nam totam terram aduocatorum, quæ & tunc sicut & nunc *das Voitland* dicebatur & dicitur, possedit. Vxorẽ habuit Berchtam comitissam de Tyrol, quæ peperit ei quatuor filios, qui omnes Henrici dicti sunt, quorũ primus post eum sedit in Wyda, secundus in Groyt siue Greitz dictus Henricus Reusse, tertius in Plawen, quartus in Gera. Primus itaq; Henricus aduocatus de Wyda, senior filius, fundauit monasterium Sanctimonialiũ in Wyda, in quo nunc degunt sorores ordinis prædicatorum, quas ipsum instituisse ambigo, cùm ordo ille eo tempore necdũ exortus fuerat, minus autem per orbem notus & sparsus. Reor ergo nostri ordinis in primis fuisse monasterium, & cum tempore ab ordine nostro defeciſſe, & ad mendicantes delapsum. Quin & alter frater eius Henricus, aduocatus & dominus de Gera, eiusdẽ propositi & deuotionis construxit fundauitq; cœnobium Sanctimonialium ordinis nostri diui videlicet Benedicti in honore sanctæ crucis prope Saleberg. Notandum etiã est, quòd suprà dictus Henricus, senior videlicet dictus est Henricus de Weida, eò quòd ipse & pater su⁹ transtulerunt à monte sancti Viti ciuitatem nunc trans Elsteram positam. Nam antea vocabantur comites de Gisberg. Porrò ecclesiam sancti Viti in primis fundauit Atribo comes de Swartzburg. Cronswitz insuper monasterium monialiũ non procul à Milphurd fundatum constat per nobilem & illustrem dominam Guttam de Gera, quæ & ipsa fuit de progenie aduocatorum & dominorum de Wyda. In quo quidem cœnobio alioqui celebri & famoso, tametsi origine nobiles, mendicantiũ tamen, id est prædicatorum fratrum, sub ordine nunc degunt moniales. Quod quemadmodum rarum, ita & mihi videtur mirabile, cùm penè cuncta totius Germaniæ possessionibus ditata tam virorum quàm virginum cœnobia mendicantium ordinum ante institutionem fundata fuerint. Ea propter primores illi in eisdem Deo famulãtes per fundatores impositi ordinis non potuere fuisse mendicantium. Ast non mirum, si forsan in memoratis monasteriis ordo mutatus fuerit, cùm & regna cum tempore mutentur, & transferantur de gente in gentem. Hinc bellè dixit poëta, *Tempora mutantur, & res mutantur in illis*. Vidi equidem complura cœnobia, vbi inprimis fuerant moniales, nunc ibi positos esse monachos; & vbi quondam habitauerant regulares canonici, nunc ibi esse cruciferos. Et ita de aliis ordinibus dici potest & æstimari. Quin & nobile & celeberrimum nostri ordinis monasterium Conradsburg, in monte iuxta Hartonem situm, non longè ab Aschania, nostra memoria ab ordine leui ex causa funditus deperiit. Quod vetustate & inhabitantium incuria & negligẽtia vel potius insolentia collapsum & depauperatum, adeò quidem vt vix quotidianum fratres habere victum poterant. Quamobrem egestate compulsi à vicinioribus abbatibus cõsilium & auxilium implorabant, reformari gestientes. At abbates inglorij & miselli, quę sua sunt quærẽtes, nihil super cõtritione Ioseph doluere, restaurationẽ ac informationem eius loci omnino postponentes. Hinc qui supererant monachi pauculi egestate & inedia pressi, claustrũ relinquentes abierunt. Verùm patres Carthusienses loci situ & amœnitatẽ cõsiderãtes, diœcesani cũ assensu ordinẽ suũ introduxerũt, locũ assumẽtes, sparsa recolligere,

& singula prudenter & prouidè disponere curauerunt, arantes & seminantes, lapsa & ruinosa instaurantes cuncta penè innouando, eousq; vt in breui multis bonis Dei benedictione abundare cœperunt. Quæ & vtiq; nostri patres consequi potuissent, si non auaritia & inertia à pietatis eos absterruisset operibus.

Cæterùm quid de memorato monasterio multa prosequor, cùm & nostro æuo opulentissima nostri ordinis cœnobia prorsus ab ordine sint dimembrata, & in canonicorum secularium translata statum. E quibus mihi cognita sunt sancti Albani prope Moguntiam à Carolo Magno fundatum monasterium, & diui Burghardi iuxta Herbipolim situm: quæ cum aliis irrecuperabiliter ab ordine scissa, modò pro abbate præpositum, pro priore decanum, canonicos pro monachis nutriunt. In quibus denique in præsens vsque tempus abbatum epitaphia, aliaq; monastici ordinis reperiuntur indicia: licet ab istis nebulonibus effœminatisq; successoribus ac ingratis solùm nomine canonicis, quantum absque notamine fieri potest & scandalo, auferantur deleanturq;. Sed nunc de hoc satis.

Cæterùm quoniam in præmissis aliquanta de dominis baronibus & possessoribus terræ aduocatiæ, siue (vt antiqui aiunt) prætorianę dicta sunt: nunc de eiusdem terræ & circumpositarum vetustate prouinciarum amore patriæ meæ vrbis videlicet Cygneæ ibidem sitæ plæraq; lectoris ad ædificationem latius decreui subnectere. Quæ quidem mira sunt & rara, paucisq; admodum cognita; mihi autem per spectabilem virum dominum Erasmum doctorem, & mirificum antiquitatis indagatorem, prædictæq; vrbis meæ natiuæ archiatrum gratioſè communicata fuere: quæ & ipse ex Rurwino Saxonico rerum scriptore vetustissimo in hęc verba collegerat.

Terra intra Salam & Albim sita dum in prouinciam redigeretur, cum nouis colonis noua nomina sortita est. Nam portio quæ veteranis (qui & Missionarij dicũtur) cessit Missena dicta. Eius fines vltra citraq; Albim fuere, hinc Albim, hinc Muldauum amnes attingentes. Quæ verò prætorianis attributa est, & ab his eam nuncupationem quam hodie habet, contraxit (Widelingia vulgò appellatur) hi sese ab Muldauio vsque ad Salam protẽderunt. Reliqui quòd sine dignitate deducti sunt, partim priscam nuncupationem, vt Suardones, Camanni retinuerunt, partim à fluminibus, vt Plisnenses, Orlandi cognominati sunt. Alij à principibus viris, vt Libonothani, Cygnani, Cauritani, nomina tulere. Communi tamen nuncupatione omnes hi populi, Sorabi vocati reperiuntur: quo vocabulo prisca lingua Germanica proceres designantur, quasi in ea ora duntaxat proceres ditionem haberent. Tandem verò hoc nomen qualitercunq; terræ illatum, cùm de hoc diuersa sentiant, euanuit. Qui res Sclauorum scriptas reliquerunt, id à populis Bospori Cimmerij accolis inductum volunt: hos origine Cimbros asseuerantes, qui longè latéque vagantes à Græcis Cimerici dicti, tandẽ ad Bosporum infinibus Thraciæ consederunt. Ab quibus Cimerici quasi Cimbrici, vel vt aliis placet, à sora metalli genere quod in his locis eruitur, dicti sunt. Vnde vel à Scythis pulsi, vel patrij soli amore accensi, Germaniam repetiere, & in hæc loca quæ habitatore penè vacua fuere, delapsi, se non Cimbros sed Sorabos dixere. Eius rei argumentum afferunt vrbem Gibicam, quasi Cimbricam, ab eis in primo aditu conditam. Alij quòd loco palustri primò insederunt, quod Germana interpretatione hoc sonat. Sorabos tamen aduenas fuisse, vt nonnulli putant, minimè constat. Nec apud vllos receptos authores Soraborum nomen præterquam in Germania vsquã nominari contingit. Iraq; indigenas loci verisimilius est, & eos videlicet quos Cornelius parua literarum immutatione Suardones vocat. Hæc Rurwicus Saxo. Sed an satis limatè ea posui dubito, cùm non ex originali, sed excerpta ab alio, licet viro docto, transcripserim. Itaque ex prędicto historiographo vetusto clarè habetur, & ex sequentibus probabile plurimum & verisimile videtur, omnium vrbiũ huius regionis primã & antiquissimã fuisse ipsam Cygneam siue Czibicam, multis ante Christi natiuitatem annis ab ipsis Cimbris conditam, & Cibicam quasi Cimbricam dictam. Porrò arma siue trium cygnorum insigne vrbem ipsam à clarissima fœmina fatidica, eiusque vrbis principe ac dominatrice potentissima, Swanhilde, ob gloriæ & nominis illius memoriam perpetuam sumpsisse crediderim. Quæ quidem prudentissima virgo & Sibylla existens, magna mira quædam & obscura prædictæ ciuitatis incolis de futuris (vt infrà post pauca dicetur) vaticinata

nata est. Ab ista itaque Swanhilde nomen vrbi potissimùm inditum existimo & inolitum. Swan siquidē lingua vernacula latinè dicitur Cygnus. Quare & antiquitus nuncupata fuit Cygnea, quemadmodum adhuc à doctis appellatur: tametsi vocabulum commune & vulgatissimum quo vrbs Zwicca nominatur, magis eius primitiuo nomini quo Scibica dicitur, quadrare & consonare videatur. Verum vocabulum aliud latinum & elegantius occasione suprà memorata inditum vrbi constat. Vel si altius oriri libet à Cygno, Herculis Graij filio, patre ipsius Swanhildis, extat Cygnea vocitata: sicuti sentire videtur Guolfgangus Cyclopeus, natu & ipse Cygneus, studio verò & disciplina medicinæ doctor, orator deniq; & poeta celeberrimus, in carmine quodam, quod Cimbrorum de aduentu, deq; antiquitate, pariter & origine eiusdem vrbis concinnauit; inter alia ita depromens:

Vrbs tribus à cygnis Cygnea vocata probatur,
Quas belli signum patriæ gessēre cohortes:
Indicio quorum gentis vestigia prisca
Testantur, vulgo cæpta est hæc Cibica dici.
A Cimbris sonat hoc, quasi Cimbrica, voce Latina.
Cygnus erat Cyanes proles ex Hercule natus:
Graius is fuerat cecropius gente Tuisca,
Germanas latè tenuit qui regna per oras:
Autorem gentis coluit quem vana vetustas,
Et sibi cunq; aris erexit templa decora,
Vnde loco nomen, Cygneaq; rura vocata:
Quaq; patent inter Plisim Molbiq; fluenta.
Posteritas hunc longa virum rexisse per oram
Fertur, quoad cælebs vitam perfuncta Suanhildis
Vltima clausisset fata & sine prole futura.
Bellica sed rabies, dominandi atque ampla cupido,
Excitauere vires, Cimbrorum ex gente cohortes,
Qui patria fines extendere limite vasto
Audebant: furor ecce malus tum perdere cuncta
Aggreditur, cupidus quodcunq; abolere vetustas,
Et noua cum populis inducere nomina terris.
Autore hoc Sorabo fecerunt omnia Cimbri.
Hinc inuat, vt cuncti Sorabi cognomen haberent
Quos & spumiferus circundat Mulbius vndis,
Et Salapinifero Curionum in finibus ortus
Includat. Sorabos omnes dixere colonos.
Sic nomen Cygni desiit, nomenq; Tubanti:
Indigetum fuerant quæ nomina clara priorum.
Sed quò victricis populi monimenta manerent,
Hanc statuere vrbem, resonat qua nomine Cimbros.
Durauere tamen cygni quæ bellica signa
Ciuibus extarent vestigia prisca ferentes.

Hæc Cyclopeius. Ex cuius carmine habetur luculenter, Cygnum illum, magnum heroem, filium Herculis, & pòst Suanhildem eius gnatam, eorundem atque maiores ante Cimbrorum aduentum longè diuq; dictis in locis regnasse: quodque post obitum Suanhildis Cimbri tandem venientes terram eorum ferro igneq; vastauerint, eodemque furore vrbe Cygnea succensa aliam eodem construxerint loco, & vocabulo gentilitio (vt dictum est) Czibicam quasi Cimbricam appellauerint. Quod quidem ipse idem Cyclopeius poeta insignis, & alio quodā in carmine cōfirmans, sic modulatur.

Me iuuat, vt Sophiæ stimulus sim posteritati,
Et tercar patriæ prima trophæa meæ.
Vrbis enim nostræ prius haud quisquam fuit ausus,
Stringeret vt Clarij tinnula plectra Dei,

Gargite quam rapidus piſcoſo allabitur amnis:
Efficit hunc pulchrum vallis amœna locum,
Hermionum de gente olim qua parte Tubanti
Principiò campos incoluere rudes.
Expulit hos ſæuus proprio de rure Sicamber,
Allectus fuerat dum meliore ſolo.
A Scythia gelidis peregrè dum venerat oris,
Et ſibi quæſierant qua frueretur humo.
Vrbs conſtructa fuit, validis ampliſſima muris
Facta, tamen flamma diluuioq; minor:
Quæ tribus à cygnis rectè Cygnea vocata eſt,
Augurio quorum nomen & arma tenet.
Quæ ratione, latet, meruit Czuickania dici
Palladis & Martis Mercuriq; iſta domus.

Sequitur nunc epitaphium Swanhildis Cygneæ Sibyllæ antiquiſſimæ, ex quo qualis quantáve ipſa fuerit, lector facilè candidus & prudens cognoſcere poterit. Verùm tamen priùs ſciendum, quòd epitaphium eius ſequens noſtra nuper tempeſtate in agro pagi petroſi in lamina plumbea literis (vt aiunt) capitalibus conſcriptum in monticulo ſub arbore quæ ventorum ex flatu prociderat, repertum eſſe à ruſtico, dum è terra arborem euellere ſtirpitus anniteretur. Qui de inuentione tam inſolita ſtupens cùm legere neſciret, epitaphium vt erat in tabula plumbea exaratum noto ſibi viro ſapienti & mirabilium rerum cupido Ioanni Lupo obtulit. At ille gauiſus vehementer, exemplar eius confeſtim Eraſmo Stellæ ſupra memorato Cygneæ vrbis proconſuli, veluti vetuſtatis amatori, direxit ſcribens quoque eidem, quòd ſi architypum cernere gliſceret, ad ſe venire minimè tardaret. Quo quidem & tempore illuſtriſſimo principi Friderico duci Saxoniæ & imperij electori idem tranſmiſſum eſt epitaphium. Ab prænarrato itaque Eraſmo medicinæ doctore & hiſtorico egregio, & ego ſæpe dictum nactus ſum epitaphium mirificum & fatidicum, in hæc vt ſequitur verba.

Swanhildis Cygnei Herculis Graij vltimæ ſobolis filia ex Vlba matre genita. Mihi auus paternus fuit Falco, & Gilda auia; abauus Duliches, abauia Melſe; atauus Glaucus, atauia Stiria: qui omnes à Cygno Herculis Graij filio & Scylla Tubanti filia deſcenderunt. Has terras à fonte Vlbe cum fratre Cizone intra Melſiagum & Eliſtram rexi, quæ à nobis Cygnizea dicta fuit vltra Eliſtram vſque ad Salam. Sorabus cum Oſter Hilda ſorore dominati ſunt. Vixi pudicè abſque marito, ſic volentibus fatidicis parentibus. Sum tamen à filio Griphonis illuſa, nunquam tamen læſa. Poſtquam Sol quinquies decies & ſupra hoc ſepties curſum ſuum circumageret, virgo occubui. Hic ſepulta ſum. Stella fulgente vmbram meam videbitis Cygnei. Tunc lupi cornuti inſidias cauete. Caput bouis ad petram religatum ſoluetur. Vos ipſum reiicite. Porcum lacte & ſanguine ſaginatum mactate cum porcella. Alas ipſius diſcerpite. Ataui ſedem quærite. Matris anguſtias vitate. Limites veſtros parcius deſignate. Serra tridenti dura robora diuidite. Molari contundite. Silentium amate. Vaſa teſtacea è corona proiicite. Vultures qui cygnis inimicantur, fugate. Quod luteum fuerit, lapideum fieri curate. Igni noctem ſuccendite. Ardẽtem veſtem oleo extinguite. Parentis amictum non contemnite. Leges patrias non tranſcendite. Cygnorum meorum candorem ſolliciti ſeruate. Argenti fontes venenum habere mementote. Tudiculis matrem non lædite. Hæc vobis filij mei ô cygni vti à parentibus fatidicis accepi, tradidi. Felices ſi hoc ſequamini. Huc vſque epitaphium clariſſimæ Swanhildis ſuis cum ænigmatibus, prout inuentum eſt, protenditur: quod patriæ meæ & antiquitatis amore huic operi inſerere libuit. Nunc ad cœptam hiſtoriam continuãdam prolixius digreſſi calamum reducamus.

Anno Domini MCXCIIII, Saladinus poſt longam perſecutionem ac Chriſtianorum cædes apud Damaſcum obiit. Iſte eſt Saladinus, qui moriens interiorem ſuam tunicam lancea ſuſpenſam ante funus ferri iuſſit ſuum; præcone clamante, Saladinum Aſiæ dominatorem ex tanto regno & principatu tantiſq; opibus nihil aliud ſecum ferre. Dignum ſanè tanti principis ſpectaculum.

Eodem

Eodē anno Wichmannus archiepiſcopus Magdeburgenſis, benefactor noſtri cœnobij eximius obiit: cui Ludolphus ſucceſſit qui humilis parentelæ fuit, ab Wichmanno exaltatus, qui tamen multa bona fecit. Nam arcem Schrapelaw conſtruxit. Addidit etiam eccleſiæ ſuæ Brunſtede & Langebay & alia. Ordo denique Teutonicorum dominorum circa hæc tempora incepit, ortum habēs ex ordine ſancti Ioannis Hieroſolymitani. Ordo quoq; ſanctæ Trinitatis idem circa tempus exordium habuit.

Anno Domini M C X C V, Henricus Leo, dux quondā Saxonię & Bauariæ inclytiſſimus, obiit, relinquens tres filios Ottonem qui pòſt factus imperator, & Henricum comitem palatinum, ac Wilhelmum ducem Brunſwitzenſem. Eodem anno, Henricus imperator reuerſus eſt dē Apulia cum maximo triumpho totius Siciliæ & Apuliæ, habens nomen regis Siciliæ. Quo & anno facta eſt generalis curia totius imperij in villa regia Geilenhuſen, cui intererat Ioannes cardinalis de monte Cælio, apoſtolicæ ſedis legatus. Ibiq; ſignati ſunt dominica cruce in die ſanctorum Simonis & Iudæ, Cōradus Moguntinus archipræſul, & Gardolphus Halberſtadenſis, Bertholdus quoque noſtræ Nuenburgenſis eccleſiæ antiſtes, Rudolphus deniq; Verdinenſis, & Conradus Hildeſemenſis, epiſcopi, Hermannus quoque Landgrauius Doringiæ, Otto marchio Brandenburg. & alij multi principes & nobiles, innumerabilisq; multitudo, protelantes expeditionem Hieroſolymitanam penè per annum.

Anno Domini M C X C V I I, Conradus Moguntinenſis archiepiſcopus in menſe Ianuarij iter dominicæ crucis arripiens, cum multis aliis nauigauit Accaron. Eodē tempore Bertholdus epiſcopus noſter cū ſuprà memoratis Saxoniæ epiſcopis, & Hermanno Landgrauio, atq; Ottone marchione Brandenburgenſi, maxima expeditione cruce ſignata ad terram quoque ſanctam liberandam properarunt.

Anno Domini M C X C V I I I, Henricus imperator eius nominis ſextus obiit. Poſt cuius mortem non modica inter electores orta eſt diſcordia. Quidam enim Philippum Sueuiæ & Ethruriæ ducem, fratrem Henrici, elegerunt: & huic quidē rex Galliæ Philippus fauebat. Alij verò Ottonem ducem Saxoniæ, filium Henrici Leonis, imperatorē elegere, quem electum pòſt Innocentius tertius confirmauit & coronauit. Hinc ſecuta ſunt inter partes infinita mala & cruentiſſima bella, & tota concuſſa eſt Germania. Potiſſimùm Doringia (vt infrà dicetur) vaſtata fuit extremè, atq; vexata occaſione proprij domini & principis Hermanni Landgrauij, qui iam illi nunc alij adhærens, & rurſus deſerens cōtra ſe prouocauit. Nam quemadmodum Arnoldus abbas Lubicenſis in Chronica ſua Sclauica teſtatur, Hermannus Landgrauius prædictus reuerſus à tranſmarinis partibus, mox ſe iuramento Ottoni aſtrinxit, & in fauorem eius iunctis ſibi Bohemis contra Philippum regem exercitum validum duxit, propriamq; terram hac occaſione irrecuperabiliter deſtruxit. Quin & Philippus rex hæc audiens, manu graui Sigefrido Moguntino archiepiſcopo auxilium ferente, & aliis multis copiis Doringiam intrauit, & Erphordiæ cōſiſtens totam prouinciam in gyro exterminauit. Nec minus exercitus Landgrauij, & præſertim Bohemi illis vniti, grauiſſima damna intulerunt, villas regias Northuſen, Saluelt, Mulhuſen &c. igne & ferro deſtruentes: ſedecim ſiquidē ea tempeſtate eccleſię cōuentuales religioſorū tam virorū quàm mulierū cum parochiis trecentis & quinquaginta a Bohemis deſtructę ſunt. Ibi enim peſſimus quiſque (quod dictu nefas eſt) pro camiſia indutus alba, amictus ſtola pro tunica Dalmatica tectus videbatur proteruire & gloriari. Et quidem eiuſmodi guerræ, clades & vaſtationes, inter Philippum & Ottonem reges compluribus durauere annis, & maximè (vt dictum eſt) in Doringia. Eodem anno Celeſtinus papa obiit, & Innocentius tertius, natione Campanus, ſucceſſit, ſeditq; annis 17. Fuitque vir ſapiens, & in diuinis ſcripturis apprimè eruditus. Plures decretales fecit, ſtatuitq; quòd cōmunicantes peccata prius confiterentur, quotannis ad minus Paſchæ. Compoſuit libellum vtiliſſimum de miſeria humanæ conditionis, item ſermones, & complura alia lectione digniſſima. Eodem quoq; anno, circa feſtū diui Iacobi apoſtoli, venerabilis antiſtes noſter Nuenburgenſis Bertholdus reuerſus eſt cum multis aliis de terra ſancta.

Anno Domini M C X C I X, Hermannus Landgrauius Doringiæ, reprobato Ottone ſe Philippo regi iuramento obligauit, accipiens pro beneficio à rege Mulhuſen, Northeim, Saluelt, regias villas, cum finibus Orlan, & caſtrum Ranis. Dominicus & Franci-

ſcus, Chriſtianæ pietatis duo luminaria, eodem tempore effulſere, quorum primus ordinem prædicatorum ſiue Iacobitarum, alter minorum fratrum inſtituit. Quo autem anno fuerint confirmati, dicetur in ſequentibus.

Anno Domini MCC, Galli Venetis iuncti Conſtantinopolim recuperauerunt, & Balduinum comitem Flandriæ imperatorem ibidem faciunt.

Anno Domini MCCI, Philippus rex à papa Innocentio reprobatur, & Otto in imperio confirmatur. Philippus tamen quoad vixit, prævaluit; habens ſequelam maximam cunctorum ferè principum Germaniæ, quorum adiutorio Ottonem oppugnauit & oppreſſit, quòd ipſo viuente nullius vel modicæ auctoritatis fuit & potentiæ. Otto quippe coronari cœpit & eleuari, ipſo Philippo interfecto, & non antè. Sed de hoc infra ſuo tempore latius.

Anno Domini MCCII, Tartari cum vxoribus & filiis ab Indiæ montibus egreſſi, per vicinas prouincias prædas exercuere: quibus allecti exin Parthos petierunt, & pari terrore Medos, Aſſyrios, Armenios, Sarmatasq; peruaſerunt, cunctas eorum terras deprædantes & deuaſtantes. Tandem circa Mæotidas paludes ſedes firmarunt.

Anno Domini MCCIII, Hermannus Landgrauius rurſus reprobato Philippo regeſe Ottoni obligauit. Hinc Philippus offenſus Doringiam hoſtiliter intrauit, & adiutorio Sifridi archiepiſcopi Moguntini atq; Erphordenſium, omnia quæ erãt Landgrauij & ſuorum, ferro & igne crudeliter vaſtauit. Hermannus itaq; neceſſitate tali conſtrictus, Bohemos in auxilium ſuũ cum rege eorum Othocaro vocauit. Qui cùm peruenisſent vſq; Orlamunde, Othocarus rex duxq; illorum percipiens virtutem Philippi, expaueſcere cœpit. Quare de fuga tractare cœpit (ſicut etiã fecit) cum omnibus ſuis fugiens: quem cum quadringentis viris Palatinus Otto de Vitelſpach, dux exercitus Philippi, vſq; ad Bohemicum nemus perſecutus eſt. Quod audiens Landgrauius magis extimuit, & nullum videns ſubfugium, nulla prorſus conditione interpoſita ſupplex ad pedes Philippi venit. Quem diutius in terra iacentem rex de perfidia & ſtulticia pluriſmùm obiurgauit: demum circumſtantium alloquiis admonitus de humo leuatum in pacis recepit oſculum. Othocarum verò adeò Philippus humiliauit, vt vix dimidietatem ducatus retinuerit. Eodem anno Conradus epiſcopus Herbipolenſis, cancellarius regis Philippi occiſus eſt in platea non longè à maiore eccleſia per Bodonem & Henricum de Rabensburg, tertia die menſis Decembris. Cui ſucceſſit Henricus Keſſe eius nominis quartus magiſter Pariſienſis, præfuitq; annis quatuor, diebus nouem.

Anno Domini MCCIIII, Euerhardus epiſcopus Mersburgenſis obiit, poſtquam feliciter eccleſiam commiſſam gubernaſſet annis 33, hebdom. 12. Is eſt memorabilis ille epiſcopus, qui obtinuit à venerandiſſimo patre & domino Wichmanno, archiepiſcopo ſanctæ Magdeburgenſis eccleſiæ, vt eſſet liber ab exactione telonij Hallenſis in emptione ſalis & aliarum rerum; etiam ſui canonici.

Anno Domini MCCVI, Bertholdus epiſcopus noſter reuerſus è curia Romana, epiſcopatum Philippo regi reſignauit, cui Engelhardus ſucceſſit. Hæc ex antiquis Erphordiæ Chronicis tranſcripſi: ex quibus liquet, inueſtiturã epiſcopatuum eo tempore adhuc fuiſſe ſub poteſtate atque ordinatione imperatorum.

Liuonia regio ſeptentrionalis magna circa hæc tempora conuertitur ad Chriſti fidem pro parte. Et regnum Tartarorum incepit & creuit valde.

ENgelhardus itaq; anno dominicæ incarnationis MCCVI, Bertholdo vltro ſe ſummi pontificis aſſenſu epiſcopatu abdicante, promotione Philippi regis ſucceſſit, præfuitq; feliciter annis ferme XXXVI. Qui cùm Dei & beatiſſimæ virginis Mariæ cultor eſſet deuotiſſimus, nec non omni genere virtutum decoratus, complura in ſua vita pietatis exercuit opera, per quorum pleraque etiam ſe fautorem & amicũ noſtri cœnobij oſtendit magnificum; ſicuti & in priuilegiis, infrà ſcriptis & per eũ nobis datis, luculenter exprimitur. Fuit denique vir iſte & præſul digniſſimus in terra ſancta. Romam quoque ob beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli eccleſiæ ſuæ patronorum ſuffragia imploranda iam annis ac ætate grandæuior viſitauit, & ibidem ab papa Innocentio reſignationem epiſcopatus ſui humiliter petiit & obtinuit. Archiepiſcopum inſuper Sifridum Erphordiæ defunctum honorificè ſepeliuit, & multa alia bona fecit, de quibus omnibus in ſequentibus ſuis locis & annis dicetur latius.

De

De quibusdam euentibus, temporibus Engelhardi episcopi ex variis & vetustis historiis & Chronicis laboriosè collectis.

Anno igitur suprà dicto MCCVI, qui est primus Engelhardi episcopi. Ordo fratrum minorum institutus fuit per beatum Franciscum euãgelicæ ac altissimæ paupertatis sectatorem conspicuum, qui confirmationem ordinis sui ab Innocentio papa impetrauit, non tamen solennem. Nam Honorius post eum papa ordinem tam fratrum minorum quàm prædicatorum solenniter confirmauit. Ast de hoc infrà latius. Eodem anno Colonia per Philippum regem capitur, quia Otto aduersarius suus ibi fuit fotus à Colonien sibus, sed Otto fugit ad loca tutiora.

Anno Domini MCCVIII, Philippus rex Germaniæ strenuus & bellicosus, dum ex minutione tranquillitati & quieti operam dedisset, & in lecto scamneo meridie recumberet, ab Ottone comite palatino de Vitelspach dolosè occiditur. Cuius morte audita, vxor eius filia Ysachij imperatoris Constantinopolitani dolori succumbens, moritur & ipsa. Errant igitur qui eum à Landgrauio Doringiæ interemptum scribunt, vt Wernherus de Rolcuinck Carthusiensis in Fasciculo temporum, & author rudimenti Chronicorum, & plures alij. Veruntamen ne tantum scelus à Teutonicis seclis inauditum maneret inultum; eodem anno rex Otto curiam in Francophurt indictam percelebrans, inter alia ibidem Ottonem memoratum comitem palatinum occisorem regis Philippi sententialiter vita rebusque proscripsit, & cunctis persequendum exposuit. Quem non diu pòst Marscalcus de Calent iuxta Danubium occidit. Philippo itaque ita miserabiliter occiso, Ottonis fortuna & crescere & roborari cœpit. Huic Ottoni rex Angliæ fauebat, quia nepos eius ex sorore fuit, quam pater Ottonis Henricus Leo in vxorem duxerat.

Anno Domini MCCIX, Otto rex Romam veniens ab Innocentio tertio in imperatorem coronatur contra voluntatem & consilium multorum, & potissimùm regis Franciæ. Verùm benedictio confestim versa est in maledictionem, quia adhuc Romę consistens fracto iuramento contra ecclesiam tyrannisare cœpit. Et expost pontificis contra voluntatem complura in Apulia cepit oppida. Siciliam quoque suæ ditioni adduxit. Ea propter eodem anno Romæ cõcilio habito imperio priuatur. Mansit tamen imperator tribus annis. Eodem anno Albertus archiepiscopus Magdeburgensis cœpit, qui mirifica atque magnalia peregit laudabiliter opera. Hic moniales collocauit ad sanctam Agnetem, quæ prius sedebant ad diuam Gertrudem prope monasterium Berge extra Magdeburg.

An. Domini MCCX, vt scribit Antoninus parte 3 Chron. tit. 19, c. 1, § quanto in fine, cœperunt ordines mendicantium, Prædicatorum scilicet & Minorum.

Anno Domini MCCXII, Fridericus secundus Sueuus, filius Henrici imperatoris, contra Ottonem depositum in regem Romanorum electus est. Is in primis bonus fuit & modestus, ergaq; Dei ecclesias & religiosorũ cœnobia deuotus & magnificus: quibus & multa dedit priuilegia & immunitates. Successu verò temporis contra ecclesiam Romanam erexit cornua, bona eius occupando: hinc & pontifices plures per ordinem, Honorium III, Gregorium IX, Celestinum IIII & Innocentium IIII persecutus est, & cardinales plerunq; cepit, & custodiæ mancipauit. Quare & per singulos eorum (vt infrà dicetur) è diuerso excommunicatus, regnoque & imperio priuabatur crebrius: tametsi imp. potẽs quoad vixerit ipse permanserit. Fuit, inquam, potẽtissimus imperator, Italiæ, Sardiniæ, Siciliæ, Hierusalem & Sueuiæ: quo nullus magnificentior tenuit imperium à Carolo Magno vsq; ad eum, &c. Habuit ex vxore legitima duos filios Henricum & Conradum. Henricus statim fuit interfectus. Conradus successit patri in regno, qui & ipse in breui per Manfredum intoxicatus mortuus est.

Anno Domini MCCXIII, Engelhardus episcopus noster venerabilis nostro dedit priuilegium monasterio cõfirmationis super villam Lesten, & super parochia in Profin, quod quidem ita incipit. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis. Engelhardus diuina fauente clementia Nuenburgensis ecclesiæ episcopus. Omnibus Christi fidelibus in perpetuum gratia vobis & pax adimpleatur. Quoniam, vt legitur, breues dies hominis sunt, &c. Præterea collationem in Profin cum capellis infra terminos eius constructis, vel adhuc construendis, quæ à prædecessore nostro piæ memoriæ Vtone

eidem ecclesiæ facta est, ratam habemus, & in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti confirmamus &c. Huius rei testes sunt hi: Albertus Magdeburg. archiepisc. Henricus abbas sancti Georgij, Theodericus Misnensis marchio, ecclesiæ aduocatus &c. Actum anno Dominicæ incarnationis MCCXIII, indictione prima, pontificatus verò nostri anno septimo.

Anno Domini MCCXIIII, Fridericus imperator dedit monasterio nostro priuilegium confirmationis ad instantiam domini Alberti pro tunc abbatis super XL agros sitos in monte Zanzi, quos monasterio contulit Theodericus marchio suprà fatus. Incipit ita. Fridericus secundus Dei gratia Romanorum rex, & semper augustus, & rex Siciliæ inter cætera pietatis opera, &c. Ea propter vniuersis imperij Christique fidelibus tam præsentibus quàm futuris duximus innotescendum, quòd charissimus princeps noster & consanguineus noster Theodericus Misnensis & Orientalis marchio, corã nobis constitutus, pro remedio animæ suæ XL agros in quodam monte qui dicitur Zanzi, sito super Salam pro excolẽdis illic vineis, Alberto venerabili abbati de Puzowe & monasterio suo perpetuo proprietatis iure possidendos per manus nostras contradidit, à nobis cum deuotione postulans, &c. Nos ergo iustis ipsius marchionis & abbatis precibus inclinati donationem factam gratam habemus & ratam, & monasterio de Puzowe & abbati quoque & fratribus ipsos agros possidendos confirmamus. Adhæc indulgemus, & regia mansuetudine concedimus fæpedicto abbati & suis fratribus, quatenus de foresto nostro quod apud Altenburg forestum Cameræ nuncupatur, pro necessitate sua de lignis per singulas hebdomadas anni duos currus oneratos colligant & deducant: quemadmodum piæ memoriæ imperator genitor noster, & Philippus patruus noster ipsis concesserunt. Vt autem omnia hæc perpetuum robur obtineant, hanc paginam exinde conscriptam sigillo nostro iussimus communiri. Datum apud Aldenburg anno quo suprà, indictione 2. Ex isto priuilegio habetur etiam, quòd eo tempore Aldenburg & pleraque alia fuerint sub ditione imperij. Hinc & suprà memoratos montes vinearum Zanzi nobis collatos ipse Theodericus marchio Misnensis, pro tunc aduocatus noster, in feudum ab imperio habuit. Quapropter & ab imperatore Friderico prænarrato consensum & priuilegium corroborationis impetrare opus habuit.

Eodem anno Philippus Galliæ rex Ioannem Anglorũ regem, & Ottonem quondam imperatorem ingenti apud Belgas superauit prælio.

Anno Domini MCCXV, Innocentius III, pontifex glorioſus, celebrauit concilium generale Romæ episcoporum CCCXXX. In quo editæ sunt constitutiones plurimæ, valde vtiles saluti animarum, sicut de confessione & communione annaliter ab omnibus fidelibus fienda & sumenda. Ibidem etiam tractatum est de recuperatione terræ sanctæ, & libri quidam abbatis Ioachim reprobati, qui in quibusdam errauit contra Magistrum sententiarum. Verùm quia scripta sua correctioni ecclesiæ submisit, hæreticus dici non poterit. In prædicto concilio generali, quod Romæ in ecclesia Lateranensi celebratur, sanctus Dominicus petiit prædictum Innocentium, vt dignaretur ordinem suum confirmare qui prædicatorum diceretur & esset. Sed Innocentius illi non annuit, sed negauit confirmationem: quam tamen successor suus Honorius (vt infrà dicetur) largitus, anno pontificatus sui primo qui est proximus sequens.

Eodem anno Innocentius papa obdormiuit in Christo, cui Honorius tertius, natione Romanus, professione canonicus regularis, successit, seditq; annis decem, mensibus septem.

Eodem anno Hermannus Landgrauius obiit, & sepelitur in Isenach, in monasterio sanctæ Catharinæ quod ipse fundauit, 6 calend. Maij.

Anno Domini MCCXVI, Honorius papa eius nominis tertius, anno sui pontificatus primo ordinem prædicatorum beato Dominico petente confirmauit. Similiter & ordinem fratrum minorum (vt suprà dictum est) solenniter confirmauit, qui antè per Innocentium III approbatus fuerat. Eodem anno Fridericus Romanorum rex monasterio nostro dedit priuilegium confirmationis super parochia in Crisiwitz, quam sua magnificentia liberalissimè iampridem cœnobio contulerat. Incipit ita. In nomine sanctæ & individuæ trinitatis. Fridericus secundus Dei gratia Romanorum rex & semper

ſemper Auguſtus,& rex Siciliæ,vniuerſalis eccleſiæ precibus efficacius adiuuari ſperamus,ſi ipſam in membris beneficiorum largitione,& particularium eccleſiarum dote libenter adaugemus. Itaqùe præſentibus & in æuum ſucceſſuris hominibus notum eſſe volumus,quòd de largitate regalis eminentiæ,iure patronatus parochiæ eccleſiæ in Criwitz,cum omnimode dote ipſi attinente,& cum omnibus mancipiis vtriusq; ſexus,ſimiliter & vniuerſis iuſtitiis eidē eccleſiæ debitis; cœnobio in Puzowe,& abbati eiusq; fratribus clericis & laicalibus perſonis,nunc & in ęuum ibidē Deo militantibus, iure perpetuo donauimus habēdū &c. Huius rei teſtes ſunt Theodericus marchio Miſnenſis & Orientis, Otto dux Morauiæ, Hermannus comes de Orlemunde, Ludouicus comes de Wirtenberg,Hartmannus comes de Quiburg,&c. Datum apud Aldenburg,anno Dominicæ incarnationis vt ſuprà,4 idus Nouemb. indict. 5.

Eodem tempore Hieruſalem per Corradinum filium Soldani magni funditus deſtructa fuit,præter templum & ſepulchrum Domini,quæ intacta reliquit.

Anno Domini MCCXVII, Engelhardus epiſcopus noſter, & Theodericus marchio Miſnenſis aduocatus monaſterij noſtri,vna cum Friderico Cæſare & multis aliis epiſcopis & principibus ad recuperandam terram ſanctam nauigauerunt, & iuxta Achon ingenti exercitu conuenerunt.

Anno Domini MCCXVIII, Damiata vrbs quæ eſt in Ægypto,in portu Nili fluminis latiſſimi,à noſtris capitur,licet maxima & triplici muro cincta. Verùm pro recuperatione nobilium captiuorum ſequenti anno redditur. Eodem tempore Theodericus marchio Miſnenſis ſuprà memoratus, conſtitutus in terra ſancta, cùm audita morte fratris Alberti ſine hærede defuncti ad propria redire feſtinaret, adeò inſidiis imperatoris vallabatur,vt nauim non fuerit auſus palàm ingredi. Quare clàm lagena incluſus, lōgeq; per mare tractus,tandem in nauem poſitus euaſit. Hanc moleſtiam propter fodinas in Friberg paſſus eſt, quas idem imperator libenter habuiſſet. Eodem quoque tempore obiit Otto quondam imperator, bellis attritus, & mœſtus languensque animo. Hic notandum, quòd propter huius Ottonis diſcordiam & contentionem bellicam quam habuit cum Philippo rege,æquè electo ſuper imperio,facta eſt decretalis illa,extra de electione cap. Venerabilem.

An. Do. MCCXIX, Fridericus Cæſar,eius nominis II,Romæ ab Honorio inunctus, imperiales recepit titulos. Verùm quia paulo pòſt eccleſiaſtica ſibi vſurpauerat iura,& mortua matre Conſtantia contra ius fasque pontificiam vexabat ditionem, ab eodem Honorio anathemate notatus imperio priuatus fuit. Antoninus tamen dicit eum coronatum anno ſequenti. Similiter dicit,& hoc anno Damiatam à Chriſtianis captam. Verùm hæc vnius anni diuerſitas parùm ad rem facit, quia potioribus ſemper & antiquioribus adhærendum eſt.

Anno Domini MCCXX, beatus Dominicus obiit. Friſia penè tota ſubmergitur fluctibus marinis, in qua perierunt plus quàm centum millia hominum propter irreuerentiam factam Sacramento à quodam pugile, ſicut pòſt reuelauit beata virgo cuidam ſuo famulo.

Anno Domini MCCXXIII, Philippus Gallorum rex pulcherrimus & bellicoſiſſimus defunctus eſt, & ſepultus in Mauſoleo prædeceſſorum ſuorum ad ſanctum Dionyſium Pariſiis.

Anno Domini MCCXXIIII, Ieſus Chriſtus Dei filius,dilecto ſuo Franciſco per obumbrationem apparens in nemore,paſſionis ſuæ ſtigmata impreſſit ſacratiſſima.

Anno Domini MCCXXVI, Franciſcus ordinis fratrum minorum princeps, Chriſti ſtigmatibus inſignitus,& miraculis clarus migrauit ad cœlum,& biennio pòſt in catalogum Sanctorum poſitus eſt.

Anno Domini MCCXXVII, Honorius papa diem clauſit extremum, cui Gregorius IX ſucceſſit, ſeditque annis XIIII, vir certè venerabilis vitæ & multæ prudentiæ. Hic Sanctorum catalogo ſolenniter aſcripſit fundatores ordinum,beatum ſcilicet Dominicum,& beatum Franciſcum, denique & ſanctam Elizabeth. Hic quoque Fridericum imperatorem contumacem more anteceſſoris ſui Honorij excommunicauit, & ab imperio depoſuit.

Eodem anno paſſagium magnum ad terram ſanctam liberandam fuit, inſtigante

ad id ſummo pontifice & iuuante. Huius ductor & caput Fridericus erat imperator, quem cum multis aliis glorioſo apparatu concomitabatur beatæ memoriæ Ludouicus Landgrauius Thur. S. Elizabeth maritus. Qui tamen in ipſo itinere, cùm veniſſent in Siciliam, in ciuitate Ottrant febribus correptus, vnà cum magna parte militum ſuorum, cum totius exercitus iactura & lamento omnium (heu dolor) 3 idus Septembris obiit. Cuius obitu Fridericus Cæſar turbatus, in Sicilia ſe continuit, intermittens pro tunc peregrinationem cœptam, ægritudinem ſimulans. Cuius fraus eo eſt cognita, quòd ilico mortuo Landgrauio omnem eius ſupellectilem diripuerit. Quapropter rurſus per Gregorium excommunicatur, & conſequenter inter eos magnæ ortæ ſunt diſcordiæ. Eo tempore ſancta Elizabeth in Doringia claruit, quæ audita morte Landgrauij mariti ſui, ſe totam diuinis mancipauit obſequiis in viduitate vſque ad obitum ſuum perſeuerans, maximas eleemoſynas faciendo. Ad ſe pauperem & ſanctiſſimam vitam duxit, multis etiam miraculis in vita, & poſt mortem clariſſima.

Anno Domini MCCXXIX, Fridericus Cæſar contra papam Gregorium inimicitias ſuas proſequendo, totam Italiam multis præliis attriuit, omnesque ciuitates præter Bononiam & Parmam in ſuam redegit poteſtatem. Mediolanum etiam penè deſtruxit. Hoſtili animo montem Caſſinum aſcendens, monaſterium ſancti Benedicti ſpoliauit, & monachos eiecit. Eo etiam tempore ob diſcidium inter papam & imperatorem orta & inuenta ſunt illa teterrima & factioſa Guelphorum & Gibelinorum vocabula, ad differentiam partialitatis; vt videlicet adhærentes pontifici Guelphi, imperio autem ſiue Cæſari fauentes dicerentur Gibelini. Ex qua partialitate vſque ad noſtrum æuum potiſſimùm in Italia infinita ſequuta ſunt mala. Proinde ob tyrannidem Friderici Gregorius papa concilium apud Lateranum indixit, in quo de abrogando eo ratio haberetur. Quod percipiens Fridericus terra mariſque vias præcluſit, ad quoſdam cardinales ac prælatos captos in carceres coniecit. Qua ex re tantum dolorem Gregorius concepit, vt non diu pòſt ſuperuixerit, vt dicit Platina. Prædicta tamen quæ hîc per anticipationem dicta ſunt, facta fuere circa annũ Domini MCCXXXVII, quia poſt hanc calamitatem Gregorius non diu (vt dictum eſt) ſuperuixit. Decretales circa hæc tempora per Raymundum ordinis prædicatorum, magiſtrum in iure peritiſſimum, iuſſione Gregorij papæ compilatæ ſunt & approbatæ.

Eodem tempore, anno videlicet Domini MCCXXXIX, Engelhardus epiſcopus noſter ex mandato ſummi pontificis & archiepiſcopi noſtri Alberti, fecit reformationem ſiue inſtitutionem nouam ſuæ diœceſis monaſteriorum, & præcipuè in cantu & celebratione diuini cultus, & hoc propter abuſiones quæ in eccleſiis inoleuerant multas, confecitque deſuper priuilegium quod ita incipit. In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis. Engelhardus Dei gratia Nuenburgenſis epiſcopus, dilectis in Chriſto fratribus, abbati & conuentui in Puzowe ſalutem in ſalutis authore &c. Noſtis ſiquidem, quàm diſtrictè viſitationem diœceſium noſtrarum domino archiepiſcopo & nobis dominus papa ſuis literis iniunxerit, comminans deſidibus, pigros excitans, & conteſtans ſingulos, &c. Acta ſunt hæc anno gratiæ M, &c. vt ſuprà. Data Puzowe VIII idus Septembris, indictione II, pontificatus verò noſtri anno XXIII feliciter, Amen.

Anno Domini MCCXXXIIII, Fridericus in Syriam tranſiens, cum maximo Ægypti principe quem Soldanum nominant, conuentiones fecit, in quibus plura conſenſit Chriſtianiſmum minus decentia: poſtque Soldano conſentiente Hieruſalem ingreſſus in ea coronatur. Verùm confœderationem iſtam Friderici cum Soldano crucis inimico factam Romanus pontifex moleſtiſſimè tulit. Proinde omni ſagacitate & conamine ac induſtria ſategit, quomodo ipſum Fridericum imperio priuare poſſet omnino & deiicere. Eam ob rem concilium ſuprà memoratum Lateranenſe adunari præcepit. Quod tamen Friderici potentia (vt ſuprà patet) impeditum fuit. Illis temporibus Fridericus, cùm à tranſmarinis rediſſet, elephantum ſecum in Italiam tulerat.

Anno Domini Ieſu Chriſti MCCXXXV, Gregorius papa Peruſij in conuentu fratrum prædicatorum VI calend. Iunij ſanctam Elizabetham diuorum catalogo ſolenniter aſcripſit. Hæc Sancta tres liberos reliquit, quos Ludouico Landgrauio pepererat, Hermannum qui patri ſucceſſit, Sophiam quæ nupſit duci Brabantiæ, & aliam

liam filiam, quæ Christo oblata Sanctimonialis facta est in Aldenburg.

Eo tempore Iordanus, natione Teutonicus, primus post sanctum Dominicum ordinis prædicatorum magister generalis, vir vita & doctrina admirandus, effulsit, qui super Apocalypsim profundè & glorioſè scripsisse legitur.

Anno Domini MCCXL, Gregorius papa variis tribulationibus fessus obiit, cui Celestinus IIII successit, qui solùm dies decem & septem in papatu vixit. Fuit quippe senex & debilis. Celestino defuncto anno MCCXLI vel circa, sedes vacauit anno vno, mensibus nouem.

Anno itaque Domini MCCXLII, Innocentius quartus in summũ est electus pontificem, vir rigidus, & iusticiæ tenacissimus executor. Hic concilium generale Lugduni contra Fridericum imperatorem congregauit, in quo ipsum citatum, sed non comparentem sententialiter omni prorsus imperatoria ac regia potestate priuauit atq; deposuit, & electionibus imperij vt sine mora alium eligerẽt scripsit: quod & factum est. Nam elegerunt Henricum Landgrauium Doringiæ, qui fuit frater Ludouici Landgrauij defuncti in peregrinatione ad terram sanctam, mariti videlicet sanctæ Elizabet: qui tamen infra breue tẽpus defunctus est. Post quẽ elegerunt Wilhelmũ comitẽ Hollandiæ, qui etiã non multo pòst à Frisonibus in bello occisus est. Vnde vterque benedictione caruit imperiali. Cæterùm Fridericus olim imperator magis ac magis aduersus papam & sibi adhærentes sæuire cœpit, & contra ecclesiasticos tyrannizare. Nam furore percitus in odium papæ XL episcopatus & abbatias euacuauit in graue eorum præiudicium, & multa mala fecit clericis, quorum plures bonis eorum subtractis suspendit, contra propria iura & priuilegia quæ in exordio imperij sui pro libertate & immunitate ecclesiæ dederat. Iste Fridericus dominiũ dominorum de Brunswig & Luneburg mutauit in ducatum: antea quippe ob depositionem Henrici Leonis solùm Domini de Brunswig dicebantur.

Eodem tempore in Saxonia duo magnifici & præpotentes Alberti claruerunt. Vnus Bernhardi filius, cui Fridericus primus, depositio prædicto Henrico Leone, ducatum Saxoniæ cum electura imperij dederat, faciens ex comite de Anhald ducem Saxoniæ & electorem, de quo Bernhardo superius dictum constat, & armis eius atq; insignibus. Albertus itaq; ille filius Bernhardi, nepos autem Alberti Vrsi, dux Saxoniæ & imperij elector, cum Cæsare præmemorato trans mare perrexit, fuitq; Christianæ dux militiæ. Quiq; inter alia fortia gesta pro tunc cepit ciuitatem Solis, rediensque caput sanctæ Barbaræ secum attulit: primus in Wittenberg resedit, vbi & vxor eius deuotissima monasterium fundauit. Albertus verò alius cognomento magnus, dux de Brunswig & Luneburg, mira & magna perfecit opera, domi & militiæ clarissimus. Hic cum fratre Ioanne patriam partitus est ditionem cum Cæsaris consensu, vt dominium Luneburgense retineret Ioannes, Brunswicense remaneret sibi. Et ita fecerunt. Verùm arma indiuisa mutuò & per posteros vsque in præsens seruauerunt. Huius vxor fuit neptis sanctę Elizabeth, filia ducis Brabantię, ex Sophia filia eiusdẽ diuæ Elizabeth, Albertus iste deniq; (vt dictum est) mira fecit, magno labore humiliauit nobilitates de Asleberg. Cõradũ quoq; comitẽ de Euerstein captũ suspendit per pedes ad patibulum, ne statim deficiens pœnitere non posset. Gerardum insuper archiepiscopum Moguntinensem captum diu in custodia detinuit, de quo infrà anno quo id factum est, dicetur magis. Et quanquam præfatus Albertus, dux Brunswicensis, maximus bellator esset; fuit tamen victus & captus, & grandi pecunia taxatus per marchionem Misnensem Henricum, dum prædandi gratia armatus terram Misnensem inuadere tentasset, de quo infrà anno Domini MCCLXXVI dicetur. Depositio Friderici secundi ab imperio facta est circa annum Domini MCCXLII, post cuius depositionem imperium vacauit annis 28.

Innocentius papa eo tempore Egmundum episcopum Cantuariensem, & Staniſlaum episcopum Cracouiensem, nec non Petrum Veronensem ordinis prædicatorum ab hæreticis passum, canonizauit.

Anno supra dicto MCCXLII, Engelhardus episcopus noster obiit, cui Theodericus marchio Misnensis succesſit, verùm non statim sed post biennium, impeditus per Petrum rite & canonicè electum &c. infrà.

Anno Domini MCCXLIII, ſancta Hedwigis, dux Sleſiæ & Poloniæ, mulier ſanctiſſima, mirandis inſignis, matertera beatæ Elizabeth, obiit. His temporibus Alexander de Ales claruit, qui grandis natu, id eſt iam penè defecta ætate, ordinem minorum fratrum ingreſſus eſt. Hic ſummo pontifici Innocentio admodum charus fuit, cuius etiam iuſſu ac mandato ſummam in Theologia edidit copioſam. Dictus eſt is Alexander ob ſummam doctrinam irrefragabiliter doctor.

THeodericus ſecundus, marchio Miſnenſis, XVII Nuenburgenſis eccleſiæ præſul, Engelhardo defuncto poſt longam cum magiſtro Petro canonicè electo contentionem, fratris ſui marchionis videlicet Miſnenſis procuratione à paucis electus, anno dominicæ incarnationis MCCXLIIII, indictione ſecunda, ſucceſſit: quãdoquidem memoratus magiſter Petrus, vir bonus & eruditus, in ſtudio poſitus Pariſienſi, canonicè fuit electus, & dum nuncij vt rediret miſſi fuiſſent, prædictus Theodericus archiepiſcopum adiens Magdeburgenſem muneribus datis in epiſcopum ſe confirmari obtinuit. Egreſſoq; eo veniens magiſter Petrus, dum ſuper ſua rata electione multa allegaret, & nil proficeret, imò niſi taceret baculandum ſe eſſe intelligeret; ſermonem & allegata ſupprimens, confuſus abſceſſit. Ideo Theodericus epiſcopus iſte magis intruſus, quàm canonicè electus, videtur. Attamen eccleſiam ſuſceptam per complures annos ſatis ſalubriter rexit, licet quotannis examuſſim non legerim. Vixit tamen adhuc in regimine, anno Domini MCCLVIII, quo monaſterio noſtro priuilegium dedit, vt in ſequentibus eodem anno patebit latius. Ex quo etiam liquet, hunc Theodericum monaſterij noſtri fautorem fuiſſe non vltimum. Præterea hunc epiſcopum noſtrum Petrus ludimagiſter ſcholę puerorum in Nuenburg ſuo in catalogo manco ſcribit noſtrum fundaſſe monaſterium, & in eo fore ſepultum: quod nec tempus neq; ratio admittit, quia longè antè, anno videlicet Domin. incarnatio. MCC. centeſimo decimo quarto, indictione ſeptima, noſtrum cœpit fundare archiſterium, in quo & ſepultus in domino quieſcit. Iſte autẽ Theodericus non in Pozowe apud nos, ſed Nuenburg humatus eſt: nullius ſiquidem epiſcopi præter fundatoris noſtra continet eccleſia corpus. Propter eiuſmodi itaque errores quibus ille Petrinus ſcatet catalogus, ordinemq; præpoſterum atq; confuſum, quem in locatione & ſeriè epiſcoporum nominum continet, hoc opus aggreſſus ſum; quod ex variis horum priuilegiis epiſcoporum pariterq; antiquis Chronicis multis collectum, venerando domino Ioanni de Schonberg, anno ſuperiori qui fuit noſtræ ſalutis MDXVII, obtuli: quod ipſe gaudio magno ceu diu deſideratum theſaurum lætus ſuſcepit, meq; honeſto munere donatum reuerente ac honorificè dimiſit. Veruntamẽ per ea quæ retuli nolo aſſerere, hanc nec mihi arrogantiam attribuere, quòd videlicet omnimodo certa & indubitata cõgeſſerim, cùm & ego ſim homo, & errare potuerim & fallere; maximè in editione illa prima, quam neceſſitate vrgente prępropere quodammodo ſuprà memorato epiſcopo aſcripſi Ioanni; præſertim cùm & eam inter peregrinandum collegerim, & plerunque in pagis tuguriisque, vbi nullum librorum adminiculum præter excerpta quædam habere quiueram, conſcripſerim. Et reuera, vt ingenuè fatear, minus pro tunc certus eram, potiſſimùm erga annum quorundam præſulum primum & vltimum, id eſt quo Domini cœperint vel obierint anno. Attamen qua tempeſtate quibúsve ſummis ſub pontificibus eccleſiam rexerint Nuenburgenſem; me comperta & vera poſuiſſe arbitror dubio procul: licet (vt fatus ſum) diem obitus reperire quorundã certum nequiuerim: quin imò tunc extra monaſterium conſiſtens temporis, noſtri nec fundatoris habere epitaphium ad votum potuerim. Proin de anno aut obitus illius die me ambiguè ſcripſiſſe haud negauerim. Et hoc in prænarrata editiuncula catalogi prima. Secus autem in hoc opere catalogi maioris (quod in cœnobio manens degensq;, inter Chronicorum & priuilegiorũ luſtrationem multorum cõgeſſi) feciſſe me conſtat, ſolidiora & cõpertiora cõſcribendo, quę ex multis vetuſtiſſimis Chronicis & hiſtoriis, eo tempore quo biennio per Ioan. Tritemium abbatem &c. antiquitatũ inquirendarũ & conſcribendarũ gratia, ipſiq; ſuis pro annalibus decorãdis deferendarũ, per Germaniã miſſus fuerã. Vbicunq; ergo eo tempore in vetuſtis codicibus, præcipuè Sclauorũ, Saxonum, Doringorũ, & ſimiliũ gentiũ & eccleſiarũ Chronicis quippiã de noſtris epiſcopis ſcriptũ cõpereram; confeſtim cõſignaui. Multa tunc & memorãda ex annal. eccleſię Merſeburſ-

seburgensis, & vita præsulum eiusdem, multa denique & solida ex gestis archiepiscoporum Magdeburgensis ecclesiæ nostræ metropolitanæ, quæ nostros & ordinare & confirmare sua authoritate habet antistites, collegi & transcripsi. Veruntamen quicquid pro me dixerim, errasse & in præsenti me potuisse opere ingenuè fateor: cùm nemo ex omni parte sit beatus, & magnus quandoque dormitet Homerus, sæpeque magistrorum pro vero etiam nolentes sequamur errores, plurimaque sit inter historicos annorum de supputatione diuersitas, & in ipsa narratione rerum gestarum plerunque varient authores: cùm id quod vnus attribuit Carolo vel Petro, alter aliter sentiens adscribit Ludouico vel certè Paulo; licet in eiusmodi diuersitate maioribus magisque peritis & authenticis adhærendum sit. Proinde, vt Platina inquit, satius fuerit in tanta scriptorum varietate & temporum omnino aliqua scribere, quàm quæ aliquando sunt gesta ob incertos authores obmittere. Et subiungit, Consulimus posteritati, nec ita superstitiosi simus, vt nolimus ea credere quæ varij auctores sparsim conscripsere. Hæc ille. Sed nunc de hoc satis: modò cœptam historiam prosequemur.

Anno itaque suprà dicto MCCXLIIII, quo Theodericus iste factus est episcopus, Innocentius papa illud memorabile concilium Lugdunense adunauit celebrauitque: in quo Fridericum secundum contumacem & tyrannum ab imperio deposuit, de quo etiam suprà per anticipationem dictum est, post cuius depositionem vacauit imperium annis XXVIII. Quo tempore licet aliqui reguli electi fuissent, cito tamen vel mortui fuere, vel in bello occisi, nec eorum aliquis ad benedictionem imperatoriam peruenit, vsque ad Rudolphum, de quo in sequentibus.

De quibusdam euentibus sub regimine Theoderici episcopi. Ex Chronicis.

ANno Domini MCCXLVII, Theodericus episcopus noster campanam maximam Erphordiæ tunc fusam consecrauit & benedixit ibidem. Eodē anno Henricus Landgrauius Doringiæ in regem Romanorum electus est, vir strenuus & bellicosus, sed eodem anno obiit. Hic frater fuit germanus Ludouici Landgrauij, mariti sanctæ Elizabeth, de quo & suprà dictum, & hîc propter annum certum repetitum.

Eodem anno abbatia ordinis diui patris nostri Benedicti ex vrbe Lubeka in Cismariam translata est, ad sex miliaria à litore intra mare Balthicum: cuius monachi nunc reformati sub institutione siue vnione Bursfeldensi militant altissimo. De fundatione eius dictum est superius sub Bertholdo, primo nostro eius nominis episcopo. Reformatum autem fuit, & assumptum per patres, anno Domini MCCCCXXXVI.

Anno Domini MCCXLVIII, Innocentius, papa eius nominis quartus, ad instantiam * abbatis viri venerabilis valde, dedit monasterio nostro bullam siue priuilegium confirmationis omnium bonorum & proprietatum eius. Incipit: Innocentius episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis, abbati Pozauiensi, eiusq; fratribus, tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis, in perpetuum &c. Adhæc nouas & indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, decanis, archidiaconis, omnibusque aliis ecclesiasticis secularibúsve personis à vobis omnino fieri prohibemus, &c. pacti quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine prouidere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere, &c. ibi. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare &c. Datum Lugduno v nonas Iulij, indictione v i, anno Domini quo suprà, pontificatus verò Domini Innocentij papæ quarti anno sexto. Innocentius papa prænarratus in concilio Lugdunensi (de quo suprà) concessit fratribus eremitanis, vt possent viuere sub regula diui Augustini, & quòd celebrare possent officium curiæ Romanæ, quasi antea non fuissent sub aliqua regula, sed vixissent in eremis pro arbitrio, & dixissent officia more idiotarum *Pater noster*, vel simile aliquid. Porrò habitum quem deferunt nigrum, successor ipsius Innocentij Alexander dedit eis quartus, prout in bulla quadam, quæ Bononiæ habetur, luculentissimè patet. Ex his liquet, quòd nec regulam neque cucullam nigram à sancto Augustino habent; (vt

ipsi nunc gloriantur) qui regulam clericorum non mendicantium scripsit. Imò regula eius omnino contraria est mendicitati, licet eam pòst multi ordines etiam mendicantium assumserint, inter quos sunt & ipsi eremitæ, qui extunc auctoritate Innocentij prædicti vocati sunt eremitæ sancti Augustini. De quo ordine ipse diuus Augustinus nunquam fuit, neque cogitauit: quemadmodum & pulchrè testatur Robertus Helchot, magister generalis ordinis prædicatorũ, super libro sapientię in cap. 7 super verbo Quam sine fictione didici, &c. Quomodo videlicet ante paucos dies isti eremitæ (qui vt dicit nunc facti sunt vrbanitæ) cœperunt viuere secundum regulam beati Augustini, quæ appellatur speculum clericorum, & contraria est expresse vitæ eremiticæ, quia fecit eam pro canonicis regularibus possessiones habentium in communi vita, & allegatur in iure de vita clericorum, videlicet distinctione 86 c. Quum necessitas dist. & 12 q. 1. Non dicatis &c. ibi & in sequentibus plus.

Anno Domini MCCXLIX, Sifridus archiepiscopus Moguntinus in Pinguia obiit, & Christianus nomine & opere successit, qui pacem fecit & dilexit. Eodem anno Ludouicus beatæ memoriæ Gallorum rex Damiatam cepit, & variis inde præliis cum Saracenis habitis tandem superatus & captus fuit: pro cuius liberatione & aliorum nobilium Damiata est restituta Soldano.

Anno Domini MCCL, Fridericus imperator in quadam ciuitate in Apulia mortuus est, & (vt inquit Antoninus) per Manfredum filium suum illegitimum cusino super os posito suffocatus. Et ita miserè interiit imperator potentissimus, qui post Carolum magnum in diuitiis & potentia parem non habuit. Quo defuncto, Innocentius papa pacì & reformationi ecclesiæ studuit, locaque vacua Cardinalium restaurare optimis quibusque suffectis curauit. Quo etiam tempore Hugonem, ordinis sancti Dominici, vita & doctrina insignem, cardinalem promulgauit, qui primus postillator extitit totius Bibliæ, adeò pure & fideliter textum quadruplici sensu exponendo, vt eatenus vix habuerit secundum; licet Erasmus nouus scripturarum interpres cùm ob Atticæ linguæ inscitiam, & exin ob dissonam ineptamq; quorundam è Greca Græcanicarum dictionum expositionem, plerunq; reprehendat irrideatque, cùm sapientius tanto viro condoluisset, quàm exprobrando taxarat, quem in ea tempora incidisse nouerat, quæ politiores literas, præcipuè Græcas, totam & per Galliam & per Germaniam prorsus incompertas & inauditas habuerant. Veruntamen plurimum laudandus est iste venerabilis Hugo, quoniam non per philosophorum & poetarum dicta, non per Aristotelis, non per Auerrois sophismata, diuinam probat (ne dicam contaminat) scripturam; sed verba Legis per Legem explanat, iuxta quod dicitur Leuitici 19, Agrum tuum non seres diuerso semine, id est dictis philosophorum & poetarum agrum dominicum non conspergas, quia hoc est nil aliud quàm zizania & lolium seminare inter triticum. Et eodem c. ad idem subiungitur, Vestem quę ex duobus contexta est, non induas. Et saluator Matthæi 9, Nemo, inquit immittit commissuram panni rudis in vestimentũ vetus &c. quę causa breuitatis pertrãseo. Eodem anno & tempore sanctus Cyrillus montis Carmeli Prior Doctorq;, tum vitæ sanctitate tum spiritu prophetiæ conspicuus, claruit, qui multa de futuris seculis memoranda conscripsit.

Anno Domini MCCLI, Conradus filius Friderici, audita morte patris, cum grandi militum copia profectus, regnum Apuliæ velut hæreditarium ingressus est: & cùm illud pacificè susceptisset, proximo deinde infirmatus anno, à medico qui eum curare debuerat, Manfredo fratre suo insidiãte & procurante, venenum pro remedio datum suscipiens, mortuus est; filium nominis sui, vel vt alij volunt Conradinum dictum relinquens. Eodem anno Christianus archiepiscopus spontaneæ dignitati & episcopio resignauit: cui Gerardus filius comitis, qui dicitur & Syluester, successit.

Anno Domini MCCLII, Petrus nouus ordinis prædicatorum martyr ab hæreticis pro fide occisus est.

Anno Domini MCCLIII, vel circà, beatus Stanislaus episcopus Cracouiensis ab iniquo principe occisus est.

Anno Domini MCCLIIII, Innocentius Neapoli obiit, cui Alexander quartus nostri ordinis diui videlicet Benedicti successit, natione Campanus (nam Herincos olim nunc Campanos vocant) patria Anagninus qui monasterio nostro glorioſum priuile-

gium

gium dedit, de quo infrà suo anno & loco dicetur. Porrò Innocentius papa vti vir doctissimus plura egregia à se composita reliquit scripta, potissimùm Apparatum decretalium profundè & eleganter dictatũ. Edidit & alium in conciliis approbatum, quem Ostiensis in summa sua Authenticũ vocat. Proinde à Canonistis iste Innocentius lucerna iuris appellatur, item librum de iurisdictione imperij & auctoritate pontificis cõtra Petrum de vineis &c. Eodem tempore Ioannes de Rupella claruit ordinis minoritanorum, vir vita & doctrina præclarus, qui primus super IIII libros sententiarum Petri Longobardi argumentosè & vtrumnosè scripsit. Quem multi deinceps sui ordinis & aliorũ sacræ theosophiæ professores imitati, libros & cõmentaria à se edita Aristotelicis argutiis, & quæstiunculis Dialecticis, opinionibusq; ambiguis, technis deniq; fallacibus opplcuerunt; nouumq; id est philosophicum docẽdi & prædicandi modum scholis Christi introduxerunt, quem saluator noster & Apostoli non docuerunt, qui philosophicè nunquam prædicauerunt: nimirum cùm nulla sit philosophiæ secularis, nec esse possit cum theologia vera siue salutis siue religionis Christianæ concordia, sicuti nec Christi ad Belial, & lucis ad tenebras: ideoq; quàm fideliter & deificè id fecerint, viderint ipsi; potissimùm cùm & legislator eorum diuus Franciscus grauissimè & horribiliter maledixisse legatur fratri Ioanni ordinis ministro, qui eius sine licentia Bononiæ literarum inchoauerat studium, & adeò quidem, vt confestim infirmitate correptus paulo pòst terribili morte interierit, ita quòd neque in extremis vir Dei maledictionem illatam etiam rogatus reuocare voluerit, asserens eam in cœlo fore confirmatam, seq; malle fratres suos magis orare quàm legere.

Agnellus quoq;, & ipse eiusdem ordinis minister generalis, vir humilis ac beatæ vitæ, cùm & ipse studium in conuentu Oxoniensi instituisset, & post tempus modicũ cùm audisset semel inter se clamosè disputantes, vtrùm ista sit vera *Deus est*; zelo accẽsus, & multũ turbatus ait, Heu me simplices & illiterati ad Deum rapiuntur, & isti literati Deum esse ponunt in quæstione; & exin studium reuocauit. Cæterùm hæc & similia in sequentibus, cùm ad Erasmi Roterodami, diuinarum literarũ summi & consummati interpretis, & Martini Lutherani Augustinensis, Theologi æquè consummati, profundi, & incomparabilis, qui sacram theologiam ad fontalẽ dignitatem, primæuamq; puritatem nec non euangelicam, sinceram simplamq; suam illam innocentiam & integritatem (omni prorsus philosophia seculari explosa) reducere conantur; tempora Deo fauente peruenero, propensius latiusq; prosequi tentabo.

Anno Domini M CC LVI, Alexander papa, eius nominis (vt dictum est) IIII, ordinis nostri diui videlicet Benedicti monachus, vir omni virtute & religione conspicuus, dedit nostro monasterio priuilegium magnum & insigne confirmationis omnium proprietatum & bonorum quæ ab initio habuit, & in posterum habere poterit, singula bona etiam nominatim per loca in quibus sita sunt, diligenter exprimens; ex quo quædam huic operi memoranda & notatu digna inferere dignũ duxi, quod quidem incipit taliter. Alexander, episcopus seruorum Dei, dilectis filiis, abbati monasterij sanctæ Mariæ in Pozowe eiusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum conuenit adesse præsidium &c. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; molendina quę habetis Luckenowe & Lesten, in aqua quæ Alestria nuncupatur, cum aquarum decursibus, sylua, & omnibus pertinentiis eorundem; piscationem quam habetis ibidem: ius patronatus quod habetis in ecclesia sita quæ nominatur Profin; mansos sex quos in villa eadẽ obtinetis; in villa quæ dicitur Wirbin x mansos; in villa quæ vocatur Scansdorff x II mansos; decimã quã habetis ibidem; villam quæ dicitur Miltendorff, cũ omnibus pertinentiis suis; iurisdictionem

temporalem quam habetis ibidem; 8 mãſos quos habetis in villa quæ Rodewanſdorff nuncupatur; villam quæ dicitur Waturwitzt cũ allodio vno & omnib⁹ pertinentiis ſuis; iuriſdictionẽ quã habetis ibidem; villam quæ Thecbuditz vulgariter nũcupatur, cum iuriſdictione temporali, & omnibus pertinentiis ſuis; octo manſos quos habetis in villa quæ dicitur Cline; tres manſos in villa quæ dicitur vulgariter Porſitz; ius patronatus quod habetis in eccleſia ſita in villa quæ dicitur Rodowe; allodium vnũ & XVI manſos quę habetis ibidẽ; allodium vnum quod habetur in loco Choarwitz vulgariter nominato; ſeptem manſos, ſyluas & prata quę habetis ibidẽ; duos manſos quos habetis in villa quæ dicitur Droisdorff; decimam quam habetis ibidem; viginti octo manſos in villa quæ appellatur Golbin; villam quæ dicitur Ozzeck cum ſylua & omnibus pertinentiis ſuis; ius patronatus quod habetis in eccleſia Zwickowe; villam quæ dicitur Hondorff, cum iuriſdictione temporali, & omnibus pertinentiis ſuis; XII manſos quos habetis in villa quę dicitur Schiltbach; manſos XVI quos habetis in villis Lomitz & Lomitz vulgariter appellatis; quatuor mãſos in villa quæ dicitur Schebenitz; XII manſos cum vno allodio, pratis & ſyluis quæ habetis in villa Drogelitz; XVII manſos, domos VI, & vnum allodium in villa Nuendorff vulgariter nuncupata; ius patronatus in eccleſia villę eiuſdem; allodium vnum cum XVIII manſis & omnibus pertinentiis ſuis, quę habetis in loco qui dicitur Dipoldeſdorff; duos manſos quos habetis in villa quæ dicitur Cochowe; quinque manſos in villa quę dicitur Breſen. In Miſnenſi diœceſi manſos XXXII, in villa quæ dicitur Cichwitz; ius patronatus quod in villę ipſius eccleſia obtinetis; VIII manſos quos habetis in villa quæ dicitur Blochſdorff; duos mãſos in villa quæ appellatur Nidazen; II mãſos in villa quæ vocatur Portin; decimã quã habetis in loco qui pagus Pliſnẽſis vulgariter nũcupatur; decimã quã habetis in terra quę appellatur Gera; vineã quã habetis in villa quæ dicitur Lubechowe; ius patronatus quod habetis in eccleſia villæ eiuſdem cũ terris, pratis, vineis, nemoribus, in ſuagiis & paſcuis, in boſco & plano, in aquis & molendinis, in viis, & ſemitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatib⁹ ſuis &c. Prohibemus inſuper nouas & indebitas exactiones ab archiepiſcopis, epiſcopis, archidiaconis ſeu decanis aliisq; omnibus eccleſiaſticis ſecularibúſve perſonis à vobis omnino fieri. Sepulturã quoq; ipſius loci liberã eſſe decernimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat prędictũ monaſteriũ temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre vel ablatas retinere, minuere vel quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur, eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura: ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani epiſcopi canonica iuſtitia, & in prædictis decimis moderatione concilij generalis. Si qua ergo in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtrę conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentauerit; ſecundò tertióve commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſq; ſui careat dignitate, reamq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem prędia ęternę pacis inueniant, Amen. Ego Alexander catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Datum Anagniæ per manum magiſtri Rolandi, ſanctæ Romanæ eccleſiæ vicecãcellarij, 3 cal. Nouembris, indictione XIIII, incarnationis dominicæ anno quo ſuprà, pontificatus verò domini Alexandri papæ IIII anno ſecundo.

Eodem anno Gerardus Moguntinus epiſcopus captus fuit per Albertum ducem Brunſwicenſem in prædio monachorum Walckenrode, & abductus cum multis aliis in Saxoniam, donec ſe multo ære liberauerat redemeratq;.

Circa idem tempus imperij electores poſt obitum Friderici & Conradi filij de imperatore deligendo contendentes, bifariè diuiduntur: quia aliqui Alphonſum regem Caſtellæ; alij Richardum, (vt dictum eſt) quem aliqui Cornubiæ comitem & comarcham, alij Holandiæ appellant, fratrem regis Angliæ elegerunt: ſed neuter confirmatus. Interregnum adhuc aliquot in annos prorogatur vſque ad tempora Gregorij decimi, & Rodulphi Romanorum regis.

Anno

Anno Domini MCCLVIII, Theodoricus episcopus noster ad instantiam venerandi patris & domini Conradi abbatis dedit monasterio nostro priuilegium confirmationis super duos mansos sitos in Gladitz. Incipit. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, Amen. Theodericus, Dei gratia Nuemburgensis episcopus, omnibus Christi fidelibus præsentes literas inspecturis salutem, in eo qui neminem vult perire. Satis intelligit humana ratio, quòd mundus interit &c. Notum itaque esse volumus tam præsentibus quam futuris, quòd dilectus nobis in Christo Cunradus, abbas Putzauiensis, sui monasterij rector discretus, à domino Cunrado Silice dicto de Gladitz duos mansos in villa Gladitz sitos, XXV solidos Citzensis monetæ, & XIIII modios eiusdem ciuitatis mensuræ soluentes singulis annis, pro XXXIII marcis argenti, (de qua pecunia idem Conradus Silex sibi asseruit esse satisfactum, in nostra præsentia constitutus) Putzauiensi ecclesiæ comparauit titulo emptionis: quos inquam mansos dictus Cunradus venditor à nobis & ecclesia Nuemburgensi in feudo habuit, & in nostris manibus voluntariè resignauit. Cuius precibus nos inclinati, prædictorum mansorum proprietatem & omnimodam vtilitatem eidem ecclesiæ Puzauiensi ex mera liberalitate donauimus, accedente consensu capituli nostri Nuemburgensis, in perpetuum possidendam. Vt autem hæc nostra donatio semper rata permaneat, & stabilis perseueret; præsentem paginam conscribi fecimus, & sigilli nostri munimine roborari. Testium huius donationis nomina sunt hæc, Meinherus præpositus, Henricus decanus &c. Acta sunt hæc Cizæ in curia episcopali, anno Domini vt suprà, IIII non. Aprilis, pontificatus nostri anno XIIII.

His temporibus studium literarum demum verè in mendicantium fratrum ordinibus oriri cœpit, florere denique, permanenter & crescere; & è vestigio nostro in ordine adeò pederentim decrescere & deficere cœpit, vt nunc penè extinctum videatur. Tametsi ipsi adhuc literarum studia habeant & prosequantur ex instituto Cistercienses; haud tamen vetusto ordinis more in cœnobiis, sed publicis vrbium in gymnasiis, vti in Germania Lipsiæ & Heidelbergæ, quibus in locis fratres eorum missi instituuntur, promouentur & student. Proinde venit, quòd suis in monasteriis percomplures habeant monachos artium & theologiæ titulis insignes, non autem ita scriptis & lucubrationibus, id est librorum editione, fulgentes, cùm præter diuum Bernhardum inter scriptores ecclesiasticos perpaucos & penè nullum inuenerim. Secus autem de studio ordinum mendicantium fratrum, quod à suo primæuo exordio, præsenti videlicet tempore, nostrum vsque ad æuum pleniter & amœnissimè floruit, fructusque copiosos & multiplices produxit, viros videlicet in omni sapientia diuina & humana doctissimos, qui & sanctimonia & doctrina, verbo & exemplo, scriptis & dictis, multisque voluminibus editis ecclesiam Christi illustrarunt. E quibus & infrà scripti præcipui ferme habentur & primi: quos inter loco primo quidam ordinis doctores ponentur prædicatorij: & consequenter fratrum minorum aliorumq; ordinum viri illustres, locis atque temporibus suis seriatim coaptabuntur.

Viri doctrina excellentes ordinis prædicatorij.

Anno igitur quo suprà salutis MCCLVIII, *Albertus Magnus*, natione Sueuus; ex oppido Laugigen in ripis Danubij sito oriundus, episcopus Ratisbonensis claruit, ob amplitudinem omnifariæ doctrinæ Magnus appellatus. Fuit namque in omni philosophia Peripatetica peritissimus. Hinc & à plerisque simia Aristotelis appellatus est. Qui & nimiùm vino secularis scientiæ debriatus, primus (ni fallor) fuit, qui sapientiam humanam, ne dicam philosophiam prophanam, diuinis literis copulare ausus est: quique Dialecticam contentiosam, spinosam, & garrulam sacratissimæ & purissimæ non pertimuit commiscere theologiæ; nouum & philosophicum modum sacras docendi & explanandi literas suis tradens sequacibus, Theologistarum sectæ quæ ab eo Albertistarum dicitur, dux & monarcha excellens. Habuit autem discipulos egregios multos, inter quos Thomas Aquinas, de quo infrà, excelluit.

Humbertus, qui scripsit super regulam sancti Augustini.

Ioannes de Friburgo, auctor summæ Confessorum.

Ordinis Minorum viri illustres.

Bonauentura, theologus per omnia eminentissimus, Cardinalis Albanensis, multa præclara & deuotissima edidit opuscula, quæ enumerantur in libro de scriptoribus ecclesiasticis, quæ breuitatis amore nunc prætereo.

Ioannes de Parma, theologus valentissimus.

Ordinis Eremitarum sancti Augustini doctores.

AEgidius de Roma, theologus excellentissimus, atq; Bituricensium archiepiscopus scripsit super sent. & alia multa.

Anno Domini M CC LIX, Sophia, filia sanctæ Elizabet, & ducissa Brabantiæ, audiens fratrem suum Hermannum Lantgrauium sine hærede obiisse, magno exercitu intrauit Doringiam, vt eam susciperet pro filio suo adolescēte, quem secum eam ob rem adduxerat. Et quia non poterat obtinere eam, cœpit eandem ferro & igne vastare. Restitit equidem ei Henricus, Limar cognominatus, marchio Misnensis, filius Theoderici marchionis, cuius mater fuit filia Luduici Lantgrauij qui dictus est ferreus. Eapropter Doringiam quasi hæreditariam præoccupauerat, quam & pòst anno Domini M CC LXI, beneficio imperatoris & consensu obtinuit, factus primus Lantgrauius Doringorum ex marchionibus Misnensibus.

Eodem tempore Albertus, dux Brunswicensis iunior, filius videlicet Alberti senioris in superioribus memorati, vir animosus & bellax, multa prælia & rapinas fecit. Tandem & Misnam armatus intrauit eandem ob causam, sed victus & captus est. Hinc inter marchionem Henricum prædictum, & filium suum, & Sophiam Lantgrauiam, ac filium suum quem, vt dixi, ex Brabātia secum adduxerat, facta est concordia, & tractatum quòd Otto filius Alberti præfati ducis capti deberet dare octo castra pro patre suo, quæ sita sunt prope Weseram fluuium, & insuper XVIII millia marcarum argenti puri pro captiuis. Et hęc data sunt Sophiæ & filio suo, vt esset contenta, & resignaret omne ius quod se dicebat habere in Doringia: quod & fecit cum filio. Et sic Henricus pro se & hęredibus suis nactus est Doringiam. In additionibus Chronicorum Lamberti quas Erfordiæ vidi, habetur, quòd supra dictus Albertus dux Brunswicensis captus sit, anno Domini M CC LXIII, & per annum captiuus tētus, anno Domini M CC LXIIII, seredemerit octo millibus marcarum & octo munitionibus. Eodem anno Gerardus archiepiscopus Mogūtinus Erphordiæ obiit, & ibidem ad Minores sepelitur, cui Wernherus præpositus maioris ecclesiæ successit. Eodem tempore Vincentius ordinis prędicatorum historiographus claruit.

Circa hæc tempora Alexander papa eremitas sancti Augustini vniuit ex variis locis, & constrinxit eos ad ferendam cucullam nigram primò, distinctam vel cinctam corrigia corij, & habere sotulares in pedibus, ad differentiam fratrum minorum qui tunc conquesti sunt de dictis eremitis; quia portabant habitum similem ipsis fratribus minoribus, videlicet ex beretino nigro, & cingebant se aliquādo funibus, ita quòd à multis fiebant eleemosynæ eis sub specie fratrum minorum. Et super ista priuilegium plūbatum habetur Bononiæ in conuentu fratrum minorum, & incipit. *Alexander* IIII, seruus seruorū Dei &c. venerabilibus fratribus, archiepiscopis & episcopis per Longobardiam & Romandiolam constitutis &c. ibi. Sanè nec ille mendosus sermo de baptismo Augustini, falsò Ambrosio sancto ascriptus, prædictis obstat. Neq; enim beatus Ambrosius Augustinū iam recenter baptizatū atris siue nigris, sed iuxta ritum ecclesiasticum candidis induit vestimentis, videlicet de consecr. dist. IIII, c. Accepisti post baptismum vestimenta candida, &c. Sed neque sermones illi ad eremitas æquè mendosi & conficti, falsóque ipsi Augustino attributi, obstant; cùm sint pleni erroribus, & veris atque probatis Augustini dictis & scriptis contrarij, asserentes compluribus in locis ipsum Augustinum anno ætatis XXX baptizatum, eodemque anno & sequenti fratres eremitas instituisse, & cum eis in monte Pisano ac Centumcellis habitasse: cùm tamen in rei veritate prædicto anno ætatis suæ XXX, & sequenti XXXI Augustinus adhuc fuerit paganus, & tricesimotertio primùm catechumenus factus, eoque completo baptizatus. Ideoque nullatenus potuit anno XXX eremitas instituisse, tum quia gentilis & adhuc laicus, nec dum insuper catechumenus. Quòd verò prænarratis annis non

fuerat

fuerat baptizatus, ſed XXXIII completo; patet ex authenticis libris ipſius Auguſtini, quos adhuc catechumenus exiſtens compoſuit: è quibus libri ſunt Soliloquiorum, quorum in primo, capitulo X, in principio, Vbi ratio inquirit an diuitias cuperet, reſpõdit hoc quidem non nunc primùm. Nam cùm triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni ſunt, ex quo iſta cupere deſtiti, &c. ibi. Et tertio libro cõtra Academicos, quem etiam catechumenus Mediolani in rure Caſiaco ediderat, cap. XX ſimiliter ait, ſe triginta trium annorum fuiſſe, vt patet clarè ex libro primo retractationum ipſius Auguſtini, vbi retractat libros quos catechumenus fecerat. Nuſquam autem in aliquo librorum ſuorum mentionem facit ſermonum ad eremitas vel eremi, ſed neque in libris confeſſionum. Manſit itaque Auguſtinus omni tempore quo fuit in Italia, laycus, & cum amicis laycis & ipſe laycus reuerſus eſt in Africam, vt præclarè habetur in ſermone de communi vita clericorum authentico qui incipit *Propter quod volui*: Vbi dicit, quòd timebat accedere ad loca vbi non erant epiſcopi, quia volebat eſſe in humili loco, & venit cum veſtibus quibus vtebatur laycus, &c. Item in libro de bono perſeuerãtiæ ante medium dicit, quòd Romæ laycus inceperit librum de libero arbitrio, & in Africa presbyter factus finiuit. Hoc ipſum dicit IX cap. libri retractationum, item libro de ciuitate Dei XXII, cap. VIII dicit, quòd quando Carthaginem reuertus fuit, nondum erat clericus. Sed XII q. I. cap. Duo ſunt genera hominum, laycorum videlicet & clericorum. Si non clericus, ergo laycus. Si laycus, ergo non potuit in Italia & monte Piſano centumque Cellis poſt baptiſmum præfuiſſe, & regulas dediſſe & ſermones ſcripſiſſe, cùm hæc non ſint de officio layci, ſed presbyteri aut epiſcopi, quod nõ erat in Italia (vt dictum eſt) Auguſtinus. Cæterùm neque Poſſidius, diſcipulus ſancti Auguſtini, in vita ipſius vllam facit mentionem vel eremi Auguſtini, vel fratrum eremitarum. Sed neque in decretalibus eorum fit mentio: ſed nec vllus vnquam authenticus doctor illos ſermones allegauit, vtpote ab Alexandro de Ales, Thoma de Aquino, maximè in ſumma, vbi procedit per auctoritates doctorum. Et quod maius eſt, nec Ægidius eremitanus, nec Gregorius de Arimno, doctores eiuſdem ordinis, ipſos adducunt tanquam Auguſtini: vnde poſt eos probantur confecti. Quapropter minus in libris decretorum & ſententiarum allegari potuere. Et quoniam vitam diui Auguſtini à beato Poſſidio conſcriptam, Ambroſius de Chora, ad laudem ordinis ſui volens Auguſtinum facere eremitanum, nõ erubuit, nec veritus eſt falſificare multa, detruncando, addendo, & immutãdo, ipſosque eremitas canonicos regulares inſtitutos aſſerendo, ſanctumque Franciſcum ordinis ſui nouitium fuiſſe affirmando; nimium ſermonibus ſæpe dictis & epiſtolæ Sigiberti mendaciſſimæ inhærendo: ita miſerè lapſus eſt, quòd ipſe cum libris ſuis quos ſuper regulam ſancti Auguſtini ſcripſit, omnino reprobatus fuerit, & hoc per Sixtum IIII, qui mãdauit libros prædictos comburi. & per eius ſucceſſorem Innocentium VIII, qui etiã præfatum fratrem Ambroſium Choriolanũ, licet Generalis ordinis eſſet, carceribus mancipauit, prout Celſus canonicus regularis conuentus Lateranenſis in libro ſuo apologetico, quem aduerſus prædictos ſermones ſcripſit ad quoſdã cardinales, firmiſſimè aſſerit: in quo etiam multis rationibus & corrolariis ex authenticis libris beati Auguſtini probat, ipſum ordinem eremitarum nunquam vidiſſe nec inſtituiſſe. Hoc ipſum fecit Petrus Heligerius, canonicus regularis monaſterij Kirsgartenſis prope vrbem Vangionum, id eſt Wormatiam, eleganti & inſtructo opere ſiue libro contra eoſdem ſermones edito: in quo ſub octauo errore dictorum ſermonum ita ſubinfert. Sed quid enarrando errores longius immoror? Vnius enim expugnatio ſatis oſtendiſſe poterat, hos ſermones ad eremitas ab Auguſtino magno non eſſe conſcriptos. Poterat & ſtili ruditas & idem indicaſſe. Eloquentiſſimus enim Rhetoricæ magiſter Auguſtinus nunquam tam barbaro aut inconcinno in veris ſuis ſcriptis vſus eſt ſtilo, quali refertus eſt ille ſermorum liber. Præterea quis omnes errores horum ſermonum, quis contradictoria, quis emendicata ab aliis & inſerta enumeret? His ita ſe habentibus rogo omnes hunc noſtrum librum lecturos, non dubia pro certis, non falſa pro veris amplectantur, neque hoc fundamentum ſermonum ad eremitas debile & caſurum ſuo ædificio ſubponant: alioquin non ſine graui diſpendio damnoque veritatis ruet. Contigit hoc nonullis, quorum vnus eſt & præcipuus, venerabilis pater Ambroſius Choriolani, generalis eremitarum, qui dum ad ſui ordinis

ſplendorem ſuperbum erigere ſuper hoc fundamento nititur ædificium, non ſine diſpendio à veritate recedens, flebilem paſſus eſt ruinam. Dum etiam his ſermonibus, Sigibertiq́ue cuiuſdam epiſtolę fortius quàm debuerat inhæret, à veris Auguſtini & Poſſidij dictis longè diſceſſit. Si placet, lege Euſebium Conradi, & non ſine gemitu quid Ambroſio præfato acciderit, intueberis. Hæc ille Petrus. Prædictos itaq; teſtes ideo adduxi, ne quis arbitretur, proprio me ſenſu ſuprà memorata finxiſſe, ſed hiſtoricæ veritatis amore longo ſcrutinio comperta ſcriptis mandaſſe. Origo autem vera dictorum frãtrum eremitarum fuit, anno Domini MCCIIII, à quodam Wilhelmo Pariſienſi ſcholari, qui cum magno feruore ad eremũ profectus eſt, vbi multos diſcipulos & eremitas congregauit. Et appellabantur hi eremitæ quondam Wilhelmitæ. De iſto Wilhelmo facit mẽtionem Wernherus in Faſciculo temporum. Verum hîc nũc de his ſatis, forſan & infrà tangenda breuiter, dum ad tempora confirmationis eorundem, & Ambroſium Choriolanum peruenero.

Anno Domini MCCLX, Alexander papa quoſdam nouos libellos magiſtri Wilhelmi de amore Pariſienſis, religioſos de eleemoſynis viuentes ſaluari non poſſe dicẽtes, penitus reprobauit. Ipſe etiam Alexander Benedictinus, vbi ab externis negotiis vacuus fuit, aliquid ſemper quod ingenium ſaperet, edidit. Nam & decretales epiſtolas compilauit, & viris doctis ita fauit, vt eos vſque cardinalatum prouexerit; maximè Hẽricum cardinalem Oſtienſem, virum diuini humaniq́ue iuris peritiſſimum. Vſus eſt & magna liberalitate erga Bartholomęum Brixianum doctorem, qui Apparatum decretalium edidit, & alios. Eodem anno Ludouicus comes palatinus Rheni, ſtirps & vnus ex maioribus genealogiæ epiſcopi noſtri noui Philippi videlicet, duxit vxorem ſecundam nomine Annam, filiam ducis Poloniæ. Nam quam priùs habuerat Mariam, ſororem ducis Brabantiæ, decollari ex ſuſpicione iuſſit. Hinc pòſt anno MCCLXIII pro emenda & pœnitentia monaſterium Furſtenfelt fundauit, in quo & ſepultus iacet. Ex ſua autem ſecunda vxore genuit Ludouicum, egregiæ indolis virum, qui pòſt factus eſt imperator, eius nominis quartus, & filiam nomine Agnetem. Circa hæc tempora reor mortuum fuiſſe Theodericum epiſcopum noſtrum. Hoc ideo dico, quia annum & diẽ obitus ſui inuenire non potui. Succeſſitq; ei Meinherus qui ſequitur.

MEinherus, decimus octauus Nuenburgenſis eccleſiæ pontifex, Theoderico defuncto ſucceſſit, quemadmodum in catalogo epiſcoporum huius eccleſiæ vulgato habetur, quem ego dum certiora nõ habeo, in compluribus ſequor: nullam ſiquidem ipſius mẽtionem in aliarum eccleſiarum hiſtoriis & annalibus reperi factam. Sed neque nominis eius noſtris in priuilegiis vlla habetur memoria. Non tamen hinc ambigo, ipſum huius eccleſiæ fuiſſe prælulem qui non omnia, neque eccleſiæ memoratæ mortilogium (vt vocant) vel viderim vel legerim: niſi quòd in præfato catalogo, eum ipſum fuiſſe virum multa religione pręditum, beneq́ue præfuiſſe, atque anno Domini MCCLXVI obiiſſe, lego & inuenio. Quod & aliis (vt in ſequentibus patebit) contigiſſe dolentes experimur, quorum præter nuda nomina nulla in ſcriptis habetur memoria, ſcriptorum incuria id agente.

De rebus memorandis, quæ contigerunt tempore Meinheri epiſcopi, vel circa.

Anno Domini MCCLXI, Alexander papa quartus obiit. Cui poſt quinque menſes quibus ſedes Apoſtolica vacabat, canonicè electus Vrbanus IIII ſucceſſit, eodem anno, in numero põtificum CLXXXIIII. Sedit annis tribus. Vrbanus iſte inſtituit ſolennitatem corporis Chriſti celebrari per orbem, & conceſſit celebrantibus maximas indulgentias, vt habetur in Clemẽtinis extrà de relig. & vener. Sanctorum, cap. Si Dominum. Impoſuit autem fratri Thomæ de Aquino, qui ſub eo (vt infrà dicetur) claruit, vt officium ipſius feſti ipſe dictaret. Quod & fecit, quo & ſolo omnis vtitur eccleſia.

Anno Dom. MCCLXIII, venerabilis Conradus, noſtri monaſterij abbas eius nominis ſecundus, confecit deditq; priuilegium ſuper quandam vineam, quam comparauit dominus Herborto quondam camerarius pro XIIII marcis in monte Glisberg, cuius vineæ media pars data eſt monaſterio noſtro; quam etiam partem ipſe Conradus abbas ad magnificentiam & decorem feſtiuitatis diui patris noſtri Benedicti perpetuò deputauit, vt & de ea eodẽ die vberior refectio & charitas adminiſtraretur in conuẽtu fratribus;

fratribus;insuper tres pauperes ad certum tempus cibarẽtur. Quod ita incipit. Vniuersis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis, Cõraduś Dei gratia humilis abbas in Puzowe salutem in domino Iesu Christo æternam. Ne laudabilia virorũ laudabilium opera edax obliuio, humanæ memoriæ pernicioſa nouerca, demoliatur & subneruet, calami neceſſe est præsidio & sigillorum fulciri fulcimento. Ad noticiam proinde generalem in perpetuum extendi cupimus, q, Herborto communis ecclesiæ quondã camerarius, suiq; officij strenuus & fidelis dispẽsator, ad honorẽ Dei & beatę virginis, nec non & beati Benedicti ampliandũ, nostro præhabito consilio, & permissione petita, vineam quandã in monte Glisberg dicto situm, ab Henrico tunc præposito in Luzenitz, cõmuni dominorũ eiusdẽ loci concurrente cõsensu, summa 14 marcarũ data, coemit; annuentib. & fauentib. nobilibus Hartmanno & Hermanno de Luchtẽberg, quorum donatione prędicta possessio ecclesiã fluxerat ad eandem: tali conditione interiecta, vt media pars prouentuũ cultoribus, ad quos hæreditas deuoluta fuerit, cedat annuatim, reliqua pars ecclesiæ nostræ sub notatis vsibus perpetuò seruitura. Sæpe dicta vinea cũ suis prouẽtib. officio camerarij deputata seruiat, ne debita cultura careat soleter ab ipso procuranda. De cuius etiam vsibus tribus pauperib. vsq; ad terminum Quadragesimæ ad mandatum cotidie locandis tres denarios singulis diebus idem camerarius erogabit annuatim. Ad extollendũ quoq; magnifici pastoris Benedicti festum, quem vt præcipuum sacræ religionis legislatorem veneramur, quod deiecto & humili pridem cultu agebatur, vt accuratius deinceps, & processionaliter, cultuq; purpureo in summis celebretur; annualẽ de talento fratribus in refectorio ministrabit charitatem. Nos itaq; tam piam tam deuoti testatoris deuotionem pio prosequentes affectu, vt nulli vnquam calumnię & malignitati pateat, auctoritate Iesu Christi & nostra duximus cõfirmandam, vnde & c. Testes huius rei sunt, Hermannus Prior, Albertus, Fridericus, Henricus, Gerardus, Ioannes, Conradus, Ludolfus, Henricus, Daniel, Limarus, Hartungus, Ditmarus, Petrus, Fridericus, Heidenricus, Theodericus plebanus de Luberschitz, Ramuoldus de Lusenitz, & alij complures. Acta sunt anno Dom. quo suprà, id est MCCLXIII, Amen. Ex prædicto itaque priuilegio etiam habetur, quantus eo tempore fratrum nostræ congregationis siue monasterij fuerit numerus, & per cõsequens quæ rerum fortuna esse tunc poterat temporalium.

Eodem anno, Vrbanus papa Siciliæ regnum quod à Manfredo occupabatur, Carolo Luduici regis Francorum fratri concessit, eumque in Italiam per legatos euocauit.

Eodem tempore claruit *Thomas de Aquino*, ordinis prædicatorum doctor, ex insigni prosapia comitum Apuliæ originem ducens. Qui in pueritia à patre suo comite Landulpho missus in monasterio montis Cassini studuit, in quo & prima literarum rudimenta cum morum elegantia hausit, & adeò quidem, vt tum in eo futuræ sanctitatis indicia quædam relucerent. Qui biennio ferme ibidem expleto à patre reuocatur, & ad studium Neapolitanum mittitur. Verùm cùm ibi consisteret, & crebrò fratrum sancti Dominici conuentum intraret, allectus conuersatione eorundem habitum tandem ab eis suscepit. Quod fratres sui germani audientes, molestissimè tulerunt, nolentes eum in ordine esse mendicantium. Quamobrem eum extrahere gestientes, summum erga pontificem egerunt, vt illi abbatiam prænarrati Cassini montis offerret, quod & papa fecit. Quæ vtique prælatura est maxima in Apuliæ & Campaniæ partibus. Septem enim episcopatus eo tempore subiacebant illi abbati, qui & ipse pontificale officiũ omnibus contulit & administrabat, vt refert Thomas Brabantinus eiusdem ordinis prædicatorum in libro Apum. Verùm Thomas humilitatem cunctis dignitatib. præferens, ac studio sacrarum literarum insudans, dictam prælaturã renuit. In tantum deniq; in diuinis scripturis, nec non philosophia seculari profecit, vt ob magnitudinem ingenij, ac vitæ claritudinem, pariterq; multorum voluminũ editionem, Angelicus & sanctus nuncupatus sit: qui & communis à plerisque allegatur & dicitur doctor, quòd doctrina eius communior sit in scholis & vsitatior. Enimuero Albertum magnum præceptorem suum sequens, & ipse diuinas scripturas philosophicis armis defendere & communire cœpit, sacram theologiæ libertatem syllogismorum spinetis intercludens, impugnantibus eam, argumentationum retia tendens. Quo denique

modo & scholasticorum theologorum (qui à nomine eius Thomistæ vocitantur) gregem trahens, dux & signifer eorum factus est clarissimus. Qui insuper non solùm in pueritia nostro in ordine institutus est, verùm & in eodem defunctus; monasterij ordinis videlicet, non habitu, in Cassinato educatus puer in monasterio nouæ fossæ Cistercienſis vnionis sub regula nostra militante, spiritum Domino tradens.

Anno Domini MCCLXIIII, Henricus præpositus ecclesiæ Lusenitzensis dedit monasterio nostro priuilegium recognitionis, super vineam vnam in monte Glisperg sitam quam nobis vendidit, Domino abbate emente eandem, vt habetur in codice priuilegiorum nostrorum folio XXXV.

Eodem anno Vrbanus papa defunctus est, cui post quinque menses quibus sedes vacarat, succeſſit Clemens eius nominis quartus, natione Prouincialis, vir sanctus: sedítque annis tribus, mensibus nouem, diebus viginti. Hic ante papatum vxorem habuit: qua defuncta diuino se seruitio mancipauit, vir vtique bonus & iurisconsultissimus.

Anno Domini MCCLXVI, Meinherus episcopus noster obiit, cui Ludolphus (de quo infrà) succeſſit.

Eodem anno Bondogodar, soldanus Ægypti, Armenia vastata, Antiochiam quę alio nomine Reblata dicitur 4 Reg. 25, vnam de famosioribus ciuitatibus orbis cepit, vniuersis habitatoribus occisis.

LVdolphus, decimus nonus Nuenburgensis ecclesiæ præsul, Meinhero succedens, cœpit anno Domini MCCLXVI, sedítque annis feliciter XVIII, fuitque monasterij nostri fautor & patronus egregius: inter alia memorabilia literas indulgentiarum apostolicarũ ecclesiæ nostræ vltimo regiminis sui anno (vt infrà patebit) confirmauit.

De quibusdam rebus memorandis sub pontificatu huius præsulis exortis, ex Chronicis.

Anno itaque Domini MCCLXVII, Clemens papa eius nominis quartus qui suprà, sanctam Heydewigam ducissam Sleſiæ, simul & Poloniæ, sanctęque Elizabet materteram, idibus Octobris, sanctorum numero ascripsit solenniter.

Anno Domini MCCLXVII, Bondogodar Soldanus Armeniam hostili manu ingressus, Christianos persequitur, & eodem anno Antiochiam cepit, & habitatoribus interfectis penè deleuit.

Eodem anno Ioãnes Teutonici primus glossator decreti, sancti Stephani in Halberstat præpositus, contra Clementem papam appellauit propter decimam exactam. Ideo eum excommunicauit, & præpositura priuauit. Reconciliatus tamen pòst in pace obiit, sepultus in prædicta ecclesia, prope chorum ad austrum, sub alto cælatoque Mausoleo ac epitaphio glorioso quod vidi anno gratiæ MDXVI, dum eandem antiquitatum amore lustraueram vrbem. Et iste quidem Ioannes, etsi sua in facultate, id est, iuris scientia peritissimus fuerit, & Iuristarum (quos Baptista Mantuanus causidicos, rabulas & legum tyrannos vocat) anteſignanus; attamen ob Græcanicarum literarum inscitiam complures in suis glossis commisit ineptias, maximè dist. IX, cap. *Veterum librorum*. Vbi dictum Hieronymi ex prologo in pentateuchum citans, ex conititur asserere & probare, Latina exemplaria emendatiora esse quàm Græca. Quod Erasmus Roterodamus negans in eundem prologum super verba Hieronymi, *Aliud est*, si contra se & c. durius (suppresso tamen eius nomine) cõtra eũ inuehitur, taliter tonans: Hunc locum insulsissimè citat glossematarius quisquis is fuit, in decretis pontificum dist. IX, cap. vt veterum librorum, putans Hieronymum verè sensisse, Græcorum exemplaria emendatiora esse quàm Hebræa, & latina emendatiora quàm Græca. Et hũc nodum multis modis dissoluit, nugacissimè nugans in re non intellecta, vel dic, vel dic, vel dic. tantũne est istis authoritatis, vt cùm rem non intelligant, tamen illis ius sit quicquid libitum fuerit dicere? Nam Hieronymus inducit hoc velut* & dictum absurdum, quo magis refellat quod isti volebant, &c. Ibi Erasmus.

Circa idem tempus sequentes claruerunt viri illustres.

Alexander de villa Dei, qui doctrinale composuit, ordinis diui patris nostri Benedicti, vt ego teneo.

&

& *Hartmannus* in Chronica Nurenberg. sentit.

Martinus Scotus Cisterciensis ordinis Romæ in pretio fuit. Hic historiam breuem composuit, quæ Martiniana dicitur. Sunt tamen qui hunc Martinum ordinis sancti Dominici fuisse scribunt.

Gwido Bonatus, astrologus in sideralibus disciplinis vniuerso occidenti notissimus, quem tamen Picus acriter sæpe reprehendit, & meritò. Non enim Christianorum diuinare per astra.

Anno Dom. MCCLXVIII, Clemẽs papa moritur, vir summæ & beatæ opinionis, & sacrorum Canonũ rigidus & strenuus executor. Habuit hic nepotem clericum, quẽ vbi comperit tres præbendas, id est, canonicatus habere, optionem facere compulit, vt quam vellet ex his retineret, duas autem reliquas resignare eum coegit. Instantibus etiã amicis, vt eis plura relinqueret, respondit vir sanctus (quem vtinam nostræ tempestatis præsules imitarentur) se Deo non autem carni & sanguini placiturũ, Deum autẽ velle, vt sua pauperibus erogarentur. Et addidit dictum memoria dignum, non esse virum dignum Petri successorem, qui plus cognationi quàm pietati & Christo tribueret. Post mortem denique Clementis ob electionem inter cardinales orta est dissensio. Proinde sedes Petri annis vacauit duobus.

Eodem anno Ioannes Marchio Brandeburgensis Merseburgi in torneamento cum lancea miserabiliter est occisus. Eodẽ anno Carolus Conradum, Cõradi filiũ, & Friderici quondã imperatoris nepotẽ, in finib. Albani agri superat, captũq; securi percutit.

Anno Dom. MCCLXX, Cõradus archiepisc. Magdeburg. & Theodericus marchio de Landesperg Doringiam inuaserunt. Quos Lantgrauius Adelbertus collecto exercitu equitum mille in fugam conuertit, & potenter eiecit.

Anno Dom. MCCLXXII, Gregorius decimus post biennalẽ sedis apostolicæ vacationem summus pontifex creatus est, natu Longobardus, seditq; an. IIII. Circa idem tẽpus Albertus Lantgrauius claruit, habitans in castro Wartperg, nõ procul ab Yſnach oppido. Huic Fridericus imperator II filiã suã Margaretã matrimonio copulauit, donans ei pariter dotis nomine Aldenburg oppidũ Misnæ, de quo Alberto & inf. patebit.

Anno Domini MCCLXXIII. Rudolphus, comes de Habspurg, cõmuni voto principum in Romanorum regem eligitur, vir robustus, prudens, iustus, Deum timens, & in rebus bellicis experenitissimus: stirps & pater ducũ Austriæ omniũ, ex quibus Maximilianus originem duxit. Rodulphus enim Austriam nactus, vehemẽter eãdem auxit & ampliauit diuitiis & potentia, similiter & Charinthiam, Stiriam, portum Naonis ac Marchiam cum suis attinentiis. Imperium quoque gloriosè erexit, & penè desolatum potenter restaurauit, & alienata reduxit. Nam anno Domini MCCLXXV, contractis copiis auxilio Ludouici, comitis Palatini, generi sui, cõtra marchionem de Baden produxit exercitũ, & tam ipsum quàm comites alios XV ad subiectionẽ humilimam redire compulit, & quicquid ad imperium pertinens occuparãt, magnificè reuocauit. Ottocharum quoq; Boemiæ regem, tyrannum potentissimum, sibi & imperio rebellẽ, duobus maximis præliis victum, tandem inter pugnandum occidit, anno videlicet Domini MCCLXXVIII, in die Rufi martyris. Rudolphus denique, ille deuotissimus rex, non minus Deo quàm mundo militans, beato Petro & successoribus suis, teste speculatore in tit. de re scrip. præsen. ciuitatem Bononiæ, matrem studiorum, vnà cum tota Æmylia dono dedit. Italia quippe, imò totus orbis, sub Romano quondam erat imperio. Vnde & pleriq; alij imperatores Germani leguntur prouincias quasdam Romanæ ecclesiæ dedisse, & eam in temporalibus ditasse, vt Pipinus pater Caroli Magni, & ipse Carolus, item Luduici, Ottones, Henrici, & alij eiusmodi.

An. Dom. MCCLXXIIII, Gregorius papa decimus in cõcilio Lugdunẽsi decreuit & statuit, quòd solùm duo ordines mendicantium essent, alij autem se ad alia transferrent monasteria, & ne amodo susciperent personas, sed paulatim deficerent. Eodem anno Luduicus, comes Palatinus Rheni, & dux Bauariæ, Rudolphi regis Romanorum filiam duxit vxorem, genuitq; ex ea duos filios, Rudolphum scilicet comitem Palatinum, & Luduicum ducem Bauariæ, post imperatorem huius nominis quartum.

Anno Dom. MCCLXXV, Grisei monachi, Cistercienses videlicet, in concilio ordinis generali Cistercienſi in architerio celebrato statuerunt contra Minores fratres,

quòd nusquam ad hospitia deberent suscipi vel admitti, nec in curiis vel grangiis eorum, & forsan ob decretum suprà dictum Gregorij papæ, vel parilitatem coloris. Antiquitus enim & ipsi Cistercienses floccos gesserunt griseos, vt vsque hodie in monialibus eorundem cernitur & obseruatur, quæ omnes cucullis vruntur griseis.

Anno Domini MCCLXXVI, Heryngus episcopus Herbipolensis obiit, pontificatus sui anno XXXVI: qui multas contentiones habuit cum ciuibus suis Herbipolensibus. Cui tandem reconciliati pro damnis expensisque coacti sunt dare argenti marcas duo millia ducentas. Eo autem defuncto successit Bertholdus de Sternberg, seditque annis XII. Huius episcopi temporibus comites de Henneberg, & comites de Castello, hostes ecclesiæ Wirtzburgensis fuerunt: contra quos idem episcopus misit comites de Holoe & Winsberg cum exercitu ecclesiæ ad bellum prope Kitzingen, in quo victoriam obtinuit ecclesia, & hostium plus quàm quingenti ab hora prima vsque sextam ceciderunt perempti.

Anno Domini MCCLXXVII, Accaron & tota terra sancta rursum fuerunt deperdita.

Anno Domini MCCLXXVIII, Conradus archiepiscopus Magdeburgensis obiit. Cui eodem anno Henricus de Suallenberg successit, qui electus quidem, sed confirmatus & consecratus non fuit. Ideo à plerisque non ponitur. Magnifica tamen mox electus fecit. Nam Ottonem, marchionem Brandenburg. hostem ecclesiæ suæ, magno prælio superatum cepit, & post aliquot dies grandi pecunia multatum & iuratum dimisit.

Anno Domini MCCLXXXIII, Ericus marchio de Brandeburg, Henrico de Suallenburg episcopo, qui fratrem suum Ottonem marchionem bello captiuarat, defuncto, in archiepiscopatu Magdeb. successit, seditq; annis XII.

Eodem anno Martinus papa, eius nominis quartus, Petrum Arogonensium grauissimis censuris damnauit, eò quòd Carolum Apuliæ regem impugnabat.

Anno Domini MCCLXXXIIII, Wernherus archiepiscopus Moguntinus obiit: cui Henricus, frater minor, & episcopus antea Basiliensis, in archiepiscopatu successit.

Eodem anno Ludolphus episcopus noster Nuenburgensis ecclesiæ nostræ indulgentias nuper impetratas suo confirmauit priuilegio, & paulo pòst eodem anno defunctus est. Cui Batherius (vt in quadam vetusta reperi Chronica) successit, sed in communi catalogo episcoporum nomen eius non habetur, & forsan quòd ante confirmationem & consecrationem obierit. Et huic Batherio quidem (vti ibidem reperi) Bruno qui sequitur, successit.

BRuno Nuenburgensis ecclesiæ antistes XX, nobilis atque generosus Dominus de Querfurt, cœpit anno salutis humanæ MCCLXXXV, præfuitq; annis XV, & mensibus aliquot, vir magnæ vitæ & conuersationis sanctæ, qui multa laudabilia pro ecclesiæ suæ vtilitate, & cleri institutione, ac reipublicæ pace & tranquillitate in diebus suis peregit pietatis opera: fuitq; nostri monasterij amicus, fautor & benefactor eximius, vt in sequentibus priuilegiis suis locis & annis patebit abundè.

De quibusdam rebus memorandis sub eodem Brunone præsule factis, ex Chronicis Doringiæ.

Anno Domini suprà dicto MCCLXXXV, Theodericus marchio de Landesperg & Groytz obiit. Qui mundo strenuus, & Deo deuotus, monasteria fundauit duo, vnum sanctæ Claræ in Weisenfels, aliud in Supplitz, vbi & sepultus quiescit.

Eodem anno Philippus Gallorum rex obiit, & successit ei Philippus eius filius, cognominatus Pulcher.

Eodē tempore Wilhelmus episcopus Minatensis, vir doctissimus, qui Rationale diuinorum edidit, claruit.

Anno Do. MCCLXXXVI, Martinus papa obiit, vir sanctissimus, multis post mortē miraculis clarus. Cui successit Honorius quart⁹, natione Romanus, seditq; an. duob,

Iste

Iſte ordinem Carmelitarum non ſatis in concilio approbatum confirmauit, & mutatis palliis rotundis & breuibus quæ antea ferebant, dedit eis habitum quem nunc deferunt, albam videlicet & amplam cappam & deſuper nigram tunicam deferendam. Ordinem quoque eremitarum ſancti Auguſtini apud Pariſios improbatum confirmauit. Eodem anno, Bruno epiſcopus noſter, deuotiſſimus Dei cultor, & Witigo Miſnenſis ac Heinricus Merſeburgenſis eccleſiarum epiſcopi, conuenientes in Nuenburg, poſt inuocationem ſancti Spiritus emiſerunt mandatum contra inuaſores clericorum & præſulum eorundem.

Anno Dom. MCCLXXXVII, in fine anni Honorius papa moritur: quo mortuo decem menſibus ſedes vacauit. Eodem anno Henricus ſecundus, archiepiſcopus Moguntinus ab omni clero & populo honorificentiſſimè ſuſceptus Erfurdiã intrauit. Eodem anno, in Friſia ex inundatione aquarũ ſubmerſa ſunt plus quam LXXX millia hominum. In fine anni prædicti, Nicolaus IIII ex ordine Minorum Honorio prædicto defuncto, in papatu ſubrogatur. Anno ſuprà dicto MCCLXXXVII, Nicolaus IIII fuit canonicè in ſummũ electus pontificẽ. Hic ordinis Minorum fuit, qui propter eminentem ſciẽtiam & morum probitatẽ primò generalis ordinis miniſter, exin cardinalis, pòſt creatus eſt ſummus pontifex. Seditq; annis IIII, menſe vno, dieb. VII. Hartmannus tamen ipſum cœpiſſe ſcribit, anno Dom. MCCLXXXVIII. Ægidius Romanus ex nobili Columnẽſium familia natus, ordinis eremitarũ diui Auguſtini theologus excellentiſſimus, ac Bituricenſium archiepiſcopus, hoc tempore claruit. Iacobus quoque de voragine, ordinis prædicatorum, hæc tempora ſuis ſcriptis illuſtrauit.

Anno Domini MCCLXXXVIII, Tripolis inſignis Aſiæ ciuitas capitur à Sarracenis & Soldano, & Chriſtianitatis nomen ibidem deletur. Et Sidon tunc euerſa eſt. Achon quoque illa fortiſſima & inexpugnabilis ciuitas eodem impetu capta eſt cum XII caſtris, CCC Chriſtianorum occiſis.

Anno Dom. MCCLXXXIX, claruit Fridericus marchio Miſnẽſis, & orientalis de Landesberg, vir optimus, ſtrenuus & bellicoſus, qui magn⁹ tutor, benefactor, & fautor fuit noſtri monaſterij, vt etiã partim patet in priuilegio ſequenti, quod cœnobio noſtro cõtulit ſuper proprietatẽ in villa Dipolsdorff, & ſuper decẽ mãſis ſitis in villa Werbene, quod quidẽ priuilegiũ incipit: In nomine domini, Amẽ. Nos Frideric⁹, Dei gratia Miſnenſis, & Orientalis, & de Landesberg marchio, vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis ęternã in Domino ſalutem. Ad perpetuam rei memoriã recognoſcimus, & præſentib. proteſtamur, q, illuſtris princeps Theodericus marchio de Landesberg pater noſter emit ab eccleſia Putzauienſi proprietatẽ quę vocatur Dipoldesdorff, cum omnib. attinentiis ſuis pro ducẽtis marcis argẽti, titulo proprietatis perpetuò poſſidendũ. Adhæc proteſtamur, q, inclyta domina & nobis dilecta mater noſtra Helena iam dictæ conuentioni ſuperaddidit præfatæ eccleſiæ pro eiſdem bonis XL marcas argenti monetæ, & ponderis vſualis. Nos ergo ad honorem glorioſæ virginis Mariæ iam dictam conuentionẽ in remedium animę patris noſtri ampliori fauore & largiori munificentia proſequẽtes, ſeruitium quod ad nos pertinebat, de bonis ſcilicet X manſis ſitis in villa Werbene (quemadmodum pater noſter piæ recordationis & nos ipſi ſuccedentes poſſedimus) iure proprietatis memoratæ eccleſiæ Putzauienſi contulimus perpetuò poſſidendum. In cuius rei teſtimoniũ &c. Huius rei teſtes ſunt: Conradus abbas Pygauienſis, Albertus Burggrauius de Lizenick, &c. Datum & actum in Wizemuels, anno Domini quo ſuprà, videlicet MCCLXXXIX, calendas Maias.

Eodem anno vel circà, Rodulphus rex, vacante burggrauiatu Nurinbergenſi, eundem comiti de Zollrẽ contulit, ſororio ſuo: à quo deſcẽderunt Burggrauij vſq; ad Fridericum, qui in concilio Conſtantienſi factus eſt marchio Brandenburgenſis per Sigiſmundum imperatorem, & de his infrà. Eodem anno, Gerhardus de Eppenſtein comes fit archiepiſcopus Moguntinus, qui & ſequenti anno Erphordiam intrans, honorificè ſuſceptus eſt.

Anno Domini MCCXC & circà, claruit Fridericus abbas eius nominis ſecundus, vir prudẽs, modeſtus & ſpectabilis, qui eo tempore monaſterio noſtro fideliter & laudabiliter præfuiſſe legitur, ſtatu in vtroque; ſpiritualia videlicet magno feruore extollens & adornans; temporalia fœcundans, & multiplicans, optimeque diſpenſans; fra-

tres & verbo & exemplo pascens & ædificans. Hinc & non modò ab eiusdem fratribus & cunctis suis subditis sincero diligebatur affectu, verùm & principibus charus fuit & acceptissimus. Qui etiam ob reuerentiam eius & amorem complura cœnobio nostro bona fecerunt, & insuper protectionis tutelare beneficium impenderunt, quemadmodum in sequentibus priuilegiis suis annis patebit abundè. Abbas etiam idem (vt mox dicetur) complura emit noua pro monasterio bona.

An. Do. MCCXCI, Bruno episcopus noster ad instantiã Domini Friderici abbatis suprà memorati nostro monasterio cõtulit priuilegiũ confirmationis super nouem mansos in Budowil, in hũc tenorem. Nos Bruno Dei gratia Nuemburgensis episcopus recognoscimus, & ad noticiã tam præsentium quàm futurorũ cupimus peruenire, quòd cùm honorabilis vir Dominus Fridericus abbas monasterij Putzauiensis cupiens eiusdem monasterij conditionem facere meliorem, emisset erga dominam Priorissam, & conuentum monialium in Cronswitz IX mansos in Budowil, cum omnibus suis iuribus & pertinentiis, isto emptionis & venditionis titulo interueniente. Nos emptionem & venditionem huiusmodi ratas & gratas habentes eas confirmauimus, & auctoritate præsentium confirmamus. In cuius rei testimonium has literas nostri sigilli robore iussimus communiri. Datum anno quo suprà III nonas Augusti.

Eodem quoq; anno Fridericus abbas prænarratus, vir immortali memoria dignus & ipse priuilegium confecit super emptione suprà dicta, mansorum videlicet nouem in Budowil, quos emit pro XX marcis, quod sic sonat. Nos Fridericus Dei gratia abbas monasterij sanctæ Mariæ in Potzaw, totúmq; capitulum ibidem, vniuersis Christi fidelibus hanc literam inspecturis, salutem in Domino sempiternam. Actiones quas mundus ordinat, sæpe delet successus temporum, nisi futuræ posteritatis memoriæ imprimantur charactere literarum. Ob hæc noscat tam præsentis vitæ, quàm futuri temporis successio, quòd nos Fridericus abbas ex consensu nostri conuentus cum sanctimonialibus in Cronswitz emptionem pro XX marcis villæ in Rodewil fecimus. Acta & data sunt hæc anno Domini quo suprà. Eodem anno Rodulphus imperator obiit, qui licet ad coronam imperij Romæ suscipiendam non peruenerit, multis & variis impedientibus in Germania bellis, maxima tamen & fortia magnique ac veri imperatoris strenuè & fortiter peregit facinora. Cuius denique post mortem imperium anno vacauit vno. Eodem tempore, & (ni fallor) anno, Ptolomaidam potentissimam & ingentem vrbem transmarinam Soldanus cepit, Christianis in ea repertis ad vnum interfectis. Quapropter timore perculsi omnes penè Christiani ex Syria fugerunt, ad alia loca migrantes.

His temporibus subnexi viri claruere illustres.

Henricus de Gandauo, dictus doctor solennis.
Vuilhelmus episcopus Lugdunensis, ordinis prædicatorum.
Albertus Brixianus, canonista eximius, eiusdem ordinis.
Richardus de media villa, theologus ordinis minorum.
Vbertinus de Casale, theologus eiusdem ordinis.

Anno Domini MCCXCII, Nicolaus papa moritur, post quem sedes vacauit annis duobus, & mensibus tribus ob cardinalium discordiam. Tandem fuit electus Petrus de Morrone, nostri ordinis, vir abstinentissimæ & sanctæ vitæ, & dictus Celestinus quintus, de quo infrà anno MCCXCIIII.

Eodem anno Adolphus comes de Nassaw fuit electus in regem Romanorum in discordia tamen. Nam aliqui contra eum elegerunt Albertum, ducem Austriæ, filium Rodolphi regis, qui & ipsum Adolphum post sex annos publico bello circa Spiram devictum interfecit cum multis. Fuit iste Adolphus iuuenis, fortis viribus, & multùm strenuus, sed parum pecunia & milite potens. De aliis eius gestis suis locis dicetur in sequentibus.

Eodem anno Otto Burggrauius de Kirchberg senior, eximius ac deuotissimus monasterij nostri benefactor, dedit nobis priuilegium super vnum ortum situm in parochia Brisenitz, quem nobis contulerat Theodericus de Lubiwistige, prædicti Ottonis feudarius. Incipit ita. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis Amen. Nos

Otto

Otto Burggrauius de Kirchberg ad futurorum & modernorum noticiam peruenire volumus, & extendi, quòd cùm Theodericus de Lubiwisz ortum vnum situm in Brisenitz pro salute animæ suæ daret ecclesiæ ibidem, in honorem Dei ac virginis gloriosæ; nos ergo eundem ortum ob diuinæ retributionis intuitum principaliter, immò & per consequens moti petitionibus Theoderici prædicti, propriauimus ecclesiæ prædictæ; renunciantes omni iure quod habuimus in orto prænotato. Testes huius rei sunt dominus Hermannus de Kossebode H. de Schinstete, H. de Lichtinhayn, milites: dominus Th. Viceplebanus in Brisinitz &c. Datum & actum in Wintberg, anno quo suprà, feria IIII ante festum Pentecostes.

Anno Domini MCCXCIII, cœpit bellum crudele, quod aliquot annis ingenti suorum detrimento Angli gessere cum Gallis.

Anno Domini MCCXCIIII, Celestinus quintus in summum est electus pontificem, anachoreta ordinis diui patris nostri Benedicti, vir vitæ sanctissimæ. Qui cùm vicarius & imitator Christi verè mitis esset, & humilis corde; constituit in primo consistorio suo, quòd deinceps nec papa nec cardinales cum tanta pompa solennibus equis vterentur, nec mulis quidem, sed asinis veherentur tantùm, dicens: Iesus Christus filius Dei humilis asini dorso vectus est, cuius nos imitatores esse debemus. Offensam igitur ob id incidit cardinalium omnium ferme, præsertim Benedicti Caietani, hominis ambitiosissimi, qui partes omnium agens, Celestinum papam, virum verè rectum & simplicem, velut insufficientem tanto oneri, resignare papatui persuasit. Per fistulam etiam frequentius noctu in cubili per parietem missam, velut cœlica vox esset, loquebatur ei: *Celestine, Celestine renuncia papatui, quia aliter saluari non poteris, nam vires tuas excedit.* Ideoque pòst sexto mense regiminis sui & pontificatus resignauit papatui. Et vt id licitè fecerit, & ab aliis licitè fieri possit, per prænarratum Benedictum cardinalem, qui pòst Bonifacius est dictus VIII, inductus, desuper constitutionem fecit certam, quemadmodum dicitur lib. VI de renunc. c. Quoniam aliqui. Cui immediatè sæpe dictus arrogantissimus successit Bonifacius VIII, intrans vt vulpis, vt infrà dicetur. Qui non contentus dolo suo, insuper sanctum virum rursum ad eremum tendentem capi fecit, & captum in arce Fumonis vsque ad obitum custodiri præcepit, qui & ibidem non longè pòst dolore animi contabuit, spiritum humilem & contritum altissimo reddens. Qui etiam pòst multis claruit miraculis. Hinc & Clemens V eum canonizauit. Cuius celebritas quarto calend. Iulij quotannis ex instituto huius Clementis obseruatur: eaquippe die mortuus est.

Eo tempore floruit Albertus Lantgrauius Doringiæ, potens & magnus, cuius vxor fuit Margareta, filia Friderici imperatoris, ex qua genuit duos filios Fridericum & Theodericum, qui & Titzmannnus à quibusdam dicitur. Habuit & fratrem Henricum, qui dominabatur in marchia Misnensi, & Lusatię prouinciis. Is vicinus morti prædictos nepotes suos Fridericum & Theodericum ad se venire iussit, hisque multis proceribus & nobilibus astantibus omne Misnæ, Lusatiæ ac Libonotriæ imperium resignauit deditque, cùm hæredem alium non haberet. Sicque princeps pius his ordinatis quieuit in pace. Quod pater eorum Albertus audiens, vehementer indignari cœpit contra filios, seque fratris successorem esse allegans & verum bonorum suorum hæredem. Et nisi sponte cederent terris, eos bello & vi profligere minabatur. Verùm Fridericus & Theodericus fratres, & filij Alberti, minas patris floccipenderunt. Cùm enim essent ambo strenui, & multa probitate decori; à cunctis satrapis, & terrę nobilibus, omni denique populo, summo diligebantur affectu. Et quia habuerunt amorẽ omniũ, & militiã fortẽ & bellacẽ, copiosumq; peditũ exercitum, Albertũ patrẽ multis bellis superauerũt vnà cũ marchione Brãdeburgẽsi, quẽ cõductum Albertus contra filios miserat, licet magna damna in villis & agris fecerit. Et quia Albertus contra filios prævalere nequiuerat, illos exhæredare cupiens, terras eorum quas ense acquirere non potuit, marchiam videlicet Misnæ & Lusatiæ, terramque Plisnensem, Adolpho imperatori vendidit, & Lantgrauiatum Doringiæ filio suo Luuico quem ex concubina susceperat, relinquere statuit. Adolphus itaque rex circa id tempus valido exercitu Sueuorum & Renensium collecto, ad possidendas dictas quas ab Alberto emit prouincias, Philippum patruum suum, ducemque sui exercitus

misit. Et hic quidem per Doringiam ad nostram Ctziteiam vrbem, à conditore Ctzitto sic dictam, deuenit. Inde perpopulato agro, tuguriisque & villis ac templis igne crematis, ad Borniũ contendit: ibi dies aliquot statiua habuit, exin ad Elistrũ progreditur. Tandem non longè à Picastro, vbi nonnullæ Friderici copiæ hybernauerãt, consedit. Cuius aduentum Fridericus marchio, vir bellator, audiẽs, sub omni celeritate ex Misna & Libonotria copiosam & robustam pugnãtium adunauit multitudinem, & contra Philippum ducens, cum eodem collatis signis congreditur. Fit atrox certamen, ita vt mille ex Sueuis cæsi sint, ducenti capti. Ex Friderici militibus penè nullus peremptus, plures tamẽ vulnerati. Post trium dierum inducias rursum bellum instauratur, in quo vtrinque complures gladio ad internecionem cæduntur, ac sine vllo respectu pietatis extinguuntur. Nam quantum dextræ ad cędendum valebant, tantum interficiebantur. Philippus, desperata victoria, cum paucis equitibus prælio profugus, Aldenburgium peruenit, vrbem quam Cauritani à Choris vel Cauptis authore Ptolemæo dictis incolũt. Fridericus victoria potitus, tulit signa militaria complura, galeas cælatas, vasa argentea, auri argentiq; vim magnam. Vasa galeæq; Misnam eius iussu deportata sunt, atque in diui Donati templo locata. Quibus sic gestis Philippus XXX dierum inducias petiit, & interea de pace cum Friderico tractare cœpit. Ast Fridericus ob damna illata renuit, quia ipsum Philippum cum copiis suis armis & vi è terris suis eijcere disposuit. Philippus itaque omnia per nuncium Adolpho intimauit; seque bello deuictum & profligatum conquerens; pariterq; pro instauratione exercitus, vt nouas copias ac pecuniam mittat, hortatur. Adolphus hæc audiens, ita percitus aduersus Fridericum, comparato tum ex Sueuis tum è Rheni accolis exercitu, expeditionem fecit. Igitur per Tubantinorum agros in Libonotriam ducens, ibi primùm ad vrbem Cygneam exercitum duxit: (fuit equidem ea vrbs tunc imperatori subdita, à Cygneo conditore dicta, postea à Henrico primo instaurata) ibique per triduum statiua habuit; ibi etiam parte exercitus Philippo tradita, ipse cum reliquis copiis per Camannos iter faciens ad Fribergum contendit. Quam vrbem propter argentifodinas vehementer cupiens, anno integro & quatuor obsedit mensib. Tandem eam nõ armis sed proditione cepit. Qua capta, & in suam potestatem redacta, ad Bornium contendit, & eam non armis sed fame oppressam in deditionem accepit. Inde cùm ad Picastrum exercitum ducturus esset, ad oppidum quam Lucam Libonothanorum vocant, iter conuertit. Ipsamque cùm aliquandiu frustra oppugnasset, ingruente hyeme, solutaque obsidione, in Sueuiam reuersus est; partem exercitus secum ducens, partem Aldenburg hyemandum mittens. Ipse verò in Sueuia grandi collecto exercitu, verno tempore in Misnam redire disponens, audita Alberti Austrij contra se præparatione bellica, propositum mutauit manere arctatus. Partem tamen exercitus Philippo direxit, qui copiis eius iuncti ingentem constituerunt exercitum. Nam si annalibus fides adhibenda est, peditum erant viginti millia, equitum duodena. Verùm quid cum his Philippus fecerit, in sequentibus mox sub anno Domini MCCXCVII dicetur.

Eodem anno, videlicet Domini MCCXCIIII quo suprà, Celestinus papa, mentis quietem diligens & otium sanctum, vltro se abdicauit pontificatu.

Eodem anno Domini MCCXCIIII, Bernhardus XXV episcopus Misnensis ecclesiæ cœpit, seditq; annis V. Iste fundauit monasterium Sanctimonialium in Slesia dictum Morgenstern, ordinis Cistercienſis.

Anno Comini MCCXCV, Bonifacius papa eius nominis VIII cœpit, natu Campanus, de quo etiam suprà sub Celestino V dictum est. Fuit hic (vt scribunt historiographi) totus ambitiosus & arrogans, magnanimus insuper, & in rebus mundi expertissimus. Qui leonina mente magis tyrannizans, quàm papisans, vniuerso orbi metum sui & terrorem incutere moliebatur. Quare per quendam stupor mundi appellatur in carmine. Iste nempe est, qui carceres pro clericis transgressoribus inuenit, similiter & eosdem degradandi modum. Duos cardinales de Columnensium familia, Iacobum & Petrum, omni dignitate & rebus priuauit, & è Roma eiecit.

Verùm bona quæ fecit sunt, quòd ordinibus mendicantium concessit, vt liberè possent prædicare, audire confessiones, & sepelire, citra tamen prælatorum & curatorum

torum iacturam. Iubileum primus instituit, de centesimo in centesimum annum perpetuò celebrandum. Quatuor Euangelistarum, pariter & Doctorum quatuor festa instituit. Sextum Decretalium ordinat, & confecit librum totum causidicum, clericorum contentionibus deseruientem; & alia multa magnificè fecit, quæ cum eo in fine miserè defecerunt. Nam & ipse, cùm cardinales prædictos de Columna nimiùm persequeretur, à nobilibus de Columna captus & incarceratus, ibi miserabiliter clausus, diem quoque clausit extremum: cunctis Prælatis, ne alta sapiant, sed forma facti gregis magis amari à subditis quàm timeri satagant, flebile relinquens exemplum. Hic denique est, de quo dicitur, quòd intrauit vt vulpes, vixit vt leo, mortuus est vt canis.

Eodem anno Bruno episcopus noster ad instantiam Domini Friderici abbatis dedit cœnobio nostro priuilegium confirmationis super duos mansos sitos in Trebenitz, quos prædictus abbas emit pro viginti & octo marcis argenti pro fratrum vtilitate, &c. quod quidē sic incipit. In nomine Domini, Amen. Bruno Dei gratia, Nuenburgensis ecclesiæ episcopus, omnibus in perpetuum. Ad euitanda futura litigia, quæ cupiditas rerum, mater litium, generat incessanter, consilio sanè prouidentiæ est inductum, vt quæ rite & rationabiliter ab hominibus ordinantur, scripturæ testimonio perennētur. Eapropter ad noticiam tam præsentium, quàm futurorum cupimus peruenire, quòd cùm honorabilis vir, dominus Fridericus, abbas Putzauiensis emisset pro viginti & octo marcis argenti erga Petrum de Gisingen, & Henricū Camerarium, ciues nostros in Cyce, duos mansos sitos in villa Tribenitz, quos idem Petrus & Henricus a nobis tenebāt in feudo, &c. nos ob dilectionem & deuotā instantiam præfati domini Friderici abbatis & suprà dictos māsos, &c. damus, tradimus, donatione legitima, titulo proprietatis perpetuo possidēdos, &c. Huius rei testes sunt, dominus abbas Conradus Pygauiensis, dominus Christianus abbas sancti Georgij in Nuenburg, dominus Theodorus abbas Portensis, & plures alij fide digni. Datum anno incarnationis Domini vt suprà, III idus Aprilis, indictione octaua.

Eodem anno Ericus Magdeburg. archiepiscopus obiit, qui fuit frater Ottonis marchionis Brandenburgensis. Cui Burghardus de Blanckenburg comes successit, & IX annis sedit. Pallium à papa Bonifacio VIII suscepit.

Anno Domini MCCXCVI, Adolphus rex bello Misnam ingressus, inter alia oppida Friberg per annum & quatuor menses obsessam proditione tandem cepit. De hac re etiam supra dictum, & quidem latius, anno MCCXCIIII.

Anno Domini MCCXCVII, Philippus dux exercitus regis Adolphi circa Lucam oppidum non procul ab Aldenburg bellum contra marchionem Fridericum instruxit. Quod Fridericus audiens, ex Libonotriis & Misnensibus pro tempore congregato exercitu contra ipsum processit. Qui cùm se mutuo conspexissent, adeò acriter concursum est, vt fremitus pugnantium Picastri sit exauditus. Diu victoria anceps fuit. Tandem Libonotriis atrociter pugnantibus, Sueui cedunt grauiter sauciati, & profugi facti deserta & auia petierunt. Qua etiam pugna Philippus captus est, vnáque permulti nobiles. Fridericus Picastrum cum victore exercitu reuersus, post paucos dies dein Lipsim contendit: præcedentibus ipsum equitibus armatis exuuias in pilis gestantibus, vinctis verò captiuis sequentibus. Lipsim veniens quicquid auri argentiúque fuit, in Thomæ Apostoli templo posuit. Paulo pòst Philippum in Rotliciana arce custodiæ mancipauit: qui tamen paulo pòst fraude custodum aufugit. In Colditium ad suos veniens lætanter suscipitur.

Anno Domini MCCXCVIII, Albertus Austriæ dux, filius Rodulphi regis grauissima bella in campestribus Spiræ Adolpho imperatori intulit. Cum quo dum collatis signis dimicat, ipsum inter pugnandum deprehensum occidit, & pro eo ab electoribus & exercitibus approbatus in regem Romanorum constituitur, & à Bonifacio papa confirmatur. Imperauit autem annis X.

Eodem anno Genuenses in Adriatico Venetos superauere mari: & LXX eorum naues captas Genuam deduxerunt cum ingenti nauali triumpho.

Anno Domini MCCXCIX, Bruno reuerendissimus noster antistes dedit nobis priuilegium confirmationis super decima in Miltindorff, quam comparauit Gumpertus confrater noster de Reinboldisdorff, cuius initium tale est. Nos Bruno Dei gratia

Nuemburgensis ecclesiæ episcopus, recognoscimus, & ad noticiam tam præsentium quàm futurorum cupimus peruenire, quòd cùm Gumpertus de Reinboldisdorff, cõfrater ecclesię siue monasterij in Puzauia, de salute animæ suæ cogitans, quinque sexagenis siliginis, & totidem auenæ decimæ sitæ in Miltndorff erga Henricum Burggrauium de Blanckenhayn, qui eandem decimam à nobis & nostra ecclesia tenebat in feudo, emisset iusto emptionis & venditionis titulo mediante; cumque idem Burggrauius ipsam decimam nobis liberè resignasset: nos propter Deum & deuotam instantiam honorandi viri domini Friderici abbatis dicti monasterij & Gumberti prædicti, eandem decimam ad infirmariam eiusdem monasterij pleno iure proprietatis contulimus, & tenore præsentium damus & tradimus donatione legitima perpetuò possidendam: ita videlicet vt infimarius qui pro tempore fuit, præfato Gumperto, Deo vocante viam vniuersæ carnis ingresso, in anniuersario eiusdem Gumperti qui in missis & vigiliis in dicto monasterio, prout ibi consuetum est, annis singulis peragetur, conuentui pro largiori administratione præbendarum quinque solidos denariorum datiuorum ratione suprà dictæ decimæ ministrabit. Vt autem hæc nostra donatio & ordinatio robur habeant perpetuæ firmitatis; præsentes literas super eo conscribi fecimus nostro sigillo sigillatas. Huius rei testes sunt honorifici viri, dominus Henricus præpositus, dominus Gebehardus, Henricus de Ysenburg, Cicensis ecclesiæ canonici, &c. Datum anno Domini vt suprà, VIII idus Iunij, indictione XII, pontificatus nostri anno XIIII. Secundum hoc datum & priuilegium Bruno ipse cœpisset anno, vt suprà positum est, MCCXCV. Aliud tamen priuilegium per eum etiam datum vno anno deuiat, vt infrà patebit MCCCI. Hoc tempore Sicardus Cremonensis episcopus & historiographus claruit.

Anno Domini MCCC, Iubileus primus Romæ per Bonifacium papam instituitur & celebratur, & durauit anno integro. Et mirabiliter ditati sunt Romani ex concursu peregrinorum, & maximè papa. Constituitque Bonifacius, vt deinceps seruaretur de centesimo in centesimum annum perpetuis temporibus. Cometes & hoc anno apparuit.

Viri illustres qui hoc tempore claruerunt.

Reynerus, qui pantheologiam edidit, ordinis præd.
Durandus, scripsit super sent. & alia, ordinis eiusdem.
Duranellus, nepos Durandi, & ipse eiusdem ordinis doctor.
Media villa, theologus eruditissimus ordinis Minorum.

Anno Domini MCCCI, Fridericus abbas sanxiuit priuilegium ordinationis super anniuersario eius, & domini Henrici de Botuelt, & aliorum charorum. Incipit: In nomine Domini Amen. Hęc est ordinatio quam nos Fridericus Dei gratia abbas monasterij Puzauiensis de consensu domini Hartungi Prioris totiusque capituli, &c. Nos quoq; Bruno Dei gratia Nuemburgensis ecclesiæ episcopus, &c. omnia prædicta grata ratihabitione in nomine Domini confirmamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum, &c. duximus apponendum. Datum Cycæ, anno vt suprà, calendis Augusti, pontificatus nostri anno XV. Secundum hoc datum cœpisset Bruno anno Domini MCCLXXXVI.

Eodem anno Bruno pontifex noster dedit monasterio nostro priuilegium corroborationis super quatuor ortos in Zãgeberg, quos emit dominus Hẽricus de Lychtenhain, nostræ congregationis monachus, quod quidem sic incipit. Nos Bruno Dei gratia Nuemburgensis ecclesiæ episcopus recognoscimus, & ad noticiam tam præsentium quàm futurorũ cupimus peruenire, quòd cùm dilectus nobis dominus Henricus de Lichtenhain, monachus in Puzauia, emisset erga relictam quondam Hermanni aurifabri ciuis nostri in Cytze, & Ioãnem & Albertum filios dominæ eiusdem, IIII ortos sitos in Czangenberg, &c. Huius rei testes sunt honorabiles viri, dominus Henricus præpositus, dominus Conradus decanus Cycensis ecclesiæ, &c. Datum anno vt supra, nonis Nouembris, indictione XIIII. Credo ergo prænarratum Henricum de Lichtenhain, cùm esset de nobili & magna familia, ortos prædictos de patrimonio suo emisse, cum consensu abbatis ad perpetuam monasterij vtilitatem, sicut & alia, quę breuitatis causa pertranseo.

Anno

Anno Domini MCCCII, vel circà, Fridericus abbas humanis excessit, cui Nicolaus eius nominis primus successit, vir & ipse singularis prudentiæ & religionis. Ob industriam suam & vitæ integritatem non modò episcopo nostræ diœcesis, & principi terræ Friderico, verùm & vniuerso populo dilectus fuit & acceptissimus. Enimuerò in quanto pretio & honore ab prefato habitus sit Friderico, infrà in priuilegio quod idem Fridericus ob laudē eius & reuerentiam an. Dom. MCCCX dedit, euidētissimè liquet.

Anno Domini MCCCIII, Nicolaus abbas priuilegium confecit super anniuersario domini Henrici de Botuelt, ac illorum dictorum de Tribenshayn. Nos Nicolaus abbas Dei gratia in Puzow ordinis sancti Benedicti recognoscimus, & ad vniuersorū noticiam volumus peruenire, quòd cùm dominus Fridericus abbas quondam in Puzow, prædecessor noster felicis memoriæ à Domino Henrico milite, quondam dicto de Bothuelt, pro anniuersario eiusdem in nostro monasterio statuendo, &c. Nos ergo Bruno Dei gratia, Nuemburgensis ecclesiæ episcopus, ad exprimendum nostrum cōsensum omnibus & singulis præmissis liberaliter accessisse, sigillum nostrum præsentibus similiter duximus apponendum. Datum Cyceę anno Dom. quo sup. XIIII cal. Iunij.

Eodem anno papa Bonifacius captus est per nobiles de Columna, adiuuāte rege Galliæ Philippo, qui tamen post paucos dies per tumultum violenter per amicos suos liberatus fuit de carcere, & Romam reductus. Ipse tamen papa intra paucos dies ex dolore animi, quem ex confusione præmissa inciderat, morbo correptus interiit, cui post paucos dies Benedictus XI successit ordinis prædicatorum, qui secundum seculum vilissimæ conditionis fuerat, filius vtpote lotricis pauperculæ & viduæ. Tamen propter sanctimoniam vitæ & prudentiam animi qua reuera nobiliter fulsit, ad apicem apostolicæ sedis sublimari promeruit. Hic constitutionem Bonifacij antecessoris sui, quæ incipit *Super cathedram*, moderauit per alia quæ incipit *Inter cunctas*, quia presbyteri Italici erant sicut campanarij, & nihil habebant de ecclesiis suis nisi labores & curas. Ioannem quoque & Iacobum cardinales de columna electos per Bonifacium reuocauit, & in omnem dignitatem restituit. Eodem anno, Erphordenses ciues destruxerunt castra Kirchberg, Wintberg, Grifenberg. Prima duo funditus euerterūt, & Leisten quod antè ceperant, quæ omnia erant Burggrauij Ottonis de Kyrchberg, eximij benefactores nostri, qui eorum offensam (nescio ob quam causam) inciderat. Cui tamen pòst Greiffenberg restituerunt. Eodem quoque anno castrum Hopfgarten destruxerunt. Hæc ex Chronicis Doringorum, quæ Erphordiæ in monte diui Petri transcripsi. Eodem anno, Mangoldus de Nuenburg episcopus Herbipolensis obiit, cui Andreas de Gundelfingen successit.

Anno Dom. MCCCIIII, Bruno episcopus noster reuerēdissimus pausauit in Christo, de cuius felici obitu in vetusta quadam Chronica in hæc verba scriptum reperi: Bruno venerabilis Nuenburgēsis ecclesiæ episcopus cùm in extremis laboraret, iussit se super nudam terram substratis cineribus reclinari, in quibus humiliter & deuotè recubans spiritum feliciter exhalauit, anno Dominicæ incarnationis MCCCIIII. Cui Vlricus successit, vt sequitur.

VDalricus celeberrimus Nuenburgensis ecclesiæ præsul, anno Dom. MCCCIIII, Brunone defuncto, canonicè electus successit, vir vitæ rectitudine conspicuus, & in agibilibus mundi peritissimus: fuitq; natus de Wolckēberg, sed an comitum prosapia, an non, incertum habeo. Qui & ipse monasterij nostri fautor & tutor fuit notabilis & insignis, vt insequenti priuilegio hoc eodem anno per eum nobis super VII mansos sitos in Rodwansdorff dato euidenter patescit, quos quidem dominus Nicolaus abbas noster & totus cōuētus emit, &c. cuius tale est exordiū: Nos Vlricus Dei gratia Nuemburgēsis episcopus recognoscimus, & ad noticiam tam præsentium quam futurorum cupimus peruenire, quòd cùm dilecti nobis in Christo, dominus Nicolaus abbas, & conuentus monasterij Puzauiensis VII mansos sitos in pago villæ Rotwansdorff, soluētes annuatim XXXIX solidos denariorum vsualium datiuorum, erga Christianum de Luchowe, & fratres suos, iusto emptionis & venditionis interueniente titulo, suo monasterio legitimè comparassent; cumq; dicti fratres mansos huiusmodi dom. Ottoni militi de Lichtenhain & Ottoni filio eiusdē, à quibus ipsos mansos tenebāt in feudo, & deinde idem dom. Otto cū filio suo, qui simili feudo dictos mansos à nostra tenebāt

ecclesia, nobis volũtariè & liberè resignassent: nos ob reuerentiã gloriosæ virginis Mariæ, & deuotam instantiam dictorum domini abbatis & cõuentus eosdem mãsos cum omnibus suis pertinẽtiis, & vtilitatibus, quę ipsis insunt in præsenti, vel inesse poterũt in futuro, de consensu totius nostri capituli damus, tradimus, & donamus, tenore præsentium prædicto monasterio pleno iure proprietatis perpetuò possidẽdos. In rei testimoniũ has literas nostri sigilli robore iussimus cõmuniri. Testes huius nostræ donationis sunt: dom. Erckenbertus de Starckenberg, Otto frater noster, Citzensis ecclesiæ canonici, &c. Volradus dictus de Wolckinberg, patruus noster, & alij cõplures fide digni. Datũ anno quo suprà, indictione secũda. Eodẽ anno, Albertus Burggrauius de Aldinberg monasterio nostro dedit annonã in Bodewil, quæ vulgariter Burgkorn dicitur, & desuper priuilegium corroborationis perpetuæ confecit cõtulitq;, cuius tenor talis est: In nomine Domini Amen. Ne gestarũ rerum memoria pereat, perennari solent testimonio literarum. Eapropter nos Albertus Burggrauius de Aldẽberg ad noticiam tam præsentium quàm futurorum volumus peruenire, quòd ob reuerentiam & honorem Dei omnipotentis, nec non beatissimæ virginis Mariæ genitricis eiusdem, ac pro salute animæ nostræ omniumq; progenitorum nostrorũ, annonã in Bidowil quæ vulgariter Burgkorn nũcupatur, ad nos & nostros deuolutã, venerabili D. Nicolao abbati, & suo monasterio Putzauiensi voluntate beneuola cum omni iure vtilitate seu prouentu, qui nũc exinde prouenit, vel prouenire poterit in futuro, in idipsum monasteriũ damus & transferimus perpetuò possidendam. Vt autem hæc firma & ineuulsa permaneat, præsens scriptũ nostri sigilli munimine roboratum prænotato domino & suo monasterio duximus fideliter erogandum. Huius rei testes sunt honorabiles: Dominus præpositus in Aldenburg, &c. Acta sunt hæc anno Dom. quo sup. v. cal. Iunij. Eodem anno Gerhardus archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Petrus episcopus Basiliẽsis cõstitutus per papam successit. De hoc & insequentibus. Eodem anno Burghardus de Blanckenberg archipræsul Magdeb. obiit, cui Henricus comes de Anhalt successit.

Anno Dom. M CCCV, Clemens quintus summus creatus est pontifex, sedítq; annis VIII. Hic sedem apostolicam in Galliam transtulit, mansítq; illic annis LXXIIII non sine magno Romanorum, imò totius ecclesiæ incõmodo. Hanc translationem vehementer deplorat in suis epistolis Franciscus Petrarcha, qui illis temporibus floruit. Celebrauit iste Clemens tria concilia. In Vienensi quod anno Domini M CCCXI præsentibus CCC episcopis solennizatum, statuit multa præsertim statum clericorũ & religiosorũ cõcernentia. Quo ad statum nostrum, id est monachorũ nigrorum, sanxiuit, quatenus omnes monachi nõ sacerdotes & cõuersi semel singulis septimanis cõfiteantur, & dominicis mensium primis cõmunicent, dominica videlicet prima cuiuslibet mẽsis vsualis, negligẽtibus pœnam annectens, vt habetur extrà de statu monachorum, *Ne in agro dominico*. Et hæc quidem cõstitutio salutaris per patres obseruãtiæ nostræ siue vnionis Bursfeldensis assumta est & approbata, vt decet & oportet, quemadmodum claret in ceremoniis nostris dist. II. c. VI. presbyteri celebraturi. Quo ad fratres mendicantes, statuens eis formam prędicandi, & confessiones audiendi, vt extrà de sepult. dudum in Clemẽtinis: quæ tamẽ cõstitutio originaliter à Bonifacio VIII edita fuit, & incipiebat Super cathedram, sed per Benedictum XI successorẽ fuit reuocata, per Clemẽtem autẽ hunc in concilio reposita in suo vigore, & corpori iuris inserta scilicet in Clementinis. Et has quidem Clementinas Clemẽs iste edidit, & in cõcilio memorato Viennẽsi, cunctis episcopis annuentibus & doctoribus confirmauit & promulgauit. Statutum quoq; est ibidem, clericos, tabernarios, macellarios, negotiatoresq; à diœcesanis cõpesci. Institutũ Vrbani IIII de corpore Christi festo roborauit, ordinem templariorũ prorsus deleuit. De cæteris eius gestis sub anno obitus eius dicetur. Circa idem ferè tempus Fridericus marchio Misnensis, missis ambasiatoribus suis ad Albertum imperatorem, restitutionem vrbium petiit, quas olim Adolphus rex pro se & imperio vi abstulerat, magnis prouinciæ damnis illatis. Itaq; Albertus nunciis benignè, sed in dolo, se postulata cõcessurum respondit, & ob id colloquij diem Aldẽburgi futurum indixit. Ad quẽ cùm vterq; & rex & marchio suis quisq; stipatus militibus conuenisset, celebratoq; solenni colloquio, Albertus Fridericũ ad cõuiuium paratũ inuitauit; quibus epulantibus, satelles quidam robustus, ab Alberto multis promissis subordinatus, conuiuij locum vt

Fridericum

Fridericum occidat, intrauit latenter. Quē milites Friderici cōsiderantes, pariterq; de insidiis suspectum habentes, irruentes in eū multis plagis sauciatū seminecē eiecerunt. Mox tumultus & clamor ingens exoritur, vtrinq; sese digladiantium. Quibus vtcunq; sedatis, Fridericus veste mutata aufugit Picastrū veniens: vbi mox sequēti die necē sibi per Albertum paratā suis cōqueſtus est optimatibus, iurās se amodo nulli vnquā imperatori fidem præbiturū. Quod cùm singuli audissent, tantū facinus abhorrētes, simulq; excandescētes; vindicandū in Albertū, & arma sumēda, vnanimiter cōclamarūt. Qua de re bella secuta sunt cōplurima, quēadmodum etiam testantur vulgares & cōmunes Doringorū & Misnensiū historiæ, in quibus ad verbū sequētia bella quæ eo tēpore cōtigere, cōtinentur. Itaq; his ex Chronicis. An. Dom. MCCCVI, Albertus rex Romanorū, repetens terras, scilicet Thuringiā Misnā & Orientalē prouinciā, cū plures ciuitates & castra obtinuisset quāuis marchio Fridericus, filius Lātgrauij Doringiæ, totis viribus rebellaret. Relicto itaq; exercitu, Augustus ad alias ꝓuincias properabat. Porrò exercitus relictus in terra Misnensi & Oriētali multa mala perpetrabāt, ita vt nec ecclesiis, neq; sacerdotibus, nec religiosis parcerēt. Quinimò (quod horrendū est audire) sacerdotibus diuina celebrātibus calices de manu rapiebant, altaria spoliabāt. Vnde cōtigit quòd quidā Garzio de exercitu pixidē sacramēti auferret. Inde hostias recipiēs, sacrilega manu gestabat, dicens: Habeo tres deos, & ego comedā eos. Quod cùm capitaneus exercitus percepisset, vocauit sacerdotes, vt corpus Domini cū reuerētia reportarent ad ecclesiā. Timuit equidē, irā Dei super exercitū ob id piaculum venturā, sicut & venit & contigit. Marchio nāq; Fridericus præfatus collecto exercitu de ciuitate Liptz egrediens contra exercitū prædictū ad prælandū oēs deleuit & interfecit. Obtēta itaq; victoria Fridericus marchio animosè cōtra regē Romanorū pugnauit, omniaq; castra & oppida recuperauit, & sibi subiugauit. Quomodo autē Doringiā nactus sit, sequenti dicetur anno. Eod. an. Otto Burggrauius de Kirchberg senior parochiā in Brisenitz cū priuilegio desuper cōfirmationis cōscripto nostro cōtulit monasterio, in quo etiā consensus & approbatio Vdalrici nostri exprimitur antistitis. Quod quidem ita incipit: In nomine Domini Amē. Otto Dei gratia Burggrauius de Kirchberg omnibus in perpetuū. Quoniā ex mutatione tēporum ac generationum transitu, &c. Nouerint ergo tam posteri quā præsentes, ꝙ nos ob reuerentiā Dei omnipotētis, nec nō glorioſissimæ virginis matris eiusdē, ac pro salute animæ nostrę omniumq; progenitorū nostrorum parochiā in Brisenitz, cuius ius patronatus ad nos dinoscitur pertinere de consensu reuerendi in Christo patris ac domini Vlrici Nuenburgēsis episcopi, & ad deuotā instantiā venerabilis D. Nicolai abbatis eiusdē ecclesiæ in Puzowe, & ꝓpter grata beneficia nobis facta, habita deliberatione & de bona voluntate hęredū nostrorū dedimus & tradidimus, & tenore præsentiū damus, tradimus & donamus monasterio sanctæ Mariæ in Puzowe cū decimis quinq; agrorū, &c. Nos quoq; Vlricus Dei gratia, Nuemburgēsis iā dictæ ecclesiæ episcopus ad exprimendū nostrū cōsensum præmissæ donationi liberaliter accessisse; sigillū nostrū ꝑsentibus similiter duximus apponendū, indulgētes abbati, &c. Huius aūt rei testes sunt, venerabilis D. Ericus abbas de Burgelino, D. Conradus pincerna de Salecke ꝓpositus, &c. quāplures fide digni. Actū an. Dom. quo suprà, indictione quarta. Eod. quoq; an. Otto Burggrauius suprà memoratus dedit monasterio nostro capellā in Kirchberg cū desuper cōfecto cōfirmationis priuilegio cōsensu & ratihabitione Vdalrici episcopi exprimentis: quod sic incipit: In nomine Domini Amē. Otto Burggrauius de Kirchberg omnibus in perpetuum. Quoniā ex mutatione tēporum ac generationū trāsitu gesta hominū plerūq; in obliuionē, & ex obliuione in calumniā rediguntur, &c. Nouerint ergo tā posteri q̄ præsentes ꝙ nos ob reuerentiam Dei, &c. capellā in Kirchberg cū vineis, pratis, areis, agris cultis & incultis, &c. cuius ius patronatus ad nos dignoscitur ꝑtinere de cōsesu reuerēdi in Christo patris ac D. Vdalrici Nuenberg. ecclesiæ episcopi, &c. de bona voluntate hæredū nostrorū dedimus & tradidimus, & tenore præsentium damus, tradimus & donamus monasterio Puzowe iure ꝓprio in perpetuū possidendā. Huius autē rei testes sunt venerabilis D. Ericus abbas de Burgelino, dominus Conradus pincerna præpositus, dominus Hermannus de Starckēberg decanus, &c. fide digni. Actū an. incarnationis Dom. quo sup. indictione quarta. Prędictarū deniq; ecclesiarū, parochiæ videlic. in Brisenitz & capellę in Kirch-

berg donationes per Ottonem Burggrauium prænarratum monasterio nostro factas, etiam eo defuncto filij eius & hæredes Otto Albertus & Hartmannus Burggrauius de Kirchberg ratas & gratas habẽtes, easdem singuli singulis priuilegiis & sigillis corroborauerunt. Propter quod eorum liberalitati ac deuotioni pientissimus pater & dominus Nicolaus abbas congaudens, eisq; spiritualia dona recompensare annitens, cum anniuersario perenni eos confraternitati nostræ cõgregationis perpetuo ascripsit priuilegio; sequenti cuius talis tenor est confirmatam. Nos Nicolaus Dei gratia abbas, Gerhardus Prior, totusq; conuentus, sanctæ Mariæ virginis monasterij Putzauiensis recognoscimus in his scriptis publicè protestantes, quòd nobili viro dom. Ottoni Burggrauio de Kirchberg suisq; hęredibus ex prærogatiua donatione qua nostram ecclesiam gratiosè dotauerunt, promittimus, vt vbicunque se receperint, & mansionem fecerint in his locis deputatis, videlicet in monte qui dicitur Kirchberg, aut in villa Brisenitz, in diuinis officiis & aliis ecclesiasticis sacramentis, prout antiquitus habere dinoscebãtur dedicta parochia, solliciti volumus prouidere, ratum firmumq; tenere, ac inuiolabiliter obseruare; ipsum quoq; dominum Burggrauium, suamq; cõthoralem dominam Sophiam, ac omnes suos progenitores, in orationes nostras recipimus, participesq; reddimus bonorum omnium quæ apud nos die noctuq; fiunt, ex nunc & in ęuum. Ad cuius rei euidentiam præsentẽ literã nostro nostriq; conuentus sigillo fecimus sigillari. Dat. vt sup.

Anno Dom. MCCCVII, vel circà, Albertus Lantgrauius Doringiæ senior, qui & nostro monasterio fauens, notabile (vt suprà dictum est) priuilegium nobis cõtulit, Erfordię diem clausit extremum. Is tres reliquit filios duos, id est Fridericum & Theodericum ex legitima vxore sua Mechtilde aliàs Margareta, filia Friderici secũdi, cum qua Aldenburg doris nomine acquisiuit. (quam tamen vrbem ipse cum cæteris Adolpho regi vendidit) & Luduicum ex pellice seu cõcubina natum, cui adhuc viuens Lantgrauiatum Doringiæ resignauerat, vt ei in eodem principatu succederet. Quæ cuncta prędictus Fridericus marchio, verus filius & hæres, audiens; copioso collecto exercitu, partem illius cum robustissimis viris Theoderico fratri suo contradidit, dans ei in mandatum, vt Fõteiam, Fribergum, Colditium, Grymmaw, Lusatium, Rotlicium & cæteras vrbes ab Adolpho olim occupatas recuperare cõtenderet. Quod & Theodericus strenuè perficere curauit, vrbes prædictas partim expugnatione, partim deditione suam in potestatem redigendo. Ipse verò Fridericus cum reliquis copiis ad possidẽdam Doringiam tanquã hæreditariam, inuasoremq; Luduicum exturbãdum, indignabundus ingressus cuncta sibi resistentia ferro & igne deuastans, diruit & subuertit. Gothiam vrbẽ à Gothis conditam multis machinis, arietibus, & tormentis conuulsam & oppressam cepit. Deinde comitem Glichonienſem, & comitẽ Vinariæ, qui vnà cum Erphordensibus Luduico fauebãt, aggressos vicit, fudit, profligauitq;. Comitem Vinariæ captum, grandi ære multatũ, Comitia & Vinaria vrbe priuauit. Erfordenses eodem impetu superatos ad annuum tributum soluendum iuramento astrinxit, & tandem potẽter tota potitus est Doringia. Dum hæc in Doringia per Fridericum strenuissimè patrarentur, Theodericus germanus eius, qui à plerisq; Titzmannus marchio de Landesberg dicitur, in die Mariæ Magdalenæ Pigaw oppidũ cepit, archisteriumq; diui Iacobi apostoli ibidem potioribus spoliatum rebus iniecto igne exussit: exin Lipsim ad hybernandum cõtendit. Vbi cùm in nocte dominicæ Natiuitatis missarum solenniis adesset, à milite quodã Philippi hortatu interfectus est, vt refert Ioannes Garsonis Bononiẽsis in gestis prædictorum duorum fratrum, Friderici & Theoderici marchionum Misnensiũ, licet sint qui ipsum Theodericum in nocte parasceues peremptum scribant, triduoq; superuixisse, ac pœnitenti deuotoq; obiisse spiritu. Cuius lamentabilem & casum & mortem cùm resciisset Fridericus, nulla interposita mora Lipsim venit, & in templo diui Pauli honorificè tumulatur. Interea Fridericus audiẽs, Philippũ Aldenburgensiũ Cygnæorum & Camannorum præsidio Fonteiam rursus suæ potestati subiecisse, & ad Lucam expugnandum exercitum admouisse; infestissimo odio cum multitudine armatorum contra eum processit ipsum propria manu in vltionẽ fratris occisi interficere statuens. Inito itaque atrocissimo prælio cùm inter confertissimas acies Philippum dimicantem conspexisset: ecce exclamans fratris mei occisor, irruensque in eum grauiter vulneratum equo excussit, multis insuper Sueuorum partim occisis, partim captis, cæteris in

fugam

fugam conuerſis. Qua victoria potitus cum copiis ad Aldenburg imperialem vrbem (quæ dos matris ſuæ fuerat) properabat: incolis autem fortiter repugnantibus, facibus iniectis ardentibus penè totam cremauit vrbem. Quare horrore perculſi ciues, reſeratis portis exeuntes, ſe & vrbem eius poteſtati ſubiecerunt. Quorum calamitatem & excidium vicina audientes oppida, oblatis clauibus vltro ſe Friderici voluntati ſubdiderunt. Reluctarunt attamen aliquot annis Cygnæi & Camanni, ne ſe ditioni Friderici ſubiicerent. Aſt diuturnis incurſibus & multiplici incommodo affecti, potentiæ eius vel coacti ſe ſubmiſerunt. Fuerant ſiquidem Cygnæi ipſi & Camanni ſemper iuris imperij: ideo tam difficulter & tardè ſeſe principis ſubmiſerunt dominio. Subiectionem tamen factam poſtea Ludouicus imperator Bauarus ratam habuit, qui dictas vrbes adminiſtrationi Friderici commiſit.

Anno Domini MCCCVIII, Albertus imperator per Ioannem nepotem ſuum circa flumen Rhenum non longè ab oppido Schafthauſen, dum ſimul amicè iter agerent, interfectus eſt, eò quòd patrimonium ſuum in Auſtria conferre detrectarit. Cui eodẽ anno Francophordiæ vnanimiter electus Henricus ſeptimus, vel (vt alij ſcribunt qui Henricum Lantgrauium Doringiæ inter imperatores numerant) octauus, comes Lutzelburgenſis in imperio ſucceſſit, vir conſilio & animo iuxtà potens. Hic, tribus comparatis exercitibus, vnum ipſe in Italiam duxit aduerſus Brixienſes, quos armis victos imperata facere compulit, Longobardosque omnes in poteſtatem accepit: vrbes inſuper Italiæ penè omnes maximis cladibus afficiens, ad imperium reduxit. Plures etiam ſe ſponte dediderunt quas placidè ſuſcepit, præter Florentiam & paucas alias, de quibus infrà. Alterum aduerſus comites Wirttenbergenſes direxit, ſacro imperio rebelles: quibus ex octoginta caſtellis & munitiſſimis oppidis quæ obtinebant, duo & ſeptuaginta armis expugnata ademit. Tertium ex Francis & Baioariis collectum, duce Petro archiepiſcopo Moguntino cum filio, in Bohemiam miſit. Hic eſt ille Henricus, qui Romæ coronatus, renitente Roberto rege Neopolitano, Florentiam obſidione artiſſima rebellẽ cinxit, Piſas Senasq; in poteſtate habuit: de cuius coronatione, aliiſve eius geſtis, nec non morte miſerabili, in ſequentibus ſuis locis & annis dicetur amplius.

Eodem anno Petrus ſuprà dictus archipræſul Moguntiacus, Erphordiam in vigilia inuentionis Diui Stephani ingrediens, per quinque & vltra ſeptimanas in monaſterio montis S. Petri commoratus eſt.

Eodem anno magnus magiſter Ioannitarum cum claſſe ex Neapoli ſe mouens, mari tranſito inſulam Rhodi ingentiſſimo prælio aggreſſam, cum maximo Sarracenorum & Græcorum damno obtinuit. Ex eo ergo tempore Ioannitarum ſiue Rhodiorum militum* in Oriente cœpit in dicta inſula, quorum virtute Chriſto cooperante vſque in præſens noſtrum tempus fides Chriſtiana contra infideles mirificè propugnatur & defenditur. Vide plura in Hartmanno ſub ſexta ætate, folio 223.

Anno Domini MCCCX, Fridericus Doringiæ Lantgrauius, Miſnenſis & Orientalis marchio, dominusque terræ Pliſnenſis bellicoſiſſimus, ob ſummam reuerentiam, deuotionem, & amorem quem ad venerandum religioſumq; patrem, dominum abbatem Nicolaum, nec non totum conuentum noſtri monaſterij habuit, priuilegium amoris, fauoris & protectionis eius expreſſiuũ nobis contradidit. Cuius tenor talis eſt, vt ſequitur. Nouerint vniuerſi præſentes literas inſpecturi, quòd nos Fridericus Dei gratia, Thuringiæ Lantgrauius, Miſnenſis & Orientalis marchio, dominusque terræ Pliſnenſis, propter probitatis merita, quibus venerabilis dominus abbas Boſauiẽſis dinoſcitur multipliciter coruſcare, ipſum ac eccleſiam ſuam in noſtram protectionem ſpecialem aſſumimus: volentes & præſentibus firmiter decernentes, vt vniuerſi noſtri beneplacitis intendentes, eundem velut familiarem noſtrum dilectum ſemper & vbique congruis & condignis honoribus ſtudeant præuenire: noſtram in eo reuerentiam taliter figurantes, vt ad condignam ob id viceuerſa teneamur pro virilibus recompenſam. Igitur vt præſcripta noſtra gratia effectum laudabilem ſortiantur, præſentes literas dari fecimus noſtri ſigilli robore firmiter conſignatas. Datum Aldinburg, anno Dom. quo ſuprà, pridie calendas Ianuarij. Eodem anno Henricus Cæſar Romæ coronatur.

Anno Domini MCCCXI, Concilium Viennæ ſuper Rhodanum iuſſu Clementis papæ ordinatum cœpit, & biennio durauit, in quo quanta ſalutaria conſtituta fuere,

etiam suprà dictum est. In quo denique per prouisionis potius quàm condemnationis viam, ordinem militiæ templariorum idem papa cassauit penitus, & annullauit. Causam huius vide in Chronicis.

Eodem anno Vlricus episcopus noster dedit nobis priuilegium corroborationis super eo, quòd dominus Nicolaus abbas pratum reemit alienatum à monasterio. Cuius tenor talis est. Nos Vlricus Dei gratia Nuemburgensis episcopus ad noticiam omniũ quibus præsens scriptũ exhibitum fuerit, volumus peruenire, quòd honorabilis dominus Nicolaus monasterij Puzauiensis abbas super reemtione cuiusdam prati alienati à monasterio; cõsilium & auxilium dominorum sui conuentus in aliqua summa sibi offerri petiit, quam in pondere x marcarum apud ipsos fauorabiliter impetrauit. Prædictus ergo Conuentus, cùm talis pecuniæ summam solutionis formæ integraliter pcepisset, onere multifario exactionis à domino Friderico marchione se sentiens aggrauatum, propter maius periculum euitandum prædictas x marcas aduocatis eiusdem domini per manus domini abbatis prædicti præsentari voluit seu decreuit: ita tamen vt pro eisdem marcis triginta duo solidi census in Misselquitz prædicto conuentui consolatoriè singulis annis & perpetuò ministrentur. Quam consolationem nullus abbatum ipsi succedentium, nisi tanta pecunia videlicet x marcarum ipsi conuentui reddita, subripere audeat vel præsumat. In cuius rei testimonium cum appensione sigillorum prædicti domini abbatis & conuentus præsentem literam nostri sigilli robore volumus communiri. Datum Cycæ, anno Domini quo suprà, pontificatus nostri anno VII.

Anno Domini MCCCXIII, Clemens papa obiit. Hic multa laudabilia (vt suprà dictum est) statuit & fecit. Fuit tamen (vt Antonius de eo scribit & alij) nimis cupiditatibus deditus, propter quod scelus Simoniç multùm viguit in curia sua circa beneficia. Quòd autem quidam dicunt, in papam non posse cadere Simoniam, beatus Thomas id reprobat. Insuper & minus honestæ vitæ fuit: famabaturque cum quadam comitissa pulcherrima contubernium habere. Nepotibus quoque & aliis attinentibus magnum thesaurum reliquit. Eo itaque mortuo, sedes vacauit annis duobus, & mensibus tribus.

Eodem anno Henricus imperator quoque, dum Bonconuentum oppidum Italiæ obsidione premeret, diem obiit. Signa veneni in cadauere apparuisse multi scripsere. Ptolemæus vero Lucensis affirmat, veneno eum periisse, à prædicatorum ordinis fratre in eucharistia dato: aliusq; addidit, id Florentinorum dolo & instinctu factum esse. Id ipsum Platina magnus autor asserit: & in Fasciculo temporum legitur, & cunctis penè Chronicis. Ordo tamen ipse per bullas papales excusatur, prout in præfato Fasciculo temporum habetur clarè. Fuit autem Henricus Cæsar vir sapiens & gratiosus, in armis strenuus & animo magnus: qui (vt sperabatur) non infima, si longiori vita fruitus fuisset, egisset.

Anno Domini MCCCXIIII, Cometes apparuit versus Aquilonem, & quasi in fine signi Zodiaci quod dicitur Virgo, & durauit per sex hebdomadas: designauitq; secundum iudicium astrologorum plures nouitates quæ contigerunt, vt pestem, & præcipuè mortem regis Galliæ. Anno igitur præfato, mense Nouembri, de hac luce migrauit rex Galliæ Philippus, posteaquam regnarat annis XXIX. Mors autem eius fuit satis infelix. Nam cùm esset in quadam venatione, quidam aper inter crura equi quem equitabat rex, se ingessit: ex quo rex ex equo cadens paulo pòst mortuus est. Fuit hic pulcherrimus hominũ sui tẽporis. Hoc autẽ infortuniũ passus est, vt aliqui scribũt, propter deletionem ordinis Templariorũ, ad quã ipse vehemẽtissimè papã instigans acuit.

Anno Domini MCCCXV, de imperatore deligendo inter electores contentio exorta est, in qua quidam Luduicum ducem Bauariæ, alij Fridericum Austriæ ducem elegere. Quamobrem inter eos bellum natum est, durauitq; annis octo: quo tandem anno prælio magno inter Muldors & Ottingen cõmisso, Luduicus Fridericum victũ cepit & humiliauit, solusq; exinde regnauit annis XXXII. Fuit autem vir prudens, & ad regnum idoneus. Latinam tamen linguam suo damno non intellexit. Coronari à papa contempsit, qui tum Auione in Gallia sedem tenebat. Sed Romam tendẽs, ibi apud ædes Laterani iussu cleri & populi Romani à Stephano de columna coronam imperij suscepit. Quapropter papa eum excommunicauit. Ille verò floccipendens, contra

papam

papam rebellans, alium erexit antipapam, Petrum scilicet Corbarensem ordinis minorum: qui tamen pseudopontifex post recessum imperatoris de Italia captus, à Ioanne XXII vero papa custodiæ mancipatus est perpetuę. Hæc per anticipationem dicta facta sunt post coronationem Luduici, quæ celebrata est anno Domini MCCCXXVII. Quo etiam anno rursus sibi Luduicus à prædicto suo antipapa coronam regni imponi fecit: ipse autem antipapa captus & incarceratus fuit, anno Domini MCCCXXX. De quibus etiam infra aliquantisper tractabitur gestis. Luduicus mansit denique contumax vsque ad mortem suam, quæ satis miserabilis fuit, vt in sequentibus suis locis & annis dicetur. Eodem ferme tempore Fridericus Lantgrauius Doringiæ, & marcho Misnensis &c. rursus in Doringiam victorē duxit exercitum. Castella quæ ab eo desciuerant, subuertit, vicos incendio consumpsit, agros vastauit, arbores succidit, & turres ad solum euertit. Proinde contra Erfordiam feroci progreditur animo. Erfordenses perterriti ei obuiam prodeunt: precibus flagitantes, vt modum iræ statuat: fatentur errata sua: esse clementiæ & prudentiæ suæ, ipsorum excusationem suscipere. Fridericus itaque eis crimina condonauit, iussitque, vt quotannis maximis ipsum & à quibus ei succederetur, muneribus prosequerentur: ad quod singulos iureiurando adegit. Circa idem tempus Nicolaus abbas monasterij nostri diem obiit: cui Ioannes eius nominis (ni fallor) primus successit, vir & ipse omni industria & religione præclarus. Hic quanta bona fecit, infrà suis locis patebit & annis.

Anno Domini MCCCXVI, Ioannes XXII summus fit pontifex, natione Gallicus, secundum carnem infimę conditionis, filius veteramentarij resarcitoris videlicet sotelarium; pauper quidem temporali substantia, sed diues ingenio & scientia; paruus corpore, sed magnus animo. Magnifica equidem sui papatus tempore perfecit opera. Constitutiones Clementinas publicauit, & ad vniuersalia studia misit. Thomam de Aquino ordinis prædicatorū & Luduicum episcopum Tholosanum, filium regis Siciliæ, ordinis minorum canonizauit: episcopatus pingues diuisit, contra pluralitatem beneficiorum multa bona instituit, & hæreticos complures præcipuo zelo damnauit. Iste est denique Ioannes papa, qui ex summa quam ad nostrum diui videlicet Benedicti ordinem habuit deuotione, ex archiuis antecessorum suorum eiusdem ordinis*, reperitque complures numero; summos videlicet pontifices XXIIII; cardinales CLXXXIII; archiepiscopos & episcopos MCCCCLXIIII; abbates insignes MDLXX. Summa autem canonizatorum omnium eiusdem ordinis in sequentibus vulgatis continetur versibus:

Miris & inuictæ Christi verna benedictæ
In cælo fisti: tot fratres promeruisti:
Quingentos quinque quingenos millia quinque
Ad te translatos, prius omnes canonizatos.

Notandum hîc secundum Volaterranum, quòd cœnobium Cassinense, religionis nostræ caput, quadraginta millia aureorū redditus olim habuit: vrbes insuper opésque complurimas, si per tyrannorum rapinam licuisset, possedit. Vnde idem inquit, regna potius quàm cœnobia virum sanctum posteris reliquisse, & forsan ignorasse, nō se tam pauperibus hospitium aut Christi seruis ad diuina subsidium, (vti sperabat) quàm clericis ac sacerdotibus otium atque luxuriam parasse. De magnificentia dicti cœnobij etiam suprà sub Thoma de Aquino dixi.

Eodem anno fames validissima per Doringiam fuit, ita vt multa millia hominum fame perierint, in stratis & viis corruentes, exhausti præ inedia. Vnde Erphordenses ante valuam magnas foueas fecerunt, in quas cadauera proiiciebant. Vbi & in rei memoriam capella constructa est prope viam regiam Vinariam versus non longè ab Erphurt qui locus dicitur in Smedefet, vbi sepulti sexagenę & triginta sexagenę cum quinque hominibus, quemadmodum ego ipse ibi vidi, legi & transcripsi. Maldrum quippe Erphordiæ tum frumenti quatuor marcis puri argenti vendebatur: & plerunque haberi non potuit. Circa idem tempus Vlricus antistes noster reuerendissimus viam vniuersæ carnis ingressus XVI calend. Aprilis, qui ob eximia quæ contulit monasterio nostro bona, perpetuum apud nos habere prome-

ruit anniuersarium. Cui Henricus comes, vt aiunt, de Stolenburg, vt sequitur, successit.

HEnricus primus, in numero episcoporum Nuemburgensis ecclesiæ XXII, Vlrico humanis exempto canonicè succedens, cœpit anno Domini MCCCXVII, sedítque annis IX. Fuit hic comes de Grunpech, vt habetur in catalogo vulgato, de quo & in sequentibus.

De quibusdam nouitatibus & rebus gestis sub Henrico episcopo, ex Chronicis variis, & nostri monasterij aliorúmve priuilegiis.

Anno itaque Domini suprà dicto MCCCXVII, Ioannes abbas confecit priuilegium siue ordinationem super anniuersario Conradi de Ezildorf, qui pro eodem seruando monasterio nostro dedit XX marcas argenti, cuius quidem priuilegij tenor talis est. Nos Ioannes Dei gratia abbas, Ioannes prior, totusque conuentus monasterij Putzauiensis, recognoscimus præsentibus, & ad noticiam omnium quorum interest cupimus peruenire, quòd nos super eleemosyna Conradi de Ezildorff dicti de indagine beatæ memoriæ recepta, videlicet XX marcis, ac in vsum nostræ ecclesiæ conuersa, ipsum cum progenitoribus suis in confraternitatem nostram recepimus, participem omnium bonorum quæ in nostra ecclesia fiunt perpetuò exoptantes. Nihilominus obligamus nos ad peragendum singulis annis suum anniuersarium cum vigiliarũ & missarum solenniis, ita quòd de duobus talentis denariorum, quos prædictus dominus Ioannes abbas in cẽsuo suo de Prouin ad hoc deputabit, ministrentur in huiusmodi anniuersario dominis duæ vnæ cereuisiæ; medius * pro piscibus seu carnibus, prout tempus tunc requirit; quartale tritici pistetur pro pane ad refectorium; & quartale siliginis pistetur pro eleemosyna pauperum diuidenda: cereus de talento ponetur ad vigilias de serò, qui ardebit vsq; manè dicta missa pro defunctis. Nihilominus & in qualibet septimana per anni circulum legentur tres missæ: vna de beata virgine: duæ aliæ pro defunctis: & sacerdotibus legentibus huiusmodi missas tres denarij dabuntur pro laboribus ipsorum in qualibet septimana. Vt autem huiusmodi anniuersarius cum ministratione prædicta in nostra tam per nos quàm nostros successores perpetuò peragatur; nos de communi consensu nostro hanc literam hæredibus seu amicis dicti Conradi dedimus, sigillorum nostrorum robore cõmunitam. Actum & datum anno Domini quo suprà, XIIII calend. Iunij, præsentibus testibus &c.

Anno Domini MCCCXX, Henricus episcopus noster dedit monasterio nostro priuilegium confirmationis super vno talẽto, quod contulit idem ipse nobis in moneta Cycensi. Incipit in nomine domini Amen. Nos Henricus Dei gratia Nuemburgensis ecclesiæ episcopus omnibus in perpetuum. Quia propter euentus varios &c. Notum esse volumus tam præsentibus quàm futuris, quòd cùm nobilis vir, dominus Henricus de Stalberg, vnum talentum annui census in moneta nostra in Cyce, quem quondam inibi habuit Henricus camerarius, ciuis noster in Cyce bonæ memoriæ, erga dominũ Henricum de Amlungesdorff, canonicum ecclesiæ Cycensis, & Petrum de Gysingen ciuem ibidem, pro quinq; marcis vsualis & legalis argenti, iusto emptionis & vẽditionis interueniente titulo, comparasset: factaq; libera resignatione eiusdẽ talenti ad manus nostras, nos ad deuotam instantiam Henrici de Stalberg prædicti sæpe dictum talentum domino abbati & conuentui monasterij Puzauiensis in proprium dedimus & donauimus, & præsentibus damus & donamus, consensu totius capituli nostræ ecclesiæ accedente &c. Actum & datum Cyce, anno Domini vt suprà 10 cal. Februarij.

Sequuntur viri doctrina excellentes, qui his clarue-re temporibus.

Petrus de palude, theologus acutissimus, ordinis prædicatorum.
Ioannes de sancto Geminiano, declamator insignis, ord. præd.
Ioannes Guarra, præceptor Ioannis Scoti, ordinis Minorum.
Nicolaus de lyra, scripturarum expositor eximius, ordinis eiusdem.
Franciscus Maronis, doctor illuminatus, ordinis eiusdem.
Alexander de Alexandria, summista præcellens, ord. eiusdem.
Iacobus de Viterbio, theologus clarissimus, ordinis eremitarum.

Bonauentura Patauinus, prædicator altisonus, ordinis eiusdem.
Gerhardus de Bononia, theologus præstantissimus ord. Carmel.
Dinus Mugelanus, iuris vtriusque peritissimus doctor secularis.
Iacobus de Arena, natione Pormensis, iurisconsultissimus secularis.
Alanus quoque doctor vniuersalis à plerisque his temporibus ascribitur.
Dantes Aligerius, patria Florentinus, vates & theologus secularis.
Arnoldus quoque de villa noua, his temporibus floruit, patria Prouincialis, magnus philosophus. Is Parisiis dogma suum exercuit, & per prophetiam Danielis & Sibyllæ Erythrææ probare nitebatur, aduentum Antichristi & persecutionem ecclesiæ futuram esse inter MCCC & MCCCC Domini annum, fermè in MCCCLXXVI anno adesse. Super ea re librum edidit, cuius titulus De speculatione aduentus Antichristi. Is tamen reprobatus, & quasi hæreticus reputatus. Cùm magistros Parisienses complurimos aduersarios formidans, ne ipse deueniret ad manus inquisitoris; aufugit inde, & profectus est in Siciliam. Qui cùm missus fuisset à rege Siciliæ Friderico orator ad papam, in mari mortuus est. Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate, ait veritas incarnata. Vnde omnes qui voluerunt determinatum tempus assignare aduentus Antichristi, vel finis mundi; reperti sunt mendaces. Huius Arnoldi errorem taxat & ipse sapientissimus Ioannes Picus, comes Mirandulanus libr. 5. contra astrologos capite primo in hæc verba. Arnoldus Hispanus, nobilis quidam medicus, sed ad superstitiones paulo minus propensior, ex Astrologię vanitate plerisque aliis adiectis Antichristi nobis aduentum anno gratiæ MCCCXLV cōminabatur. Fluxere ab eo tempore anni iam supra centum XLVIII, & nullus adhuc antichristus, nisi quales etiam multi tempore Apostolorum. Hæc ille.
Trusianus quoque medicus hic claruit, qui factus est Carthusiensis.
Guido Bonatus, astrologus per idem tempus in syderabilibus disciplinis notissimus fuit, quem adeò peritum in ea facultate fuisse Hartmannus Schedel scribit, vt nil in eadem quantumuis obstrusum, illi ignotum siue incognitum fuerit. Verùm cùm ipsa astrologia mendax sit & superstitionibus referta, & idcirco cunctis Christianis fugienda; libet hîc subnectere, quid suprà memoratus Ioannes Picus libro primo contra Astrologos sentiat in hæc verba. Est Bonotus inter eos primæ auctoritatis. Is non ignarus modò est philosophiæ, sed furit planè atque delirat. Lege eius primum librum de Iudiciis, in quo super opere ipse proœmiatur. Mentior nisi helleboro dignum hominem iudicaueris. Struit vbi desipit minus. Rationes quasdam quibus astrologiam probet esse veram, istas quàm dicam falsas, imò suprà quàm dici potest pueriles atq; ridiculas. Quam verò putat esse efficacissimam, illa est, Quadriuium destrui, si Astrologia tollatur. Esse enim vnam ex quatuor artibus Mathematicis. Vide vt nesciat etiam quid sit hoc ipsum quod profitetur. Astrologia enim hæc diuinatrix tantum distat ab ea quæ Mathematicis annumeratur, quantum lux à tenebris, quantum veritas distat à mendaciis. Hæc Picus.
Petrus insuper, *de Appono* qui dictus est, conciliator quòd discolias in medicina sedarit appellatus, philosophus & ipse omni ætate admirandus, hoc tempore floruit. Hic in medicina profundissimè scripsit, quæ nominare breuitatis gratia pertranseo. Scripsit attamen & librum de venenis ad Ioannem pontificem XX, qui hoc tempore sedem Petri tenuit. Ferunt denique plerique historici, hunc magum fuisse, & multa per eandem artem ostendisse. Verùm sentiat de eo quisque quod libet. Ego noui auditu & visu percipiens, Ioannem Tritemium nostri ordinis abbatem, virum nostra ætate mirificum atque eruditissimum, eius doctrinæ & ingenio multum tribuisse, ipsumque in multis secutum fuisse. Cæterùm quid alter æquè doctus iudicet, sentiatque de eo, sequentia eius verba indicant, quibus de eo inquit: Petrus Apponensis homo congerere plura natus, quàm dirigere, quem quidem indoctiores, vbi nugator magis, ibi soliti sunt impensius admirari. Hæc ille. Volui autem hæc addere, ne nimium quis scriptis eiusmodi Astrologorum tribuat fidei, néve seductus pro veritatis melle venenum erroris & superstitionis hauriat. Sed nunc de his satis.

Anno Domini MCCCXXII, Syrorum supra XXX equitum millia Armeniam deprædati, magnam Christianorum multitudinem in seruitutem abduxerunt. Eodem

anno Ioannes rex Bohemiæ,pater Caroli quarti,à rege Francorũ vel potius Gallorum aduersus Anglicos accersitus, cum lectissima equitum manu consanguineo auxilium præstitit,prælioq; memorabili & cruẽtissimo se immiscuit,in quo cum multis millibus cæsus interiit, cùm regnasset XXXV annis. Reliquit & alium filium Ioannem appellatum,cui Morauiam possidendam concessit,&c. Verùm prædictum bellum gestum esse traditur, anno Domini MCCCXLVI, in quo ipse præfatus rex Bohemiæ occisus fuit. At ego ex historia Bohemorum Æneæ Syluij,qui pòst factus papa dictus est Pius secundus,prænarrata transcribens numerum anni ibi expressum non reperi,quem post exarationem siue insertionem hîc factam alium librum intuens mox reperi & subiunxi.Nec mirum,cùm & nonnunquam magnus dormitet Homerus,fasque sit operi longo surripere somnum.

Anno Domini MCCCXXIII, Ioannes papa constitutiones fecit contra dicentes Christum & eius Apostolos nihil in hoc mundo possedisse,id errorem censens & velut hæreticos damnans qui idem confirmarent.

Anno Domini MCCCXXIIII, Ludouicus imperator obsedit Torgaw & Lawingen. Eodem anno,Dominica ante Ascensionem Domini combustum fuit monasterium diui Vdalrici in Augusta vrbe imperiali. Eodem anno,Petrus archiepiscopus Moguntinus obiit,qui prouincialia iura siue statuta edidit:quæ etiam Ioannes Romanus pontifex confirmauit. Quo defuncto successit Matthias monachus nostri ordinis monasterij Morbacensis constitutus per papam. Hic fuit natus de prosapia comitum de Buseck,omni probitate conspicuus. Qui eodem anno Erfordiam intrans,cum magna gloria ac reuerentia à clero & populo susceptus est.

Anno Domini MCCCXXV, ciues Magdaburgenses archiepiscopum dominum Burghardum comitem de Schrappelaw,moribus & sanguine illustrem,sceleratissimè occiderunt cum claua quadã in cãcellario quodam,vbi diu custoditus fuerat,& solùm propter defensionẽ iuriũ ecclesię.Eodẽ anno successit ei Otto filius Landgrauij Hassię.

Anno Dom. MCCCXXVI,Henricus episcopus noster migrauit à seculo,cui Wirtigo successit,de quo in nulla historia mentionem factam eatenus reperi,sicut aliorum quorundam,præterquam in catalogo breui episcoporum communi.

WIttigo eius nominis primus,sed in numero præsulum Nuenburgensis ecclesiæ 23, cœpit anno Dominicæ incarnationis XXVII: seditque annis XX. De cuius vita & gestis(vt suprà dixi)nihil pręter nomen scriptis indirum inuenire valui,scriptorum magis incuria(vt reor)quàm ingeniorum penuria.

De euentibus variis sub regimine huius antistitis exortis,& Chronicis diuersis & quarundam ecclesiarum cathedralium annalibus.

Anno suprà narrato salutis nostræ,Ludouicus imperator Romæ secundo coronatur per Petrũ de Corbaria ordinis minorũ, quem (vt suprà dictum) antipapam suũ fecerat.

Anno Domini MCCCXXVIII, Ioannes papa in publico consistorio condemnauit literam capituli generalis fratrum Minorum in Perusio celebrati. Quamobrem anno eodem Michael de Cesano eiusdem ordinis minister generalis appellauit contra papam,asserens papæ determinationem de paupertate Christi fore hæreticam: prædicta siquidem litera synodalis fratrum Minoritanorum continebat, quòd Christus & Apostoli nullius rei dominium habuerint in proprio vel communi, & quòd in his quæ habuisse leguntur,tantùm habuerint absque iure aliquo simplicem vsum facti,id est rei.Papa autem contrarium determinans, præfatum Michaelem,& multos alios doctores illi consentientes excommunicauit,& pro hæreticis damnauit: ediditque proinde constitutionem, quæ incipit: In agro dominico propter singularia,dubia,suspecta & temeraria,quæ Begardi & Beguinæ prædicabant,& strictissimè obseruabant.

Eodem anno, Ioannes papa Petrum de Marrone quondam dictum Celestinum quintum catalogo sanctorum ascripsit.

Anno Domini MCCCXXIX,Matthias archipræsul Moguntinus,ordinis diui patris nostri Benedicti,diem obiit,strenuus commissæ ecclesiæ defensor & propugnator. Quapropter & grandes molestias perpessus est ab Heinrico Landtgrauio Hassiæ,cò quòd feudalia iuxta morem maiorum suorum ab ipso suscipere contempsit. Porrò archie-

archiepiſcopus (vt quidam ſcribunt) venenatus interiit, cui Balduwinus archiepiſcopus Treuerenſis ſucceſſit, qui fuit ad tempus adminiſtrator eccleſiæ Moguntinenſis: cuius tempore deſtructus erat & deſolatus mons ſpecioſus, & monaſterium diui Iacobi ibidem, quemadmodum & aliæ nonnullæ eccleſiæ ob bella præcedentia.

Eodem anno Dominus abbas Ioannes, noſtri eo tempore moderator archiſterij, vendidit domino Heinrico de Druſſitz, præpoſito eccleſiæ Cycenſis, vnam marcam annui cenſus de eccleſia ſiue prioratu in Prouin, qui ſpectabat ad menſam abbatiæ: confecitque deſuper priuilegium recognitionis in hunc modum: Nos Ioannes Dei gratia abbas, Heinricus prior, totusque conuentus monaſterij Putzauienſis, ordinis ſancti Benedicti Nuemburgenſis diœceſis, recognoſcimus tenore præſentium publicè profitentes, quòd honorabili viro, domino Heinrico de Druſſcin, præpoſito eccleſiæ Cycenſis, de penſione menſæ abbatiæ noſtræ incorporatæ & annexæ in eccleſia ſeu prioratu in Prouin, vnam marcam annatim in redditibus vendidimus, iuſtæ emptionis & venditionis interueniente titulo, ob monaſterij noſtri prædicti neceſſitatem & vtilitatem pro decem ſexagenis groſſorum Pragenſium denariorum nobis perſolutis, & in dicti monaſterij noſtri neceſſitatem & vtilitatẽ legitimè conuerſis, &c. ſub modo & forma infrà ſcriptis, quòd dictus dominus Heinricus præpoſitus de dicta marca annuatim in redditibus in monaſterio noſtro pro ſuæ, progenitorum, & amicorum ſuorum quorumcunque, animarum ſalute diſponat, ordinet per nos & ſucceſſores noſtros perpetuè obſeruandum, &c. quòd in craſtino Viti per conuentum peragatur in vigiliis & miſſa animarum vnus anniuerſarius pro ſalute animarum ipſius, videlicet præpoſiti poſt mortem ſuam, &c. Item in quolibet termino anniuerſariorum prædictorum expendat dictus Prior pro refectione & commodo fratrum medium talentum annis ſingulis perpetuò, &c. Datum anno quo ſuprà, nonis Martiis.

Anno Domini MCCCXXX vel circà, Ioannes papa ſenio confectus deſipuit miſerè: & qui antea contra hæreticos laudabiliter diuerſos certauerat, compluraque vtiliter conſtituerat, tandem & ipſe oberrans docuit, & prædicauit animas ſeparatas non videre eſſentiam diuinam quantumuis purgatas viſione faciali, niſi poſt diem iudicij reſumptis corporibus. Hæc tamen in morte reuocauit.

Viri doctrina excellentes qui hoc ævo claruerunt, & ſuis ſcriptis Chriſti eccleſiam illuſtrauerunt.

Ioannes Andreas Monarcha iuris vtriuſque:
Ioannes Calduni iuriſconſultiſſimus, auditor Ioannis Andreæ:
Oldradus de Laude, & *Cinus Piſtorienſis*, qui & ipſe Ioãnis Andreæ ſuit familiaris amicus. *& hi quidem Iuriſta.*

Theologi verò huius temporis diuerſorum ordinum fuerant & hi:

Ludolphus Carthuſienſis, qui vitam Ieſu & alia compilauit.
Petrus de Palude, ordinis prædicatorum, theologus & iuriſta præclarus.
Aſteſanus de Aſt, ſummiſta excellens, quem vulgò Aſtaxanum nominant.
Monaldus, ordinis Minorum, theologus & ſummiſta clariſſimus.
Ioannes Scotus, & ipſe ordinis Minorum, qui quidem ob perſpicacitatem & claritudinem ingenij ſui, Doctoris ſubtilis nomen commeruit; inter quatuor principalium ſectarum doctores locum tenens tertium; ſectæ quæ à nomine ſuo Scotiſtarum appellatur, dux & ſignifer inuictiſſimus. Qui & ipſe philoſophia ſeculari Peripatetica videlicet armatus, omnium ante ſe ſcribentium Theologiſtarum opiniones impugnauit, & ſuas ſtatuens, quantum valuit, deiecit & diruit; theologus ſui temporis argutiſſimus & ſcholaſticiſſimus, ipſam cœleſtem & euangelicam doctrinam, contra doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli inſtitutum & formam, tractando & docendo philoſophicè. Ipſe equidem apoſtolus, ſydus apoſtolicum, & euangelica tuba, verum & vnicum fidei ſacramenta prædicandi modum, perfectam & ſinceram theologizandi formam orthodoxis ſeruandam, contradidit doctoribus ſuo exemplo & documento, inquiens: Nihil arbitratus ſum me ſcire inter vos niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Et 1. Corin. 1. Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalũ, &c.

Et 1.ad Timoth. 2.Sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis,sed in ostensione spiritus & virtutis,vt fides vestra nõ sit in sapientia hominum sed in virtute Dei.Quem saluberrimum & apostolicum docendi modum ipse cum suis sectatoribus Scotus haud imitatur, qui Platonis, Aristotelis,Chrysippi,cæterorumq; gentilium magis plusq; dogmata,quàm sacrosancta Iesu Christi & apostolorum eius citant allegantq; testimonia.Quorum rursus modum dicẽdi philosophicum, imò erroneum & vanum,idem Apostolus reprobat taxatque Timoth.6,vbi inquit:Si quis aliter docet,& non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi,& ei quæ secundum Deum est & pietatem doctrinæ;superbus nihil sciens sed languens circa quæstiones,&c.vsq; existimãtium quæstum,id est quæstionem,pietatem. Vbi glossa inter alia inquit,quòd hi qui relictis sermonibus & verbis Iesu Christi qui nunquam philosophicè, id est logicè, prædicauit; verbis his philosophiæ innituntur,sermonibus Christi videntur non acquiescere,nec doctrinæ quæ est secundum pietatem. Nulla equidem est aut esse potest illius vanæ & mundanę philosophiæ cum ipsa angelica & sacratissima theologia conuentio, sicuti nec tenebrarum ad lucem,& Christi ad Belial. Minus autem ipsa Dialectica fallax & verbosa, quæ à Christianorum studiis & auribus prorsus releganda est,& explodenda est iuxta id, quod diuus Ambrosius bellè inquit: Tolle argumentum vbi fides quæritur. Qui & proinde in litaniis fertur addidisse,A Dialecticis libera nos domine. Nam,vt & ipse Nicolaus Cusa cardinalis & integerrimus theologus inquit,garrula illa Logica sacratissimę theologię magis obest q̃ prodest. Cui quadrat illud Gregorij Nazanzeni aduersus hæresiarcham quendam, Vt quid examen vesparum aduersus fidem cõcitas? vt quid Dialectica religionem decorare te credis? Vbi magis per Dialecticã religio fœdatur,& illa nobis quodãmodo gigantimachia fabulosa reperitur,dum aduersus Deum in terris pugnatur.Et dum omnis sermo cum quæstione profertur,fit lingua bellatrix,verba sunt iacula,sermo est gladius:tota die sine vllo fine pugnatur,& interdum mutuis vulneribus inter se vterq; prosternitur.Hæc ille beatus. Eiusmodi verborum pernicioſam & scandalosam à Christiano theologo alienam esse voluit Apostolus, cùm Timotheo scribit: Noli contendere verbis. Ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audientium. Concordat Gregorius Magnus, Syllogisticè,inquit,disputare quid aliud est quàm verbis contendere,& audientes subuertere? Abuntur equidem ea arte plurimi, dum confidentia clamoris veritatem magis obruunt & impugnant,quàm inquirant & promoueant.Hinc & quidam facetè & bellè inquit: Quid facit philosophia in theologia ? Nempe quod canis in balneo. Quibus ego adiicio,&dico,quòd secularis philosophia in sacra theologia facit id quod absynthium in melle, venenum in lacte, fel in vino,acetum in balsamo,fermentum in pane, zizania in agro,in veste tinea,rubigo in ferro,mus in pera,serpens in gremio,& idolum in Dei templo.Suprà dicta denique omnia de philosophia illa*,quam Apostolus Paulus inanem & fallacem stultamque, Augustinus rixandi libidinem & virulentam,Ambrosius scientiam apparentem non veram mendacemq; ac sophisticam, Origenes plagam ranarum Ægyptiacam garrulamque appellant,quamque sancti ecclesię doctores suis in voluminibus admodum detestantur,damnant reprobantque,quæ etiam omnia copiosè allegantur in decretis,potissimùm distinct. xxxvi Nonne,& distinct.xxxvii Vino inebriantur,&c. Postremò,si quis ea quæ scripsi me ex bonarum artium ignorantia odioque deprompsisse philosophiæ coarguat,iactans illud vulgatum adagium,Scientiam non habere inimicum nisi ignorantem:nouerit is quisquis fuerit ille Aristarchus,ingenuè me fateri,paruam me philosophiæ naturali,& præsertim Dialecticæ,operam in scholis impendisse,literisque exoticis:quoniam literæ illæ & artes quas Ethnici inuenerunt,propriè nec bonæ nec verè liberales dici possunt: nil siquidem ad libertatem spiritus,nihil ad bene beateque viuendum prosunt. Solæ id illæ sacræ & cœlestes literæ efficere possunt,sine quibus omnis alia literatura vana est & muta. Quare rectissimè gloriosus Hieronymus illum literas dicit nescire qui sacras ignorat. Omnes (inquam) scientiæ gentium vanæ sunt: sola Christi cognitio vera est sapientia.Quapropter malim cum apostolis apostolicisq; viris rusticus censeri & piscator indoctus, dummodo sim vir bonus & fide catholicus, quam cum metaphysicis illis theologastris sine fide sana & doctrina eruditissimus haberi philosophus. Vix enim

fore

fore potest, vt quispiam sit professione philosophus, & sincera fide catholicus, vt idem simul & Aristotelis Christique sit discipulus. Contingit quippe passim famatum iuxta dicteriũ, vt videlicet magnus philosophus rarò sit bonus catholicus. Philosophia siquidem ipsa gentilis & ethnica cùm sit superstitionum mater, & infidelitatis parens, perfidiæ suæ plures inficere consueuit erroribus, bonis quàm instituere moribus. Hinc est, beatissimus quòd legislator noster Benedictus, in pueritia Romam à parẽtibus ad suprà narratas artes discendas liberales missus, in ipsis penè philosophiæ foribus studentium offendẽs prauitatem, gressus ilico retorserit, pedemq; (vti diuus de eo scribit Gregorius) quem in mundũ posuerat, retraxit, ne cum scientia illorum hauriret & vitia. Mundum itaque cum sua stulta floccipendens relinquensque sapientia, more sanctissimi præcursoris domini, vastæ solitudinis secreta petiit; ibique latens, soliq; Deo cognitus, cœlestem illam ac diuinam sapientiam assidua contemplatione hausit perfectissimè. Proinde in laudem eius sancta canit ecclesia: Sophiam despexit humanam, nactus angelicam, Seraphicam videlicet illam, quæ in ardentissimo Dei amore, & diuinæ bonitatis contemplatione consistit. Quam quidem non natura, non philosophia, sed Dei gratia & mystica illa theologia etiam sine vllo literarum strepitu Deo per intimum amorem perque purum & humilem affectum adhærentibus infundere solet. Hæc est illa mystica theologia, de qua Vercellensis abbas, cõmentator Dionysij, inter alia sic inquit: Frequenter amor penetrat, vbi cognitio physica foris stat. Legimus quosdam sanctos episcopos minùs imbutos fuisse physicis doctrinis, qui tamen mysticam theologiam captu mentis haurientes cœlos penetrarint, omnem physicam cognitionem subtilissimè transcendentes, vsque ad beatissimam Trinitatẽ. Hęc ille. Libet adhuc parumper hanc materiam pro conclusione prosequi, doctissimi illius diuinarum scripturarum interpretis Erasmi sententiam suprà dictis consentaneam subnectendo. Ait itaque in compendio theologiæ suæ inter alia ita: Abundè magnus doctor est qui purè docet Christum. Si turpe ducunt nescire, quid diffiniat Scotus: turpius est nescire, quid decernat Christus. Si parum theologicum est non assequi quæ scripsit Durandus; minus theologicum est non assequi quæ scripsit Paulus. A diuinis oraculis nomen habet theologus, non ab humanis opinionibus. Et bona Theologiæ pars afflatus est, quæ non contingit nisi moribus purgatissimis. Hæc Erasmus.

Guilhelmus Ockam, natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, Scòti præfati discipulus, theologus Aristotelicus acutissimus, factionis siue sectæ theologicæ quæ ab eo Ochanistarum appellatur, fundator inuictissimus. Hic inter alia contra Ioannem XXII hæresim Fratricellorum, malè de Christi paupertate sentientium, damnantem prædicauit & scripsit, scribens pronunciansque eum hæreticum. Quocirca ab eodem Ioanne papa excommunicatus fuit. Qui ad Luduicum imperatorem æquè excommunicatum fugiens dixit ei, O imperator defende me gladio, & ego defendam te verbo. Mansitque excommunicatus cum excommunicato vsque ad finem vitæ suæ. Et (vt dicit Ioannes Tritemius) Scoti magistri sui accerrimus impugnator fuit, & omnia illius dicta oppugnauit. Ockam denique iste, scholastici certaminis agonitheta excellentissimus, agmen peregrini exercitus, id est philosophicum, contra hostes Israel pugnans, in scripturarum campum adducit, sacrisque theologorum copiis associat; sacra prophanis, diuinis humana, domesticis exotica, orthodoxis ethnica, cæca præsumptione commiscens & copulans: & adeò vsque quidem, vt auxiliares domesticas penè excedant superentque copias, multo plures videlicet philosophorum, quàm diuinæ paginæ in suis syntagmatibus auctoritates producendo: quasi arma lucis, vtpote scutum fidei, galea salutis, & gladius sancti Spiritus, nec non vtriusque instrumenti aurea testimonia, ad resistendum diabolo & satellitibus eius hæreticis minimè sufficerent. Verùm quàm faustè & prudenter id fecerit, ipse viderit. Cõcordia equidem militum, non dissidio belli obtinetur victoria. Quæ autem concordia sit Iudæi & Christiani, pagani & catholici, philosophiæ & theologiæ, non video. Hoc vnũ scio, quòd sancti patres, & classici illi ecclesiæ doctores, aduersus hæresiarchas pugnãtes, non philosophiæ sed diuinæ autoritatis armis certant & testimoniis. Ex quibus vnus diuus videlicet Hieronymus contra Heluidium hæresiarcham scribens, in ipso penè exordio pugnæ literaturæ ita prædictis cõformiter declamat: Non Rhetorici campum desideramus elo-

quij, non Dialecticorum tendiculas, nec Aristotelis spineta conquęrimus. Ipsa scripturarum verba ponenda sunt, vt ipsis quibus aduersum nos vsus est testimoniis reuincatur. Nec obstat, si obiiciatur, apostolum Paulum & alios plerosque ecclesiasticos tractatores auctorum allegare testimonia gentilium. Allegant equidem, sed poetarum, sed oratorum, vel etiam historicorum, morales duntaxat vtilesq; sententias; non autem philosophorum, vtpote Aristotelis argutias, spinas Cleanthis, & Chrysippi contorta sophismata; non denique nodum Gordiani; non arborem Porphyrij, aut similium qui de formalitatibus, quidditatibus, genere & specie, esse & essentia, tractant; inania allegant dogmata: quanquam è diuerso sint complures sanctissimi orthodoxæ fidei doctores, qui nec poetarum, neque oratorum quantumuis morales allegant sententiolas, circa puram simplicem diuinarum literarum manentes auctoritatem. Ex quibus potissimi sunt: Chrysostomus, Ambrosius, Gregorius Magnus, venerabilis Beda, Anshelmus, & Bernardus mellifluus, multiqúe alij. Reprehensibiles itaque sunt illi sacræ theologiæ desertores, noui videlicet theologastri, qui nimiùm gentili philosophiæ innituntur, perque eam fidei arcana quasi per impossibile probare, vel etiam roborare contendunt. Quod nihil aliud est, quàm si quispiam Christianus in causa fidei cuiuspiam Iudæi vel pagani pro se vteretur testimonio: cùm tamen inimicorum testimonia, etiam vera si forent, velut suspecta in iudicio reprobari soleant. Memoratos deniq; theologos nouos, in sacris philosophantes, taxat etiam purissimus ille Christianæ sapientiæ interpres, omniumque nostræ tempestatis theosophorum princeps, Erasmus Roterodamus, in suprà allegato suo theologico compendio in hęc verba: Vehementer absurdùm videtur, cùm rem tractas ab omni sapientia mundana longè diuersissimam, nihil crepare nisi Pythagoram, Platonem, Aristotelem, Auerroem & his prophaniores autores, ad horum opiniones velut ad oracula obstupescere. An nō istud est Christi cœlestem philosophiam non condire, sed prorsus aliam reddere? Taxatur Chrysippus, quòd totas tragœdias in eius commentariis quos de Logicis conscripsit, reperire licuerit. Quo iustius nos taxauerit aliquis, si viderit plus quàm totum Aristotelem in theologorum commentariis inueniri? Quod si quis clamabit, absque exacta horum cognitione non esse theologum; equidem consolabor meipsum tot insignium virorum exemplis Chrysostomi, Cypriani, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Clementis, cum quibus rhetorculus esse malim, quàm cum quibusdam qui sibi plus quàm videntur esse theologus. Deniq; consolabor me exemplo Petri ac Pauli, qui ista non solùm non calluerunt, verùm etiam damnant aliquoties. Certè constat, nunquam vsos esse. Idem quoque contra nouos scholasticosque theologos, qui subtilissimè de instantibus, formalitatibus, deque (vt dixi) quidditatibus & effeitatibus disputant, in Moria sua ita inuehitur: Iam has subtilissimas subtilitates subtiliores reddunt tot scholasticorum viæ, vt citius è labyrinthis temet explices, quàm ex inuolucris Realium, Nominalium, Thomistarum, Albertistarum, Occanistarum, Scotistarum, &c. In quibus omnibus tantum est eruditionis, tantum difficultatis, vt existimem ipsis Apostolis alio spiritu opus fore, si cogantur hisce de rebus cum hoc nouo theologorum genere conferere manus. Hæc Erasmus.

Aluarus denique, & ipse ordinis Seraphici, his claruit temporibus, Ioannis Scoti auditor, apud Ioānem papam in pretio habitus. Contra suprà memoratum Guilhelmum Ockam scriptis egit & verbis. Edidit plura, inter quæ extat volumē maximum de planctu ecclesiæ intitulatum, &c.

Thomas de Valas, ordinis prædicatorij, theologiæ magister insignis, circa hæc tempora exponens se periculo ob fidem catholicam, prædicauit Auione publicè contra papam Ioannem propter errorem eius de cæcitate animarum separatarum, omnibus prælatis ecclesiasticis dissimulantibus, & diu tacentibus. Qui ob id anno proximo ab inquisitore hæreticæ prauitatis, sed & latenter hæretico, incarceratur Auione, vbi pro Christi fide multa passus est. Sed paulo pòst precibus Philippi regis Gallorum pro eodem papæ scribentis libertati datur.

Anno Domini MCCCXXXIIII, Ioannes papa moritur, vitæ suæ anno XC, & obiit Auione. Et antequam migraret è vita, reuocauit errorem suum suprà dictum de animabus separatis. Ideo non potest dici hæreticus. Reliquit denique in thesauris suis ingentem

gentem vim auri atq; argenti, cuius cõputatio fuit aureatum drachmarum XXV millia, hoc est, millies XXV millia, quod scripsisse arduũ certè videtur. Nec legitur aliis temporib. ecclesia Romana fuisse locupletior, vt inquit Antoninus: quod quidẽ certissimũ est. Neq; enim tam diues erat temporib. Apostolorũ, dum videlicet beatus Petrus eandem rexerat ecclesiã. Qui velut verus Christi paupertatis zelator petẽti eleemosynã pauperi respondit, Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Habuit quippe alium thesaurum, virtutum videlicet & gratiarum, quem & egenti communicauit; papa inops auro, virtute locuples; pauper in arca, diues in conscientia: vacuus ære, plenus sanctitate. Ditior denique & dubio procul hoc tempore fuit, quàm olim Sixti papæ & martyris æuo, qui per beatum Laurentiũ thesauros ecclesiæ distribuit pauperibus. Opulentior insuper, quàm fuerat Gregorij primi temporibus, viri beatissimi, qui aliquot pauperum quotidiè alebat millia. Quorum pastoralem sollicitudinem, gubernationem & vitam iste si Ioannes papa fuisset imitatus: tantam auri copiam minimè pòst relinquere quiuisset, securioráq; atque beatior, misericordiæ videlicet ac bonorum operum fructu comitatus, seculo ex hoc migrauisset. Sola equidem ipsa misericordia comes est defunctorum, vnicusq; ac saluberrimus diuitiarum fructus ipsa eleemosyna: sine qua omnes diuitiæ steriles sunt & caslæ, suisq; pernicioſæ possessoribus. Thesaurus equidem omnis, qui ad quotidianum non est vsum necessarius, superfluus est, nec conseruandus, pauperibus sed, viduisq; ac orphanis erogandus, iuxta illud Saluatoris dictum: Quod superfluum est, date pauperibus. Et Canon inquit: Aurum habet ecclesia, non vt conseruet, sed vt pauperibus eroget. Non dicit, scortis aut histrionibus. Quamobrem nisi pontifex iste Ioannes magnus quoque fuerit eleemosynarius, minimè ob prædicti thesauri collectionem tantopere laudandus foret, magis sed arguendus. Pascendarum equidem ouium Christi, nõ etiam oculorum, æruginis, & tinearum curam susceperat. Quin etiam ob caduca illa fluxaque bona temporalia, quæ & dare & eripere ipsa fortuna potest, nemo vel bonus laudabilisve efficitur.

Anno Domini MCCCXXXV, Benedictus duodecimus Ioanni defuncto successit in sede Petri, homo conditionis infimę in seculo, sed moribus & scientia clarus, ex monachali secta ordinis Cistercienſis assumptus, seditque annis VII.

Ex rudimento Chronicorum de eodem.

Benedictus electus in vigilia Thomæ Apostoli, proxima die cõsistorium tenuit, vbi pronunciauit nunquam velle gladio materiali vti, sed pacem quærere; item quòd nemo religiosus ad curiam pro beneficio impetrãdo venire deberet; item eleemosynas mensæ papalis restituit pauperibus, quæ antè per familiares papę diripiebantur, de qua centum personæ refici lautè possunt. Item voluit omnes prælatos a curia recedere, & suis in dignitatibus residere.

Anno Domini MCCCXXXVII, Cometes quatuor menses apparuit, & antequam extinctus fuit, emicuit alter mensibus duobus. Et sequuta est pestis ingens.

Anno Domini MCCCXXXIX, Benedictus papa nouas constitutiones religiosis omnibus ordinauit, statuitque, vt prouinciale capitulum de triennio in triennium seruaretur in ordine sancti Benedicti: quæ constitutio vsque in præsens tempus strictè obseruatur per Germaniæ diœceses. Eodem anno censu Florentiæ Italię vrbe, Leonis decimi eius nominis papæ loco natiuo, agitato reperta sunt hominũ intra vrbem degentium nonaginta millia. Hoc scribo ob reuerentiã prædicti Leonis papæ qui nostra ætate Petri successor habetur, qui de magna quadam Florentinorum familia natus est.

Anno Domini MCCCXL, inter Anglos & Gallos cruentissimum gestum est bellum, in quo Galli fuere superati, multis eorum millibus occisis. In eodem prælio Ioannes Bohemorum rex cecidit, vt suprà anno Domini MCCCXXII dictum est per anticipationem. Ibi lector quærat, & latius scripta inueniet. Eodem anno, Florentiæ pestis XVI millia vrbanæ multitudinis extinxit, & per pagos fœda strage desæuit.

Anno Domini MCCCXLI, Benedictus papa obiit, cui Clemens VI, nostri ordinis monachus, sequenti anno successit. Benedictus præfatus consanguineos vix videre voluit, dicens papam consanguineos & affines non habere. Sic dicitur.

Anno Domini MCCCXLII, Clemens sextus Auione vbi tunc curia erat, in summum creatur pontificem, antea Petrus Boheri vocatus, monachus ordinis sancti

patris noſtri Benedicti, ex monaſterio Lemonicenſi aſſumptus: ſeditq; annis x, menſibus v i, diebus x v i, nomine & re clemens, & totus virtuoſus. Multa rigoroſè conſtituta per Benedictum anteceſſorem ſuum mitigauit, egregius ſermonũ ſcriptor & declamator, ſacræ theologiæ M. celeberrimus, & in iure canonico peritiſſimus. Scripſit complura, & ob id inter ſcriptores eccleſiaſticos numerari & computari commeruit.

Viri doctrina excellentes, qui his claruere temporibus.

Lapus de Caſtellione, abbas ſancti Mimatis ordinis diui patris noſtri Benedicti iuriſconſultiſſimus.

Bartholomæus Piſanus, qui ſummam Piſanam fecit, ord. prædic.

Albertus Brixianus, & ipſe in vtroque iure eruditiſſimus, eiuſdem ordinis. Item ***Bernus Parentinus*** & ipſe ord. prædic.

Heinricus de Vrimaria, theologus ordinis eremitarum.

Hermannus Schildis, eiuſdem ordinis, qui multa ſcripſit.

Simon de Cremona, eiuſdem ordinis, prædicator altiſonus.

Simon de Caſſia, & ipſe ordinis eremitarum beati patris Auguſtini, vir reuera religione & doctrina clariſſimus, & ſpiritu prophetiæ inſignis. Hic puriſſimè atque Chriſtianiſſimè diuinam tractauit expoſuitque ſcripturam, philoſophiam ipſam ethnicam prorſus à ſacris literis reiiciens, damnans & reprobans. Hinc & magno volumine quod ſuper Euangelia edidit, & de geſtis Saluatoris prætitulauit, nullius vtitur philoſophi quantumuis moralibus dictis. Quin & in eodem theologos philoſophiæ innitentes vehementer reprehendit & arguit; ſimiliter Scholaſticos qui per Vtrum & ſyllogiſticas quæſtiones diuinas ventilant apices, inter alia ſic inquiens ſuper illud, In columna nubis loquebatur ad eos, Pſalmo octuageſimo nono: Nubes fuerunt apoſtoli & euangeliſtæ, quia altitudinem ſcientiæ habuerunt & doctrinæ, ſed multi hæretici conati ſunt ſuperaſcendere. Multi ſapientes naturales fuerunt, ſe iſtis ſuperiores exiſtimantes. Multi etiam doctores appellati catholici nomine fuerunt, neſcio ſi in animo extiterunt: nouitate loquendi miſcendo cum ſupernaturali theologia naturalem, cum ſcriptura diuina philoſophicam, hiſtoricam & poeticam, ſibi ipſis ſuperuolitare ſunt viſi: & quod eſt certum in dubium reuocantes per Vtrum: & quod eſt clarum & lucidum in turbidum & obſcurum redigentes per Vtrum. Et poſt pauca: Et ſyllogiſtica forma vtentes videntur neſcire loqui niſi per vtrum, puram & ſimplicem ac neceſſariam ſacræ ſcripturæ ſcientiam non habentes, additis ſyllogiſmis quærunt aperire per Vtrum. Cùm reprehenduntur à ſanioribus & clarioribus, ſcutum ſyllogiſmum, peltam faciunt per Vtrum. Et in tantum ſe ſuper altitudinem nubium leuauerunt, vt modum loquendi Prophetarum, Chriſti & Apoſtolorum, & verorum & ſanctorum doctorum correxerunt per ſyllogiſmos & tomos: quaſi pulchrior & aptior ſit modus loquẽdi philoſophicus & Ariſtotelicus, ſyllogiſticus & dialecticus, topicus & elenchicus, rhetoricus & ſatyricus, quàm ille quem docuit, tenuit, edidit, & per prophetas ſanctos, apoſtolos approbatos dederit pater, & filius, & ſpiritus Sanctus. Et in tantum exorbitauerunt naturales hominum mentes, vt ſuper altitudinem nubium ſe extollant; dicentes atque credentes, quòd theologica non poſſunt apprehendi, niſi cæco Ariſtotele duce, & viam præbente orbato Platone, atque cæteris præcuntibus philoſophis; veris priuati luminibus, ſolùm innitentibus baculis ſcientiæ naturalis: quaſi velint aſſerere, quòd in docendo & diſcendo ſuperuolitet ſcientia naturalis, de quibus ſcriptura dicit, Vani ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei. Item idem ad propoſitum libr. v i i i de ſcientia naturali loquens ita infert, Qui dixerunt & dicunt veram theologiam non poſſe conſcendere, niſi per iſtam ſcientiam naturalem; ſimiles facti ſunt ædificatoribus turris Babel, qui per altitudinem turris credebant in ſuperna conſcendere, &c. Idem: Chriſtianus ſum, in fide loquor, à ſpiritu ſancto accepta licentia, qui docet omnem veritatem, literalem, allegoricam & moralem. Dico, neque ſummum pontificem neque cæteros operam debere dare philoſophiæ aut artibus: neminem ex his vidi aut audiui aliquando ad fidem conuerſum: eccleſiam Dei non vidi ex hoc in aliquo tutam, & cætera. Quot quæſtiones vanæ & inutiles corda ſimplicium ſubuertentes, quot diſceptationes in moribus, quot opiniones atque doctrinarum nouitates temporibus noſtris infelicibus inſurrexe-

insurrexerunt? De eis dolor cogit me plangere magis, quàm aliquid dicere. Ideoque & idem illuminatissimus theologus dicit in alio loco memorati voluminis: Legi disputantes doctores, confessores, cœnobitas, anachoritas, & nihil in eis pro eis & pro aliis vtile reperitur per inanem philosophiam: imò quotquot ista scientia fuerunt imbuti, Christianitatis titulum cognoscẽtes, libellũ huic meretrici dedêre repudii, accipientes virginem vxorem de populo sancto Dei, videlicet fidelem scientiã, non corruptam sophismatibus atq; garrulitatibus Dialecticorum, non astralibus decretis infectum, non contentionib. seruientẽ de creatione mundi, de potentia Dei, de sapientia Dei, de prouidentia Dei, &c. Et post aliquanta de seipso loquitur in hęc verba. Iuuenis fui, aliquali dotatus ingenio intendebam his scientiis, sicut & coætanei; credens ex his placere altissimo, atq; ita debere perfecta vita peragi. Cùm verò omnes collegas meos viderem in hanc tenebrosam voraginem prosilire; accidit quadam die in meis teneris annis, me ferentem omnes ferè libros naturales sub chlamyde, vt summa diligentia repeterem quæ audieram à doctore. Et cùm interrogaret me qui creditus ab omnibus sanctæ vitæ, dicens: Quid est hoc quod defers frater? libros naturales me ferre respondi. At ille: Non est hæc via tuta; neque vocatio tua; nec verorum Christianorum intendere naturæ, sed gratiæ. Verbis quoque completis, tanta celeritate mutatum est cor meum, vt si voluissem, non potuissem codices aperire naturales. Quare Deo disponente ad Theologiam me cónuerti, &c. Et aliquali luce perfusus, puro & claro animo intellexi, meretrices esse inuisibiles animi omnes istas scientias, animam indeuotam & volantem per acra constituentes, & denegantes suis peritis viam humilitatis in fide atque in moribus sæpe. Hæc omnia ille Simon de Cassia, Christianissimus theologus; quem per omnia sui quidem ordinis, nostri sed temporis, magnus ille theologus, Martinus Luther, Wittenbergensis Academiæ ornamentum & corona, in diuinarum expositione scripturarum imitatur. Qui & ipse, omni prorsus posthabita & contempta philosophia, purissimè sacras tractat docetq; literas; assiduè admiranda & penè inaudita diuinorum eloquiorum arcana producens in lucem; ob magnitudinem ingenij & dexteritatẽ toto resonatus in orbe; quanquam nec ipse instar diui Hieronymi æmulorum careat inuidentia, scholasticorum videlicet theologistarum qui in sacris philosophantur literis, persecutione. De quibus omnibus infrà suis locis & annis dicetur propensius.

Anno Domini MCCCXLVI, Adoardus Anglorum rex Philippum Gallorum regem superat: quo prælio supra viginti millia hominum perierũt, in quo & Ioannes Bohemiæ rex cum multis baronibus cecidit. Et hoc certum constat, licet suprà an. Dom. MCCCXL ipsum interiisse per errorem scripserim, ob belli similitudinẽ deceptus, per incuriam seu magis (vt fatear) præsumptionem, non respiciens historias. Verùm id non nouum, sed humanum & mortalium est. Humanum quippe est errare, sapientis autem emendare.

Anno Domini MCCCXLVII, Wittigo episcopus noster obiit. Cui Ioannes primus successit, vt infrà dicetur anno eodem. Hoc quoque anno validissima pestilentia fuit per totam Galliam, ita vt greges & armenta vagabantur in campis sine possessore: quæ sequentibus annis vastauit & Germaniam, vt infrà sub anno Domini MCCCLXX dicetur, præsertim Saxoniam.

IOannes eius nominis primus, ex stirpe nobilium de Miltitz dictorum originem trahens, anno Domini suprà memorato MCCCXLVII, Wittigone humanis exempto canonicè electus successit, in numero episcoporum Nuenburgensis ecclesiæ XXIIII. Iste Ioannes priuilegium indulgẽtiarum quatuordecim episcoporũ pro ecclesia nostri monasterij Auione vbi tunc erat curia papalis, hoc anno impetratum sua quoque autoritate confirmauit & approbauit, anno Domini MCCCXLIX, vt infrà anno patebit eodem. Tandem anno Domini MCCCLXXII, quinto videlicet sui regiminis, inter chorizandum (vt infrà rursus hoc eodem dicetur anno) misera & repentina interiit morte.

De quibusdam euentibus tempore huius episcopi Ioannis.

Anno Dom. MCCCXLVII, qui est primus Ioannis episcopi nostri, Luduicus imperator inuenatione cadẽs de equo mortuus est, & (vt scribũt multi) intoxicatus per Ioannã vxorẽ ducis Austriæ quæ tum præsens erat. Et licet excõmunicatus obierit, signa

tamen pœnitentiæ & contritionis ostendit. Hinc sepelitur Monaco in ecclesia parochiali solenni apparatu & pompa, cuius Mausoleum marmoreum & pretiosissimũ ego ibidẽ contẽplatus sum. Quo defuncto successit in imperio Carolus eius nominis quartus, filius Ioannis regis Boemię, in prelio contra Anglos interfecti. Fuit iste Carolus, vir multarum linguarũ & literarum peritissimus, iustusq;, ac rectus, & timẽs Deum, bonos diligens, & malos odio habens. Is ob iustitiam nonnullas leges condidit, quę adhuc extant, & Carolinæ nuncupãtur. Is quoq; scholam liberaliũ artium in Praga erexit, ecclesiam eiusdẽ vrbis ad metropoliticum decus sublimauit, cùm antehac põtifici Moguntino subiecta fuerat. Clarus profectò imperator, nisi (vt aliqui scribunt) Bohemici regni gloriam magis, quàm Romani imperij quæsiuisset. Nam Wenceslaum ex filiis suis natu maiorem imperio sibi successorem adhuc viuẽs ordinare conatus est, idq; pecunia. Nam cùm principes electores haud facilè ad eam rem trahere posset; quod virtute obtinere nõ potuit, pretio comparauit. Promisit namq; cuilibet electorum centum millia aureorum. Quæ cùm dare non posset, illis Romanę reipublicæ vectigalia obligauit in perpetuum imperij malum. Nam post hæc extollere caput imperium haud potuit pecunię nẽruis destitutum: quemadmodum antea cuncta per orbem vectigalia ad imperium pertinebant, quæ nunc principes & episcopi passim vsurpant. Et ita ex causa suprà dicta per Carolum hunc regalia ab imperio alienata fuere.

Anno Domini MCCCL, per Saxoniam validissimè desæuit pestis. Nam in Lubec vna æstate obierunt XC millia hominum. Porrò à primis vesperis Laurentij vsque ad secundas obierunt ibidem MD homines. Lubecensem etenim ante pestem volebant latius expandisse ciuitatem præ multitudine populi. Sed Dominus moderauit vocans populum de medio.

Anno Domini MCCCLIII, Clemens papa appositus est ad patres suos, cui Innocentius sextus successit, qui sedit annis X. Hic (vt in rudimẽto Chron. dicitur) decimam postulauit à clero de omnibus prouentibus, sed nemo illi dabat. De quo & in sequentibus dicetur suis locis. Eodem anno, Ioãnes episcopus noster (vt in multis legitur Chronicis) in die Ioannis euangelistæ ob honorem nominis sui complures dominas speciosas & nobiles inuitauerat. Chorizansq; inter duas medius quas ipse manibus tenebat, repentè cadens miserabili morte expirauit, anno ordinationis suę V. Mortuus (inquam) non vt episcopus, nõ vt sacerdos, sed velut histrio vanus, & vir seculo deditus. Mortuus (inquam) non in atrio, sed theatro, non in loco sacro sed prophano, non in ecclesia sed chorea. Proinde ex fine eius & operibus ille præsul fuisse probatur ex grege illorum præsidum, qui non per ostium, aliunde sed conscendunt in ouile Christi, qui officium episcopale nesciunt, curam pastoralem postponunt, clerum contemnunt, populum sibi commissum negligunt, pauperes noccifaciunt & fame perire sinunt; qui cartiludio aut fritillo plus quam euangelio intendunt, & Venerem Bacchumque magis quàm Christum venerantur & colunt; qui denique deliciis corporalibus & mundi voluptatibus sine Dei metu inseruientes, sola terrena sapiunt, pariterque & propriæ & commissorum salutis immemores, futura minimè prospiciunt. Quos quidem Baptista ille Mantuanus, poëtarum nostri temporis facilè princeps, alterque Virgilius, in quodam carmine egregiè taxat, inter alia ita resonans:

Neglecto superûm cultu, spretoq; tonantis
Imperio, Baccho indulgent, Veneriq; ministrant:
Sacra ferunt auro: nummis altaria condunt:
Auro vina libant: auro laquearia fulgent:
Scorta tegunt gemmis: canibus conuiuia ponunt:
Exuuiis inopum culti, ditesq; rapinis:
Successu elati: superos, Acherontaq; rident.

Et post pauca:

Heu frustra incestis iterant sacra orgia dextris,
Sancta Deûm vanis penetralia vocibus implent,
Irritant, iraq; mouent, non numina flectunt. Hæc ille.

Ioanne itaq; episcopo suprà memorato defuncto successit ei in regimine nostræ diœcesis Rudulphus Pincerna baro, vt sequitur.

Rodol-

RODolphus Pincerna XXV episcopus Nuenburgensis, anno Domini MCCCLII, quo & Ioannes defunctus est, institutus præfuit annis x. Quem pincernã ideo reor cognominatum q, fuerit de prosapia pincernarum, qui præpotentes quondam barones in Hassia atque Doringia fuisse leguntur, & in præsens vsque tempus in Doringia florent, non tamen (vt olim) opulenti & famigerati. Enimuero antiquitus celeberrimæ opinionis & grandis fuere auctoritatis, huius inter satrapas terræ. Quorum vnus nostri præsulis de quo agimus æquiuocus, & ipse Rodolphus videlicet dictus Pincerna de Varila, claruit circa ann. Dom. MCCXXXII, vir summę prudẽtiæ, & armis exercitatissim⁹. Quem Luduicus Lãtgrauius Doringiæ ille piissimus pro adductione sponsæ suæ Elizabeth diuę direxerat cum magno comitatu in Vngariam: qui & commissa strenuè cũcta perfecit. Ipse quoq; post obitum dicti Lantgrauij singularis, fidelis & deuotus patronus & defensor eiusdem sanctæ semper fuit Elizabeth. Eam ob rem, pariterq; fortunam ac potentiã suam, inter eum & comites Doringię magna orta est discordia, magnæq; villarum vastationes vtrinq; cõmissę. Qui & tãdem pugna iuxta Mulhusen commissa, victoria meritis S. Elizabeth potitus, quatuor ex memoratis comitib. Guntherũ videlicet comitem de Keffernberg, & eius filium Bertholdum, Hẽricum quoq; & Guntherum comites de Schwartzberg cepit, captosq; secum abduxit ac in vincula cõiecit, quousq; se grandi ære redimerent. Hæc ob reuerentiam episcopi Rodulphi dicta nunc sufficiãt.

Anno Domini MCCCLIII, Rodolphus episcopus noster vti specialis nostri archisterij deuotusq; patronus ac fautor dedit nobis priuilegium corroborationis super incorporatione ecclesiarũ Brisenitz & Lobichaw &c. Incipit. In nomine domini, Amen. Nos Rodulphus Dei gratia episcopus Luduicus prępositus, totumq; capitulum ecclesię Nuemburgensis præsentibus literis lucidè protestamur, quòd literas donationis factæ per nobiles viros dominum Theodericũ Burggrauium de Kirchberg, nec non dominum Hermannũ de Lodenburg, ipsorumq; hæredes monasterio Putzauiensi vidimus in nullo vitiatas de ecclesiis parochialib. in Brisenitz & Lobichowe cum dotibus & capellis infra terminos & limites ipsarum parochiarum constitutis, videlicet Wintperg, Kirchberg, & Vber Lobichaw, & adhuc in antea construendis. Vt ergo eidẽ monasterio Putzauiensi speciali nostræ filię tanq̃ indigenti vtilitatis aliquid conferre videamur, dictam donationem tanquam perfectam & legitimam, ac omni iure subnixam approbamus, ratificamus, & præsentibus confirmamus, &c. Actũ & datum anno quo suprà.

Anno Domini MCCCLIIII, Ioannes de Isenberg XXVIII episcopus Misnensis obiit, qui dederat monasterio Buchensi parochiam in Leysenitz.

Studium Heydelbergę his temporibus fundatum est vniuersale per Rupertum Rufum, ducem Baioariæ, Luduici imperatoris nepotẽ. Floruit & hoc tempore Fridericus eius nominis secundus, Lantgrauius Doringiæ, & marchio Misnensis. Is cùm esset vir strenuus & prudens; alienata per Albertum auum suum Lantgrauium Doringiæ, quæ scilicet per patrem suum Fridericum recuperari non poterant, magnificè cœpit vendicare, pacis zelator studiosus: quandoquidem Eckersbergum siue, vt alij dicunt, Hectorisborgium, Dornberg, Friburg & Saltz recuperauit, & saluum conductum in toto suo dominio strenuissimè obseruauit, & cõtra facientes persequi, & expugnare non desiit. Habuit autem vxorem Mechtildem, filiam Luduici imperatoris, quæ genuit ei filios quinq;. Primus mortuus est in pueritia: secundus Fridericus, & is successit ei in principatu; tertius Balthasar: quartus Luduicus factus episcopus in diuersis locis, extinctus in Caluis tẽpore choreæ terribiliter, vt infrà anno Domini MCCCLXXXI patebit: quintus Wilhelmus, marchio Misnẽsis. Fridericus itaq; prædictus, senior cęteris, duxit vxorem Catharinam de Henneberg prudentissimam, cum qua castrum Coburg acquisiuit: cum qua genuit tres filios, Fridericum, Wilhelmum, Georgium. Hic Fridericus senior fratres secum indiuisè in vna curia cum vxoribus eorum vsque in finem vitæ habuit: quod signum maximæ fuit prudentiæ. Idemque cum dictis suis fratribus Erphordiam obsedit ob frarrem suum Luduicum, cui papa de archiepiscopatu Moguntino prouidit: sed capitulum dictæ ecclesiæ eum admittere recusabat: sub qua discordia Erfordenses complures clericos captiuarunt & peremerunt.

Anno Domini MCCCLV, Carolus Romæ solemni celebratione à duobus cardinalibus inunctus imperij coronam tranquillissimè suscepit.

Anno Domini MCCCLVI, terræmotus maximi fuere in variis mundi partibus. Corduba in Hiſpania & Sibylla vrbes conciderunt. Et Baſilea cum aliis in Germania.

Anno Domini MCCCLX, conſiſtorium vrbis Lubicenſis comburitur per negligentiam illorũ qui pulueres pro bombardis conficiebant, vt dicitur in Chronica Rudimenti. Quod miror quomodo ſtare poteſt, cùm multi ſcribant, machinam illam bellicam, videlicet bombardas, ab Alemannis noſtris repertã anno Domini MCCCLXXX. Quod etiam aſſerit Ioannes Cochlæus in Coſmographia ſua.

Anno Domini MCCCLXI, Otto epiſcopus Magdeburgenſis obiit. Poſt quem Ludouicus marchio Miſnenſis eligitur, ſed ciuibus non placuit. Hinc Theodericus ordinis Ciſtercienſis ex monaſterio Lenynenſi factus primò Sareptenſis, pòſt Sleſwicenſis, ſubinde Myndenſis epiſcopus, qui apud Carolum quartum ob eloquentiam ſuam & probitatem in pretio erat, omnium conſenſu eligitur: præfuitq; annis VII. Fuit autem ſecundum ſeculum conditionis infimæ, filius pannicidæ in Stendel. Is magnalia complura ſui tempore regiminis perfecit, multa redemit & recuperauit, arces Aldesleue, Saltzmunde, Hotensleue, item arcem in Caluis primus ab ipſo fundamento erexit cum foſſatis & aliis neceſſariis. De obitu eius vide infrà, anno Domini MCCCLXVIII.

Anno Domini MCCCLXII, Innocentius ſextus obiit in Gallia, ſepultuſq; eſt in monaſterio diui Andreæ, ordinis Carthuſienſium quod ipſe propriis impenſis fundarat, & dotauerat, cui ſequenti anno Vrbanus, vt patebit, ſucceſſit. Eodem anno Rodulphus epiſcopus noſter migrauit è vita, poſtquam feliciter eccleſiam commiſſam decem rexerat annis: cui Godehardus (vt infrà ſequitur) ſucceſſit.

GOdehardus, ex illuſtribus comitibus de Suartzburg originem ducens, mortuo Rudulpho Nuemburgenſi prælatus eſt eccleſiæ, epiſcoporum eiuſdem eccleſiæ XXVI. Is cùm aliquandiu præfuiſſet laudabiliter eccleſiæ Nuemburgenſi; tãdem poſtulatus eſt in epiſcopum Herbipolenſem. Quod ambiguum mihi plurimùm videtur, tum quia eccleſia Herbipolenſis eius nominis præſulem nullum vnquam habuerit, quemadmodum catalogus eorundem indicat, & certiſſimè conſtat, niſi ſimilitudo nominis aut vitium ſcriptoris in errorem nos traheret. Eccleſia equidem illa opulẽtiſſima & inclyta Herbipolenſis circa hæc tempora habuit antiſtitem, etiam vnum comitem Suartzburgenſem, ſed nomine Gerardum, promotus ad eandem eccleſiam conſenſu papæ Gregorii XI per Carolum imperatorem quartum. & diu præfuit, annis videlicet XXXI. Obiit etenim anno Domini MCCCCIII, ſub Ruperto rege, vt infrà patebit. Idcirco quid de præmiſſis verius ſit, ingenioſo inueſtigandum relinquo lectori. Ego de hoc eatenus certiorari non merui. Sed neque, quo anno cœperit aut certè obierit, inuenire valui. Solummodo ille vulgatus catalogus & mancus epiſcoporum noſtrorum refert de eo, quòd comes fuerit de Suartzburg; quodq; poſtulatus ſit ad Herbipolim: ſed quo anno Domini, minimè exprimit. Inde aliud ſequitur inconueniens & ambiguum circa annum primum & exordium regiminis ſui ſucceſſoris, de qua incuria dicetur infrà. His temporibus Brigitta vidua ſanctiſſima de regno Sueciæ claruit, cui Deus multas reuelationes fecit. Hæc ordinem Saluatoris inſtituit. Et eius feſtum die XXIII Iulij agitur. Quæ etiam dixit mundum ſuo tempore eſſe viliorem, quàm in diluuio, & ideo meritò periret, niſi precibus ſanctorum adiuuaretur. Hoc quoque tempore vel circà, Carolus imperator ſtudium vniuerſale erexit & inſtituit in Praga Bohemiæ, & ex cathedrali metropolitanam ibidem fecit eccleſiam, quę antea Moguntino (vt ſuprà dictum eſt) ſubiecta fuerat archiepiſcopo.

Anno Domini MCCCLXIII, Vrbanus quintus ordinis diui patris noſtri Benedicti, monaſterij videlicet Maſſilienſis abbas, Auiõne canonicè creatus, cathedram ſancti Petri aſcendit, ſeditque in ea annis octo, in numero pontificum CCLXII. Is cum Curia Italiam & ad Vrbem vſque peruenit: ſed poſt breue tempus reuerſus eſt in Galliam. Hic quoque regulam ſanctæ Brigittæ approbauit. Fuit autem iſte Vrbanus magnæ literaturæ, decretorum videlicet doctor, & ſanctæ vitæ. Qui tandem intoxicatus diem clauſit extremum.

Eodem anno, Ludouicus rex Pannoniæ Venetis graue bellum intulit prævaluitque.

Eodem anno, quidam Scholaris in Libeck obdormire cœpit, dormiuitque continuè

tinuè per ſeptennium in eadem vrbe abſq; euigilatione: poſtea euigilans diu ſuperuixit.

Anno Domini MCCCLXV, Gerardus epiſcopus Hildeshemenſis, fretus adiutorio virginis Marię, plurimos hoſtes publico bello cepit, ſcilicet Ottonem ducem de Brunſwig, Theodericum archiepiſcopum Magdeburgenſem, & Albertum epiſcopum Halberſtatenſem qui maximus dialecticus & philoſophus. Vnde Gerardus prędictus cùm eſſet rhetor facundus, ad captum Albertum dixit, inſultans: Iam Rhetorica vicit Logicam. Et rurſus ad eundem fertur dixiſſe: O epiſcope proponam tibi hodie vnum inſolubile; (cippum intendens vel ſimile aliquid) ſi ſoluere quiueris, liber abibis: detinuitq; vinctos, quoaduſque ſe multa redimerent pecunia. Circa hoc tempus lector quidam Paulus Cracouiæ in conuentu fratrum prædicatorum contra conceptionem inmaculatam beatiſſimæ virginis prædicans, ſubitò coram omni populo corruens horribiliter expirauit, vt teſtatur Heinricus de Haſſia, & multi alij. Quod factum plures terruit in hac materia ſcribentes. Fatuum eſt enim de ſecretis Dei nimis curiosè inueſtigare.

Viri ſapientes qui hoc tempore ſcriptis fulſerunt.

Philippus de Pergamo, prior monaſterij ſanctæ Mariæ perpetuæ virginis in Padua. Is inter alia ſcripſit ſuper Ethicam Catonis.

Petrus Berthorij, natione Gallus, patria Pictauienſis, prior ſancti Eligij Pariſienſis, ordinis diui patris Benedicti. Scripſit inter alia repertorium morale libr. 3, item reductorium morale libr. 4, Breuiarium hiſtoriarum Bibliæ libr. 1. Incipit, Conſiderans hiſtoriæ prolixitatem, & eſt compendium per figuras & catenas, & nos habemus, ſed cuiuſdam audaculi & inſipientis incuria & contemptu diſſipatum. Scripſit & epiſtolas complures ad diuerſos.

Gregorius de Arimino, theologus acutiſſimus, ordinis eremitarum diui Auguſtini.

Thomas de Argentino, eiuſdem ordinis.

Franciſcus Maronis, ordinis Minorum doctor illuminatus.

Ioannes Bocatius, rhetor & poëta clariſſimus, Franciſco Petrarchæ multùm familiaris, vt ex epiſtolis inuicem miſſis patet.

Matthæus quoq; ***de Cracouia*** hoc tempore claruit, & ipſe ſecularis theologus, magnæ & vitæ & eruditionis.

Anno Dom. MCCCLXVIII, Theodericus archiepiſcopus Magdeb. obiit cũ totius cleri & populi planctu magno, & ſepelitur (vt deſiderauit) in cœnobio Letrinẽſi Ciſtercienſi, in marchia vbi profeſſus fuerat: cuius tumbam mirificam ibidem cum ſuo epitaphio & vidi & legi. Succeſſit itaq; ei electus per capitulum Fridericus epiſcopus Merſeburgenſis, qui ſolùm 4 menſibus præfuit, quia papa noluit eum confirmare, ſed inſtituit loco eius Albertum baronem de Sternberg, qui antè fuit epiſcopus Suerinenſis, deinde Luchmaſchlenſis in Bohemia, poſtremò in archiepiſcopum Magdeburgenſem opera Caroli imperatoris per Vrbanum papam (vt dixi) inſtituitur. Sed pòſt reſignauit. Litomiſlenſis

Anno eodem, Waltherus epiſcopus Auguſtenſis fuit interfectus dolosè in Myndelhaim. Ordo Ieſuitarum Senis vrbe Ethruriæ hoc tempore cœpit & confirmatur.

Anno Domini MCCCLXX, Vrbanus papa obiit: cui Gregorius vndecimus in pontificatu Romano ſucceſſit, ſeditq; annis VIII. Is curiam ex Gallia Romam reduxit cum ingenti totius Italiæ gaudio & exultatione. Cuncta quippe collapſa penè & deſtructa fuerant cum ipſa republica per abſentiam pontificum. Tandem poſt multos labores quieuit in Domino. Poſt cuius obitum ſecuta eſt tribulatio maxima, quam dominus ſanctæ Brigittæ præoſtendit, propter peccata cleri & quaſi omnium hominum, quia veriſſimè tunc completum erat illud Ioan. dictum: Mundus totus in maligno eſt poſitus. Eodem anno, Gerlacus de Naſſaw archiepiſcopus Moguntinus obiit, poſtquam præfuerat annis XVII: cui ſucceſſit Ioannes Gallicus conſanguineus Caroli quarti, ſcilicet ann. 2. Eodem etiam anno, Albertus de Sternberg, archipræſul Magdeb. reſignauit, & in Bohemiam reuertitur, reliquias multas & pretioſas furtim ſublatas ſecum deferens, caput videlicet ſanctæ Felicitatis, brachium ſancti Stephani, caput ſancti Philippi, & partem vexilli ſancti Mauricij &c. Succeſſit itaque ei Petrus per modum concambij. Ille equidẽ Petrus poſitus fuit ad eccleſiam Luchmaſchlenſem, quando dictus

Albertus fuit electus in archiepiscopum Magdeburgensem: qui volens redire ad natale solum, cum Petro illo cambiuit, & (vt dictum est) cum spolio sacrilego ad suam antiquam reuersus est sedem. Petrus autem archiepiscopatum Magdeburgensem annis nouem gubernans, tandem & ipse per viam permutationis ad episcopatum Vlmuzensem in Morauiam est translatus. Et id factum est, quia non bene concordauit cum ciuibus. Redemit tamen Schonbecke, & Wansleue, & alia. Cui in archiepiscopatu successit Ludwicus, marchio Misnensis, frater Friderici Landgrauij Thuringiæ, de quo infrà anno Domini MCCCLXXXI.

Eodem anno destructum est monasterium sancti Michaelis archangeli in monte prope Luneburg per ciues, & translati sunt in ciuitatem, in locum in quo vsque in præsens Deo sub ordine diui patris nostri Benedicti militant. Wenceslaus enim & Albertus duces Luneburgenses monasterium in dicto insigne erexerunt, in quo in altari maiore aurea tabula habetur, & pretiosissimæ reliquiæ. Cuius cœnobij denique monachi omnes nobiles secundū seculum existunt, nec in eo nisi ingenui suscipiuntur, viuuntq; sine proprio sub bona & competenti regularis vitæ disciplina: viri reuera perhumani & multùm hospitales; quorū charitatis erga me per aliquot dies cum eis repausans haud minimum expertus sum indicium. Abbas ipsorum Waldeuinus de Moronholt, vir inclytus & prudentissimus, ducis Luneburgensis inter consiliarios primus & præcipuus. Baldus Legistarum maximus hoc tempore claruit.

Anno Domini MCCCLXXII, ciues Augustenses combusserunt Fridberg, & Eringerij Burggrauij propter monetam caput amputauerunt. Quo etiam anno Vlricus comes de Helffenstein per Wittenbergensem in carcere occisus & peremptus fuit.

WItigo secundus, in serie præsulum ecclesiæ Nuemburgensis XXVII, Godehardo mortuo successisse traditur, sed quo anno inuenire minimè potui. Quinimo eius de gestis (duorum quoq; sequentium) præter nomen, diem & obitus, nihil penitus literis inditum comperi. Obiisse autem eum asserit catalogus ille vulgatus, cuius crebrò mentionem facio, cùm aliquid certius non habeo, anno Domini MCCCLXXXI.

Ex Chronicis de quibusdam euentibus huius æui.

Anno Domini MCCCLXXIIII, Franciscus Petrarcha, egregij nominis poëta, primus apud Christianos laureatus, obiit.

Anno Domini MCCCLXXVIII, Gregorius papa iuit ad patres suos: cui Vrbanus sextus successit, electus in Vrbe magis timore Romanorum, quàm liberè & canonicè: quod & exitus rei probauit. Nam cùm esset natura inquietus, durus & inhumanus, præter spem electus omnibus intolerabilis visus est. Nulla patribus gratia, quòd se potissimùm delegissent, nulla humanitas, nulla conciliatio animorum, sed contumax & minabundus, & asper malebat videri, & metui potius quàm diligi. Nam sex simul cardinales Luceriæ incarcerauit, & non multo pòst necari iussit. Quapropter patres dolētes pontificem contumacem delegisse, ab eo recessere, & in ciuitate fundorum conuentu facto elegerunt antipapam, nomine Robertum, tituli sanctorum Apostolorum cardinalem, quem Clementem septimum vocauerunt. Et incepit periculosissimum schisma adeò perplexum, vt etiam viri doctissimi & conscientiosi nescibāt, cui magis esset adhærendum: & durauit per nouem & triginta annos, vsque ad Martinum quintum Constantiæ delectum, schismate sublato. Habuit quilibet prædictorū pontificum magnas sequelas. Vrbano adhærebat, ceu vero pontifici, Italia, Alemania & Vngaria. Clementi verò Gallia, Hispania & Catalonia. Quidam scribunt, hoc schisma cœpisse anno Domini MCCCLXXVIII, id est anno præsenti: alij anno Dom. MCCCLXXX. Primū tamen verius tenetur. Sedit itaque Vrbanus iste annis octo. Ipse instituit festum Visitationis Mariæ secundum formam festi Corporis Christi, sed literas desuper non confecit: sed successor eius Bonifacius id totum exequutus est, & festum per bullam promulgauit.

Anno Domini MCCCLXXIX, imperator Carolus quartus defunctus est. Is etiam inter alia pietatis opera quæ exercebat, monachos ordinis Celestinensis ex Gallia in Germaniam primus duxit, posuitque eos in altissimo monte, in confinibus Slesiæ & Bohe-

Bohemiæ,non procul à Zittauia,mutans caſtrum quod ibidem erat munitiſſimum in cœnobium, regaliter & magnificè eis prouidens de vitæ neceſſariis. Eſt autem ipſe mons totus ſaxeus,vndique prominentes habens rupes & ſcopulos, & eſt ſemotus & liber, in medio aliorum ſitus montium nemoris Herciniæ ſiue Bohemicæ. Viuunt denique ſub regula ſancti patris Benedicti in magna charitate, rigidam & artiſſimam vitam ducentes: quemadmodum expertus ſum, dum eos viſitaui ob dicti monaſterij fundationem inueſtigandam; (vti & aliorum) per Trittemium miſſus anno Domini M D X V I. Et eſt ſolum & vnicum per Germaniam, ex quo aſſumptis monachis Georgius illuſtris dux Saxoniæ hoc dicto tempore ſecundum æquè in monte ſublimi qui Regalis lapis dicitur, à Pyrneo oppido ad miliare vnum remoto,fundare & erigere cœpit. Conſultiſſimè autem fratribus aliunde in Alemannia monaſterium non habentibus locum firmiſſimè munitum in extremis finibus Bohemiæ prouidit,vt ſuperuentura Huſſitarum rabies non haberet facultatem eos deuaſtandi, ſicut (proh dolor) de monaſteriis non munitis in vmbilico aut corpore regni Bohemiæ poſitis actum eſt. Conſeruant denique illud caſtrenſe monaſterium fratres etiam pro tutela totius Alemanniæ, præſertim Sleſiæ & Miſnæ. Poteſt quippe ex eodem monaſterio pugnari contra Huſſitas & alios hoſtes patriæ, ſi poſtulauerit neceſſitas. Inditum eſt autem nomen loco ob altitudinem,vt dicatur Owin,id eſt ſublime ſiue ſuperius; & fundatum eſt anno Domini M C C C L X V I I I,per Carolum quartum:quod in præcedentibus per incuriam neglectum fuiſſe conſtat. Carolo itaque è viuis ſublato filius ſuus Wence ſlaus ſucceſſit in imperio,vir totus illecebroſus, luxuque & otio marcidus: idcirco & tandem (vt infrà dicetur) depoſitus fuit.Imperauit tamen infeliciter annis X X I I. Cœpit enim anno Domini M C C C L X X I X. Porrò anno Domini M C C C C deponebatur:ſucceſſitq; ei Rupertus.

Anno Domini M C C C L X X X I, Witigo epiſcopus noſter migrauit à ſeculo, cui Chriſtianus (vt infrà patebit) ſucceſſit. Eodem anno, Luduicus archiepiſcopus Magdeburgenſis lamentabili & horrenda extinctus eſt morte. Hic namque ob altitudinem ſtemmatum elatus, plus ſeculi vanitatibus quàm diuino cultui mancipatus, contra apoſtoli Pauli monita in omni apparatu vita & moribus ſuis huic ſe mundo confirmare ſtuduit; conuerſatione ſua rotunda & tumida populo non ſalutem,ſed perditionis viam demonſtrans: cùm ipſe palàm & inuerecundè ea patrare haud formidaret, à quibus ſuos retrahere debuerat ſubditos; ſpectaculis vanis & luſibus atque choreis exultans; Dei offenſam & commiſſorum ſcandalum minimè timens; nec illud terribile beati Gregorij de paſtoribus dictum animaduertens,quo dicit prælatos tot mortibus eſſe dignos,quot exempla perditionis in poſteros relinquunt. Tandem omni prorſus Dei timore exploſo, more ſuo diebus larualibus,tempore videlicet carniſpriuij,ſecularibus ſe conformitans,cum eiſdem & curſitare,& tripudiare,ne dicam delirare, cœpit; ſecunda feria Eſto mihi poſt Dominicam tēpore prænarrato Bacchanalia celebrando, magnam nobilium virginum & matronarum in Caluis oppido choream inſtituit; vbi dum eodem die vſque in noctem choreis protenſis intereſſet, repentina ſuper eum irruit calamitas,& vt ſcriptum eſt, extrema gaudij luctus occupauit. Subito enim clamore & tumultu ſuper incendio exorto, epiſcopus perterritus ipſe primus omnium cum ea quam manu tenebat fugam iniit: quem cæteri terrore pari perculſi inſequentes,in deſcenſu porrecto pondere & preſſura vrgentium ſe gradibus confractis, epiſcopus infrà cadens poſt & ſuper ſe cadentium impetu & ruina oppreſſus fuit,penitus & extinctus.Et impletum eſt in eo etiam (proh dolor) corporaliter illa vulgata beati Auguſtini ſententia,qua dicit,Quanto ſtatus altior, tanto & caſus grauior.Nam & celſæ grauiore caſu decidunt turres. Et ita conuerſa eſt cithara in luctum, & vox lætantium in lamentum.Et mundus ille fallax; qui his ſuis amatoribus proſpera & læta pollicebatur, per tempora longa illis ſubitaneam & improuiſam cladem calamitoſam propinauit & mortem.O igitur quàm breuis & caduca omnis gloria mundi! Quàm incertus & dubius mundanæ felicitatis finis eſt exitus!Bene hinc ethnicus ille poeta prædictis quadrat ſuo carmine dicens:

Omina ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu quæ valuere ruunt.

Cui concordat Hildebertus Turonensis archiepiscopus multa aduersa passus, in libro metrico de suo exilio inter alia dicens:

Cuncta sub ancipiti pendent mortalia casu,
Et spondent propria mobilitate fugam.
Quicquid habes hodie, cras te fortasse relinquet,
Aut modò dum loqueris, desinit esse tuum &c.

Porrò quot prædicta ruina cum episcopo oppressi fuerint, incertum habeo. Ipsum archiepiscopum (vt relatum est) fuisse extinctum in multis scribitur Chronicis, licet paucioribus verbis. Ego siquidem historiam ipsam lugubrem verbis & versibus adiectis lectoris ad ædificationem dilataui, ne duntaxat aliena inuenta, & nil ex propria Minerua scriptitasse videar. Id equidem & aliis locis materia exigente facere cõsueueram; sciens miserrimi fore ingenij, semper inuentis & nunquam inueniendis vti. Sed hæc eatenus dicta sufficiant. Modò ad historiam prosequendam redeundum est. Circa hæc tempora in Holandia, in oppido Delff, mulier quædam deuota habuit stigmata passionis Christi.

CHristianus, quem plerique Christannum corruptè nuncupant, Nuemburgensis ecclesiæ antistes XXVIII, cœpit anno Dominicæ incarnationis MCCCLXXXXII, indictione Romanorum quinta, præfuitque annis XIII: de quo etiam præter nomen, & quòd annis præscriptis & cœperit & tandem finierit, aliud quippiam, dignum memoratu, inditum litteris, inuenire minimè potui.

De variis euentibus, temporibus prædicti episcopi in diuersis locis & terris exortis, ex Chronicis.

Circa illud témpus post mortem Luduici archiepiscopi Magdeburg. (de quo anno præcedenti dictum est) in locum eius electus est rursus Fridericus Marsipolensis antistes, qui inter alia bona quæ fecit, ecclesiæ castrum Angern acquisiuit. Ast eodem tempore & anno Cometes in vigilia Martini apparens, fatalem se archiepiscopo exhibuit; qui mox infirmatus post paucos dies obiit, sepeliturq; in Mersburg. Rexit solũ à Quadragesima vsque Natalem Domini: cui defuncto anno sequenti successit Albertus de Querfurt baro, de quo infrà.

Anno itaque Domini MCCCLXXXI, Albertus de Querfurt baro, post Fridericum Magdeburg. ecclesiæ fit archiepiscopus, & 20 annis præfuit. Cuius temporibus ciues Magdeburgenses clerum atque curias habitationum eorundem inuadunt: quicquid rerum offenderunt, vsuique necessarium inuenerunt, totum diripientes asportauerunt. Sunt tamen pòst ad emendam & satisfactionem compulsi.

Anno Domini MCCCLXXXVI, Leopoldus dux Austriæ, cum magno comitatu militaris exercitus, nobilium delusus concilio, confœderatos qui Leopontij, vulgariter Schwitzeri nuncupantur, apud Sempachium potenti prælio inuasit. Verùm illi licet pauci, id est MDC solùm essent, Deum adiutorem inuocantes, maximam hanc multitudinem effugarunt: ipso duce interfecto, cum octo comitibus, centum & viginti militibus, & quatuor millibus pugnatorum, pluribusque nobilibus, qui de Austria, Alsatia, Sunaugia & Brisaugia, &c. illic ad pugnam conuocati fuerant. De Schwizeris autem tantùm CXXII interfecti sunt. Et id contigit anno quo suprà, die IX mensis Iunij. Et post annos duos nobiles qui remanserunt, iterum cum sex millibus bellatorum reuertentes, per CC viros de Glarona in fugam versi sunt, duobus millibus & quadringentis occisis.

Eodem anno, Sigismundus dux Austriæ regnum suscepit Vngariæ: qui licet natione esset Bohemus, origine tamen fuit Teutonicus, qui & pòst ad imperium peruenit; de quo infrà. Heinricus de Hassia theologus hoc tempore in precio fuit.

Anno Domini MCCCLXXXIX, Vrbanus papa in Septembri diem clausit extremum, ecclesiamque satis depauperatam & conquassatam dimisit. Et à plerisque fuit opinatum, veneno extinctum fuisse, eò quòd corpus eius etiam post mortem multùm intumuit, & credentiarius eius paulo post eum migrauerit.

Vrbano itaque defuncto, Bonifacius nonus, patria Neopolitanus, Petrus Tomacellus

lus antea vocatus, Romæ omnium cardinalium consensu, eodem anno creatur pontifex, in iuuenili & florida ætate, anno ætatis suæ videlicet triceſimo quasi. Fuitque penè illiteratus, in consiliis tamen & ecclesiæ negotiis plurimùm acutus & prouidus. Erat & pecuniæ auidus, ad quam colligendam plures legatos per diuersas mundi partes ad negotiandum cum indulgentiis misit. Fuit denique maximus Simoniacus, & simoniæ cultores multis dignitatibus sublimauit; emptiones multas pro pecunia fecit, complureſque abbates clauſtrales prece & precio pontificalibus mitris & ornamentis insignivit: ex quibus etiam abbatem noſtri monaſterij, Hermānum nomine, eadem dignitate, ne dicam vanitate, infulauit, (vt in ſequentibus ſuo anno dicetur) priuilegio patenti deſuper dato. Fuit præterea ille pontifex (vt de eo Platina ſcribit) tanti animi conſiliiq;, vt primus Romani populi vim omnem in pontificem tranſtulerit; ſuo nutu in Vrbe ordinans & diſponēs ſingula. Cui ad ſummam gloriam nihil defuiſſet; niſi affinium & cognatorum affectibus obtemperans, maculā contraxiſſet. Multa enim crimina Romæ per Simoniacam prauitatem committebantur, petentibus contra ius fasq; facilè cunctis conceſſis quæſtus gratia. Indulgentiæ verò, & (vt ſuprà tetigi) quidem plenariæ ita paſſim vendebantur, vt iam frequenti vſu vileſceret clauium & literarum apoſtolicarum auctoritas, de quo & infrà.

Eodem anno Chryſoloras Bizantinus diſciplinam Græcarum literarum in Italiam retulit, quę per ſeptingentos iam annos apud eandem in vſu non fuerunt. Hinc Græcæ Latinæque linguæ ſcholę exortæ ſunt Guarino, Victorio, Philadelpho, Ambroſio, abbate Camaldulenſi, Leonardo Aretino, Hermolao Barbaro, Ioanne Pico comite Mirandulano, Angelo Politiano, Philippo Beroaldo, ac plerisque aliis, tanquam ex equo Troiano in lucem prodeuntibus, quorū æmulatione multa ingenia deinceps ad Græcarum ſtudium literarum excitata ſunt, & aſſiduè excitantur & creſcunt.

Anno Domini MCCCXCIIII, Clemens ſeptimus, papa adulterinus, moritur: in cuius locum à cardinalib. tanti ſchiſmatis auctoribus Petrus Luna Benedictus XIII appellatus Auenione ſufficitur, qui perdurauit vſque ad concilium Conſtantienſe. Eodem tempore, anno videlicet Domini XCII ſupra trecenteſimum milleſimum, Erphordiæ vrbe Doringiæ ſtudium vniuerſale literarum inſtitutum eſt atque fundatum. Circa hæc tempora Fridericus, Landgrauius Doringiæ, & marchio Miſnenſis, obiit; tres memorabiles relinquens filios, Fridericum videlicet, ſeniorem filium, qui poſt eum principatum tenuit, & tempore Conſtantienſis concilij factus eſt dux Saxoniæ, primus ex hac ſua proſapia, Georgium quoque, & Wilhelmum marchiones Miſnenſes, quorum vterque memoratu quædam digna geſſerunt, vt de eis infrà dicetur opportunius, annis videlicet & temporibus, quibus memorata geſſere magnalia.

Anno Domini MCCCXCV, Bonifacius papa per legatum ſuum miſſum dedit in Magdeburg indulgentias plenarias remiſſionis à culpa & pœna, & taliter vt peregrini & alij qui indulgentias conſequi volebant, ad XIIII dies cogerentur manere in prædicta vrbe, & viſitare eccleſias ſeptem, ex quibus eccleſia monaſterij noſtri ibidem in ſuburbio poſita etiam erat vna: quibus indulgentiis prædictus papa maximas pecuniarum ſummas à fidelibus Chriſti exhauſit & extorſit, quæ omnino ſufficere videbantur ad paſſagium terræ ſanctæ contra Saracenos. Sed ô Deus quò deuenerunt tacetur. ſed non in perpetum: Dies enim Domini reuelabit, qui abſcondita tenebrarum producet in locum, &c.

Anno Domini MCCCXCVI, Turcæ triumpharunt contra Sigiſmundum regem Vngariæ, quia principes Franciæ ſuperbientes nóluerunt obtemperare illi. Ideo flos militiæ Francię ibi proſtratus eſt, & Philippus dux Burgundiæ captus cum multis aliis, Hæc ex Rudim.

VDalricus ſecundus, XXIX Nuenburgenſis eccleſiæ præſul, cognominatus de Rodenfelt, Chriſtiano anteceſſore ſuo defuncto, anno Dominicæ incarnationis MCCCXCVI, in locum eius ſurrogatus eſt, ſeditque annis XIII.

De quibuſdam nouitatibus ſub iſto epiſcopo exortis.

Anno Dom. MCCCXCVII, Ioannes de Naſſaw, vir magnæ prudentiæ, Moguntinenſis fit archiepiſcopus.

Circa hoc tempus hęresis peruersa Ioannis Wiclef in Anglia, & Ioannis Hus in Bohemia, Hieronymiąque in Praga pullulare cœpit, & multos infecit fermento suo. Nam totum annitebantur statum subuertere ecclesiasticum. Adiuuit eos tempus pessimum propter scandalosum schisma, quod tunc viguit.

Anno Domini MCCCXCVIII, Hermannus eius nominis secundus, nostri archisterij abbas, vir prudens & magnanimus, nescio quo arrogantiæ & vanitatis afflatus spiritu, aurum superfluum habens & inutile, Romæ & prece & pretio, a summo pontifice, egregioque Simoniaco Bonifacio nono, quatenus & mitra, siue (vt aiunt) infula pontificali, vti, & benedictionem solennem certis possit dare temporibus, pro se suisque impetrauit successoribus priuilegium. Cuius tenor sequitur ex integro hæc in verba. Bonifacius episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis, Hermanno abbati, & conuentui monasterij beatæ Mariæ virginis in Posaw, extra muros oppidi Czitzensis, ordinis sancti Benedicti, Nuemburgensis diœcesis, salutem & apostolicam benedictionem. Exposcit vestræ deuotionis sinceritas, & religionis promeretur honestas, vt tam vos quos speciali deuotione prosequimur, quàm monasterium vestrum dignis honoribus attollamus. Hinc est, q, nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vt tu fili abbas, & successores tui dicti monasterij abbates, qui pro tempore fuerint, mitra pontificali vti, nec non in dicto monasterio & prioratib. eidē monast. subiectis, ac parochialib⁹, ac aliis ecclesiis, ad vos cōmuniter vel diuisim pertinentib⁹, quāuis vobis pleno iure nō subsint, benedictionē solennem post missārum, vesperorum, ac matutinarum, solennia (dummodo in benedictione huiusmodi aliquis antistes vel sedis Apostolicæ legatus præsens non fuerit) elargiri possitis: felicis recordationis Alexandri papæ quarti prædecessoris nostri quæ incipit Abbates, & aliis quibuscunque constitutionibus apostolicis in contrarium editis nequicquam obstantibus, vobis & eisdem successoribus auctoritate apostolica de speciali gratia tenore pręsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, quinto calendas Februarij, pontificatus nostri anno nono. Verùm quid mihi de prædictæ concessionis priuilegio videtur, dicere modò supersedeo, ne secus faciens veteres cineres exufflare videar. Attamen valorem eius & laudes qui nosse exoptat, beati Bernardi ad abbates Cluniacenses, & Petri Blesensis archidiaconi ad fratrem suum Guilhelmum abbatem Machliuiensem legat epistolas; legat quoque Hugonis cardinalis versum illum, Cornua peccatorum confringam Psalmi LXXIIII exponentis sententiam, & similium, & quod quæritat affatim inueniet. Quid autē putas inueniet? Certè quod & super hac re incōcussum stat illud sapientis dictum, Quoniam vanitas vanitatum & omnia vanitas: quæ reuera nihil aliud est, quam vana oculorum & aurium inflatio, & quædā circa delectationes varias animi languentis affectio, potiendi honoris auida simul & nescia, morbo excellentiæ inanis afflata, caua, morbida, turbulenta, animorum leuium domina. Per ea tamē quæ dixi, non successorum suprà narratis prçsulum insignibus vtentium consuetudinem, ad inuenti siue concessi priuilegij conseruationem, sed solùm impetrantium curiosam vanitatem suggillare modestè volui. Verùm & nunc de his satis.

Anno Domini MCCCC, Wenceslaus imperator non coronatus, sicut nec meruit, propter segnitiem atque lasciuiam ab electoribus est depositus ab imperio, & loco eius Rupertus dux Bauariæ, & palatinus Rheni Romanorum rex designatus est. Coloniæ ab archiepiscopo coronatus est, & ab Bonifacio papa confirmatus. Fuit quippe Christianissimus, iustitiæ cultor, & in rebus bellicis strenuus. Imperauit annis decem. Vxor eius Elizabeth filia Burggrauij Nurenbergensis, quæ peperit ei plures liberos, de quibus infrà anno obitus eius dicetur latius.

Viri doctrina excellentes sequuntur.

His diebus floruerunt lumina mundi videlicet:

Magister Gerardus Groet, qui instituit congregationem fratrum in Dauentria, quoque vtilia multa conscripsit.

Item

Item *Magister Ioannes Rusbrog*, qui similiter non minus vtilia edidit. Et
Henricus Hoyta professor famatus sacræ paginæ. Item:
Nicolaus Gorra, ordinis prædicatorum, theologiæ & ipse doctor.
Paulus Venetus, ordinis eremitarum, & plures alij.

Anno Domini MCCCCII, Tamerlanus, qui & ab aliis Tamburlanus appellatur, incredibilis potentiæ imperator Orientis moritur. Fuerat hic apud Tartaros natus humili loco, & tantas vires adeptus, vt supra duodecies centena hominum millia haberet in castris. Qua multitudine attritis bello Turcis, eorum imperatorem, catenis vinctum aureis, curru quo vehebatur quasi triumphans adiunxerat. Armenos præterea prostrauit. Subuerterat Persas, destruxerat Ægyptios; Damascum penè deleuerat: & quocunque eius transcenderat nomen sola fama, quasi fuisset missus à Deo, peccatorum vltor terribilis imminebat.

Anno Domini MCCCCIII, Albertus ex baronibus de Querfurt archiepiscopus Magdeburgensis diem obiit in castro Gibelstein, nihil præter vile pallium secum ad tumulum deferens, licet auiditate nimia super omnes antecessores suos pecuniã indifferenter ab omnib. tam clericis quàm laicis innumerabilem penè extorsisset. Cui defuncto Guntherus comes de Schwartzberg successit, & per Bonifacium papam IX confirmatur. Hic vt quidam de eo scribit, in sacris ordinibus vestibus stirpatis & lodatis contra decreta patrum incessit. Nec vnquam missam suam solenniter celebrauit, de quo & infrà suis annis dicetur & amplius. Eodẽ anno Heinricus Schutzmeister de Orlemunde, episcopus Merseburgen. apoplexia tactus resignauit domino Ottoni de Hoenstein: qui & hoc anno in die Epiphanię cũ magna põpa & principũ frequentia coronatus est.

Anno Dom. MCCCCIIII, Bonifacius summus pontifex diem clausit extremum, qui primus annatam ecclesiasticis beneficiis imposuit, vt beneficiũ adeptus dimidium annui prouẽtus apostolico solueret fisco. Quiq; multas fecit pro pecunia exemptionis, in perpetuum malum ecclesię: per huiusmodi quippe obedientiæ bonum dirimitur, & corpus ecclesię militantis cõfunditur, & dissipatur. Quare sancti tales exẽptiones validè reprehendunt, quemadmodum & beatus ac mellifluus Bernhardus in libro de consideratione Eugenium summũ pontificem alloquens, ita inter alia fatur: Audi murmur & querimonias ecclesiarum. Truncari se clamant & dimembrari. Subtrahuntur enim abbates episcopis, episcopi archiepiscopis, primatibus vel patriarchis. Facitis hæc quia potestis: sed vtrùm debeatis, quęstio est. Et post pauca. Nullus est fructus huius emancipationis seu exemptionis, nisi quòd episcopi inde insolentiores, monachi dissolutiores fiant, quin etiam pauperiores. Adde q, qui audiunt scandalizantur, detrahunt, blasphemant. Tunè licitum cẽses, ecclesias suis mutilari membris? Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Pluraliter dicit Potestatibus. Non enim tua sola potestas à Deo. Sunt & mediocres, sunt & inferiores: & quos Deus cõiunxit, non sunt separandi. Ita & Deus quos subiunxit, non sunt cõparandi. Quòd si dixerit episcopus, Nolo esse sub archiepiscopo; aut abbas, Nolo esse sub episcopo: non est hęc vox de cœlo, nisi fortè audieris aliquẽ angelorum dixisse, Nolo esse sub archangelis; vel aliquem aliorũ ordinum dicentẽ, Nolo esse nisi sub Deo. Quid (inquis) prohibes dispẽsare? Nõ, sed dissipare. Vbi necessitas vrget, excusabilis est dispẽsatio. Vbi vtilitas prouocat laudabilis, vtilitas communis dico, non propria. Vbi nihil horũ cõcurrit, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Hæc ille beatus. Hinc liquet, q, vbi causa sufficiens nõ est dispẽsationis, ille cum quo dispensatur, quantũ ad Deum tutus nõ est, etiã si papa dispenset, vt notatur extra de voto & voto red. Non est in glo. Si causa subest, facilius ergo & curialius cum sua dispẽsatione vadit in gehennã secundũ Ostiensem. Quadrat etiam suprà narratis cancellarius Parisiẽsis, Gerson videlicet ipse, Christianissimus doctor, in fine libelli theologicarum conclusionum, inquiens: Papa non potest peruertere ordinẽ hierarchicum vniuersalis ecclesiæ. Quin in multis casib. liceret eidem resistere in facie, & dicere, Quur ita facis, vtpote in exemptionibus manifestè nociuis, & si prælatos & ecclesias sibi subditas onerare sumptibus intolerabilibus, & libertatibus penitus spoliare vellet. Quin etiam secundum prædictum dulcifluum Bernhardum, quemadmodum Hugo cardinalis super Psalmo LXXIIII allegat, papa de iure non potest istas exemptiones facere, quia in hoc ecclesia corrumpitur, & dimembratur. Possem & com-

plura aliorum ad rem ſanctorũ dicta adducere, niſi ea propter vanos,& ſupercilioſos, criticosque,atque tædioſos lectores conſultius obmittere ratus fuiſſem. Fruſtra equidem niti,(vt Criſpus Saluſtius inquit) & nihil niſi odium quærere,extremæ dementiæ eſſe noſcitur. Copioſiſſima namq; materia ſcribendi, vel potius plangendi de his tẽporibus infamib. & effœminatis ſe offert,quibus totam Italiam,maximè tamen Romam magnitudo ſcelerum,& vitiorum vorago penè abſorbuerat,& Simoniaca peſtis lethaliter omnino infecerat. Longum eſſet etenim ſingula dinumerarare: imò prolixum foret plurimũ ſolius Bonifacij præfati noni bella & acta languida perſtringere,& quæ ab temporibus eiuſdem vſq; ad Ioannem XXIII in eccleſia propter peſſimum ſchiſma & pontificum ambitionem contigerunt mala:quorum ſumma ex ſubſcriptis verſibus ſuccinctè elici poteſt.

Papa ſtupor mundi cecidit: ſecumq; ruĩre
Cælica templa Dei, membra ſimulq; caput.
Papa dolor, mundiq; pudor, per crebra pateſcit
Crimina ſeu ſcelera famine ſonifero.
Heus Simon regnat!per munera quaeq; reguntur:
Iudiciumq; pium gaza nephanda vetat.
Curia papalis fouet omnia ſcandala mundi:
Delubra ſacra facit perfiditate forum.
Ordo ſacer, baptiſma ſacrum, cum chriſmate ſancto,
Venduntur turpi conditione fori.
Dines honoratur,pauper contemnitur,atq;
Qui dare plura valet munera, gratus erat.
Aurea quæ quondam fuit,hinc argentea papæ
Curia procedit deteriore modo.
Ferrea dehinc facta dura ceruice quieuit
Tempore non modico,ſed modo facta lutum.
Poſtq; lutum quid deterius ſolet eſſe? recordor,
Stercus, & in tali curia tota ſedet &c.

Hæc metra excerpſi ex libro primo de conſolatione eccleſiæ,quem compoſuit Theodericus Vric, theologus ordinis eremitarum diui Auguſtini, ad Sigiſmundum Romanorum imperatorem, qui ambo temporibus his fuerunt. Et eſt vox eccleſiæ plangentis caſum ſuum, quẽ tum patiebatur per ſchiſma horrendũ & periculoſiſſimum.

Bonifacio itaque(vt ſuprà dictum eſt)mortuo,anno videlicet MCCCCIIII,Innocentius ſeptimus ei in pontificatu Romano ſucceſſit: ſeditque annis duobus vel circà: vir ætate grandæuus, multarum magnarumque rerum experientia callens. Simoniacos tamen & ipſe fouit, qui & eo tempore (vt mox infrà patebit) fuere potentiſſimi curiales.

Anno Domini MCCCCV, ortæ ſunt diſcordiæ inter pontificem & Romanos. Cauſa videatur in Chronicis, quam hic breuitatis gratia prætereo. Pontifex itaque perterrefactus cum curialium turba Viterbium commigrauit,& commoratus eſt ibi aliquot menſes, donec Romam pluribus legationibus illum reuocantes,dominationem quoque vrbis eidem reddiderunt.

Eodem anno omnes ditiores curiales ſummi pontificis obierunt quaſi:cardinalis Yſernienſis reliquit triginta millia ducatorũ. Sed ô quot eccleſias,& monaſteria,& alia beneficia eccleſiaſtica,anteq; tot millia acquireret,æſtimatur grauaſſe & depauperaſſe? Item dominus cardinalis Mopolitanus decedens vltra centum millia ducatorum auri reliquit. Item poſt hunc dominus cardinalis Eſculanus,pauper in pecunia,ſed diues in conſcientia, moriens ob id nullas habuit exequias more diuitum pompoſas,ſed(vt piè creditur) cœleſtium ciuium nactus eſt comitiuas, qui animam eius ſupernis inuexerunt deliciis,vt de exiguo Martino epiſcopo canitur, Martinus hîc pauper,cœlum diues,&c. Deinde famoſus ille archiſimoniacus Ioannes de Bononia, ſecretarius papæ quondam Bonifacij noni, deceſſit,qui etiam vltra XL millia florenorum ducatorum reliquit in vltimis. Reliquit (inquam) in fraudem pauperum,& animæ ſuæ perniciem

niciem, quos sua pro liberatione in vsum egenorum distribuisset salubrius. Post hunc alter archisimoniacus dominus Bartholomæus Francisci, protonotarius & rector cancellariæ apostolicæ, defunctus est, qui & ipse thesauros reliquit ingentes. Et certè hæc vanitas est pessima, cùm homo mortalis in imagine pertransiens, vti inquit propheta regius, thesaurizat, & nescit cui congregat.

Eodem anno Innocentio papæ (de quo nunc loquimur & tractamus, septimo videlicet) Romani ciues claues ciuitatis cum ramis palmarum obtulerunt, & omne dominium vrbis Romæ etiam temporale illi concesserunt, sed minus iustè minusq; laudabiliter, quoniam illa temporalium affluentia officiunt haud parùm spiritualibus. Nec Petri successor ipse papa eiusmodi periculosum temporale dominium sumpsisse debuerat. Nusquam equidem legitur, priscis quòd temporib. etiam post donationem Constantini (de qua cuncti curiosi canonistæ magnum faciunt festum) quispiam summus pontifex temporale dominium vrbis Romę gubernauerit. Ast nouis temporibus, nostraq; memoria certi pontifices, de illo labores & dolores sibimet inde cumulantes, se intromittere ausi fuere: quandoquidem ab antiquo Roma vrbs semper extitit regalis & imperialis. Alioqui ab Electoribus deputatis ad imperiũ legitimè sublimatus quisquis ille foret, incassum & frustra rex appellaretur Romanorum: quia nõ verbis sed factis prosperari quis debet, cùm & lex non verbis sed factis imposita sit. Et id ipsum copiosè veteres protestantur historiæ. Hæc Engelbertus Wusterwitz, clericus Brandeburgensis, in Chronica sua Marchitica, qui aliquot annis Romæ cardinalibus seruiens insumpserat, & prænarrata oculis viderat, & exequiis quorundam interfuerat.

Anno Domini MCCCCVI, Gregorius XII Romanus factus est pontifex, eodem anno quo & Innocentius antecessor eius defunctus est. Electus est autem pridie calen. Nouembris, pontifex maximæ seueritatis, & sanctimoniæ præcipuæ reuerendus. Qui mox pontificatu suscepto pro vnione ecclesiæ restituenda se scripto coram notariis & testibus obligauit ad cessionem pontificatus, si Benedictus ex altera parte resignare paratus esset. Verùm cùm Benedictus XIII antipapa cedere nollet, licet in primis promiserat, & ipse Gregorius verus papa intelligens dolum hominis callidissimi, resignare distulit, vt infrà etiam patebit tempore concilij Constantiensis, in quo resignauit liberè.

Anno Domini MCCCCVIII, concilium ingens Pisis celebratur, in quo accusati de collusione pontifices prædicti ambo priuantur; & electus est vnanimiter Petrus de Candia, natione Græcus, quem Alexandrum quintum nominauerunt. Quo post annum mortuo, elegerunt cardinales in eodem concilio Ioannem XXIII, qui Balthasar de Coxa dictus fuit: & addiderunt schisma schismati, vt prædictum est.

Circa hæc tempora recesserunt magistri Alemanni de Praga in Lipz vrbem Misniacam, & hoc propter tyrannidem Wenceslai regis Bohemorum quondam imperatoris, & magistrorum de natione Bohemorum, videlicet Ioannis Hus, Hieronymi de Praga, Stephani de Paletz, & Matthiæ Engen, Ioannisq; Yessenitz, & aliorum plurimorum hæreticorum. Engelbertus historicus hoc factum refert anno MCCCCVI. In rudimento verò Chronicorum dicitur, quòd Vniuersitas Lipzensis exordium habuerit anno MCCCCIX.

Anno Domini MCCCCX, Rupertus Cæsar obiit, & Heydelbergæ in ecclesia sancti Spiritus sepelitur. Reliquit autem ex Elizabet filia Burggrauij Nurenbergensis multos hæredes, Ludwicum videlicet, Stephanum, Ioannem, & Ottonem, inclytos duces. Ludwicus senior natu patri in ducatu successit, à quo principes palatini & duces Baioariæ cum episcopo nostro moderno Philippo originem ducunt, vt in sequentibus suis locis demonstrabitur plus. Habent equidem duos imperatores stirpis suæ, Ludwicum quartum, & Rupertum prædictum. Eodem anno Vdalricus episcopus noster obiit, cui Gerardus (vt sequitur) successit.

GErardus de Guch, in serie præsulum Nuemburgensis ecclesiæ ēpiscopus XXX, Vdalrico ex humanis sublato succedens, præfuit annis fermè XXVIII, non sine magna nominis sui laude, & commissæ ecclesiæ vtilitate. Verùm specialia de eo gesta non comperi.

De quibuſdam rebus memorandis ſub iſto antiſtite Gerhardo factis, ex Chronicis diuerſis.

Anno itaque Domini MCCCCXI, pontificatus videlicet eius primo, Sigiſmundus, rex Vngariæ atque Bohemiæ, communi voto principum Francofordiæ electus eſt Romanorum imperator, & imperauit annis XXVII incompletè. Fuit autem vir Chriſtianiſſimus, vrbanus & humilis, & multarum linguarum peritus. Contra Turcas nonies bellando triumphauit, aliqualis Grammaticus, ſed vix congruus. Adeò deniq; deuotus, quòd non immeritò ſanctorum catalogo adſcribi poſſet. Eius etenim deuotione, ſapientia & induſtria peſſimum ſchiſma ſublatum eſt, & vnitas eccleſiæ ſanctæ redita. Vt enim id perficeret; nec ſibi, nec alicui de ſuis pepercit. Ideoque Carolo Magno, Theodoſio, Conſtantino, & Ottone primo, non minor potentia, virtute & pietate extitit. Quidam ſcribunt eum cœpiſſe anno Domini MCCCCX. Eodem anno Ludocus, marchio Brādeburgenſis, & dux Morauiæ, octogenarius obiit, relinquens marchiam ſub tribulamine & tyrannide Quitzonum. Quo mortuo abſque liberis, iure hereditario & ſucceſſione ad Sigiſmundum regem Vngariæ & totius imperatorem orbis eo tempore nouum marchia ipſa deuenit, quam confeſtim Friderico Burggrauio Nurenburgenſi daturum ſe ſpopondit, prout ſequenti anno (vt mox dicetur) magnificè fecit.

Eodem quoquè anno bellum ſæuiſſimum in Pruſſia ſiue Boruſſia fuit inter fratres Teutonicos & Poloniæ regem, in quo ordo multùm ſuccubuit, ex parte eius quadraginta millibus interfectis: quos inter & dominus Vlricus de Gingyen magiſter ordinis cum CCC cruciferis peremptus eſt. *Gaudent prædones dum diſcordant regiones.* Eodem anno, Waltherus de Kochritz epiſcopus Merſeburgenſis defunctus eſt, qui eccleſiam commiſſam multis debitis oneratam liberauit; inſuper complura vina & blada reliquit cum duobus millibus florenorum, cui Nicolaus Lubich ſucceſſit. *Sub eo* defœdarunt eccleſiam Bernardus princeps de Anhalt, & Bernus comes de Reinſtein, qui & multa damna fecerunt eccleſiæ in rapinis.

Anno Domini MCCCCXII, Ioannes de Egolfſtein epiſcopus Herbipolenſis migrauit ad patres. Cui Ioannes de Brun eodem anno ſuccedens præfuit annis XXVIII.

Anno Domini MCCCCXII, Fridericus Burggrauius de Nurenberg iuxtà promiſſum Sigiſmundi imperatoris deſcendit in Marchiam ſub ſaluo conductu dominorum Rudolphi & Alberti ducum Saxoniæ. Qui tanquam cœlitus miſſus, oppreſſam marchiam à tyrannide Quitzonum cum tempore liberauit. Conuocatis itaque vaſallis, expoſuit voluntatem Sigiſmundi imperatoris literas eiuſdem ipſis oſtēdens in quibus continebatur, quòd omnes vaſalli, ciuitates & oppida totius prouinciæ ipſi tanquam ſupremo prouiſori & aduocato marchiæ omagium facerent, ſummamque pecuniæ expreſſam in iiſdem literis, id eſt centum millia florenorum Vngariorum, præſtarent. Fecitque ei omagium fidelitatis tota marchia, præter quoſdam vaſallos, & præſertim Quitzones & de Rechaw nobiles & de Bredaw qui reſiſtebant. Quare & pòſt per Fridericum fugati ſunt.

Anno Domini MCCCCXIIII, Concilium Conſtantienſe initium habuit, quod incredibili penè principum prælatorumque frequentia tres durauit annos, in quo fides Chriſtiana quæ iam multis annis vacillare videbatur, fortiter reſurrexit. Ibi enim ſchiſma peſſimum & ſcandaloſiſſimum XL annorum terminatum eſt. Ibi hæreſes damnatæ, & duo hęreſiarchæ, ſcilicet *Ioannes Hus & Hieronymus de Praga* incinerati fuerunt, & plura bona inſtituta. Determinauit etiam eadem ſancta ſynodus, quòd concilium legitimè congregatum repræſentans eccleſiam vniuerſalem, poteſtatem habet à Chriſto immediatè: cui omnis ſtatus etiam papalis obedire tenetur, in his quæ ſunt ad generalem reformationē eccleſiæ, ſcilicet in fide & in moribus, tam in capite quàm in membris. Item quòd deinceps concilium de decennio in decennium deberet celebrari.

Anno Domini MCCCCXV, Fridericus dux Auſtriæ, & pòſt imperator eius nominis tertius naſcitur. Eodem anno, Ioannes papa XXIII capitur, & biennio cuſtoditur.

Anno

Anno Domini MCCCCXVI, Gregorius XII pontificatu legitimè se abdicauit, & concilio resignauit. Benedictus autem XIII in Gallia quondam pontifex, se pontificem pertinaciter asseuerans, auctoritate concilij rursus improbatur & damnatur.

Anno Domini MCCCCXVII, post Gregorij spontaneam resignationem, & Benedicti XIII, ac Ioannis XXIII inuitam depositionem, electus est totius concilij vnanimi consensu Otto de Columna in summum pontificem: seditq; annis XIIII, verus, vnicus, & indubitatus pastor ecclesiæ. Eodem anno, Fridericus Burggrauius Nurenburgensis, in concilio Constantiensi per Sigismundum imperatorem plenè fuit nithronizatus, & infeudatus, mitra marchionali & aliis insignibus collatis, & per sceptrum elector ac camerarius imperij constitutus, suscipiens eo tempore & die, id est in octaua Paschæ, merum imperium siue dominium Marchitici principatus. Et hoc eodem ipso anno, a concilio Constantiensi reuersus in marchiam Brandenburgensem videlicet, cepit castrum Plawen cum pluribus aliis castris, & expulit Theodericũ Quitzonem raptorem, & totaliter de Marchia fugauit & proscripsit. Eodẽ anno, & idipsum in concilio Constantiensi per suprà memoratum Sigismundum imperatorem comitatus Cleuẽsis mutatus est in ducatum. Cuius primus dux Adolphus ducatum nouum castris, fortalitiis & fossis egregiè muniuit. Qui etiam monasterium Carthusiense, Reginæ cœli dictum, erexit, & pucherrimè consummauit; ducem Montensem, & nepotem ducis Gelrię bello strauit; & alia complura magnificè perfecit. Tandem post multas victorias & ipse morte naturali prostratus, in prædicta sepelitur carthusia.

De viris illustribus, qui tempore Constantiensis claruere concilij.

Petrus de AEliaco, episcopus Cameracensis, præceptor Gersonis qui sequitur.
Ioannes Gerson, cancellarius Parisiensis, legatus pro tunc Gallorum regis, qui sua sapientia prædictum valde promouit concilium.
Petrus de Rosenheim, monachus Melicẽsis, qui roseum memoriale diuinorum eloquiorum & alia edidit.
Franciscus Zambarellis, episcopus Florentinus, iuridicus.
Pogius & ipse Florentinus, oratorque facundissimus.
Gasparinus Pergamensis, Graminaticus & Rhetor luculentissimus.
Leonardus de Aretino, orator & historicus insignis.
Antonius de Butrio, legisperitissimus.
Petrus de Ancharano, in iure canonico eruditissimus.
Ioannes Tortellius, orator & Grammaticus præclarus.
Angelus de Perusino, Baldi auditor iurisconsultissimus.
Et hi octo fuere seculares, licet quidam initiati sacris.
Ioannes Dominici, cardinalis, doctrina & conuersatione celeberrimus theologus, ordinis prædicatorij.
Nicolaus Trinetb, qui scripsit super Augustinum de ciuitate Dei, eiusdem ordinis.
Vincentius de Valentia, declamator verbi Dei famatissimus, & sanctæ opinionis. Fuit tamen deceptus, quòd Antichristum prædicauit venturum suis in temporibus ob malitiam hominum. Contra quem scriptura inquit: Nõ est vestrum nosse tempora & momenta, quæ posuit pater in potestate sua, &c. Et sunt verba Saluatoris.
Franciscus de Platea, theologus & iurista canonum sacrorum insignissimus, ordinis fratrum minorum.
Gerardus Odonis, theologus valens, eiusdem ordinis. Huius etiam ordinis fuit Alexander V, & in hoc concilio depositus.
Paulus Venetus, theologus acutissimus, & subtilissimus disputator, ordinis eremitarum diui Augustini.
Bartholomæus de Vrbino. Augustinus de Roma. Gabriel de Spoleto. Iacobus Magni, qui sophologium & alia edidit.
Theodericus Vrie, qui inter alia ad Sigismundum imperatorem pulcherrimum librum prosa & metro contextum de consolatione ecclesiæ conscripsit, in quo gesta concilij Constantiensis pro maiore parte complectitur.

Ioannes Zacharia, & ipſe theoſophus excellentiſſimus. Concilio Conſtant. interfuit, multos in eodem ad clerum faciendo ſermones.

Michael de Bononia, theologus maximus, eodem tempore cum ſubſcriptis claruit, ordinis fratrum Carmelitarum.

Michael Herbrant. Henricus de Andernacho. Arnoldus de Auſtria, qui omnes ſcriptis effulſerunt.

Notandum tamen, quòd *Hieronymus de Praga* in hoc concilio damnatus, non iſto præſenti, ſed præcedenti proximo anno, id eſt MCCCCXVI, fuit combuſtus. Fuit autem *Ioannis Hus* diſcipulus & collega, quatuor generalium ſtudiorum Pariſienſis, Colonienſis, Heydelbergenſis, & Pragenſis philoſophus, & ſummus theologiæ magiſter, ſi bene intellectu ſuo vſus fuiſſet. Fuit denique orator eloquentiſſimus atq; acerrimus Dialecticus, adeò quòd nullus etiam doctiſſimorum virorum in concilio diſputando ſuperare eum potuerit. Cuius error, imò magiſtri ac præceptoris *Ioannis Hus*, originem habuit ex libro quodam *Ioannis Wiclef*, qui de realibus vniuerſalibus inſcribitur, in quo multa de poteſtate eccleſiaſtica, de papæ & clericorum ſtatu, deque temporali dominio orbis diſſeruntur. Quem quidem librum Bohemus nobilis, Vxoniæ eo tempore ſtudens, perlegens, doctrinarum nouitate oblectatus aliquot exemplaria ſecum in Bohemiam vexit, & pleriſque magiſtris ſuæ gentis & ſectæ legenda conceſſit. Qui eadem curioſitate illecti (ne dicam noua immò nociua lectione infecti) virus hauſtum confeſtim & prædicando & docendo vomuerunt in populum. Quorum magiſtrorum præcipuus *Ioannes* extitit *Hus*. Is cùm honeſtioris vitæ & magnæ eſſet famæ, plebeculam mobilem in ſuam facilè traxit ſententiam. Inde factum eſt, vt in breui tempore & in fide & in moribus tota corrupta & ſubuerſa ſit Bohemia. Et hoc modo accidit etiam hac tempeſtate, quòd hæreſis iſta Huſſitica (vt ſemper) à litteratis & philoſophicis viris habuerit ortum. Et quidnam aliud philoſophia, ipſa hæreſum mater & errorum parens, quàm hæreſium ſemina producere poterit & poteſt? Quæ quantum in ſe eſt (niſi lectorem caſtum cautumque offenderit) ſemper idem catholicam, & euangelicam illam doctrinam contaminare conſueuit. Cuius etiam illi hæreſiarchæ, & noui & veteres, alumni fuere atque diſcipuli. Quin etiam, vt memoratus glorioſus inquit Hieronymus, Omnes hæretici magni huius ſeculi fuere ſemper magiſtri, rete habentes apoſtolicum, catenulas aſt diabolicas, id eſt philoſophicas à philoſophis contextas. Quos etiam idem doctor appellat hæreticorum patres, aduerſus Pelagianos ſcribens, inter alia de ipſis inferens: Philoſophi, patriachæ hæreticorum, eccleſiæ puritatem peruerſa maculauere doctrina, &c. Et theologorum auguſtus Auguſtinus, in l. de ciuitate Dei, Ariſtotelem Peripateticorum philoſophorum principem ſuam ob virulentam doctrinam hæreſiarcham appellitare & ſcribere non erubuit. Aſt nunc de his ſatis dictum ſit, quoniam & compluribus in locis huius operis paria taxata ſunt, & cauſa nacta infrà dicentur. Fuerunt autem in concilio iſto Conſtantienſi (vt Hartmannus Schedel in ſua Chronica habet) ex omni natione viri excellentiſſimi, & potiſſimùm Itali, Galli, Germani, Hiſpani & Angli, quorum ſuffragiis omnes concilij res geſtę ſunt. Porrò præſtantiores in eo fuere: Ioannes XXIII ſummus pontifex, & Sigiſmundus Cæſar; quinque epiſcopi cardinales; XVI presbyteri cardinales; VII diaconi cardinales; patriarchæ VII; archiepiſcopi XXXIIII; epiſcopi CIIII; abbates LX inſignes; generales quatuor ordinum; duces XXIIII; comites CXL; communitates quoque vrbium multarum.

Comitatus Subaudienſis in ſuprà memorato quoque concilio Conſtantienſi mutatus eſt in ducatum.

Eodem tempore ſtudium vniuerſale fundatum eſt in Roſtock, in ducatu Meglingenſi, qui Latinè Magnopolenſis dicitur.

Anno Domini MCCCCXIX, Sigiſmundus Cæſar Wenceſlao mortuo fratre eius regnum obtinuit Bohemiæ. Eodem anno, Rudolphus dux Saxoniæ, & elector imperij, qui multa bella habuit contra Guntherum archiepiſcopum Magdeburgenſem, in quorum vno turris cadens duos filios eius quos ſolos habuit, oppreſſit & extinxit. Quamobrem abſque hærede hoc ipſo anno in Wittenberg obiit, ducatum fratri Alberto cum electoratu relinquens.

Anno

Anno Domini MCCCCXX, Ioannes de Naſſaw archiepiſcopus Moguntinus diem obiit, cui Conradus de Dune Ringrauius ſucceſſit, & XIIII annis præfuit. Eodem anno vel circà, Bohemi indignati propter combuſtionem Ioannis Hus & Hieronymi Pragenſis, collecto exercitu magna damna vicinis intulere prouinciis. Combuſſerunt equidem eo tempore inter alia monaſterium Brun, ordinis ſancti patris noſtri Benedicti, quod ſanctus Adelbertus, epiſcopus Pragenſis & martyr, de patrimonio ſuo fundauerat; item abbatiam in Straho ordinis Præmonſtratenſium.

Anno Domini MCCCCXXI, Huſſitæ rurſus in furiam verſi, circumpoſitas fidelium terras igne & ferro vaſtauerunt, & etiam in ipſa Bohemia catholicos laicos & religioſos eadem veſania exturbarunt; eorum prędia, villas, & oppida, & monaſteria, flamma & gladio deſtruentes. Qua tempeſtate Carthuſiam trans pontem ſubuerterunt. Item circa Pentecoſtes feſtum obtinuerunt montem Cuthnitz, & honorabile cœnobium ordinis Ciſtercienſis ibidem Sedelitz nuncupatum funditus diruerunt: in quo quidam Carthuſienſes præfati monaſterij expulſi fuerant recepti ad tempus, vt hoſpites. Quapropter Huſſitæ excandeſcentes ipſos monachos receptores cum omnibus interfecere Carthuſienſibus. Eodem etiam anno prędicti hæretici oppidum Belyn cum caſtro quod fuerat de dominio comitis Alberti de Colditz, & monaſterium Oſſeck ſub caſtro Roſenberg combuſſerũt, & monachos ordinis Ciſtercienſis in eodem Deo militãtes occiderunt. Et eodem impetu Brux oppidum fidelium expugnare machinabãtur. Sed marchiones Miſnenſes, Fridericus & Wilhelmus id audiẽtes, & exinde terris ſuis malum timentes, collecta armatorum multitudine contra eos proceſſerunt, & congreſſione facta duo millia Huſſitarum interfecerunt, cæteroſq; omnes in fugam turpem verterunt. Ex parte autem Miſnenſium vix quinquaginta occubuerunt.

Anno Domini MCCCCXXII vel circà, per Martinum papam crux data eſt contra Bohemos. Miſſuſq; eam ob rem Iulianus cardinalis ſancti Angeli in Germaniã. Eius opera maximus exercitus collectus eſt, in cuius expeditione fuerunt multi principes, barones, comites, & epiſcopi. Dux militiæ fuit Fridericus, marchio Brandeburgenſis. Cum eo præcipui fuere: Otto Treuirẽſis, Theodericus Colonienſis, Guntherus Magdeburgenſis, archiepiſcopi. Item epiſcopus Leodienſis, & alij, Ludwicus comes palatinus, Albertus dux Saxoniæ, Ludwicus Landgrauius Haſſiæ, Fridericus & Wilhelmus marchiones Miſnenſes, domini noſtri; Bornus, Georgius, & Adolphus, principes de Anhalt; Fridericus Lantgrauius Doringiæ; Ioannes dux de Berge; Henricus comes de Schwartzburg; Volradus & Geuehardus comites de Mansfelt; Bedo de Stalberg comes, & plures alij quorum quadraginta equitum fuere millia, dempta multitudine peditum. Et cùm tot & tanti eſſent, vix Bohemiam ingreſſi ſubito pauore omnes perculſi, & priuſquam hoſtis vllus in cõſpectu daretur, fœdiſſimè omnes ſimul cœperunt fugere, quilibet extra Bohemiam. Hoſtis exin metu alieno ingenti præda potitus eſt, quam relictam inuenit. Eodem tempore ordo nouus canonicorum regulariũ apud Etruriam cœpit in Lucenſi agro, monaſterio Friſonariæ à loco Friſonaria dicto. Deinde ab Eugenio aucta Lateranenſis appellata eſt, vt dicit Hartmannus, & ſpeciali priuilegio canonicis regularibus beati Auguſtini aggregauit, habueruntq; complures viros & ſanctimonia præſtantes. Congregatio denique noua, ſiue reformatio ordinis ſancti Benedicti quæ ſanctæ Iuſtinę nuncupatur, hac tempeſtate in Italia apud vrbem Patauinam in monaſterio ſanctæ Iuſtinæ cœpit. Quæ congregatio viris præſtantiſſimis, & locis boniſque, tam temporalibus quàm ſpiritualibus, excreuit. Idcirco Eugenius quartus pontifex ſummis eam dotauit priuilegiis. Deinde in ea innumerabiles viri, non modò iurium ac ſacræ theologiæ doctrina, ſed & eloquentia literarum tam Græcarum quàm Latinarum ornatiſſimi extitere.

Eodem anno Gerhardus Epiſcopus noſter obiit, vt habet catalogus ille breuis & mancus, quem in multis, vbi certiora non habui, ſequutus ſum. Verùm hoc loco, vt in pleriſque aliis, ſciens ex priuilegio quodam hunc præſulem anno Domini MCCCCXXVII adhuc vixiſſe, ab eodem receſſi. Et ita alibi cùm emendatius exemplar non haberem, & anceps eſſem; veriſimiliora & magis rationi conſona ſemper ſectatus ſum. Quod lector humanus perpendens facilem mihi veniam dabit, ſicubi forſan me eiuſmodi perplexitate laboraſſe offenderit, ſciens *Vltra poſſe viri nulla poſſe requiri*, &

in rebus arduis vel ipsum conatum fore laudabilem. Quo vtique fretus, nonnihil in huius operis exantlatione effecisse me reor, iuxta illud Flacci dictum, Est aliquid prodisse tenus, si non datur vltra. Sed & de hoc infrà plus.

Anno Domini MCCCCXXIII, Albertus dux obiit Saxoniæ, frater suprà memorati Rudolphi. Hic propter bella fratris plurimùm depauperatus fuerat, vt vix quatuor cum equitibus equitaret. Discessit autem & ipse sine hærede masculo. Proinde ducatus eius cum electura deuolutus est ad imperium. Quem Sigismundus imperator qui tum rerum summam tenebat, Friderico marchioni Misnensi, viro strenuo, & armorum gloria clarissimo, ob obsequia quæ sibi impenderat, & bella quæ contra Hussitas fortiter perfecerat, cum ipsa electura pleno iure & dominio tradidit; ita vt amodo ipse Fridericus suum titulum extollere, atque Marscallum sacri Romani imperij se scribere posset. Et ita ducatus Saxoniæ peruenit ad marchiones Misnenses, quorum primus dux prædictus institutus est Fridericus, vt hæredes illi eadem dignitate succederent perpetuè. Cœpit itaque Fridericus dux Wittenberg possidere, vrbem Saxonicam cum attinentiis suis circumpositis castris, villis, & oppidis, quæ antè prædictus Albertus dux defunctus quondam possederat, ibique obierat.

Fridericus denique prænarratus, primus ex marchionibus Misnensibus Saxoniæ dux, & imperij elector, studium vniuersale literarum Lipsick erexit, magnisque collegiis ac stipendiis decorauit. Quem Fridericus, & ipse dux Saxoniæ, & elector imperij eius nominis tertius, qui nostro æuo ducatum prædictum successione hæreditaria feliciter & pacificè gubernat, secutus, & ipse gymnasium sapientiæ florentissimum in suprà dicta sua vrbe Wittenbergensi à fundamento nouum fundauit, multisque bonis & magnificis priuilegiis decorauit. Insuper ibidem castrum munitissimum & pulcherrimum, & iuxta illud ecclesiam collegiatam mirificis structuris erexit exemptam, in honore Omnium Sanctorum dedicatam, quam ornamentis pretiosissimis, & reliquiis innumeris & sanctissimis, nec non summis indulgentiis Romæ impetratis excellentissimè ac splendidissimè ornauit & insignauit. De quibus omnibus infra suo tempore dicetur amplius.

Anno Domini MCCCCXXIIII vel circà, ordo monachorum diui Hieronymi iamdudum à sua institutione primæua collapsus, à viro venerabili Lupo Hispalensi restauratur. Ex dictis beati Hieronymi normam cõtextam Martino papæ obtulit, & pontifex eandem approbans confirmauit.

Anno Domini MCCCCXXV, Guilhelmus marchio Misnensis, frater suprà dicti Friderici primi ducis Saxoniæ, defunctus est, & in ecclesia collegiata ac exempta sancti Georgij in Aldenburg, quam ipse in monte iuxta castrum fundauerat, honorificentissimè sepelitur, in eius videlicet chori medio. Huius denique ecclesiæ præpositus in præcipuis festis ex apostolico indulto episcopalibus inter celebrandum vtitur insignibus.

Anno Domini MCCCCXXVII, indictione Romanorum quinta, memorabilis ille pater, & famigeratus dominus, Hermannus primus huius monasterij nostri infulatus abbas, postquam complures per annos religiosè & laudabiliter sibi commissum gregem gubernasset, naturæ debitum soluit, & iuxta altare archiapostoli Petri sub fornice muri, & assiduo summam Missam celebrantium, & ad eandem in sacris ministrantium sub transitu sepelitur. Cui etiam primò & grandis & sculptus lapis, per circumferentiam epitaphium, in medio autem imaginem mitratam ipsius præsulum more continens, positus est. Hactenus enim prisci illi patres, & venerandi abbates, veræ religionis & humilitatis sectatores, omnem pompam & vanitatem, veluti religionis monasticæ iacturam & excidium, vitare consueuerant. Quamobrem fratrum instar simpliciter tumulati fuere, dempto quòd eorum ob memoriam posteris commendandam plumbilamen, & nomen eorum & diem obitus inaratum tenens, ad caput positum cum ipsis plerumque sepultum fuerit: superiore tamen saxo raso, & (vt ita loquar) cæco planoque permanente. Proinde contigit, vt nominatissimorum abbatum vtpote primi, secundi, tertij, & aliorum haud paucorum per longa temporum curricula, & vsque præsens in nostrum tempusculum sarcophaga incognita manserunt. Quorum duorum, Erckenberti

berti videlicet abbatis eius nominis secundi, cuius epitaphium inuentum constat, anno Domini MDX, in latere ecclesiæ nostræ sinistro versus Septẽtrionem, in loco communis fratrum sepulturæ, non procul ab ara diuæ Vrsulæ, dum pro Ioanne Scharpff, confratre præbendarioque nostro, equite quondam in armis strenuo, reuerendi domini Iudoci abbatis nostri moderni genitore, in bona senectute recenter tunc defuncto, sepulchrum foderetur. Quod quidem epitaphium ita casu repertum continebat, ipsum Erckenbertum multorum voluminum, præcipuè beatorum Augustini & Hieronymi operum scriptorem originalium fuisse egregium: quæ quidem opera, manu ipsius eleganti charactere exarata, in præsens vsque æuum nostram & venustate & magnitudine sua bibliothecam plurimùm exornant.

Porrò aliud domini videlicet Azzonis, viri spectabilis & abbatis nostri quondam præstantissimi, epitaphium repertum fuerat, anno Dominicæ incarnationis MDXVII, dum ante altare beatorum Apostolorum Philippi & Iacobi pro vnius monachi sacerdotisque nostri tunc defuncti sepelitione terra aperiretur, quod quidem exile, plumbeum, quadratumque nil præter nomen defunctionisque annum memorati Azzonis continebat; adeò tamen vetustate & situ corrosum, vt numerus difficulter cognosci legique possit, quod & adhuc penes nos extat. Epitaphium verò Egkeberti quò deuenerit ignoratur. Enimuero dum suam ob antiquitatem & mirificum schema diuersis conspiciendum & legendum commodatum fuisset; nostrorum incuria repetere illud negligentium non est restitutum nec recuperatum, sed alienatum & deperditum hucusque manet, ad calendas Græcas recuperabile. Hermanno itaque abbate qui natu Citizensis fuerat defuncto, successit ei in regimine monasterij & abbatiæ, eodem anno Dominus Erhardus Gliner de Geraha oriundus, vir prudens & iustitiæ tenax. Et hunc quidem Ioannes de Slenitz, Nuemburgensis episcopus eius nominis secundus, qui immediate sequitur in suo infrà scripto priuilegio, quod monasterio nostro, anno Domini MCCCCXXII, contulit, lites narrat habuisse cum antecessore suo episcopo Gerhardo: quod vtiq; minimè esse potuisset, nisi hoc eodem anno Domini, videlicet MCCCCXXVII, primo Erhardi abbatis, ipse Gerhardus prælul in humanis superstesq; fuisset: quem tamẽ catalogus ille cõmunis, breuis & vulgatus anno Domini MCCCCXXII migrasse à seculo ponit; quem tamen & in hoc (vt in multis) oberrasse suspicor. Proinde & hic anceps maneo, auribus lupum tenẽs. Verùm modò quippiam non habens certius, prælegato priuilegio (vt infrà patebit) magis quàm illo memorato mancoque credens catalogo, solidiora & verisimiliora sequendo, cœptam in nomine Domini prosequar historiam.

Anno denique quo suprà, Domini videlicet MCCCCXXVII, Rudolphus de Plawenitz, XXXV episcopus Misnensis, obiit; cui Ioannes Hoffman, primus ex theologis studij Lipsensis ad canonicatum præsentatus, eodem anno successit: sub quo ecclesia Misnensis habuit multos aduersarios, & passa est etiam ab Hussitis iacturam non modicam.

Eodem anno vel circà, Gerhardus episcopus noster debitum naturæ soluit, cui Ioannes de Sleynitz (vt sequitur) communi voto electus successit.

IOannes secundus, decretorum doctor insignis, ex prosapia nobilium de Sleynitz dictorum originem ducens, Gerhardo mortuo in pontificatu Nuemburgensis ecclesiæ suffectus, eandem egregiè & laudabiliter in diebus suis rexit, res magnas & memorabiles perficiens. Inter quas ad Bohemorum siue Hussitarum impetum & furorem arcendum, arcem episcopij in Cziza muniens, nouis fossatis, muris, & turribus validis circumcinxit; pontem nouum prædictis adiiciens. Fuit denique iste venerabilis præsul, vir per omnia magnificus, humanus & liberalis, munificus largusque ac dapsilis. Inopum quoque & pauperum miseriis ex animo plurimùm compatiens, & liberaliter cunctis subueniens, optimi pastoris officium exhibens, gregem commissum verbo & exemplo, ac corporali subsidio quantum ad egenos pertinet, diligenter pascens, & misericordiam cunctis calamitosis hilariter impertiens. Quæ vtique misericordia virtus maxima, & gloria summa & præcipua iuxta sacros canones boni censetur episcopi. Obiit tandem (vt infrà anno suo opportunius dicetur) post laudabilia

facta in celebritate diui Andreæ apostoli, tumulatúrque in ecclesia sua Czica ad Occidentem, in communi & vetusto episcoporum sarcophago.

De euentibus quibusdam, temporibus prafati antistitis exortis, ex Chronicis.

Anno Domini MCCCCXXVIII, Fridericus dux Saxoniæ primus, & marchio Misnensis &c. cui Sigismundus Cæsar ducatum contulerat, obiit in Weisenfels, & sepultus est in Misna, in capella maiorum suorum quæ Principum appellatur, quæ mausoleum eorundem suo continet gremio: in qua & veteres pendent exuuiæ, & rapta ex hoste trophæa. Mortuus autem est in octaua Innocentum, relinquens ex vxore sua Catharina filia ducis Brunswicensis quatuor filios, Fridericum, Guilhelmum, Sigismundum & Heinricum. Fridericus successit ei in ducatu Saxoniæ, & electoratu imperij. Guilhelmus successit in Landtgrauiatu Doringiæ, cuius vxor fuit Anna, filia Alberti Vngariæ & Bohemiæ regis & post Romani imperatoris, eius nominis secundi; deuotissima & sanctæ opinionis mulier. Sigismundus initiatus est sacris, & Deo mancipatus potius quàm armis, factusque est episcopus Herbipolensis, licet infra paucos annos (vt in sequentibus dicetur) resignarit. Heinricus iunior filius, marchio Misnensis, & Landtgrauius Doringiæ parum superuixit. Ideo omnia quæ habuerat, Guilhelmo supra fato suo fratri prouenerunt, qui etiam exin solus Landtgrauiatum possedit Doringiæ diu pacificè, quousque videlicet inter eum & Fridericum fratrem suum memoratum grauissimæ discordiæ & rixæ exortæ sunt, de quibus infrà dicetur.

Anno Domini MCCCCXXIX, Bohemi crebris victoriis elati & prædarum auidi, rursus hostili exercitu vicinas terras, præsertim Lusatiam, Misnamque ex parte vastare cœperunt, & inter alia damna cœnobia Nouæ cellæ & Grunhaim ordinis Cistercienses destruxerunt, & monachos occiderunt, & cuncta eorum bona diripientes abduxerunt.

Anno Domini MCCCCXXX, Bohemi Hussitæ iterum in terram Misnensem, & procedentes in terram Aduocatorum, Plawen oppidum diruerunt. Deinde Curiam, & Culmpach, & similiter Pareut oppugnantes ceperunt, & despoliauerunt. Et ita grassantes vsque ad Babenbergam, cuncta penè igne & ferro depopulati sunt; magna damna marchionibus Brandeburgensibus inferentes. Nec fuit qui eis resistere vellet, aut posset.

Anno Domini MCCCCXXX, Clusa monasterium reformatum est per abbatem eiusdem loci Ioannem de Mindaw, qui dolens super inordinata fratrum suorum conuersatione, diuina tactus inspiratione, regulam diui Benedicti tum prorsus neglectam recolligere, & diligenter perlegere cœpit, & in se & subditis suis perficere: & ita pedetentim fratres suos ad regularis vitæ tramitem omnimodis perduxit. Cuius optimæ conuersationis odor longè diffusus ad vitam meliorem & alios allexit. Famam equidem eius audiens ducissa quædam Brunswicensis, ipsum in Bursfeldiam pro reformatione transferri obtinuit. Prædictus itaque venerandus pater Ioannes & abbas translatus in Bursfeldiam, religiosam vitam secundum puritatem regulæ sancti Benedicti instituere cœpit, & fratres qui eatenus ibidem per complures annos sine lege vixerant, ad tria monachorum substantialia obseruanda compellere. Et taliter contigit, vt Bursfeldia ex Clusa reformata, & virtute & religione maximè crescceret, adeò vt fama & opinione matrem suam Clusam longe excelleret, dum quia ex ea reformatio vehementer propagari per Germaniam cœpit, multis cœnobiis per abbates eius & fratres ad monasticam disciplinam per reformationem adductis. De qua quidem reformatione, & laude abbatum ipsius, in quodam carmine de laudibus Saxoniæ ita inter alia cecini:

Clusa monasterium fuit humile, sed venerandum:
Saxoniæ flos, religionis apex, honor orbis:
Clusa domus celebris, campestris, amœna, iucunda,
Congrua claustricolis, tranquilla, situ, salubris,
Sola quieta iacens: hinc rectè Clusa vocatur:

Clusa

Clausa malis, reserata bonis seruire Tonanti
Qui cupiunt, & mente polum penetrare supernum:
Vnde salutifera nuper fluxere fluenta
Quæ procul almifluum circumfudere liquorem.
Anno milleno, quadringent, atq; triceno,
Tempore quo claustri gestabat sceptra Ioannes
De Mynda natus, pastor probitate coruscus,
Quem tribus elapsis annis Bursfeldia posthæc
Poscit habere patrem, renouare vetusta valentem.
Qui veniens istic, vitam introduxit honestam,
Quam patris Angelici sacra norma docet Benedicti.
Sicq; reformatum diuino numine claustrum
Bursfelt eximium fuit, in nouitate secundum:
In quo continuè noua tunc plantatio crescens
Claustra reformando procul vndiq; sparsit odorem
Per studium abbatum, curamq; patrum sapientum:
Quos domus hæc aluit multos virtute nitentes:
Quosq; inter primos vita & doctrina Ioannes.
Claruit excellens, Hagen cognomine dictus &c. de quo infrà dicetur.

Anno Domini M C C C C X X X I, Martinus papa defunctus est, cui eodem anno Eugenius quartus successit, quinto nonas Martij, patria Venetus, Tumultuarius à quibusdam descriptus, quòd anno primo sui pontificatus malis consiliis ductus, diuina humanaque perturbauerit, & Romanos ad arma excluerit. Quorum etiam vix cucullo sumpto tela per Tiberim in scapha elapsus euasit. Quem ideo nonnulli ordinis sancti Benedicti fuisse scribunt; licet id nullo authentico scriptore aut alio indicio probare possint: cùm nec ipsum Tritemius noster, historiographorum huius tempestatis omnium peritissimus, ponat aut numeret inter nostri ordinis summos pontifices. Fuit quidem religiosorum, nec non virorum sapientum, amator præcipuus, magnis eos prosequens fouensque honoribus atque priuilegiis, quorum etiam contubernio cautior, mitiorque effectus, dum (quoad vixit) prudenter & modestè se gerebat, multa laudabiliter ordinans & exequens. Quod autem voto & habitu fuerit monachus, asserere nolo, nec credo, cùm id nulla fretus auctoritate defendere & probare potero.

Eugenius denique iste, anno Domini M C C C C X X X I I, Sigismundum coronauit imperatorem Romæ. Vocatus autem ad concilium Basilienſe Eugenius cùm nollet comparere; tandem contumax reputatus depositus est, anno Domini M C C C C X X X I X, (vt infrà patebit) & loco eius Amedeus dux Subaudiæ, iam senex & cœlibem vitam ducens, summus pontifex constitutus est, dictusque Felix quintus. Eugenius tamen permansit verus pontifex per Italiam vsque ad obitum, maiorem habens sequelam & obedientiam. Qui etiam indignans concilio Basilienſi, suam ob insectationem illud omnino reuocauit, cassauit & annullauit. Aliud concilium primò Ferrariæ, sed peste impediente Florentiæ celebrauit, cum ingenti Orientalium frequentia. Illuc equidem Indi, Æthiopes, Armeni, Arabes, Georgiani & Græci confluebant, qui in eodem concilio, eorum imperatore præsente, vniti sunt ecclesiæ Romanæ de processione Spiritus sancti. Concilium Basilienſe nihilo secius suo per aliquot annos durauit in vigore, donec anno Domini M C C C C X L V I I I obsidione dissipatum fuit, ex glorioso principio humilem (vt infrà dicetur) finem consequens.

Anno itaque Domini (vt præfatum est (eodem quo suprà, M C C C C X X X I, concilium Basilienſe sacrosanctum exordium habuit, vt in actis eius continetur, durauitque vsque ad annum Domini M C C C C X L V I I I, habens sessiones X L V, de quo historici vt frequenter anno Domini M C C C C X X X V I I I incipiunt disserere. Ego verò annum præfatum elegi, quo & initiatum constat, paulo ante mortem papæ Martini, primoque Eugenij successoris eiusdem anno: quorum vterque conci-

lium hoc approbauit, & ratum habuit. Denique Sigiſmundus Cæſar cum multorum principum & nobilium ſamulitio id ipſum frequentauit, ornauitque: confluentibus inſuper ad illud ex Hiſpania, Gallia, Germania, Pannoniaque, prælatis innumeris. In quo quidem pro reformatione totius eccleſiæ, & in capite, & in membris, multa ſalubriter & rigidè fuerunt conſtituta, & præcipuè contra Simoniacos & concubinarios ſtrictiſſimè animaduerſum. Expectationes & reſeruationes beneficiorum prorſus reprobatæ, & ſub grauiſſimis cenſuris annatæ interdictæ & prohibitæ, etiam in curia, ne videlicet deinceps pro inueſtitura, de eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, beneficiis, officiisque quibuſcunque, nec non ordinibus, ac pallio, nihil penitus antè vel pòſt exigeretur. Fuerunt & in eodem concilio pro honeſtate clericorum, & decentiore diuini officij cultu multa grauiter & deuotiſſimè ſancita. Vbi & determinatum conſtat bullatim &c, beatiſſimam deiparentem virginem Mariam ab omni penitus macula in ſua conceptione originalis culpæ ſemper fuiſſe immunem. Item feſtum Viſitationis eiuſdem glorioſæ virginis in eodem cum bulla indulgẽtiarum inſtitutum, vel potius confirmatum extitit. Inſuper reformatio illa nouiſſima ordinis diui patris noſtri Benedicti, quæ tunc temporis in Saxonia monaſterio (vt dictum eſt) Cluſæ primùm exorta, & ſecundariò in Bursfeldia transplantata, radices altius figens, propagines que ſuas per Germaniam paulatim dilatans, & hinc a loco propaginis Bursfeldenſis eſt appellata; in eodem ſacro concilio (quemadmodum clarè in prologo diurnorum noſtrorũ ordinarij continetur) & confirmata & approbata fuerat: præſidente eodem concilio domino Iuliano, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Sabinæ diacono cardinali, viro fidei Chriſtianæ amatore feruentiſſimo, & omnibus virtutibus tam diuinis quàm humanis ornato. Attamen à pleriſque aridæ tenuisque religionis homuncionibus in contentionem deducitur; nonnullis appellantibus illud conciliabulum ſiue conuenticulum, verbis Pelagij diſtinct. XVII innitentibus. Quo in numero fratricellos quoſdam, vt in errore ſui concepti veneni diutius graſſentur, comperio. Quos haud exin abs re Maculiſtas appellare ſolemus, quòd labem quandam & conceptionis notam illibatæ immaculatæque virgini deiferæ impingere non verentur. Quem quidem errorem ſacrum ipſum concilium exploſiſſe in præcedentibus liquet. Fuerunt inſuper & alij fautores partium Eugenij, qui hanc ſynodum conuenticulum appellare præſumpſerunt. Ego verò (nihil tamen temere affirmare volens) ſacroſanctam ſynodum generalem Baſilienſem, ſacris generalibus Conſtantienſi Senenſiq; conciliis ita decernentibus & ordinantibus, atq; apoſtolica auctoritate interueniẽte, pro reductione Orientalis eccleſiæ & quorumlibet oberrantium, nec non, (vt præfatum eſt) pro reformatione totius eccleſię in capite & in membris debitè legitimeque acrite initiatum & congregatum fuiſſe, ab optimis hagiographis hiſtoricisque ſcriptum comperio; tamerſi glorioſum principium flebilis minusque laudabilis clauſerit finis; & iuxta illud poëticum:

Nobile principium peior fortuna ſecuta.

Cuius quidem mali cauſa potiſſima extitit ſchiſma deteſtabile ibidem exortum, propter quod mox Orientales & aliæ complures nationes à prænarrato concilio receſſerunt. Et quidem Græci & alij Orientales Florentinum concilium petentes, Eugenio papæ adhærere cœperunt: per quem etiam in eodem concilio Romanæ reconciliati & vniti ſunt eccleſiæ. Nonnulli, & præſertim Germanorum populi, aliqui videlicet non omnes, nec Eugenium neque Felicem ſequebantur. Qua de re Neutrales appellati ſunt, quorum neutralitas cum præfato ſchiſmate durauit vſque ad annum Domini MCCCCXLIX, in quo Friderico imperatore ſollicitante Felix quintus Nicolao Eugenij ſucceſſori reſignans ceſſerat. Et de hoc ſuo anno infrà.

Anno Domini MCCCCXXXII, Ioannes epiſcopus noſter, & magnificus cœnobij noſtri benefactor, contulit ad inſtantiam domini Erhardi abbatis monaſterio noſtro priuilegium ſuper ripa piſcium in villa Ozzick, quod quidem ſic incipit: Æquitas & approbata conſuetudo requirit diſcrepantiam &c. Hinc eſt, quòd nos Ioannes, Dei gratia epiſcopus Nuemburgenſis, ad vniuerſorum tam præſentium quàm futurorum noticiam deducimus, & deduci volumus per præſentes, quòd cùm inter nos & (vt veraciter didicimus) immediatum prædeceſſorem noſtrum Gerhardum epiſcopum

pum Nuemburgenſem ex vna,nec non venerabilem patrem dominum Erhardum abbatem monaſterij Poſauienſis Nuemburgenſis diœceſis, & eius anteceſſorem immediatum,de & ſuper ripa deſcendente à ligneto vulgariter nuncupato *das grabholtz*, vbi incipiuntur bona villanorum pagi Oſſeck, & terminatur vſque ad limites vbi incipitur piſcatura Burchardi de Comitz,ſubtus molendinũ ibidem in Oſſeck &c. Ideo taliter certiorati & informati ſufficienter, non volentes de cætero contendere ſuper his, neq; eundem dominũ abbatem Erhardum aut ſuos ſucceſſores impetere quomodolibet;in eiſdẽ ſpõte,realiter & rite,deliberatè & liberè, ceſſimus & cedimus pro nobis & noſtris ſucceſſoribus omni impetitioni,actioni,diſceptationi, ac quibuslibet impedimentis motis & mouendis ſuper ripa & iure piſcandi ſuprà dictis. Ad ampliorem quoque corroborationem, & firmitatem perpetuam concordiæ & pacis,recognitionis & ceſſionis,idem dominus Erhardus abbas augmentando argentea menſæ noſtræ epiſcopalis vltro & gratuitè obtulit & dedit pro ſui & noſtra reuerentia quendam ſcyphum de quarta, media marchia argenti, valoris quadraginta quinque florenorum &c. Acta ſunt hæc anno quo ſuprà,dominica Exurge.

Eodem anno, Sigiſmundus Cæſar ab Eugenio Romæ imperiali diademate coronatur, apparatu ingenti. Quo etiam anno,totam penè per Teutoniam vina ac frumenta, arborum denique flores,frigore perierunt. Proinde tanta cariſtia ſecuta eſt,vt modius ſiliginis vſualis XXXIII groſſis venderetur.

Anno Domini MCCCCXXXIII,Conradus de Dune archiepiſcopus Moguntinus obiit,cui ſequenti anno Theodericus Schenck de Erpach ſucceſſit.

Anno Domini MCCCCXXXIIII, Ioannes epiſcopus noſter migrauit ab hoc ſeculo,in eccleſia Citzenſi cum tali ſepultus epitaphio.

Hic M,bis bina C,ter X,his quatuor addes,
Iuris doctorem ſubtraxit tumba Ioannem
De Sleinitz genitum, præſulem eximium,
Nuenburgenſem herum, clero, plebi quoq; gratum,
Andreæ feſto: Deus alme memor eius eſto.
Noua foſſata conſtruxit gyro murata,
Turres cum ponte retro fundauit & antè.
Contra Huſſitas, orthodoxis inimicos.

Epitaphium tamen præfatum lima eget, quia à lege metrica ſatis aberrat,&(vt aiunt) claudicat. Verùm id parum facit ad rem quam ſcrutamur. Non enim in ſyllabarum pondere,ſed rerum geſtarum ordine hiſtoriarum latitat veritas. Quæ quouis idiomate exprimitur, quouis verborum ſchemate diſſeritur, nil intereſt: dummodo ipſa rerum veritas verè & inconcuſsè tranſmittitur ad poſteros. Per id tamen indoctè epigraphantium ineptias excuſatas habere minimè volo: de quibus quid ſentio, in ſequentibus ſub Petri præſulis dicam epitaphio.

Ioanne itaque de Sleinitz ita in Chriſto defuncto atque ſepulto,Petrus ei ſucceſſit,vti ſequenti dicetur capitulo.

PEtrus primus, in numero epiſcoporum Nuemburgenſis eccleſiæ XXXIII, ex ſtirpe & domo nobilium de Haugwitz dictorum originem ducens, Ioanni defuncto ſuccedens annis præfuit viginti nouem. Fuit autem Licentiatus iuris pontificij, magnanimus & prouidus, ſed eloquio balbus & tremulus. Cuius temporibus Huſſitæ multa mala per bella & direptiones huic territorio intulerunt. Quam calamitatem auxit vehementer paulo pòſt diſcordia exorta inter principes Fridericum & Wilhelmum, qui mutuo diſſidentes proprias terras & prouincias penè irrecuperabiliter flamma & framea deuaſtauerunt. Fridericus dux Saxoniæ, & elector imperij, aſſumptis copiis Doringiam in odium & iacturam fratris ſui Wilhelmi vexabat & vaſtabat. Wilhelmus contrà ſe vlciſcens, Bohemorum auxilio Miſnam & Luſatiam exitialiter oppreſſit, villas & agros deſtruens,multisque oppidis vi & armis expugnatis, & demum ſpoliatis, maximam cunctarum rerum prædam abduxit: de quibus omnibus infrà ſuis locis quibus geſta ſunt,dicetur latius.

Anno primo epiſcopi Petri,qui eſt annus Domini MCCCCXXXV, Miſna ciuitas inſignis, & epiſcopalis pariter & ducalis, quam olim Heinricus Auceps primus

eius nominis rex Romanorum fundauerat, & in qua filius ipsius suus Otto primus cognomento Magnus episcopatum instituerat, pro medietate penè flammis exusta est. Quo etiam anno modius siliginis pro viginti vendebatur grossis. Et quia Misnæ inclytæ ciuitatis mentio facta est, huius quoque prouinciæ quæ ab eadem Misna siue Misnensis appellatur, situm describere operæprecium duxi. Misna itaque quæ regio est Germaniæ, ad Albim flumen posita est. Ab ortu Solis haud longè absunt Vindali, id est Sclaui: à meridie Bohemi: à septentrione Saxones: ab occasu Libonotria est, cuius caput Lips habetur, cui fines Sala & Muldauus amnes præscribunt. Vltra Salam Doringi sedes habent. In ea multæ sunt opulentissimæ ciuitates, munitissimaque castella. Quam olim Calucones, Danduti, Ptolemæo teste, inhabitarunt. Libonotriam verò Herthani, Eudosi, Varini atque Suardones tenuerunt, qui postea in vniuersum Sorabi vel (vt Erasmus Stella scribit) Serabi dicti fuerunt. Regio adeò in omni frugum genere fœcunda, vt cunctis ferè circumiacentibus prouinciis ad abundantiam sufficiat. Patet hoc per aurigas complures qui vsque hodie nil penè negotiantur, quàm quòd frumenta hîc empta exteris inferant terris, seque alióve eiusmodi pascant commercio. Quin etiam ipsi Bohemi, cùm superiore anno apud eos frigore sata deperissent, multis vecturis ex Misna in suam duxere prouinciam. Quod quidem fuit penè mirum, quia rarum, cùm ipsi regionem habeant frugiferam, & cunctis rebus, salem præter, fertilem. Curiones autem, & Cammanni, ac Prætoriani, & similes prouinciales superiores, hebdomadatim penè veniunt, & frumenta deferunt, & id in autumno maximè: nihil autem præterquam asseres, & apta ædificiis lignamina introferentes. Porrò Doringia partim Hessos partim Ostrofrancos (qui & inconcinnè Francones appellantur) pascit & enutrit. Hi tamen, vt frequenter cum bigis venientes vina adferunt optima, & non habentes pretium plerumque argenti delectabili nobilique concambio frumenta assumunt pro vino, & lætantes redeunt ad propria. Veruntamen ob nimiam plerumque annis sterilioribus frumentorum deuectionem, pauperioribus etiam nostratibus oboritur grauamen, dum videlicet frumenta minorantur, & precium crescit.

Anno Domini MCCCCXXXVI, Fridericus Austriæ archidux, qui expost factus est imperator eius nominis tertius, ad terram sanctam trans mare profectus est.

Anno Domini MCCCCXXXVII, Ludewicus, dux Baioariæ, & comes palatinus filius Ruperti imperatoris, obiit, auus episcopi nostri Philippi, nostra nunc qui tempestate Nuemburgensi præsidet ecclesiæ. Reliquit autem ipse Ludwicus tres filios, Luduicum videlicet, & Fridericum, duces seculares, & Rupertum episcopum Colonienſem. Luduici vxor fuit filia ducis Subaudiæ, qui & Felix pro tunc quintus, & obiit sine hærede. Post cuius obitum Fridericus solus principabatur potenter. Complura bella peregit. Imperatori semper rebellis fuit. Adeò bellicosus, quòd quodam prælio tres principes, marchionem videlicet Badensem, & comitem Wirtenbergensem ac episcopum Metensem simul & semel ceperit victos & subactos: quorum vexilla vsque hodie supra tumbam eius Heydelbergæ in ecclesia Sancti spiritus suspensa cernuntur. Hoc tamen bellum longè pòst contigit, anno scilicet Domini MCCCCLXII, vt etiam infrà succinctè tangetur, & obiter. Porrò Rupertus archiepiscopus Colonienſis & elector imperij tumultuarius extitit, & maximi exin causa belli, de quo latius infrà, anno Domini MCCCCLXXV.

Anno Domini MCCCCXXXVIII, Concilium Basilienſe cœpisse multi scribunt. Attamen ego (vt suprà memoraui & scripsi) illud cœpisse anno Domini MCCCCXXXI, in actis eiusdem concilij impressis legi. Hoc nihilominus anno in flore fuit, & cum gloria diuulgatum per orbem. Quo etiam anno Eugenius papa citatus, cùm comparêre dissimularet, imo concilium floccipenderet, & id ipsum (præfatum vt in præcedentibus est) reuocando destruere satageret, nec expectatus per annum resipisceret, sequenti anno depositus fuit. Vnde grandis altercatio scribentium de hac materia pro & contra exorta tunc fuit. Nec poterant concordari vsque

hodie:

hodie: pleriſque cum concilio Conſtantienſi, & hoc præſenti, ac cum Gerſone, & aliis magnis doctoribus, dicentibus concilium eſſe ſupra papam: aliis econtra aſſerentibus non, ſed papam eſſe ſupra concilium. Deus dignetur ſua gratia inſpirare quod verius eſt, pro pace & conſeruatione eccleſiæ ſuæ ſanctæ, Amen.

Anno Domini MCCCCXXXVIII, eodem videlicet de quo ſuprà, Albertus dux Auſtriæ, gener Sigiſmundi, communi voto principum imperator Romanorum factus eſt, vir armorum gloria inſigniſſimus. Præter cætera præclara facinora Huſſitas, ferociſſimos Romanæ eccleſiæ hoſtes, horrendo ſuperauit bello, & vehementer attriuit; & funditus, ſi longiore vita functus fuiſſet, è viuis ſuſtuliſſet. Ipſe equidem, proh dolor, ſicut celeriter creuit, ita & citò defecit. Non equidem plenè biennio imperium tenuit; clamante populo, quòd tanto principe dignus non fuerit mundus. Maxima etiam propoſuerat contra Thurcas, ſed morte præuentus immatura perficere non valuit.

Eodem anno, Guntherus archipræſul Parthenopolitanus diem clauſit extremum: cui Fridericus ex comitibus de Bichling, vir doctus & magnæ vitæ, ſucceſſit.

Anno Domini MCCCCXXXIX, Eugenius papa in concilio Baſilienſi deponitur. Manſit tamen papa indubitatus vſque in finem vitæ ſuæ, maiorem & potiorem ſequelam habens. De quo, & Felice qui contra eum hoc anno electus fuit, vide ſuprà latius, anno Domini MCCCXXXI.

Eodem anno, Chriſtophorus Baioariæ dux factus eſt rex Daciæ, Norwegiæ & Sueciæ. Quo etiam anno peſtis magna graſſabatur per Alemanniam.

Eodem anno, indictione ſecunda, XXXVI die menſis Aprilis quæ fuit Dominica Iubilate, celebratum eſt decimum capitulum prouinciale Moguntinenſis & Babenbergenſis diœceſium, in monaſterio ſancti Ægidij Nurenbergæ, ordinis ſancti Benedicti: in quo præſederunt reuerendi patres, domini abbates: Hartungus Erphordenſis, Georgius ſancti Ægidij ibidem, Nicolaus ſancti Blaſij, & Heinricus Amerbacenſis.

In quo capitulo fuit præſentata & acceptata bulla Baſilienſis concilij ſuper reformatione ordinis noſtri prædicti per prouinciam Moguntinam ac diœceſin Babenbergenſem: ad cuius expeditionem duodecim prælati in eodem concilio de ordine & prouincia prædictis fuerant deputati &c.

Prædictum denique concilium Baſilienſe, anno eodem ſcilicet Domini MCCCCXXXIX, dedit ordini noſtro bullas cum facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris & pœnis, quo ad eos qui ſe regulari obſeruantiæ ſubmittunt animo & intentione huiuſmodi obſeruantiam continuandi. Et eſt priuilegium ampliſſimum quo ad irregularitatem, infamiam, & alias pœnas ac cenſuras, & durat vſque ad alterius generalis concilij vel ſedis apoſtolicæ reuocationem expreſſam.

Anno Domini MCCCCXL, Fridericus archidux Auſtriæ concordi electorum conſenſu Francofordiæ cis Mogum Romanorum rex effectus eſt, dictuſque Fridericus tertius, de quo in ſequentibus locis congruis dicetur opportunius.

Eodem anno Ioannes de Dune, epiſcopus Herbipolenſis, obiit: cui Sigiſmundus ex ducibus Saxoniæ, Friderici videlicet & Wilhelmi ſuprà memoratorum ducum frater, ſucceſſit: præfuitque annis ferme tribus. Reſignauit equidem anno Domini curam præſularem MCCCCXLIII, de quo infrà.

Anno Domini MCCCCXLIII, Sigiſmundus præfatus epiſcopus Herbipolenſis vt patuit, reſignauit, cui Godfridus eius nominis quartus, ex baronibus de Lymburg, ſucceſſit, præfuitque annis duodecim. Quo etiam anno frigore & niue vina perierunt.

Anno Domini MCCCCXLV, inter Fridericum ducem Saxoniæ, & imperij electorem, & fratrem eius Guilhelmum æquè ducem Saxoniæ ac Doringiæ Landtgrauium, grauiſſima exorta diſcordia eſt. Qua concitati, alterutrum terras ſuas hoſtiliter & miſerabiliter ferro, & igne deſolauerunt. Et durauit hæc diſcordia cum exterminio prouinciarum & bonorum vtrorumque per quinque annos. Guilhelmus tamen auxilio Bohemorum maiora Friderico in Miſna intulit damna, quàm Fridericus

illi in Doringia. Qui tanquam dux & pius princeps Doringiam cum exercitu ingressus, seipsum vincens eam intuitu pauperum penè intactam reliquit. Propter eiusmodi denique guerras plures expost memorati duces habuerunt dietas, in Hallis videlicet, in Nurenberga, & in Mulhusen: sed bonum pacis & concordiæ quod quærebatur, Apollinaris vulgò Appel de Vitzthum dictus semper impediuit, proditor &c. de quo infrà.

Anno Domini MCCCCXLVII, Eugenius papa defunctus est, cui Nicolaus quintus successit, & præfuit laudabiliter & sanctè annis v. Cui etiam Felix quintus antipontifex sponte cessit, gratus & acceptus cunctis prælatis & principibus. Fridericum patrem Maximiliani coronauit, & Bernardinum Minoritanum in diuos retulit. Viros doctos fouit & dilexit. Bibliothecam librorum locupletissimam habuit, & ipse theologus præualidus. Fuit sensu diues, & aptus ad singula. Ideo paulatim obedientiam obtinuit, mirantibus cunctis, cùm conditionis humilioris extiterit. Anno suo quarto iubilæum Romæ celebrauit: de quo, & cæteris eius gestis, & infrà suis annis dicetur amplius.

Anno Domini MCCCCXLVII, Misna ciuitas præter paucas domos & castrum tota exusta est crudeliter, in die sanctorum Ioannis & Pauli martyrum, sub discordia principum. Quare & proditoriè succensa præsumitur.

Anno Domini MCCCCXLVIII, Henricus Reck abbas nostri monasterij præstantissimus campanam nostram illam maiorem & sonoram fundi fecit in die commemorationis beati Benedicti abbatis, vt in ipsius campanæ legitur circumferentia.

Anno Domini MCCCCXLIX, Albertus marchio Brandeburgensis contra Nurenbergenses bella mouere cœpit, vrbem eorum valida obsidione cingens, & per gyrum agros villasque depopulans. Parum tamen profecit. Vrbi etenim & incolis nocere minimè valuit. Quin imò ab eisdem fortiter & se & vrbem propugnantibus magna vice versa damna & insultus pertulit. Quamobrem licet tardius & victor & victus obsidionem ignominiosè soluere coactus est. Habuerunt equidem inuicem complura etiam extra vrbem certamina, quibus iam Albertus, modò Nurenbergenses superiores erant, quanquam ipse crebrius triumpharit. Vltimo tamen cõgressu penitus superatus fuit. Erat nihilo secius Albertus ille vir præliator, & quidem fortissimus, qui & multa & præclara diuersis in prouinciis etiam contra Hussitas sub Alberto Cæsare opera bellica peregit magnificè: cuius etiam nomen, cultum, magnumque ex eo tempore per orbem esse cœpit. Habuit plures liberos, quos inter Ioannes & Fridericus præstantiores effulsere. Ioannes duxit vxorem Margaretam, filiam Guilhelmi Landtgrauij Doringiæ, quæ peperit ei Ioachim, qui nunc in marchia Brandeburgensi principatur, & Albertum Moguntinensis & Magdeburgensis sanctarum ecclesiarum archiantistitem, nec non Halberstatensis ecclesiæ administratorem mirificum. Mirum equidem est, & penè stupendum, inauditumque, quòd vnus homo, vnicus pastor & præsul, tot & tantis præsit episcopatibus. Sed & de hoc in sequentibus, quæ nunc missa faciam breuitatis intuitu. Porrò Fridericus, frater Ioannis, vir strenuus, primò Annam habuit vxorem. Qua defuncta duxit Sophiam, filiam Casimiri regis Poloniæ, natam ex Elizabeth sorore Ladislai, regis Bohemi, adolescentis nobilissimi. Quæ peperit ei complures & filios & filias; Casimirum videlicet, Georgium, marchiones Brandenburgenses seculares, Fridericum quoque præpositum Herbipolensem, & alios quorum mihi vocabula sunt incognita. Et prænarrati quidem sequentibus principati sunt temporibus. Nam hoc æuo marchiones adhuc seniores rexerunt, Albertus videlicet ille suprà memoratus, armipotentissimus Nurenbergensium æmulus, & frater eius Fridericus, marchiam inferiorem id est Brandenburg possidens, habens conthoralem Catharinam sororem Guilhelmi & Friderici ducum Saxoniæ, nunc pariter dissidentium, quæ peperit ei duos filios, Erasmum & Ioannem, qui ambo sine hærede defuncti sunt. Fuit insuper & alius Fridericus frater Alberti, qui in antiqua marchia dominabatur. Cuius vxor Agnes filia ducis Pomeraniæ nomine Magd. Et iste Fridericus cognominatus est Pinguis, & obiit sine hærede masculo. Sicque marchia vetus quam possederat, deuenit

ad

ad fratrem ſuum Fridericum ſeniorem. Quo tandem poſt plures annos defuncto, vtraque marchia ad Albertum fratrem eorundem bellicoſum illum deuoluta eſt, vt infrà patebit.

Viri illuſtres qui claruerunt per id tempus.

Paulus Vergerius, & Græcè & Latinè eruditiſſimus.
Maphæus Vegeus, orator & poeta non vulgaris.
Leonardus Iuſtinianus, vir magni ingenij, & græcè doctus.
Nicolaus Eboycus.
Ioannes Tortellius, vtriusque linguæ Græcæ & Latinæ peritiſſimus, Nicolao pontifici ſummo gratiſſimus.
Laurentius Vallenſis, & (vt aiunt) canonicus, & ipſe Græcè Latineque eloquentiſſimus, & Latinæ linguæ exactiſſimus cenſor & corrector. Vnde & tale promeruit epitaphium:

Nunc poſtquam manes defunctus Valla petiuit,
Pluto non audet verba Latina loqui:
Iuppiter hunc cœlis dignatus parte fuiſſet,
Cenſorem linguæ ſed timet eſſe ſuæ.

Gregorius Tiphernas rhetor, vtriuſque linguæ eruditus.
Georgius Trapezuntinus, & ipſe Nicolao papæ familiaris.
Ambroſius Camaldulenſis, generalis abbas, Græcè & Latinè peritiſſimus, & ſummus theologus.
Nicolaus Siculus, archiepiſcopus Panormitanus, ordinis ſancti patris noſtri Benedicti, omnium Iuriſtarum ſui temporis facilè princeps, cuius ſcripta apud Iuriſconſultos auctoritatis ſunt maximæ.
Ioannes de Turre cremata, cardinalis, ordinis prædic.
Ioannes Nider, theologus celeberrimus, eiuſdem ordinis.
Antoninus archipræſul Florentinus eiuſdem ordinis.
Ioannes Capiſtranus, prædicator verbi Dei excellentiſſimus & feruentiſſimus, beati Bernardini diſcipulus. Mira egit contra Thurcos in paſſagio. Fuit ordinis Minorum.
Nicolaus Dorbellus, diſputator acerrimus, ordinis eiuſdem.
Ioannes Herph, theoſophus integerrimus, ordinis eiuſdem.

Anno Domini M C C C C L, Guilhelmus dux Saxoniæ, & Landtgrauius Doringiæ iunctis ſibi Bohemis hoſtiliter Miſnam prouinciam ferro & incendio vaſtauit. Bohemis tunc crudelius graſſantibus, & oppidorum expugnatione ſæuientibus. Tunc etenim Mitweide, Dobeln, Lombitz, Geraha, Aldenburg, oppida expugnata & capta diripuerunt, & plerumque igne iniecto incenderunt. Dominum N. & baronem de Geraha captum in Bohemiam duxerunt, vbi etiam poſt aliquot annos in captiuitate obiit. Maluit quippe optimus vir exul & captus mori, quàm cum pauperum ſuorum grauamine & iactura pecunia redimi magna. Fridericus itaque dux Saxoniæ & marchio Miſnenſis, percipiens ſuarum vaſtationem terrarum, hoſtili & ipſe exercitu Doringiam ingreſſus, non minora Guilhelmo intulit damna; licet antea (vt ſuprà dictum) clementius intuitu pauperum pius princeps egerit. Et ita vſque nunc illud antiquum Flacci poëtæ verificatur dictum: *Quicquid delirant reges plectuntur Achiui.*

Anno Domini M C C C C L I, principes noſtri, Fridericus videlicet & Guilhelmus fratres, poſt diutinam & pernicioſam diſcordiam tandem hoc anno in pacem & concordiam mutuam redierunt. Moxque Apollonius vicedominus vulgò dictus Appel de Vitzthum, vir alioqui potens & ſagax, qui inter fratres duces memoratos zizaniam ſeminarat, & ſimultates nutrierat, omnibus ſuis bonis, & caſtris, & prædiis, & priuatus eſt, & irreuocabiliter proſcriptus, & fugatus à principum noſtrorum prouinciis.

Anno Domini M C C C C L I I, Fridericus Cæſar eius nominis tertius, Ro-

mæ per Nicolaum pontificem ſummum vnà cum ſua conthorali Leonora, regis Portugaliæ ſiue Luſitaniæ filia, (quam eodem anno duxerat) diademate coronatur. Quem quidem noſtri plurimum variis de naturæ dotibus commendãt hiſtorici. Sed Antoninus archipræſul Florentinorum qui dictæ coronationi interfuit, aliter de eo & ſentit, & ſcribit in hæc verba: Nihil, inquiens, imperialis maieſtatis viſum eſt in eo, nec libertas, nec liberalitas, nec ſapientia; cùm quaſi ſemper per alium loquebatur, ſed multa cupiditas, cùm munera honeſtè quæreret, & libenter acciperet. Demum reuerſus eſt in domum ſuam cum modica opinione virtutis ſuæ. Hæc ille præſul doctrina & conuerſatione inſigniſſimus, quem mentitum fuiſſe non facilè crédiderim. Quem quidem citaui aduerſus noſtrates qui hunc Cæſarem Fridericum adhuc in humanis degentem ſupra modum beatificauerunt, & veluti omnigena virtute ſuffultum ad aſtra vſque encomiis (ne dicam adulatoriis ſuis næniis) tulerunt. Fuit (inquiunt) vir bonus & pacificus. Et id ego prorſus & noui, & affirmo. Ad quid autem hæc ſua pax Chriſtianis in vltimis Romani imperij finibus, immo & viſceribus ab immaniſſimis Turcis expugnatis, & innumeris penè in diram captiuitatem abductis, profuit? Sibi quidem & Alamannis hæc ſua tranquillitas vtcunque profuit, infinitis autem aliis (vt fatus ſum) ineffabiliter pernicioſa & turbulentiſſima extitit; cùm & Conſtantinopolis & tota Græcia ſub eius imperio deperdita fuerit. Habuit quidem eam ob rem plures conuocationes ſiue diætas regni & principum, nullam autem vnquam expeditionem bellicam in Turcos produxit, vt & infra ſuis locis amplius patebit.

Anno Domini MCCCCLIII, Machometes imperator Thurcorum, anno imperij ſui tertio (Amarathus quippe pater ſuus obiit anno MCCCCL) Conſtantinopolim, Orientis imperij ſedem, terra mariq́ue plus quàm cum CCC millibus hominum, LXVI diebus continuè obſeſſam & oppugnatam, tandem vi & armis cepit: imperatore ipſo Græcorum Conſtantino Palæologo ex matre Helenagenito, nec non patriarcha eorum cum omnibus Chriſtianis maſculis ad inſtar pecudum trucidatis, mulieribus abductis, raptisq́ue virginibus. Et hoc quidem vigeſimo octauo die Martij miſerabiliſſimum factum eſt excidium, & (vt fertur) proditione cuiuſdam Iannenſis, qui iuxta promiſſum per Thurcum conſtitutus rex per triduum, quarto die eiuſdem iuſſu decollatus fuit. Et fit planctus in tota Chriſtianitate, & timor grandis: periit ſiquidem penè totaliter ipſa fides Chriſti in Græcia, fidelibus paſſim peremptis, paſſim captis, omnibus autem prorſus profligatis. Porrò calamitatem prædictam & expugnationem Græci paſſi referuntur Dei vltione ob peccata eorum, præſertim perfidiæ & inobedientiæ. Nuper enim ſub Eugenio papa in concilio Florentino Romanæ eccleſiæ reconciliati & vniti, paulo pòſt recidiuantes denuò ab obedientia prædictæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ receſſerunt, ac priſtinis ſe erroribus, vtpote de proceſſione Spiritus ſancti, deq́ue in fermento conſecratione, & ſimilibus, impiauerunt: propter quæ etiam iram Dei incurrerunt. Quam nihilominus & nos formidare valde debemus, qui non minoribus, immo grauioribus, vtpote Simoniæ, auaritiæ, ambitionis, ac libidinis, turpiſſimis irretimur ſceleribus. Quæ niſi pœnitudine & vitæ emendatione expiare curauerimus, ſimile exitium per Dei indignationem & Thurcorum infeſtationem nobis imminere non dubitemus. Qui enim illis non pepercit, nec nobis parcet. Iam enim ſecuris ad radicem arboris poſita eſt, iam continuis armis & claſſibus Thurcus fidelium littora pulſat. Et noſtra res agitur, paries quum proximus ardet. Nihil ſiquidem aliud cogitat & comminatur, nihil adeò cupit, quàm quemadmodum Romanam eccleſiam cum ſuo imperio ac tota Europa ſuæ poſſit ſubiicere poteſtati. Satagamus ergo mores noſtros corrigere, vitamq́ue emendare, vt & Deus in cuius manu omnia ſunt iura regnorum, & gratia & ineffabili ſua potentia nos a Turcorum furoribus & conſeruare & defenſare dignetur, ad laudem & gloriam nominis ſui, Amen.

Anno Domini MCCCCLIIII, Ioannes Capiſtranus vir ſanctæ vitæ, & magnæ doctrinæ, prædicauit feruentiſſimè per Germaniã, & Liptzs prædicando alcas omnes poſt quendam ſermonem comburi fecit.

Circa

Circa id tempus ars imprimendi libros primùm in Germania exorta est Moguntiæ per Petrum Gutembergum, equestris ordinis virum, qui solertissimo ingenio nouam scribendi artem, simul & nouum attramenti genus quo impressores tantùm vtuntur, excogitauit. Magnum certè ac verè diuinum munus. Tantum enim vno die ab vno homine literarum imprimitur, vel (vt Latinius loquar) formis excuditur, quantum toto anno à pluribus scribi non potuisset. Quod vno versu Campanus ille disertissimus Aprutinus pontifex elegantissimè expressit:

Imprimit ille die, quantum non scribitur anno.

Prædictis quadrat illud Germani poëtę. Ita enim per quandam excellentiam Doctorem Sebast. Brant appellare soleo.

Nuper ab ingenio Rhenanæ gentis & arte
Librorum emersit copia larga nimis.
Et qui diuitibus vix regi obuenerat olim
Nunc liber in tenui cernitur esse casa:
Gratia Dis primùm, mox impressoribus æqua
Gratia, quorum opera hæc prima reperta via est.
Quæ doctos latuit Græcos, Italosq; peritos
Ars noua, Germano venit ab ingenio.

Anno Domini MCCCCLV, Nicolaus pontifex summus Romæ debitum naturæ soluit, anno pontificatus sui octauo: cui eodem anno successit omnium consensu cardinalium Calixtus tertius, homo decrepitus, habens LXXXVI penè annos, adhuc tamen viribus vegetus dum eligeretur: licet paulo pòst deficere cœperit. Fuit autem vir magnæ prudentiæ, iustitiæ & æquitatis, bonæ vitæ, & laudabilis famæ, insignisque canonista.

Eodem anno, Godfridus episcopus Herbipolensis obiit: cui Ioannes de Grumpach, eius nominis tertius, suffectus in pontificatu ecclesiæ Wirciburgensi præfuit annis vndecim.

Eodem anno principes adolescentiores, Ernestus videlicet & Albertus fratres, filij Friderici suprà memorati ducis Saxoniæ, ex castro Aldenburgensi per Conradum Kauff audacissimum equitem subtracti fuerunt nocte, & abducti. Sed ab insequentibus, dum in Hercynia sylua apud quendam carbonarium pueros lassos & famelicos reficeret, deprehensus, cum ipsa nobilissima præda cum ingenti Friderici ducis & prouincialium lætitia reductus est, & capitali sententia plexus. Ernestus patri expost successit in ducatu & electoratu, duxitq; vxorem Elizabeth, filiam Alberti ducis Bauariæ, de quo etiam infrà sub anno defunctionis eius dicetur amplius. Porrò Albertus factus est strenuissimus atque bellicosissimus. Quare & Teutonicus dictus est Achilles. Multis siquidem bellis interfuit: multa prælia fortissimè gessit. In Sicambria enim, id est Gelria castra posuit, Batauos, id est Holandinos, acie fudit, Eburones, id est Probantinos, in ditionem accepit, vbi à Mechlinis instar numinis veneratus est, licet à Pruxellensibus, quòd eos in vniuersum omnes genibus serpentes, & claues ciuitatis obuiam ferentes, vix ægrè in gratiam receperit, magis timeretur quàm amaretur. Morinos, id est Flandros, ex quibus ingentes prædas tulit, Maximiliano subegit. Nullus est præterea in Germania angulus, quem non calcarit. Armatus duxit exercitus innumerabiles, prostrauit ferocissimos hostes, Frisones maximis cladibus affecit, & totam eorundem prouinciam præter Gruningen (vt infrà dicetur) iugo parêre fecit. In congressionibus denique pugnam prior ipse semper iniit. In expugnatione oppidorum sæpe murum primus adscendit. Ad singulare certamen crebris vicibus inuitatus, nunquam detrectauit, neque vnquam non prostrauit hostem. Et cùm esset non minus religione imbutus, quàm armis, quotidie Deum orabat, vt sibi contingeret pro Christi fide aduersus Thurcos mortem oppetere. Quibus ex rebus non iniuria alter Carolus Magnus, & Teutonicus Hector, Germanicusque Rolandus appellatus. Ast hæc hactenus amore principum nostrorum dicta sufficiant.

Anno Domini MCCCCLVI, Thurcorum circiter centum millia interfecti sunt prope Taurinum oppidum, quod nostra ætas Albam vocat, ad confluentes Danubij Sauique situm. Et id factum est à Christianis cruce signatis; Ioanne Capistrano

pugnantibus Christicolis imaginem crucifixi ostendente,& clamante.O Deus,O Iesu,vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ, veni in adiutorium genti tuæ.Bellum ipsum gestum est,in die sancti Sixti papæ & martyris. Propterea eodem die Calixtus papa ob Dei laudem & rei memoriam festum Transfigurationis instituit.

Anno Domini MCCCCLVII, Ladislaus Bohemiæ & Vngariæ rex,filius Alberti imperatoris, nobilis & pulcherrimus ac potentissimus adolescens,in ipso ætatis suæ flore,cùm iam sibi sponsa filia regis Francię splendidissimo apparatu adduceretur,Pragę venenatus miserabiliter interiit,optimus & Christianissimus rex.Hinc exclamat Æneas Syluius in historia Bohemorum cum stupore. O inanem gloram! Quid dignitates,opes, potentiam tantopere flagitamus? Ladislaus nobilissimus adolescens,duo de viginti natus annos,in ipso ætatis flore tot regnis & gentibus imperans,intra XXXIII horas postquam ægrotare cœpit,extinctus est, & sepultus VIII calendas Decembris,iuxta proauum suum Carolum quartum in æde sancti Viti Pragæ. Hæc ille.

Eodem anno grossi monetarij primò gladiati sunt & percussi,& in primis XXVIII fecerunt florenum.

Eodem anno Matthias Huniades filius, Ladislao veneno subtracto,in Pannoniarum & Bohemię regẽ sublimatus,qui miranda pòst prælia contra Thurcos peregit.

Anno Domini MCCCCLVIII,Calixtus pontifex Romanus, magnifici cordis & spiritus, senex Romæ 8 idus Augusti obiit: cui eodem anno Pius eius nominis secundus, Æneas cognomento Picolhomineus antea vocatus, natione Italus, Senis oriundus, patrum omnium consensu tertio decimo calendas Septembris pontifex creatus successit; philosophus, orator, poeta, nec non theologus præstantissimus, cultor iustitiæ & religionis, admirabilis eloquio, Friderico imperatori charissimus, cui etiam ante papatum per complures annos archicancellarius & ab epistolis fuit. Erat denique ecclesiasticæ libertatis acerrimus tutator & auctor.In hoc tamen reprehensibilis apparuit multis, & intolerabilis, quòd pro episcoporum confirmatione & palliorum collatione nimium exigens, ecclesias grauabat. Eam etenim ob rem,cùm archiepiscopus Moguntinus ob bella præcedentia extenuatus, summam magnam quam exigebat dare non posset, neque iurare vellet,ipsum deposuit,& alium qui dare posset, illi subrogauit. De quo in sequentibus anno Domini MCCCCLXII dicetur amplius.

Eodem anno,Theodericus Schenck de Erpach,archiantistes Moguntinus,qui etiam Erffordiam intrans honorificè susceptus fuerat,migrauit à seculo;cui immediatè Dietherus comes de Ysenberg successit. Qui cùm grandi pecunia annatas soluere nequiret,per papam(vt prædictum est)fuit amotus,& loco eius Adolphum de Nassaw archiepiscopum fecit. Hinc secuta sunt bella plurima, cuius etiam tempore capta est (vt infrà dicetur) nobilis ipsa & vetustissima Moguntia. Attamen post obitum Adolphi Dietherus rursus in archiepiscopum consensu totius & cleri & populi electus fuit. Et de hoc infrà.

Eodem anno Machometes Thurcorum imperator Corinthum expugnauit,atque in omni Peloponneso tributa imposuit, Demetrio & Thoma fratribus Palæologis discordantibus. Væ ergo principibus nostris, si in aduentu Thurcorum bellico discordes reperti fuerint. Cõcordia equidem vnanimitatem facit,vnanimitas victoriam parit. Vnde pulchrè vereque Crispus inquit:Concordia paruæ res crescunt,discordia res maximæ dilabuntur.

Anno Domini MCCCCLIX, Erphordenses iurauerunt Friderico, duci Saxoniæ,& marchioni Misnensi,in Gotya,semper bini & bini. Sed iuramentum citò fregerunt.Eodẽ anno,Fridericus Cęsar Viennæ in castro suo fuit obsidione ciuium conclusus, sed paulo pòst liberatur. Quo & anno factus est Vngariæ rex.Eodem Maximilianus anno natus est in Austria. Eodem quoque anno Mauhemetes Thurcorum imperator, expulso Thoma Palæologo, & fratre secum deducto,Peloponnesum occupat. Eodem ibidem anno Trapezuntij rege capto & interempto Pontum obtinuit. Id tamen alij dicunt contigisse anno sequenti MCCCCLX.

Anno Domini MCCCCLX,Ludouicus dux Bauariæ,& Albertus marchio Brandeburgenses,maxima inuicem gessere prælia. Eodem anno Ludouicus cepit Eystet &

Rot

Rot ciuitates, & paulo pòst Neustat sibi subiugauit. Quo etiam anno monasterium Carmelitarum Augustæ totum crematum est.

De viris illustribus, qui hoc tempore claruerunt.

Nicolaus Cusa Germanus, cardinalis sancti Petri ad vincula, & Apostolicæ sedis per Germaniam legatus, qui multa bona nostro ordini fecit, & pro monasteriorum* vehementer laborauit. Personaliter interfuit capitulo prouinciali Herbipolis ad sanctum Stephanum, in quo & multa salubria constituit.

Franciscus Philelphus, Græcè & Latinè peritissimus.

Marius Philelphus, prædicti Francisci filius, & ipse doctissimus. Inter alia rhythmos & cantilenas composuit.

Nicolaus Perotus, Sypontinus episcopus, egregius theologus, ac rhetor disertissimus. Scripsit inter alia opus varium Cornucopiæ appellatum. Ac quædam è Græco transtulit &c.

Ioannes de Bruxellis, ordinis canonicorum regularium.

Thomas de Kempis, vir angelicæ doctrinæ, & eiusdem ordinis.

Ioannes Lampsheim, qui arrham animæ edidit, eiusdem ordinis.

Iacobus de Gruytrode, Prior domus Carthusiensium prope Leodium, vir deuotus & eruditus, qui quinque illa vulgatissima pariter & clarissima prælatorum videlicet, subditorum, sacerdotum &c. quæ falsò Dionysio Rickel ascribuntur, composuit specula, & complura alia.

Bartholomæus Prior in Ruremunda, eiusdem ord. Carth.

Iacobus de Interbuck, cuius scripta religiosis sunt accommodatissima, omni scripturarum doctrina referta, eiusdem ordinis.

Iacobus de Paradiso, doctor luculentissimus, eiusdem ordinis.

Ioannes de Indagine, multa & pretiosa scripsit, eiusdem ordinis.

Dionysius theologus excellentissimus, qui propter multa & varia quæ eleganter & vtiliter edidit, alter Augustinus suo æuo est habitus. Ipse tamen speculorum suprà memoratorum non est author. Testis est Tritemius in de Scriptoribus ecclesiasticis libro, sub titulo prædicti Iacobi de Gruy. Claruit autem iste Dionysius in Carthusia prope Erffort.

Ioannes de Viterbio, ordinis prædicatorum. Scripsit super Apocalypsim, asserens inter alia, Antichristum futurum esse Thurcum, & non de tribu Dan, contra antiquorum doctorum sententiam.

Henricus Herph, theologus insignis, ordinis Minorum, qui & suprà positus fuit cum isto Nicolao Dorbello.

Nicolaus Dorbellus, disputator acerrimus, eiusdem ordinis.

Michael de Mediolano, prædicator altisonus, eiusdem ordinis.

Herculanus de Perusio, vir literatissimus, eiusdem ordinis.

Bernhardinus de Busti, doctor eruditissimus, eiusdem ordinis.

Guido de monte regali, theosophus & canonista clarissimus, ordinis eremitarum diui Augustini.

Ambrosius Choriolanus, theologus disertissimus, ordinis eiusdem.

Antonius Rampagal, doctor imbutissimus, eiusdem ordinis.

Gosuinus, theosophiæ professor excellens, qui inter alia præceptorium confecit aureum, ordinis Carmelitarum.

Ioannes de Arundine, theologus eximius, eiusdem ordinis.

Ioannes Beetz, sacræ paginæ doctor clarus, eiusdem ordinis.

Ioannes Consobrinus, vir & ipse magnificè doctus, eiusdem ordinis.

Ioannes Groß, disputator acerrimus, eiusdem ordinis.

Prædicti itaque viri præstantissimi, & complures alij quos breuitatis intuitu prætermisi, claruere circa hæc tempora, id est annum Domini MCCCCLX. Quo etiam anno, in nocte sancti Andreæ, monasterium memorati ordinis Carmelitarum in vrbe Augustensi ex toto & funditus fuit conflagratum.

Anno Domini MCCCCLXII, Fridericus, dux Baioariæ & Palatinus Rheni,

tres principes magno prælio cepit, marchionem videlicet Badenſem, comitem Wirtenbergenſem, & epiſcopum Metenſem.

Eodem anno, Ludouicus Bauariæ dux, qui traxit originem ex collaterali palatinorum linea ab Ludouico imperatore videlicet quarto, qui & ipſe ex ſtirpe illuſtriſſimi Ottonis de Vitelspach deſcenderat, vir ſtrenuus in armis, vicit Albertum marchionem Brandeburgenſem, cum ciuitatibus imperij apud Gengen. Huius Ludouici vxor fuerat Omelia, ſoror Erneſti & Alberti, ducum Saxoniæ. Quæ quidem ei peperit Georgium ducem Baioar. qui cognominatus fuit Dives, de quo infrà.

Eodem anno, capta eſt Moguntia illa vetus & imperialis ciuitas, & ſubiecta loci archiepiſcopo. Et id quidem bellum geſtum eſt in die ſanctorum apoſtolorum Simonis & Iudæ.

Anno Domini MCCCCLXIII, Caſpar de Schonberg epiſcopus Miſnenſis obiit, cui Theodericus de Schonberg, eiuſdem videlicet ſtirpis & familiæ, vir nobilis, ſucceſſit: homo per omnia ſimplex, & rectus, ac Deum timens, qui etiam ſemper parua familia contentus optimè rexit.

Eodem anno, ſtudium vniuerſale Friburgæ in Briſaugia inſtitutum eſt, & ibidem vſque in præſens floret.

Eodem anno, Stephanus ſuperioris Myſiæ rex, blanditiis à Mauhumeto Thurcorum imperatore à caſtello euocatus occiditur, & vita & regno priuatur.

Eodem anno, Matthias noſtri cœnobij abbas XVII calend. Nouembris obiit, cui Ioannes eius nominis ſecundus, natione Burnenſis, eodem ſucceſſit anno, de quo & in ſequentibus dicetur amplius.

Eodem anno, Petrus epiſcopus noſter appoſitus eſt ad patres, ſepultus in Czeitz, cum epitaphio eiuſmodi:

Tumba defunctos capit hæc epiſcopos omnes,
Vt patrum patres ingrediantur omnes
Æqualem ſorte, ſicut in vita quoque morte.
Hanc conſtruxit dominus de Hanguitz nomine Petrus,
Doctor, & antiſtes, Deo dante, diuq; ſuperſtes,
Vt ſucceſſorum fieret capax orationum,
Sub Chriſto duo C bis, M ſemel, his ſuperaddes
X L ſeptem. Sit Deo laus & gloria, Amen.

Sed & hoc epitaphium cenſuram expoſtulat acrem. Nam verſiculi eius ametri ſunt penitus & flaccidi, metrorum quidē ſpeciem præ ſe ferentes, legem autem eorundem non habentes. Quare demiror, q; eccleſia hęc eo tempore eruditiorē non habuerit clericum, cui commiſſum dictandi fuiſſet negotium, cui clarius metrificandi arriſiſſet ingeniolum, qui etſi non Homericum, ſaltem artificiale & legitimum edidiſſet epitaphium. Et licet non ſit cuiuſuis hominis Corinthum petere, cùm nec omnia (vt quidam ait) poſſimus omnes; conſultius & prudentius egiſſet quiſquis ille fuerit, ſi ſoluta oratione ſcriptitaſſet: plus equidem eo modo & defunctos præſules, & eam ipſam in qua pauſant, matrem decorauiſſet eccleſiam. Addo, quòd minus intuentium offendiſſet ocellos, qui omnem publicitus affixum & deſcriptum exactius rimantur titulum. Quamobrem trutinandum ſummopere eſt, omni denique luſtrandum examine quod cunctis legendum exponitur publicè, ne dum quis alterius geſtit extollere præconium, ſibi ipſi inexpiabilem pariat ignominam. Iſte eſt denique Petrus ille epiſcopus, qui in diebus pontificatus ſui formidine quidem hoſtium, præcipuè Bohemorum monaſterium monacharum noſtri ordinis, quod ſitum erat extra ciuitatem in editiore loco, in oppoſito caſtri & eccleſiæ maioris, deſtruxit penitus, & in vrbem tranſtulit, ſanctiq; iuxta Michaelis archangeli eccleſiam collocauit, in quo loco præſens aduſque tempuſculum militant, famulanturq; altiſſimo. Porrò locus primus earundem prænarratus extra muros appellatur, prout ab initio, ad ſanctum Stephanum: in cuius & honore cœnobium ipſum fundatum fuerat per reuerendiſſimum & Deo dignum Vdonem, primum huius nominis Nuemburgenſis eccleſiæ, anteceſſorem ſuum, præſulem eximium, vt in præcedentibus quoque de eo teſtatus ſum copioſius. Itaque Petro epiſcopo ita (vt dictum eſt) defuncto, ſucceſſit ei communi & vnanimi omni-

mi omnium canonicorum consensu & voto parili Georgius de Hauguitz, primus in nomine Domini, vt sequitur.

GEorgius eius nominis primus, & ipse de nobili Hauguicensium prosapia exortus, anno Dominicæ incarnationis suprà memorato MCCCCLXIIII, vicesima nona die mensis Septembris, in pontificem ecclesiæ Nuemburgensis electus est. Vir etiam ante electionem memorabilis & potens. Fuerat siquidem & Citzensis & Nuenburgensis ecclesiarum simul præpositus, & insuper (vt fertur) & Herbipolensis atque Merseburgensis canonicus magnus. Verùm ad tanti fastigij honorem euectus parum superuixit. Nam duodecim duntaxat sedit dies, in ipso præsulatus quodammodo extinctus limine. Sicque defunctus tumulatus est in Czeitz in antecessorum suorum sarcophago. *Sic breuis atq; lenis in mundo est gloria quæuis.* Successit autem ei Theodericus de Burgsdorff anno eodem sed mense sequenti, vt infrà nunc sequitur latius.

THeodericus III de Burgsdorff cognominatus, an. Dom. quo suprà MCCCCLXIII, indictione Romanorum XI, mense Octobri Nuenbergensis ecclesiæ factus est præsul, anno autem sequenti (vt infrà dicetur) coronatus. Hic & studio & disciplina Lipsensis fuerat, eiusdem gymnasij iuris vtriusque ordinarius, vir per omnia in secularibus literis imbutissimus, & diuinarum scripturarum cognitione nobiliter instructus, philosophus & theologus, nec non canonista præstantissimus, non modò præsentibus, sed & posteris vtilis & proficuus. Edidit siquidem inter cætera ingenij sui monumenta repertorium in iura Saxonum vtilissimum. Quapropter mortuo Georgio in eius locum tanquam bene meritus suffectus est, in quo præfuit eleganter & inculpatè annis tribus. Obiit enim anno Domini MCCCCLXV I, de quo infra.

De euentibus quibusdam sub regimine huius Theoderici exortis, ex Chronicis.

Anno itaque Domini MCCCCLXIIII, Theodericus episcopus noster de quo scribimus, Dominica post Bartholomæi in Nuemburgensis ecclesiæ antistitem est consecratus, vel (vt vulgus loquitur) coronatus. Quo etiam anno paulo antè ipse Theodericus episcopus Misnensis, & Ioannes Werder episcopus Merseburgensis infulati fuerunt. Eodem anno, primum capitulum annale, primum de obseruantia noua Bursfeldensium, celebratum est in monasterio Bursfeldensi, in quo principalis præsidens fuit dominus Ioannes abbas loci eiusdem, abbates verò Heusburgensis & Schonauiensis compræsidentes, diffinitores autem Guntherus Erphordensis & Hermannus Bergensis monasteriorum abbates. Eodem anno, Pius papa Ancone 19 calend. Septembris è vita migrauit, Romam solenni funere delatus & sepultus. Iste est Pius ille papa, qui ordinem nostrum plurimùm dilexit, nonnulla pro eius exaltatione & incremento priuilegia patribus conferens. Ipse denique ad instantiam & preces charissimi quondam sui contubernalis & collegę domini Eberhardi, archisterij montis monachorum iuxta Babenbergam abbatis dignissimi, patribus & fratribus ordinis diui Benedicti vnitis & vniendis de obseruantia Bursfeldensi dedit indulgentias stationum vrbis Romæ, ingens reuera donum, & collatiuum salutiferum valde: ita vt qui easdem mereri gliscit indulgentias, quinque Miserere quinque ante altaria pro felici ecclesiæ statu legere teneatur per ordinem. Si autem quinque altaria minimè adsint, vnum ante altare legat, intentionem (vt dictum est) pacifico pro vniuersalis ecclesiæ statu dirigendo, quemadmodum deuoti Deumque timentes monachi diebus stationum per annum, & potissimùm per Quadragesimam facere solent, assiduè redimentes tempus, ne dies pereant pœnitentiæ. Pio itaque papa sic (vt dictum est) defuncto, eodem anno pridie calendas Septembris, Paulus secundus, patria Venetus, Petrus Barba antea vocatus, in Romanum creatus est pontificem, vir magnanimus & statura procerus, Eugenij papę consobrinus. Hic papale plumbum contra morem mutauit, aurum dilexit, quia Venetus fuit. Tota die præter necessarias consistorij auditiones pensitare nummos, gemmasque preciosas & vniones contrectare solebat. Abbreuiatores omnes quos Pius papa instituerat, præter paucos necessarios exautorauit. Celebrationem festi Præsentationis gloriosæ virginis approbauit, sicut & Pius fecerat.

Rigidus erat & iustitiæ tenax, reos tamen magis carcere quam morte puniuit. Philosophiæ studium tanquam sacræ theologiæ pernicioſum vehementer detestabatur, imò (vt Platina de eo scribit) oderat & contemnebat, vt eius studioſos vno nomine hæreticos appellaret. Et idcirco Romanos hortabatur, ne filios diutius in studiis literarum versari paterentur, satis esse dicens, si legere & scribere didicissent. Qui licet bibacissimus esset, attamen vina parua & diluta bibebat. Et cùm varia ciborum genera apponi mandaret, peiora tamen quæque semper gustabat. Tandem quinto calend. Augusti obiit inopinatè apoplexia tactus, anno Domini MCCCCLXXI, vt etiam infrà eodem anno dicetur amplius. Eodem anno, Fridericus archipræsul Magdeburgensis, vir vitæ sanctimonia præclarus, semper vsus ad carnē cilicio, in Christo defunctus est: cui Ioannes ex ducibus Bauariæ, vir & ipse modestus, vita & literarum scientia insignis, postulatus ab ecclesia Monasterienſi, successit; honorificentissimè ab omni & clero & populo susceptus & introductus, qui etiam quoad vixit, commissum onus laudatè pacificeque gubernauit. Eodem anno, Theodericus episcopus noster obiit, cui Heinricus Stammer nobilis Saxo (vt sequitur) succeſſit.

HEnricus Stammer eius nominis primus, ex ingenua Saxonum stirpe natus, in numero præsulum Nuemburgenſis ecclesię trigesimus quintus, cœpit anno Domini MCCCLXVI, præfuitque annis ferme quindecim, vir vasti & magni animi, moribus & sermone facetus & iocundus, more tamen gentis suæ bibacissimus, sympoſia & spectacula plus æquo diligens. Fuit nihilo tamen minus & bonæ & timoratæ conſcientiæ, erga Deum eiusque Sanctos deuotus. Quam etiam deuotionem ob Dei laudem nostrum erga cœnobium ostendit, abbati Thomæ centum liberaliter donans aureos. Quos idem abbas in vsum ilico conuertit fratrum, pro eisdem cereuisiam Nuemburgenſem annuatim ad collationem per Quadrageſimam fratribus ministrandam emens & instituens, ita vt post collationis finem fratres ad chorum processionaliter euntes psalmū *De profundis* cum collecta *Pietate tua* &c. pro prænarrato episcopo & collatore Heinrico per idem tempus Quadrageſimæ deuotè legant, persoluantque. Seruatur insuper eidem antistiti pro meritis perpetuus apud nos anniuersarius. Nam & plurimùm pro reformatione huius nostri cœnobij cooperatus est, quæ quidem eius pontificatus anno primo (vt sequitur) cœpta fuit.

Anno itaque Domini MCCCCLXVII, indictione Romanorū decima quinta, monasterium hoc nostrum Bosaugienſe reformatum est per introductionem obseruantiæ nouæ & rigidæ vnionis Bursfeldenſis, cuius primus abbas & reformator extitit ipse venerabilis pater suprà memoratus Thomas, de Francofordia Marchitica oriundus, ex monasterio diui Ioannis Baptistæ prope Magdeburg quod Berga dicitur assumptus, vir & zelo religionis & morum integritate conſpicuus, præsidens Dei opitulamine bene & commendabiliter nostro cœnobio duo de viginti annis. In exordio autem regiminis sui anteceſſor eius abbas Ioannes, natione Bornenſis, qui ante reformationem negligenter & prodigè præfuerat, & pleraque irrecuperabiliter alienauerat, depositus fuit, & ad regendam quandam magnam & famigeratam monasterio nostro incorporatam parochiam in Profin translatus, quam dum annis pauculis gubernasset, reuersus ad cœnobium, tandem anno Domini MCCCCLXXIIII quieuit in pace, vt patebit & infrà.

Thomas itaque, primus noster (vt præfatum est) in reformatione abbas, opus summa & industria & deuotione inceptum satagens perficere, statum monasterij tam in spiritualibus quàm temporalibus totis conatibus recuperare & rectificare studuit, neglecta & dispersa colligens, collapsa & ruinosa restaurans, monasterij denique redditus & census qui supererant, accuratissimè scrutabatur, laboriosè eorundem regestum reparando & reintegrando, singula de asse in assem, & (vti dicitur) ad vnguem colligens & consignans. Enimuero & decimam in districto Genenſi, compluribus quæ & dimissa & neglecta fuerat annis, arduis renouauit & recuperauit laboribus. Ipse quoque anno Domini MCCCCLXX, indictione Romanorum quarta, Euripporum amœnitatem, fontalem videlicet per cannalia aquæductum, monasterio nostro (quemadmodum in præsentiarum cernitur) magnis sumptibus primus instituit & retroduxit. Cuius quidem egregij & vtilissimi operis incentor & cooperator fuit

ipse

ipſe venerandus ac celeberrimus pater, dominus Simon Buchenſis archiſterij digniſſimus abbas, vir doctrina & facundia clarus, præcipuus noſtri monaſterij fautor & promotor, & orationum ſiue bonorum operum particeps, confrater denique & ſocius. Suſcepit autem & ipſe optimus paſtor & abbas Thomas pro Dei & laude & honore, nec non nouellæ plantationis incremento clericos pleroſque notabiles, quorum primus fuerat quidam nomine Liborius, patria Sclauus, ſtudio Lipſenſis, acer ingenio, & promptulus eloquio, potiſſimùm in Dialecticis argutus & doctus. Suſcepit deinde inter alios quendam adoleſcentem ingenioſum, conſanguineum ſuum, vocabulo Georgium Vlrich, cognominatum ſic à parentela, qui vſque ad noſtram ætatem qua hæc ſcribo, annum videlicet Domini M D X X, plenus dierum ſub curua ſenecta ſed mente erecta Chriſto militat, vir magnæ religionis & ſingularis deuotionis, exercitiis internis & ſpiritualibus ab initio vſque nunc deditus, orationum ſupplicatoriarum egregius & orator & cognitor. Hic cùm ſit in diuinis ſtudiis admodum doctus, hiſtoriarum tamen cognitione ſingulariter fulget, antiquitatum amator præcipuus, per complures annos ædituus ſacrorumque cuſtos extitit vigilantiſſimus. Fuit & aliquot annos fratrum veſtiarius exactiſſimus, & (vt quidam rentur) plerumq; plus æquo parcus. Nunc autem (vt dixi) curua ſenecta preſſius, & natura ſua debilior factus, ceu miles emeritus, exoccupatus rebus aliis, conſuetis ſuis exercitiis deuotisque duntaxat intendit iugiter precaminibus.

Anno Domini M CCCCLXVIII, Leodium vrbs in Germania cathedralis & populoſiſſima, à Carolo duce Burgundiæ lamentabiliter expugnatur, diripitur, & incenditur, in die Simonis & Iudæ, vbi nec ordini, nec ætati, vel ſexui parſum eſt.

Eodem anno, primum capitulum prouinciale ordinis ſancti Benedicti in Saxonia celebratur in monaſterio diui Ioannis Baptiſtę Bergenſi extra Magdeburg, in quo principalis præſidens fuit venerabilis pater & dominus Hermannus, abbas ibidem, Herbordus verò Bremenſis, & Guntherus Nuemburgenſis monaſteriorum abbates compræſidentes.

Eodem anno, capitulum annale patrum de obſeruantia noſtra Burſfeldenſi celebratum eſt, dominica Vocem iocunditatis in Erphordia in monte ſancti Petri. In quo Thomas primus (vt dictum eſt) in reformatione huius noſtri monaſterij abbas aſſumptus fuit ad cœtum patrum cum ſibi commiſſis.

Eodem anno, Mauhemetes Thurcorum imperator Syrios Ægyptioſque magno ſuperauit prælio.

Anno Domini M CCCCLXIX, capitulum annale abbatum noſtrorum celebratum fuit, in monte ſancti Iacobi prope Moguntiam.

Eodem anno, obiit tertio idus Auguſti, venerandæ & præclaræ memoriæ Ioannes de indagine, ſecundus in reformatione abbas Burſfeldenſis, de cuius laude in carmine quodam in præconium quod præfati Burſfeldenſis archiſterij ediderам, inter alia ita cecini:

Inter quos magnus fuit abbas ipſe ſecundus,
Ioannes Hagen ſeu de indagine dictus,
Qui decus ordinis eximios perfecit agones,
Plurima cœnobia collapſa nouando per orbem
Viuere rite docens, Benedicti norma beati
Vt iubet angelica, ſacratus & ordo requirit.
Sic pater aſſiduo conatu tempore longo
Feſſus & attritus, tandem conſcendit ad æthra.

Eodem anno, in Aſia Haſſoncaſſon, vir bello clarus qui in Meſopotamia atque Armenia dominabatur, Perſas, Aſſyrios Medoſque contra ſe clàm venientes, nocte aggreſſus ingenti ſtrage vicit & fugauit. Moxque in Mauhemetem Thurcorum imperatorem copias duxit. Quo etiam anno ipſi Thurci Germaniam populabundi ingreſſi, multos mortales abduxerunt captiuos. Eodem anno pontifex cum Thurcis atque eccleſiæ hoſtibus fœdus iniit, & ſocietatem cum Venetis contraxit. Quo & anno Fridericus Cæſar Romam viſitauit.

Anno Domini M C C C C L X X, Mauhemetes Thurcorum imperator C C C C

nauium classe, inter quas triremium ducentæ erant & equitum centum millia, Euboeam adortus tricesima die post obsidionem cepit & subuertit.

Eodem anno, Veneti classem nauium LX instructam ad infestanda Thurcorum littora miserunt, in qua triremes 60, onerariæ 20 fuerunt. Eodem quoque anno Matthias Vngariæ rex Bohemos maximo prælio afflixit, & vehementer humiliauit.

Eodem anno, Christophorus dux Bauariæ in vrbe sua Monacensi captus fuit in balneo per fratrem suum Albertum, & per annum cum dimidio in custodia tentus.

Eodem anno, capitulum annale patrum nostrorum celebratum fuit Treueris ad sanctum Matthiam dominica post Ægidij, in quo Theodericus nouus abbas Bursfeldensis assumptus & approbatus fuit.

Anno Domini MCCCCLXXI, Paulus pontifex, V calend. Augusti, secunda hora noctis cùm eo die lætus consistorium habuisset, & iocundissimè cœnasset, apoplexia correptus vitam cum morte mutauit, anno pontificatus sui sexto, mẽse decimo. In cuius locum post nouem dies à patribus est suffectus Sixtus quartus, antea vocatus Franciscus, Saona oriundus, qui ordinis Minorum & sacræ theologię professor fuit insignis, vt eius opera ab eo edita declarant. Scripsit siquidem librum de potentia Dei, librum de sanguine Christi, librum de futuris contingentibus, & librum de conceptione beatę virginis, & alia. Fuit autem vir mitis, & continentissimæ vitæ, in pauperes & religiosos munificentissimus, quos omnes fouit, & priuilegiis amplissimis adiuuit. Creauit cardinales viginti, & dominum Bonauenturam in sanctorum Confessorum numerum scripsit. De aliis suis gestis dicetur & infrà.

Eodem anno, in Bohemia Rockezan, hæreticorum magister & patronus, obiit: quem paulo pòst Bohemiæ occupator, & ipse hæreticus, Georgius Pogebracius, secutus morbo & mentis & corporis periit. Eodem anno Ingolstatensis, alias Chrysopolitana vniuersitas dicta, fundata est. Quo etiam anno Fridericus imperator in dieta regni & inclyto principum conuentu apud nouam ciuitatem multa vtilia pro Christi fide in Thurcum statuit. Sed effectum non habuit. Eodem anno, orator B. Iegànusque Venetorum recitauit coram Sixto summo pontifice, quòd Thurcus abstulisset Christianitati duo imperia, quatuor regna, 20 prouincias & 200 vrbes, populumque absque numero vtriusque sexus: hortabaturque, vt ad resistendum se disponeret, ne peiora fidelibus contingerent.

Anno Domini MCCCCLXXII, die septimo mensis Iunij, capitulum annale patrum nostrorum celebratum fuit Erphordiæ in monte diui Petri apostoli, in quo Theodericus Bursfeldensis prę̃sidens fuit principalis, Theodericus autem Heusseburgensis, & Hermannus sancti Iacobi prope Moguntiam, comprælidentes. Eodem anno, Erphordia vrbs magna & metropolis Doringiæ grandia ex igne sensit damna, vt penè tertia pars domorum incendio periret.

Anno Domini MCCCCLXXIII, Hassoncasson in Armeniæ finibus magno prælio cum Mauhemete Thurcorum imperatore cõflixit, in quo triginta millia Thurcorum cæsa feruntur. Eodem anno, dux Mediolanensium fuit peremptus gladio in templo ibidem. Eodem anno, die quinto mensis Septembris, celebratum fuit capitulum annale patrum nostrorum in Hildes. in quo Theodericus abbas Bursfeld. fuit prę̃sidens principalis, Bergensis & Mindensis compręsidentes, Heusburgensis & Northomensis diffinitores. Quo & anno nix ingens fuit.

Anno Domini MCCCCLXXIIII, Carolus Burgundionum dux Nussiam, Colonienſis agri oppidum ad Rheni fluenta, obsedit. Sed cùm Fridericus imperator obsessis in auxilium venisset, inito fœdere dux discessit in Belgas.

Eodem anno, Thurci exercitu centum millium hominum Illyrici littoris oppidum Scutarum obsident. Sed tandem defendentibus Venetis fatigati, ac morbo ex fluminis Aoo aura vexati, in montes cum ignominia discessere.

Eodem anno, Christernus rex Daciæ, Sueciæ, & Norvegiæ, Gothorum dux, Holzatiæ, Stormatiæ, in Addenburg & Delmenhorst comes, vir Christianissimus, & multis virtutibus ornatus, deuotionis gratia Romam pergens, per totam Italiam prouinciatim & oppidatim honorificentissimè susceptus fuit, pariter & Romæ ab ipso summo pontifice reuerendissimè exceptus.

Eodem

Eodem anno, capitulum prouinciale Saxoniæ, id est Magdeburg. & Bremensis diœcesium, celebratum fuit Dominica Cantate, in Berga prope Magd. in quo præsidentes fuerunt Hermannus abbas ibidem, Herbordus Brem. & Thomas abbas noster Bosaugiensis in reformatione primus. Iubilæus à Paulo prius per vniuersum orbem Christianum institutus, à Sixto pontifice hoc eodem anno declaratur. Quo etiam anno Thurci per superiorem Pannoniam Danubio transuecti, eandem prouinciam deprædati sunt.

Anno Domini MCCCCLXXV, Georgius dux Baioariæ cognomento Diues duxit in vxorem Hedwigem filiam Casimiri regis Poloniæ, in Lantzhut nuptiis celebratis magnificentissimè, ex qua tamen nullum masculum suscepit hæredem, sed duas filias. Hinc post obitum eius maxima (vt infra dicetur) emersere bella. Eodem anno, Simon puer apud Tridentum die parasceues martyrizatus per omnem Christi passionis modum, qui pòst maximis claruit miraculis. Iudæi autem omnes sceleris conscij pessima morte perempti fuere. Quo etiam anno Thurci inferiorem ingressi Mysiam dum populabundi grassarentur, magna cæde prostrati ab indigenis in fugam turpem acti sunt.

Anno Domini MCCCCLXXVI, Matthias Vngarorum rex castellum Thurcorum ad ripam Saui fluminis ingenti expugnauit gloria. Quo etiam anno Ferdinandus rex Hispaniæ in agro Numantino Portugaliæ regem superauit. Eodem anno Fridericus dux Baioariæ & palatinus Rheni, auus episcopi nostri Philippi, vir bellicosissimus, post multas victorias Heydelbergæ in pace quieuit, sepultus ad Sanctum spiritum.

Eodem anno, Theodericus episcopus Misnẽsis obiit, cui successit Ioannes quintus, ex familia nobilium de Weysenbach natus, in numero præsulũ dictæ ecclesiæ XXXIX. Eodem anno, Quedelburg oppidum per Misnenses & Albertum Saxoniæ ducem fortissimum fuit captum. Circa id tempus claruit *Ioannes de monte regio*, natione Teutonicus, patria siue genere Francus orientalis, non minor Anaxamandro Milesio aut Syracusano Archimede, Græcè & Latinè eruditissimus, Germanorum decus, ob Astronomiam cæterasque Mathematicas disciplinas à Matthia Vngariæ rege Norenbergensibusque perpetuo donatus stipendio. Calendario edito, ephemeridéque à nostris Diario dicta, maxima cura, labore, ingenioq; composita, inductis nouis Astronomiæ tabulis, reprobatisque Gerardi Cremonensis theoricis; Romam ad emendandum Dionysij computum Paschalem à Sixto papa accitus, dum pleraque posteritati pararet, non sine maxima studiosorum iactura morbo periit, indictione Romanorum nona.

Anno Domini MCCCCLXXVII, Carolus Burgundionum dux, qui Belgis ferè omnibus imperabat, dum Lingones Treuerosque debellaret, apud Venacoum alias Nansen oppidum magno prælio quod ad horas triginta continenter durauit, victus & occisus est.

Anno Domini MCCCCLXXVIII, Philippus filius Maximiliani Cæsaris, archidux Austriæ, & Burgundiæ quoque dux, qui pòst in Hispania regnauit, natus est. Qui pòst (vt infrà patebit) Carolum V genuit, in regem Romanorũ in anno Domini MDXX quo hæc scribo electum &c.

Eodem anno, ipso die Vincentij matyris, venerabilis pater, & insignis ille abbas, Hermannus Bergensis, migrauit ad dominum, qui ad reformationem nostri monasterij plurimùm iuuit, pro eius & plantatione & incremento suprà memoratum abbatem Thomam ex suo cœnobio vnà cum patre Priore religiosissimo viro eiusque æquiuoco Hermanno transmittendo. Eodem anno, Rupertus archiepiscopus Colonienlis, & dux Bauariæ, Rhenique palatinus captus est per imperatoris consensum, & biennio exin detentus in custodia, eò quòd Carolum ducem Burgundiæ contra canonicos siue capitulum ecclesiæ suæ prædictæ ob discordiam quandam concitarat, & in obsidione Nussiæ fouerat. Eodem anno, Ioannes Christierni regis Daciæ filius, & post patrem rex Daciæ, duxit vxorem Catharinam filiam Ernesti, ducis Saxoniæ & electoris imperij, circa Natiuitatis Mariæ festum, quam Albertus frater Ernesti germanus, cum pluribus principibus & comitibus, vnà

cum Thilone ēpiſcopo Merſeburgenſi, militibusque haud paucis, ac XXVI curribus, per Ruſtock literarum oppidum duxit in Daciam: per Lubecam etiam tendens magnificè fuit exceptus, vbi & haſtiludia exercuit. Tandem celebratis regalibus nuptiis, cum CCC & LX equitibus per Magnopolim & terram Prignitz reuerſus eſt cum tripudio magno ad propria.

Eodem anno Maximilianus archidux Auſtriæ, Friderici imperatoris filius, potenti exercitu in Burgundiam profectus, Mariam Caroli ducis iam iam mortui filiam vnicam in coniugem accepit, & Burgundiæ ducatum ob hanc rem ſibi vindicauit.

Anno Domini MCCCCLXXX, Mauhemetes Thurcarum imperator, ingenti claſſe maximaque bellatorum vi Rhodum petens, eamque expugnare annitens, tres per continuos menſes bombardis & aliis machinis lacerauit. Verùm milites Rhodani bellicoſiſſimi illis fortiſſimè reſtiterunt, tandemque Turcas & fatigatos & ſuperatos turpiter & ignominioſè fugere compulere.

Eodem anno idem Mauhemetes Hydruntum Apuliæ vrbem armis cepit, archiepiſcopo & duce eius interfecto, cum aliis innumeris promiſcui ſexus hominibus. Quo facto tota quoque Italia trepidabat. Cardinales Romæ iam fugam meditabantur. Infelix ergo prorſus Apulia fuiſſet, infelix & Italia, ſi obitus Mahumeti (vti ſequenti dicetur anno) non interueniſſet. Non multo pòſt, XL millibus Turcarum in Poloniam irruentibus, poſitiſque non longè à Cracouia caſtris, ita exterriti ſunt Poloni, vt ne principes quidem quid conſilij caperent, habuerint. Verùm cùm hyems eſſet, tanta ſubito vis frigoris ſuperuenit, vt ille formidatus exercitus partim fame partim frigore penè totus conſumptus ſit.

Anno Domini MCCCCLXXXI, Mauhemetes Græciæ Aſiæque imperator, dum in Orientis expeditionem proficiſceretur, poſt ingentia facinora terra marique geſta non ſine veneni ſuſpicione 5 nonas Maij in exercitu ſuo mortuus eſt, anno imperij Conſtantinopolitani XXVII, menſe X, die V, indictione Romanorum XIIII. Eo itaq; mortuo Baizetus primogenitus eius in imperio patri ſucceſſit. Zalicibus autem iunior frater indignatus magnos in Aſia motus concitauit, & Burſa (Pruſa aliàs) capta ſe regem ibi conſtituit, ſed per Baizetum fratrem ſeniorem ſuperatus eſt, & fugatus. Quo etiam anno idem Baizetus Riſanum oppidum è manibus Vngariæ regis aſtu eripuit. Hinc Matthias Vngariæ rex irritatus, ingenti exercitu contra eum proceſſit, omneque imperium Thurcorum ex Danubio tunc eieciſſet, ni ductor copiarum Friderici imperatoris Vngariam ingreſſus, inſcio imperatore prouinciam vaſtaſſet. Quare ab incepto Matthias retractus, ad propria defenſanda redire compulſus eſt. Quibus cognitis indignatus imperator Fridericus, ductorem exercitus ſui durè increpans prohibuit. Eodem anno Carthuſia Chrymmiczs fundata eſt per quendam opulentiſſimum ciuem Cygneum. Eodem anno, Heinricus epiſcopus noſter obiit, cui Theodericus de Schonberg nobilis (vt ſequitur) ſucceſſit.

THeodericus de Schonberg, vir & ſtirpe & moribus præclarus, XXXVI Nuemburgenſis eccleſiæ antiſtes, cœpit anno Domini MCCCCLXXXI, quo etiam anteceſſor ſuus Heinricus defunctus eſt, indictione Romanorum XIIII, præfuitque quietè & irreprehenſibiliter annis ferme XIIII. Fuit autem iſte præſul in iure canonico apprime doctus, ſtrenuus, & rigidus iuſtitiæ cultor, ac diuini ſeruitij promotor zeloſus, temporalium denique moderator rerum ſat peritus, cui ſemper eruditus & Latinus cum viris religioſis & ſapientibus erat ſermo, quique paſtor vti bonus, & pontifex idoneus, eccleſiam commiſſam ita rexit, vt ſi non locupletiorem, exiliorem nec tamen quàm reperit, reliquit: quandoquidem & parta & comperta tuendo, perpulchro in eſſe conſeruauit. Quod laudabile & virtutis opus eſſe illud Horatianum cōprobat dictum, *Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri.* Et quidem de eo, & potiſſimùm eius obitu in ſequentibus patebit plus.

De quibuſdam euentibus nouis miriſq; huius qui contigere temporibus epiſcopi.

Anno itaque Domini MCCCCLXXXII, Guilhelmus illuſtris Saxoniæ dux, & Doringiæ Landegrauius, in Vinaria diem clauſit extremum, ſepultus in monaſterio fratrum

fratrum Minorum de obseruantia ibidem, quod ipse viuens à fundamento erexerat nouum.

Anno Domini MCCCCLXXXIII, Elizabeta nobilissima Bauariæ dux & cõthoralis Ernesti nostri ducis Saxoniæ ac imperij electoris defuncta est. Eodem anno pestis vniuersalis & pergrandis totam penè per Italiam atque Germaniam sæuit, ita vt multa hominum millia absumpserit. Ea quippe lues solùm Nurenbergę a solstitio æstiuali adusque solstitium hyemale quatuor hominum millia prostrauit. Hinc perpendi potest, quid in vicinis aliisve fecerit prouinciis.

Anno Domini MCCCCLXXXIIII, fuit legatus quidam cum indulgentiarum remissione plenaria in Suecia, vbi & hoc anno æstiuo præsertim tempore prævalida ferbuit pestilentia. Qua fretus legatus ille miro modo & insatiabili explumauit pauperes. Quare autor historię Sclauicę ex qua hæc trãscripsi, ita exclamat: *O Petre Petre, non tibi dixit Christus, Mulge aut Tonde, sed Pasce Pasce.* Ioan. 21. Ideoq; aperuit infernus os suum sine termino, & intrabunt maiores sine numero. Esaiæ 5. Misericordia autem conceditur paruulo & exiguo, quoniam potentes potenter tormenta patientur, &c. Sapient. 6.

Anno Domini MCCCCLXXXIIII, quo suprà, Sixtus papa eius nominis quartus obiit, cui Innocentius VIII eodem anno successit, præfuitque annis*.

Anno Domini MCCCCLXXXV, Matthias Vngariæ rex obsidione & armis cepit Wiennam, regiam vrbem & metropolim Austriæ. Tunc tribulatio grandis & calamitas per totam eius erat prouinciam. Eodem anno reuerendus pater & dominus Thomas, abbas nostri monasterij eximius, postulatus fuit ad Pigau pro reformatione & profectu cœnobij exempti & insignis diui Iacobi Apostoli maioris ibidem. Quod quidem reformationis opus Dei pro honore assumens, laudabiliter inchoauit, laudabilius perfecit, & continuauit præsidens ibidem abbas annis nouem. Obiit siquidem (vt etiam infrà dicetur) anno Domini MCCCCXCIIII. Suprà dicto quoque anno, in quo & postulatus & translatus, in capitulo annali patrum de obseruantia Bursfeldensi in Erphordia celebrato, cum suo nouo archisterio Pigauiensi ad cœtum assumptus fuit patrum. Thoma itaque abbate translato, quatenus loco eius dignus & idoneus haberi posset successor, eodem tempore in crastino Natiuitatis Mariæ celebrata est electio, in qua quidem ipse Thomas abbas præsens erat. Electus fuit itaque Georgius Prior monasterij diui Petri archiapostoli in Erphordia, sed effectum minimè habuit, quia cassata fuit. Quamobrem paulo pòst fratres è gremio eligentes, in die sancti Placidi martyris & sanctissimi patris nostri Benedicti discipuli elegerunt concorditer virum notabilem & religiosum nomine Petrum, ex oppidulo Stossen haud procul à Nuemburg oriundum. Fuerat autem ante reformationem nostro in monasterio sub Ioanne abbate susceptus ad ordinem. Qui professione facta plurimùm Dei in timore & religionis creuit amore & desiderio, adeò vt assiduè vehementer pro reformationis laborarit introductione, qua & pòst Dei potiri gratia meruit, Deo in eadem feruenter militando. Fuit enimuero frater per omnia ad multa aptus & idoneus. Nam cùm actiuus, & (vt aiunt) manualis & operosus plurimùm fuerit; cellæ tamen exercitia illa interna minimè deseruit: quandoquidem cùm esset scriba velox & excellens, multos pro bibliothecæ ornamento & decore vsuque fratrum propria scripsit manu codices. Quos inter cuncta penè Iacobi Carthusiensis theologi celebratissimi opuscula (vti in præsens cernitur) accuratè & laboriosè conscripsit, & ligauit, & exin legenda communi pro vtilitate intra bibliothecam posuit. Eiusmodi itaque dotibus suffultus tandem, Thoma antecessore suo in Pigauiam translato, eius in locũ subrogari promeruit; vti denique lege diuina sanctam iuxta regulam doctus, & gerendarum exercitatione rerum instructus, super candelabrum poni dignus fuit. Cùm etiam præter suprà dicta fuerit ingenio acer, & loquendi lepore à natura præditus, arithmeticus, calculator, musicus, decretista, ac logihistoricus insignis; fabularũ deniq; moraliũ noticia plenus fuit, quarum etiã relationib. in modum mirum sæpe discumbentes exhilarabat hospites. Ingenij denique eius adhuc quædam extant indicia; ephemerides videlicet quædã subtiles de inuentione festorum mobilium congestæ, & nonnulla Musicalia & Arithmetica dogmata, manu eius exarata, & ingenio parta. Factus itaque abbas,

& in regimine monasterij confirmatus, sequenti anno demum per Theodericum antistitem nostrum in octaua Paschæ consecratus, siue (vt vulgò dicitur) coronatus fuit. Statimque ad res monasterij componendas & intus & extrà animum appulit, licet primo feruore erga correctionem culpatum nimius fuerit, modumque iudicio quorundam excesserit, dictum illud aureum sancti patris nostri Benedicti, *Ne quid nimis*, & illud, *Superexaltet autem iudicio misericordiam, &c* æmulari dissimulans, potiùs ad ferociam quàm misericordiam, seueritatem quàm clementiam declinans. Proinde non salutem plerumque imbecillium, sed desperationem produxit. Dum enim multiplicaret catenas & carceres, statuta & pœnas, formidulosiores irrecuperabiliter suas, & fugauit & perdidit ouiculas. Quod vtique cauisset, si modum censuræ tenuisset, si oleum vino, dulcia amaris, blandimenta terroribus miscuisset: tametsi religionis zelo, vitiorumq; id actitasse credatur odio: haud tamen secundum scientiam, id est discretionem & pietatis formulam, quamuis & huius sui rigoris patronos & laudatores habeat. Ego autem (nisi forsan nomini suo Petro deferam) quomodo laudem, non cerno; cùm ille rigor suus truculentus pluribus fuerit exitialis, paucis proficuus & salutaris. Nec mirum. Omnis enim immoderatio non salutem, sed periculum generare solet. Moderatio autem & pietas peccatori pœnitentiam voluntariam & leuem facere consueuit. Hinc pulcherrimè Seneca ad propositum inquit, *Mansuetudine suadebis, contentione autem nunquam.* Facilius enim ad pœnitudinem reuocant verba lenia quàm aspera. Nullum animal morosius, nullum maiore arte tractandum est, quàm homo, nulli magis parcendum. Vnde & canonicum ius inquit, *Circa corrigendos plus debet esse benenolentia, quàm seueritas, plus cohortatio quàm commotio, plus charitas quàm potestas*, distinctio. XLV, *Si licet.* Et ibidem inter alia habetur ita: *Leniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti, asperitatis autem nimia increpatio nec correptionem recipit nec salutem.* Hæc ibi, & quadrant peroptimè suprà dictis: Non ergo abs re Apostolus clamat: *Si præoccupatus homo fuerit in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, &c.* Cui & insigniter poetarum carmina concordant, ex quibus sequens hexastichon subnectere libuit.

Ad pœnam tardus sit rex, ad præmia velox,
Et doleat, quoties cogitur esse ferox.
Quanto quis maior, tanto placabilis iræ:
Et faciles motus mens generosa capit.
Parcere prostratis scit nobilis ira Leonis:
Tu quoq; fac simile quisquis regnabis in orbe.

Veruntamen hæc scribens neutiquam correctionem (quod absit) improbo excessuum, quam omnimodis necessariam scio, sed tyrannidem duntaxat arguo, indiscretionem reprehendo, & ad misericordiam lenitatemque declinandum Dei exemplo suadeo. Dei equidem & Saluatoris dictum est, Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Rursus scriptum est, Quomodo iudicium sine misericordia fiet iis qui non fecerint misericordiam. Modus itaque in cunctis tenendus est, iuxta illud illustre ac eximium Horatij distichon:

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.

Quibus rursus non obstantibus, dum opus fuerit, dum pietas non præualuerit, dum misericordia locum pœnitentiæ & emendationis sua lenitate non produxerit, dum denique casus postulat aut res; quin prælatus iuxta regulam contra obstinatos rebelles & improbos omni seueritate & districtione, contraque incorrigibiles cauterio & abscisionis ferro, & possit & debeat vti, ne dum disciplinam dormire aut perire sineret, impunita nequitia interim velut tuta sæuire inciperet, cùm non sit crudelitas pro Deo crimina punire, sed pietas, vt dicitur: Legi Siromasten. Ast nunc de exordio regiminis eius, deque rigore ac zelo satis ad lectoris immo rectoris vtilitatem ac cautelam dictum sit: demum ad alia eius gesta conscribenda cœptam prosequar historiam. Et quoniam (vt suprà narratum est) optimus

optimus ille pater & abbas complures eximias habuerit & naturæ & gratiæ dotes, quòd videlicet fuerit Dei cultor deuotus, & diuinarum literarum amator studiosus, ac domesticarum rerum moderator peritus; nunc quemadmodum easdem dotes ad Dei laudem, & reuerentiam, nec non monasterij commodum & vtilitatem, egregiè & laudabiliter distribuerit, dicendum est. In primis itaque & feruorem & deuotionem suam, quam erga Deum ac diuini illius cultus ampliationem, nec non sanctissimi templi decorem habuit, euidenter ostendunt sacratæ per eum auctæ & institutæ res; altaria videlicet, calices, ornamenta, candelabra, thuribula, cantamina, suffragia, festa, & similia quæ ipse fundauit, ordinauit, emit, & fieri instituit. Altaria siquidem septem instituit, partim fundando, partim transferendo. Tria enim è locis opacis & obscuris ad clarioria aptioráve transtulit. In primis altare beatæ Mariæ Magdalenæ, quod erat in parte inferiori turris sinistri & vacui prope ingressum ambitus, ad superiora eiusdem turris transtulit. Alia autem duo, sancti videlicet Michaelis archangeli, & diuæ Catharinæ virginis & martyris altaria, ab occidua parte ecclesiæ de subtestudinibus videlicet turrium ad mediũ ipsius ecclesiæ intra columnas posuit. Alia autẽ quatuor à nouo prorsus fundauit & erexit. Quatuor videlicet doctorũ sanctę matris ecclesiæ, quod est supremũ omnium in peribulo abbatię, in medio turriũ erectum; altare verò sanctæ Annæ auiæ Christi; altare quoq; Sanctorum Fabiani & Sebastiani nec non Valentini martyrum intra corpus ecclesiæ intra columnas quoque hinc & inde collocauit. Porrò quartum quod in honore beatorum apostolorum ac patronorum suorum Philippi & Iacobi construxit, septentrionem versus ad sinistrum chori latus in loco sepulturæ fratrum constituit. Tabulas verò altariorum non magnas neque pretiosas, sed paruas & exiguas vilesque fieri semper dispositi, easque non curare aut affectare monachos debere asserens; tabulas tales & earundem imagines non clericorum sed laicorum fore dicens codices; clericos, inquam, & monachos non imaginum picturis, sed diuinorum eloquiorum scripturis oblectari oportere contestans. Ornamenta verò diuini cultus venusta & pretiosa satis emit & ordinauit, duas videlicet cappas quas vocant chorales, summis pro festiuitatibus, vnam rubei, alteram verò coloris viridis: similter ornamenta rubei coloris eiusdem texturæ pro officio Missæ solennitatibus in præcipuis, planetam videlicet pro sacerdote, & pro ministris dalmaticas cum suis albis & stolis. Insuper & alia ornamenta serica, polimita, siue discolora, cum omnibus suis attinentiis à cappa chorali vsque manipulum & stolam pro mediis festis. Emit denique & thuribulum cum suis catenulis, binasque ampullas de puro argento fieri fecit. Festum quoque reliquiarum sub duplici nota in die Diuisionis Apostolorum celebrandum, & antiphonam in fine completorij pro pace cantandã instituit. Hora celebrationis fratrũ mane assiduè Missam flexis poplitibus ex integro deuotissimè audiuit, & ipse frequenter sacrificans sub conuentuali Missa quam summam appellamus, in sacello diui Andreæ Apostoli celebrauit. Diuinum officium à fratribus secundum temporis exigentiam decenter & deuotè exequi & decantari voluit diebus solennibus. Feriatis autem diebus rotundè & discretim iuxta ceremoniarum sanctionem cantandum hortabatur. Ipse attamen diurnis horis præter synaxin vespertinam cura rei familiaris præpeditus nunquam interfuit; nisi pastoralis festi excellentia abbatis officium expostulans ipsum interesse coegisset. Et ita eueſtigio laudes nocturnas penè nunquam neglexit, sed eas cum fratribus deuotè & feruenter expleuit. Qua etiam hora protractionem Psalmodiæ & cãtuum detestabatur, & fieri vetuit ob prolixitatem officij modum tenendum in omnibus, & sal vt rationabile foret obsequium in omni oblatione offerendum Sanctorum exemplo docens & suadens, vt quidam pulchrè inquit:

Præualet in cunctis discreta modestia rebus:
Qua sine virtutum grande peribit opus.

Denique domus Dei decorem amplificare gestiens, nouum tectum ex integro cum lignaminum, id est trabium & tignorum noua fabrica ecclesiæ nostræ superinduxit; similiter & tunc turrim nouam supra chorum vbi antè nulla fuerat, pro campanis decoreque templi erexit; itemque testudinem supra chorum & tabulaturam totius ecclesiæ depictam fieri fecit, quæ quidem completa fuit anno Domini *.

Et hæc eatenus de eius deuotione erga Deum & Sanctos dicta sufficiant: nunc ad alia eius gesta enarranda stilum vertamus. Et (quoniam suprà memoratum) constat, venerabilem hunc dominum abbatem Petrum virum fuisse sapientem, & bonis literis apprimè doctum, diuinarumque scripturarum studiosissimum. Id quàm verum sit, ipsa nostri bibliotheca monasterij eius solertia & studiositate (vt ita loquar) librorum thesauro ornata & locupletata euidenter protestatur & clamat: omnes siquidem libros & tractatus quos bibliopolæ venales attulerunt, & potissimùm quos antea non habebamus, tanquam margaritas dominico in agro repertas, absque mora comparauit; moxque ex integro per ordinem legit; lectos mihi minio pingendos, vel (vt aiunt) rubricandos tradidit; deinde rubricatos & capitalibus literis insignitos materiæ iuxta congruentiam composuit, sicque ligandos dedit. Quo facto ipse vltimatè fibulis suo clausuris à se artificialiter factis accuratè clausit, tandem regestellis distinctos & stellis bibliothecæ imposuit. Tametsi (vt dixi) sub illo reuerendo abbate Petro ipso procurante plurimum librorum creseeret numerus. Eorundem attamen lectio non adeò communis fuit & libera, cùm quemlibet fratrem vnico oportebat fore contentum codice. Quanquam vnus (vt ioco loquar) etiam cuique studiosissimo toto anno pro studio sufficerit codex; cùm æstatis tempore tum præsertim diebus ferialibus labores ob manuales penè nullum legendi arriserit tempus, cùm etiam frequenter studium ipsum regulare & meridianæ quietis tempusculum subtraheretur. Sed neque tunc passim communi fratrum pro vsu tot libri, vti modò, publicitus fuere expoliti. Solum quippe Rationale diuinorum, & Catholicon ille magnus, ac paucula pleraque scholasticalia, quodā in loco puluerulento communi pro studio palàm extabant: denique quatenus nonnihil in nostræ comparatione ætatis.

Anno Domini MCCCCLXXXVI, Ernestus illustrissimus Saxoniæ dux, & imperij elector, paterque principum nostrorum, in præsentia & sinu fratris sui Alberti ducis in Cholditz castro obiit, quatuor filios & duas post se relinquens filias. Filiorum ista sunt nomina, Albertus archiepiscopus Moguntinus, qui tamen paucis (proh dolor) in pontificatu vixit annis; Ernestus archipræsul Maydeburgensis, vir per omnia religiosæ & laudatissimæ vitæ, qui mira & magnifica (vt infrà patebit) in episcopatu perfecit condiditque opera. Testantur hæc inter alia oppidi Hallis expugnatio & subiectio, ac arcis ibidem prope vrbem pretiosissima & incomparabilis à fundamento noua constructio; & alia multa, de quibus & obiter insequentibus; Fridericus dux Saxoniæ, elector & ensifer imperij, iuxta nomen suum Dives, amator pacis, & prudentissimus princeps, sapientiæ domicilium, consiliorum thesaurus, defensor legum, controuersiarum finis, imperij Romani columen, monimentum patriæ, morum speculum, decus principum, & disciplina ducum, quem eiusmodi virtutibus ornatum veluti parentem numenque cœlitus missum plebs ipsa tota & veneratur & diligit. Quibus denique fretus virtutibus, imperio dignissimus est habitus, nuper Francophordiæ vnanimi ac concordi principum consilio votoque post Cæsaris Maximiliani obitum in regem Romanorum electus: quanquam ipse post deliberationem, veluti æuo iam defectior, die proxima tanto fastigio tantæque dignitati resignans cesserit; electionem hanc & vocem sua pro modestia Carolo antè memorati Maximiliani Cæsaris nepoti assignans: qui & loco eius, (vti iam diu desiderauerat) aliorum quoque principum votis accedentibus, ad imperium sublimatus est. Quibus ita prospere gestis, more suo & quidem prudentissimo ad prouinciarum suarum tranquillum continuandum regimen sese transtulit; ipso etiam pacis tempore operosissimus existens, tam in sacris quàm secularibus quædam magnifica & præclara perficiens opera rebus. Deuotionem siquidem erga DEI cultum ostendens suam, iam pridem ecclesiam collegiatam insignem & exemptam, in Sanctorum honorem omnium, Wittenbergæ in castro suo fundauerat; præbendis & beneficiis eandem eximiis magnificè & regaliter dotando, pretiosissimisque ac penè innumeris diuorum reliquiis, ac maximis indulgentiis impetratis, ipsam ditando & ornando. Successoribus quoque suis proficuus esse satagens, iuxta eandem ecclesiam castrum ex vetusto nouum munitissimum pulcherrimumque à fundamento erexit, & ita aliis in locis ditionis suæ castra antiqua, præsertim in Ilenburg, Grym, Lochau, & Aldenburg, regaliter ac

glorioſè

glorioſè renouauit, nouisque ac firmis ædificiis venuſtiſſimè auxit & meliorauit. Subditis inſuper ſuis ac reipublicæ prodeſſe cupiens, in ſuprà memorata vrbe Wittenbergenſi ſtudium literarum vniuerſale, omnium noſtræ tempeſtatis totius Germaniæ gymnaſiorum florentiſſimum ac famatiſſimum, vtriuſque Sophiæ, Græcæ videlicet & Latinæ, viros præſtantiſſimos, & penè innumeros producens: de quibus omnibus & infrà ſuis annis natalitiis dicetur & plus, & forſan conuenientius. Fridericus itaque archidux ille noſter, pater patriæ, & Germaniæ ornamentum, ter quaterque felix fuiſſet, ſi gloriæ ſuæ famam & nominis, iam ætate defectior, tametſi ditiſſimus, exactione cereuiſiali decimæ non maculaſſet. Quæ quidem exactio paucis antè annis cœpta, certoque tempore ac determinato duratura, hoc præſenti anno, ſumma ac votiua totius plebis expectatione finem habuit. Sed heus dum populus ſummo gaudio ſe arbitrabatur liberatum, rurſus repentè eadem exactio decimæ cereuiſialis renouatur, & humeris pauperũ per totum ducatum imponitur, ita vt omnes indiſcriminatim, & diuites ac pauperes, etiam ipſam cereuiſiam ementes, de quolibet vaſe euacuato quinque groſſos fiſco ducali dare cogantur, omne penè & rerum & curarum ſuarum lucrum in eandem extorſionis voraginem iacientes! Denique vt perditiſſimo more malum malum trahat, ſanguiſque ſanguinem tangat; ex inconuenienti ſuprà narrato ſequitur & aliud, vnumque grauamen cauſat producitque aliud. Nam dum quiſquis ob taxam ſiue multam indictam, in quantum valet, indemnis euadere conatur; aut menſuram minuit, aut fraudulenter doloſéve potum infundit & apponit. Quòd autem hinc menſura vetus diminuta ſit, non abſque grandi totius communitatis & ſcandalo & murmure, in multis & oppidis & villis, manifeſtiſſimè, imò miſerrimè liquet. Cæterùm hæc quando exactio, licet & ipſa certis pauculisque ſit annis limitata, finem habere extremum poterit; vehementer ambigitur. Suſpenditur quidem plerunque, ſed non moritur, quia facili ex cauſa laxata rurſus ſubditorum ceruicibus imponitur. Niſi ergo antea ipſa cupiditas, aut certè auri ſacra fames mortalia pectora cogere ceſſauerit; extorſio pauperumq; oppreſſio finem nunquã habebit. Fit ſiquidem iuxta commune dicterium, vt quicquid conſumunt principes, ſoluere cogũtur pauperes. Cui & quadrat illud Horatianum:

Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.

Et alter quidam egregius verſificator, etſi iocosè, veriſſimè attamen ſic concinit:

Deuorat agricolam rex; regem tyro; ſed illum
Vſurator edit; comedit ſed presbyter iſtum;
Presbyterum meretrix; meretricem leno remordet;
Lenonem caupo; ſed cauponem paraſitus;
Illum ſextipedes; ſimia ſextipides.

Sed nunc de his ſatis. Fridericus denique, dux illuſtris ille, magnum noſtro cœnobio donum anno præſenti quo hæc ſcribimus, Domini videlicet MDXX, largitus eſt: quod quidem hîc quoque per anticipationem ſubnectere placuit. Dedit, inquam, monaſterio nõſtro poſt diuturnam & prolixam inſtantiam quindecim plauſtra lignorum ſectorum annuatim ex ſylua quæ vulgo Kammerfurſt nuncupatur; & hoc quidem pro centum plauſtris lignorum, aridorum tamen ſparſimque colligendorum, ibidem monaſterio per Henricum ſextum, & Fridericum ſecundum, imperatores donatis, ſed temporum ſucceſſu & labilitate neglectis, & omiſſis, ſiue alienatis: ſolùm priuilegiis regum prædictorum deſuper confectis, vſque in hunc diem apud nos reſeruatis: de quibus etiam ſuprà mentio facta eſt ſub anno Domini MCCXIIII, tempore Friderici ſecundi, vt ibidem in priuilegio per eum nobis conceſſo patet. Et prænarrata quidem donatio facta eſt tam per imperatores quàm principem Fridericum, ob quantulamcunque refuſionem oneroſi magnique ſeruitij, quod exigitur & impenditur penè aſſiduè principantibus vel etiam regentibus arcem Aldenburgenſem, ex curte videlicet noſtra ſiue allodio in Nodaw. Antiquam itaque donationem illam imperatorum ipſe dux Fridericus, cognita cauſa viſisque priuilegiis, renouauit; donans nobis prædictum plauſtrorum lignis oneratorum numerum: cuius priuilegium deſuper confectum in ſequentibus, dum ad hunc annum donationis Deo an-

nuẽte deuenerimus, annotabitur. Proinde pius forsan lector demirabitur, tanto quòd principi, benefactoriq́ue laudatissimo, non pepercerim, eius reprehensibilia silentio premendo. Sed sciat, quòd nec Græculus sim neque Therſites, magnatibus vt adulari prælatisve didicerim: cùm etiam natura ipsa mea amarulentior hoc mihi blandum adulaminis puluinar iam dudum subtraxerit, vt amodo ignauis supponere nequeam, potissimum roboamizantibus in pauperes. Quod quidem vitium quõdam familiare fuit Græcis in historiis conscribendis. Quare & leues mendacesque appellati, fidem historicam penè amiserunt. Ingenita quippe quadam leuitate & erudita vanitate (vt sacer ait Hieronymus) regum suorum gesta & laudes accepta mercede decantabant. Quæ tamen leuitas a Latinis verisque historiographis semper alieniſſima fuit, qui non modò laudes, sed & vituperia regum & tyrannorum conscripserunt; id est, non solùm bona, verùm & mala eorundem facta ad posteros transmittentes, personam non respicientes, odium neque veritatem pertimescentes: quemadmodum & diuina scriptura tam in libris regum quàm aliis facere solet; bona ad imitationem, mala autem ad terrorem legentibus proponens. Et tantum de illo.

Fridericus insuper ille dux noster, licet se propter regnum DEI minimè castrauerit; vxorem tamen legitimam nunquam duxit, hæredes forsan multiplicare cauens, opus hoc fratri suo germano Ioanni, thoro legitimo, committens, qui nunc sequitur.

Ioannes dux Saxoniæ, Landgrauius Thuringiæ, marchioque Misnensis, frater prædicti Friderici ducis, qui nunc post diuisionem terrarum inter se & prædictum hunc Fridericum principatur in Thuringia & terra Aduocatorum; hic primò vxorem duxit nomine Barbaram, generosam & elegantissimam filiam ducis Magnopolensis, vulgò Mecklinburgensis: ex qua genuit filium, quem ex nomine suo & fratris Ioannem Fridericum appellauit, cui nunc forti Caroli quinti, noui huius regis Romanorum, soror desponsata dicitur. Cæterùm prædicta Barbara, coniunx eius priua amantissima, parum superuixit, dolore (ni fallor) puerperij extincta. Qua mortua, post aliquot annos duxit aliam, Agnetem videlicet, filiam Woldemari principis ad Anhalt, comitis Aschaniæ, & domini in Bernborg: cum qua adhuc viuit ætate florida, cùm eam iuuenculam paucos ante annos duxerit; genuitque ex ea (vt fama est) liberos. Ipse tamen dux Ioannes prouectioris nunc ætatis est, dominaturque & ipse optimè & pacificè, dempta exactione suprà dicta cereuisiali grauissima & noua, quam vulgus *Pyrgelt* siue *Pyrzendē* nominat: quæ & ipsa in prouinciis suis iam in aliquot grassatur annos.

Iste itaque Ioannes dux, cum fratre suo Friderico, soli superſunt ex filiis Ernesti ducis Saxon. & electoris, senioris videlicet & defuncti: cuius duæ filiæ; vna Margaretha nupsit duci Luneburgensi; altera nomine Catharina, siue (vt alij dicunt) Christina, nupsit Ioanni regi Daciæ, vt suprà etiam dictum.

Porrò Ernestus memoratus fratrem habuit germanum, Albertum nomine, virum strenuum & bellicosissimum, qui miranda egit per Germaniam, & præsertim in partibus inferioribus, prælia; victor & triumphator glorioſus, Maximiliani Cæsaris exercituum & armorum dux, qui ob fortitudinem & præclarissima facinora ab historicis nostri temporis Teutonicus Hector appellatur. De cuius gestis denique, & liberis eius, atque successoribus in terra Misnensi ac Libonotria, vbi principatus fuerat ipsius, infrà sub anno obitus sui latius tractabo calamum.

Anno eodem suprà dicto, videlicet qui est Domini MCCCCLXXXVI, cùm essem Cracouiæ metropoli Poloniæ, literarum vacans studio; consulatus quatuor vigiles, viros robustos & eiusdem conciues vrbis, quia noctu furem deprehensum accepta mercede abire permiserant, decollari fecit in foro. Primo, tertio, & quarto, viriliter a spiculatore decollatis; secundum in ordine lædere nequiuit, sed leui ictu tactum parumper sauciauit. Meritis enim diuæ Barbaræ se in ipsa hora (vt pòst retulit) deuouerat: & ita eius patrocinio mortis discrimen euasit, & diu superuixit. Et huic quidem spectaculo cruento curioſus spectator interfui.

Eodem

Eodem anno Maximilianus, Auſtriæ & Burgundiæ dux, filius Friderici imperatoris, electus eſt Francofordiæ in regem Romanorum. Cuius vxor Maria, filia ducis Burgundiæ Caroli, cum qua Burgundiæ ducatum nactus eſt, & ex qua genuit Philippum Hiſpaniarum principem, & Margaretam filiam; paulo pòſt caſu equi currentis delapſa fractis ceruicibus expirauit.

Anno Domini MCCCCLXXXVII, Albertus, dux Bauariæ ille famatus, habuit nuptias cum Kunigunde, filia Friderici imperatoris, & ſorore Maximiliani regis. Et eodem anno Sigiſmundus dux Auſtriæ, qui principabatur in Atheſia, exercitum copioſum & fortem armauit in Venetos, oppidum illorum Roſrit oppugnans. Eodem anno Fridericus imperator conuentum magnum principum habuit Nurenbergæ, pro auxilio contra Thurcas. In quo & de vnione ac pace principum multa tractata fuere, & vltimatè, vt omnia bella inducias haberent, concluſum. Et ibidem in ipſa arce imperator cum ingenti gloria Conradum Celtis, poetam magnum, virumque eruditiſſimum, primum ex Germanis Apollinari laurea decorauit.

Eodem anno ego frater *Paulus Langius*, qualiſcunque huius præſentis hiſtoriæ collector, natione Cygnæus ſiue Czuiccauienſis, relicto ſeculo ad monaſterium hoc noſtrum propoſito monachandi (vt infrà patebit) veni; qui quidem patre Georgio, matre verò Elizabetha liberiore genere natus. Quod dico ob integra & vetuſta armorum inſignia, & galeæ videlicet, & clypei, parentelæ meæ, quæ vtique abſque præclaris actibus progenitores meos ab imperio acquiſiſſe vel accepiſſe haud crediderim: quę etiam memoratus genitor meus, ciuis Nurenburgenſis, in Czuickauiam vbi me genuit, cum domo ſua ſe transferens, hæreditaria ſucceſſione geſſit prætulitque; rebus quas iuxta facultatem ſuam Dei pro honore in eccleſiis inſtituit, ſubpingi fecit, quemadmodum vſque hodie in tabula quadam altarij cuiuſdam fratres ad Minores; & vna feneſtra eccleſiæ parochialis, cernere licet. Quæ quidem non meam qui mundo mortuus ſum, genitoris mei ſed ob reuerentiam atque memoriam dixerim. Qui cùm eſſet vir prudens, & modeſtiſſimæ vitæ, à cunctis ludicris illecebriſque quàm alieniſſimus, Deum timuit, ſuperoſq; omnes mente complectebatur deuotiſſima. Et præſertim glorioſam virginem Mariam, cœli reginam, certis orationibus venerabatur aſſiduè; & ad ſimilia deuotionis exercitia me filium ſuum cum cæteris liberis hortabatur quotidie, modum orandi præſcribens & inculcans. Hinc etenim, id eſt paterno ex pectore, mea manauit conuerſio. Hoc eodem (vt dixi) anno, in menſe Maio, tribus ciuitatis proceribus fratreque meo germano Laurentio, viro pulcherrimo & eloquente, comitantibus; honorificè cœnobio introductus, & venerabili abbati Petro præſentatus oblatusq;. Suſceptus itaque affectuoſè & promptiſſimè, paucos poſt experientiæ dies, in feſto videlicet ſanctorum martyrum Ioannis & Pauli, nouitiatus habitum ipſo eodem abbate celebrante & miniſtrante indui. Aſt quo ſydere aut fato neſcio, cùm in ipſo penè limine religioſæ profeſſionis exorbitauerim, mutabilitatis præcipitio lapſus, ſed non collifus. Dei quippe fretus munere confeſtim reſipiſcens ſurrexi. Et quanquam peccare ſit humanum, iacere autem Sathanicum; deniq; & humanum errare, ſapientis emendare; ſicque fecerim: vix tamen eatenus exprobrantibus carere valui, qui phariſaico ſupercilio ſe iuſtos arbitrantes cæteros deſpiciunt, ad improperandum inſultandumque quàm compatiendum paratiores; qui alieno vulnere ægrotant; qui quod volunt dicunt ſanctum, quod nolunt aſſerunt prophanum; qui extra ſuam conſcientiam iuſtitiam eſſe nullam autumant, ſolum ſe penes lucidũ eſſe arbitrantes; qui veritatem peccatoris ore prolatam floccifaciunt, aurum tamen in luto repertum colligunt, & virulenta, ac peſſima, falſaque, ex Porphyrij, & Auerrois, & ſimilium philoſophorum, imò hæreſiarcharum peruerſorum, dogmata religioſorum doctrinis ſcriptisque præferunt Chriſtianiſſimis. Qui cùm ſint inertes & idiotæ, truncis etiam obtuſiores, bonarumq; artium literarúmve ignariſſimi, nihil per ſe ſcribentes, aut ſcribere potentes; aliorum tamen & ingenia, & ſtudia, atq; lucubrationes, exuſſlare, irridere, & vilifacere non deſiſtunt, Domitiano & Licinio literarum hoſtibus deteriores, optima quæque (vt ſacer ait Hieronymus) malentes contemnere, quàm diſcere. Contingit itaq; mihi iuxta illud euangelicum Saluatoris dictum, quod paſſim tametſi minus iuſtè & reuerẽter in eiuſmodi Sycophantas iaculatur: *Non eſt acceptus propheta in patria ſua.* Et illud alterius ſa-

pientis: *Minuit præsentia famam.* Nec mirum, quoniam (vt inquit Naso:)

Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit.
Tunc suus ex merito quemque tuetur honos.

Enimuero (vt alludit Propertius)

Omnia post obitum fingit maiora vetustas:
Maius ab exequiis nomen in ora venit.

Et ita de me spero, quòd

Iudicium melius posteritatis erit.

Propter suprà memoratos itaque vitiligitatores, Calphurnios, Zoilosq; meos, omnia præmissa præter propositum huic inserere operi volui, tam de illis quàm de meipso dicta, ne in cæterorum reprehensione meam me non spectasse manticam, Næuijque instar mihimet peperciſſe criminentur & blaterent; qui ad nil aliud quàm ad latratum videntur esse nati, Plautina de familia. Quibus deniq; aliud nil modò, illud quàm Terentianum *Veritas odium parit*, atque illud, *Scientia non habet inimicum nisi ignorantem*, vulgatissimum adagium, obiicio, quoniam & ad alia prosequenda festinus propero.

Eodem anno suprà memorato, videlicet Domini MCCCCLXXXVII, feria Pentecostes, grandi tempestate exorta, fulmen turrim vnam incendit, & tectum eius versus Austrum exussit.

Anno Domini MCCCCLXXXVIII, Maximilianus Romanorum rex fuit captus in Flandria à Brugensibus. Quod audiens Fridericus imperator, valido collecto exercitu ipsos Brugenses obsedit, & expugnauit, filiumq; suum dictum Maximilianum adiutorio Alberti ducis nostri bellicosissimi liberatum recepit. Et hinc cruentissima bella per aliquot annos per totam Flandriam sequuta sunt, quorum ductor fuit memoratus dux Albertus, imperatoris iussu qui ipsos Flandrenses rebelles imperio domare & subiugare voluit, vt & factum est. Fortissimus siquidem dux Albertus non solùm ipsos Flandrenses, quorum etiam præcipui & potentiores Brugenses, apertis portis vrbis, nigris induti, nudis & pedibus & capitibus, claues ei ciuitatis vltro obtulerunt; verùm & alias gentes inferioris Germaniæ & maritimas, vtpote Eburones, Sicambros, Batauos siue Holandinos, Brabantinos, &c. Cæsari rebelles per nouem annos ferme durissimo Marte attritos, expugnauit, & imperio subesse coegit. Quibus bellis frequenter personaliter ipse Maximilianus rex armatus interfuit, etiam in ipsa acie crebrò fortissimi militis instar dimicans. Qui & ipsum Albertum, ducem militiæ suæ, exactis bellis, pro mercede victoriarum suarum laboribusque Frysia prouincia donauit, si tamen eam sibi subiugare, & obœdientem facere posset, quam qualiter quantúmve domuerit, in sequentibus suo loco patebit.

Eodem anno, indictione Romanorum VI, feci professionem solennem ipso die sanctissimi patris nostri Benedicti, in Quadragesima. Deinde paucos post dies pater Hermannus, vir magnæ religionis, homoque virgineus, primus apud nos in reformatione prior, qui cum abbate Thoma eam ob rem de Bergensi cœnobio aduenerat, 5 idus Aprilis obiit.

Anno Domini MCCCCXC, Matthias Vngariæ rex præstantissimus, paterno more militaris gloriæ appetentissimus, bello fortunatus, obiit Wiennæ Austriæ, morbo extinctus, & Albim ductus, in sepulchris regum sepultus est. Iste Matthias miranda egit contra Thurcas, propugnator fidelium strenuissimus. Qui & paulo antè ingenti prælio castellum Thurcarum Sabatz munitissimum ad littus fluminis Saui glorioſissimè expugnauit cepitq;.

Eodem anno Constantinopoli, die 12 mensis Iulij, tempestas ingens & horribilis exorta fulmineo igne octingentas domos absumpsit deuorauitq;.

Anno Domini MCCCCXCI, Ferdinandus, potentissimus Hispaniarum rex, totum regnum Bethicæ quod hodie Granate dicitur, deuictis Sarracenis, regeque eorum capto, vi & armis expugnatum suæ ditioni subiecit: quod vsq; hodie reges Hispaniæ possident, & consequenter inuictissimus imperator noster, Carolus quintus, hæreditario iure modò per successionem possidet. Maior & populosissima regni vrbs Granata vocatur, à qua & regnum nomen habet.

Anno

Anno Domini MCCCCXCI, quo suprà, Turcarum imperator Pannoniam inferiorem armis turbauit, sed ab incolis repulsus ad propria rediit. Quo etiam anno Nurembergæ magna imperii dieta seruata & celebrata est.

Eodem anno Zaliabus, qui & Zizuni dictus est, Baizeti Thurcarum imperatoris frater, per Priorem hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani captus fuit, diuq; in custodia tentus, tandémque in potestatem Innocentii octaui traditus. Romæ etiam diu, honestè tamen & regaliter custoditus, vt tandem cum honore pro recuperatione prouinciarũ Europæ ab ipsius antecessoribus Turcis Christianis ablatarum ad propria dimitteretur incolumis, statutum est. Sed heus secus contigit!

Anno Domini MCCCCXCII, septimo idus Nouembris, tempestate exorta igniuoma, inter tonitrua grãdis valde lapis è nubibus prope oppidum Ensheim ad agros proprios Friderici imperatoris cecidit cum ingenti fragore; habẽs formam Deltæ, aciémque triangularem, qui ibidem ad ostentationem tanquam stupendum futurorum omen reseruatur.

Eodem anno, XXVII die mensis Iulij, Innocentius VIII Romę obiit, cui Alexander VI successit, sedítque annis XI: vir æuo grandis & mirus, in quo (vt quidam de eo ait) vitia æquabant virtutes. Eloquens fuit, & artium ac sapientum virorum promotor & fautor. Stipendia quoque militibus, & mercedem operariis liberaliter dedit. Hic denique ob pertinaciam & superstitiones quasdam hæreticas tres ordinis prædic. fratres Florentię comburi fecit. Eodem quoq; anno episcopus noster Theodericus obiit: cui Ioannes, eius (vt fertur) ex fratre nepos qui sequitur, successit.

IOannes III, XXXVII Numburgensis ecclesiæ antistes, & ipse de nobili ac vetusta Schonbergensium familia & stirpe genitus, prænarrato Theoderico episcopo patruoque suo, cuius in vita coadiutor fuerat, defuncto succedens, anno Dominicæ incarnationis MCCCCXCII, quo & anno, Dominica Iubilate, indictione Romanorum decima, cum magna & pompa & solennitate, illustrissimorum ducum in præsentia Saxoniæ, per reuerendissimum clarissimumque archiepiscopum Ernestum, prædictorum ducum nostrorum germanum, consecratus, vel (vt aiunt) coronatus fuit, præsentibus & aliis nobilibus & eminentibus vtriusque sexus personis: præfuitque exin optimè, fructuosè, pacificè, & laudabiliter, annis XXVII. Hic aliquandiu in academia Lipsensi literarum studio ante episcopatum incubuit: fuitq; vir plurimùm venustus, statura procerus, corpore robustus, facie formosus, capillo candidus, & cunctis membris concinnus & niueus. Ast cùm rara sit formæ & pudicitiæ concordia; nec ipse eas concordes habere potuit, quin detrimentum pudicitiæ passus, Venerisque igne perustus, mulierum amore in primis regiminis sui annis deperiret, & ætate quidem recentiore. Nam successu temporis maturior factus, prudenter & honestè se gerebat; licet huius nostræ tempestatis præsulum more æuum molliter & deliciosè traduceret; officium suum rarò & segniter in spiritualibus explens, plus solatiis ludisq;, quàm libris diuinisq; scripturis, intendens. Temporalia tamen remq; publicam magnificè, tranquilliter, atq; proficuè, rexit & auxit; complura tam pro episcopio quàm pro vtilitate construendo, ordinando, & instituendo. Quandoquidem cùm esset alioqui vir bonus, mitis, benignus & placabilis, liberalis deniq; & munificus, & in cura rei familiaris admodum peritus, multa magnalia pro ecclesiæ suæ decore & vtilitate perfecit opera (vt dixi) potissimùm in structuris & ædificiis magnis & amplis, quæ de nouo erexit in castro Czeitz, vt patet intuenti. Castrum quoque Haynsburg muniuit & renouauit. Molendinum insuper à fundamentis nouum & cõspicuum septem rotarum ad ripam fluminis Elisteræ Occidentem versus construxit. Piscinas complures nouas & magnas fieri fecit, prosperum in huiusmodi & similibus rebus successum habens. Proinde in pecuniis, redditibus, bladis, pecudibus, cæterisque necessariis mensam episcopalem plurimùm auxit & locupletauit. Habuit præterea magna accidentia pecuniarum & argenti ex mineralibus Montisniuis. Profecit deniq; (vt ioco loquar) non modò temporali, sed & corporali substantia, & adeò crassè, vt monstrosum esset videre: capite & ceruice tam pingui, vt non collum, quandam sed massam sub mento habere cerneretur: quod tamen ei ad laudem siue felicitatem minimè nocuit, à natura siquidem habuit, quam nec medicus nec medicina tollere aut mutare potest.

Hinc etiam forsan accidit, semel quòd amentiam siue maniam aliquot hebdomadibus incidit, vt etiam de eius restitutione à multis dubitaretur. Tandem tamen Dei prouidentia & passim medicorum cura conualuit, pristinæ incolumitati restituitus, complures annos superuiuens. Hic denique dignissimus præsul Ioannes cuncta penè suæ diœcesis monasteria præsertim Sanctimonialium reformare & claudere studuit; in hoc sancto opere industria ac solertia, imò consilio & adiutorio, vsus domini Nicolai Thilimani, vtriusque iuris Licentiati peritissimi, ecclesiæ Citzensis, Canonici senioris, viri optimi, in rebus agendis causisq; ecclesiasticis quantumuis arduis expediēdis prudentissimi, prædictorum monasteriorum omnium, imò (vt infrà patebit) & nostri loco episcopi visitator vigilantissimus.

Insuper venerandus ille antistes noster Ioannes, tanquam idoneus & benemeritus nouorum præsulum institutor & magister, consecrauit & ordinauit summo apparatu, anno Domini MDXIII, illustrissimum reuerendissimumq; in Christo patrem ac dominum, dominum Albertum ex marchionibus Brandenburgēsibus, germanum Ioachimi marchionis ac principis electoris, in archiepiscopum Magdeburgensem & primatem Germaniæ; sequentiq́ue anno, videlicet Domini MDXIIII, clarissimum ac præstantissimum dominum, dominum Adolphum principem ad Anhalt, comitem Aschaniæ, & dominum in Bernburg similiter consecrauit in episcopum Merseburgensis ecclesiæ, qui antea diu præpositus fuerat maioris ecclesiæ in Magdeburg. Ioannes denique, noster ille (de quo loquimur) archimandrita eximius, plurimum laudis & honoris nactus fuisset, si clerum bis non mulctasset; à cunctis suæ diœcesis clericis beneficiatis certam summam pecuniarum extorquendo siue exigendo, dum suprà dictum molendinum cōstruxit, vt à fide dignis habui semel; aliam ob quam causam imposuerit, nec dum percepi. A populo tamen communi nunquam quicquam exegit, nec vllum grauamen imposuit: eundem sed vt bonus pastor in summa pace & tranquillitate tenuit, antiqua libertate liberè vti permittens. Quare & ipse populus vehementer ipsum dilexit, mortem eius inconsolabiliter palamq; deplorans. Huic deniq; dignissimo præsuli nostro, anno Domini MDXVI, editiunculam primam huius operis dedicaui & obtuli, quam quidem ipse promptissimè & hilariter tanquam diu desyderatam suscepit, liberali me munere donans honoransq́ue. Ipsum autem opus hoc anno otium nactus; (vti promiseram) in hanc formam extendi. Et quanquam optimus ille pastor esset plurimùm humanus, dapsilis, & munificus; magnum tamen thesaurum, vtpote octo aureorum nummorum millia, post se ecclesiæ, præter alia clenodia auri & argenti, successoriq́ue suo dereliquit. Sed heus aliis laborans & fructificans, miserabiliter in tanta rerum copia seipsum neglexit; nullum animæ suæ remedium siue subsidium per aliquem anniuersarium aut aliud opus bonum & memorabile condens & disponens; sic (vt inquit Psalmographus) thesaurizans, nesciens cui congregaret: cùm ille thesaurus suus relictus nunc (vt fama est) euanuerit, vt nec sibi, neq; ecclesiæ suæ, vtique Czicensi, proficuus esse poterit. Sed (vt quidam aiunt) arbitrabatur, se non tam citò moriturum. Quæ quidem spes prolixioris vitæ, & negligentia futurorum, quot deceperit & assiduè decipit, non facilè dixerim. Obiit autem bonus ille pastor, bonus vtique sibi subiectis omnibus, anno Domini MDXVII, de quo eodem anno plus infrà.

De quibusdam euentibus nouis, qui contigerunt huius episcopi temporibus.

Anno primo itaque huius episcopi nostri, qui est Domini MCCCCXCII, Fridericus imperator misit exercitum Sueuicæ ligæ contra Albertum ducem Bauariç, & coegit eum Ratisponam vrbem imperialem quam vsurpauerat, restituere imperio.

Anno Domini MCCCCXCIII, Fridericus imperator, eius nominis tertius, obiit in Lyntz, anno imperij sui LIII. Iste Fridericus fuit quidem vir optimus & Christianissimus, ecclesiam & clerum diligens, atque pacifice imperium vtique in Germania gubernans, sed plus, quàm imperatorem condecet, quieti & otio deditus. Eius siquidem incuria & desidia, imò omnium principum negligētia & inertia, qui ipsum iuuare, eiq́ue fideliter assistere detrectarunt; multa suo sub imperio regna, permultæ & fer-

me in-

me innumeræ prouinciæ & vrbes per spurcissimos Thurcos ablata fuerunt, multaque millia Christianorum etiam ex ipsa Europa in captiuitatem abducta. Nam quis ignorat, aut sine mœrore graui audire poterit, sub eius imperio, ipso viuente & regnante, à Christiana religione abrepta esse duo ista totius mundi pulcherrima, Constantinopolitanum, ac cum nobili illa vrbe Sinopi Trapezuntiflum, imperia? Quis vel etiam ignoret, totidē regna à nobis paucis hinc annis diuulsa, Thraciam, Boëtiam, Atticam, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Ætoliam, Bithyniam, Cappadociam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Ciliciam, Paphlagoniam, Pamphyliam, Pontū duas & viginti gentes olim Mithridati subiectas continentem, Phrygiam, omnemque Hellespontum; quin vtranque Mysiam, ac Bulgariam, omnemque cum Rassia Seruiam, & quicquid denique ab Andrinopoli Sauumque amnem ad Danubium vsque interiacet; Bosnam, nobilemque illam Mitylenen, cum innumeris gentibus quas inter nuncupatim Scordiscos, Tribalos, Bastarnas, & Taurinos meminisse magnitudo cladis interpellat. Mitto Dalmatas, Epiroticos, Isauros, Hellades, Illyricos, Noricos, Pannonios, & cum Polonis à suis propè sedibus profligatis nos ipsos Germanos, cruentissima Mahumetici furoris arma toties expertos. Taceo Chalcidis siue Nigroponti excidium; Hydruntinaque vrbis, etiam in præcedentibus suæ miseriæ anno memoratæ, calamitatem, cuius archiepiscopum lignea serra interfectum meminisse horret; totius denique Malefatensis archiepiscopatus lamentabilem vastationem. Taceo Euxini maris obsidium, mediterranei captiuitatem, quod ille immanissimus Christiani nominis hostis liberè nunc potenterque obequitat. Et vt breuibus ampliſſima perstringam catholicæ fidei detrimenta, Africa amissa est, Asia tota sub iugum missa, adeoque in angustum ducta Europa, vt fides quam totam iam pridem personuit orbis, nunc angustus Occidentis incomptusque hirtę Septentrionis angulus vix satis audet tutò profiteri. Tot ergo, tantaque, imò multo plura quàm quisquam calamo exprimere possit, Christianæ reipublicæ detrimenta & incommoda solùm patimur, pontificum, regum, principumque nostrorum negligentia & discordia: qui dum intestinis odiis mutuisq; bellis ardent, aut etiam deliciis otioque marcent, Christianorum prouincias terrasq; expugnari, diripi, aufferriq; etiam in propriam tandem sinunt perniciem. Verùm & de his infrà, cum ad nouissimam impugnationem à Thurcis in nostros factam deuenero, Deo annuente scribam amplius.

Viri doctrina excellentes, qui iis claruere temporibus, & primo seculares.

In Italia itaque hoc tempore effulsere viri sapientissimi, Græcæ & Latinæ linguæ peritissimi, qui vtroq; genere scribendi multa ingeniorum suorum monumenta transmiserunt ad posteros, quorum princeps fuit:

Ioannes Picus, comes Mirandulanus, diuini ingenij vir, pentaglottos, id est quinque linguarum, Græcæ, Latinæ, Hebraicæ, Arabicæ, Chaldææ quàm peritissimus. Habuit autem complures clarissimos & eruditissimos studiorum suorum per Italiam collegas, quos inter eminent;

Angelus Politianus, rhetor & poeta eloquentissimus;

Hermolaus Barbarus, orator, poeta, & historicus summus;

Marsilius Ficinus, philosophus Platonicus & theologus clarissimus;

Philippus Beroaldus, orator & ipse ac poeta insignissimus;

Christophorus Landinus, rhetor & Grammaticus excellens;

Item, *Hieronymus Donatus*, *Baptista Guarinus*, *Iuniarius Maius*, *Alexander Cortesius*, *Andreas Cornelius*, *Robertus Saluiatus*, *Aldus Manutius*.

In Gallia autem claruerunt:

Iacobus Stapulensis, theologus profundissimus;

Carolus Bouillus, philosophus & theologus præcellens.

In Germania verò nostra effulsere:

Ioannes Capnio, aliàs Reuchling, trium linguarum, Hebraicæ videlicet, Græcæ, & Latinæ, doctissimus, omnium huius sui temporis oratorum, poetarum, interpretum &

Iuriſtarum facilè princeps, quinque Vniuerſitatum quæ eius quædam ſcripta oppugnauerant, victor glorioſiſſimus, de cuius triumpho ſuo anno in ſequentibus dicetur paulo latius.

Iacobus Wymphilingus, ſacerdos & theologus, vita & doctrina alioqui conſpicuus, ſed ſcribendo plurimùm acerbus & ſpinoſus, paſſim cæterorum & vitam & ſcripta cynicè taxando. Qui cùm in libello ſuo de integritate mores religioſorum & ingenia etiam antiquorum patrum taxaſſet, librumq; de ſcriptoribus eccleſiaſticis Ioannis Trittemij abbatis, & quondam præceptoris mei, temerè & inſipienter reprehendiſſet, noſtroque ordini tres præſtantiſſimos eccleſiæ doctores, Gregorium videlicet magnum, Alquinum Caroli magni magiſtrum, ac venerabilem Bedam ſubtraxiſſet, eoſ cucullatos ſiue religioſos extitiſſe ſcriptim negando; ſicque aliis ordinibus feciſſet quibusdam; iuſſu ac inſtinctu memorati abbatis Trittemij, viri vndecunque doctiſſimi, ſub cuius tunc certo tempore militabã obedientia, in archiſterio diui Iacobi prope Herbipolim, ſcripſi contra eum, immo eius deliramenta, opus bipertitum in laudem & defenſionem clauſtralium omnium. Edidit inſuper idem Iacobus & plura alia opuſcula parua, quæ impreſſa venduntur palam.

Sebaſtianus Brant, orator, poeta, & vtriuſque iuris doctor celeberrimus, Cæſareæ quondam maieſtatis ſymmyſta, nunc autem in complures annos Argentinæ vrbis archicancellarius digniſſimus. De cuius geſtis & ſcriptis quæ etiam pòſt emerſere, infrà ſub anno Domini M D X I I I, quo ad me literas & quidem terſiſſimas dedit miſitque; tractabo Deo fauente latius. Et hunc quidem virum cum proximis duobus præcedentibus, Capnione videlicet, & Wymphlingio, vidi in propriis eorum ædibus, dum iuſſu præfati Trittemij virorum illuſtrium per Germaniam lucubrationes inquirerem. Claruerunt quoque eodem tempore ſequentes:

Michael Lochmayr, concionator egregius Patauinus;
Wendelinus Steinbach, theologus Tubingenſis;
Gabriel Biel, theologus & ipſe, ac prædicator præclarus;
Matthæus Herbenus, theoſophus & poeta inſignis;
Rudolphus Agricola, vates & rhetor, Græcè Latineque doctiſſimus, & complures alij qui ſeculares fuerunt in omni ſcibili eruditiſſimi, quos breuitatis intuitu hîc ponere nolui, quia & de eis propenſius liber tractat Trittemij. Nunc ſequuntur religioſi nonnulli ſapientia fulgentes, & primo ordinis ſancti patris noſtri Benedicti.

Ioannes Rode, abbas ſancti Matthiæ Treuerenſis;
Andreas abbas Schonaugienſis, apprimè eruditus;
Conradus abbas Rinckaugienſis, carmine etiam peritiſſimus;
Guido Iuuenalis, philoſophus ac theologus Pariſienſis, monachus autem Cluniacenſis, vir in diuinis ſcripturis eruditus, & in diſciplina ſecularium literarum valde inſtructus, qui quidem inter alia de reformatione clauſtralium elegantiſſimum opus edidit.

Ordinis canonicorum regularium doctores.

Matthæus Boſſus, theologus diſertiſſimus;
Thilmannus Prior in Rauensburg, vir eruditus;
Petrus Hilgerius, diſputator acerrimus;
Paulus Somorenſis, veterum lectione ditiſſimus;
Guilhelmus Feldicus, theoſophus & coſmographus præſtantiſſimus.

Ordinis Carthuſienſis viri illuſtres.

Henricus de Pira, in Theologia & iure conſultiſſimus;
Ioannes de lapide, theoſophus Pariſienſis, natione autem Germanus;
Wernerus Roleuinck, qui Faſciculum temporum compoſuit, qui tamẽ paulo antè obiit;
Ioannes de Tenceramunda;
Gregorius Ryſch, qui margaritam philoſophicam, opus mirificum & vtiliſſimum, edidit, & adhuc viuit.

Ordinis fratrum prædicatorum theologi.

Laurentius Gernaſij, theologus ſubtiliſſimus;

Ioannes

Ioannes Preslauer theolog. conuentus Lipsensis;
Bartholomaus Sibylla, theologus opinatissimus.

Ordinis Minorum viri doctrina fulgentes.

Rupertus de Licio, theologus ac concionator verbi Dei famatissimus, historiarumq; peritissimus: complura edidit;
Oliuerius, conuersatione & scientia conspicuus;
Ludouicus de Prussia, qui Trilogium animæ compilauit;
Nicolaus Lacterman, qui varia & multa composuit;
Ioannes Gritz, is Quadragesimale & alia conscripsit;
Iacobus de Albano, de conceptione beatæ virginis scripsit, & alia;
Fridericus Erlebachius, qui ante ingressum ordinis fuerat artium magister eximius: metro & prosa multa edidit;
Cherubin de Spoleto, & *Nicolaus de Nise*, ac *Antonius Trumpese*, sermones de tempore & Sanctis composuere, & alia.

Ordinis fratrum Augustinensium theologi.

Gotscalcus, qui præceptorium vtilissimum edidit;
Ioannes Dorsten, theologus acutissimus, qui inter alia tria volumina in Theologia consessit, quæ Erfordiæ in suo habentur conuentu;
Andreas, ordinis Prouincialis, & concionator eximius, dictus cognomine Prolis;
Ioannes Pals, Ioannis Dorsten auditor, & ipse doctor sacrarum literatum ac prædicator laudatissimus, qui Cœlifor. cum suo supplemento edidit;
Iacobus de Pergamo, historiographus & theosophus validus, qui Supplementum Chronicorum & alia scitè composuit.

Ordinis fratrum Carmelitarum theographi.

Ioannes Soreth, sacræ theosoph. professor insignissimus;
Baptista Ferrariensis, historicus peritissimus, Italus;
Ioannes Placentinus, theologus celeberrimus;
Arnoldus Buschius, deuotus ac eloquentissimus theologus. Scripsit de laudibus sanctæ Annæ, de viris illustribus ordinis Carthusiensium, & alia quæ necdum vidi. Hi itaque, & complures alij sacratissimæ theosophiæ professores, cum aliis diuersarum scientiarum viris eruditissimis, hoc tempore claruerunt, qui ecclesiam Christi & verbo, & exemplo, atque calamo, mirum in modum illustrauerunt.

Anno Domini MCCCCXCV, Maximilianus rex duxit vxorem secundam, filiam ducis Mediolanensis. Eodem anno Wormatiæ in dieta regni & conuentu principum comes Eberhardus de Wirtenberg, cognomento Bartman, factus est dux ducatus sui primus. Durauit autem prædicta dieta per biennium. Circa idem tempus, armipotens ac bellicosissimus dux noster Albertus, qui ob fortitudinem suam & bellandi peritiam dictus est Teutonicus Hector. Ferocissimas enim gentes Romano Imperio & Maximiliano Cæsari subegit, cuius nomine ferè duodeviginti annos continuos in Germania inferiori in castris egit: à quo primùm Sicambriæ, deinde Frisiæ quod aliquando regnum fuerat, titulos in remunerationem (vt etiam suprà anno MCCCCLXXXVIII dictũ fuit) accepit; obiit. De cuius obitu opinio fuit in primis varia; alijs dicẽtibus, eum febre extinctum; aliis verò bombarda peremptum. Et id quidam frater Iacobita asseruit in conuentu fratrum prædicatorum in Grunigen; ostendens mihi fenestram, ex qua ictu bombardæ ipsum perculsum dicebat, & prostratum lethaliter. Habuit autem ipse glorioſus dux conthoralem filiam Georgij viceregis Bohemiæ, fœminam deuotissimam, ex qua genuit inter alios tres nobilissimos liberos, Georgium videlicet, Fridericum, & Henricum qui cum eo aliquandiu in partibus inferioribus sub armis militauit, modò autem vxoratus principatur in Freiberg. Porrò Fridericus factus fuerat magnus dominus siue magister dominorum Teutonicorum in Prussia, sed parum superuixit.

Georgius autem senior filius, vir strenuus, & sapientissimus dux, successit ei in du-

catu Saxoniæ & marchionatu Misnæ, &c. Et is quidem prudenter in prouincia Misnæ ac Libonotria principatur; complura etiam per Sorabiam Saxoniamq; possidens castra & oppida. Duxit autem coniugem, nomine Barbaram, Poloniæ regis filiam, ex qua genuit generosas vtriusque sexus soboles: inter quas Ioannes senior hæres, anno Domini MDXVII, (vt infrà etiam patebit) duxit in vxorem filiam Guilhelmi Landgrauij Hassiæ paulo antè defuncti.

Anno Domini MCCCCXCVI, Eberhardus Bartmannus primus dux Wirtenbergensis obiit, cui filius eiusdem nominis successit: de quo infrà.

Anno Domini MCCCCXCVII, Sigismundus archidux Austriæ, qui principabatur in Athesia vulgariter *Etzsch*, obiit sine hærede. Hinc de iure ducatus ille relictus deuenit ad regem Maximilianum. Quo etiam anno obiit Gallorum rex Carolus, qui præcedenti anno Neapolim occupauerat. Eo mortuo, successit ei in regno Ludouicus filius, qui vsque hodie regnat ibidem.

Anno Domini MCCCCXCVIII, Eberhardus secundus dux Wirtenbergensis, filius prænarrati Eberhardi Bartmanni primi ducis, propter insolentias suas & vesanias à ducatu suo & prouincia fuit expulsus. Qui fugiens ad Palatinum Rheni paulo pòst obiit. Eoq; sic defuncto, successit in ducatu nepos suus Vlricus, iuuenis annorum vndecim, qui vsque hodie non minore insolèntia principatur, ne dicam grassatur, (vt infrà dicetur) in subditos. Habet autem neptim Cæsaris Maximiliani in vxorem. Eodem anno Liga quæ dicitur Sueuica, exercitu magno impugnauit Heluetios, qui & Leopontij, vulgò Switzeri, dicuntur, sed maiore detrimento quàm commodo: quo etiam anno dieta regni fuit Augustæ.

Anno Domini MCCCCXCIX, bellum rursus motum fuit arduum & cruentum, imperialium ciuitatum & prædictæ ligæ Sueuicæ contra Heluetios, sed manserunt inuicti.

Anno Domini MD, Romæ sub Alexandro VI Iubileus cum ingenti populorum frequentia paßagioq; celebratus fuit.

Anno Domini MDI, Mediolanensis dux N. genitor conthoralis Maximiliani Cæsaris siue socer captus est à Francigenis, & apud eos in captiuitate mortem adusque suam detentus.

Eodem anno Vniuersitas Francofordiana cis Oderam per Ioachimum marchionem Brandenburgensem & principem electorem cœpta est, & erecta. Cruces quoq; rubeæ in diuersis oppidis & villis Colonienſis diœcesis in vestimentis hominum, præsertim in peplis mulierum etiam ciſtis inclusis, hoc apparuerunt anno; quod timorem magnum multis incussit.

Anno Domini MDIII, Fridericus Saxoniæ dux & elector, princeps noster sapientissimus, emporium siue literarum studium vniuersale erexit & instituit Wittenbergæ in Saxonia, vnde electura imperialis manat. Vbi hoc anno quo hæc scribo, Dominicæ incarnationis M■XX, ob florentissimum ac famatissimum Theologiæ & omnigenæ sapientiæ studium feruntur mille quingentiq; studentes existere, fama eruditissimorum virorum Martini Lutheri Augustinensis, & Andreæ Carolostadij archidiaconi & canonici ecclesiæ collegiatæ & exemptæ omnium Sanctorum ibidem; nec non Philippi Melanchthonis rhetoris, sacræq; Theosophiæ Baccalaurei, Græcè & Latinè peritissimi, allecti & adunati. Et memorati quidem integerrimi doctissimiq; duo illi hierophantes, Martinus vt Luminare maius, Andreas vt Luminare minus huius academiæ, theologiæ studium & diuini verbi triticum absque omni palearum, id est secularis philosophiæ syllogismorúmve, mixtura purissimè tractant, & edocent sacram scripturam; & potissimùm Christi Euangelium, & Paulum Apostolum habentes pro archetypo & fundamento, cum ipso literarum studio timorem Dei, & cunctarum virtutum semina, verbo, exemplo, & calamo in discipulorum pectora spargentes. Neque enim in hac almiflua sapientiæ palæstra fatuus ille Peripateticorum princeps Aristoteles, vel impius Porphyrius, aut certè ille blasphemus Auerroes, & similes orthodoxæ fidei spretores, & irrisores, cathedram vllam habent vel audientiam. Verùm & de hoc infrà locis suis & annis opportunis dicetur plus, quemadmodum & suprà anno Domini MCCCXXX copiosè factum constat.

Eodem

Eodem anno, Alexander papa VI eius nominis, decimo octauo die mensis Augusti, veneno periit. Sub cuius papatu Roma (vt ait Volaterranus) gentium refugium, & arx populorum, omnibus seculis nobilis, iam carnificina facta erat. Erant & eo viuente Romæ sacra venalia cuncta. Quo ita (vt dictum est) extincto, successit ei omnium consensu Pius huius nominis tertius, natione Ethruscus, patria Senensis, nepos Pij secundi, eodem anno, decimo calendas Octobris, vir maturæ religiosæque vitæ. Sed è tãto fastigio citò sublatus est. Sedit enim solùm dies XXVII, vt ait Ioannes Stella Venetus. Quo sic defuncto, vacauit sedes Petri diebus XIIII, post quos mox in summum pontificem creatus est *Iulius secundus*, natione Ligurus, patria Saonensis, vir magnanimus & Martialis, doctus tamen, & doctorum hominum fautor & promotor. Qui factus pontifex, ad componendas res Italiæ, & patrimonium beati Petri recuperãdum animum intendit. Quod cùm à detinentibus præsertim Venetis aliter recuperare nequiret; post anathematis fulminationem, post omnium dignitatum priuilegiorumq; annullationem & priuationem, armis & vi recuperare aggressus maxima in eos commouit prælia, quibus ipse ferme continuè barbatus & armatus interfuit. Maximilianum quoque Cæsarem, & quoscunq; quiuit principes & barones, in eosdem Venetos concitauit. Quorum multitudine & potentia Veneti vehementer artati, tandem anno salutis MDIX se humiliantes, dextras ab Maximiliano petierunt; in signum subiectionis annuatim magnam certamque aureorum summam præstare spondentes. Ast Cæsar eos audire detrectabat, quos armis viribúsq; subiugare proposuerat. Fortuna autem fallente, Venetis papæ clam auro mediante conciliatis & fœderatis, Cæsar in Italia papæ destitutus auxiliis, tandem & ipse licet inuitus ab eorundem impugnatione desiit; Padua attamẽ antè, & aliis pleriſq; vrbib. imperio recuperatis; licet ipsa instabilis Padua recedẽte Cæsare rursus ad Venetos defecerit. Et ita tandem finaliter ipsi Veneti inuicti mansere, flebile principium meliore fortuna secundante. Et præmissæ quidem bellicæ res per anticipationem ob Iulij papæ mentionem descriptæ, suis annis perfunctoriè replicabuntur in sequẽtibus. Eodem anno, Georgius dux Baioariæ, cognomento Diues, humanis rebus excessit. Hinc ob ducatũ eius atq; thesauros relictos inter propinquos grãdia sequuta sunt bella, iuxta illud poeticũ *Certamen mouistis opes*, de quibus quidẽ sequenti dicetur anno præliis. Eodem anno, capitulum annale abbatum nostræ obseruantiæ celebratum est, in cœnobio diui Iacobi apostoli prope Moguntiam. In quo prima vice Henricus Asch nouus abbas Bursfeldensis principalis fuit præsidens; Ioannes sancti Mich. in Hil. & Gerardus in Tholeya, abbates compræsidentes; Ioannes Spanheimensis scriba, & Antonius Verdensis, diffinitores: sermonem quoque fecit Spanheimensis. In hoc capitulo Raymũdus, cardinalis & apostolicæ sedis legatus, cum plenissimo indulgentiarum iubileo, vt principes populósque Germaniæ in Thurcos animaret, & eam ob rem pecuniam necessariam colligeret, per literas venerabilesq; nuncios à patribus orationes pro pacifico ecclesiæ statu fieri desiderauit & impetrauit. Qui paulo pòst Erfordiam diuertens, aliquamdiu in monasterio Montis diui Petri moram traxit. Laborabat siquidem plerunque podagræ humoribus, quòd proficisci non poterat. Deinde Lypsim venit, vbi aliquot dies consistens Conradum Wympinam, suprà memoratum virum disertissimum, qui eum vice Vniuersitatis oratione elegantissima susceperat, theologiæ sacræ fecit doctorem. Exposit per Saxoniam in Lubecam, deinde in Daciam, cum suo thesauro properauit, ardentissimo vbique animo, verbo denique & scriptis Christianum populum in Thurcas concitando. Eodem anno ceciderunt diuersorum colorum cruces super homines, etiam super vestes cistis inclusas.

Anno Domini MDIIII, in Bauaria grande ac flebile exortum est bellum, inter Albertum ducem Bauariæ, & Rubertum Palatinum iuniorem, propter suprà narrati Georgij ducis relictum ducatum, quem vterque sibi de iure vendicare contendit. Et quia concordare nequibant, ad arma ventum est. Albertus itaque confestim ipsum Rubertum & vi & armis ducatu exturbare machinabatur. Rupertus verò, cùm esset socordioris animi, penè in ipso belli exordio mœrore & desperatione confectus, vnà cum dilecta nouiterque nupta vxorcula luctifico morbo periit. Quo mortuo, totum belli pondus in patrem eius Philippũ palatinũ seniorem, tanquã in rebellẽ & superbum Cæsariúsque ac principum contemptorem, conuersum est. Albertus vt sororio suo Ma-

ximilianus Cæsar fauebat. Bello itaque crescente, complures principes per gyrum viciniores, & præsertim Vlricus Wirtenbergensis, Alexander Wederaugensis, Landgrauius Hassiæ Guilhelmus, comes de Leiningen, Nurenbergenses quoque, & alij, Palatini terras, villas deniq;, & oppida, & ferro & incendio vastabant, & pleraque integra linquentes sibi subiugabant. Porrò per exustionem villarum maxima ei intulit præfatus Landgrauius damna, maiora tamen multùm comes de Leinigen tyrannus. Qui cùm esset crudelior cæteris, se eodem turbine belli durante magistrum incendij vulgò *Brantmeyster* iactabat, probroso reuera suæ nobilitatis titulo. Ipse siquidem inter alia pernicioſa facinora in Palatini protectoris, immo & in habitantium odium, imperiale nostri ordinis monasterium Lympurg Spirensis diœcesis, haud procul à Rheno alto in monte à Conrado secundo eius nominis imperatore cognomento Salico operosè & magnificentissimè constructum, funditus iniecto igne exussit, in perpetuum suum & Rhenensium dedecus & opprobrium. Cuius quidem cœnobij destructionem & excidium, non tam ob regalem fundationem, quàm alia eximia vetustatis monumenta, sanctarumque reliquiarum pretiosa insignia, Maximilianus grauiter tulit. Ipso enim ignorante & absente contigit. Quare & ipsum auctorem sceleris, comitem qui castrum munitissimum vicinum dicto monasterio in monte quoque situm habuit, omnibus bonis priuatum, è Germania proscripsit. Eodem quoq; tempore & bello, cœnobium ordinis Cistercien sis opimatissimum Waltsachsen, sub tuitione quoq; Palatini situm, totaliter incendio hostili consumptum fuit & excisum. Verùm cæteri principes mitius agentes, ab igne temperantes, oppida & castra nonnulla expugnata, post direptionem tolerabilem iure belli sibi vendicantes, propriis terris bonisque adiecerunt. Nam & eo bello Nurenbergenses nonnulla oppidula quæ Palatini erant, armis deuicta, vsque in præsens prælij iure possederunt, & nouis ædificiis ac fortaliciis veluti propria muniuerunt & muniunt. Eodem anno mons sanctæ Annæ, qui antea ob horrorem quia syluosus & hispidus, dictus fuit Schreckenperg, coli & habitari cœpit, propter argentifodinas ibi & per gyrum repertas; adeoque creuit, vt in x v annis vrbs haud parua fieret, continens ecclesiam parochialem cum monasterio fratrum Minorum operosam, amplam, & magnificam. Est autem ipse mõs cum ipsa vrbe noua iuxta Hirciniam, aliàs Bohemicam syluam, sub dominio ducis Georgij situs.

Eodem anno, durante adhuc Bauarico bello, cùm inter tot aduersarios Philippus Palatinus in palàm prodire & confligere non auderet, clàm Bohemos in adiutorium suum & munimen asciuit. Qui cùm collecto exercitu venirent, & haud procul à Ratisbona consedissent; ab exercitu Maximiliani Cæsaris ipso præsente prostrati fuerunt, quatuor millibus interfectis, reliquis fuga salutem quærentibus. Et hunc quidem triumphum quidam poetæ in laudem victoris suis carminibus perpetuauerunt, iuxta illud, *Dignum laude virum Musa vetat mori.* Fuit itaque iste Palatinus Philippus, alioquin vir strenuus & potens, adeò humiliatus & coarctatus vndique, vt ad pedes Maximiliani prostratus clementiam postularet & veniam. Qua concessa & impetrata, bellorum quieuerunt & turbines.

Anno Domini M D V I, Cometes apparuit, & paulo pòst obiit ille nobilissimus ac potentissimus Philippus, rex Castiliæ, & Austriæ Burgundiæque archidux, filius Maximiliani Cæsaris, Caroli autem quinti, noui Romanorum regis, genitor illustrissimus.

Eodem anno, Capitulum annale abbatum nostri ordinis fuit celebratum in monasterio diui Iacobi prope Moguntiam. In hoc capitulo præsentatæ fuerunt literæ abbatis Spanhemensis Ioannis Trittemij, conquerentis super sua diffamatione, petentisq; proinde consilium à patribus capituli. Cuius causa commissa fuit Schutterensi & Herbipolensi abbatibus &c. In hoc denique capitulo susceptus est ad confraternitatem nostram dominus Iacobus de Lewenstein, archiepiscopus Moguntinus.

Anno Domini M D V I I, Petrus abbas noster in reformatione secundus, vir æterna memoria dignus, cuius in præmissis vitam descripsimus, I I I I idus Aprilis, indictione decima, anno autem regiminis sui X X I I, diem vitæ suæ clausit extremum. Cui eodem anno pari fratrum electione & conuenientia, *Benedictus eius nominis primus*, natione Ostrofrancus, patria Grunsfeldensis, literarum studio & baccalaureatu Colonien sis

lonienſis, Henricus antè vocatus, ſucceſſit: ſeditque annis decem. Vir vtique eruditus, ſophicola magnus, ſcriba ornatiſſimus, concionator verbi Dei eximius, Muſicus Cantorque, & arte & voce ſonorus & validus, ſtatura magna, & facundia ad hortandum docendumque habili etiam à natura præditus, coronatus vel potius conſecratus*. Cuius mores monachicos ſuprà depinximus. Modò paſtoralem eius ſtatum proſequi ſaltem intendimus & geſta. Factus itaque abbas in exordio regiminis ſui, vt compleret illud vulgatiſſimum, *Nouus rex, noua lex*, & illud, Mobile mutatur ſemper cum principe regnum; monaſterij & ipſe ſtatum ſiue regimen alterare cœpit, curtem noſtram, allodium pingue & inſigne Rhodaw, per fratres haud abſque magna monaſterij noſtri iactura integro luſtro regendum aſſumens. Nam in ipſo exordio huius curiæ, cura ducentos pro equis aliisque neceſſariis emendis & diſponendis expendere neceſſe habuit aureos, per totumque illud quinquennium nullum penè de eodem allodio alioqui egregio monaſterium habuit emolumentum. Quod incommodum niſi incuria ibi regentium obtigiſſet, more cœpto regendum diutius continuaſſet. Equas denique, ab abbate Pigauienſi pro quinquaginta aureis acceptas, in cœnobio noſtro inſtituit. Primo quoque anno principatus ſui ex Ægypto ſororem ſuam germanam cum marito & liberis accerſiuit, & deinceps de monaſterij bonis pauit, ornauit pariter, & exaltauit. Sed quantum, qualive cœnobij grauamine; ſcribant qui norunt, & qui viderunt ea quæ clanculo reprehenderunt. Ego interea ne dicar mordacior, & patris mei reuelare pudenda, non abſque conſideramine pleraque ſilentio præterire decreui: quanquam ad hiſtoriæ integritatem & veritatem, abſque perſonarum quarumuis delectu & reſpectu, & bona & mala pariter deſcribere & referre pertineat; bona quidem ad vtilitatem & imitationem, mala verò ad terrorem, & vitationem, atque cautelam, legentium. Quod quidem & ſcripturam diuinam in libris Regum de Dauid, Salomone, &c. Et ita alibi de aliis creberrimè atque proficuè facere manifeſtiſſimè legimus noua & vetera, bona & mala, aquam & ignem, id eſt pœnas & præmia, ſuis proponendo lectoribus. Aſt hæc incidentaliter dicta ſufficiant. Nunc ad cœptam hiſtoriam huius Benedicti abbatis proſequendam reuertamur.

Ad diuinum itaque cultum amplificandum, clericos quoſdam ſuſcepit ſimplices literatura, & vſque ad duos minus eruditos, ſcriptura, conditioneque, ac fortuna mediocres, ſed neceſſarios, & vtiles, & religione feruentes, quorum quidem iſta ſunt nomina: Ambroſius Konig, defuncti abbatis Petri conſanguineus; Guolfgangus Rodenſis, ex colono monaſterij genitus, nunc & archimagiri & cellerarij gerens officium; Vrbanus Bornenſis fratrum pincerna; Ludouicus Brocker Citzenſis, ſtatura procera & regia & patrimonio diues; Franciſcus Pelitzenſis, Sclauus, Marchiticus, nunc eccleſiæ noſtræ ædituus; Seuerinus patria Aldenburgenſis, diſciplina & baccalaureatu Lipſenſis, literis & moribus cæteris præſtantior, Prioris modò exercens laudabiliter officium, Benedictus ante conuerſionem dictus; Io. cognomento Lotich vocitatus, patria Lucenſis, vir ſtatura & ipſe celſa, robuſta, toroſaque, Vniuerſitatis Lipſienſis quondam alumnus, modò autem cœnobij noſtri ſiue collegij ſacri cantor vocalis & eximius. Qui & in ſeculo antè conſiſtens, & Muſicus & Cantor magnus eſt habitus. Præſignatos itaque fratres infra x quos rexit annos, ad ordinem ſuſcepit, licet complures ſuſcipere potuiſſet. Habuit ſiquidem annos fertiles frumenti & vini, præter duos quibus vinum gelu periit, feraces, & tempora læta, atque pecuniarum accidentia magna, inter quæ præfati fratris Ludouici ſexcentorum aureorum, molendino, agris, cæterisque immobilibus cum pecunia computatis, patrimonium excellens & validum haud parum refulſit & eminuit. Suſcepit quoque centum florenos è teſtamento venerandi Domini Magiſtri Ioannis Dorre, viri magni & eruditi, prębendariique noſtri, ad ſtructuram ſiue fabricam dormitorij (vt infrà parebit) delegatos. Inſuper nihilominus & cenſus reemptionis & pecuniarum ſummas, abbas quas anteceſſor ſuus Petrus archiſteriis vicinis gratis ad tempus conceſſerat, reuocauit, & tamen nihilo ſecius inops & indigus obiit; victualium ſucceſſori nil penè rerum nilque pecuniarum relinquens. Quare vſque modò plerique mirantur, quorſum omnes illæ expenſæ dilapidatæ fuerint; ipſe ſuis cùm temporibus haud tanta conſtruxerit, emeritve, ſingula vt exponere & conſumere etiam vſque vina bladaque neceſſe habuerit. Con-

ſtruxit quidem dormitorium fratrum, ædificium alioquin magnificum, vtiliſſimum, neceſſarium, & amœnum. Sed ad id perficiendum inter alia ſuprà narratum Magiſtri Ioannis centum aureorum habuit ſubſidium. Conſtruxit quoque ſtubas (vt aiunt) duas in abbatia, vt cernitur, vnam ſuper aliam, ſuperiorem videlicet & inferiorem, & hanc quidem in loco tenebroſo & carceroſo; conuertens obſcurum in lucem, & luctum in gaudium. In quo laudabile & regium opus per vinculorum & ergaſtulorum deteſtationem peregiſſe comprobatur. Non quippe minus dedecoroſa (vt quidam inquit) regi ſunt multa ſupplicia, quàm multa medico funera. Clementia denique magnifica & regia virtus eſt. Hinc & reges Iſrael clementes fuiſſe legimus. Eadem quoque virtute & humanitate Lacum leonum, foueam videlicet carceralem pro laicis effoſſam, obrui & claudi iuſſit, in eodem loco balneum erigens, pœnarum & vinculorum ſqualorem in ſalubre commutans lauacrum. Ædificauit quoque refectorium hyemale, licet artum paruumque, vtile tamen tempore brumali & calidum. Quę quidem omnia præter dormitorium abſque magnis impenſis perficere potuit; diligenter & aſſiduè ad ſingula fratribus cooperantibus. Et hæc ſunt quidem, quæ ſui regiminis tempore in monaſterio conſtruxit.

Emit autem & diſpoſuit pro vtilitate monaſterij baculum paſtoralem cupreum, tamen in ſuperficie deargentatum; tabulam pulchram & inauratam trium imaginum pro decore altaris diuæ Catharinæ. Pro decore autem & ornatu bibliothecæ, fratrúmque ſtudio inprimis, emit libros vtriuſque iuris, qui fuerant cuiuſdam cauſidici defuncti Lipſiæ pro XXXII florenis; emit quoque opera Franciſci Petrarchæ, item Ioannem Scotum ſuper ſententias, Simonem de Caſſia ſuper Euangelia; denique redemit vel (vt loquuntur) perſoluit opera diui Auguſtini vndecim partium, quæ prædeceſſor ſuus Petrus abbas diſpoſuerat & ſuſceperat. Cantharos quoque nouos fieri fecit ad vſum fratrum refectoriales, ſcutellas itidem nouas, ſed paruulas, puerilesque & pleriſque minus gratas. Dilexit & ipſe pauos, & propter concentum nutriuit auiculas. Concentu autem fratrum non adeò oblectabatur, in Dei videlicet laudibus reſonante, quibus ipſe diurnis præter ſynaxim veſpertinam perrarò & ferme nunquam intererat. Nocturnis tamen horis & laudibus in feſtis XII lectionum & ſupra non facilè ſe abſentabat, vti ferialibus diebus facere ſolitus erat.

Hic itaque cùm in primis regiminis ſui annis ſat bene prudenter & religiosè (vt patuit) commiſſum gubernaſſet officium; ſucceſſu temporis videns ſe confirmatum in regno, neſcio quo carnalium paſtorculorum infectus conſortio, per honores & ipſe mutauit mores, priſtinique rigoris & feruoris immemor, remiſſius victitare cœpit, exteris vanitatibus voluptatumque illecebris ſe plus æquo mancipans. Quamobrem & crebrius, & plerunque legitima abſque cauſa, pilento curruli vectus extra cœnobium, pergens per loca & monaſteria nota, non ſine ſuæ detrimento famæ ſpatiabatur, ſympoſia & delicias quæritans, morbum autem & peſtem inueniens & hauriens. Ab extra quippe (vti per ſe aſſerebat) in quodam monaſterio conſtitutus, in lecto infecto dormitans, mentagricum illum ſiue etiam (vt vocant) Gallicum morbum incurrit, quo vltra annum attritus tandemque conſumptus interiit. Ipſe tamen in lecto ægritudinis ſuæ reuerſus ad cor, vehementerque dolens, emendationem & verbo & ſcripto pollicebatur fratribus. Fecerat ſiquidem vnum diploma, quod teſtamentum ſuum nominarat, doloroſum & compunctiuum ſatis, in quo deſcripſerat, quam religiosè, quamq; rigidè & ſtrictè amodo conuerſari vellet, cum ſi Dei munere conualeſcere contigiſſet. Aſt ſerò Phrygum more ſapuit, quanquam pœnitentia vera nunquam ſit ſera, non tamen ſemper ſecura tutaque.

Denique tempore diuturni ſui languoris, quòd legitimè computare, ſuæque villicationis rationem reddere nequibat, tam à ſubditis, quàm epiſcopi noſtri conſiliariis haud modicam perpetiebatur preſſuram. Qua anguſtatus, iam penè inutilis morbo effectus, paulo ante obitum ſuum liberè & ſponte reſignauit abbatiam. De qua quidem reſignatione, aliisque tum ſimul emergentibus calamitatibus, infrà ſuo anno dicetur amplius. Nunc pauliſper ab eo diuertentes, ad alia continuanda vertamus calamum.

Anno Domini MDVIII, Albertus Baioariæ dux ille bellipotens, & ſororius Maximiliani

miliani Cæſaris, obiit in Monaco: cui in ducatu Guilhelmus ſenior filius ſucceſſit. Habuit & filiam quæ nupſit Vlrico duci Wirtenbergenſi, qui modò principatur.

Eodem anno, Philippus Palatinus Rheni & Bauariæ dux, ille quondam ſtrenuus & potens, multis præliis attritus, deplumatus, & humiliatus, humanis rebus denique exemptus quieuit in pace, quinque quos ego noui partim viſu, partim auditu, filios relinquens; Ludouicum videlicet ſeniorem inter filios, qui & ei in Palatino ducatu ſucceſſit; Philippum noſtrum, & Nuemburgenſis & Freyſingenſis eccleſiarum epiſcopum, de quo infrà; Fridericum Colonienſis; & Henricum Argentinenſis eccleſiarum canonicos. Iſte Henricus adoleſcens egregius, qui me, mediante Iacobo Wymphilingo præceptore ſuo, dum commiſſione Tritemij abbatis Argentinæ eſſem, ſuum inuitauit ad prandium. Et filius eius dicitur modernus ille Ratiſponenſis antiſtes, cuius tamen vocabulum me latet. Habuit denique & quas reliquit filias, quarum duæ in monaſterio noſtri ordinis prope Heydelbergam ſub regulari habitu famulantur altiſſimo.

Eodem anno denique, & Iacobus archiepiſcopus Moguntinus, natione Sueuus, ex familia nobilium de Libenſtein dictorum oriundus, vir optimus & pientiſſimus, & (vt fama fuit) vſque ad finem virgineus, qui literam noſtræ fraternitatis habuit, appoſitus eſt ad patres ſuos. Cui Vriel Gemmiger doctor, decanus eccleſiæ maioris, ſimplex nobilis, cum mœrore totius populi in feſto Sanctorum martyrum Coſ. & Dam. electus ſucceſſit, qui negligenter imò perperam præfuit. Plures quippe ſemper hoſtes habuit, & eccleſiam multis debitis aggrauauit.

Eodem anno bellum Iulij papæ & Cæſaris contra Venetos erat.

Anno Domini M▪IX, in vrbe Cameracenſi fuit inita vna colligatio, inter Iulium papam, & Maximilianum Cæſarem, ac Ludouicum Galliæ regem, contra Venetos; quorum impugnationibus vſque ad deditionem, ne dicam deſperationem, penè artati, non tamen omnimodis victi fuerunt, vt latius ſuprà primo anno Iulij MDIII dictum fuit.

Eodem anno terræmotus maximi in diuerſis terris & locis contigere. Nam & Conſtantinopoli, quartadecima die Septembris, terræmotu, tonitruis, & fulminibus ingentibus, vrbis magna pars cecidit, & præſertim murus verſus mare. Cecidere & fortiſſimæ turres, & innumerabilis hominum multitudo varia ruina oppreſſa fuit.

Eodem anno Guilhelmus Landgrauius Haſſiæ, qui & ipſe in bello Bauarico mira egerat, & literam confraternitatis noſtræ vnionis habuit, Gallico conſumptus morbo interiit. Quo etiam anno Erphordiæ grandis ſeditio, & inextricabilis diſcordia, inter conſulatum & communitatem eſt exorta, & per annos plures (vt infrà patebit) durauit.

Eodem quoque anno, pridie calendas Iunij, indictione duodecima, apud Bernam Heluetiorum ordinis prædicatorum conuentus ibidem fratres, Prior, Lector, Supprior, & Cuſtos, capti, per torturam examinati, degradatiq́ue, & ad ignem condemnati, miſerabiliter ſunt combuſti, propter quaſdam doloſas, falſas, impias, & diabolicas machinationes, quas in odium immaculatiſſimæ virginis Mariæ conceptionis occaſionaliter (vt infrà mox patebit) excogitauerunt & exercuerunt. Quorum denique ſceleſtiſſima & inaudita piacula noſtris cùm inſonuiſſent terris; protinus prædicatorculi ſiue maculiſtæ noſtrates ea ſupprimere omnimodis moliebantur, falſa fictaque affirmare contendentes. Quorum infrunita audacia & effreni frontoſitate perculſus, mutabundusq́ue effectus, carmen prolixum quod occaſione prædicti ſceleroſi eorum portenti, eodem tempore in laudem diuæ Annæ inceperam, quaſi lupum auribus tenens, nec publicare, immo nec quidem perficere confidenter audebam. Quare ad Sebaſtianum Brant, virum doctiſſimum, Cæſareæ maieſtatis tunc ſymmyſtam, ac Argentini ſenatus archicancellarium literas familiares dirigens efflagitaui obnixius, vt me de ſuprà narratò caſu reddere dignaretur certiorem. Qui confeſtim preculis meis obſecundans, literis viſis & cauſa cognita, ſua pro humanitate eleganti ad me epiſtola miſſa, omne eius rei dubium à meo mox pectore eliminauit,.

me prorſus de eodem facto certificando: cuius quidem epiſtolæ tenorem, Chriſtiferæ virginis Mariæ conceptionis ad honorem, huic operi inſerere decreui, qui quidem eiuſmodi eſt.

Sebaſtianus Brant Paulo Langio ſalutem.

QVas ad me dediſti literas, & mellitas, & omnigeni leporis plenas; hodie inter forenſes noſtros ſtrepitus, & reipublicæ curas recepi, continuoque perlegi. Dignæ etenim viſæ fuerant & idoneæ, quibus ſuffuratis aliquantulum negotiis otioſas præberem aures. Cæterum quòd humanitas tua adhuc nonnihil etiam poſt tot Maculiſtarum portenta fatataque ſupplicia addubitare videtur, an tandem his quæ de Maculiſtis habitæ ſint quæſtiones & exuſtiones, fides haberi poſſet indubitata; id te ſcire, & certo certius credere velim, ea plurima eſſe maiora certioraque, quàm vel fama vel ſcriptis in propatulum hactenus emanarint. Tractatulum tamen de quo ſcribis, qui & Baſileæ & Argentinæ, Latinè ſimul & vernacula noſtra lingua, ære inſculptus in lucem prodiit; non ex officina noſtra, ſed nonnullorum bonorum virorum labore excuſum noſcas, quantumcunque frater Wigandus aliique ſui complices in me malignati inuectique fuerint. Nolui tamen hactenus illis quoquo modo reſpondere, donec iudicium veniret ex alto, finisque mali vnius Maculiſtarum, dico gradus, eſſet futurus. Coactus etenim Wigandus ad publicam reuocationem, quam ex introcluſis intelligere potes literulis, ego verò adhuc in manibus teneo per me totam contextam hiſtoriam, dialogum qui ἀντιλογίας ſiue defenſorium Sebaſtiani Brant inſcribitur, in quo primi interloquutores ſunt *Franciſcus* & *Vulcanus*, cuius principium eiuſmodi tenoris eſt.

Franciſcus. Quid adeò præproperi tibi eſt negotij veternoſe ſenex, qui cùm infirmioribus ſis pedibus, ita tamen ambuſto etiamnum torre grauatus curſum curritas, vt vix ipſe reſpirare poſſis? ex curſura nempe, vti video, anhelitum etiam ducis. *Vulcanus.* Non quidem ex Lemno, nec Lycia, tibi allaturus oracula nunc aduenio, ſed ex Delo, vnde vera interrogantibus haud falſa prodeunt reſponſa:

Tardior ignipotens, claudus quoque nuncius, adſum;
Nuncia mira tibi ſed modò vera ferens.

Franciſcus. Rebar ego Mercurium ob curſus ſui celeritatem Deorum eſſe nuntium. Claudo curſoris legari officium lex prohibet mundana. Verùm age ſi quid habes effare. *Vulcan.* An te latet optime pater alium in terris Nulingerum ſubortum eſſe Franciſcum? *Franciſcus.* Vbinam locorum? *Vulcanus.* In nobili Heluetiorum oppido Berna. *Franciſcus.* Germanus ergo is erit Franciſcus, cùm Italicus ego fuerim? Grator ego ſuperis, ſi quid in terris boni hactenus ab hominibus fiat, vnde ſupernè illuſtrari queant. Sed nunquid è fratribus noſtris chordigeris aliquis is eſt? *Vulcanus.* Minimè. Satis te vno præſide patre & patrono tutantur. Ex Iacobitarum Franciſcus ille alter ſuppoſititius emerſit ordine, ex Vitiaco ſcilicet oriundus. *Franciſcus.* Et itidem placet. Habuit etenim ordo ille ſacer confratris noſtri Dominici quondam viros, & doctrina & vitæ ſanctimonia inſignes. Sed ſuppoſititium hunc appellare Nulingerum, hoc profectò non placet, &c. *Et poſt chartas ſexaginta duas. Franciſcus.* Quid inſuper confeſſi? *Vulcanus.* Deum Opt. Max. eiusque pientiſſimam genitricem ſe renegaſſe abiuraſſeque, atq; cum corpore & anima humano generis hoſti ſeſe contradidiſſe mancipaſſeque, conſcripto deſuper proprio etiam ſanguine, atque dæmonibus exhibito, æternæ ſuæ damnationis ſyngrapho. *Franciſcus.* Heu quanta malignatus eſt inimicus in ſancto! Nunc, ô bone Deus, huius malitiæ cauſam intelligo, totum ſcilicet hoc illis contigiſſe qui polluerunt tabernaculum nominis ſancti tui, dati in reprobum ſenſum & in ſcandalum, eo quòd inuidiæ ſtimulo virginem & matrem illibatiſſimã maculare, quantum in eis fuit, non timuerunt, poſueruntque arte Diabolica ſigna ſua, & non cognouerunt ſcilicet Dei iuſticiam, ſicut in exitu ſuper Summam. *Vulcanus.* Diceres planius ſuper fumum. Ibi etenim vltima menſis Maij die, circa Chriſti annum nonũ ſupra quindecies centeſimum, apud Bernam vſtulati exitum iuſticiæ cognouerunt.

runt, periitque memoria eorum non tam cum sonitu, quàm cum fumi crepitu. Et infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt; in laqueo nempe quem abconderũt, comprehensus est pes eorum, vt non apponat vltrà se homo magnificare super terram; pluitque super eos laqueus ignis & sulphur pars calicis eorum. Sic igitur perierunt iniqui, deleuitque dominus nomen eorum inæternum & in secula seculi. Quin immo fumo prius suffocati hi Maculistæ, quàm igne conflagrarint: tandemque in cinerem resoluti facti sunt, vt stercus terræ & lutum platearum deleti sunt, operti sunt iniquitate & impietate sua. *Franciscus.*

Nescia mens hominum fati, sortisq; futuræ,
Et seruare modum stimulis agitata malignis, &c.

Quæ sequuntur forte per x x x chartas, Wigandi causationem in Romana curia, desperationem, reuocationem, & confusionem continent. Parce precor optime frater, longior etenim tecum esse nequeo. Vtinam aliquando coram alloqui & videre liceret. Verùm fac quem parturis in lucem prodeat conceptus. Mea equidem fragmenta cùm opportunitas emittendi dabitur, non te latebunt. Erat priori anno quidam ex Maculistis qui palàm dicere non est veritus, ficta & ementita ea esse omnia; quodque indignum, si quod de illis acceptum foret supplicium, iniustumque censeri deberet. Cui ego mox extemporaneo hoc vulgari rhythmo os concluſi impudens:

Du bist auch einer, liber Bruder,
Der do zeucht an dem Schelmen ruder,
Da die Münch an gezogen hant,
Die man zu Bern jetzt hat verbrant.
Du strichst Maria masen an,
G'lust dich, du magst gen Bern auch gahn:
Dir wirdt des gebrattens dar getragen,
Doch sint die bein nicht gut zu nagen.

Facit in te conceptus amor, & mutua literarum charitas, vt longior etiam sim quàm putaram. Tu vale feliciter, meque orationibus tuis erga superos commendatum habe. Ex Argentina, volanti nimisque præcipitato calamo. v idus Octobris.

Ad clariorem præscriptæ intellectum epistolæ nouerit deuotus lector, quòd illi quatuor fratres prædicatorij ordinis Bernæ combusti, ibidem in conuentu eorum in odium fratrum minorum, de conuerso quodam viro simplici vnum Franciscum fecerunt nouum; stigmata quinque arte ei imprimentes, & in ecclesiam eundem assiduè statuentes, diuinitus illi eadem stigmata impressa populo dicebant. Obid Sebastianus ille insignissimus doctor in præcedentibus scribit, eos posuisse signa. Cui quadrat, quòd imaginem beatæ virginis pinxerunt, supra caput eius liquore posito, & per oculos stillante, quasi guttas sanguineas deflere; item quòd hostiam Sacramenti altaris pinxerunt quoque minio, quasi in cruorem ob peccata populi & errorem conceptionis beatissimæ virginis, vt ipsi palàm declamabant, conuersa mutataque fuisset, & hoc præfato conuerso reuelatum per beatam virginem populo prædicabant. Vnde & ingens concursus indies fiebat, & oblatio magna. Conuersum tamen eundem pòst, cùm eorum & dolus & scelus notari & publicari cœpit, per eucharistiam intoxicare nitebantur, quemadmodum ipse idem conuersus effugiens ipsis primoribus vrbis & cunctis audire gliscentibus enarrare solebat. Ob memorata itaque piacula suprà narrati perfidissimi fratris tenti, torti, degradatique, ac igni traditi fuere, anno nostræ salutis, quo suprà.

Prædicta denique omnia ad Dei altitonantis laudem, ac illibatissimæ virginis Mariæ, quæ diligentes & dilucidantes se exaltat & glorificat, odientes autem & maculantes confundit & humiliat; ad honorem & magnificentiam, intentione sincera & lucido oculo descripsimus in nomine Domini, Amen.

Anno Domini M II X I I, Magiſter Ioannes Kemnitz cognomine Dotre obiit, quarta menſis Februarij, qui habuit literam confraternitatis noſtræ. Hic verbi Dei concionator fuit zeloſus, & irrefragabilis veritatis aſſertor, tam epiſcoporum quàm aliorum potentum exceſſus liberè & conſtantiſſimè corrigens & denuncians. Qui iam veteranus, apud nos prębendarius factus, teſtamentaliter ad dormitorij noſtri centum legauit florenos, pro ſe ſuisque amicis Pſalmum *De profundis*, poſt completorium à fratribus legi deſiderans. Idem inſtituit decantari ſub eleuatione, *O adoranda trinitas*, pro confirmatione L X monaſterio noſtro conferens aureos. Qui denique in vita ſua fratribus ſtudioſis quartum Sententiarum librum eleganter & magiſtraliter expoſuit palàm.

Anno Domini M D X I I I, Iulius papa non tam apoſtolicæ ſedis clauiger quàm armiger, vi & armis Seruiam, Rauennam, Imolam, Pauentinam, Foriliuium & nonnullas alias Romanæ eccleſiæ terras, iuuante Maximiliano Cęſare qui & ipſe Romano imperio multa tũc recuperauit, à Venetis recepit & eripuit. Obiit autem decimo pontificatus ſui anno.

Eodem anno, Leo papa eius nominis decimus, natione Florentinus, ex potenti ac famigerata de Medicis dicta familia progenitus, omnium cardinalium conuenientia & voto, Iulio defuncto in Apoſtolico ſucceſſit culmine, quem idcirco vt verum, vt vnicum beati Petri ſucceſſorem, & indubitatum Chriſti vicarium, veneramur, amplectimur, colimusque. Aſt cùm adhuc nobiſcum Dei gratia ſit in humanis; vitam eius ſcriptura vetante laudare & geſta paueſco, vereorque deſcribere. Veruntamen cùm iampridem pleraque magna & inſolita, memoratuque atque ſtupore digna, & ordinare & ſtatuere exorſus ſit, quorum pleraque chalcographicis etiam excuſa literis paſſim modò circumferuntur, venundantur & vulgantur, ne temporum mutabilitate obliterentur & depereant, ſed potius & nobis noſtrisque ſucceſſoribus nota fiant, noſtramque bibliothecam augeant & exornent; nonnulla ex eis, & quidem memorabiliora huic operi non tam pro eius mirificentia, quàm decore & completione inſerere placuit.

Patrio itaque more (vt opera eius de eo teſtimonium perhibent) auri ſitientiſſimus eſt, nimirum cùm Romanorum auaritiæ Florentinorum acceſſerit cupiditas, aurique ſacra fames creuerit in immenſum, creſcitque vſque modò amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit, fæuiorque ignibus Æthnæ ardet amor habendi, quemadmodum & pulcherrimè concordans dictis Naſo inquit: *Creuerunt & opes & opum furioſa libido. Quo mage ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.* Amore equidem auri & nunc Romæ cuncta venalia ſunt; auro mediante Simonia toleratur, prębendarum pluralitas in infinitum conceditur; beneficia dignitatesque cuiusvis qualitatis & cardinalibus & protonotariis atque amicis papæ reſeruantur; expectatiuæ gratiæ ſine numero conceduntur; annatæ ſiue medij fructus abſque vlla dilatione temporis exiguntur. Quin immo ipſæ annatæ, in quas tempore Calixti papæ, tertij, ad quatuor principes conſenſerunt annos, non modò adhuc durant, ſed & indies magis creſcunt, duriusque premunt & opprimunt. Et niſi iidem principes remedium adhibere procurent; omne æs & aurum pedetentim hoc malo è Germania corraſum & hauſtum Romam velut in ſacculum pertuſum & inexplebilem voraginem portabitur. Dimembrationes monaſteriorum, & eccleſiarum permutationes, quemadmodum Hallis inter canonicos regulares & fratres prædicatores nunc de nouo, & noſtro hoc præſenti anno quo hæc ſcribo, Domini videlicet M II X X, dolenter cernimus fieri, iniuſtiſſimè admittuntur; eccleſiarum quoque regimina non magis merenti, ſed magis offerenti committuntur; electiones prælatorum paſſim reiiciuntur, & Romanis tribuuntur; pro palliorum archiepiſcopalium redemptione ingens pecunia in damnum eccleſiarum, contra ſanctionem Leonis papæ, eius nominis ſecundi, immo contra ſacri Baſilienſis concilij decretum, pro vſu pallij, aliorúmve officiorum confirmatione & impetratione, nihil perſoluendum ſtatuentis, exigitur & extorquetur. Quam quidem exactionem præter Simoniam complura alia ſequuntur incommoda.

Nam noſtra ætate archipręſules pecuniã, quã pro pallio ſeu etiam cõfirmatione obtinenda

tinenda Romam mittere coguntur immediatè, quatenus ipsi indemnes maneant, & thesauros suos non minuant; æquiualentem, immo multo ampliorem sub nomine subsidij extorquent pecuniam, quemadmodum nuper in archiepiscopatu Magdeb. contigisse haud absque querela pauperum (proh dolor) audiuimus. Per prædicta itaque, & similia quæ ex Romana curia manant grauamina, per orbem Christianum ruinæ, destructiones, & æruminæ oriuntur. Nec mirum, cùm ipsa Germaniæ suprema & principalis, quondamque potentissima, Moguntinensis archiepiscopalis ecclesia, ob eas res causasque maximis & permultis onerata sit debitis, & vehementer exhausta.

10. Proinde non immeritò, cùm suprà memorata grauamina sub isto Leone papa, decimo, in Gallia plus solito grassati iampridem inciperent; Vniuersitas Parisiensis pro conseruatione & bono ecclesiarum totius regni contra eundem papam ad concilium appellauit generale, & potissimùm quòd idem papa Leo in quodam cœtu siue conciliabulo cardinalium Romæ celebrato Basilienſe concilium damnare & irritare præsumpserit, quod prædicta grauamina interdixit & prohibuit. Sed de hoc infrà anno Domini MDXVII, quo hæc omnia gesta sunt, latius.

Iste denique papa a puero plus cæteris religiosis fratres sancti dilexit Dominici; in paterna domo frequenti eorum & visitatione & confabulatione allectus; demumque factus ætate maturus prisca nihilosecius familiariqué consuetudine eos ipsos & fouit & promouit, plurimisque ampliauit bonis; tandemque summus effectus pontifex rursus eos quos prædecessor suus Iulius vehementer oderat & detestabatur, veluti patres Spirituales, parentumque suorum confratres & confessores, magnis extulit honoribus, præstantiores quosdam ex eis in sui adiutorium asciscens & solatium, doctrina eorundem multa faciens & constituens. Exaltauit equidem inter alios præcipuè Syluestrum de Pierio theologum sacriqué palatij magistrum, & Thomam Caietanum, totius ordinis prædicatorij generalem magistrum, ipsum Cardinalem sancti Sixti faciens & creans, quem & paulo pòst (vt infrà patebit) ad Germaniam misit legatum. Creauit denique & eodem tempore alios triginta cardinales, à quibus ex pacto quingenta millia aureorum suscepit. Promiserat enim eis grandia. Ast cùm de patrimonio diui Petri competenter eis satisfacere nequiuisset, aut forsan detrectasset; attamẽ vt omnes iuxta condictum ditaret & magnificaret: excogitato modo (ne dicam dolo) quatuor ad diuersas mundi partes legatos, quatenus sub prætextu Thurcorum infinitam colligerẽt pecuniam, cum summis & pleniſſimis misit indulgentiis, vt collectam pecuniam tali astu tandem copiosè inter cardinales nouas creaturas suas distribuere posset. Præterea ex cunctis fidelium regionibus, præsertim Germania, mediantibus indulgentiarum commissariis, sub specie fabricæ basilicæ sancti Petri pecuniam omnimodis aggregare feruentissimè annisus est; tametsi ad dictæ fabricæ consummationem prædecessor suus Iulius papa, qui eandem operosè & magnificè inceperat, thesaurum reliquerit innumerabilem. Nihilosecius & lentè & segniter cœptum opus progreditur. Nec mirum, cùm lapides secti in die, noctu (vt dicitur) ad palatium grande Florentinorum de Medicis dictum quod nunc constituitur, clàm deferantur, & ipsa pecunia collecta non in vsum fabricæ, non contra infideles, sed inter amicos papæ cardinalésque distribuatur.

Nam cùm in hunc finem (vt præsumitur) ipse papa indulgentias maximas, & antea (vt declamabant) inauditas octennio per Germaniam duraturas dedisset, & iam penè triennio in Misna & Saxonia & circumquaq; viguissent, & infinita pecunia congesta per commissarios fuisset; tandem Germani nostri Romanensium & fraudem, & asturiam, indulgentiasque prædicantium abusum & auaritiam intelligentes, manus retrahere cœpere: potissimùm contra easdem indulgentias, immo (vt dixi) declamantium intolerabilem abusum & excessum, disputante, prædicante, & scribente, venerando viro & profundissimo theologo, patre Martino Luthero, Wittenbergensis Academiæ & conuentus, qui sua & doctrina & prędicatione mirabili indulgentiarum omnium valorem annihilauit, & prorsus in dubium vertit, populumq; ab earũdem redemptione auertit; eas minimè ad salutẽ fore necessarias affirmans, non remissionem peccatorum, sed pœnitẽtiæ neglectum, & aliorum pietatis operũ relaxationem, impe-

dimentum, & vitium esse; nec merita Christi & Sanctorum thesaurum indulgentiarum esse, cùm in primitiua ecclesia, & longè pòst penè per mille & vltrà annos nihil de eis scriptum per sanctos reperiatur orthodoxæ ecclesiæ doctores, nec quippiam magnificè (vt nunc auri amore fit) de eis creditum aut æstimatum fuerit; asserens insuper & probans, Romanam ecclesiã non esse iure diuino primam, & caput omnium. Huiusmodi eius doctrina noua & prædicatio confestim toto insonuit orbe, & infinitos in suam traxit sententiam, adeò vt passim populi Romanensium dolum agnoscentes, & dictorum veritatem perpendentes, indulgentias ipsas relinquere naucique pendere cœperint; potioribus, id est pœnitudinis & misericordiæ, sese operibus Martini eiusdem hortatu mancipantes. Et intantum ipse vnus homo suis declamationibus inualuit, vt ipsi indulgentiarum præfecti & commissarij, immo archiepiscopi & episcopi, in ecclesiis suis ipsas indulgentias deponere & suspendere cogerentur. Quamobrem ipse papa, & cardinales, omnesque Romanenses, modum in mirum contra Martinum & fremere & excandescere cœperunt, doctrinam eius anathematizantes, idolum Martini suis cum scriptis veluti hæresiarcham igne publicè Romæ cremantes; & in præsens vsque modis omnibus ceu alterum Athanasium persequi non desistunt, potissimùm quòd disputauerit, Romanam ecclesiam non esse diuino iure primam & caput ecclesiarum orbis, & alia quædam eius rara & ardua dogmata, quæ non modò Romanenses, sed & complures alij doctissimi, præcipuè tamen Thomistæ, impugnare non cessant.

Veruntamen Martinus ille, Theologorum nostræ tempestatis omnium facilè sapientissimus princeps, doctrinam suam euangelicis testimoniis & diui Apostoli Pauli, necnon priscorum orthodoxorum patrum originalibus dictis, roborans & comprobans, eatenus perstitit inuictus; habens & ipse nihilominus adhærentes & consentientes etiam aliarum regionum consummatissimos theosophiæ doctores, vt eruditissimum & eloquentissimum illum diuinarum scripturarum interpretem nouum Erasmum de Roterodamo, Ioannem Reuchlin, Iacobum Stapulensem, Iudocum Clutoueum, & plures alios. Cœpit autem prænarratum bellum literarium inter eum & Romanenses, & ipsa indulgentiarum cassatio, anno Domini millesimo centesimo decimoseptimo. Hallis autem & per Saxoniam sequenti fuit anno suspensa, primo & vnico anno (vt fama fuit) centum millium aureorum damnosam priuationem inferens Romanensibus. Proinde piu⁹ lector pensitare poterit, quàm inæstimabilis collecta duntaxat per Germaniam fuisset pecunia, ipsum si indulgentiarum negotium adhuc integro lustro, vti præfixum institutumque fuerat, perdurasset. Ast ô Deus, quorsum tãta tandẽ deuenisset pecunia! Reuera haud aduersus Thurcas, haud in fabricã, minus verò in calamitosorum & gentium solatium, aut captiuorum redemptionem, cùm etiam millesima pecuniarum pars per complures annos sub eodem colore collectarum vsus in memoratos vix aut nunquam præsumitur exposita. Quo igitur deuenisset? Dubio procul, ille quò indicibilis thesaurus sub Alexandro sexto per Raymundum, gratiosissimi ac indulgentissimi Iubilei à latere legatum, contra Thurcos collectus deuenit, in cardinalium videlicet & præsertim papalium amicorum æraria repositus.

Nec mirum, cùm nuper quidam frater ordinis mendicantium, præfatarum indulgentiarum per Saxoniam terrasq; nostras commissarius, moriens duo millia florenorum, quos ex pœnitentium lachrymis corraserat & extraxerat, in extremis reliquerit. Et quidem expeditionem in Thurcos magnopere necessariam ambigit nemo, sed ad eam promouendam Romanenses post mortem Calixti tertij, qui magna eam ob rem fecit, pecuniam, non dicam propriam, sed nec in hunc quidem finem collectam, vnquam curarunt exponere. Qui vt sunt & ditissimi & potentissimi, si à dicto tempore decimam duntaxat bonorum suorum partem, id est decimum denarium cõtra Thurcos impendissent, dudum ipsum Thurcum extra Europam fugassent, & vltra Bosporum residere ac quiescere coegissent. Ast nunc eorum incuria, fraude, & auaritia, assiduè Thurcorum vires increscunt, habentque exin timere (quod Deus auertat) vt qui nunc modicum pro tuitione fidelium sponte detrectant exponere, tandem totum cum ipsa vita dare cogantur etiam inuitissimè.

Et qui-

Et quidem prædicta omnia, quæ de Romanensium exaraui moribus, non meo sensu vaticinatus sum, sed ea cuncta ferme in quodam tractatulo vernacula nostra lingua impresso descripta comperi, mutatoque famine huic operi vitiorum odio veritatis autem amore intexui.

Porrò quæ de Martini Lutheri doctrina disserui, non sicuti discipulus illius asseruiè, (quod absit) sed potius admiratiuè posui, vtpote nullius adhuc iuratus in verba magistri. Sed cùm sim & ego more suspensus multorum, quousque per Oecumenicum vniuersale & generale concilium quid in tam ardua re tenendum sit, decretum fuerit; paratus nihilo tamen minus & modò & semper à rectè sapientibus doceri, quorum etiam & potissimùm Romanæ ecclesiæ iudicio hæc præsentia & alia qualiacunque mea scripta & corrigenda & examinanda subiicio: tametsi ego suprà narrata non de Romanis, sed Romanensibus, id est non indigenis, sed aliunde ad eam confluentibus descripserim, & ob id rem curasse non debuerim, cùm vitia quorumcunque ferenda non sint, ipseque diuus Bernhardus multo & acerbiora & execrabiliora de Romanis ad Eugenium summum pontificem deprompserit. Quæ vtinam vera non essent, vtinam mendaces in hac parte essemus omnes, vt vitiis eliminatis Romæ sanctitas ipsa & morum integritas, iusticia & veritas, ad salutem totius orbis & fidei robur inueniretur, destruereturque, ceu falsum & iniuriosum, illud vulgatissimum etiam laicorum dicterium, quo dicunt Romæ propiores Christianos esse deteriores, & curiam Romanam non quærere ouem sine lana. Sed nunc de his satis.

Eodem anno, id est Domini MDXIII, qui etiam suprà positus est, Emanuel Christianissimus & potentissimus Portugalliæ rex per ambasiatores obœdientiæ suæ nouo papæ Leoni epistolam ornatissimam de victoriis & triumphis suis in India & Malacha habitis scripsit, ex qua pro Dei laude & honore, à quo omne bonum procedit, pleraque breuiter excerpta huic nostro operi historiali inserere ac subnectere iocundissimum pariter & vtilissimum duxi. Cuius quidem epistolæ tale est exordium.

Sanctissimo in Christo patri ac beatissimo Domino, Domino Leoni S. addictissimus filius Emanuel, Dei gratia rex Portugaliæ, & Algarbiorum citra vltráque mare in Africa, dominus Guineæ & Conquistæ, nauigationis ac commercij Æthiopiæ, Arabiæ, & Persiæ, atque Indiæ, humilima beatorum pedum oscula. Quantum Deo Opt. Max. quantum & tibi gratulari debeamus, beatissime pater, vel ex nuncio quid nostra Indica classis proximè attulit, satis apparet. Quòd enim, te Pontif. Max. & S. Rom. ecclesiæ & Christiano orbi præsidente, tam admiranda in Dei laudem & gloriam gesta tam ex voto successerint; tua certè laus, tua gloria censeri debet. Iure itaque visum, quæ in India Dei suffragio, ad ipsius cultum spectantia, nostris armis modò facta sint, ad tuam Sanctitatem summatim perscribere, &c. Igitur pacata post plures dubij Martis victorias, non sine labore & sanguine partas, India, relictis in ea opportunis præsidiis; Alphonsus de Albicher protocapitaneus noster, vt iacturam quam superioribus annis nostri fecerant, iniuriamque vlciscerentur, auream Chersonnesum (Malacham accolæ appellant) contendit. Ea est inter sinum magnum & Gangeticum sita, vrbs miræ magnitudinis, vt quæ viginti quinque millium & amplius larium censeatur; terra ipsa fœcundissima, ac nobilissimarum quas fert India mercium feracissima, &c.

Hucitaque cùm instructa classe applicuisset Alphonsus, vrbem oppugnare destinat. Quod præsentientes Sarraceni bello se & armis præparant, sed frustra. Nam commisso bis prælio nostri tandem Dei auxilio superiores plurimis ex hostibus cæsis vrbem vi intrant, occupant, data prædæ libertate diripiunt, incendunt. Rex ipse qui ex elephanto pugnabat, grauiter vulneratus cum superstitibus Mauris fuga sibi consuluit. In ea pugna magnus hostium numerus exiguo nostrorum damno interiit; capti plures; magna etiam ablata spolia, in quibus & septem ipsius regis bello assueti elephantes, suis turribus, sericis atque auro intextis ephippiis, illius prouinciæ more, muniti, ac æneorum omnis generis tormẽtorum ad duo millia summa arte fabricata. Capta sic vrbe, hostibusq; profligatis, &c. Erant eo tempore Malachæ plures extranei,

ac diuersarum nationum mercatores, scilicet Zantri, Pegus, Ianaes, Gores, & ab extremo Oriente atque vltima Sinarum regione Chines, alijque gentiles qui vrbem commercij gratia frequentantes multis diuitiis auro & argento, margaritis, & precioſis lapillis, ſerico etiam vellere, ac multifariis aromatibus & odoribus affatim replent. Hi cum multis quoq; finitimis, ab Alphonſo fœdus & amicitiam vltro flagitantes, ab ipſo & benignè & fauorabiliter ſunt accepti, &c.

Hæc cùm cognouiſſet rex de Anſiam, & gente & ſolo Orientem verſus potentiſſimus, ad quem fama erat iure Malacham ſpectare, & à Mauris olim vſurpatam; legato ad præfectum noſtrum deſtinato, qui ſe ſuosque noſtro manciparet obſequio, aureum ſimul craterem cum precioſo magnæq; æſtimationis carbunculo, enſemq; aureũ ad- 10
fabre elaboratum, in ſignum videlicet recognitionis, ac veræ perpetuæq; futuræ amicitiæ miſit: ad quem præfectus aliquos è noſtris expertos vafrosq; viros, intima regionis ſcrutaturos, cum multis etiã muneribus remiſit. Vnde maximum Dei obſequium & catholicæ fidei augmentum fore non dubitamus, rebus ſic apud Malacham compoſitis, &c.

Alphonſus in Indiam reuertens, Goæ vrbis præcipuam arcem, quam ipſe ſuperioribus annis magno noſtrorum periculo, ſed maiore hoſtium ſtrage occupauerat, noſtręq; ditioni & imperio adiunxerat, a Mauris obſeſſam reperit, & ſtructa etiã alia iuxtà firmiſſima arce, vnde ruminum Thurcorũ qui ſex millia numero noſtros continuè infeſtabant. Quos cũm adoriretur præfectus, plurimis iam trucidatis, deſperata ſalute, 20
pacta tantummodo corporum incolumitate, ſe tandem & reliqui noſtris dedidere, partisque & ibi machinarum, equorum, armorum, & huiuſmodi haud contemnendis ſpoliis, quibuſdam etiam qui inter Mauros reperti ſunt, apoſtatis qui à fide noſtra deſciuerant, debito afflictis ſupplicio, vrbem priſtinæ quieti reſtituit. Appulerat interea Dabuli vrbi, haud procul a Goa, presbyteri Ioannis potẽtiſſimi Chriſticolarum domini ad præfectum noſtrum legatus, qui eius nomine* vt Chriſtiani Chriſtiano omnem opem, omnia ad bellum contra catholicæ fidei hoſtes opportuna, militum exercitus, armorum ac commeatus præſidia, vltro offerat, præſertim ſi mare rubrum ſuo coniunctum dominio noſtra claſſis traiiciat, vbi commodiſſimè vtriuſque vires iungi poſſent, &c. Aderant tunc apud noſtrum præfectum à Narſingue rege legati, rege gen- 30
tili adeò potentiſſimo, vt mille & quingentos belligeros elephantes, armatorum equitum quadraginta millia, præter innumerum peditum numerum, ſuo arbitrio in aciem paruo negotio proferre, tantumque agri poſſidere perhibeatur, quantum ſemeſtri itinere vix emetiri poſſit. Huic plures reges ac ſatrapes parent, quorum nonnulli, maritimis oris proximi, nobis ſunt tributarij. Apud Alphonſum & Cambayæ regis legatus, terra marique potentiſſimus; atque inter Mauros maximi; item à Zabayo Goe quondam domino, atque à rege Groſopa, aliique complures regum ſatrapumque legati, à noſtro præfecto fœdus pacemq; vltro exorantes, ac ſua munera ſinguli afferentes, &c. Inter hos ſucceſſus pater beatiſſime, diuino ſuffragãte numine, per vniuerſam Indiam plurimi Spiritus ſancti gratia igneque afflati, depoſitisq; gentilitiis erroribus indies, ad 40
noſtram religionem conuerſi, veram Dei fidem agnoſcunt. Ob quæ Deo Opt. Max. ſummæ gratiæ ſunt meritò referendæ, quòd tam procul à noſtra vrbe in tam remotis regionibus, quò ne fama quidem ſui ſanctiſſimi penetrauerat nominis, noſtra nunc ſedula opera ſuã veram fidem cultumq; celebrari, publicari, ac propagari dignatus ſit. Vnde procul dubio, diuina fauente clementia, ſperãdum eſt, cùm nunc præfectus noſter ad mare rubrum, vt eius oſtio occupato Sarracenis earum partium commercia interdicat, relictis in India opportunis præſidiis, ingenti claſſe properat, vt ibi, coniunctis ſub crucis vexillo presbyteri Ioannis noſtrisq; viribus, maximum Dei obſequium, & Mahumeticæ ſectæ detrimentum & ignominia ſequatur; extremaque Orientis ora, 50
quo & ſacras Apoſtolorum voces intonuiſſe compertum eſt, Occidentali noſtræ propediem iungatur, & ad veri Dei cultum, ipſius ſuffragante numine, traducatur; S. ſedi apoſtolicæ, ac tuæ Sanctitati, vt optimo patri paſtorique, Chriſtiani gregis more, debitum obſequium & obœdientiam oblaturi. Bene valeat beatitudo tua, quam pientiſſimus Deus diu ac feliciſſimè conſeruare & augere ad votum dignetur. Datum in vrbe noſtra Vlyſſipona, VIII idus Iunias, anno Domini MDXIII.

Cùm

Cùm itaque inuictissimus ille rex Emanuel Dei adiutorio tantas victorias nactus sit, vt vsque in Indiam regnum suum extenderit, & maximas vires acquisierit; mirum est, si saltem adhuc in humanis est, quòd iam per septenniũ ferme nihil in Thurcos, nihil pro recuperatione terræ sanctæ aut vrbis Constantinopolitanæ per eum gestum auditum constat: præsertim cùm presbyter Ioannes ei auxilia armatorum contra fidei hostes impendere magna spoponderit. Quin immo ipse Thurcus absque vlla alicuius regis Christiani resistentia indies potentior fit, adeò vt etiam superiore anno ipsum Soldanum regem Syriæ bello superarum interfecerit, & omne eius imperium per Ægyptum, Syriam, Phœniciam cum tota terra sancta, cum Hierusalem sepulchroque Domini suæ potestati subiecerit, in tantumque auctus sit, & assiduè augeatur, vt maior & potentior non sit sub Sole nunc triumphator & dominus. Et vtinam omnipotens DEVS, in cuius manu omnia sunt sceptra regnorum, dignetur sua gratia & potentia Christianos ipsos, qui sub prænarrati Ioannis presbyteri dominio degunt, ab eius tyrannide & furore præseruare & custodire, ad laudem & gloriam nominis sui. Sed & de his infrà anno ipso quo Soldanus captus & interemptus est, dicetur & amplius.

Eodem anno, Ernestus ex ducibus Saxoniæ archiepiscopus Magdeburgensis, & administrator Halberstadensis, ac primas Germaniæ, principumque nostrorum frater germanus, prima die mensis Augusti defunctus est, anno pontificatus sui XXXVIII, vir bonus, & pientissimus princeps, doctorum virorum clerique amator, ac deuotissimus Dei cultor, in calamitosos & pauperes quoslibet largus & misericors, & nihilo secius in agendis iustus, strenuus, & magnificus. Præclara siquidem & immortalia quædam tempore sui regiminis & pontificatus perfecit opera. Nam anno Domini MCCCCLXXIX Hallis armis cepit, domuit, & archiepiscopio acquisiuit. Consequente anno Halberstad sæpe rebellantem sub iugum misit. Arcem prope Hallis pretiosissimam & munitissimam, cum suis fossatis profundis & turribus firmissimis à fundamentis, impensis maximis & incomparabilibus construxit, & in eadem ecclesiam, ex lapidibus sectis pulcherrimam, quam preciosis donariis ex auro & argẽto, & complurimis Sanctorum iconibus artificiosè fabrefactis, cumulatissimè decorauit. Non desunt dictæ ecclesiæ æstimatores gazæ, qui eam viginti millium nummorum aureorum valoris & amplius æstimant; dempto calice illo mirifici operis, ab eodem Ernesto superaddito ponderis decem marcarum, auro & gemmis ornato. Porrò in laudem arcis prædictæ eiusmodi extat epigramma:

Tu quicunque vides surgentem mœnibus arcem,
Quanta Semiramidæ nec Babylonis erat;
Nec mirare hospes: Herneſto præsule structa
Autheris retinet nomen & ipsa sui.

Construxit quoque castrum à solo nouum prope oppidum Caluis. Ipso itaque post magnifica opera (vt dictum est) defuncto, vltima die mensis Augusti, postulatione canonica ex marchionibus Brandenburgensibus Albertus frater Ioachimi principis electoris successit. Quem Leo papa decimus confirmauit. Hic Deo dignus antistes cùm affectu in superos arderet deuotissimo; memorato germano fratre consentiente, hoc ipso anno presbyter ordinatus, primitias octaua Paschæ celebrauit, & capellam seorsum cum octo presbyteris præbendatis apud Coloniam Rhenensem à fundamentis erexit & fundauit, dotauitque & optimè prouidit. Et ita in primis se deuotè & laudabiliter habuit; clericorum reformationi, & reipublicæ paci & tranquillitati, operam dans, adeò vt à cunctis admiraretur & laudaretur. Ast paulo pòst, cum honoribus mutatis moribus, versus est in hominem prorsus alium; inhumanus, durus, & violentus (ne dicam crudelis) effectus, & potissimùm in graui & molesta subditorum exactione & violenta ecclesiarum spoliatione. Per omnes quippe prouincias suas à subiectis plebeculis exactiones pecuniales per modum subsidij extorsit grandes, ecclesias multas & complura monasteria contra omnem iusticiam & æquitatem, contra ius fasque, contra omnem charitatem & humanitatem, maioribus & pretiosioribus spoliauit reliquiis, plerunque auro & argento gemmisq; inclusis, totum sibi vsurpans, totum vendicans & reseruans, papali auctoritate & priuilegio (vt dicebatur) fretus, in damnum

& iacturam ecclesiarum, & possidentium de iure turbationem & grauamen maximum. Petere quidem solebat primùm; sed vbi confestim impetrare nequiuit verbis, vsus mox est viribus, potenterque etiam ipsis suis possessoribus renitentibus & contradicentibus abstulit, quemadmodum & mihi ore proprio quidam lamentabiliter conquesti monasteriorum fuere prælati. Quamobrem de eiusmodi potentum petitione quidam poeta bene belleq; ad propositum ducis cecinit:

Est orare ducum species violenta iubendi,
Et quasi nudato supplicat ense potens.

Proinde si furtum est contrectatio rei alienæ inuito domino suo; viderit ipse Reuerēd. p. quomodo excusari poterit, quamque iustè prædicta præsumpserit. Non enim summus pontifex ad venialiter saltem peccandum licentiam cuiquam dare potest, minus contra charitatem quippiam præsumendi, vt proximus turbetur & contra omnem æquitatem rebus spolietur propriis. Sic neque cum detrimento & offensione deuotionis alienæ suæ deuotioni aut potius affectioni & cupiditati licitè satisfacere quiuit; quemadmodum nec iustè & deificè aut spoliare aut grauare alienas, propriam vt superbè & ambitiosè ditare & ornare posset ecclesiam. Hoc est enim vnum altare vestire, ornare, & tegere; aliud discooperire, nudare, & destruere, & rapinam offerre in holocaustum.

Porrò quanta præsumpserit in translatione & permutatione ecclesiarum & monasteriorum, etiam contra fundatorum intentionem & vltimam eorundem volitionem; molestissima & turbulentissima illa inter sancti Mauricij Hallis canonicos fratresque ibidem prædicatores commutatio, immo ordinum confusio, & partim ablatio, clamat & indicat. Ast quoniam hoc factum adhuc sub turbine agitatur & cogitur, cœptumque vrgetur vehementer; exitum eius aliis post me describendum relinquo. Rarum quippe est & portentosum, ideo memoratu dignum, & ad posteros mittēdum idoneum, quoniam veritas neminem palpat.

Anno Domini MDXIIII, Hallis oppido Saxoniæ, quidam Iudæus baptizatus Ioannes Pfefferkorn dictus, homo flagitiosissimus, captus, & in vincula coniectus tortusque, scelera immanissima & inaudita de se fassus est, quæ nec in morte reuocauit; & inprimis quidem, quòd per viginti annos Sacerdotis officia celebrando, baptizando, confessiones audiendo, &c. exercuerit, cùm ordinatus aut consecratus nunquam fuerit; item quòd tres hostias consecratas subtraxerit, vnamque per se cruoris vsque effusionem dispunxerit, reliquas Iudæis vendiderit; item quòd Albertum archiepiscopum Magdeburgensem, & fratrem eius Ioachimum, marchionem & principem electorem, intoxicare intenderit, & ob hanc rem centū à Iudæis florenos, qui ex marchia pulsi & electi fuerant, ob scelus complicum eorundem quo nuper Sacramentum Eucharistiæ à pseudochristiano emptum, etiam vsque sanguinis emanationem aliorumque prodigiorum ostensionem martyrizauerant, & capropter ad sexaginta combusti fuerant, cæteris omnibus fugatis & dispersis; à quibus & ipse (vt dictum est) prædictam pecuniam pro intoxicatione acceperat. Ipse siquidem curias magnatum, tanquam Sacerdos & in mediana peritus, frequentabat. Quare facilè id, ni Deus impedisset, facere potuisset. Proinde & confessus fuit complures se medicinę sub specie peremisse Christianos; item quòd se ad tempus pro Messia gesserit, & cum XII discipulis per pagos & oppida quæstus causa ierit, multaque mira apparenter, sed & fictè fecerit; quòd duos infantes rapuerit, vnumque Iudæis venditum, mox eundem cum eis pariter sanguinem extrahendo interfecerit; (alium tamen intactū restituit) item quòd omnem populum & Magdeb. & Halberstad. diœcesium & intoxicare, & eorum bona, quantum ei possibile foret, comburere voluerit, & id quoque se effecturum Iudæis spoponderat; quòd in Ostrofrancia cuidam magistro & presbytero dæmonem inclusum furatus fuerit, & eundem demum pro quinque aureis vendiderit. Præterea complura alia piacula confessus est, ob quæ morti adiudicatus primùm candentibus vncinis discerptus fuit; deinde ad locum supplicij ad cœmiterium videlicet Iudæorum tractus, ibidem igne assatus & combustus, horribiliter interiit. Obiit attamen (vt & vox & fama cōmunis erat, & impressum vernacula lingua extat) vt verus Christianus, demeritas pœnas sub bona spe fideq; sufferens.

Eodem

Eodem anno, Maximilianus Cæsar neptem suam Mariam regis Vngariæ iunioris sponsam ex Flandria in Austriam, & pòst in Vngariam cum magno apparatu misit.

Eodem tempore, insperatè erupit quædam incondita rusticorum multitudo quæ Cruciatorum appellabatur, quam cardinalis Strigonensis, legatus apostolicus, paucis antè mensibus in Vngariam duxerat cum plenissimis indulgentiis: è qua re, vnde sperabatur subsidium, crudelissimum venenum ortum est. Et hoc ideo, quòd prædictus legatus (vt fama fuit) cœptum opus & cruciatorum expeditionem reuocauerit. Quare ipsi crucesignati supremè indignati, furorem suum quem contra Thurcos conceperant, atrocius in ipsos Vngaros verterunt, longè latéque sæuientes, & conuersi in reprobum sensum, quæ non conueniebant, nec ipsis quidem Thurcis aut beluis marinis, peragentes. Ipsis denique ita grassantibus, stuprabantur passim virgines & matronæ; sacra prophanabantur; spoliabantur templa; ciuitates, oppida, arces, villæ euastabantur, & incendio corruebant: denique nihil tam sanctum, quod ab his Cruciatis non contaminaretur. Horum dux Georgius Cæculus; (gentis nomen est Transsyluanæ) huius socius Laurentius presbyter omnium crudelissimus; item erat ex ducibus quidam Michael monachus: ita hæc pestis nullum ordinem intactum reliquit. Hi quoscunque nobiles apprehenderunt, palis affixerunt, mulieres ac liberos eiecerunt, prius tamen stupratis, bona expost surripientes. Erat animus illorum vniuersam delere nobilitatem, & in toto regno Vngariæ, quod quatuor & decem habet sedes episcopales, vnam saltem relinquere. Scribi non potest, qua crudelitate vsi sunt. Tandem auxilio diuino rabies hæc extincta est, ductu Ioannis comitis Zepusiensis Vainodæ Transsyluanicæ, qui ducem illorum captum nouo quodam tormenti genere à suis dentibus laniari iussit, & hinc decollari. Et deinde mense Nouembri illius anni, cùm in Buda regnicolarum facta esset congregatio; ibi publicè narratum est, prædicto tumultu rusticorũ, qui vix quadrimestris erat, desiderata, id est perempta, fuisse in Hungaria vtriusque sextus septuaginta millia hominum, quos inter quadringenti fuere nobiles.

Eodem anno Georgius dux Saxoniæ, & Landgrauius Thuringiæ, ac Marchio Misn. principum nostrorum fratruelis, cum valida expeditione armorum circa Epiphaniam Domini intrauit Phrisiam; vbi & vi & armis complura suæ ditioni subiecit, & inter alia castellum munitissimum iuxta aquas multas, Tham appellatum, expugnauit & cepit, non tamen sine suorum quorundam strage. Castello itaque capto, irruentes ipsi bellatores, & præsertim lancigeri omnes penè masculos in ore gladij peremerunt, nec ad sacra loca confugientibus quidem parcentes: quandoquidèm in ecclesia quadam mille & trecentos homines sine vllo pietatis aut diuinæ maiestatis respectu interfecerunt adeò crudeliter, vt sanguis extra ecclesiam flueret, & victores in cruore velut in aqua ambularent. Quod tamen factum ipsi duci Georgio valde displicuisse, & præter eius iussum perpetratum, ferebatur. Nihilominus ipse dux, quia forsan citò non inhibuit aut dissimulauit, postmodum vtique nullam fortunam cum eodem exercitu habuit prosperam. Proinde & paulo pòst Henricus dux Brunswicensis, protector ordinis, qui & literam confraternitatis habuit, vir alioqui animosus & bellicæ rei peritissimus, in obsidione & oppugnatione castri cuiusdam ictu bombardæ tactus, & cerebro excusso in momento periit, in ætatis medio. Qui cùm fuisset dux militiæ prædicti exercitus in Phrisia, sua morte vehementissimè Georgium ducẽ affecit. Quare & non longè pòst, rebus in contrarium vergentibus, potissimùm bellorum neruis, ipsis videlicet pecuniis quas innumerabiles cum prouinciarum suarum intolerabili taxa & multatione consumpserat, deficientibus, & ipse licet inuitus non sine dedecore ad propria reuersus est.

Eodem anno, in profesto diui Bonifacij, doctor N. cognomento Pobenzan, iurisconsultus præpotens in Erffordia, ibidem post longa vincula & dira tormenta, ob proditionem & alia scelera perfidissima quæ in clerum & ciues excogitarat, in quatuor partes viuus atrocissimè diuisus fuit; nemine (vt desiderabat) ei compatiente, aut pro eo rogante, quoniam tyrannus & oppressor pauperum fuerat; partes autem ipsas ad quatuor vias regias publicè suspenderunt.

Eodē anno, Adolphus ex principibus de Anhalt & comitibus Aſchaniæ &c. factus eſt epiſcopus Merſeburgenſis, conſecratusque ſiue (vt vulgo loquuntur) coronatus in Quadrageſima Dominica Oculi, per reuerendum dominum epiſcopum noſtrum, Ioannem de Schonberg.

Eodem anno, decima die Ianuarij, Georgius quartus in reformatone Pigauienſis cœnobij abbas obiit. Hic natione Oſtrofrancus de Cranach natus fuit, vir in agendis prudens & prouidus, magnanimusque, naturali quadam facundia præditus, ſtudioſorum virorum fautor & amator humaniſſimus. Qui cùm præcedenti anno Romæ concilium viſitaſſet perſonaliter Lateranenſe; ibidem hauſit quod poſtmodum digerere neutiquam valuit. Nam ſic infectus, ad propria rediens non longè pòſt (vt dictum eſt) obiit.

Anno Domini MDXV, Viennæ Auſtriæ trium regum Maximiliani videlicet Cæſaris, & Vladiſlai Bohemiæ & Vngariæ, ac Sigiſmundi Poloniæ, regum, multorumq; principum, comitum, baronum, diuerſorumque nobilium, ob prædictorum regum concordiam & Cęſareæ neptis deſponſationem celebrandam, celeberrima & magnifica conuentio fuit. Venit autem Cæſar cum electiſſimo comitatu, cum multis equis cataphractis ac ſplendidiſſimis militibus. Nec minore apparatu Vngariæ rex intrauit. Porrò Sigiſmundus Poloniæ rex in comitatu ſuo habebat plus mille quingentos equites, qui partim more Vngarorum quos Huſſerones appellant, partim habitu Germanico ornati erant. Sed erant præter Polonos Ruteni, Pruteni, Moſchi, Thurci captiui, & Tartari, in ſuo equitatu cum multis tibicinibus. Ex principibus autem & comitibus inter alios venerunt, *Guilhemus dux Bauariæ.* Et hic quidem intrauit vrbem totus æreus cum equitibus ſuis, ſuo peculiari colore veſtitus, qui canem in brachio pro inſigni ferebant. Hunc ſequebatur *Caſimirus* marchio Brandenburgenſis, in equo cataphractato, veſte aurea & rubea, cum electiſſima militia, quæ veſtibus rubeis fulgebat. Penes eum erat & nobilitas Oſtrofranciæ inſignis. Subſequebantur deinde comites, ſuo quiſque colore veſtitus, ſed cataphractis equis, comites videlicet *de Montfort*, *de Schaumberg*, *de Mansfelt*, comes *de Veſterburg*, comes *Ioannes de Hardeck*, qui mirum in modum margaritis & gemmis reſplendebat, cuius & equus gemmis & vnionibus coopertus erat, & ſuperbiſſimè incedebat; item *comes Zepuſienſis Georgius dictus* cum multis aliis, quos cum nobilitatibus Auſtriæ & cæterarum prouinciarum breuitatis intuitu prætermitto. Interfuerunt nihilominus & huic glorioſo conuentui prælati ſpirituales & quidem excellentiſſimi; Thomas videlicet cardinalis & legatus à latere; N. cardinalis Strigonienſis; Matthæus Lang natione Auguſtenſis, cardinalis autem Gurzenſis, ac Saltzburgenſis eccleſiæ adminiſtrator. Quibus omnibus ſic conuenientibus & varia tractantibus, tandem poſt aliquot dies Cæſar Maximilianus inter prædictos reges pacem & concordiam reintegrauit (ob certas enim cauſas antea mutuo diſcordauerant) cum ingenti omnium tripudio. Et hoc factum eſt XIX Iulij die. Deinde in feſto Mariæ Magdalenæ, Cæſar neptem ſuam Mariam deſponſauit deditque coniugem Ludouico, ſuprà narrati Vladiſlai Vngariæ & Bohemiæ regis filio. Hinc ſequuta ſunt torneamenta & haſtiludia mira, equorum velocium pro brauio curſus, choreæ quoque per aliquot dies venuſtiſſimæ, & aliæ iocunditates variæ & mirabiles. Et, vt Cuſpinianus ad Iacobum Villinger, Cæſareæ maieſtatis theſaurarium, ſcripſit; inter alios cantores & citharœdos Thurcus quidam ibi erat cum tibia, qui inauditam harmoniam & cunctorum auribus inacceptam edebat, cum puero tympanum ambabus violenter percutiente manibus. Quibus omnibus ſic magnificè & lulariter peractis; quique cum gaudio remearunt ad propria, in nomine Domini.

Eodem anno, inter regem Galliæ & Heluetios fuit cruentiſſimum bellum, in profeſto Exaltationis Sanctæ crucis. Congreſſione enim facta, octo & decem millia Heluetiorum ſiue Switzerorum (vt vulgò loquar) vſque ad internicionem cæſa fuerunt. Ex parte autem regis octo millia lancigerorum ceciderūt, & alia quatuor millia Francigenarum (quemadmodum quidam peritus orbiuagus bellipetaque me præſente fratribus palam retulit) perierunt perempta. Et (vt fama erat) Heluetij magis inſidiis & bombardis, quam virtute & viribus proſtrati victique fuerunt. Obtinuit itaque rex victoriam tandem, ſuperſtitesque Switzeros in fugam conuertit. Sed vah, quanta

Chriſtia-

Christianorum rabies! Quantus heus furor fidelium mutuo se tam crudeliter trucidantium, & ne dicam (vt timetur) in tartara se inuicem horribiliter furioseque trudentium! Qui vtique ter quaterque felices esse potuissent, si contra infideles pugnare, & sanguinem suum fundere maluissent. At in quod facinus mortalia pectora non cogit auri sacra fames, quæ nec ipsum DEVM, nec mortem, neque infernum, cupidum expauescere sinit? Et reuera talium militum talia sunt stipendia mortis.

Eodem anno, maxima inundatio fuit Rheni, quæ & in pagis & oppidis inæstimabilia fecit damna. Quo etiam anno, Hallis regia in Sueuia, & Waydhoffen in Stiria, vna & eadem conflagrarunt funditus die.

Eodem anno, Andreas Luchtenstern, vicarius Citzensis ecclesiæ magnificus, ac deuotissimus nostri & fautor & benefactor cœnobij, atque confrater charissimus*. Qui cùm esset beatissimæ virginis Mariæ patronæ nostræ intimus & ardentissimus amator & cultor; multa & eximia ob reuerentiam & honorem eius, proque remedio animæ suæ prædicto nostro monasterio contulit bona. Inter alia enim etiam adhuc viuens donauit monasterio pro fratrum studio plures magnos & notabiles codices, item pretiosum & argenteum quod pacificale passim vocatur, item Casulam de Damasco cum Dalmaticis, sericis, & aliis sacris vestibus, quibus modò Sabbathinis diebus celebrantes ad summam Missam vtantur. Quibus etiam insigne suum, scutum videlicet cum stella aurea in campo rubeo, assutum est, quemadmodum & cæteris rebus quas & monasterio dedit, aut in imaginibus depingi fecit, vt patet in tabella altaris diuæ Annæ in ecclesia, & iuxta imaginem Christophori Magni, & similibus. Idem dedit monasterio viginti florenos, vt annuatim officium immaculatissimæ virginis Mariæ sub octaua eiusdem festi semel cum summa Missa & suffragiis repetatur. Instituit insuper apud nos, ad perpetuam Christiferæ virginis Mariæ laudem, antiphonam *Alma redemptoris* &c. ante summam Missam deuotè decantandam à fratribus. Hic denique, velut amicissimus fratrum amator, & integerrimus fautor, cùm crebrius visitaret ob deuotionem loci monasterium; nunquam ferme venit, quin aut fratribus colloquium impetraret iocundum, aut recedens in signum amoris pro Valete (vt dicitur) aliquam pitantiam aut vini aut piscium disponeret. Pro quibus omnibus, & aliis elargitis misericordiæ operibus, oramus Deum, vt sanctissima æternaliter requiescat in requie.

Eodem anno, cùm essem amore literarum, Benedicti venerabilis abbatis nostri cum consensu, dimissorio & licentia, Herbipoli in diui Iacobi Apostoli cœnobio, sub reuerendi & vndecunq; doctissimi viri, domini Ioannis Tritemij, memorati monasterij abbatis, ad tempus doctrina & obœdientia; ipso tunc Germanicarum rerum historiis tribus voluminibus describendis operam dante, cupienteque cura eadem suum de scriptoribus ecclesiasticis librum, iam olim in Spanheim vsque ad annum Domini MCCCCXCIIII productum, vsque in præsens continuare tempus, viros videlicet illustres qui interim scripitassent suis cum lucubrationibus, scriptoribus ecclesiasticis iam antea in præfato libro cum scriptis & impressis, per quandam additionem nouam connectere: qui quatenus facilius & promptius conatum suum laudabilem perficere posset; me quem ad adminiculandum sibi rebatur idoneum, cum literis commendatitiis ad monasteriorum omnium, nostri tamen potissimùm ordinis, fundationes, nec non virorum (vt dixi) clarorum monumenta, tota Germania ad Dei omnium scientiarum largitoris laudem, & totius Teutonicę nationis & honorem & præconium, vndequaque conquisita, congesta, & descripta, ei deferrem. Porrò prædictarum literarum nec non commissionum tenor talis fuit, & est.

Vniuersis & singulis dominis abbatibus, præpositis, prioribus, cæterisque ecclesiarum rectoribus *Ioannes Tritemius*, abbas monasterij diui Iacobi Herbipolensis, ordinis sancti Benedicti, cum orationibus promptam obsequendi voluntatem. Harum exhibitori literarum, fratri *Paulo Langio*, monacho atque presbytero nostri ordinis memorati, dedimus in mandatis, vt omnium monasteriorum, conuentuum, & eo-

cleſiarum, cuiuſcunque ſint religionis, quantum fieri poteſt, totam per Germaniam fundationes, tempora, patronos, & ſi quos habuerint viros ſanctitate vel doctrina inſignes, eorum tempora ſimul & opuſcula, diligenter inquirat, conſcribat, nobisque referat pro decore Annalium ſiue Chronicorum Germaniæ, quibus operam impendimus noſtram. Quocirca vos omnes & ſingulos per mundi Saluatorem rogamus, vt eum ad veſtra declinantem benignè admittatis, & charitatiuè foueatis, atque in his quorum inquirendi gratia mittitur à nobis, illi fauorem & adiutorium impendere pro viribus nõ recuſetis, mercedem ab illo recepturi qui iudex omnium dicturus eſt ſtantibus à dextris: *Ite benedicti patris mei*, &c. *quoniam cùm hoſpes eſſem ſuſcepiſtis me* &c. Scripſimus in præfato cœnobio noſtro apud Herbipolim, prima die menſis Aprilis, anno Dominicæ Natiuitatis M D X V.

Prædictam itaque legationem ſiue commiſſionem pro virili meo ſolicitius exequi ſemper conatus ſum: tametſi in perpaucis locis fuerim, partim viarum difficultate & diſcrimine, partim latronum prædonumque formidine, per montes & nemora, tandemque inopino ipſius Trittemij mittentis præceptoriſque mei occaſu, retractus & impeditus. Nihilotamen minus, ipſo adhuc viuente, aliquot vicibus ingruente hyeme collecta & conſcripta cum variis diuerſorum ſapientum virorum epiſtoliis & ſalutationibus referenda & conſignanda Herbipolim redij. Et quanquam memoratam antiquitatum indagationem permulti celebres, & grauiſſimi etiam, ac integerrimi, laudauerint viri; fuerunt tamen è diuerſo nonnulli ſycophantæ & ſcioli, & (quod fœdius eſt) fratrores religioſuli, mordaces, & cynici, qui eam commiſſionem & inquiſitionem ſatis impudenter taxarunt; me pro tam arduo conamine gyrouagum & circulatorem vocitare non erubeſcentes. At ſi ego gyrouagus, ſi circumcellio, quid quæſo erat æquiuocus meus Apoſtolus Paulus, de quo Actuum X I X legitur: *Factum eſt, quòd cùm Paulus peragratis ſuperioribus partibus ventret Epheſum, &c.* quique ab Hieruſalem vſque Illyricum diſcurrendo Chriſti euangelium ſeminarat, licet longè alia beatioreque cauſa? Quid denique fuit Hieronymus, quid Ruffinus, quid Heraclides, quid Petronius, Paulus Oroſius, Iulius Affricanus, Seuerus Sulpicius, Caſſianus, Paſchaſius, & ſimiles, qui ob propriam deuotionem & aliorum ædificationem maria tranſierunt, loca terræ ſanctæ deuotiſſimè perluſtrauerunt? Deinde Ægyptum, Nitriam, Scythiam, Palæſtinamque gyrantes exactiſſimè monachorum cœnobia, anachoritarum ſpeluncas & antra ſcrutantes, vitam & conuerſationem eorum ac doctrinam religioſiſſimè & vigilantiſſimè explorauerunt, & plerunque cum eis per aliquot & dies & annos commanentes, & inſtitutiones eorundem ac mores imitantes & addiſcentes, exhortationesque ſingulorum annotantes; tandem ad propria repedantes, & viſa & audita Dei pro honore & legentium profectu ac ædificatione eleganter & vtiliter conſcripſerunt. Qui niſi ſupra narrata & circuiſſent & perluſtraſſent loca; vitas patrum, inſtitutiones, collationes, exhortationes, conuerſationes, & itinerarium quod Hieronymo aſcribitur, denique & quorundam, & præcipuè Antonij, Hilarionis, Pachomij, Onophori, Macarij, Romani, Arſenij, Poſthumij, Mariæ Ægyptiacæ Euphroſynæ, Euphraſiæ &c. & ſimilium vitas & legendas, nec monachi nec mundus ipſe quidem haberet. Felix ergo teréque felix illorum peragratio, laudabilis & ſancta exploratio, ex quibus tantus fructus, tantaque ſequuta eſt morum & totius ſanctitatis ædificatio. Quur ergo in me criminantur æmuli quod in aliis laudatur, quod etiam ipſa gentilitas in Vlyſſe multis præconiis extulit, quod Hieronymus glorioſus in Platone & Apollonio Philoſophis commendauit, quod denique idem in fœminis etiam ſummis proſequitur laudibus? Nota eſt illa diuæ Paulæ feruentiſſima perluſtratio, qua nedum infinitas monachorum & eremitarum cellas, ſed & eorundem ſtrata, veſtes, cilicia, & ſudariola quondam, Romanarum matronarum nobiliſſima propriis manibus attrectauit, venerata & oſculata eſt. Quantus denique fructus & profectus ex eiuſmodi peragrationibus ſanctorum patrum accreuerit mundo; nec ipſe Tullius, neque Demoſthenes ſua eloquentia effari & depromere poſſent: quandoquidem vt de aliis interim ſileam, ſi noſtri ordinis ſancti & deuotiſſimi patres, Columbanus, Gallus, Chilianus, Bonifacius, Willibrordus, Ludigerus, & pares, ſuis in monaſteriis reſe-

diſſent,

dissent, quis Austrasiorum, quis Gallorum, quis Francorum, Baioariorum, Vindelicorum, Doringorum, Saxonum, Hessonum, Frisonum gentes ad Christi fidem conuertisset? Si denique nostri ordinis præstantissimi, præsertim Augustinus, Mellitus, & Iustus, Magni Gregorij papæ discipuli; si Alquinus; si Beda, Rabanus, Strabo, Marianus, Claudius, Lampertus & similes domi mansissent: quis Angliam, Scotiam, Hiberniam, fidei rudimentis prædicando imbuisset? Quis insuper in Gallia almificam & famatissimam illam Parrhisiensem Vniuersitatem instituisset? Quis potentissimum nobilemque in Francia episcopatum illum Herbipolensem fundasset? Quem vtique diuum Burghardum, primum eius ecclesiæ præsulem, instituisse, sicuti & Parrhisiensem Academiam Alquinum, nostri ordinis patres, fundasse certissimum est. Quis alios complures per Europam episcopatus, quorum primi antistites (vt in præcedentibus sub anno Domini DCCCLXXVIII latius probauimus) nostri ordinis fuere & frequenter peregrini, plantasset? At quid multis moror? Quur mihi vendicare conor quod excellentissimi viri nec virtute neque sanctitate assequi quiuerunt? Qui denique quanto doctiores & sanctimonia clariores, tanto & acriores & plures semper habuere obtrectatores. Nimirum cùm (expertus harum rerum inquit Hieronymus) semper in propatulo fortitudo æmulos habeat, feriantque summos fulgura montes, & iuxta Nasonis simile dicterium:

Summa petat linor, perflent altissima venti.

Sed nunc de his satis. Sanè quatenus & fructus & vtilitas sæpe dictæ commissionis & perlustrationis meæ aliquan- &c. *Cætera desunt.*

PAVLI LANGII MONACHI CHRONICI CITIZENSIS FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HISTORIA ERPHESFORDENSIS ANONYMI SCRIPTORIS DE LANDGRAVIIS THVRINGIÆ.

QVAM QVOD IN EODEM LIBRO ESSET, ET ALIO QVIN MAGNAM COGNATIONEM CVM Lamberto haberet, resq; istius prouinciæ Germanicas explicaret, coniungendam cum illo esse putauimus.

CAPVT I.

NOE habuit tres filios, Sem, Cham & Iaphet. Ab illis ortę sunt LXXII generationes seu gẽtes. Hinc est, quòd Christus misit ad illas LXXII discipulos: hæ generationes seu gentes LXXII dissemiatæ sunt per orbem & mundum in tribus partibus, ita quòd mundus est diuisus in tres partes: ita quòd Sem cũ sua sorte, scilicet generatione Asiam; Cham in generatione sua Aphricam; Iaphet Europam, id est partem mundi ad Aquilonẽ seu ad plagam Septentrionalem, sortitus est, cum septem filiis suis & filiis filiorum. Qui fecerunt secundum lapsum temporis XV generationes & gentes: & à quibus prouenerunt gentes & regiones plures, scilicet Italici cum suis regionibus; Germani cum suis regionibus; Gallici cum suis gentibus & regionibus; & cætere gentes, quæ habitant ad Septentrionalẽ plagam. Illi verò homines nati de semine Iaphet, qui in processu temporũ inceperunt habitare in Germania, in regione illa quam modò inhabitant Saxones & Westphali, in aquas Albiam & Rhenum vsque ad mare Septentrionale. Et quia duri erant tales homines ad laborandum & bellandum: ideo Duringi seu Thuringi sunt ab aliis nominati, & elegerunt sibi inter eos regem & ducem, qui dicebatur rex Duringorum, cui obediebant. Alij verò homines de eiusdem Iaphet semine, qui inceperunt habitare & victum suum quærere, circa Rhenum & vltra vsq; ad mare Occidentale, & quia Franci, id est feroces, erant ad bellandum, vocati sunt ab aliis vicinis eorum Franci, id est feroces, & sibi elegerunt regem, qui nominabatur rex Francorum. Alij verò de eiusdem semine Iaphet, qui inceperunt habitare in insulis Britanniæ, Angliæ & Frisiæ, & quia gens indomita & litigiosa & multùm robusta erat: & ideo vocati sunt Saxones, qui elegerunt sibi regem, & dicebatur rex Saxonum. Alij verò qui habitabant prope Danubium, dicebantur primò Alemanni: de quibus sileo. Isti reges creauerunt aliquos duces ex cupiditate nimia, & eos ad terras circumiacentes miserunt, quos humiliauerunt, & tributarios fecerunt, & regna sua vi & potentia, diuersitate linguarum, & multitudine terrarum, dilatauerunt: & vltra mille annos manserunt inconcussa, à tempore quo inceperunt, scilicet circa finem tertiæ ætatis, ante tempora Dauid, euolutis IIII millibus annorum à creatione mundi vsq; ad tempora Iulij Cæsaris, qui mala eis intulit non longè ante natiuitatem Christi.

De prima destructione regni Thuringorum per Iulium officiatum Romanorum. CAP. II.

CVm Romani nimiùm crescere cœperunt in diuitiis & potentia, arridente eis fortuna, & totum mundum nitebantur subiugare suo imperio; audientes in partibus Germaniæ ad Septentrionẽ multos esse reges & principes, qui se ipsos rexerunt, & regnum Romanorũ minimè curabant: habito consilio, quomodo ipsos humiliarẽt & tributarios facerent; (sicut fecerũt multos reges & prouincias seu terras in partibus transmarinis, id est in partibus mundi Asiæ & Aphricæ) strenuissimũ militem & nobilẽ Romanũ Iulium, cũ maxima multitudine populi, & cũ infinito thesauro in Alemaniã miserunt,

ſerunt, vt reges deponeret, & terras tributarias & ſubiectas Romano imperio faceret. Iulius enim veniens in Alemaniam, per decem annos regnum Thuringiæ, & alia regna ſcilicet Galliam debellando, Romano imperio ſubiecit & deſtruxit, non abſque magna ſtrage hominum vtriuſq; partis. Nam quinque annis pugnauit in Thuringia, & ibi moram traxit. Et vt regna manerent deſtructa, & populus ſubiectus Romanis, tunc Iulius multa caſtra in diuerſis partibus Alemaniæ conſtruxit, & multos nobiles ibidem poſuit, vt ſi Thuringi vel alij regem crearent, vel ſe Romanis opponerent, quòd compeſcerentur.

Nam in partibus nunc Saxoniæ ob venerationem Lunæ, cuius radios vidit quadam nocte in quodam monte, ædificauit caſtrum Luneburg, & compellebat Thuringos adorare Lunam, ſecundum modum Romanorum. In partibus Orientalibus Miſnæ Iulburg, quod nominatur modò Ylborg. In partibus nunc Thuringiæ Cuffize, quod eſt nomen Gallicum, id eſt confuſio, in perpetuum argumentum, quòd regnum Thuringiæ fuit per eum confuſum. In partibus Haſſiæ conſtruxit Wimelberg, & poſuit ibi plus quàm LXX milites contra Thuringos. Item plura caſtra ædificauit in Rheno, & in Francia contra regem Francorum, ſcilicet Iuliacum, Nouimagium, & poſtea Iulius omnibus caſtris cum nobilibus & militibus bene munitis reuerſus eſt Romam, & tandem imperator factus Romanorum. Et eo mortuo, Octauianus qui & Auguſtus dicebatur, factus fuit imperator, & dominus totius orbis, ſub quo natus eſt Chriſtus. Cui ſucceſſit Tyberius.

Nota, Iulius fuit vnus de conſulibus Romanorum, & dux exercitus. Nota, quando Iulius per multa bella, quæ habuit cum Gallicis, & Thuringis, & Alemanis, & eos tributarios fecit Romanis per decem annos pugnando, reuerſus eſt Romam, ſed Romani de conſilio Pompeij prætoris ducis exercitus verſus orientem, qui multa magnifica facta fecit in partibus multis, nolebant eum intromittere: nec ſibi pecunias amplius ex ærario tradere. Quare prouocatus pugnauit multis diebus cum Pompeio & Romanis, & eos proſtrauit, Pompeio fugiente in Ægyptum, & ibi à rege occiſo in fauorem Iulij: & ſic Iulius Cæſar factus eſt inuitis Romanis. Et hoc tangitur in hiſtoria ſcholaſtica, cùm dicitur, Factum eſt eo tempore diſcidium inter Romanos pro Pompeio & Iulio Cæſare. Cæſar autem fugauit Pompeium, & Romanos ſibi adhærentes. Rexit autem Iulius ſolus tribus annis, & ſex menſibus, & dolo Bruti occiſus eſt: poſt Iulium rexit, & Cæſar factus eſt Octauianus, cuius nepos, qui intrauit Pannoniam, id eſt Vngariam, quam cruentiſſima cæde deſæuit: deinde Germaniam, quæ ab Vngaria vſque ad Rhenum extenditur cum XII legionibus militũ aggreſſus eſt, bellans per triduum: & perdidit tres legiones, in magnam iacturam exercitus Romanorum: deinde Dacos & terras confines proſtrauit in magna multitudine, & XL millia captiuorum in Galliam quæ eſt vltra Rhenum ſecum, duxit.

De expulſione Thuringorum per Saxones antiquos, ſcilicet per Anglicos, Brutones, & Friſones.

CAPVT III.

ANno Dominicæ incarnationis XXVIII, regnante Tyberio imperatore Romanorum, gens Saxonum habitans in Anglia, Britannia & Friſia, audiens, quòd Thuringi non haberent regem, & ducem aliquem; rex eorum ex cupiditate dominij miſit plures duces ſuos de gente Saxonum, qui nauigio venerunt per mare Occidentale ad Septentrionale, ſcilicet ad loca, vbi modò ſunt ciuitates *Lubeck*, *Roſtock*, &c. Et cùm Saxones terræ applicuiſſent; Thuringi eius aduentum grauiter ferentes, armati contra eos venerunt. Saxones verò bene armati nouis armis diffuſis ſuper ſcapulis, veſtiti pilos quadratæ formæ cum longis lanceis, ſtabantque ſubnixi paruis ſcutis, habentes ad renes magnos cultellos, & atrociter reſtiterunt, & portum obtinuerunt. Deinde inter ſe dimicantibus, cum multis hinc inde cadẽtibus & occaſis; tandem Saxones triumphauerunt, & Thuringos a mari Septentrionali, & à terra quæ nunc Sclauia & Saxonia dicitur, expulerunt, & eam poſſederunt. Alij autem fugerunt, & terram quam nunc inhabitãt inter nemus Thuringicũ & *Hartz* intrauerunt. Et videntes eã eſ-

se opulentissimam & fertilissimam; ipsam precibus & vi, sicut poterant, obtinuerunt & villas ibidem & ciuitates ædificauerunt: & nomine suo Thuringiam nominauerunt: & se ipsos per iudices proprios violenter citra quadringentos annos rexerunt: & ad Franconiam, Hassiam, Mysnam se multùm ampliauerunt, & in diuitiis & potentia profecerunt.

De secundaria creatione regum in Thuringia & Francia.

CAPVT IIII.

ANno Dominicæ incarnationis CCCCXXVI, regnante Theodosio imperatore, Romani nimiùm cœperunt defluere, & in potestate deficere, & Franci cœperunt crescere. Quapropter Franci ipsos officiatos Romanorum vndique de Francia, scilicet à Rheno vsque ad mare Occidentale expulerunt, etiam aliquos occiderunt, & sibi iteratò inter se regem creauerunt. Qui in breui tempore omnes prouincias Galliæ à mari vsque ad mare suo subiugauit imperio. Hoc audientes Thuringi ab altera parte Rheni habitantes ad Orientem; de consilio regis Francorum Merwygum cognatum regis Francorum in regem sibi elegerunt: qui castrum construxit in monte, vbi nunc est monasterium S. Petri in Erfordia, & castrum prope Erfordiam, vbi nunc est ecclesia sancti Dionysij, quod vulgares nominant Merwersburgk. Post Merwigum regnauit in Thuringia Bassinus, cuius vxorem duxit postea Hildericus rex Franciæ. Nota, in Chronica verò Martini sub imperatore Anastasio regnauit Hildericus, pòst Bassinus regnauit, in Thuringia Irmenfridus. Nota quòd regnante Theodosio imperatore, & Merwige rege Thuringorum Northusen ciuitas est fundata & muro circundata: & longè pòst villa Erfordia. Ex prædictis habetur, quòd reges Thuringorum tres rexerunt annis XCIIII.

De translatione regni Thuringorum ad Francos post mortem Thuringorum regis.

CAPVT V.

MOrtuo primo rege Francorum, successit filius eius Hildericus; post quem Clodouæus. Mortuo Clodouæo, reliquit quatuor filios diuidentes regnum Franciæ, quorum vnus nomine Theodoricus sortitus est totam partem circa Rhenum, & sedem regni sui locauit in Metis. Cuius sororem duxit Irmẽfridus rex Thuringiæ, anno Domini DXIX. Qui rex Thuringiæ ex persuasione malorum aspirabat ad regnum sororij sui, & ipsum supplantare; verba indiscreta sibi mandando. Hoc audiens rex Theodericus, indignatus venit cum magno exercitu suorum, conuocatis etiam Saxonibus ad hoc, ad locum *Roneburg* in Thuringiam: & commissum est bellum per biduum: & multi ex vtraque parte regum ceciderunt. Tertia die victus est Irmefridus, & fugit in ciuitatem *Schidingen* super fluuium *Vnstrud*. Tandem Irmefridus à suis malis consiliariis, qui consilium sibi litigandi dederunt, occisus est. Hoc audientes Thuringi, quòd rex eorum esset occisus, se subdiderunt regi Theoderico, anno Domini DXX, & quòd Saxones iuuerunt regem Theodoricum. Ideo rex dedit duci Saxonum in terra Thuringiæ quicquid vltra *Vnstrud* situm est, versus montana *Hartz*, quam terram pluribus annis habuerunt, & pro defensione huius partis ędificauit castrum, quod nominauerunt secundum nomen suum *Saxenburg*. Sed quia officiati Saxonum multa mala intulerunt Thuringis, & fuerunt nimis inquieti; ideo Thuringi cum adiutorio regis Franciæ ipsos de terra expulerunt; regnante tunc imperatore Romanorum Iustiniano, anno Domini DXXXIIII.

De regibus Francia, qui rexerunt Thuringiam post regem Thuringorum. CAP. VI.

REge Theoderico Francorum & Thuringorum defuncto sine liberis, successit ei Hilbertus frater suus. Post quem filius eius Clotarius: post quem Tagobertus, qui per totam Franciam, & totam Alemaniam rexit solus rex, excepta Saxonia. Et veniens in Thuringiam, castrum *Merwysburg* destruxit, a prædecessore suo constructum;

& in

& in eodem loco monasterium in honorem sancti Petri construxit, quod hodie cernitur in Erfordia, anno Domini DCXXVII. Ille idem Tagebertus prope Erfordiam castrum construxit, quod vulgares nominant *Taberstat*. Deinde mortuo Tageberto, Clodouæus regnauit in Francia, & in tota Alemania, excepta Saxonia, & postea plures alij vsque ad Pipinum, qui fuit pater Caroli magni. Iste Pipinus rex Franciæ & Alemaniæ fundauit monasterium in Hersfeld, & dedit ei multa bona in Thuringia & Hassia, anno Domini DCCXXXVI. Idem fecit creari sanctum Bonifacium in archiepiscopum Moguntinensem, & fuit primus archiepiscopus. Idem Pipinus cum Bonifacio fundauerunt monasterium in Fulda, & dederunt ei multa bona in Thuringia, in Buchouia, & Franckonia, &c.

Anno Domini DCCXLV, item sub eodem Pipino sanctus Bonifacius ædificauit ecclesiam sanctæ Mariæ in Erfordia & ecclesiam Ordorff. Mortuo Pipino rege, successit ei Carolus filius suus, qui subiugauit sibi Saxones, in Anglia, in Britannia, in Frisia, & in Saxonia, & multùm regnum suum ampliauit. Et nota de sancto Bonifacio, qui cùm rediret de Roma cum auctoritate Apostolica; & veniens in Bauariam, Bauaros conuertit ad fidem, & has ecclesias cathedrales fundauit, in Bauaria, scilicet Saltzburgen. Frisingen. Ratisponen. Patauien. Eystaden; item in Franconia Herbipolen; in Thuringia, Erffordensem, quamuis nō permansit; in Holandia Traiectensem; & cuilibet ecclesiæ fecit episcopum & rectorem. Item fundauit monasteria in Fulda terræ Buchouiæ; item in Thuringia ecclesias sanctæ Mariæ in Erfordia, & in Ordorff; in Hassia Hamelburck & Fritzlaria. Et cùm rexisset Franciam, Angliam, Britanniam, totam Alemaniam XXXI annis; vocatus fuit à summo pontifice Romam, & in imperatorem coronatus. Iste Carolus fundauit monasterium in Homburg, & plura alia secundum literas alphabeti in ecclesia Dei. Et postquam imperauit in Francia, in Italia, in Alemania, potenter XXXVII annis, mortuus est, & sepultus in Aquisgrani. Post Carolum, qui dicebatur Magnus propter magnifica facta, rexit Alemaniam vnus de filiis Caroli scilicet Lotharius: post Lotharium Ludouicus, frater suus & imperator: post Ludouicum filius suus Lotharius & imperator, qui consummauit monasterium Homburg, & factus monachus ibidem imperium resignauit. Post Lotharium rexit Ludouicus filius eius & imperator. Post Ludouicum Carolus frater eiusdem Ludouici rexit & imperator factus volens filios fratris sui Ludouici relictos exhæreditare, & regna solus habere & terras: sed frustratus est in proposito. Et multis bellis habitis, voluntariè dimisit filiis fratris totam Alemaniam. Qui tres fratres diuidentes Alemaniam.

Nam primus scilicet Carolomannus in sortem accepit terras Bauariæ, Sueuiæ, Austriæ, Ponnoniæ, Karinthiæ, Bohemiæ, Morauiæ, & cæteras regiones circa Danubiū, & nominabatur rex Danubiæ, vel Alemaniæ superioris.

Secundus frater scilicet Carolus accepit in sortem totum Rhenum & cæteras regiones circumiacentes, & nominabatur rex Teutoniæ. Tertius frater scilicet Ludouicus accepit in sortē Thuringiam, Franconiam, Mysnam, Hassiam, Saxoniam, Marchiam, Sclauiam, Frisiam, & cæteras regiones circa Albiam, & nominabatur rex Albiæ & Thuringiæ. Et posuit sedem regni sui in Thuringia, in castro quod *Iecheburg* nominatur, & capellam in honorem beatæ virginis Mariæ quæ adhuc manet, castro destructo. Notandum, quòd sub imperatore Ludouico filio Caroli magni Ockarus archiepiscopus V Moguntinus transtulit ossa sancti Seueri in Erffordiam, anno Domini DCCCXXXVI. Nota, quòd partes viciniores Italicis, sicut sunt Bauaria, Sueuia, dictæ fuerunt ab Italicis primò Alemania, & homines dicebantur Alemanni. Nota secundum Orosium & Solinum, quod tunc temporis Germania & Alemania habebantur pro vno & eodem. Nam Vngaria dicebatur Pannonia, & ab Vngaria vsq; ad Rhenum dicebatur Germania vel Alemania, & vltra Rhenum Gallia.

De depositione regum & destructione regnorum in Alemania, & creatione ducum. CAP. VII.

CArolus tertius filius Ludouici prædicti, qui in diuisione Alemaniæ accepit in sortem Thuringiam & cæteras regiones, factus imperator ædificauit in Franconia minore vrbem, quam suo nomine Karlstat nominauit. Iste Carolus factus imperator

& coronatus Romæ à summo pontifice, in tantam elatus est superbiam, quòd vt solus rex vbilibet regnaret, in Alemania, omnes reges deposuit, & ipsos & hæredes eorum in duces creauit. Similiter omnia regna in Alemania destruxit, & in ducatus redegit. Nam fecit in Bauaria ducem & ducatum; in Polonia, in Austria, in Sueuia, in Bohemia, in Saxonia, in Thuringia, & Hassia, in Westphalia, item in Gelria, in Brabantia, in Lothringia, in Franconia, duces & ducatus; in Marchia Brandenburgens. & Misnæ Marchiones & Marchionatus. Ex prædictis patet, quòd reges Franciæ rexerunt Thuringiam CCCLXVI annis. Tandem idem Carolus imperator solus rex in Alemania, habens sub se prænominatos duces prænominatarum terrarum, quos violenter creauit; postea contemptus à ducibus & nobilibus in tantam deuenit inopiam, vt pane egeret; & mortuus est in miseria sine hæredibus. Sub eodem rege Carolo papa Ioannes celebrauit synodum in Erfordia: tunc Hildeberto existente archiepiscopo Moguntino, anno Domini DCCCLXXX. Nota, Iste papa fuit mulier, & esset octauus, si computaretur inter alios.

De ducibus Thuringiorum, & quomodo ducatus Thuringorum deuenit ad Saxones.

CAP. VIII.

CArolus prænominatus creando duces in Alemania fecit in Thuringia & Hassia consanguineum suum ducem, scilicet Ludouicum, anno Domini DCCCLXXXVI. Quo Ludouico mortuo, eius filius Ludouicus successit: sub quo nobiles Comites de Keuernberg terræ Thuringiæ monasterium prope Wassenburg in honorem sanctæ Walpurgis construxerunt, sub anno Domini DCCCCXXV: quod postea translatum est in oppidum *Arnstadt*. Mortuo Ludouico secundo duce Thuringorum, successit ei Burchardus filius suus, sub cuius regimine Vngari Alemaniam intrantes, vt eam deuastarent. Quibus occurrerunt duces Saxoniæ, Bauariæ, Sueuiæ & dux Thuringiæ: & commissum est bellum, & multa millia Vngarorum occisa sunt: & dux Thuringorum tertius percussus interiit sine hæredibus, an. Domini DCCCCLXXII: & ducatus Thuringiæ deuolutus fuit ad Henricum ducem Saxoniæ eius consobrinum, tunc imperatorem Romanorum. Ex prædictis sequitur, quòd duces Thuringiæ rexerunt annis LXXXVI.

De Henrico imperatore duce Saxoniæ.

CAP. IX.

HEnricus imperator dux Saxoniæ & Thuringiæ ædificauit ciuitatem Goslariæ & abbatiam in *Quetilnburg*. Vxor autem sua Mechtildis fundauit monasterium S. Crucis in *Northusen*, vbi sepulta est, & abbatiam in *Pholne*. Huius Henrici imperatoris temporibus, Vngari iteratò redierunt ad Alemaniam, & intrauerunt Thuringiam, & obsederunt castrum principale in principatu, scilicet Iecheburg cum L millibus armatorum. Quod cùm nunciatum fuisset imperatori, duci Saxoniæ & Thuringiæ; magno collecto exercitu illos Vngaros de Thuringia turpiter fugauit, & etiam multos occidit.

Quomodo ducatus Thuringiæ deuolutus fuit ad episcopos Moguntinenses, & quamdiu episcopi rexerunt Thuringiam.

CAPVT X.

OTto, filius Henrici ducis Saxoniæ & Thuringiæ ac imperatoris, post mortem patris etiam factus imperator, ciuitatem Magdeburgensem & ecclesiam cathedralem fundauit, & Wilhelmum filium suum archiepiscopum Moguntinum fecit. Quo facto, Wilhelmus archiepiscopus quartus decimus Thuringiam intrauit; & in Erfordia multos nobiles pro defensione terræ locauit, quibus multa bona in Thuringia largitus est. Wilhelmo defuncto, successit Rupertus: post quem Willusus: post quem Erckenboldus, antea abbas Fuldensis: post quem Erbo: post quem Bardo, antea abbas Hersfeldensis. Hi archiepiscopi successiuè rexerunt Thuringiam & Hassiam, annis fere septuaginta, vsque ad Conradum secundum imperatorem.

De ortu

De ortu Landgraiorum Thuringiæ.

CAP. XI.

ANno Domini MXV, Conradus Francigena, quidam dux Francorum Imperator, habebat duos consanguineos: scilicet Hugonem, & Ludouicum fratrem suum, ex stirpe regum Franciæ progeniti, & multùm pecuniosi. Hugo fuit in curia archiepiscopi Moguntinensis, & sibi seruiebat. Quo mortuo & filio suo; omnia quæ reliquit, deuoluta fuerũt ad Ludouicũ fratrẽ qui fuit in curia imperatoris Chunradi, & propter suam sagacitatem summus & præpotens in aula regia effectus est. Iste imperator diligens Ludouicum cognatum suum; volens sibi prouidere de aliqua hęreditate & beneficiis, misit eum ad archiepiscopum Moguntinum Bardonem, antea abbatem Hersfeldens. mandans ei, vt amore sui, & propter seruitium fratris sui Hugonis conferret Ludouico cognato suo aliqua beneficia in diœcesi in feudum. Episcopus verò ad nutum imperatoris ipsum in Thuringiam misit, & ibidem vicedominum, id est vicarium, per totam Thuringiam fecit; ei beneficia plura iure hæreditario hinc inde cõtulit & dedit. Et etiam ipse imperator quædam donauit, sicut ex sequente priuilegio videri potest.

Priuilegium Chunradi imperatoris de terminis collationis fratri Ludouico cum barba.

In nomine summæ & indiuiduæ Trinitatis, Cunradus diuina annuente clementia Romanorum Imperator Augustus. Notum esse volumus omnibus sanè volẽtibus, tam præsentis quàm futuri temporis fidelibus, qualiter nos ob interuẽtum dilectissimæ contectalis nostræ Gysilæ, cuidam Ludouico comiti consanguineo nostro prædium quod ab incolis Thuringiæ cõparauit; villam scilicet *Aldenberg*, & noualia prope hinc & inde adiacentia scilicet, & partem vastæ solitudinis *Loybe*, nostræ dominationi subiacentem, quam ei nostra donatione contulimus, liberè & quietè perfruenda regia auctoritate stabilita fecimus, quę his locis & terminis concluduntur. A fluuiolo *Louffa* vsque, quo influit riuulus *Battenbach*, & sic retrorsum per ascẽsum eius, ad locum qui dicitur *Furstat*. Deinde deorsum ad *Muingesalbach* ad viam tendentem à *Boßzenroth* ad fontem, qui est ad *Espenueld*. Deinde versus Aquilonem, ad quandã *Kyffam* iuxta *Mothonowe* vsque ad biuium, vbi vna via tendit *Linungen*, altera *Osterwyssen* contra Orientem villæ *Erphißroth*. Inde sursum per callem inter duos montes *Grintberg* & *Cornberg*. Hinc per latus *Santberck*, ad locum vbi *Zulzsbach* cadit in *Trockenlina*, & sic sursum ad *Wanebracken*. Deinde à *Buchenborn* ad *Tereborn*, dehinc ad *Harcheſtic* vsq; *Trockenlina*, ad plateam quæ tendit super *Habechrot*, sicq; per eandem plateam vsque *Herberhardißborcken*. Inde ad Occidentem vsque *Tambach*, & sic sursum super fluuiolum *Smalkalden* vsque *Colbach*, & inde super quoddam Miricæ ad *Bruniswardisroth*, vsque ad plateam quæ illic est: perque plateam vsque ad radices montis *Tatenberc* super riuulum *Lorcha* vsque ad latus montis *Teneberg*, sicq; postremum ad suprà dictum fluuiolum *Louffa* & omnia quæcunq; his lachis & terminis circundata sunt, cũ oppidulis infrà positis aut ponendis, cũ omnibus appendiciis, viis & inuiis, cultis & incultis, venationibus, piscationibus, exitibus & reditibus, cũ omni vtilitate, quæ quocũq; modo nominari vel dici possit, prædicto Ludouico comiti his regalibus edictis in proprietatem perpetuam stabilimus, hoc imperiali censura statuẽtes, vt nullus omnino hominum aliquid in his negotij, nisi cum illius voluntate & iussu exercere præsumat. Vt autem huius nostrę pietatis traditio ab omnibus semper credatur, & stabilis potentialiter permaneat; hanc inde chartam testamentariam conscriptam & manu propria roboratã sigilli nostri impressione insigniri iussimus. Vdalricus Cancellarius vice Bardonis archicancellarij recognoui. Data V cal. Maij, anno incarnationis Domini MXXXIX, indictione VII, anno domini Cunradi imperatoris Augusti imperij XIII, regni verò XV. Actum *Gotzlari* è villa regia feliciter.

Ille igitur Ludouicus veniens in Thuringiam, anno Domini MXXV, se præsentans nobilibus terræ, ciuitatibus & villis officium sibi ab archiepiscopo cõmissum prudenter exercuit, & beneficia sibi cõcessa recepit, & loca occupauit, & specialiter in cõfinibus syluæ *Blosseloybe* iuxta montes *Kattenburg*, *Aldenbergk*, *Cornebergk*: & ibidem

villas faciendo terras & arbusta in campis præparauit, & villas nominauit, *Friedericherode*, *Reynhartsborn*, &c. cœpitque propter suam iucundam conuersationem gratus haberi in Thuringia à nobilibus, & ab Ysone de Glychen, & Gunthero de Keuernburgk, & ab aliis comitibus multa prædia & villas emit. Tandem permissione principum castrum *Schowenburg*, *Reinhartsborn* & *Friderichered* erexit, & quotidianam ibi mansionem habuit. Tunc temporis nobilis vir Gualterus de *Glyssberg* fundauit monasterium Scotorum in Erffordia, anno Domini MXXXVI.

De Ludouico primo comite Thuringiorum.

CAP. XII.

LVdouicus dictus cum barba, ex eo quòd barbam longam nutriebat, cœpit ditari, & in castris & villis multiplicari, emendo & ædificando, & multùm in terra diligebatur: & bene & pacificè præfuit, ita quòd factus fuit comes totius terræ Thuringiæ, & comes Thuringiæ ab omnibus nominabatur. Et accepit in coniugem nobilem matronam *Cæciliam* de *Sangerhusen*, quę ad eum septem millia mansorum cum aliis innumerabilibus bonis ex hæreditaria successione deuoluit. De qua Cæcilia genuit tres filios, scilicet Ludouicum qui sibi successit & in comitatu Thuringiæ; & Beringerũ, qui post mortem patris habitauit in Sangerhusen; & tertium Henricum qui dicebatur *Raspe*, ex eo quòd castrum *Raspenberg* cõstruxit & ibi habitauit. Item genuit ex eadem tres filias, quarum vna scilicet *Hildegardis* duxit comitem *Poponem* de *Henneberg*; secunda *Vta* duxit comitem de Linderbeche; tertia *Alheid* in virginitate permansit. Et anno Domini MLV, cùm habitasset in Thuringia XXX annis, veniens Moguntiam ad vnã conuocationem principum & comitum, mortuus est, & sepultus apud sanctum Albanum extra muros.

De secundo comite Thuringorum, & morte comitis Palatini Saxonia sub imperatore Henrico.

CAP. XIII.

LVdouicus, primogenitus filius Ludouici cum barba, comitis Thuringiæ, eo mortuo, sibi succesſit, anno Domini MLV. Huius temporibus Fridericus comes Palatinus Saxoniæ, habitans in partibus Orientalibus in castro *Schypliz*, habuit pulcherrimam vxorem nomine *Alheide* filiam ducis Saxoniæ, cui ardenter adhæsit in amore Ludouicus secretè, quæ eius amore decepta, suasit prædicto Ludouico comiti Thuringiæ, vt maritum suum occideret, & ipsam in vxorem duceret. Machinata est mulier hoc, quòd Ludouicus causa venandi veniret prope Schyplytz, & ipsa virum ad hoc induceret, vt hoc prohiberet. Venit ergo prædictus Ludouicus cum cornibus clangentibus, & comes Palatinus in balneo sedens, vt ordinatum fuit. Ac mulier importunè currens super virum, et sibi improperauit, quòd quæreret commodum corporale, et iura et libertates suas amitteret. Qui exiens balneum, et arrepto pallio equo insidens, comitem Ludouicum insequitur, et interfectus fuit venabulo vno, et sepultus in *Gossig*, monasterio propè Nuenburg, quod idem comes fundauerat. Et comes Ludouicus accepit *Adelheid* relictam in vxorem, anno Domini MLXV, et genuit ex ea Ludouicum primogenitum, et Vtonem Cytensem episcopum, et adhuc duos: item genuit tres filias. Vna duxit comitem de Saxonia, Kunegund nomine, quæ ædificauit monasterium in Kaldeborne prope Sangirhusen; alia duxit comitem de Wymar; tertia comitem de Wildense. Iste Ludouicus ædificauit castrum Wartberg, prope ciuitatem Ysenach, et in partibus Orientalibus castrum *Nuenburg* et ciuitatem *Friburg*. Et idem Ludouicus pœnitentia ductus de homicidio ædificauit monasteria in *Reinhartzborn*, in *Schypliz*, in *Sangirhusen*. Similiter vxor pœnitentia ducta fundauit monasterium in *Oldesleyben*.

Acta sunt hæc anno Domini

MLXX.

De Ortu

De ortu Comitum de Honſtein.

CAPVT XIIII.

NOta de ſorore Ludouici quæ duxit comitem de *Linderbech*, vt dictum eſt. Illa genuit filium Beringerum, qui ſepultus eſt in Reinhartzborn, & reliquit tres filios; Ludouicum comitem de Lare; Conradum primum comitem de Honſtein, cuius primogenitus fundauit monaſterium in *Ilfeilt*; item Theodericum Comitem de Berka.

De captiuitate Ludouici Comitis Thuringiæ, & eius liberatione.

CAPVT XV.

ANno Domini M L X X, archiepiſcopus Bremenſis, frater Friderici Comitis Palatini Saxoniæ, interfecti à Ludouico Comite Thuringiæ, & alij cognati & amici ſuper morte eius dolentes, querelas regi Romanorum Heinrico quarto de Ludouico Comite Thuringiæ offerunt, qui iuſſu regis per inſidias captus in caſtro *Gebichenſtein* abſque mancipatione cippi per biennium cuſtoditur, & detentus eſt. Ibique interemptus fuiſſet, ſi non ſuffragiis beati Vdalrici*, cui voluit baſilicam ædificare in Sangirhauſen, ciuitate fratris ſui Beringeri. Nam audiens ſe non poſſe euadere mortem; per famulum ſcilicet qui epiſcopum reſpexit, ordinauit, vt duos equos certa hora prope Salam fluuium adduceret. Qui cùm vidit expletum per famulum, mox de cœnaculo eiuſdem caſtri ſeipſum cum veſte ampla qua fuit indutus, vento intrante in Salam præcipitauit, & ſic liberatus diſceſſit, anno Domini M L X X I. Archiepiſcopus Colonienſis Segewinus, vicarius regis Henrici, in certis partibus Alemaniæ, poſuit monachos in Saluelde, expulſis canonicis.

De bellis in Thuringia commiſſis.

CAPVT XVI.

CIrca idem tempus papa Gregorius excommunicauit & depoſuit regem Heinricum, & omnes nobiles à fidelitate quam ſibi tenebantur, abſoluit, propter hoc quòd in eccleſia diſcidium magnum fecit. Principes verò Alemaniæ pro maiori parte conuenerunt, & Rudolphum ducem Saxoniæ, ſororium Ludouici Comitis Thuringiæ, in regem Alemaniæ elegerunt. Et quia Saxones Orientales, Miſnenſes, Thuringi, Francones Rudolpho adhæſerunt; ideo Heinricus imperator depoſitus Rudolphum cum ſuis adiutoribus perſequebatur, & plura bella cum eis habuit. Primum bellum habuerunt in Thuringia inter *Homburg* & *Neilſtet*, vbi multi potentes ceciderunt ex vtraque parte, & Saxones fugam inierunt. Secundum bellum habuerunt in Franconia iuxta *Mellirſtat*, vbi Heinricus rex fugam iniit. Tertium bellum habuerunt iterum in Thuringia iuxta villam *Fladychen*. Quartum bellum habuerunt iuxta fluuium *Elſtram* in partibus Orientalibus Miſniæ, vbi Rudolphus rex electus occiſus fuit. Quintum bellum habuerunt iterum in Thuringia prope caſtrum *Glychen*, quod obſeſſum fuit per exercitum Heinrici regis, vbi Burchardus epiſcopus Lauſannenſis occiſus fuit, & Segewinus archiepiſcopus Colonienſis, & Otto epiſcopus Ratiſponenſis, & Henricus rex turpiter receſſit. Iſta guerra durauit bene per viginti annos. Et bella illa prædicta, & plura alia fuerunt commiſſa ſucceſſiuè his temporibus. Et iam infra idem tempus Tytaco Marchio de Landesberg Orientalis, cum amicis & cognatis Comitis Palatini occiſi per Ludouicum comitem, Thuringiam depopulari nitebatur. Sed mox exercitus regis qui fuit in Northuſen, audiens intereſſe Saxones, reſtiterunt & ipſos fugauerunt, & duo caſtra Marchionis, ſcilicet *Bychelingen* & *Schydungen* deſtruxerunt. Et idem filius Marchio per proprium fratrem ſuum occiditur. Et non longè etiam

pòst Tytaco Marchio moritur, anno Domini MCX. Eckenbertus filius Theticonis Marchionis de Landsberg, fundator ecclesiæ sancti Georgij in *Nuenburg* & castri *Erckenspurg*, in quodam molendino turpiter occiditur.

De secunda captiuitate Ludouici comitis Thuringiæ, & eius liberatione.

CAP. XVII.

ANno Domini MXCIII, Ludouicus comes Thuringiæ adhuc offensus regi Henrico propter occasionem comitis Palatini, & propter adhæsionem quam fecit aduersario suo Rudolpho duci Saxoniæ in villa *Trutmunde*, in potestatem Henrici regis pro acquirenda gratia illius sponte se tradidit, quem aliquandiu sub custodia seruanda tenuit, donec castrum suum Wartpurck in Thuringia in sua suscepit. Quo facto ipsum in dolo abire permisit. Sequenti anno, rex Henricus nuptias celebrauit in Moguntia cum filia regis Angliæ: ad cuius solennitatem etiam multi nobiles venerunt non vocati. Et sine licentia aduenit etiam Ludouicus comes Thuringiæ, sperans se esse gratum, sed prius promisso paulo antè. Quem rex in ipsis nuptiis ad vincula coniecit. In quibus cùm iam per duos annos & IX mensesinnexus esset, relictis inibi pro se octo obsidibus scilicet satis nobilibus, à vinculis regis absolutus est. Et quia idē Henricus rex postea archiepiscopum Maguntinensem cepit, concurrentibus ciuibus vndique, rex coactus episcopum Adelbertum à vinculis absoluit, & obsides Ludouici comitis liberos reddit. Et rex Henricus cùm imperasset XLIX annis, mortuus est & sepultus in Spira. Ludouicus verò comes secundus Thuringiæ mortuus est, & sepultus in *Reinhartsborn*, anno Domini MCXXIII, anno ætatis suæ LXXIII.

De tertio Ludouico comites Thuring. & facto Thuring. Landgranio per Lotharium imperatorem.

CAP. XVIII.

LVduicus tertius comes Thuringiæ, filius Ludouici secundi, duxit in vxorem filiam Lotharij ducis Saxoniæ imperatoris, successoris Henrici regis, nomine *Hedewig*. Nota, anno Domini MCXXIIII monasterium in *Walckenriden* fundatum est ordinis Cistercienſis. Qui imperator vidēs Ludouicum generum suum esse militem strenuum & potentem in Thuringia & Hassia, de consilio principum ipsum cum vexillorum festina exibitione, vt moris est, imperatoria legatione solenniter extulit, & cum magno præconio ei nomen Principis imposuit, & Lantgrauium Thuringiæ ipsum proclamari ab omnibus fecit. Hic Ludouicus primus Thuringiæ princeps & Lantgrauius genuit Ludouicum primogenitum, qui sibi successit in principatu; item Ludouicum comitem, qui mortuo patre resedit in *Tungibrucke*; item genuit filiam Cæciliam, quæ duxit ducem Bohemiæ; item aliam filiam Adelheidā nomine, quæ seculum deserens, cœnobium sancti Nicolai in[illegible] muros Ysenach ædificauit, & in eodem clausto quamplurimis annis religiosè vixit. Abbatissa effecta est virginum, anno Domini MCLI. Ante hoc tempus fundationis obiit Ludouicus, Thuringiæ Lantgrauius primus, anno Domini MCXLIX, & sepultus est in Reinhartsborn.

Anno Domini MCXXXVIII fundatum est monasterium in *Wolckenrode* Cistercienſis ordinis.

Anno Domini MCXLVII fundatum est monasterium in valle sancti Georgij à comite de *Keuernberg*.

De quar-

De quarto Ludouico, Lantgranio secundo, sub imperatore Conrado duce Sueuiæ, qui destruxit murum ciuitatis Erffordensis.

CAP. XIX.

LVdouicus Thuringiæ Lantgrauius secundus & quartus in ordine, duxit in vxorem Iuttam filiam Conradi ducis Sueuiæ pro tunc imperatoris, anno Domini MCL. Eodem anno constructum est cœnobium in *Ichterßhusen*, per comitem de Grunbech. Mortuo Conrado imperatore qui imperauit quatuordecim annis, successit ei filius suus in imperiò Fridericus primus huius nominis, anno Domini MCLIII. Iste Fridericus primò fuit piissimus & Christianissimus, postea impiissimus, & ecclesiam Dei multùm persequebatur; propter quod à papa excommunicatur & deponitur. Et quia Conradus archiepiscopus Moguntinus adhæsit papæ contra Fridericũ; ideo à Friderico episcopatu est priuatus, & maxima clades depressit episcopatum, destructis pluribus castris, scilicet *Rostеburck*, *Horberg*, *Amelburg*, *Bingen*; & à Ludouico Thuringiæ Lantgrauio iussu imperatoris Friderici, eius sororio, murus ciuitatis Erffordiæ in contemptum episcopi Moguntinensis funditus destruitur & euertitur. Huius temporibus Ludouici Lantgrauij, Fridericus imperator Mediolanum cepit, & funditus destruxit: vbi Henricus dux Brunswicensis, dictus Leo propter animositatem, contemnens Fridericum & eius mandata, ab eo recessit in necessitate posito in partibus Lombardiæ: propter quod imperator ipsum ducem omni feudo priuauit; imò ducatum Westphaliæ ab eo tulit, & episcopo Colonienſi iure hæreditario contulit; & alia bona sua in Saxonia inter episcopos distribuit. Tandem per preces principum vix obtinuit gratiam, ita quòd imperator sibi concessit ducatus Luneburg & Brunswig cum castris & ciuitatibus circumiacentibus, excepta ciuitate *Lubeck*, quam imperator pro imperio retinuit, & tribus annis in exilio, scilicet in Anglia mansit, anno Domini MCLXVI.

Quomodo Ludouicus Lantgranius nobiles sibi rebelles fecit arare.

CAP. XX.

ISte Ludouicus Lantgrauius Thuringiæ fuit multùm pius, benignus & humilis ad nobiles & ignobiles. Et ideo quidam immemores beneficiorum suorum virtutes suas vilipendentes ipsum spreuerunt, dicentes ipsum delirare: mandata eius recusantes, nec ipsum valere ad talem principatum. Propter quod ille nobilis princeps multùm fuit prouocatus, & tales rebelles conabatur humiliare. Hoc ipsi ægrè ferentes, se hostiliter domino suo opposuerunt. Accidit quodam tempore, vt iniret cum eis conflictum, & fortuna sibi arridente & iustitia, omnes illos cepit: quos tanquam piissimus princeps noluit interficere, nec exhæreditare, vt bene decuisset: sed eos humiliando compulit, vt loco iumentorum & equorum aratrum in agro ad arandum sub manibus flagellantium traherent, ita quòd semper quatuor vnam lineam ararent, & sic alternando & continuando integrum agrum iuxta morem rusticorum arauerunt propriis corporibus. Propter quod factum ille princeps in omni terra ab omnibus timebatur, & maximè à nobilibus. Vnde quicunque audiuerunt nominare Lantgrauium Thuringiæ, suspirabant; & gemitus eorum à multis audiebãtur. Et in huius rei perpetuam memoriã princeps fecit talem agrũ lapidibus magnis signari & circundari, & priuilegiauit hunc, quòd quicunque malefactor ibi conueniret, non deberet capi à quocunque ibidem; & qui hoc edictum infringeret, crimen læsæ maiestatis incurreret. Et quia factum memoratum vbique volabat, nobiles extra Thuringiam & in Thuringia sibi maledixerunt: & de tali inaudita humiliatione verecundabantur, & se vindicare affectabant, & in mortem eius diuersis modis machinati sunt, quod ipsum Principem non latuit; ideo frequenter in armis

fuit; & quoſcunque de talibus deprehendit, aliquos ſuſpendit, aliquos interfecit, aliquos ſubmerſit, aliquos carceris ſqualore ſuffocauit. Et quia ſemper armatus inceſſit, ideo Ferreus Lantgrauius ab omnibus nominabatur. Narratur de eo, quòd primò, cùm eſſet ita pius & dulcis, nobiles ipſum contempſerunt & deriſerunt, dicentes quòd eſſet nimis mollis, & expediret, quòd duceretur ad fabros ferri in nemoribus, vt ibi mallearetur & fabricaretur, vt durus efficeretur. Et ſic euenit, quòd ille nobilis Princeps, qui primò nimis mollis ipſis nobilibus apparebat, poſtea eis ferreus & duriſſimus factus fuit.

Quomodo idem Ludouicus compulit nobiles olim ſibi rebelles portare corpus ſuum mortuum pedeſtres ad locum ſepulturæ.

CAP. XXI.

POſtea idem Lantgrauius in caſtro *Nuenburg* in lecto ægritudinis poſitus, vocauit ad ſe plures nobiles, ſibi aliquando rebelles, quos alloquebatur in hæc verba: *Ecce ego moriar, & vobis ſub pœna ſuſpendij præcipio, vt cùm anima mea de corpore meo exierit, corpus meum cum omni reuerentia in humeris veſtris ab hinc vſque ad locum meæ ſepulturæ ſcilicet Reinhartsborn portetis.* Hoc nobiles ſibi promiſerunt facturos, quia plus quàm diabolum ipſum timebant; & poſt mortem ſuam mandatum compleuerunt, & ipſum pedeſtres in humeris per multa miliaria portauerunt; ſemper timentes, quòd dominus eorum viueret, & ipſis illudere vellet, ac eos tentare. Rurſus timebant filios ſuos, quòd ſi mandatum patris non explerent, pœnam quam pater poſuit, incurrerent.

De quinto Ludouico Lantgrauio ſub imperatore Friderico.

CAP. XXII.

LVdouicus defunctus Thuringiæ Lantgrauius, anno Domini MCLXXIII, reliquit tres filios, ſcilicet Ludouicum primogenitum, qui ſibi ſucceſſit in principatu; & Hermannum poſtea factum comitem Palatinum Saxoniæ; & Fridericum primum comitem in *Ziegenhain* terræ Haſſiæ, quæ pertinebat ad principatum Thuringiæ, ſicut etiam olim fuit vnus ducatus, ſic poſtea, & fuit vnus Lantgrauiatus.

De diſcordia inter Ludouicum Lantgrauium & Erffordenſes, & comites terræ.

CAP. XXIII.

ANno principatus Ludouici Thuringiæ Lantgrauij tertij orta eſt magna diſcordia inter ipſum principem & Erffordenſes, qui adiutorio comitum Thuringiæ ei rebellare tentabant: & durabat per aliquod tempus. Poſtea per Fridericum imperatorem fuit ſedata. Qui Lantgrauij fuerunt filij ſororis imperatoris, id eſt conſobrini.

De captiuitate Lantgrauij per ducem Brunſwicenſem & de incineratione Mulhuſen & Northuſen.

CAP. XXIIII.

ANno Domini MCLXXX, Henricus dux Brunſwicenſis, dolens de renunciatione facta imperatori, de aliquibus terris, vt dictum eſt ſuprà, pactum violauit, & inimicus imperatoris effectus, multa damna imperatori & imperij ciuitatibus & terris intulit. Quapropter imperator miſit Lantgrauium Ludouicum cum magno exercitu in Saxoniam: & ciuitatem *Hatiſleybin* obſederunt, & expugnatam deſtruxerunt. Accidit poſtea, quòd idem dux dictus Leo Thuringiam intrauit, & villas regias *Mulhuſen* & *Northuſen* cepit & incẽdit, & hoſtili manu plures villas in Thuringia deſtruẽs.

Quod

Quod audiens Ludouicus Lantgrauius, collecta quanta poterat multitudine, pro tempore ducem Henricum iam abeuntem insequitur, congressus cum eo bellum inconsultè, multis vtrobique interfectis, ipse Ludouicus cum fratre suo Hermanno & multis aliis captiuis abducitur. Hoc imperator intelligēs, venit in Erffordiam, & expeditionem generalem cum totius Rheni principibus indixit contra Henricum de Brunswigk. Vnde dux videns se opprimi, & omni ope familiarium destitui; Lantgrauium Ludouicum & fratrem suum, de captiuitate absolutos, ad imperatoriam dignitatem quasi pacis mediatores direxit. Imperator verò iudicio multorum principum iterum ducem Henricum in exilium misit.

Quomodo Hermannus frater Ludouici factus est comes Palatinus.

CAP. XXV.

ET cùm imperator vellet recedere de Saxonia cum suo exercitu; consobrinum suum Hermannum fratrem Ludouici Lantgrauij fecit & creauit comitem Palatinum Saxoniæ. Rursus idem imperator partem ducatus Brunswicensis dedit comiti de Anhalt, nomine Bernhardo.

De discordia inter Ludouicum Lantgrauium & comitem de Anhalt.

CAP. XXVI.

NOn longè post hoc comes Bernhardus de Anhalt intrauit Thuringiam, & destruxit castrum *Meildingen*. Et postquam recessit Ludouicus Lantgrauius, cum exercitu magno intrauit terram illius comitis, & deuastauit eam incendiis & rapinis vsque ad fluuium Salam, & ciuitatem Asthyrsleiben destruxit.

De discordia inter episcopum Moguntinum & Ludouicum Lantgrauium sedata per filium imperatoris, & quòd multi nobiles perierunt in cloaca Erffordiæ.

CAP. XXVII.

ANno Domini MCLXXXVI, orta est grauis discordia inter Conradum episcopum Moguntinum, & Ludouicum Lantgrauium Thuringiæ; & villæ ex vtraque parte in Thuringia & Hassia ipsius episcopi & Lantgrauij Thuringię deuastantur. Tunc temporis episcopus contra terram Hassiæ ædificauit *Heilgenberg* castrum; econtra Lantgrauius contra terram episcopi ædificauit *Bramburg* castrum. Accidit quòd Henricus filius imperatoris venit in Erffordiam, volens ire in Poloniam, & pacem fecit cum illis duobus principibus. Et cùm de pace tractarent in cœnaculo Canonicorum beatæ Mariæ virginis, vbi nunc est dormitorium; pauimento repentè disrupto, multi nobiles in cloacam ceciderunt. Aliqui extracti sunt cum difficultate, & non sine periculo corporis: & aliqui ibi interierunt, sicut comites, Fridericus de Aldenberg, & de Kirchburg Fridericus; & comes Hassiæ, scilicet Gotzemannus de Zegenheym; comes Henricus de Schwartzburg qui causa totius discordiæ erat, & multi alij minoris nominis. Rex autem, sicut instituerat, profectus versus Poloniam, & cùm venit Halle & reuerenter cum processione reciperetur, ruptis funibus campanæ omnes cessauerunt.

De ædificatione ecclesiæ sancti Georgij in Ysenach, & de morte Ludouici.

CAP. XXVIII.

ISte Ludouicus in honorem sancti Georgij militis & martyris quem multum coluit, ædificauit ecclesiam sancti Georgij in Ysenach. Et cruce signatus pòst cum Friderico imperatore vltra mare profecti sunt ad liberationem terræ sanctæ: vbi in quadam expeditione, vexillo sancti Georgij Ludouici cœlitus elato & erecto, multos de infidelibus strauit & occidit, & in multis bellis triumphauit. Tandem imperator ibi obiit, & similiter Ludouicus Lantgrauius. Cuius ossa cùm in Thuringiam deportarentur in *Reinhartsborn* sepelienda; quidam de suis prædictum vexillum cum imagine sancti Georgij depictum deportauit in Mysnensem regionem in castrum *Tharant*, & ibidem deposuit in cœnaculo. Non longè pòst idem vexillum per quandam fenestram ad Orientem pluribus videntibus euolauit. Hic Lantgrauius de vxore sua Margareta filia ducis Austriæ non habuit filios. Ideo frater eius Hermannus Comes Palatinus ei successit in principatu, anno Domini MCXCIII.

Friderico imperatore mortuo, filius eius Henricus successit, & ei in imperio, qui expulit de Bohemia Ottokarum ducem Bohemiæ, consobrinum Ludouici & Hermanni Lantgrauiorum, & Albertum Marchionem Mysnensem, ex eo quòd ipsi coperant quodam tempore patrem suum Fridericum imperatorem: sed pòst mortem eiusdem Henrici quilibet princeps reuersus est ad sua, qui imperij sui anno septimo moritur.

De Hermanno Lantgravio sub imperatore Henrico duce Suevia.

CAP. XXIX.

HErmannus frater Ludouici Lantgrauij defuncti. Hic cùm per Fridericum imperatorem comes Palatinus fuit factus; Sophiam filiam comitis vnigenitam duxit in vxorem, & genuit ex ea duas filias: quarum vna duxit comitem Aliatiæ, alia Iutta nomine fuit Theodoro, filio Alberti Marchionis Mysnæ, adhuc in cunabulis iacenti, desponsata & postea copulata: per quam desponsationem fuit sedata maxima discordia, quæ fuit inter Lantgrauium Thuringiæ & Marchionem Mysnæ, quæ per plures annos durauit. His temporibus rex Henricus obsedit castrum *Orlemunde*, ex eo quòd idem comes fuit adiutor ducis Henrici de Brunswig, aduersarij & patris sui.

Item his temporibus Vnstrud fluuius fuit totaliter exiccatus, nec aliqua aqua ibi inueniebatur multis diebus.

De morte Sophiæ vxoris Lantgrauij, & de secunda vxore & hæredibus.

CAP. XXX.

ANno Domini MXCV, obiit domina Sophia vxor Lantgrauij, filia comitis quondam Palatini Saxoniæ. Qua mortua, duxit aliam Sophiam, filiam ducis Bauariæ, de qua genuit quatuor filios, scilicet Ludouicum primogenitum, Hermannum, Henricum & Conradum. Item genuit duas filias, scilicet Irmegard quæ duxit comitem de Anhaldt, & Agnetam quæ nutrita fuit cum beata Elizabeth in castro *Warpurck*, sponsa Ludouici primogeniti, quæ postea duxit ducem Austriæ. Eodem anno rex Henricus & imperator ordinauit apud principes Alemaniæ filium suum Fridericum eligi in regem Romanorum, & omnes consenserunt: licet postea aliter factum fuit per aliquod tempus.

De duobus

De duobus regibus electis post mortem imperatoris, & eorum discordia.

CAP. XXXI.

ANno Domini MCCVI, mortuo Henrico imperatore, dux Philippus Sueuiæ, frater Henrici imperatoris, collectis multis episcopis & archiepiscopis, ducibus, principibus, & comitibus plus q̃ xx numero in Ichtershausen terræ Thuringiæ, ab illis electus est in regem Romanorum; impediendo filium fratris sui, in quem prius principes consenserunt, viuente patre. Episcopus verò Colonienſis cum quibusdam aliis episcopis & Principibus elegerũt in regem Ottonem filium Henrici de Braunſwig, olim proscripti & damnati per imperatorem Fridericum, & vnxerũt eum in regem Aquisgrani, & fuit confirmatus per papam Innocentium.

De rege Ottone confirmato Brunſwicenſi.

CAP. XXXII.

HErmannus Lantgrauius qui cum aliis elegit Philippum, se cum iuramento & homagio sibi obligauit & constrinxit, sicut alij fecerunt, accipiens in beneficio regias ciuitates *Molhusen*, *Northusen*, *Saluelde*, & castrum *Ranis* cum finibus fluuij *Orlan*. Sed paulo pòst idem Hermannus, reprobato denuo rege suo Philippo propter quasdam ortas simultates, Ottoni regi se iuramento & homagio obligauit. Propter quod Philippus rex cum magno exercitu venit ad Thuringiam, auxilium sibi principaliter ferente episcopo Maguntinenſ. & Erfford. & aliis multis principibus, & terram hostiliter deuastauit, igne & ferro crudeliter. Hermannus verò Lantgrauius, diffisus auxilio, inuocauit Ottonem regem Romanorum, & Ottokarum ducem Bohemiæ, amitæ suę filium, scilicet consobrinum suum. Qui cum multitudine venientes in Thuringiam, Philippum regem electum compulerunt intrare Erffordiam, qui postea occultè de inde recessit, Saxones verò reuersi sunt ad sua.

Philippus deuastauit Thuringiam & humiliauit Lantgrauium.

CAP. XXXIII.

SEquenti anno Philippus reuersus cum magno exercitu in Thuringiam iterum, auxilium ei ferentibus comitibus de *Schwartzburg* & *Glychen* & Erffordenſibus, terram deuastauit tempore messis crudeliter ferro & igne, & ciuitatem *Wyſſenſe* obsedit sex mensibus, sed non cepit. Hoc intelligens dux Bohemiæ, consobrinus Lantgrauij, venit ad Thuringiam cum multitudine populi, volens confligere cum Philippo. Sed diffisus de suis, & timens de traditione, recessit de Thuringia. Quod audiens Henricus Lantgrauius, necessitate compulsus, omnes vias quas poterat inuenire, circa principes exercitus Philippi: * pro reconciliatione dans se & sua circa cœnobium *Vchterßhusen*; obligans se Philippo iuramento & obsidibus. Et sic reconciliatus est Philippo contra Ottonem regem confirmatum. Et quia episcopus Colonienſis adhæsit Ottoni quem elegit; ideo accidit, quòd eundem episcopum volentem Ottoni venire in auxilium, Philippus (sicut casu occurrebat, & ipsum insequebatur) obsedit in Wassenburg, & cepit castrum, & eum compulit sibi adhærere. His temporibus facta est fames valida, & per omnes regiones durans per tres annos.

Quomodo rex Otto Brunſwicenſis impugnauit Thuringiam.

CAP. XXXIIII.

ANno Domini MCCX, principes Alemaniæ in *Nornberg* conuenerunt, & ibidem mores Ottonis regis & imperatoris cõfirmati ſibi minimè cõdecere videntes; & ſpecialiter, quòd fuit inimicus cleri; ſcripſerunt papæ, quatenus Ottonem abſolueret, & Fridericum filium Henrici imperatoris defuncti, prius electum viuente patre, confirmaret; quod & factum eſt. Nam papa ex certis cauſis Ottonem excommunicauit & depoſuit, & principes ab eius fidelitate abſoluit, & aſſiſtere Friderico mandauit. Et quia Hermannus vnus de principalioribus & famoſioribus principibus erat in tali congregatione, qui hoc egit contra Philippum, & etiam contra Ottonem, quem grauiter offendit per reconciliationem prius factam cum Philippo, neceſſitate compulſus & inuitè. Ideo comitibus Thuringiæ & baronibus pecuniis corruptis ab Ottone ſibi contra Lantgrauium adhæſerunt. Hoc audiens Philippus dux Sueuiæ, quòd filius fratris ſui eſſet à principibus promotus ad imperium, ipſo neſciente; multùm prouocatus eſt, & reconciliatus cum Ottone; dans ei filiam ſuam in vxorem, & nuptiæ celebratæ ſunt in Northuſen, præſentibus pluribus principibus, qui adhuc ambobus adhæſerunt, volentes reſiſtere Friderico imperatori facto. Et cùm ibi eſſent, Otto Rex commiſit vexillum comiti Theodorici de Bichlingen, qui iuſſu eiuſdem Ottonis cum magno exercitu vaſtauit Thuringiam. Cui obuiauit Hermannus Lantgrauius, & comitem cepit cum multis armigeris. Hoc audiẽs Otto rex depoſitus collegit exercitum, & oppidum Saltza cum caſtro expugnauit, & ciuitatem Wiſſenſe obſedit, ſed non cepit. Sed comitem de Keuernberg captiuum duxit, volens impugnare partem exercitus. Tandem ſuis furtiuè recedentibus, manere timuit, & ſe Erffordiam recepit. Poſtea Otto adiuncto ſibi rege Franciæ, abſente Friderico imperatore, iterum Thuringiam veniẽs, *ipſam* deuaſtando; quos Hermannus Lantgrauius de terra cedere compulit. Et terram orientalem Miſnæ contra marchionem Theodoricum intrauerunt, vbi propter metum ciuitas Liptz receſſit à Marchione. Sed anno ſequenti idem Marchio intrauit Saxoniam, & obſedit Aken ciuitatem ducis Saxoniæ, qui adhærebat Ottoni. Et poſtquam Marchio deſtruxit terram ducis circumquaque, cepit Liptz, & caſtrum funditus deſtruxit. Et Otto poſtea ab omnibus ſpernitur: & multis bellis habitis cum Friderico imperatore, ſuccubuit.

De deſponſatione Elizabeth filiæ regis Vngariæ cum filio Hermanni Lantgrauij.

CAP. XXXV.

ANno Domini MCCXI, Hermannus Lantgrauius famoſus princeps in Alemania, & acer in hoſtes, miſit ſolennes nuncios vtriuſque ſexus in Vngariam, pro filia regis Vngariæ filio ſuo Ludouico primogenito deſponſanda; quam filiam S. Elizabeth iidem nuncij ſecum ad Thuringiam adduxerunt, ætatis ſuæ anno quarto. Eodem anno moniales receptæ ſunt in Schiplitz, in monte ſancti Martini.

Anno Domini MCCXIIII, Hermannus Lantgrauius cepit comitem de Orlamunde.

De fundatione monaſterij S. Katharinæ extra muros Yſenach, & de morte Lantgrauij Hermanni.

CAP. XXXVI.

ANno Domini MCCXV, Hermannus Lantgrauius Thuringiæ, dominus terræ Haſſiæ, comes palatinus Saxoniæ, obiit in Gotha. Et dum abbas de Reinhartsborn corpus eius vellet ſepelire in ſepulchro parentum; domina Sophia vxor eius reſtitit, & ipſum fecit deduci in Yſenach ad monaſterium ſanctæ Katharinæ extra muros, quod idem princeps fundauit, vbi ſepeliebatur.

Anno ſequenti obiit Hermannus filius eius adoleſcens, & apud patrem eſt ſepultus.

tus. Anno Domini MCCXX, moniales Canoniſſæ de Northuſen propter leuitatem depoſitæ ſunt,& Canonici eis ſucceſſerunt.

De Sexto Ludwico Lantgrauio Thuringiæ, ſub imperatore Friderico Secundo.

CAP. XXXVII.

LVdwicus primogenitus Hermanni Lãtgrauij, mortuo patre ſibi in principatu ſucceſſit. Hic Elizabet regis Vngariæ filiam, olim ſibi per patrem deſponſatam duxit in vxorem, anno Domini MCCXXI, in caſtro ſuo Wartpurg. Eodem anno Theodoricus Marchio Myſenen. maritus dominæ Iuttæ ſororis domini Ludouici, obiit: qui adhuc viuens conſtituebat ipſum tutorem filij ſui trium annorum Heinrici nomine, adhuc pueri. Ludouicus autem Lantgrauius, cùm percepiſſet mortem ſororij ſui; ad cõſolandum ſororem ſuam feſtinauit, & iter arripuit ad partes Myſnæ, & tanquam fidelis tutor & procurator totam terram recepit in ſuam defenſionem: de qua ſoror & filius & tota terra gauiſi ſunt.

Anno Domini MCCXXIII, Elizabeth vxor Ludouici Lantgrauij peperit primogenitum filium ſuum in caſtro Crucenberg: cui nomen impoſitum fuit Hermannus. Eodem anno Ludouicus Lantgrauius intrauit terrã comitis Hermanni de Orlamunde: & ædificauit caſtrum Schowenforſt inter Orlamunde & Rudelſtat.

Quomodo Iutta Marchioniſſa Myſnæ, ſoror Ludwici Lantgrauij, duxit Poponem comitem de Henneberg.

CAP. XXXVIII.

EOdem anno, Popo comes de Henneberg ſimulato negotio, finxit ſe iturum in Saxoniam: ſed accedens in Lyprz dominam Iuttam Marchioniſſam viduam in tertio anno, & contraxit ſecum matrimonium de præſenti: & pòſt tempore opportuno eam duxit in Franconiam: de quo facto frater eius Ludouicus Lantgrauius multùm doluit, & prouocatus fuit contra ſororem: & aliquo tempore ipſam in dotalitiis ſeu bonis parafernalibus multùm in Myſnia & in partibus Orientalibus impediuit. Eodem anno Agnes ſoror Ludouici Lantgrauij nutrita cum Elizabeth in caſtro Wartpurg, celebrauit nuptias in Noremberg cum duce Auſtriæ.

De filia Sophia Ludwici Lantgrauij, & Elizabeth deſponſata poſtea duci Brabantiæ.

CAP. XXXIX.

ANno Domini MCCXXIIII, vxor Ludouici Lantgrauij peperit filiam in caſtro Wartberg nomine Sophiam: quæ poſtea duxit ducem Brabantiæ. Anno ſequenti Elizabeth vxor Lantgrauij peperit filiam quam rurſum nominat Sophiam, nomine matris Ludouici Lantgrauij, quæ in Franconia in monaſterio Kitzingen religionis habitum induens, & ibi quieſcit.

De Ludwico iſtius nominis poſtremo Lantgrauio.

CAP. XL.

ISte Ludwicus Lantgrauius fuit multùm virtuoſus, eloquio dulcis, moribus ſuauis & virilis, in exercitiis militaribus ſtrenuus & agilis, pauperibus benignus, ad vxorem ſuam dilectiſſimam Elizabeth multùm affabilis: & quia videbat vxorem Deum diligere, & ſe in miſericordiæ operibus exercere, carnem ieiuniis & aliis caſtigationibus domare: quãuis aliquando doleret, timens de eius teneritudine corporis, quòd abſq; periculo corporis non poſſet ferre tantas abſtinentias, tamẽ ſibi in omnibus cooperabatur. Tãdem factum eſt generale paſſagium ad terram ſanctam: in quo & Fridericus Imperator, & multi principes, comites, barones, &c. & ipſe Ludouicus Lantgrauius cum eis, cruce ſignata valedicens matri, vxori, & fratribus, transfretauit propter fidem: pro qua paratus fuit mori corde & corpore. Veniens in Siciliæ regnum febre correptus, videns ſibi imminere periculum mortis, vocans ad ſe patriarcham Hieroſolymitanum, ſuſcepit ab eo eccleſiaſtica Sacramenta deuotiſſimè; & mortuus eſt: & oſſa ſua tranſlata ſunt de loco mortis in Thuringia; & ſepulta in ſepulchro parentum in Reinhartsborn, anno

Domini MCCXXVIII: præsente matre, vxore, & fratribus, & filio suo Hermanno primogenito. Interim dum adhuc ossa defuncti Lud. non peruenerunt ad Thuringiam, Heinricus frater Lud. Elizabeth vxorem fratris sui de castro Wartberg, de cõsilio malorum hominum amouit. Quæ cum paruulis suis in miseria vixit, in ciuitate Ysenacho, & nullus recepit hospitio, qui esset alicuius receptationis: quia timebãt, ne offenderent dominos: sed oportuit, vt cum pauperibus se reciperet. Deinde transtulit se in Kitzingen, ad abbatissam cognatam suam, vbi postea filia sua monialis effecta est. Quam miseriam & paupertatem percipiens episcopus Babenberg. cognatus suus, ipsam tulit in Babenberg, & honorificè tenuit. Et dum ibi esset, venerunt milites & vasalli & alij qui cum Lud. marito suo exiuerunt ad peregrinationem, & ossa secum deportauerunt. Et inuenientes dominam suam: & audiẽtes forefactum, nimiùm turbati sunt super rebus tam flebili & inaudita. Et ipsam assumpserũt, & cũ ossibus mariti sui in Reinhartzborn duxerunt; vbi Rudolphus de Boila Pincerna, qui vnus erat de his qui ipsam Elizabeth tulerunt de Vngaria, & modò fuit in peregrinatione cum marito; fortissimè præsente matre, & fratribus, & aliis nobilibus, corripuit Heinricum seniorem Lãtgrauium de nimio excessu, quem in viduam fratris relicti cõmisit; ita quòd Heinricus & frater suus Conradus & mater inceperunt amarissimè flere. Et sic ipsam ad castrũ Wartberg deduxerunt, & valde reuerenter & amicabiliter pertractauerunt.

Varila

De Heinrico Lantgrauio Thuringiæ sub imperatore Friderico.

CAP. XLI.

MOrtuo Ludouico Lantgrauio in passagio, quamuis relinqueret hæredem, tamen puer VI annorum. Et quia Heinricus frater suus fuit senior inter Lãtgrauios tunc viuentes; ideo successit in principatu, & cum magna potentia & sapiẽtia semper postea rexit, & primo anno regiminis sui obsedit castrum Cytzirsberg, quod expugnauit & destruxit. Eodem anno fratres Prædicatores receperunt conuentum in Erffordia. Eodem anno Ludouicus dux Bauariæ, frater dominæ Sophię Lantgrauij dolo occisus est à Friderico imperatore.

Quomodo beata Elizabeth vxor Lantgrauij se transtulit in Marpurg.

CAP. XLII.

ANno Domini MCCXXIX, beata Elizabeth non gaudens de honoribus, nec cupiens reuerentias sibi in Wartberg exhibitas per Heinricum Lãtgrauium, & fratrem suum Conradum, nec nõ per dominam Sophiam; accepta dote sua pingui quam petiuit, & sibi libentissimè dederunt, de Thuringia recessit, & magistrum Conradum famosum prędicatorem & sanctum virum secuta fuit in Marcberg, de qua ciuitate ipse erat oriundus; quãuis & Henricus & frater suus Lantgrauij & mater ipsorum maximè dolerent de recessu. Filium tamen beatæ Elisabeth Hermannum retinuerunt. Vbi scilicet in Marcberg hospitale construxit, & sanctissimè vixit, eleemosynas pauperibus erogando, & soli Deo in paupertate, & in statu contemptibili, vacabat vsque ad mortem. Obiit autem anno Domini MCCXXXI, anno ætatis suæ XXIIII.

De destructione ciuitatis Frixlariensis per Conradum Lantgrauium Thuringiæ.

CAP. XLIII.

ANno Domini MCCXXXII, Sifridus archiepiscopus Maguntinus à monasterio Reinsborn aliquam summam pecuniæ extorquebat. Et quia abbas dare recusabat, ipsum pœnæ grauioris culpæ subiecit, & in Capitulo in Erffordia Canonicorum S. Marię tribus diebus disciplinas recepit. Vltimo verò accidit, quòd Conradus Lantgrauius Thuringiæ, frater Heinrici, casu veniens Erffordiam, & Missam audiens in ecclesia beatæ Mariæ, hora illa dum prædictus abbas deberet se præsentare ad disciplinas. Et nudus in superiori parte corporis, virgas in manibus baiulãs, intrauit Capitoliũ. Quod videntes aliqui de familia Cõradi Lantgrauij, sibi retulerunt, quàm male abbas tractaretur. Qui in furia magna Capitolium ascendit, & extracto cultello in archiepiscopum irruit,

irruit, & comam capitis deprehendit, & ipsum transfigere laborauit: sed præpeditus. Mox dictus Conradus ciuitatem exiuit, & expeditionem indixit, & ciuitatem Frixlarum terrę Hassiæ hostiliter circumuallauit, & suburbia incendit. Et cùm inde recedere vellet; mulieres lasciuæ murum ciuitatis ascenderunt, & vestibus eleuatis pudibunda ostenderunt sua, & principi illuserunt; deridentes ipsum cum exercitu suo. Qui reuersus denuo ciuitatem obsedit, ipsam ferro & igne destruxit, nec ecclesiis nec hominibus parcens; & episcopum Wormatiensem, & plures Prælatos, & Canonicos cum ducentis militibus cepit.

De pœnitentia Conradi Lantgrauij Thuringiæ, & quomodo religiosus factus est.

CAP. XLIIII.

POstea dictus princeps reuoluens illud crudele factum in corde suo, cooperante S. sancto pœnitentia ductus, ciuitatem Frisslarum intrauit, & conuocatis ciuibus in foro publicè se prostrauit, & humiliter veniam petiuit: & ciues in multis bonis libertauit, & decimam quam de terra Hassiæ habuit canonicis ibidem proprietatis titulo in emendam tribuit. Demum religioso habitu indutus ordinis Teutonici frater effectus est: & donauit iusto donationis titulo curiam Grisstede hospitale sanctæ Elizabeth ecclesiæ, dedicatæ ab eadem & fundatæ in honore Dei genitricis Mariæ.

De transitu seu itinere fratris Conradi Lantgrauij Thuringiæ.

CAP. XLV.

ANno Domini MCCXXXIII, Conradus Lantgrauius iter arripiens versus Romã, cùm transiret Sueuiam, intrauit curiam Imperatoris Friderici: & honorificè est ab eo receptus cum suis militibus & armigeris. Et postquam ibi mansit pluribus diebus, vltrà progrediens & Romã veniens, a papa Gregorio reuerenter est receptus, & à peccatis suis sibi confessis, ab ipso est personaliter absolutus. Et cùm ibi esset, eleemosynas largas dedit, & omni die XXIIII pauperibus cibum propriis manibus ministrauit. De vita sanctæ Elizabeth vxoris fratris sui, & miraculis post vitam factis, frequenter cum papa collationes habuit, & pro canonizatione eiusdem laborauit; & reuersus ad Alemaniam, in ordine suo diuinis cultibus die noctuque inhærendo profecit: & factus est Teutonicæ rector & magister.

De discordia inter Heinricum Lantgrauium & comitem de Glichenn.

CAP. XLVI.

ANno Domini MCCXXXIIII, Heinricus Lantgrauius Thuringiæ & Hassiæ cepit castrum Wiselbech comitis Heinrici de Glichen, & ibidem XXIII malefactorũ captos decollari præcepit. Eodem anno idem Lantgrauius, propter plura mala quę patiebatur ab eodem comite Heinrico de Glichenn, ipsum legitimè citatum, ac postea sententia condemnatum & proscriptum, omni iure feudali priuauit.

De canonizatione beatæ Elizabeth, & de translatione corporis sui.

CAP. XLVII.

ANno Domini MCCXXXV, in Italia ciuitate Perusina, in conuentu fratrum Prædicatorum canonizata est beata Elizabeth, quõdam Lantgrauia Thuringiæ, filia regis Vngariæ, à papa Gregorio, multis prælatis ecclesiæ & magnis præsentibus. Sequenti anno translata sunt ossa de humili loco ad locum magis reuerendum eiusdem sanctæ Elizabeth, præsentibus archiepiscopis Maguntinens. Colonien. Bremens. & pluribus aliis episcopis & prælatis; item præsentibus Friderico imperatore, & Heinrico Lantgrauio Thuringiæ & Hassiæ, & suo germano fratre Conrado magistro ordinis Teutonici, & matre eorundem Lantgrauiorum, scilicet domina Sophia, & Hermãno filio beatæ Elizabeth, & Sophia filia sanctæ Elizabeth, & multis aliis, &c.

Anno Domini MCCXXXIIII, fratres Minores receperunt conuentum in Erffordia.

De fundatione conuentus Prædicatorum in Yſenach.

CAP. XLVIII.

EOdem anno ex mandato & conſilio Domini papæ Gregorij, Heinricus Lantgrauius Thuringiæ & Haſſiæ cœpit ædificare conuentum fratrum Prædicatorum in Yſenach, & conſecrari voluit in honorem ſanctæ Elizabeth: ex eo quòd ipſe olim iniquum cõſilium ſecutus, ipſam de caſtro Warcberg eiecit, & moleſtari permiſit. Quod intelligens frater Conradus germanus Henrici Lantgrauij, adiunxit illi conuentui pro patrono ſcilicet Ioannem Baptiſtam: ex eo quòd ipſum in Fritzlaria eccleſias ſuas deſtruendo offendit, & incinerando moleſtauit: vbi tunc in conuentu fuit primus Prior venerabilis pater, frater *Elgerus* comes de Honſtein ſanctus Dei.

De morte fratris Conradi, quondam Lantgrauij Thuringiæ & Haſſiæ.

CAP. XLIX.

ANno Dom. MCCXL, frater Cõradus ordinis Teutonici rector & magiſter, quõdam Lantgrauius Thuringiæ & Haſſiæ obiit, & ſepultus eſt in Marcborg. Anno ſequenti, obiit Hermannus Lantgrauius Thuringiæ, filius Ludwici Lantgrauij & beatæ Elizabet, anno ætatis ſuæ XVIII, & elegit ſepeliri in Marcborg apud matrem ſuam, ſed ſepultus eſt in Reinhardisborn in ſepulchro patris. Eodem anno, Heinricus ſolus Lantgrauius Thuringiæ & Haſſiæ, comes Palatinus Saxoniæ, duxit in vxorem Gerdrudam filiam ducis Auſtriæ.

De blaſphemia Friderici imperatoris in Deum, in fidem Catholicam, & ſanctum Moyſen, & hæreſi ſua.

CAP. L.

ANno Domini MCCXLII, Fridericus imperator cùm regnaſſet 31 annis, conuocauit principes Alemaniæ in Franckfort, volens cum eis tractare, qualiter filium ſuum Conradum in regem Romanorum crearet, vbi ſpiritu diabolico ipſum inſtigante blaſphemauit in Deum & in ſanctam eccleſiam. Hanc blaſphemiam omnes principes & nobiles mox vt audierũt, nimiùm ſunt turbati: & facies eorum præ dolore & ſtupore ſunt immutatæ, quòd audiuerũt imperatorem & regem Eccleſiæ Dei hæreſi permaximè eſſe maculatum. Sed præ aliis principibus talia audientibus, Henricus Lantgrauius ſingula verba imperatoris per legatos ſolẽnes in ſcriptis, vt verum membrum eccleſiæ & Chriſti talia audire abhorreret, papæ Gregorio inſinuauit. Quapropter idẽ papa prædictum imperatorem excommunicauit: quamuis hoc modicum curauit, & papa Innocentius ſequens, aliquibus annis poſtea tranſactis, excommunicationem approbauit; imò ipſum Fridericum depoſuit, & apud principes Alemaniæ procurauit eligi in regem Romanorum Heinricum Lantgrauium Thuringiæ, principem Chriſtianiſſimum, & militem ſtrenuum. Et quia papa Innocentius IIII fuit multùm pecunioſus; ideo vt prædictus Heinricus, filius eccleſiæ & membrum Chriſti, gubernacula regni ſuſciperet, ei XXV millia marcarum argenti puri in ſupplementum tranſmiſit. Eodem anno & tempore, ſicut principes fuerunt in Franckfort vocati ab imperatore Friderico, obiit frater *Elgerus de Honſtein* Prior Iſnacenſis, ordinis Prędicatorum, Confeſſor Heinrici Lantgrauij, quem ſecum adduxit in Franckfort tanquam ſanctum directorem, & ipſum mortuum reduxit in Yſenach ad ſuum cõuentum. Eo tempore, & in eadem congregatione principum, Sophia filia Ludwici Lantgrauij & beatæ Elizabeth, atque filia fratris Heinrici Lantgrauij, deſponſata fuit duci Brabantiæ.

De captiuitate epiſcopi Bambergenſis.

CAP. LI.

ANno Domini MCCXLVI, captus eſt epiſcopus Bambergenſis à comite Bertoldo de Keuernberg, & per tempus in cuſtodia tentus, quem poſtea Heinricus Lantgrauius

grauius à vinculis absoluit. Eodem anno fratres Minores habentes conuentum in Gotha, transtulerunt se in Arnstede, quibus successerunt fratres Augustinenses.

De promotione Heinrici Lantgrauij Thuringiæ & Hassiæ in regem Romanorum per papam Innocentium II, *& de morte eius.*

CAP. LII.

ANno Domini MCCXLVII, anno pontificatus domini papæ Innocentij secũdo, Heinricus Lantgrauius ad mandatum eiusdem papæ in regem Romanorum est electus in Franckfort. Et ibidem prope Rhenum cum magno exercitu, principibus sibi cooperantibus, cum Conrado filio Friderici, quem pater præfecit & libenter ipsum pro rege, cum ipso conflixit, & eum cum suo exercitu vicit & cõfudit, in die beati Dominici Confessoris. Et habita victoria, profectus est in Sueuiam, contra eundem ducem Sueuiæ Conradum, & patrem suum Fridericum, olim imperatorem, ipsos humiliando. Postea ad Thuringiam reuersus, venit in castrum Warcborg & infirmari cœpit, & dum laboraret in extremis, petiuit corpus suum sepeliri apud patrem suum ad sanctam Catharinam extra muros ciuitatis Ysenach, & cor suum sepeliri ad fratres Prædicatores ad sanctam Elizabeth, in cuius honore conuentus fuit dedicatus: quod & factum est.

De rebellione quorundam nobilium post mortem eiusdem Henrici regis Romanorum.

CAP. LIII.

ISte Heinricus rex Romanorum, Lantgrauius Thuringiæ & Hassiæ, quia sine hærede defunctus est; multa mala in Thuringia & Hassia de hoc exorta sunt. Nam quidam militares, scilicet Herwicus de Horselgowe, & Ioannes Atzse cum aliis suis complicibus, omnia pecora ante ciuitatem Ysenach, & circumquaque abstulerunt, & aduocatum de *Teneberg* captiuum abduxerunt. Item ministeriales terræ loca sibi complacentia occuparunt. Nam illi de *Wangenheim* mõtem *Calnberg*, illi de *Tulstede* montem *Steinfort*, Hermannus *Stranz Stentzenowe*, isti de *Lupintze* montem *Luchtewaldt*, illi de *Cobenstedt Scharffenberg*, illi de *Franckenstein* prope *Allendorff* montem *Waldenberg* cum castris ædificauerunt. Item Waltherus pincerna de Barila miles strenuus & famosus erexit se contra comites de *Keuernberg* & de *Schwartzberg*, villas eorum destruendo rapinis & incendiis. Qui comites sibi occurrebant, & fortuna arridente pincernæ, cepit duos comites de Keuernberg, & duos de Schwartzberg, & secum eos cũ suis abduxit, & in vincula coniecit, anno Domini MCCXLVIII.

De discordia, quam habuerunt consanguinei Heinrici regis Lantgrauij Thuringiæ & Hassiæ pro terris illis.

CAP. LIIII.

ANno Domini MCCXLVIII, mortuo Heinrico rege & Lantgrauio sine hæredibus, quidam de terra fauentes ducissæ Brabantiæ, filiæ fratris Heinrici Ludwici Lantgrauij olim & beatæ Elizabeth, ipsam vocauerunt; alij verò fauentes Heinrico Marchioni Misnę & terræ Orientalis, filio sororis eiusdẽ Heinrici regis, similiter ipsum vocauerunt. Et sic vocatis, venit ducissa Brabantiæ ad terram Hassiæ, & plura castra & ciuitates recepit in potestatem suam; aliquibus tamen castris & ciuitatibus recusantibus. Similiter Heinricus Marchio venit ad Thuringiam, & plura castra & ciuitates recepit in potestatem; & aliquibus castris & ciuitatibus recusantibus. Tamen quibusdam placitis celebratis; domina Sophia ducissa, quicquid iuris in terram Thuringiæ habere debebat, fidelitati Heinrici Marchionis consobrini sui commisit, ne ad extraneos deuolueretur; quousque per principes determinaretur, cui de iure cedere deberet, & terram Hassiæ liberè recepit in suam iurisdictionem, & ad Brabantiam rediit.

De Heinrico marchione Myſnæ & Lantgrauio Thuringiæ, ſub Wilhelmo rege Romanorum.

CAP. LV.

HEinricus Marchio Myſnæ & Orientalis, ac Thuringorum Lantgrauiùs primus, duxit in vxorem Agnetam, de qua genuit duos filios, ſcilicet Albertum & Theodoricum, anno Domini MCCXLIX. Eodem anno, ciuitas Wiſſenſe capta eſt, & ſpoliata, & igne conſumpta à comite de Sundeſhuſen.

Anno Domini MCCL, rex Romanorum Wilhelmus comes Holandiæ, electus poſt Heinricum Lantgrauium Thuringiæ, in bello à Friſonibus occiditur. Anno ſequenti, Fridericus olim imperator & depoſitus, adhuc fungens officio imperij, in Apulia miſerrimè mortuus eſt, ſine Sacramentis & pœnitentia in anathematis vinculo.

De ſecunda repetitione terræ Thuringiæ per ducisſam Brabantiæ.

CAP. LVI.

ANno Domini MCCLIII, vacante imperio domina Sophia videns Alemaniam ſtare ſine rege & iudice, ſuper principes iterum veniens ad Thuringiam, ducens ſecum filium ſuum Heinricum puerum ducem Brabantiæ, quem in reditu fecit Lantgrauium terræ Haſſiæ. Nec minimè adhuc cõtenta, ſed repetiit terram Thuringiæ, ſeu partem, ab Heinrico Marchione ſuo conſobrino, quam ſuæ fidelitati tradidit & commiſit. Conſiliarij verò Domini Marchionis dixerunt: Domine Princeps, terra Thuringiæ eſt nobilis & opulenta: non tradatis nec diuidatis. Et ſi non vult eſſe contenta de Haſſia, vos eſtis potens in Myſna, in partibus Orientalibus, & in Thuringia, & poteſtis ei bene reſiſtere. Et ſi haberetis vnum pedem in cælo, & alium in terra Thuringiæ, illũ de cælo deberetis trahere ad alium, & retinere Thuringiam. Et ſic illa domina inconſolata permanſit, ſolis ciuibus Yſenach ſibi adhærentibus contra Marchionem, & ad terram cum filio properauit.

Quomodo dux Brunſwicenſis cepit epiſcopum Maguntinenſem.

CAP. LVII.

ANno Domini MCCLV, dux Brunſwicenſis contra epiſcopum Maguntinenſem intrauit Thuringiam, & iuxta vel prope prædium monachorum Volckerode, ſcilicet Boltſtede, & cepit in conflictu Gerhardum epiſcopum Maguntinenſem, & plures comites cum eo & nobiles, & ſpecialiter patruũ epiſcopi, ſcilicet comitem de Ebirſtein, quem ob multas contumelias exhibitas duci ſuſpendio interemit.

De amicitia quam contraxit domina Sophia ducisſa Brabantiæ cum duce Brunſwicenſi.

CAP. LVIII.

ANno Domini MCCLVIII, adhuc durante diſcordia inter Heinricum marchionem ac Lantgrauium Thuringiæ, & dominam Sophiam & filium ſuum Lantgrauium Haſſiæ, & poſt multa mala perpetrata in terris domina Sophia ducisſa cum filio ſuo viribus diffidentes, animoſum principem Albertum ducem Brunſwicenſem, tunc inimicum in Thuringia adiit, & filiam ducis filio ſuo Lantgrauio Haſſiæ deſponſauit, vt eius adiutorio poſſet reſiſtere Marchioni, cui in viribus & potentia & diuitiis impar fuit. Vnde ille dux per ſuos aduocatos & cum armigeris de Haſſia multùm humiliauit Thuringiam, & maxima damna fecit: & domina Sophia cum auxilio ciuium Yſenacenſ. qui ei adhæſerunt, tria caſtra ædificauerunt *Iſenechisberg*, *Frowenberg*, *Metenſtein*, cõtra caſtrum *Wartberg* quod in poteſtate ſua habuit Heinricus Marchio, qui etiam contra ciuitatem Yſenach ædificauit caſtrum *Calnberg* prope *Viſchbach*.

De deſtructione ciuitatis Crucenberg per ducisſam.

CAP. LIX.

ANno Domini MCCLIX, domina Sophia cum filio ſuo & adiutorio ducis Brunſwicenſis cepit caſtrum *Cruceberg*, & ciuitatem eiuſdem penitus deuaſtauit. Eodẽ anno

anno abbas in *Reinhardsborn* castrum *Schowenberg* olim ædificatum à primo comite Ludwico cum barba Thuringiæ,& postea in fauorem monasterij Reinhardisborn,ne de hoc molestarentur, destructum per Lantgrauium Thuringiæ,iterum reædificauit; timens ne ab aliis ædificaretur magis potentibus in præiudicium monasterij: & comiti Hermanno de Henneberg in bona fide,* vterino fratri Heinrici Marchionis ex parte matris dominæ Iuttæ,quę primo duxit Theodoricum Marchionem patrem Heinrici, & postea Poponem comitem de Henneberg.Qui Hermannus fuit ita propinquus ad possidendum terram Thuringiæ, sicut Heinricus, si fuisset acceptatus, sicut fuit alius. Quod vidēs Heinricus marchio, timens de castro illo malum sibi & terræ euenire, castrum destruxit *Schowenberg*, & castra *Luchtenwaldt*, *Calnberg* prope *Setelstede*, & plura alia ædificata à nobilibus in Thuringia post mortem Henrici regis,tempore vacationis principatus in Thuringia destruxit.

De expugnatione ciuitatis Ysenacensis, & destructione castrorum prope Ysenach per Marchionem Heinricum.

CAP. LX.

ANno Domini MCCLXI, Heinricus Marchio habens in sua potestate castrum Warcberg & totam terram Thuringiæ, excepta ciuitate Ysenach & quibusdam castris prope, cepit & destruxit castra *Metenstein*, *Frowenberg*, *Ysenachiberg*. Et ciuitatē Ysenacensem cepit, & aliquos ciues interfecit, qui ius suum annihilauerunt, & totam terram Thuringiæ dominæ Sophiæ cedere debere de iure affirmabant,& ipsum Marchionem minimè iustè excludebant. Eodem anno castrum inferius in ciuitate ædificatum est à Marchione.

Quomodo dux Albertus Brunswicensis captus est, adiutor dominæ Sophiæ, & filij sui Lantgrauij Hassiæ.

CAP. LXI.

ANno Domini MCCLXIII, Albertus dux Brunswicensis, adiutor Heinrici Lantgrauij Hessiæ, ex continuis plurimorū successibus in Thuringia & alibi in tantam deuenit superbiam, vt etiam partes Orientales inuaderet rapinis & incendiis per tres dies, & ecclesias *Nuemberg* & *Merßburg* nimiùm grauaret. Hoc audiens Rudolffus Pincerna de Barila,vir potens & bellicosus in Thuringia, cum centum bonis militibus & armigeris collectis in Thuringia, venit ad partes Orientales, quærens Marchionem Heinricum,& non inueniens ipsum,sed filios suos adhuc iuuenes,scilicet Albertum & Theodoricum inuenit in Lyptz. Quos accessit increpando eos, quare tanta mala non vindicarent:ipse enim adduxisset centum bonos viros & vltra; quòd & ipsi colligerent aliquos: quod & factum est. Ibi enim prope Bickin inierunt conflictum cum duce Alberto à mane,scilicet ab ortu solis vsque ad horam nonam,& dux vulneratus fuit & captus,& comes Heinricus de Anhalt, comes Heinricus de Zwyrin, comes Ioannes de Ebyrstein, & adhuc de baronibus & bonis nobilibus XII, omnes vulnerati & capti, & de electa militia exercitus quingenti quinquaginta & XVI viri in armis plenis, cum maximo damno suo,scilicet electorum equorum & armorum apparatu,capti sunt,qui se magnis pecuniis liberauerunt.

De compositione inter Marchionem Myssnæ, & dominam Sophiam, & filium suum.

CAP. LXII.

INterim dum dux Brunswicensis detentus fuit, tractata est sua liberatio & compositio inter Heinricum Marchionem & filios suos, & inter Sophiam & filium suum Heinricum Lantgrauium Hassiæ,quæ talis fuit, scilicet quòd dux deberet dare pro liberatione sua octo munitiones, scilicet *Essenwege*, *Aldendorff*, *Witzenhusen*, & alias prope *Werram*, pertinentes ad ducatum Brunswicēsem,& super hoc octo millia marcarum, & vt domina Sophia,& filius suus Heinricus Lantg. Hassiæ,abrenunciarent omni iure suo quod possent habere in terrā Thuringiæ,tunc deberent recipere in suam potestatē illas octo munitiones; q̄ & factū est, & discordia quæ durauit p̄ nouē annos, sedata est.

Quomodo Heinricus marchio diuisit terram cum filiis suis.

CAP. LXIII.

ANno Domini MCCLXV, Heinricus marchio confectus senio, & habẽs tres principatus, diuisit se cum filiis suis hoc modo. Nam ipse Heinricus pater retinuit terram Mysnensem, Theodoricus filius suus obtinuit terram Oriẽtalem & marchionatũ Landisberg, Albertus etiam filius suus terram Thuringiæ obtinuit.

De Alberto Lantgravio Thuringia, vacante imperio.

CAP. LXIIII.

ALbertus filius Heinrici Marchionis Mysnæ ac Lantgrauij Thuringiæ, successit patri in Thuringia, & duxit in vxorem Margaretam filiam Friderici quõdam imperatoris, & genuit ex ea duos filios, scilicet Tytzmannum & Fridericum, & vnam filiam quam dedit filio ducis Alberti de Brunswick. Sequenti anno, Albertus Thuringiæ Lantgrauius iuit in Prussiam cõtra paganos cum signo crucis, & miles effectus est.

Anno Domini MCCLXVIII, Ioannes marchio Brandenburgensis in torneamento in Merseburg cum lancea occisus est, & Theodoricus Burggrauius de Kirchberg in fluuio Sala, in reditu de eodem torneamento, cum tribus armigeris submersus est. Eodem anno, Agnes marchionissa Mysnæ vidit in somnis angelum sibi propinantem in scypho aureo vinum amarum, & postea in breui defuncta est. Eodem anno, fratres Prædicatores celebrauerunt primum capitulum in Ysenach, præsente domino Alberto Lantgrauio cum Margaretha consorte sua.

Quomodo vxor Alberti Lantgrauij furtiuè de nocte recessit de Warcberg.

CAP. LXV.

ANno Domini MCCLXIX, Margareta vxor Alberti Lantgrauij, persecuta à marito, propter vnam de pedissequis suis Kunnem de Ysenbergen concubinam vsq; ad mortem. Quod intelligens, & se in periculo mortis videns, deosculatis filiis suis & paruulis, de nocte per suos fideles submissa est cum funibus per murum castri Warcberg, & deducta in Kreienberg, vbi abbas Hersfeldensis eam reuerenter recepit, & deduxit eam vsque in Fuldam, quam & abbas Fuldensis reuerenter recepit, & eam deduxit in Franckfort. Vbi ciues, cùm scirent eam esse filiam imperatoris quondam dominí suorum, honorificè receperunt, & reuerenter tenuerunt, ac lautè procurauerunt. Sequenti anno feliciter obiit, & ibidem sepulta est.

Quomodo Westphali intrauerunt Hassiam contra Heinricum Lantgrauium Hassiæ.

CAP. LXVI.

ANno Domini MCCLXX, Westphali de episcopatu Padirbornensi intrauérunt Hassiam contra Heinricum Lantgrauium, & plura damna fecerunt, & ex ipsis Westphalis occisi sunt centum quinquaginta quinque, & captiui ducti sunt centum & XX. Qui dederunt pro liberatione magnas pecunias.

De occisione abbatis Fuldensis per suos vasallos.

CAP. LXVII.

ANno Domini MCCLXXI, abbas Fuldensis Bertholdus occisus est in suo oratorio infra Missam à suis vasallis, scilicet de *Steinowe*, de *Schenckenwalt*, de *Brantowe*, de *Eberstein*: qui omnes diuersis modis mala morte mortui sunt, & castra eorũ destructa.

De electione Rudolffi de Habsburg regis Romanorum.

CAP. LXVIII.

ANno Domini MCCLXXIII, postquam vacauit imperium per XXII annos & confusibiliter stetit, electus est in regem Romanorum in Franckfort Rudolffus comes de Habsburg. Eodem anno, obsessum est castrum Dornberg & ciuitas Alrisfete, per Albertum Lantgrauium Thuringiæ.

Decolla-

Decollatio filiæ Hassiæ Lantgrauij.

CAP. LXIX.

ANno Domini MCCLXXV, dux Bauariæ propter quandam suspicionem fecit decollari vxorem suam, filiam Heinrici Lantgrauij Hassiæ, nimis præcipitanter. Cuius innocentia postmodū miraculosè ipsi duci & suis est diuinitus publicè ostensa. Vnde in emēdam rei gestæ malè compulsus est ædificare monasterium *Forstenwaldt*, prope Monacum ordinis Cistercienſis. Eodem anno, Theodoricus Marchio de Landisperg comprehendit raptores XXXIIII, quos decollari fecit.

De captione Theodorici Marchionis de Landisberg, & Friderici filij Alberti Lantgrauij Thuringiæ.

CAP. LXX.

ANno Domini MCCLXXVI, episcopus Magdeburgēsis, cū fratre suo Marchione de Landisperg, Thuringiam intrauerunt, quos Albertus Lantgrauius turpiter fugauit de terra. Propter quam confusionem episcopus se in dolo composuit cum Lantgrauio, fingens se magnum amicum. Et postea aliquibus annis transactis, vocato Lantgrauio Thuringiæ Alberto, & fratre suo Theodorico Marchione de Lādisberg, ad obsidionem castri vnius, & nocturno tempore irruens super eos adhuc in tētoriis, & cum multis suis iacentibus bona fide & amicitia, eos ceperunt cum multis comitibus & nobilibus de Thuringia, & de terra Orientali numero plus quàm ducentis. Albertus verò Lantgrauius Thuringiæ ibi nō fuit, sed misit filium suum Fridericum, qui captus & detentus in castro *Crippen*. Et nocturno tempore fortunaliter liberatus recessit, & quidam cum eo.

De discordia inter Albertum & filios suos.

CAP. LXXI.

ANno Domini MCCLXXXI, grandis displicētia & discordia orta est, inter Albertum Lantgrauium Thuringiæ, & filios suos Fridericum & Tytzemannū, propter persecutionem matris mortuæ, factam propter cōcubinam Kunnen Ysenbergensem loco eiusdem assumptam, etiam viuente vera matre; Erffordensibus astantibus Alberto, & aliquibus nobilibus terræ cooperantibus filiis. In qua guerra captus est episcopus quidam domus Teutonicæ cum armigeris à filiis Lantgrauij, & detentus in *Slacheym*. Et postea accidit in quodam conflictu, quòd Fridericus filius Lantgrauij fuit captus à quodam comite de *Keuernberg*, & præsentatus patri, & detentus in castro *Warcberg* per annum. Et postea per familiares suos, nocturno tempore furtiuè castrum intrantes, ereptus est; ablatis inde omnibus quæ deferri poterant. Eodem anno, ciuitates Tusciæ & Lampardiæ miserunt solēnes nuncios ad Fridericum filium Alberti Lantgrauij, petentes vt dignaretur eis præesse, & eos defendere contra inimicos.

De morte Theodorici Marchionis fratris Alberti Lantgrauij.

CAP. LXXII.

ANno Domini MCCLXXXII, obiit Theodoricus marchio de Landisberg & Orientalis, filius Heinrici Marchionis Mysnæ senioris, relinquens filium, scilicet Fridericum nominatum Tuto, qui aliquibus temporibus trāsactis litigauit cum episcopis Nuemborgensi & Merseborgensi, & mortuus est sine hærede. Cui successit in principatu Tytzemannus patruus suus, filius Alberti Lantgrauij Thuringiæ, frater Friderici.

Quomodo Albertus nisus est exhæreditare filios suos.

CAP. LXXIII.

ANno Domini MCCLXXXVII, adhuc durante discordia inter Albertum Lantgrauium Thuringiæ & filios suos, venit Rudolffus rex ad Thuringiam, & pacificauit eos. Tamen pace non obstante, Albertus dolens de malis à filiis suis illatis, volens eos exhæreditare, vocauit filium suum Albertum natū de concubina sua, scilicet Kunne de Ysenberg, quam legitimari sibi fecit, & dedit ei castra *Teneberg*, *Brandeberg*, *Braytenbach*, *Brandenfelß*, *Wildencke*, cum aduocatiis ad eadem castra pertinentibus. Et plura alia dedisset ei in damnum filiorum suorum legitimorum, si domini terrarum non obstitissent.

Albertus Lantgrauius captus est à filio.

CAP. LXXIIII.

ETiam eodem anno, Albertus Thuringiæ Lantgrauius captus est à filio suo Friderico, & aliquo tempore ab eo detentus est: sed per intercessiones nobilium & ciuitatum, & principaliter per mandatum regis Rudolffi, liberatus est.

De morte Heinrici Marchionis Misnensis.

CAP. LXXV.

EOdem anno, mortuus est Heinricus Marchio Myssenensis, pater Alberti Lantgrauij Thuringiæ, ætatis suæ anno LXX, vel circà; cui successit Fridericus filius Alberti.

De castris destructis in Thuringia.

CAP. LXXVI.

ANno Domini MCCXC, Rudolffus rex Romanorum veniens in Erffordiam, & vocauit plus quàm XL principes seculares & spirituales, & multos comites & barones de tota Alemania; districtè præcipiens vbiq; pacem seruari sub pœna capitis. Et quia in Thuringia propter discordiam Alberti Lãtgrauij & filiorum, scilicet in Thuringia nobiles fuerunt diuisi & partiales, & multi raptores interim surrexerũt; ideo rex præcepit destrui loca raptorum. Et factum est, quòd milites regis cum populo Thuringiæ circuibant terram Thuringiæ, & destruxerunt ferè LXVI munitiones, scilicet castra & curias, domus muratas in villis, & quoscunque raptores inuenerunt, occiderũt. Et accidit, quòd in *Ilmena* comprehenderunt XXIX raptores, quos ad Erffordiam duxerunt. Et rex, sedens pro tribunali personaliter, præcepit sententialiter, extra muros eiusdem ciuitatis decollari. Eodem anno, Albertus Lãtgrauius Thuringiæ, in festo dedicationis beatæ Mariæ, in monte sancti Petri Erffordiæ præsente Rudolffo rege, creauit XVI nouos milites, ac singulis singulos gladiis & cingulis deauratis præcingente, in presentia multorum: quibus dedit multa bona, quia fuit prodigus, & multa expendit in odium filiorum legitimorum. Et cùm rex Romanorum recedere vellet de Thuringia, vbi curiam suam habuit quasi per annum; commisit vices suas cuidam militi dicto de *Brumberg*, qui auctoritate regali violatores pacis & raptores coerceret. Et abiit ad partes Orientales, resumens imperiale castrum *Aldenberg*, quod Heinricus Marchio Myssenensis mortuus, & filij multo tempore loco pignoris ab imperio habuerunt.

De morte regis Rudolffi, & de electione comitis Adolffi de Nassawe in regem.

CAP. LXXVII.

ANno Domini MCCXCI, Rudolffus rex Romanorum obiit; & sequenti anno electus est in regem Adolffus comes de Nassawe in Franckfort. Eodem anno monasterium in Reinhardisborn incineratum est ex toto per malefactores.

De venditione terræ Thuringiæ contra voluntatem hæredum, & de malis.

CAP. LXXVIII.

ANno Domini MCCXCIII, Albertus Lantgrauius Thuringiæ habens filios suos legitimos multùm exosos, plura bona in Thuringia vendidit contra voluntatem filiorum, & finaliter vẽdidit Thuringiæ principatum regi Adolffo comiti de Nassowe, successori Rudolffi: reclamantibus filiis, Friderico & Tyzemanno, & viriliter se opponentibus cum suis fautoribus. Rex autem Adolffus veniens ad terram Thuringiæ receptandam quam emerat, recepit plures ciuitates & castra. Plures astiterunt filiis, & restiterunt regi hostiliter. Quod videns rex, congregato magno exercitu crudelissimè egit in Thuringia, totam terram deuastãs incendiis & rapinis, nulli hominum parcens, nec viduis, nec pupillis, nec ecclesiis, nec ecclesiarum rebus, nec sacerdotibus, nec monasteriis sanctimonialium; sed sponsas Christi violantes, ac Thuringiam in maximas miserias ponentes. Multi tamen de his flagitiosis hominibus occisi sunt furtiuè hinc inde à castellanis Thuringiæ. Deinde cum regis exercitus victualibus deficerent, & rex sentiens exercitus sui detrimentum, se ad ciuitatem Molhusen recepit. Et quia quamplures de exercitu violentias in ciuitate fecerunt; ciues ad arma cucurrerunt, & inquietos seu cruentos satellites percusserunt & occiderunt, ita quòd rex vix euasit.

euasit. Deinde rex intelligens maiorem exercitum, ad terram Orientalem & Mysenensem quam occupabant filij Alberti prædicti, se cõuertit, & eodem modo deuastauit, & cepit plures ciuitates, & maximas crudelitates exercuit in homines. Et (quod pudet dicere) braccæ & caligę fuerunt hominibus extractæ. Et sic deuastatis terris Mysnæ Orientalis & Thuringiæ, & pluribus castris ciuitatibus expugnatis & destructis, & specialiter *Cruceborg*, & *Franckenstein* in Thuringia per 4 annos continuos.

De morte Adolphi regis, & electione Alberti.

CAP. LXXIX.

TAndem idem rex crudelis & tyrãnus maximus in sui pœnam apud Wormatiam per Albertum ducem Austriæ, filium Rudolffi quondam regis, occiditur. Et idem occisor in regem est electus & consecratus, anno Domini MCCXCVIII.

Albertus Lantgrauius Thuringiæ, & Fridericus filius suus duxerunt vxores.

CAP. LXXX.

MOrtua Kunne de Ysenberg concubina Alberti, & filio Alberto sepulto ad sanctã Catharinam, à quibus totum malum prænarratũ in terris euenit, Albertus Thuringiæ Lantgrauius duxit in vxorem *Alheiden*, relictam comitis de *Arnshowe*, pecuniosam multùm. Et Fridericus filius eius, tunc Marchio Mysnensis, duxit in vxorem filiam eiusdem Alheidam nouercæ suæ, virginem pulcherrimam.

Anno Domini MCCCIII, castrum Hoffgarten funditus est destructum per dominos terræ & Erffordenses. Eodem anno Iudæi in Wissense occiderunt occultè filium eiusdem Castrensis nomine Conradum: propter quod malum Iudęi per totam terram occisi sunt. Sequenti anno ciues Erffordenses ceperunt castra Borggrauij de *Kirchberg*, scilicet *Griffenberg*, *Wintberg*, *Kirchberg*, *Leysten*: & ob gratiam & petitionem aliquorũ reddiderunt *Brinssenberg*; aliam terram destruxerunt. Eodem anno comes Heinricus de *Honstein*, congregata electa militia Thuringiæ partes Buchouiæ intrauit contra abbatẽ Fuldensem. Quod cùm innotuit aduocatis, congregatis ciuibus, rusticis & aliis quos habere poterant, comitem Heinricum de *Honstein* & *Bichelingen* cum multis aliis ceperunt, qui postea multis pecuniis se redemerunt.

Quomodo Albertus rex impugnauit Thuringiam.

CAP. LXXXI.

ANno Domini MCCCVI, ciuitas Ysenach, & quædã ciuitates in Thuringia, quæ propter contractum, factum per Albertum Lantgrauium & regem Adolffum, se regno Romano per fœdus & iusiurandum seu homagium subdiderũt; infestatæ à filiis Marchionis hostiliter & frequenter, qui totam terram Thuringiæ petiuerãt tanquam hæreditatẽ paternam, & auxilium regis postulabant & cõsilium pluribus literis & ambasiatoribus. Tãdem rex Albertus, veniens in Fuldã cũ multis principibus ibidẽ vocatis, vbi Albertũ Lantg. Thur. de emptione terrę Thur. pro imperio amouit; & de filiorũ suorum contumacia ipsum grauiter corripuit: quos vtiq; cõpescere ibi publicè condixit, tempore sibi opportuno: sicut & postea fecit, mittendo aliquos capitaneos in Thuringiam, qui multa mala terræ intulerunt. Eodem anno, ciues Ysenacenses tantum infestati sunt per filios Lantgrauij; timentes tradi, castrum in ciuitate eorum de voluntate Alberti Lantgrauij, data sibi pecunia, funditus euerterũt: similiter turres in ecclesia Mariæ annexas muro ciuitatis. Etiã ciues Ysenacens. timẽtes, q; Adelheid vxor Alberti Lantgrauij traderet castrum Warcberg Friderico, filio Lantgrauij genero suo, quem maximè diligebat; obsederũt castrum cum aduocatis regis, & contra castrum Warcberg reædificarũt montem qui dicitur Ysenechisberg, vbi olim fuit castrum; & Albertum cum vxore sua residentes in castro Warcberg ad magnam inopiam victualium deduxerunt. Hoc audiens Fridericus filius Lantgrauij, precibus vxoris suæ cuius mater erat in castro Warcberg, & etiam ne castrum tam nobile perderetur, auxilio sororij sui ducis Brũswicensis victualia adduxit, & ciues inde fugauit; & regis aduocatum, nobilem de *Wilnowe*, fratrem abbatis Fuldensis, cepit; & in vinculis in Warcberg

coniecit, vbi mortuus est, & sepultus in conuentu Prædicatorum. Postea verò Fridericus tantum Marchio Mysnensis, & filius Lantgrauij Alberti, per promotionem vxoris Alberti, cuius filiam habuit in legitimam castrum Warcberg obtinuit, & consequenter de illo castro totam terram Thuringiæ; & patrem suum amouit, qui præbendarius in Erffordia factus est ciuium, quibus multa bona prius in odium filiorum suorum vẽdidit; nouercam suam & vxorem propriam in Warcberg locauit, & honorificè tenuit.

De Friderico Marchione Mysnæ & Lantgranio Thuringiæ subrege Alberto.

CAP. LXXXII.

FRidericus Thuringiæ Lantgrauius & Marchio Mysnensis, filius Alberti Lantgrauij Thuringiæ, patre suo amoto, potẽs in Thuringia effectus est, anno Dom. MCCCVII. Eodem anno, Rex Albertus dux Austriæ audiens Fridericum Marchionem Mysnæ, & Thuringiæ vicisse aduocatos suos, congregauit exercitum magnum de Austria, Bauaria, Sueuia, Bohemia, & misit ad partes Orientales contra Fridericum Marchionem Mysnæ, & contra Tizemannum Marchionem de Landisberg, fratrem eiusdem Friderici. Et factus est conflictus prope villam Lucka, & exercitus regis Romanorum cecidit, & filij Lantgrauij victoriam obtinuerunt, & plures occiderũt, videlicet trecentos & LX, & plures captiuos duxerunt. Quod audiens Rex Albertus cum Petro archiepiscopo Maguntinensi congregato magno exercitu Thuringiam intrauit tẽpore messis: multa damna in terra fecit. Et per interpositas personas multa placita cum Friderico habita sunt propter captiuos: sed nihil conclusum fuit, nisi quòd Fridericus vellet habere pecunias pro captiuis. Quapropter rex ad propria reuersus, & in reuersione Stephanus dux Bauariæ sibi occurrebat, & plures de exercitu suo occidebat, & plures cepit, & rex fugam in Nornberg dedit.

Eodem anno ciuitas Pegauia, cum egregio monasterio sancti Iacobi ordinis sancti Benedicti, incinerata est & spoliata per Tizemãnum Marchionem de Landisberg ac Thuringiæ Lantgrauium, ex eo quòd abbas fouebat partem regis, cuius abbatis erat ciuitas.

Obiit eodem anno Tyzemannus Lantgrauius & orientalis Marchio frater Friderici in Lyptz, apud fratres Prædicatores sepultus. Cuius morte frater eius Fridericus videlicet audita, aduocatis eiusdem Titzemanni multas pecunias dare promisit, sicut & fecit in Thuringia: & factus est potens Marchio Mysnæ & orientalis, & Thuringiæ Lantgrauius. Et hæc tractata sunt in Erffordia in monte sancti Petri, comitibus & nobilibus ad hoc litteratoriè vocatis.

De morte regis Alberti, & reconciliatione ciuium Ysenacensium.

CAP. LXXXIII.

ALbertus Rex Romanorum adhuc pulsatus ciuibus Ysenacensibus, qui soli restiterunt Friderico prædicto, audiens omnes aduocatos & omnes nobiles terrarum Thuringiæ & Orientalis esse confœderatos cum Friderico, misit litteras ad ipsos, quas minimè curauerunt. Quapropter commotus proposuit congregare exercitum magnũ & redire in Thuringiam. Interim à patruo suo Ioanne duce Austriæ, quem exhæreditare nitebatur, & solis filiis suis ducatum & dominia appropriare, occiditur, & sepultus in Spira, sicut & prædecessor suus. Cuius mortem audientes ciues Ysenacenses, attoniti sunt, & omni gaudio & solatio destituti. Sed aliquibus nobilibus mediantibus, ciuitatẽ Ysenacensem Marchioni dederunt, Friderico videlicet, & se ei subdiderũt, & castrum reædificare quod destruxerunt, in ciuitate promiserunt. Et sic potens factus est Fridericus prænominatus super terras Thuringiæ, Orientalis et Mysnæ, et super nobiles et ciuitates arripuit iter ad partes orientales, et ciuitates terræ Plisnæ, scilic. *Aldenberg, Zwickaw, Kemlitz*, etc. ad imperium pertinentes, suo dominio subiugauit, et tenuit loco damnorum et expẽsarum. Et postea fecit generalem pacem per omnes terras suas, quam iurauerunt nobiles et ignobiles. Acta sunt hæc, anno domini MCCCVIII.

Eodem anno, electus est in regem Romanorum Heinricus comes de Lutzenberg apud Franckfort.

De discor-

De discordia magna inter Marchionem & Erffordenses.

CAP. LXXXIIII.

ANno Domini MCCCIX, orta est magna discordia inter Fridericum Lãtgrauium Thuringiæ & Marchionem Mysnæ, & Erffordenses, ex eo quòd ciues multas iurisdictiones & aduocatias in villis circumquaq; adiacentibus ciuitati comparauerũt ab Alberto patre suo contra voluntatem suam, quas Fridericus repetiuit. Erffordensibus verò resistentibus, & habitis multis placitis sed incassum; tandem stratæ publicæ impediebantur, & spoliabantur inducentes aliquid ad ciuitatem contra prohibitionẽ factã. Erffordenses verò cum turma magna exiuerunt, & castra marchionis, scilicet *Adirsleybin* & *Vtensteten* destruxerunt. Hanc violentiam & præsumptionem audiens Marchio, vocatis iudicibus terræ sedit pro tribunali in *Meslhusen*, volens condemnare Erffordenses sententialiter propter excessus. Erffordenses hoc intelligentes processionaliter ab omni clero ciuitatis & religiosis ante portam ciuitatis deducti cũ magna turma ciuium exiuerunt, & Marchionem cedere de iudicio compulerunt. Secundario verò rediit Marchio ad eundem locum, magis munitus populo, & iterum Erffordenses exiuerunt contra Marchionẽ cũ gaudio. Marchio verò hoc audiens, præcepit suis sub pœna capitis, ꝙ nullus deberet eximere gladiũ, sed tales rustici deberẽt cũ baculis sumptis de sepibus baculari, & equorum pedibus caleari. Erffordenses videntes tantũ animũ in aduersariis suis, fugã inierũt, & multi ex eis capti fuerũt. Postea Erffordẽses, cõiuratione facta cũ Hermanno comite de Wymar & ciuibus Molhusis & Northusis, cũ multis aliis armigeris se tutauerũt, & incendiis & rapinis terrã Marchionis inuaserunt, nec festiuis diebus nec ecclesiis pepercerunt, nimiùm grauantes monasteria & canonicos in ecclesia Erffordensi, in domibus armigeros locantes. Quapropter ex vltione diuina in die Ascẽsionis domini, Capitaneus eorum cum LXX armigeris captus est cum magno apparatu equorum & armorum: & consimile factũ fuit in villa Zymmer, vbi multos perdiderunt. De quo Erffordenses in tantam pusillanimitatem fuerunt attracti, quòd resistere ammodo non attentabant. Vnde Marchio cum expeditione valida ciuitatẽ *Wyhe* & *Wymar* obsidebat, & ipsum comitem ad deditionem compulit, anno Domini MCCCXI. Inde aggressus est ciuitatem Erffordensem: & castrum ponens in villam Hocheym ꝑpe ciuitatem, & hortos & domos extra murũ igne & ferro destruxit. Postea omnia vineta circumposita succendi fecit, & postea Marchio exercitum dimisit. Erffordenses videntes se nimis opprimi, auxilium regis Romanorum inuocauerunt. Qui misit eis vnum militem nomine de *Nornberg*. Insuper & Ioannem fratrem Lantgrauij Hassiæ vocauerunt. Qui simul congregati villas *Rinckoleibin* & *Someringen* rapinis et incendiis vastauerunt, anno Domini MCCCXII. Et quia nihil dignum memoriæ agere potuerunt, propter resistentiam magnam quam habuerũt à Marchione; ideo Lantgrauius Ioannes et Capitaneus regis ad sua propria sunt reuersi. Deinde magna est orta dissensio in ciuitate, inter communes et diuites. Nam variis damnis et oppressionibus ad tantam infamiam et pusillanimitatem deuenerunt, quòd quatuor vel tres armigeri in equis ad fossatum vel ad portas ciuitatis venirent, vel aliquos ad valuas persequentes. Tandem Erffordenses, communitate et defectu pauperum cogente, pacem a Marchione expetunt, & cum magna summa pecuniæ obtinuerunt. Similiter Molhusen et Northusen: insuper Erffordiensibus petentibus quædam iura quæ pater Marchionis concesserat, penitus in nihilum sunt redacta. Anno Domini MCCCXVI, acta sunt hæc. Et quia talis discordia durauit per VII annos, absque discordia præcedenti regis et filiorum Lantgrauij; tunc terra mansit inculta ab incolis; nec arari poterat, nec seminari. Ideo subsecuta fuit fames valida: et multi homines fame perierũt vbique, et specialiter in Erffordia, ad quam multi declinauerunt propter victualia, et ibi mortui sunt, et in carrucis de plateis educti ad sepulturam. Etiam stratæ ad Erffordiam propter discordiam vndique replebantur vrticis et herbis crescendo, quia viæ a transeuntibus vix poterant videri, quia guerræ et discordiæ durauerũt vltra VII annos, quia inceperunt anno Domini MCCC. Et nota, quòd licet annus decimus superius non sit positus propter historias recitatas et successum, attamen hic ponitur, ne error videatur.

De primogenito Friderici Marchionis.

CAP. LXXXV.

ANno Domini MCCCX, Marchio Fridericus congregato exercitu resedit in villa Tungede, disponens iter in Buchoniam contra abbatem Fuldensem. Quo tempo natus est ei filius in Gotha, de quo tantum gauisus fuit, quòd expeditionem dimisit.

De discordia inter Marchionem Mysnæ & Brandenberg. & de captiuitate Marchionis Mysnensis, & eius liberatione.

CAP. LXXXVI.

ANno Domini MCCCXII, facta est discordia inter Marchionem Woldemarum de Brandeburg, & Fridericum Marchionem Mysnæ. Qui inter se multa damna, cædes hominum, rapinas, & incendia, faciebant. Tandem peruenitur ad pugnam, & Fridericus Marchio Mysnẽsis captus abducitur. Hoc audientes Erffordenses, quorum discordia cum Marchione Mysnæ adhuc durauit; (de qua suprà dictum est) castrum Marchionis *Rinckeleybin* per mensem ab eis obsessum, nõ sine magnis expensis & cum graui discrimine suorum ceperunt & destruxerũt. Similiter abbates Fuldensis & Hirsfeldensis interim destruxerunt castra *Rotinbergk* & *Breytenbach*. Hoc intelligens per nuncium in captiuitate, talia castra esse subuersa; vt se vindicare posset, pro liberatione sua, quantum poterat, laborabat. Vnde tractatum fuit, quòd pro liberatione sua deberet dare filiam suã Elizabeth Alberto de *Kochin* comiti, filio sororis Marchionis Woldemari, in vxorem, quæ adducta fuit statim ante liberationẽ; deinde deberet dare plures ciuitates & castra in terra Orientali sitas, (& nominatæ fuerunt) & super has terram Plysnensem totam. Hoc factum fuit, quòd ad mandatũ Marchionis Friderici Mysnẽsis aduocati præsentauerunt ciuitates terræ orientalis Alberto comiti de Kochin, commissario Marchionis Woldemari. Postea Marchio Mysnensis hoc idem fieri mãdauit aduocatis terræ Plysnensis. Sed renuerunt, dicẽtes mãdatum domini sui, nisi viua voce sanoq; corpore illud eis pẽciperet, minimè se explere. Quapropter termino ad hoc deputato, Marchio Mysnensis Fridericus ad illud præcipiendum ab hostibus ad terram propriam adducitur. Sed à suis aduocatis cùm validas tetendissent insidias, capitur & comes de Kochin cum omnibus suis: & in Altenberg deducunt. Grates igitur suis de hoc facto refundens, & de sua liberatione nõ modicũ gaudebat. Munitionesq; orientales, hostibus subactis, valida manu anno sequenti re obtenta denuo possidebat. Et comes de Kochin si liberari debebat, oportebat, quòd suam filiam adhuc virginem & iuuenculam cum magna summa pecuniæ restitueret; quod & factum est. Et sic pacificatus cum Marchione Voldemaro Thur. intrauit, & contra Erffordenses & abbates prędictos debellauit, sicut prius.

De morte Alberti Lantgrauij Thuringiæ patrũ Friderici.

CAP. LXXXVII.

ANno Domini MCCCXIIII, Henricus imperator in Tuscia moritur, in ciuitate Pisana sepelitur. Eodem anno, electi fuerunt in Franckenforth dux Bauariæ Ludouicus, & dux Austriæ Fridericus, ex partibus duabus, qui inter se nouem annis hostiliter dimicauerunt. Tandem dux Ludouicus Bauariæ per conflictum obtinuit. Et nota, quòd idem dux Fridericus Austriæ captus à Ludouico Bauaro. Et cùm multis annis, x videlicet, detentus esset, tandem liberatus multo detrimento bonorum suorum, veniens ad propria, post breue tempus scilicet anno Domini MCCCXXXIII, à pediculis consumptus est miserabiliter. Frater verò eius dux Lupoldus præsumptuosè volens videre diabolum, citatum à quodam nigromantico, & cùm in forma nigri hominis appareret, & deformis, & cùm dux vidisset, dixit *Satis est*, & deductus ad lectum mortuus est. Eodem anno scilicet superius posito, MCCCXIIII, adhuc durante discordia inter Fridericum Marchionem & Erffordenses, Albertus Lantgrauius Thuringiæ, pater Friderici obiit in Erffordia in multa egestate & miseria, & sepultus est in ecclesia beatæ Mariæ virginis, anno ætatis suæ LXIIII, de quo narratur quòd multum fuit liberalis,

imo

imò prodigus. Et cùm in Erphordia à ciuibus esset cum decem personis prouisus; omni die quandocunque sibi nobiles occurrebant, illos inuitabat. Et prouisori suo dixit, Die ciuibus vt præbendas pro duobus vel aliquando pro tribus diebus nobis mittant. Et sic de crastino nihil cogitabat, & finis malus sequebatur, pro vt moris est talium.

Quomodo militaris quidam propter inutilia mortuus est.

CAPVT LXXXVIII.

ANno Domini MCCCXX, Fridericus Marchio quendam nobilem *Albertum Kunt* pro aliquibus friuolis verbis prolatis, dicens hæc verba: *Ecce domini, si promoui vos ad terras principatuum vestrorum, ego etiam inueniam vias vos amouendi*; turri mancipauit, qui mortuus est & sepultus in cõuentu prędicatorum in Ysenach. Eodem anno, Fridericus marchio ac Landgrauius Thuringię dedit filiam suam Elizabeth, prius desponsatam comiti de Kochin, (vt dictum est) Henrico Landgrauio Hassiæ. Eodem anno, valida fames per tres annos durauit, & multi fame perierunt in ciuitatibus & villis, & iacebant in publica strata exanimes. Vnde Erphordenses foueam extra ciuitatem fecerunt, & eos sepelierunt.

De morte episcopi Magdeburgensis.

CAPVT LXXXIX.

ANno Domini MCCCXXXI, ciues Magdeburgenses multas iniurias fecerunt episcopo suo Borchardo. Tandem auxilio Friderici Marchionis compulsi sunt ad recipiendũ ipsum, & homagium sibi facientes, & cum solẽnitate ipsum introduxerunt ad ciuitatẽ, & postea ipsum occiderunt. Eodem anno, Fridericus Marchio in terra Orientali & Plisnensi multa castra cepit; & aliqua retinuit, & aliqua destruxit. Eodem anno, Marchio inexpugnabile castrum scilicet Raspenperg destruxit, & castrum Eckersberg, quod erat *Beringeri de Schidingen*, expugnauit.

De morte Marchionis.

CAPVT XC.

ANno Dom. MCCCXXII, Fridericus marchio Misnensis & Orientalis, ac Thuringiæ Landtgrauius, tactus morbo apoplexiæ, & tribus annis semiuiuus iacuit, non loquens: & anno MCCCXXV mortuus est, & sepultus apud sanctam Catharinam in *Ysenach*, extra muros, ætatis suæ anno L. Eodem anno *Wetzlo de Buchenowe* & Otto de *Schuttirheym* quendam electum in archiepiscopum ceperunt in strata publica, & ipsum in Brandenfels captiuũ duxerunt, vbi mortuus fuit, & sepultus in Ysenach apud fratres Minores.

De Friderico secundo March. Misnensi & Landgrauio Thuringiæ.

CAPVT XCI.

FRiderico prænominato defuncto, successit Fridericus filius eius, ætatis suæ anno XV, cui adhuc patre viuente desponsata fuit filia Ioannis regis Bohemiæ, & sibi adducta in Warckberg, quam (vt decuit) in omni reuerentia tenuit ibidem per sex annos, & postea eam virginem castam patri ad Bohemiam remisit, & duxit in vxorem Mechtildam filiam Ludouici imperatoris ducis Bauarię in Nornberg, anno Domini MCCCXXVIII, de qua genuit quatuor filios, scilicet Fridericum, Balthazarum, Ludouicum factum episcopum in pluribus locis, & Guilhelmum; item duas filias, quarum vna duxit Fridericum Burggrauium de Nornberg, alia facta est Sanctimonialis in *Suzelitz*.

De captiuitate nobilium in Driuordia.

CAPVT XCII.

ANte illud tempus, anno videlicet MCCCXVII, imperator, socer Friderici Marchionis, iuit in Romam pro coronatione: & fuit ibi & in confinibus plus quàm per annum, & genuit ibi filium, quem nominauit Romanum.

Eodem anno capti fuerunt Fridericus & Hermannus de Driuordia, per Fridericum de *Wangenheim*, & aduocatos Marchionis. Qui quia raptores fuerunt & foue-

bant, vnde ne occiderentur detenti sunt in Wangenheim, & plures cum eis. Alij antè ducti sunt in Gotha, & suspensi. Qui autem superuixerunt, innumerabili pecunia data vix mortis supplicium euaserunt. Et aliquibus annis transactis, iidem de Driuordia non cessauerunt à malis. Ideo episcopus Moguntinus, Landtgrauius Hassiæ, marchio Missnensis, castrum & ciuitatem Driuordia obsederunt, & ceperunt anno Domini MCCCXXVIII.

Item anno Domini MCCCXXIX, Ludouicus imperator filium suum Ludouicum primogenitum fecit Marchionem Brandeburgensem.

De discordia inter Marchionem & Erffordenses orta de duobus episcopis.

CAPVT VIIC.

ANno Domini MCCCXXX, mortuo Matthia archiepiscopo Moguntinensi, canonici elegerunt episcopum Baldewinum Treuerensem, cui adhæserunt Erffordienses. Econtra dominus papa dedit Henricum de Veraneberg præpositum Bunnensem, & orta est discordia magna in diœcesi. Nam aliqui adhæserunt vni in Thuringia, & aliqui alteri: & fuerunt partes in terra & in ciuitatib. inter laicos & clericos. Et Erffordenses qui adhæserunt electo, habuerunt aliquos clericos qui adhæserunt dato à papa suspectos, & ceperunt eos, imò aliquos occiderunt: nec ad preces Balduwini episcopi electi detentos in vinculis absoluere volebant: propter quod malum eos excommunicauit, & excommunicari fecit. Et Fridericus marchio contra eos & quam plures alios nobiles in Thuringia concitauit. Tandem aliquibus annis transactis, Erffordensibus in sua pertinacia manentibus, Fridericus marchio, ob fauorem ecclesiæ Dei & episcopi Moguntini, & ad mandatũ imperatoris, collegit aliquem exercitum: & in Metilhüsen villam venit, volens ibi sedere pro tribunali, & tanquam publicus hostis cleri & terræ ciues sententialiter condemnare. Sed ciues cum turma magna ciuitatem exiuerunt, & March. de iudicio fugauerunt. Propter quam contumaciam & proteruiam, cepit eos vndique persequi incendiis & rapinis. Hoc videntes, conspirauerunt cum comitibus terræ de *Keuernberg*, de *Wymar*, de *Buchelingen*, de *Rotenberg* qui eos iuuerunt. Et hi sentientes, se nimis à March. perurgeri, Erffordenses dimiserunt, & ad marchionẽ se contulerunt. Quod videntes Erffordenses aliunde CCC lanceas cõduxerunt, & cum Henrico de Blãckenhayn capitaneo eorum ciuitatem exiuerunt, & villas marchionis circa *Neuenmarck*, *Botilstede*, *Gotha*, *Tungisbrucken* rapinis & incẽdiis destruxerunt. Tandem venerunt ad oppidũ *Crauchfeld*, quod erat comitũ de Schwartzberg, & ciuitatẽ incenderunt, & plus quã LX homines perierũt. Et post hoc ad propria Erffordẽ sunt reuersi.

Nota, quòd imperator Ludouicus in Warchberg, anno Domini MCCCXXXIII, & treugas fecit cum marchione Friderico, & cum ciuitatibus Erffordensi, Molhusensi, vsque ad duos annos. His finitis ciuitas fuit obsessa, prout infrà patebit.

De vento magno, & de obsidione ciuitatis Erffordensis.

CAPVT VIC.

ANno Domini MCCCXXXV, ventus validus fuit, qui in ciuitatibus & villis, castris, campis, & nemoribus, innumerabiles ruinas fecit. Eodem anno, Baldewinus electus Maguntinus intrauit Thuringiam contra aliquos nobiles qui adhæserunt suo aduersario, & obsedit *Tulstet*, & magnum populum posuit de voluntate Friderici de Wangenheim in Wangenheim contra Erffordenses, occultè sperans quòd ciuitas Erffordia sibi per aliquot ciues traderetur. Cui episcopo comes de Katzenelbogen debebat venire in adiutorium, & per aduocatos marchionis captus est cum omnibus. Et postea episcopus videns traditionẽ ciuitatis nõ euenire ad effectum, concordauit cum marchione inimico Erfford. Et obsederunt ciuitatem, vbi fuerunt 16 principes congregati cũ suis, & in circuitu fruges & segetes terræ defalcari fecerũt, & vineta succidi. Et multis hinc inde damnis ex vtraq; parte factis; tandem peruenitur ad conflictum: & in *Bruleto* multi occisi sunt ex vtraque parte, & finaliter coacti sunt ciues pecuniam magnam dare marchioni & episcopo. Et etiam solutis à vinculis clericis, per ciues detentis, & facta pace; quilibet rediit ad propria.

De

De fundatione Cellæ sub castro Warchberg in honorem S. Elizabeth.

CAPVT VC.

ANno Dom. MCCCXXXI, Fridericus marchio ædificauit Cellam beatæ Elizabeth pro fratrib. Minorib. sub castro Warckberg. Et eodē anno iuit in Angliā ad regē.

Anno Domini MCCCXLI, Fridericus marchio obsedit castrum *Neberet*, & oppidum incendio consumpsit.

De discordia inter marchionem & comites de Wymar & Schwartzberg, & de castris obsessis & destructis.

CAPVT IIIIC.

ANno Domini MCCCXLII, comes Hermannus de Wymar, & comes Guntherus de Schwartzberg erexerunt se contra marchionem. Et accidit, quòd semel idem comes de Wymar esset in Erffordia in hospitio suo, & marchio pertransiens ciuitatem; Comes post eum clamauit, *Audi Friderice quo tendis tu?* Marchio verò respiciens dixit: Verè ego faciam hoc, quòd tu vocabis me dominum tuum, & assumpsit sibi in adiutorium Erffordēses. Et infra quatuor annos quibus se ligauerunt, destructæ sunt per marchionem & Erffordenses curiæ bene muratæ, scilicet *Dyuorte*, *Cobenstet*, *Hordysleybin*, *Breytenherde*, *Artisleiben*, *Wytzeleibin*, *Kyrchem*, *Wenthusen*: & pincerna prædictæ curiæ vel castri captus est. Item obsessa fuerunt castra ab eisdem, scilicet *Sedelhusen*, *Vipech*, *Hescler*, *Wyhe*, & istud oppidum igne succenderunt, & castrum ceperunt. *Vypech* verò erat comitis de *Wymar*. Item castra *Willerstet* & *Grysheim* destruxerunt. Item obsederunt castrum Dornenberg. Sed quia Erffordenses volebant illud destruere, sed Marchio restitit; ideo receserunt de castro, & per solos Erffordenses obsessum est castrum *Tundorff*, & expugnatum est ab eis.

Item in eadem discordia, quia Guntherus de *Schwartzburg* residens in *Arnstet*, fuit adiutor comitis de *Wymar*, ideo ciuitas Arnstet fuit obsessa per marchionem ac etiam Erffordenses: & multa damna intulerunt ciuitati & villis. Erffordenses enim volebant, quòd ciuitas caperetur & destrueretur. Marchio autem restitit, & inde receserunt, & ciuitatem Erffordensem intrauerunt. Et fuit rumor, quòd marchio necessitate compulsus deberet ire versus Mysnam. Hoc intelligentes comites vocauerunt plures nobiles amicos suos scilicet in adiutorium, & præcipitantes venerunt ad noua fossa ciuitatis Erffordensis; æstimantes dominum marchionem dudum recessisse, qui vix ad horam vnam ante hoc recessit. Et impetum fecerunt, prouocantes Erfford. exire. Et illi mittentes nuncium post marchionem, & exiuerunt ciuitate cum magna turma, & fugauerunt comites, ipsos insequentes vsque in villam *Egenstet*: vbi comites se verterunt, & conflictum cum Erffordensibus inierunt, & non longè erat marchio, qui Erfordēsibus venit in adiutorium, & capti sunt duo comites de Schwartzberg cum multis armigeris, qui ducti fuerunt statim ad Erfordiā per aliquos. Marchio verò cū Erforden. insequebantur illos qui fugerunt, & plures in fuga ceperunt, deinde non contenti vsque Arnstet venerunt, & quiescere volentes, vbi & marchio creare milites volebat: & clamor magnus factus est in ciuitate. Et casu superuenit comes de Vernneberg, frater domini Moguntini, vocatus prius per comites, qui statim exiuit ciuitatem cum ducentis viris recentibus, & commissum bellum magnum. Et quia marchionis exercitus fuit fatigatus & lassatus; ideo perdiderunt multos, & occisi fuerūt nobiles, scilicet *Wetzelo de lapide* miles, Henricus de *Aroldishusen* miles, Theodericus de *Stentet*, & quamplures alij &c.

Et ex ordinatione diuina abbas sancti Petri, audiens cōflictum factum, & aliquos occisos in primo conflictu; misit monachos suos in curribus, vt adducerent occisos ad sepulturam monasterij sancti Petri. Et dum ibi irent in curribus, multi adhuc de ciuitate paulatim sequebantur, & aliqui ascenderunt currus, inter quos erant aliqui fistulatores. Et dum appropinquarent loco, vbi factus fuit conflictus, & vbi erat de facto, inceperunt fistulare. Quod audiens ille de Vernenberg, timēs magnum populum aduenire, dedit fugam ad ciuitatem Arnstet: aliàs marchio cum omnibus suis fuisset captus: & sic redierunt multùm lassati & læsi ad ciuitatem Erffordensem, vbi marchio mansit

per mensem, & in tantum percussus fuit, quòd totum corpus suum fuit denigratum, non potens sedere vel iacere. Tandem per comites terræ compositio talis fuit facta, quòd comes de Wymar & frater sius dederunt omnia bona sua marchioni, ciuitates, castra, ad manus suas. Quo facto, marchio reddidit eis omnia ad tempora vitæ solummodo possidenda: Orlamundè verò retinuit.

Eodem anno, videlicet MCCC, ciuitas Ysenach à porta sancti Nicolai vsque ad sanctam Catharinam incinerata est.

Molhusenses ceperunt comites de Reginstein.

CAPVT IIIC.

ANno Domini MCCCXLIII, Molhusenses ceperunt per conflictum comites de *Reginstein* & *Weringerade* cum multis militibus & armigeris.

Canonici Gothenses translati sunt.

CAPVT IIC.

ANno Domini MCCCXLV domina Elizabeth Marchionissa, mater Domini Friderici, ordinauit quòd Canonici de Ordorff se transtulerunt in Gotham.

De discordia noua.

CAPVT IC.

EOdem anno, orta est magna discordia, inter Fridericum Marchionem, & Henricum comitem de Henneberg denuo qui prius discordauerũt. Et Henricus comes prędictus fuit adiutor comitum de Schwartzborg & Wymar. Sed cùm obsessa fuit ciuitas Arnstet (vt dictum est) fuerunt compositi in Wassenberg, taliter quòd filia comitis de Henneberg deberet ducere filium Friderici marchionis, & sibi addere cum filia Küborg, & alias ciuitates & castra in Franconia. Sed postea marchio hoc retractauit propter certas causas, & inimicus comitis factus est, & emit contra ipsum castrum nominatum de *Lapide* à dominis de *Saltza*, inter Ysenach & Breytingen, & castrũ Scharffenberg comitis obsedit. Et fuisset expugnatum, si mater domini Friderici non impediuisset. Tandem compositi fuerunt amicabiliter. Et Fridericus filius Friderici marchionis duxit filiam comitis, & post mortem comitis recepit terram in Franconia.

Anno Domini MCCCXLVI, destructum fuit castrum *Cytresberg auff dem Hartze* per comitem de *Sundershusen*, & Erffordenses & Molhusenses & XIX raptores ibidem capti & suspensi sunt. Et Hermannus comes de *Stolberg* & Henricus de *Wertzde* miles decollati sunt.

Quomodo marchiones receperunt Orlamunde in potestatem eorum.

CAPVT C.

EOdem anno, marchio recepit in suam potestatem castrum & oppidum Orlamunde, liberè dimittens alia bona ad tempora vitæ comitibus de Orlamunde vel Wymar: quia huc vsque illis quatuor annis durauit discordia, vt dictum est. Et isto anno compositio facta fuit.

De incineratione oppidi Saltza.

CAPVT CI.

EOdem anno, facta est discordia magna inter dominum Moguntinum & Friderícum marchionem, propter quãdam seditionem inter nobiles fratres de Saltza, qui diuidentes suam paternam hęreditatem duo vendiderunt: partem suam in Saltza ciuitate domino Maguntino: alii verò suam partẽ marchioni. Dolosè autem actũ est, quòd castrum ibidem receptum fuit per aduocatũ domini Maguntini, aduocato verò marchionis inde fugato, & simpliciter amoto. Propter quod ciuitas fuit per marchionem obsessa: & stantes in muro deponẽtes braccas fecerunt marchioni cõtumelias, & multa alia opprobria. Quod vidẽs marchio, commotus præcepit, sagittari ignea tela in eandem ciuitatem: & ciuitas totaliter combusta est: & perierunt 16 sexagenæ hominum, & 18 non potentes habere exitum, quod placuisset marchioni: sed armigeri episcopi hoc impediuerunt, & portas clausas tenuerunt: postea præfati principes concordati sunt, & ambo simul ciuitatem obtinuerunt.

De

De ficto Marchione Brandeburgensi &c.

CAPVT CII.

ANno Dom. MCCCXLVII, obiit domina Mechtildis, vxor Friderici marchionis, & sepulta in monasterio Cellæ Mysnensis. Eodem anno obiit Ludouicus imperator, eiusdem dominæ pater, & sepultus est in Monaco.

Eodem anno, dux Saxonię, & episcopus Magdeburgensis, & alij nobiles in Saxonia creauerunt vnum marchionem Brandeburgensem, scilicet vnum molẽdinarium; dicentes, ipsum esse Woldemarum marchionem, qui ante XXV annos veridicè mortuus fuit. Et hoc fecerunt in præiudicium Luduici filij imperatoris à patre ibidem dato pro marchione: & postea inuentum fuit, esse deceptionẽ magnam. Quia illi qui hoc fecerunt & cõfinxerunt, terram marchiæ inter se diuidere iure hæreditario voluerunt. Quod aduertentes oppidani, & dominũ terręillum fictum expulerunt, & verum suum dominum scilicet Ludouicum cum fratribus suis filiis imperatoris reassumpserunt.

Comes Guntherus de Schwartzburg eligitur in imperatorem.

CAPVT CIII.

ANno Domini MCCCXLVIII, mortuo Luduico imperatore, principes Alemaniæ & electores imperij se diuiserunt. Nam aliqui elegerunt Carolum regem Bohemiæ; alij verò, scilicet Henricus de *Verneburg* episcopus Moguntinus cum certis electoribus & principibus elegerunt Guntherum de *Schwartzburg* comitem. Qui suffultus auxilio suorum amicorum collegit exercitum more regio, & obsedit ciuitatem *Franckenfort*: ibiq; per mensem expectans suum aduersarium, vt secum dimicaret pro imperio obtinendo, secundum legem super hoc datam. At ille, se subtrahente dolosè & in confinibus Rheni latitante, cogitauit &c. Comes Guntherus ab omnib. suis proclamatur, vt rex Romanorum, sed paruo tempore: pòst intoxicatus & videns se moriturum, ordinauit per interpositas personas, quòd alius, scilicet Carolus fuit assumptus, data magna summa pecuniarum amicis suis loco expensarum.

De morte Friderici Marchionis.

CAPVT CIIII.

ANnò Domini MCCCXLIX, mortuus est Fridericus marchio Misnensis & Thuringiæ Landtgrauius, & sepultus est in Cella Mysnensi ordinis Cistericensis, anno ætatis suæ XXXIX.

De Friderico tertio Marchione Mysnæ & Landtgrauio Thuringiæ.

CAPVT CV.

FRiderico marchione Mysnæ mortuo, successerunt filij sui, scilicet Fridericus, qui duxit Catharinam filiam comitis de Henneburg; Balthazar, qui duxit filiam Burggrauij Ioannis de Nornberg; Wilhelmus qui duxit filiam marchionis de Marouia; & quartus scilicet Ludouicus factus est primò episcopus Halberstadensis, deinde in Bamberg, tertiò confirmatus in episcopum Moguntinum. Idem Fridericus primogenitus inter fratres suos omnia dominia solus rexit circa XX annos, & regere cœpit, anno Domini MCCCL. Eodem anno, Iudæi per totam Thuringiam cremati sunt. Eodem anno flagellatores cum diuersis turbis venerunt de diuersis ciuitatibus & villis se flagellantes, & processionaliter incedentes cum cantu & vexillis. Sed postea per sententiam excommunicationis deleti sunt, ex eo quòd illam pœnam propria auctoritate pro peccatis contra statuta ecclesiæ assumpserunt. Eodem anno fuit annus Iubileus, & Romam venientes absoluti sunt à pœna & à culpa. Eodem anno lupi scilicet *Meerwolffe* deuorauerunt homines.

De conflictu in Francia, & de morte regis Bohemiæ.

CAPVT CVI.

ANno Domini MCCCCLI, fuit conflictus in Francia cum rege Angliæ & Franciæ: in quo rex Angliæ habuit victoriam, & cepit regem Franciæ cum duobus filiis, & multos alios principes &c. In quo etiam interfectus fuit Ioannes rex Bohemiæ,

pater Caroli imperatoris, & ſocer regis Franciæ, & cæcus cum quatuor militibus, qui ſibi ferreis catenis annexi fuerunt cum multis aliis. Poſt conflictum regum Angliæ & Franciæ, Balthaſar Lantgrauius Thuringiæ iuit in Angliam ad defendendum ipſum regnum, & multis temporibus ibi durauit, & multa magnifica facta ibi fecit, & miles factus eſt, & gloriosè licentiatus per regem Angliæ, & meruit ſecundariò vocari per prædictum regem.

Quomodo Carolus imperator intrauit terram Pliſnenſem cum Marchione.

CAPVT CVII.

ANno Domini MCCCLVII, Carolus imperator intrauit cum Marchione terram Pliſnenſem contra Rutenum de Plawen, id eſt *gegen den Ruſſen von Blawe*: qui plura caſtra & oppida ad Bohemiæ regnum pertinentia ſub nomine pignoris multis annis indebitè ſibi vſurpauerat. Aduocatos verò Ruteni tantus terror & timor inuaſerat, quòd caſtra dederunt ſalua vita quæ habuerunt ſub cura ſua, timentes quòd ſine periculo eorum defendere non poſſent: & fuerunt caſtra ſcilicet *Zugenrucken, Criptes, Stein, Rouenburgk, Werde*. Propter quod idem *Ruſſe de Plawen* ſuſpicabatur de illis aduocatis, quòd voluntariè tradidiſſent, ipſoſque vocauit, & omnes in vnum horreum intrare compulit, & igne appoſito ipſos concremauit, ſe vindicando & aliis aduocatis terrorem incutiendo.

De morte Guntheri de Schwartzburg & filij eius, & de diſcordia inter Marchionem & comites de Schwartzburg.

CAPVT CVIII.

ANno Domini MCCCLVIII, mortuus fuit filius Guntheri de Schwartzburg electi in imperatorẽ, cuius erat oppidum *Franckenhauſen*, & media pars oppidi *Arnſtet*: Et orta eſt magna diſcordia inter Fridericum Marchionem, & alios comites de Schwartzburg, patruos defuncti. Nam Marchio dixit, quòd bona relicta iure hęreditario ipſius defuncti eſſent ad eum & ad fratres ſuos deuoluta, ex eo quòd eſſent collatores & patroni. Econtra dixerunt comites, quòd cum patruo ſuo defuncto eſſent confœderati: ſic quòd quicunque inter eos eſſet ſuperſtes mortuo altero, ille deberet totam hæreditatem poſſidere. Tandem multis placatis & induciis generalibus habitis, Marchioni & fratribus ſuis ſcilicet fuerunt propinata tria millia marcarum argenti puri, & cum hoc tria caſtra, ſcilicet *Dorneberg, Winperg, Griffenberg*, vt illi comites poſſent liberè poſſidere bona relicta patrui ſui: & ſic ſedata eſt diſcordia.

De deſtructione villæ Kindelbrucken.

CAPVT CIX.

ANno Domini MCCCLIX, orta eſt grandis diſplicentia inter Fridericum Marchionem, & Hermannum Comitem *de Bychelingen*, ex eo quòd prædictus Comes nimis grauauit ruſticos villæ *Kindelbrucken* ſibi impignoratæ, & ad Marchionem antiquitus pertinentis: quod villani notificauerunt Marchioni. Et hoc comes ægrè ferebat, & cum adiutorio ciuitatum Erffordeñ. Mülhuſeñ. Northuſeñ. ipſam villam ſpoliauit rapinis & incendiis, & deuaſtauit, & plures ruſticos cepit. Et hoc Marchio pro malo habuit, & comitem cum ciuitatibus ad rationem poſuit. Tandem data aliqua ſumma pecuniæ Marchioni à ciuitatenſibus, & vltimò Marchio dedit comiti aliquid, & villam retinuit.

De morte Elizabeth Marchioniſſæ.

CAPVT CX.

EOdem anno, obiit illuſtris domina, domina Elizabeth Marchioniſſa, reſidens in Gotha, mulier vita & Chriſtiana religione ſtrenua, ingenio ſapientiſſima, animo & facto liberalis, cunctis virtutibus mundanis prędita, in conſilio ſuprema lingua diſerta, pauperum nutritia, religioſorum defenſatrix, aſſidua pacis terræ Thuringiæ amatrix, atque fideliſſima procuratrix, in cultu diuino diligentiſſima, & ſepulta eſt apud fratres prædicatores in *Yſenach*.

Quomodo

Quomodo Marchio deuastauit Buchoniam.

CAPVT CXI.

ANno Domini MCCCLXI, Fridericus Marchio intrauit terram Buchouiæ contra abbatem Fuldensem, quod fatuè locutus fuit contra eundem Marchionem & Landtgrauium Hassiæ, & in illa parte quæ nominatur *auff dem Sande*, cepit castra *Northeim & Tostorff*. Et similiter Landtgrauius Otto Hassiæ cepit oppidum *Hunefeld*, & postea ambo principes conuenerunt in confinibus *Gerstungen*, vbi abbas eos accessit, & petiuit gratiam eorum, & singuli eorum redierunt ad sua.

De obsidione ciuitatis Tsleben.

CAPVT CXII.

ANno Domini MCCCLXII, Ludouicus episcopus Halberstadensis, frater Friderici Marchionis, cum exercitu magno obsedit ciuitatem *Tsleben*, & territorium hinc inde deuastabat contra comitem de *Mansfelt*, imponens ei, quòd plura castra & bona ad ecclesiam Halberstad. pertinentia iniusto titulo possideret. Et quia episcopus cum suo exercitu se recepit ad monasterium *Sechaenbech* ordinis Cysterien. & ibi refugium habuit; ideo post recessum episcopi comes cõuentum monachorum intrauit, & omnibus rebus spoliauit abbatem, & monachos cepit, vinculauit, diuersis cruciatibus ipsos tormentauit, & aliquos vt tyrannus maximus occcidit.

Comites de Honstein capti sunt in Saxonia.

CAPVT CXIII.

ANno Domini MCCCLXIIII, Comes de *Honstein*, de *Reinstein*, de *Weringerode* intrantes Saxoniam ad placitandum cum episcopo Hildesheymen. & in via capti sunt per aliquos nobiles Saxoniæ, & magnis pecuniis se redimebant.

De discordia inter Marchionem & ducem Albertum de Brunswick.

CAPVT CXIIII.

ANno Domini MCCCLXV, Albertus dux Brunswicensis, dictus de Saluia, molestauit vasallos Marchionis Misnensis diuersis modis, nec volens dimittere ad verbum Marchionis: immo blasphemãdo dixit: *Terram meam ego bene teneam, etsi pluuiam daret Marchio*. Propter quam blasphemiam & proteruiam Marchio Fridericus cum fratribus suis, sibi cooperantibus Erffordiensibus, Molhusensibus, Northusensibus, & cæteris nobilibus terrarum suarum, collegit exercitum valde magnum, qualis ad LX annos non fuit similis visus, vt à senibus narratur in terra, & intrauerunt Saxoniam, & ceperunt castra *Hindenborck*, *Wynthusen*, *Wenthusen*, *Lichtenstein*: quia idem dux fuit fautor raptorum, & se gessit quasi raptor. Et Marchio aduocatos suos ibi posuit, villasq; circumquaque igne & ferro destruxit. Tandem à prædicto duce Marchio obsides recepit, & promisit emendam, & consimilia quæ prius fecerat, se amplius non facturum. Et sic Marchio cum suis cum gloria & victoria reuersus est. Postea aliquibus annis transactis, cùm Marchionis aduocati & ciues aliqui de Thuringia vellent victualia adducere castris obtentis in Saxonia, dux prædictus rupto fœdere & pace quam promisit seruare Marchioni, omnes illos cepit. Propter quod Marchio & obsides ducis indignati multùm. Et Marchio vocato episcopo Moguntinensi, & pluribus aliis principibus, exercitum magnum collegit: cum octo millibus armatorũ redeuntium in Saxoniam prædictum ducem compulerunt, quòd se composuit, & venire in Thuringiam, & non exire, nisi esset pacificatus cum Marchione: quod totum factum est. Eodem tempore Erfordenses propter quẽdam olim officiatum dominorum de *Thamrode* & ciuem in Erfordia factum, & postea ab illis dominis captum & suspensum certis ex causis, cum magna turma ciuium exiuerunt, & oppidum *Thanrode* infra castrum situm incinerauerunt, quod displicuit Friderico Marchioni, & eis litem indixit. Postea placitis habitis & ciuibus victis, in curia imperatoris concordati sunt, non sine magna pecunia quam dederunt Erfordenses.

Eodem tempore, Balthazar frater Friderici Marchionis intrauit secundariò An-

gliam in adiutorium regis Angliæ contra regem Franciæ. Item Wilhelmus frater Friderici iunior arripuit iter versus Alsatiam cum pluribus principibus contra societatem malam de Britannia, & societas fuit fugata, & multi occisi. Anno Domini MCCCLXVI, fuit terræmotus magnus in Molhusen, & in Ysenach durans quasi per dimidiam horam in hebdomada Pentecostes. Item circa idem tempus Balthazar frater Friderici March. in terra Orientali aduocatorum plura castra expugnauit & oppida obtinuit. Item Wilhelmus frater iunior eorundem in Misna plura castra & oppida expugnauit & obtinuit. Eodem etiam anno prænotato, comes Ioannes de Schwartzburg intrauit Franconiam contra episcopum Herbipolensem, & habito conflictu cum aduocatis episcopi perdidit de suo exercitu LXXX militares & armigeros: & Theoderic⁹ de *Voltz Wizelesbin* cum aliis IX occisus est propter illorum redemptionem de vinculis. Idem comes magnorum debitorum nexibus implicatus compulsus fuit vendere castra sua, scilicet *Wassenburg*, *Lybenstein*, & *Schwartzenwalde*, & ciuibus Erffordensibus vendidit. Qui vna cum comite arripuerunt viam ad imperatorem; volentes ab imperatore prædicta castra in feudum acceptare. Et in via per traditionem in fauorem March. Mysnæ dux Bauariæ cepit eos, & recepit eis omnes literas & IX millia florenorum. Et postea dimisit illum de Schwartzburg sub illa conditione, vt reuocaret contractum factum, & castra venderet Marchioni pro XII millib. marcarū, quod & factum est. Et quia Erffordenses hoc attentabant in præiudiciū dominorū Marchionum, ideo Marchio eis litem indixit, & prohibuit generaliter, ne victualia & alia necessaria eis adducerētur. Et cùm sentirent penuriam & defectum; displicētiam deposuerunt cum summa pecuniæ, & reconciliati sunt Marchioni.

De discordia inter comites de Honstein & ciuitatem Northusen.

CAPVT CXV.

ANno Domini MCCCLXVIII, comites de Honstein cum cæteris comitibus & nobilibus terræ obsederunt ciuitatem *Northusen*, & castrum ædificauerunt ex opposito *Snabilborg* nominatū, & mutuo se læserunt incendiis & rapinis. Tandem Northusenses cum stipendiariis suis, volentes capere prædam ante oppidum *Heringen*; statim fuerunt ibi comites de *Honstein*, & exeuntes: & factus fuit conflictus, & captus est comes Henricus iunior de Honstein, ciuibus ignorantibus, quia ille, qui ceperat eum, ipsum esse comitem ignorauit: nec se comitē nominauit, sed Henricum de *Kelbeam*, & sic induciæ fuerunt sibi datæ, tanquam simplici militi. Quod percipientes patrui sui, scilicet alij comites de Honstein eum ceperunt, & nolebant quòd se præsentaret arguentes hinc inde, pro & contra. Quo facto, Fridericus Marchio comites cum ciuibus cōposuit taliter, quòd Northusenses abrenunciauerunt quicquid iuris haberent in comite capto, & super hoc addiderunt comitibus de Honstein mille & quingentas marcas pro damno, quod ciues intulerunt eis.

Wilhelmus Marchio cum imperatore.

CAPVT CXVI.

EOdem anno, Wilhelmus marchio iunior frater Friderici intrauit Lombardiam cum Carolo imperatore, contra dominum Mediolanensem, inimicum, & persecutorem papæ. Et cùm aliquo tempore in confinibus illius domini cum maxima turma principum & nobilium Alamaniæ ibi stetissent, imperator corruptus pecunia (vt dicebatur) recessit, & papa Vrbanus minimè de eo contentus fuit.

De oppido Sangirhusen.

CAPVT CXVII.

ANno Domini MCCCLXX, dux nominatus Magnus de Brunswig & de Luneburg habuit discordiam cum duce Magnopolensi. Et habitis cōflictibus insimul, dux Magnus perdidit plus quàm centum armigeros bonos. Propter quod malum compulsus est vendere *Sangirhusen* ciuitatem cum omnibus pertinentiis & iurisdictionibus in Thuringia, quam ciuitatem idem dux hæreditatis titulo habuit: & emerunt domini marchiones Misniæ. Eodem anno, nobilis dominus Albertus Burggrauius

grauius de *Kerchberg* interfectus est in Erffordia, per quendam ciuem qui eundem dominum inuenit cum vxore sua fornicantem. Et ciues eundem interfectum decapitari publicè cum iudicio foris ciuitatem fecerunt. Mulier autem obiit in captiuitate.

De liga quam fecerunt comites Thuringiæ cum ciuitatibus, & quomodo capti fuerunt iuxta hostem.

CAPVT CXVIII.

ANno Domini MCCCLXXI, comites Thuringię cum ciuitatib. Erffordensi, Mulhusensi, Northusensi, confœderati sunt, & mutuo compromiserunt alter alterum iuturum contra eorum inimicos, & contra illos qui eos conturbare niterentur. Accidit, quòd in Quadragesima exiuerunt cum magna turma contra illos de Honstein, qui frequenter eos turbabant, aliquando ciues, aliquando comites, & villas suas incendiis & rapinis deuastabant per quatuor dies. Interim dux Otto de Brunswig, circa Gottingen residens, collecto quodam exercitu, clàm & cum illis de Honstein insidiosè obseruans recessum illorum, & improuisè ad tergum irruit in vltimos. Et clamore facto, primi volentes fugere, & diuidentes se in fuga, quasi omnes capti fuerunt, paucis euadentibus: & se magnis pecuniis liberauerunt comites & ciues, ita quòd soli Erffordenses dabant pro suis captiuis duodecim millia marcarum, alij autem quilibet secundum suam facultatem. Et sic liga illorum comitum & ciuitatum humiliata fuit, & fortè in bonum marchionis & terræ Thuringiæ: quia si fuissent prosperati, (vt multi iudicauerunt) nimis animosi de cætero fuissent.

De societate Stellarum.

CAPVT CXIX.

ANno Domini MCCCLXXII, surrexit vna societas, nominantes se Stelligeros, & portauerunt stellas. Quorum capitaneus principalis erat dux Otto Brunswicensis, & adhuc tres alij: Illi enim numero quasi duo millia, de Rheno, de Hassia, de Westphalia, de Saxonia, de Buchouia, de Franconia compromiserunt & iurauerunt, se velle mutuo defendere & potenter resistere tam principibus, quàm aliis nobilibus vbilibet constitutis. Et inceperunt in Landtgrauio Hassiæ, qui non habuit hæredem, nisi filium fratris, non multùm dilectum, quem exhæreditare nitebantur. Nam Landtgrauius Hassiæ obsedit castrum *Hertzburg*, inter *Hersfeld* & *Alsfeldt*, & vocauit in adiutorium Balthazar marchionem Mysnæ, fratrem Friderici, tunc extra terras existentem. Quod audientes illi de societate prænominata, congregati sunt de multis terris, in tanto numero, quòd oportebat illos principes cedere de castro obsesso. Postea paulatim illi duo principes illam societatem infestabant, & castra eorum & villas sitas in principatibus eorum destruxerunt, & illam societatem dissoluerunt, & vix infra tres annos ita confuderunt eos, quòd illi qui fuerunt in ea, verecundabantur fuisse de illis.

De discordia inter marchionem Mysnæ & Erffordenses propter Ludouicum fratrem dominorum.

CAPVT CXX.

ANno Domini MCCCLXXIII, mortuo Ioanne archiepiscopo Moguntino, canonici elegerunt Adolphum de Nassaw episcopum Spirensem, dantes ei plenam possessionem & auctoritatem in temporalibus & spiritualibus. Papa verò Gregorius distulit confirmationem ad preces imperatoris Caroli, & prouisum fuit de ecclesia Maguntinensi, Ludouico episcopo Bambergensi fratre dominorum Marchionum Mysnæ, & confirmatus fuit: & alius electus per papam reprobatus. Canonici verò adhærentes Adolpho electo eorum, & similiter ciues Erffordenses, & rebellauerunt. Ludouicus verò episcopus misit literas hinc inde. Et quia Erffordenses eum refutauerunt, ideo eos cum omnibus adhærentibus eis in ciuitate excommunicauit. Et in ciuitate multi clerici & religiosi manserunt rebelles, & profanauerunt, multi autem exiuerunt, & manserunt extra, bene ad sex annos: de qua rebellione multa

mala peruenerunt in Thuringia,& Haſſia,& Eichsfeldia,quia nobiles & aduocati epiſcopi Adolffi,in Eichsfeldia ſibi adhærentes, omnes ceperunt tam clericos quàm Laicos, adhærentes Ludouico confirmato,& innumerabiles homines in vinculis mortui ſunt.

Deinde anno ſequenti Erffordenſes & comites terræ Thuringiæ, qui fuerunt in vna liga, videntes ſe poſſe habere adiutorium de Rheno contra Marchionem,& adhærentes fratri eorum epiſcopo confirmato, vocauerunt Adolffum epiſcopum,quòd veniret,quanto fortius poſſet;ipſi vnà ſecum vellent multa bona obtinere. Interim Marchiones inuenerunt vias, quòd ciuitatem Salza cuius media pars pertinebat ad eccleſiam Mogunt. obtinuerunt potenter pro fratre ipſorum. Epiſcopus Adolphus venit cum multis nobilibus, ſcilicet cum duce Ottone de *Brunſwig*, cum comitibus de *Naſſaw*, de *Ziegenheym*, de *Waldeck*,& aliis de partibus Rheni,& per Eichsfeldiam venit in *Mulhuſen*; deinde in Erffordiam. Et ibidem etiam congregatis comitibus Thuringiæ, exiuerunt cum ciuibus Erffordenſibus, plures villas marchionis rapinis & incẽdiis deuaſtauerunt. Tandem obſederũt caſtrum *Gebeſe* per multos dies. Interim Marchiones congregauerunt exercitum magnum, & in adiutorium vocauerunt multos principes ſeculares & ſpirituales, & venerunt ex altera parte fluuij *Vnſtrut*, ex oppoſito caſtri *Gebeſe* & exercitus alterius, & indixerunt eis bellum. Quod audientes Erfordenſes territi ſunt, timentes ſi exercitus eorum ſuccumberet, ipſi ſolum damnum reciperent ineuitabile. Et cùm audirent exercitum Marchionum facere pontes per fluuium *Vnſtrut*, qui non eſt equitabilis; dixerunt ad epiſcopum Adolphum & ad alios, quòd vellent recedere. Et ſic epiſcopus Adolphus cum aliquibus Comitibus & cum Erfordenſibus fugã inierunt velociſſimo impetu ad Erfordiam. Et dux Otto cum Comitibus de *Honſtein*, de *Stolberg* cum *Mulhuſen* & *Northuſen* fugam inierunt verſus Mulhuſen: qui ex vtraque parte inſecuti ſunt per exercitum dominorum Marchionũ hoſtiliſſimè. *Poſtea* domini Marchiones cum exercitu eorum circuibant ciuitatem Erfordenſem per quindenam, & omnes villas eorum per circuitum cum eccleſiis & turribus deſtruxerunt. Quo facto ciuitatem obſederunt per ſex hebdomadas, concludentes epiſcopum cum ſuis, quòd exire non poterant ciuitatem. De quo multùm verecundabatur,& ciuibus improperauit;dicens, ſe per eos deceptum,& multa ſibi dixiſſe, quæ deberent eis prouenire,& oppoſitum inuentum eſſet. Tandẽ venit imperator Carolus, dicens ſe veniſſe propter marchionem cum imperatrice,& cum filio ſuo rege Bohemiæ Wenzeslao,& pacem inter partes fecit,& aliqua pro pœna à ciuibus(vt dicebatur)accepta pecunia duxit exercitum in Thunna contra comitem de Glichen:& poſtea totus exercitus diſperſus eſt, & epiſcopus Adolffus ſine gratitudine & confuſus receſſit cum ſuis, Erffordenſibus expenſis grauibus ſoluentibus inutiliter, anno Domini MCCCLXXV.

De diuiſione principatuum Thuringiæ Miſnæ inter fratres.

CAPVT CXXI.

ANno Domini MCCCLXXVI, tres fratres marchiones Myſnæ, qui multis annis habuerunt tres principatus, quos ſenior Fridericus ſolus rexit, diuiſerunt terras, ita quòd terram Thuringiæ in ſortem accepit Balthaſar; terram Orientalem Fridericus ſenior;& terram Myſnæ Wilhelmus.

Balthazar incepit regere terram Thuringiæ.

CAPVT CXXII.

BAlthazar frater Friderici, qui in diuiſione terrarum & principatuum accepit in ſortem Landtgrauiatum Thuringiæ,& duxit in vxorem Margaretam, filiam Ioannis Burggrauij de Nornberg. Hic genuit filium nomine Fridericum, & filiam quæ duxit ducem Saxoniæ Rodolphum.

De electione Wenzeſlai.

CAPVT CXXIII.

ANno Domini MCCCLXXVII, electus eſt Wenzeslaus rex Bohemiæ, filius Caroli imperatoris in regem Romanorum, procurante hoc patre adhuc eo viuente apud electores imperij.

De

De receptione Carthusiæ in Ysenach.

CAPVT CXXIIII.

ANno Domini MCCCLXXIX, Carthusienses receperunt conuentum in Ysenach extra muros. Eodem anno, ortum est heu maximum schisma in ecclesia Dei, per duos qui ambo gesserunt se pro papa: quorum vnus sedit in Roma, dictus Vrbanus; alter in Auinione, & dictus Clemens. Quibus mortuis, quælibet pars elegit alium, & durauit XXXVI annis, vsque ad concilium Constantiense, in quo electus fuit Martinus. Eodem anno, castrum *Brandeburg* deuenit ad potestatem cum omni iurisdictione ad Landtgrauiatum Thuringiæ.

De morte Caroli imperatoris.

CAPVT CXXV.

ANno Domini MCCCLXXX, Carolus imperator mortuus est, cùm regnasset potenter triginta tribus annis.

De morte Friderici Marchionis.

CAPVT CXXVI.

ANno Domini MCCCLXXXI, obiit illustris princeps Fridericus marchio, ætatis suæ anno LI, frater dominorũ Balthazari & Wilhelmi. Cuius in diuisione principatuum successit in sortẽ terra Orientalis, scilicet marchionatus de Lãdisburg; relinquens tres filios ibidem successores; scilicet Fridericum, Wilhelmum, & Georgium, & sepultus est in Cella Mysnensi apud patrem suum.

Eodem anno non reuoluto, obiit dominus Ludouicus archiepiscopus Moguntinensis, adhuc non admissus prouisor ecclesiæ Magdeburgensis, olim episcopus Halberstadensis & Bambergensis, & sepultus in Magdeburg, frater dominorum de Mysna, scilicet Friderici, Balthazari, & Wilhelmi.

De obsidione castri Brandensels.

CAPVT CXXVII.

ANno Domini MCCCCXXXIII, Balthasar Lantgrauius Thuringiæ cum Erfford. Molhusen. obsedit castrum Brandẽfels, vbi semper fuerunt raptores multis terris rapinis nocentes, & homines capientes, & multùm humiliauit: & cepisset, si domini terrarum non obstitissent per interuentum suorum fautorum.

De morte comitis de Kefernberg sine hærede.

CAPVT CXXVIII.

ANno Domini MCCCLXXXV, comes de Kefernburg in peregrinatione Hierosolymitana mortuus est, nullum relinquens hæredem. Cui successit in comitatu & in omnibus bonis Balthazar Landtgrauius Thuringiæ collator. Eodem anno natus est Fridericus primogenitus domini Balthazari.

De discordia inter marchionem Balthasarum & Hermannum Landtgrauium Hassiæ.

CAPVT CXXIX.

ANno Domini MCCCLXXXVI, orta est discordia magna inter Landtgrauium Thuringiæ dominum Balthazarum & Hermannum Landtgrauium Hassiæ, in qua Landgrauius Thuringiæ cepit ciuitatem *Essenwege* & oppidum *Sunthra*. Anno sequenti, idem Balthasar intrauit iteratò Hassiam cum episcopo Moguntino, & cum Ottone duce de Brunswig, qui dicitur vulgariter *von der Leyne*, & ceperunt ciuitates, *Rotenburg*, *Milsungen*, *Niedenstein*, & plures alias ciuitates igne destruxerũt: & durauit prędicta discordia bene tribus annis.

De Liga ciuitatum imperij.

CAPVT CXXX.

ANno Dom. MCCCLXXXVIII, ciuitates imperiales in Rheno, in Sueuia, in Bauaria, in Franconia, ad inuicẽ conspirabant, facientes vnam ligam numero LXX, cõtra principes & dominos terrarũ, & terras dominorũ, qui aliquãdo eos offenderunt. Et intrauerũt cũ magna multitudine populi, eas rapinis & incẽdiis deuastãtes; neq; religiosis aut locis cõsecratis parcẽtes; sed de ecc. violatis calices & alia sacra inde auferẽtes.

Propter quorum exceſſus nimios principes & domini commoti Dei adiutorio, quilibet dominus & princeps ciuitates vicinas ſibi infeſtabat ſupra modum, & illas ciuitates omnes humiliauerunt, & ligam dimittere compulerunt, & libertates quas domini & progenitores eorum aliquando ciuitatibus vendiderunt, perpetuè & conditionaliter reſtituerunt ſine pecuniis, imo pecunias dominis addiderunt. Eodem tempore Burggrauius de *Nornberg*, & epiſcopus Herbipolenſis, obſederunt ciuitates eiuſdem ligę, ſcilicet *Wintzheim* & *Rotenburg*: quibus dominis in adiutorium Balthazar Landtgrauius Thuringiæ, & frater ſuus Wilhelmus Marchio Miſnenſis Fridericum filium miſerunt fratris cum ducentis lanceis, & humiliauerunt eaſdem. Et idem factum eſt de ciuitate Nornbergenſi, quæ multùm fuit humiliata per Borggrauium Nornbergenſem, cui minimè reſiſtere potuerunt.

Philippus Cardinalis fuit laudabiliter ab Erffordenſibus ſuſceptus.

CAPVT CXXXI.

ANno Domini MCCCLXXXIX, Cardinalis Philippus de Allinkonia, Francigena, fuit in Erphordia per dimidium annum, & fuit legatus papæ, qui dedit illis Erphordenſibus propter honeſtatem eorum & prærogatiuam plura priuilegia, quibus ſe defendere poſſint ab æmulis. Eodem anno, mortuus fuit Adolphus archiepiſcopus Moguntinus in Heilgenſtat. Eodem anno, aduocati Landtgrauij ceperunt Gerhardum de Hartinburg, aduocatum generalem in Eisfeldia domini Moguntinenſis, cum L X armigeris prope Dorla.

Anno Domini MCCCXC, fuit annus nouus Iubileus in Roma abbreuiatus de L anno in XXXIII, ſecundum annos vitæ.

De magna violentia facta in Gotha contra Iudæos à villanis.

CAPVT CXXXII.

ANno Domini MCCCXCI, quidam villani de villis prope Gotha, ex inductione aliquorum ciuium de Gotha, intrauerunt ciuitatem Gotha contra Iudæos, volentes ditari: & irruentes in eos occiderunt plures, & rapuerunt bona eorum. Quorum occiſorum quidam decapitati ſunt, & capitalem ſententiam ſubierunt, ex eo quòd talem violentiam in præiudicium principis & ciuitatis attentare præſumpſerunt. Nota, quòd rex Romanorum Wenzeslaus, filius imperatoris mortui in ſubſidium nobilium mandauit omnibus Iudæis, quòd deberent reddere pignora gratis, & vſuram cum pecunia capitali remittere. Et hoc completum fuit in Erphordia, & in aliis ciuitatibus non ſubiectis principibus. Et ideo rumor factus fuit, quòd Iudæi deberent moleſtari. Eodem anno Fridericus Marchio, filius Friderici fratris dominorum Balthazari & Wilhelmi Marchionis Miſniæ, intrauit Pruſſciam, & ibi in quodam bello cum Sarracenis habito miles effectus eſt, cum multis de Thuringia, Miſnia, nobilibus & militaribus.

De caſtro Heynecke.

CAPVT CXXXIII.

ANno Domini MCCCXCII, Balthazar Landtgrauius Thuringiæ erexit caſtrum *Heynecke*. Eodem anno comites de *Schwartzburg*, litigantes cum Friderico de *Wangenheim*, incenderunt villam *Sunneborn*, & ſpoliauerunt.

De obſidione caſtri Luchtenberg, & de diſcordia inter Marchiones iuniores, & comites de Schwartzburg, & epiſcopum Herbipolenſem.

CAPVT CXXXIIII.

EOdem anno, quidam ruſticus ſubditus dominorum Marchionum, Friderici, Wilhelmi, Georgij, filiorum Friderici fratris Balthazari & Wilhelmi, volens ire piſcari, & captus eſt, & ſuſpenſus per Henricum de Paradiſo ciuem Erphordenſem, reſidentem in caſtro Lüchtenburg, caſtrum illud habens ſibi impignoratum. Propter quod malum Marchiones iuniores prædicti caſtrum obſederunt. Et in caſtro exiſtentes fœminea mollitie caſtrum dederunt ad manus Marchionum. Quod quidem caſtrum Henricus comes de Schwartzburg filius Ioannis, cuius erat caſtrum, iure hæreditario

ditatio repetiuit,sed quia rehabere nõ potuit sicut voluit:ideo post aliquos annos cum adiutorio episcopi Herbipolensis patrui sui,& aliorum militarium terræ Franconiæ, in contemptum & damnum prædictorum marchionum terram quam ex parte matris habuerunt in Franconia,scilicet Kuburg,inuaserunt,& villas circumquaque incendiis & rapinis deuastauerunt,imò sue nobilitatis immemor nimis excessit,capiendo pisces de aqua,& de piscinis,& deportauit. Qui quidem comes antequam rediret cum suis ad patruum suum episcopum, cuius officialis erat generalis, multos perdit armigeros de episcopatu Bambergensi, quos petiuit pro illa expeditione. Et illos cepit aduocatus Koburgensis,qui illos euntes insecutus est. Hoc audiens prędictus comes multùm territus,& præ dolore incidit in infirmitatem in Konigshouen, & mortuus est.

Postea domini marchiones inuaserant terram eiusdem comitis in Thuringia, quam pater adhuc viuens rexit,rapinis & incẽdiis destruendo. Et in Kuburg & in aliis castris eorum quæ habent in Franconia, stipendiarios posuerunt contra episcopum & suos complices in eodem facto: & infestauerunt terram Franconiæ cum adiutorio comitis Henrici de Henneberg consanguineo eorũ, & multa damna fecerunt. Et fortuna semper arridente eis,plures nobiles ceperunt,qui magnis pecuniis se redimebant.

De obsidione castri Poppenhusen.

CAPVT CXXXV.

ANno Dom.MCCCXCIII,Balthasar Landgrauius Thuringiæ,& episcopus Herbipolensis,& abbas Fuldensis cum pluribus aliis nobilibus miserunt suos ad obsidendum castrũ in Buchouia *Poppenhusen*,contra illos de *Steinecken*. Sed fraude & dolo militariũ de Buchouia circũueniente castrũ non ceperunt: sed maximè per machinas & iacula mũros vndiq; destruxerunt,& quasi inhabitabile fecerũt. Eodẽ anno,in octaua Paschæ,inchoatus est annus Iubileus in ciuitate Misnensi,ad preces dom. Wilhelmi marchionis Misnensis,& durauit sub omni modo,sub plenissima remissione omnium peccatorũ & pœnarum,sicut in Roma tempore suo,vsq; ad festum S.Andreę apostoli.

De captiuitate regis Romanorum.

CAPVT CXXXVI.

EOdem anno, captus est Wenzeslaus rex Bohemiæ & Romanorum à dominis regni Bohemię,& detentus per dimidium annum,sed liberatus per fratrem suum Ioannem magnis expensis.

De magna aqua in Ysenach.

CAPVT CXXXVII.

EOdem anno,in die Pẽtecostes,hora completorij,facta est magna inundatio aquarum in Ysenach,versus plagam Australem. Et pertransiuit conuentum Carthusiensium,quasi ad altitudinẽ hominis;& deinde descendit ad fossata ciuitatis Ysenacensis. Et non potens procedere,circuit ibi ad magnam altitudinem in tantum,quòd murum ciuitatis deiecit & depressit: & cum impetu intrans ciuitatem ad plateam cerdonum,deponendo domus & multa deportando. Et cum suo impetu clausit valuas portæ sancti Nicolai:quibus clausis cõgregabantur ibi in tantum, quòd destruxerunt portam violenter,& multa pecora & supellectilia perierunt, & in campis inueniebantur.

Eodem anno fuit magna pestilentia in Ysenach,& in Northusen.

De discordia inter baronem de Heldrungen militem,& ciues Erffordenses.

CAPVT CXXXVIII.

EOdem anno,nobilis baro Rudolphus de Heldrungẽ miles infestauit ciuitatem Erfordensem,& villas eorum destruxit rapinis & incendiis, rusticos capiendo & deducendo. Et satis gloriosè cum exercitu suo, scilicet cum sexcentis lanceis visus est ante ciuitatem sine omni resistentia. Postea in breui idem miles mortuus est,& frater suus adhuc iuuenculus tenuit guerram cum ciuitate vltra annum. Et etiam circa festum Paschæ cum exercitu suo fuit in villis ciuitatis,& satis prope ciuitatem: sibi tunc in propria persona cooperante Friderico de Brunswig,& aliquibus comitibus, scilicet de Honstein,sine omni resistentia. Tandem guerra durante,& cottidie ex vtraque parte se lædentibus & capientibus,compositio fuit facta, per Fridericum ducem prædictum,reconciliatum cum Erffordensibus & nobilibus terræ in ciuitate Erfford,comite & duce de Heldrungen præsentibus,sub anno Domini MCCCXCV.

Hæc discordia fuit propter certam mensuram vini, id est *ein eymer Weins*, annui census, quem censum Erffordenses prius dederunt, & amplius dare recusabant propter potentiam.

Anno Domini MCCCXCVI, fratres prædicatores in Erffordia celebrauerunt capitulum prouinciale cum anno Iubilæo, absoluentes aduenientes contritos & confessos ibidem, autoritate Dei & apostolica à pœna & à culpa.

De destructione villarum ciuitatis Erffordensis per Wilhelmum marchionem Misnensem.

CAPVT CXXXIX.

IN festo Natiuitatis beatæ Mariæ virginis, durante gratia per octauas, Wilhelmus marchio Misnensis cum exercitu magno villas per circuitum ciuitatis deuastauit rapinis & incendiis per sex dies, sine omni resistentia.

Eodem anno, quidam militaris de Lengenfeld cum suis consodalibus captus est per Erffordenses, & cum eisdem quantocius decapitatus sine misericordia.

Eodem anno, castrum Balgenstet per Fridericum marchionem Misnæ & fratres suos obsessum & destructum.

De destructione castri Mansfeld.

CAPVT CXL.

ANno Dom. MCCCXCVII, Fridericus filius domini Balthazaris Landgrauij Thuringiæ intrauit Franconiam, & destruxit castrum Mansfeld, & plures alias curias raptorum. Eodem anno Fridericus marchio terræ Orientalis & fratres sui litigauerunt cum comitibus de Honstein; mutuo se lædentes, & terras rapinis & incendiis molestarunt. Tandem marchiones intrauerunt terras comitum cum magno exercitu; & facta est compositio, ita quòd comites dederunt dominis marchionib. plura castra & villas, & è conuerso receperunt à marchionib. iure feudali in signum verę subiectionis.

Circa illa tempora marchio Wilhelmus comparauit castrum & ciuitatem Ylberg in terra Orientali, & castrum Rosenberg in Bohemia situm.

De discordia inter dominum Herbipolensem & ciuitates suas.

CAPVT CXLI.

ANno Domini MCCCXCVIII, Gerhardus episcopus Herbipolensis, natione comitum de Schwartzburg Thuringiæ propter nimias expensas quas fecit pro patruo suo Henrico de Schwartzburg contra marchiones Misnæ, (vt dictum est) volens exactionare ciuitates & villas in diœcesi Herbipolensi. Sed se nimis hostiliter opposuerunt, & ab obedientia sua recesserunt, impugnantes eum, & nimis excesserunt in clerum & religiosos, collegia in Herbipoli canonicorum & Sanctimonialiũ destruxerunt & euerterunt funditus, castra in ciuitatibus eorum destruxerunt & deposuerunt. Tandem Deo vltionum tantam malitiam volente vindicare; accidit, vt ciues Herbipolenses cum aliis ciuibus aliarum ciuitatum rebellium obsederunt cœmiterium firmum vnius villæ Berchthem prope Herbipolim. Et duo canonici nobiles (quorum vnus baro de Winsheim) cum amicis suis paucis tantam multitudinem cum adiutorio Dei & S. Chiliani, patroni ecclesiæ Herbipolensis, inuaserunt, & plus quàm duo millia ciuium ceperunt & occiderunt. Et sic episcopus fuit restitutus ad suam potentiam & obedientiam. Et postea murus ciuitatis Herbipolensis fuit depositus, & plures qui non fuerunt in bello occisi sententialiter.

Anno Domini MCCCXCIX, visæ fuerunt tres caudæ magnæ ignitæ cometarum prope Ysenach. Et eodẽ anno rex Angliæ fuit miserabiliter interfectus, & dux de Monte cum magna militia fuit captus. Et magna discordia fuit inter ducem Brabantiæ & ducem Geldriæ ac Iuliacensem, in qua multi fuerunt capti & occisi.

Pro depositione regis Romanorum principes Alemaniæ conueuerunt.

CAPVT CXLII.

ANno Domini MCCCC, electores imperij plures conuocationes habuerunt tam de principibus & regibus Franciæ, Angliæ, ciuitatum Italiæ, & omniũ principum Alema-

Alemaniæ,contra regem Wenzeslaum Bohemiæ ac regem Romanorum malitiosum & criminosum,& facta imperij minimè curantẽ,& nimis negligentem. Tandem quatuor electores, scilicet episcopus Mõguntinensis, Treuirensis, Colonienſis,comes Palatinus Rheni,propria auctoritate(vt dicitur)absq; consensu & consilio papę,& multorum principum Alemanię & aliquorum electorum,prædictum regem Wenzeslaum tanquam minimè valentem pro rectore imperij deposuerunt; & Rupertum(is Rupertus fuit fundator collegij Sancti spiritus Heidelbergensis) ducẽ Bauariæ & Heidelberg elegerunt,secundum consuetum modum eligendi regem,& consueto loco;& cum eo obsederunt ciuitatem Franckenfort,per sex hebdomadas. Quibus finitis ipsum coronauerunt in Franckfort vna corona, & alia quam non poterant habere in Aquisgrani, coronauerunt eum solenniter in Colonja. Qui rex iter arripuit cum suis amicis versus Romam, & veniens in Italiam impeditus reuersus fuit ad Alemaniam absque confirmatione, vt infrà patebit melius de processu eius.

De duce Brunswicensi interfecto.

CAPVT CXLIII.

EOdem anno, ante electionem regis, vocati fuerunt per electores iterum principes Alemaniæ in Franckforth,& (vt dicitur) non cõcordantes. Et in recessu de Franckforth dux Fridericus de Brunswig fuit interfectus;& dux Saxoniæ Rudolphus fuit captus per comitem de Waldeck dolosè,absq; diffinitione & signo inimicitię,verbis nec factis prius auditis & ostensis:& cũ iis fuerunt capti consiliarij & notarij domini Landgrauij Thuringiæ. De quo malo archiepiscopus Moguntinus multa obloquia habuit per totam Alemaniam;imò maximè fuit suspectus, ex eo quòd prædictus comes fuit suus aduocatus generalis:& oportuit,vt se excusaret in Marpurg rege præsente.

Von den Werwolffen.

CAPVT CXLIIII.

EOdem anno,in territorio nobilium de Wangenheim,& in confinibus,lupi scilicet Werwolffe deuorauerunt pueros,& aliquos 15 annorum lacerauerunt,imò villas aliquas clara die intrauerunt, & pueros de ianuis domorum receperunt præsentibus parentibus,& deportauerunt.

Quomodo marchiones Misnenses Pragam obsederunt: & Fridericus Landgrauius Thuringiæ miles factus est.

CAPVT CXLV.

ANno Domini MCCCC1, marchiones Misnæ & Orientales,ac Fridericus Landgrauius Thuringiæ, intrauerunt Bohemiam cum magno exercitu, & ciuitatem Pragensem obsederunt per sex hebdomadas. In qua expeditione Fridericus Landgrauius Thuringiæ miles factus est,cum multis aliis nobilib. de Thuringia & militaribus.

De morte Georgij Marchionis.

CAPVT CXLVI.

EOdem anno obiit illustris princeps dominus Georgius,marchio Misnensis & Thuringiæ Landgrauius,frater dominorum Friderici & Wilhelmi, princeps magnificus,iustus,strenuus,& deuotus:& sepultus est in Porta,& obiit in Koburg.

Eodem anno fuerunt magnæ indulgentiæ,imò apostolicæ in oppido Wissensee, quibus præsidebat quidam notabilis legatus à summo pontifice missus.

Quomodo Iudæi per totam Thuringiam fuerunt capti.

CAPVT CXLVII.

EOdem anno, Iudæi per totam Thuringiam in ciuitatibus Landgrauij Thuringiæ capti sunt,& exactionati. Eodem anno, castrum Scharffenberg per Landgrauium Thuringiæ fuit obsessum & expugnatum.

Eodem anno, magna discordia facta fuit inter Ioannem archiepiscopũ Maguntinensem, & Hermannum Landgrauium Hassiæ,mutuò se multùm lædentes:& duraui vltra annum. Et clerus in diœcesi Maguntinensi,in Thuringia,in Hassia,in Saxonia, appellauit contra episcopum Maguntinensem,propter indebitam exactionem quam eis imposuit.

De Cometa viso.

CAPVT CXLVIII.

ANno Domini MCCCCII, visus est cometa multis diebus ante carnispriuium, quæ sursum tendebat ad modum lanceę, in spissitudine trium pedum, aliquando plus, aliquando minus. Eodem anno, Landgrauius Thuringiæ comparauit ab abbate Fuldensi castrum *Gerstungen*. Eodem anno, obsessa fuerunt castrum Lychen in Eysfeldia, & in Buchonia castrum *Wigers*: sed nihil memoratu dignum ibi factum fuit.

De vento valido.

CAPVT CXLIX.

ANno Domini MCCCCIII, circa festum Pentecostes fuit ventus validus cum tempestate magna, quæ multa millia arborum in nemoribus radicitus de terra eiecit, & specialiter sub castro Wartpurg prope Yſenach.

Principes deuastauerunt terram Erffordensem.

CAPVT CL.

ANno Domini MCCCCIIII, Landgrauius Thuringiæ & marchio Misnæ cum pluribus aliis notabilib. principib. intrauerunt terram Erffordensem, ipsam multis rapinis & incendiis minus iustè deuastantes. Licet per Erffordensium potentiam effugati, tamen postea per stipendiarios ipsam impugnantes de Salza & de aliis castris: sed nihil obtinuerunt. Eodem anno, illustris & nobilis princeps D. Balthasar Landgrauius Thuringiæ & Misnēsis marchio, inclytam dominā, D. Annam ducissam Brunswicensem, duxit in vxorem, relictam videlicet domini Friderici ducis Brunswicensis interfecti, vt dictum est. Eadem domina fuit soror domini Rudolphi ducis Saxonię, qui antea tenuit in vxorem filiam eiusdem Balthasaris domini Landgrauij.

De exactione generali in Thuringia.

CAPVT CLI.

ANno Dom. MCCCCV, dominus Balthazar per totam suam terram in ciuitatibus & villis generalem fecit exactionem, & magnam sibi acquisiuit pecuniam, quod vulgariter dicebatur *der Bere*.

De morte Balthasaris Landgrauij & aliis.

CAPVT CLII.

ANno Domini MCCCCVI, in vigilia Ascensionis Domini, obiit nobilissimus princeps dominus Balthasar, Landgrauius Thuringię, marchioq; Misnensis, in Wartpurg castro, & sepultus est in Reinhardisborn: cui successit illustris princeps Fridericus filius suus, natus de nobili domina, domina Margareta de Nornberg Burggrauia. Eodem anno, fuit eclipsis Solis generalis in die sancti Viti, quæ fuit pro tunc quarta feria, circa horam septimam, & durauit quasi per dimidiam horam. Eodem anno, per totam Thuringiam fuit magna pestilentia, & durauit vsque ad festum Natiuitatis Christi: in qua multi homines vtriusque sexus in peste obierunt: & etiam multi prælati, episcopi, abbates, comites & barones, milites & militares percussi fuerunt peste.

Quomodo dominus Fridericus duxit vxorem.

CAPVT CLIII.

ANno Domini MCCCCVII, obiit illustrissimus princeps dominus Wilhelmus marchio Misnensis, frater dominorum Friderici & Balthasaris. Eodem anno, dominus Fridericus, filius domini Balthasaris, Landtgrauius Thuringiæ & marchio Misnensis, duxit in vxorem dominam Annam, filiam domini Guntheri de Schwartzborg comitis, quæ aliàs desponsata fuit filio Philippi de Nassowe comitis.

Eodem anno, fuit ventus validus circa festum sanctæ Catharinæ, qui multas arbores & domus euertit. Item circa festum sanctæ Elizabeth, quasi in die eiusdem incepit hyems intensa frigoribus, qualis in 100 annis creditur fuisse: & durauit vsque ad festum Purificationis.

De Gun-

De Gunthero comite de Schwartzburg.

CAPVT CLIIII.

ANno Domini MCCCCVIII, dominus Guntherus de Schwartzburg comes, pater D. Annæ vxoris Friderici Landgrauij Thuringiæ, eundē taliter flexit in ſuam voluntatem, vt non terram, verum & dominum Fridericum prędictum ita rexit, quòd nec ad patruos ſuos, videlicet dominum Fridericum & dominum Wilhelmum, venire nec ire poterat: nec ipſi ad eum; nec ciues ciuitatum ſuarum; nec literę miſſę ad eum; verùm impotens ad omnia deinceps ad multos annos. Eodem anno, venerabilis pater & dominus, D. Nicolaus Lubich Yſenacēſis electus fuit in epiſcopū Merſeburgenſem.

De ſocietate Tritarum, id eſt Flegellern.

CAPVT CLV.

ANno Domini MCCCCXI, marchiones Miſnę & Orientales, atque Landgrauius Thuringiæ, vna die atque vna hora ceperunt Iudæos in Miſna & Thuringia, & vinculis tradiderunt, & bonam ſummam pecuniarum ab eis exquiſiuerunt.

Eodem anno incepit ſocietas Tritarum, id eſt *der Flegelern*, quorum capitaneus fuit ille de Schwartzburg, & comes de *Heldrungen*, qui vna noctium clàm intrauit caſtrum Honſtein, & cepit illos de Honſtein, vt infrà patebit.

Quomodo domini de Myſna terram Thuringiæ, & patruum ſuum iuuerunt.

CAPVT CLVI.

ANno Domini MCCCCXII, maldrum tritici Erphordenſis menſurę VIII ſexagenas groſſos, & vnaquæque menſura terræ Thuringiæ illam ſequebatur.

Eodem anno, Guntherus comes de Schwartzburg, pater vxoris Friderici iunioris, terram Thuringiæ humiliare volens; ideo partem regi Bohemiæ, partem Landgranio Haſſiæ & epiſcopo Moguntinenſi, vendere volebat in præiudicium dominorū de Miſna: prout tūc præſumebatur ab omnibus, videlicet, Friderico & Wilhelmo patruis ſuis qui naturales hæredes fuerunt, vt ſuprà patet. Ob quæ Fridericus ſenior marchio Miſnenſis & Orientalis, ac frater ſuus Wilhelmus, quia copiam patrui ſui habere non poterant: nec literę eorum ad manus ſuas peruenire poterat, (vt ſuprà patet) Friderico de Wangenheim duce vſque in Wangenheim peruenerunt cum exercitu ſatis bono, ſexta ante feſtum S. Mariæ Magdalenæ: & non poterant habere introitum cuiuſcunq; ciuitatis Thuringiæ, propter inhibitionem illius de Schwartzburg & ordinationem. Nam & omnes ciuitates Thuringiæ cum ſigillo D. Friderici iunioris ſub pœna decapitationis ciuitatis inhibuit, ne eos immitterent. Tandem Spiritu S. duce qui omnia in finem bonū ordinat, dominus Wilhelmus de Erphordia veniens, applicuit ciuitati Gottenſi, vbi portę (ſicuti in aliis cæteris ciuitatibus fiebat) armata manu cuſtodiebantur, ne intrarent: intrare temptauit & intrauit; propria manu catenam portæ aperuit; ſolusque vſque ad oppoſitum eccleſiæ S. Margaretæ venit: ibiq; à proconſulibus arreſtatus vltrà procedere non audebat: ſed cōmunitas aduenientes eum recepit. Et in ſequēti die Conſiſtorium aſcendit, & cauſam ſui aduentus ciuibus expoſuit: quòd in ſalutem patrui ſui veniſſet & totius terrę Thuringiæ; quod & eis placuit. Et exinde ad alias ciuitates venit, & primò Yſenacum, quinta poſt feſtum Iacobi, vbi ſimiliter introitus ſibi denegabatur. Et tandem cum paucis intra duas portas S. Nicolai ſtetit, vbi concordauit cum ciuibus in priorem concluſionem Gotthenſium, & immiſſus fuit; fratre ſuo Friderico adhuc in Wangenheim expectante eum. Et ſic de aliis ciuitatibus Thuringiæ. Sed finis ſequebatur bonus.

Quomodo Heldrungen capitur, & baro eiuſdem exhæreditatur.

CAPVT CLVII.

EOdem anno, comes de Heldrungen dictis dominis & principibus Friderico & Wilhelmo ſe oppoſuit, ex illa liga Tritarum videlicet *der Flegellern*, & comitem Henricum de Honſtein nocte in caſtro Honſtein cepit & caſtrum, filio ſuo euadente nudo: & vſque ad dominos Fridericū & Wilhelmum peruenit, & ab eis auxiliū petiit.

Et quia idem comes iam dictis principibus obedire recusauit, castrum eius obsederunt videlicet Heldrungen, & ceperunt cum omnibus attinentiis suis, & eum comitem exhæreditauerunt viriliter & manu forti, & in recompensam Henrico comiti de Honstein iure hæreditario assignauerunt. Eodem anno, milites & militares & ciuitates omnes Thuringiæ de consensu domini Friderici iunioris homagium fecerunt prædictis dominis iure hæreditario.

Hic concilium generale totius ecclesiæ celebratur in Constantia.

Caput clviii.

ANno Dom. MCCCCXIIII, incepit generale concilium in Constantia Maguntinensis prouinciæ, cui præsidebat tanquã principale caput, dominus Ioannes papa XXIII. Et anno Dom. MCCCCXV, idem papa in die S. Benedicti clàm & in habitu dissimili recessit de Constantia vsq; in Schafhusen, ex eo q; promiserat propter vnionẽ & schismatis fugationẽ papatum resignare: propter quæ & alia forefacta à papatu fuit depositus, & quasi per annum turris custodię mãcipatus. Et post hoc cardinalis factus, & in breui mortuus Florentiæ. Et sic etiã alij duo de papatu prætendentes, vtputa Gregorius, Angel⁹ videlicet de Corrario à suis nominatus, & Benedict⁹ alias Petrus de Luna, de papatu fuerunt deiecti. Et Martinus V vnanimiter & concorditer à cardinalibus & toto cõcilio fuit electus in papam, anno Domini MCCCCXVII. Eodem anno videlicet XVII, à loco concilij recessit. In quo quidem concilio fuerunt patres multi, quasi innumerabiles episcopi, abbates, doctores, ambasiatores omniũ regum & regnorum, & ciuitatum, & vniuersitatũ, qualis multitudo & congregatio ab initio mundi non creditur nec legitur fuisse. Namque & Sigismundus Romanorum rex, natione Bohemus & Vngariæ rex, tanq; catholicus ecclesiæ aduocatus, & magnus vnionis zelator, & ibi præsidebat. Eodem anno, captus fuit ille de Reinstein per episcopum Mersburgensem antè dictum: & dedit magnam summam pro liberatione. In eodem namq; concilio quidam hæresiarcha Iohannes Hus dictus, cum alio cuius nomẽ erat Hieronymus, vt hæreticus, vel vt hæretici, fuerunt ad ignẽ condemnati, quia opiniones Wicleff condemnatas fouebant & sequebantur: & totum regnum Bohemię suis falsis doctrinis infecerunt, vt inferius clarè patebit. Item in eodem concilio reformatio totius cleri in capitibus & in membris per multas cõstitutiones fuit facta. Et ad vltimum canon Missæ & reformatus extitit, qui in nihilum rediit papa electo & præsidente. Verùm etiam ibi fuit senior Lãdgrauius Thuringiæ D. Fridericus cum multis comitibus, baronibus; nobilibus & militaribus sumptuosè atq; preciosè; ita quòd omnes Lombardi admirabantur de preciositate illorum. Et fecit ibi gloriam & honorem omnibus Teutonicis.

Incepit hæresis in Bohemia publicè post concilium Constantiense.

Caput clix.

ET nota, q; immediatè post concilium Constantiense, audita Bohemis condemnatione & incineratione illorum duorum iam dictorum hæreticorum, publicè incepit pullulare hæresis & infectio totius regni Bohemiæ. Verùm quia extunc insultauerunt suis malis blasphemationibus & friuolis in Christi nomẽ & inseruos Dei, irruentes in eos multos diuersis cruciatibus occiderunt; & omnia monasteria quorumcunq; ordinum funditus euellebant, & destruxerunt; imaginesq; Sanctorum confregerunt, & combusserunt calices, & omnia ecclesiastica ornamenta in vsus prophanos verterunt: & sic à nobili vsque ad vltimum rusticum totius regni Bohemiæ à fide catholica declinauerunt, cum magna cæde & strage cleri & religiosorum vtriusq; sexus, nomen Christi confitentes. Quapropter anno Domini MCCCCXVII, domini Misnenses atque Landgrauij Thuringiæ, tanquam veri catholici & boni æmulatores & zelatores fidei visceraliter commoti, magnum collegerunt exercitum nobilium & militarium; nomen Christi corpore & anima defendere volentes, vsque Pragam peruenerunt, & eandem obsederunt, & multos strenuos viros ab hæreticis interemptis perdiderunt, & sic sine fructu inde recesserunt. Attamen Pragam cepissent, si Sigismundus rex Romanorum non obstitisset. Qui (vt dicitur) auditus fuit dixisse, *Nostrates sunt quos perdiui*: quia fortasse regnum Bohemiæ libenter cum pace habuisset. Quia ipse verus fuit hæ-

res ab vtroque parente ad hoc genitus: sed Bohemi eum in regem nolebant habere, sed alium Ribaldum institutũ & rusticum natum in regẽ erexerũt. Quapropter papa Martinus anno xx contra eos crucem dedit, & generale indixit passagium cum magnis indulgentiis per quendam cardinalem, legatum à latere ad hoc negotium specialiter deputatum. Ob quæ tam superiores quam inferiores partes Alemaniæ, ob prædicationem crucis fidem Christianorum & Christi nomen volentes defendere, ad arma cucurrerunt. Et quasi multitudo innumerabilis hominum diuersarum regionum in Bohemia contra hæreticos conuenit. Et quasdam obsidentes ciuitates, & specialiter *Satzat*, aliasque villas, rapinis & incendiis deuastauerunt, & ad vltimum sine omni magnifico actu ad propria redierunt, multos tamen ex vtraq; parte occisos relinquentes: paucis tamen castris obtentis. In quadam congregatione exercitus fuerunt episcopi, Maguntinensis, Coloniensis, Leodicensis, in propriis personis, & multi alij prælati ecclesię cum suis armigeris. Post hæc dominus Landgrauius Thuringiæ, Fridericus videlicet & patrui, tenuerunt sumptuosè stipendiarios, vsque ad xxv annum contra hæreticos prædictos. Attamen ipsi hæretici post reditum dominorum castra & ciuitates atrociter inuaserunt, quæ vix, inò cum Dei adiutorio tenuerunt.

De exaltatione Friderici marchionis in ducem Saxoniæ.

CAPVT CLX.

ANno Domini MCCCCXXIII, dominus Fridericus senior marchio Misnensis emit ducatum Saxoniæ, & dux Saxoniæ ab omnibus proclamatur.

De morte Wilhelmi Marchionis.

CAPVT CLXI.

ANno Domini MCCCCXXV, obiit illustris princeps dominus Wilhelmus, marchio Misnensis atque Landtgrauius Thuringiæ, frater domini Friderici senioris, princeps strenuus, prouidus, consiliis maturus, sexta ante diem Palmarum in Wida, & sepultus est in Aldenberg in ecclesia collegiata noua, quam ipse ædificauit atq; dotauit.

De conflictu contra Bohemos & multorum interfectione.

CAPVT CLXII.

ANno Domini MCCCCXXVI, Dominica quarta post festum sanctæ Trinitatis conuenit maxima multitudo Thuringorum atq; Misnensium, contra Bohemos qui obsederunt ciuitatem *Vsig*. Vnde et Thuringi et Misnenses volentes eos pellere de ciuitate, et sic inierunt cõflictum magnum. Et Thuringi fuerunt primi in acie belli. Sed quia per ordinationem exiit clamor mirabilis, quòd omnes Christiani deberent inire fugam, quod et fecerunt. Et illam subordinationem fecit dominus Bossæ vicedominus, vnde et illa fuga tam grandis erat, quòd nullus alteri acquiescere volebat. Et in fuga interfecti fuerunt 7000 virorum ab vtraque parte, et signanter de multitudine Thuringorum plures ceciderunt, quia fuerunt magis animosi, resistere volẽtes aduersariis: sed quia euaserunt, nec arma nec equos secum portare potuerunt. Hoc videntes Christiani exiuerunt de ista ciuitate, quòd in bello succubuerunt, et incendiis eam deuastauerunt. Item de Salza ibidem fuerunt interfecti CXIIII viri. Subscripti etiam nobiles Burggrauius de Missen; comes de Schwartzborg iunior; de Schonberg; Hartenstein; Pincerna de Domi iunior; Russe *von Gretze*; comes de *Quertwart*; comes Ernestus de *Glichen*; Fridericus de *Glichen* comes; Fridericus Bichilingensis; Otto *Pflug* iunior et frater suus; duo filij domini Nicolai *Pflug*; dominus Ioannes de *Baldaw*; Vitus et Gotze de *Wulffirdorff*; *Bosse Schenck de Thutenberg*; dominus Iacobus de *Wangenheim*; Dietricus *Witzleubin*; *Ludwig von Buchenis*; *Ludwig von Erstete*; *Apel von Brise*; *Apel von Staterheim*; et vnus de *Gregeberg*; et plures alij militares et nobiles.

Etiam tali tempore tantus calor extitit: ita quòd bene tot ex nimio calore perierunt, sicut per hostes interfecti fuerunt.

FINIS HVIVS LIBRI.

HISTORIA SECVNDA, VEL ANNALES POTIVS BREVISSIMI DE VETERVM THVRINGIÆ LANDGRAVIORVM ORIGINE, nuptiis, liberis, rebus gestis, & summatim de omnibus.

PRÆFATIO.

HENRICVS primus rex de genere Saxonum. Otto filius eius imperator primus, Otto secundus, Otto tertius. Item Henricus Bambergensis Bauariæ dux, secundus rex, & primus imperator, Claudus dictus. Hic obiit absque filiis: qui erat ex genere Francorum & Carolorum: qui habuit neptem, scilicet filiam sororis suæ, nomine Gysilam quæ coniuncta est Conrado Spirensi, dicto Salico qui erat de genere Salicorum. Hæc Gysila habuit quendam consanguineum de genere Caroli & Ludouici, nomine Ludouicum cum Barba, qui genuit Ludouicum fundatorem nostræ ecclesiæ. Qui Ludouicus comes genuit Ludouicum primum principalem comitem Thuringiæ. Qui & ipse genuit Ludouicum secundum Landtgrauium, qui accepit sororem illustrissimi imperatoris Friderici, nomine Iuttam, & genuit ex ea serenissimum filium, pium Ludouicum tertium Landtgrauium, & fratrem eius Hermannum palatinum Saxoniæ.

Porrò Hermannus Landtgrauius, accepta coniuge *Sophia* palatina, suscepit ab ea duas filias; quarum prima fuit coniuncta marchioni Mysnensi Dytherico; secunda *Heddewigis*, quæ fuit coniuncta comiti Alberto de Alsatia. Item Hermannus Landgrauius accepit Sophiam filiam ducis Bauariæ, & suscepit ab ea filium nobilissimæ indolis, Ludouicum Landtgrauium sanctæ Elizabethæ maritum, & fratres suos. Qui suscepit ab ea Hermannum iuniorem Landtgrauium, & filiam nomine Sophiam, quę tradita est duci Brabantiæ. Qui genuit Henricum Hassiæ Landtgrauium. Qui Henricus genuit Ottonem. Otto genuit Henricum iuniorem Landtgrauium, & fratres eius, Balthasarum, & Wilhelmum & Ludouicum.

Conradus Spirensis genuit ex Gysila Henricum tertium regem, & secundum imperatorem. Henricus tertius genuit quartum. Quartus genuit quintum, & sororem suam Agnetam, quam Fridericus dux Sueuiæ accepit in vxorem, & genuit ex ea Conradum tertium regem, & Fridericum. Fridericus genuit Fridericum primum imperatorem, & Iuttam Landtgrauiam, quæ nupsit Landtgrauio Ludouico secundo. Fridericus ipse genuit Henricum Sextum regem. Henricus imperator genuit Fridericum secundum imperatorem. Qui Fridericus habuit filiam, quam Albertus Landtgrauius accepit, & genuit ex ea tres filios, Henricum Landtgrauium, Fridericum Marchionem, Theodericum Landtgrauium. Fridericus Marchio genuit Fridericũ Landgrauium & Marchionem. Hic accepit nobilissimam filiam imperatoris Ludouici, suscepitque ex ea filium nomine Fridericum.

Vt autem dictum est, Dythericus Misenensis Marchio, accepta Iutta filia Hermanni, & sorore Ludouici Landtgrauij, suscepit ab ea filium Henricum marchionem Misenensem. Qui Henricus genuit duos filios, Dythericum Misenensem, & Albertum Landtgrauium. Albertus, vt dictum est, genuit Fridericum & fratres eius. Item, Fridericus genuit Fridericum Landtgrauium & marchionem Misenensem, & ille genuit iuniorem Fridericum.

De genere Caroli.

Notandum, quòd genus Caroli non ex toto finem habuit, vt dicitur, sed tantùm à Romanorum regno finem accepit. Nam (vt in Chronicis inuenitur) omnes reges Francorum

Francorum & Germanorum, sed & principes, duces & comites istarũ prouinciarum, scilicet in Thuringia, in Bauaria, in Franconia, in Pannonia, in Carinthia, in Bohemia, in Morauia, in Sueuia, in Saxonia, in Frisia, in Lotharingia; sed & omnes nobiles Alamanorum originem duxerunt à genere Carolorum. Nam & Cõradus imperator Salicus dictus genus duxit à nobilibus Romanorũ, scilicet ab Ænea, & posteris suis, & vxor eius Gysila originem habuit à nobilibus Francorũ, & à Priamo Troiano. Vnde factum est, vt Henricus filius eorum dictus Niger, tertius rex & secundus imperator, omnem illam nobilitatẽ, scilicet Romanorum Troianorũ, in se haberet, & omnes posteri eius.

ANNALES VETERVM LANDGRAVIORVM THVRIMGIÆ.

ERant duo fratres Germani ex Francis oriundi cis Rhenum, de elegantissima stirpe regum Francorum Caroli & Ludouici, cõsanguinei Gysilę imperatricis; Hugo comes, & Ludouicus cum barba, qui propter faciem barbatam & comæ nutrimentum seu ob aliud augurium Ludouicus cum barba vocatus est. Hugo comes ob diuitias nulli seruire voluit, nisi Fuldensi & Moguntinensi principibus. Quo mortuo, filius eius Wigmannus hæreditatem sortitus est. Is in Moguntia occubuit: omnia sua ad Ludouicum deuoluta sunt.

Ludouicus cum barba cum 12 militaribus viris veniens Thuringiam, in confinio syluę Loybe, inter montem Kaltheberg, & Aldenberg, & Cornberg, indutus μέλαις, quasi peregrinus habitare cœpit. Qui contentus habitatione loci, ab incolis terrę illius, Bysone scilicet de Glychen, & Gunthero de Keuerberg comitibus, aliisq; nobilib. viris, prædia aliqua precio comparauit, villam Aldenberg, aliaq; propè adiacentia. Inde ex permissione regis Conradi iuxta Loybe in monte Sowenburg munitionẽ erexit, & inexpugnabile castrum cõstituit, & plurimam partem syluæ per largitionem regiam accepit, in qua nostrę Reinhersbornensis possessionis termini. Postea accepit in coniugẽ matronam nobilissimam de *Sangerhusen*, Cæciliam nomine de Saxonia, quæ ad eum septem millia mansorũ cum innumerabilibus mãcipiis ex hæreditaria successione deuoluit: per quam suscepit duos liberos, Ludouicum & Beringerum comites, & tres filias, quarum prima Hildegardis, secunda Vta, tertia Adelheidis. Ludouicus patris sui & nominis & probitatis cunctorumq; bonorum suorum hæres factus est.

Ludouicus iste, comes fundator nostræ ecclesiæ, comparauit Sangerhusen cum suis pertinentiis à filio fratris sui Conradi *Hainstein*, anno MLXI. Deinde anno sequenti desponsauit sibi filiam cuiusdam ducis Saxoniæ Vdalrici, vxorem Friderici comitis Palatini Saxonum, & suasu mulieris virum venabulo confixit, sepultum in *Gorick*, quod cœnobium ipse cum fratre suo Bremensi episcopo construxit:

Hic expirauit Palatinus Fridericus,
Hasta prostrauit comes illum dum Ludouicus.

Hi versus continentur in loco vbi occubuerit iuxta *Schiplitz*.

Inde Adelheidam matrimonio sibi asciuit, quę erat Vtonis marchionis de Stadin filia. Inde comes diuitiis ampliatus, montem quem dicunt Watberg ascendit, & inexpugnabile castrum erexit. In partibus quoque Orientis, in eis terminis in quibus fluuius Vnstent Sclauicæ Salæ toti per totum miscet vnionem, munitissimam vrbem, cognomento Nuwenburg instituit.

Anno Domini MLXV, Adelheidis consors Ludouici comitis suscepit ab eo Ludouicum Landgrauium, huius nominis primum in Thuringia principem, Henricum primum Raspen, Hermannum qui obiit in vinculis, in castro Hamerstein, & Vdonem Cycensem episcopum. Habuerunt simul & tres filias; Cunigundam quæ nupsit Witzmanno comiti de Saxonia, qui ecclesiæ Kaldenbornensis fundator extitit; Cæciliam quam accepit Girlacus comes de Weldẽse; tertia Adelheidis Vdalrico comiti de Wymar matrimonialiter coniuncta.

Tandem iste Ludouicus, monitu vxoris & suasione Conradi monachi de Hilzenburg, & primi Halberstadensis episcopi Gysilberti, cœpit diligentius perquirere, vbi locum aptum monachis, & pro monasterio congruum inuenire posset. Vnde à quodam luti figulo, Reinhero nomine, prope fontem domunculam habente, (à quo

& pòst ille locus per compositum sortitus est vocabulum, scilicet à Reynhero & fonte, id est Reynhersborn) à villicisque villulæ didicit, omni nocte duo lumina clarissima, vnum vbi monasterium, & aliud vbi capella beatæ virginis pòst structa sunt, clariùs reddendo apparere.

Anno igitur M L X X X V, comes Ludouicus tam felicis negotij exordia faciens, & res iuris sui sanctissimæ Dei genetrici Mariæ sanctoq; Ioanni Apostolo & Euangelistæ de propria hæreditate sua offerens, locum scilicet qui Reynhersborn dicitur, situm infra syluam Leybam, vendidit in potestatem Gysilberti viri religiosi: vbi regali monasterio constructo, monachi iuxta regulam sancti Benedicti viuentes congregarentur. Idemq; comes de Hirsaugia viros religiosos, Ernestum priorem cum aliis 12 adduxit, qui Cluniacensium vel Hirsaugiensium ordinem inibi deseruirent. Inde 1 mansos & suprà dictæ syluæ Leybe, id est in prouincia Franciæ Orientalis in villa Askefelt dicta, cum vinctis & mancipiis ac diuersarum vtilitatum appendiciis.

Deinde dedicata est maior ecclesia in Reynhersborn à venerabili episcopo Halberstadensi Stephano vel Herrando, in die Assumptionis beatæ Mariæ virginis, in honore Dei genitricis, sanctiq; Ioannis Euangelistæ & omnium Sanctorum, anno M X C V I I. Idem episcopus anno M C I I, 9 calen. Nouemb. vita decessit, & in præfato monasterio ab archiepiscopo Moguntino Ruthardo honorificè terræ demandatus, in pace requiescit.

Anno Domini M C X, Ludouicus cum vxore sua Adelheida, ac filiis eorundem, Ludouico, Hermanno, & Conrado tradiderunt cœnobio ecclesiam cum suis appendiciis, in villa quę dicitur Sangerhusen. Eodem anno obiit Adelheida Comitissa XV cal. Nouemb. In die sepulturæ pro remedio animæ illius tradidit ad cœnobium Reinhersborn ecclesiam quæ dicitur Sipplitz, cum omnibus ad eam pertinentibus, & nemore ibi adiacente.

Anno Domini M C X I I, moritur quidam de Saxonia princeps Vdalricus, Ludouici comitis dudum gener, sed propter filię repudium inuisus. Vnde Sifridus Palatinus, Lotharius dux, Rudolphus marchio, Fridericus Palatinus, Wigbertus & Ludouicus comites, & nonnulli alij se ab obsequio imperatoris retrahebant, quia ipse possessiones prædicti Vdalrici in ius regum conabatur adtrahere: quod & episcopus Halberstadensis, & Gerhardi præpotens vidua, violentiam imperatoris clamitabant. Qua de re Hermannus Ludouici comitis filius, & Fridericus Palatinus frater illius vterinus, in castello Tucher obsidentur. Et V I I I idus Iunij deditioni se cuiusdam Hogeri tradentes; captiui abducti, sub potestate regis in vincula detruduntur. Sed Fridericus pòst annos duos resoluitur: Hermannus, duobus & plus in carcere transactis, flebiliter in castello Hamerstein 3 idus Iunij in vinculis moritur.

Ludouicus comes in villa *Thrutmundi* in potestatem Henrici regis pro acquirenda gratia, & propter captiuos filios sponte se contradidit, quem diu sub custodia tenuit, donec castrum *Warperg* in sua suscepit, deinde in dolo dimissus, & pòst captus, & demum pòst duos annos & nouem menses innexus à vinculis absoluitur, relictis pro se V I I I obsidibus.

Anno Domini M C X V I I I, Cunigunda filia comitis Ludouici, vxor comitis Wigmanni fundatoris Caldebornensis obiit.

Anno Domini M C X X V I, dedicatur capella sanctæ Mariæ, sancti Nicolai in Reinhersborn, à Cicensi episcopo Vtone filio fundatoris.

Ludouicus fundatoris filius cum vexillorum festiua exhibitione imperatoria largitione primus Landgrauius factus, accipiens vxorem Hedwig nomine, suscepit ex ea secundum sui nominis Landtgrauium, Henricum Raspen, Ludouicum de Thungesbrucken, & quatuor filias.

Anno Domini M C X L, Ludouicus primus principalis vel prouincialis comes, filius fundatoris nostri, pridie idus Ianuarij obiit, sepultus in Reinhersborn. Ludouicus secundus, accipiens legali copula Friderici imperatoris sororem Iuttam, suscepit ab ea Ludouicum pium tertium sui nominis Lantgrauium, Fridericum de *Cygenhain*, Henricum iuniorem nomine *Raspen* tertium, & Hermannum huius prouinciæ principem illustrem & comitem Palatinum, & Iuttam comitissam de *Rabinberg*.

Anno

Anno Domini MCLII, Conradus rex 16 calend. Martij rebus humanis excessit, ciq; Babenberg regum more funebria explentur, ac Spiræ sepelitur. Cuius loco Fridericus Sueuorum dux media Quadragesima Franckfort in regem eligitur, & Aquisgrani die Palmarum regali benedictione sublimatur.

Post hoc, anno MCLXXII, comes præfatus Ludouicus in castro Nuenburg vita decessit. Corpus in Reinhersborn patrum suorum sepulturam transfertur, & à Wigmanno Meidenborgensi episcopo in media ecclesia ante altare sanctæ Crucis commendatur.

Ludouicus itaque tertius Lantdgrauius prior natu principatum obtinuit. Erat enim illustris bello, sagax cõsilio, vir mansuetudine præcipuus: corpore fuit apprime decorus, statura procerus. Monasteria nimiùm extollebat, & ecclesiã Reinhersbornensem venerabatur. Eratq; benignus & beneuolus erga omnes homines, ita vt vulgò diceretur Pius Ludouicus. Lucius tertius papa dedit priuilegium Reinhersbornensi ecclesiæ de iustitia & libertate omnium bonorum suorum, rogatu Ludouici tertij Pij Landgrauij: dedit & infulam abbati.

Imperatoris curia circa festum sancti Martini Erffordiæ habetur, vbi comes Hermannus, frater Ludouici Landgrauij, comes Palatinus Saxoniæ efficitur.

Ludouicus autẽ tertius, acer bello, ipso die quo auunculus suus imperator signum crucis superinduit, ipse quoque signatus est. Inde in Apuliam prouectus, perueniens Brundusium cum exercitu robusto ad partes Tyri transfretauit. Tandem in periculo cõstitutus Deum exorauit. Videns militem a longè rubeis vestibus indutũ, niueo equo insidentem, cum vexillo rubeo dicentem, *In hoc vexillo vinces*, inde disparentem, credidit fuisse sanctum Georgium, quem multùm venerabatur, & ecclesiã in foro Yſnacensi ædificauerat. Cùm multi illud vexillum accipere vellent quod Sigenhart dicebatur, id est victoriosum; solus princeps extraxit, & vsque ad Saladini tabernaculum populos deuicit. Inde tamen, diem siquidem claudebat extremum, 7 calen. Nouemb. ossa licet cum maxima difficultate in Reinhersbornensem ecclesiam sepulta sunt.

Anno Domini MCC, natus est Ludouicus 5 calend. Nouemb. quartus huius nominis Lãdgrauius, de matre sua Sophia, filia ducis Bauariæ, pius & benignissimus princeps, maritus scilicet Elizabethæ, pulcher aspectu, vultu decorus, pius, iucundus, qui ab infantia nec haletia comedit, nec cereuisiã bibit, vsq; ad diem mortis suæ. Hermannus Landgrauius, adhuc viuente Ludouico pio fratre suo, factus comes Palatinus Saxonię, Sophiam duxerat vxorem: de qua habuit duas filias, Iuttam & Hedwigen: & post mortem fratris adeptus Thuringiæ principatum. Inde à Sophia filia ducis Bauariæ suscepit Ludouicum quartum; & Hermannum qui obiit in Yſenach; Henricum qui primus in regem Romanorum electus fuit; Conradum qui se obtulit ordini domus Teutonicæ; & duas filias, quarum prima Iringardis copulata Henrico de Anhalt; secunda Agnes coniuncta duci Austriæ.

Anno Domini MCCVII, Andreas in Vngaria rex, cuius vxor Gertrudis nomine, ducis Carinthiæ filia, filiam generis sui decus, Elizabeth nomine, accepit per genituram; quæ adhuc sugens vbera desponsata est Ludouico. Deinde missi ad Presburg ad regem Vngariæ, anno MCCXI, comes Meinhardus de Nueburg, & Gualterus de Vargila, dominaq; Bertha Egelolffi de Bendeleiben, ad Thuringiam adduxerunt.

Ludouicus glorioſus princeps Thuringiæ, dignus consortio beatæ Elizabethæ, extitit mediocris staturæ: decens valde proceritas & glorioſi vultus serenitas. Erat pudicus, carne mundus, cunctis affabilis, ecclesiarum & cœnobiorum fidelis protector. Erat tunc sublimis Thuringorum prouincia, tanti principis nomine insignita, sanctæq; Elizabethæ meritis nominata. Beatissimus verò Ludouicus multa beneficia ecclesiæ Reinhersbornensi præstitit, anno ab incarnatione Domini *. Ludouicus Landgrauius Elisabetham virginem castam duxit vxorem, coniunctus ei Dei nutu. Deinde peperit filium in castro Crucemburg 5 calen. Aprilis primogenitum, cui nomẽ Hermannus aui sui imposuit, qui successor patris Landgrauius fuit in Thuringia. Postea, proficiscente in Apuliam ad imperatorem Fridericum Pio Ludouico Thuringorum Landgrauio ad curiam Cremonensem, per totam Alemanniam suborta est caristia grauis: & ferè duobus annis durans multos fame peremit. Imperator ergo, cùm idem Landgrauius

bene ad placitũ ſuæ voluntatis obſequium ſibi præſtiterat; contulit ſibi iure feudi marchiam Miſnenſem & Luſiæ & terram Briſciæ, quantum expugnare valeret & ſuæ ſubiicere poteſtati. Moram autẽ faciente Landgrauio cum imperatore, nobiliſſima vxor eius Eliſabeth, miræ deuotionis mulier, cõſtruxerat hoſpitale pauperum in pede montis Warperg, in quo locauerat XXVIII pauperes. Inſuper DCCCC pauperes quotidie in aſpectu eius per miniſtros ſuos de conſolatione eleemoſynarum reficiebantur. Tandem Landgrauius dimiſſus feria VI venit ad Warpurg, vbi cum mirabili gaudio à ſua vxore & matre Sophia ſuſceptus glorioſiſſimè; & tota terra reſultabat. Cùm autem diſpenſatores & œconomi apud principẽ cauſarẽtur de nimia effuſione eleemoſynarum; *Sinite*, inquit, *eam*, piiſſimus princeps, *benefacere, & quæcunq; vult pro Deo dare: Warpurg tantùm & Neuenburg caſtra meæ ditioni ſeruate.* Ambulauit ſiquidem glorioſus princeps cum ſuis germanis fratribus dulciter, æqualiter & benignè, & egenis proficuam exhibens charitatẽ. Præcipuè autem Conradũ de Marcburg, qui prædicando velut clarum ſydus in Alemannia profulſit, ſummo honore coluit. Deinde dux Auſtriæ filiam ſuam tradidit Henrico regi Romanorum cum ſolenniis nuptiarum: quæ nuptiæ ſolenniter celebratę ſunt in Norinberg, in fine Autumni. Erfordenſes pòſt Landgrauium rogantes, vt ad ipſos intrare dignaretur. Is acquieſcens, Erffordiam intrans, à Burgenſibus in multa gloria & iucunditate ſuſceptus. Prius nunquam Erffordiæ fuit propter diſcordiam vſq; ad illud tempus. Eodem tempore nata eſt Ludouico filia nomine Sophia, quæ in Kitzing religionis habitum induens ibidem quieſcit.

Anno Domini MCCXXVII, generale paſſagium ad terram ſanctam factum, in quo & Fridericus Romanus imperator cum multa turba Cruce ſignatorum. Ludouicus quoque princeps Thuringiæ Chriſtianiſſimus, habito cum domino Conrado Hildenmenſi epiſcopo conſilio, ab eodem cruce ſignatus eſt. Profectus igitur de ſua ciuitate Smalcharden in die Ioannis Baptiſtæ ad partes transmarinas, vbi in Sicilia imperatorem reperit. In Natiuitate Mariæ Brunduſij, antequam nauem aſcenderet, cœpit pauliſper febribus inquietari. Ingreſſi deinde ciuitatem quæ Otrant dicitur, imperatricem inuenerunt. Cœpitq; acrius febribus vexari. Accerſito patriarcha Hieroſolymitano Sacramenta accepit: deinde videns columbas albas ſe circumdantes obdormiuit in domino, 3 idus Septemb.

Anno Domini MCCXXVIII, nobiles eius eum pannis fortibus honorificè tumulauerunt; peractaq; peregrinatione, effoſſo corpore decoctione diligenti excoriato, oſſa apparuerunt candida ſuper iure quæ ſericis impoſuerunt, ſepultus tandem in cœnobio mõachorum ordinis ſancti Benedicti Reinhersborn, vbi multis claret miraculis.

Anno Domini MCCXXIX, beata Eliſabeth à Thuringia migrauit in Marpurg. Eodem anno prædicatores venerunt ad Erffordiam. Deinde anno MCCXXXII ſancta Eliſabeth vidua migrauit ad Chriſtum.

Anno Domini MCCXXXVI, calend. Maij Marpurg tranſlatio ſanctæ Eliſabethæ facta eſt, procurante fratre Conrado Teutonici ordinis olim Landgrauio, præſente imperatore Friderico, archiepiſcopo Moguntino, Colonienſi & Bremenſi, vbi facta diſcordia inter epiſcopum Moguntinum & imperatorem. Et de oſſibus eius oleum euidentiſſimè defudauit.

Henricus Landgrauius in regem, anno MCCXLVII, electus in odium alterius, deinde anno ſequenti in Warpurg immatura morte obiit in profluuio ventris. Sepultus eſt Yſenach, ſine hærede defunctus.

Deinde anno MCCLIII, diſcordia in terra Thuringiæ exorta eſt, quæ per nouem annos terram Thuringiæ, Haſſiæ, & Saxoniæ deuaſtauit, quæ ſingula & alia deinceps quære in hiſtoriis.

FINIS.

LANDGRAVIORVM OMNIVM THVRINGIAE ET HASSIAE QVI A QVINGENTIS ANNIS ET AMPLIVS DITIONES ILLAS CVM IMPERIO TENVERunt, diligenter ex multis optimis Authoribus descripta Genealogia:

A

D. Ioanne Pistorio Nidano.

VETERVM LANDGRAVIORVM THVRINGIÆ FAMILIA, EX OPTIMIS AVTHORIBVS DILIGENTER EXPLICATA.

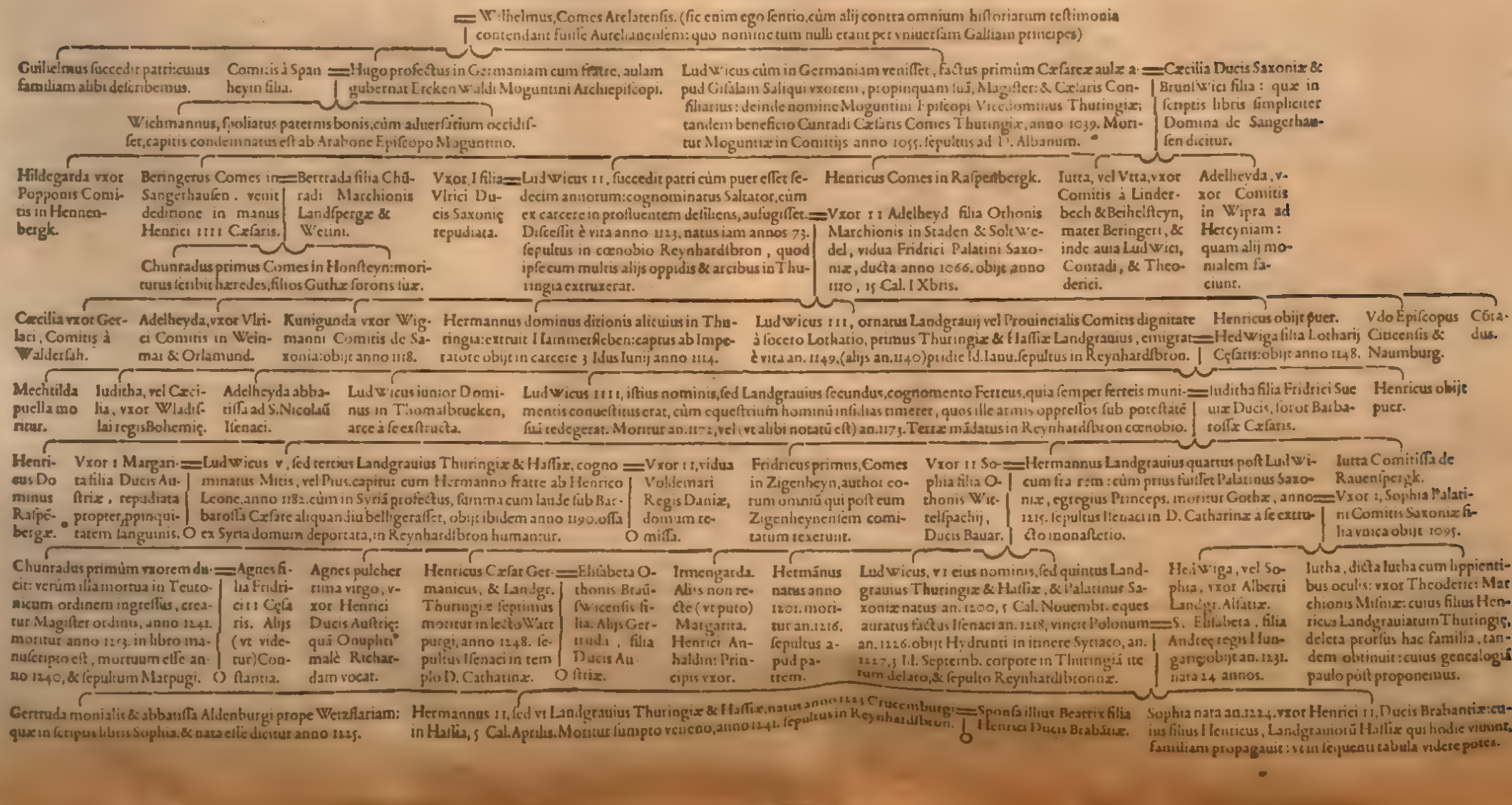

SECVNDA TABVLA, IN QVA LANDGRAVIORVM HASSIÆ, EX HENRICO BRABANTINO ET SOPHIA THVRINGICA, FILIA S. ELISABETÆ, PROPAGATIO ad noſtram vſq; memoriam deducitur.

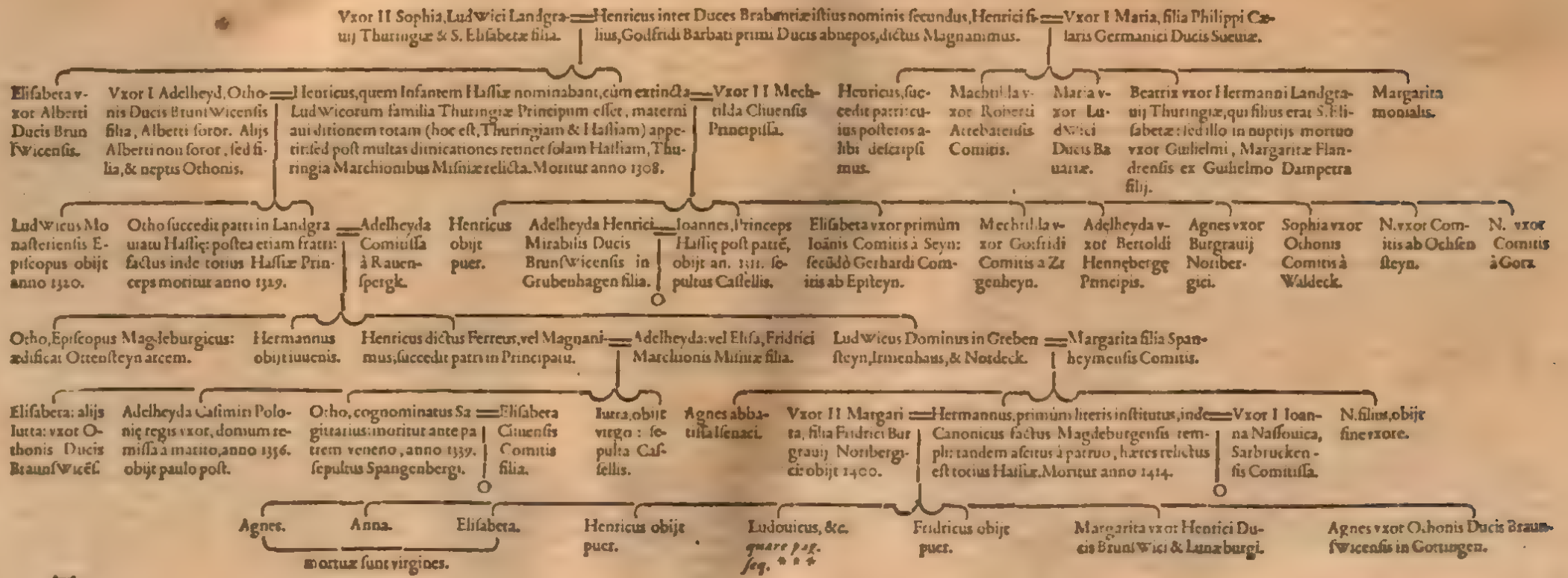

* * *

Ludwicus cognomento Pacificus, Landgrauius Hassiæ natus anno 1402: factus Comes in Zigenheyn & Nida, anno 1450: oblatam Rom. Imperij dignitatem recusa: anno 1440. & moritur anno 1458, in die S. Antonij. = Vxor Anna, filia Fridrici Electoris Saxoniæ, Marchionis Misniæ: mortua anno 1463.

- Henricus Princeps Hassiæ ad Lanum, natus anno 1440, habitat Marpurgi: ex vxore hæres Catzenelnbogensis Comitatus. Moritur anno 1483. = Anna filia Philippi senioris Comitis in Catzenelnbogen & Ditz.
  - Mechtilda vxor Ioannis II, Cliuensis Ducis.
  - Wilhelmus iunior, Dominus Hassiæ ad Lanū, & Comes Catzenelnbogensis: regnat Marpurgi: & moritur an. 1500, 17 Februarij, scripto hærede patruele suo Guilielmo medio. = Elisabeta filia Philippi Palatini Electoris: quæ postea in matrimonium tradita Philippi Badensis Marchionis: obijt anno 1522.
    - Anna obijt Magdeburgi.
    - Mechtilda vxor Cuonis Comitis de Teckelnburgk.
    - Catharina vxor Adami Comitis à Beichlingen.
    - Elisabeta vxor primùm Ludwici Palatini Bipontini, & secundò Georgij Palatini Simmerensis.
    - Mechtilda obijt virgo.
  - Fridricus in puericia mortuus.
  - Ludwicus adolescens 18 annorum e vita discedit.
  - Henricus obijt puer.
  - Elisabeta vxor Ioannis Nassouiensis Comitis in Dillenbergk.
- Fridricus obijt puer.
- Elisabeta vxor Nassouij Comitis Ioannis Weilburgici.
- Ludwicus Cassellanus Princeps, post partitionem cum fratre factam, moritur anno 1471, in Nouembri. = Mechtilda Ludwici Comitis Wirtembergici filia, soror Eberhardi primi Ducis, ducta anno 1452.
  - Guilielmus senior, regnat Cassellis: sed captus a fratre, cedit de sua ditione, & moritur anno 1515, 18 Februarij.
    - Anna filia Wilhelmi Ducis Brunswicensis.
  - Elisabeta virgo mortua.
  - Anna filia Meckelburgici Ducis Magni.
  - Guilielmus medius, primũ Spangebergi, inde facta cum fratre permutatione Cassellis regnat: postea Guilielmo etiam patrueli succedit, & moritur a. 1509, 11 Iul. = Vxor I Iolanda Fridrici Vademontij filia, soror Renati Ducis Lotharingiæ.
    - Guilielmus obijt prima ætate.
  - Philippus natus anno 1504, 13 Nouembris, totius Hassiæ & multarũ ditionũ egregius bello & pace Princeps, moritur in maxima rerum gestarum gloria anno 1567. = Christina Georgij Saxoniæ Ducis filia, obijt anno 1549.
    - Guilielmus Hassiæ præstantissimus & ad cæteras virtutes excellenti doctrina Princeps, natus anno 1532, 24 Iunij, inter 8 & 9, A. M. = Sabina Christophori Wirtembergici Ducis filia: mortua anno 1581.
      - Mauricius.
      - Christianus obiit 1578.
      - Elisabeta, obiit 1578.
      - Agnes obiit an. 1569.
      - Sabina obiit an. 1573.
      - Iuliana mortua an. 1581.
      - Sidonia mortua an. 1575.
      - Anna Maria.
      - Hedwiga.
      - Sophia.
      - Filia N.
    - Philippus Ludwicus, natus an. 1534, mortuus in infãtia.
    - Agnes vxor primùm Mauricij Electoris Saxoniæ: deinde Ioannis Fridrici Wimarienſis Ducis Saxoniæ, obiit 1555, cùm nata fuisset anno 1527.
    - Ludwicus natus anno 1537, 6 Cal. Iunij hora 1 P. M. multis virtutibus ornatus & laudabilis Princeps, patri in Hassia successit. = Hedwiga filia Christophori Wirtembergici Ducis.
    - Anna, nata an. 1529, vxor Wolfgangi Palatini Bipontini.
    - Anna Elisabeta filia Fridrici Palatini Electoris. = Philippus natus an. 1541, 10 Cal. Maii, inter 9 & 10: regnat in inferiori Catzẽelnbogensi ditione ad Rhenum.
      - Ludwicus.
      - Ioannes Georgius.
      - Filia.
      - Filia.
    - Barbara nata an. 1536, primũ Georgii Montbelgardici, deinde Waldeckensis Comitis Danielis.
    - Georgius natus an. 1547, 15 Dec. inter 8 & 9, P. M. ex patris testamẽto Getauensis ditionis ad Rhenũ Princeps, virtute & literis clarissimus. = Magdalena Comitis à Lippa Bernhardi filia.
    - Elisabeta nata an. 1539, vxor Ludwici Palatini Electoris: moritur anno 1582, in Mart.
    - Christina nata an. 1543, vxor Adolfi Holsatiæ Ducis.
  - Anna filia Meckelburgici Ducis Magni.
  - Elisabeta vxor Ioannis Ducis Saxoniæ, qui filius erat Georgij Saxoniæ Ducis. Vidua viuit & moritur Rochlicij.
  - Filia obijt puella.
- Hermannus Archiepiscopus Colonensis moritur anno 1508.

TERTIA TABVLA, IN QVA SVCCESSIO ET FAMILIA LANDGRAVIORVM THVRINGIÆ, QVI AVVLSAM THVRINGIAM AB HASSIA, post veteres Ludwicos iam à 334 annis tenuerunt, ante oculos proponitur.

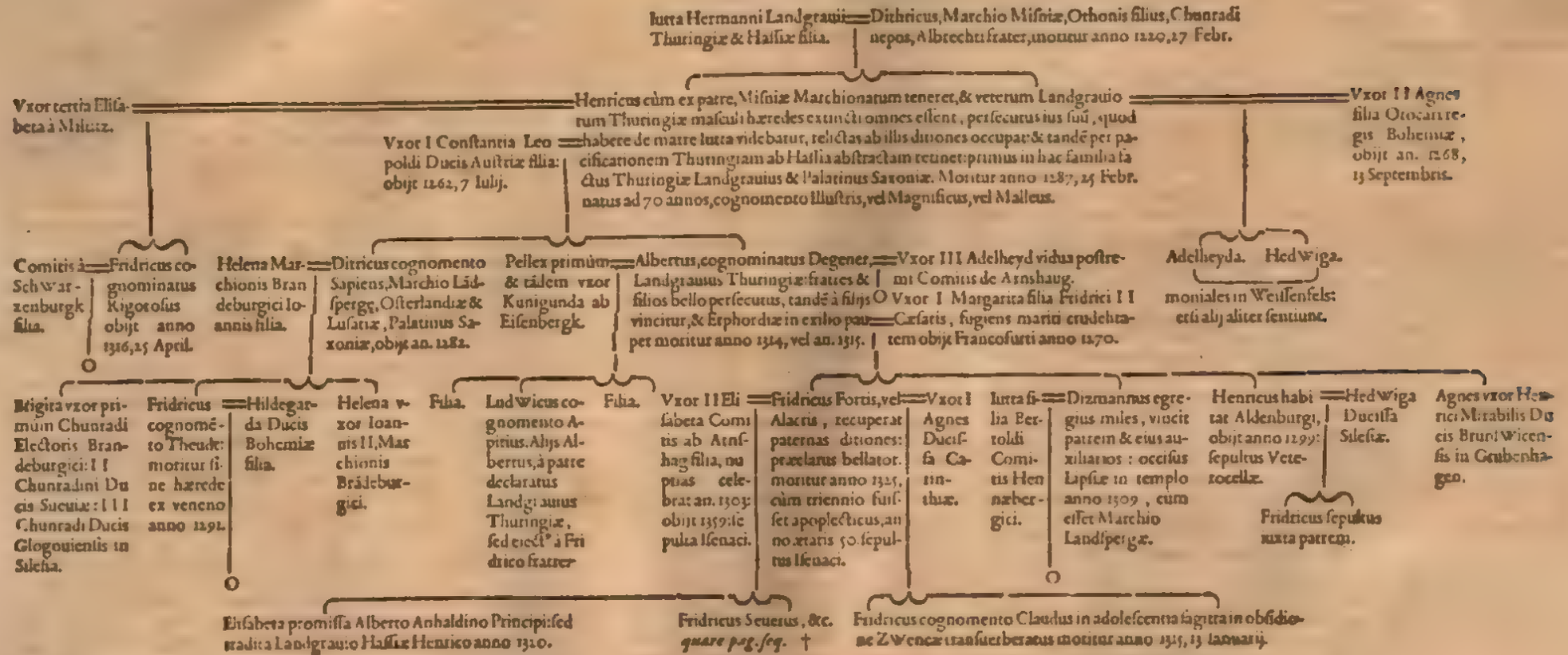

†

Gutta filia Ioannis regis Bohemiæ intacta remittitur ad patrem, & nubit Ioanni regi Galliæ.

Fridricus Severus, vel Macilentus, Marchio Misniæ, Landgravius Thuringiæ, declaratus Cæsar contra Carolum IIII, abdicat se imperio: moritur anno 1349, anno ætatis 39, sepultus Cellæ.

Vxor Mechtildis filia Ludwici Bauari Cæsaris, obijt anno 1347, 2 Iulij.

Vxor II Anna filia Wenceslai, sororis Rudolfi Electorū Sax. vidua Fridrici Brunsw.

Balthasar Landgravius Thuringiæ, moritur anno 1406, in vigilia ascensionis Domini, Wartpurgi: sed sepultus Reynhardibroonæ.

Vxor I Margaretha filia Ioannis Burggravij Norbergici.

Beatrix abbatissa Seusslitzij.

Elisabeta vxor Burggravij Noribergici Fridrici.

Fridricus natus an. 1329, & paulo post mortuus.

Sigismundus natus anno 1330, Episcopus Merseburgicus.

Elisabeta vel Lucardis filia Iusti Moraviæ Marchionis filia: obijt an. 1400, 20 Nou.

Guilielmus, Monoculus, dictus Cocles, laudabilis miles, Marchio Misniæ & Brandeburgicus ex empuone, natus anno 1343. moritur an. 1407.

Anna, & Clara gemellæ natæ anno 1345.

Ludwicus Archiepiscopus Moguntinus & Magdeburgicus, Episcopus Halberstadens. & Bambergensis: moritur ex casu in ignis periculo anno 1382.

Fridricus Strenuus, Marchio Orientalis & Landspergensis moritur an. 1381, natus annos 51. ex vxore Dominus Coburgi, &c. sepultus Cellæ.

Catharina filia Henrici Comitis Heunebergici.

Fridricus Pacificus, Landgravius Thuringiæ, natus anno 1385, moritur anno 1439.

Anna filia Guntheri Comitis a Schwarzenburgk.

Anna vxor Rodolfi II Electoris Saxoniæ.

Georgius, obijt Coburgi anno 1401.

Catharina filia Henrici Ducis Brunswicensis: obijt anno 1442, 28 Decembris.

Fridricus Bellicosus Marchio Misniæ, & primus in hac familia Elector ab Imp. factus Saxoniæ, author Lipsensis scholæ: moritur anno 1428, 5 Ianuarij.

Guilielmus, Dives, renouat hæreditarium fœdus inter Saxones & Hessos, & moritur anno 1425, sexta ante diem Palmarum, sepultus in Aldenburgk.

Vxor I Anna filia Alberti Cæsaris, regis Hungariæ, Ducis Austriæ: obijt anno 1462.

Guilielmus natus anno 1425, pugnat cum fratre: hæres ex vxore Luceburgicæ ditionis, quam frustra bello repetit. Abit in Syriam anno 1461, & moritur anno 1483.

Vxor I I Catharina à Brandsteyn.

Henricus 13 annorū moritur anno 1435, 22 Iulij.

Anna vxor Ludwici Landgravii Hassiæ.

Catharina vxor Fridrici Marchionis Brandeburgici.

Sigismundus Episcopus Wurtzburgensis moritur Rochlitzæ, anno 1457: sepultus Mulnæ.

Fridricus cognomento Placidus, Elector & Marchio Misniæ, &c. Regnat ann. 36. natus anno 1411, moritur anno 1464, 7 Sept. natus annos 53.

Margarita filia Ernesti Ducis Austrię obijt 1486.

Anna vxor Henrici Ducis Monsterbergici. qui Georgij regis filius erat.

Margarita vxor Ioannis Electoris Brandeburgici.

Alexander obijt puer.

Hedwiga abbatissa in Quedlinburgk.

Sidonia, vel Zedera Georgij Boiebracij regis Bohemiæ filia: obijt 1510.

Albertus Dux Saxoniæ, natus anno 1443, 6 Cal. Aug. Grimmæ: Marchio Misniæ. Moritur anno 1500, 12 Sept. Embdæ in bello Frisico.

Martha abbatissa Seusslitzij.

Amalia nata anno 1436: vxor Ludwici Ducis Bauariæ: mortua an. 1502: sepulta Mulnæ.

Anna vxor II Alberti Electoris Brandenburgici: celebrat nuptias anno 1458, 12 Nouembris.

Fridricus moritur anno 1451, 23 Decembris, cum esset annorum 12.

Ernestus post patrem Elector. *Vide seq. pagina* b

Catharina vxor primū Sigismundi Ducis Austriæ, & deinde Erici Ducis Brunswigi.

Georgius natus anno 1471, 6 Cal. Sept. Dux Saxoniæ: moritur anno 1539, 5 Cal. Maij.

Barbara filia Poloniæ regis Casimiri, nuptijs celebratis anno 1496 moritur anno 1534, 17 Februarij.

Anna moritur puella.

Ludwicus. Ioannes. pueri mortui.

Fridricus Prussici ordinis Magister mortuus Rochlitzij ex hydrope, anno 1510, 20 Decembris, natus tam annos 38.

Henricus post fratrem Dux Saxoniæ, natus anno 1473, 16 Martij, hora 11, minutis 52 A. M. moritur anno 1541.

Catharina Magni filia Meckelburgici Ducis.

Wolfgangus infans obijt anno 1499.

Ioannes natus Dresdæ anno 1498, moritur anno 1537, 11 Ianu.

Elisabeta Wilhelmi Landgravij Hassiæ filia.

Anna. Agnes. Margarita. obierunt in pueritia.

Magdalena vxor Ioachimi II Electoris Brandeburgici.

Elisabeta filia Ernesti Mansfeldici Comitis.

Fridricus natus anno 1504, moritur mense vno post nuptias, an. 1539, 4 Cal. Martij.

Christina vxor Philippi Lādgr. Hassiæ: moritur anno 1549.

Æmylia vxor Georgij Marchionis Brandeburgici.

Sibylla vxor Francisci Ducis Sax. in Lawenbergk.

Agnes filia Philippi Landgravij Hassiæ.

Mauricius Dux Sax. & Marchio Misniæ post patrē factus à Carolo V Elector Sax. moritur ex bello an. 1553, in Iulio.

Severinus obijt Oenopōti, vbi cum regis liberis operā dabat studijs, an. 1534, annorū 18.

Augustus, &c. *Vide pag. seq. a*

Sidonia vxor Erici iunioris Ducis Brunswicensis.

Albertus moritur puer.

Anna vxor Guilielmi Nassouij Auraici Principis.

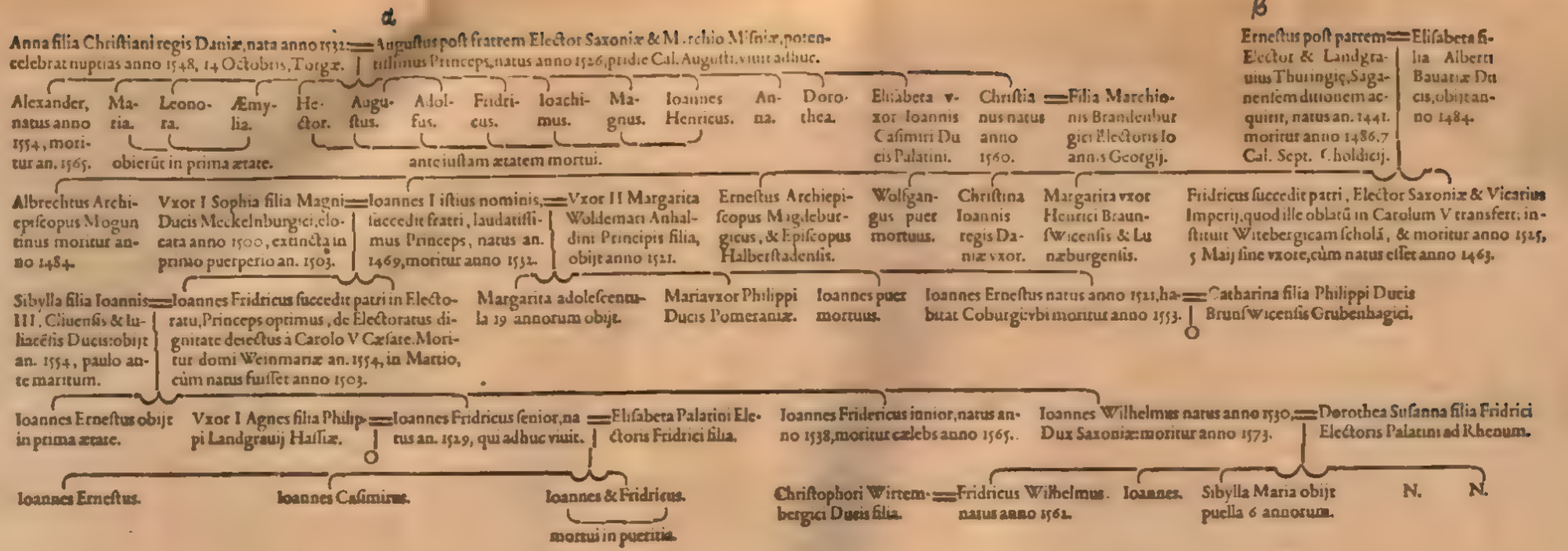
α
Anna filia Christiani regis Daniæ, nata anno 1532. celebrat nuptias anno 1548, 14 Octobris, Torgæ.
Augustus post fratrem Elector Saxoniæ & Marchio Misniæ, potentissimus Princeps, natus anno 1526, pridie Cal. Augusti, vivit adhuc.
Alexander, natus anno 1554, moritur an. 1565.
Maria.
Leonora.
Æmylia.
obierũt in prima ætate.
Hector.
Augustus.
Adolfus.
Fridricus.
Ioachimus.
Magnus.
Ioannes Henricus.
ante iustam ætatem mortui.
Anna.
Dorothea.
Elisabeta vxor Ioannis Casimiri Ducis Palatini.
Christianus natus anno 1560.
Filia Marchionis Brandenburgici Electoris Ioannis Georgij.
β
Ernestus post patrem Elector & Landgravius Thuringiæ, Saganensem ditionem acquirit, natus an. 1441. moritur anno 1486. 7 Cal. Sept. Cholditij.
Elisabeta filia Alberti Bauariæ Ducis, obijt anno 1484.
Albrechtus Archiepiscopus Moguntinus moritur anno 1484.
Vxor I Sophia filia Magni Ducis Meckelnburgici, elocata anno 1500, extincta in primo puerperio an. 1503.
Ioannes I istius nominis, succedit fratri, laudatissimus Princeps, natus an. 1469, moritur anno 1532.
Vxor II Margarita Woldemari Anhaldini Principis filia, obijt anno 1521.
Ernestus Archiepiscopus Magdeburgicus, & Episcopus Halberstadensis.
Wolfgangus puer mortuus.
Christina Ioannis regis Daniæ vxor.
Margarita vxor Henrici Braunswicensis & Lunæburgensis.
Fridricus succedit patri, Elector Saxoniæ & Vicarius Imperij, quod ille oblatũ in Carolum V transfert: instituit Witebergicam scholã, & moritur anno 1525, 5 Maij sine vxore, cùm natus esset anno 1463.
Sibylla filia Ioannis III. Cliuensis & Iuliacẽsis Ducis: obijt an. 1554, paulo ante maritum.
Ioannes Fridricus succedit patri in Electoratu, Princeps optimus, de Electoratus dignitate dejectus à Carolo V Cæsare. Moritur domi Weinmariæ an. 1554, in Martio, cùm natus fuisset anno 1503.
Margarita adolescentula 19 annorum obijt.
Maria vxor Philippi Ducis Pomeraniæ.
Ioannes puer mortuus.
Ioannes Ernestus natus anno 1521, habitat Coburgi: vbi moritur anno 1553.
Catharina filia Philippi Ducis Brunswicensis Grubenhagici.
Ioannes Ernestus obijt in prima ætate.
Vxor I Agnes filia Philippi Landgravij Hassiæ.
Ioannes Fridricus senior, natus an. 1529, qui adhuc vivit.
Elisabeta Palatini Electoris Fridrici filia.
Ioannes Fridericus iunior, natus anno 1538, moritur cælebs anno 1565.
Ioannes Wilhelmus natus anno 1530, Dux Saxoniæ: moritur anno 1573.
Dorothea Susanna filia Fridrici Electoris Palatini ad Rhenum.
Ioannes Ernestus.
Ioannes Casimirus.
Ioannes & Fridricus.
mortui in pueritia.
Christophori Wirtembergici Ducis filia.
Fridricus Wilhelmus. natus anno 1562.
Ioannes.
Sibylla Maria obijt puella 6 annorum.
N.
N.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN VE

TERIBVS RERVM POTISSIMVM GERMANI-

CARVM SCRIPTORIBVS, IN HOC VOLVMINE coniunctis, visa sunt memorabilia.

CANDIDO LECTORI S.

IN hoc Indice prior numerus indicat paginam; posterior, siue sit vnus, siue plures, paginæ lineas. Quòd si diuersis paginis eadem res habetur; coli distinctio paginas & versus nouos à prioribus disiungit. Sicubi verò in eadem pagina inter numeros linearum minor numerus maiori postponitur; tunc numero minori posterior illius paginæ columna, maiori autem prior denotatur. Sunt enim in Mariano Scoto *&* Siffrido presbytero *paginæ in duas columnas certo consilio diuisæ. Occurrere poterit idem in numeris linearum inuersionis nullam speciem, sed iustam seriem promittentibus, quòd puta prior minor in priorem, posterior maior nõ in eandem sed in alteram columnam sit referendus: quem tamen quilibet hic admonitus in eiusmodi locis facilimè, vel vno oculi nictu, inuenire & assequi poterit; maximè quum numeri linearum inter columnas medij positi oculos ad columnam vtramlibet sine mora deducere possint. Præterea linearum numerus plerumque solùm historiæ initium monstrat, quæ in sequentibus lineis vel etiam paginis pertexitur. Quod ad propria nomina virorum, locorum, & similium rerum attinet; in Indice vt plurimum vulgatam nostri temporis scripturam & pronunciationem sequuti sumus: licet ea non rarò in ipso volumine aliter scripta reperiantur. Quæ nos ibi suis literis, vt in manuscriptis antiquis exemplaribus inuenimus, religioso antiquitatis honore posuimus, & in iis vel minimi apicis mutationem vitandam esse duximus. Vale.*

A

AARON Amirmunmilin rex Persarum 34,36
Aaron rex Sarracenorum mittit Carolo elephantem 38,33
Aaron Sarracenorum Ammiras 555,34. contra Nicephorum expeditionem suscipit 558,38. moritur 559,33
Abacuc propheta 321,44. Abacuc corpus reuelatur 7,39:115,29:409,10:487,26
Abagarus vir sanctus rex Edissæ 384,50. mittit epistolã ad Christum 708,45
Abaris hyperboreanus ariolus 334,19
Abas Argiuorum rex 306,37
Abbo rex Hungariæ regno deturbatur 596,43
Abbo abbas Floriacensis 589,47. martyr 591,12
Abdella Sarracenus exul venit ad Carolum 32,29
Abdella legatus regis Persarum 36,17
Abdera conditur 325,40
Abdias propheta 150,18:317,24
Abdiraman filius Abular 38,52
Abdiraman & Amoror expulsi de Cæsaraugusta Oscam intrant 38,51
Abdiramas rex Sarracenorum perimitur 546,37
Abel occiditur 267,48
Abersan de Bethlehem imperium 89,42:150,7
Abia f. Roboam rex Iuda 90,39:150,16: superat Ieroboam in prælio 316,47
Abiathar pontifex Hebræorum 315,17
Abidon corpus reuelatur 410,54:492,26:718,19
Abilina (id est Cæsarea Philippi) à paganis obsidetur 636,35
Abimelech 89,32:150,5: Abimelech vita, & ætas, & imperium 309,44
Abimelech pontifex maximus Hebræorum 150,16:316,55
Ablabius præfectus prætorio cum multis nobilibus occiditur 401,6
Abraham nascitur 295,27:296,28
Abraham vita & ætas 88, 22:149,47:296,11. apud Ægyptios addiscit Astronomiam 296,29. obit 298,1
Abraham episcopus factionis cõtra Ottonem imperatorem conscius 157,12
Abrincensis episcopus moritur 673,10
Abrotiti 31,3. occupant pagos Transalbianos 31,13:558,35. bello petuntur 154,51. factiosi comprimuntur 564,48. subiguntur ab Henrico rege 155,47
Abroditarum rex ad fidem Christi conuertitur 75,31:133,3:579,4
Absander rex Athenienſium 324,45
Absternatum monasterium sancti Vuillibrodi 52,47
Abundantius dux exercitus Francici 15,55
Abular rex Hispaniæ 38,47
Achab f. Amri rex in Israel 317,17
Academiæ in Occidentali imperio nouæ 763,25
Academiæ Erffordensis initium 265,10
Acastus rex Athenienſium 315,53
Achatius Constantinopolitanus episcop. damnatur 8,19,21:418,41:419,18:507 10. percutitur 508,52
Achaz f. Ioatham rex in Iuda 91,42:150 23:321,45
Accaron propagat ordinem domus Teutonicæ 694,32. à Babyloniis obsidetur 636,43. capitur à Sarracenis 700,29. amittitur 611,44:814,13
Acca Laurẽtia vxor Faustuli, nutrix Romuli & Remi 320,54
Accianus fundus iuxta Pisaurum cur sic dictus 347,34
Accon ciuitas capitur 746,6
Acenchete rex Ægyptiorum 302,48
Acephalorum hæresis oritur 151,34.
Acephalorum hæresis instauratur 123,29 abdicatur 151,36:421,59:506,11:513,18:719,54
Achardus abbas sancti Victoris, episc. Abrincensis 642,11
Achates Gothorum vrbs capitur 435,1
Achettes Ægyptiorum rex 303,38
Achialon Zabulonitæ vita, ætas & imperium 89,44:150,8:310,36
Achias propheta 317,21
Achillas 109,55
Achillas episcopus Alexandrinus 111,29:398,38
Achilles vastat Ægyptum 109,50. in Ægypto vincitur 110,8
Achilleus dux Ægyptum obtinet 395,42
Achimas rex Sarracenorum Narbonæ obsidetur, & in conflictu occiditur 434,34
Achon ciuitas capitur 815,24
Achoris, rex Ægyptiorum 302,11
Achoris dynasta Ægyptiorum 338,20
Acrisius Argiuorum rex 307,43
Acta vrbs obsidetur 677,26. deditur 677,39
Actæon 308,24
Adala vxor marchionis Dedi 225,47
Adalbero episcopus Augustanus eligitur 63,38. moritur 132,15
Adalbero consobrinus imperatoris Henrici promouetur episcopus Babembergensis 146,19:162,14
Adalbero dux, frater Henrici & Friderici, auunculus Henrici imperatoris ordinatur episcopus Metensis 140,26
Adalbero f. Friderici ducis episcopus Metensis 588,44
Adalbero episcopus Metensis constituitur 75,22:597,12. Ottoni imperatori rebellat 581,26. obit 81,16:189,24:584,55
Adalbero inuadit episcopatum Treui-

renſem.& reiicitur 135,46
Adalbero Treuerorum archiepiſcopus moritur 631,15
Adalbero epiſcopus Vurtzeburgenſis 138,51:160,22. ad regem Henricum venit Heruelđiam 195,28. epiſcopatu ad monaſterium repellitur 777,7. moritur 253,46
Adalbero dux vincitur 136,10. moritur 137,19
Adalbero comes ſagitta interficit Ernuſtum 136,4
Adalbero marchio delet exercitũ Ononis Hungari 450,34
Adalbero canonicus Metenſis ordinatur cancellarius imperialis 179,2
Adalbertus archiepiſcop. conſecratur ab Ottone Babemb. 469,27. moritur 451,54
Adalbertus Bremenſis archiep. 160,24. Henrici regis conſiliarius familiarior 170,14,19. inter ſe & cæteros epiſcopos nõnullos quaſdam diuidit abbatias 170,32. hominem ab infeſtatione dæmonis liberat 171,47. è curte regia eiicitur 175,41. in gratiam & familiaritatem regis receptus, obit 186,29
Adalbertus frater Gotfridi ducis Leodienſis epiſcopus 470,12
Adalbertus monachus primus Magdeburg. archiepiſcopus 758,31. moritur 157,39:767,23
Adalbertus Erffordenſis præpoſitus conſtituitur archiep. Moguntinus 255,9
Adalbertus regis cancellarius Moguntinenſis conſtituitur archiepiſc. 466,43 priuat abbatẽ Erffordenſem ſua abbatia 254,20. exigit decimas in marcha Tutersterin 254,31. exigit decimas in Thuringia, & ideo debellatur 254,30 capitur 468,50. liberatur 469,19
Adalberti archiep. Mogun. geſtæ res inſigniores in eccleſiaſticis 471,4:472,4 obitus 255,14
Adalbert⁹, Adalberti ex fratre nepos, archiep. Mog. 472,14. moritur 472,30
Adalbertus Mogunt. archiepiſc. Romam petit 473,3. deflectit ad reges aduerſarios, inde moritur 473,16
Adalbertus ſecundus Pragenſis eccleſiæ præſul 761,23. martyr 449,22
Adalbertus Rugorum epiſcopus 80,32, 34. grauiter perclitatur 156,34. magno labore nihil apud barbaros proficiens redit, & à rege Ottone archiepiſcopoq; Vuilhelmo honeſtè recipitur & ſuſtentatur 81,9. fit abbas Vuirtzburg. 83,30. martyrizatur 158,18:731,36
Adalbertus Treuirenſis archiep. 471,44
Adalbertus epiſcopus Vuormat. 181,19 ſuffocatus craſſitudine propria exhalat 181,18
Adalbert⁹ cœnobita S. Maximini 80,32
Adalbertus primò monachus, deinde abbas in Loreſſan 229,29
Adalbertus marchio delet copias Hungarorum 137,38
Adalbertus marchio capitur 470,27
Adalbertus marchio dux Saxonię conſtituitur, & ob id coniurationem principum incurrit 472,43
Adalbertus Landgrauius Thuringiæ Saxones graſſantes proſternit 744,48
Adalbertus Lãdgrauius Thuringiæ contra hoſtes virtuoſus 813,22. Rudolphũ epiſcopũ Vuirtzib. ſede ſua pellit 72,20 ad cõuentum per imperatorẽ citatus, non comparet 73,31. obſidetur in caſtro Tetraſſa à rege Ludouico 73,34 fit regi Ludouico ſupplex, ſeq; cum caſtro ei dedit 73,40
Adalbertus & Guido filij Willæ incerti vagantur 81,2
Adalbertus hinc inde oberrans Corſicę ſe tueri nititur, põtificisq; auxilium implorat 81,18. Ottoni imperat. rebellis Romani reuocatur 183,54. à papa Ioanne deficiens Corſicã repetit 81,40. capit Duodonẽ, eumq. flagellis cædit, inde rurſus dimittit, 82,31. in Italiam reducitur, 82,52. in congreſſu cum Burchardo fuga ſibi conſulit & montana intrat 83,3
Adalbertus ordinatur dux Lotharingorum, ſed occiditur 160,9
Adalbert⁹ comes de caſtello Calevuo capit epiſcopũ Verdunen. eumq; ſpoliatũ & ſacramẽtis obſtrictũ dimittit 247,48
Adalbertus & Conradus inter ſe congrediuntur 132,6
Adalbertus nepos ducis Saxonię Heſſiam populatur 73,21:688,21. capitis damnatus dimittitur 146,44. bello vincitur 134,3. Ludou. regi rebellis dolo capitur, cuſtodię mancipatur & decollatur 73,42:132,10:446,33,44:575, 55:688,22
Adalbert⁹ f. Malfridi comes occid. 77,17
Adalbertus comes occiditur 133,46:154, 28:155,29
Adalbertus & Giſelbert⁹ occidũtur 133,18
Adalbert⁹ & Giſo. vide Giſo & Adalbert⁹.
Adalberti comitis miniſtri occidunt Vdon. de Franck. 471,50
Adaldagus archiepiſc. ordinat Rugorum genti Libutium epiſcopũ 80,19. ſynodo Romæ contra Ioannem papam profugum intereſt 81,38. in cuſtodiã accipit ab imperatore Benedictũ papam exautoratum 82,49
Adalmannus abbas ſancti Albani moritur 462,42
Adalgiſus archiepiſcopus 75,50. interficitur à Cuniberto 16,16
Adalgiſus, Geilo, & Cõradus ducũt exercitum Francorũ & Saxonum contra Sclauos rebelles 28,46. arma in Saxones fœdifragos conuertunt 28,49
Adalgiſus dux Saxonum potens 28,46. ſuccumbit 28,50
Adalgiſus filius Deſiderij 26,41. dux Beneuentanorum aduerſus Lud. inſurgit 52,51. ſubiicit ſe Ludouico imperatori 53,1. fraudulenta vi imperatorem Ludou. eiicit Beneuẽto 53,20. a ſenatu Romanorũ hoſtis reipubl. declaratur 53,40:443,8:568,34. in Corſicam fugit 53,49. Italia expellitur 438,5. Conſtantinop. fugit 553,48. in Italiam rediens perimitur 556,6
Adaloaldus f. Agilulfi rex Longobardorũ 528,11. moritur 529,39
Adalongus comes occiditur 70,4
Adalulph⁹ Iepiſ. Decarloi moritur 635,9
Adami vita & ætas 86,1:149,29:267,41
Adami lapſus 267,3
Adã pater humani generis moritur 278,8
Adamarus abbas Cluniacenſis 579,54
Adananus abbas 541,15
Addaram rex Sarracenorum vincitur in Hiſpania 581,20
Addon imperium 89,49:150,8
Adelboldus Vltraiectenſis epiſc. 589,46: 591,17. ſcriptor vitæ Henrici 593,54
Adelboldus Traiectenſis epiſcop. 758,39
Adelbracht occiditur 155,26
Adelgarius presbyter Remenſis, vbis proditor excommunicatur 589,28
Adelgerus Wormatiæ epiſcop. ordinatur 160,16. pòſt moritur ibid.
Adelgotus archiep. Magdeb. 780,40. fundat monaſteriũ prope Hallas 692,42 moritur 469,50: 784,36
Adelgundis 533,47
Adelhardus & Werinus veniunt ad Carolum 25,47
Adelhardus epiſcopus Veronenſis 72,43
Adelhardus & Henricus filij Henrici ducis ſe extollunt contra epiſcopum Vuirtzburgenſem 70,56
Adelhardus frater Adalberti capitur & decollatur 72,16
Adelheidis vxor Ludouici 57,54
Adalhaida vidua Lotharij filia Rudolphi regis 78,1
Adalhaida à Berengario captiua tenetur 78,2
Adelheidæ reginæ vxoris Henrici furor, repudium, captiuitas &c. 461,47
Adelheidis Longobarda, vxor Ottonis I Magni 688,17:156,9,25. liberat ab Ottone, Ottoni nubit 78,14. moritur 158,22. colitur vt ſancta 731,31
Adelheida vxor venuſta Friderici comitis, pòſt Ludouici Saltatoris 775,11: 917,40. amore prauo maritum trucidandum prodit 914,36
Adelheidæ deuotio, eiusq; effecta & teſtimonia 775,24:914,52. moritur 958,22
Adelhunus abbas ſecundus monaſterij S. Dyſibodi 469,1. defungitur 471,15
Adelinus epiſcopus 541,36
Adelmannus abbas S. Albani 457,34
Adeodatus I, papa 124,24:429,18. moritur 429,25
Adeodatus II papa 536,31:726,24
Adeodatus Erphordiæ incluſus 264,55
Adelphius frater regis Scotiæ 521,45
Adelphon rex Galliciæ Carolo Magno munera mittit 517,26
Adirsleyben caſtrum deſtruitur 935,10
Admeti ſerui, Hercules & Apollo 307,23
Adeſir rex Perſiæ 529,38
Adiabeni ſuperantur 106,19:383,47
Adilfridus rex Anglorum 426,26
Ado in Francia floret 531,30
Adoardus Anglorum rex bello vincit regem Gallorum 837,31
Adolenus diſcipulus Landelini 533,45 816,46
Adolphi imperatoris expeditiones contra Fridericum marchionem 817,55 818,21:819,30:932,41
Adolphus rex Thuringiam & Miſniam cum exercitu inuadit 261,12:700, 49. ſecundò in Thuringiam venit 261,53
Adolphi regis ſæuitia in Miſna 701,10
Adolphus grauis vindex in milites ſuos profanos & ſacrilegos 261,44. imperio abdicatur 701,6
Adolphus rex Roman. in prælio occumbit 701,28:746,10:816,47:933,12 819,47
Adolphus Seneſcallus Caroli Magni cõtra Britones mittitur 555,50
Adolphus primus dux Cleuenſis 851,16
Adolphus diaconus de Britannia, Saxo, legatus apoſtolicus 37,22. captus à piratis 37,39. liberatur & Romam mittitur 57,8

Adolphus de Naſſau Moguntinus archiepiſcopus eligitur, ſed deſuditur 945, 46. moritur 948,18
Adolphus princeps ad Anhalt, epiſcopus Merſeburgenſis 884, 14: 904,1: 376,48
Adriani liberalitas & beneficentia 377 10, 25. in Chriſtianos bona propenſio 103,45:377,10
Adrianus pater patriæ appellatur 103, 49: 377, 14. Alexandriam reſtaurat 103,30:377, 1. reſtaurat Hieroſolymam, Æliamque à ſuo nomine vocat 104,5. ampliat Athenas 103, 54:377, 37. dat leges Athenienſibus 103,39:377,31. in Lybiam colonias ducit 103,36:377,29. mittit exercitum contra Iudæos 377,42, Iudæos capit 377,6. moritur 104, 9:378,45
Adrianus I, papa 128, 23:438,48:553, 14:728,41
Adriani papæ zelus & ſcripta pro veneratione imaginum 553, 14. in ſynodo decreta de eligendis pontificibus 553,25
Adrianus Carolum in Italiam contra Longobardos vocat 26,7. baptizat Romę Pipinum filium Caroli 28, 28. inungit filios Caroli Pipinum & Ludouicum in reges 28,29. baptizat Caroli Magni filium Carolomannum 438, 54. moritur 32,4: 553,38:439,46
Adrianus II, papa 49, 29: 130, 48: 443, 3: 567, 39: 730, 32. ſcribit Lothario, Romamque eum inuitat 49, 49. moritur 52, 49: 443, 3
Adrianus III, papa 131, 23: 445, 20: 571, 53: 730, 40
Adrianus IIII, papa 474, 53: 632, 42: 731, 48
Adriani papæ cum rege Siciliæ conuentio 634, 48. obitus 475, 24: 640, 17
Adrianus V, papa 737, 52
Adrianus VI, papa 745, 53
Adrianus abbas mittitur in Britanniam 14, 33: 124, 29: 429, 52: 536, 26. moritur 126, 12: 543, 14
Adriani martyris eccleſia Romæ dedicatur 725, 54. tranſlatio 588, 13
Adriaticum mare vnde dicatur 712, 6
Adrine ſuper fluuium Wiſaram 29, 26
Adromarici mons 35, 37
Aduentius Metenſis epiſcopus 51, 11
Adulo locus in Saxonia 32, 27
Adunallonis regis Britonum victoria de Merciis & Nordanimbris 530, 29, 31
Aduocatiæ terræ deſcriptio 792, 15. belliceæ oppreſſiones 944, 6
Ædificia ſumptuoſa reprehenduntur 788, 10
Ædiles & Tribuni plebis Romæ ordinantur, abrogato conſulatu 334, 21
Ægialeus primus rex Sicyoniorum 88, 8: 294, 30
Æges terræmotu concutitur 359, 38
Ægeus Pandionis f. Athenienſium rex 308, 19
Ægidius epiſcopus Ebroicenſis 651, 17. moritur 666, 8, 24
Ægidius Romanus Columnenſis, Auguſtinianus, Bituricenſis archiepiſcopus 815, 18
Ægidius abbas 727, 12. moritur 729, 21
Ægidius dux Romanorum, rex Francorum 503, 4. Francos premens regno deturbatur 5[illegible]4, 24. in Galliis moritur 506, 54
Ægidius è Græcia 544, 11
Ægidius de Roma 808, 8
AEgidij ſancti monaſterium in Brunſwuig fundatur 785, 31
AEgiſthus rex Mycenarum 308, 19: 312, 29. occiditur 312, 31
AEgyptiorum regni origo 88, 4: 149. 42: 294, 40
AEgyptus ab AEgypto rege nomen ſortitur, antè dicta Aeria 304, 9
AEgyptiorum reges Paſtores 298, 4[illegible]
AEgyptiorum dynaſtiæ 296, 15. bellum ſub Eumolpo 306, 51. maris dominium 320, 19
AEgyptiorum regnum deſtruitur & Perſico iungitur 95, 10. deficit à Perſis 94, 52. à Dario 333, 33: 337, 26. Romanis ſubditur 150, 45
AEgyptus Romana prouincia 355, 2
AEgyptiorum regnum finitur 339, 5
AEgyptus à Sarracenis premitur 505, 20. vaſtatur 109, 50
AEgyptus monachorum ferax 717, 6. Eutychiana hæreſi polluitur 417, 55. hæreſi Dioſcori liberatur 151, 33
AEgyptus capitur à Sarracenis 531, 28
AEgyptii à Chriſtianis ſuperantur 780, 2. deſtruuntur 847, 10. ſubiguntur à Turcis 871, 23
AEgyptus Syluius 90, 36
AEgyrus Sicyoniorum rex 229, 49
AElia quæ olim Hieruſalem 378, 14
AElius Adrianus imperator 103, 23: 151, 2
AElius Pertinax imperator 106, 10: 151, 2: 382, 32
AElij Pertinacis humilitas 382, 41
AElius Pertinax imperator occiditur à Iuliano 106, 11: 382, 54
AEmon rex Sicyoniorum primus in Theſſalia 301, 51
AEmylianus Scipio præficitur bello Numantino 347, 41
AEmylianus Romanorum Cæſar Auguſtus 391, 14
AEmyliani Auguſti origo, natio, obitus 391, 18
AEmylius Macer poeta moritur 356, 11
AEneas venit in Italiam 150, 9. fit rex Latinorum 90, 2
AEnea arx & regia in Aſia 311, 25
AEneas Syluius Latinorum rex 90, 13
AEnophenes Colophonius 329, 5
Aëriani hæretici 720, 4
Aëris intemperies 259, 54: 621, 6: 635, 24
AEris & ferri inuentio 277, 51
AEſchylus f. Agamemneſtoris Athenienſium rex 320, 39
AEſchylus tragœdiarum ſcriptor 333, 15
AEſimedes Athenienſium rex 322, 15
AEſopus interimitur apud Delphos 329, 8
AEſtas grandis, ſicca, lethifera 158, 1: 955, 51: 589, 12
AEſtas pluuialis & noxia 137, 47
AEtatum mundi diſtributio 85, 41: 149, 4
AEthiopes ad flumen Indum, pòſt iuxta AEgyptum conſident 301, 10
Aetius magiſter militum 411, 8. cum Attila confligit, vtriuſque exercitus magna ſtrage 416, 1. Hunnos ſuperat 116, 27. Attilam ſuperat 117, 32: 500, 13. Francis Galliam eripit 116, 35: 412, 1. vincit Gundicarum 116, 50: 413, 18
Aetij & Bonifacij diſcordia reipublicæ perniciosa 493, 52
Aetius prælio ſuperatur 412, 50. Burgundiones proſternit 497, 28
Aetij regreſſus ad Romanum ſolum 495, 34
Aetius veniam meretur 412, 15: 495, 43. occiditur 8, 8; 117, 39: 416, 46: 501, 28
Aetna mons ignem euomit 337, 50
Affax caſtrum capitur 629, 45
Africa Romanis ſubiugatur 150, 41: 431, 1. inter Romanos & Wandalos diuiditur 414, 41. Romanis adimitur 498, 37. rebellis compeſcitur 487, 38. vaſtatur 109, 51: 497, 20. ſubiugatur à Iuſtiniano 16, 9. à Sarracenis capitur 533, 14
Africana claſſis venit ad perniciem Italiæ 39, 48. appellit partim in Sardinia, partim in Corſica 39, 51. in Sardinia ex parte deletur 39, 52
Africa Sulla capitur 629, 45
Agamemneſtor rex Athenienſium 320, 10
Agamemnon rex Mycenarum 89, 42: 308, 19: 310, 4
Agapetus I, papa 9, 19: 120, 17: 422, 42: 514, 34: 722, 20. legatus Conſtantinopolim miſſus, Iuſtinianum emendat, & tandem moritur 423, 7: 514, 39
Agapetus II, papa 444, 30: 571, 47. moritur 445, 9
Agapetus III, papa 133, 27: 447, 32: 581, 42: 732, 10
Agapeti duo, legati Theodorici imper. ad Iuſtinianum ſemorem pro ſalute Arrianorum 421, 6
Agar mater Agarenorum vel Sarracenorum 297, 55
Agareni, vide Sarraceni.
Agathe capitur 547, 31
Agatho papa 15, 6: 124, 37: 537, 45: 726, 29, mittit legatum ad concilium vniuerſale ſextum Conſtantinopolim 151, 46: 429, 35. moritur 430, 48
Agathobulus philoſophus 377, 19
Agathocles Syracuſanus tyrannus 340, 45
Agelas rex Corinthiorum 317, 40
Agelaus rex Corinthiorum 316, 18
Agelmundus primus rex Longobardorum 506, 35
Agenenſes hæretici 663, 31
Agennum vrbs 642, 22: 551, 27
Agericus Virdunenſis epiſcopus 517, 53
Ageſilaus rex Lacedæmoniorum 317, 33
Aggæus propheta 94, 2: 150, 17: 329, 49: 330, 34: 331, 36
Agilan rex Vuiſigothorum 517, 19. perimitur 518, 23
Agillus abbas 531, 40
Agilulfus dux Taurinarius 12, 50. fit rex Italiæ Longobardorum 12, 51: 523, 46. Romanis inſultat 524, 14. Italiæ ciuitates capit 526, 33. cum rege Francorum Theodorico ſancit pacem 13, 1. conſœderatur Theoderico 525, 12. moritur 13, 26: 528, 11
Agis rex Lacedæmoniorum 315, 42
Agnellus ordinis Minorum generalis,

eiusque de disputationibus iudicium 805,22
Agnes filia Wilhelmi comitis Pictauorum nubit Henrico regi 138,1:160,3:431,1:773,16. cum rege marito imperiali titulo & nomine honoratur 160,40. mater Henrici quarti 142,35:735,46. parit filium Cunradum 144,34. patit filiam 139,5. secũdò parit filiam 14[illegible],12. parit tertiò 141,2[illegible] ducatum recipit Boariæ 451,45. tradit eundem Ottoni viro industrio 166,22. in regni negotiis consilio Augustensis episcopi vtens suspicione incesti amoris laborat 166,37. filio Henrico IIII rege orbata, priuatam agit vitam 167,8:600,12. Wormatiam ad regem venit, eique Rudolphum Sueuorum ducem accusatum excusat & reconciliat 188,28
Agnes filia Henrici IIII cui nupserit, & quos procreauerit liberos 778,34
Agnes filia principis Burgundiæ nubit Friderico imperatori 474,28
Agnes filia principis de Anhalt vxor ducis Saxoniæ 880,29
Agnes marchionissa de Misnia videns visionem breui pòst moritur 259,17
Ago Langobardus de Foroiulio legatus Caroli imperatoris ad Nicephorum 39,3
Agon Lyciorum primus rex 313,48
Agraria seditio 333,18
Agretius Treuirorum archiepiscopus 396,14
Agricola Pelagianus Britannos inficit 412,9
Agrippa rex Iudææ constituitur 100,41
Agrippa filius Herodis, vltimus Iudæorum rex 3,14:98,39:100,53:363,28
Agrippa Herodes filius Aristobuli &c. Romæ in vincula coniicitur 98,34:100,37
Agrippa Syluius rex Latinorum 90,52 317,49:331,50
Agrippa filius adoptiuus Augusti 99,46. capit Bosporum 356,29
Agrippina vxor Claudij Augusti veneno Cæsarem enecat 364,38. à filio Nerone occiditur 365,34:101,28
Agrippinus episcopus Alexandrinus 105, 17:380,49
Aidam episcopus apud Anglos claret 531,23
Aidfridus rex Normannorum moritur 125,51
Aidoneus rex Molossorum rapit Proserpinam 306,5
Alahis dux perimitur 540,51
Alamundari regis Francorum ingeniosa Eutychianæ hæreseos confutatio 510,23
Alanus frater Pasquitani dux Britonum 56,6
Alanus & Indicheil Britanniam inter se partiuntur 56,6. ad iurgia & bella deueniunt 56,7
Alanus fit rex totius Britanniæ 56, 8. dux Britonum 66,34
Alanus & Widicheil de regno Britanniæ disceptant 66,34
Alanus Britones paganos prosternit 66,50
Alanus doctor 829,5
Alanus episcopus Redonensis moritur 635,18
Alanus nepos & hæres Rollandi 656,54
Alani populi Aquilonares 482,5. Wandalorum socij 115,39:490,43. Gallias incurrunt 409,15. superantur 114,33:686,28
Alara fluuius 28,52
Alaricus f. Eorici, genet Theoderici, rex Wisigothorum 7,44:508,4:511,20
Alaricus & Radagisius Gothorum duces 409,37
Alaricus rex Wisigothorum 487, 40. magister militum 488,35. Romam inuadit 7, 44. capit Romam 718, 8. optione dura Honorio proposita pro Wisigothis Gallias impetrat 490,37
Alarici gesta in Italia, Roma, & Sicilia, eiusque obitus 490,50
Alarici confœderatio cum Clodouæo 510,30. confœderationis violatio 510,40. interitus 510,47
Alarus fluuius 3834
Alaricus abbas obit 134,4
Alba Syluius Latinorum rex 90,31:316, 20:131,40
Alba conditur 90,5:150,9:312,40
Alba alias Taurinum 865,54
Albadus Anglorum rex moritur 532,11
Albanus Theonisti discipulus Moguntiæ martyrizatur 493,41
Albani monasterium 31,40
Albani 469,30. vincuntur 325,1
Albericus Romæ principatur 178, 52. interficit Megingandum 68,41
Albericus Bituricensis episcopus 621,54
Albericus abbas Cisterciensis secundus 610,27. moritur 612,38
Albero episcopus Vuirtzburgensis sede pulsus 606,4
Albertus dux Austriæ rex Romanorum 701,17:746,11:750,3:816,47:819, 46:861,5. πολύχρως 700, 5, 9. struit insidias Misnensi marchioni 822,51:933,43:934,14,18. funditur cum exercitu 934,16,23
Alberti in Bohemiæ regem expeditio parum gloriosa 703, 54. expeditio in Thuringiam 823,10. cum Adolpho prælium & victoria 701,28:933, 12:746,11
Alberti imperatoris fortia facta memorabiliora 861, 7. obitus 861, 10: 825,12:934,44
Albertus f. marchionis Misnensis, Landgrauius Thuringiæ 696, 2:930,10: 933,18
Alberti iniquitas in coniugem 698,53: 930,26. odium in filios magnarum caussa calamitatum 817,34
Albertus Landgrauius & Theodericus marchio confligunt cum duce Brunswicensi, cum vincunt & capiunt 258, 47
Alberti Landtgrauij Thuring. discordia cum fratre, eiusque victoria 699, 14
Albertus & Henricus comes Hassiæ ob Thuringiam colliduntur 258,36
Albertus in Prussiam cum signo crucis contra Paganos proficiscitur 259, 4:745,44:930,13. solenniter creat milites 932,23
Albertus & Theodericus filius eius inter se altercantur 260,7:932,41. cum filiis legitimis ob concubinam hostiliter agit 931,25. capitur 260,23:932, 3. cum filio reconciliatur 931,48. filio concubinæ propensior quàm legitimis 931, 48. victoriam obtinet de duce Saxoniæ 697, 33. præbendarius fit in Erffordia 934,4. obit 814,15: 936,53
Albertus f. Bernhardi dux Saxoniæ in S. expeditione magister militiæ 801,26. debellatur, vincitur, capitur 697,36
Albertus dux Saxoniæ, vir in armis strenuus, & dux exercitus Maximil. imperatoris 880,40. 882,25:865,35. Teutonicus Hector ob militiam 887,40. donatur Frisia prouincia 882,33
Alberti ducis Saxoniæ vxor, liberi 887, 48. obitus 854,4
Albertus dux de Brunswig & Luneburg insignis bellator 801,34
Albertus dux de Brunswig in expeditione Prutenica 259,1:745,46. iuuat Fridericum marchionem 943, 30. vulneratur in prælio & capitur 258, 40:744,54:801,44:929,28. magna data pecunia & munitionibus à captiuitate redimitur 258,55:929, 50. moritur 745,30
Albertus dux Brunsuicensis iunior capitur 808,20. moritur 746,47
Albertus dux de Luneburg iactu machinæ moritur 747,47
Albertus Vrsus primus marchio Brandenburg. 785,39:901,40
Albertus Brandenburg. march. bellum gerit cum Bauaro 866,54. vincit 868,5:920,20
Alberti Brandenburg. march. bella contra Nurenberg. & Hussitas 862,23.
Albertus dux Bauariæ in vxorem ducit filiam imperatoris 881,6. capit fratrem Christophorum [illegible]87,6
Alberti Bauariæ ducis bellum contra Rupertum Palatinũ ob Bauariã 889,48
Albertus dux Mosell. perimitur 197,38
Albertus Burggrauius de Kerchberg in adulterio deprehẽsus interficitur 945,1
Albertus comes de Orlamunde moritur 260,19
Albertus comes de Glichenstein moritur 260,20
Albertus Damarturi comes moritur 679,22
Albertus Kunt custodiæ mancipatur extinguitur 937,8
Albertus nepos ducis Saxoniæ. vide Adalbertus
Albert⁹ archiepiscopus Moguntinus dux Saxoniæ 878,27
Albertus baro de Sternberg episcopus Magdeburg. 841,37
Albertus de Querfurt baro archiepiscopus Magdeburg. 844,32:797,30. ad alium episcopatum migrat 841, 51. moritur 847,15
Albertus episc. Halberstat. capitur 841,4
Albertus Aletensis episc. moritur 673,55
Albertus Magnus ord. prædicat. episcopus Ratisbonensis 807,43
Albertistarum secta 807,52
Albertus abbas Boza Wiensis 789,47
Albertus Gemmelacensis abbas 192,24
Albertus primus abbas Portensis 788,25
Albertus Brixianus 816,39
Albertus Brixianus ordin. prædic. 836,10
Albia fluuius Saxoniæ 28, 22, 24:29, 11:32,44. ponte iungitur 37,3
Albigensei hæretici debellantur 681, 19,28
Albilius episcopus Alexandrinus 373,11
Albinus procurator Iudææ 3, 35:99,5: 101,30
Albinus inuasor imperij occiditur 386,32
Albini S. monasterij dedicatio 439,34

Albio accersitur ad Carolum 29,32. ex promisso venit Attiniacum ad Carolum 29, 34. baptizatur 29, 34: 555,27
Albricus, Hugonis f. Loth. socius 60,39
Albericus comes interficitur 70,24
Albuinus rex Longobardorum 9, 24: 517, 12. cum Longobardis Italiam intrat 9, 43: 520, 10. capit multas Italiæ vrbes 10,34. regnat in Italia 10,38. interficitur 10,39
Albuinus occisor Thurisindi, eius arma accipit 513,28
Albuini victoria de Chunimundo, eiusq; immanitas 517,34
Albuini regis occisio, & quare 520,46
Albuinus interficit imprudens Carolum f. Caroli 52,24
Alburnius rex Longobardorum 425,40
Albutius Valiensis rhetor 357,19
Albuwinus præpositus Herueldensis eligitur abbas in Nuinburg 159,17
Alcæus poeta 327,6
Alcetas Macedonum rex 328,51
Alchimus poeta 321,2
Alcibiades profugus 337,30. interficitur 338,24
Alcimus inuadit pontificatum 346,37. interit 346,44
Alcimus rhetor 402,49
Alcmæon 325,17
Alcmæon rex Athenienſium 321,21
Alcuinus doctor 129,3. Caroli Magni magiſter 556,20
Aldeleue arx conſtruitur 840,14
Aldefonſus rex Galliciæ & Aſturiæ 32, 38,54. mittit Carolo munera 32,15 papilionem mirę magnitudinis 32,39
Aldenburg oppidum Miſniæ, dos filiæ Friderici imper. 813,28. à marchione Miſniæ occupatur 934,50. ab imperatore recuperatur 932,30
Aldenburg caſtrum 878,55
Aldenburch vicus in Flandria & cœnobium 606,29
Aldendorff munitio 929,51
Aldfridus rex Nordanimbrorum f. Oſwi 151,13
Aldo Brixianus ciuis 16,14
Alduinus ſatelles Balduini Rudolphi interficit Heriberrum 40,43
Aldus Manutius 885,48
Alemannia quæ olim 908,31: 911,45
Alamanniæ ducatus traditur Herimanno 75,18: 132,52
Alemanniæ ducatus cedit filio regis Luidolpho 77,47
Alemannia ſubiugatur à Carolo 546,8: 21,18. vaſtatur à Carlomanno 127, 27: 548,13. ab Hungaris inuaditur 743: 74,19: 75,16: 132,14,23,31,50: 133,12: 446,23,41,46,51: 447,24: 576, 36,45: 577,7: 577,29: 912,25,38.
Alemanniæ reges & regna in duces & ducatus mutantur 912,3
Alemanni Gallias aggrediuntur 7,38: 409,12. populantur Gallias & Italiam 108,50
Alemanni & Werinharius epiſcopus vincunt Burgundiones 136,13
Alemanni & Bauari proſternunt graſſantes Hungaros 74,15: 132,20: 446, 42: 576,58
Alemanni pacem turbare moliuntur 434,16. comprimuntur 436, 13, 43. magnam patiuntur ſtragem 395,51. vincuntur à Ludouico, 119, 26. trucidantur 110,10
Alemannorum copiæ delentur 113, 10: 114,16: 403,25: 406,36: 714,29
Alemonon fluuius 31,30
Alencetum caſtrum 645,34
Aletes primus Corinthiorum 90, 17: 314,7
Aleuicus abbas Augienſis 135,19. ordinatur epiſcopus Strasburgenſis, 135, 23. moritur 80,10
Alexander Magnus naſcitur 339, 49: 706,21
Alexander Philippi & Olympiadis filius Macedonibus imperat 95, 15: 150,35: 338,37: 339,54
Alexandri facta inſigniora 340, 11: 24, 5,19
Alexander pugnat in India contra Porum & Taxilem 340,11. Illyrios, Thracas, Perſas, Iudæos &c compeſcit 95,18. honorificè excipitur in Iudæa 95, 21. hauſtu veneni moritur 95,30: 340,22
Alexander Corinthiorum rex 320,15
Alexander Pheræus 339,28
Alexander rex Epiri cum Romanis fœdus init 340,4
Alexander rex Perſarum 340,47
Alexander filius Balæ regis Syriæ ducit in vxorem filiam Ptolemæi Euergetis 347,12
Alexander Antiochi Epiphanis f. rex Syriæ & Aſiæ 347,30,54
Alexander Mammeæ filius Roman. Cæſar Auguſtus 385,46: 713,21
Alexandri imperatoris pietas 107,5
Alexander matris Mammeæ obſeruans 385,32
Alexander imperator vincit Xerxem regem Perſarum 107,6: 713,24. occiditur 107,19: 386,4: 713,25
Alexander Helenam rapit 310,23
Alexander & Ariſtobulus filij Herodis perimuntur à patre 97,48
Alexander legatus Romanus ad Henricos patrem & filium reges Angliæ conciliandos 657,26
Alexander I. papa martyr 4,11: 103,11: 375,52: 376,13: 377,14: 711,1,3.
Alexander II, papa 452,30. antè Lucenſis epiſcopus 600,21: 736,7. armata manu & fuſo ſanguine ſedem papatus obtinet 170,18. moritur 191,9: 453,11
Alexander III, papa, alias Rollandus cancellarius 640,19: 737,53
Alexandri papatus agnoſcitur ab Anglis & Francis 641, 12. in Franciam expeditio marina 642, 52. concilium Turonenſe contra æmulum Victorem 644,10. iter periculoſum in Siciliam 645,11. cum Friderico imperatore compoſitio 661,12. conuocatio ad Romanum vniuerſale concilium 663, 43. ſcripta, pontificatus tempus, res inſigniores, mors &c. 670,42
Alexander IIII, papa, antè Reinoldus 743, 43: 804, 53. damnat & excommunicat Ezelinum de Teruis 258,28: 696,53. defendit Minores 744, 9. Auguſtinianos eremitas habitu vnit 803,53: 808,35. moritur 744,26: 810,43
Alexander V, papa 748,51: 849, 33. moritur 849,34
Alexander VI, papa 883,15. veneno perit 889,1
Alexander Alexandrinus epiſcopus 111, 43: 398,12. eiicit de eccleſia Alexandrina Arium 111,44
Alexander epiſcopus Cappadociæ 106, 36
Alexander epiſcopus Hieroſolymitanus 384, 30. martyr 108,2: 387,19
Alexander Leodienſis epiſcopus inueſtituram à rege accipit 471,2
Alexander martyr 488,30
Alexander celebris confeſſor Chriſti 383,51
Alexander primus abbas Mortui maris cui ſe ſubiiciat 625,37
Alexander abbas Gemeticus 678,28
Alexander de Ales Minorita 802,2
Alexander de Alexandria 828,54
Alexander Corteſius 885,47
Alexander de villa Dei ordin. Benedict. 812,54
Alexandra vxor Alexandri poſt mortem eius regnat in Iudæa 97,21: 350, 25,31
Alexandria in Ægypto conditur 340, 37: 340. 48: 95. 25
Alexandriæ brachium obſidetur, deſtruitur 393,8
Alexandria obſidetur 658,41
Alexandria & Ægyptus per Diocletianum & Achilleo eripiuntur 395,37
Alexandria capitur 528, 21: 646, 24. expenſis publicis reſtauratur 103,30: 377,1
Alexandriæ idolorum templa deſtruuntur 486,46
Alexandria Eutychiana hæreſi polluitur 417,55
Alexandrina bibliotheca 342,1
Alexandrini legati à Ptolemæo Romam pacis cauſa mittuntur 341,48
Alexius filius Emanuelis imperator Cõſtantinopolitanus 668,17. eius vxor 668,18
Alexij imperatoris cum matre & ſorore miſer exitus 674,10
Alexius beatus moritur 718,14
Alexis ſponſus, exul 489,9
Alfridus rex 125,9
Alfridus frater Egfridi, rex Nordanimbrorum 539,18. moritur 542,33
Algarius propinquus Pipini 24,34
Alience vxor Henrici ducis Normanniæ regis Angliæ 633,27
Alienora Anglorum regina in Normanniam transfretat 641, 20: 645, 7. in Angliam transfretat 647,17
Alienora filia Henrici regis naſcitur 642,26
Alienora filia regis Anglorum, vxor Anſorſi regis de Caſtella 672,39
Alienordis filia comitis Pictauienſis cui nubat 625,21
Alita ciuitas & epiſcopatus 674,4
Alleshalan villa 143,31. prædium Hermanni Contracti ſcriptoris ſecundi libri huius voluminis 146,36
Allia flumen 338,28
Allowinus prædo, pòſt ſolitarius ſanctus 527,28
Almaria Sarracenis ab Hiſpanis eripitur 628,52. à Sarracenis capitur 636, 27
Almaricus rex Hieroſolymitanus obſidet Alexandriam 646,25
Almus mós apud Syrmium vitibus conſitus 394,54
Alnandus Elnouenſis moritur 535,29
Alnetum abbatia 667,16
Alpes 34,35

Alpes Apenninæ 48,19
Alpes Cottiæ, Romana prouincia 366, 17. patrimonium Romanæ ecclesiæ 433,3
Alpes Penninæ 64,22
Alphonsus rex Castellæ imperator nominatur 806,51
Alpias pellex Pipini principis 541,48
Alpitinda filia Albuini 10,42
Alrstede ciuitas obsidetur 930,54
Alsatia ab Hungaris deuastatur 75, 15: 132,36,50:447,24:577,7,29
Altadas Assyriorum rex 300,53
Altaha 158,15
Altaha abbatia cedit Ottoni duci Baioarorum 170,36
Altahense monasterium extruitur 152, 32
Altbrandus Bremensis archiepiscopus moritur 160,23
Altdeni legatus regis Nortmannorum 28,43
Altena ciuitas 471,33
Altfridus episcopus de Saxonia, legatus Ludouici 51,54
Althelmus episcopus Saxonum Orientalium 125,54. moritur 126,5
Altmannus capellanus imperatricis ordinatur episcopus Patauiensis 148, 32: 174, 45. legatus & vicarius apostolicus in conuentu Triburiano 243,20
Altorfense cœnobium 145,24:147,4
Aluarus ordinis Minorum Scotista, Ockami aduersarius 834,42
Aluelde ciuitas capitur 747,19
Alues monasterium 533,44
Aluisus Attrebatensis episcopus 625,52. moritur 628,54
Alyattes rex Lydorum 322,22: 326,6
Amalarius scriptor 562,45
Amalasuanda filia Theoderici regis nubit Eutharico 119, 36: 420, 7. Theodohadum consortem imperij facit 120,14:422,53. occiditur 120, 16:423,1:514,35
Amalecitæ & Madianitæ imperant Israelitis 89,29
Amalgarius dux 15,22
Amalimundtia monasterium à Nortmannis exuritur 59,25
Amalricus filius Alarici 8,41. in Hispaniam fugit, ibique regnat 510,51. rex Wisigothorum ducit in vxorem Clouidem 511,35. regnum paternum obtinet 8,41. perimitur 513,11
Amalricus rex Hierosolymitanus 644,5
Amiralij Babylonici amicus & commilito 644,36
Amalrici vxor quæ 646,27
Amalrici comitis Ioppensis vxor quæ 636,45
Amalricus comes Ebroicensis 669, 4
Amanaburg castellum destruitur 256,9
Amandiuilla villa 642,10
Amandus nascitur 520,28
Amandus episcopus 15,27
Amandus Traiectensis episcopus 530, 52
Amandus Tungrensis 531,45
Amandi eleuatio 560,25
Amandus vincitur 109,47
Amantius præpositus palatij occiditur 421,27
Amantij sancti translatio 588,13
Amanus Alexandrinus episcopus 365, 40:366,54
Amarmurmulus rex Persarum elephantem & munera Carolo Magno mittit 153,43
Amasias filius Ioas rex Iuda 91,21:150, 21:319,40
Amasis Ægyptiorum rex 328,47
Amator quis fuerit 651,33
Amatoris Roca in pago Caduicensi 651, 31
Amarus episcopus Senonensis exul 537, 4:539,19
Amaxius Stactis regnat 337,28
Amazonum origo è fœminis Scythicis 65,12
Amazones belligerantur contra Thebas 310,19. suppetias ferunt Priamo 310,31. incendunt templum Ephesi 313,33. incurrunt in Asiam 314,23
Ambazium castrum 618,17
Ambianis vrbs qualis, & notatio eius appellationis 483,23
Ambiones transferuntur ad regnum Francorum 413,22
Ambra fluuius 29,25
Ambragatius dux proditor Gratiani 407,36
Ambrosius Mediolanensis episcopus 7,19:114,8:114,44:155,25: 405, 44:406, 41:483,14:717,30. canendi ritum Latinis ecclesiis dedit 485, 50. hymnorum in ecclesiis author 486,34. sublimis scriptor 407, 47. scribit libros de Spiritu sancto 484, 39. excommunicat Theodosium imperatorem 717,45. moritur 115,22:488,23:718,16
Ambrosius comes Pergamensis suspenditur 69,23:573,20:688,1
Ambrosius Camaldulensis 863,22
Ambrosius Choriolanus 867,43
Ambrosij Choriolani Augustinianorum Generalis ineptia & castigatio 809, 30
Amedeus Henrico regi affini occurrit, eumque dura sub conditione excipit 246,19
Amenedeus trierarchus Athenienſis 321,41
Amelburg castrum destruitur 917,15
Amenophis I, rex Ægyptiorum 300,16
Amenophis II, 301,5
Amenophis III, 306,23
Amenophis IIII, 309,20
Amenophis V, 317,26
Amhulater elephas 34,48
Amileat Hannibalis pater in prælio occiditur 344,11
Amingus dux Francorum perimitur 518,30
Amingus comes Pictauiensis occumbit 550,48
Amiralius Babylonicus Hierosolymitani regis amicus & tributarius 644,36
Amirmonon rex Sarracenorum legatus & muneribus gratiam Pipini affectat 552,4
Ammaricus rex Hierosolymitanus moritur 658,50
Ammenemes rex Ægyptiorum 310,8
Ammirati Abraham legatus Sarracenus 34,28
Ammonitæ & Philistini debellantur à Iephthe 89,40
Ἀμμοσία 160,5
Amon rex in Iuda 92,5:150,25:325,26. occiditur 92,5:325,47
Amoræi rex Sarracenorum perimitur 547,27
Amoror præfectus succedit Aureolo 38, 12. subiicit se cum suis Carolo 58,13
Amoror & Abdiraman expulsi de Cæsaraugusta Oscam intrant 38,51
Amos propheta 150,17,21:320,34
Amosis dynasta Ægyptiorum 300, 24
Amphion Thebis regnat 306,20,40
Amphion musicus 150,1:306,16
Amphitheatrum Romæ ædificatur & dedicatur 99,28:102,11:372,11. incenditur 384,49
Amphictyon rex Atheniensium 304, 27
Ampleue castrum desolatur 749,10
Amram patris Moysis vita & ætas 88, 42:301,31
Amri rex Israel 90,45:317,59
Amri res gestæ 317,58
Amularius Babyloniæ occiditur 658,35
Amulius Syluius rex Latinorum 91,31: 91,45: 320, 43:331,5. regno pellit Numitorem 320,44:332,6. occiditur 320,6
Amymurlim rex Persarum Carolo Magno munera mittit 557,5:559,22
Amyntas Assyriorum rex 304,12
Amyntas I, rex Macedonum 329,7
Amyntas II, 338,18
Amyntas III, 338,27
Amyntas IIII, 338,48
Ana imperatrix fit monialis 148,9
Anacletus papa tertius martyr 41:102, 13:374,12,39:711,38
Anacletus antipapa 736,54
Anacreon lyricus poeta 310,4
Ananelus Iudæorum pontifex huc constituitur ab Herode 356,31,36
Ananias Alexandriæ episcopus 101, 33. moritur 102,22
Ananias Babyloniam transfertur 326, 12
Anastasius I, imperator 8,24:118,5: 151,34:419,41:508,52:721,43. mittit Isauros 119,13. in rebus politicis & ecclesiasticis oscitabundus 419,17: 421,4. Eutychianus 119, 39: 418, 49. Arrianus 682,9. mittit Clodouæo dona 8,42. senex, moreus & furens, diuino fulmine ictus exanguitur 8,45: 421,6:119,40:512,45: 682,10
Anastasius II, imperator 17,42:126, 19:432,27:543,44:721,53:727,10. Philippicum excæcat, & regno expellit 17, 41: 126, 18. mittit classem contra Sarracenos 17,54. vincitur à Theodosio 18, 2. literis ad papam se catholicum declarat 17, 43: 432,31. fit clericus 8,3:126,26:544, 13: 685, 42: 727,21,23. moritur 432,51
Anastasius I, papa 115,21: 409, 24: 487,43:718,3. moritur 409,50
Anastasius II, papa 721, 43: 119,8: 419,13:508,31. Eutychianis fauens, diuinitus prosternitur 419,24
Anastasius III, papa 132,25:576,43: 446,45:732,1
Anastasius IIII, papa 737, 29: 631, 36. moritur 632,32
Anastasius inuasor papatus incarceratur 565,50
Anastasius Persa, Christianus, monachus illustris martyr 13,17:122,37:427,5 22,26:528,37

Anaſtaſij monachi & martyris caput in Hartesburg transfertur 188, 6. reliquiæ paſſim diſtribuuntur 427,52
Anatolius epiſcopus 5,53
Anatolius epiſcopus Conſtantinopolitanus 8,6
Anatolius Laodiceæ epiſcopus 109,28
Anaxagoras philoſophus 331,54. moritur 334,25
Anaximander Mileſius phyſicus 328,12
Anaximenes phyſicus 329,11:340,54
Anchiale conditur 91,26:319,23
Ancimin præcipuus inter Danos 79,13
Ancus Marcius Romanorum rex 92, 10:325,19,20:332,30
Anci Marcij geſta memorabiliora 325, 52:332,31
Andachs caſtrum & familia comitum 790.11
Andagum cœnobium 559,43
Andalhardus comes 60,5
Andagauenſis vrbs obſidetur 54,10,23: 506,49:507,6. à Normannis occupatur 48,37:54,15:565,40:567,30
Andagauenſis prouincia à Normannis infeſtatur 48,30
Andebaci rupis caſtrum obſidetur & capitur 578,25:679,45:680,20
Andennenſe monaſterium 539,23
Andes pagus prope Mantuam, patria Maronis 97,18:350,53
Andernacum caſtellum 57,6: 155, 9: 161,37
Andernahenſe prælium 155,9
Andonachrius dux Saxonum Andegauenſes domat 506,49,55
Andracus pater Balduini 556,32
Andreas apoſtolus docet Scythas 367, 37
Andreæ apoſtoli oſſa Conſtantinopolim perferuntur 113,12:151,19. brachium reperitur 676,50.
Andreas rex Pannoniarum ab Hungaris conſtituitur 139, 21. propinquus regis Petri, cum capit & excæcat 160, 26. per legatos de regno occupato ſe apud Henricum imperatorem purgat 240,35. ambit & impetrat filio ſuo iuniori ſororem Henrici regis 147, 39. periclitans theſauros ſuos in munitionem transferri curat 147,51. filium Henrico regi tranſmittit 147,52: 166,3. regno detrudebatur 774,50. in prælio contra Belem occumbit 166,17:775,2
Andreas de Gundelfingē epiſcopus Herbipolenſis 821,33
Andreas Leodienſis præpoſitus ordinatur Traiectenſis epiſcopus 471,5
Andreas Luchtenſtein Ciuenſis vicarius 905,11
Andreas Caroloſtadius 888,41
Andreas Corneus 885,47
Andreas Prolis 887,21
Andreas de Vitreio 656,52
Andreas abbas Schonaugienſis 886,34
Andreas de Bellocampo miles capitur 680,15
Andreas cubicularius occiditur 421,28
Andreas ex Oriente, magus, Romæ preſtigias facit cum cane 423,30
Androgeos interficitur 309,16
Andromachus cuſtos locorum dimittitur 95,21
Andronicus condit Epheſum 90, 23: 315,6
Andronij tyrannis immanis in Alexium 674,10. inceſtus 674,16. contra imper. & Latinos odium 672,5
Androuerpum obſidetur 599,25
Angadriſma ſacra virgo 533,25
Anganſeo præcipuus inter Danos 39,13
Angelbertus abbas 32,12
Angelfredus Aquileienſis patriarcha Romæ ſynodo contra Ioannem papam intereſt, & ibi moritur 81,36
Angelonius ſcriptor 561,47
Angelus gladio euaginato in prælio viſus 12,43
Angeli duo, bonus & malus, tempore peſtis apparent 15,17
Angelus prophetes 331,37
Angelus Politianus 885.42
Angelus de Perufino 851,36
Angern caſtrum Magdeburgenſ. diœceſis 844,27
Anglia tentationibus idololatriæ polluitur 530, 34. diſcerpitur 627, 29. diſcordia concutitur 745,6
Angliſaxones nauibus in Britanniam aduehuntur, eamque ſibi ſubigunt 416,14
Angliſaxonum rex tres alios reges prælio delet 176,10. bello petitur à fratribus 608,19. premuntur 453,26: 539,15. libertatem recuperant 540,48
Anglorum infauſta bella cum Gallis 817, 10. fauſtum 941, 53. de iiſdem victoria 835,46
Anglorum regni finis 547,21
Angli cum rege ſuo conuertuntur 11, 50:13,33:124,4:122,6:151,41. ſerò verbum vitæ audiunt 426, 26: 325, 31:725,10
Anglorum cum Scotis controuerſia de Paſchæ obſeruatione 536,6
Anglorum magna oppreſſio, laicorum & clericorum 453,3:600,46:601,21
Angli cum Francis ſubiciunt ſe Alexandro papæ. Victorem antipapam repudiant 641, 12. ad idololatriam reuoluuntur 528,10
Argrarij ſubdunt ſe Carolo 27,1
Anguillarum interitus 620,55
Anicetus papa martyr 4,25:104,37,55: 379,28: 380,54: 381, 47: 712,29: 712,31
Anifruſus rex Nauarriæ 651,24
Anifruſi imperatoris Caſtellæ vxor, & inimici qui 651,19
Anilo dimicat ob regnum Danorum 39,33. ſuccumbit 39,34
Animaduerſio auſterior pernicioſa 408, 21
Animalium lues 621,6
Animæ origo in quæſtionem venit 492, 35
Aniſa fluuius 31,12
Anna filia ducis Poloniæ, vxor comitis Palatini 810,23
Annæ montis argentifodinæ & ciuitas 890,25
Annius (vel Annæus) Seneca Cordubenſis, præceptor Neronis enecatur 366, 24
Anno vide Hanno.
Annonæ caritas 178, 44:181,24:853,23: 859,17,54. ſquamis piſcium inſcripta 508, 19
Annuchadus Scotus incluſus moritur 450,36
Annuli aurei Romanorum Carthaginem mittuntur 706,2
Annus apud Romanos augetur 324,11: 332,18
Anni lubilæi inſtitutio & confirmatio 748,11:750, 23:819, 1:820,25,27. abbreuiatio 948,22
Annus lubilæus celebratur 862,13. Erfordiæ per prædicatores 950, 4. Miſnæ 949,24
Annus lubilæus ſub Alexandro ſexto 888,26
Anni lubilei feſtiuitas in Magdeburg 748,27
Ano comes Francus 39,12
Ansbald abbas Prumien. moritur 62,26
Anſchanus ſecundus Bremenſis epiſcopus, primus archiepiſcopus 760,50
Anſegiſus filius ſancti Arnulphi 533,26
Anſegiſus Pipini pater perimitur 539,11
Anſegiſus abbas Lobienſis collector edictorum imperatoriorum 562,49
Anſelmus vir illuſtris, filius Aiſtulfi regis 549,39
Anſelmus de Ribodimonte dominus & fundator cœnobij Aquicinctī 603, 52. dux in ſancta expeditione 608, 55. in Palæſtina piè occumbit 610,40
Anſelmus de Burgundia, Prior & fundator monaſterij Beccenſis 600,17
Anſelmus abbas Beccenſis 604,28. poſt Cantuar. epiſc. 609,23.773,40
Anſelmi Cantuarienſis archiep. ſcripta & epiſtola ad Nuemburg. epiſc. 461, 30. obitus 614,19
Anſelmi Laudunenſis epiſcopi obitus, & ſcripta relicta 616, 35
Anshelmus epiſcopus de Luca papatum inuadit 148,6
Anshelmus Lucenſis epiſcopus ſcriptor eccleſiaſticus 606,13
Anſelmus abbas ſancti Vincentij, epiſcopus Tornacenſis 628,4
Anſridus Traiectenſis epiſcopus moritur 158,39
Ansgard Ludouici vxor, ſed inuito patre Carolo 57,50
Anſgrad puella nobilis 57,49
Anſgrad pellex Ludouici Balbi 444,38
Anſprandus pugnat contra Aribertum regem 17,26. regnum obtinet 17, 28. tutor regis Longob. 542,7
Anſprandi infortunium & exilium 17, 24: 542, 14, 19. felicitas in regno Longob. recipiendo 543,22. eius obitus 543,24
Antæus vincitur ab Hercule 302,6. interficitur 309,19:310,36
Antemnates vincuntur 322,16
Antenor abſcedit à Troia 311,34
Antenoris poſteri Ilio expelluntur 90, 7:313,27
Antharius Frācus dedit ſe Carolo 553,46
Anthemius imperator Occidentis 118, 7: 503, 36. ad imperium recipiendum in Italiam mittitur 417,50. mittit Arabundum in exilium 118,10: 418,4. occidit Seruandum 503,42. Romanum 504,7. occiditur 118, 16:418,17:504,10
Anthemius hæreticus excommunicatur 722,41
Antherus papa martyr 5,5:107,24:386, 31,36:713,31
Anthropomorphitarum hæreſis oritur 151,10: 403, 48: 580,20. turbat Orientales eccleſias 489,4
Anthropophagus in Gallia tempore famis 628,9
Antiatum nauium roſtra Romæ in foro figuntur 340.17
Antidius Veſontienſis epiſcopus martyr 490,22

Antidij vitio 490,23
Antidona conditur 356,46
Antigonus rex Asiæ 95, 34: 140, 28: 341,10
Antigonus Gonatas 342, 25. obtinet Lacedæmonem 342, 45. libertatem dat Athenienſibus 343,31
Antigonus rex Macedonum 343,54
Antimus epiſcopus Conſtantinopolitanus hæreticus in exilium eicitur 423, 9:514,39
Antiochia conditur 95, 43: 341, 13, 22. capitur 351, 12: 516, 15. à Sarracenis capitur 532, 4. à Turcis capitur 604,4. à Soldano Ægypti 812, 17,30. à Turcis premitur, ſed liberatur 630, 30. expugnatur 698, 46. à Tartaris capitur 697, 12: 744,1
Antiochia à Chriſtianis recuperatur 463,4:464,18:609,35:691,20
Antiochenæ eccleſiæ fœcunditas 709, 54
Antiochena eccleſia ab Arrianis regitur 112,3
Antiochiæ ſynodus hæreticorum 113,35
Antiochenorum epiſcoporum Arrianorum catalogus 399,34
Antiochena ſynodus damnat Paulum Samoſatenum 393,42
Antiochenæ eccleſiæ clauduntur 404, 29
Antiocheni principatus mutilatio 789, 35
Antiochia terræmotu concutitur 650, 51
Antiochiæ ſubuerſio 522,28
Antiochus Soter rex Syriæ & Aſiæ 342, 21
Antiochus Theos rex Syriæ 343,18
Antiochus rex Syriæ Philopatori Iudæam eripit 344,21
Antiochus Magnus rex Syriæ & Aſiæ 344, 40. recuperat vires Syriæ & Iudææ 345, 13. Iudæis benignus 345, 22. Romanorum tributarius 345, 30. Cleopatram filiam Ptolemæo in vxorem cum magna dote & multis prouinciis tradit 345,39
Antiochus Epiphanes, rex Syriæ & Aſiæ 346, 3. regionem Ptolemæorum inuadit. & à Senatu Romano inde exire iubetur 346, 8. ſibi arrogat pontificatus Iudaici collationem 346, 8, 16. capit, deſtruit, idolis polluit Hieroſolymam 346, 28. in templum Hieroſolymis collocat ſimulachrum Iouis Olympij 96, 32. in monte Garizim ædificat delubrum Iouis Peregrini 96,33. Iudæos opprimit & Philometorem vincit 150, 41
Antiochus Eupator rex Syriæ & Aſiæ 346,12. rex Syriæ vincit Ptolemæum & illi Iudæam eripit 96,13
Antiochus iunior occidit Menelaum 346,24
Antiochus Alexandri filius occiditur 347,21
Antiochus Cyzicenus rex Syriæ & Aſiæ, Grypho electo 348,37,40
Antiochus Sedeces rex Syriæ 347, 47, 50. Hieroſolymam obſidet, & Simonem ſibi ſubdit 34,8,11
Antiochus Gryphus rex Syriæ & Aſiæ 348,44
Antiochus filius Cyzicæni exurit Antiochum 349,18
Antiochus ſe Pompeio dedit 349, 30. occiditur in prælio contra Iudæos 353,7
Antipater Aſcalonitæ filius Palæſtinæ procurator 97,28:351,38
Antipater filius Herodis cum matre Doſide à patre eiicitur 97,45
Antipater tetrarcha 98, 15: 358, 7, 38: 359,54
Antipater rex Macedonum 342,5
Antipatris conditur 356,47
Antiphonarum initium 710,16
Antiſſiodorum ciuitas 28,5:62,50
Antoninus Pius imperator 4,20:104,11: 151,3:379,2:712,26
Antoninus Auguſt. cur dictus Pius 379, 20
Antoninus pater patriæ 104, 15: 379, 24. monitu Iuſtini philoſophi Chriſtianis parcit 104,12,18. inſtaurat Somnonobriam 483, 23. moritur 104, 42: 379, 50: 705, 35: 712, 28
Antoninus Baſſianus Caracalla imperator 4, 50: 106, 34: 151, 6: 384, 51: 713, 6. Caracallæ nomen vnde habeat 106, 38: 384, 9. nouercam Iuliam vxorem ducit 106, 41: 384, 21. mouet expeditionem in Parthos 384, 23. interficitur 106,43: 384,27
Antoninæ thermæ 106,40
Antoninus epiſcopus Hieroſolymitanus 105,45:382,19
Antoninus Laodiceæ Syriæ epiſcopus celebris 394,19
Antoninus Florentinus 863,29
Antonius repudiata Auguſti ſorore ducit Cleopatram 97,52. Cleopatræ Arabiam tradit 354, 15. bellum mouet contra Auguſtum 97,52: 354, 15. cum Cleopatra victus ſemet interficit 97,53:354,30
Antonius Aurelius imperator 712,50.713, 8. veneno interit 712,52
Antonius Liberalis theor, Palæmonis aduerſarius 364,7
Antonius monachus naſcitur 108, 30: 151, 11. monachus clarus 112, 15. moritur 7,1:113,7:403,13
Antonij monachi corpus reperitur 120, 36: 513, 45. Alexandriam defertur 422,1
Antonius abbas 714, 2. moritur 717,5
Antonius ordinis Minorum moritur 741,23. canonizatur 741,15
Antonius Rampagal 867,44
Antonius Trumpeſe 887,14
Antonius de Butrio 851,33
Ant Werpha marchia traditur Gotefrido 235,25
Ant Werpha ciuitas in confinio Lotharingiæ & Flandriæ 234,49. incenditur 563,47
Ant Werpienſis eccleſia ordinatur à Norberto Præmonſtratenſi 619,53
Aod vita & ætas 89,22:150,3:306,44
Aoum legatus è Dania ad Carolum imperatorem 39,25
Apamea conditur 95,43:341,14
Ἀπωτήριον 313,44
Aper ob Numerianum interfectum percutitur 395,26
Apelles hæreticus 719,45
Aphidas Athenienſis rex 313,11
Apis rex Sicyoniorum quartus 296, 29
Apis Deus creditur 298,24
Apis rex Argiuorum 299, 36. condit Memphin in Ægypto 88, 32: 299, 44
Apocalypſis à Ioanne ſcribitur 711,30
Apollinaris Petri diſcipulus epiſcopus Rauennas martyr 3,49:105, 23:372, 37:710,44
Apollinaris Aſianus Hieropolitanus epiſcopus 380,45
Apollinaris Laodicenus epiſcopus hæreticus 113,49:405,19:484,24
Apollinariſtæ hæretici 720,9
Apollinaris de Virtzhum proditor 862, 5. proſcribitur 863,51
Apollo medicinam inuenit 150,4. cum Hercule ſeruit Admeto 307,23
Apollinis templum incenſum 329,9
Apollodorus Pergamenus Græcus orator 351,48
Apollonia terræmotu concutitur 359, 40
Apollonius Tyrius Stoicus philoſophus 104, 29:379,6
Apollonius Tyaneus philoſophus 374, 37
Apoſtolici legati vitant communionem excommunicatorum & coniugatorum preſbyterorum, & omnium eorum fautorum 343,26
Apoſtolorum diuiſio 708,34
Appia via 340,42:341,52
Appio rex relinquit Romanis Libyam teſtamento 351,48
Appius Claudius Cæcus, eiusque res geſtæ 95,37:340,48
Aprutis ciuitas 449,23
Apteras in Creta regnat 304,18
Apulia à Normannis Siculis capitur 626, 33. Romano imperio bello recuperatur 733,30. à Sarracenis deuaſtatur 575,50:576,39
Aquæ Claudiæ 95,37
Aquæ 25,30:34,55:35,1
Aquæ Sextiæ ab oppido Sextij 348,47
Aquicinctus inſula cœnobium 601, 51
Aquila interpres 103,44:511,8
Aquila Ponticus ſecundus interpres 378,30
Aquileia capitur 317,34:581,55
Aquileienſis & Veronenſis Marca traditur Henrico fratri regis 78,33
Aquilius compeſcit ſeruile bellum in Sicilia 349,15
Aquiſgrani palatium ſedes regis 51,13
Aquiſgranenſis baſilica extruitur 557,9
Aquiſpalatium 30,52:31, 46:32, 3, 10: 33,37. ſedes regia 51,13
Aquiſpalatium à Normannis deuaſtatur 59,24
Aquitania infeſtatur à Sarracenis 18,22. deuaſtatur 546, 23. occupatur à Francis 25, 8. ſubigitur à Pipino 153,1:547,11. cedit Gothis beneficio Honorij 492,39
Aquitaniæ vrbium depopulatio 551, 27. exterminium 552,7
Aquitani rebelles ad deditionem compelluntur 552,36
Aquitanorum conſpiratio aduerſus Angliæ regem 647,35
Aquitanici belli finis 552,38
Arabes vincuntur à Seuero Perinace 106, 19. Romanis ſubiiciuntur 375,29:385,28:713,3
Arabici hæretici 720,11
Arabitæ incurſiones faciunt in epiſcopos

posquosdam Hierosolymam tendentes 172,35
Arabundus imperium affectans in exilium mittitur 117,10:418,4
Aradus insula conditur 321,7
Araldus rex Anglorum 600,39. occidit Araldum regem Normannorum 453,3:453,9. ipse perimitur in prælio 453,19.600,47.50
Araldi regis Normannorum in Angliam aduentus, eiusq; tyrannis impia 452,55
Araldi occisio per Araldum Anglorum regem 453,5
Arancarum telæ, portentum 15,10
Ararath mons Armeniæ 286,11
Arator subdiaconus poeta 9,17:95,54:120,38:342,41:424,37
Arbaces primus Medorum rex 319,53. vincit Sardanapalum 319,24. vincit Thonosconcoleron regem Assyriorum 91,27. regnum Assyriorum destruit & ad Medos transfert 91,32
Arbamaria castrum obsidetur & euertitur 678 18
Arbogastes magister Valentiniani durus & austerus 487,23. Eugenium imperatorem constituit 115,4. occidit Victorem filium Maximi 114, 49:408,1. in bello perimitur 487,29
Arca Noha 286,10
Arca testamenti capitur 150,10
Arca Haguistadensis episcopus 126,11
Arcadia ab Arcade nominatur 304,4
Arcadius filius Theodosij cum fratre Honorio imperator 7,37:114,34: 325,14:351,28: 408, 7, 50: 487, 30:718,24. destruit idolorum templa 488,13. moritur 115,42:410, 12,29:490,6
Arcadius Hispanus, vir clarus, exul & martyr illustrior 413,51.3
Arcanum castrum 679,49
Arcas filius Iouis & Callistûs Arcadiam ex se nominat 304,3
Arcesilaus philosophus 342,48
Archas, castrum in Palæstina 610,39
Archelaus filius Herodis, rex Iudææ 2,22: 98,8.99, 50: 358,7.36. in Galliæ vrbem Viennam relegatur 2,28:98,21: 100,4:359,46
Archelaus Cappadox à Tiberio vocatus non remittitur 359,54
Archelaus rex Lacedæmoniorum 317,51
Archelaus rex Macedonum 337,28
Archelaus episc. Mesopotamiæ componit scripta contra Manichæos 304,25
Archilat oppidum Galliarum à Gothis oppugnatur 412,23
Archilochus Musicus 325,2
Archimus Milesius 321,28
Archippus Athemensium rex 316,40
Arcorius Augusti medicus 354,18. naufragio perit 355,7
Ardabanis Cubicularius Iustini imperatoris in exilium relegatur 421,29
Ardaricus rex Gepidarum eximit se magna strage Hunnorum ab ipsorum dominio 501.54
Ardea à Tarquinio oppugnatur 329,26
Ardisus filius Alyattis rex Lydorum 320, 43
Arduenna sylua 34,51:35,19:57,3
Ardys rex Lydorum. 325,15
Arelate à Carolo subigitur 434,13. ab Eorico inuaditur 505,15
Aremulus Syluius rex Latinorum 91,17: 318,45:331,52
Areopagos, iudicium 304,10
Areus rex Lacedæmoniorum legatos mittit ad Oniam pontificem Hierosolymam 96,15
Argæus, rex Lacedæmoniorum, 324, 2:338,43
Argenteus nummus Romæ quando cœperit 342,44
Argentifodinæ in Saxonia quando apertæ 585,49
Argentinensis episcopatus instauratio 689.23:733,15
Argentoilum monasterium 634,53
Argentomagum 637,30:658,39
Argentonium castrum 25,7
Argiuorum regni initium 88,29. finis 307, 55. in Mycenas translatio 308,2,16
Argonautarum nauigatio 308,38
Argus Argiuorum rex 300,37
Arianus philosophus Nicomediensis 379, 4
Aribertus rex, 17,26. in Ticino fluuio suffocatur 17,27
Anobindus dux classis contra Wandalos in Siciliam 414,30
Aribo archiepiscopus Moguntinus eligitur 158,51
Ariminum conditur 342,35
Arion Methymnæus 326,11
Ariperth filius Regumberti rex Longobardorum 542,18:534,4. moritur 535,24
Ariperth submergitur 543,22
Ariphron Athenensium rex 319. 55. destruit regnum Assyriorum 319,6
Aristarchus tragœdiographus 334,49
Aristarchus Grammaticus 347,8
Aristides vir sapiens 103, 23. iustus 333,24. cum ignominia eiicitur Athenis 333,49
Aristides Athenensis philosophus libros pro Christiana religione Adrian. Aug. offert 377,44
Aristobulus pontifex assumit etiam nomen regium 94, 54: 349, 21: 356, 34
Aristobulus & Hyrcanus de regno inter se certant 97,13. irritant Romanos 351,24
Aristobulus vinctus ducitur Romam 97,16:351,35
Aristobulus natione Iudæus, Peripateticus philosophus 96, 29. scribit commentarios in Moysen 345,54
Aristobulus & Alexander filij Herodis à patre perimuntur 97,48
Aristogiton cum Harmodio interficit Hipparchum tyrannum 331,40
Aristomedes rex Corinthiorum 319,8
Aristophanes comicus 337,19,47
Aristoteles auditor Platonis 95,7:150, 34:338,54
Aristoxenus musicus 325,2
Arius Assyriorum rex 297,8
Areus rex Lacedæmoniorũ mittit legatos Romam 344,30
Arius hæreticus ecclesiam turbat 111, 45. condemnatur in synodo Nicena Oecumenica 111,47:398,41. de Alexandrina ecclesia eiicitur 111,44
Arij hypocrisis & impostura coram Constantino 399, 51. interitus tragicus 399,6
Ariana hæresis miraculo cõfutatur 510,19
Arrianæ ecclesiæ Romæ purgatio miraculosa 426,37
Ariani persequuntur catholicos 113, 2: 400,34:717,2
Armais qui & Danaus 304,44
Armamitres rex Assyriorum 298,38
Armenia capitur 350, 42. in prouinciæ formam redigitur 103,17:376, 47. à Persis diripitur 522, 21. à Turcis infestatur 551, 6. à Turcis occupatur 604, 4. vastatur 812, 17,29. à Tartaris expugnatur 697, 9:743,54
Armenij fidem Christi recipiunt 111, 37: 425, 5: 520, 26. subiguntur 357,18:847,9. à Tartaris diripiuntur 796,14
Armodius cum Aristogitone interficit Hipparchum tyrannum 331,40
Amebertus dux 15,22
Arnestat 79,33
Arnobius rhetor Christianus 399,12
Arnoldus Romanorum imperator 155, 14,21:445,14,18. conuentum agit in Wormatia 445,4. Longobardorum terminos intrat 445,42. in Italiam expeditionem infaustam suscipit 155,22:445,34: 579,12
Arnoldus frater Iudithæ vxoris Henrici ducis Bauariæ auxiliatur magnis copiis Luidolpho contra affinem Henricum sororis maritum 79.13
Arnoldus dux de Batoaria regi Conrado rebellat, pòst ei reconciliatur 576,28
Arnoldus cancellarius constituitur archiepiscopus Moguntinus 474,46. cum palatino comite belligeratur 251,31: 474, 1. inuisus 475, 4,18. bellum in Moguntinos mouens occiditur 255,43
Arnoldus II, archiepiscopus Moguntiæ vocatus ad apostolicam pœnitentiam, Romam venit 474,21. occiditur 475,35
Arnoldus Magdeburg. episc. occiditur 470.18
Arnoldus episc. Metensis moritur 147,4
Arnoldus episcopus Spirensis 162, 13: 470,26. obit 163,21: 470,14
Arnoldus de Austria 852,5
Arnoldus Wormatiæ episcopus 160,16
Arnoldus constituitur abbas Herueldensis 158,42. abbatia abdicatur 159,11. amissa abbatia moritur 159,14
Arnoldus miles accusat Dietmarum comitẽ per fidiæ & coniurationis 160,52
Arnoldus de Villa noua scriptor de tempore antichristi 829,7
Arnoldus H span⁹ medicus de antichristo scribit 829,29
Arnoldus Buschius 887,31
Arnt episc. Wirtzburgen. contra Sclauos proficiscens succumbit 68,44:155,18
Arnolphus filius Carlomanni ex nobili fœmina 58,50
Arnolphus filius Carlomanni imperator 63,20:70, 19:131,27,39:572,7:687, 46: 730, 44. Corantanum à Ludouico patruo accipit 59,11
Arnolphi imperat. gesta memorabiliora 687,53
Arnolphus Wormatiæ celebrauit conuentum 69,10:69,51. consentit in electionem Sunzonis Moguntini archiepiscopi 66,9. persequitur Widonem 574, 7. suspendit Ambrosium 69,23. mittit exercitum contra Ottonem regem 69, 12:573,12, 15. honorificè excipit Ottonem regem ad se venientem 69,55. confert Rudolphi ciuitates Bosonis filio Ludouico 69, 33. Zundibolcho fi-

lio honores Megingardi largitur 68, 48. Zundibolch regnum Lotharij committit 69,54:573,9. cum filio Zundibaldo Rudolphum f. Conradi regno expellit 64,26. confert Zundebolch Sclauo ducatum Bohemicum 66,11. ducit exercitum contra Zundebolch 66,19:572,31. mittit legatos ad Zundibolch 71,18. adornat copias contra Normannos 67, 6. ipſe cõtra Normannos proficiſcitur, eosque ad internicionem vſque proſternit 67,48:131,30:572,50. Italiam & Burgundiam ſibi ſubiugat 131, 37. ciuitates in regno Lotharij circumit 69,1. cum exercitu Longobardorum fines intrat 69,21:573,19. capit Pergamum 69, 22. rex Romam capit 70,13. proſpicit Carolo imperatori de alimonia 63, 35. in patruum Carolum imperatorem pius 572,8. paralyticus 70, 20. miſerè diem obit 71,36:131,45:574,15: 688,15:731,11

Arnolphus obtinet ducatum Bauarię 73, 55. regi Conrado rebellis 74, 24: 75,53

Arnolphi ducis filij regi rebellant 76,1

Arnolphus Noricorũ dux moritur 133,15

Arnolphus hæres comitatus Flandrenſ. ob eum pugnat & perimitur 601,50

Arnolphus Flandrenſium comes moritur 585,12

Arnolphus comes in prælio contra Normannos occumbit 67,30

Arnolphus Maior domus Childeberti 12,38:13,35

Arnolphus inſtituit Dagobertum adhuc puerum 13,38. epiſcopus clarus 15,30

Arnolphus epiſcopus Mettenſis eccleſiæ 13,36:58,51. pater Francorum regum 58,52

Arnolphus filius Amberti Maior domus, collega Pipini in adminiſtrãdo Francorum regno 529,11,23. pòſt epiſcopus, monachus diem obit 532,7

Arnolphi baſilica apud Mediomatrices 41,9

Arnolphus auunculus Heriberti 15,20

Arnolphus interficitur iuſſu Dagoberti 15,22

Arnolphus, diſcipulus Remigij, martyr 511,26

Arnolphi Lexouienſis epiſcopi ab epiſcopatu defectio 670,36

Arnolphus monachus, abbas, pòſt epiſcopus Sueſſionenſis 604, 25. in Flandriam peregrinatur 606,27

Arnolphus epiſcopus Remenſis damnatur 589,26

Arnolphus Wormatiẽſis epiſcopus emigrat 174,48

Arnolphus abbas Fuldenſis, legatus imperatoris Romam, nomine inueſtiturarum 618,46

Arnſtet obſidetur 939,27

Arnual diſcipulus Chiliani 16,9:541,15

Arnus epiſcopus legatus Thaſſilonis 29, 55

Arphaxad vita & ætas 87,15:149,39: 289,6. pater Chaldæorum 149,38

Arpinum Ciceronis patria 96,52:349,9

Arragoniæ rex in ſubſidium terræ ſanctæ iter cum exercitu ingreditur, eò tamen non peruenit 259,24

Arroaſianus ordo 616,9

Aruerni (vrbs Galliarum) capiuntur 348, 43:505,14:550,40

Aſaces rex Parthorum 343,52. interficit Antiochum 348,23

Arſafius ſpatarius, legatus Nicephori Auguſti ad imperatorem 39,1

Arſafius legatus Michaelis imper. ad Car. imper. 39,42

Arſames Ochi filius, rex Perſarum 339, 41

Arſenius epiſcopus, apoctiſarius & conſiliarius Nicolai papæ 44,44. à papa mittitur in Franciam, in cauſa Lotharij 44,45. Romam reuertitur 45,28. Waldradam citat Romam 44,54

Arſenius ſublimis vir in palatio Theodoſij, pòſt eremita in Scythia 409,45

Arſenius miles, ſenator, monachus 487, 13

Artabanus rex Perſarum 94,33:333,53

Artabaſdi contra Conſtantinum aſſiſtus 548,14. captiuitas 548,23

Artaldus ſede ſua expellitur 77,36

Artaxerxes μακρόχειρ rex Perſarum 94, 34:150,22:334,1

Artaxerxes Mnemon Darij & Paryſatidis filius rex Perſarum 95,1:337,55. Hebræis Aſſuerus 95,3

Artaxerxes, qui & Ochus rex Perſarum 95,9:150,34:339,21. Sidonem ſubuertit 339, 13. Ægypto imperat 339,6,14. capit Iudæam, & colonias in Hyrcaniam ducit 339,41

Artaxerxes Ochi filius rex Perſarum 95, 13:150,34

Arturus filius Vtherpendragon rex Britonum 504,47. naſcitur 502,25: 679,5

Arturi pietas, & ſtudium in reformandis eccleſiis & vrbibus 505, 33. probitas, liberalitas, fortitudo, & victoria de Saxonibus, Scotis, Pictis &c. 502,32: 504,49. expeditio in Burgundiam contra Hiſpaniarum principem 516, 43. in Hiberniam naualis expeditio, Hibernię, Iſlandię, Godandiæ, Orcadum, ſubiugatio 505, 46. de Norwegia, Dacia, & Gallia victoria 507, 12. vltimum bellum contra Modredum 508, 37. lethale vulnus 508,37:516,50. exitus incertus 516,52

Arturus princeps exercitus Francici capitur 679,49,53

Aſa filius Abia rex Iuda 90,31:150,16: 317,5

Aſæ res geſtæ 317,10

Aſaph propheta 150,13:315,29

Aſcades Aſſyriorum rex 302,45

Aſcalon obſidetur à Venetianis 620,24. capitur 631, 42. ſubigitur à rege Anglorum 677,42

Aſcalonitæ infeſtantur 630,39

Aſcalonitarum impetus, ſed irritus, in Hieroſolymam 615,52

Aſcalonitarum rex proſternitur 784,35

Aſcanius rex Lannorum 90,3:312,27: 331,26. procreat filium Iulium 313, 36. educat fratrem ſuum Syluium Poſthumum 312, 46. condit Albam 90,5:150,9:312,40,44

Aſclepiades epiſcopus Antiochenus 106, 34:384,6,23

Aſclepiodorus præfectus recipit Britanniam 395,49

Aſclepius 509,5

Aſcrazapes rex Aſſyriorum 318,39

Aſculphus de ſancto Hilario 654,30. peregrinatur in Paleſt. ibique moritur 660,34

Aſdrubal Pœnus in prælio cum Furio Metello fugit 343,42

Aſenberg caſtellum obſidetur & expugnatur 197,20:202,11

Aſenberg caſtellum inſtauratur 228,27

Aſia terminus Scythiæ 64,55

Aſia vaſtatur à Gothis 108,51:392,7. maximis perſequutionibus concutitur 380,7

Aſiæ regnum deficit 349,34

Aſianus 359,12

Aſianus tradit apologeticum imperatori Antonino pro Chriſtianis 380, 43

Aſinius Pollio orator moritur 99, 48: 358,27

Aſolphus abbas Treuerenſis ordinatur 83,36. moritur 84, 7

Aſona fluuius 587,13

Aſar regia Iabin regis Chanaan 89,27

Aſpar occiditur 817,13

Aſterij Cretenſium regis vxor & filij 305,18

Aſtesanus de Aſt 858,41

Aſturia 32,54

Aſtures perdomantur ab Octauiano Cęſare 555,1

Aſtyages rex Medorum 327, 8. contra Lydos pugnat 328,54

Aſſyriorum regnum incipit 88,7:149, 43:294, 42. ad Medos transfertur 91,32. deſtruitur 319,6,33

Aſſyria in prouinciæ formam redigitur 103,17:376,47

Aſſyrij à Tartaris diripiuntur 796,14

Aſtulphus vel Auſtulphus. vide Haiſtulphus.

Aſtyrsleyben ciuitas deſtruitur 919,29

Atalante inſula 337,52

Atdam epiſcopus moritur 123,54

Atderici Barboſi in Hibernia ſchola mirabilis, eiusque eliminatio 451,48

Athalaricus nepos Theoderici rex Gothorum 8,52:119,50:421,37. cum matre Amalſuinta Italiæ imperat 120,9:512,54. perſequitur Chriſtianos 113, 46: 405, 52. Gallis priuatur 514, 5. moritur 114,35: 120,14:422,52:514,11

Athalia mater Azariæ regina Iudæ 91,8

Athalongi presbyteri cæci illuminatio 548,42

Athanagildus rex Wiſigothorum 518, 23. moritur 521,4

Athanaſius Alexandrinus epiſcopus 112, 10:151, 21:399,49:717,2. ab Arrianis premitur 113, 15. à Marco papa Romano petit cum cæteris Ægypti epiſcopis articulos Niceni concilij 400,30. cum orthodoxis in exilium pellitur 401, 26. exulat Treueris 112,38:402,31. Alexandriam reuocatur 112,40: 402, 41. ad ſedem ſuam reuertitur 113, 26: 404,20. moritur 7,20

Athanaſius imperator 682,39

Athaulphus rex Gothorum 115,54:491, 21. ducit in vxorem Placidiam 115, 5:491,27. vulneratus moritur 411, 25:492,6

Athenæ 14,38. condunntur 149, 50. ampliantur 103,54

Athenienſis magiſtratus mutatio 324, 24

Athenienſes Græciæ principes 338, 17. 31. leges petunt & accipiunt ab Adriano

driano 103,39:377,32. cum Lacedæmoniis fœdus ineunt 337,3.16. comburunt libros Pythagoræ Sophistæ 337,13. Pyræum muro vallant 333, 11. cum Peloponnesiensibus grauiter dimicant 320,26. vastantur 337, 23: 350, 23. libertatem recuperant 343,31. rebelles à Romanis opprimuntur 97,9:359,23
Athenienſium trieres 321,40
Athenodorus epiſcopus diſcipulus Origenis 107,34
Athenodorus Stoicus philoſophus 359,17
Athimas rex Sarracenorum obſidetur & perimitur 547,26
Atlas Argiuorum frater Promethei, Aſtrologus 301,33,44
Atlas mons 301,40
Athletarum certamina Romæ inſtituuntur 345,48
Atperthatich F. Atiperth rex Longobard. 536,39
Atrabatis caſtrum, abbatia ſancti Vedaſti 72,26
Attramius orator moritur 355,21
Atrebatenſes coniunguntur regno Francorum 413,23
Atreus rex Mycenarum 308,19:309, 13. Argis regnat 310,30. cum Thyeſte diuidit imperium Peloponneſi 308,37
Attalus imperator 115,45. ad Gothos tranſit 115,46:410,45. regno priuatus exilio deſtinatur 115,45:716, 8. tyrannidem exercet in Gallis 116, 2:410,44. à Gothis neglectus capitur 411,22. Romæ in triumpho vt captiuus introducitur 411,43. moritur 348,20
Atte quæ poſt Attica 299,38
Atthis filia Cranai Atticæ nomen indit 304,15
Attica ab Atthide nomen habet 302,47: 304,15
Atticus Conſtantinopolitanus epiſcopus 490,17
Attila Hunnorum rex Occidentale imperium inuadit 500,7. vaſtat imperium 718, 15. fratrem Bledlam interficit 117,17:414,51. confligit cum Aetio magno prælio 416,1. incurſat Italiam, papam tamen veneratur 501,14 Aquileiam capit & Romanos ad pacem à ſe petendam adigit 117, 34: 416, 21. Viſigothos debellans recedit inglorius 501, 21. tragicè interit 501,24. moritur 117,36
Attilæ filij, reges Hunnorum 503,12
Attilæ gladius 18,45
Attila rex Maurorum proſternitur 9,9
Attila abbas Bobienſis clarus 529,7
Attiniacum 25,3,50:29,34
Atto princeps Galliam mouet ad rebellionem 496,14
Auares & Geroldus inter ſe belligerantur 33,17. pugnaces contra Romanos auro repelluntur 426,23
Auari 65,34. cum Francis belligerantur 30,44:555,38
Auari & Baioarij mutuo inter ſe belligerantur 30,46. mittunt legatos ad Carolum 28,43:52,34. crudeles in eccleſias Dei 31,11. à fide deficiunt 557,38. à Carolo Magno habitationē petunt, & ſub Francorū imperio ſine proprio rege viuunt 559,7. ſubiguntur à Carolo Magno 153,30:439,33. à Carolo deficiunt 33,14
Aubertus Cameracenſis epiſcopus 533,32
Auckhari rex Longobardorum 522,52. in vxorem ducit Theudelindā filiam Garibaldi regis Baioariorum 523,17. Flauius ob dignitatem appellatur, & in ſucceſſores ſuos hunc titulum deriuat 522,53. moritur 523,45
Auctor Metenſis epiſcopus captiuatur, ſed liberatur 500,24
Auctoris reliquiarum tranſlatio & honoratio 750,53. ſepulchrum vbi 785,31
Audæus in Cœleſyria hæreſin Audæanam mouet 112,32:402,13
Audiſleben munitio deſtruitur 262,37
Audoenus Rotomagenſis epiſcopus 16, 42. moritur 540,39
Audogarius primus abbas Campidonēſis 127,42
Audohin rex Longobardorum 513, 30. moritur 517,12
Audonius epiſcopus moritur 127,15
Audouachrius conſœderatur cum Hilderico 507,4
Auennio vrbs capitur 547,17
Auentinus Syluius rex Latinorum 91,22: 319,28:33 ,52
Auentinus mons intra vrbem Romam ampliatam recipitur 315,53. ab Auentini Syluij ſepulchro nomē habet 332,1
Auernen caſtellum Aquitaniæ 24,42
Auforſij imperatoris Hiſpaniarum fuga & obitus 636,28
Auforſius f. comitis Barcinonenſis rex Arragonum 643,21
Auforſius regis Arragonum f. 638,41
Augia monaſterium fundatur 734,34
Auguſta ciuitas 30,21
Auguſta vrbs Rhetiæ prouinciæ 30,21. 78,30. obſidetur & capitur 253,33: 457,7. exuritur 254,52
Auguſtæ publicus conuentus habetur 78,30:888,22
Auguſtenſium ciuium motio 842,20
Auguſtoduna ciuitas obſidetur 9, 40: 513,16
Auguſtini, cum Manichæi cōuerſio 485, 18. baptizatio 718,2
Auguſtinus epiſcopus Hipponenſis 7,41: 115,7:131,29:408,35:717,30. doctor egregius 409,14
Auguſtini ſcripta infinita 489,26. ſcriptorum multitudo 497,13. cum Hieronymo diſceptatio 489,33. armatura contra Pelagianos 488,55. obitus 7, 52:116,38:410,25:412,23:497,11: 719,9. corporis & reliquiarum tranſlatio 126,43:434,45:545,26
Auguſtinus Auguſtinianorum eremitarum regulæ fundator non eſt 803, 55:808,43
Auguſtinianorum eremitarum quis fundator 810,8
Auguſtiniani eremitæ diſperſi regula & habitu colliguntur 803,49:808,35
Auguſtiniani monachi in Gotha 917,2
Auguſtinus cum aliis doctor in Angliam mittitur 114,45:122,5:151,39:426,15: 524,35. Anglorum epiſcopus conſecratur 524,55:724,7.
Auguſtini in ſacerdotes aduerſarios zelus 525,17. obitus 526,24
Auguſtinus de Roma 851,51
Auguſtulus imperator 418,22:505,38. exilio mulctatur 118,28. imperium deponit 505,51
Auguſtus pontifex maximus appellatur 356,34. humilis 355,36. exhibet ludum gladiatorum & certamen nauale 313,32. Calabriam & Gallos tributarios facit 355,49. adoptat Tiberium & Agrippam 99,46:356,7:358,19. damnat exilio Iuliam filiam ob adulterium 357,24. ſuperat Antonium, & tamen in amicitiam cum eo regreditur 353,49. ſecundò ab Antonio ſeceſſit 353,1. triumphat 354,13. cum Tiberio Romæ cenſum agitat 359, 39. moritur 100,5:707,22. in imperatores Romanos ſucceſſores nomen ſuum deriuat, vt omnes etiamnum ad hunc vſque diem Auguſti appellentur 706,39
Auguſti ab adiunctis & effectis memorabilionibus deſcriptio 706,47:707,4
Auitus imperator conſtituitur 501,49. in Gallis aſſumit imperium, ſed mox deponit 117,43,46:417,32,34. moritur 502,36
Auitus Hiſpanus, preſbyter in Latinum vertit Græcum ſcriptum reuelationis Luciani preſbyteri 415,13
Auit Viennenſis epiſcopi zelus contra Arrianos, eiusque ſcripta 508,20
Auitus abbas 509,25
Aula regis, monaſterium 704,47
Aurea, virgo abbatiſſa 531,41
Aurea domus Romæ incenditur 375,40
Aurelia vrbs ab Hunnis obſidetur 500,13
Aurelianæ 33,37
Aurelianis ciuitas 25,7
Aurelianenſes ad ſe corpus Benedicti aſportant 16,18
Aurelianus imperator 5,43:109,13:151, 13:393,6:714,31. Soli templum ædificat 109,19: 393, 36. Gothos delet 714,35. Gallias recipit 393,15. inungit Boſonem regem Prouinciæ 58,6. primò clemēs poſtea acerbus in Chriſtianos 109,14:151,14. Romæ triumphat 109,17: 393, 28. perſequutionem nonam mouet in Chriſtianos 109,20:714,31. fulmine terretur 393, 44. occiditur 109,21:394,9: 714,37
Aurelianus metropolitanus Lugdunenſis 58,5
Aurelius Alexander imperator 4, 55: 107,4:151,8. de Saxonibus victoriam obtinet, ducē coīū capit. pacem cum eis confirmat 494,9 politias in Britannia diſponit & leges ſtatuit 499,13. interficitur 106,51:502,11
Aurelius Ambroſius f. Conſtant. Britan. regis 491,18
Aurelius Cunanus rex Britonum 516,53
Aureolus comes 58, 11. Cæſaraugustæ reſidebat in confinio Hiſpaniæ & Galliæ 38,11. moritur 38,12
Aureus mons in Myſia ſuperiore vitibus conſitus 394,55
Aurifodinæ in Saxonia quando cœperint 585,49
Aurum miſſorium 15,54
Auſfridus comes Bratuſpātium, clericus, epiſcopus Vltraiectenſis 589,54
Auſtraſiorum coniuratio contra Carolum 555,54
Auſpaldus abbas Prumienſis 42,22
Auſtregiſillus Bituticenſis epiſc. 529,16
Auſtria ſubigitur à Rudolpho 699,45
Auſtriæ ducum ſtirps Rudolphus imperator 813,31
Auſul rex Galliciæ Sarracenos proſternit 606,34
Autberti epiſcopi viſio de eccleſia ſancto Michaeli conſtruenda 543,4

Author Treuirensis episcopus 381,44
Automenes Corinthiorum rex 320,36
Auxentius Mediolanensis episcopus, sed Arrianus hæreticus 114, 8: 405, 43: 406,39
Auximium 28,34
Auxona fluuius 571,30
Axanus fluuius 69,15
Azan præfectus Oscadanis 55,26
Azarias rex Iuda qui & Ochozias 91,4, 25: 150,19,21:317,23:318,39:319,37. Babyloniam transfertur 326,12:318, 42
Azarias propheta 150,17:317,24:318, 29
Azo protoscriniarius legatus Romanorum ad Cæsarem pro nouo papa eligendo 80,22:83,12
Azo scriniarius detruncatur 82,3
Azotum capitur à Soldano 697, 49: 745,40
Azzo marchio cum matre & aliis legatione fungitur ad papam pro absolutione Henrico regi affini ab anathemate obtinenda 248,28

B

BAASA rex in Israel 317,15. trucidat Iehu prophetam 317,27
Babel turris in Sinnaar 149,40
Babenbergk castrum 72,13: 73, 24: 264,25
Babenbergensis episcopatus constituitur 135,41:449,54:591,19:733,14:770,6
Babemberg. ecclesia maior consecratur 158,42:449,13. illa ad Stephanum dedicatur per papam 449,27. pallium & archiepiscopatus insigna à papa accipit 179, 9: 734,3,6:735,9. 16: 770, 5
Babenbergæ quiescunt ecclesiastica officia 216, 35. monasterium comburitur 456,27
Babenbergensis ecclesia graui scandalo labefactatur 213,46. solenni legatione Romæ episcopum suum Simoniæ, profusionis, inscitiæ, periurij &c. accusat 214,34
Babolenus sancti Columbani discipulus 567,51
Babylas episcopus Antiochenus 386,2: 390,49
Babylon capitur ab Alexandro Magno 95,24. à Traiano 575,31
Babylonia conditur 149, 44. capitur à Cyro & Dario 93,22
Babyloniæ ciuitatis situs 744,6
Babyloniorum rex occiditur 632,14
Bacchus rex Corinthiorum 317,37
Bacchorus rex capitur, vinus exuritur 323, 24
Bacchylides lyricus 334,15:337,41
Bacchylus Asianus episcopus 106,16 383,12
Bachonia sylua 548,16
Bactrianorum maiores Scythæ 65,11
Baculi sanct: Petri translatio 582,35
Badalikki castellum 76,4
Badensis marchio fraudulenter traditur, supplicio afficitur 698,41
Badentis marchio compescitur 813, 36
Badensis marchio capitur 868,1
Baembure castrum à Scoto Anglo restituitur 636,9
Bagaudas conspiratione Gallorum petitur 496, 15. liberatur rursus 497,34
Baiamundus dux Apuliæ, dux in sancta expeditione 609,6. Constantinopolitanum imperium inuadere tentat 614,11
Baianus Simeonis filius, magus nobilis, rex Bulgarorum 585,42
Baioaria & Baioarij. vide Bauaria & Bauari.
Baiocæ 642,31
Baiocensis ecclesia comburitur 641,4
Balbinus & Pupienꝰ imperium affectantes occiduntur 107,30
Baizetus Turcorum imperator 874, 27
Balamber rex Hunnorum perimit Winitharium 485,42
Baldaricus Leodiensis episcopus ordinatur 158,35
Baldericus frater regis Thuringorum interimitur 512,5
Balduinus dux Lothar. princeps in sancta expeditione 608,15
Balduinus rex constituitur Palæstinæ 463,11. Palæstinam siue terram sanctam à paganis vindicat 465,1: 611, 25:780,2
Balduini gesta insigniora 780, 2. expeditio in Turcos, sed funesta 615,46. vxor quæ 616,4. obitus 617,34: 784,33
Balduinus rex Hierosolymitanus f. Hugonis comitis 617,39:784,33. prosternit reges Persarum, Damascenorum, Ascalonitarum 784,34. capitur 620,33. dimittitur 621,51. moritur 623,5
Balduinus filius Fulconis rex Hierosolymitanus 627,20. virtuosus & animosus 630,35. contra matrem insurgit 631,23. capit Ascalonem 631, 41. periclitatur 636,38. capit Cæsaream 638, 29. sororem desponsat 668, 8. moritur 644, 41: 676, 10
Balduinus de Flandris rebellat Henrico imperatori 140,32:591,43:597,4. bello impetitur ab imperatore Henrico 61, 8. cum exercitu fugatur & funditur 599,11. debilitatus veniam petit & impetrat, ad pactum se offert 142,1:597,43. inuadit in comitatum Hagionensem, & iteratò rebellat 598,6. in Lotharingiam 598, 22. Androuerpum obsidet 599,25. iterum cum imperatore reconciliatur 599,31. moritur 601,47
Balduinus comes Flandriæ fratrem Frisia expellere moliens primò cum exercitu funditur, deinde occiditur 183, 12:618,4
Balduini comitis in Flandria vidua & filius implorant à rege Henrico quarto auxilium contra Rutbertum fratrem mariti 182,25:283,46
Balduinus puer Arnulphi frater Robertum superat 603,16
Balduinus Ferreus 556,32. originem ducit ex Andraco patre, Ingerranno auo, ibidem. vxorem ducit Iuditham filiam Caroli Calui 556, 33
Balduinus comes Flandriæ imperator Constantinopolitanus 680,33:796, 5. interit 680,49
Balduinus comes Montensis dux in sancta expeditione 608, 55. in vxorem ducit Idam 605,25
Balduinus Rudolphus dux Flandriæ 40, 44
Balduinus comes inuadit abbatiam sancti Vedasti 72,26. abbatia deturbatur 72,27
Balduinus archiepiscopus Treuer. administrator Moguntinus 831,1
Balduinus archiepiscopus Cantuarienfis 675,28
Balduinus episcopus Wingornienfis 667,37
Balduinus Bolonienfis abbas 629,5
Balduinus de Rediuers moritur 633, 37
Baldus Iurisconsultus 842,19
Baldricus Leodiensium episcopus 591, 29. in conflictu graui strage atteritur 592,32
Baldrici episcopi pietas quæ 592,36
Baldricus episcopus Veronensis 583,5
Baldricus comes Louanienfis 596,6
Baleares insulæ 32, 54:33, 18. defenduntur 33, 20: 557,43. diripiuntur 32,54:33,19
Baleus rex Assyriorum 299,20
Balgenstet castrum obsidetur & destruitur 950,17
Balinici architecti inuentum 537,41
Baltildis regina, mater Lotharij 535,50
Ballenstetense monasterium, antè collegiata ecclesia 785,34
Balsamum pretiosum, eiusque profusio 737,45
Balthart abbas Herueldensis moritur 153.39
Balthazar Naboan rex Assyriorum 93, 20:328,46. videt visionem 329, 17. occiditur 329,12
Balthazar Landgrauius Thuringiæ oppugnat Landtgrau. Hassiæ 947,41. moritur 910,19
Baltrannus Strasburgēsis episcopus moritur 73,19
Bansleue castrum capitur 747,31
Baptista Guarinus 884,47
Baptista Ferratiensis 887,30
Barathrum Romæ exigens sepulturam noui hominis 333,19
Barbach Sarmatarum rex occiditur 503, 38
Barbara filia ducis Magnipolensis, vxor ducis Saxoniæ 880,27
Barbaræ S. caput 801,33
Barbari piraticam exercent 413,49
Barbe fluuius in Anglia 636,7:643, 34
Barbasta ciuitas capitur 644 38
Barbeel monasterium 668,13
Barcinona ciuitas Hispaniæ 32, 23: 34, 35. capitur 34, 35. Carolo traditur 557, 24. Carolo erepta, denuo obsidetur 557, 31. capitur 558,4
Bardenguni 29,38
Bardesanes hæresiarcha 381,7
Bardogaueuses baptizantur 28,22. 554, 48
Bardo eligitur abbas Herueldensis, post archiepiscopus Moguntinus 159,11: 450,13:594,50. consecratur monasterium sancti Martini sedis archiepiscoparus in honorē sancti Martini, cum multis episcopis 450, 41. obitus 142, 49: 161, 17: 451, 45: 598,4
Barnabæ apostoli corpus reuelatum repertur 118,31:451,34:418,45:508,7

Barnabas Arrianus episcopus baptizatus aquam amittit 420,37
Barra in Syria expugnatur à Christianis 609.44
Bartholomæus apostolus docet Indiam interiorem 367,36
Bartholomæi apostoli ossa colliguntur, & Beneuentum transportantur 563, 20. corpus repertum 634,32
Bartholomæus episcopus Exoniensis 676,18
Bartholomæus episcopus Laudunensis 615.33. remouetur 626,25. fit monachus 630,40
Bartholomæus Brixianus doctor apparatus decretalium author 810,20
Bartholomæus Pisanus ordin. prædicat. 836,9
Bartholomæus de Ruremunda 867,22
Bartholomæus Sibylla theologus 887,2
Bartholomæus de Vrbino 851,51
Baruc capitur à Christianis 678,23
Baruc prophetæ 326,55
Barum castrum obsidetur & capitur 595, 48. funditus excepta ecclesia sancti Nicolai euertitur 634,39
Basilea ab Hungaris destruitur 132,35. terræ motu concutitur 840,2
Basileus Amasiæ Ponti episcopus martyrizatur 398,9
Basilica Matris Domini, quæ antè Liberæ, ædificatur Romæ 413,10
Basilica sanctæ Mariæ Constantiæ corruit 144,38
Basilica Philippi & Iacobi apostolorum Romæ dedicatur 121,25
Basilica sancti Stephani Babembergæ dedicatur 136,11
Basilica Protasij & Gerualij martyrum Romæ 115,38
Basilicæ sancti Galli dedicatio 130,8
Basilica in Fridesslar igni inextinguibilis 153 11:553,35
Basilicus Augustus in Vrbe appellatur cõtra Zenonem 418,11. filium iuxta se ordinat Cæsarem 418,18
Basilicus legatus Aldefonsi 33,1
Basilides hæreticus 103,47
Basilides philosophus Scythopolitanus 104,29:379,7
Basilius Michaelis imperatoris cubicularius, secundus ab imperatore imperatoris tandem carnifex, & ipse Constantinopolitanus imperator 567, 44. munera mittit ad regem Germanorum Ludouicum 568,28. moritur 571,41
Basilius Cæsariensis episcopus 406,32. eius gesta memorabiliora 484,12. obitus 484,21
Basilius papa 445.33:572,20
Bassina, vxor Bassini, maritum relinquit, Hildetico nubit 504,25
Bassinus rex Thuringorum, hospes exulis regis Hilderici 502, 53: 910, 19
Basolus abbas 520,7
Bassi contra Sixtum papam accusatio, eiusque ob id proscriptio 495,36
Batani transferuntur ad regnum Francorum 413,21
Batherius Nuemburgensis episcopus 814,31. ante confirmationem creditur mortuus 814,33
Bathyus episcopus Corinthius 381, 41
Batto capitur 497.34
Batua prouincia cingitur à Rheno & Wal 62,2
Battus condit Cyrenen 325,32
Bauaria Carolo subiicitur 18, 18: 128, 52: ab Hungaris inuaditur 131,50: 133, 50: 439, 25: 448, 21. cum Ratisbona regi Ottoni se subiicit 79, 23: 580, 18. subigitur ab Ottone rege 447,12
Bauariæ ducatus concedit Henrico fratri regis 77,21
Bauari irritati ab Vban ipsum fundunt & deprædantur 159, 39. subiguntur 545,50:546,17. cum Vngaris congressi superantur 73,54:132, 11: 446, 38. prosternunt Hungaros 133,25:688,7. reprimunt Sclauos 582,49: cum Auaris bella gerunt 30, 46. cum Hungaris belligerantur 155, 20: 156, 14: 445, 17. cum Alemannis prosternunt grassantes Hungaros 74, 13: 132, 20: 446, 42:730,45
Bauaricum bellum Palatinum funestum 889,47
Bauariæ ducis coniunx innocenter decollatur 931.3
Baugolphus abbas Fuldensis secundus 438.47. moritur 154,1:440,22
Bauo sanctus moritur 530,11
Bausias interficit Constantinum 112,5
Bazowa obsidetur 157,25,26
Beatrix vidua marchionis Bonifacij nubit Gotefrido duci 146,32: 161,40. imperatori supplex ab imperatore retinetur 146,52:162,30
Beatus dux Venetiæ 35,39:37,32
Beatus & Willarius impediunt pacem inter Francos & Græcos 37,32
Bebriacum 370,54
Becci monasterium, cuius sumptibus ædificatum 639,54:666,10. ferax abbatum 666, 20. dedicatur 662,44
Beesumgemerce firmatur 636,51
Beda venerabilis presbyter, Chronographus 126,48: 125,43: 430,8: 541, 25: 727, 35. obit 127, 8: 152, 27: 434,11:546,49:685,54:727,55
Begauia monasterium fundatur 784,18
Begga soror Grimoaldi 553,26. vidua Andegisi 539,22
Beggelenheim castellum Gotefridi captum 138,40
Bela rex potens in Vngaria moritur cum vxore 259,28:698,50
Beles affectat regnum Hungariæ 166,3. fratrem Andream regno deturbat 774,50. moritur 170,3
Belensis pagus 79,26
Belinas Habilina à Sarracenis peruertitur 644,44
Belisarius patricius 9,4. Romanorum consulum vltimus 423,22. factionis contra imperatorem accusatur, sed absoluitur 519,23. Africam liberat 120, 29. capit Carthaginem 120, 25. repellit Cosdroe 513, 3: 516,21. Romam intrat 515,4. de Persis triumphat 422, 44. Romæ crucem preciosam sancto Petro offert 423, 15. vincit Vitigisum & Theodebertum 120,32. capit regem Gothorum, & secum Constantinopolim ducit 423. 4. ducit Gilimerem captiuum Constantinopolim 514, 48. Wandalos in Aphrica delinit 422, 48. Wandalos subigit, & regem eorum occidit 120, 22: 423, 8, 19:514, 45:516, 33. Neapolim exterminat 514, 55. contra Theodatum mittitur 514, 54. missus contra Theodatum Romæ se continet, eamque munit 423, 52. inuitus ex mandato Augustæ expellit papam 423, 45
Bellerophontis equus Pegasus 307,48
Bellimontis castrum traditur regi Francorum 680,10
Bellisimum castrum regi Angliæ traditur 638,23
Bellopares Assyriorum rex 306,32
Bellueeiciz castrum 649,44
Bellum inter Clotharium & Theodericum 12, 40. inter Græcos & Longobardos 30, 41. inter Francos & Auaros 30,44. inter Auaros & Baioarios 30,46, 49. Lapitharum & Centaurorum 309,51. contra gladiatores in Campania 350, 35. ad mortuum mare 599,19
Bellum inter nobiles ciuile ipsisque funestum 148,38
Bellorum Thuringicorum inter Henricum imperatorem & Saxones descriptio 915,33
Belochus rex Assyriorum 299,23:305,46
Belthonus villa 70,5
Beltzetus Turcarum rex Græciam expugnat 779,45
Beluacenses coniunguntur regno Francorum 413,23
Belus primus rex Assyriorum 88, 8: 294, 43. Saturnus esse putatur, ibidem
Belyn oppidum comburitur 853,16
Benadab rex Syriæ Damasci 90,41. ab Asa conducitur contra Israel 317,24
Benedictus I, papa 10, 28: 15, 45: 121, 33: 425, 24: 520, 53: 723, 21. ex Ægypto in Italiam frumentum tempore famis & obsidionis mittit 425, 44. moritur 425,49.
Benedictus II, papa 124, 46: 430, 11: 538, 50: 726, 40. moritur 430, 27
Benedictus III, papa 130, 34: 442, 12: 565, 49: 730, 22. moritur 130, 38
Benedictus IIII, papa 132, 3: 446, 6: 575, 4: 731, 40: 584, 27, 28. exautoratur 584,30
Benedictus V, papa 67,6:134, 41:448, 5: 586, 43: 732, 12. relegatur & strangulatur 134,53
Benedictus VI, papa 134, 52: 448, 58: 587, 19:732, 27
Benedictus VII, papa 82, 7: 134, 55: 448, 17: 592, 23: 732, 30. inuadit papatum 164, 29. Romanos contra imper. an mat 82, 12. in Galliã ad imperatorem se recipit 593, 23. vt sacrilegus & periurus imperatori traditur 82, 17. exautoratus ab imperatore in Franciam deducitur. & Adaldago archiepiscopo custodiendus committitur 82, 49. à Leone papa exautoratur iudicio totius synodi 82, 19:156, 44:264, 49:731, 40, 44:735, 53:736, 2
Benedictus VIII, papa 135, 54:449, 18: 595, 32: 735, 51. venit Babembergam ad imperatorem 733, 53: 770, 2. dedicat Babembergæ basilicam sancti Stephani 136, 11. moritur 136, 23: 449, 49
Benedictus IX, papa, aliàs Theophylactus 136, 44: 450, 34: 599, 45:

734,28. ſede ſua pellitur 138,35
Benedictus X, reſtituitur excommunicat Sylueſtrum antipapam ſuum: inde ſponte ſede decedit & alium ſubſtituit 138,36
Benedictus XI, papa 746,48: 821,20
Benedictus antipapa 757,41. in Germaniam ducitur 757,53
Benedictus XII, 835, 27. eius in pauperes & ad pacem propenſio 835, 31
Benedict⁹ XIII, antea Petrus Luna 845, 26. pontificatu abdicatur 851,2
Benedictus monachus abbas pater monachorum 8, 52: 120, 2: 422, 23: 424, 52. vbi & quando vixerit 8, 53: 511, 4, 8: 512, 38. confert ſe ad montem Caſſinum 722,33. per angelos eò ducitur 513, 49. repellitur & reſtituitur 565,49,50. moritur 426, 38: 515, 30: 723,19
Benedicti corpus è Caſſino in monaſterium Floriacus tranſfertur 16,31: 533,52
Benedicti abbatis cœnobium à Longobardis capitur 426,43
Benedictini ordinis antiquitas 759,43. eius quot papæ, quot cardinales, quot epiſcopi &c. 827,30
Benedictinum capitulum in Fulda inhibetur ab imperatore 264,8
Benedictus Prior Canthuarienſis abbas de Burg 661,8
Benedictus abbas Anglorum moritur 542,28
Benedicti abbatia ſuper Ligerim comburitur 664,39
Benedictus abbas Cluſinus 654,7
Benedictus iunior igni traditus, illæſus ſeruatur 516,7
Benedicti & Precerini mutuis cædibus & ciuili bello ſeipſos proſternunt 427,12
Beneuentum 14, 39. conditur 342, 35. obſidetur 14, 41: 535, 39. vaſtatur 16, 49. occupatur 564,35
Beneuentani eunuchizant Græcos 579, 18. iurant Carolo 29, 53. mittunt legatos ad Ottonē imperatorē 157,9. compeſcuntur 585, 47. tumultuantur contra ſocrum Henrici imperatoris 140,6
Benno Metenſis epiſcopus 75, 13. excæcatur 75,20
Bennonis carnifices excommunicantur ſynodaliter 75,22
Benno canonicus eccleſiæ Goſlarienſis epiſcopus ordinatur Miſnenſis 176, 25. moritur 780,38
Benno Oſenbruggenſis, Liemarus Bremenſis &c. vide Liemarus Bremenſis.
Benno poſt Bennonem Oſenbruggenſis ordinatur epiſcopus 167, 36. obit 176,34
Benno vir religioſæ vitæ & inſignis doctrinæ, abbas monaſterij Goſeckenſis 773,51
Bennonis natales, & obitus tempus ignorantur 773,52
Benno Sorabus ex nobili familia progenitus, monachus Bozauienſis, occiſor Citizenſis epiſcopi 781,48
Beniamin epiſcopus Hieroſolymitanus 103,14:376,43:378,48
Beorgor rex Alanorum interit 117, 4: 417, 37
Berachold decollatur 74,23
Bercharius abbas, martyr 535,35
Berchta de Seberg maleſica 695,24
Berchta filia Heraclij, vxor Caroli Martelli, mater Caroli Magni 686,43
Bere exactio per Miſniam 952,30
Berengarius filius Ennarhardi, dux Foroiulianorum 64,7. rex Italiæ conſtituitur 64,8: 445,25. occiditur 132, 2: 578,24
Berengarius iunior regno Italiæ expellitur 64,12. metu Hugonis Italia excedit 580,25. confugit ad Arnolphum regem 64, 13. cum Ludouico de regno Italiæ dimicat 445, 31. cum Vuidone 572, 12. cum Ludouico in Italia congreditur 71, 11. à Ludouico expellitur 71, 15: 133, 37: 572, 29: 578, 5. compeſcit Boſonis filium contra ſe ab Italis vocatum 576, 11. Ludouicum capit, luminibus & regno priuat, regnumque Italiæ iterum occupat 72, 44: 446, 21: 581, 49, 54. ab Hungaris vincitur 575, 47. captiuam tenet Adalhaidam filiam Rudolphi 78, 2. regi fit ſupplex, ſed fruſtra 78, 24, 31: 133, 39: 156, 15: 582, 44. compeſcitur 757, 4. principes, comites & epiſcopos Italiæ ſibi inimiciſſimos facit 78, 35. iterum expellitur 79, 52. cum Vuilla ſe occultat coram Ottone rege 80, 44. obſidetur, capitur, & in Bauariam relegatur cum vxore 81, 44: 156, 45. moritur 83, 44: 447, 45
Berengerus comes dignitatibus ſuis priuatur 154,54
Berengarij Turonenſis de Euchariſtia ſententia quæ 598,8
Berga mater Pipini moritur 541,51
Berga monaſterium prope Magdeburg 756,38
Bergomum vrbs capitur 688,1
Beringen locus caſtrametationis exercitus Henrici regis in expeditione Saxonica 219,33
Berith f. Muhamas rex Sarracenorum 538,35. moritur 538,51
Bernardinus ordinis Minorum canonizatur 750,24: 862,10
Bernardinus de Buſti 867,40
Bernhard⁹ iuuenis egregi⁹, familia nobili clarus, exemplar arduæ virtutis & pietatis, monachus Ciſtercienſis 615,40: 783,40: 131,21. abbas Clareuallenſis 626,4. tuba per vniuerſam Galliam ad ſuſcipiendam expeditionem in terram Palæſtinam 627,50: 628, 18. moritur 631, 50: 693, 17: 737,30
Bernhardus Ottonis regis cancellarius epiſcopus ordinatur Hildesheimenſis 158,8
Bernhardus epiſcopus Hildesheimenſis 471,45. moritur 158,45
Bernhardus Miſnenſis epiſcopus 818, 42
Bernhardus Podelbotnenſis epiſcopus 471,3
Bernhardus epiſcopus Vuirtzburgenſis moritur in Eubœa 449,26
Bernhardus abbas de Maſſilia legatus apoſtolicus ad conuentum principum imperij Forchemianum 252,35,37
Bernhardus Brito epiſcopus Cornubiæ 640,12
Bernhardus abbas Hirſfeldenſis 157,52. moritur 158,32
Bernhardus abbas Augienſis monaſterij inſtaurator 135, 43. diem vltimum claudit 141,17
Bernhardus filius Pipini, nepos Caroli 39,48. mittitur ab auo Carolo in Italiam 39, 48. rex Italiæ conſtituitur 39,42: 40,9: 129,35. Aquis oculis, poſt vita priuatur 40,40
Bernhardus auunculus Caroli, dux modij exercitus contra Longobardos 26,14
Bernhardus rex Ludouico rebellat 129, 44: 561,14. interit 129,45
Bernhardus dux Luneborgenſis 749,35. moritur 749,53
Bernhardus princeps de Anhalt 850,27. donatur ducatu Brunſuicenſi 919, 18. Thuringiam hoſtiliter intrat 919,25
Bernhardus dux violatæ Auguſtæ infamulatus euidenter ſe purgat 441,3. ſtrenuus in Redarios 573,8
Bernhardus comes Francus 39,12
Bernarius ab Hugone ob vxoris formam trucidatur 60,46
Bernenſium monachorum ordin. prædicat. machinationes & ſupplicia horrenda 893,18
Berno Augienſis abbas 594,17
Berno abbas Gigniacenſis 573,6. teſtamentum ſancit, & obit 576,11
Bernus Parentinus ordin. prædicatorum 836,10
Bernus comes de Reinſtein 810,27
Bero miles Ecberti comitis in tumultu Goſlarienſi eccleſiaſticorum occiditur 167,49
Beronice vxor Ariſtobuli filij Herodis Aſcalonitæ à patre occiſi 97,49
Berrhœa conditur 95,44: 341,14
Bertaldus Saxonum dux occiditur in prælio [illegible]3,65
Bertaldus dux moritur 581,46
Bertamus apud Tornacū recluſus 740, 29. gerit ſe cum pompa pro comite Flandriæ dudum defuncto, ideoque patibulo ſuſpenditur 740,39
Bertarit Grimaldi tyrannidem fuga euadit 14, 30. cum Godeberto de regno Longobardorum contendit 535, 24
Bertarius profugus 15, 39. à fuga reuocatur 15,42. cum filio rex Longobardorum 15,44
Bertha filia Ottonis marchionis Italorum nubit Henrico regi 176,15. mater reginæ Adelheidæ, ſocrus regis Ottonis 78,38. coronatur cum Auguſto Henrico quarto 438,52: 456,8. venit in Baioariam, & inde in Italiam 25,42. ducit filiam Deſiderij Longobardorum regis in Franciam 153, 4. parit Henrico regi filium qui ſtatim obit 186,22: 202,19. tempore belli Saxonici latet Leodij apud epiſcopum 218,49. mittitur in Lotesheim 177, 13. moritur 29, 12: 457,48
Bertha accipit abbatiam Meréſtein à rege genero 78,39
Bertha martyr abbatiſſa 535,36
Bertharius maior domus 540,34. perimitur 540,42
Bertholdus de Henneberg epiſcopus Herbipolenſis epiſcopatu decidit 265,11
Bertholdus decanus Herbipolenſis ordinatur epiſcopus 265,33
Bertholdus de Sternberg epiſc. Vuirtzburgenſis 814,7

Bertol-

Bertholdus II. Citizẽsis ecclesiastes 789, 12. in Palæst. profectionem susc ipit 795,14,21. domum redit ex Palęstina 795,51. episcopatui renunciat 796, 38

Bertholdus abbas Fuldensis occiditur 930,46

Bertholdus monachus Cluniacensis episcopus Hilunensis moritur 471,44

Bertholdus Suevigena dux Carentanorum constituitur 147,15. Henrico regi suam operam in expeditione Saxonica denegat, 226, 29. spoliatur suo ducatu 189,26

Bertholdus dux Saxonum occumbit 529,44

Bertholdus dux Baioariæ ducit vxorem 581,10. diem obit 77,21:733,30

Bertholdus comes de Keuernberg capit episc. Babemberg. 826,54

Bertholdus cum fratre germano decollatur 132,33

Bertholdus miles occumbit 157,45

Bertolfus fit episcopus Treuirensis 51,18: 60,5,20. diem supremum obit 60, 29: 444

Bertolfus nepos Aduentij 51,17

Bertrada vxor Pipini mater Caroli Magni regina vagitur 23, 52. Viennæ commoratur 24,7. moritur 439,11

Bertuinus 513,50

Beryllus episcopus 107,11:385,23

Bethericus rex Wisigothorum 526,4. moritur 527,11

Bethemani rebelles deuincuntur 559,10

Bethlehem 34,2. patria Christi 99,40. capitur 698,14

Bethlehemites episcopus vexillifer in prælio contra Sarracenos 620,42

Bessi victi 350,50

Betto 52,24

Bibliotheca Alexandrina 342,1

Bibliotheca Athenis extruitur 377,36

Bibliotheca Romæ fulmine crematur 105,54

Bibo cõstituitur cancellarius regius 176, 48. pòst episcopus Tolosæ 179,1

Bichilingen castellum capitur 177,42

Bickin conflictus nobile 929,37

Bierrana 76,14

Bingen castellum destruitur 256,9:917, 15

Biorgus Alanorum rex extinguitur 502,46

Biltrudis, vxor Pipini, nouerca Caroli Maioris domus aui Caroli Magni 432,54:434,14

Bithynia condita 306,12. antè Bebrycia 317,18

Bitrensis vrbs nouis ciuibus traditur 649,46. eorum immanitas 649,50

Bituricæ capiuntur 550,45

Bituriges 559. capiuntur 24,46

Bitsuzon locus in Burgundia 246,21

Blanda filia regis Castellæ, vxor regis Francorum 678,53

Blandinus comes Aruernorum capitur 550,41

Blasij ecclesia Erffordiæ 265,1

Blauia castrum 638,35

Blauita fluuius 66,39

Bleda rex Hunnorum 495,43. grassans per Orientem auro à Theodosio placatur 498,50

Bleichfeld locus iuxta Wirtzburg 457, 40

Bledla ab Attila fratre perimitur 117,17

Blesiacus pagus 73,1

Blitildis filia regis Lotharij, vxor Amberti 529, 12

Blitildis vxor Hilderici, eiusque interitus 537,50

Boamundus princeps Antiochiæ 643,37: capitur 644,43

Boamundus f. primogenitus Vuilhelmi regis Siciliæ, dux Apuliæ 672,32

Bobium cœnobium 527,24

Bocchorus dynasta Ægyptiis iura dictitat 320,29,34

Bodilo Francus cæsus occidit Hildericum 537,49

Bodo præfectus Goslarienſis, Henrico IIII semper & etiam in turbis Saxonicis bene cupiens 201,4

Bodo occisor Herbipolensis episcopi 796,30

Bodochaim villa Germaniæ, curia Francorum 493,9

Boemani Francos prosternunt 565,25. eorum duces baptizantur 564,55

Boetius consul, scriptor 119,11:510,12: 511,52. exul intermittur 416,49: 511,52:512,36:722,17

Boggis dux Aquitanorum 543,26

Bohemia ducatus in regnum mutatur 779,48. ad Germanos transfertur 704,30. quale habeat insigne 779, 115. à Romana ecclesia recedit 749,18:954,30. ad Romanam ecclesiam redit 749,50. exercitu Henrici regis infestatur 159, 30. vastatur, & ad deditionem cogitur 157,53,55:580,30

Bohemiæ rex bello peritur ab Henrico rege, & auxilia accipit ab Hungaris 137,26

Bohemiæ rex cum Philippo rege volens confligere illi occurrit, sed de viribus dimissus regreditur 257,12

Bohemiæ rex moritur 696,53

Bohemorum rex vltimus veneno enecatur 751,14

Bohemi Sclaui 35,35. bellis petuntur ob sectam Hussiticam 954,48. in Misnia grassantur 863, 37. in Saxonia & Westphalia 750,17. magna clade afferuntur 699,37:872,4. humiliantur 153,47:154,38. oppugnantur ab exercitu imperatoris Caroli 35,35. ab Henrico rege vincuntur 75,24. vastantur ab imperatore Ottone 157,20,23. necantur à proprio duce 466,27

Bohemorum & Polonorum duces inter se contendentes ab Henrico rege corripiuntur 186,27

Bohemorum in Saxoniam & Westphaliam eruptio 750,17

Boizlaus parricidio bellum diuturnum mouet 580,8. fortis, etiam victus 580,30

Boizlaus dux Bohemiæ regi reconciliatur & subiicitur 582,16

Bohistaus dux cum Sclauis subditur regno Genserici 444,13

Bolisclaio factionis contra Ottonem imperatorem conscius 157,12

Bolizlaus princeps Bohemorum rebellat regi Ottoni, sed infeliciter 77, 50

Bolizlaus hæres Bohemiæ in fratrem rebellis 577,28

Bolislavus ad imperatorem Ottonem veniens magnificè & excipitur & dimittitur 157,38

Bollesteten villa 858,21

Bombardarum inuentum 840,6

Bona villa 654,18

Bonauentura ordinis Minorum, cardinalis Albanensis 808,2:892,20

Bonauentura Patauinus Augustinianus 829,1

Bonconuentum Italiæ oppidum obsidetur 826,29

Bondogodar. Ægypti Soldanus Antiochiam capit 812,17,29

Bonifacius papa I 7, 46: 116, 15:411, 7:492, 48:718,39. moritur 411, 38

Bonifacius papa II 8, 55:120, 8:422, 52:513, 32:722, 34. moritur 422, 18

Bonifacius papa III, 13, 8: 122, 24: 427,17:526,10:725, 16. impetrat à Phoca ecclesiæ Romanæ, tanquam sedis Apostolicæ, primatum 427,18. moritur 427,9

Bonifacius IIII, papa 13,11:122,27: 526,26:725,18. impetrat à Phoca Pantheum, id est templum omnium idolorum, & consecrat titulo Omnium Sanctorum 13,12:427,33. obit 427,31

Bonifacius V, papa 13, 31: 122, 442 427,37:528,14:725,49. diem extremum claudit 427,43

Bonifacius papa VI 131, 41:445,43: 574,14:731,13

Bonifacius papa irreptitius 134, 54. fugatur 134,54. reuersus capit & necat Ioannem papam 135,4

Bonifacius VII, papa 135,6:448,16: 587,11:732,29

Bonifacius VIII, papa antè Benedictus 746,19:817,27:818,16. eius in papatum introitus 746, 20: 817, 27:818,47. capitur, dimissus fame seipsum enecat 703,39,42:819, 6: 821,16

Bonifacius IX, papa 748, 10: 844, 55. eius indulgentiæ 845,36. interitus 847,23:848,35

Bonifacius Brito in Germania docet fidem Catholicam 544,24. à pontifice Romano mittitur 17,49. iurat coram papa Gregorio 434,12. Moguntinensis primus archiepiscopus ordinatur 126, 35: 152, 13. Germaniæ primus in Christiana religione doctor 432, 40: 433, 10, 45: 436, 15: 727, 16: 911, 8. Burchardum & Vuilibaldum præficit episcopatibus Herbipolensi & Eistedensi 127,34:436, 55:685,4. constituit Erffordiæ præstantissimum ad beatam virginem monasterium 265, 8: 685, 7. annunciat ex vocatione Dei Euangelium in Frisia 23,16. cum Carlomanno synodum frequentem in Gallia celebrat 152,33:728,6. inungit Pipinum in regem Franciæ 23, 1: 152, 39: 437, 7: 686, 47: 728,15. literis plurimis salutatur à papa Zacharia 436,17. martyrio illustri inter Frisios ingratos cum pluribus aliis martyribus coronatur 152, 47: 23, 16:127,47:437,30:550,6

Bonifacij basilica & monasterium insigne in solitudine Buchouia in Fulda fundatur 153, 30. cum aliis pluribus eodem anno & tempore cœlitus tactum fulmine exuntur 155, 54: 447,4

INDEX

Bonifacius Aphricam obtinet 412,8. Aphricam ad rebellionẽ mouet 494, 19. in Aphrica debellatur publico nomine 412,32. hoſtes ſuos dolo & vi interimit 412,39. in Italia conſtituitur magiſter militiæ, Aetium ſuperat, & breui pòſt moritur 412,47. cum Aetio alit contentionem reipublicæ perniciosam 493,52. victoriam obtinet de Aetio funeſtam 495,20

Bonifacius marchio Italiæ inſidiosè occiditur 144,19

Bonifacius marchio Italorum moritur 161,40

Bonifacij marchionis vidua nubit Godefrido rebelli & proſcripto 598,24

Bonifacius puer filius Beatricis moritur 146,53

Bonna ciuitas à Normannis deuaſtatur 59,33

Bonnenſis ſynodus 77,4

Bononia mater ſtudiorum 813,43. ſubigitur 800,16

Bonoſus monachus 406,39

Bonum molinum caſtrum regi Angliæ traditur 638,21

Boppo papa 451, 34. moritur 51,37: 61,2

Boppo epiſcopus ob conſpirationem contra Ott. Auguſtum ad conuentum citatur 157,15

Boppo archiepiſcopus Treuirorum conſtituitur 158,48

Boppo Triſinienſis epiſcopus conſtituitur papa 160,50

Boreas Thrax Aſtrei f. rapit Orithyiam f. Erechthei 306,19

Borgalla caſtrum capitur 749,22

Bornium deditione occupatur 818,29

Botyſthenes in Ponto conditur 325,46

Boſo conatur Burgundiam ſibi ſubiugare 58,2

Boſo rex Prouinciæ 570, 9. à Carolo ſeniore regnum & titulum regium accipit 57, 27: 444. 5. Lugduni à metropolitano Aureliano rex Burgundiæ inungitur 58, 6. ducit in vxorem Hirmingardim f. Lotharii imp. 57,24. deſpicit filios adulteriotes Ludouici imperatoris 58,7

Boſo Merſeburgenſis eccleſiaſtes 762,9. moritur 766,43

Boſogaſt dictator legis Salicæ Francorum 493,9

Boſporus capitur 356,29

Boſporani Romanis ſubiiciuntur 375,29

Boſtrenus 107,12

Botfelden 163,5. locus obitus imperatoris Henrici III 466,50

Bothfeldinum in Saxonia 147,16

Boto comes Saxones à perſequutione regis dehortatur 225,33

Botum, abbatia Ciſtercienſis 637,20

Bozau monaſterij fundationis impulſiua quæ 781,30. nominis notatio 782,9. monaſterium primo flore inſigne 782, 30. dedicatur 785,3. fulmine incenditur 882, 18

Bozavuienſis monaſterij abbatis inſulatio 846, 10. aduocati eius olim duces & principes 782,37

Bouium monaſterium 12,48: 425,51

Boum lues peſtilens 38,44: 77,6

Brabantiæ dux moritur 696,20

Brabantiæ ducilla Thuringiam populatur 697,18

Bramborg caſtrum ædificatur 919,40. capitur 751,16

Brandenburga obſidetur 158,7

Brandenburgenſis marchio & Vuoldemarus belligerantur contra Fridericum marchionem 263,8

Brandenfels caſtrum raptorum obſidetur 947,27

Brantho conſtituitur abbas Fuldenſis 158,41

Brantouue nobilis occiſor abbatis Fuldenſis 930,47

Bratuſpantes populi 592,26

Branum terra occupatur 679,47

Brecizlaus dux 141,7

Bredannus in Scotia 519,9

Bredau nobilis familia 850,41

Bredingen villa Herueldenſis monaſterij, locus delectui exercitus imperialis contra Saxones indictus 196,8: 216 47

Brendinus rex in Scotia 524,5

Brenneburch vrbs Sclauorum capitur 578,7

Brenno dux Romam capit 70,16

Brennus dux Gallorum Senonum 95,5

Breslauienſis epiſcopatus 259,11

Bretenbach caſtrum deſtruitur 263,15

Brezesburg caſtrum in Pannonia obſidetur 144,26

Brezizlaus dux commilito Henrici imperatoris in expeditione Hũgarica 143,1

Brianus rex Hiberniæ necatur 449,22

Briccius Turonenſis epiſcopus 117,16

Bridius rex Pictorum 121,4

Brigenſis ſaltus 531,38

Brigitta ſancta, vidua in Suecia fundatrix ordinis Saluatoris 840,40. obit 512,6: 421,46

Brigittæ regula confirmatur 840,51

Briſacum caſtellum obſidetur 76,21. latibulum rebellium 79,6

Briſacenſes dedunt & ſubdunt ſe regi Ottoni 76,31

Briſaga oppidum Alſatiæ obſidetur 580, 51

Britannia turbatur hæreſi Pelagiana & controuerſia Paſchatis 123,11. deditur & Francis ſubiugatur 33,22,24. cedit in ditionem Alani 56,8

Britanniæ occupantur à Caro 109, 48. Romanis eripiuntur 395,33. à Romanis recipiuntur 395,49. vaſtantur 109,49: 154,9

Britannorum origo & habitatio quæ 478,27

Britanni conducunt Anglos contra irruptiones Scotorum & Pictorum 415, 54. ſubiugantur ab Anglis 508,38. à Cæſare domantur 97, 21. ab imperatore Claudio 98,53. ſubiiciuntur imperatori 493,19. Romanorum tributarij facti 479,10. auxilia accipiunt ab Honorio imperatore 493,20. à Romanis contra hoſtes Scotos & Pictauos auxilium fruſtra petunt 117, 22. à Scotis & Pictis ſuperantur 415,27

Britannorum vires attenuntur 491,9

Britanni quando Chriſtianiſmi myſteria acceperint 479, 11. inficiuntur hæreſi Pelagiana, ſed emendantur 412,10,15

Britones Anglorum ſeruitutem exeunt 539, 15. rebellant imperatori Ludouico 40, 48. regi Richardo 678,16. populantur fines Francorum 42,30. proſternunt Normannos 572, 40. Francos ſuperant & ſpolus ipſorum ditantur 42,46

Britones pagani irruũt in Britones Chriſtianos 66,36

Britones peritiam armorum vnde habeant 493,35

Britonum & Scytharum conflictus differt 65,44

Britones pagani proſternuntur 66,50

Britonum caſtra & principes capiuntur 555,31. cum Francis mutuæ diruptiones 566, 41. diſperſio 526,39: 537,21.

Britones compeſcuntur 557,43: 559,48. à Carolo Magno 438,38. à Ludouico 561, 12. ciuilibus bellis ameruntur 569,36

Brito quidam rediuiuus 536,53

Britous abbas Fuldenſis occiditur 259, 32

Brixia vrbs capitur 474,48

Brixiana Nonica ſynodus celebratur cõtra Gregorium papam 456,20

Brochorenſis ſylua 621,37

Brogo abbas ſanctæ Trinitatis moritur 658,27

Broncotas locus 417,53

Bruchui 592,42

Brudeles caſtellum comburitur 648,43

Bruge caſtellũ obſidetur & capitur 633, 45. reſtituitur 633,50

Brugenſes capiunt regem Romanorum, ſed ad dimiſſionem compelluntur 882,21

Brugenſium humilitas 882,27

Brun papa aliàs Gregorius moritur 158, 21

Brun abbas Herueldenſis moritur 154, 39

Brun archiepiſcopus Colonienſis moritur 156,47

Brun frater regis regi refragatur, ſed mitior redditus regi reconciliatur 158,50

Brun & Ecbertus patrueles regis inſidiatores in Ottonem, cum eo infauſtis auſpiciis confligunt 164,1

Brun & Raban abbates fodiunt fundamentum eccleſiæ S. Vuigberti 154,16

Brun monaſterium comburitur 813,1

Brunget Moguntiæ ob ſeditionem & epiſcopi occiſionem capitis damnatur 475,39

Brunichildis filia Atanahildi 10,3. vxor Sigeberti ibid. 520,20. auia Theodorici regis f. Hildeberti 123,9

Brunichildis inſolens, in eccleſias tamen deuota 521, 19. excit Columbanum 12,46: 123,32: 425, 48. nepotem ſuum Theodericum venenо perimit 123,11. in exilium mittitur 10,22: 521,33. ab exilio reuocatur 10,26: 525,27. tragico ſupplicio punitur 13,25: 123,18: 528,19

Brunisberg 26,50

Bruno papa, aliàs Gregorius V 135,19

Bruno Tholoſæ epiſcopus ordinatur papa 61,3

Bruno Leucorum epiſcopus ordinatur papa nomine Leonis noni 142,43: 451,37

Bruno ab imperatore papa confirmatur 158,14

Bruno Auguſtenſis epiſcopus & Vuelfus comes inter ſe inimicitias exercent 136,30

Bruno Auguſtẽſis moritur 136,34: 159,8

Bruno Argentin. epiſco. 470,22. regi reconciliatur 471,25. reſignat epiſcopatum 471,33

Bruno frater regis Ottonis archiepiſcop. Colonien-

Colonienſis & dux Lotharingiæ conſtituitur 79,17: 471,40: 582,32: 583,17. in conflictu contra ducem Chunradum præſens 79,26. grauiter animaduertit in Montétem comitem 583,25. obit 83,22: 583,20
Bruno Nuemburg. epiſc. 814,36. moritur 821,35
Bruno epiſcopus Wirtzburgenſis ex graui caſu moritur 138,49: 160,22: 635,21
Bruno Spirenſis epiſcopus legatus imperatoris Romam nomine inueſtiturarum 618,45. moritur 470,25
Bruno archiepiſcopus Treuirenſis 465,8. moritur 470,28
Bruno Millenburgenſis moritur 704,2
Bruno epiſcopus glorioſus martyr 449, 6: 592,12: 761,33
Bruno Colonienſis, ſcholarum magiſter, author Carthuſienſium 605,16
Bruno comes terræ Pliſnenſis, fundator Portæ 788,24
Bruno comes occumbit 612,16
Brun Wart abbas Heruelděſis conſtituitur 154,30. moritur 155,8
Brunſwicēſe dominium in ducatum reſtituitur 801, 23. à Luneburg ſeparatur 801,37
Brunſwicēſium ducum, fratrum coniugia 747,49
Brunſwicenſis dux ſuſpendi curat comitem de Eberſtein 258,22
Brunſwicenſium & aliarum ciuitatū bellum contra Fridericum ducem 752,24
Brunſwicenſes cōſules capti & decollati 747,25
Brunſwicenſis tumultus 750,12
Brunſwicenſe capitulum fratrum Minorum 750,55
Brutij in confœderatione Gallorum Senonum contra Romanos 342,6
Brutus primus Romanus conſul 94,23. Hiſpaniam ſubigit 150,42. Iberiam ſubigit 347,17
Brutus abnepos Æneæ, nepos Aſcanij, filius Syluij, pater Britannorū 478,27
Bucco Goſlarienſis præpoſitus ordinatur epiſcop. in Halberſtat 164,45. Romam nouum papam ducens archiepiſcopatus inſignia accipit 167,27. author coniurationis Saxoniæ contra Henricum IIII, 192,27,54. inſimulatur periurus, & pertinaciæ Saxonum præcipuus author 223, 9. cum Ottone duce Baioariæ belli Saxonici à parte Saxonum adminiſtrator 224,9. ex principum dedititiorum numero, Babenbergenſi epiſcopo Ruperto cōmittitur 238, 31. exilio adiudicatus aufugit, & ad ſedem ſuā redit 238,39.
Bucellinus dux Theodeberti 517,40
Bucellinus dux Frācorum perimitur 518, 30
Buchardus & Wezil de Zolorin occidūtur
Bucholtz locus
Buchonia ſolitudo & ſylua 436,34. 127, 29. vaſtatur 943,3
Burki pagus 27,1
Bulgares 65, 36. populi Aquilonares 482, 5. regnum erigunt 538,21. cum Hunnis belligerantur 15,48. ab Hunis vincuntur 15,48. 420, 12. à Theoderico 119,19. tributarij Hungarorum 575,41. Sarracenos vincunt 544,31. in Thracia graſſantur 538,16. reges in Thracia amittunt magna ſui clade 516,12. expulſi interficiuntur 15, 51. confœderantur cum Græco imperatore 575, 49. mittunt legatos ad Ottonem imperatorem 157,10. à Dagoberto terram habitandam petunt 15, 49. relicto gentiliſmo cum ſuo rege ad Chriſtianam religionem cōuertuntur 50, 1. eorum regis in Chriſtianiſmo quantus zelus 50, 7. 567, 20. accipiunt Roma à ſede Apoſtolica doctores fidei 50,3
Bulgariæ rex occiditur, regnumq; occupatur à Maſſamutis 631,29
Bullonium caſtrum capitur 626,38
Bur iuxta Baioc 551,55. 653,26
Bura Peloponneſi vrbs terræ motu abſorbetur 338,24
Burchardus camerarius archiepiſcopi Moguntini ordinatur epiſcopus in Baſilea 186,20
Burchardus epiſcopus Cameracēſis 622, 27. moritur 471,48
Burchardus Halberſtadenſis epiſcopus 750,1. inhians in decimas monaſterij Heruelděnſis à pontifice obiurgatur 164,52. diuinitus ictus morbo miſerabili emoritur 165,37. 751,15
Burchardus Loſannæ epiſcopus in prælio occumbit 253,45. 457,40. 779,43
Burchardus archiepiſcopus Magdeburgenſis ſecum percutitur 263,26. 830,23
Burchardus Miſnenſis præfectus equo præcipitatus expirat 777,44
Burchardus Treuerenſis eccleſiæ præpoſitus, ad Demetrium Ruzenorum regem legatus Henrici regis 213,39. à legatione Ruzenorum, onuſtus auro, argento & aliis muneribus regi Henrico deſtinatis redit 222,51
Burchardus Wormacenſis epiſcopus 591, 50
Burchardus primus epiſcop° Wirtzburgenſis 22,48. 127,33. 152,36. 436, 4. 24. 548,48. 683,4. 728,5. legatus ad papam ſuper regno Franciæ 22,49
Burchardus abbas diui Iacobi Moguntiæ primus abbas ad S. Dyſibodū 466, 32. moritur 468,54
Burchardus præpoſitus S. Petri odio habet archiep. Moguntinum 475,1
Burchardus Erphesfordenſis abbas priuatur abbatia 254,20
Burchardus abbas cœnobij S. Galli 80, 12. 135,27
Burchardus abbas Heruelděnſis 155, 44. fit epiſcopus Wirtzburgenſis 755,48
Burchardus comes accipit ducatū Thuringiæ 68,50
Burchardus dux Alemaniæ occiditur 75, 16
Burchardus dux Thuringorum ab Hungaris perimitur 446,43. 155,32. 688,10. 730,47. 912,28
Burchardus Conſtabulus Caroli imper. 36,34. mittitur in Corſicam contra Mauros 36, 34. cū claſſe in portu Corſicæ vincitur & fugatur, & amittit aliquot naues 36,49. in Sardinia cum Sardis infeliciter pugnat 36,37
Burchardus dux cum Adalberto congreditur, ipſumque in fugam vertit 83,3
Burchardus dux Alemannorum ab Ottone imperat. contra Adelbertum & Longobardos in Italiā mittitur 82, 52
Burchardus dux occiditur 132,17
Burchardus dux Alemanniæ conſtituitur 132, 37. vincit Rudolphum regem 132, 40. occiditur 132,51
Burchardus dux 134,3. rebelles vincit 134, 15. moritur 134,29
Burchard° Saxo in monomachia ob neptem regis vincit Cunradum f. Eberhardi 77,48
Burchardus de Sueuia regi Conrado rebellat, pòſt ꝛ reconciliatur 576,28
Burchardus comes Francus 39,12
Burchardus de Blanckenburg 819,28
Burchardus de Warberg miſerè perit 256, 46
Burchardus de Lochenheim occiditur 471,51
Burdellum caſtellum Aquitaniæ 24,42
Burdegalenſis ſynodus damnat Priſcillianum 408,39
Burdegalenſis vrbs vaſtatur 664,33
Burdinus Hiſpanus antipapa 617,33. capitur, & in monaſterū mittitur 618,26
Burggrauius de Norēberg intoxicat dominam de Henneberg 264,41
Burgundiæ regnum redigitur in Prouinciam 595, 39. ſubigitur 733,31. à Carolo occupatur 546, 50. deuaſtatur ab Hungaris 133,13. 136, 46. à Normannis 572,22
Burgundionum regni initium 572,19
Burgundiones accolæ Rheni ad Rhenū migrant 114, 3. 115,55. 410,24. vincuntur 136,13. 505,14. magna ſtrage delentur 497,28. conuertuntur, & de Hunnis victoriam obtinent 495,14
Burgundiocius Piſanus, ſcriptor & interpres 670,54
Buriaburg caſtrum 26,24
Burim epiſc. Wurtzb. moritur 450,40
Burum 657,5
Burſfeldia monaſteriū fundatur 785,28. reformationis in ordine Benedictino caput 856,40
Buſa Bulgarorum rex perimitur 507,46
Buſiris rex 305,54
Buſiris Romanis rebellans ſolo adæquatur 395,4
Buſo comes 44,55
Buxis caſtellum munitur 587,7. capitur, diruitur 587,17
Byzantium conditur 325,17. 332,27. reparatur & Conſtantinopolis appellatur 112,18. 399,45
Byzantinorum balneæ 312,53
Byzantinorum lauacrum, pictura Zeuxis 333,44

C

CAath filij Leui vita & ætas 88,41
Cabaldus rex Cantuariorum 527,42
Cabile capitur 350,51
Cabillo ciuitas 24,39
Cacanus 28,43. princeps Auarorum 35,31. petit à Carolo locum habitationis 35, 32.
Cadalus, Citizenſis epiſcopus v, Nuemburgenſis primus 772,44,53. moritur 160,22. 773,3
Cadelo Parmenſis epiſcopus antipapa 600,22. exautoratur 601,15
Cadmus rex Thebanorum 305,52. 307,13. cum Phœnice regnat apud Tyrum & Sidonem 305, 10. Thebis expellitur 306, 39. apud Græcos literas inuenit 150,2
Caduricia 24,52
Cadurcum vrbs capitur 639,38
Cadwaldo rex Britonum ſuperat Oſwaldum 531,13. moritur 537,19
Cadwalladrus rex Britonum 537,19. moritur 540, 27
Cæcilius prætor cum multis nobilibus

& ſeptem tribunis in prętio trucidatur 342,9
Cæciliæ virginis martyris cum aliis nonnullis reuelatio 561,29
Cæci illuminatio momentanea inopinata 535,11
Cæſar primus Romanorum monarcha 97,30
Cæſar Romanorũ monarcha prim⁹ 352, 21. eius geſta in bello ciuili 24. contra Gallos mittitur 351, 29. capit Germanos, Gallos, Britannos. eosq; ſtipẽdiarios facit 97, 21. Cantabros, Germanos, & Aſtures 355,1. Germanos debellat 351,39. capit Luſitaniam 351,18. ſedat ſeditiones Parthorũ 355,28. amicitiam cũ Parthis facit 358,15. recipit de Parthis aquilas & ſigna Craſſiana 355, 32. Alexandriam venit, & Ptolemæo bellũ infert 97,26. vincit Ptolemęum ſibi inſidias ſtruentem 352,10. Alexandriã capit, & ob conſuetudinẽ ſtupri Cleopatræ cõcedit 97,28. 352,12,37. reſpuit diadema 352,43. coniuratione ſenatorũ & equũ cõfoſſus interit 97,33. 352,26
Cæſares à Iulio Cæſare imperatores dicuntur 706,34
Cæſarauguſta vrbs in Hiſpania 27, 50: 38, 12, 52. obſidetur, ſed ſeruatur 516, 35. deletur 554,34
Cæſarea in Paleſtina conditur 356,38. terræmotu corruit 103,52. 359,39. capitur 638,29. 745,43. à Soldano 697,50. ſubigitur à rege Anglorum 677,42
Cæſarea vxor regis Perſarum 14,7. venit Conſtantinopolim, ibiq; cum marito baptizatur 14,8. cũ marito in Perſiam reuertitur 14,11
Caganus interimitur 32,9
Caianus rex Auarorum 542,26
Cain occiſor Abelis fratris 267,47
Cain poſteritas idololatriam, magiam & præſtigias inuenit 285,53
Cainan vita & ætas 86,13. 149,31. 271 26. 290,49. obit 281,17
Caiphas ciuitas capitur 745,43
Caius imperator, Germanici filius 2, 51. Herodis captiui amicus 98, 35, 36. 100, 40. 150, 50. 362, 54. 708, 10. dimittit è vinculis Herodẽ Agrippam, & Iudęæ regẽ conſtituit 98, 35, 37. 363, 14. polluit ſe execranda libidine & faſtu 363, 42. 708, 11
Caius Caligula profanat loca ſancta ſordibus idolorũ 98, 45. ſe in Deos refert 98, 45. occiditur 100, 47. 363, 50. 708, 28
C. Agrippa adoptatur ab Auguſto in filium 356,7
Caius papa martyr 110,26
Caius epiſc. Hieroſolymitanus 104,40
C. Aſinius Gallus orator, Aſinij Pollionis f. diris ſupplicijs enecatur 359,23
C. Falcidius legem de teſtamentis ordinandis ſancit 353,37
C. Iulius Hircinius, Polyhiſtor, Grammaticus illuſtris 356,8
C. Valerius Catullus ſcriptor lyricus naſcitur 350,15
Cala monaſterium 434,4. 535,50
Calabri oppugnantur 576,39. à Sarracenis 575,52
Calabria tenetur à Romanis 342,39. 355, 49. à Normannis Siculis capitur 626,33
Caleburnus, gladius Arturi 505,7,11
Caliſta papa regni Waldach occiditur 743,55
Calina Siciliæ ciuitas terræmotu concutitur 649,40
Calis regnum Wenceſlao Bohemiæ regi cedit 701,23
Calixtus I, papa martyr 5,2. 106,48. 384, 52. 385,1,51. 713,9,14
Calixti papæ & martyris corporis translatio 571,21
Calixtus II, papa 736,46. 784,29. venit Romam 618, 23. moritur 619, 34. 785, 11
Calixtus III, papa 469,55. 617,53. 750,40. 865, 20. zelo ardet contra Turcas ex clade accepta 751,8. moritur 751, 7. 866, 18
Calixtus legatus Nicephori ad Carolum 35,5
Callias princeps Athenarum 333,7
Callichia Pitanus filius primus in Argis ſacerdos 301,28
Callinicus patriarcha Conſtantinop. excæcatur & Romam mittitur 17, 11. 432, 5. 542 35
Calliſta condita 306,7
Callogerus factioſus in Cypro opprimitur 401,11
Calnberg caſtrum ædificatur 928,50. deſtruitur 929,10
Calo Ioannes f. Andronij cum patre imperator Conſtantinop. 674,18
Caluus mons munitio 641, 38. 901, 38. comburitur 646,35
Calyphus rex Ægyptiorum perimitur 780,3
Cambyſes Cyri filius rex Perſarum 93,52. 330,14. ſecundus creditur Nabuchodonoſor 93. 54
Cambyſis geſta nobiliora 93,53. 330,15
Cameracum vrbs infeſtatur 611, 37. capitur 632,4
Cameracenſes transferuntur ad regnum Francorum 423,22
Camerina conditur 327,3
Camerinus ducatus 81,52
Camillus Romanus dux extinguit Gallos 338,11. 339,29
Camillus Romuli appellatione honoratur 338,14
Campanæ Erffordenſis conſecratio 803, 26
Campania igne & gladio vaſtatur 16,49. à Lud. imper. ad Græcos deficit 52,52. ſe Lud. imperatori dedit 53,5. vaſtatur à Longobardis 125,43. 431,25. 501,44
Campanorum gens in Italia 337,20
Campemberg ordini Præmonſtratenſium mancipatur 619,29
Campulus ſacellarius ad exilium condemnatur 34,16
Candaules rex Lydorum 324,17
Candelinus 533,41
Candidus legatus Nicephori ad Carolum 35,5
Canes diſparent 570,6
Canes portantur inter miniſtros archiepiſc. Mog. & comitis palatini, in transactione & reconciliatione 474,14
Canizanci princeps Auarorum legatus è Pannonia 39,27
Cannenſis pugna 344,6
Canon in Miſſa ſub ſilentio dicendus, & quare 721,25. reformatur 954,31
Canonis in Miſſa quis author 721,3
Canonicorum regula compilatur 687, 26. 729,36
Canonicorum regularium in arce Pragenſi collegij fundatio 778,52
Canonicorum regularium monaſterij in Hallis fundatio 780,43
Canonicorum regularium ordinis initium, confirmatio, incrementum & 603,45. 853,38
Cantabri opprimuntur 355,28,55
Cantella caſtellum Aquitaniæ 24,42
Canthur comes illuſtris 551,24
Cantuarienſis archiepiſcoparus initium 525,34
Canuſium, caſtellum municiſſimũ 247, 43
Canutus Danorum rex 618,9
Capella villa prope Hetueldiam 195,40
Capetus Syluius rex Latinorum 90, 50. 316,33. 317,8. 331,42,46
Capha ciuitas capitur à Soldano 697,51
Capharnaum villa in terra Sarracenorum 172,25
Caphet caſtrum capitur 698,17
Capito epiſcopus Hieroſolymitanus 104, 41. 379,45. 383,40
Capitolium in monte Tarpeio 322, 10. 324, 14. 332, 21. fulmine cum bibliotheca & vicinis ædibus crematur 105, 54. 371, 26. 382, 31. reparatur & dedicatur 354,5. 372, 25. 374,5
Cappadocia in prouinciam Romanam conuertitur 359,55
Capri mons caſtellum 76,16
Capua ſubiugatur à Romanis 344,19. rebellat Ludouico 53, 6. fit ſupplex Ludouico imperat. 53, 10
Capys Syluius Latinorum rex 90, 42. 317, 31. 331, 44
Caranus rex primus Macedonum 91, 34. 320, 20
Carantanum 35,32
Carantani 65, 36. ad internicionem vſq; delent Hungaros 77,15
Caratus & Theiaſius. Vide Theiaſius
Carauſius vaſtat Britanniam 109,49
Carbeia fundatur 687,29
Carbo vincitur 348,34
Carbonaria ſylua Francica 582, 43. 570, 40
Carboniacum villa 25,46
Carchedon Tyrius condit Carthaginem 190,24. 325,12. 331,36
Carcombertus rex Anglorum 582,2
Carcomberti pietas 532,23. obitus 556,3
Cardiceas rex Medorum 323,8
Carentania Hungaris repletur 124,5
Caria terræmotu concutitur 344,33
Cariatharbe ſepulchrum Adami 278, 11. ciuitas literarum 298 20
Carilefus abbas 509,25
Carinus f. Cari imperatoris de Perſis triumphat 714, 47. in prælio occiditur ad Moguntiam 395,10
Carinthia ſubigitur 699,45
Carliſacum 25,12. 24,36,44. 25,2. 26,47. 28,39. 35,23. 152,52
Carluid 657,23
Carluith ciuitas reſtituitur à Scoto Anglo 636,9
Carlſtat vrbs in Franconia à Carolo II, imperatore condita 921,13
Carmelitarum ordo confirmatur 815,1
Carmelitarum monaſterium Auguſtæ comburitur 867,2,52
Carmenta apud Latinos literas inuenit 150,6. 311,47
Carni ſacerdotes Sicyoniorum reges 89, 55. 313,55,28
Carnotum ciuitas comburitur 663,37
Carnutum corruptè Carantanum 57,17
Carolomannus filius Caroli, frater Pipini 21,24,28
Carolomannus & Pipinus, filij Caroli maioris domus 35,31

Carolomannus maior domus Alemanniam ingreditur 127,26,27,30. vastat Alemanniam 21, 18:548, 13. compescit Alemannos 436,43. domat Saxones 21, 22.548,18. pacem facit cum Saxonibus 127,28. cum Pipino ducit exercitum aduersus Hunoldum 21,15,21, 26. pacem init cum Vdilone 436,32. rex Francorum Suessione coronatur 25,29:552,17. disponit mundum relinquere 21,29. 436,40. à fratre Pipino honorificè Romam ad monachatum deducitur 21,32. Romæ fit monachus in monte Soracte 21,36:52,33: 127,32: 152,37. 548,39. 728,9. ædificat monasterium in monte Soracte 21, 36. 436,10. secedit priuato habitu & nudus in monasterium Benedicti 21, 27: 436,14. natales suos dissimulat & celat, 21,50. agnoscitur 22,29. monachus Benedictinus irreprehensibilis 22,7. conatur Benedicti reliquias transportare 549, 44. legatus ad fr. Pipinum pro Longobardis contra papã Steph. 23,10:549,34. Viennæ cum Bertrada regina moratur 24,7. moritur Viennæ 24,8. 131,17. 550,5

Carolomãnus & Pipinus, vide Pipinus & Carlomannus

Carolomãnus f. Pipini cum fratre Carolo rex inungitur 152,46:437,28. defungitur 25,45:58,40: 128,20: 153,6: 438, 43:553,4

Carolomanni vxor vidua secedit in Italiam 25,48.553,5

Carolomannus f. Caroli baptizatur Romæ, & Pipinus vocatur 153,17. 438,53

Carolomannus f. Ludouici Balbi regis ex Ansgard 56,27,35:57,50. Italiam intrat sibi eam subiugaturus 56,34. venit cum exercitu in ditionem Longobardorum 57,31. moritur 444,27. 582,6 relinquit filium Arnolphum 58,50

Carolomannus frater Ludouici in regnũ Ludouici à morte ipsius succedit 60, 28. 444,19

Carolomannus pecunia repellit Nortmannos à finibus imperij 60,54. 571, 23. in venatione ab apro vulneratus moritur 61,3

Carolomannus maior, rex Baioariæ, pater Arnoldi imp. moritur 444,3

Carolomannus f. Caroli ob vitæ dissolutionem & apostasiam exacerbatur 52, 21,43:568,22. exacerbatus confugit ad Ludouicum 52,45. in monasterio moritur 52,48

Carolus filius Pipini, dictus Martellus, auus Caroli Magni, maior domus Francorum 17,30: 126,21:152,8. sub honore Maiordomatus tenet Francorum regnum 432,51. Lotharium regem constituit 126,31. hæres principatus paterni 543,50. pergit Andegauum 152,19. acquirit sibi regnum bellis contra Raginfridum 17, 30: 544,32. superat Raginfridũ 17,33:434,10. concedit Raginfrido ciuitatem Andegauensem 17,34:545,36. vincit Hilpericum & Reginfridum reges 126, 27: 545,9. ab Vdone recipit Hilpericum regẽ 433,42. Hilpericũ veneratur 545,24. bella gerit contra Ratbodũ 17,51:152, 11. contra Saxones 17,53:127,18:152,12, 16:434,11:545,43:546,14. Saxones facit tributarios 152,29:435,7:547,48. pugnat contra Francos 152,12. bellũ mouet in Baioarios 18,18:545,50:546, 17. Alemanniam subiugat 18,19:546,8. bello terret Eudonẽ 18,21.546,22,54. cũ Eudone reconciliatur 18,24. pugnat cũ eo contra Sarracenos 18,25:126,51: 127, 10, 11, 17:152,23,28. Sarracenos Auenione obsidet & grauiter prosternit 434, 18,32,50:546,35:547,17,28,37. Eudonem regno & vita priuat 18,46. contra Eudonis filios pugnat, ibid. mittit filium Pipinum ad Luitprandum 18,40. Luitprando auxilium contra Sarracenos petit 18,53. Westrachiam sibi subiugat 18,44. occupat Vasconiam 18,45:127,14:152,26. Aquitaniæ prouincia absq; bello potitur 434, 2. 547, 11. in Prouincia ducem expellit, eamq; subigit 127,19: 435,10, 14. 547, 44. Burgundiã capit 434,13:546,50, vastat Liguriã 152,22. ciuitates Gothorũ capit 434,55. 547,32. Frisiã vastat 127, 4,12:152,25. Frisiam occupat 547, 14. infirmatur 152,18. incarceratur, sed liberatur 432,14. à nouerca ad multas deuoluitur angustias 543,52. de bellatur, & in fugam vertitur 433,17. 544,7. moritur 19,1:21,12. 127,21:152,31. 435, 6: 547,53

Caroli filij à se relicti 21,14.

Carolus Magnus f. Pipini nascitur 21, 12: 152,33:728,3. cum fratre Carolomanno ad regiam dignitatem vngitur 23, 14:25,28:152,46:437,28. filiam Desiderij in vxorem ducit, sed mox repudiat 128,18. ducit Fastradanã 29,13. 439, 4. Alemannã Luitgardam 439,43. cum fratre regnum Franciæ diuidit 438,39. in Nouiana regit 25,29.552,16. occupat Aquitaniam & Vasconiam 25,32. in Aquitania potenter belligeratur 552, 35. dissipat consilia Hunaldi 25,33. recipit Hunaldum postulatum 25, 38. Rotgandum regem decollari iubet 27,11. 438,37. Ruttaisum occidit 128, 30. à papa per legatum in Italiam contra Longobardos inuitatur 26,7. in Italiam venit 153,24. expeditionem in Italiam suscipit, & Longobardos vincit 438, 2. 553, 24. 554, 20. suasu papæ Desiderium obsidione in Papia claudit, vincit & capit 26,20,30: 128, 24,25: 153, 9. memorabiles obtinet victorias in Italia 555, 43. venit Beneuentum & ad monasterium S. Benedicti 153, 27. venit Bononiam ad videndũ classem 39, 20. Bononiæ restaurat fanum 39,22. venit Coloniam 25,34. 28,40. 35,18. Foroiulium 27,10. Mediolanum 28, 30. Moguntiã 31, 48. Papiam 34,25. Ratisbonam 31, 9, 22. Rauennam 34, 25. Spoletum 34, 20. Taruisium 27, 11. ex Italia in Franciã cum triumpho redit 26, 43. proficiscitur in Saxoniam 25, 52. mittit exercitum in Saxoniam 26,44. mittit nuntios ad duces Saxonum 28, 45. domat Saxones 27,31. accipit obsides ab Heregiso & Saxonibus 29,52:129,5. in pugna cõtra Saxones impiger 29,29. redit ipse in Saxoniã 27,39.28,13,20.29,4. totã Saxoniam circumit 29, 31. ex Hispania mittit exercitũ contra Saxones 28,5. cum Saxonibus viriliter dimicat 29,6,9. vincit Saxones 29,7,10. ingreditur Saxoniam 29,15,24. 30,53. 31,42. 31, 51: 32, 17, 33: 33, 7: 35, 11: 438, 45: 553, 19,38:554,26:557, 27. in deditionẽ accipit 32,28. Saxoniam petit 128,22,29,31, 33,35. Saxoniam populatur 32,40. Saxones rebelles compescit, & ad Christi cognitionẽ adducit 128, 43. destruit fanum Hermansaul 25, 53. capit castrum Heresburg 25,52.153, 7. reædificat Heresburg 26, 49. venit in Heresburg 29,28. hyemat cum vxore & filiabus in Heresburg 29, 29. capit Sigiburg castrum 26,49. conuentum in Saxonia habet 128, 23, 39. Saxonicum bellum consummat 128, 35. transfert Saxones transalbianos in Franciam 35, 12:153, 45: 129, 21. dat Abrouitis pagos Transalbianos 35,12. premit Saxones Transalbianos 34,52. venit ad fontes Lippæ 28,21. ad Albiã fluuiũ 28,22.29,31. Albiã duobus põtibus iungit 30,54. venit ad confluentes Isaræ & Albiæ 28,24. cum exercitu venit ad confluentes Alaræ & Wisaræ 28, 52. venit ad Thietmelli 29, 5. venit Paderbrunnam 29, 8. ad Huculin 29,16. vsq; Adrine 29,26. in Bardenguni 29, 32. imponit contra Danos trans Albiam castrum 153,49.38,2. adornat copias contra Danos & Nortmannos 38, 34. venit ad fossatum inter Alemonon & Radiuzam 31, 30. castrametatur ad Alarum fluuium 38,34. pugnat contra Hostfalos 29,18. deprædatur Westphalos 27,5. 554, 44. domat Sclauos 30, 55. 31, 1. 128, 53. 153, 28. in Wilzos 39, 55. subiugat sibi Vascones 27,55. Ratisponæ disponit ire in regnum Auarorum 31, 10. subigit gentem Auarorum 153,30:556,28:439,33,34. Cacano & Auaris dat locum habitationis 35, 34. contra Thassilonem arma corripit 30,20. accersit ad se Widichindum & Albionem 29,32. ingreditur Hispaniã 27,49. oppugnat Sarracenos 153,15. passim ex variis locis auxilia conducit cõtra Sarracenos 27,50. Hispaniã capit 128,32. 554,34. vincit in Hispania Sarracenos 527,53. distinctis exercitibus distinctos populos debellat 559,46. aggreditur Alemanos 35,54. venit in Bauariã 35,8,54,128,48:439,24. per Hãoniã 439,31. fines Baioariorũ disponit Ratisbonæ 30,51. aggreditur Bohemos 35,54. Pannonios 31,21:153,29. Pannoniam vastat 128,55. Turones proficiscitur 33,34. pacem facit cum Abular 38, 47. contra piratas classem instituit 33, 32. accipit tributum à Grimaldo 39,54. habet synodum Paderbrunnæ 29, 30. alibi etiam 128,20.129, 4,27. Romam pergit 28,26.29, 39. 33,42. 128,37, 46. cum triumpho 128,24,26. 153, 17. 438, 10,52: 439,11, 15. 555,8. Heregisum oppugnat 555, 36. redit hinc inde in Franciam 26,4: 27,13,37,47,50. 28, 18,25,32.29,1,12.32,2,20,47. redit Aquis palatium 33,12,37.35,19,51.32,28. 38,43. 39,25. venit in villam Theodonis 35, 37,38. Neomagum 35,50.36,49. per Alpes redit in Galliã 34,35. Romæ summo honore excipitur 33,42. Romæ coronatur 34,8. Imperator & Augustus appellatur 34,11.128,14.129,17. 438, 31. 439,18.686,19.558,22. 911,13, 22. 557, 54: 728,44,50: 729,7. salutatur à Græcis legatis Basileus 39, 44. cuius pietatis, religionis, staturæ, roboris, habitus, linguæ, &c. id est quæ eius adiuncta & effecta memorabilia 439,45:556,15,21, 50:557,6:559,24:686,32:729,9. munificus erga ecclesiasticos 32, 13. mittit thesaurum Romã ad limina Aposto-

lorū 32,32. fundat episcopatus & monasteria secundum Alphabetum 911, 23. quos episcopatus in Saxonia fundarit 715,33. iubet per Galliam episcopos concilia celebrare 40,9,12. basilicam Aquis exstruit, 40,27. per monachum Hierosolymitanum mittit pecuniam in Palæstinam, 33,30. honorificè excipit & dimittit Leonem papam 33,10. 35,22. ardet zelo in cantu ecclesiarum ordinando 553,40. 556,11. sancit leges & constitutiones 558,24,37 beneficus erga regem Nordanumbrorum 559,30. patientiam & dissimulandi studium sectatur 558,55. mittit legatos Constantinopolim de pace statuenda ad Nicephorum 34,45.39,1. ad Michaelem imper. 40,5. pacem facit cum Nicephoro 38,47. reddit ei Venetias 38,48. domum remittit Leonem spatharium Siculum 39,5. Willarium 39,6. legatos Orientales honestè detinet & ablegat 36,32. è Persia dono accipit elephantem 153,43. filios in reges vngi curat 555,8. manibus suis filio Ludouico coronam regni Franciæ imponit 440,54. Ludouicū f. imperatorem cōstituit 40,8. mittit filium Ludouicum in Hispaniam 32,35. Pipinum filium in Italiam 32,36. Bernhardum nepotem Italiæ præficit 40,9. mittit Erchanbaldum in Liguriam 34,33. ablegat filium in Bardengani ad recipiendos Saxones Nordlindos 33,8. mittit filium ad defensionem Saxoniæ contra regē Danorum 36,51. contra Bohemos 35,35. Constabulū suum Burchardū in Corsicam contra Mauros 36,34. exercitum in Pannoniā ad finiendas controuersias Hunnorum ac Selauorum 39,19. exercitum in Britanniam 29,36. 39,19. trans Albiam in Linones 39,17. Rhenum ponte sternit Moguntiæ 439,26. 556,5. venationi dat operam 34,51. 35,19, 37. ante obitum febri diu vexatur, 439, 50. optimatum consilio & auxilio facit testamentum 35,42,47. inter tres filios diuidit suum regnum in tres partes 35,44. 440,1. 559,50. 560,22. diuidit thesauros inter episcopia & ecclesias 129,32. obit 40,25. 129,36. 153,54. 440,8. 560,40. 687,12. 719,13. 911,25

Caroli M. origo & genealogia 686,15. ossa reperiuntur 158,23. 689,53. 733,8

Carolus M. fons & stirps omnis ferè nobilitatis in Occidentalibus prouincijs 956,55

Caroli M. progenies deficit 132,31. 733,19

Carolus Caroli M. filius pugnat & superat Westphalos 29,19,23. 555,22. ducit exercitum in Hilinones & Smeldingos 37,3. à bello cōtra Hilin. & Smeld. in Saxoniā redit 37,6. Bohemos compescit 153,47. 439,31. deuincit Bethemanos 559,10. obit 39,30. 129,33. 559,49

Carolus & Ludouicus fratres, Caroli M. nepotes bello petuntur à Lothario fratre 154,27. bellum intentant fratri Lothario 41,23. cum Lothario fratris Lotharij filio paciscuntur 154,52

Caroli principum discordia 42,25

Carolus filius Lotharij imperatoris nascitur 41,31. rex in Prouincia 42,7. 687,53. moritur 42,15. 687,17

Carolus II. f. Ludouici regis, rex Franciæ, & pòst imperator 56,10,28. 443,21. 564,46. 569,32. 573,27. 687,26,43. 730,36. 911,30. se subiicit regi Germaniæ 577,40. regnum German. obtinet 570,16,42. luxuriosus & luxuriosus 569,38. Gallias occupat 130,19. occupat regnū Lotharij 51,10. 130,51. 576,38. 587,39. a Ludouico rogatur ne solus occupet regnum, quod vtriq; competat 51,25,52. spernit monita nepotis Ludouici a bello & iniuria se dehortātis 56,53. cum Ludouico fratre Lud. filio cōfligit 57,7. 155,9. vincitur à nepote Ludouico & aufugit 57,12. a fratre Ludouico fugit 48,4. iterum de portione regni Lotharij cum filio Ludouici belligerari molitur 56,30. à fratre lacessitus à morte ipsius filios fratris suo ipsius cū dāno adoritur 569,51. regno Lotharij excedit & in sua se recipit 52,2. fratri Ludouico succedit 155,11. ingreditur Aquisgrani palatiū 51,73. cum fratribus pacisciturr 154,31. à cōuentu & partitione Heristellium venit 52,7. res peragit memorabiles 687,29. Romam proficiscitur 57,21. 131,7. 444,3. 570,9. Romæ in imper. consecratur 570,45. venit Papiam 57,30. in Gallias contendit 57,33. moritur in itinere de Papia in Franciam 57,34. 444,20. 570,14. relinquit tres filios 52,22

Carolus rex exercet filium Carolomannum 52,21. animaduertit in turbatores fratris filios 565,35. capit Pipinum nepotē, & in monasterium trudit 41,43. tyrannidem exercet in proceres regni 47,53. 566,21. domesticis calamitate atterritur 568,19. elocat Bosoni filiam Lud. imper. Hirmingardem cū regno Prouinciæ 57,24,27. molitur Hildwinum in archiep. Constantinop. cōstituere 51,21. ducatum inter Ligerim & Sequanam tradit Rodoberto 42,52. mouet in Britanniam 42,33,41. claim inscio exercitu fugit 42,44. iterum Britanniam pari infortunio intrat 43,10. tertiò irruit in Britanniam 48,24. 565,4. pacem init cum Salomone & Britannis 43,11. 48,27. obsidet vrbem Andegauensem 54,10,23. in obsidione Andegauensi Salomonem & Britones vocat in auxiliū 54,24. parcit Normannis 54,38. Normannos ad tributum & exitum è regno suo compellit 569,22

Carolus Galliarum rex moritur 131,13

Carolus filius Caroli ignotus & leuitate iuuenili interficitur 52,23. 568,25

Carolus f. Ludouici imperatoris dæmoniacus 568,42

Carolus III. duodennis, f. Ludouici Balbi, ex Adelheide, nepos Caroli imper. rex Franciæ & imperator 58,1. 70,47. 131, 11. 444,42. 570,36. 572,42. occupat Italiam 59,15. 444,12. Romanorū imper. Aug. 59,17. 131,18. 444,48. vocatur in regnū & caput agnoscitur 61,14. 71,2. imperio periclitanti tentat succurrere 60, 2. dat Gotfrido Nortmannorum regi Frisiam & in vxorem Gislam filiā Lotharij 60,18. in suo regno à Normannis infestatur 564,52. in Francia magno exercitu vndiq; collecto Normannos obsidet 60,5. opponit se rapacitati Nortmānorum, sed fructu exiguo 61, 24. 63,1. repellit ex Francia Normannos grassantes 445,5. concedit Normannis regiones vltra Sequanam 63, 1. 571,64. repellit à se episcopum Vetcellensem Ludgardum 63,8. dat Sigfrido & Normannis multum auri & argenti 60,20. Gotefridū curat interfici, 61,46. confert Odoni comiti Parisiorum ducatum Hugonis abbatis 61, 50. Tributis celebrat cōuentum cum optimatibus 63,18. ad inopiam mētis, sanitatis, & necessarij victus devenit 63,19. 23,30. 912,11. 444,31. 445,21. 572, 6. Arnolpho filium Bernardum cōmendat 63,32. regno priuatur 131,26: 155,13. 687,33. 730,37. obit 63,40. 131,28. 155,35. 730,42

Caroli III. regna à morte sua variè & miserè discerpuntur 63,53.

Carolus rex & Rudbertus inuasor regni inter se disceptant 74,44,47. Alsatiam & partes quasdā Franciæ hostiliter peragrat, mox deinde aufugit 74, 53. in prælio grauiter cōfodit Rudbertum 74,48. profugus patrocinium ab Arnolpho expetit 69,9. Ottoni regium pectus virib⁹ rebellat 69,12,18. 577,37. detrudebat comitem Balduinum de abbatia S. Vedasti 72,27. legatos mittit ad Zundibolch 71,18. cū Zundibolch pacem init 71,9. comprehensus in custodiā mittitur 75,6. 577,54. moritur exul, captiuus, martyr 75,9. 578,37.

Carolus rex Galliæ 132,42

Caroli Francorum ducis ad regnum autum occupandum conatus 589,5,13,22. obitus 589,24

Carolus frater Ludouici regis Francorum in Italiam vocatur 811,32

Caroli res memorabiliores, eiusq; in regnum Siculiq; sublimatio 698,1,42. obitus 700,29

Carolus occidit Conradum Fred. imper. nepotē 813,18. Carolus dux Burgundiæ ambitiosus 754,20,48. expugnat Leodium 871,20. obsidet Nussiam 872,45. in prælio occumbit 873,36

Carolus rex Gallorum moritur 818,11

Carolus f. Canuti regis comes Flandriæ 618,8. interficitur inter orationes 470, 34. vindicatur 622,18

Caroli marchionis munificentia 611,23

Carolus IIII. rex Bohemiæ rex Romæ 747,1,8. 858,4. sancit leges & institua 858,6. exercitu petit Rutenū de Plawe 942,10. oppugnat Mediolanenses 944. 42. moritur 842,55. 947,11.

Carolus archiep. Mog. 154,49. 442,11. synodū celebrat 154,50. moritur 155,1. 442,11

Carolus Magdeburgensis canonicus ordinatur episcopus Constanc. 178,48. nondum consecratus reiicitur & moritur 186,29. 453,30

Carolus Bouillus 885,51

Carpocrates hæreticus 103,47

Carus imper. cum filiis Carino & Numeriano 6,52. 109,36. 151,15. 394,42. 714,45. occupat Britannias 109,48. 395,33. de Persis triumphat 151,25. ictu fulminis occumbit 109,37. 394,52

Carus fluuius 588,9

Carthago cōditur 90,23. 150,52. 310,4. 315, 9. 316,36. 319,48. 331, capitur 7,53. 16,5. 120,25. 498,37. 528,30. à Belisario 423,23. 514,46. Romanis subiicitur 347,52. numo circūdatur 494,6. restauratur 668,21

Carthaginenses naues Romanis eripiunt 343,41. à Romanis vincuntur 143,21

Carthaginense concilium cōtra Donatistas cui statuta Hipponensis concilij inseruntur 115,33. 409,16. aliud contra Manichæos & Pelagianos 421,53

Carthusia Yssenacensis 547

Cassiodo-

Cassander pater rex Macedonum 341,24
Cassander filius rex Macedonum 341,36
Cassianus episcopus Hierosolymitanus 104,38. 379,38. 383,37
Cassianus exul multa scribit 494,7
Cassinum cœnobium à Longobardis inuaditur 13,2. 16,27. 110 annos manet destructũ 17,47. diripitur 524,27. 800, 17. restauratur 17,47. 543,46
Cassini montis opulentia & potentia 811, 44. 827,39
Cassini cœnobij monachi Romam fugiunt 13,2
Cassiodorus senator, consul, pòst monachus 9,13. 424,34. 513,40
Cassius Narniensis episcopus 515,21
Cassius capit Iudæam & templum spoliat 97,34. 352,25. depopulatur templa Rhodiorum 353,54
Castellum extruitur ad ripam Salæ 35,53
Castellum extruitur ad ripam Albiæ 35,54
Castellio castrũ obsidetur, capitur 642,23
Castellorum per Saxoniam & Thuringiam ab Henricis III & IIII extructis vel aliis ereptis catalogus 196,40
Castor chronographus 298,30. 309,5
Castorei hæretici 719,47
Castra Æmyliæ 18,33
Castrilocus mons obsidetur 587,26
Castrum Vlfilinginum 147,8
Castrum Nigberg 23,5
Cataphrygarum hæresis 105,19,50. 380, 54. 719,26
Cathalaunici campi nobiles strage Hunnorum 500,15
Cathari hæretici 720,18
Catharina martyrizatur 715,12
Cathericus rex Britonum 519,20
Cathericus expugnatur, & fugatur 526,38
Catholici ecclesiis suis depelluntur 119,3. rari in ecclesia 458,5. premuntur 123, 33,38. persequutiones patiuntur ab Arrianis 113,9,16. 116,54. 125,13
Catilina perimitur 351,54
Catilinaria coniuratio 351,44
Catina condita in Sicilia 306,37. 322,38. 332,15
Cato quæstor 344,36
Catonis Vticensis tribunatus 351,50
Catulus Romæ celebris 351,29
Cauciatum monasterium 432,45
Cautiæ prouincia Saxonibus in Britannia traditur 495,48
Ceadda Nordanimbrorum episcopus ordinatur 124,20
Ceadualda cum Penda vincit Eduinum 123,20. vincitur 123,22. perimit Eduini successores idololatras 531,4
Ceadualus rex Occidentalium Saxonum Romæ baptizatur, & moritur 125,19
Cecrops Diphyes primus rex apud Atticam regnat 89,50. 302,29. 307,40. Athenas condit 149,50. condit in Eubœa Cubeci orchomenon 302,37. immolat bouem 302,10
Cecropia regio à Cecrope 302,10
Cedmulfus rex Nordanimbrorũ 546,40. capitur 547,5
Celadion Alexandrinus episcopus 104,36. 379,13
Celerianus fureller Vitalliani occidit 421,40
Celestinus I. papa 7,46. 116,22. 411,40. 493,45. 718,43. mittit Scotis Palladiũ episcopum 116,41. 412,13,39. moritur 412,53
Celestinus II, papa 627,15. 737,18
Celestinus III, papa 738,31. 790,36. dispensat in matrimonio Henrici VI, 790,38. moritur 795,46
Celestinus IIII, papa, antè Irmfridus 741, 52. 801,6. moritur 801,7
Celestinus V, antè Petrus de Morrone 816,44. 817,13. papatui resignat 817,23. 818,40. capitur 817,29. canonizatur 830,50
Celestinenses ordo ex Gallia in Germaniam traducitur 842,54
Celestius Pelagij in hæresi socius 410,31. damnatur 488,53
Celeus Eleusine regnat 306,50
Celim secundus rex apud Brittannos ex Anglis 508,40
Cella Minorum sub Wartberg fundatur 939,4
Cellitæ monachi in Brunswich 754,31
Celsus Epicureus philosophus refutatur ab Origene 386,36
Celsi martyris corpus reperitur 487,31
Cenchres rex Ægyptiorum 302,27
Centinenses vincuntur 322,16
Cenomanensis vrbs incendio conflagrat 651,28
Cenomanenses ad se corpus Scholasticæ asportant 16,28
Cenomanici contumaciores in regem Angliæ 645,37
Census, vide Descriptio.
Censores remouent ex Vrbe artem ludicram 348,15
Centauri nobiles equites in Thessalia 89,36. cum Lapithis belligerantur 89, 35. 309,51
Ceolfridus abbas Romam petens in itinere moritur 433,50
Cerberus canis orci deuorat Pirithoum 306,7
Cerbonius episcopus Populonij 515,22
Cerbonij episcopi pietas approbatur miraculo 424,8
Ceretius Smyrnæus rhetor Romæ docet 356,33
Cerdo episcopus Alexandrinus 374,23
Cerdo magister Marcionis Romam venit 379,28
Cerinthiorum hæresis 102,28
Chaianus rex Hunnorum deficit à Mauricio 522,24
Chalcedon conditur 324,14. 332,27
Chalcedonensis synodus damnat Eutychianos 416,26
Chaldæi oriuntur ab Arphaxat 149,38. contra Phœnices dimicant 302,22
Cham filij Noæ habitatio, linguæ, regiones, populi, &c. 87,43. 292,38. 908,14
Cham superstitiones mandauit laminis & duris lapidibus 285,5
Champ fluuius miscetur Danubio 31,17
Chantus condita 325,33
Chardanus Bulgarorum rex 556,35
Charidemus sacerdos à Persis fugit 313,2
Charisiacus castrum 615,22
Charops f. Æschyli Athenienſium rex 321,36
Charus fluuius 582,20
Chebron Ægyptiorum rex 300,3
Chemissem monasterium 69,42
Cherres Ægyptiorum rex 304,8
Cherſona 14,22. 123,50
Cherſona Lyciæ prouincia 429,24
Cherſonnesus conditur 323,28
Cherubin de Spoleto 887,14
Chesuebrut municipium Normanniæ comburitur 648,40
Childebertus rex Francorum Hispaniam intrat 9,25,40. eius res gestæ 9,26
Childebertus frater Clodildis perimit Amalricum 513,13
Childeberti obitus & sepultura 9,46,47
Childebertus f. Sigeberti 10,3. Hispanos atterit 11,34. arrogans 11,34. cum fratruele in Lotharium insurgit 516,16. à Lotharij exercitu vincitur 523,15. accipit munera à Mauricio & Longobardis 11,30,32. Mauricium imperatorem deludit 523,7. impari successu bis cum Longobardis pugnat 12,2,5,8. Tassalonem ducem Bauariæ constituit 12,10. occupat regnum Guntranni ducis sui 12,26. 524,37. auunculi sui Hilperici regnum vi nititur occupare 12,33. moritur 12,36. 518,51. reliquit duos filios 12,36
Chilianus Scotus de Hibernia insula Wirtzburgensis episcopus 16,9. 430, 44. 539,20. 726,40. cum discipulis martyrizatur 541,35
Chilitilla rex Hispaniæ 14,2
Chilo vnus è septem sapientibus & ephorus Lacedæmonius 329,50
Chilpericus rex Burgundionum 507,29
Chilpericus rex Francorũ, Lotharij f. rex Suessionensis 519,37. Remos vrbẽ occupat 520,4. à fratre hostiliter premitur 520,17. fratrẽ Sigebertum potenter adoritur 521,13. eicit Brunichildem 521,33. immissu vxoris Fredegundis perimitur 522,55
Chilpericus rex Francorum constituitur 544,6. 545,24. è prælio fugit 545,9. moritur 546,11
Chilpingus comes Aruernensis occumbit 550,48
Chinheim sedes Nortmanorum 661,16
Chinonum 654,17
Chiuilan rex Wisigothorum 536,10
Choe vrbs capitur 394,53
Cholditz castrum 878,25
Chonobius dux Britonũ perimitur 519,38
Chorearũ punitio memorabilis 734,36
Choret rex Anglorum Romæ in monachum attondetur 542,46
Chramnus f. Lotharij cum vxore & liberis igni extinguitur 519,32
Christannus episcop. domus Teutonicæ capitur 260,8
Christernus rex Daniæ ex deuotione Romam pergit 872,51
Christi incarnatio 2,6. 98,5. 99,40. 150, 48. 358,12. 707,3. de Ægypto reditus 358,33. 359,1. 707,19
Christus duodennis officij sui specimen Hierosolymis exhibet 359,27. baptizatur & officium suum aggreditur 98, 21,29. 100,25,29. 150,50. 360,47. 361, 19. 707,29,40,41
Christi genealogia 286,53
Christi sanguis Mantuæ 35,27. à quodam arco inuenitur 35,27. 141,5. in Angliã venit 577,45. in Augiã insulam 132,46. 447,15. tunica reperitur in Zaphat 427, 8. 524,10. 634,53. lancea reperitur 609, 37. epistola ad Abagarũ 709,4. discipuli, Christiani 710,15
Christianorũ zelus, pietas eorumq; diuina protectio contra Sarracenos 620, 36. in Palæstina in Syria cõtra paganos prælia 2 fausta 622,13. strages 676,54
Christiani capiunt Tyrũ 621,21. capiunt Antiochiã & Hierosolymam 463,4
Christianor. strages in Palæstina 676,54. in Hispan. cõtra Sarrac. dimicãt 678,9. è Palæst. exigũtur 700,31. à Iudæis bello petuntur 422,15

Christianorum incrementū in Persia 496, 33. persequutiones 498, 34. in Oriente magna tribulatio 815,25
Christiani confligunt contra Salaadin infeliciter 666, 48. à Tartaris vincuntur 696,24
Christianus episcop. Mogunt. eligitur & negligitur 475, 15. tandem confirmatur 476, 1. reparat muros Erffordiæ 256,12. visitans Erfordiæ, abbatiam S. Petri ab abbate tūc aufert & alij committit 258, 16. legatus imperatoris in Græciam, inde multas Sanctorum reliquias reportat 256,14. capitur 665, 40. moritur 674,31
Christianus Moguntinus archiepiscopus 804,14. deponitur 696, 39. archiepiscopatum resignat 804,47
Christianus Nuemburg. episcopus 844, 16
Christianus Mersburgensis præpositus constituitur episc. Moguntinus contra Rodolphum 255,55
Christianus abbas Mellifontis episcopus Hybernorum 629,50
Christianus Lotharingus bene affectus in Henricum regem 578,23
Christophorus papa 131,54. 446,35. 575,9
Christophor. f. Romani, vero imperatori prælatus breui pòst moritur 575,42
Christophorus Baioariæ dux rex Daciæ 861,21
Christophorus dux Bauariæ à fratre capitur 872,6
Christophorus Landinus 885,46
Chrodogandi episcopi studium in reliquiis sanctorum transferendis 551, 22. obitus 551,29
Chrymmitz Carthusia 874,36
Chrysippus Laiis regnat 308,37
Chrysoloras Byzantinus, Græcarum literarum in Italia doctor 845,18
Chrunonus Bulgarorum rex, 559,28. Constantinopolitanos premit 560,48
Chuades rex Persarum occidit Hunnorum regem 512,22. moritur 512,32
Chudmeid Ammiræus infeliciter expeditionem in Lyciam mouens, classem amittit 559,18
Chuion castrum capitur 635,13
Chuipias rex Danorum baptizatur 579, 28
Chunberg munitio Auarorum 31,16
Chunibertus Colonien sis episc. 529,17
Chunimundus perimitur 517,35
Chusanrasathaim rex Mesopotamiæ 89, 20
Cicero nascitur 96,52. 150,43. 349,8. equestris ordinis è regio Volscorum genere 96,53. Athenas secedit, post triennium regreditur 350,13. defendit Sextū Roscium 350, 54. Murænam 351, 45. Quintium 350, 40, 48. exul anno vno 351, 12. reuocatur 351, 22. occiditur 353, 20
Ciceronis caput cum manu dextra pro rostris ponitur 353,33
Ciconatus Portuensis episcopus 437,45
Cimon Persas superat 334,18
Ciniburcum castrum capitur 656,14
Cinna & Marius Romæ tyrannizant 350, 11
Cinus Pistoriensis iurisconsultus 831,34
Cinysius mons 26,14
Circumcelliones hæretici 720,10
Cistercien sis monasterij & reformationis initium & successus 610,12, 41. 623, 48. 736,37. 779, 48. scriptum, Charta charitatis 613, 22. inhumanitas in Minores 813,54
Citizensis episcopatus fundator quis 755, 9. dissipatur ipso subexordio 766,18. titulum per trāslationem amittit 771, 26
Citizensis monasterij ad S. Stephanum fundatio, translatio &c. 868,47
Czeitz castrum ædificatur 883,45
Ciuitatum imperialium conspiratio & tumultus cōtra principes ipsismet exitialis 947,51
Ciuis locus 246,28
Ciuois villa sita in confinio Francorum ac Teutonicorum 162,52
Ciacus, vide Glaucus
Clades magna Romæ impetu Tiberij 359,8
Clades magna, percussio scabierum 427, 15
Clara virgo claustralis 739, 20. canonizatur 743,44
Clareuallis fundatur 616, 22. diffundit propagines 624,25
Clarus mons castellum Aquitaniæ 24,42
Classis Constantinopolitana Venetias appellit 37,27
Classis ex Hispania & Africa venit ad vastandam Italiam 39,48
Classis Normannorum aggreditur Hiberniam 39,52
Classo rex sextus Longobardorum 506, 42
Claudia aqua Romæ 340,42. 342,52
Claudianus poeta 115,9. 486,36
Claudius imperator 37,5, 38. 98, 47. 100, 48. 109,7. 150, 50. 151, 13. 363,4. 708,32. patruus Drusi 363,13. numerat ciues Romanos 101,4. Iudæx præficit Felicem 101,10. 364,17. Roma Iudæos tumultuantes expellit 99,2. 101,8. Gothos superat 393,10. 109,8. 151,13. 714,28. cōpescit fine sanguine Britannos & Orcades insulas 98, 53. veneno moritur 101,14. 109, 11. 364,38. 393,21. 709, 44. 714,27
Cleanthes philosopus Stoicus 343,13
Clearchus præfectus Constantinop. aquā in Vrbem inducit 405,28
Cleb rex Longobardorum 520,51
Clemens I papa exul, martyr 4,11. 102, 32. 374,32. coadiutor Petri 710,19, 38. 373, 16. relinquit decretalē epistolam 368, 44
Clemens II, papa, aliàs Suidgerus Babēbergensis episcopus 691,1. 735,5. 773, 27. 605,14. coronat Henricum regem, & coniugem eius Agnetem in Augustos 139,43. moritur 140,47. 451,32. 611, 21
Clemens III, papa, antè Voido, Narbonensis episcopus 738, 25. 745, 34. 789, 30
Clemens IIII, papa 697, 44. 812, 11. præliatur cum rege Apuliæ 697, 45. Apuliam à Menfrido etiam bello reposcit 745,36. truculentus in imperatoris Friderici filios 697,44. 698, 33. zelo ardet pro subsidio Palæstinæ 697, 54. canonizat Hedwigē 259, 12. moritur 790, 35. 813,8
Clemens V, pontifex 822,27. 746,53. moritur 826,22
Clemens VI, papa 835, 54. moritur 838, 24
Clemens VII antipapa, aliàs Robertus 747,29. 842,41. moritur 845,25
Clemens Alexandrinus, scriptor celebris 4, 47. 105, 42. 383, 52, 55
Clementis primi Metensis episcopi lemma 607,11
Cleobulina 334,17
Cleopatra, soror Ptolemæi, regina Ægyptiorum 97, 24. 150, 45. 352, 13. expellit filium Ptol. Physconem ex Ægypto 97,6. regio comitatu Vrbem ingreditur, & mulieribus ibi interdicit lecticis & margaritis 97, 30. 352, 44. semet admotis aspidibus interficit 97, 53. 355,1
Cleopatra filia Antiochi nubit Ptolemæo Epiphani 345, 40
Clerberi castri captio & destructio 633, 46
Clerici olim numerosiores ordinati ob processiones & episcoporum comitatum in hospitū exceptionibus 214,2
Clericorum fremitus contra decretum de cœlibatu 453,46
Clericorū carceres & degradationes excogitatæ 818,51
Cletus coepiscopus Lini & S. Petri coadiutor papa 366,23. 710,25. martyrizatur 372,44
Cleuensis comitatus mutatur in Ducatum 851,16
Clidicus rex Athenien sium 323,22
Cligisus episcopus Nouigensis 16,43
Clipea castrum capitur 629,45
Cloamiris regis Abroditarum defectio & exilium 561,9,38
Clochilaicus rex Danorum perimitur 511,46
Clodesindis Metensis sponsum repudiat, Deo sese deuouet 527,37
Clodius rex Francorum 264,48
Clodius f. Pharamundi rex Francorum 494,25. Romanos prosternit 498, 6. Francorum regnum dilatat 413,25
Clodius Albinus affectans imperium apud Gallos occiditur 384,6
Clodius orator 351,33. interimitur 351,43
Clodoaldus f. Clodomiris regis eximitur in gradu clericali 514,14
Clodomeris factio in filios Gundebaudis 511,32
Clodomiris rex perimitur in conflictu cum Godemaro 511,34
Clodouæus rex Francorum 8, 35. 119, 6. 910, 30
Clodouæus f. Hilderici rex Francorum 504, 25. 507, 28. Consul Romanus & Augustus coronatur 511, 14. gesta quæ peregerit 8, 36. quam habuerit vxorem 507, 29. sibi Gallias subiugat 508, 17. expugnat castrum Meledunum 509,39. Thuringiam sibi subiicit 509,19. Burgundiam capit 510, 9. confœderationem init cum Alarico 510, 30, 42. dilatat regnum Francorum 509,27,33. 510,49. baptizatur 8, 38. 119, 27. ad fidem Christi ægrè adducitur 509, 46, 49. 720, 48. moritur 119,52. 511,30. filios quos reliquerit 8, 44. 511,33
Clodouæi filij regnum diuidunt inter sè 8, 44
Clodoneus f. Hilperici 10,11
Clodouæus f. Dagoberti rex Francorum 532, 48. 911, 4. corpus Dionysij discooperit 16, 52. os brachij frangit 16, 53. in amentiam incidit 16, 54. 535, 21. moritur 16, 54. 535, 41
Clodouæus f. Theoderici rex Francorum 541, 8. moritur 541, 19
Clodouæus f. Hildeberti rex Francorum 544, 4. mo-

544,4. moritur 544, 49
Clodulfus f. Arnulfi Metensis episcopus 532,8
Cloſtat ordini Præmonſtratenſium traditur 619,29
Clotharius f. Clodom. perit 9,27
Clotharius diem ſuum obit 9,50
Clotharij regnum inter ſe filij diuidunt 9,51
Clotharius occupat regnum Frãcorum 9,47. 970,53
Clotharius Hilperici f. naſcitur 11, 20. adhuc puer rex eligitur 12, 32. occupat regna Theodeberti & Theoderici 13,24. Dagoberto filio traſcitur 13,42. moritur 14,25
Clotharius filius Clodouæi Francorum rex 511,33. ſubiugat ſibi Burgundiam 513,16. venit in regnum Francorum truculentus 528,19. confœderationem init cum Longobardis 528,31
Clothſuinda, vxor Albuini 9,25
Clotildis, filia Chilperici Burgundionum regis, nubit Clodouæo 507,28. regina orthodoxa 509,46
Clotildis ſoror Clotharij, filia Clodouæi, nubit regi Wiſigothorum 511,35. moritur 518,26
Cluniaci cœnobij fundator quis 573,7
Cluniacentis ordinis initium 576,20
Cluniacẽſium orationum efficacia 590, 23. 594,9
Cluſenſe prælium in campo Camerenſi 748,32
Cluſa monaſterium reformationis Benedictini ordinis fons 856,34
Cluſæ 26,15
Clyterius 118,18
Cocali filiæ occidunt Minoem 310,27
Cochleas dux Iudæorum Chriſtianos excruciat 377,45
Coctus Theberth presbyter 546,32
Codex Iuſtinianus 422,19. 422,50. 514, 31. 722,29
Codrus filius Melanthi rex Athenienſium 313,19. 314,13. in bello Peloponneſiaco interemptus regno Erechthidarum finem imponit 315,3
Cœlibatus ſacerdotum à Gregorio ſeptimo in eccleſiam introductus 212, 14. 602,18
Cœnus rex Macedonum 320,24
Cœnobia, vide Monaſteria
Colchi Romanis ſubiiciuntur 375,29
Colloquium principum imperij 254,27
Colloquium inter legatos imperatoris & primores Danorum 37,5
Coloniæ Romanorum 342,53. 345,37. 355,26. deducuntur Berytum & Patras 356,28
Colonia Agrippina capitur à rege Philippo 797,8. à Normannis deuaſtatur 593,33. 612,19. obſidetur, ſed liberatur 680,53. Colonienſis baſilica dedicatur 568,7. fulmine ſcinditur 566,17
Colonienſis congregatio ad gradus ſanctæ Mariæ 230,29
Colonienſis congregatio foras murum titulo S. Georgij martyris 230,30
Colonienſis ager & regiones ad Rhenum deuaſtantur 433,22
Colonienſis archiepiſcopus capitur 700, 2. rebellat 702,22. 703,8. moritur 704,50
Coloſſę vrbs terræmotu concutitur 366,11
Coloſſus ingentis altitudinis 99,25. 101,3
Coloſſus Romæ erigitur 372,28
Coloſſus in Rhodo ruit 344,34. 348,53
Columbanus presbyter Scotus 519,48. prædicat Britannis 121,16. ex Hybernia in Galliam venit, ibique monaſterium ædificat 425,42. venit in Burgundiam 12,45. 525,22. eicitur à Brunichilde 12,46. 123,2. ex Gallia fugatus in Alemanniam venit, inde in Italiam 12,47,48. 425,27. exulat 527, 22. moritur 426,18. 528,48. 524,42
Columnenſes Romani capiunt papam 703,38
Columnæ primorum patrum lapideæ & lateritiæ, rerum inuentarũ documenta 285,44
Combort 645,49
Comes de Keuernburg capit Theodericum Landgrauium 260,11
Cometa 72,50. 77,6. 116,12. 130,50. 176,8. 353,1. 442,52. 452,54. 466,10. 473,19. 500,4. 537,37. 567,40. 569,26. 581,22. 590,34. 591 24. 593,9. 600,44. 609,12. 612,10. 614,24. 697,41. 702,29. 745,19. 748,42. 753,4. 754,1. 820,27. 826,38. 890,41. 952,3. 132,22. 153,22. 152,21.
Cometæ duo 835,37. tres, & eorum infauſtæ ſignificationes 950,49
Cometes in Aquario 564,12
Cometes in Ariete 564,6
Cometes in ſigno Libræ 563,54
Cometes rex Mycenarum 308.20
Commerciacum villa in territorio Tullenſi 441,15
Commodus f. Antonini patris in imperio collega 381,38
Commodus Roman. Cæſar Aug. 381,47. impurus & truculentus 381,51. 382,47. de Germanis triumphat 382,4. ſpectacula Romano populo exhibet 382, 40. Coloſſum erigit, & imaginem ſui capitis imponit 105,55. 382,48. nobiles interficit 106, 7. ſtrangulatur 106,8. 382,25
Commodianæ thermæ 105,48. 382,11
Comœdia Romæ quando admiſſa 343, 32
Compendium palatium 24, 18. 28,12. 42,51
Conanus dux Britanniæ, antè comes 635, 32. inuadit vrbem Nanneticam 637,32
Conanus comes Redonenſis regi reſtituit vrbem Nannetis 637,45
Conanus comes Britannię ducatum tradit regi Angliæ, & quare 645,44
Conanus dux Britanniæ moritur 652,13
Concertatio grauis ob ſanctorum imagines 18, 29
Conchæ vrbs capitur 672,40
Confluentes 57,2. 61,37
Confuſio & concertatio ſcelerum horribilis 469,27
Cõiunx ſuperba & ſæua ſæpe incendium multorum malorum 177,21
Coniuratio principum regni 453,42
Coniuratio principum & epiſcoporum ob auxiliũ Friderico imperatori præſtandum contra Mediolanenſes 255, 43
Coniuratio principum regni cõtra Henricum v imperatorem 469,11
Cono abbas ad S. Dyſibodum 472,16. moritur 474,2
Cono Sigeberg. abbas, conſtituitur Ratiſponenſis epiſcopus 470,10
Cono eremita & author Arroaſiani ordinis 616,8
Conon papa 16,8
Conon papa 124,51. 430,42. 539,28. obit 430,46
Cononis ducis potentis ad imperium affectatio 594,4
Conus papa 429,26
Conradus I f. Conradi rex Roman. imper. Auguſtus 74,9. 132,18. 155,34. 446, 33. 576,16. 688,41. periclitatur 576, 27. expeditionem in Sclauos & Hungaros ſuſcipit 594,36,38. exercitum amittit 577,4. agonizans nominat ſibi ſucceſſorem Henricũ Saxonum ducem 74,31. moritur 74,27. 132,38. 446,55. 577,10. 688,44.
Conradus II iunior Francus Roman. imperator Auguſtus, dictus Salicus 136, 26. 159,3,4. 449,46. 593,43. 594,6,20. 690,51. 734,30. 771,4
Conradi imperatoris coronatio terribilis 690,11. proſapia, vxor, maiores 690, 52. 771,4. puer adhuc fugat ducem Adalberonem 136,10. grauiter periclitatur 136,27. bello oppugnat Pannoniæ regem 136,35. intrat Hungariam 159,10. 450,5. exercitu petit Luiticios 136,53. in Burgundiam profectionem ſuſcipit 450,17. Occidentalem Franciam petit 136,43. ducit exercitum contra Vdonem in Burgundiam 159,15. cum principibus cruce ſignatur ad ſanctam expeditionem auſpicijs infauſtis 628,17,28,30,35. Henricum filium regem facit, ipſe Romæ imperator coronatur 136,28. 449, 51. Italiam petit 137,6. motus Italorum compeſcit 594,21. in Italia contra Longobardos ſeuerus 596,27. in epiſcopos Italos animaduertit 690. moritur 137,17. 159,27. 450,52. 631,12. 691,30. 735,3. 772,14. 917,9
Conradus III Henrici imperatoris ex ſorore nepos, Romanorum rex 472,36, 40. 625,28. 692 7. 731,19. 778,36. bello petitur à duce Saxonum, genero Lotharij H. 255,11. exercitu Polonos petit 255,20. expeditionem felicem ſuſcipit in Hungariam 473,48. in Alemanniam 630,4. Hieroſolymã proficiſcitur 255,21. ex Palæſtina Conſtãtinopolim reuertitur 629,42. Hieroſolymis reuertitur 474,28. 255,22. moritur 155,39. 255,24. 474,38. 692,16. 737,18. 959,1
Conradus rex vltimus ex ſtirpe Caroli Magni 132,31
Conradus dux Saxonum potens 28,46
Conradus comes perimit Hubertum abbatem 48,20
Conradus accipit ducatum Thuringiæ, ſed breui reſtituit 68,50
Conradus comes mittit filium comitem cum exercitu cõtra Gerhardum 72,52
Conradus f. C. comitis paciſcitur cum Gerhardo & Matfrido 73,4. Gerhardum vincit 136,7
Conradus comes, legatus Arnolphi 71, 20
Conradus comes, aliàs Curcipoldus, f. Eberhardi, obit 77,38
Conradus Burgundiæ diadema accipit & Burgundiam petit 136,40,42. Burgundiam vaſtat 136,46
Conradus & Vdo comites regis Ottonis fideles ſuperant factioſos contra regem 76,28
Conradus dux ducit Luidgardam filiam Ottonis regis in vxorem 77,30. 156,13. 581,14. relinquitur ab Ottone rege in Italia ad Berengarium à regno prohibendum 78,19. offenſus auſto-

ritate regis Ottonis ad Berengarium deficit 78,26. 582,26. cum archiepiſcopo Friderico reconciliatur 78,28. ſocius coniurationis Luidolphi contra patrem regem Ottonem 78,42. Hungaros in Lotharingiam vſq; ducit 582, 41. cum Lotharenſibus congreſſurus, ob offenſionem regis Ottonis cauendam intermittit 79,26. cum Luidolfo filio regi Ottoni fit ſupplex, & excuſat munitiones occuparas 78,51. in gratiam regis recipitur 79,35. belligeratur cum comite Baginoenſium 582,30. perimitur 79,40. 583,13

Conradus frater imperatoris Frider. comes palatinus 474,32

Conradus dux Baioariæ conſtituitur 141, 35. obit 163,22. 451,17

Conradus dux frater Friderici ducis Sueuiæ capit & vendit Treuirenſem archiepiſcopum 471,35. rex eligitur 255,8

Conradus dux Hungaris ſe adiungens & alia plura hoſtiliter in imperatorem tentans, pluribus poſſeſſionibus priuatur 146,1

Conradus dux auxilio Andreæ Hungarorum regis partem Carentani capit 146,12

Conradus dux Carentanorum titulo tenus moritur 147,55. 163,22. 451,17

Conradus dux occiditur in prælio 156, 22

Conradus Conradi f. & nepos imper. Friderici occiditur, proſcribitur, traditur, ſupplicio afficitur 698,34. 813,18

Conradus filius Friderici imperatoris dux Sueuiæ conſtituitur 256,35. mittitur contra regem Franciæ 256, 38. vincitur, & funditur 258,10. 696,52. 743,30. veneno enecatur 743,39. 804,42

Conradus f. Henrici regis conſtituitur dux Lotharingiæ 235,24. rebellat contra patrem, & imperat in Longobardia 461,45, 23. 607,26. obit 465,5. 611,31

Conradus f. Ottonis imperat. dux ſocius coniurationis contra patrem 78, 42. moritur 135,53

Conradus ſenior in Haſſia eiusq; frater metu incurſionum Adelberti colligunt exercitum 73, 6, 8. cum Adalberto confligit & occumbit 73,20. 132, 6. 155,27. 446,25. 574,54

Conradus & Erenhardus comites cæcant epiſcopum Spirenſem 74,16

Conradus f. comitis de Wettin marchio Miſnenſis — 767,53

Conradus f. Eberhardi comitis ob neptē regis in monomachia à quodam Saxone Burchardo vincitur 77, 48

Cōradus comes de Zeringa ducatu Burgundiæ ſublimatur 470,40

Conradus frater Herman. Sueuorū ducis ex fidelibus regis 580,55. ſimultates alit cum fratre, ſed ni placatur 77,20

Conradus Landgrauius furit in epiſcopum Mogunt. & Frixlarum ciuitatem 924,55. de ſuo furore pœnitentia ductus, eam effectis declarat 925,13. Romæ peccatis abſoluitur 925, 24. fit frater Teutonici ordinis, pòſt ordinis Magiſter 925,17,32. 694,24. 696,30. moritur 926,18

Conradus rex de Britānia Romæ fit monachus 152,4

Conradus rex Scotorum 126,24

Conradus rex Merciorum & Offa f. Sigeberti regis ſiunt Romæ monachi, & moriuntur 126,6

Conradus rex Merciorū accipit regnum Merciorum 125, 46

Conradus comes frater epiſcopi Wirtzburgenſis Rodulphi 68,47

Conradus comes de Kirberg 474,11

Conradus comes de Richemōt capit vrbem Redonenſem 635,22

Conradus comes de caſtello Luizelenburg 243,10

Conradus comes de Euerſtein pedibus ſuſpenditur 801,41

Conradus Kauff eques, prædo 865,30

Cōradus puer Chriſtianus à Iudæis martyrizatur 703,15

Conradus Moguntin⁹ & Ludouicus prouincialis Thuringiæ inter ſe hoſtiliter diſſident 256, 41, 50. 919,36. adhæret papæ contra imperat. 917,13. expeditionem mouet in terram ſanctam 795,14,19. moritur 694,6

Conradus frater Ottonis palatini epiſcopus Moguntinus eligitur 475,19. epiſcopatu pellitur 475,52

Conradus de Durre Ringrauius, archiepiſcopus Moguntinus 853,2. moritur 859,20

Conradus qui & Cono præpoſitus Colonienſis eligitur archiepiſcopus Treuirenſis 148,41. in aduentu comprehenditur, & militibus necandus traditur 148,44. 600,52

Conradus archiepiſcopus Magdeb. intrudit Doringiam 813,21. moritur 814,15

Conradus Spirenſis epiſcopus eligitur 163,21. moritur 166,2

Conradus Herbipolenſis epiſcopus occiditur 796,29

Conradus epiſcopus Conſtantienſis 133,8

Conradus epiſcopus ordinatur Metenſis 147,9

Conradi Hildesheimenſis epiſcopi in Paleſt. profectio 795,15

Conradi Vltraiectenſis epiſcopi interitus 609,47

Conradus epiſcopus Einſtedenſis 463,33. moritur 463,33

Conradus Traiectenſis epiſcopus occiditur 463,30

Conradus Moguntini archiepiſcopi camerarius eligitur epiſcopus Traiectēſis 236,2

Conradus abbas Ringkaugienſis 886,35

Conradus Magiſter de Marburg hæreticæ prauitatis inquiſitor 257, 26. 696, 9. cum Gerhardo monacho occiditur 257,29. 696,15. 741,25

Conrad⁹ Wympina Lipſenſis theologus 889,41

Conradus Celtis primus Germanorum poeta laureatus 881,13

Conradsburg monaſterium Benedictinum pòſt Carthuſia 791,46

Conred rex Nordanimbrorum 544,18

Conſtans f. Conſtantini nepos Heraclij imperator 112,14. 400,6. 532, 29. 726, 11. vano euentu contra Francos pugnat 401,35. vincit 112,34. 402,16. orthodoxus Longobardos compeſcit 684,32. pòſt Arrianus catholicos orthodoxos perſequitur 401,15. interimitur 410,54

Conſtans Conſtantij filius Martianam filiumque eius lingua & naribus mutilat 684,26. interficitur 112,51. 402,55

Conſtans f. Conſtantini Britanniarum regis monachus 491,17. ex monaſterio ad regnum euehitur 493,28. occiditur 494,33

Cōſtantia Conſtantini ſoror, vxor Licinij Arriana 112,16. moritur, ibidem

Conſtantia regina Franciæ moritur 642, 24

Conſtantia Boamundi filia, vxor Conſtantinopol. imper. 643,36

Conſtantia monialis, filia regis Siciliæ, vxor Henrici VI 790,26,39

Conſtantiana, Saluatoris Baſilica Romæ 429,23. 431,44

Cōſtantienſis eccleſiæ epiſcopus à Normannis interimitur 66,33

Conſtantinus M. Conſtantij filius ex Helena Roman. Cæſ. imper. 6, 45. 111,16. 151,37. 397,49. 715,28. imperator Chriſtianus 111, 17. in eccleſiam beneuolus 397,17. 398,42,17. liberalis erga papam Sylueſtrum & eccleſiam Romanam 715, 48. Byzantium reparat, & Conſtantinopolim appellat 112,7. inſtaurat Drepanam & Helenopolin appellat 399,20. mittit literas ad Antonium 401,13. vincit Maxentium III, 31. 715, 40. in Perſas bellum parans obit 401,39. 716,34

Conſtantini Vicennalia 111, 19. 399, 28

Conſtantinus II filius Conſtantij, imperator 14, 16. 111, 38, 48. vxorem ſuam Fauſtam occidit 112,5. 399,26. ciuitates Italiæ plerasque Longobardis etipit 14, 37. Romæ *Petro Apoſtolo offert pallium auro textile* 14, 44. 124, 14. Romæ ornamenta antiqua aufert 14, 45. in Sicilia habitat 14, 49. belligerans contra Conſtantium occiditur 112,30. 401,33. 124, 26

Conſtantinus III, qui & Conſtans, f. Heraclij imperator 15, 4. 123, 32. 151, 43. 428,28. 532,20. 726,2. fit hæreticus 14, 17. errore perſequitur catholicos 123, 38. 534, 17. exilio deputat Martinum papam 123,50. exponit edictum contra catholicam fidem 14,18. 428,53. 534, 7. ſubigit Sclauiam 535, 16. ſiderum ſignis commouetur de excidio ſuæ gentis 15,34. Romam ſpoliat 536,4. conatur imperiū Roma transferre 535, 53. vincitur 534, 31. occidit fratrem 535,30. in balneo occiditur 14,50. 126, 24. 536,30. veneno (vt alij) 726,5

Cōſtantinus IIII f. Conſtantini vel Conſtantis imperator 123, 36. 151, 44. 428, 44. 536,31. 684,39. beneficus in eccleſiam Romanam 429, 36. mittit Pipino organum 14, 17. crudelis & impius 686, 5. in fratres immanis 536, 50. expeditionem in Italiam mouet contra Longobardos 535, 38. exercitum amittit 538, 17. occiditur 429, 8

Conſtantinus V, filius Conſtant. III, Roman. imperat. Auguſt. 124,30. 429, 14. 686, 3. 726, 23. ſynodum ſextam Oecumenicam inſtituit 429, 23. moritur 125, 10. 539, 25

Conſtantinus VI, f. Leonis III imperator 32, 50. 435, 13. 547, 52. 686, 51. 728, 20, 34. infans baptizatus dedecus committit 544, 51. ducit vxorem 546, 52. capit Artabaſdum 548, 23

Conſtantinus VII, f. Leonis cum matre Irene 728, 34. deſponder ſibi f. Caroli Magni 153, 19. ſæuus in Orientales 551, 47. remouet per edictum imagines 550, 9. 552, 42. ſtragem ſuſtinet in

proſe

prælio contra Bulgares 553, 10. cum iis pacificatur 554, 9. emoritur horribiliter 554, 15

Constantinus VIII, 556, 26. cum Chardamo malè confligit 556, 34. crudelis in imperio 557, 22. excæcatur 32, 51. 129, 11. 557, 22. moritur 557, 30

Constantinus IX. f. Leonis, cum patruo Alexandro imper. Constantinopolitanus 575, 6, 13. oppressus pictura sibi victum quærit 576, 46

Constantinus X cum filio Romano, Constantinopol. imperator 581, 35

Constantinus XI, monachus, Constantinop. imperator 596, 40

Constantinus Palæologus imper. Græcorum capitur 864, 26

Constantinus f. Constant. M. rapinarum & discordiæ per totum orbem maxima causa 401, 38. ab Arriano episcopo baptizatus ad Arianismum deficit 112, 18. 401, 32. 715, 30, 47. moritur 403, 51

Constantinus vincitur & capitur 410, 53. nuptias Placidiæ promeretur 411, 35

Constantinus tyrannus Gallias occupat 115, 40. capitur 115, 50

Constantinus, frater Aldroeni, rex Britannorum 491, 15

Constantinus tyrannus in Britannia ad Gallias transit 409, 19

Constantinus rex Britonum 516, 52

Constantini & Stephani fratrum. Vide Stephani.

Constantinus papa 17, 13. 432, 15. 542, 43. 727, 7. 728, 42. cum Romano clero & populo respuit literas Philippici, eius solidum 432, 9. Constantinopolim vocatur à Iustin. ibique honorificè excipitur 17, 14. 432, 18. regreditur Constantinopoli Romam 432, 33. papatu amouetur & excæcatur 437, 32. 552, 20. moritur 432, 36

Constantini papæ ordinata irrita declarantur 552, 21

Constantinopolis à Cõstantino Magno, quæ olim Byzantium 399, 45. 715, 52. sedes Romani imperij 112, 8. pœnitentia iram Dei auertit 487, 34. obsidetur 544, 29. à Saracenis grauiter obsidetur, 18, 11. obsidione liberatur 18, 15. 433, 22. tempore obsidionis amittit fame & pestilentia 1000 hominum, 18, 15. capitur à Christianis 694, 15. 739, 9. recuperatur à Gallis 796, 4. à Turcis capitur 750 35. 864, 23. ex parte terræmotu corruit 893, 29

Constantinopolitana legatio ad Carolum M. 38, 42

Constantinopolitani ad Cumaculã vincuntur 37, 30. premuntur 560, 49. viriliter dimicant contra Sarracenos 544, 46. tumultuantur contra imper. Leonem 546, 35. Nicephorum 586, 14

Constantinopolitani regni à Romano seiunctio 558, 15

Constantinopol. imperij finis 587, 43

Constantinopolit. imperatoris ad Antiochiam obsidio, cum principe vibis pacificatio, & miserandus obitus 626, 40

Constantinopolitanus episcopus proximus à Romano 485, 10

Constantinopolitana ecclesia prima, 122, 22

Constantinopolitana synodus sexta damnat Eutychianos, Acephalitas, Monothelitas 429, 51

Constantius Constantini M. pater Cæsar, collega Diocletiani imperat. 109, 52. 395, 42. cum Licinio imperator in Occidente 715, 24

Constantius f. Maximiani Cæsar cum Diocletiano 715, 13. delet Alemannos 395, 50

Constantius Chlorus cum Galerio Augustus 111, 32. 151, 17. 396, 21. vit tranquillus 397, 32. cum Galerio Romanum regnum diuidit 397. 27. moritur 111, 14

Constantius f. Constantini imperator cum Constantino & Constante fratribus 113, 22. 151, 19. 401, 52. 716, 37. detrahit Vetranioni insigne regium 402, 9. imper. hæreticus 112, 25. 716, 39. Athanasium & episcopos orthodoxos sedi bus suis ejcit 401, 24. 403, 6. multos pios episcopos & presbyteros in exilium pellit 403, 6. occidit Gallum 113, 4. in Parthos bellum parat 113, 20. in Iulianum 113, 22. moritur 113, 22

Constantius dux constituitur 115, 53. cum Vanlia pacem facit 411, 14. nuptias Placidiæ promeretur 116, 6. in regni consortium ab Honorio assumitur 116, 14. 411, 19. 493, 16. in Britannia moritur 116, 18. 396, 44. 397, 37. 411, 25. 493, 16

Constantius Heraclij filius imperator 14, 12. perimitur 684, 23

Constantius, Christi seruus, Pelagianorum acris confutator 411, 48

Consuales ludi 321, 49

Cõsules Romani incipiunt 194, 23: 332, 3. abrogantur 334, 55. denuo creantur abrogato Decemuiratu 334, 3. iterum Roma ejciuntur 334, 22. iterum ordinantur 337, 32. iterum abrogantur 338, 15. cum Tribunis simul abrogantur 338, 18, 45. ad vigorem Romæ redeunt 338, 22. 339, 32. iudicia communicant equitibus & senatoribus 349, 6. qui primi in verba Cæsaris iurauerint 359, 20. ad ruinam inclinant 421, 50. cessant 423, 22

Conuentus procerum imperij 254, 24

Conuentus imperiales, in Babemberg 472, 17. apud Confluentiam 472, 34. in Erffordia 959, 16. in Francofurto 473, 22. Leodij 471, 19. Moguntiæ 146, 37. 470, 1. 475, 34. 476, 8. Ratisponæ 473, 13. Wormatię 176, 50. de expeditione in Longobardiam suscipienda 474, 35

Coptus Romanis rebellans deletur 395, 4

Corantanum cedit Arnolpho filio Carolomanni 59, 11

Corax rex Sicyoniorum 305, 6

Corbeia monasterium inchoatur 154, 8. 535, 50. 729, 20. recuperat suos honores & dignitates 170, 47. cedit archiepiscopo Bremensi 170, 33

Corbonæ, id est sacritheſauri, in alienos vsus conuersio, seditionis semina præbet inter Iudæos 362, 26

Corduba capitur 672, 41

Corduba terræmotu corruit 840, 2

Cordubensis legatio ad Carolum 38, 42

Corinthus conditur 302, 48. spoliatur 628, 48. à Turcis subigitur 866, 40

Corinthiorum regni principium 314, 52. destruitur 328, 40

Corioli capiuntur 333, 18

Corradinus f. Soldani destruit Hierosolymam 799, 12

Cormesius rex Bulgarorum 546, 20

Cornelia virgo Vestalis ob stuprum viua defoditur 102, 32. 374, 18

Cornelius episcopus Antiochenus 103, 51. 377, 27

Cornelius papa martyr 5, 17. 107. 54. 108, 28. 151, 12. 387, 7. 388, 2. 390, 51, 54. 713, 47

Cornelius Gallus poeta semet interficit 355, 34

Cornificia poëtria 353, 53

Cornificius poeta interit 353, 50

Cornutus philosophus & præceptor Persij exul 366, 37

Corœbus Elicnsis victor in prima olympiade 320, 55

Coronus alias Echireus rex Sicyonioũ 303, 43

Corporis Christi solemnitas instituitur 810, 45

Corsica insula 36, 1. 53, 49. vastata à Mauris 38, 19, 38

Corybantes & Curetes. Vide Curetes

Cosa dux Saxonum capitur 502, 23

Cosa è vinculis aufugit 503, 45

Cosdroes rex Persarum 516, 4. 523, 27.

Cosdroe regis Persarum arrogantia, potentia, grassatio, blasphemiæ, victoriæ 528, 50. 684, 21

Cosdroe Antiochiam capit 516, 15. Romanorum prouincias populatur 516, 6 è Romanis finibus vi, armis & potentia ejcitur 516, 21. Romanorum pacẽ homo insolens respuit 528, 35. cum Iustiniano fœdus percutit 422, 12. trucidat fideles 13, 18. crudelissimè tractat & occidit Anastasium monachum 122, 38. superatur 122, 45. occiditur 13, 29. 529, 32. 684, 16. 725, 34

Cous insula concutitur terræmotu 357, 23

Cracouiæ regnũ subigitur 700, 8. Wenceslao Bohemiæ regi cedit 601, 23

Cracouiensium vigilum oscitantia & supplicium 880, 48. mira & vix credibilis vnius eorum liberatio 880, 52

Craft præpositus Goslariensis episcopus Misnensis 176, 18. miserè & tragicè perit 176, 24

Cralo abbas cœnobij S. Galli obit 80 11

Cranaus rex Athenienſium 303, 52

Crassus consul cum filio capitur 351, 40

Crastinus dux exercitus Romani contra Vandalos 411, 28. in exilium pellitur 412, 17

Crates Comicus 534, 24

Crates philosophus 342, 48

Cratinus comicus 334, 47

Creatio mundi 15. 35. 149, 26. 266, 30

Cremona obsidetur 475, 9. capitur 526, 53

Cres Cures, primus in Creta regnat 296, 47. 298, 4. condit Gnosum & Cybeles matris templum 297, 3

Crescens Cynicus philosophus odio Iustini philosophi persequutionẽ excitat 104, 33. 379, 16

Crescens, Romanorũ patricius, imperatori rebellis 590, 30. miserabiliter perit 590, 41

Crescentius 158, 14. cum complicibus decollatur & suspenditur 158, 19

Crescentij in papatum dominatio eiusq; punitio 689, 47. 732, 42

Creta à Crete nuncupata 296, 48

Cretenses rapiunt Europam 307, 40

Cornelius virgo Vestalis ob stuprum viua defoditur 102, 32. 374, 18

Cornelius episcopus Antiochenus 103, 51. 377, 27

Cornelius papa martyr 5, 17. 107. 54. 108, 28. 151, 12. 387, 7. 388, 2. 390, 51, 54. 713, 47

Cornelius Gallus poeta semet interficit 355, 34

Cornificia poëtria 353, 53

Cornificius poeta interit 353, 50

Cornutus philosophus & præceptor Persij exul 366, 37

Corœbus Elicnsis victor in prima olympiade 320, 55

Coronus alias Echireus rex Sicyonioũ 303, 43

Corporis Christi solemnitas instituitur 810, 45

Corsica insula 36, 1. 53, 49. vastata à Mauris 38, 19, 38

Corybantes & Curetes. Vide Curetes

Cosa dux Saxonum capitur 502, 23

Cosa è vinculis aufugit 503, 45

Cosdroes rex Persarum 516, 4. 523, 27.

Cosdroe regis Persarum arrogantia, potentia, grassatio, blasphemiæ, victoriæ 528, 50. 684, 21

Cosdroe Antiochiam capit 516, 15. Romanorum prouincias populatur 516, 6 è Romanis finibus vi, armis & potentia ejcitur 516, 21. Romanorum pacẽ homo insolens respuit 528, 35. cum Iustiniano fœdus percutit 422, 12. trucidat fideles 13, 18. crudelissimè tractat & occidit Anastasium monachum 122, 38. superatur 122, 45. occiditur 13, 29. 529, 32. 684, 16. 725, 34

Cous insula concutitur terræmotu 357, 23

Cracouiæ regnũ subigitur 700, 8. Wenceslao Bohemiæ regi cedit 601, 23

Cracouiensium vigilum oscitantia & supplicium 880, 48. mira & vix credibilis vnius eorum liberatio 880, 52

Craft præpositus Goslariensis episcopus Misnensis 176, 18. miserè & tragicè perit 176, 24

Cralo abbas cœnobij S. Galli obit 80 11

Cranaus rex Athenienſium 303, 52

Crassus consul cum filio capitur 351, 40

Crastinus dux exercitus Romani contra Vandalos 411, 28. in exilium pellitur 412, 17

Crates Comicus 534, 24

Crates philosophus 342, 48

Cratinus comicus 334, 47

Creatio mundi 15. 35. 149, 26. 266, 30

Cremona obsidetur 475, 9. capitur 526, 53

Cres Cures, primus in Creta regnat 296, 47. 298, 4. condit Gnosum & Cybeles matris templum 297, 3

Crescens Cynicus philosophus odio Iustini philosophi persequutionẽ excitat 104, 33. 379, 16

Crescens, Romanorũ patricius, imperatori rebellis 590, 30. miserabiliter perit 590, 41

Crescentius 158, 14. cum complicibus decollatur & suspenditur 158, 19

Crescentij in papatum dominatio eiusq; punitio 689, 47. 732, 42

Creta à Crete nuncupata 296, 48

Cretenses rapiunt Europam 307, 40

Criniti reges Francorum 494,16
Crispus & Cõstantinus filij Constantini, & Licinius Licinij filius, Cæsares appellantur 111,38.398,51
Crispus f. Constantini & Licinius iunior occiduntur 399,24
Crispinienſe monaſterium 533,44
Crodogaudus Metenſis epiſc. Pipini nepos 550,32
Crœſus rex Lydorum 329,10. tentat oraculum 329,12. bello adoritur Cyrum 329,15. à Cyro capitur 329,21
Crœſus rex Macedonum 337,35
Cronei Romanis ſubijciuntur 375,29
Cronſwitz monaſterium 791,32
Croſcus dux Wandalorum 490,17
Croton conditur 324,36.capitur 342,46
Crotopus Argiuorum rex 303,51
Cruſtumini vincuntur 322,17
Crux S.inuenta 6,49:111,50: 396,49. Cõſtantinopolim transfertur,530,1 Hieroſolymam reportatur, 13,30. à paganis capitur 676,55. in Perſiam abſportatur 122,31:427,45:528,6 Hieroſolymam reducitur 122,46: 530,14:725,35,52
Crucis dominicæ portio à Sergio papa repertitur Romæ 16,29: 125,33: 451,42:500,39,41:726,48
Crucis exaltationis feſtiuitas 530,17: 725,53
Crucis ſanctæ imago cruorem emittit 518,54
Crux aurea Moguntiæ pretioſiſſima, eiusque fractio & profuſio 475,48
Cruce cum Frid.1.imper. ad ſanctam expeditionem ſignati qui 256,54
Cruceburg 257,52:261, 55. capitur & deuaſtatur 928,55
Cruciatorum expeditio collecta,pòſt reuocata 903,4
Crucifigeri 746,43:747,3: 748,41.Vide amplius Flagellatores
Cteſiphon capitur à Traiano 375,30. 394,53
Cubeciorchomenus conditur 302,37
Cudbertus Lindisfarnenſis eccleſiæ epiſcopus ordinatur 125,6:431,48.moritur 125,35
Cuffinſtein villa in ſuburbio Moguntiæ 31,49
Cuffitze caſtrum in Thuringia à Iulio Cæſare conditum 909,12
Culmpach oppidum ab Huſſitis capitur 856,30
Cumecula inſula 37,28
Cumæ,aliàs Mycena in Italia 315,52.belligerantur 333,9. terræmotu corruunt 375,44
Cunegundis aliàs Eliphruda, vxor Henrici regis, ſed virgo 137, 11:689,13: 690,7,11:733,12.fama laborat 734, 42 Augiam monaſterium fundat 734,34. in ſororem abbatiſſam auſtera 734,38. moritur 137,13. 159,15:450,47. 734,34. canonizatur 694,12.739,51
Cunigundis f. Friderici imperat. vxor ducis Bauariæ 881,7
Cunegundis de Iſenberg pellex Landgrauij 698,7. 930,27. moritur 933, 17
Cunibertus filius Bertarij 15,44.rex Longobard. 539,36. in prælio perimit Alahin 540,51.interficit Adalgiſum tyrannum 16,16.moritur,16,32. 542, 6
Cunibertus epiſcopus Colonienſis 16,18
Cunibertus Lindesfranenſis epiſcopus in Britannia 16,41
Cuno præpoſitus Colonienſis in archiepiſcopum Treuirorum electus, in itinere verſus Treuerim obruitur, capitur,occiditur 175,50.452,35
Cuno Argentin. epiſc. deponitur 470, 19
Cuono cognatus regis ordinatur dux Carentinorum 164,14.magna moliens,morte præuenitur 164,34
Curbionenſis cœnobij fundator quis 509,24
Curetes & Corybantes condiderunt Gnoſon 302,4
Curſolium capitur 628,51. à Græcis recuperatur 630.27
Curia infra Alpes 83,8
Curia Romana Romam ex Gallia reducitur 841,43
Curia oppidum oppugnatur 856,29
Curio popularis orator 351,47
Curtius Saluſtus comburitur 353,40
Cuthbertus Anglorum epiſc. moritur 539,29
Cuthnitz mons occupatur 853,12
Cuttena mons argentifodinarum in Bohemia 703.44
Cyaxares rex Medorum 325,33. capit Ninum ciuitatem 326,1,24
Cybalenſe bellum contra Licinium 398, 41
Cyballanici monaſterij initium, 12,22
Cybeles matris templum cõditur, 297,6
Cydon in Creta regnat 302,17
Cygneæ vrbis conditor, ſitus,antiquitas, inſignia,præſtantia &c. 792, 41
Cymbri inuadunt Illyrium,vincunt Carbonem 348,34
Cymbrorum magna ſtrages 349,45
Cyme myrrhina terræmotu concutitur 359,40
Cymmeriorum incurſus in Aſiam 314,23
Cynethon Lacedæmonius 321,53
Cypri ciuitates plurimæ terræmotu corruunt 102,5:355,52.372,34.imperator compeſcitur à rege Angliæ 677,29. mons ignem euomit 372,3
Cyprij mare obtinent 319,18
Cyprianus rhetor, pòſt epiſc. Carthaginenſis,inde martyr 108,42:151,12. 392,24. 714,23
Cypriani Carthag. epiſcopi corporis tranſlatio 558,27
Cypſelus in Corintho tyrannidem exercet 325,18
Cyrene ciuitas in Libya conditur 89,24. 307,50. 321,51.325,32.Iudæis repletur 96,23
Cyriacus papa 713,28
Cyrillus Alexandrinus epiſcopus 116, 33: 151,30. cyclum componit de obſeruatione Paſchatis 413,16. 496,16 refutat Neſtorium 412,53
Cyrillus epiſcopus Antiochenus 109,32. 394,19:396,17
Cyrillus epiſcopus Hieroſolymitanus 112,46.in fide & communione inconſtans 384,43
Cyrillus Montis Carmeli prior, ſcriptor celebris 804,39
Cyrus primus rex Perſarum 93,39.329, 24. honoribus augetur 338,25. bello petitur 329,16. capit Crœſum 329,21. Sardes 329,33.cum exercitu à Scythis trucidatur 65,14. 330,10
Cyrus epiſcopus Alexandriæ hæreticus 13,50:123,28: 428,5. damnatur 123, 48. 534,11
Cyrus abbas aluit imperatorem Iuſtinianum 17,12. fit epiſcopus Conſtantinop.17,13. 432,7. per Philippicum epiſcopatu abijcitur, & in monaſterium remittitur 17,38. 432,7
Cyrus abbas Ponti 17,21
Cytresberg caſtrum deſtruitur 940, 32
Cyzicus conditur 324,30
Cyziceni libertate priuantur 355,14
Cyzirsberg caſtrum ædificatur 924,26
Czaza arx epiſcopij munitur 855,46

D

DAbrum comburitur 749,45
Daces debellantur à Romanis 380, 52
Dacia prouincia Romanorum 375,24,27
Daciæ rex occiditur 696,33
Daci debellantur à Romanis 380,52. vincuntur à Traiano 102,52.cum Germanis à Domitiano 102,3
Dactylus ferri repertor 306,7
Dædali opera & volatus 308,26
Dæmon in angelum lucis ſe transformat 618,30
Dæmoniacus liberatur 171,48
Dæmoniacus comes catena S.Petri liberatur 585,51
Dæmonico epiſcopus in Aquitania,Petri Apoſtoli diſcipulus 710,45
Dardanus Argiuorum rex 304,20
Dado in Francia Dagoberti regis referendarius 533,30,32,58
Dado Rothomagenſis epiſcopus 533,23
Dageno Magdeburg. archiep. 768,53. moritur 769,48
Dagobertus f. Clotharij 13,37, 53. rex Francorum 530,20. adhuc puer fidem Chriſtianam ab Arnulfo diſcit 1338. monarchiam in imperio obtinet 14, 26. rex Francorum potentiſſimus 910,53. puellam Regnidrudam ducit coniugem 15,26. à ſubditis amatur 15,24. præficitur Auſtraſiæ 13,46.cõmendatur Arnulfo 13,47. irampens incurrens,ad aſylum Dionyſij confugit 13,42:529,28.ditat baſilicam Dionyſij 13,45. conſtruit Phordiæ monaſterium S.Petri in monte Mer Wigisburg 151,55. 264, 50. 726,55. Sandrageſillum ducem Aquitaniæ male tractat 13,40. in prælio contra Saxones vulneratur 13,53. Saxones ſuperat 13,55. 529,43. Saxonibus tributum remittit 532,25. ſuperat Sclauos 15,46. 531,6. compeſcit Vaſcones 15, 47. 531,25.532,33. iuuat Siſenandum in occupando regno Hiſpaniæ 15,55. moritur 16,20:124,8:152,10:532,43
Dagobertus filius Hildeberti, rex Francorũ 432,47. moritur 126, 22. 433,10
Dagobertus f. Sigeberti regno Auſtraſiorũ præficitur ſub tutela Pipini 529, 23 regno Auſtraſiorum paterno potiatur 534,46
Dalem caſtrum capitur 747,30
Dalmatiæ legati veniunt cum muneribus ad Carolum 35,41. in poteſtatem Romanorum rediguntur 354,34:359, 14. à Tiberio 99,53
Dalmatæ Hentici regis tributarij 578, 40
Dalmatius Cæſar 112, 18. 401, 17. occiditur 112,26:403,2

Damascus terræmotu concutitur 650,51. capitur 527,40. à Sarracenis 531,28. delectur 847,10
Damascena obsidio qualis 621,37
Damasceni transferuntur Cyrenen 91,43. tributarij regis Baldumi 630,36
Damascenorum rex prosternitur 784,35
Damasus i papa 7,19. 113,40 405,23. 483, 8. 717,20. de adulterio accusatus innocens iudicatur 484,22. moritur 408,8
Damasi papæ decretũ pro episcoporum authoritate 484,33
Damasus 11, papa, aliàs Poppo Brixiensis episcopus 597,17. 735,21
Damasus episcopus, legatus apostolicus 28,33
Damiata à Sarracenis expugnatur 695, 51. recuperatur 696,24. capitur a rege Franciæ 742,23. à Christianis 799,18. 804,15
Danæ 306,28
Danahel clericus rex constituitur, & Hilpericus vocatur 433,13
Danaus ab Ægypto expulsus Argos occupat 304,22. expellit Sthenelum 304, 31. interficit 50 filios Ægypti 305,41
Dando papa 576,44
Danemar frater regis, sed rebellis occiditur 76,43
Dani vincuntur 572,30. 579,27. victores a Phrisonibus tributũ exigant 38,27
Danorum legati veniunt ad Ottonẽ imperatorem 157,9. magnam patiuntur stragem ob regni concertationẽ 560, 14
Danorũ rex pro rege Henrico Saxones adorturus, ab impetu mox remittit, 198,14
Danorum rex conuertitur ad fidẽ Christi 75,32
Danorum conuersio 756,45
Danorum religio conflata, eorumq. vetior ad Christum conuersio 585,29
Daniel Babyloniam transfertur 326,11. prophetat in Babylonia 328,43. interpretatur visionem Nabuchodonosoris 327,19. Babylone in Mediam transfertur 93,25
Daniel episc. Saxonũ Orientalium 125,55
Daniel legatus præfecti Siciliæ ad Carolum 53,13
Dantes Aligerius 829,6
Daphnensium lucus iuxta Antiochiam consecratur Apollini 351,15
Dardanus condit Dardaniam 304,14. superat Pelopem 307,17
Darius 1, f. Hystaspis, rex Persarum 94,4. 150,30. 330,40. à Scythis fugatur 65,13
Darius 11 Nothus rex Persarum 94,52. 150,33. 337,12
Darius 111, Arsamis f. rex Persarũ 95,18. 150,33. 340,3. interficitur 95,24. 340,39
Dauid nascitur 314,6. rex Hebræorum secundus, primus ex tribu Iuda 90,22. 150,12. 315,10. moritur 315,16
Dauidicæ stirpis reliquiæ delẽtur 374,46
Dauninus & Otbertus legati Vaifarij ad Pipinum 24,34
Deborç prophetisse vita, ætas, imperium super Israel cum Barac 89,25. 150,3. 307,26
Decemviri, magistratus Romanus 334,1. eiciuntur 334,7
Decentius Magnẽtij f. laqueo se perimit 113,2. 402,31
Decibalus rex vincitur 575,27
Decius imperator 5,12. 107,49. 151,10. 390, 29. 714,4. cum filio occiditur 108,30. septimam mouet odio Philipporum in Christianos persequutionem 107, 50. 390,39. 714,5
Dedi marchio Saxonicus ad regem Henricum deducit regem Ruzenorum, & ad tempus eundem sibi cõmendatum à rege retinet 213,44. infert bellum regi Henrico 1111, Thuringosq; ad armorum societatem sollicitat 177,16. 453,28. impetu remisso se & sua regi dedit, & custodiæ mancipatur 177,44. possessionibus quibusdam multatus è custodia liberatur 177,55. defungitur 225,45. 789,55
Dedi marchio iunior obses apud Henricum regem, marchia priuatur 225,46. partem acerbè infectatur 177,54. miserè perit 163,24. 178,3
Dedi dux Bohemorum ecclesias deuastat in Misnia 766,19
Deioces rex Medorum 324,39. Ecbatanam condit 324,38
Delft ciuitas in Holandia 844,14
Delphicum templum incensum 329,9. 350,33
Delphidius rhetor 402,49
Demetra 306,28
Demetrianus episcopus Hierosolymit. 587,23
Demetrius Abderites 337,22
Demetrius Phalereus 341,13,38
Demetrius Poliorcetes rex Asiæ 341,27. Samariam vastat 341,40
Demetrius rex Macedonum 341,50. capitur 342,28. dedit se Seleuco 342,47
Demetrius rex Macedonum 343,25
Demetrius Soter, rex Syriæ & Asiæ 346, 21
Demetrius rex Syriæ & Asiæ 347,19. ducit in vxorem f. Ptolemæi 347,22
Demetrius rex Syriæ 348,32
Demetrius Alexandrinus episcopus 106, 3. 382,46
Demetrius Antiochenus episcopus 108,35
Demetrius rex Ruzenorum à fratre vi regno expulsus Henricum regem ob auxilium implorat 213,35. à rege exceptus Dedi marchioni commendatur 213,44
Demophoon rex Athenienſium 311,18
Demosthenes orator 95,11. 150,34. 339, 37
Denemarcia sedes Normanorum 61,16
Denisbruna 685,26
Denneſtete 699,21
Dens gigantis inuenitur ingens 491,4
Deodatus episcopus Legiensis 597,17
Derchimire portus in Anglia 474,2
Dercona ciuitas 417,12
Dercylus Assyriorum rex 314,20
Derrosa ciuitas in Hispania ad ripã Iberi fluminis 37,35. obtinetur a Ludouico rege 57,35
Desedde incenditur 749,44
Descriptio Romæ habetur 332,29. 339,37. 341,45. 343,19. 347,47. 348,28. 355,23. 358,8,37. 359,39. 364,44. 707,20
Desterbergenses militares domini spolia ante Brunſwig exercent 747,44
Desiderius rex Longobardorum 24,16. 550,22. Romanos decipit, excæcat 552, 39. occurrit Carolo 26,16. à Carolo compescitur 438,2. cum vxore & filia & regia Papia capitur à Carolo 26,39. 553,52
Desiderius Lingonensis martyr 490,22
Desiderius Viennensis episcopus martyrizatur 526,22,48
Desuburgh castrum 27,27
Deucalion 302,13
Deusdedit I papa 13,14. 122,40. 427,10. 527,14
Deusdedit II papa, qui & Theodorus 124, 2. 725,46
Deusdedit archiepiscopus moritur 124, 20
Deuteri Ariani episcopi baptismus cœlitus improbatur 510,19
Diagoras Physiologus 333,1. 42
Diabyrcania terræmotu conquitur 359, 40
Dicæarchia conditur 330,29
Dicemanus marchio Misnensis eliminatur 701,33. occiditur 704,42
Dictatores Romani 54,24
Dictator Romæ primus quis 332,42
Dic Winus legatus Apostolicus cardinalis 473,34
Didius Iulianus Roman. Cæsar August. 383,2. occiditur 383,10
Dido filia Beli condit Carthaginem 90, 24. 150,12. 315,13
Didymus cæcus 114,5
Didymus Alexandrinus commentator, cæcus & elementorum ignarus, philosophus excellens 405,14. 483,10. moritur 487,27
Diedo Wirtzburgensis episcopus obit 155,48
Diedericus episcopus Verdunensis capitur, & difficilimis conditionibus dimittitur 247,46
Dieggerus Metensis episcopus moritur 470,8
Dietbart constituitur abbas Herueldensis 155,24
Dietbardus abbas episcopus Wirtzb. ordinatur 155,44
Diethardus iunior cõstituitur abbas Heruеldensis 155,42
Dietericus marchio de Landisberg germanus Landgrauij Thuringiæ 697, 34. machinatur in fratrem pessima 699,17. moritur 155,46. 700,31
Dietmarus ordinatur episc. in Hildensheim 159,25. moritur 160,37
Dietmarus comes frater ducis Bernhardi iniuriã illatam exulare volens vincitur & occiditur 160,52
Dietmarus episcopus Wormatiẽsis moritur 457,33
Dietricus Constantiensis episcopus moritur 161,19
Diet Winus episcopus Leodiensis constituitur 141,19. moritur 222,45
Dij, id est principes gentiũ, primùm adorantur 87,55. 149,41
Diluuium 286,9
Dinzich f. Attilæ Hunnorum rex cum Hunnis iterum vincitur 502,48
Dinant ciuitas destruitur 753,12
Dinus Mugelanus 829,3
Diodericus Gotefridi commilito in Frisia contra Henricum regem 160,44
Diodericus comes in prælio contra Luticios occumbit 163,6
Diodericus dux Mosellæ regionis cum Henrico rege in secunda expeditione Saxonica 226,24
Diodorus Antiochenus doctor, author psalmodiæ per choros 483,55
Diogenes Cynicus 338,38
Diogenetus rex Athenienſium 318,22
Dio Cæsarea Iudæorum vrbs exuritur 402,26

Diocletianus Roman.imperat.Augustus 6,5.109,43.151,15.395,17.714,51.715,10. sibi adiungit Cæsares 109,52. collegam in imperio sibi adiungit Maximianum 109,45. 395,30. occidit Carinum f. Cari imperatoris 109,39. 395,26. recipit Alexandriam & Ægyptum 110,8. 395,37. cum Maximiano solenniter triumphat 110,16. 396,37. leuis in affinitate contrahenda & iterum tollenda 395,48. fastuosus & luxuriosus 395,21. exautoratur 715,19. purpuram & regnum deponit 110,23. 396,45. cum Maximiano decimam & decennalem mouet persequutionem 110,18. 151,16. 397,11. 715,15. vt Deus vult adorari 110,5. moritur 398,47. 715,19. Diis annumeratur 111,36

Dionysius tyrannus Siculus 337,44. 338,16. in tyrannide perseuerat 338,41. moritur 338,47

Dionysius iunior, rex Siciliæ 338,49. Corinthum sub fœdere nauigat 339,20. è Corintho expellitur 339,34. Sicilia pellitur 339,47. Syracusis interficitur 339,52

Dionysius Deucalionis filius in Attica hospitio excipitur 304,20

Dionysius I, papa martyr 109,3.392,47. 714,6,7

Dionysius II papa martyr 714,19

Dionysius Areopagita in Gallias mittitur 710,43. author hierarchiæ 562,15

Dionysius Alexandrinus episcopus, 107,42

Dionysius Corinthiorum episcop. 380,48

Dionysius episc. Mediolan. exulatur 7,5.9,15

Dionysius Romanus abbas, computator paschalis circuli magni 9,15. 120,18

Dionysius Carlitanus exul 403,2

Dionysius, alter Augustinus 867,27

Dionysius clarus doctor 105,[illegible]

Dionysij sancti martyris monasterium 23,34. 153,34. 157,33. conflagrat 621,37. caput reperitur 676,51. manus auro & gemmis inclusa 577,42

Dionysius Liber pater, filius Semeles 305,55. 306,36. inuenit vitem 304,7. dimicans contra Indos Nysam condit 307,6

Dioscorus Alexandrinus episcopus Eutychianus 117,25. 416,15. damnatur 416,26

Diospolis ecclesia ab Apostolis dedicatur 709,38

Diospolis Iudæorũ vrbs exuritur 402,27

Discordia maxima quælibet impedit 790,43

Dispargum castellum Thuringorum, regia Clodij 494,31

Dithmarus Merseburgensis episcopus moritur 770,50

Diuorum area Romæ 374,10

Dius episcopus Hierosolymitanus 105,46.382,23

Docilianus Hierosolymitanus episcopus 383,41

Doctorum quatuor festiuitates [illegible]9,2

Doda mater Clodulfi solitaria 532,10

Dodo frater pellicis Pipini, occisor Lamberti episcopi 17,6.541.50

Dodonis tragicus exitus 542,8

Dodonæum oraculum 325,14

Dol 645,50

Dolabella fasces à Cæsaris interitu arripit 352,30

Doleia abbatia 148,50.176,5

Dolense castrum 661,33

Dolensis ciuitas capitur 656,14

Dolomannus discip. Chiliani & martyr 541,36

Dominicus author ordinis prædicatorum 795,55. moritur 740,27. 695,42. 799,37. canonizatur 741,14. 799,52

Domnus vel Donus I, papa 15,5. 124,34. 537,36. 726,28

Domnus II, papa 586,51. Domni papæ studium & legatio ad imper. ob transactionem inuestiturarum 618,54. 732,28

Domnus Antiochenus episcopus 109,4. 393,2.396,16

Domitianus imperator 3,52

Domitianus frater Titi imperator 99,30. 102,15. 150,55. 372,36. 711,27. vxorem Augustam appellari iubet 372,6. de Dacis & Germanis triumphat 102,31. superbus & impius 102,24.374,16. Romæ construit Pantheon 13,12. Deum se adorari imperat 373,14. eunuchos fieri prohibet 102,19. 372,50. in Mathematicos & Philosophos inhumanus 373,55. 374,34. sæuus in nobiles 102,34. delet reliquias sturpis Dauidicæ 374,46. in exilium relegat plurimos Senatorum 373,4,54. secundus Christianos persequitur 99,31. 102,16. 374,25.711,28. occiditur 374,5.711,30

Domitiani decreta Senatusconsulto irrita pronunciantur 374,24.711,38

Domitianus episcopus Tungrensis 513,42

Domitianus discipulus Landelini 533,45

Domitius orator nimia cibi ingurgitatione moritur 364,41

Donatus episcopus Ladoræ 35,40

Donatus episcopus Epiri exsecrato necat Draconem ingentem 409,4.487,47

Donatus hæreseos Donatistarum author 112,6.399,37. Carthag. pellitur 402,51

Donatistæ hæretici 719,52

Donatus Grammaticus 113,5. 401,17. 402,42

Donatistæ Montenses vocantur, & quare 402,53

Donchad rex Scotiæ 450,18. occultus 450,10

Donengium 603,16

Donnum frons 642,26

Donta portus 634,22

Doreſtanum vastatur 563,47

Dorhdonia flumen 25,35

Dorius, fluuius Portugalliæ 474,33

Dorlon ecclesia in Tarnilan 449,9

Dornberg castrum obsidetur 930,54

Dornburgense templum exuritur 157,3

Dorotheus eunuchus Antiochenus episcopus 396,18

Doryachus Lacedæm. rex 316,37

Dosis cum filio Antipatro ab Herode repudiatur 97,44

Draco legumlator 325,48

Draco ingens exsecrato Donati episcopi enecatur 409,4.487,47

Dracunculi morbus Henrico imperat. vexatius & tandem lethalis 621,41

Dragim pagus 29,22

Draco, insigne regis Britanniæ Vther-pendragon 502,18

Drasco dux Abrotidorum loco pellitur 36,54

Drepana Bithyniæ vrbs instauratur, & Helenopolis nominatur 399,16

Dringurtum castrum obsidetur 655,34

Druordiæ familiæ nobiles capiuntur 937,54

Droomanni vicus 78,53

Drogo frater imperat. Metensis episcop. 561,43

Drogo abbas Lauduni, post cardinalis Ostiensis episcopus 623,6. moritur 625,32

Drogo f. Pipini dux Campan. moritur 541,55

Dromon nauis paganorum in mare submergitur 677,33

Drugo Tullensis episcopus eligitur 73,51

Drugo, abbas Herueldensis ordinatur 155,8. moritur 155,51

Drusus collega Tiberij 100,19.360,8. fecerat Cæsari templum apud Lugdun 356,15. veneno perit 100,20.360,11

Drutmarus abbas Corbeiensis moritur 160,28

Duca fluuius 419,11

Duciatum 27,47

Duisburgensis synodus damnat authores excæcationis Bennonis episcopi Metensis 75,11

Duisburgensis conuentus regius 77,10

Dulcianus episcopus Hierosolymitanus 105,45.382,21

Dunelina ciuitas 653,9

Duodo palatij capellanus ab Adelberto comprehenditur, & post rursus dimittitur 82,21

Duplalis patria Fortunati poetæ 10,29

Durandus Leodicensium epis. 593,29

Durandus de Cuneruillis abbas Trosselensis 666,50.

Durandus ordin. prædic. 820,31

Duranellus nepos Durandi 820,33

Durfos castrum ad Mosam 70,53

Duria villa vel castrum 24,40. 25,40.26,49.28,2

Duzia castrum 51,4

Dyrrhachium corruit terræ motu 434,44

Dysibodus ex Hibernia egreditur 420,10

Dysibodi monasterium constructum 30. sepulchrum aperitur 472,30. reliquiarum translatio 472,[illegible]

E

EAdmundi regis Anglorum filia nubit Ottoni 579,34

Ealbaldus rex Anglorum idololatriæ renunciat 528,18

Eanfridus frater regis Angliæ perimitur 685,23

Eaillanus Scotus moritur 135,9

Earbaldus rex Cantuariorum moritur 123,34

Eardulf rex Nordanimbrorum 37,39. regno pulsus ad Carolum confugit 37,20. Romam proficiscitur, ibid. patria pellitur, sed restituitur 37,22. 559,30

Eas rex Scotorum extinguitur 527,30

Ebbo Remorum episcopus deponitur 41,4.563,41

Ebbo Augustensis episcopus ordinatur 159,8

Ebergerus archiepiscop. Colonien sis Coloniæ Scotorum monasterium fundat 448,20

Eberhardus Aquileiensis patriarcha 127,45. obdormit 141,57

Eberhardus Augustensis episc. 136,34.

Eberhardus

Eberhardus primus episcopus Babenbergensis 135,42. 139,35. 449. 3. 477, 47. 770, 11. Babenberg. consecrat maiorem ecclesiam 158,42. moritur 159,32. 450, 53

Eberhardus Constantiensis ecclesiæ episcopus moritur 139,38

Eberhardus Metensis episcop. moritur 472,1

Eberhardus præpositus Wormatiæ constituitur archipræsul Treuerensis 140, 29. spiritum exhalans obdormit 148, 39. 175,48

Eberhardus abbas Fuldensis moritur 147,38

Eberhardus comes patitur vim à Gotefrido 62,8. occidit Gotefridum 62,13

Eberhardus Saxo filius Meginardi comitis 59,23. à Normannis capitur ibid. multa pecunia redimitur 59,24. vulneratur in pugna 71,15. breui pòst moritur 72,17. 581,5

Eberhardi ciucatus fratri suo Meginardo cedit 71,16

Eberhardus dux Francorum cum Henrico fratre regis contendit 75,54. capit Henricum fratrem regis 76,3. 133,16. 156,1. cum Gisalberto & fratre regis Henrico contra regem Ottonem seditionem mouet 76,9. 579,55. 580, 13,40. capitur, in exilium eiicitur, & tandem exul moritur 76,4. 447,14. 580,18

Eberhardus comes Ottoni duci Baioariorum a bello ad deditionem author est 182,4

Eberhardus princeps de Frãcia, regi Conrado rebellis, pòst ei reconciliatur 576, 18

Eberhardus Arnolphi f. in exilium mittitur 76,6. ab exilio remittitur 76,8

Eberhardi comitis de Ellenburg filij occumbunt in prælio Saxonico 220,28

Eberhardus primus dux de Wirtenberg, cognomento Bartman 887,37. moritur 888,7

Eberhardus secũdus dux Wirtenbergensis exul 888,14. in exilio moritur 888, 17

Eberhardus Spirensis episcopus excæcatur 74,16

Eberhardus Merseburgensis episc. moritur 796,33

Eberhardus Senonensis metropolita defungitur 64,45

Eberstenius comes patruus episcopi Moguntini Gerhardi suspenditur 258, 23

Eberstein familia comitum 258,51

Eberstein nobilis, occisor abbatis Fuldẽsis 930,47

Ebhardus Argentinensis episc. moritur 470,48

Ebionitæ hæretici 102,27. 719,49

Eboracum in Britannia 111,14

Eboracensis episcopus metropolita 122, 11

Eboracẽsis archiepiscopatus incipit 426, 30

Eboreia 34,27,34

Ebroinus Maior domus apud Lotharii 535,42. attondetur 536,11. è monasterio erumpit 537,55. ad gratiam regis redit 538,52. vincit Pipinum 539,33. interit 540,21

Ebubeher rex Sarracenorum 530,36. moritur 531,9

Ebulo abbas de S. Dionysio Ottoni regi rebellis 68,39. in expugnatione castri ictu lapidis perit 69,6

Ecbatana conditur 324,38

Ecbertus in prælio fortis 164,8

Ecbertus marchio adiunctis Saxonibus ducem Bohemicum marchia expellit 241,51. sexti prælij Saxonici à parte Saxonum dux 253,43. interficitur 253, 44

Ecbertus comes & Otto dux Bauariorum consciij consilij de Henrico quarto, rege à matre rapiendo 166, 46

Ecbertus & Brun, patrueles regis, &c. Vide Brun & Ecbertus.

Ecbertus, qui & Eppo, Fuldensis abbas 60,54. diem obit 164,38

Ecclesia in Iudæa dispergitur 98, 32

Ecclesiæ subuertuntur 396,41. turbantur concertationibus episcoporum 237,44. graui schismate & scandalo 602,26. 606,38. polluuntur Arrianismo 403,30. pace beantur 6,40. 398, 42. 492,5

Ecclesia Romana incipit haberi caput ecclesiarum 13,9

Ecclesia Cõstantinopolitana ecclesiarum prima 13,10

Ecclesia reformata in capite & in membris 954,30

Ecclesiastica officia Babenbergæ silent 216,35

Ecclesiasticarum dignitatum in Anglia dispensatio 654,40

Ecclesiastica historia 417,43

Ecebertus Gorzensis disciplinæ monachus cõstituitur abbas Babenbergensis 185,15

Echemon Corinthiorum rex 319,26

Echestratus rex Lacedæmoniorum 315, 44

Echrzel villa in Wederauia 264,37

Eckersberg castrum expugnatur 937, 25

Eclicij senatoris beneficentia in pauperes 507,7

Eclipsis Lunæ 36,9,13,15.38,14.57,44. tempore Alexandri Magni 340, 16. 430,2. 469,39. 470, 29. 563, 31. 608,35. 617,26. 630,11. 632, 43. 633, 15, 48. 671,40, 43, 44, 46, 47, 50. 744, 35

Eclipsis Solis, eiusque effectus 15,15

Eclipsis Solis 36, 11. 40,2. 57, 45. 80,47. 100,3,30. 112, 42. 116,41. 124,16. 128, 2. 128, 7. 128, 45. 129, 24. 129, 29, 30. 130, 13. 131, 15. 134, 18. 136, 43. 137, 20. 152, 24. 153, 27. 318, 43. tempore passionis Christi 361, 19. 365, 36. 401, 51. 429, 50. 441, 42. 444, 43. 461, 20. 471, 53. 524, 33. 541, 20. 557, 28. 563, 31. 570, 29. 581, 20. 591, 55. 593, 43. 595, 4. 596, 28. 624, 33. 628, 39. 664, 4. 671, 37, 49, 52. 692, 7. 693, 40. 744, 46. 748, 48. 749, 49. 750, 19. 952, 39

Eclipses Solis duę, & eclipses Lunę duæ in vno anno 38,49

Edan rex Scotorum vincitur ab Edilfrido 122,17

Edessena conditur 341,14

Edewardus rex Angliæ cruce signatus cum pluribus aliis regibus ingreditur peregrinationem in terram sanctam, sed non perficit 259,24

Edgid filia regis Anglorum nubit Ottoni filio Hérici 75,28. moritur 77,28

Edilbertus inter reges Anglorum primus Christianus 122, 40. ad fidem conuertitur, & episcopatus instituit 426,19. moritur 122,40

Edilbertus inter Anglorum reges Christianos III 519,16. baptizatur 524, 48. moritur 527,42

Edildruda virgo, & regina Anglorum, eiusque memorabilia virtutum specimina 16,3. 430,15. 538,4,38

Edilfridus rex cum Edilberto rege Anglis imperat 121,53. Edan Scotum superat 122,17. occiditur 122,42

Edilfridus rex Nordanimbrorum delet regem Scotorum 527,30. perimitur 527,44

Edilredus rex Merciorum frater Volfheri 124,47. vastat Cantiam 124,50. Conredo regnum tradit 125,46. fit monachus 125,46

Edissa Mesopotamiæ ciuitas conditur 95,44. capitur 627,32

Editio quinta inuenitur Hierosolymis 150,6. Hiericho 384, 13. sexta Neapoli inuenitur 150.7. 385,25

Edwardus episcopus Misnensis 770, 49

Edom recedit à Iuda 91, 1. 150, 18. 318, 35

Edriach rex Anglorum 539,17

Eduardus Misnensis episc. IIII moritur 770,55

Eduinus rex Anglorum 122,42. ad fidem Christi conuertitur 13,33. 123,4. 428, 6. victus occiditur 123,20

Eduinus Nordanimbrorum rex 527, 45. baptizatur 529,25. occiditur in prælio 530,31

Eduini successores perimuntur 531,4

Effrem Syrus Græcè loquitur ex miraculo 484,17

Ega Maior domus 16,26

Egbertus f. Herchanberti rex Cantuariorum 124, 22. instruit Scotos in Paschate legitimè celebrando 126,23. conuertit Scotos 433, 6. moritur 124, 40

Egbertus f. Carcomberti rex Anglorum 536,13. obit 537,7

Egbertus patruelis regis Henrici occupat marchiam Thuringorum 176, 30

Eggebertus marchio Henricum imperatorem adoritur, eum eiusque exercitum prosternit & fundit 457, 35

Egbertus marchio ditionem ereptam armis recuperat 778,26

Egbertus marchio diem suum obit 176, 40

Egbertus comes incentor rebellionis Saxonicæ 605,35. perimitur 607,14

Egbertus comes Francus 39,42

Egbert claret in Gallia 544,19

Egbertus presbyter moritur 127,5

Egbertus emigrat 152,20

Egebertus abbas Fuldẽsis moritur 452,18

Egen capitur, vinculis constringitur, & catenatus vulgo spectandus producitur 187,53

Egen comprehenditur, excæcatur, ad petendam stipem publicam compellitur 201,55

Egenen homo ingenuus, sed flagitiosus ad regem falsò defert Ottonem ducẽ Baioariorum conspirationis nomine 179,34

Egfridus rex Anglorum 124,36. sede sua

pellit episcopum Wilfridum 124,54. vastat Hiberniam 125,5. Pictos oppugnat 125,8. in prælio occumbit ibid.
Egfridus f. Oswi rex Nordanimbr. 536, 35. populatur Hiberniam 538,46. perimitur 539,13
Eggebertus Babemberg. episc. moritur 473,47
Eggehardus marchio, regni inuasor, occiditur 158,26
Eggehardus marchio interit 160,27
Eggehardus marchio moritur 139,7
Eggehardus abbas 134,4
Eggehardus magister S. Galli moritur 135,10
Egid regina in monasterio Lauresheim commoratur 76,42
Egil abbas Prumiensis 41,40. abbatiam resignat 42,20
Egkenbertus primus abbas monasterij Bozau 781,41
Egkhardus marchio Misnensis, affectãs regnum reprobatur, pòst occiditur 768,49
Egidora flumen 37,16
Egilbertus Trenirorum archiepisc. moritur 465,7
Egilolfus Herueldensis abbas eligitur 156,41. moritur 157,2
Egino comes Adalberti, sed inconstans 73,34
Egino episcopus Constantiensis 128,40. moritur 129,28
Eglon rex Moab imperat Israelitis 89,23
Egmundus Cantuariensis episc. canonizatur 801,50
Egobertus comes præficitur præsidio in Saxonia cõtra Danorum incursiones extruendo 38,7
Egra ciuitas exuritur 259,27
Eichelreden monasterium 685,35
Eido episcopus Misnensis 768,19. moritur 770,48
Eigil Fuldensis abbas moritur 441,1
Eilbertus Patauij episcopus moritur 174, 45
Einhart episcopus Spirensis ordinatur 147,44. 166,2. moritur 176,31
Eisleben villa 261,16
Ekkihardus abbas Augiensis 80,11
Ela rex in Israel 317,48
Eldepadus rex Ostrogothorum 515,7. moritur 515,23
Eldrich rex Anglorum moritur 539, 38
Elea Myrrhina terræmotu corruit 375, 44
Eleazarus Iudeorum pontifex 95,46. 342, 22. accipit munera, & rogatur de LXX interpretibus à Ptolemæo Philadelpho 95,52
Elenen mansio exercitus Henrici regis in expeditione Saxonica 219,32
Elephas, donum regis Persici vehitur ad Carolum Magnum 34,33. 153,43. 557,5. moritur 38,33
Eleuid princeps Sarracenorum 545,55
Eleusin in Attica conditur 299,37
Eleusine templum ædificatur 308, 38
Eleutherius papa 105, 30. 381, 28. 712, 37. regem Britanniæ Lucium Christianismo dignatur 105, 33. moritur 382,1
Eleutherij papæ decretalis epistola 382, 34
Eleutherius patricius occidit Ioannem tyrannum 13, 14. Romæ perimitur 528,24
Elgerus comes de Honstein primus Prior in Yfenacensi prædictorum conuentu 926,13. moritur 926,46
Eligius aurifex 531,36
Elias Thesbites 90,47. 317,20,24. 318, 15,25
Eliasib pontifex Hebræorum 334,30
Elica filia ducis Magni, vxor comitis Ottonis 785,39
Elice vrbs Peloponnesi terræmotu absorbetur 338,25
Elienses constituunt Olympiades 91,36. 320,50
Eligius episcopus Nouiomensis 533, 23. moritur 536,12
Elimandus Laudun. episcopus moritur 608,13
Eliphruda aliàs Cunegundis, vxor Henrici regis 137,11
Eliseus filius Saphat, propheta 90,48. 150,18. 318, 15, 29. moritur 319, 12
Elisei prophetæ corpus Alexandriam transfertur 503,22
Elizabeth filia regis Hungariæ, coniunx Landtgrauij Ludouici III, nascitur 959,41
Elizabethæ S. parentes, maritus, filij, pietas, obitus, leuatio, canonizatio 694,35. 696,19. maternum genus 790,10. mater, regina Vngariæ occiditur 739,22. desponsatæ in Thuringiam deductio 922,40. beneficentia in pauperes 960,3. qui liberi 800,53. viduatæ marito miseria & ludibria 924,4. celebritas 800, 10. migratio Marpurgum 960, 36. hospitalis fundatio 924, 33. obitus 741,24. 960,38. translatio & canonizatio 741,15,27. 799,52. 800, 53. 925,47. 960,38
Elizabeth filia Burggrauij Nurenberg. vxor Ruperti Roman. imperat. 846, 49
Elizabeth marchionissa moritur 942, 50
Elizæ Bigeresiæ eleemosyna 680,47
Eliza regina nubit comiti Aucensi 650, 47
Elisij corporis translatio 582,35
Elle rex Anglorum 426,25
Elli apud Britannos rex primus Anglorum 508,39
Elmigisus Albuinum interficit, aufugit, veneno perit 10,39,40,42
Elnonense cœnobium 560,24
Eloquius 533,51
Elstre fluuius 778,11
Emanuel Constantinop. imperator 626, 44. in legatos Rogeri Siciliæ regis asper 628,46. mouet expeditionem contra Rogerum 630, 4. conuentum agit cum Friderico imperatore in debellanda Apulia 634, 7. recipit Curfolium, & Francorum regem persequitur 630, 27. ducit vxorem 643,36. mittit legationem ad Franciæ regem filiam eius filio ambiendam 663, 41, 53. vincit Solimannum 665,6. filiam suam desponsat 665,53. moritur 668, 17
Emanuelis regis Portugalliæ elegans epistola de bellis & victorijs suis in India 899,22
Embricho præpositus Moguntinus ordinatur Augustensis episcopus 174,34
Embrico Erphesfurdensis præpositus episcopus constituitur in Wirtzburg 254,47. 470,53. Aquileiæ moritur 473,45
Emmehardus episcopus Wirtzburgen. 469,41. moritur 465,53
Emicho comes de Linengen 474, 9
Empedocles 337,23
Enades rex Persarum 506,52
Encratitæ hæretici 105,29. 381,3
Endan abbatia cedit archiepiscopo Colonienſi 170,35
Enesse mater Eberhardi Saxonis 59, 24. redimit filium à Normannis ibid.
Engelbertus ordinatur episcopus Babenbergensis 255,8
Engelbertus Colonienſis archiepisc. moritur 695,48. 740,32
Engelbertus abbas ad S. Gallum 132, 47
Engelbertus Wusterwirz Marchinius Chronographus 849,19
Engelbertus comes in prælio Saxonico occumbit 220,27
Engelhardus episcopus Magdeburgensis 161,20. moritur 148,22
Engelhardus Citzensis episcopus 796, 44. suscipit profectionem Hierosolymitanam 799,14. in cantu & sacris ritibus ordinat reformationem 800,31. obit 801,53
Engelrannus vir potens, maritus Frideradi, vxoris pòst Hugonis Flocharij 60,49
Engelranni filia nubit Richwino comiti 60,50
Engildruda filia Matfridi 45,6. vxor Busonis 44,55. 45,6. relicto marito sequitur Wangerum 45,2. excommunicatur 45,1. sacramento obœdientiam papæ eiusque legato pollicetur 45,6. sacramentum datum non præstat 45,15. secundò excommunicatur per ecclesias Galliæ, Germaniæ & Neustriæ 45,20
Engolisma deuastatur 551,27
Ennius poeta Tarenti nascitur 343, 27
Ennius poeta 346,53
Enoch vita & ætas 86,26. 149,33. 275, 4. vivus in cœlum traducitur 279, 13
Enos vita & ætas 86,11. 149,31. 270,10. moritur 280,24
Eobanus episcopus in Vtrecht 685, 14
Eon Britannus hæreticus 629,8
Eoricus rex Visigothorum 504, 27. 508, 4. bello aterit Riothimum 504,32. Burgundiones vincit & irruit in Gallias 505,14
Epaphus f. Telegoni & Isidis 303, 37. condit Ioui templum 304,24
Ephesus conditur ab Androuico 90. 23. 315, 6. terræmotu ruit 359, 37
Ephesina synodus damnat hæresin Nestorij & Eutychetis 412, 34. 416, 25
Ephesi templum incenditur 313,34. 338, 34
Ephesinum concilium, Vide synodum Ephesinam.
Ephori Lacedemonij incipiunt 321,10
Ephres episc. Hieros. 103,41. 377,39. 378, 48

Ephron

Ephrõ sepultura patriarcharum, olim dicta Cariatharbe 298,20
Ephtetnacha monasterium 147,47
Ephyra, pòst Corinthus 302,49. à Sisypho condita 306,34
Epicurus 340,54
Epidamnus condita, quæ pòst Dyrrachium 325,36
Epidaurus ciuitas conditur 301,37
Epigoni posteri Athenienſium mouent bellum contra Thebas 310,12
Epimachi corpus in Alemanniam trãſfertur 128,27
Epimenides Athenas mundare iubet 327,12
Epiphanus Ticinenſis epiſcopus 507,38
Epiſcopi ab exilio reuocati 6,41
Epiſcoporum modernorum reprehenſio 763,1
Epiſcopatui Beneuentano parcitur 29,51
Epiſcopi excommunicati Gregorio papæ ſupplices ob anathematis ſolutionem, includuntur primò, deinde certis ſub conditionibus dimittuntur 248,8
Epopeus rex Sicyoniorum 306,8
Eppo Citizenſis epiſcopus 160,23
Eppo Gitzenſis præſul ſextus 773,20
Eppo Citicenſis epiſcopus, legatus Apoſtolicus, nomine papæ abſoluit excommunicatione Henrici regis amicos 250,36. familiaris Henrico IIII 774,16. in Vngariam cum exercitu mittitur, vbi capitur 166,12. 774,48. in flumine ſubmergitur 160,42. 777,19.47
Eppo Citicenſis epiſcopus & Wilhelmus, &c. Vide Wilhelmus marchio & Eppo.
Eppo Citicenſis, Liemarus Bremenſis, &c. Vide Liemarus Bremenſis.
Epta fluuius in confinio Normanniæ & Franciæ 641,33
Erarius rex Oſtrogothorum 423,45. 515,23. perimitur 515,25
Eraſiſtratus medicus 343,29
Eraſmi Roterodami methodus ſacras literas docendi probatur 805,27
Eratoſthenes 344,15
Erchanbaldus notarius 54,32
Erchanbaldus abbas Fuldenſis conſtituitur archiepiſcopus Mogunt. 158,40. 449,17. moritur 158,52. 449,33
Erchanbandus archiepiſcopus Moguntienſis 135,50
Erchanbertus f. Earbaldi 123,35
Erchangerus dux cum Germano fratre decollatur 132,33
Erchanoaldus maior domus Clodouæi 532,49
Erckanbertus abbas Wirtzburgenſis 82, 37. obit 83,29
Erckanboldus Strasburgenſis epiſcopus 83,10
Erechtheus, qui & Erichthonius 304,55. rex Athenienſium 306,3
Erechthidæ reges Athenienſes 313,44
Erenhardus & Conradus comites cæcãt Spirenſem epiſcopum 74,16
Eresburg in Saxonia expugnatur 153,7
Erpf molitor, Erffordiæ conditor 264, 47,48
Erffordia muro cingitur 265,9. 910,23. obſidetur 264,5. 839,50. obſidetur & compeſcitur 938,43. muris nudatur 256,9. 917,17. muris denuo cingitur 256,12. incenditur 253,7. 256,19,33. 257,17,18. 258,6,18. 260,47,52,54. 262,6. 265,14. 691,47. 754,8. 777,13
Erffordenſes conſules nouas exactiones Erffordiæ ciuibus irrogãt 261,1. incurrunt in odium Moguntini archiepiſcopi, & ſacris ideo priuantur 260,1. reconciliantur cum archiepiſc. Moguntino 260,14. cum clero ob clericum propter furta ſuſpenſum colliduntur, mox tamen reconciliantur 263,29. in contentione de pontifice Moguntino clericos ſuſpectos capiunt & occidunt 938,17
Erffordenſes clerici in opprobrium ciuitatis iuſſu Mog. archiep. vrbe exeunt 257,54
Erffordenſis clerus contra archiepiſcopum Mogũnum curiam Romanam appellat 261,9
Erffordenſes cum marchionibus Miſniæ belligerantur 262,29. 263,16. 824,39. 866,46. 935,4. 938,21. 945,51
Erffordenſes baculis de ſepibus baculandi 935,18
Erffordenſes oderunt & infeſtant caſtra Burggrauij de Kirchberg 262,9. 821, 27. 933,26. Ludouico prouinciali Thuringiæ comiti ſe opponunt 256,20. 918,39. confligunt cum baronibus de Heldrungen 949,45. oppidum Thanrode comburunt 943,51. irritati à vicinis comitibus, illis rebellant, & ad cineres vſque illos delent 259,42. caſtra empturi gratia odia & incommoda incurrunt 944,11. inuitant Landgrauium Pium 960,17
Erffordenſis academiæ initium 265,10. 845,29
Erffordenſis eccleſia cathedralis ad B. Virginem 685,7
Erffordenſis ſynodus 75,45
Erffordenſis campanæ conſecratio 803, 26
Erffurdenſis agri villæ deuaſtantur 950, 11. 952,18
Erffordenſis Rudolphi Rom. regis conuentus, à quibus frequentatus 260,30
Eribo Mogunt. arch. 449,45. obit 450,9
Erichthonius rex Athenienſium 304,50. Vulcani & Mineruæ filius 304,53. in Græcia primus iunxit quadrigam 150, 1. 305,38
Erichthonius f. Dardani regnat in Dardania 306,24
Ericus marchio de Brandenburg. epiſc. Magd. 814,21. moritur 819,27
Erinfridi regis Thuringorum vxor, fatum & interitus 682,16. Vide Irminfridus.
Eriſichthon f. Cecropis 304,39. fabricatur templum Apollinis in Delo 303, 50. 304,39
Eringerius Burggrauius capite mulctatur 842,20
Erminigildus rex Gothorum martyr 151,38
Erminus ſucceſſor Vrſinari epiſcopus & abbas 543,39. moritur 547,33
Erminigildus Wiſigothorum regis f. exul 522,49. ob fidem catholicam à patre occiditur 522,14. 523,12
Erneſtus archipræſul Magd. dux Saxon. 878,28. moritur 901,17
Erneſtus de Schomburg epiſc. Hildesheimenſis moritur 754,14
Erneſtus dux Saxoniæ elector 865,28. moritur 878,24
Erneſt marchio Baioariorum in prælio Saxon. vulneratus, mox expirat 220,25
Erneſtus dux venit ad Conradum imperatorem 136,32
Erneſt dux occiditur in venatu 449,26. 450,7
Erneſtus dux occiditur 136,4
Erneſt comes dignitatibus ſuis priuatur 154,54
Ernfridus Augienſis abbas & epiſc. Conſtantienſis 127,15
Erſtein villa ad flumen Mogonum 254,24
Erwinus comes, & Henr. comes iuuant Erffordenſes contra prouinciale comitem Ludo Wicum 256,21
Etyx rex Athenienſium 324,5
Eſaias propheta 150,22. 320,35. 321,44. 322,35.
Eſchene Wege 222,42
Eſdras ſacerdos & ſcriba legis Dei apud Hebræos 94,35. 150,32. 334,27,34
Eſparlo munitio 640,58
Eſſefelt ad ripam Sturiæ fluminis in finibus Saxoniæ, caſtrum & præſidium contra Danos 38,9
Eſſen Wege munitio 929,51. capitur 947, 44
Eſther hiſtoria ſub Artaxerxe Longimano, vel ſub Artaxerxe Mnemone 95,2. 334,7. 338,2
Ethbaal rex Tyri & Sidonis 317,20
Etheit regina moritur 156,9
Etherius Arelatenſis epiſc. 524,55
Etho abbas Augienſis 127,3. Argentinæ epiſc. promouetur 127,13
Etpualdus idololatriæ abrenũciat 529,41
Etta fluuius 637,27
Etto 533,50
Eua mater humani generis moritur 278, 17
Euagrius presbyter 393,25
Enaldi duo, albus & niger, presbyteri, martyres 541,10
Euangeliſtarũ quatuor feſtiuitates 819,2
Euariſtus papa martyr 102,51. 374,43. 375, 49. 711,51,53
Eucharicus Cillica, gener Theodorici, vir munificus, ad conſulatum conſcendit 420,13
Euchariſtia in controuerſiã venit 598,8
Euchariſtiæ Miſſalis inter Iudæos venditio 702,20
Euchariſtiæ furtũ, & eius reuelatio 751,33
Eucharius diſcipulus S. Petri 710,27
Eucharius Treuerenſis epiſcopus moritur 371,19
Eucherius Lugdun. epiſc. 495,40
Eucherius Aurelianen. epiſc. depoſitus, in cœnobio obit 545,46
Eudemus rex Corinthiorum 318,24
Eudo dux Aquitaniæ 18,21. 545,9. fugatur 546,22. euocat Saracenos contra Carolum 126,46. 546,28. cũ Carolo ex inimico factus amicus 18,24. vnà pugnat cõtra Saracenos 18,24,25. 546, 38. in prælio perimitur 546,54
Eudo vicecomes vrbis Redonenſis fugatur 635,23
Eudo vicecomes de Porrehoit capitur 635,30
Eudoxia vxor Theodoſij Hieroſol. remeat, & reliquias proromart. Steph. ſecũ defert 413,4. 496,37. 718,26. cum filiabus & multo populo capitur 501,41. moritur 489,54
Eudoxius Arrianus epiſc. ſeducit Valentem 113,41
Eudoxus Aſtrologus 338,45

Eudoxus Cnidius 337,8
Euerhardus, Vide Eberhardus.
Eugamnon Cyrenæus 328,40
Eugenius primus papa 14,22.123,49.429, 29,31.535,25.726,20
Eugenius II papa 129,50.441,22.562,8. 729,42.moritur 441,39
Eugen.III papa antè abbas S.Anast.473, 18.627,44.692,20.737,21.à sede & vrbe Romana pellitur 627,45.cum Romanis conflictatur 629,54.in vrbem regreditur 631,33.moritur 631,33.474, 52
Eugenius IIII papa, dictus papa tumultuarius,antè Gabriel de Venetia 749, 38.857,23.respuit concilium Basiliēse, & ideo deponitur 857,36.861,17.moritur 861,7
Eugenius Carthaginen.episc.impugnat Arrianam hæresin 506,19.in exilium pellitur 507,25.reuocatur 507,48
Eugenius tyrannus imperator constituitur 115,4.487,24.à Theodosio vincitur & perimitur 408,34.409,35.487,29
Euilmerodach rex Babylonis 92,46.93, 18.328,46
Eulalius antipapa 492,49
Eumelus poëta 321,1
Eumelus Corinthius 320,16
Eumenes episc.Alexand. 104,2.377,30
Eumenes frater regis Attali Eumeniæ in Phrygia conditor 345,45
Eunardus magister pincernarum,regius legatus 28,33
Eunomia filia Nazarij, Christiana eloquens 401,19
Eunomius hæresiarcha 114,4.405,20
Euodius I episc.Antiochiæ 100,55.363,25. 374,48.708,36
Euodius præfectus prætorij Priscillianũ gladio adiudicat 114,42.408,42
Eupales rex Assyriorum 315,37
Eupolis comicus scriptor 337,47
Euphrates insignis Stoicus Philosophus 374,37.377,28
Euripides tragicus scriptor 333,35.337,9. moritur 337,43
Europa f.Phœnicis concumbit cum Ioue 305,16.à Cretensibus rapitur 307,39
Europæ insigne Taurus 307,41
Europa Agenoris filia rapitur 308,49
Europs secundus Sicyoniorum rex 295, 47
Europus rex Macedonum 326,22
Eurymedon fluuius 334,18
Eurystheus f.Scheneli regnat Mycenis 308,3,18,53
Eurystheus primus rex Lacedæmoniorũ 90,17.150,11.314,6,10
Eusebius papa martyr 110,22.396,42.715, 6,7
Eusebius Emisenus, Arrianus, scriptor 402,48
Eusebius Laodicenus episcopus 393,18
Eusebius Nicomediensis Arrianus baptizat Constantinum 111,19.401,34
Eusebius Neocæsarienſis episcopus exul 396,13.717,3
Eusebius Vercellēsis episcopus exul 403, 2.de exilio regreditur 404,22.moritur 113,49.405,54
Eusebij martyris in Gallias translatio 567,17
Eustachius dux Lotharingiæ, princeps in sancta expeditione 608,55
Eustasius abbas Luxouij 123,3
Eustasius abbas Luxouiensis clarus 529,7
Eustathius episcopus Antiochenus 112,2. in exilium relegatur 112,2.399,31
Eustathius Albanæpisc. 437.45
Eustathius Constantinopolitanus episc. 401,22
Eustathius episcopus Turonensis 117, 16
Eutharicus meretur nuptias filiæ Theoderici 119,36.420,8
Eutrocia Delphidij rhetoris coniunx Priscillianista gladio deputatur 408, 43
Eutropia soror Nicasij martyr 500,22
Eutyches Constantinopolitanus hæreticus 117,24
Eutyches hæresiarcha eiusq; hæresis 416, 9.damnatur 416,26
Eutychiani Flauianum Constantinopolitanum iniuriis afficiunt 117,27
Eutychianus papa martyr 109,32.393,32, 47.714,40
Eutychius Constantinopolitanus episcopus errat de resurrectione 11,12.121,35. 421,31.521,50.conuincitur erroris 425,
Eutychius Hispanus, vir clarus, exul & martyr illustris 413,51,3
Excommunicationis generalis absolutio tempore Henrici imperatoris V, 470,16
Expeditio Hierosolymitana suscipitur 256,53.annum vnum protelatur 257,5
Expeditio naualis in terram sanctam 473,54
Expeditio contra Hussitas 853,26. dissipatur 853,35
Expeditio imperij procerum in Longobardiam 474,46.476,3,15
Expeditio magna in Saxoniam 32,25
Extrauagantium compilatio Gregorij IX 741,34
Exules Romam redeunt, & bona recipiunt 374,26
Eyster ciuitas capitur 866,55
Eystatensis episcopatus initium 436,5
Ezechias rex in Iuda 91,48.150,23.322,28
Ezechiel Babyloniam transfertur 326,12. prophetat in Babylonia 328,43
Ezelinus episcopus Hildinesheimensis ordinatur 160,18.moritur 162,12
Ezelinus de Terris Christianorum persequutor damnatur, & vt hæreticus excommunicatur 258,19.696,53.743, 45
Ezzo Aldenburgensis episcopus baptizat in Heruelda Henrici IIII filium 202,20

F

FABIANVS papa martyr, singulari omine electus 5,15.107,26.51.108,28. 151,9.586,38, 40.387,4.390,52,41.713, 36,37.722,46.725,15
Fabius episcopus Hierosol.387,22.390, 50
Fabius dux Romuli occidit Remum 91, 47.321,47
Falco archiepiscopus Remorum erga Ottonem regem perfidus, eleuat in regnum Carolum filium Ludouici 68,53
Falconis mons castrum capitur ab imp. 618,48
Fames sub Claudio grauissima 3,28.98, 51.99.52.363,32. cum peste grassatur Constantinopoli 18,15.passim 101,2, 9.111,29.113,51. cum lue magna in Francia 128,34.131,40.134,54.135,36. 138,9.145,45.147,53.158,34.254,9.255, 23.256,3.Romæ 259,9,40.in Thuringia 263,22.pestis causa 334,53.in Gracia 364,32.451,20.465,47.474,33.in Burgundia 507,7.Italiam premit 511, 4.Germaniam 565 32.568,8.in Italia 581,22.589,16.591,35. per Galliam & Germaniam 596,45.607,16.608,14. in Gallia 621,22,26.628,7.cum peste Aquitaniam affligit 645,9.Teutoniam 698,18. Syriam 708,39.745,47. 750,2.751,37. per Thuringiam 827, 46.922,50.937,14
Para virgo in Gallis sancta 528,40
Farabertus abbas Prumiensis resignat sponte abbatiam 68,53
Farræ castri obsidio 624,27
Fardolfus publicat Pipini filij Caroli M. coniurationem contra patrem 153,31
Faringa locus super Danubium 30,22
Faro, comes, clericus, Meldensis episc. 528,41
Fastradana regina, vxor Caroli Magni 29,13.129,4.153,22.439,5. moritur 38, 39.439,41
Faunus f.Pici rex Latinorum 90,3308, 54.311,39
Fausta f.H. Maxim. vxor Constantini 397,1.occiditur 399,16
Faustinianus illustris vir & præfectus in Gallia 483,45
Faustulus pastor armenti Aremuli mactos geminos Romulum & Remũ vxor nutriendos & educandos tradit 320,53
Faustus exconsul in commone de papatu à partibus Symmachi 419,32
Faustus S.Bened.discipulus,scriptor 10,55
Fatidicus adolescens, natus sine patre 498,14
Feba rex Rugorũ vincitur & capitur 419,21
Felgerarium castrum obsidetur, capitur, deletur 645,42
Felix I papa martyr 5,40.7,3.109,25.393, 13.716,43
Felix II papa 8,19.112,49,50.405,41. 507,10.720,45. ab Arianis subrogatus,& breui iterum depositus, moritur 405,21
Felix III Gregorij papæ atauus 8,54.118, 39.418,50.512,45.721,10.damnat Eutychianos 419,7.moritur 419,51
Felix IIII papa 119,51.421,31. moritur 422,52
Felix V,antèAmedeus dux Sabaudiæ, pòst Cardinalis legatus 750,20.857,39
Felix Treuerensis episcopus 407,22
Felix præses Iudææ 99,4.101,10.364, 17
Feliciana hæresis 556,42.439,39
Felix monachus de Hierusalem legatus Thomæ patriarchæ 36,19
Fenestella moritur 100,16.359,45
Ferdinandus rex Hispaniarum Sarracenos vincit 882,50.873,39
Ferruglutinum inuentum 324,7
Fertilitas magna 152,17.750,50
Feruandus rex Galliciæ 651,23
Festus præses Iudææ sub Nerone 3,32.99, 3.101,23.365,12
Fidenates rebellant Romanis 320,13.vincuntur 322,17.325,1
Fides catholica in synodo Nicena asseritur 109,10
Fiscannum cœnobium 541,4.comburitur 649,22
Firmati corporis lenatio 624,12
Firminus Faustiniani f.Ambianen.episc. martyr 4[illegible]

Flauius

Finisselt locus 31,43
Flachecheim 253,23.455,54
Flagellatorum secta 697,13.704,14.748, 41.condemnatur 941,45
Flamersheim villa regia 52,11
Flaminia via munitur 344,31
Flaminius circus 344,32
Flandria inuaditur ab Henrico rege 466, 19.infestatur & vastatur 465,12. 585,13. bellis concutitur 882,24. ex parte submergitur 625,13
Flauia Domicilla nepris Flauij Clementis consulis exulat ob christianismi professionem 99,33
Flauianus episcopus Constantinopolitanus orthodoxus 7,55. affligitur ab Eutychianis 117,26.416,13
Flauianus episcopus Antiochenus 409, 25. author psalmodiæ per chotos alternatæ 483,55
Fl. Hintasindus regnum Wisigoth. dimittit 542,22
Fl.Claudius, Roman. Cæs. August. 392, 54
Flauius Iosephus, scriptor historicus interficiendus mirificè liberatur 368,17
Fl.Recisfundus rex Wisigothorum 542, 23
Fleerdingen in Frisia capitur 160,44
Floradus capellanus 22,49.legatus Pipini 23,23
Florentia 29.41.835,42. peste magna debilitatur 855,49
Florentinæ civitatis episcopus,papa substitutus, Nicolaus secundus vocatur 147,32
Florentius, insignis monachus, pater pauperum 406,39
Florentius comes Frisiæ 183,9
Flortacense monasterium 533,52
Florianus imperator 109,24.394,32.714, 38.occiditur 109,25
Florus præses Iudææ 3,35.99,10.101,33. 366,32
Focas. Vide Phocas.
Focho Remorum archiepisc. occiditur 448,8
Fœmina giganteæ magnitudinis Romæ 490,34
Fœtor intolerabilis in Leodio 616,48
Foillanus in Gallias venit, ibique claret 533,18.martyrizatur 534,26
Folco Remorum archiepiscopus fuga impetum regis Ottonis elabitur 70, 4.interficitur 72,24
Follo tribunus Galliarum congrediens cum Arturo vincitur 507,14
Foltradus & Volcarius capellani veniunt ad Carolum 25,47
Folmarus archiepiscopus Coloniensis ordinatur 83,22
Fontanedum villa in pago Antissiodorensi, pugna inter Ludouici imperatoris filios nobilis 564,14
Fontanacum 41,13
Fontinella cœnobium 541,4
Forachem 71,39
Forchemianus conuentus indicitur 252,5
Formosus papa 131,35.445,3.573,31.730, 49.excõmunicatur,absoluitur,in sedẽ restituitur 573,34. consecrat Arnolph. imper. 70,18
Formosus episcopus,legatus Apostolicus 28,33
Foromanum 18,33
Forsten Waldt monasterium fundatur 931,7
Forumiulij capitur 527,52.554,20
Fortunatus poëta 425,3.521,6
Fortunati poetæ patria 10,29
Fortuniani hæretici 719,49
Forum 25,17
Fossatense cœnobium 567,51
Fossense monasterium 533,20
Fracta vallis regi Angliæ traditur 638, 17
Franckenstein castrum obsessum tãdem deditur 261,54
Francia vastatur 730,47.748,45
Francia superior premitur intestinis discordiis 74,43. vastatur ab Hungaris 33,10.74,11.75,25.232,50.447,23.448,19. 577,29.688,9
Franciæ rex confligit cum rege Angliæ & capitur 942,53.expeditio contra Flãdros 702,33
Franciæ regum degeneratio 535,43
Francorum regis desidia & Maioris domus industria 436,30
Franci olim qui 908,26
Francorum gentis origo, antiqua habitatio & vicissitudo 477,42. 686, 23
Francorum notatio nominis 646,48. 908,26
Francorum regnum olim amplum 686, 21. a Romanorum regno diuiditur 572,11
Francorum studium in Pipinum 540,36
Francorum regum stirps quæ 436,28
Francorum regum profanæ fatum 58, 53
Francorum regnum dilaratur 413,20. diuiditur inter filios ducis Caroli maioris domus,Pipin.& Carloman.435,10. inter Pip. filios Carol.& Carlom.438, 40. recuperat per Carolum pacem 435,17. administratur per Maiores domus 535,44.ad Lotharium conuertitur 554,20
Francorum lex Salica 493,7
Francorum ab Hispanis dissensio, & iusta in obseruatione Paschæ 520,40
Franci ad Rhenum migrant 484,50. cum Anglis subiiciunt se Alexandro papæ. Victore iv antipapam repudiãt 641,12. ab Hispanis dissentiunt in obseruatione Paschæ 520,40. cum Thuringis,Saxonibus,mittunt Carolo auxiliares copias contra Thassilonem 30,22. cum Saxonibus iuuant Carolum contra Sclauos 31,2. occupant Aquitaniam 25,8. cum Auaris bella gerunt 30,44.555,38. Auaros vincunt 30,50. Gallias incessunt & diripiunt 491,22.506,5. Gallias Athalarico extorquent 514,4.cum Hungaris prælïantur 132,15.446,25. delent Romanorum duces 485,54. à se expellunt præsides Romanos 910,11.vincunt Saxones 27.4.5. superant Selauos 152,55. capiunt Treuerim 506,10. prosternunt Wandalos acriter 491,7. cum Normannis pacem faciunt 40,15.ab Ottone deficiunt, & Carolum filium Ludouici in regnum eleuant 68,52. vnà cum Carolo electo rege fugantur 69,4. vincuntur 119,23. domantur 112,34. in prælio delentur 154,28. à Bohemanis vincuntur 565,25.à Britonibus expilantur & vincuntur 566, 41. debellantur à Carolo 152,11. debellantur à Constante 401,35.à Constante domantur 402,16. Hungaris congressi vincũtur, fugantur 74,4
Francorum stragis ad Suessionis ciuitatem 152,15
Francicæ militiæ flos prosternitur 845, 46
Francorum vires atteruntur 41,13.512, 19
Franciscus Massitzio nascitur 738,22, 53
Franciscus author ordinis Minorum 738, 53.795,55.797,4. effigie stigmatum Christi insignitur 740,51.799,44. posteros mauult orare quàm legere 805, 16.mittitur 741,1.799,46. canonizatur 741.13.799,46,52
Francisciregula confirmatur 740,24. sestuitas instituitur 753,50
Franciscani Exoniæ recipiuntur 740, 35
Franciscus Petrarcha,primus Poëta Laureatus 842,38
Franciscus Philelphus 867.9
Franciscus Maronis Minorita 828,53.842, 27
Franciscus de Platea 851,45
Franciscus Zambarellus 851,29
Franco episcopus Tungrensis 51,22 71,3. ordinat Hildewinum abbatem ad titulum S. Petri in Colonia presbyterũ 51,23.moritur 574,48
Franco scholasticus Leodicensium, scriptor de quadratura circuli 597,22
Francofurtum,villa regia 56,13.257, 45
Francofortensis synodus contra Felicianam hæresin 31,35.439,40
Francofurdianæ Academiæ ad Oderam initium 888,31
Franzlaus dux Boemiæ bello petitur à rege Henrico 450,14. vincitur, & ad subiectionem compellitur 450, 27
Fraxinetum castrum occupatur 572,24. 576,39.580,34
Freckangel decollatur 74.23
Fredegundis vxor Chilperici 521,18. moritur 525,11
Fribergaob argentifodinas obsidetur & capitur 261,48. 818,27. 819,31.vltro deditur 701,26
Friburg in Thuringia 775,21
Friburgensis Academiæ initium 868, 16
Fridbert comburitur 842,20
Friderach vxor Engelranni, pòst Berengarij, pòst Hugonis filij Lotharij 60, 48
Fridericus Suevorum dux,nepos Conradi regis,rex Germaniæ,imperator Augustus 2.5,25.474,40.631.14.693,7. 737,34.917,10.959,3. in Italiam coronationis gratia proficiscitur 474,49, 54.634,4. quas res memorabiliores peregerit 917,10. quam vxorem habuerit 635,34. repudiat vxorem,& aliam superinducit 474.27. commutat cum rege Angliæ legationes de filiis filiabusque copulandis 644,50. in Italiam expeditionem parat & contra regem Siciliæ 631,35. 636,55. 638,52. cum Emanuele Græco imperatore conuentum agit ad debellandam Apuliam 634,7. obsidet Alexandriam 658,40. clàm de Longobardia egreditur 476,9. patitur stragem & aufugit 660,9. successu felici fruitur in Italia 632,25.Mediolanenses in deditionẽ accipit 655,37. capit & edomuit & destruit 256,3.641,49.693,34.

fouet Victorem Papam contra Alexandrum 642,52. 643,23. ob papam à rege Francorum dissentit 643, 25. excommunicatione periclitatur 478,22. dissentit à Papa & Longobardis 658, 50. placatur cum Papa Alexandro 661,12. Poloniam debellat & Ducem illius in deditionem accipit 255,35. 256, 16. filios suos militaribus sacramentis implicat, vnum in Poloniam, alterum in Frãciam cum exercitu ablegat 256, 35. Mogũtiæ muros & munitiones diruere iubet ob necem Archiepiscopi Arnoldi 256,4. extorquet ingeniosè stipulationem à Moguntinis 474,39. conuentum agit cum imperii Principibus Moguntiæ 256,34. cum regibus Angliæ & Franciæ, multis alijs principibus & episcopis, & magna multitudine, cruce signatur ad peregrinationem Hierosolym. & bellum sacrum 256,53. 677, 9. 693, 11. 737, 40. 738, 32. 789, 35. in Palæstina obtinet victoriam, & in reditu in fluuio lauans submergitur & moritur 693, 11. 694, 55. 695, 2. 789, 42. 920, 18. secundum filium regem, primogenito repudiato, Germaniæ relinquit 675, 16

Fridericus secundus filius Henrici imperatoris Romanorum Augustus 620, 52. 694, 45. 740, 21, 25. 797, 36. 922, 8. venit Treuerim 754, 19. Romam venit 871, 53. pontifices Romanos persequitur, & ideo excommunicatur 741, 17. 742, 41. 797, 40. 799, 53. 800, 9. 926, 31. excõmunicatus furit in Italiam & Papam 800, 14. 801, 18. regnum Vngariæ occupat 866, 49. expeditionem mouet in Palæstinam 960, 21. dux exercitus in terram Sanctam 800, 1. agit conuentionẽ cum rege Ægypti 800, 43. laborat pro electione filij ad regem 926, 29. moritur veneno 696, 44. 743, 36. 804, 18

Friderici II filij 797, 47

Fridericus dux Austriæ pòst imperator eius nominis III, nascitur 850, 53

Fridericus III Ænobarbus, abnepos Hẽrici IIII dux Austriæ rex Romanorũ eligitur 750, 6. 778, 38. 861, 39. 863, 55. mouet expeditionem contra ducem Bauariæ 884, 47. promulgat contra Turcũ decreta 872, 25. in Palæstinam proficiscitur 860, 30. periclitatur 866, 48. moritur 884, 50

Fridericus dux Austriæ imperator electus recusatur, capitur, & miserè moritur 936, 46

Fridericus imperat. falsus 697, 26. 700, 21. arduos molitur conatus 744, 31. comburitur 700, 34

Fridericus Palatinus Rheni illustrem victoriam obtinet 867, 55. moritur 873, 20

Fridericus dux & elector Saxoniæ Thuringiam oppugnat 859, 48. cum fratre disceptat 861, 50. cum fratre componit 863, 48

Friderici ducis Saxoniæ filij rapti 865, 28

Fridericus dux Saxoniæ elector 878, 32. cælebs 880, 17. basilicã & academiam Wittebergensem fundat 854, 19. 878, 49. 879, 2. 888, 36

Fridericus Burggrauius Nurenbergensis marchia Brandenburg. donatur 850, 16. Marchiam occupat 850, 32. Marchio in conuentu imperiali solenniter inauguratur 851, 7. dux militiæ cõstituitur contra Hussitas 853, 27

Fridericus f. Alberti Lantgrauij, marchio Misnensis & orientalis de Landesberg 815, 26. 932, 10. ducit vxorem 933, 21. mouet expeditionem in Thuringiam 824, 25. 827, 10. capit patrem Albertum 260, 23. premit Erffordenses 263, 29. 935, 4. exercet inimicitias cum comitibus de Schwartzburg 342, 24. cum comite de Bychelingen 342, 38. obtinet victoriam de Adolphi imperatoris exercitu 818, 5. 819, 38. de Alberti Imper. exercitu 823, 21. 824, 49. 934, 16. apud imperatorem periclitatur & fugit 822, 55. pro defensore petitur à Tuscis & Lombardis 931, 35. se opponens marchioni Brandenburgensi, capitur & in vincula conicitur 263, 8. 931, 19, 31. mirabiliter liberatur 936, 11. honore & patria priuatur 261, 50. 701, 33. moritur 937, 30

Fridericus II marchio Misnensis 937, 40. celebrat nuptias 263, 51. cum Erffordensibus dissidia exercet 938, 23. cũ Hermanno comite 939, 16. cum comite de Henneberg, cum quo componitur 940, 21. moritur 941, 32

Fridericus III Myssnæ marchio 941, 37. iniurias abbati Fuldensi infert 943, 4. pugnat cum duce de Brunswig 943, 30. moritur 947, 16. intrat Prussiam 948, 37. alit inimicitias cum comitibus de Honstein 950, 23

Fridericus IIII filius & successor Balthazaris marchionis 952, 37. ducit vxorẽ 952, 49. à socero humiliatur 953, 5

Fridericus marchio senior conatur Thuringiam tutari, & agnatum suum oppressum liberare 953, 29. donatur electoratu Saxoniæ 854, 8. 955, 20. fundat academiam Lipsensem 854, 17. moritur & liberos post se relinquit 856, 7

Fridericus I I Lantgrauius Thuringiæ vir strenuus, comes palatinus Saxonię 773, 45. 839, 35. fundator agnoscitur monasterij Gosetzen 775, 10. dolo vxoris trucidatur 775, 10. 914, 34

Fridericus dux Mosellanorum 595, 40. moritur 597, 33

Fridericus dux intra Androuerpam à cognato obsidetur 599, 25. montur 600, 40

Fridericus frater vterinus Hermanni liberatur vinculis 254, 17

Fridericus frater vterinus & Hermãnus, &c. vide Hermannus.

Fridericus frater Henrici ducis Baioariç, constituitur dux Lotharingorum 139, ■

Fridericus ab coniuratione remittẽs Ottonem regem supplex accedit 79, 24

Fridericus dux de Brunswig interficitur 748, 38. 951, 18

Friderici ducis deprædatio 752, 25, 29

Fridericus comes de Stroyphen donatur ducatu Sueuiæ 778, 32. filia item imperatoris vnica 778, 34

Friderici comitis de Henneberg quæ sponsa 752, 45

Fridericus de Langelde suo castro expellitur 753, 27

Fridericus comes de Abinberg lamentabili morte Erfordiæ perit 256, 44

Fridericus comes de Kitchberg miserè perit 256, 45

Friderici de Isenberg homicidium, eiúsque supplicium 695, 48. 740, 33

Fridericus cum fratre Godefrido duce Leonem papam in Italiam comitatur 61, 10

Fridericus frater Godefridi ducis, Leonis papæ olim archidiaconus, abbas monasterij S. Benedicti, ordinatur papa & appellatur Stephanus VII. 147, 24. Romanæ ecclesiæ adhuc archidiaconus, fungitur legatione & authoritate Apostolicæ sedis in Constantinopolitana synodo 161, 32. 598, 36. Constantinopoli rediens, & munera ibi ab imperatore oblata beato Petro nuncupans, in Cassinum monasterium secedit 162, 3. in castro Cassino ordinatur papa 163, 33

Fridericus eligitur archiepiscopus Mog. 156, 4. 447, 48. contra regem Ottonem factiosus 76, 23. 78, 48. 580, 52. ab archiepiscopatu Fuldam in monasterium detruditur 76, 40. 581, 44. Fulda remittitur 76, 50. 582, 22. cum Cũrado duce inimicitias exercens placari se patitur 78, 28. in seditione loco vti sciens, Maguntia in ciuitatem Bisacum secedit 79, 5. moritur 79, 30. 83, 49. 156, 20. 448, 6. 582, 55

Fridericus episc. Colonien sis 463, 33. moritur 471, 40

Fridericus episc. Merseburg. eligitur episcop. Magdeb. sed reprobatur 241, 35. secundò electus confirmatur, sed breui moritur 244, 26

Fridericus comes de Bichling epsc. Magdeburg. 861, 15. moritur 870, 9

Fridericus I I Citzensis cædit *pecud* 767, 12

Fridericus episcopus Leodiensis moritur 470, 11

Fridericus abbas Gositzensis eligitur episcopus Citzensis, sed reprobatur 779, 19

Fridericus archiepiscopus Viennensis 80, 9

Fridericus abbas Gositzensis, abbas ad S. Georgium in Nuenburg 777, 8

Fridericus abbas Poza Wiensis 855, 53

Fridericus Erlebachius 887, 12

Fridericherod castrum constructur 914, 5

Fridesl ar locus in Hassia 73, 6. interim comitis Conradi nobilis 446, 28

Friedislar basilica igni cremari non potest 26, 27. 438, 12

Frigus magnum 254, 42. 459, 20

Frigidi montis monasterij fundatio 626, 21

Frisia confinis Flandriæ 283, 8. ob innumeros aquarum decursus & paludes inaccessibilis 61, 46. bello petitur 255, 33. debellatur à Carolo 152, 25. expugnatur 547, 15. vastatur 127, 4, 12. à Normannis 592, 4, 13. submergitur 799, 37

Frisij pagani interficiunt Bonifacium archiepisc. 23, 16. 127, 47. cum Saxonibus Carolo rebellant 29, 16. rebellant, sed infeliciter 555, 21. delentur 601, 34. tributa pendunt Normannis 563, 49. occidunt regẽ Wilhelmum 697, 5. compescuntur castellorum ereptionibus 599, 34. ad Christum conuertuntur 125, 23. circiter 40000 in sanctam terram peregrinari & Christianis succurrere tentant 259, 26

Frixlarum ciuitas obsidetur, capitur, exuritur 925, 2

Frola legatus Aldefonsi 33, 32. 38

Frontieus castrum 25, 36

Fronto orator insignis 104, 50. 580, 54

Fro Wa-

Frowenberg castrum ædificatur 928, 48.destruitur 929,19
Fructuaria monasterium in Italia, diuersorum archiepiscopi Colonien sis Annonis 230,42
Fulbertus episcopus Carnotensis 589, 47
Fulcard⁹ abbas in mõte S. Dyonisij 471, 17.moritur 472,14
Fulco rex Hierosolymitanus 623,5. moritur 627,15
Fulco Remorum archiepiscop. perimitur 573,55
Fulco Peraienel quis 650,20
Fulco Paganellus moritur 673,12
Fulda monasterium fundatur 66,8.127, 28.152,31.436,34.439,29.548,15.728,4. 911,9
Fulgentius clarus episcopus 119,22.151,35. 420,49
Fulgentius episc. Rupensis 507,38.exul in Sardinia 509,43
Fulgentius Vtricolensis episcopus 515, 22
Fulgerium destruitur 656,50
Fulradus abbas S. Dionisij 550,18
Fulmen prosternit ædificia & homines 617,6
Furius poeta nascitur 349,44
Furius Metellus fundit Asdrubalem Pœnum 343,42
Fursæus Hiberniæ regis filius 524,6
Fursæus ex Hibernia in Gallias venit 533, 16
Furstenfelt monasterium 810,25

G

GABINIVS rhetor 372,31.capit Philippum,& Syriam Romanis subiugat 97,5.150,43
Gabriel de Spoleto 851,52
Gabriel Biel 886,27
Gad Prophęta 315,28
Gaianus episcopus Hierosolymitanus 104,40.379,42
Gaius Persarum rex interimitur 784,35
Gaius papa martyr 6,8.109,33.110,7.394, 50.395,15.397,36.714,48
Gaius episc. Hieros. 379,43
Galatia Romanorum prouincia 355,2
Galatæ ciuitates tres coruunt 375, 43. 376,37
Galatæ libertate à Romanis donantur 346,10
Galba imperator 101,4
Galba & Vitellius imperatores 101, 45. 110,35
Galba Sergius. Romanorum Cęsar Aug. 370,6.interficitur 370,21. decollatur 710,37
Galbio dux belli contra Bonifacium 412, 36.interimitur 412,37
Galenus medicus Pergamensis 379,22
Galerannus Mellenti comes moritur 644,33
Galerius Maximianus collega Diocletiani 396,27.vincit Narseum 110,14.à Diocletiano magnificè excipitur 396, 27.vincitur à Narseo 110,13.395,54.persequutionem à Dioclet. & Maxim. moram accumulans, diris pœnis & cruciatibus enecatur 397,5. iuxta se duos eligit Cæsares 397,34. imperatorem creat Licinium 397,4. sero Christianis parcere volens moritur 111,24
Galerius & Constantius Augusti 111,12. 857,17. vide Constantius & Galerius.
Gallienus Christianis pacem reddit 108, 46. pacem ecclesijs indulget 392,37. occiditur 109,6.392,45
Galitia 32,54
Gallitiensium regni in Hispania robur 545,18
Galilæa capitur 698,15
Galla viua defoditur 345,24
Galla filia Lotharij, vxor Gotfridi 687, 32
Gallia reddit Honorio sororem Placidiam, pacem eius cupiens 411,31.pesti infecta 837,40. Francis eripitur 115, 35. opprimitur 587,49.rebellat 496,14.ab Hungaris deuastatur 75,16.133,12.447, 24.574,43. ab Alemannis & Vandalis 108, 50. 409, 12. à Wandalis 490, 17
Galliæ vrbes à septentrionalibus populis eruta 65,28
Galliæ vastatæ imperio Romano restituuntur 109, 27. cedunt Wisigothis in terrã habitationis 490,37. Francorum direptionibus deuastatæ recipiuntur à Theodorico 420,25. in regem sibi eligunt Ottonem ducem, filium Ruperti 64, 16. habent episcopos indoctos 44,12. bella gerunt cum Sch Witzeris & victoriam obtinent 904,48
Gallicana ecclesia turbatur dissensione sui regis à papa 626,45
Gallicarum ecclesiarum cantus corrigitur 549,21
Galli à Iaphet progeniti 908,18. vineas habere incipiunt 394,53. superantur à Romanis 95,11.338,11. 339,19,29.342,1. 347,50. Romanorum tributarij 355, 50.cum Venetis recuperant Constantinopolim 796,4. debellantur ab Anglis 344,21.817,11.835,46. Romam incursant 706,15. expeditionem mouet in Hispanias ad expellendos Sarracenos magnam, sed infructuosam 600, 34.à Romanis domantur 97,21
Gallus Cõstantij patruelis cum filio Volusiano Romanorum Cęsar Augustus 5,17.108,32.112,54.151, 11. 391,33.402,12. Iudæos delet 112, 55. 402, 22.cum Volusiano à patrueli Constantino interficitur 108,36.113,4.402,40. vius defoditur 344,24
Gallus Columbani discipulus 12, 45.425, 44.528,48. cellam suam construit 123, 14
Galli monasterium comburitur 447,4
Galterius abbas S. Wandregisili 662, 52
Galterius episcopus Linconiensis 673,19
Galterius abbas Cluniacensis 660,45
Galterus episcopus Runisensis moritur 673,8
Gamalielis corpus reuelatur 116,3.410,53. 718,19
Gamuolphus episcopus moritur 134,40
Gana vrbs Dalmatiæ capitur 578,40
Ganaldane capitur 25,13
Gandauum capitur cum Flandrensium primoribus ab imper. 591,43
Gant locus 39,24
Ganymedes rapitur à Tantalo 307,17
Ganzbertus comes trucidat Lamberti 42,28.decollatur 42,29
Gard castellum in Italia capitur 81,40
Gardolphus comes Frisonum legatus Godefridi ad imperatorem 61,34
Gardolphi Halberstad. archipræs. profectio in Palæstinam 795,14
Garebanus mons, munitio Sarracenorum 575,53.576,39
Garganus mons crypea S. Michaelis celebris 140,5.507,54.720,55
Garibaldus dux Baioariorum 12,3.523,18
Garinus de Glapium Senescallus 679,11
Garizim mons in Samaria, in quo templum Manassis 95,14. 340,7
Garnerius abbas maioris monasterij moritur 633,51
Garnerus perimitur 587,5
Garsia filia Nauarrorũm regis, vxor Hispaniarum regis 637,7
Gasparinus Pergamensis 851,52
Gath Propheta 150,13
Gaudentius frater Adelberti martyris Pragensis archiepiscopus 158,24
Gauer abbas Liræ 660,52
Gaufridus frater comitis Flandr. non acquiescit oblatis Anglorum regis 634, 27.capit ciuitatem Nanneticam 634, 37. cum rege Henrico componitur 635,15.moritur 637,25
Gaufridus filius Henrici Anglorum regis nascitur 637,44.animosus 664,17
Gaufridus cancellarius regis Angliæ 668, 15.669,22
Gaufridus de Mõte forti moritur 668,6
Gaufridus episc. Andegauensis moritur 662,43
Gaufridus episcopus Carnotensis 616,15
Gaufridus Cornubensis episc. moritur 675,49
Gaufridus de Rancim à fratre impetitur 664,24
Gaufridus archiepiscopus Burdegalensis moritur 637,9
Gaufridus Loitz episcopus in Trigel 663,5
Gaugericus Cameracensis episcopus 524, 14
Gauraranes f. Sdigerdis rex Persarum 497,33. Romanorum prouincias incursat 497,37.persequitur Christianos 498,34
Gaza antiqua Palæstinæ ciuitas instauratur 630,38
Gazan rex Tartarorum Christianorum fautor Palæstinam occupat 746,24
Gazmerus dux Polonorum rebellionem molitur contra Henricum imperatorem 142,25
Gazzim portus Hispaniæ 474,8
Gebehardus frater imperatoris Conradi fit clericus 159,4
Gebehardus miles occumbit 157,45
Gebehardus comes fr. episcopi Wirtzburgensis Rodulphi [illegible], 47. legatus Arnolphi 71,20.in prælio contra Vngaros occumbit 74,5
Gebehardus comes duos relinquit filios, viros strenuos 74,6
Gebehardus comes ob conspirationem ad conuentum vocatur, qui potestati Ottonis imper. se credit 157,16
Gebehardus papa toxicato calice in communione necandus miro modo liberatur 161,52
Gebehardus Ratisbonensis episcopus 136,21,55. comes Henrici imperatoris in expeditione Hũgarica 143,1.in Pannonia prædas abducit, & Hungaros irritat 142,12,25. cum Conrado duce Baioariæ exacerbatur 144,35.coniurationis nomine contra imperatorem suspectus,& ideo captus,custodiæ mãcipatur 147,7.moritur 136,20,54.147, 53.166,1
Gebehardus Emstadensis episcopus eli-

gitur 159,46. ordinatur papa 146,38. 161,47
Gebehardus episcopus Augustæ Vindelicorum defungitur 140,20
Gebehardus Argentin. episc. moritur 473,1
Gebehardus Constantiensis episcopus motitur 135,15
Gebehardus episcopus in Wirzburg cõstituitur 470,22
Gebertus qui & Sylvester papa eligitur 158,21
Gedeon liberat Israelem ab Amalecitarum & Madianitarum seruitute 89,30
Gedeonis vita, ætas & imperium 89,29. 150,4. 308,13
Geilanæ vxoris Gothberti principis facinora 541,36
Geilenhusensis conuentus 795,12
Geilo, dux Saxonum potens 28,46. succumbit 28,50
Geilo vir venerabilis abbas Wurzburgensis 80,5. moritur 80,26
Geisericus vide Gensericus
Gela in Sicilia conditur 324,11
Gelanor regnat Argis 304,16
Gelasius papa 8,20. 118,53. 419,53. 507. 41. 720,50. restituit episcopum Misenum 419,7. refutat scriptis Eutychen & Nestorium, & obit 419,10
Gelasius II. papa, antè Ioannes Romanæ ecclesiæ cancellarius 617,32. 784, 26. in Gallias fugit ibiq; moritur 617, 43,52. 784,27
Gelgches filia Adolphi, vxor regis Hiberniæ 524,7
Gelismerus rex Wandalorum vincitur, capitur, Constantinopolim mittitur 9,5. 423,25
Gelo obtinet Syracusas 333,34
Gellingin 159,14
Gelu magnum 551,18. 603,18
Geminelacensis cœnobij fundator 577, 22
Geminus presbyter Antiochenus 107, 11. 385,22
Genebaudus primus episcopus Laudunensis 510,5
Genesij corporis translatio 563,4
Genettum 645,51
Gengebach monasteriũ in Alsatiæ partibus 236,5
Gennadius forensis orator 402,35
Gennadij episc. Constantinop. pietas miraculo attestata 503,24
Genouefa virgo Parisiensis, multæ sanctitatis 501,38. obdormit 511,24
Gensericus frater Gunderici, rex Wandalorum 494,22. in Africam transfretat, ibi Romanos diu lacessens 495,12. Carthaginem capit, Africam Romanis eripit 117,7. 413,41. 498,37. Siciliam affligit 117,8. 414,21. pacisciturcum Siculis 117,13. de Carthagine retinenda sollicitus 414,25. subiugat Italiam, & Bohemiã 449,51. vincitur 504,8. capit Romam 117, 44. 417,13. 501,41. cũ Valentiniano Aug. pacem init 414,40. orthodoxos persequitur, & Arrianam fouet blasphemiã 116,54. 413,47. 494, 22. 498,38. moritur 506,35.
Gentiles ignominiis afficiunt sepulchrũ Ioan. Baptistæ 404,44
Gentilium templa edicto Constantini clauduntur & subuertũtur 398,18. 399, 53
Gentiliacum villa 24,47. 25,10
Genua 26,32. capitur 579,30
Genuenses Venetos nauali prælio superant 819,51
Geon papa 727,4
Georgius dux nauium regis Siciliæ regem Francorũ captũ liberat 630,21
Georgius dux Saxoniæ 887,55
Georgij Saxoniæ ducis expeditio in Frisiam 903,29
Georgius marchio Misnensis moritur 951,41
Georgij Baioariæ ducis nuptiæ 873,8. obitus 889,27
Georgius patriarcha vrbis regiæ præsidens in sexto Oecumenico concilio 15,12. 151,49. Monothelita corrigitur 429,50
Georgius I Nuemburg. episc. 869,3. moritur 869,10
Georgius Pogebracius Hussita moritur 872,24
Georgius Prænestinus episc. 437,44
Georgius Cæculus dux Cruciatorum 903,15
Georgij martyris brachium 611,29
Georgius Trapezuntinus 863,21
Georgij S. clausirum siue vallis 737,16. brachium 611,29
Georicus Metensis episcopus 531,49
Gepidæ populi Aquilonares 482,5. cum Longobardis acriter confligunt 513, 25. 517,33
Gepidarum regnum destruitur 517,37
Gera flumen Erffordiæ 264,47
Gerburga filia Henrici, soror Ottonis, imperatorũ, nubit Gisalberto 75,27. 82,27. 578,27. Ludouico regi pòst 76, 47. 581,9
Gerbertus qui & Sylvester papa 135,22
Gerbertus episcopus Remensis, Rauennas, Romanus 589,30. 590,7
Gerberti papæ capella Romæ papis abominabilis 733,33
Gerdach episcop. Hildesheimensis moritur 158,7
Geremarus Flauiacensis abbas 533,25
Gereonis corpus Coloniæ inuenitur & eleuatur 619,19
Gerhardus comes amittit dignitatem 70,26. cum Zundibolch reconciliatur 70,35. conscius necis Zundibolch 71, 51. vxorem ducit Odam viduam Zundibolch 71,53. cum Matfrido iuuadit possessiones Gebelhardi, ideoq; à fratre ipsius Conrado debellatur 72,54. 136,7. proscribitur 73,46. petit pacem à Conrado filio Conr. comitis, eamque obtinet 73,3. cum germanis fratribus occiditur 132,3
Gerhardus Hassiæ princeps cum fratre Conrado exercitus sibi iungunt aduersus Adelbertum 73,8
Gerardi comitis turbæ, earumque repressio 592,38
Gerardus dux Baioariæ perimitur 557,45
Gerardus dux Mosellanorum 600, 40. moritur 601,29
Gerardus de Alsatia dux Lotharienſium 597,39
Gerhardus comes, aliàs Sylvester Moguntinus archiepisc. 696, 40. 700, 53. 804,48. regi rebellat 702,19. 703,7
Gerardus Mogunt. episcopus capitur 258, 20. 801, 42. 806,47. 928,32. vinculis liberatur 258,28. effugit insolens dicteriũ 703,1. moritur 697,25. 808,31
Gerardus comes de Eppenstein, archiepiscop. Moguntinus 815,50. moritur 704,50
Gerardus Florentinus episcopus constituitur papa 164,47,50
Gerardus Cameracensis episcopus cúmque in obseruatione ieiuniorum memorabilis discretio 591,27. 594,46. 595,17. moritur 607,3.
Gerardi episcopi Hildesheimensis magnanimitas & facetia 841,2
Gerardus de Guch Numburgensis episcopus 849,52. moritur 853,49. 855,40
Gerhardus Herbipolensis episcopus exactionibus à se ad certamen vsque abalienat subditorũ animos 950,34
Gerardus Leucorum episc. canonizatur 528,19
Gerhardus cardinalis legatus Apostolicus ad regem 471,11
Gerardus fundator Bromensis cœnobij moritur 583,23
Gerardus dominus in Charisiaco permutur 615,21
Gerhardus de Bononia Carmelita 829,2
Gerhardus de Harnburg capitur 948, 19
Gerhardus abbas moritur 135,16
Gerardus Groet scriptor vtilis 846,54
Gerardus Odouis 851,47
Gerinus lapidatur 138,32
Gerlacus de Nassau archiepisc. Mogunt. moritur 841,49
Germania illustratur luceria fidei Christianæ 544,24. papæ Martino exosa 699,50. vastatur 356,10. 574,43. 576, 10. concutitur 795,29. pestilentia 837, 41. 875,5
Germani à Iaphet progenii 908,18. populantur Italiam 108, 50. Rauennam vsque veniunt 392,5. se dedunt Tiberio 356,41. à Iulio Cæsare domantur 97,21. 351,39. 352, 8. 355,54. vincuntur à Germanico 100, 13. 105, 37. perdomantur ab Octau. Cæs. 355,1. debellantur à Romanis 380,51. cum Dacis vincuntur à Domitiano 102,31.
Germanorum summus doctor Bonifacius 760,39
Germanichildis regina 57,24
Germanicus vincit Germanos 100, 13. moritur in Syria 100,15. 359,44.
Germanio episcopus Hierosolymitanus 105,46. 382,24.
Germanus dux classis contra Wandalos in Siciliam 414,31. Leoni repugnans exautoratur 546,30
Germanus Antisiodorensis episcopus, legatus Cœlestini papæ, Britannos hæresi infectos in viam reducit 412, 13. 495,40. 496,4. 9. 499,18.
Germanus Parisiensis 515,15. excommunicat Herebertum 10,6. moritur 10, 25. 424,54. 521,28. Germani episcopi, anima ab angelis in sphæra ignea in cœlum delata 53,11
Germanus Capuanus episc. 507,38
Germanus episcopus Constantinop. 544, 20. ob imagines sanctorum sede pellitur 18,39
Gero comes fortis bellator contra barbaros 581,38
Gero comes accusatur & decollatur 157, 55
Geronis comitis filij, inter Saxones satis conspicuo loco nati, Saxones vindicare & libertati restituere moliuntur 236, 18, 14. stipati equitibus Henrico regi ad confligendum occurrunt 241, 32
Gero marchio obit 83,25

Gero episcopus Magdeb. 769,50. moritur 159,1. 770,53

Geroldus Baioariæ præfectus 33,16. prælia tur cũ Auaribus 33,17. in prælio occumbit 33,17. martyribus annumeratur 33,18

Geroldus Burgundio cum Reginoldo regi fit supplex 138,41

Geroldus signifer Caroli M. occiditur in prælio 129,14

Gerolphus comes Frisonum legatus Godefridi ad imperatorem 61,34

Gerrichus abbas Wirtzburgensis 80,27. moritur 82,27

Gerstengen villa in confinio Thuringiæ & Halliæ, locus colloquio inter regẽ & Saxones nominatus 197,50.

Gerstengense colloquium inter legatos regis Henrici IIII, & Saxonici exercitus primores, sententiam de rege reproban do & alio eligendo diffinit, aliam tamen in plebem diuulgat 198, 44,47. &c.

Gerstungen castrum venditur 952,7

Gertrudis filia S. Elizabethæ virgo claustralis 695,19

Gertrudis virgo abbatissa 533,30. moritur 536,9

Gertrudis auunculus quis 532,53

Gertrudis Mingelensis ecclesia instaurata consecratur 597,14

Getuasij martyris corp⁹ inuenitur 486,6

Geruntius comes interimit Constantem 410,55

Gerx insula 635,42

Gestimulus rex Sclauorũ occiditur 154,32 442,26

Geta patricius præest classi Dalmat. 36.5

Gezman eligitur Emstatensis episcopus, breui moritur 159,45

Gheimaeflense prælium 747,13

Gibek enstein 160,19

Gibeli norum & Guelphorum factio 800,19

Gibelstein castrum 847.14. carcer Ludouici Saltatoris 775,32

Gibriani Scoti cum fratribus & sororibus in Galliam commigratio 510,53

Gieflen oppidum obsidetur & capitur 263,47

Gisfridus Carnotensis episcopus 625,54

Gisfridus comes Andegauorum moritur 631.4

Gigantes nascuntur 149,35. 277,55

Gigantis dens magnus inuenitur 491.4

Gigunix comitatus 645,46

Gigo Prior Carthusiæ scriptor 624.32

Gilbertus dux in Rheno submergitur 447,25

Gildardus *Sidonen.* episcopus Rotomagensis 115,13

Gildo comes Africam occupat & superatur 115,16,25. 487,38

Gileuer rex Wandalorum, crudelis & parricida 513, 45. Constantinopolim ducitur 514,47

Gilsunda soror Brunichildis, vxor Hilperici 10,7

Gisirudis capitur 22,42

Girardus confoditur 659,39

Girardus Puella episcopus Cestrensis 674, 6. moritur 674,45

Girardus episc. Sagiensis moritur 636,6

Girid perimitur 548,28

Gualbertus dux in obsidione Mettensi cũ rege Henrico 74,55. ducit Henrici regis filiam Gerburgam in vxorem 75, 37. rebellat Ottoni imper. 580,4. cum Eberhardo & Henrico fratre regis in regem Ottonem seditiosus 76,9. 580, 12. cum rege congrediens fugatur, vincitur 76, 13. 580, 40. in Rheno submersus necatur 76,30. 133,18. 156,3. 581,6

Gisleberti ducis Lotharingiæ captiuitas, coniugium, restitutio 578,25

Gislebertus oppressor Traiectensis ecclesiæ decollatur 471,34

Gislebertus Pictauorum episcopus scriptor 629,14. moritur 632,48

Gislebertus Abrincensis in mari perit 650,20

Gislebertus archiepiscop. Cantuarien sis 675,31

Gisilarius antistes Merseburgensis 766,44

Gisilarius Magdeburgensis archiepiscopus mercenarius 767,15,26. moritur 768,52

Gisela de Webinlingen vxor Conradi 11 Salici 690,53

Gisla imperatrix, mater Henrici regis moritur 137,46. 259,55. 450,48

Gisla soror imperatoris nupta Stephani Hungarorum regis 592,16. 769,53

Gisla filia Lotharij nubit Gotfrido regi Nottm. 60,19

Giso comes & Adelbertus cum filiis occiduntur 201,38

Gisortz castrum 641,32

Gisortium capitur 677,51

Gissemarus f. Warathonis in prælio occumbit 540,32

Gissenus Cellensis 533,45

Gisulfus nepos Albuini præficitur Foro Iulij 9,44. 16,48. vastat Campaniam & Beneuentum 16,49. Constituitur dux Beneuentanus 17,44. vastat Campaniam 16,49. 125,42. 431,25. diem obit 17,44

Gizid rex Saracenorum 545,22. spe falsa delusus diem obit 545,51

Glacies magna 601,16. 603,18

Gladiatorium iudicium 580,49

Gladiatorũ ludi edicto imperatoris tolluntur 115,24. 488,11.

Glaucus inuenit glutinum ferri 324,6

Glenstorpa capitur & cõburitur 747,34

Gleichsel 253,39

Glichin castellum 253,42. obsideturr, sed liberatur 779,40

Glico castrum circumuallatur 457,21. obsidione liberatur 457,48

Glissa filia Caroli Mediolani baptizatur 28,31

Gloccestria ciuitas controuersa 633,43. cedit Anglorum regi Henrico 633, 55

Glorix comes inuidia 179,31

Glycerius Rauennæ inuadit imperium 418,24

Gnalo Metensium episcopus occiditur 571.10

Gnamus dux Pictorum 486,12

Gnatho episcopus Legiensis moritur 597,35

Gnostici hæretici 719,42

Gnosus in Creta conditur 297,4

Goas presbyter Aquitanus 12,26. 124. 54. oratorium construit 12,28. obdormit 12,29

Gotebaldus præpositus Nemetensis constituitur patriarcha Aquileiensis 141,36

Godebaldus Traiectensis episcopus moritur 470,49

Godebertus f. Ariperth cum Bertarith de regno Longob. contendit 535,24. occiditur 535,31

Godefridus rex Nortmannorum 28,42. 35,13. 129,25. cum Sigefrido in finibus Galliæ multas vrbes & castella deuastat 59, 28. Eberhardo comiti possessiones diripit 62,8. specioso prætextu sed fraudulento petit ab imperatore vrbes quasdam ad Rhenum ob vini feracitatem 61,37. in gratiam Hugonis affinis, & spe maioris regni se à fidelitate imperatoris subducere cogitat 61, 33. 596, 46. insurgit contra Carolum 129,25. per legatos cum Carolo agit 35,16. in vxorem petit & impetrat Gislam filiam Lotharij 60, 18. baptizatur 60,19. 687,30. à Carolo accipit Frisiam 60,18. Sclauos non sine clade debellat 56,50. vectigales sibi facit partes Abrotidorum 56,55. destruit emporium Rerich 37,11. limitem regni sui vallo munire constituit 37,14. purgat se Imperatori, eiúsque gratiam & colloquium petit 37, 43. moritur 559,40

Godefridi filij, & primores quidam Danorum exturbant è regno Herioldum & Regnifridum 40,25

Godefridi filij exules apud Suiones 40,23

Godefridus dux frater Gozzilonis Henrico regi rebellat 138,12. 596,46. regi supplex custodiæ mancipatur 138,53. 596,48. carcere liberatur & in ducatum suum restituitur 139,13. rebellionem innouat contra imperat. Henricum 140,31. 598,24. rebellionem suam callidis legationibus dissimulat 140, 41. Viridunensem ciuitatem capit, incẽdit, euertit 140,54. occidit Adelbertum ducem 141,29. Phalzburgam occupaturus, pugna petitur & vincitur 141,42. cum fratre Friderico sequitur Leonem papam in Italiam contra Normannos 61,12. à papa excommunicatus & Imperatori sæpe & diu rebellis papæ intercessione gratiam imperatoris promeretur 61,7. 142,4. 162,25. 597,42. iterum contra imperatorem rebellat, & Beatricem in vxorem ducit 146,32. 161,40. interimitur à satellite 38,38

Godefridus f. Gozelonis ducis Lotharingorum ob alienatum à se regnum Adelbertum patris successorem occidit & multa alia crudelia perpetrat 160, 7. in deditionem à rege Henrico accipitur, & custodiæ mancipatur 160, 19. custodia liberatus bellum instaurat, prædas, rapinas, incendia exercet 160,28. de facinoribus suis seriò pœnitentiam agit 160,35. hæreticos Constantinopoli deprehendit & suspendit 161,39. in Frisia ab Henrico rege bello petitur 160,43. obit 179,18

Godefridus consobrinus ducis Gozelonis, filius Eustachij comitis constituitur marchio Antwerpiæ 235,25

Godefridus dux Lotharing. f. gibbosus Godefridi 179,29. 601,30. Frisones debellat 601,34

Godefridus nepos Godefridi gibbosi dux Lotharingiæ 606,52. fortis contra Henricũ in ducatu defendendo 612,28

Godefridus comes Virdunensis cum vrbe sita cap. 588,40. restituitur 588,47

Godefridus, Godefridi comitis Ardenensis filius, dux Lotharienſiũ 591,26

incursiones facit in Montensem comitatum 592,44. potens contra seditiones Gerardi comitis 592,38. perimit ducem Mosellanorũ 597,39. legatus expeditionis in Frisiam capitur 593,13. liberatur & moritur 593,17
Godefridus Louanienſis comes ducatu Lothar. donatur 612,26
Godefridus dux Saxoniæ percuſſus moritur 777,45
Godefridus dux Lotharingiæ cum fratre Balduino in ſancta expeditione caput 463,1.608,54. potens & humilis in capienda Hieroſolyma 779,53. aduocatus eccleſiæ S. Sepulchri 463,44. moritur & ad ſepulchrum Domini ſepulturæ locum promeretur 463,6. 465,51. 611,24.779,53.780,1
Godefridus comes de Weſtphalia beneficiarius ordinis Præmonſtratenſis 619,27
Godefridus baro de Lympurg epiſc. Herbipol. 861,47
Godefridus Wurzburgenſis epiſc. moritur 789,22.865,25
Godefridus epiſc. Spirenſis obit 80,46
Godefridus Lingonenſis epiſc. 625,53
Godefridus abbas S. Iacobi odit epiſcop. Mogunt. 474,55. pellitur ab abbatia monachis cæteris aufugiẽtib. 475,44
Godefridus de Spanheim 474,10
Godehardus monach⁹ 158,6. abbas Herueldenſis conſtituitur 158,32. moritur 158,42
Godehardus abbas Herueldenſis pòſt epiſc. in Hildinesheim 689,27.690,35.733,17.770,20. moritur 734,48
Godehardus abbas in Altaha 158,15. ordinatur epiſc. Hildesheimenſis 158,55. moritur 159,25
Godehardus comes de Schwartzburg epiſcopus Nuemburgenſis 840,23
Godelaibus dux ſuſpenditur 36,55
Godemarus in congreſſu cũ Clodomere fuga ſibi conſulit 512,15. ſecundò fugarur 513,17
Godeſcalcus 887,18
Godeſcalcus abbas de mõte Attrebatenſis epiſcopus 630,51
Godeſcalcus abbas S. Albani deponitur 457.34
Godeſcalcus hæreticus pertinax 565,18 damnatur 154,42
Godolia regina in Iuda 318,51. crudelis 318,54
Golboldus epiſcopus Leodicenſis 593,11
Gomarus comes Haſſiæ miſerè perit 256,45
Gonbore caſtrum capitur 644,25
Gordianus imperator 5,7.107,18.151,9. 386,24.713. 41. victor Romã de Parthis rediens occiditur 107,36.386,50
Gordiani corpus in Alemanniam tranſfertur 128,27
Gordius epiſc. Hieroſolymitanus 105, 47.382,25
Gorgias philoſophus 337,24
Gorgonij corpus in Franciam deferrur 128,9.152,53.551,22.
Gorgona meretrix capite amputatur 307.30
Gorzia cœnobium 164,16.550,33
Goſcelini gener Amalricus 636,45
Goſeck olim caſtrũ, pòſt monaſterium 773.49
Goſlaria ciuitas ædificatur 912,35. regi Henrico IIII chara & accepta 181,15. comburitur 148,28
Goſlarienſis eccleſia conſecratur 161,15
Goſwinus Carmelita 867,45
Gotha vrbs capitur 824,33
Gothani villici in Iudæos tumultuantur & mulctantur 948,27
Gothbertus princeps Wirtzburg. 541,38
Gothelo, vide Gotzelo
Gotthorum origo, peruagatio, & habitatio 480,28
Gothi pulſi ab Hunnis in Thraciam diffunduntur 114,17. vaſtant Græciam, Macedoniam, Pontum, Aliam 108, 52.109,7.392,7. oppugnant Archilat 412,23. Italiam ingrediuntur 7,38. 115,26.409,12,37. capiunt Romam duce Alarico 410,49. Romam perſequuntur 706,17. ad Hiſpanias migrant 411,22. vaſtantes Illyricum & Macedoniã ſuperãtur 393,10. Thraciam depopulantur 7,24. delent in Thracia Romanas legiones 406,54. Gallias intrant 115,54. pacis placita violant, & vrbes ſibi vicinas occupant 413,24. turbant pacem 116,53. reddũt Conſtantio Placidiam 116,6. fugant Stiliconem 115,32. hæretici fiunt 114, 19.151,25. rebelles 114,20. magnam ſtragem patiuntur 409,11. ſuperantur 114,32. Italia expelluntur 121, 18. vaſtantur 406,43. Hunnorum auxilio debellantur 413,36. proſternuntur 714,28. vincuntur 722,28. dirimũtur, & inter ſe ipſos mutuis cædibus delentur 425,47
Gotho Brito archiep. Turonenſis 635,21
Goth Winus vt inſolens & rebellis apud imperat. accuſatur 618,48
Gotzbertus abbas Herueldenſis eligitur 757,2. fundator eccleſiæ in Ordorf. 157,37. obdormit 157,51
Gotzbertus cum fratre Ramnolpho Ottoni regi rebellis 68,39
Gotzelo frater Gotefridi, dux Lotharienſium 593,18. Moſellanorum ducatu donatur 595,34. magno bellico apparatu tanquam dux belli comitatur Henricum IIII, regem in ſecunda expeditione Saxonica 226,25,53. vincit principem Carlingorum 137,9. occidit Carlingorum principem 45■,38. defendit Lotharingiam 595,49. occidit Vdonem comitem eiuſque miniſtros 159,23. filio Gozziloni ducatum à rege Henrico promiſſum teſtamẽto legat 138,10. moritur 138,9.160,7. 596,45
Gozzilo Ignauus frater Gotefridi otbatur regno Lotharingorum 139,20. interficitur 234,50
Gozzilinus epiſc. Pariſiorum vigilans in defenſione vrbis contra Nortmannos 62,52. moritur 62,54.
Gracchi interitus 348,52
Grad caſtellum 81.4
Græcia ſegetes habere incipit 149,49. 300,40.
Græcia vitur oraculo Dodonæo 325,14
Græcia vaſtatur à Gothis 108,51.392,7. libertate à Romanis donatur 345,19. à Turcis expugnatur 779.45
Græci literas habere incipiunt 150,2. literas augent 338,29. à Romanis domantur 150,40. à rege Siciliæ coarctantur terra & mari 634,42. mittunt legatos ad Ottonem imperatorẽ 156, 7,12.157,9. cum Longobardis belligerantur 30,41. à Longobardis ſuperantur 30,40. naues amittunt 632,20. à Bulgaribus grauiter arcentur 578, 21. tributarij Hungarorum 175,15. eunuchizantur 579, 18. cum Carolo paciſcuntur 129,19
Græcorũ hiſtoricorũ reprehenſio 880,7.
Græcorum imperium abuſiuis imperatoribus euacuatur 581,35. imperij finis 150,46. in legatos imperatoris violentia, cuiuſq; actus caſtigatio 586,10. mancipium ad Lotharium imper. cum muneribus 255,3. ſynodus de adorãdis imaginibus 31,41
Græcæ eccleſiæ in quibus à Romana diſſentiant 598,18
Græcarum eccleſiarum cantus à quo introductus 485,51
Græcæ literæ in Italiam tranſportantur 845,19
Græca viua defoditur 344,24
Grahamanus legatus Caroli 30,46
Granata vrbs & regnũ 882,54. Sarracenis eripitur 881,51
Granicus fluuius 95,20.340,13
Granſco, Brixianus ciuis 1624
Graſcaf monaſterũ in Weſtphalia 130, 32.455,49.736,13
Gratianus imperator naſcitur 401,24
Gratianus cum fratre Valentiniano imperator 7,25.114,25.407,51
Gratianus Valẽtiniani f. imperator ordinatur 113,44.151,25. 405,34.717,40. Theodoſium patrẽ, & poſt eius mortem Theodoſium filiũ in conſortium imperij aſſumit 114, 27.407,6,& 483, 19. adhuc municeps & legatus Maximi Britanniam liberat à gratiſſtoribus Hunnis & Pictis 486,15. delet Alemãnos 114,16.406,47. occiditur Lugduni 7,29.114,36.407,39.408,38.483,54
Gratianus M. decretorũ compilator 693, 17.737,49
Gratianus papa exauctoratur 139,33
Gregorius I, apocriſiarius papa eligitur 11,10,44.121,51. 426, 11. 523,36. 723,47, 49. adhuc diaconus in Angliam profecturus reuocatur 723,24. edit ſcripta 723,50. ſcribit libros morales 11,11. 121,34.425,20.521,48. ſcribit Paſtorem 11,51. dialogorum 4 libros 12,53.524,1 adhuc apocriſiarius ſcribit moralia in Iobum 121,34.521,48. Eutychium epiſc. Conſtantinop. conuincit erroris de reſurrectione 425,26. celebrat ſynodum 121,55.426,32.
Gregor. papa author pacis inter Romanos & Longobardos 12,51. mittit libros nonnullos & etiam pallium Leandro ep. Hiſp. 11,51. mittit Britãnis doctores Chriſtianę fidei 11,45.122,4.151,39.426, 14.524,35. miſſo pallio cõſtituit metropol. in Anglia 122,11.426,27. perſecutionẽ ſuſtinet à Mauricio imperat. 683, 52. moritur 13,7.122,18.427,8.525,36
Gregorij papæ tranſlatio 562,38.582,55
Gregorius II. papa 17,48.126,20.432,38. 543,41.727,11. Moguntinenſi ſedi & Germaniæ ordinat epiſcopum Bonifacium 17.49.432,40. moritur 434,22
Gregor. III, papa 127,9.434,26. 546, 42. 727,15. Bonifaciũ antè doctorẽ archiepiſcopum ordinat Moguntiã 683,51. in imperatorẽ animaduertit 546,6.24. 42. moritur 435,4
Gregorius IIII, papa 129,54.441,41.568, 41.729,48. opponit ſe imper. Ludou. 563,25. moritur 730,13
Greg. V, antè Bruno Saxo 131, 19.449,7. 589,49.689,41.732,37. deponitur 691,51 ſanctæ

ſanctionem ordinat de imperatore eligendo 768,39. obit 449,30.
Gregorius VI, papa 596,55.734,33. mittit legatos ad componendum ſtatũ Galliarum 210,23
Gregorij papæ legati epiſcopi Italici inſtant de ſynodo in Gallus celebranda, ſed non obtinent 210,30
Gregorius VII, papa, qui & Hildebrandus 453,16.602,15. 736,20.775,37. cum Babenbergenſibus admonet regem Henricum de conſtituendo epiſcopo Bambergenſi 228,33. decreta & ſtatuta ſynodica agit 602,17. decretum de cœlibatu clericorũ paſſim per omnes Occidentales eccleſias promulgari curat 212,14. in amplexibus Mathildæ volutari ab omnibus creditur 247,33. zelo ardet in cœlibatu ſacerdotum obtinendo 453,16. 456,2. 775, 39. edicto ſeuerus in presbyteros conjugatos & Simoniacos 453,16. 456,2. in ſynodo Wormatienſi exautoratur & papatu abdicatur 234,17. 405,37. 455,57. 603,20. 605,14. acceptis literis ſuæ depoſitionis illas coram clero recitat, & ſimul Henricum regem, eiúſq; aſſeclas epiſcopos quoſdam excommunicat, quoddam Romam citat 234, 38. in imperatorem Henricum valde exacerbatus 603, 35. per legationem citat Henricum Romam ad ſynodum 233, 34. 454, 11. excommunicat imperatorem H. 603,23. regem Henricum per legatos anathematizatum & communione indignũ ob Simoniam Romæ eſſe pronunciat 210,25. Romæ horrendiſſimorum ſcelerum accuſatur 456,38. inſimulatus de multis criminibus, inter celebrationem Miſſæ ſacra communione ab omnibus ſe innocentem comprobat, & ad ſuum exemplum etiam Henricum regem ad illam inuitat 249,42. Auguſtam à principibus vocatus, & itineri iam accinctus in Italia ob aduentum regis ſubſiſtit 247,17. Henricum regem ſatis ſuperque humilians, conditionaliter tandem anathemate eum abſoluit 249,10. 602,53. Henricũ regem prandio honorifico excipit, de multis inſtruit, & per legatum epiſcopum ſuę excommunicationis participes abſoluit 250, 32. ad conuentum Forchemianum à principibus vocatus, per legatos admonet Henricum regem, vt iuxta promiſſum ibi compareat, & ſententiam principum de ſe & toto regno percipiat 252,18. mittit legatos ad conuentum Forchemianũ, abſentiam excuſat, & principes de geſtis Henrici regis per ordinem edocet 252,34. mittit Rudolpho regiã & imperatoriam benedictionem Conſtantiam 455,28. contra imperatorem durus 602,53. ſomnium habet de caſu falſi regis 604,9. capillis de eccleſia exeuntibus, & multis contumeliis afficitur 233,51. Roma aufugit ad Normannos 456,29. 605,11. abſoluit epiſcopos excommunicatos ipſiúsque communione Henrici regis interdicit 248,8. abſoluit imperat. 603,29. anathema & bannos omnes & in omnes remittit 605,50. in agone agit pœnitentiam & peccatorum confeſſionem 605, 42. moritur 457,10. 605,40. 778,44
Gregorius VIII, 789,29. moritur 801,5.
Gregorius IX, papa 741,3. 799,50. excommunicat imperat. Fridericum 741,17. moritur 741,50.
Gregorius X, 738,24. 745,52. 813,24. pro Rodolpho Roman. rege ſentit contra Hiſpanum & Bohemum 698,34. mutat epiſcopos in Herbipoli 265,11
Gregorius XI, papa 747,20. 748,47. 841, 42,46
Gregorius XII, papa 849,22. moritur 841, 33
Gregorius cardinalis Romanæ eccleſiæ legatus Gregorij papæ ad Henricum regem 252,18
Gregorius Nazanzenus 483,13. moritur 486,33
Gregorius ſ. Gordiani, monachus 518,46
Gregorius monachus de Hieruſalem, legatus Thomæ Patriarchæ 36,19
Gregorius epiſcopus Hiſpaniarum immunis à prauitate Arriana 405,4
Gregorius cardinalis 473,34
Gregorius Turonenſium epiſc. 520,32
Gregorius de Animino Auguſtin. 841,25
Gregorius Niſenus 483,12
Gregorius Tiphernas 863,20
Gregorius abbas de monte Oliueti natione Germanus 36,18
Gregorius Vercellenſis epiſcopus excõmunicatur ob adulterium & periuria, breui pòſt abſoluitur 142,44
Gregorius Conſtantinopol. patriarcha 726,54. ab errore Monothelitarum liberatur 538,25
Gregorius Lingonenſis epiſc. 513,42
Gregorius Ryſch 886,52
Gretternenſis abbas moritur 664,5
Grifenberg caſtrum capitur 262,10. 821, 28. 933,27
Grimaldus rex Longobardorum 14,24. antè dux Taurinatium 535,31. perſequitur Bertarit 14,29. init fœdus cum Dagoberto 15,38. moritur 15,41. 536,37.
Grimaldus filius Heregiſi 29,48. obſes apud Carolum 29, 52. Beneuentanus dux 30,42. 34,52. capit Winegiſum 34, 53. reddit Winegiſum 35,2. ſoluit Carolo imperatori tributum 39,54
Grimaldus abbas moritur 131,3
Grimmiæ 263,20
Grimoaldus ſ. Pipini in aula Sigeberti maior domus 533, 7. ſ. ſuũ Hildebertũ regno Auſtraſiorum præfecit 534,48. incarceratur & moritur 534,52
Grimoaldus Maior domus Pipini filius maritus filiæ Rabboconis perimitur 432,48
Grimoaldus fr. Drogonis, maior domus 542,4. perimitur 543,35
Gripho germanus Pipini 23,7. rebellat fratri Pipino 548,51. fugit metu Pipini in Saxoniam 22,37. 436,20. reuertitur 436,22. donatus vita & regni parte in Aquitaniã ſe recipit 549,4. conſtituitur dominus XII comitatuũ 549,46. in Baioariam venit 22,41. Vaſconiam petit 22,47. vincitur 22,44. occiditur 23,8. 127,46. 437,13. 549,23.
Griſeorum monachorũ initium 463,53
duritia in pauperes euam generali capitulo ſancita 259,50
Groſſi, moneta gladiata, Pragæ incipiunt 806,14
Grueneberg caſtrum ædificatur 256,52
Grunhaim monaſteriũ deſtruitur 856,25.
Grym caſtrum 878,55
Grymaldus, vide Grimaldus
Gualdus filium Sigeberti Childebertum in regnum patris reſtituit 10,20
Gudeoch rex Longobard. V. 506,30,40
Gulid torrens 67,20
Gunda caſtrum prope Gottingen capitur 711,16
Gundelboldus ſ. Arnulphi imper. occiditur 688,16
Gundericus ſ. Modigiſili rex Wandalorũ 491,19. interit 494,20. humiliatur ab Aëtio, & ab Hunnis cum populo & ſtirpe deletur 116,50,51. 413,16. 494,20.
Gundobaldi Burgundionum regis parricidia 507,30
Gundulfi villa 62,15
Gunthamundus rex Wandalorũ 507,34. pius, exules reuocat, eccleſias catholicorum aperit 508,48. reuocat epiſcopum Eugenium 507,48. obit 509,16
Guntharius epiſcopus Babembergenſis cum aliis pluribus epiſcopis peregrinationem Hieroſolymitanam periculoſiſſimam ingreditur, & in ea emigrat 148,33. 171,43. 172,7. 174,22
Gunthatij Colon. archiep. imprudentia & ob eã magna miſeria 566,55. 567,7
Guntharius eremita obdormit 139,2
Gunthamth rex Wandalorum extinguitur 516,33
Guntharus rex Wandal. occiditur 423,21
Guntherius pontifex Colonienſis iuuat Lotharium in repudianda Thietberga 43,19. neptem inani ſpe deluſus defloratam recipit 43,54. cum Thietgando Romam proficiſcitur 44,13. Romæ deponitur 44,26. Ludouicum Lotharij imp. fratrem Beneuenti adit, eius auxiliũ implorans ad priſtinam dignitatẽ recuperandã 44,27. exul & peregrinus in Italia moritur 44,42
Guntherus comes de Sch Wartzberg archiep. Magdeb. 847,17. bello petitur à Saxone 852,52. moritur 861,14
Guntherus VII, Nuemburgenſis eccleſiæ præſul 778,1. moritur 779,18
Guntherus epiſc. Spirenſis 473,43
Guntherus abbas Hetueldenſis eligitur 80. 20. 256,31. moritur 156,41
Guntherus nobilis de Thuringia fit monachus Heruelditæ & poſtea in Altaha 158,33
Guntherus monachus eremum petit 158, 36. obit 160,47
Guntherus comes de Sch Wartzburg eligitur imperator 941,18. intoxicatus moritur 941,26
Guntherus comes de Sch Wartzberg ſocer & rector Friderici marchionis 953, 4. excidium Thuring. molitur 953,35
Guntherus comes de Sch Wartzburg, à patribus regis Philippi contra Lantgrauium Thuring. 257,9. capitur 839, 16
Guntherus imperatoris cancellarius videt viſionem memorabilem 162,43
Guntherus marchio Miſnenſis 767,44
Guntherus comes de Keffernberg cum filio capitur 839,15
Guntherus miles occumbit 157,45
Gautramus ſ. Clotharij regnat Aurelianis 9,53. liberalis in eccleſias & paupetes 12. 24. dux pacificus 12, 12. habet ſomnũ & ſomniũ mirabile 12,5. 522,40. Longobardis reſiſtit 10,45. occũbit 10, 46. 12,25. 122,25. 524,37
Guntrannus rex Parciſienſis filius Lotharij ſi. regis 519,38
Guntzo ordinatur epiſcopus Einſtatenſis 163,31

Gutha filia imperatoris, vxor regis Bohemiæ 699,52
Gualcherus episcopus Cameracēsis, post exul 607,32
Gualcherus clericus, episcopus, martyr 605,37
Gualtherus cœnobij Aquincincti author 603,51
Gualtherus abbas primus Præmonstratensis 619,43
Gualtherus de Glysberg fundator monasterij Scotorum in Erffordia 914,6
Gualterus Laudunensis episcopus 632,8
Gualterus Cistrensis episcopus moritur 640,24
Guarinus de Gefardim archiepiscopus Bituricensis 658,43
Guarinus de Girardo Bituricensis archiepisc. 667,49
Guelphorum & Gibelinorū factio 800, 19
Guerberei castellum destruitur 640,35
Guermundus rex Africanorum Catholicum expugnat 526,38
Guibertus Rauennas episcopus papa cōstituitur 604,8
Guiberti fundatoris Gemelacensis leuatio 614,27
Guido filius Lamperti ducis Spoletanorū rex contra Berengarium eligitur 64,9. 687,50. expellit regno Italiæ Berengarium 64,12. obsidet Acram 677, 26. moritur 69,37
Guido & Adalbertus filij Willæ incerti vagantur 81,2
Guido frater Adalberti occumbit 83,2
Guido rex Hierosolymitanus & Palæstinæ dedit 676,55
Guido decanus ecclesiæ S. Quint. Virdun. consecratur episcop. Beluacensis 601,9
Guido Senonensis episcopus 660,13
Guido Metensis episcopus fraudulenter fidem imperatori asserit in legatione Adelberti, ideoque ab alloquio imper. prohibetur, capitur & custodiæ mancipatur 83
Guido Bonatus astrologus 813,5
Guido Aretinus, Musicus 594,28
Guido Iuuenalis 886,36
Guido de monte regali 867,41
Guihomarus vicecomes Leonensis subigitur 664,17
Guihomarus de leone expugnādus supplex fit regi Angliæ 661,23,53
Guihenoch episcopus Vanotēsis 669,27
Guilhelmus Feldicus 886,45
Guislebertus abbas Troarnensis moritur 666,31
Guistech Pragensis episcopus martyr 592, 41
Gyges rex Lydorum 324,53
Gyshorn castrū circumuallatur 747,42

H

HAbdalan rex Sarracenorū 539, 26.550,26. persequutor ecclesiæ 550,39. in orthodoxos sæuus 551,47. moritur 554,18
Habdimelech Ammiras princeps Saracenorum 539,30. moritur 542,53
Habdiramas f. Muhamę, dux Sarracenorum in expeditione Hispanica 545,12
Habola fluuius 31,2
Hademarus comes Genuæ 56,2. in prælio succumbit ibid.
Hadamarus abbas Fuldensis 79,50.447, 29. obit 79,49.156,25.448,26
Hadamuta abbatissa de Nuinburgo emigrat 146,8
Hæreditates inter magnates in quæstionem veniunt 580,45
Hæresium reprobatarum catalogus 719, 21
Hæresis Feliciana condemnatur 31,24,37
Hæretici militia abdicantur 722,29
Hæretici Cōstantinopoli deprehenduntur a Godefrido duce 161,39
Hæretici Thuringiaci comburuntur 749,8
Hæretici in Alemannia deprehensi igne comburuntur 257,20,31.696,8
Hagano & Rodoaldus apostolici legati in Galliam 44,3. pecunia corrumpuntur 44,5
Hagano abbas Herueldensis eligitur 156, 26. potestati suæ resignat 156,30
Hagen ciuitas 263,11
Hagionensis comitatus inuaditur 598,6
Haicho abbas Fuldensis moritur 74,51
Haido episcopus Basiliensis legatus Caroli imper. ad Nicephorum 39,2
Hainsburg castrum renouatur 883,45
Haistulfus rex Longobard. 549,12. præmit Romanam ecclesiam 686,55.728, 35. compellit papam, auxilium petere aliunde 549,29. occurrit Pipino 23,20. cum Romanis pacem inire compellitur 549,43. Papiæ obsidetur à Pipino 24,31. iurat in iusticiā S. Petri faciēdam 23,25. bello petitur & ad imperata facienda cogitur 437,35. iusticiæ S. Petri contradicit 23,20.24, 10,14. Romam obsidet 550,14. secundò à Pipino Romano pontifici sua relinquere cogitur 24,31.550,14. regnum amittit & vitam 23,20.24,15.127,50.437,48.550,22
Haistolphus ordinatur episcopus Mogūtinus 153,52. 440,53. moritur 154,11. 441,13
Halaricus rex Gothorum, vide Alaricus.
Halapre caput regni Loradin terræmotu concutitur 650,53
Halberstadt obsessa 749,29
Halberstadt capitur, & cū basilica & 800 hominibus crematur 256,27
Halberstadiensis ecclesiæ dedicatio 768, 16
Halberstatensis seditio 749,26.753,1
Halberstatēsis presbyter præcipitio trucidatur 753,23
Halberstadensis episcopus deponitur 471,21
Halberstadensis episcopus capitur 747, 14
Halix Saxonum subiguntur à Magdeburgensi episcopo 901,24
Hallis arx pulchra extructa 901,25
Hallis regia in Sueuia comburitur 905,9
Hallenses campanæ ruptis funibus cessant in susceptione regis Henrici 256, 48
Hallense cœnobium extra muros fundatur 692,41
Hamalarius episcopus Treuirensis legatus in Græciam 42,5
Hamarus Podiensis episcopus exercitus in Palæstinam ductor 609,8
Hamelinus quis & quæ eius vxor 644,17
Hamericus rex Hierosol. moritur 680,42
Hamerstein castellum 254,18. instauratur 182,22
Hammeburg capitur 766,29
Hamersleue monasterium 785,19
Hamo episc. Leonensis occiditur 652,10
Hamo de Lanidecopio, monachus Sauineusis moritur 657,21
Hanalt familia comitum 258,51
Hanenstein castellum euertitur 180,27
Hanna fluuius 587,7
Hannericus rex Christianorum in Palæstina 678,24
Hannibal Amilcaris f. in Hispania bellū molitur 344,48. ad regem Bithyniæ transfugit 345,6. haustu veneni moritur 345,33
Hanno præpositus Goslariensis archiepiscopus ordinatur Colonien sis 147, 11.162,50.451,13.599,22. pius, munificus, prudens 229,50. auellit Henricū IIII regem à matre 148,13.166,45.600,7. ab Henrico IIII quasi vicetex constituitur 187,39. 231, 23. in causa Papatus Romam missus, Parmensem episcopū a papatu remouet, Lucensem episcopum substituit 170, 15. ecclesias & monasteria fundat 736,12. instituit in Salefelt vitam monasticam canonicis expulsis 186,32. ex Italia transfert monachos in monasteria à se fundata 230,43. Henricum regem Coloniam venientem omnibus modis mitigat, ipsique falsos rumores eximere laborat 210,55. denegat regi Henrico suam præsentiam in expeditione Saxonica 218,44. Coloniæ grauem excitat turbam 206,53. ob senium & quasdam offensas à rege vacationem ab imperij negotiis petit & impetrat 188, 31.231,35. habet miram visionem de suo obitu 231, 19. moritur 229,41. fundatis quinque congregationibus obit 229,41.233,35. 455,42. 602,50
Hannonis Colon. archiepisc. frater constituitur episcopus in Magdeburg. 148,23
Hanno episcopus Wormatiensis 77,53
Hardbertus fit episcopus Curiensis 77,41
Harderat abbas Herueldensis constituitur 155,19. moritur 155,24
Hardericus auctor coniurationis Austrasiorum 555,55
Hardoinus Cenomanpensis decanus, archiepiscopus Burdegalensis 640,52. moritur 643,6
Harenæ castrum capitur 638,30
Hareue castrum capitur 644,43
Harioldus rex Danorum, cum vxore & liberis Christianus efficitur 441,30. 562,26. regno pellitur 560,47. remittitur in regnum Danorum 561,16
Haroldus in Sleeswig oppugnatur ab Ottone imperatore 157,18
Harpagus Cyri princeps dimicat aduersus Ioniam 329,44
Harpalus fugit in Asiam 340,12
Hart fyiua 264,38
Hartmutus abbas 131,4
Hartmutus pro Bernardo abbate intercedit 131,21
Hartesburg castelli situs 195,6
Hartesburg castrum capitur 749,6. a Saxonibus destruitur 253,10
Harto archiepiscopus 131,33
Hartwich regis Nordanimbrorū in Angliam nauigatio, tyrannis, & interitus 600,45
Hartwigus Magdeburgensis archiepisc. moritur 465,15
Hartwinus Ratisp. episc. moritur 470,9
Haschitius episcopus ordinatur Parisijs 62,55. legatus Caroli regis 72,21
Hasengun mons & arx 181,51.253,54
Haslou locus iuxta Mosam 59,30
Hassino dux Saxonum 26,54

Hassen-

Nassan cassan in Asia dominus in Mesopotamia & Armenia hostes suos superat 871,48. contra Turcos expeditionem mouet 871,40. cum Turcis feliciter confligit 872,38
Hastingo dux Nortmannorum 48,37
Hastingus dux Paganorum 55,24
Hatmilleybin ciuitas obsidetur 918,48
Hatto abbas Augiensis ordinatur Mogunt. archiep. 155,17. legatus Arnolphi 71,20. perfidus & fraudulentus in Adelbertum 132,10. 446,45. 576,4. 688, 23. 576,4. obit 74,12. 132,23. 155,35. 446, 38. 576,50. 688,48.
Hatto Moguntinensis episcopus in Ætnam viuus præcipitatur 731,14
Hatto abbas Fuldensis 442,30. moritur 442,19
Hatto II abbas Fuldensis 156,25. 448,28, 45. à rege Ottone Romam ad habitacula cu randa præmittitur 80,47. ordinatur à rchiepisc. Mogunt. 156,54. à muribus deuoratus moritur 157,1. 448,54. 731,51
Hatto episcopus Basileæ 129,23. legatus Constantinopolim mittitur 129,33. moritur 130,9
Hatto tutor insulæ in lacu Cumano ad Vdonem comitem confugit 82,34
Haumar Sarracenorum rex 531,9. templum habet in Hierusalem 532,37. trucidatur 533,9
Haumar rex Sarracenorũ 544,44. Christianorum persequitur 545,8. moritur 545,22
Haunonensis ecclesia conflagrat 618, 50
Hazael rex Syriæ affligit Israel 91,22. 319, 52
Hazelinus episc. Babenbergẽsis infamis moritur 146,12
Hazecho Wormatiæ episc. moritur 160,16
Heber vita & ætas 87,31. 149,40. 291,25. pater Hebræorum 149,40
Hebræi ab Heber dicti & orti 292,25. literas habere incipiunt 149,51. Romanis subijciuntur 375,28
Hebræorum seruitus in Ægypto 149,49. 301,7. captiuitas 150,29. 329,30
Hecelo episc. Hildesheimensis ordinatur 162,12
Hecta insula Britanniæ regno Romano subijcitur 99,24
Hector patricius Massilienſium occiditur 536,43
Hectoris filij Ilio expellunt Antenoris posteros, & ipsi occupant 90,7. recipiunt Ilium 313,25
Hedwigis filia regis Poloniæ, vxor ducis Baioariæ 873,9
Hedwigis quæ fuerit familia 259,12
Hedwigis ducissa, matertera S. Eliz. moritur 802,1. canonizatur 259,12. 698,29. 812,27
Hedewigis ducissæ olim Poloniæ translatio celebratur 259,8
Hedwinus vide Edwinus
Heddius episcopus occidentalium Saxonum diem suum obit 125,53
Hegesar rex Babylonis 93,19
Heidelbergensis academiæ initiũ 839,34
Heidelbergensis collegij ad S. Spiritum fundatio 951,7
Heiligenberg castrum ædificatur 256,51. 919,39
Heimbodesheim villa 87,42
Heimenburg castellum obsidetur & capitur 199,16. reædificatur 142,27
Heimo episcopus 136,19. moritur 136,29
Heinecke castrum extruitur 948,42
Herzil comes moritur 451,9
Helbuinus legatus Caroli 32,45
Helcias pontifex Hebræorum 325,7
Heldericus rex Vandalorum reuocat exules episcopos 119,54
Heldrungen castrum capitur 954,1
Helegenstad 215,18
Helena inuenit crucem Christi 111,50
Helenæ imperatricis è Roma in Galliam translatio 565,10
Helena vxor ducis de Brunſwich moritur 753,52
Helena castrum 402,1
Helena regina Rugorum 80,14. baptizatur 80,15. ficte petit episcopũ & presbyteros genti Rugorum 80,16
Helenus iuuat filios Hectoris in expellendis ab Ilio Antenoris posteris 90,8. 313,27
Heli sacerdotis vita, ætas, & imperiũ 90, 6. 150,9. 313,16
Helias propheta 150,18. rapitur 150,19
Helias abbas Colonienſis ad Scotos 594, 26. periclitatur de sua sede 450,20. obit 450,20
Helias Aquileiensis episcopus improbat synodum Chalcid. in quibusdam capitulis 425,36
Helingandus comes legatus Cæsaris in Græciam 34,44
Helingerus abbas ad S. Dyfibodum 474,5
Heliodorus legatus Seleuci in Iudæam diuinitus deterretur 345,20
Heliogabalum templum Romæ 106,49
Heliopolis in Ægypto capta 801,32
Helisæus propheta, Vide Elisæus
Helius Adrianus imperator 712,5. quartam in Christianos mouet persequutionẽ 712,9. instaurat Hierosolymam 712,7
Helius pertinax imper. 4,45. 711,55
Helle cum fratre Phrixo euadit insidias nouercales 306,30
Hellen Græcorum pater 302,46
Hellenes Græci, ibidem (122,8
Helpericus rex Francorũ filius Lotharij
Heluia mater Ciceronis 96,55. 349,9
Heluidiani hæretici 719,51
Hemma regina vxor Ludouici regis 56, 25. 443,32
Hemingus f. Godefridi, frater Herioldi & Regnifridi rex Danorũ amicus Caroli 38,53. 40,2. 559,40. succedit Godefrido in regno Danorum 38,53. pacem init cum imperatore, ibidem. mandat legatos ad Carolum pacificos 39,25. obses apud Carolum remittit in Daniam pentur 42,2. moritur 39, 31. 560,13
Hengisti Saxonum ducis in Britãnia calliditas & ambitio 495,22
Hengisti ducis filia nubit regi Britannorum Wortegirno 495,47
Henima nubit regi Lotharto 83,25 (264,41
Hennebergensis domina intoxicatur
Henning⁹ episc. Hildenesheimẽsis 754,17
Henricus dux Saxonum filius Ottonis rex eligitur 74,39
Henricus I Auceps, Saxo, Roman. imper. Aug. 155,39. 447,7. 577,11. 688,54. 731,23. hæreditate obtinet Thuringiam 912, 29. regem Abotridorum & Danorum conuertit ad fidem Christianam 75,31. 447,34,43. obsidet vrbem Metensem 74,55. Boemos vincit 75,23. facit sibi tributarios Sclauos Vucranos 75,40. cum Carolo rege apud Bonnam conuenit, & fœdus init 75,4. in Franciam vocatus, honorifice excipitur & muneribus ornatur 75,34. Hustgaros interficit 133,6. subigit Abtritos 155,47. Mucronin fundit 155,51. capit Brennaburg 578,7. compescit Boemos cum principe suo 578,54. vincit Danos 579,27. expugnat Dalmatas 578,40. paralysi percussus moritur 75,44,48. 133,10. 155,52. 447,48. 579,47. 688,5
Henricus dux Baioariæ dictus 11 & sanctus imper. Aug. 158,45. 449,19,42. 689, 10. 768,35,45
Henrici imperatoris virtus, liberalitas, fortitudo, celeritas, pietas, victoria de æmulis 591,8,14,19,42. 592,5,26,28. 593, 24,36. 689,13. 733,12
Henricus rex constituit episcopatum Babenbergensem 135,42. 776,7,18. quæ gesserit bella 689,38. qua virtute & felicitate 733,21. contra Polonos cum exercitu proficiscitur 158,46,49. Hungaris pacem petentibus denegat 159, 52. capit nouam Troiam 136,17. 449, 46. infirmitatur mira cum tolerantia 689,49. sanatur 733,32,38
Henrici Sancti imperatoris visiones 733, 27,35
Henricus secundus rex, primus imperator, moritur ἀπόκρυφος 136,22. 159,3. 449, 50. 689,53. canonizatur 737,24
Henricus f. Conradi dictus niger rex imperator Romanorum constituitur 136, 28. 137,23. 159,27. 594,19. 450,6. 594,19. 596,29. 691,38. 734,31. 735,4,8. 772,14. 957,7. genérne an filius Conradi Salici fuerit, controuertitur 772,14. quam habuerit originem, educationem, vicissitudinem 690,25. ducit in vxorem Agnetem Pictauiensis principis filiam 137,2. 138,2. 160,3. 451,5. 595,43. nuptias honestas celebrat 137,2. 773,16. Gratianum papam baculo pastorali primat, ipsique substituit Suidegerum episcopum Babenbergensem 139,33. 160, 37. 451,22. cum regina imperiali nomine honoratur 159,43. 160,39. 597,9. pius & liberalis 137,52. 773,12. 451,22. papam ordinat Bopponem, episcopum Babenbergensem Hezekin 160,50,52. bella gerit contra Hungaros 137,49. 138,20. 142 55. 159,42. 160,14. 450,42. 451,14. 596,36,41. 912,41. graui casu periclitatur 138,48. metuit sibi à Godefrido in Italia, ideoq; primores Italiæ vt ipsum obseruent literis cohortatur 161,42,47. ob potentiam Gotefridi ducis ab Italis in Italiam vocatur, quæ iam eòpergit 139,18. 162,22. Gotefridum ducem sibi supplicem custodiæ mancipat 138,53. in gratiam recipit ducem Gotefridum 139,13. 161,7. etiam Gozzilonis ignauo regnum Lotharingorum, & tradit Friderico 139,18. ægrotat 139,4. 140,14. in Italia rebelles compescit, prouincias disponit, & vrbibus duces præficit 140,2. mouet exercitum contra Theodoricum in Phladirtinga 139,8. 140,43. cum clade & iactura sui exercitus redit ex Phladirtinga 140,47. bella gerit contra Bohemos 137,26. 159,36. 450,13. 596,30,33. celebrat Spiræ conuentum, ibique varia disponit 140, 23. Vlmæ colloquium cum principibus habet, & varia disponit 141,2. traductus à rege Francorũ de quibusdam

facinorib. primùm amico colloquio, deinde conserta manu ad obiecta refellenda sese offert 162, 53. cum Cazmero Polonorũ duce pactum init. 142, 24. filio suo recensnato apud principes exigit fidem & subiectionem 142, 37. 145, 52. 161, 22. 456, 30. ordinat Gebhar. Emstadensem episc. papam 161, 47. mouet expeditionem super Balduinũ 161, 8. 599, 9. Lambertũ comitẽ ad deditionem cõpellit 142, 48. in hæreticos animaduertit 143, 25. Conradũ Baioariæ ducem ducatu priuat 145, 18. celebrat Soloduri conuentum 144, 21. in multis papæ Leoni gratificatur, in quodam concambio, in auxiliis delegandis contra Nortmannos 144, 41. priuat iterum Conradũ ducẽ Baioariæ possessionibus 146, 1. confert consobrino Adalberoni episcopatum Babembergẽsem 146, 19. expeditionem parat in Italiam 146, 41. Adalbertum capitaliter puniendum dimittit 146, 44. Adelbertum constituit ducem Lotharingorum 160, 9. cum monarcha Græco per legatos vltro citro missos fœdus & pacem confirmat 146, 48. Gebehardum episcopum Ratisponensem ob coniurationem contra se factam comprehendit, & custodiæ mancipat 147, 8. sancit ἀυτοκίαν & instaurat pacem 451, 1, 25. Victorem papam ad se venientem magnifico apparatu excipit 163, 3. exercitum contra Luticios missum amittit 163, 7. 599, 23. truncus nobilitatis Romanæ Troianæ 957, 7. obdormit 147, 16. 163, 9. 599, 19. 691, 37. 735, 42. 774, 4

Henrici imperatoris socrus periclitatur Beneuenti 140, 5

Henr. III. rex Henr. III f. nascitur 161, 20. 451, 36. baptizatur 142, 43. 161, 24. puer septẽnis rex ordinatur, & matri imperatrici Agneti educandus cõmendatur 147, 22. 162, 25. 163, 16. 451, 41. 599, 9. 735, 42. 774, 12. accingitur gladio & scutariũ accipit 148, 30. 171, 53. catechumenus, fidem principũ ad imperiũ accipit 161, 22. tradit imperatrici Agneti matri ducatum Bauariæ 163, 23. cognita principum Saxon. factione, in Saxoniam ad turbas præcauẽdas properat, & principes ad se conuocat 163, 50. sororem desponsat Rudolpho Sueuorum duci, & tradit episcopo Constantiensi nutriendam 164, 32. cũ lancea & imperij insignibus à matre capitur 148, 15. 166, 45. 600, 8. Salomonem in Hung. ducit, & in regnum collocat, data ei in vxorẽ sorore sua 170, 8. ægrotat grauiter 176, 12. min' regiè viuit 175, 2. matrimonio sibi copulat Bertham filiam Ottonis marchionis Italorum 176, 15. grauiter decumbit alia vice 176, 37. varia molitur coniugẽ à se repudiandi 176, 51. exercitũ ducit in Thuringiã, ibi castella quædam capit, marchionem Dedi in deditionem cum suis recipit 177, 24. 602, 45. imperat Thuringis decimationes 177, 50. in synodo Moguntina ob consilium vxorem dimittendi reprehenditur & prohibetur 178, 17. rogatus & pretio redemptus conatur viduæ & orphano Balduini Flandriæ comitis succurrere, sed à conatu mox remittit 183, 52. Ottonem ducem Baioariorum & cæteros suarum partium ingenuos in deditionem accipit 184, 28. ducibus Boemorum & Polonorum grauiter interminatur, cosq; ob inimicitias grauiter corripit 186, 28. imperij administrationem cõmendat archiepiscopo Colonien si 187, 39. expeditionẽ mouet in Luticianos 601, 26. aufert à Bertoldo duce ducatum Carnotensium, eumq; confert Marcwardo suo propinquo 189, 26. in Saxonia & Thuringia passim castella extruit & iis præsidia imponit 189, 40. in granam recipit qua exciderat, Rodolphum ducem Sueuorum 191, 6. militibus præsidiariis in Saxonia & Thuringia hostilia quæq; perpetrantibus indulget 191, 31. cum Saxoniæ principibus dissidia exercet 453, 52. de Saxonibus & Thuringis in seruitutem redigendis consilia tractat & communicat cum Danorum rege & aliis 191, 50. confligit cum Saxonibus 691, 27. exercitum conscribit, expeditionem in Poloniam simulãs, quo Saxones deleat, & Sueuos eò transferat 192, 2. per legatos quidem Saxonum valde turbatus, pòst tamen suorũ suasionibus seductus, Sax. legatis cõtemptim & ambiguè respondet 193, 49. se purgat apud Bertholdũ Carẽrinorum ducẽ adempti ducat' nomine 194, 10. Saxonib. ità ferè cinctus Goslaria aufugit & cũ thesauris & imperij insignibus in Hartesburg se confert: inde per magnificos legatos Sax. ab armis desistere mandat 194, 5. æquior & lenior erga Sax. 195, 10. clam Hartesburg. aufugit, via satis periculosa & difficili 195, 16. è Saxonia fugiens Herueldiã venit, vbi exercitum iam collectum opperitur, & ad eum princ. & episc. nonnulli confluunt 195, 25. Rodulpho duci Sueuorum & cæteris principib. supplex ob auxiliũ in turbis Sax. 195, 41. 196, 9. Magnum ducem è custodia dimittit 197, 13. tentat per legatos archiep. Mog. & Colonien sem Sax. animos mollire & flectere, sed frustra 197, 25. per legatos Saxon. ob libera colloquia & tuta promittit obsides 197, 43. Sax. iuxta pactũ obsides dare tergiuersatur, ideoq; colloquium tutum sine obsidibus Saxon. offerri curat 197, 53. cum duce Rudolfo Bertholdoq; ad graues simultates deuoluitur 199, 7. Luticios cõtra Saxones instigat, sed Saxonum nuncijs & mutua fœdera tenentibus 198, 3. legatos mittit ad colloquiũ Gerstengense 198, 27. audiens de electione noui regis, impediendæ tantæ rei curam agit 200, 2. infirmatur 200, 6. Wormatiæ magna pompa in vrbem recipitur 200, 9. principes ad se in Oppenheim euocat 200, 28. præsidiarios milites in Hartesburg contra Goslarienses alit 200, 42. iterum per legatos Saxones ad moderationem curat commoneri 203, 25. non regiè viuit, ab omnibus penè desertus 201, 42. tempore maximarum turbarum filiũ ex regina suscipit, Conradũ auiui nomine vocatum 202, 20. statuit cum Saxonibus collatis signis dimicare 202, 27. apud Saxones iterum de pace per legatos instat, eosque mites offendit 203, 2. conditiones pacis quas Saxones proponunt, respuit, ideoq. ad arma conclamat 203, 53. cum Saxonib' pacificatur, & illis iunctus Goslariam pergit 204, 50. iterum contra Saxones irritatur. Heoq; à Saxonibus de promissis sollicitatus tergiuersatur 205, 4. ad se Goslariam imperij principes euocat 205, 17. Goslaria Wormatiam abit, feriatus ab omni apparatu bellico 206, 5. Saxon. Romæ grauiter accusat 206, 40. accinctus ad expeditionem Hungaricam, consilio mutato Coloniam & inde Aquisgranum properat 210, 48. exercitum tumultuarium conscribit, ducturus in Hungariam 210, 41. iterum sollicitatus à legatis Hungaricis gregario milite Hungariam ingreditur 212, 1. adhuc mira exæstuans viribus parum recollectis, iterũ de bello Saxonibus inferendo consultat 213, 21. à Demetrio Russorum rege exule rogatus, mittit legatos ad Demetrij fratrem, quietam aut recedere à regno iubeant, aut ama Teutonicorum ministentur 213, 38. denuo expeditionem in Saxoniam instruit 216, 45. legatos Saxonum atrocibus minis à conspectu suo repellit 217, 40. habet exercitũ grandem & instructissimum 218, 37. mouet exercitum de Bredingen, in Elenen, inde in Beringen, vbi castra metatur 219, 31. pugnam contra Saxones adornans, ex improuiso eos adoritur, & victoriam sed cruentam & funestam obtinet 219, 44. victoria de Saxonib. acquisita legatis semel atq; iterum eos ad deditionem cõmonen curat, simul tamen in Saxoniam omnia depopulãdo pergit 221, 54. Saxonia exosa & exercitũ dimittit, alium à principib' extorquet, & Wormatiam properat 222, 41. Saxonum legatos responsis alienis eludit, aut omnino eos dedignatur 224, 30, 50. obliquè & per ambages Saxoniam ingreditur 225, 1. Misenam venit ibi honorificè exceptus episcopum ciuitatis comprehendit 225, 14. militem suum Ratisponam ducit 225, 40. in Saxonia hmine consistens monitu suorum in Boemiam se recipit 225, 30. Saxonem legatos Ratisponæ offendit, ibiq; dies suspensos tenet 225, 41. confert marchiam Dedi marchionis ducis Boemico 225, 46. importunè & multis precibus ferè coactus, legatos mittit in castra Sax. episcop. Mog. Saltzb. Wurtzb. Augustanum, & ducem Gozzelonem 226, 50. expeditionem secundam in Saxones adornat 226, 23. in expeditione secunda Saxonica habet exercitum priori inferiorem 226, 34. durus & iniquus in Saxones, legatos eorum contumelioßis verbis excipit 226, 40. minis & blanditiis Saxonib. deditionẽ per legatos persuadet 227, 22. principes Saxoniæ in deditionẽ recipit, per Galliam, Italiã &c. ablegat, ipsorumq; possessiones militibus suis distribuit 228, 12, 22. 235. 5. castellum Asenberg iterum munit & instaurat 228, 27. inhiare videtur in Wormatiensem & plures alios episcopatus 228, 44. officij admonitus à papa Gregorio & Babenbergensibus, præficit ecclesiæ Babenbergensi Rupertũ Goslariensem præpositum 228, 46. cũ princip. de abbate Fuldensi deliberans, eligit monachũ Heruelden. Ruzelinũ 229, 3, 18. principes imperij ad se Goslariã cõuocat, deliberaturus cũ iis de captiuis Saxoniæ procerib' 233, 11. iureiurando exigit filio suo

principa

principum fidem, obedientiã & auxilium ad imperij fastigium 233,14. Colonienſib. de archiep. inſtantib. offert canonicũ quendã Goſtarienſem, quẽ repudiant 233,20. Romã citatur ad ſynodũ à Romano põtifice ſub anathematis cõminatione 233,34. excõmunicatur à papa Hildebrando 454,15. 774,25. 780,4. Romã citatus epiſc. & abbates Wormatiã conuocat, cũ eis de papa G. deponẽdo tractaturus 233,39. Wormatiæ cũ epiſc. & abbat. eò vocatis papatũ Greg. annihilat, & literas Romam mittit quibus papatum, & omnia papalia officia irrita & inania eſſe & fore decernit 234,17. 603,23. 604,6. denuo in Sax. exacerbatus ſæuit, caſtella diruta inſtaurat, & omnia hoſtiliter tentat 235,5. Cõrado filio tradit ducatum Lotharingiæ 235,24. Sax. noua defectione & principũ deditionũ dimiſſione audita variis affectib. hinc inde agitatus, principes iã Wormatiã, mox Mog. fruſtra tamẽ cõuocat 237,25. animos principũ auerſos ſibi conciliare ſatagit, dedititios principes cauſam principũ abalienationis dimittere recuſat 238,12. principes & epiſc. dedititios dimittit 239,52. rebelles filios Geronis Sax. bello impetere diſponit 240,21. ſupplex principib. conuentus Triburiani, eos à propoſito ſe remouẽdi & aliũ eligendi pro viribus auertere ſtudet 244. 1. ſententiæ Triburianę de ſe pronuntiatę morem gerit, & ſe ad iter in Italiã & Romam accingit 245,25. ſuſcipit iter in Italiam periculoſum, graue, difficile 246,41. deſideratus venit in Italiam, & ab Italiæ epiſcopis & omnibus magnificè excipitur 247,6. petit à Gregorio papa abſolutionẽ ab anathemate, 248,26. Carnuſij tres integros dies ad noctẽ vſque ieiunus nudis pedibus intra ſecundum murorum ambitum papę ſententiam præſtolatus, quarto demũ die ſub conditionib. grauiſſimis anathematis fulmine abſoluitur 249,5. 455,44. 603,29. anathemate iam abſolutus inter Miſſam à Gregorio papa ad ſacram communionem pro aſſerenda innocentia euocatus, abnuit & cauſæ ſuæ cognitionem ad ſynodum generalẽ reijcit 250,23. à Gregorio papa prandio excipitur, & de omnibus ſibi cauendis & obſeruandis inſtruitur 250,32. incurrit in Italorũ procerum odia & in imperij inſignium periculum 250,41. apud Italos ſe purgat 251,4. à papa admonitus, vt in Germaniam ad conuentũ Forchemianum pro audienda principum ſententia properaret, ad Italorum offenſas præcauendas recuſat 252,27. per exercitum incendit Erfordiam 253,7. iam excõmunicatur, iam abſoluitur 771,42. pœnitẽtiæ iniunctę immemor, ſecundò excõmunicatur 455,46. tertiò excõmunicatur 456,19. iterũ cũ Saxonibus congreditur 604,12. è prælio fugit 253,20. 777,5. præliatur cum Saxon. vincit 736,29. vincitur 736,30. Romam obſidet 253,26. 456,28. 604,48,53. 605,8. capit Romã 253,32. 456,40. Romã obſidens in vrbẽ recipitur 605,13. Romã expugnat & Greg. papã capit 778,40

Henr. rex Romæ contra Gregor. ſynodũ celebrat, papam alium cõſtituit, abeo imperat. Auguſtus nominatur 456,35

Henricus rex patricius Romanorum & imperator conſecratur 605,23

Henricus rex ex Italia reuertitur & Auguſtã obſidet & capit 253,33. capit Auguſtam 457,7. pacificè in Sax. venit 457,8. vltionem ſumit de march. Eggeberto 457,16. gratus & beneficus erga ducem Bohemiæ 778,24,47. excommunicatur iterum 457,28. ingreditur Saxoniam 457,36. Saxones adoritur 605,33. confligit cum Sax. ad Vnſtrut 775,55. animoſus in aggrediendo Rudolpho 603,41. bellatur contra Rudolphũ 776,52. tertiò pugnat contra Saxon. 777,12. quartò 778,8. obſidet opp. Glichẽ 779,39. iniquus in coniugẽ Adelheidam, ſumq; filium Conradum 461,46. Italia rediens Iudæis ritus ſuos habere permittit 463,16. Flandriã bello petit 465,12. 611,38. beneficus in comitẽ de Stoyphen 778,31. denuo Sax. exercitu intrare molitur 465,27. capitur à proprio filio 465,55. benignus in filium, regnum ei tradendo 466,7. mouet expeditionem in Pannoniam, ſed parum proficuam 466,24. Coloniã terribiliter ingreditur 466,40. potenter ingreditur Italiã 466,45. de Italia reuertitur 469,46. Italiam ſecundò intrat 469,18. 607,7,17. in aduerſarium Henricũ Lengb. fortis & benignus 611,33. proficiſcitur Romam 614,31. diem ſuum obit 254,13. 612,10,20. 736,41. 780,16. 915,23. tardè ſepelitur 466,14

Henrici IIII vitæ, memorabilium geſtorum, bellorum, eorumq; occaſionum compendiaria deſcriptio 466, 20. 912, 35. 915, 33. (777 29,42

Henrici IIII fautores malè interiere

Henr. V naſcitur f. Henrici IIII 253,29. rex imp. cõſecratur 466,1. 468,48. 612,21. 692,12. 736,42. 738,34. 780,4. ducit in vxorem filiam regis Anglorũ 466,39. 469,8. 612,21. 616,12. pertinax in patrem 465,55. 466,8,13. in patrẽ rebellionem mouet & machinationem 611,49. 612,5,10. 780,27. à patre aufugit, excõmunicatione abſoluitur, & regnare incipit 254,10. 465,25. fulmine propè proſternitur 466,6. à Paſchali inuito coronatur 614,47. 783,51. ſecundò coronatur ab archiepiſc. 784,1. confligit cum Sax. 692,36. cõtra Saxones infauſtam mouet expeditionẽ 783,19,25. obſidet Coloniã 466,13. Romã venit 783,15. capit papam 254,14. Italia excedit 784,31. in Flandriã expeditionẽ mouet 614,8. diẽ obit 254, 40. 470,32. 737,11. 785,42

Henricus VI f. imp. Frid. naſcitur 456,28. rex & imp. 256,36. 476,15. 693,20. 790,23,48. 920,18. vxorem ducit 790,26,39. cũ exercitu mittitur in Poloniã à patre imp. Frid. 256,37. 919,40. in itinere verſus Poloniam Erfordiæ in cloacã decidẽs perid. 256,40. 693,48. 738,35. 919,43. fœdus init cũ Polonis legatis in itinere & cum pace reuertitur 256,48. tractat cõſilia Fran. inuadendi 620,27. ex Apulia redit 795,10. moritur 921,6. 795,24.

Henricus VII, cognomento Raſpo f. Hermani Landg. tex R. 694,19. 696,41. 743,29. 803,27. in regem electus confligit cum Conrad. f. Frid. imp. eumq; vincit 258,9. 696,52. 743,30. debellat & ſuperat Frid. & Conrad. filium imp. 927,11. moritur 743,32. 927,16. & finem imponit proſapiæ Landg. Carolinorum 696,1. 743,32. 960,44

Henricus VII, imp. Rom. 825,15,17. 934,54. veneno enecatur 738,36. 746,44. 826,30. moritur 936,42

Henricus imperator falſus 625,44

Henric' rex Anglorũ 611,27. cũ Normannis confligit 612,34. moritur 624,54

Henricus II, Anglorũ rex in Anglia conſtitutiones indicit 633,16,28. imperat Anglis fidẽ & obedientiam 633,38,42

Henrici regis Anglorum cõſiliatio de Hibernia capienda 634, 15. transfretatio in Franciam 634,22. nonnullorum caſtrorum expugnatio 635,13. cum Gaufrido cõuentio 635,14. cum Scotorum rege compoſitio 636,7. cũ Wilhelmo comite 636,14. expeditio contra Galenſem 636,23. victoria de Wallenſibus 636,48. beneficentia in Hug. de bello campo, & milites templi 636,48. in anteceſſoris Steph. f. ſollicitudo 637,12. in Normann. transfretatio ob vxorẽ filio Henrico ambiendã 637,26. expeditio contra ducẽ Britanniæ 637,30. in Franciam aduentus optatus, eiusq; ibidẽ in omnes liberalitas 637,34. liberalitas in monaſt. S. Michaelis 637,48. cũ comite Bleſenſi cõpoſitio 638,15. cõfœderatio cũ Barcinorũ comite 638,34. expeditio pro recuperanda vrbe Tholoſa 639,4. in Normãniam reditus 640,29. expeditio in pagum Beluacenſem 640,33. cum rege Franc. compoſitio 641,6,26. res geſtæ in Aquitania, Andegauis, Waſconia 641,31. 642,6. 643,32. in Aquitaniam profectio 642,23. in Angliam reditus optatus 643,39. iter in Normanniã, & colloquiũ cum rege Franc. 644,46. expeditio in Valenſes 645,8. pactum de mittenda pecunia Chriſtianis in Palæſtinã 645,21. cœpta & facta apud Cenomannicos 545,37. potentia quanta 645,47. expeditio in pagũ Aruernicum 646,12. cum rege Franc. diſcordia ob pecuniã Chriſtianis in Palæſtina deſtinatã 646,20. cum Ludouico de pace collocuturi ad inimicitias deuolutio 646,29. eius caſtellorum expugnatio 646,34. profectio in Britanniam 646,53. contra Pictauos & Aquitanos expeditio 647,38. in perfidos itacundia & vindicta 648,4. cũ Franc. rege altercatio 648,22. cõpoſitio 648,51. foſſata inter Normanniã & Franciã 649,35. infirmitas magna 651,13. de bonis inueſtigatio 652,50. ſeuerior in filiũ eiusq; fautores animaduerſio 654,29. exercitus in auxiliũ caſtri Vernolij 655,39. brebenſonum ipſius proſtratio 655,51. bellũ contra Radulph'. de Fulgeris 655,5. fuga 656,7. probitas, induſtria, agilitas 656,28. benignitas in filios reſipiſcẽtes 658,12. in Normanniam transfretatio, eiusq; cũ Francorum rege colloquutio 661,15. tranſactio ad peregrinar. Hieroſol. 663,25. in Angliã ex Normannia reditus 663,52. obitus 677,16

Henrici regis Anglorum & Friderici imperatoris. Vide Friderici

Henricus f. Henr. Anglorũ regis naſcitur 633,27. matrimonium contrahit cum Margarita filia regis Francorũ 637,28. filiã regis Ludouici in vxorẽ ducit 641,30. rex gener regis Franciæ Seneſcallus Francię 648,53. coronatur 650,24. cum rege Franciæ colloquitur 649,10. à patre in Franciam diſcedit 654,30. in Angliam proficiſcitur, & coram S. Thoma & Patre Henrico humiliatur 657,42. 658,46. 673,22

Henricus f. Roberti rex in Frãcia 594, 40. moritur 599, 53

Henricus Galliarũ rex moritur, & filio suo adhuc puero regnum relinquit 147, 41

Henricus dux Baioariæ fr. Ott. imp. cum fr. imper. disceptat 76, 9. 134, 34. 157. 12. 580, 12. 587, 15. cum Gisalberto regem adortus fugatur, vincitur 76, 13. ob conspirationem contra Otton. Augustum ad conuentum citatur 157, 15. Ottoni fratri regi fit supplex 76, 33. præficitur ducatui Lotharien sium, sed expellitur 76, 48. complices in conspiratione supplicio affectos amittit 76, 52. cum fratre Ottone confligens vulneratur 580, 41. iterum in regem perfidus custodiæ mancipatur 76, 53. 133, 16. 581, 44. clàm è custodia aufugiens iterum regi fit supplex, & in gratiam recipitur 77. 3. 447, 13

Henricus dux prohibet Nortmannos à deprædationibus 61, 19. à Nortmannis in prælio confoditur 62, 45. cum Eberhardo duce Francorum cõtendit 75, 53. ab Eberhardo duce Frãcorum capitur sed mox liberatur 76, 3. contendit cum filio fratris Ludolfo 156, 17. fit dux Bauariæ 77, 21. 133, 30. 581, 47. suo ducatu expellitur 157, 21, 48. 768, 2. iterũ factiosus Italiam à fratre rege eius q; filio auertit 78, 7. à fratre rege præficitur Mar ex Veronensi & Aquileiensi 78, 33. iuuat fratrẽ Ott. in obsidione Mog. maximo suo dãno 79, 11. excæcat Heroldum archiepisc. 79, 21. moritur 79, 44. 133, 52. 156, 23. 583, 17

Henricus f. Henrici dux Baioariæ 583, 18. ducatũ & marcã à patruo rege Ottone accipit 79, 45. subiugatur à patruo imperatore 587, 20. cum Henrico cõplice gratiã imp. iterũ amittens denuo capitur & exilio adiudicatur 157, 30. ducit exercitũ in Frisiã contra Gotefridũ ducẽ, eius q; commilitonẽ Diodericum, ibiq; vrbes quasdam capit 160, 44

Henricus imp. Constant. rector 680, 50

Henricus f. comitis Montisferrati, rex Hierosolym. 676, 13. moritur 680, 41

Henricus dux Saxonum gener Lotharij imper. petit bello Conradũ regem 255, 10. 576, 30. rebellis exulat 672, 45, 50. obit 255, 11. 472, 43

Henricus f. Henrici ducis Saxonum recuperat ducatum Saxoniæ beneficio regis 255, 12. 473, 26. Frisiam exercitu inuadit sed terga vertit 255, 33. auxiliatur imper. contra Mediolanenses 255, 39. capit Halberstat. ciuitatẽ, eamq; cũ basilica & 800 hominibus exurit 256, 27

Henrici ducis Sax. vidua nubit fratri regis Henrico marchioni 473, 27

Henricus marchio, frater regis Conradi, dux Boariæ 473, 28 (rix 778, 37

Henricus Catulus, dux Saxoniæ & Baioa-

Henrici ducis Baioariæ gesta insigniora 581, 55 (ponsa quæ 647, 26

Henr. ducis Sax. & Baioariæ, Henrici filij,

Henricus Leo dux Saxon. & Bauar. moritur 795, 7

Henrici marchionis Missnensis vxor, liberi, diuitiæ, munificentia 695, 34

Henricus marchio Missnensis Thuringiã defendit, & pòst Landg. constituitur 808, 14. moritur 700, 54

Henricus marchio Thuringiæ dominiũ sibi vsurpat 927, 48. moritur 932, 9

Henricus marchio Missniæ & Landg. vxorẽ ducit 928, 4. Thuringiam totam subigere molitur 929, 17. senex suos principatus inter filios diuidit 930, 3. cõgregat exercitũ ad bellandũ contra M. archiep. 254, 29. miserè perit 256, 45

Henricus Landgrauius ab archiepiscopo Mogunt ino vim patitur 263, 44

Henricus f. Sophiæ ducissæ Brabantiæ comes Hassiæ super terra Thuringiæ cũ Alberto Landgrauio litigat 258, 36

Henricus Landg. Thuringiæ 924 23. comitem de Glichen compescit 925, 38

Henricus Landgrauius Thuringiæ & Hassiæ 926, 22 (bute 749, 41

Henricus dux acceptat castrum Wulfie-

Henricus Leo priuatur ducatu Westphaliæ 917. 19. donatur iterũ ducatu Brunswig & Luneb. 917, 24. capit Landgr. sed dimittit 919, 3, 6. rebellat imp. 918, 48. proscribitur secundo 919, 8. proscriptus & exul inuadit Razo Wam cum alio quopiam Henrico 157, 24. moritur 749, 14. conatur ducatum amissum recuperare sed malo successu 612, 27. moritur 749, 14. 754, 37

Henricus dux Normãniæ ducit Ludouici vxorem repudiatam 631, 20. regẽ Angliæ ad pacem compellit 631, 39. ad pacem cum rege Francorum, & ad regnum Angliæ transit 632, 27. in Angliam transfretat, inq; regem inungitur 632, 53

Henricus comes palatinus Lucharionum monachus factus mox monachatum deserit 164, 15

Henricus comes palatinus in amentiam versus vxorem occidit 147, 46. mittitur in monasteriũ Efdernachense 166, 27

Henrici ducis custodia & liberatio 612, 22

Henricꝰ palatinus comes moritur 462, 43

Henrici duo, duces, & Henricus Augustensis episcopus capiuntur 134, 37

Henricus dux Foroiulianorũ 32, 6. expoliat Itingum 32, 9. mittit Carolo magnum thesaurũ 32, 10. in Carolũ obseruans 557, 16. interimitur 33, 15. 557, 36

Henricus marchio de Scaden confœderatur cum Henrico rege 457, 10

Henricus comes Schwarzburg à partib. regis Phil. contra Landg. Thur. 257, 10

Henricus comes de Schwartzburg capitur 839, 16. (ritur 260, 20. 700, 34

Henricus comes de Schwartzburg mo-

Henricus cum fr. Adalhardo inimicitias alit contra Rudolphũ episc. Herbipol. 70, 36. in pugna interficitur 72, 16

Henricus Henrici comitis filius cũ fr. contra piratas pugnat, sed occiditur 158, 9, 12

Henricus comes de Anhald. vulneratur & capitur 697, 38. 744, 55. 929, 39

Henricus Vratislauiensis dux veneno perit 700, 8

Henricus comes captus à Sarracenis Carolo remittitur 38, 48

Henricus comes de Honstein & comes de Biechelingen Fuldẽsem abbatiã cũ manu inuadunt, sed capiuntur 262, 14

Henrici comitis de Hennebergdissidium & cõpositio cum marchione 940, 21

Henricus Louaniensis comes petimitur 596, 4. 608, 26

Henricus comes de Glichen à Landgrauio humiliatur 925, 39

Henrici de Wida potentia, posteritas, vxor, pietas 791, 11

Henricus de Catzenelenboge 474, 11

Henricus de Esselsa in prælio deficit ad monachatum 643, 51

Henricus de Witha, comes de Northeim 785, 27 (xor 650, 45

Henricus comes Aucensis & quæ eius v-

Henricus comes de Didissen 474, 12

Henr. de Zwytin comes capitur 929, 40

Henricꝰ comes Trecensis moritur 669, 31

Henricus de Rabensburg occisor Herbipolensis episcopi 796, 31

Henrici Lengburgensis rebellio in imperatorem, eiusq; satisfactio 611, 33

Henr. comes & Erwinus. vide Erwinus.

Henricus vir prudens, consiliarius Caroli imperat. dolosè circumuenit Godefridum, eumq; occidi curat 62, 4

Henr. de paradiso ciuis Erffordensis in se irritat marchiones Missnenses 948, 51

Henricus de Andernacho 852, 5

Henricus de Gandauo 816, 37

Henricus de Hassia theologus 844, 50

Henricus Hoyta 847, 2

Henricus monachus scriptor 569, 45

Henricus de Pira 886, 48

Henricus de Such Wende 469, 50

Henricꝰ de Wertinde decollatur 940, 54

Henr. de Vrimaria Augustinianus 856, 2

Henricus Albanensis episcop. signo crucis Frid. I imper. in expeditionem Hierosolymitanam 256, 54

Henricus capellanus Henrici imperatoris constituitur episcopus Augustanus 140, 21. imperatricis Agnetis consiliarius primarius 147, 33. familiarius cum imperatrice agens laborat fama 166, 38. moritur 148, 23. 171, 53

Henricus Augustensis episcopus occiditur 737, 43

Henricus Minorum ordinis epũs. Basilien-sis, pòst archiep. Mog. 814, 27

Henricus archiep. Bituricensis 674, 8

Henricus Verdunensis canonicus, Gotelonis ducis consanguineus, ob excellens in militia meritum episcopus ordinatur Leodiensis 221, 48

Henricꝰ Kesse episc. Herbipolensis 795, 3

Henricus Magdeb. archiep. 465, 17

Henricus de Suallenberg archiep. Magdeburg. 814, 16 (780, 40

Henricus Magdeburg. archiep. moritur

Henricus Schutzmeyster episcop. Merseburg. 847, 21

Henricus maioris basilicæ præpositus, Mogunt. archiep. inuestituram accipit 473, 31. ecclesiastica gesta quæ peregerit 473, 50, 24. deponitur, & inde breui moritur 474, 43, 48. 700, 52

Henricus I, Numburg. episc. 160, 42. 818, 2. moritur 830, 27

Henricꝰ Stammer episc. Numburg. 870, 16. moritur 874, 37 (144, 2

Henricus ordinatur episcopus Rauennas

Henricus germanus regis Franciæ, monachus, pòst episc. Beluacensis 630, 8

Henricus Remorum archiepisc. ordinatur 772, 35

Henricus fr. regis Franc. archiep. Remẽsis antè episc. Beluacensis 72, 35. 446, 11. 642, 32. excommunicat Winimarũ ob peremptionem sui antecessoris Folconis 72, 36. synodo Romæ contra Ioannem papam profugum interest 81, 38. moritur 659, 37

Henricus Spirensis constituitur episcop. 176, 32. dilapidator thesaurorum moritur 223, 30. 455, 32

Henricus abbas Pratelli moritur 678, 55

Henricus archiep. Treuirensis 79, 50. 156, 24. mòritur 82, 27 (47, 23

Henricus Virdunensis episc. deponit-

Henricus

Henricus epiſc. Wintonienſis clàm ab Anglia recedit 634,19. moritur 643,15
Henricus Cardinalis Oſtienſis ſcriptor 810,19
Henricus Augienſis monachus peregrinationem ſanctam ingreditur 145,50
Henricus abbas S. Petri ab abbatia deponitur Erfordiæ 258,17
Henricus de Slenitzeo, abbas monaſterij Kemnitz 787,20
Henricus abbas legatus Thaſſilonis 29,55
Henricus de Brachamilla abbas Sagienſis
Henricus Herph 867,35 (676,48
Heph legatus è Dania ad Carol. imper. 39,26 (17.385,30
Heracleas epiſcopus Alexandrinus 107,
Heracleonas Heraclij filius cum matre Martiana imper. 13,49,50.123,27.151, 42.428,53.532,21.684,24.726,3. exulat cũ matre, naſis vtrique ampucatis 532,28. occiditur 123,31
Heraclea vrbs conditur 337,21
Heraclianus nouitatis in Africa reus conſulatum & vitam amittit 410,23
Herſcidæ 313,30
Heraclidarum deſcenſus in Peloponneſum 314,9
Heraclides 333,41
Heraclides monachus Ægyptiac⁹ 406,21
Heraclitæ hæretici 720,1
Heraclitus 334,15
Heraclitus Maximus ſcriptor eccleſiaſticus tempore Seueri Auguſti 385,29
Heraclius imperator 13,28.122,34.151,41. 427,49.526,46.684,17.725,32. Perſas vincit 13,30. ſuperat regem Perſarum Coſdroem 122,45. expellitur ab eccleſia Hieroſ. 112,46. interimit Phocam 427,46. confœderationem init cum Hunnis 528, 52. ex Perſide redit gl orioſus, & ingreditur Hieroſol. humilis 530,73.725,37. de Perſis victoriam ſpirituale & corporalem obtinet, & captiuos liberat 427,48.529,14,20, 36.634,42.725,33. in hæreſim circumuentus ſeducitur 123,16. 530,40.725, 42. obit 123,25.428,49.485,54.532,19
Heraclius ſucceſſor Auguſtini in Hipponenſi epiſcopatu 494,27
Heraclius philoſophus 332,54
Herbecke caſtrum capitur 753,34
Herbertus epiſcopus Abrincenſis moritur 641,17
Herbipolis ciuitas 264,18. muro nudatur 950,46
Herbipolenſes ciues rebellant aduerſus ſuũ epiſcopũ, ſed compeſcuntur 950,36
Herculanus Perufinus martyrizatur 517,15
Herculanus Perufinæ ciuitatis epiſcopus capite mulctatur 424,45.517,15.867,39
Hercules cognomẽto Doſenaus in Phœnice 303,55
Hercules 309,4. Ilium vaſtat 89,32. author agonis Olympiaci 89,39.310,11. fl immis ſe injcit 150,7. vincit Anteũ 302.5. interficit Antæum 309,27.310,36. liberat Theſeum 306,10
Herculius Maximianus collega Diocletiani in imperio 109,45. 151,15.395,30. decimã mouet cum Diocletiano perſequutionem 110,18. purpuram & regnum cum Diocletiano deponit 110, 23. filio & genero Conſtantino inſidians trucidatur 397,4
Herdegeſchen capitur 747,31
Herdewicus Miſnenſis epiſc. 780,39
Hæreſis Felicſana damnatur 153,36
Henduicus venit ad Pipinum 25,21. matertus ſororis Vaifarij 25,22
Heregiſus per filios pacem petit à Carolo 29,45,48. dat obſides Carolo 29,52. dux Beneuenti oppugnatur à Carolo 555,37 (16,35.40,42
Heribertus f. Pipini dux Taurinenſium
Heribertus frater Dagoberti inter Ligerim & Pyrenæos montes regnat 14,27
Heribertus excommunicatur 10,6
Heribertus fit rex Longobardorum 16,35. 726,17
Heribertus filius Clotharij regnat Pariſiis 9,52.519,37. Ingebertam vxorem legitimã repudiat 10, 4. inceſtu & polygamia ſe polluit 10,5. interficit Rudolphum comitem 40, 42. cum Pipino factionis contra Ottonem regem adminiſter 68, 53. comprehendit Carolum regem 75,6. eccleſiæ Romanæ ſuũ ius reſtituit, & illam donationem aureis literis cõſcribi curat 431, 36. miſcrè moritur 10, 7.15,37.40, 43.123,52. 152,7.520,38
Herebertus Colonienſis archiepiſc. 136,15. 589,32. reconciliatur cũ imper. & obit 158,51.593,24
Heribert⁹ Mediolani epiſc. moritur 138,39
Heribertus Emſtatenſis epiſc. mor. 159,45
Heribertus Abrincenſis epiſcopus 634,51
Herchanbertus rex Cantuariorum moritur 124,42 (633,54
Herefort comitatus cedit regi Anglorum
Heregèger Mog. archiepiſcop. conſtituitur 155,36. moritur 155,40
Herexgiſus dux Beneuentanorum 29,43
Herennius & Põpilus occidunt Ciceronem 353,21
Heresburg caſtrũ 27,15. 28,20.29,28. obſidetur 945,33. à Carolo capitur 25,52. 553,19. à Tagmaro 580,36. reædificatur à Carolo 26,49.27,34
Herigerus fit archiepiſcopus Moguntinus 74,13.32,24. moritur 132,53.447,26
Herigerus abbas Lobienſis 589,45
Herigerus præſul moritur 75,17
Herinna poetria 339,4
Herioldus frater Anilonis 39,35
Herioldus & Regnifridus eliguntur in reges Danorũ 39,35. de regno Danię pelluntur 40,25. pacé petunt à Carolo 40,1
Heriſpich locus vbi Rheni fluenta & Wal ſe reſoluunt vno alueo 612,1
Heriſpius f. Numenei rex Britãniæ ſubdit ſe dominationi Caroli 43.3. regnum Britanniæ obtinet 43, 9. cõfœderatur cum Carolo rege Francię 566,52. petimitur 48,22.567,28
Heriſtelle 153,40.25,43,50.26,5.27,10,38. 29,13. locus caſtrorum 32.34.52,7
Herluinus primus abbas Gemmelacenſis moritur 589,4
Hermac f. Attilæ rex Hunnorũ 501,27. vincitur ab Ardanco 502,4
Hermannus Lotharingus à Saxonib. rex cõſtituitur inſtinctu pontificis 456,36 regnũ inuadit 253,31. ferox in deprędatione & deuaſtatione Franciæ 456,43. cũ Henrico congreditur, & victor redit 457,37. cum palatino comite & Arnoldo archiepiſcop. Mog. belligeratur 255,31. nomen regium deponit & moritur 253,41.457,47
Hermannus fr. Lantgrauij cõſtituitur comes palatinus Saxoniæ 919,18. 920,18
Hermanni Lantgrauij vxor & liberi 920, 30,45. inconſtantia erga imp. & cauſa magnarum Thuringiæ calamitatum 795,32.796,6.921,22. in Palæſtinã profectio 795,16,21. obitus 694,14,27.740, 3.798,47.922,50.926,20
Hermanni palatini comitis bellum cum Arnoldo archiep. Mog. 474.2.951,52. obitus 474,31
Hermannus f. Ludouici Landg. & S. Elizabethæ veneno perit 695,20
Hermannus f. Ludouici comitis in vinculis moritur 254,18
Hermannus lõgus marchio Brand. regis Bohemiæ ſoci⁹ cõtra regẽ Rom. 703,8
Hermannus fr. Ottonis Saxonici ducis, coniurationis contra Henricũ III ſignifer 192,28. Luneburg præſidium tũ lectiſſimorũ militũ regis obſidet & capit, & milites in cuſtodia tenet 196,50
Herimannus filius Gebelhardi comitis clarus & nobilis in Francia 74,6. Widã vxorẽ ducit 75,18. cũ Cunrado duce ſimultates alit ſed reconciliatur 77, 20. obit 77,42
Hermanni ducis vidua ab Ottone rege benignè excipitur 77,46
Hermannus cum Friderico fratre obſidetur & capitur 254,15 (ritur 133,32
Hermannus rex Alemanniæ 132,52. mo-
Hermannus dux 135, 18. obit 135,34
Hermannus puer, f. Hermanni dux 135, 35. moritur 135,52.137,13.450,48
Hermannus comes de Wymar in coniuratione cum Erffordenſibus contra marchionem 262,38
Hermanni comitis de Wymar faſtus & diſcordia cum Landg. Friderico 939,3
Hermannus comes de Wittenberg cum vxore interimitur 474,35 (ritur 700,35
Hermannus comes de Orlamunda mo-
Hermannus comes de Stolberg decollatur 940,34
Hermannus de Vintzeberg occidit Burchardum de Lochenheim 471,51
Hermannus comes de Henneberg vincitur 698,8
Hermẽnus miles in Saxon. tyran. 604,54
Hermannus eligitur epiſc. Colon. 66, 53. 159,20.450,37.595,47. conſecrat eccleſiam in Goſlaria 161, 15. baptizat Henricum f. imper. 142,43. baptizat Henricum 1111,161,24. conſecrat Henricum IIII, f. imp. Henrici III, in regem 162,15. obit 147,10.162,50.451,12.463,31
Hermannus Leodienſis præpoſitus ordinatur epiſc. Metenſis 189,24. coniurationis Rudolphi ducis Sueuorum cõtra regẽ conſcius, dedititios ſibi cõmiſſos rege nõ ſaluato dimittit 235,42 cũ Hildeb. aduerſus imp. cõſpirat, eoq; nomine exulat 603,44.605,30
Hermannus vicedom. Mog. ordinatur epiſc. Babemb. 174, 39. de Simonia & aliis plurib. accuſatus Romæ ab altaris officio ſuſpẽditur 210,35. Romã citat⁹, ſed nõ comparens excõmunicatur, & à clero ſuo vniuerſo reiicitur 215,3. excõmunicatus confugit ad archiep. Mog. & inde ad papę præſidiũ, ſed nihil obtinet 215, 34. militum præſidio fultus in poſſeſſionib. ſuis vltimis latet 216,37. anathematizatus, Henrico regi fideliſſimus, fidelitatis præmiũ nullũ accipit 228,38. deſperans de recuperatione epiſcop. in monaſteriũ ſecedit 229,36. aſſumpto monachatu Romã iterũ pergit, & ibi liberationẽ ab anathemate impetrat 229,37 (xul 622,26
Hermannus epiſc. Cameracenſis, poſt e-
Hermannus abbas ad S. Gallum 132,44
Hermannus Schildis Auguſtin. 856,13

Herimannus Contractus Wolferadi comitis filius, author secundi libri in hoc tomo, obdormit 146,34 (25,53
Hermanfaul fanum ethnicum destruitur
Hermes scribit librum Pastoris 104,21. 379,39 (110565,29
Hermetis martyris reliquiarum transla-
Herminingardis coniunx Lotharij imper. obit 41,30
Herminigildus filius Leuigildi, ad fidem conuertitur 11,36,37
Herminigildis Gothorum regis filius, illustris martyr 425,23
Hermo episc. Hierosol. 384,38
Hermogenes magister militiæ Constantinopoli pericli tatur 402,18
Hermolaus Barbarus 885,43
Herodes Antipatri Ascalonitæ filius & matris Cypridis Arabicæ, rapit principatum Iudæorum 97,38.313,12.354,36. protecta coniuge Dosidæ ducit Mariamnem Alexandri filiã 97,45. flagitiosis sceleribus tentat se regio Iudæorũ generi miscere 97,40. aufert de sepulchro Dauid multã pecuniam 315,24. construit ædes magnas & varia opera in vrbibus Syriarum 355,31.356,46. Samariam instaurat, & Sebasten appellat 355,45. occidit Hyrcanum 356,17. Ananelum de Babylone accitum pontificem Iudæorum constituit, mox Aristobulum Hyrcani nepotem: mox iterum Ananelum 356,30. condit Cæsaream, antè Turris Stratonis dictam 356,38. ædificat templum Hierosolymitanum splendidè 356, 42. crudelis in vxorem & filios 2,18.97,47. in viros duos sororis Salomæ, in scribas, & interpretes diuinæ legis 35,7.356,45. immanis in pueros 2,15. 99,47.358, 19.707,17. miserè perit 2,20. 358,33. 707,18
Herodes qui & Antipas tetrarcha 100,8. 358,7.37.359,53. condit Tiberiadem & Libiadé 98,19,20.360,38. decollat Baptistam 100,28. amittit tetrarchiam & in Hispaniam cum Herodiade fugit, vbi mœrore perit 3,4.98,40.363,31
Herodes Agrippa f. Herodis regis magni Romę Herodem tetrarcham accusans in vincula conijcitur 3,3.362,54. vinculis liberatur, & rex Iudææ constituitur 363,14. ab angelo percutitur 3,12.99, 49.100,52
Herodion construitur 356,48
Herodotus historicus 94,31.150,31.333,38
Herodotus ob libros suos ab Athenien sibus honoratur 337,5
Heroldus archiepiscopus excæcatur ab Henrico duce regis fratre 79,11
Herolfesfelt monasterium fundatur 911, 6. à rege Ludouico priuilegiis donatur 254,25,33
Herolfesfeldenses monachi cum Otgario archiepiscopo ob decimas disceptant, eiq; reconciliantur 154,34
Heros episcopus Antiochenus 104,22. 374,55.379,43
Heros episcopus Arelatensis populi seditione sede sua pellitur 410,11
Herrandus præpositus Spirensis fit episcopus Argentinensis 139,54
Heruęus de Villa pirosa abbas monasterij maioris 664,10
Heruęus de Vienna contra comitẽ Theobaldum machinatur 650,4. ei reconciliatur 651,11
Heruueldense monasterium ædificatur 85, 57.152,27.159,33.727,55.728,5
Herulorum regnum destruitur 506,44
Hetyngus Herbipolensis episc. moritur 814,5
Heschene Wegense prælium 180,50
Hesebon vrbs & ætas 310,17
Hesiodus 316,30.320,26.321,50
Hetrusci in confœderatione Gallorũ Senonum contra Romanos 342,6
Hetto episcopus Treuirorum obiit 41,27
Heuald⁹ niger & albus Angli presbyteri Saxon. prędicãtes martyrizãtur 125,29
Hexametri carminis inuentrix Phemonoe 307,7
Hezekias cancellarius Henrici imp. constituitur Babembergensis episcopus 160,50. moritur 162,13
Hezelo Argentoratensis episcopus moritur 172,5
Hezelonis Hildenesheimensis & Wideradi Fuldensis abbatis camerarij grauem excitant tragœdiam 167,15
Hibernenses tributarij regis Henrici Angliæ 660,4
Hibernia insula 39,52. ferax sanctorum virorum 429,28. ad fidem conuertitur 412,45. vastatur 125,5.538,46
Hida filia comitis Oddonis nubit Kindelboldo 445,28
Hidolphus Goslariensis canonicus offertur Colonien sibus archiepiscopus, sed despicitur 233,20. constituitur & consecratur archiepisc. Colonien sis 235,16. 455,53
Hiel de Bethel instaurat Iericho 317,3
Hierapolis terræmotu concutitur 366,11
Hiera insula iuxta Theram 345,10
Hieremias propheta 325,41.326,54
Hiero terræmotu concutitur 359,39. Syracusis regnat 333,13,20
Hieronymus presbyter Bethleemites sacrarum literarum interpres 114,45.151, 26.408,36.483,13,27.717, 21. nascitur 396,54. contra Rufinum inuectiuas scribit 488,15. librum scribit de viris illustribus 408,11. zelo ardet contra Pelagianos 488,54. obdormit grandæuus 7,47.116,16.410,20. 411,21. 453,5. 718,40
Hieronymi ordinis instauratio 854,31
Hieronymus Emser pontificij iuris candidatus 765,1
Hieronymus de Praga vt hæreticus comburitur 850,47
Hieronymus Donatus 885,47
Hierosolyma conditur, & Ælia ab Ælio Adriano nuncupatur 378,14. obsidetur & expugnatur 92,14.150,26.610,51, 54.611,18.711,10. à Persis capitur 122,31. 427,41. destruitur, & polluitur idolis 346,27. à Christianis capitur 463,4. 464,20. cum suo patriarcha capitur 528,4. capitur à Sarracenis 531, 44. 698, 14.779,53. Christianis eripitur 789, 26. destruitur 101,51.711,13.799,12. à Christianis recuperatur 691,20. Christianis restituitur 695,7. reparatur 104, 5.712, 8. Hierosolymitana expeditio 461,18.608,37. 795,18.799,55
Hierosolymitana noua expeditio instituitur, sed cessatur 630,46.741,4
Hierosolymitanæ expeditionis quæ effecta 463,50.608,49.609,16. qui duces 608,54
Hierosolymitanæ expeditionis incerta & dubia fortuna 609,21,32,42.610,39. 615,51
Hierosolymitana ecclesia Arrianis premitur 112,46. desolatur 769,51
Hierosolymitani exercitus strages, & ipsius confutio 462,52
Hierosolymitani regni Christianorum ruina 680,39
Hierosolymitan. episcoporum catalogus 376,40.378,29.382,18.383,37.384,30
Hierosolymitanũ regnũ solo æquatur 99, 20.150,53. destruitur 353,9,35. a Tartaris expugnatur 697,11.744,2
Hierosolymitanum templum typus ecclesiæ Christi 316,23
Hierosol. tẽplũ ædificatur 90,27.150,13. 316,7.331,38. spoliatur 90,35.97,34.316, 26. incenditur 327, 24. restauratur 93, 43.150,30. sub Cyro rædificatur 329,33
Hierosolymitanũ iter episcoporũ Mog. Ratisp. Traiect. Babemb. 452,47
Hierosol. episc. mittit ad Carolum 34,2
Hierusalem capella Romæ, pòst monasterium regularium 732,52.733,5
Hilarius papa 8,13.117,50.118,1.417,17. 503,17.720,34. moritur 418,6
Hilarius episcopus Pictauiensis scriptor ecclesiasticus 151,22. 403,16. damnat synodũ Ariminensem 403,46.716, 49. ab Arianis premitur 113,15. exul 717,4. reuocatur 7,1.403,25. moritur 7,20.83. 113,48.405,43
Hilarius diaconus exul 405,4
Hilarius diaconus, legatus Romanæ sedis in synodo Ephesina 416,29
Hilarius martyr 490,22 (486,34
Hilarius hymnorum in ecclesijs author
Hilarius Arelatensis episcopus 485,40
Hildebaldus rex Gothorum constituitur, mox tamen occiditur 423,44,45
Hildebert⁹ f. Witrech rex Anglorũ 545,8
Hildebertus f. Grimoaldi rex Austrasiorum 534,48
Hildebertus rex Francorum 510,53
Hildebertus f. Maioris domus adoptatur in filiũ & successorem Sigeberti 534,14
Hildebertus rex Franc. moritur 544,4
Hildebertus rex iustus migrat ad Dominum 432,45
Hildebertus f. Sigeberti rex fortis moritur 122,32 (126,9
Hildebertus rex. f. Theoderici mortur
Hildebertus fit abbas Fuldensis 74,51.71, 17.132,53.155,41. fit episc. Mog. 447,28. moritur 75,49.156,3.447,47
Hildebrandus Spoletanus dux 30,42
Hildebrandus dux Spoletanorum subdit se Carolo 28,12.30,42
Hildebrandus qui & Gregorius VII, papa eligitur & consecratur 191,20,29
Hildebrandus abbas de S. Paulo legatus sedis Apost. ad Imp. Henr. IIII. 164,20
Hildefonsus comes S. Ægidij Palęstinam ingreditur, ibiq; moritur 629,32
Hildegardis coniunx Caroli 28,26. obit 29.3.153,22.439,3
Hildegardis filia Ludouici regis, à possessionibus deturbata in monasterium truditur 69,40
Hildegardis virgo claustralis cũ aliis plurib. 472,21 (23.5.127,45
Hildegarius episc. occiditur à Saxonibus
Hildeoch III rex Lõgobardorũ 506,40
Hildericus rex Wandalorũ, ex captiua filia Valentiniani regis natus, beneficus in ecclesias & episcopos 421,38
Hildericus f. Clodouæi rex Austrasiorum 534,55. ex Austrasia ad Francorum regnum euocatur 536,20
Hildericus f. Merouæi rex Franc. 502,33. 547,51.910,29. Bassinã hospitã suo ab-

alie-

alienando in vxorē ducit 504,26. cum Audouachrio cōfœderatur & Alemannos vincit 507,4. Andegauēses affligit 507,6. odia Franc. incurrit 537, 26. regno deturbatur 502,53. in regnū restituitur 504,23. in monasterio traditur 23,3.127,43.152,40.437,5.549,15.728,16. perimitur 507,28.513,44.537,50

Hildericus f. Trasamundi catholicos ab exilio reuocat 512,18

Hildesheimium fundatur 687,29.729,20

Hildesheimensis episcopatus instauratio 689,22.733,14

Hildenesheimensis episcopatus fundator quis 153,55

Hilde Wardus IIII Cizensis ecclesiæ præsul 769,34

Hilduinus episcopus Mediolanensis 578, 38

Hilduini supplantatio in papatum, eiusq; repulsa 577,20

Hilduinus abbas S. Dionysij 562,29

Hilduinus abbas ordinatur presbyter ad tumulum S. Petri Colonensis ecclesiæ 51,23

Hiligart regina moritur 130,35

Hiltuni locus prope Albiam fluuium 31, 54

Hilinocres à Carolo ad Gotefridum Danorum regem deficiunt 37,4. debellantur 559,46

Hilpericus filius Heriberti 15,31: moritur puer ibidem

Hilpericus filius Clotharij regnat Sueßione 9,54. ducit vxorem 10,7. vxorem Andaueram repellit 10,10. vxorem strangulat 10,9. mittit ad Tib. Constant. 11,6. fugit 10,16. punitur 11,18.

Hilpericus graue tributum imponit regno suo 11,15. tributum remittit 11, 19. cum maiore domus depopulatur regiones ad Rhenum & Coloniam 433,12. vincitur 126,27. perfidia vxoris occiditur 11,31. 126,39.433, 55

Hildebertus rex filius Clodouæi moritur 121,12

Hildebertus frater Clodou. rex Franc. 541,29

Hilpericus scriptor computi 591,28

Hilterandus dux Spoleti Carolo se subijcit 554,45

Hiltrudis vxor Wolfradi comitis. mater Hermanni Contracti, Veringēsis comitis, scriptoris secundi libri huius voluminis, matrona pia, liberalis, &c. 143,27

Hiltrudis obitus, sepulchrum, epitaphiū 141,30

Hilt Winus ossa S. Sebastiani in Galliam transfert 154,13.441,33

Hincmarus Remorum archiepiscopus 130.22. 565,47

Hindenburg castrum capitur 943.37

Hionna fluuius 64,39

Hipparchus tyrannus interficitur 331,41

Hipparinus Dionysij filius Syracusanus tyrannus 339,54

Hippias tyrannus Atheniensis 330,27

Hippias philosophus 337,24

Hippicus poeta 329,31,48

Hippocrates medicus 94,51.337.23

Hippolytus, aliàs Polyphides, rex Sicyoniorum 310,14

Hippolytus episcopus claret 106,49. 107,11

Hippomanes rex Athenienſium 323,35

Hipponax 324,19

Hipponensis concilij statuta inseruntur concilio Carthaginensi 409,17

Hirmandrudis vxor Caroli 52,21

Hirmingardis vxor Ludouici, mater Bosonis 69,34

Hirmingardis filia imperatoris Ludouici 57,25

Hirmingardis nubit Bosoni 57,24

Hirminigildus filius Leuigildi ob fidem catholicam à patre occiditur 121,42

Hirsaugia monasterium fundatur 154, [illegible]

Hisæus Sarracenorum princeps 548,28

Hisillarius episcopus ordinatur Magdeburgensis 157,59

Hispanorum à Francis in obseruatione Paschæ dissensio 520,39

Hispania à Bruto subigitur 150,42. 355,11. valde arretitur 491,46

Hispaniæ regiones cedunt Gothis 424, 45

Hispaniarum diuisio & earum collisio 493,12

Historia ecclesiastica ab Eusebio scribitur 714,52

Historicorum quæ virtutes 880,10

Histriones eiiciuntur, & vacui dimittuntur 138,3.773,18

Hochheim villa 26,47

Hohenburg castellum imponitur Albi contra Danos 153,49

Hoenburg locus permutandis obsidibus inter Henricum IIII & Saxones nominatus 197,49

Hoenloici comitis & Wurtzburgēsium conflictus cum comite de Hēneberg 698,6

Hogeri comitis de Mansfelt perfidia & internecio 783, 30. procerites eius cadaueris 783,36

Hogis sylua donatur ecclesiæ apud Fiscanum 642,42

Holibouch castrum 39,17. destructum reædificatur 39,18

Holda apud Hebræos prophetissa 325, 40

Holdingas locus in Baioaria 58,42

Holdnstein super Albiam 35,17

Hollonden castellum Gisonis 201,40

Homburg monasterium fundatur 921, 23

Homerus 313,6. 314,28. 316,5,30. 317,55. 331,29. quo tempore vixerit, controuertitur 150,11. 314,31

Hominis proprium quid 269,50

Honorius filius Genserici rex Wandalorum 506,17

Honoricus rex Wandalorum Arrianus, ecclesias & episcopos affligit 8,17. persequitur orthodoxos 506,25.507, 21. episcopos orthodoxos in exilium pellit 118,41.506,25.507,21. expirat 507,33.116,20

Honorius cum fratris filio Theodosio imperator 7,43.115,44.151,29

Honorius Theodosij filius nascitur 408, 15

Honorius cum Theodosio fratris filius Cæsar Aug. 410,36. Constantium collegam assumit 116,14.411,19. Romæ triumphat 411,42. mittit sororem Placidiam cum filiis in Orientem 116,20. delet hostes suos plurimos 491,30. occidit Stiliconem 115,43. Aetalum exilio damnat 116,8. moritur 411,45.493,23.

Honorius papa 13,31. 122,50. 427, 46. 528,47.

Honorius papa, aliàs Lampertus Ostiensis episcopus 470,18.40. 619,35.725, 50.736,40.740,23. Scotos reprehendit 13,33. moritur 428, 34.471,38. 623,24. 741,5.

Honorius II papa 785, 14. moritur 788,18

Honorius III papa 798, 44. 799, 49.

Honorius IIII 745,54.814,55.815,9

Honorius Anglosi archiepiscopus moritur 124,3

Hormensul fanum destruitur 553,20

Honstein familiæ comitum origo 915,6

Honsteinensis comes capitur 943,24

Honsteinenses comites obsident Northusen ciuitatem 944,26. capiuntur 953,19,54. discordant cum marchione, sed reconciliantur 950,24

Honsteinēsium comitum eorumq; complicum stratagema contra Erfordenses 945,13

Honum oppidum incenditur 598,22

Hopfgarten castrum destruitur 821,31. 933,23

Horatius Flaccus satyricus & lyricus nascitur 351,42. moritur 356,5

Horburg castellum destruitur 856,9. 917,15

Horheym locus 28,22

Horismuth rex Ostrogothorum 486,8

Horologium ex Oriente & Perſia Carolo imperatori transmissum 36,25

Hormisda rex Persarum 520.45.53=,29. edicto reges Persiæ à præliis repellit 521,37. a Sarracenis fugatur 532,16. exercatur & occiditur 523,25

Hormisda papa 8,35. 119,33. 420,11. 510,37.721,9. moritur 421,44

Hosarsalet sinus maris 37,25

Hoscoburg capitur 548,17

Hosmundus legatus regis Normannorum 28,43

Hospitius vir Dei, vates 10,44. 522,4 præuidet Longobardorum in Galliā aduentum 10,44

Hospitalarij in Palæstinam vocantur 746,32

Hostfali 29,18

Hotensleue arx construitur 840,15

Hothmen rex Sarracenorum 533,10

Hu insula 122,3

Hubaldus nepos Milonis monachi, Musicus 570,26

Hubertus abbas frater Thietbergæ reginæ 42,17.48,13.42,17. perimitur 48,20

Huberti res gestæ 543,19. corporis translatio 562,20

Hubertus episcopus moritur 547,20

Hugardis villa, castellum, munitio 592, 31

Hugatio abbas Heresfeldēsis paralysi infestatur 80,17

Hugerus archiepiscopus Mogunt. 446,40

Hugo filius Lotharij, spe recuperandi paterni regni magnam exercet violentiam & rapinas in Lotharingia 60, 40. habet complices in Lotharingia diripienda 60, 38. Witbertum comitem interficit 60,45. trucidat Bernarium ob vxoris eius amorem 60,46. iungit sibi in vxorem Friderach vxorem antè Bernarij à se occisi 60, 48. petit auxilium à Gotfrido affine, ad regnum paternum.

euindicandum 61,26. dolo circumuentus excæcatur, & inde attonsus monasterio includitur 62,14.571,22
Hugo filius nothus Ludouici Austrasij 58,31. in conflictu cum Normannis vulneratur, & inter arma succumbit 58,32
Hugo Heriberti filius rebellis regi Ludouico 77,26. in synodo damnatur 77,36. sede sua expellit archiepisc. Remensem Artaldum ibidem
Hugo delet Saxones 405,23
Hugo comes Arelatensium, rex Italiæ constituitur 578,31. callidus in Italis sibi suspectis eneruandis 578,33. Italia expulsus 578,52. superat Arnoldum 579,12. virtuosus contra Sarracenos 580,33. Italia excedit, filium substituit, moritur 581,51,52
Hugo anteuertēs regis Ottonis indignationem ipsi occurrit, pacem petit & impetrat 582,19
Hugo, Hugonis Parisiensis filius, rex Frācorum 588,54. defendit se armis contra Carolum 589,7. moritur 589,58
Hugo magnus frater regis Franc. dux in expeditione sancta 609,5
Hugo comes de Turonis, legatus Caroli imper. ad Nicephorum 59,1
Hugo Roberti filius comes Parisiensis, regis Franciæ Ludouici apertus hostis 581,39
Hugo comes de Reicesta 617,40
Hugo de Bellocampo Anglorum regis liberalitate quid accipiat 636,51
Hugo de mortuo mari cōtra regem Anglorum castella munit 633,43
Hugo regi pacificatur 633,49
Hugo Bigotus reddit Anglorum regi sua castella 636,19
Hugo Bigoth moritur 660,54
Hugo de Monte forti 663,35
Hugonis de Gornaio defectio 680,6. exilium 680,11
Hugo de S. Victore 785,15. moritur 692,18
Hugo de Nonna episcopus Costrensis 675,32
Hugo Citizensis ecclesiæ episcopus primus 759,3. ecclesia sua pellitur 766, 17
Hugo III Citicensis episcopus 768,5
Hugo archiepiscopus Dolensis archiepiscopatum resignat 642,12
Hugo Gratianopolitanus episc. Carthusianus 605,20. moritur 624,31
Hugo episcopus Laudunensis 615,32
Hugo Lugdunensis archiepiscopus, legatus apostolicus 604,26
Hugo Rothomagensis episcopus 634, 50. obit 644,29
Hugo Antissiodorensis episc. 625, 53. moritur 630,54
Hugo Petri leonis legatus Romanæ sedis 659,48
Hugonis Cardinalis in Teutoniam legatio 696,37
Hugo abbas succedit marchioni Rudberto 48,55
Hugo abbas inuat filios Ludouici Carolum & Lud. contra Bosonem 58,11. moritur 62,49
Hugo abbas & proceres regni per legatos insimulant Normannos perfidiæ 61,9. inuitant imper. Carolum in regnum, & illi se subiiciunt 61,15
Hugo dux & abbas moritur 571,46
Hugo abbas Cluniacensis 597,35. 636, 51. legatus sedis apostolicæ contra Simoniacum abbatem Augiēsem Rupertum 588,53. moritur 614,21
Hugo abbas in Præmonstratensi ecclesia 623,14
Hugo ordinis prædicat. Cardin. postillator 804,23
Humbertus cardinalis. episcopus Syluæ candidæ, legatus papæ in Græciam 598,34
Humbertus commentator super regulā S. Augustini 807,54
Humberti comitis de Morient legatio ad Henricum regem Angliæ, & quare 652,28
Hummundus Ostrogothorum rex fœdus 485,43
Hunaldus dux Aquitaniæ 548,12
Hunaldus filius Eudonis 547,11
Hunaldus Carolo rebellis 25,32. capitur 552,36. Carolo traditur a Lupo Vascone 25,38
Hunaldi ducis Aquitaniæ interitus 553,7
Hundeus rex Normannorum baptizatur 573,15
Hunefeld oppidum capitur 943,7
Hunericus rex Wandalorum Arianus tyrannicè sæuit in episcopos & ecclesias orthodoxas 418,52. 682,28. 721,39
Hunericus abbas S. Amandi moritur 652,16
Hunfridus archiepiscopus Magdeburg. 159,1. 770,54. papæ reconciliatur intercessione imperatoris 142,40
Hunfridus de Bohim moritur 671,32
Hunfridus Cancellarius regis Henrici in Italia fit episcopus Rauennatium 139, 51. ab officio suspenditur 142,33. reconciliatur papæ intercessione imperatoris 742,40
Hunnalocus 577,42
Hunni dicti Auares 9,55. Sigebertum filium Cloth. oppugnant 9,55
Hunni & Bulgares inter se belligerantur 15,48. Thraciam & Illyricum vastant 117,12. 414,36. delent Gundicariū regem Burgundionum cum stirpe & populo 116,52. 413,20. Christiani fiunt 130,44. Longobardos debellant, & Forumiulij capiunt 527,52. Gothos sedibus pellunt 7,23.114,17. 406,43. Romanorum prouincias incessunt 525,38. premunt Roman. prouincias 488,8. superantur 114, 32. à Romanis debellantur 117,5. Britanniam vastantes repelluntur 486, 17. à Pannonia fugantur 494,16. vincuntur, & in vltimos Scythiæ angulos repelluntur 502,35. deuincuntur 519,54. Francis subiiciuntur 558, 48. rebellant 501,33. Carolo subiiciuntur 129,7. à Carolo M. compescuntur 559,46. pugnant cum Francis 525,11. Sigeberto confœderantur 520,29
Hunnorum origo, regnum, incrementum, potentia 481,18. regnum Pannonia 128,55. in imperium immissio 493,38. ruina & interitus 439, 34. 503,9. 512,27
Hunnimundus rex Sueuorum aggreditur Ostrogothos 503,6. capitur 502, 45
Hunoldus dux Aquitanorum 21,15. imperio Pipini resistens superatur 436, 10. fugatur 438,55
Hunredome comitatus oritur Scotorum regi 656,10
Huobuocki castellum, orientalium Saxonum præsidium, à Wilcais captum 38,39
Hussitarum indignatio & rabies 853,3. 8. 856,25,28. 859,45. internecio 853,23.
Huthmen Ammiras perimitur 534,49
Hutzmannus episcopus Spirensis 455,53
Hutzmānus clericus habet visionem de obitu Spirensis episcopi 223,34
Hybernia vide Hiberna
Hydra callidissima sophistria 309,35
Hydruntum vrbs in finibus Apuliæ 695, 5. capitur 874,14
Hyems magna 24,53. 74,14. 75,25. 104,14. 128,7. 133,20. 138,8. 147,48. 148,20. 152,52. 202, 51. 246,5. 254,9. 257,33. 465, 46. 473,15,43. 518,27. 569,10. 580,18. 587,22. 620,51. 622,10. 664,12. 680,18. 681,24. 751, 29. 952,54.
Hyems mollis & pestilens 36,48
Hyems pluuiosa 753,8
Hyginus papa martyr 378,34. 379,32. 712,19,20. 379,32.
Hymenæus Hierosolymitanus episcopus 109,2. 384,36. 392,27
Hymno abbas ad S. Gallum 134,35
Hymno abbas Augiensis monasterij destructor 135,38
Hymnorum in ecclesiis authores Hilarius & Ambrosius 486,34
Hyncmarus Remorum archiepisc. moritur 571,30
Hypatius Constantinopoli motus seditionem, sed cum complicibus occiditur 422,10
Hypermnestra Danai filia sacerdotio fungitur apud Argos 305,50
Hyrcani ab Alexandro capiuntur 95,28
Hyrcanus rex Iudæorum 348,26. cum Aristobulo de regno Iudææ certat 97, 13. Romanos contra se irritat 351,24. honorificè excipitur à Ptolemæo 345, 34. confirmatur in pontificatu 97, 16. 351,27. de sepulchro Dauid multam fert pecuniam 315,20. occiditur 356,17
Hyrcani fratres seditiosi, magnæ cladis Iudæorum authores 345,35
Hyrcani ab Alexandro M. subiuguntur 340,5.

I.

Iabin rex Chanaan premit Israelitas 89,26
Iacob vita & ætas 88,32.149,48. 298, 42. moritur 300,40
Iacobus filius Mariæ, sororis matris Domini, frater Domini ordinatur Hierosolymis episcopus 2,45.98,30.100, 31. 361,51. 378,29. 707,48. lapidatur 334. 99,7. 101,30. 710, 30
Iacobus frater Ioannis gladio ab Herode occiditur 3,11. 363,43. 364,30. 708,38
Iacobus Magni 851,51
Iacobus archiepiscopus Mogunt. moritur 893,15
Iacobus Nisibenus episc. 6,55. 112,26. 401,20
Iacobus de Albano 887,11
Iacobus de Arena 829,4
Iacobi

Iacobi de Auennis in Palæſtinam claſſis 677,25
Iacobus de Gruytrode 867,18
Iacobus de Iuterbuck 867,23
Iacobus de Lewenſtein archiepiſcopus Moguntinus 890,50
Iacobus de Paradiſo 867,25
Iacobus de Pergamo 887,24
Iacobus Stapulenſis 885,50
Iacobus de Viterbio 828,55
Iacobus de Voragine ordinis Prædicatorum 815,21
Iacobus Wymphilingus 886,4
Iacobi monaſterium Moguntiæ, monumẽtum archiepiſcopi Moguntini Lupoldi 164,39. 774,46
Iacobi caſtrum igni traditur 656,4
Iacobi capitanei paſtorum conatus, apoſtaſia, peruerſitas, &c. 742,34
Iaddus pontifex maximus 95, 13. 339, 46
Iair vita, ætas, & imperium 89, 38. 150, 6. 309, 51.
Ianus rex Latinorum 90,3
Ianus rex Italiæ 311,39
Iani portæ Romæ diu clauſæ aperiuntur 100, 8
Iani templum Romæ clauditur 343, 41. 355,35
Ianiſcus aliàs Inachus rex Sicyoniorum 308, 51
Iannenſium cum Venetis conflictus nauallis & victoria 746,36
Ianneus Alexander Iudæorum rex & põtifex, ſed crudelis 97,2. 349,35
Iannia ſubigitur à rege Anglorum 677, 42
Iapheet filij Nohæ habitatio, linguæ, regiones, populi 87,46. 292,47. 908,24
Iapidæ in poteſtatem Romanorum rediguntur 354,33
Iared vita & ætas 86,17. 149,32. 273,38. obit 285,52
Iaruagem de Roga 661,54
Iaſon Oniæ frater recipit apud Iudæos pontificatum ab Antiocho Epiphane 346,11
Ibba comes, dux exercitus contra Francos 511,22
Iberiæ vrbes capiuntur 344,33
Iberia paret Romanis 345,20. à Bruto ſubigitur 347,17. Romanis ſubditur 350,47
Iboræ campus 30,46
Icarus filius Dædali 308,33
Ichtershuſen monaſterium 917,8
Ida ferri repertor 306,17
Ida nubit Montenſi comiti 605,25
Ido occidit f. Matfridi Adalbertum 77,17
Iecheburg caſtrum obſidetur ab Hungaris 912,39
Iechonias f. Eliacim rex in Iuda, capitur cum matre, & ducitur in Babyloniam 326,36
Iehu 150,17. 317,22. occiditur à Baaſa 317,27
Iehu rex in Iſrael 318,46
Ieilge monaſterium 430,21
Ieiuniorum obſeruationes in quæſtionẽ veniunt 594,42. 595,5
Iephthe Galaadites 89,40. 150,7. 310, 45. debellat Philiſtinos & Ammonitas 89,40
Iericho inſtauratur 317,3
Ierkzem caſtrum capitur 748,5
Ieroboam f. Ioas rex Iſraelis 90,31. 316, 17. 319, 16. pugnans contra Iuda vincitur 316,37. ſeparans tribũ Ephraim à Iuda eſt typus hæreticorum 316,3
Ieſſe epiſcopus Ambianenſis legatus imperatoris in Græciam 34,44
Ieſſes epiſcopus Hieroſol. 103,42
Ieſuitarum ordo incipit 841,41
Ieſus, vide Chriſtus
Ieſus filius Sirach ſcribit parænetos 343, 50
Ieſus filius Ioſedec 329,54. 330,23. 331, 38
Iezabel filia regis Tyrij, vxor Achab, idololatra 317,19
Ignatius epiſcopus ſecundus Antiochiæ 101,44. 375, 21. 710, 14. 711,54. cantum dedit Græcis eccleſiis 485, 51. 710,16. martyrizatur 4,23. Romæ beſtiis traditur 4, 13. 103, 9. 374, 49. 376, 15
Ignis ſacer, morbus, eiuſque graſſatio 606,54. 608, 33. 614,22. 621, 12
Igne ſacro infecti curantur meritis beatæ virginis 622,36
Ilenberg caſtrum 878,55
Ilfeilt monaſterium fundatur 915,8
Ilia quæ & Rhea Syluia filia Numitoris, mater Romuli & Remi 91, 38, 45. grauida inuenta, à Marte ſe compreſſam mentitur 321,37. parit Romulum & Remum geminos 320, 50. 321, 33
Ilia virgo Veſtalis & quare 91,46. 320, 48. 321,5
Ilium arx in Aſia, regia Æneæ 311,25. vaſtatur 89,33
Illyria deuaſtatur 414,36
Illyrię vrbes à Septentrionalibus populis eruæ 65,28
Illyrij compeſcuntur ab Alexandro Magno 95,18. 340, 11. libertate à Romanis donantur 346,18
Ilmena in Thuringia nidus raptorum 932,21
Ilmio 257,14
Imaginum veneratio confirmatur 547, 9. 552,30.
Imbricus ordinatur epiſcopus Auguſtẽſis 148,24
Immed epiſcopus Podelbrunenſis 161, 25,26
Immo comes Traiectenſibus iniurias inhibet 77,14
Imperij Romani procerum conſultatio de rege eligendo 621,52
Imperij Romani poſt interregnum reſtitutio 813,32
Imperij duorum imperatorum electione conturbatio 795,25
In fluuius 74,15
Inachus primus rex Argiuorum 88, 29. 298,50
Inachus fluuius 298,54
Inalgo rex Britonum 519,18
Inda monaſterium 565,30
Indi 308, 24. à Sale deſcendunt 149, 39. per legatos amicitiam ab Auguſto poſtulant 355, 43
India deuaſtatur 375,34. à Tartaris expugnatur 697,9. 743,54
Indicheil natus ex filia regis Britonum Herilpon 56,5. cum Alano regnum Britanniæ partitur 56,6. cum eo ad iurgia & bella deuenit 56,7. in prælio contra Nortmannos occumbit 56,8
Indictionum initium 706,45
Indiua filia Caroli Calui vxor Balduini 556,32
Indulgentiæ Brunſwicenſes 748,29,
Indulgentiæ ſtationum Pij papæ 869, 38
Indulgentiæ plenariæ 845,37
Indulgentiæ plenariæ pro ſtipe contra extirpationem hæreſis Bohemorum 752,48
Indulgentiæ Leonis papæ per M. Lutherum taxantur 897,44
Indulgentiæ magnæ in Wiſſenſche 951, 44
Indulgentiarum reuocatio 752,54
Indulgẽtiarum præco in Germania 875, 10
Indus fluuius 30,6
Ingelbandus Turonenſis archiepiſcopus moritur 635,20
Ingelheim 26,44. 30,29
Ingelheim villæ pars pertinet ad monaſterium Herueldenſe 175,19
Ingelheymenſis ſynodus 80,9. 77,33. 134,23
Ingelheimenſis ſynodi præſes legatus apoſtolicus Martinus, aſſeſſores Otto & Ludouicus reges 77,34
Ingelheimenſis ſynodus damnat Hugonem filium Heriberti 77,38
Ingelranni confœderatio cum Francorum rege 624,29
Inger rex Ruſſorum ſeuus in Græcos mouens bellum proſternitur 579, 35
Ingerrannus Patric. & quæ eius vxor 657, 15
Ingolſtatenſis academiæ initium 872, 24
Ingundes ſoror Childeberti 11,35. vxor Herminigildi 11,36. capitur 11,39. moritur 11,40
Innocentius I, papa 7,39. 115,31. 409, 51. 488,37. 718,7. dedicat baſilicam martyrum Protaſij & Gerualij 115,38. damnat Pelagianos 488,54. moritur 411,36
Innocentij papæ & Occidentalium ſegregatio à communione Orientalium 489, 51. corpus in Saxoniam tranſfertur 566, 50. in Magdeburg 581, 24
Innocentius II 736,54. 737,3. 788, 19. præſes concilij Remenſis 471,16. habet antipapam 623,25. migrat in Galliam, ibidem. veneratur Lotharium 624, 35. è Gallia Romam deducitur, & in ſedem ſuam collocatur 624,36. decretum ſancit contra ſtatuta ſui antipapæ 625,36. bello capitur 626,34. moritur 627,15
Innocentij papæ inuidia contra ducem Philippum 693,47. 694,18
Innocentius III, papa 738,47. 795, 46. erga imperatores quæ geſſerit 739,41. ſancit ſtatuta ſynodica 798, 33. irrogat contributionem in ſubſidium terræ ſanctæ 679,12. moritur beatitudinis ſuæ incertitudinem relinquens 740,4,19. 798,44
Innocentius IIII, papa, antè Simebaldus 742,5. 801,9. Lugduni commoratur 742,19. diues 742,39. Auguſtinianos eremitas regula vnit 803, 48. excommunicat ſententialiter imperatorem Fridericũ 742,41. moritur 743,41. 804,53
Innocentius V, 745,53
Innocentius VI, 747,5. 838,24. moritur 840,18
Innocentius VII, 748, 44. 848, 35. diſcordiam alit cum Romanis 848,

42. moritur 849, 23
Innocentius VIII 875,28. Romæ moritur 883,15
Insula ad sanctum Iulium Wilke munitio 81,1
Insula in lacu Cumano 81,4. capitur 82,33
Insula noua 101,3
Insularum inter Scotiam, Hiberniam & Angliam, rex, tributarius regis Norwegiæ 645,55
Intetamnia 108,36
Interregnum in imperio Romano 886, 54
Inuestitura episcoporum inter papam & imperatorem controuersa 466, 51. 614,35. 618,42. 619,8
Inundationes 11,41. 29,17. 121,10. 255,28. 259,1. 323,18. 474, 37. 589,11. 606,8
Inundatio 609, 14. 630, 14. 662,4. 664,13. 744,42. 745,30. 746, 51. 747, 9. 747,40
Inundatio magna in Achaia 299,15. Tiberis Romæ 425,54. 544,26. 433, 40. 634,30. 684,2. Rheni 905, 8. in Thessalia 302, 40. in Italia 537,30. in Frisia multos homines submergit 260,22. 815,12. in Thuringia 257,19. in Saxonia 569,27. in Erfordia 255,19. 264,22. in Missnia 259,47. in Yenach 949,34. in Grimmiis 263,20
Inus fluuius 132,20
Io filia Inachi 88,29
Io ab Ægyptiis Isidis nomine colitur 88, 29. in Ægyptum proficiscitur & Isis nuncupatur 303,35. Isidis nomine ab Ægyptiis vt Dea colitur 88, 29
Io Iasi filia cum Ioue concumbit 302,29
Ioachas filius Iehu rex in Israel 319,3
Ioachaz filius Iosiæ rex in Iuda 326,27. vinctus in Ægyptum ducitur 92,22
Ioachim abbas 737,50
Ioachimi abbatis libri cõtra Magistrum sententiarum reprobantur 798,37
Ioachim rex in Iuda 92,22. 150,26. 326,53
Ioanna filia Henrici regis Anglorum nascitur 645,27. nubit regi Siciliæ 660, 26. 672,31
Ioannes apostolus nascitur 358,26. affligitur Romæ 3,54. 374,26. Roma in Patmum insulam relegatur 3,55. 99,32. 102,35. 150,55. Apocalypsim scribit 102, 35. 711, 29. reuocatus euangelium scribit 4, 4. 102, 43. 151,1. 374,30. 711, 40. docet in Asia & Epheso, vbi obdormit 4,10. 102,49. 151,2. 375,9,38. 711,44
Ioannes Baptista nascitur 357,12, ad officium suum vocatur 2,36,37. 360, 45. 707, 39. decollatur 100,28. 361,5,15. caput eius reuelatur 8,3. 501, 52. ad vrbem Phœnicem perfertur 416,8. Constantinopolim 408,18. 486,38. 550,50. ossa disperguntur, sed recolliguntur 404,44. 486,50. reliquiarum miracula 526,51
Ioannes rex Anglorum 678,43. vincitur 798,31
Ioannis regis Anglorum in rebelles expeditio 679,7
Ioannes filius regis Anglorum nascitur 647, 22. regnum Hiberniæ affectat 675,44. vorem ambit 679,15. bellum gerit contra regem Francorum & vincit 679, 44. pacificatur cum eo 678,48. 680,54. in rebelles mouet expeditionem 679,7
Ioannes rex Boemiæ, pater Caroli IIII, in prælio occumbit 830, 1. 835, 47. 837,32. 941,55
Ioannes filius Ioannis Boemiæ regis dux in Morauia 830,4
Ioannis filij Christierni regis Daciæ vxor 873,52
Ioannes Constantinopolitanus imperator 586,41
Ioannis ducis Saxoniæ ditio, vxor, filij, &c. 880,21
Ioannes Fridericus, Ioannis Saxoniæ ducis f. 880,26
Ioannes tyrannus occiditur 13, 14. 493,51
Ioannes marchio de Brandenburg occiditur 259,16. 813,18
Ioannes marchio Brand. in torneamento perit 930,14
Ioãnes comes Aucẽsis moritur 650,45
Ioannes comes de Eberstein capitur 929,40
Ioannes Picus comes Mirandulanus 829,18. 885,38
Ioannes comes Pontini 652,45
Ioannes comes de Schwartzburg præfatur contra Wurtzburgensem episcopum, sed suo incommodo 944,8
Ioannes Iudæorum pontifex 348, 18. ob bellum contra Hyrcanum, Hyrcanus & ipse appellatur, & Senatusconsulto Romanis amicis annumeratur 348, 39. capit Samariam, & solo adæquat 348,1
Ioannes I papa 8,48. 539, 22. 722, 15. cæcum illuminat 119,45. 421, 10. 512, 48. legatione functus Rauennæ in vincula vnà cum comitibus coniicitur, vbi moritur 8,49. 119, 47. 421,19. 512,49
Ioannes II papa, 9, 19. 121, 11. 424, 32. 513,55. 726,5. dedicat ecclesiam apostolorum Philippi & Iacobi 121, 26. 424,48. moritur 425,22
Ioannes III papa 9, 39. 123,25. 428, 40. moritur 428, 48. 519,34. 568, 31. 726,54. in Galliam secedit 570, 20
Ioannes IIII papa 16, 8. 124, 49. 430,30. 431,10. 531,8. 727,3.
Ioannes V papa 13,31. 125,41. 542, 25. 727,5. captiuos à Longobardis redimit 431,28. moritur 431,30
Ioannes VI papa 16, 49. 125, 48. 431, 32. 577, 8. 731, 38. redimit captiuos à Gisulpho 16, 51. Longobardis redirum domum persuadet, ibidem. moritur 432,8
Ioannes VII papa 16,52. 131,5. 443, 4. 542,32. 732,3. in Franciam venit 131,13
Ioanna VIII mulier in papatu imprægnata 142,39. 565,43. 731,5. synodum celebrat Erffordiæ 912,23
Ioannes IX papa 52,50. 131,47. 445, 55. 574,34. 732,11. improbat Stephani immanitatem in antecessorem Formosum, ibidem. Ludouicum imperatorẽ a iuramento Beneuentano absoluit 53,41. Romæ ordinat Ottonem regem in Imperatorem, eique fidem & charitatem spondet 80,51. 156,53. deficiens ab imperatore Adalbertum Romam intromittit 81,23. cum Adalberto arrepto thesauro sancti Petri Roma aufugit 81,26. 583, 54. 55. pœnitentia sera doctus ab Adalberto disiungitur 81,39. Romam intromissus crudelitatem exercet magnam 82,2. capitur & suffocatur 82,6. 578,50
Ioannes X papa 132, 30. 446, 54. 447, 37. 578, 52. 732, 8. abutitur potentia, comprehenditur & custodiæ mancipatur 83, 17. 757, 38. liberatur custodia, & sedi suæ restituitur 83, 42. cum Ottone imperatore inuitat Ottonem regem Romam 84,1
Ioannes XI papa 133, 4. 448, 16. 579,26. 732,26
Ioannes XII papa 134, 42. 448, 39. 582, 49. 732,37
Ioannes XIII papa 135, 7. 449, 3. 585,14
Ioannes XIIII papa 135, 3. 449, 5. 588,38. 732,35. necatur 135,5
Ioannes XV papa antè Placentinus episcopus 135, 36. 449, 13. 588, 48. 732,36.
Ioannes XVI papa alias Phasanus 135, 39. 449,49. 588,42. 733,49
Ioannes XVII papa 136,24. 449, 50. 590,6. 734,53. moritur 449, 10
Ioannes XVIII papa 449,50. 591, 21. 699,30. 745,6. moritur 450, 33. 699,32
Ioannes XIX papa, qui & Gelasius 469,52. 591,13. 746,21
Ioannes XX papa 595,44
Ioannes XXI papa 746,42
Ioannes XXII papa 827,10. eius constitutiones de Christi in hoc mundo paupertate 830,12,39. hæresis de animabus 831,25. moritur 834, 53
Ioannes XXIII papa 849,34. capitur 850,54
Ioannes Placentinus antipapa excæcatur 158,20. 689,41
Ioannis Cardinalis legati in Constantinopoli trucidatio 674,20
Ioannes Cardinalis de monte Cælio legatus apostolicus 795,12
Ioannes Connum archiepiscopus Dunelinæ 673,15
Ioannes Gallicus Moguntinus archiepiscopus 841,50
Ioannes de Nassaw Moguntinensis archiepiscopus 845,54. moritur 853, 1. 945,45
Ioannes archiepiscopus Narbonensis 672,12
Ioannes Alexandrinus episcopus, eleemosynarius 526,56
Ioannes Salesberiensis episcopus Carnotensis 660, 14. moritur 667,51. 673, 6
Ioannes episcopus Cicestrensis moritur 667, 39
Ioãnes episcopus Constantiẽsis & abbas Augiensis 128,5
Ioannes episcopus Ebroicensis 669,25
Ioannes Hagustaldensis episcopus 125, 14. obit 126,41
Ioannes de Egolfstein episcopus Herbipolensis moritur 850,29
Ioannes de Brun episcopus Herbipolensis 850,30
Ioannes de Dune episcopus Herbipolensis moritur 861,42
Ioannes episcopus Hierosolymitanus 103,15. 376,44. 378,42

Ioſes epiſcopus Hieroſolymitanus 377, 39. 378, 49. 384, 45
Ioannes epiſcopus Hildesheimenſis eligitur 748, 35
Ioannes de Yſenberg Miſnenſis epiſcopus moritur 839, 32
Ioannes Hoffman epiſcopus Miſnenſis 855, 36
Ioannes de Weiſenbach epiſcopus Miſnenſis 873, 24
Ioannes Morinorum epiſcopus moritur 623, 31
Ioannes Narnienſis epiſcopus à Romanis & legatis imperatoris Ottonis pontifex eligitur 83, 16
Ioannes epiſcopus Nor Wincenſis 659, 24
Ioannes I, Nuemb. epiſcopus XXIIII 837, 43. moritur 858, 27
Ioannes III, Nuemburgenſ. epiſcopus 883, 22
Ioannes de Sleinitz epiſcopus Nuemburgenſis 855, 43. moritur 859, 22
Ioannes Placentinus epiſcopus antipapa 158, 17
Ioannes epiſcopus Rauennas vngit Ottonem III in imperatorem 157, 50
Ioannes Spirenſis epiſcopus moritur 465, 23
Ioannes Tungrenſis epiſcopus 529, 17
Ioãnes de Grumbach epiſcopus Wurtzburgenſis 865, 25
Ioannes monachus & anachorita in Ægypto 408, 15. 486, 4
Ioannes diaconus, & Ioannes epiſcopus Portuenſis, legati pontificis in concilio Conſtantinop. 15, 8
Ioannes diaconus legatus pontificis ad Ottonem regem 80, 22. detruncatur 82, 3
Ioannes eccleſiæ Romanę diaconus, poſt epiſcopus, legatus ad concilium vniuerſale ſextum Conſtantinopoli celebratum 151, 46. 429, 38.
Ioannes eremita 7, 35. 115, 16. victoriam Theodoſio contra Eugenium prophetat 115, 5. 151, 27. 408, 29
Ioannes præpoſitus in Halberſtat gloſſator appellat contra papam 812, 32
Ioannes prouincialis magiſter prædicatorum 745, 17
Ioannes de arundine 867, 45
Ioannes de Blac præliatur contra Conſt. imperat. 680, 49
Ioannes de Friburgo 807, 55
Ioannes de ſancto Geminiano 828, 50
Ioannes de indagine 867, 26
Ioannes de lapide 836, 49
Ioannes de Parma 808, 5
Ioannes de Pruxellis 867, 15
Ioannes de regio monte Mathematicus 873, 26
Ioannes de Rupella ordinis Minorum 805, 6
Ioannes de Turre cremata 863, 27
Ioannes de Viterbio 867, 32
Ioannes de Wewerling comburitur 747, 33
Ioannes Andreas Iuriſconſultus 831, 32
Ioannes Aphricam repetiturus, ſeipſum enecat 412, 8
Ioannes Beera 867, 48
Ioannes Bocatius poeta 841, 28
Ioannes Britannorum doctor 426, 15
Ioannes Calduni iuriſconſultus 831, 34
Ioannes Capiſtranus 863, 30. 864, 53
Ioannes Chryſoſtomus Conſtantinopolitanus epiſcopus clarus 151, 28. 409, 40. 487, 46. à Theophilo Alexandrino diſſentit 115, 27. à Theophilo oppreſſus epiſcopatu bis pellitur, bis reuocatur 409, 44 489, 16, 44. tertio in exilium truſus, exul moritur 128, 39. 489, 49. 718, 17
Ioannis Chryſoſtomi corpus Conſtantinopolim reportatur 497, 42
Ioannes Capnio 885, 54
Ioannes Conſobrinus 867, 49
Ioannes doctor Anglorum 122. 6
Ioannes Dolenſis Conani aduerſarius 635, 32
Ioannes Dominici 851, 38
Ioannes Dorſten 887, 19
Ioannes eleemoſynarius moritur 528 23
Ioannes Gritz 887, 10
Ioannes Groſſi 867, 50
Ioannes Guarra 828, 51
Ioannes Hennigen doctor, decanus 764, 55
Ioannes Hus vt hæreſiarcha comburitur 850, 47. 954, 27
Ioãnes Kemnitz cognominę Dorre moritur 896, 1
Ioannes Lampsheim 867, 17
Ioannes Nider 863, 28
Ioannes Pals doctor iuris canonici 780, 45. 887, 22
Ioannes Pfefferkorn Iudæus baptizatus, homo ſceleratiſſimus, ſupplicio afficitur 902, 27
Ioannes Preſla Wer 887, 1
Ioannes Rode 886, 33
Ioannes Rusbrog ſcriptor 847, 1
Ioannes Scotus Minorita 831, 43
Ioannes Soreth 887, 28
Ioannes Tortellius 851, 35
Ioannes Tortellus 863, 10
Ioannes Wiclef in Anglia 846, 1
Ioannes Zachariæ 852 1
Ioannis Trithemij ſtudium & epiſtola pro inueſtigatione antiquitatum 905, 50
Ioannitæ expugnant Rhodum 825, 34
Ioas rex Iuda 91, 12. 150, 20
Ioas filius Azariæ, rex in Iuda 91, 12. 150, 20. 318, 17
Ioas rex in Iſrael 319, 34
Ioas filius Belis & tota Hungaria reuocant in regnum Salomonem filium Andreę apud Henricum regem commorantem, eique ſe ſponte ſubiecit 270, 3, &c.
Ioatham filius Oziæ rex Iuda 91, 36. 150, 22. 320, 49
Iocelinus Salesberniẽſis epiſcopus moritur 676, 19
Iochuel mater Moyſis 301, 33
Iocus archiepiſcopus Turonorum reconciliatur cum rege Anglorum 647, 16
Ioculatores inanes dimittuntur 138, 3
Ioel 317, 23
Iohel propheta 150, 17, 22. 321, 44
Ioiada ſoror Ioas, filia Belis nubit Wilhelmo marchioni 166, 21
Ioiadas pontifex inſignis 318, 8
Ioiades Beli filius bello petit Salomonem regem, & regno Hungariæ exturbat 210, 43
Ion Ionum Athenienſium pater 307, 53
Iones profugi Athenas ſe recipiunt 314, 15
Ionica emigratio 316, 3
Ionas propheta 320 35
Ionadab filius Rechab ſacerdos 150, 20
Ionathas frater Iudæ dux Iudæorum 347, 15. 349, 1. fœdus icit cum Romanis & Spartiatis 96, 44. 347, 6. interficitur à Tryphone 96, 46. 347, 26
Iopilia 24, 18
Iora fluuius 28, 24
Ioram rex Iuda 90, 54. 150, 18
Ioram filius Achab rex in Iſrael 317, 6
Ioram filius Ioſaphat rex in Iuda 317, 11
Iordanis epiſcopus Chronographus 120, 52
Iordanus patricius antipapa 627, 44
Iordanus magiſter prædicatorum peregrinatur in terram ſanctam, ibique moritur 741, 32
Iordanus ordinis prædicatorum Generalis 801, 1
Iordanus Teiſſon moritur 663, 4
Ioſaphat rex Iuda 90, 47. 150, 17
Ioſaphat rex in Iuda filius Aſæ 90, 47. 150, 17. 317, 12
Ioſephi vita & ætas 149, 49. 299, 51. 300, 51
Ioſephus Iudæus belli dux in excidio Iudaico hiſtoriographus 101, 55. 343, 10. 711, 15
Ioſes epiſc. Hieroſ. 377, 39. 378, 49. 384, 45
Ioſias rex in Iuda 92, 6. 150, 26
Ioſias filius Amon rex in Iuda 92, 6. 150, 26. 325, 52
Ioſiæ res geſtæ memorabiliores 325, 43. pietas & interitus 92, 6, 9. 326, 17
Ioſſenus epiſcopus Sueſſorum 622, 24. 625, 23. 630, 55
Ioſue vita & ætas 89, 6. 149, 51. 305, 8
Iouinianus Romanorum Cæſar Auguſtus 113, 32. 151, 23. 404, 28. 717, 15. tradit Meſopotamiam & Niſibin Perſarum regi 404, 37. cum omni exercitu redit ad Chriſtianiſmũ 113, 32. 151, 23. ſuffocatur 113, 34. 404, 46. 717, 19
Iouinus & Sebaſtianus fratres perimuntur 410, 27
Iouis mons 42, 17. 141, 51
Iouis ſimulacrum in loco reſurrectionis Chriſti 378, 23. collocatur in templum Hieroſol. 346, 41. fulmine proſternitur 352, 4
Ionis peregrini delubrum ædificatur in monte Garizim 346, 43
Iphitus filius Praxonidis ſiue Hæmonis olympiadem conſtituit 321, 10
Ira Dei in Saxones lachrymis, hoſtiis, muneribus, inextinguibilis 218, 35
Irenæus Lugdunenſis epiſcopus, martyr 4, 31. 6, 22. 34, 43. 105, 52. 381, 5. 382, 8
Irene filia ducis Auarorum nubit Conſtantino 546, 52. cum filio Conſtantino imperatrix Auguſta 34, 43. 555, 5. mittit legatos ad imperatorem ob pacem firmandam 34, 43.

imperio à filio priuatur 556,26. ad imperium redit 557,21. in exilium pellitur in quo moritur 558,30,33
Iringus princeps Auarorum 32,7
Iringus miles inuentor magni mali 683,1
Irmenfridus rex in Thuringia 910,21. insolentia amittit regnum Thuringiæ, & occiditur 910,33
Irmingarda regina, Augustæ coronatur 440,38. moritur 440,49
Irmingarda filia Ludou. imperat. nubit Bosoni regi Prouinciæ 444,6
Irmingardis vxor Lotharij moritur 442, 33
Irminsul fanum in Saxonia destruitur 153,8. Vide Hermansaul.
Isaac vita & ætas 88,24. 149,48. 297, 23
Isaac Iudæus ex Persia donatus elephante & aliis muneribus Persicis ad Carolum imperatorem reuertitur 34,30, 47,41. hyemat Vercellis 34,41
Isauri victi trucidantur 119,13
Isauricus & Mommarius cum rege pacificantur 131,55
Isenechisberg castrum ædificatur 918, 48
Isentrudis famula S. Elizabethæ 695, 22
Isidorus episcopus Hispalensis 14, 4. 122,52. 529,17. 725,53
Isis aliàs Io Ægyptiorum idolum 88, 29. 298,53
Isis nubit Telegono 303,36
Isium Romæ porticus 374,11
Ismael Ismachitarum pater 149,47
Ismaelitæ originem ducunt ab Ismael 149.47
Ismacenses opprimuntur à Lantgrauiis, sed defenduntur 262,20
Iso magister in cœnobio S. Galli moritur 130,55
Isocrates rhetor 338,18
Israel & Iuda regna dirimuntur 150,16
Israel seruit Eglon regi Moab 89,23. seruit Madianitis & Amalecitis 89, 29. Philistinis 89,52. in captiuitatem ducitur per Senacherib regem Chaldæorum 322,38. liberatur à seruitute Amalecitarum & Madianitarum 89,30. opprimitur à rege Chanaan Iabin 89,26
Istremus papa 727,6
Issoldunense castrum 661,35
Isthmia celebrantur 307,27
Istrus ciuitas in Ponto condirur 92,4
Itacius Vrsatius episcopi, authores necis Priscilliani, concione ecclesiæ priuantur 114,51. 408,6. 485,34
Itali à Iapheт progeniti 908,17. flexibiles contra imperatorem 607,35. auidi nouarum rerum 161,43. rege orbati sibi ex dissensione duos reges eligunt 64,7. deridentur & criminantur papatum Gregorij, & subiectionem sub illum Henrici regis 250, 41. Beringarium perimunt 578, 14
Italia ad orthodoxam fidem venit 114, 9. 405,45. floret sub Theoderico rege 419,53. 420,55. ciuium discordia laborat 136,54. Septentrionalium populorum experta sæuitiam 65,29,55. Francorum regno coniungitur 553,55. peste atteritur 875,5. bello, fame, peste, simul atteritur 520,24. Ostrogothorum regi subditur 507,45. ab Hungaris inuaditur 445,33. 448,19. 574,43. Hungaros auro à se repellit 582,8. concutitur 517,41. infestatur 542, 43. à Germanis & Alemannis vastatur 108,50. à Gothis vastatur 409, 12, 37. à Sarracenis premitur 576, 41
Italia tota Henricum regem desiderat, eumque magnificè excipit, sperans papæ depositionem 247,6
Italiæ primores literis Henrici imperatoris incitati, Godefridum falsò deferunt, & imperatorem contra illum in Italiam vocant 162,22
Italiæ principes, comites, episcopi infensi Beringario 78,35.578,14
Ithasis flumen 64,55
Itta relicta Pipini Deo se deuouet 533, 29. moritur 535,4
Iubal Musices inuentor 277,50
Iubilæi anni institutio & confirmatio 748,11. 750, 23. 819,1. 820,25, 27. abbreuiatio 948,22.
Iubilæus annus celebratur 862,13. Erffordiæ per prædicatores 950, 4. Misnæ 949,24
Iubilei anni festiuitas in Magdeburg 748,27
Iuda sancta mulier soror comitis Megehardi de Spanheim, monacha, moritur 472,17
Iuda & Israel regna dirimuntur 150,16
Iudacail rex Britonum cum Dagoberto colit amicitiam 532,34
Iudæa dotis nomine cedit Ptolem. Epiphani 345,43. cedit Antiocho Syriæ regi 344,21. diuiditur inter Archelai exulis fratres in tetrarchias 2,28. 98,12. 100,5. 358,10,37. inuaditur ab Alexandro Magno 95,21. capitur 97,34. capitur ab Ægyptiis 344,47. 371,33. subuertitur 99, 19. 150,53
Iudæi factiosi 364,25
Iudæi quæstuosi baptismus 492,8
Iudæi impudens promissio 545,51
Iudæi à captiuitate habent pontifices loco regum 94,53
Iudæi scripturis sanctis conuincuntur 398,30. coguntur ad fidem catholicam 15,35. 253,49. in Hispania conuertuntur 151,41. 428,41. 531,52. Romæ 725,23. conuertuntur occasione stillationis sanguinis & aquæ ex imagine crucifixi, quam instar suorum patrum crucifigebant, &c. 551, 30. in Ægypto liberi 95,51. Palæstinam populantur 103,55. 377,40. euertunt Salaminem 376,10. cum Samaritanis coram Ptolemæo de suorum templorum præstantia certant, & Iudæi superãt 347,40. instauraturi Hierosolymam portentis & miraculis arcentur 404,33. arma corripiunt & Christianos persequuntur 422,15 vsuras & debita coguntur remittere 948,32. Romæ tumultuantur ideóque expelluntur 99,2. occiduntur 101,22. seditiones mouent, & trucidantur 103,19. enecantur 97,12. 101,6,50. 104,3. 112,55. 344,8. 364,48. 365,5. 462,33. 608,49. 702,53. 703,36. sub Floro rebellant 366,13. seditioli in Libya, Mesopotamia, Ægypto, Cyrene, Thebaide, magno numero trucidantur 576, 50. rebellant Romanis 377,7. fiunt Romanis tributarij 97,20. 557, 1. Roma expelluntur 3,30. magnis angustiis affliguntur 350,27. in Thuringia vinculis mancipantur & exactionantur 953,15. specie Mosis in Creta & vana promissione decepti, partim in mari submerguntur, partim ad Christum conuertuntur 413,30. 496,45. 718,30. profligantur Alexandriæ 100,43. interficiuntur ad innoxiam vsque ætatem 402,25. in Erffordia occisi 695,44. in Gotha occiduntur & spoliantur 948,27. in Thuringia comburuntur 941,44. in Thuringia plectuntur 951,48. 652,33. Parisiis cremantur 661,6. ob homicidium Christiani occiduntur 933,24
Iudæorum libri de ipsorum familiis nobilibus comburuntur ab Herode 97, 41
Iudæorum coloniæ in vrbes Seleuci Nicanoris transferuntur 95,47. 341, 15. in Hyrcaniam ad mare Caspium transferuntur 339,41. in Ægyptum traducuntur 340,13
Iudæus quidam baptizari desiderans & prohibitus Francofurti magnarum calamitatum est occasio 257,45
Iudaicum & Samaritanum bellum 106, 18
Iudaici belli in Palæstina finis 377,50
Iudas episcopus Hierosolymitanus 103, 42. 377,39. 378,50
Iudas Galilæus factionem mouet 99, 47. 358,21
Iudas Machabæus ducet Antiochi de Iudæa expellit, & templum ab idolis emundat, &c. 96,37. 346,18,28. in prælio contra Demetrij ducem arma corripit 346,52. constituitur pontifex Iudæorum, & apud Romanos per legatos amicitiam petit 346, 45
Iudas qui & Cyriacus, baptizatur 345, 53
Iudicium gladiatorium 580,49
Iudith historia 91,57
Iudith vxor Henrici fratris regis Ottonis 79,13
Iudith filia Welphi ducis Baioariæ nubit Ludouico imperatori 154,6. 440,50. fornicationibus dedita 41, 2. abdicatur 563,27. quasi violata abdicatur & monasterio mancipatur 441,52. 563,27. moritur 132, 20
Iudocus filius regis Britonum, moritur 534,18
Iudocus marchio Brandenburgensis & dux Moraviæ moritur 850,14
Iugerannus de Humeto moritur 668,4
Iuguro interimitur 32,9
Iugurrus 28,44
Iugurtha rex Numidiæ in Africa contra Romanos dimicans capitur, & Numidiæ regnum amittit 348,49
Iugurthinum bellum quo tempore cœperit 348,44
Iulia nubit turpi & incestuoso coniugio priuigno Antonino Bassiano Caracallæ 106,41. 384,21
Iulia filia Augusti in adulterio deprehensa exilio damnatur 357,24
Iulia bona, regia Normannorum principum 641,37
Iuliæ bonæ regiæ situs, & conditor 641 39

Iuliacum à Iulio Cæsare conditum 909, 16
Iulianus Salinus imperator 713,1
Iulianus fr. Galli, Cæsar, pòst imperator 7,11.113,7,19.403,8.404,4. vincit Germanos 113,24. superat Alemannos 403,26
Iulianus apostata imperator 113,23.191, 22.717,8. Christianus deficit ad idololatriam 404,13. persequitur Christianos 113,24.151,22. Iudæis potestatem facit instaurandi Hierosolymam 404,31. in Christianos minitabundus, conto ilia perfossus cum Christi contemptu interit 113,30.404.9.717,13.
Iulianus dux Iudæorum & Sarrac. contra Christianos 422,15
Iulianus Cardinalis S. Angeli, legatus pōtificius 853,25
Iulianus episcopus Alexandrinus 105,39. 381,32
Iulianus Atheſensis episcopus Pelagianista orthodoxorum persequutor 117, 3.410,5.damnatur 117,4.488,53
Iulianus Arelatensis, Pelagianus, in ecclesiam hypocriticè irrepere præsumens, Sixti papæ vigilantia abigitur 413,37
Iulianus I episcopus Hierosol. 104,39,40. 379,41,44.383,40
Iulianus iurisperitus occidit Ælium & imperium arripit 106,10
Iulias construitur 360,29
Iulius Cæsar primus Monarcha Romanus 94,26.332,27.occiditur 706,34
Iulius Cæsar subigit Alemanniam, Thuringiam 908,40. Vide pluta in Cæsar.
Iulius Maximinus imperator 713,34. mouet persequutionem in Christianos 713,34
Iulius filius Aremuli Syluij, pronepos Iulij Proculi, author Iuliæ gentis 91, 19. 318,51
Iulius I papa 101, 43.112,11.401,6.716,53. in exilium mittitur 7,2.401,28. moritur 402,15
Iulius II papa 889, 9. studiosus in patrimonio Petri recuperando 889, 11. bellum gerit contra Venetos 893,22. cū imperatore & rege Galliæ confœderatur 893,23. sedi Romanæ multa vi & armis recuperat 896,11. moritur 896, 14
Iulius episcopus Puteolanus, legatus Romanæ sedis in Synodo Ephesina 416, 30
Iulius Africanus Chronographus 107,32
Iulus ſ. Ascanij, familiæ Iuliorum pater 313,37
Iuniarius Maius 885,47
Iunius Gallus imperator cum Volus. filio 714,8
Iunius Gallio, frater Senecæ se interimit 366,14
Iunonis tẽplum in Argis incenditur 320, 25. restituitur 334,19
Iuo præpositus ecclesiæ Beluacensis, Carnotensium episcopus, canonicum ordinem postliminio reuocat 603, 48. 607,23
Iuo legatus sedis Romanę in excommunicatione 626,54
Iuo Brito, episcopus in Trigel 617,7
Iuota nobilis vidua fit abbatissa Bouchagiensis & Lindaugiensis 143,21
Iura 48,19.64,22
Iuren tur: is 661;29
Iurus 42,17
Iustina Arriana sæuit in Ambrosium & orthodoxos 484,47
Iustinæ S. congregationis exordiū 853,42
Iustinianus nepos Iustini ex sorore, imperator 9,3.120,6. 151,36.422,36.513, 34.683,32.722,26. Parthos vincit 120,7. Gothos & Persas 722,28. diligens in legibus Romanorum colligendis, & in ordinem redigendis 422, 36.514,31.683,32.722,28. regem Persarum in fœdus recipit 422,13. ædificat basilicam S. Sophiæ 514,42. Bulgarorum reges interficit, eosque prosternit 516,12. occiditur 685,1
Iustinianus codex 422,39
Iustinianus II minor f. Constantini imperator 9, 30.16,7.125,12. 430,39. 539,25.684,44.726,43. diffidit de S. Synodo sexta 542,18. à via orthodoxa declinans reducitur 423,7. ob fidem orthodoxam infensus Sergio 431, 11. Catholicos persequitur 125, 13. cupit papam Sergium Constantinopolim portari 16,12. naribus truncatur 17,22. regno priuatur & exulat in Ponto 16, 38. 125,24.431,25. 541,23.542,26,30. recuperat regnū auxilio Terbelli 17,8.125,49.684,52.727, 8. sumit supplicium de hostibus 17, 9,23. 431, 39,52.542,35. Africam sibi subiugat 16,9. accersit ad se papam Constantinum & honorificè excipit 17,14. 126, 3.432, 19. petit intercessionem pro peccatis à papa 17,15. init fœdus decenne cum Sarracenis 16, 10.125,14.430,53.539,31. renouat ecclesię priuilegia 17,16. mittit exercitum contra Philippicum qui deficit, ibid. cum f. Tiberio secundùm regnat 125,55.431, 48. fœdus transgreditur contra Bulgaros, & iterum punitur 540,19,25.542,49. exercitum mittens in Pontum contra Philippicum, in nouas deuoluitur calamitates, in quibus occumbit 17, 20. 126, 14. 432,24.543,30.726,44
Iustinus senior imperator 8, 47. 119, 41. 151,35.421,16.511,50.722,13. Iustinianum in regni consortem & successorem assumit 120, 4. ardet benevolentia erga ecclesias & studio in extirpandis hæresibus 421,24. sæuerus erga suos cubicularios & ministros 421,26. orthodoxorum protector 683,21. parcit hæreticis Arrianis meru occisionis orthodoxorum in Italia 421, 14. 512, 40. multorum homicidio & etiam Vitaliani se polluit 119, 42. diem obit 422,27.513,33
Iustinus minor imperator 121, 15. 151, 37. 424,26.519,40.713,19. amentia obit 121,31.425,10.519,40.522,12
Iustinus episc. Alexandriæ 103,38
Iustinus historiographus 300,15
Iustinus philosophus 4,21
Iustinus philosophus Christianus & martyr mitigat Antoninum in causa Christianorum 104,12. librum pro defensione Christianæ fidei Antonino Pio offert 379,30.712,26. martyrizatur authore philosopho Cynico Crescente 104,33.379,19.381,4
Iustus imperator 121,14
Iustus archiepiscopus 122,53. destinat Anglis doctorem Paulinum 122,54. de Francia mittit episcopum Britannis 428,9
Iustus episcopus Hierosolymitanus 103, 5.41.376,40.378,35.377,39.378,46
Iustus monachus medicus aureos nummos habet 426,27
Iustus à Tiberiade Iudæorum scriptor 374,35
Iutta coniunx regis Bohemiæ moritur 701,50
Iutta soror Henrici Caruli, vxor ducis Sueuiæ 778,37
Iuuēcus presbyter Hispanus, poeta Christianus 399,41
Ixion Corinthiorum rex 325,30

K

KAADES rex Persarum 512,32. Manichæos occidit 513,2
Kagani, appellatio communis Hunnorum regum 512,28
Karam rex Auarorum 32,19
Kefernberg familia comitum interit 947,33
Kemlitz vrbs imperialis à marchione Misniæ subigitur 934,52
Kemnitz monasterij quis fundator 787, 13
Kenbeten abbatia cedit Rodolpho duci Sueuorum 170,37
Kettergraue capitur 749,37
Kichitzburg Winzzagani 29,15
Kindiboldus accipit regnum Lotharij 445,8. vxorem ducit Hudam 445,26. interficitur 445,53
Kirchberg villa monasterij Corbeiensis 171,36. capitur 261, 9. destruitur 811, 28.933,27
Kitzingen iuxta Mogum fluuium 698,11
Kribo diaconus frater Marchionū Wilhelmi & Ottonis occiditur 181,20
Kygibertus Moguntinus episc. 265,2

L

LABBAS episc. Hierosol. 110,11
Labdon vita & ætas 310,44
Labosordach rex Babylonis 93,20
Lacedæmon ſ. Semeles condit Lacedæmona vrbem 304,42
Lacedæmon conditur 304,41. recipit leges Lycurgi 320,41. obtinetur à Gonata Antigono 342,45
Lacedæmonij contra Messenios magnū gerunt bellum 320, 33. cum Atheniensibus fœdus ineunt 337,3,16. condunt vrbem Heracliam 337,21. incurrunt in Asiam ibid.
Lacedæmoniorum regni initium 150, 11. 314,53. finis 91,34.320,43
Lacestates, aliàs Pelasgus, rex Sicyonioꝝ 311,49
Lacinius tibicen in electione artis ludricę Romæ toleratur 348,16
Lactantius rhetor 111,39.398,2
Lacus in Italia effractus magnam ciet inundationem 145,13
Lacus prope Lubecum ventorum impetu concitatus submergit multa millia hominum 260,24
Lacus Lucrinus conuertitur in portum 353,24
Ladislaus rex veneno moritur 866,5
Lagidæ reges Ægyptij deficiunt 97,55
Lambertus Guidonis f. patri in regno succedit 69,38. contra Berengarium in Italia insurgit 574,27. à papa coronatur imperator 445,30. insolens 687,52. moritur 70,22.445,12.688,4
Lamberti mater Roma aufugit 70, 17
Lambertus dux terræ inter Ligerim & Sequanam 42,26. interficit Vuiliarium

num 42,27.occiditur 42,28
Lambertus comes rebellis ad deditionē compellitur 142,48
Lambertus comes de Gliehen à partibus regis Philippi contra Landgrauium 257,10
Lambertus comes Louanienſis adoritur Baldricum,eumq; vincit 592,32
Lambertus comes Montenſis in prælio occumbit 592,46
Lambertus Atrebatenſis epiſcopus moritur 616,19
Lambertus epiſc. Conſtantienſis 135,15. moritur 136,8
Lambertus Nouiomenſis epiſc. moritur 618,28
Lambertus ſ. Apri, epiſcopus Traiectenſis,poſt monachus,martyr 531,46. 535, 6.536,4.726,52
Lambertus Tungrēſis epiſcopus, regiam domum increpat, & ob id occiditur 17,6. 541,47. corporis eius translatio 543,19
Lambertus Schafnaburg. ſcriptor tertij libri huius tomi, aſſumit monachatum 164, 21. ingreditur peregrinationem Hieroſol.164,37. de peregrinatione Hieroſol. in cœnobium Hersueldenſe redit 165, 3. venit in Saleſelt 186,33.187,9
Lamech vita & ætas 86, 40. 149, 36.277, 45
Lamedon Sicyoniorum rex 306,34
Lamiscum bellum 340,49
Laminæ aureæ cum ſcriptura inuentio 555,12
Lamiſſio rex Longobardorum ſecūdus, eiuſq; origo 506,36
Lampares Aſſyriorum rex 307,10
Lamprides Aſſyriorum rex 306,42
Lampſacus condita 325,40
Lana de cœlo inter pluuias fluit 113, 45
Lancea in Chriſtum dominum fixa inuenitur 780,12
Lancea Conſtantini Magni imperatoris, imperij inſigne 578,44
Landæ Aronis villæ lues lethalis,eiusque præſagium 635,44
Landelinus 533,41
Landericus Maior domus 12,32
Landolfesdorf villa 68,1
Lando papa 132,28.446,50
Landrada ſoror Pipini 550,33
Landulfus comes in Apulia pater Thomę Aquinatis 811,36
Landfridus rex Alemanniæ 18,19. bello petitur 546,8.vincitur 22,45. moritur 127,7,40
Landfridus & Sigiſmundus legati in Perſiam 34,30. in itinere moriuntur 34, 32
Landgranius à rege Philippo bello petitus ad deditionem cogitur 257,15
Landgrauius, filius S. Elizabeth, diem ſuum obit 257,52
Landgrauij pugnant contra aduocatos regis,cosque vincunt 262,26
Landwardus epiſcopus Romæ ſynodo contra Ioannem papam profugum interest 81,38
Lanfrancus Canmarēſis archiepiſcopus 604,16
Lanfrancus,monachus,Prior,Abbas,Archiepiſcopus, ſcriptor de Euchariſtia 598,13.600,16.604,16.773,39.moritur 609,23
Langen Wice pagus 957,14
Langobardi, Vide Longobardi.
Laodicea conditur 95,43.342,33. à Chriſtianis capitur 609,19.terræmotu corruit 366,11
Laomedon rex Troiæ 89,37
Laoſthenes Aſſyriorum rex 316,21
Lapideus,mons & caſtrum 236,53
Lapis grādis forma Deiæ cœlitus decidit 883,11
Lapithæ & Centauri inter ſe belligerantur 89,35.309,51
Lapus de Caſtellione Benedict. 836,7
Largius Romæ primus dictator 332, 43
Lateslaus Cracouienſis epiſc. canonizatur 742,8
Latinæ literæ inuentæ 311,47
Latinarum eccleſiarum cantus initium, & vnde 485,48
Latiniacum cœnobium 533,18
Latinus rex Latinorum 90,3
Latinus Syluius quintus Latinorum rex 90,22
Latinus Fauni f.rex in Italia 310, 23.311, 40.331,19
Latinus Syluius rex Latinorum 315,15. 331,33
Latini a Latino rege dicti 310,24
Latini rebellant Romanis 333,12. à Romanis domantur 95,25.340,47
Latinorum regum catalogus 331,19
Latini hiſtorici commendantur 880,10
Latona mater Apollinis conuiuit Tityoni 307,22
Latorius comes liberat Narbonenſe oppidum ab obſidione Gothorum 413, 30
Latronianus Priſcillianæ aſſecla gladio damnatur 408,44
Latus epiſc.comburitur 507,24
Laudoaldus 531,46
Laudoaldi S. translatio 5[illegible],13
Laudunenſis epiſcopatus initium 510,4
Laudunenſis cuiuſdam mulieris homicidium, & ſupplicium iritum 607, [illegible]8
Laudunum vrbs capitur à Carolo duce 589,7
Launomarus Carnotenſis,fundator cœnobij Curbionenſis 509,23
Laurenzenſis abbas eludit archiepiſcopū Bremenſem ſibi abbatiam eripere volentem 170,50
Laurenſis abbatia cedit archiepiſcopo Bremenſi 170,32
Laurentij antipapæ tumultus 682,42
Laurentius archiepiſcopus moritur 122, 48
Laurentius epiſcopus Anglorum 526,24. obit 528,33
Laurentius presbyter dux Cruciatorum 903,16
Laurentij archidiaconi martyrium,eiuſque occaſio 380,1.390,9
Laurentius Geruaſij 886,55
Laurentius Valla 863,12
Laureshem monaſterium 76,42
Lauriſſa monaſterium 437,25
La Wingen obſidetur 830,15
Lazarus moritur 364,23. reſuſcitatus, epiſc.in Marſilia 710,45
Lezna meretrix linguā ſibi morſu amputat 331,42
Leander epiſcopus Hiſpalenſis 11,37.prędicator efficax 11,37,48.conuertit Richardum Gothorum regem 121,45. Gothorum doctor in fide catholica 415,33
Lechfeld locus & campus prope Augeſtam 30,21.731,33.clade Hungarorum nobilis 688,24.756,50
Lecho rex Bohemorum trucidatur 439, 32
Legari apoſtolici & regij mittuntur ad Thaſilonem pro obedientia Pipino eiusq; poſteris præſtanda 28,32
Legati Græci ſaluāt Carol.baſileū 39,44
Legati Græci accipiunt Romæ libellum pacis 39,46
Legati Venetorum veniunt ad imperat. Carolum 35,40
Legatio ſolennis à Carolo ad Nicephorum Conſtantinopolim mittitur 39,1
Legati imperatoris regrediuntur 35,3
Legatio de Conſtātinopoli ad Carolum venit 38,42
Legatio de Corduba ad Carolum venit, ibid.
Legati Dalmatiæ veniunt cum muneribus ad Carolum 35,41
Legati de Oriente afferunt Carolo pretioſa munere 36,20
Legati Pannonij ad Carolum 39,27
Legati Sclauorum ad Carolum imper. 39,28
Leges Romanæ correctæ 9.9
Leinſtein caſtrum capitur 261,11
Leiſten caſtrum deſtruitur 821, 28.933, 27
Lemnus inſula 308,50
Lemouicenſis comes & epiſcopus eorum moritur 661,45
Lemouicinæ regionis depopulatio 557, 14
Lengenfeld militaris ab Erfordenſibus capitur & decollatur 931,34
Leuigildus profanus filium puer occidit 11,37
Leo I Pellita cum filio Leone imperator 8,11.117,51.118,19.151,32.417,42.502,26. 720,34.fœdus init cum rege Oſtrogothorum 502,28. ardet zelo in ſynodi Chalcedonenſis definitione tueſiganda 502,27. mittit Anthemium in Italiam ad imperium recipiendum 417,50.Leonem nepotem conſortem imperij conſtituit 418,25. obit 418,28.505,45.525,31
Leo II iunior, ſenioris Leonis nepos,ex familia Ariadne Aug.16,37.525,31.418, 33.540.544,23.726,49.regnū diuidit 525, 37. Zenonem generum ſucceſſorem manu ſua coronans expirat 418, 43. 547,52
Leo III patricius inuadit imperium, Iuſtinianumque naſo mutilatum expellit 17,22.431,31.541,23.684,46. à Tiberio ſucceſſore capitur, mœrceratur, naribus truncatur, occiditur 16, 47. 125, 50. 431, 50, 39. 542, 36. 684, 53
Leo imperator IIII 18,10.125, 50.433,17. 554,17.727,27. odit papam 545,31. odit,comburit, & combuſtionem imaginum Dei & Sanctorum imperat 18,29,36.546,4.685,46.727,28. in Syriam proficiſcitur 554, 41. moritur 435,12.554,55
Leo V,filius Conſtantini imperator Roman. 560,38.685,46.728,33
Leo imperator Conſtantinopolitanus 571,42.moritur 575,6
Leo I papa 7,54.117,9.497,16.726,37. Manichæos Romæ protrahit & communicat 117,28.423,15. vocatus à Theodoſio pro Eutyche te à Romanis reſi-

netur117,18.interit 414,45.716,55
Leonis papæ epistola decretalis 368, 22
Leonis papæ ordinationes, eiusque reliquiarum sanctarum traditio 497, 17
Leo II papa 15,45.124,43.430,51. 538,42. 710,24
Leo III papa 32,4.129,8.439, 50. 557,12. 686,13.728,43.mittit legatos & munera ad Carolum 32,5. oculis & lingua truncatus euasit, & ad Carolum imper.fugit 33,4.129,13.439, 52.728,53.videns & loquens venit ad Carolum magnum 153,40.557,32.Spoletum ducitur 33,7.à Carolo honorificè excipitur & dimittitur 33,10. reuertitur Romam 33,12. cum senatu Romano humiliter Carolum suscipit 33, 42. accusatur multorum criminum 33,52. iureiurando se ab obiectis criminibus purgat 33,55. 439, 13.729,3. sedi suæ à Carolo restituitur 557,39. coronam Carolo imponit,& in regem & imperatorem inungit 34,8.686,15. intercedit pro aduersarijs patrum in exilium relegatis,partim supplicio affectis 34,14.557,40. venit ad Carolum ad festum Natiuitatis 35,20. veniens ad Carolum honorificè excipitur & dimittitur 35,10,22. venit in Franciam 153,45.439,26.558, 43. confirmat testamentum Caroli imperatoris 35, 47. dat Romæ Græcis Constantinopolitanis legatis libellum pacis 39,46. diem claudit extremum 129,42.440,26.729,17
Leo IIII papa 130,24, 35. 442,32. 730, 17
Leo V papa 132, 29. 446, 34. 565, 5.731, 54
Leo VI papa III, 35. 133, 9. 447,37,38.578, 53.732,6
Leo VII papa 134, 11.447,45.575,8.732, 9,25.expellitur & restituitur 82, 1, 17. 134,12
Leo VIII papa 757, 40. sede pellitur 757,41.restituitur 757,45.Ioanni papæ profugo surrogatur, sed mox deponitur.iterum restituitur 584, 6, 32. 757, 41,45. exaurorat papam Benedictum 82,18.moritur 83,11
Leo IX papa, aliàs Bruno ordinatur 141, 43. 448, 36. 579, 33. 597, 26. 735, 13. sollicitus ad motus imperij comprimendos, ecclesiæque statum emendandum 597,41,45. 598,17. scriptor contra Græcos 598,27. mittit legationem in Græciam ad imperatorem ad cõfutandas hæreses 598, 33. celebrat synodos Romę & alibi 141,49,51.142,6, 18,31. subiicit sibi principes,& ciuitates rebelles excommunicat 142, 19, 20.grauibus de causis Moguntiæ synodum celebrat 161, 4. ab officio suspendit Hunfridum archiepiscopum Rauennatem 142,32. excommunicat ob periuria & adulterium Gregorium episcopum Vercellensem,eumque satisfactionem promittentẽ absoluit 142,44.Romam regrediens, duces & milites secum ducit contra Norm.161, 10. contra Norm. exercitum ducit, & cum eis confligit victoria ancipiti & cruenta 145,25.161, 27.451,1. à Normannis obsidetur & capitur 145, 41.161,19. 597,47. expirat 146, 25. 161, 45.451, 6.599, 16.735, 29
Leonis papæ IX institutæ 691,14
Leo papa X 896,16
Leonis papæ X patria & familia 835,44
Leo archidiaconus Bulgarorum episcopus, author dissensionis Græcarum ecclesiarum à Latinis 598,27
Leo diaconus,& legatus arbiter inter Aëtium & Albinum apud Gallias, rediẽs constituitur papa 414,19
Leo legatus Irenes ad Carolum 34, 43.
Leo Spathatius 39,3.exul in patriam à Carolo remittitur 39,5
Leobotes Lacedæmoniorum rex 316, 24
Leocrates Athenienſium rex 324,31
Leodegarius Augustod. episcopus 537, 28.capitur 538,32.martyr illustris 539,7. 540,18
Leodepoldus abbas 533,52
Leodicense cœnobium ad S. Laurẽtium 594,11
Leodicẽsis insulæ cœnobij fundator quis 592,36
Leodiensis episcoparus initium 543,20
Leodiensis episcopus immunis ab expeditione Saxonica 218,48
Leodium vicus publicus ad Mosam,pòst vrbs cathedralis 17,7.25,40.67, 9. munitur & exornatur 586, 47. expugnatur 871,20. à Nortmannis deuastatur 59,31.capitur & muris mudatur 752,13. supernè corripitur 616,43
Leonardus de Arecino 851,32
Leonardus Iustinianus 863,8
Leonianæ fabricæ Romę exordium 563, 12.dedicatio 563, 43. obsidio & captio 573,50
Leonides Origenis pater obit 383,50
Leonidiæ 24,43,53
Leopoldus dux Austriæ Leopontios oppugnat & occumbit 844,37
Lepidus hostis publicus indicatur 350, 17
Lesbij mare obtinent 324,48
Lesches Lesbius 325,18
Letho dux Bethemanorum trucidatur 559,10
Lethu tertius rex Longobardorum 506, 40
Letzo dux Bohemorum 35,36. occiditur, ibid.
Leucippus rex Sicyon. 298,49
Leuculfus dux Saxonum, pater Ottonis, auus Henrici regis 566,49
Leudesius f. Erchonoaldi Maior domus 537,53.occiditur 538,4
Leufredi sancti de cruce abbas scriptor de Eucharistia 598,11
Leui episc.Hierosol. 103,41.377,39.378, 47
Leuticij ad idololatriam reuocantur 587,31
Leupus rex Valentiæ & Murciæ munera mittit Anglorum regi 643,17
Le Wigildus cum Le Wa fratre rex Wisigothorum & Hispanorum 11, 36. 521, 4. Hispaniam sibi rebellem subigit 424, 44. Arrianus exilio mulctat filiũ 522,49. filium occidit 121, 42.523,12. moritur 523,18
Libanius Antiochenus rhetor 405,48
Liber cur muliebri corpore pingatur 308,31
Liberi patris sepulchrum 308,30
Liberatus abbas cum sex fratribus martyrizatur 506,10
Liberius papa exul & pòst hæreticus 7, 2. 122,48,50.123,9.402,19. 403, 29, 35.716, 41,46
Liberius mimorũ scriptor moritur 353,16
Libias conditur 98,20.360,39
Liborius cõfessor & episcopus,patronus ecclesiæ Padelbrunensis 730,3
Liburnia 33,16
Libutius cœnobita S.Albani 80,19
Liburius ordinatur Rugorum genti episcopus 80,20. iter ad Rugorum episcopatum differens moritur 80,31
Libya vastatur 103,36.377,29. per testamentum Romanis relinquitur 351,41
Liehtenstein castrum capitur 943,37
Lichus fluuius 79,40
Licinius Cæsar III, 23,38. imperator cum Constantio creatur à Galerio 111, 42. 397,5.715,24.Christianos de suo palatio pellit 111, 42. 398, 8. occiditur 111, 48.399,8,24
Lidericus Harledecensis pater Ingerranni in Flandria principatur 556,31
Liemarus ordinatur archiepiscopus Bremensis 188,23. legatus Saxonum ad Henricũ regem 224,21.263,7.moritur 465,8
Liemarus Bremensis, Eppo Citicensis, Benno Osenbruggensis, episcopi, Saxonum conspirationem improbant, ideoq; ad regem se conferunt & eius partes sequuntur & tuentur 193,14
Liestorph portus in Oceano 37, 13
Liethardus episcopus Cameracensis,pòst exul 622,27
Liga Sueuica contra Schwirzeros 884, 48.888,20
Ligeris fluuius 14,27
Liguria 34,33. vastatur 152, 22
Liguſticum bellum 343,37
Lihesi locus 28,8
Lilinges dux Isaurorum 119,13
Limpoldus Moguntinus archiep. 774,45
Limpurgum monasteriũ,olim castrum inter Nemetes & Vangiones 136,48
Lindaugia cremarur 135,38
Lindaugiensis abbatissa humanis excedit 143,21
Lingones debellantur 873,37
Linhidi villa 29,25
Lintperth filius Cuniperthi rex Lõgobar. 542,6.capitur & perimitur 542,19
Linus papa martyr & coepiscopus sub Petro apostolo 710, 23. 366, 21. 365,8. 308,47
Linus Thebæus Musicus 150, 4. 306, 1,14. magister Herculis 308,47
Linzo Cremonensis episc. imper. Ottonis legatus ad Romanos pro noua papa eligendo 83,14
Lipara condita 325,35
Lippa locus & flumen 27,29,32.29,21
Lippense castrum reædificatur 27,35
Lipsensis academia, colonia Pragensis academiæ,incipit 849,36.854,18
Lirænabbatiæ tres fratres succelliuè præsident 660,52
Lisiardus episc. Suessorum moritur 622, 24
Litania septiformis vel maior 426,17. 523,33.724,33
Literæ inter Mendicantes ordines floręe 807,22.inter monachos Benedictinos & Cistercienses frigent 807,23.
Literarum apud Hebræos initium 149, 51. apud Græcos 150,2.apud Latinos 150,6
Litorius dux Romanorũ pellit Gothos 116,52.à Gothis capitur 117,5
Liuius Patauinus historiographus moti-

tæ 100,11.359,18
Liuius Tragœdiarum ſcriptor 345,54
Liutbaldus marchio Adalberti marchionis f. obit 238,5
Liutbaldus præpoſitus Rabembergenſis conſtituitur archiepiſcopus Moguntinus 142,50. decedit 147,43
Liutgarda regina moritur 129,16
Liutharius monachus cum Werinhario fratre, comite, ſanctâ ingreditur peregrinationẽ, & in ea cum ſocio moritur 146,36
Liutolphus Treuerenſis archiepiſcopus moritur 135,45
Liuthprandus f. Anſprandi rex Longobardorum 17,29.18,16.543,24. amicus Caroli 547,36. in exilium cum patre eiicitur 544,20. Papiam transfert reliquias S. Auguſtini 18,16.226,43.434,42. 545,28. obſidet & capit Rauennam 18, 17.545,39.547,4,46. inuadit vrbes Italiæ 18,33. incidit Pipino capillum, & donatum remittit 18,42. auxiliatur Carolo contra Sarracenos 18,54. confirmat donationem Romanæ eccleſiæ factam ab Henrico 433,2. moritur 548,9
Lizen nouum caſtrum capitur 647,40
Lobienſe cœnobium 533,44.541,42
Lochau caſtrum 878,55
Locho rex Lacedæmoniorum 319,20
Locri conduntur in Italia 324,31
Locuſtæ 568,50. per Galliam 53,50
Lodoenſis comitatus à Scoto Anglo reſtituitur 636,10
Lombardia defenſionem petit à Landgrauio 931,35
Londinium cedit regi Angliæ Henrico 635,14
Londunenſis epiſc. metropolita 122,11
Longiportum monaſterium 624,25
Longolare 24,28,49
Longobardi ſub poteſtate ducum 11, 25. tribuunt munera Childeberto 11, 32. imperatorem ſibi ſubiectum & obœdientem exoptant 596,18. ſubdunt ſe Carolo 26,40. Francorum tributarij, libertate & fœdere Francis coniunguntur 528, 31. tam fœminæ quàm viri immani laniena ſeipſos deturpant 36, 33. inuadunt cœnobium Caſſinum 13,2.426,44.524,27. inuadunt Sutrinenſe caſtellum, & liberè pontifici reſtituunt 434,47. cum Græcis belligerantur, & vincunt 30, 41, 43. cum Gepidis 513,25.517,33. habitationes habent varias 506,41. Rugilam occupant 506, 29. in Pannoniam cõmigrant 513,37. Gallias ancipiti euentu ingrediuntur 10,43. 521,54. deficiunt, & Adelbertum in Italiam reducũt 82,52. in Italiam introducuntur 424, 42. Romam obſident 425,37. 683,53. 723,20. Italiam populantur 121, 37. in Italia dominantur 520,33. exercent tyrannidem in vrbes & eccleſias Italiæ 424,47. 521,28. in Italia debellantur 527,52. compeſcuntur 684,34
Longobardorum, aliàs Winilorum origo, peregrinatio & habitatio 480,9. 506,41. duces regi de neceſſarijs proſpiciunt 11,28. principes de regno contendunt 16,35. reges Flauij 522,52. regnum adminiſtratur à ducibus 521, 8. deſtruitur 553,55.554,6
Loradin rex Halapriæ moritur 658,31
Loresheim monaſterium 56, 14. 58, 39. 377,13
Lotium 104,42
Lotharius I Ludouici imperatoris filius, rex Italiæ & Lotharingiæ, Roman. imperator Auguſtus 40,54.41, 10. 441, 58,54.561,44.564,42,48. 687,37. in vxorem ducit filiam Hugi comitis 441,8. petit Italiam 41,3. Italiam occupat 130,18. bellat contra fratres Ludou. & Carol. 154.27. regno expellitur 154,30. ob arreptum imperium bello à fratribus impetitur 41, 13. 442, 3. 564,8. cũ fratribus paciſcitur 154,31. regnũ inter filios diuidit, & in monaſterium Prumiam cedit 42,4. 142,43. 154,47. 565,29. 566,7. 687,53. moritur 130,36. 692,12
Lotharij imperatoris filij 41,31
Lotharius rex frater Ludouici imp. moritur 130,51
Lotharius II rex in Lotharingia filius Lotharij imp. & ipſe Roman. imper. Auguſtus 41,31. 442,6. 566, 11. 687,51. 692, 53. ducit vxorem 42,11. amore concubinę Waldradæ de repudio Thietbergæ cogitat 43,15. 442,23. ob adulterium Nicolao papæ defertur 44, 1. compulſus recipit Thietbergam, dimittit Waldradam 44, 50. 46,50. 566,54. excommunicatur 730,26. literis ſe purgat Adriano papæ, eiuſque conſpectum & colloquium expetere ſe ſcribit 49, 30. iterum in Thietbergam commouetur 45,29. iuuat Ludouicum in oppugnandis Sarracenis 49,8. cõmittit Hueberto abbati quaſdã terras 44,17. proficiſcitur Romam 50,6. Romæ etiam communione ſacra innocentiam ſed falsò aſſerit 50, 48. interimit regem Sclauorum 154, 32. 442,23. moritur 51,5. 443,40. 567, 53
Lotharij exercitus peſte & morbis armenarum affligitur 48,11
Lotharij II tempora felicia 787,4
Lotharius III dux Saxoniæ Rom. imp. Aug. 254,43. 470,35,6. 621,55. 622,8. 737,12. 785,43. 787,3. dat filio ducis Baioariæ ducatum Saxoniæ 470,11. filiam 470,43. expeditionem ſuſcipit in Italiã pro coronatione 471,47, 51. 624,39. Innoc. papam mutua veneratione honorat 624, 35. zelo flagrat in Dei cultu promouendo 787, 10. à Græcis muneribus honoratur 255, 4. igne exuit Auguſtam ciuitatem 254, 52. obſidet Nurenberg 254,45. obſidet Spitam 254,47. ſecundò mouet expeditionẽ in Italiã 472,11. 625,17. in Bohemos expeditionem ſuſcipit ſed infauſtam 254,45. 622, 11. obit 255,5. 472,21. 625,27. 737,13
Lotharius Franc. rex filius Clodouæi cũ fratre Childeberto Hiſpaniæ magnã partem occupat, ſed parcit Cæſarauguſtæ 516. 35. compeſcit Thuringos & Francos 518,34. ſeuerus in filium rebellem 519, 29. regnum inter filios partitur, & moritur 221,29. 519,36
Lotharius f. Chilperici, Lotharij nepos, rex Francorum 523,4. præliatur cum Theodorico, & vincitur magna ſui exercitus ſtrage 525, 39. moritur 530, 20
Lotharius f. Clodou. rex Francor. 535,41. obit 536,16
Lotharius rex Francor. 544, 49. moritur 545,24
Lotharius filius Hugonis, titulo tenus Berengarij collega in regno Italiæ 588, 50,53
Lotharius f. Ludouici rex Franciæ 582, 47. Flandriam vaſtat 585,33. trucidat Brunihildem, Sigebertum, & totam ſtirpem eius 123,18. Lotharingiam incurſat & imperatorem irritat 587,46. cum imper. tranſigit 588, 9. denuo inceſſit Lotharingiam & capit Virdunũ 588,39. reſtituit Gotefridum comitem & Virdunum 588,48. moritur 124, 53. 588,49
Lotharius rex conſtituitur 126,31. rex Francorum nomine, non poteſtate 433,37. moritur 433,43
Lotharius rex filius reginæ Gerbirgæ ſororis Ottonis imp. 82, 47. dominam Henimam in vxorem ducit 83,25
Lotharius rex Alemanniæ 911,27
Lothete rex Anglorum 887,7
Lotharienſes benignè recipiuntur ab Ottone rege 79,3. regi Ottoni ſubduntur 76,32
Lotharingia à Lothario imperatore Ludouici imperatoris filio 41.23.442,20. ab imperatore ſubigitur 581,25,ab Ottone incurſatur, à Gothelone defenditur 595,44,51. æqualiter inter Lotharij fratres diuiditur 568,13
Lotharium caſtrum Bramſpantium obſidetur 592,16
Louen locus caſtrorum Normãnorum 61,22.62,22
Louendeburg locus prope Wormatiam 200,5
Lubaldus marchio de Sceyn defungitur 471,11
Lubec ſæua peſte infecta 738,21
Lubecenſe conſiſtorium comburitur 840,3
Lubecenſis Benedictini monaſterij Cismariam traductio 803,30
Lucani in coniuratione Gallorum Senonum contra Romanos 342,6
Lucania à Lud. imper. ad Græcos defert 52,52. ſe Ludou. imper. dedit 531
Lucanus poeta moritur 101,8
Lucas caſtrum capitur 21,16
Lucæ Euangeliſtæ oſſa Conſtantinopolim perferuntur 113,12.538,9
Luceria ciuitas Italiæ 34,49. in deditionem recipitur 34,50. 558,36. ſolo æquatur 34,40
Lucerius imperator 504,21
Lucerij electio & epiſcoparus 504,30
Luchteuburg caſtrum obſidetur & deditur 948,52
Luchten Wald caſtrum deſtruitur 929,10
Lucianus preſbyter habet reuelationes quorundam corporum 116,5
Lucianus Antiochenus preſbyter martyr 397,7
Lucianus preſbyter ſcribit Hieroſolymis Græcè reuelationem 411,11
Lucifer Caralitanus epiſc. immunis ab Arriana prauitate 405,3 exulat 403,2. de exilio rex reuocat 404, 21. moritur 113. 51. 405,3
Lucifer ſtella 434,13
Lucilius poeta Satyrarum ſcriptor naſcitur 347,45. moritur 349,58
L. Accius ſcriptor tragœdiarum 347,30
L. Annius ciuitates multas capit 350,38
L. Annius Melas frater Senecæ & Galliones promeretur bona filij Lucani à Nerone 305
L. Antoninus Commodus imperator 105,36. vincit Germanos & deinde tri-

umphat

nmphat. 105,37,40
Lucius Aurelius Commodus imperator 104,43.151,14. Athenis sacrificat,& ignem in coelo fulgurãtem videt 104, 46.moritur 105,18
Lucius Britanniæ rex ab Eleutherio papa petit Christianissimum 101,5. 381,33. 712,41
Lucius I papa,martyr 108,40.388,13.390, 2.391,45.392,14. 714,9
Lucius II papa,antè Gerardus cancellarius 473,16.627,25.737,21
Lucius III papa,antè Ostiensis episcopus 671,11.738,18.creat Cardinales 675,11. moritur 676,20
Lucko We ciuitas 262,27
Lucretia corrupta à Tarquinio 93,51
Ludelinus episcopus Tullensis 70,10
Luderus dux belli Saxonici 783,21
Ludi seculares Romæ aguntur 334,49
Ludicra ars eiicitur per Censores vrbe Roma 348.15
Ludmardus episc. Vercellensis, Caroli imperatoris consiliarius 72,3. ab Vngaris perimitur 72,7
Ludouicus I f.Caroli magni, rex Aquitaniæ, Alemanniæ, Italiæ, Franciæ, & imper. Rom.Aug.28,30.40,8.129,38, 41.153,54-440,4,17.33-555,9-560,53.687. 20.729,16.911,27.rebellat 129,45.ducit vxorem 154,6.440,50.pius & munificus in ecclesias 729,20, 34. fundat episcopatum in Hildensheim 153,55.Aquisgrani synodum habet,& ordinat vitam monachorum 154,3. celebrat conuentum Nouiomagi 130,5.per legatos conciliat Orgarium archiep. & monachos Heruel denses inter se litigantes 154,34.obsidet Dertosam ciuitatem 37,35. vastat Britanniam 154,9. Britanniam subigit 440,47. 441,26. in Britan. Normannum regem vincit 154,5. tradit Numenoio ducatũ gentis Britonum 40,52. Vuomar cum regẽ debellat 154,9. exercitu Afros proternit 562,52. Sclauos vastat 440,54. Carolum f. constituit regem,& cæterorum filiorum animos à se abalienat 441.46.pœnarũ vehemẽtia odia suorũ filiorum & optimatum in se deriuat 563,22.corripitur 563,28. oppugnatur 129,46,47. imperio priuatur & incarceratur 40,53.deponitur à filiis 154,4. 441,13. è custodia ab iisdem liberatur, & imperio restituitur 40,55.441,34. 563,32.582,10,15.filio reconciliatur Lothario,eique coronam imperij tradit 564,4.vxorem 441,5.insequitur f.Ludou.154,25. persequens filium morbo grauatur 41,6.vita excedit 41,8.130,14. 154,26.441,48.564,8
Ludouici imper.filij 687,20,30
Ludouici imperatoris partitio regni inter filios 561,33
Ludouici imper. filiorum aduersus se tumultus 563,6
Ludouicus & Pipinus restituunt patrem Lud.imp.in regnum 154,21
Ludouici f.imperatoris Lud.contra patrẽ coniuratio,eaque iterata 154,19,23
Ludouicus & Carolus aggrediuntur bello Lotharium 41,13. bello petuntur à Lothario fratre 154,27. cum Lothario ob partitionem regni magna sua clade rixantur 130,17.564,13.687,40.inter se placantur,& regna diuidunt 41, 17.154,31.564,19,36
Ludouicus II,Ludouici filius,rex Germaniæ & imperator, cum fratribus Lothario,Carolo & Pipino 130,15.154,26, 153,8.564,47.687,44. Germaniam occupat 130,18. monasterium Herolfesfelt priuilegijs donat 154,33. cum Carolo confligit 131,10.cum patre pacificatur 130,54. mittit Lud.f.cum exercitu contra Abotritos 154,51. contra Sclauos Marahenses belligeratur 42,22. capit principem Sclauorum Marahensium Rastitz 42,24. bellum adornat contra Ratzidum regem Maruhen. 154,46.155,2,442,55. in Saxonia memorabile factum perficit,in furore seruorum comprimendo 564,23.moritur 131,9.155,7
Ludouicus & Carolus fratres cum fratris Lotharij filio Lothario pacem ineunt 154,52
Ludou.f.Lud. Pannoniam subigit & Bohemos domat 154,38.442,36. iterum pugnans cum Hungaris, vincitur 155, 32.moritur 155,11
Lud.III filius Lotharij rex Italiæ,& Rom. Aug.42,31.42,5.130,36.443,53.566,10. 687,14,50.exercitũ vndiq; contra Sarracenos contrahit, & cum eis satis feliciter pugnat 49,4. Sarracenos profligat, sed suorum cum dispendio 167, 34.ducit exercitum contra Beneuentũ 52,54.ciuitates Campaniam, Lucaniã, in deditionem recipit 53,6. Capuanos rebelles in gratiam recipit 53,15.præsidia ponit per ciuitates Italiæ 53,16.graui casu concutitur 130,53.fraude Adalgisi Beneuenti perlicitatur 53, 26. 568, 37.Beneuento eicitur 53,34. Romæ de Adalgisi perfidia apud pontificẽ conqueritur 53,38. à pontifice à iuramẽto Beneuentano absoluitur 53, 42. denuo mittit reginam cum exercitu contra Beneuẽtanos 53,46.moritur 54,41.131, 7.443,15.569,31
Lud.rex vocatus à regni proceribus Caroli fratris regnum ingreditur cum exercitu 47,47,55.rebellat ob imperũ fratri Carolo 569,33. è regno fratris fugit 48.11.uuat Bulgaros in Christianismo 50,6. ægrotat 51,25.per legatos dehortatur Carol.ab occupádo regno vtriq; competenti 51,25,52. conatur opera Mogun.archiep. Caroli cõsilium de abbate Hild Wino in archiep.ordinando,impedire 52,31.dat Carolo fratri per legatos optionem, aut regno Loth.excedendi,aut secum pugnandi 51,55.diuidit cum Carolo regnum Lotharij equis partibus 52,4. à conuentu ad Aquaipalatium redit 52, 8.ægrotat 52,9,14. Carlom. excæcato concedit monasterium 52, 48. de Sclauis victoriam obtinet 566,38. moritur 56, 13. quos reliquerit filios 56,27
Lud.rex German. varia bella vario euentu cũ Sclauis ducit 568,17. videt visionẽ in somno de patre suo 569,12. moritur 569,48
Lud.f.Ludouici regis 56,28. Francofurti relidet 56.39.per legatos patruum Carol.foederis cum patre icti commonefacit,& a bello dehortatur 56,42.salutaribus monitis apud patruum Carol. nihil proficiens, ad arma se accingit 56,54. cum patruo Carolo confligit 57,7.155,9. vincit patruum Carolum 57,12.443,43.breui post patrem moritur 57.47.relinquit tres filios 57,50.58,1
Ludouici regis filij diuiserunt inter se paternum regnum 57, 16. dant Ludouico Austrasio portionem regni Lotharij 58,25
Ludouicus rex Austrasiorum Ludouici æquiuoci regnum occupare tentat 58, 21.portione regni Lotharij à filiis Ludouici accipit 58,25.cum Nortmannis confligit 58,30.in conflictu amittit filium nothum Hugonem 58,33. nepoti Arnolpho concedit Corantanum 59, 11. à morte fratris Caroli Baioariam occupat 59,9.131,16. Neumagum munitionem Nortman.obsidione claudit 59,20. ad Neumagũ cum Nortmãnis congreditur parum auspicatò 59, 21. obsidioné Neumagij soluit 59,26.moritur 59.45.443,27
Ludouicus frater Carlom. regni fratris hæres 444,6.moritur 60,22.132,17. 444,14.446,26.576,14
Ludouicus f.imper. Lotharij rex Longobardiæ inungitur 564,34
Lud.III,Balbus,Caroli filius, rex Galliæ, Roman.imp. Aug. 560,22,43.570,14, 31.moritur 131,15.444,17.570,31
Ludouicus f.Ludouici ex Anfgard 57,50. grauilapsu de fenestra præcipitatus expirat 59,50
Ludouicus f. Bosonis accipit nonnullas ciuitates Rudolphi ab Arnolpho 69, 35.à Longobardis rex adscisitur 70, 22.445,23.cum Berengario congreditur 71,11.fugat Berengarium 71,13.Romæ coronatur 71, 14. Berengarium Italia expellit,& sibi eius ditionem subiugat 72,38 rursus à Berengario capitur,& Italiam abiurare cogitur 576,11, 34. immemor iuramenti Italiam ingreditur,& regnum arripit 576,24.sed breui pòst capitur & excæcatur 72,45. 446,14.576,34
Ludouicus IIII f. Arnolphi imper.71 39. 155,22.445,39,44.574,15.688,18.731,11. adhuc puer rex eligitur 131,48. cõuentum celebrat apud Tributias 73,27. proscriptione publica dãnat Gerhardum & Matfridum comites 73,46.citat Adalbertum ad conuentum 73,28. obsidet Adalbertum in castro Terrassa 73,33
Lud.rex iubet Adalb. comitem occidere 155,29.446,33.688,22.cum Vngaris infeliciter pugnat 731,12.ab Vngaris vincitur 575,5. tributarius Vngarorum 575,11.obit,& Carolinorum prosapiã, quo ad regnũ,finit 74,8.688,34.731,18
Lud. Bauarus rex Roman. vim patitur à duce Austriæ ob fratrem captũ 263,35
Ludouici Bauari iusticiarius inhibet prouinciale capitulum Benedictinorum 264,8
Ludouicus imperator se in curia Francofurtensi ab hæresi à papa sibi imputata purgat 264,15
Ludouicus dux Bauariæ occiditur 695, 29
Ludou.V dux Bauariæ imperator 826, 48. coronationem non magnopere curat 826,52. vrbes quasdã oppugnat 830,15.tandem coronatur 830,37.interit 837,53
Lud. dux Bauariæ imp. cum alio electus obtinet 936,43. Romam proficiscitur 937,51. moritur 941,6
Ludouicus Pannoniæ rex bello compescit Venetos 840,54
Ludou.rex Galliæ Romanæ,filius Caroli 76,17.ad recuperandã Lotharingiam

Alsatiam hostiliter inuadit 76,18. ex Lotharingia expellitur 76,20. ducit in vxorem Gerbirgam 76,47
Ludouicus & Leo imper. pacem firmant inter se 560,46
Ludouicus Britones compescit 561,12
Ludouicus f. Caroli regis Franc. fugit in Angliam 578,29. in Franciam ad regnum paternũ redit 578,42. Lotharingiam inuadit 580,32. capitur & custodiæ traditur 582,4. moritur 582,47
Ludouicus rex Francorum 614,17. mittit exercitum contra prædonem Thomam de Marla 623,35
Ludouicus f. Ludouici rex Franciæ inungitur 623,45. obsidet Fara castrum, & dominum castri ad cõfœderationem compellit 624,27. celebrat nuptias 625,21. obit 625,24
Ludouici regis cũ papa dissensio 626,47. eorum reconciliatio 627,21. simultas contra Theobaldum 626,18, 51. 627,27. peregrinationis difficultas 628,33,41. ad Hierosolymam commeatio 629,43. è Palæstina regressus, captiuitas, liberatio 630,19. zelotypia in vxore repudianda & impedienda 631,18. in Normanniam expeditio 631,37. peregrinatio ad S. Iacobum in Gallicia 632,50. aduentus in Angliam optatus 638,4. cum Anglorum rege compositio 641,5,26. coniugium cum filia Theobaldi 641, 29. noua expeditio contra regem Anglorum 642,18. pactum cum rege Angliæ de mittenda pecunia Christianis in Palæstina 645,21. cum Anglorum rege magna discordia de legatis pecuniam in Palæstinam deportantibus 646,20. cum rege Angliæ de pace tractatio sed irrita 646,29. cum rege Angliæ alia altercatio 648,22. compositio 648,51. comitia cum suis baronibus 657,33. transactio cum rege Angliæ ad peregrinationem Hieros. 663,25. infirmitas 667,25. obit 668,12
Lud. f. Philippi regis Franc. nascitur 677, 6. filiam regis Castellæ in vxorem ducit 678,54 expugnat Damiatam 696, 24. 804,15. cum filiis peregrinationẽ sanctam ingrediens mare conscendit 259,21. cum regibus aliis expeditionẽ mouet in Palæstinam 698,26. 742,23. amittit exercitum & capitur 742, 23. 804,16. moritur 131,20
Ludouicus f. Caroli rex Gallorum 888,12
Ludouicus & Otto reges assident synodo Ingelheimensi 77,35
Ludouicus rex perimit Syagrium 119,14
Ludouicus rex vincit Alemannos 119,25
Ludouicus rex f. Dagoberti, frater Sigiberti, moritur 124.44
Ludouicus puer f. Theodorici moritur 125.26
Ludouicus rex Galliæ Alsatiam inuadit 447,21
Ludouicus I consanguineus Caroli imperatoris à Moguntinensi archiepisc. constituitur comes Thuringiæ 471, 53. 771,55. 912,20. 913,15. 957,19
Ludouici cum barba in Thuringia conuersatio, vxor, diuitiæ, potentia & liberi 914,2,17. moritur 959,5
Ludouicus II, primi filius, dictus Saltator, comes Doringiæ nascitur 772,11. 912, 21. 914,32. 957,3. Saltator cur dicatur 775,28. homicidio & adulterio se polluit 771,9. 914,33. 957,34. ob facinus perpetratum bis capitur, sed euadit 469,10. 915,15. 916,10. 958,37. pœnitentia ducitur 775,21. 914,51. ædificat monasterium Reinhardsbrun 253,38. monachus factus emigrat 254,31. moritur 256,17. 916,24
Ludouici Saltatoris res memorabiliores 775,20
Ludouici Saltat. filij 775,18
Ludouicus III, filius I. primus Landgrauius nascitur 916,32. 957,46. inauguratur in Landgrauium Thuringiæ 958, 46. moritur 916,45. 958,50
Ludouicus III comes, secundus comes prouincialis Thuringiæ nascitur 917, 6. 958,48. patri in prouincia succedit 256,18. in armis incedens dicitur Ferreus 918,2. subuertit muros Erffordiæ 256,20. Henrico comiti tria castella eripit & destruit 256,23. seuerè in nobiles animaduertit 917,35. moritur 918,15. viui & mortui authoritas 917, 46
Ludouici III comitis, II Landgrauij posteri 918,29
Ludouicus V comes, prouincialis comes III nascitur 918,29. 958, 48. dominari incipit 959,9. contẽtionem habet cum E. ffordensibus 918,39. bellatur pro imperatore Friderico 917,17. cõgressus cum Henrico Leone capitur 919,3. opponit se Moguntino 919, 37. deuotionem habet ad S. Georgium, eamq; effectis declarat 920,5. in Palæstinam peregrinatur & obit 920, 6. 959,18
Ludouicus Landgrauius III, comes V I, dictus Pius nascitur, moritus S. Elizabethæ 922 7. 959,29. circa Dei cultum deuotus 687,22. dominari incipit 694, 21. in Apuliam proficiscitur 959,54. inuitatus venit Erffordiam 960,18. peregrinatur in Palæstinam, & in itinere obit 694,54. 695, 7. 741, 8. 800, 2. 923, 50. 960, 22
Ludouici comitis palatini quę vxores, qui liberi, qui excessus, quæ pœnitentia 810,21,26
Ludouici comitis palatini vxor quæ, qui filij 823,51
Ludouici comitis palatini f. Ruperti imperatoris obitus, sepultura 860,33
Ludouici ducis Bauariæ bellum cũ marchione 866,54. victoria de Brandenb. march. 868,3
Ludouicus comes Reginoldũ principem prælio vincit, & in fugam conuertit 138,30
Ludouici comitis epistola ad Valramum episc. Magdeb. contra Henr. imperat. 459,13
Ludouicus comes de Lohim 474,17
Ludouici Bauari iusticiarius de Eppenstein 264,8
Ludouicus episc. Halberstat. obsidet Ysleben 943,13
Ludouicus episc. Tholosanus canonizatur 827,26
Ludouicus marchio Missnensis archiep. Magdeb. eligitur, sed reiicitur 840,9. iterũ electus confirmatur 842,7. horribiliter interit 843,26
Ludou. marchio Missnæ eligitur episc. Mogunt. inter turbas 945,49. moritur 943,21
Ludolphus f. Ottonis natus ex filia regis Angliæ testamento ordinatur rex Alemannorum 582,24. accipit ex vxore filium Ottonem 79,37. filiam Mathildẽ 77,44. à patre accipit ducatum Alemanniæ 77,47. Ottoni patri rebellis 33,32,36. 448,17. 582,26. Bauaros à fratre patruo Henrico auertit, eiusq; thesauros diripit 79,14. cum Conradus duce, & archiepiscopo Friderico ob conspirationem contra regẽ munitiones quasdam occupat 78,42. Moguntiæ obsidetur 582,28. in gratiam patris regis Ottonis recipitur 79, 34. 582,41. cum Conrado regi supplex excusat munitiones occupatas 78,50. cũ patruo Henrico contendit 156, 17. celebrat conuiuium solenne sed suspectum 78,22. in iuuando patre ad acquirẽdam Adalhaidam & Italiam parum felix & acceptus 78,4. in Italiam dirigitur; & Italia potitur 79,52. 133,35. 156,25. ex Italia cum Frid. archiep. patre inconsulto in patriam remeat 78, 14. Adelbertum bello vincit, sed moritur 79,53. 134,2. 156,27. 448,24. 585,7
Ludolphus archiepiscopus Magdeburg. 795,2
Ludolphus Carthusiensis 87,39
Ludolphus Nuemburgen. episc. 812,36. moritur 814,29
Ludus maturinus Romæ 734,10
Ludus talarius Romæ toleratur, cæteris vrbe remotis 548,17
Luduit Sclauorum dux fugatur 440,55
Lues, Vide Pestis.
Lugdunum cõditur 355,53. à Zuendibold obsidetur 70,7. à Carolo capitur 454, 13. 546,50. 582,12
Lugia, in victimis finibus Aquitaniæ, Iubulum Caroli 148,5
Luitbaldus, dux Thuringiæ, perfidus in Adelbertum 132,10. occiditur 734. 132,13. 155,30
Luidpertus archiepiscopus Moguntiæ 51, 31. 155,1. 442,22. mittitur a rege Ludouico ad impediendum ordinationem Hildwini abbatis ad archiepiscopum Colonien sem 71,31,53. subministrat Carolo imperatori necessaria 63, 25. 66,6. 131,29. 155,16. 445,23
Luidburga vxor Thassilonis 30,32,48. nubit Carolo magno 439.43
Luidgarda regina, vxor Ludouici 59, 47
Luidgarda coniunx Caroli diem obit 33,36
Luidgarda f. regis nubit duci Conrado 77,30. moritur 79,18
Luidgardus (Luit Waldus) episcopus Vercellensis Caroli imperatoris consiliarius 63,5. ob suspicionem adulterij cum Augusta à latere imperatoris repellitur 63,8. 571,55
Luidhelmus Tullensis episcopus moritur 73,50
Luitgerus episcopus deponitur 153,51
Luitharius vincitur 154,28
Luitherus rex hostiliter contra imp. inuadit Aquisgranum 157,31
Luitici Sclaui pagani capiunt Virbinum castellum 136,51. Saxonum principes & marchionem perimunt 147,3. domantur 465,50. tributarij Conradi imp. 137, 2. regi Henrico se subiiciunt 138,55
Luitprädus filius Ansprandi rex Longob. Vide Liutprandus.
Lullus I I Moguntinus archiepiscopus 127,48. 437,41. 685,13. dedicat ecclesiam in Ordorff 153, 14. moritur 153, 23. 439,17

Lulli translatio 154,45
Lulli & Wigberti confessorum reliquiæ quo translatæ 154,45.159,34
Lunæ eclipsis, Vide Eclipsis Lunæ
Lundonia, quæ olim Trinouantũ 496,30
Lundonensis archiepiscopatus incipit 426,29
Luneburg castrum à Iulio Cæsare ædificatum 909,9
Luneburg oppidum maximum situm in confinio Saxonum & Lutticiorum 196,44. auertitur 747,20
Luneburgensis consulatus maledicitur à papa 751,2. mutatur 750,39
Luneburgẽsis monasterij ad S. Michael. translatio & præstantia 842,9
Lunsinzani Sclaui subiguntur 81.41
Lupanaria vnde dicta 32.,4
Luperen locus castrametationis Saxonum 218,21
Lupi dicti Meerwolffe 941.49
Luporum immanitas 259, 38. 522,11. 629,28. 748,23. 952,26
Ludouicus dux Austriæ a cœcodæm. necatur 263,35.936,49
Lupoldus dux occiditur ab Hungaris 446,42
Lupoldus marchio f. Adelberti occumbit 451,8
Lupoldus marchio moritur 462,43
Lupoldus de Mersburg equo excussus & pro-prio gladio transfossus occumbit 385,40
Lupoldi comitis de Cala vicissitudo 772, 18
Lupoldus archiepiscopus Moguntinus 161,18. 451,45. consecrat Immed in episcopum Podelbronensem 161,27. moritur 164,38.452,22
Lupus Hispalensis, author ordinis S. Hieronymi 854,30
Lupus Trecassinus episcopus 495,40. in Britanniam proficiscitur 496,4
Lupus Vascon tradit Hunaldum Carolo 25,38. exulat 561,18
Lusatia ab Hussitis incursatur 856,24
Lusitania capitur 351,18
Lutern monasterij quis fundator 787,13
Lutgerus comes f. Gebehardi, dux Saxoniæ 466,11
Luther monasteriũ prope Brunswigam fundatur 692,54
Luttere monasterium apud Bremenses fundatur 737,13
Lutherius rex Canthuariorum, frater Egberti 124,40. moritur 125,10
Lutitij bello petiti ab exercitu Henrici III, imperat. exercitum illum fundunt 163,7.599.25. Saxonibus auxilia cõtra Henricum regem offerunt 218,25. Saxonibus infesti 198,3. debellantur & superantur 254,11
Luxouium (Luxouium) monasterium Columbani 12,46.425,47.525,22
LXX interpretes 95,53.150,38.342,55
LXX interpretum editio autoritate sua ex parte priuatur 487.7
Lybenstein castrum venale 944,13
Lychen castrum obsidetur 952,7
Lycurgus apud Lacedæmonios legislator insignis 308,24.318,37.320,27.331,53
Lydij maris domini 312.29
Lydorum regni initium 91,35. destructio 329,22
Lympurg monasterium exuritur 890,10
Lynceus Argiuorum rex 306,10
Lypparis insula deuastatur 563,16
Lysias tetrarcha 98,13.358,7.438.359,54
Lysias Quietus Iudæos trucidat 376,7
Lysimachia in Thracia conditur 341,30
Lysimachus rex Macedonum 342,29
Lysimachus tenet Lydiam, Thraciam & Hellespontum 340,40

M

MAbilia comitissa Flandrensis moritur 672,4
Habitus cum Terrico marito Hierosolymam proficiscitur 636,20. reuocat ibi 640,27
Macarius monachus Ægyptius celebris 405,46
Macarius Alexandrinus celebris 405,47
Macarius episcopus Antiochenus Monothelita, contector synodi Constantin. incorrectus manet, & cum affectis anathematizatur 151,49.429,55.538,27. 726,34
Macarius episcopus Hierosolymitanus 111,34.398,45
Macedones Romanorum tributarij 347, 37
Macedonum regni initium 91,33.320,18. duces seditiosi 340,44
Macedonia vastatur à Gothis 108,51. 392,7
Macedonius Arrianus, episcopus Constantinopoli, Macedonianæ alius hæresis author 112,36. 402,25. Constantinopoli pellitur 403,28
Macedonij hæresis qualis 485,8
Machabæi septem cum matre coronantur martyrio 346,36
Machabæorum historia cuius temporis 150,37,39.341,47.345,8,50
Machereus sacerdos, proditor Pyrrhi 313,5
Machetad Scotiæ rex argentum inter pauperes disseminat 451,41
Machumetes Turcorũ imperator capit Constantinopolim 864,22. victoriam obtinet in Ponto & Peloponneso 864, 22.866,40.50,52
Machutes Bredanni comes 519,10
Macrinus imperator 4,52
Macrinus cum filio Diadumeno occiditur 106,45
Madelgarius dux 533,46
Madianitæ & Amalecitę imperant Israelitis 89,29
Mady Ammiras rex Sarracenorum 554, 18. Christianorum carnifex 555,7,23
Madeburg ædificatur 580,20. incenditur 258,8
Magdeburgi splendidum ædificium corruit 157,41
Magdeburgensis archiepiscopatus fundatur 688,15. 689,21.731,30.733,15. metropolitana sedes Sclauorum & Saxonum 758,10.761,16
Magdeburg. episcopus capit matchionẽ Misnensem cum pluribus nobilibus 260,4
Magdeburgensis episcopus cũ clero expellitur 749,48. reducitur 749,54
Magdeburgensis episcopus dolosè à ciuibus suis occiditur 937,20
Magdeburgensis episcopus vi & dolo insidiatur Lantgrauio 931,12
Magdeburgensium ciuium furor in clerum 844,34
Mageddo campus nunc dicitur Maximianopolis 92,9
Magsinloech rex Scotiæ 450,11
Magia inuenitur 149,44
Maginradus eremita martyr 566,12
Magister equitum, noua Romæ dignitas 332,44
Magistratuum Romanorum crebra mutatio 332,22.43
Maglorius Dolensis archiepisc. 519,51
Magnentia Romana Hierosolymam confert 114,6
Magnentius eiúsque complices rempturbant 112,52.402,54. Constantem occidit 112,52. vincitur 112,54.402,10. seipsum interficit 482,30
Magnesia terræmotu concutitur 359,38
Magnus dux Saxonicus Ottonis Saxonis f. captiuus apud Henricum IIII, non minima causa coniurationis Saxonicæ 192,33. dimittitur 197,13
Magnus comes belli & periculorum ducis Ottonis socius 181,10
Magni ducis Saxoniæ filiæ & posteritas 780,32
Magnus dux de Brunswig certat cũ duce Magnipolẽsi 944,50. moritur 747, 17
Magnus dux in Brunswig iunior occidatur 747,22
Magi fratres Persarum reges 94,1. 330, 40. truncidantur 111,57
Magorum trium corpora inueniuntur 638,25. transferuntur Coloniã 475,25. 639,37.737,38
Magus Andreas Orientalis cum cane rufo præstigias facit Romę 423,30.723,14
Mahummad Ammiras Habdalæ congreditur, & partem regni amittit 560,33
Mahumetis Turcorum imperatoris scelus in regem Mysiæ 868,18
Maiolus abbas Cluniacensis 587,21. 581, 13. moritur 158,13
Maiorianus imperator Occidentis 117, 52.417,37.502,36. in Aphricam expeditionem parat 117,53. 417,53. occiditur 417,52.502,52
Malachias propheta 94,2.330,34
Malachias Hybernorum episcopus moritur 629,47
Malaleel vita & ætas 86,87.349,32. 272,2. obitus 282,40
Malchio presbyter Antiochenus, acris refutator Samosateni 393,47
Malchonius rex Scotiæ paciscitur cum Henrico filio regis Anglorum 636,8. 643,53. cingulo militiæ accingitur 639,36. obit 645,19
Maldenburgensis ecclesiæ miracula 604,30
Maleficorum exercitus colligitur contra barbaros 577,33
Malmendreu abbatia cedit archiepiscopo Colonienſi 170,35
Malmudarium monasterium 533,35
Mamertus episc. Viennensis, author litaniarũ quarundam 838.504,13.720,41
Mamitus Assyriorum rex 300,38
Mammea mater Alexandri, obseruans Origenis 107,14.385,50
Manasses f. Ezechię, rex in Iuda 91.54.150, 24.324,27. catenatus in Babyloniam abducitur, restituitur pòst 324,15
Manasses Iudæorum pontifex 95,55.343, 34. templum erigit in monte Garizim 95.14.340,7
Manasses episc. Cameracensis 607,32
Manasses pater monasterij in Frigido monte 626,22
Mana vrbs Sarracenorũ in Syria à Christianis capitur 464,41.609.44
Manahem rex in Israel 320,13
Manchaleus Assyriorum rex 301,31
Mando papa 732,2

INDEX

Manes Perſa Manichæorũ hæreſeos author 104,16.109,29.151,14.719,31
Manfredus f.naturalis Frider. imperatoris patrem ſuffocat 804,19. Apuliam obtinet 811,31
Mangoldus de Nuenburg epiſc. Herbipolenſis moritur 821,33
Manichæi Romæ corripiuntur & publicantur 117,14.394,25.414,44. in exilium abiguntur codicibus ipſorum combuſtis 414,49.485,47.507,41.ſuſpenduntur 143,25
Manlius Torquatus filium contra hoſtes & contra imperium pugnantem ſecuri percutit 340,39
Manna de Hieruſalem Romam perducitur 711,14
Mansfeld caſtrum raptorum deſtruitur 950,22
Mantua capitur 526,33
Mantuæ ſynodus habetur 148,27
Maphæus Vegeus 863,7
Mapis regnat in Creta 305,52
Marachius rex Sicyoniorum 302,22
Marabenſes populi inter Sclauos 42,23.65,36
Marathonium bellum 333,23
Marcellinus papa 110,7.714,51. pollut ſe idololatria, ſed poſt pœnitentia ductus martyrium ſubit 396,4.714,54. occiditur 117,8.417,55
Marcellini martyris reliquiarum tranſlatio & miraculorum gloria 441,43.562,26
Marcellus papa martyr 396,11,35.397,36
Marchfeld campus Auſtriæ 699,28
Marchia à Quirzonibus premitur 850,15. à Quirzonibus liberatur 850,33
Marchio fictus 746,55.941,8
Marcianæ nouercæ fraude perit Conſtantius 684,23
Marcianus cum Valentiniano imperator 8,2.117,18,48.416,44.499,38.682,7.719,16. diuinum habet ſomnium de Attilæ interitu 501,23. obit 417,35.502,26
Marcion hæreticus 104,17.379,52.719,46
Marcius capit Coriolos 333,18. vrbẽ oppugnaturus,illi precibus matris & vxoris parcit ibidem
Marcomani debellantur à Rom. 380,51
Marcomannus dux occiditur 440,47
Marcomirus Priami filius, Francorum princeps 484,49. moritur 492,44
Marcolfus ordinatur archiep. Mogunt. 255,14.473,18. moritur 473,29
Marculfus abbas Baiocenſis 524,46
Marcunardus tertius abbas Prumienſis 40,46
Marcus ſcribit Euangelium,& Ægypto & Alexandriæ prædicat 98,50.100,54.150,51.363,22.708,41. martyrizatur 3,41.101,32.365,44.710,34
Marci Euangeliſtæ corpus Venetias deportatur 505,21
Marcus papa 112,11.400,25.716,30. moritur 401,3
Marcus epiſcopus ex gentibus primus Hieroſolymitanus 104,7.378,5.383,37
Marcus Alexandrinus epiſcopus 104,25.379.45
Marcus Cæſar iuxta patrem Baſilicum Aug. 418,20
Marcus Ælius Antoninus Verus cũ fratre L. Commodo, Roman. Cæſ. Aug. 4,23.104,43.380,13. in pauperes & oppreſſos beneuolus & liberalis 381,40,6. moritur 381,25
Marcus Annius Cordubenſis poeta, Piſonianæ coniurationis conſcius, enecatur 366,6
Marcus Antonius imponit Cæſari diadema renitenti 352,43
Marcus Aurelius Antoninus imperator 4,53.106,47.151,7.385,12. impudens & obſcenus 385,22
Marcus Curtius eques Romanus armatus ſe in barathrum conijcit 339,25.706,25
Marcus Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur 370,32
Marcus Licinius triumphat 350,50
Marcus Lollius Galatiam prouinciã facit 355,2.ſuperat Germanos 355,54
Marcus Lucullus primus pater patriæ 350,38
Marcus Porcius Cato philoſophus 351,9
Marcus Porcius Latro declamator ſe interficit 357,33
Marcus Terentius Varro philoſ. & poeta naſcitur 348,17. moritur 355,29
Marcus Varus poeta moritur 353,28
Marcus Verrius Flaccus Grammaticus 359,20
Marcwardus,regis Henrici propinquus, dux Carnotenſium conſtituitur 189,26
Mardi ab Alexandro Magno capiuntur 95 28.340,5
Margarita f.regis Franc.nubit regi Anglorum iuniori 637,29.641,30. in Angliam ducitur 637,41. regina inungitur 653,50
Margarita filia Frideric. imperat. nubit Lantgrau.Thuring. 813,27
Margarita,coniunx Lantgrauij Thuringiæ auſugit, Francofordiam deducitur,ibiq; moritur 698,52.930,25
Margus fluuius 109,39
Marhuam rex Sarracenorum 538,52
Maria virgo Θεοτόκος 17,4. obdormit in Apoſtolorũ omnium præſentia 362,20.708,26
Mariæ virginis feſtiuitatis cultus impeditus punitur 668,26
Mariæ virginis apparitio, & ad pacem commonitio 674,47
Mariæ Magdalenæ ſepultura, & tranſlatio 548,33.35
Maria Caroli ducis Burgundiæ filia, vxor imperatoris Maximil. 874,7.881,2
Maria neptis Maximiliani regi Vngariæ deſponſatur & mittitur 903,1.904,12
Maria ſoror ducis Brabantiæ, vxor Palatini decollatur 810,23
Mariamne filia Alexandri, neptis Ariſtobuli, nubit Herodi 97,45
Mariandyna quæ poſt Bithynia 306,13
Marianus Scotus,author quarti libri huius voluminis naſcitur 450,3. fit monachus Fuldæ,& poſt Moguntiæ 452,15.47.452,17,21.453,20.600,4.813,2. moritur 457,44
Mariani Scoti calculatio 605,4
Marij occidunt Hungaros 131,2
Marinus papa 131,22.444.25.571,31
Marinus II, papa 133,24.447,28.580,38
Marinus Suttienſis legatus Romanorum ad imperatorem pro nouo papa eligendo 83,12
Maris violenta effuſio 615,12
Marius Philelphus 867,10
Marius vincit Sicambros 349,2. delet Cimbros 349,45. à Sylla duellitur 349,50. cum Cinna in vrbem recepto optimates trucidat 350,11. moritur 350,17
Maroc regis cum filia ſua mirabile factum 665,42
Marowa ſita in confinio Hungariorum & Bulgariorum 164,41
Marowa inſula Rheni 200,41
Mars pater Remi & Romuli 91,38
Martis templum ſpuris à martyribus petitur 388,38
Martis templum ex imprecatione martyrum corruit 389,10,21
Martis ſydus non comparet 32,53
Martiana locus iuxta Moſam 52,3
Marſcalcus de Calent,occiſor comitis de Vitelſpach 797,20
Marti bellum mouent contra Romanos 349,39. vincuntur 341,29
Marſilius Ficinus 885,44
Martburgenſis hoſpitalis fundatio 695,20
Matthæ hoſpitæ Chriſti ſepultura 710,47
Matildis filia regis Angliæ ſponſo in Alemanniam adducitur 647,25
Martina mater Heracleonæ 13,50.83,27
Martinus Lutherus monachus Auguſtinianus taxat indulgentias papæ 897,51. à methodo ſacras literas explicandi commendatur 805,28.837,23.888,41
Martinus I, papa 123,43.429,7.533,13.726,13. celebrat ſynodum contra Acephalitas & Monothelitas, eoſque condemnat 14,20. 123,47.429,11.534,10. in exilium mittitur,ibi moritur 14,21.123,50.429,24,28.535,14
Martinus II, papa 730,39
Martinus III,papa 745,54. odit Germanos 699,49.749,36
Martinus IIII, papa 814,24. moritur 814,54
Martinus V, papa, antè Otto de Colomna 851,6. Huſſitarum perſequutor 853,24. moritur 857,21
Martinus eccleſiæ Romanę legatus præſidet ſynodo Ingelnhemenſi 77,34
Martinus dux Auſtraſię perimitur 539,8
Martinus epiſcopus Turonenſis 7,30.34,44.151,26.483,12.485,38.717,31. tabescit 398,19. ſequitur militiam 717,10.pericli tatur ob fauorem Priſcillianiſtarum 485,38. moritur 7,40.115,19.151,26.487,44.488,18.718,14
Martini corpus leuatur 130,11.729,52. templum incenditur 41,38.565,41
Martinus monachus in mõte Marſico, eiuſque vitæ aſtrictio 426,1
Martyrius martyr 488,30
Martyres multi ſub Conſtantino 550,52.
Martyrum catalogus in prima perſequutione ſub Nerone 3,39.101,18.369,34. in ſecunda ſub Domitiano 4,5.102,17.374,49.in tertia ſub Traiano 4,11.16.103,24.376,24.378,37. in quarta ſub M.Antonino Vero & Lucio Aurelio Cõmodo fratrib. 4,24.104,55.381,47. in quinta ſub Seuero Pertinace 4,47.106,24.in ſexta ſub Maximino 5,4.107,21.374,37. in ſeptima ſub Decio 5,25.707,51.390,51. in octaua ſub Valeriano 5,30.392,50.in nona ſub Aureliano 5,44.106,54.385,11.in decima ſub Diocletiano & Maximiano 6,3,8.110,26.397,36
Martyrum catalogus ſub Flauio Claudio 393,16

Martyrum catalogus sub Iuliano Apostata 7,13.404,4
Martyrum Treueris sub Rictiouaro passorum catalogus 601,36
Martyrum catalogus sub Zenone & Anastasio in Wandalica persecutione 8,26
Martyrum gesta annotantur 710,49
Martyrum variorum & multorum reliquiarum in Gallias translatio 586,20
Maruthas Mesopotamiæ episcopus 490,7. precibus liberat arreptitium f. regis Persarum 496,32
Mascezil frater Gildonem superat 115,25
Massamuti in direptionibus cõprehensi prosternuntur 631,23
Massamutorũ tyrãnis & grassatio 631,28
Massilia 26,9. conditur 327,5.332,34
Mastrichtense prælium 748,52
Matathias f. Assamonæi arma corripit contra duces Antiochi 96,35.346,46
Matathias (Matthias) episcopus Hierosolymitanus 103,15.376,44.378,43
Maternus discipulus S. Petri 710,27
Maternus Treuerẽsis archiepisc. obdormit 377,50
Matfridus comes 45,6. amittit dignitatem 70,26. cum Zundibolch reconciliatur 70,35. conscius necis Zundibol-ch 71,51. cum Gerhardo possessiones Gebelhardi inuadit, & ideo a fratre ipsius Contado comite debellatur 72,54. cum Contado fil. Conrad. comitis pacisciturr 73,3. proscribitur 75,46
Mathematici vrbe pellũtur 100,9.359,27
Mathildis regina in Angliam proficiscitur infaustè 470,45
Mathilda domina mater Ottonis imperat. 82,46
Mathildæ imperatricis studium in abbatia construenda 637,20. aduersa valetudo & testamentaria dispositio 640,53. pietatis opera qualia 647,10. obitus 647,9
Mathilda derelicta ducis Lotharingorũ Gozelonis, filia Bonifacij marchionis & Beatricis comitissæ, ob nimiã cum Gregorio papa conuersationem fama laborat 247,21. apud Gregorium papam legatione fungitur Henrici regis, pro absolutione ab excommunicatione impetranda, cum quibusdam aliis 248,26
Mathilda soror Henrici regis nubit duci Rudolpho 147,38. emigrat 147,45
Mathilda filia regis Angl. nubit Henrico imperatori 616,12.625,5. secundò Gufrido comiti 625,6
Mathildis filia regis Anglorũ, vxor Henrici ducis Saxonum 672,43
Mathilda f. Theodorici regis Saxonum, vxor Henrici regis 579,51
Mathildis Ludolfo filio regis nascitur 77,44
Mathildis vxor Alberti ducis Austriæ 700,11
Mathusalam vita & ætas 86,31. 149,34. 275,39. obitus 286,6
Matrona fluuius 66,4
Matthæus in Iudæa scribit Euangelium 48,46.100,46.150,50.363,46.708,27. Æthiopes docet 367,35
Matthæi apostoli αὐτόγραφον euangelium reuelatur 418,45.508,10
Matthæus Albanensis apostolicus legatus in pontificum depositione 471,24
Matthæus de Craconia 841,30
Matthæus Bossus 886,41
Matthæus Herbenus 886,28
Matthæi f. Comitis Flandriæ vxor quæ 641,10
Matthias constituitur apostolus 2,45. lapidibus & securi martyrizatur 710,33
Matthias episcopus Hierosolymitanus 103,15
Matthias Hunniades rex Vngariæ & Bohemiæ 866,16. affligit Bohemos 872,4. obtinet victoriam 873,17. capit Viennam 875,20. moritur 882,42
Matthias Mogunt. archiepisc. antè monachus 830,19. placat Erffordenses cives inter se & clericos 263,32. cũ Henrico Lantgrauio contendit, eius oppidũ Giessen obsidet, capit 263,44. moritur 830,52.938,13
Matthæus comes Bolonensis moritur 655,36
Mauhumetes Turcorum imperator superat Ægyptios & Syrios 871,23. vincitur 872,38. capit Hydruntum 874,14. moritur 874,23
Mauortius dux belli contra Bonifacium 412,36. interimitur 412,37
Mauri & Sarraceni depredãtur Baleares insulas 32,54.33,19. vastant Corsicam insulam 36,1. ciuitatem in Corsica deprædantur 37,41. Sardiniam & Corsicam depopulantur 38,19,51. Beneuentum occupant 564,35. prosternuntur in Africa 9,9. amittunt signa in prælio 33,20
Mauricius imperator gener Constant. 11,24.121,41.151,38.425,22.522,19.683,51.723,46. mittit munera Childeberto r. Franc. 11,30. conducit Childebertum contra Longobardos in Italia 11,31,55. Gregorium compellit ad papatum 723,47. inconstans animo erga præsulem 683,52. in Persas fortis 522,27. vaticinium habet de sua morte 525,2. cum filiis occiditur 13,5.122,14.426,37.525,39.723,47.725,13
Mauricius Prouinciæ dux cõturatus Sarracenorum 547,44
Mauricij episc. Parisiensis zelus in ecclesia ibidem ædificanda 661,25
Maurilo episc. Andegauensis 43,7
Mauritania inuaditur 493,39
Mauritaniæ rex suppenditur, & regnũ à Massamutis occupatur 631,28
Mauron dux Prouinciæ, Sarracenorũ amicus à Carolo expellitur 435,11
Maurus discipulus Benedicti venit in Galliam 515,30
Mauri corporis translatio 567,49
Mausamuz rex Massamutorum ædificat Carthaginem 668,20
Maxelendis virgo, martyr 536,46
Maxentius Maximini Herculij filius Augustus 111,20.397,42.398,4.715,29. in ciuili bello cõtra affinẽ Constantinum superatur 111,31.397,21. cum fratre suo Decentio seipsum occidit 113,2. submergitur 715,29
Maxentius Pictauiensis abbas 510,31
Maximilianus I, dux Austriæ Roman. imperator 881,1. nascitur 866,49. victoriam de Venetis obtinet 889,16. desponsat & mittit neptem regi Vngariæ 903,11. nepti suæ splendidas facit nuptias 904,12. capitur 882,20. vxorem & dotem magnã adipiscitur 874,6. secundas celebrat nuptias 887,36. in bello animosus 882,32
Maximilla Cataphrygarũ hæresin condit 881,1
Maximianus imperator 6,6.715,11. Armandum vincit 109,47. triumphat 110,16.396,36. purpuram & fasces deponit 396,45. regno priuatur & strangulatur 111,21.715,20. Vide latius Herculius Maximianus
Maximinus imperator 5,4.107,20.151,8.386,14. sextò Christianos persequitur 107,20.151,9.386,7. ob persecutionem puniendus moritur 107,26.386,16.398,23
Maximinus Aquileiæ occiditur 107,26
Maximinus & Seuerus Cæsares 111,13.115,17.397,2
Maximini basilica in Treueris dedicatur 156,5
Maximinus præfectus annonæ inter maleficos nobiles deprehendit & occidit 113,53.405,10
Maximus imp. 7,28.397,34. cuius fuerit originis & familiæ 484,8. Valent. Italia pellit 7,29.114,35. assumit imperiũ Valent. 406,55. in imperium sublimatur, sed regno mox abdicatur 410,1,6. apud Britannias & Gallias mouet tumultum 407,35. interficit Gratianum 7,29. in Britannia regnũ inuadit 484,7. in Gallias irruit 484,54.485,4. tyrannidem inuadit 115,51. rapit Eudoxiam & tyrannidem 501,39. insurgit cõtra Romanum imperium 484,8. vincit Pœnos 344,11. Pictos & Scotos 484,35. ab ecclesia excommunicatus dilaniatur à Valentiniani militib. 7,34.111,26.114,48.488,57.417,9.486,21.501,48
Maximus episc. Alexandr. 108,53.392,15
Maximus Aurelianensis fundator cœnobij Mitiacensis 509,24
Maximus Annochen. episc. 105,26.381,55
Maximus episc. Hierosol. 104,39.105,44.379,40.382,18.383,38. ob fidem Christi oculo dextro & sinistro poplite truncatus 384,40. moritur 112,45
Maximus Taurinensis episcopus 491,44
Mazabanes episc. Hierosol. 384,35.390,50
Mazacham vibs nobilissima appellatur Cæsarea 360,1
Mecades rex Athenienſium 317,42
Mechtilda filia regis Roman. nubit marchioni Friderico 263,52.937,43. moritur 941,3
Mechtildis filia imperat. Ludouici, vxor Friderici marchionis 839,42
Medana fluuius alluit vrbem Andegauensem 54,18
Medardus *Nihus* episc. Nouiomensis 515,13. moritur 69,49.518,36
Medardi basilica Sueſſione 41,44.518,38
Medea Cholcensis ab Æta fugit 309,13
Medelnehstat 253,19
Media villa Minorita 820,33
Media paret Traiano 375,32
Mediæ comitatus precium, eiúsq. regi Anglorum traditio 637,47
Medilus Medorum rex 321,55
Medilberka castrum in Pannonia 147,52
Mediolanensium fatum cum imperatore 147,36.255,37.660,9
Mediolanum obsidetur, capitur, destruitur 256,3.474,51,53.637,4.638,52.659,33.642.49.693,33.737,35,800,16,917,18. rœdificatur 256,10
Medosulli locus. 28,7

Medon Codri f. Atheniensiũ rex 315,26
Meduane fluuius 649,52
Meginardus comes 59,23
Meginensis pagus 57,6
Megingandus comes, nepos Ottonis regis interficitur 68,41
Megingandus episcopus Treuirensis 135, 48. moritur 136,5
Megingoz abbas Herueldiæ eligitur 155, 30. moritur 156,26
Megingoz Treuerorum archiep. moritur 158,48
Meginhardus Wirtzeburgensis episcopus ordinatur loco Adelberonis adhuc viuentis 253,36.777.9
Meginherus Treuirensis archiep. moritur 471,40
Meginherus abbas ordinatur Herueldensis 159,19. interpellat pontificem contra episcopum in Halberstat 164, 51. diem obit 165,14
Meginradus eremita martyr 130,42. 442,17
Meginwardus abbas Hildenesheimensis abbas constituitur Augiensis 178, 45. abbatia Augiensi se abdicat 184,32
Meildingen castrum destruitur 919,26
Meinfridus vide Menfridus
Meinherus XVIII, Nuemburg. episc. 810,30. moritur 812,15
Melampus 306,53
Melani episcopi monasterium 55,11
Melanthus Pylensis Andropompi filius, rex Atheniensium 313,18. Erechthidarum primus 313,33
Melanthia Hierosolymã religionis gratia Roma nauigat 405,36
Melderichstat 776,54
Meleagrus rex Macedonum 342,4
Meledunum castrum capitur 509,39
Meletius Sebastiæ Armeniæ episcopus Arrianus & hypocrita Antiochiam transfertur 403,37
Melga dux Hunnorum 486,12
Melicerta 307,26
Melisso claret 105,22
Melissus Spoletinus Grammatic. 357,32
Melissus physicus 337,7
Mellitus archiepisc. doctor Anglorum 122,6,48.426,15. moritur 529,8
Meluerode comburitur 749,44
Melus condita 306,5
Memnon suppetias fert Priamo 310,30
Memphis in Ægypto conditur 88,32. 149,49.299,44.
Menãder comicus 341,5. moritur 341,53
Menandri hæresis 102,27
Menapij transferuntur ad regnũ Francorum 413,21
Menas orthodoxus Constantinopoli ordinatur episcopus 423,12.539,41
Menas solitarius in Italia 521,34
Mendicantium ordinũ controuersia super sanguinis Christi assumptione 753,39
Mendicantium ordines restringuntur ad duos 813,48
Menelaus rex in Lacedæmone 310,54
Menelaus pontifex Iudæorum ab Antiocho Epiphane constituitur 346,17. occiditur 346,24
Menfridus princeps Apuliæ f. Friderici à papis ob regnum Apuliæ vexatur 745, 12,36. cum papa præliatur 697,46. in prælio occumbit 698,3
Menfrid comes occumbit 456,1
Mensurarum inuentor quis 320,36
Mephres Ægyptiorum 300,43
Mercij ad Christum conuertuntur 114, 5. 534,37
Mercurius, Deus Longobardorũ 683,17
Mercurius papa 120,32. 422,19. moritur 422,44
Mercurius miles & martyr, occisor Iuliani apostatæ 484,14
Meridiana regio educandis hominibus minus apta 65,19
Merouæus f. Clodij rex Francorũ 499,16
Merouæus f. Hilperici 10,12. ducit in vxorem Brunichildem 10,22. fit monachus 10,23. moritur 502,53
Mero Wingi, Franci aliàs 499,17
Mero Wingorum stirps, regum Francorum prosapia 436,28
Merrhes Æthiops dynasta Ægypt. 324,10
Merseburgensis episcopatus initauratur 689,22.733,14. desolatur 157,42.767, 21. restauratur 769,40
Mertenefelt locus 185,45
Mer Wesburg olim castrum Thuringiæ, nunc monasterium S. Petri in Etfordia 264.45,50.920,16,55
Mer Wygus, cognatus regis Francorum, rex I Thuringorum 264,43. 910.15
Mesopotamia Romanorum prouincia 103,17.376,48. capitur 350,42
Mesopotamiæ pars cedit Persarum regi 404,37
Messala Coruinus orator nascitur 351,23. præfectus vrbis primus, magistratu se abdicat 355,44. Germanos capit 352,8. moritur 100,2. 359,31
Messena (quæ & Mamertina) conditur 299,10. deflectit à Lacedæmoniorum societate 325,13. à Romanis capitur 342,40
Messenij cum Lacedæmoniis belligerãtur 320,32
Messapus Sicyoniorum rex 299,4
Met legatus Romam in itinere moritur 752,38
Metalla in Macedonia effodi incipiunt 346,33
Metensis episcopus ab Ottone rege benignè suscipitur 78,55.79,3
Metensis episcopus capitur 868,2
Metensis prouincia à Normannis infestatur 48,30
Metenstein castrum ædificatur 928,48. destruitur 929,19
Metilhusen castrum destruitur 935,12
Metis concilium conuocatur 43,31
Metis vrbs obsidetur 592,5
Metrodorus philosophus 399,50
Mezentius Siciliæ regnum inuadit 14,51. occiditur 14,53
Mezentij caput Constantinopolim deportatur 14,54
Micha moritur 318,32
Michaelis archangeli ecclesia reperitur 720.55
Michaelis ecclesia ardet 615,9
Michael gener Nicephori, imperator Constantinop. 39.39.560,20. mittit legatos ad Car. imp. ad confirmandã pacem 39, 41. suscipit legatos Caroli honorificè & dimittit 39,40. ab imperio abit 146,49.560,36.
Michaelis Græci imperat. legati salutant Carolũ βασιλέα 39,44. Romæ à Leone papa libellũ pacis accipiunt 39,46
Michaelis imper. legati ad Ludou. imperat. 562,15
Michael II, cum Theodora imperator Constantinop. 564,50. pòst solus 566, 14. excommunicatur 730,25. in amentiam conuertitur 567,41. interficitur 567,48
Michael patriarcha Constantin. author Græcorum dissensionis ab ecclesiis Latinis 598,26
Michael patricius legatus Irenes imperatricis 32,49
Michael de Bononia 852,3
Michael de Mediolano 867,38
Michael Herbrant 852,5
Michael Lochmayr 886,25
Michael monachus dux Cruciatorum 903,17
Micheas propheta 150,18.317,25
Micheæ prophetæ corpus reuelatur 115, 29.409,30.487,26
Midas regnat in Phrygia 322,23. potus sanguine tauri enecatur 324,54
Milda fluuius 241,43
Milesij dominantur mari 321,51
Milesius Antiochenus episcopus 483,15
Milesus condita 89,28
Miletum conditur 308,54
Milituch Sclauus occisus 35,51
Millesimi anni Romæ à sui conditione magna solennitas 387.34.773,43
Milo Clodii interfector mouet seditionem 351,44. tradit Romanis Tarentum 342,35
Milo abbas, pòst Morinorũ episc. 623,51
Milo Morinensis episcopus 625,51
Milo archidiaconus Taruanensis episcopus 640,4
Milo episc. Taruanensis moritur ibid.
Milo monachus 770,14
Milphurt monasterium fundatur 751,12
Milsungen ciuitas capitur 947,47
Miltiades papa martyr 110,22. 117,33. 24.396,54.398,7.715,8
Miluius pons 18,9. 111,32. 383,9. 397,21. 433,44
Mimeleue in Saxonia 767,10
Mimelieba 157,11
Minus interficitur 684,40
Minabotinus primus abbas ad Scotos in Colonia 445,24
Minda locus 32,43
Minerua apparet in specie virginali 338, 26.299,39. eburnea 337,15. Chalcidica Romæ 374,8. cum Neptuno iudicium habet apud Cecropem 302,8
Mineus Hispaniæ fluuius 508,18
Minorum ordinis initium & confirmatio 797,3.35.798,50
Minores de Gotha transferuntur in Arnstede 927,1
Minores fratres Erffordiam recipiuntur 926,1
Minos f. Asterij regis Cretensium 305,19. 309,23. occiditur 310,27
Minotaurus 309,19
Miriacẽsis cœnobij fundator quis 509,24
Miracula ad ecclesiam beatæ virginis in ciuitate Suessorum 622,36
Miraculum, pluuia in exercitu Christianorum, & in exercitu gentilium fulmina & diuini terrores 381,17.553,20
Miraculum, mons precibus mouetur, & locum ecclesiæ construendæ concedit 392,40
Miraculũ, cæcus Constantinopoli à papa illuminatur 421,14.512,48
Miraculum, iejunium trium annorum puellæ 441,14.562,4
Miraculum, duo muti incipiunt loqui in exercitu Hierosol. 574,24
Miraculum, episcopi orthodoxi linguis truncati loquuntur 514,6

Miraculum,

Miraculum, Muti recuperant donũ linguæ 628,26
Miraculum, asserens trinitatem ὑποστάσεων in vna deitate 500,30
Miraculum, Iudaicus puer ob amorem Christianissimi igni traditur, vnde illæsus exit 518,36
Miraculũ, Igni iniecti illesi euadũt 632,33
Miraculum, sanguis effluit è pane fracto 522,17
Miraculum, Quatuor masculi vno partu, vna matre eduntur 621,31
Mirabel castrum obsidetur 679, 51. capitur 635,13
Mirus Siculus occiditur 536,32
Miro rex Galliciæ moritur 522,50
Misacha Selauorum regulus perimit Wichmannum 585,40
Misahel Babyloniam transfertur 326,12
Misahel cubicularius in exilium relegatur 421,28
Miscbo in gratiam Ottonis regis recipitur 157,53
Miseoni dux Selauorum 766,29
Misena vrbs sita in confinio Saxoniæ & Boemiæ 125,12.186,28. ab Hussitis affligitur 856,28. deditur 701,31. comburitur 859,54.862,16
Misen us episcopus restituitur 419,7
Misichon factionis contra imperat. Ottonem socius 157,13
Misnenses marchiones inuadunt Bohemiam, obsident Pragam 951, 33. Misnenses marchiones contra Erffordenses ob episcopatum Moguntinũ bella gerunt 946,8
Misnenses marchiones terras suas inter sedinidunt 946,40
Misnensis marchio ad Erffordiam castrametatur 258,14. capitur 260,4
Misnensis episcopatus instauratio 689, 22.733,15
Misnensis episcopus capitur 225,14
Misnia graui clade ab exercitu regis Adolphi concutitur 261,51
Misniæ castra expugnantur 944,7
Misniæ regionis, vrbis & confinium descriptio 792,24.860,3
Misphar mutosis rex Ægyptiorum 301,14
Missa apostolorum qualis 426,32
Missæ authores & compilatores 519,41
Missæ canon reformatus 954,31
Missarum efficacia 727,53
Mithridaticum bellum occasio diuulsionis Syllæ & Marij 349,50
Mitræus Assyriorum rex 309,31
Mittelhusen villa 261 41
Mnestheus rex Athenienſiũ 310,26. moritur in Melo 311,16
Modestus claret 105,22
Modigisilus rex Wandal. occiditur 491,8
Modin vicus in Iudæa 346,47
Modredus nepos Arturi bello ab ipso Arturo petitur 508,37
Moelcolium rex Scotiæ moritur 450,18
Mœsia prouincia 39.37
Mogonus fluuius 31,33.254,24
Moguntia obsidetur 79,30.156,18. 447, 54.582,22. obsidione liberatur 79,35. nudatur muris & munitionib. 256,4. 475,50. rursus muris cingitur 476,37. ab episcopo Mog. subigitur 868,9
Moguntiæ concilia habentur contra Tartaros 697,22
Moguntiæ magna pars cum tribus monasteriis comburitur 456,24. iterum cum principali monasterio combu rritur 472,32
Moguntiaca ecclesia maior igne deletur 158,37
Moguntiaca synodus 61,5. contra Godescalcũ hæreticum 154,50.560,31. contra Gregorium Hildebrandum pro Wigberto Clemente 457,15
Moguntiacus pons incendio deletur 153, 53.540,16
Moguntina ecclesia archiepiscopatus esse quando cœperit 685,53. magna clade opprimitur 256,8. insignia sua vnde habeat 690,24. 733,47. honore proxima a sede Romana 437,11
Moguntinenses episcopi duo, iique inimici 751,44
Moguntinenses archiepiscopi domini Thuringiæ 912, 55
Moguntini archiepisc. expeditio in Palæstinam 678,21
Moguntini clerici tumultuantur Erffordiæ contra decretum Hildebrandi de cœlibatu 212,40
Moguntinenses sub aduentu imperatoris aufugiunt 475,34
Moguntini occidunt suum episcopum, & aliũ contra ius & datam fidem eligunt 475,38
Moguntinorum commotio in archiep. & Rodolphum regem electum & benedictum 603,45. episcopũ occidunt, & alium contra ius & datã fidem eligunt 475,38. communione & oculis priuantur 255,50
Moguntinus archiepisc. suspectus necis & captiuitatis quorundam principum 951,21
Moinatius & Isauricus cum rege Ludouico pacificantur 131,55
Molaus abbas Scotorum moritur Coloniæ 452,31
Molhusen ciuitas capitur 918,53
Molismus cœnobium 609,49
Molismi cœnobij propago Cistercium 609,54
Monachi inter se certant 229,4
Monachi Fuldenses, numero sedecim impatientia erumpunt 169,25
Monachi metu austerioris vitæ è monasteriis aufugiunt 186,41
Monachi ex Italia in Galliam & Germaniam transferuntur ad regenda & emendanda monasteria 230,43,47
Monachi olim ad episcopatus transferebantur 759,34.760,23
Monachi trahuntur ad militiam: abnuentes interficiuntur 406,24
Monachi martyrizantur 114,31
Monachi in Nitriæ desertis cæduntur 406,22
Monachi comburuntur 259,27
Monachorũ regula compilatur 729,35
Monachorum Bernensium ord. prædic. machinationes & supplicia horrenda 893,58
Monachorum nomen infame & inuisum, & quare 184,49.286,45.759,23,47
Monachus de Hierosolymis affert Carolo reliquias 33,35
Monaldus ordinis Minorum 831,42
Monãtula (Nonantula) cœnobiũ 549,40
Monasterienſis ecclesia cõburitur 618,27
Monasteria in Germania quando & quo authore cœperint 433.53
Monast. olim literarum gymnasia 763,18
Monasteriũ beatæ Mariæ Erffordiæ 265,7
Monasterij S. Mariæ in Moguntia consecratio 453,23
Monasteriũ S. Petri Metis situm 70,29
Monasterium S. Petri Erffordiæ exuritur 255,17
Monasterium S. Martini Moguntiæ exuritur 253,27.254,11
Monasterium in Babenberg comburitur 253,27
Monasteriis in agro Beneuentano parcitur 29,51
Monasterium in Oppenheim incenditur 254,26
Monasterium ad Horrea 70,29
Monasteriorum restaurationes 583,36
Monetheliæ anathemate condemnantur 14,20
Monothelitarum hæresis 13,51
Mons aureus castrum 669,45
Mons sancti Leonis 156,45
Mons ad sanctum Leonem Berengarij munitio 80,55
Mons castellum munitissimum 183,49
Mons Dei habitaculũ seruorũ Dei 615,48
Mons fortis munitio 640,38
Mons oliueti 34,2
Mons peligardæ castrum 138,31
Monstra in Nilo Ægypti flumine 428, 18. 525,13
Monstra Constantinopoli, puer quadrupes, & puer duos habẽs vertices 524,21
Monstrum nascitur 148,25
Monstrum 427,39
Monstrum, porcę fœtus hominis faciem habens 614,13. pullus gallinæ quadrupes 614,15
Monstrũ, infantulus biceps 617,24.615, 24.717,53
Monstrum procreatur bicorpor 487,17. 621,27
Montanus hæreseos cataphrygarum author 105,50.150,3.151,3.380,55.719,26
Montanus Narbonensis orator exul moritur 360,36
Montes locus 25,20
Montion castrum cum suo comite capitur 620,31
Montisfortis castrum traditur regi Francorum 680,8
Mopsicrenæ à Mopso 310,52
Mopsistiæ à Mopso ibid.
Mopsus regnat in Sicilia 310,50
Morgenstern monasterium Sanctimonialium 818,44
Moringe castrum & oppidum traditur 752,28
Morini transferuntur ad regnum Francorum 413,22
Moritonium 634,52
Mos capillum incidendi regius 18,42
Mosa fluuius 41,19
Mosæ fluuij tumor 616,42
Mosburg castrum munitissimũ in Corantano 59,12
Mosella fluuius 35,49
Mosthene terræ motu concutitur 359,38
Moyses adolescens Ægyptiorum discit philosophiam 301,55
Moysis vita & ætas 88,49.149,50.303,52
Moyses Ammeras rex Sarracenorũ 555, 24.555,34
Mucia ciuitas regis Lupi capitur 672,42
Mucronin funditur 155,51
Muhamas Ammutas rex Sarrac. 534,49. Romanorũ tributarius & confœderatus 535,18. moritur 538,35
Muhamad rex Sarracenorum 549,27
Muhammad rex Sarracenorum 559,33
Muhãmad Sarrac. principis origo, epilepsia, pseudoprophetia, & nouæ doctrinæ traditio 529,47. vbius 530,36

Mulhauſen 262,39
Mulier deuota ſtigmata habet Chriſti 844,14
Mulieres vetulæ pice ſeboq; illinitæ, & in plumis voluntæ 701,7
Mumhan rex Sarracenorum 548,49. perimitur 549,27
Munatius Plancus orator Lugdunũ condit 355,50
Murmanus dux Britonum 40,49,51
Murmanus dux Britonum perimitur 40, 51. 561,12
Muſæus ſ. Eumolpi, diſcipulus Orphei 308,45
Muſanus philoſophus 384,3
Muſica inuenta 277,50
Muſicus Cucha & Nymphæ filius 302,16
Muſonius philoſophus 366,37
Muſſaha fluuius Saxoniæ 22,38
Mycena in Italia condita 315,52
Mycenarum regnum incipit 308,2,16
Myrthena condit 315,5

N

NAboris corpus Romæ in Franciam defertur 128, 9. 152,53. 437,23. 551,22
Nabuchodonoſor capit Hieroſolymam & Iudæam 92.24.150,26.326,9
Nachor vita & ætas 88,6.149,43.294,35
Nadab rex in Iſrael 317,13
Nannetum ciuitas à Nortmannis capitur 41,34.565,39.567,30.634,38. 637,35
Nannetis vrbs regi Anglorum reſtituitur 637.46,53
Nantharius de ſancto Othmaro, legatus Caroli imper. 37,23
Nautilda regina 16,26
Narbona colonia 348,52
Narbonenſe oppidum à Gothis obſidetur, ſed per Latorium liberatur 413, 27
Narciſſus epiſcopus Hieroſolymitanus 105,46. 381,40. 382,22,26. 383,42,9. 713,22
Narnia fluuius 145,15
Narnienſis pons ex inundatione diruitur 145,16
Narſes eunuchus ordinatur patricius 9, 31. Longobardis confœderatur 517,22. Longobardos in Italiam inuitat 121, 21.424,37.519,43.683,53. Gothos Italia expellit 121,18.424,35. contra Totilam deſtinatur 517,18. Totilam perimit 517,25. in Britonum regem ſeuerus 517, 48. moritur 10,26
Narſeus rex Perſarum Orientem debellat 109,50.395, 38. Galerium Maximianum vincit 110,13.395,55. vincitur 110,14.715,22. cum vxore, liberis, ſororibus vincitur, & Romam in triumpho introducitur 396,27,38
Nathan prophetæ 150,53
Nauarræ rex ingreditur iter Hieroſol. ſed eò non peruenit 259,24
Nauarri in Hiſpania ad Sarracenos deficiunt 36,4. in fidem recipiuntur, ibid.
Nauium in Dacia & in mari mediterraneo ſubmerſio 259,3.662,6,10.745,38
Næuius comicus Vticæ moritur 344,49
Naxus in Sicilia conditur 322,23
Nazareth capitur 698,15
Nazarius rhetor 399,23.401,18
Nazarij monaſterium Lorasham 56,14
Nazarij martyris corpus reperitur, & in Franciam defertur 128,9,11.152,53.437, 23.487,31.551,22
Neaſtiam caſtrum 641,32
Neapolis exterminatur 514,55
Neberet caſtrum obſidetur 939,7
Nechao Ægyptiorum rex 326,23
Nechao dynaſta Ægyptiorũ 325,4. congreditur cum Iotia rege Iudæ 92,8
Nectanabus rex Ægyptiorum 338,6.339, 1. regno pellitur 95,10 regno Ægypti pulſus in Æthiopiam fugit 359,7
Nectarius Conſtantinop. epiſc. 409,26
Nectis caſtrum munitiſſimum 41,46
Neocypſes dynaſta Ægyptiorum 324,49
Neemias pincerna Artaxerxis 94,38. 150, 32. author reſtaurationis templi & vrbis Hieroſolymitanæ 334,23
Nemauſus vrbs famoſa Gothorum capitur 435,41.547,31
Nemetenſis baſilica dedicatur 148,8
Neocæſarea in Ponto ſubuertitur 402,37
Neomagum in Badua 35,50. incenditur 160,31.597,19
Nepherchenes rex Ægyptiorum 317,6
Nephetites dynaſta Ægyptiorũ 337, 42. 338,1
Nepos patricius imperator 118,22. 504, 30. fugatur ab Oreſte 118,24.505,29
Nepotianus imperator promulgatur 402.4.
Neptuni & Mineruæ iudicium apud Cecropem 302,18
Neriſca villa in Bradibantho 621,31
Nero Roman. Aug. imperator 3,31.59, 3.101,16.150,51.364,52.710,1. expenſas a ſenatu ſibi deputatas quantas habeat 366,32. luxurioſus 101,29.365,38,35. leuis 365,34.366,27. impius, crudelis & impurus 710,2. in Olympiade coronatur 366,19,30. truculentus in nobiles 366,19. mittit Veſpaſianum in Iudæam 99,11.101,39.368,13. Romã incendit 101,36.366,8. præceptorẽ Senecam occidit 101,38. occidit vxorem Octauiam 366,34. matrem occidit & ſororem patris 101,28.365,34. primus Chriſtianos perſequitur 101,18.368,8. 710,7. diuinitus fulmine impietatis admonetur 365,43. Petrum, Paulum & ſeipſum etiam perimit 99,13.101, 42. 367,19.369,55.710,12
Neronis aurea domus exuritur 103,3
Neronianæ thermæ 101,34
Nerua imperator 4,3.101,41.150,55.374, 11.711,37. reuocat exules 102, 42. obit 102,44.374,40. in Deos ſenatus decreto transfertur 375,4
Neſtorius Conſtantinopolitanus epiſc. hæreticus 9,12.216,32.412,47.412, 50. 494,50. refutatur per Cyrillum & Celeſtinum papam 412,53. per ſynod. Epheſinam 412,14
Neumagium palatium reginm ad Walam 52,18. à Nortmannis occupatur 59,19
Neuſtat ſubigitur 867,1
Neuſtria Pipino ſubditur 540,44
Nicaſius Remenſis epiſc. martyr 500,12
Nicea vrbs in Bithynia terræmotu aliquoties concuſſa, funditus ſubuertitur 361,37-405,46. à Chriſtianis capitur 609,19
Nicena ſynodus 398,14,55
Nicenæ ſynodi acta & articuli Romæ reſeruati 400,49
Nicephorus imper. Conſtantinop. 558, 30. impius 559,38. à Sarracenis ad ſubiectionẽ & tributũ compellitur 558,59. rumpit fœdus cum Sarracenis infauſto omine 558,44. mittit legatos ad Carolum 35,3. mittit claſſem in Dalmatam 36,5. feliciter pugnat cũ Bulgaris in Mœſia 39,38. in prælio cõtra Bulgares interit 39.39.560,9
Nicephorus Græcus imperat. 581,44. mittit legatos & munera Rauennam ad imperatorem Ottonem 84,10. occiditur 448,46.586,38
Niceta patricius 36,44
Niceta & Pipinus rex inducias inter ſe faciunt 36,45
Nicetas Siculus Græcus imperat. 32,30
Nicetas monachus Conſtantinop. ſcriptor contra Romanos 598,31
Nicetius Treuerenſis epiſcopus 513,42
Nechao vinctum ducit Ioſiæ filium Ioachaz 92,22
Nicodemi corpus reuelatur 116, 31. 420, 53. 492,25. 718,19
Nicolaitarum hæreſis 102,29. 719,36
Nicolaus I, papa 130,39. 442,15. 566, 15. 730,24. multa agit in cauſa Lotharij fornicantis cum Thietberga 44,3. 45, 34. 46,23,50. 567,7. obit 49, 19. 130, 48
Nicolai papæ prophetia & maledictum ſuper regnum Lotharij 60,43
Nicolaus II, papa, aliàs Gerardus Florentinus epiſc. 599,51. 736,3. moritur 1483. 167,26. 442,54. 452,29.
Nicolaus III 745.53
Nicolaus IIII, 745,55. 815,13. moritur 816,42
Nicolaus V, papa 750,15. 862,7. moritur 750,40. 865,19
Nicolaus epiſcopus Cameracenſis 621, 28
Nicolaus epiſcopus moritur 716,31
Nicolai tranſlatio de Mura in Barum 457,12. 606,20. 737,14
Nicolaus Cuſa 867,9
Nicolaus de Chuſa cardinalis, indulgentiarum præco 750,25
Nicolaus de Lyra 828,51
Nicolaus de Niſe 887,14
Nicolaus Dorbellus 863,53. 867,87
Nicolaus Iboycus 864,9
Nicolaus Gorra 847,3
Nicolaus Lubich epiſcopus Merſeburgenſis 850,26. 953,10
Nicolaus Lacterman 887,9
Nicolaus Perotus 867,21
Nicolaus Siculus 863,24
Nicolaus Trueth 851,40
Nicomedia vrbs Bithyniæ conditur, antè Aſtacos 324,34. terræmotu corruit & ab Adriano reſtauratur 377,23. amplíata à Nicomede ab eo denominatur 343,16
Nicopolis olim Emmaus conditur 106, 51. 385,34. terræmotu corruit 103,52
Nidenſtein ciuitas capitur 947,47
Nigidius Figulus Pythagoricus & Magus moritur 352,17
Nigromantici cuiuſdam caſus mirabilis 697,30
Ninamin ſula 645,58
Ningella 618,37
Ninyas aliàs Zameis. vide Zameis
Ninive vel Nina conditur a Nino 296, 20. à Tartaris expugnatur 697,10. 743,55
Ninus ſ. Beli rex Aſſyriorum 89,51. imperat Aſiæ 295,22. condit Ninuen in Aſſyria 296,10. dimicat aduerſus Zoroaſtrem 296,26
Ninus ciuitas capitur 326,2,25
Niobe 299,17

Nisibis ciuitas obsidetur 401, 10. capitur 350, 43. cedit Saporī regi Persarum 404,34
Niualense monasterium 533,33
Niuardus Remensis archiepisc. 535,34
Nuerni 24,49
Nix alieno tempore 746,50
Nix & pruina magna & noxia 129, 40. 147,23.589,18.597,18.615,44.750,49
Nizo Frisingensis episcopus moritur 144,12
Nobiles in Thuringia seditiosi 927,25
Nobiles in Thuringia aratrum trahunt 917,35
Nobiles inter maleficos deprehenduntur & trucidantur 405,10
Nobilium fatum 631,7
Noe vita & ætas 86,44. 149,36.279,34
Noha arca 286,10
Noleta 264,18
Nonutius presbyter Cypriani Nouatianus 391,41
Norbertus ordinis & loci Præmonstratensis fundator 616,25.618,13.784,40. authoritate papæ Gelasij in proposito ordine pergit 617, 45. peregrinatur Coloniam 619,13. archiepiscopus in Magdeborch 736,51. 622, 29. sullatu multorum cæcam illuminat 619, 39. dæmoniacam curat 618,37. sui ordinis monasterium instituit in Magdeburch 623,17. obdormit 624,41
Nordiuelt trãsalbiani 52,40. legatos Caroli capiunt, occidunt, &c. 32,40
Norduitæ baptizantur 554,49
Norica ab Hungaris inuaditur 448,19
Norici pacem turbare moliuntur 434,16
Noricum Angliæ ciuitas 628,13
Normannia pars Franciæ 571, 51. subigitur à Francis 680,24. auellitur a regno Angliæ 625,4
Normanni qui aliàs Dani 444, 45. capiunt ciuitatem Namnetis, Andegauensem, Turonicã 41,34,37. in Phrysiã cum magna classe veniunt, & cum illis præliantur 38, 26. Frisiam & Gallias depopulantur 563,47.55.592,4,13. cum classe aggrediuntur Hiberniam, sed infeliciter 39, 53. ostia Ligeris occupant, & passim omnia deuastant & interficiunt 41, 32. oram Ligeris populantes omnia iterum occupant 48, 29. nauibus in Ligerim reuertuntur 54, 39. ciuitatem Andegauensem occupant 54, 15. fiunt supplices Carolo, offerunt se salua vita & libero egressu ad deditionem 54,57. in prælio fugiũt in monasterium 55, 11. Mediomatricum aciem dirigunt 60, 4. occupant Neumagium palatiũ 59,19. iuxta Mosam passim vrbes & castella diruunt & deuastant 59, 28. exusta munitione Neumagij ostia Rheni repetunt 59,28. occupant Prumiam monasterium, & sibi occurrentes prosternunt 59,37. ciuitatem Treuirorum occupant 60,1. Treuerim exurũt 60, 3. in prælio cum Metensibus victores episcopum prosternunt 60,6. fines imperij excedunt 60,21. ad Sonam fluuium considunt, & crebras incursiones faciunt 60, 53. iterum in regnum irruptiones faciunt 61, 8. ab Hugone abbate & regni proceribus pecuniam iterum exigunt 61, 12. Dinsburch oppidum occupant 61, 17. ab Henrico duce in deprædationibus prohibentur 61,19. stratagema exercent contra Henricum ducem bellicum & astutum 62, 38. Henricum in prælio superant, occidunt & spoliant 62,45. capiuntur, & imperatori Henrico traduntur 146, 45. ad loca maritima se recipiunt 61, 20. inita pactione cum Carolomanno, & accepta ingenti summa argenti, marina littora repetunt 61,2. Apuliam occupant 61,14. potentes in Apulia 595, 52. iterum fatigant regnum Lotharij & regnum Carolomanni 61, 21. iterum in regno Lotharij hostilia quæuis exercent 67, 5. iterum incursionibus impunè regna Francorum fatigant 62, 21. 582, 5. Frãciæ terminos prætextu friuolo inuadunt, & crudelia in ecclesias & episcopos promiscuè perpetrant 44,46. 571, 24. prosternuntur, & ex Francia repelluntur 445, 3. ex Franciæ finibus recedunt 572, 54. Parisios obsidione claudunt 62, 30. secundò Parisios obsident, sed frustra 66, 2. tertiò Parisios impugnant 66, 25. in obsidione Parisiensi ab Henrico rege imperuntur nulla sui clade 62, 31. ancipiti fortuna Gallias & Frisiam incursant 564, 52. 565, 38.570, 46, 52.571, 9. vincuntur 687, 30. cum confusione Gallijs excedunt 569, 21. 571, 16. ab imperatore terras vltra Sequanam deprædari iubentur 63, 3. obsidionem Parisiensem soluũt, & in Burgundiam tendunt 64, 36. Senonas obsident & regionem Burgundiam depopulantur 64, 40. 572, 22. ex Burgundia regrediuntur 572, 25. naues per siccum trahunt 64, 37. 66, 27. Trecas ciuitatem exurunt 66, 4. crudeliter occupant castellum S. Loth 66, 29. exercitum Arnolphi contra se ductum fugant & dissipant 67, 29. iterum Mosam transeunt, & Bonnam, inde Brumiam omnia vastando & diripiendo veniunt 67, 54. castrum in Arduenna expugnant 68, 10. confligunt cum papa Leone IX, cum obsident, capiunt, & secum detinent 145, 41. 161, 19. subuertunt Wormatiam 445, 34. ciuili bello inter se graniter atteruntur 565, 53. in Batua trucidantur 62, 13. 568, 48. vincuntur ab Arnolpho rege 67, 48. delentur 131, 30. 568, 48. 570, 23. 687, 54. in Britanniam incurrunt, ibiq; delentur 572, 38. 612, 35. irruunt in Lotharingiam, & præliantur cum Christianis 572, 46. violentiam exercent in possessionibus S. Petri & tota Italia 144, 46
Normannorũ regis nomen quis primus vsurpauerit 626,35
Normannorum rex à rege Henrico ad fidem Christi conuertitur 133, 3. 447, 35. 579, 4
Normannorum principes baptizantur 583,20
Normannorum rex vincitur 554,5
Normannorum regis legati veniunt ad Carolum 28,42
Northertus Wormatiensis episcopus 470,16
Northeim castrum capitur 943,6
Northausen ciuitas 262,39. 910,22. oppugnatur 944, 26. capitur & exuritur 918, 54
Northausense monasteriũ S. Crucis 912, 36
Northusum curtes regia locus castrorũ Saxonum in secũda expeditione 226, 37
Nortlindi baptizantur 28, 22. superantur 32,45
Norwich regi Anglorũ restituitur 636, 15
Norwicius vrbs comburitur 652,26
Notgerus moritur 136,19
Notherus abbas S. Galli compositor Sequentiarum 730,29
Nothger Leodiensis episcopus moritur 158, 35
Notinguehan 667,10
Notingus Constantiensis episcopus moritur 133,8
Notkerus magister moritur 132,22
Nouatiana hæresis 151,11.719,30
Nouæcellæ monasterium destruitur 856, 25
Nouiomagum 27,38. à Iulio Cæsare cõditum 909,16
Nouiomensis ciuitatis & ecclesiæ incendium 624,22
Nouumburgum 641,31
Nouum castellum, castrum 641,32
Nubium scissura 616,50.617,4
Nudipedalia acta in Lacedæmone 324,52
Nuinburg 159,17
Nuinburgum monasteriũ dilapsum reædificatur 146,8
Nuenburg castrum ædificatur 775,20
Nuenburgensis ecclesiæ fundator quis 771,13
Nuis castellum à Normannis deuastatur 59,24
Numa Pompilius rex Romanorum 91, 52.150,24. 324,10.332,17
Numæ Pompilij res gestæ insigniores 324,10. 332,18
Numantini subuertuntur 347,15
Numenotus fit rex Britonum 40,52. crudelis in ecclesias & episcopum Maurilonem 43, 1, 5. eius conatus & fatum & obitus 42,55.566,45
Numerianus Cæsar occidendo alios occiditur 714,46
Numerianus Cari imperat. f. occiditur 109,
Numerianus lectica vect⁹ occiditur 109, 39.395,6. 714,46
Numidia Romanis subditur 348,50
Numitor filius Procæ regis, frater Amulij regis 91, 45. regno pellitur 320, 44. 332.6. in regnum restituitur 320,7
Nurenberga obsidetur 470,40. regi traditur 471, 1. atteritur 948, 7. peste atteritur 875,6
Nurembergensia comitia 881,10
Nussen locus, nũc vrbs in episcopatu Colonienſi 208,29
Nussia ciuitas obsidetur 754,49.872,45
Nutritus reclusus moritur 657,17
Nysa vrbs ad Indum fluuium conditur 307,6
NuWenburg vrbs ad confluentem Vastrud & Salæ constituitur 957,44

O

OBacenus fluuius 22,40.26,53.28,23
Obed propheta 321,44
Obertus Leodiensis archiepiscopus mortuus 469,49
Obricorum rex ad Christi fidem conuertitur 447,35
Occidentales ecclesiæ errantes in Pascha, miraculo de vero Paschate eruditur 492,16
Occidentalis ecclesia Romanæ ecclesiæ subiecta episc. habet DCCLXXII. 735,1
Occidentalium populorum omnis fortunæ & conditionis expeditio in Pa-

Iæſtinam 608,37
Ochſenbrug caſtrum in Saxonia capitur 21,23
Octa dux Saxonum capitur 502,23. è vinculis auſugit 503,43
Octauia vxor Neronis à marito occiditur 366,34
Octauianus Cæſar Auguſtus 97,35.150, 47.353,6.706,37. cur dictus Auguſtus 355.40. ædificat Auguſtum forum 353, 52. Hiſpaniam ſubigit 355,11. cum Antonio & Lepido fœdus init 353,31. Cyzicenos libertate priuat 355,14. Samios libertate donat 355,51. moritur 359,1
Octauiani Auguſti familia in Nerone deletur 370,1
October menſis appellatur Domitianus 373,25
Oda vxor Boggis 543,26
Oda filia Ottonis nubit Zundibolch 70, 31. viduata marito Zundibolch nubit Gerhardo comiti 71,53
Odelricus Bohemanorum dux ab imp. Henrico debellatur 596,30. ſuperatur 596,33
Odetias vincitur 118,35
Odilbaldus Traiectenſis præſul moritur 71,34
Odilo dux Baioariorum 21,21.127,59
Odilo abbas Cluniacenſis 589,36.594, 23. emigrat 141,53.597,34
Odingi ſepultura imperatoris Arnolphi 71,37
Odiua perimitur 418,37
Odo f. Roberti ducis, rex Francorum 572,13
Odonis regis victoria de Danis 572,30
Odo rex Francorum moritur 573,25
Odo filius Rudberti, comes Pariſiorum 62,51. in pugna contra Normannos induſtrius 62,52. ſuccedit in ducatu Hugoni abbati beneficio imperatoris 62,50
Odo dux Burgundiæ Hieroſolymã proficiſcitur 651,54
Odonis Campanienſis apud imperatorem petitio, cõtra illum rebellio multa, eiusq; interitus 595,41,44,48,50
Odo abbas S. Remigij obit 630,53
Odo Muſicus, clericus, monachus, abbas Cluniacenſis 573,23.576,21. moritur 579,54
Odoacer rex Gothorum Romam capit 8,16
Odoacer rex Torcilingorum & Rugorũ 118,26. Italiam intrat, & multa tyrannicè perpetrat 118,27.505,39,43,51. Romam capit 118,28. vincit Odiciam 118, 35. Phœbam capit 118,44. obſidetur & vincitur 118,50. extinguit Rugorũ regem 506,22. regno Rugorum potitur 419,10. Odiuam in prælio vincit & perimit 418,38. occidit Oreſtem cũ fratre 418,24. aliquot certaminibus ſuperatur 419,15. in prælio contra Theodericum fugatur, obſidetur & perimitur 118,54.419,6.507,52.508, 44.699,27.746,1
Odoacer imperator in Occidente 720,45
Odoacer legatus Caroli 30,47
Odocar comes amittit dignitatem 70, 26. legatus Caroli regis 71,21
Odenatus rex Orientis occiditur 393,20
Odulphus princeps Cacorum, dux exercitus in Britannia 29,37
OEdipus 309,2
OEnomaus philoſophus 377,20
OEnus inſtigat Valenſes contra regem Angliæ 644,22
OEni obitus, eiusq; filiorum quæ conditio 653,4
Offa f. Sigeberti fit monachus Romæ, ibiq; moritur 126,7
Ofredus filius Aidfridi rex Normannorum 125,51
Ogdilo Pipino rebellat & ſuperatur 548, 20
Ogo abbas Treuerenſis fit epiſcop. Tungrenſis 77,19
Ogo præpoſitus, pòſt abbas ad S. Maximinum 75,42
Ogygius condit Eleuſinem 299,36
Ohſenburg capitur 436.
Oilditleuden monaſterium ædificatur 253,48
Ockaniſtarum ſecta 833,33
Olbertus abbas ſcriptor 591,52
Olbertus abbas Gemmelacenſis moritur 597,36
Oldertleuen monaſterium fundatur 775,24
Oldeſleiben monaſteriũ fundatur 914,55
Oldradus de Laude iuriſconſultus 831,35
Oliuerius 887,7
Oliueti mons 34,2
Ollę Vulcani in Sicilia, purgatoriũ 590,19
Olſa monaſteriũ circa Argentinã 688,18
Olſtra fluuius 253,24
Olybrius imperator 118,17.418,21.504,11. obit 418,21.504,21
Olympiacus agon inſtituitur 89,39.91, 36.150,21.310,11
Olympias prima conſtituitur ab Elienſibus 320,50
Olympij impotentia & interitus in occidendo papa 534,40
Olympius Arrianus S. Trinitatem blaſphemans ignis iaculo comburitur 420,33.510,16.682,55.721,4
Olympus campus in Græcia 321.1
Omelia ſoror ducum Saxoniæ, vxor ducis Bauariæ 868,7
Omnium Sanctorum templum & feſtiuitas per Galliam & Germaniam 563, 34.727,20
Omnium animarum ſolemnitas cœpit 590,27
Onias Iaddi filius, pontifex maximus 95, 40.341,6. irritat iram Ptolemæi 343,6
Onias filius Simonis Iuſti, Iudæorũ pontifex 96,9,14. fugit in Ægyptum cum multis Iudæis, ibi Heliopolin occupat & templum erigit 96,17
Onias ſ. Oniæ põtificis Hieroſolyma fugit in Ægyptum, ibiq; templum, cultum & ſacerdotium inſtituit 346,38
Ono rex Hungariæ eligitur 450,22. populatur fines Baioariæ 137,35. Henricum regem oppugnat, ſed ſui exercitus ſtrage maxima 450,31. cum coniuge & liis omnibus de regno exturbatur, & fugatur 451,17
Opertus marchio venit ad regẽ in Saxonia ob Berengarij tyrannidem 80,24. occiditur 132,21
Opha rex Anglorum in monachum attonditur 542,47
Ophiuſa pòſt Rhodus 299,41
Ophraganeus Aſſyriorum rex 317,28
Ophrateus rex Aſſyriorum 317,45
Opilius Macrinus cũ ſ. Diadumeno imperator 106,44.151,6.384,34.385,1. 713,7
Oppia virgo Veſtalis in ſtupro deprehenſa viua defoditur 333,40
Oppianus Cilix poeta 384,8
Oppius Gallos capit 347,50
Oraculum Dodonæum 325,14
Orcades inſulæ ſubiugantur Romano imperio 98,55
Ordorf eccleſia fundatur 911,12
Ordorffenſis eccleſia dedicatur 153, 14. 157,38
Ordorffenſes canonici in Gothã tranſferuntur 940,17
Oreſtes rex Mycenarum 312,31.318,20. occidit Pyrrhum 343,3
Oreſtes patricius regno expellit Nepotẽ 118,24.505,29. Auguſtulo filio tradit imperium 418,22. confœderatur cum Genſerico, & regnum ad filium tranſfert 505,38. obſidetur, vincitur, capitur 505,43. cum fratre Paulo occiditur 118,27.418,24.505,43
Organum quando primùm venerit in Franciam, & vnde 437,45
Organa ex Græcia primò mittũtur 152,48
Oriens cõmittitur Placidię & filijs 116,20
Orientis imperium committitur Theodoſio 114,27. committitur Valenti 113, 39. vaſtatur 109,50
Orientales legati ferunt Carolo pretioſa munera 36,20
Orientales eccleſiæ turbantur hæreſi Anthropomorphitarum 489,4
Orientalis eccleſia ſeiungit ſe ab Occidẽtali 691.28.734,51
Origenes 51
Origenes Alexandriæ naſcitur 105,49. 107,33. 151,8. Alexandriæ in literis enditur 150,8. 384,15. diſcipulos in ſacris docet 5,8. 5000 librorũ ſcripſiſſe perhibetur 107,45. diligens in ſcribendis libris 386,46. ſcriptis præclaris tũm Epicureum philoſophum 386,36. moritur 5,18.351,16
Origeniani hæretici 720,5
Oris ſ. Paſtoris 304,11
Orithyia f. Erechthei rapitur 306,20
Orlemunde caſtrum obſidetur 920,27. à marchionibus recipitur 940,58
Orlan fluuius 257,11
Ornis petra capitur ab Alex.M. 340,9
Orobitæ Græci deprædantur ciuitatem Populonium 57,49
Oron epiſcopus Antiochenus 45,20
Oroſius preſbyter 115,34. Orientalibus affert ſcriptam latinam reuelationem Luciani preſbyteri, & inde reliquias Stephani in Occidentem portat 411,15
Oroſius hiſtoriographus 487,50
Orpheus Muſicus 150,4
Orpheus Thrax 308,43
Orthopolis rex Sicyoniorum 301,50
Orus rex Ægyptiorum 301,41
Oſbernus abbas Beccenſis 666,22. moritur 677,7
Oſbertus abbas Leodicenſis 594,26
Oſbertus abbas Liræ moritur 660,50
Oſea 38,12,52
Oſcadanis ciuitas 33,26
Oſdag comes Francus 39,12
Oſeas propheta 150,22. 320,34. 322,44. 322,35
Oſee filius Elæ rex in Iſrael 322,10
Oſochor Ægyptiorum rex 317,35
Oſorchon rex Ægyptiorum 319,47
Oſorthon Ægyptiorum rex 320,38
Oſorthos rex Ægyptiorum Hercules cognominatur 320,30
Oſredus rex Nordan. 542,33. occiditur 126,24
Oſrith rex Nordan. 544,50
Oſſa ſancti Auguſtini tranſferuntur in vrbem

vrbem Ticinensem 18,16
Osseck monasterium comburitur 853,17
Osted rex Nordan. moritur 544,18
Osterrot legatus Romam in itinere moritur 752,38
Ostia conditur 92,12.325,55.332,31
Ostona Italiæ ciuitas in deditionem recipitur 34,49.558,36
Ostrich regis Nordan.obitus 546,40
Ostrich regina perimitur 125,36
Ostrofrancorũ doctor Chilianus 760,42
Ostrogothi qui, & quæ eorum habitatio 481,8. carent rege 48[illegible].17
Ostrogothorum regni ruina 517,27. finis 517,43
Osuinus rex bonus proditus occiditur 123,53
Oswaldus f. Edilfridi regnat super Anglos 123,22
Oswaldus rex Angliæ pius & beneficus 685,7. 727,2. vincit Britones 685,24
Oswaldus f.Edilfridi rex Nordaniinbr. vincit Ceadualdã 123,22. in pugna occiditur 123,39.531,17.532,31.685,30
Osui frater Oswaldi rex Anglorum 123, 40.53. 151,53.532,32. bello aggreditur Mercios 534,35. vincit Pendam 124,5. moritur 124,35.536,35
Otbertus Strasburgensis episcopus eligitur 73,52 occiditur 74,17
Otbertus & Dauinus legati Vaifarij ad Pipãnum 24,34
Otgarius archiep. Mog.442,14. transfert S.Seuerum Francofurtum 154,22.moritur 154,40.442,27
Otger ordinatur archiepisc.Mog. 154,12
Otgerus episcopus Spirensis 80,47. synodo Romæ contra Ioannem papam profugum interest 81,38. imperatoris Ottonis legatus pro nouo papa eligendo 83,14
Otharius filius Clephonis Flauius rex Longobardorum 11,26. apud Childebertum de pace sollicitat 12,11. moritur 12,49
Othmarus abbas in cella S. Galli 126,37. in insulam Rheinstein relegatus moritur 127,55
Othmari corpus in basilica S. Galli sepelitur 128,16. translatio 130,45
Othoniel vita & ætas 89,19.150,2.305,29
Othricus electus Magdeb. 767,24
Otho qui & Syluius, Romanorũ Cæsar Augustus 101,45. 370,37. se interficit 370,6. 710,37
Otto Magnus, Henrici filius imperator 75,48. 133,11. 155,53.447,54.579,50.688, 12.731,29,38. zelo flagrat in doctrina Christi propaganda 731,30,35. 756,6. fundator Citizensis episcopatus 755, 10. quos in Saxonia fundauerit episcopatus 755,36. maiores quos habuerit 755,44. Eglid filiam regis Anglorum ducit in vxorem 75,28.579,24. 688.15,31.757,5. conatur armis filios Arnolphi ducis pacificare 76,2.in exilium mittit Eberhardum Arnolphi filium 76,6.fratrem Henricum & Gisalbertũ insequens,eos in castello Caprimonte obsidet 76,16. ab obsidione Caprimontis recedens,Ludouicum regẽ Lotharingia expellit 76,20. 580, 22. obsidet Castellum Brisacum 76,21. Brisacenses & Lotharienses sibi subiugat 76,31.580,50. fratrem Henricum in gratiam recipit 76,33.committit fratri Henrico ducatum Lothariensem 76,48. contra Baioarios maximè & Lotharingos 447,12. Lotharingiã subigit 581,25. fratrem suum iterum seditiosum custodiæ mancipat, eiusq; complices decollare iubet 76,52. victoriã de fratre & suis rebellibus obtinet 581,45. iterum fratrem Henricum in gratiam recipit 77,4. Ludouicum regẽ expulsum restituit, & valida manu hostes eius domat 77,24. assidet Synodo Ingelheimensi 77,35.133,34. Gallias petit 133,20.Galliam intrat 133, 27.magno bellico apparatu Franciam ingreditur 582,9,12. pacificatur 133, 22. benignè excipit viduam Hermanni ducis 77,46. concedit f. Luidolpho ducatum Alemanniæ 77,47. aggreditur rebellem Boizlaum Bohemorũ principem, eiusq; ducatum suæ ditioni adijcit 77,51. in Bohemiam proficiscitur 582,17. ob parricidium debellat Boizlaum 580,9. Boizlaum superat,& Bohemiam deuastat 580,30. victoriã sumit de Baioarijs 580,17. muneribus pretiosis honoratur per legatos a Græcis 156,7,12.despondet filiam Conrado duci 156,13. consilia tractat Adalhaidam viduam Lotharij, custodia liberate, sibi in matrimonium copulare,& vna Italiam acquirere 78,1. Italiã ingreditur, Adalhaidam expulso Berengario liberat,eiusq; coniugio & tota Italia potitur 78,12. Papiæ nuptias parat 133,44. ducit in vxorem Adelhaidam 156,15. nuptias celebrat secundas 582,37. Italiã occupat rege Beringero expulso 133,37.156,15. 583,38. 757,1. relinquit in Italia Conradum ducem ad persequendũ Berengarium 78,19. Berengario Italiam regendam iterum committit 78,32. Burgundiã sibi subiugat 581,36. socrui suæ Bertæ concedit abbatiam Merenstein 78,39. Moguntiæ difficulter ab archiepiscopo Friderico intromittitur 78,47. benignè recipit Metensem episcopum & Lotharienses 79,3. cum fratre Henrico Moguntiam obsidione cingit 79, 10. 447,55. absoluit obsidionem Moguntiacã, & in Bauariam properat ad obsidionem Ratisbonæ 79,15.omittit obsidionem Ratisbonensem 79,19.in gratiã recipit archiepisc. Fridericũ 79, 25. grassãtes Hungaros prosternit 79, 41. Hungaros vincit 133,51.156,21.448, 23.583,9. 731,33. 756,48. Sclauos prosternit 79,43,54.583,21. ducatũ & marcam patris cõfert filio Henrico 79,45. abbatiam S.Petri in Wirzburg suę ditionis restituit 80,4. Sclauos iterũ inuadit 80,13. rex vocatur à papa Romã ad defensionem Italiæ contra Berengarium 80,21,25. 156,36. iterum Sclauos premit 80,21. rogatus mittit Russiæ genti doctorem catholicum Adelbertũ 80,34.156,32. aperit venas auri & argenti in Sax. 585,49. Fuldensem abbatem præmittit Romã ad construenda habitacula 80,47. filiũ regem commendat archiepisc. Wilhelmo: ipse in Italiam pergit 80,40. rectiõ proficiscitur in Italiam 585,26.in Italia honorificè excipitur 80,42,50. Romæ Imp.& Aug. vocatur 80,51.134, 7,9.venit Romã,& ibi Imp.& Aug.declaratur 156,39. 448,34.583,52.757,14. obsidet Willam eam, capit, & tamen dimittit 81,5. obsidet Berengarium in monte S. Leonis 81,20. compescit Beneuentanos 585,47. ex obsidione circa montem S. Leonis Romam pergit 81,26. Romæ cum episcopis synodum celebrat,& papam Ioannem Romam fugitiuum reuocat 81,32. vincit Berengarium & in Bauariã cum Willa mittit 81,44. insidias Romanorum euadit, & multos ex illis etiam intra muros sternit 81,48. Romã redit,centum obsides à Romanis accipit, mox tamẽ illis remittit 81,52. iterum Romã venit,eamq; obsidet, tandem & in deditionem recipit 82,9. Roma egreditur 82,23. in Liguriam venit,ibiq; venationibus operam nauat 82,29. in patriam reuertitur, honorificè ab omnibus exceptus, matre, sorore, filio, &c. 82,40.Italia excedit 134,15. 156,47.prosapiam suam ex Francia venientem susçipit 585,15. mittit Burchardum ducẽ Alemann. in Italiam cõtra Longobardos 82,52. per legatos vtrobique missos papam eligunt 83,11. præsidet synodo Romanæ 156,42. negotia regni Lotharienſis disponit 83,28. iterum Italiam intrat 83,38.ex Italia in Saxoniam custodiendos mittit episc. Placentinũ, alios item comites & nobiles 83,39. iterum Romam venit 156, 49.filium Ottonem ad imperatoriam dignitatem promouet 156,50. quosdam è primoribus Romanis & factiosis contra papam Ioannem suspendere iubet 83,49. confert papæ Ioanni vrbem & terram Rauennatium 83,53. cum papa filium Ottonem regẽ Romã inunxit 84,1.celebrat conuentum Wormatiæ 84,4. ambit Ottoni filio priuignam Nicephori 84,13. varijs per varios variorum dominorum legatos muneribus honoratur 157,7. in Franciã ex Italia cum filio proficiscitur 157, 5. 582,18. mouet expeditionem contra Haroldum 157,18.sancit testamentum de successore 582,24.legatos mittit in Græciã pro vxore filio inde abducenda,qui malè excipiuntur 586,9. moritur 134,27.157,11. 448,7.586,52.731,50. 732,13.767,9
Otto filius Ottonis regis rex & Rom.imp. Aug.nascitur 79,45. rex eligitur Wormatiæ 80,38. Aquis pòst ordinatur 80, 39.135,20. vngitur Aquisgrani in regẽ 156,37. patris in imperio successor 157, 11. 448,10,40. 586,55. 688,39. 732,4, 24.766,46. puer adhuc à patre Ottone rege commendatur Wilhelmo archiepisc. 80,40. 583,42. in vxorem ducit Theophaniã de Græcia 157,4.586,45. 732,15.vxorem habet leuem & ἐπιχωμάζουσαν 689,13,34. à patre Ottone imperatore & papa Ioanne Romã inuitatur 84,1. Romam versus ad patrem imperatorẽ Ottonem iter ingreditur 84,16. celebrat cõuentum in Wehmar 157,19.vocat per edictum ad conuentũ Henricũ ducem, Bopponẽ 157,15. vastat Bohemos 157,20,23.insequitur sed frustra regẽ Lutherum sibi rebellem 157,32.cum duce Baioariæ Henrico ad inimicitias deuoluitur 134,34.Baioaria expellit Henricum ducẽ, ducatumq; committit duci Ottoni 157,22. exercitu Bazowam obsidet,& Henricum expulsum in gratiã recipit 157,25. Buxidis castellũ obsidet,capit,diruit 587, 17. Henricum ducem denuo comprehendit & in exilium mittit 157,30.sub-

iugat patruelem Henricũ 587,20. ſolenniter recipit & dimittit Boliſlaũ 157,38. Gallias inuadit 134 39. Galliam vniuerſam peragrat & depopulatur 587,50. pacificatur cũ Franc. rege Lothario 588,9. prœliatur inauſpicatò cũ Sarracenis 157, 42. ſuſcipit expeditionem in Sclauos 587,23. obſidet Brandenburgã 158, 7. à Brunone papa coronatur 158, 15. in Italiam vocatus imperator benedicitur 585, 45. in Italiam proficiſcitur 588, 12. Neapolim venit 134,43. vincitur à Græcis & Sarracenis 134,44. amiſſo exercitu natando aufugit 134,45. expeditionẽ ſuſcipit in Græcos, exercitũ amittit, & ſummopere periclitatur 588, 16. confligit infeliciter cũ Sarracenis in Calabria 732,20. bellũ gerit infauſtũ in Calabria 767, 43. moritur 134,47. 135, 25. 157, 47. 448, 17. 588, 32. 689, 2. 732, 24, 31. 767, 46

Ottonis I I rerum geſtarũ memorabil ũ compendiaria deſcriptio 688,44

Otho III Othonis III. I nepos, puer adhuc imperator 134, 49. 157, 50. 448, 53. 589, 44. 689, 8. 732, 32. 767, 47. capitur: ſed liberatus imperator Aug. creatur 588, 36. rebellem Creſcentem adoritur, eum capit, ſuſpendit 590, 41. ſuſcipit profectionem Romã, ibiq; iuſtitiam exequitur 732, 39. zelo, pietate, ſtrenuitate, munificentia præditus 768, 19. adhuc puer Boheniã vaſtat, Muſchonem tamen clementer ſuſcipit 157, 53. iudiciũ pronuntiat præceps & iniquũ ex vxoris malitia 689, 11. inuenit oſſa Car. M. 733, 8. diẽ ſuũ obit & ruxor 158, 26. 448, 46. 449, 35. 689, 2. 733, 11. 768, 34

Otto IIII, f. ducis Sax. rex Alemannorũ conſecratur Romę imp. 681, 21. 693, 50. 678, 34. 694, 19. 739, 45. 795, 27. 796, 6. 921, 11. proſternit Sueuiæ ducem Philippum 680, 51. 921, 27. Wiſienſeham obſidet 694, 33. imperio abdicatur & excommunicatur 797, 29. 739, 45. 922, 5. cum Philippo aduerſario reconciliatur 922, 17. Fridericum electum oppugnat, & occumbit 922, 31. bella gerit in Italia, Apũlia, Sicilia 797, 18. vincitur 590, 44. 798, 31. venit in Angliam 681, 7. moritur 694, 41. 695, 40

Otto dux f. Ruperti in regem Galliæ eligitur 64, 16. Lugdunum ob Walthanium comitem ſuum nepotẽ obſidet & occupat 68, 37. Walthariũ iudicat decollari 68, 37. in Aquitaniam contra quoſdã rebelles ad eos reprimendum proficiſcitur 68, 38. ſuos defectores fugat & perſequitur 69, 5. venit Arnolphũ cum muneribus honorificè exceptus 69, 55. in Folconem epiſcopum & Adalongum impetũ facit 70, 3. moritur 70, 44

Otto comes ſit dux Lotharingiæ 76, 49. obit 581, 14

Otto dux ab imperatore cõſtituitur dux Baioariæ 157, 22. apud regem falsò delatus ejicitur 179, 30. hoſtiliter à rege Henrico IIII petitus, hoſtiliter cõtrà arma corripit 180, 37. cũ Buccone Halberſtadenſi epiſcopo belli Saxonici à parte Saxonum rector 224, 9. coniurationis Saxonicæ caput contra Henricũ IIII 192, 27. Henrico regi rebellis 453, 40. occupat montem Haſengun, eumq; munit 181, 48. monitis & conſilijs comitis Eberhardi adductus ſe cũ ſocijs ſuis regi dedit 181, 11. 184, 28. ob belli inſtaurationẽ à rege vocatus, operã illi denegat, eiq; pace conſulit 240, 32. gratiam regis recuperat 188, 24. datis filijs obſidibus deditione liberatur 233, 15. reipub. per Sax. vice regis procurator 236, 51. legatis Sax. auſcultans, apud regẽ pro Sax. libertate per legatos intercedit 237, 13. à Brun & Ecberto regis patruelibus obtutus occumbit 157, 45. 164, 5

Otto dux Bauariorum & Ecbertus. Vide Ecbertus comes & Otto.

Otto dux Bauariæ Hungariæ regnum affectat 704, 54

Otto dux in Boemiam introducendus in ingreſſu interficitur 470, 25

Otto dux Sueuorum diem claudit 140, 44. 451, 33

Otto marchio de Suinfurto dux Sueuorum conſtituitur 141, 3. 451, 34. moritur 164, 30. 451, 54

Otto cũ telo, marchio Brandenb. Wenceſlai ſocius contra Rom. regem 703, 7. debellat & ſuperat Luticios 254, 11. in Pruſſiam cum ſigno crucis contra paganos proficiſcitur 259, 4. expeditionem ſuſcipit Prutenicam 745, 45, aliã in Palæſtinam 795, 16, 21. capitur 814, 18

Otto frater Wilhelmi marchionis marchiam Thuringorum obtinet 166, 32. obit 176, 27

Otto marchio Miſnenſis moritur 789, 53

Ottonis de Brunſwig humilitas, prudẽtia, & authoritas 688, 38

Otto dux de Brunſwig capitur 841, 3

Otto dux Brunſwicenſis moritur 750, 11

Otto dux de Brunſwig moritur 746, 54

Otto dux de Brunſwig moritur 748, 25

Otto palatinus comes de Reinecke, filius Herm. Lotharingi 456. 39

Otto palatinus comes dux Alemanniæ conſtituitur 138, 42. moritur 147, 27

Otto princeps Carlingorum vincitur & occiditur 137, 9. 450, 38

Otto comes palatinus de Vitelſpach occidit regem Philippum 797, 12. proſcribitur & occiditur 797, 18, 10

Otto Burggrauius de Kirchberg benefactor monaſterij Botza Wienſis 816, 52

Otto f. Caroli ducis, dux Locharienſ. 589, 24. obit 77, 8. 447, 34. 591, 26

Otto comẽs de Orlamũde moritur 260, 20. 700, 33

Otto dux Saxonum obit 74, 13

Otto filius Luidolphi naſcitur 79, 37

Otto Liutolpi f. dux 134. 30

Otto comes Aſchaniæ monaſteriũ fundat 785, 33. eius vxor, filius 785, 39

Otto f. Henrici comes Louanienſis 596, 5

Otto dux moritur 134, 46

Otto dux 141, 7

Otto Saxonicus comes moritur 155, 36

Otto Argentin. epiſc. moritur 465, 48

Otto Bamberg. ep. 465, 15. moritur 473, 2

Otto S. Babemberg. epiſcopus 692, 29. 761, 43. obit 255, 12. 692, 29

Otto Bremenſis epiſc. moritur 748, 50

Otto canonicus Goſlariẽſis ordinatur & cõſecratur epiſc. Conſtantienſis 186, 23

Otto epiſc. Ratiſponenſis ordinatur 147, 54. 166, 2. cum alijs pluribus epiſcopis peregrinationem Hieroſolymitanam ingreditur, in qua multa à paganis patiuntur 148, 34. 171, 43. 172, 7

Otto f. Landgrauij Haſſiæ epiſc. Magdeburg. 830, 26. moritur 840, 8

Otto Nouarienſis epiſc. Henrici imperatoris legatus in Græciam 146, 48

Otto ſit abbas monaſterij S. Dionyſij 69, 9

Ottocari regis Bohemiæ conatus mutus, eiusq; humiliatio 796, 21, 28. in prælio interitus 813, 38. 920, 19

Ouidius Naſo naſcitur 100, 11. 353, 36. in exilio moritur 359, 38

Quo rex Hungarorum conſtituitur 137, 29. fœdifragus debellatur iterum à rege Henrico 138, 25. in prælio vincitur & fuga elabitur 138, 23. comprehenditur à Petro & capite plectitur 136, 82

Owin monaſterium in Bohemia 843, 18

Oxytes Athenienſ. rex 313, 31

P

PAchomius abbas 489, 21

Pachonius abbas in Ægypto 483, 16

Pacuuius Brunduſinus poeta tragicus 347, 19. moritur 347, 23

Padreſbrunna 27, 40. exuritur 599, 41

Padua inconſtans 889, 24

Padus fluuius 82, 55

Pádi fluuij inundatio, & fluctuũ eius elatio 469, 48

Pagani violant ſepulchrum Io. Baptiſtæ 113, 27. Saxoniam vexant 136, 46. irruũt in Pruſſiam, ibiq; Chriſtianos crudeliter trucidant, eccleſias diripiũt 259, 34. militia abdicantur 722, 29

Paganus Bulgarorum rex 551, 37

Palæmon Vincentinus inſignis Grammaticus 364, 55

Palæſtina à Iudæis vaſtatur 103, 55. 377, 40. à Perſis bello premitur 528, 4. Chriſtianis eripitur 677, 4. 814, 53

Palatinatus ad Rhenum magna clade afficitur 890, 1

Palatinus mons in quo Roma 32, 29

Palatinus comes de Withelſbach, occidit regem Philippi 694, 35

Palatium Romæ comburitur 382, 54

Palegrini epiſc. Colonienſ. conſilium de Scotis expellẽdis Colonia, eiusq; obitus 450, 20, 36

Palladius epiſcopus Scotis deſtinatur 116, 41. 412, 39. 494, 43

Palladis templum Romæ cornit 707, 6

Pallantus f. Euandri corpus Romæ repertum 773, 39

Palmirenæ decurio Perſas deuincit 392, 39

Pampilona ciuitas 27, 50. obſidetur & deſtruitur 554, 35

Pampilionenſes in Hiſpania in fidem recipiuntur 36, 4

Panætius tyrannus in Sicilia 326, 48

Panaretõ liber Ieſu filij Sirach 96, 11. 150, 39

Panathenæon 328, 43

Pancratius Rom. preſbyter exul 403, 3

Pandion f. Erichthonij, Athenienſiũ rex 305, 42. fugit 308, 3

Pandionis filiæ quæ 305, 44

Paneas conſtruitur, & Cæſarea Philippi vocatur 360, 27

Panion templum in Paneade 355, 48

Pannias Aſſyriorum rex 308, 43

Pannonia, habitatio Lõgobardorũ 513, 37. vaſtatur 128, 55. ſubigitur 142, 36. 254, 30

Pannonij 65, 34. legati ad Carolum 39, 27. in poteſtatem Rom. rediguntur 354. 34. ſubiguntur 356, 4, 42. 357, 18. vineas habere incipiunt 394, 53

Panthapte filia Cambyſis, vxor Smerdis, poſt Darij 94. 6, 8. 332, 8, 11

Pantaleonis mart. capitis trãſlatio 558, 28

Pantaleonis monaſterij Coloniæ extructio 583, 57

Pantheon Romæ cõſtruitur à Domitiano 13, 12. conſecratur 725, 22. hinc templum Chriſtianũ 13, 13. vertitur in baſilicam

Ecclesiam Omnium sanctorū 526,26. beneficio Phocæ ecclesiæ donatur 122, 28.725,9.20. tecto nudatur 14,47. fulmine comburitur 103,3.376,38
Pantheus Stoicus philosophus 383,53
Panto monachus 406,21
Papæ consecratio à quo fiat 671,11
Papa non vtitur baculo,& vnde 710,29
Papæ duo 640,17.737,53
Papæ duo; Innocent.& Anacletus 471,39
Papæ duo; Alexander,& Victor 475,24.32
Papale schisma diuturnū & exitiale 9[illegible]
Papalis sigilli mutatio 752,5.8[illegible]51
Papalis sedis in Galliam traductio 8[illegible]28
Papalium curialium interitus 848,45
Papalium legatorum seueritas contra Simoniacos 453,33
Paparum catalogus ab Apostolo Petro, vsq; ad Zachariam & principium regni Pipini 19,10
Paparum nominum mutatio, eiusq; causa & origo 687,7
Paparum martyrij finis 715,10
Papatus interregnum 715,1.742,2
Papatus ambitio, origo magni scandali & homicidiorum 600,22
Papatus diuisio 736,54
Paphus condita 306,6
Papia 23,24.28,26.34,25. obsidetur, incenditur & capitur 153,9.158,30.553,25, 50. 578,15
Papias Hierapolitanus episcopus 375,20
Papilio miræ magnitudinis 32,39
Parmensis episcop. eligitur papa, & Romam per Halberstadensem episcopū deducitur 167,27
Patænetos liber Iesu filij Sirach 343,51
Patætonium in Ammone conditur 95, 29.340,7
Parcur oppidum diripitur 856,30
Parilia, festum Romanorum 321,47
Parion conditur 324,36
Parisiacus pagus 23,34
Parisienses contra Normannos se obsidentes, fortes & exercitati 66,25
Parisiensium magistrorum libellus contra Minores, eiusq; combustio 744,7
Parisij 33,37
Parisiorum à Normannis obsidio 571,43
Parma subigitur 800,16
Parmenides philosophus 337,25
Parmēsis episc. pont. Basilex à rege Henrico & proceribus regni eligitur 148,5. Romam vi & magna Rom. clade ingreditur 148,16
Parmensis episc. ab apostolica sede amouetur, & ideo graues turbas excitat 170,17
Partheni Tarentum condunt 324,40
Parthenius philosophus 4,47
Parthenus Alexandrinus 105,42
Parthi Romanum exercitū vincunt 120, 11. à Macedonibus deficiunt 343,50. vincuntur 106,19.120,7.351,43.383,27. 713,3. Mesopotamiam tenent & Syriā inuadunt 392,11
Parthorum seditiones sedantur 355,28
Parthorum maiores Scythæ 65,11
Parthia deuastatur 394,53
Paschæ obseruatio controuersa 13,33.106, 4.116,9.382,45.383,15.536,6
Paschæ quæstio mouetur inter Scotos & Britannos 124 17
Paschalis I, papa 129,43.440,44.561,5. 729,40.441,11
Paschalis II, papa, antè Richerus abbas vel Raginerus 463,36.611,23.736,39. coronat Henricū V, eamq; coronationē pòst reuocat 783,51. transigit cū Henrico rege de inuestituris episc. 466, 51.780,53. excommunicat Simoniacos & Henricum imp. 463,54.17. capitur 781,2.783,17. moritur 617,31.784,23
Paschalis primicerius ad exilium condemnatur 34,16
Paschalis circulus 417,34
Paschasinus & Proterius scribunt de Pascha 117,19
Paschasius diaconus in purgatorio, & cur 419,38.509,8
Paschasius, vir clarus, exul & martyr illustrior 413,52,3
Paschasini epistolæ ad papam super quæstione Paschæ 414,3.415,15
Pasquitanus dux Britonum 54,46. contra Vurfandum viribus regni & auxilio Normannorum superior 54,49. cum Vurfando dolo regem Salomonem occidit 54,46. in prælio inferior cum suis fugit 55,10. se recolligens denuo Vurfandū bello aggreditur 55,50. cum Vurfando ad regni Britonū diuisionem ad arma deuoluitur 54,49. defungitur 56,4
Passienus declamator obit 356,7
Pastorum in Francia collectio 742,33
Patalaria insula 36,43
Patauiensis episcopus moritur 148,31
Paternus legatus Dagoberti versus Constant. 15,32
Paternus monachus Scotus comburitur 452,3.599,42
Patennichheym villa iuxta Wormatiam 74,53
Patherini hæretici 720,18
Patriciani hæretici 720,14
Patricius Brito archiep. Hibernensis constituitur ordinatione p. Cæleſt. 412,41
Patricius frater Remigij Suessionensis episc. 507,36
Patricius comes Salesbernensis occiditur 494,45.647,49
Patricij Scoti fatum & vitę conditio 408, 41.419,33.487,3.494,45
Patroclus ordinatur episc. Arelat. 410, 14. occiditur 116,28.412,29
Pattensen capitur 749,35
Paudo diaconus labitur ad Iudaismum 441,40
Paula fatelles Vitaliani confoditur 421,41
Paula Romana nobilis matrona Roma Bethlehem cum filio migrat ex deuotione 483,21.485,33.718,17. in Bethlehem obit 489,25
Pauliani hæretici 720,4
Paulillus adolescens in orthodoxa fide constans 413,6
Paulinæ cella monasterium 258,4
Paulinus Anglis doctor ordinatur 122,54. conuertit Eduinum ad fidem Christi 123,4.428,8. moritur 123,41
Paulinus episcopus Antiochenus 399,31
Paulinus episc. Galliæ exul 402,46. moritur 113,14.403,16
Paulinus Nolanus scriptor vitæ Ambrosij 488,24
Paulini Nolani episcopi pro captiuis redemptio 501,45. paupertas spontanea 488,25. corpus repertum 634,26
Pauli conuersio 361,12.707,49
Paulus gentium doctor constituitur 3,33. 100,33. Romam mittitur 101,24
Paulus cū fratre Oreste occiditur 118,27
Paulus episc. Constantinop. 112,35. decipit imp. Constantinū 123,37. orthodoxos persequitur 14,13.123,33.428,30. damnatur à sede apostolica 14,15.112,35. 123,48.151,44.402,20.426,17.726,9
Pauli Constant. episcop. suffocati corpus Constantinopolim refertur 484,41
Paulus primus eremita moritur 716,40
Pauli Cracouiensis monachi prædicatio, & interitus 841,10
Paulus diaconus Caroli ordinat & distribuit lectiones festiuitatum & Dominicalium 559,24
Paulus comes Andegauensis perimitur 507,6
Paulus dux Ladorę 35.40
Paulus dux classis Constantinopolitanæ 37,30. conatur pacē facere inter Francos & Græcos, sed impeditur 37,31
Paulus Cephalaniæ præfectus 38,23. Dalmatijs fert suppetias cōtra Pipinū 38,23
Pauli Langij, octaui libri in hoc volumine auctoris, patria, maiores, vitæ conditio, monach. 881,15.882,37. ob antiquitatum inquisitionē errores 905,33
Paulus Somorensis 886,44
Paulus Venetus 847,4.851,49
Paulus Vergerius 863,6
Pauperes de Lugduno hæretici 720,18
Pauperum dominātū ordo 739,21.741,29
Paulanias rex Macedonum 338,22
Pax inter Carolum imp. & Henningum regem Dan. confirmatur 39,11
Peanda Merciorum rex perimit Oswaldum regem Nordan. 532,31. vincitur 530,29. perimitur 534,35
Pegauia diripitur & incenditur 934,25
Pegauiensis monasterij fundatio 691,55. dedicatio 692,26
Pegasus equus velocissimus Bellerophōtis 307,45
Pelagiana hæresis & Paschatis cōtrouersia Britanniā turbat 123,11. in synodo Carthaginensi & per totum mundum damnatur 411,53
Pelagiani hæretici 719,14
Pelagius Brito hæreticus 7,42,115,41.410, 29,33.488,42,53
Pelagius I, papa 9,23.120,53.424,11.518,14. 722,49. cōstruit ecclesiam Phil. & Iac. 424,32. se de morte Vigilij papæ purgat 518,15. moritur 424,22
Pelagius II, papa 11.12. 121,38. 425,51. 521, 42.723,30. ordinatus sine iussu imp. & cur 425,18. literas scribit ad episcopum Aquileiensem 425,36. moritur 426,7. 523,31 723,32
Pelasgus rex Sicyoniorum 311,50
Pelasgi obtinent mare 315,46
Peligni bellum mouent cōtra Romanos 349,39. superantur 342,29
Pella conditur 95,44.341,14
Pelopidæ imperium suscipiunt 304,37
Peloponnenses contra Athenas dimicāt 314,21.320,26
Peloponnesi imperium diuiditur 308,36
Peloponnesus Ægialea dicta 294, 32. Turcis tributaria 866,41
Peloponnesiacum bellum 337,39
Pelops Peloponnesum primo regnat, Olympijs præest, superatur à Dard. 307,15
Penda rex Merciorū 123,39. cū Ceadualda vincit Eduinū 123,20. in pugna interficit Oswaldum regē Anglorum 123, 39. in pugna occumbit 124,5
Peneresel regi Anglorū restituitur 636,15
Pentheus 308,24
Penthilus rex Mycenarum 308,20
Pentagrosius 330,8
Pentapolis 18,35
Pentateuchum à beato Hieron. transla-

tum offertur ecclesiæ S. Petri 483,1
Perdelberus Leodiensis episcopus moritur 470,48
Perarus alias Erar' rex Sicyoniorũ 300,35
Perdiccas rex Macedonum 323,18
Perdiccas rex Medorum 334,22
Perdiccas rex Ægypti 338,52. dimicat cõtra Ægyptum 340,50. Samariam cõstruit 341,40
Pergamum castrum capitur ab Arnulpho 69,23
Peregrinatio Hierosolymitana 253,49
Peregrinatio Hierosolymitana magna & periculosa 600,21
Peregrinus philosophus seipsum incendio tradit 580,39
Pereeba moritur 128,42
Periander tyrann. apud Corinthũ 325,34
Pericles moritur 337,46
Perinthus conditur 327,4
Perpetuus Turonensis episcopus S. Martini basilicam ædificat 505,23
Persæ contra rempublicã belligerantur 13,16. vincunt Rom. 422,7. Hierosolymis vexillũ crucis dominicæ auferũt 13,16. auferũt Rom. multas prouincias & Hierosolymã 122,30. 427,39. primi Romanum regnum concurrunt 477, 18. grassantur in Rom. prouincijs 525, 38. 526,32. 527,10. Armeniam hostiliter depopulantur 522,21. in Syriã irruptiones facientes Damascum capiunt 527, 40. Palæstinam incursant 528,4. Ægyptum incursantes Alexandriã capiunt 528,25. Libyã incursantes capiunt Carthaginẽ 528, 30. à Romanis graui damno oppugnantur 112,44. supetantur 334,19. vincuntur ab Alex. M. 340,12. funduntur 427,48. reprimuntur 513,35. 520,37. 529,20. 722,28. 847,10. Deo subacti conuertuntur 684,3
Persarum regni finis 95,25. 340,40. 530,23
Perseus Erechthei frater dimicat aduersus Persas 307,28. rex Mycenarũ 308,18
Persei mysteria 306,24. gesta 307,8. obitus 366,3
Persequitorum vltio 111,37
Persia paret Traiano 375,32. Christianis augetur 496,33. à Sarracenis occupatur 532,16
Persici legati veniunt ad Carolum 34,26. Tarsilium perueniunt 36,7
Persius moritur 101,35
Pertarith moritur 539,36
Pestis 11,42. 15,16. 34,24. 35,2. 79,48. 82,25. 105,13. 108,34. 111,29. 133,20,23. 139,7. 147, 35,48. 148,12. 153,48. 253,32. 254,7. 255,13, 34. in exercitu imp. 449,48. 461,29. 463, 27. 473,53. 474,33. 537,39. 553,50. 591,35. in Gall. & Germ. 607,34. 610,35. 747,4, 10. 748,14,43. 750,4,20. 751,22. 835,38. 952,40. apud Athenas 337,43. in Alemann. 861,22. in Brunswig 754,23. in Calabria & Sicilia 549,6. in Gallia 165, 34. per Gall. & Germ. 837,40,41. in Ger. & Ital. 875,5. in Italia 121,50. 519,7. in Italia 538,34. in Germania 570,6. Constantinopoli 18,15. Florentiæ 835,49. in Halberstat & Luneburg 754, 47. in Yssenach & Northusen 949,42. Romæ 101,42. 102,5. 339,17. 523,30. 683, 29. per Saxoniam 754,12
Pestis in Sax. 838,19. infesta nobilibus in Thuringia 260,18. in exercitu Henrici regis 456,41. in exercitu imp. Frid. in Longob. & obsidione Rom. 476,8. & quidem principum 451,20
Pestulentia boum 38,44. 138,8. 147,35
Petragora deuastatur 552,27
Petrocia 25,17
Petronax ciuis Brixianus 17,45. reædificat castrum Cassinum 17,47. 143,46
Petronillæ corporis translatio 550,35
Petrus tenet cathedram ecclesiæ Antiochenæ 363,9. Romam mittitur 363, 27. Romam venit 98,48. 100,49. 150,51. 708,40. 709,47. Romæ quamdiu episcop. 3,24. vbi & quando passus 3,22,23. 99,15. 102,41. 150,51. 369,19. 368, 10. 710,25
Petri fedes hæresi & fraudi non obnoxia 44,17
Petri Apostoli in papatu & apostolatu instituta 710,17
Petri papæ discipuli & apostoli 710,27
Petri & Pauli apostolorum corpora leuantur 713,48
Petri Apost. basilica Romæ in Vaticano domina & magistra omnium ecclesiarum 716,5
Petri vinculorum translatio & solemnitas 718,27
Petri mons & monasterium in Erffordia 727,1
Petrus rex Hungarorũ 137,16. inconstans 137,27. 450,17. intestino bello regno suo depellitur 137,29. 596,35. profugus ab Henrico gratiam auxiliumq; petit & impetrat 137,30. 159,31. 450,23. Henrico regi regnũ Pannoniarum subijcit 138,43. 159,31. in regnũ restituitur 138,25. 160,13. 596,42. capit & decollat Vban æmulum regni sui 160,21. iterũ regno & oculis priuatur 139,21. capitur & excæcatur 160,26. 451,31
Petrus f. Simeonis rex Bulgarorum cum fratre Baiano 585,42
Petrus Leonis antipapa moritur 625,33
Petrus Corbarensis Minorita antip. 827,1
Petrus episc. Alex. & calamitatũ Athanasij socius 110,12. 114,2. 406,18
Petrus archiepisc. Amalfitanorum, legatus in Græciam 598,35
Petrus Alex. episc. Eutych. damnatur 8, 28,21. 418,42. 419,8. 504,5
Petrus epis. Alex. mart. 111,28. 397,6. 398,37
Petrus archipræsul Mogunt. Erffordiam venit 825,29. moritur 830,17
Petrus episc. Carnotensis 673,6. moritur 673,17
Petrus Cluniacens. abbas moritur 635,38
Petrus Damascenus episc. martyr 548,29
Petrus Damianus legatus sedis Apostolicæ 178,17. 775,35
Petrus Girardus episc. Maclouien. 675,34
Petrus I. Nuemburgensis episc. xxxiii 859,41. moritur 868,23
Petrus Syluanectensis episc. remouetur 627,4
Petrus Mauimertus episc. martyr 548,29
Petri martyris translatio 562,26
Petrus abbas Augiensis 128,40
Petrus abbas legatus Nicephori ad Carolum 35,4
Petrus abbas monasterij de Nonantula legatus in Græciam 40,6
Petrus abbas maioris monasterij 660,44
Petrus abbas maioris monasterij ordinatur 664,9
Petrus abbas Cadomi 667,43
Petrus abbas monasterij de Prato 624,52
Petrus ordinis prædicatorum canonizatur 742,7. 801,51. 804,49
Petrus eremita ductor & author sanctæ expeditionis 609,10
Petri Abaelardi profanitas, tergiuersatio, mors 626,26
Petrus Alphonsus 775,35
Petrus Arogonensium damnatur 814,24
Petrus Berthorij 841,29
Petrus Bituricensis episcopus electus repudiatur 626,47
Petrus Cantor Parisiensis 789,38
Petrus de Æliaco 851,24
Petrus de Ancharano 851,34
Petrus de Appono 829,40
Petrus de Corbaria antipapa 830,38
Petri de Mellento defectio & interitus 830,9
Petrus de Palude ordin. prædic. 828,49. 831,40
Petrus de Riga 789,38
Petrus de Rolenheim 851,27
Pet. legatus Rom. cõtra Agenenses 663,33
Petrus Gutembergus, vir ordinis equestris, inuentor typographiæ 865,1
Petrus Holgerius 886,43
Petri inclusi Hispani commotio ad subsidium terræ sanctæ 462,7
Petrus Lombardus 640,14. 693,13. 737,30
Petrus Luchmaschlens. episc. migrat ad episc. Magdeb. 841,55. inde ad episcopatum Vlmurzensem 842,8
Petubastis dynasta 319,46
Pezinati expellunt Scythas 65,30
Phacee f. Manaben rex in Israel 320,46
Phaceia f. Romeliæ 321,46
Phædon Argiuus inuenit mensuras & pondera 320,36
Phædra amat Hippolytum 310,38
Phæstus rex Sicyoniorum 309,45
Phalaris tyrannus apud Agrigentinos 325,43. 328,27
Phalaris tyrannis destructa 325,37
Phalech vita & ætas 87,52. 149,40. 282,21
Pharamundus, filius Marcomiri, rex Francorum 492,46
Pharnabasus interficit Alcibiadẽ 338,24
Pharphar flumen 609,37
Pharus in Alexandria 95,50. 342,44
Phaselis in Pamphylia conditur 324,20
Pharsuasan filius Kabadis Manichæus 513,28
Phatald rex Anglorum 812,42
Phelecus rex Rugorũ extinguitur 504,21
Phemonoe vates 307,9
Pherecydes historicus 319,29. 334,44
Peredus rex Athenienſium 319,35
Pheusoprophetissa quæstuosa 565,24
Phidias eburneam facit Minervam 337,35
Philadelphia terræmotu cõcutitur 559,39
Philammõ Delphius chori inuẽtor 308,1
Philetus episc. Antioch. 106,46. 384,48
Philibertus abbas 533,24
Philippicus imp. 126,15. 432,2. 543,30. eligitur imp. in Ponto ab exercitu Iustiniani 17,18. in prælio ad Constantinopolin occidit Iustinianũ 17,20. 126,15. 685,1. hæresi pollutus catholicos affligit 126,16. excæcatur & regno expellitur 17,41. 126,18. 432,6,22. 543,44
Philippici nomen & figura à Romanis respuitur 543,32
Philippi & Iacobi apostolorũ ecclesia cõstruitur Romæ & dedicatur 424,32,8
Philippi à Philippo in Macedonia constituuntur 387,32
Philippus imp. inter Aug. primus Christianus 5,10, 11. 107,40. 151,10. 387,12, 23. 713,43. magnificè celebrat solemnitatem anni ab Vrbe condita millesimi 387,34
Philippi Augusti, patris & filius occidunter 387,10

Philip. rex Rom. ex cõmunicatur 694,18
Philippi regis gesta memorabiliora 694, 29. internecio 694,34
Philippus f. Henrici rex Francorum 599, 55. contra Robertum ducem exercitũ in Flandriam, funditur & fugatur 183, 39. 671,34. 676,4. cum Angliæ rege in terram sanctã expeditionem mouet 677,21. è Palæstina redit 677,41. 790, 43. in Palæstina litigat cũ rege Angliæ 790,42. occupat & expugnat absentis Angliæ regis ciuitates 677,50. 678,17. in prælio fugit 601, 50. committit adulterium, ideoq; excommunicatur 608,31. moritur 614,17
Philippus rex iunior ob matrimonium inuitis parentibus initum, eorum in odium incidit 667,26
Philippi Francorũ filij coronandi in Sylua aberratio 664,42. coronatio 666, 26. 667,45
Philippus f. Ludouici regis Franciæ nascitur 645,16
Philippus frater regis Francorũ, decanus S. Martini Turonensis moritur 641,22
Philippi regis pueri miserandus obitus 623,39
Philippus f. Maximiliani nascitur 873,40. princeps Hispaniarum 881,3. moritur 890,42
Philippi regis expeditio in Brit. 681,30
Philippi glorioſus introitus apud Rothomagum 681,11
Philippi Sueuiæ ducis in Rom. imp. electio, strenuitas, eiusq; reprobatio 795, 25. 796,6
Philippus dux Sueuorum rex Rom. eligitur contra Ottonem 693,45. 795,25. 921,6. cum aduersario Ottone reconciliatur 922,17. 921,22,36. 817,53. 819, 33. collecto exercitu magno Thuringiã ingressus eã deuastat, & Landgrauium ad deditionem cogit 257,7. 817, 53. 819,35. 921,22,36. capit Coloniã 797, 8. capitur sed euadit 819, 43. occiditur 797,12
Philippi exercitus clades, eiusq; comprehensio 818,7. 819,39
Philippus dux exercitus imperatoris in prælio occiditur 824,13
Philippus rex Gallorũ cognomento Pulcher 814,51. mittit subsidium pro recuperatione terræ sanctæ 789,35. cum Henrico rege Angliæ bellatur 679,44. imp. & Angliæ regem vincit 798,31. superatur 837,31. moritur 799,41. 814,50. 826,42
Philippus Aridæus rex Macedonũ 95,33. 140,24. 35. 325,46. 339,33. 344,54
Philippus rex Syriæ 349,27. capitur à Gabinio 349,32
Philippus tetrarcha 98,13. 358,7. 38. 359,54. cõstruit Paneaden & Iuliaden 360,27
Philippi Pal. Rheni obitus & liberi 893,3
Philippus comes Flandrensis 647,32. expeditionem mouet Hierosolymitanã 660,32. de Hierosol. redit 663,40
Philippus comes Glocestriæ 659,35
Philippus dux Burgundiæ capitur 845,47
Philippus f. Terrici comitis sub manu Anglorum regis 636,21
Philippus Beroaldus 885,45
Philippus Cardinalis Erffordiæ laudabiliter susceptus 948,12
Philippus episc. Beluacensis 660,17
Philippus episcopus Hierosolymitanus 103,16. 376,45. 378,44
Philippus episcopus Rhedonensis moritur 671,28
Philippus de Pergamo scriptor 841,17
Philippus Melanchthon 888,43
Philistini imperant Israelitis 89,52
Philo Libyæ episc. immunis à prauitate Arriana 405,5. pro Iudæis interpellat sine fructu 100,44
Philogimius episc. Antiochenus 111,55
Philomela filia Pandionis 305,45. 306,48
Philosophi Vrbe pelluntur 374,1,35
Philtanus rex in Hibernia 524,4
Philus 330,7
Phladirtinga 139,10
Phocas imper. 13,6. 122,16. 151,41. 426,49. 525,29. 725,8. Mauricium cum filijs interficit 13,5. 122, 14. 426,37. 723,47. 725,11. donat Romanæ ecclesiæ primarum omnium ecclesiarum 427,18. Pantheum 427,35. occiditur 122,32. 427,46. 526,46
Phocę imago Romam defertur, & in Lateranensi palatio collocatur 426,55
Phocas dux exercitus pedestris in regno Cõstantinop. fugit & excæcatur 575,21
Phocylides 329,48
Phœba capitur 118,44
Phœnicia à Sarracenis capitur 531,28. dotis nomine cedit Ptolemæo Epiphani 345,42
Phœnices mare obtinent 319,21
Phœnix condit Bithyniam 306,12
Pholne abbatia fundatur 912,37
Phormij, patet & filius, oratores 353,17
Phoroneus rex Argiuorum 88,33. 299,7. bello petitur à Carato & Thelasio 299, 30
Photinus hæreticus 114,14. damnatur in Nicena synodo 398,42. in Gallia moritur 406,27
Phraortes rex Medorum 325,38
Phrixus & soror eius Helle 306,28
Phrixi & Melicertæ gesta 307,26
Phryges obtinent mare 318,27
Phrynon Athenensis interficitur in pugna Olympiaca 326,27
Phrysones à Normannis & Danis bello & tributis premuntur 38,27. ad Mosam debellant Carolum maiorẽ domus, & fugant 433,17
Phrysonum gens conuertitur 431,22
Picentes mouent bellum contra Romanos 349,39
Pictauenses duces quarum sint partium 680,47
Pictauensiũ termini deuastantur 567,30
Pictauiensis prouincia à Normannis infestatur 48,50
Pictauorum conspiratio aduersus Angliæ regem 647,35
Picti Paschæ obseruationem catholicam recipiunt 542,52. Anglos premunt 539, 15. superant Britannos 415,27. Britanniã incursant, sed prosternuntur 484, 35. repelluntur in Hiberniam 486,17. Anglis subijciuntur 534,38. oppugnãtur ab Egfrido 125,8. affliguntur & obsidentur 505,32
Picus I. rex Latinorum 90,3. 150,3. 311,39
Pierius presbyter 109,55
Pilatus Iudææ procurator 98,17. 100,22. 360,20,31. 707,31. imaginem Augusti in templum collocando seditionem mouet 100,34. sacrum thesaurum in mundanos vsus conuertendo seditionem inter Iudæos mouet 362,26. in extremas deueniens angustias, propria se manu interficit 3,5. 98,44. 100,45. 363,38. 708,16
Pilati epistola ad Tiberium de Christo & pro Christo 707,53. 709,17
Pilegrinus Colonienſis archiepisc. constituitur 136,16. 158,51. 449,33. 593,28. regem consecrat Henricum f. Conradi imp. 159,7. moritur 159,20
Pincernæ de Varila strenuitas 839,7
Pincernarum familia in Thuringia 839,8
Pindarus lyricus poeta 333,23,56
Pinninius expulsus in Alsatiã venit 127,2
Pinytus claret 105,22
Pionius martyr 380,43. 381,55
Piperatoria horrea Romæ 574,21
Pipinus f. Ansgisi, Maior domus dux Francorum regnat cum Ludouico, Hiltiberto & Dagoberto regibus 125,17. 432,45. princeps Austrasiæ 539,33. pergit in Alemanniam 152,6. regit Francos 430,50. moritur 17,30. 152,8. 543,50
Pipinus filius Caroli, frater Carolomanni, pater Caroli Magni 21,14,28. 127, 24. 529,10. sub titulo Maiordomatus, regnum Francorũ arripit 435,10. rempublicam instaurat 540,44. mittitur ad Luitprandum 18,40. obtinet victoriam de Hunoldo & Alemannis 436, 9. bello Longobardos petit 24,11. 127,49. 437,33. munitiones Sax. occupat 24,23. Saxones superat, & illis tributum imponit 152,49. in Sax. ingreditur, & eam ad tributi pensionem humiliat 437,3. pugnat contra Saxones 549,21. vincit Vdilonem 436,29. Sax. premit 436,37. celebrat conuentum 152,51. irritatus à Vaifario Aquitaniã cum exercitu intrat, & multa castella capit 24,41. congreditur cum duce Aquitaniæ 548,12. fratrem persequitur 548,51,54. Vasconiam inuadit 127,53. vincit Frisones 542,13. in Sax. intrat 22, 38. superat Griphonem & Lantfridũ 22,44. in Romanam ecclesiã beneficus 686,2. maior domus eligitur & vngitur rex Francorum 22,55. 23,14. 127,43. 152,39. 436,3,26. 549,15,35. 686, 46. 728,15. 911,5. iterum in Sax. venit 23, 4. venit in Italiam pro restituendo papa 23,18. vincit Haistulphum 23,20. 550,14. 549,42. tertio Aquitaniam vastat 24,45. capit Biturigas 24,46. 550, 45. quarto intrat in Aquitaniam 24, 49. acquirit Aquitaniam 153,1. 551,28. occupat Aruernos 550,40. Sax. intrat 24,22. 127,52. Sax. sibi subijcit & tributarios facit 24,24. 550,26. cõsulat Vaifarium cogere ad ecclesiasticas iustitias soluendas 24,32. in Aquitania victoriam obtinet de Vaifario duce 437, 8. Tassilonem suum auunculum constituit Baioariæ ducem 117,38. agit inter Thassilonem & Vaifarium 25,1. capit Tolosam & Ganuldanem 25,13. iterum ingreditur in Aquitaniã per Narbonam 25,13. venit Biturigas 25,15,17. venit vsque ad Garonnam 25,16. capit castra Scotaliani 25,16. capit Rheni stagnum 25,19. vsq; ad Santones venit 25,20. capit matrem, sororem, & neptes Vaifarij 25,20. iterum Santones cum regina Bertrada venit 25,23. venit Petragoricum 25,24. interimit Vaifarium 25,24. redit Santones 25, 25. ægrotare cœpit 25,26. conualescens venit Turones ad oratoriũ 25 26. 437, 28. venit Parisios 25,27. diem claudit extremum 25,27. 438,23. 533,7. 552,50
Pipinus f. Caroli baptizatur & inungitur rex Italiæ 28,28,30. 128,37. 555,9. 687,19.

mittit classem contra Mauros 36,1. inducias facit 36, 45. ardet studio in restaurandis vrbibus Aquitaniæ 551,11. Venetias tetra mariq; vexat 38,21.559, 36. mittit classem ad vastationem Dalmatiæ 38,22. obit 38,40.128,12.559,36
Pipinus filius Bernardi regis Italiæ, nepos Caroli M. rex Aquitaniæ 40, 41. grauiter afflictus Aquitaniâ 552,7. superat Sarracenos 559, 27. capitur & in monasterium truditur 41,43. fuga dilabitur è monasterio 41,45. iterum captus Nectis custodiæ mancipatur 41, 46. 153,32. 439,37.556,36
Pipinus filius Pipini filij Ludouici imper. 41, 47. ebrietatibus & commessationibus vacans 41,50
Pipinus & Heribertus comites factionis cõtra Ottonẽ regem administri 68,53
Pipinus & Ludouicus restituunt patrem Lud. imper. in regnum 154,21
Piræus muro vallatur 333,11
Pirasus alias Criasus Argiuorũ rex 301,27
Piratarum bellum conficitur 351,17
Pirithous deuoratur à Cerbero 306,7
Pisa 34.27
Pisanus comes fraudulenter proditur, supplicio afficitur 698,42
Pisani archiepisc. Gotfridi ducis, &c. epistola ad Paschalẽ papã de successu belli in Palæstina contra paganos 463,44
Piscator capitur & suspenditur 948,51
Piscium in aquis suffocatio 606,33
Pisentes capiũt milites Normann. 146,45
Pisistratus Athenienſis tyrannus 329,6,28
Piso cum Galba trucidatur 370,19
Pisoniana coniuratio 366,5
Piranæ terræmotu corruunt 375.44
Pittacus Mitylenæus ex septẽ sapiẽtibus, interficit Phrynonẽ Athenienſ. 326,25
Pius I papa 104,20.379,33.751,17
Pij papæ zelus contra Turcos pro tuenda ecclesia 751,17,52. obitus 379,23.752,3
Pius II, 866,19. moritur 869,35
Pius III, papa 889,4
Placentia ciuitas 51,5
Placidia Theodosij I filia, Honorij sotor, Athaulphi pòst Cõstantini vxor 411,31. cum filijs ad Orientẽ mittitur 116, 20. 411,42. nubit Constantio 116,6.492,41. nubit Athaulpho 115,52. 491,28. restituitur Honorio à morte Athanulphi 492,40. obit 416,54.499,37
Placidiæ filius Valentinianus 492,41
Plato nascitur 94,50.150,33.337,54.338,34, 51. mortuus 95,12.339,22
Plato comœdiarum scriptor 334,47
Plauti vitæ genus & conditio 345,4. obitus 345,4
Plawen castrum capitur 851,13. diruitur 856,29
Plectrudis coniunx Pipini 541, 48. priuigno Carolo molesta 543,52
Plemneus rex Sicyoniorum 300,36
Plinius secundus pro Christianis Traianum mitigat 103.8.376,18
Ploasmael castellũ capitur 656,28.659,4
Plotius Gallus Rhetoricam Romæ primo docet 350,7
Plutarchus Cheronæus philosophus 366, 37.377,19
Pluuiæ repentinæ & aquarum inundationes 259,1
Pœna diuina, dæmoniacorũ multitudo instar canum latrantium 511,43
Pœni à Maximo cæduntur 344,11
Pœnitentium ordo confirmatur 741,29
Pogius Florentinus 851,30
Polemo philosophus moritur 342,47
Poletha 161,22
Politica monasterium 449,26
Polodum 158,27
Poloni Saxonibus auxilia contra Henricum regem offerunt 218, 25. exercitu ab Imper. Henrico premuntur 158,46, 49. ab imperio deficiunt 246,9
Pollux 309,5
Polybius Sicyoniorum rex 308,36
Polycarpus episcop. Smyrnæus, Asianus, martyr 106,16. 375,20.380,7,43.381,53
Polycarpus 4,28.104,54.383,11. Romæ multos hæresibus infectos corrigit 379,32.712,44
Polycrates 330,7
Polycrates episcopus Ephesinus 381,42
Polydorus Lacedæmoniorum rex 320,21
Pometia subigitur 329,25
Pompeianus dux cognomento Francus 393,23
Pompeius Strabo pater Pomp. M. 349,47
Pompeius Magnus nascitur 349,29. dux primò cõstituitur 350,34. Magnus appellatur 350,42. subiugat Iberiam 350, 47. conficit bellum piratarum 351,17. imp. appellatur 351,17. triumphat 350, 16. contra Mithridatem suscipit expeditionem 351,13. consecrat lucũ Daphnensiũ Apollini 351,15. capit Hierololymam & templũ 97,15.150,45.351,27. 36. tributũ Iudæis imponit 97,20. 351, 54. Alexãdriæ occiditur 97,25 352,6,33
Pompeij theatrũ incensum 100,18.360,6
Pompeius historiographus 300,15
Pompilius & Herennius occidunt Ciceronem 353,21
Pompilij imago nouies coronatur 353,35
Pompona, monasterium 140,15
Ponderum inuentor quis 320,36
Pons anchoris & funibus cõpactus 31,27
Pons Moguntiacus 439,26. incendio Richolphi archiepiscopi consilio in nihilum redigitur 153,53.440,43
Pontianus papa 5,5.107,16,24.385,42.386, 25. 713,26,27
Pontis Vrsonis ecclesiæ donantur monasterio S. Michaelis 637,49
Pontis Vrsonis castrũ comburitur 652,25
Pontius abbas Cluniacensis 614,21. vexillifer in prælio Christianorum contra Sarracenos in Palæstina 620,41
Pontus Scythiæ terminus ab Oriente 64, 54. vastatur à Gothis 108,51.392,7. subigitur à Turcis 866,52
Pontus Ptolemaicus in prouinciam vertitur Romanam 366,17
Pontz castellum destruitur 664,27
Poppenhusen castrum obsidetur 949,19
Poppo Thuringorũ dux consentit in electionẽ Sunzonis Mog. archiepisc. 66, 9. excitat episc. Wirtzburg. cõtra Sclauos 68,45. dignitatibus spoliatur 68,49
Poppo dux Caroli occiditur 127,4
Poppo dux Phrysonum occiditur 434,8. 547,14
Poppo Aquileiensis Patriarcha moritur 137,45
Poppo archiepiscopus Treuirorum 136, 6. moritur 140,28
Poppo Brixensis episcopus ordinatur papa, nomine Damasus II, 141,21
Poppo proximus Popponis episc. Wirtzburg. 80,30. moritur 448,48
Poppo Babenbergensis præpositus ordinatur episc. Paderbrunnensis 236,3
Poppo Stabulensis abbas 594,26. moritur 597,35
Popponis comitis de Henneberg in ambienda marchionissa calliditas 923,23
Populonium ciuitas maritima in Tuscia 37,40. diripitur ab Orobitis 37,41
Porcinæ carnis vsus instituitur 712,40. 714,37
Porta monasterium 788,23
Porphyrius exilio liberatur 111,11. reuocatur 389,44
Portenta multa & magna 343,39.499,53
Portenta tempore Natiuitatis Dominicæ 707,5
Portenta & miracula contra Iudæos Hierosolymam reædificaturos 404,33
Portenta in Gallijs multa, Cometa, cœlum ardens 516,25
Portenta, in Campania cœlitus frumenta decidunt 545,34
Portentum, Agnus loquitur 320,31
Portentum, Bos loquitur 352,36
Portenta Romæ multa, & inter cætera Bos loquens 374,55
Portentum, infantulus in cunis loquens 469,7
Portentum, molinum animal humanæ voce loquens 549,2
Portentum, canis sedet Treueris in cathedra episcopali 442,53
Portentum, Cespitis rupcio & rumor 561, 38,41. 631,70
Portentum in cœlo, duæ columnæ aurei coloris 202,47
Portentum, Signum columnæ in cœlo terribile 486,42.635,46
Portentum, cruces in vestibus, lepræitem 128,46. 134,4.153,25.156,29. 439,55.448, 32. 549,7. 555,32.583,32. 729,11.885,32. 889,46
Portentum, signum in cœlo ignei coloris 134,21
Portentũ, ignis de Rheno ascendens 158,5
Portentum, aer igne & sanguine mixtus 254,23
Portentum, Ignis in cœlo ab Oriente in Occidentem ferri videtur 380,26
Portenta, Species ignis in modum fulguris, Sol ad occasum ruens, ignei globi 462, 45
Portentum, Signum igneũ in cœlo 448,3
Portentum, ignis discurrens 512,40
Portenta, ignis de cœlo, angelorum percussio 534,21,23
Portenta, igneæ acies in cœlo 588,4
Portentum, Cœlum ardens 610,34
Portentum, igneæ acies in cœlo 617,28
Portentum, Lancea in cœlo 518 31
Portenta, hastæ igneæ 530,6
Portentum, gladius in cœlo 530,27
Portentum, Draco ingens cum multitudine serpentum per alueum Tyberis ad mare 426,1523,21.684,5
Portentum, Draco visus 447,50
Portentũ, Serpentis figura in cœlo 590,37
Portentum, Colubrorũ conflictus 599,46
Portentũ, Iuuenis in aere 417,20.497,50
Portentæ, Scuta & iacula ignea in cœlo 554,24.607,29
Portentum, figura in cœlo versicolor 469,41
Portentum, Signũ iridis in cœlo, & quædam cruces ir palmis 473,36
Portentum, Iris in Martio, & magna hominum consternatio 537,9
Portentum, Luna cruenta 432,43
Portentum, Signum mirabile circa Solem 474,26,48
Portentum, Circulus in circuitu Solis cærulei coloris 635,4

Portentum, tres circuli albi prope Solem 750,16
Portentum, Signum in Sole 134,7
Portentum, tres Soles simul exorti paulatim in eundem coeunt orbem 352,34
Portenta, Soles tres, Sol diuisus per modum crucis 751,6
Portentum, Soles duo prope verum Solem apparent 611,52. Stellæ cœlo sereno die videntur 611,55. 612,8
Portenta, Signa in Sole 547,49
Portentum, Sol tenebratus sanguineos radios emittit 579,42
Portenta in Sole & Luna 519,41
Portenta, Sol cum Luna pugnans, Lunæ duę. Cœli hiatus, Scuta sanguinem stillantia 706,26
Portentum, trabs ignea in cœlo 596,14
Portentum, trabs in cœlo mitæ magnitudinis 690,5
Portentum, Stella in cœlo cum globo igneo, eiusq; significatio 502,7,11
Portentum, Stellæ in cœlo visæ cadere 551,19 (603,26
Portentum, Stella sereno cœlo apparet
Portentum, Stellæ de cœlo cadere videntur 608,21
Portentū, duæ stellæ ignei coloris 647,19.
Portentum, annona de cœlo pluit 562,54
Portenta, annona & pisciculi pluunt de cœlo 589,20
Portentum, Dominus pluit grossa carnium frusta 257,40
Portentum, lana è cœlo defluit 405,40
Portenta, ignitus lapis volitans in cœlo, & draco 133,40
Portentum, Lapides mixti grandine de cœlo cadunt 147,28.333,45.582,50
Portenta, lapides pluuiis mixti cœlitus decidunt, corui carbonibus incendunt domos 693,27,31
Portentum, Sanguis è terra, & lac de cœlo manat 343,4
Portentum, Sanguis è cœlo & terra profluit 430,20
Portentum, Sanguis largissimo riuo Tholosæ fluit 503,14
Portentum, Sanguis è cœlo & terra profluit 555,39.568,46.616,5.643,12.644,28. 752,10.780,12
Portentum, sanguinis fons in vrbe Genuensi 579,29
Portentum, fonticulus aquæ in sanguinem conuertitur 592,20
Portentum, Panis subcinericius sanguine infectus 608,27
Portentum, Terra in abyssum dilabens 254,23
Portentum, terra in Mesopotamia hiat, & humana vox inde ascendit 438,50
Portentum, Vicæ terra dat mugitum 490,8
Portentum, mons scissus dat mugitum 519,25 (rium 562,11
Portentum, glacies circa æstiuale Solstitium
Portentum, Locustarū multitudo 264,39
Portentum, Manus amputata integra in somno cuidam restituitur 779,44
Portentum, oleum è terra prope Tiberim emanat, significans gratiam Christi 353,45
Portugalliæ rex superatur 873,19
Porus in India debellatur ab Alexandro M. 340,12
Prædestinati qui olim sic dicti 491,49
Prædicatorum capitulum generale Parisiis 745,16
Prædicatorum ordinis author Dominicus 796,2.797,35. confirmatio recusatur 978,40. admittitur 740, 3. 598,50
Prædicatores fratres Erffordiam veniunt 924,26.950,37. recipiunt conuentum in Ysenach 926,17
Prædicatores tres Florentiæ comburuntur 883,19
Præiectus, Auernensis episcopus, martyr 536,42
Præmonstratensis ordinis initium 616, 25.618,22.784,40. propagines 619,46
Prænestini vincuntur 338,27
Præsentationis Mariæ festiuitas approbatur 869,55
Prætoriana terra, Vide Aduocatia
Praga deditur 578,54. obsidetur à marchionibus 951,35
Pragenses denarij 701,19
Pragensis academiæ & archiepiscopatus initium 838.7.840,43
Pratense monasterium 624,52
Praxedis regina ab imperatore discedit 463,19
Praxilla 334,16
Precerini & Benedicti mutuis cædibus & ciuili bello seipsos prosternunt 427,12
Premislao dux Boemiorum cum sua terra subijcitur Henrico regi 159,36. venit ad Henricum regem, ibiq; honorificè excipitur & dimittitur 159,47
Priamus rex Troiæ 89,37.150,6. regnat post Laomedontem 309,11. abscedit à Troia 311,34
Priamus, ex prosapia Priami Troiani, Francorum pater & princeps 478,9
Primin⁹ ad Augiam insulam venit 126,45
Primus III episcopus Alexandriæ 103,12. 375,48
Principum origo & veneratio 87,54.149, 41.293,13
Principes imperij contra regem Mōguntiam vocati cō venire tergiuersantur 200,21
Principum imperij à rege Henrico Baioario defectio & simul emendatio 158,28
Prisciani stæ hæretici 720,15
Priscianus Grammaticus 936.424,19
Priscilla vates insanę Cataphrygarum hęresis conscia 381,1
Priscillianus episcop. hęreticus 114,28. de Gallis hæresin conflat ex aliis hæresibus 407,12
Priscilliani hæresis quæ 485,12
Priscillianus gladio adiudicatur 114,42. 408,39
Priscilliani hęretici cōdemnatio, electio, & tandem occisio 485,28
Prisci martyris, eiusq; sociorum, corpora reuelantur 497,30
Priuati corporis translatio 582,32
Probinus exconsul, in concertatione de papatu à partibus Laurentij 419,33
Probus imperator 5,55.109,26.151,14.394, 34.714,43. Gallis & Pannoniis victa habere permittit 394,53. occiditur 109,33. 394,34
Probus Grammaticus 365,28
Probus Hispanus, vir clarus, exul & martyr illustrior 413,51,3 (319,53.
Procas Syluius rex Latinorum 91,30.132,3.
Procles Spartam cū Eurysth. obtinet 314,11
Procne filia Pandionis 305,44.306,48
Prodicus philosophus 337,24
Proetus Argiuorum rex 307,11
Prohæresius sophista Athenien sis schola vlero deserit 404,24 (300,20
Prometheus hominū creator cur dicatur
Prophetarum tempora à Samuele 90,13
Prosapiæ Francorum regum fatum 58,53
Proscriptorum prędia in quæstionem veniunt 470,49
Protasij martyris corpus inuenitur 486,6
Proterius & Paschasinus scribunt de Pascha 117,19
Prouincia regnū 42,7. cedit Carolo 435, 14.547,45 (43
Prudentius Lyricę poëta in Hispania 486,
Pruina aspera 33,38
Pruina in Iulio mense 517,47
Prumia monasterium 42, 8.59,37.62,18. 154,48. igne Normannorum incuria consumitur 59,44
Prusias condita 325,36
Prusias rex Bithyniæ 345,8
Prutenicum bellum 850,20.748,54
Pryminas Corinthiorum rex 316,29
Psalterij per Hieronymum interpretatio, correctio, & variatio 483,27
Psalmodiæ per choros alternatæ inuentum 483,55
Psalsanus papa, qui Ioannes XVII 135,39
Psammus rex Ægyptiorum 320,14
Psammitich⁹ dynasta Ægyptiorū 325, 22
Psammutes rex Ægyptiorum 338,54
Pseudochristi in Gallia amentia 523,49
Pseudomoyses Iudæos vana promissione deludit, & in mari submergit 496,45
Pseudophilippus rex in Macedonia 347, 27. interficitur 347,37
Pseudoproph. Ægyptius occiditur 101,13
Pseudosynodus Græcorum de adorandis imaginibus 31,41
Pseusennes 316,55
Ptolemæus Alorites, Alexandri interfector, rex Macedonum 338,40
Ptolemæus Ceraunus rex Macedonum 342,3
Ptolemæus Lagi, rex Ægypti 95,32,36.140, 23.150,37.340,34. capit Iudæam & Hierosolymam 340,53. Cyprum inuadit 341,33. legatos mittit Romam ad impetrandam pacem 341, 49
Ptolemæus Philadelphus rex Ægypti 95, 50.342,39. pius & beneficus in Iudæos 95,51. potens 96,1.342,13. mittit Hierosolymam pontifici munera, & LXX petit interpretes 95,53.350,38
Ptolemæus Euergetes I, rex Ægypti 96,5. 150,38.343,2
Ptolemæus Philopator rex Ægypti 96,13. 150,39.344,44. vincitur 96,14
Ptolemęus Epiphanes rex Ægypti 96,16. 150,40.344,42. honorificè excipit Hyrcanum 345,34. capit Iudæam 344, 47. cum Cleopatra f. Antiochi vxore recipit aliquot prouincias 345,39
Ptolemæus Philometor Ægyptiorum rex 96,28.150,40.345,40. vincitur 150,41
Ptolemæ⁹ II Euergetes 96,45.150,41.347, 2. desponsat filiam Alexandro filio regis Syriæ 347,11. Demetrio 347,22. regno expellitur 348,22
Ptolemæus Alexander rex Ægyptiorum 97,4.150,43.349,2. occiditur 350,5
Ptolemæus Physcon qui & Soter 96,52. 150,42.348,22.349,2. regno expulsus in Cyprum secedit 349,6. Romanos nominat hæredes sui regni 349,12
Ptolemæus Physcon à matre Cleopatra electus pulso Alexandro redit 97,7. 150,45.349,53.350,4
Ptolemæus Dionysius 97,10.150,45.350,3. occidit Pompeium 352,8,33. Cæsari insidiatur, sed deprehensus perit 97,27. vincitur, & in Nilo perit 352,18

Ptolemęi cadauer in Nilo reperitur 552,37
Ptolemæus ad regnum pulso Alexandro redit 97,7.150,45
Ptolemais obſidetur & capitur à Chriſtianis 790,40
Ptolemais capitur à Soldano 816,31
Publius epiſcop. Hieroſolymitanus 104, 39.379,39.383,38
P. Virgilius Maro naſcitur 350,53
Publius mimographus Syrus Romę ſcenam tenet 353,19
P. Terentius Varro diſcit Græcas literas 350,46
P. Saluſt. ſcriptor hiſtoricus naſcitur 350,21
Puer 4 dierum articulatè loquitur 15,29
Puer à lupis educatus, & alius cum lupis verſans 264,26,36
Pupienus & Balbin⁹ imperium affectantes occiduntur 107,30
Pupien⁹ inuaſor imperij occiditur 386,32
Puteoli, olim Dicæarchia 330,30
Puteoli caſtrum ſpoliatur 632,23
Puriphar Ægyptius 299,21
Puto diaconus palatij in Iudaiſmum lapſus 130,11
Pylades Cilix Pantomimus 355,15
Pynitus Cretenſis 380,49
Pyrenæi montes 14,29
Pyrrhus rex Macedonum 342,25
Pyrrhus occiditur 313,3
Pyrrhus epiſcopus Conſtantinopol. hæreticus Acephalita, hypocrita 13,50. 123,28.428,6.429,17.726,8. damnatur 123,48.151,43.534,12
Pyrithydias rex Aſſyriorum 316,41
Pythagoras phyſicus & philoſophus 94, 3.330,25.332,42. moritur 333,6
Pythagoras Sophiſta 337,10
Pythagoræ Sophiſtæ libri comburuntur 537,11

Q

QVadi debellãtur à Romanis 380,52
Quadrageſimale ieiunium 399, 12
Quadratus diſcipulus Apoſtolorum epiſcopus Antiochenus 103,23.375,2. libros pro Chriſtiana religione Adriano Aug. offert 377,44
Quedelburg oppidum capitur 875,25
Quetilnburg abbatia ædificatur 912,36
Quidelenburgenſe templum auguſtum exuritur 179,27
Quinquegentiani vaſtant Africã 109,50
Quintianus Rutenenſis epiſcopus 510,31
Quintilianus rhetor 102,26
Quintilianus Calaguritanus primus Romæ publicam ſcholam aperit, & ſalarium ex fiſco accipit 373,50
Quintilis menſis Iulius à Iulio dicitur decreto Antonij 352,19
Quintilius Roman. Cæſ. Aug. 393,26
Quintilius Varus contra Germanos miſſus deletur 706,39. occiditur 109,12. 393,35,5
Quintilius Cremonenſis 355,10
Quintinus Roman. dux occumbit 485,54
Quintini martyris eccleſia, cœnobium, abbatia 584,33
Quintius præfectus vrbis Romę excommunicatus a papa Gregorio VII, papæ vim inferendo, noctu cum de eccleſia trahit, in capillos inuolat, & in munitiſſimam domum abripit 233,44
Quintius Cincinnatus Dictator liberat milites Romanos obſeſſos 333,30. ſuperat Præneſtinos 338,29
Q. Atherius orator 360,12
Quirinus præſes Iudææ 706,46. ex Senatus conſulto agit deſcriptionẽ 358,8,37
Quirinus epiſcopus Siſcianus glorioſus martyr 111,22.398,13
Quirites vnde dicti 323,10
Quitzones Marchiam infeſtant 850,15

R

RAba fluuius 31,21 (154,30
Raban abbas monaſterio expellitur
Raban & Brun abbates fodiunt fundamentum eccleſiæ S. Wigberti 154,16
Raban fluuius 440,1.159,42
Rabanus abbas Fuldenſis pòſt epiſcopus Mog. 154,40.441,1.442,28.562,22,43. 565,11. dedicat eccleſiam S. Wigberti 154,44. tempore famis beneficus 565, 33. moritur 130,35. 154,49.442,10.566, 13.730,21
Rabboco gentilis ſocer Grimoaldi 432,49
Rabboto Treuirorum epiſcopus conſtituitur 444,22
Rabiniza pons 143,12
Rabodo palentin⁹ comes moritur 463,28
Racharedus rex Gothorum 11,47,49
Rachilta includitur 132,43. moritur 133,29
Rachis Longob. rex reprimitur ad monachatum vſq; 549,10
Radagaiſus Scytha rex Gothorum 115,26. 409,17. Italiam depopulatur 489,30. ſuperatur & capitur 409,11. cũ ſuis deletur 115,36.489,45
Radamirus rex Galliciæ vincit Sarracenos 581,21
Radbodus dux Friſonum vincitur 541,13
Radegundis filia Bertharij, vxor Clotharij 513,9.518,43.544,42
Radingenſis eccleſiæ dedicatio 644,14
Radipontis caſtrum obſidetur & capitur 679,48.680,14
Radinza fluuius 31,30
Rado in Francia floret 531,30
Radualdus rex Orientalium Anglorum 527,42
Radulphus cognomento Viridis epiſcopus Remenſis 616,16. moritur 620,22
Radulphus abbas Cluniacenſis 655,34
Radulphus comes Viromandorum moritur 631,32
Radulphi Viromandorum comitis ab vxore diuortiũ, & nouę inductio, eiuſq; eo nomine excommunicatio 626,52
Radulphus de Fulgeriis capit vicecomitem Eudonem 635,30. inſurgit 655,45, 52.656,4 (662,54
Radulph⁹ de S. Colũba abbas S. Ebrulphi
Radulphus de Veneuilla quis 669,20
Radulphus de Vanneuilla epiſcopus Lexouienſis 670,40
Radulphus epiſc. Andegauenſis 663,54
Radulphus Norm. abbas S. Florẽtij 657,17
Radulphus prior S. Michaelis 647,50
Radulphus Thuringorum dux congreditur cum Sigeberto 533,15
Radulphus rex Burgundiorum 572,15
Radulphus rex Franciæ 578,19 (660,22
Radulphus Salmurienſis abbas moritur
Raginardus Leodicenſium epiſc. 594,11
Raginfredus maior domus 544,6
Raginfridus maior domus cum rege Hilperico vaſtat regiones ad Rhenũ 433, 22. oppugnat Carolum inſtinctu nouercæ, & bis funditur: tandem capitur 433,24,2,40.434,9.544,34. moritur in Anglia 546,48 (659,26
Raginfridus comes Cornubiæ moritur
Raginerij dimicatio cũ duce Lotharing. 582,30. contumacia in rebellione 587, 18. filij qui 583,31.587,4,36. eorũ cognatio, vxores, in paternum comitatum reſtitutio 587,5
Raginerij Montenſis comitis. Longicolli, filiorũ eius, & bonorũ omnium, exilium & proſcriptio 583,25. reſpiratio & in Lotharingiam incurſio 587,4,24
Raginigarij ſatellitis facinus 543,36. moritur 587,13 (4,24
Raherius Lobienſis monachus, Veronenſis epiſcop. 578,35. exul 579,14. ſortis athleta contra Anthropomorphitas 580,22. ſecundo Veronenſi epiſcopatu pellitur 582,38. moritur 578,35
Rainaldus de Moucon epiſc. Carnotenſis 673,17 (544,36
Ralholdus baptizandus tergiuerſatur
Ramald' abbas Ciſtercienſis obit 630,32
Ramaldus archiep. Colonienſis legatus imperatoris in Angliam 644,57
Ramaldus comes caſtri Montionis capitur 620,31 (635,37
Ramaldus comes patruus imperatricis
Ramaldus de Caſtellione capitur 643,10
Ramaldus Remenſis archiepiſcop. 620, 23. moritur 625,45
Ramnoldus perimitur 585
Ramnolphus cum fratre Gozberto Ottoni regi rebellis 68,39
Ramulo ciuitas 172,13
Ramſes Ægyptiorum rex 307,36
Ranulfus dux Aquitaniæ 48,31. cum Ruperto Normannis occurrit victoria funeſta 48,31. in prælio vulneratus ſagitta, breui pòſt obiit 48,50.567,31
Rantgarius gentilis petimit Grimoaldum 432,53
Rasbacis cœnobium 31,53
Raſin rex Syriæ occiditur à Thegulphalaſar 31,43
Raſpenberg caſtrum conſtruitur 914,12. 937,25
Raſtitz princeps Sclauorum capitur & excæcatur 42,24.566,39
Ratbodus antiſtes Treuirorum 60,31. conſecrat in epiſcopum Metenſem Rupertum 160,32
Ratbodus rex Friſonum 17,51.544,9
Ratbodus Traiectenſis epiſc. eligitur 71,35. oppugnatur à Carolo maiore domus 152,11
Ratboldus metropolitanus conſecrat Eadelinum epiſcop. Tullenſem 70,12
Rationale diuinorum 814,52
Ratiſbona 59,49. obſidetur 79,15. obſidione liberatur 79,19. cum Bauaria & Alemannia regi Ottoni ſubijcitur 79,23. incendio flagrat 131,32. imperio Romano reſtituitur 884,49 (264,24
Ratiſponenſis pons inundatione corruit
Ratolphus Veronenſis epiſc. moritur 132,6
Ratzidus rex Maruhenſium bellopetitur à rege Ludouico 154,46.442,1. ſubiugatur 155,2
Rauenger patriarcha Aquileienſis obit 176,47
Rauenna 34,25. aquas intra vrbem recipit beneficio Theoderici 420,7. obſidetur 18,17. obſidetur & capitur 545,39.
Rauennas epiſc. ſubijcitur Romano epiſcopatui 538,44
Rauennas ſynodus habita ab imp. papa & aliis Italiæ & Romaniæ epiſc. 83,52
Rauennatiũ vrbs & terra iterũ cedit papę beneficio Ottonis imperatoris 83,53
Rauenatum vrbs in Ægypto conſtituitur 321,12 (gentiarum 889,35
Raymundus Cardinalis legatus induſ.
Raymundus comes S. Ægidij, dux in ſancta expeditione 609,6.

IN RERVM GERM. AVTHORES.

Raymundus princeps Antiochiæ in prælio contra Turcas occumbit 630,30
Raymundi comitis Barcinonum cum rege Anglorum compositio 638,34
Raymundus Berengerius comes Barcinonensis moritur 643,20
Rayualdus de S. Valerico, legatus regis Angliæ in Normanniam 643,44
Recharedus f. Le Wigildi, rex Wisigoth. 523,28. cum Wisigothis ad orthodoxam fidem transit 524,36. inquietat fines Romanorum 523,55
Recharedi vxor, & confœderatio cum Francis 524,40
Rechaw nobilis familia 850,41
Reclusus, clarus in Gallia 520,7
Redariorum in regem Henr. conspiratio, & eorum internecio 579,6
Redemptus Ferentinæ ciuitatis episcopus 425,7
Redolij vallis castrum 679,45
Redonensis vrbs capitur 635,23
Regalis lapis monasterium 843,10
Regemundus comes S. Ægidij 463,46
Regenbodo signifer Fuldensis in tumultu Goslariensi occiditur 167,49
Regẽbolt Spirentis episc. moritur 159,29
Regenger quidam graues turbas excitat inter Henricum regem, & Rudolfum, ac Bertholdum duces 199,8
Regimolina castrum regi Angliæ traditur 638,20
Regina cœli, Carthusia 851,17
Reginald⁹ comes Bolonię moritur 679,24
Reginarius comes vexillifer in exercitu Caroli contra nepotem Lud. 57,8. in prælio succumbit 57,9
Reginbaldus f. fratris Godefridi regis Danorum in bello succumbit 37,2
Reginbaldus Spirensis episcopus moritur 137,21
Reginbertus Dei seruus obit 81,14
Reginerus comes capitur & exilio destinatur 80,8
Reginfridus rex vincitur 126,27
Reginger dæmone arreptus miserè moritur 202,24 (159,30
Reginhard signifer Fuldensis occiditur
Reginstein comites capiuntur 940,12
Regino monachus Prumiensis, scriptor primi Chronici huius voluminis, sua manu attondet Hugonem f. Lotharij 62,18. eligitur abbas, sed æmulorum inuidia non recipitur 68,14. causas suæ repulsæ in abbatia orditur, sed reticet 68,17.71,24
Reginoldus episcopus Rubilocensis 83,31
Reginoldus princeps auunculus Agnetis reginæ expugnaturus castrum Monspeligardię depellitur & fugatur 138,30
Reginoldus & Geroldus Burgundiones regi Henrico se dedunt 138.41
Reginulfa Virgo Christi 532,35
Regnidruda vxor Dagoberti 15,26
Regnifridus, frater Amulonis 39.35
Regnifridus & Herioldus eliguntur in reges Danorum 39,35. pacem petunt à Carolo imper. 40, 2. de regno Daniæ pelluntur 40,25
Regobertus Remensis episcopus exautoratur 545,43
Reguli expeditio in bestiam contra Carthaginenses 706,4
Regunbertus dux Taurinẽsium regnum Longob. arripit 542,14. moritur 542,18
Reinhersbrun monasterium in nemore Thuringiæ 253,38.257,53.258,4.736,35. 775,22.914,52.957,52.958,1,14. incineratur 932,37
Reinerus Halberstatensis præsul dux belli Saxonici contra Henr. V 783,20
Reinoldus Colonien. archiep. Magorum corpora Mediolano Coloniam transfert 475,24.663,33.737,36
Reinsdorf monasterũ fundatur 692,30
Reinsteinensis comes capitur 943,24
Remaclus Aquitanus monachus 531, 37. pòst Traiectensis episcopus 532,52. iterum monachus in Stabulaus 533,38. moritur 540,49
Remacli beati ossium magna efficacia 184,18
Remaldus de S. Waletico tutor castri Harenæ 638,31
Remaricus abbas 531,49
Remelius regis Arragonum f. 638,41
Remelij gener quis 638,47
Remensis abbas eligitur episcopus Carnotensis 669,29
Remensis synodus cõtra Britannum hæreticum 619,6
Remensis synodi præses papa 470,3
Remesburg capitur 582,27
Remesses qui & Ægyptus rex Ægyptiorum 504,6
Remi ciuitas 35,23. capiuntur 582,12
Remi cum archiepiscopo & primatibus capiuntur 589,22
Remigius episcopus Remorum & gentis Francorum doctor 118,15. 505,19. 507,36.517,23. inungit & baptizat regẽ Francorum 119,27. 720,47. moritur 120,40
Remigij translatio 130,29
Remigius frater Pipini Rodomensis archiep. 549,23
Remigius Antissiodor. scriptor 573,4
Remistanius suspenditur 551,53
Remkeleiben castrum euertitur 263,14
Remus & Romulus. Vide Romulus & Remus
Remus nascitur 91,37. occiditur 91,47. 321,46
Reolus Remensis archiepiscopus 535,34
Rerich emporium in Oceani littore destruitur 37,
Resplendiar Alanorũ rex subuenit Wandalis contra Francos 491,9
Rethel in episcopatu Dolensi 644,28
Rether comes occiditur 182,17
Retnensis ciuitas 48,6
Reu vita & ætas 87,52.149,41.293,2
Reynerus scriptor ord. prædic. 820. 30
Rhadamanthus f. Asterij regis Cretensium, rex Lyciorum 305,19,50
Rhedonensis turris casus & instauratio 672,26 (pontibus iungitur 556,4
Rhenus fluuius 35,49. Coloniæ duobus
Rheni stagnum capitur 25,19
Rhodanus Galliæ episcopus exul 402, 45
Rhodus conditur 299,37. terræmotu cõcutitur 344,34.348,53. capitur 534,28. à Ioannitis occupatur 825,34
Rhodi colossus euertitur 534,
Rhodiorum templa subuertuntur 353,54
Ribuaria 131,10
Ribuarij 52,10
Richardis Augusta vxor Caroli imperatoris 63,9. adulterij insimulata virginitatem gloriatur 631,19. in monasterium secedit 63,16
Richardus comes Hollandiæ imperator nominatur 826,52
Richardus Gothorum rex catholicam inter Gothos instituit fidem 425,30
Richardus rex Hirminigildi frater cum gente Gothorũ ad orthodoxos transfis 121,45
Richardus f. regis Angliæ Henrici nascitur 636,53. rex Anglorum 677,17. cum rege Francorum in terram S. peregrinatur 677,21. mittit subsidium in terram sanctam 789,36. res peragit bellicas in Cypro & mari 677,29. in Palæstina cum rege Franciæ non optimè conuenit 790,42. magno precio liberatur 677, 53. è Palæstina regreditur, capitur 677,48. 790,43. obit 678,40
Richardi & Roberti Normannorum. Vide Roberti & Rich.
Richardus comes Normannorum, commilito in obsidione Valentiniana 595, 40
Richardi, pater & filius, duces Normannorum de tumulis leuantur 642,41
Richardus comes Anglię spe consequendi imperij magna pecunia liberat episcopum Mog. 258,25
Richardus dux Aquitaniæ fratrem compescit 664,24
Richardus de Ling, comes Andriæ, Apuliam affligit 634,12 (659,35
Richardus f. Glocestriæ comitis moritur
Richardus archiep. Cantuarien. de primatu certat cum Eboracensi episcop. 659,45
Richardus episc. Moguntinus 457,14
Richardus Constant. episc. 634,52.664,7
Richardus episc. Abricatensis 651,18
Richardus electus Cantuarien. conseceratur 657,29. moritur 674,44
Richardus abbas Fuldensis constituitur 159,2. moritur 159,28
Richardus abbas Fuld. episc. Babemberg. 450,55
Richardus abbas Prumiensis 71,23
Richardus Renaugiensis abbas peregrinationem sanctam ingreditur 145,50
Richardus de Rediuers 633,37
Richardus albas Virdunensis 594,25
Richardus de Blosemilla abbas cum conuentu à mortuo mari Botum mittitur 637,18
Richardus abbas S. Audoeni moritur 667,14
Richard⁹ abbas Montisb. moritur 673,13
Richardus de Mara, abbas Cemeticensis 677,37
Richardus abbas Gemet. moritur 678,16
Richardus de Hummer Gonbore capit 644,24
Richardus de Humetz Conestabul. moritur 667,15
Richardi de Luce monachatus 664,36
Richardus de media villa 816,40
Richarius papa 577,18
Richarius frater Gerhardi & Matfridi abbas Prumiensis 68,16
Richarius perimit ducem Godefridum 603,15
Richarius Pontinensis abbas 533,24
Richarius Tungrensis episcopus infidelitatis in regem arguitur, sed & purgatur 77,13,18
Richerius de Aquila moritur 659,51
Richgarta vxor Caroli iunioris imp. 131,18
Richildis Arnulphi mater capitur 601,52
Richimer Anthemium occidit, & illi suffici it Olybrium 418,15. fraude Seuerum occidit 417, 40. Maiorianum 417,13. occidit Alanorum regem 417, 38. sceleribus & homicidiis plus satis pollutus interit 418,16
Richling castrum 747,23

Richniza imperatrix obit 472,46
Richolphus archiepiscopus Moguntinus 128,50. 153, 23. 439, 18. moritur 440,53
RichWinus X Nuenburg. episcopus 784,53. moritur 785,46
RichWinus comes vxorem suam obstuprum decollari præcipit 60,51
Ricimannus fit Babimbergensis episcopus 148,37
Ricimer occidit Anthemium 118,16. 504, 20
Ricimer Seuerum constituit Maiorano occiso 117,55
Rickense filia comitis de Northeim, coniunx Lothatij 785,32
Richouarus Maximiani imperatoris præfectus Thebæam legionem dissipat & interficit 188,14
Ridagus marchio Misnensis 767,44
Riddageshusen ecclesiæ festi translatio 747, 6
Rieualtis monasterium 624,26
Riginoltus cum germanis fratribus occiditur 132,2
Rihgonno Wormatiensis episcopus obit 77,52
Rimia locus Saxoniæ 23,6
Rimilinga villa 79,26
Rinckeleybin castrum destruitur 936,[illegible]
Riothimus rex Britonum bello superatur 504,32
Riphæi montes terminus Scythiæ 64,55
Ripuaria pagus Meginensis prope castellum Andernachin 443,44
Risanum oppidum Vngaris eripitur 874, 30
Rirz rex Walensium cum rege pacificatur 652,55
Riz regulus instigat Walenses contra regem Angliæ 644,22
Roberti de Baseuilla comitis certamen contra cognatum regem Siciliæ 642, 46
Roberti & Richardi Normannorũ Franciæ in Apuliam expeditio 594,51
Roberti peregrini de Bosco terra 679,20
Robertus ab Arnulphi fratre vincitur 603,16
Robertus abbas Cluniacensis moritur 636,30
Robertus abbas Gemmeticensis 662,50
Robertus abbas Gemet. moritur 677,19
Robertus abbas Glastoniæ moritur 667, [illegible]
Robertus abbas maioris monasterij moritur 660.43
Robertus abbas maioris monasterij moritur 664,8
Robertus abbas Molismensis & primus Cisterciensis 610,10,22
Robertus de Monte, scriptor appendicis ad Sigib. in quinto libro huius voluminis 666, 21. chartam & sigillum ecclesiæ suæ impetrat 659,31
Robertus abbas Montisburgi 673,13
Robertus abbas primus author Cisterciensis ordinis 779, 49
Robertus abbas S. Michaelis 637,50
Robertus archidiaconus episcopus Nanetensis 650,13
Robertus archiepiscopus Trewirensis obit 79,49
Robertus Brito abbas maioris monasterij 633,51
Robertus comes de Baseuilla Apuliã affligit 634,11
Robertus comes Flandrensis eligitur 601,48
Robertus in prælio contra Arnulphum capitur 601,52
Robertus comes Flandr. dux in expedit. sancta 609, 4. ex Palæstina domum regreditur 611,28. motus suscitat contra Cameracum vrbem 611,37. cum imperatore reconciliatur 611,42
Rotbertus comes Hugonis f. Lotharij socius 60,38
Robertus comes Normannorum, dux in expeditione sancta 609,5
Robertus de Baseulla cum complicibus fugatur 643,15
Robertus de Blangeio moritur 660,48
Robertus de Botua, crudelis tyrannus 632,30
Robertus decanus Salesberiæ episcopus Exoniensis 633,35
Roberti de Monteforti bellum contra Valenses 643,50
Robertus de Monteforti moritur 663,35
Robertus de Natlau, Adolphi regis f. regis Bohemiæ socius in rebellione cõtra regem Rom. 703,9
Robertus de Nouoburgo, tutor nouæ sponsæ filij regis Anglorum 637,42
Roberti de Nouoburg. Normanniæ dapiferi, dispositio testamentaria, liberalitas in ecclesias, monachatus, obitus 639,49
Robertus de Vitreio moritur 656,52
Robertus dux Bauariæ rex Romanorum 748,40. Rom. imper. 951,5
Robertus electus Montisburgi moritur 675,42
Robertus episc. Atrebatensis 616,21
Robertus episc. Exoniensis 640,25. 633,35
Robertus episc. Nannetensis moritur 675,47
Robertus Fontanensis abbas moritur 666,32
Robertus Fontnensis episcopus, antè Prior S. Petri 666,33
Robertus f. Hugonis rex Franciæ 539,50
Robertus fortis marchio in prælio contra Normannos occumbit 567,32
Robertus fr. Odonis turbas & rebellionẽ mouet in regem Galliæ 577, 15. perimitur 577,38
Roberti occisio vindicatur 577,55
Robertus Grossus cognatus comitis Flandriæ abbas Cluniacensis 635,54
Robertus Helchot Generalis ordinis prædicatorum 804,5
Robertus Pullus Rothomagensis archiepiscopus 681,18
Robertus rex Francorum imperat. commilito in obsidione Valentiniana 591, 40. cum Henrico imperatore in causis ecclesiasticis conuenit 593,36. in Lotharingiam inhiat 594, 14. moritur 594, 40
Robertus Saluiarus 885,48
Robertus filius marchionis Ruberti 49,1
Robertus inuasor regni & Carolus rex inter se confligunt 74,47
Robertus inuasor regni cum Carolo disceptat 74, 44. à rege Carolo in prælio confoditur 74,48
Robertus legatus imperatoris 36,16
Robertus comes Flandriæ à patre ad peregrinandum instructus, variè hinc inde iactatus, tandem Frisiam, & fratre in prælio occiso Flandriam etiam occupat 182, 41
Robertus in reditu ex Otieste in itinere defungitur 36,[illegible]
Robertus incautius Amicans interficitur in prælio 48,48
Robertus Flandrensis comes creditur interfector ducis Lotharingorum Gozilonis 234,50
Robertus archiepiscopus inhiat in abbatiam S. Maximini, sed frustra 77,54
Robertus archiepiscopus eligitur Moguntinus 157,1. 448,55. emigrat 158,1
Robertus Verdensis episcopus ordinatur 166,1
Robertus abbas Babenbergẽsis, cognomento Nummularius, pecunia abbatiam Augiensem mercatus, vtranque amittit 184,37
Robertus Augiensis abbas autoritate sedis Apostolicę abbatia abdicatur 188,54
Robertus archiepisc. constituitur Treuirorum 75, 26. infidelitatis in regem accusatur, sed & purgatur 77,13. moritur 156,24
Robertus Mogunt. eccl. diaconus liberat è custodia Henricum fratrẽ regis Ottonis 77,2
Robertus episcopus Mimigardenuurtensis 159.44
Roboam f. Salomonis, rex Iuda 90,33. 150,15. 316,10
Rocam Mabirit castrum 645,34
Rockezan Hussita moritur 872,22
Rodebertus frater Caroli 169,4
Rodhelmus præfectus Theatet 34,37
Rodoaldus filius Agilulphi rex Longobardorum 13, 27. 533, 4. 13, 27. perimitur 13, 4[illegible]
Rodoaldus archiepiscopus Treuerensis 532,53
Rodobertus comes accipit ducatum inter Sequanam & Ligerim a Carolo 42,52
Rokardus archipræsul Magdeburgensis 784,36
Rœtingen ciuitas Franconiæ 702,23
Rofrit oppidum Venetorum oppugnatur [illegible]81,9
Rogeri ducis Siciliæ vidua nubit regi Hierosolymitano 616,4
Rogeri episcopi Belnacẽsis pietatis opera memorabiliora, eiusq; obitus 592,18
Rogerius abbas Becci moritur 666,824
Rogerius abbas in Gemet 677,20
Rogerius de Crypta, abbas S. Augustini 660,55
Rogerius electus Batensis consecratur 657,30
Rogerius episcopus Eboracensis moritur 671,22
Rogerius episcopus Sagiensis 640, 23. moritur 675,39
Rogerius f. Hugonis comes in Bigoth 660,54
Rogerius f. Milonis de Glocestria moritur 633,53
Rogerij filij Milonis de Glocestria simultas contra regem, & eius sopitio 633,42
Rogerij Malabrancha res gestæ 649,46
Rogerij Torel militis eleemosyna 679, 32
Rogeri regis Siciliæ expeditio in Africam 629,44
Rogerus abbas Gemmeticensis moritur 660,21
Rogerus abbas Gemeticensis moritur 677,36
Rogerus comes Antiochiæ in expeditione contra Turcos cum rege Balduino 615,47

Rogerus comes de Clara moritur 655, 37
Rogerus episcopus comes Beluacensis 592, 43
Rogerus episcopus Leodiensis 586,47
Rogerus irritatus ab imperatore Græcorum, ipsum omnibus viribus affligit 628,47
Rogerus rex moritur 631,10
Rogerus scriptor vitæ Brunonis Colon. archiepiscopi 582,34
Rogerus Vingornensis episcopus moritur 666,4,24
Rohas à Sarracenis capitur 473,20
Rohingus Fuldensis abbas ordinatur 159,54. moritur 160,45
Rolandus archiepiscopus Dolensis 662, 13
Roma conditur in mõte Palatino à Romulo 91,45. 150,23
Roma condita 321,25. 705,28. terrarũ domina 41,26. ob præsentiam apostolorum Petri & Pauli colitur 41,24. magna strage & clade in prælio contra Gallos atteritur 342,10. terræmotu concutitur 402,46. premitur 547,46. obsidetur 456,29.476, 6. 515,15. à Longobardis 550, 14. obsidione, fame & cæde affligitur 584, 28. 605,9. 706,14. capitur à Gothis 410,49. 118,28. 253,32. 424, 21. ab Henrico rege 456,40. ab Alarico 115,47.490,50,54. capitur 718,8. 719,17. 778,41. incenditur 101,36.
Romæ vrbis sublimatio 706,38. spoliatio 536,4. construuntur muri & templa 323,18
Roma Leoniana obsidetur & capitur 604,53. 605,8
Romaldus filius Gisulfi dux Beneuentanus 17,45
Romaldus filius Heregisi 29,44. retinetur à Carolo 29,49
Romana ecclesia cœpit dici caput ecclesiarum 122,22. 427,20. 526,12. 725,8. ditatur 813,42. oppressa à Longobardis 686,54. cum Constantinopolitana ecclesia cõrendit 525,7
Romana respublica opprimitur 352,15
Romana captiuitas 417,11
Romanæ vrbis ius pontifici traditur 845,11. 849,6
Romanæ vires concidunt 402,11
Romanæ monarchiæ potentia eiusque ad ruinam mutatio 477.10
Romanæ reipubl. in Oriente instauratio 483.9
Romanæ prouinciæ grassationibus infestantur 488,8. à Persis deuastantur 417,39
Romanæ legiones in Thracia per Gothos delentur 406,54
Romani à Romulo qui antè Latini 321, 42. 332,12
Romanorum monarchæ dicuntur Augusti ab Octauiano Augusto 352,12. Cæsares dicuntur à C. Iul. Cæsare 352, 28
Romani per legatos petunt papam ab imperatore 61,12. 160,48. 161,46. 164,42. fremunt contra regem ob papam sine ipsorum consensu constitutum 170,13
Romani & Otto imperator per legatos vltro citroque missos papam eligunt 83,11
Romani perfidi in Ottonem imperatorem ipsi insidias struunt 81,45,55. iterũ imperatori & papæ datis 100 obsidibus fidem & obedientiam promittunt 81,51. metu imperatoris Ottonis papam Ioannem custodia liberãt, eumque in sedem suam restituunt 83, 41. in vrbem intromittunt egresso imp. Ottone papam Ioannem 81,54
Romani rapiunt Sabinas 91,46.321,49. Gallos & Tyrrhenos superant 95,11. 339,19. 342,1. 344,21. Latinos compescunt 95,25. auxiliantibus Hunnis Gothos debellant 117,5. amittunt multas prouincias 122,30. excæcant Leonem papam, & linguam amputant 129,12. Græcos domant 150,40. Thraces sibi subiiciunt 150,42. mittunt legatos Athenas ad leges describendas 334,11,47. subigunt sibi vicinos populos 539,25. cum Alexandro rege Epiri pacem ineunt 340,4. Samnitas subigunt 340,15. 341,22. subigunt Latinos 340,47. vincunt Marsos, Vmbros, Pelignos 341,29. à Ptolemæo per legatos pacis causa salutantur 341,48. condunt Ariminum & Beneuentum 342,35. tenent Calabriam & Messeniam 342,39. Crotonem capiunt 342,46. colonias ducunt 342,53. 345,37. 354,13. capiunt Syracusas 343,7. Carthaginenses superant, & multas vrbes Libyæ capiunt 343,21. nauibus spoliantur à Carthag. 343,41. subiugant Capuam & Siciliam 344,19. Græcis libertatem donant 345,19. libertate donant Galatas & Illyrios 346,10. Senatusconsulto decernunt Iudæos, vt amicos & auxiliatores 346,48. Macedones tributarios faciunt 347,37. mittunt amicas literas ad Simonem Iudæorũ ducem 347,55. capiunt Iugurtham & Numidiam 348,49. subigunt Thraces 348,32. 349,54. capiunt Antiochiam 351,12. opprimunt Atheniensis seditiosos 359,23. capiunt Seleuciam 380,35. debellant Germanos, Marcomanos, Quados 380,51. delent Busirin & Coprum 395,4. in Syria prosternunt Sarracenos 537,25. 542,13. 563,50. cum Wisigothis pugnant miserè 497,52. extinguunt Biorgum cum exercitu 502,46. rumultuantur contra Gregorium mortuum 525,50. respuunt Philippici imperium 543,32
Romani quidam, inimici Ioannis papæ, iussu imperatoris Ottonis suspendio intereunt 83,49
Romani milites obsessi liberantur 333, 29
Romani à Parthis vincuntur 120, 11. à Samnitibus subigũtur 341,16. à Persis prosternuntur 422,7. in Africa à Wandalis superantur 495,19. cum Wandalis pacificantur 497,34. se Lõgobardis dedunt 521,9. à Sarracenis atteruntur 541,9. decipiuntur, excæcantur 552,40. æquiores imperatori quàm papæ 605,11,13. bellis operam nauant 705,33. cælitus prodigiis terrentur 706,19
Romani generalis concilij indictio sub papa Alexandro 663,43. eius celebratio 665,30
Romani imperij ab Oriente ad Occidẽtem translatio 557.50
Romani à Constantinopolitano regno diuisio 558,15
Romani regni à Francorũ diuisio 572,18
Romani imperij mutilatio 885,4
Romanorum conspiratio in Ottonem imper. III 590,46
Romanorum legati veniũt ad Ottonem imperatorem 157,9
Romanorum consulum initium 332,3. finis 423,22
Romanorum leges in ordinem rediguntur 422,36
Romanorum maxima angustia in obsidione Gothica 423,38. 424,17
Romanorum mobilitas & erga imperatorem perfidia 584,25
Romanorum de papa eligendo stipulatio 597,10
Romanorum Senatores Romæ in Capitolio à papa obsidentur 627,40
Romanorum magistratuum variæ mutationes 705,31
Romanorum cum pontificibus discordia & reconciliatio 848,43
Romanorum magna strages 706,1
Romanorũ potentiæ decrementũ 910,9
Romanus populus mouet contra Patres seditionem 333,15
Romanus imperator Constantinopolitanus 80,14. coniugiis extollitur 575,16,38. filios suos Constantino in imperio coniungit 576,46. furorem Bulgarorum prudentia mitigat 578,21. confœderatur cum Bulgaris 575,48. fortis contra Russos 579, 38. ad cœnobium transmittitur 581, 14. moritur 448,37. 583,44.
Romanus imperium affectans perimitur 117,12.504,7
Romanus papa 131,42. 445,52. 574, 16. 731,27
Romaricus abbas clarus 15,38
Romualdus filius Grimaldi 14,41
Romulus & Remus generantur 91,37. 150,23. 321,32. nutriuntur ab Acca Laurentia Lupa dicta 320,53. condunt Romam 91,45. 321,30. 332,12. expellunt è regno Amulium, & Numitorem in regnum restituunt 320,7
Romulus Romanorum rex primus 321, 41. 332,11. constituit Romæ 100 Senatores 150,24. vincit Ceninenses 322,16. amittitur 323,42
Romuli res gestæ Romæ insigniores 323,15. 332,13. 705,27
Ron, lancea Arturi 505,10
Ronelét castrum firmatur, & à rege Anglorum Hugoni traditur 636,50
Roscius agit contra Tryphonem 350,10
Rosemunda vxor Albuni veneno perit 10,39,42
Rossadal castellum obsidetur 156,18
Rossadalense prælium 156,19
Rosteburg castrum destruitur 917,15
Rostochensis academiæ initiũ 852,48
Rot ciuitas capitur 867,1
Rotenberg castrum destruitur 263,15
Rotenburg ciuitas capitur 947.46
Rotenburg vrbs imperialis compescitur 948,7
Roterdama ciuitas 25,30
Rotfridus notarius legatus Cæsaris Caroli 37,23
Rorgandus rex Longobardorum Carolo rebellis 27,7. decollatur 27,11. 554,20
Rothardus Straburgẽsis episcopus obit 77.51
Rotharius rex Longobardorum 13,48. 529,39. moritur 14,24. 533,4

Rochomagum ciuitas 33,33. obſidetur 677,51. incendio perit 679,14
Rotrocus epiſcopus Ebroicenſis, legatus regis Angliæ in Normanniam 643, 44. poſt archiepiſcopus Rothomagenſis 645,6. moritur 674,36
Rotrudis filia imperatoris natu maior 38,24. moritur 38,25
Ruandus Venetenſis epiſcopus moritur 661,51
Rudolphus comes de Habisburg, rex Romanorum 698,28,45. ſtirps ducum Auſtriæ 813,31. 930,53. benignus, æquus 698, 47. celebrat comitia Wirtzburgenſia 700, 40. celebrat in Thuringia conuentus, & animaduertit in raptores 260,27.700, 12. 932,13. munitiones latronum in Thuringia deſtrui imperat 260,43. præliatur contra regem Bohemiæ 699,26. vincit regem Bohemorum Odoacrum 746,2. capit Auſtriam, Stiriam, &c. 699, 40. imperium & prouincias Germaniæ in nitorem reſtituit 813,32. moritur 133,15,22. 700,35. 746,4. 816,27.
Rudolphus filius Rudolphi imperatoris, dux Auſtriæ 700, 2. rex Bohemiæ conſtituitur 704,27
Rudolphus conſtituitur dux Alemannorum 147,27. ducit in vxorem Mathildam ſororem Henrici regis 147, 38. ſortitur ducatum Sueuorum 164, 31. tumultus machinans coercetur 189,28. apud regem delatus per imperatricem Agnetem regis matrem regi reconciliatur & abſoluitur 188,31. an gratiam regis cum aliis pluribus recipitur 191, 6. exercitus Henrici IIII contra Saxones in primo cõflictu ductor 195,31.219,48. in ſecũda expeditione Saxonica Henrico regi ſuam operam denegat 226,28. cum cæteris principibus conuentum ad Triburiam indicit 242,1. cum cæteris ſuarum partium principibus & epiſc. conuentum in Forcheim indicit, eoq; papam Gregorium ſtudioſè euocat 252, 3. offenſus regis Henrici ferocitate & maximè excommunicatione contra illum conſpirat 135,27. rex Romanorum contra Henricum IIII conſtituitur & ordinatur 253,27. 455,20,21,32.776,47. occludit Henrico regi viã verſus Romam 246,25. belligeratur contra Henricũ IIII 776, 52. victoriam obtinet 455,53. vincitur à duce Burchardo 132,40. è prælio & è Moguntia fugit 603,35,40. in prælio alio lethaliter vulneratur & occumbit 220,30.253,24.456,25. 604,13
Rudolphus Ignatius dux Burgundiæ rex eligitur, & corona à papa donatur 135, 14.603,31. debellat & occupat regnũ Italiæ 578,4. ab Italis reiicitur 578,31. de regno ſuo ancipitem habet deliberationem 593,2. ſe & regnum ſuum imperatori ſubiicit 595,37. moritur, & ſuum diadema Conrado mittit 75, 52. 136,40. 450,14.579,34
Rudolphus Herulorum rex perimitur 506,44
Rudolphus rex Franciæ eligitur 75,12
Rudolphus elector & dux Saxoniæ capitur 95,19. moritur 852,51
Rudolphus filius Conradi, nepos Hugonis abbatis 64,21. occupat prouinciam inter Iuram & Alpes Penninas 64,22. regno Lotharingiæ fugatur 64,26
Rudolphus filius Conradi ducis de Zeringen epiſcopus Moguntinus eligitur 255,52.475,39. electus Simoniacè ingreſſurus deluditur 475,12
Rudolphus Pincerna epiſcopus Nuemburgenſis 839, 1. moritur 840, 20
Rudolphus Pincerna de Barila vir ſtrenuus & iniuriarum vindex 929,32
Rudolphus Pincerna epiſcopus Nuemburgenſis moritur 840,20
Rudolphus comes epiſcopus Wirtzburgenſis 68,46. ad mutuas cædes vſque inimicitias alit contra Adalhardũ & Henricum 70,36. ſede ſua pellitur 72,20
Rudolphus comes filius Balduini 40,42. occiditur 40,43
Rudolphus Baro de Heldrungen infeſtat ciuitatem Erffordiam 949,45. moritur 949,48
Rudolphus Viromanduorum comes 623,36
Rudolphus eligitur abbas Herueldenſis 159,12. poſt epiſcopus in Podelbrunen 159,18. moritur 161,25
Rudolphus de Plawenitz epiſcopus Miſnenſis 855,35
Rudolphi Verdinenſis epiſcopi in Paleſt. profectio 795,15
Rudolphus Agricola 886,29
Rudrut filia Caroli deſponditur Conſtãtino imperatori 153,19
Rufinus monachus 406,39
Rufinus Aquileienſis presbyter 483,13
Rufinus Aquileienſis & Hieronymus inuectiuas contra ſe mutuo ſcribunt 488,15
Rufinus magiſter militiæ perimitur 487,36
Ruggandus Metenſis archiepiſcopus, eiusque deuotio 437,21
Ruggerus Siciliæ tyrannus impetitur bello à Lothario 472,12
Rugila rex Hunnorum moritur 495,43. à Longobardis occupatur 506,29
Rumaldus promouetur Conſtantienſis epiſcopus 142,52. 161,19. moritur 178,47
Rummeſienſis abbatiſſa inaudito exemplo nubit 641,10
Ruotgandus epiſcopus Sanctorum quorundam corpora Roma in Franciam aduehit 152,53
Ruſciæ gentis legati perfidè petunt ab Ottone rege doctorem Chriſtianæ fidei 156,32.157,10
Ruſcorum regis filia paritur repudium ab Henrico rege, cui offerebatur per legatos 159,49
Ruſſorum reges, fratres contendunt de regno 602,8
Ruſtenberg caſtellum deſtruitur 256,9
Rutgaudus interficitur 438,37
Rutgerus archiepiſcopus in obſidione Metenſi cum Henrico 74,55. moritur 75,35
Rutgerus comes incentor prælij ad Heſchene Weg primus fuga ſibi conſulit 181,1
Ruthardus epiſcopus Strasburgenſis in regem Ottonem factioſus 76,23. Corbeiam in monaſteriũ ab epiſcopatu detruditur 76,41
Ruthardus & Wacinus relegant S. Othmarum in inſulam Rheniſtein 127, 54
Ruthardus epiſcopus 136,8. moritur 136,18
Ruthardus archiepiſcopus Moguntinus 779,16. incurrit indignationem Henrici imperatoris, & ſecedere cogitur 463,21. gratia regis amiſſa in Thuringiam ſecedit 254,4
Ruthardus Moguntinenſis archiepiſcopus ſedi ſuæ reſtituitur 465,49. moritur 466,48
Ruthardus Corbeienſis monachus ordinatur abbas Herueldenſis 160,28. 165,42. ægrotans abbatia ſe abdicat 189,20. phreneſi & epilepſia moritur 221,36
Ruthenorum in Voitlandia maiores qui 791,20
Ruthenî de Plawe præſumptio in imperatorem & ſuos aduocatos 942,11
Ruthenî proſternuntur 695,54
Rutmannus Augienſis abbas 134,22,51
Ruttaiſus occiditur 128,30
Ruzelinus monachus Herueldenſis conſtituitur abbas Fuldenſis 229,18

S.

SAbacon capit Bocchorum regem 323,14
Sabæa regina audit ſapientiam Salomonis 90,32
Sabaria 35,32
Sabarz caſtellum Thurcorum expugnatur 182,46
Sabellius infelix hæreticus oritur 710,7. 719, 29. damnatur in Nicena ſynodo 398,41
Sabinæ rapiuntur à Romanis 91,46. 321,49
Sabinianus papa 13,7. 122,39. 427,10. 525,43. obit 427,15.526,6
Sabinus Canuſinus epiſcopus 515,21
Sabinus Bulgarorum rex 551,4. confœderatur cum imperatore 551,15
Sabinorum terra diuiditur 342,2
Sacerdotum in Anglia magna ſtrages 453,3.582,34
Sadducæi hæretici 719,40
Sadoc ſacerdos Hebræorum 316,37
Sadyattes rex Lydorum 325,50
Sagõna fluuius, antiquitus Atax 643,24
Saiſant ducatus 645,49
Sala fluuius Germaniæ 35,5
Saladinus rex Ægypti capit Hieroſolymam 789,24
Saladini obitus, & vltima eius voluntas 794,52
Salagaſt dictator legis Salicæ 493,9
Salamina vrbs Cypri à Iudæis ſubuertitur 376,50
Salaminiacum nauale certamen 333,9
Salardus dux Hungarorum 578,15
Salathiel 329,55
Sale vita & ætas 49,39. 87,28. 291,32. pater Samaritanorũ & Indorũ 149,39
Salebergenſe Sanctimonialium monaſterium fundatur 791,28
Saleehaim villa & curia legis Salicæ 493,9
Salefelt locus 443,48
Salefelt monaſterium in regione Sclauorum 186,33. 230,32. 255,12. 455,55. 736,12
Salegon Seneſcallus Noradin tenet Barbaſtam, ſed amittit 644,38
Saleph fluuius Armeniæ minoris 789,40
Salmanaſſar rex Aſſyriorum transfert Iſrael in

mel in Assyrios capta Samaria 91,49. 150,23
Salmoniacum villa 25,45. 438,45
Salomon nascitur 315,8, rex Hebræorum sapiens 90,26, 32. 315,29. ædificat templum Hierosolymitanum 90,27. 316, 7. 331,38. moritur 316,54
Salomon dux Britonum Herispolio in regno succedit 48,23. 567,28. cum Carolo pacisci tur 48,27. Carolum iuuat in obsidione Andegauēsi cōtra Normannos 54,26. occiditur 54,46. 569,36
Salomon abbas ad S. Gallum 131, 31. eligitur episcopus Constantiensis 67,2. 131,33,54. capitur 74,18. 132,27. moritur 66,55. 132,40
Salomon f. Andreæ regis Vngariam occupat, & in vxorem ducit sororē Henrici regis 170,9. pericli tatur 601, 33. bello intestino cū Beli filio Ioiade confligens, regno suo exturbatur 210,43. custodiæ mancipatur 602,45.
Saltario excogitatur 302,6
Saltz locus ad Salam fluuium 35,5
Saltza oppidum obsidetur & capitur 940,44
Saltzmunde arx constituitur 840,15
Salustius historiographus nascitur 150, 44. moritur 353,25
Saluus episcopus martyr 557,8
Samaria dous nomine cedit Ptolemæo Epiph. 345,42. solo cœquatur 96,50. 348,1
Samaria nunc Sebaste 96,49,51. ex cineribus restaurata 348,4. 355,47
Samaritæ à Sale descendunt 149,39. Assyrij origine, Iudaicæ legis æmuli 321, 45. vnde dicti & orti 290,51. idololatriam petunt ab Antiocho Epiphane 346,44
Samariticum & Iudaicum bellum 106, 28. 383,25
Samaritani & Iudæi coram Ptolemæo de suorū templorum præeminentia certant, & Samaritani causa cadunt 347, 40
Sambuci arboris flores in vitis flores & fructus mutantur 518,5
Samij condunt Diœcesarchiam 330,29. libertate donantur 355,51
Samir regia Tholæ 89,34
Samnites Romanos per annum subigūt 341,16. in confœderatione Gallorum Senonum contra Romanos 342,6. à Romanis domantur 340,15. 341,22
Samnium à Ludouico imper. ad Græcos deficit 52,52
Samo dux Sclauorum 25,47
Samsonis imperium, vita & ætas 89,53. 150,9. 312,20. moritur 313,8
Samson præsul Remensis 625,46
Samson abbas S. Audoeni 667,14
Samson Dolensis archiepisc. 519,50
Samuelis prophetæ vita, ætas, & imperiū 90,12. 313,54. ossa Constantin. deferuntur 489,23
Samus condita 90,37
S. Adelharij translatio in Erffordia 255, 28. 474. 52
S. Aurelij corpus in Germaniam defertur 114,18
S. Bonifacij monasterium comburitur 75,52. 133,14
S. Columba abbas moritur 121,3
S. Dionysius decollatur: decollatus caput suum tollit, & ad sepulturæ locum deportat 404,51
S. Elizabeth translatio Marpurgi 257,30
S. Galli monasterium 62,17. comburitur 75,51. 133,14
Sanctus Goares 71,19
S. Gothehardus in Hildeoesheim leuatur 254,50
S. Hemerad in Hasengun 189,8
S. Iacobi monasterium Moguntiæ desolatur 475,50. instauratur 476,7
S. Ioannis sepulchrum violatur 113,27
S. Loth, castellum in Constantiensi territorio 66, 29. à Normannis magna crudelitate occupatur ibidem
S. Mariæ ad horrea possessio 72,55
S. Mariæ virginis nauitas, conceptio, obitus 316,21
S. Martinus natus gentilis ad Christianos confugit, & fit catechumenus 400,1. baptizatur 401,38. annorum 15, militiæ implicatur 401,26. Turonorum archiepiscopus consecratur 405, 31. moritur 409,18,55
S. Martini monasterium Moguntiæ cōsecratur 450,44
S. Martini monasterium prope flumen Werra 258,4
S. Maximini possessio 72,55
S. Maximini basilica Treueris dedicatur 77,5. turbine concidit, sed regis clemētia reparatur 75,41
S. Matthæi Euangelium reperitur 118,32
S. Mauricius 35,22. 64,22
S. Nazarij abbatia in Laureshem restituitur 79,52
Sancta Paula obit 409,7
S. Petri monasterium in Erfordia constituitur 151,55
S. Petri abbatia in Wirtzburg ab Ottone rege restituitur 80,4
S. Seboldus claret in Numberg 189,7
S. Seuerus trāsfertur Francofurtum 154, 22
S. Seueri ossa Erffordiam deportantur 729,50. 911. 44
S. Seueri monasterium incenditur Erffordiæ 253,7,21
S. Vdalricus migrat ad Dominum 448, 18
S. Vedastus moritur 121,23
S. Vitus monasterium in Holdesleben 258,5
S. Wigbertus emigrat 352,37
Sanctio rex Arragonum, eiusq; filij 638, 40
Sanctio Sanctionis filius rex Arragonum 638,41
Sanctio Remensis archiepiscopus moritur 642,32
Sandragesillus cōsiliarius Clotharij, dux Aquitaniæ à Dageberto malè tractatur 13,40
Sangirhusen venditur 944,53
Sanguin rex Sarracenorum 473,21
Sangum filius Loratini, rex Alauiæ 636, 33
Santones capiuntur 552,7
Sapor rex Persarum capit Valerianum, excæcat & pessimè tractat 108,45. 392,30. vastat Mesopotamiam 312, 28. Christianos persequitur 112,29. 402,35. Nisibin obsidet 401,8
Sappho poetria 327,5
Sara nascitur 296, 38. moritur 298, 13
Sarabertus abbas Prumiensis 62,28
Saraguntat princeps Babyloniæ & Alexandriæ 658,36
Sardanapalus condit Tarsum & Anchialem 319,23
Sardanapalus moritur 319,7. nouissimus rex Assyriorum 320,12
Sardanapalus. Vide Thonoscoucoleros
Sardes capiuntur 95,20. 329,33. 340,14. terræmotu concutiuntur 359,38
Sardinia à Mauris deuastatur 38,19. 559,27
Sarebrucha castrum diruitur 476,11
Sancho abbas Corbeiensis moritur 182, 19
Sarmata interficitur 405,28
Sarmatæ a Tiberio & Romanis subiguntur 99,53. 259,14. 375,28. 380,52. à Tartaris diripiuntur 796,14
Sarpedon filius Asterij regis Cretensium 305,19. rex Lyciorum 305,51
Sarracenorum regni initium 530,25
Sarraceni Siciliam inuadunt & populantur 14,55. 124,33. 429,20. 536,55. incursant Siciliam & Lipparim insulam 563,16. Carthaginem capiunt 16,5. 533,14. obsident Constantinopolim, sed maximo cum damno. confusione & ignominia obsidionem relinquunt 18,11,13. 126,32. 433,22. 544, 48, 55. ituunt in Aquitaniam 18, 22. depopulantur Beneuentum 49,3. eiiciuntur è Pampilona 27,54. vincunt Othonem imperatorem 134, 45. in Calabria præliantur cum imperatore Ottone 157,43. capiunt Rhodum 534,28. in Hispantam ituunt 652,8. Hispaniam occupant 545,12. in Calabria debellantur 688,46. Vdonis auxiliantur cōtra Carolum, & cum rege suo prosternuntur 434,20. supplices fiunt Carolo 27,43,53. debellantur à Carolo 152,28. Sarmatam interficiūt 403,11. Ægyptum incursant 505,20. Persarum seruij. Persas sub sui redigunt dominium 530,23. capiunt regem Hierosolym. 620,33. capiunt Damascum, Phœniciam, Ægyptum, Hierosolymam, Syriam, Antiochiam, 531,28,44,51. 532,4,16. fœdus ineunt cum imperatore Iustiniano 430,54. Galliam deuastant 18,49,51. 126,46. 127,7. 546,34. Galliam relinquunt 28,55. in Italia grassantur 541,9. 575, 50. in Italia delentur 577,48. ex Italia fugantur 580,34. Sardiniam populantes reprimuntur 559,27. moliuntur conatus altos contra Christianos, sed euanidos 537, 16. cum Iudæis Christianos persequuntur 422, 15. 678,9. contra Christianos ducunt copias maximas 620,33. magnam patiuntur stragem 153,15. 438,20. 537, 26. 544,31. 577,48. 580,34. 611,11. Romanorum tributarij 539,32. 541, 9. superant Constantinum 534, 31. deprædantur Baleares insulas 32, 54. 33,19. Auenionem vrbem capiunt, cum maxima direptione vicinarum regionum 434,15. Romanorum tributarij 535,28. 537,46. intestino bello colliduntur 548, 52. oppugnantur 552,23. prosternuntur 542,13. delentur cum suis regibus 547,17, 28,37. è regno Granatæ eiiciuntur 882,52
Sarracenorum regnum discerpitur 560, 34
Saruch vita & ætas 88,3. 149,42. 293,50
Saturnus filius Iani, rex Latinorū regnat in Italia 90,3. 307,49. 311,39
Saturninus hæreticus 103,47
Saul rex Hebræorum 90,25. 324,28

INDEX

Saxonicæ debellantur 377,22
Saxenburg castrum 910,44
Saxones olim qui 908,28
Saxonum nominis notatio 908,29
Saxones Thuringos sedibus suis pellunt, & per Thuringiam dilatantur 683, 14. 909,43. 910,41. militant regi Francorum 682,20
Saxones à Longobardis recedunt & in Germania sedes repetunt 522,7. ad fidem Christi conuertuntur 153, 13. 557,5. subdunt se Carolo 26,54. confluunt ad Carolum 28,41. iuuant Carolum contra Thassilonem 30, 22. cum Normannis pacem faciunt 40, 35. vastant Loganahi 53,15. cædunt Hungaros 76,6. 447,18. 580,17. apostatantes contra Carolum rebellant 129,2. regem eligunt Hermannum 456,33. rebellant 553,35. 602,12. occidunt comites Caroli Magni 153, 21. contra Carolum viriliter dimicant 89,6,9. rebellant sed humiliantur 555, 15, 18, 21, 26. 603,28. vincuntur 26, 52. debellantur à Pip. & Carlom. 436, 38. dedunt se Pipino 24, 24. 550,27. dedunt se Carolo fiunt Christiani & baptizantur 27,33,36,44. bello petiti pacem petunt, & inde mox rebellionem repetunt 605,33. iterum fidem violant 28,44. mobiles in fide, Deo & magistratui debita 556,47. duce Widichindo à Carolo iterum deficiunt 28,2. ad Wurtzburg obsidentes imperator infeliciter adoritur 605, 55. debellantur & vincuntur à Carolo 29,7,10. 552, 86. 545,42. 546,14. 602,45. se iterum subiiciunt Carolo 28,53. 29,35. 554, 27. rebelles & seditiosos tradunt Carolo 28,54. 29,1. domantur 113,54. 439,10. 557,27. 611,40. 439,10. iterum iurant Carolo 28,17. iterum promittunt Carolo subiectionem & constantiam in fide Christiana 31,45. in angustiis constituti primò Deum placare studeant, & ab eo auxilium petunt 218,10. Caroli tributarij 152, 29. 435,7. 547,48. Francis castrum Heresburg, & blanditiis & vi eripere conantur 27, 14. demoliuntur castrũ Harresburg 153,10. frustra Francis castrum Defuburg eripere conantur 27,27. compescuntur 518,35. Francorum terminos populãtur 438, 11,41. in Franciam traducuntur 26, 23. 35,52. 153,45. 558,34. in Franciam erumpunt 554,37. vincuntur à Francis 27,4,5. ab Henrico imperatore denastantur 457,36. graui seruitute premuntur 236,12. ab Henrico IIII lacessiti de iniuriis repellendis & tyrannide regis consultant 192,21. primam expeditionem parant contra Henricum, & ad Gosslariam castrametantur 194,1. missis legatis ad regem, eum ad pacem, iusticiam & omnem pietatem monent, & fidem suam ipsi pio offerunt, ipsi impio renunciant 193, 28. iuxta sententiam colloquij Gerstengensis instãt apud principes Rheni de noui regis electione 199,50. à legatis regiis archiepiscopis commoniti, obstinatius instant de alio rege eligendo 202,5. fuga regis comperta, per legatos Thuringos ad suas partes trahere laborant, & obtinent 196, 28. cum Thuringis inter spem & metum & vndique coangustati hærent, varios conuentus agunt, nihil certi tamen diffiniunt 225, 50. auersantur Thuringos, quos non vt socios, sed vt hostes in prælio cognouerunt 224, 4. legati missi ad Henricum regem ad conspectum regis non admittuntur, & grauibus minis recedere iubentur 217,40. ad regem salutatum venientes in unere per legatos ob nouam regis indignationem reuocantur 216, 40. pertinaces & obstinati 194,51. vniuersali in Henricum regem odio & conspiratione feruntur 206, 6. 241,4. 253,9. 453,52. crebris conuenticulis de regno Henrico IIII eripiendo consultant 163,38. de odio & crudelitate regis Henrici persuasi malunt in prælio occumbere, quam ipsi se dedere 222,2. constituunt in Luperen contra Henricum regem castrametari 218, 21. à prælijs abstinere decernunt 222,30. Henricum regem in Bohemiam persequi volentes, retrahuntur 225,33. cum Thuringis in secunda expeditione castrametantur prope Northusiũ 226,35. graui clade superantur 13,55. 204,6. 529,44. 553,38. 555,28. legatos pro pace & libertatis restitutione mittunt ad Ottonem ducem Bauariæ, regis per Saxoniam legatum 236, 54. in deditionem consentiunt, & fidem clementiamque regis periculo salutis experiri volunt 228, 6. præstolantur Henrici regis aduentum Ratisponæ 225, 42. in vulgum tumultuantem animaduertunt, & legatis apud regem Henricum se excusant 206, 27. per regios legatos à rege præcipuè hæc vrgent, castellorum diruitionem, & libertatis & patrimoniorum ereptorum restitutionem 194,28. ex castris legatos mittunt ad regem, & indefesso studio pacem petunt 226,37. magnificos legatos ad Henricum regem mittunt, pacem petunt, & satisfactionem de erratis etiã vltra natales & leges promittunt 224,22,44. per legatos regi Henrico grauiter se purgant, innocentiam asserunt, ad compensationem offensarum se offerunt, & omnem culpam aut excusant aut deprecantur 217,3. prostrati in terram pacem ab Henrico rege petunt, & se ad æquissima quæque offerunt 227,4. regi Henrico de consilio Moguntini archiepiscopi & aliorum principum se dedentes, passim principibus seruandi ablegantur 222,34. dimittuntur 603,27
Saxonicum I prælium contra Henricum IIII ad Vnstrat 253,12. 778,9
Saxonicum II prælium iuxta Medelrichstat 253,19
Saxonicum III prælium iuxta Fladecheim 253,23. 455,54
Saxonicum IIII prælium ad Olstram 253,24
Saxonicum V prælium iuxta Gleichfel 253,39
Saxonicum VI prælium iuxta Glichia 253,42
Saxonicum prælium in Welffzelt 736, 29
Saxonicum prælium iuxta Elstra 456, 23,26
Saxoniæ principes se regi dedentes qui 228,17
Saxonicum bellum iuxta Stroul 455,48
Saxonicum bellum diuturnum 438,32
Saxonici belli anceps euentus & seueritas 606,19
Saxonum motus sedantur 607,20
Saxonum migratio, & eius occasio in Britanniam 494,35. 498,43. secundus aduentus in Britanniam, isq; crudelis 496,51. in Britannia grassatio, & eorum dissipatio 496,21. 502, 19. 744,50. 504,51
Saxones prosternunt & deridենt exercitum regis Conradi 577,4. in gratiam regis Conradi recipiuntur 473, 25
Saxonia à Sclauis vastatur 155, 25. 446,7
Saxonia vastatur 152,12. à Sclauis 155, 25. 446,7. ab Hungaris vastatur 74, 1. 132,12. 155,28. 446,41. 577, 29. 730,46. pesti infecta 838,19. murus Danorum 198,19
Saxonicæ auri & argentifodinæ 585,49
Scabies horrenda 528,28
Scaldis fluuius 39,23. 599,10
Scharffenberg castrũ expugnatur 951,10
Scatiberga coniunx Arnulphi 511,28
Scaurus mouet Romæ ciuiles dissensiones 351,22
Schahamingi vicus in Saxonia 22,39
Schencken Walt nobilis occisor abbatis Fuldensis 930,47
Schidingen castellum capitur 177,42
Schildenrode villa 264,45
Schindingen ciuitas in Thuringia 583, 39
Schupplitz castrum 775,11. in monasterium conuertitur 775,24. 814,49. 914,52
Schisma in ecclesia de papatu 492,49
Schisma in ecclesia magnum & diuturnum 842,42. tollitur 850,10
Schismaticorum in ecclesia multitudo 458,6
Schleitstatt villa in Alsatia 27,9
Schlicha fluuius 253,44
Schliet Wich in confinio Daniæ & Saxoniæ 55,14
Scholaris amore puellæ in grauia pericula & pœnas deuoluitur 697,33
Scholaris Lubecensis somnus sepernus 840,55
Scholasticæ virginis corpus in partes Cenomanensium transfertur 16,31. 533,54
Scholasticus patricius & exarcha Italiæ, legatus Anastasij imperatoris Romanorum 17,43. 432,33
Scho Wenburg castrum constituitur 914, 5. 923, 19. destruitur 919, 10. destructum restauratur 919,2
Schrapelau arx ædificatur 795,3
Sch Watrzen Walde castrum venale 944, 13
Schwizeri bello petuntur, non superantur 844,39
Scipio Africam occupat 150,41. capit Iberiæ vrbes 344,33. de Carthaginensibus triumphat 344,51. redigit Carthaginem diu rebellem, vrbem potentissimam, in Romanorum potestatem 347,52
Sclaui cognomento Wiltzi, Marahenses, de Weidalsburg, &c. 28,25. 31, 1,3
Sclauorum princeps quis 31,3
Sclaui vastant Saxoniam 155,25. 446,7. Italiam infestant 542,43. exercitum impe-

imperatoris affligunt 599,23. superantur à Dagoberto 15, 46. subiuguntur Carolo 31,1. à Carol. M. compescuntur 559,47. à Carolo subiguntur 556,5. ab Ottone rege debellantur 79,43.54. premuntur à Ludouico fratre Loth. imperat. 42,22. vincuntur à Francis 152,55.531,6. vastantur 440,54. à Baioariis reprimuntur 582,49. debellantur 587,23. 594,36
Sclaui Henrici regis tributarij 578,7
Sclaui pagani compescuntur 733,25
Sclauorum ad Christianismum transitus 756,44
Sclauorum legati veniunt ad Carolum 39,28. alij ad Ottonem imperatorem 157,10
Sclauia subigitur 535,16
Scopa princeps militiæ sub rege Epiphane 344,48. superatur 345,13
Scotiæ episcoparuũ, abbatiarum &c. ordinatio 659,17
Sconstarum secta 811,45
Scoti errant de celebranda Pascha & arguuntur epistolis summorum pontificum 13,33.126,23.542,52.428,27. Britanniam incursant, sed prosternuntur 415,27.484,35. in libertatem se ab Anglorum seruitute vendicant 539, 15. pacificè transigunt 659,9. obsidentur 505,32
Scotorum monasterium in Erffordia ædificatur 159,21.914,7. comburitur 447,3. in Colonia 448,21
Scutarum à Turcis grauiter obsidetur, sed liberatur 872,49
Scriptura è sepulchro in Thracia effoditur 439,35
Scylla Tyrrhenorum 312,35
Scyri, Sueuorum socij contra Ostrogothos 303,6. debellantur ab Ostrogothis 503,19
Scythiæ regionis, Scytharumque descriptio 64.53.88,1.149,41.293,54
Scythæ ad Palæstinam penetrant 325.15. vincuntur & triumphantur à Traiano 102,51.375,24
Sdigerdes rex Persarum 489, 47. tutor Theodosij filij Arcadij ex testamento 490,6
Sdigerdis regis filius dæmoniacus precibus ad Deum liberatur 496,34. defungitur 497,73
Sebaste olim Samaria 319,14
Sebastiani ossa in Galliam transferuntur 154.13.441,33.562,30.754,26
Sebastianus Brant 886,17
Sechaebech monasterium diripitur 943, 17
Secundus famulus Dei in Gallia 526,22
Sedechias Iudæus venenato haustu necauit Carolum imp. 57,36
Sedechias rex in Iuda 92,32.150,27.326, 49
Sedelitz monasterium diruitur 853,13
Seditio apud Iudæos de sacerdotio 346, 19.422,8
Sedunensis Florentinus martyr 490,21
Sefridus episcopus Ciceestrensis 667,40
Segeburch castrum Saxonum capitur 554.13
Segetum corruptio 610,35.751,36
Segetum mixtura cœlitus punitur 621, 33
Seianus Tiberium contra Iudæos instigat 100,36
Seinensis comes hæreseos insimulatur 257,25
Selechinstat abbatia cedit archiepiscopo Moguntino 170,36
Seleucia conditur 95,3.341,14. capitur à Traiano & Romanis 104,50.375,30. 380,35
Seleucus Nicanor rex Syriæ & Babyloniis 95,33,41.140,27.341,43,25.342,28
Seleucus Philopator rex Syriæ & Asiæ 345,1. beneficus erga Iudæos 95,48. Iudæos in nouas suas ciuitates transfert, & æquali cum Græcis municipio dignatur 342,15
Seleucus Ceraunus imperat Syriæ 344, 26
Seleucus Gallinicus rex Syriæ 343,15
Selinus in Sicilia conditur 325,45
Sellum rex in Israel 320,22
Selse monasterium 688,18.731,32
Sem vita & ætas 87,12.149,38,286,23
Sem filij Noha habitatio, linguæ, regiones, populi, posteri 87,36.292,26.908, 13
Semachus hospitio excipit Deucalionis filium Dionysium 304,20
Semeias propheta 317,21
Semele filia Cadmi 305,54
Semiramis regina vxor Nini condit Babyloniam 149,44.296,42
Senatus Romanus declarat Adalgisum hostem reipublicæ 53,40
Sencoris dynasta Ægyptiacus 318,54
Seneca à Nerone discipulo occiditur 101, 38.710,6
Seneca episcopus Hierosolymitanus 103, 40.377,38.378,45
Senescallus Hiberniæ quis 653,14
Senescallia Franciæ maiordomatus 649,10
Sennacherib rex Chaldæorum 322,38
Sennennis dynasta Ægyptiacus 316,48
Senones a Normannis sed frustra obsidentur 64,40. oppugnantur 572,22
Senones Galli cum duce Brennone Romam capiunt 70,15.95,5.338,50
Senseones rex Ægyptiorum 318,19
Sepithus Ægyptiorum rex 323,33
September mensis Commodus ab August. Commodo nominatur 382,14
September mensis appellatur Germanicus 373,25
Septentrionalis plaga propagandis gentibus apta 65,17
Sequana amnis 33,34.64,39
Serapis ingreditur Alexandriam 342,32
Serapis Romæ stadium 374, 11
Serapis f. Iouis rex Ægyptiorum obit, Dijs annumeratur 298,4
Serapidis fanum famosum Alexandriæ consecratur martyrium 486, 47. incenditur 105,42.382,6
Serapion Antiochenus episcopus 106,6. 381,38.382,51
Serenus Granius pro Christianis ad Adrian. Aug. scribit, & mitigationem obtinet 377,1
Sergius 1. papa 16,8.124,52.430,48.539, 41. 726,45. inuenit portionem crucis dominicæ 16,29.125,33.431,35. recusat erroti concilij Constantinopolitani subscribere 16,11. mittit Frisonibus episcopum 16,45.431,19. à Iustiniano Constantinop. portari iubetur 16,12
Sergius II, papa 125,16. 442,23. 564, 32. 730,13. tyrannizat in antecessorem papam defunctum 730,50
Sergius III, papa 130,22.446,40.575,26. 731,2
Sergius IIII, papa 132,7.446,40.591,54. 731,55
Sergius V. papa 449,11.687,5.733,50
Sergius episcopus Constantinopolitanus hæreticus Acephalita 13, 50.123, 16,18.428,6. damnatur 123,48.429,17. 534,11
Seruandus tyrannidem affectans occiditur 503,41
Seruius Tullus Romanorum rex 92,42. 328,19.332,36
Seruius Plautus pædico semet interficit 360,17
Seruatius Tungrensis episcopus, Christi secundum carnem consanguineus 487,55. 718,55. prophetico Spiritu transponit sedem episcopalem Traiectum 500,27
Seruatus legatus Dagoberti versus Constantinopolim 15,31
Seruorum seditio in Italia comprimitur 345,16
Sesac rex Ægypti spoliat templum Hierosolymitanum 90,35
Seth vita & ætas 86,6. 149,30.269,43. stirps filiorum Dei 267,45. obit 279, 18
Seuches rex maior Hispaniarum moritur 637,7
Seuchius filius Asulphi regis nascitur 669, 37
Seuera abbatissa 532,54
Seuerinus papa 13,31.428,34. 530, 39. 726,1
Seuerinus episcop. Colonienſis 7,40.487, 54.717,30
Seuerus Pertinax imperator 4,46. 106, 12.151,5.397,35. 502,52. 713,3. consors Antonini Veri in imperio 712,46. moretur appellationem Pertinacis 383,50. vincit Iulianum 106,13, ad mare facit vallum 106,30. vincit Parthos, Adiabenos, Arabes 106,19.383,27.713,3 quintam mouet persequutionem in Christianos 106,23.383,43.713,4. moritur 106,32.384,17.503,36
Seuerus & Maximinus Cæsares 111,13.115, 17.397,2
Seuerus a Galerio ad obsidionem Romæ contra Maxentium missus, proditur, fugatur & occiditur 111,22.397, 47. 417,40
Seuerus Pelagianus silentium vouet 487, 51
Seuerus Lucanus substituitur Maximiano 417,14
Seueri Rauennatis episc. vxoris, & filiæ corpora Moguntiam portantur 562,9
Seuerianæ thermæ apud Antiochiam 106,21
Sextius Pythagoricus philosophus 358, 16
Sextus Apuleius subigit Pannonios 356, 42
Siagrius f. Ægidij dux Francorum 119,14. 596,54. victus, fugatus, remissus, occiditur 508,16
Siagrij celebratur synodus contra Macedonianos 407,55
Sibelcho Spirensis episcopus accusatus de quibusdam criminibus se sacra cõmunione purgat 61,6
Sibicho Spirensis episcopus 159,29
Sibylla Erythræa 320,18
Sibylla Herophile in Samo 150,25.324, 332,22.20.325,8
Sibyllæ metropolis insulæ Gerx inter Africam & Babylonem capitur 635, 41

INDEX

Abyla vrbs Hiſpaniæ terræmotu ruit 840,2
Sicambri vincuntur 349,2
Sicardus Cremonenſis epiſc. 820,23
Siccitas magna 25,54.595,33.625,24.661, 9.751,30
Sichem regia Abimelech 89,32
Sichem ciuitas Iacob Patriarchæ, Neopolis vrbs Samaritanorum 300,53
Sicherus cœnobij Aquincincti author 603,51
Sicilia, democratia 334,16. à Sarracenis diripitur 429,20. Sarracenis purgatur 687,15. terræmotu concutitur 750,45. inuaditur 536,55. Romanis ſubijcitur 342,55.344,19
Siculum bellum ſeruile 348,6
Siculum bellum ſeruile ſecundum 349, 55
Siculi ſerui rebelles obſidionis anguſtijs ad cadauera voranda conuertuntur 348,30
Siculfus capellanus regius legatus 28,33
Sicyon Sicyoniorum rex 307,36
Sicyoniorum regni initium 88,7.149,45. 294,30. finis 89,54.150,1
Sidera minantur imperio Conſtantini excidium à circumciſis 15,34
Sidon ſubuertitur 339,13.815,23
Sidonius abbas Augienſis & epiſcopus Conſtantienſis 127,36. miſerè moritur 128,4
Sidus Martis non comparet 32,53
Siffridus. Vide Sigefridus
Sigeberg monaſterium à præterfluente fluuio 230,32.455,53.602,51.736,13
Sigebertus f. Clotharij regnat Remis 9, 55.519,38. ducit vxorem 520,20. Hunos ſuperat 10,1.519,54. cum Hunnis confœderatur 520,30. fratris regnum occupat 10,7. contra Hilpericum fratrem bellatur 10,15.520,17. à fratre affligitur 521,13. Sueuos in Saxoniam transfert, ibid. interficitur 10,18.121, 48. 521, 19
Sigebertus rex f. Theoderici trucidatur cum proauia Brunihilde & tota ſtirpe 123,17
Sigebertus filius Dagoberti Auſtraſiorum rex 15,30.532,5. baptizatus loquitur 530,51. natus 40 dies articulatè loquitur 15,29. commendatur epiſcopo Colon. & duci Pipino 16,18. à patre adhuc viuo in regnum ſublimatur 16,17. bello perit Thuringorum ducem 533,15. moritur 534,32
Sigebertus Gemblac. monachus, ſcriptor libri quinti in hoc tomo, moritur 615, 18
Sigebodus rex Wiſigothorum regni Wiſigothorum vindex fortis 528, 44
Sigefridus nepos Gotefridi regis Danorum certat de regno Danorum 39, 33
Sigefridus & Gotefridus reges Northm. in finibus Galliæ multas vrbes & caſtella deuaſtant 59,28
Sigefridus rex Northmann. cum Northmannis accipit à Carolo multum auri & argenti 60,20
Sigifridus & Vro contra piratas pugnant cum fratre Henrico, & capiuntur 158, 10,12
Sigefridus prælio cum Anilone commiſſo ſuccumbit 39,34
Sigefridus abbas Fuldẽſis ordinatur 147, 39. 164,39.452,12. fit archiepiſcopus Moguntinus 143,43.165,50.452, 23. 694,9,21.695,12. cum aliis pluribus epiſcopis ſanctam peregrinationem ingreditur, & in ea multa à paganis patitur 148,32.171,43.172,7.924,40. principes ob regem Henricum IIII reprobandum & Rudolphũ conſtituendum cõuocat 200,1. vngit in regem Rudolphum Sueuorum ducem 153, 18. 455, 21. in decreto de cœlibatu promulgando grauiter pericliatur 212,31,46. à rege Henrico inſtigatus & animatus, ob decimationes in Thuringia celebrat frequentem ſynodum, eaſq; obtinet 189,51. ob decimationes, tempore belli Saxonici importuno, anathemate ab eccleſia recidit 221,36. iterum Thuringos ob decimas ſoluendas vrget 212,54. ſpirituali armatura Halberſtadenſem epiſcopum expugnaturus, eum ob periurium ad ſynodum euocat 213,8. in Galliciam iter ſimulans in Cluniacum monaſterium venit, ibi monachatum aſſumpturus, ſed reuocatus Moguntiam redit 189,10.455, 44. ægrotat & diem obit 253,34.457, 11.695,11.778,45.804,13
Sigefridus epiſcop. Spirenſis 470,14. moritur 473,42
Sigefridus epiſc. Wurtzb. 473,46. moritur 474,31
Sigehardus cancellarius conſtituitur patriarcha Aquileienſis 176,47. legatus ſedis apoſtolicæ in conuentu Triburiano 243,20
Sigehardus vir religioſus abbas Fuldenſis eligitur 155,5
Sigenhart vexillum Ludouici Landgrauij, S. Georgio ſacrum 959,23
Sigericus rex Wiſigothorum 492,6. perimitur 492,32
Sigericus f. Sigiſmundi à patre perimitur 511,38
Sigerus abbas nonus ad S. Maximinum Treueris 473,45
Sigeuar abbas Fuldenſis 450,2
Sigehart abbas Fuldenſis 159,28. moritur 159,54
Sigeburg caſtrum capitur à Carolo 26, 49
Sigillum papale mutatur 752,5
Sigiſmundus filius Caroli IIII, dux Auſtriæ, rex Vngariæ, Bohemiæ, & Romanorum imperator Auguſtus 749, 2.46.844,48.850,4.852,50.859,16. à Turcis vincitur 845,45. moritur 888, 10
Sigiſmundus & Landfridus legati in Perſiam 34,31. moriuntur in itinere 34, 32
Sigiſmundus Gundebandi filius regnat in Burgundia 8,54.510,52. proprium interimit filium 511,37. ædificat monaſterium 8,55. in congreſſu cum Clodomere capitur 512,14. interficitur 513
Sigiſmundus dux Saxoniæ epiſc. Herbipolenſis 861,42. reſignat 861,44,46
Sigiſuultus dux exercitus contra Bonif. 412,43
Sigo fluuius 257,33
Sigolfus Placentinus epiſcopus ab imperatore Ottone cum aliis comitibus & nobilibus in Franciam & Saxoniam cuſtodiendus mittitur 83,39
Silkhouera, fautores Arnoldi Moguntin. archiep. 475,6
Simon Onix filius Iudæorum pontifex maximus 95,45.341,28.343,46
Simon frater Ionathæ, dux & pontifex Iudæorũ 96,47.347,28,39. Hyrcanus appellatur ob bellum contra Hyrcanos ſuſceptum 96, 47. amicus Romanorum 96,49. capit Samariam, & ſolo æquat 96,50. interficitur 348,17
Simon præpoſitus templi Hieroſolymitani ambit ſacerdotium 345, 16
Simon patruelis regis Francorum, epiſcopus Nouiomenſis 618,29. fundator cœnobij Vrſicampi 623,20. remouetur 626,55
Simon Nouiomenſis epiſcopus 629,4
Simon comes Ebroicenſis reſignat regi Henrico quaſdam munitiones 640, 37. moritur 669,33
Simon de Caſſia Auguſtinianus ſcriptor nobilis 836,15
Simon de Cremona Auguſtinianus 836, 14
Simon magus 101,11,41
Simonis Magi in aërem elenati caſus & confuſio 7109
Simon puer inter Iudæos martyrizatur 873,12
Simonia in epiſcop. à papa reprehenditur 179,5. ſub anathemate interdicitur 602,17
Simonides lyricus poeta 329,47.333,36. claret 329,48
Simplicius papa 117,9.418,7.504,5.682, 19.720,37. damnat Eutychianos 418, 40. moritur 418,49
Sindegerus Babembergenſis epiſcopus conſtituitur papa, appellatur Clemens 451,25
Sinderoldus archiepiſcopus 131,29. occiditur à Normannis 131,32
Sindual rex Britonum ſuſpenditur 517, 49
Sinenandus rex Hiſpaniæ 14,2
Sinoce dux belli contra Bonifacium 412, 36. occiditur 412,39
Sinope condita 325,35
Sirenes meretrices 312,57
Siricius papa 7,34.408,11.485,45.717,52. 408,11. pellit Manichæos Roma 485, 47
Siſara princeps militiæ regis Iabin occiſus 89,17
Siſebodus rex Wiſigothorum 527,11. Hiſpaniam occupat, & in illas Chriſtianiſſimum plantat 428,42.531,52. moritur 15,52.532,23
Siſenandus rex Wiſigothorum 532,42. occupat regnum Hiſpaniæ 15,53. moritur 536,10
Siſinnius papa 17,13.116,2.432,12.542, 42
Siſinnius frater Tharaſij captiuus abſoluitur 32,52
Siſinnius martyr 488,30
Siſiphus condit Ephyram 306,34
Siſis in Sicilia condit Catinam 306, 37
Sirina locus in Saxonia 24,23
Sirto Verdenſis epiſcopus moritur 165, 55
Siuardus Deblacenſis epiſcopus, exul, in Moguntinenſi archiepiſcopatu ſuffraganei vicem obit 472,43
Sixtus I, papa, martyr 5,15.103,35.376,20. 712,12. Liberæ templum in baſilicam Matris Domini mutat 413,10. hypocritam Pelagianum Iulian. Arelat. ab eccleſia arcet 413,43

Sixtus

IN RERVM GERM. AVTHORES.

Sixtus II, papa 7,53.107,52.377,16.713,53
Sixtus III, papa 108,44.389,26.714,17
Sixtus IIII, papa 116,43.392,34.719,5
Sclacheim caſtrum, carcer Chriſtianni 260,9
Sladem caſtrum capitur 753,30
Sles caſtrum 25,23
Smeldingi a Carolo ad Godefridum Danorum regem deficiunt 37,4
Smerdes Magus, gener Cambyſis, rex Perſarum 94,6.334,7
Smyrna vrbs ampliata 90,37.316,38. terræmotu ruit 381,20
Societas de Britannia 944,2
Societas Stellarum numeroſa 945,26
Societas Tritarum 953,17
Socrates naſcitur 94,33. 333,45. iam clarus 337,27.338,33. venenum bibit 338,32
Sodalcurch locus 60,27
Sogdianus rex Perſarum 94,50.337,7
Soldanus Babylonię pugnat contra Chriſtianos 697,47. capit regem Franciæ, eum tamen poſt dimittit 742,25. in Paleſtinam irruit 698,13.745,39. virtuoſus contra Tartaros 744,2. Antiochiã capit 698,46. capit Ptolemaidem 814,31
Soldanus Ægypti rex irruit in caſtra Tartarorum 697,5
Solenniacum monaſterium 531,36
Solennis Carnotenſis epiſcopus 508,22
Solidani de Iconio mater Chriſtiana 670, 19
Soli mannus Iconij, Chriſtianorum fautor, moritur 668,23
Solis templum Romæ 393.36
Solon legumlator 327,16
Somme fluuius 584,34
Someringen villa vaſtatur 935,35
Somnium Geruntij, ſibi & ſomniatis funeſtum 425,54
Somno f. Antenoris Francorum princeps 484,49
Sommonobria, vrbs & fluuius 483,23
Sontius amnis 419,16
Sonus fluuius idem, qui Sannus 60,53
Sophia Auguſta T. Cõſtantino inſidiatur 10.55. Iuſtinianum cupit in regnum attollere 11,2. malè mulctatur ob perfidiam 11,3
Sophia filia S. Elizabeth naſcitur 258,37. 923,36. nubit duci Brabantiæ 926,49. in Thuring. irruit 808,10.927,43. ſecundò Thuringiam affectat 928,15. capit ciuitatem Cruceburg 928,54. de iure ſuo Thuringiæ ſponte cedit, aliis quibuſdam ditata 929,55. amicos ſibi parat ad reſiſtendum marchioni 928, 40
Sophiſticæ theologiæ reprehenſio 805, 9.831,46.833,40.836,20.852,25
Sophocles tragœdiarũ ſcriptor 333,35,29. 337,20. moritur 337.44
Sophonias propheta 325,41
Sor quæ aliàs Tyrus 621,13
Sorabi terra Sclauorum 35,52
Sorabi populi qui 792,31
Soracte Romæ mons, in quo monaſterium 436,12
Sofares Aſſyriorum rex 307,38.309,22. 320,10
Soſimus papa. Vide Zoſimus
Soſthenes rex Macedonum 342,6
Soſtratus Gnidius Pharum Alexandriæ conſtruit 95,50.342,44
Soter papa martyr 105,15.380,2.712,32
Soteris papæ decretalis epiſtola 380,50
Soula monaſterium ſancti Xyſti 68,42
Sotion philoſophus Alexandrinus 559, 44
So Wenburg munitio 957,24
Spammus Ægyptiorum rex 326,22
Spaterus rex Aſſyriorum 302,20
Sparta conditur 88,32.300,29
Spartiatæ mittunt literas ad Simonem Iudæorum ducem 347,55
Spartus filius Phoronei condit Spartam 88,33.300,30
Spatenberg caſtellum obſidetur 202,13
Spectrum in parochia Moguntina 566, 24
Spei confeſſoris corpus in Harteſpurg transfertur 188,5
Sperati martyris corporis tranſlatio 558, 27
Speuſippus Academiæ rector 95,12.339, 22.338,39. moritur 95,15.339.49
Spherus ſeu Sapphrus rex Aſſyriorum 301, 14
Sphinx vxor Cadmi contra Cadmum certamen init 309,2,9,10
Spinaces rex Ægyptiorum 317,46
Spira obſidetur 470,55.471,18. deditione ſubigitur 471,37
Spiraha locus, in quo Henricus III. Saxoniæ principes in deditionem recipit 228,13
Spoletinus ducatus 81,52
Springk caſtrum capitur 751,20
Stabulaus monaſterii 533,35. à Normannis exuritur 59,25
Stabulenſes monachi importuni in ſuis apud Henricum regem obtinendis 184,5
Staniſlaus epiſc. Cracouienſis occiditur 804,51. canonizatur 801,51
Starkandus Rubilocenſis epiſcopus obit 83,31
Statius Cæcilius poeta 101,27.345,45
Statij Cæcilij mors 345.47
Statua in Apulia marmorea, infiniti theſauri receptaculum 396,7
Stauratius f. Nicephori imperator 560,11
Stauratij degradatio 560,20
Steino We nobilis occiſor abbatis Fuldenſis 930,47
Stephinaces dynaſta Ægyptiorum 324, 32
Stephanus I papa martyr 5,30.108,41.388, 17.714,12.714,13
Stephanus II papa 127,40.393,22.549,26. 728,30. in Franciam venit, ibique Pipini auxilium implorat contra Longob. 23,8.152,44.549,30.728,36. videt viſionem 23,35. inungit Pipini filios in reges Carolum & Carlmannum 23,14. 152.46. cum Carlom. monacho petit auxilium à Pipino contra regem Longob. Haiſtulph. 437,22. inungit Pipini filios in Francię reges 437,27. proceres Gallię apoſtolica benedictione ſanctificat 23,54. Bertradam vngit in reginã Franciæ 23,52. moritur 147,29
Stephanus III papa 128,13.552,21.728,32
Stephanus IIII papa 129,42.437,20.560, 52.730,42
Stephanus V papa 131,25.437,54.438,36. 572,45. 731,26. improbus in Formoſum anteceſſorem 74,18,20
Stephanus VI papa 131,42.440,27.579, 17.732,7. inungit & coronat in Auguſtos Ludouicum & Itmingardam 440,30. occiditur 152,42
Stephanus VII papa 133,17.445,41.729, 18.580,12
Stephanus VIII papa 447,11.20.599, 36.735,48
Stephanus lapidatur 2,46.98,32.100,52. 361,11.707,47
Stephani, Gamalielis, & Nicodemi corpora reuelantur 7,45.116,3.410,52. 492,25.676,49.718, 19. Romam & in Occidentem portatur 411,9.413,6
Stephanus epiſcopus papæ legatus 31,36
Stephanus Leodienſ. epiſcopus 574,48
Stephanus epiſcopus Rhedonenſis moritur 662,33
Stephanus abbas Cluniacenſis 651,6. moritur 655,34
Stephanus primus abbas cœnobij Leodienſis 594,12,26
Stephanus abbas S. Florentij, epiſcopus Rudonenſis 635,19
Stephanus Anglus, abbas Ciſtercienſis 612,40
Stephanus abbas Mortui maris rogatus propaginem ſui ordinis mittit Borum 637,18
Stephanus incluſus martyr 552.43
Stephanus Hungarorum rex cum ſua gente ad fidem Chriſti conuertitur, occaſione ſancti coniugij 137,15.592,16. 687,55.689,33. 729,53.769,53. bello oppugnatur 136,35.450,5. paciſcitur cum imperatore Conrado 136,38. 450,10. moritur 137,15. 450,49.698,22
Stephani regis Vngarorum feſtiuitas 730,1
Stephanus rex Angliæ 624.55
Stephani Anglorum regis captiuitas & liberatio 625,8
Stephanus rex Myſiæ doloſè occiditur 868,18
Stephani & Cõſtantini, fratrum, filiorum Romani imper. in patrem truculentia 581,15,26
Stephanus comes Bleſenſis dux in expeditione ſanctâ 609,4
Stephanus comes de Sauceorre legatus pecuniæ in Paleſtinam ex Francia deputatæ 651,52
Stephanus comes, Hugonis f. Lotharij ſocius 60,38
Stephanus frater Walonis comes interficit Albricum comitem 70,25. cum Zundibolch reconciliatur 70,35. amittit dignitatem 70,26. conſcius necis Zundibolch 71,51. alium purgans ſagitta percutitur 72,10.445,55
Stendelenſis eccleſiæ collegiatæ fundatio 789,28
Sternutationum benedictio vnde fluxerit 683,35
Steſichorus poeta 326,4. moritur 329, 46
Stetingorum ſtrages 696,26.741,42
Schenelus rex Argiuorum 304,29,52
Sthenelus rex Mycenarum 308,18
Stilico ſuperat & capit Rudagiſum 409, 13. perimit Rufinum 487,36
Stilico factioſus in imperatores 488,34. Alericum adoritur, ſed vincitur 490, 45
Stilico fugatur 115,32. cum filio Euchario occiditur 115,43.490,48
Stiria ſubigitur à Rudolpho 699,46
Stockem comburitur 749,44
Stofoda 147,8
Strabo abbatia comburitur 853,7
Sturnus primus abbas Fuldenſis 153,16. 438,46.554,53
Subaudienſis comitatus mutatur in ducat im 852,46
Subla ius, habitatio Benedicti 513,49

Subura locus ecclesiæ Arrianæ prope Romam 426,36
Sucicha 61,37
Suerij Wandalorum socij 490,43
Suessa subigitur 329,25
Suessionen.ecclesiæ ad S. Medardum per papam consecratio 623,43
Suessonum episcopus Constantinopolim adit 681,14
Sueuia deuastatur 603, 40. committitur Rudolpho duci 164,31
Sueui debellantur 546,17. in prælio mox languidi terga vertunt 220,20. bello petuntur a Theudemere 503,19
Sueuorum antiquum priuilegium, in expeditione exercitum præcedere,& primò hostem adoriri 219,49. in Hungariam funesta irruptio 704,34
Sugerius abbas S.Dionysij moritur 630, 52
Suidger capit Thassilonem 22,42
Suintilanis reiectio 532,40
Suirbia 133,6
Suitgerus episcopus ordinatur Babenberg. 139,34.155,33.160,37
Suitilan rex Wisigothorum 532,23
Sule villa apud syluam Loibin 257,39
Sulpicius Bituricensis episcopus 16,43. 529,16
Sumeringen villa in Thuringia 701,1
Summet, virgines claustrales ad S. Dysibodum 472,22
Sunderolt archiepisc.Mogunt. ordinatur 155,16. occiditur 155,16.445,34.572,48
Suntal locus 28,50.153,21
Sunthra oppidum capitur 947,44
Sunneborn villa incenditur 948,44
Sunzo episcopus Mogantinensis 66,7. Fuldæ educatus 66,8.in prælio contra Normannos occumbit 67,30
Suror 422,7
Susa castrum in Persia 94,38
Susachim rex Ægypti spoliat templum Hierosolym. 316,26
Sustula abbatia ad Mosam 616,42
Sutphar rex Hunnorum premit Burgundiones 495,13
Sutrinense castellum à Longobardis capitur,sed restituitur 434,48
Swanhildis fœminæ fatidicæ origo,maiores,potentia, moralia, epitaphium 792,33
Swartza monasterium 229,36
Swirzeri oppugnantur à liga Sueuica 888,20
Swirzerorum bellum cum Gallo & strages magna 904,47
Sybaris conditur 324,36
Sylla tyrannus 350,53. Romam obtinet 350,8.Athenienses vastat 97,9.350, 23. à Mario diruitur 349 ,49. moritur 350,9
Syluerius papa 9. 19, 120,21.423,28.515,6. 722,40
Syluester I, papa 6,47.111,27.398,26.449, 48.596,54.715,30
Syluestri papæ corpus transfertur 549,40
Syluester II.papa, alias Gerbertus 135, 22. 449,32.732,47
Syluestri papæ ad paparū emersio, eiusq; interitus 732,48
Syluester III, papa ordinatur 138, 35. 734, 32
Syluius Posthumus frater Ascanij, Æneæ ex Lauinia filius,rex Latinorum 90,8. 312,46.313,6.331, 36, 38. nomen suum propagat in reges Albanorū 313,15
Syluius Æneæ f.cuius dictus 313,21
Syluius Lauiniæ & Melampodis filius, veterinus frater Posthumi,rex Latinorum 314,10.331,33
Syluius Æneas Posthumi filius rex Latinorum 314,12.331,
Symbolum Apostolicum componitur 708,26
Symeon frater Iacobi fratris Domini,episc.Hierosol. 378,32.710,32
Symeon Cleophæ filius Hierosolymæ episcopus crucifigitur 103,5.151,2.376,1. 711,54
Symeon Bulgar,philosophus,monachus, miles , Bulgarorum contra Græcos dux 578,20
Symeon monachus Antiochiæ claret 502,38
Symeon Syracusanus Siculus,monachus, peregrinator, exul, captiuus ad obitum vsq; 592,55
Symeon dux Francorum moritur 492,44
Symeonis Iusti brachium in Hartesburg transfertur 188,5
Symmachus papa 8,33.119, 8.419,30. 420, 10.508,55.721,45
Symmachi papæ electio 682,41. papatus funestus 419,31.509,4.34.721,55. Eruditum in renouandis ecclesiis, pauperibus iuuandis,&episcopis exulibus subueniendo 119,5.420,25
Symmachus episcopus Hierosolymitanus 104,40.379,42
Symmachus interpres 106,28.151,5.383,4
Symmachus patricius exconsul 510,12. occiditur 119,48.421,25.512,43
Symmachus legatus Orientis 420,22
Symmachus orator gentilis blasphemus 489,33
Syndulphus presbyter 520,7
Synodorum sex Oecumenicarum enumeratio & descriptio 430,16
Synodus Antiochena pro dogmate Macedoniano 404,39. Aquileiensis 16,55. 125,39. ægrè admittit synodum quintam Oecumen.Constant.431,3. Aquisgranensis 154, 3. Arelatensis 40,11.560, 32. Ariminensis & Seleuciensis 113,17. 403,19. ab Hilario damnatur 403, 46. Aurelianensis in regno Frācorum prima 511,22. Basiliensis 749,40. quando cœpent & quamdiu durauerit 857,50. 860, 48. à papa negligitur & cassatur 857,42. Bituricensis 25,15. Bonnensis 156,6.Caballonensis 40.12.560,32.Carthaginensis cōtra Pelagium 115,18.116, 10. Chalcedonensis contra Eutychen 117,37.151,32.499,43.719,19. Constantiensis 749,10. plenariam habet potestatem 749,12.850,43. 852,38.954,10. Constantinopolitana prima,caq; Oecumenica 7,26. Constantinopolitana secunda Oecumenica contra Macedoniū 114,30.485,7.717,32. Vniuersalis quinta 16,55.120,44.518,7. vi Constantinopolitana Oecumenica 150 episcoporum contra Monothelitas 15, 6.154,38.538,25.726,31
Synodi quintæ Oecumenicæ imago instauratur 18,5
Synodi vniuersalis sextæ Constantinopolitanæ præsides qui 151,49. Durien sis 24, 40.26,48.28,13. Ephesina contra Nestorium,& illa Oecumenica tertia 116, 44.151,30.495,4.719,12. Erfesfordensis 155,52. Ferrariensis, pòst Florentina ab Orientalibus frequentata 857,43.contra Simoniacos 774,2. Gallica 40,10. 560,30. Genuensis 26, 13. Ingelheimensis 30,30.133,33.156,10.Lateranensis 739,53.798, 33. Metensis 43,31. Moguntinensis 40, 11.ad caulam imperatoris Henr. 1111 discutiēdam in vrore dimittenda 177,12.alia,vbi Carolus electus archiepiscopus Constantiensis à cōsecratione ob Simoniam & alia obiecta arcetur 186,11.alia 735,23.Nicena eaq; Oecumenica 6,48.damnat Arium 111,47.151,18.715,35.Nicena secunda pro veneratione imaginum sub Irene 555, 50.Pisana 849,31.Rauennas 83,52. Remensis 560,31. Remensis alia 589,26. Remensis tertia 617,55. Romana de sancta Trinitate, & de Sanctorum imaginibus 25,12.156,42.547,9.551,52.
Synodi Romanæ præses Otto imperator 156,42
Synodus Senonensis contra Petrum Alexardi 626,12.Toletana 14.3.721,14.apud Triburias contra seculares 69,48.573, 28.Turonensis 40,11.560, 31.ad Valentinianas 25,44. Viennensis ad Rhodanum 825,54. Wormatiensis 25,41.27, 30.30,16.165,53
Synodus hæreticorum 1135
Synosij corpus in Augiam insulam defertur 130,3
Syracusæ conditæ 322, 38. 332,15.capiuntur 343,7.344,13
Syria à Syrio dicta 301,2. doris nomine cedit Ptolemæo Epiphani 345,42. Romanis cedit 97,4.150,43.transit in dictionem Romanorum 349,34.à Turcis occupatur 604, 4. à Sarracenis occupatur 534,51
Syri triumphant de Christianis 229,54.à Turcis subiguntur 871,23
Syrmium cedit Italiæ virtute Theoderici 420,23
Syrius Syriæ nomen indit 301,1
Syrohis in patrem tumultus, eiusq; cum Heraclio pacificatio 529,34
Syrohi moritur 529,38

T

TAberstat castrum 911,3
Tachelotis rex Ægyptiorum 319,33
Tacianus hæreticus 105,28
Tacianus hæresiarcha Encratitarum 105, 28.381,2
Tacitus imperator 5,50.109,23.151,14.394, 17.714,38. occiditur 109,23.394,26
Tagmarus fr. Ottonis regis, fratris hostis,confossus moritur 580,35
Tagus fluuius 474,15
Talieburg castrum obsidetur,capitur,diruitur 664,25
Tamerlanus imperator Orientis moritur 847,6
Tanais fluuius 64,52
Tanaus primus rex Scytharum 88,2. 293,55
Tancradus secundus abbas Prumiensis 40,45
Tancredus nepos ducis Apuliæ, dux in sancta expeditione 609,7
Tandemus hæreticus insignis 619,54
Tanos in Ægypto capitur 632,12
Tantalus regit Phryges 307,14. rapit Ganymedem,& bellū ideo mouet 307,18
Tapis rex Hungarorum Italiam ingressus, 10 modiis nummorum repellitur 582,8
Tardamus rex Bulgarorum 554,48
Tarentum conditur 14, 39.324,40. Romanis traditur 342,35

Tarpeia obruta 322,19
Tarpeius mons à Tarpeia 322,20. papis abominabilis 732,43
Tarquinius Priſcus rex Romanorum 92,12.326,44.332,33
Tarquinij Priſci res geſtę nobiliores 326, 45.mors 326,48
Tarquinius cognomento Superbus Romanorum rex 93,50.329,20.332,42. corrumpens Lucretiam regno pellitur 93,51.occiditur 328,14
Tarrachus Æthiops rex Ægyptiorum 324,33
Tarſus conditur 91,26.319,23
Tartari Ruthenos proſternunt 695,54
Tartarorum ſuperba legatio ad regem Franciæ 744,19. ſedes quæ 796,15.de Chriſtianis victoria 696, 23. 697,8. graſſatio 743,53.796,12. in Vngariam & Poloniam irruptio & immanitas 741,41.ſtrages 697,8.deletio in Oriente 744,4
Taruiſium ciuitas 27,11.capitur 554,21
Tatius Sabinus regnat cum Romulo 323,9
Tatto rex ſeptimus Longobard. 506,43. perimitur 506,45
Taurinum,aliàs Alba 865,54
Taurus,inſigne Europæ 307,41
Taurus Berytius philoſophus 379,54
Tautanes rex Aſſyriorum 310,20
Taxiles in India debellatur ab Alex. M. 340,12
Telchin rex Sicyoniorum tertius 296,9
Telchines Rhodum condunt 299,37
Teleclus rex Lacedæmoniorum 319,45
Telegonus ducit in vxorem Iſidem 303, 37
Teleſilla 334,14
Teleſphorus papa 103,50. 377,17.25.378, 32,37.712,14
Teleſtes rex Corinth. 320,13
Templa quando primùm conſtructa 87, 53.293,12
Templa idolorum deſtruuntur 112,13.115, 24
Templa grauioribus tempeſtatibus concutiuntur 582,51
Templarij in Palæſtinam vocantur 746, 32. in Palæſtina ædificant Gazam & muniunt 630,38. vindices homicidij Babyloniorum 632,14
Templariorum magiſter in conflictu capitur 666,49
Templariorum ordo 736,52.784,46.deſtruitur 746,44.784,49.826,1. in Palæſtinam vocantur 746,32
Templum ἁγίας σοφίας Conſtantinop. 9,11
Tenechebray bello nobilitatum 612,34
Teraſſo caſtrum 446,31
Terauani transferuntur ad regnũ Francorum 413,21
Terbellus Bulgarorum rex 542,16,30.iuuat Iuſtinianum in recuperando regno 125,49.684,53
Terentius Roma pulſus factione Metelli redit,ſequẽs currum Scipionis triumphantis pileatus 344,51
Terentius libertate donatus moritur 347,2
Terpini Remenſis archiepiſcopi viſio 729,25
Terræ hiatus in Antiochiæ ſuburbio 616, 22
Terræmotus 34,21.100,14,30.112,5.103, 2.7,18,34, 52.112,32, 42.113, 42.129,20. 130,50.133, 26.141, 27.148, 11.158,53. 338,24.344,34.355,35.55.359,37.361,37. 372,34.375,43.376,37.381, 20. 402,44. 427,13.447,53.449,30.469,35.476,12. 497,47.499,53.518,49.528,26. 530, 26. 561,52.566, 4. 590, 34. 592, 34.604,46. 608,17. 611, 45. 618, 35.631,17.633,31,33. 649,40.672,20.746,5.840,1.893,28
Terræmotus in Aquiſpalatio 35,1. in Aſia 366,10.in partibus Burgundiæ 632, 46.633,21. in pago Conſtantino 640, 49.in Conſtantinopoli 547,55.in Gallia & Germania 34,24.582,16. in Moguntia 473,31.604,15.Nicomediæ 377, 23.in Palæſtina 610,50.Romæ 365,35. in Sicilia 750,45.in Thuringia 944,4. in Tuſcia 701,46
Terrici filia cui nupſerit 636,14. cum vxore peregrinatio Hieroſolymitana 636,20. de Hieruſalem reditus 640, 27.obitus 647,32
Tertullianus Apher ſ. Centurionis proconſulis celebris in Chriſti eccleſia 106,32.384,11
Tertullianiſtæ hæretici 720,12
Teſenberg caſtellum capitur 180,28
Teſtamentaria lex 353,37
Tetraſſa caſtrum obſidione cingitur 73, 34
Tetricus & Zenobia præcedunt Aurelianum Romæ in triumpho 109,17.Romam in triumpho Aureliani ingreditur 393,30
Tetricus Flandrenſis comes, amicus regis Anglorum 634,26
Teuteus Aſſyriorum rex 312,32
Teutonicę domus ordo vbi cœperit 694, 31.738,50.795,4
Teutonicæ domus fratrũ conſtantia & martyrium 698,18
Teutonici fratres in Palæſtinam vocantur 746,33.in Pruſſia infeliciter prœliantur 850,21
Thabor montis cœnobium à Turcis euertitur 615,54
Thaddæi profectio in Edeſſam,ibiq; fructuoſus eius apoſtolatus 707, 50. 709,13
Thales Mileſius Examij filius, primus phyſicus philoſophus 150,26.325,10. prædicit eclipſin Solis 328,44. moritur 329,14
Tham caſtellum expugnatur 903,32
Thamara portus Galliciæ 474,11
Thamyris Ammonis ſ. 309,35
Thanrode oppidum comburitur 943, 51
Thaogiſus monachus 565,23
Tharaſius epiſcopus Conſtantinopolitanus 32,52
Thare vita & ætas 88,9.149,43.294,35
Tharſica ciuitas Liburniæ 33,15
Thaſſilo nepos Pipini ex ſorore ad Baioarios ſecedit,& dux ipſorum conſtituitur 12,30.22,45.127,38. 548,55. ſe à Pipino clàm ſubducit 24,50.551,9.per apoſtolicos & regios legatos commonefit ſacramentorum Pipino,eiúſque filiis promiſſorum 28,32. Pipino recõciliatur 24,19.550,21. Sclauos vincit 524,19. coram Carolo à Bauaris perfidiæ accuſatur 38,7. contra Carolum inſurgit 30,20. Carolo reconciliatur 28,37.30,24,27.555,10.per legatos fraudulenter à papa pacem petit 29,55. multorum bellorum author 30, 48. anathematizatur à pontifice 39,7. reus capitis pronunciatur 30,36. deponitur 439, 25. in monaſterium mittitur 30,40.555,41
Thaſus condita 306,6
Thatim præfectus Barcinonæ 32,24
Thatin Hiſpanus ſubiicit ſe Carolo 557, 24
ϑία Agnetis marchioniſſæ, portendens ipſius obitum 259,27
ϑία Annonis archiepiſc. Colonien. mirabilis de ſuo obitu 232,19
ϑία Balthazaris regis Babyloniæ 329,17
ϑία preſbyteri cuiuſdam ſuper Bohemia 704,13
ϑία diuerſæ de rege Bohemię Odoacro 699,54
ϑία Augienſis monachi 441,36
ϑία Conſtantini M. 715,42
ϑία Hutzmanni de obitu epiſc. Spirenſis 223,34
ϑία Nabuchodonoſoris 327,20
ϑία Stephani epiſc. Rhedonenſis 662,34
ϑία S. Vlrici de imperatore 688,6
ϑία portendens vrbi Coloniæ magnam cladem 210,13
ϑία portendẽs interim primorum, qui & ſequutus eſt 162,43
ϑία cuiuſdam religioſi de morte papæ Vrbani & papatu Paſchalis 463,57
Theætetus mathematicus 337,17
Theate ciuitas 557,7
Theate ciuitas capta & exuſta 34,37
Thebæ ſubuertuntur ab Alexandro Magno 95,19.340,12. oppugnantur ab Amazonibus 310, 19. ab Epigonis 310,12
Thebæ Ægypti euertuntur 355,31
Thebæi imperant in Ægypto 296,16
Thebæę legionis martyrum corpora reperiuntur 188,8.illorum nomina 188,9
Thecla quæ aliàs Melanthia, fœmina Romana 405,41
Theglathphalaſar rex Aſſyriorum occidit regem Syriæ 91,43.321,47
Theias rex Oſtrogothorum 517,30.perimitur 517,43
Thelaſus & Caratus bello petunt Phoroneum 299,19
Thelematius monachus ob ludum gladiatorum occiditur 483,9
Thelericus Bulgarorum rex 552,54. baptizatur, patricius Romanus conſtituitur 554,39
Theleſis rex Bulgarorum 550,46.vincitur & perimitur 550,53
Themiſtocles ad Perſas fugit 333,26
Theoægyptiorum dynaſta 338,43.fugit in Arabiam 338,51
Theobaldus Othonis miles Henrici imperatoris 146,23
Theobaldus rex 517,55.moritur 518,33
Theobal.Maiordomatu pellitur 544,5
Theobaldi Francorum nobilis ſanctitas, continentia,obitus,in Gallias translatio 597,50
Theobaldi incluſi in vrbe Vincentia obitus 600,51
Theobaldus dux Alemannorum 436,13
Theobaldus rex, ſ. Theodoberti moritur 121,20
Theobaldus comes beneficiarius ordinis Præmonſtratenſis 619, 31. moritur 631,6
Theobaldus epiſcop. Pariſienſis moritur 637,11
Theobaldi comitis Bleſenſis cum Henrico rege compoſitio 638,16
Theobaldus archiepiſc. Cantuar. moritur 642,17
Theobaldi comitis Carnotẽſis in ludæos

grauis animaduerſio 652,33
Theobaldus abbas Cluniac. 667,54. poſt epiſc. Card. Oſtienſis 675,51
Theodardus epiſc. martyr 535,5
Theodebertus rex Francor. 9,29. Italiam cum Langob. intrat 9,45
Theodeberti, bellum, victoria, obitus 9, 45,46
Theodebertus rex filius Theodeberti moritur 121,7
Theodebertus filius Hilperici 10,12. quã regionem occupant 10,13. cum duce Sigiberti Gulialdo dimicat 10,14. capitur 520,18. occumbit 10,16
Theodebertus f. maior natu Childeberti 12,37. in pugna occumbit 521, 27. regnum Childeberti obtinet 12,39. in monaſterũ relegatur 13,23. cũ Theoderico belligeratur 13,20. cum filius occiditur 13,23. 123,7
Theodeber. rex Thuringiæ 515,32
Theodeberti, eiuſq; ducis ſtudium in Italia concutienda 517,40. obitus 517,55
Theodebertus filius regis Francor. 525,4
Theodeberti cum fratre ciuile bellum, eiuſq; ſtrages & captiuitas 528,6
Theodelinda filia Garibaldi, vxor Agilulfi 12,3,50
Theodericus Walager Macedonias depopulatur 8,16
Theoderici regis Gothorum tyrannis 8,48
Theoderici interitus 8,51
Theodericus rex moritur 9,28
Theodericus f. Childeberti 12,38. obtinet Burgundiam regnũ Guntranni 12,39
Theodericus rex Wiſigoth. in prælio cõtra Hunnos occumbit 500,18
Theodericus rex Wiſigoth. frater Thuriſmodi 501,32. occupat Hiſpanias 498,9. Sueuos vincit 501, 50. adhuc adoleſcens Sarmatas adoritur 503, 37. iugulatur 504,27
Theodericus Theudemeris filius, rex Oſtrogothorum, Zenoni Aug. familiaris 118,37. 505,30. accipit imperiũ Occidentis 118,54. Romam obtinet 418, 49. Romam venit deſideratus, vtilis, & acceptus 419,47. magiſter militum & conſul Romanus conſtituitur 118, 40. 505,53. interimit Odoacrum 118, 46,48,54. 419,14. 507, 50. Italiæ rex ordinatur 507,45. vincit Bulgares, capit Syrmium 119,19. 420,12. 507,46. Italia potitur 508,44. Romæ multa ædificia ſplendida conſtruit 119,16. aquam Rauennam perducit 119,18. 420,7. filiam in vxorem dat Eutharico 119,35. 420,7. 509,20. per exercitũ Gallias ſibi ſubiugat 119,23. 420, 25. 511,19. minis & legationibus Arrianos liberat & conſeruat in Græcia 421,4. 512,47. 683,22. interimit papam & Boetium 722,16. occidit Symmachum 421, 25. in vincula coniicit papam Ioan. 421, 21. polluit ſe homicidio magnorum virorum 119, 47. ſubitanea morte perit 119,49. 421, 35. 683,26
Theodericus rex, frater Lotharij, cædit Dan. regem 511,46. perimit Balder. 512, 5. Thuring. vi ſibi ſubiicit 513,7. mouet in affinem Thuring. regem bellũ funeſtum 682,17. 910, 30. moritur 515,32. 910,52
Theodericus rex filius Clodouæi moritur 120,45
Theodericus ſr. Lotharij, f. Theodeberti, rex Francor. 116, 39. 536,16. repudiatur 536,19. cum Brunihilde pellit Columbanum Luxouio 113,2. attonderur 536, 21. exercet ſæuitiam in epiſcopos 538, 52. vincitur & capitur 540,42. moritur 541,7
Theodericus rex Francorum 546,11. moritur 125,28
Theodericus comes Friſiæ 183,8
Theodericus Saxo obſes 21,23,548,18. ſacramentum datum frangit 21, 24. capitur 21,27. 135,51
Theoder. comes Francus 39,12
Theod. comes ſ. Gandauenſis Arnulphi Fnlios debellat 593,12
Theod. dux Moſellan. 601,30
Theod. marchio de Phlatisdinga, erepto ſibi ab Henr. pago, contra illum rebellionem meditatur 139,12. quoſdam epiſcopatus depopulatur 140, 33. vincitur & occiditur 141,40
Theod. Amantij ſatelles inſidians imperio occiditur 421,30
Theod. comes de militia Treuerẽſi capit electum Treuirenſium archiep. eumq; mitibus enecandum tradit 148,44. 175,53. 600,54. pœnitentia ductus Hieroſ. proficiſcitur, & in itinere moritur 452,37. 601,17
Theod. marchio de Landeſperg in Thuringiã incurſat 813,21. moritur 824,47
Theoder. marchio de Landeſperg vibes multas expugnat 824,37. interficitur 824,43
Theod. marchio comprehendit raptores 931,5,40
Theod. marchionis profectio Hieroſol. 799,14. è Palæſtina regreſſus, isque quàm periculoſus 799,20
Theoder. marchio Miſnenſis moritur 923,10
Theod. marchio Miſnenſis & Albertus. Vide Albertus Landgrauius.
Theoder. Landgrauius cum patre ſuo Alberto altercatur 260,7. capit epiſc. domus Teut. 260,8. capitur 260,11. moritur 260,19
Theod. Burggrauius de Kirchberg ſubmergitur 930,16
Theoder. de Voltz Wizelesbin occiditur 944,11
Theod. Quirzo proſcribitur 851,13
Theoder. archicapellanus & cancellarius Henrici regis fit epiſ. Conſtan. 139,52. defungitur 142,52
Theodericus Magd. epiſc. 840,9. capitur 841,4. moritur 841,52
Theod. conſobrinus Ottonis imp. epiſc. Metenſis 584,55. ardenter petit S. Petri catenam 586,5. in Italia ſub imperatore militat 586,17. moritur 588,43
Theoderici Metenſis epiſc. contra imp. Henricũ rebellio, & quare 591,21. perfidia & iniquitas in ducem Moſellan. eiuſq; filium 592,7. obitus 597,12
Theodericus epiſc. Miſnenſis 771,1
Theodericus de Schonberg Miſnenſis epiſc. 868,13. moritur 873,23
Theodericus Schenck de Erpach archiepiſcop. Moguntin. 859,21. moritur 866,32
Theodericus epiſc. Monaſterienſis moritur 470,47
Theodericus nonus Citzenſis epiſcopus 781, 6. fundator monaſterij Bozau 781,32. confoſſus moritur 781, 53. 784, 50
Theodericus II, marchio Miſnen. Numburgenſis epiſc. 802,7
Theodericus de Burgsdorff epiſc. Nuemburg. 869,13. moritur 870,14
Theodericus de Schonberg Nuemburg. epiſc. 874,39. moritur 883,20
Theod. diaconus ordinatur epiſc. Treuerenſis 83,21
Theod. Baſilex præpoſitus & capellanus fit epiſc. Viridunenſis 140,1
Theod. abbas S. Albani 463,14. moritur 469,30
Theod. abbas, diſcipulus S. Remigij 515,8
Theod. Vric 851,53
Theodericus Vric Auguſtinianus 847, 31
Theod. frater ordinis prædic. ictu fulminis deletur 744,30
Theoder. de Weringherode ſuſpenditur 747,51
Theodo filius Thaſſilonis 30, 27. cum patre Thaſſilone in monaſterũ mittitur 38,40. 555,42
Theodonis villa 23,11. 26,7. 29,2. 35,57
Theodohadus (Theodatus) nepos Theoderici, rex Oſtrogothorum & Italiæ 514,12. cum Amalaſuẽda Italiæ imperat 120,14. rex Gotthorum conſtituit ab Amalaſuenda quam mox ſtrigulat 422,54. 514,35. eluere cupiens cædem Amalaſuendæ, excuſat ſe apud Iuſtin. per papam 423,4. 514,13. occiditur 120,32. 423,34. 514,50
Theodoaldus f. Drogonis maior domus 543,36
Theodora Auguſta infenſa orthodoxis 423,46
Theodoritus epiſcopus Cyri 8,12. 117. 54. Eutychianorum acerrimus proſtrator 417,28. ſcribit hiſtoriã eccleſiaſticam 8,12. 417,43
Theodorus I papa 123, 30. 428, 4. 531, 27. 726,8. damnat Monothelitas 13,52
Theodorus II, 131, 44. 445, 54. 574, 29. 731,28. improbat Stephani immanitatem in Formoſum 574,30
Theodorus epiſcop. diſcipulus Origenis 107,34
Theodorus cognomento Gregorius Cæſareæ Ponti epiſc. 5,36. 108,54. 392,38
Theodorus archiepiſc. ordinatur Britannis 124,28,42. 429, 51. 536, 26. de pœnitentia ſcribit 14,36. ſynodum celebrat 125,2. 537,12. moritur 125,22. 540,39. celebrat ſynodum contra Acephalitas 428,21
Theodorus Theoderici regis legatus in Græciam pro ſalute Arrianorũ 422,6
Theodoſius, Theod. imperatoris pater interficitur 114,15. 406,27
Theodoſius cũ Valentiniano & Graciano imperator 7,26, 32. 114, 39. 151, 26. 407, 8. 485, 41. 711, 41. à Gratiano in regni conſortium adoptatur 483,20. reſtituit Roman. in Oriente reparat 483, 7. Arcadium filium, Auguſtum facit 484,46. Valentinianum recipit 114, 41. vindicat Valentiniano imperiũ, & ſimul fidem catholicam 407,39. ſuperat Gothos, Hunos, Alanos 114, 32. ſuperat Eugenium 115, 10. 408, 31, 34. occidit Maximum 7, 34. 114, 48. 408, 53. opprimit tyrannum Ioannem 493, 51. excommunicatur 717, 45. 493, 51. emigrat 115, 11. 408, 38. 487, 30
Theodoſius minor Arcadij filius imperator 7, 49. 116, 23. 151, 30. 411, 52. 493, 25. 718, 50. Valentinianum conſtituit Cæſarem 116, 25. 412, 4. in imperio ſibi adiungit Valentinianum

anum 493,55. mittit Valentinianum in Orientem 126,26. belligeratur in Sicilia contra Vandalos 117,10. 414,29. pacificatur cum Persis propter salutē Christianorū 498,35. Eutychianis suffragatur 117,25. 416,18. moritur 117,30. 416,34. 499,38

Theodosij filia nubit Valentiniano 116,55

Theodosij iunioris imperatoris aureum dictum 718,53

Theodosius III, imp. 18,4. 126,25. 433, 29. 544,13. 685,40. 727,23. ab exercitu Anastasij imperator eligitur 17,55. vincit Anastasium 18,2. superat Anastasium, & presbyterum ordinari curat 126,25. prosternit Anastasium imperatorem 685,41. imaginem sanctæ synodi denuo erigit 18,5. obseruans erga orthodoxā fidem & sanctas sex synodos 435,36. ad clericatū se demittit 727,25. imperium deponit 544,23

Theodosius natione Hispanus imperium Orientis accipit 114,27

Theod. fr. Constantini occiditur 535,30

Theodotion Ephesius interpres 106,28. 151,4. 382,43

Theodulphus abbas, discipulus Theodorici 515,9

Theodulphus abbas Floriacensis, pòst episcopus Aurelianensis clarus 564,27

Theognis poeta 329,54

Theognostus protospatharius, legatus Mich. imp. ad Carolum 39,42

Theonas Alexandrinus episcopus 109,33. 394,32

Theonistus episcopus cum discipulis vrbe Philippis expellitur 493,40

Theophania Græca, neptis Ioannis Constantinop. imperat. imperatrix, mater Othonis III, 135,8. nubit Ottoni II, imperatori iuniori 157,4. 688,43. 732, 15. coronatur Romæ, & Ottoni iuniori copulatur 586,45. regi Italiam subdit 158,3

Theophanię lenitas & ἀνεχαιρεκακία 588, 29. obitus 135,8. 158,5

Theophil. imper. Constantinop. 563,11

Theophilus Alexandrinus episc. 406,35. 409,40. inchoat circulos Paschales 114,29. 407,51. 483,48, destruit templa idolorum 486,46. à Ioanne Constantinop. dissentit 115,27

Theophilus episcopus Antiochenus 105, 15,22. 712,35

Theophilus Cæsarienſis episcopus 106, 16. 381,39. 383,10

Theophilus legatus imperat. Græci 32,31

Theophilus presbyter legatus imperatricis 32,49

Theophili vicedomini in Cilicia à Christianismo defectio, & ad illū regressio miraculosa 515,34

Theophilus episcopus papæ legatus 31,36

Theophilus legatus de Græcia venit ad Carolum 32,30

Theophrastus philosophus 341,6

Thermon Hierosolym. episcopus 396,32

Thermopylæ bello Persico nobiles 333,9

Thersippus rex Athenienſium 316,24

Thesaria Paulini Nolani coniunx, pòst soror, sancta multarum virtutum nomine 488,27

Thesaurus magnus mittitur à Carolo ad limina Apostolorum Romam 32,12

Theseus Athenienſium rex 309,18. Athenienses dispersos in vnam ciuitatem cōgregat 309,41. Helenam rapit 309, 31. Athenis aufugit 310,17. in mortis periculo constitutus liberatur 306,8

Thesei mater capitur 309,35

Thespieus rex Athenienſium 319,43

Theuda rex Wisigothorum 513,14. perimitur 517,4

Theudegisillus rex Wisigothorum 517, 4. perimitur 517,19

Theudelinda filia Garibaldi, vxor Aucthari 523,17

Theudemer frater Walameris, pater Theodorici regis Italiæ, rex Ostrogothorum 494,28. 503,8. à Leone recipit filium Theodericum 503,27. Suenos & Scyros debellat & vincit 503, 19,22. Suenos vincit 502,43. moritur 505,30

Thiecoaldus in aula regia eleuatur 432, 53

Thietbaldus comes Hugonis f. Loth. socius 60,39. ducit filium regis Hungarorum Andreæ ad regem Henricum 147,52. expellit S. Riminium 127,2

Thietbaldus marchio regi reconciliatur 471,23

Thietberga regina soror Hueberti abbatis, vxor Lotharij 42,11,19. separatur à Lothario 45,35. à Lothario repudiatur 566,55. à Lothario recipitur 44,50. denuo à Lothario despicitur 45,29. clam ad Carolum aufugit 45,32

Thietfridus abbas Treuerensis ordinatur 84,8

Thietgandus episcopus Treuirorum 41, 28. cum Gunthario Colonienſi inuat Lotharium in repudianda Thietberga, & ideo in magnas se præcipitat calamitates 43,26. 567,47

Thietmalli 29,5

Thietmarus in prælio contra Sclauos perimitur 80,13. in Redarios strenuus 579,8

Thieto abbas ad S. Gallum 133,7

Thilmannus de Rauenſpurg 886,42

Thimnin locus 58,29

Thintasindus rex Wisigothorum 538,48

Thiodo abbas Fuldenſis ordinatur 154, 55. deponitur 155,5

Tholæ vita & ætas & imperium 89,34. 150,5. 309,4

Tholmannus discip. Quilliani & martyr 541,36

Thomas Apostol. Parthos docet 367,34

Thomæ corporis translatio 713,23

Thomas Palæologus cum fratre Peloponneso à Turcis ejicitur 866,51

Thomas de Aquino ordinis prædicat. comes de Apulia 801,34. Alberti M. discipul. 807,53. canonizatur 827,24

Thomistarum secta 812,1

Thomas Cantuarienſis archiep. in Angliam transfretat 651,50. canonizatur 652,22. 739,50. occiditur 738,1

Thomas archiepiscopus Mediolanenſis baptizat Glismam filiam Caroli 28,31

Thomas patriarcha Hierosol. 36,18

Thomas cancellarius custos ciuitatis Cadurci 640,30

Thomas de Argentino Augustin. 841,26

Thomas de Kempis 867,16

Thomas de Valas ordinis prædicat. 834, 46. eius conciones contra papam, & ob. id captiuitas 834,47

Thomas de Marla prædo bello petitur, capitur, moritur 623,35

Thonosconcoleros rex Assyriorum 91, 25. 319,10. vincitur ab Arbace Medo. 91,27

Thraces à Strymone transeuntes occupant Bithyniam 317,17. obtinent mare 316,44. 317,29. incendunt templum Delphicum 350,33. domantur ab Alexandro Magno 95,18. 340,11. Romanis subiiciuntur 150,42. 348,32. 349,54. 356,13. deuastatur 414,36

Thracicum bellum lachrymabile, & Romanis funestum 406,53

Thrasamundus frater Gunthamundi rex Wandalorū ecclesias orthodoxorum claudit, & episcopos in exilū fugat, 8, 25. 119,3. 419,21. 509,16,40. Hildericum etiam aduersus orthodoxos instigat 512,17

Thrasamundus dux Spoleti Longobardis rebellat 547,41

Thrasco dux Abrotidorum 37,51. Wilzorum agros deuastat 37,53 expugnat ciuitatē Sneldingorū maximam 37, 55. occiditur in emporio Rerich 38,6

Thucydides 337,45

Thudin princeps Auarorum subiicit se Carolo M. & baptismū suscipit 557, 18

Thudo dominus potens inter Auaros 31, 54. se cum gente sua Carolo subiicit, & baptizatur 32,14

Thudun legatus è Pannonia 39,27

Thun castrum capitur 753,27

Thuoris Ægyptiorum rex 310,28

Thurimachus rex Sicyoniorum 298,30

Thuringia olim tetra spatiosa 129,18. 682, 30. liberatur ab exactionibus decimarum 201,32. Conrado, inde Burchardo comiti committitur 68,49. olim regnum, sed à Iulio Cæsare destructū 908,40. deuastatur 9,2. 694,24. 700, 50. 813,22. 839,14. 859,49. ab Hungaris vastatur 74,1,11. 132,12. 446,41. 795,30, 38. 796,18. rapinis & incendiis deuastatur 262,40. dissidiis hostilibus diuturnis atteritur 960,48. exercitu Adolphi regis hostiliter inuaditur & deuastatur 261,12

Thuringicæ latronum munitiones destruuntur 260,43

Thuringicæ nobilitatis & ciuitatū confœderato 945,8

Thuringiæ nobiles aratrū trahunt 917,35

Thuringiæ Lantgrauiorum genealogia nuptiæ, posteri &c. 692,37. 956,8

Thuringiæ Laodgrauiorum ortus 913,4.

Thuringi olim qui 908,20

Thuringi cur sic dicti 908,22

Thuringi, Franci, Saxones auxiliātur Carolo contra Thassilonem 30,22. sedibus per Saxones pelluntur 909, 43. nouis sedibus dilatantur 910,2. attriti & iactati vires recolligunt, proprium regem iterum creant 910,14. amisso Lantgrauio ciuili bello diuturno ob dominium atteruntur 927,43. Saxonum socij contra Henricum IIII. obsident & capiunt Heimenburg & Asenberg castella 196,20,28. 197,16,20. ad decimas pendendas vrgentur 166, 34. ob decimas in archiepiscopū Moguntinum seditiosi 177,30,45. à rege iubentur decimas soluere 177,50. ob decimas diu multumque ab archiepiscopo Moguntino inquietati tandem in illarum pensionem cōsentiunt 190, 49. denuo de decimis ab archiepiscopo Moguntino & synodo Erffordiensi postulati, tumultuātur 213,4. ob decimas tumultuantur contra archiepiscopum Mogunt. 254,35. compescuntur 518,35

Thuringorum regnum ad Francorum

INDEX

reges deuoluitur 910,29
Thuringorum ducatus deuoluitur ad Saxones 912,19,28. ad episcopos Moguntinenses 912,43
Thurinfindus interimitur 513,26
Thurismodus f. Theoderici rex Wisigothorum 501,11. vincit Attilam 501,21. à fratribus perimitur turpiter 501,30
Thurismodi fides & honestas 513,27
Thuthira castellum 254,16
Thyestes rex Mycenarum 308,19. 309,13. diuidit imperium Peloponneti cum Atreo 308,37
Thymeus rex Assyriorum 313,21
Thymœtes rex Athenienſium 313,9,46
Thymonis reuelatio in somno 682,16
Tiberianus præfectus prętorio in Gallias redit 401,20
Tiberias conditur 98,19. 360, 39. exuritur 401,26
Tiberius Syluius 90,51
Tiberinus Syluius Capeti filius, rex Latinorum 317,47. 331,48
Tiberis olim Albula à Tiberino Syluio nomen accipit 90,51. 317,39
Tiberis fluuij inundatio 18,6. 126,28
Tiberius imperator Augustus, Augusti priuignus, Liuiæ filius 2,31. 98,17. 100, 7. 150,42. 356,10. 359,9. 707, 27. nascitur 356,11. adoptatur ab Augusto 99, 46
Tiberij quæ virtutes, quæ vitia 707,28
Tiberij res gestæ 99,12
Tiberius tribunus in quinquenniũ constituitur 357,20. in regni consortium Drusum assumit 100,19. 360,8. de Pannoniis triumphat 356,4. 357,17. Vindelicos & Thraces subigit 356,12. Germanos in deditionem recipit 356,41. 706,42. cũ Germanico Cæsare de Parthis triũphat 359,35. occupat Armeniam 355,20. Dalmatas & Sarmatas in Romanam redigit potestatem 359, 14. capit Herodem Agrippam 362, 1. consules primus in sua verba iurare permouet 359,20. multos reges ad se vocat, & secum retinet 100, 17. 359,52. erga Christum & Christianos bene affectus 352,3. ad Senatum de Christo vt Deo colendo refert, sed reiicitur 708,1. lepra infectus, Christum vt medicum vocat 707,31. à lepra sanatur 362,30. veneno perit 100, 39. 362,14
Tiberij Augusti imago noctu à Pilato in templum collocata, est occasio seditionum & turbarum in Iudæa 361,47
Tiberij aureum dictum 708,7
Tiberij Neronis quæstura 356,16
Tiberius II Constantinus imperator 10, 48. 121,32. 151, 38. 425,15. 521, 11. 723, 22. inuenit magnos thesauros 10,50. 521,32. 723,40. Persas debellat 11,4. mittit Hilperico regi Francorum munera 11,7. in Romanos beneficus 521, 12. moritur 121,40. 522,18. 723.33
Tiberij Constant. aurei 11,7
Tiberius filius Iustiniani imperator 17,8. 125,38. 431,54. 726,51
Tiberius imperium inuadit 541, 52. regnum Leoni adimit 16,47. Leonem captiuum tenet 16,48. imperator iugulatur 17,10. 125,50. 431,40. 542,36. 684,53
Tiberius Absmarus Leone expulso imperium inuadit 684,49
Tiecterícus f. Dagoberti rex Francorum 434,3
Tigris fera manſuefacta 356,54
Tila oppidum incenditur 592,4
Tilia fluuius 572,51
Tilioli castrum comburitur 656,5
Timæus episc. Antiochenus 109, 15. 393, 14. 396. 17
Timothei ossa Constantinopolim transferuntur 113,12. 403,23
Timotheus Alexand. episc. 406, 35
Timotheus Brito hæreticus 494,12
Tisamenus rex Mycenarũ 308,20. 313,21
Tissaphernes, Alcibiadis refugium 337,31
Titus imperator 3,51. 99,27. 102, 8. 150, 54. 372,42. 711,23. benignus 372,55. gesta quæ peregerit insigniora 372, 10. subuertit Iudææ regnum 99, 19. 150, 52. Iudæos expugnat 101,50. dux exercitus ad Hierosol. à patre relinquitur 371,24. capit Iudæam 371,33. capit Hierosol. 711,13. amphitheatrum Romæ extruit 102,11. inter Deos refertur 102, 20. 372,48. obit 102,13
T. Lucretius nascitur 349,21. seipsum interficit 349,25
T. Quintius scriptor Tragœdiarum Romæ moritur 350,20
Titianæ, Vide Traianæ thermæ 374,9
Tityus conuiuit Tantalo 307,21
Tmolus terræmotu concutitur 359,39
Toarcis castrum capitur 24,46
Toarci castrum obsidetur 637,55
Toco dux Nepesinæ ciuitatis, eiusq. fratres papatus ius temerant 437,34
Toletum à Christianis recuperatur 606, 35. ciuitas & caput regni Castellę 651,21
Tolgan rex Wisigothorum 538,14. exauctoratur 538,47
Tolosa capitur 25,13. sedes regni Wisigothorum 510,49
Tolosæ episc. moritur 179,1
Tomyris regina Massagetarum interficit Cyrum 330,9
Tonitrua & fulmina funesta 629,19
Torgau obsidetur 830,15
Tornacum vrbs capitur 498,5. 599,14
Tornacenses transferuntur ad regnum Francorum 413,23
Tornacensis episcoparus instauratio 627. 54
Torni capiuntur 550,51
Torniacum vrbs 10,17
Tornis terræmotu concutitur 359,40
Tortosa vrbs Sarracenis ab Hispanis eripitur 628,52
Tostorff castrum capitur 943.7
Totila rex Ostrogothorum 515,25
Totila Gothorum rex Italię imperat 120, 48
Totila rex Gothorum iterum Italiam inuadit, & Romam grauiter obsidet 424,13
Totila rex Gothorum in episcopum crudelis 424,45
Totilæ in fideles persequutio 516,7
Totila Romã capit, vrbe parcit, & amicè Romanis cohabitat 424,20
Totilæ in Roma manſuetudo 517,9
Totila Siciliam inuadit 517,17
Totila rex Gothorum occiditur 9,31
Totila occiditur 424,55
Totila rex perimitur 517,26
Tobias episcopus Hierosol. 103,15.
Tobias episc. Hierosolymitanus 376, 43. 378,40
Tradegundis vxor Hilperici 12,10
Tragœdi quando cœperint 317,10
Tragœdia Romæ quando admissa 343, 32
Traianus imperator 4,7
Traianus Romanorum Cæsar Augus. 375,10. 711,50. res peragit præclaras 375,28. Romanum regnum amplias 102,53. prouincias quasdam Romanis subiugat 103,17. classe Indiæ fines deuastat 375,32. triumphat de Dacis & Scythis 102,51. triumphat Romæ 375, 24. errore tertius persequitur Christianos 102,46. 376,28. 711,50. moritur profluuio ventris 103, 21. 376,31. 711, 42. precibus Gregorij papæ ex inferno liberatur 523,37. 711,43. Dijs annumeratur 103,32. 377.7
Traiani dictum aureum 711,48
Traianæ & Titianæ thermæ 374,9
Traianum forum 374,9
Traiectenses patiuntur iniurias ab Immone comite 77,14
Traiectum castrum à Normannis deuastatur 59,31
Tralles terræmotu concidunt 355,35
Tranaſcho dux Abotritorum 32,45
Transfigurationis festum 866,4
Transilla miles Aetij perimit Valentin. imper. 501,50
Transubstantiatio miraculis comprobata 669,45
Trapsila Gepidarum rex perimitur 507, 46
Traualium 81,4
Trebera f. Nini expulsus condit Treuerim 296,49
Trecæ ciuitas Galliæ à Normannis exuritur 66,4
Tredemunde portus Angliæ 628,11
Tretteburg collis 254,35
Treueris in Gallia ad Mosellam conditur 296,5. regia Maximi Britanni 485,3. diripitur 491,23. debellatur 837, 37
Treueris conditor quis 491,23
Treuerensis archiepisc. rebellis 702,20. 703,8
Treuerensis archiepiscopus Thuringiam ingreditur, & comitatum Honstein deuastat 263, 53. nomine Moguntini capituli Erffordiam obsidet 264,5. capitur & venditur 471,29
Treuerensium episcoporum primorum catalogus 375,15
Treuerensium martyrum sub Rictiouaro catalogus 601,41
Tribuni plebis Romæ 94,24
Tribuni plebis Romæ ordinantur & Ædiles abrogato consulatu 94, 24. 95,6. 334,21. 338,16,20. 339,15
Triburiæ villa regia 73,28
Triburiensis conuentus indicitur 63,18. 242,1. ob regem Henricum submouendum, & alium eligendum celebratur 243,17
Triburiensis conuentus quæ diffinitio 245,1
Triburijs habetur conuentus generalis imperatoris & optimatum 63 18
Trieres in Corintho 320,15
Trigetensis episcopus spoliatus intent 663,49
Trinitatis S. ordo incipit 795,6
Triopaleſpus conditur 302,15
Triopas Argiuorum rex 302,46
Tripolis Asiæ ciuitas corruit terræmotu 650,51. à Saracenis capitur 815, 22
Tritonis lacus 298,25. 299,39
Trochilus primus inuxit quadrigã 302,11
Trogo moritur 130,35
Troia capitur 310,6,23,53

Troiani

Troiani belli occasio quæ 310,24
Troianum bellum decennale 89,43,49. 150,7.310,23
Troia noua ciuitas in Italia capitur 136, 17.449,45.592,29
Tros Troianorum pater in Dardania regnat 307,3
Trudo 533,47
Trudonis cœnobium 545,48
Trusianus medicus, pòst Carthusianus 829,26
Trutmannus solitarius 152,3.264,55
Tryphon occidit Antiochum 347,20.interficit ducem Ionatham 96, 45. 347, 26. magnos conatus moliens morte impeditur 347,43
Tubalcain æris & ferri inuentor 277,51
Tucca & Varus. Vide Varus & Tucca
Tullensis vrbs 66,5
Tullenstete munitio obsidetur 264,1
Tullus Hostilius rex Romanorum 324, 39.332,24. 921, 15,25. reparat bella 324. 54. Romam ampliat 325,11. superbus, & luxuriosus obit 324,43.332,25
Tullus vrbs Leucorum obsidetur 595,45
Tulpiacum castellum à Normannis deuastatur 59,34
Tumultus magnus Coloniæ inter archiepiscopum & ciues 206,53
Tumultus Erfordensis inter ciues & milites archiepiscopi 255,15
Tungrensis vrbs à Normannis deuastatur 59,31
Tungri transferuntur ad regnum Francorum 423,21
Turbines vehementes in vrbe Leodio 616,55. 617,15
Turcæ populi Aquilonares 482,5. erumpunt in Armeniã 551,6.603,55. capiunt Edissam,& crudelia perpetrant 627,32
Turcorum potentia 885,1
Turcorum potentiæ incrementum, eorumq; in Armeniam & Syriam irruptio 603,55
Turcorum victoria de Christianis 615,51. strages 609,18,40. strages ad Albam 865,54.in Mysiam irruptio & confusio 873,14.magna expeditio,sed irrita cõtra Illyrici littoris oppidum Scutarum 872,48. triumphus contra Sigismundum regem 845,45
Turcorum castellum ad Sauum expugnatur 873,18
Turcorum imperator Pannoniam incurrit,sed repellitur 883,1
Turonensis ciuitas comburitur 646,22
Turonentis ecclesia S. Martini comburi- 618,52
Turones 33,34.à Normannis occupantur 41,37.565,41.567,30
Turonica Prouincia à Normannis infestatur 48,30
Turonium castrum 661,41
Turpilius comicus moritur 349,37
Turris in terra Sinear altitudo, forma 293,1
Tuscia defensionem petit à Landgratio 931,35
Turersterin marchia 254,32
Turersterinenses ob decimas coarctantur 254,32
Tuthemosis rex Ægyptiorum 301,47
Tyna 636,10
Typographia inuenta 865,1
Tyranni Athenis opprimuntur 338,24
Tyrannus episc. Antiochen' 110,16.396,22
Tyrimas rex Macedonum 321,30
Tyro Ciceronis libertus, primus Notarum commentator 357,27
Tyrrheni superantur 342,1
Tyrtæus Athenientis poëta 325,30
Tyrus vrbs Phœnicis condita 89,30.308, 21.capitur ab Alexandro Magno 95, 20. à Venetianis obsidetur 620,25. à Christianis occupatur 621,13. à Christianis recuperatur 785,42

V

VAcellæ monasterium 624,26
Vadum Iacob,super Iordanem fluuium castrũ 665,50. obsidetur 666,54
Vaifarius f. Eudonis dux Aquitanorũ 24, 29.547,31.exercitu populatur Franciam 24,39. nõ facit iusticias ecclesijs Francicis 24,30.550,30.per legatos Pipino promittit ecclesiæ iustitias exoluere 24,35.551,10.fit perfidus 24, 37.p Pipini prouincias grassatur 437,11. interimitur 25,24.552,14
Valdrada concubina Lotharij. Vide Waldrada
Valens imperator 7,22
Valens imperator cum Gratiano & Valentiniano 7,22.114,12.406,21.à fratre Valentiniano accipit imperium Orientis 113,39. in Arrianismum seductus & ab Eudoxio Arriano baptizatus catholicos persequitur 113,41.405,31. dat Gothis doctores Arrianos 114, 19. orthodoxos de exiliis reuocat 406, 50. monachos ad militiam trahit 114, 17. occidit multos nobiles, Theodosium & Theodosij imperatoris patrem 114,15.in prælio fauciatus, pòst in casa comburitur 114,21.407,1
Valens episcopus Hierosolymitanus 105, 45.382,20.383,40 (tur 130,3
Valentis corpus in insulam Augiã defertur
Valentia Galliarum ciuitas à Gothis capitur 491,48.672,42
Valentiana castrum obsidetur ab Imper. Henrico 591,38
Valentianæ imperiale beneficium Balduini 591,47
Valentinianus Seuerus imperator 7, 18. 113,36.151,24.confert Valenti fratri Orientis imperium 113,39.405,17,7. tribunatu ob fidem Christianam à Iuliano priuatur 113,37.131,24. Italia expellitur 114,35.485,5.restituitur 114,50.486, 22. bellum in Sarmatas parat 114, 10. apoplexia moritur 114, 10. 406, 55
Valentinianus filius Constantij & Placidiæ consobrinus Theodosij minoris Cæsar 116, 24, 25. 151, 26. 719, 3.decreto Theodosij Augustus appellatur 412, 21.nascitur 411, 3. filiam Theodosij in vxorem ducit 116,55.413,45. imperator constituitur, & Romam cum matre mittitur 494,1. cum matre Augusta Placidia Cæsar à Theodosio factus Occidentale imperium regẽdum suscipit 412, 7. mittitur cum matre Placidia in Orientem 116, 26. occidit Aetium patricium 8,8.117, 39. 416, 46.501, 28.Ioannem tyrannum extinguit 116, 27.412,12.superat Hunnos 116,27. Cõstantinopolim fugit 486,10.paciscitur cum Atila 117,34. cũ Geiserico pacem sancit 414, 40. occiditur 117, 41.416,53. 501,35
Valentinus Saxones compescit 113,54.
Valent.papa 129,54.441,39.562,40.729,47
Valentini corporis translatio 563,4
Valentinus hæreticus 104,16.Romam venit 379,27
Valentiniani hæretici 719,43
Valerannus abbas Vrsi campi, fundator Frigidi montis 626,22.moritur 627,6
Valerianus cum Gallieno imperator 5,29. 108,37.151,12.392,3.714,20. octauam in Christianos mouet persequutionem 108,37.392,28.714,21
Valeriani exitus tragicus 108, 45. capitur à rege Sapore 392,30. cũ filio Gallieno capitur,excæcatur,occiditur 108, 45.392,30.714,24
Valeriani episc. exilium & nobilitas 499,32
Valerius consul pauper moritur 332,34
Valerius discipulus S. Petri 710,27
Valerius Treuerensis episcopus 371,39.diem obit 372,52
Vallis S. Georgij basilica 692,37
Valtharius Veronensis episcopus 144,37
Valtrami episc. Magd. epistola pro Henrico rege ad Ludou. comitem 458,8
Vandali quære Wandali
Vanlia à Constantio pacem & terrã impetrat 411,14. inuadit regnum Gothorum 411,26
Vaphres Ægyptiorum rex 327,15
Vardis dux Hungar. à rege Conrado bello petitur 473,49
Varra vrbs Sarracenorum in Syria capitur à Christianis 464,41
Varro nascitur 150,43
Varus & Tucca contubernales, poetæ illustres 355,55
Vastrath regina moritur 153,36
Vatto Leodij pontifex moritur 141,19
Vban eruptiones facit ex Vngaria in fines Baioarorum & Carentinorum 159, 38. de regno Hungariæ fugatur 159, 42. cum Henrico rege ad nutum paciscitur 160.1.rex Hungarorũ expellitur 160,13.inuasor Hungarici regni capitur & decollatur 160, 21
Vborinus de Casale 826,41
Vdalricus marchio Carentinorum ducit in vxorẽ sponsam Wilhelmi marchionis Belis Hungarici regis filiam 166,32. moritur 179,21
Vdalricus de Cosheim regem Henricum indignabundum cohibet & mitigat 199,40
Vdalricus regni Boemiæ supplantator 470,21
Vdalricus princeps de Saxonia moritur 958,26
Vdalricus Augustensis episcopus 132, 48. 732,16.nascitur 572,37. episcopatus sui Romæ cognoscit præsagium 580, 38. libertate vitur Christiana 732,17. migrat ad dominum 134,26.587,29
Vdalricus antè decanus abbas constituitur Augiensis 141,18
Vdalricus prouisor cœnobij Augiensis abbas consecratur 141,46. moritur 135,10
Vdalricus Nuemburg. episcopus 821,41
Vdalricus II Nuemburg. episc. 845,49
Vdilo dux Bauarorum vincitur 436,30
Vdo marchio conurationis Saxonicæ socius Henrico regi se dedit,& dato obside filio deditione absoluitur 222,32
Vdo comes succedit Wilhelmo marchioni in prælio cõtra Luticios occiso 163, 24. obit 163,37
Vdo dux Aquitanorũ supperias fert Hilprico & Raginfredo contra Carolum 433,39. fugatur, eiusq; regio atteritur 434,18. moritur 434,1
Vdo filius Ruberti marchionis 49,1
Vdo miles occumbit 157,45

INDEX

Vdo Franckenlauff marchio 471,10. occiditur 475,49
Vdonis archipræsulis Magdeb. fornicatio 769,1
Vdo Nuemburg. episc. fundator monasterij ad S. Stephanum 868,53
Vdo Landgrauius Thuringiæ episcopus Citizensis 785,49
Vdo filius Vdonis comitis Straßburgensis episc. 77,52. obit 83,9
Vdo episcopus Treuerensis 458,44. moritur 777,43
Vectigalia imperij ad principes delata 838,14
Vedastus Atrebatensis episc. 507,37. ordinatur à Remigio 514,17
Vedasti corporis translatio 535,7
Vedasti abbatia Atrabatis concedit Ludouico Austrasio 58,26
Veientes vincuntur 322,17.325,1
Veij subiguntur 329,24
Velf dux, Henrici imperatoris commilito in expeditione Hungarica 143,1
Velfus dux Carinth. moritur 451,6
Veltheimensis familiæ nobiles compescuntur 753,29
Venenense prælium prope Hildensheim 748,18
Venerandus dux exercitus Francici 15,55
Veneris templum Romæ 103,52.377,33
Venerum 659,4
Veneti Maximiliano imp. dolosè supplices 889,18. à papa & imp. debellantur 893,22. armis compescuntur 840,54. nauali prælio superantur 819,52. cum Iannensibus prælium nauale infelix suscipiunt 746,35
Venetorum classis contra Turcos 872,3
Venetorum oratoris exhortatio ad papam contra Turcum 872,27
Venetorum legati veniunt ad imperatorem 35,40
Venetia subigitur à Pipino 559,36. Nicephoro restituitur 559,37
Venetianorum in Palæstina belligeratio 620,24
Ventidius Romanorum primus Parthos superat 351,42
Ventorum intemperies 255, 1. 617, 42. 625, 10. 627, 22. 630, 12. 660, 6. 749, 3. 750, 8. 748, 31. 751, 40. 938, 43. 954, 12, 52
Vercellæ 34,27
Verdensis vrbs 66,4
Verdonensis ciuitas capitur 160,32
Verina Augusta, socrus Zenonis, à Zenone imperium ad filium Basilicum transfert 418,11
Vernolium castrum obsidetur 654, 17. 678, 6
Vernum castrum in deditionem recipitur 631,28
Verona capitur 553,46
Veronensis marca & Aquileiensis traditur Henrico fratri regis 78,35
Ver siccum 589,16
Vertigernus rex Anglorum stipendio militat Britannis 416,1
Vesontion ciuitas, dos filiæ comitis Mascouensis 635,35
Vespasianus imperator 3, 44. 99, 17. 101, 46. 150, 52. 371, 10. 711, 5. in Iudæam mittitur 3,36. 99,11. 101, 39. 368,13. obsidet Hierosolymam 711,10. colonias deducit 372, 37. instaurat Romæ Capitolium 372, 25. in Christum credit 711,7. templum Romæ extruit 374,7. moritur 102,7. 372,39
Vestæ templum Romæ incenditur 343, 22. 382,55
Vestales virgines ob stuprum damnantur 102, 21. 372, 51. terra obruuntur 344,12
Vestalis virgo Romę vitiata laqueo perit 343,9
Vestalis virgo corrupta se interficit 343, 43
Vestus comes venit ad Conradum imperatorem 136,31
Veti Augiensis monachi visio 442,36
Vetranio constituitur imp. 402, 3. insigne regium rursus amittit 402,9
Veturius magister militiæ persequitur Christianos milites 396,1
VII Dormientes 498,53. 713, 55. expergefiunt 718,54
Via Appia 95,37
Victor papa martyr 4, 25. 105, 1. 382, 1. 712, 48, 50
Victor II papa, antè Gothardus 451, 11. 599, 20. 735, 29. veneno necandus diuinitus defenditur 735, 33. venit ad imperat. Henricum III, 163, 3. 599, 28. ex Germania Romam rediens moritur 451, 46
Victor papa, aliàs Desyderius de monte Cassino 457, 21. 606, 31. 736, 31. breui pòst moritur 457, 27. 606, 12
Victor antipapa, vel papa schismaticus aliàs Octauianus 640, 20. 778, 45
Victor f. Maximi, consors cum patre imperij 114, 49. 408, 31. occiditur 408, 1
Victor Capuanus scribit de Pascha 120, 50. 424, 40. 513, 41
Victorinus rhetor 113, 5. 401, 41
Victorinus tenolutionem magni anni describit 8, 14. 117, 49. 417, 34
Victorij S. cella comburitur 651, 28
Victoris Thebæi martyris corpus inuenitur 526, 19
Victualium in lapides mutatio 525, 45
Vido f. Lamperti, dux Spoletanorum, rex Italiæ, & rivalis Berengarij victor 445, 30. moritur 445, 49
Vidradus abbas Fuldensis 452, 28
Vienna capitur 875, 20
Vigbertus Rauennas archiepiscopus cõstituitur antipapa, & à papa Greg. excõmunicatur 456, 53. 457, 30. moritur 463, 6. in Tiberim proijcitur 465, 47
Vigeri pietas & deuotio ad archiepisc. Mog. & ad S. Martinum 449, 8
Vigerus Brandenburg. episc. 473, 36
Vigilius papa 9, 19. 120, 24. 423, 54. 515, 11. 722, 43. hinc inde variè iactatus tandem moritur 9, 20. 424, 9. 517, 7, 25
Vilfridus presbyter Scotos errantes de Paschate conuincit 124, 18
Vilfridus episc. Nordam Vmbrorũ mittitur 124, 20
Vilibrordus cognomine Clemens ordinatur episcop. Frisonum genti 125, 23. 431, 21
Vilipiacum castellum à Normannis deuastatur 59, 24
Villegisus Mogunt. archiepisc. eiusq; gesta nobiliora 448, 29. 449, 6. moritur 449, 15
Viltradus abbas Fuldensis moritur 455, 31
Vilzi Sclaui subiguntur 459, 27
Vimmarus sacelles Bald. comitis perimit archiepisc. Remorum 446, 10. excõmunicatur 446, 12
Vincentius archidiaconus 490, 22
Vincentius ordinis prædicat. historiogr. 808, 33
Vincentius de Valentia 851, 41
Vincentius ordin. prædic. canonizatur 750, 51
Vincentij corporis translatio controuersa 675, 35
Vinciacum 17, 33
Vindelici Romanorum prouincia 356, 12. vincuntur 356, 17
Vinegisus Spoletanorum dux Spoletum ducit papam 439, 2
Vinfridus natione Anglus, qui aliàs Bonifacius 433, 8
Vinius quartus ecclesiæ Bremensis præsul 761, 1
Vinuli, qui pòst Longobardi 683, 54, 20
Vipertus marchio fundator monasterij Pegauiensis & Reinsdorff 692, 1, 30
Viperti marchionis monachatus & obitus 692, 47
Virbina castellum capitur 136, 51
Virbinia deprehensa in stupro viua defoditur 333, 32
Virdunus vrbs Clabrorum incenditur 597, 20
Virdunum vrbs capitur 588, 40. restituitur 588, 47
Vire fluuius 642, 10
Virgilius Maro nascitur 97, 18. Cremonæ eruditur 97, 20. 351, 27. sumpta toga Mediolanum, inde Romam pergit 351, 53. moritur Brundusij 355, 38
Virginis vnius de XI mille translatio 619, 14
Virgo Rom. corrupta percutitur 342, 30
Virundus abbas legatus Carol. M. 439, 1
Visitationis Mariæ festiuitas 842, 50
Vitellianus papa 14, 22. 123, 55. 419, 33-55. 728, 26. mittit doctores in Angliam 14, 34. 124, 29. 429, 53. irrisiones despicit 119, 37. Constantino imp. occurrit 14, 44. obit 429, 9
Vitalianus in fœdus Iustini senioris recipitur, sed in suspicionem veniens confoditur 421, 36. contra Anastas. imp. rebellat 119, 32. 510, 34. occiditur 119, 43
Vitalis episc. Antiochenus 111, 54-399, 29
Vitellius imperator 101, 45
Vitellus Rom. Cæsar Aug. 370, 12
Vitellij voracitas & luxus 370, 24. horribilis & tragicus exitus 370, 48. 710, 36
Viti martyris corpus transfertur 550, 20
Viti martyris reliquiarum, Francorum item virtutis in Sax. translatio 563, 38
Virpech villa 261, 41
Virtis inuenta 304, 7
Vitium satio in vrbibus 374, 14
Vitriacum castrum capitur 627, 8
Viuariensis ecclesiæ abbas Præmonstratensis 619, 50
Viuer, portus in Hispania 474, 9
Viuianus vir potens occiditur 42, 27
Visomarcus rex ab imp. Iud. debellatur 154, 9. occiditur 154, 11
Vizelo archiepisc. Mog. synodi Mogunt. rector 457, 17. moritur 457, 13
Vizelo Magdeb. episc. frater Annonis Colonien sis ocumbit 455, 50
Vizones primus rex Ægyptiorum 88, 5. 294, 41
Vladichen 777, 13
Vlid Ammitas Sarracenorum 542, 53. moritur 544, 16
Vlpianus iurisconsultus 107, 9
Vlricus episc. Nuemburg. moritur 817, 13
Vlricus de Gingyen magister ordinis Teutonici perimitur 850, 22
Vlricus comes de Helffenstein perimitur 842, 22
Vlricus dux Wirtenbergensis 888, 17

Vltanus f. Hiberniæ regis 524,7. 533,19
Vltraiectum à Normannis incenditur 592,13
Vltraiectensis episcopatus exordiū 541,30
Vlysibona vltima Hispaniæ ciuitas 32,55. depræda ta, *ibid.* capitur à Christianis 628,22
Vlyssis fabula 312,33
Vmbri vincuntur 341,29
Vngaria Romano imperio armis recuperatur 596,37,41. 733,32. ab imp. Cunrado occupatur 159,30. 594,38
Vngarorum gens ad fidem Christi conuertitur 592,15. 769,52
Vngarorum grassationes versus meridiē & per regna Occidentalia 574,40. 580,5. in imperium incursio 583,7. contra imperat. rebellio 602,48
Vngari occidunt duces Thuringorum, Luitboldum & Burchardum 155,30,31. regem vnum expellunt, alium eligunt 137,29. 450,21. Petro rege expulso & excæcato, Andream sibi regē statuunt 139,30. per legatos pacem ab Henrico rege orant, sed non impetrant 159,52. mittunt legatos ad Ottonem imp. 157,9. in pacē Henrici regis recipiūtur 577,53. ductu ducis Lotharingiæ in Lotharingiam vsq; veniunt 582,42. regem Lud. sub tributū redigunt 575,11. Alemanniam inuadunt 74,3. Alemanniā vastant, per Thuringiam & Sax. vsq; Fuldam perueniunt 74,19. in Francia & Alemannia iterum igne & gladio seuiunt 75,36. 132,14. 23,31. 446,23. 46,51. grassantur per Alemanniam in Alsatiam vsq; 446,51. inuadunt regnū Alsatiæ 132,36. iterum circumquaq; grassantur 447,5. 576,45. 577,7. Alamanniam vastant, sed prosternuntur 446,41. vastant Galliam, Franciam, Alsatiam, Alamanniam 447,24. destruūt Basileam 132,35. cum Bauaris congrediuntur, eosq; superant 73,54. 155,20. 156,14. 446,38. 445,47. 688,7. 730,45. deuastant Burgundiam 133,13. Carentaniam inuadunt, & iterum occidūtur 131,52. cum Francis belligerantur 132,15. superant Francos 74,4. Franciā & Thuringiā vastant 74,11. Franciam, Alsatiam, Galliam & Alemanniam vastant 75,16. Orientalem Franciam vastant 75,3. 155,33. deuastant Galliam 133,12. Germaniam vastant 576,10. Græcos ad tributa compellunt 575,15. per Italiam reuertuntur 133,13. Italiā depopulantur 131,46. 445,33. 575,47. iterum per Galliam & Italiā grassantur 79,28. ad Lotharingiam vsq; perueniunt 74,23. Noricam, Franciam Italiāq; petunt 133,48. 448,19. Papiam capiunt & exurunt 578,15. vastant Saxoniam & Thuringiam 74,1. 132,12. 155,28. 446,46. 688,9. 730,46. vastantes Alemanniā prosternuntur 74,15. prosternuntur & capiuntur ab Henrico rege 75,39. 133,6,25. à Saxonibus percutiuntur 76,6. ad internicionem vsq; delentur 77,15. iterū grassantes prosternuntur 79,41. Baioariam inuadūt, & magnam stragem patiuntur 131,50. à Marsis occiduntur 132,2. prosternūtur à Baioarijs & Alemannis 132,20. 133,52. 576,36. prosternuntur ab Ottone rege 156,21. cædūtur à Saxonibus 447,18. vincuntur & enecantur 447,43. 448,21. 577,29. 580,17. 583,11. 15. 601,31. 688,22. 731,33. 756,51. 912,25. 38

Vngarici regni schisma 704,4
Vockenroe castellum obsidetur 201,13
Voetlandia, Vide Aduocatiæ terra.
Volatilium cicurum in syluestria mutatio 606,17
Volcodus Misnensis episcopus moritur 768,18
Volmarus archiepiscopus Colonien sis 156,48
Volcarius & Folradus capellani veniunt ad Carolum 25,47
Volcatius Plotius Latinus rhetor 350,51
Volcoroda monasterium 682,13
Volfaldus dux Austrasiæ 432,47
Volfhere f. Pendani rex Merciorū 124,10
Volfherus rex Merciorum 124,47
Volkolderode monasterium 258,21
Volmarus abbas Bursfeldensis ordinatur abbas Erfordiæ ad S. Petrum 258,17
Volperrus abbas S. Albani constituitur 470,5. moritur 471,46
Vorago impudens Romæ 706,22
Volsci subiguntur 329,9. 333,9
Vratislaus dux Bohemiæ donatur marchia Misnensi 778,24. moritur equo excussus 461,42
Vratislaus Bohemię dux rex constituitur & inungitur 778,47
Vrba castrum 48,21
Vrbanus I papa martyr 5,2. 106,54. 385,35,52. 713,15,20
Vrbanus II, alias Odo monachus Cluniacensis 107,7. 385,3. 457,25. 606,37. 736,33
Vrbanus III, papa Rom. 469,55. 676,21. 738,23. 789,29. antecessoris Gregorij excommunicationem in Henricum eiusq; coniunctos repetit & confirmat 457,28. 608,30
Vrbanus IIII, patriarcha Hierosolym. antè 744,28. 810,44. regnum Apuliæ affectat 745, 11. zelo ardet pro subsidio Palæstinæ 744,37. odit Manfredum 811,31. moritur 812,10
Vrbanus V, 747,11. 840,20,47. veneno enecatur 840,52. 841,42
Vrbanus VI, papa 747,28. 842,33. 748,9
Vrbanus papa veneno enecatur 748,9. 844,51
Vrbi 31,3
Vrbica discipula Priscilliani Burdegalis lapidatur 408,47
Vrsacius episc. communione à Priscilliani complicibus priuatur 114,51. 408,6
Vrsatius & Itachius episcopi. Vide Itachius.
Vrsicampi cœnobij fundatio 623,19
Vrsinarius abbas 541,42. moritur 543,38
Vrsinarus præsul Maldenburgensis ecclesiæ 604,30
Vrsinari confessoris eleuatio 561,42
Vrsinus papa 114,37
Vrsinus antipapa, occasio maximi tumultus 405,26
Vrsula filia Nothi Britannorum principis, dux exercitus 11000 virginum 500,44
Vrsulus Tholosensis rhetor 365,51
Vsogast dictator legis Salicæ Francorum 493,8
Vssig ciuitas à Bohemis obsidetur 955,35
Vtenhusen villa 185,38
Vtensteren castrum destruitur 935,11
Vtherpendragon f. Constant. Britan. rex 491,28. 502,16. ægrotus & semimortuus, in aciem portatus vincit & prosternit Saxones 503,42. moritur 504,47
Vtilico ambitione Rom. reipublicæ valde pernicio sus 490,10
Vto episcopus Treuirēsis ordinatur 176,6. simultates & inimicitias in ecclesia seminat 237,45
Vto archipresbyter in Halberstat suffocatus moritur 165,37
Vto & Sigifridus cum fratre Henrico, omnes Henrici comitis filii, pugnant contra piratas, sed capiuntur 158,10,12.
Vtonis marchionis, & Adelæ derelictæ Dedi marchionis, filij capiui miro modo euadunt 242,18
Vto comes beneficiis & præfecturis inter filios diuisis moritur 77,41
Vulcania insula è mari emergit 706,30
Vurfandus dux Britonum 54,46
Vurfandus & Pasquitanus dolo regem Salomonem occidunt 54,46. ob diuisionem regni Britonum ad arma deueniunt 54,49
Vurfandi audacia, fortitudo, virtus, & victoria contra Pasquitanum, & alias 54,55. 55,6,14
Vurfanus ægrotus 55,49. spiritum resumens in pugnam portatur 56,1. victor inter manus militum exhalat 456,4
Vulfradus Maiordomus Hilderici 536,22. moritur 539,33

W

WAahna & Wisara confluunt 29,17
Waccho octauus rex Longobardorum 506,46
Wachandus episcopus Leodicensis 557,42
Waiferus f. Eudonis. Vide Vaifarius.
Wala fluuius 59,18
Walach comes Francus 39,12
Walachra, donum imperatoris Henrici datū Balduino comiti Flandr. 591,48
Walafridus Strabo, abbas Augiensis 130,26
Walamer rex Ostrogothorum 494,28. vincit Hunnos & repellit 502,35. in fœdere cum Leone 502,28. perimitur 503,7
Walbertus abbas in Italia 550,32
Walchandus Leodiensis episc. 562,20
Walchaum insula vastatur 563,55
Walckenriden monasterium fundatur 916,34
Waldach regnum à Tartaris vastatur 697,10. 743,55
Waldetrudis 533,47
Waldewinus de Morouholt abbas Luneburgensis 842,17
Waldo Curiensis episcopus obit 77,40
Waldo Cumanus episcopus venit ad regem in Saxonia ob Berengarij tyrannidem 80,24. capit insulam in lacu Cumano 82,33
Waldo abbas Augiensis 128,49
Waldo abbas Fuldensis ordinatur 154,41. honoribus orbatur 154,54
Waldo quidam accusat apud imperat. Geronem comitem 157,35
Waldrada concubina Lotharij 43,17,52. Romam citatur 44,54. Romæ excommunicatur 46,21. 442,27,48. excommunicatur à legato apostolico 567,12. magnarum calamitum causa 566,54
Waldricus Laudunensis episc. in tumultu confoditur 615,11,31
Walenses Henrico regi subduntur 643,52. rebellant Henrico Anglorum regi 644,22. subiguntur 636,48

Walerannus episcopus Runisensis 673, 9. moritur 675,30
Wallo collega Bernardi in expeditione Italica 39,50
Walmeden castrum deuastatur 747,16
Walo episcopus Metensis 60,4. occurrit Nortmannis, sed interficitur 60,5
Walramus Citzensis episcopus VIII. 779,31
Waltarich rex Longobard. 512,9
Waltetrudis ecclesia cum oppido comburitur 615,7
Waltgarius Friso filius Gerolphi perimit Eberhardum filium Meginardi 71,15
Waltharith IX rex Longobardorum 506,46
Waltharius nepos Waltharij Aurelianensis episcopi, eligitur episcopus Senonensis 64,47
Waltharius comes filius Adalhelmi, nepos Ottonis regis 68,32
Waltharius comes aduersus Ottonem regem insurgit, & Lugdunum occupat 68,33
Waltharius episcopus Aurelianensis 64, 47. Lugduno expugnato capitur & decollatur 68,35
Waltherius abbas Cluniacensis moritur 666,34
Waltherius frater Rogerij, eius in quibusdam successor 633,53
Waltherius abbas S. Wandregisili moritur 677,7
Waltherus archiepiscopus Rothomagensis 675,9
Waltherus de Glisberg fundat Scotorũ monasterium Erffordiæ 159,21
Waltherus abbas S. Martini Laudunensis episcopus 630,50. moritur 632,9
Waltherus episcopus Augustensis interficitur 841,40
Waltherus de Kochnitz episcopus Merseburg. moritur 850,24
Waltpertus archiepiscopus Mediolanensis cum aliis etiam Italiæ episcopis in Saxoniam ad regem venit ob tyrannidem Berengarij 80,23
Waltrefordia 653,10
Waltsachsen cœnobium exuritur 890, 19
Waltzenret claustrum 736,53
Wandalorum origo, peregrinatio, & habitatio quæ 479,38
Wandali Hispanias occupant 115, 46. 490,42. in Hispanus oppugnantur 116, 19. 411, 28. ab Hispania ad Africam transeunt 412,45. in Africam migrant 116,30. deuastant cum Alanis & Gothis Africam 7,51. 497, 10. delentur in Africa 120, 22. in Siciliam irruunt 7,53. cessant à Siciliæ deprædatione 419,29. Gallias cum Alanis aggrediuntur 7,38. 115,39. 409,12,15. per Gallias grassantur & ecclesias vrbesque euertunt 490,17. Mauritaniam inuadunt 493,39. Romam capiunt 682,10. 719,17. debellantur 493,26. subiiciuntur Romano imperio 423,12. pacem faciũt cum Romanis 118,51. 497,40. Africę portionem à Romanis accipiunt 116, 49. 413,15
Wandalorum regnũ destruitur 544,48
Wandalorum reliquiæ delentur 516,33
Wandregisillus 540,55
Wãgerus Vasallus Busonis comitis 45,2
Wantreshouum Hasbunię vicus 588,14
Waratho Maior domus 540,23
arberg ædificatur 957,41
Warengefort 633,39
Warlar ordini Præmonstratensium traditur 619,30
Warinus & Rudhardus relegant S. Othmarũ in insulam Rheinstein 127,54
Warmannus episcopus 136,30
Warmannus episcopus moritur 136,47
Wartbergum castrum ædificatur iuxta Yſenacum 260,12. 692,51. 775,19. 813, 26
Wascones rebelles à Dagoberto compescuntur 15,47. 152,26. 526,17. 531, 25. subiugantur Carolo 27,55. 554, 35. contra Lud. imper. insurgunt, sed compescuntur 561,6. subiguntur 532, 33. rebelles ad deditionem compelluntur 552,36
Waslaris monasterium 533,44
Wassenburg castrum venale 944,13
Wassenburg monasterij fundatio & translatio 912,22
Watheo Longobard. rex emoritur 512,9
Watzlaus filius Zipinzi dux Bohemiæ 577,27
Wato ex clero S. Lamberti, episc. Leodicensium 596,38
Waydhoffen in Stiria comburitur 905,9
Wederauia 73,8
Wehmare 157,19
Weissenfelsense monasterium fundatur 814,49
Weirzendorf 264,25
Welfus comes Sueuigena Welfi comitis filius constituitur dux Carentani 140, 25
Welff filius Azzonis marchionis Italorum, genet Ottonis ducis Baioariorũ in gratiam Henrici regis IIII à socero deflectit, eique filiam remittit, & à rege dux Baioariorum constituitur 181,25. Henrico regi suam operam in expeditione Saxonica secunda denegat 226,29. capit Babenbergensem episcopum, thesaurisq; ecclesię suæ remissis, ipsum in tuta custodia detinet 247,54. moritur 147,4
Welfesholtz, locus prælio nobilis 692, 37. 783,22
Welfus frater Henrici ducis congreditur cum rege Conrado 473,6
Welfus comes, & Augustensis episcopus Bruno inter se inimicitias exercent 136,31
Wemborch castrũ construitur 749,25
Wenceslaus II, rex Bohemiæ 699,50. 701,42
Wenceslai regis Bohemiæ pranitas 748, 36. erga Roman. regem præsumptio, eiusdemq; pòst obseruatio 703,1,48. subactio & captiuitas 578,54. 949,29. cum rege Roman. recõciliatio. testamentum, obitus 704,34
Wenceslaus rex Bohemiæ Roman. imperator 843,21. 946,53. deponitur 843,23. 846,44. 951,5. occiditur 580, 8. 704,11. 852,50
Wẽceslaus dux Sax. veneno perit 747,54
Wenceslai coniunx secunda, eiusq; dos 701,20
Wendelinus Steinbach 886,26
Wenthusen (Wynthusen) castrum capitur 943,37
Wether propinquus Wethen comitis f. constituitur Argentorat. episc. 172,5
Werenher comes & Adalbertus, &c. Vide Adalb. Brem. archiep. & Werenher.
Werẽher abbas eligitur Corbeien. 182,19
Weringerodensis comes capitur 943,24
Werinherus filius Chunradi fit dux Lothariensis 77,9
Werinherus dux & comes cum multis occiditur 136,36
Werinharius Argentinensis episc. vincit Burgundiones 136,13. moritur 159,8
Werinharius monachus Augiensis frater Hermãni Contracti comitis peregrinationem sanctam suscipit, & in itinere moritur 145,46. 146,36
Werinherus abbas Augiensis 135,24. moritur 135,38
Werinherus comes occiditur 159,30
Wernher comes occiditur 450,7
Wernher comes claua in capite percussus corruit 175,22
Wernher eligitur abbas Fuldensis 156,55. occumbit 157,46
Wernher comes petit & impetrat villam Kirchberg 171,36
Weruherus archiep. Mog. 697,17. 778, 44. 808,32. tollit Erffordiæ diuinorum administrationem 260,2. Erffordenses in gratiam recipit 260,15. moritur 700,20. 779,16. 814,26
Wernheri episc. Merseb. fuga 777,2
Wernherus archiep. Magdeb. occiditur 777,1
Wernherus abbas ad S. Albanum 471,47
Wernherus adolescens à Iudæis martyrizatur 700,43
Werinus & Adalhardus comites veniunt ad Carolum 15,47
Werra fluuius 458,4
Westerfalt regio in regno Danorum 40, 18. respuit imperium Herioldi & Regnifridi 40,20
Westphali 28,15. 29,19. subiugantur 554, 44. 555,22. incurrunt Hassiam, sed infaustè 930,40
Westphaliæ ducatus Colonienſi archiepiscopo traditur 917,22
Wetel ordinatur episcopus Mog. 253,35
Wetini vitio 33,18
Wetti Augiensis monachus 129,52
Wezel episcopus Hildesheimensis Saxonum legatus ad Henricũ regem 26,37 224,44.
Wezil & Buchardus de Zolorin occiduntur 148,8
Wiborada includitur 132,32. martyrizatur ab Hungaris 132,49
Wicbert' nobilis Lotharingiæ, pòst monachus 577,22
Wicbertus Gemmelacẽsis cœnobij fundator moritur 583,46
Wicberrus marchio in Sworbia & Litzitz 784,14 (83,35
Wickerus abbas Treuerensis 80,2. obit
Wictedf. Egberti Anglorũ vindex 540,47
Wicthech Pragensis episc. martyr 587,32
Wida vxor Burchardi nubit Hermanno 75,18
Wideradi Fuldensis abbatis & Hezelonis &c. Vide Hezelonis & Wideradi
Widgerus archiepisc. Rauennas exautoratur 139,15
Widicheil dux Britonum cum Alano de regno Britanniæ disceptat 66,34. in prælio contra Britones paganos succumbit 66,45
Widichindus Carolo rebellis 27,41. suadet Saxon. rebellionem 28,2. in Nortmãniam fugit 28,55. accersitur ad Carolum 29,32. venit ex promisso Attiniacum ad Carolum 29,34. baptizatur 29,34

Wimthichindus dux Saxonum Carolo reconciliatus baptizatur 555,27
Widigaist dictator legis Salicæ Francorum 493,9
Widiomarus amicus Hilderici 502,54. reuocat Hildericum, eumque restituit 504,22
Wido comes tenet Marcam 33,21. Britanniam in deditionem recipit 33,22
Wido Caroli dux Britones vincit 557,42. cum Berengario de regno Italiæ contendit 572,12. fugat Berengarium 572, 29. vxore veneno extincta priuatur 574,9. hostilis exercitus primores auro corrumpit 573,17. fugatus pòst fugat Arnolph. imperat. 574,7,13. moritur 574,13
Wido marchio capit & trucidat papam 578,50
Wido episc. Mediolani cõstituitur 138,54
Wido legatus sedis apostolicæ cardinalis celebrat translationem sanctæ Hedwigis 259,10
Widonis abbatis monasterij Popoſæ corpus Spiram transfertur 140,55
Wigbertus marchio, monachus, obit 254,39
Wigbertus capellanus episcopus Merseburgensis ecclesiæ 769,46
Wigberti ecclesiæ fundamentum foditur 154,16
Wigbertus S. moritur 728,8
Wigberti & Lulli confessorum reliquiæ quò translatæ 159,34
Wigberti ecclesia dedicatur 154,44
Wigemore castellum obtinetur 633,46. restituitur 633,50
Wigers castrum obsidetur 952,8
Wigfridus Colonienſis archiepiscopus moritur 79,17.582,31
Wigman Saxo rebellat primò, pòst reconciliatur 76,46. expellitur 79,43. Sclauos in odium Ottonis regis in regnum introducit 583,20
Wihmodi trans Albiam 35,11
Wilebrodus cum sociis 540,53
Wilenehurch castrum 73,26
Wilfi subiguntur à Carolo 153,28
Wilfridus episcopus 541,16. sede sua pulsus multos conuertit 124,54. moritur 126,10
Wilharius dux Venetiæ 35,39
Wilhelmi regis prælium in comitissam Flandriæ 696,49
Wilhelmus comes Hollandiæ imperator 696,35.743,40.801,16. occiditur 697,5.743,41.928,7
Wilhelmus f. Wilhelmi rex Siciliæ 645, 30
Wilhelmi Siciliæ regis dotalitium vxori legatum 663,6. qui ducatus, quæ vxor 660,19
Wilhelmus rex Siciliæ f. Rogeri 632,10. euertit Barum 634,39. cum papa de conſecrationibus episcoporũ transigit 634,40. in Græcos viriliter agit 634, 42. expeditionẽ mouet in Ægyptũ, & illustrem de Græcis victoriam obtinet 632,17. capit Sibyllã vrbẽ 635,40.
Wilhelmus rex Scotiæ 645, 19. captus 658,8
Wilhelmus rex Siciliæ moritur 645,30
Wilhelmi fortitudo in Roberto fugando, & castellis recuperandis 643,14
Wilhelmus cognomento Bostar rex Anglorum ab archiepisc. Colonienſi illectus ad Aquisgranum capiendum falso defertur 210,48
Wilhelmus comes Normannorum Anglos obruit & Araldum perimit 600, 48
Wilhelmus Nothus cum Francis in Angliam venit 453,7
Wilhelmus rex Angl. moritur 607,24
Wilhelmus f. Guilelmi rex Anglorum 607,24. moritur 611,16
Wilhelmus Henrici regis Anglorum f. moritur 635,7
Wilhelmus f. Ottonis, nepos Henrici regis nascitur 75,25
Wilhelmi Masconensis comitis filia imperatori Alemannorum nubit 635,34
Wilhelmi f. regis Stephani, comitis cum rege Henrico Anglorum amica compositio 636,12
Wilhelmus f. regis Steph. comes accingitur armis à rege 637,13
Wilhelmus Ockam 833,31
Wilhelmi Ockam scripta cõtra papam, & ob ea excommunicatio 833,31
Wilhelmus marchio Misnensis rapinas & incendia exercet in agro Erffordensi 950,14. moritur 147,15.854,33.952, 47.955,25
Wilhelmus dux Saxoniæ & Lantgrau. moritur 874,54
Wilhelmus marchio imperatoris consilio contra Mediolanenses 944,42
Wilhelmus marchio in prælio contra Lutticios occumbit 163,6
Wilhelmus marchio cum Citicensi episcopo, duce Boemico, & magno exercitu Hungariam intrat, & primò feliciter, pòst malè cum Bele signa confert 166,7.775,49. se Beli dedens eius fit gener 166,18 spõsam in Thuringiã adducturus in itinere obit 166,29
Wilhelmi Lantgrauij Thuring. cum fratre dissensio 861,50.863,35. reconciliatio 863,48
Wilhelmus Landtgrauius Hassiæ moritur 893,35
Wilhelmus marchio capitur 775,3
Wilhelmus dux Brunſwicensis 749,34. acceptat castrũ Wulfesbuttel 754,42
Wilhelmus comes, auunculus matris Henrici regis liberaliter Henricum regem in itinere Romam versus excipit 246,23
Wilhelmus comes de Clara, & quæ eius vxor 655,37
Wilhelmus comes de Glisberg 474,18
Wilhelmus dux de Luneborch moritur 747,38
Wilhelmus comes Glocestriæ moritur 674,37
Wilhelmus Talauacius comes Pontini moritur 652,45
Wilhelmus Niuernensis comes moritur 650,55
Wilhelmus episcopus transfertur ad archiepiscop. Rem. 660,31
Wilhelmus episc. Burdegalensis 654,23
Wilhelmus comes Montonij moritur 640,44
Wilhelmus comes de Magnauilla eiúsque vxor 664,34
Wilhelmi comitis Pictauensis in Galliciam peregrinatio & obitus 625,18
Wilhelmus f. Ottonis regis ordinatur archiepisc. Mogunt. & dominus Thuringiæ 79,33.156,20.448,8.583,4.912, 49. ordinatur regi Ottoni filio à patre Ottone rege magister & curator 80,40. sepultura in fratrem Luidolphum honorificus 80,1. ægrotat 84,8. moritur 156,54.448,43.585,27
Wilhelmi Traiectensis episcopi cum aliis pluribus episcopis peregrinatio Hierosolymitana periculosa 148,31. 171,44.172,7. contra papã contumacia eúlque grauis correptio 777,23. præsumptio in archiepiscopo Colonienſi Hidolpho conſecrando 135,22. eius in agone confessio & desperatio 236,1
Wilhelmus princeps Burgundiæ occiditur 470,33
Wilhelmus Argentinensis episcopus cõstituitur 159,9. moritur 139,55
Wilhelmus episc. Abrincensis 674,41
Wilhelmus episcopus Constantiensis 674,40
Wilhelmus episcopus Minatẽsis, author Rationalis diuinorum 814,52
Wilhelmus episcopus de Trigel moritur 657,6
Wilhelmus episc. Lugdun. ordinis prædicat. 816,38
Wilhelmus abbas Cluniacensis 666,39. moritur 667,11
Wilhelmus abbas Cadomi moritur 667, 43
Wilhelmus Diuionensis abbas 594,14
Wilhelmus abbas S. Michaelis moritur 671,35
Wilhelmus abbas Montisburgi 75,42
Wilhelmus abbas ad S. Trinit. 658,37
Wilhelmus abbas in Gresten 664,5
Wilhelmus Prænestinus apostolicus legatus 471,46
Wilhelmus puer in Anglia à Iudæis crucifigitur 628,13.661,6
Wilhelmorum multitudo 633,30
Wilhelmi de Albineio obitus, orphani, vxores 660,26
Wilhelmi de Amore libri contra mendicitatem reprobantur 810,14
Wilhelmus Altisiodorensis 789,40
Wilhelmus de Curseio moritur 660,24
Wilhelmus Fulconis Paganelli f. 673,12
Wilhelmus de Lancastre moritur 675,7
Wilhelmus Taũacius comes Sagiensis cũ suis tradit Henrico regi castra 645,33
Wilhelmus Seneſcallus Normãniæ moritur 679,10
Wilhelmi de Vado militis eleemosyna 679,27
Wilhelmus de Vecit moritur 675,6
Wilhelmus Vizeliacensis abbas 654,10
Wilhelmus de Watenna gener Tetrici 636,14. obit in Hierosolymitana peregrinatione 637,15.644,19
Wilhelmus Parisiensis Scholasticus fundator Augustinianorum 810,8
Wilibaldus patricius 15,22
Wilibaldus episcop. Eistetensis 117,34. 436,6 685,5
Wilibertus ordinatur episc. Colonienſis 51,45, moritur 66,52
Willæ vxoris Beringarij fatũ & vicissitudo 156, 46. dimissio 81,5. vidua pòst velum sanctimoniale 83,45
Willarius dux Venetiarum 37,32.39,4. ob perfidiam honore spoliatus Constantinopolim remittitur 39,6
Willebaldi patria, pareutes, peregrinatio, &c. 685,25
Willehadus primus Bremensis episcopus 760,45
Willermus rex Apuliæ debellatur 634,10
Willerus Treuerẽsis abbas moritur 80,1
Willibrordus Clemẽs Britannus 16. 44. Frisonum episcop. à papa constituitur 16,45. 541,13

Willigisus Moguntienſis archiepiſcopus 135,50.158,1.40. rector Ottonis imper. III, 475,45.inungit in regem Germaniæ Henricum 591,9
Willigisi archiepiſc. humilitas & ſymbolum 690,16.733,41
Wiltzi Sclaui Gotefrido ſuppetias ferunt contra Abrotides 37,6.eripiunt Carolo imperatori caſtellum Huobuocki 38,40.39,18. à Carolo debellantur 39,55
Wimelberg caſtrum à Iulio Cæſare extructum 909,14
Wina flumen 203,1
Windichildus monachus ſcriptor hiſtoriæ Saxonum, & vitæ Ottonis primi 586,52
Windichindus dux Saxonum, rebellionis Saxonicæ maximus author 438,41
Winili qui aliàs Longobardi 480,9
Wincelstrum 634,16
Winegiſus dux à partibus Francor. 30,43
Winegiſus dux Spoletanorum legatus Caroli 33,6.34,53. in deditionem accipitur 34,55.liberatur 35.2
Winemarus fatelles Balduini perimit archiep.72,24.573,55. excommunicatur 72,36
Wingehaim villa Germaniæ, curia Frãcorum 493,10
Winidi à Dagoberto debellantur 512,25. populi tributarij Henrici imperatoris 591,16
Winigardus ſ.Gerardi crudelis in ſanctos 557,9.
Wimicharius Hunnos ſuperat 484,37,52. occumbit 485,42
Winnochus Brito,ſanctus 522. 10
Winsberg caſtrum obſidetur, & capitur 473,5
Wintberg caſtrum capitur 262,10. deſtruitur 821,28.933,27
Winterturum 132,41
Winterſtein caſtrum obſidetur 262,23
Winthichindi in Nortmanniam fuga 554,30
Wintzheim vrbs imperialis compeſcitur 948,7
Wipertus V epiſc.Miſnenſis 770,55
Wipharius dux Aquitanorum 22,47
Wirech rex Anglorum moritur 546,18
Wirundus abbas legatus Caroli 33,6
Wirzam rex Abrotitorũ occiditur 31,53
Wirtenbergenſis comitatus mutatur in ducatum 887,48
Wirtenbergenſis comes capitur 868,2
Wiſant portus maris 634,23
Wiſara fluui 26,3,50.28,52.29,11.32,33,44
Wiſelbach caſtrum capitur 925,39
Wiſigothi qui, & quæ eorum habitatio 481,5.ſub imperat. Romano ſine rege 484,36.à Romanis deficiũt,proprium regem creant 487,40. affligunt prouincias Romanorum 488,8
Wiſigothorum regni finis 545,53
Wiſenſeh(Weiſſenſeha) obſidetur 694, 29,33.capitur 928,5
Witbertus comes Hugonis filij Lotharij ſocius.60,38. occiditur 60,45
Witganus epiſcopus Auguſtæ ciuitatis moritur 63,38
Witegouo,abbas Augienſis 134,51. moritur 135,18
Witgerus diu regi Henrico reluctãs,tandem paret 75,1
Witgerus Metenſis epiſcopus obit 75.12
Witban rex Abroditorum perimitur 557,14
Witigiſus(Vitigiſus,Witiſi) rex Gothorum 514,55. occidit Theodohadum 120,32.Romam obſidet 423,34. 515,5. vincitur à Beliſario 120,32. capitur & Conſtantinopolim abducitur 9,7. 423,4.515,5
Witigo Citizenſis epiſc.moritur 837,38
Witigo ſecundus,Nuemburg.epiſc.842, 23.moritur 843,25
Witin 258,48
Witinenſe prælium inter Albertũ Laintgrauium & Albert. Brunſwic.ducem 258,48
Witla emporium incenditur 563,48
Witlinsbachius comes occidit regem Philippum 738,38
Witlingsbachius occiditur & ipſe 738, 39
Wittenbergenſis academiæ & baſilicæ collegiatæ fundatio 854,19.878,49. 879,2.888,37
Wittigo Nuemburg.epiſc. 830,30
Wittikind Saxo baptizatur 439,8
Witzenhuſen munitio 929,51
Witzi Sclaui bello petuntur 128,53
Wizan Sclauorum princeps 31,4
Wolckenrode monaſterium fundatur 916,47
Woldemarus marchio de Brandeburg cum marchione Miſnẽſi diſcordat,& eum capit 936,11
Wolffgangus Ratiſponen.epiſc.moritur 732,33
Wolfridus Italus 23,17
Wolueradus comes moritur 135,49
Wonomirus Sclauus 32,7
Wormatia 29,12.crematur 131,3. ictu fulminis comburitur 443,14. ſubuertitur 445,34
Wormatienſis conuentus 84,4
Wormatienſis cõuentus ab Ottone imperatore celebratus 83,37
Wormatienſes,bene in regẽ Henricum IIII affecti 200,9
Wormatienſis ſynodus contra Gregorij papæ excõmunicationem in regem Henricum 455,37
Wormatienſis epiſcopatus olim archiepiſcopatus 727,18
Wortegirnus conſul Gemuſſeorum affectat regnum Britonum,&epiſcopi officium obit 493,27
Wortegirnus conſul Britanniæ regnum inuadit auxilio Saxonum 494,34. iam rex Britonum ducit filiam Hengiſti ducis Saxonum 495,46. à Britonibus deſeritur 495,53. Saxones in regnum euocans ligatur,& imperata facere cõpellitur 497,4.conſultationem habet de ſui defenſione contra hæredes regni Aurel. Ambroſ. & Vtherpendragon 498,10.reſtituitur 496,30
Wortiporius rex Britonum 516,52
Wortunerus ſ. Wortegirni rex Britonũ eligitur 495,53. paganos regno expellit,& eccleſias renouat 496,19
Wulfesbuttel caſtrum Brunſwicenſibus commendatur 747,36. duci de Brunſwig commendatur 754,42
Wurtzburgenſis(Wirtzburg) epiſcopatus initium 463.3.548,45.780,39. eius eccleſia lapidea 789,23
Wurtzburgenſis eccleſiæ hoſtes,& de iis victoria 814,8
Wydẽſe Sanctimonialium monaſterium fundatur 791,22
Wymar ciuitas obſidetur 262,47
Wynſenſe prælium 748,1

X

XANTHVS Triopaleſpum condit 302,14
Xanthus Bœotus prouocat Thymœten 313,38
Xenocrates rector Academiæ 95,15. 150, 35.339,50
Xenophon 338,34
Xerxes,aliàs Baleus, rex Aſſyriot. 298,48
Xerxes ſ.Darij rex Perſarum 94,28.150, 34.333,44. Ægyptum capit 94,28.333, 48 incendit Athenas 333,6
Xerxes II, rex Perſarum 94,50.337,1.vincitur 713,24
XI millium virginum exercitus colligitur,ſed ab Hunnis martyrizatur 500, 43.713,30
XII tabulæ ab Athenienſibus deſcriptæ 334,13
XLVIII martyrum baſilica in Armenia,igni comburi non poteſt 522,22
Xyſtus, Vide Sixtus.

Y

YLborg olim Iulburg à Iulio Cæſare conditum 909,12
Yiberg caſtrũ & ciuitas cedit marchioni emptionis titulo 950,28
Yrmenſãr feſtum 516,30.683,41.723,1
Yringus Auarorum princeps expilatur 557,17
Yſachij Conſtant. imper. filia,vxor regis Philippi 797,13
Yſenachium 258,13.813,16. ex parte comburitur 940,6.capitur 929,20
Yſenacenſes imperiales rebellãt Thuringiæ Landgrauijs 933,35. infeſtantur à Landgrauij filiis 933, 45. conſtantes erga imperatorem 934,39.marchioni reconciliantur 934,46
Yſenacenſis eccleſia ad S.Georgium extruitur 920,5
Yſenachiſberg caſtrum deſtruitur 929,19
Ysleben obſidetur 943,14

Z

ZABDAS epiſc.Hieroſ.384,37.395,48
Zacharus epiſcopus Hieroſolymit. 103,13.376,41.378,59
Zacharias papa 22,49.127,22.436, 8.548, 4.728,11.decernit Pipinum in regem Francorum eligendum 152 39.437,1. 686,48.728,15.pacem init cum Longobardis, & interpretatur dialogos Gregorij 548,4.moritur 127,40. 152, 42.437,17
Zacharias Propheta 94,2.318, 12. lapidatur 91,14.150,20.319,20.318,35.329,50. 330,34.331,36
Zacharias rex in Iſrael 320,22,45
Zacharias patriarcha Hieroſolymitanus 528,5
Zacharias protoſpatharius Iuſtiniani 16, 12.ad enecandum papam venens Rauennam,tepellitur 431,15
Zacharias pater,legatus cũ duobus monachis ad Carolum 34,2
Zacharias preshyter 33,29
Zaleucus legislator apud Locros 325,13
Zaliabus frater Turcarum imp. capitur 883,4.dimittitur 883,9
Zalcibus magnorum motuũ in Græcia author 874,27
Zameis aliàs Ninyas ſ.Nini & Semiramidis,tertius Aſſyriorum rex 296,40

Zamni

Zatuni præfectus ciuitatis Barcinonæ cum Sarracenis comprehenſus,34,36. exilio damnatur 34,39
Zatus rex Lazorum baptizatur 512,41
Zebennius Antiochenus epiſcopus 107, 13.385,26
Zeliobes rex Hunnorum 503,12. occiditur 512,22
Zenobia regina Orientis vincitur, & cũ Tetrico in triumpho Aureliani Romam ingreditur 109,16.393,19.30. Romæ in honore conſeneſcit, & familiã Zenobiam poſt ſe relinquit 393,32
Zenobia familia Romæ à Zenobia regina 393,34
Zenon gener Leonis Iſaurus imperator 8,15.118,23.151,33.505,45.418,53.720, 44. inſidiatur Leoni Auguſti filio 418, 29. conſulatu & aurea equeſtri ſtatua ſublimat Theodericũ regem 118,40. 505,53. tradit Italiam Oſtrogothorum regi 507,45. plures imperatores electos audiens, vltro recedit, aliiſq; regnum relinquit 418,9. moritur 118, 51.419,32.508,53
Zeno philoſophus Stoicus 337,25. moritur 343,12
Zenonis confeſſoris reliquiæ Vlmam perferuntur 144,36
Zephyrinus papa 106,22.383,36.712,53. 713,4.384,51
Zethus Thebis regnat 306,20,40
Zethus Ægyptiorum dynaſta 306,46
Zethus Muſicus 306,15
Zeuxippus vltimus rex Sicyoniorum 89, 55.312,52
Zeuxis pictor 94.32.333,43
Ziptinæus dux Boemiæ,princeps iuſtus & recens Chriſtianus 577,26
Zolrenſes comites Norimbergẽſi Burggrauiatu donantur 149,44.815,46
Zoroaſtres magus & magiæ inuentor, rex Bactrianorum 149,44.296,24
Zorobabel 94,2.329,54.330,24
Zopyrion dux Alexandri Magni a Scythis deletus 65,14
Zoſimus papa 116,5.411,38.492,14.718, 14
Zuleimen Ammiras Sarracenorum 544, 16. obſidet Conſtantinopolim 544, 29. moritur 545,44
Zundebolch rex Sclauorum Marahenſium 66,10. accipit ducatũ Bohemenſium 66,11. rebellat regi Arnolpho, eumq; contra ſe irritat 66,19.572,32. ægrè pacem ab Arnolpho obtinet 66, 21. obit 69,45
Zundibolchus (Zwendebaldus) filius Arnolphi rex 62,18. 64,28. accipit ab Arnolpho rege honores Megingandi comitis 68,48. regno Lotharij præficitur 69,54.573,9. Lugdunũ obſidione claudit 70,7. dignitates & poſſeſſiones quibuſdam comitibus adimit, & inter ſuos diuidit 70,27. in vxorem ducit Odan filiam Ottonis 70,31. Reginarium ducem a ſe repellit,& poſtea obſidione claudit 70,48. circumuentus fuga dilabitur 71,3. cum Carolo pacem init 71,9. cũ optimatibus Arnolphi & Caroli colloquitur 71,18. ab epiſcopis fulmina anathematum cõtra Reginariũ, Odoacrum & eorum ſocios vrget 71,31. nobilioribus infeſtus, & ideirco illis exoſus 71,42. in prælio ſuccumbit 71,52.131,51.574,45
Zwickau vrbs imperialis a marchione Miſniæ ſubigitur 934,50. Vide Cygnea
Zwirn,familia comitum 258,51

FINIS.

Corrigenda.

Libuit hic ſubiungere errata, quæ obiter in conficiendo Indice deprehendimus: quorum tamen potior pars non tam noſtræ oſcitantiæ, quam exemplarium noſtrorum depravationi debet adſcribi: quæ certè primo conatu ſuæ puritati omni ex parte non potuerunt reſtitui. Eo autem fine illa ſubnectimus, vt ſtudioſus lector animaduertat, nos potius cupere de noſtrorum laborum gloria periclitari, quam ipſi imponere, aut data opera quicquam parum congruum diſſimulare. Immo fatemur, nos in opere hoc non parum profeciſſe, & depravata loca ſenſim ex longiori vſu & locorũ inter ſe collatione obſeruaſſe. rogamus item, vt ſi forte plura occurrent quæ nos adhuc latent, hiſtoria vero lucem obſcurent, libere nobis ſignificentur.

Pag.7,lin.1,lege *Poſtauenſis*: lin.38,legendum videtur *Alani* pro *Alemanni*, vt paulo pòſt,l.51. Pag.8,lin.12, *Theodoritum Cyri*, vel ſaltem *Cyrꝛ*: lin.17, *Arrianum*. Pag.9,lin.40, *Auguſtodunum*. Pag.13,lin.46, *Auſtraſia*. pag.14,lin.46, diſtinctio poſt *inſtituta* remouenda.lin.47. *diſcooperiret* coniunctim. pag.16,l.18, *Auſtraſia*. ibidem l.51, *diſcoopertent*. p.17,l. 40, *ſolidꝰ*.ibidem l.27, *readificauit*. p.21,l.36, *Soracte*. p.23,l.43,legendum videtur *ſedem* pro *fidem*. pag.36,l.5. & p. 39,l.42, *à Nicephoro* diſtinctè. p.54,l.53, diſtinctio *qui* eſt præponenda. p.59,l. 48. legendum videtur *patris* pro *fratrũ*. p. 64,l.55,lege *Raphan*. pag.71,l.31, *epiſcopos*. p.73,l.8, *frater* verò *eius Gerhardus*. p.80,l.41,forſan *Tridentum*. p.89,l.23, lege *ipſo*. p.92,l.26, *regnum*. p.106,l.12, *Iulianum*. p.119,l.36, *arridentes*. p.127,l.24, *Pipinum*. p.135,l.33, *Sclauorum*: l. 41, *Epiſcopatum*. p.145,l.19, *excuſatum* vel *inculpatum*. p.147,12, *Sclani*. pag.150,l.3, *Aod*. p.161,l.32, *Conſtantinopolim*. p.162,l.3, *Conſtantinopoli*: l.50, *Hanno* vel *Anno*. p.163,l.52, *periclitanti*. p.175,l.30, *Statuta*. p.177, l.22, *placido*. p.206,l.16, *abſceſſerat*: l.52, *ratificari*. p.210,l.43 impetitus. p.219,19, *illic*: l.54, poſt *procedunt* finalis diſtinctio ponenda. p. 265,l.20, *Septuaginta*. p.318,l.25, *Eudemus*. p. 392, l. 28, *Valerianus*. p.394,55, *Myſia*. p.399,l.26, legendum videtur *Fauſtam*. p.401,l.4, *eo*. p.434,53.legendum videtur *Lucifer*. p.440,l.10, *anno LXXII*. p. 475, l. 22, *diſcidio*. pag. 548,l.23 *Conſtantium*. p.560,l.24, *In*: l.25, *inuento* coniunctè. p.581,l.47,legendum videtur *Henrico*. p.583,l.35, *per induſtriam*. p.585,l.24, *à Deodericо*. p.630,l.8, *Henricus*. pag.677,l.39 *Acra*. p 679,l.5, *hominum*. p.681,l.30, *Exercitum*. p.687,l.44, *Lotharius*. p.712, l.19, *Hyginum*. pag.713, l.30, ſententia vel pendet à priori, prout illi coniuncta erat in exemplari: vel eſt imperfecta: quod ob diuerſitatem temporis in quo Sigebertus diſſentit,pag.500,l.43, nobis fuit rationabilius, ideoque ſeparauimus, ſaluo interim cuiuſlibet ſaniori iudicio. p.25,l.15, *Sabinianum*, vt in aliis. p.741,l.31, *Pauſtentium*. p.758,l.8, *ipſo*. p.767,l.20, *ceaptare*. p.845,l.44, *lucem*. p.848,l.43, *Romani*. p. 910,l.41, *Et quia Saxones* &c. *ideo rex*. pag.916,l.27, *comite*.